Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

SErmones sancti Bernardini de senis ordinis fratrum minoru[m] de euangelio eterno

https://hdl.handle.net/1874/461495

kast 4
45

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

velle iniuste ꝓcomitatiõis scz q̃ acceptuz ꝑualet dato siue in q̃ ꝑ miozi qõ datur maiꝰ. vl' ꝑ pauciozi ampliꝰ acceptaꝝ. Cõfirmaꝝ aũt b: qz ois rõ q̃ ꝓbaꝝ mutuatõez vsurariã õ fe ẽ malam siũter ꝓbat siue ꝑcedat: siue succedat: seu etiã ꝓcomitẽ intẽtio lucri: sic̃ clare ptz diligẽt b ꝓsideratiõ. Itẽ cũ exterioz actio nõ reꝙraꝝ ad rõnez vsurarie culpe. q̃nimo absq; oi pactione exterioꝛi ꝑ solã intẽtionẽ vsurariã q̃s ꝓtrahit culpã sicut ꝑus patuit: scq̃ꝫ q̃ ꝑ solã intẽtionẽ pñtẽ. ꝛ si nulla talis ꝑcessit iudicabit mutuãs vsurariꝰ i iudicio aiaꝝ. Sedq̃ etiaꝫ b ex dicto Ray. q̃ ait. q̃ si creditoz tñmõ ꝓpt deuz ꝛ oino sine lucri intẽtiõe mutuũ tradit: debitoz tñ ꝓpt mutuũ acceptũ vel vlteriꝰ retinẽdũ ei aliq̃d dederit: ipe creditoz satisfacẽ obligaꝝ. Constat nẽpe q̃ si ad b teneꝝ: nec illõ obseruat. peccatũ incurrit: ꝛ b nõ ꝓpt aliud nisi q: iã intendit hre lucrum illud ꝑ mutuo a se facto: sicut ꝛ ꝓpt mutuũ illud debitoz lucrũ dedit. q̃ non solũ lucrũ illõ ex mutuo vsura est qõ extitit pin/tentũ ꝓpter expectatõez ꝛ volitõez pñtez ꝼm pmissũ moduz. Hoc q̃s ſnia roborari videt ex ẏbo hieronymi qui. xiiij. q. iij. c. putãt inquit. Scripturã apellare vsurã oẽz supabundãtiaz ꝓpt mutuũ suſceptum q̃cq̃d sit illud. Hec ꝼm Hzegꝫ. de arumuo in. q. de mo. circa diffinitionẽ vsure. Insup q̃ri ꝑt an sit vsura qñ mutuãs recipit eãdẽ rem i genẽ numero pondere ꝛ mẽsura. sumpto genere ꝑut sumiꝫ a iuristis ꝛ cõtingit q̃ solutiõis tpe res maioris estimatiõis ẽ q̃s eẽt tpe ꝓtracti mutui. Dicẽdũ ꝼm Hugꝫ. ꝛ Arch. Hostiẽ. xiiij. q. iij. c. si q̃s clericus. q̃ nõ ẽ vsura ꝑ q̃ facit lex q̃ dicit q̃ restitui debet res eiusdez bonitatꝫ in q̃litate. ſ. intrinseca. ff. si tibi pe. l. cũ q̃d. Sz necesse non ẽ q̃ sit eiusdem estimatiõis: imo si actũ fuerit q̃ tpe redderet illius tpis rõ haberi dz q̃ ad estimationẽ eiꝰ alias habereꝫ rõ tpis q̃ petita fuit. vt eo. tit. l. vinũ. Et no. glo in dicto. c. si q̃s clericꝰ. Si q̃ creditoz teneꝝ recipe eaz si vilioꝛ facta cẽt quo ad estimationẽ q̃ nõ peccabit recipiẽdo ꝓcioſiozẽ ꝼm eũ. Scõm tñ Hugꝫ. si b intẽtio mutuantis ꝓzaua esset tunc pctm̃ foꝛet. Quidaz tñ circa b mgr̃aliter distinguẽ solẽt dicẽtes. q̃ autem verisimile q̃ ipsa mutuata res ꝓcioſioꝛ ñ erit tpe solutiõis: aut ꝓbabiliter dubitaꝫ. ꝛ tunc i his duobꝰ casibus nullũ vitiũ esset. Q̃ ꝓbaꝝ in. c. fi. eẋ de vsurꝫ. aut verisimile est q̃ ꝓcioꝛ erit. et tũc aut creditoz nõ erat pecuniã seruaturꝰ. sed interim ꝑsumpturus: ꝛ tũc est vsura. Aut erat ꝼuaturꝰ. ꝛ tunc aut creditoz debitoꝛi aufert libertatẽ liberandi se: ꝛ tunc etiam est vsura. In his eñ casibꝰ exonerare se voluit ꝛ onerare debitoꝛẽ aut talẽ libertatẽ aufert debitoꝛ: ꝛ tũc non est vsura q̃nimo mereri non posset si bona intentione reꝙreret debitoꝛẽ an ipm tñ vt soluat ne oneret. Sz si hẽt intentionẽ corruptã: qz diceret sibi. i. posset q̃ vsq; ad terminũ retinere ꝛ se releuaret: ꝛ dño licet ei nõ auferat facultatẽ seliberãdi. tũc ꝛ si vsura nõ foꝛet nihilominꝰ pctm̃ esset. talis distinctio magne ĩitik eq̃tati maxie in foꝛo ꝺscie ꝼm q̃ no. Jo. cal. in repetitiõe. c. fi. eẋ de vsurꝫ. Tertio insup q̃ri ꝑt vtrũ si dñi mutuãt pecuniã rustici vt possessiones eoꝝ colãt nihilominꝰ de fructibꝰ possessionũ earũdẽ iuste eisdẽ colonis ꝺbꝰ satisfaciẽtes vl aliunde iustũ ꝓcium suaꝝ opaꝝ tribuentes i ꝺscie foꝛo vsurarij sunt cẽlendi. Dicenduz ꝼm Hzegꝫ. de arauio in q̃stione de impstiti veneti arũ q̃ duplex ꝑt esse satisfactio erga ꝓdictoz dñoꝝ colonos ꝓpt mutuũ exhibita a colonis Prima fit ex iustitia. ſcda ex neq̃tia. Primo q̃dem ex iustitia fit. Nã ꝛ si sic mutuantibꝰ dñis exhibeaꝫ a colonis opa ille tñ non sunt eis ad lucrũ cũ eas iusto ꝓcio emãt sicut ponit in ꝓdicto casu. ideo nõ ẽ vsura. Pateat b rõne exemplo ꝛ auc̃te. Primo pateat ꝑ exemplũ. Nã vidẽt q̃ dñs ꝺducat colonũ ad certũ tps ꝑ ꝓcio iusto ꝛ ꝓciũ tradit añq̃ colonus incipiat operari: dicatq; colonꝰ demũ se minime laboraturũ seu opaturꝫ nisi dñs ei mutuet certã sũmaz at dñs ei mutuat vt ipe operetur alꝫ ei nõ mutuaret nisi colonꝰ opas ꝑ q̃bus ei soluꝫ ꝓius fuerat impẽderet. In b casu dñs non cõmittit vsurã cũ de mutuo non recipiat lucrũ eo q̃ nõ recipiat nisi suũ: ꝛ id q̃ etiã nõ ſtrueniẽte mutuo sibi debitũ erat. Vñ sic mutuãdo non peccat q̃n poti? si pctm̃ in casu ex aliq̃ ꝑte cõmittitur. peccat colonꝰ q̃ debitas opas dño suo de tractat: ꝛ iniuste illuz q̃uat vt mutuet. Secundo pateat rõne. Nã si in casu ꝓdicto dubiꝫ mutuãs vsurã recipet teneꝝ eã restituere sic̃ oĩa iura clamãt. Sz b nullus sanementis sentiret: qz tũc colonꝰ duplũ iusti ꝓcij recipet: et dñs duplo iusto ꝓcio emeret opas eiꝰ qõ vtiq; imꝑiũ esset. Tertio b ideꝝ clareſcat auc̃te. Si eñ talis mutuans vsurariꝰ esset: ꝛ ꝓsequns ad restitutionẽ obligatꝰ. tũc nõ liceret alicui mutuare iniuste detinẽti suã possessionẽ aliquaz pecuniã q̃titatẽ: ꝛ ipaz possessionẽ in pignus accipere nõ cõputãdo fructꝰ in sortẽ: qõ tñ est falsũ vt ptz eẋ de vsurꝫ. c. j. Aliꝫ q̃s addũt q̃ huic est simile. Verbi gra. Occupasti rem meã vel ꝑ potẽtiã vim fac̃ in rebꝰ meis: aut mihi nõ restituis rem quã tibi mutuo dedi vel locaui vt cõmodaui. aut mihi soluis de opibus cũ q̃bꝰ tibi fuiui ꝛ desistere nõ vis ab iniuria: nec vis mihi restituere mea. nisi tibi mutuẽ mille quo facto desistis iniuriari: ꝛ restituis mihi meam etiã b q̃s ex ꝑte mea. Profecto nõ est vsura cũ nihil lucrer. imo potius ꝑdam lucrum q̃ foꝛte

habuissem ex illis mille. Redimo eñ vexationem meã ꝛ meum recupo. me q̃s defendo qõ licet ad b extra de simo. c. dilectꝰ. Secda q̃dẽ satisfactio dño exhibita a colonis fit ex nequitia scz dñi satisfactiõez ex mutuo recipiẽti. Nã si ex mutuo aliq̃d dñs detraheret a colonis ꝺ iusto ꝓcio opaꝝ eoꝝ aut si ꝓpt opas iuste emptas q̃dã alia ab eis exigẽt ꝛ coloni impẽdẽt: tũc q̃dẽ nũq̃ vsura esset. Hec sniã ꝑfati doctoris. Quidã etiã dicũt q̃ si cuius mutuat cuitati ꝛ cõitati seu dño vt ex hoc euitet collectas iniustas nõ cõmittit vsurã. Secus si b agit vt effugiat iustas. qz in ꝑma mutuans dãnum euitat. in secda mutuãs lucrũ captat. Sic̃ter nõ cõmittit vsurã si q̃s ꝓpter mutuuz ꝓsequiꝫ vt si bi soluaꝫ debitũ a q̃ debitoꝛ iniuste fuerat absolutꝰ: aut nẽ a se petatur illud de q̃ iniuste fuerat ꝺdẽnatus: seu illud qõ ꝑ fictũ instrm̃ soluere teneꝝ. Ex supradictis iuculenꝫ apparet intentio xp̃i ꝑcipiẽtis mutuũ date nihil inde sperantes. Qõ ꝼuare nobis largiri digneꝫ huius ꝑcepti datoꝛ ꝛ illustratoꝛ dñs ihs xps qui cũ patre ꝛ spũsancto regnat. Amen.

Feria. v. post quartã dominicã in quadragesima q̃ lege nature scriptura re ꝛ sancte ecclesie ꝓhibetur vsura

Sermo. xxxvm.

Dolescẽs tibi dico surge ꝛ rescdit qui erat mortuus ꝛ dedit illum mri sue Luce vij. ꝛ ieug̃. ho. Videte ꝓcessũ lumis dignationisq; diuĩe. adũtite g̃dus. Precessit die hesterno lumẽ fidei ad ea q̃ de mutuo dicta sũt intelligẽdũ. Hodie merito subsequiꝫ spiraculuz vite ad resurgẽduz a mortali vsura qõ ꝓficere maxie cõꝓobaꝝ i hoie añq̃ senescat ꝑusq̃ terreno cupido oino obsoꝛbuerit mentẽ in senectute: añq̃ fiat hõ inueteratus diez malorum hi maxie parẽt dño impanti ac dicẽti. Adolescens tibi dico surge ꝛ rescdit scz viuꝰ qui erat mortuus. qz resurgit ꝑ aliena aꝝ. satisfactionẽ ꝛ vite emẽdationẽ q̃ erat añ mortuꝰ ꝑ vsurariaz ꝓauitatẽ: iam incipit loqui per veram ꝓfessionem. Porro tria sũt que obsunt ne a culpa maxime vsure homo resurgat scz si fit ꝓseueranter seu cõsuetudinarie publice ꝛ studiose: ꝛ ꝺ his tribus ꝑ ordinẽ quasi aliud thema in ps. liij. ꝓpha ait. Nõ defecit: ecce ꝓmũ. De plateis eius: ecce secundũ. vsura: ecce tertiũ. Est enim vsura ꝓsumatũ studiũ cupiditatis. Per ꝑmũ fit ne hõ resurgẽ possit. Per scõm ne velit. per tertiũ ne sciat. Per ꝑmũ talꝰ vsurariꝰ despicit legẽ nature. ꝑ scoz legẽ scꝑture. ꝑ tertiũ legem eccl̃ie. Que q̃dẽ leges oẽs militãt ꝓtra vsuraz.

Sz q̃ ꝑdicta tria nõ hz faciliꝰ scit vult ꝛ põt resurgẽ ab eadẽ. Qõ in resurrectione huiꝰ adolescentis mystice designaꝝ. Primo ꝛ ꝑseueranter est adolescẽtiã. Secdo ꝛ publicationez inuerecundã: ꝓfessio pura ꝛ vera quia cepit loq̃. Tertio ꝛ studiũ datꝰ est mri sue que ẽ ecclesia. Ad hãc q̃ spũalẽ resurrectionez hoies hec tria inducunt. ꝑ que ꝓhibetur vsura. Primo ꝓcepta nature. secdo ꝑcepta scꝑture. tertio ꝓcepta ecclesie.

Articulꝰ ꝑmꝰ vbi per duodecim rationes ostenditꝫ q̃ vsura est contra legem nature.

Primo q̃dẽ ꝓhibeꝫ vsura ꝑceptis nature qõ ostẽdunt. xij. rõnes per quas aptissime inotescit vsuraz esse ꝛ legem nature. Et ẽ pctm̃ non tñ in se sed etiam ꝼm se Prime aũt q̃ttuoꝛ rõnes sũt magistri gerardi de senis ordinis heremitaꝝ. q̃s recitat abbreuiate Jo. an. in suis mercurialibꝰ in regula.

Q̃ vsura est contra legem nature: q̃ facit rem naturalem super valere nature sue ꝛ rem artificialez sue arti. Caplm. i.

Primo eñ vsura est ꝛ legem nature ratione excessus. Facit eñ rẽ naturalem supualere nature: ꝛ rem artificialẽ sue arti supualere. Qõ q̃dẽ est ꝛ legem nature. Ad cuius intelligentiã aduertendũ est q̃ sicut ꝛ. ꝼmone xxxvj. arti. ij. c. ij. tactũ est rez illaꝝ i q̃bꝰ vsura cõmitti põt q̃dam sũt naturales q̃dã artificiales. Naturales sũt aurum argẽtum q̃ mutuo danꝫ sb certo põdere. Vel mẽsura vt granum oleũ ꝛ vinũ. Artificiales ꝓ sunt ille q̃ sb certo numero numerãt. Usura igiꝫ in his duobꝰ cõmittiꝫ. ſ. i naturalibꝰ ꝛ artificialibꝰ q̃ facit q̃ res naturales supualeant sue nature ꝛ artificiales sue arti. Primo q̃dẽ cõmittiꝫ vsura i rebꝰ naturalibꝰ. Qõ ptz. Quia natura dedit ꝑfal naturalibꝰ quẽdã dekmiatũ atq; taxãduz valorem ꝼm q̃ certitudinaliter cogĩsci posset eaꝝ valoꝛ Põderalibꝰ q̃dẽ sic̃ ẽ aꝝ vel argẽtũ dedit dõs naturã q̃ eaꝝ valoꝛ i spẽ sua ex solo põdere pẽsari põt: ita q̃ diu sb eodẽ pondẽ manẽt sb eodẽ ꝓcio perseuerãt. nec in suo valoze q̃modolibet minuunt. sicut ꝑus dictum ẽ nisi in suo põdere adimant. Et lz qñq; augeri vel minui videant: b nõ ꝓtingit ex augmẽto vel diminutiõe valoris qõ sit in eis ꝼm tñ ꝓpt augmento seu diminutione valoris aliaꝝ rez in q̃bus cõmutande sunt. Et sicut dicimꝰ de rebus que ꝓsueuerunt põderari: ita suo modo dicendũ est de rebus q̃ ꝑsueuerũt mensurari vt frumẽtũ oleũ ꝛ vinũ ꝛ silia. Habẽt eñ a natura hmõi determinatũ valorẽ in spẽ sua ꝼm quã valoꝛ earum

S BERNARDINUS

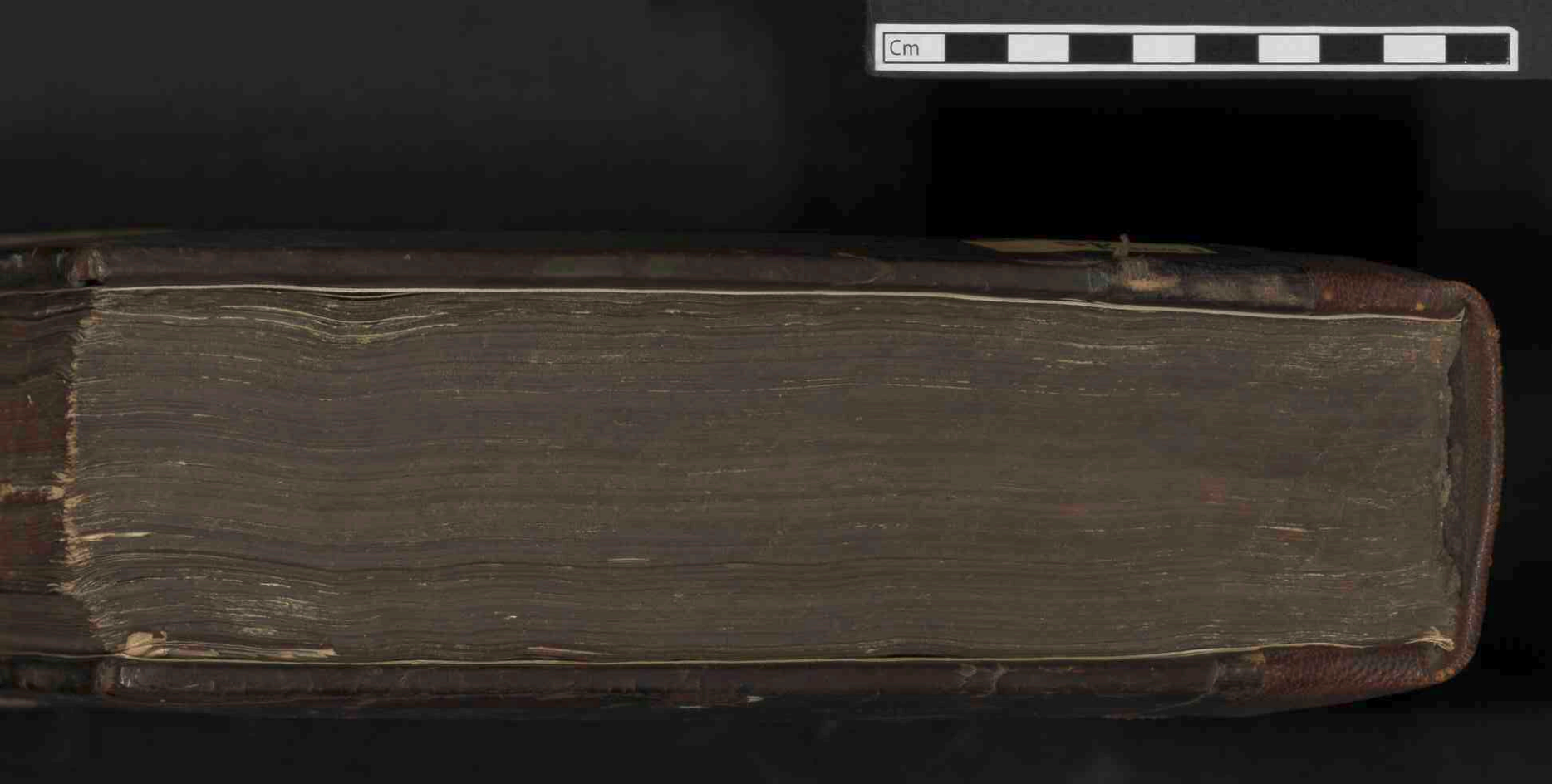
Cm

Cm

Cm

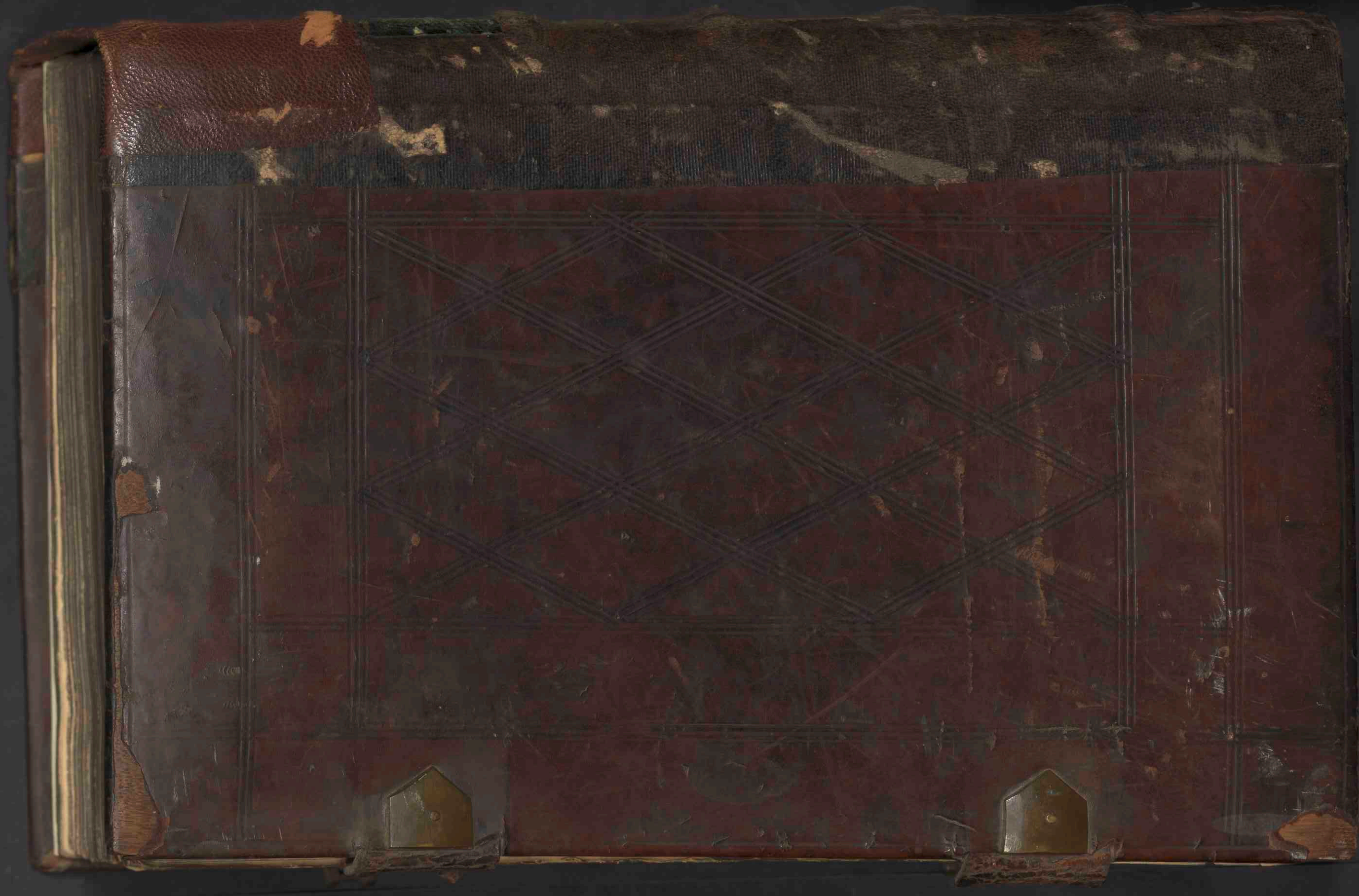
Cm

16.11.65
gesundheit

VAK 113 No. 27
Kast 4
45

Sermones sancti Bernardini de senis ordinis fratrum minorũ de euangelio eterno

BIBLIOTHECA CONVENTUS WERTHENSIS
Bibliotheek
MINDERBROEDERS
WEERT.
SIG. SIGILLUM SIGILLUM CONVENTUS WERTH. FF. MIN.

Tabula totius operis

Sūmariū breuissimū sermonum de euangelio eterno Bernardini de senis sancti ordis fratrum minorum.

In prologo cō/tinet mā toti⁹ operis. Et declaratur q̄ sūt vtutes nāles. psuetudinales: t diuinales. Et q̄d sit euangeliū eternū t lex eterna. ac quid est ppie christi euāgelium predicare.

Dñica in q̄nquagesima imane. De origie charitatis. t q̄tum deus dilexit nos. ac q̄bus modis possum⁹ acq̄rere charitatez et puersionē fm diūsos hoium status. Sermo primus.

Eadem dñica infra diem. De mirabilibus laudibus charitatis vbi latius declaratur epistola beati pauli de charitate. Ser. ij.

Feria. ij. De excellētia diuini amoris. vbi ponunt. xij. admirabiles excellentie eius Sermo. iij.

Feria. iij. De inflammatis affectib⁹ sancti amoris t ardētissime charitatis. vbi flāme seu ardentes affectus ad deū. septē ad seipsum. t septem ad primū gradato ordie pscribuntur. Sermo. iij.

In die cinerum. De mercātcia t thesauro diuini amoris. Et q̄ obseruāde sunt. xij leges in emptione ipsius atq̄ q̄ non alijs pecunijs q̄ peccatis crimib⁹ t scelerib⁹ nostris emi potest. Sermo. v.

Feria. v. De fide mortua atq̄ viua. Et q̄modo cum opibus t sine opibus bonis viua t mortua esse potest Et per que indicia atq̄ signa cognosci potest fides mortua a viua. Sermo. vj.

Feria. vj. De primor⁹ dilectione. Et quo amore diligi debent oēs t amici t inimici Atq̄ in q̄bus necessitatib⁹ ex p̄cepto vl cōsilio primis nris sbuēire debem⁹. Ser. vij

Sabbato De admirāda puidētia dei per quam p angelos sanctos regit gubernat t tegit humanū genus vt resistere possit inclinatiōib⁹ celestiū planetarū t suggestionibus demonior⁹. Sermo. viij.

Dñica. j. i q̄dragesima imane. De admirāda virtute t efficacia verbi dei. Ac de. xij. vtilitatib⁹ seu fructib⁹ eius. Sermo. ix.

Eadem dñica infra diem. De sctificatione sabbati vbi declarat quid est sabbatuz seu dñica dies. Et a quib⁹ homo cessare atq̄ i q̄b⁹ occupare se debet in die festo. Ser. x.

Feria. ij. De iudicio generali. Et que erit occasio finis mūdi: atq̄ per que signa poterit puideri. Vbi etiam euangeliū de iudicio declarat atq̄ ostēdit in quo statu p⁹ iudicium remansur⁹ sit mūdus. Et quib⁹ cruciatibus impij damnabunt. Serm. xj.

Feria. iij Quid p. xij. efficacissimas rationes ostendit. Quare ppter talem culpā impij eternalit crucientur. Sermo. xij.

Fera. iiij. Q̄ dignū sit pbabilem esse fidē Et q̄ste plumptiōis ac varie curiositatis sit querere signa t miracula t portēta vel naturales rationes de fide. Sermo. xiij.

Feria. v. De iudicio temerario p̄sumptuoso t falso. Et quibus modis t indicijs possit iudiciū esse verum. Atq̄ de. xij. malis que ex iudicio temerario oriūt. Ser. xiiij

Feria. vj. De horrēdo scelere gomorreor⁹. Et de corruptela t morib⁹ atq̄ punitione obstinatiōe t reprobo sensu eor⁹. Ser. xv.

Sabbato de regimie pncipum. Et q̄ta iustitia fulgere debēt populor⁹ rectores. Ac q̄ te impietatis sit sub pallio pietatis scelestes et impios dimittere impunitos. Ser. xvj.

Dñica. ij. in q̄dragesima imane. De honore parentū. Et de septem occassionib⁹ quare filij sunt puersi. Atq̄ de remūerationibus filior⁹ bonor⁹. Necnon t de septez punitionib⁹ filior⁹ malor⁹. Sermo. xvij.

Eadem dñica infra diem. De. xij. scelerib⁹ ppter que deus populos. patrias regna atq̄ regentes iudicat exterminat vel flagellat. Sermo. xviij.

Feria. ij. De p̄sentib⁹ signis p que cognosci potest q̄ ppinqua sunt populis flagella t iudicia dei. Sermo. xix.

Feria. iij. De multiplici causa quare populi t dñatores eor⁹ de primo sup eos flagella t dei iudicia non cognoscūt nec verent. Sermo. xx.

Feria. iiij. De septemplici hominū ignorātia naturali t septēplici crimiali. Atq̄ ō septemplici magno malo q̄ō p ignorantiam generatur. Sermo. xxj.

Feria. v. De supplicijs infernalib⁹ omniū damnator⁹. Et maxime quor⁹cūq̄ scelera torum. Sermo. xxij.

Feria. vj. Per manifestas ratiōes ostenditur quare extra vnicam t catholicā fidem. nemo saluari potest. Atq̄ illor⁹ intelligentia declaratur qui mirant q̄ multi sunt vocati: pauci vō electi. Sermo. xxiij.

Tabula

Sabbato de sacra religione. Ac de altitudine status ⁊ meriti eius. Necnon designis eoꝝ q̄ recipi vl' recipe debent ad religionē Atq; subditur disputatio per dialogū. In qua efficacissime refellunt̄. xx. argumenta per que religionis status a plerisq; minus intelligentib⁹ impugnat̄. Sermo. xxiiij.

Dñica. iij. in. q̄dragesima imane. Contra ꝑcialitates. diuisiones ⁊ sectas quibus q̄ adheret. corde siue ore Aut opere mortaliter peccat. Sermo. xxv.

Dñica eadem infra diem. Mystica reuelatio ꝑcialitatū cordis oris ⁊ operis. que in christiano populo futura erant a Johanne euāgelista in apocalypsi miro modo p̄nunciata. Sermo. xxvj.

Feria. ij. De sacra ꝯfessione ⁊ origine eius Atq; de clauiū potestate. Necnon qñ eam liceat retardare. vel necesse sit eam reiterare. Tandem subinferunt̄. xij. admirandi fructus illius. Sermo. xxvij.

Feria. iij. De correptiōe fraterna. Et quādo ad eam quilibet obligat̄. Atq; de triplici correptione. s. fraternali. filiali. ⁊ paternali. id est. equaliū maioꝝ atq; minorum. Sermo. xxviij.

Feria. iiij. De execranda detractiōe. Et de origine eius. Atq; de septem nequissimis modis illius. necnon ⁊ de peccato eoꝝ qui audiunt detractores. Sermo. xxix.

Feria. v. De detractiōis ꝯditiōe ⁊ ꝑmissione atq; de. xij. remedijs quibus. hi q̄b⁹ detrahitur vti debent. Sermo. xxx.

Feria. vj. De ꝯuersione samaritane. Ac de triplici statu amoris. Incipientis. ꝓficientis atq; perfecti. Scd̄m quem tota series illi⁹ euangelij mystice ⁊ moralit̄ declarat̄. Sermo. xxxj.

Sabbato Incipit tractatus de ꝯtractibus et vsuris. Et primo agitur de origine dñiorum. ⁊ rerum diuisiōe. translatiōe: p̄scriptione. vsucapione. donatiōe. cōmodato. ꝑmutatione. ⁊ ꝯsimilib⁹ vnde omnes ꝯtractus originē sumūt. Sermo. xxxij.

Dñica. iiij. in q̄dragesima imane. De mercatorib⁹ ⁊ artificib⁹ in generali. Et quō sit licita ⁊ illicita mercācia. Atq; de triplici septenario abusionū que in mercatiōib⁹ et artificibus freq̄ntant̄. Sermo. xxxiij.

Eadem dñica infra diem. De licita vel illicita temporis venditiōe. Et d̄ termino seu dilatione solutionis. Atq; qñ licet emē ad vitam redditus p̄diales ⁊ p̄diales hereditates. Necnon pecuniarios reddit⁹. Sermo. xxxiiij.

Feria. ij. Quanto precio estimari debeāt res venales atq; ꝯductiua obseq̄a. Et q̄ta culpa sit res vendere maculatas. Ser. xxxv.

Feria. iij. De voragine vsurarū. Et q̄ modo describat̄ vsura. Atq; i quo ꝯtractu cōmitti solet. Necnō ⁊ subinferunt̄. xv. argumenta ad ꝓbandū q̄ licita sit vsura. Et q̄modo refellunt̄. Sermo. xxxvj.

Feria. iiij. Quid sit mutuū. Et qñ homo obligatur mutuū dare gratis. Atq; de triplici intentione que ꝯtingere potest in mutui datione. Sermo. xxxvij.

Feria. v. Q̄ lege nature scripture ⁊ gratie ꝓhibeatur vsura. Et q̄ leges impiales nō approbant vsuras quēadmodū quidā putant. Atq; q̄ nulla ratione permitti potest. Sermo. xxxviij.

Feria. vj. De ꝯtractib⁹ vsurarijs. Et multiplici modo eoꝝ. Atq; de securitatib⁹ mercanciarū. Necnon ⁊ de multiplici cambiorum varietate. Sermo. xxxix.

Sabbato De soccidis animaliū ⁊ multiplici varietate illarum. Sermo. xl.

Dñica. v. in q̄dragesima. h̄ est dñica de passione imane De imp̄stitis venetoꝝ. Et d̄ ianuensiū locis atq; monte florentinoꝝ et ꝯsimilium ciuitatū. Ubi ostendit̄ q̄ coacti mutuū dare discretū emolimentū inde suscipere possunt. Sed q̄ tale ius mime emi potest. Sermo. xlj.

Eadem dñica infra diem. De interesse. Et q̄ in multis casibus licet accipe vltra sortē ratione damni emergentis. lucri cessantis Et debiti postulati. Sermo. xlij.

Feria. ij. Quantum vsura aduerset̄ deo. Et q̄ modo vsurariū idolatrare facit Ac q̄ grauis blasphemia sit. Et fidei sue vsurarijs fenerandi libertatē prestare. Ser. xliij.

Feria. iij. De. xij. iniq̄tatib⁹ quibus vsurarij ꝓximis suis nocent. Sermo. xliiij.

Feria. iiij. De. ix. prauitatib⁹ quibus inficitur ⁊ deprauat̄ vsurari⁹ per prauitatez vsure. Sermo. xlv.

Finis tractatus de ꝯtractibus ⁊ vsuris.

Feria. v. De ꝯuersione sanctissime magdalene. Atq; de septem inflāmatis amorib⁹ cordis eius. Necnon ⁊ de septem gradib⁹ amoris illius quibus ab angelis in die septies eleuata celitus pascebat̄. Ser. xlvj.

Feria. vj. De similitudine vanitatis. que i vanis mulierib⁹ regnat. Et quō ad litterā et mystice locustis apocalyps̄ assimilantur Insup quō septēpliciter aduerset̄ his qui

sunt in celo. Et septemplicitr ipsis mulieribus vanis ac septemplicit alijs proximis Sermo.xlvij.

Sabbato de duodecim laudibus virginis. ac de duodecim mystid domicellis que cū gloriosa virgine morabant. Ser.xlviij.

Dñica oliuarum imane De glorioso nomine iesu christi. Et de septem dignitatibus eius. Ac quomodo radioso soli in duodecim fulgurātib⁹ radijs similatur omni statui ingerēs grāz t virtutem. Sermo.xlix.

Eadem dñica infra diem. De pace t pcordia inimicoꝝ ac de libera iniuriarū remissione. vbi ad hoc ponunt duodecim inductiua. Sermo.l.

Feria.ij. De virgine benedicta. Et de triplici stat⁹. p festo pceptionis. natiuitatis. et annūciationis illius pro quibus sunt ibi duodecim splendores. q̄ttuor pro quolibz festo. Sermo.lj.

Feria.iij. De pscientia bona t mala. Vbi describitur quid sit pscientia. Et ponunt duodecim ornamenta pscientie bone. Et duodecim deformitates pscientie praue. Sermo.lij.

Feria.iiij. De triplici malo statu pscientie male. Et quō peccatoꝝ sigillis excecat. Et q̄z periculose sūt extremitates illius. Atq̄z de septem gratijs quibus pscientia ceca illumiat. Quomodo quoq̄z synderesis mltipliciter pscientiā arguit. Insuper addit pscientie erronee initium. periculum t ruina. Necnon t in fine vite cōfusio magna. Sermo.liij.

In cena dñi imane De dñico sacramento. Et quomodo impmit in anima memoriaz christi passi. Atq̄z quo modo in eo relucet admirabilis potentia. sapientia. t clementia eius. Ac de multis mirabilib⁹ t vtilitatibus eius. In fine ponit notabilis sequētia de huiusmodi virtutibus sacramenti. Sermo.liiij.

In eadem solennitate infra diem De triplici modo sumendi hoc sacramentū. s. tm̄ sacramentalit. vel tm̄ spūaliter. Aut sacramentalit t spūaliter simul. Ac de multi effectibus t fructibus eius corrūdentibus predictis sumendi modis. Sermo.lv.

Feria.vj. in parasceue De sacratissima passione vbi ostenditur per duodecim duplicatas rationes q incōprehensibilis est mētalis passio christi. Ac per.xxviij. alias rationes ostenditur q nunq̄z fuit moz tante humilitatis t pfusionis sicut moz eius.

Addit q̄z de mysterijs crucis christi in.xij fructib⁹ ligni vite. Et ponunt due seq̄ntie de sanctissima cruce. Sermo.lvj.

Sabbato sancto Quo mō quilibet p̄pare se debet ad susceptionē sctissimi sacramenti. Et que ad h̄ necessaria sūt. Sermo.lvij.

Dñica Resurrectiōis nihil composuit. s. hic Sed recurre ad libz de christi. religi. t supple qđ deficit hic per eum.

Feria.ij.p⁹ resurrectionē. Quo mō per dei amoꝝ in mūdo q̄s efficit nou⁹ hō t pegrinus. Et de.xij. pfectiōib⁹ que btō frācisco vel alteri sancto coaptari pūt. Ser.lix.

Feria.iij.p⁹ resurrectionē. De stigmatib⁹ sacris glorioſi pris nri sancti frācisci. Et qđ significāt ex pte christi. Atq̄z ex pte bti francisci. atq̄z ex pte nri. Ac de.xij. miracul. Et de.xij. puilegijs sacroꝝ stigmatū Insuper q p q̄ttuor sūmos pōtifices in nouē bullis eoꝝ approbata t confirmata fuerūt. Addit q̄z de pfectiōe euāgelica ad quā btūs franciscus ascendit. Sermo.lx.

Feria.iiij.p⁹ resurrectionē De generalib⁹ sitib⁹ t desiderijs aiarū. tā bonis q̄z malis Et de mrimonio t fornicatiōe spūali. Ac ō xij. modis idolatrādi. Et de septē materiebus sacramentoꝝ. Sermo.lxj.

Feria.v.p⁹ resurrl. De.xij. gdibus pfecti amoris. q̄ btē marie magdal. vel brō ludouico aut alteri sctō pūt approbari. Ser.lxij

Feria.vj.p⁹ resurrl. De scala pctōꝝ. Ult p xij. gdus ascendē pūt in celū. Qui gd⁹ sūt xij. bona ad q̄ valēt opa bona facta in moz tali culpa. Sermo.lxiij.

Sabbato in albis. q̄ purgatoriū sit stabilit multiplici rōne t via. Ac triplici p̄ncipali lege. Que materia ventilata atq̄z determiata fuit tpe pcilij florētini in vnione grecoꝝ cū latinis Anno dñi. M.cccc.xxiv. f. xliij.

Dñica in octl. resurrl. De purgādoꝝ penalitate. locū ditate atq̄z necessitate. Et de vtilitate suffragioꝝ q̄ p defunctl fiūt. f. lxv.

Eadem dñica infra diem De fideli dilectione t stabili pseuerātia vsq̄z a moztem. Ac ō gloriosa corona. Qua in dilectione pseuerantes: a deo in gloria coronantur. Sermo.lxvj. et vltl.

Explicit Sūmarium breuissimū sermonum de euāgelio eterno Bernardini de senis sancti ordinis fratrum minoꝝ.

Tabula

Prefatio in tabulam sequentē

De modo intellectu huius tabule sequentis

Sciendū q̄ hi sermones de euāgelio eterno sancti patris Bernardini de senis ordinis fratrū minoꝝ distinguunt in articulos. et articuli in capitula: dempto sermone i die parasceues qui distinguit in tres partes p̄ncipales et quelibet pars in q̄ttuor articulos et q̄libet articulus in capitula. Cū igit ponit littera sic formata. f. significat sermonē. numerus x̄o sequēs. scz. j. ij. iij. et denotat sermonis numerū in ordine. Littera autem a adiuncta r articulū. numerus sequens. j. ij. iij. iiij. primū scōm tertiuz aut q̄rtum demōstrant. c. signat capitulū cum numero seq̄nti videlicet. j. ij. iij. et capitulū primū secundum vel tertium et. Cum x̄o ponitur p. j. p. ij. p. iij. denotat partem articuli primam secundam vel tertiam: quia articuli q̄nq̄ in p̄tes diuidunt raro tamen at vbi ponit ptotum p⁹. f. vel ar. signum est q̄ tot⁹ sermo vel articulus de tali loquitur materia. Exempli gratia. Actiue vite septē status f. lx. ar. j. c. j. tm̄ est septem status actiue vite ponunt sermone sexagesimo articulo p̄mo capło p̄mo. Vel purgatoriū p̄batur esse ratione culpe. f. lxv. ar. j. p. j. p. iij. c. hoc est. Sic habet sermone sexagesimoq̄nto articulo primo parte prima scilicet illius articuli per tria capitula. Vel sic leges diuini amoris. f. v. ptotum id est. sermone q̄nto ptotum sermonē illum vel ar. j. ptotum q̄ est articulo p̄mo ptotum scilicet articulū. Sed quando ponit in p̄n. signū est q̄ talis materia ponitur in principio sermonis ante omnes articulos. Sed i sermone in die parasceues sic passionis christi excessiua humilitas. f. lvj. p. ij. id est. sermone q̄nquagesimosexto pte secunda scilicet p̄ncipali sic habetur. Vel passionis christi et mortis magnitudo oꝝprobrij respectu cause efficientis. f. lvj. p. ij. ar. j. p. vij. c. id est sic habetur. sermone q̄nquagesimosexto. pte secūda scilicet p̄ncipali articulo p̄mo q̄ septem capitula. Et sic ex illis modicis carpere poteris intellectū aliox.

Finit prefatio

Tabula abcdaria ꝑm ordinē alphabeti sermonū de euāgelio eterno sancti Bernardini de senis ordinis fratrum minoꝝ.

Actiua vita eius dem vite septem status. sermo lx. ar. j. c. j.

Accipiter ꝓtentant in corde p̄ de sue. sermo. j. ar. j. c. iij.

Adoratio. Adorare bestiam vt in apocalyp̄si dicitur quid sit. f. xxij. ar. j. c. j.

Aduersitas. Aduersitatum securitas. sermo. lxiij. ar. iij. c. j.

Affectus inflammati amoris. sermone. iiij. in principio.

Affectus inflāmati amoris gradus septem. sermo. iiij. ar. j. c. j.

Affectus timoris filialis feruentis ad deuz. sermo. iiij. ar. j. c. ij.

Affectionis inflāmati amoris duplex zelus sermo. iiij. ar. j. c. iij.

Affectionis inflāmati amoris multiplex regratio. f. iiij. ar. j. c. iiij.

Affectionis inflāmati amoris duplex laus dei. f. iiij. ar. j. c. v.

Affectionis inflāmati amoris ꝓmpta obedientia. f. iiij. ar. j. c. vj.

Affectionis inflāmati amoris crapula seu saturitas atq̄ ebrietas ō deo. f. iiij. ar. j. c. vij

Affectus ardentis amoris ad seipsum septuplex. sermo. iiij. ar. ij.

Affectus pudoꝛosus qua quis ꝓfundit ꝓpter peccata sua. f. iiij. ar. ij. c. j.

Affectus doloꝛosus triplex. f. iiij. ar. ij. c. ij.

Affectus hoꝛoris suiipsius triplex. sermo. iiij. ar. ij. c. iij.

Affectus rigoris triplex. f. iiij. ar. ij. c. iiij.

Affectus implacabilis siue turbationis triplex. f. iiij. ar. ij. c. v.

Affectus vigoris triplex. f. iiij. ar. ij. c. vj.

Affectus discretiōis triplex. f. iiij. ar. ij. c. vij

Affectus ardentis amoris ad proximū septuplex. f. iiij. ar. iij.

Affectus pie compassiōis ad proximū triplex. f. iij. ar. iij. c. j.

Affectus triplex dulcis ꝓgratulationis. sermo. iiij. ar. iij. c. ij.

Affectus tranquille supationis proximi triplex. f. iiij. ar. iij. c. iij.

Affectus benigne ꝓuersationis triplex cum proximo. f. iij. ar. iij. c. iij.

Affectus humilis honoratiōis erga proximū. f. iiij. ar. iij. c. v.

Affectus vnionis cordialis. f. iiij. ar. ij. c. vj

Affectus christiformis ad proximū. sermo. iij. ar. iij. c. vij.

Affectiones quattuoꝛ. f. vij. ar. j. c. iij.

Alphabetica

Ala ale spūales dicūt vtutes theologice .f. premiali.ar.j.c.iij Ala dextra dr fi des ie su ibidē. Ala sinistra mādata dei ibidem
Amor amoris charitas t dilectiōis dria .f.
Amor dei aiaz dr pformat.ser. iij.in pn. iij.ar.j.c.iij.
Amor dei iduit aiaz pulchritū .f.iij.ar.ij.c.j.
Amor dei regina ē oiuz vtutū.ser.iij.ar.c.ij
Amor dr inſupabil ē vndiqz.f.iij.ar.ij.c.iij.
Amor dei reddit ſeruicia dr gta t remūera tiōe dig.ſer.iij.ar.ij.c.iiij.
Amor dei inſanabil ē.ſer.iij.ar.iij.c.j.
Amor dei aiaz inſepabilit vnit dr.ſer.iij.ar
Amor dei nāliter ē in mēte oi ti.iij.c.iiij. alia virtute.ſer.iij.ar.j.c.j.
Amor ver⁹ pctis t crimib⁹ emit.ſer.v.artl.
Amor incipiētiū triplicem habet iij.c.iiij. illuminationē.ſer.xxxj.ar.j.p.iij.c.
Amor pficiētiū in ſeptē diſtinguit flāmas. ſermōe .xxxj.ar.ij.p.vij.c.
Amor pfectoz var⁹ ē in diūſis.ſer.xxxj.ar.
Amor ardēs.ſer.xxxj.ar.iij.c.j. iij.
Amor cōburēs.ſer.xxxj.ar.iij.c.ij.
Amor incēdēs.ſer.xxxj.ar.iij.c.iū.
Amor bulliēs.ſer.xxxj.ar.iij.c.iiij.
Amor triplex incipientiū pficientiū t pfectorū.ſer.xxxj.in pn.et ſer.lx.i pn. Amore dei nihil adeo nc̄m ē aie.f.xxx.ar.j.c.iij.
Amore ptulit nob dr ſuā dinitatē.ſer.j.ar. j.c.j. Amore ptulit nob xp̄s aiaz ſuā.ſermo.j.ar.j.c.ij Amorē ptulit nob xp̄s carnē ſuā.ſer.i.ar.i.c.iij. Amori fructū vt mēſ pcipiat tria ſūt ei nc̄ria.f.liij.ar.i.c.i. circa ſi. Amori dini excellētie.xij.mirabiles t pncipales.ſer.iij. ptotū. Amori theſaur⁹ ſeu mercācia.ſer.v.ptotum.
Amoris dini ſuauitas t dulcedo.ſer.iij.ar. i.c.ij. Amori dini legeſ.xij.f.v.p.iij.ar ti.cū eoz.c. Amoris falſi fornaces ſeptē ſer.v.ar.ij.c.iij. Amori inflāmati affect⁹ ſer.iiij.ptotū. Amoris dini gdus ſeptē ſer.xlvi.ar.iij. Amoris dini gdus .xij. ſer.lxiij.p totū. Amore dei qs efficit nouꝰ in mūdo t pegrin⁹ hō.ſer.lx.
Amare deū valde fructuoſuz ē.ſer.iij.ar.iij c.ij. Amare deū ars leuis ē.ſer.iij.artl. iij.c.iiij. Amor ardētiſſim⁹ marie mag. ſer.xlvi. Amor marie mag.cōmutatus ſer.xlvi.ar.i. Amorē magda.inflāmat⁹ ſer.xlvi.ar.ij. Amor ad prioz pacē coartās.ſer.l.ar.i. Amor ad pacē prioz reducēs.ſer.l.ar.ij. Amor ad pacē t cōcordiā prioz adducēs.ſer.l.ar.iij. Alide Charitas Dilectio. Alia vt xp̄o glutino gr̄e copulet duo req̄rit.ſer.xxij.in pn.
Alie triplex dignitas i gr̄a c̄ſite. ſer.xxiij.i pn. Alie fideli dr tria p̄cipit.ſer.lxvij.arti.i. Aiaz in purgatorio stat⁹ gaudia et ſuffragia.ſer.lxvi.ptotū. Alide Purgatoriū. Angelus a iohanne noluit adorari triplici de cā.ſer.xlix.ar.ij.c.i. Angeli in aia refrenāt mūdana gaudia.ſer.viij.ar. ij.c.i. Angeli refrenāt ptristātia tēptatoſ ſer.viij.ar.ij.c.ij Angeli in aia p̄ſūptuoſa t ſpē ſtultā refrenāt.ſer.viij.ar.ij.c.iij.
Angeli etiā timorez mūdanos i aiaz refrenāt.ſer.viij.ar.ij.c.iiij. Angeli iuſtos p tegūt ne ruāt incrimia.ſer.viij.ar.iij.c.i.
Angeli defenſant bonos ne adūſitate frāgank.ſer.viij.ar.iij.c.ij. Angeli ptēplatius cuſtodiūt.ſer.viij.ar.iij.c.iij. Angeli ſtatū iuſtoz ptegūt t pſeruāt.ſer.viij.arti.iij. Angeli tēptatiōes noxias refrenāt p oppoſitas inſpiratiōes.ſer.viij.ar.ij.
Ann⁹ āni tres gr̄e.ſer.xix.ar.ij. Annus ſpūaliū donoz.ſer.xix.ar.ij.c.i. Annus tpaliū bonoz.ſer.xix.ar.ij.c.ij. Annus terribiliū cōminationū.ſer.xix.ar.ij.c.iij.
Ann⁹ durarū flagellationū.ſer.xix.ar.ij.c. iiij. Ars facilis ſiue leuis ē amare deuz ſer.iij.ar.iij.c.iiij. Artifex ſiue artifices vbi mercatorez Aſtra qd poſſint vel nō poſſint.ſer.viij.ar.i.c.ij. Aſtra hois volūtatē nec cogē nec neceſſitare pñt.ſer.viij ar.i.c.ij. Aſtroz indicia qñqz ſunt vera vel falſa ex demonū malicia vel hoiuz culpa.f.viij.ar.i.c.ij. Auctoritas duplex polytica t yconomica.ſer.xxxij.ar.i.c.iij.
Aucte publica fit rex t dñioz trāſlatio.ſer. xxxij.ar.ij. Auis ō nido euecta fit magl domeſtica ſer.pemiali.ar.ij.c.ij.

Beatiſſima virgo maria.

Btiſſime xp̄gis marie triplex stat⁹ ſer.li. Btiſſime xp̄ginis marie stat⁹ pceptiōis. ſer.li. Btiſſime xp̄gis marie stat⁹ natiuitat.ſer.li.ar.ij.
Btiſſime xp̄gis marie ānūciatiōis stat⁹.ſer. li.ar.iij. Btiſſi.x̄.ma.gr̄e qb⁹ repleta in pceptōe fuit.f.li.ar.i. Btiſ.x̄.m.gr̄e qb⁹ fuit repleta i natitate.ſer.li.ar.ij. Btiſſime marie xp̄gis admirāda ſctificatio i pceptiōe.ſer.li.ar.i.c.i. Btiſſime xp̄gis marie triplex ſctificatio ibidē. Btiſſime marie virgis trāquillitas carnis ſub imperio rōnis.ſer.li.ar.i.c.iij. Btiſſi.x̄.m. pulchritudo mor⁹ libidis etiā in alijs refrenabat t de ei⁹ formoſitate.ſer.li.ar.ij.c.i.
Btiſſi.ma.x̄.ſenſus atqz affectiōes q̄ta delectabant ſuauitate i deo.ſer.li. ar.ij.c.iij. Btiſſi.x̄.ma.vita admirādar exēplarl.f.li. ar.ij.c.iiij Btiſ.ma.x̄. ardorez q̄ttu- 4

or quibus post ꝓceptioneem filij ardebat. ·f.lj.ar.iij.
Beatissime virginis marie noue ⁊ incomprehensibiles gratie quibus in ꝓceptione filij repleta fuit.f.lj.ar.iij.c.j.
Beatissime.v.m. armature contra intrinseca ⁊ extrinseca pctā·f.lj·ar.iij.c.ij.
Beatissime virginis marie impeccabilitas f·lj.ar.iij.c.ij.
Beatissime marie virginis.sapozositas.f.lj ar.ij.c.iij.
Beatissime virgis marie claritas .serm .lj. ar.j.c·j.
Beatissime marie virginis.formositas.f.lj. ar.ij.c.j·
Beatissime virginis marie puritas· f.lj.ar ij.c.ij.
Beaitissime marie virginis vnio cū xp̄o per actionem ⁊ ꝓtemplationem.sermo· lj.art. iij .c. iij·
Beatissime virginis marie gaudiū de finali saluatiōe ⁊ glozificatione atq; eius securitate.f.lj·ar. iij. c. iiij.
Beatissime virginis marie excellētie ⁊ alia pulchcbza plura ser.lj.ar.iij.c·uij.
Beatissime virginis marie puelle mystice duodecim.f.xlviij·ar.ij.
Beatissima virgo q̄ lumine in vtero mater no fuerit plustrata.f.lj·ar.j·c.ij.
Beatissime virginis ⁊ iob.bap .differentia luis.f.lj.ar.j.c.ij.
Beatissima maria virgo vsum rationis habuit in vtero mr̄no.f.lj.ar.j.c.ij.
Beatissima virgo maria q̄ta charitate ardebat in vtero matris tam ad deuz q̄ etiam ad ꝓximū.f.lj.ar.j.c.ij.
Beatissima maria v̄go fuit imaculata propter tria.ser.lj.ar.ij·c.ij.
Beatissima v̄go maria ꝓsensu conceptiōis plus omnibus creaturi meruit. sermo..lj ar.iij.c.j.
Beatissima maria virgo peccare non potuit ⁊ q̄re.f. lj.ar.iij .c.ij.
Bestia. Bestiam adozare vt dicit Johānes in apocalypsi quomodo vel qualiter intelligat.f.xxij.ar j.c.j.
Blasphemia. Blasphematio impia dei et sctōz ⁊ eius pena.f.xviij.c.j.
Charitas est consumatio virtutum.sermo ꝓmiali.arti.iij. c.iij.
Charitas ē radix forma finis vinculum ⁊ complementum perfectionis.sermo.lxj. ar.iij.
Charitas dicit regina.f.ij.ar.j.
Charitas prodest etiam absq; eloquentia ⁊ magna scientia.f.ij.ar.j.c.j.et.ij.
Charitas p aurum designatur. serm.ij.articu.iij.
Charitas ceteris donis durabilioz est. sermo.ij.ar.iij.
Charitas etiam in malis ꝓficit quinq; gradib⁹ f.ij.ar·ij·c.j·
Charitatis triplex status. sermo. lxj .ar.iij.
Charitas triplex actus ibidē.
Charitatis mandatuz excedit potentia ⁊ v̄tute alia.f.ꝓmiali.ar.iij.c·iij.
Charitati origo .f.j. in p̄n.
Charitati laus.f.ij.in p̄n.
Charitatis necessitas.f.ij. ar.j.
Charitatis varietas.f.lj.ar.ij.
Charitatis gradus quibus ꝓficit in malis f.ij.ar.ij.c.j.et.ij.
Charitatis gradus quo ad ꝓfectuz in bonis.ser.ij.ar.ij.c. iij.
Charitati excellētie·ser.iij.ꝓtotū.
Charitati amoris ac dilectionis differentia ser. iij. in p̄n.
Charitatis septem falsi fornaces. sermo .v. ar.ij.c.iij.
Charitatis origo ⁊ q̄tum deus dilexit nos ⁊ quibus modis possum⁹ acquirere charitatem ⁊ puersionē sc̄oꝝ diuersos hoium status.ser.j.ꝓtotum.
Charitati laudes mirabiles ⁊ d̄claratio charitati ex epla pauli.j.Cor.xiij.ser.ij.ꝓtotū
Charitatis duodecim principales excellentie.ser·iij.ꝓtotū.
Charitatis ardentissimi inflammati affectus plures.ser.uij.ꝓtotū.
Charitatis diuine thezaurus ⁊ mercancia ⁊ leges que obseruande sunt in emptione ⁊ q̄ charitas non pecunijs sed peccatis ⁊ criminibus emitur.ser.v.ꝓtotū.
Charitas durabit in patria cum ꝓphie euacuabunt lingue cessabunt scientia destruetur.ser.ij.ar.iij·c.j.et.ij.
Charitas in patria durabit cum cessent dona alia necessaria ad salutem. ser.ij.ar.iij. c·iij. Vide Amor Dilectio.
Cambium·Cambiozum varietas.sermone xxxix.ar.iij.
Campsozia ars quomodo sit inuenta . sermo.xxxix.ar.iij.c.j.
Campsozia ars quomodo sit necessaria ibidem.
Campsozia ars quomodo sit licita cum suis

dubijs.sermo.xxxix.ar.iij.c.j.
Cambia realia quomodo tripliciter variãt. ser.xxxix.ar.iij.c.ij.
Cambia casualia ꝛ fortuita que sicca nuncupantur an sint licita.ser.xxxix.ar.iij.c.iij.
Causa multiplex quare homines iudicia dei et flagella de proximo non cognoscunt.f. xx.arti.j.ij.et.iij.
Cellarium dei quadruplex.ser.xxij.ar.j.c.ij
Circumspectio triplex necessaria ad salutem ad quam quilibet obligatur.sermo.xxiij. ar.j.et trib⁹.c.seqn.
Concordia vide in parcere.
Confidentia. Confidentiam precipit deus.
Cõfidẽtia ex trib⁹ origine hꝫ.f.lxvij.ar.j.c.j ser.lxvij.ar.j.c.j.
Confessio eius origo ꝛ potestas clauiũ atq; quando licet eam retardare vel reiterare ꝛ de duodecim fructibus eius admirandis. sermo.xxvij.
Confessio quid sit.ser.xxvij.ar.j.c.j.
Confessio triplex ibidem.
Confessio a triplici auctoritate originẽ sumpsit.ser.xxvij.ar.j.c.ij.
Confessio ꝙre fit vocalis.f.xxvij.ar.j.c.ij.
Confessio non est retardanda.sermo.xxvij ar.ij.c.j.
Confessio differenda non est propter duodecim rationes ibidem.
Confessio in quibus casibus sit reiteranda. ser.xxvij.ar.ij.c.ij.
Confessio mentem illuminat tripliciter.ser. xxvij.ar.iij.c.j.
Confessio quasi curia dei est. sermo.xxvij. ar.iij.c.ij.
Confessio quattuor continet suauitates.ser mo.xxvij.ar.iij.c.ij.
Confessio a morte resuscitat. sermo.xxvij. ar.iij.c.iij.
Confessio a demone liberat.sermone.xxvij ar.iij.c.iiij.
Confessio a mortalibus ꝛ venialib⁹ animaꝫ purgat.ser.xxvij.ar.iij.c.v.
Confessio generalis duplex ibidem
Confessio hominem cum deo pacificat. ser. xxvij.ar.iij.c.vj.
Confessio conscientiam alleuiat. sermone. xxvij.ar.iij.c.vij.
Confessio est causa remissionis peccatorum sermo.xxvij.ar.iij.c.ix.
Confessio confusio est diaboli.sermo.xxvij ar.iij.c.viij.
Confessio facit quandoq; de attrito contritum.ser.xxvij.ar.iij.c.ix.
Confessio quomodo etiam sit quandoq; satisfactio.ser.xxvij.ar.iij.c.x.
Confessio est gratie augmentatio.sermone xxvij.ar.iij.c.xj.
Confessio augmentat dei gloriam ꝛ laudeꝫ ser.xxvij.ar.iij.c.xij.
Confessoris potestas atq; clauium. sermo. xxvij.ar.j.c.iij.
Confessoris qualis esse debet discretio i examine confitentiũ.ser.xxvij.ar.ij.c.iij.
Confessionis necessitas.ser.xxvij.ar.ij.
Confessionis vtilitas.ser.xxvij.ar.iij.
Confiteri semel in anno quilibet tenetur propter octo rationes etiã si non habeat mortalia.ser.xxvij.ar.ij.c.j.
Confiteri in quibus casibus quis statim tenetur ibidem.
Cognitio euentuum misteriox artium liberalium ꝛ diuinorum.ser.ij.ar.j.c.ij.
Cognitionis obligatio triplex necessaria ad salutem.ser.xxiij.ar.ij.
Cognitionis hic ꝛ in patria differentia.ser. ij.ar.iij.c.ij.
Conscientia bona ꝛ mala atq; de duodecim eius ornamentis necnon ꝛ de duodecim deformitatibus ꝓscientie male.f.liij.
Conscientie figuratio vniuersalis. sermo. liij.ar.j.c.j.et.ij.
Conscientia erronea q̃ti sit criminis multipliciter demonstratur.f.liij.ar.ij.c.ij.
Conscientia erronea septem gradibus ruit in ꝓfundum.f.liij.ar.ij.c.iij.
Conscientia mala de peccato cordis a synderesi ꝓfundit.f.liij.ar.iij.c.j.
Conscientia mala a synderesi de peccato ori atq; operis reprehendit.sermo.liij.arti.iij c.ij.et.iij.
Conscientie synderesis ꝛ legis naturalis differentia.f.liij.ar.j.c.ij.
Conscientie descriptio.f.liij.ar.j.c.ij.
Conscientia quadruplicit diffinitur. sermo liij.ar.j.c.iij.
Conscientie decor ꝛ formositas.sermoe.liij. articu.ij.
Conscientie duodecim ornamenta. sermo. liij.ar.ij.et p.iij.capla.
Conscientie praue turpitudo. sermone. liij. articu.iij.
Conscientie praue duodecim deformitates sermo.liij.ar.i ij.p.iij.c.
Conscientie praue triplex status ꝛ de excecatione illuminatione atq; reformatione ei⁹ sermo.liij.
Conscientie male status triplex.f.liij.ar.j.
Conscientie cecitas ꝛ de septem sigillis quibus anime peccata clauduntur ne ea vide

Tabula

at aut intelligat.f.liij.ar.j.c.j.
Conscientie extremitate scilicet q est nimis targa aut stricta.f.liij.ar.j.c.ij.
Conscientie obcecate septem sigillor aperio per septem gratias oppositas.sermone liij.ar.j.c.iij.
Conscientie male status reprehensionis.f. liij.arti.ij.
Conscientie error vnde sumit initium. sermo.liij.ar.ij.c.j.
Conscientie nomen vnde habeat originem ibidem.
Conscientie status confusionis. sermo. liij. articu.iij.
Conscientiam erroneam arguit synderesis sermo.liij.ar.ij.c.iij.
Constellatio duplex siue influentia superiorum super naturam humanã nihil tamen agere possunt in anima.f.viij.ar.j.c.ij.
Contemptus temporaliũ.f.lxiij.ar.j.c.j.
Contemptus ppriox operum tanq̃ inutilium.sermo.lxiij.arti.ij.c.ij.
Conuersio.Conuertunt tria genera hominum de amore mundi ad amorem dei.sermo.j.arti.iij.
Conuertunt peccatores tripliciter ad verbum dei.f.j.ar.iij.
Conuertuntur quidam per cognitionẽ culpe fetentis.f.j.ar.iij.c.j.
Conuertunt quidam per dilectionẽ diuine misericordie allicientis.sermo.j.ar.iij.c.ij.
Conuertuntur quidam per timorem diuine iusticie.f.j.ar.iij.c.iij.
Conuertunt quidam per reprehensiões et cõminationes ibidem.
Cor in preda accipiter solum requirit. sermo.j.ar.j.c.iij.
Cordis figura t pulchra eius descriptio.sermo.j.ar.j.c.iij.
Cor per thuribulum aureus designatur ibidem.
Cor solum super omnia deus requirit t de hoc exemplus valde notabile.f.j.ar.j.c.iij
Correctio siue correptio fraterna quãdo ds ad eam obligatur atq̃ de triplici correctione fraterna filiali t paternali siue maiorus equalium t minor.f.xxviij.
Correptio fraterna quid sit t quare dicitur fraterna t non hois.f.xxviij.in pn.
Correptio fraterna vt bene fiat tria requiruntur in corrigente.f.xxviij.ar.j.c.j.
Correptio fraterna vt obliget requiruntur tria in delinquente.f.xxviij.ar.j.c.ij.
Correptio ppter tria obmitti potest. sermo xxviij.ar.j.c.iij.
Correptio triplex.f.xxviij.ar.ij.
Correptio paternalis potest esse triplex.sermo.xxviij.ar.ij.c.iij.
Correptio pũitiua que sit siue pmissiua aut dimissiua.f.xxviij.ar.ij.c.iij.
Correptio emendatiua que sit ibidem.
Correptionis fraterne obligatio . sermone xxviij.ar.j.
Correptionis fraterne triplex esse debet discretio.f.xxviij.ar.j.
Correptionis fraterne modus triplex.
Correptionis fraterne triplex fructus. sermo.xxviij.ar.j.c.j.
Correptionis casus vbi tria pcurrũt ibidez
Corripere quando quis tenetur proximus sermo.xxviij.ar.ij.c.j.
Corripere volens fratrem tria debet pside rare ibidem.
Corripere quõ subdite debent prelatũ suus sermo.xxviij.ar.ij.c.ij.
Corripe debet plat̃us subditum tripliciter. sermo.xxviij.ar.ij.c.iij.
Corripe siue corrigẽ aliũ cũ pctõ pctõre põt qñq̃ mortalit t h̃ ppt tria.f .xxviij .ar.iij.
Corrigens primũ quãdo non pec= =c.ij. cet.f.xxviij.ar.iij.c.iij.
Corrigẽs pdicator siue corripiẽs cũ pctõ qñ
Corripe tenet hõ siue bon⁹ =peccet ibidẽ. siue malus primũ ppt tria.f.xxviij.ar.iij
Corrigẽti siue corripienti q̃l dns esse =c.j. cõditio.f.xxviij.ar.iij.
Cõtract⁹.Tractat⁹ de ẽctib⁹.f.xxxij.t seqn.
Cõtract⁹ ois sumit originẽ aut ex origie dominor vel rex diuisiõe trãslati pscpti vsurpati donati cõmodati pmutati t pfimilib⁹
Cõtract⁹ vñ oriat.f.xxxij.ar.iij.c.ij. f.32
Contract⁹ quõ diffinit ibidem.
Cõtract⁹ triplex siue vari⁹ f.xxxij.ar.iij.c.ij
Contractus trãslatiõis.f.xxxij.ar.ij.
Cõtract⁹ pmutatiõis rex.f.xxxij.ar .iij.c.iij
Cõtractuũ termin⁹ solutiõis triplex. f.xxxiij
Cõtractuũ termin⁹ solutiõis ex gra in pn. et meritor⁹.f.xxxiij.ar.j.
In ẽctib⁹ qñ vẽdi possit tps vel nõ.f.xxxiij
In ẽctib⁹ quõ iura rex emi pos= ar.j.c.j. sint min⁹ p futuro t licite q̃ si pfitialit exhiberent.f.xxxiij.ar.j.c.ij.
In ẽctib⁹ rẽ pl⁹ vẽdẽ vel min⁹ emẽ ppt tps q̃ tũc valeat lz qñ nõ ex malicia ẽbẽtiũ f ex ppa nã.ẽct⁹ pcedit t ponũt plres casus. f. xxxiij.ar.j.c.iij.
Cõtract⁹ termi vite.f.xxxiij.ar.ij.
Cõtract⁹ siue reddit⁹ põdiales ad vitã an sint licite t absq̃ vsura cũ suis obiectiõib⁹ ẽtũ sermo.xxxiij.ar.ij.c.j.
Cõtract⁹ hereditatũ predialiũ qualis eẽ debeat.f.xxxiij.ar.ij.c.ij.

Contractus quadrupliciter vitiatur. sermo xxxiiij.ar.ij.c.iij.
Contractꝰ vt sit licitus ꝯsiderare oportet p̄cium iustificatū ⁊ limitatū ⁊ precium augm̄tatum siue multiplicatū necnon preciū minoratum rei vendibilis. sermo. xxxiiij.art. iij.p.iij.capl'a.
Contractus rei venalis taxari non debet ꝑm valorem vtilitatis ementiū. ꝑ.xxxv.ar.ij.
Contractus rei venalis ꝑm valorem vtilitatis ementis malus est ⁊ hoc ratione nequitie talis etiam ꝯtractus est contra omne bonum ratione iusticie. ꝑ.xxxv.ar. ij.c.j.et.ij.
Contractus taxari debet ꝑm modum a communitatibꝰ ciuilibus factam. sermo. xxxv. arti.ij.c.iij.
Contractus de soccidis animaliū. ꝑ.xl. In ꝯtractu de soccidis quedā notāde sunt ꝯsiderationes ibidem in p̄n.
Contractus de soccidis ouiū quattuor casus liciti. ꝑ.xl.ar.j.c.j.
Contractus de soccidis ouiū casus tres liciti. sermo.xl.ar.j.c.ij.
Contractus de soccidis ouiū tres alij casus liciti. sermo.xl.ar.j.c.iij.
Contractus de soccidis boum ⁊ quattuor casibus licitis. sermo.xl.ar.ij.c.j.
Contractus de soccidis boum casus tres liciti ⁊ tres illiciti. ꝑ.xl.ar.ij.c.ij.et.iij.
Contractus de soccidis ouiū ⁊ boum vario modo fiunt. ꝑ.xl.ar.iij.
Contractus apud varios noīe vario nominantur. Nam apud florentinos noiantur mons: apud venetos imprestita. sermone xlj.in p̄n.
Contractus vsurarius an sit in aliquo casu ꝯcessus vel permissus a iure ⁊ an liceat aliquid recipere vltra sortem ratione damni preteriti presenti vel futuri. sermo.xlij.articu.j.per totum.
An in tali ꝯtractu liceat recipere aliquid vltra sortem ratione lucri. sermo.xlij.articu. ij.per totum.
Sed recipere aliquid vltra sortem ratione triplicis debiti non est vsura. sermo. xlij. ar.iij.per totum.
Contractus mutui quomodo sit vsura. ser. xxxvij.ar.j.c.ij.
In contractu mutui non licet aliquid recipere vltra sortem. ꝑ.xxxvij.ar.j.c.iij.
Contractus vsurarij qualem culpam habeant annexā. ꝑ.xxxix.in p̄n.
Contractus quando ꝓpter dubium vel periculum ab vsura excusetur. ꝑ.xxxix.ar.j.
Contractum quando periculum capitalis ñ lucri excuset notandi sunt casus quattuor sermo.xxxix.ar.j.c.j.
Contractus securitatis mercanciarū quando sit vsurarius vbi tres sunt notande ꝯsiderationes siue securitates. sermo. xxxix. art.j.c.iij.
Contractus varij quando sint liciti. sermo. xxxix.ar.ij.
Contractus locationis an sit licitus. sermo. xxxix.ar.ij.c.ij.
Contractus emptiōis ⁊ cōmutatiōis si sint liciti. ꝑ.xxxix.ar.ij.c.j.
Contractus societatis an licitus sit. sermōe xxxix.ar.ij.c.iij.
Contractus cōmissionis an possit esse licitus sermo.xxxix.ar.ij.c.iiij. Vide Cambiū Mercantiam Mutuū Vsuram
Cōmunia omnia erant in statu innocentie. sermo.xxxij.ar.j.c.j.
Corona glorie ꝑseuerantiū in bono cū duodecim lapidibus preciosis. sermo.lxvij. arti.iij.per totum.
Credere absq; signis ⁊ euidentijs magni vigoris amoris atq; luminis perfectio est. ꝑ. xiij.ar.j.p tria capl'a.
Credere tenetur humanus intellectus absq; absq; signis ⁊ ꝓbatiōibꝰ ⁊ tanq̄ miles christi ꝯtraria expugnare summāq; deo reuerentiam exhibere. sermo.xiij.arti.ij. p tria capitula.
Credere nolens sine signis ⁊ ꝓbationibus similis est viatori infirmo venditori incredulo atq; pugnatori inualido. sermo .xiij. arti.iij.p tria capl'a. vide vbi fides.
Crudelitas criminosi fugat misericordiam dei. sermo.xxxiiij.in p̄n.
Crux crucis laudes bn̄ficia vtilitates et fructus. sermo.lvj.par.iij.p̄ncipali per quattuor articulos ⁊ eorum capl'a.
Culpa mortalis infinite est malicie. sermo. xij.arti.j.c.j.
Culpe ac suꝑplicia permanent in damnatis sermo.xij.ar.j.c.ij.

Damnatio. Dānati eternaliter puniunt̄ ⁊ inconueniens esset deo eos eternalit̄ non punire. sermo.xij.ar.j.c.iij.
Damnati in infinitum obligantur deo ideo in infinitum puniunt̄ ibidem.c.iiij.
Damnati in infinitum debent cruciari propter in infinitas gratias a deo receptas. ꝑ. xij.arti.ij.c.j.

Tabula

Damnati propter infinitatē contumelie ꝺo illate eternaliter cruciari debent. Sermo. xvij. ar. ij. c. ij.

Damnati ratione magnificētie dei eternaliter debent cruciari. f. xvij. ar. ij. c. iij.

Damnati sicut ex iustitia eternaliter cruciātur. Sic iusti ex misericordia eternalit premiantur. f. xvij. ar. ij. c. iij.

Damnati sicut naturaliter inclinantur ad eternum bonū sic peccando eternalit puniuntur. f. xvij. ar. iij. c. j.

Damnati penas quibus cruciant vniuersitas rerum iudicat esse eternas. sermo. xvj. arti. iij. c. ij.

Damnati cruciantur eternalit ratione vtilitatis electorum. sermo. xvj. ar. iij. c. iij.

Damnati debent cruciari eternalit ratione iocunditatis beatoꝝ. f. xvj. ar. iij. c. iiij.

Damnatoꝝ pena erit fm q̄ntitatem culparū sermo. xxvj. ar. j. c. iij.

Damnatoꝝ pene mentales que sint. sermo. xxvj. arti. j.

Damnatoꝝ pene corporales que sint. serm. xxvj. arti. ij.

Damnatoꝝ cruciatus multiplex. Sermo. xxvj. arti. ij. c. j.

Damnatoꝝ multiplex confusio. Sermone xxvj. arti. ij. c. ij.

Damnatoꝝ suplicioꝝ cōmunicatio. sermo. xxvj. arti. ij. c. iij.

Damnantur impij sine requie ex imprudēti stulticia. sermo. xxij. ar. iij. c. j.

Damnari impios in eternū necesse est ppt eorum nequiam. f. xxiij. ar. iij. c. ij.

Damnare impios est de pulchritudine iusticie dei. f. xxiij. ar. iij. c. iij Vide Infernꝰ

Desiderium per rhete designatur. Sermo. lxvj. in ꝓncipio.

Desiderium triplex. scilicet naturale virtuale ⁊ criminale. f. lxvj. in ꝑn.

Desiderium naturale triplex. f. lxvj. ar. j.

Desiderium nature incorrupte. Sermone lxvj. arti. j. c. j.

Desiderium nature corrupte. Sermone. lxvj. arti. j. c. ij.

Desiderium libere nature. f. lxvj. ar. j. c. iij.

Desiderium virtuale. f. lxvj. ar. ij.

Desideriū virtuale in potentia rationali. f. lxvj. arti. ij. c. j.

Desideriū virtuale in potentia ꝓcupiscibili sermo. lxvj. arti. ij. c. ij.

Desiderium virtuale in potentia irascibili. sermo. lxvj. ar. ij. c. iij.

Desideriū criminale per q̄ anima fornicatur criminalit a deo. f. lxvj. ar. iij.

Desiderio criminali fornicat intellectꝰ per curiositatem. f. lxvj. ar. iij. c. j.

Desiderio criminali fornicat vis ꝓcupiscibilis per voluptatē. f. lxvj. ar. iij. c. ij.

Desiderio criminali fornicat vis irascibilis per idolatriam ibidem. c. iij.

Desiderio criminali mens humanus multipliciter cōmittit idolatriā. f. lxvj. ar. iij. c. iij.

Desiderium celestium. f. lxvj. ar. j. c. ij.

Desiderium dissolui ⁊ esse cum christo. sermo. lxvj. arti. j. c. iij.

Defunctus vide Anima Infernus Dānatio Purgatoriū.

Detractio execranda ⁊ eius origine atq; nequissimis modis illius necnon ⁊ de peccato eorum qui detractores audiunt. f. xxix

Detractio quid sit. f. xxix. in ꝑn.

Detractio habet tres pestilentes ꝓditiones radicales. f. xxix. ar. j.

Detractio ex superbia sumit originem ⁊ de tribus filiabus eius. f. xxix. ar. j. c. ij.

Detractio etiam initiū habet ex crudelitate sermo. xxix. ar. j. c. iij.

Detractio prodest iustis nam inde illuminātur. sermo. xxx. ar. ij. c. j.

Detractio bonis q̄ndoq; oportuna est ad humilitatem. ser. xxx. ar. iij. par. iij. eiusdem arti. c. j.

Detractio iustoꝝ signum est q̄ honorandi sunt apud deum. sermo. xxx. arti. iij. par. iij. eiusdem ar. c. iij.

Detractionis ꝓcessus. f. xxix. ar. j.

Detractionis ortus. f. xxix. ar. j. c. j.

Detractionis successus ibidem.

Detractionis operatio nequissima triplex sermo. xxix. ar. ij.

Detractionis modi septem ibidem.

Detractionis modus occultatiuꝰ quo maliciose occultat bonū alteriꝰ. f. xxix. ar. ij. c. j

Detractionis modus negatiuus quo negat bonū alterius ibidem. c. ij.

Detractionis modus deprauatiuꝰ quo bonum alterius in malum ꝓuertit. Sermo. xxix. ar. ij. c. iij.

Detractionis modus venenatiuꝰ siue intoxicatiuus quo mala miscent bonis. sermo xxix. ar. ij. c. iiij.

Detractionis modus publicatiuus quo secreta contra ordinem charitatis publicantur. f. xxix. ar. ij. c. v.

Detractionis modus augmētatiuꝰ siue aggrauatiuus ibidem. c. vj.

Detractionis modus inuentiuus falsa cri-

mina imponendo.sermo.xxix.ar.ij.c.vij.
Detractionis auditores in q̃to sint pericu-
lo.sermo.xxix.ar.iij.
Detractionis vitij septem sunt remedia.ser
xxix.arti.iij.c.j.
Detractionis auditores adminus in mente
ꝯtaminant̃ ibidem.c.ij.
Detractionis participatiõe peccat homo tri
pliciter.sermo.xxix.ar.iij.c.iij.
Detractionis malum inumera parit vitia.
ibidem.
Detractiõis conditio ⁊ permissio necnõ re-
paratio atq; de duodecim remedijs quib⁹
vti debent hi quibus detrahit̃.serm̃.xxx.
Detractionis repatio.sermo.xxx.ar.iij.
Detractionis remedia. sermo. xxx.arti.iij.
per tres partes eius p̃ncipales.
Detractor assil̃atur draconi propter tria.ser
mo.xxx.arti.j.
Detractor excecatur in intellectu ibidez.c.j.
Detractor extemẽitate aliena iudicat.serm̃.
xxx.arti.j.c.ij.
Detractoris mentis elatio. s̃mone. xxx.ar-
ti.j.c.ij.
Detractoris duritia ⁊ obstinatio. sermone
xxx.arti.j.c.iij.
Detractores rabidis canibus assil̃antur ꝓ-
pter nouem.sermo.xxix.ar.j.c.ij.
Detractores vtuntur triplici lingua venosa
sermo.xxix.arti.j.c.j.
Detractores ꝑseuerantia iuste vite obmute-
scere facit.sermo.xxx.art. iij. prima parte
eiusdem arti.c.j.
Detractores scire nolle vel audire ex dei
munere est.ibidem.c.iij.
Detractores patienter sunt tolerandi exem
plo christi ibidem.c.iiij.
Detractores iustis q̃nq; sunt necessarij.ser-
mo.xxx.ar.iij.par.iij.eiusdem ar.c.ij.
Detrahere deus permittit iustis ꝓpter tria
sermo.xxx.arti.ij.
Detrahere permittit deus iusto vt amplius
in iusticia roboretur ⁊ magis inflammet̃.
sermo.xxx ar.ij.c.ij.et.iij.
Detractorib⁹ nulla debet adhiberi credulitas.sermo.xxx.ar.iij.prima par. eiusdem
arti.c.ij.
Detractorib⁹ omẽs debent illudere. serm̃.
xxx.arti.iij.
Detractorib⁹ q̃nq; est resistendũ. ser. xxx.
ar.iij.par.ij.eiusdem ar.c.j.
Detractori q̃nq; cõpatiendũ est ibidẽ.c.iiij.
Detractiões homo innocens exemplo Job
mime curare debet.sermo.xxx.ar.iij.par.
ij.eiusdem arti.c.ij.
Detractiões mime curat habens testimo-
nium dei ⁊ ꝯscientie ibidem.
Detractiões exemplo christi boni pro nullo
reputare debent ibidem.c.iij.
Detractiões oblocutoꝝ magno animo sper
nende sunt.sermo.xxx.ar.iij.par.iij.eius-
dem arti.c.iiij.
Deus tria sibi reseruat.sermo.l.ar.j.c.ij.
Differentia inter pati sufferre ⁊ sustinere.s̃.
ij.ar.ij.c.iij.
Dilectio dei.
Dilectionis exemplum.ser.lxvij.in p̃n.
Dilectionis iter ibidem.
Dilectionis modus ibidem. vide Amor
Charitas.
Dilectio proximi.sermo.vij.ꝑ totum.
Dilectio ꝓximi quo amore diligi debẽt om-
nes tam amici q̃ inimici atq; in quibus ne
cessitatib⁹ ex precepto vel consilio ꝓximis
subuenire tenemur.sermo.vij.ꝑ totum.
Dilectio proximi duplex.ser.lx.ar.j.c.iiij.
Dilectio proximi debet esse vera iusta san-
cta.sermo.vij.ar.j.per tria capl̃a.
Dilectio ꝓximi specialis qua tenetur omẽs
diligere.sermo.vij.ar.ij.
Dilectio siue amor naturalis qualis sit.ser-
mo.vij.ar.j.c.iij.
Dilectio siue amor ciuilis qualis sit ibidem.
Dilectio paternalis vel maternalis. sermo.
lx.ar.j.c.iiij.
Dilectio sancta quid requirat. sermõe.vij.
arti.j.c.iij.
Dilectione ꝓximi quid teneatur quis in ne
cessitate extrema existenti.sermo.vij.ar.ij
Dilectione proximi in sp̃uali necessitate te-
netur quis ponere ꝑ ꝓximo vitã ꝓpriam
ꝓpriam famam ⁊ ꝓpriam substantiam.s̃.
vij.ar.ij.c.j.
Dilectione ꝓximi in necessitate corꝑali tene
tur quis ponere ꝑ ꝓximo ꝓpriã substan-
tiam vitam ꝓpriam ⁊ ꝓpriam animaz. ser
mo.vij.arti.ij.c.ij.
Dilectione ꝓximi quõ quis eadem tenetur.
ponẽ ꝑ ꝓximo in necessitate temporali.s̃.
vij.ar.ij.c.iij.
Dilectionis proximi gradus. sermone.vij.
arti.iij.per totum.
Diligere inimicũ maioris est meriti q̃ ami-
cum.sermo.l.ar. c.iiij.
Diligere inimicũ an quis teneatur dilectio
ne affectuali.sermo.vij.ar.iij.
Diuisio vbi Partialitas.
Dñica vbi Sabbatum.

Tabula

Donū lingue cessabit. sermo.ij.ar.iij.c.j.
Donū pphetie euacuabit. ibidem.
Donū scientie destruetur. ibidem.
Donū diuitaꝝ ptulit nob xps. ser.j.ar.j.c.j
Donauit nobis aiam ⁊ carnem suam. sermone.j.ar.j.c.ij.et.iij.
Dona ad salutem non necessaria non pmanebunt in patria. sermo.ij.ar.iij.c.j.et.ij.
Dona spūalia ⁊ tpalia q̄ deus pfert patrijs sermone.xix.ar.ij.c.j.et.ij.
Draco draconi detractor assilat. f.xxx.ar.j
Draconis capita septē. f.xxix.ar.ij.p totū.

Elemosyna. Elemosyne pfecte pditiões. iiij. f.j.ar.j.c.iij
Elementū. Elementoꝝ inouatio post iudiciū generale. sermone xj.arti.iij.c.j.
Eloquentia sine charitate non pdest ad salutem. sermo.ij.ar.j.c.j.
Eloquentia requirit tria. ibidem.
Emptio. Emptiōis ⁊ venditiōis termin⁹ solutiōis triplex. sermo.xxxiij.in p̄n.
Emptiōis ⁊ venditiōis termin⁹ ex gfa meritorius. ibidem arti.j.vbi Contractus Mercancia Usura.
Enigma quid sit. sermo.ij.ar.iij.c.ij.
Euentus. Euentuū futuroꝝ cognitio. sermone.ij.ar.j.c.ij.
Euangeliū quid sit. pemiali.ar.iij.c.iij.
Euangeliū non dicit historia sed pars hystorie quam pars aplus vocat doctrinam sanam. ibidem.
Euāgelica lex sola dicit integra ⁊ pfecta honesta ⁊ eterna ideo dicit lex honestatis lex eterna euāgeliū eternū mādata eterna. sermo.pemiali.ar.iij.c.iij.
Euangeliū non recipit abrogationē neq̄ ō rogationē neq̄ exemptionē neq̄ dispensationē ibidem.
Euangeliū quō vtiliter p̄dicet ⁊ q̄ christus fuit primus eius p̄dicator. sermone pemiali.arti.iij.c.iij.
Excecatio. Excecat deus pctōres multiplicit vide flagellatio.
Excecationē hoīs causant q̄ttuor. sermone xx.ar.ij.p.iiij.capla.
Excellentia. Excellentie diuini amoris. sermone.iij.p totum.
Exemplum de quodam astrologo ⁊ ei⁹ mēdacijs. sermo.viij.arti.j.c.ij.
Exemplum de vetula nolenti parcere petēti. sermone.l.ar.iij.c.iiij.
Extermiatio ⁊ flagellatio patriarū q̄si fit. f.xviij.per totum.

Fides que sit viua q̄ mortua ⁊ quō cum opibus ⁊ sine opibus bonis viua ⁊ mortua esse p̄t per que indicia atq̄ signa cognosci p̄t fides mortua a fide viua. f.vj.p totū.
Fides infusa desuper est vna. sermone pemiali.ar.ij.c.iij.
Fides mortua ex triplici inordinato amore. sermo.vj.ar.j.c.j.
Fides mortua ex triplici timore. f.vj.ar.j.c.ij.
Fides etiam q̄ñq̄ sine opere bono viua dicitur. sermo.vj.arti.j.c.iij.
Fides potest esse viua ⁊ mortua. f.vj.ar.ij.
Fides triplici timore ānullat. f.vj.ar.ij.c.ij.
Fides viua ⁊ sup infusa diuinit⁹ quid operetur. sermo.vj.ar.iij.
Fides viuas noxias tenebras ab anima repellit triplicit. sermo.vj.arti.iij.c.j.
Fides tribus modis dicitur. f.vj.ar.iij.c.ij
Fides viua quas vires p̄stet in corde ore et ope. sermo.vj.ar.iij.c.iij.
Fides catholica est sola ⁊ vnica sine qua nemo saluari potest q̄ ostendit p manifestas rationes. sermo.xxij.
Fides triplex ostendit ibidem in p̄ncipio.
Fidei lumen triplici inordinata dilectiōe extinguitur. sermo.vj.ar.ij.c.j.
Fidei lumine carens meritorie opatur. sermone.vj.ar.ij.c.iij.
Fidei defectus vnde pueniat ibidem.
Fidei viue ⁊ mortue dria. f.vj.ar.iij.c.ij.
Fidei differentia scilicet credere deum deo et in deum ibidem.
Fidei improbabilitas cōtra p̄sumptuosos ⁊ curiosos quereñ. signa ⁊ miracula. sermone.xxij.per totum.
Fidei triplex circumspectio necessaria ⁊ ad quam quilibet obligatur. sermone. xxij. ar.j.et capitulis sequentib⁹.
Fidei triplex obligatio necessaria ad salutē ad quam quilibet tenetur. f.xxij.in p̄n.
Fidei cognitio triplex necessaria ad salutē. sermone.xxij.ar.ij.
Fidei actus est credere non tamen contra fidem. sermo.xxij.ar.ij.c.j.
Fidei vere tenetur quis adherē. ibidē.c.iij.
Fidei ignorantia non excusat a damnatione. sermo.xxij.ar.iij.c.j.
Fidei solum attribuit opus miraculorum. sermo.ij.ar.j.c.ij.
Fidem seruare fateri ore atq̄ adiplere ope est necesse. sermo.vj.arti.iij.c.iij.

Tabula

Damnati penas quib⁹ cruciant vniuersitas rerū iudicat eē eternas. sermo. xij. ar. iij. ij.
Damnati cruciant eternaliter ratio vtilitatis electo⁹. sermo. xij. ar. iij. c. iij
Damnati debent cruciari eternaliter ratiōe iocunditatis beato⁹. ser. xij. ar. iij. c. iij.
Damnato⁹ pena erit ſm q̄ttitatem culparum sermo. xxij. ar. i. c. iij.
Dānato⁹ pene mētales q̄ sint: ser. xxij. ar. ſ.
Dānato⁹ pene co⁹pales q̄ sint. ser. xxij. art. ij.
Damnato⁹ū cruciatus multiplex. sermo. xxij. arti. ca. ſ.
Damnato⁹ū multiplex confusio sermo. xxij. ar ij. ca. ij
Dānato⁹ ſuplicio⁹ cōicatio. ſ. xxij. ar. ij. c. iij
Damnant impij ſine requie ex imp⁹udēti stulticia. sermo. xxij. ar. iij. c. i.
Damnari impios in eternū necesse est ꝓpt eorum nequitiam: ser. xxiij. ar. iij. c ij
Damnare impios ē de pulch⁹itudine iusticie dei. ser. xxiij. ar. iij. c. iij. Vide Infernus.
Desideriū p rhete designat. ſ. lxij. in p̄n.
Desideriū triplex: ſcz. naturale virtuale ⁊ criminale. ser lxij. in p̄n.
Desideriū naturale triplex. ser. lxij. ar. i.
Desideriū nature inco⁹rupte. ſ. lxij. ar. i. c. ſ.
Desiderium nature co⁹rupte. Sermone. lxij. arti. ſ. ca. ij.
Desideriū libere nature. ser. lxij. ar. i. c. i ij
Desiderium virtuale. ser. lxij. ar. ij.
Desideriu⁹ virtuale in potentia rationali. ser. lxij. arti. ij. ca. ſ.
Desiderium virtuale in potentia ꝓcupiſcibili sermo. lxij. arti. ij. c. ij.
Desiderium virtuale in potentia iraſcibili ser. lxij. ar. ij. c. iij.
Desiderium criminale per q̄s anima fo⁹nicat criminaliter a deo. ser. lxij. ar. iij
Desiderio criminali fo⁹nicat intellectus p curioſitatem. sermo. lxij. ar. iij. c. ſ.
Desiderio criminali fo⁹nicat vis ꝓcupiſcibilis per voluptatē. ser. lxij. ar. iij. c. ij.
Desiderio criminali fo⁹nicat vis iraſcibilis p idolatriam ibidem. c. iij
Desiderio criminali mens human a multipliciter cmmittit idolatriam ser. lxij. ar. iij. c. iij.
Desiderium celeſtium ser. lxiij. ar. i. c. ij
Desideriū diſſolui ⁊ eſſe cum chriſto sermone. lxiij: arti. ſ. ca. iiij
Defunctus vide Anima Infernus. Damnatio. Purgato⁹ium
Detractio execranda ⁊ eius o⁹igine atq; neq̄ſſimis modis illius necnon ⁊ de peccato eo⁹ū qui detracto⁹es audiunt. ser. xxix.
Detractio quid ſit. ser. xxix. in p̄n.
Detractio habet tres peſtilentes ꝓditiones radicales ser. xxix. ar. i.
Detractio ex ſuperbia ſumit o⁹iginem ⁊ de tribus filiabus eius. ser. xxix. ar. i. c. ij
Detractio etiam initium habet ex crudelitate sermo. xxix. ar. i. c. iij.
Detractio ꝓdeſt iuſtis nam inde illuminantur. sermo. xxx. ar. ij. c. i.
Detractio bonis q̄ñq; opo⁹tuna ē ad hūilitatē. ser. xxx. ar. iij. par. iij. eiuſdē ar. c. i.
Detractio iuſto⁹ ſignū ē q̄ hono⁹ādi ſūt ap̄d deū ser. xxx. art i. iij. par. eiuſdē ar. c. iij
Detractionis ꝓceſſus ser. xxix. ar. ſ.
Detractionis o⁹tus. ser. xxix. ar. i. c. i.
Detractionis ſucceſſus ibidem
Detractionis operatio nequiſſima triplex. sermone xxx. ar. ij
Detractionis modi ſeptem ibidem
Detractionis moduſ occultatiu⁹ quo malicio ſe occultat bonū alteri⁹. ser. xxix. ar. ij. c. i.
Detractionis modus negatiu⁹ quo negat bonum alterius ibidem. c. ij
Detractionis modus dep⁹auatiu⁹ q̄ bonū alterius in malū ꝙuertit. ser. xxix. ar. ij. c. iij
Detractionis mod⁹ venatiu⁹ ſiue intoxicatiu⁹ quo mala miſcēt bonis. ser. xxix. ar. ij. c. iij
Detractionis modus publicatiuus quo ſecreta contra o⁹dinem charitatis publicantur. ser. xxix. ar. ij. c. v
Detracionis modus augmētatiu⁹ ſiue aggra⁹uatiuus ibidem. c. vi.
Detractionis mod⁹ inuentiuus falſa crimina imponendo. sermo. xxix. ar. ij. c. vij
Detractionis auditō⁹es inquanto ſint periculo. ſermone xxix. ar. iij
Detractionis vitij ſeptem ſunt remedia. ſermone. xxix. ar. iij. c. i.
Detractionis auditō⁹es admīnus in mente cōtaminant ibidem. c. ij
Detractionis participatione peccat homo tripliciter. ſermo xxix. ar. iij. c. iij.
Detractionis malum innumera parit vitia. Ibidem.
Detractionis conditio ⁊ permiſſio necnon reparatio atq; de duodecim remedijs quibus vti debent in quibus detrahitur. Sermone. xxx.
Detractionis repatio. sermo. xxx. ar. iij
Detractionis remedia. ser. xxx. arti. iij. p tres partes eius p̄ncipales.
Detracto⁹ aſſimilatur draconi p⁹opter tria ſermo. xxx. arti. i.
Detracto⁹ ex cecatur in intellectu ibidem. c. i.
Detracto⁹ ex temeritate aliena iudicat. ſermōe xxx. arti. i. c. ij
Detracto⁹is mentis elatione. ſermone. xxx. arti. i. c. ij.

Tabula

Detractoris duritia ⁊ obstinatio. sermo. xxx. arti. j. ca. iij
Detractores rabidis canibus assiłant ꝓpter nouem. sermo. xxix. ar. j. c. ij.
Detractores vtũtur triplici lingua venenosa. sermo. xxix. ar. j. c. j.
Detractores pseuerantia iuste vite obmutesce cere facł. ser. xxx. ar. iij. ꝑma ꝓte eiusdẽ ar. c. j.
Detractores scire nolle vel audire ex dei mune nere est. ibidem. c. iij.
Detractores patienter sunt tolerandi exẽplo christi ibidem. c. iiij.
Detractores iustis qñq̃ sũt necessarij. sermo. xxx. ar. iij. par. iij. eiusdem ar. c. ij.
Detrahere deus ꝑmittit iustis ꝓpter tria. ser mo. xxx. arti. ij.
Detrahere permittit deus iusto vt amplius i iustícia roboretur ⁊ magis inflammeł ser= mo. xxx. ar. ij. c. ij. ⁊. iij.
Detractorꝝ nulla ꝺz adhiberi credulitas. ꝟ. xxx. ar. iij. ꝑma par. eiusdem ar. c. ij
Detractoribus omnes debent illudere. serm. xxx. arti. iij.
Detractoribus qñq̃ est resistẽdũ. ser. xxx. ar. iiij. par. ij. eiusdem ar. c. j.
Detractori qñq̃ cõpatiendũ ẽ ibidem. c. iiij.
Detractiões hõ inocẽs exẽplo Job mime cu= rare ꝺz. ser. xxx. ar. iij. par. ij. eiusdẽ. ar. c. ij.
Detractiones mie curat habens testimonium dei ⁊ ꝯscientie ibidem
Detractiones exemplo christi boni ꝑ nullo re putare debent ibidem. c. iij.
Detractiões oblocutoꝝ magno aío spernẽde sunt. ꝟ. xxx. ar. iij. par. iij. eiusdẽ ar. c. iiij.
Deus tria sibi reseruat. ser. l. ar. j. ca. ij.
Differẽtia inter pati sufferre ⁊ sustinere. sermo. ij. ar. ij. c. iij
Dilectio dei.
Dilectionis exemplũ. ser. lxvij. in ꝑn.
Dilection is iter ibidem.
Dilectiõs modꝰ ibidẽ. vide Amor Charitas.
Dilectio ꝓximi. sermo. vij. ꝑ totum
Dilectio ꝓximi quo amore diligi debent om= nes tam amici q̃ inimici atq̃ in quibꝰ neces sitatibus ex precepto vł cõsilio ꝓximis sub uenire tenemur. ser. vij. ꝑ totum
Dilectio ꝓximi duplex. ser. lx. ar. j. c. iiij.
Dilectio ꝓximi debet esse vera iusta sctã. serm. vij. ar. j. per tria capitula.
Dilectio siue amoꝛ naturalis qualis sit. ꝟmo. vij. ar. j. c. iij.
Dilectio siue amoꝛ ciuilis qualis sit ibidem
Dilectio paternalis vel maternalis. sermo, lx. ar. j. c. iiij.
Dilectio sancta quid requirat. ser. vij. ar. j. c. iij
Dilectione ꝓximi q̃d teneał quis in necessita/ te extrema existenti. sermo. vij. ar. ij.
Dilectione ꝓximi in spũali necessitate tenetur quis ponere ꝑ ꝓximo vitã ꝓpriã famam et ꝓpriam substantiã. ser. vij. ar. ij. c. j.
Dilectione ꝓximi i n necessitate coꝛpali teneł q̃s ponere ꝑ ꝓximo ꝓpriã subam vitã ꝓpri am ⁊ ꝓpriã aiam. ser. vij. ar. ij. c. ij.
Dilectione ꝓximi quõ quis eadẽ teneł pone/ re ꝑ ꝓximo in necessitate tꝑali. ꝟ. vij. art. ij. capi. iij.
Dilectionis ꝓximi gradus. sermo. vij. ar. iij. per totum
Diligere inimicũ maiozis ẽ meriti q̃ amicum. sermo. l. ar. c. iiij.
Diligere inimicũ an quis teneatur dilectione affectuali. sermo: vij. ar. iij.
Diuisio vbi partialitas.
Dñica vbi Sabbatum.
Donũ lingue cessabit. sermo. ij. ar. iij. c. j.
Donũ ꝓphetie euacuabiť ibidem
Donũ scientie destruetur. ibidem
Donũ diuitatis ꝓtulit nobis xp̃s. ser. j. ar. j. c. j
Donauit nobis aiam ⁊ carnem suam. sermo. j. ar. j. c. ij. et. iij.
Dona ad salutem non necessaria non ꝑmane= bunt in patria. ser. ij. ar. iij. c. i. et. ij.
Dona spũalia ⁊ tꝑalia que deus ꝓfert patrijs: sermone. xix. ar. ij. c. j. et. ij
Draco draconi detractoꝛ assiłał. ser. xxx. ar. j.
Draconis capita septẽ. ꝟ. xxix. ar. ij. ꝑ totum

Elemosyna ele= mosyne ꝑfecte ꝺitões. iiij. ser. j. arti. i. c. iij.
Elementũ. Elemẽtoꝝ innouatio post iudiciũ generale. ser. xi. ar. iij. c. j.
Eloquentia sine charitate nõ prodest ad salu/ tem. semone. ij. ar. i. c. i
Eloquentia requirit tria. ibidem
Emptio. Emptiõis ⁊ venditiõis terrmin⁹ so/ lutionis triplex. sermo. xxxiij. in ꝑn.
Emptiõis ⁊ venditiõs termin⁹ ex gr̃a merito= rius. ibidem ar. i. vbi Contractus. Mercantia Usura
Enigma quid sit. sermo. ij. ar. iij. c. ij.
Euentus. Euentiũ futuroꝝ cognitio. sermõe. ij. ar. j. c. ij.
Euangeliũ quid sit. ꝟ. pemiali. ar. iij. c. iij.
Euangeliũ non dicił hiſtoria sed ꝑs hyſtorie quã ꝑtẽ aplus vocat doctrinã sanã. ibidem.
Euãgelica lex sola dicił integra ⁊ ꝑfecta hone/ sta ⁊ eterna ꝺo dicił lex honestatis lex eter/ na euãgelium eternũ mãdata eterna. sermo. ꝓoemiali. ar. iij. c. iij.
Euãgeliũ ñ recipit abꝛogationẽ neq̃ ꝺrogati/ onẽ neq̃ exẽptionẽ neq̃ dispẽsatõem ibidẽ.

Euāgeliū quō vtilit̄ p̄dicet̄ ⁊ q̄ xp̄s fuit p̄m⁹ ei⁹ p̄dicato⁹ Fmone pemiali.arti iij.c iij.

Excecatio. Excecat de⁹ peccatores multipli/ citer vide flagellatio.

Excecationē hois causant q̄ttuo⁹.Fmone.xx. ar.ij.p iiij.capl̄a.

Excellentia. Excellentie diuini amoris.sermone.iij p totum.

Exemplum de quodam astrologo ⁊ ei⁹ mēda cijs.sermo.viij.arti.j.c.ij.

Exemplum de vetula nolenti parcere petenti Fmone.l.ar.iij.c.iiij.

Extermiatio ⁊ flagellatio patriaꝝ q̄si fit.Fmone.xviij.p totum.

Fides que sit ma

Fua q̄ mortua ⁊ quō cuz opib⁹ ⁊ sine opib⁹ bonis viua ⁊ mortua esse p̄t ⁊ p q̄ indicia atq; signa cog̃sci p̄t fides mortua a fide viua.Fmo.vj.p totū.

Fides infusa desuper est vna.Fmone pemiali ar.ij.c.iij.

Fides mortua ex triplici inordinato amore.sermone.vj.ar.j.c.j.

Fides mortua ex triplici timore.F.vj.ar.j.c.ij

Fides etiā q̄nq; sine opere bono viua dicitur Fmo.vj.arti.j.c.iij.

Fides p̄t esse viua ⁊ mortua.F.vj.ar.ij.

Fides triplici timore annullat̄.F.vj.ar.ij.c.ij

Fides viua ⁊ sup̄ infusa diuinit⁹ quid operetur sermo.vj.ar.iij.

Fides viuas noxias tenebras ab aia repellit tripliciter.Fmo.vj.ar.iij.c.j.

Fides tribus modis dr. Fmo.vj.ar.iij.c.ij.

Fides viua quas vires p̄stet i corde ore ⁊ ope Fmo.vj.ar.iij.c.iij.

Fides catholica ē sola ⁊ vnica sine q̄ nemo saluari p̄t q oñdit̄ p māifestas rōnes. F.xxiij.

Fides triplex ostendit̄ ibidem in p̄ncipio.

Fidei lumē triplici inordinata dilectiōe extinguitur.Fmo.vj.ar.ij.c.j.

Fidei lumie carens meritorie opatur. Fmone vj.ar.ij.c.iij.

Fidei defectus vnde pueniat ibidem

Fidei viue et mortue dria.Fmo.vj.ar.iij.c.ij.

Fidei dria scz credere deū deo ⁊ in deū ibidez

Fidei ip̄robabilitas ꝫ p̄sūptuosos ⁊ curiosos q̄rētes sig̃ ⁊ miracula.Fmo.xiij.p totum

Fidei triplex circūspectio necessaria ⁊ ad quā q̄libet obligat̄.F.xxiij.ar.j. ⁊ ca.sequētib⁹.

Fidei triplex obligatio necessaria ad salutē ad quam q̄libet tenet̄.Fmo.xxiij.in p̄n.

Fidei cognitio triplex necessaria ad salutez.sermone.xxij.ar.ij.

Fidei act⁹ ē credēnō tñ ꝫ fidē.F.xxij.ar.ij.c.j

Fidei vere tenet̄ q̄s adherē.ibidē.c.iij.

Fidei ignorantia non excusat a damnatione. Fmo.xxiij.ar.iij.c.j.

Fidei soluz attribuit̄ op⁹ miraculoꝝ.F.ij.ar.

Fidē Fuare fateri ore atq; adimplere (j.c.ij. ope est nec esse.sermo.vj.arti. iij.c.iij.

Fides q̄nq; dr mortua q̄nq; ficta q̄nq; pbata

Fidē ⁊ charitatē nō habēs tri= (ibidē i fine. plici de causa dānat̄.Fmone.xxiij.ar.iij.

Fidē non hñs merito eternalit̄ cruciat̄ ⁊ pp̄ iusticiā damnat⁹.F.xxiij.ar.iij.c.j.⁊.ij.

Filius filij septem de causis sunt mali. Fmone xvij.ar.j.p.vij.c.

Filioꝝ bonoꝝ septem felicitates.F.xvij.ar.ij.

Filioꝝ ex honoratiōe parentū re= (p.vij.c. muneratio.Fmo.xvij.ar.ij.

Filioꝝ maloꝝ infelicitates septem. Fmo.xvij ar.iij.p totū.

Filialis timor ad deū.F.iiij.ar.j.c.ij.

Filialis timor triplex ibidez.

Flagella ⁊ iudicia dei de primo cur hoies nō timeāt vel cognoscāt.Fmo.xx.

Flagellatōes dei q̄n sūt p̄ūs ppinq̄.F.xix.

Flagellatio ⁊ extermiatio patriaruz q̄re fit.F.

Flagellat ⁊ excecat de⁹ impi= (xviij.p totū. os p viā subtractiōis pmissiōis obfuscatiōnis ⁊ imp̄ssionis.F.xx.ar.j.p.iij.c.

Finis mūdi causa seu occasio.F.xj.ar.j.

Fornax Fornaces septē falsi amoris.sermone v.ar. .c.iij.

Franciscus.Francisci sancti status triplex p/ fectionis.Fmo.lxj.in p̄n.

Frācisci sācti stigmata q̄d significēt ibidē.ar.j

Frācisci sācti stigmata ex pte dei signāt clemētiā eligentez.Fmo.lxj.ar.j.c.j.

Frācisci sancti stigmata ex pte xp̄i signāt sapientiā eligentē ⁊ qualis fuerit sapientia a deo sibi data.Fmo.lxj.ar.j.c.ij.

Francisci sancti stigmata signant potētiaz imprimentē qua imp̄mit aduersarijs timorē et amorē filijs ibidē.c.iij.

Francisci sancti stigmata quid indicent ex pte ip̄ius sancti.Fmo.lxj.ar.ij.

Frācisci sācti stigmata indicāt ex pte ip̄i⁹ sācti ardētissimā charitatē pfectissimā ꝫformitatez ⁊ sublimissimā dignitatē.ibidē p.iij.c.

Frācisci sācti stigmatū duodecim miracula et duodecim p̄uilegia.F.lxj.ar.ij.c.iij.

Frācisci sācti stigmata q̄d ānūciēt.F.lxj.ar.iij.

Franciscū sanctū qualiter elegit diuina clemētia.sermo.lxj.ar.j.c.j.

Francisci sancti vel alterius sancti stat⁹ tripli/ces ⁊.xij. pfectiones.sermo.lx. p totā.

Fructus verbi dei. sermo.ix.p totū.

Fructus misse.Fmo.x.ar.iij.c.iij.

Fructus mali.xij.temerarij iudicij.Fmo.xliij. ar.iij.p.iij.c.

Fulgura de signāt illumiatões. F.j. ar.iij.c.j.

Gaudiū plenum dr ppē tria. F.xlix.ar.iij.c.iiij.

Gaudia aiaꝝ in purgatorio. sermone.lxvj.ar.ij.p totū.

Gloria i bono pseuerātiuz corona videlz cum xij.lapidib⁹ pciosis. F.lxvij.ar.iij.p totum.

Gomorreoꝝ scel⁹ punitio. sermone.xv. vide Peccatū zodomie.

Grad⁹ diuini amoris septē. F. xlvij.ar.iij.

Gradus diuini amoris ſm triplicē statū hois sigti p.xij.lilia. F.lxiij. p totum.

Gradus charitatis. sermo.ij.ar.j.t.ij.

Gradus mutationū ḡnaꝝ. F.xlv.ar.ij.p.j.ꝑncipali eiusdē ar.c.j.

Gradus septē ardētissimi seu inflammati amo sermo.iiij.ar.j.c.j.

Gradus largitatis dei t ꝗbus largit seipsum nobis. F.liiij.p.iij.ar.c.j.

Gratiarūactio multiplex. F.iiij.ar.j.c.iiij.

Gratiarūactio duplex inflāmati affect⁹ ibidez

Gratia multiplex eoꝝ ꝗ in mortali culpa opa bona faciūt. F.lxiiij.p totum.

Hereticꝰ hereticī nō opant miracula. ſmo.ii.ar.i.c.iiij.in fine.

Homo tria mala p cibum vetitum incurrit. sermone.liiij.ar.i.c.iij.

Homo in trib⁹ offendi pōt. F.ij.ar.ij.c.j.

Homo ꝗlibet ciuitas dici pōt ḡttuoꝝ angulos habens. F.viij.ar.i.c.iij.

Homo nou⁹ t pegrin⁹ i mūdo efficit p amorē dei. sermone.lx.

Hois stat⁹ triplex t cuiuslibet sācti. F.lx.i ꝑn.

Hois inouati siue incipiētis ḡdruplex pfectio

Hois pficiscētis ḡdruplex pfectio. F.lx.ar.j.

Hois pfecti ḡdruplex pfectio. F.lx.ar.iij.

Hois pficientis prudēs discretio t oculi duo ſmo.lx.ar.i.c.ij.

Hois pficiētis ardēs affectio ibidē.c.iij.

Hois pficiētis feruēs locutio. F.lx.ar.i.c.iiij.

Hoiuz tria genera ꝗ de amore mūdi ad amorē dei ꝙuertunt. F.i.ar.iij.

Hoiuz act⁹ futuri p ꝙstellatiões cognosci non possunt. F.viij.ar.i.c.ij.

Hoiuz ḡttuoꝝ genera charitatez diuersimode habentia. F.lx.ar.ij.c.iij.

Hoiuz tria genera ꝗ ppter bona opa a deo remunerant. F.lxiij.in ꝑn.

Humanus timoꝝ F.iiij.ar.i.c.ij.

Humane nature stat⁹ duplex. F.xxxij.ar.i.c.ij

Humane mētis triplex stat⁹. F.lx.ar.i.c.ij.

Humana mens multiplicit cōmittit idolatriā sermo.lxij.ar.iij.c.iij.

Hūanoꝝ operū tria sūt genera. F.xxxiij.i ꝑn.

Hoiem triū phare vsq ad mortem tria faciūt. sermo.lxvij.ar.ij.

Honoꝝ de honore parētū t ḡre filij sūt malisatq inobedientes t de remuneratōib⁹ atq flagellatōib⁹ bonoꝝ t maloꝝ. F.xvij.p totuz

Ignorātia naturalis septuplex t crimialis siliter septulex necnon septē magna mala ꝗ p ignorātiā generāt. ser.xxi.p totū.

Ignorantia hoiuz multiplex ibidem.

Ignorantia iuris. ser.xxi.ar.ij.

Ignorantia discreta sapiens docta t sācta. sermone.xxi.ar.ij.c.j.

Ignorātia inuincibilis. F.xxi.ar.ij.c.ij.

Ignorātia simplex qñ excusat ibidē.c.iij.

Ignorantia difficilis t de lucidis interuallis sermo.xxi.ar.ij.c.iiij.

Ignorantia crassa t supina. ibidē.c.v.

Ignorātia affectata. ser.xxi.ar.ij.c.vj.

Ignorantia puersa ibidē.c.vij.

Ignorātia facti qñ excusat. F.xxi.ar.ij.c.viij

Ignorantia generat septē mala. ser.xxj.ar.iij.

Ignorātia fidei nō excusat a dā- (p.vij.c. natiōe. ser.xxiij.ar.iij.c.j.

Ignorantia si excusaret multa incōueniētia sequerent ibidem.

Ignorantia necessarie veritatis piculosissima res ē. ser.x lvij.in ꝑn.

Ignorantie status naturalis. ser.xxj.ar.j.

Ignorātie status generalis. ser.xxj ar.ij.

Ignorātie stat⁹ crimialis. ser.xxj.ar.iij.

Ignorat hō ꝗ sūt añ se post se iuxt se supra se intra se infra se t vniūsaliter oīa. F.xxi.ar.i.p

Jesus. vide Nomen Jesus. (vij.c.

Impator acta ꝯcilij Niceni approbat. sermōe xxxviij.ar.iij.c.iij.

Impius ḡre eternalit crucief. ser.xij.

Impioꝝ cozrūpentiū iusticiā. xij.genera. ser. xvi.ar.iij.c.i.ij.iij.

Impestita qñ i eis cōmittatur vsura. sermōe xlj.ar.iij.p totū.

Impstita ad ea ponētes pecunias coacte possunt aliqd recipe vltra sortē: t h triplici ratione. ser.xlj.ar.i.p.iij.c. Sed ponentes voluntarie debēt ḡdruplicē intentionē cōsiderare ibidē ar.ij.p.iiij.c. cuz multis obiectionibus t solutiōib⁹ earūdem ibidē.

Infernus t pene ipius necnō acerbitas penarū inferni. ser xi.ar.iij.c.iij.

Inferni multiplex penarū differentia t diuersitas ibidem.

Inferni pene ꝙ sint eterne patz ex.xij. efficacissimis rationibus: t ꝙ p culpa tpali merito

Alphabetica

Eternaliter crucienť .ser.xij.p totū.
Inferni cruciatus mentales ⁊ triplici veritate sermo.xxij.ar.j.
Inferni pene erunt ſm q̄ titatem culparuz ibi dem.c.iiij.
Inferni pene corpales.sermo.xxij.ar.ij.
Infernalia ſuplicia que ſint ⁊ maxime ſcelera/ toꝝ.ſermo.xxij.
Infernalium penarum. triplex myſterium ibi dem in p̄n.
Iniuriaꝝ remiſſio. vide Parcere inimicis.
Initialis timor.ſer.iiij.ar.j.c.ij.
Inimicus. vide Parcere.
Innouatio elementoꝝ.ſer.xj.ar.iij.c.j.
Innouatio orbiū ⁊ planetaꝝ .ibidem.c.ij.
Innouatio regni celoꝝ ibidem.c.iiij.
Intellectus ſpūalium ſecretoꝝ.ſermone.lxiij. arti.j.c.iij.
Ius nature de habēdo oia cōmunia pᵒ lapſū ē reuocatū ꝓpt̄ tria. ſm̄o xxxij.ar.j.⁊.ij
Ius nature ⁊ ius ciuile in p̄ſcriptiōe ꝯcordāt ſer.xxxij.ar.ij.c.ij.
Ius ciuile ⁊ canonicū quō ꝯcordant vel non ibidem.c.iij.
Iuris ꝯceſſio triplex.ſ.xxxviij ar.ij.c.iij.
Iure naturali oia ſūt cōia.ſ.xxxij.ar.j.c.j.
Iure humano dicunť ꝓpria ibidem.
Iura humana iura impatoꝝ ſunt ibidē
Iudex ⁊ iudiciū. Iudiciū triplex.ſ.xj.in p̄n.
Iudiciū generale p que ſigna poterit p̄uideri ⁊ de ſtatu mūdi poſt iudiciū atq; cruciatu i/ pioꝝ.ſer.xj.p totū.
Iudicij q̄ erit occaſio vel qñ veriſimiliter ſit futurū.ſer.xj.ar.j.
Iudicij generalis tremēda executio. ſermo.xj
Iudicij tp̄s q̄bus erit notum vel (ar.j.c.iiij ignotū.ſer.xj.ar.j.c.iiij.
Iudicij ſigna p̄cedentia. ſer.xj.ar.j.c.iiij
Iudicij locus vbi erit ibidē.
Iudicij finis erit dānatio impioꝝ ⁊ g̃orificatio iuſtoꝝ. ſer.xj.ar.ij.c.iiij.
Iudicij varietas ex q̄druplici genere ſignoꝝ ſer.xiiij.ar.ij.c.j.
Iudicij q̄druplex varietas ſuſpicionū.ſermo.
Iudicij varietas ex q̄drupli (xiij.ar.ij.c.ij. ci genere vitioꝝ ibidē.c.iij.
Iudicatur² xp̄s mūdū oſtēdit ſe habere ſapiētiā ⁊ potētiā. ſer.xj.ar.j.c.j.⁊.ij.
Iudicatur² xp̄s cū q̄ta veniet glia ⁊ maieſtate ⁊ q̄ oēs aparebūt coꝝā eo necnō ꝺ remuneratiōe iuſtoꝝ ⁊ punitione maloꝝ.ſer.xj. ar.ij.p.iij.c.
Iudicātis xp̄i ꝯditiōes.ſ.xix.ar.iij.p.iiij.c.
Iudicio pactio in ſtatu q̄ remanebit totū vniuerſum.xj.c.iij.
Iudicia dei tria generalia. ſer.xviij.in p̄n.
Iudicia dei q̄ ſunt ꝓpinqua ſeptem ſigna.ſ. xix.ar.iij.c.iij.
Iudicia dei ⁊ flagellatiōes de ꝓximo cur homines nō timeāt vel cognoſcant.ſer.xx.
Iudicia ſua deus occultat hoibus ꝓpter q̄ttuor abyſſus.ſer.xx.ar.iij.p.iij.c.
Iudiciū temerariū ⁊ falſū q̄d ſit.ſ.xiiij.p to.
Iudicij temerarij fructus mali.xij.ſm̄o.xiij. ar.iij.p.iij.c.
Iudicari temere nō debēt q̄ bona vel mala fieri p̄ñt intētione ſiliter nec opa talia nec finis cuiuſcūq; hois ſceleſtis ſ.xiij.ar.j.p.iij.c.
Iuſticia. Iuſticiā corrūpētes duodecim ſunt genera.ſer.xvj.ar.iij.
Iuſticie corruptores ibidem.c.j.
Iuſticie opatores ibidem.c.ij.
Iuſticie ſubuerſores ibidem.c.iij.

Lapis. Lapides

Pcioſi duodecim corone glie hoiuz pſeuerātiū.ſ.lxvij.ar.iij.p totum.
Laus dei duplex affirmatiua et negatiua.ſer. iiij.ar.j.c.v.
Laudis dei inflāmati affect⁹ ibidem.
Lex quid ſit.ſer.pemiali in p̄n.
Lex hebreoꝝ ꝺr lex dei ⁊ lex moyſi ibidem.
Lex populi q̄d ſit ⁊ legis triplex ſpēs ibidem.
Lex eťna vnica ē et ſola.ſ. pemiali.ar.iij.c.j.
Lex perfecte honeſtatis .ſcilz charitas vbi ſit ſcripta ibidē.c.ij.
Lex euangelica ſola integra eſt ⁊ pfecta ſm̄o. pemiali.ar.iij.c.iij.
Lex honeſtatis lex eterna dicitur euangeliuz chriſti.ibidem.
Lex euangelica nō patiť diſpenſationem nec abrogatiōnē ⁊c.ibidem.
Leges amoris diuini.ſer.v.p totū
Lex nature dicit oia cōia.ſ.xxxij.ar.j.c.j.
Lex nature quō poſt lapſuz fuerit reuocata p pter tria.ſ.xxxij.ar.j.c.ij.
Lege nature fundanť oñia iura ab ea q̄libet ius ſumit ſuū officiū.ſ.xxxviij.ar.iij.c.iij.
Legis nature officium eſt ꝓhibere oñia vitia ⁊ peccata ibidem.
Lex impatoꝝis facit rem ꝓpriam. ſermo.xxxij arti.j.c.j.
Lege poſitiua iuſta ⁊ auctētica diſtincta ſunt oñia.ſer.xxxij.ar.j.c.iij.
Leges quomodo licitam faciunt appropriationem rerum ibidem.
Legem quid faciat autenticaz.ſermone.xxxij arti.j.c.iij.

Mandatuz charitatis potentia ⁊ ꝟtute oia alia excedit.ſermo.pemiali.ar.iij.c.iij.

Magnū Magna scientia absq; charitate nō pdest ad salutem. sermo. i. ar. i. c. ii.
Malum duobus de causis pmittit. sermone xxxviii. ar. iii. c. iii.
Maria virgo. vide Beatissima.
Maria magdalena. Magdalene amor ardē tissimus scz cōmutatus. inflāmatus. trāsfor matus. ser. xlvj. p totū.
Magdalene amor cōmutatus quo ad triplicem statum. ser. xlvj. ar. j.
Magdalene stat⁹ offēsiōis q̄ ad tria ibidē. c. j.
Magdalene peccatoꝝ magnitudo certitudo multitudo offensio ⁊ causa iductiua ad peccatū. ser. xlvj. ar. j. c. j.
Magdalene status ꝓuersionis ex triplici dei grā se ꝓuertētis ad peccatorem ⁊ triplici vnto atq; triplici vngento mystico. ermone gerlvj. ar. j. c. ij.
Magdalene stat⁹ satisfactiōis quo ad septē et quid fecerit eam plorare ⁊ cur ploret atq; ō triplici osculo. ser. xlvj. ar. j. c. iij.
Magdalene amor inflāmat⁹ ⁊ de septē flammis amoris q̄b⁹ ardebat. Fmo. xlvj. ar. ij
Magdalene amor insupabilis insepabilis in fatigabilis inuariabilis insatiabilis insociabilis atq; inaccessibilis. sermone. xlvj. arti. ij. per. vij. c.
Magdalene amor transformatus ⁊ de cibo septuplici quo pascebatur in deserto. sermone xlvj. ar. iij. p. vij. c.
Magdalena inexplicabilez sentiebat dei suauitatē in ꝓtemplatiōe eleuata ibidē. c. j.
Magdalena gustare satagebat insatiabili auiditate dilectū ibidem. c. ij.
Magdalenaꝝ amor tāta repleuerat saturitate q̄ trāsitoria abhorrebat. F. xlvj. ar. iij. c. iij.
Magdalene stupenda amoris ebrietas ibidē
Magdalene securitas in solitudine (c. iiij. ibidem. c. v.
Magdalena tranquillitate celesti ⁊ pace fruebatur. ser. xlvj. ar. iij. c. vj.
Magdalene nihileitas siue annihilatio ipsa ibidem. c. vij.
Magdalene laus ⁊ hymni ō eadē ibidē i fine
Magdalene ḡdus. xij. diuini amoris. serno. lxiij. p totum.
Mēs mētis i deū exultatio. F. lxiij. ar. iij. c. iij
Mercator atq; mercātia. Mercatores quomodo debent ejicere ancillam ⁊ filium eius sermo. xxxiij. in p̄n.
Mercatores triplices reipublice vtiles. Fmone. xxxiij ar. ij. c. vj.
Mercatoꝝ siue artificū abusiones septē verbis ⁊ factis ibidem. c. vij.
Mercatoꝝ siue artificū abusiones pondeꝝ ⁊ mensuraꝝ ⁊c. septē ibidē. c. viij.
Mercatoꝝ siue artificū alie septez abusiones ibidem. c. ix.
Mercatoꝝ siue artificū malorū triplex studium. ser. xxxij. in p̄n.
Mercator rem defectuosam p nō defectuosa vendere nō debet. F. xxxv. ar. iij. c. j.
Mercatori rem mixtaz p non mixta vendere non licet ibidē. c. ij.
Mercator rem coꝛruptam p nō coꝛrupta vendens peccat ibidem. c. iij.
Mercatori ac negociatori ne offendat tria sūt necessaria. F. xxxv. in p̄n.
Mercatio quando sit licita ⁊ de eius abusionibus ser. xxxiij.
Mercantia triplici via potest esse licita. Fmone. xxxiij. ar. j.
Mercantia via nature ꝓpter triplicē vtilitatem pōt esse licita ibidē. c. j.
Mercantia via scripture ꝓbatur licita. ser. xxxiij. ar. j. c. ij.
Mercātia via gratie an sit licita ibidem. c. iij.
Mercantia ex septē fit illicita scz ex circūstantia p̄sone cause tp̄is loci ꝓsortij cōmunis dāni modi. ser. xxxij. ar. ij. p. vij. c.
Mercātie venales q̄to p̄cio estimari debent atq; ꝓductiua obsequia ⁊ q̄ta culpa sit vēdere res maculatas. ser. xxxv.
Mercātie valoꝝ siue p̄cium triplicit̄ inotescit cū multis obiectionib⁹. F. xxxv. ar. j. c. ij
Mercantia qualis esse debeat vt sit licita. sermo. xxxiij. ar. iij.
Mercātiaꝝ coꝛruptele. F. xxxiij. ar. ij. c. vj
Misericoꝛdia sentētiā iudicis suspēdit ad penitentiam reuocat offensas dimittit gratiaꝝ offert. ser. xix. ar. j. p. iiij. c.
Misericoꝛdiam dei fugat crudelitas criminosi. ser. xxxiij. in p̄n.
Misericoꝛdias quattuoꝛ coꝛrigit de⁹ peccatoꝛibus. ser. xix. ar. j.
Missa. misse veneratio audiēdi obligatio audiēdi mod⁹ atq; fruct⁹. Fmo. x. ar. iij. c. iij
Moꝛs mortis triplex genus. ser. xix. in p̄n.
Mortalis culpe infinite est malicie. sermo. xij
Mortaliū peccatoꝝ culpe ꝑma/ (ar. j. c. j. nent cū penis ibidem. c. ij.
Motus terre ꝓtitiōez significat. Fmo. j. ar. iij
Mundus mūdi insensibilitas. ser= (c. iij. mone. lxiij. ar. ij. c. iij.
Mundanus timoꝛ. ser. iiij. ar. j. c. ij.
Mutatio mutationū triplex gradus. sermōe liij. ar. ij p. j. p̄nci. c. j.
Mulier. mulieri q̄ttuoꝛ custodie sunt necessarie. F. xlvj. ar. j. c. j. vide Vanitas.
Mutuū q̄d sit ⁊ qñ homo obligaī dare grati ⁊ de triplici intentione que occurrere pōt in mutui datione. ser. xxxvij.

Mutuū cōmodum ⁊ accōmodum differunt. Fmo.xxxvij.ar.i.c.i.
Mutuū qñ ḳs obligaḳ ꝓrio dare ḡtis ibidez
Mutuū dantī vel postulāti duo sūt (ar.ij. ꝓsideranda.ser.xxxvij.ar.ij.
Mutuū tenetur quis dare vltimam necessitatem patienti.sermo.xxxvij.ar.c.i.
Mutuū triplex restat ꝓsiderandū ibidem.
Mutuū quādo quis ex ꝓcepto teneḳ dare. sermo.xxxvii.ar.ii.c.ii.
Mutuū q̄b⁹ ḳs teneḳ dare ibidē.c.iii.
Mutuū palliatū ⁊ vsurariū lucrū esse pōt in ꝓtractu locatiōis.ser.xxxix.ar.ii.c.ii.
Mutuū palliatū in ꝓtractu emptionis ⁊ cōmutationis p̄t eē vsura diligēter ꝓsiderādi sūt p̄ter casus.ser.xxxix.ar.ii.c.i.
Mutuū palliatū ⁊ vsurariū i ꝯctu societatis quō fiat cū suis dubijs.F.xxxix.ar.ii.c.iii.
Mutuū palliatū ⁊ vsurariū in ꝓtractu cōmissionis.ibidē.c.iiii.
Mutui ꝓtract⁹ qñ sit vsura ⁊ q̄re i contractu mutui nō licet sicut i locutione recipe aliq̄d vltra sortē.Fmo.xxxvii.ar.i.c.i.⁊.ii.
Mutui pōt triplex esse intentio scz charitatis tepiditatis siue defect⁹ charitatis ⁊ cupiditatis.ser.xxxvii.ar.iii.p.iii.c. vide Cōtractus Vsura Mercātia.

Naturalis timor sermone.iiii.ar.i.c.ii.
Nyceni concilij acta imp̄ator ap̄probat.ser.xxxviii.ar.iii.c.iii.
Nomē ihs glorioſū ⁊ septem ei⁹ dignitates et quō assiḷatur duodecim fulgurātib⁹ radijs solis ac quō oñi statui ingerat gr̄az.F.xlix.
Nomen vnde ðr et nomen ihu quō interp̄taḳ Fm Hieronymū ⁊ quō soluat a peccatis ab inimicis liberet gr̄az ꝓferat atq; gr̄az largiatur necnō quō fuit p̄uisatum ꝓphetatum ab angelo nunciatū a virgine reuelatum ab apostolis p̄dicatū ⁊ ab oībus veneratum ⁊ adoratum.Fmo.xlix.in p̄ncipio
Nomen ihu est refugiū penitentiuz contra triplex malum culpe vexillum p̄eliantiū contra malum pugne remedium infirmantium contra malum cōcupiscentie ⁊ est solatium patientiū contra malum pene.sermō.xlix. arti.j.p.iiij.c.
Nomen ihu est bonor credentiū splendor p̄dicantiū:meritū opantiū:⁊ adiutoriū deficiētium.ser.xlix.ar.ij.p.iiij.c.
Nomen ihu est suspirium ⁊ memoratiuū meditantiū suffragium orantiū ⁊ postulantiū gustus ꝓtemplantiū ⁊ gloria triumphantiuz. Fmo.xlix.ar.iij.p.iiij.c.
Nomen ihu deuote meditañ. ḡta dulcedie re pleantur.ser.xlix.ar.iij.c.j.
Nomen ihu oleo compatur ibidem.
Nominis ihu quattuor radij quo ad inciṕiēs sermo.xlix.ar.j.
Nominis ihu quattuor radij quo ad ꝓficiēn. sermo.xlix.ar.ij.
Nominis ihu quattuor radij quo ad p̄fectos. sermo.xlix.ar.iij.
Nominis ihu virtute vt quis aliquid impetret quattuor sunt necessaria. sermonc.xlix. articu.j.c.iij.
Nominis ihu ꝓtute qui ad hoc affciunt misericordiā in omni aduersitate adipiscunt leticiam.Fmo xlix. ar.j.c.iiij.
Nominis ihu ꝓtute p̄dicantes fructificant.sermo.xlix.ar.ij.c.ij.
Nominis ihu virtute tepescentes et spūaliter infirmi ad feruidam reducunt charitatem. Fmo.xlix.ar.ij.c.iij.
Nominis ihu admiranda suauitas. sermone xlix.ar.iij.c.j.
Nominis ihu imensa suauitas qua ꝓtemplatiui inebriant.Fmo.xlix.ar.ij.c.iij.
Nomie ihu quicq̄d debite petitur feliciter impetraḳ.Fmo.xlix.ar.iij.c.ij.
Nomine ihu glorificant beati in celo ⁊ nomis hui⁹ excellētia.Fmo.xlix.ar.iij.c.iij.
Noticia siue scientia rerum quadruplex.Fmone.ij.ar.j.c.ij.
Negociatio vide Mercator Contractus Vsura Mutuū Cambiū ⁊c.
Negocia q̄ sint que vir sine peccato fieri p̄t. sermo.xxxiij.ar.j.c.iij.

Obediētia ꝓmpta inflāmati affect⁹.Fmone.iiij.ar. j.c.vj.
Obligatio triplex necessaria ad salutem.Fmone.xxiij.in p̄n.
Oblocutio vide Detractio.
Offensio hominis patet in quinq;.sermone.ij arti.ij c.j.
Opera bona a deo remunerant ⁊ merent plures gratias ⁊ quomodo remunerant facta in mortali peccato vbi habes.xij.vtilitates bonas.Fmone.lxiij.in p̄n.
Opera bona in mortali facta elōgat a crimini/bus habilitant ad ꝓtuosa ꝓtinuant bona ⁊ sūt satisfactiua.Fmo.lxiij.ar.j.p.iij.c.
Opera bona in mortali facta tempus in bono occupant cuz bonis associant penā minuūt temporalē ⁊ tempalia bona augmentāt ibidem.ar.ij.p.iiij.c.
Opera bona in mortali facta adiutorium contra diabolum p̄estant penas purgatorij alleuiāt;misericordiā dei excitant ⁊ si saluant

ꝓsequũt gr̃az.fmo.lxiiij.ar.iij.p.iiij.c.

Operari bene vel bona q̃tũcũq; sit peccator desistere nõ debet ibidẽ in fine.

Opez hũanoz tria sũt genera.f.xxxiij.i p̃n.

Operationẽ ꝓtinuã bonoz opez p̃cipit deus fmo.lxvij.arti.j.c.iij.

Operationẽ bonoz opez ad ꝓtinuandaz tria deseruitũt genera exemploz ibidez.

Oratio meritoria est q̃ ad iustos et impetratiua q̃ ad malos oẽs aũt orare debẽt ꝑ gratia dilectionis.sermo.j.ar.ij.c.j.

Oratio p̃li p̃ meritũ xp̃i p̃sentat nec oratio ecclesie repellitur.Sed oratio virginis marie alijs ẽ p̃cellẽtioz fmo.j.ar.ij.c.ij.

Orationes nr̃e fiunt deo acceptabiles ꝑ meritum xp̃i t orationib⁹ etiã deuoti gr̃az merẽtur optatã.fmone.j.ar.ij.c.iij.

Origo charitatis.fmo.j.in p̃n.

Patientia ppter tria ẽ necessaria.ser.lxvij.ar.j.c.ij.

Patientiã p̃cepit deus ibidem.

Parcialitas guelfoz t gebelinoz.f.xxv.i p̃n

Parcialitatib⁹ diuisionib⁹ sectis tc̃.adherentes peccãt mortalit̃.fmo.xxv.ꝑ totum.

Parcialitas charitati dei tripliciter aduersat̃ fmo.xxv.ar.j c.j.

Parcialitas etiam charitati xp̃i aduersat̃ tripliciter ibidem.c.iij.

Parcialitati cuicunq; male ꝓsentire mortale ẽ sermo.xxv.ar.j.

Parcialitati corde cõsentire est contra christũ ibidem.c.ij.

Parcialem se dicere moztaliter peccat.fmo.xxv.ar.ij.c.j.t.ij.

Parcialitatẽ q̃ta seq̃t tribulatio ibidem.c.iij

Parcialẽ ope se ostẽdẽs moztaliter peccat ibidẽ

Parciales corde quibus assimilamur triplex cõsideratio.fmo.xxvj.ar.j.

Parciales equis assimilantur ibidem.c.j.

Parciales a q̃b⁹ regãt.f.xxvj.ar.j.c.ij.

Parciales quibus se inuicem verbis diffamatoribus t blasphemis lacerant t vituperant. sermo.xxvj.ar.ij.c.iij.

Parciales q̃b⁹ nocent t q̃bus p̃sint corde ore t ope.ser.xxvj.ar.iij.c.j.ij.t.iij.

Parcialitatis mystica reuelatio.ser.xxvj.

Parcialitat̃ supior tot ẽ demonijs plenus q̃t malorum autorẽ t patratoz.f xxvj.ar.j.c.ij.

Parcialitatis scel⁹ q̃re ex patrijs eradicari nõ põt ibidem.c.iij.

Parcialitatũ odiosa t scãdalosa verba.fmo. xxxvj.ar.c.j.

Parcialitatũ vana t iflãmata x̃ba ibidẽ.c.ij.

Parentes de parentũ honore t quare filij sũt mali t inobediẽtes ac de remunerationib⁹ atq; flagellationib⁹ bonoz t malox .fmo. xvij.ar.j.p.vij.c.

Parcere inimicis debet hõ ꝓpter diuinã obedientiã.sermo.l.ar.j.c.j.

Parcere inimicis t non se vindicare est deus honore ibidẽ.c.ij.

Parcere debet q̃s inimicis ꝓpter diuinaz honorificentiã complacentiã iustitiã. sermone l.arti.j.c.ij.iij.t.iiij.

Parcere inimicis iustitia diuinit⁹ a natura insita nos cogit.ser.l.ar.j.c.iij.

Parcere debet q̃s inimicis ꝓpter ꝓpriã vtilitatẽ magnã honestatẽ magnanimitatẽ t ꝓpter excessiuã charitatẽ.f.l.ar.ij.p.iiij.c.

Parcere inimicis siue iniuriatib⁹ magnanimitatis ẽ actus.ser.l.ar.ij.c.iij.

Parcere inimicis ex ardẽtissima charitate p/cedit ibidem.c.iiij.

Parcere inimicis t eos diligere maioris meriti est q̃ diligere amicos ibidem.

Parcere inimicis debet quis ꝓpt̃ dilectionez ꝓximi ad ip̃m inducit vnio nature ꝓsideratio maligntat̃ genere bonitas miscdie t vtilitas exemplaritat̃ bone.f.l.ar.ij p.iiij.c.

Parcere inimicis debet q̃s ꝓpter plura mala q̃ ex iniurijs t dissẽtioib⁹ oriunt̃ t sequũt̃ sermo.l.ar.iij.c.ij.

Parcere inimicis vt q̃s facili⁹ valeat xp̃m speculetur in cruce.ser.l.ar.iij.c.iiij.

Parcere noluit vetula q̃daz vide notabile exemplum ibidem.

Parcẽtes inimicis deo tanq̃ veri filij conformantur.sermo.l.ar.j.c iij.

Parcere inimicis t de remissiõe iniuriaruz ac de pace t ꝓcordia inimicoz.ser.l.ꝑ totũ

Passio xp̃i mẽtalis incõp̃hẽsibilis ẽ q̃ patz p xij.duplicatas rõnes nec vnq̃ fuit moz tãte bũilitat̃ t ꝓfusiõis sicut moz xp̃i q̃ patz p.xxviij.rõnes.ser.lvj.ꝑ totum.

Passio xp̃i mẽtalis q̃d sit incõp̃hẽsibilis patet xij.rõnib⁹ t illã incõp̃hensibilitatẽ tria causabant in rõnali creatura.sermone.lvj p̃ma pte p̃ncipali.

Passionis siue crucis xp̃i incõp̃hẽsibilis fuit rõne offensiõis rõne ignorationis t rõne recessionis.ser.lvj.ꝑ p.p̃n.ar.j.p.ij.c.

Passiõis siue crucis xp̃i incomp̃hẽsibilis fuit etiã rõne reuerberatiõis rõne cõpassiõis et rõne incisionis.ser.lvj.ꝑ j.ar.ij.p̃.iij.c.

Passiõis siue crucis xp̃i insup incõp̃hensibilitas fuit rõne deformatiõis rõne fornicatõis t rõne ꝓtitiõis.f.lvj.p.j.ar.iij.p.iij.c.

Passionis t crucis xp̃i incõp̃hensibilitas fuit rõne p̃uationis rõne obligationis t rõne abbreuiatiõis.ser.lvj.p.j.ar.iiij.p.ij.c.

Passiõis xp̃i excessiua humilitas atq; ꝓfusio.

Tabula

ser.lvj.p.ij.ꝑncipalit.

Passiõis xꝑi ⁊ mortis magnitudo obꝛobꝛij respectu cause efficiẽtis septẽ demõstrãt rationib⁹.ser.lvi.p.ij.ar.i.p.vij.c.

Passiõis ⁊ mortis xꝑi obꝛobꝛij magnitudo respectu cause materialis septẽ demõstrant rõnib⁹.ser.lvi.p.ij.ar.ij.p.vij.c.

Passiõis ⁊ mort xꝑi obꝛobꝛij magnitudo respectu cause formalis septẽ etiã rõnibus demõstrant.ser.lvi.p.ij.ar.iij.p.vij.c.

Passionis a mortis magnitudo obꝛobꝛij respectu cause finalis septez alijs demõstrant rõnib⁹.ser.lvi.p.ij.er.iiij.p.vij.c.

Passiõis siue crucis xꝑi tã q̃ ligni vite.xij. admirãdi fructus.Fmo.lvi.p.iij.ꝑn.p.iiij.arꝑoꝛ.c.

Passiõis siue crucis xꝑi due sequẽtie vl̃ hymni ibidem in fine.

Passus cur sit tot ⁊ tanta supplicia q̃ verbo poterat ofa efficere.ser.lvi.in ꝑn.

Patria patriaꝝ flagellatiões siue extermiationes septẽ fiãt ⁊ vñ sit.ser.xviij.p totũ

Pax mẽtalis.ser.lxiij.ar.iij.c.iiij.

Pax ⁊ ꝯcoꝛdia.Fmo.l. vide etiã Parcere

Peccatũ zodomie ⁊ gomoꝛreoꝝ siue ꝺ natura ⁊ ei⁹ reꝓbo sensu.ser.xv.p totũ.

Peccati ꝺ naturã triplex coꝛruptibile.sermo.xv.ar.j p.iij.c.

Peccatũ ꝓtra naturaz facit insanire in scelere.Fmone.xv.ar.i.c.i.

Peccati ꝓtra naturã punitio mystica.sermõe xv.arti.j.c.iij.

Peccati naturã abominabilis furia malicia ⁊ induratio.ser.xv.ar.ij.p.iij.c.

Peccati ꝓtra naturã obstinatiõis ⁊ reꝓbati onis triplex signũ.ser.xv.ar.iij.

Peccati ꝓtra naturã malicioſa ꝓtinacia ⁊ finalis in ꝑnia.ser.xv.ar.iij.c.i.⁊.ij.

Peccãtes ꝓtra naturã q̃n sit diffidendũ de eorum salute ibidẽ.c.iij.

Peccata tria ꝑncipalia charitatem dei ⁊ ꝓximi extinguẽtia .s.ſuꝑbia luxuria ⁊ auaricia q̃bus nunc totus infectus est mũdus.Fmo.xviij.in ꝑn.⁊ p totum

Peccata que ex ſuperbia oꝛiunt q̃bus patrie ⁊ regna ac regnãtes puniũt blaſphemia diuinatio ambicio ⁊ parcialitas.sermo.xviij.ar.i.p.iiij.c.

Peccata que ex luxuria oꝛiunt quibus patrie regna ⁊ regnañ. puniunt sunt zodomia luxurioſa vita inſip.eñ.⁊ iniuſticia.ser.xviij.ar.ij.p.iiij.c.

Peccata q̃ oꝛiunt ex auaricia q̃bꝰ patrie regna ⁊ regnañ.puniũt sunt ſimoniaꝝ ⁊ concuſſionũ abomiatio rapinaꝝ multiplicatio ꝓauperum oꝑeſſio ⁊ ꝺiuinoꝝ bñficioꝝ ingratitudo.ser.xviij.ar.iij.p.iiij.c.

Pena penarum inferni acerbitas ⁊ multiplex diuerſitas.ser.xi.ar.iij.c.iij.

Pene inferni q̃ sint eẽne patz ex.xij.efficaciſſimis rõnib⁹.ser.xij.p totũ.vide Infernus.

Perfectio ꝑfectiones q̃ ſint hoïs incipiẽtis q̃ ꝑficientis ⁊ q̃ ꝑfecti.ser.lx.p totum

Perfectiõis triplex dr̃ia.ser.lxi.ar.iij.

Perfectionis euãgelice tres ſunt partes ibidẽ per.iij.c.

Perſeuerantia charitatis ex tribus inducitur ser.lxvij.in ꝑn.

Perſeuerantia ꝓducit hominẽ ad triũphum.ser.lxvij.ar.ij.c.ij.

Perſeuerãtie deſcriptio figuratio cõmẽdatio exhoꝛtatio ⁊ an ſit in ꝓcepto necnõ eius exempla.ser.lxvij.ar.ij.ar.ij.

Perſeuerantis gratie effectus est victoꝛia ibidem.c.iij.

Perſeueranter fugere debemus mala delectari in bono ibidem.

Perſeuerãtie coꝛona cuz duodecim lapidib⁹ ꝑciosis.ser.lxvij.ar.iij.p totum.

Planeta planetarũ ⁊ oꝛbium inouatio.Fmo.xi.ar.iii.c.ii.

Populus oñis oꝛare debet ꝓ gratia dilectiõis.ser.i.ar.ii.c.i.

Prędicatio euãgelij.F.ꝑmiali.ar.iii.c.iii.

Prędicãdi modus q̃s ſit vtilioꝛ ibidẽ.

Prędicatoꝛ q̃bꝰ vti debet ad ꝙuertẽdũ hoſes

Prędceptũ ꝑcipit deus aïe fide- (ser.i.ar.iii. li ꝙfidentiã parientiã ⁊ oꝓationem ꝙtinuaz ser.lxvij.arti.i.p totũ.

Prędceptũ triplex de inimicis.F.l.ar.l.i.c.i.

Prędcriptio ꝑscriptionis diffinitio.ser.xxxii.arti.ii.c.i.

Prędcribẽs mala fide fur dici potest ⁊ raptoꝛ ibidem.c.iii.vide Rerũ ꝑscriptio Cõtractus Vſura Mutuũ.

Prędcipes prędcipum regimẽ q̃ta iuſticia fulgere debet in populoꝝ rectoꝛes ac q̃te impietatis sit celestes ⁊ impios dimitteret impunitos.sermo.xvi.

Prędcipes regendi poteſtatẽ acq̃rere debẽt ꝓ humilitatẽ.ser.xvi.ar.i.c.i.

Prędceps sine vigoꝛe iuſticie bene dñari non põt.ser.xvi.ar.i.c.ii.

Prędceps vt bñ gubernet ſubditos pietate ac ſeueritate fulgẽ debet.F.xvi ar.i.c.iii.

Prędceps q̃to fauoꝛe augmẽtare debet obſeruantiã regularem.F.xvi.ar ii.c.ii.

Prędceps refrenare debet iniq̃ ibidez.c.iii.

Prędcipi siue regenti neceſſaria ẽ iuſticie diſciplina triplici rõne.ser.xvi.in ꝑn.

Prędcipi neceſſaria est iuſticia vigoꝛoſa.Fmone.xvi.ar.i.

Tabula

Principi siue regenti necessaria ē iusticia amorosa. Fmo. xvj. ar. ij.

Principis ignorantia ⁊ negligētia periculosa sūt. Fmo. xvj. ar. iij.

Principes q̄ reuerentiā exhibere debēt diuinis ⁊ sacris. Fmo. xvj. ar. ij. c. j.

Principandi iusticiā duodecim genera impiorū corrumpūt. ser. xvj. ar. iij. p. iij. c.

Prouidētia dei admirāda q̄ p angelos sanctos regit gubernat ⁊ regit humanū genꝰ vt resistere possit inclinatiōibꝰ celestiū planetarū ⁊ suggestionibꝰ demonū Fmo. viij. p totuz

Purgatorium q̄ sit rōne multiplici stabilitur

Purgatoriū ee ꝓbatur rōne culpe (ser. lxv

ratione penitentie ratione diuine glorie. sermo. lxv. ar. j. p totū.

Purgatoriū fore ꝓbaf firma aucte triplici lege. Fmo lxv. ar. ij. p totū.

Purgatoriū esse ꝓbaf clarius experientia vt p testimonia apparitionū rediuiuoꝝ ⁊ incredulorꝝ. Fmo. lxv. ar. iij p totū.

Purgatorij status ⁊ vtilitas triplex. Fmo. lvj

Purgatorij status penalitatis (in ꝑn. Fmo. lvj. ar. j.

Purgatorij locꝰ multiplex. F. lvj. ar j. c. j.

Purgatorij subiectū q̄. s. vadāt illic ibidē. c. ij

Purgatorij supplicium quadruplex. sermone lxvj. ar. j c iij.

Purgatorij statꝰ iocūditatis. F. lxvj ar. ij.

Purgatorij statꝰ pietatis siue ne. essitatis. sermo. lxvj. ar. iij.

Purgandoꝝ gaudiū. Fmo. lxvi. ar ij.

Purgandoꝝ causalitas gaudij ibidē. c. j.

Purgādoꝝ gaudij q̄dditas q̄titas ⁊ q̄ttuor eoꝝ gaudia. F. lxvj. ar. ij. c. ij. ⁊ iij.

Purgandaꝝ animaꝝ q̄ttuor genera suffragiorum. Fmo. lxvj. ar. iij. c. j.

Purgandis animabꝰ q̄ suffragia sint magis grata vel amplius eis ꝓsint ⁊ a q̄bus magis sint grata. Fmo lxvj. ar. iij. c. ij. ⁊. iij.

Recognitio. Reconciliatio triplex. F. lvij. j. c. iij.

Redditus p̄diales an liceat emere ad vitaz ⁊ multis alijs medijs reddituū. vide Contractus.

Regratiatio multiplex ⁊ regeneratio inflāmati affectus duplex. Fmo iij. ar. j. c. iij.

Regalia dei. Fmone l. ar. j c ij.

Regna dei generalia sunt tria. sermone. viij. arti. j. c j.

Regni celoꝝ inuatio. Fmo. xj ar iij. c i. ij.

Regimen. vide Principes

Religio regilionis status altitudo ⁊ meritum ⁊ plura notabilia de religione etiā p modū dialogi. ser. xxiij. p totum.

Religionis meriti magnitudo ⁊ commendatio duodecim ostenditur rationibus ibidez arti. j.

Religionis magnitudo meriti est exvouentis liberalitate largitate ⁊ stabilitate. sermone xxiij. ar. j. p. iij. c.

Religionis duodecim fructus ibidem.

Religionis status multiplex esse debet discretio. Fmo. xxiij. ar ij.

Religionis discretio obseruanda est circa ingredientē. recipiēn. dubietates. Fmone. xxiij ar. ij. p tria capla.

Religionem ingredi volentes quattuor aptitudinis signa cōsiderare debēt. Fmo. xxiij. arti ij. c. j.

Religionem recipere volentes vel alios inducere quattuor considerare debent. sermone xxiij. ar. c. ij.

Religionem ingredi volentes ab alijs sepe retrahuntur propter irrationabiles dubietates ibidem. c. iij.

Religionis oppositio siue ꝓtradictio que a variis varia patit. Fmo. xxiij. ar. iij.

Religionis status per viginti argumēta valde notabilia impugnatur per moduz dialogi inter discipulum ⁊ magistrū. sermo. xxiij ar. iij. p totum.

Religio dicit baptisma scōm q̄ omne purgabile tollit. Fmo. lxvj. ar. j. c. ij.

Restitutio restituere quis non tenetur rem p̄scriptam vt patet triplici ratione. sermone xxxij. ar. ij c. iij.

Remissio iniuriaꝝ. vide Parcere.

Res rerū cōmunitas. vide Jus Lex

Rerum translatio fit auctoritate publica. ser. xxxij. ar. ij.

Rerum translatio iusta duplex ⁊ regule generales quando scilicet sit iusta vel iniusta. sermone. xxxij. ar. ij.

Rerum trāslatio auctoritate ꝑuata dupliciter fieri pōt. ser. xxxij. ar iij.

Rerū trāslataꝝ regula cōmunis ibidē.

Rerum prescriptio auctoritatez habet a quolibet iure ⁊ est licita triplici ratione. Fmone xxxij. ar. ij. c. j.

Rerum permutatio iusta vel iniusta. Fmone xxxij. ar. iij. c. iij.

Sacramentū eucharistie imprimit in anima memoriam passionis christi ⁊ eo relucet admirabilis potētia sapiētia et clemētia eiꝰ de multisq̄ eius mirabilibus ⁊ vtilitatibꝰ. ser. liij. p totum.

Sacramentū eucharistie q̄bus figuris fuit p̄figuratū. Fmo. liij. in ꝑn.

Tabula

Sacramentum eucharistie memorabile est dilectionis christi ⁊ passiõis eius acerbissime necnõ ⁊ memorabile nostre saluationis. sermone. liiij. ar. i. p iij. c.

Sacramẽtũ eucharistie q̃druplicem habet cõsiderationẽ. sermo. liiij. in p̃ncipio.

Sacramentũ eucharistie restauratiuũ est imaginis trinitatis que est anima q̃tum ad oĩs eius potentias. scz memoriã intelligentiã et voluntatem ibidem.

Sacramẽtũ eucharistie est memorie memoriale. sermo. liiij. ar. i.

Sacramentũ eucharistie est admirabile in cõsecratione quo ad cõuersionẽ mirabili⁹ quo ad extensionem sed mirabilissimũ quo ad locationẽ. sermone. liiij. arti. ij. p̃ma parte articuli p tria capitula.

Sacramẽtũ eucharistie est admirabile inq̃tũ in eo relucet potentia dei. sermone. liiij. arti. ij. ꝑte p̃ma eiusdẽ articuli.

Sacramẽtũ eucharistie ẽ admirabile inq̃tum relucet i eo sapiẽtia q̃ ad institutionẽ ei⁹. sermone. liiij. ar. ij. pte. ij. eiusdẽ articuli.

Sacramentũ eucharistie datum est homini in cibum triplici rõne ibidem. c. i.

Sacramẽtũ eucharistie dat velatũ triplici de causa. ℔mo. liiij. arti. ij. pte. ij. articuli. c. ij.

Sacramentũ eucharistie datur occultatũ ꝓpter tria ibidem. c. iij.

Sacramentuz eucharistie est admirabile in ꝓceptione quia ibi apparet admiranda dei clementia simul ⁊ iusticia quo ad tria. ℔mone liiij. ar. ij. in p. iij. articuli.

Sacramentũ eucharistie ꝓtinet magnitudinẽ dati ⁊ relucet in eo largitas dei q̃ sua suos ⁊ seip̃m largit nobis ibidẽ ca. j.

Sacramẽtũ eucharistie i quo apparet largitas ⁊ benignitas saluatoris q̃tũ ad magnitudinem dantis vbi etiã triplex ꝓsiderat ocul⁹. ℔mone liiij. ar. ij. pte. iij. arti. c. ij

Sacramẽtũ eucharistie in q̃ apparet miserabiliter seuera dei iusticia q̃tũ ad ingratitudinem recipiẽtis quo ad tria genera hominũ ibidem. c. iij.

Sacramentũ eucharistie delectabile est volũtati. ser. liiij. ar. iij.

Sacramentũ eucharistie est suauissima esca ⁊ delectabilis liberans triplici malo ꝓficiẽs i bono ⁊ ꝓficit i optimo. ℔. liiij. ar. iij. p. iij. c.

Sacramentũ eucharistie varie a diuersis bonis ⁊ malis sumitur ⁊ de triplici eius sũptione ac de effectibus ⁊ fructib⁹ eiusdez. ℔mone. lv. in p̃n.

Sacramẽtũ eucharistie tria genera hominuz male sumũt ⁊ quõ ad sumẽdũ illud sacramẽ taliter q̃ttuor req̃runt. ℔mo. lv. ar. j.

Sacramẽtũ eucharistie sumẽtes cũ mala volũtate tria mala incurrũt ⁊ q̃re illõ dare voluerit inde ratio ẽ multiplex. ℔mo. lv. ar. i. c. i.

Sacramẽtũ eucharistie sumẽtes hypocrite et sil'ati tria mala incurrũt ibidẽ. c. ij.

Sacramentũ eucharistie p̃sũptuosi ⁊ sceleratisumẽtes tria mala ꝓsequunt. ℔. lv. ar. i. c. iij

Sacramẽtũ eucharistie quãdo sit dandũ amẽtibus vel demoniacis aut mente alienatis. sermo. lv. ar. iij. c. i.

Sacramentũ eucharistie sumere sp̃ualiter tñ q̃ttuor requirunt ⁊ talium sic sumẽtiũ tres sunt gradus: ⁊ tales ꝓsiderare debẽt gustũ in quo tria ꝓcurrunt ac triplex sequitur eos fructus. ser. lv. ar. ij. p. iij. c.

Sacramentuz eucharistie quidam non valent sumere ibi notabile exempluz. sermone. lv. arti. c. i in fine.

Sacramentũ eucharistie volentib⁹ sacramentaliter ⁊ sp̃ualiter sumere tria sũt necessaria. ℔mo. lv. ar. iij.

Sacramentũ eucharistie sumere volens quomodo ⁊ qualiter se ꝓparare debet ⁊ que sint necessaria scz vt sit corde cõtritus ore confessus ⁊ ꝓximo reconciliat⁹. ser. lxvij. ar. i. per tria capitula.

Sacramẽtũ eucharistie sumere digne volens debet habere triplicẽ plenã fidẽ ꝓscictie puritatẽ ⁊ corꝑis mũdiciã ac deuotã orationẽ sermo. lxvij. ar. ij p tria capl'a.

Sacramentum eucharistie digne volẽs sumere debet cõsiderare mystice ritum cultum et gustum agni paschalis. sermone. lxiij. arti. iij. per tria capitula.

Sacramẽtũ eucharistie institutio formatio et susceptio. ℔mo. liiij. ar. i c. ij.

Sacramenti eucharistie miracula q̃ttuor quo ad ei⁹ extensionẽ. sermone. liiij. ar. ij. pte p̃ma articuli. c. ij. Similiter q̃ttuor quo ad localitatẽ ibidem. c. iij.

Sacramẽti eucharistie fructus triplex ⁊ eius ꝓpheta ac q̃ non semp suas habeat efficacias etiã in iustis atq̃ q̃ sit verissimũ corꝑus ℔mo. liiij. ar. iij. c. iij.

Sacramenti eucharistie digna sumptio peccata tripliciter destruit bona sp̃ualia augmentat quo ad tria ⁊ est perfecta vnio cum christo sub triplici similitudine. sermone. lv. ar. iij p tria capitula.

Sacramẽti eucharistie dictamẽ pulcherrimũ sermone. liiij. in fine.

Sabbatum de sanctificatiõe ei⁹ ⁊ quid sit sabbatum seu dñica dies atq̃ a q̃bus q̃s cessare vel in q̃bus occupare se debet in die festo sermo x. p totum.

Sabbato siue dñica vel festo que sint meditã-

Tabula

da vel ꝓsideranda .ser.x.ar.j.c.j.
Sabbatū q̄re in dñicaz ē mutatū ibidem.c.ij.
Sabbati vel dñice duodecim ꝓuilegia ibidez
Sabbato siue dñice cur alia festa sint addita. sermo.x.ar.j c.iij.
Sabbato et dieb⁹ festiuis est a peccatis absti/nendū ꝛ a quib⁹. ser.x.ar.ij.c.j.
Sabbato siue festiuis dieb⁹ que opa fortune ꝛ nature sint licita vl' ꝓhibita.Fmo.x.ar.ij.c. ij.ꝛ iij.
Sabbato ꝛ diebus festiuis quomodo popul⁹ debet ad ecclesiam cōuenire oratoni intēde re officio interesse ꝛ etiam mentaliter orare. ser.x.ar.iij c.j.
Sabbato ꝛ festiuis dieb⁹ q̄re insistenduz sit p dicationi aut ꝓbo dei ac quibus deuotioni bus sit insistēdū. ser.x.ar.iij.c.ij.ꝛ.iij.
Saluandus saluandorum paucitas .sermone xxiij.ar iij.
Samaritana de eius ꝙuersione.ser.xxxj.
Scala peccatoꝝ p quā in celū ascēdi ē vel pec catores ascēdere possunt.ser lxiij.
Scelera duodecim ꝓpter q̄ deus populos cō= munitates regna atq; regētes iudicat exter/minat atq; flagellat.ser.xviij.
Scientia magna absq; charitate non ꝓdest ad salutem.sermo.ij.ar.j.ꝛ.ij.
Scientia siue noticia rerum quadruplex ꝛ om nis illa sciētia siue noticia nihil est absq; cha ritate.sermo.ij.ar.j c.ij.
Secta vide Parcialitas.
Seruus seruilis timor.ser.iiij.ar.j.c.ij.
Signa q̄ñ populis flagella ꝛ iudicia dei sūt p pinqua ser xix.ar.iij c.iij.
Silentiū rationale.ser.lxiij.ar ij.c.j.
Synderesis quomodo quandoq; impeditur. sermo ij ar.j.c.iij.
Spes triplex ꝛ quando dicitur mala.sermone lvij arti.j.c.j.
Spiritus ad deum subiectione.sermone.lxiij. arti.iij c.iij.
Status hominis siue humane nature duplex sermo xxxij ar.j.c.ij.
Stratus innouati hois siue pegrini f.
Stabilitas hominez perducit ad triumphum generat in eo firmū ꝓposituz ꝛ ꝓsiderare fa/cit experimentum atq; adiuuamentū. sermo. lxvij.ar.ij.c.j.
Suffragia vide Purgatoriū.
Suppliciū de supplicijs damnatoꝝ ꝛ infernali bus vide ser.xj ser.xij ser.xxij.
Supplicia eterna vide Infern⁹ Damnatus

Temptatio. Tē

ptare deū q̄d sit.f.xiij in ꝑn.
Temptationū victoria.sermo lxiij
arti.iij.c.iiij.
Tēpus triplex peccatoris.f.xix.in ꝓncipio.
Tēpus emēdatiōis expectate.ser.xix.ar.j.
Tēpus punitiōis ꝓparate.ser.xix.ar.ij.
Tempus offensionis consumate.sermone.xix arti.iij.
Timor multiplex.ser.iiij.ar.j.c.ij.
Timor naturalis.
Timor humanus.
Timor mundanus. Ibidem.
Timor seruilis.
Timor initialis.
Tior filial' triplex sepatiōis offensiōis reuerētial' f.4.ar.j.c.ij
Timor triplex inducens ad discussionē conscientie.sermo.lvij.ar.j c.j.
Timor mala dicitur ibidem.
Tormentū. Tormentoꝝ siue penarū infernalium eternitas.ser.xxij.ar.iij.
Tormēta sempiterna q̄ peccauit ꝛ euadit sapiens ꝛ paudens dicit ibidē.c.ij.
Tormenta eterna obseruatores preceptorum dei euadunt.sermone.xxij.ar.iij.c.iij. vide Infernus Damnatus.
Translatio rerum. vide Res.
Thuribulum aureum quid significet. Fmone j.ar.j.c.iij.
Thuribulum quomodo formam cordis ostē/dit ibidem.

Vanitas celesti

bus aduersat ꝓpter septē ei⁹ ini/q̄tates.sermo.xlvii.ar.iij.c.i.
Vanitas septēpliciter est nociua ꝓprio subiecto ibidem.c ii.
Vanitates mūdane similitudo que mulierib⁹ regnat.sermo.xlvii in ꝑn.
Vanitatis mūdane naturalis similitudo. ser. xlvii.ar i.c.i.
Vanitat.s malignitates sedecim. Fmo.xlvii. arti.ii.p iiii c.
Vanitatis mundane atq; vanaruz mulierum imago figuralis sermo. xlvii.ar.ii.
Vane mulieres locustis assimilant. sermone xlvii.ar.i.c.i.ꝛ.ii.
Vanitatum origo.ser xlvii.ar.i.
Vanitatum terminus crimialis.Fmone.xlvii arti.iii.
Vanitates tripliciter corrigunt.Fmone.xlvii arti.iii c.iii.
Vendicio licita vel illicita Fmone.xxxiiii.vi/de Contractus Mercantia.
Verbum dei cur non sit in ꝓcepto sicut audiē= tia misse.sermo.x.ar.iii.c.ii.
Verbum dei dat ꝙ̄ulis intelligētiā ꝛ reddit

Tabula

aiaz decorã. sermo. ix. ar. i. c. iij. ꝛ. iiij.
Uerbũ dei animas viuificat ꝛ ẽ cibus ꝑ anime. ser. ix. ar. ij. c. i. ꝛ. ij.
Uerbũ dei corda dura ad ꝓtritiõez ꝓducit ꝛ i adũsitate defendit. ser. ix. arti. iij. c. i. ꝛ. ij.
Uerbum dei animã ad gloziam ꝓducit. sermone. ix. ar. iij. c. iiij.
Uerbum dei diuersi diuersimode seminãt siue ꝓdicãt. ser. lx. ar. iij. c. ij.
Uerbum dei admirandas habet ꝑ vtutes vtilitates ꝛ fructus. ser. ix. ꝓ totũ.
Uerbi dei fructus ꝑm diuersitatem statuũ. sermone. ix. ar. iij. c. iij.
Uerbi dei triplex effect⁹ ꝛ cõpatio ei⁹ ad missã ac quare necessario sit audiẽdũ. sermo. x. ar. iij. c. ij.
Uerbo dei mens irradiatur vtutes ꝛ vitia cognoscunt. ser. ix. ar. i. c. i. ꝛ. ij.
Uerbo dei anima consolatur ꝛ inebziatur. ser. ix. ar. ij. c. iij. ꝛ. iiij.
Ueritas triplex penaꝝ infernaliũ ꝑ. xxij. ar. i.
Ueritatis necessarie ignozantia res est periculosissima. ser. xlvij. in ꝑn.
Uictozia in tribus cõsistit ꝛ est effectus ꝓseuerantis gratie atq; ꝓducit hominẽ ad triumphum. ser. lxvij. ar. ij. c. iij.
Uirgo maria. ꝑmo lj. vide Beatissima maria
Uirginitatis laus ꝛ duodecim puelle mystice beatissime ꝙginis marie. sermone. xlvij. ar. ij. ꝓ totum.
Uirginitatis duodecim ꝓconie siue ꝓuilegia ꝛ q; triplex ẽ virginitas. ser. xlvij. ar. i.
Uirginitatis status gratie cõformãtis. sermone. xlvij. ar. ij.
Uirginitatis status glozie premiantis. sermone. xlvij. ar. iij.
Uirginũ marie deuotarũ status triplex. ꝑmo/ne. xlvij. in ꝑn.
Uirginum beatitudo ꝛ aureole. ꝑ. xlij. ar. iij.
Uirginitas ꝓfertur matrimonio. ser. xlvij. ar. i. ꝓ. iij. c.
Uirtus siue virtutes naturales dicũt q; a natura ipa sunt. sermo. pemiali. ar. i. c. i.
Uirtutũ naturaliũ ꝓfectio q̃ sit ibidẽ ar. ij. c. i.
Uirtutes naturales initiũ sunt ꝛ fundamẽtuz ꝓfectionis ibidez.
Uirtutes ꝓsuetudinales que dicunt. sermone pemiali. ar. i. c. ij.
Uirtutuz ꝓsuetudinaliũ ꝓfectio in quo consistat ibidem. ar ij. c. ij.
Uirtutes ꝓsuetudinales magnũ ꝑstãt auxiliũ nec tñ sunt naturalib⁹ adequãde ꝛ pauce sũt numero. sermone pemiali. ar. ij. c. ij
Uirtutes theologice siue diuinales q̃ sint. ser. pemiali ar. i. c. iij.
Uirtutũ theologicarũ siue diuinaliũ ꝓfectio i quo ꝓsistat ibidem. ar. ij. c. iij.
Uirtutes theologice sunt de perfectione legis euangelice ibidem.
Uirtutes habentes theologicas alie non sunt necessarie ibidem.
Uirtũ differẽtia. ser. pemiali. ar. ij.
Uirtutuz ꝓsumatio est charitas. sermo. pemiali. ar. iij. c. i.
Uisio visionis ꝛ cognitionis ḃ ꝛ in patria differentia. ser. ij. ar. iij. c. ij.
Uita iusta ꝛ eius excellentia in quo ꝓsistant ꝛ q; vita iusta non ꝓdest ad salutẽ sine charitate. ser. ij. ar. i. c. iij.
Uite actiue stat⁹ septuplex. ser. lx. ar. i. c. i.
Uita triplex scilicet actiua ꝓtemplatiua ꝛ mixta ibidem. c. ij.
Uita iusta dicitur que in finẽ ꝓseuerat. sermo. lx. ar. i. c. iij.
Usura an sit licita cum obiectionib⁹ ꝛ solutionibus ea. ser. xxxvi.
Usura in q̃ ꝓtractu cõmittit. ser. xxxvij.
Usura quomodo in contractu mutui cõmittatur. ser. xxxvi. ar. ij. c. i.
Usura in quibus rebus committatur ibidem capitulo. ij.
Usura cõmittit solum in his q̃ ꝓsistunt in numero pondere et mensura. sermone. xxxvi. arti. ij. c. iij.
Usura de impzestitis venetozum ianuensium locis monte flozentinoꝝ ꝛ consimiliũ ciuitatum. ser. xlj. ꝓ totũ.
Usura cũ sit recipe aliq̃d vltra sortẽ ꝓsideranduũ ẽ q̃d sit sors. sermo. xlij. in ꝓncipio.
Usura nõ cõmittit si rõne debiti aliquid vltra sortem recipit. ser. xlij. ar. iij.
Usura aduersatur deo ꝛ facit vsurarium idolatrare et de magnitudine peccati. sermone xliij. ꝓ totum.
Usura triplici legi aduersatur. sermone. xliij. i ꝓncipio.
Usura facit vsuariuz tota anima sua derelinquere deum. ser. xliij. ar. ij.
Usura ex intentione cupiditatis in mutuo cõmittitur. ser. xxxvij. ar. iij. c. iij.
Usura omni lege ꝓhibet. ser. xxxvij.
Usura est contra legem nature q; declaratur duodecim rationibus. sermone. xxxvij. ar. i. ꝓ. xij. c.
Usura lege scripture ꝓhibet in nouo ꝛ veteri testamenro. ser. xxxvij. ar. ij. c. i.
Usura in anima generat blasphemiam contra deum. ser. xliij. ar. iij.
Usura quando cõmittatur ex securitate mercãciarum ẽ triplici securitate. sermo. xxxix arti. i. c. iij.
Usura quãdo cõmittit absq; piculo capitalis

Tabula

vel lucri. sermo. xxxix. ar. j. c iiij.
Usura varijs modis cōmittit̄ ꝑ mutuū palliatum. sermo. xxxix ar. ij.
Usure descriptio ⁊ contetit i ea. sermo. xxxvj. ar. j. ꝑ. iij. c.
Usure q̄ndecim defensiones cum eoꝝ solutionibus. s̄mo. xxxvj. ar. iij. ꝑ xv. c.
Usure faciūt idolatrare vsurariū ⁊ cultum sāctissime trinitatis nūmo attribuere.
Usurā cōmittunt q̄ ad imp̄stita venetoꝝ loca ianuēsiū vl' mōtē florēt. noꝝ ⁊ ꝯsimiliū ciuitatū spōte pecuniā ponūt cū intētōe recipiēdi vltra sortē cū multi cōclusiōib⁹ argumēti ⁊ solutionib⁹ eorūdē. s̄. xlj. ar. iij. ꝑ. iij. c.
Usurā fore licitā iudei volētes ostēdere quid opponāt. Sed eoꝝ opinio q̄ntuplici soluit̄ rōne. sermo. xlj. ar. iij. c. ij. ⁊. iij.
Usurā tota detestat̄ eccl̄ia aucte decretoꝝ sanctoꝝ cōcilioꝝ ⁊ sūmoꝝ pontificū. s̄. xlj. ar. iij. c. j.
Usurā doctores ecclesie impugnāt nec leges impiales approbant. sermone. xlj. ar. iij. c. ij. ⁊. iij.
Usurā nicenū ꝓhibet ꝯcilium nec aliquo iure ꝑmittit̄. sermo. xlj. ar. iij. c. iij.
Usuram q̄n periculū capitalis excuset ⁊ nō lucri vbi notandi sunt casus quattuor p̄ncipales. ser. xxxix. ar. j. c. j.
Usurā q̄n ꝑiculū lucri ⁊ non capitalis excuset ꝯsiderandi sūt casus tres. s̄. xxxix. ar. j. c. ij.
Usurari⁹ ꝯtract⁹ an sit in aliquo casu a iure admissus vel ꝯcessus. s̄mo. xlij. in p̄ncipio.
Usurari⁹ nō credit deū: ⁊ i deo non sperat nec deū diligit. s̄mo. xliij. ar. ij. ꝑ tria capl'a.
Usurari⁹ nūmo attribuit potentiā p̄ris sapiaꝫ filij ⁊ clemētiā spūssācti. s̄. lxiij ar. iij. ꝑ. iij. c.
Usurarie tria obstāt ne a vitio vsure resurgat sermo. xxxviij in p̄n.
Usuraria prauitas q̄ cōmunitates vel ciuitates sine vsuris eē non possint ducit hoīes in multos errores ⁊ i tria maxia dāna siue mala contra opinionem p̄dictam insuꝑ tria s t a p̄dicta opinione falsa retrahentia. ser. xliij ar. iij. c. j. ⁊. ij.
Usurarū ꝯtractus ⁊ eoꝝ multiplex modus ⁊ de securitatib⁹ mercāciarū atq̄ de multiplici cambioꝝ varietate. s̄mo. xxxix.
Usuraꝝ q̄druplex culpa. s̄. xxxix. in p̄ncipio.
Usurpatio rerū: vide Jus Res

Xp̄us ī p̄senti vita nob̄ assistit cūcta bona remuneraturus. s̄. lxiiij. in p̄n.

Xp̄s diuinitatē ex amore ꝯtulit nob̄. sermone j. ar. j. c. j.
Xp̄i ꝯditiōes q̄ttuor. s̄. xix. ar. iij. ꝑ. iiij. c.
Xp̄s iudicatur⁹. vide Judiciū.

Ydolatria ꝑ mētem hoīs multipliciter cōmittit̄. sermone. lxij. ar. iij c. iij.

Ymago vanitatis vide Vanitas.

Zelus duplex inflāmati amoris. ser. iiij. ar. j. c. iij.

Finit tabula abcdaria s̄m ordinem alphabeti sermonum de euangelio eterno sancti Bernardini de Senis ordinis fratrum minorum.

Sermones sancti Bernardi/
ni de senis ordinis fratrum
minorū de euangelio eterno

Alphabetica

Sūmariū breuissimū sermonum ō euāgelio eterno Bernardini de senis sancti ordinis fratrum minorū.

In prologo continet materia totiꝰ opis. Et declarat q̄ sunt, virtutes naturales. ꝓfuetudinales. ⁊ diuiales. Et q̄d sit euāgeliū eternū ⁊ lex eterna. ac q̄d sit ꝓprie xp̄i euangelium predicare.

Dñica in q̄nquagesima imane De origie caritatis. ⁊ q̄tū deꝰ dilexit nos: ac q̄bꝰ modis possumꝰ acq̄rere charitatē ⁊ quiescere ī diuersos hoīm status. ser. primus.

Eadem dñica infra diem. De mirabilibus laudibus charitatis vbi latius declarat epistola beati pauli de charitate. Ser. ij

Feria. ij. De excellētia diuini amoris. vbi ponunt. xij. admirabiles excellētie eiꝰ. ser. iij.

Feria. iij. De inflāmatis affectibꝰ scti amoris ⁊ ardētissime charitatis: vbi flāme seu ardētes affectꝰ ad deū, septē ad seipm. ⁊ septē ad ꝓximū gradato ordine ꝓscribunt. ser. iij.

In die cineꝝ. De mercantia ⁊ thesauro diuini amoris Et q̄ obseruāde sunt. xij. leges i emptione ip̄ius atq̄ q̄ nō alijs pecunijs q̄ peccatis crimibꝰ ⁊ scelerib⁹ nr̄is emi p̄t. ser. v

Feria. v De fide mortua atq̄ viua. Et quō cū opibꝰ ⁊ sine opibus bonis viua ⁊ mortua eē Et p̄ que indicia atq̄ signa cognosci p̄t fides mortua a viua. Sermo. vj.

Feria. vj. De ꝓximoꝝ dilectiōe. Et quō amore diligi debēt oēs ⁊ amici ⁊ inimici Atq̄ in quibꝰ necessitatibꝰ ex p̄cepto vel cōsilio ꝓximis nr̄is subuenire debemꝰ Ser. vij.

Sabbato. De admirāda ꝓuidentia dei p quā p angelos sanctos regit gubernat ⁊ tegit humanū genus vt resistere possit inclinationibus celestiū planetarū et suggestionibus demonioꝝ. Sermo. viij.

Dñica. j. in q̄dragesima imane. De admirāda virtute ⁊ efficacia verbi dei. Ac de. xij. vtilitatibꝰ seu fructibꝰ eius. Sermo. ix.

Eadē dñica infra diē. De sctificatione sabbati vbi declarat quid sit sabbatū seu dñica dies Et a quibus homo cessare atq̄ in quibꝰ occupare se debet in die festo. Ser. x.

Feria. ij. De iudicio generali Et que erit occasio finis mundi atq̄ per que signa poterit p̄ uideri Ubi etiā enangeliū de iudicio declarat atq̄ ostendit in quo statu post iudicium remansurus sit mundus. Et quibꝰ crutiatibus impij damnabunt Ser. xj.

Feria. iij. Quid p. xij. efficacissimas rationes ostendit Quare ꝓpter tempalem culpā impij eternaliter crucientur, sermo. xij.

Feria. iiij. q̄ dignū sit ꝓbabilē esse fidē Et q̄te p̄sumptiōis ac varie curiositatis sit q̄rere signa ⁊ miracula ⁊ portēta vel naturales rationes de fide. Sermo. xiij.

Feria. v. De iudicio temerario p̄sumptuoso ⁊ falso Et quibus modis et iudicijs possit iudiciū esse verū. Atq̄ de. xij. malis que ex iudicio temerario oriunt. Ser. xiiij.

Feria. vj. De horrēdo scelere gomorreoꝝ. Et de corruptela ⁊ moribꝰ atq̄ punitiōe obstinatione ⁊ reprobo sensu eoꝝ. Ser. xv.

Sabbato de regimine p̄ncipum. Et q̄ta iusticia fulgere debēt populorū rectores Ac q̄te impietatis sit sub pallio pietatis scelestes et impios dimittere impunitos. Ser. xvj

Dñica. ij. in quadragesima imane. De honore parentū. Et de septē occasionibꝰ quare filij sunt uersi. Atq̄ de remūerationibꝰ filiorū bonoꝝ. Necnon ⁊ de septē punitionibus filioꝝ maloꝝ. Sermo. xvij.

Eadē dñica infra diē. De. xij. scelerib⁹ ꝓpter q̄ deus populos, patrias regna atq̄ regentes iudicat extermiat vel flagellat. Ser. xviij

Feria. ij. De p̄sentib⁹ signis p̄ que cognosci potest q̄n ꝓpinqua sunt populis flagella ⁊ iudicia dei. Sermo. xix.

Feria. iij. De multiplici causa quare ꝓli ⁊ dñatores eorum de ꝓximo sup eos flagella et dei iudicia nō cognoscūt nec verent. Ser. xx

Feria. iiij. De septēplici hoīm ignorantia naturali ⁊ septēplici crimiali. Atq̄ de septēplici magno malo q̄d p ignorātiā generat. ℣. xxj.

Feria. v. De supplicijs infernalibꝰ oīm dānatorū. Et supplicijs q̄rūcūq̄ sceleratoꝝ. ℣. xxij.

Feria. vj. Per manifestas ratiōes ostenditur quare extra vnicam ⁊ catholicā fidem nemo saluari potest. Atq̄ illorum intelligentia declaratur qui miranꝫ q̄ multi sūt vocati pauci vero electi. Sermo. xxiij.

Sabbato de sacra religione. Ac de altitudine status ⁊ meriti eius. Necnon designis eorū qui recipi vel recipere debēt ad religionem. Atq̄ subditur disputatio per dialogum In qua efficacissime refellunt. xx. argumenta p que religionis status a plerisq̄ minus intelligentibꝰ impugnatur. Sermo. xxiiij.

Dñica. iij. in q̄dragesima imane. Cōtra ꝓtialitates, diuisiones ⁊ sectas quibꝰ q̄ adheret. corde siue ore aut ope mortaliꝫ peccat. ℣. xxv

Dñica eadē infra diem. Mystica reuelatio ꝓtialitatū cordis oris ⁊ operis que in xp̄iano populo futura erāt a Johāne euāgelista in apocalypsi miro modo ꝓnunciata. ℣. xxvj.

Feria. ij. De sacra cōfessione ⁊ origine eiuꝰ Atq̄ de clauiū potestate Necnon q̄n eaz liceat retardare. vel necesse sit eā reiterare. Tandē

subinferunt. xij. admirādi fructꝰ illiꝰ. F. xxvij.
Feria. iij. De correptiōe fraterna Et qñ ad eaz quilibet obligat. Atqz de triplici correptiōe scz fraternali. filiali. ⁊ paternali. i. equalium maiorū atqz minorz. Sermo. xxviij.
Feria. iiij. De execranda detractione. Et ō origine eius. Atqz de septem nequissimis modis illius necnon ⁊ de peccato eoz qui audiunt detractores. Sermo. xxix.
Feria. v. De detractiōis ꝓditiōe ⁊ pmissiōe atqz de. xij. remedijs quibꝰ. hi q̄bus detrahit vti debent. Sermo. xxx.
Feria. vj. De ꝙuersione samaritane. Ac de triplici statu amoris. Incipiētis. ꝓficiētis atz perfecti. Scdm quē tota series illiꝰ euāgelij mystice ⁊ moraliť declarat. Sermo. xxxj
Sabbato. Incipit tractatus de ꝓtractibꝰ ⁊ vsuris. Et primo agitur de origine dñiorz. ⁊ rerum diuisione. translatiōe. ꝑscriptiōe. vsucaptiōe. donatiōe. cōmodato. ꝑmutatiōe ⁊ cōsimilibꝰ vnde omnes ꝓtractus originem sumunt. sermo. xxxij.
Dñica. iiij. in quadragesima imane. De mercatoribus ⁊ artificibꝰ in generali. Et quō sit licita et illicita mercātia. Atqz de triplici septenario abusionū que in mercationibꝰ et artificibus frequētant. Sermo. xxxiij.
Eadem dñica infra diem. De licita vel illicita temporis venditiōe. Et de termino seu dilatione solutionis: Atqz qñ licet emere ad vitam redditus ꝑdiales ⁊ ꝑdiales hereditates Necnon pecuniarios reddit. Ser. xxxiij.
Feria. ij. q̄to ꝑcio estimari debeāt res venales atqz conductiua obsequia. Et q̄ta culpa sit res vendere maculatas. ser. xxxv.
Feria. iij. De voragie vsuraz. Et q̄ mō describatur vsura. Atqz in quo ꝓtractu cōmitti solet. Necnō et subinferunt. xv. argumēta ad ꝓbandū q̄licita sit vsura. Et quomodo referuntur. sermo. xxxvj.
Feria. iiij. Quid mutuū Et qñ hō obligat mutuū dare gratis. Atqz de triplici intentiōe q̄ ꝓtingere pōt in mutui datione. ser. xxxvij.
Feria. v. Ꝙ legenature scripture ⁊ gr̄e ꝓhibeatur vsura. Et q̄ leges impiales nō aprobāt vsuras quēadmodū quidam putāt. Atqz q̄ nulla ratione permitti potest. ser. xxxviij.
Feria. vj. De contractibus vsurarijs. Et multiplici modo coz Atqz ō securitatibꝰ mercātiarum Necnon ⁊ de multiplici cambiorum varietate. Sermo. xxxix.
Sabbato. De soccidis animalium ⁊ multiplici varietate illarum. sermo. xl.
Dñica. v. in q̄dragesima: ꝫ ē dñica de passione imane De impstitis venetoz. Et de ianuēsiū locis atz mōte florentinoz ⁊ ꝓsimiliū ciuitatū. Vbi ostendit q̄ coacti mutuū dare discretū emolimentū inde suscipe pñt. Sed q̄ tale ius mīme emi potest. sermo. xlj.
Eadem dñica infra diez. De interesse. Et q̄ in multis casibus licet accipe vltra sortē rōne damni emergentis. lucri cessantis Et debiti postulat. sermo. xlij.
Feria. ij. q̄tum vsura aduersat deo Et quomodo vsurariū idolatrie facit. Ac q̄ q̄ guis blasphemia sit. Et fidei sue vsurarijs fenerandi libertatē prestare. ser. xliij.
Feria. iij. De. xij. iniquitatibꝰ quibꝰ vsurarij primis suis nocent. sermo. xliiij.
Feria. iiij. De. ix. prauitatibꝰ quibus inficit ⁊ ꝯprauat vsurariꝰ ꝑ prauitatē vsure. F. xlv
Finis tractatus de ꝓtractibꝰ ⁊ vsuris.
Feria. v. De ꝙuersione sanctissime magdalene Atqz de septem inflāmatis amoribus cordis eius. Necnon et de septem gradibus amoris illius quibus ab angelis in die septies eleuata celitus pascebat. Ser. xlvj.
Feria. vj. De similitudine vanitatis. que i vanis mulierib⁹ regnat. Et quō ad litterā ⁊ mystice locustis apocalypsis assimilant. Insup quō septēpliciter aduersat his qui sunt incelo. Et septēpliciter ipie mulieribꝰ vanis ac septēpliciter alijs primis. sermo. xlvij
Sabbato de duodecim laudibus virginis ac de duodecim mysticis domicellis q̄ cuz gloriosa virgine morabant. Sermo. xlviij.
Dñica oliuarum imane De glorioso nomie iesu christi. Et de septem dignitatibꝰ eius Aci quomodo radioso soli in duodecim fulgurātibꝰ radijs similatur omni statui ingerēs gratiam ⁊ virtutem. Sermo. xlix.
Eadē dñica infra diē De pace ⁊ ꝯcordia inimicoz ac de libera iniuriarū remissione. vbi ad hoc ponunt duodecim inductiua. sermo. l.
Feria. ij. De uirgine benedicta. Et de triplici status. ꝑ festo ꝙceptiōis. natiuitatis. ⁊ ānūciationis illius ꝑ quibꝰ sunt ibi duodeci splēdores. q̄ttuor ꝑ quolibet festo. sermo. lj.
Feria. iij. De ꝙscientia bona ⁊ mala. Vbi describit quid sit ꝙsciētia. Et ponunt duodecim ornamēta ꝙscientie bone. Et duodecim deformitates ꝙscientie praue. Sermo. lij
Feria. iiij. De triplici malo statu ꝙscientie male. Et quō peccatoruz sigillis excecat. Et q̄ periculose sunt extremitates illius. Atqz de septem gratijs quibus ꝙscientia ceca illuminatur. Quomodo quoq; synderesis multipliciter conscientiam arguit. Insuper addit cōscientie erronee initium. periculum et ruina. Necnon ⁊ in fine vite confusio magna. Sermo. lij.
In cena dñi imane. De dñico sacramento. Et

Valphabetica

quō impmit in aīa memoriā xpī passi. Atq; q̄ mō i eo relucet admirabilis potētia. sapia z clemētia ei⁹. Ac ō multi mirabilib⁹ z vtilitatib⁹ ei⁹. In fine ponit notabilis sequētia de hmōi vtutib⁹ sacramēti. sermo. liiii.

In eadē solēnitate ifra diē De triplici modo sumēdi hūc sacm scz tm̄ sacramentalit vel tm̄ spūaliter. Aut sacramētalit z spūalit simul Ac de multi effectib⁹ z fructib⁹ ei⁹ correspondētib⁹ pdictis sumēdi modis. ser. lv.

Feria. vj. in parasceue. De sacratissima passione vbi ostēdit p duodecim duplicatas ratiōes q incōphēsibilis ē mētalis passio xpi. Ac p. xxviii. alias rōnes ostendit q nunq̄ fuit mors tāte humilitatis z pfusionis sicut mors ei⁹. Addit q̄ de mysterijs crucis xpi in. xij. fructib⁹ ligni vite. Et ponunt due sequētie de sāctissima cruce. sermo. lvi.

Sabbato sancto Quomō q̄libet pparare se debet ad susceptiōez sctissimi sacramenti. Et q̄ ad hoc necessaria sunt. sermo. lvii.

Dñica Resurrectōis nihil cōposuit. s. hoc Sed recurre ad libz̄ de christi. religi. z supple qđ deficit hic p eum.

Feria. ij. p⁹ resurrectiōez. Quomō p dei amorem i mūdo q̄s efficit nou⁹ hō z pegrinus. Et de. xii. pfectiōib⁹ q̄ beato frācisco vel alteri sācto coaptari pñt. ser. lix.

Feria. iij. p⁹ resurrectiōez De stigmatibus sacris glorioſi pris nri sācti francisci. Et quid significāt ex pte xpi Atq; ex pte bti francisci atq; ex pte nri. Ac ō. xii. miracul. Et de. xij. p̄uilegijs sacroz stigmatū. Insup q ttuor sūmos pōtifices i nouē bullis eoz approbata z confirmata fuerūt. Addit q̄ de pfectione euāgelica ad quā btūs frācisc⁹ ascēdit. f. lx.

Feria. iiij. p⁹ resurrectiōez De generalib⁹ sitibus z desiderijs aiaz. tam bonis q̄ malis. Et ō mrimonio z fornicatiōe spūali. Ac de xii. modis idolatrādi Et de septē materieb⁹ sacramentoz. sermo. lxi.

Feria. v. p⁹ resurr. De. xii. gdib⁹ pfecti amoris. q̄ btē marie magdal. vel btō ludouico aut alteri sctō pñt appropriari. ser. lxii.

Feria. vj. p⁹ resurr. De scala pctōz. Uñ per xii. gdus ascēdere pñt in celū Qui gd⁹ sunt xii. bona ad q̄ valēt opa bona facta in mortali culpa. ser. lxiii.

Sabbato i albis. q purgatoriuz sit stabilit multiplici rōne z via. Ac triplici p̄ncipali lege. Que materia vētilata atq; determinata fuit tpe scilij florētini in vnione grecoz cuz latinis. Anno dñi. M. cccc xxix. f. lxiiii.

Dñica in octa resurr. De purgādoz penalitate. iocūditate atq; necessitate. Et de vtilitate suffragioz q̄ p defunctis fiūt. f. lxv.

Eadē dñica infra diē De fideli dilectōe z stabili pseuerātia vsq; ad mortē. Ac ō glorioſa corona. Quia i dilectiōe pseuerātes: a deo i gl̄ia coronāt. ser. lxvj. z vlt.

Explicit Sūmariū breuissimū fmonū de euāgelio eterno Bernardini de Senis sancti ordinis fratz minoz.

Prefatio in tabulam sequentē.

Pro itellectu huius tabule sequētis. Sciēdum q hi fmones de euāgelio eterno sācti pris Bernardini de Senis ordinis fratz minoz diuiduntur i articulos. z articuli i capla: dempto fmone i die parasceues q̄ distinguit i tres ptes p̄ncipales z q̄libet ps i ttuor articulos: z q̄libet articul⁹ i capla. Uñ igit ponit lra sic formata. f. significat fmonē. numer⁹ xo seqns scz. j. ij. iij. z. denotat fmonis numez i ordine lra ātā adiūcta. r. articulū. numer⁹ sequēs. j. ij. iij. iiij. p̄mū scōz tertiū aut q̄rtū demōstrāt. c signat capl̄m cū numero sequēti videlz. j. ij. iij. z. capl̄m p̄mū scōz vl tertiū z. Cū xo ponit p. j. p. ij. p. iij. denotat ptē articuli p̄maz scōam vel tertiā: qz articuli q̄nq; i ptes diuidunt raro tm̄ at vbi ponit p totū p⁹. f. vel ar. signū est q tot⁹ fmo vel articul⁹ de tali loq̄tur materia Exēpli grā Actiue vite septē stat⁹ f. lx. ar. j. c. j. tm̄ ē. septē stat⁹ actiue vite ponūt fmōe sexagesimo articulo p̄mo capl̄o p̄mo Uel purgatoriū pbat eē rōne culpe. f. lxv. ar. j. p. j. p. iij. c. hoc ē. Sic habet fmōe sexagesimoq̄nto articulo p̄mo pte p̄ma scz illius articuli p tria capla. Uel sic leges diuini amoris. f. v. p totū. id est fmone q̄nto p totū fmonez illū. vel ar. j. p totū q est articulo p̄mo p totū scz articulū. Sed q̄n ponit i p̄n. signū ē q talis materia ponit in p̄ncipio fmonis an oēs articulos Sz i fmone i die parasceues sic passionis xpi excessiua humilitas. f. lvj. p. ij. id ē. sermone q̄nq̄gesimosexto pte scōa scz p̄ncipali sic habet. Uel passionis xpi z mortis magnitudo obprobrij respectu cause efficiētis. f. lvj. p. ij. ar. j. p. vij. c. id ē sic habet. fmone q̄nquagesimosexto. pte scōa scz p̄ncipali articulo p̄mo p septē capla. Et sic ex illis modicis carpe poter itellectū alioz.

Finit pfatio.

Tabula abēdaria fm ordinem alphabeti sermonū ō euangelio eterno sancti Bernardini de Senis ordinis fratrum minoz.

Actiua vita eius dem vite septē stat⁹. ser. lxj. ar. j. c. j.
Accipiter ꝓtentāt in corde ꝑde sue sermo. j. ar. j. c. iij.
Adoratio. Adorare bestiā vt in apocalypsi dicit q̄d sit. ser. xxij. ar. j. c. j.
Aduersitas. Aduersitatum securitas. sermo. lxiij. ar. iij. c. j.
Affect⁹ inflāmati amoris. ser. iiij. in ꝑn.
Affect⁹ inflāmati amoris gēdus septez. ser. iiij.
Affect⁹ timoris filialis seruēs ad deū. (ar. j. c. j. sermo. iiij. ar. j. c. ij.
Affectionis inflāmati amoris duplex zel⁹. ser.
Affectionis inflāmati amoris multiplex regratiatio. (iiij. ar. j. c. iij: ser. iiij. ar. j. c. iiij.
Affectiōis inflāmati amoris duplex laus dei.
Affectiōis inflāmati amoris ꝑmpta obediētia. (F. iiij. ar. j. c. v. ser. iiij. ar. j. c. vj.
Affectiōis inflāmati amoris crapula seu saturitas atq; ebrietas de deo. F. iiij. ar. j. c. vij.
Affectus ardētis amoris ad seipm septuplex sermo. iiij. ar. ij.
Affectus pudoros⁹ q̄ ꝙs ꝓfundit ꝓpter peccata sua. ser. iiij. ar. ij. c. j.
Affect⁹ dolorosus triplex. F. iiij. ar. ij. c. ij.
Affect⁹ horror⁹ sui ꝑpi⁹ triplex. F. iiij. ar. ij. c. iij
Affectus rigoris triplex. ser. iiij. ar. ij. c. iiij.
Affectus implacabilis siue turbatiōis triplex ser. iiij. ar. ij. c. v.
Affectus vigoris triplex. ser. iiij. ar. ij. c. vj.
Affect⁹ discretiōis triplex. F. iiij. ar. ij. c. vij.
Affect⁹ ardētis amoris ad primū septuplex.
Affect⁹ pie cōpassionis ad pri mū triplex. (F. iiij. ar. iij. ser. iiij. ar. iij. c. j.
Affectus triplex dulcis ꝓgratulationis. Fmo. iiij. ar. iij. c. ij.
Affect⁹ trāq̄lle supatiōis primi triplex. F. iiij.
Affect⁹ benigne ꝓuersationis triplex cū primo. (ar. iij. c. iij. ser. iiij. ar. iij. c. iiij.
Affectus humilis honoratiōis erga primum ser. iiij. ar. iij. c. v.
Affect⁹ vnionis cordialis. F. iiij. ar. iij. c. vj.
Affectus christiformis ad primum. sermone iiij. ar. iij. c. vij.
Affectus q̄ttuor. ser⁹ viij. ar. j. c. iij.
Alle ale spūales dicūt ꝟtutes theologice. ser. pemialt. ar. j. c. iij.
Alla dextra dr fides ihu ibidē.
Alla sinistra mādata dei ibidem.
Amor amoris charitat⁹ z dilectiōis dria. ser. iij. in ꝓncipio.
Amor dei aiaz deo ꝓformat. ser. iij. ar. j. c. iiij.
Amor dei induit aiaz pulchrit⁹. F. iij. ar. ij. c. j.
Amor dei regina ē oiuz ꝟtutū. ser. iij. ar. c. ij.
Amor dei insupabil⁹ ē vndiq; F. iij. ar. ij. c. iij.
Amor dei reddit seruicia deo ḡta z remūerati one digna. ser. iij. ar. ij. c. iiij.
Amor dei insatiabilis ē. ser. iij. ar. iij. c. j.
Amor dei aiaz insepabilit⁹ vnit deo. ser. iij. ar.
Amor dei naturalior ē i mēte oi (iij. c. iiij. alia virtute. ser. iij. ar. j. c. j.
Amor ver⁹ pctis z crimib⁹ emit⁹. ser. v. ar. iij.
Amor incipientiū triplicē habet illu (c. iiij. minationē. ser. xxxj. ar. j. ꝑ. iij. c.
Amor ꝓficientiū in septē distinguit⁹ flāmas. ser mone. xxxj. ar. ij. ꝑ. vij. c.
Amor ꝑfectoꝝ var⁹ est i diūsis. F. xxxj. ar. iij
Amor ardēs. ser. xxxi. ar. iij. c. i.
Amor cōburēs. ser. xxxi. ar. iij. c. ij.
Amor incēdēs. ser. xxxi. ar. iij. c. iij.
Amor bulliēs. ser. xxxi. ar. iij. c. iiij.
Amor triplex incipiētiū ꝓficiētiū, z ꝑfectoꝝ. ser. xxxi. in ꝑn. z ser. lx. in ꝑn.
Amor dei nihil adeo necessariū ē aie. ser. xxx.
Amore ꝓtulit nob⁹ de⁹ suā diuini (ar. j. c. iij. tatē. ser. i. ar. i. c. i.
Amore ꝓtulit nob⁹ xp̄s aiaz suaz. F. i. ar. i. c. ij.
Amorē ꝓtulit nob⁹ xp̄s carnē suā. F. i. ar. i. c. iij
Amoris fructū vt mēs ꝑcipiat tria sūt ei necessaria. ser. liiij. ar. i. c. i. circa fi.
Amoris diuini excellentie. xij. mirabiles z ꝑn cipales. ser. iij. ꝑ totū.
Amoris thesaur⁹ seu mercātia. ser. v. ꝑ totuz.
Amor⁹ dini suauitas z dulcedo. F. iij. ar. i. c. ij:
Amor⁹ dini leges. xij. F. v. ꝑ. iij. ar. cū cc. c.
Amoris falsi fornaces septē. ser. v. ar. ij. c. iij.
Amor⁹ inflāmati affect⁹. ser. iiij. ꝑ totū.
Amoris diuini ḡdus septē. ser. xlvi. ar. iij.
Amoris diuini ḡdus. xij. ser. lxiij. ꝑ totū.
Amore dei ꝙs efficit nou⁹ in mūdo z pegrin⁹ homo. ser. lx.
Amare deū valde fructuosū ē. F. iij. ar. iij. c. ij.
Amare deū ars leuis ē. ser. iij. ar. iij. c. iiij.
Amor ardētissim⁹ marie mag. ser. xlvi.
Amor marie mag. cōmutat⁹. ser. xlvi. ar. i.
Amorē magda. inflāmat⁹. ser. xlvi. ar. ij.
Amor ad ꝓioꝝ pacē coartās. ser. l. ar. i.
Amor ad pacē ꝓioꝝ reducēs. ser. l. ar. ij:
Amor ad pacē z ꝙrdiā ꝓioꝝ adducēs. F. l. ar. iij. Vide Charitas Dilectio.
Alia vt xp̄o glutino gr̄e copulet duo redrunt
Aie triplex dignitas i gr̄a (ser. xxij. i ꝑn. exūte. ser. xxiiij. in ꝑn.
Aie fideli ds tria ꝑcipit. ser. lxvii. ar. i.
Aiaz in purgatorio stat⁹ gaudia z suffragia. ser. lxvi. ꝑ totū. vide Purgatoriū
Angel⁹ a Iohe noluit adorari triplici de causa.
Angeli i aia refrenāt mū (ser. xlix. ar. ii. c. i. dana gaudia. ser. viii. ar. ii. c. i.
Angeli refrenāt ꝓtristātia temptatos. F. viii. arti. ii. c. ii.

Tabula

Conscientie descriptio.ser.lij.ar.i.c.ij
Conscia quadrupliciter diffinit.f.lij.ar.i.c.iij
Conscie decor ⁊ formositas.ser.lij.ar.ij.
Conscientie duodecim ornamenta .sermo.lij. ar.ij.⁊ p.iij.c.
Conscie prave turpitudo.ser.lij.ar.iij.
Conscientie prave duodecim deformitates ser mo.lij.ar.iij.p.iij.ca.
Conscie prave triplex status ⁊ de excecatiõe il lumiatiõe atq; reformatione ei⁹.f.liij
Conscientie male status triplex.ser.liij.ar.i.
Conscie cecitas ⁊ de septẽ sigillis quib⁹ anime peccata clauduntur ne ea videat aut intelli gat.ser.liij.ar.i.c.i.
Conscientie extremitate .scz q; est nimis larga aut stricta .ser.liij.ar.i.c.ij.
Conscie obcecate septẽ sigillor aptio p septez grãs oppositas.sermone.liij.ar.i.c.iij
Conscie male status reprehensiõis.ser.liij.ar.ij.
Conscientie error vnde sumit initiũ .sermo.liij ar.ij.c.i.
Conscie nomẽ vnde habeat originẽ ibidem
Conscie status confusionis.ser.liij.ar.iij
Conscientiam erroneam arguit hyndereſis. ser mo.liij.ar.ij.c.iij.
Constellatio duplex siue influentia superiorũ super naturaz humanã nihil tamẽ agere pos sunt in anima.ser.viij.ar.i.c.ij
Contempt⁹ tpaliũ.ser.lxiij.ar.i.c.i.
Contemptus ppriox opex tanq; inutiliũ.ser mo lxiij.ar.ij.c.ij
Conuersio. Conuertunt tria genera hoim de amore mundi ad amorẽ dei.ser.i.ar.iij.
Conuertunt peccatores tripliciter ad verbuz dei.ser.i.ar.iij
Conuertuntur quidam per cognitionez culpe ferentis.sermo.i.ar.iij.c.i.
Conuertunt quidã per dilectionẽ diuine mise ricordie allicientis sermo.i.ar.iij.c ij.
Conuertuntur quidam per timorez diuine iu sticie.ser.i.ar.iij.c.iij
Conuertunt quidam per reprehensiones et cõ minationes ibidem.
Cor in preda accipiter solum requirit sermone j.ar.i.c.iij
Cordis figura ⁊ pulchra eius descriptio.serñ. j.arti.i.c.iij
Cor per thuribulũ aureũ designat ibidem
Cor solum super omia deus requirit ⁊ de hoc exemplũ valde notabile.ser.i.ar.i.c.iij.
Correctio siue correptio fraterna quãdo quis ad eã obligatur atq; de triplici correctiõe fra terna filiali ⁊ paternali siue maiorum equa lium ⁊ minor.ser:xxvij
Correptio fraterna quid sit ⁊ quare dicitur fra terna et non hois.ser.xxviij.in pn.
Correptio fraterna vt bene fiat tria requirunt in corrigente.ser.xxxviij.ar.i.c.i.
Correptio fraterna vt oliget requiruntur tria in delinquente.ser.xxviij.ar.i.c.ij.
Correptio ppter tria obmitti pot.f.mo.xxviij arti.j.c.iij
Correptio triplex.ser.xxviij.ar.ij.
Correptio paternalis potest esse triplex.f.mo. xxviij.ar.ij.c.iij
Correptio punitiua que sit siue pmissiua .aut dimissiua.ser.xx.viij.ar.ij.c.iij.
Correptio emendatiua que sit ibidem
Correptiõis fraterne obligatio.f.xxviij.ar.j.
Correptionis fraterne triplex esse debet discre tio.f.xxviij.ar.i.
Correptionis fraterne modus triplex.
Correptionis fraterne triplex fructus.sermo. xxviij.ar.i.c.i.
Correptionis casus vbi tria ꝯcurrũt ibidem
Corripere quando quis tenetur proximũ f.mo xxviij.ar.ij.c.i.
Corripere volens fratrem tria debet considera re ibidem.
Corripere quõ subdite debent prelatus suum sermo xxviij.ar.ij.c.ij
Corripere debet preiatuu subditum tripliciter. sermo.xxviij.ar.ij.c.ij.
Corripere siue corrigẽ aliũ cũ pctõ pctõre põt qñq; mortaliter ⁊ hoc ppt tria.f.xxviij.ar.iij
Corrigens primum quãdo nõ pec- -c.ij· cet.f.viij.ar.iij.c.iij.
Corrigens pdicator siue corripiẽs cũ pctõ qñ
Corripere tenet hõ siue bon⁹ -peccet ibidem siue malus primũ ppt tria.f.xxviij.ar.iij.
Corrigent siue corripiẽt qlis dz esse -c.i. cõditio.f:xxviij.ar.iij
Cõtractus. Tractat⁹ d ꝯctib⁹.f.xxxij·⁊ se qñ
Cõtract⁹ ois sumit originẽ aut ex origie domi nior vel rerum diuisiõe translati pscpti vsur pati donati cõmodati pmutati ⁊ psimilibus
Cõtract⁹ vñ oriat.f.xxxij.ar.iij.c.ij. f.32
Contract⁹ quõ diffinit ibidem.
Cõtract⁹ triplex siue vari⁹ f.xxxij.ar.iij.c.ij
Cõtractus trãslatiõis f.xxxij.ar.ij.
Cõtract⁹ pmutatiõis rex.f.xxxij.ar.iij.c.iij.
Cũtractuũ termin⁹ solutiõis triplex.f.xxxiiij
Cõtractuũ termin⁹ solutiõis ex gra in pn. et meritor⁹.f.xxxiij.ar.i.
In ꝯctib⁹ qñ vẽdi possit tps vel nõ.f.xxxiiij.
In ꝯctib⁹ qñ iura rex emi pos- ar.i.c.j sint min⁹ pfuturo ⁊ licite q; si pñtialit exhi berentur.f.xxxiij.ar.i.c.ij
Incontractibus rem pl⁹ vẽdẽ vel min⁹ emere ppter tps q; tũc valeat lz qñ non ex malicia ꝯhẽt ũ f ex ppa natra ꝯct⁹ pcedit ⁊ ponũt ples casus.f.xx xiiij·ar.i.c.ij

Tabula

Cõtract⁹ termi vite. ser. xxxiiij. ar. ij.
Cõtract⁹ siue redditus p̃diales ad vitã an sint licite ⁊ absq; vsura cũ suis obiectiõib⁹ ꝓtrarijs. sermo. xxxiiij. ar. ij. c. j.
Cõtractus hereditatũ p̃dialiũ qualis eẽ debeat. sermo. xxxiiij. ar. ij. c. ij
Contractus quadrupliciter vitiatur. sermone xxxiiij. ar. ij. c. iij
Contract⁹ vt sit licitus ꝓsiderare oportet p̃cium iustificatũ ⁊ limitatũ et p̃ciũ augmentatũ rei vẽdibilis. ser. xxxiiij. ar. iij. p. iij. capla
Contractus rei venalis taxari non debet ꝑm valorẽ vtilitatis ementũ. ser. xxxv. ar. ij.
Contracttus rei venalis ꝑm valorez vtilitatis mentis malus est ⁊ hoc ratione nequitie talis etiam ꝓtractus est ꝓtra omne bonũ rõne iusticie. ser. xxxv. ar. ij. c. j. et. ij
Cõtractus taxari debet ꝑm modũ a cõmunitatib⁹ ciuilib⁹ factã. ser. xxxv. ar. ij. c. iij
Contractus de soccidis aialiũ. ser. xl. In contractu de soccidis quedã notande sunt considerationes ibidem in p̃n.
Contractus de soccidis ouiũ quattuor casus liciti. ser. xl. ar. j. c. j.
Contractus de soccidis ouiũ casus tres lici. sermo. xl. ar. j. c. ij
Contractus de soccidis ouiũ tres alij casus liciti. sermo. xl. ar. i. e. iij.
Contractus de soccidis boum ⁊ quattuor casibus licitis. sermo. xl. ar. ij. c. j.
Contractus de soccidis boum casus tres liciti et tres illiciti. ser. xl. ar. ij. c. ij. et. iij.
Contractus de soccidis ouium ⁊ boum vario modo fiunt. ser. xl. ar. iij.
Contract⁹ apud varios noie vario noiantur. Naz apud florentinos noiant mons. apud venetos imprestita. ser. xlj. in p̃n.
Contract⁹ vsurari⁹ an sit in aliquo casu concessus vel p̃missus a iure ⁊ an liceat aliquid recipere vltra sortez rõne damni p̃teriti p̃ntis vel futuri. ser. xlij. ar. j. p totum.
An in tali ꝓtractu liceat recipere aliquid vltra sortem ratione lucri: ser. xlij. ar. ij. per totum
Sed recipere aliquid vltra sortem ratiõe triplicis debiti nõ est vsura. ser. x'ij. ar. iij. p totũ
Contractus mutui quomodo sit vsura. sermo. xxxvij. ar. j. c. ij
In contractu mutui nõ licet aliquid recipe vltra sortem. ser. xxxvij. ar. j. c. iij.
Contractus vsurarij qualẽ culpã habeãt anne xam. ser. xxxix. in p̃n.
Contractus quãdo ꝓpter dubium vel p̃iculũ ab vsura excusef. ser. xxxix. ar. l.
Contract⁹ q̃n periculũ capitalis nõ lucri excuset notãdi sũt casus q̃ttuor. ꝟ. xxxix. ar. j. c. j.
Cõtract⁹ securitatis mercantiũ q̃n sit vsurari⁹ vbi tres sunt notãde ꝓsiderationes siue securitates. sermo. xxxix. ar. j. c. iij
Cõtract⁹ varij q̃n sint liciti. ser. xxxix. ar. ij
Cõtract⁹ locatiõis an sint liciti. sermo. xxxix. arti. ij. c. ij.
Contractus emptiõis ⁊ cõmutatiõis si sint liciti. ser. xxxix. ar. ij. c. j.
Contractus societatis an licitus sit. sermone. xxxix. ar. ij. c. iij.
Contractus cõmissionis an possit esse licitus. sermo. xxxix. ar. ij. c. iij. Vide. Cambium Mercantiam. Mutuũ. Vsuram.
Cõmunia omnia erant in statu innocentie. sermo. xxxij. ar. j. c. j
Corona gl'ie pseuerantiũ i bono cuz duodecim lapidib⁹ p̃ciosis. ser. xvij. ar. iij. p totũ
Credere absq; signis ⁊ euidentijs magni vigoris amoris atq; luminis perfectio est. sermone. xiij. ar. j. p tria capla
Credere tenet hũanus intellectus absq; signis ⁊ pbationib⁹ ⁊ tanq; miles xp̃i contraria expugnare sũmãq; deo reuerẽtiã exhibere. sermo. xiij. ar. ij. p tria capitula
Credere nolens sine signis ⁊ pbationibus simimilis est viatori infirmo venditori incredullo atq; pugnatori inualido. sermo. xiij. ar. iij. p tria capitula. vide vbi fides
Crudelitas criminosi fugit misericordiam dei sermo. xxxiiij. in p̃n.
Crux crucis laudes bñficia vtilitates ⁊ fruct⁹ sermo. lvj. par. iij. p̃ncipali per quatuor articulos ⁊ eorum capla.
Culpa mortali infinite est malicie. ꝟ. xij. ar. j. c. j
Culpe ac usplicia permanent in damnatis. sermo. xij. ar. ar. j. c. ij

Damnatio dãnati eternaliter puniunt ⁊ incõueniens esset deo eos eternaliter non punire. sermo. xij. ar. j. c. iij.

Damnati in infinitum obligant deo ideo in infinitum puniunt ibidem. c. iij.
Dãnati in infinitũ debẽt cruciari ꝓpter infinitas grãs a deo receptas. ser. xij. ar. c. c. j.
Damnati ꝓpter infinitatem contumelie deo illate eternaliter crutiari debent. Sermone. xij. ar. ij. c. ij
Damnati ratione magnificentie dei eternaliter debent crutiari. ser. xij. ar. ij. c. iij
Damnati sicut ex iusticia eternaliter crutiant. Sic iusti ex misericordia eternaliter premiãtur. ser. xij. ar. ij. c. iij.
Damnati sicut naturaliter inclinantur ad eternum bonum sic peccando eternaliter puniũtur. ser. xij. ar. iij. c. j.

Fides qñq; dicitur mortua qñq; ficta qñq; ꝓbata ibidem in fine.
Fidem ⁊ charitatē non habens triplici de cā damnat̄.ꝟ.xxiij.ar.iij.
Fidem non habens merito eternalit̄ cruciatur ⁊ ꝓpter iusticiam damnat⁹.serm̄.xxiij.ar.iij.c.j.et.ij.
Filius filij septē de causis sunt mali .serm̄.xvij.ar.j.ꝑ.vij.c.
Filioꝝ bonoꝝ septem felicitates.ꝟ.xvij.art̄.ij.ꝑvij.c.
Filioꝝ ex honoratiōe parentū remuneratio sermo.xvij.ar.ij.
Filioꝝ maloꝝ infelicitates septem. sermoñ.xvij.ar.iij.ꝑtotū.
Filialis timor ad deum.ꝟ.iiij.ar.j.c.ij.
Filialis timor triplex ibidem.
Flagella ⁊ iudicia dei de ꝓximo cur hoīes non timeant vel cognoscāt.ꝟ.xx.
Flagellatiōes dei qñ sunt populis ꝓpinq̄.sermo.xix.
Flagellatio ⁊ extermiatio patriarū quare fit sermo.xviij.ꝑtotū.
Flagellat ⁊ excecat deus impios ꝑ viaꝫ subtractionis ꝑmissiōis obfuscatiōis ⁊ impressionis.ꝟ.xx.ar.j.ꝑ.iiij.c.
Finis mūdi causa seu occasio.ꝟ.xj.ar.j.
Fornax. Fornaces septem falsi amoris.ser.v.ar. c.iij.
Franciscus. Francisci sancti status triplex ꝑfectionis.ꝟ.lxj.in p̄n.
Francisci sancti stigmata quid significēt ibidem ar.j.
Francisci sancti stigmata ex parte dei signāt clementiā eligentē.ꝟ.lxj.ar.j.c.j.
Francisci sancti stigmata ex ꝑte christi sig̃nt sapientiā eligentē ⁊ qualis fuerit sapiētia a deo sibi data.ꝟ.lxj.ar.j.c.ij.
Francisci sancti stigmata signant potentiaꝫ imp̄mentē qua imp̄mit adūsarijs timorē ⁊ amorem filijs ibidem.c.iij.
Francisci sancti stigmata quid indicēt ex ꝑte ipsius sancti.ꝟ.lxj.ar.ij.
Francisci sancti stigmata indicāt ex parte ipsius sancti ardentissimā charitatē ꝑfectissimam ꝯformitatē ⁊ sublimissimā dignitatē ibidem ꝑ.iij.c.
Francisci sancti stigmatū duodecim miracula ⁊ duodecim p̄uilegia.ꝟ.lxj.ar.ij.c.iij.
Francisci sancti stigmata quid ānūcient.ꝟ.lxj.ar.iij.
Franciscū sanctū qualiter elegit diuina clementia.ꝟ.lxj.ar.j.c.j.
Francisci sancti vel alterius sancti stat⁹ triplices ⁊.xij.ꝑfectiōes.ꝟ.lx.ꝑtotā.
Fructus verbi dei.ꝟ.ix.ꝑtotū.
Fructus misse.ꝟ.x.ar.iij.c.iij.
Fructus mali.xij.temerarij iudicij. sermo.xiiij.ar.iij.ꝑ.iij.c.
Fulgura designant illuminationes.sermo.j.arti.iij.c.j.

Gaudiū plenū dicit̄ propter tra.ꝟ.xlix.ar.iij.c.iiij.
Gaudia aīarū in purgatorio.ser.lxvj.ar.ij.ꝑ totū.
Gloria in bono ꝑseuerātiū corona videlicet cū.xij.lapidib⁹ p̄ciosis.ꝟ.lxvij.ar.iij. ꝑ to.
Gomorreoꝝ scelus ⁊ punitio.sermo.xv.vide Peccatū zodomie.
Gradus diuini amoris septem.sermo.xlvij arti.iij.
Gradus diuini amoris ꝟm triplicē statū hominis sig̃ti ꝑ.xij.lilia.ꝟ.lxiij.ꝑ totū.
Gradus charitatis.ꝟ.ij.ar.j.et.ij.
Gradus mutationuꝫ q̄nq;.ꝟ.xlv. ar.ij.ꝑ.j.p̄ncipali eiusdē arti.c.j.
Gradus septem ardētissimi seu inflammati amoris.ꝟ.iiij.ar.j.c.j.
Gradus largitatis dei ⁊ quibus largit̄ seipsum nobis.ꝟ.liiij.ꝑ.iij.ar.c.j.
Gratiarūactio multiplex.ꝟ.iiij.ar.j.c.iiij.
Gratiarūactio duplex iflāmati affect⁹ ibidē.
Gratia multiplex eoꝝ qui in mortali culpa opa bona faciūt.ꝟ.lxiiij.ꝑ totū.

Hereticus. Heretici non opātur miracula. sermo.ij.ar.j.c.iij.in fine.
Homo tria mala ꝑ cibū vetitum incurrit.ꝟ.liiij.ar.j.c.iij.
Homo in tribus offendi pōt.ꝟ.ij.ar.ij.c.j.
Homo quilibet ciuitas dici pōt q̄ttuor angulos habens.ꝟ.viij.ar.j.c.iij.
Homo nouus ⁊ ꝑegrin⁹ in mundo efficit̄ ꝑ amorem dei.ꝟ.lx.
Hoīs status triplex ⁊ cuiuslibet sancti.sermo.lx.in p̄n.
Hoīs inouati siue incipiēt̄ q̄druplex ꝑfectio sermo.lx.ar.j.
Hoīs ꝓficientis q̄druplex perfectio.sermo.lx.arti.ij.
Hoīs perfecti q̄druplex ꝑfectio.ꝟ.lx.art̄.iij.
Hoīs ꝓficientis prudens discretio ⁊ oculi duo.ꝟ.lx.ar.j.c.ij.
Hoīs ꝓficientis ardēs affectio ibidē.c.iij.
Hoīs ꝓficientis feruens locutio.sermone lx.arti.j.c.iiij.
Hoīum tria genera qui de amore mūdi ad

amorem dei ꝓuertunt.f.j.ar.iij.
Hoium actus futuri ꝑ ꝓstellatiões cognosci non possunt.ser.vij.ar.j.c.ij.
Hoium quattuor genera charitatẽ diuersimode habentia.f.lx.ar.ij.c.iij.
Hoium tria genera qui ꝓpter bona opera a deo remunerant.f.lxiij.in ꝑn.
Humanus timor.f.iiij.ar.j.c.ij.
Humane nature status duplex.sermo.xxxij ar.j.c.ij.
Humane mentis triplex status. sermo. lx. ar.j.c.ij.
Humana mens multiplicit cõmittit idolatriam.sermo.lxij.ar.iij.c.iij.
Humanor operũ tria sunt genera. sermõe xxxiij.in ꝑn.
Hoiem triumphare vsq; ad mortem tria faciunt.ser.lxvij.ar.ij.
Honor de honore parentũ ⁊ quare filij sunt mali atq; inobediẽtes ⁊ de remũeratiõib⁹ atq; flagellatiõibus bonor ⁊ malor. sermo.xvij.ꝑ totũ.

Ignorantia naturalis septuplex ⁊ criminalis similiter septuplex necnon septem magna mala que ꝑ ignorantiã generantur.ser.xxj.ꝑ totũ.
Ignorantia hoium multiplex ibidẽ.
Ignorantia iuris.ser.xxj.ar.ij.
Ignorãtia discreta sapiens docta ⁊ sancta sermo.xxj.ar.ij.c.j.
Ignorantia inuincibilis.f.xxj.ar.ij.c.ij.
Ignorantia simplex qñ excusat ibidẽ.c.iij.
Ignorãtia difficilis ⁊ de lucidis interuallis ser.xxj.ar.ij.c.iiij.
Ignorantia crassa ⁊ supina.ibidem.c.v.
Ignorãtia affectata.ser.xxj.ar.ij.c.vj.
Ignorãtia puersa ibidem.c.vij.
Ignorantia facti quando excusat sermo.xxj arti.ij.c.viij.
Ignorantia generat septem mala.sermone xxj.ar.iij.ꝑ.vij.c.
Ignorantia fidei non excusat a damnatiõe. ser.xxiij.ar.iij.c.j.
Ignorantia si excusaret multa incõuenientia sequerent ibidem.
Ignorantia necessauẽ veritatis piculosissima res est.ser.xlvij.in ꝑn.
Ignorantie status naturalis.f.xxj.ar.j.
Ignorantie status generalis.f.xxj.ar.ij.
Ignorantie status criminalis.f.xxj. art.iij.
Ignorat homo que sunt ante se post se iuxta se supra se intra se infra ser vniũ salit oia sermo.xxj.ar.j.ꝑ.vij.c.
Jesus. vide Nomen Jesus
Imperor acta ꝓcilij Nyceni approbat.sermõ. xxxviij.ar.iij.c.iij.
Impius quare eternalit cruciet.ser.xij.
Impior correptiõ iusticiã.xij. genera.f. xvj.ar.iij.c.j.ꝫ.iij.
Imprestiua qñ in eis cõmittat vsura. sermõ. xlj.ar.iij.ꝑ totũ.
Imprestita ad ea ponentes pecunias coacte possunt aliqd recipe vltra sortem ⁊ ꝫ triplici ratione.f.xlj.ar.j.ꝑ.iij.c. Sed ponentes voluntarie debent q̃druplicẽ intentionem ꝓsiderare ibidem ar.ij.ꝑ.iij.c.cũ mltis obiectionibus ⁊ solutiõibus earũdem ibidem.
Infernus ⁊ pene ipsius necnon acerbitas penarum inferni.f.xj.ar.iij.c.iij.
Inferni multiplex penarũ differẽtia ⁊ diuisitas ibidem.
Inferni pene q̃ sint eterne patet ex.xij.efficacissimis rationib⁹ ⁊ q̃ ꝑ culpa tpali merito eternalit crucient.f.xij.ꝑ totũ.
Inferni cruciatus mẽtales ⁊ triplici veritate.ser.xxij.ar.j.
Inferni pene erunt ꝓm q̃titatẽ culparũ ibidem.c.iij.
Inferni pene corpales.f.xxij.ar.ij.
Infernalia supplicia que sint ⁊ maxime scelerator.ser.xxij.
Infernaliũ penarũ.triplex mysterium ibidem in ꝑn.
Injuriarũ remissio. vide Parcere inimicis.
Initialis timor.ser.iiij.ar.j.c.ij.
Inimicus. vide Parcere.
Innouatio elementor.ser.xj.ar.iij.c.j.
Innouatio orbiũ ⁊ planetarũ. ibidem.c.ij.
Innouatio regni celor ibidem.c.iiij.
Intellectus spũalium secretorum.sermone lxiij.ar.j.c.iij.
Jus nature de habẽdo oia cõmunia post lapsum est reuocatũ ꝓpter tria.sermo.xxxij arti.j.c.ij.
Jus nature ⁊ ius ciuile in ꝓscriptiõe ꝓcordant.ser.xxxij.ar.ij.c.ij.
Jus ciuile ⁊ canonicũ quõ ꝓcordent vel nõ ibidem.c.iij.
Juris ꝓcessio triplex.f.xxxviij.ar.iij.c.iij
Jure naturali oia sunt cõia.f.xxxij.ar.j.c.j.
Jure humano dicunt ꝓpria ibidem.
Jura humana iura imperor sunt ibidem
Judex ⁊ iudicium. Judiciũ triplex. sermo. xj.in ꝑn.
Judiciũ generale per que signa poterit pre

uideri ꝛ ō statu mūdi post iudiciū atq; cruciatu impioꝝ.f.xj.p totū.
Judicij que erit occasio vel qñ verisimiliter sit futurū.f.xj.ar.j.
Judicij generalis tremēda executio. serm̄. xj.ar.j.c.iiij.
Judicij tempus quib⁹ erit notum vel ignotum.f.xj.ar.j.c.iij.
Judicij signa p̄cedentia.f.xj.ar.j.c.iiij.
Judicij locus vbi erit.ibidē.
Judicij finis erit damnatio impioꝝ ꝛ glorificatio iustoꝝ.f.xj.ar.ij.c.iiij.
Judicij varietas ex q̄druplici genere signorum.f.xiiij.ar.ij.c.j.
Judicij quadruplex varietas suspicionum sermo.xiiij.ar.ij.c.ij.
Judicij varietas ex q̄druplici genere vitiorum ibidem.c.iij.
Judicatur⁹ christus mundū ostendit se habere sapientiam ꝛ potentiā.sermone.xj.articu.j.c.j.et.ij.
Judicatur⁹ christus cum q̄sta veniet gloria et maiestate ꝛ q̄ oēs apparebūt coꝝ eo nec non de remūeratiōe iustoꝝ ꝛ punitiōe malorum.f.xj.ar.ij.p.iij.c.
Judicantis christi p̄ditiones.sermo.xix.ar.ij.p.iiij.c.
Judicio pacto i statu q̄ remanebit totū vniū sum.f.xj.c.iij.
Judicia dei tria generalia.f.xviij.in p̄n.
Judicia dei qñ sunt p̄pinqua septē signa.f.xix.ar.iij.c.iij.
udicia dei ꝛ flagellatiōes de p̄timo cur homines non timeant vel cognoscāt.ser.xx.
Judicia sua deus occultat hoibus p̄pter q̄t tuoꝝ abyssus.f.xx.ar.ij.p.iiij.c.
Judiciū temerariū ꝛ falsum quid sit.serm̄. xiiij.p totū.
Judicij temerarij fructus mali.xij.sermo. xiiij.ar.iij.p.iij.c.
Judicari temere non debent que bona vel mala fieri p̄sit intentiōe simili nec opa talia nec finis cuiuscūq; hois scelestis.serm̄. xiiij.ar.j.p.ij.c.
Justicia. Justiciā coꝝrūpētes duodecim sūt genera.f.xvj.ar.iij.
Justicie coꝝruptoꝝes ibidem.c.j.
Justicie opatoꝝes ibidem.c.ij.
Justicie subuersoꝝes ibidem.c.iij.

Lapis. Lapides p̄cio-
si duodecim coꝝone glorie hominū p̄seuerantiū.sermo.lxvij.ar.iij.per totum.

Laus dei duplex affirmatiua ꝛ negatiua.f.iiij.ar.j.c.v.
Laudis dei inflāmati affect⁹ ibidem.
Lex quid sit.ser.pemiali in p̄n.
Lex hebreoꝝ dicit lex dei ꝛ lex moysi ibidē.
Lex populi quid sit ꝛ legi triplex sp̄es ibidē
Lex eterna vnica est ꝛ sola. sermo.pemiali. arti.iij.c.j.
Lex perfecte honestatis.scilicet charitas vbi sit scripta ibidem.c.ij.
Lex euangelica sola integra est ꝛ p̄fecta sermo.pemiali.ar.iij.c.iij.
Lex honestatis lex eterna dicit euangelium christi.ibidem.
Lex euangelica non patit dispensationem neq; abrogationē ꝛc.ibidem.
Leges amoris diuini.f.v.p totū.
Lex nature dicit oia cōia.f.xxxij.ar.j.c.j.
Lex nature quō post lapsum fuerit reuocata p̄pter tria.f.xxxij.ar.j.c.ij.
Lege nature fundāt oia iura ꝛ ab ea q̄libet ius sumit suū officiū.f.xxxviij.ar.iij.c.iij.
Legis nature officium est p̄hibere oia vitia et peccata ibidem.
Lex imp̄atoris facit rem p̄priam. sermone xxxij.ar.j.c.j.
Lege positiua iusta ꝛ auctētica distincta sūt dnia.f.xxxij.ar.j.c.iij.
Leges quomodo licitam faciunt ap̄propriationem rerum ibidem.
Legem quid faciat autenticā.sermōe.xxxij. arti.j.c.iij.

Mandatus charitatis potentia ꝛ virtute oia alia excedit sermo.pemiali.ar.iij.c.iij.
Magnū. Magna scientia absq; charitate non prodest ad salutem. sermōe j.ar.j.c.ij.
Malum duobus decausis p̄mittit. sermo. xxxviij.ar.iij.c.iij.
Maria virgo. vide Beatissima
Maria magdalena. Magdalene amoꝝ ardentissim⁹.s.cōmutatus.inflāmatus.trāsformatus.ser.xlvj.p totū.
Magdalene amoꝝ cōmutatus quo ad triplicem statum.f.xlvj.ar.j.
Magdalene status offensiōis quo ad tria ibidem.c.j.
Magdalene peccatoꝝ magnitudo certitudo multitudo offensio ꝛ causa inductiua ad peccatū.f.xlvj.ar.j.c.j.
Magdalene status p̄fusionis ex triplici dei gratia se p̄uertentis ad p̄tōrē ꝛ triplici vn

Tabula

gento atq; triplici vngento mystico. serm̃. xlvj. ar. j. c. ij.

Magdalene status satisfactiõis quo ad septem & quid fecerit eam plorare & cur ploret atq; de triplici osculo. f. xlvj. ar. j. c. iij.

Magdalene amor inflãmatus & de septem flammis amoris quib⁹ ardebat. sermone xlvj. ar. ij.

Magdalene amor insupabilis insepabil' infatigabilis inuariabilis insatiabilis insociabilis atq; inaccessibilis. sermõe. xlvj. arti. ij. per. vij. c.

Magdalene amor trãsformat⁹ & de cibo septuplici quo pascebat in deserto. sermone xlvj. ar. iij. p. vij. c.

Magdalena inexplicabilẽ sentiebat dei suauitatẽ in ꝓtemplatiõe eleuata ibidẽ. c. j.

Magdalena gustare satagebat insatiabili auiditate dilectum ibidem. c. ij.

Magdalenã amor tanta repleuerat saturitate q̃ trãsitoria abhorrebat. sermõe. xlvj. articu. iij. c. iij.

Magdalene stupenda amoris ebrietas ibidem. c. iiij.

Magdalene securitas i solitudie ibidẽ. c. v

Magdalena trãquillitate celestis pace fruebatur. f. xlvj. ar. iij. c. vj.

Magdalene nihileitas siue ãnihilatio in seipsa ibidem. c. vij.

Magdalene laus & hymni de eadẽ ibidem in fine.

Magdalene g̃dus. xij. dini amoris. serm̃. lxiij. pertotum.

Mens mentis in deum exultatio. sermone lxiij. arti. iij. c. ij.

Mercatõr atq; mercancia. Mercatores q̃modo debent eũcere ancillam & filiũ eius. sermo. xxxiij. in p̃n.

Mercatores triplices reipublice vtiles. sermo. xxxiij. ar. ij. c. vj.

Mercatoꝝ siue artificũ abusiões septẽ verbis & factis ibidem. c. vij.

Mercatoꝝ siue artificũ abusiones pondeꝝ et mensurarũ ꝛc. septẽ ibidẽ. c. viij.

Mercatoꝝ siue artificũ alie septẽ abusiões ibdem. c. ix.

Mercatoꝝ siue artificũ maloꝝ triplex studium. ser. xxxiij. in p̃n.

Mercator rem defectuosam ꝑ nõ defectuosa vendere nõ debet. f. xxxv. ar. iij. c. j.

Mercatori rem mixtã ꝑ non mixta vendere non licet ibidem. c. ij.

Mercator rem coꝛruptam ꝑ non coꝛrupta vendens peccat ibidem. c. iij.

Mercatori ac negociatori ne offendat tria sunt necessaria. f. xxxv. in p̃n.

Mercatio quando sit licita & de eius abusionibus. f. xxxiij.

Mercancia triplici via potest esse licita. sermo. xxxiij. ar. j.

Mercancia via nature ꝓpter triplicẽ vtilitatem potest esse licita ibidem. c. j.

Mercancia via scripture ꝓbatur licita. ser. xxxiij. ar. j. c. ij.

Mercancia via gratie an sit licita ibidẽ. c. iij

Mercancia ex septem fit illicita. s. ex circumstatia ꝓsone cause tpis loci ꝓsortij cõmunis damni modi. f. xxxiij. ar. ij. p. vij. c.

Mercancie venales q̃to precio estimari debent atq; ꝓductiua obsequia & q̃ta culpa sit vendere res maculatas. f. xxxv.

Mercancie valoꝝ siue precij triplicit innotescit cum multis obiectionib⁹. sermo. xxxv. arti. j. c. ij.

Mercancia qualis esse debeat vt sit licita. f. xxxiij. arti. iij.

Mercãciarũ coꝛruptele. f. xxxiij. ar. ij. c. vj.

Misericoꝛdia sententiã iudicis suspẽdit ad penitentiã reuocat offensas dimittit gratiam offert. f. xix. ar. j. p. iij. c.

Misericoꝛdiã dei fugat crudelitas criminosi. ser. xxxiij. in p̃n.

Misericodias quattuoꝛ poꝛrigit deus peccatoꝛib⁹. f. xix. ar. j.

Missa. misse veneratio audiendi obligatio audiendi modus atq; fructus. sermone. x. arti. iij. c. iij.

Moꝛs moꝛtis triplex genus. f. xix. in p̃n.

Moꝛtalis culpa infinite est malicie. sermo. xij. ar. j. c. j.

Moꝛtaliũ peccatoꝝ culpe permanent cum penis ibidem. c. ij.

Motus terre ꝓtritionem significat. sermone j. arti. iij. c. iij.

Mundus mũdi insensibilitas. sermo. lxiij. arti. ij. c. iij.

Mundanus timoꝛ. f. iiij. ar. j. c. ij.

Mutatio mutationũ triplex gradus. serm̃. liij. ar. ij. p. j. p̃nci. c. j.

Mulier. mulieri quattuoꝛ custodie sant necessarie. sermo. xlvj. arti. j. c. j. Vide Vanitas.

Mutuũ quid sit & quãdo homo obligatur dare gratis & de triplici intentione que occurrere potest in mutui datione. f. xxxvij.

Mutuũ cõmodum & accõmodum differũt. sermo. xxxvij. ar. j. c. j.

Mutuũ quando quis obligatur proximo

dare gratis ibidem.ar.ij.
Mutuū danti vel postulanti duo sunt ꝓsideranda.ser.xxxvij.ar.ij.
Mutuū tenetur quis dare vltimam necessitatem patienti.ser.xxxvij.ar.ij.c.j.
Mutuū triplex restat ꝓsiderandū ibidem
Mutuū quando quis ex precepto tenet dare.ser.xxxvij.ar.ij.c.ij.
Mutuū quibus quis tenet dare ibidē.c.iij
Mutnū palliatum ꝛ vsurariū lucrū esse potest in ꝓtractu locatiōis.ser.xxxix.ar.ij.c.ij
Mutuū palliatum in varijs ꝓtractibus potest esse vsura.ser.xxxix.ar.ij.
Mutuū palliatū in ꝓtractu emptionis ꝛ cōmutatiōis potest eē vsura ꝛ diligent ꝓsiderandi sunt hic sex casus.ſ.xxxix.ar.ij.c.j.
Mutuū palliatum ꝛ vsurariū in contractu societatis quomodo fiat cum suis dubijs.sermo.xxxix.ar.ij.c.iij.
Mutuū palliatum ꝛ vsurariū in ꝓtractu cōmissionis.ibidem.c.iiij.
Mutui ꝓtractus quando sit vsura ꝛ quare in ꝑctu mutui ñ licet sicut in locatione recipere aliquid vltra sortem.sermone.xxxvij arti.j.c.j.et.ij.
Mutui potest triplex esse intentio .ſ. charitatis tepiditatis siue defectus charitatis et cupiditatis.ſ.xxxvij.ar.iij.p.iij.c. vide Contractus Vsura Cambiū Mercācia

Naturalis timor. sermone.iiij.ar.j.c.ij.
Nyceni concilij acta impator approbat.ser.xxxviij.ar.ij.c.iij.
Nomen iesus glorioſum ꝛ septem eius dignitates ꝛ quō assistatur duodecim fulgurantibus radijs solis ac quomodo oi statui ingerat gratiam.ſ.xlix.
Nomen vnde dicit ꝛ nomen iesu quomodo interpretat ꝑm Hieronymū ꝛ quomodo soluat a peccatis ab inimicis liberet ḡtiam conferat atq; gloriam largiat necnon quomodo fuit ꝓnoiatum ꝓfiguratum prophetatum ab angelo nunciatus a virgine reuelatum ab apostolis predicatū ꝛ ab oibus veneratū ꝛ adoratum. sermone.xlix. in ꝓncipio.
Nomen iesu est refugiū penitentiū contra triplex malum culpe vexillum preliantiū contra malum pugne remediū infirmantium contra malum ꝓnpiscētie ꝛ est solatium patientiū contra malum pene.serm. xlix.arti.j.p.iiij.c.
Nomen iesu est honor credentiū splendor predicantiū meritum opantiū ꝛ adiutoriū deficientiū.ser.xlix.ar.ij.p.iiij.c.
Nomen iesu est suspirium ꝛ memoratiuum meditantiū suffragiū ozantiū ꝛ postulantium gustus ꝓtemplantiū ꝛ gloria triūphāum.sermo.xlix.ar.iij.p.iiij.c.
Nomen iesu deuote meditañ. ḡsta dulcedine repleantur.ser.xlix.ar.iij.c.j.
Nomen iesu oleo compatur ibidem.
Nominis iesu quattuor radij quo ad incipiēn..sermo.xlix.ar.j.
Nominis iesu quattuor radij quo ad proficieñ.sermo.xlix.ar.ij.
Nominis iesu quattuor radij quo ad perfectos.sermo.xlix.ar.iij.
Nominis iesu virtute vt quis aliquid impetret quattuor sunt necessaria.sermōe.xlix. artcu.j.c.iij.
Nominis iesu virtute qui ad hoc afficiunt misericordiā in omni aduersitate adipiscūtur leticiciam.sermo.xlix.arti.j.c.iij.
Nominis iesu virtute predicantes fructificant.sermo.xlix.ar.ij.c.ij.
Nominis iesu virtute tepescentes ꝛ spūalit infirmi ad feruidam reducunt charitatem sermo.xlix.ar.ij.c.iiij.
Nominis iesu admiranda suauitas.sermone.xlix.ar.iij.c.j.
Nominis iesu imensa suauitas qua ꝓtemplatiui inebriantur.ſ.xlix.ar.iij.c.iij.
Nomine iesu quicquid debite petitur facili ter impetratur.ſ.xlix.ar.iij.c.ij.
Nomine iesu glorificant beati in celo ꝛ nominis huius excellentia.ſ.xlix.ar.iij.c.iiij
Noticia siue scientia rerum quadruplex .ſ. ij.arti.j.c.ij.
Negociatio vide Mercator Contractus. Vsura Mutuū Cambiū ꝛc.
Negocia que sint que vir sine peccato fieri possunt.ser.xxxiij.ar.j.c.iij.

Obedientia prompta inflammati affectus.sermone.iiij articu.j.c.vj.
Obligatio triplex necessaria ad salutem.sermo.xxiij.in ꝓn.
Oblocutio vide Detractio
Offensio hominis patet in qnq;. sermone ij.arti.ij.c.j.
Opera bona a deo remunerant ꝛ merent plures gratias ꝛ quomodo remunerant facta in mortali peccato vbi habes.xij.vtilitates bonas.sermone.lxiiij.in ꝓn.
Opera bona in mortali facta elongat a cri-

minibus habilitant ad virtuosa continuant bona ⁊ sunt satisfactiua. sermone. lxiiij arti. j. per. iiij. c.

Opera bona in mortali facta tempus in bono occupant cum bonis associant penam minuũt temporalẽ ⁊ tempalia bona augmentant ibidem. ar. ij. p. iiij. c.

Opera bona ĩ mortali facta adiutoriũ contra diabolum prestant penas purgatorij alleuiant misericordiã dei excitant ⁊ si saluantur ꝯsequunt̃ gloriam. sermone. lxiiij arti. iij. p. iiij. c.

Operari bene vel bona q̃tumcunq; sit peccator desistere non debet ibidem in fine

Operum humanoꝝ tria sunt genera. serm̃. xxxiij. in p̃n.

Operationem continuã bonorum operuꝫ precipit deus. sermo. lxvij. arti. j. c. iij.

Operationem bonoꝝ operum ad ꝯtinuandam tria deseruiunt genera exemplorum ibidem.

Oratio meritoria est quo ad iustos ⁊ impetratiua quo ad malos omnes autem orare debent pro gr̃a dilectionis. ser. j. ar. ij. c. j.

Oratio populi per meritum christi presentatur nec oratio ecclesie repellitur. Sꝫ oratio virginis marie alijs est precellẽtior. s. j. articu. ij. c. ij.

Orationes nostre fiunt deo acceptabiles ꝑ meritum christi ⁊ orationib⁹ etiam deuoti gratiam merentur optatam. sermone. j. articu. ij. c. iij.

Origo charitatis. sermone. j. in p̃n.

Patientia propter tria est necessaria. ser. lxvij. ar. j. c. ij.

Patientiam precipit deus ibidem

Parcialitas guelfoꝝ ⁊ gebelinoꝝ sermone. xxv. in p̃n.

Parcialitatib⁹ diuisionib⁹ sectis ⁊c̃ adherẽtes peccant mortalit̃. sermo. xxv. ꝑtotũ.

Parcialitas charitati dei tripliciter aduersatur. sermo. xxv. ar. j. c. j.

Parcialitas etiam charitati christi aduersatur tripliciter ibidem. c. iij.

Parcialitati cuicunq; male ꝯsentire mortale est. sermo. xxv. ar. j.

Parcialitati corde ꝯsentire est contra christum ibidem. c. ij.

Parcialem se dicere mortaliter peccat. sermo. xxv. ar. ij. c. j. et. ij.

Parcialitatez q̃ta sequatur tribulatio ibidem. c. iij.

Parcialem ope se ostendens mortaliter peccat ibidem.

Parciales corde quibus assil̃amur triplex ꝯsideratio. ser. xxvj. art̃. j.

Parciales equis assil̃antur ibidem. c. j.

Parciales a quibus regantur. sermo. xxvj. articu. j. c. ij.

Parciales quibus se inuicem verbis diffamatorijs ⁊ blasphemis lacerant ⁊ vituperant. sermo. xxvj. ar. ij. c. iij.

Parciales quibus nocent ⁊ quibus prosint corde ore ⁊ ope. ser. xxvj. ar. iij. c. j. ij. et. iij.

Parcialitatis mystica reuelatio. ser. xxvj.

Parcialitatl̃ supior tot est demonijs plenus q̃t maloꝝ autor est ⁊ patrator. sermo. xxvj articu. j. c. ij.

Parcialitatl̃ scelus q̃re ex patrijs eradicari non põt ibidem. c. iij.

Parcialitatũ odiosa ⁊ scandalosa verba. s. xxvj. ar. ij. c. j.

Parcialitatũ vana ⁊ iflãmata v̄ba ibidẽ. c. ij

Parentes de parentũ honore ⁊ q̃re filij sũt mali ⁊ inobediẽtes ac de remũeratiõibus atq; flagellatiõib⁹ bonoꝝ ⁊ maloꝝ. sermo. xvij. ar. j. p. vtj. c.

Parcere inimicis debet hõ ꝓpt̃ diuinã obedientiam. sermo. l. ar. j. c. j.

Parcere inimicl̃ ⁊ non se vindicare est deuꝫ honorare ibidem. c. ij.

Parcere debet q̃s inimicl̃ ꝓpt̃ dinã honorificentiã complacentiã iusticiam. sermõe. l. arti. j. c. ij. iij. et. iiij.

Parcẽ inimicl̃ iusticia dinit⁹ a natura insita nos cogit. ser. l. ar. j. c. iij.

Parcẽ dꝫ q̃s inimicl̃ ꝓpt̃ ꝓpriã vtilitatẽ magnã honestatẽ mag̃nimitatẽ ⁊ ꝓpt̃ excessiuã charitatẽ. ser. l. ar. ij. p. iiij. c.

Parcẽ inimicl̃ siue iniuriãtib⁹ mag̃nimitatl̃ est actus. sermo. l. ar. ij. c. iij.

Parcẽ inimicl̃ ex ardẽtissima charitate ꝓcedit ibidem. c. iiij.

Parcẽ inimicl̃ ⁊ eos diligẽ maioris meriti ẽ q̃ diligẽ amicos ibidem.

Parcẽ inimicl̃ dꝫ q̃s ꝓpt̃ dilectionez ꝓximi ad h̃ enim inducit vnio nature ꝯsideratio malignitatl̃ genere bonitas mĩe ⁊ vtilitas exemplaritatis bonẽ. ser. l. ar. iij. p. iiij. c.

Parcẽ inimicl̃ dꝫ q̃s ꝓpt̃ pl̃a mala q̃ ex iniurijs ⁊ dissentiõib⁹ oriunt̃ ⁊ sequunt̃. serm̃. l. articu. iij. c. ij.

Parcẽ inimicl̃ vt q̃s facili⁹ valeat christum speculetur in cruce. ser. l. ar. iij. c. iiij.

Parcẽ noluit vetula q̃dã vide notabile exẽplum ibidem.

Parcẽtes inimicl̃ deo tanq̃ veri filij ꝯfor-

Alphabetica

mantur. sermo. l. ar. j. c. iiij.

Parce inimicis & de remissione iniuriarū ac de pace & concordia inimicoꝝ. f. l. totū.

Passio christi mētalis incōprehēsibilis ē q patet p. xij. duplicatas rōnes nec vnq̄ fuit mors tante hūilitatis & pfusiōis sicut mors christi q patet p. xxviij. rōnes. f. lvj. totū.

Passio christi mētalis qd sit incōprehēsibil patet. xij. rōnib⁹ & illā incōprehēsibilitatē tria cābāt in rōnali creatura. sermone. lvj. ꝑma parte ꝓncipali.

Passiōis siue crucis xpi incōprehēsibilis fuit rōne offensiōis rōne ingratiōis & rōne recessiōis. f. lvj. j. p. ꝑn. ar. j. p. iij. c.

Passiōis siue crucis xpi incōprehēsibilis fuit etiā rōne reūberatiōis rōne cōpassiōis & rōne inciſiōis. f. lvj. p. j. ar. ij. p. iij. c.

Passiōis siue crucis xpi insup incōprehēsibilitas fuit rōne deformatiōis rōne fornicationis & rōne ꝓtritiōis. f. lvj. p. j. ar. iij. per

Passiōis & crucis xpi incōprehē- iij. capla. sibilitas fuit rōne ꝓuatiōis rōne obligatiōnis & rōne abbreuiatiōis. f. lvj. p. j. ar. iiij.

Passiōis xpi excessiua hūilitas atq̄ p. iij. c. ꝓfusio. f. lvj. p. ij. ꝓncipali.

Passiōis xpi & mortis magnitudo oꝑprobrij respectu cause efficientis septē demſrank rōnib⁹. f. lvj. p. ij. ar. j. p. vij. c.

Passiōis & mortis xpi oꝑprobrij magnitudo respectu cause māt septē demſrank rōnib⁹. f. lvj. p. ij. ar. ij. p. vij. c.

Passiōis & mortis xpi oꝑprobrij magnitudo respectu cause formāt septē etiā rōnib⁹ demſrank. f. lvj. p. ij. ar. iij. p. vij. c.

Passiōis & mortis magnitudo oꝑprobrij respectu cause finalis septē alijs demſrantur rōnib⁹. f. lvj. p. ij. ar. iiij. p. vij. c.

Passiōis siue crucis xpi tanq̄ ligni vite. xij. admirādi fruct⁹. f. lvj. p. iij. ꝑn. p. iiij. ar. et

Passiōis siue crucis xpi due seqn- ipoꝝ. c. tie vel hymni ibidem in fine.

Passus cur sit totꝝ tāta supplicia q̄ verbo poterat oīa efficere. f. lvj. in ꝑn.

Patria patriarū flagellatiōes siue extermiationes septē fiant & vñ sit. f. xviij. totum.

Pax mētalis. f. lxij. ar. ij. c. iij.

Pax & concordia. sermo. l. vide etiā Parcere

Peccatū sodomie & gomorreoꝝ siue ꝺ naturam & eius reprobo sensu. f. xv. totū.

Peccati ꝺ naturā triplex corruptibile. f. xv. ar. j. p. ij. c.

Peccatū ꝓtra naturā facit insanire in scelere. sermone. xv. ar. j. c. j.

Peccati ꝺ naturā punitio mystica. sermone xv. arti. j. c. ij.

Peccati naturā abominabilis furia malicia et induratio. f. xv. ar. ij. p. ij. c.

Peccati ꝓtra naturā obstinatiōis & reprobationis triplex signū. f. xv. ar. iij.

Peccati ꝓtra naturā malicioſa ꝑtinacia & finalis in penitentia. f. xv. ar. iij. c. j. et. ij.

Peccantes ꝓtra naturam q̄ñ sit diffidendū de eoꝝ salute ibidem. c. iij.

Peccata tria ꝑncipalia charitatē dei & proximi extinguētia. s. supbia luxuria & auaricia q̄bus nūc totus infectus est mūdus. sermo. xviij. in ꝑn. et totum.

Peccata que ex supbia oriunt q̄bus patrie et regna ac regnātes puniunt blaſphemia diuinatio ambicio & parcialitas. sermone xviij. ar. j. p. iij. c.

Peccata que ex luxuria oriunt q̄bus patrie regna & regnaū. puniūt sunt zodomia luxuriosa vita insipiēs. & iniusticia. ser. xviij. ar. ij. p. iij. c.

Peccata que oriunt ex auaricia quibus patrie regna & regnaū. puniunt sunt simoniarū & pcussionū abominatio rapinarum multiplicatio pauperū oꝑpressio & dinoscz bñficioꝝ ingratitudo. f. xviij. ar. iij. p. iij. c

Pena penarū inferni acerbitas & multiplex diuersitas. f. xj. ar. iij. c. iij.

Pene inferni q̄ sint eterne patet ex. xij. efficacissimis rationib⁹. f. xij. totum. Vide Infernus.

Perfectio ꝑfectiones que sint hoīs incipientis que ꝑficientis & que ꝑfecti. f. lx. totū.

Perfectionis triplex dꝛia. f. lxj. ar. iij.

Perfectiōis euāgelice tres sūt partes ibidē per. iij. c.

Perseuerantia charitatis ex tribus inducitur. ser. lxvij. in ꝑn.

Perseuerantia perducit hominē ad triumphum. ser. lxvij. ar. ij. c. ij.

Perseuerantie descriptio figuratio cōmendatio exhortatio & an sit in ꝓcepto nec ne eius exempla. f. lxvij. ar. ij. c. ij.

Perseuerantis gratie effectus ē victoria ibidem. c. iij.

Perseueranter fugere debemus mala delectari in bono ibidem.

Perseuerantie corona cum duodecim lapidibus pcio sis. ser. lxvij. ar. iij. totum

Planeta planetarum & orbium innouatio. sermo. xj. ar. iij. c. ij.

Populus omnis orare debet ꝓ gratia dilectionis. ser. j. ar. ij. c. j.

Predicatio euangelij. f. ꝑmiali. ar. iij. c. iij

Tabula

Predicandi modus quis sit vtilior ibidem.
Predicator quibus vti debet ad ꝓuertendū hoīes.ser.j.ar.iij.
Preceptum precipit deus anime fideli ꝓfidentiā patientiam ⁊ opationē ꝓtinuam.f. lxvij.arti.j.p totum.
Preceptum triplex de inimicis. sermone.l. arti.j.c.j.
Preſcriptio!p̄ſcriptionis diffinitio .f. xxxij. articu.ij.c.j.
Preſcribens mala fide fur dici poteſt ⁊ raptor ibidem.c.iij. vide Rerū preſcriptio Contractus vſura Mutuū.
Principes p̄cipum regimē q̄ta iuſticia fulgere debet in populoꝝ rectores ac q̄te impietatis ſit ſceleſtes ⁊ impios dimittere impunitos.ſermo.xvj.
Princeps regendi poteſtatem acquirere debet per humilitatē.ſer.xvj.ar.j.c.j.
Princeps ſine vigore iuſticie bene dr̄iari nō poteſt.ſer.xvj.ar.j.c.ij.
Princeps vt bene gubernet ſubditos pietate ac ſeueritate fulgē debet.f.xvj.ar.j.c.iij
Princeps q̄to fauore augmētare debet obſeruantiam regularem.f.xvj.ar.ij.c.ij.
Princeps refrenare debz iniqua ibidē. c.iij
Principi ſiue regenti neceſſaria ē iuſticie diſciplina triplici ratione.ſer.xvj.in p̄n.
Principi neceſſaria eſt iuſticia vigoroſa.ſermone.xvj.ar.j.
Principi ſiue regenti neceſſaria eſt iuſticia amoroſa.ſer.xvj.ar.ij.
Principis ignorantia ⁊ negligēati periculoſa ſunt.ſermo.xvj.ar.iij.
Principes q̄ reuerentiā exhibere debent diuinis ⁊ ſacris.ſermo.xvj.ar.ij.c.j.
Principandi iuſticiaz duodecim genera impiorum corrumpunt.ſer.xvj.ar.iij.p.iij.c.
Prouidentia dei admiranda qua per angelos ſanctos regit gubernat ⁊ tegit humanum genus vt reſiſtere poſſit inclinationibus celeſtium planetarum ⁊ ſuggeſtionibus demonū.ſermo.viij.ptotum.
Purgatorium q̄ ſit ratione multiplici ſtabilitur.ſer.lxv.
Purgatorium eſſe probatur ratione culpe. ratione penitentie ratione diuine glorie. ſermo.lxv.arti.j.ptotum.
Purgatorium fore probatur firma auctoritate triplici lege.ſermone lxv.articu.ij.per totum.
Purgatorium eſſe probatur clarius expientia vt per teſtimonia apparitionū reduiuorum ⁊ incredulorum.ſermone.lxv.articu.iij. per totum.
Purgatorij ſtatus ⁊ vtilitas triplex. ſermone.lxvj.in p̄n.
Purgatorij ſtatus penalitatis.ſermone.lxvj.articu.j.
Purgatorij locus multiplex.ſermone.lxvj. articu.j.c.j.
Purgatorij ſubiectum qui ſcilicet vadant illic.ibidem.c.ij.
Purgatorij ſuplicium quadruplex.ſermone.lxvj.ar.i.c.iij.
Purgatorij ſtatus iocunditatis .ſermo. lxvj.ar.ij.
Purgatorij ſtatus pietatis ſiue neceſſitatis ſermo.lxvj.arti.iij.
Purgandoꝝ gaudium.ſermone.lxvj.ar.ij
Purgandorum cauſalitas gaudij ibidē.c.j.
Purgandorum gaudij quidditas q̄titas et quattuor eorum gaudia.ſermo.lxvj.ar.ij. c.ij.et.iij.
Purgandarū animarum quattuor generꝝ ſuffragiorum.ſer.lxvj.ar.iij.c.j.
Purgandis animab⁹ que ſuffragia ſint magis grata vel amplius eis proſint ⁊ a quibus magis ſint grata.ſermone. lxvj.ar.iij c.ij.et.iij.

Recognitio. Reconciliatio

triplex.ſer.lvij.ar.j.c.iij.
Redditus p̄diales an liceat emere ad vitam ⁊ multis alijs mo-

dijs redditu̅. vide Contractus
Regraciatio multiplex ⁊ regeneratio inflā-
mati affectus duplex. sermo. iiij. ar. j. c. iiij
Regalia dei. sermone. l. ar. j. c. ij.
Regna dei generalia sunt tria. sermōe. viij.
articu. j. c. j.
Regni celorum innouatio. sermone. xj. ar-
ticu. iij. c. iiij
Regimen. vide Principes.
Religio religionis status altitudo ⁊ meritū
et plura notabilia de religione etiaꝫ ꝑ mo-
dum dialogi. ser. xxiiij. ꝑtotum.
Religionis meriti magnitudo ⁊ cōmenda-
tio duodecim ostenditur rationibus ibidē
articu. j.
Religionis magnitudo meriti est ex vouen
tis liberalitate largitate ⁊ stabilitate. serm̄.
xxiiij. ar. j. ꝑ. iij. c.
Religionis duodecim fructus ibidem.
Religionis status multiplex esse debet di-
scretio. sermo. xxiiij. ar. ij.
Religionis discretio obseruanda est circa
ingredien̄. recipien̄. dubietates. sermone
xxiiij. arti. ij. per tria capl̄a.
Religionem ingredi volentes quattuor ap
titudinis signa ꝯsiderare debent. sermo-
ne. xxiiij. ar. ij. c. j.
Religionem recipere volentes vel alios in-
ducere quattuor ꝯsiderare debent. sermo-
ne. xxiiij. ar c. ij.
Religionem ingredi volentes ab alijs sepe
retrahuntur propter irrationabiles dubie
tates ibidem. c. iij.
Religionis oppositio siue contradictio que
a varijs varia patitur. sermo. xxiiij. ar. iij.
Religionis status per viginti argumenta
valde notabilia impugnatur per modum
dialogi inter discipulum ⁊ magistꝝ. serm̄.
xxiiij. ar. iij. ꝑtotum.
Religio dicitur baptisma scd̄m quia omne
purgabile tollit. sermo. lxvj. ar. j. c. ij.
Restitutio restituere quis non tenetur rem
prescriptam vt patet triplici ratione. serm̄.
xxxij. arti. ij. c. iij.
Remissio iniuriarum. vide Parcere.
Res rerum cōmunitas. vide Jus Lex
Rerum translatio fit auctoritate publica. s.
xxxij. ar. ij.
Rerum translatio iusta duplex ⁊ regule ge-
nerales quando scilicet sit iusta vel īiusta
sermone. xxxij. ar. ij.
Rerum translatio auctoritate priuata du-
pliciter fieri potest. ser. xxxij. ar. iij.
Rerum translatarū regula cōmunis ibidē.
Rerum prescriptio auctoritatē habet a quo
libet iure ⁊ est licita triplici ratione. sermo-
ne. xxxij. ar. ij. c. j.
Rerum permutatio iusta vel iniusta. sermo
ne. xxxij. arti. iij. c. iij.
Sacramentū eucharistie
imprimit in anima memoriam
passionis christi ⁊ in eo relucet
admirabilis potentia sapientia
et clementia eius de multisq̄ eius mirabi-
libus ⁊ vtilitatibus. ser. liiij. ꝑtotum.
Sacramentum eucharistie quibus figuris
fuit prefiguratum. sermone. liiij. in p̄n.
Sacramentum eucharistie memorabile est
dilectionis christi ⁊ passionis eius acerbis-
sime necnon ⁊ memorabile nostre saluati-
onis. sermone. liiij. ar. j. ꝯ. iij. c.
Sacramentum eucharistie quadruplicem
habet considerationem. sermone. liiij. in
principio.
Sacramentum eucharistie restauratiuum
est imaginis trinitatis que est anima q̄tuꝫ
ad omnes eius potentias. scilicet memori
am intelligentiam ⁊ voluntatem ibidem
Sacramentum eucharistie est memorie me
moriale. sermone. liiij. ar. j.
Sacramentum eucharistie est admirabile
in consecratione quo ad conuersionez mi-
rabilius quo ad extensionem sed mirabi-
lissimū quo ad locationem. sermone. liiij.
arti. ij. p̄ma parte articuli ꝑ tria capitula.
Sacramentum eucharistie est admirabile
inq̄tum in eo relucet potentia dei. sermo-
ne. liiij. articu. ij. parte p̄ma eiusdē articuli
Sacramentum eucharistie est admirabile
inq̄tum relucet in eo sapiētia diuina quo
ad institutionem eius. sermone. liiij. ar. ij.
parte. ij. eiusdem articuli.
Sacramentum eucharistie datum est homi
ni in cibum triplici ratione ibidem. c. j.
Sacramentum eucharistie datur velatum
triplici decausa. sermone. liiij. arti. ij. par-
te. ij. articuli. c. ij.
Sacramentum eucharistie datur occultatū
propter tria ibidem. c. iij.
Sacramentum eucharistie est admirabile i
perceptione quia ibi apparꝫ admirāda dei
clementia simul ⁊ iusticia quo ad tria. ser-
mone liiij. ar. ij. in ꝑ. iij. articuli.
Sacramentum eucharistie continet magni-
tudinem dati ⁊ relucet in eo largitas dei q̄
sua suos ⁊ seipsum largitur nobis ibidem
capl̄o. j.

Tabula

Sacramentū eucharistie in quo apparet largitas ⁊ benignitas saluatoris q̄tū ad magnitudinem dantis vbi etiam triplex ꝓsideratur oculus. sermone. liiij. arti. ij. parte. iij. arti. c. ij.

Sacramentū eucharistie in quo apparet mirabiliter seuera dei iusticia q̄tuz ad ingratitudinē recipientis quo ad tria genera hominū ibidem. c. iij.

Sacramentū eucharistie delectabile est voluntati. f. liiij. ar. iij.

Sacramentū eucharistie est suauissima esca et delectabilis liberans a triplici malo ꝓficiens in bono ⁊ perficit in optimo. sermo. liiij. ar. iij. ꝑ. iij. c.

Sacramentū eucharistie varie a diuersis bonis et malis sumitur ⁊ de triplici eius sumptione ac de effectibus ⁊ fructib⁹ eiusdem sermone. lv. in p̄n.

Sacramentū eucharistie tria genera hominū male sumūt ⁊ quō ad sumendū illud sacramentaliter quattuor req̄runt. f. lv. ar. j

Sacramentū eucharistie sumentes cum mala voluntate tria mala incurruūt ⁊ quare illud dare voluerit iude ratio est multiplex sermo. lv. ar. j. c. j.

Sacramentū eucharistie sumentes hypocrite ⁊ sīlati tria mala incurrunt ibidē. c. ij.

Sacramentū eucharistie p̄sumptuosi ⁊ scelerati sumentes tria mala ꝓsequunt. ser. lv. artcu. j. c. iij.

Sacramentū eucharistie quando sit dandū amentibus vel demoniacis ant mente alienatis. sermo. lv. ar. iij. c. j.

Sacramentū eucharistie sumere spūaliť tm̄ quattuor requirunt ⁊ talium sic sumentiū tres sunt gradus ⁊ tales ꝓsiderare debent gustum i quo tria ꝓcurrunt ac triplex seqūtur eos fructus. ser. lv. ar. ij. ꝑ. iij. c.

Sacramentū eucharistie quidam non valēt sumere ibi notabile exemplū. sermone. lv arti. c. j. in fine.

Sacramentū eucharistie volentib⁹ sacramētaliter ⁊ spūaliter sumere tria sunt necessaria. sermo. lv. ar. iij.

Sacramentū eucharistie sumere volens q̄modo ⁊ qualiter se p̄parare debz ⁊ que sint necessaria. s. vt sit corde ꝓtritus ore confessus ⁊ p̄mo reconciliar⁹. f. lxvij. ar. j. per tria capitula.

Sacramentū eucharistie sumere digne volens debet habere triplicem plenam fidez ꝓscientie puritatem ⁊ corꝑis mūdiciam ac deuotam orationē. ser. lxvij. articu. ij. ꝑ tria capitula.

Sacramentū eucharistie digne volens sumere debet ꝓsiderare mystice ritum cultuz et gustum agni paschalis. sermone. lxvij. articu. iij. per tria capitula.

Sacramētū eucharistie institutio formatio et susceptio. sermo. liiij. arti. j. c. ij.

Sacramenti eucharistie miracula quattuor quo ad eius extensionem. sermōe. liiij. ar. ij. parte p̄ma. articuli. c. ij. Similiter q̄tuor quo ad localitatem. ibidem. c. iij.

Sacramenti eucharistie fructus triplex ⁊ eius ꝓphetia ac q̄ non semper suas habeat efficacias etiam in iustis atq̄ q̄ sit verissimū corꝑus. sermo. liiij. ar. iij. c. iij.

Sacramenti eucharistie digna sumptio peccata tripliciter destruit bona spūalia augmentat quo ad tria ⁊ est perfecta vnio cuz christo sub triplici similitudine. sermone lv. ar. iij. ꝑ tria capitula.

Sacramenti eucharistie dictamen pulcherrimū. sermone. liiij. in fine.

Sabbatum de sanctificatiōe eius ⁊ quid sit sabbatum seu dñica dies atq̄ a quibus q̄s cessare vel in quibus occupare se debet in die festo. sermo. x. ꝓtotum.

Sabbato siue dñica vel festo que sint meditanda vel ꝓsideranda. ser. x. ar. j. c. j.

Sabbatū quare in dñicam est mutatum ibidem. c. ij.

Sabbati vel dñice duodecim p̄uilegia ibidem.

Sabbato siue dñice cur alia festa sint addita. sermo. x. ar. j. c. iij.

Sabbato ⁊ diebus festiuis est a peccatis abstinendū ⁊ a quibus. ser. x. ar. ij. c. j.

Sabbato siue festiuis diebus que opera fortune ⁊ nature sint licita vel ꝓhibita. sermō. x. ar. ij. c. ij. et. iij.

Sabbato ⁊ diebus festiuis quomodo populus debet ad ecclesiam q̄uenire orationi intendere officio interesse ⁊ etiam mentaliter orare. f. x. ar. iij. c. j.

Sabbato ⁊ festiuis diebus quare insistendum sit predicationi aut verbo dei ac quibus deuotionib⁹ sit insistendū. sermōe. x. ar. iij. c. ij. et. iij.

Saluandus saluandoz paucitas. sermone xxiij. ar. iij.

Samaritana de eius ꝓuersione. ser. xxxj.

Scala peccatoz per quam in celum ascenditur vel peccatores ascendere possunt. sermone. lxiij.

Scelera duodecim ꝓpter que deus popū

los cõmunitates regna atq; regentes iudicat exterminat atq; flagellat. ser. xviij.
Scientia magna absq; charitate non pdest ad salutem. sermo. ij. arti. j. c. ij.
Scientia siue noticia rerum quadruplex et omnis illa sciẽtia siue noticia nihil ẽ absq; charitate. sermo. ij. ar. j. c. ij.
Secta vide Parcialitas.
Seruus seruilis timor. ser. iiij. ar. j. c. ij.
Signa quando populis flagella ꝛ iudicia dei sunt ꝓpinqua. ser. xix. ar. iij. c. iij.
Silentium rationale. ser. lxiij. ar. ij. c. j.
Syndereſis quomodo quãdoq; impedit. sermo. ij. ar. j. c. iij.
Spes triplex ꝛ quando dicitur mala. serm. lvij. ar. j. c. j.
Spiritus ad deum subiectio. sermone. lxiij. articu. iij. c. iij.
Status hominis siue humane nature duplex. sermo. xxxij. ar. j. c. ij.
Status innouati hois siue pegrini. f.
Stabilitas hominẽ perducit ad triumphuz generat in eo firmũ ꝓpositũ ꝛ ꝓsiderare facit experimentum atq; adiuuamentũ. serm. lxvij. ar. ij. c. j.
Suffragia vide Purgatoriũ.
Supplicium de supplicijs damnatoꝝ ꝛ infernalibus vide ser. xj. ser. xij. f. xxij.
Supplicia eterna vide Infernꝰ Damnatꝰ

Temptatio. Temptare

deum quid sit. ser. xiij. in ꝑn.
Temptationũ victoria. sermone lxiij. arti. ij. c. iiij.
Tempus triplex peccatoris. sermone. xix. in ꝑncipio.
Tempus emendationis expectate. sermone. xix. arti. j.
Tempus punitionis preparate. sermo. xix. articulo. ij.
Tempus offensionis consumate. sermone xix. articu. iij.
Timor multiplex. ser. iiij. ar. j. c. ij.
Timor naturalis
Timor humanus
Timor mundanus
Timor seruilis
Timor initialis
Timor filialꝫ triplex
Timor triplex inducens ad discussionẽ conscientie. sermo. lvij. ar. j. c. j.
Timor mala dicitur ibidem
Tormentum. Tormentoꝝ siue penaruz infernalium eternitas. ser. xxij. ar. iij.
Tormenta sempiterna qui peccauit ꝛ euadit sapiens ꝛ ꝓpudens dicit ibidẽ. c. ij.
Tormenta eterna obseruatores preceptoꝝ dei euadunt. sermone. xxij. ar. iij. c. iij. vide Infernus Damnatus.
Translatio rerum. Vide Res
Thuribulum aureum quid significet. sermone. j. ar. j. c. iij.
Thuribulum quomodo formã cordis ostẽdit ibidem

Vanitas celestiꝫ aduersatur

propter septem eius iniq̃tates. ser. xlvij. ar. iij. c. j.
Vanitas septempliciter est nociua ꝓprio subiecto ibidem. c. ij.
Vanitatis mundane similitudo que mulieribus regnat. ser. xlvij. in ꝑn.
Vanitatis mũdane naturalis similitudo. f. xlvij. arti. j. c. j.
Vanitatis malignitates sedecim. sermone xlvij. ar. ij. ꝑ. iiij. c.
Vanitatis mũdane atq; vanarum mulierũ imago figuralis. ser. xlvij. ar. ij.
Vane mulieres locustis assimilantur. sermone. xlvij. ar. j. c. j. et. ij.
Vanitatum origo. ser. xlvij. ar. j.
Vanitatum terminus criminalis. sermone xlvij. arti. iij.
Vanitates tripliciter corriguntur. sermone xlvij. arti. iij. c. iij.
Vendicio licita vel illicita. sermone. xxxiij. vide Contractus Mercancia
Verbum dei cur non sit i precepto sicut audientia misse. ser. x. ar. ij. c. ij.
Verbum dei dat paruulis intelligentiam ꝛ reddit animam decoram. sermone. ix. arti. j. c. iij. et. iij.
Verbum dei animas viuificat ꝛ est cibꝰ anime. ser. ix. ar. ij. c. j. et. ij.
Verbum dei corda dura ad contritionẽ ꝓducit ꝛ in aduersitate defendit. sermõe. ix. arti. ij. c. j. et. ij.
Verbum dei animam ad gloriam perducit sermone. ix. ar. iij. c. iiij.
Verbum dei diuersi diuersimode seminãt siue predicant. ser. ix. ar. iij. c. ij.
Verbum dei admirandas habet virtutes vtilitates ꝛ fructus. ser. ix. ꝓtotũ.
Verbi dei fructus ꝑm diuersitatem statuuz sermone. ix. ar. iij. c. iij.
Verbi dei triplex effectus ꝛ comparatio eiꝰ

Tabula

ad missam ac quare necessario sit audiēdū sermo.x.ar.iij.c.ij.

Verbo dei mens irradiatur virtutes ⁊ vitia cognoscunt.f.ix.ar.j.c.j.et.ij.

Verbo dei anima consolatur ⁊ inebriatur. ser.ix.ar.ij.c.iij.et.iiij.

Veritas triplex penarum infernaliū. sermō. xxij.ar.j.

Veritatis necessarie ignorantia res est periculosissima.f.xlvij.in ꝓn.

Victoria in tribus consistit ⁊ est effectus ꝑseuerantis gratie atq; perducit homines ad triumphū.f.lxvij.ar.ij.c.iij.

Virgo maria.sermone.lj.vide Beatissima virgo.

Virginitatis laus ⁊ duodecim puelle mystice beatissime virginis marie. sermone .xlviij.ar.ij.ꝓ totum.

Virginitatis duodecim preconie siue priuilegia ⁊ q triplex est virginitas. sermōe.xlviij.aticu.j.

Virginitatis status gratie conformant.sermo.xlviij.ar.ij.

Virginitatis status glorie premiantis.sermone.xlviij.ar.iij.

Virginū marie deuotarū status triplex.sermo.xlviij.in ꝓn.

Virginum beatitudo ⁊ aureole. sermone xlviij.arti.iij.

Virginitas prefertur mrimonio. sermone xlviij.ar.j.ꝓ.iij.c.

Virtus siue virtutes naturales dicunt q; a natura ipsa sunt.sermo.pemiali.ar.j.c.j.

Virtutum naturaliū perfectio que sit ibidē arti.ij.c.j.

Virtutes naturales initiū sunt ⁊ fundamētum ꝑfectionis ibidem.

Virtutes ꝑsuetudinales que dicuntur.sermo.pemiali.ar.j.c.ij.

Virtutum ꝑsuetudinaliū ꝑfectio in quo cōsistat ibidem.ar.ij.c.ij.

Virtutes ꝑsuetudinales magnū prestāt auxilium nec tamen sunt naturalib⁹ adequā de ⁊ pauce sunt numero.sermone pemiali.ar.ij.c.ij.

Virtutes theologice siue diuinales q̄ sint. ser.pemiali.ar.j.c.iij.

Virtutum theologicarū siue diuinaliū perfectio in quo ꝑsistat ibidem.ar.ij.c.iij.

Virtutes theologice sunt de ꝑfectione legis euangelice ibidem.

Virtutes habentes theologicas alie ñ sunt necessarie ibidem.

Virtutum differentia.f.pemiali.ar.ij.

Virtutum ꝑsumatio est charitas.sermo pemiali.ar.iij.c.j.

Visio visionis ⁊ cognitiōis hic ⁊ in patria differentia.f.ij.ar.iij.c.ij.

Vita iusta ⁊ eius excellentia in quo ꝑsistant et q vita iusta non ꝑdest ad salutē sine charitate.f.ij.ar.j.c.iij.

Vite actiue status septuplex.f.lx.ar.j.c.j.

Vita triplex scilicet actiua ꝓemplatiua et mixta ibidem.c.ij.

Vita iusta dicitur que in finem ꝑseuerat.sermo.lx.ar.j.c.iij.

Vsura an sit licita cum obiectionib⁹ ⁊ solutionib⁹ earū.f.xxxvj.

Vsura in quo contractu cōmittit.f.xxxvij.

Vsura quomodo in contractu mutui committatur.f.xxxvj.ar.ij.c.j.

Vsura in quibus rebus cōmittatur ibidē capitulo.ij.

Vsura cōmittit solū in his q̄ ꝑsistunt in numero pondere ⁊ mensura. sermōe. xxxvj. arti.ij.c.iij.

Vsura de impzestitis venetoꝝ ianuensium locis monte florentinoꝝ ⁊ ꝑsimiliū ciuitatum.f.xlj.ꝓtotū.

Vsura cum sit recipere aliquid vltra sortem ꝑsiderandū est quid sit sors.sermone.xlij. in ꝓncipio.

Vsura non cōmittit si ratione debiti aliq̄d vltra sortem recipit.ser.xlij.arti.iij.

Vsura aduersatur deo ⁊ facit vsuariū idolatrare ⁊ de magnitudine peccati. sermōe xliij.ꝓtotū.

Vsura triplici legi aduersat.sermone.xliij. in ꝓncipio.

Vsura facit vsuariū tota anima sua derelinquere deum.f.xliij.ar.ij.

Vsura ex intentione cupiditatis in mutuo cōmittitur.f.xxxvij.ar.iij.c.iij.

Vsura omni lege ꝓhibet.f.xxxviij.

Vsura est contra legem nature q̄ declarat duodecim rationibus. sermone .xxxviij. arti.j.ꝓ.xij.c.

Vsura lege scripture ꝓhibet in nouo ⁊ veteri testamento.f.xxxviij.ar.ij.c.j.

Vsura i anima generat blasphemiam contra deum.f.xliij.ar.iij.

Vsura quando cōmittat ex securitate mercanciarū ⁊ de triplici securitate. sermone xxxix.ar.j.c.iij.

Vsura quando cōmittit absq; periculo capitat vel lucri.f.xxxix.ar.j.c.iiij.

Vsura varijs modis cōmittit per mutuum palliatum.ser.xxxix.ar.ij.

Alphabetica

Usure descriptio ⁊ contentiū in ea. sermone xxxvj.ar.j.p.iij.c.

Usure q̄ndecim defensiones cum eorum solutionibus.ser.xxxvj.ar.iij.p.xv.c.

Usure faciunt idolatrare vsurarium ⁊ cultum sanctissime trinitati nūmo attribuere

Usuram cōmittunt qui ad imprestita venetorum loca ianuensiū vel montem florentinorū ⁊ consimiliū ciuitatum sponte pecuniam ponunt cum intentione recipiēdi vltra sortem cum multis ꝯclusionib⁹ argumentis ⁊ solutionib⁹ eorundem.sermone xlj.ar.iij.p.iij.c.

Usuram fore licitam iudei volentes ostendere quid opponant. Sed eorum opinio q̄ntuplici soluitur ratione.sermone.xlj.articu.iij.c.ij.et.iij.

Usuram tota detestatur ecclesia auctoritate decretorum sanctoꝝ ꝯciliorꝝ ⁊ summorꝝ pontificum.f.xlj.ar.iij.c.j.

Usuram doctores ecclesie impugnant nec leges imp̄iales aprobant.sermone.xlj.articu.iij.c.ij.et.iij.

Usuram nicenū prohibet conciliū nec aliq̄ iure pmittitur.ser.xlj. art. iij.c.iij.

Usuram quando perculum capitat excuset et non lucri vbi notandi sunt casus quattuor p̄ncipales.f.xxxix. ar.j.c.j.

Usuram quando periculum lucri ⁊ non capitat excusat ꝯsiderandi sunt casus tres.f.xxxix.ar.j.c.ij.

Usurarius contractus an sit in aliquo casu a iure admissus vel cōcessus. sermōe.xlij. in p̄ncipio.

Usurarius non credit deū: nin deo nō sperat nec deum diligit.sermone.xliij.arti.ij. per tria capl'a.

Usurarius nūmo attribuit potentiam patris sapientiā filij ⁊ clementiā spiritussancti.f.xliij.ar.iij.p.iij.c.

Usurario tria obstant ne a vitio vsure resurgat.f.xxxviij.in p̄n.

Usuraria prauitas q̄ cōmunitates vel ciuitates sine vsuris esse non possint ducit homines in multos errores ⁊ in tria maxima damna siue mala contra opinionem predictam insuper tria sunt a predicta opinione falsa retrahentia.f.xliij.ar.iij.c.j.et.ij.

Usurarum contractus ⁊ eorum multiplex modus ⁊ de securitatib⁹ mercanciarū atq̄ de multiplici cambioꝝ varietate.f.xxxix.

Usurarum quadruplex culpa.serm̄.xxxix. in p̄ncipio.

Usurpatio rerum.vide Jus Res

Xp̄us in p̄senti vita nobis assistit cuncta bona remuneraturus.f.lxiiij.in p̄n.

Xp̄s diuinitatē ex amore cōtulit nobis.f.j.ar.j.c.j.

Xp̄i conditiones quattuor.sermone.xix.arti.iij.p.iiij.c.

Xp̄s iudicatur⁹. vide Judiciū.

Ydolatria per mentē hominis multiplicit cōmittitur.sermone.lxij.ar.iij.c.iij.

ymago vanitatis vide Vanitas.

Zelus duplex inflammati amoris.ser.iiij.ar.j.c.iij.

Finit tabula abcdaria fm ordinē alphabeti sermonū de euangelio eterno sancti Bernardini de Senis ordis fratꝝ minorū

De euãgelio eterno Ber. ꝓoemialis

Incipiũt sermones sancti Bernardini de senis ordinis fratrũ minoꝝ de euangelio eterno.

Non veni soluere legez

In. sed adimplere Matth. v. ca.

In ordine sapientialiũ diuinarium scientiarũ intelligẽtiã plenitudinis legis apprime vtilẽ atq; necessariaz esse cõsiderãs: de ea ꝑut desursum suscepim⁹ scribere intendim⁹ et aperire. Hec siq̃dem lex a xp̃o veraciter adimpleta vissima rõne nihil aliud est: q̃ honestas legibilis. i. descꝑta regulis ⁊ ꝓceptis. iuxta qd̃ dictũ videt. Lex est scriptũ addiscẽs honestũ ꝓhibenscq̃ cõtrariũ. Proprie eni nõ oñe mandatũ honestatis lex dicit siue ꝓceptio siue ꝓhibitio sit: ⁊ tñ vsualiter oẽ legis scriptũ legis nomine nũcupat. Ut igit ꝓprie legẽ diffiniam⁹. Lex est honestas integra siue cõpleta legibus id ẽ descꝑta lr̃is ⁊ obseruãtie impate. Quapro pter licz tullius ⁊ seneca alijq; ꝙplures lr̃is de scꝑserint honestatẽ. scripta tñ eoꝝ nemo noiat legẽ. nec lex cuiuscũq; dicit. nisi vel eius q̃ ad ꝓm eam tulit. vl eius q̃ ad ꝓm eam impauit Tñ ⁊ lex hebreoꝝ ⁊ dei dicit ⁊ Moysi. Lex etiaz ꝓpt nũcupat: q eisdẽ vicz subiectus est et ad quẽ lata est. Proinde legẽ a ligãdo nõnulli dictã esse voluerũt: ꝑ eo q ei ad seruandũ alligati sunt hi q̃bus data est ipsa lex. His igitur sic se habẽtibus plenius declarem⁹ plenitudinem legis christi: de qua eni supius ait. s. Non veni soluere legẽ sed adimplere. Prenotandũ est q tres sunt legis species. Prime dicunt naturales. secũde cõsuetudinales. tertie theologice vel diuinales. Atq; de his vtutib⁹ tria cõsideranda sunt. Consideremꝰ ꝓmo carũ ꝙditões secõ earũ pfectionẽ: tertio carũ ꝙsũmationẽ.

Articulus primus que sit differentia inter virtutes naturales cõsuetudinales atq; gratuitas: que theologice nuncupant.

Primo cõsideremꝰ ꝓdictarũ vtutũ ꝙditionem. Qd̃ vt melius patefiat: de natura singularũ breuiter aliqua pstringamus.

De vtutibus naturalibus que ab ipa natura in hoie generant. Ca. I.

Prime q̃dem vtutes naturales denominant q̃ a natura ipa sunt. Quales vtiq; dici possunt naturalis mãsuetudo. naturalis magnanimitas. naturalis verecundia. naturalis pietas ⁊ cõsimilia: ⁊ iste naturaliter hoibus indite sunt. Et malicia vl bonitate cõplexiõis impediunt vel adiuuant: et q̃ñq; oñs. ⁊ q̃ñq; alique. q̃ñq; vna sola ex his autẽ impedit aut adiuuat. Et hoc manifestuz fit ꝑ operatões earũ que ꝓm impedimentũ vel adiuuamentũ cõplexionis que a parte corꝑis est aut tardiores aut rariores exeunt: aut frequentiores aut maiores. Et hꝫ ꝓdicte virtutes pfecte fuerit in adam ante pctm̃ ⁊ indite sint in nobis. tñ in nobis multũ sunt lese atq; deprauate: ⁊ pene oino cõsumpte atq; sepulte imersiõe alalitatis siue originalis corruptiõis. Verũ exercitijs ⁊ cõsuetudine cõgruentib⁹ multuz eas adiuuari atq; pficere ipso sensu experiẽtie manifestum est.

De vtutibus que exercitio ⁊ ꝙsuetudine ab hoie acq̃runt. Ca. II.

Secũde vero vtutes ꝙsuetudinales de noiant: ⁊ he ex frequẽtia opationũ acquirunt vel ingignunt. Et cum naturales vtutes quasi sint pedes. sed pedes lesi multiplicibus occasiõibus. nõ solũ malicia cõplexionis vt diximus. sed etiã corruptiõe que pctõ primoꝝ parentũ in totũ genus humanũ transfusa est ⁊ traducta: ideo laudabiliũ operũ exercitio augmentant ⁊ roborant. In adam enim pedes isti ⁊ sani ⁊ recti oino fuerũt ante pctm̃. et ꝓpter hoc ꝑ viam morũ honestatis naturalis. s. hmõi pedibus recte absq; claudicatiõe poterant ambulare. ⁊ absq; offensiõe ⁊ lapsu peccati quasi ꝑ planũ nature vt qẽadmodũ gressibiles erant exterius hoc est ꝓm corpus ꝑ vtam sensibilẽ: sic ⁊ gressibiles essent interius per viam intelligibilẽ quam diximus planũ honestatis naturalis. Consuetudinales ꝙo sicut lignipedes sunt ⁊ alia supediacula atq; adiuuamenta que occasionatis ⁊ lesis pedib⁹ ad adiuuandũ ac q̃quo modo pficiendũ gressum adhibent. Non tñ dubitamus naturaliter mansuetos exercitio eoꝝ que mãsuetudinis sũt in ipa mãsuetudine augeri. Similit ⁊ naturaliter pios exercitio eoꝝ que pietatis in ipa pietate naturali etiã augmẽtari. Qd̃ fit q: ꝓm q̃sdã liberatur potẽtia ⁊ quasi detumulat ⁊ detegit quasi ab imersione: ⁊ ita erũpit in opa maiora nullo modo imutata apud se: qẽadmoduz si homo ligatus diruptis atq; solutis vinculis incipiat ambulare. cũ vtus eius gressibilis in nullo mutata sit apud se sed liberata tm̃.

De vtutibus theologicis ⁊ diuinalibus in q̃tũ in pfectõe supant vtutes naturales ⁊ ꝙsuetudiales. Ca. III.

Tertie sunt vtutes que theologice seu diuinales dcnoiant de q̃bus Jaco. i. cap̃. ait. Oñe datũ optimũ ⁊ oñe donum pfectũ desursũ est descẽdens a patre luminũ. Ex quo ꝓtz q iacobus vocat eas dona pfe

cta ⁊ optima descendentia a pre luminū. Nos ꝓ vsuali ꝛbo theologicas atq; gratuitas cō sueuim⁹ appellare. De q̄bus. j. Cor. xiij. Fides spes charitas tria hec: maior horū est charitas He sīq̄dez sunt sicut ale spūales diuine bonitatis artificio ordinate. ⁊ q̄bus dignatōis sue bñ placitū fiunt apposite atq; insite aduolanduz. nam solū ūn sublime btitudinis ⁊ glorie suc. verūetiā ad viuendū ita sublimit̄ ac nobiliter: vt ad hanc vitā honestatis naturalis ambulatio hec vere volatus ad illā merito noiet̄ ⁊ cōpareт. Vlita enī que nihil hz pfectiōis aut decor nisi a pte ꝛtutū ꝓsuetudinaliū. nec volatus est nec ambulatio recta. sed quedā nugatoria mixta ex aliqua pte ambulatōis ⁊ alteri⁹ motus lignipedib⁹ eius aut alijs hmōi suppodiaculis nō solum nō volat̄. sed nec recte etiā ambulat̄. Et tal̄ fuit vita ꝛtuosoꝝ phoꝝ. Jō ad celestia regna nō puenerт. qz ꝛtutes eoꝝ q̄dāmō hūane erant ⁊ nō diuine. Sed de hūtibus diuinas ꝛtutes q̄bus volat̄ ad celū Apocal̄. xiiij. scriptū est. Hec sapiētia sctōꝝ q̄ custodiūt mandata dei ⁊ fidē ihesu: vt in dei mādatis ala sinistra et in fide ihesu ala dextera q̄bus volat̄ in celum mystice designat̄.

¶ Articul⁹. ij. vbi magis specifice ponitur differētia pfectōis ꝛtutū naturaliū ꝓsuetudinaliū ⁊ diuinaliū.

¶ Secōo cōsideremꝰ pfatarū ꝛtutū pfectionē Cuiro enī modo he virtutes in aia cōnectunt et pfectōes sunt viriū naturaliū aie nre: sed ſm magis ⁊ minus. De pfectiōibus igit̄ quarūlibet earū p ordinē subiūgamus.

¶ De pfectōe naturaliū virtutū ex q̄ sunt aliarū virtutū fundamentū initiale. Capm. j.

Primo enī dicendū est de ꝛtutib⁹ naturalibus ⁊ pfectōe earū. Naturales enī ꝛtutes pfectōes vere sunt atq; cōplete quo ad naturā: hoc est ita vt natura nō habeat qđ eis adiiciat. Verūtn in cōparatōe diuinaliū q̄ si materiales sunt: ⁊ tanto nobilitates earū distantes. q̄nto vt diximus pedes ab alis distāt. Ab his aūt naturalib⁹ ꝛtutib⁹ tanq̄ a fundamento pfectio initiū sumit. Complementū autem ⁊ pfectio eius decus est ꝛtutū gratuitarū ⁊ he sunt in fine pfectōis ſm speciē dico nō aūt ſm gradū: qm̄ in hac vita nō inuenit̄ graduz multa diuersitas. Non enī oīs gratuite fides eq̄les sunt. nec oēs q̄ hmōi fide credunt: qz alij magis alij minus atq; lucidius: alij ⁊ alij min⁹ clare. ⁊ ſm hunc modū res se habet in alijs virtutibus gratuitis.

¶ Qz ꝓsuetudinales ꝛtutes hz nō sint de necessitate ad honestatis legez; tñ ad illā pstāt auxiliuz magnuz Ca. ij.

Secundo videndū est de ꝛtutibus cōsuetudinalib⁹. Et he sīq̄dem de necessitate hui⁹ pfectōis vicz honestatis nullatenus sunt: ſ sunt quedā adiuuamēta. tñ nec numero nec nobilitate aut pfectōe nunq̄ naturalibus adequāde. Pauce enī numero sunt propter paucitatē exercitatōis aut tpis q̄bus idigent ad sui generationē. Vix enī inuenit̄ si tñ inuenit̄ qđ nō credim⁹ adeo etate grandeuus adeoq; aio strēnuus ⁊ corpe validus. q̄ in oīm actu honesto cōsuq; se exercuerit vel eā frequētiam habuerit: vt ex eius exercitio virtutē acq̄sierit cōgruentē: ⁊ hoc mō oēs ꝛtutes cōsuetudinales tātis ⁊ tam varijs obtinuerit exercitijs Si enī essent necessarie he ꝓsuetudinales ꝛtutes ad honestatis pfectionē: ipossibile eēt virū pfecte honestatis inueniri in hac vita. Quia sicut p̄dictū est. nunq̄ oēs ꝓsuetudinales in aia vna inueniri possunt: ⁊ hoc est ppter breuitatē hūane vite. ⁊ ppter infirmitatē hūane nature. Frustra g̃ inditus esset naturalit̄ honestati appetitus mētibus hūanis. si ab eo sunt naturali impossibilitate phibite: ⁊ ita aliq̄d esset naturaliter frustra qđ est naturalit̄ ipossibile. Natura enī aliq̄d frustra facere etiā in vno indiuiduoꝝnedū in tota specie nō pmittit oipotentissima sapia dei: q̄ ipa regit̄ ⁊ administrat̄. Preterea ex alijs ꝛtutibus p se hoc est naturalib⁹ ⁊ gratuitis manifestū est pfecte esse honestatū q̄ eas habet. Licet enī nō tm̄ nec numero nec nobilitate seu pfectōe cōsuetudinales ꝛtutes naturalibus ꝛtutib⁹ cōparent̄: tñ experientia multum p eas homo pficere pōt. maxime in iuuenali etate. Nam etiā tenella ꝛgula facile ad rectitudinē flecti pōt: transplātata aūt tunc altas radices figit. Paruula q̄z auis ex ipo nido eiecta: magis q̄z alia domestica fieri solet. Proinde in epla ad frēs de monte dei scptū est. Dis animus malus pusq̄ indurescat malicia imolliri pōt: sed postq̄ inemuluerit seu indurauerit desperād⁹ est. Preterea ex ꝓuictu formāt mores. Prophā q̄z ait. Cū sctō sanct⁹ eris ⁊ cū viro innocēte innocēs eris. Et ad Eph̄. iiij. ad tales ꝓsuetudiales hortat apl's dicēs. Renouamini spū mētis vre ⁊ induite nouū hoiez q̄ ſm deū creat⁹ est in iusticia ⁊ sctitate ꝛitatis.

¶ Qz in ꝛtutibus theologicis ⁊ diuinalibus ꝓsistit cōsūmatio ⁊ pfectio legis euāgelice honestatis. Cap̄ iij.

Tertio aūt loco ꝓsiderem⁹ gratuitas ꝛtutes seu theologicas ⁊ diuinales pfectiones. que q̄dem sunt cōplementū ⁊ adipletio atq; pfectio honestatis: ita vt eas habētibus alie nō sunt necie q̄tū ad necessitatē pfe-

Sermo proemialis

ctionis. Verū sicut dixim⁹ adiuuamēta nō mo
dica pstant volētib⁹ opari. Posita eñ gratui/
ta fide siue desup infusa: nō est necia alia credu
litas aie nre siue ad pfectionē honestatis: siue
ad decorē q̄ placeat creatori. Manifeste tñ ve/
rum est: qz q̄ habet hmōi fidei lumē. z habet tñ
lumina suasionū siue pbationū cū lumīe fidei
q̄ ex ipis expeditior erit z ad cogitandā fidē ḥ
est fidei articulos z ad p̄dicādos atq; docēdos
sicut ex vno lumine hz q̄s ad sufficiētiā ad gres
sus suos regēdos: tñ si alia apponant lz mino/
ra ex hoc expeditior fit in gubernatiōe gressuū
suoz. ita z hic habēs hmōi fidē hoc est desup
infusam. habet vtiq; lumen q̄ regat gressus in-
tellectus sui in eis que ptinēt ad fundamentuz
christiane religiōis. Si tñ lumina pbationū q̄
p̄dixim⁹ signoz vel miraculoz addita fuerint
huic fidei erit absq; dubio adiutus in mlto ad
regendū hmōi gressus. Diligēter tñ adūtendū
est q̄ vtutes naturales z opatiōes earū eisdez
noibus nūcupant: q̄bus ꝓsuetudinales z diui
nales z opatiōes earū. Proinde multis visuz
est q̄ opatōes oiuz harū vtutū nō differūt spe
cie vllo mō: sed ꝑm maius z minus. Verbi gra
Credere siue sit ex vtute desup infusa ḥ est gra
tuita vel theologica. siue exprobatōe: siue sua
sione: siue ex natura seu ex assuetactiōe vnū est
specie: verūtñ verius atq; nobili⁹ credit q̄ ex fi
de gratuita q̄ q̄ ex alia fide. Nos aūt dicimus
lumina descēdētia desup. imo verius vmbras
a rebus creatis dicim⁹ hmōi acq̄sitas creduli/
tates. z aliter ꝑm speciē lucere speculū intelle/
ctus ex supirradiatōe vel p̄mi lumis vl aliozū
luminū que sunt supra ipsaz z sub p̄mo tāq; me
dia: aliter ex ascēsu luminationū que reflectūt
a rebus creatis. z p organa sensuū infundūt se
in speculo intellect⁹. Sicut aliud est lumen qđ
descēdit a sole z ab alijs celi lumibus q̄ illđ qđ
ascēdit a multitudine cereoz vel a facib⁹ mlt̄is

Preterea fides infusa desup vna est nō ob/
stante q̄cūq; credibiliū diuīsitate sicut ad Eph
iij. scptū est vnus deus: vna fides: vnū baptis
ma. Et merito q̄dem est vna qm̄ sequit vitatē
lumis a q̄ sup hūanū fluit intellectū. Fides vo
que est a reb⁹ ipsis tanq; vmbra vel imago ipa
rum diuersa est ꝑ diuersitate credibiliū. seqtur
eñ dispositōes in idemptitate atq; diuersitate
tanq; causatū ipsoz. Eodē mō de alijs dicim⁹
Dilectio eni desup infusa z dilectio a reb⁹ im-
possibile est q̄ sint eiusdē speciei ꝓpter eandez
causam qua z fides. Et ad hūc moduz se habet
de alijs. Considerem⁹ igit hanc vtutū pfectio
nem que a naturalib⁹ vtutib⁹ initiū sumens et
ꝓsuetudinib⁹ crescēs gratuitis cōsūmat Quia
igit sine hac vltima pfectōe nec volat in sublī-
me ebtitudinis sempiterne nec sublimiter viuit
nec deo acceptibiliter manifestū q̄ hec est pfe/
ctio oibus modis necessaria atq; sufficiēs ad vi
te decorem. z ad meritū eterne felicitatis z de
qua non licet aliq̄d detrahi: et cui nihil necesse
est addi.

Articulus. m. de vltima ꝓsūmatō ne omniū virtutuz que est charitas: in qua euangeliuz eternuz z lex eterna p xp̄m est pfectissime adipleta.

Tertio inq; cōtemplamur hui⁹ legis hone/
statis ꝓsūmationē. Ex p̄cedentib⁹ claresce pōt
q̄ lex ꝓtinens honestatis naturalis z gratuite
pfectionē est lex necessarie z salutaris pfectōis
Hūc aūt ostendem⁹ quō sit necessarie ꝓsūma-
tionis qđ vt clarius elucescat. Tria de ipso cō
templemur. p̄mo eius vnionē. scđo eius inscri-
ptionem. tertio eius plenitudinē.

Triplici ratōne pbat q̄ lex eterna vnica est z sola. Cap. i.

Primo inq; ꝓtemplemur hui⁹ legis ho
nestatis naturalis z gratuite vnionez
q̄z vnica est z sola: z impossibile est ali-
am esse. Qđ pōt ostendi triplici rōne. p̄mo rōe
descriptōis. scđo rōne p̄ceptōis. tertio rōne cō
secutōis. Primo inq; rōne descptōis. Eiul-
dem siq̄dem honestatis impossibile est diūsas
esse descriptōes p regulas z mandata. Quia si
fuerint diuerse regule cum nulla regula hone/
statis aliq̄d dicat nisi virtutē illā esse seruādā
de qua regula illa est. Sitr cum nullo p̄cepto
cuiusq; vtutis aliq̄d dicat seu p̄cipiat nisi fie/
ri opus illius vtutis cui⁹ est: manifestū est re/
gulas illas z mādata nō esse diuersa. nisi voce/
tenus. cum res eadē p oia deseruit illis. Se
cundo rōne p̄ceptōis. Earundē eñ vtutū im-
possibile est diuersas esse regulas z mādata cū
vnius vtutis nō sit nisi vna regula z vnū mā-
datū. quo eius opatio p̄cipit. Sicut z vni⁹
vitij vna regula qua dicit esse declinādū z vna
phibitio qua eius opatio phibet: sicut ptz in
decem p̄ceptis que in parte sunt affirmatiua. z
hoc quo ad vtutes: z in parte sunt negatiua. s.
quo ad vitia z pctā. Tertio rōne ꝓsecutōis
sicut eñ vna vtus cōsequit aliam ad suā regu/
lam z p̄ceptū sicut ptz de sanctificatōe sabbati
et ꝓsimilib⁹: sic tota honestas ad totam legem.
Quid est eñ vna regula z mādatū ad virtutez
suā hec est tota lex ad totā honestatē mādatis
et regulis p̄scribentis. Quare sicut vnius vir/
tutis nō est nisi regula vna ac p̄ceptū: ita vni
us honestatis nō est nisi vna lex ex oibus man
datis z legibus copulata. Si enim possent esse
due vel plures. accideret ista multiplicatio ne/
cessario in regulis z mādatis cum eisdem regu
lis z mandatis impossibile sit leges esse diuer-

sas: impossibile est q accidit ista multiplicatio in ipsa lege. sed tm̃modo in mãdatis. Jam igit̃ ex his certificatũ est vnam esse z solã legẽ z altã impossibile esse salutarẽ atq; pfectã. sicut vnaz et solã honestatẽ aggregatã ex oibus ꝟtutib⁹ naturalib⁹. s. z gratuitis sine q̃bus nec recte viuitur. nec deo acceptabiliter. z hec est lex cõtinens regulas naturalis honestatis naturaliaq; p̃cepta z phibitões. z insup regulas gratuite honestatis p̃ceptaq; z phibitiões ipius: vt quẽadmodũ honestas ipsa tota atq; pfecta ex naturali z gratuita cõsistit: sic lex salutaris pfectionis atq; pfecte honestatis ex vtriscq; regulis z mãdatis hoc est phibitiõibus z p̃ceptis pfistere cõprobaꝫ vt claruit.

Q lex pfecte honestatis que ẽ charitas in anima est scripta. Ca. II.

Secũdo cõtemplemur huius legis honestatis naturalis z gratuite inscp̃tionem. Circa q̃ tria notãda sũt. Primo q p̃ncipaliter est scripta in intelligẽtia. scõo q est scripta tm̃ in anima. tertio q p̃ncipaliter est scripta in intelligẽtia. Primo notãdũ est q non est scripta in libro. Um̃ sicut lex ꝓprie non dr̃ liber. i. scp̃tura visibil̃: ita nec scp̃tura audibil̃ vt ita loqr. Signũ aũt ꝟitas siue res nũcq; vniuoce nomen cõicant. Quia igit̃ tam scp̃tura visibilis regularuz honestatis q̃ ipa lex vt ita dicamus audibilis. i. verba audibilia huiusmodi regularũ honestatis nõ dicunt̃ vl̃ res vel regule nisi ea figura vel tropo q̃ nomen ipius rei vel ꝟitatis signo vel imagine eiusdẽ imponit̃ sicut imago petri petrus dicit̃. z petrus scribi vel legi dicit̃. vbi nomen eius scribit̃ vel legit̃ Res eni sunt que tm̃modo impant̃ aut p hibent̃. Solarũ eni reruz est fieri vel non fieri. nõ aũt ꝓprie sermonũ vel mãdatoꝝ. Qui enim imperat currere nõ ipsum verbũ impat: sed ipsum cursum. Sicut igit̃ ꝓprie res vel fieri vel omitti dicunt̃: ita ꝓprie imperari vel phiberi. Quare z ꝓprie imperate sunt: figurate ꝟo sermones p̃cepta. Jgit̃ z mãdata z lex prius z ꝓprie sunt res: nec res ipe ꝓprie sicut z intelligũtur. Res enim ꝓprie sunt: quoꝝ p̃ncipio z proprie intellectus et cognitio in legis obseruãtia querẽdus est. Amplius regule huius legis scz honestatis quales sunt deuz esse honorandũ. deũ esse timendũ. deũ esse honorifice adorãdũ et similia siue regule iste scripte sint exterius siue nõ. tm̃ vere sunt. z obseruãde. z obligat⁹ est homo debito honorãdi deũ. debito timẽdi deum. siue legat hoc foris scriptũ siue nõ. siue audiat hoc foris siue nõ. Et ad hunc modũ se habet de alijs que p se debita sunt in hac honestatis lege. Nihilominus verũ est. q noticia maioꝝ altitudinis z potentie dei debituz honoris atq; timoris ad deũ z obligatiouẽ augere merito cõprobaꝫ. Patet igit̃ q z hec lex regule honestatis. id ẽ. euãgelice legis z debita siue obligatões agendi quedã z declinãdi quedã sunt etiam cessantib⁹ oñi sermone atq; scp̃tura. Et q: puaricatio atq; pctm̃ similiter sunt etiã absq; his sequit̃ q quedã lex ex necessitate est p̃eter hec Scõo p̃notandũ est q hec lex. s. tota honestas in quã vita humane z moꝝ honesta ꝟo vita z regulata est z ordinata z moderata: non autez est ordinata regulata vel moderata nisi honestate. Quare totũ id qõ ordinat regulat z decorat hũanã vitam in aia q̃dem est. Est igit̃ p̃eter sermones z scripturã cum illa foris sint. Cum igit̃ vere lex sit que ordinat regulat moderat atq; decorat hũanã vitã Manifestũ est verã hanc honestatẽ z euãgelicã legẽ in aia esse Quid em̃ est lex vera: nisi ars quedã aut sapientia recte honesteq; viuẽdi: Qis aũt ars z oñis sapia in aia est. Quare si vere dictũ est q lex est ars quedã atq; sapia recte honesteq; viuendi: vere lex est: z vera lex in aia. His aũt rõnibus nihil aliud ad ꝓsens astruere volumus nisi q merito nõ minus ꝓprie imo magis p̃pe magisq; veraciter lex dicit̃ qõ est i mẽte: q; qõ est in scripto vel seu in voce. Tertio p̃notãdum est q hec lex ex regula honestatis oẽs naturaliter sunt apud intellectũ z quedã naturaliter scripte sunt in eo p̃cepta ꝟo z phibitiões partim siunt intellectui z ptim affectui: z hoc ẽ qm̃ eodẽ iure p oẽm modũ subiecti sũt imperio creatoꝝ eodẽq; ꝓsus obedientie debito obligati: nihil eni ꝑuilegij vel exemptõis: nihil penit⁹ libertatis hz alteruter eoꝝ aduersus creatorẽ: et ꝓpt̃ h sicut eadẽ aucte p̃ceptũ est intellectui credere deo: affectui diligere vel timere deũ: sic pari obia debito p oia tenet̃ intellect⁹ credere deo z affect⁹ eum diligere vel timere.

Q lex cõtinẽs plenissimã honestatem est euangeliũ christi. i. euãgeliuz eternũ qõ consumaꝫ in charitate. Capituluz. III.

Tertio autẽ cõtemplemur huius legis honestatis plenitudinẽ. Q autẽ sit ipa honestas z pfectio euangeliũ christi atq; plenitudo legis z euangeliũ eternũ z lex eterna iam demonstratiõe nõ indiget: sed sola enarratiõe. Naturalẽ eni honestatẽ solã ꝑtinẽt mãdata legis. Moralia oia enim illa innata sunt z naturaliter inscp̃ta hũano cordi dño attestante qui ꝓphiere. xxxi. ait. Dabo legem meã in visceribus eoꝝ z in cordibus eoꝝ scribã eam. Quare igit̃ euãgelica pfectio naturalẽ non euacuauit: sed gratuitã addidit: eam seruari voluit z manda/

Sermo proemialis

uit. Euangelica igit̄ honestas vtrancp cōtinet naturalē. s. que est veteris legis moralitas: t g̃tuitā que ꝓprie est euāgelica supadditio t cō/plementū. Naz sicut nō est honestas sed pars honestatis cui deest pars maior honestatis at cp nobilior: ita nec lex est que partē maiorē ac nobiliorē regularū ac mādatoꝝ honestatis nō cōtinet. Quare manifestū est legē moysi nō le/gem fuisse pfectā: sed legis partē t illaz initialē atcp p̄mariā t gratuite pfectōis introductoriā pueroꝝ atcp insipientiū elementariā: t hoc cp̄tum ad moralia sola dicim⁹. Moralia inc̄p di/ximus q̄ sunt de necessitate honestatis: de gratuita ꝯo nihil. Cū enī ꝑs hebreoꝝ vir alphabetū naturalis honestatis capere sufficeret: frustra eidē gratuite pfectōis eminētia traderet: et traditura esset. Quare igit̄ euangeliū ꝓprie lex est sola regulas t mādata huius salutar/ integreꝫ pfectōis cōtinens. Manifestū est solū euāgeliū esse legē integre honestatis. solāc̄p salutarē solāc̄p pfectā legē sicut Jaco. in. j. ca. ait Qui aūt pspexerit in lege pfecte libertatis Uetus eī lex imꝑfecta erat sic̄ ostēdim⁹. Et apl's attestatus est ad Heb. vij. dicēs. Nihil ad pfectū adduxit lex Et lex seruitutis erat sicut idez testat ad Roma. xiij. dicēs. Nō accepistis spi/ritū seruitutis iterū in timore. Et in. iiij. ca. ad Gal. iterū ait. Non sumus ancille filij sed libe/re qua libertate christ⁹ nos liberauit. Ex his ꝓtz q̄ hec lex vera ꝓprieq̄ t p se lex in nateq̄ lectōis atcp ligatiōis. quā nō solui ꝑ possibile est nec cōtra eam dispēsari est integra atcp pfecta aggregatio regulaꝝ honestatū specialiū iuxta spēs ỽtutū t numeri earū. Et hec lex est totuz ius diuinū hoc est diuia auctoritate hūano generi impositū. t eius insc̄ptōe quasi digito suo inscriptū. Et est ius naturale q̄ naturalit̄ ineſt hoibus t in eis nascit̄ t naturā hūanā insepa/biliter comitat̄ t ideo nature lex est. q̄ lex simpliciter semp ad oēs est t euāgeliū vl lex a dño adimpleta. Ex q̄ etiā ꝓtz q̄ doctrina no. testa. ꝓbat scip̄am cōtineri in ve. testa. sicut rota in medio rote Ezech. j. t sicut nucleū i testa t pullum in ouo t fructū in semīe vel radice: t sicut lumē in lucerna lucēte in loco caliginoso. Naz nouū testa. se habet ad vetus quēadmoduz sol ad lucernā. Unde Esa. xxx. scp̄tuz est. Erit lux lune sicut lux solis: t lux solis erit septēpliciter sicut lux septē diez in die qua alligauerit dñs vulnus pl'i sui t pcussurā plage eius sanauerit. s. p passionē filij sui. Et iterū. ij. Corin. iij apl's ait. Q̄ si ministratio mortis. i. veter⁹ leg⁹: mortē t dānationē p accidēs inducētis fuit in gloria ita vt nō possent filij isr'l intendere in faciem moysi ꝓpter gloriā vultus eius que euacuatur. i. que tꝑalis t transitoria est. quō nō ministratio spūs. i. spūalis gr̃e t charitatis in chri/sti euāgelio date erit in gloria?

Quo est vere euangeliū christi.

Quide tñ ne in noīe euāgelij cum ignoran/tibus erres. Euangeliū enī interdū dr̃ ipsa historia gestoꝝ dñi saluatoris: imo nec historia. sed ps historie. Non enīz sunt scripta nisi ad modicū gesta eius sicut Jo. vlt. ca. testat̄ dicēs. Sunt aūt t alia multa que fecit ihesus. Que si scribant̄ p singula: nec ip̄m arbitror mundū cape eos q̄ scribēdi sunt libros. Uerū insup doctrinā suā euangeliū vocat paulus. ij. ad Timoth. ij. dicēs. Memor esto dñm iesum christū resurrexisse a mortuis ex semine dauid ſm euāgeliū in q̄ laboro vsc̄p vincula q̄si male opans: sed verbū dei nō est alligatū ꝛc. De regulis enī honestatis t euāgelice pfectionis nihil omisit qđ nō doceret. t pene nihil pretermisit de illis que nō scriberet Que enī ỽtus est vel naturalis vel gratuita quaz p̄termiserit in eplis suis? Ex dictis ꝓtz quare hec lex euangelica sola est integra pfecte honestatis sola sine diminutōe regl'as t p̄cepta siue mādata oia cōtinēs honestatis: t ꝓpter hoc sola est lex veri nois. Quia ỽo sola est oiuz ỽtutū aggregatio siue tota vera honestas imo ipsa virtus honestatis interne que mentē humanā vestit atcp venustat: manifestuz est q̄ ipsa est lex ỽitas et lex ỽitatis. Lex enī signatiōibus lex sermonū est t scripturarū. Hec aūt est que mentē humanam suaipsa ỽitate absc̄p medio bene ordinat: atcp cōstituit. benec̄p ordinatā atcp cōstitutā efficit instar ciuitatis que iustissime atcp sanctissime legis statutis administrat̄ t regit. Hec etiā est lex cuius obseruantia exteriozis decoz est t rectitudo totius vite t cōuersatōis humane verusc̄p decoz atcp vera rectitudo: q̄ oīe eius cōtrariū ỽissime p̄rauitas est t ideo indecēs ac repugnās spūali pulchritudini turpitudo.

Quo euangeliū christi est euangeliū eternū t lex eterna.

Merito igitur hec lex honestatis lex est eterna t euangeliū eternuz t mandata eterna. Qđ est facile declarare. Naz p singulas eius regulas videbis eternā veritatē ipsoꝝ t obligationē seu debitū a quibus nemi nem vnc̄p fuit possibile absolui vel eximi cōtra quam nec p̄uilegiū nec dispensationē vnc̄p fuit possibile dari. In singulis vero regularū vi debis veritatē eternā sicut euidēter apparet in vno c̄p istoꝝ videlicet deū esse diligendū. deū esse timendū. deū esse honorandū, deū esse adorandū. omnē hominē esse diligendū. omni hominī esse consulendū ꝛc. Manifestū tibi est q̄ nunc̄p possibile fuit aliquē eximptū esse a debi

to ⁊ obligatiõe alicuius istoꝝ. Nulli enī vnq̄ licere potuit nõ diligere vel nõ timere deũ ⁊ ita de vnoq̄ alioꝝ. Hec igit lex est que nõ recipit abrogationẽ neq̄ derogationẽ neq̄ exemptõnem neq̄ dispẽsationẽ vllo tpe: ⁊ ppter hoc regule eius sunt veritatis eterne. ⁊ mãdata eiusdem obligatõis eterne. Et hec est intentio nr̃a in eo q̄ eam vocamus euangeliũ eternũ vl̃ mãdata eterna. Et de hoc euãgelio eterno a christo nobis illato Apoc. xiiij. scriptũ est Vidi alterum angelũ volantẽ per mediũ celi habentẽ euangeliũ eternũ ad euangelizandũ sup terrã et super omnẽ gentẽ ⁊ tribũ ⁊ linguã ⁊ pl̃m. dicentẽ voce magna. Timete dñm ⁊ date illi honorẽ: qr venit hora iudicij eius: ⁊ adorate eum qui fecit celũ ⁊ terrã ⁊ mare ⁊ fontes aquaruꝝ. Hic sĩq̄dem angelus christus est qui eterni patris secreta mũdo nũciauit. q̄ ideo p mediũ celũ volasse dr̃ qr vt dr̃ Baru. iij. In terris visus est. ⁊ cum hoibus cõuersatus est cuius apparitio merito volatui cõparar̃. Nam cum esset deus in celis regnãs homo in terris apparẽs hoibus eternũ euãgeliũ p̃dicauit sicut Joh. j. ait. Unigenitus qui est in sinu patris. ipe enarrauit. s. veritatẽ ⁊ honestatẽ eternã quã nemo antea cognouit. Ideo subdit. Habentẽ euãgeliũ eternũ. Euãgeliũ qđ christus p̃dicauit eternũ dicit. qr eternas veritates atq̄ vtilitates vt dictum est mundo annũciauit. ⁊ qr multa secreta eterne vite christus nobis per illud manifestauit ⁊ qr illud recipiẽtes ⁊ obseruãtes ad eternã vitaꝝ pducit. Ideo dicit ad Roma. j. Virtus dei est in salutẽ oñi credẽti: iudeo ⁊ primuz et greco. Justicia enim dei in eo reuelat ex fide in fidem: sicut scriptũ est. Proinde credẽtibꝫ eterno euãgelio subinferr̃ vt euãgelizaret sedẽtibꝫ super terrã. Quicũq̄ enim eterno euãgelio nõ credũt: in mũdanis imersi sunt. Hi vo q̄ obedienter credunt eterno euãgelio. Super terrã vtiq̄ sunt terrenis scz non imersi. sup quos lumen celi radiat p diuine gratie illustrationẽ sicut Job. xxv. scriptũ est super quem nõ fulget lumen illius ad quã questionẽ respõdet aplus ij. Cozin. iiij. cum ait. Euangeliũ nostrũ his q̄ pereunt opertũ est in q̄bus deus huius seculi excecauit mentes infideliũ vt nõ fulgeat illuminatio euãgelij ⁊ glorie christi. Sed qr multi de varijs gentibꝫ p euangeliũ eternũ saluãdi sunt merito subinferr̃. Et sup omnẽ gentẽ ⁊ tribũ et linguã ⁊ pl̃m. Hoc sĩq̄dem euangeliũ eternuz predixit dñs predicandũ in vniuerso mũdo sicut Matthei. xxiiij. ipse ait. Predicabit hoc euangeliũ regni vniuerso orbe in testimoniuz omnibus gentibus. ⁊ tunc veniet consũmatio Sed aduertendũ est q̄ sicut christus magnus predicatoꝝ fuit sic euãgeliũ magna voce pmulgauit. Ideo Joh. subdit dicens magna voce. Magna voce sĩq̄dem predicauit nõ solum in eo q̄ de magnis rebus. i. de euãgelio eterno p mulgauit. magna verũ etiaz qr in oẽm terrã exiuit sonus eoꝝ. s. apostoloꝝ ⁊ viroꝝ eterne euangelij predicatoꝝ. qr̃ pm christi preceptuz eternũ euangeliuz predicabant ⁊ p̃dicare non cessabant. Et ad hoc significandũ christus moriens clamauit voce magna consũmatuz est. sicut habet Joh. xix. vt per hoc aperte clarescer̃et q̄ magister veritatis ⁊ doctoꝝ euãgelij eterni per vitam doctrinã miracula ⁊ mortem eterno euangelio perfectũ testimoniũ phibeat. In quo quidẽ euangelio solũ deũ timenduz ⁊ honorandũ predicabat. Unde subdit. timete dominũ ⁊ date illi honorẽ.

Qr charitas est plenitudo et consũmatio legis.

Ex precedẽtibus patet q̄ per christum dei nunciũ ⁊ magni consilij angelum. Ut dicit Esa. ix. crudito pl̃o atq̄ puecto suscipiendeq̄ perfectioni longis ⁊ magnis multoꝝ seculoꝝ eruditõibꝫ pparato legis plenitudo atq̄ pfectio apposita est. Cum ipe sit cõsũmatio legis ad iusticiã sicut legit̃ ad Roma. iiij. cap̃. ⁊ ad Gal. v. apls ait. Omnis enīz lex in vno sermone impletur: diliges primuz tuũ sicut teipsum. Ad Roma. xiij. iterum ait. Qui diligit primum legem impleuit. Et iterum ibidem ait. Plenitudo legis est dilectio. Quod verbum potest esse thema maxime in presenti die. Et iterum ait ppheta. Omnis consũmationis vidi finem latum mandatũ tuuz nimis Mandatũ quoq̄ de dilectione potentia ⁊ virtute omnia alia mandata quodãmodo est quoniam sine eo cuncta inutiliter seruanꝫ sicut legitur p̃mo Cozinth. xiij. ⁊ in epistola hodierna p totum. Cum ea vero omnia acceptabiliter meritorieq̄ atq̄ remunerabiliꝫ adimplenꝫ. Propter hoc ex eius mãdato pendere dicitur tota lex ⁊ ppbete sicut legitur Matth. xxij. Similiter. j. ad Timoth. j. Finis precepti est charitas quoniã ppter illam aut acquirendã aut nutriendam aut conseruandã aut augendam aut adimplendã aut consũmandã omnia precepta sunt ⁊ prohibita que in vtraq̄ continenꝫ lege. Hec igitur erit fundamentalis materia de qua vobis tractaturi erimus in quadragesima occurrenti: hoc est de euãgelio eterno seu de charitate.

Congruentia dicẽdoꝝ in presenti libro.

Et hec quidem congruit diuino honori statui meo atq̄ animarũ saluti Primo enī congruit diuino honori. Nam

sicut ex precedētibus ptz nulla predicatio aut sermo tñ glorificat ⁊ honorificat imensam bonitatem dei: q̄z predicatio euāgelij eterni quod et ipse dñs predicauit ⁊ sanctis apostolis prædicare in preceptū dedit. Proinde mihi vel discipulis suis ait. Euntes in mundū vniuersum predicate euangelū. scilicet eternū. omni creature. Illam vtiq̄z predicādi materiam atq̄z formaz in se seruauit ⁊ apostolis dedit que ad maiorem patris gloriā eterni redūdaret. Decū do congruit statui meo qui pfessus sum regulam minorum fratrū. Unde volens gloriosus franciscus se ⁊ suos corde ore ⁊ opere dño christo iesu ⁊ apostolis eius in fide ⁊ moribus esse conformes diuinitus inspiratus in regula sua inquit. Moneo quoq̄z ⁊ exhortor eosdem fratres. vt in predicatione quam faciunt sint examinata ⁊ casta eorum eloquia ad vtilitatē ⁊ edificationem populi. annunciādo eis vitia ⁊ virtutes. penam ⁊ gloriam. cum breuitate sermonis. id est. q̄ non veniat in nauseā ⁊ fastidiū verbum dei. Et licet in presenti opere quosdā prolixos sermones cōscripserim. non tamen ea intentione illos posui. vt omnes integre in vno sermone populo proferant. sed vtilitas dicendorum me prolixum quandoq̄z fecit. quam tamen plixitatem egoipse nō semper seruo sed ab breuio dilato antepono: postpono atq̄z vario ꝓ q̄ est tempus cōmoditas ⁊ auditorū vtilitas hec exposcunt. idipsum seruandū alijs derelinquens. Nam ꝓsiderato ordine cuiuscū q̄z sermonis ꝓsentis opis cuilibet nō omīno ignaro idipsuz seruare facilimū erit. Et iterū abundantia diuinorū beneficiorū absq̄z oībus sitientibus ꝓpinat. Talis siq̄dem p̄dicādi materia atq̄z forma pspicaciter intuenti nihil aliud sunt et sonant q̄z euāgeliū eternū qđ christus docuit. ⁊ apostolis atq̄z suis imitatorib⁹ p̄dicanduz dedit ⁊ beato francisco inspirauit: atq̄z in regula sua suis successorib⁹ tradidit p̄dicanduz. In his q̄dem manifeste oñdit q̄ p̄dicare euāgeliū eternū sicut ex dictis patet. non est tñ p̄dicare euangelia ⁊ epistolas que in missali ꝑm diuersa tps sanctissime ordinant: sed ⁊ illa ⁊ totā scripturā sacram tam veteris q̄z noui testamēti iudicat euangeliū esse eternuz. atq̄z de illo id esse p̄dicandū q̄ ꝑm diuersas gratias a dño p̄dicatoribus datas pficiat ad diuinū honorē ⁊ animarū salutē. Qui maxime in his quatuor que sunt vitia ⁊ virtutes pena ⁊ gloria manifestissime cōprehendit. Hūcautē qui nostris temporibus seruauerūt modū experientia teste maximum vltra alios p̄dicantes reportauerūt animarū ꝓfectū. licet multi p̄dicatiōis ignari hoc in p̄ncipio nō intellexerūt. sed teste dño Mat. vij. a fructibus eorū cognoscetis eos ⁊ cogniti sunt. Tertio q̄z cōgruit aīarū saluti. Cū enī pl̄i multipliciter sint vitijs inuolati ⁊ a vtutibus alieni. nec expauescāt ꝓparata eis iudicia atq̄z penas. nec inardescāt desiderio eternorū: nullus excelsior modus nulla materia p̄stanti or nullūq̄z remediū efficacius diuersis pl̄is in hoc seculo q̄z p̄dicatio supradicta. Qua siq̄dez vsi sunt p̄dicatorꝰ p̄dicatorū christus ⁊ apostoli ⁊ oīnes eorū mimitatores diuino lumine illustrati. ⁊ hunc modū ꝓ pl̄orū salute p̄cellentiorem ⁊ vtiliorē intelligētia ⁊ experiētia cognouerūt. ⁊ zelo salutis animarū toto studio ⁊ animo seruauerūt. ⁊ omnia supradicta ad charitatem de qua in tota presenti quadragesima deo dante tractaturi sumus.

Insufficientia ipsius scriptoris.

Clare tñ ꝓspicio supra meipm presumere. ⁊ sup modū paruitatis mee imo vt mihi sentire videor effundere de vacuo et qđ nō habeo dispēsare. Difficile q̄dez ⁊ indecens est loqui de charitate ⁊ de amore qui vim nō sentit amoris. cum nō ab exterioribꝰ ad interiora charitatis amor suauitati sue secreta trāsponat. sed ab interioribꝰ ad exteriora transmutatur sicut Bath. xij. dñs amor ait bonus homo de thesauro bono cordis sui sibi alijsq̄z charitatē sitientibus debet ministrare. Sed fallor vtiq̄z si me talē existimē. aderit tñ legis amor ⁊ charitatis adimpletor dñs iesus christus: qui thesaurū charitatis oībus illū sitiētibus abundanter effundere cupiēs ⁊ oīs adimplere desiderans cōtinue clamat Joh. vij. Si quis sitit veniat ad me ⁊ bibat. Aderunt q̄z supplices ad amorē ipsa mater amoris amorosissima mater dei atq̄z seraphicus amor beatissimi patris nostri francisci alioq̄z sanctorū: quorū meritis et intercessione ad dei charitatē calefiunt gelida corpora nostra.

Ordo dicendorū in hebdomada occurrenti.

Et vt totū presens opus de euangelio eterno. hoc est de charitate. de sanctorum doctorū atq̄z magnorū theologorū sententijs stabile suscipiat fundamentū: de ipsa charitate seu amore antea disserenduz est Et primo agemus de origine charitatis. i. per qđ mediū qđ est christus dei charitas humanis mentibꝰ infundat atq̄z donet. Hodie infra diem de pfectione ipsius charitatis dicturi sumus: vbi tñ epla pauli de charitate p ordinē exponet. Feria. ij. tractabimus de excellētia charitatis et diuini amoris erga deū erga seipsum atq̄z erga primū suū. In die aūt cinerū loq̄mur de mercantia amoris: et quō charitas emi potest. ibi ostendemus duodecim leges ꝑm quas emi de

De origine charitatis seu diui. amo.

bet charitas dei. Feria quinta post cinerũ declarabimus que sunt differentie inter fidẽ mortuam absq; charitate. atq; viuã p caritatẽ. Feria. vj. post cinerũ tractaturi sumus de ꝓximi et inimicoꝝ dilectõe. Sabbato vero post cinerum ostendemus quas ⁊ q̃tas impugnatiões et temptatões in p̃senti vita anime a demonib⁹ patiant ne charitatẽ adipiscant ⁊ q; miro modo per sanctos angelos reꝓmunt ⁊ coartant ne p charitatis amissionẽ dei electis nocere possint vt sic p legis plenitudinẽ hoc est p veram charitatẽ in p̃nti seculo dño famulãtes ad ipm amoris plenissimũ fontẽ dñm iesum christũ peruenire mereamur. Qui cuꝫ ꝑre ⁊ spũsancto cõsumatoꝝ ⁊ plenitudo legis amoris hic p gr̃am et in futuro per gloriã Amen.

Vnica in quinquagesima un mane de origine charitatis seu diuine amoris. Sermo. I.

IGnẽ veni mittere in terrã ⁊ quid volo nisi vt ardeat? Luce. xij. Christi nempe qui amoris ⁊ charitat⁹ est origo ⁊ fons verba sunt ista: officiũ suum ⁊ quare a patre in mundũ sit missus exꝓmit cuꝫ ait. Ignẽ. s. diuini amoris ⁊ charitatis veni mittere in terrã. atq; ardẽs desideriũ suũ erga nos exꝓimit cum subdit. ⁊ quid volo nisi vt ardeat. s. omnes mentes? Hoc igne inflammati erant atq; ardebãt illi duo discipuli euntes in emaus. Luc. xxiiij. qui ⁊ dicebãt. Nõne cor nostrũ ardens erat in nobis dum loqueretur in via ⁊ aperiet nobis scripturas? Hunc ignem in terrã. i. in corda terrena venit mittere dñs noster iesus christus q; idco in mundũ venit ⁊ carnẽ nostraꝫ assumpsit. ⁊ quotidie gr̃as suas ⁊ amorẽ de corde suo in nos infundit vt inflãmet mentes hominũ ad ardorẽ diuini amoris. nec aliud optat nisi vt omnes diuino amore inebriet. inflãmet. accendat. atq; comburat. Et hoc mystice Apocal. viij. demonstrat vbi in principio scriptum est. Et alius angelus venit ⁊ stetit ante altare habens thuribulũ aureum in manu sua. ⁊ data sunt ei incẽsa multa vt daret de oratõibus sanctoꝝ omniũ super altare aureũ quod est ante thronũ dei. Et ascendit fumus incensoꝝ de oratõibus sanctoꝝ de manu angeli coram deo. Et accepit angelus thuribulum aureũ ⁊ impleuit illud de igne altaris ⁊ misit in terrã: ⁊ facta sunt fulgura ⁊ voces tonitrua et terremotus magnus. In q̃bus verbis triplex mysteriũ declarat. Primũ cordialis dilectionis. ibi ⁊ angel⁹ alius venit. scõm cordialis oratõis. ibi ⁊ data sunt ei incensa multa ⁊c. tertiũ cordialis cõuersionis. ibi ⁊ facta sunt fulgura ⁊ voces ⁊c.

Articulus ꝑmus de tribus donis a deo nobis collatis: ex quibus mens inflãmari debet ad dei dilectionẽ.

Primũ mysteriũ est cordialis dilectõis quaꝫ deus dilexit mundũ. vt. s. filiũ suũ vnigenitum daret. vbi aduerte dei dilectionẽ q; dedit filiũ nõ seruũ suũ nõ alienũ vnigenitũ nõ aliuꝫ daret nõ ꝑstaret: nõ vtiq; ad vitã sed ad mortẽ ignominiose crucis p nr̃a redemptõe. In qua q̃dem redonatõe tria nobis cõtulit ad salutez. Primo diuinitatẽ. scõo spm̃ rõnalẽ. tertio corpus suum in carnem.

Qꝛ deus ex amore primũ donũ cõtulit nobis. s. suã dinitatẽ. Cap. I.

PRimo nanq; diuinitas xp̃i in throno significat q; ꝓpter suã diuinitatẽ totus xp̃s in throno sedere dicit. Vñ psal. et idem ad Heb. scriptuꝫ est. thronus tuus deus in seculũ seculi. Et Apoc. iiij. Fui in spũ ⁊ ecce sedes posita est in celo. Hec erit manifestatiua sedes in qua veniet dñs iudicare viuos ⁊ mortuos bonos ⁊ malos. Ideo Mat. xxv. scptũ est. Cum venerit filius hois in maiestate sua ⁊ oẽs angeli eius cum eo ⁊ tũc sedebit sup sedem maiestatis sue. q̃ nunc videt ante sedẽ stare permiscdiam suã. vt innuat q; xp̃s q̃ ante deũ nũc stat orans ⁊ supplex. tũc in iudicio apparebit oium operũ iustissimus iudex.

Qꝛ deus ex amore nobis obtulit secundũ donũ. s. christi animã benedictam. Cap'm. II.

SEcũdo spiritus rõnalis christi iesu seu ꝓpter eius spiritũ rõnalem totus christus angelus nuncupat. Unde Joh. ait: ⁊ alius angelus venit qui est christus. Ipe nanq; est nuncius eterni patris cum ipe patrẽ nũciauerit mundo sicut Joh. j. ait. Unigenit⁹ qui est in sinu patris ipse nobis enarrauit iliũ. Esaie q̃. ix. scriptũ est. Et vocabit nomẽ eius magni consilij angelus. Qui ꝓpterea alius dicitur ꝓpter alterius mysterij noue gratie date Ipse nanq; venit per incarnationẽ sed quotidie venit per internaꝫ predicationẽ vel aspera/tionez. Stetitq; per acerbissime mortis supportationem: necnon quotidie stat per gratie confirmationem.

Qꝛ deus nobis tertium donum dedit scilicet christi innocentissimã carnem. Cap'm. III.

TErtio quoq; ꝓpter corpus rationali spiritu animatũ totus christus altare aureuꝫ nuncupat. Unde subditur ante altare.

Sermo I

Ante altare quidem angelus dicit stare: eo q̄ christus p rationalē spiritū seipso q̄tuz ad carnem pstantioz est. Ideo Job. vj. dñs ait. Spiritus est q̄ viuificat caro autē no pdest quicq̄. Amoze nanq̄ salutis nře carnē humanā cum spiritu rōnali sola miscōia tractus p nobis assumpsit. Neq̄ hūanitatē nr̄am ȳtutibus suis implesset ⁊ multiplicib⁹ gratijs redūdasset. nisi eam itus euacuatā p nobis assumpsisset. In cuius mysteriū Exo. xxxviij. Preceptuz erat q̄ altare in quo ignis dei arderet nō solidū ꝑ intus vacuū esset. Recollectio seu dictoꝝ recapitulatio. Amoz igit nobis ostēsus in incarnatōe filij dei. in quo tria p̄dicta erant. s. diuinitas aia ⁊ corpus iesu christi i corde eius abscōsus est: ⁊ in thuribulo aureo demonstrat. Un cōmode subinfert. habens thuribulū aureū in manu sua. Cuz eñ thuribulū formā cordis oñdit. q̄d cōueniētius q̄z cor christi demonstrat. Cunq̄ apertū supius sit ⁊ inferius clausuz nō tñ ostēdit eum in terra viatorē fuisse. sed ⁊ cō/prehensorē verūetiaz q̄z clausum erat terrenis aptūq̄ diuinis. Thuribuli eius carbones ardentia sua desideria erant. ⁊ maxime cū p nr̄a salute mortē desiderauit pati. Un Lu. xij. baptismo habeo baptizari. ⁊ quomō coartor vsq̄ dum pficiat. Incēsuz q̄dem ardēs in thuribulo feruentissima p nobis erat eius oro. Un ad heb. ix. apls ait Jesum introisse in ipsum celū vt appareat nūc vultui dei p nobis. Ecce odoriferū incēsum. Aureū q̄dem hoc thuribulū oz nō q̄dem deauratū: q̄z fulgore sapiētie seu non fuit sanctificatū. sed sanctū vtiq̄ factū teste angelo q̄ Lu. j. ait. Ideoq̄ qō nascet ex te sanctū vocabit filius dei. Hoc thuribulū. i. cor habebat christus in manu sua: q̄z opibus suis diuinis caro eius in nullo aduersabat. Un Eccl. j. Cor sapiētis in dextera eius. Vide g̃ fidelis aia q̄q̄ chare dñs te redemit. q̄q̄ magnū thesaurū tibi dedit. q̄q̄ imensum amoreꝝ tibi porrigit: que oia in cordis christi thuribulo exp̄munt. Dedit p nr̄a redemptōe diuinitatē ⁊ carnē christi dedit oibus amorē christi cuilibet offert corp⁹ suū christus. amplectere amplectere amplectere illud aia sponsa christi ⁊ exultādo iubila cuz pph̄a dicēs. Quid retribuā dño p oibus que retribuit mihi? Vide te attente deuota aia q̄d recipias. Vide etiā q̄d tuus dilect⁹ spōsus a te req̄rat in p̄ciū dans diuinitatē: spm̄ tuū in cōmutationē req̄rit. dans spm̄ suū corpus tuuz a te deposcit. dans corpus suū: oia tpalia tua a te req̄rit. Qō q̄dem optimū foꝝ p te ⁊ vtilissima cōmutatio est: si diligēter adūtas. Faccito dilecta aia hāc cōmutationē. da ei aiam p affectuosam dilectionē. da etiam corpus p carnis mortificationē. da insup illi oia tua tpalia bona p mūdi despectionē. que oia pfecte vtiq̄ da bis ei si cordis thuribulū sicut ipse tibi. sic tui/ ipse sibi largiflua dilectōe dabis sic ipe p̄roū. xxiij. postulat dicens. Fili p̄rebe mihi cor tuū. Sufficit enim accipitri volanti si cor habeat sue p̄rede. Sic sufficit christo solū hois habere cor p q̄ acq̄rendo volauit de celo in ȳginis vterū de vtero in p̄sepium. de p̄sepio in patibulū. de cruce in sepulchrū necnō ad infernuz. de inferno in resurrectōis gloriā: demūq̄ ad dexteraz p̄ris. Vide q̄t volatus fecerit vt cor hois possi deret. Cōiuratus demoniac⁹ a sctō q̄dam viro q̄d amplius bñ placitū esset deo rñdit noua luna. sol. ⁊ manubriuz rote. Et iterū adiurat⁹ q̄d hoc erat ait. Nōne luna noua habet figurā C O q̄q̄ figurat in sole? R. etiā nōne i rote manubrio significat? Tu g̃ reliqua pscrutare. Intellexit q̄q̄ vir scūs. q̄ erat cor. Hoc est p̄mū mysterium cordialis dilectōnis in q̄ dñs expostulat cor nostrū sicut suū ipse nobis donauit.

Articulus. II. de triplici ꝓcessu deuote orationis ad impetranduz dilectionis donum.

Secundū mysteriū est cordialis orōnis. impetrāda est gr̄a diuie dilectōis dicēte dño Lu. xj. Petite ⁊ accipietis querite ⁊ inuenietis pulsate ⁊ apiet vobis. Talis nāq̄ oratio triplicez debet hr̄e pcessū. Primo enim debet esse a nobis multiplicata. scōo a christo p̄sentata. tertio a deo acceptata.

Qz debet populus totus orare ad deum p dilectionis gratia acquirenda. Caplm. I.

Primo nanq̄ debet esse a nobis omnibus multiplicata. Licet eñ oratio sit solū meritoria quo ad iustos: tñ est etiaz impetratiua quo ad malos. Quapropter ⁊ iusti ⁊ etiā pctōres debēt p hac cōuersiōis gr̄a impetrāda dño iesu christo porrigere p̄ces suas: vt verificet q̄ subinfert merito. Et data sūt ei incensa multa. Quid autē p incēsum nisi deuote orationes intelligunt. Un psal. Dirigat oratō mea sicut incēsum in cōspectu tuo? Igit quilibet vestrū vel vestri filij atq̄ filie cunctusq̄ populus vniuerse ciuitatis saltē p tpe quo hic p nunciabimus ȳbū dei. dicat quolibet die tres pater nr̄ ⁊ tres aue maria adminus: vt dñs dirigat vocē meā in ȳbo suo ad gloriā suā ⁊ aiarum salutē. Insup vt moueat corda nr̄a ad suū timorē pariter ⁊ amorē. q̄z teste psal. Nisi dñs edificauerit domū in vanum laborauerūt. ⁊c. Flectetur enim dñs ad pias p̄reces multipli/catisq̄ intercessorib⁹ gratiā largietur: sic adimpleatur quod dictū est ⁊ data sunt ei incensa multa.

De origine charitatis seu diui. amo.

Qp̄ p meritum christi orōnes populi corā dño deo p̄sentant. Ca. II.

Secūdo oratio debet esse p̄sentata deo. Sicut enim incēsum anteqū aproximet igni quasi mortuū aparet igneqū cōtactus quasi spūale fit ⁊ in altū ascēdit sic meritū orationū nr̄arū quasi mortuū est. nihilq; valet nisi dilectōes illius igne qua xp̄s p nobis meruit in thuribulo cordis eius viuificet. Tunc nanq; orōnes nr̄e cum spū dei ascendūt: cū suffragāte merito christi deo p̄ri in eius noīe offerunt. Ideo ecclia sancta cuius orōnes minime a deo repellunt oēs suas preces in iesu christi noīe cōcludit dicēs. p dñm nostrū iesum xp̄m filiū tuū. Sicut enim ad oia impetrāda nos docuit ⁊ dñs iesus christus. Joh. xj. Si q̄d petieritis p̄rem in noīe meo dabit vobis. Et hoc est qđ subiūgit Joh. vt daret de orōnibus sctōrū oīus sup altare aureū qđ est añ thronū dei. Nō em̄ ait vt daret orōnes scōr̄ sed vt daret de orōnibus sctōr̄. eo q; nō oīs orōnes sctōr̄ repsentet christus deo p̄ri. cum aliq̄ petant qđ neq; petendū est. Sicut ptz in paulo q̄. ij. Corin. xij. petīt a se carnis stimulū amoueri Cui merito dictū est. Sufficit tibi gratia mea in qua est salus cū christus nequaq; repūter p̄ri nisi orōnes que ptinent ad salutē. Notanter etiā dicit sanctor̄ oīus nō q; sicut supra dictū est nō sint impetratiue orōnes malor̄: ⁊ vt notet q̄to sint p̄stantiores iustor̄ orōes q̄ pctōr̄. simulq; vt monstret q̄tū preces ⁊ merita btōr̄ apud christū desideria nr̄a iuuent. Inter hos oēs p̄cellētior ⁊ ad impetrandū efficatior est gloriosissima virgo maria mr̄ dei. In cuius mysteria. iij. Regū. ij. dixit salomon ad mr̄em suā. i. christus ad xp̄ginē pete mr̄ mea: neq; enim fas est vt auertā faciē meā. Ideo merito ei iputare possemus si nollet cuz placere nobis. sed vere sperādum est in orōnib⁹ suis alior̄q; sctōr̄ oīus teste bernardo q̄ait. Securū habes homo accessum ad deū. ibi habes mr̄ez ante filiū. filiū ante patrē. Pater oñdit filio pectus ⁊ vbera: filiⁱ ostendit p̄ri latus suū ⁊ vulnera. nulla g̃ porerit esse repulsa: vbi sunt tot charitatis insignia Hoc est dare de orōnibus sanctor̄ oīus sup altare aureū qđ est ante thronū dei: quia merito passionis christi quā in corpore suo nobis pertulit sup lignuz: orationes nostre acceptabiles fiunt deo.

Per meritū christi orationes nostre fiunt acceptabiles coram deo.

Capitulum. III.

Tertio oratio nostra debz esse deo acceptа: ⁊ hoc est qđ Joh. subdit. Et ascēdit fumus incensor̄ de orōnib⁹ sctōr̄ de manu angeli corā deo. Lachrymose em̄ orōnis deuotio p christi meditationē a deo exaudiri meret cū solū p meritū christi fit acceptabilis deo p̄ri Hec est em̄ angeli manus gratificātis corā oīpces nr̄as q; sine meritis eius nihil valēt. Vñ Joh. xv. dñs ait. Sine me nihil potestis facere. Ideo j. Joh. ij. dictū est. Si q̄s peccauerit aduocatū habem⁹ apud p̄rem iesuz xp̄m iustū et ipse est ꝓpiatio p pctis nr̄is: nō solū p peccatis nr̄is. sed etiā ꝓpctis totius mūdi. Recollectio. His tribus orōnū nr̄arū p̄cessib⁹ iam p̄tactis merent deuoti ⁊ supplices a deo optatā gr̄am impetrare. Qz sicut orōnes nr̄e vt dictū est p merita christi corā deo gratificant: sic ⁊ ꝓpiatio dei p̄ris p magnā dilectōis ip̄i⁹ mediatoris in nos diffundit vel refundit. Jō merito subinfert. Et accepit angelus thuribulum in manu ⁊ ipleuit illud de igne altar⁹. Im pleuit qñ sue passionis meritū cum imenso sue dilectōis ardore pfecit: sicut ad Eph. v. dicit. Christus dilexit ecclesiaz ⁊ semetip̄m tradidit p ea: vt illā sanctificaret. Tunc aūt illā misit in terrā qñ vt dr̄ Act. ij. Factus est repēte sonus de celo tanq; aduenientis spūs vehemētis: ⁊ repleuit totā domū vbi erant sedētes. Porro q; quotidie ecclesiā suā renouat spūalib⁹ bonis ꝫ noua demonū argumēta: ideo nouū ignē i terram mittit cum feruorē ardētis deuotōis ⁊ ardorem zelātis dilectōis p̄ris ⁊ p̄dicatorib⁹ tribuit. Vñ supra dñs ait. Ignez veni mittere in terrā ⁊c. Hunc etiā ignē in terrā mittit cū ecclesiam in nouis corruptōib⁹ vitior̄ ab hui⁹ visitantis dilectōis q̄ticipatōe nō destituit sicut Beat. vl̄. ab eo p̄missū est. Ego vobiscū sū p gr̄am oībus diebus vsq; ad cōsūmationē seculi. Ad donū his tribus largiri dignet nob⁹ vt verificet qđ ad Ro. v. dr̄. Charitas dei diffusa ē in cordib⁹ nr̄is p spiritū sanctū q̄ datus est nob⁹ qui vere fit fructus cordialis vr̄e orōis de quo fuit p̄sens secundū mysteriū.

Articulus. III. de tribus generibus hominū: qui a mundi dilectōe ad dei amorem cōuertunt.

Et tertiū mysteriū est cordialis cōuersionis Tria sunt genera pctōr̄. Quidā sunt naturali sensu acuti ⁊ p̄spicaces. Quidā sunt cōsanguinei ⁊ dulces: sed in peccatis fragiles. Quidam vero cōditōe siue culpa duri ⁊ ptinaces. Iterum aduertendū q; verbū dei iuxta naturā solis ꝫm Aug⁹. iij. de doc. chri. habet mētes illuminare. delectari. ⁊ flectere. Illuminat rōnem allicit volūtatē. flectit q; facultatē. Propterea discretus ⁊ vtilis p̄dicator sepe vtetur rōnib⁹ ad intelligētes illuminandū auctib⁹ ad ꝓditionis tractabiliorīs auditores alliciendus: et re-

prehēsionibus ad duriores aias flectēdū ⁊ cō/
terendū. Hinc est q̄ pctōres tripl̄r cōuertunt̄
ad ꝙbū dei. Quidā p cognitōez culpe fetētis.
q̄dā p dilectionē diuine mie alliciētis: q̄dā ꝙo
p timorationē diuine iusticie flagellātis Et de
his subiungit̄ p ordinē a ioāne.

Quidā ꝙuertunt̄ ad dei dilectionem ex intellectu ⁊ pspicaci nobilitate. Capl̄m. I.

Primo q̄dam cōuertunt̄ p cognitionē
culpe fetentis. Cū enī mens illumiat̄:
p verbū dei ⁊ intelligit culpas suas: naturaliť
multoq̄ amplius p gr̄am horret ⁊ fugit eas. sī
cut ex natura fortiusq̄ per gr̄am q̄libet appetit
bonū. Unī Hiere. ij. Vide qm̄ malū est ⁊ amā-
rum te dereliq̄sse dn̄m deū Tales illumiatōes
fulgura hic a ioāne merito nūcupant̄. Unī sub
dit̄. Et facta sunt fulgura. i. diuine illumiatōes
sine q̄bus ꝙbū salutis hoies nō cōprehēdunt:
sicut psal. testat̄. Alluxerūt fulgura ei⁹ orbi ter
re. vidit ⁊ cōmota est terra. i. hoies terreni q̄ sī/
cut terra sunt frigidi graues ⁊ ceci. q̄ tales ma
licias mens illumiata ⁊ pscientia amaricata ab-
horret. Unī Hiere. ij. Arguet te malicia tua: et
auersio tua increpabit te. s. ppter fulgura a deo
missa. Hec fulgura irradiāt mentē seu itellectū
vt homo cog̃scat pctōz suoz multitudinē ma/
gnitudinē turpitudinē ⁊ ingratitudinē. intelli-
gatq̄ se gr̄a p̄uatū culpe ꝭbiugatū. aie pulchri
tudine deformatū regno glorie p̄uatū ⁊ eter-
nis cruciatibus obligatū.

Quidā ꝙuertunt̄ ad dei dilectionē p dulcedinē sue ꝙditōis. Ca. II.

Secūdi q̄dem ꝙuertunt̄ p dilectionē di
uine mie alicietis. Vocat dn̄s dulcit̄
pctōres ⁊ allicit aias ad se reūti volen-
tes multiplicibusq̄ blādicijs inuitat eas: ⁊ hec
dicunt̄ voces a vocādo dicte. Unī psal. Deus
deoz dn̄s locut⁹ est ⁊ vocauit terrā. Quā Hie
re. xxij. attētā facit dicēs. Terra terra terra au
di sermonē dn̄i. q̄ dicit. Cant̄. vj. Reūtere reū
tere vt intueamur te. Clamatq̄ di. O aia mea
dilecta brachijs in cruce expānsis benignissime
te expecto vlcisci dissilo a mītis picuť libero: re
uertere cū gaudent̄ te suscipio oēm offensaz re-
mitto. gr̄am liberaliter tibi dono. ⁊ datā mul-
tiplico. multiplicatā cōseruabo. cōseruatāq̄ in
eternū remunerabo. Ideo vt dicit Hiere. xxxj
In charitate ꝑpetua dilexi te: iō artaxi te mise
rans tui. Ergo vt dicit Esa. lv. dereliq̄t ipius
vlam suā. ⁊ vir iniquus cogitatōes suas: ⁊ re/
uertat̄ ad dn̄m ⁊ miserebit̄ eius: qm̄ mītus est
ad ignoscendum. Unī psal. Misericordia dn̄i plena
est terra q̄ miseratōes eius sup opa opera eius
vt idem ait. Hec vtiq̄ sunt diuine voces animas
ad se dulciter reuocātes. Unde Ysaie. l. Quis
ambulauit in tenebris ⁊ nō est lumen et speret
in nomine domini.

Quidā conuertunt̄ ad dei dilectionē p reprehensiōes ⁊ cōminatōes. Capl̄m. III.

Tertij ꝙuertunt̄ p timorationē diuine
iusticie flagellātis ⁊ punietis. Quidā
nanq̄ sunt sceleribus inuoluti iniq̄tatibus ob/
stinati. ⁊ puersitatib⁹ indurati. insensibiles ef/
fecti: ⁊ excecati q̄ nec rōnibus nec inspiratōib⁹
illuminant̄: nec insup psuasionib⁹ nec bñficijs
attrahunt̄ Quapropter necessariū est q̄ increpationib⁹ clamoribus cōminatiōib⁹ ⁊ rectoribus
cōterant̄. Hec aūt ⁊ cōsimilia a ioāne tonitrua
nuncupant̄ eo q̄ tonitrua terrere faciūt: vī ad
se redeant pctōres. Ecclesia. xxxiij. scriptū est.
Vox tonitrui tui verberauit terrā. i. aias in ter
renis affectib⁹ inuolutas. Et. i. Regū. ij. addi-
tum est dn̄m formidabūt aduersarij eius: ⁊ sup
ipsos in celis tonabit. Ecce terror iusticie. dei.
Recollectio. His igiť tribus exhortatōi
bus quasi p fulgura voces ⁊ tonitrua pctōrum
anime ꝙuertant̄. Et hic est terremotus de quo
ioānes subdit. Et terremotus magnus factus
est. In terremotu nanq̄ terra ascēdit. demū q̄
quiescit. Hic cum anime cōuertunt̄ ascendūt p
amorē diuine miscōie. ⁊ descēdūt p timorē di-
uine iusticie. nec frāgunt̄ pusillanimitate in de
speratōez: nec elatōe in p̄sūptionē. Talis ꝑ/s
dicere pōt cuz psal. Saluū me fecit. s. p̄dicatio
ꝙbi dei a pusillanimitate spūs que ducit in de
spationē: ⁊ a tempestate q̄ ducit i p̄sūptionē
Nam sicut tēpestas i mari naues subūtit ⁊ im-
petit ne ad portū venire possint: sic p̄sūptio fa/
cit aias spūaliť trāsformari ⁊ naufragari. Qui
ġ non p̄sumit nec desperat necessario sequit̄ q̄
bñ sperat: ⁊ hec est post terremotū quies. Unī
psal. Terra tremuit. s. amādo miscōiam ⁊ timē
do iusticiā: ⁊ q̄uit p spem veraz: cū exurgeret
in iudicio deus. i. cū a pctōrib⁹ recognoscit̄ de/
us iudicare penitētib⁹ dando veniā. ipenitēti/
bus ꝙo seuerā iusticiā. Et video iaz incipe ter
remotū Unī psal. Terra mota ē eteni celi distil
lauerūt. s. p inspirantē illumiationē a deo factā
q̄ a facie dei synai. i. a cognitōe sui ipsius. Sy/
nai aūt interp̄tat̄ amphoza oiuz iniq̄tatū ⁊ tē/
ptationū. a facie dei isr̄l. i. a cognitiōe dei. Isr̄l
interp̄tat̄ vir videns deū. O clemētissime deus
O sūma benignitas saluatoris. O infinita bo-
nitas sūmi dei. Cōmouisti iam q̄si terrā ⁊ ꝙtur
basti eam: sana ꝙtritōes eius q̄ cōmota est sic
ait psal. Et idem alibi rōnē oñdit di. Alluxer̄t
chozuscatōes tue orbi tre: cōmota est ⁊ ꝙtremu
it terra. Et alibi. Cōmota est. s. p ꝙterētē timo

Declaratio epl'e pau. de laudib' chari.

rem ⁊ cõtremuit terra per cõfundentẽ tremorẽ fundamẽta mõtiuz .s. supbie luxurie ⁊ auaricie ꝓturbata sunt .s. p adnihilantẽ amorẽ. Ecce iã vtiqz terremotus magnus futur' esse ꝓnũciat quẽ in hac q̃dragesima sentire ⁊ expiri p verã ꝙuersionẽ nos faciat fons ⁊ origo veri amoris dñs nr̃ ihesus xp̃s. Qui cum p̃re ⁊c̃.

Dñica in quinquagesima infra diem declaratio epl'e pauli de laudibus charitatis.

Sermo. II.

ASTITIT regina a dextris tuis in vestitu deaurato circũdata varietate psal. xliij. bñplacita oris mei faciat sibi diuina charitas regina ꝙtutũ. dña grarũ: ⁊ ip̃eratrix oiuz bonoꝝ. Ipsa illuminet intellectũ. inflãmet affectũ. dirigat stilũ. ⁊ de sua dulcedine inspergat eloquiũ meũ. vt aliq̃d saltẽ balbuciendo fari possim de laudib' eius. Libet cõsiderare ꝓpõam ad deũ de ipsa charitate loquẽtem ⁊ illã mira laude extollentẽ cuz ait. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato ⁊c̃. In q̃bus ꝙbis cum cõcordia apl'i .j. Cor. xiij. ꝙsidero q̃ tria mysteria de charitatis laude denotant. Primo ostendit charitatis necessitas .scõ charitatis varietas .ibi circũdata varietate. tertio charitatis durabilitas. ibi in vestitu deaurato.

Articulus p̃mus de charitatis necessitate. ⁊ q̃ eloq̃ntia. scia ⁊ ꝓtuosa vita absq̃ charitate in hoĩe eẽ nõ p̃nt

Primũ mysteriũ est de charitatis necessitate. ideo psal. ait. Astitit regina ⁊c̃. Astare enim seruiẽtiũ est iõ dr̃ q̃ charitas astat deo: q̃ pmptũ reddit hoiem ad seruitiũ dei. Regina etiã dicta est charitas q̃ est vniũsalis ꝙtus inq̃tuz est forma ceterarũ ꝙtutũ. ⁊ etiã est ꝙtus particularis atq̃ ceterarũ ꝙtutũ regina: q̃ cuilibet earũ imperat opari q̃ sibi placet. Subdit q̃z a dextris tuis o deus .i. in potioꝝ bonis. vel a dextris dicit stare: q̃ eis q̃ in die iudicij reperient stare a dextris .i. in charitate dicet. Venite bñdicti p̃ris mei possidete regnũ paratuz vobis a cõstitutõe mũdi. Et hec est charitatis necessitas. Vñ apl's in p̃ma parte epl'e hodierne ait. Si linguis hoiuz loquar ⁊ angeloꝝ ⁊c̃. Ad hoc intelligentiã aduertẽdũ est q̃ tria sũt que solent maxime estimari ⁊ credit a pleriscq̃ q̃ illa hñtes quasi habeãt charitatẽ. Primuz est facũda eloquẽtia. secũdũ est magna sciẽtia: tertiũ ꝙo est sãcta vita. p̃mũ ptinet ad p̃monẽ: scm̃ ad cognitionẽ. tertiũ ꝙo ad opationẽ.

Quod eloquentia magna sine charitate ad salutẽ nõ ꝓdest.

Cap. I.

Primũ q̃dem q̃ solet in magna reputatione haberi est facũda eloquẽtia. que nõ põt sine charitate haberi. Tria enim maxime necessaria sunt ad eloquentiã .s. q̃ homo loquat clare. breuit ⁊ ornate. Clare vt auditoris intelligẽtia dicta capiat. breuit vt eius memoria audita retineat: ornate q̃o. vt voluntati q̃ dictũ est placeat. In duob' enim talis eloquẽtia excitari põt loquẽdo. p̃mo naturaliter scõo spũaliter. Primo naturaliter. vñ apl's ait Si linguis hoiuz loquar. i. si loquar p̃m sensibilẽ rõnem dicẽdi de his que sensu ⁊ exp̃imẽto humano capi possunt. Secundo spũaliter et de hoc dicit ⁊ angelorum. id est si loquar de his que nõ sensu humano vel exp̃imento sed solo intellectu ⁊ fide ꝓcipi possunt sicut loqui allegorice vel anagorice. Charitatẽ aũt non habeam .s. que gratificat animã ⁊ qua põt carere etiã homo talibus linguis: factus suz velut es sonans aut cymbalũ tinniẽs. Possunt aũt hec duo duobus respondere p̃dictis. Nam sonus eris qui grossior est lingua hois. cymbalq̃ est sublimior vel subtilior manifeste apparet lingue angelice adaptanda. Apta quippe similitudo horũ instrumentoꝝ ad ipsam rem in q̃ cõsideranda sunt. Nam hec instrumẽta. Primo sine impulsu sonant. scõo aures audiẽtiũ mulcẽt tertio se dum pulsant cõsumũt. Sic nanq̃ huiusmodi eloquẽtes non p se sed ꝙtute spũs sancti p̃ferũt supple vtilia: ex quo crescit pulsatõis gloria que deus est. atq̃ plurimi ex eis suscipiunt fructũ ⁊ tñ exinde dicẽtis si absq̃ charitate est sequit detrimentũ sicut tali. Lu. xix. dñs ait. De ore tuo te iudico serue nequã.

Absq̃ charitate sciẽtia magna nõ ꝓdest.

Cap'm. II.

Quadruplex est scientia seu noticia rerum. Prima est euentuũ seu casuũ futuroꝝ. scõa est cognitõ mysterioꝝ. tertia est artium liberaliũ. quarta est cognitio diuinoruz. Prima est cognitio euentuũ seu casuũ futuroꝝ. Vñ apl's subdit ⁊ si habuero pphetiã q̃ est donũ cognitõis supra facultatẽ humanã. ⁊ hanc habuerũt etiã alĩq̃ mali sicut balaã. Nu. xxiij. et. xxiiij. et de saul .j. Reg. xiij. vbi scr̃tuz est q̃ lictores missi a saul vt caperẽt dauid pphuerũt pphauit etiã cayphas Joh. xi. Secũda est cognitio mysterioꝝ. vñ addit apl's ⁊ noueꝝ rim mysteria oĩa. i. occulta veteris ⁊ noui testamenti. sicut etiã nouit iudas. Diabolus etiam noscit multa mysteria sicut Ezechie. vbi dictũ est ei. Oñe secretũ nõ est absconditũ a te vnde demones .s. sciẽtes interp̃tant. Tertia est cognitio artiũ liberaliũ siue theologie atq̃ scientia vtriusq̃ iuris que sunt in ptãte nostre cogni

Declaratio epl'e pau. de laudib⁹ chari.

tionis: ⁊ de hac subdit oēm scientiā. Hanc habuerūt pharisei ⁊ scribe. q̄bus Lu. xj. dñs ait. Ue vob legisp̄itis q̄ tulistis clauē scie ip̄i nō introistis. ⁊ eos qui introib̄ant p̄hibuistis. In li. q̄ ꝓfeʒ. fcitat Aug⁹. q cū vitā bti anthonij audisset ait. Heu indocti rapiūt celū: ⁊ nos cū doctrinis demergimur ad infernū. Nā si scīa btm̄ faceret sicut ex p̄cedētib⁹ patet: demões btissimi essent. Jō Aug⁹. admonet dicens. Si non potes sacre scripture legere volumia omia teneas charitatez: q̄ in hac habes ⁊ qđ latet ⁊ qđ patet. Quarta est cognitio diuinoꝝ: ⁊ de hac subdit. ⁊ habuero oēm fidē. id est. de oīni re credēda ad necessitatē salutis. ⁊ ita p̄fectaz vt mōtes transferā ad lr̄am: vel demones supbos qui per montes significant virtute fidei a patientibus expellā seu trāsferā graues mōtes tem ptationū. Charitatē aūt si nō habuero nihil sū id est nihil ad meritū mihi p̄dest. ac si nihil essem. Q aūt ex fide trāsferant mōtes p̄misit dom̄in⁹. Mat. xvij. dicens. Si habueritis fidem sicut granū synapis dicetis mōti huic trāsi hic et transibit: sed hoc sine charitate fieri p̄ōt. Solum aūt fidei attribuit miraculoꝝ opus p̄pter oīpotentiā eius. Miracula etiā sunt potentie ostensiua ⁊ qm̄ fides eleuat aiaz supra posse nature: merito datur ei posse supra naturā. Talis igit sine charitate fides trāsfert mōtes de merito nō cōdigni sed cōgrui si forte hoc exigit vtilitas populi.

Non valet ad salutē sine charitate etiā vita iusta. Ca. iij.

Q Ertiū insuper qđ maximū estimat est sancta vita. In duob⁹ solet apparere vita iustoꝝ. p̄imo in bñ facere. secūdo in mala pati. Primo in q̄ consistit sanctitas vite in bene facere in quo singularissimū existimat distributio omniū .p. p̄riarū facultatū in paupeꝝ cibos: q̄ charitas ad oia valet. j. Timoth. iiij. qđ tm̄ etiā sine charitate fieri potest. ⁊ de hoc apl's ait. Et si distribuero in cibos paupeꝝ omnes facultates meas. In quib⁹ ꝓbis quattuoꝝ conditōes p̄fecte elemosyne demonstrant. Prima ē cautela secūda est necessitas. tertia ē largitas seu liberalitas. quarta est p̄prietas. Prima in q̄ ē cautela: scilicet ex parte dantis: ⁊ de hoc dicit et si distribuero. Unde glo. hec cautela elemosyne denotatur vt non vni sed multis detur. scz ad hoc vt pluribus p̄osit. Unde p̄s. ait. Dispersit dedit pauperib⁹ et .ij. Corinth. ix. Qui seminat in bñdictōib⁹. id est. dat elemosynā multis qui illum actualiter benedicūt: de benedictionibus ⁊ metet. scz gratie charitatis ⁊ regnū eterne felicitatis Semen enim non tm̄ p̄ojcitur i vno loco q̄ marcesceret ⁊ sic fructū nō faceret.

Secōo requirit necessitas ex parte eius cui datur. ⁊ ō hoc subdit. In cibos paupeꝝ glo. i. necessaria paupertū non diuitū qui tibi reddāt. Unde Luce. xiiij. Cū facis p̄iuiū voca pauperes debiles claudos cecos ⁊ btūs eris: quia nō hñt vnde retribuāt tibi. Tertio req̄rit liberalitas seu largitas. pinde subdit oēs facultates. Uñ Tob. iiij. Si multū tibi fuerit abundanter tribue. si exiguū illō libēter impartiri stude. Quarto req̄rit p̄prietas ⁊ de hoc subiūgit meas. Unde Thob. iiij. De tua substantia fac elemosynā. Et illud Prouer. iij. Honora deū de tua suba. Nā grauius malū ē male ablata q̄ certa sunt nō creditori reddere sed paupib⁹ dispēsare q̄ illa impie auferre: q̄ sic distribuēdo hō sponte impotentē se reddit ad satisfaciendū Unde dr. Eccl. xxx. iiij. Qui offert sacrificiū ō suba paupis: q̄si q̄ victimat filiū in p̄spectu patris sui. Secūdo p̄sistit excellētia vite in malapati. ⁊ de subdit. Et si tradidero coꝛp⁹ meuz quasi dicat. nō tm̄ mea sed semeip̄m detrimentū faciā p̄pter deū ita vt ardeā .s. sicut fecit btūs laurēti⁹ martyr. si charitatez nō habuero nihil mihi p̄dest. Proinde Lu. xxj. de vidua offerēte duo minuta ait glo. Nō pēsat dñs q̄tuz: sed ex q̄to amore offert ei bonis operis mun⁹. nā licet nob videat q mun⁹ boni opis illi offeramus ex charitate tm̄ hoc nob incertū est: aliter falsa eēt sīnia scripture dicentis Eccl. ix. Nescit hō an amore vel odio dign⁹ sit. nec arguit certitudinaliter q hō in charitate sit etiā si trade ret ignī coꝛpus suū iuxta apl'i sensum. Rō autē huius est: q̄ ꝑm Bonauen. in. ij. di. q. ij. q̄q̄ p̄pter tenebras obcecatiōis synderesis i aimo impedit ne. s. remurmuret malū p eo q maluz credit esse bonū ⁊ ecōtra sicut in hereticis p̄z. Nam morientes p̄fidia et impietate erroris sui se mori credūt p fidei pietate: p̄p̄ hoc non sentiūt remoꝛsū i p̄scia sua: ꝑ magis qōdā gaudiū aridū ⁊ vanū. Ꝙz h̄ admirandū vt q̄ ē qđ idē Bonauē. testat in illūiationib⁹ suis: tales nunq̄ miracula opent nr. eo q deus nollet esse testis impietatis eoꝝ.

Articul⁹ .ij. de quindecim gradib⁹ ⁊ p̄fectib⁹ charitatis q̄ mira varietate circūdāt ⁊ oꝛnāt diuinā charitatē.

Secundū mysteriū est de charitatis varietate q̄ ppba s̄bdit circūdata varietate. Quindecim q̄dem sunt ḡdate varietates: p q̄s ostendit apl's charitatē excellentioꝛem alīs donis. Alia em̄ dona absq̄ charitate ad meritum p̄ficere nō p̄nt. charitas vo p̄ficit p scipam: ⁊ h̄ p quindecim gradus. Proficit em̄ per arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris. p̄imo p̄ficit in malis. scdo p̄ficit in bonis. Primo q̄dem proficit in malis: et hoc per decem gradus de quibus

ꝑmo ponamus ꝺnqꝯ.

Vider quinqꝯ gradus charitas i malis ꝓficere cõꝓbaꝯ Ca. I.

PRimo eñ charitas ꝓficit in malis ⁊ hoc ꝑmo ꝑ ꝺnqꝯ gradus. Prim⁹ ḡ dus ē patia. scõs benignitas. terti⁹ electio boni alteri⁹. q̃rt⁹ intentio recta. ꝺnt⁹ hũiliatio de bonis. Primus ḡdus est patiẽtia qz charitas patiẽs ē. s. q̃tũ ad habitũ patiẽtie in aĩa. ⁊ iõ nõ deficĩ aduersis. Prꝛo inde Jaco. j. ait. Patiẽtia op⁹ ꝓfectũ habz Sicut eñ ꝓcussũ aurꝯ dilatat: sic in aduersis ꝑssa charitas augeꝯ. Hinc ꝓpha ait Jn tribulatõe dilatasti mihi. Et itꝯ idem inꝺt. Dũ supbit impius. s. pseqndo incẽdit paup. s. ardẽtius diligẽdo. Jn tribus eñ hõ põt offendi. Prꝛo in cruciatu cꝛpali. Audistis qz dictũ ē inꝺt dñs Quat. v. oculũ ꝓ oculo dentẽ ꝓ dente. Ego aũt dico vob nõ resistere malo. sed si qs te pcussit i dexterã maxillam ꝑbe ei ⁊ alterã. Scõo offendit hõ in re tpali: ⁊ de hoc dñs subdit Et ei q̃ vult tecũ iudicio ꝓtendere ⁊ tunicã tuã tollẽ: dimitte ei ⁊ pallium. Jnterlinearis. Tunica q̃dem ania est: quã si qs pdere voluerit dimitte ei et palliũ. i. cozp⁹ ei ad martyriũ ꝑbe. Et itꝯ glla Jnt linear aĩt. Nõ solũ tunicã sine altrication sed etiã temetipm ꝑbe ei. Tertio in angaria spũali ⁊ de hoc dñs addit. Et quicũ qꝯ te angariauerit mille passus vade cum eo. s. alia duo milia. Jnterlinearis. i. tã pedib⁹ q̃ aio sis paratus mille passus ſm glo. hoc est iter sabbati q̃si dicat. si hoc nõ est ꝓtra sabbatũ pectoris angarias suscipe. vel in millenario perfectionẽ spiritualem significat que in impletione huius precepti clarius demõstratur. vade iquit alia duo milia. i. patienter feras si amplius te ire necesse est. cum millenarius pfectiõis sit nũerus. Jn trib⁹ siquidem millenarijs mystice indicari põt q⁹ in trib⁹ perfectio patiẽtie compꝛobaꝯ. s. in cozde rõne ⁊ volũtate qõ significattur p alia duo millenaria. Job. j. Erãt ei tria milia camelorꝯ. Camelus vngulam scindit: quia discretio ad onera voluntarie se submittit ⁊ in hoc ē opatio ⁊ voluntas. Secũdus gradus est benignitas. vnde subditur. Et benigna est: quia iniurias non rependit. Unde Grego. ait. Vera patiẽtia est: que ipsum amat quẽ portat. Nam tolerare ⁊ odisse non est virtus sed velamen virtutis seu furoꝛis. ſm eñ glo. tãgit apl's hic duas põcipuas virtutes. s. patiẽtiam ⁊ benignitatẽ: qz hec sunt põcipua arma militie christi. Nã patientia mala illata a ꝓximis equanimiꝯ portat. ⁊ benignitas bona sua ꝓximis delectabiliꝯ administrat. prima est sicut clypeus. scõa vero sicut gladius. Quens quipe sctõꝝ munita patientie clypeo ⁊ accincta amoꝛis gladio ad mala ferenda sumit foꝛtitudinẽ: ⁊ ad bona repenꝺenda benignitatem. Et sicut non est armatus coꝛpaliꝯ qui sumit clypeum ⁊ dimittit gladiuꝫ vel ecõtra: sic spũaliꝯ nõ est bene armat⁹ qui simul ista duo nõ habet. Charitas igiꝯ benigna est quasi bene ignita. s. i reuelãdo miseroꝝ aliorũ pauptatẽ ad hec hoꝛtaꝯ apl̃us ad Eph. iiij. Estote inuicẽ benigni glo. i. largi de facultatibus vr̃is ⁊ b̃ maxie vos pseqntib⁹. sic Quat v. dñs ait. Diligite iimicos vr̃os bñ facite his q̃ vos oderũt ⁊ oꝛate p pseqntib⁹ ⁊ calũnianti bus vos vt sitis filij pr̃is vr̃i q̃ in celis ē q̃ solez oꝛiri facit sup bonos ⁊ malos ⁊ pluit sup iustos ⁊ iniustos. Tertiꝰ gradus est electio boni alteri⁹: ⁊ de hoc subdit. Charitas nõ emulatur. glo. i. nõ inuidet: qz eã aliena felicitas nõ cõtristat sed alienũ bonum diligit tanqꝯ suum Hinc apl̃us ad Gal. vj. hoꝛtaꝯ dicens. Nõ efficiamur inanis gl̃ie cupidi inuicẽ poucãtes inuicẽ inuidẽtes. Uñ ꝓpha. Particeps sum ego oium timentiũ te: ⁊ custodiẽtiũ mãdata tua. Uñ augꝰ Tolle inuidiã ⁊ tuũ est qõ habeo. Quartus ḡdus ē intẽtio recta: ⁊ de hac subdit ñ agit ꝓperam. i. puerse. s. ne bona fiant põstando impedimentũ. Uñ Eccl. vij. Noli facere mala ⁊ nõ apꝓhendunt te. vel non agit ꝓperã. i. rõem operi non deformat sed etiam dirigit ad finẽ qui deꝰ est. Hic siquidem dexter oculus qui semꝑ dilectum respicere habet: quia vbi amoꝛ ibi oculus Unde Cant. iiij. Vulneraſti coꝛ meum in vno oculoꝝ tuoꝝ ictu. i. in dilectiõe: aliꝰ est oculus cognitiõis. Quintꝰ gradus est hũiliatio de bonis: ⁊ de hoc subdit non inflatur. id ē. de habito bono nõ extolliꝯ. Nam sicut j. Coꝝ. viij. apl̃s ait. scientia inflat charitas edificat. Et iterũ. v. c. ꝓtra quosdã inquit ⁊ vos inflati estis: de talibus inflatꝰ erat ille ꝓtra quẽ dñs Apoc. iij. ait. Et dicis quia diues sum ⁊ locupletatus ⁊ nulliꝰ egeo ⁊ nescis qz tu es miser ⁊ miserabilis paup ⁊ cecus. Sed audi talium ꝺignã penã. Dicit eñ Sap. iiij. Diſrũpet illos deꝰ ifla tos sine voce ⁊ cõmouebit illos a fundamẽtis: ⁊ vsq; ad supmũ desolabuntur.

Vider alios quinqꝯ gradus etiaꝫ in malis charitas ꝓficere potest. Capitulum. II.

SEcũdo charitas ꝓficit etiã in malis p alios quinqꝯ gradus. Prꝛimus ē amoꝛ subiectõis. scõs studiũ cõis boni. tertius mãsuetudo. q̃rtus innocẽtia. ꝺnt⁹ doloꝛ ꝛ ꝓximi lapsu. Prim⁹ grad⁹ ē amoꝛ subiectõis ⁊ de h̃ subdit. nõ ē ambitiosa. s. de bono hñdo qz ꝑesse nõ nitit sed subesse. Hoc eñ admonet Eccus. vij. c. dicẽs. Noli q̃rere ab homie ducatũ: nec a rege cathedrã honoꝛis. Cõtra qõ agebat iasõ. de q̃ ꝛ. ij. Macha. iiij. q⁹ sup oẽs

ambiebat summũ sacerdotũ. Et. v. c. de eodem habet & ipe in lamẽtat⁹ & insepult⁹ abijcit a se pultura. nec pegrina vsus nec pprio sepulchro pticipãs. Secõs grad⁹ ẽ studiũ cõis boni: et de b addit. nõ qrit q̃ sua sũt glo. i. pprią: ꝫ multo⁹ qrit cõmoditatẽ. Sic apls. j. Cor. x. de seipo testat dicẽs Nõ qrẽs qđ mihi vtile sit ꝫ qđ multis vt salui fiant. vel nõ querit q̃ sua sunt. i. ablata sibi nõ repetit intellige ꝓtentiose. Dicit em dñs Lu. vj. Qui aufert q̃ tua sunt nõ repetas. Interlinearis. Nõ domũ nõ agrũ & gñaliter q̃cũq; pecuniã. vel nõ qrit q̃ sua sunt. s. cum scãdalo alio⁹ ꝑmi glo. Tertⁱ⁹ grad⁹ ẽ mansuetudo & ideo addit. Nõ irritat. & ppt iniuriã nõ puocat adꝺ̃ra eo q nõ hz apetitũ vindicãdi. imo vitupatõem ꝙuertit in refectionez. et plagas in medicinã. vñ Threñ. iij. Dabit percutienti se maxillã saturabit obpzobrijs. Itẽ Job xxxiiij. ait. Quis ẽ vir vt ẽ iob qui subsannationem bibit q̃si aquã? Proinde Eccl. vij. hortatur dicẽs. Ne sis velox ad irascendũ: q⁹ ira i sinu stulti requiescit. Et Jac. j. Ira em viri iusticiam dei nõ opat. Et ad Eph. iiij. Sol non occidat supra iracundiã vr̃az & hoc ad lr̃az: Vl̃ sol id ẽ rõ illumiosa nõ occidat supza iracundiã vestrã. i. supza vr̃am irascibilitatẽ. Quart⁹ gradus ẽ inocẽtia & ꝺ hoc subdit nõ cogitat malũ scz ꝑ studiũ mali. Vñ Esa. j. Auferte malũ cogitationũ vr̃az ab oculis meis. Vel non cogitat malũ. q⁹ eam siniſtre cogitatões nõ fedant.

Quintus gradus ẽ doloꝛ de ꝓximi lapsu: & de hoc dicit. Non gaudet sup iniq̃tatẽ sed potius dolet. Unde Prouer. xvij. Qui in ruina alterius letat non erit impunitus. Et Prou. xxiiij. admonet salomon. Cũ ceciderit inimic⁹ tuus ne gaudeas: & in ruina alterius nõ exultet coꝛ tuũ. Vñ Michee. vij. Ne leteris inimicia mea q⁹ cecidi: ꝙsurgam. Et sic patet q⁹ vt ꝺ⁹. j. de. iiij. Charitas opit multitudinẽ pctõꝝ.

Qꝛ ꝙ quinq; gradus charitas in bonis ꝓfectũ facit Cap. iij.

Tertio pficit charitas in bonis ꝙ quinq; vltimos grad⁹. Prim⁹ ẽ ꝙgratulatõ secũs sufferẽtia. tertius fides pfecta. q̃rtus est expectatio ꝑmissoꝝ. q̃ntus longanimitas. Prim⁹ est ꝙgtulatio. s. de alioꝝ pfectu & de b inq̃t. Cõgaudet aũt veritati. i. cognitiõi operũ iusticie vel verbis veritatis. q⁹ erroꝛib⁹ non excecat Hinc & Joh. ij. de se ait. Gauisus sum q⁹ inueni de filijs tuis ambulãtes in vtute

Secũs gradus est sufferẽtia. s. aduersoꝝ: q̃a eam pſecutões nõ frangũt. Vñ subdit. Omia suffert. vñ Cant. vlt. aque multe nõ potuerunt extinguere charitatez. Et ad Rho. viij. Quis nos sepabit a charitate xp̃i tribulatio angustia an ꝑsecutio an fames an nuditas an piculũ an gladi⁹? sicut scriptũ est. Quia ꝓpter te mortificamur tota die: estimati sum⁹ sicut oues occisionis. Tertius gradus ẽ pfecta fides: q⁹ eam pfidia non indurat. & de ꝫ addit. oia credit. s. q̃ veritas suadet glo. Nõ dicit oib⁹: q⁹ nõ oibus sed deo q̃ est veritas credit. Exemplũ ꝺ abzaã Gen. xv. Credidit abzaã deo & reputatũ est illi ad iusticiã. Nõ inq̃t dicit oibus credit q⁹ vt ꝺ⁹ Eccl. xix. Qui cito credit leuis ẽ coꝛde. Vñ. j. Joh. iiij. Nolite oi spũi credere. Uel oia credit q⁹ in eo quẽ diligim⁹ ex efficacia dilectiõis ꝙfidim⁹. & facilit credere inclinamur & bona de illo sentimus. Quart⁹ grad⁹ ẽ expectatio pmissoꝝ: q⁹ eaꝝ despatio nõ absoꝛbet sed ꝙtinue pficit sperãdo ꝓmissa summe bonitat⁹. ideo addit oia sperat. s. q̃ xp̃s pmisit. Hic ad Rho. v. dicit. Spes aũt nõ ꝙfundit: q⁹ charitas dei diffusa ẽ in coꝛdib⁹ nr̃is ꝑ spm̃ sctm̃ q̃ dat⁹ ẽ nobis Et itez Soph. iij. Sperabũt in nomie dñi reliquie israel: nõ facient iniq̃tatẽ nõ loquent mẽdacium. Magna q̃dez sperabat Job qui. xiij. de se ait. Etiã si occiderit me in ipo sperabo Qui⁹ tus gradus est longanimitas. Nam q⁹ impletio promissi summe bonitatis adhuc differt: nõ charitas pficit longanimit expectando Unꝺ subditur. oia sustinet. i. pmissa pacienter expectat et ꝑ nullam causaꝝ desistit ab inchoato bono. Proinde pbat Eccl. ij. dicens. Cõiunge re deo & sustine: vt crescat i nouissimo vita tua. Et itez ibidem subdit. Ue his q̃ pdiderunt sustinentiã: q⁹ pdiderũt coꝛonã quã dñs pmittit Apoc. ij. dicẽs. Esto fidelis vsq; ad mortẽ et dabo tibi coꝛonã vite. Sed aduertendũ ẽ q⁹ differũt hec tria. s. pati: sufferre. & sustinere. Nã cũ in pcedẽti. j. c. presentis articuli loq̃r apls de pfectu charitatis i malis inquit. Charitas patiens est. cũ vero insinuaret in pseti apl̃o pfectum charitatis in bonis dixit oia suffert. Ultimo vero hic cum sermonẽ facit de pfectu charitatis quo ad bonũ vberrimi finis subdit dicẽs omia sustinet. Hunc oꝛdinẽ sufficient⁹ seu ꝙuenient⁹ seruat Nam pati est ꝓpter respectu mali illate pene: sufferre est respectu difficultat⁹ et miserie iam ꝙtracte qua difficiles sum⁹ atq; laboꝛiosi ad opa virtuosa: sustinere aũt respectu absentie dilati boni. Conuenienter igitur respectu mali illati inquit charitas patiẽs est: respectu operũ virtuosoꝝ que laboꝛiosa sũt ait oia suffert. sed respectu summi boni crediti & sperati sed dilati inquit omnia sustinet. Et sic ex his patet pfectus charitatis ꝑ q̃ndecim gradus ꝙ quos ostendit charitatẽ esse excellentioꝛem ceteris bonis & donis: & q⁹ ꝑ se sufficiat vbi cetera sine ipsa sufficere mime possunt.

Articulus. iij. de charitatis duratione q⁹ nunq; habebit finem.

Declaratio epl'e pau. de laudib' chari.

Tertiū mysteriū est de charitatis durabilitate que q̄dem in auro insinuat a pp̄ba cū dicit: in vestitu deaurato. In vestitu inq̄t. i. in cōnexu z ornatu vtutū quaz oim forma charitas est. sicut patz. j. Timoth. j. Finis p̄cepti ē charitas qz oē p̄ceptū refert ad charitatē. Deaurato etiam addit: qz p̄ auz charitas designat. Naz sic̄ auz inf metalla: sic charitas inter oēs vtutes optima ē. Sed qz auz durabile: ideo charitas durabilitatez designat. Et de hac durabilitate apl's subdit. Charitas nunq̄z excidit. i. nec in p̄senti seculo finiet: nec in futuro. Nā licet q̄dam eius opa cessent vt pote laboriosa sicut sūt opa misericordie: nihilomin' interiora opa non cessabūt. Perficit em̄ durabilitate charitas. Vñ Esa. xxxj. Dixit dñs cui' ignis in sion: z caminus in hierlm. Permanēte igit' charitate i gloria paradysi cetera dona cessabūt Et h̄ mōstrare intendit apl's in epistole serie p̄sequenti vbi tria ostendit. Primo q̄ ibi nō p̄manebunt dona non necessaria. scdo. p̄hat hoc manifesta exē pla tertio dicit q̄ ibi etiam non p̄manebunt necessaria dona.

Qz dona nō necessaria ad salutē p̄manēte charitate in paradiso non permanebūt nec durabūt. Ca. I.

Primo oñdit apl's. q̄ in gloria p̄manente charitate nō p̄manebunt: nec durabūt ibi dona ad salutē nō necessaria: de quibus donis triplicē ponit differētiā. Primo ponit pphetiā. scdo liguas. tertio sciam. Primo dicit pphetias euacuari z de hoc dicit siue p̄phetie euacuabunt. Prophetie em̄ sūt noticie futuroz: q̄ p̄pter in gloria q̄n oia p̄terita erunt necessario euacuabunt. z licet pphetia sit de p̄teritis et p̄ntibus sicut etiā de futuris sicut prophetauit de his trib' temp'ib' moyses in libro Ben. tm̄ pphetia est de p̄teritis z p̄sentib' ignotis: z in gloria padisi oia nota erūt. ideo ibidez oēs pphetie euacuabūt. Scdo dicit liguas cessare. Unde subdit. siue ligue cessabūt Quid em̄ aliquid alieni dicet vbi omēs eadem intelliget ait glo. Vñ Hiere. xxxj. Nō docebit vir vltra p̄ximū suū z vir fratrē suum dicens cognosce deū. oēs eni cognoscent me a mimo vsq; ad maximū. Cessabūt igit' lingue in regno dei. scz q̄tum ad actū instruendi: qz oēs ibi eadem scient: non tm̄ q̄tum ad actū loquēdi. s. laudandi. qz erit ibi vocalis laus sicut dicit sup illud p̄s. Omis spūs laudet dñm. Et iterū. Beati q̄ habitant in domo tua dñe: in secula seculoz laudabūt te. Tertio dicit ibi sciam destrui. vñ subdit. Siue sciēcia destruet. Que modo p̄ speculū est: tūc erit p̄ ipam rem vt dicit glo. Scientia em̄ acq̄sita vel scientia que est donū q̄tū ad actū qui ē rōcinari vel q̄tū ad discursum q̄ imp̄fectionē dicūt vtiq; euacuāda est. Vñ Apoc. vl. Non egebūt lumie lucerne qm̄ dñs deus illuminabit eos. Et iterū in pen'. c. ait. Ciuitas non eget sole neq; luna vt luceāt in ea: qm̄ claritas dei illumiabit eam z lucerna eius est agnus Hec tria p̄dicta triplicē imponūt p̄fectionez que statue gl'ie oino repugnāt. Prophetia em̄ qz ponit futurā imp̄fectionē oñdit ex distantia tpali: lingua ponit imp̄fectionē coz̄palis mot' scia vo ponit imp̄fectōem distātie cognitōis p̄ interpositionē medij extranei inter cognituz et cognoscentē q̄ p̄ speculū est: q̄ tria repugnant statui gl'ie btōz. Nā in gloria ē p̄sentialitas ei' nitatis. In ea ē quies imutabilitatis: in ea q̄s ē imediata contēplatio veritatis. Proinde ibi euacuat pphetia: qz adueniēs p̄sētialitas euacuat futuritionē. Cessat lingua: quia adueniēte quiete cessat motus. Scia destruit q̄ est q̄si media ratio q̄ in p̄nti p̄iungit scientē z scitū p̄ medium extraneū qz imediata p̄iūctio sciētis ad scitū aufert mediū sicut exemplo solis patere pōt Vel si q̄s videt in speculo solem z postea i suo radio vel in sua rota. p̄ma eius visio est mediata. scda vo immediata. Quia igit' in futura gloria euacuat futuritio: cessat motus: et tollit intercidens mediū inter intellectū z veritatem sibi p̄p̄iā: q̄uenient dicit pphetie euacuabūt. lingue cessabūt. z scia destruet. Predicta autē dona euacuari nec in gl'ia p̄manere p̄bat apl's p̄ rōem supositā hac p̄positione p̄ senota. In statu p̄fectōis nō p̄manet aliq̄d imp̄fectū. igit' cū venerit qđ p̄fectū ē. i. adueniēte gl'ia euacuabit qđ ex pte est: siue qđ imp̄fectū ē: sed cū dona p̄dicta sint ex pte hoc est habēt imp̄fectiōez glorie repugnantē relinquit q̄ mīme in gl'ia p̄manebūt. Qz aūt dona p̄dicta sint ex pte p̄fecta ostendit apl's scribens. Ex pte em̄ cognoscim' qz imp̄fecte futura p̄dicim'. Vñ Job. xxxvij. Nos quippe inuoluimur tenebris. Et iterum. Sap. ix. Cogitatiōes mortaliū timide: z incerte p̄uidētie nre. Et. iiij. Reg'. iiij. Heliseus p̄pheta licet esset magn' ignorauit nihilominus mortē filij mulieris sunamitis. Qz aūt adueniēte gloria nō remanebūt ibidem dona imp̄fecta ostendit subdens. Cū autē venerit qđ p̄fectuz est. i. futura btūdo euacuabit qđ ex pte est. i. qđlibet imp̄fectum: sicut sunt pphetie: lingue z scientie. Nō sic de charitate: qz licet euacuet eius act' seu actualis ei' imp̄fectio: adueniēte p̄fectōe patrie: ipa tm̄ nō euacuabit neq; f̄m actum neq; f̄m habitū. Circa qđ aduertendū est q̄ sunt q̄dā virtutes essentialiter imperfecte sicut fides z spes: que sunt de his que nō videntur. Quis em̄ credit vel sperat qđ videt? Hec si quidem f̄m essentiā euacuant ibi. Alie accidē-

talit impfecte sunt sic charitati ꝓtigit impfectō quā hz a fide: vt .s. sit de his q̄ videri ñ pñt. Nā de suba dilectōis ē q̄ sit de visis: ⁊ sic non euacuat ꝼm essentiā. Relinquit igit ex p̄dict q̄ p̄dicta dona nō pmanebūt in gl̄ia sempiterna

Q̄ plurib⁹ exēplis ꝓbat q̄ dona ñ necessaria ad salutē durāte charitate i gl̄ia padisi nō pmanebūt ca. ii.

Secūdo ꝓbat ap̄l̄s p̄dicta dona pmanifesta exēpla. Primo exēplo puuli. secūdo exēplo videtis. tertio silitudinē adrem adaptat. Primo pōit exēplū puuli: iuxta q̄ exēplum sumit ratio talis. Sicut se hz status impfectiōis pueri ad pfectiōem viri: ita se habet stat⁹ pñtis gr̄e ad statū future gl̄e. ꝺ sic est q̄ adueniēte pfectiōe virili euacuat impfectio puerilis. Relinquit igit q̄ adueniente pfectione gl̄ie: euacuabitur status pñtis gratie Quapropter cum in p̄dictis donis gr̄e imperfectio sit: relinquit q̄ in gl̄oria euacuāda sunt. Exp̄mit aūt puerilē impfectōez q̄tum ad tria: Primo q̄tū ad loq̄lā. scōo q̄tū ad sapiaz. tertio q̄tū ad cognitiōez Primo q̄tū ad loq̄lā. vt i/pfectio loquele ñdeat impfectiōi doni linguaꝝ Iō dic Cū eēz puul⁹ loq̄bar vt puul⁹. s. ipfecte ⁊ balbuciēdo sic de seipso Piere. j. attestat di/cēs. Aa a dñe deus nescio loq̄. q̄ puer ego sum

Scōo q̄tū ad sapiam: vt impfectio sapie respōdeat dono ꝓphetie Ait. sapiebam vt puul nā puul magl sapiūt frumoia vt poma: q̄ magꝝ vt r̄gna. Tertio q̄tū ad cognitōz: vt impfectō cogitat⁹ cor ñdeat scie. Un subdit. Cogitabā vt puulus. s. de mimis pñtib⁹. Proinde Esa. xxxij. Stult⁹ fatua loquet: ⁊ sequit. Ipe cogitatiōes ꝓcinnabit ad pdendos mites. Prince/ps aūt que digna sunt principi cogitabit. In puero nēpe duo sunt: s. impfectio loquele: scōo impfectio scie. Et hz dupliciter. Primo noticia diuinoꝝ que p sapiaz designat. Scōo noticia hūanoꝝ que p cogitatū signat Impfectio loq̄le: ñdet dono linguaꝝ. Impfectio sapie: diuinoꝝ ñdet ꝓphetie. Impfectio aūt cogitatus: hūanoꝝ sciētie ñdet. Exp̄mit ap̄l̄s ꝓsequēter euacuatōz puerilis impfectiōis aduenīēte pfectione virili cū subdit. Quando autē factus sū vir scilicet perfecte etatis: euacuaui. id est deposui omnia que erāt paruuli. Unde. j. Cozin. xiij. Nolite paruuli esse sensib⁹. quia maledictus puer centū annoꝝ. Esa. vlti. Sic igit ex emplo puuli ꝓbat euacuatiōem ꝓdictoꝝ.

Secundo ꝓbat hoc idem exemplo videtis rem p imaginē siue p speculuz in enigmate Ad hoc autem sumit ratio talis. Sicut se habet visio rei per speculū ⁊ enigma ad visionem que ē facie ad faciem: ita se habet visio dei siue cognitio per p̄dicta dona ꝓphetie ⁊ scientie ad visionem gl̄orie. Sed veniente visione que erit facie ad faciem. euacuabit visio que est per speculum ⁊ enigmata. Veniente visione gl̄orie euacuabuntur p̄dicta dona: Et hoc est quod dicit Videmus nunc. quasi dicat. Presens cognitō dei quā p dona p̄dicta habem⁹ est tanq̄z visio que per speculū est ⁊ in enigmate. id est. p imaginē rei in obscuritate. Videmus nūc aliquas creaturas in quibus aliqua dei similitudo. ⁊ hz satis obscure ⁊ ideo in enigmate. id ē p obscurā allegoriā. Un obscurus sermo ⁊ quasi mirandus fit enigma: verbi gratia ꝼm Alex. de hal. Patrē ꝓgenies occidit matris in aluo: Quaz mater genuit gn̄auit filia mr̄em. Proinde q̄a sub nomine speculi imaginē significat. ita noie enigmatis similitudinez: q̄uis obscurā. Recte igit noie similitudines noiate sunt: que valent ad deū intelligendū. Distinguere etiā possum⁹ hoc modo vt speculū referam⁹ ad creaturā rōnabilē: enigma vo ad creaturā irrōnabilē. Ipsa enim creatura rationalis que ad imaginē dei est ⁊ capax dei seu sapie eius: est tanq̄z speculū quoddam ad videndum deū. Creatura vo irrationalis que non est ad imaginem dei sed tm̄ est vestigium quoddā ad cognoscendum deū: vt enigma id est. allegoria obscura seu similitudo ad rep̄sentandū deū. Quia vero imago dei in nobis est ꝼm partez intellectiuā qua vtimur vt speculo ad cognoscendū deum. ideo dicitur Videmus nunc per speculum. Quia vo creature irrationales extra nos sunt in quibus pcipimus aliquod vestigiū diuinitatis. ideo dicitur veri⁹ in enigmate nonꝑ enigma. sicut dicebat verius p speculū non in speculo: tūc autez facie ad faciem: quia videbimus eū sicuti est vt dicit. j. Jo. iij. Facies em̄ dei sua noticia ē. Videbimus igitur eū facie ad faciez. id ē cognitōe ad cognitionē. Si aūt obj̄ciat q̄ paulus vidit eum facie ad faciem sicut ipse testatur. ij. Cozꝝ. xij. dicendum est. q̄ tunc ap̄l̄s ꝓprie nō erat viator cum tūc non haberet sensuū vsum. Vel dici pōt q̄ talis visio dei non fuit ꝑmansiua. sed transitoria.

Tertio autē adaptat ap̄l̄s similitudinē ad rem. ⁊ est sensus: Sicut puer cognoscit in parte ⁊ sicut videns p speculum in enigmate ita etiā nunc cognitō ex parte id est obscure ⁊ impfecte. Hinc. j. Timoth. vj. idē ait. Habitat lucez inaccessibilē. In cui⁹ mysteriū Esa. vj. ch erubin duab⁹ alis velabāt faciē suam: et duabus velabāt pedes suos. Tunc aūt in gloria scz cognoscā sicut ⁊ cognit⁹ sum Hoc est clare ⁊ perfecte sicut vir cognoscit opationem sui paruuli: ⁊ sicut videns facie ad faciem opatione sicut p speculum intuentis. Notanter autez dicit sicut ⁊ cognitus sum. s. a deo non q̄ sicut

De excellẽtia diuini amoris

dicat equalitatem cognitiõis nr̃e ad diuinaz in gloria: sed similitudinẽ quandã: Et sic dñs certitudinaliṫ ⁊ p̃tialiṫ sine medio cognoscit me ita siliṫer p̃tialr ⁊ certitudinaliṫ cognoscemus eũ. Certitudinaliṫ aũt dico. vt excludaṫ cognitio puuli q̃ ñ ẽ certa. P̃tialiṫ aũt dico. vt excludaṫ cognitio videtis p speculũ q̃ ẽ p mediũ remotũ. Proinde Joh. iij. ait. Scim⁹ qñ cum apparuerit siles ei erim⁹: qñ videbim⁹ eũ sicuti ẽ. Sic igiṫ oñdit aplus dona p̃ter necessaria ad salutem in gloria sempiterna euacuari.

Qz dona etiã necessaria ad salutẽ p manẽte charitate cessabũt in glia paradisi Ca. iij

Tertio aũt oñdit aplsq; in glia nõ pmanebũt dona etiã neccia ad salutẽ p̃eter charitatẽ. Uñ ỹtus rõnis talis ẽ. Hic in p̃nti statu gr̃e manẽt. s. fides spes ⁊ charitas ꝫ in futura gloria nulla nisi sola charitas pmanebit. Relinquiṫ igiṫ q; maioz his ẽ charitas. Prima ꝓpositionẽ exp̃mit cũ dicit: Nũc autẽ manẽt fides spes charitas tria h̃. Hinc aũt tria que idẽ tãgit. j. Timo. j. dicẽs. Finis p̃cepti est charitas de corde puro. q̃tũ ad charitatẽ. conscia bona q̃tũ ad spem: ⁊ fide nõ ficta q̃tum ad fidẽ. Hẽ q̃dẽ virtutes mirabiliṫ ꝓiunguṅ ⁊ annectunṫ. qz veraciṫ nõ possum⁹ credere nisi p̃missa sperem⁹. nec p̃missa sperare poterimus si deficit fides firma: nec aderit fructus spei: nec firmitas fidei nisi adsit pfecta charitas christi q̃ ad fidẽ adiuuet ⁊ spem in expectatiõe corroboret ⁊ ꝓfortet. Qz in futuro regno nõ pmanet fides nec spes sed sola charitas pseuerat. Hec ei suponit aplus p euidẽti. Nã cũ fidei sit credere qd̃ nõ videt. spei expectare qd̃ nõ hz. charitati ỹo diligere qd̃ iã hz cũ in futuro iã clare videatur de⁹ ⁊ certitudinaliṫ habeaṫ: relinquiṫ q; ñ remanebit fides neq; spes sed tñ charitas pdurabit. Ex quo aplus subdit Maior aũt est charitas Glo. Que. s. in decedẽtib⁹ pmanebit augmẽtata nõ euacuata. Et qz charitas maioz est monet petrus. j. Pe. iiij. illã ante alias ỹtutes hr̃e dicẽs. Ante oĩa aũt ꝓtinuã in vobismetipsis mutuã charitatẽ hñtes. Et Col. iij. vinculum pfectiõis denoiaṫ. Nã cetere ỹtutes q̃si sũt fesso vehiculũ. q̃si viatori viaticũ: q̃si lucerna caligãtib⁹. q̃si arma pugnãtib⁹. Ipa ỹo charitas ẽ reqes fesso. viatori mãsio: lux plena p̃uenienti pfecta corona viatori h̃ p gr̃am i futuro p gliaz quã nob largiri dignet q̃ ẽ bñdict⁹ i se. se. Amẽ

Feria. iij. post dñicã i quinq̃gesima de excellentia diuini amoris.

Sermo. iij

Fides spes chari

tas tria h̃: maioz autẽ hoz ẽ charitas. s. Coz. xiij. Iã ad ꝓsideratõez excellẽtissime charitatis iuxta ꝓordinata trãsferam⁹ sermonẽ. Ad dicẽdoz tñ intelligentiã notandũ est. q; ẽm doctores differẽtia est inter h̃ tria. charitatẽ: amorẽ ⁊ dilectiõem. Nam charitas ẽ vniuersalis virtus inq̃tũ est oĩm aliaz virtutũ forma: ⁊ ẽ virtus pticularis ⁊ impatrix cunctaz virtutũ cuilibet virtuti impans. q̃ sibi placita sunt operari. Amor ẽ habitꝰ pticularis in q̃ realiter reqescit. Dilectio ẽ amor ꝓximi vt dicaṫ dilectio q̃si duoz ligatio Sociat enim amantẽ amato in amore vt. s. mutuo se diligãt. Uel aliter dr̃ q; deum amam⁹ ꝓpter se. diligimus eũ sup omia. ꝫ charitas vtrũq; complectiṫ. Dz qz de latitudine charitatis ẽ sermo. iõ large, mõ loq̃mur ẽm ꝓsuetudinẽ sctoz: sumam⁹ charitatẽ amorez ⁊ dilectõez ꝓ eodẽ in toto p̃nti tractatu: ⁊ ad ꝓsens de excellẽtia charitatis fit sermo. sicut inuit aplus in ꝓallegato verbo dicẽs. Fides spes charitas tria hec vt. s. Fides. s. in rõnali quasi fundamentũ: spes in irascibili q̃si incremẽtum. charitas in ꝓcupiscibili q̃si cõplementũ. tria h̃ pauca quidẽ sed necessaria ad salutẽ: sed maioz hoz ẽ charitas: ꝑma. i. fides tanq̃ splendoz ignis. scda. i. spes tanq̃ flãma ignis. tertia. i. charitas est ipsemet ignis. Itẽ. xij. sunt excellentie charitatis seu diuini amoris. Prima dicit naturalitas. scda delectabilitas. tertia necessitas. q̃rta ꝓformitas. Addãt q̃ alie q̃ttuoz. Prima dicit formositas. scda regalitas. tertia insupabilitas. q̃rta remunerabilitas. Cupaddantur alia q̃ttuoz. Prima dicitur insatiabilitas. scda fructuositas. tertia leuitas. q̃rta durabilitas

Articulus p̃im⁹ in q̃ ostẽdunṫ p̃ime q̃ttuoz excellentie diuini amoris. Prima excellẽtia ẽ q; nulla virtꝰ naturaliorẽ i mẽte q̃ amor dei. Ca. i

Prima q̃dẽ excellẽtia diuini amoris dicit naturalitas. Nullã aliã q̃dẽ ỹtutez sonat spũsctũs in corde humano sic illi ꝓnaturalẽ. sicut amorẽ ⁊ charitatẽ. Ad q̃dem patere põt: si recta aiadũsiõe pensem⁹ q̃d ẽ deus. Uñ. j. Joh. iiij. Deus charitas ẽ. s. increata infinita ⁊ imortal. Ab hac igiṫ charitate ꝓcedit q̃dã purus ⁊ infinitꝰ actꝰ amoris. Cũ igitur deus creauit aiam ad imaginẽ ⁊ silitudinez suã. creauit illã. s. ad imaginẽ charitatis ⁊ silitudinẽ. s. infiniti actus amoris sui. Cum aũt rõnalis aia ꝓuenit ad ipi⁹ rõnis libez vsum: hz qui dẽ ex ꝓprio esse q̃ndã aptitudinẽ ad amandũ sine q̃ aliq̃ mõ eẽ nõ põt Necesse est eñ illi diligere aut bonũ incõmutabile qd̃ ẽ deus: aut bonũ cõmutabile qd̃ mũdus ẽ. ipa p libertatẽ arbitrij in medio cõstituta est. Hec aũt aptitudo

ad diligendū est i aia est imago dei. Ab hac ät aptitudine q̄dā plixus veloxq; actus amoris p quē similitudo infiniti act⁹ diuini amoris clarius demonstrat: Restat igit q; ita est aie a natura charitas ipa q; nulla virt⁹ ita gñalis ē sue nature sicut ipa: qō ꝛ ipa exp̄ssio nature demōstrat. Quare aūt hō naturalit inclinat diligere vitā sciam delectatiōem pacē felicitatē oc̄q; bonū: nisi q; de⁹ amor ē vera vita vera scia delectatio infinita ꝛ pax supans omē bonū q; ab eo cuncta bona p̄cedunt.

De suauitate ꝛ dulcedine diuini amoris. Ca. II.

Secūda excellētia charitatis q̄ ipa ceteras supat virtutes: ē suauitas seu delectabilitas. Nulla em̄ alia virt⁹ tantam delectatiōem ꝛ placentiā in hñte expiri facit sicut ista ⁊tus amoris. Non solū aūt facit nos delectari de deo in patria. sed etiā nūc in via: ñ tm̄ in ipo deo: verūetiā in p̄mo. ꝛ in omibus creaturis. In patria q̄dē delectabimur. Unde ps̄. Delectatōes in dextera tua vsq; in finē: i. sine fine. Et Job. xxij. tūc suū oīpotentē delitijs affluēs. In via q̄s exp̄mere sufficit q̄t dulcedines ꝛ suauitates a sanis gustib⁹ sentiunt in eo est em̄ suauissimū mānā q̄d p̄m diūsas mētes dispōnes ꝛ stat⁹ diūsimode gustui aie sapit: sicut ps̄. q̄ b̄ p̄bauerat hortat dicēs. Delectare i domino ꝛ ipe dabit tibi petitōes cordis tui: Ipse q̄; sermo de amore fauoris mentis dulcedie replet. Unde ps̄. q̄; dulcia faucib⁹ meis eloquia tua sup mel ori meo. i. super oēm mundanā delectatōem. q; gustato spū desipit ois caro. Ult Cañ. viij. Si dederit hō oēm substā dom⁹ sue p dilectiōe. q̄si nihil despiciet eā. Ideo iubilando ait Bern̄. ad xp̄m. Quē tuus amor inebriat nouit q̄d iesus sapiat. felix ꝛ vere felix gustus quē satiat! In p̄mo q̄; delectabilissimū ē Ult ps̄. Ecce q̄; bonū ꝛ q̄; iocūdū habitare ꝛc̄. In oibus etiā creaturis tanto p̄pter deum delectatio abūdantior ē q̄to mens ardētior amore in flāmat in eū. Nā oia q̄ sunt dilecti a diligente amant: cum in pulchritudine ꝛ dulcedine creature videat ꝛ gustet dulcedinē creatoris. Unde Sap. xiij. A magnitudine em̄ spēi ꝛ creature cognoscibilit poterit creator hoc videri. sicut exemplo beati francisci in sua legēda claret.

Quod nihil magis necessariū est aīe q̄; amor dei. Capitulū. III.

Tertia q̄; sup ceteras virtutes charitatis eminētia ē necessitas: q; absq; ea nō ꝓsistit aie vita nec cetere virtutes vita viuūt teste ipo amore q̄ Jo. xiiij. ait. Ego sum via veritas ꝛ vita nec cetere virtutes vita viuūt. Ult ad hūc amorem querendū ꝛ vitā hor tat̄ p̄pha dicens. Querite dñm. i. amorē ꝛ viuet aia vra. Quare idem alibi dicit. Vitā id est charitatē petijt a te ꝛ tribuisti ei longitudinē in seculū seculi. Et alibi gaudent inquit. Et ania mea illi viuet. i. p̄pter amorē viuet. vñ Eccl. xxiij. de se amor ait. In me ois grā vie et veritatis. In me ois spes vite ꝛ ⁊tutis. Non solum autē sine ea non est vita gratie: sed nec etiā vita gl̄e: imo q̄d g̃ui⁹ ē absq; amore, ab hoie incurrit omne malū. s. eternā damnationē. que quidem in se includit mala acerbissima q̄tū ad lesionē. ꝛ mirabilia saltē nobis q̄tū ad multitudinē: et interlimiabilia q̄tum ad durationem.

Quotum deo cōformat aīam diuin⁹ amor. Ca. IIII.

Quarta amoris eminētia ē ꝓformitas. Nā q; supra oēs ⁊tutes aiaz deo ꝓformat: q; vt dictū ē ds charitas ē ꝛp caritatē meli⁹ q; p aliā ⁊tutē tanq; p deo ꝓsiliorē aīa ꝓformit trāsformat in deū: cū oē sile pl⁹ cōsili q; cū min⁹ sili ꝓformet: Cū em̄ tā de⁹ dilexit nos q̄ restat nisi vt nos etiā diligam⁹ eū? Et sic fiet aia deo ꝓformis iuxta illud Ego dixi dij estis. s. p ꝓformitatē ꝛ filij excelsi oēs q; dilexerit prius nos. j. Jo. iiij. Diligamus deū qñ ip se p̄ior dilexit nos. Quē si dilexerim⁹ de⁹ erit in nobis et nos in deo. Et Bath. vj. dñs ait. Ubi thesaurus tuus ibi ꝛ cor tuū Itē. j. Cor. vj. Qui adheret deo spūs est vnus. Et cōiter dr. Amicus est alter ego. Exp̄imētalit sentim⁹ in nobis q; vis p̄cipue amoris ardētis totaliter ad hoc nitit inbiat et gestit: ꝛ nō solum sit intimus ipius amati. sed etiā sit q̄dāmodo ipsuz amatum. Quare q̄dem in dei amore in tm̄ excedit q; incompabiliter p̄diligit deus dilect⁹: q; mens ipm amans seipsam diligat. imo suiipi⁹ obliuiscat: ꝛ sibiipi quasi ānihilat p̄ amore dilecti sicut saltē in eterna gloria habz esse licet i vita hac non sit ad plenū.

Articulus. ij. de q̄tuor secūdis excellentijs amoris dei. Et p̄mo de pulchritudine qua induit animaz diuin⁹ amor. Cap. I.

Prima amoris excellētia cūctas superās ⁊tutes ē formositas. Qui em̄ deo p amorē ꝓformis ē quō nō in aia tūc formosus erit cū sit i eo sil̄itudo dei? Nā ⁊m alex. de hal. ꝛ Nicol. de ly. imago dei in aia ꝓsistit i naturalib⁹ p̄petatib⁹ ꝛ potētijs eius. sil̄itudo vo in q̄tuitis. hoc ē in virtutibus diuina charitate ꝛ diuina dilectiōe. licet aūt aia cūctas habeat ⁊tutes si charitate p̄uat deformis ē. Unde. j. Cor. xiij. Et si distribuero i cibos pauperum oēs facultates meas. et si tradidero corpus meū ita vt ardeā: charitatē autem non ha-

De excellẽtia diuiniam oris

buero nihil mihi ꝓdest. Est eñ charitas aime pulchritudo sicut ignis pulchritudo carbonis q̃ cũ ẽignitus splẽdidus ẽ pulcherrim⁹ ignicq; similim⁹ est Vñ pś. Decorẽ induisti amictus lumie sicut vestimẽto. Loquit de spũ in dei a/more feruẽti: Si aũt ipe carbo extinct⁹ est ob/scurã nigredinẽ habet. sic etiã aia diuino amo/re extincta in charitatis igne ꝓuata tetram ni gredinẽ induit. Vñ Threñ. iiij. Denigrata est sup carbones facies eor. Insup Aug⁹. Quaꝫ est dilectio hois talis ẽ hõ: si terrã diligis terra es: si celũ celũ es. si aũt diligis deũ ñ audeo di cere q; de⁹ sis Sed audi ꝓpham dicentẽ. Ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi omnes.

Qr rex oĩm virtutum est amor dei. Cap. II

Secũda excellẽtia charitatis ẽ regalitas seu impiositas. Vñ fm Richar. Cha/ritas est regina vtutũ. Etiã põt dici vtutũ impatrix qr ipa impat oib⁹ alijs virtutib⁹ vt. ś. dictũ ẽ. Circa qõ sciendũ ẽ q; si cut actus ꝓprius fidei quẽ elicit credẽ est et sic de vtutib⁹ cũctis. q̃libet eñ virtus vnicũ solũ actũ hz quẽ elicit ita ꝓpr⁹ charitatis act⁹ quẽ elicit ẽ diligere deũ ⁊ primũ nullusq; ab ea ali⁹ elicit Attñ charitas hãc supeminẽtiã hz supra oẽs alias vtutes q; q̃uis earũ ꝓprios actus ñ eliciat. eliciunt eñ ab habitib⁹ ꝓprijs eos tam impat. ⁊ ideo ipa meritorios reddit. vnd ⁊ suo mõ eliciat patie act⁹ benignitat ⁊ lõganimita/tis prudẽtie aliaq; vtutũ: tñ alios impat ⁊ a ꝓprijs habitib⁹ elicere facit. Vñ. j. Cor. xiij. Charitas patiẽs est benigna ẽ. Et ibi clare no tat apl's q; cũ charitate sunt simul alie vtutes ⁊ dona. Qõ patet: qr ꝑ ipam oẽs actus vtuo/si vel eliciunt vel ab ipa virtualit impant. Ha bent eñ cũcte vtutes annexitatẽ in charitate. Nam vbi charitas est ibi ẽ patia ⁊ benignitas ⁊ sic de alijs virtutib⁹ ꝓbs de charitate pś ait. Astitit regina a dextris tuis ⁊c. Vñ sal uator ait Mat. xxij. In his duob⁹ pcepti/ charitatis tota lex pendet. ⁊ ꝓphete Et. j. Timo. j Finis pcepti est charitas.

Qr insupabilis est vndiq; dei amor Capitulum. III

Certia etiam charitatis excellentia sup cũctas vritutes ẽ insupabilitas. O dei charitas potẽs vtiq; ⁊ mag̃ virtus q̃ vocas ea que nõ sunt tãq; ea q̃ sunt q̃ insupabi/lis pseuerãs supas vniũsa Sola eñ charitas ẽ q̃ iaduerꝫ ñ deficit. qr patiẽs ẽ. quã iniuria nõ repphẽdit. qr benigna ẽ. quã felicitas aliena nõ cruciat qr nõ emulat: quã ꝓscia mala nõ pũgit qr nõ agit ꝓperã. que honore nõ extollit qr nõ inflatur. que pẽssen nõ nitit quia nõ est ambitio sa quã cupiditas non coartat qr nõ querit que sua sunt. quã iniuria nõ ꝓuocat qr nõ irritatur quã siniſtre suditiões nõ fedant qr nõ cogitat malũ. quã aliena mala nõ letificãt qr nõ gaudz sup iniq̃tate. quã errores nõ excecãt qr congau det veritati. quã psecutiões nõ frangunt qr oia suffert. quã pusillanimitas nõ ꝓfundit qr oia sus tinet: quã pfidia nõ indurat qr oia credit: et si non oibus credat. quã desperatio nõ absorbet qr oia sperat. q̃ morte non vincit qr fortis ẽ vt vt mors dilectio. imo mortẽ mori coegit i mor/tẽ nr̃i amãtissimi redẽptoris. O insupabil cha/ritatis amor. q̃ insupabilẽ supasti ⁊ cui oia sub iecta sunt oibus q̃dãmodo subiecisti: dũ victus amore de⁹ hũiliauit semetipm formã serui acci piens inuent⁹ nõ solũmodo vt hõ sed obprobri um hoim ⁊ abiectio plebis. Propter aũt nimi am charitatẽ suã qua dilexit nos ꝓtinere nõ po tuit in ira sua mias suas q̃ min⁹ dilectã aiaz suã inimicis ꝓ amicis suis vt mortis terroꝛẽ piter tolleret ab amicis ⁊ vigorem ꝓferret ⁊ si cõtra deũ fortis fuit q̃tomagis ꝓtra hoiem ꝑualebit Hinc ex tũc illa fideliũ intrepida ꝓstantia cor/dis q̃ supplicia ꝓtemnẽtes ⁊ mortẽ supeditan/tes leti p media ⁊ fauces mortis ad patriam re/uertunt: morientes exultãt ⁊ morti insultantes dicũt. Ubi ẽ mors stimulus sed iubilus dũ per mediũ lacũ letũq; exitũ a miseria iter pãdis ad regna. Insup vis vehemẽtis amoris rõe ñ cõ=pescit: qr teste apl'o supeminẽs est scie charita/tis. Maiestate nõ terret: qr foras mittit vt di/cit. j. Joh. iiij. Miserijs nõ comprimũt: qr vt dicit apl's in infirmitate pficit. Prorsus virt⁹ charitatis omnipotẽs est que ipas miserias fa cit potẽtes dũ ꝓuertit in adiutoriũ que parate sunt ad nocendũ qua suffulti milites christi im/pauidi certant certi de victoria: medijs pic'is incedunt tutissimi: nec demões nec hoies metu entes sed securus quisq; inter frendentium vn/diq; hostium fulgurantes hastas ⁊ volitantia spicula cũ charitate dormitat: quia sola potẽs est vt dicit apl's Ignita nequissimi tela extin/guere Denicq; multitudinẽ pctõr opit ⁊ oppri/mit ⁊ temptatõibus muscis morientibus prœua lebit. Maioris potentie est erectus hostẽ deij/cere: q̃ conantem exprimere. Charitatis au/tem est temptationes non reprimere ne insur/gãt: sed cũ surrexerint sternere ne ꝓcedãt. Tan te nempe fortitudis est charitas vt ipam oppo/tentiã q̃dãmodo impotentẽ reddat. Nõne hec est que Exo. xxxij. in moyse diuine iusticie ꝓ potentie obstans prœualuit in fortitudine ꝓtra de um: dimitte, iquit me vt irascat furor me⁹ sup populũ istum. Audis dimitte: ⁊ deum ꝓfectõ teneri non dubites. Nec aliũde q̃ amoris fortitudine. Queris cui?: Illius vtiq; serui fidelis

qui corde tã puro tam feruido aiebat ad dñm: Ne queso dicãt egyptij callide eduxit eos ꝺ terra egypti vt interficeret in montib⁹ .nec posset introducere in terrã quã ꝓmiserat ꝓ qua iurauerat ꝓribus suis. Sed cui nanq; cessit potentia cessit iusticia: vt charitas de corde feruido ñ tã rogabat q̃ deũ vrgebat. Sola ei charitas est q̃ deuz tenẽ põt Vis amoris ẽ q̃ teneri nõ solũ se patit: sed qñ nõ tenet pie ꝙquirit ꝙ ꝓphẽtã Ezech. xxxij. ait. Quesiui de eis vir q̃ interponeret se sepẽ ⁊ staret oppositꝰ ꝙtra me: ꝓterea ne dissiparẽ eã ⁊ nõ inueni. O imensa benignitas dei que querit q̃ se sibi opponat irato: cuius ꝓfecto ꝓprium ẽ misereri ⁊ pegrinũ vlcisci. Charitas igit extentã manuz dei ne feriat sua fortitudine ꝙtinet. sathanaz suis pedib⁹ ꝙterit ⁊ sup inimicoꝝ capita carbones ꝙgerit. potẽs nõ solũ aduersus carnẽ ⁊ sanguinẽ: ꝫ aduersus ꝓncipat⁹ ⁊ ptates tenebraꝝ haꝝ ꝙtra spũalia neqtie in celestibus: in ꝓsperis fortis sed fortior in adũsis Solus em̃ christi amor qui pure ⁊ magnimit ridẽtis ⁊ irridẽtis fortitudine blandicias spnit ⁊ toto corde ꝙspernit sapidiori dulcedine delectat⁹: cui⁹ respectu omis dulcedo amara ẽ ois iocũditas meroꝝ ẽ: oẽ pulcꝝ fedum omne etiã suaue molestum est ⁊c.

Oꝝ sola seruicia que ex amore ꝓcedunt deo sunt grata: ⁊ remuneratiõe sunt digna. Ca. IIII.

Quarta excellẽtia est remunerabilitas. Omẽ em̃ obsequiũ qđ deo summo impendit: aut impendit ei ex vero amore recto ⁊ puro q̃ ẽ gratuitus: aut impendit ei ex timore reuerẽtie. ſ. vel offense: aut ex timore pene: aut ex pudore: aut ex spe venie vel gre: aut ex spe remũerationis. ℞ si ex amore. credit igit esse bonũ qui ei hoc impendit. Nulli em̃ impendit rectus amor ⁊ purus ab aliquo nec credit illũ esse bonũ ⁊ merito bonitatis sue hui⁹ amorem esse dignũ. Seruiciũ autem ⁊ cultus q̃ intuitu solo bonitatis ipius eidem impenduntur sinceriſſimi ⁊ rectiſſimi sunt: ⁊ in eis ꝓcipuus ⁊ rectiſſim⁹ ẽ amor. Amor inq̃ act⁹ amor em̃ habit⁹ sue virtus non ꝓprie seruitiũ: sed magis seruitus licet spõtanea ⁊ iocundat ideo libera dicenda ẽ. Arma em̃ armoꝝ non dicim⁹ seruiciũ ex quo quecũq; ꝓcedunt seruicia sola gratuita sunt. i. gratis impensa ⁊ ꝓpter sola illa sunt dona ⁊ mũera q̃re solo merito remũeratõe digna. Et qđ amplius ẽ i eis solũ locũ habet remuneratio q̃m̃ remuneratio nanq; ꝺ muneris seu muneratiõis. Remuneratio em̃ est reflexa seu reciproca in remuneratiõe seu ꝓdonatiõe remuneratio. Qui em̃ non gratis sed ex necessitate q̃cũq; seruit ex timore sue ex pudore sue ex spe mercedis sue expacto sue ex q̃cũq; alio debito: ñ ꝓpe remũeratiõe dicẽdus ẽ dignus: ꝫ magis ei pecũ ope sue elocate reddẽdus est.

Articul⁹ iij. de quattuor excellentijs diuini amoris. Et primo q̃ insatiabilis est amor dei. Ca. I.

Prima excellẽtia amoris est insatiabilitas. Ultra nãq; oẽs virtutes insatiabilis ẽ amor dei Nõ em̃ satiari põt desiderio q̃ nõ nisi desiderare ꝙcupiscit. sicut in persona talis aie ait ps. Cõcupiuit aia mea desiderare iustificatões tuas i oi tpe. Fames ei aie desideriũ ẽ. habet eteñ q aia deũ amãs nõ satiat amore qz ꝺs amor ẽ: quẽ q̃ amat amorez amat. Amare aũt amorẽ circul⁹ facit vt nullus debeat esse finis vel mẽsura amoris. Itaq; ꝫ insatiabilitas oia vorat qz ex copia facit inopiã dũ ex ꝓgustatis delitijs dei ampli⁹ in desiderijs inardescit: qz ⁊ si dent ad plenitudinẽ nũq; ad satietatẽ. vñ Eccl. xxiiij. Qui edunt me adhuc esurient. O imẽsa charitas ⁊ pietas dulcedinis dei cũ te amare edere sit. quõ te amãtẽ sic reficis vt magis esuriãt cũ repleti fuerint nisi qz tu charitas infinita simul cib⁹ es ⁊ esuries? Qui te non gustat prorsus te esurire nescit. ad ꝫ em̃ cibas vt esurire facias. Vñ Lu. j. ait maria. Esurientes impleuit bonis Nolo ãmodo queras q̃ sint bona charitatis cũ illa ꝓfecto existimẽ de q̃bus ſ: Coꝝ. ij. Oculus non vidit absq; te deus. nec auris audiuit nec in coꝛ homis ascendit que ꝓparauit de⁹ diligẽtib⁹ se. Et idem Esa. lxiiij. Audis diligẽtib⁹ ꝓpata vt dilectiõis bona non ambigas. In hac em̃ reposita sunt eternitatis delitie rõnis suauitatis celestis padisi. In hac sunt pax patiẽtia longanimitas gaudium cum spũsancto. In hac denicq; ẽ quicquid iocundũ mẽti ꝙcipi potest ⁊ vltra infinitũ. Hoc inq̃ dulcissime amor ꝓpasti diligẽtib⁹ te sed abscõdisti timẽtib⁹ te donec iurta illud. ſ. Joh. iiij. Charitas foras mittit timorẽ velantẽ vt videre possit q̃ magn̄ sit m̄titudo dulcedis tue q̃ ⁊ si repleat nunq; tñ satiat. Nõ audeo dicere illos si qui sũt scda stola vestitos. Obijcis forte illꝰ ps. satiabor cũ aparuerit gl̄ia tua: ⁊ illud ps. Exadi pe frumẽti satiat te. Sed satietatẽ desiderij abũdantiã tibi notari noueris nõ desiderij finẽ. Finis nanq; desiderij sacietas est. Qui ꝺo semp esuriũt patz q̃ satiati nõ sunt. Sed vere btã esuries que solum esurit qđ habet ⁊ solũ habz qđ esurit. Ex iam dictis psuasuz volum⁹ q̃ dulcedine diuini amoris in futuro nõ poterim⁹ satiari nec etiã in pñti repleri. De hac impossibilitate sp sit nob solatiũ nullũ hre solatiũ. Patiẽtiam quidẽ mihi ⁊ vobis oibus opto. sed impatientes nos eẽ in hoc magis exopto.

De excellẽtia diuini amoris

Qz fructuosum est diligere deum.

Capitulum.II.

Secũda excellẽtia est fructuositas. Fructificat eñ homi bona tpalia spũalia et eternalia. Tpalia. vnde Prouerb.iij. Honora deũ de tua suba ⁊ de ꝑmitijs óim frugũ tuaꝝ: ⁊ replebunt horrea tua saturitate et torcularia tua vino redũdabũt. Et.xj.c. ait idẽ Alij diuidunt ꝓpria ⁊ ditiores fiunt. Vbẽdo fructificat bona spũalia. Nã qui habet charitatẽ oẽs vtutes habet. Cũ eñ charitas sit vltima inter virtutes morales ⁊ theologicas q̃ prius sunt morales scz prudẽtia iusticia fortitudo ⁊ tpantia: deinde theologice vicz fides spes et charitas. Uñ.j. Corꝝ.xiij. Maior aũt horꝝ ẽ charitas. Hic q̃ habet charitatẽ habz oẽs vtutes p̃cedẽtes: sicut q̃ habet centũ habet decẽ vel viginti ⁊ nõ ecõtra eodẽ mõ hñs charitatẽ habet oẽs virtutes ãs q̃ possidet oia dona spũalia tenet. Vbẽtricio fructificat eternalia dona. Nã qlibet opus ex charitate factũ eterni regni meritoriũ est. O quotiẽs possem⁹ lucrari etnũ regnũ si dilexerim⁹ frẽs. Jõ ad opa charitatis.i. Corꝝ.xvj. hortat apls dicens. Oia opa vra in charitate fiant. Jus es qõ nõ minus est charitas oia bona opa sua facit sicut de se testatur pñs. dicẽs. Particeps ego sũ oĩm timentiuz te ⁊ custodientiũ mãdata tua. Uñ Aug⁹. Desent inuidi q̃tũ bonũ est charitas q̃ sine labore nro aliena bona facit nra. Ex dictis ptz q⁹ q̃ habet charitatẽ hz deuz ⁊ oia que in ipso sunt O charitas magna ⁊ incõpabilis thesaur⁹ vi i agro cordis abscõdit⁹: p q̃ emẽda vniũsa vendenda sunt sic ait dñs Math.xiij. O diues charitas cũ q̃ ois diues sine q̃ nemo diues: qz q̃ ñ hz caritatẽ nihil hz. O argumẽtatoria charitas multe filie ꝓgregauerunt diuitias: tu aũt supgressa es vniuersas. vt dz in fine Prouer.

Qz leuis ars ẽ diligere deũ

Ca.III

Tertia excellẽtia charitatis est leuitas. Nihil leui⁹ q̃ diligere. Qui diligit nõ laborat nihil ꝓstat vectura mercantie amoris: imo amor solu't omẽs expensas vecture cũctaꝝ mercantiũ atq; laboꝝ. O q̃ leuis amor qui cuncta leuia reddit. Miraris quõ sit tã leuis mercãtia amoris? Cõsidera q̃s eã portat. Uolũtas nẽpe ipa libera ẽ ipa diligere põt sola cũ amore sata est: forinseco adiutorio ab amore nõ eget: absq; alteri⁹ opis admiculo exerceri põt. Si eñ ad diligẽdũ diuitijs opus eẽt: iusta tũc excusatõez haberẽt paupes. Si scientia necessaria foret: excusari tunc possent ignorãtes a seruitijs se excusarent simplices a laboribus imbecilles. Sola eñ libera volũtate impleri põt mandatũ amoris. Infra nos ẽ qõ ad illud seruandũ necessarium est. Uñ pcipit dñs Deut.vj. Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo ⁊ ex tota ania tua ⁊ ex tota fortitudine tua. Uñ Luce.x. additũ est ⁊ ex tota mente tua vt cor referat ad intentionẽ: mẽs ad cognitõem. aia aũt ad affectionẽ: cũ facultas adsit .qua deficiẽte: suplet quidẽ volũtas bõa. Uides quõ oia h̃ necessaria ad amorẽ intra nos sunt Non igit̃ necessario eget vt diligas sulcare maria: ⁊ pcellosas ꝓfringere vndas vel sepulchꝝ dñi cũ petas non linigas transmeare oras vel syna montis cacumia scandas. Non limina petri q̃rens italicas ptrãsire patrias. nec montiũ ascẽdere rupes vt iacobi extrema pquiras. Intra te volũtas hanc q̃rit amor hanc vocat dñs. Can.v. Aperi mihi sor⁹ mea amica mea. ẽ eñ volũtas amica amoris q̃ p ꝓsensum volũtatis apit ipi amori hãc etiam pulsat Apoc.iij. Ego sto ad ostiũ volũtatis. s. dicit amor ⁊ pulso. s. alliciendo inspirãdo p̃dicãdo arguẽdo increpando castigando. Si q̃s audierit vocẽ meã ⁊ aperuerit mihi .s. p ꝓsensum ianuã voluntat̃ intrabo ad eũ. s. p gram charitatis. Hisigit̃ inq̃s intrauerat ipe amor dicebat amor. Lu.xvij. Regnũ dei intra vos est. Ecce q̃z facilis est h̃ ars amandi que solum in volũtate est. Jõ Deut. xxx. dñs ait. Qñdatũ h̃ qõ tibi p̃cipio hodie non sup te est neq; pcul positum neq; in celo situm sed in te locus dilectionis. Ecce facilitas implẽdi. leuitas amãdi: possibilitas impẽdi seu obseruãdi quã excusationẽ denõ diligendo habere poterim⁹ frẽs Ideo ꝓfident ad h̃ portabile pondus hortat dñs Mat.xj. dicẽs. Tollite iugũ meũ super vos. iugũ eñ meũ suaue est ⁊ onus meũ leue ẽ. Onus qõ oia onera leuia facis ⁊ imples mãdata. Uñ ad Ro.xiij. Plenitudo legis dilectio. Tu sola facis scãdere ad superna Can.j. Recti diligũt te. Trahe me p⁹ te: curremus in odorẽ vngentoꝝ tuoꝝ. Tu portas inferna potius eñ vere diligẽs deũ vellet esse cũ amore in inferno q̃z sine amore i celo Sm Hugl. de arra spõse. Uñ Can. viij. Dura sicut inferus emulatio. Ecce igitur q⁹ amor sup oia leuis ẽ: cũ grauissima leuia reddit.

Qz insepabiliter cum deo vnit animã diuinus amor.

Capitulũ.IIII

Quarta excellẽtia amoris ẽ durabilitas. Adeo nempe est amoris gluti/num tenax vt non tantũ iũgere q̃z dicat vnire. Triplr eñ vnit vinculuz charitatis. tibiipi ꝓxio ⁊ deo. Ubio eñ p amorem vnus efficitur dum intra se recolitur reductisq; affectibus a cunctis locis quibus tenebantur captiui solum vnum incommutabilem amat nec amplius in diuersa mutat. Paritus nempe p amorẽ in plura nunq̃ sibi repit et idem: sed semp sibi dissimilis est: qz totiens

De affectib⁹ inflãmati triplicis amoris.

variari cogit quotiẽs varietatẽ suscipit illꝺ qꝺ ab eo amat. qꝛ eñ labẽti innititꝫ necessariũ ẽ vt cũ labẽte labat. Unꝫ. j. Joh. ij. Trãsit mũdus ⁊ ꝯcupia ei⁹. Et. j. Corꝛ. vij. Preterit eñ figura hui⁹ mũdi. Sic ꝺ cũ mũdo ꝑ affectum currit cũ mũdo in ꝓfundũ ruit Proximo eñ ꝑ charitatẽ hõ vnit dũ non solũ sine ꝙrela ꝙtũ in ipo ẽ oib⁹ studet affici: ꝫ etiã oibus successib⁹ coaptari gaudere cũ gaudentib⁹ ⁊ flere cũ flentibus ℈m apl̃m. Infirmari cũ infirmãtib⁹ ⁊ cũ scãdalizatis vr. Unꝫ Apoc. j. Socius in tribulatiõe et r̃gno. De hac vnitate ait ps̃. Ecce ꝙ bonũ ⁊ ꝙ iocũdũ ꝛc: vñ Act. iiij Cũ ꝛtitudis credẽtiũ erat corꝛ vnũ ⁊ aia vna ꝙñ nec volũtatũ varietas nec actõnũ ꝺ formitas nec marsupiorꝫ ꝓpetas aicos diuidebat: ꝫ firmiter astrigebat charitas ⁊ facile coherebat vnitas in spũsancto ⁊ in vinculo pacis dei. Heu heu heu ve ve ve mũdo a scandalis. Ue nobis in inferiori seculo dilapsꝰ in quos fines imo feces seculorꝫ deuenerũt tortus mũdus nũc vere in maligno posit⁹ ẽ: omẽs querũt que sua sunt. In ꝫ nẽpe miserabili euo nostro totam christianitatez tanta diuisiõe tot scissuris totꝙ fracturis dispsam ꝙspicimus vt vix vn⁹ alteri cernatur ꝙuenire in vnũ: nisi forte aduersus christũ eius vbiqꝫ aparent scissure cuitatis dauid intãtũ ꝙ inhiant vt iam vltimã ruinã oino minent. Fateor ꝫ tedet eẽ exeam⁹ hinc ⁊ ad ꝓpositũ redeam⁹. non eñ de vitijs loqui loco hoc ꝓpositũ ẽ. Tertio deum hoi ⁊ hoiem deo charitas vnit nõ solũ illa ineffabili charitate qua natura nr̃a vnit illi eterno verbo in vnitate ꝙsone: sed etiaꝫ illa de qua ait apl̃s. j. Corꝛ. vj. Qui adheret deo vnus spũs est. Profecto vnitas ꝫ charitas est qua hõ ℈m cor dei totis votis supne eterne volũtati ꝙformis vnit deo glutino qꝺ nõ dissipat ⁊ vinculo qꝺ nõ disrũpit. In his tñ que sic dico nemo me existimet cũ illis sentire imo desipere ꝺ charitatẽ semel habitã asserũt vltra pdi nõ posse ꝙre si ois ꝺ habet charitatez ꝙseuerant adheret frustra discipulos suos dñs. Joh. xv. monuisset dicẽs. Manete in dilectione mea. indubitãter ostẽdens charitatem sponte deleri posse nõ violent⁹ auferri offert oi aufert nulli vt null⁹ nisi suo vicio illa careat est tamen charitas vinculum perfectionis quo mẽbra artissime sibiinuicem herẽt ⁊ suo capiti ꝙ oẽs iũcturas ꝙnectunturi vnũ corꝓ in vno ꝓncipio oim bonorꝫ vt fident⁹ ꝙlibet dicere valeat cum ps̃. Participeps ego sũ oim timẽtiũ te ⁊ custodientium mãdata tua. De hoc etiñ dictũ putes Eccs. iiij. Funiculus triplex difficile rumpit. triplex nanqꝫ ꝺr quia vt ꝑfat⁹ sũ tripl̃r ligat. Triplicẽ funiculuz describit apl̃s. j. Timoth. j. dicẽs. Finis ꝓcepti est charitas de corde puro ⁊ ꝙscia pura ⁊ recta seu bona ⁊ fide non ficta. Solum purum est corꝛ quod ad crimina mandata perfluere nescit. nihil fedat facilius corde mundanis exposito. hoc solũ ꝙtinet charitas ne frustra pateat: tunc vero fedat cũ in crimina labitur. Conscium vero bonã habet ad oẽs qui ꝓximi bonũ vt suuz diligit. Si quo min⁹ ꝙuincit non hr̃e illã que nõ querit que sua sunt. Fides autem non ficta ea est que per dilectionez in bonis opibus exercetur alioqn non solũmodo fictam sed mortuaz Jacobus dicere non videret seu vereretur Et vere iste funiculus difficile rumpit quo paul⁹ vinctus ad Roñ. viij. audẽter ait. Quis nos sepabit a charitate christi? ꝛc. Validũ ꝓfecto vinculũ est cui nulla violentia ꝓualet insepabiliter ꝙtinẽs amantẽ cũ amato sed validius erit in patria: quia vt ꝺr. j. Corꝛ. xiij. Charitas nũꝙ excidit. Naz si credendo ⁊ sperãdo diligim⁹ qꝺ non videmus nec tenemus: ꝙto ardentius eum diligemus quẽ tũc videbim⁹ sicuti est? vt dicit. j. Joh. iij. Cũ quo nos regnare faciat agnus ihesus xp̃s filius dei: ꝺ cũ pr̃e ⁊ spũsancto viuit ⁊ regnat: ꝑ infinita secla seclorꝫ Amẽ.

Feria. iij. post dñicam in quinq̃gesima de affectib⁹ triplicis inflammati amoris. s. dei sui ⁊ ꝓximi de qb⁹ vexarnis ꝓtiuiũ celebrat Sermo. iiij.

Fides spes charitas tria ꝫ: maiorꝫ aũt horꝫ ẽ charitas ibi. s̃. Urget iterũ charitas de charitate nos loq vt quã in ꝑcedẽti ℈mõe tã gratã didicim⁹: ꝺ excellẽtia charitat⁹ ex eadẽ diuino munere exptamur hodie vsqꝫ ad famelicã nauseã crapulari Et ad ꝫ hortatur apl̃s ī v̄bo ꝓallegato dicẽs. Fides spes caritas tria ꝫ vt s̃. Quasi dicẽ velit. Fides vtiqꝫ atz spes ad deũ cogscẽdũ ⁊ q̃rendũ illuminant intellectũ atz roborant facultatẽ: ꝫ maiorꝫ horꝫ est charitas q̃ inflãmat ⁊ pascit imo depascit hois volũtatẽ: ⁊ aiaz totã sattat iebriat atz ī deũ trãsformat. Hec ꝺ dẽ amor crapula nũcupat. cum hũan⁹ spũs tu⁹ fiat tanꝙ potẽs crapulat⁹ a vino. s. diuini amor. Crapula aũt ⁊ spũale çarnisꝓuiũ celebrat mẽs bõa ex triplici v̄bo atz feruẽti amore. ꝓmo amore dei. scꝺo amore sui. tertio amore ꝓximi de qb⁹ amorib⁹ ꝓpha. cxxxij. ps̃. qui in ꝓncipio materia ẽ aliud thema inqt: Ecce ꝙ bonũ ꝺ ad amorẽ dei: ⁊ ꝙ iocũdũ ꝺ ad amorez sui hitare frẽs in vnũ ꝺ ad amorẽ ꝓximi.

Articul⁹ primus de septẽplici flãma seu ardẽti affectu diuini amoris.

Primus amor feruens et ardens quo mẽs hũana repleꝛ est amor dei. Exercẽs enī se ī sacris meditatõib⁹ ⁊ affectõib⁹ ad obtinẽda bõa

grāz ⁊ vtutū atq; feruētis ⁊ crapu'ātis amor dei: septē affectib⁹ inflāmatis exerceri debet ad deū. Prim⁹ ē amor ardētissim⁹. scds ē timor reuerētissim⁹. terti⁹ ē zelus ꝓstantissim⁹. qrtus regratio magna. qnt⁹ laus imēsa. sext⁹ obediētia pmptissima. septi⁹ dilectatō seu securitas ebria

De septē gradib⁹ p qs ad amorem ardētissimū mēs ascēdit. Ca. I.

PRimus qdem inflāmatus affectus amor ardētissim⁹ nūcupaī ad quez vtiq; ꝓsequēdū hortaī spōsus dilectam sponsam Can. viij. dicēs. Pone me vt signaculū sup cor tuū ⁊ vt signaculuz sup brachiū tuū qz fortis est vt mors dilectio. dura sicut infern⁹ emulatio. Lampades ei⁹ lāpades ignis atq; flāmarū aque multe nō potuerūt extinguere charitatē. In qbus verb̄ septē grad⁹ charitatis p ordinē expmūī qb⁹ acqrit hic ardētissim⁹ amor dei. Prim⁹ ē meditatio. scdus imitatio. terti⁹ sepatio. qrtus emulatio. quint⁹ inflamatio. sext⁹ exēplatio. septim⁹ insupatio

Prim⁹ quidē grad⁹ pueniēdi ad amorē ardētissimū dei est meditatō. Per hūc ei modū inflāmabaī spūs pphetic⁹ cum dixit In meditatōe mea exardescit ignis. Et initiuz per qd ad b̄ ascēdit alibi expmit dicēs. Meditatō cordis mei in ꝓspectu tuo semp. Et hūc modū expmit sponsus cū ait. Pone me vt signaculū positū sup cor tuū. Quid p signaculū positum sup cor tuū. nisi meditatio spōsi p quā artissime ⁊ amorosissime in corde spōse ei⁹ meditatio ei⁹ memoria radicaī? Unī ibidē glo. Volemus signū aliqd cū digito vel brachio alligatū circumferre q admonemur. q illi⁹ rei mēoriā freqntio/rē volum⁹ hre. In cui⁹ mysteriū Deut. vj. scz de dei pceptis scriptū ē. Ligab ea qsi signuz in manu tua eruntq; ⁊ mouebunt ante oculos tuos.

Scds gradus ē imitatio vt nō solū dilecta spōsa in interioꝛib⁹ cordis sed etiā in exteriorib⁹ ꝓbis ⁊ factis amātissimū imiteī sponsum. Unī subdit. Et vt signaculum sup brachium tuū. p qd opamur virtutū opa vt in eis xpi imitatio designaī. qrtus aūt amoris feruor i b̄ crescat manifeste ostēdit seraphica ipa pfectio ad quē p hāc xpi imitationē mens glorioſi frācisci pducta ē. Ideo in ei⁹ psona apls ad Gal. vlt. ait. Ego enī stigmata dñi iesu i corde meo porto.

Terti⁹ gdus ē sepatio vt. s. mēs ab oi qd a spōso sepet elōgeī. Unī subdit. Quia fortis est vt mors dilectio Mors siquidē vno tri furcato ictu aiaz sepat a mūdi/habitatiōe a suorū ꝓuersatōe atq; a carnis vnione ac p b̄ ab oi passione hui⁹ seculi nequā. Sic amor dei ab oibus que aiam sepant a dilecto oīno illā elōgat

Quartus gradus ē emulatio quia scz mens iuxta aplm. j. Cor. xiij. semp emulatur charismata meliora. Unī sponsus ait. Dura sicut infernus emulatio. s. esse debz. Sicut enī infern⁹ nemi pcit sic amor in aia sponsa xpi tanta dilectōis emulatiōe obsequiī dilecto spōso: vt nulli tpi ꝓditioni vel loco psone infirmitati seu cuiuscūq; resistētie parcat qn oia superans innitaī dilecto suo.

Quintus gradus ē inflāmatio. Ex p̄cedentib⁹ siqui dē nixus in dei amore inflāmaī iō spōsus ait. Lampades eius. i. corda diuina charitate accēsa lāpades ignis. i. plena sunt feruore dilectōis diuine. Lāpas enī ē vas clarū intus habet oleū ⁊ ignē. Oleū nutrit ignem q dicit feruorē. In lāpade cor purū i oleo deuotio: in ignis calore feruor desideriꝝ denotaī. Hoc igne ardebāt duo discipuli pgentes i emaus qz Lu. xxiiij. dicebāt. Nōne cor nostrū ardēs erat in nobis? Sed qd faciet i patria? Et itez ps. crapulat⁹ ⁊ epulatus ⁊ ebriat⁹ ō se ait. Inflāmatū ē cor meū ⁊ renes mei cōmutati sūt ⁊ ego ad nihilū redact⁹ sum.

Sextus grad⁹ est exēplatio ad primū ꝓpter deū exhibita et mōstrata. Und subdit. atq; flāmaz. In flammis siquidē lumiosi splēdores sancte ⁊ edificatorie ꝓuersatōis ꝓueniēti⁹ denotaī sic Mat. v. dñs ait. Sic luceat lux vra coraz hoibus vt videāt vra opa bona ⁊c.

Septimus gradus est insupatio cū. s. mens nullis aduersitatibus supaī. Unī subdit aq; mlte nō potuerūt extīguē charitatem. Per aquas enī tribulationū impetus designaī. Unī Esa. viij. Pro eo q abiecerat ꝓplis iste aquas siloe q vadūt cū silentio. Et sequiī. Propt̄ b̄ ecce aducet dñs sup eos aqs fluminis fortes et multas: regem assyrioz ⁊ oēm gloriā eius. Hoc siqdez ignita aia qz oia suffert dom⁹ est illa de q. Mat. vij. que edificata est supra firmā petrā ⁊ descēdit pluuia ⁊ venerūt flumina ⁊ flauerūt venti ⁊ irruerūt in domū illam ⁊ non cecidit. fundata enī erat supra petram. id est. iesum christum.

De feruenti affectu filialis timoris ad deum qui omēs alios timores aspnatur. Ca. II.

SEcundus quidē inflāmat⁹ affectus ē timor reuerētissim⁹. Cū enī sex dicaī eē timores. Prim⁹ naturaī. secūdus hūan⁹. terti⁹ mūdan⁹. qrtus seruilis. qntus initialis. sextus filialis vl castus qnq; qdē pōres rēnuit mēs diuina dilectōe feruescēs ⁊ in sexto solūmodo ꝓqescit. Primo enī non timet timore naturali licet talis timor non sit bon⁹ vel malus cū nō sit sub libtate arbitrij ꝓstitut⁹. Et b̄ timore solū habz timere hō timore ꝓpassiōis sicut fecit xps. Unī Mat. xiij. cepit iesus tedere ⁊ pauere ⁊ hoc qtum ad ꝓpassionē ⁊ ideo dicit cepit. Scdo nō timet timore hūano q potius elegit peccare q penas in cor/

pore tolerare. Vñ ad talē timentē. Esa. v. ait. Quis es tu vt timeas ab hoīe mortali. Tertio nō timet timore mūdano q̄ potiꝰ elegit cōmittere diuinā offensionē q̄ pdere terrenā possessionē. Vñ Lu. xij. Nolite timere pusillus grex qz cōplacuit pri vro dare vob regnū. ¶ Quarto nō timet timore fuili q̄. s. timet pena iferni nec amat diuina iusticia. Vñ ad Ro. viij. Non accepistis spm̄ fuitutis iterū in timore. ¶ Quinto etiā nō timet timore initiali: de q̄ ps̄. Initiū sapie timor dñi. qz ꝯ ꝑncipaliter amet iusticia tñ scōario timet penā. sed sicut. j. Joh. iiij. scripti est. Perfecta charitas foras mittit timorē scz initialē ⁊ multa amplioꝝ p̄cedētes. ¶ Sext⁹ est timor filialis seu cast⁹. Filialis q̄dem ad patrē. Castus vo ad spōsam. Vñ Job. xxvj. Columbe celi cōtremiscūt ⁊ pauēt ad nutū eius: ⁊ h timore timet aīa feruēs. Hic q̄dem triplicit variat qz triplex est hmōi timor. Primus ē sepatōis. scōs offensiōis. tertiꝰ reuerētialis. ¶ Primus ingꝝ est timor sepatōis q̄ spōsa timet sepatia spōso. Vñ Eccl. vij. Qui timet deū nihil negligit. s. ne sepet a deo. ¶ Scōs est timor offensionis q̄ filialis amor in minimo timet offendere deū. Vñ Salomon ꝓuerb. viij. Timor dñi odit malū. s. ne offendat pꝛem. ¶ Tertius ē reuerētialis. Vñ. Eccl. xxiij. Nihil melius q̄ timor dei. His tribꝰ timoribꝰ inflāmat desiderio sus ⁊ succēsus in amore affectus atq; p eos sentiens q̄ suauis est dñs admiras cum ppha clamat. Quā magna multitudo dulcedis tue dñe quā abscōdisti timētibus te. solus iste timor in patria manebit. Vñ ps̄. Timor dñi sctūs pmanet in seculū seculi.

¶ De feruenti affectu duplicis zeli: q̄ gloria dei. ⁊ salus animarū sollicite p curatur. ¶ Caplm. iij.

Tertius aūt inflāmatus affectꝰ est zelꝰ cōstantissimꝰ. Est eñ zelus amor excādescēs atq; irascēs ꝯ ea que sunt ꝯria suo amato vel suo amori. Cū eni duplex sit amor. s. dei ⁊ primi atq; in his duobꝰ māmatis tota lex pēdet sicut dr̄. Mat. xxij. Hinc est q̄ in q̄libet inflāmato affectu debz esse duplex zelus. Primꝰ honoris ⁊ glorie dei. Scōs salutis primi. ¶ Primus zelus est honoris dei q̄ mēs sancte irascit ⁊ excādescit q̄ deus nō cognoscit: nō diligit ñ timet nec debitis officijs nec fuitijs: honorat exemplo zelotis helie q̄. iij. Reg. xix. ait. Zelo zelatus sum p dño deo exercituū: qz dereliquerunt pactū dñi filij isr̄. i. pꝛs christianꝰ. ¶ Secūdus zelus est salutis primi. Vñ ps̄. Zelus domus. i. eccl̄ie tue comedit me. s. p sollicitudinem attenuauit me sicut fecit paul⁹ q̄ ad Cor. xj. de se ait. Preter illa que extrinsecꝰ sūt instātia mea q̄tidiana que. s. nec vna hora remittit ꝑm glo. sollicitudo oīuz eccl̄aꝝ. Quis infirmatur ⁊ ego nō infirmor. q̄s scādalizat ⁊ ego non vror? Item necessariū est p istū zelū mentē primo dirigere ad seipm atq; pspicere si in se vel a se seu p se facta sunt opa dei honorē ⁊ dānū seu scādalū primoꝝ. Que cū cepit a seipa tunc ex charitate in primū dirigat. Et ne q̄s etiā in alios erret notandū est q̄ tūc zelus est diuinꝰ q̄n cū feruore ⁊ attentōe seu excādescētia sue ire est in deū rectus. ⁊ ꝑm dei instinctū ⁊ bñplacituz mēsuratus ita q̄ nō ferat ꝯ aliquē nisi p xp̄o atq; ꝑm deū ⁊ solū p q̄to ille est ꝯrius deo. Et ta tñ aparēt hoibus debitā mēsurā excedere q̄ sunt mēsuratissima apud deū. Ecōtra multi sūt zeli mali sub specie boni. Joh. xij. de Juda ptz q̄ p falso pauerū zelo ꝯ magdalenā ait. Quare hoc vngentū nō venit trecētis denarijs ⁊ datum est egenis? Ez heu qz iam venit tps ⁊ nūc est in q̄ nō repit ꝓprie nec aliarū aiarū zelū habens nec de salute earū curet. vt vere iam dici pōt. q̄ zelus domus dei comedit oēs zelatores suos qz iam nullus supest zelans. Oēs eni que sua sunt querūt q̄libet domus sue nō dei zeluz habet ideo Aggei. j. lamētabiliter dicit dñs exercituū. domus mea deserta est ⁊ vos festinatis vnusquisq; in domū suā.

¶ De multiplici regtiatiōe cōi et ꝓpa inflāmati cordis ad deū. ¶ Cap. iiij.

Quartus vo inflāmatꝰ affectꝰ est regratio magna. Duplex q̄dem est regratio q̄ vtiq; mens diuino amore succēsa. Prima aūt est gñalis. scōs speciaꝝ. ¶ Prima āt est gñalis q̄ mens diligēs oīa que sunt creata ⁊ ordinata a deo vt dr̄. de omnibus creaturis laudans creatorē. Vñ erigēs totū affectuz ad deū ait. ¶ Primo gras agim⁹ tibi dñe deus nr̄ q̄ es alpha ⁊ o ꝓncipiū ⁊ finis qz creasti celū et terrā ⁊ oīa q̄ in eis sunt: ponēs in eis vestigiuz et imaginē tue sctissime trinitatis vt creature ꝑticipes essent supadmmirabilis gr̄e tue. ¶ Secūdo tibi regramur dñe deus nr̄ de hoie quez formasti ad imaginē ⁊ silitudinē tuā atq; oīa subijciēs pedibꝰ suis. cūcta ordinasti ad fuitiū eius casū q̄ eius miscōik repasti: nec eū in eternū interitū cū demone ꝑdēnasti. ¶ Tertio q̄ tibi gras agim⁹ imēsas dulcissime deus qz placuit charitati tue post ade casuz salutis remedia nob dare: legē fidē ⁊ spem atq; repationē nr̄am p filij tui incarnatōz fiendā: dilectis amicis tuis abrāā isaac ⁊ iacob ⁊ ceteris pr̄ibꝰ ꝓphibꝰ reuelare. Quarto incessanter gras agim⁹ tibi dñe deus oꝑs de stupēda charitate ⁊ hūilitate q̄ ostēdisti in vnione hūanitatis nr̄e ad tuā imensissimā diuinitatē. Quinto imensas gras tibi agi-

De affectib⁹ triplicis inflãmati amoris

mus de tua hũilima natiuitate ⁊ supadmirabili ꝓuersatõe in mũdo doloꝛib⁹ ⁊ afflictõib⁹ plena ꝓ nr̃a dilectõe. Sexto tibi gr̃as agimus dulcissime ieſu xp̃e de tuo coꝛpoꝛe p̃cioso qõ in die ſancto cene dediſti nobis in viaticũ ⁊ refugium in ſolaciũ atq; in remiſſionẽ oĩuz pctõrũ nr̃oꝝ. Septimo o amoꝛoſiſſime ſup oĩa gr̃aſ maximas referimus qꝛ ꝓ nobis viliſſimis creaturis atq; ꝓmptiſſimis ad oẽm tuã offenſam ⁊ culpã dignatus es pati tam crudelẽ tãq; enoꝛmem atq; acerbiſſimã paſſionẽ. O imenſa charitas dei. O bonitas ſaluatoꝛis. O miſcõdia redẽptoꝛis. Quis cogitare põt tãti amoꝛis abyſſum ⁊ nõ admirari atq; diligere te imenſuz niſi infidelitate laboꝛet? Octauo tibi gr̃as agimus infinitas tua de triũphãti ⁊ glorioſa reſurrectiõe: ꝓ quã reſuſcitati a miſeria hui⁹ vite ad gloriã tuã nobis fidem ⁊ ſpem ꝓtuliſti. No no tibi gr̃as agimus de tua admirabili aſcẽſione: ꝓ quã genus hũanũ i ꝓſpectu oĩuz ſpirituũ beatoꝝ tãto nobilitaſti decoꝛe atq; tam glorioſo ſublimaſti honoꝛe Decimo gr̃as referim⁹ tibi dñe ieſu xp̃e de ſanctiſpũs miſſiõe in ap̃los tuos in die pẽthecoſtes: ꝓ quẽ tanta foꝛtitudine repleſti eos. vt q̃ ꝓius timebãt ꝛba. poſtea ꝓ te nõ timerẽt ꝛbera. toꝛmẽta duriſſima. atq; moꝛtẽ. Et q̃ ꝓius erant ignari ⁊ idiote: poſtea facti ſunt tanto lumine illuſtrati ⁊ docti. vt ſcirent quecũq; neceſſaria ſunt ꝓ totius mundi ſalute. atq; ꝓ eos felicitati noſ dignos benigniſſime deus ad tuaz fidẽ puenire. O miſerrimũ ⁊ miſerabile genus xp̃ianoꝝ. Quid de illis ſctiſſimis athletis iã tibi remãſit. niſi ſoluz auctas et ſolũ in labijs coꝛpoꝛeis fides vt digne de tot ieſus xp̃s lamẽtabiliẽ dicere valeat illõ ℣ Bat. xv. Ꝑplus hic labijs me honoꝛat: coꝛ aũt eoꝝ longe eſt a me. Sine cauſa aũt colunt me. i. fruſtra. Eſt ei ſcõa regratiatio dei. ſ. ſpecialis per quã diuino aꝛdoꝛe inflãmat⁹ affectuſ ad ſeip̃m reuerſus ⁊ tot gratijs ſe vallatũ cõſpiciẽs: in regratiatiõis exultatiõe ꝓrũpẽs. In ꝓmis ait. Gr̃as ago tibi dñe de meipſo quẽ ex mera bonitate tua inter nobiliꝛes creaturas creare dignatus es. tribuẽs mihi coꝛpus ⁊ aĩam ad imaginez ⁊ ſilitudinẽ tuã. atq; imẽſa bonitate tua ſacro baptiſmatis fonte regenerat⁹ ſum. ⁊ i tua fide inſtructus atq; nutritus cũ dignus eſſem dãnatõe eterna. Scõo gr̃as tibi ago imẽſiſſime deus de tãta patiẽtia: qua ſuſtinuiſti iniq̃tatẽ meã tribuẽs mihi ſpaciũ penitẽdi. Inſup tua bonitate mihi indigniſſimo ꝓtuliſti i te credere in te ſperare: te amare atq; obſeq̃ tibi. Cõfirma hoc deus qõ opatus es in me: ⁊ adauge dulciſſime ihũ xp̃e. Tertio gr̃as tibi ago qꝛ de nihilo creãs me tot inumeras atq; pulcherrimas creaturas oꝛdiaſti ad ſeruiciũ meũ ⁊ ad ſuſtẽtationẽ coꝛpalis vite mee. Quarto gratias tibi ago qꝛ dediſti mihi rõnẽ ſenſuz ⁊ intellectũ multiſcz ⁊ inumerabilib⁹ gratijs replens aĩam meã vt ſm volũtatẽ tuã regere poſſũ illã Quinto gr̃as tibi ago imẽſiſſime dñe p̃ miſericoꝛdiaꝝ ⁊ deus toti⁹ ꝓſolatõis. qꝛ dona mihi collata oẽs meas gr̃arũactões i infinitũ excedũt. Adiuua me tuip̃e vt tibi dignas reddã gr̃as de oĩbus bñficijs que cõtinuo mihi facis feciſti ⁊ facturus es. pfecte recognoſcẽs hũiliẽ et deuote ſubijciar tue reuerẽdiſſime maieſtati in ſecula ſeculoꝝ.

De duplici laude. ſ. affirmatiua et negatiua: qua inflãmati affectus laudant creatoꝛẽ. Cap. V.

Quintus ꝛho inflãmatus affect⁹ eſt laus imenſa. Cũ enĩ mens fuerit diuio amore ſuccẽſa tam dulcedine repit deũ bonum: vt nunq̃ velit ceſſare a laude eius. In cuius ꝓſona ait pſ. Bñdicã dño in oĩ tpe ſp ⁊c. in oĩ tpe. i. tam in adũſitate q̃ in ꝓſperitate. nõ ſicut q̃dam q̃ laudãt deũ in ꝓſpitate. Vñ pſ. Cõfitebiẽ tibi cũ bñfeceris ei. Alij ip̃m tm̃ laudant in adũſitate. Vñ Eſa. xxvj. Dñe in anguſtia req̃ſiuerũt te. Inſup addit ſp laus ei⁹ i ooꝛe meo. i. ſp aliq̃d loquar vel ſentiã vel cogitabo qõ referaẽ ad laudẽ ſũme dei. Vñ Caſſi. Quicq̃d ex charitate ex ſimplicitate ceteriſcz ꝛtutibus vel loq̃mur vel mẽte geſtim⁹ viuere: diuinis laudib⁹ applicaẽ Ꝑius enĩ eſt p̃coniũ q̃ donat ooꝛe ac coꝛde honeſta meditari Duplici eĩ laude p̃ncipaliter inflãmat⁹ affectus laudat deum. Prima eſt affirmatiua. ſcõa ꝛho laus eſt negatiua. Prima aũt laude affirmatiua laudatur deus cũ in eius laudẽ oĩa bona ei appꝛopriañ: ⁊ de hac tota ſcꝑtura referta ẽ. ⁊ hmõi laudeſi ſunt vt plurimũ oẽs iuſti. Nam laudant illũ de iuſticia ⁊ foꝛtitudine. Vñ pſ. Deus iudex iuſtus foꝛtis ⁊ patiẽs ⁊ longanimis. Laudant illũ de magnitudine. Vñ idem ait. Magnus dñs ⁊ laudabilis nimis ⁊c. Dicũt etiã illum bonũ. Unde pſ. Laudate dñm qm̃ bon⁹ eſt Et alibi. Bonus es tu: ⁊ in bonitate tua doce me ⁊c. Dicũt eum ſapientẽ. Vñ idem ſapie eius nõ erit numer⁹. Noĩant illũ amoꝛẽ vl charitatez. ſ. Joh. iiij. Deus charitas eſt. Noĩant illũ pacẽ. Vñ. In pace in idipſuz ⁊c. Noĩat ſe viam ꝛitatẽ ⁊ vitã Joh. xiiij. c. Ego ſum via ꝛitas ⁊ vita. Noĩãt illũ pulchrũ. ſ. Pet. i. In quẽ deſideraẽt angeli ꝓſpicere. Noĩat illũ miſeꝛicoꝛdẽ. Vñ pſ. Miſeratoꝛ ⁊ miſericoꝛs dñs. Noĩant illũ lumẽ pſ. In luie tuo videbim⁹ lumẽ. Noĩant eũ ſuauẽ pſ. Guſtate ⁊ videte qm̃ ſuauis eſt dñs. Et cetera multa ꝓſimilia p laudem affirmatiuã deo appꝛopañ in gloria noſ

sui. Secūda est laus negatiua. Licz aūt laudare modus sit deo glorioſus ⁊ dign⁹. est tñ scōs laudabilis mod⁹. ſ. negatiu⁹ est ablatiu⁹. ſicut faciūt ſculpētes p modū p̄dictū incōpabiliť di noſciť ſupare. Et p hūc modū in ampliozē laudem dei illa negant que p̄us de deo affirmabātur Uñ abbas vercellenſ ſup. iij. c. de myſtica theologica ⁊ vtraq; laude ait q affirmatiua ſit p deſcēſus a ſupioziб⁹ ad extrema. Negatiua vo ecōtra ab inferioziб⁹ ad ſupioza ſeu ad p̄ncipalioza. Uñ aūt fit deſcenſus a ſupioziб⁹ ad extrema affirmatio parit dilatationē ſiue ꝓbozū multiplicationē. Sic ecōuerſo aſcēſus ab inferioziбus ad p̄ncipalioza negādo generat cōtractionē. Hoc aūt ideo ꝓtingit. qz ibi de notioziбus ad magis nota deſcēdim⁹ hic vo de cognitis ad incognita negatiue aſcēdim⁹. Uñ ibi multiplicatio. hic aūt ſermonis reſtrictio generať At vbi aſcendēdo oia fuerint negata ⁊ negata cūcta fuerint aſcēſa. tam nō est niſi vt ſermo ſileat: ſicut a diuina ineffabilitate ꝙuictus. Verbi gr̄a cū mens illuminata ardēti corde ad ſublimia dei ꝓtemplāda ſuſtollit. tanto dei lumine illuſtrať ad cognoſcendū q̄d ſit ipſe deus. et quicq̄d p̄us de deo affirmauerat nūc negat tā/tam intelligit diſtantiā ip̄ius dei ab eo qđ dici p̄ōt de ipſo deo vel noīari vel cogitari p̄ōt ipſe deus. Nam ſi noīat illū magnū nomen ei apparet paruū. Si iuſtū nomen ei videť iniuſtū. Si fortē nomen debile penſat. Si bonū: nomen ei videť malū. Si ſapientiā: eſtimat ſtulticiā. Si amorē ⁊ charitatē: ſonat illi nomē iniq̄tatē. Si pacē nomen ei apparet guerra. Si via ꝓvitas ⁊ vita dicať: videť ei nomen deuiū ⁊ falſum atq; mortale. Si pulchꝝ apparet ei deforme. Si miſericordē: ſonat ei crudelitatē. Si lumē. nomē videť ei obſcurū. Si ſuaue. nomē ei videť amarum ⁊ ſic de cōſimiliб⁹. qz ad lōge maioza q̄ fari vel cogitari poſſit eſt talis ſp̄ūs ſubleuat⁹ iuxta illud. j. Corint. ij. Aď oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hois aſcēdit que p̄parauit deus etiā in p̃nti vita diligētib⁹ ſe. Vtraq; tñ laude collaudāt creatorē affectus taliť inflāmati ſm varias inflāmatōes ⁊ eleuatōes ſpiritus atq; ebrios anime ſenſus.

De obediētia ꝓmpta inflāmati affectus ad deū. Ca. VI.

Textus q̄dem inflāmať affect⁹ est obedientia ꝓmpta. Igne eteniz calefacta defacili flectiť cera. Metalla q̄ ab igne liquefacta faciliter recipiūt formā. Sic etiā corda diuino amore ſuccēſa ꝓpter deū ⁊ oēm obedientiam ⁊ maioris ⁊ equaliū ⁊ minoris ſp reddūť ꝓmpta. Et merito q̄dez. Nam ſm Bern̄. Credentibus nihil impoſſibile. amātib⁹ nihil difficile. nihil aſperū mitib⁹. nihil hūilibus arduū reperiť. que oia tales habēt. Solēt q̄q; currū rote velocius currere ſi ſint vncte. ſic tales aīe vnctione diuini amoris ſupinfuſa ꝓmptiſſime ſunt ad implēda quecūq; p̄cepta. ⁊ corde ore ⁊ ope cum ppha decantāt. Paratū cor meū de/us ⁊c. ⁊ q ſm Bern̄. paratū ad ſublimia. paratus ad humilia. paratū ad oia. ſ. vſq; ad mortē Et idem iterū ait. Hec vnctio andreā fecit gaudenter crucē amplecti. Laurentiū irridere carnificē. Stephanuz p lapidātib⁹ flectere genua in oratōe: ⁊ ap̄los gaudere in tribulatiōe. Nec mirū ſi in talib⁹ obediētia ꝓmpta ⁊ ꝓtradictio nulla. cum eoꝝ ſpiritib⁹ ſubiecta ſit caro: qz eorum ſpiritus ſubiecti ſunt deo. Ex q̄bus duobus p̄fecta obediētia ꝓſūmať.

De ſpirituali crapula ſeu ſaturitate atq; ebrietate: quas de deo expiuntur inflāmati affectus. Ca. VII.

Septimus inflāmať affect⁹ est delectatio ſeu ſaturitaſ ebria qua mens reficiť ſaturať ⁊ inebriať dei dulciſſima ⁊ ineffabili ſuauitate. Tanto eñ ſapore degustat talis ſp̄ūs dulcedinē dei: vt q̄tidie ad eius appetitū acrius inardeſcēs clamet inuitās ad paſtū oēs irrōnales creaturas ⁊ dicēs. Gustate ⁊ videte qm̄ ſuauis est dñs ⁊c. Solet quilibz nēpe poſt ſaturitatē ⁊ crapulā quecunq; apposita faſtidire. ſic q; ad hanc ſaturitatē puenerit mens deuota. māifeſtiſſimū ſignū est quarūlibet corporaliū delitiarū faſtidiū: atq; ex itimo affectu exterioꝝ oiuz verū quendā ⁊ ſpōtaneū hr̄e deſpectū. Aliud est eni tñmodo obſiſtere ⁊ repellendo viriliter acq̄eſcere nolle. atq; aliud est q̄dam nauſea ſaturati affect⁹ medullitꝰ faſtidire. Ad veram igiť ſacietatē ⁊ ſp̄ūalē crapulā tunc mens hūana deuenit. qñ poſt diuine ſuauitatis abūdantiā quā interius ſentit oīuz que exteri⁹ apponi p̃nt. quodā neceſſariū potius q̄ volūtariū faſtidiū ſentit. nec ſine ebrietate talis ſaturitas venire ſolet: quā q̄ incurrit inſenſibilis fit ad mūdū. Omnes nēpe nouerūt q; q̄ plene ebrij ſunt irriſiōes ſuas atq; deſpectiōes ſepe nec q̄dem aduertūt: atq; picula ⁊ diſcrimina nec declinare. nec ſaltē attēdere nouūt Cum igiť videmus multos q̄tidie inter ꝙuicia ⁊ obꝓbria hilareſcere ⁊ gaudere inter picula ⁊ tpaliū dāna letari: ⁊ q̄d q̄ hmōi ſunt debem⁹ niſi ebrios iudicare? Quid eñ dixerim tam mētis alienatōz niſi ſp̄ūalē quandā ebriationē? p̄ius est eni vt faſtidiam⁹ vana huiꝰ mūdi oblectamēta: ſcdo vo deſpiciam⁹ eius aduerſa. Primū q̄dem efficit ſp̄ūalis ſacietas: ſcdm vo ſp̄ūalis ebrietas. Sacietatē igiť ebrietas ſequiť. vt ex coꝝ affectibus cōꝓbať. Hac crapula ⁊ ebrietate altera

De affectib⁹ triplicis inflāmati amoris

ti erant apli qñ vt dicit Act. v. Ibāt gaudētes a cōspectu cōcilij: qñ digni habiti sunt p noie iesu cōtumeliā pati. Eandē etiā ebrietatē passi sunt oēs sancti xpi martyres ⁊ confessores p̄clari quoꝝ sicut dicit ap̄s ad Heb. xi. Alij q̄dez lu dibria ⁊ ꝟbera experti sunt. insup ⁊ vincula et cetera que ap̄s tangit ibidē.

Articul⁹ .II. de septemplici affectu ardentis amoris ad seip̄m.

Secūdus ꝟo p̄ncipalis amor inflāmat hominem ad bene diligendū seip̄m. Et hic etiā septemplici feruet affectu. Primus est affect⁹ pudoris. scōs doloris. tertius hororis. quartus rigoris. q̄ntus ire implacabilis. sextus vigoris. septimus est affectus discretōis.

Oꝛ ex pudorioso affectu ꝓpter sua peccata cōfundit̄ anima ꝓpter tria.

Capitulum. I.

Quicunq; ꝟo cōcupiscit semetip̄m diligere debet p̄mo se exercere in affectu pudoris quo. s. totus de vitijs suis atq; defectibus confundat̄ ⁊ erubescat: ⁊ maxime cōsiderādo circa pctā tria. p̄mo magnitudinē. scōo multitudinē. tertio turpitudinē. Primo consideret pctōꝝ magnitudinē ⁊ corde cōtrito ⁊ humiliato ad deū clamet cum filio ꝓdigo Lu. xv. Pater peccaui in celū ⁊ coraz te iam nō sum dign⁹ vocari filius tuus: fac me sicut vnū de mercenarijs tuis. Scōo suoꝝ pctōꝝ multitudinē cōsideret. ac cum p̄s dicat. Iniq̄tates mee supgresse sunt caput meū ⁊c. ⁊ cum manasse penitentię. Daraꝝ. vlt. doleat dicens. Peccaui sup numerū arene maris. multiplicate sunt iniq̄tates mee. Atq; cum publicano Lu. xviij. misericordiaz poscat dicēs. Deus ꝓpicius esto mihi pctōri. Tertio cōsideret suoꝝ pctōꝝ turpitudinez atq; ad seipsam increpatiue anima dicat illō p̄pheticū. Filia babylonis misera. Et illō Esa. xxiij. Sume cytharā ⁊ circui ciuitatē meretrix obliuioni tradit. Et Hiere. ij. Quā vilis facta es nimis iterans vias tuas.

Ex doloꝛe culparū cruciat̄ anima ꝓpter tria. Capl̄m .II.

Secūdus est affectus doloris vt. scz aia pctā sua dei offensiua ⁊ suip̄sius maculatiua acutissimo doloꝛe plangat Et hꝫ ꝓpter tria ⁊ ex suis culpis. p̄mo meruit gehennam. scōo amisit vitā eternā. tertio incurrit diuinā offensaz Primo enī dolere debet q; meruit gehēnā cuius tormēta cōsideras ⁊ illa mereri cōspicies. ac quasi illa ex vehemēti illuminatione p̄nētia cernēs cū p̄s dicat. Dolores inferni circūdederūt me. Scōo dolebit q; amisit vitā eternā quam mens infinitis delitijs plenam esse cōsideras atq; finē hr̄e nō cōspicies p eius amissione ꝓpetuo lamētari ꝓponēs cum Hiere. xv. dicat. Factus est doloꝛ meus ꝓpetuus. Et cū eodē. xxx. Insatiabilis doloꝛ meus. s. ꝓpter magnitudinē damni. Tertio dolere debet qz incurrit diuinā offensaz exemplo dauid q̄ ait in p̄s. Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte ⁊c. Talis inq̄ aia ploꝛat q̄ si altera magdalena ad pedes iesu clamās cum ꝓpha. Miserere mei deus ⁊c. quē tanta malignitate offendi. Ploꝛet hec aia qz olim amisit deū sed amplius q; deus amisit eam.

Oꝛ triplici affectuoso sensu: venit anima in suip̄sius horoꝛē. Ca. III.

Tertius est affectus horoꝛis q̄. s. hō ꝓpter odiū sui seip̄m sanctissime horꝛet. De quo q̄dem odio ⁊ horoꝛe Jo. xij. dñs ait. Qui odit animā suā in hoc mūdo: i vitam eternā custodit eaz. Talis aūt horoꝛis affectus oꝛiginē habz ex sensu ꝓprie nihileitatis qz verus sui amoꝛ in hoie opat̄ q; nihil se esse intelligit a seipo. ⁊ nihil boni facere p seip̄m atq; in nihiluz tendere p seip̄m. Vñ Job. xxx. Redactus sum ad nihilū ⁊ abstulit q̄si ventus scz spiritussancti desideriū meū. i. qō videbaꝝ mihi videre. Vñ p̄s. Inflāmatū est coꝛ meū. s. ad amoꝛē mei ⁊ renes mei cōmutati sunt. s. ad horoꝛē mei ego ad nihilū redact⁹ sum ⁊ nesciui. s. aliq̄d boni in me eē. Vñ Greg. Solū sancti bona sua nō vidēt que alijs videda ꝓbent. Secundo habz oꝛiginē ex sensu ꝓprie iniq̄tatis cū sentiat se offendisse creatoꝛē suum ⁊ p cōsequēs oēs alias creaturas. Vñ Greg. Offenso creatore offendit̄ oīs creatura. Sentit etiā infinitā suam offensam rōne infiniti dei q̄ ab eo offensus ē Tertio habet oꝛiginē ex sensu ꝓprie hūilitatis. Vñ Anselm⁹ in li. de similitudinib⁹ septē ponit hūilitatis gradus. Primus est se ꝓtemptibilē ⁊ pctōrē esse cognoscere. scōs ita affectualiter sentire. tertius hoc alijs cōfiteri. q̄rtus hꝫ velle credi. q̄ntus velle ita dici. sext⁹ exultare et letari vilē ⁊ pctōrē dici. septim⁹ est q; amet ⁊ gaudeat se velut cōptibilē cōculcari ⁊ cōptibiliter tractari. Ad hoc etiā addi pōt q; vt hꝫ efficaci⁹ fiat hmōi se ꝟbis ⁊ factis ⁊ gestib⁹ cordialiter vilipendit. Predicti aūt gradus p̄m q; magis descendūt maioꝛē horoꝛē in aia iudicāt.

Triplici rigoꝛe vtit̄ rigoꝛosus affectus cōtra oms occasiones diuinarū offensionū. Capitulū .III.

Quartus est affectus rigoris quo. s. homo seueriss̄ime ⁊ asperrime coꝛp⁹ suuz maceret ⁊ macerari apetat tanq; pctō fedatū. imo tanq; latrinā ⁊ sentinā omniū feditatum. Triplici nanq; rigoꝛe vtitur hic affect⁹ Primus est cōtra cogitatōes. scōs est cōtra lo

cutiones. tertius ꝓtra opatões. ℣ Primo enī rigore vtīq̄ cõtra cogitatões deuiãtes a via dei siue sint elcuãtes p superbiã. siue inficiẽtes p luxuriã. siue demergẽtes p auariciã. Contra huiusmodi cogitatões homo quigil ⁊ sensatus in vigore cõprimit ꝑmos motus ne paulati in animam ad interitũ serpant: iuxta cõsiliũ ꝑphe dicentis. Beatus q̄ tenebit. s. in rigore mentẽ p illicita discurrentẽ ⁊ allidet paruulos suos. i. primos motus insurgẽtes ad petrã qui est xp̃s iesus. ℣ Scõo rigore vtīq̄ cõtra locutiões. s. ne tacẽda dicat ⁊ ecõuerso. Unde cum ꝑphã ait. Dixi custodiã vias meas vt nõ delinquã in lingua mea in via. Posui ori meo custodiã cũ ꝓsisteret pctõr adũsum me. Nouit enī q̄ salomon Prouũ. xxj. ait. Qui custodit os suũ ⁊ linguaz suã custodit ab angustijs aiam suaz. Sz Eccl. xxij. cõsiderãs q̄ difficile sit custodire linguaz ait. Quis dabit ori meo custodiã ⁊ super labia mea signaculũ certũ vt non cadaz in ipis ⁊ lingua mea perdat me. Et ꝑphã intelligens hoc esse donũ singulare diuinitus datũ ait in psal. Pone dñe custodiã ori meo ⁊ ostiũ circũstantie. Ostiũ circũstantie dicit nõ dicit murũ vt p ostiũ circũstantie cõprehendat q̄ est tp̃s loq̄ndi ⁊ tp̃s tacendi. vt Eccl. iij. Murus autẽ labijs ponere ꝙñ quacũq̄ necessitate seu vtilitate cogente homo dispositus esset nequaq̄ loq̄. Sed vere vt dicit Jaco. iij. si quis in ℞bo non offendit vel loquẽdo tacendũ vel tacẽdo loq̄ndum vere hic est pfectus vir. ℣ Tertio talis affectus vtīq̄ rigore cõtra opatões ⁊ maxime ne per illicita vagent corporei sensus p q̄s ad animam interitus ingredi solet. Unde Hiere. ix. Ascendit mors p fenestras nr̃as. Hec aplus timens dicit. j. Corin. ix. Castigo corpus meũ. i. corporeos sensus ⁊ in seruitutẽ redigo. s. p hũc rigorẽ: ne forte cum alijs ꝑdicauerim ipe reprobus efficiar.

℣ De triplici sancta ira p zelum accẽsa cõtra nostras tres impietates.

Capitulum. V.

Quintus est affectus ire implacabilis ⁊ sancte turbatõis. Uñ duplex est ira ꝯm Greg. in fine libri quinti moraliũ. ꝑma est que fit p vitiũ ⁊ talis extinguit oculũ intellect⁹ Uñ Job. v. Virum stultũ interficit iracũdia. ℣ Secũda est ira que fit p zelũ ⁊ hec illuminat oculũ. sed ad tp̃s turbat sicut colliriũ vt tñ lympidiorẽ reddat. Et hac turbatiõe turbatus est Job. xvij. q̄ de se ait. Caligauit oculus meus ad indignationẽ aliter ab indignatõe oculus meus Uñ illud. Jrascimini ⁊ no. pec. Jrascimini inq̄ vobisinetipis ꝓpter pctã vr̃a ⁊ amplius nolite peccare. Cõtra tria siq̄dẽ debet accẽdi ira et indignatio ista. Primo ꝓtra cõmissas offensiones. scõo ꝓtra malas iclinatões. tertio ꝑ ipias radicatões. ℣ Primo debet accẽdi hec ira cõtra cõmissas offensiões. i. ꝓtra ꝓpria pctã. Uñ de viro iusto taliꝫ irascẽti ait ꝑphã. Jra. s. ista sancta in indignatõe eius. s. ꝓtra suas offensiones ⁊ vita. s. gr̃e in volũtate eius. i. oĩno irasci tur ꝓtra vitia sua ne gratiã dei pdat. ℣ Scõo irascendũ est ꝑ malas inclinatões ⁊ dicat illud Esa. xiiij. Perdã babylonis nomen ⁊ reliq̄as id est opa mala ⁊ pgenie ⁊ germen ⁊ oẽs ipias inclinatiões. ℣ Tertio est irascendũ ꝑ impias radicatiões. Radices aũt cũctaꝝ offensionuz quattuor sunt effect⁹. s. gaudiũ ⁊ dolor spes ⁊ timor. Qui cum spreto deo terrenis inherẽt causa sunt oiuz pctõꝝ cõtra quos cũ irascitor ijs inclinant rõnalis spũs irasci debẽt ꝯm q̄ Prouũ xvj. mystice dr̃. Indignatio regis. i. regẽtis rõne nũcij mortis. i. gttuor ꝑdicti effect⁹ causa sũt q̄ rõnabilis irascit intellect⁹ ⁊ indignat.

℣ De triplici affectuoso vigore p quẽ homo exercitat in oĩ ope bono.

Capitulus. VI.

Sextus aũt est affect⁹ vigoris p quẽ hũanus affect⁹ fit quigil ac strẽnuus et virilis ad oĩe opus bonũ. Per talẽ autẽ vigorẽ tria virilit ⁊ strẽnue tenent. ⁊ vigilanter exercitant in nobis. Et ꝑmo oẽs potẽtie. scõo oẽs hũani sensus. tertio oĩes hũani ⁊ ℞tuosi actus. ℣ De ꝑmo aũt oẽs potẽtie aie. s. intellectus volũtas ⁊ memoria. Nam p talem vigorem intellect⁹ vigilãter ⁊ strenue in opib⁹ fidei captiuat. Uñ. ij. Cor. x. In captiuitatẽ redigentes oẽm intellectũ in obsequiũ xp̃i. Volũtas ℞o strẽnue in dilectõe dei ⁊ pximi negocia tur iuxta illud Cant. viij. Si dederit hõ oẽm substãtiã domus sue p dilectõe q̄si nihil despiciet eam. Memoria ℞o ad expectandũ etẽrna ꝑmia motu bonoꝝ operũ subleuat. Uñ Esa. xl. Qui sperãt in dño mutabũt fortitudinẽ cuius mutatiõis Bap. iij. assignat rõ cum dicit. Spes imortalitate plena est. ℣ Scõo p hunc affectũ vigoris virilit ⁊ strẽnue quigiles tenẽtur ⁊ exercitant ℞tuose in nobis oẽs hũani sensus. s. tam corpales q̄ etiã spũales. Et ꝑmo sensus corpales. sicut cernẽdo oculis pulchritudinem creatoris illã mens referat i creatorẽ oiuz et sic de alijs sensib⁹ corpalib⁹. ℣ Scõo amplius idem fiat de spũalib⁹ sensib⁹ gustus ⁊ visus in dño delectent. Uñ ꝑphã. Gustate ⁊ videte q̄m suauis est dñs ⁊c. auditus ad dñm eleuet exemplo ꝑphete dicẽtis. Audiã q̄d loquat⁹ in me dñs deus: q̄m loquet pacẽ in plebem suaz. Odorat⁹ cũ oibus viribus suis cũ spõsa ad sponsum dicat Cant. j. Trahe me post te. Tactusq̄

De affectib⁹ triplicis inflāmati amo.

suauissime adherēs deo atq; vnus spūs factus cum eo cum ꝓpha decantet. Mihi aūt adhe/rere deo bonū est: ponere in dño deo spem meam. Tertia p hunc affectū vigoris puigilvirilis ⁊ strēnuus fiat homo ad oēs hūanos ⁊ virtuosus actus iuxta ꝓsiliū Eccl. xxxj. dicentis. In oibus opib⁹ tuis esto velox ⁊ ois infirmitas. s. tam mētis ⁊ corpis nō occurret tibi. Vñ ad Roma. xij. sollicitudine nō pigri spū feruētes dño seruientes.

De triplici affectuosa discretōe per quam regulat omnis humana vita.

Capitulum. VII.

Septimus aūt est affectus discretōis p quē oia p̄cedentia ⁊ quecūq; alia diriguńt ⁊ moderant. vt. s. in oibus discretissime seruet homo mēsurā p modū interminiū. ⁊ nō satis nihilq; in eo superfluū vel defectiuū nec plꝰ q̄z debet aut minus q̄z debet. In tribus debet homo esse discretus. p̄mo in ꝓtemplatiōe. scōo in deuotōe. tertio i actōe seu exercitatōe. Primo inq̄z erit homo discretus in ꝓtēplatōe hac eni discretōe debemus ꝓtemplatiōi insistere et vacare. vt lz ꝓpter ipius ꝓtemplatōis gratiaz q̄ñq; actionē bonā interrūpamus ꝓpter ipam tñ actionē bonā seu actiuā vitā mens fundet in humilitate. ⁊ p ꝓtemplatiuā accendat in charitate. Actiua illuminat ad cognitionē sui: contemplatiua vo ad cognitōnē dei. Prima est leua dei. secūda est dextera dei. Vñ Cant. ij. ait sponsa. Leua eius sub capite meo: ⁊ dextera illius amplexabit me. Scōo debet homo esse discretus in deuotiōe. vt. s. deuotōe qua ad deum afficimur non oino amputem⁹ actionē bonam qua fm deū ⁊ primū obligamur. In mysteriū aūt duarū p̄fatarū discretionū dr Leuit. j. q; siue pulli siue colūbe siue turtures deo offerebant debebant immolari retorto ad ascellas capite ⁊ sic abrupto vulneris loco p̄hibebat caput a corpe separi. Quid eni per pullos colūbe nisi diuine ac mūde cōtemplatōis opera caloze diuine dilectiōis feruentia designat? Hi siq̄dem bini offerri iubent. q: dilectio dei ⁊ primi in ꝓtemplatōe vera pficit. Quid p turtures gemitū p cantu habētes nisi diuine dilectionis opa que deuotā mentē iugiter in gemitum excitāt ꝓueniēter designant? Hec siq̄dem ascellas actionū bonarū loco ⁊ tpe respicere debent ne. s. absq; fundamēto hūilitatis qd exvirtuosis actōibus generat sublime ꝓtemplatōis ruat edificiū. Tunc etiā caput a corpe nō diuidit cū mens ꝓtemplatiua ab oi actōis ꝓposito minime sepat. Tertio debet hō esse discretꝰ in ministratōe seu actiōe cū. s. opus actiue vite ministrat primo ꝓpter deū Cui siq̄dē p discretionē sic etiā inseruire debem⁹: ne diuine ꝓtemplatōis opus totalit deseram⁹. Nam facilit erat actio quā nō dirigit diuina ꝓtēplatio. Debet eni mens hūana p deuotā ꝓtemplationē a deo addiscere q̄liter p bonā actionē ꝓpter deū debeat primo dispēsare. In cuius mysteriū p̄ceptū est nō solū sabbata custodire verūetiā decimas oiuz ꝓpter deū impendere. Sabbatuz eni deo sanctificat q̄ p mentis quietē ad deū cōtemplandū vacat. sed decimas oiuz ꝓpter deū impēdit q̄ in bonis actōibus suis q̄s primo facit gloriā dei q̄si p̄ncipalē finē attēdit.

Articulus. III. de septēplici affectu ardētis amoris ad primū suū.

Tertius vo p̄ncipalis amor inflāmat affectū ad deū diligendū. Deinde primū atq; alio se/ptiformi affectu feruēs se exercere ad eū debet. Primus affectus est pie cōpassionis Scōs est dulcis ꝓgratulatōis. Tertius est tranq̄lle suppportatiōis. Quartus est benigne ꝓuersatiōis. Quintus est humilis honoratōis. Sextus est cordialis vniōis. Septimꝰ est affectus christiformis p oibus oblatōis ⁊ passionis.

De triplici affectuosa cōpassiōe erga omnes primi passiones.

Capitulum. I.

Primus inq̄z est affectꝰ pie cōpassiōis q̄. s. mens ita sentit alioz mala ⁊ incōmoda sicut sua. Trib⁹ generib⁹ afflictionū cōpatit hic affectꝰ. p̄mo spūalib⁹. scōo corpalib⁹ tertio tpalib⁹. Primo inq̄z cōpatit affectus pie cōpassionis spūalib⁹ afflictōib⁹ exēplo dauid dicētis. Infirmata est in pauptate virtus mea. s. p cordialē cōpassionē. Vocat aūt pauptatē defectū vtutū ⁊ maxime charitatis q: per eas celestis gl̄ia cōparat. cum fm q̄titatē dilectōis meriti q̄titas recōpēset. O q̄ta cōpassione dign⁹ est nūc vere totus mūdus. ꝓsidera/in q̄libet statu pauptate diuine cognitōis dilectōis ⁊ timoris. Quis nō debet p cōpassionez cū ap̄lo infirmari q̄ de se ait. ij. Cor. xj. Quis infirmat ⁊ ego nō infirmor ⁊c? Ex hac aūt cōpassione lachrymat⁹ est iesus Lu. xix. q̄ vidēs ciuitatē. i. aiam peccatricē fleuit sup illā dicēs. Si cognouisses ⁊ tu ⁊c. Scōo cōpatit hꝰ affectꝰ afflictōib⁹ corpalib⁹ exēplo illoz q̄. r. ad Heb. ab ap̄lo de cōpassiōe cōmendant cuz ait vinctis cōpassi estis. Et. j. Cor. xij. ap̄s ad h exempluz inducēs de corpe dicit. Si q̄d patit vnū mēbrū: cōpatiunt ei oia mēbra Tertio cōpatit hic affectꝰ afflictōib⁹ tpalib⁹ ⁊ maxime exterminij ⁊ destructiōib⁹ patriarū q̄ ex guerris ⁊ diuisiōib⁹ venire solēt exēplo neemie qui Neemie. ij. ait. Quare nō mereat vultꝰ meꝰ q: ciuitas domus sepulchroz p̄ris mei deserta et

porte eius combuste igni: Silr cõpatiendũ est alijs afflictõib⁹ tpalib⁹ pticulariũ psonarũ ex emplo sanctissimi Job q̃ hoc pticulari affectu cõmotus in .xxx. c. de se ait. Compatiebat aĩa mea paupi. hũc aũt pietatis affectũ melius exercere põt abrenũciãs oi ꝓpetati: cui q̃libet ali⁹ hinc franciscus ait. Qto q̃s paupio⁹ est tãto liberalio⁹ esse põt si hãc habeat volũtatẽ. Naz illi volũtas p facto reputat respectu oiuz quibus cõpatit: z si haberet etiã subueniret. Sed diues oibus subuenire nõ põt q̃ ad hoc nõ sufficit sba eius. Nec q̃diu aliq̃d habet voluntas eius põt reputari p facto qõ est ꝓtra errãtes dicentes abrenũciationẽ oiuz ꝓpietatis nõ posse dici ꝓtutis aliq̃d: q̃ nihil hr̃e vitiosuz esse dicunt nõ intelligẽtes q̃ morales medietates vtiq̃ sunt in aĩa nõ in reb⁹. Hoc sentit Bonauẽ. i suis illuiatõib⁹ visiõe. j. z Col. ij. Ad tãtã dentiq̃ cõpassionẽ viros pfectos pducit hic pietatis vt in oẽs miserias hoiuz trãsformati ita per amorẽ cõpatiant eis: q̃ magis desiderant eas pati q̃ cõpati. Quia aũt hic ꝑmus pie cõpassionis affect⁹ ex cognitõe quã habet homo de ipo pissimo ac misericordissimo deo. dum sentit super se effundi multitudinẽ miserationũ suaruz ne hoc q̃ sibi intelligit fieri ex necessitate seu coacte sed volũtarie ad suũ ꝓncipiũ vbicũq̃ sentiat illud naturaliter inclinat siue sit illo ꝓncipiũ spũale sicut pr̃ spũalis. siue sit illud ꝓncipiũ corporale sicut patria ꝓpria z dñiuz sue patrie naturalis. Et talis pietatis affectus est ꝓprie virtuosus. Hinc est q̃ magis iclinamur cõpati vel subuenire hoibus q̃ bestijs: q̃ in eis sentimus vnũ ꝓncipiũ cõe nobiscũ nõ solũ primũ. s. ipm deũ. sed etiã ꝓpinquũ. s. patrẽ nostrũ adam q̃ etiã deũ ꝓncipiũ sentimus in eis nõ possumus non cõpati eis qñ patiunt ꝓter ordinẽ institutũ de eis a suo ꝓncipio deo. vt si videã agnũ interfici vt detur canib⁹ vel vt edat a lupo. sed cum patiunt ꝑm ordinẽ institutũ a deo: cõiter nõ cõpatimur eis vt si agnus occidat vt comedat ab hoie. Secũm aũt pietatẽ magis illis hoibus inclinamur q̃ nob ab vno ꝓncipio primo ꝓpinq̃ sunt vt fratrib⁹ nr̃is q̃ sunt ab vno carnali pr̃e. vl spũali sicut sunt frẽs vnius ordinis seu religiõis. Et silr de pr̃e tpali vt sunt de vna ciuitate cõciues. Et hic est ille pietatis affectus ꝑm quẽ sancti q̃dã cõpassi dicunt etiaz irrõnabilib⁹ creaturis sicut btũs frãcisc⁹ agnis ouilib⁹ volucrib⁹ imo q̃ isensibilib⁹ atq̃ vocasse hmõi frẽs suos: q̃ speculabat hmõi creaturas secuz ab eodẽ ꝓncipio manasse. z ex hac ꝓsideratiõe cõpatiebat z honorabat eas: vel potius in eis deũ q̃ est ꝓncipiũ cõe oiuz creaturarũ.

De triplici cõgratulatõe affectuosa erga omnẽ ꝓximo⁹ felicitatẽ.

Capitulum. II.

Secũdus est affectus dulcis ꝓgratulationis q̃. s. homo de alio⁹ bono letat sicut de suo. Ad q̃dẽ triplicit hz fieri ꝑm q̃ triplex ꝓgratulatio ꝓsiderari põt. ꝓma est cordis scda est opis. tertia est oris. Prima ꝓgratulatio est cordis qua. s. homo letat de alio⁹ pfectu siue spũali siue etiaz tpali iuxta qõ apls ad Roma. xij. nos hortat dicẽs. Gaudete cũ gaudẽtibus. Ad q̃dem exprimento intelligẽs beatus frãciscus dicere assolebat q̃ q̃ gratulat de alteri⁹ bonis ac si essent sua sine suo piculo vel labore z cum maximi meriti augmẽto delectat de illis bonis. qõ q̃dem vere est cũ gaudentib⁹ gaudere. Uñ si quis letat de imperio qõ obtinet impator tanq̃ si esset suũ z gaudiũ atq̃ bene gubernãdi imperiũ meritũ habet z culpam vel laborẽ seu periculũ nulluz habet. similiter est de papatu z sic de alijs bonis. Secunda cõgratulatio est oris vt qõ feruens affect⁹ amoris interius sentit loco z tpe exterius ꝓmit. teste dño Bath. xij. Bonus de bono thesauro cordis sui pfert bona. Ad obseruans moyses. Nume. xj. cum iosue egre ferret q̃ eldab z medab in plo pphetauerũt inquit ad euz. Quid igit emularis p me? Quis mihi tribuat vt omnis ꝑpls pphetet z det eis spiritũ suuz deus? Unde Luce. j. q̃ audierũt vicini z cognati eli sabeth q̃ magnificauit dñs facere misericordiam suã cum illa z cõgratulabant ei. Tertia est ꝓgratulatio operis qñ per opera siue signa gestus interioz de bono cõplacentia demõstratur sicut Tob. xj. fecerũt achior z nabach cõsobrini tobie qui venerũt gaudẽtes z cõgratulãtes ei de oibus bonis que circa illũ ostenderat deus z per septem dies epulãtes cum gaudio magno gauisi sunt Adhoc etiã ponit exemplũ apostol⁹. j. Cor. xiiij. de humano corpore dicens. Si gloriat vnũ membrũ cõgaudẽt ei oia mẽbra. sumus enim nos inuicẽ mẽbra sicut idẽ ait ad Eph̃. iiij.

Uber triplicẽ supportationẽ seu dimissionẽ affectuosam homo cum omnibus pacifice conuersat. Ca. III.

Tertius est affectus tranquille supportationis. Difficile eni est in cõuersatione humana quedã parua vel magna scandala non oriri. tum ex ignorantia. tum ex fragilitate. tum etiaz ex malicia. que in presenti seculo regnant. Ille ergo laudandus atq̃ magnifficandus est qui mores magnanimo atq̃ tranquillo corde sufferre nouit. cuz hoc tanti sit meriti z virtutis vt in eo omnes leges pendeant: et pphete teste apostolo qui ad Galathas. vj.

De affectib⁹ triplicis inflāmati amo.

ait. Alter alterius onera portate ⁊ sic adimplebitis legē christi. In hoc manifeste feruere dr: vel ostendit hic affect⁹ si corde ore ⁊ ope dimittit ⁊ donat hec tria. ꝑmo graues iniurias. scdo magnas infamias. tertio multas ꝓbas. ℣ Primo si dimittit graues iniurias exēplo xꝑi q̄ primum qđ ꝓtulit in cruce ꝟbū fuit ꝓ suis crucifixorib⁹ exorarare dicēs ꝓr̄i. Pater dimitte illis q⁹ nesciūt q̄d faciūt vt patet Luc. xxiij. Vñ ad Ephe. iiij. Estote inuicē benigni misericordes donātes inuicē sicut deus in cruce. ℣ Scdo si dimittit etiā magnas infamias qđ etiaz xp̄s in cruce pendēs fecit q̄ insanus dict⁹ est atq; stultus furibūdus. ignar⁹. hereticꝰ. potator vini ⁊ vorax. seductor ꝓꝓr̄i. blasphemꝰ. transgressor legis. atq; demoniacus atq; multiplici diffamia diffamat⁹ est. ⁊ tñ vt nos ꝟmiculos suos exemplo suo doceret atq; affectū nostr̄ gelidū inflāmaret corde ore ⁊ ope oēs p̄dictas infamias remisit ⁊ ꝺdēnauit. Ideo Mat. vj. in orōne dñica hec nos docuit postulare dicēs. Dimitte nobis debita nr̄a ⁊c̄. Et Prou. xij. Qui negligit dānū ꝓpter amicū iustus est. q̄to g̃ pfect⁹ est hoc negligē nec restitutōez fame querere ab inimico. ℣ Tertio q̄z manifeste ꝓz feruere affectū si dimittit indulget ⁊ partit multas substātias Cum enī oīs pfectiōis ꝺoctor xp̄s Mat. xix. sublimē atq; pfectissimā viam ascēdendi ad celum iuuenē quendā doceret ait illi. Si vis pfectus esse vade ⁊ vende oīa que habes. ⁊c̄. In quo q̄dem pfectōis ꝺsilio abdicatōz oīuz rerū ad duo ostēdisse videt. Primo ad dilectōz dei cum subdit. Sequere me. Ad hoc etiā ptinere videt: q̄ dānū ꝓpter dei ⁊ ꝓximi feruentē dilectionē ꝓpeti nō recusat. Vñ apl's ad Heb. x. q̄s dam de hoc cōmendās ait. Rapinā bonoꝝ vestroꝝ cū gaudio suscepist⁹. Se q̄ xp̄s exemplū dedit q̄ his vestib⁹ q̄bus cōtectū erat sctissimū corpus suū crudeli rapina ꝓuatus nec amplī req̄sit⁹ sicut de vētre mr̄is exiuit ita ꝑm Amb. nudus in cruce pependit.

℣ In tribus in cōuersatōe hūana debet affectuosa benignitas cōseruari. ¶ Capitum. iij.

Quartus q̄z affect⁹ est benigne ꝺuersationis. Est enī benignitas q̄dam animi dulcoꝝcludēs oēm neq̄tiā: abilitās hoīez ad internā letictā ⁊ ad beniuolētiā atq; in exteriori ꝺuersatōe reddēs hoīem affabilē ⁊ benignuz ⁊ maxime in tribus. ꝑmo in ꝟbis. scdo in factis. tertio in gestib⁹ seu modis ℣ Primo in q̄z talis affect⁹ reddit hoīem affabilē ⁊ benignū in ꝟbis. cum sit benign⁹ in corde. merito fit benignus in ore. Vñ Bath. xij. Ex abūdantia cordis os loq̄t. Qte aūt sit grē ⁊ virtutis talis benign⁹ sermo ostēdit ꝓuerb. xv. Lingua placabilis lignū vite. que aūt imoderata est ꝓterit spiritū. Et ꝓuerb. xxv. Patiētia lenit princeps ⁊ lingua mollis frangit duriciē. Vñ etiā Eccl. vj. Lingua eucharis. i. gratiosa in bono hoīe abūdauit. Et Esa. l. Dedit mihi dñs linguam eruditā vt sciam eū q̄ lapsus est sustētare ꝟbo. ℣ Scdo reddit talē hoīem affabilē ⁊ benignuz in factis. Dicunt aūt benigni q̄s bon⁹ amoris ignis ad bñfaciendū ꝓximis feruere facit. Talis aūt benignitas est in affectu q̄si larga reruz bñficiētia atq; ꝓmpta Vñ ꝑm glo. benignitas est largitas rerū que fiunt cū dulcedine animi q̄ bonitas nūcupat sicut ij. Cor. ix. ait apl's. Hylarē datorē diligit deus. ℣ Tertio talis affectus reddit hoīez affabilē ⁊ benignū i gestib⁹ ⁊ modis. s. in ꝺuersatōe domestica ⁊ hūana ac suaui ⁊ dulci. Ad qđ hortat apl's ad Eph. iiij. di. Estote inuicē benigni. vr̄a ꝺsatōe ⁊ vita.

℣ Propter triplicē pticipationē dei quilibet vario ex respectu affectuose est honorādus. ¶ Capl'm. v.

Quintus affectus est humilis honorationis. vt. s. homo oīs reuereat. oīs sibi p̄ferat atq; oībus tanq̄z dñis suis humili cōrde se subdat. Et vt hoc efficere possit Notandū est q⁹ ꝑm Alexan. de halis in iij. Honor est prestatio p̄eminentie in illo qui honoratur. Duplex est enī p̄eminentia honore digna Prima est increata. scda vero est creata. Prima eminētia increata ꝺsiderat tripliciter. Primo respectu p̄ncipij. scdo respectu sapientie. tertio respectu bonitatis. ⁊ talis p̄eminētia in infinitum excedit quālibet p̄eminētiā cuiuslibz creature. Inde est q⁹ ei soli ⁊ nō alteri debet sūmus honor: qui cultus latrie nuncupatur. De quo Deuter. vj. ⁊ Matth. iiij. preceptū est. Dñm deū tuū adorabis ⁊ illi soli seruies. ℣ Secūda aūt p̄eminētia creata que ex prima per triplicem participationē ozigenez habet. Primo ex participatōe p̄incipij. secūdo ex participatōe sapiētie. tertio ex participatōe bonitatis. Prima autez est participatio p̄incipij. Et ꝑm hec tria sunt genera hominū qui participāt p̄incipium dei. Primi sunt patres corporales. secūdi sunt p̄res spirituales. tertij sunt patres temporales. ℣ Primi sunt patres corpales qui diuinum p̄incipiū participāt ad esse naturale filioꝝ suoꝝ ideo Exo. xx. in quarto p̄cepto dñs ait. Honora p̄rem tuū ⁊ mr̄em tuā vt sis lōgeuus sup terrā. Et Eccl. vij. Honora p̄rem tuū ⁊ gemituz mr̄is tue ne obliuiscaris. Memēto q̄ nisi p illos nō fuisses. ℣ Secūdi sunt p̄res spūales qui diuinū p̄ncipiū pticipant ad bene esse spūale spūaliū filioꝝ: ⁊ hmōi sunt prelati ⁊

quilibz spũales patres ideo honore sunt digni Ũñ.j.Thimoth.v. Presbyteri duplici honore digni habeant.s.tpali ac spũali maxime qui laborãt i labore t doctrina ad hoc nõ xj.q.c.j. sacerdotib⁹ vbi plura de sacerdotũ honore habent. Tertij sunt tpales q̃ diuinũ p̃ncipiuz pticipãt ad bene esse tpale subdito⁹ suo⁹: cuiusmodi sunt reges t oia dñia mũdi rõne cui⁹ pticipatõis honorãdi sunt q̃libet in tpali dñio p̃sidẽtes. Ũñ.j.Pe.ij. Deũ timete regẽ honorificate. Secũda est pticipatio sapie. quaz q̃dem duo genera hoiuz pticipare dicunt. Primi sunt viri periti in q̃cũq; honesta t licita cõuersatiõe t facultate. Ideo honorãdi sunt viri docti. Ũñ Leuit.xix. Honora psonã senis.scz etatis t sapia ẽm glos.qz vt dicit. Eccl.j. Omis sapia a dño deo est. Etiã pticipãtes dei sapiaz sunt viri antiq̃: ideo honore sunt digni. Ũñ Leuit.xix. Coram cano capite cõsurge. Tertia ẽ pticipatio bonitatis rõne cuius q̃libet iustus honorãdus est. Et hec est etiã duplex ẽm Alexan. de halis. Prima est pticipatio bonitatis ẽm actũ. secũdo ẽm potentiã. Secũm p̃mã cuz videmus aliquẽ iustũ illũ hono rare debemus nobis illũ meliorẽ existimãtes iuxta illũ Phi.ij. In hũilitate supiores subinuicẽ arbitrãtes. Secũda vero ẽm potentiã qua.s.mali effici possunt nobis meliores Ũñ.j.Pe.ij. Oẽs honorate. t ad Roma.xij. Honore inuicẽ preueniẽtes. Ex p̃dictis igit̃ ptz q̃ q̃libet est honorãd⁹ ẽm suũ respectũ.

Ex tribus inter primos cordialis et affectuosa vnitas generat̃ t cõseruatur. Cap. VI.

Extus est affectus cordialis vnionis vt.s.homo q̃tũ ex se est t q̃tũ ẽm deum põt cum ceteris hoibus se sentiat vnũ atq; eos sentiat semetip̃m t oiuz rectũ velle p̃ suo reputet t ecõtrario. Ex tribus siq̃dez hec cordialis vnitas affectus in aĩa generat̃ t ꝓseruat̃. p̃mo ex hũilitate. secũdo ex puritate. tertio ex charitate. Primo in q̃z generat̃ ex hũilitate. Humilitas enĩ primo suo ẽm deũ in oibus ꝓdescẽdit. gratitudinẽ t honorẽ impendit: t q̃libet hũilitatis obsequiũ p̃mptissime subministrat. Quis etiã erga primũ misericors esse põt t pius tam in ꝓdonatis iniurijs q̃z supportãdis eorum miserijs t pctis nisi q̃ se lõge reputet vilio rem? Hec oia p̃dicta requnt ad cordialis vnionis affectũ. Et ad hoc hortat apl's ad Roma. xij. Non alta sapiẽtes sed humilib⁹ cõsentiẽtes Secũdo generat̃ ex puritate maxime ex illa ꝺ qua Matth.v. dicit. Beati mũdo corde: q̃m ipsi videbũt deũ. Hi sunt q̃ simplici oculo t puro corde intendẽtes in deuz inter imũda mũdi mundũ hñtes aspectũ. primuz in dño amplectunt. Ũñ ps. Beati imaculati in via t̃c. Tertio generat̃ ex charitate. Charitas enĩ que liquet hũana corda cum in cor hois diuinit⁹ sic fuerit p̃ infusa illud q̃z iuenit hũile ac purũ oia malo⁹ bona in se trãsformat t facit sua. Boluz enĩ liquidũ est qꝺ cõgruit oi forme: qꝺ optime cõgruit amatoris cordi. Ũñ ps. Factũ est cor meũ tanq̃z cera liquescẽs in medio ventris mei Et Act.iiij. Credentiũ erat cor vnũ t aĩa vna Nam hũilitas eos euacuauerat sensu p̃po⁹ Puritas eos mũdauerat mũdano ꝓtagio. t charitas p̃ trãsformationẽ locauerat in vno amorosi cordis glutino. Hinc Matth.xviij. Vbi sũt duo vel tres cõgregati in noie meo: ibi suz i medio eor. Duo siq̃dem vel tres in corde in noie dñi cõgregati sunt cum ibi sunt hũilitas t puritas cuz dilectõe primi adunate: t tũc vere in eius cordis medio regnat dei amor pariẽs hũc verũ atq; pfectũ cordialis vniõis affectũ.

Ex triplici ardẽti affectu ad primũ cõtingit hoiem ꝓpe o in mortẽ tradere vitam suam. Capitulũ. VII.

Eptimus enĩ affect⁹ est xp̃i formis p̃ oibus oblatõis t passiõis vt.s.instar xp̃i p̃ oiuz salute parat⁹ sit ponere aĩaz suã atq; die noctuq; orare laborare vt oẽs xp̃o inuiscerent. t xp̃s in eis. Primo p̃ eius vita corporali. secũdo p̃ vita eius spũali. tertio p̃ eccl'a generali. Primo p̃ eius vita corpali t hoc nõ est de nccite p̃cepti. sed de pfectõe ꝓsilij. Nam iuxta p̃ceptũ dñi Mat.xxij. Diliges primũ tuũ sicut teip̃m. Nõ enĩ tenet̃ eũ plus diligere q̃z seip̃m imo sicut seip̃m igit̃ p̃us seip̃m diligere põt. Si q̃s igit̃ vellet ex primi charitate pl⁹ q̃ ad corpus primũ diligere q̃z seip̃m ac pot⁹ mallet mori q̃z illũ: pfectõis assumeret cõsiliuz non p̃ceptũ. Secũdo p̃ eius vita spũali. Et in hoc distinguendũ est. Quia aut imminet manifestũ piculũ anime primi. qz abneget fidem si me nõ oppono cum manifesto piculo vite tunc de necessitate salutis obligor meã corporalẽ p̃ primi spirituali ponere vitam. Aut non imminet periculũ. t tunc p̃priuz corpus morti exponere p̃ anima primi pfectõis ꝓsiliũ est non tamẽ preceptũ. Ũñ Joh.xv. Maiorẽ dilectionẽ nemo habet vt aĩam suã quis ponat p̃ amicis suis. Sed de his latius in.ij.t.iij. articulo septimi sermonis agemus. Tertio p̃ eccl'ia generali sicut btũs thomas cantuarien̄ est passus: eque enĩ euãgelica libertas optãda est sicut t fides. Hic impatori theodosio ipse btũs ambrosius ait Si rapis si deuoras si accepis sustineo si autẽ extendis manũ ad sanctuariũ dei ibi me inuenies sacerdotẽ que habent.xxiij.que.viij

De mercantia diuini amoris.

cap̃. q̃uenior. vbi multa de his ambrosius ait hic vere celebrat̃ carnis priuiũ. i. priuatio carnis ⁊ spũalis crapulatio amoris si vini q; talis fastidit⁹ carne corpora atq; inebriat⁹ diuina suauitate mortẽ ꝓtẽnes ⁊ vitã sine fine querẽs illam cõsequit̃ cum sanctis oĩbus in gloria per hẽniter regnaturus. Ad quã nos ꝓducat q̃ sine fine viuit ⁊ regnat Amen.

Feria. iiii. in die cinerũ de mercantia diuini amoris. Sermo. v.

Thesaurisate vobis thesauros in celo Matth. vi. ⁊ in euãgelio hodierno Magna atq; desiderabilia de charitate in p̃cedẽtibus dicta sunt: sed qua via acq̃ri p̃t modo dicemus. Necesse igit̃ est oi qua possum⁹ iuestigãre solertia tam admirãdus thesaur⁹: qua via ⁊ modo acq̃ratur penitus. Circa q̃ aduertendũ est. q; cuz homo q̃uenerit ad arbitrij libertatez nulla via nulloq; studio deniq; nullo modo alio adipisci p̃t: nisi p emptõis ꝓtractũ. Cuz quo posset emi videndũ est. Huius mercantie solus mercator est deus. totusq; pl's fideliter audientiũ verbũ dei est turba que ad nũdinas ⁊ mercatũ diuini amoris currit. Porro p̃dicator sensalis merito dici p̃t q̃ pl'm exhortat̃ ad emendũ diuinã dilectionẽ. Vñ dñs in ẏbo p̃dicto in psona p̃dicatoris quasi clamãdo dicit. Thesaurisate vobis thesauros in celo. q̃ fit p opa charitatis. per illã eni fit homo locuples ⁊ diues ideo emite eam. Sed anteq; ad ꝓtractũ hmõi emptõnis q̃uiat̃ p̃notandũ est q; duodecim sunt leges que in hac emptõe ꝟuade sunt. Prima dicitur lex libertatis. scda generalitatis. tertia p prietatis. quarta singularitatis. q̃nta p̃ciositatis. sexta nouitatis. septima puritatis. octaua vtilitatis. nona copiositat⁹. decima facilitatis vndecima dubietatis. duodecima ẽ lex paupertatis. Et primo dicent̃ p̃me quattuor. scdo secũ de quattuor. tertio tertie quattuor. Prime aũt octo leges habent̃ Apoc. iiij. in septima lege exprimunt̃ vbi dicit̃ Suadeo tibi emere a me aurum ignitũ ⁊ pbatũ vt locuples fias.

Articulus. i. vbi exprimunt̃ quattuor p̃me leges diuini amoris. In p̃ma lege aũt declarat̃ q; oĩs etiã impij ⁊ iniqui possunt emere charitatẽ.

Capitulum. i.

Prima lex dicit̃ libertat⁹. Regalis nãq; est iste mercator. neminẽ violentat hanc mercantiã emere: sed illã ante oculos hominũ ponit nec simulate abscondit nec insup illam impudẽter ꝟponit. Si eni illã maliciose celaret cõprehenderet̃ charius iusto precio velle suam vendere mercantiã. Si ẏo eam quadaz importuna p̃cacitate mõstraret in mercãtia suspicio falsitatis argui posset. Ideo in q̃daz medio archane prudẽtie sue statuẽs illã dicit suadeo Suasio q̃dem nõ coactio sed moderata exhortatio dici p̃t. Vult eni mercator deus volũtatẽ nostrã in libertate arbitrij pmanere duz hic sumus in via: quilibet hanc mercantiã posset emere sicut libet. Hec autẽ est lex libertatis Eccl. xv. scripta est vbi dicit̃ q; deus ab initio cõstituit hoiem ⁊ reliq̃t illũ in manu cõsilij sui vt nõ vi cogẽdo hanc mercationẽ emere vl' nõ emere sed solũ suadẽdo demõstrare⁹ inter misericordiã ad hoc suadentẽ ⁊ dei iusticiaz ad hoc cõsensuz requirentẽ libertas arbitrij pmanere Anima ẏo cõsentiente hanc emere mercantiaz deus illam paratus est vendere ad bonũ forum et cum rectitudine boni ⁊ veri mercatoris ⁊ osculo pacis Vñ ps̃. Misericordia. ecce mercator cum mercãtia. ⁊ ẏitas hic est emptor cũ lumine veritatis. Isti nanq; cum foro liberi arbitrij quod est mũdus per fidez obuiarũt sibi et tunc iusticia ementis ⁊ pax vendẽtis p mutuum cõsensum osculate sunt. Hec autẽ mercãtia a mercatore semp placida suasione hominũ offert̃. Vnde. j. Petri. j. Sperate in eam q̃ offertur vobis grãm. hoc est in hanc mercantiaz charitatis Emptor autẽ hmõi mercãtie habet se ad ipsam emẽdã disponere ⁊ habilitare. Vñ Proũ. xvj. Hois est animũ p̃parare q; nõ datur grã nisi ei qui hoc modo se ad eaz habilitet et disponit. Sicut enim qui os ad sumendũ cibum negligit apire debet talis merito fame mori: sic qui a suadẽti mercatore amoris hãc mercantiã negligit emere eterna egestate debet merito perire. Ideo ait ppha in psona dñi. Aperi os tuũ ⁊ implebo illud. Tunc enim aperit̃: q̃n mortalis culpe obstaculũ remouet̃. Aduertendũ est tñ q; licz homo preparet materialiter voluntatẽ per habitabilitationẽ deus nihilominus eam p̃parat affectiue p informationẽ. s. vt bonũ velit. Volũtas enim nõ p̃t bonũ velle nisi ipa sit bona. ⁊ nõ p̃t esse bona nisi a gratia. Vñ ad Roma. ix. dicit̃. Non est volentis neq; currẽtis sed solius dei miserẽtis. s. qui volũtatẽ p informationẽ p̃parat affectiue. Vñ dicitur. iiij. Reg. iiij. q; mulier vidua ad cõsiliuz helizei multa vasa accepit mutuo a vicinis suis atq; ꝺ modico oleo q̃ habebat i lechito prigentib⁹ filijs suis vasa. illa infundebat oleũ ⁊ implebant̃ vasa sed deficientibus vasis oleum amplius nõ creuit. vt mystice innuat q; deficiẽte p̃paratõe deficit gratia.

Qr etiã hoibus malignis exponit̃ venalis charitas dei. Ca. ii.

Sermo V

Secūda lex cōsiderāda in emptōe amoris est lex generalitatis. Generalit enī oibus pponit emēda charitas dei bonis ⁊ malis pponit piuris. blasphemis. detractoribus. pcialib⁹. mēdosis. falsis testib⁹. pditoribus. meretricib⁹. ebriosis. simoniacis. sortilegis. furib⁹. raptoribus. vsurarijs. lusoribus. sodomitis. iudeis. oibus sarracenis. hereticis. ceteriscz oibus iniqs ⁊ impijs hoibus. etiā q̄dāmodo demonib⁹ offert amor. Vñ ad Rho. ij. Nō est psonarū acceptio apud deū. Et Mat the. v. Solē suū facit oriri sup bonos ⁊ malos vt nō sit q̄ abscōdat se a caloze ei⁹. Ideo subdit Job. tibi scz pctōri vel iusto. Sicut eī hic terminus tibi. ad q̄scunqz bonos vel malos dirigi pōt: sic charitas dei venalis exposita est oibus rōnabilib⁹ ⁊ q̄dāmodo irrōnabilib⁹ creaturis. Vis videre signū huis mercātie amoris Audi ps. Suauis est dñs vniuersis ⁊ miserationes eius sup oia opa eius. Eccl. q̄z. viij. Peccatoz ex eo q cēties facit malū ⁊ p patientiā sustentat. Noui q bñ erit his q timēt. Et itez. j. Timo. ij. de dño apl's ait. Qui vult oēs hoies saluos fieri. Nō vbū exponēs Damasc. ait q in deo est duplex volūtas. Non q̄dem expte volēti sed voliti. s. volūtas antecedēs vel absoluta. ⁊ volūtas ꝯsequēs seu ꝯditionata. Volūtas aūt absoluta est que respicit ordinē nature put a deo cōdita est ⁊ qz a deo oīne bonū est volitū ⁊ naturā intellectualē bonū est obtinere salutē: iō q̄tū ex se ē vult oēs hoies saluos fieri qz ad hoc oēs ꝯueniūt in hūana natura. Voluntas vo ꝯditionata respicit ordinē psone ex parte liberi arbitrij in q̄ incidit in malū ⁊ qz nō est bonū oēs hoies saluos fieri nisi subcōditiōibus istis. s. vt q̄ se p̄cepet ⁊ saluari cōsentit vult deus saluari p sue gr̄e largitatē nolentē vero ⁊ sue gr̄e resistentē deus non vult saluari. qz nec bonū nec iustū est. Patet exemplo. Lz eni sol oēs hoies illuminare sit aptus tñ q̄ oculū claudit vel se ab eo auertit nō illuminat a sole. Sic deus q̄tuz in se est paratus est oēs saluare ⁊ tñ hoies q̄ obstaculū ponūt nequaq̄ saluat. Patet etiā hoc idem exemplo regis. Rex enim iustus ad cōformitatē nature cōspiciēs q̄tum in se est vult oēs hoies sui regni saluari attn ppt deformitatē culpe maleficos vult dānari. Sitr est in deo. Necesse igit est hoiem facere qđ suū est. s. se disponere ad salutem qz ex se vult deus oīes saluari. Meritoq̄ dici pōt stultus q̄ dicit volo facere quicq̄d mihi placet: qz si saluari debeo oīno saluabor. si vo dānari dānabor. ⁊ sic frustra date eēnt a deo scripture sacre ⁊ doctrine ⁊ oia sacra cūctaqz salutis remedia inania forent. Sicut eī stultus esset infirmus q̄ diceret volo comedē ⁊ bibere qđ placet. nam si sanari debeo sanabor. moriar vero si debeo mori ⁊ sic oīes medici inutiles essent ꝯ qđ Eccl. xxxviij scriptū est. Honora medicū ppter necessitatez etenim creauit illū altissimus. Nōne insipiens esset q̄ cuz nō cogeret ⁊ pīceret se de altissima turri diceret. si debeo morte euadere nō possū mori? Accedat insup ad hoc exemplū de viatore ad sinistrā pgente cui p̄dixit speculator q si illā icederet icideret i latrōes Ex dictis ptz q hec scda lex generalitatis est: qz oibus suam mercantiā exponit q q̄bus hic termin⁹ tibi demonstratiue dirigi potest.

Qz charitas nō potest aliquo ꝯtractu nisi emptōe acquiri. Ca. iij.

Tertia lex ꝯsideranda in emptiōe amoris est lex ꝑpriet atis. Non eī pīcit hec mercātia quasi lardū ad canes. Illam homo furari nō pōt nec depdari. nō locat nec cōmodat. nec impignorat nec accipit mutuo. sed solū vendit hec mercātia ideo inq̄t emere. O deus q̄d faciēt paupes saccomāni ⁊ ceteri q̄ nō habēt vñ emant? Rñsio videāt ipsi. Qz nunq̄d necessarij sunt denarij? sunt oino Et ad manū. Va ⁊ recipe. Non reciperet mercator a paupcula quadā domū suā aut vineā suaz aut paupculā supellectilē suam cum hr̄e denarios nō posset ⁊ hanc p̄ciosam mercantiā emere cōcupiscat? Rñsio nō. Heu me infelicē dicat illa qz paup ego sum. Nunq̄d his denarijs posset solui mercator? Quid si homo ipignoraret cāpum vineā vel domū suā nunq̄d his denarijs posset solui mercator? Nō. O deus quē modū tenebūt qui pecuniā in marsupio non habent. Videant ipsi. Nunq̄d hanc mercantiā ad credentiā daret mercator si q̄s etiā ppter terminū acceptū supadderet p̄ciuz? Ha ha ha. Nunq̄d vsurariū extimabim⁹ deū q̄ semp in vtraq̄ pagina ꝯdemnat vsuras? Absit hoc facinus a diuina bonitate. Sed q̄d si q̄s furaret denarios p hac imp̄ciabili mercātia emēda Rñdet apl's ad Roma. ij. Non sunt faciēda mala vt veniāt bona. Deus eni p̄cepit. Non furtū facies. Facere aut cōtra dei p̄ceptū est pctū mortale. Pzesuponam⁹ q aliq̄ viri vel mulieres nummos manuales nō habēt sicut necessarū videntur esse. Quid si mulier vana p hac mercantia daret capillos adulterinos quos tā chare enutriuit vel tanto labore quesiuit. daret etiam ei fucomēta faciei sue q̄bus se quasi venerē depingebat. daret insup sublimes trāpallos. longas caudas. amplas manicas. ꝯscisas frapas: grorucas alatas. deaurata calciamenta. lunulas. torques. mitras. olfactoriola. inaures. specula et si que hmōi ars vana muliebris hz. Certū si hec solutio mercatori placeat mihi nequaq̄ est

De mercantia diuini amoris.

tamen diligẽter ab eo exq̃raz. cõpatioꝛ nempe mulieribꝫ que totũ qđ habebãt in hmõi ꝓsum pserũt ⁊ tñ charitatẽ emere cõcupiscũt. Habet alter pauper adolescẽs tribularia taxillos naibos siue charticeas ad ludendũ cetera q̃ ꝓsimilia. de intuitu pietatis poscatis a mercatoꝛe si hec ⁊ hmõi sumeret ꝑ solutõe amoꝛis req̃ram statim a vobis rñdebo q̃si conicio q hec oia ꝑ solutõe assumeret. sed tñ hec lex iuiolabilis est q amoꝛis mercãtia emãt.

Capitulũ. iii.

Voꝛ in toto vniuerso non venditur amoꝛ. nisi i apotheca sanctissime crucis.

Quarta est lex singularitatis. Tanta ẽ em̃ huiꝰ mercãtie p̃ciositas singularis q̃ neq̃ in celo neq̃ in toto oꝛbe neq̃ in toto seculo nisi vna apotheca siue statio. ⁊ vnus mercatoꝛ huius mercãtie repiri põt ab oibus. Nũ đd ad illã possunt currere oẽs gẽtes. Quid facient q̃ in remotis agunt. quõ ad illã currẽt ceci claudi leprosi aridi languidi decrepite vetule incarcerati grauideq̃ mulieres mẽbris ꝓpuati ceteriq̃ valitudine destituti. O q̃ felix q̃ de ꝓpe illã locatꝰ repiet. Sed vbi est hec apotheca amoꝛis indica mihi vt ⁊ ego ante oẽs p̃currens cũctos ne impediar in emptiõe preueniã. Harsupiũ portaui plenũ ð amoꝛe amoꝛis. Indica mihi quem diligit aĩa mea vbi pascat vbi cubat in meridie amoꝛ meus. Vis te doceã reperire amoꝛis locũ? optas pꝛe itinere obuiare illi? Vade ad figurã crucis ibidẽ vendit amoꝛ nullibi alias est foꝛum eius. Intra hãc apothecam dilecta anima ꝓtemplare magnitudinẽ lõgitudinem latitudinẽ altitudinẽ ⁊ pfunditatẽ huius mercantie amoꝛis. Deus charitas est in cruce cum magdalena aĩa mea amplectere crucem. ditare cum ea qꝛ ditata est ibidẽ illa Comprehende cum oibus sanctis que sit huiꝰ apothece amoꝛis latitudo longitudo sublimitas ⁊ pfundũ. Lateza est infinita longeza nõ competa. largeza strẽnuata. pfundo pfundato. In q̃sti amoꝛosi abissili sancti sen semersi dentro edifoza oppressi damoze spellagoto Unus solꝰ mercatoꝛ est huius mercãtie in hac sola apotheca amoꝛis cherca p larte. Uñ subdit a ioanne a me scz q̃ solus sum mercatoꝛ amoꝛis sua deo tibi emere. Et merito. Solus em̃ habet amoꝛez solũ de suo amoꝛe possumꝰ dicere illud Joh. j. De plenitudine eius oẽs accepimus. ſ. tam angeli q̃ hoies gr̃az ꝑ gratia. Hinc est q tam feruenter ad suã apothecã vocabat amoꝛis Mat the. xj. dicẽs. Venite ad me oẽs q̃ laboꝛatis et onerati estis: ⁊ ego reficiã vos. ſ. refectõe amoꝛis. Iterũ in nouissimo magno die festiuitatis dicit dñs Jo. vij. Si q̃s sitit veniat ad me ⁊ bibat. Si q̃s sitit amoꝛẽ veniat passibꝰ affectõis ad me fontẽ vite indeficiẽtis. ad me toꝛrẽtẽ voluptatis inebꝛiantis. ad me dulcedinẽ amoꝛis trãsformãtis. Et merito dilecte amoꝛ: q̃m ꝑ te est fons vite ⁊ ad te currẽtes iebꝛiabunt ab vbertate domus tue ⁊ toꝛrẽte voluptatis tue potabis eos sicut ait ps̃. cuꝫ inebꝛiatus fuisset Auã magna multitudo dulcedis tue dñe quã abscondisti timẽtibus te.

Capitulũ. ii. in q̃ declarant alie q̃tuoꝛ legis diuini amoris. Ca. i.

Articulꝰ. ii. in q̃ declarant alie q̃tuoꝛ legis diuini amoris.

Prima est lex p̃ciositatis. O q̃ p̃ciosus est amoꝛ q̃ in ꝓspectu dñi oia p̃ciosa facit: ideo aurũ nũc denoiat. Aurũ enim ꝓuz thesauroꝝ p̃ciũ est. Omnes lapides p̃ciosi oia p̃dia cũcte domus ⁊ mercãtie ⁊ q̃cq̃d aliud app̃ciabile est: p̃cio auri extimabit. Sic cũcte hois cogitatões ⁊ affectões cũcti sermões insuper oẽs opatões amoꝛis p̃cio mẽsurant. Non em̃ ponderat dñs opes affectu sicut ptz. xxiij q. j. c. odi in fine vbi dr̃. Dñs nõ ea que offerũtur sed volũtates respicit offerẽtiũ. Et idez. xiij. q. v. c. si q̃d vbi dr̃ dñs interrogat coꝛ nõ manũ Quãto em̃ puriori seu feruẽtiori amoꝛe quicq̃ placitũ deo facimꝰ: tanto gratiosiꝰ deo reddit coꝛã eo. Uñ oꝛe dñico Lu. xxj. Laudata ẽ vidua paupcula que misit in gazophilaciũ duo minuta erea: nõ qꝛ mꝛta ⁊ magna fecit: sed qꝛ amꝛpla charitate dilexit. Nec solũ auruz est amoꝛ: sed qđ mirabiliꝰ est aurea reddit quecũq̃ ꝓtingit. plũbũq̃ in aurũ p̃ciosuz ꝓuertit. Opa nãq̃ lz de genere bonoꝝ sint cũ aũt fiunt ex charitate q̃si aurea ⁊ p̃ciosa fiũt. Ideo. iij. Reg. vj. scptũ est. q nihil erat in tẽplo qđ nõ auro tegeretur: qꝛ bona opa ex charitate facta q̃si aurea sunt q̃bus aĩa iusti exoꝛnat. Uñ in ps̃. Astitit regina a dextris tuis in ve. deau.

Capitulũ. ii. Ignita ꝑ deuotionẽ debet esse in anima charitas dei.

Vꝛignita ꝑ deuotionẽ debet esse in anima charitas dei.

Secũda est lex nouitatis. In hac enim lege charitas emi debet vt ſp nouit operatur magna: nouoq̃ feruoꝛe ſp iterũ renouet sicut charitas illiꝰ dilecte aie ad quã ait ps̃. Renouabit vt aq̃le iuuẽtus tua. Que nouitas a ioãne mystice subinfert cum ait ignitũ. Aurũ em̃ dilectõis tũc ignitũ est: cũ feruoꝛe dilectõis plenũ est. Itẽ mgr̃alit deuotio diffinit sic. Deuotio est feruoꝛ bone volũtatis quẽ mẽs cohibere non valẽs certis indicijs manifestat. Que nãq̃ possunt eẽ certioꝛa indicia charitatis q̃ ꝓtinua renouatio virtuosi opis? Hic est ille ignis de q̃ Lu. xij. dr̃. Ignẽ veni mittẽ in terrã et q̃d volo nisi vt ardeat? Ignis em̃ charitas ẽ q̃ de deuotõis plenitudie tũc in mẽte ardet. cũ ꝓtinue in nouitate boni opis feruet. Uñ in hꝰ

mysteriū dicit Leuit. vj. Ignis in altari meo sp ardebit quē nutriet sacerdos subijciens mane ligna p singulos dies. Altare vtiq; mēs humana est ꝙsi alta res. alta res ē aia nr̄a ꝙad dei imaginē ⁊ silitudinē est formata vt in deū ascē dat. Vñ. ij. Cor. v. Mente excedim⁹ deo In hac mēte diuin⁹ amor semp debet ardere quē illumiata ratio: ꝙ est sacerdos tūc nutriēdo ꝓseruat: cū p singulos dies luminū diuinor̄ mane hoc est in ipo p̄mordio gr̄a subijcit ligna id ē renūerat bñficia magna que sibi a diuina boni tate collata sunt. In altari vtiq; cinis erat. q̄d einm cinis erat ⁊ ignis in altari nisi charitas in mēte humili? Ignis in cinere meli⁹ ꝓseruatur ⁊ crescit: sic amor in humilitate custodit ⁊ iuenescit. Ad hāc charitatis nouitatē hortamur. Lu. xvij. Cū feceritis oia q̄ p̄cepta sunt vobis dicite serui inutiles sum⁹. Ecce q; dei amor est ignis q̄ semp mouet vt insatiabilit ardeat in affectiōe nou⁹ ⁊ in ope recēs. Hoc igne ardebat mens glorioſi francisci ⁊ corpus qui cū iam stigmata dñi in corpe suo gestaret summū q; pfectionis culmē iā ascendisset ad ꝓfr̄es dicere solebat. Incipiam⁹ aliq̄d boni agere: ⁊ qñ incipiemus pniam facere? ⁊ ꝓsimilia multa.

De septē fornacib⁹ quibus probat in anima verus amor. Ca. iij.

Tertia est lex puritatis. Nihil em̄ adulterine admixtōis secū patit ver⁹ amor Jōo subdit pbatū Aug⁹ em̄ ānihilatū nō nisi sex pōt sustinere decoctiones in septima em̄ deficit. Sic charitas ficta sex fornaces patitur sed in septima alchimie falsitas ptz. Prim⁹ nanq; fornaceus ignis fit in corde. scōs fit i ore terti⁹ in ope. quart⁹ i inimicor̄ dilectiōe. q̄nt⁹ in eor̄ subuentōe. sextus in recta intentione vt scz ppt deū hec oia fiant. septim⁹ in pseueranti ꝓtinuatiōe. Hic sctūs pbat amor: qm̄ si verus nō est cito euanescit. Vñ Mat. x. Qui pseuerauerit vsq; in finē hic salu⁹ erit Tunc em̄ aug charitatis pbatū est. id est a dño approbatum.

Quō diligentibus deū omnia cōuertuntur in lucrum Ca. iiij

Quarta est lex vtilitatis. Diues em̄ cito efficit: cui oēs mercancie: oēs venditiones: oēs emptiones. cerēq; ꝓtract⁹ lucrosi fiūt. Sic nō min⁹ diuites fiūr q̄b⁹ diligentib⁹ deū oia coopāt in bonū vt dr̄ ad Ro. viij Coopant em̄ eis in bonū pspera adūsa ⁊ mixta siue bona gr̄e: mala culpe. ⁊ mala pene. Vñ dicit Job: vt locuples fias. Qui em̄ aug dei amoris habet ꝙ locuples ē: q̄ oia q̄cū q; opat i celesti thesauri loculos apud deū reponit. Tā p̄ciosa ē charitas apud deū q; etiaz ipa pctā q̄ de genere pctā eēnt si hoc solū intuitu fiūt. s. diuini amoris ⁊ charitatis. in aie merita ꝙuertit ⁊ lucra. Nō em̄ ē minor in bono diuina dilectō q̄ sit in malo diuina offensio. Arrogāti em̄ bona ꝙuertunt in malū: q̄ nō ad dei gl̄iam ꝑ ad suā ꝓpriā opat teste dño. Mat. vj. Si lumen q̄ in te est tenebr̄e sunt ipe tenebr̄e q̄nte erunt? Si em̄ in arrogāti lumē bonor̄ operū q̄ ipe et alij p eū illumiar i deberēt sūt tenebr̄e pctōr̄. i. bonū q̄ facit fit ei pctm̄ ipe tenebr̄e. i. opa q̄ de genere suo sunt pctā q̄nta. i. q̄ grauia erūt? Ecce q; arrogātia virtutes ꝙuertit in vitia nō minus autē fit a diuina charitate de malo i bonum sicut patet Osee. j. vbi fornicatio ⁊ adulteriu⁹ in meritū ⁊ obediētie p dīnā dispēsat dilectōr

Articul⁹. iij. de q̄tuor vltimis legib⁹ charitatis dei. Et ꝓmo d̄ copiositate diuini amoris Ca. i.

Prima aūt est lex copiositatis. Multū q̄dē copiosa ē ꝑ mercācia amoris. Est em̄ īmēsa q̄ habet in se infinitatē. incōprehensibilitatē. ⁊ eternitatē. Nōne deus charitas ē? Qui si ꝓsideret in se infinit⁹ vtiq; inuenit. Vñ ps. Magn⁹ dñs ⁊ laudabilis nimis: ⁊c. Si ꝓsideret in cōpatiōe ad intellectū sic ē incōprehēsibilis. Vñ apls ad Ro. xj. O altitudo diuitiar̄ sapie ⁊ scie dei q̄ incōprehēsibilia sunt ⁊c. Jō dicit a ps. sedere sup cherubin. i. sedere sup scie plenitudinē et sup oēm intellectū creatū. Si vo in compatiōe ad diuturnitatē pēsek: sic inuenit eternus. Vñ apls. j. Timo. j. inquit. Regi seculor̄ imortali inuisibili soli deo honor ⁊ gl̄ia in secula seculor̄ amen. Magna em̄ ē copia huius mercātie. Nemo aūt dubitet q̄ et si multi de ea emāt: nō tñ deficiet reliquis Nā et si oēs mundi hoies illum mercarent ad huc infinita eius copia suparet.

Quō facile reperiri potest diuinus amor. Ca. ij.

Secūda aūt est lex facilitatis. Multa dixim⁹ de mercācia dilectiōis: ꝑ vbi ē vt illā inuenire possim⁹? forte in remotis ptib⁹ est. forte difficile ē multis adire illam. Et licet multi eā emere ꝙcupiscant tñ incertitudo loci itinerū lōgitudo eos ab ꝓposito deuiaret: tñ dilecti mei non sic. De⁹ em̄ qui charitas est vbiq; regnat: vbiq; est. vbiq; imperat. vbi q; maiestas ei⁹. oia replet complectit vniuersa facilit em̄ hec mercātia inueniri pōt. Nullus q̄ eam emere nolit excusabilis est. Prope ē dñs oibus inuocantib⁹ eum in veritate sicut ait ps et dñs Lu. xvij. Amor intra nos est.

Quātū periculū sit negligētia in dilectione acquirenda. Ca. iij.

Tertia vo est lex dubietatis. Forte multi cōcupiscūt scire nundinas: dubitant

De mercancia diuini amoris.

tps hmõi pciosissime mercancie. In volũtate eñ mercatoris stat nũdinaꝝ tps. ps. Mortificat ⁊ viuificat deducit ad inferos ⁊ reducit. q̃ diu in libertate arbitrij sumꝰ tps est nũdinarũ post mortẽ claudit damnatis apotheca amoris. Subtũ ẽ igit tps emptiõis eiꝰ. Et merito hoc facit sapia mercatoris ⁊ puidentia eiꝰ ppt multa. Primo vt q̃libet solert se ꝓparet. ⁊ congruo puideat tpe de mercãtia amorꝭ. Secõ vt oẽs illũ posse ꝓdere vel nõ acq̃rere ptimescant. Tertio vt reprobi cecitatẽ quã merent incurrant. q; eñ vt illã emere potuerũt eam aspnati sunt. ⁊ merito qñ illa indiguerũt iusto dei iudicio ꝓuati sunt. Prudentes aũt querũt illã emere qñ illã pñt repire. Vñ Apoc. xiij. Hec ẽ sapietia sctoꝝ. ſ. puidere in hac vita de charitate quã sapiam improuide optabat q̃ Deut. xxxij. dicebat vtinã sapent. ſ. pfectiões ⁊ excellentias charitatis ⁊ itelligerẽt. ſ. leges diuini amoris: ac nouissima puiderẽt qñ deficient nundine diuine dilectionis. Vñ. ij. Cor. vj. Hortamur vos ne i vacuũ gram dei reciptis. Ait ei Esa. xlix. Tpe accepto. ſ. vite exaudiui te. ſ. caritatẽ vendẽdo ⁊ in die salutis adiuui te. Ecce nũc tps acceptabile ad amandũ. Ecce nunc dies salutis. ſ. ad diligendũ deũ omnipotentẽ.

Qꝛ denarij quibꝰ emitur dei amor sunt pctã ⁊ crimina. Ca. iiii

Quarta aũt lex est pauptat. Q q̃d facient paupes q̃ denarios nõ hñt? Et añq̃ ad solutiõem veniamus p̃mittẽduz est. q; q̃libet ꝓparet denarios suos nõ alienos nõ p̃rimi nõ dei: sed qui ꝓprie sunt sui. Stultũ foret si q̃s emens pannũ ꝓ induẽda vxore sua post taxatũ pciũ iamq; incisa ipa pcia pãni peteret clauẽ de capsa denarioꝝ vendẽtis. si ipsi vendẽti sic soluere vellet emẽs miraret mercator vrbanitateq; quadaz emẽti diceret. Amice facile possem totã mercanciã ꝟ pcio venũdare Sic in pposito nemo existimet ꝓ hac mercancia dõ soluere monetã q̃ ipiusmet dei est. Se ꝓprio soluat qui intẽdit emere charitatẽ. Vñi ei sunt bona tpalia. corpalia. ⁊ spũalia. Tpalia q̃dem dei sunt. Dei eñ sunt diuitie delitie denarij thesauri lapides pciosi. pdia: domus ⁊ oẽs mercancie fama virtutũ ⁊ vniuersa q̃ terre ambitu ꝓtinentur. Vñ ps. Vñi ẽ terra ⁊ plenitudo ei⁹ ⁊c. Corpalia etiã dei sunt. corpus nostꝝ nra iuuentus. pulchritudo. sanitas. filij frẽs. et ceteri parentes. Spũalia q̃ dei sunt. ſ. gre virtutes dona scientie magnꝰ sensus grãdis intelligẽtia. memoria tenax. volũtas bona. cũctaq; spũalia bona. Vñ Jac. j. Omẽ datũ optimũ. ⁊c. Quid eñ dabimꝰ deo ꝓ hac preciosissima mercãcia? ꝓparate bursas: Ecce nũc tps acceptabile ecce nunc dies salutis extrahite marsupia. Quid inq̃ soluemꝰ deo? Quã monetam? Nram. Quos denarios? Utiq; nros. In quo marsupio sunt? In corde. Precepate corda vra dño. Quenam moneta nra ẽ ibi? Qui denarij? Pctã scelera iniq̃tates odia ire rixe auaricia rapina piuria blasphemie detractiões mendacia furta vsura ⁊ cetera mala ⁊ abominabilia ⁊ scelesta. Hi sũt denarij nostri. hi thesauri ⁊ monete hec acceptat dñs ꝓ pciosissima mercancia amoris. nullũ q̃aliud pciuz dñs suscipit nisi q̃ nri ẽ. Nra nõ sunt: nisi mala: dei q̃dẽ sũt oia bona. Vñ In hac eñ emptõe ꝓsidera ania mea q̃d damus: q̃d q; recipimꝰ. Dem⁹ deo humilẽ cõfessionẽ ⁊ recognoscamꝰ ⁊ ꝓfiteamur oia mala ex nobis esse. oia bona nra ex deo esse Cõfitea/mur sacerdoti scelera nra. ipe nempe recipit denarios dei. sibi soluunt cũ pctã illi ꝓfitent peccatores. Pctã igit sunt pciũ diuine dilectiõis. Vñ ps. Dixi ꝓfitebor adũsum me ⁊c. Ecce pciũ q̃ dño dat. Sed de cõmercio diuine dilectiõis subdit. Et tu remisisti impietatẽ ⁊c. Nõ eñ fit in aia pcti rmissio si in ea nõ adsit diuina dilectio. O imensa benignitas dei: O pelagus infiniti amoris. O amplitudo diuine dilectionis qua ab errore nos reuocans ⁊ in ppetua caritate nos diligẽs ad te tua charitate nos trahis nri miserãs miserator optime. O lõgitudo pacie dei q̃ sustines sceleratos dissimlans pctã hoim ppt pniam. O sublimitas sapie q̃ omnẽ supans sensũ stulta q̃dãmõ facta es: nũmos scelerꝝ nrorꝝ suscipiẽs ⁊ tuã charitatẽ nob ꝓcedẽs O amor in te trãsformãs amores nros. hãc veram ⁊ ipe nos de amore huiꝰ seculi nequã trãsfer corda nra in veram tui possessionẽ in pñti p pseuerantẽ gram ⁊ in futuro p cõsũmatam gloriam. Qui cũ pre ⁊ filio ⁊c.

Feria. v. post cineres de fide viua et mortua. Ser. VI.

Quãde etsicut credidisti fiat tibi. Math. viij. ⁊ in euangelio hodierno. Sũt nẽpe pleriq; credẽtes se habere veram atq; viuã fidem atq; charitatẽ pstentes se credere oia necessaria ad salutẽ. ⁊ qñq; bona plurima opant ⁊ tñ verã fidem charitate informatã non habẽt. Alij q̃ sunt qui etiã sine bonis opibus habere se fidez viuam reputant ꝓtra quos Jac. ij. ait. Fides sine opibus mortua est Q̃ verbũ ad pñtẽ materiã põt esse aliud thema. Ad hoc igit clarã intentionẽ ⁊ oim errorum eliminationem: ⁊ ad viue ac mortue fidei necessariã distinctionẽ. triplicẽ fidẽ distinguere necesse ẽ. ꝑma dicit lumiosa. secunda vo opiosa. tertia vo grosa. Prima ẽ solum in intellectu. scda in opatiõe. tertia perficitur ex vtraq;. Prima põt esse viua atq; mor-

tua:scđa silr̃. tertia vo p viua cõiter accipi solet. Et qlibet q̃ ẏm hãc triplicẽ fidẽ fidelis:aut infidelis repiet a deo merebit audire: vade et sicut credidisti fiat tibi. s. in hora mortis.

Articulus primus q̃ fides sine operib⁹ viua ⁊ mortua esse potest

Pria em̃ fides ꝺr lumiosa q: solũ ꝓsistit i intellectu. nec tñ p opa cõ pbat. Qđ qđem ex triplici ꝓtingẽ põt. Prio ex amore male inflãmante. scđo ex timore male hũiliãte. tertio ex ratiõe bñ illũiante. Siue altr̃ dicendũ sit ⁊ tñ idem sit dicẽ. s. q̃ h̃ ꝓtingere põt. ꝑmo ex inordinato amore. scđo ex inordinato timore: tertio ex regulata rõe. In duob⁹ aũt ꝑmis fides sine opibus mortua ẽ: in tertio vo viua efficit p charitatẽ.

Qr fides mortua ẽ: si ex triplici inordinata dilectione bona opera cessant

Capitulũ. I.

Primo igit̃ fides mortua ẽ qñ ẽ solũ in intellectu ⁊ bona cessant: q: credẽs bona nõ opat̃: ⁊ h̃ ex amore male inflãmãte h̃ ẽ ex inordinato amore. Triplex aũt põt esse talis amor inordinat⁹. Prim⁹ ẽ dict⁹ amor auarus. scđs ẽ amor luxuriosus. tertius vo amor supb⁹. Prim⁹ ẽ amor auar⁹. q̃ q̃ ifficit̃ licz intellectualit̃ credat a bono tñ ope cessat q: ex cupidine tpaliũ rex iplicatse i iniustis lucris ⁊ ꝓtractib⁹ ipijs. i mẽdacijs. pjurijs. i duplicitatib⁹. in malitijs ⁊ circũuẽtõib⁹ i rapis. in furtis. ⁊ in vsur. mercat̃ i festis ⁊ in locis ꝺo dedicat̃ et in ꝓsitib⁹ mrtis. Tñ tal⁹ interrogat⁹ si credat oia q̃ tenet eccla credere se fatet̃. ⁊ q̃ ad intellectũ verũ fatet̃: ⁊ tñ nõ tñ a bono ope cessat. verũ etiã in multis ipietatib⁹ implicat̃. Taliũ nẽpe fides ẽ qꝺã credẽ gñale qꝺ eccla sctã tenet: q̃ i multis pticularib⁹ errãt ⁊ in hmõi fides mortua ẽ Nã va fides ẽ ⁊ viua quã dei informat gra nõ tñ gñalit̃. ꝫ etiã pticularit̃ ad salutẽ necessaria credit. ⁊ omia cauẽda euitat. ⁊ opanda implet Vñ. j. Cor. xiij. Charitas oia credit ⁊ si nõ oibus credat. Sz hi qꝺã credẽda credũt. q̃ꝺã vo credẽda nõ credũt. Sicut alit̃ aptũ libr̃ intelligẽs videt: alit̃ vo q̃ lras nescit. licz vtriq̃ oculos hẽant pspicaces q: itelligẽs vir doct⁹ multa pticlaria recogscit ⁊ lras ⁊ dictiões et sẽsus ⁊ sllia: q̃ impit⁹ igrat. Sic tales q̃ꝺãmõ credũt ⁊ dicũt deũ esse ⁊ iustos remunerãtẽ ⁊ impios puntentẽ. credũt alterũ esse seculũ: credũt malũ esse pctm̃: credũt bonũ esse vtutes: aiam immortalẽ ⁊ cetera multa: ⁊ tñ in his ꝓsitib⁹ in pticulari multiplicit̃ errãt. Quia si viue ⁊ vere intelligerẽt q̃ꝺ est deus q̃ ⁊ q̃ta sit gl'ia paradisi: q̃ et q̃ dura sũt supplicia inferni. si itelligerẽt horribilitatẽ pcti: ornamẽta vtutũ ⁊ aie dignitatẽ. potiꝰ eligerent milies mori. q̃ i mimo mortali/ ter peccare siue offendẽ creatorẽ. Cur igit̃ ꝓtra ꝓceptũ dñi. Nõ furtũ facies tãta cupidine flagrãt: nisi q: nõ viuacit̃ ẏm mortue ⁊ gñalr̃ credũt Vñ ps̃. Tales oculos suos statuerũt declinare in terrã. Talem fidẽ puto habuisse cupidissimũ iudã: q: ex auaricia vẽdidit ⁊ pdidit salutorẽ. Nõ ei legim⁹ p⁹ pditionẽ deũ nouã ei gratiã ꝓtulisse. ⁊ adhuc ꝓri lumie fidei pmanẽte: penitẽs fuit corde: ꝓfitẽs ore: atq̃ satisfaciens ope: licet infructuose. Vñ Mat. xxvij. Pnia duct⁹ retulit triginta argẽteos pncipib⁹ sacerdotũ ⁊ seniorib⁹ pplj dicens. Peccaui: tradens sanguinẽ iustũ. Et abiens laqõ se suspendit Et sic cũ tali itellectuali fide ⁊ sine ope eternaliter pempt⁹ ẽ cũ q̃ aũt multi auari ⁊ in mũdialibus implicati vsurarij raptores scelesti licet em̃ i fine vite appareãt penitẽ eternaliter crucient̃.

Scđs vo inordinat⁹ amor impediens ne viua sit fides in intellectu: ẽ amor luxuriosus. Nã licet talis hõ credat sub tali gñalitate luxuriam mortalẽ esse culpã: tñ ex inordinata dilectiõe sectat̃ luxurias: fornicatões frequẽtat: adulteria cumulat: incest⁹ ⁊ sacrilegia patrat: zodomias atq̃ spurcitias horrẽdas freq̃ntare non cessat. Quere nũc obsecro ab hmõi scelerato si ꝓdicta deo displicere atq̃ dãnabilia esse credat: fatet̃ hoc credere ⁊ sentire. Attñ q̃s dubitat licz etiã vex dicat q̃ fides hmõi mortua sit? Tali itaq̃ fide ppha dauid. ij. Reg. xj. ex libidine infide/lis excecat⁹ nõ solũ cũ bersabee adulterijũ ppetrauit: vex et virũ suũ vriã crudeli nece pemit. Sic etiã ex libidine infatuat⁹ salomõ sapientissimus sic̃ ꝺr. iij. Reg. xj. idola muta ⁊ vana adorauit: licet intellectu ẏm Aug. crederet deũ scz fide mortua ⁊ informi. Tertⁱ⁹ vo amor inordinatus dict⁹ est amor supbus. Hic q̃ mirabiliter p impia opa mortuã reddit fidẽ: licet i intellectu fidei remaneat qꝺã lumẽ. Sectat̃ ille pcialitates ⁊ guerras: ambit dignitates ⁊ magistrat⁹ q̃rit oib⁹ dñari: extollit̃ ꝓditiõib⁹: eleuat̃ seditiõib⁹. ad id laborat machinatiõib⁹ et cũ his oib⁹ põpis fastib⁹ nũ q̃ statuit finẽ. Ecce opa tã iiq̃ ⁊ cũ hac fide itellectuali credit oia esse impia ⁊ iniq̃ ⁊ tñ mortuã esse in hoc tali fidẽ ipa oia opa mãifestãt licz se oia credẽ attestãt

Fides mortua est si bona opa cessãt ex triplici inordinata timoratione.

Capitulũ. II.

Secũdo q̃ fides põt esse in intellectu. s. q: hõ credit attamẽ bona ei opa desũt: ⁊ h̃ ex timore humiliãte: h̃ ẽ ex inordinata timoratiõe. Vñ ps̃. Illic trepidauerũt timore vbi non erat timor. Triplex em̃ timor solet aiam a bonis opib⁹ remouere. primus est timor mundanus. scđs ẽ timor vanus: tertⁱ⁹ est

De fide viua et mortua

timor hūan⁹. Primꝰ timor ꝙ a bonis opib⁹ cessare facit ꝺr timor mūdan⁹ ꝙ potius eligit dimittere celū ꝙꝫ cenū. potiꝰ eligit amittere etnuz regnū ꝙꝫ ꝓdere mundū. potius amittē grām ꝙꝫ ſubam. potiꝰ amittere aiam ꝙꝫ ꝓpriā famā. Ex hoc timore plerīqꝫ piurāt: ⁊ peierare tñ non curāt: ne. ſ. tpaliꝫ dānent. Contra ꝗs ꝺr Luc. xij Nolite timere puſillus grex q⁹ ꝓplacuit pri veſtro vob dare regnū. ſ. etnale ꝙſi dicat ꝙto ampliꝰ non pmittet vob deficere ſubam tpalē.

Secōs vo dicit timor vanꝰ. Qui licz etiā credēda credat i intellectu. potiꝰ tñ eligit ꝓdē gratiā diuinā: ꝙꝫ grām ſecularē. Et eiuſmōi ſunt ꝙ potiꝰ pere eligūt p̄cepti ac ſtatutis iniqꝫ cōitatū et dñoꝝ ꝙꝫ p̄ceptis dei ⁊ hō ne amittant eorū grāz officia ⁊ fauorē iō mlta impia patrāt. multas iuſticias negāt. atz mltis bōis neqſſime aduerſant. Cōtra ꝗs ꝺr Act. v. obedire optz ꝺo magis ꝙꝫ hoib⁹. Inē hos ꝓputādi ſunt ꝙdaz ꝙ ne diſpliceāt occultā retinēt veritatē maxie cuz illā ex debito vel officio teneāt mānifeſtare. Cōtra ꝗs ꝺr ad Rho. viij. Nō accepiſtis ſpm ſeruitutis iteꝝ in timore. Itē dic Bernū. Nō licet tacere cui ex officio incūbit peccantes arguere Cōnūande etiā inē iſtos ſunt ꝙdā femie inſenſate ⁊ vane. ꝙ tāta formidine timēt nō placē mariti ſuis ꝙ nō verenē p̄ imoderatū ambitū vanitatū ornatū ⁊ pompā vltra ꝙꝫ deceat xp̄ianā religionē aias p̄cioſo ſanguie chriſti redēptas ſcādalizare. ⁊ eis pditionis laqueū p̄pare. Tales eñ ſm Amb. dū verenē maritale iudicium pdidere ſuū. Nec eñ aduertūt ꝙ ſicut vulpes malicia ſua decipit gallinā. ſic diabolꝰ xp̄ſucia ſua decipit feminā vanā. Solet eñ vulpes qñ videt gallinā ex timore ſuo in arbore aſcēdiſſe ꝙcito greſſu ſtipitez arboris ſatagit circumire. Qua territa: gallina de fixo oculo et ex alto ꝓſpectās: cerebri vertiginē inſperato patiē. ex ꝙ in arbore mīme ſe retinere valens de arbore cadit. ſtatimqꝫ illā vulpes pata rapit atqꝫ comedit ⁊ occidit. Sic mulier inſenſata dū timet nō placere viro ſuo meretricali ornatu ſe muniēs ⁊ vere rōis ꝓ ſpūalē vertiginē iudiciū pdēs: in os infernalis vulpis peccādo mortaliē ruit

Tertiꝰ aūt ꝺr timor hūanꝰ ꝙ licz etiā intellectualiē credat: tñ ex timore opē ꝙꝫ tradicit dum potiꝰ eligit mortē ſpiritualē ꝙꝫ mortē incurrere corpalē. Hmōi ſunt ꝙ aſtricti iuramēto piurāt ſeu falſe alios ⁊ iniuſte ꝓ ſua liberatiōe accuſāt aut ne occidant ore ⁊ ope fidē etiā negant ⁊ nichilominꝰ fidē veram in corde tenēt. Hoc timore pterritus petrus licet crederet xp̄m filiū dei viui. dū mori timuit fidē negauit. Alij ꝙꝫ diſcipuli eandē fidē i intellectu ſuātes plus tñ ſeipſos ꝙꝫ dñm diligētes ex hoc timore eū dānabiliē reliquerūt. Reſtat igiē ꝙ neceſſariū ē fidē ope ꝓfirmare. Vñ Greg⁹. Tunc veraciē fideles ſumus ſi qđ vobis ꝓmittim⁹ opibus adimplem⁹

Quōꝛ fides eſt viua etiā ſine ope bono: ſi ex triplici ratōnabili cā quis ceſſat ab eo. Ca. iij.

Certio etiā pōt eſſe fides in intellectu abſqꝫ ope bono: ⁊ hoc ex rōe bñ illumīnate. Licet eñ hō veraciē credat tñ qñqꝫ nō exequiē opꝰ bonū qñ ſcz cōpreh̄endit ſub p̄cepto affirmatiuo qđ obligat ſp ſed nō ad ſemp ⁊ tñ talis fides abſqꝫ ope ē iuſta ⁊ ſctā. In triplici ꝺem tpe pōt hō fidelis ⁊ iuſtus deſiſtē ab aliq ope bono. Primo qñ nō eſt neceſſariū. ſecūdo qñ nō ꝓuenit ad opantis ſtatū. tertio qñ oīb⁹ ꝓpēſatis opꝰ hr̄e nō pōt bonū finē. Primo eñ fidelis hō opus bonū relinqre de neceſſitate ſalutis teneat ſp eſſe patꝰ velle potiꝰ mortē ſubire ꝙꝫ fidem negare cū piculū imineret nō tñ peccat ſi a ſctō ope ceſſat cū nō iminet piculi caſus. Similiē etiā hō iuſtus ⁊ diues non ſp ſe exercet in elemoſinis diſpēſandis in viſitādis infirmis ⁊ incarceratis nec ſp frangit panē eſurienti et potū exhibet ſitienti ⁊ ſic de alijs p̄ceptis affirmatiuis. ⁊ tñ abſqꝫ tali ope eſſe poteſt i hoie vera fides q⁹ taliū opeꝝ hz habitū licet ñ habeat actū Secōo ꝙꝫ ab ope bono ceſſat hō fidelis ⁊ iuſtus. ſ. qñ id nō ꝓuenit ad ſtatū ſuū. Verbi grā hō hoiem ex malignitate occidit ⁊ cum iuſticia poſcat ꝙ ꝓ ptātem ꝺdēnē ad mortē: tñ homicida ille impune vadit: ⁊ vñ exul eē deberet libere inhabitat ciuitatē. Ecce ꝙ i hoc iuſticia perit. Nullus tñ abſqꝫ auctē hūc ne pereat iuſticia interimere pōt. Nam licet mereat mortē nō tñ niſi a debito iudice ⁊ debito mō occidi debet. Aliter eñ ꝗcunqꝫ ad quē nō ꝓtine/ret vel ordinē non obſeruaret eſſet criminalīr homicida. Nā ⁊ ꝙ iuſtū ꝺdēnat: ⁊ iniuſtū ſine iuris ordine ꝓdēnat vꝫqꝫ mortaliē peccat: q⁹ nō ſufficit bonū agere niſi bene agat. Vñ Deut. xvi. Juſte qđ iuſtū ē ꝓſequere. Dolere igitur debet ꝙ pire iuſticiā videt atz obligat ei fauere ꝙtū pōt: non tñ de alteriꝰ officio aliē ꝓpedire ſe debet. Nō eī licet zelanti religioſo occidere furē vel homicidā ꝓpter iuſticia ꝓſeruāda cū ſit officiū ſeculare. Vñ .ij. ad Timoth̄ ij. Nemo militās deo implicat ſe negocijs ſeculariꝰ. Siīr ecōuerſo nequaqꝫ licitū erat iudici vl dño ſeculari religioſū vel clericū delinquētem ne iuſticia peat iuris ordine ꝑtermiſſo punire vel ꝺdēnare: licet p̄ ſuū ſupioꝝ nō corrigat aliter nō cēt corrigere malū ꝑ addere malis mala. Nā ſi impiū ē clericū opari ſcelꝰ: iniquū ꝙꝫ eſt p eius ſupioꝝ nō puniri ſcelꝰ. Nec inſup iniqta te caret p illū ad quē ñ ꝑtinz castigari ſcelꝰ. ꝓhibēte dño. Deut. xxiij. Nemo mittat falcē ſuā i

alienã messem. Nõ eñ p ℔ iusticia defensaꝝ sed iniusticia sup iusticiã cumulaꝝ. Quob⁹ ei malis. s. errãti ⁊ nõ corrigẽti tertiũ supadiũctũ est scz iniuste corrigi delinquẽtẽ. Tertio ab opebono etiã cessat q̃ intellectualr credit qñ oibus cõpẽsatis opus hr̃e nõ ꝑt bonũ finẽ licet de sui natura foret bonũ. Verbi gr̃a. Veritas i se vti q̃ bona ⁊ sctã ẽ ⁊ tñ sp vex dicere magnũ ẽne phas. Vñ Eccl. iij. Tps tacẽdi ⁊ tps loquẽdi Loquaꝝ aliq̃s ꝑdicãs indiscret⁹ in ꝓlari fmone ꝓtra pñtes dños seu ꝓlatos seu ctiã clericos aut religiosos ꝑdicet veritatẽ oiq̃ auẽte ⁊ rõe sua dicta ꝓfirmet· nihilomin⁹ qz ad eũ saltẽ talimõ ⁊ in tali casun õ ꝓtinet sine fructu scãdaluz gñabit atq̃ extrema demẽtia laborabit. Vnõ Hiero. Frustra niti ⁊ nihil aliud q̃ odiũ q̃rere extreme demẽtie ẽ. De his igiꝝ trib⁹ breuibus rõnib⁹ q̃re stãte in aia fide ꝓtingit bonũ cessare op⁹. habem⁹ manifestũ exemplũ ab illa q̃ post xp̃m ois exẽplaritatis fuit regula ⁊ doctrina. s. gl̃iosa virgo maria. Instat dñice passionis filij lui tps capiꝝ ligaꝝ: duris verberib⁹ corp⁹ suuz sctissimũ laceraꝝ: pñte virgine corã omi ꝓlo caput illud angelis tremebũdũ spinis durissimis oñdiꝝ laceratũ: sibi dñs ad caluarie locũ baiulat crucẽ durã crucifigiꝝ ⁊ clauis affixus in cruce leuaꝝ et sicut Joh. xix. ait stabat iuxta crucẽ ihesu mr̃ eius: Sed cur dilectissima mr̃ ei⁹ ꝑ defensione innocent filij tui nõ currebas ad arma Cur saltẽ agnũ illũ mitissimũ q̃ tollit pcta mundi nõ excusabas? Cur saltẽ toto conamine inocentiã ei⁹ ⁊ sctitatẽ nõ allegabaꝝ. cur illũ eẽ verũ filiũ dei nõ asserebas? Cur nõ omib⁹ viribmortẽ eius impediebas? Nũq̃d forte eũ filium dei ⁊ ꝑ spm̃sctm̃ ex te ꝓceptũ nõ credebas. seu aliq̃liꝝ dubitabas? Nũq̃d ad sctitatẽ ꝓuersationis eius nõ noueras. ⁊ sic noueras cur illũ nõ defendebas vel excusabas. Sed forte quia illum minime diligebas. Respondeat ꝑ te recta ratio virgo et mater. Triplici eteñ rõe ad nr̃m exemplũ ℔ egit sapiẽtissima virgo nec ope vel verbo oñdit qõ corde intellectu firmiꝝ fide seruabat. Primo qz nõ erat illud necessariũ. scõdo qz nõ ꝓueniebat ad suũ statũ. tertio qz oib⁹ cõpensatis finaliter extitisset nociuũ. Prio inquã qz nõ erat necessariũ sic illũ tailꝝ defensare re imo necessariũ erat ꝑ nr̃a redẽptione illũ ꝑpeti passionẽ. vñ Lu. xxiij. Oportuit xp̃m pati ⁊ sic intrare. s. cũ oĩm iustoz cetu in gl̃iaz suã Nouerat igiꝝ sacra virgo maria sic esse ꝑdestinatũ fm bñplacitũ eterni pr̃is ⁊ spũssancti: cũ quibus intelligebat oĩno filiũ ꝓcordare nec ipa cũ eis in mimo discordabat: imo cum eis vltra oẽs creaturas se pfectissime ꝓformabat. Secundo vero qz nõ ꝓueniebat ad statũ suũ. cũ ei data esset in mũdi speculũ exẽplare atq̃ in exẽplum totius humilitatis. necesse fuit q̃ ex scripturis repiret in defensionẽ sui filij nõ apuisse os suũ: vt inter alia edoceret alias mulieres etiam in causa graui eẽ debere taciturnas atz modestas. Tertio aũt qz oib⁹ cõpensatis finaliter fuit nociuũ. Nouerat eñ tan q̃ mens diuino lumie illustrata q̃mentes ꝓsequentiũ xp̃m ei⁹ actuũ ⁊ verboz capaces nõ erant: ⁊ ideo digne ipi ex pijs supplicationib⁹ suis poti⁹ ꝓtra filiũ suum ad crudelioza irritarent. Nouerat q̃z dixisse dñm Mat. vij. Nolite sctm̃ dare canibus nec mittatis margaritas vr̃as ante porcos cui⁹ ꝓsilio voluit oĩno obedire. Ex dictis patz q̃ non est ꝑdicandũ in ꝓlio ꝓtra clerum.

Articulus. ii. q̃ fides cũ operibus potest esse viua et mortua.

Secda aũt ꝓncipalis fides dr̃ opposa qz solum ꝓsistit in opere sine lumie intellect⁹: ⁊ põt etiam mortua esse atq̃ viua. Põt eñ carere lumie intellectus ex triplici respectu. Primo ex amore male inflãmãte. scõdo ex timore male hũiliante. tertio ex diuina sapia ꝓmittente.

Dr̃ ex triplici inordinata dilectiõe in bonis operibus cessat fidei lumen.

Capitulũ. i.

Primo eñ põt esse fides in opere absq̃ lumine interiori ex amore male inflãmante. i. ex inordinata dilectione. Triplex est eñ amor q̃ bona opari facit hoiem non credentẽ. Primus est amor cupiditatis et talis amor multa opaꝝ apparẽtia bona licet intrinsecus nihil credat: ⁊ hoc ex cupidine ꝓpaliũ rerũ sicut solent facere quidã qui elemosinas large dispẽsant vt diffusa eoz bonitatis fama Multi ꝓfitenꝝ ponãt denarios in manib⁹ suis vnde ample ditenꝝ. Cõtra quos dr̃ Mat. vi. Cũ facis elemosynã noli tuba canere ⁊c̃. sicut hypocrite faciũt in synagogis vt videanꝝ a doct⁹. in vicis vt videanꝝ a turb⁹ scz vt ab hoib⁹ acq̃rãt famã. Volent etiã tales oscularí suo ore porci/no sctoz facies: atq̃ eoz cõburere pedes vt affectũ deuotionis ostendãt: nihilomin⁹ ꝑꝑ nũmos vel ex q̃dam deuotiõe insipiẽti. Inẽ hos aũt maximũ gradũ tenẽt nõnulli q̃stores q̃ mẽdacijs ⁊ fallacijs suis decipiũt mlieres simplices multas missas ⁊ alias oñones ⁊ bona illis ꝓmittentes ⁊ mime obseruãtes: nec obseruare volẽtes. Quos aũt nõ imitarenꝝ multi q̃ clericatũ gerũt quoz hypocrisis ⁊ palliacio pietatis ad pecuniã cumulandã fetet vsq̃ ad nares dñi sabaoth. Sũt nanq̃ pleriq̃ qui sibi ꝓfitentib⁹ imponũt missas vt data occasione apparenter honesta ipsi sint ꝓ ipis missis pecunie receptores: ꝓmittũt se dicere illas ⁊ non obseruãt. q̃quã eñ ꝑ sacrificiũ altaris aie liberenꝝ vt poni

tur. xiij. q. ij. c. aīe nihilomīꝰ infraudē ꝓsumīt esse factū. s. vt accepta pecunia ꝓ illis missis videant eos ab onere pnie releuare ad ꝟ hēt ar. xxvj. q. vij. alligāt gerit secū spēm mali. j q. j. emēdari de vi. ⁊ ho. cle. cū ab oi. ¶ Scōs est amor carnalitat. Hic etiā exē q̄dā apparētia bōa hz cū intīꝰ tñ dei lumē deficiat ⁊ fides vera īnt q̄s sūt plerīq; q̄ p baptismū vl̄ ꝛfirmatōis sac̄/ tissimū sacr̄m ꝓpres fieri q̄rūt. vt p ꝟ ꝓditōis velamē securiꝰ ⁊ liberiꝰ misceant carnalr̄ sāgui nē xp̄i in remediū in tali ꝓditōe et scelere statu entes. Cū his q; nūerādi sunt iuuenes q̄ vt cōsūmarent ꝓcupiaz suā simplices imo fatuas puellas decipiūt illas p ẏba ō pñti clādestine despōsant ez et cū illis sub pallio mr̄imonij scti turpit cōmiscētes: qđ q̄ti acq̄iret remediabil piculi sit nō est pñtis tpis explicare. ¶ Propterea tale mr̄imoniū oīno ab eccl̄a ꝓhibet exē de clāde. ō spō. cū inhibitio. Trāseo q̄sdā q̄ sub spūalitatis ptextu ⁊ sub reuerētia pr̄nali nihil aliud q; carnalitatē venerant. ¶ Tertiꝰ ē amor ambicios ℔ q̄t modernis tpib; vt assumant ad dignitates vel officia ꝓseq̄nt opant exteri; que nō credūt interi; ⁊ q̄t nūc repiūt q̄ vt ascēdere possint ptendūt pellē ouinā et aiaz gerūt lupinā vl̄ leoninā. Quot etiā q̄rūt ꝓsortes iustoꝝ ac remūerant in pñti cū sorte bonoꝝ. Ex ꝟ em̄ triplicato amore ois hypocrisis generat ⁊ frequētat.

¶ Qz ex triplici iordinato timore hō opat bona cū incredulo intellectu ¶ Capitulū. ii.

Secūdo ꝓtigit i ope eē fidē absq; lumīe intellectꝰ ex timore male hūiliāte: ꝟ est ex inordinata timoratiōe. Triplex ē āt timor talis. ¶ Primꝰ ē timor amittēdi substam. secūdus amittēdi famā. tertiꝰ amittendi vitā.

¶ Primꝰ eteñ timor ē amittēdi substam. Multi sunt q̄ opant bona ne detrimētū subeāt tpal patiant. nō laborāt in festis ne ꝺēnent in nūmis ¶ Propter ꝟ idē plerīq; a blasphemijs ⁊ phibitis ludis a vanitatibꝰ ⁊ supfluis pōpis ⁊ tñ ꝟ non faciūt ꝓpter deū: sed ne recipiāt damnū. Ecce hec ⁊ sīl̄ia opa sunt sine lumīe vere fidei. ¶ Secūdus ē timor amittēdi famā. ¶ Propt̄ hūc aūt timorē multi visitāt eccl̄as frequētāt missas ꝓdicatiōibꝰ insistūt. q̄ q; etiā ꝓfitent ⁊ dñicum suscipiūt sacr̄m. Ecce opa bona ⁊ tñ intrīsecus nihil credūt: ꝟ ista agūt ne deteriores alijs r̄putent ⁊ pdāt famā. ¶ Tertiꝰ ē timor amittendi vitā. Multi vtiq; hereticꝰ ⁊ erroribꝰ pleni ex tñ in appentia iusti: q̄ si exōnderēt qđ intus in corde credūt iuste ꝓurerēt. Interminādi sūt q̄dā q̄ lapsi sūt in dānatā hereſim de spū libtatis: q̄ doctrina ponit in libro q̄ de aīa simplici intitulari solet: q̄ q̄ vtunt in illā hereſim cōiterplabūt lz tales q̄m tali pestifero morbo infecti sūt ad excusatiōes in pctis ⁊ ad ipugnādū spm̄ veritatis dicūt talē libꝝ ⁊ starutū non iteligi ab impugtoribꝰ suis: ⁊ sic iudicāt ⁊ dānāt eccl̄ie sīā q̄ talē doctrinā i sacro ꝓcilio ꝓdēnauit sīc patet exē de here. vnico. c. in clemē. vbi articli numerant. His q; pñt supaddi multi alij hereticis ⁊ scismatici ⁊ iudei pl̄es baptizati in lup ⁊ secta dulcini heretici: q̄ in apparētia tenentes honestā vitā int̄ sunt erroribꝰ pleni. Addat etiā istis antichr̄istiana secta q̄ nr̄is tpibꝰ asserētes antixp̄m iā eē natū ipi in se errātes pl̄imos deceperūt ⁊ multis erroribꝰ impleuerūt. Et licet ore talia negēt si tñ cuiscerarent in cordibꝰ eorū antichr̄istꝰ repiret. Contra q̄s dñs Act. j. ait. Nō ē vr̄m nosse tpa vl̄ momēta q̄ pr̄ posuit in sua ptāte: nō in ptāte eoꝝ. Dēs aūt ꝓdicti et ꝓsiles eis catholis opibꝰ ꝓformant ẏbis at q; gest bꝰ illō idē ptendūt sīles pueris cū sint i scholis q̄ astāte mgro sūt ꝓpositi ⁊ modesti solūmō timore: ꝟ illo absente tumultibꝰ ⁊ stultitijs pleni sūt. Sic hmōi dolis pleni hypocrite ⁊ fallaces extra vident modesti ⁊ iusti. intꝰ erroribus imbuti a q; ꝓuersatiōe ne ꝓtaminaremur cauēdū esse dñs ihs xp̄s mōstrauit cuz Mat. vij. ait. Attendite a falsis ꝓphet q̄ veniunt ad vos in vestimētis ouiū: intrinsecꝰ aūt sunt lupi rapaces A fructibꝰ eoꝝ cognoscetis eos

¶ Qz ex triplici cā sine fidei lumīe hō iuste ⁊ meritorie opat ¶ Ca. iii.

Tertio ꝓtingit in ope eē fidem sine luīe intellectꝰ ex diuina sapia pmittēte. Sūt nāq; plerīq; q̄ licz iustissime viuāt tamē horribiles vexatiōes patiunt de fide: de mr̄is articulis fidei molestant diuersis fantasijs ⁊ erroribꝰ molestant ⁊ crutiant q̄bus videt q̄n q; vel q̄dāmō assentire totalit̄ vel saltē de mr̄ articulis fidei dubitare. dolēt nihilomīꝰ cordialiter a talibꝰ molestari corde oīno talibꝰ ℨdicūt ꝓ sua liberatiōe suplicit ⁊ freq̄ntiꝰ deū orāt: ⁊ q̄ melius ē interi; mīme cessāt multiplicare opa bona. feruētius audiūt verbū dei deuote freq̄ntāt missas oronibꝰ sollicite instātes sepiꝰ suscipiunt dñicū sacr̄m. hylares ad dandū clemosynā pmpti fuire infirmis: viriles in ieiunijs. humiles in q̄rēdis ꝓsilijs: soliciti in disciplinis: ꝓpūcti in lachr̄ymis: assidui in scripturis: oīq; conatu insistūt suplere p opa bona fidei defectuz quē intelligētia patiuūt ¶ Proinde si q̄n dñs talibꝰ lumē fidei misericordit restaurare dignet. lucrosum ꝑmiū ex predictis bonis opibꝰ iam reportāt. Si aūt tale fidei lumē dñs r̄ddere nō dignatur indubitabili fide tenendum est eis inscelis palmā martyrij reseruatā: quia hmōi vexatio mentis de durioribꝰ atq; terribilioribus afflictionibus vite ꝑsentis est. Summa igitur

grās agere dz deo qz in talib⁹ tēptatiōib⁹ ꝓsti/tut⁹ sic impacient patiēs in bonis opib⁹ pcue rat. Fecit ei qđ suū ē ꝓpauit deo mētē suā. Hāc luiosam fidē dns ex aliq̄ secreto z sctō iudicio ei voluit dispēsare: licz dño facere q̄cq̄d vult sū um ē donū hmōi fides. Unde ad Eph̄. ij. Gra ei saluati estis. s. p fidē z h̄ nō ex nob dei em donū est: nō ex opib⁹ ne qs gl'iet. Aduertēdū ē tm q̄ trib⁹ ex causis solz talib⁹ iudiciū dei euenire ꝓt̄ioex natura. scdo ex culpa. tertio ex gratia. Ꝓmio ex natura solet tal' defect⁹ fidei ve nire. s. ex aliq̄ secreto iudicio dei hō patit in ce rebro passionē quā medici appellare solēt melā coliā: cui p⁹ oꝝoes ab his p tali liberatōe coꝛā dño freq̄ntatas atz p⁹ naturalia remedia medi coꝛ nullū ꝓuidēti⁹ atz efficaci⁹ ꝛmediū adhibe ri pōt q̄z fuga z obliuio p̄dictarū cogitationuz h̄ ē nihil curare de eis neq̄ ꝓsciam sibi formare de alijs nisi forte z raro atq̄ gnal' ꝓfiteri de eis q̄z etiā sub spē ꝓsilij rari⁹ loq̄ qz alit nihil aliud est q̄z ardēti igni adhibere arida ligna vt extin guat. Secdo h̄ solet euenire ex culpa. Aliq̄ em hō olim in multis scelerib⁹ irretit⁹ ne relict⁹ vitijs iust⁹ sibi z tā pfect⁹ eē videat atq̄ ipse ipo ꝓfidēs a dei ꝓfidētia cū suo discrimie elōget. h̄ tēptatiōib⁹ flagellat. Iō ait Greg⁹. Tēptari p mittit de⁹ vt cū p tēptatōez hō ꝓcutit imbecil/litate sua cognita in deo forti⁹ solidet. Ter/tio aūt solet euenire ex gra. Post sublimia qui dē q̄busdā electi cōicata dona ne elati cadāt ab illis ꝑ crescat in eis talib⁹ tēptatiōib⁹ sapiētissi m⁹ ds hūiliat eos. sic d se. ij. Cor. xij. dic apl's Ne magnitudo reuelationū extollat me datus est mihi stimul⁹ carnis mee angel⁹ sathane qui me colaphizet. Propter qđ ter dnm rogaui vt discederet a me z dixit mihi. Sufficit tibi gra mea. nā virt⁹ in infirmitate perficit. Libēter g gl'iabor in infirmitatib⁹ meis vt inhabitet i me virt⁹ xpi. Talis vtiq̄ fides piscib⁹ cōpari pt Aūg⁹. de verbis dñi. Piscis bon⁹ pia fi/des ē. viu't int fluct⁹: nō frangit aut soluit flu/ctib⁹: viuit in tempestates hui⁹ seculi.

Articul⁹. iij. d fide diuinit⁹ supinfusa z viua z q̄d in ania operatur.

Tertia fides dz grōsa vel amorosa q̄. s. vita charitat viuēs sit z viuifico radio intellectū il lustrat. z se viuere p opa manifestat. Est em fi/des viua q̄dā viuific⁹ radi⁹ i hūanū intellectū gtis de fonte vite descēdēs: sic ps. in psona ta/liū fideliū ait. Signtū ē sup nos lumen vult⁹ tui dne z̄. Et itez in ps. xv. Illuians tu xpe nō alius mirabilit a montib⁹ eternis. i. a sctē trini tate. Et q̄libet hoꝝ verboꝝ pt esse thema q̄n solū de hoc solo tertio articulo sieret sermo Hic radius verus in ipsum intellectum qui ē caput mētis hūane ad tria implendū officia descende cōprobat. Primo ad intellectū illuminādū scdo ad intellectū viuificandū. tertio ad intelle ctū roborandū z vigorādū. i. vt sciat velit z pos sit opari grate deo. Varie tm h̄ radi⁹ in diuers mētib⁹ talia officia implet ꝛm q̄ a dño varie di spensat iuxta illd ad Ro. xij. vnicuiq̄. s. talis radi⁹ p̄dicta tria dispēsat sic ds diuisit mēsuraz fidei. Et itez ad Eph̄. ij. ait. saluati estis p fidē z h̄ñ ex vob donū dei ēm ex opib⁹ ne qs gl'iet.

Qz fides viua omēs noxias tenebras ab aia pellit Ca. i.

Primū officiū tal' radij ē intellectū illu/miare. Et licet fides etiā mortua aliqñ aliq̄mō illuiet intellectū: alit tm illuiat fides viua. Differūt etiā sic lumē candele exti/cte a luie candele accēse qđ ꝑ sui puitatē ifuf ficiēs ē ad dirigēdū hoim gressus z ad oñden/dū foueas vel laqos z ad discernēdū q̄d formo sum seu deforme. Differt etiā sicut lumē qđ ē in nocte ab ipsa lucerna seu a luna vel a stellis ab eo lumie qđ est in die a radiāti sole. Cū igitur h̄ vnus radi⁹ in intellectū descēdit tres tenebras maxime de ania pellit. Primo tenebras noxie ignorantie. scdo tenebras noxie pfidie. tertio te nebras noxie cuiuscunq̄ culpe. Nō efficit mor/tua fides maxime cum predicta clare nō cernat seu videt illa sicut videre contingit oculis clau sis vel velatis z interdū etiā meli⁹. Primo repellit ab ania tenebras noxie ignorantie ꝛm va rios hoim stat⁹ z h̄ iuxta qđ est necessariuz ad salutem. Que autem sint illa declarat Tho. xij q. xxvj. di. Oēs cōit obligāt scire ea que fidei sunt z vniuersalia iuris p̄cepta: singuli aūt ea q̄ ad statū coꝛ vel officiū spectāt. Nā quicūq̄ negligit facere vel h̄re ea ad q̄ obligat⁹ est pec/cat pctō omissionis. Unde ꝑ negligētiā igno/rātia eoꝝ q̄ q̄s scire tenet pctm est ad h̄ facit ex de iniur. z dā. c. si culpa. Hec igitur negligen/tia sciendoꝝ q̄ ad salutem necessaria sūt luie vi ue fidei illa sollicite exq̄rent ab aia ꝑpulsat sic ꝑ h̄a ad dnm ait. In luie tuo qđ est fides vide bimus lumen. s. vnde tenebre ignorātie expellē tur. Unde Bern. sup Cant. fides est imerituz in/tellectus in p̄mium. Secdo repellit ab aia te/nebras noxie pfidie z cuiuscunq̄ credulitatis piculose non timoze punitōis: ꝑ luie veritatis Uno em mō lux diei: alio mō patibulum atq̄ alio mō p̄ctor latrones fugat. Sic nihil p̄hibet fidei lucem quecūq̄ male fidei sunt ab ania effugare. nō tamen timoze punitōis ꝑ amoze di lectiōis. Proinde. j. Cor. xiij. Charitas omia credit. i. vera z necessaria ad salutem. Nā erro/res z falsa lumie fidei viue q̄si extra omnia alia existētia p nihilo reputant atq̄ despiciunt et tanq̄ tenebre que palpant h̄nt horoze z ecō/tra. Unde Eccs. xj. Dulce lumen. s. fidei z dele/

etabile oculis.s.intellect⁹ vidē solē.i.p fidez viuā cogscere creatorē cuius splēdore quēadmodū a sole tenebre ita ab eo in aia oēs effugāt errores. Hinc Aug⁹. qztū ad obiectū ⁊ pmū motiuū viuā fidē diffiniēs ait. Fides ē illuiatō mētis ad sūmā vitatē.s.cogscēdā ⁊ diligendā et in ea oēm pfidiā abhorrēdā.ito omi falsitati sūme exposita ē: Qui igit talis viue fidei lumie illustrat̄ p nihilo hz oēs alias incātatiões supstitiões obſuatões ⁊ psilia. Et ecōtra q̄ h̄ luie viuo puat⁹ ē facile labit̄ in q̄scūq; errores ⁊ deceptiões. Vñ ppha ait. Errauerūt hi inaq̄so i solitudie.i.i secto pñti viuo puati ⁊ vo lumie fidei Vlia ciuitat habitaculiq̄ ē fides viua nō iuenerūt ⁊ p ꝓsequēs ad habitaculū ciuitat gne semp̄iterne nō puenert. Et itez inq̄t. Btus vir cui⁹ est nomē nomē dñi spes ei⁹. Nomen dñi ē notícia ei⁹ p fidē. Et seq̄t. Et ñ respexit i vanitates ⁊ insanias falsas. Tertio repellit ab ania fides viua tenebras omis noxie culpe: ⁊ h̄ a corde et ab ope. Qui em̄ h̄ viuo luie illustrat̄ ⁊ in corde nō recipit illecebras nō decipulas demōis nec blādicias mūdi. De illecebris carnis dr Actu. xv. Fide purificās corda eor. De diabolo dr. j. Pe. v. Aduersari⁹ vr diabol⁹ tanq̄z leo ⁊c. De mūdo dr Esa. xj. Erit fides cinctoriū renū eius scz ne blādicijs mūdi decipiat. Vñ Prou. xv Per miam ⁊ fidē purgant pcta.s. supradicta licet i eis p longā ꝓsuetudinē fuerit hō inq̄natus Qui insup h̄ splēdore illumiat̄ p̄icit a se cūcta crimia ope ⁊ q̄ fidei adūsāt: ⁊ maxie opa supbie luxurie ⁊ auaricie. vñ ad Ro. xiij. Nō ñ ē ex fide scz viua sic nō suū. p̄dicta tria: pctm̄ ē Hz fides mortua oia h̄ phibere nō pōt eo q̄ minus videt posse q̄z dubitatio: Nā q̄ dubitaret d̄ aliquo cibo vel potu an venenat⁹ eēt. Sola ei dubitatio cohiberet ne sumeret illū. At fides mortua hoies a phibitis cohibere nō valet: q̄ tanq̄z venenū inferūt anime mortem.

Quō lumē fidei viue aliter illuminat intellectū q̄z lumen fidei mortue. Et q̄ fides viua a fide mortua differt maxime q̄z mortua pōt credere deuz et deo sed sola viua credit in deum

Capitulū .ii.

Secundū officiū talis radij ē intellectuz viuificare. Nihil quidē ad salutē p̄dicta illumiatio p̄ficeret intellectui nisi p eundem radiū ei vite gratia donaret. Quēadmodū em̄ scia medicine est q̄dā lumē ad ostēdendū ip̄i egroto que sint ei salubria ⁊ nociua. sed tñ ip̄m nō erigit neq; ad valitudinē verā p ducit: nisi illū ꝓtet ad p̄ficua appetēda. q̄renda atz sumēda. ⁊ ꝓria horrēda declināda: ⁊ fugiēda. Sic de fidei luie ꝓtingē pt si solū intellectui credēda oñderet ⁊ viuific⁹ mime eēt ad illa appetēda q̄rēda ⁊ sumēda ⁊ ꝓria horrēda ⁊ declināda ⁊ fugiēda eēt: tūc vere silis medicine q̄ scia mortua ē. Et merito mortua dici pōt: cum sit a mortuis rcb⁹ ⁊ nō viuificantib⁹ ⁊ de pellibus mortuor aialiū aliq̄n accepta. Si ei esset scia va ⁊ viua ñ tm̄ illuiaret medicū ad cogscēdū corpi suo salubria ⁊ nociua: verūetiā ipsam egritudinē in eo sua viuacitate fugaret. Patet igit q̄ fides informis tāq̄z scie medicie ve mortua ē: forata vo vita aie ꝓ ꝓbat̄. Dicit aūt ſm Alex. d̄ hal̄. i. iij. q̄n hz in sociā charitatē q̄ est forma ⁊ ei⁹ vita. Proide iūcta fides cū charitate merito viua nūcupat̄. vñ aplūs ad Ro. j. Justꝰ āt ex fide viuit. Et Habachuc. ij. Justꝰ meus ex fide viuit. Differūt etiā mortua ⁊ viua fides sic lumē tenebre qd̄ ē q̄n̄q; in vmbra opaca ab ipo radio solis. Nā ip̄m vmbraculū lumen et admixtū ē tenebris ⁊ frigidū atz mortuū ꝓbat̄. Sicut arbores in tali vmbra ꝓlātate manifeste oñdūt ⁊ vtutes herbe ⁊ arbores fructifere i loco solari site. Jō dr in gl. Jo. vj. Per fidē deo copulamur atz p intellectū viuificamur Jn tm̄ etiā ē viuific⁹ sol iste materialiq̄ i tali suo splēdore oēs arbores ⁊ cūcta ſre virētia reuiuiscūt: in vere. q̄ p solis longatōem q̄si mortua videbant: ⁊ qd̄ mirabili⁹ ē in ipa eclipsatiōe solis ſm q̄ mag⁹ vel min⁹ eclipsari ꝓtingit i tra spre manet maior vel mior dispositio mala vt dicūt naturales: ⁊ addūt q̄ si p diē vna sup terrā nō oriret sol oia mōi viuētia morerent. Sic q̄dez absente fidei sua viuifica forma ipa vite gra ab aia sepat̄ // Ad clariorē intelligentiā p̄dictor adūtendū ē q̄ doctores ponūt dr̄iaz int̄ hos actus.s.credere deo: credere deū: ⁊ crēdere in deū Vñ sup illud ad Ro. iiij. credēti in eū q̄ iustificat impiū ⁊c. glo. Aug⁹. ait. Attēde qd̄ ait dicit em̄ credēti in eū nō ei. Nā aliud ē credere ei ⁊ credere eū. ⁊ aliud ē credere in eū. Primū et scm̄ esse pōt fidei viue ⁊ mortue: ſ solus tertius act⁹ ē fidei viue Cui⁹ originis rōnē ponit alex. de hal̄. in. ij. di. x trib⁹ modis dr fides. Pmo mō dr fides habitus acq̄sit⁹ ex rōne vel testimonio. scdo mō dr gtuit⁹ ⁊ h̄ duob⁹ modis. Pmo dr elcuans intellectū tm̄ supra se ad assentiēdū p̄me veritati ꝓpter se: ⁊ h̄ mō q̄ solū eleuat intellectū ⁊ nō mouet affectū p amorē habitus informis denoiat. Alio mō dr eleuās intellectuz ad affectum assentienduz summe veritati et ad amandum propter se ⁊ hec est fides formata ⁊ viua. Ad ꝓpositū igit cū fides dicat predictis tribus modis.s. credere deo: in deum: et deum Ex fide primo mō sumpta que est habit⁹ acq̄situs elici pōt mot⁹ q̄ est credere deo h̄ ē dicti ei⁹ adhibere fidē Ex fide vo scdo modo dicta que est habit⁹ imꝑfectus siue informis nō soluz eli/

cit credere do ꝺ etiã deũ ꝑut credẽꝺ ẽ trinꝰ et vnꝰ creatoꝛ ⁊ redẽptoꝛ: qꝺ nõ põt elici ab hito acq̃sito. hãc etiã fidẽ mali hñt insup ⁊ ipi ꝺmones ifernales vt ꝺꝛ in. ij. sẽ. di. xxiij. Hic Jac. ij. ꝺꝛ demões credũt ⁊ ꝛtremiscũt. Ex fide ꝛo tertio mõ dicta q̃ ẽ habitꝰ acq̃sitꝰ ꝓfectus ⁊ foꝛmatꝰ nõ tñ elicit credere ꝺo vel credere deũ. ꝺ etiã credẽ in deũ ꝺ expoit augꝰ. Credere i deũ. id ẽ credẽꝺo deũ amare credẽꝺo in eum ire credẽꝺo ei adherere ⁊ credẽꝺo eiꝰ mẽbris icorpari. Ad ꝺ ãt ꝺm Bonauẽ. in cẽtiloq̃o q fides ꝓfecte tẽdat in deũ req̃rit adiũctio ⟨charitat⟩ q̃ oꝛdinat ad amoꝛẽ dei ⁊ sic ẽ ꝑma differentia: ⁊ ad opatiõz boni ⁊ sic ẽ scꝺa: ⁊ ad ꝑpessionẽ mali ⁊ sic ẽ tertia. ⁊ ad dilectõz ꝓximi ⁊ sic ẽ q̃rta hec ille. Et ꝺ ẽ vtiq̃ fides viua. Si aũt q̃rit rõ huius distinctiõis. s. credere deo: credere deuz: et credere in deũ dicẽdũ ẽ ꝺm Alex. vbi. s. q iam patz ꝺcta. Ex pte eius qꝺ creditꝰ ꝺ ẽ rei credite accipit ꝺcta ꝺ mõ. Nã deus credulitate tribus modis accipit. primo vt veritas. scꝺo vt ptãs tertio vt bonitas. Scꝺm ꝑmũ modũ ẽ credere deo. s. ꝙ ꝑpatiõez ad veritatẽ: ꝺ ẽ vera eẽ q̃ dic. Scꝺo mõ credere deũ ẽ ꝙ cõpatiõez ad ptãtez. scz oipotentẽ ⁊ creatoꝛẽ ⁊ hmõi articulos cõsequẽtes. Tertio mõ ẽ crede in deũ ꝙ cõpatiõem ad bonitatẽ in q̃. s. tendit ꝙ amoꝛẽ: ⁊ ꝺ ẽ viu asi cut dictũ est ꝙ ꝓdictũ radium diuinitus sup infusa. Anselmꝰ q̃ ait q fides viua est credere in id quod credi debet.

Quas vires in corde ore ⁊ ope ꝓstat hoi fides viua aliter q̃ fides mortua. Ca. iii.

Tertiũ officiũ huiꝰ radij est intellectũ et spm̃ roboꝛare vt. s. lumẽ ⁊ vitã suã per opa demonstrare q̃at. Propterea tres vires taꝝ viuus radius in aia ꝑstat. Primã in coꝛde. scꝺaz in oꝛe. tertiã in ope. Hoc ẽ fidẽ sentire i coꝛde illã fateri oꝛe. eam q̃ ꝓfirmare ope. Proinde ꝺ tria oia neccia sunt ad salutẽ. Primo q̃ꝺ ẽ necesse ẽ fidez ꝺuare atq̃ hꝛe in coꝛde. Vñ ad Ro. x. Coꝛde eim̃ creditꝰ ad iusticiaz. id ẽ vt hõ iustificet. Scꝺo ẽ necesse illam fateri oꝛe iõ ibidẽ subdit apl's oꝛe aũt ꝓfessio fit ad salutẽ q. s. sine ipa ꝓfessione nõ ẽ in aia salus. Tertio necesse ẽ fidẽ ope ꝓfirmare. Vñ Augꝰ. Fides appellata ẽ ab eo q fit due sillabe sonant cũ ꝺꝛ fides. prima sillaba ẽ a facto: scꝺa a dicto. Interꝛogo igit te vtꝛ credas. dicis credo. Fac qꝺ dicis ⁊ fides ẽ. Fidẽ eim̃ sine opib' vt dictũ ẽ hꝛe pñt demões sicut Jac. s. attestatꝰ ẽ. Vñ sup illꝺ ad Titũ. j. ꝓfitent se nosse deũ factis aũt negãt. Vñ Augꝰ. in glo. Nolite tanctꝛ ꝺ fide securi esse adiũgite fidei recte factũ rectũ. vt xpꝰ ꝓfiteami ꝺbis veꝛ dicẽꝺo: ⁊ factis vera faciẽꝺo. nã ꝓfiteri verb ⁊ nõ factis fides taliũ est demonũ. Et itez idẽ ait. Vtinã quõ demones iu dicẽ sic hoies agnoscerẽt saluatoꝛẽ. Ecce ꝺmones viderũt ⁊ tremuerũt: hoies viderũt ⁊ occiderũt. Fides eteim̃ sine opib' ẽ illa fic' cui dñs maledixit q̃ñ fecerat fructũ ⁊ arefacta ẽ Mat. xxi. Hic Mat. vij. dñs ait. Nõ ois q̃ dicit mihi dñe dñe: i. q̃ credit deũ coꝛde ⁊ eũ ꝓfitet oꝛe intrabit i regnũ celoꝝ. qua ꝑꝛ cũ dñs exẽplũ viue fidei dare vellet cepit facẽ ⁊ docẽ vt dicit Act. j. Et itez Mat. v. ait. Qui fecerit ⁊ docuerit ꝺ magnꝰ vocabit i reg̃ celoꝝ. Est eim̃ ad uertẽꝺũ q fides viua tãto facilꝰ ⁊ feruẽtꝰ ⁊ efficaciꝰ opat q̃to ãplꝰ ẽ lumiosa et viua sicut i martyrib' ptz. Vñ ppha de aia viuã fidẽ hñte ait. Oia opa eiꝰ in fide. Insup ẽ nõndũ q licet viua fides tria ꝓdicta. s. coꝛde oꝛe ⁊ ope seruet nihilominꝰ etiã fides moꝛtua si fides mereꝝ dici eadẽ opari videꝝ ⁊ tñ vere moꝛtua est: ꝑpte rea adinstar veri hois moꝛtui seu aialis moꝛtui se habz q̃ nec coꝛde nec oꝛe nec ope mouere se vl' alios põt in his ad q̃ se mouet q̃ vere viuꝰ est. Nõ ei viuꝰ natural'r cogitat coꝛde rõcinãꝺo loquit oꝛe. efficacit exeq̃t ope: q̃ moꝛtuꝰ ꝺuare ñ põt. Nõ si q̃s ꝺixerit q q̃ñcũq ex fide mouet intellectꝰ ad cogitãꝺa q̃ legũt vl' audiũt ⁊ q̃cũq credẽꝺa sũt insup ⁊ oꝛe fateri illa nec tñ ifidelia opat q moꝛtua tũc mime eẽ põt. Dicendũ q ꝛ hñs fidẽ moꝛtuã moueri posset oib' modis supradictis nõ tñ mouet ad ea motu vitali seu viuo quẽadmodũ in cadauerib' aialiũ moꝛtuoꝝ etiã decollatoꝝ vel' excoꝛiatoꝝ ⁊ ꝓscisoꝝ i frusta ꝑspicit q̃ꝺã motꝰ sic tremoꝛ in ipa carne eorũ ⁊ palpitatio q̃ꝺã imo q̃ñ quidẽ in coꝛde motus i oꝛe aliq̃ voꝛ ⁊ sonꝰ in pedib' aliq̃s gressus vel gestꝰ. nõ tñ cernit in eis ꝑfecti ⁊ viui motꝰ sic balatꝰ ãbulatio vl' volatꝰ ⁊c. q̃ nõ iueniunt in moꝛtuo aiali. Sic q̃ꝛ i moꝛtuo intellectu ꝙ fidei extinctõez aliq̃s ꝓsil'es motꝰ ⁊ gestꝰ repiri ꝓtingit vtputa i coꝛde cogitatio: de credẽdis. i oꝛe ꝓfessio eoꝝ q̃ neccio sũt credẽꝺa. In ope vt freq̃ntare elemosynã eccl'ias oꝛare ⁊ ꝓsil'ia q̃ tñ oia a fide moꝛtua ꝓcedere pñt. Vñ Jaco. in fi. ij. c. ait. Sic coꝛpꝰ sine spũ moꝛtuũ ẽ ita ⁊ fides sine opib' moꝛtua ẽ. Sũt eim̃ pleriq̃ sic. Berñ. ait in q̃b' fides ẽ solũ fidei nõ ꝓtradicẽ. q ꝓsue tudie viuẽꝺi magꝰ q̃ ꝺ tute credẽꝺi fideles ꝺnominant. In talib' eim̃ credulitas ẽ ligata ⁊ q̃si somnolenta ⁊ torpia atq̃ vndiq̃ impedita Jõ nec lumẽ talis fides ꝓstare põt nec vitam influere. nec motũ viriũ efficere sufficiẽs ẽ ꝺ ꝺ nec virtuosa veraciter dici debet ꝺ opinabilis apꝓhẽsio ⁊ credibilitas debilis ⁊ tenebꝛosa. pinde. ij. ad Coꝛ. xiij. ꝺꝛ. Si estis ex fide christi ipsi vos pbate. i. approbate. s. opera virtuosa Itẽ ꝺm Berñ. in q̃ꝺã epla tripliciter distingui

De proximorũ dilectione

põt fides. Prima ē mortua: scda ē ficta. tertia ē pbata. Prima qđ ē mortua ꝛ h ē illa q̃ nõ opat ex dilectiõe q̃si nõ habeat aiaz .s. ipam dilectõem q̃ vegetet ꝛ ad opa moueat. Scda est ficta. s. illa q̃ suscepta vita ꝛ charitate mouet/ri inchoat ad bñ opandũ. ꝫ nõ pficit ꝛ moritur tãq̃ ab ortiua eo vtiq̃ sensu dicim⁹ fictã q̃ figuli vasa vocam⁹ fictilia nõ q⁹ nõ vtilia sũt q̃diu durãt: ꝫ q⁹ frãgibilia sũt diu mime durãt. Talē fidē hñt illi q̃ vt ꝛ Lu. viij. Ad tps credũt et i tpe temptatõis recedũt. Tertia ē fides pbata ꝛ h ē q̃ pseuerat in charitate. s. siue sit solũ in intellectu sic ex pcedẽtib⁹ ptz: siue sit solũ i opere siue sit solũ in vtroq̃ q⁹ meli⁹ ē. Quã nobis misericorditer largiri dignet̃ xps fili⁹ dei: q̃ cũ patre et spiritusancto ꝛc.

Feria. VI. post cineres de proximorũ dilectione. Sermo. VII.

Diligite inimicos

vros Mat. v. ꝛ in euãg̃l. ho. Mat. de diuina dilectiõe supius dictũ ē. Jã eam⁹ ad pceptũ de primi dilectõne in q̃ etiã solo tota lex dñi seruat̃ teste aplo q̃ ad Ro. xiij. ait. Qui diligit primũ legẽ impleuit. Que qđẽ lex tota cõsistit in charitate. Preceptũ q̃q̃ de inimicoꝝ dilectiõe etiaz cõprehendit̃ in p̃mo gñali pcepto qđ ponit̃ Lu. x. ꝛ Mat. xxij. s. Bil. p. t. si. te. põt esse thema in pñti materia De hoc em̃ amore dicit dominus in verbo prealleg̃ato diligite inimicos vros. Circa hũc igit̃ amorem quitotam christi dilectionẽ cõprehẽdit tres p̃ncipales amores distinguamus. p̃m⁹ dicit̃ amor generalis: scdus dicit̃ amor specialis. terti⁹ dicitur amor cordialis seu affectualis.

Articulus primus ō generali amore proximi in quo includunt̃ boni et mali insuper et inimici

Primus dicitur amor generalis q̃ q̃libet obligat̃ diligere amicos ꝛ inimicos bonos ꝛ malos: fideles ꝛ infideles ꝛ q̃slibet homines ad imaginẽ dei factos. Hic amor tres ꝓditões habere debet. Primo debet esse ver⁹. scdo debet eẽ iustus. tertio debet esse sctus. Nã his ꝓditiõib⁹ naturaliter quilibet diligit seipm ꝫ q̃libet obligatur diligere primũ sicut seipm etiam inimicum sicut predictum est.

Oz quilibet tenet̃ diligere oẽs homines amore vero. Ca. I.

Primo qđẽ tal̃ gñalis amor dz eẽ ver⁹. Est ei de natura vẽ dilectõis seu amoris q⁹ hõ ei velit bonũ quẽ amat. Cũ ei hõ naturaliter diligit seipm mot⁹ ipi⁹ amoris in duo tẽdit. p̃mo in seipm cui vult bonũ. scdo i bonum qđ sibiipi optat: Et q̃uis vtrũq̃ diligere amare dicat̃ tñ vero amore diligit seipm cui optat illud bonũ. Bonũ vo qđ hõ optat ad seipsum q̃si p accidẽs diligere cõprobat̃ put ex cõsequẽti sub actu amoris cadit. Incõueniẽs ei est sentire qđ illud ve ꝛ vo amore amet̃ cui⁹ destructõz aliq̃s ꝓcupiscit. Multa em̃ bona sũt q̃ dũ hõ in vsum suũ ꝓutit destruit ꝛ ꝓsumit sicut equ⁹ cũ exponit̃ pugne. panis cũ comedit̃ vinũ cũ bibit̃. asin⁹ cũ laborib⁹ fatigat̃ Ulũ manifeste patz q⁹ cũ hõ hmõi ꝛ ꝓsilia in vtilitatez et vsum suũ vtere ꝓcupiscit vo amore seipsum diligit. Res aũt illas q̃si abusiue ꝛ accidentaliter amat ꝛ non vere. Sic nẽpe si q̃s naturaliter amat vt sibiipi naturaliter bona cõcupiscat puta virtutẽ felicitatẽ sciam ꝛ q̃ ad sustentatõem naturaliter necessaria sunt seu nature corpali sicut sunt dom⁹ vestes calciamẽta panis vinũ aqua oues boues et cũcta silia. Et hec omia cũ hõ in vsuz suũ assumit sicut ex dictis ptz nõ vo amore diligit illa: sed ꝑ̃ diligit i illis vo amore seipsum. Precipit igit̃ de⁹ q⁹ quilibet diligat proximũ suũ sicut seipsum. i. amore vero. nõ abusiuo ꝛ falso. nõ sicut amat̃ panis vinũ case⁹ equ⁹ ꝛ asin⁹ ꝛ cetera ꝓsilia. q̃ qđẽ nõ diligit hõ sic̃ seipm. ꝫ ꝑ̃ seipm. i. ꝑ̃ ꝑ̃ia cõmoditatez et vtilitatẽ. Sicut em̃ alias mũdi res assumere pt hõ in vsuz suũ sic ꝛ homines ipos. q̃s si diligit hõ q⁹ vtiles sibi sũt aut delectabiles manifeste apparet q⁹ eos nõ vo amore diligit sic̃ seipm ꝫ sic̃ equũ panẽ ꝛ vinũ ꝛ cetera silia ꝛ hec de pe. di. ij. primos. Ubi dicit̃ primos diligim⁹ sic̃ nos si nõ ꝓpter aliq̃s vtilitates nr̃as: nõ ꝓ̃ speranda bñficia nõ ꝓ̃ affinitates vel ꝓsanguinitates ꝫ ꝓpter h tñ q⁹ sunt nr̃e nature ꝓticipes diligamus. Ex his igit̃ ꝓsideret̃ vir ꝛ vxor si alt̃ alterꝝ diligat: q⁹ si delectationẽ aut vtilitatẽ ab ipso se sperat hr̃e nõ implet h̃ ꝓceptũ in cõpare suo. q⁹ nõ diligit eũ sicut seipsum. Idẽ iudiciuz est de filiis ꝛ seruis de amicis ꝛ q̃buscũq̃ ꝓiunctis. Quõ igit̃ tales h̃ vo amore suos diligent inimicos cũ quilibet obligat̃ sicut dictũ est nullũ excludere ab h̃ vo amore? Nec charitas abl̃ q̃ hac vera dilectiõe in aia esse possit iuxta illõ apli. j. ad Timo. j. Finis ꝓcepti est charitas ō corde puro ꝓscia bõa ꝛ fide ñ ficta. Et. j. Cori. xiij. Charitas nõ querit que sua sunt. Et. j. Cor in. x. in exẽplũ se exhibet dicens Nõ querens qđ mihi vtile sed qđ m̃tis vt salui fiãt. Ue igitur mũdo q⁹ vt dicit̃ ad Phil. j. oẽs em̃ que sua sunt querunt non que iesu christi.

De amore iusto cũ q̃ quilibet omẽs diligere debet homines. Ca. II.

Secũdo aũt talis amor debet esse iust⁹. Quilibet em̃ naturaliter iusto ordine diligit seipsum. Justicia nanq̃ hoc de iure requirit vt minori bono maio⁹ ꝛ maio

ri maxim9 ꝑponaꝫ. Tria sunt in nobis ḡdata bona. ꝑmū ⁊ supmū ē ania. scdm ⁊ mediocre est corp⁹. tertiū ⁊ infinitū ē suba hui⁹ mōi. Hūc ḡ datū amorē hz hō ab ipa natura: ⁊ in qlibz homie eē inditū natura ipa demōstrat. Quis ē ei q̄ naturaľr nō malit ꝑuari oculis corpis q̄ oculis mētis et rōis cū extinde hō fieret amens? In hui⁹ mysteriū dr Mat. v. Oculū ꝓ oculo. id ē oculū mētalē corpali ex ipa naturali lege ꝓponet. Quis rursus ꝓ corpali vita tuēda vel conseruāda naturaľr nō cūcta terrena postponat? Vñ Job. ij. Pellē ꝓ pelle. i. vitā alteri⁹ ꝓ sua seruāda: ⁊ cūcta q̄ hz hō. i. oēm subam mundi dabit ꝓ anima sua. i. ꝓ sua vita ꝓseruāda. Pūt tñ plerisq; q̄ ad supaddita ipi nature hunc ordinē dilectionis puertūt: qz ppē corpis dilectio/nē atz salutē bonū scie rēnuūt ⁊ vtutl. Rursus/q; sūt alij q̄ ppē ꝙq̄rēda bona exteriora corp⁹ suū māifestissimis picris ⁊ labor⁹ imoderatis exponūt. In q̄b⁹ manifeste patz q; ad semetip/sos iust⁹ ordo in amore esse nequaq; ꝑt: imo vt ampli⁹ dicā isti seipos odire māifeste ꝙbanť Vñ ps. Qui diligit iniq̄tatē odit aiam suā. Cū igit dictū est diliges ꝓximū tuū sic teipm. hic iust⁹ ordo q̄ naturaľr vnusq̄sq; diligit se insinuatur apte vt. s. eo iusticie ordine bona ꝓximis optet q̄ in se optare naturaľr videt. Dnio q̄dez bona spūalia. scdo bona corpalia. tertio bona tpalia. Hz qz in h̄ ꝑcepto dictū est diliges ꝓximū tuū ⁊c. q̄si ꝑponēdo et ꝑmittēdo teipm manifeste datť intelligi q; in his trib⁹ gradib⁹ semper hō ꝓximo suo ꝑponere debet semetipsum. Vñ si ꝙtingat extremus casus q; vel suba mea vel suba tua necessario pire debeat ꝑmittē possum pire tuam ne peat mea. Qz aūt ꝑmittā pire meā ne peat tua ꝙsiliū pfectiōis est nō ꝑceptū. Simile ꝓ omia sciendum est de mea corpali vita ⁊ tua. Aliter tñ de aia dicendū est qz semp̄ necessitate salutis est salutem aīme mee ꝑponere tue sicut infra patebit in vl. c. pūtis ꝑmonis. His igit declaratis pensent carnales parētes cum filijs suis furtis ⁊ vsuris ⁊ simonijs cumulant bona tpalia in illoz ꝑiudiciū aiaz quō sicut seipsos diligant illos quos secū odire manifestissime cōprobanť cum illos ducant secū i interitū sempiternum. Vñ Osee. ix. Effraim que crescens interptatť deducens ad interfectionez filios suos. Consiliarē etiā insensate mres aut ꝙuges vel ꝓpinq̄ seu amici quō filios aut sibi ꝙiūctos diligāt sicut seipos ꝓ q̄bus sanādis et liberādis omia demonū ⁊ demoniacarū mulierū atq; viroz incātamenta ac ludibria ꝓ totaz patriā pscrutātur. Pensent etiā diligenter inse satiꝑres quō sicut seipsos suos diligunt filios vel filias quos ꝓ tempali gloria vel ꝙsolatiōe crnali iungunt illos vel illas vsurarijs vel raptoribus copula carnali vel maritali. Qui si sibi tam charos atq; ꝓpinquos non diligunt sicut naturaliter debēt diligere semetipos quō h̄ iusto amore diligent inimicos? Ex his patz q; sic̄s ꝓximis suis tpalia bona ꝙtra salutez corporis seu aie optet aut corpalia bona in detrimentum anime querat: non eos diligit hoc iusto amore sicut seipsum.

De amore sancto q̄ cuncti homies diligendi sunt. Ca. iij.

Tertio h̄ gñalis amor dz esse sctūs. Illud em̄ dr eē sctm qđ ad dei gl̄iam ordinaťt. Jō altare sctm̄ dr: qz deo dicatū ē ⁊ sic de alijs que diuino mysterio mancipanť. Cū em̄ deus sit fons omniū bonoz ad ipm diligendū tanq̄ ad cōe bonuz naturaliť quilibet inclinaťt. quēadmodū naturaliť omnia flumia egrediuntur a mari ⁊ ad mare reuertunť Intelligim⁹ q̄dem q; quodaz naturali instinctu cōe bonū ꝑticulari ꝑferť: ⁊ vnaquęq; pars ad bonum totius naturaliter ordinaťt ⁊ inclinaťt. Cuius manifestissimū signū est q; homo ꝓcussioni manū exponit vt cor ⁊ caput a piculo conseruenť cum ex eis dependeat hūani corpis vita. Hoc q̄z naturali instinctu quilibet semetipsum ordinat in deū sicut in btitudinis fontem sicut ps in bonum totius naturaliter ordinaťt ꝑficitur aūt hic charitatis vtute quo hō seipm diligit ꝓpter deū. Precipit igit deus hoc suum diligere ꝓximū sicut seipm. i. salutē anime ꝓximi sui querere ⁊ ad deū illū diligere sicut seipsum. i. sicut ipse ad deū naturaliť inclinaťt dirigere dz illū. Et hic ꝓprie dicit amor sctūs Vñ j. Jo. iiij. Hoc mandatū habem⁹ a deo vt q̄ diligit deū diligat ⁊ frēm suū. Sunt nempe amores quidā qui huic ꝙditioni amoris q̄dāmodo sil'anť: amor naturaľ ⁊ amor ciuilis. Amor naturalis est inter consanguineos et frēs ac sorores cum se diligūt: qz ex eisdem pentibus geniti sunt. Sed hic amor nō est sctūs nec sufficiēs ad salutē. Amor aūt ciuilis dicit esse inter illos q̄ hac sola dilectiōe se diligunt qz sunt eiusdem municipes ciuitatis. vel sub eodē ꝓncipe. atq; qz eisdem legibus gubernanť imoꝑm vnūqđq; negociū seu officiū aliq̄ ꝙueniētia ⁊ amicitia inueniť. sicut inť eos qui in scholis insimul studuerūt. vel inter eos q̄ fuerūt socij in negociando vel militando fabrili officio aut ꝙsil'ib⁹ vijs hmōi aūt dilectio licet duas ꝑcedentes ꝙditōnes hmōi amoris in se cōprehendere possit. scz q; sit verus ⁊ q̄dāmodo q; sit iustus sed nō ꝓtinet in se q; qlibet eoz sit sctūs: cum nō ordinaťt in deum. Et de talib⁹ infructuosis amorib⁹ dicitur Mat. v. in euāg̃l. ho. Si em̄ diligitis eos q̄ vos diligūt quā mercedē habebitis? Nōne et publicani h̄ faciūt? Et si salutaueritis frēs ve-

De proximorũ dilectione

stros tñ ꝗd ampliꝰ facitis? Ex dict patẽ ꝓt ꝙ sunt ꝗdã gñalia charitat signa sine ꝗbꝰ neq; inotescere põt actus dilectiõis interiozis etiaz illius ad quã oẽs gñaliter obliganꝫ. qz in eoz oĩmoda negatiõe signũ ire ⁊ mozt alis odij om nino demonstrat. Hmõi autẽ signa videnꝫ esse salutatio aut ad aliq̃ interrogata aliq̃lis rñsio. aut se nõ absẽtare seu facie auertẽ ꝓpter pñtiaz inimici ⁊ silia. Uñ ꝗ oĩno ꝟbũ negat inimico mozt alis odij rancozẽ põdit. nisi hoc ex cã rõ nabili fiat vtpote qz est excõicat us: aut aliqd scandalũ exinde rõnabiliꝫ ac verisimiliꝫ timeꝫ. et tũc rõez ⁊ intentõez sui facti ad euitandũ malũ exemplũ intuẽtibꝰ ꝓpalare debet si põt facere id bono modo huiꝰ sñie est. Rich. de me. vil. ⁊ plures alij doctozes. Cũ ꝝm Bonauen. in. iij. dimittẽ rancozẽ inimico est de necessitate p̃cepti. dimittẽ aũt rancozẽ ⁊ signa rancozis est de p̃fectiõe ꝑfilij. Uñ ad hoc nõ teneꝫ homo nisi in casu. s. qñ hũiliꝫ ⁊ veraciꝫ venia postulaꝫ. Ex hoc nõ est ꝓpõ p̃dicandũ sed in ꝗbusdã casibus ⁊ ꝑfilijs circũspectissime ⁊ prudẽtissime ꝑ aliq̃ vnitate ⁊ necessitate apiendũ. Quidã etiam dicũt ꝙ ex iniuria ⁊ dãno dato alicui solẽt oziri i eo cui iniuria irrogaꝫ hec tria. ꝓmo rancoz i affectu. scdo signũ rancozis in effectu. tertio actõ ꝓtra iniuriantẽ. Primo aũt rancozem in affectu teneꝫ homo statim remittere. i. i cozde suo nunq̃ habere. Scdo teneꝫ hõ signũ rancoꝝ dimittere veniã veraciꝫ postulãti. i. iuxta facultatẽ suaz emendare parato sicut ⁊ dñs dimittit pato satisfacere Tertio vo actiõez ꝓtra iniuriantẽ siue emẽdã de iniuria sibi facta remittere nõ teneꝫ. imo põt emendaz petere de iniuria sibi facta etiã iniudicio Ex supradictis ptz in q̃to piculo viuũt ꝗ negligũt aiaꝝ curã a dño sibi commissam sicut pentes ⁊ sacerdotes curati ꝑfessozes p̃dicatozes ⁊ prelati ꝗ ad hꝰ specialiꝫ a dño ozdinanꝫ: cũ nõ tñ ipi sed quilibet hac sãctitate amozis ꝓximũ diligere obligaꝫ ꝓ loco ⁊ tpe ipm instruendo corrigẽdo adiuuãdo: et ad salutis portũ sicut seipm pducẽdo. In ꝗbus omibꝰ includiꝫ ꝗlibet inimicꝰ. Sed si hoc parentes et illi ad quos cura p̃tinet aiaꝝ mandatũ non implent in suis. quomodo hoc obꝛuabũt in alienis atq; inimicis? De talibꝰ autẽ ꝗd sit sentiendũ. s. Timo. v. insinuat apls dicens: Si ꝗs suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ curã ñ habet fidem negauit ⁊ ẽ infideli deterioz. ⁊ de hoc nõ. de pe. di. ij. c. pinde.

Articulꝰ. ij. in ꝗbus necessitatibus ex p̃cepto tenetur homo cuilibet proximo suo subuenire

Ocos ꝓncipalis amoz quo ꝗlibet oẽs homines diligere obligaꝫ dicit specialis ⁊ opalis ꝗ soluz in necessitatibus obligat ⁊ coartat. Duo nempe ꝓtinue in affectu naturaliꝫ gerit hõ. atz alia duo cũ opus est conat effectui mãcipare at q; executioni mãdare. Duo eñ ꝓma que in affectu habet hõ sũt. qz naturaliter sibi desiderat adesse bonũ ⁊ abesse malum. Duo vo reliq̃ cuz opus ẽnitiꝫ ope adimplere: qz ꝑ posse bona sibi ꝓcurat ⁊ cũcta mala toto conatu a se elõgat Proinde cũ p̃cipiꝫ diliges ꝓximũ tuũ sicut teipm hic amoz spãlis seu opalis ⁊ affectualis insinuaꝫ vt hõ nõ solũ affectu optet cuilibet ꝓximo etiã inimico aduenire bonũ ⁊ abesse malum verũetiã cũ necessitas id exposcit opus ꝑ effectũ oñdat. Uñ. j. Jo. iij. Fratres nõ diligamus sez tñ verbo neq; lingua sed ope ⁊ veritate. id est vera ⁊ recta opatõe. Sed queso ꝗ pentibus suis ⁊ amicis in senecture ⁊ infirmitate ac in aliis necessitatibꝰ denegat opa pietatis quõ ꝓesta bit illa extraneis seu iimicis suis? Ex his patet ꝙ ꝗlibet ex hoc p̃cepto de necessitate teneꝫ in ꝗlibet casu necessitatis iuxta posse cuilibz et etiã inimico facto ⁊ ope subuenire. Quecunq; sit necessitas illa aliter sicut patz nõ diligit ꝓximũ suũ sicut seipm. Triplex etiã necessitas contingere põt amicis ⁊ inimicis. Prima est necessitas spũalis: scda ẽ corpalis. tertia ẽ tpalis.

Qz in extremo piculo aie cuiuslibet ꝓximi. teneꝫ hõ ꝑ salute eius ponere corpalẽ vitam famã et mũdi substantiam. Cap. I.

Prima est necessitas spũalis. s. cũ ꝓximi aia perĳt nisi hõ illi subueniat auxilio ꝑsilio verbo ⁊ facto Patz eñ sicut supra diximus ꝙ ꝗlibet diligit seipm naturaliter amoze iusto. i. ꝓponit bona aie corpalibꝰ bonis ⁊ẽ. sicut supra. sic teneꝫ diligere ꝓximũ sicut seipm. Jõ est notandũ ꝙ in tali extrema necessitate spũali ꝗlibet obligaꝫ ponere ꝑ aia ꝓximi sui. Primo ꝓpriã vitã. scdo ꝓpriaz famã. tertio ꝓpriã substam. Primo teneꝫ ꝗlibet ponere ꝓpriã vitam ꝑ illius salute cũ extrema eiꝰ necessitas incũbit si sine piculo aie sue fieri ꝑt. Uñ ꝝm Tho. in. ij. de ꝑfectiõe vite spũal c. xvj. teneꝫ plus diligere aiam ꝓximi ⁊ ꝑ illiꝰ salute vitã ꝓpriã exponere si etiã suus foret inimicus ⁊ aduersariꝰ capitaliꝫ. puta si ꝗs videret quendã ab infidelibꝰ a fide seduci teneꝫ se mortis piculo exponere vt a tanto malo liberet eũ. Idẽ videꝫ dicendũ si seduceret ab hereticis vl ab impijs ⁊ iniq̃s. Sed ponaꝫ casus ꝙ inultis ptibꝰ xpianoꝝ currit ꝗtidie. ⁊ ꝗtidie exprimur ⁊ ꝗtidie oculis apti ituemur diuino iudicio corrũpiꝫ aer seu alio secreto iudicio ꝗdã infirmaꝫ pestifero morbo ⁊ qñ sic Bat. xxiij. Et abũdauit iniq̃tas multoꝝ. multoꝝ charitas refrige-

fcit grauatus ille letali ⁊ pestifero morbo a suis ꝓsanguineis ⁊ amicis. imo ab oibus derelinq̃tur sicut canis. indiget auxilio corꝑali amplius aũt spũali ꝓsiderat se ab oibus ꝺrelinq̃. sitit. calet. clamat. auxiliuꝫ postulat q̃libet ab eo fugit etiã parẽtes canib⁹ seuiores ꝓpr̃ias carnes ⁊ potus abhorrẽt. Ille aũt ḡuatus ifirmitate flagellis mẽtis dissuet⁹ deũ diligẽ ⁊ timere derelict⁹ in extrema necessitate desperat ipatiẽt porꝛtat et sic vitã finiẽdo aiam suã dãnat nisi charitatiua subuẽtio illũ ab eterna dãnatõe eripiat. In tali igit extrema necessitate cũ verisiꝫ nõ tm̃ de ilius corꝑe sed etiã de illi⁹ aĩa q̃libet talẽ hoiez derelinq̃ntes mortalit peccare videnꝫ cũ talis nõ diligit ꝓximũ suũ sicut seip̃m iusto amore: qꝫ timẽs ꝓtamiari a morbo ex ꝫ timore illũ derelinq̃ns corꝑus ꝓpr̃iũ p̃ponit spũi ꝓximi sui: ꝓtra p̃ceptũ ⅾi vtꝫ. patuit. Proide si mortalit peccat illius inimic⁹ si tũc derelinq̃t eũ grauiꝰ peccat amic⁹: ꝫ ḡuissime peccãt ꝓpinq̃ ⁊ maxime genitores. In eandẽ grauissimã culpã ruũt aĩarũ curã gerẽtes ⁊ pr̃es spũales. Ꝫz ⅾiceret aliq̃s fugio corꝑis mortẽ ex infectõe satis veri silr imminentẽ q̃q̃ꝫ in illo q̃si appareat manifesta Cui ⅾicẽdũ est q nõ videꝫ q hec causa eũ liberet a mortali pctõ cũ illi imineat extrema necessitas. sibi aũt nõ. statimq̃ talis subuẽtio cadit in negatiuũ p̃ceptũ sicut ⅾi. Amb. lxxxvj. ⅾi. c pasce. vbi ⅾr̃ pasce fame morientẽ. Quisq̃s. n. pascẽdo hoiem ꝟuare poteris nõ pauperis occidisti Et in ꝓallegato casu sil ⁊ mors corꝑal ⁊ spũalis ꝓtingere põt. Ꝫz ⅾeꝫ q q̃dã extremã necessitatẽ repiens ex puiso tactuq̃ cordis cõpassione ⁊ zelo salutis eius ne desperat⁹ decedat ad illum ꝓcito gressu ac feruido currit affectu est tm̃ multis scelerib⁹ irretit⁹ public⁹ est vsurari⁹ fur latro pr̃icida ⁊ q̃buscũq̃ alĩs scelerib⁹ grauib⁹ irretit⁹ tm̃ diuino lumine illustrat⁹ amore fraterne salutis in casu tante extreme necessitatis sciẽter ⁊ volẽter solũ charitat amore manifesto piculo se exponit accedit hylarit ad egrotũ cõsolat infirmũ ad patiam exhortat necessitatib⁹ instat feruẽter ⁊ fidelit ꝟuit. ⁊ oi debita sollertia inuigilat circa eũ querẽs corꝑis sanitatẽ. ꝫ magis anie sospitatẽ. dũq̃ hoc affectuoso feruore fraterne charitati inseruit in inguine q̃si specu/lo vulnerat subitoq̃ inualescit morbus tãtoq̃ repẽtino ac violẽto ipulsu grauat ⁊ alterat q de pctis suis nõ hz spaciũ cogitare nec alit ꝓteri minusq̃ dño vel alteri ꝓfiteri. aliã satisfactõz nõ agit sed in hoc statu decedit. Quid queso ō aĩa eius pẽsandũ est: q̃d de illo credẽdũ q̃d de ipo sperandũ: bñ meli⁹ optime sperãdũ puto. Miraris forte si de suis scelerib⁹ pniam nullã facit. aliter ꝓtrit⁹ nõ fuit nec ꝓfessus nec reddit aliena. Mirare poti⁹ miam dei ⁊ hui⁹ charitatis excessuꝫ vtiq̃ admiratõe dignissimũ ⁊ intellige in hac feruida charitate ꝓtritionẽ ꝓfessionẽ integrã ⁊ satisfactionẽ plenissime cõprehẽdi iuxta illud. ſ. Jo. iij. Et xp̃s p nobis aĩaz suã posuit ⁊ nos debem⁹ p fratrib⁹ aĩam ponere. Juxta etiã ⅾñi sniam q̃ etiã Jo. xv. ait. Maiorez ⅾilectõez hac nemo hz vt aĩam suã q̃s ponat p amicis suis. Si nemo maiorẽ igit cõprehẽdit in se minorẽ que est pnia salutaris p verã ꝓtritionẽ ꝓfessionẽ ⁊ satisfactionẽ hui⁹ aũt pctã nõ videtiõ nõ iudicat deus. Unꝺ petr⁹ in canonica sua. ſ. c. iij. ait. Charitas opit. i. anihilat corã oculis dei multitudinẽ pctõꝝ. Unꝺ ad Ro. xiij. Qui ⅾiligit ꝓximũ suũ legẽ ipleuit ¶ Secundo in tali extrema necessitate spũali q̃libet de necessitate teneꝫ ꝓpr̃iã famã ponere p salute aĩe ꝓximi sui. Qꝺ q̃dem ex se manifeste appareret. ¶ Tertio in tali extrema necessitate spũali teneꝫ ponere ꝓpr̃iã sbam p salute aĩe cuiuslibet ꝓximi sui cũ hec duo incõpabilit minora sunt q̃ꝫ p aĩa ꝓximi ponere vitã suã. Et si ad illã tenet sicut dictuꝫ est multomagꝭ ad ꝫ duo nccio obligaꝫ. cũ hec duo. ſ. ponere famã atq̃ sbam de necessitate teneaꝫ hõ ponere p corꝑali necessitati ꝓximi sui ⁊ etiã inimici sui ⁊ sarraceni atq̃ iudei sicut in sequẽti capᷣlo apparebit.

¶ Que obligat hõ facere p subuẽtõe corꝑal necessitatis ꝓximi sui. Ca. II.

Secũda est necessitas corꝑalis. Cõtingit aũt ob subuẽtõz corꝑalis necessitatis ꝓximi ponere tria. Primo ponere ꝓpr̃iã sbaz. scõo vitã. tertio ꝓpr̃iã aĩaz. ¶ Primo ꝓtingit ponere ꝓpr̃iã sbaz p extrema necessitate corꝑis ꝓximi. ⁊ hoc est debitũ ex p̃cepto Quia sicut. ſ. dictũ est statim cadit in p̃ceptuz negatiuũ qꝺ est si nõ pauisti occidisti alr nõ ⅾiligit ꝓximũ suũ sic seip̃m. i. amore iusto. Unꝺ. ſ. Jo. iij. Qui habuerit sbam hui⁹ mũꝺi ⁊ viderit fratrẽ suũ necessitatẽ hr̃e ⁊ clauserit viscera sua ab eo: quõ charitas dei manet in illo? Secũdo cõtingit ponere vitã ꝓpr̃iã p extrema necessitate corꝑali ꝓximi. ⁊ hoc q̃dez nõ est de necessitate p̃cepti sed de pfectõe ꝓsiliꝝ. Si aũt aliq̃s poneret se ⁊ aliq̃ manifesto piculo mortis corꝑalis ꝓpter subuentõz necessitatis corꝑalis ꝓximi sui nõ ageret prudenꝫ nec ꝟm legẽ nature nec insup ꝟm p̃ceptũ p̃dictũ q̃ p̃cipiꝫ q ⅾiligam⁹ ꝓximũ nr̃m sicut nosip̃os. nõ plusq̃ nos nec añq̃ nos sed post ⁊ ad exemplũ nr̃i. Aliter sicut ex p̃cedentib⁹ ptz iustus nõ esset amor. Ꝫz si picula sunt paria in extremo pfectiõis ꝓsiliꝝ sit sue corꝑali saluti p̃ponere salutẽ corꝑis ꝓximi sui. ¶ Tertio ꝓtingit ponere ꝓpr̃iã aĩaz p extrema necessitate corꝑis ꝓximi sui ⁊ hoc nedũ sit in ꝓsiliꝝ q fiat sed oino p̃ceptũ est q nõ fiat.

De primoꝝ dilectione.

cum ꝓtradicat ꝑceptū naturale amoꝛis iusti q̄ ab ipa natura ꝑceptū est vt nemo ꝓ seipo ꝑ extrema necessitate coꝛpis aiam suā dānet. mꝛto/ minus ꝓ q̄cūq; alio primo suo eā ponere dz.

Que teneꝛ hō facere ꝓ tpali necessitate primi sui. Ca. IIII.

Tertia est necessitas tpalis primi nr̄i: ꝓ q̄ iterū ꝓtingit ponere tria. ꝑmo. scz ppriā ſbam. scdo vitā ppriā. tertio aiaz ppriā.

Primo cōtingit ꝑ extrema necessitate tpalis primi ponere ppriā ſubam tpalē. Et lz h̄ sit d̄ pfectōe ꝓsilij nō tñ ē de necessitate ꝑcepti. Unde si ꝓtingit aliquē eē i mari mercib⁹ ppꝛijs ꝛ alienis ꝛ iminēte valida tēpestate ꝑ euasiōe coꝛpalis vite q̄ in mari ꝓijciat ꝑpas merces ex charitate fraterna aliena ꝑseruās pfectiōis ꝓsiliuz habet. ꝛ iplet ad qd̄ vtiq; de necessitate non teneꝛ.

Scdo ꝓtingit ꝑ tpali illius necessitate ponere ppriā vitā: ꝛ hoc q̄dem est mortale peccatū: qꝛ est ꝛ legē nature que iustū amoꝛē obſuare in se ꝑcepit cuiq;. ꝛ cū hoc agere esset mortale ꝑ se. multo ampli⁹ ꝑ alijs q̄buscūq;. Ex h̄ satis apte ptz q̄ q̄ ex sola causa ſtipēdij acq̄rendi vadit etiā ad iusta bella nō dñoꝝ suoꝝ: vl̄ etiam sui ipm̄ nō cogētis nec req̄rentis. nec adest ibidē alia causa motiua nisi solū ſtipēdiū qꝛ ne scit aliter quere re victū tūc eni mortaliē peccat. Ñ sciendū est q̄ si ſtipēdiū sit causa sine q̄ nō iret ꝛ ꝑpter quā libēti⁹ vadit nullaten⁹ tñ iret nisi sciret ibi esse iusticiā ſub qua seruat deo et regnū celoꝝ cum alijs acq̄rat tūc lz. Uerūtñ in hoc casu oportz magnā certitudinē hr̄e qd̄ illd̄ bellū est iustū. Non eni sufficit hic q̄liscūq; pbabilis cōiectura oportet etiā q̄ eius intētio ꝛ affectus ferant nō ad occisionē hostiū ſimpliciter ꝛ absolute: sed ad defensionē iusticie ꝛ partꝫ iuste ꝛ ad repulsionē iniusticie. Unde debz velle q̄ absq; occisiōe hoiuz hoc obtinere posset qꝛ neminē occidere velit.

Tertio ꝓtingit ponere ꝑ tpali necessitate primi ppriā aiam. ꝛ hoc ſicut ex iam dictis ptz qꝛ ꝑ seipo hoc agere oīno phibitū est. sic multo magis ꝑ alijs q̄buscūq; hoc agere phibitū est.

Articulus. III. de affectuali amoꝛe quo scd̄m christi cōsiliū diligēdi sunt etiam inimici.

Tertius p̄ncipalis amoꝛ dr̄ cordialis seu affectual̄. tt ad hūc amoꝛē nemo obligat̄: nec affectu nec effectu nec d̄ necessitate ꝑcepti. Ex his ꝛ imēſitas ꝛ pfectio diuini amoꝛis h̄ opat̄ illis q̄ christi pfecta ꝓsilia imitant̄. Manifeste etenī claret q̄ q̄to aliq̄d intentioꝛi dilectōe amat̄. tāto ꝑpter ipm̄ alia faciliꝰ ꝓtēnunt̄. Ex his ꝛ q̄ hō ꝑpter primi dilectōez ꝓtēnit ꝛ tradit seu facit aptius ptz q̄ta sit ī eo erga primū pfectio charitatis.

Huius pfecte charitatis triplex est gradus lz de his aliq̄d. ē. sermoñ. iiij. arti. iij. ꝛ ca. iij. ꝛ. vij. dictū est.

Contingit aūt ꝑpt̄ p̄ximū amicū ꝛ inimicū tradere ꝑmo ſbam tpalem. scdo laboꝛē virilē. tertio vitā coꝛpalē.

Oꝛ pfectus amoꝛ erga primū faciliter tradit ꝛ cōtēnit oīa tpalia bona.

Capitulū. I.

Primus gdus huiꝰ pfecte charitatis est ꝑpt̄ quēcūq; primū ꝓtēnere ꝛ dare ppriā ſubam tpalē. Unde ꝛ dñs Math. xix. ad hec sectāda cuidā adolescēti ꝓsiliū dedit dicens. Si vis pfectꝰ esse vade ꝛ vende oīa q̄ habes ꝛc. Unde Cāt. viij. Si dederit hō oēm ſbaz domus sue ꝑ dilectiōe q̄si nihil despiciet eam. Unde ps. ait. Dispersit dedit paupib⁹. Ad idez q̄z ptinere videt si q̄s ꝑpt̄ deū ꝛ primi dilectōnē nō recuset dānuz pati in exterioꝛib⁹ bonis. Jō q̄sdā cōmendabat apls ad Heb. x. dicens. Rapinā bonoꝝ vꝛoꝝ cuz gaudio suscepistis. Unde Prou. xij. Qui negligit dānū ꝑpt̄ primū suū seu amicū iustus est: g̃ iustioꝛ eē ꝓbat̄ q̄ ꝑpter inimicū idē facit. ab hoc dilectiōis gradu cū piculo dānatiōis eterne deficiūt ꝛ descēdūt q̄ de tpalib⁹ bonis q̄ h̄nt ꝛ in q̄bus abūdāt p̄ximi necessitatib⁹ nolūt ꝛ negligūt subuenire. Cōtra q̄s Amb. xlvij. di. c. sic h̄i. sic ait. Esurie tiū panis ē quē tu detines nudoꝝ indumētū ē q̄d tu recludis: miseroꝝ redētio est ꝛ absolutio pecunia quā tu in terrā fodis. Cātoꝝ igit̄ te sciās inuadere bona: q̄tis possis p̄stare q̄d velis id ē. velle p̄stare tenerꝫ. Hoc p̄derēt q̄ tot tā p̄ciosis vestib⁹ iocalib⁹ ꝛ supellectilib⁹ fulciūt̄.

Oꝛ pfectꝰ ad p̄ximū amoꝛ oēm laboꝛē p̄ illo sustinet ꝛ assumit. Ca. II.

Secūdus g̃dus pfecte charitatis est ꝑpter amoꝛē primi assumere ac sustinere laboꝛē vilē hoc est fuire paupib⁹ et infirmis ꝑ carceratis ꝛ alijs necessitatē patiētibus laboꝛare circa eoꝝ vestes ꝛ cibos affectuosa diligētia insudare. exercitio p̄dicationū ꝛ cōfessionū ꝑ aiarū salute cū multis laboꝛib⁹ erūnis ꝛ vigilijs laboꝛare. Magne q̄dez pfectōis opus est ex charitate coꝛpales laboꝛes sustinere ꝑ coꝛpalib⁹ primoꝝ sed pfectioꝛis charitatis est illos sustinē ꝑ illoꝝ aiaꝝ salute. In idez q̄z referri pōt si q̄s ꝑ p̄dictꝫ laboꝛib⁹ ꝛ erūnis ꝛ alijs causis ꝑpt̄ amoꝛē dei ꝛ primi ꝓsecutōes et retributōes minime suporꝛtare recuset exemplo pau. q̄. ij. Coꝛ. j. ait. Siue t̄bulamur pr̄a exhoꝛtatōe ꝛ salute. Item. ij. ad Timoth. ij. ait. Laboꝛo vsq; ad vincula q̄si male opans: ſ̄ verbum dei nō est alligatū. Jō oīa sustineo ꝑpter electos vt ꝛ ipi salutē ꝓsequant̄. Ab hoc q̄dez gradu deficiūt imo piculosissime se elōgāt q̄ de

supfluis delitijs suis nihil omittere volūt aut quicq̄ incōmodi sustinere p̄ p̄rimi amore. Cō tra q̄s dicit Amos. vj. Qui dormitis in lectis eburneis t lasciuitis in stratis vr̄is q̄ comedi/tis agnū de grege t vitulos de medio armenti q̄ canitis ad vocē psalterij. sicut dauid putaue runt se hr̄e vasa cātici bibētes in phyalis vinū et optimo vnguēto delibuti t nihil cōpatiebā tur sup̄ p̄tritōe ioseph. In Ezech. q̄ scriptū ē. Nō ascēdistis ex adūso nec opposuistis vos mu/rum p̄ domo isr̄l vt staretis in p̄lio i die dñi.

¶ Quo pfectus p̄rimi amor p̄uo salute anime eius ponere facit p̄pr̄iā corpo=ralem vitam. ¶ Cap̄. iij.

Tertius q̄ gradus huius dilectōis est p salute aie p̄rimi tradere vitā corpalē Ultra aūt hūc gradū dilectio nequaq̄ pōt in/tendi: teste dño Jo. xv. Maiorē hac dilectōz nemo habet vt aiam suā. s. q̄s ponat p̄ amicis suis t in hoc dilectōis amore pfectio p̄sūmat. ideo nr̄ sūmus amator xp̄s vt nobis exempluz daret p̄ nobis pctōrib⁹ t aduersarijs suis i cru ce mori dignat⁹ est. ideo dicit. s. Joh. iij. In hoc agnouim⁹ charitatē dei qm̄ ille p̄ nobis aiam suā posuit t nos debem⁹ p̄ fratrib⁹ aiam pone re. Sed adūtendū est q̄ duo ad aiaz ptinere di cunt. vnū scm̄ q̄ viuificat a deo: aliud scm̄ q̄ vi uificat corp⁹. ¶ Et p̄mo q̄dem est scm̄ q̄ aia vi uificat a deo. t q̄tū ad hoc aiam p̄ fratrib⁹ pone re hō nequaq̄ debet. tm̄ enī q̄sq̄ vitā aie amat q̄tū ipm dñm amat. Plus enī q̄sq̄ tenet dili/gere deū q̄ p̄rimū. Non debet igit̄ q̄sq̄ vt p/rimū saluet aiam suā dānare: imo p̄ toto mun do saluādo nō debz hō velle detrimētū aie sue sustinere. Unde dñs Mat. xvj. ait. Quid enī p/dest homi si vniūsum mūdū lucret: aie vo sue detrimentū patiat? ¶ Secdo p̄siderat aia scm̄ q̄ viuificat corp⁹ t vt est p̄nciplū hūane vite t scm̄ hoc p̄ dilectōe ponere aiam vltra extremi/tatē necessitatis. de q̄. s. dictū est ad pfectionē p̄silij ptinet nō p̄cepti. de b. ij. Cor. xij. in exē/plū se ponit apls dicēs Ego aūt libētissime im pēdar: t sup impēdar ipe p̄ aiabus vr̄is. Ubi glo. dicit. Perfecta charitas est vbi q̄s libēter paratus sit etiā p̄ fratrib⁹ mori. Nō nob largi ri dignet xp̄s filius dei: q̄ cū p̄re t spūsctō viuit et regnat in secula seculoz Amen.

¶ Sabbato post cineres de diuina p̄tectiōe. Et quō a deo p̄ angelos iusto rum ciuitas t aia ab aduersitatib⁹ cu stoditur. ¶ Sermo. VIII.

Erat enī ventus cōtrarius illis Mar. vj. t in euāg. ho dierno. Multa enī molesta atq̄ tēptatōes in=surgunt ne p̄sistam⁹ in charitate: ita vt q̄nq̄ in desperationē fluctuare faciāt nauim mentis Solet enī elata supbia t hūana ignorātia sepi=us estimare suis astutijs suis vigilātijs suis di uitijs atq̄ potētijs pp̄rias ciuitates t patrias custodire: ecce eventus efferēs mentē. Ez audi/at q̄d testat̄ ps̄. dicēs. Nisi dñs custodierit ci/uitatē frustra vigilat q̄ custodit eā. Hanc autē p̄seruat dñs si illū timēt regētes t habitātes in ea. Tūc enī ibi adūsitatib⁹ desperare nō debēt Iz sit ventus p̄trarius illis: q̄ Hiere. j. dr. Ecce dedi te in ciuitatē munitā. in colūna ferreā t in murū ereū. Et sequit. Et bellabūt adūsum te t nō p̄ualebūt: q̄ ego tecū suz Jō q̄ quelibz aia vexatōib⁹ i pugnata sperare debet. Unde Apo. vij. Jo. mystice ait. Vidi q̄ttuor angelos stan tes sup̄ q̄ttuor angulos terre tenētes q̄ttuor vē tos ne flarēt sup̄ terrā: neq̄ sup̄ mare neq̄ i vl/lam arborē. In q̄bus vbis triplex mysteriū re uelat̄. Primū est angelice ordinatōis. ibi. Vi/di q̄ttuor angelos stantes sup̄ q̄ttuor angulos terre. scdm̄ est angelice refrenatōis. ibi. tenētes q̄ttuor ventos. tertiū est angelice p̄seruatiōis. ibi. ne flarēt sup̄ terrā t̄c. Ista q̄q̄ tria mysteria eodē ordie ponit ps̄. in. xc. ps̄. ad aiam vel ad eius ciuitatē sic̄r loquēs. Angelis suis mādauit de te. ecce p̄mū mysteriū. vt custodiant te. ecce scdm̄ in oibus vijs tuis. ecce tertiū. Nō vbum pōt eē aliud thema in p̄nti materia. t maxie cō uenit diei seq̄nti in p̄ma dñica q̄dragesime.

¶ Articulus. I. q̄ ad intelligentiā oi um influentiarū supernoz tria p̄reno tanda sunt.

¶ Primū mysteriū est angelice ordinatōis q̄ ppha dicit. Angelis suis deus mādauit t̄c. Ciuitas dei timore ornata. Siue moralit̄ ad q̄=libet iustā aiam scm̄ pphetic⁹ dirigat̄. Ad ho rū tm̄ intelligētiā tria p̄ ordinē sunt notāda.

¶ Quo tria sunt regna domini nostri ie su christi. ¶ Cap̄m. I.

Primo notādū q̄ sūmi dei t regis et̄ni ihesu xp̄i tria sūt gn̄alia ibu reg. ¶ Pri mum. s. corpale p̄sistit in quattuor elemētis. s. terra aq̄ aere t igne. Itē in orbib⁹ siue in celis septē planetarū. s. lune: mercurij: veneris: solis martis: iouis: t saturni. Itē i trib⁹ celis. s. stel=lato chr̄ystallino t empyreo ¶ Secdz regnū et̄ni regis est spūale t p̄sistit i angel̄ t aiab⁹ Ter tiū est mixtū sicut ptz in hoie q̄ hz corp⁹ t aiaz t sicut maior mūd⁹. s. macrocosm⁹ p̄tinet i se q̄t tuor q̄litates p̄mas. s. calidū: humidū: frigidū t siccū. sic in hoie. i. microcosmo q̄tū ad corp⁹ sunt q̄ttuor cōplexiōis. s. melācolia. fleuma san sanguis: t colera. Q̄tū vo ad aiaz sunt i eo q̄t tuor affectiōes. s. gaudiū: dolor: spes: t timor.

De diuina protectione

De duplici cõstellatõe ⁊ influentia supnoꝝ sup naturã hũanã. ⁊ q̃ ꝓstellatões astroꝝ sup aiaz nihil pñt. C. II.

Secũdo notandũ est q̃ duo ꝓpa regna habẽt ifluere sup tertiũ regnũ qđ ẽ hõnam sicut ꝑ influẽtias celoꝝ ⁊ planetarũ inferioꝝ elemẽta ⁊ coꝝpa elemẽtata ⁊ ꝑ cõsequẽs coꝝpa nr̃a regũt ⁊ gubnant coꝝpalia coꝝpoꝝalib⁹ influẽdo: sic hũani spũs a deo ꝑ angelos spũales spũalia recipiũt spũalia spũalib⁹ inspirãdo vt ⁊ ipsi ministri sint gr̃arũ quarũ ds est p̃cipalis dator. Et sicut coꝝpa coꝝruptibilia inter que sunt coꝝpa nr̃a ꝑ repugnantiã q̃ttuoꝝ q̃litatũ p̃marũ ꝓdictarũ coꝝrũperent sine coꝝpoꝝ celestiũ influẽtia sic ⁊ tpamentũ hũani spũs in actõib⁹ suis ꝑ q̃ttuoꝝ passiões q̃ sunt letitia: tristicia: p̃sũptio: ⁊ timoꝝ coꝝrũperet. ni/si diuina gr̃a ꝑ ministeria btõꝝ spirituũ minis/trata in ordine bone actõis ꝓseruaret. Vñ ps. Benedicite dño oẽs ꝟtutes eius. Et seq̃t. Ministri eius q̃ facitis volũtatẽ eius. i. bona inspirãdo in hoiuz volũtates nõ mẽtes. Ex his patere põt q̃ sup tertiũ regnuz. hoc est sup hoies duplex ꝓstellatio opat. Fm q̃ ipsi ꝓstãt ex coꝝpore ⁊ spũ. Prima est coꝝpalis. scda est spũalis

Prima est coꝝpalis. s. a stellis coꝝpalib⁹ q̃ influũt in coꝝpa inferioꝝa ꝟtutẽ motiuã: vegetatiuã: sensitiuã: ⁊ oiuz gñabiliũ ꝓductiuã. Et lz careãt q̃litatib⁹ elemẽtarib⁹ nõ eni sunt calida: frigida: humida: vel sicca: attñ ista inferioribus influũt. Vñ sup liberũ arbitriũ nequaq̃ influere pñt: nec ꝟtutẽ hñt hois mutãdi volũtatez: lz imutẽt ⁊ disponãt cõplexionẽ homis. Que q̃dem volũtatẽ nõ hñt cogere. sed magis ac minus in diũsis hoib⁹ inclinare. Quare aũt celestia coꝝpa in aliqđ iucoꝝpoꝝeũ ꝟtuosius et nobili⁹ est q̃libet coꝝpe sicut etiaz Aristoteles ꝓbat alioq̃n nõ posset oiuz coꝝpoꝝ natural cognoscere sicut nec oculus posset oẽs coloꝝes videre si pupilla esset aliq̃ coloꝝe affecta. Impossibile est igit̃ q̃ celeste coꝝpus imꝑmat i intellectũ hũanũ volũtas etiã in intellectiuã partẽ est mouek̃ q̃a bono ꝑ intellectũ apꝛehẽso. Jõ pari rõne celestia coꝝpa in eam nõ pñt imꝑmere. Oẽs etiã hũani actus p̃ncipalit̃ ex hũana voluntate ꝓcedũt. Nõ pñt igit̃ ꝑ certitudinẽ futuri hoiuz actus p̃nosci ꝑ celestiũ coꝝpoꝝ ispectionẽ: nec ꝑ ꝓsequẽs hũani rerũ euẽtus. q̃ vt p̃imũ ex actib⁹ hũanis depẽdẽt. Jõ dr̃ Hiere. x. A signis celi noli metuẽ q̃ gẽtes timẽt. quare certitudinalit̃ tenẽdũ est g̃ue pcñ foꝛe circa ea que ab hois volũtate depẽdẽt astroꝝ iudicijs vti. Adũtendũ est tñ vt dicũt qñq̃ vera duplici ex causa Primo ex demonũ malicia. scdo ex hoiuz culpa. Primo q̃dẽ ex demonũ malicia. q⁹ diabol⁹ vt hoies in erroꝛẽ trahat operibus eoꝝ q̃ iudicijs astroꝝ intendũt sepi⁹ se imiscet. Vñ Aug. sup. ij. li. Geñ. ad lr̃am ait. Fatẽdum est qñ ab istis. s. mathematicis vera dicũtur istinctu q̃daz occultissimo diaboli fieri quẽ nesciẽtes hũane mẽtes patiunt. qđ cũ ad decipiẽdos hoies fit: spirituũ imũdoꝝ ⁊ seductoꝝũ opatio est. Qui igit̃ hõ ꝑ intellectũ ⁊ volũtatẽ imaginatões fantasmata ⁊ sensibilis apetit⁹ affectões ⁊ passiões reꝑmere põt nulla necessitate inducit̃ hõ ad agendũ. sed q̃dã inclinatio sola: quã q̃dã sapiẽtes moderãdo refrenãt. Propter qđ etiã ptolome⁹ in cẽtiloq̃o suo ait. q̃ sapiens hõ dñat astris. i. inclinatõi q̃ ex astroꝝ dispositõe relinquit. Secõdo dicũt qñq̃ vera ex hoiuz culpa qz in pctoꝛib⁹ stultis in q̃b⁹ carnalis vita spũi dñat astroꝝ dispositões magnũ hñt effectũ. eo q̃ rõne non vtẽtes parũ ab aialibus bꝛutis differũt. sicut scptũ est. Hõ cũ i honoꝛe esset nõ intellexit: cõparat⁹ est iumẽtis et silis fact⁹ est illis. Vñ. Eccs. x. Stultoꝝ infinitus est nũs. in q̃bus rõ carni nõ dñat. in p̃ib⁹ hoibus celestiũ coꝝpoꝝ inclinatões soꝛtiunt effectũ. ꝓpter hꝫ aũt ideq̃ astrologi eq̃ inspectõe stellaꝝ p̃nũciãt vera ⁊ p̃cipue circa oẽs euent⁹ deficiũt tñ ⁊ sepi⁹ errãt cũ de ꝑticularib⁹ agũt. et hoc ꝓpter rõnẽ que coꝝpalib⁹ nõ est subiecta Vñ Calcio. sup ps. ait. Ubi se in astrologie p/tem babylonis infuderint ⁊ vitas mꝛaliũ decursu stellarũ putauerint eligẽdas. tũc abominandi tũc potius ceci sũt cũ se existimãt ꝑuidere q̃ creatoꝝ nob decreuit vtilit̃ abscõdere. Vñ q̃daz astrolog⁹ cũ q̃dã dicañ dñm suũ plus solito esset tristis a dño interrogat⁹. vñ hoc esset lz inuitus tñ nimijs est ꝑtunitatib⁹ coactus ñdit hoc esse: q⁹ ex diligẽti inspectõe cõperat ipm dñm infra instantẽ annũ oino moꝛituruz. Que audiẽs dñs ⁊ si diligẽter ⁊ vere hꝫ cõpisset inq̃reret illeq̃ sic diuine futurũ assereret ꝓm astroꝝ influxuz timoꝛe ⁊ tremoꝛe affect⁹ cepit grauiter infirmari. Cũq̃ q̃dã nobilis miles audiuit dñm suũ grauit̃ infirmatũ ⁊ illũ subito visitaret. cõperisset q̃ ex relatõe astrologi ⁊ ex imaginatõe hꝫ infirmitas dño euenisset ad astrologũ ait. Est ne verũ veracit̃ ⁊ infallibilis te cõperisse infra annũ dñm nr̃m moꝛituruꝫ illo asserẽte ⁊ iterũ ꝓfirmãte ei inq̃t. Et tu q̃to tpe ꝓm astrologiã tuã victur⁹ es? q̃ ñdit ei. xiij. ãnis qz et hoc etiã certissime cõperisset. Qđ audiẽs ꝟo miles statim exẽpto gladio interemit illuz Cũ ꝟo ad aures dñi hꝫ fallaꝝ astrologi ꝑsagiũ pueniss̃et iocũdo risu toto exhylarat⁹ aio timoꝛosa suspitõe abiecta sanus de lecto surrexit: et longo post hꝫ tpe vixit. Ex hoc ꝑtz ex astris fieri ꝑticulariũ iudiciũ vt plurimũ falsũ eẽ. Secunda cõstellatio seu scds influx⁹ sup hoies est

spūalis que qdem a deo p angelos in aias mi/
nistrat. Vñ ad Heb.j. Oēs sunt admīstratorij
spūs in ministeriū missi ppt eos q hereditatez
capiūt salutis: qz sp nob inspirāt inducētia ad
salutē. Ecce q ꝓsolatio spūalis. s. āgelorz spūa/
libus in aiabus mirabilit aliqñ opat.

VQz quattuor affectōes ingressū ha
bent ad aiam oīes temptatōes: z ad
tps habēt accessum oīs sancte inspi
rationes. Cap. III.

Tertio ꝯ notādū est q quilibet hō lit
ois ciuitas est qsi qdā ciuitas qdra ha
bens qttuor angulos in qrū qlibet ē porta vna
hic angulus dirigit ad orientē. alius ad occi/
dentē. alius ad meridiē. reliquus vo ad septē/
trionē. He porte sunt qttuor affectōes. s. gaudi
um. dolor. spes. z timor. Per has aūt portas
vniūse mūdi tēptatōes demonū atq ipius car
nis ad aiam intrāt p volūtatis ꝓsensum. oīsq
diuine inspiratōes p easdē trāseūt ad carnē no
strā a volūtate aie celitus inspirate. Hinc pug
illa terribil z indefessa qua caro ꝓcupiscit adū
sus spm a demonib⁹ z mūdialibus roborata: z
spūs adūsus carnē diuinit⁹ ab angelis visitat⁹
His qttuor portis ad ingressuz z egressuz libe.
arbi. p portionario datū est. sicut Eccl. xv. dr.
deus ab initio ꝓstituit hoiem: z dimisit eum in
manib⁹ ꝓsilij sui. Ad hui⁹ ciuitatis custodiā z
cōtra tēptatōes adūsus aiam insurgētes ange
li instituti sunt. Vñ Apo. vij. ait. Vidi qttuor
angelos. i. oēs angelos in hoiuz mysteriū da/
tos: q iō qttuor esse dicunt ppt mysteriū grē
refrenātis qō sup hoiuz mētes exercēt hi qdē
stant sup qttuor angulos tre sic Jo. ait. qz offi
ciū hñt refrenādi pdictas malas affectōes a q/
bus oīs mala temptatio ꝓsurgit ad pcipitādū
hoies i pctm. Primꝰ dr angelꝰ orientis. scds an
gelus occidētis. tertiꝰ angelꝰ meridionalꝰ: qrtꝰ
angelꝰ septētrionalꝰ. Ecce o felix citas z aia bñ
dicta: q ds sicut ait ps. angelꝭ suis māda. ð te.

VArticulus. II. q ministerio angelo
rum oīs noxie temptatōes p opposi
tas refrenant inspiratōes.

VSecūdū qdē ministeriū est angelice custodi
tōis seu refrēatōis ð q ps. sbdit vt custodiāt te
Custodiūt enī angeli qttuor bonas affectōes ꝫ
qttuor diabolicas passiōes mētib⁹ inspirādo.
Nam angelꝰ orientalis officiū hz repmēdi gau
diū vanū p dolorē ꝑm deū. Angelꝰ aūt occidē
talis hz officiū repmēdi psūptuosam spem p ti
morē dei. Angelꝰ qdē aqlonaris officiū hz re/
frenādi flatū timoris mali p sctām ac dinā spez
Vñ Job. subdit dicēs. tenētes qttuor vētos. i.
qttuor pdictas affectōes diuina grā refrenātes
Hz hāc refrenatōez aptius disseram⁹.

VQz angeli refrenāt in aia mūdana
gaudia p dolorē z tristiciā scōm deū.

Capitulū. I.

Primus est angelꝰ orientalis. q qdez a
dño ordiat ad custodiā ꝑmi porte q ē
in angulo orientis. Hec enī porta dr porta mū/
dane gaudij. p hāc aūt mūdo z diabolo opanꝭ
te in aiam ingrediunt oia pctā gaudij hūani: z
leticie vane. s. cōmessatōes ebrietates luxurie.
fornicatōes. adulteria. stupra. sacrilegia. ince/
stus. zodomie. ꝓhibiti ludi. vani cātus. cho/
ree. soni lasciui. vanitates iuuenilesꝫ. nec nō z p
catiōes z cetera ꝓsimilia. Hec oia tanq vana
gaudia angelꝰ orientalis refrenat z retinet p do
lorē z tristiciā ꝑm deū: sicut ꝓuerb. xiij. dr. Ri
sus dolore miscebit z extrema gaudij luct⁹ oc/
cupat. Illumīat enī mētē vt cogscat q gaudia
mūdi decipiūt fastidiūt z deficiūt. vñ ps. Ha
ne sicut herba transeat. mane floreat z trāseat.
vespe decidat. induret z arescat. Ex his oībus
refulget lumē dei in tabnaculo mētis. vñ oriē
tremor ad deū iustū z amor ad deū purū. Hic
angelꝰ sp clamat in aia mūdi ꝓtēptū luxurie. su
perbie. z auaricie. despectū z oiuz ꝓcupiscētia
rū odiū. de q angelo Apoc. xiij. dr z alius lo/
cutus ē dicēs. Cecidit babylō ciuitas illa magꝫ
q vino fornicatiōis sue potauit oēs gētes vbi
clamat oia vana z mūdana gaudia ꝓtemnēda

VPrimus auaricia a supbia iō ait. cecidit ba
bylon q ꝓfusio interptat z signat mūdi faculta
tē q mūdani ꝓfundunt. Vñ ps. Oculos suos
statuerūt declinare in terraz qs ad celos deus
creauit erectos. Hic qdem cecidit sicut idem. j.
Joh. ij. clamat dicēs. Trāsit mūdus z oēs cō=
cupiscētia eius. Bis enīz dixit cecidit: qz cadit
auari corpus p mortē corpalē z cadit eius aīa
p mortē eternā: sicut de vtraq morte facta i di
uite epulāte Lu. xvj. scptū est. Mortuꝰ est di
ues. ecce ꝑmus casus z sepultꝰ est in inferno: ec
ce secūdꝰ casus. VSecdo clamat angelꝰ ille cō=
temnēdā supbiā in mūdana gloria de q subdit
Ciuitas illa magꝫ Supbia enī magnū se hoīes
reputare facit: sed deus supbis resistit Jac. iiij
Vñ ad supbū dr Hiere. l. Ecce ego a te supbe
dicit dns exercituū: qz veniet dies tuus tps vi
sitatōis tue: z cadet supbus z corruet. z nō erit
q suscitat eū. VTertio clamat ꝓtemnendā car
nis ꝓcupiscentiā infetēti luxuria. Vñ addit q
vino fornicatōis sue potauit oēs gētes. Vinū
enī vltra modū potatū inebriat mentē: z alie/
nat sic aliena potatio inuisibili creaturā mentē
a deo sepat. z hec est turpissima spūalis forni=
catio: q aīa a viro suo. s. deo recedēs creature se
sociat p amorē vt eam plusq creatorē suū ꝓcu
piscat z diligat. Vñ Osee. iiij. Fornicate sunt z

De diuina protectione

nō cessauerūt qm̄ deū derelinq̄rūt. Sed adūtē dum est q̄ vinū huius fornicatōis vinū ire dei dicit. Deus nēpe nemini irascit nisi a se auso q̄ scz creaturā p creatore colit. Vñ q̄ mūdi delectabilia deceperūt stultos q̄z infinit⁹ est nūs. iō babylonē oēs gētes b̄ vino potare dic̄. Quis et cōsilib⁹ modis angel⁹ oriētalis p dolorē ꝼm deū cōp̄imit mūdanū gaudiū atq̄ vanū.

Quo angeli celi refrenat oēs cōtristā tes temptatōes p gaudia spūalia ⁊ diuina. Caplm. II.

Secūdus angel⁹ temptatōes refrenās est occidētal⁹. Hic siq̄dē a deo ꝓstituit⁹ in occidētali angulo ciuitatis ad custodiā porte que dr dolozis. s. mūdi. Per hāc mūdo ⁊ diabolo instigāte in aiam ingrediunt oia tristabilia ⁊ dolozosa. s. ire. rixe. guerre. violētie. homicidia. odia. pcialitates. secte. cōtumelie. impatiētie. blasphemie. detractōes. murmuratōes. susurratōes. impie accusatōes. impugnatōnes agnite vitat⁹. ꝓtētōes maledictōes. iuidētie fraterne dilectōis seu gre. seminatōes discordie. pditōes rebelliōes. inobediētie filioz ⁊ aliozuz subditoz atq̄ ꝓsilia que oia tristāt mētē p culpam. rep̄mit angel⁹ occidētalis p gaudiū spūs ꝼm deū. Hic angel⁹ ad gaudia spūalia sp mētē incitat cū paulo ad Phil. iij. Gaudete in dño semp iterū dico gaudete. Incitat etiā ad amorē virtutū vel leticiā ꝓscie ⁊ ꝓtēplationē glie btōrum. De hoc angelo Apoc. x. dr. Vidi angelū fortē descēdentē de celo amictū nube ⁊ iris i capite eius ⁊ facies eius erat vt sol. Ibi oñdit q̄ hic angel⁹ tria inspirat q̄ in adūsis faciūt spūaliter gaudē. Inspirat eni ꝑmo magnimitatē. scdo fidelitatē. tertio iocūditatē. Primā in volūtate. scdaz in intelligētia: ⁊ tertiā in sensualitate.

Primo eni inspirat magnimitatē in volūtate. ⁊ hec fortificat ꝺ adūsa q̄ frāgūt iō ait. Vidi angelū fortē. ab effectu q̄ roborat mētē ait eni cordi in amaritudie estuāti illō Tob. vij. Forti aio esto b̄ tñ gaudiū desursū est. s. a manu diuine benignitatis iō subdit. Descēdentē de celo. qz Jac. j. dr. Oē datū optimū ⁊c. Scdo inspirat fidelitatē in intelligētia. iō subdit. Ve stitū nube. Nubes eni hic designat fidei statuz q̄ in p̄nti vita nō videt facie ad faciē sol iusticie xp̄s. sed tegit fidei nube. sicut ait dñs Ezech. xxxij. Sole nube tegā. Illuiat eni angel⁹ b̄ de fidei luie p adūsa ac intelligere facit q̄ a deo p salute hoiuz p̄mittant. Iō subdit. Et iris in capite eius. Iris in capite est fides diuinoz iudiciоz in mente. Tertio etiā inspirat iocūditatē in sensualitate. gaudiū eni cordis redūdat in gaudiū ⁊ exultationē corpis ⁊ vult⁹. Iō addit. facies ei⁹ erat vt sol. q̄ q̄si letificat totū mūdum. sic leticia mentis totū exhylarat corp⁹ sicut Ecc. xl. ij. mystice dr. Sol illuians p oia respexit. i. leticia mentis totū corpus letificauit. Quis gaudijs angel⁹ occidētis p gaudiū ꝼm deum cōp̄imit dolorē ꝼm mundū.

Quo celestes angeli refrenant in aia cūcta p̄sumptuosa atq̄ stultā mūdanoz spem: p timorē vbi dei. Ca. III.

Tertius q̄ angelus tēptatōes refrenās meridionalis est. Hic eni ordinat⁹ a deo in āgulo meridionali ad custodiā porte ciuitat⁹: que dr porta spei. s. p̄sūptuose ⁊ stulte. Per hanc eni ingrediunt oēs ꝓtemptus p̄rimoz: auaricia: obliuio dei: gloria secl'oz. pōpa: p̄sumptōes curiositates. irreuerētia: vana gloria: iactātia hypocrysis: nouitatū p̄sūptio: ambitio dignitatū: admonitionū ꝓtēpt⁹: pctōrum defensio. seu malo exēplo p̄imū corrūpere et scādalizare ⁊ cetera ꝓsilia. q̄ oia in spem stultam eleuātia angel⁹ meridionalis p timorē dei refrenat. Hic angel⁹ sp ad dei timorē inducit. Vñ Apoc. xtiij. dr. Vidi alterū angelū volantem p mediū celū hñtem euāgeliū eternū. ⁊ sequit dicēs voce magna. Timete dñm ⁊ date illi honorē: q̄z venit hora iudicij eius. Triplicez timorē angel⁹ mēti male sperāti inspirat. Primo timorē ꝓsciētialē. scdo timorē reuerentialē tertio timorē iudicialē. Primo eni illi incutit timorē dei ꝓscientialē dicēs clamore valido illud Apoc. xv. Magna ⁊ mirabilia sunt opa tua dñe ds oꝑs. Juste ⁊ vere sunt vie tue dñe rex sctōz q̄s nō timebit te dñe. iō subdit timete igit dñm. Vñ Ecc. xv. Qui timet dñm faciet bona. Scdo inspirat timorē reuerētialē dicens. Et date illi honorē. s. nō vob p̄sūptuosam spem ⁊ gloriā mūdanoz. Nā dicit dñs. s. Regū. ij. Qui honorificauerit me glorificabo eū: q̄ aūt ꝓtēnūt me erūt ignobiles. Tertio mēti incutit timorē iudicialē. Iō subdit. Quia venit dies iudicij eius. s. generalis punitōis vl' ꝑticular⁹ punitōis. s. patriarū ꝑpt inflatā superbiā siue singl'ar⁹ afflictōis ⁊ mortis: q̄z q̄ hodie stat. s. viu⁹. videat ne cadat cras mortu⁹. s. Vñ ps̄. Judicia dei abyssus multa. q̄re ⁊ si statim nō flagellat deus tñ vt dr Job. xxj. In die pditionis seruabit malus ⁊ ad die furoris ducet. Hmōi tremēdis iudicijs incutit angel⁹ b̄ aie timorē dei ꝺ p̄sumptuosam spem mūdi.

Quo per angelicū ministeriū refrenantur omnes mūdani timores: ⁊ quecūq̄ pauidā mentē efficiūt. Capitulum. III.

Quartus eni angelus refrenās tēptatiōes est septētrionalis q̄. s. in septētrionali angulo ciuitatis ꝓstitut⁹ est ad custo-

diam portꝰ timoris mũdani. Per hanc portaꝫ ingrediũnt pplexitates. timores dispicẽdi. verecũdia de ope bono. mẽdacia. piuria. falsa testimonia. desperatões. pusillanimitates. pestilentie. crudelis timor dei in causa psecutõis negatio. tyrãnoꝝ minis ꝛ penis cedere. pauptatis horroꝝ ꝛ mlta his similia. Hec oĩa ad inanẽ timorẽ inducẽtia ꝑ diuinã spem angelus iste refrenat dicẽs cũ pñ. Spera in deo ꝛ fac bonitatem. ꝛ illõ Eccl. ij. Respicite filij natões hoiuꝫ et scitote. qꝛ nullus spauit in dño ꝛ ꝓfusus est. Uñ illud pñ. Btũs vir cuiꝰ est nomẽ dñi spes eius ꝛ nõ respexit ī vanitates ꝛ insanias falsas hic est angelꝰ. Uñ Apoc. viij. ꝺr. Et alius angelus venit ꝛ stetit añ altare hñs thuribulũ aureũ in manu sua ꝛ sequit ꝛ ipleuit illud de igne altaris ꝛ misit in terrã. Cũ enĩ aḷonaris ꝛ timor mũdanus ꝛ tremor inuaserit hoiuꝫ mẽtes ꝛ frigida coꝝ ꝓfigerit coꝛda: merito angelꝰ ardẽtis spei in remediũ destinat. Triplicẽ ḳdẽ spẽ in remediũ ꝫ hũc timorẽ offert atq; inspirat iste angelus. Prima est spes passiõis xpi ꝛ iõ dicit Et angelꝰ venit ꝛ stetit ante altare. i. ante xpm glorificatũ in celis q ꝺr altare q̃si alta res. Taꝫ nẽpe res alta est xps glorificatꝰ in celis q apls ad Eph̃. j. dicit q ꝓstitutꝰ ẽ ad dexterã dei pris in celestibꝰ. sup oẽm ptãtẽ ꝛ pncipatũ ꝛ ꝯutẽ ꝛ dñationẽ: ꝛ oẽ nomen qđ noiat nõ solũ in hoc seculo sed etiã in futuro. Hꝫ de magno passionis eius merito qđ de ardẽtissima eius dilectõne pcessit subinfert. Hñs thuribulũ aureuꝫ in manu sua. i. magni eius amoris igne succẽsum qđ iõ ꝺr aureũ qꝛ ex diuia sapia q ꝑ aurũ significat ab eterno dispositũ est a deo ꝑ merito suo q xps pri recõsiliaret hũanũ genus. Uñ Act. ij. Jesum diffinito ꝓsilio ꝛ pscietia dei traditũ. Hoc thuribulũ aḷonaris angelꝰ in manu sua hꝫ qꝛ xps meriti sui gram ꝑ angelos sctos fidelibus suis dispẽsat. Scda ꝺr spes passionis id est. q ꝺs puideat hũanis rebus merito passionis xpi. Jõ addit ꝛ impleuit illud de igne altaris. i. impletũ oñdit igne pfecte dilectõis ad oĩbus nris necessitatibꝰ succurrẽdũ. s. guerris fame. pestilẽtijs. ꝛ sic de alijs. ita vt q̃libet dicere posset illud Hiere. xvij. spes mea tu in die afflictõis mee. Tertia est spes dispensatõis. i. q a deo talis amoꝛ sperãs pcedat. Jõ subdit. ꝛ misit in terrã. i. in pñm vel in mentẽ aḷonis tremore ꝛ frigore ꝓgelatã. q̃si dicẽs. Che te vẽgo el fogo de dio. Quid times? De ꝫ igne Lu. xij. ꝺr. Ignẽ veni mittere in terrã vtꝫ. Ecce q ꝑ diuinaꝫ spẽ succurrit angelꝰ mũdano frigori et timori. ꝛ sic angelis suis mãdauit de te. s. tenens q̃ttuoꝛ ventos qđ est ꝑm mysteriũ.

Articulus. iij. quomodo omnẽ iustoꝝ statũ angeli sancti ptegũt ꝛ conseruant.

Tertiũ mysteriũ est angelice ꝓuisatiõis qꝛ iusti ab angelis mltipliciter ꝓseruant. Uñ pñ subdit in oĩbus vijs tuis. Tres nẽpe sũt vie in qb⁹ angeli boni custodiũt viros sctos ꝛ iustos Prima est via psperitatis. scda aduersitatis. tertia ꝓtemplatõis. Quasi ꝑma sit incipiẽtiuꝫ. scda pficientiũ. tertia pfectoꝝ.

Iusti ab angelis in psperitatibus pteguntur ne in crimina ruant.

Capitulum. I.

Prima est via psperitatis. Sũt nanq; multi q̃ psperant ꝛ abũdant in mũdo et tñ ꝑ psperitatẽ nequaq̃ a deo recedũt: sed rebus terrenis ad eius gloriã angelico ministerio auxiliãte moderate vtunt. ꝛ hi ꝑ terrã significant. Ideo subdit. ne flarent sup terraꝫ id est sup iustos qui sunt terra cui benedixit deus. Uñ Geñ. j. Germinet terra herbã virentẽ De quibus fuit ille sanctus ioseph de quo dicitur Geñ. xxxix. Erat dñs cuꝫ ioseph ꝛ erat vir in cũctis pspere agens. Uñ pñ. Intende pspere pcede ꝛ regna. Nõ ḳdem quõ ꝛ vñ fiat subiungit ꝑ vitatẽ ꝛ mãsuetudinẽ ꝛ iusticiã. Hec enĩ tria sunt necessaria cuilibet volenti bene regnare scz rectitudo mãsuetudo ꝛ iusticia ꝛ talis de quo sequit. Et deducet te mirabiliter dextera tua.

Qꝛ iusti ab ãgelis defensant ne frãgant aduersitate.

Cap. II.

Secũda via est aduersitatis. Sunt enĩ quidã iusti q ꝑ aduersitates huiꝰ mundi purgant angelico ministerio ꝛ ꝓseruant a sꝛdibus pctoꝝ. Hi signant ꝑ mare qđ cum amarũ sit tñ tempestatibꝰ ꝓcitatũ purgatur Ꝓiecit ad litus imũdicias suas nutrit q mare pisces magnos vt grãdia cete. Sic in mari adũsitatũ nutriunt spũs magni sicut fuerunt apli martyres doctoꝛes. ꝛ cuilibet taliũ dictum est. In mari via tua. Per hãc viam iusti ad patriã gloriosam deducunt. In cuius mysteriũ dei ꝑ mare rubrũ trãsiẽs sicco pede in desertũ puenit Exo. xiiij. c.

Quõ pfecti ꝛ contemplatiui vt ad huc pficiãt ꝛ nõ deficiãt: ab angelis pteguntur.

Cap. III.

Tertia ḳdem est via ꝓtemplatois ꝛ sublimis pfectois Tales sunt ḳdam iusti qui mente a terrenis delectabilibꝰ eleuati celestibus meditatõibus fructificãt deo. Et hi qui per arboꝛes designant radices habent in terra: qꝛ necessaria est eis coꝛporalis vita: qꝛ cum apl̃o ad Phil. iij. dicere possunt. Hra ꝓuersa/

tio in celis est. Tales enī hñt flores nitide ꝓscientie ad deū. frōdes exteriores vite ad ꝓximū ⁊ fructus bonoꝝ operū ad seipos. De floribꝰ Eccl. xxiiij. dicit. Flōres mei fructꝰ honoris ⁊ honestatis. De frōdibꝰ Mat. v. Sic luceat lux vra coram hoibus vt videant opa vra bona ⁊c. De fructibꝰ dr Gen. j. cū dixisset germinet terra herbā virentē ⁊ facientē lemen subdit. Et lignū pomiferū facientē fructū iuxta genus suū: hic ꝓ gratiā: ⁊ in futuro ꝓ gloriam. Quā nobis ꝓcedat florida atq; frōdosa: et fructifera arbor vite dñs nr ihesus xps. Qui cum patre ⁊ spiritu ⁊c.

Dñica ꝑma in quadragesima ī mane de ordo dicendo ꝝ per totā hebdomodam sequentē.

Non ī solo pane

Non viuit hō: sed in oi ꝙbo qđ ꝓcedit de ore dei Mat. iiij. ⁊ in euāg. hodie Jam in pelago intrauimꝰ charitatis ad iuestigāda: alia de ipa charitate stilus ꝓcurrat q̄tenus ad tam digna tanq; vtilia ꝑ vtilitate ꝓpli: de thezauris suis misericors dispensare dignet in dulcedie sua paupi deus. Juuate me fusis ꝑcibus apud deū ac pulsate vt mihi porrigat qđ ad vestrā vtilitatē vobis dispēsare queā. Non enī ambiguuz est q̄n pulsantib⁹ libenter apiat q̄ nōdū pulsantes hortat vt pulsent Ait enī Lu. xi. Ego dico vobis: pulsate ⁊ apiet vob. Omis enī q̄ petit accipit: ⁊ q̄ querit inuenit ⁊ pulsanti aperiet. Ad augmētū igit charitatis in cordibus nr̄is isto mane declarabimꝰ q̄nte efficacie et ꝙtutis sit ꝙbū dei: necnō ⁊ q̄ta faciat charitate feruere. Ubi. xij. ꝙtutes eius ꝓ ordinē subdemus. Infra die de sctificatōe sabbati tractaturi sumus. ⁊ a q̄bus cessandū est dieb⁹ festiuis atq; q̄bus vacandū ⁊ insistendū est dieb⁹ illis sciētes ꝑ p̄dicta ap̄time in ꝓpli crescere vel deficere charitatē Feria. ij. acturi sumus de tremendo iudicio vniūsali. ⁊ an sciri posset q̄ tpe sit futuruz. In q̄ iudicio maxie clarescet q; ex defectu charitatis ⁊ pietatis impij eternalit̄ peribunt ⁊ dānabunt. Feria. iij. efficacissimis ostēdemus rōnibus: q̄tū cōueniēs fuit quēlibet pctōrem ꝑ vna sola mortali culpa hoc est ꝑ charitatis defectu in inferno eternalit̄ cruciari ꝛ tñ pctñ ita breui spatio sit patratū. Feria iiij. declarabimꝰ q̄ntam ignominiā inferāt deo aduersarij charitatis q̄ credere nolūt ea que fi dei sunt: nisi videāt signa atq; miracula euidētissima. Feria. v. dicemꝰ de iudicio temerario ⁊ ad q̄ta mala adūsantia charitati deducat temerarie iudicātes. Feria sexta de crudeli hūani generis inimico. i. de horrēdo scelere gomorreoꝝ atq; de illoꝝ tremēda punitōe. Sabbato ꝑ vere charitatis tutela de iusticia q̄ ptinet ad dños ⁊ ad regētes dicturi sumꝰ: vbi oñ demus q̄ piculosuz atq; q̄ dānabile sit eis subficta specie piatatis ⁊ falsissime charitatis iustitia declinare.

Dñica ꝑma in quadragesima īmane de magna efficacia ⁊ fructibus verbi dei. Sermo. IX.

Non ī solo pane

Non viuit hō: sed in oi ꝙbo qđ ꝓcedit de ore dei iterū Mat. vtš. Admiranda sunt enī opa dei ꝑ ipm enī vita amoris ⁊ charitatis in aīa generat̄ ⁊ nutrit̄ ⁊ incremētū maximū augmentat̄. Primo q̄dē ꝑ illud diuina charitas in aīa generat̄ ꝓpha attestante. Misit ꝙbū suū ⁊ sanauit eos de interitōibus eoꝝ. Et illō. j. Pe. j. Renati non ex semie corruptibili: ꝫ incorruptibili ꝑ ꝙbū dei. Secdo ꝑ ipm charitas in aīa nutrit̄ ⁊ ꝓfuat̄. Un dñs ait Jo. vj. Verba q̄ ego locut⁹ sum vob spūs ⁊ vita sunt. i. sunt spūal̄ vita. Tertio q̄ ꝑ ipm charitas in aīa augmētat̄: sicut dñs dicit Esa. lv. Quō descēdit imber: ⁊ nix de celo ⁊ illuc vltra nō reūtit̄ sed inebriat terrā ⁊ infundit eaz ⁊ germinare eam facit ⁊ dat semē serēti ⁊ panē comedenti: sic erit ꝙbū meuz qđ egrediet̄ de ore meo nō redeat ad me vacuū sed faciet quecūq; volui ⁊ ꝓsperabit̄ in his ad que misi illud. Ex istis ptz q; ꝙbū dei imbri assimilat̄ ꝓpt̄ suauitatē Nam sicut iber in terrā suauit̄ cadit sic etiaz ꝙbū dei suauit̄ illabit̄ mēti nr̄e. Etiā assimilat̄ niui ꝓpt̄ sinceritatē eo q; nullā hz nigredinē errozis vel falsitatis. Etiā aq̄ terrā infundēti: qz saltē dispositiue ꝓpt̄ gr̄e ifusionē germiare eā facit desiderioꝝ multiplicatōe. dat semē serēti in ꝙbi dei annūciatōe. dat panē comedēti in bonoꝝ operū multiplicatōe. Et sequit̄ sic. i. tale ⁊ talit̄ operans erit ⁊ ꝙbū meū qđ egredietur ō ore meo nō reuertet̄ ad me vacuū. i. sine fructu: sed faciet q̄ cū q; volui ⁊ ꝓsperabit̄ vtš. s. si auditores fideliter se ꝑparabūt: qz ꝑm ꝓphām rectū est ꝙbū dñi. s. ab affectu qz ꝑ rectā padysi viam dirigit mentē si. s. addat̄ illō qđ seq̄t̄. Et oia opa eius in fide. q̄ ꝓpt̄ ꝑncipalit̄ p̄dicta ꝙba in ꝓposito dñs ait. Non in solo pane viuit hō: ꝫ in oi ꝙbo vtš. Ex q̄ sequit̄ ꝑm Rab. q; q̄ nō vescit̄ ꝙbo dei ille nō viuit: qz sicut corꝑ hūanū nō viuit sine terreno cibo ita ⁊ aīa viuē nō pōt sine verbo diuino. Procedere autē ꝙbū dr ab ore dei cum volūtatē suā ꝑ testimonia scripturarū reuelat. Sed vt generaliꝰ ⁊ clarius pateat q̄ta sit virtus ⁊ fructus ꝙbi dei ipm soli possumꝰ assimilare. Solis nēpe nature est eis q̄ in ꝫ sensi-

bili mũdo sunt ordinãte deo corpaliť dare vitã illã ꝓseruare. insup ⁊ augmẽtare. Sic etiã verbũ dei in aia hec tria spũaliť opať. ꝑterea solis natura est hře splẽdorẽ calorẽ ⁊ vigorẽ. Quia splẽdet hz tenebras effugare. Quia calet hz terrã calefacere ⁊ inflãmare. Quia viget hz cũcta viuẽtia ad fructũ ꝓducẽdũ mouere. Nẽpe eo ꝙ solares radij ꝯgregãť ⁊ detinenť in terra: iõ in ea tãta varia rerũ germia gñanť: ꝓfuanť: et augmẽtanť. Silr solaris virtus ⁊ gřa ẏbi dei mũdũ positũ in maligˢ. ⁊ aiam positã in pctõ illuminat: inflãmat: roborat: ⁊ fortificat. Primo illuiat ad effugãdũ tenebras igrãtie. scõo inflãmat ad expellẽdũ frigˢ malicie. tertio fortificat ad extinguẽduz opa neꝯtie. vt iuꝛ tres aie nře vires. illuiet intellectũ. inflãmet affectũ. roboret effectũ ad opa charitať. Vñ Eccl. xlij. Sol illuians p oia respexit. i. oẽs aie potẽtias visitauit. Nõ ẏbũ põt eẽ aliud thema. Quare aũt et qñ hõ de necessitate tenẽť audire ꝑdicatõez dicẽť in sermone sequẽti. ar. iij. c. ij.

Articulus. I. de quadruplici illuiatione intellectus quaz operať diuinũ verbum.

Primo enim dei ẏbũ qz hz splẽdorẽ illuiat intellectũ. Quattuor enim luia oriunť in intellectu p ẏbũ dei ꝙrũ ꝑmũ dř irradiatiuũ: scõm demõstratiuũ: tertũ declaratiuũ: ꝙrtũ decoratiuũ.

Qz ex diuino ẏbo mẽtes irradiantur ⁊ ꝙ ex defectu ẏbi diuini ꝓsperabitur antichřistus. Capitulũ. I.

PRimũ lumen est irradiatiuũ: qz ẏbuz dei irradiat intellectũ: sic sol oriẽs mũdũ illuiat vniũsuz. Hoc enim luie mẽtes obscure ⁊ tenebrose ad verũ lumẽ gře reducũť deuiãtibˢ oñdit ꝟia salutis: errãtibˢ fit manifesta semita ẏtat. Hec oia appropinq̃nte tpe antixp̃i ad defectũ ẏbi dei de mẽtibˢ hoiuz diſpibũt. Iõ Apoc. viij. dř. Et cũ agnˢ apuisset septimũ sigillũ factũ est silẽtiũ in celo q̃si media hora. Septimũ nãꝙ sigillũ septimũ ẽ iudiciuz dei in eccřia dãdũ. Quid enim celũ nisi eccřiã xp̃i exp̃mit. cuiˢ eq̃dẽ mltitudo p ꝓfessionẽ celestis esse deberet? Quid ꝟ silentiũ nisi defectio ẏbi dei? Nam lz multi apareãt ꝓdicare tñ ẏbũ dei adulterãtes seipos ꝓdicãt nõ dñm ihm xp̃m. Hz notanť ꝟ silẽtiũ media hora fieri dr. Internãꝙ pfectoz istitutoiſ xp̃i: ⁊ sue radiose doctrine ⁊ vite ⁊ deformositatez aũsioˢ ⁊ diabolice cecitatis q̃ aũtit mltitudinẽ xp̃ianoz i flagicia sua varijs modis: q̃si medˢ stať ẽ. cũ lumini ẏvitatis silẽtiũ iponiť: ⁊ vox igrãtie p facti euidẽtiam incipit exclamare sicut Gen. xviij. de zodomitis ⁊ gomorreanis scptũ ẽ. Clamoz zodomoz ⁊ gomorreoz multiplicať est. gomorra eni ecclas ẽ zodoma pecus silẽs interp̃tať. Ex hac nãꝙ abysso igrãtie dei ⁊ malicie mũdi successũ accipiet ⁊ ꝓspabiť antixp̃s. Vñ Apo. xj. bestia. i. bestiaˢ ⁊ crudeˢ antixp̃s ascẽdet ď abysso ⁊ ꝓspabiť: successũ habebit ex igrãtia mũdi q̃ vere abyssus poterit appellari: qz mũdus tũc p defectũ ẏbi dei igrãtia plenˢ erit in cũctis bonis. Vñ Job. xxviij. abyssus. i. p̃fata igrantia dũ nõ est in me. s. lumẽ aliď necessarie ẏtať.

Qz ex lumie ẏbi dei cognoscunť vitia ⁊ virtutes: illa vt relinquanť. ista vt adimpleanť. Cap. II.

Ecũdũ aũt lumẽ est demõstratiuuz. Sic enim p lumẽ demõstranť albũ ⁊ nigrũ sic p lumẽ diuini ẏbi demõstranť opa bona ⁊ mala. Est enim ẏbũ dei q̃si speculũ aie in q̃ relucẽt vitia ⁊ ẏtutes. Vñ enim hec cogˢcimˢ nisi p verbũ dei? Maxime enim p illud mũdana vitia cogˢscunť q̃ sunt luxuria: superbia: ⁊ auaricia. Iõ dr in ps. Eloq̃a dñi eloq̃a casta. argẽtũ igne examinatũ: terre ꝑbatũ: purgatũ: septuplũ. In q̃bus ẏbis ꝓpha ꝑ excellẽtias oñdit hře dinũ ẏbũ: in q̃bus demõstratiua illuiatio declaraťꝫ enim dinũ ẏbũ ab effectu. ꝑmo. dignitatẽ. scũdo castitatẽ. tertio suauitatẽ. ꝙrto charitatẽ q̃nto spũalitatẽ. sexto puritatẽ. Primo dignitatẽ qz sunt eloq̃a dñi. nõ aristo. vl alicuiˢ poete: ꝟ dñi: q̃ doctor doctorẽ demõstrãde ẏtať. Hilq̃ dicit eloq̃a vt ẏbũ ꝑdicatũ ⁊ inspiratuz oñdit Ezech. ij. ⁊ Apo. v. i huiˢ mysteriũ liber scptus erat intus ⁊ foris. Scõo hz castitatẽ iõ dř eloq̃a casta. tũ qz docent spũalẽ castitatẽ Isa. iij. Que aũt desursũ ẽ sapia ꝑmũ q̃dã pudica est: qz ad spũalẽ pudicitiã exhortať. Tuz qz faciũt aias castas etiã corpali castitate. vñ Hiero. ad rusticũ. Ama sciam scpturaꝝ ⁊ carnis vitia nõ amabis. Et illud Zach. xj. Quid bonũ est eius ⁊ q̃d pulchꝝ eius nisi frumẽtũ electũ ⁊ vinũ germinãs ẏgines. Tertio hz suauitatẽ. vñ addit. argẽtũ. Est enim argẽtũ sup oia metalla dulcisonũ: sic etiã ẏbũ dei supat oẽs aliaˢ melodias. Vñ ps. Dulcioza sup mel ⁊ fauuz. ibi glo. eloq̃a apta in no. testa. dulciˢ sapiũt palato fidei q̃ faucibˢ carnis mel. Quarto habet charitatẽ. iõ subdit. igne examinatũ. Quo enim igne examiať ẏbũ dei nisi igne diuini amoris? Vñ ps. Ignitũ eloquiũ tuũ vehementˢ tẽ Quinto habet spũalitatẽ q̃ despicit terrenitatem ⁊ cupiditatẽ. Vñ subdit. pbatũ terre p a terra. genitiuˢ p ablatiuo more grecoꝝ. Dicitur aũt ẏbũ dei pbatũ a terra: qz ꝑdicãtes tũc a terra sunt pbati qñ a terrenis sunt elongati. Vñ Greg. Ignominiosum valde est sub eius status spem gloriã mundi ⁊ diuitias querere: in q̃ debet alios ad cõtemptũ tpaliũ puocare.

De magna efficacia

Sexto habet puritatē. Jō subdit. purgatū se/ptupluz ꝫ est q; p septifozmē spm̄. Unde Esa. xj. Requiescet sup eū spūs dñi sapie ⁊ intellect⁹ ⁊c. Per has enī septē pminētias ꝟbi oñdit satis illuminatio demōstratiua illius.

Quo ꝟbū dei declarat illuminat etiā dat parvulis intelligentiā. Ca. iii.

Certiū lumē est declaratiuū. Magnū est enī lumē ꝟbi dei gnaliť irradiātis. maius ⁊ speciali⁹ aie ꝟitas demōstrari et pfecti⁹ est pticulariť p ꝟbū dei in intellectu ꝟitas ꝺclarari Jō pſ. Declaratio ſmonū tuo rū illuiat ⁊c. Per lumē ei diuini ꝟbi declarať pticularis ꝺcia nō solū boni ⁊ mali: ſ iuť bonū meli⁹ ⁊ optimū ⁊ iuť malū pei⁹ ⁊ pessimū. Be q̄ discretiuo iudicio dicť apls ad Hať. vj. ⁊ gladiū spūs q̄ē ꝟbū dei. Ad Heb. iiij. c̄ ait. Uiu⁹ ē enī ſmo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilioz oi gladio ancipiti ⁊ ptingēs vsq; ad diuisionē aie ac spūs cōpagū c̄ ac medullarū ⁊ discretoz cogitatio/nū ⁊ intētionū cordis: ⁊ ñ est vlla creatura iui/sibilis ꝺ ꝙspectu ei⁹. Nec mirū si tāto luie declaratū est q; Eccl. j. scp̄. ē. Fons sapie ꝟbū dei in excelsis: ⁊ ingressus illi⁹ mādata eterna.

Quo dei verbū animaz decorat ⁊ decoram reddit. Cap. iiii.

Quartū decoratiuū lumē dř q; p illud aia decorať Ut̄ā nāq; pulchritudinē q̄tūcūq; decorē ex diuino ꝟbo induat intelle/ctus cū eius radijs fuerit multiplicit illustrat⁹ q̄s exp̄mere sufficit cū absq; luie eius sit tā q̄ oi spēdore ꝑuat⁹. illustrat⁹ ꝟo diuio ꝟbo ē tanq̄ dies meridiano fulgore irradiat⁹ ⁊ Unde pſ. Decorē induisti amict⁹ luie sicut vestimēto. Et ad idez Job. xj. Meridian⁹ fulgor ⁊ ꝙsurget tibi ad vesperū: ⁊ cū te ꝙsūptū putaueris ozieris vt lucifer. Duplex q̄dem vestimētū luis induit in tellectus. vnū luis acq̄siti. Matutinū ꝟo pfectio luis supinfusi siue scie acq̄site ⁊ scie infuse. vespa q̄dem dici pōt pfectio luis acq̄siti matututinū ꝟo pfectio luis supinfusi. Qui ei p instā tiā ⁊ studiū siue exercitiū ꝟbi dei in intellectu illuiať huic meridian⁹ fulgor ꝙsurgit ad vespe rā. Qui ꝟo dilexerit p xp̄i grāz in hac pfectōe hūilis pseuerare: ⁊ sic tā q̄ nihil sciat sentire di/gne mereť p diuinā infusionē illuiari vt dicať ei cū te ꝙsūptū putaueris ozier⁊. vtſ. Cōsūptū q̄dem se putat hō cū luie iam acq̄sito respectuz acq̄rendi nihil existimat. ⁊ hic digne vt lucifer ozič cui p diuinā grām infusuz lumē donať.

Articulus. ii. q; dei ꝟbū q̄druplici ter inflāmat audiētiū cozda.

Scō ꝑncipaliť dei ꝟbū hz ardoze: q; inflā mat affectū q̄druplicit. Nam informat cordis hūani affectū. ꝑmo viuificādo. scō cibādo. ter tio ꝙsolando: quarto inebriādo.

Quo dei ꝟbū viuificat aīas mortuas in peccatis. Capm. i.

Primo inflāmat diuinū ꝟbū aiaz vi/uificando. Unde cni aie in mortali pctō defuncte resurgēt ad vitā gr̄e nisi ex viuificāte calore dīni ꝟbi? Hinc Proū. xiij. Lex dei fons vite vt declinet a ruina mortis. Et iteruz psal. Lex dñi imaculata ꝙuūtēs ⁊c. In huius myste rium Luc. vij. suscitabit dñs adolescētē dicēs. Adolescēs tibi dico surge Jo. c̄. xj. in suscitati one lazari voce magna clamauit. Lazare veni foras. ⁊ statim pdijt q̄ erat mortuus. vt oñdať q; in ꝟbo dei aīam viuificāte est ꝟitas in voce charitas in magnitudie. ⁊ ptās in clamore. Et sic q̄si tota trinitas p ꝟtutē ꝟbi illi⁹ in triplici potētia aie in pctō mortue ad suscitatōz ei⁹ cō/currūt. Bz q; anima nō suscitať p ꝟbū nisi p li bertatis arbitriū ꝟbo paret assensuz: iō vocat intelligētiā dicēs. Lazare q̄ interp̄tať adiutus vocat volūtatē dicēs. veni dilecta mea: vocat facultatē dicēs foras. Quib⁹ potētijs si vocāti dño aia rn̄det dicēs. Ecce dñe q̄d me vis face/re statim pdijt ad vitā gr̄e q̄ mortu⁹ fuit in iteri tu culpe. Jō ꝺz Jo. v. Uenit hora ⁊ nūc ē q̄n mortui audiēt vocē filꝺ dei: ⁊ q̄ audierīt viuēt Atq; h⁹ ꝟitať rōnē oñdit dñs Jo. vj. Uerba q̄ ego locut⁹ sū vob spūs ⁊ vita. i. spūalis vita sunt. Nōne Act. ij. ad ꝟbū petri in ꝑmo ſmo. p⁹ aduētū spūſſci tria milia hoiuz ꝙsi sunt.

Quo verbū dei aie saluberreme cibus est. Capitulum. ii.

Secūdo inflāmat diuinū ꝟbū aiam ci/bando. Solet enī nō mortu⁹ ſ viuus homo cibari. Signū mortis instantis est ho/minē lāguidū nō sumē cibū. Unde Aug⁊. Sicut nllū ē mai⁹ signū p̄destiatōis ecne q̄ ꝟba dī li benť audire: sic nullū peius signū q̄ illa ꝙtēnē Unde Joh. viij. Qui ex deo est ꝟba dei audit. p p̄ea vos nō audit⁊ q; ex deo nō est⁊. ſ ex q̄ sint manifeste subdit vos ex p̄re diabolo est⁊ Hic q̄ panis q̄ ꝺ celo descēdit si q̄s māducauerit ex ꝺ pane viuet ī eternū dicit dñs Jo. vj. rōnē q̄ assi gnās Matt. iiij. ⁊ euā. hodier. inq̄t. Nō solo pane viuit hō ſ ī oi ꝟbo q̄ ꝑcedit de ore dei.

De dilectōe qua ex ꝟbo dei anima consolať. Ca. iii.

Tertio inflāmat diuinū verbū delectā do ex gustu. nanq; supradicti cibi de/lectatio in gustu solet esse. Nō experiēs dauid et in hac dulcedine absorptus totus admirati/ue clamabat dicens. Quā dulcia faucibus meis eloq̄a tua sup mel. i. sup oñia tpalia bona oꝛi meo. Unde Cantic. v. ait sponsa. Anima mea li/quefacta est. scilcz ex suauitate dulcoris: vt di/

lectus locut⁹ ē. Unꝰ ps. Fac tū ē cor meū sicut cera liquescēs ꝛc. s. ex auditōe ꝟbi dei. Et alibi. Memor fui dei. s. in ꝟbo suo audito ꝛ delectatus sum: ꝛ defecit in me spūs meus. Verbū enī dei hamo sic̄ est qꝛ nisi capiat nō capit: sic illud nisi gustet nō sapit. Hac dulcedie inebria bat magdalena Unꝰ Luc. x. Maria sedēs secꝰ pedes dñi audiebat ꝟbū illi⁹. Hac em̄ dulcedine capti fuerāt illi ministri pōtificū ꝛ phariseorū q̄ ab eis interrogati. Jo. vij. ārē nō adduxistis illū? respōderūt ministri Nunq̄ locut⁹ est sic hō. Nec miruꝫ: qꝛ Eccl. xl. scp̄. est. Tybie et psalteriū suauē faciūt melodiā: ꝛ sup vtraq̄ lingua suauis. i. iesu christi.

Qꝛ ex dulcedine verbi dei aīa spīritualiter inebriat. Ca. iii.

Quarto inflāmat aīam inebriando. Ex suauitate sūpti cib⁹ ꝛ pot⁹ aīa inebriat. Hac nēpe flāma inebriat⁹ ardebat sctissimus ioseph de q̄ dꝛ in ps. Eloquiū dñi inflāmauit eū. ꝛ Lu. vl. dicebāt discipuli in emaus de hierl'm: redeūtes ꝛ ignitis aloquijs admirātes. Nōne coꝛ nr̄m ardēs erat dū loqueret̄ in via ꝛ apiet nob scꝑturas? Qꝛ ad hoc vt caleat in p̄dicāte ꝟbū oꝛis. necesse est vt in eo p̄us caleat ꝟbū coꝛdis: idem erit ꝟbuꝫ coꝛdis ꝛ oꝛis. Jō ꝟbū oꝛis nequaq̄ mortuū erit qđ ex viuo coꝛde p̄cedit. nec ecōtra: attestāte dño Bath xij. dicēte. Bonus hō ꝺ bono thesauro coꝛdis sui pfert bona: ꝛ malꝰ hō de malo thesauro coꝛ dis sui pfert mala. Optime enī ista duo ꝙueniunt: cū lingua radices suas habeat fundatas i coꝛde Unꝰ Bern̄. Ex igneo coꝛde lingua ignea p̄cedat q̄ posset legē igneā p̄dicare: obq̄ causam in igne spūs sctūs apparuit vt intus dū eēnt coꝛda inflāmātia ꝟbis ꝛ linguis ardētib⁹ legē igneā oībus p̄dicarēt. Jō de helia Eccl. xl viij ait. Surrexit helias q̄si ignis: ꝛ ꝟbū eius q̄si facula ardebat. Proinde debēt p̄dicatoꝛes tam ex materia q̄ ex efficaci mō dicēdi illa p̄'o nūciare q̄ habeāt audiētiū coꝛda tāgere ꝛ mouē: sicut Esa. xl. dñs p̄cipit dicēs. Loq̄mini ad coꝛ hier'm ꝛ aduocate eā. s. ad seipam. q̄si dormiētē atq̄ toꝛpētē Expellit enī tal' igne⁹ f̄mo spūa le frigus coꝛ hois int'dū inuadēs: ꝛ illō q̄dā ꝺi violētia ad se rapit. Cui⁹ rō est: qꝛ dei ꝟbo feruide p̄dicato ꝟbū increatū assistit. qđ oīa p̄dicta i auditoꝛ coꝛdib⁹ agit dicēte dño Bat. x. Nō enī vos estis q̄ loq̄mini ꝺ spūs ꝛc. ꝛ ille est q̄ incēdit auditoꝛ coꝛda ꝛ vrit. Unꝰ ps. Inflāmatū est coꝛ meū ꝛ renes mei cōmutati sunt. Hoc igne estuabat illa deuota mulier q̄ Lu. xj. dño p̄dicāte dixerat. Btūs ven. q̄ te poꝛ ꝛc.

Articul⁹. iii. de quadruplici ptāte atq̄ vigoꝛe diuini verbi.

Tertio aūt qꝛ ꝟbū dei hꝫ vigoꝛē roboꝛat ad ꝟtutē. Quattuoꝛ enī sunt vires seu vigoꝛes diuini ꝟbi. Est enī p̄mo ꝙfractiuū. scō defensiuū. tertio fructificatiuū. q̄rto est glorificatiuū.

Qꝛ ꝟbū dei ad ꝙtritionē p̄ducit hominū dura coꝛda. Cap. i.

Primo est enī ꝙfractiuū. Sepe enī ad auditū ei⁹ mollit̄ ꝛ cedit illa odiosa duricia coꝛdis i q̄ hō nō sentit se. nec aliū vereat̄ pietate nō flectit̄. nec p̄cib⁹ remouet̄. exēplis nō inducit̄. minis nō terret̄. bñficijs indurat̄. nō erudit̄ flagellis: frōtosus ad turpia. ꝓnus ad illicita. subdi nesci⁹ nisi cū resistere nō pōt. Et in oībus his exēpluꝫ sit tibi pharao coꝛdis duri. Tāta enī est violētia ꝛ ꝟtus ꝟbi dei: vt nō sit coꝛ petrinū ꝛ durū qđ sentiēs vires illi⁹ nō cōfringat̄ ꝛ emolescat: nisi oīno maligna audiēdi pūsitas illi⁹ obstet̄ seu obsistat Unꝰ Hiere. xxiij Verba mea sunt q̄si ignis ardēs dicit dñs: ꝛ q̄si malle⁹ ꝙterēs petras. In vitispatrū ait Joh abbas. Quid duri⁹ lapide. qđ molli⁹ aq̄? et tñ gutta sepe cadēdo cauat lapidē: nō vi. sed sepe cadēdo. Sic ꝟbū dei coꝛ durū apit ad timoꝛez ꝛ ad amoꝛē dei. Unꝰ ps. Ignis a facie ei⁹ exarsit. i. ardēs a noticia ꝟbi dei descēdit. carbones id est hoies in pctis excecati succēsi sunt ab eo scz igne dīni amoꝛis. p quē aīa reascēdit ꝺ peccatoꝛ ꝓfundo. ad statū ardētissime charitat̄.

Qꝛ diuinū ꝟbū a multiplici aduersitate defendit. Cap. ii.

Secūdo diuinū ꝟbū ē defensiuū ꝓbat q̄ enī diuinū ꝟbū pctoꝛē ꝙuerterit et vēdicauerit sibi: triplicit̄ defensat eū ab impugnatōib⁹ demonis mūdi ꝛ carnis. Nā p̄mo ab oībus ipugnātōib⁹ demōis defensat. Unꝰ ꝓroi xxx. Dis sermo dei ignit⁹: clype⁹ est oībus sperantib⁹ i se. In q̄ clypeo f̄m ap'm ad Eph. vi. extinguunt̄ oīa tela neq̄ssimi hostis. Tela enī neq̄ssimi diaboli: sunt oēs modi q̄bus nos temptat. Unꝰ ps ait. Scuto circūdabit te ꝟitas ei⁹ scz ꝟbi eius. nō timebis a timoꝛe nocturno. A sagitta volāte in die ꝛc. Ibi enī exp̄munt̄ septē modi. i. septē tela q̄bus demones nos ipugnāt q̄ oēs extinguunt̄ p ꝟbū dei: de q̄bus alibi dicendū est Secōdo defensat eū ab impugnatōibus mūdi ꝛ a ꝙquassatōib⁹ eius ꝛ guerr⁹. Unꝰ in ps. Si p'us meus audisset me isr̄l si in vijs meis ambulasset ꝛc. Unꝰ Greg⁹. Omnis enim q̄ recta p̄dicat si audiat̄ iram irritati creatoꝛis super ꝓuaricatoꝛē p'm placat. Expientia nanq̄ certa didici p'os tm̄ a dño flagellari: q̄tum rebelles inueniūt̄ in ꝟbo dei. Tertio etiā liberat a pestilētijs Sap. xvj. scp̄. ē. Neq̄ herba neq̄ malagma sanauit eos ꝺ tu⁹ dñe f̄mo q̄ sanat oīa. Liberat etiaz ab alijs infirmitatib⁹ carnis

De obseruantia sabbati

Vñ ps. Misit verbū suū ⁊ sanauit eos. Jō p pter hec oia ps. ait. In ꝟbo tuo supspaui. Cuius rō assignat Sap. xviij. qz ops sermo tuus dñe. s. q̄ pōt oēs hoies defensare.

De vario fructu diuini verbi qđ secundū diuersos status multiplicat. Capitulum. iij.

Tertio ꝟbū dei ē fructificatiuū. vñ Luc. viij. Semē est ꝟbū dei: qđ cadit in terrā bonā facit fructū vt dr Mat. xiij. aliud centesimū. aliud sexagesimū. aliud tricesimū. In q̄ libet eni statu ꝟbū dei fructificat cū fidelit audiat. sed amplio cū libero acceptat: ⁊ iō nūs centesimo ꝟginibo cōpetit. sexagesimo viduis. ⁊ tricesimus ꝓiugatis. Vñ ad Col. j. apls scribēs ō q̄libet hoz triū statuū loq̄ intendēs ait. Audistis in ꝟbo ꝟitatis euāgelij qđ puenit ad vos sicut ⁊ vniuersa mūdo est fructificat ⁊ crescit: sicut ⁊ in nob. Et de hmōi fructibo Prouūbi. iij. dr p̄mi ⁊ purissimi fructo eius. Primi q̄dē q̄tū ad grām: ꝫ purissimi q̄tū ad gloriā.

Qz ꝟtute diuini ꝟbi aīe ad sempiternam gloriā pducunt. Cap. iiij.

Quarto dīnū ꝟbū ē gūificatiuū. Vñ Jo. viij. dñs ait. Si q̄s ꝫmonē meū seruauerit: mortē nō videbit in ēternū. Fit eni q̄ñcz ex ꝫmone vno mens fortior ipo helia. ita vt nō solū q̄draginta g̃dus g̃diaꝝ in via dñi cū ꝓposito bono: ꝫ etiā p q̄draginta ānos ⁊ āplio in via pnie p̄seueret q̄uscz pueniat vere ad mōtē dei oreb. i. vscz ad gloriā padysi Jō. iij. Reg. x. inq̄t ad salomonē regina saba. Bti fui tui hi q̄ stant corā te sp: ⁊ audiūt sapiaz tuā. Qui eñ fideliť audit ꝟbū dei: vere audit sapiaz salomonis. Jō dr in ps. Btūs quē tu erudieri dñe: et de lege tua docueris eū: q̄tā igit fide. deuotōe attentōe solerti audire ꝟbū dei necesse est postq̄ ip̄m est sol q̄ illuiat oēm intellectū. luīe irradiatiuo. demōstratiuo. ōclaratiuo. ⁊ ornatiuo affectus inflāmat viuificādo. cibādo. ꝓsolādo. et inebriādo: facultatē roborat vigore ꝓfectiuo. defensiuo. fructificatio. ⁊ glificatiuo. Jō dr Jac. j. In māsuetudine suscipite insitū verbuz qđ pōt saluare aīas vras. s. in gloria sempiterna. Bene igit illius qui audiūt verbū dei ⁊ custodiunt illud. Qđ nobis cōcedat qui sine fine viuit ⁊ regnat. Amen.

Bñica p̄ma in. xl. infra diez de obseruantia sabbati ⁊ celebratōe festoz Sermo. x.

Dominū deū tuū adorabis ⁊ illi soli seruies Mat. iiij. et in euāg. hodierno. Tāta nēpe est neq̄tia demonū ⁊ nocēdi cupiditas. q̄ q̄cq̄d a deo p charitate generāda augmētanda ⁊ ꝓseruāda instituto est totū conant auertere in opprobriū diuine dilectōis ⁊ in detrimentū nre salutis. Statuerat nāqz deus sacre solēnitates ⁊ dies festos vt cessarem⁹ a vitijs. vacarem⁹ ab opib⁹ mūdāis et insisterem⁹ diuinis. Jāqz corda nra p̄gustā/do suauitates ⁊ p̄ludia eternoz delicata sabbata celebrarēt: sed insidiāte hūani generis inimico qđ statutū fuerat ad dei gloriā ⁊ nram salutionē. iam vtiqz ꝓsum est ad dei ignominiā et nram dānationē. Proinde Esa. j. de nob⁹ querit dicēs. Ralen. vras ⁊ solēnitates vras odiuit aia mea facta sūt mihi molesta. laboraui sustinēs. s. vsqz ad tps qđ dicēs cum accepo tps ego iusticias iudicabo. Item Amos. v. c. Odiui ⁊ pieci festiuitates vras: ⁊ nō capiā odorez cetuū vraz. Heu magna ꝓfusio xp̄ianoz. Ju dei tanta diligētia obfuāt sabbatū lrale: ⁊ christicole insensati tanta solertia polluūt sabbatū. Vñ ⁊ xp̄ianitate in derisuz data iudeis Thre. j. ait dñs. Viderūt eā hostes: ⁊ deriserūt sabbata eius. Hoc eni p̄uiderat ps. lxxiij. dū de xp̄ianis dixit. Dixerūt in corde suo cogtio eoz sil. q̄escere faciam⁹ oēs dies festos dei a terra: qđ ē q̄si destruam⁹ diuinū cultū i mūdo. Ac ecōtra dñs Exo. xx. in ēctio p̄cepto decalogi ait. Memēto vt diē sabbati sctifices. Qđ est aliud thema. In q̄ p ordinē tres ponunť mystice admonitōes. Prima est recordatōis ibi. Memēto. Secda est cessatōis. ibi. vt diā sabbati Tertia ē sctificatiōis. ibi. sctifices. Primū ptinet ad memoriā. secm ad intelligētiā. tertiū ad volūtatē vt inuat q̄ tota aīa die⁹ festiuis debem⁹ vacare deo. Et hoc idem inuit ꝓpositū ꝟbū qđ etiā ponit Deut. vj. Dñm deū tuū adorabis ⁊ illi soli seruies: qđ maxime in die⁹ festiuis obseruandū. qz ad hoc p̄cipalit deo dicati sunt.

Articulus. I. de tribus que p̄cipaliter cōsiderari debent circa festoz celebritatem. Capl'm. I.

Primo ꝓsiderem⁹ recordationē qz ait Memēto. In nullo q̄dem alioz p̄ceptoz posuit dñs hoc ꝟbū memēto. Et ꝫ possent de hoc dari plurime rōnes: vno pono tale. Preuiderat eni deus hūane fragilitatis ꝓditōnem ⁊ q̄tū in alijs die⁹ totis hebdomade mūdanoz sollicitudies memorias hoiuz occuparent. intelligētias excederēt. atqz affectōes ⁊ voluntates delectabilit insisterēt: ideo vt aiarū p̄ uideret ruine tutasqz redderet añ casuz memēto ait vt diē sabbati sctifices. Dicit eniz in frōte h⁹ p̄cepti memēto: qz ꝫm Alex. ō hal. in iij. illō suū p̄ceptū vltra lrale sensū q̄ est de cessatōe ab ope ciuili hz vlteri⁹ triplicē intellectū. s. tropologycū anagogycū ⁊ allegoricū. Jō h p̄ma ad-

monitio triplicē reḡrit sensū. s. vt memoriā habeam⁹ triū diuinoꝝ bñficioꝝ. Primo creationis. scdo redēptiōis. tertio glorificatiōis: qua/si nr̄i p̄incipij: nr̄i medij: ⁊ nr̄i finis. Prio vt recolam⁹ bñficij creatiōis. Naz tropologyce seu moraliṫ p sabbatū signaṫ cessatio a pctō. Pro/inde circa creatiōez tria ꝓsideranda sunt. Prio q deus vniuersa creauit. scdo q omia ppṫ hominē ꝓdidit: tertio q hoiez ad sui imaginē fo/mauit. ℣ Prio ꝓsideradū ē q ds vniuersa creauit. Ne igiṫ hui⁹ obliuionē incurrerem⁹ ait. ℭMemēto. Preuiderat eñ ds q̄sdā fururos eē q̄ ponerēt mūdū eē eṫnū: eo q p viā nature nō possent intelligē creatiōez. Opatio eñ nature materiā p̄supponit: creatio aūt cū sit opatio dei ē de nihilo aliq̄d pducē p ei⁹ potētiā infinitaz. Cōtra hūc errorē ait Joh. j. Omia p ipm facta sunt ⁊c̄. Ad hūc igiṫ errorē ab h̄ sclo eliminā/dū sctificari sabbatū ordinauit. ℣ Scdo ꝓsiderandū ē q ds⁹ oia ppṫ hoiez ꝓdidit vñ Aug⁹. De⁹ creauit oia ppṫ hoiem ⁊ hoiez ppṫ se. vñ Sap̄. ix. Sapia tua ꝓstituisti hoiez vt dñaret creature tue et disponat orbē terrarū in eq̄tate. Vñ p̄s. Oia subiecisti sub pedib⁹ eius ⁊c̄.
Tertio ꝓsiderare optet q ds hoiez ad imaginē suā formauit sic ds⁹ Gen. j. Faciam⁹ hoiem ad imaginē ⁊ sititudinē nr̄az. Vñ Eccl. xvij. Do/min⁹ creauit hoiez de terra: ⁊ p̄m imaginē suaz fecit illū. Jō ne tāti bñficij essem⁹ obliti ait tro/pologyce memēto. s. q̄ q̄scas ⁊ cesses ab offen/siōe tāti bñficij creatoris. Et q̄tū ad h̄ p̄m Bo/nauē. in. iij. di. xxx vij. istud p̄ceptū nō ē tm̄ mo/rale. sed etiā q̄dāmō facit ad alioꝝ mādatoruz moraliū integrā implētionē: q⁹ dū hō vacat si/bi ⁊ deo: melius cognoscit q̄d agendū seu faciē dū est. Propṫ h̄ eñ huic mādato spāliter p̄e/mittiṫ: memēto. q⁹ in eius memoratiōe cetera memorant. Hec ille. Ex istis patet q trāsgres/sio hui⁹ p̄cepti ē cā trāsgressiōis oīm p̄ceptoꝝ. postq̄ in ei⁹ obfuatione ⁊ recordatiōe oia alia obseruāt. ℣ Scdo instituit dñs sabbatū vt p̄m allegoriā recolam⁹ bñficij nr̄e redēptionis. ideo ait. ℭMemēto. Licet eñ tot ⁊ tāta bñficia nobis desup collata sunt: tm̄ ppter pctā p̄moꝝ parentū hūanū gen⁹ eterne dānatiōis obnoxi um erat: iō miserēdo hoi de⁹ carnē hūanā assū psit: laboresq̄ nr̄os atq̄ erūnas absq̄ pctō p nr̄a redēptiōe exptus est. Et licet xp̄s ab hora ꝓceptiōis sue vsq̄ ad mortē laborauerit sp pro nostra salutiōe: tm̄ in vltima septiana pl⁹ q̄ in alijs labores ptulit. Nā dñica oliuarū seu pal/maꝝ licet honorifice recept⁹ esset: tm̄ cū p totaz diem in p̄dicatiōe atq̄ alijs sctis opib⁹ laboraſ set. ieiunus ⁊ fessus cū ad corpis refocillatōem inuitant ē neminē repisset: bethaniā ad domuz magdalene ⁊ marthe reuersus ē. Feria. ij. factū est ꝓsiliū ꝓtra eū. feria. iij. q morere⁊ sanctitū ē. feria. iiij. a iuda p̄ditore extitit venūdat⁹. feria v. fuit p̄dit⁹ atq̄ captus. feria. vj. in crucis pa/tibulo crudelissime ē affixus: atq̄ durissima mor sua ō morte nr̄a victoriosissime triūphauit. In sabbato vo reḡeuit ab oi ope qō p nr̄a redem/ptiōe patrarat: sicut ppha in p̄sona xp̄i p̄n in ciaut dicēs. Caro mea reḡescet in spe. Et h̄ al/legorice significabat sabbatū q̄ō sctificari dedit dñs in p̄ceptū. Unō Aug⁹. li. iiij. sup Gen. ad lr̄az ait. Probabiliṫ dici p̄t: obṫuādū sabatū iu deis fuisse p̄ceptū i ymbra futura: q̄ spūaliṫ reḡ em figurabat. Cui⁹ quietis ipe dns Iesus xp̄us q̄ nō nisi qñ voluit passus ē i sepultura sua my/steriū ꝓsūmauit. Ipo q̄pe die sabbati reḡeuit in sepulchro et eā totā diē habuit sctē cuius/daz vacatiōis. ℣ Tertio aūt instituit dñs h̄ sabba/tū. vt iuxta anagogycū intellectū recolam⁹ bñ ficij glorificatiōis. Nā p̄m hūc intellectū sabba tū significat aiaz quietē in patria Vñ Aug⁹ in lib. de lapsu mūdi. Tertiū p̄ceptū ē de sabbato q̄ō iudei carnaliṫ celebrāt: nos spūaliṫ obserua/mus: in quo dns reḡeuit. Nō sic dictū intelli/gas: vt post bona opa scias te quieturū. Unō Exo. xx. Sex dieb⁹ fecit dns celū. significās q in p̄fectiōe senarij sunt nob opa facenda: vt po stea requie p̄fruamur eterna: q̄ p̄m Bern. rōni erit plenitudo lucis: volūtati multitudo pacis memorie cōmutatio eternitatis. Propṫ ei hūc tertiū intellectū ait deus. ℭMemēto.

℣Rationes quare sabbatū in dñicū est mutatum. ℣Ca. ij.

Secūdo aūt circa p̄mā monitōem ꝓside rem⁹ sabbati mutatōem: q⁹ sez mutatū est in diē dñicū. Judei eñ sentiūt q p̄ ceptū ō sanctificatiōe sabbati simpliciṫer sit morale Cui⁹ rō ē: q⁹ die illa ab opibus nouis ꝓdendis cessauit q̄re voluit ds⁹ ab opib⁹ seruilib⁹ die il/la vacare. Sed aduertendū ē p̄m catholicā ve/ritatē. q sabbatū ppṫ tria mutatū ē in diē dñi/cam. Primo ppṫ declaratōez mysterioꝝ. scdo ppter multitudinē p̄uiligioꝝ: tertio ppter ex/clusionē errorū. Primo ppṫ declaratōz myste/rioꝝ. Circa q̄ aduertendū ē q in p̄cepto ō scti ficatiōe sabbati tria sunt. Primū q̄dam simpliciṫer morale. scdo q̄dā simpliciṫ cerimoniale. tertō q̄dā p̄tim morale ⁊ p̄tim cerimoniale. Nā p̄m Alex. de hal. in. iij. tria sunt in hoc p̄cepto. Pri/mo sctificatio. scdo tpis assignatio: tertio obser uatio ℣ Primo eñ sctificatio est ipa q̄ fit ad de/um vacatio ordinādo: colēdo: meditando sicut ait ppha dicēs. Vacate ⁊ videte q⁹m suauis ē dns Et h̄ ē pure morale. ℣ Scdo ē ibi tpis assigna/tio. i. septie diei ⁊ h̄ ē pure cerimoniale. Unde Damas. Sabbatū q̄dē septia dies vocaṫ: signi ficat autē reḡem. Hic nūerus apud iudeos ho/

De obseruantia sabbati

notabilis ē. deo iubēte honorari ipm. Et seqt. Nō simpliciť ḃ iussit: ꝑ ꝓpť ōsdā a spūalib⁹ viris cās mystice intellectas. Tertio aūt obseruantia sabbati ptim moraľ ꝛ ptim cerimoniaľ ē: qz si ꝓsideret cā institutōis inueniet ꝙ institutū sit ad significādū ḋetē mētis ꝛ aiaꝝ pacē. Unde Bam. Uacatōis grā q̄ est ad deū vťibi puissimā vite pticulā ei tribuāt ꝛ reḋescāt: ꝛ seruus ꝛ subiugale. sabbati obseruatō excogitata ē: puulis ꝛ subelemētis mūdi seruis. Et sequit Nos adhuc nō sub lege ꝑ sub grā: nō adhuc ptičulariť seruiētes deo in timore: ꝑ ei omne tps offerre debem⁹. Un manifestū ē ꝙ rōne institutionis significādi cerimonialis ē obꝛuatio sabbati: ratione institutiōis operādi est in aliq̄ genere virtutis moralis. Et sic ptz ꝙ ptim ē moralis ꝛ ptim cerimonialis. Si aūt q̄rať q̄re in ḃ pcepto sic miscuit pfata tria. Dicendū ſm Bonauē. ꝙ ḃ egit vt apti⁹ innuať: ꝙ q̄cq̄d latet et q̄cq̄d ptz ad charitatē reduci debet. Jō in ḃ pcepto ḃ tria ꝓiūxit: qz oia alia mandata in isto dependēt cū sit pceptū spūiscto ꝛopꝛiatū q̄ scz est amor in diuinis Nec tm ex ḃ ꝙ dnicā obseruam⁹ figurať obꝛuať sicut sabbatū in vetere lege. nā dnica nō ē instituta ad significandum qđ futurꝝ ē ſm Alex. ḋ haľ. ꝑ qđ ꝑteritū ꝛ pns est: videlicet resurrectio dni que facta ē octaua die ꝛ iā in gl̄ia est resurgētis ē pns in regno celorū. Un de ꝓse. di. iij. c. sabbato papa Innocen. ait. Die dnicū ob venerabilē resurrectōez dni nři ihesu xpi nō solū in pascha celebram⁹ verūetiā ꝙ singulas hebdomadas ipius diei imaginē frequētam⁹. In xpo nēpe residet exēplar ꝛ causalitas resurrectionis gnalis: ꝛ iam in ipo sicut in capite glorificata requiescit hūana natura. Un Joh. damas. Celebram⁹ resurrectiōis die in q̄ dns ihesus vite ꝓnceps ꝛ saluator hos qui deū spūaliť colūt in ꝓmissam hereditatem introduxit: supleiā in spe ꝓcursor nř intrauit. ꝛ resurgens a mortuis aptis ei celestib⁹ portis in dextera pris corpaliť sedet: vbi ꝛ q̄ spūalem seruāt legē introibūt. Ex his patet ꝙ dies dnica nō ē instituta ex cā ꝓsignāte futurꝝ: ꝑ ex cā repntante ꝑteritum. Un. lxxv. di. ꝙ in die dnica leo papa inqt. Dies dnicalis diuinaꝝ dispēsationū mysterijs ē ꝓsecta: vt q̄cq̄d a dño ē institutū ne ꝓstitutū in hui⁹ diei dignitate sit gestū: ꝛ in hac die mūd⁹ sūpsit exordiū. In hac die resurrectōez ꝛ mors interitū ꝛ vita accepit ꝓncipiū

De. xii. priuilegijs diei dominice.

Secō mutatū ē sabbatū in dnicā die ꝓpter multitudinē priuilegiorꝝ vltra alios dies. In xij. etm dnica dies priuilegiata est. Primū est qz fuit prima oim dierꝝ. scm est qz erit vltim⁹ pntis vite dies. tertiū qz illā nulla ꝓcessit nox. Quartū qz sic infra patebit nulla ei nox sequetur. Quintū qz in ea creauit celuz ꝛ terrā. Sextū qz in ea oēs angeli creati sunt ꝛ boni in celo gratificati ꝛ glorificati fuerūt: et econtra ꝛ mali angeli in eode die peccantes de celis ad inferos expulsi sūt. Septimū qz ſm Orosiū i die illa p̄mū ꝓcepta sunt data filijs israel. Octauū qz i illa die natus est xps. Nā vt testať mgr̄ historiaꝝ ea die qua de⁹ dixit fiat lux visitauit nos oriēs ex alto ꝛ xps nat⁹ ē. In hui⁹ mysteriū ꝛ figurā datū fuit mana i illo die sicut dicit Orig. sup Exo. Hoc q̄dē ꝓbat p ḃ q̄d in ḃ. xvj. ca. dictū ē Sex dieb⁹ colliget illō die ät sexta duplū colliget. Potz ei die sextū vōri illū q̄ sabatū ꝑcedebat q̄ ē feria sexta Et ex ḃ ꝓz ꝙ mana die dnica datū fuit. Si ei sex dieb⁹ ꝓt nuis collectū fuit septio aūtē die cessatū ē: ꝛ p ꝓsequēs manne initiū a ꝑma die dnica exordiū assumpsit. Nonū qz die dnica xps destructis inferni claustris captiuā duxit captiuitatē ac sctoꝝ aias de lymbo eripiēs triūphaliť a mortuis resurexit: cui⁹ resurrectio nře resurectiōis exēplar ē. Decimū qz in die dnica erit resurrectio oim mortuoꝝ et reddet xps vnicuiq̄ ſm opa sua. Undecimuz qz in dnica spūs paclytus aplis ꝛ discipuľ xpi oibus dať est Duodecimū qz in dnica die erit initiū ꝛ ꝓtinuatio sine fine laudū dei in gl̄ia sempiterna Tertio mutatū ē sabbatū in dnicū diem ꝓpter exclusionē erroris. Taxauerat ei deus at q̄ statuerat sabbatū vt subueniret pl̄o iudeoꝝ: eoq̄ sciebat illū ad idolatriā ꝓnū Et illū die maxie ordinauit in q̄ mūdi creatio ꝛ vnus creator cognosceret ꝛ remūerarer ido in ḃ solo ꝑcepto ōr. Memēto. Quasi dicat. Memēto ꝙ vnus ē de⁹ sub nūero senario creator vniūsoꝝ. Eadēq̄ rōne sctā eccl̄ia statuit die dnicuz Nā ſm gētiles dies dnic⁹ ꝑmus est: qz in exordio illi⁹ diei sol qui ꝓncipalis planeta ē incipit dnari. Unde vocāt illū die solis atq̄ venerabanť solē tāq̄ deū ſm Bonauen. vbi. s. Ex ḃ quidē mos inoleuit ꝙ in ortu solis tales idolatre se vertebāt ad solem ac venerabanť euz p capitis inclinatōez ac reuerentiā corpalez sicut Leo papa in sermo. xxiij. scribit dicēs. Be talib⁹ initstutis etiā generať illa ꝑpietas vt sol in inchoatiōe diuine lucis exurgēs a q̄busdā insipientioꝛib⁹ adoreť de locis eminentioꝛib⁹: qđ nōnulli etiē xp̄iani adeo se religiose facere putant: vt pulsq̄ ad beati petri basilicaz q̄ vni deo vero ꝛ viuo est dedicata puenerint. Inpatis q̄dibus quib⁹ ad suggestionē aeris supioris ascendiť. Querso corpe ad nascentē se solē flectāt: ꝛ curuatis ceruicib⁹ in honorem se splēdidi orbis inclinēt. Qđ fieri ꝑtim ignorantie vicio: ꝑtim paganitatis spū multū tabescimus ꝛ dolem⁹. Quare ꝛ si quidē forte creatorē potius pulchri luminis q̄ ipm lumē quod est creatura ve

neranť: abscindendũ tamẽ est q ipa spẽ huius officij ꝛc. ibi. Merito igiť dñica dies instituta ſẽ vt ille, pphan⁹ error excluderet: ac debita reuerẽtia in illa die deo exhiberet.

Quare alia festa vltra diẽ dñicam addita sunt. Ca. m.

Tertio vero circa ꝑmã monitõez ꝓside/rem⁹ festoꝝ additõez seu adiũctõnem ꝓ/ma q̃dẽ festa vltra diẽ dñicã addi/ta sunt ab eccl'ia sctã ꝛ pl'o xp̃ianoꝝ. ꝛ xp̃i ꝛ v̄/ginis ꝛ alioꝝ sctõꝝ que obꝛuanda sunt: tũ ꝓp/ter p̃ceptũ eccie. tũ ꝓpter rememoratõez bñfi/cioꝝ q̃ nob a deo in talib⁹ dieb⁹ collata sunt: ſi/cut ẽ bñficiũ natiuitatiſ xp̃i ascensiõis ꝛ ꝓsiliuz festiuitatũ. In solẽnitatib⁹ etiã beate virginis marie feriandus ẽ ꝓpter sũmas pfectiones q̃s in se habuit ꝛ nobis diuino munere inspirante pticipauit ꝛ ꝓfert Nã oim gr̃aꝝ q̃ hũano gene/ri descendũt: sicut q de⁹ gñalis ẽ dator ꝛ xp̃s est gñalis mediator: sic p gl'iosam virginẽ gña/liter dispẽsanť. Nã ipa ẽ collũ capitis nr̃i p qđ oia spũalia dona corpi eius mystico cõicantur Jo̅ Can. vij. de ipo dr. Collũ tuũ sicut turris eburnea. Solẽt q̃dẽ beate virginis deuoti ꝓp/ter reuerentiã ei⁹ sabbatũ ieiunare. eo q in sab/bato p⁹ dñi passionẽ tota fides d xp̃i myster'ijs remãſt in ea: ꝛ tale ieiuniũ laudabile ẽ. si ꝓpť hoc nõ relinquanť ieiunia ab eccia sctã instituta. Plericꝝ etiã hora nona diei sabbati a labo/ricio seu seruili ope cessant a multis delusi q̃b⁹ antiq̃tus ꝛ a q̃busdã ad pñs antiqu⁹ hostis p/dominãs effecit eos nũcios antixp̃i. Cõtra q̃s dicit Col. ij. Nemo vos seducat in cibo v'l po/tu vel in pte diei festi aut neomenie aut sabba/toꝝ q̃ sunt vmbra futuroꝝ. corp⁹ aũt xp̃i. i. ve/ritas hui⁹ vmbre ẽ xp̃s. Et itez de ꝓse. di. iiij. c. puenit Greg⁹. ait. Peruenit ad me q̃sdam p/uersi spũs hoies prava inter vos aliq̃ ꝛ sancte fidei aduersa seminasse: ita vt in die sabbati ali q̃d opari phiberẽt. Quos q̃d aliud nisi p̃dica/tiones antixp̃i dixerim q̃ venie⁹ diẽ sabbatum atq̃ dñicũ ab oi faciet ope custodiri. Quia eni mori se ꝛ resurgẽ sil'at hr̃i vult in veneratiõe do/minicũ diẽ. ꝛ qz pl'm iudaisare compellit vt ex/teriorẽ ritũ legis reuocet ꝛ sibi iudeoꝝ pfidiaz subdat: coli vult sabbatũ. His autẽ tpib⁹ nr̃is pleriq̃ circa hoc decipiũť atq̃ decipiunt p q̃n/dã epl'am quã dicũt de celo ab angelo oblataz in hierl'm sup altare bti petri: cũ veracit̃ ab infe/ris de cãcellaria sit delata. cũ ibi sint multa falsa stulta ac mẽdacijs plena: quapropť esse nõ pos/suut deo nec beate virgini grata. Proinde ex/tra de fer. c. licet in glo. Host. ait. q in sabbato magis q̃z in alio die operari debemus ne iudai/sare videamur: sicut patet de palle. ca. puenit. Tñ hoc non ẽ p̃dicandũ vbi sabbata male cu/stodiunť. Ceteras vero solẽnitates sctoꝝ quas statuit sctã celebrãdas obseruare etiã obliga/mur: eoꝝ certamia recolentes ac martyria eo/rũ. Jp̃i nanq̃ simul cũ beata virgine nobis im/petrãt mias dei. De talib⁹ habeť Apoc. xj. Si hñt ptãtem sup aq̃s. s. gratiaꝝ impetrãdarũ a summo deo. Que aũt festa celebranda sint pro maiori pte ponit̃ de ꝓse. di. c. j. reqre ibi: vel sta/to dyocesane ꝓsuetudini vr̃e. Etiam celebran/de sunt ille festiuitates: quas singuli ep̃i cũ cle/ro in suis ep̃atibus populo indixerint celebrã/das. De hoc etiã habeť ex̃ de fer. c. ꝓquestus Notandũ tñ q inter celebrãdos dies in palle/c. exp̃ssos: sunt quidã qui de facto ꝛ cõiter ꝛ tã/tũ ad cessatõem ab opib⁹ nõ festanť: sed p ꝓtra/riã ꝓsuetudinẽ abrogati videnť. cũ in eis habe/at locum: eo q non sint ita de p̃cepto dei sic dñi/ca dies ꝛ multi cum ea. Illi autem dies: sunt tres dies rogationũ. Quidã etiã nõ seruãt oẽs septẽ dies dñice passiõis nec etiã p totã oct̃. pa/sce. Sũt ꝛ alia festa p ꝓsuetudinẽ toti⁹ eccie in/troducta sicut sancti nicolai sancti antonij ab/batis ꝛ q̃dam alia: q̃ ꝑm ꝓsuetudinẽ patrie cele/branda sunt.

Articulus. ii. a quibus abstinendum atq̃ cessandum ẽ omnib⁹ diebus festi/uis maxime in die dominico.

Secũda vero mystica admonitio cessatiõis ẽ q: subdit̃: vt diẽ sabbati. Sabbatũ em̃ requies interp̃tať eo q in die festo dz hõ reqescẽ non so/lũ ab illicitis verũ etiã a multis q̃ licite alijs tem/poꝝib⁹ exercenť. i. ab oib⁹ q̃ seruilia dici p̃nt sic̃ Exo. xx. in dicto p̃cepto dñs ait: Die aũt septi/ma sabbatũ dñi dei tui est: nõ facies in eo omẽ opus. s. seruile. Triplex est em̃ seruile op⁹ Pri/mũ est opus culpe. scdm est opus fortune. ter/tium est opus nature.

Qz ab oi mortali culpa in omnibus dieb⁹ festiuis abstinendũ ẽ Ca. i.

Primũ seruile opus est culpe teste Jo. viij. Qui facit pctm̃ seru⁹ est pcti. Tri/plex ẽ em̃ culpa ad quã reducit̃ ois cessa/tio mũdanoꝝ sicut. j. Jo. ij. dicit̃. Si q̃s dili/git mundũ nõ ẽ charitas p̃ris in eo: q̃m oẽ qđ ẽ in mũdo ꝓcupia carnis ẽ ꝛ oculoꝝ ꝛ superbia vi/te. Superbia ẽ in mente. luxuria in carne: auaricia ẽ in suba tpali. que oia ampli⁹ in festis q̃z in fe/riis in dei cõtumeliã frequẽtanť a quibus oio abstinendum est.

Contra peccatum superbie.

Primo inq̃z abstinendũ ẽ a pctõ superbie. O quot põpis q̃t vanitatib⁹: quot fastuositatib⁹ dieb⁹ festiuis honorať cor⁹ ꝛ ꝓfundit̃ spirit⁹ Tunc q̃dẽ felicior ẽ qui exq̃sitiori excessu bellũ ordinat ꝓtra deum: tunc mulieres emulanť cer

tatiõe insano studio altera alteram in vanitatibus superare ꝛtendit: tũc p̃cios̃ora vestimẽta ãplios̃oꝛq; cultu surgũt in p̃liũ ꝛtra xp̃m. Ecce pa lã vaticiniũ Esa. iij. ꝛ manifesta superbie signa. Nunc gestãt stellas aut lunulas aureas vel argenteas vario fulgoꝛe pendẽtes necnõ ꝛ plarũ toꝛques cingẽtes collũ. i capite vero crines oꝛnatus q̃ dieb⁹ ceter⁹ diserimialib⁹ colligãtur. Tũc aparẽt murenule argẽto v̄miculate olfactoria odoꝛe flagrãtia: atq; inaures ꝛ anuli p̃cios̃i multiplicant: tũc palliola artus ꝛ specula syndones teristra ꝛ vitte cũ chrysp̃ati crine nõ desunt. De talibus dꝛ Esa. iij. Eleuate sut filie sion ꝛ ambulauerũt extẽto collo: ꝛ nutib⁹ oculoꝝ ibant: ꝛ plaudebãt ꝛ ambulabãt pedibus suis ꝛ cõposito gdu incedebãt. Quãta aũt fastuosa pompa incedãt maxie pulchꝛiores q̃s vale retexp̃mare vt verificet verbũ qđ de talib⁹ dictũ ẽ. Fastus est in plẽs sequit̃ sup̃bia formaz

Contra peccatum luxurie.

Ꝑcõo abstinẽdũ est a pctõ luxurie. Nã ois luxuria in dñica die ꝛ in alijs p̃ceptis fest⁹ duplex ẽ pctũ. vñ Alex. de hal' in. iij. in expositione hui⁹ p̃cepti ait. Qui fornicat die dñico duobus pctis peccat. Nã pctũ p̃ot dupliciter nũerari. s. vel rõne reatus vel rõne act⁹. Verbi gꝛa In illo q̃ defloꝛando ꝛginẽ tali mõ eam defloꝛat q̃ interficit eaz: talis dupliciter peccat vnico actu. s. interficiẽdo ꝛ stuprãdo. Vñ rõne reat⁹ duo sunt ibi pctã: sed rõne actus ẽ ibi tm̃ vnuz. Similit̃ ꝛtingit h̄ ꝛ in qualibet moꝛtali culpa que de sui natura etiã extra fest⁹ uũ die ꝛtigerz esse moꝛtalẽ. Scõm etiã q̃sdã cũ h̄ p̃ceptũ affirmatiuũ sit qꝛ dicit memẽto vt die sabbati sãctifices obligat semp sed non ad semp. Teneꝛ em̃ hõ ex debito die dñico vel semel in hebdomada deo vacare atq; deũ recognoscere in aliqua hoꝛa licet nõ i q̃libet: aliꝛ m oꝛtaliꝛ peccat. Ꝓꝛoinde q̃ est i moꝛtali culpa ꝛ nõ conteriꝛ denuo moꝛtaliꝛ peccat: qꝛ transgrediꝛ p̃ceptũ dñi qui p̃cipit in die sabbati esse vacandũ deo: ꝛ maxie ꝛteri optet ꝛgruis hoꝛis. vtputa dũ dicit̃ missa vel vespere. Teneꝛ etiã ad ꝓpositũ ꝛfitendi ꝛ satisfaciẽdi loco et tpe opoꝛtunis: qđ qui omittit nouã incurrit culpã trãsgressiõis p̃cepti de sctificatiõe sabbati atq; obduratione in p̃ori culpa ꝛ obligatione p̃maria nec quisq; excusari poteꝛt q̃n in dieb⁹ solẽnib⁹ missaz audire teneatur sicut infra circa finẽ hui⁹ sermonis dicem⁹. Ꝓꝛoinde saltẽ in eleuatiõe coꝛpis xp̃i pect⁹ tũdim⁹: in q̃va ꝛ integra pnia denoꝛ Nã i pcussiõe ꝛtritio denotaꝛ: i. sanoꝛ fessio iudicaꝛ ꝛ i manu satisfactio demõstraꝛ. Nec solũ ab illicito ꝛcubitu alienaꝛ abstinere necesse ẽ sed etiã ab vxore ꝓpria tali tpe abstinendũ ẽ Vñ. xxxiij. q. iiij c. q̃tienscũq; Aug⁹. ait. Quotienscunq; aũt dies natalis dñi aut reliq̃ festiuitates deuenerint nõ solum ab infideliũ ꝛcubinarũ cõsoꝛtio. ꝛ etiam a pp̃ꝛijs vxoꝛibus abstinete Et iteꝛ in. ca. si cã Amb. ait. Si causa p̃creandoꝛ filioꝛ ducit vxoꝛ no multũ tps cõcessum videt ad ip̃m vsum: qꝛ ꝛ dies festi ꝛ dies p̃cessionis ꝛ ip̃a ratio cõceptus ꝛ partus iuxta legẽ cessare vsum carnis his debere tpibus demõstrant. Lex illa Leui. xij. etiã idem repetit. Ꝓꝛoinde Alex. de hal' in. ij. ait. q; q̃ nulla necessitate ductus ꝛ causa satiãde libidinis tpe debito oꝛatiõi sicut sũt festiui dies carnalẽ copulã instant̃ petit nõ causa p̃creatiõis plistalis moꝛtaliꝛ peccat. Et dꝛ tpe oꝛatiõis solenniter ab ecclesia instituto: aliꝛ aũt esset: si peteret causa vitande fornicationis in se vel in reliqua p̃sona. Ꝓz q̃d de reddẽte debitũ tali tpe: Rñdet Alex. vt. s. q; petens illo tpe peccat sicut p̃dictũ est. sed reddẽs p̃ot ñ peccare si reddit qđ alienũ est ꝛ cũ animi anxietate ꝓpter id qđ est ibi de moꝛbo ꝛcupie. Ꝓz ꝑm durandum q̃ causa satiãde libidinis debitũ petis. semp moꝛtaliꝛ peccat: sed plus in prædictis diebus. q̃ execrabile sit talibus diebus vacare lasciuijs: cãtibus ꝛ choꝛeis vbi visu: auditu: gustu: tactu mẽtes astantiũ illaqueant̃ ꝛ cõtaminant̃ quis exp̃mere p̃ot: Non em̃ delitijs ꝛ epulis carnalib⁹ diez dñicũ deputauit de⁹: sed magis ip̃m sacris exercitatiõib⁹ ꝛ sancto ocio ꝛsecrauit. Benedixit em̃ deus diei septimo ꝛ sctificauit illum. Geñ. ij. Non em̃ exposuit euz carnalib⁹ delitijs ꝛ spurcitijs polluenduz. Ꝓꝛoinde ꝺ. ꝛse. di. iij. c. ꝛligiosa ꝛciliũ ait. Irreligiosa cõsuetudo ẽ. quã vulgus p sctoꝝ solennitates agere cõsueuit. Ꝓpopuli qui debẽt ad diuina officia attẽdere: saltatiõib⁹ turpibus inuigilant: cantica non solũ mala cantãtes: sed et religiosoꝝ officijs p̃strepunt. Hec em̃ vt ab omib⁹ pꝛouincijs depellant̃ sacerdotũ et iudicũ a cõcilio sancte cure cõmittit̃. Sed ve ꝛ iteꝝ dico ve his qui sunt in causa efficaci tantoꝝ malorꝝ p̃ suos lasciuos sonos: quare de oĩbus malis que occasione pulsatiõis sue astantibus euenire ꝛtigerit reddent apud iustũ iudicem rõnem. qꝛ sicut dicit̃ ex̄ de iniur⁹. ꝛ dam. c. si culpa Qui occasionẽ damni dat damnũ dedisse videt̃. Quãtoꝝ etiam malorꝝ patratoꝛes sunt qui diebus festis decubant in tabernis quot ibidem iuramẽta atq; piuria: blasphemie: ebrietates ꝛ rixe: cõtumelie: murmuratões: detractiões: atq; ppha ni ludi sicut. j. Coꝛ. x. dꝛ sedit ꝑ⁹ manducare ꝛ bibere ꝛ surrexerũt ludere. Et si opa seruilia ꝓhibent̃ q̃tomagis carnalia ꝓhibent̃. Hoc intelligens Augusti. in lib. de decẽ chordis ait Dicit̃ tibi vt sp̃ualiꝛ obserues sabbatũ nõ quõ iudei obseruant. carnali em̃ ocio vacare volũt ad nugas atq; luxurias suas. Melius enim

faceret iudeꝰ si in agro suo aliq̃d vtile semiaret q̃ in theatro seditiosus exisseret. Et meliꝰ facie eoꝝ in die sabbati lanã facerẽt: q̃ tota die i ne/ omenijs suis impudice saltarẽt. Hoc aũt dicit Augꝰ nõ quia nõ sit cessandũ in dieb⁹ solennibus a negocijs actuũ exterioꝝ: ꝫ qr̃ p̃dicta lasciuia nõ tñ in dieb⁹ festis: ꝫ in oĩ tpe p̃hibita sunt: Ista mꝰtoꝝ insania p totã septimanam laborare p miserο corpe ꝛ in die festo laborare p dãnatiõe infelicis aĩe. Admirãda dementia nõ velle potiꝰ laborare in seruitio xp̃i. stupẽda vexamina p totã hebdomadã laborare in opib⁹ licitis ꝛ die dñicũ polluere et violare ludis ꝛ voluptatib⁹ ebrietatib⁹ ꝛ choreis. Hz audiant q̃d dñs ait. Amos. viij. Cõuertã festiuitates vr̃as in luctũ ꝛ oĩa cantica vr̃a in planctũ.

Contra peccatum auaricie.

Tertio abstinẽdũ est a pctõ auaritie. Ista q̃dẽ ꝛ in p̃sideratã ẽ vsurariοꝝ cupiditas: q̃ ad nũmos tãta cupidie flagrãt vt nulli solẽnitati dei aut v̄ginis marie aut sctõꝝ pcent: in die festo de q̃libet p̃tractu pctm̃ suũ auaricie duplicãtes sic̃ ex dictis ptz. Sũt q̃ pleriq̃ quos in/ tã insaniã auaricie dyabolꝰ demẽtauit: q̃ quasi nullũ estimãt lucꝝ nisi qđ in festiuitatib⁹ cumulãt: imo ad pauperiẽ extremã duenire se credũt. nisi lucrarẽt dieb⁹ festis. Sepe eñ videb hoiem iã decrepitũ: iãq̃ mutantẽ gressũ ꝛ capite tremulũ: diuitijs plenũ cõsanguineis desolatũ: pene in habitaculo suo solũ: ꝛ tñ in dieb⁹ festi tantis exercitijs. tot anxietatib⁹ tot sollicitudinib⁹ laborare q̃si videret sibi deficere mundus. De tali hoie dr̃ Eccs. iij. Unꝰ ẽ ꝛ scõdm̃ nõ hz: nõ filiũ: nõ frẽm: ꝛ tñ laborare nõ cessat. nec tñ sciant oculi eiꝰ diuitijs. nec cogitat dicẽs. Cui laboro ꝛ fraudo aiam meã cũctis bonis? O miseri ꝛ miserabiles potiꝰ vultis p labores ꝛ anxietates in p̃nti vita inchoare infernum: q̃ p corpalẽ ꝛ mentalẽ quietẽ iam incipe paradysum. Potius eligitis portare pondꝰ qđ ẽ pctm̃ in infernũ depmens: q̃ onus leue qđ ẽ amor in cilũ erigens. Potiꝰ ꝓcupiscitis cuꝝ damnatis sub esse dyabolo: q̃ saluatiõe subesse xp̃o. Non tñ ab his p̃ncipalibus culpis in dieb⁹ festi abstinendũ ẽ. verũetiã a ceteris diuinis offensis: q̃ licet implicite in plerisq̃ scripture locis insinuant in multis actib⁹ q̃ iudeis in die sabbati interdicti erãt. Primo videlicet onera portare scõdo ignẽ accendere. tertio vuas calcare. q̃rto debita repetere. q̃nto cibos emere. sexto cibos coquere. septimo plus q̃ mille passus itinerare octauo ligna colligere. nono quelibet seruilia opa opari. Mortalit̃ eñ primo onera portat q̃ diuinis offẽsionib⁹ nõ rnũciat. Ideo dr̃ ps. xxxvij. Iniq̃tates mee supgresse sũt caput meũ et sic̃ onus ꝛc: Scõdo ignẽ accẽdit q̃ iurgia semiat ꝛ mala ꝓsilia p̃mit Unde Esa. l. Ecce vos accẽdentes ignẽ accincti in flãmis scz estis.

Trertio vuas calcat q̃ ꝓtra spũalia bõa nauseat. Unde Deuer. xxvij. Unia saturata calcabit fauũ. Quarto debita repetere ẽ iniurias malo animo ad memoriã reuocare. Unde Eccs. x. p̃cipit dñs. Oẽs iniurias primi ne memine/ ris: ꝛ nihil agas in operib⁹ iniurie: Quinto cibos emit: qui oculos suos in vanitatibus pascit. Ideo petit ps. dicẽs. Auerte oculos meos ne videãt vanitatẽ. Sexto cibos coquit qui uentrẽ suũ quasi deũ p ingluuiã pascit. p̃hibente dño. Lu. xxj. Attẽdite aũt vobis ne grauẽt corda vr̃a in crapula ꝛ ebrietate. Septimo amplius q̃ mille passus vadit q̃ p illicitis opibus hincinde discurrit. Ad talẽ aiam Hiere. xxxj. dñs ait. Reuertere virgo israel reuertẽ ad ciuitates tuas istas vsq̃q̃ delitijs dissolueris filia vaga. Octauo ligna colligit qui mundanis delectationib⁹ animũ frãgit seu flectit. Dis dr̃ illud ps. vt q̃d diligitis vanitatẽ ꝛ q̃ritis mendaciũ? Nono vo ille opa seruilia agit: q̃cũq̃ deũ offendit. Proinde Leui. xxiij. Dies septimus q: sabbati requies est vocabit̃ sctũs: omẽ opus non facies in eo. Amplius eñ abstrahit aiam a diuinis quecũq̃ mortalis culpa: q̃ qđcunq̃ exercitiũ corpale licituꝝ ꝛ honestum.

De abomni ope fortune in diebus festiuis abstinendum ẽ et in quib⁹ casibus talia opa licita sint. Ca. II.

Secũdo aũt dr̃ opus fuile et culpabilit factũ ip̃m opus fortune. Et circa h̃ ponant aliqui casus in duob⁹ q̃ternarijs subdistincti. Primꝰ q̃ternarius ꝛ p primo quaternario ponat̃ tex. i. ex̃ de fer. vbi sacrum ꝓciliũ ait. Oñes dies dñicos a vespa i vesperã cũ dei veneratione decreuim⁹ obseruari ꝛ ab oi ope illicito abstinere: vt mercatũ in eis minime fiat: neq̃ placitũ: neq̃ aliq̃s ad mortem vel ad penaz iudicet̃: nec sacra nisi p pace vel alia necessitate p̃stent̃. In hac eteñ decretali q̃ttuor ponunt̃ casus. Primus est de mercato vel foro. Circa quẽ Rodonenꝰ distinguit dicens q̃ eũtes ad talia mercata aut mercant̃ ea q̃ necessaria sunt ad festũ illius diei sicut pullos carnes vinũ ꝛ ꝓsimilia: ꝛ tũc nõ peccãt dũ tñ ppt̃ diuina officia audire nõ ptermittãt. Aut mercant̃ alia ꝛ tunc aut faciũt ex necessitate: aut ex lucri cupiditate sicut solent facere mercãtes q̃ ppter frequentandas nũdinas ꝛ mercata vix aut nunq̃ tali tp̃e eccl̃iaz intrãt: ꝛ sic a mortali culpa excusari nõ p̃nt. Quidã tñ dicũt q̃ mercata que ex quadaz necessitate fiunt de victualibus ꝛ necessarijs ad aliquem vsum vel diez nõ credũt esse illicita: dũ tñ ppter hoc nõ se subtra

De obseruantia sabbati

bāt̄a; diuinis. Quidā etiā ꝓbabiliꝫ dicunt q̄ tenētes fozū die dñico mortaliꝫ peccāt. maxime tpe misse vel vespe qñ deo vacare deberēt atz excusari nō pñt nisi duplici rōne. Primo rōe dispēsatiōis. Secdo rōne necessitatis. Primo aūt q̄ ñ liceat rōne dispēsatiōis clariꝰ ꝑ pīnū. c. de ferijs supiꝰ allegatū patz. Secdo ꝛo q̄ ñ licet rōne nec̄itatis ptz: qz necessitas ñ excusat nisi in aliq̄ casu vel in psona vel i aliq̄ loco vel in aliq̄ tpe. Primo licet in aliq̄ casu vtpote ꝑpt̄ piculū pluuie qñq̄ dē amitteret bladū in aera: vinū in vinea. Hz Alex. in. iij. optet q̄ sit maxia necessitas ad̄ h̄ q̄ indulgentia det in dñica die vtpote cū alias nō posset differri vrgēte tali necessitate. Hoies excusant vi ptz ex̄ de ferī. c. ꝙq̄stus in fi. Idē q̄z dicēdū ē de ferijs. Secdo in aliq̄ psona vt si alit ñ posset acq̄rere victū ꝛ ne cessaria ꝑ nec̄itate ꝛ sustētatiōe nature sue atq̄ suoꝝ talis etem excusat: qz vt dz. j. q. j. c. remissionē necessitas ñ hz legē ꝑ ipa facit sibi legez et ex̄ de obꝛua. ieiu. c. ꝙciliū. ꝛ ex̄ de reg. qđ non ē licitū tñ ē licitū lege necessitate legem facit

Tertio licz in aliq̄ loco de q̄ ptz ex̄ de ferī. c. licet ibi Alex. iij. Indulgem⁹ vt liceat parochianis vr̄is dieb⁹ dñicis ꝛ alijs dieb⁹ festiuis ꝑtetq̄ in maiozib⁹ āni solēnitatib⁹ si alleca se inclinauerūt eoꝝ captiōe ingruēte nec̄itate intēdere ita q̄ ꝑ factā captura ecclijs circūpositis ꝛ xp̄i paupib⁹ ꝙgruā faciet pozt̄ez Quarto licet i aliq̄ tpe vtputa tpe vindemie seu messis qñ imminet piculū hostiū de q̄ ex̄ de ferī. c. ꝙquestus in fi. Hz hec pestis q̄ in plerisq̄ locis inolevit. s. tenere foꝝ in die dñico vel in alio die festo in nullo ꝑdictoꝝ casuū cadit ḡ nullo mō ipsum tenere gñaliꝫ sicut fit i q̄busdam locis sine mortali culpa fieri pōt. Si q̄s aūt obstet q̄ ꝑcetū impositū ꝺ ferī. in. c. j. ex ꝙsuetudie abrogatū ē. Dicēdū ē q̄ ꝙsuetudo ꝓtra ꝑcepta decalogi ñ valet: qz abusus ē ꝛ coꝛruptela. Vñ. viij. di. c. mala ꝺz. Mala cōsuetudo ñ min⁹ q̄z pnitiosa coꝛruptela abijciēda ē vel vitāda q̄ nisi citius radicit⁹ euellat in ꝑuilegioꝝ ius ab impijs assumiꝫ: ꝛ incipiūt ꝑuaricatiōes ꝛ varie ꝑsumptiōes celerrime nō cōꝛesse ꝑ legib⁹ venerari: ꝛ ꝑuilegioꝝ more ꝑpetuo celebrari. Haz ꝙsuetudo ꝓtra naturale ius scriptum nullo mō excusat siē ptz. xxxij. q. vij. c. flagicia ꝛ extra ꝺ ꝙsue. circa fiuē. Secds aūt casus ꝓhibitus in ꝑdicta ꝑma decretali. extra de ferī. ēi die dñico placitare. Idē habeꝫ in alijs festis ꝑceptis siē ptz. xv. q. iiij. ꝑ totū. Et ꝑm glo. in ꝑdicto. ca. nulla causa ꝓtractari ꝺz in dñico die nisi h̄ pietas suaderet. vt in vl. c. de ferī. patz. Suadet āt pietas si cā est debiliū vel miserabiliū ꝑsonarū Et sicut ibidez patet i talib⁹ dieb⁹ iudiciarius ꝓcessus nō tenet: nisi de cōsensu ꝑtium fiat.

Tertius casus ponit ibi. s. q̄ nullus ad mortē vel ad penā iudicari potest: maxime cum nulla causa tūc tractari debet ꝑm glo. ibidē Quartus casus est q̄ sacra. i. iuramēta nisi ꝑ pace vl alia necessitate ꝑstari non pñt. Primo pace ei iurare oī die potest cū sit pietatis op⁹. xxij. q. j. oē qđ Licite ꝑt etiā fieri ꝑ alia necessitate ꝑm glo. puta ꝓ fide q̄ obedictia ꝓ fama extra de elec. c. significasti, Vñ. v. Pax ꝛ fama fides fuerētia cautio dāni. Defectꝰ vi sibi poscūt magꝫ caueri.

Secundus quaternarius.

Addant alij q̄ttuoꝝ casus. Primus de carnificib⁹ q̄ vendūt in festiuis dieb⁹ carnes crudas. Nā sine necessitate ꝛ vēdere ꝛ emere ꝓhibitū est. ñ credunt tñ peccare mortaliter si carnes in festo ꝑparēt vt in die sequēti vēdāt si ꝑius cōmode nō poterāt ꝑpare aut ꝑpata seruare Sed q̄d fiet q̄ñ sunt tria vel q̄ttuoꝝ festa imediate subseq̄ntia sibi Dicendū q̄ tunc ꝓdenti discretiōe vtendū ē semp q̄z deferendū solēnioꝝ diei. Verbi gra. Erit die sabbati apl̄i festum cui dñica subsequet. seq̄nti q̄z scda feria erit ad huc aliud ꝑceptū festū tūc q̄dē maxime tpe estiuali licebit i sabbato ꝛ ēdere carnes ꝑ sequenti dñico die ac ꝑ scda feria vēdere suo die. Non sic puto licere hyemali tpe eo q̄ tūc carnes facilit̄ ꝙseruant q̄ aliq̄bus dieb⁹ absq̄ coꝛruptione. Secds casus est de tabernarijs q̄z abusio ñ sine grauissima culpa ē. s. sūmo mane i q̄ cunq̄ magna solēnitate apire tabnas nunq̄ q̄si audiēdo missas nec ītrādi ecclesiā q̄si sint diaboli parochiani ad quoꝝ ecclesias. i. tabernas maioꝛē hñt ꝙcursum q̄z habeant sacerdotes ad eaclesiā chr̄isti. Hi siq̄dem sunt arcendi ne talibus dieb⁹ possint apire tabnas nisi in hora tertiarū vel circa. cū efficacē ꝑstent occasionē. vel q̄ multi nō visitant ecclias vt audiāt diuina sicut dñt: vel q̄ postq̄z biberint q̄ inebriati fuerint in tabernis. vadāt ad ecclias nō solum sine merito ꝛ fructu vez̄etiā cū de merito ꝛ aie ꝺtrimēto. Cetez̄ qui occasionē dāni dat damnum dedisse videt. c. si culpa. extra de iniur. ꝛ dam. Ex q̄b⁹ manifeste patz q̄ oium maloꝝ q̄ maxie eo tempe illi patrāt quos recipiūt in tabernis vel nō audiendo missam: vel verbū dei vl alia ꝑpetrādo nō vrgēte necessitate ꝓticipes fiunt ꝛ reddituri sunt apud iustū iudicē rōem. Sed q̄d pei⁹ ē eo tpe sicut ꝛ alio ꝙcurrūt illuc ꝑpter ptātes q̄dam vel q̄dam q̄ vendūt aliq̄ gule ꝛ potus incitamēta q̄si aut raro vel nūq̄z ecciam visitātes q̄z maloꝝ tabnarij i causa sunt Tertius casus ē de hortulanis q̄ vendūt herbas et q̄scunq̄ fructus atq̄ de q̄b⁹ dicendū credo q̄ illos fructus atq̄ herbas q̄ diebus illis cōiter ꝙsumunt vendere ꝛ emere licet ꝓdicatione et missa ꝛ alijs diuinis ad quē tenet ñ ꝓtermissis

nã ꝛ panẽ ꝛ decoctas carnes ꝛ ꝓsilia ꝓ occurrentib⁹ dieb⁹ vẽdere ꝛ emere lz cũ ꝓditiõib⁹ iã ꝓmissis. ¶ Quartus casus ẽ de vendentib⁹ ꝙs dã merciũculas maxie ad mulieꝝ ornamentuz ꝛ vanitatez vel ad alliciendũ adolescẽtulos vl pueros ad gule leccacitatẽ: vñ tã ex mulieribꝫ ꝗbꝫ adolescentulis ꝛ pueris multa enormia subsequunt que oia vẽdere solẽt cõiter in locis sacris talia emere aut vẽdere nequaq̃ licet: tũ ꝓpter diẽ festũ: tũ q⁹ sunt incitamẽta luxurie vanitatis ꝛ gule: tũ etiã q⁹ cõit ꝓphanãt sacra loca. Leteꝝ abhorrẽda ẽ ꝙrũdã ꝓsuetudo ꝗbus vltra ꝓdictos nõ satis ẽ mercib⁹ suis polluere sacra tpa: sed etiã polluũt sacra tẽpla. Quos ꝓfecto cũ inuenisset iesus in templo ꝗd ꝙso egiſz postq̃ tanta seueritate vsus est cõtra eos qui emebãt ꝛ vendebãt in eo ea que diuino cultui ꝛ sacrificijs deꝰ offerebãtur. Nã tanto zelo ꝓtra tales accẽsus ẽ vt manib⁹ ꝓpꝛijs ad se ꝛ sua extra templũ ꝓijcienda flagellũ sumpsit ꝛ eos ꝓpꝛijs manib⁹ expulit. Qđ ꝓtra ꝙscũq̃ scelestos alios nũq̃ fecisse refert. Ꝓroinde. xj. q. vij. c. ꝛ ß. Origenes ait: Ejciẽs emẽtes ꝛ vẽdentes ð tẽplo ꝛ mẽsas nũmulariorꝝ eũtẽs ꝛ cathedras vendentiũ colũbas ad correctõem ꝓpꝛi fecit: vt nõ mũdanis festiuitates in noie dei celebrent. nec emptionib⁹ ꝛ venditiõib⁹ vacẽt in loco nõ cõpetẽti. in ꝙ nõ dñt emere vl vendere ꝑ oꝛonibus tñ vacare atq̃ ꝓgregari ꝙsi in domo oꝛonis. Vñ ꝓtra tales terribiliter intonat. c. decet domũ dei sctitudo extra de imu. li. vj. Ꝓroide oẽs qui tales ibidẽ vendere aut emere vident exẽplo xp̃i diuino zelo succẽsi illos redarguere dñt. ꝛ si fas est expellere a sacris locis si tñ absq̃ scandalo id fieri potest.

Questio

¶ Ꝓro dictis in ꝓcedẽti. c. ac dicendis in. c. sequenti merito queri potest: quõ ꝓceptum diei dñica die ab hoie dispensari potest: cũ decalogi sit ꝛ morale. Ad qđ dicendũ ꝑm Alex. ð hal in. iij. q⁹ morale decalogi duob⁹ modis dicitur Uno mõ qđ ẽ de ipa essentia decalogi ꝑm ꝓpꝛimã intentõez: ꝛ ꝑm ß vacatio ꝑm aliqđ tps indeterminate ẽ morale decalogi. Alio mõ ðr decalogi morale qđ est ad declarandũ decalogum. ꝛ ꝑm ß vacatio diuina dicta est morale decalogi tpe gr̃e sicut septima tpe legis: ꝛ istud ẽ morale disciplinę. i. morale existimatiõe diuina in mysteriũ ecclesie ꝛ in tali ecclesia habet dispensatõnem exigente necessitate: sicut dicit beatus Bern̄. in lib. de dispensatõe ꝛ ꝓcepto. ex auctẽte leonis pape vbi necessitas nõ ẽ nullo mõ violẽtur sctoꝝ patruz institutа: vbi necessitas fuerit ad vtilitatẽ eccl̃ie qui ptãtez hz ea dispenset ex necessitate. eñ fit mutatio legis. Hec ille.

¶ Que opa nature in diebus festiuis ꝓhibita sunt. ¶ Ca. iij.

Tertio vo dicit opus seruile op⁹ nature. Et circa ß ãnq̃ quaternarios casuũ declarem⁹. ¶ Ꝓrim⁹ quaternari⁹ est de his ꝙ tenent dñis vecturas bladoꝝ atz eis salmas afferũt in dieb⁹ festis. Tales ei ꝑm Guil. nõ excusãt a culpa: nisi alia necessitas compellat eos. Qui eñ aliqua necessitate cogunt excusari ꝓnt. Vñ ex de reg. iur. c. qđ nõ ẽ licitũ in lege necessitas licitũ facit. Nã ꝛ sabbatuz custodiri ꝓceptũ ẽ machabei tñ sine culpa pugnãt in sabbato. Hec ille. ¶ Hcõs casus ẽ ð his ꝙ compellunt a dñis seu officialib⁹ ciuitatũ atq̃ terraꝝ in solẽnitatib⁹ laborare. Tales si iusto metu hoc facere cõpellunt ꝑm Guil. excusabiles sunt vel nõ tenent parere nisi in licitis rebus ꝛ honestis. Ceterũ qui eis laborare ꝓcipiũt si id agũt cogẽte necessitate vel guerra vel alia quacunq̃ iusta causa tũc ꝗdez excusabiles ꝓcipientes atq̃ obedientes sunt. Si aũt sine iusta causa in ꝓcipiente sed non sine iusto metu in obediẽtie id fiat tota culpa est ꝓcipientis et nõ obedientis q⁹ vt dicit. xxx. q. j. c. ad limina Inculpabile iudicanduz est qđ necessitas intulit. ¶ Tertius casus est de vectorib⁹ merciũ vl ꝓsonaꝝ aut alimentoꝝ ad remota loca. Tales eñ si sine graui incõmodo quiescere ꝓnt i festo quiescere debent sinaũt excusari ꝓnt ꝓpter necessitatẽ ꝓiura allegata facit ad hoc. j. q. vij. ca. qđ ꝓ remedio. vbi sic ðr. Qđ ꝓ remedio ac necessitate tpis statutũ est ꝙstat ꝓmitus nõ fuisse Quod vero necessitas non repit cessante vtiq̃ necessitate: debet cessare pariter qui vrgebat.

¶ Quartus casus est de itinerantib⁹ seu curribus cacunctis ꝙsim libus. Itinerare eñ minime licet nisi homo magna necessitate cogat. Aggrauat eñ Guil. sacerdotũ ꝛ regulariũ culpam qui dñicis diebus ãdrigant vel equitant ꝛ huiusmodi operantur sine vrgente necessitate: quia malo exemplo eorum ceteri corrumpũtur. Ex quo sequit. q⁹ cẽto maiorꝫ fame lũt tales tanto grauius peccant: quia talis actꝰ eoꝝ magis corrumpit aspicientiũ mẽtes. ¶ Hz ꝗd si ꝓlatus ꝓcipit subdito suo q⁹ in die dñico seu festo itineret. Dicendum q⁹ si ꝓlatus vrgẽte necessitate de qua ipse iudex cogit subditum suum itinerare neq̃ ipse neq̃ subditus peccat. si vo absq̃ necessitate: tunc prelatus ꝛ nõ subditꝰ peccare videt. Si vero ꝓlatus ob subditi infestationem absq̃ legitima ꝛ vrgente necessitate itinerãdi ei licentiam ꝓbet tunc mortaliter peccant prelatus ꝛ subditus postq̃ nullũ eoꝝ necessitas cogit nec legitima causa adesse videtur: Sicut vtiq̃ quidam putant q⁹ ꝓnt licite i die festo itinerare vt possint in die sequenti ieiunium obseruare cũ ieiuniũ regulariũ sit de iu

De obseruantia sabbati

re hūano nisi forsitan ꝓpter votuꝫ ⁊ obſuatio dñice sit de iure diuino ¶ Preterea sicut testatur a pl̄s ad Ro.iij. Nō sunt facienda mala. ſ. sicut ē festoꝝ violatio vt veniāt bona. ſ. obſuatio ieiuniorꝝ. Nā obſuato die festo si i itinere supueniat necessitas aliquo mō frangēdi ieiuniū nō ē trāsgressio pfessiōis sue: cū ⁊ btūs frāciscꝰ in regula sua dicat apte: tpe vo manifeste necessitatis non teneant frēs ieiunio corpali: nec tm̄ nec tam malū exemplū ē seculo fragili ⁊ ignoranti tpe necessitatis ieiuniū frāgere. sicut die festo maxime die dñico itinerare. ¶ Licet nihilominꝰ ꝓ sue ⁊ aliorꝝ aīme edificatōe atq; salute in die etiā pasce iter facere vtpote ꝓ pdicādo vel audiendo verbū dei ꝓ missa dicēda seu audienda ꝓ pnia sumēda ⁊ ꝙsimilibꝰ bonis. ¶ Ire tm̄ ad festa ⁊ ad mūdana solacia que fieri solēt in ꝓcipuis festis sacrilegium puto.

Secundus quaternarius.

¶ Addam⁹ alios q̄ttuor casus. ¶ Prim⁹ ē ō aromatorijs quib⁹ nō licet laborare seu vēdere nisi vrgēte aliq̄ necessitate. vtputa infirmitate et sic de alijs quib⁹ sine scādalo nō subueniri non posset. Nec iō dēnt tenere apothecas aptas sed cū discretiōe ⁊ honestate diei festi verbo vo di ac missa nō ꝓtermissis. ¶ Proinde solēt aromatarij statuere ac in simul cōuenire in ciuitatibus magnis q̄ vicissitudinarie vn⁹ in ꝙtracta necessitatib⁹ occurrētib⁹ habeat subuenire attm̄ aromatarij medicoꝝ in oi tpe necessitatib⁹ languētiū licite subuenire pñt: medici vero ⁊ artē medicine q̄libet die licite exercere ⁊ inde discretū salariū acceptare pñt. ⁊ si merēt q̄libet die pauperib⁹ subuenire multo ampli⁹ merent i die festo. Nā sic. ſ. patuit sicut duplicat creat⁹ i quolibet mortali actu ꝓpter diē festū duplex meritū q̄dām ex quolibet virtutis actu augmētari debet in eo: cū nō min⁹ pōt charitas in bonū apud dēū mereri q̄ iniq̄tas demereri. Et sic dicendū credo de omnib⁹ opibus bonis actis in die festo. ¶ Scōs ē de barbitonsoꝝib⁹ ⁊ sanguinis minutoꝝib⁹ qui ꝑm Guil. si in festis artē suā exercēt ꝓpter lucꝝ ⁊ cupiditatem ꝑa culpa mime excusant: sed si faciāt eam ꝓpter necessitatē eoꝝ quib⁹ seruiūt ⁊ preciū recipiūt excusabiles fiunt. ¶ Pro ro illi qui de talibus reḡunt ea non excusant si aliter poterāt sibi ꝙmode puidere. alioq̄n excusari non possunt. ¶ Hi nime nihilominꝰ excusant qui in hyeme vel in alio tpe nobiles in sabbato radunt vel i alio festo in nocte vsq; ad matutinū sepi⁹ laborando imo qō abominabilius est radūt quosdā imane magnarū solēnitatū vt sic polyti vadant ⁊ visitent tēplū dei arātes illa atq; fulcātes ⁊ refulcātes lasciuis mentib⁹ ⁊ ꝓcacibus oculis multarū infeliciū mulierꝝ aīas vulnerātes q̄b⁹ barbitōsoꝝes ꝓstant illoꝝ malorꝝ occasionē. ¶ Tertius casꝰ ē de ferratoribꝰ equorꝝ ⁊ aliorꝝ animaliū talibus em̄ laborare non licet nisi cogente necessitate eoꝝ quib⁹ seruiūt si hoc nō agant ex animi cupiditate. ¶ Quartus casꝰ ē de sutorib⁹ qui ex ingluuie lucri ꝓmittūt que tpe breuitat⁹ suare nō pñt sine manifesta ꝓcipuaꝝ solēnitatū trāsgressiōe. Vñ ꝓ incisoꝝ vestimēto rū expeditōe ⁊ cōplemento sutoꝝ cuz adiutoribꝰ et famulis suis ꝓ totā noctē magnaꝝ sepe solēnitatū laborāt atq; totū mane sepi⁹ occupāt i induēdo nouas vestes vel mulieres ⁊ neduz audiūt in talib⁹ ꝙdieb⁹ ꝓdicatōez vel missā: ꝑ sepe in maioꝝib⁹ solēnitatib⁹ nō intrant ecclesiaz Idem q̄ iudicium est de cerdonibus et aligarijs: qm̄ sutoꝝ ꝓticipant iura.

Tertius quaternarius.

¶ Aliū quaternariū subiūgam⁹. Cuiꝰ primus casus ē de molēdinis ad ventū siue ad aquam. Nā si absq; magna opa homis exercent⁹ credit Guil. ꝙ suetudinē regiōis obſuandā non phibitā a ꝓlatis. ¶ sed mihi non placz nec h̄ pdicādū ē. ¶ Molēdina vo q̄ exercent cū tumētis q̄escere dēnt. Nā Exo. xx. iumēta vacare sabbato iussa sunt q⁹ ꝑm Alex. ō hal'in. iij. irrōnabilia sine ducatu rōnabiliū hoim laborare non possūt iō vt ꝓfecte intelligat⁹ interdicta in solēnitatib⁹ exercitatio corpal⁹ vt⁹ q̄ inducit. Et inde sumit q̄ ducētes q̄drigas in festis sine dispēsatione sacerdot⁹ peccāt vbi. ſ. ¶ Scōs casꝰ ē ō his qui lauāt lanā ꝓprie ex cupiditate puidentes q̄ in die festo illa extendāt ad solē qō q̄dem nō licet eis nisi ad h̄ arcent⁹ magna necessitate. Et idē iudiciū erit de trahētib⁹ i intractoꝝijs pannos ¶ Tertiꝰ casus ē ō intingētib⁹ lanā vel pānos et maxie i tinctoria gualdi. His nēpe nō facilit⁹ regula dari pōt: ꝑ ꝓpter piculū magni dāni i ꝓditione tincture gualdi. que facilit⁹ euenire potest sicut patet ex ꝓtis in illa arte: studere nihilominus dēnt in die festo nō pdere missam ⁊ verbū dei si sine scādalo fieri pt atq; festa q̄tuz fas est sine magno incōmodo celebrare. ¶ Quartus casus ē de mercatoribꝰ et alijs mechanicis q̄ sepius eligūt solēnē diē vel dies vtputa natalis dñi ⁊ ꝙsimiliū vt reuideāt rōnes suas socie tatū q̄ suaꝝ. ⁊ ibi apponūt totum coꝝ suū omni deuotione ⁊ dei sctificatiōe neglecta: qō quidē fieri non potest sine mortali culpa.

Quartus quaternarius

¶ Addātur alij quatruoꝝ casus ¶ Primus est de notarijs quibus in tali bus diebus non licz ꝓficere aliqua instrumenta aliquoꝝ ꝓtractuū sine magna necessitate vel nisi suadente aliqua pietate. ¶ Scōs casus est de scriptoribus quibus non licet ꝓ ꝓcio scribere aut magnum scripturā facere. Scholaribus tm̄ licet ꝑm guil

bel:tpate scribere sinos fmões ⁊ lectões ⁊ ilectionib⁹ libros colligere ⁊ silia qua dñmõ hec sine ꝓcio faciãt. ¶ Tertius casus ē de scholaribus q̄ nõ sine magna abusione ⁊ ꝓcepti trãsgressione solēnes actus ⁊ disputatiões ordinãt imane solēniũ dieꝝ neglecta missa oibusq; diuinis penitus neglectis qđ oino nõ licet. ¶ Quartus casus est de his qui faciũt ꝓsilia. i. ꝓgregank i cõsilijs ciuitatũ atq; terraꝝ missa atq; alijs diuinis oino neglectis qđ sine vrgẽte magna necessitate atq; pietate oino non licet.

¶ Quintꝰ casuũ q̄ternariꝰ addi põt. ¶ Primus casus ē de rusticis q̄ ꝓducũt carnes ⁊ sarcinas bladoꝝ vehũt ⁊ ligrũ atq; ꝓsiliũ reꝝ onerib⁹ nel hmõi occupenk feriati dieb⁹ ciuesq; sui asserũt hꝫ a rustici dieb⁹ talib⁹ postulare pro mioꝛi incõmodo ⁊ dãno illoꝝ: ꝫ mẽt. ta ē inimicas sibi. eo q; sibi nõ illis cõik querũt ialẽ vtilitatẽ: imo etiã si ꝑ eoꝝ cõmodo hꝫ agerẽt nisi vrgẽte illoꝝ magꝝ necessitate ñ licz. ¶ Secõs casus ē de his q̄ ꝓducũt oparios suos ad opa sua in mane diei festi vel soluũt eis ꝺ laboꝛib⁹ suis ꝑiterite septiane paupib⁹ oparijs dãtes occasionẽ ne suis ⁊ sue familie necitatib⁹ ꝓuidẽ possint scz emẽdi carnes ⁊ ꝓsilia nisi i die festo ꝑ q̄s Leuit. xix. ꝺꝛ. Nõ morabit opus mercẽnarij tui apꝺ te vsq; ad mane. ¶ Tertius casus ē ꝺ his q̄ scienk ⁊ volũtarie sibiipis ꝓpant occasiões laborãdi i die festo sic vbi gra qui secãt fenũ tali die q; necessitas sepi⁹ eos cogit laborare i die festo. s. vel ꝓgregãdo fenũ ꝑ pluuias vel ea dẽ cã in recõdẽdo i domũ ⁊ ꝓsilia ꝓsideret i talib⁹ suã intentõez q; sic ꝺꝛ. xxiiij. q. v. c. si q̄ di/ uenisti ꝺs inꝛrogat coꝛ nõ manũ. Pñt igit tales diligẽk i vigilijs ꝓuidẽ ne ex sua negligẽtia vel cupiditate illꝺ necesse sit agẽ in ꝓhibito die festo: vbi vo necessitas nature cogit in his ⁊ cõsimilib⁹ excusabiles sũt sic ptz ex dictis in .c. ꝑce dẽ. ⁊ stati aliq̄ꝺ ꝺ hꝫ in pñti subiungemus. c.

Quartus casus ē de faciẽtib⁹ serta ⁊ ꝓsiles vãitates i die festo: Tales ei vt ait vv. nõ sũt excusatiles a pctõ. tũ q; ex hꝫ diei festi obſuãtia violatur: tũ ꝑꝑ piculũ taliũ vanitatũ: q; de facili in abusũ vtũk cũ sint incitamẽta vãitatis ⁊ carnalitatis. Posset tñ eẽ exercitiũ tã honestũ modicuz atq; honestũ q; saltẽ nõ eẽt iudicãdũ fore moꝛtalem culpam.

¶ Quando licet in festo laboꝛare. ¶ Ex ꝓcedẽtib⁹ ꝓcipi ꝑt q; triplex cã excusat hoiez a moꝛtali culpa si laboꝛat i die festo. ꝑma ē necessitas. scꝺa ē pietas. tertia ē opis puitas. Pria ē necitas ⁊ quõ necessitas excusat ⁊ q̄ lik cũ sit ꝓceptũ moꝛale ptz i fine ꝓcedẽ. c. Sz siq̄rak q̄ sit illa necessitas q̄ excusat. dicẽdũ q; q̄ druplex est. Pria in aliq̄ casu. scꝺa aliq̄ ꝑsona. tertia in aliq̄ loco. q̄rta i aliq̄ tpe. De q̄b⁹ dictũ ē circa ꝓncipiũ ꝓcedẽ. c. Pro q̄ta aũt necitate liceat laboꝛare nõ ē regla data nec dãda: sed ꝓdicti q̄ttuoꝛ casib⁹ ꝓformare se ꝺz hõ ⁊ vbi dubiũ surgit stãdũ ē ꝓsilio boni viri: ⁊ securi⁹ ē hꝫ facẽ cũ dispẽsatiõe illoꝝ q̄b⁹ dispẽsatio credita ē: si cõmode fieri ꝑt. Proinde i die dñico se balneare nisi ꝓpk necessitatẽ ꝓhibitũ ē. vñ de ꝓse. di. iij. c. puenit. Grego. ait. Si ꝓ luxuria ⁊ voluptate q̄s lauari appetit hꝫ fieri nec rliq̄ die ꝓcedim⁹: si ãt ꝓ necitate coꝛpis hꝫ nec die dñico ꝓhibem⁹ Nã pfecti ⁊ rligiosis se balneare licz sic ptz. xxiij. q. j. c. ois. Secda cã excusãs a culpa ē pietas. Vñ ꝑm Alex. de hal. vbi. s. Si q̄ratur de opib⁹ q̄ ex suo genere seruilia sũt: et si unt cã pietatis vt poꝛtare lapides ad edificandas eccl̃ias ⁊ cõstruere hospitalia ⁊ domos religiosas q̄ alias vix aut nunq̄ possent edificari viꝝ licita sunt dñica die: dicẽdũ: q; dñs ait sabbatũ ꝓpk hoiez factũ ē ⁊ nõ hõ ꝓpk sabbatum Bar. ij. ibi glo. ait. Sabbatũ custodiri ꝓceptũ ē: vt si neccitas fuerit nõ sit reus q̄ violauerit illud. Hoc aũt intelligik in his maxie inkueniẽte dispẽsatõe illoꝝ q̄bus dispẽsatio credita est sic. s. dictũ erat. Hec ille. Guilhel. etiaz addit q; ꝑdicta sunt licita ita tñ q; hmõi laboꝛ non sit ad vltimã fatigatiõem nec ꝓpk hꝫ dimittant missa ⁊ vbũ dei ⁊ alia hmõi dina: laborare licz i agri paupeꝝ ⁊ silia ꝓ elemosyna paupm operi dũmõ hꝫ ñ fiãt in solēnitatib⁹ magnis: nec ꝓpter hꝫ a dñis hoies distrahãk. nec etiã fiãt ꝓpk affectõz carnalẽ aut spe remũeratõis mundane ꝫ tñ ꝓpk deũ ⁊ qz pauptas illi⁹ hꝫ exigere videatur. ¶ Tertia vero cã a moꝛtali culpa laboꝛãtẽ excusãs ē opis puitas vtputa fmgusl. si q̄s i vineaꝝ agro repet fracturã sepis ⁊ ꝓsilia puaita q; laboꝛ tã modicꝰ sit q; q̄tẽ mẽti i ꝺo turbari ñ possit Hec inuũk Exo. xxxj. sup illo verbo q̄cũq; polluit sabbatũ glo. ait. s. turbãdo q̄tẽ aie moꝛte moꝛiak Ex q̄ fm q̄sdã sati patẽ põt q; sol⁹ ille laboꝛ q̄ turbat q̄tẽ mẽti ⁊ spũs libtatẽ in hoc ad moꝛtale iputak crimen. q̄tũ tñ talibus diebus hoc modo laborare licitũ est stãdũ crit arbitrio periti ⁊ boni viri.

¶ Articulus. iij. quibus in diebus festiuis insistendum est.

¶ Tertia mystica admonitio facta i hꝫ ꝓcepto ē scificatiõis: qz subdik: Sctifices: sctificare eni sabatũ ē illũ die ad ꝺi obseq̄uz ꝓsecre. Nã totꝰ xpian⁹ ꝑls maxie trib⁹ insistere ꝺz i dieb⁹ festis ꝓmo oroni. scꝺo ꝑdicationi: tertio deuotioni.

¶ Quõ i die festo debet homo tripliciter orationi vacare. ¶ Ca. I.

Primo eñ in die festo et maxime in dñica die insistendũ est oroni. Triplici eñ orationi vacandum est in die/

De obseruantia sabbati

bus illis. Primo oroni vocali. Secdo oratiõi mentali. tertio orationi generali.

Qz ad orandũ debet popl' ad ecclesiam conuenire.

Primo ei insistẽdũ ẽ oroni vocali. Nam talibus dieb' cõit ad alicꝫ oronez obligati sum' p pceptũ d sabbato sctificãdo: z p pceptũ d deo colẽdo z honorãdo. Vnde ei orone ñ pt debite deo mẽs festare nec ipm debite colẽ z adorare vel debitas eidẽ gras agẽ. Proide dz ꝓphs cõuenire ad ecclias q̃ ꝓpe loc' oris ẽ teste domio Mat. xxj. Dom' mea dom' oronis vocabit Vñ xps freqnti' visitabat ecclias. vñ Lu. xix. dz. Erat q̃tidie docẽs in tẽplo. Et itez. ij. Para. vij. inq̃t dñs salomõi. Elegi locũ istũ mihi in domũ sacrificij. Si clausero celũ z pluuia nõ fluxerit z mãdauero z pcepo locuste vt deuoret terrã: z misero pestilẽtiã i pplm meũ quersus aũt pls me' sup qs inuocatũ ẽ nomẽ meũ: deprecat' me fuerit et exq̃sierit faciẽ meã z egerit penitẽtiã a vijs suis pessimis z ego exaudiã de celo z ppicí' ero pctis eoz: z sanabo terrã eoz: oc'li q̃ mei erũt apti z aures mee erecte ad oronẽ ei' q̃ in loco isto orauerit. Elegi ei z sctifica/ui locũ istũ vt sit nomẽ meũ ibi sempit'nũ. Debẽt ei oẽs ibi orare sine oi strepitu etiã labiorũ q̃tũ fas ẽ etiaz ne vox vicinũ orantẽ vel pbm celebrantẽ ledat: qz ds pl' affectu q̃ voce pulsand' ẽ. sic ptz. xv. q. vj. c. j. in fi. Vñ ex deimu. eccle. decet domũ dñi. li. vj. dz. vt cui' in pace fact' ẽ loc' ei' etiã ei' cult' sit debita veneratione pacific'. sit itaq̃ ad eccias hũilis et deuotus ingressus. sit in eis deuota quersatio deo gta. i/spiciẽtib' placida: qsiderãtes nõ solũ instruat s etiã reficiat. Proinde oib' necciuz ẽ maxime mulierib' ibidẽ silentiũ obꝛuare iuxta pceptũ apli. j. Cor. xiiij. Mulieres in eccia taceant. Et idem. xxxiij. q. v. c. mulierem. Ambro. ait. Et vt idẽ apls. ij. Cor. xi. attestat. Debz mulier velatũ hre caput ppt angelos: s. qui curaz aiaꝝ gerũt z oronib' astãt. sic ppha ait. Illic pncipes qiũcti psallentib' i medio iuuẽcularũ tympanistriaꝝ. Ibidẽ igit qgregat' pls pr nr z aue maria z silia sub silẽtio dicãt z sic purgẽt crimia q̃ in dieb' septiane pterite cõmiserũt. vñ Greg'. in registro. Die dñico a laboze terreno cessandũ ẽ atz oino oratõib' insistendũ vt si q̃d negligẽtie p sex dies agit p diẽ resurrectiõis pcib' expiet. Pozro cũ p totã pcedẽtẽ septianã mẽoria repleta fuerit occupatiõib' mũdanoꝝ nisi saltẽ die dñico ipius dñi recordet obliuiscitur oim bonoꝝ. Relinq̃t ds spz mũdanis lucris inhyat z nihil cogitat nisi trãsitoria mundi Et de talib' Hiere. ij. c. dñs cõquerit di. Duo mala fecit pls me'. s. nõ seruãdo dies festiuos me dereliquerũt fontẽ aque viue Ecce obliuio dei. Et foderũt. s. p mẽtis occupationes sibi cisternas dissipatas. i. lucra dissipãtia mentem q̃ ꝓtinere nõ valet aq̃s: qz insaciabilis est cupiditas auaroꝝ. sicut Ecc'. v. c. scriptum est. Auarus non implebit pecunia.

In ecclesia etiã mentaliter hõ orare debet.

Secdo aũt talib' dieb' insistendũ ẽ oroni mẽtali: ne d illis sint de q̃b' dñs Math. xv. c. ait. pls h labijs me honorat: cor aũt eoz lõge est a me. vñ Isido ait. Purgãdus ẽ eñ anim' atq̃ tpaliũrez cogitatõibus segregand': z pura acies cordis ad deũ vere z simplicit dirigat. Et iterũ idẽ ait. Pura ẽ oratio quã in suo tpe seculi nõ interueniũt cure Lõge ẽ aũt a deo animus q̃ cogitatõib' seculi ꝛmũibus occupat. Unde Mat. vj. dic dñs. Tu aũt orabis itra cubiculũ tuũ z c. Ille em cubiculũ suũ intrat q̃ oẽs humanos sensus ad iteriora reuocat: Ille q̃z ostium claudit q̃ cordis cogitatiões ne extra vagẽtur frenat. Tu aũt q̃ fructuose orare desideras sincerã mentẽ erige ad deũ tuũ: z varijs cogitatiõib' dei replea aiam tuã. Vñ Ecc'. xxviij. Fm em lig̃ silue sic ignis exardescit sic fm diuisas cogitatões q̃ de deo x̃sanc in mẽte diuerse gñant affectiões. Nã meditatõez diuie iusticie sequit affectio timorosa: meditatõez mie affectio spei: meditatõez sapie cuncta nude cernẽtis affectio erubescẽtie meditatõez excellẽtie affectõ honoris: meditatõez bonitatis vel bñficentie affectõ gratitudis vel amoris: meditatõez suauitat' diuine affectio q̃ est series sancta dici põt z sic fm affectũ mentis psequit effectus fruct' oratiõis Hinc Aug'. ad pbã ait Dignior sequit effect' que feruentior precedit affectus.

Cũ q̃ta deuotiõe populus diuino officio debeat interesse

Tertio vo in dieb' festis oroni gñali. i. attẽte seu deuote z cũ oi reuerẽtia diuinũ officium audiendũ est z maxime i dñica die Vñ de pse. iij. c. seiuniũ. dz. Die aũt dñica nihil aliud est agendum nisi deo vacãdũ nulla opatio i illa sancta die agat. nisi tñ hymnis et psalmis z cãticis spũalibus dies illa transigat Nemo igit q̃ rere debet audire cantus fractos theatrales z vanos: qz etiã ipsis cãtoribus illiciti sunt. Vñ xcij. di. c. cantãtes. Hierony. ait. Cantantes et psallentes i cordibus vris audiãt h adolescentuli audiãt etiã hi q̃bus in eccl'ia psallẽdi ẽ officiũ deo nõ voce s corde cãtandũ est. nec in tragediarũ modũ et fauces medicamine liniende sunt vt in ecclesia theatrales moduli audiantur. Hec ille. Illi vero cantus audiendi sunt in ecclesia dei qui ad deuotionem et compunctionem excitant mentes: quia ad hoc cantus in/

uentus est sicut patz p Isido. c. cleros. xxj. di.

Quõ t qre i die festo insistendũ ẽp dicatõi t verbo dei. Ca. II.

Secũdo aũt in die festo insistendũ ẽ predicatõi t ꝟbo dei. Necei minoris deuotõis ac pfectõis debet eẽ xpianoz ꝓl's q̃ iudeoz de q̃b' dz Act. xiij. Ignorãtes voces ꝓphaz q̃ p oẽ sabbatũ legunt. Et ꝟm Cesariũ q̃uis melí' sit facere q̃ noscere pri' tñ noscere q̃ facere. Audi scripturã dicentẽ. Maledicet ois q̃ nõ iusticiã sup veritatẽ nõ faciet. Et itez Zelus apprehẽdet ppm eruditus Añ Seneca in puerbijs. Nõ ẽ leui' oio nescire qõ liceat q̃ facere aliq̃d qõ scias nõ licere. Ideo ꝺ ꝓl'o ꝟbo dei non assueto ait ꝓphã. Nescierũt scz bñ facere. t nõ intellexerunt. s. mala q̃ faciebãt: in tenebris ambulãt. s. nõ discernendo bonũ a malo. Añ ex ignorãtia inũerabiles in populo multiplicant errores. Naz sicut. xxxviij. di. c. ignorãtia. sacz ꝓciliũ ait. Ignorantia mater ẽ oim errorz. Añ. j. Corz. xiij. Qui ignorat ignorabit. Ignorãtia eñ pcipitat ꝓpm i innumerabilia pcã t mala. s. tã pene q̃ culpe. Unde Prouer. xvij. Qui euitat discere: incidit i mala. Añ Isido. Nihil ignorãtia turpius t ignominiosi'. Ignorãtia ẽ mr et nurrix oium vitiorz q̃d sit damnũ culpe nõ sentit: insipiẽs quotidie peccat t ignorat. Cessante igit ꝓl'o ab auditu verbi dei innũerabilia mala multiplicant i eo: t sic verificat illd Osee. iiij. Nõ ẽ scia dei i terra. Maledictũ t mẽdaciũ homicidiũ t furtuz t adulteriũ inundauerũt: t sãguis sãguinẽ tetigit ppr ꝺ lugebit terra: t omis qui habitat in ea.

Triplex est effectus verbi dei.

Horro hec oia elimiat ꝟbũ dei ꝓpr tres ꝟtutes q̃s opat in ꝓl'o xpianoz. Iz de his in pcedẽ. sermo. pleni' dictũ ẽ. Primo eñ illuiat ignorãtes. scdo inflãmat frigescentes. tertio purgat delinquentes. Quid eñ ẽ fides? Primo eñ illumiat ignãtes. Quid eñ ẽ fides hũane intelligentie lumẽ? t vñ in ꝺ luie illuiant xpiani nisi p verbũ dei? Jõ dz ad Ro. x. Fides ex auditu audit' aũt fit p ꝟbũ xpi. g̃. si deficeret verbũ de i mũdo deficeret fides xpi t oẽ lumen necessarie veritatis. Añ lumẽ t fides t stabilitas sacrorz nisi ex ꝟbo dei? Añ fetor vitiorz t infernj horror nisi a verbo dei? Añ amor virtutũ et spes ac desideriũ etnorz nisi p ꝟbũ dei? Añ id ꝓsideras ꝓphã i ꝓsona totj' ꝓpli xpiani ꝺ pfitet dño dicẽs. Lucerna pedib' meis ꝟbũ tuũ rc. Scdo inflãmat frigescẽtes. Sic ei ignis metallũ penetrat t inde frig' expellẽs illd sibi assimilat t in se transformat. sic verbũ dei ignituz cor hũanũ imadẽs illd sibi assimilat t in se trãsformat: t q̃dã dei violẽtia ad se rapit t ab eodem spũale frig' expellit atq̃ duriciẽ cordis frãgit. Añ Hiere. xxiij. in ꝓsona dñi ait. Verba mea sunt q̃si ignis t q̃si malle' ꝓterẽs petras. Ad ꝺ maxie pficiũt exẽpla sctorz in pdicatiõe ostẽsa. Jõ Bern. in q̃dã vmone ait. Tria sũt q̃ infesti uitatib' sctorz maxie ꝓsiderare debem'. Auxilium scti. exẽplũ ei': t ꝓfusionẽ nraz. Auxiliũ eius: qz potẽs fuit in terra. potẽtior ẽ in celis ante faciẽ dei sui. Si ei cũ adhuc viueret miser' ẽ pctõrib' t orauit p eis: nũc tãto ampli' quãto veri' cognoscit miserias nras oratj i duplo pl' p nob prem. Et illa patria btã charitatẽ eius nõ mutauit ꝺ poti' augmẽtauit: ꝺ sibi poti' induit viscera miscõie cũ ante fontẽ mie pñs assistat. Debem' etiã scdo attẽdere exẽplũ scti. scz vitã ei': q̃ q̃diu in terra visus est t cũ hoibus ꝓuersat' ẽ: nec declinauit ad dexterã nec ad sinistrã: ꝺ viã regiã tenuit donec venit ad illũ q̃ dicit. Ego sũ via veritas t vita. Itẽ diligẽtio/ri intuitu cõfusionẽ nram inspiciem'. q̃ hõ ille nobis sim̃s fuit passibilis ex eodem luto fuit format' ex quo t nos. Quid igit est qõ nõ solum difficile ꝺ vere impossibile credim': vt faciam' opa q̃ ille fecit vt seq̃mur vestigia ei'. Hec ille. Talia q̃dẽ exẽpla sctorz multũ inflãmant atq̃ mouẽt audiẽtiũ mẽtes: q̃ plus mouẽt exẽpla q̃ ꝟba.

Tertio q̃ ꝟbũ dei purgat delinq̃n/tes: q̃ p verbũ dei cognita veritate anie a suis scelerib' ꝓuertunt. Añ ps̃. Lex dñi imaculata cõuertens anias eo q̃ dei verbum eũ quez reperit imaculatũ a culpa pseruat et quem inuenit inquinatum purificat t imutat.

Compatio verbi dei ad missam.

Qõ intelligẽs Aug'. j. q. j. c. interrogo ait sic. Interrogo fr̃es vel sorores dicite mihi q̃d vobis plus esse videt corp' xpi an ꝟbum xpi? Si vez vultis rñdere ꝺ dicere debetis q̃ nõ sit minus verbũ dei q̃ corpus xpi. Et iõ q̃ta sollicitudine obꝺuam' q̃ñ nob corp' xpi mistrat vt nil ex ipso ꝺ manib' nris i terrã cadat: tãta sollicitudine obseruemus ne verbuz dei qõ nobis erogatur: dum aliud aut cogitamus aut loquimur de puro corde depereat: q̃ñ minus reus erit qui verbum dei negligent audierit: q̃ ille qui corpus christi sua negligẽtia in terraz cadere pmiserit. Hec ille.

Qñ t qre ex debito necessarium sit audire diuinum verbum

Questio autẽ esse potest. an ppl's teneat audire verbum dei t pdicationes sicut t missam ad quã obligat ecclesia vt infra dicet Videtur dicendũ saluo meliori iudicio q̃ pro loco t tempore populus t maxime indocti nõ min' obligant audire diuinũ, verbũ q̃ missaz t maxie ꝓpter tria: Prio ꝓpr necessitatẽ. scdo ꝓpr vtili

De obseruantia sabbati

tatē: tertio ppt̄ cōmoditatē. Primo inquā ppt̄ necessitatē. Nā ad hoc tria vident̄ inducere ⁊ artare. Primo naturale desiderium. Vñ cuilibet insertū ē a natura ekna desiderare salutē et iusticiā salutarē. Nō etiā testat̄ ps. dicēs. Concupiuit aia mea desiderare iustificatiōes tuas in oi tpe. Hoc hoc desiderium maxie p verbū dei tāq̄ p ꝓueniētissimū instrumentū effectui mancipat̄: qđ ptz si ꝓsiderent duodecim fructꝰ diuini verbi de q̄bus in p̄cedē. sermo. dictū fuit qz eoꝝ finis ē gl̄ia sempit̄na. Secdo cogit ad hoc diuinū p̄ceptū qđ quidē includit in tertio p̄cepto legis qđ ē de sabbati sctificatiōe. Nā sic. s. in. ij. ar. ⁊ i. j. c. dictū ē hō tenet̄ de ꝓgruo dñico die deū recogn̄scere in aliq̄ hora aliter mortaliter peccat. Insup q̄ est in mortali culpa et in die dñico nō dat opam vt ꝓterat̄ denuo etiam mortalit̄ peccat. qz trāsgredit̄ hoc p̄ceptuz de sabbato sctificādo. Nec alꝰ videt̄ ꝓuenientioꝝ modus ad acq̄rendā ꝓtitiōem q̄ auditio vbi dei. Vñ hiere. xxiij. Verba mea sunt q̄si ignis ardēs dixit dñs vt. s. Nam potissima cā instructiōis diei sabbati ē vt pte illa tpis solo diuino cultui hō ē diuinis laudibꝰ ⁊ oronibꝰ atq̄ eruditioni populi vacaret̄: alioq̄n seruilia opa totū tp̄s hñtia dei ⁊ ppzie salutis diuineq̄ legis scientiā ⁊ memoriā de medio tollerēt ⁊ auferrent

Tertio ad hoc cogit christi exemplum Qz licet xp̄s mitteret ap̄los suos p orbē terrarum missas celebrare ⁊ fideles cōicare tn̄ p̄ncipaliuſ misit eos cuāgeliū p̄dicare p qđ innotescunt fides catholica ⁊ oia alia eccl̄ie sacramēta. Vnd Mat. vlti. Ascendēs in celū ap̄lis ait. Euntes in mūdū vniuersū ⁊c. Et itez ad Ro. x. Omis quicūq̄ inuocauerit nomē dñi salu⁹ erit. quō tā inuocabūt illū in quē nō crediderūt: aut quō credēt ei quē nō audierūt: quō ergo audient sine p̄dicante quō vo p̄dicabūt nisi mittant̄ Se quit̄ igit̄ q̄ fides est ex auditu auditus p xp̄i. Proinde p̄ceptū de audiēdo p loco ⁊ tpe verbū dei p̄ceptū p̄ceptoꝝ qđāmō dici pōt in q̄tum oia p̄cepta ad que q̄libet obligat̄ vtute diuini verbi seruari p̄nt sicut ex deductōe ap̄li verbi patere pōt. Preterea p̄ceptn de audiēdo vbū dei includit̄ in p̄cepto de audiēdo missaz Nā infra missam curati olim p̄dicabāt ⁊ p̄ceptū de audiēdo missā sicut infra patebit obligabat p̄m toti interesse misse. vsq̄ ad sacerdotis bñdictōem. Ex quo ptz q̄ eccl̄ia videt̄ p loco ⁊ tpe nisi obstet impedimētū p̄m obligare audire diuinū verbū cū p̄dicat̄ in missa et si tunc nō p̄dicat̄ alias audiendū ē sicut rōes dicte atq̄ dicende ostendūt. Secdo obligat̄ populus nō minus q̄ missas audire p loco ⁊ tpe verbum dei ppter vtilitatez que maxie triplex est sicut ex p̄cedentibus patet ideo auctoritas in p̄allegato. c. Aug⁹. j. q. j. c. iterrogo vos fratres patent̄ ait. q corp⁹ xp̄i nō est maioris efficacie ad salutē q̄ verbū dei. nec fiat hō ꝓpatō nisi q̄ ad nos Nō ei min⁹ pdest p̄dicatio q̄ corp⁹ xp̄i: qz p p̄dicatōz mortalia dimittunt̄ p corp⁹ aūt xp̄i venialia relaxant̄ ex q̄ plus pdesse videt̄. Et licz p̄dicatio corpe xp̄i minor sit dignitate: eaz tn̄ recipientib⁹ maior ē efficiēdi ptāte: qz sicut ex p̄cedēt̄ib⁹ patet. p̄dicatio ē q̄nq̄ cā correctiōis ⁊ p ꝓsequens remissionis. Hec ille Hāc q̄dē vtilitatē diuini verbi intendēs eccl̄a cū excludat a missa ⁊ a diuinis officijs interdictos scismaticos excōicatos hereticos infideles alioscq̄ ab eccl̄a p̄cisos: a p̄dicatiōe tn̄ predictoꝝ nō sepat quēq̄ sicut ptz ō ꝓse. di. j. c. eps. Preterea stet pl̄s sine p̄dicatōe triginta annis ⁊ ꝓsueto modo nō audiat missas: alius q̄ cōsimilis pl̄us absq̄ celebratiōe missaꝝ stet etiaz p totidē annos ⁊ sepe audiat verbū dei: ⁊ licet vtrūq̄ nociuū sit tn̄ ceteris paribꝰ expientia teste maꝰ incōpabilit̄ sentiēt in fide ⁊ moribꝰ detrimentū absq̄ audiētia verbi dei: q̄ sine missa rū celebritate. Nōne q̄tidie expimur quis dei timor vel amor que cognitio diuinoꝝ q̄ ē pctō rū fetor ⁊ horror: q̄ virtutū cognitio atq̄: q̄ sacramentoꝝ veneratio atq̄ frequētatio vbi defuerit verbū dei: Sic vtiq̄ est popul⁹ sine diuino verbo licet etiā misse frequētent̄ sicut mundus sine sole. Artius insup q̄ popul⁹ obligat̄ audire verbū dei curat⁹ ⁊ quilibet religiosus ignarus ⁊ q̄cunq̄ hmōi qui se ingerūt in ꝓfessionib⁹ audiendis: quia cū sint ceci ꝓstituūt se ceco⁹ duces cōtra quos dñs Math. xv. Cec⁹ si ceco ducatuz p̄estet ambo in foueā cadunt.

Tertio insup obligat̄ pl̄s nō minus q̄ missas p loco ⁊ tpe audire verbū dei ppter cōmoditatē. Occupat⁹ siq̄dē ⁊ imersus in mūdanis maxie tpib⁹ istis diuinoꝝ ignoratiā habet: nec habet doctores neq̄ ductores dirigentes p itinera recta ꝓuenienti⁹ q̄ p eruditionem diuini verbi Nam quilibet ex eo p se ⁊ familia sua discere pōt. quid dimittendū quidq̄ sequēdū sit ac opandū: terret̄ popul⁹ cōminatiōib⁹ verbi dei. illumiat̄: delectatōib⁹ mulcet̄. exhortationib⁹ pficitq̄ alijs fructib⁹ bonis siē in p̄eden. sermo. dictū est que cōiter ī populo non efficit eruditio misse. Ex dictis patz q̄ nō minus p loco ⁊ tpe tenet̄ populus audire diuinum verbum q̄ audire missas.

Questio .

Sed queri pōt cur nō p̄cepit ecclesia audire diuinum verbū sicut missas. Ad hoc ds q̄ non p̄cepit maxime ppter tria. Primo ppter obligationē curatoꝝ: scdo ppter paucitatē p̄dicatoꝝ: tertio ppter incōmoditatē pl̄oꝝ. Primo ppter obligationem curatorum. Qz qui

habet aiarū curā tenēt ꝓlo suo ꝑdicare. xxxvj di. c. q̄ ecclesiasticis ibi labia sacerdotis ⁊. xvj. q. j. c. adūcim⁹ ꝯsu. Ecce in hoc. Preterea nō fuit necesse ꝑsbyteris ꝓceptū iterare. Secōo ꝓpter paucitatē ꝑdicatoꝝ: qz rari sunt ⁊ rarioꝝ res q̄ ꝑdicēt xp̄m: ⁊ mlti sunt q̄ celebrāt missas Tertio ꝓpter incōmoditatē. Nam multi sūt rurales ⁊ in montib⁹ habitātes ⁊ in alijs locis q̄bus difficile extitisset sic audire ꝑdicatōes sic missas. Non tñ excusant hmōi ꝓ loco ⁊ tpe ad discere ꝑ aliquā viā q̄ sunt ꝑm statū suū eis necessaria ad salutē. Nec excusant ꝓlati eoꝝ q̄ ꝑ ꝑdicationē vel alio modo talia nō docent eos: qz ī vtrisq̄ talis ignorātia nō excusat eos sicut infra dicēt ser. xxiij. ar. ij. c. v.

Quibus deuotiōibus insistēdū est diebus festiuis ⁊ de misse veneratōe. Capitulū. iij.

Tertio aūt in die festo insistēdū est deuotōi. Ihñ Bap. ix. Corp⁹ qđ corrū/pit aggūat aiam. vt in ꝑalib⁹ aia totalit̄ inclinet ⁊ elongēt a deo atq̄ obliuiscat dei creatoris sui: ⁊ iō insistere debet corđiali deuotioni. Hoc eni q̄dam faciūt semp. q̄dam debēt facere sepe. i. certis tpibus dieb⁹ vel horis. q̄dā saltez diebus festis. Primi sunt pfecti. secūdi pficientes. tertij sunt incipientes. Primi q̄dē sunt pfecti. s. q̄ ifistūt corđiali deuotōi semp lz rari sint ⁊ hi sunt pfecte ꝯtemplatiui de q̄bus dicit ps̄. Prouidebā dñm in ꝯspectu meo semp ⁊ iterū Meditatio corđis mei in cōspectu tuo sp. Hi nēpe tanto dei amore ⁊ dulcore interi⁹ inardescunt vt interdū eis oīa oblectamēta terrena in fastidiū vertant. Nam sicut materialis ignis: rebus suo feruore adustis oēm pulchritudinē aufert reddēs ea dēformia atq̄ nigra: ita feruor interne deuotōis ꝑfectis vite dulcorē in q̄ndā insipiditatē ⁊ nauseā ꝙuertit. Ihñ Nerñ sic Exo vij. serpēs moysi serpētes magoꝝ vorabat ita dulcor interne deuotōis oēz dulcorē vite ꝑfectis tollit ⁊ insipida reddit. Secōo sunt q̄dā. s. ꝑficientes q̄ lz nō orent ꝯtinuc: tñ h̄ studēt facere sepe. s. in septē horis canonicis. Ihñ ps̄. Septies in die laudē dixi tibi. Ad has horas canonici seu clerici obligant duplicit̄. Primo ex debito iusticie ⁊ ad h̄ tenent religiosi q̄ hoc hñt ex regula in mādato Clericis q̄ ꝓpter h̄ a laicis reddit⁹ ⁊ elemosyne date sunt vt ipi in officio supleāt laycoꝝ vices. Secōo ex statuto ecclie. Nam ordinē sacrū nullus ꝓferre dz: nisi bñficiato vel ei q̄ ad suū ꝑimoniū loco ecclesiastico ꝝ redditū voluerit ordiari extra đ ꝑbend. eps. ⁊ c. cū ꝑm ap̄lm. Iō q̄libet hñs ordinē sacrū tenēt ad canonicas horas: qz eccl̄ia ordinādo eū intēdit illū ad h̄ misterū obligare Ex dictis colligi pōt ꝑm Bonauen. in. iiij. dī. xxiij. q⁹ ꝑm ius cōe clerici in sacris ordinib⁹ ꝓstituti ex officio ad horas canonicas obligant Infra vo ordines sacros tenent bñficiati ex bñficio. in sacris ordinib⁹ ꝓstituti ⁊ bñficiati ex vtroq̄ tenēt. Et hoc ꝑm ius canonicū ⁊ diuinū. Pro inde q̄libet talis si ex industria vel negligentia sola omittit aliquā horā mortalit̄ peccat extra de cel. mis. dolētes in fine. Tertio vo sunt q̄dam incipiētes q̄ lz q̄libet die tencant aliq̄ horā p orationē ⁊ deuotionē se ꝙuertere ad deuz suū nihilomin⁹ speciali⁹ atq̄ feruēti⁹ in die festo id efficere debēt. Ideo dr Ezech. xlvj. Hec dicit dñs deus. Porta atrij iferiōris que respicit ad orientē erit clausa. s. die⁹ in q̄bus opus est die autē sabbati apiet qz cor ꝓli in die festo ad diuina apiendū est. Multa nēpe ꝯtutū semina ac desideria sctā naturalit̄ hoibus cōplātata in mēte rōnali latēt: q̄re quedaz ex mentis ariditate desiccant ⁊ pereūt. que oīa saluberrimū fructū afferūt. si luie diuine cognitōis ⁊ gre ꝑ feruorē deuotōis fecundarent sicut exemplo solis patere ꝑt. q̄ radijs suis splēdorisatq̄ caloris terrā penetrās semē in terrā defossuz mirabiliter viuificat ⁊ fecūdat: sic etiā ꝑ grām dei et feruorē deuotōis q̄ mens q̄lcūq̄ in deo ꝯtutuz semina in mēte rōnabili q̄lcūq̄a vberi⁹ fecūdātur. Porro talis irrigatio ⁊ mētis fecūdatio ꝑ deuotā auditionē misse potissime a dño impetrat. De qua auditōe ad pñs tria ꝙsideremus Primo debitū. scđo modū. tertio fructū.

Quomodo quilibet obligat audire missaz.

Primo cōsiderem⁹ debitū. Oēs eni fideles in oi dñica die ⁊ in q̄libet sacra solēnitate tenētur ex ꝓcepto audire missam a ꝓncipio vsq̄ ad finē. s. vsq̄ ad datā bñdictionē a sacerdote in fine misse vt ptz de ꝙse. di. j. c. missas. ⁊. c. se. ⁊. c. oēs fideles. ⁊. c. ⁊ hoc. nisi excusent magna necessitate ⁊ nō. in dicto. c. missas ꝑm Tho. Scotus vo in. iij. di. ix. in fine. ij. ar. ait. q⁹ si aliq̄ necessitas excuset ab executōe hmōi actus quem determinat eccl̄ia tūc supleat in aliq̄ equalēti: necesse est vt saltē diuino cultui specialit̄ deputato habeat aliq̄s in deū imediate relatū ad reuerentiā eius. Ceterū de ꝙse. di. j. c. q̄ die solenni. sacrū ꝙciliū ait. Qui die solēni ꝓtermisso ecclesie ꝙētu ad spectacula vadit excōicēt. Igitur tūc peccat mortalit̄ ad illa vadēs: qz excōicatio nō nisi ꝑ mortali culpa infligi debz. Nec video quō legitime excusent a mortali culpa vidue que post mortē mariti q̄si despate ꝑ annū nō intrant eccl̄iā ad audiendū diuina officia nec ad ꝯbū dei. Silr etiā nec excusabiles vidētur retinētes ī domo talib⁹ dieb⁹ nubiles puel/

las seu famulos ⁊ famulas absq; missa. Necvi denť ex ꝓsuetudine posse excusari cum videať talis ꝓsuetudo cõtra ius nature ⁊ cõtra ius scri pture cõtra que cõsuetudo iam nõ tenet sicut supra.ij.arti.et.c.ij.dictũ est.

De modo audiẽdi missam.

Secdo ꝓsiderem⁹ circa missam audiẽdi mo/ dum dicť eni de ꝓse.di.j.c. qñ aũt stamus ad oratiõnẽ frẽs dilectissimi inuigilare ⁊ incũbere ad p̃ces toto corde debem⁹ cogitatio hois car nalis ⁊ secularis abscedat: nequaq; tũc anim⁹ aliud q̃ id solũ cogitet qđ p̃cať: iõ ⁊ sacerdos ante oratiõnẽ p̃fatõe p̃missa parat fratrũ men/ tes di. Pursuz corda. vt dum rñdet ples habe mus ad dñz admoneať nihil aliud cogitare de bere q̃ dñm. Claudať ꝛ aduersariũ pectus et soli deo pateat nec ad se hostẽ dei tpe orõis ve/ nire patiať. De euãgelio q̃ in. c. aplica in ea. di.habeť. Nuc̃te aplica mãdam⁹ dũ sacra euã gelia in eccl̃ia leguntť vt sacerdotes ⁊ ceteri ho mines nõ sedẽtes sed venerabiliť curui ⁊ in cõ spectu euãgelij stantes dñica ẏba intente audi ant ⁊ fideliť adorẽt. Insup extra de imu.eccle. c.decet.lib.vj.or. Cõueniẽtes ibiđẽ nomẽ illđ qđ est sup oẽ nomẽ a q̃ sub celo nõ est datũ hoi bus in q̃ saluos fieri credẽtes oporteat.nomen vicz iesu xp̃i q̃ saluũ facit p̃m suũ a pctis eorũ exhibitõe reuerẽtie specialis attollãt ⁊ qđ gene raliter scribiť. In noie iesu oẽ genu flectať cele stiũ ⁊c̃. singuli singulariť in seip̃is implẽtes p̃ci pue dum agunť missarũ sacra solẽnia. glorioſũ illud nomen qñ cunq; recoliť flectãt genua cor dis sui vel inclinatõe testenť. Preterea q̃libet xp̃ianus p̃curet ad missaruz solẽnia aliq̃d deo offerre ⁊ ducere ad memoriaz qđ deus p moy/ sen dixit Exo.xxiij. Non aparebis in ꝓspectu meo vacuus. In eleuatõe aũt sctissimi sacr̃i tũ dendũ est pectus p̃pter causas.s̃.in.ij.arti.di ctas. Inter oia aduertãt laici qđ dicť de ꝓse. di.ij.c.sacerdotũ. Nulli laico q̃ liceat in co loco in q̃ sacerdos ⁊ reliq̃ clerici cõsistũt qđ p̃sby terũ nũcupať qñ missa celebrať cõsistere: vt li bere ac honorifice possint sacra officia celebra/ ri.extra de vi.⁊ ho.cle.c.j.dr̃ ⁊ laici. Decus al tare qñ sacra mysteria celebranť stare vel sede re inter clericos nõ p̃sumãt laici: sed ps illa que cancellis ab altari diuidiť.s.chor⁹. ẏm glo. tũ psallẽtibus pateat clericis.ad orandũ ẏo ⁊ cõ candũ laicis ⁊ feminis sicut mos est pateãt san cta sanctor̃.s. solũ ad orandũ ⁊ cõicandũ ꝑ alias stare nõ debẽt ẏm glo. Idẽ q̃.c.puenit.de ꝓse.di.ij.ꝓfirmať. Siq̃dem magnũ incõueni/ ens est sacerdotũ administrantiũ in diuinis p̃/ sumptuose occupare locũ ac sacra mysteria im pedire. Amplius est eni gratũ deo stare ad mis sam a longe pctõrẽ cũ hũili reuerẽtia q̃ de pro pe cũ arrogãti iusticia sicut ptz exemplũ Luc̃. xviij. de publicano ⁊ phariseo. Et illud. Qui se hũiliat exaltabiť. Et ecõtra in hui⁹ mysteriũ j. Reg. vj. or. Porro bethsamite metebãt triti cum: ⁊ eleuates oculos viderũt arcã. Et subdi tur p̃cussit aut̃ deus de viris bethsamitib⁹ eo q̃ vidissent arcã. Idem de oza scribiť. ij. Reg vj. Nemo etiaz cũ accipitre ⁊ falcone aut cane ad eccl̃iã venire debet: qz dñs dicit. Lu.xvj Nemo põt duob⁹ dñis seruire. s. falconi ⁊ deo Idem in q̃busc̃ũ q̃ diuinis. Iõ in eccl̃ia ordia ti sunt ostiarij q̃ ẏm Isido. ostijs eccl̃ie p̃sint clauesq; eccl̃ie tenẽtes oia intus extraq; custo/ diunt atq; inter bonos ⁊ malos hñtes iudiciũ fideles recipiũt: infideles respuũt: ⁊ excõicatos repellũt. Et in ve. testa. etiã ad custodiã tẽpli tales sunt deputati ne ingrederer̃t in illud imũ/ dum in oi re.i.aliq̃d de oibus imundis rebus. Hoc officio dñs vsus est Jo.ij. qñ vendẽtes ⁊ emẽtes de templo eiecit. ⁊ Jo.x. de se ait dicẽs Ego sum ostiũ. vbi mystice insinuať q̃ p ostiũ eccl̃ia ad diuina officia nihil manifeste inq̃na tum ingredi debet. Solebant eni tales ostiarij talia inq̃namẽta ad eccl̃ia veniẽtia ꝓhibere ne ingrederenť. Q̃ si ꝓtrariũ aliq̃s attẽptasset fac to in ostio q̃dã signo oẽs in choro tacebãt: do nec rebellis ille ꝓfusus abiret. Sũt etiã pleriq; ignari q̃ cũ p̃sbyter celebrat mysſam cũ iaz fue rint in tabna inebriati veniẽtes extra eccl̃esiaz cõmorank. de suis bobus ⁊ mũdanis: necnõ ⁊ de turpib⁹ colloquẽtes. nec intrãt eccl̃esiã nisi cũ eleuať dñicũ sacr̃m irreuerẽtissime illđ aspi cientes capite in toto vl̃ in pte coopto. genub⁹ rigidis parũ aut nihil flexis. ⁊ sic cum strepitu ad videndũ corpus xp̃i partim intra ⁊ partim extra eccl̃iã currũt. ita subito eo vix viso discur runt. q̃si nõ xp̃m sed diabolũ vidissent. ꝓtra q̃s dicť de ꝓse.di.j.c. missas cum se.c.et.c. qñ. ⁊. c.q̃ die. Proinde legiť in legẽda scti ioãnis ele mosynarij q̃ cũ post scti euãgelij lectionẽ q̃daz de pl̃o suo extra eccl̃iã starẽt p̃fatus p̃riarcha sctus mox eccl̃esiã egressus atq; foras cũ turba sedit omnibus aũt illis admirãtib⁹ dixit. Filij vbi oues ibi ⁊ pastor. Aut q̃ intrate eccl̃iã ⁊ in grediar ego: aut manete h̃: ⁊ ego vobiscũ mãe bo. Ego eni ppr̃ vos ad eccl̃iã venio. Fecit. n. h̃ set̃ vel bis emẽdans ⁊ erudiẽs plebẽ suã.

De fructu audiẽdi deuo= te missam.

Tertio aũt ꝓsiderem⁹ ex deuota misse audi tione fructũ. q̃ est triplex. Primus est pctõrũ remissio. scds ab eterna morte saluatio. tertius salutis eterne pticipatio De q̃bus plene habe tur cũ agiť de hoc sctissimo sacr̃o ser. lv. ar. ij. c.

iij. Insup p totū articulū illū. Insup vltra oia que supius de festis dicta sunt audi dñm dicē/ tem Esa. lviij. Si aūteris a sabbato pedē tuū facere volūtatē tuā in die sctō. ⁊ vocaberis sab batū dlicatū. i. deo acceptū: delicatū q̄dē q⁊ p pter opus seruile nō vult ledi vel delitijs spūa libus delicatū ⁊ sanctū dñi gloriosū ⁊ glorifi/ caueris eū dum nō facis vias tuas. i. opa tua mala ⁊ nō inuenīt volūtas tua vt loq̄ris fmo/ nē. i. fm intellectū nō peccas in sabbato nec vo luntate ope nec sermōe: tūc. s. cū p̄dicta feceris delectaberis supra dñm q⁊ p spūalē ꝓsolationē cum dño vnieris. Epilogādo Ozige. de xp̄ia/ no⁊ sabbato ait. Relinquētes iudaicū sabba/ tum qualis debeat esse xp̄iano sabbati obserua tio videamus. Die sabbati nihil de mundanis actib⁹ opari oportet. Si nihil mūdanū geras spūalib⁹ vaces. ad ecclias venias. ⁊bo dei au rem p̄beas: celestia cogites de futura spe sollici tudinē geras. Venturū iudicē p⁊e oculis habe as. nō respicias ad p̄ntia ⁊ visibilia sed ad inui sibilia ⁊ futura Hec est sabbati obseruatio chri stiano dō nobis iplere misericorditer largiat sabbati sanctificato⁊ ⁊ custos atq⁊ p⁊emiū ꝓsūma tū dñs ihesus. Qui cum p̄re.

Feria. ii. post p⁊ima dñica⁊ in qua d⁊agesima de iudicio generali.

Sermo. xi.

Sunt hi in sup

pliciū eternū: iusti aūt in vitā eter/ nam Matt. xxv. ⁊ in euāg. hodier no. Hodie dilectissimi frēs manifeste intellige/ tis q̄ta sit ⁊tus charitatis ⁊ pietatis quā q⁊ sit vera sīia ap̄li Jac. in canonica. ij. dicētis. Iu diciū sine mia. s. saluāte fiet ei q̄ nō facit miam. Tractaturi igit de vltimo iudicio generali tri plex iudiciū distinguam⁹. P⁊imū ē iudiciū re tributōis. scōm est dānatōis. tertiū est discussio nis P⁊imū est iudiciū retributōis ⁊ hoc est illud fm q̄d iuxta dei sīiam vnusq̄sq̄ put me/ ruit receptur⁹ est. Et fm hoc iudiciū oēs gene raliter iudicabunt. P⁊oinde. ij. Cor. v. dicit Oēs enī nos manifestari oport⁊ ante tribunal xp̄i vt recipiat vnusq̄sq̄ p⁊pria corpis put ges sit siue bonū siue malū. Et ad Rho. xiiij. Oēs stabim⁹ ante tribunal xp̄i Scōm est iudiciū dānatōis: ⁊ hoc iudicio soli mali iudicabunt. Vñ Jo. v. Venit hora in qua oēs q̄ in monu mētis sunt audiēt vocē filij dei. ⁊ p⁊cedēt q̄ bo na fecerūt in resurrectionē vite: q̄ vo male ege runt in resurrectionē iudicij Tertiū est iudi ciū discussiōis. in q̄ merita ⁊ demerita p̄mia vl̄ supplicia ondent. ⁊ hoc iudicio p⁊ie fideles iu dicādi sunt de q̄bus i hoc seculo potuit dubita ri. Et fm hoc Jo. iij. dñs ait. Qui nō credit iā iudicat⁹ est. Et Jo. xvi. P⁊inceps hui⁹ mūdi iam iudicat⁹ est Et. j. Timoth. v. q⁊ūdā hoiu⁹ manifesta sunt pcta p̄cedētia ad iudiciū: q⁊un/ dam aūt subsequent: sil⁹ aūt ⁊ facta bona mani festa sunt. In p̄nti igit euāgelio p̄ncipaliter de tertio iudicio agit. Jō angeli ⁊ āgelici viri q̄ p pter excessum hūilitatis ⁊ charitatis hic mīi mi nuncupant. ponunt q̄si iudices stare seu iu dicis assessor⁹. Demones vo ⁊ q̄libet infide les sunt iam certissime iudicati. Vz q⁊ boni me diocres vel infimi solēt p opa misc⁊die facta ma xime paupibus sctis suplēdo p⁊ios defectus adipisci potio⁊a sibi sctō⁊ merita iux illō Lu. xvj. Facite vobis amicos de māmona iniq̄ta tis: vt cū defeceritis recipiāt vos in eterna tab nacula. Jō de opibus mie hic specialit mētio fit ad p⁊ocandū ad miam oēs. ⁊ ad ondendu⁊ q⁊ ibi mirabilit superaltabit ac vincet mia iudi ciū. ⁊ iusticie sue rigo⁊ē. Et ad ondendū duos o⁊dines electo⁊. s. eo⁊ q̄ p xp̄o oia dereliq̄runt et eo⁊ q̄ p opa pietatis se illis associarunt: aut p defectū illo⁊ se ab illis sepauerūt. Nā de his impijs dicit dñs. Ibunt in supliciū eternū: at q⁊ de pijs subdit. Justi aūt in vitā eternā. Circa iudiciū eni generale tria ad pñs ꝓsiderem⁹. P⁊imo occasionē ancedentē. scōo executionē ꝓsequentē. tertio ꝓclusionē subsequentē.

Articulus. i. que erit occasio iudi/ cij generalis. ⁊ q̄n verisil⁹ est futurū.

P⁊imo ꝓsiderem⁹ in q⁊ circa iudiciū genera le occasionē ancedentē. i. que erit occasio iudi/ cij gnalis ⁊ finis pntis seculi. Ad cui⁹ euidētiā notandū est. q⁊ mo⁊tuo antixp̄o quē fm ap̄lm ij. ad Thessalo. ij. dns ihesus interficiet spū o⁊is sui. q⁊ fm Nico. de ly. de mādato eius fulmina bit p mīsteriū archangeli michaelis. q̄etiā int ficiet exercitū eius fm methodiū ab illo tpe vsq⁊ ad finē mūdi fm q̄sdā paruū nō debet esse tē pus fm cōem cursu⁊. Nam videtes iudei se de ceptos ab antixp̄o p enoch ⁊ heliā ad xp̄m fer uide ꝓuertent fm eundē Nicol. pallegatū sup illud Johel. iij. cū ꝓuertero captiuitatē iuda ⁊ hierl'm. Et ex hoc māifeste pt⁊. q⁊ ab illo tpe vsq⁊ ad finē mūdi tm spaciū tpis debet int⁊uenire q⁊ totus pl's isrl'at q⁊ totus mūdus ꝓuertat ad xp̄m sicut Matt. xxiij. d⁊. P⁊edicabit h euā/ geliū regni in vniūso o⁊be. in testimoniū oibus gētib⁹. Nō q̄dem fm pallegatū Nicol. ⁊ glos. in ꝓsūmatōe seculi fiet: q⁊ tūc oms gētes p p̄dica tōnē illā recipiēt fidē xp̄i. Vz ad hoc nēce est q⁊ tps illō cresc⁊ a mane p ꝓgruos gdus: vsq⁊ ad meridiē. Deinde p gradus ꝓgruos paula/ tim decresc⁊ ad tantā vesperā ⁊ noctē iniq̄ta/ tis. q⁊ vix fides inueniat in terra: ⁊ q⁊ ppt abū

dantiã iniq̃tatũ xp̃s cõpellat mundũ extermia re atq; iudicare. Q; aũt sic gradatim descẽdere debeat ille vltim⁹ eccl̃ie status: triplicit̃ pbat̃ p̃mo rõne. scdo auct̃e. tertio siltudine. ℣ Primo rõne sic. Irrõnale eni videt̃ credere q; mi/sericors deus illam admiranda; pfectionẽ ecclesie que erit in ꝓsione iudeo; atq; totius orbis mortuo antixp̃o nolit durare nisi p. xxx. vl xl. dies aut mẽses sicut aliq̃ opinant̃: ⁊ q; tunc simul cũ tempestatib⁹ antixp̃i facta postea tam plena ꝓuersione ⁊ nulla subsecuta generali ruina culpe. deus velit iterũ subito tempestatẽ et exterminiũ mũdi ac iudiciũ eius iducere atq; statũ quẽ in sũma pfectõe de nouo formauerat nihil velit durare. ⁊ debitũ cursu; ⁊ occasũ hr̃e ℣ Scdo pbat̃ idem auct̃e. Nam put stat⁹ ecclesie sumit̃ in hac vita in fine debet malis pessimis abũdare: qđ ptz Luc. xviij. vbi dr. Verũtñ filius hois veniẽs. putas inueniet fidẽ in terra? ql̃i dicat. nõ ẽm Bedã. nẽpe si venerit ad iudiciũ imediate post iudeo; ꝓuersionẽ atq; totius orbis mortuo antixp̃o magnã fidẽ repiet in toto orbe. ⁊ iam tũc dies dñi ad iudiciũ non veniret tanq̃ fur sicut dr Mat. xxiiij. Nã tũc oẽs parati essent. ℣ Tertio pbat̃ similitudine quã ponit dñs Mat. vbi s. dicẽs. Sicut eni; erant in dieb⁹ festis noe aũ diluuiũ comedẽtes et bibẽtes: nubẽtes: ⁊ nuptui tradẽtes vsq; ad eum diem in q̃ introiuit i arcã noe. ⁊ nõ cognouerũt donec venit diluuiũ ⁊ tulit oñs: ita erit aduẽtus filij hois. Et paulo añ inq̃t Surgent eni pseudo xp̃i: ⁊ pseudo ꝓphe. ⁊ dabũt signa magna ⁊ ꝓdigia: ita vt in errorẽ inducat̃ si fieri põt etiã electi. Et subdit̃ q; post tribulatõe; dieru illo; sol obscurabit̃: ⁊ luna nõ dabit lumen suũ. ⁊ stelle cadẽt de celo ⁊ vtutes celoru; cõmouebũt̃: ⁊ tũc apparebit signũ filij hois in celo. Ex q̃ ptz q; dñs nõ iudicabit mundũ duz erit in illa mag̃ ꝓsiõe. de q̃ dñs ait Jo. x. Erit vnũ ouile ⁊ vnus pastor: ꝑ post ꝓsionẽ illã g̃datim descẽdet mũdus ad tantã iniq̃tatẽ sicut ꝓdictũ est. q; deus indig̃bit̃ ꝓtra eu; ⁊ extmi/nabit mũdũ ⁊ iudicabit. sic̃ ptz mystice Apoc. xiiij. Et alius angel⁹ exiuit de templo clamãs magna voce ad sedentẽ sup nubẽ. Mitte falcẽ tuã ⁊ mete. q; vẽit hora vt metat̃. qm̃ maturauit messis tr̃e. Et misit ille q̃ sedebat sup nube falcẽ suã i tr̃ã: ⁊ messuit tr̃ã. In q̃bus sacratissimis xp̃is q̃ttuor insinuat̃. q̃ se hr̃e oñdet xp̃s. ẽm q̃ in fine seculi mũdũ iudicatu⁹ ẽ. Primũ ẽ sapia lumiosa. scd̃m est potẽtia vigorosa: tertiũ est iusticia rigorosa: q̃rtũ est executõ timorosa.

℣ Qua sapia fulgebit xp̃s iudex omnium ꝓstitutus. ℣ Ca. I.

Primo autẽ xp̃s iudicatur⁹ mũduz se hr̃e oñdet sapiam radiosaz cum q̃ iuxta tps statutũ a p̃re sciat iudicare mundũ: q; p̃ne sapie ꝓsiliũ nosset. Jõ. Jo. ait in Apoc. Et alius angelus exiuit de templo. Qui eni templũ exiuit interiora tẽpli pus clarissime plustrauit. Vñ ⁊ tẽplũ b̃ q̃d solus põtifex intrat p̃ne mentis archanũ est. Vñ ps. Dñs in tẽplo sct̃o suo. ipe ẽ dñs ⁊ est sacerdos q̃ singlarit̃ est in b̃ templo. Jõ Jo. xiiij. ad philippũ dicebat. Nõ credis q; ego in p̃re ⁊ p̃r in me ẽ? Et hui⁹ sapie ꝓsilio cõformat oẽ iudiciũ suuz. Tũc eni angel⁹ magni ꝓsilij xp̃s de templo exibit: qñ p facti euidẽtiã mũdo vltimũ iudiciũ nũciabit. Vñ Bar. xiij de die aũt illo ⁊ hora nemo scit. neq; angeli dei in celo neq; filius hois nisi p̃r. Nõ ꝟbũ exponẽs hiero. dicit. Cũ oia tpa fecerit ihesus b̃ est ꝟbũ dei. oia eni p ipm facta sunt. in oib⁹ aũt tpib⁹ cũ dies iudicij sit. que cõsequẽtia esse põt eius ignorare partẽ: cui⁹ totũ nouit? Hic q̃ dicẽdũ est. Quid eni magis ex noticia p̃is an filij. Si maius nouit. quõ ig̃rare põt qđ minus ẽ? Nũ q̃d deus p̃r cognitionẽ illi⁹ diei filio denegauit cũ dicit oia tradita mihi sunt a p̃re meo? g̃ non oia si est aliq̃d qđ negat̃. Hec ilie. Dicit̃ autez xp̃s illũ nescire diẽ ẽm Aug. q; nõ facit hoies scire. Ex dict⁹ ptz q; xp̃s manẽs i tẽplo. i. in p̃na mẽte diẽ iudicij nosc̃it: tñ illũ indignis celat. Sz tũc tẽplũ egredie t̃: qñ qđ illo die hoib⁹ celatũ est. p facti euidentiã declarabit.

℣ Septãte quã habere xp̃s se ostendet: qñ venit iudicare mũdũ. ℣ Ca. II.

Secũdo ꝟo xp̃s mũdũ iudicatur⁹ hr̃e se oñdet potentiã vigorosam: q̃ in eius clamore mystice designat̃. Propterea subdit̃ clamãs voce magna ad sedentẽ sup nubem. i. ad seipm hoc est ad gloriã suã. Ipe eni; p sedentẽ sup nubẽ etiã designat̃. i. sup hũanitatẽ suã leuẽa culpa. sicut leuis est nubes. Tacet siq̃dem xp̃s: cuz secreta p̃ni ꝓsilij indignis pctõrib⁹ celat. tũc aũt clamat: cum p̃na ꝓsilia ẽm formã p̃ni ꝓsilij ⁊ iperij ꝓdigno tpe manifestat. Aut veri⁹. Hic idem xp̃s ẽm aliã ⁊ aliã formã ad seipm clamat: cũ secreta dei iudicia ꝺ hũanis opibus oibus manifestãda eẽ denũciat Vñ de talib⁹ occultis iudicijs dr Lu. viij. Nõ est occultũ qđ nõ manifestet̃. nec absc̃ditũ qđ nõ cognoscat̃ ⁊ in palã veniat. ⁊ b̃ est qđ hic dr clamabat significãs q; q̃ occulta dixerat. exponendo manifestare volebat. Proinde Esa. xlij mũdo deus cõminat̃ cũ ait. Semp silui ⁊ patiens fui. sicut pturiẽs loq̃r. s. in fine mũdi.

℣ Quibus erit ignotũ iudicij tps: et q̃bus poterit esse notũ. ℣ Ca. III.

Tertio aũt oñdet se xp̃s hr̃e iusticiã rigorosam. Jõ dr. mitte falcẽ tuã ⁊ mete

Falx enī iudiciū agēdo⁹ indicat. Unū Deut. xxiij. phibet dñs dicēs. Nemo mittat falcē in messē alienā. i. nemo temerario iudicio iudicet opa aliena. Hanc aūt falcē xp̄s in manu tenet: cum recte rōnis iudicio vltimū exterminiū mū/di pctō⁹ expectādo ꝓfusionē p longanimitatē suā patiēter sustinet. Hz hāc falcē suā tūc q̄dez deus in messem mittit. cū eodē recte rōnis iudicio opa hoīum iuste discutiet: qñ. s. tpe iudicij generalis nō solū maligna hoīuz opa: sed etiā inutilia. z que qñq; vident hoībus iusta. p̄mio eterne vite indigna iudicabit. Unū p ppha⁹ dñs dicit. Cum accepo tps ego iusticias iudi/cabo. Unū Greg. Dis nra iusticia ad examē di uine iusticie deducta iniusticia est. Et sordet in districtōe iudicij: qđ in examinatōe fulget opantis. Tūc q̄dem iudicio eterne dānatōis repient digna cūcta opa q̄ inutilia sunt. cuiusmodi terrena esse, pbant lucra atq; cūcta terrena cōmoda que ppt deū nō fuerint ab hoībus sūpta. Nullum q̄dem illoz operū pōt eē dignū eterna vita: qđ ppter deū nō fuerit factū. sed ppter ppriā vtilitatē. Unū z hec opa messis terre denotant de q̄ dr. Quia venit hora vt metat: qñ matu/rauit messis terre. Be q̄ messe vel op⁹. j. Lo⁹. iij. dicit ibi. cōparās terrena opa ligno. feno. et stipule. vniuscuiusq; in q̄t opus manifestū erit dies dñi declarabit: qz in igne revelabit. vni uscuiusq; q̄le sit op⁹ ignis pbabit. Et post. cu/ius opus arserit detrimentū patiet. Ecce iudi ciū dānatōis inutiliū operū. in q̄bus hō quasi totā vitā suā ꝓsumit. Quid etiā p messem terre naturā. nisi terrena hoīes q̄ ppter sua scelera ad diuinū iudiciū p dei iusticiā vocāt. Sicut ecō tra de ꝑfis q̄ parati sunt ad suscipiendā miam dei lz messis dicant: nō tñ messis terre denotāt Unū Jo. iiij. dñs ait discipulis suis de samarita no ꝑfo. Videte regiōes qz flaz albe sunt ad mes sem. i. ad miam dei p ꝓfusionē suscipiēdā dispo siti z prepati. Ex q̄ ptz q; maturatio messis est dies z hora: q̄bus iudicādus est mūdus.

Questio de tpe iudicij.

Circa dicta pōt queri an ex fide hoc sit certū z an teneri debeat tanq; certū. q; nullus angelus. nullus hō purus etiā xp̄i mr̄ sciat tps hu/ius iudicij seu hui⁹ messis diē vel horā? Ad qđ dicēdū est saluo meliori iudicio q; tria erūt ho minū genera in dieb⁹ illis. Primo erūt q̄dā q̄/bus tps illud erit omno ignotū. Secōo erūt q̄dā q̄busdā q̄dā generali mō erit aliq̄lit notū. Tertio erūt q̄dā q̄bus ptculariť poterit esse notū.

Qz cōmunitati hominū tps iudicij erit omno ignotū.

Primo aūt erunt quidā q̄bus tps z dies iu dicij erit omno ignotū. sicut ex sacris ptz scptu-ris. Et hi erunt cōitas hoīum q̄bus talis dies debet abscōdi: sicut dies mortis ex multiplici rōne. Primo vt semp timeant. Secōo vt semp se ꝑparēt ad illū diem. tanq; de primo iminen tem. Tertio vt tam in hoc q̄z in pleriscq; alijs ig/rantes se noscāt: qđ q̄dem est putile ad supbiā cōprimendā. Quarto vt archana diuinoz iu/dicio⁹ magis reuereant. Quinto qz nō decet dei secreta indignis z indispositis revelari: p/pter qđ etiā plura abscōdant aliq̄bus alijs vel idoneis: qz forte nescirent hoc celare indignis aut nō plene idoneis. Sexto ad nō impediēdū opa z tpa ꝑscita vel ꝑordinata a deo. Multa enī veniūt z ventura sunt quoz euentū hoies et demones impedirēt: si ꝑscirent ea. Septimo ad excecandū reprobos taliū tempo⁹: z ad h̄ tale iudiciū dei veniet sup eos subito z improui/se. Octauo vt in tribulatōib⁹ taliū tempo⁹ fi/des: spes: hūilitas: patiētia: z lōganimitas scto/rū fortius exerceat z p̄miet. Et vt tūc addiscāt deū etiā in suis incertis īmobiliť z inerrabiliť sequi: z nō sue puidētie sed soli diuine inniti.

Qz iustis erit notū tempus iudicij quadā notīcia generali.

Secōo erunt quidā q̄bus q̄daz generali mo/do finale iudiciū erit notū. Siłr z multa iudicia q̄bus q̄tidie flagellant patrie generaliť ab illu minatis mentib⁹ p scriptūrā sacrā qñ iminere debeāt cognoscunt: nō tñ in ptculari de tpe. p p̄io. sed solū in generali. Septē ꝓo sunt signa mature messis p que a p̄dictis finale iudiciū at q̄ q̄tidiana cognosci poterūt z cognoscunt in generali qñ futura sūt. Primū est horribilitas pctō⁹ multo⁹. scōm multitudo peccantiū. ter tium impunitas manifesto⁹ scele⁹. q̄rtū alienatio in peccatis. q̄ntum affectio ad scelera. se xtū studiū peccādi. septimuz longa pseuerātia in oībus sup̄adictis. Et h̄ erit maturitas mes/sis. Primū signū erit qñ in toto orbe terra/rum multa z magna z horrēda pctā fient. Nec hoc sufficit: qz si hec a paucis patrarent sufferret patiēter deus Secōm signū erit qñ a mul titudie hoīuz dēptis paucis talia enormia cri/mina ppetrabunt: nec insup hoc erit satis: qz si occulte fierēt ac inuēti recta iusticia punirent. adhuc patiēter sufferret deus. Tertiū signū erit qñ talia facta apte inuerecūde atq; impu/ne fient nec insup hoc satis erit qz si talia incō/siderate fierent. nō adhuc ad iudicandū cōtur/babit deus. Quartū signū erit qñ talia fiēt tota mentis alienatione seu intentōe. Nec vti q; sufficiet hoc. eo q; si ad talia ipsi peccātes nō multū applicabūt affectū: adhuc etiaz expecta/bit deus ad iudicādū. Quintū signū erit qñ talia facta fient tota cordis affectōe. Nec insup

sufficiet hoc vt deus iudicet mundū: qz si in talibus malis oīno studiū totū nō adhibebūt ad huc ad seuiendū expectabit deus. ¶ Sextū signū erit. qñ totū studiū malignoz ad talia scelera cōuertēt. Nec insup illo satis erit. Nam si aliq casu quocz tpe hec talia fierent nō ꝓtinue nec pseuerāter: adhuc aliqd erit ppt qđ deus mūdū nō ꝓdēnabit ¶ Septimū signū z vltimū iminētis iudicij erit: qñ oia supradicta cōtinue z pseuerāter in mūdo fient. tūc eñ erit matura messis: ppterqđ dignus tūc erit mūdus generaliter iudicari. Q aūt p hec septē signa poterūt mētes illuiate pagnoscere mō p̄dicto generalē iudicij diem ꝑpinquātē: maximū nobis prestat argumētū scripture sacra ad Rho. xv. Oia q̄cūq scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt vt p patientiā z ꝓsolationē scripturarū spem habeamus. Exscripturis eni sacris in plerisq locis habet deū dedisse nunq aliqđ exterminiū generale neq particulare: nisi p̄cesserint p̄dicta signa De exterminio generali ptz i diluuio Gen. vj. vbi dr. Videns aūt deus q multa malicia hoiuz esset in terra ac cūcta cogitatio cordis intēta esset ad malū oi tpe penituit eum q hoiem fecisset in terra. Demū q subdit. q deus p vniuersale diluuiū mundū extermiauit. In his ꝟbis si diligēter examinet oia supradicta signa p ordinē repient. Primo eni in mūdo multa z magna erant pctā z horrēda maxie circa luxuriā etiā circa scelus cōtra naturā: qđ oñdit methodius historiogph⁹ dicēs. Q mulieres supgresse viris abutebant z etiā q exarserūt hoies in adulteriū. siue in alterutrū coeūtes. Et de hoc signo. s. dr. Videns aūt deus q multa malicia. Qđ ꝟbū manifeste oñdit tunc abūdasse horrēdam multitudinē z turpitudinē pctoz. ¶ Secūdo q hoies cōiter talia ppetrabāt. Iō subdit: hoiuz ibi peccautiū multitudinē denotat. ¶ Tertio insup illa manifeste inuerecūde atq impune fiebāt. ideo addit. esset in terra. i. manifesta erant z impunita. ¶ Quarta etiaz fiebāt tota mētis aiaduersione. ideo dr. z cūcta cogitatio. s. nō partim z nō diuisim: sed in malis integra z cōiūcta. ¶ Quinto q̄z fiebāt tota cordis. ¶ Sexto talia scelera toto studio ppetrabant. ideo dr. intēta esset ad malū ¶ Septimo qđ oiuz pessimū erat. qz cuz sex p̄cedētibus cōtinue z longo tpe in illis pseuerarunt. ideo subdit. oīni tpe Ex his ptz q tunc messis matura erat: ideo generale diluuiū mūdū exterminās misit dñs Nec tm̄ de vltimo iudicio sunt hec signa z fortia argumēta. verūetiam de q̄libet regno z patria z ciuitate a dño magnis iudicijs flagellādis. mētib⁹ illuiatis z pspicacit intuentibus āte iudicia patebit p̄cedere hec signa matura messis. Qđ ptz exēplo ve. testa. Nam cuz dñs abrae pmisit exterminationē gentiuz que terra quā ei pmisit icoluerūt dicebat Gen. xv. Necduz eni implete sunt iniq̄tates amoꝛreoꝝ vsq ad pñs tps. i. nōdū matura est messis eorum. q̄si dicat. z si semini tuo hāc terrā pmitto tm̄ ante tps cōplemēti iniq̄tatis eoꝝ z mature messis illos nō exterminabo. Predicta etiā septem mature messis signa p̄cessisse iudiciū Sodome z gomoꝛre z ꝓfiniū ciuitatū satis patere pōt q̄ pōderat diligēter ꝟba Gen. xix. que de illo iudicio cōscribunt z sic mens illuiata atq discreta ad p̄cauendū pricula diuinoꝝ iudiciorum in varijs tpibus atq patrijs poterit talia signa prudēter ꝓsiderare: z nō ad p̄sumptuose predicendū futura. sed z sibi z alijs precauēda mala futura.

Qꝛ tp̄us vltimi iudicij z dies eius aliq̄bus pfectis poterūt esse noti.

¶ Tertio q̄z circa tps iudicij pñt esse q̄daz quibus poterit reuelari tps iudicij z dies ei⁹. Nā ex scripturis nō possum⁹ certitudinalit arguere q nullus tp̄us iudicij sciat aut scire debeat: qđ etiā incōueniēs est. si nō de hoc reuelauerit alicui angeloꝝ aut btōꝝ z specialit matri sue. Aliud est eni de nobis: aliud ō beatis. q̄ in nullo a dei volūtate deuiare pñt. Insup est aliō de cōitate hoiuz: aliud de singl'arib⁹ sanctis q̄ vnus spūs sunt cum deo. Nam reꝛobi ꝛ nescierunt horā aduētus diluuij tm̄ noe cum familia id p̄sciuerūt. Ulm̄ Gen. vij. dicit. Ingredere tu z filij tui z arcā. adhuc eni z post dies septem ego pluam sup terrā quadraginta dieb⁹ z noctib⁹. Et ante in. vj. c. ait illi dñs. Erunt dies. s. hois siue humane generatōis centū viginti annoꝝ. Per noe z familiaz eius pfecti z electi finaliuz tempoꝝ mystice designant: per reliquos vero reꝛobi eoꝝdē tpm denotant. Sic abrae z loth horā subūsionis sodomoꝝ p̄dicta fuit Gen xviij. et. xix. z tm̄ Lu. xvij. z Mat. xxiij. videtur seu assiliat occultatio de die iudicij occultationi diei diluuij z horę subuersionis sodomitarum.

Quadruplex obiectio z respōsio ad talia obiecta.

¶ Sed obijcit cōtra nuprime dicta. Dicit eni Mat. xxiij. de die aūt illa z hora nemo scit neq angeli celoꝝ nisi p̄ solus. Ad qđ dicēdū est q sicut ptz ex supradictis ita pñt dici angeli dei nescire. s. ad reuelandū nobis: sicut z filius dei xps. ¶ Secō etiā obijcit qz dñs ait Matth. xxiiij. Vigilate igit qz nescitis q̄ hora dñs veturus sit. Ad qđ dicēdū q p̄dictū dñi ꝟbū nō hz locū nisi respectu cōitatis hoiuz. q̄bus talis occultatio ꝓueniēs est. ¶ Tertio obijcit: qz dr Mat. xxv. Media nocte clamor factus est ec/

ce sponsus venit. Ubi Augu. ait. Media no/cte. i. nullo sciente aut sperate. Ad qđ dicendū q mirabile esset si saltē p modicū momētū ante nō posset deus revelare horā illā. g respectu cōi tatis dr vēturus media nocte clamor fact⁹ est. Uñ. j. Thessal. v. De tpibus aūt frēs t momē tis nō indigetis vt scribam⁹ vob. Ipi eni diligēter scitis: qr dies dñi sicut fur in nocte ita veniet. atq distinguēs inter bonos t malos subdit. Vos aūt frēs nō estis in tenebris vt dies illa tanq fur vos cōprehendat. Oēs eni vos filij lucis estis t filij dei. nō sumus noctis neq tenebrar. Quarto objcit de ỳbo Act. j. vbi dñs aplis ait. Non est vestrū scire tpa vel momenta que pr posuit in sua ptāte. Cōstat eni q si aliqbus h revelatū foret p̄cipue aplis debuit revelari: p qs fides t ecclia fundāda erat atq docēda. Ad qđ dicendū q xps loquit ibidē aplis vt adhuc carnalib⁹. Sicut qñ ait Jo. xvj Multa habeo vobis dicere q nō potestis portare mō. Et sicut qñ Mat. xx. ait iacobo t ioāni. Nescitis qd petatis Et addidit. Sedere autem ad dexterā meā vel sinistrā nō est meū dare vob. inq̄tū estis fm carnē cognati mei. aut vobis inq̄tū indispositi estis. Et h ibidē xps innuit cū dicit. Sz accipietis ỳtutē supuenientis spūs sancti in vos rc. Non igit videt q ex hoc ỳbo Act. aplorū posset ita certitudinaliť hoc argui sicut aliqbus videt.

Secunda questio.

Circa hoc etiā queri pōt ārē xps discipulis suis ait Mat. xxiiij. ideoq t vos estote parati: qr q hora nō putatis filius hois venit⁹ sit: cū nullus illor temporum circa horā iudicij viu⁹ repiet. t ipse loquit ad eos ac si iudiciū in tpe eor deberet fieri? Ad qđ triplicit rñdet. Pri/mo fm Augu. ad esytiū dicēs q in psona cor loquit oibus: qr qdām ad oēs ptinet dies illa. Tunc eni cuiq veniet dies illa. cuz venerit dies mortis illius: vt talis hinc exeat qlis in illo die vidēdus ē Ille eni dies cū venerit impatus quē inuenit impatū hui⁹ sue vite vltim⁹ dies est. Uñ Mar. xiij. Qđ autē vobis dico oibus dico vigilate. Secdo qr mos est scripture sacre loq de vno aut vni in psona alteri⁹ Uñ. j. ad Thessal. iiij. ait apls p his sanctis q circa iudiciū repiri debeāt viui inqt. Quia nos q viuimus q residui sumus in aduētu dñi nō p̄uenie mus eos q dormierūt: cum tñ ipse nō deberet: tunc inueniri viuus. Tertio qr a tpe xpi instabat dies cuiusdā magni iudicij. t istud in se mystice ptinēs. Illud aūt excecatio t reprobatio iudeor ac sublimatio fideliū suor. Uñ ex p ma rōne que est Aug. colligi pōt ārē de die iudicij sepius est p̄dicandū ac semp cum tremore expectandum.

Qr tremenda erit executio iudicij generali. Cap. iiij.

Quarto xps mūdū iudicaturus oñdet se hr̄e executionē timorosaz. Uñ. Jo. subdit. Et misit q sedebat sup nubē falcē suā in terrā t messuit terrā. Nubes aūt hec sup quaz sedebit angel⁹ xps: ē hūana caro illi⁹. Uñ Esa xix. Ecce dñs ascēdet sup nubē leuē t ingredietur egyptū Sup hāc nubē sedebit mūdū in trā quillitate iudicatur⁹. tñ pctōrib⁹ terribilis apparebit. Tunc qđē falcē sui seueri iudicij in terram mittet: qñ ppter impior abusuz terrā sic dānabit. vt oīno fultia sua impijs neget q deo hoc in seipis negat. q nō solū ex bñficio creationis sed xpi redēptiōis merito hñt: vel etiā hr̄e pñt. Uñ Esa. xxiiij. Ecce dñs nudabit terrā t dissipabit eam. Jō dicit Jo. t messuit terrā scz impios ab eis tollēdo. s. ne liceat amplius viuere qbus semp libet peccare. Boies nēpe supi⁹ messis noiati sunt. Jō de tali messiōe Esa. xvij Ablata est messis in die hereditatis t dolebit grauiter. Dies hereditat⁹ est dies retributōis q retribuet vnicuiq fm opa sua cum deus dabit hereditatē timētibus nomen suū. Sed hac die auferet messis impio: cū nullus fructus inueniet in labore suo. t iō grauiter dolebit qr et na egestate atq penalitate cruciabit in eternū Ista aūt sit futura acerbitas illius vltime messionis: oñdit Crisost. dicēs. Si rex terren⁹ cōtra aliquē p̄cessur⁹ expeditionē mādat in pl'o. dignitates oēs mouent. exercit⁹ excitant. tota ciuitas feruet. q̄tomagis rege celesti exurgente iudicare viuos t mortuos angelice ỳtutes mouebunt terribiles ministri terribilē dñm p̄cedentes? Proinde Sap. Armabit creaturaz in vltionē inimicor t pugnabit p eo orbis terrarum cōtra insensatos. Tanta vtiq erit cunctarum creaturarū pugna cōtra innumeros pctōres q sicut Bar. xiij. dicit ỳtutes celor mouebunt. i. horrebūt p̄ magnitudine signor t cladis. Sicut eni hō manēs in supcilio mōtis: videt aliquaz absorberi ciuitatē hyatu r̄re aut incēdio p̄cremari: qdaz naturali instinctu horret lz videat p̄culū sibi nō iminere. Sic angeli atq beati vidētes p̄tra reprobos pugnare vniuersum mūdū q naturali horrore cōmouebūt vñ ps. Turbabūt q hītāt t̄mios a signis tuis

De quindecim signis p̄cedentibus iudiciū.

Que aūt sint signa tāti terrorīs ista ostēdit Hieron⁹. q in annalib⁹ iudeor qndecim terribilissima signa iudiciū p̄cedentia se dicit inuenisse: sed an continue siue non aut an immediate p̄cedēt iudicij diem se reperisse nō dicit. Qtū

aũt credibilia sint. ipsa scꝑturarũ testionia manifestãt: q̃ cũ ipis signis in robur eoꝝ ꝓ ordinẽ subiũgamus. ℣ Prima die eriget se mare q̃ndecim cubitis supra mõtes stans imobile i suo loco. Vñ i pspectu talis altitudis territi hoies fugiẽt a facie maris. Vñ Lu. xxj. Erit i terris pssura gẽtiuz. s. ppt̃ fugã. Vñ ppha. Altitudo scz maris manus suas leuauit: vt innuat q̃ stãte mari in altitudine p̃dicta: in se ꝛribilit̃ fluctu abit. Ad oñdit̃ Hab. v. Candescet in illos aq̃ maris: ꝛ fluia corruẽt duriter. Vñ ppha. In spũ furoꝛis tue cõgregate sunt aq̃. Et de hoib' ait. Ipsi vidẽtes sic admirati sunt ꝙturbati sũt cõmoti sunt tremoꝛ ap̃hẽdit eos ℣ Secũa ꝙo die tm̃ descẽdet q̃ videri nõ poterit: qđ intelligi nisi cũ ꝛribili strepitu h̃ debere fieri. Vñ ps Mare vidit ꝛ fugit: iordanis ꝙsus ẽ retroꝛsum. Et iterũ. Sedit abyssus vocẽ suã. s. in aq̃rũ descẽsu. Et viderũt te aq̃ ds ꝛc̃. Et Lu. xxj. pre cõfusione sonit' maris ꝛ fluctuũ arelcẽtib' hoibus p̃ timoꝛe ꝛc̃. ℣ Tertia aũt die marine belue supra mare dabũt rugit' vsq̃ ad celũ. vñ Hab. xvij. Rugiẽtiũ valida bestiaꝝ voꝛ aut resonãs de altissimis mõtib' echo: deficiẽtes faciebãt. i. faciẽt illos p̃ timoꝛe ꝛ expectatõe.

℣ Quarta ꝙo die ardebit mare ꝛ aq̃. Ad dñs etiã testat̃ p ppha ꝛ dicẽtẽ. Ignis succẽsus est in furoꝛe meo ꝛ ardebit vsq̃ ad inferni nouissima. ℣ Quinta aũt die herbe ꝛ arboꝛes dabũt sanguinẽ sanguineũ ꝛ roꝛẽ. Vñ Esa. xxvj. Reuelabit terra sanguinẽ suũ: ꝛ nõ opiet vltra interfectos suos. Vñ dñs ait Johel. ij. Dabo pdigia in celo sursum: ꝛ in terra deoꝛsuz: sanguinẽ ꝛ ignẽ ꝛ vapoꝛẽ fumi. ℣ Sexta insup die ruẽt oia edificia mũdi qđ innuit Johel. iij. dicens. Egypt' in desolatõe erit: ꝛ idumea in desertuz pditõis: p eo q̃ iniq̃ egerũt. Septima die petre admiscẽ collident̃: teste Esa. xxiiij. Concutient̃ fundamẽta terre: ꝙ fractõe ꝙfringet̃ terra ꝛc̃. ℣ Octaua die fiet terremot' generaℓ. Ad et ppha testat̃ dicẽs. Terra tremuit ꝛ q̃euit cũ exurgeret in iudiciũ deus ℣ Nona die exibũt hoies de caũnis ꝛ ibũt q̃si amẽtes p̃ timoꝛe nõ potuerũt mutuo loq̃. Jõ Esa. xxxiij. ait. Cõtristi sunt in syon pctõres: possidebit tremoꝛ hypocritas. ℣ Decima die adeq̃bit terra. Jõ Esa. xl. ait. Dis vallis implebit̃: ꝛ ois mons ꝛ collis hũiliabit̃. Vñ ps. Mõtes sicut cera fluxerunt a facie dñi. a facie dñi mota est ẽra. ℣ Undecima die egredient̃ atq̃ ꝙsurgẽt mortuoꝝ ossa ꝛ supra sepulchra stabũt Vñ Ezech. xxxvij Factus est sonitus magnus ꝛ ecce cõmotio et accesserũt ossa ad ossa vnũ qđq̃ ad iũcturã suã

℣ Duodecima die cadẽt stelle ď celo sicut dñs Lu. xxj. testat̃ dicẽs. Erũt signa in sole ꝛ luna et stellis. Et iterũ Johel. iij. ait. Sol ꝛ luna obtenebrati sunt: ꝛ stelle retraxerũt lumen suũ Et iterũ in. ij. c. ait. Sol cõuertet̃ in tenebras ꝛ luna in sanguinẽ anteqũ veniet dies dñi magn' ꝛ horribilis. Et erit omis q̃cũq̃ inuocauerit nomẽ dñi saluus erit. Et Apoc. vj. Stelle de celo ceciderũt sup terrã sicut ficus mittit grossos suos cũ a vento magno moueꝛ. ꝛ merito hec oia fiẽt Nam ꝛm Crisꝛ. Pꝛefamilias moriẽte domus eius turbaꝛ. familia plãgit. ꝛ nigris vestib' se induit. Sic etiã hũane gene ꝛ ꝓpter qđ oia facta sunt circa finẽ ꝙstituto destruit̃ mũdus luminaria celi lugẽt ꝛ cãdoꝛe amoto tenebris invadent̃ in fine seculi. ℣ Tertiadecima die morient̃ hoies tũc viuẽtes vt cũ mortuis resurgãt: q̃ cõtra hoiem totus ꝙturbabit̃ mũdus. Rõ hui' est ꝛm Bonauẽ. q̃ hoie labẽte cecidit mũdus: iõ in iudicio ꝓpt̃ seueritatẽ iudicis oñdẽdam necesse erit oiuz hoiuz coꝛda ꝛreri ꝛ pctõrũ maxie q̃ vniũsoꝝ ꝙtẽpserũt dñm. vt sic ois creatura diuinũ accipiat zelũ: ꝛ ꝙformet̃ creatoꝛi suo. Et q̃ nihil itẽsius vel velociꝰ aut horribiliꝰ in agẽdo ꝛ mouẽdo inter alia elemẽta q̃ ignis ex oi pte ꝙcurret. hinc est q̃ necesse erit q̃ ipius iudicis faciẽ p̃cedat ignis nõ ex vna pte tm̃: sed ex oi pte mũdi. iuxta illud ppe Ignis añ ipm̃ p̃cedet ꝛc̃. Terribilis nẽpe erit ille ignis q̃ diuina ꝙtute nõ tm̃ ignis q̃ ꝓmanet in spera sua. sed ꝛ ignis mũdi purgatoꝛij ꝛ inferni ad h̃ simul ꝙcurrẽt ꝓueniẽtes faciẽ iudicãt̃. Ex his q̃dem q̃ttuoꝛ ignib' diuino iudicio fiet vnus. q̃ oiuz p̃dictoꝝ igniũ pficiet officiũ. eo q̃ ignis terrestr̃ ꝛm Bonauẽ. purgabit iustos. cruciabit malos. incinerabit coꝛpa: ꝛ cõsumet cũcta terre nascẽtia. ꝛ aialia. Ignis ꝙo elemẽtalis elementata subtiliabit: atq̃ ad inouationẽ disponet. Ignis purgatoꝛij purgabit electos: illos q̃bus nccẽ purgari erit. Ex ignis ifemi ipios iã incipiet cruciare. Decima q̃rta die ardebit celũ ꝛ ẽra. i. supficies aeris atq̃ terre. Doꝛo q̃ mũdus iste purgari dz cũ hoie purgãdo ꝛ hõl tpoꝝ indiget exurgari a scoꝛia auaricie ꝛ malicie. sicut in p̃mo tpe a fece luxurie: idiget etiã purgari velocit̃ intime ꝛ pfecte. Hinc est q̃ siẽ p̃mus mũdus deletus est p aquã q̃ est frigida: ꝛ purgatiua ꝛ ardoꝛẽ ꝛ fetoꝛẽ luxurie q̃ illõ seculũ inficiebat: sic finalis mũdus p ignẽ q̃ calidus est ꝛ ꝙsũptiuꝰ finiri dz ꝛ toꝛpoꝛẽ charitat̃ et frigꝰ malicie ꝛ cupiditat̃: q̃ maxie regẽbit i seculi senectute Et q̃lla sũt maxie adherẽtia: necesse ẽ q̃ purgatio sit actõis intime violẽte ꝛ accelerate. qđ nõ ꝙtingit repiri in aliq̃ elemẽto q̃ in igne. Dz actio huiꝰ ignis successiua erit. hñs initiũ mediũ et finẽ: iõ tũc elemẽtaris ignis elementa subtiliabit ꝛ ad inouationẽ disponet. siẽ testat̃ petrꝰ. ij. pe. iij. dicẽs. Veniet dies dñi: sicut fur. in q̃ celi magno ipetu trãsiẽt. elemẽta

vero calore soluent: terra aũt ⁊ que in ipa sunt opa exurent. Ex hac ẽni ꝓcrematõe fiet elemẽ tor ab impuritate quã hñt ex cõmixtõe ad pu ritatẽ mutatio. maxie i terra ⁊ aere ⁊ sic purga tis iustis ⁊ combustis reprobis cessabit motus celi ⁊ planetarũ. ¶ Decima q̃nta die fiet celuz nouũ ⁊ terra noua atq; resurrectio mortuorũ. Nam sicut .j. Thessa. iiij. ait apl's. Ipse dñs in iussu ⁊ in voce archãgeli ⁊ in tuba descẽdet de celo. In iussu q̃dez ꝑm Nico. de ly. qz impans mortuis dñs dicet. Surgite mortui ⁊ vẽite ad iudiciũ. ⁊ voce archãgeli michaelis q̃ est eccl'e p̃nceps sub q̃ angeli etiã notant. Nã ꝑm Rich qz hec citatio erit mẽtalis atq; vocalis: iõ mẽta liter ad iudiciũ vocabunt a deo: ⁊ vocaliter p ministeriũ angelor iux illõ Mat. xxiiij. Mit tet angelos suos: ⁊ ꝓgregabit electos suos a q̃t tuor ventis celi: qz adũsus q̃ttuor mũdi partes admirãda voce clamabũt. Surgite mortui ve nite ad iudiciũ. Hi vo angeli mirabilit intona bũt tanq̃ p̃cones iudicij. Tuba aũt dei erit su prædicta vox xp̃i q̃ descẽdet de celo. s. in hũana forma Et subdit apl's. Et mortui q̃ in xp̃o sunt resurgẽt p̃mi. deinde nos q̃ viuim⁹ q̃ relinquimur sil'rapiemur cũ illis obuiã xp̃o i aera Ista q̃dẽ p̃ozitas atq; posteriozitas ꝑm p̃dictũ Ni/ col'. ad actũ resurgẽdi mime referri p̃t ita q̃ aliqui p̃us ⁊ aliq̃ posteri⁹ resurgãt eo q̃ oẽs in in stanti resurgẽt sicut dr. j. Cor. xv. Oẽs q̃dem resurgem⁹ sed nõ oẽs imutabimur. ⁊ subdit in momẽto in ictu oculi in nouissima tuba. Nec etiaz põt hic accipi p̃ozitas dignitatis qz p̃es ve. testa. in resurrectõe nõ erũt digniozes ap'lis q̃ erũt iudicis assessozes sicut dicit dñs Mat. xix. Sedebitis sup duodecim sedes iudicãtes duodecim trib⁹ isr'. De q̃bus apl's intẽdit dice re. deinde nos q̃ viuim⁹ q̃ relinq̃mur. Propt qõ saluo meliozi iudicio videt dicendũ q̃ pozi tas ista atq; posteriozitas referẽda sit ad q̃etez in xp̃o moriẽdo in eius fide. Et addit. sil'rapie mur. s. iam resuscitati cũ illis in nubib⁹ obuiaz christo ad iudiciũ veniẽti in aera.

¶ De loco iudicij.

¶ De loco aũt vbi iudiciũ faciet dñs sup mun dũ Joel'. iij. scptũ est q̃ deus dicet. Cõsurgẽt ⁊ ascendẽt oẽs gẽtes in valle iosaphat: qz ibi se/ debo vt iudicẽ oñs gẽtes in circũitu. Sedebit eni deus in eminẽtissimo loco aeris sup montẽ oliueti: vñ in celo ascẽdit ⁊ oẽs sancti cũ illo ap parebũt: vñ oẽs iudicãdi apparebũt in valle io saphat ⁊ circa eam: qz monti olueto ꝓpinq̃ est scz inter iõm montẽ ⁊ hierlm. Aparebit autez christus ꝑm Greg. ibi blãdus iust' ⁊ terribilis impijs. Videbũt eni mali christi hũanitatẽ vt timeãt: nõ tñ diuinitatẽ ne gaudeãt. Justi vo vtrãq; illius ꝓtemplabunt naturã: vt simul cũ aia ⁊ corpe iam gloriose letent.

¶ Articulus. II. de modo scõm quez dñs exequent iudiciũ generale.

¶ Scdo p̃cipalit ꝓsiderem⁹ circa iudiciũ ge/ nerale executoz ꝓsequẽtẽ que in eu ãg. hodier. ptz. Ad q̃dam breuit exponam⁹: eo q̃ in qua/ dragesima de relig'. chri. latius declaratuz sit. In hoc igit euãgelio circa executõnẽ futuri iu dicij q̃ttuor insinuant. ꝑmuz regalis aduẽtus scõm generalis ꝓcursus: tertiũ iudiciũ iudicia/ lis ꝓcessus: q̃rtũ finalis successus.

¶ Cum q̃ta gloria triũphali ⁊ maie/ state christ⁹ veniet iudicare totũ mũ/ dum. ¶ Capl'm. I.

Primo q̃dem circa executionẽ diuini iudicij insinuat xp̃i triũphalis seu re/ galis aduẽtus. Veniet q̃dem vt hõ ⁊ hoc cum tanta altitudine maiestatis ⁊ glorie: q̃ expresse in eius corpe nõ solũ iustis: ꝑ etiã impijs celsitu do maiestatis sue mirabilit refulgebit. Proin de dñs ait. Cuz venerit filius hois qz in forma hois ventur⁹ est. in q̃ttũ tñ deus iudex ordi/ nariu'. in q̃ttũ hõ iudex delegat⁹, in maiestate sua eo q̃ apparebit vt dictũ est in forma hois. glo. qz ꝑmo apparuit i forma passibili ⁊ infirma. Ut' maiestas dicit diuinitatis ꝓtus. Vñ Matth. xxiiij. Videbũt filiũ hois venientẽ in nubib⁹ ce li cũ ꝓtute ⁊c. Et sequit. ⁊ oẽs angeli eius cuz eo. Tum ꝓpt honorẽ iudicis. tum ꝓpt executionẽ iudicij eo q̃ ministerio angelor deducẽt electi ad celũ: ac q̃ alios malos angel⁹ trahent reprobi ad infernũ. Nihilomin⁹ noie angelor etiã intelligunt angelici viri atq; pfecti q̃ cum xp̃o: iõ in maiestate venire dicunt: qz ⁊ ipi ma iestatiue sup inferiozes q̃si iudices. xij. sedib⁹ p̃ sidebũt sicut dictũ est. Et lz p̃ncipales ap'li i il lis sedib⁹ ꝓsessuri anthonomatice exp̃munt. in telligit etiã vltra hꝫ supabũdans nũs pfectoz imitatoz xp̃i. tũc sedebit sup sedẽ maiestat' sue p hãc sedẽ significat iudiciaria ptãs q̃ xp̃o data est. Vñ Apo. xx. Vidi thronũ magnũ et candidũ ⁊ sedentẽ sup eũ a cui⁹ ꝓspectu fugit ce lum ⁊ terra ⁊ locus nõ est inuẽtus ab eis. Per thronũ magnũ ⁊ candidũ significat regia ⁊ iu diciaria ptãs seu maiestas. ⁊ gl'ia diuitatis xp̃i vel celsitudo ⁊ candoz mũdicie ⁊ glorie hũani tatis sue. i q̃ eius diuitas significat sedere sicut in glorioso throno. Aut p thronũ significat to ta eccl'ia sctoz vel ordinũ supioz luce glorie cã ditata: p quã deus exercebit sua iudicia in dã natis. Addit q̃ a ꝓspectu sedẽtis fugit celuz et terra. tũ qz oẽs habitãtes in celo ⁊ in terra p̃ ni mio timoze furoz⁹ ei⁹ aut p̃ sũma reuerẽtia ma iestat' eius in ꝓpriã q̃itatẽ ⁊ nihileitatẽ resiliẽt

De iuditio generali

ac si essent sibi pis ānihilati Jō subdit q locus nō est inuent⁹ ab eis .i. sic facta sunt q̄si nihil ac si nusq̄ essent. tum q⁹ sicut lux candelarū at q̄ stellarū dispareret i aduētu solis ac si essent ānihilata seu obscurata: sic ad fugloz̄ gl'ie xp̄i oia alia respectu eius erūt q̄si nihil. Jō p̄s. ait. Deus manifeste veniet: nō sub nube sicut in p̄mo aduētu. Proinde verificabit qđ Apoc. vj. de reprobis dr. Quia dicēt mōtib⁹ t petris cadite sup nos: t absc̄dite nos a facie sedentis sup thronū t ab ira agni Vñ ppha. Pones eos vt clybanū ignis in tpe vult⁹ tui .i. sic ignis ardet in clybano interi⁹ sic xp̄mis ꝓscie exuret eos. vñ Osce. vij. Oēs adulterātes q̄si clyban⁹ succen sus a coquēte adulterātes vti q̄ sunt: q̄cū q̄ alij q̄ deo se p amorē inordinate ꝓiūgūt. Coquēs erit diabol⁹ q̄ malas cogitatōes ꝓscie ministra bit: sicut coquēs admistrat ligna. t in tpe vultus tui .i. vultuositatis tue .i. supcilia cōmouētis qđ est cōminātis signū.

Qz oīs gentes apparebūt coz̄ā iudice iusto: t ab eo iusti ab impijs sepabunt. Cap. II.

Secūdo insinuat ad iudiciū generalis ꝓcursus. vñ subdit. Et congregabunt añ eū oēs gētes .i. ois etas t ois sexus p̄m glo. Nullus enī tūc latere poterit a facie iudicatis q̄z p angelos bonos iusti t p malos ipij adducent. t sepabūt eos abinuicē sicut pastor segregat oues ab hedis. Q̄z enī hec distictio ad lr̄az localit fiat. fiet nihilomin⁹ p diuīsaz q̄litatē gl'ie atq̄ pene. Sepabit inq̄ eos merito loco t vocabulo. Merito inq̄ oium merita discutiēdo loco varia loca assignādo. vocabulo varijs noibus appellando: hos hedos illos ꝯo oues. In ouib⁹ denotat innocētia iustoz̄. tū ppt simplicitatē. tū ppt fecūditatē. tū ppt mititatē sicut de se dicūt. Propter te mortificamur tota die estimati sum⁹ sicut oues occisiōis. In hedis ipietas maloz̄ significat. tū ppt feditatē. tū ppter peculositatē. tū ppt sterilitatē. Et statuet oues a dextris suis: t hedos a sinistris. Per dexterā status gl'ie significat. p sinistrā status pene eterne indicat Jō Proū. iiij. Alias q̄ a dextris sūt nouit dñs: pūse sunt q̄ a sinistris sunt. De ista diuisiōe ait ppha ozād o. Dñe a paucis de terra scz viuētiū diuidis eos i vita coz̄. ait enī. Dñe a paucis. s. ouib⁹ q̄ pauce sunt respectu hedoz̄ iuxta illd Job. xxiiij. Cōteret multos t inumerabiles. Vñ ppha. Judicabit in natiōib⁹ iplebit ruinas. s. angeloz̄ q̄ssabit capita in terra multoz̄: q⁹ multi sunt vocati: pauci ꝯo electi. Biuide inq̄t eos. merito. loco. t vocabulo. in vita coz̄. s. vt sic viuētes eternalit crucient. De hac diuisiōe dr Job. xxxviij. Lapidē caligis t vmbrā mortis diuidet torrēs a pl'o pegrināte Lapidē vocat ipios pp̄ obstinationē. caliginis pter obcecationē. vmbrā mort⁹ pp̄ diaboli similitudinē. pl'm pegrinantē vocat sctōs. q̄ nō hñt h̄ ciuitatē manētē: s futurā inq̄rūt. Ab his diuidet malos torrēs .i. iudiciaria snia q̄ sequet. Et rōnē hui⁹ ps subdit di. De absc̄ditis tuis adipletus est vent eoz̄. Absc̄dita sunt crimia non ꝓfessa Proū. xxviij. Qui absc̄dit scelera sua nō dirigēt. adiplet⁹ e vent eoz̄ .i. ꝓscia eoz̄ biere. iiij. ventrē meū doleo Sic dicē poterūt in die iudicij hi q̄ p ꝓfessionē suā nō manifestāt pcta sua Lu. xxj. ve p̄gnantib⁹ dieb⁹ illis.

De remuneratōe iustoz̄ t punitōe maloz̄. Cap. III.

Certio insinuat iudiciale pcessus i q̄ duo p̄ncipalit demōstrant. p̄mū est remuneratio iustoz̄. scdm ꝓdēnatio maloz̄. Primo q̄dē in remuneratōe iustoz̄ exp̄munt duo Primū ē collatio p̄mij. Vñ subdit. Tūc dicet rex q̄ a dextris eius erūt. Supra enī xp̄s dict⁹ est fili⁹ hois: h̄ ꝯo nosat rex. Ad cui⁹ q̄dē apicē ptinet subditos regē. leges ꝓdere. legis trāsgressōres punire. obseruatores p̄miare: qđ tūc clare patebit. Tūc q̄dē non q̄ret pilat⁹ q̄ rex es tu: Tūc q̄ nō dicēt iudei: nō habem⁹ regē. nisi cesarē. Et addit. Venite bñdicti p̄ris mei possidete patū vob regnū a ꝓstitutōe mūdi. In q̄bus ꝯbis q̄ttuoz̄ ptinent. p̄mo inuitat ad hereditatē di. Venite. scdo dat bñdictionē cū dicit bñdicti p̄ris mei. tertio ꝓfert possessionē dicēs possidete. q̄rto possessiōis ꝓfirmationē addēs paratū vob a ꝓstitutōe mūdi. O dulcissima locutio t vox oī iocūditate plenissima iuitās ad amplexū toti⁹ trinitatis: t ad q̄etā t eternā possessionē sue glorie triūphal. O q̄nta iocunditas erit cuilibet videre se regē fieri eterni regni: cū ipse sit p̄mogenit⁹ mortuoz̄ t p̄nceps regū terre vt dr Apoc. j. Secōo subdit exp̄ssio meriti cū dñs ait. Esuriui t dedistis mihi māducare. sitiui t dedist⁹ mihi bibere: hospes fui t collegistis me t sic de alijs opibus mie. Tūc rñde būt ei iusti dicētes Dñe q̄n vidim⁹ te esurietē t pauim⁹ te. sitietē t dedim⁹ tibi potū: q̄n te vidimus hospitē t collegim⁹ te: t sic de alijs opib⁹ mie. Tūc rex dicet illē. Amē dico vob q̄cq̄d fecistis vni ex mīmis ist⁹ .s. de frib⁹ ist⁹ mihi fecist⁹.

Prima questio.

Sed nunq̄d iusti ignorabūt p̄dictoz̄ rōnes vt hoc querāt: Ad hoc q̄druplicit rñderi p̄t Primo q⁹ hec ꝯba p̄nt q̄druplicit legi vt sit sensus: q⁹ si illud diceret: eis sic a xp̄o respōderetur. Secōo vt significēt potius admiratiōnem coz̄ sup tāta vnitate capitis xp̄i t mēbroꝝ suoz̄ atq̄ plenā illuīatione sup hoc. Ter

ntō vt oñdat̄ q̄ hoc vtiq̄ q̄rerēt aut q̄rere posſent: niſi p xp̄i doctrinā de hoc illumiati eſſent. Vñ ſm̄ Dionyſ. p tractantē illud Eſa. lxiij. Quis est iste q̄ venit de edom tinctis vestib⁹ ⁊c̄. Et illō ps̄. Quis est iste rex glorie? Per hmōi questiones significat̄ defect⁹ nesciēte naturalis ⁊ si nō tpalis p̄cedēs desiderīū sciētie dei ⁊ hāc scientiā recipiēdi a deo. p rñsiones vo insinuatur infusio lumis suprādicti. Quarto vt per hoc demōſtratiue cōſideret̄ dubia p̄dicio iudicandoꝝ ⁊ forte aliq̄ in ipso exitu mortis q̄ vadant ad iudiciū in multis p̄silibus dubitāt.

Secunda questio.

Quę q̄ sunt illi minimi de q̄bus h̄ loquit̄ xp̄s ⁊ quō non ponunt̄ inter iudicādos nec etiā vidēt̄ poni inter assessores? Ad q̄ dicendū q̄ illi minimi sunt viri in hūilitate p̄fecti. q̄ ex tripli ci causa in ipso aduētu iudicis exp̄sse nō fuerūt noīati. Primo vt innuat̄ q̄ sunt quodāmō idem qđ xp̄s. Sicut ipse postea dicit: iō in ipo xp̄i aduētu supponunt̄ venisse. Secdo vt oñdatur q̄ p tanto in noīe angelorꝝ sicut supra dictum est cōprehensi sunt. Tertio dici pōt q̄ mos est sacre scripture plerūq̄ in p̄ncipio aliq̄ p̄termittere ⁊ tandē ac si p̄missa fuissent. sic de eis facere mentionē.

Tertia questio.

Tertio queri pōt que sit causa operū miseri cordie de q̄bus hic fit mētio? Dicendū q̄ sunt due miserie hoīs in p̄nti. p̄ma ē naturalis. scda vo accidētalis. Prima est miseria naturalis et hec duplex. Aut corruptōe interiori: ⁊ sic est esuries ⁊ sitis. ꝑ esuries est a caloze corrūpente siccū sitis aūt a caloze corrūpēte humidū. Aut est ex corruptōe exteriori: ⁊ sic est indigētia vestimēti ⁊ hospitij. Quę vestimētū est ꝯ imutationem p̄pinquā. s. aeris corrōpentis ꝓtinue. hospiciū vo ꝓtra imutationē distantē corrūpētē interpolate. Secda est miseria accidētal. ⁊ h̄ etiā duplex est. Aut ex corruptōe nature ⁊ sic ē infirmitas: aut ex illatōe violētie ⁊ sic est carcer. Non tñ fit h̄ mentio de sepultura mortuoꝝ: q̄ opa mie fiūt primis in q̄ctū mortu⁹ sunt xp̄i mēbra mortu⁹ aūt in q̄ctū nō est xp̄i mēbrū est. naz xp̄s sp viuēs est vt dr ad Hebr. vij.

De punitione maloꝝ.

Secūdo subdit̄ cōdemnatio maloꝝ: q̄ tunc loquit̄ ad eos in ira sua ⁊ in furoze suo ꝓturbabit eos. Vñ ꝑmo ponit̄ cōdemnatio secūdo: ꝑ ditur rō. ponit̄ in q̄ctū ꝑmo ꝓdemnatio: q̄ tūc dicet his q̄ a sinistris eius erūt. Discedite a me maledicti in ignē eternū: q̄ paratꝰ est diabolo ⁊ angelis eius. Ubi q̄ttuoz ieſus iplicabit ꝯ malos. Primo repellet eos a suo ꝓſortio di. Discedite a me. tollat̄ impius ne videat gloriā dei. Secdo maledicet eos dicēs maledicti. Tertio ꝓcremabit eos dicēs in ignē eternū. Quarto alligabit eos dicēs. patꝰ ē diabolo ⁊ angel̄ eius. O vbū horrēdū. O vbū tremēdū. O vbū pauēdū p/tingēs vsq̄ ad diuisionē aie a fonte oiuz bonorū deo. O vbū cōpagū atq̄ medullarū ⁊ oiuz interioꝝ cordis ⁊ corpis ꝓcussiuū. O ds q̄s nouit ptātē ire tue. ⁊ p timoze tuo iram tuā dinumerare? O ꝓſortiū horribile ad imaginandū. horribili⁹ ad videndū horribilissimū ad cohabitandū. O kribilitas ignis hñs caloꝛē eternuz. Vñ Eſa. vl. Ignis eoꝝ nō extinguet̄. hñs obscuritatē. Vñ ps̄. Inkcidētis flāmā ignis. s. sepando ignis ardoꝛē a claritate. hñs etiā feto/rem. Unde ps̄. Ignis sulphur spūs p̄cellarū. hñs ardoꝛē Deute. xxxij. Ignis succēsus est in furoze meo: ⁊ ardebit vsq̄ ad inferni nouissima. Habēs irreuocabilitatē. ps̄. Que p̄cedūt de labijs meis nō facia irrita.

Quarta questio.

Quę q̄re nō dicit h̄ a ꝓstitutōe mūdi sic dicit btis? Dom q̄ nō h̄ dixit vt manifeste pateat q̄ alit̄ se hz ds ad miserēdū ⁊ alit̄ ad puniēdū. ad miserēdū se hz ex suo p̄po ⁊ eterno ad puniēdū vo ex nro tpali vitio ⁊ pctō. Secdo subdit̄ cōdēnatōis rō. Vñ ex probratiue sb̄iūgit di. Esurīui enī ⁊ nō dedisti mihi māducare. sitiui ⁊ nō dedisti mihi potū: ⁊ sic de alijs opibus mie.

Quinta questio.

Quare nō facit h̄ mētionē nisi de opib⁹ mie ac de pietatis de effectu. Dom q̄ h̄ facit maxie p̄p̄ q̄ttuoz. Primū vt nō solū spe p̄mij: ꝑ etiā p̄p̄ timorē supplicij hoies ad opa mie puocēt̄. Secdo ad mōstrādū q̄ nihil ita puocat deū ad rigorē iusticie ⁊ ad inferendū penā vt ita dicā crudelē: sicut ipsa ipietas atq̄ defect⁹ pietatis. Nam in eius defectu q̄ttūcunq̄ sola cibi negatio videat̄ ipietas includit̄ ibi. Tertio vt oñdatur q̄ nō solū p̄p̄ mala opa. ꝑ etiā p̄p̄ defectū bonoꝝ operū hō dānādus est. Vñ Mat. vij: Omis arboz q̄ nō facit fructū bonū: excidet̄ ⁊ in ignē mittet̄. Et Mat. xxv. Fatue vgines solū p̄p̄ defectū olei ꝓdemnabant̄. Quarto vt ſm̄ Greg. apte clarescat. q̄ si tāta pena mulctatur q̄ sua nō dedisse ꝓuincit̄. q̄ pena feriēdus ē q̄ aliena redarguit̄ abstulisse?

Sexta questio.

Quę nunq̄d erit talis disceptatio de solis opibus mie? Et est dicēdū ſm̄ Rich. q̄ in iudicio erit disceptatio mētalis ⁊ vocalis. Prima erit nō tñ de oib⁹ in spāli ꝑ etiā in gñali. q̄ dic̄ Augu. ij. de ciui. dei. c. xiij. Virtute diuina fiet vt cuiuscūq̄ opa siue bona siue mala cūcta in me moziam reuocent̄. ⁊ mentis intuitu mira celeritate cernant̄ vt excuset vel accuset scientia cō

scientiã atq; ita simul vt oẽs ⁊ singuli iudicentur. Vñ Matt. xij. de oi ꝙbo ocioso qđ locuti fuerint ⁊c. Utrũ aũt vocaliter de alijs opibus sicut opibus miscẽdis talis disceptatio sit futura: nõ est certũ �means Rich. Tũc rñdebũt ei dicẽtes. Dñe qñ te vidim⁹ esurientẽ ⁊ sitientẽ aut hospitẽ aut nudũ ⁊ sic de alijs: ⁊ nõ ministrauimus tibi. Excusare se satagũt q̃si deũ fallẽ possent q̃ homines ipos fallent. Dz notãter adũtendũ est ꝺm Brig. q̃ supra iusti imorant in vno q̃ ꝙbo. iniusti aũt ꝺ nõ ita p singla ꝺ cursiz dicũt q̃m ppriũ est iustoz bñfacta in facie sibi relata diligent ⁊ p singla refutare cã hũilitatis. malorũ aũt hoiuz est culpas suas excusatõis cã. aut nullas velle oñdere. aut leues ⁊ paucas. Tũc rñdebit illis dicẽs. Amẽ dico vob q̃diu nõ fecistis vni de minoribꝰ his: nec mihi fecistis.

Q finis generalis iudicij erit dãnatio ipioz ⁊ glificatio iustoz. Ca. iii.

Quarto insinuat circa iudiciũ finalis successus. q̃ duplex est. ꝓmus est impioz scꝺs vo est iustoz. Primꝰ aũt ipiorũ erit pena etna. Nam ꝺm Bonauẽ. Impij ⁊ spũs maligni cũ illo q̃druplici igne in baratrũ intrudent. eo q̃ ignis ille exequit sniam iudicantis Vñ subdit. Et ibũt hi in suppliciũ etnũ vbi erit dãnũ irrecupabile. dolor dispabil. pena inestimabilis. ꝯfusio intolerabilis. pauptas inexplebilis. nature ꝯsũptio miserabilis. rebellio inextna ⁊ extnã iplicabilis. O infelix pctõr q̃d actur⁹ es in hora tanti iudicij q̃ tremore paueses! in auditu futuri supplicij q̃ latibulo abscõdes te? Supra erit iudex iratus. subtus. infernus. parat⁹. iuxta oẽs sancti sniam iudicis approbãtes. ⁊ angeli boni ad tartara ppellẽtes. a dexteris pctã accusantia. a sinistris ꝙbo demones ad iferos trahẽtes. interi⁹ ꝯscia remordẽs. exteri⁹ ignis exurẽs. Totus eni ille ignis q̃ pcesserit faciẽ iudicãtis ⁊ ois caliditas eius: oẽs dãnatos ꝯglomerãdo inuoluet ⁊ trahet ad inferos pctõres: ⁊ sic pcipitãt ruẽt i suppliciũ sempiternũ. Tũc eni ꝺm ps. dñs in ira sua ꝯturbabit eos: ⁊ deuorabit eos ignis Scdo aũt successus sequet iustoz. q̃. s. erit glia sempitna. vñ seq̃t. Justi aũt i vitã eternã. Noie q̃dẽ vite etne dat intelligi gloriã etnalẽ vt ex tpo mõ loq̃ndi mãifeste oñdat. q̃ illa sola dicẽda ẽ vita. ꝛoẽ aliud mors ⁊ miseria sempitna. ⁊ q̃ nisi p q̃sto ordinat in illã p tãto dicat aliq̃d pticipare ꝺ illa

Articulus. iii. de statu i quo remanebit totũ vniuersuz post iudiciũ vniuersale.

Tertio aũt ꝯsiderem⁹ circa iudiciũ gñale cõclusionẽ subseq̃ntẽ. Nã ꝯsũmato iudicio gñali statim subsequet inouatõ mũdi: q̃ nõ cõplebit donec i mũdo pctõr erit. i. q̃scz ꝺtrudent ipi ad infernũ. Nã sicut ille maxim⁹ ignis elemẽta purgabit cũ habeat expulsiuã ꝙtutẽ extrisece forme: sic mũdũ inouabit ⁊ in pulchriorẽ mutabit cũ habeat subtiliatiuã ꝙtutẽ. Mũdũ autẽ innouari debere ⁊ inducere pulchriorẽ formã oñdit triplici rõne. Prima est ꝓpter hois glorificationẽ. scꝺa ꝓpter hois ꝯformatõez. tertia ꝓpter hois delectationẽ. Primo aũt ꝓpter hois glorificationẽ. Nã sicut dignũ fuit q̃ elemẽta purgarent⁹ p eo q̃ infecta erãt ppẽ hoiuz culpas. Ita etiã dignũ erat vt mũdus renouet⁹ ꝓpter hois glorificatõz. Scdo ppẽ hois cõformationẽ ꝺ est vt totus mũdus ꝓput possibile est glorificato hoi ꝯformet⁹. Tertio ꝓpter hois delectatõz. q̃ mũdus iõ factus est. vt hõ in pñti per speculũ creature cog̃sceret creatorẽ quẽ nũc in natura sua videre nõ põt. Jõ in futuro oportet speculũ meliorari vt in purgatõz ⁊ pulchritudinẽ creaturarũ ãpli⁹ resultet spũs creatoris. Hoc autẽ nõ erit ad necessitatẽ eo q̃ deus aliter videri nõ posset sicut mõ: ꝺ ad iocũditatẽ vt. s. delectatõi visiõis intellectualis addatur delectatio visibilis sensus in aspectu visibilis mũdi. Quarto addi põt q̃ id fiet ꝓpter creaturarũ remuneratõz. i. vt creature q̃dãmõ remunerent⁹ p laboze q̃ homi seruierũt. Circa hãc eni inouationẽ q̃ttuor mutatões cõtemplemur. Primã elemẽtoz. scꝺam planetarũ. tertiã dãnatoz: q̃rtã beatoz.

De inouatõe elemẽtoz ⁊ q̃aliq̃ mõ ꝯformabunt⁹ corpib⁹ gloriosis. Ca. i.

Primo aũt ꝯtemplemur mutationẽ elementoz. Primo eni terra erit sicut chrystallus ⁊ planabit⁹. ⁊ lz ꝺ p scꝑtũ/rã sacrã nõ habeat. Scdo q̃dem aer erit clarior nec habebit impssiões q̃s patit⁹ mõ q̃ non erit nubes: nec vẽti: nec pluuie nec ros: nec grãdo: nec tonitrua: nec fulgura. Tertio ꝙ ignis ⁊ aq̃ erũt puriores: ⁊ mãebũt etiã nõ solũ ꝺm sꝺz. ꝺ etiã ꝺm q̃litates suas q̃s nũc habent q̃tũ ad habitũ. ꝺ nõ q̃tũ ad vsum: q̃ cuz his duob⁹ elemẽtis magis vigeãt q̃litates actiue. s. frigiditas in aq̃: ⁊ caliditas in igne magis sunt generatõis ⁊ corruptõis ꝓncipiũ. ⁊ tales effectus illoz nõ erũt ampli⁹. Et ppẽ ꝺ interire dicunt. Vel iõ interire dicũt ꝺm aliq̃s q̃ dñs inducet i illis ꝺm Basiliũ sup illꝺ ps. vox dñi inscidẽtis flãmã ignis. ita q̃ illꝺ est caliduũ vstiuum ⁊ frigidũ glaciale inferi⁹ tendet. Nã de oibus elemẽtis ignobile tẽdet deoziuz sicut grossum terrenũ ⁊ opacũ ⁊ tenebrosum ⁊ hmõi ad cruciãdũ dãnatos vt verificet illꝺ Sap. v. pugnabit p eo orbis trarũ ꝯ insensatos. pspicuũ aũt in aq̃ ⁊ lux in igne manebũt: ⁊ ascẽdet sursũ

ad letificandum beatos. Vñ Tob. xiij. beatus ero si fuerit reliqe semis mei ad videndā claritatem hierlm Ex his patet q̄ termīabūt trāsmutatiões elemētoꝝ ⁊ generatiões aialiū ⁊ plātarū q̄ eē istoꝝ cessabūt. Et ppt̄ hoc dicūt iterire elemēta: nō q̄ ad subam: s̄ q̄tum ad actionem ⁊ passionem. Scom enī Rich. in. iiij. di. xxviij. ꝙueniens ē q̄ cū inouabit homo lux etiā i corporib⁹ celestib⁹ adaugeat. ⁊ ex ꝙsequenti q̄ elemēta abūdātib⁹ illuminēt q̄ mō: q̄a corpib⁹ recipiēt maiorē lumis influētiā. Utꝝ aūt p̄ter illā claritatē quā a corpibus celestibus recipiēt lux eis alia impmat incertus est. tñ nullū est inconueniēs si ꝙcedat q̄ sic. ⁊ tunc sicut aīe electorū p lumē gr̄ie aliq̄ mō angelis ꝙformāt manente dria i eētia ⁊ i pprietatib⁹ naturalibus. sic corpa inferiora p suā illustrationē aliqlit corporib⁹ celestib⁹ ꝙformabūt salua dria in essentia ⁊ pprietatib⁹ naturalib⁹. Terra tñ nō illuminabit nisi in supficie. Si enī in suo pfundo illumiaret: impij illud lumē videret: q̄ visione oīno indigni sunt vt notum est.

Questio circa dicta.

Sed nūquid oīa aialia bruta ⁊ vegetabilia destruent: Dicēdū q̄ sm Rich: vbi. s. q̄ creaturaꝝ q̄dā sunt incorruptibiles sm se totas: sicut sunt angeli boni ⁊ mali et corpora celestia. Quedam sunt corruptibiles sm se totas sicut sunt mineralia vegetabilia atq̄ bruta. q̄dā vero sunt corruptibiles sm ptē minus p̄ncipales ⁊ incorruptibiles sm ptē magis p̄ncipales: sic homies q̄ sunt incorruptibiles sm spm. q̄dam sunt corruptibiles i ptibus ⁊ incorruptibiles in toto non qm̄ eoꝝ natura tota ex pte sua corruptibilis ē: sed q̄ ppt̄ ordinez mūdi nō adest corrūpens ⁊ tales creature sunt elementa Sta tui incorruptibili nō ꝙueniūt q̄ sm se tota corruptibilia sunt ex sua natura ⁊ sm ordinē mūdi: ⁊ ideo talia nō remanebunt: sicut sunt minerabilia vegetabilia ⁊ bruta. Oēs aūt alie creature remanebūt ea q̄ in pte corruptibiles sunt sm se totas incorruptibiles efficient.

De inouatione orbiū ⁊ planetaruz et quāto splendore fulgebunt

Capitulum. ii.

Secūdo ꝙtēplemur mutationez planetarū. Orbes enī celestes ⁊ sidera ppter impmixtionē nullam hñt impuritatē sicut hñt elemēta: s̄ tm̄ habēt motū ꝑfectionē. ideo innouabunt s̄ non purgabūt. Innouatio enī i illis duo de necessitate requirit. p̄mo motū cessationē: scdo splēdoris augmētionem. Primo autē q̄tum ad motū cessationē notandū ē. q̄ motū omniū corpoꝝ supcelestiū cessabit. Vñ Apoc. x. Angelus quē vidi stare supra mare ⁊ supra terrā leuauit manū suā ad celū ⁊ iurauit p viuētē in secula seculoꝝ q̄ creauit celū ⁊ ea q̄ in eo sunt. et mare et oīa q̄ in eo sunt: q̄ tps ampli⁹ nō erit. Cōfirmatur aūt h̄: q̄ tūc oīa erūt in dispositiōe pfecta. Vñ melioꝝ est dispositio q̄etis q̄ motus. Itē sol rē manebit i oriēte ⁊ luna in occidente vbi primo creata sunt. ⁊ firmamētum sicut creatuz fuit ꝙ erit pleniluniū. sic enī ab antiq̄s theologis traditū fuit ppt̄ optimā vniūsi dispositōez Pe cūdo aūt q̄tuz ad splēdoris augmentationem Adūtēdū est q̄ lux solis erit septuplicit sic lux septē dierū. ⁊ lux lune erit sic lux solis. Unde Esa. xxx. c. ait. Erit lux lune sic lux solis ⁊ lux solis erit septēplicit sic lux septē dieꝝ in die qñ alligauerit dñs vuln⁹ pūi sui ⁊c. Rō horum ē q̄ corpa supioza ad vsum hois duplicit facta sunt. p̄mo ppt̄ necessitatē. scdo ppter delectationē. Primo ppt̄ necessitatē scz corpis videlicet q̄ ad statū generatiōis ⁊ corruptōis. et cessante illo cessabit motus Scdo ppt̄ delectationē scz ipius hois vt delectaret ppt̄ deū in pulchritudine creature sicut delectabat ps̄ dicēs. Delectasti me dñe i factura tua ⁊c. Insup fuerūt creata vt hō p illa ascēderet in creatoris sui cognitionē: ideo lux eoꝝ non cessabit s̄ augebit sicut p̄dictū est. Talia q̄dez celestia corpa adepta q̄ete ⁊ lumine clariori dicunt remunerari vt. s. patuit Uerūtm̄ illa q̄ sicut dixi mus interierūt in homie saluabunt. eo q̄ hō sit militudinē hz cum oī genere creature. ⁊ ideo i hois innouatiōe ⁊ glorificatiōe dici p̄nt oīa innouari ⁊ renouari quodāmodo.

De tormentis inferni et varietate acerbitate et eternitate pene ⁊ potest de hoc capitulo fieri sermo.

Capituluz. iii.

Tertio ꝙtēplemur mutationez damnatoꝝ. Nēpe dānati q̄tum ⁊ demones erūt clausi i inferno sic in carcere: in tm̄ q̄ inde nunq̄ egredi p̄nt licz mō discurrere queāt p hūc aerē caliginosū. Vñ Esa. xxxiiij. Claudent ibi in carcere: qō p̄t esse thema. Vñ in impante dño discedite a me maledicti in ignez eternū ⁊c. Eis erit parere necesse: ⁊ ō obia executiōi statī mādāda dñs subdit dicēs. Ibunt hi i supliciū ⁊c. qō p̄t eē aliud thema. In cruciatib⁹ carceris iferni ⁊ oīuz dānatoꝝ tria erūt. p̄mo in cruciatib⁹ varietas. scdo acerbitas. tertio eternitas. Primo erit ibi in cruciatib⁹ varietas. dignuz ē enī q̄ ibi nō remaneat dedecor culpe sine decore iusticie Triplex enim erit ibi varietas cruciat⁹. Prima erit ꝑcussio lucis. secūda ꝑcussio ignis. tertia afflictio vniuersalis Nēpe hac pena multiplici punient sm q̄ mul

timoda deordinatio ē in ql̄ibet mortali culpa. In oi eñ mortali pctō h tria inueniunt. ꝑmo deordinata aūsio. scdo deordiata ꝓūsio. tertio deordiata volūtas seu affectio. ¶ Primo ē ibi deordiata aūsio. s. a sūma luce ⁊ boitate ⁊ huic debet ꝑuatio lucis. i. carētie dine visionis. de q̄ Job. xxj. Uidebūt oculi ei⁹ interfectionez suā ⁊ de furore oipotētis bibet. Qui videt mortē ꝑuat⁹ visiōe vite ē. Et Mat. xxij. ait dñs. Ligatis mānib⁹ ⁊ pedib⁹ ⁊c. Que q̄dē tenebre ita dēse sūt: q̄ nulla luce penetrari pñt. Uñ Bap. xvij. Ignis q̄dē nulla vis poterat illis lumen ꝑbere: nec syderū lympide flāme illuminare poterāt illā horrēdā noctē. Uenerūt eñ vt dicit Job. x. ad terrā tenebrosā ⁊ optā mortis caligine: vbi vmbra mortis et nullus ordo ꝫ sempitern⁹ horror inhabitat. Et ꝑm Hiero. magis affligit dānatos videre q̄ ꝑuati sunt glia: q̄ cruciari q̄cunq; alia pena sensitiua. Erit autē i inferno aliq̄d obscuri lumis q̄ scz dānati videre possint vñ doleāt: nō vñ delectent. Unde ps̄ ¶ctor videbit ⁊ irascet: dentib⁹ suis fremet ⁊ tabescet. Uidēt tñ reprobi vsq; ad diē iudicij q̄ntū; bt̄or glias i vniūsali ⁊ nō i pticulari. Uident eñ oēs i magna glia ꝫ nō i eq̄li: sicut pauperes ex domū cogitāt delectatōes comedentiū. tñ in pticulari nesciūt q̄d diuites comedāt De hmōi visione non letant sed tristant. tum ꝓpter inuidiā al iene felicitatis: tum ꝓpt carētiā ꝓprie beatitudinis. ¶ Post iudicium vo ita ad ꝓprias penas eor cōsideratio flectet: q̄ de sanctor glia non poterint cogitare. Qz qz mali resument corpus deforme atq; passibile ⁊ tāta ignominia plenū ideo anima resumēs illud stupebit quādo videbit ipm: ac potius vellet habere tale ql̄e erat: quādo dimidiū a vermib⁹ cōmestum fuerat. ¶ Secūdo ē ibi deordinata ꝓuersio scz ad cōmutabile bonū ⁊ huic debet afflictiua pena scz ꝓbatio ignis h est materialis incēdij. De q̄ Job. xx. Deuorabit eū ignis q̄ non succendit: affliget relictus in tabernaculo suo. Et ps̄. de dño ait. ¶ Pluet sup peccatores laqueos ignis sulphur ⁊c. Quis autē ille ignis cū sit corpor⁹ naturalit agē nō possit in spm ipm calefaciendo: agit tñ in ipm vt instrumētū diuine iusticie ipm ledendo. Et talis dolor maxim⁹ est: tum ꝓpter potentiā diuine maiestatis ignem illū mouentis: tū ꝓpter sensibilitatem patiētis. tum ꝓpter imediationem ꝓiūctionis. ¶ Tertio est ibidē deordinata voluntas seu affectio que cū libera sit ꝓtra dictamen recte rōnis peccare cōsentit ⁊ huic debetur pena scz afflictio vniuersalis: qz ex h q̄dāmodo vniuersa mala ortum hñt. Uñ Job. xx. Cum satiat⁹ fuerit. s. delectatōib⁹ pctōr artabitur: estuabit. ⁊ ois dolor irruet i eū Uñ ps̄ ad dñz ait de dānatis. In reliquijs tuis ꝓpabis vultū eor. Reliquie q̄dem dñi sūt infern⁹ ⁊ terra. de⁹ eni est lux: ⁊ reliq̄e lucis tenebre cōprobāt Ideo Mat. xxv. de inutili ꝛuo ait dñs. Ejicite eū in tenebras exteriores. Et merito dicunt exteriores: qz extra lucem dñi sunt In his reliquijs siue ad has reliq̄as ꝓparabit dñs vultū eor scz pctōr: qñ in die iudicij dicet. Discedite a me maledicti i ignē eternū. dicit eñ vultus eor. nec noīat aliquē sensum determinate: sed i simul oēs sensus. ad ḡuius ponderanduz ⁊ ad exprmēdū sensus corpales ⁊ spūales q̄ insimul in inferno cruciabunt. ¶ Primo eñ visus in tenebris erit. iuxta illud Esa. lix. Impegimus i meridie ql̄si i tenebris: i caliginosis ql̄si mortui Insup horrebūt: qz videbunt faciem diaboli. vñ Jobel. ij. A facie eius scz diaboli cruciabūtur pli. ¶ Scdo audit⁹ erit in clamore horribili iuxta illud qđ sequit Esa. lix. Rugiem⁹ ql̄si vrsi oēs. Et Soph. j. In die illa dicit dñs vox clamoris a porta piscium ⁊ vlulat⁹ a secunda. ¶ Tertio odoratus erit in fetore Apoc. xix. Illi sūt in stagnū ignis ⁊ ardētis sulphur. ¶ Quarto gust⁹ i amaritudine maxia Hiere. ix. Ego cibabo populū istū absynthio: ⁊ potū dabo eis aquā fellis. ¶ Quinto tact⁹ erit in ardore Esa. xxxiij. Quis habitabit ex vobis cū ardorib⁹ sempiternis? Quis vestrū poterit habitare cū igne deuorante? Et ꝫ omnes ꝑdicti sensus corpales ⁊ spūales crucient: ibidem tñ ratio patiet. sup oēs sensus. Unde ps̄. Conuertet dolor ei⁹ in caput eius. i. in mentez eius ⁊ in verticē. i. in rōnez ipi⁹ iniq̄tas ei⁹ descēdet h est etern⁹ cruciat⁹ p iniq̄tate. Merito eñ rō q̄ui⁹ punit. qz scz duplici pena scz igne ⁊ ꝑme De q̄b⁹ Esa. i fine. Uermis eor nō morit: et ignis eor nō extinguet. caro aūt tñ i igne. Est eñ ql̄si regla generalis q̄ maximi maxie puniētur. Uñ Bap. vj. ¶ Potētes potēter tormenta patiēt. ¶ Dorso ꝓ vertice rō designat. Dicitur eñ vertex ꝑm Cassio. eo q̄ capillos dextra leua q; vertet ⁊ notat officiū rōnis qđ ē discernere ꝓprie q̄ dr ꝓuertet dolor ei⁹ ⁊c. qz peccatū ab interiori ad exterius egredit. quia primo a corde Mat. xv. de corde exeunt cogitationes male ⁊c. ¶ Pena autē ecōtrario ab exteriori ad interius ingredit: Sed cum vertex ⁊ rō sit in sūmo videt q̄ male dicat. in ꝓtice ipi⁹ iniq̄tas eius descēdet. Dicēdū q̄ ꝓ vertice innuit natura peccati: eo q̄ i peccato rō cadat: ⁊ se sensualitati submittit. cui ꝑesse deberet.

¶ Penarū acerbitas triplex est.

¶ Scdo aūt erit ibi penarum acerbitas. ¶ Punient eñ pena acerba ꝑm q̄ deordinatio i peccato fuit libidinosa. Esa. xxvij. ait. In mēsurā

ꝓtra mēsurā cū abiecta fuerit iudicabit. Et ite
rū .xxviij. dic̄ dñs. Ponā i pōdere iudiciuz ⁊
iustitiā in mēsura. delectatio em̄ libidinosa pu
niri debet ꝑ iustitiā afflictiuā. ꝓma erit abie/
ctio .scda afflictio .tertia ꝓsumptio ¶ Ꝓma
em̄ tristitia erit abiectio ꝑpūs em̄ rōnalis pec
cando ꝙuertit se ad amorē ꝑpriū ⁊ ad bonū
ꝑticulare libidinose amandū : ⁊ ex hoc cōtem-
psit diuinū impiū ⁊ diuini amoris dominiuz.
Hinc ē ꝙ ad ꝟ ꝙ delectatio illa improba perfe
cte puniat in q̄ simul ē delectatio cū ꝓtemptu:
necesse ē ꝙ ad punitionē illi⁹ cōtēpt⁹ ⁊ delecta/
tiōis pctōz siue sit spūs siue hō p̄cipitetur i lo-
cū infimū ⁊ abiectū a statu glorie oīno elonga
tū scz in pfundū inferni. Vñ Esa.xiiij. Detra/
cta est ad inferos superbia tua. Necesse est etiaz
ꝙ ibi exponat affligēdus infime nature ad per
ꝟ nō a spūali patiat: ꝑ a corpali ⁊ infima. id est
a fecib⁹ corpoꝝ mūdanoꝝ q̄ ab elemētis in die
iudicij sicut dictū est in purgatiōe eoꝝ i infer/
nū cū reprobis deponent vt in fecib⁹ defigāt.
vñ ꝓpter imundiciā infern⁹ ꝺr lac⁹ vbi. s. oēs
sordes fluūt q̄si in latrinā. Unde ps̄. Cōminu-
am eos vt puluerē ante faciem venti vt lutum
platearum delebo eos: quod collectū in foueā
mittitur. Ideo infernus dicit lacus diuine ire
Apoc. xiiij. Uindemiauit angelus vineā ter/
re: ⁊ misit in lacum ire dei magnū. Per hūc la-
cum ꝓprie notat infernus q̄ est lacus miserie i
quo est lutum fecis peccatoꝝ sicut dicit ps̄.
¶ Scda miseria erit afflictio. Am̄ em̄ spūs q̄
ꝑ naturam p̄ponit corpi ⁊ in corpus influere
habet ⁊ ipm̄ mouere dignitatem nature ꝑ cul/
pam puertit: ⁊ se subiicit quodāmodo vilitati
⁊ nihileitati peccati. Hinc est ꝙ ꝑm ordinē iu-
sticie debet ordinari vt tam peccatoꝝ q̄ homo
igni corporeo alligef. non vt in illū influat vi/
ta sed vt diuino decreto suscipiat penā. cuz em̄
rei quā horret ꝑ timorē diuinit⁹ imissuz ⁊ quā
sentit ꝑ vim naturalis sensus sic inscpabilit al-
ligatur: necesse est ꝙ acriter tormentetur. Vñ
de talib⁹ afflictionib⁹ Deut. xxxij. dicit dñs.
Congregabo super eos mala: ⁊ sagittas meas
cōplebo in eis. Sagitte dñi sunt septem gene-
rales ⁊ naturales pene q̄ p̄mis parētibus ꝓp̄
peccatū sunt infixe. s. fames. sitis. frigus. estus
infirmitas. lassitudo ⁊ mors. Has q̄dem sagit-
tas intendit dñs in arcu cōminatiōis Gen. ij.
q̄n ait ade. Quocūq̄ die comederis ex eo mor
te morieris. Et statim cum comedit adam infi-
xit domin⁹ has sagittas in illo : ⁊ nobis in eo.
Vñ ps̄. ō se ait. Am̄ sagitte tue infixe sūt mihi
Nec tm̄ ait fixe sed infixe. multū em̄ intime fixe
fuerunt que etiam nos in ipo vulnerauerunt.
Unde Job. vj. Uerba mea dolore sunt plena
q⁹ sagitte domini in me sunt. Unde ps̄. Arcuz
suum tetendit ⁊ parauit illum ⁊ in eo pauit va
sa mortis sagittas suas ardentib⁹ effecit q̄ sunt
septem p̄dicte miserie inferni. Arcus etiaz nūc
tensus est scz cōminatio eterne dānatōis. Ua-
sa mortis sūt septē dicte miserie inferni. et has
dñs ardentib⁹ effecit: cuz igne peccati originā-
lis ⁊ fomitis succendit. Nec tamen in homie p̄
fatas sagittas adhuc compleuit: sed tetēdit ar-
cum ꝓtra obstinatos cōminando eternā dam-
nationē dicens. Sagittas meas cōplebo ī eis.
Has siq̄dem sagittas in inferno complebit: qz
ibi est fames insatiabilis. secūdo sitis irrefrige
rabilis. tertio frigiditas intolerabilis. quarto
estus irremediabilis. ǫnto infirmitas misera/
bilis. sexto lassitudo inq̄etabilis. septio mors
interminabilis. ¶ Ꝓmo est ibi fames insati/
abilis. Nam Esa. xxxv. dicit domin⁹. Serui
mei bene comedent ⁊ vos esurietis. ps̄. famē
patient vt canes. q̄ vlulant quādo famescunt
sic vlulabūt ipi ex fame. ⁊ ipi erunt q̄ nūc dicūt
non possum ieiunare ⁊ fingunt ¶ Secūdo erit
ibi sitis irrefrigerabilis. Unde Esa. vbi. s. ser
ui mei bibent et vos sitietis. Unde Luc̄. xvj.
epulo ille diues ardens in lingua guttaz aque
petijt quā tamen non habuit ¶ Tertio erit ibi
frigiditas intolerabilis Job. xxiiij. Ad nimiū
calorem transeunt ab aquis niuiū. ¶ Quarto
erit ibi estus irremediabilis Apoc. xvj. estua
uerunt. id est. estuabūt homines estu magno.
Et merito: qz intus ⁊ extra in corpe ⁊ anima i
censi erunt sicut ferrū ⁊ alia metalla succendū-
tur in igne Ezech. xxij. Omnes isti es et stannū
⁊ ferrum ⁊ plumbū i medio fornacis. ¶ Quin
to erit ibidem infirmitas miserabilis Esa. xij.
Torsiones eos tenebunt q̄si ꝑturiētes. ¶ Se
xto erit ibidem lassitudo inq̄etabilis. Erit em̄
tanq̄ pugil ligatus qui nec se extendere nec cō
trahere nec reuoluere posset Mat. xxij. Liga
tis manibus ⁊ pedibus ꝓjcite ⁊c. Et iterum
Mat. xiij. Colligite ꝓmū zizania ⁊ alligate
ea in fasciculos ad cōburendū ¶ Septimo erit
ibi mors interminabilis Unde Apoc. ij. Qui
vicerit non ledet a morte secūda. Mors enim
ꝑma sepatio est anima a deo per mortale pecca
tum. Mors vero secūda ē recessus dei ab ani
ma ꝑ eternū supplicij Unde ps̄. Mors pecca
toꝝ pessima. Nam ꝑm Greg. xv. mortalium.
Cuius vita mortua fuit in culpa eius mors sp
viuit in pena. cruciat ⁊ non extinguit moritur
⁊ viuit. deficit ⁊ subsistit. finit semp ⁊ fine caret
Hec autē solo auditu sūt terribilia q̄to magis
passione. ¶ Tertia aūt tristitia erit ꝓsumptio.
Quia em̄ illa peccati deordinatio et reat⁹ ꝑm
quā moderat actio ignis in eodē. ē vniformis
et nunq̄ crescit nec decrescit nec mutat. Hinc
ē ꝙ diuino imperio ordināte ille ignis sic agit.

qz semp vrit ⁊ non ꝓsumit. semp affligit ⁊ non interimit. qz nõ agit ad sue forme multiplicationẽ: sed ad pacis anime in corpe pturbationẽ siue ipius spũs i seipo. vñ nõ fit noua adeptio sed adepte pacis pturbatio. vñ sic i eadẽ pena nec acerbitas eternitatem nec eternitas tollat acerbitatẽ. Unde pſ. Sicut oues i inferno positi sũt mors depascet eos scz mors eterna. Sicut eñ aialia depascunt herbas qz penitus nõ eradicant eas sed remanẽt radices vnde iterũ crescit herba: sic miseri in inferno corrodent a morte sed afflicti iterũ reseruabunt ad penas. Cõsument etiam eos demones Unde Deutſ. xxxij. Deuorabũt eos aues morsu amarissimo Et iterum ꝓpheta in ꝓsona dñi ait dicẽs. Dẽtes bestiar̃ imittam in eos cum furore trahentium sup terram atq; serpentiũ.

Eternitas penarũ erit ꝓpter tria.

Tertio erit ibidem in acerbitate eternitas. Quia eñ pctm̃ qđ ds cõmittit ⁊ de q̃ nũq; penitet tria i hoie opatur. ꝑmo ppetuo in aia durat. secũdo a vita ppetua sepat. tertio a voluntate ꝓcedit q̃ vellet ppetuo delectari. Primo eñ peccatuz ppetuo in aia durat. Licz eñ delectatio peccati in aia trãsiẽs ⁊ momẽtanea sit. deordinatio tamen eius tenet rõnez ppetuitatis. Ideo pena huic rñdens nõ debet hr̃e carentiã finis: vt sicut homo i suo ppetuo nõ apposuit finẽ suo peccato. sic deus in suo ppetuo nõ desistat puniẽdo. Unñ Apoc̃. xiij. de dãnato dr. Cruciabit igne ⁊ sulphure i ꝓspectu angelor̃ sanctor̃ ⁊ in cõspectu agni: ⁊ fum⁹ tormentor̃ ascẽdet in secula seculor̃. Et Judith vlt̃. Dñs eñ oipotens iudicabit in eis: ⁊ i die iudicij visitabit illos. dabit eis ignẽ ⁊ vermes i carnes eor̃. ⁊ vrent ⁊ viuent ⁊ sentiẽt vsq; in sempiternũ. Secũdo a vita perpetua sepat Unñ sicut ꝓtra infinitũ peccauit. sic penã habeat infinitã. Sz qz infinitã nõ põt habere intẽsione habeat tũc saltẽ infinitã duratõe Unñ Esa. vlt̃. Ignis eor̃ nõ extinguet̃. Unñ pſ. Laborabit in eternuz ⁊ adhuc viuet in finẽ. Tertio a volũtate ꝓcedit q̃ vellet ppetuo delectari. Proinde sicut volũtas post mortẽ adheret malo sine pnie susceptiõe: sic deus sp aiaz affligit sine finie mutatiõe. Unñ Greg̃. exponẽs illũ Job. x. vbi vmbra mortis ⁊c̃ ait. Fit ibi miseris mors sine morte. finis sine fine. defect⁹ sine defectiõe: qz mors ibi sp viuit. finis sp incipit. defect⁹ deficere nescit. qz mors ꝑmit ⁊ non extinguit. dolor excruciat: ꝑ nullaten⁹ pauorẽ fugat. flãma cõburit: ꝑ nullaten⁹ tenebras discutit. ⁊ ita supplicia ordinẽ nõ hñt q̃ nõ suã ꝓpria q̃litatẽ tenẽt. Hec ille. Hec ẽ ps ipij a deo Job xx. Unñ q̃dã sapiẽs i pictura inferni hos duos posuit ꝙsus. Hic q̃ vita mori q̃ supest omni dolori. Que lex fiere licet q̃ cã sup hie latet. Item ꝺ eternitate penar̃ pleni⁹ i ꝑmõe sequẽti dicem⁹ Be oib⁹ supradictis tormẽtis dicit dñs Mat. xviij. Irat⁹ dñs ei⁹ tradidit eum tortoribus quo adusq; redderet vniuersũ debitum. Primo eñ h̃ notatur penar̃ varietas ibi Iratus dominus eo q̃ dñs irascit̃ ꝓtra omnẽ mortalem culpam Secũdo acerbitas exꝓmit̃ ibi ⁊ tradidit eũ tortoribus. Tertio ꝙo eternitas subiungit̃ ibi q̃d usq; redderet vniũsũ debitum qđ q̃dem in eternũ nõ fiet. Et ꝓt h̃ eẽ thema ꝑ dñica. xxj. post pentecostes.

De innouatione regni celorum.

Capitulum. iiij.

Quarto ꝓtemplemur mutationẽ beator̃. Nẽpe in dei iudicij omnes sãcti in decẽ mansionib⁹ i aia ⁊ corpe collocabũt. Prima mãsio ꝑm aliquos erit illor̃ beator̃ q̃ absq; ꝓprijs meritis saluati sũt ꝑ solũ ex merito dñice passionis: sic̃ sunt ꝓuuli baptizati Demũ ad repandũ angelor̃ ruinaz ad quẽlibet ordinẽ angelor̃ singuli assument ꝑm varios meritor̃ gradus. Tũc eñ verificabitur qđ dñs Esa. lxij. ait. Annus retributiõis mee venit. De q̃ ano ait pſ. lxij. Bñdices corone ãni benignitatis tue. Hic ꝙo ãn⁹ coronaz hz. i. itermiabilitatẽ glie ⁊ honoris i corone rotũditate significatã. Unñ Prou. xxvij. Corona retribuet tibi i generatõe ⁊ generationẽ. Huic corone tũc dñs bñdicet qñ oẽ gaudiũ et oẽm felicitatẽ supaddet oib⁹ gliosis. Tunc sic̃ ait pſ. Bñs bñdicet ꝓlo suo in pace. Quã nobis ꝓcedat initiator mediator ⁊ ꝓsũmator pacis dñs ihs xps: q̃ vere rex pacificus i glorioso regno triũphans cũ patre ⁊ spũsancto viuit ⁊ regnat in secula seculor̃. Amen.

Feria. iij. post primam dominicaz in quadragesima de eternitate infernaliũ tormentor̃. Sermo. xij.

Commota ẽ vni

c uersa ciuitas dicens. Quis est hic? Matth. xxj. ⁊ in euang̃. hodi. Cõturbatarũ mentiũ atq; admirantiũ verba sunt ista. Ex auditu q̃dem ꝓcedentis ꝑmonis multorum carnalium viscera cõturbata sunt. quia audierunt q̃ ex defectu tm̃ operũ miscdie homines eternis supplicijs cruciabunt̃ apd deuz impijssimũ arbitrãtes q̃ creaturaz suam absq; spe miscdie velit in eternũ tã horribiliter cruciari. Videt etiã eis q̃dãmodo esse ꝺ charitatez ⁊ pietatẽ etiã iniustũ q̃ ex omissiõe taliũ operũ pietatis. vel ꝑ vno solo actu mortalis culpe. det illis ẽrna pena cũ ẽrni ad nõ eternuz nulla

ꝓportio eē pōt sīc nec finiti ad infinitū ꝓinde cōmota ē vniūsa ciuitas. s. mēti hūane seu forte ma lozꝝ multozꝝ taliū incredulozꝝ admirati/ue dicētiū. Quis ē ḥ. s. ita terribilis seuer⁹ atq; cruḋel'. q̄ ꝓ tam'breui atq; leuissima culpa que q̄ñq; ꝓpetrat solūmodo ꝓ ꝓsensuz eī nos inferat cruciat⁹? Ad hos errozes eliminādū licet i ꝓcedēti ꝑmone de ḥ aliq̄d dictū sit. tñ ad clariozē intelligētiā declarare intēdim⁹ ḥ eē ꝓuent/entissimū z ꝓsonū rōni. triplici ex respectu. ꝓimo respectu mali. scḋo respectu dei. tertio respectu vniūsi. Ex q̄b⁹ ptz palā q; sīc ꝓpheta i ps. cxliij. inq̄t. Justus dñs in oīb⁹ vijs suis. Ad verbū pōt eē aliud thema i pñti ꝑmone.

Articulus ꝓim⁹ q; debent damnati eternaliter cruciari quadruplici ratione respectu mali culpe.

Primo q̄dez respectu mali debēt impij eternaliť cruciari: z ḥ q̄druplici rōne. ꝓimo rōne malicie. scḋo rōne impenitentie. tertio rōne incōueniētie: quarto rōne correspōdentie.

Q; mortaľ culpa ē infinite malicie ꝓpter quattuor. Cap. i.

PRimo eñ dānati debēt eternaliter cruciari rōne malicie. s. culpe que respectu dei q̄ offensus est infinita dici pōt. Et ḥ q̄druplici rōne. ꝓmo rōne offensionis. scḋo rōne ꝓuationis. tertio ratiōe dilatatiōis. q̄rto rōne destructiōis. Primo nā q; mortalis culpa ē infinite malicie rōne offensionis. Q; to eñ maiozē ꝓtra quē ꝓpetrať culpa: tāto culpa ḡuiozꝝ reputať. Nā dare alapam militi ḡuius ē q; dare illaz rustico: z multo ḡui⁹ ē illā dare ꝓncipi siue regi. Hūc autez mortaľ culpa offendit infinitū deuz. Hz q̄tus est sanctitate z bonitate z oīmoda nobilitate et dñationis iurisdictōe atq; amicitie z grē atq; magnificētie magnitudie ille q̄ offendiť: tanto magis ē pōderāda eius offensa. Cū igiť deus i oīb⁹ supradict⁹ sit infinit⁹. ideo offensa ꝫ ipm ē q̄dāmodo infinita. Ideoz ei aliq̄liť infinita pena debeť. Pena aūt intēsiue infinita nō ꝓt esse q; nihil creatū infinitū sic eē pōt. Relinquiť ḡ q; culpe mortali debeť pena infinita duratiōe z si nō intēsiue. Scḋo est infinite malicie ratione ꝓuatiōis. Priuat eñ infinito bono q̄ ē ipe de⁹ etern⁹. ac eternaliť tenet eū ꝓuatū cum reddat hoiez impossibilē ad surgēdū z ad reddendū iusticie debita: ac ꝓ ḥ causaliť z q̄tū ex se ē ineꝝnū duratura. Tertio rōne dilatationis. Dilatat eni se mortaľ culpa ꝓuādo hoiez bono ꝓterito pñti z etiā futuro. Preteritū bonū est infinitū meritū hūanitatis xp̄i. Presens sunt copiosa merita iustoꝝ pegrinantiū in via. Futurū sunt infinita p̄mia que beati angeli atq; sancti cōicarent homini in patria gloriosa. Quarto rōne destructionis. q̄to eñ culpa maiꝰ bonū corrūpit. z q̄to plus vniūsum dānificat: tanto peioz ē. Nec pensanda est tñmō ꝑm dānū actualiť datū: ꝑ etiā ꝑm oīa dāna. q; q̄tū ex se ē dissipat z subuertit totā naturā sui subiecti: z quodāmodo ē occisio dei z ḥ respectu toti⁹ tpis possibilis z futuri. Ex q̄ sequiť q; q̄tū ex se culpa mortalis occidēdo deū aufert eē oībus creaturis. nature hūane aufert esse et gr̄az nature beate aufert eē gr̄az z gl̄az: humanitati xp̄i aufert esse gr̄am gloriam z diuinitatem. Ex q̄ manifeste patet q; necessitat z inclinat ad innumerabilia mala: z q̄tum in se est infinita incōmoda cōtingenť vel necessario ꝓstat. Quid igiť mirū si iust⁹ de⁹ ꝓpť oīa supradicta culpā punit ꝓ tormenta ꝓ infinita secula duratura? Ex dictis ptz q; nulla impietas est culpā tantā ac talem odire z summā iusticiā eius ꝓportionabiliter punitiuā ꝓfectissime zelare atq; seruare: q̄n potius impijssimū esset talem iusticiam odire. maxime cū ipa sit ipsum sūmum bonum z vnus deus. Preterea q̄uis creatura inq̄tum ab eo bene condita sit a deo valde amāda tanq̄ scz sua z bona: inq̄tum est tñ ab eo maliciose auersa z sue amicitie ac iusticie ꝓnitiose rebellis. ē ab ipo non imerito odienda atq; exterminānda. Preterea impium nequaq̄ est si ipm vt tam talem effectā eternaliť odiat z afflīgat: imo potius impiū esset ei⁹ amare malitiam z fauorem adhibere ipi.

Depmanentia culpe ac supplicij in damnatis. Capitulum. ii.

SEcūdo debēt dānati eternaliť cruciari rōne impenitētie. Quia eñ peccatoꝝ de mortali culpa non penitet ante mortē ḥ i ea vsq; mortē ꝓdurat quodāmodo i suo eꝝno peccat. ideo in eternuz cruciari dz. Nam lz peccati act⁹ sit ꝑm essentiā suam trāsitoriu⁹ z finit⁹: eius tñ reat⁹ in eo appareret z remanet infinit⁹. Ad multiplici similitudine patet. Primo ꝙ silūtudine vulneration onis. Perpetratio eñ culpe q̄d est nisi quedā vulneratio spūalis? Quid igiť mirū si ex vulnere breuissimi tpis vuln⁹ multe duratōis aut etiā moꝛs q̄ q̄tū in se est ꝓpetuo pseuerat damnatis hoīb⁹ relinquať? Scḋo ex silūtudine casus. Perpetratio eñ culpe casus ē in pfundum. Ac ꝓ ḥ etiaz exēplū ptz. q; nihil obsistit q̄n casus hmōi breuissimo tpe fieri pōt: et non multo tpe vel absq; exitu remanebit i pfundo q̄ in hūc casum deueniet. Tertio ex silūtudine furti. Perpetratio eñ pcti sicut furtum est z q̄dā spūalis rapina. Vel sicut aliud ex forinsecis maleficijs. Nec mirať q̄ q; q̄n mutilatio

siue mors q̃ p illo iuste ſm leges infligit ꝑpetua ſit. cũ nõ ſit ſanitas i vita iſta a mutilatione mẽbror ſic nec reſurrectio corpis a morte per viã nature. Quarto ex ſilitudie vinculationis ſeu ligatõis ipius peccãti. Vinculationis eñ natura eſt vt tãdiu ligatũ teneat: q̃diu vincula ipa iſoluta remaneãt ⁊ indirupta Quito ex ſilitudie emptiõis. Peccati ꝑpetratio q̃ſi ꝓtract⁹ eſt ⁊ emptio infernaliũ tormentor necnõ ⁊ venditio qua precio breuiſſime voluptatis ſeipm tã alia q̃ corpe vẽdit pctõr inſan⁹ Cui aũt dubium q̃n ex emptione ⁊ venditione q̃tũcunq; breui tpe fiãt. ius ꝑpetuũ rei empte acq̃rat emptori. ⁊ q̃n trãſferat res empta ꝑpetua alienatiõe a vẽditore? Sexto ex ſilitudine extinctõis. Peccati eñ ꝑpetratio ẽ ſicut extincto lucerne. Lucet eñ pctõr ante q̃ peccet ſalutari cognitione ⁊ vitali ardore ſeu viuifica dilectiõe altiſſimi ꝓditoris. Sz dũ ſe in ſpurcitiã mortalis culpe demergit. a p̃dicto ſplendore ac calore ſemetipm extinguit. Ex his ſilitudinib⁹ patet nõ ſolũ leue ẽ intolerabilis ſtulticie admiratione fore in his q̃ nõ credunt. Jõo lz act⁹ peccati trãſeat. tñ ei⁹ habitualis ⁊ radicalis affect⁹ in dãnatis eternaliter pſeuerat. ⁊ ſuus appetibile vellet ⁊ vult ſibi naturaliter ꝑdurare Per ſe eñ manifeſte ptz. q̃ q̃ ſp ad pctñ ſuum impenitẽtiã ſeu ꝓtinuationẽ addit. de iure etiã penã adiũgit: atq; iuſtiſſime q̃tuz dat in vnoquoq; dei iniuria. i. eo tñ dat pena. Quia igit in inferno dãnati ſup crimia ſua impatiẽtiam et ꝓtinuationẽ addũt: nunq; penitẽtes nec vnq; penitere volẽtes. Quia etiã ſp durat i eis dei iniuria. i. pctñ: ſp merito dat eis et pena et iure etiã demeritor ſuor ꝑpter additiõez ꝓtumacie addi poſſet eis pena Durat eñ tãdiu i vnoquoq; iniuria dei. i. pctñ: q̃diu minime eidez emẽdat. Sz nulla q̃pe emẽdatio põt in eis cẽ ſicp̃s. teſtat dicẽs. In inferno autẽ q̃s ꝓfitebitur tibi? Quaſi dicẽt. Nullus. Et iterum Eſa. xxxviij. Quia nõ infernus ꝓfitebitur tibi. nec mors laudabit te Nõ expectabunt q̃ deſcẽdũt in lacũ veritatẽ tuam.

Q̃ deo inconueniens eſſet damnatos eternaliter non puniri. Capitulum. iij.

Sertio debẽt dãnati eternaliter cruciari rõne incõueniẽtie. Quid magis incõueniens q̃ q̃ peccãs i deũ ⁊ cõtra ei⁹ iuſtiſſimas leges q̃tũcunq; in pctõ mente obſtinata p̃ſisteret. nunq; niſi pena trãſitoria puniret? Deq̃ret ex h̃. q̃ q̃ rõne tñ de iuſticia punitiua ſubtrahit. q̃tuz reſpectu peccati pena minor ẽ infinita. eadez rõne p̃t ⁊ tota ſubtrahi: acp ꝓſeq̃ns q̃ vnuſq̃ſq; vſq; ad eternuz libere ⁊ impune peccaret. Deq̃ret etiam ex h̃: q̃ poſt q̃ obſtinato alio penã q̃tũcũq; finitam ⁊ trãſitoriam toleraſſet q̃ extũc libere ⁊ impune peccare poſſet. aut q̃ de⁹ cogeret aut q̃ deberet ex neceſſitate ⁊ teneret grãz ſibi infundere: p quã a pctõ ceſſaret. Quorum quodlibet q̃tũ ſit incõueniẽs: mẽs diſcreta ⁊ lumioſa cõſideret. Quis eñ tante demẽtie ẽ q̃ dicat deo neceſſe eẽ ſuã grãz aliq̃n infundẽ oi pctõri q̃tũcũq; horribili vel q̃tũcũq; deo inimicãti? Ult̃ Eccl. j. dr q̃ ds ſm datũ ſuũ p̃bet illã ſcz grãm Et Jac. iiij. De⁹ ſuppbis reſiſtit hũilibus aũt dat grãm. Et Prou. iij. Illuſores ipe deludet mãſuetis autẽ dat grãm.

Q̃r ſicut i infinituz homo obligat deo ſic dum peccat debet eternaliter cruciari. Cap. iiij.

Quarto debẽt dãnati eternaliter cruciari rõne cognitiue. Obligatiões eñ ⁊ tranſgreſſiões ſp eq̃liter ꝓportionabiles ſũt. Quicũq; eñ eq̃liter tenet ad aliq̃d: eq̃liter peccat nõ faciẽdo illd: ſiliter et q̃ triplo et q̃druplo. ⁊ ſic i infinituz. Quapropter q̃ eſt ꝓportio generaliter obligatõis ad obligatiõez: ea ẽ trãſgreſſiõis vel omiſſionis ad trãſgreſſionẽ vel omiſſionẽ. Siliter etiã ꝓportionabiles ſũt culpe ⁊ pene. ita vt generaliter q̃ eſt ꝓportio culpe ad culpã: ea ſit pene merite et debite ad penã meritã. Querim⁹ autẽ an obligatio q̃ q̃s tenet obedire deo atq; fruire ſit finita vel infinita. Nõ ſi dixerit q̃s q̃ ſit finita deſtruit h̃ cuidẽtiſſima rõne. Nõ eñ ẽ finituz q̃ intrãſibile ẽ. Debitũ eñ trãſit ⁊ trãſit ſoluẽdo Quia igit debitũ ⁊ obligatio de q̃ nũc agit nõ ẽ ſoluẽdo h̃ eſt obediẽdo ⁊ fruiẽdo trãſibiliter ex neceſſitate ꝓſeq̃ns ẽ vt finitũ eſſe non poſſet. Rõ eñ finiti trãſibilis ẽ ſiẽ ⁊ rõ infiniti intrãſibil. Q̃r autez impoſſibile ſit trãſire vel trãſiri hmõi debituz inde manifeſtiſſimũ eſt: q̃ſi trãſiret vel trãſiretur i aliq̃ creatura neceſſario ꝓficeret trãſitus ei⁹ i aliq̃ horã vel i inſtãti. eẽt igit tunc pfecte trãſitũ hmõi debitũ vel obligatio. Nihil igit reſtaret de illo vel illa. Eſſet igit hmõi debitũ pfecte ſolutũ quare debitor ab illo eſſet penit⁹ abſolut⁹. Non igit eſſet ampli⁹ debitor in aliq̃ creatori nec i obia nec in fruitio aliquor: ex quo ꝓtigẽt ſm aliquã creaturaz poſſe liberari oino a fruitute creatoris. ⁊ a debito obediendi atq; fruendi eidẽ. Hoc autẽ eſſe manifeſte impoſſibile ẽ. vt ſit hõ vel angelus q̃ non teneat obedire vel fruire deo et qui eoulq; ſeruierit ei: vt amplius fruire illi nõ teneat. Debitum autem quo vnuſq̃ſq; tenet deo eſſe infinitũ h̃ manifeſte patet: ſi intelligas infinitum ſm magnitudinẽ h̃ eſt ſm ſui vniuerſũ. Vniuſitas eñ eor q̃

debenꝯ deo ab vnoquoq; nr̄m nec̄q; numerati one trāsibiliꝫ: qz inumerabilia sūt q̄ debenꝯ deo ab vnoquoq; nr̄m. Eodē mō infinibiliꝫ est ⁊ intrāsibilis solutiōe siue soluēdo siē dictū ē. Verū nō ppꝫ ꝟ ꝓsequens ē vt sit infinitū intentione Ex his patet q; q̄cūq; mortaliꝫ peccat totā sūmā debitoꝝ deo in futuꝝ fuitioꝝ q̄tū in se aufert illi. Dum em̄ dei grām in se extinguit si hz aut si magis elōgat si nō hz: impotēte ꝓculdubio se efficit. aut magis impotentē ad reddendū deo debita fuitia facit. Seruitia q̄pe que dei grā grata non efficit: fuitia putāda nō sūt. Cum igiꝫ fuitia deo debita ex quocūq; tpe in antea infinita sunt ex solutōe intransibilia: manifestum est omnē q̄ mortaliter peccat q̄tuz in se est in infinitū deū damnificare. ⁊ infinitā rapinam in ipm̄ cōmittere. Ex quo sequiꝫ euidēter ipm̄ infinitā penam meruisse. tū qz deū debito fuitio absq; fine defraudat. tum qz pvnoquoq; eoꝝ vt diximꝰ q̄ deo inc̄tum in se ē aufert penā aliq̄tā merecꝫ. Quēadmodū igiꝫ cuz hmōi dāna oia ꝓgregata fuerint. si maz infinitā ꝓstituent sic ⁊ pene ꝑ singulis hmōi dānis debite cū aggregate i vnū fuerint. penā vnam ꝓstituēt infinitā. Quēadmodū si q̄s in aliq̄ domo hr̄et ꝑpetuā fuitutē aut ꝑpetuū censum q̄ lā irrepabiliꝫ destrueret domū: nō solū vnius āni, cēsum. ꝑ infinitoꝝ ānoꝝ census eidē aufert Sic ⁊ q̄ seip̄m irrepabiliꝫ destruit non vnius diei fuitiū solū sibi aufert: ꝑ totius future ꝑpetuitatis inenumerabilia infinita q̄ fuitia. Nō em̄ sola p̄sentis tpis fuitia deo debenꝯ ꝑ etiam futura: q̄ tāto pstātioza sūt pntib⁹ q̄tuz gr̄am gr̄ia antecellit. Non em̄ minꝰ delinq̄t in deū q̄ mortaliter peccat. qz irrecupabilis ē ipe pctoꝝ q̄uis repari posset a deo quēadmodū non minus peccat q̄s i eū cuiꝰ domuz destruit vel exurit. qz ipe cuiꝰ domꝰ est pōt eā repare: nihilonus ꝓpter hoc aufert ei q̄tum in eo ē omnem censum tam p̄sentialiter q̄ in futuro ex ea pcipiendum.

Articulus. II. q̄ dānati debēt eternaliter cruciari quadruplici ratione respectu dei.

Scdo debēt damnati cruciari eternaliꝫ respectu dei: ⁊ ꝟ q̄druplici rōne. Primo rōne diuine gr̄e. scdo rōne diuine cōtumelie. tertio rōne diuine magnificētie: q̄rto rōne diuine iusticie.

Debent damnati eternaliter cruciari ꝓpter infinitas gratias a deo receptas. Cap. I.

Primo q̄dez debēt dānati eternaliter cruciari rōne diuine gr̄e. Ponamꝰ enim q; alicui dederit ds mille marcas auri tm̄. alteri vero dederit milia infinita. Manifestū est em̄ q; obligatio ⁊ debitū gratitudinis atq; fuitij ei⁹ q̄ recipit donū infinituz maioꝝ ē ꝑm intētionē obligatiōe et debito qui deo tenet ille q̄ ꝓnoiatū finitum donū soluz recepit. cā em̄ obligatiōis ⁊ debiti causā isti⁹ infinities ꝓtinet. Quia igiꝫ ꝓportionales sūt cause sil̄es ⁊ eaꝝ effect⁹: infinities ꝑm intētionem ꝓtinet effectū nec dubitationē hz qđ diximus Am̄ igiꝫ obligatio q̄ q̄s tenet deo rōne solius lingue vel oculi in infinitū maioꝝ est q; ꝓdicta. quā manifestū est eē infinitā: non solū infinita ē ꝑ maioꝝ etiā infinita. Multo igiꝫ fortius obligatio qua tenet deo toti⁹ corpis rōne ⁊ incōparabiliter multo magꝭ infinita ē obligatio q̄ tenet rōne nobilissime alē ad imaginē ⁊ similitudinē dei formate. Cū em̄ incōpabiliꝫ melioꝝ ac ꝓciosioꝝ aia sit q; corpus ⁊ eadem gratuita bonitate vtraq; data incompabiliter maioreꝫ necesse est esse obligationē vniuscuiusq; ad deum. q̄ rōne alē tenemur eidem q; sit obligatio q̄ rōne corpis ipi obligati sumus. Amplius si aia hūana nō deberet durare seu viuere nisi ꝓ diē vnū. obligata nihilominꝰ deo esset. s. rōne diurni esse vel vite aliq̄ta obligatione. ⁊ rōne biduane vite duplo maioꝝ. ⁊ rōne quatriduane in quadruplo maioꝝ: ⁊ sic in infinitū: q̄ re rōne ꝓpetue ⁊ infinite vite in infinitū maioꝝ. Manifestū est igiꝫ omnem hūanā aiam obligatā esse deo rōne existētie ⁊ infinite vite Sed manifeste ex p̄dictis patet q; eq̄les sunt obligatio ⁊ transgressio eiꝰ: quare oīs transgressio istius obligationis ⁊ debiti necessario infinita est: ⁊ ideo pena eius merito debet esse infinita. Trāsgressio em̄ huiꝰ obligationis maxime triplex ē. Prima q̄dem est non fuire deo. siue ei debitū seruitiū subtrahere. Scda ē debituz ei seruitiū alteri impēdere. Tertia deū impugnare. In subtractiōe aūt debiti deo seruitij intelligim⁹ ei gr̄as non agere de bñficijs ab eo receptis. Est em̄ pars non modica diuini seruitij actio gratiaꝝ. Preterim⁹ ceteras gr̄as hominia deo collatas: de q̄bus mens discreta facilit pensare potest.

Propter infinitatem contumelie deo illate debet peccatoꝝ eternaliter cruciari. Cap. II.

Secūdo debēt dānati eternaliꝫ cruciari rōne diuie ꝓtumelie quaz inferūt deo. Nā q̄to minꝰ ē bonū qđ deo ꝑferꝫ siue ppꝫ qđ ipe deseritꝫ: tāto maioꝝ ei ꝓtumelia irrogat. Quia igiꝫ oē qđ ē vel eē pōt in infinitū minꝰ est ipo bonuz q̄cq̄d ei pfertur aut p q̄cūq; alio deferatur infinita ei ꝓtumelia irrogatur. In oīi aūt mortali culpa aliq̄d ei pferꝫ ⁊ pro illo descritur ꝑm qđ Aug⁹ diffiniēs

pctm̃ mortale ait Pctm̃ est spreto incõmutabili bono reb⁹ cõmutabilib⁹ adherere. Ex q̃ ptz q̃ i oi pctõ mortali infinita deo cõtumelia irrogat. Hoc ptz ex veris pportionib⁹. Si enim deo p̃ferꝛ bonũ in duplo min⁹ q̃z ipse ẽ: aliq̃ta ei iniuria irrogat Si ãt i q̃druplo min⁹: bonũ ei p̃ferꝛ: duplo maior ei iniuria irrogat: ⁊ ita i infinitũ. Quia igit nõ ẽ repire aliq̃d qõ nõ sit i infinitũ min⁹ bonũ: mãifestũ ẽ q: q̃cq̃d ei preferat aut p q̃cunq̃ alio deserat infinita ei ꝓtumelia siue iniuria irrogat. Jã igit declaratũ ẽ tibi q̃ ois mortalit peccãs infinitã ꝓtumeliaz vel iniurtã deo irrogat. Infinite aũt iniurie vl ꝓtumelie. infinita de iure debeꝛ pena. ⁊ hoc i telligit infinita duratiõe: ⁊ sic qõ intendimus declaratuz patet. Aut infinita acerbitate. ⁊ sic nihilomin⁹ habem⁹ ꝓpositum nr̃m. Cũ enim ois ꝟtus hũana ad agendũ ⁊ patiẽdũ finita eẽ videatur: nequaq̃ videꝛ ei posse infligi infinita acerbitate pena adhiberi. Quapropter infinite durationis cõpensabit ex necessitate acerbitatis infinitas.

Qcõm infinitatẽ magnificẽtie dei peccatoꝛ eternaliter cruciatur.

Capitulum.iii.

Tertio debent dãnati eternalit crucia ri rõne diuine magnificentie. Si q̃s em̃ peccaret in aliquẽ eq̃lem sibi. p culdubio aliq̃tulũ peccaret i eũ. ⁊ si idẽ vel si/mile pctm̃ cõmitteret in maiorẽ magis: ⁊ q̃to maiorẽ tãto magis. Uerbi gr̃a. Si in sacerdotẽ peccat magis q̃z si in eq̃lẽ. Et itez in archidiaconũ grauius. ⁊ siliter in archiep̃m gr̃uius q̃z in ep̃m. ⁊ sic de alijs gr̃dib⁹ supioꝛibus. Quare patet q: q̃to i maiorem peccat tãto magis peccauit: gr̃e si in infinitũ maiorẽ in infinituz magis. Quia g̃ deꝰ i infinitũ maioꝛ ẽ q̃cunq̃ alio ideo i infinitũ magis peccat in deũ q̃z in hoiez eodem genere culpe. Uerbi gr̃a. Si occiditur deꝰ ⁊ occidit hõ q̃ non ẽ deꝰ i infinitum maius peccatũ ẽ occisio dei q̃z hois. Eodẽ mõ si conspuit hõ ⁊ ꝓspuat ds vel pcutit hõ ⁊ deꝰ. vel si cõtenit ds ⁊ hõ vel offendit deꝰ ⁊ hõ: in infinitũ maiꝰ pctm̃ est offensa dei vel contemptus q̃z offensa vel ꝓtẽptꝰ hois vt ptz extra de beat. c. ꝟgẽti. Lõge gui⁹ ẽ eẽnã q̃z tpalẽ ledẽ maiestatẽ. Quia igit oi mortali culpa offendit vel ꝓtenit deꝰ. q: ei⁹ mãdatũ ⁊ ei⁹ volũtas p̃terit manifestũ est oi pctõ mortali i deũ in infinituz peccari vel saltẽ in infinitũ magis q̃z peccaret in hoiem. si hõ offenderet vel ꝓtẽneret. Ideo peccãs ⁊ ꝓtenens magnificẽtiã dei i eẽnũ cruciari meretur.

Qz sicuti iusti debent a deo ex misericordia eternaliter p̃miari ita ⁊ iniusti ex iusticia eternaliter cruciari.

Capitulum.iiii.

Quarto debẽt dãnati eẽnalit cruciari rõne diuine iusticie. Cũ em̃ p eundem modũ causãdi iusticia dei causa sit p̃mioꝛ at q̃z penaꝛ. h̃ ẽ p semetip̃m qõ est dicẽ. p h̃ q̃ iusticia ẽ. si p se effectriꝛ ẽ ppetuitatis i p̃mijs: igit siliter ⁊ i penis. Unũ ps. Justꝰ dñs ⁊ iusticias dilexit: eq̃tatẽ vidit vultꝰ eius Ideo mala merita oino sũt nr̃a. merita ꝟo bona fere oino sũt dei ⁊ mintinũ h̃nt a pte nostra Qagl em̃ debẽt nob de iusticia maloꝛ meri/toꝛ pene q̃z p̃mia bonoꝛ: q: de iusticia magis sum⁹ puniẽdi p meritis malis q̃z p̃miãdi p bonis. Si igit eternalit p̃miãdi sumus p bonis: multo fortiꝰ puniẽdi p malis. Pleriq̃ em̃ solã imẽsitatẽ diuine misc̃die ꝓsideratẽs: magnitudinẽ diuine iusticie nõ attẽdunt. cũ nec minoꝛ nec minꝰ eẽna sit dei iusticia q̃z ei⁹ misc̃dia: nec minoꝛ nec minꝰ eẽtern⁹ dz eẽ ipi⁹ effect⁹ i dãnandos ⁊ puniẽdos. q̃z effect⁹ misc̃die i saluãdos ⁊ btificandos. Ampliꝰ. Si ꝟtus ⁊ vitiũ vere ꝟ/ria sũt. igit ⁊ effect⁹ eoꝝ imediati ⁊ se se ꝟrij sũt q̃re remuneratio q̃ debeꝛ vni ꝟtuti veri nois ac rõnis ꝟria erit pene q̃ debeꝛ vitio opposito Nõ ẽ aũt ꝟria pena tpalis btitudnti sempiterne. Et ex hoc patet mãifeste: q: ex iusticia dei vnicuiq̃ mortali culpe debeꝛ sempiterna pena. Dz q̃dam erronei ⁊ ignari loquunt de mi/sericordia dei ⁊ iusticia dei. ac si altera illarum vellet ius alteri⁹ vsurpare. ⁊ tanq̃ misc̃dia vellet euacuare iusticiã: cũ inꝰ eas sit pax i vltimo trãquillitatis Dz hi tales adũtũt q̃ nouit dñs misereri salua sp sua iusticia ⁊ illesa: atq̃ vindicare salua misc̃dia. ⁊ vtraq̃ sine iniuria alteri⁹ vti. Unũ ps. Misericordia ⁊ veritas obuiaue rũt sibi iusticia ⁊ pax osculate sunt.

Articulus.iii. q̃ damnati debent eternaliter cruciari quadruplici ratione respectu vniuersi.

Tertio debẽt dãnati eternaliter cruciari respectu vniũsi: ⁊ h̃ q̃druplici rõne Primo rõne iclinabilitatis. scdo rõne necessitatis. tertio ratione vtilitatis. q̃rto rõne iocũditatis.

Qz homo sicut ad eternũ bonũ naturaliter inclinat. sic peccãdo eternaliter cruciat. Capñ.i.

Primo ratione inclinabilitatis. Natura em̃ rationalis eo ipo q̃ naturaliter est ordinata ad summũ bonum ⁊ eternum. ita q̃ naturalit appetit illud tã q̃z beatitudinẽ suã. ⁊ sic q̃ electiue nihil potest appetere nisi ad illud ⁊ ppter illd eo ipo inclinatur ad eternitatẽ: quia summũ bonũ est eternũ. Ideo etiã opꝰ ẽ q̃ i his i q̃b⁹ sibi puerse

statuit vltimū finem amādo illa q̄si suū bonuz summū ⁊ ꝓsummatū bonū ⁊ quasi i illis sit sua btitudo q̄tū ex se est ⁊ ex sua statuitiōe hēat se ad illō tanq̄ ad coeternū. Igit ei⁹ final⁹ ꝓuersio vel aūsio q̄tū ex se ē ad eternū ordiata ē. Non ē igit ꝑ sui ordis rōnē q⁹ i sua aūsiōe a lapsu eternalit cruciat: eoipso etiā q̄ eternitatis capax ē ⁊ q̄ ad finales retributōes ē p̄ sua electiua opera ordinata vel ordināda. Et vlteri⁹ pōt addi q⁹ ꝟ ordo exigit vniuersi scz q⁹ aliq̄s finalis stat⁹ imobiliter sit sibi a deo p̄fixus: ita q⁹ finaliter oia in locis ⁊ statibus sibi debitis imutabilit ⁊ irreuocabiliter collocentur.

℣ Qz vniuersitas rerum indicat esse eternas penas quibus cruciāt damnati. ℣ Captulū. II.

Secūdo debent dānati eternalit cruciari rōne necessitatis. Cuz em̄ in vniuersitate rerū inueniat pura ⁊ vera felicitas sicut in tractatu de regno dei mr̄atuz ē atq̄ repiat mixta felicitas ⁊ nō vera ℣ Mixta inq̄ ex felicitate ⁊ miseria qualis ē p̄ntis vite. Necesse ē vt iueniat etiā pura vera ⁊ ꝓsummata miseria. In oi em̄ igit genere ꝓtrariox si inueniat altex: ⁊ amboz mediū necesse est inueniri naturalit ⁊ reliquū. Quare sic est ꝑm veritatē in vniūso pura ⁊ vera felicitas: ita necesse ē vt i eo sit pura ⁊ vera miseria. Nō ē aūt pura ⁊ vera felicitas q̄ phēnis ⁊ ppetua nō ē. Cm̄ impossibile ē purā ⁊ verā esse felicitatē ad quā ptingē pōt defect⁹ ⁊ mors. q̄re neq̄ pura neq̄ vera miseria ē quā bonuz liberationis siue terminatiōis abscidit. Est em̄ ps aliqua felicitat liberatio ⁊ imunitas ab ip̄is malis. In h̄ autē notare debes q⁹ ratio seu ꝓbatio ista validissima cēt ⁊ irrefragabilis: si vera ⁊ pura quaz diximus felicitas vex hr̄et ꝓtrariū. Non aūt hz vex ꝓriū. Et h̄ ē q̄m̄ vera ⁊ pura redūdantissima q̄ bonitas cuius ꝓiūctio seu fruitio vera ⁊ pura felicitas ē nō hz ꝓriū. Si em̄ haberet ꝓriū haberet cōpar coequū ⁊ coeq̄le. Jam aūt declarauim⁹ tibi impossibilitatē ꝓueniēt isti⁹. Q⁹ do ex hac radice elici pōt ad ostēsionē ei⁹ q̄ intendim⁹. qz necesse ē cōpleta esse opa dei in vniuerso. Ido necesse ē vt opa iusticie eius nec diminutionē habeāt nec defectū. Ido necesse ē sicut retributōes seu remuneratiōes iusticie dei ppetue sunt in bene meritis: sic vindictas ⁊ penas eiusdē iusticie necesse est esse sempiternas. Si em̄ tpales ⁊ sempiterne iuenirēt remuneratiōes iusticie dei ⁊ solūmodo tpales eiusdē vindicte ⁊ penc. nō eēt completa vniūsitas operum iusticie ei⁹ in pte ista neq̄ cōpleta vniūsitas ꝓtrarietatis isti⁹. videlz p̄miorū atq̄ penax: cū tant⁹ sit defect⁹ ⁊ diminutio ex pte penax. Nec etiā equalitas repiret ihmōi ꝓtrarijs. qz reuera ꝓtraria sunt in rōne ⁊ nominatione in q̄bus accepimus ea. Premia em̄ ⁊ pena inq̄tuz p̄mia ⁊ pene sil̄iter remuneratio ⁊ vindicta inq̄tū tales ꝓtrarie sunt.

℣ De fructu q̄ resultat electis de eternis supplicijs damnatorum. ℣ Capituluz. III.

Qrtio debet dānati eternaliter cruciari rōne vtilitatis. Nobilissim⁹ enim fruct⁹ ⁊ vtilitas magna ē diuinaruz scpturax eternas penas cōminātiū trāsgressoribus sue legis. Ex h̄ em̄ forti⁹ cauti⁹ et solliciti⁹ nos cohibem⁹ a malis. ⁊ deuz ⁊ ei⁹ iudicia amplius metuim⁹. et hūili⁹ ac tímoratius reuerem̄ur: atq̄ ei⁹ p̄cept obediēti⁹ ⁊ reuerēti⁹ ⁊ subiectiuis coherem⁹. Sed deus nihil impiū aut iniustū pōt alicui cōminari. nec falsē ⁊ mendose pōt aliquā sentētiā cōminatoriā dare: ⁊ multo min⁹ pōt illam falso p̄bere solēniter in autēticis scpturis. Si igitur vtilime ⁊ verissime eternas penas p̄ sanctas scripturas noui et veteris testamēti cōminatus est reprobis ⁊ debuit cōminari: cōstat q⁹ totam vtilitatē ⁊ veritatez p̄dictarum cōminationuz tollit. qui dicit deum non debere eternas penas reprobis inferre: qz nihil potest bene ⁊ veraciter cōminari qđ non potest bene ⁊ veraciter adimpleri. Nec solum hic erroz p̄dictae xcludit. verūetiam in p̄fatis cōminationib⁹ astruit esse fallacem duplicem ⁊ mendosum: ⁊ tunc qua rōne ⁊ in istis mēdosus ⁊ fallax eadem rōne dici potest ⁊ credi fallax i omnib⁹ suis p̄missis ⁊ dictis. Ideo erroz iste sub pallio pietatis summā impietatē inducit. atq̄ potius diuini cultus ⁊ totius catholice fidei pietatē exterminat ⁊ subuertit.

℣ De iocunditate quam habent beati de supplicijs damnatoruz. ℣ Capitulum. IIII.

Quarto debent damnati eternaliter cruciari ratione iocunditatis. Omnes em̄ philosophi excellentes in h̄ consentiunt q⁹ prima causa aliquid non intendit nec aliquid ꝓpter aliud operat: nisi per se tm̄ ⁊ gratis. Unde ℣ prouerb. xj. dicitur. Universa ꝓpter semetipsum opatus est deus. Q⁹ autem intendere gloriam suaz ⁊ laudem quando dicatur non vt opere preciū neq̄ emolumentum intentionis ⁊ operationis sue illam intendit. sed vt decens atq̄ decorum ⁊ per se debitū In damnatione autem reproborum tāto magis est dei gloria: quāto maioz multitudo magnitudoq̄ ipsoz̄. Similiter ⁊ tanto maior decoz iusticie quāto magis apparebūt vitia eoruz atq̄ peccata peccatisq̄ superaddita obdurati

De fidei improbabilitate

sima ⁊ nunq̃ emollibilis cõtumacia. Nec eẽt cõpleta laus atq; gloria dei. que nihil aliud ẽ q̃ sublimis clara ⁊ lata illi⁹ fama: si non esset ei ꝑpetua laus ⁊ gloria de iusticia quẽadmoduꝫ ō bonitate ⁊ miscõia Cõplebit igiẽ tandẽ opa iusticie sue sicut ⁊ miscõie: ⁊ ido ꝓplebũt laus ⁊ gloria eius quã dixim⁹ ex vtriscz. Et quẽad moduꝫ iuges laudes ⁊ grarũactiones ꝓtinue resonabũt ei⁹ miscõiaꝫ ī saluat: sic planct⁹ eiu/ latus ⁊ suspiria rugit⁹ clamores ⁊ vlulatus resonabũt dei iusticiã in dãnatis. Ideo infern⁹ glorificatoꝝ auribus ineffabili suauitate succinet paradiso. Neq; eẽt iocunda oiq; ex pte perfecta musicalis ibi ꝓtentus suauitas. si discãt⁹ infernalis a pte iusticie dei resonãs cãtui deesset miscõie ei⁹. Vñ ps̃ dicit. Miscõiaꝫ ⁊ iudiciũ cantabo tibi. Neq; completa ẽ ex oib⁹ modis solẽnitas q̃ solũ cantũ hz absq; organo ⁊ discãtu. Igiẽ cuꝫ sãctis celestis regis cãtemus dño glorioſe qz equũ ⁊ ascensorẽ. i. impios ⁊ demones ꝓiecit in mare infernaliũ tormentoꝝ eo q; sit iustus dñs in oib⁹ vijs suis ⁊ sanctus in oibus opibus suis. Qui trin⁹ ⁊ vn⁹ iust⁹ pi⁹ magnus ⁊ glorioſus ⁊ i oĩbus opibus suis bñdicẽdus ⁊ laudãdus ꝑ infinita secula.

Feria. iiii. post primã dominicam in quadragesima de fidei improbabilitate cõtra ꝑsumptuosos ⁊ curioſos querentes signa miracula ⁊ portenta vel naturales rationes de fide.

Sermo. xiii.

Magister volumus a te signũ videre. Mat. xij ⁊ i euãg. ho. Curioſoꝝ ⁊ superboꝝ ⁊ infideliuꝫ scribaꝝ ⁊ phariseoꝝ q̃ charitate dñi vacui erãt ꝙba sunit ista Cũ eni tot ⁊ tãta signa facẽt dñs ihs in ꝓspectu eoꝝ plena simul hũilitate pietate charitate ac salubri vtilitate sic̃ mortuos suscitare. demones effugare cecos illumiare ⁊ sil̃a: q̃ altioris potẽtie erant q̃ aliq̃ signũ visibile de celo emittẽ. Et q̃d est q̃ petũt aliud signũ nisi qz ñ credũt tot signa tã facta. ⁊ curioſi sunt ad expiẽdum aliq̃ signa noua ⁊ vana? Nec eñ videt q; ideo peterẽt vt crederẽt: ꝫ poti⁹ vt eũ tẽptarẽt. Unde Iero. Signũ postulãt q̃si q̃ viderãt signa no fuerint Cupiebãt eñ vel i morẽ helie ignẽ de sublimi venire. iiij. Reg. j. vel i siluitudinẽ samuel tpe estiuo ꝫ naturã loci rugire tonitrua. chorusca re fulgura. imbres ruere. q̃si ⁊ illa non possent calũniari ⁊ dicere ex occultis aeris passionib⁹ accidisse. Nã q̃ calũniar eaq̃ ocul⁹ vides. ⁊ manu tenes: ⁊ vtilitate senties. q̃d facturuses de his q̃ de celo venirẽt? Uti q; diceres ⁊ magos i egypto multa signa ꝺ celo fecisse. Quid est tẽptare deũ? Est igiẽ talis signa q̃rere deũ temerarie ⁊ ꝑsumptuose tẽptare. Hoc fecit diabol⁹ Mat. iiij. de ꝯcipitio temptans xp̃m cui dñs dixit. Non tẽptabis dñm deũ tuum. Ad verbum põt eẽ aliud thema Tripliciter eñ homo temptat deuꝫ scz ꝑmo ꝙbis. scõo factis exp̃sse. tertio factis interp̃tatiue. Primo q̃dẽ quis temptat deũ verbis: cum ab eo aliq̃d petit ea/ tentione vt curioſe exploret ei⁹ scientiã ptãtez vel voluntatẽ. Scõo autẽ factis exp̃sse temptat: qñ ꝑ ea q̃ facit intẽdit curioſe expimentũ sumere de p̃dictis Tertio factis iterp̃tatiue hõ deũ temptat. q̃ ⁊ si h̃ nõ intendat illõ tamẽ qõ petit ⁊ facit ad nihil aliud vtile est nisi ad ꝑbandũ aliq̃d de p̃dictis. Sicut si aliq̃s equum currẽ faciat absq; aliqua vtilitate. h̃ nihil aliud esse videt q̃ expimẽtũ sumẽ de eq̃ velocitate. Añ aũt ꝓpt aliquã necessitatẽ vel vtilitatẽ cõmittit se hõ in petitionib⁹ vel opib⁹ suis auxilio dei h̃ nõ est deũ temptare ꝫ in deum fideliter sperare. Añ vo h̃ agit absq; necessitate: tũc vo interp̃tatiue deum tẽptat. Ido si q̃s ex sola curioſitate petit a deo aliq̃ signũ fieri sicut petebãt scribe ⁊ pharisei: talis vere deũ tẽptat Ad q̃dem peccatũ ꝑmo supbie. scõo curioſitatis vane tertio irreuerẽtie. quarto amẽtie. q̃nto diffidẽtie. sexto improuidentie. septimo stulticie. Primo ẽ pctm̃ supbie. Quia supbe et ꝑsumptuose se ingerit in diuinis ⁊ vltra mẽsuram sibi ꝓgruã vel ꝓdignam. Scõo ẽ pctm̃ vane curioſitatis. Quia q̃ h̃ vane ⁊ curioſe miracula q̃rit Tertio ẽ pctm̃ irreuerẽtie Nẽpe irreuerẽtiã in deũ cõmittit. Quidã eñ cõtẽpt⁹ p̃sone ẽ tẽptare eã. Quarto ẽ pctm̃ amentie qz vult q; de⁹ faciat rem vanã satisfaciẽdo sue vane petitiõi. Quinto ẽ pctm̃ diffidẽtie ⁊ infidelitatis. Quia dubitat ꝺ eo sup q̃ deũ tẽptat Sexto ẽ pctm̃ improuidẽtie. Quia ꝓpaꝫ ꝑ uidẽtiã ⁊ discretionẽ temerarie ⁊ legẽ dei linq̃t non q̃rens in hoc gloriam dei. Septimo est peccatũ stulticie. Cõsumate q̃dem stulticie est sine causa periculo se exponere.

Obiectio.

Obiicit de eo q; dñs Joh. xx. thome ait qz vidisti me thoma credidisti: beati qui nõ viderũt ⁊ crediderũt. Ad põt aliud esse thema. Dixit eñ thomas nisi videro in man⁹ ei⁹ fixuram clauoꝝ ⁊ mittã digitũ meũ in locuꝫ clauorum: ⁊ mittã manũ meam in lat⁹ eius: non credam Ex his eñ ad litterã videtur q; fides thome ex visis erat accepta: quare non videt gratuita fuisse. Ad hoc rñdet Alexã. de hal. in. iij. dis. q; hec ꝓiũctio qz nõ tenet ibidem causaliter: sed adiunctiue. Vñ dũ dicit: qz vidisti me thoma credidisti hec ꝓiunctio: qz nõ notat causaꝫ vel rõneꝫ: ꝫ notat quandã dispositionẽ vel ex

citationē animi ꝓparatoriā ad credēdū. Licet eñ fides nō habeat causam vel rōnez licet cum talib⁹ ꝓbationib⁹ ꝛ suasionib⁹ multuz ꝓficiat viua ꝛ vera fides sicut in ꝓlogo huius libri dictum est arti.ij.c.iij. pōt tñ habere ꝓpatoriam dispositionē. Hec ille. Multi tñ dubiū in fide vere similes his phariseis sunt deuz ꝑtuptuo/ se temptātes: signa q̄rūt ꝛ miracula desiderāt q̄si totus mundus miraculis nō fuerit ꝛ sit plenus. Ad q̄z eliminādū errorē de excellētia improbabilis fidei hodie dicendū est Fides igit quā h̄ cum dei adiutorio stabilire intendimus verissima rōne certissimaq; diffinitiōe est virt⁹ qua ea q̄ ad fundamentū christiane religionis ꝑtinēt absq; hūana ꝓbabilitate recte firmit̄q; credūt. De qua tria ꝓtemplemur ad pñs. primo eius pfectionē. scōo ei⁹ obligatiōem. tertio eius compationem.

Articulus primus de triplici perfectione que cōsistit in credenda fide sine miraculis vel signis rationib⁹ naturalib⁹ siue euidētijs manifestis.

Primo autē ꝓtēplemur huius improbabilis fidei pfectionē. Triplex enī pfectio cōsistit i credēdo verā fidē absq; euidētijs atq; signis. Prima est magni vigoris. scōa magni amoris tertia magni splendoris.

Q2 credere sine signis ꝛ euidentijs magni vigoris perfectio est.

Capitulū.I.

Prima est perfectio magni vigoris. Sic nāq; ꝓbabile ē ad itellectuz sic lucidū ad visū. ꝛ sicut suaue et vtile ad affectum: ꝛ sicut calidū ꝛ frigidum ad tactū. Sicut eñ est insuaue ꝛ inutile ad affectum ꝛ tenebrosum nulloq; lumine sup aspersū ad visuz sic improbabile ad intellectuz. Sicut igit nō ē vtuosum videre luciduz qđ nullo mō pugnat ꝓtra visum imo oibus modis pugnat ad ipm: sic nō est vtuosum credere ꝓbabile vel qđ est manifeste vez. Sicut etiā vigor affect⁹ ē amare ꝛ appetere insuaue seu molestum: sic affectui amare inutile siue dānosuz. Sicut eñ calere ꝫ frigidū h̄ ē repugnare frigido vtutis ē atq; vigoris: sic amare improbū ꝛ reprobū. Et iuxta hūc modū credere improbabile: magne virtutis erit ꝛ vigoris. Preterea amare atq; desiderare vtile ꝛ suaue aut magnificū nō ē nisi ꝺ immisso ꝛ admisso igne calere: ꝛ h̄ opus ꝓprie est nature. Nō eñ est min⁹ naturale igni spūali illud cui approprinq̄t calefacere spūaliť: q̄z corpali corpaliť. Juxt igit hūc modū credē ꝓbabile vel manifeste vez: nihil aliud est credē q̄z vidē lucidū vel illumiari a lucido. Suauitas enim vtilitas et magnificētia tres sunt spēs spūalis ignis. ꝛ tres h̄ hūanis mētib⁹ arsiones seu combustiones efficiūt scz ꝓcupiscētiā carnis oculorū ꝛ superbiā vite: vel meli⁹ luxuriaz auariciā ꝛ superbiaz vt ꝺr.j. Jo.ij. Oē qđ est in mundo cō cupiscētia carnis ē ꝛ ꝓcupiscētia oculoz ꝛ superbia vite. His aūt tribus specieb⁹ ignis ita arderе atq; exuri innati sum⁹ sicut arida ligna corꝓorali igne ꝛ h̄ naturali corruptōe seu originali nō q̄dē ꝑma creatiōis institutiōe. Sicut igit tres dicte dispositōes ignis sūt ad nr̄m affectū siue ad nr̄as motiuas vires tā sublimes ꝛ nobiles q̄z inferiores ꝛ ignobiles inflāmandis. Sic ꝓbabilitas ꝛ euidētia luces sūt ꝛ lumia ad nr̄m intellectū ꝛ etiam ad vires nr̄as apꝛehēsiuas tā nobiles q̄z ignobiles. ꝓbabilitas tamen tenuis atq; debilis lucis spūalis supaspersio ē ꝛ ꝓpt̄ h̄ nō sufficit firmare seu figere mētis apꝓhensionē. Euidētia aūt veritatis fortis ꝛ penetrās luciditas seu lumiositas ē ꝛ ꝓpt̄ h̄ figit ꝛ firmat certitudie intellectū. Ex his patet q̄ credere impossibilia fortitudis atq; vigoris intellect⁹ nr̄i ē: sic̄ amare dānosa molesta ꝛ ignominiosa fortitudis ē atq; vigoris nr̄i affectus. Un̄ Chryſ. sup ꝑdictū ꝟbū Sap. volum⁹ a te signū vidē ait. Merito. sic̄ sp discere vel q̄re re signū est nunq̄z posse ꝓficere: sic testimoniū sp q̄rere. signū est nunq̄z velle credere.

Q2 absq; euidentijs ꝛ signis credere est perfectio magni amoris.

Capitulum.II.

Secūda autē pfectio in tali mō credē di est magni amoris. Aliquādmodū eñ aliud ē diligere aliquē ex meritis suis siue aliud ex suauitate ꝛ vtilitate vel vtile diligenti. aliud ex ꝟtute diligētis: sic aliud est credere ex ꝓbabilitate seu euidētia crediti. aliud ex ꝟtute credētis. Sic eñ ꝓbitas possessoris sui dilectiōez ingerit et infigit agnoscētib⁹ siue credentib⁹ eā. ꝛ sic̄ suauitas ꝛ vtilitas suauis ꝛ vtilis dilectiōez ꝛ desideriū sui incitat ꝛ inflāmat i agnoscētib⁹ ꝛ credētib⁹ eas: sic ꝓbabilitas ꝛ euidētia ꝟitatis fidē quandā siue credulitatē ꝓbabiliū ꝛ māifestoz ingerūt ꝛ imꝑmūt cogñoscētib⁹ ea. Ac econtra cū q̄s malū ꝛ dilectiōe indignuz vel inimicū diligit: h̄ indubie nō ex meritis ē dilecti. ꝺ ꝫ merita ei⁹ ꝛ ex ꝟtute diligētis. Un̄ cū pauptas vel molestia aut ꝓtumelia vl'moꝛs ipa diligit: sic fecerūt martyres ex ꝟtute diligēti ē. ñ ex ipis cū nihil i eis videāť hre ꝓpt̄ qđ sint diligēda: sic cū improbabilia credunť ex ꝟtute credētis est non ex ipis. Amplī. Sicut improbitas non solū amoꝛem non excitat sed etiam illū fugat: sic ꝓbabilitas non solū fidē ñ facit ꝛ credulitatē nō generat. ꝺ etiā aufert ꝛ ꝓhibet illā. Ex dictis ꝓtz q̄ silis vir-

tus est amare improbū siue reprobū: ⁊ credēi probabilitate nec miozis ꝟtutis est credē improbabile q̄z improbā diligē. Vñ Tulli⁹ intelligēs. ij. rhetozice ait. Fides ē pceptio veritatis rerū cū assertiōe sine causaꝝ cognitiōe.

Qz pfectio magni luminis ē credere sine signis Caplm. iii.

Tertia pfectio tal credulitatis est magni splēdozis ac luminosissime atq; tediosissime cognitionis. Ea ꝟo q̄ ad xp̄iane religionis ptinent fundamentū aut sunt oīa pbabilia siue manifeste vera. aut sunt ibi quedaꝝ improbabilia ⁊ non appentis ꝟtutis nō aūt sunt oia manifesta vera quoniā nulla erit i fide heresis. nulla oīno ꝺdictio. nullaq; dissentio fozet. Manifeste enī veris nemo vtiq; ꝺdicit. Quia igit in eis ē tanta dissentio tātaq; heresū mōstruositas abhozrēda. tot tantaq; scismata i eccl̄ia manifestum est q̄dā ex eis ē veritatis aparētis minime Credere aūt ea q̄ nō vident ē vera vel q̄ nō aparēt esse vera. Hoc vt dixim⁹ nō ē nisi ꝟtutis actus ⁊ nisi ex ꝟtute ⁊ splēdido lumie ipi⁹ credentis cū talia i se causā credulitatis nō habeāt sic dictū ē. Ideo necesse ē supabūdāti lumis ꝟtute credi q̄dā ex his q̄ ptinēt ad fumdamētū xp̄iane religionis. vt radiosa veritas itellect⁹ tenebras improbabilitatis irrūpat seu vincat ⁊ luminositate ꝓpria ea q̄ illa addere ꝓtendit lucida ⁊ apta hoc est credita reddat.

Articulus. ii. quomodo q̄libet catholic⁹ absq; signis et manifestis euidētijs credere obligat triplic̄iter.

Scdo ꝓtemplemur huius improbabilis fidei obligationē ad quā scz oīes generalit obligantur. Triplex est enī obligatio fidelitatis: quā quilibet erga deū obligat seruare. Prima est fidelis obedientie. secūda fidelis militie. tertia ē fidelis reuerentie.

Qz intellect⁹ hūan⁹ absq; pbationibus aut signis credere obligatur Capitulum. i.

Primo enī q̄libet obligatur deo exhibere fidelē obedientiā. Manifestū ē enī cōitati hoiuz nō posse satisfieri pbationib⁹ vel suasionib⁹ de his q̄ credenda sūt ad deū accedētib⁹ ⁊ sobrie ⁊ iuste et pie in religione xp̄iana viuere volētib⁹: vel ꝓp̄ defectū pbationū vel suasionū vel ꝓp̄ brevitatē intellectus simpliciū ⁊ vulgariū hominū Necessario ꝝ credenda crāt ea sine q̄z credulitate nemo ad deū accedere pōt. Necesse igitur est vt alia via ꝫ ab hoiuz cōitate credant: q̄z p pbationes ⁊ suasiones. Nihil autē ē medium q̄n credulitas oīs aut suasa sit aut ꝟtutis. Necesse est igit vt talia cōitas hoim credat virtute. nō hūana suasione: nisi q̄s dubitat in suasionibus ⁊ incredulis q̄ suasiones vel pbationes credendoꝝ vel nō hūt vel nō capiunt salutarē credulitatē eē impandā ⁊ ꝓtrariā credulitatez suplicijs exterminandā. Si igit iusta ē phibitio erroꝝ impietatis: iusta est igit ⁊ necessario impatio credulitatū siue creditionuz pietatis ꝫ ē vere religionis. Quare iusta ē obediētia et ex necessitate debita i vtriq;. Obediēdū ē igitur ex necessitate i credēdo. Et obediētie debitoz ē itellect⁹ hūan⁹ q̄tū ad opationē istā: maxime cū nullū apareat ꝓuilegium exemptiōis sue. Nulla ē obediētia intellectus i credēdo si ex suasionib⁹ aut pbatiōib⁹ credat: quēadmodū nulla ē obia affect⁹ cū ex vtilitate vel suauitate ab eo amatur.

Qz quilibet tāq; fidelis miles christi fidei aduersātia expugnare debet Capitulum. ii.

Secūdo autē obligat q̄libet exhibere deo fidelē militiā. Nempe credere ea q̄ ptinent ad fundamentū christiane religionis bellū vtiq; hz ꝺ se gue scz disputationū dissuasionū ꝓtradictionū ⁊ etiā impbabilitatū ipaꝝ. Improbabilitas enim directe ꝺ credulitatē eoꝝ pugnat. Oē aūt bellum bellica ꝟtute ⁊ fortitudine agēdū ⁊ supanduz est: qz sine virtute non prouenit victoria belli. Quā necesse ē modis oībus p̄uenire vt moz vtraq; declinet. et vita vtraq; vel acq̄rat vel acq̄sita cum dño ꝓseruet. Necessaria igit est i bello isto ꝟtus: q̄ ꝺ dictas q̄ttuoz acies ⁊ mente ipa pugnet ⁊ triūphaliter expugnent. Hec autē indubie est fides: qm̄ ꝺ eam directe acies ille pugnant ⁊ ipa acies suas dirigit ꝓtra illas Vñ. j. Io. v. Hec ē victoria q̄ vincit mundū fides nr̄a Vñ. j. Pe. v. Aduersarius nr̄ diabolus rugiēs ⁊c. Et eiusdē epl̄e. j. c. Modicū nūc si contristari oportet in varijs tēptationibus vt pbatio fidei vestre multo pciosioz sit auro q̄ per ignem pbatur ⁊c. Ex iam dictis patet q̄ ꝓtra tot iacula piculosa atq; pnitiosa humane mēti necessaria est armatura. que illa excipiat et retūdat: ipam ptegat atq; defendat. Nulla autē est spūalis alia armatura que ab his iaculis illam ptegat ⁊ ꝓtra illam eandē muniat: nisi robusta ⁊ strennua fides. Qđ inde patet. q̄z oīa ista iacula directe trahiciunt in illam ⁊ immediate pcutiunt eam.

Quilibet de necessitate sine pbationibus tenetur deo summā reuerentiam exhibere. Caplm. iii.

Sermo XIII

Tertio insup quilibet obligat deo sum/mā ac fidelē reuerentiā exhibere ꝓpter qđ dicendū q aut credendū ē deo absq; suasiōe aliqua: aut ꝓbatiōne aut nō. Si sic. ergo credendū est ei ex virtute. Ex eñ absq; suasione ⁊ ꝓbatione credit virtute credentis credit. Si quis aūt dicat q nō ei credēdū ē sine suasione vel ꝓbatiōe. Cōtra. Sicut eñ deo debet digna dilectio ⁊ digna honoratio: sic ei debet digna credulitas siue creditio. Nō eñ ē digna creditio que ei ꝓpter suasiōes ⁊ ꝓbatiōes impēdit: q; nec bono nec magno viro ē digna. Nō igit esset ei credendū nisi sicut cuiuis alij. cuilibet eñ alteri cū suasiōe ⁊ ꝓbatiōe creditur. Si aūt dicat q credendū est ei absq; suasiōe et ꝓbatione qm̄ scit vel credit esse verax atq; veridicus nec talis hoc mō euasit: qm̄ nec sine ꝓbatione seu suasione hoc esse ꝓtingit. Habz eñ apud se suasum ⁊ fixū deum mētiri nolle ⁊ quecunq; dixerit vera esse: ꝓpter hoc igit credit deo q; credit deū mētiri nolle: ⁊ ita credit ei sic̄ crederet cuilibet viro bono cui vtiq; ꝓpter h ⁊ ꝓ hoc crederet: q; crederet eū nō mentiri. Patet igit q nō credit ei nisi sicut alicui bono bone/sto viro. Amplius hoc ipm q credit deū esse vacem ⁊ mentiri nolle: aut credit ex veritate fidei: aut ex euidētia veritatis ipius aut ex ꝓbabilitate: aut ex suasiōe seu ꝓbatiōe. Si ex euidentia veritatis vel ex aliq; sequentiū: in nullo igit honorificat deū credēdo hoc. De quolibet eñ alio crederet illud idē si candē cām credēdi haberet. Credēdo h igit de deo nō honorificat q dē in hoc q; magnū credit de eo apte. s. crediti nō aūt a pte credulitatis. Quia igit vera religiositas ꝑm quālibet sui ptem dei honori intēdit imo ei⁹ honor est cū ei⁹ credulitas in se dei honor nō sit. licet ꝯtū ei⁹ honor ipius sit. Manifestū est igit q hui⁹ credulitas nec vera religio est: nec ꝑs vere religiōis. Est autē fides ex necessitate ꝓma ꝑs vere religiōis ⁊ fundamentū. Fides igit quā hic intēdimus virtus ē quā diximꝰ. Propt hec oia dicit Hugo de san. vic. q fides ē volūtaria certitudo absentiū contra opinionū ⁊ infra sciam ꝓstituta.

Articulus. m. de triplici similitudine cui assimilant credētes ex euidentijs ꝓbationibus atq; signis

Tertio ꝓtēplemur hui⁹ improbabilis fidei cōpatōem. Nēpe nō credens ex virtute sed ex suasiōib⁹ ꝓbatiōib⁹ aut ex signis pōt ꝓueniētissime tribus assimilari ⁊ cōpari Primo viatori infirmo. secdo mercatori incredulo. tertio bellatori inualido seu fesso.

Q; qui nō credit sine ꝓbationibus seu euidentijs vel signis: similis est viatori infirmo. Ca. I.

Primo eñ assimilat viatori infirmo. Intellectus eñ hūanus siue vis intellectiua nra naturalit infirma ē in seipsa nō stans ꝓ seipam: ideo interdū dubitate nūtat. Dubitatio eñ illi⁹ nihil aliud est: nisi mutatio eius qua nūc in vnā ptem ꝓtradictōis: nūc in alterā inclinat. Interdū etiā cadit in tenebris ignorantie ⁊ in vacuū ignominie interdū in ipsa falsa et errores. Fulcit eñ q̄si bacꝰo infirmitas illius interdū euidētia veritatis plerūq; ꝓbationib⁹ aut suasiōib⁹ qñq; signis. Et cū debilis fuerit rōcinatio seu leuis hoc est cū fuerit suasio leuis quasi subtili arūdini ei nō innitit cōfidēt. sed quodāmō se retinet timēs ne ad sustentandū ipm nō satis valida sit atq; fortis. Ideo manifestū ē q ipe vtit hmōi fulcimētis seu suppodiaculis quēadmodū baculo debili aut fragili: cui neq; absq; timore: neq; totalit innitit gestās ipm. Tales eñ rōcinatōes opinionē faciūt solā. que est apprehensio alteri⁹ ꝓtis ꝓtradictiōis cū formidie relique. Euidētia aūt veritatis ⁊ ꝓbatio demonstratiua fortissima ei⁹ sunt fulcimēta ⁊ tanq; baculi inflexibiles ⁊ infrāgibiles nullaq; ex pte nutātes. Ex his patz q intellectus nō querit hmōi fulcimēta: nisi ex infirmitate ⁊ indebilitate sua. Quapropt intellectus ꝑuans ē sicut viator infirmus ambulās a ꝓclusione in cōclusionē nō valēs ꝓpria virtute sustinere seipm: sed adiutorio baculi se transferēs ⁊ trāsilit ab vno noto seu ꝓbato i aliū. baculus aūt cui⁹ adiuuaculo ita ambulat ⁊ trāsilit demōstratio seu ꝓbatio demōstratiua ē. Intellectus autē q virtute ꝓpria credit nec hmōi fulcimēta requirit nec indiget illis. magis vtiq; fortis ē magisq; firm⁹: q; fortior ē qui ꝓpria virtute ⁊ firmitate initit: q̄ qui alieno ām̄inículo sustētāt: quapropt magis firmiter credit q̄ ille. Amplius. Magis credit intellectus ea q̄ credit ꝓ seipm q̄ ea q̄ ꝓ aliud: quare intellectus virtute fidei credēs magis ea q̄ credit ex illa q̄ ea q̄ credit ex suasionibus vel ex ꝓbationibus. Quēadmodū magis amat amatuz qui ex virtute ꝓpria illud amat q̄ qui ex eo quod ē apud amatū sit̄ ⁊ recti⁹ amat. Credit eñ intellectus ex suasionibus ⁊ ꝓbatiōib⁹ quasi iclinatus et inixus sup eas ⁊ quasi claudicās ambulat ambulatōe qua diximus: quēadmoduz ⁊ recte amat solus ille qui ex vritute amat. Amore aūt curuo seu flexo amat illectus ⁊ attractus ab amato. Per hmōi aūt fidē vtiq; nō credit deo. Nā neutꝝ ꝓtrioꝝ alteri⁹ receptibile est sicut nec calor frigidū nec frigidus calidū esse pōt: ārē nec virt⁹ infirma nec infirmitas virtuosa. Hec aūt credulitas infirma ē qđ apparet ex suppodiaculis ⁊ suffulturis: ideo nec ē virtus nec

virtuosa merito dici potest.

Qui nolens credere absq; euidētijs et signis similis est incredulo vēditori. Ca. II

Secundo assimilat̄ mercatori incredulo. Intellect⁹ eñ req̄rēs ea que supra dixim⁹ sicut incredulus vēditor est: q⁹ emptori alit̄ nō credit: nisi pign⁹ seu cautiōnez aut securitatē tribuat ei: pbatio eñ vel suasio sicut pign⁹ est ⁊ cautio securitatis. sine qua ñ credit hui⁹ intellect⁹. Et quēadmodum venditor: nō aliter dat mercē nisi sub pignore ⁊ cautione sic nec hui⁹ intellect⁹ dat credulitatē suā nisi post q̄ pign⁹ ⁊ cautionē quā dixim⁹ accepit. ⁊ sic ꝺ manu talis vēditoris nō exeūt merces nisi pus obtinuerit securitatem: sic nec de ei⁹ intellectu credulitas exit donec medium pbatiōis quasi pignus siue cautionē pus obtinuerit. Patz ei q⁹ exactio pigneris seu alteri⁹ cautiōis nō ēnisi ex puitate seu debilitate credulitatis aut ex defectu ipius. q⁹ manifestū ē intellectū exacto rē hmōi pignerū ⁊ securitatū hois pigneris et securitatē videlicz pbatōez suasionū ⁊ signoꝝ esse credulitate infirmū aut incredulū ⁊ infidū Quero nāq; a te si q̄s a te mercantiā quandaz faceret ⁊ q̄ventiōez ⁊ p̄cio facto illā nolles ei sine pignere dare rogo cui ampli⁹ credis pigneri aut illi emptori? Clarꝝ vero ē q⁹ pigneri: q⁹ illi nō p se credis. ḡ in ꝺ plus pign⁹ q̄ emētē honoras. Sic est ꝺ. Pignera sunt pbatiōes suasiones seu signa. Si igit ꝺs tibi aliq̄d pponit ad credendū ⁊ iam hui⁹ pignera erigis ab eo. maiorē vtiq; honorē pignerib⁹ exhibes q̄ deo Nō q̄tū incōueniēs sit p se ptz: q⁹ i domo vēditoris magnitudo pigneꝝ ⁊ multitudo ⁊ si securitatē ipi faciāt: signa sunt tñ ⁊ testionia incredulitatis ei⁹. Sic pignera ⁊ securitates sunt pbationū ac psuasionū ⁊ sigrū lz securitate sint intellect⁹ apud quē sunt tñ manifeste designāt ei⁹ incredulitatē ad ea de q̄bus sunt. Sinceritas eñ fidei nre in ꝺ stat q⁹ hō credat alicui veritati pñtate ppter actem p̄cipientis: ⁊ i ꝺ illū glorificat ⁊ honorat: ꝺ talis vt sic dicā, infida ⁊ incredula fides sicut iā dictū ē multiplicit cō pbata nō virt⁹ ꝺ vitiū ē deo vtiq; ꝓtumelioſū: ⁊ ideo dānatiōe ſnplicioꝝ dignum. Manifestū equidē ē ꝓtumeliā fieri cuilibet note veritatis ⁊ bonitati viro: si ei absq; pignere fides adhibita nō fuerit: ⁊ si cautio securitatis sup his q̄ pmiserit ab eo ꝺ exacta fuerit. q̄to igit fort⁹ ꝓtumelia irrogat ⁊ iniuria igne ⁊ gladio vidicanda si ab eo pignus pbatiōis exigit. ⁊ nō aliter dictis ⁊ pmissiōib⁹ ei⁹ credit? Ampli⁹ Nō est adeo q̄s periurus aut mendax cui pbationibus aut pignerib⁹ idoneis a quolibet nō creditur. Qui igit non aliter deo credere volunt q̄ pignerib⁹ idoneis ⁊ probatiōib⁹ certis: manifestū q⁹ deū in pte ista mendacib⁹ ⁊ piuris i nullo genus aſponūt: ⁊ illos sibi incredulitate parificant ⁊ in fide ⁊ illū eis adequant Hec ē apta ꝓtumelia dei nullaten⁹ tollerāda Hanc ei iudei ⁊ greci dño irrogabant sicut ſ. Cor. ſ. testat apl's dicēs. Judei signa querūt. ſ. miracu lor: ꝺ greci sapiam. ſ. pbat onuz: nec hi nec illi aliter credere volentes q̄si duplici securitate exigentes. ſ. pignez ⁊ fideiussoꝝ. ppt̄ q̄ patet q⁹ nec iudei nec greci hmōi credulitate nec credunt vel nunq̄ crediderūt deo: sed signis ⁊ sapientie tñ Ex istis patz q⁹ vera fides est digna deo credulitas qua. ſ. vt dignū ⁊ iustū est ei credit sez sine omi pignere ⁊ cautione. ſ. gratis et obedienter: ⁊ non iō q⁹ verax est aut q⁹ vez ē q̄ ip̄e loquit sicut oi cuiuis hoi crederet. ꝺ q⁹ iubet seu p̄cipit aut vult. Jubet aūt aut p̄cipit p legislatorē vel legis expositores. credit ei ex vtute obedietie ⁊ ꝺ vtus obie ipa fides est per quā obie sue debitū deo soluit intellect⁹ hūan⁹ sic merito obligat Ex his patet q̄ta infidelitate plenus sit ꝺ nr̄ miserabilis mūdus: q̄ deo nō credit a quo pignera tanto⁹ miraculo⁹ suscepit: ⁊ tot fideiussores. ſ. martyrū atq; luſoſoꝝ doctoꝝ iā diu recepit. Nempe q̄libet mercator nimis incredulus diceret q̄ emēti credere nollet si de merce sibi lucrosa pign⁹ ac fideiussorem daret q̄to igit magis incredul⁹ ille ē q̄ xp̄o redemptori empti suo p̄cioſiſſimo sanguie alam pctōris ac dāti pignera tot inū erabiliū miracu loꝝ ⁊ fideiussores tanto⁹ martyꝝ atq; tantorū luminoſoꝝ doctoꝝ ⁊ doctrinaꝝ i infidelitate adhuc impie pseuerat? Proinde btūs martimus in sermone plurimoꝝ martyꝝ ait. Noue rim⁹ itaq; q⁹ non sine magno discrimie de religionis veritate disputam⁹: quā tanto⁹ martyrū sanguine ꝓfirmatā videm⁹. magni piculi res est si post ppha⁹ oracula: si post apl'oꝝ testiōnia: post martyꝝ vulnera veterē fidē quasi nouellā discutere p̄sumas: ⁊ tam post manifestos duces in erroꝛe pmaneas: ⁊ post moriētiū sudores ociosa disputatione ꝓtendas.

Qui q̄ nō vult credere absq; pbationibus euidētijs aut signis: cōpat̄ inualido bellatori. Ca. III.

Tertio assimilatur inualido seu fesso bellatori. Sicut eñ impossibile est q⁹ albedo sit nigra: sic impossibile est q⁹ virtus sit infirma. Nulla nanq; veritas est q̄tūcunq; sit euidens pro qua defendēda quisq; se exponeret morti quod quotidie fit p catholica fide. Nam ſm phm firmi⁹ ⁊ virtuosius tenet virtuositas virtute: q̄ arte vel sciētia. Jdo qui dispu

tat de castitate firmius veritatē tenet castus p virtutē: q̄z luxuriosus p sciam. Similit est de iusticia ⁊ alijs virtutibus. Nā p sciaz tenet veritas quadā vmbza velut in spē intelligibiliq̄z fantasmate accepta visa ⁊ cognita sunt. Per ỽtutē vero habet sensus illius veritatis velut q̄ dā sapoz ⁊ odoz realit mouēs: ⁊ ideo virtuosi⁹ ⁊ certi⁹ tenent que ỽtute obtinent: ⁊ sic q̄ fide q̄z que scia. Ampli⁹. Cū virtus fidei circa difficilima sit hmōi aūt pbationū credulitas nō solum circa facilima ē sed ea que vel impossibile vel difficile ē nō credere manifestū ē talē fidem nō esse virtutē impossibile ē eñ nō credere manifeste vera. Difficile aūt ē non credere pbabilia: ⁊ resistere suasiōib⁹ ⁊ ꝓlibb⁹. Fides igitur fortissima ỽtus ē q̄. s. violēcia fit regno celoz̄ dicēte dño Mat. xj. Regnū celoz̄ vim patit ⁊ violēti. i. fideles rapiūt illud. Ex his patz q̄z sit inualidus bellatoz intellect⁹ hūan⁹ q̄rēs fulcimēta: ⁊ q̄ rō vacillatiōis q̄ est in scia: ⁊ firmitatis q̄ ē in fide. Uñ licet sic sup̄adictū ē fides habeat vndiq̄z gue bellū: tñ sic virtus ỽa fides sine iuuamīe omia vincit iuxta illud Mat. ix. Oia possibilia ¦sunt credēti qđ nō facit scientia atq̄z euidētia ⁊c̄. absq̄z iuuamīe rōnis: ergo bellatoz¦ualidus est intellect⁹ humanus rōnes sequens. Hoc patere pōt mystice de dauid q̄. j. Reg. xvij. sp̄retis armis ꝓtra golīā victoriosius pugnauit funda ⁊ lapide in uoie dñi. Et ad heb. xj. Sancti pfidē vicerūt regna opati sūt iusticiā: q̄ est credere deū credere deo ⁊ credere in deū. Et subdit. Adepti sunt pmissiōes. i. gl̄iam sempit̄nā. Patz etiā ex dictis q̄ fides ista firma est necessaria vt intellect⁹ human⁹ deo p ip̄am seruiat sueq̄z obediētie debitū ei reddat. vt ⁊ ꝓtra ¦bella q̄ aduersus ip̄m resurgūt tanq̄z bellatoz fortis pugnās vincat: atq̄z victorie coronā tandē a sūmo rege accipiat. Nā ḋz. ij. Timoth. ij. Nō coronabit nisi q̄ legitime certauerit. Propter h̄ etiaz manifestū ē q̄ si euidentis veritatis essent ea q̄ fide hac credenda sunt vel pbabilia eēnt vel pbationes h̄rent vel signa ⁊ pter h̄ solūmō crederēt cessarēt intellect⁹ bella et pter h̄ etiā ⁊ victoriā q̄re ⁊ victorie coronā Cessarēt etiā alia bōa q̄ iā tetigim⁹ q̄: nulla eēt religio intellect⁹ nulla obia nulla veneratō dei nullū obsequiū null⁹ diuin⁹ cult⁹ q̄re remaneret human⁹ intellect⁹ iniustus ⁊ iniqu⁹ impi⁹ et pctōr. Ex p̄dictis igit patet q̄z te pfectiōis sit credere absq̄z euidentijs atq̄z signis ac quō ad talem crudelitatē ex debito obligamur: ⁊ quibus alit nō credētes merito sint vt iā decet ro nemo fidelis sit q̄ hūanas rōnes seu euidentias aut miracula q̄rat. ꝫ cū vigoze amoze atq̄z splēdoze obedienter viriliter ⁊ reuerent impzobabilia vere fidei credat. Nō oibus nobis misericoz̄diter largiri dign̄t ille q̄ est testis fidelis et verus dñs iesus qui cū p̄re ⁊ spūsancto p̄mij vere fidei est largitoz in gloria sempiterna in secula seculoz̄ Amen.

Feria. v. post primā dñicam i quadragesima de iudicio temerario presumptuoso et falso Ser. xiiii.

Miserere mei domine fili dauid filia¦mea male a demonio vexat Mat. xv. ⁊ in euangelio hodier. Angustiātis atq̄z miam clamando postulantis verba sunt ista. Ex doloris angustia clamat in clamoze angustiā atq̄z miseriā manifestat: atq̄z ꝫ miseriā a largitoz miaz̄ tota cordis fiducia miam sibi largiri postulat dicens. Miserere mei fili dauid ⁊c̄. Quenā ē ista filia q̄ allegat a diabolo male vexari nisi aia qñ varijs suspitōib⁹ atq̄z impijs cogitationib⁹ nec nō ⁊ iudicijs temerarijs p̄sumptuosis ⁊ falsis ac murmuratiōibus ⁊ detractōib⁹ ꝓtra charitatē christi molestat: p̄mittit eñq̄ clamauit dicens. Miserere mei ⁊c̄. Tria ỽo clamoz̄ē indu cūt: necessitas: charitas ⁊ penalitas Clamat talis aia ppt magnā necessitatē. Jō dicit. Miserere mei dñe. Contra talia iudicia falsa. Clamat ppter accensaz charitatē. iō subdit: fili dauid. Filij ḋz a filos qđ ē amoz ⁊ dauid māu fortis interpt̄at quasi dicat manu forti tue dilecti onis libera me dñe iesu. Clamat ppt grauē infirmitatē dicēs. filia mea male a demonio vexatur. q̄si dicat. filia mea: ecce subiectū morbi. male: ecce q̄titas morbi: a demōio: ecce genus morbi: vexat: ecce qualitas morbi. Nō ad pñs totū intelligit de aia que multiplicib⁹ temerarijs ⁊ falsis iudicijs in cōscia diabolo instigāte vexat. Uñ Mat. vij. Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Sed q̄z oē pctm̄ a volūtate originez hz: iō vt volūtarie euitem⁹ temerariuz iudiciū cordis. dñs Jo. vij. ait. Nolite iudicare fm faciē Scōm Augu. ꝓbiz iudiciū cordis p qđ ḋ alijs male opinamur siue credim⁹ vel sentim⁹. Rō hui⁹ ē fm ap̄lm. j. Coz. xiij. q̄z charitas nō cogitat malū nēpe de dilectis male sentim⁹ sic ecōtra de nō dilectis difficilit bñ. Jō Aug⁹. in glo. sup illud. j. Coz. iiij. Nolite añ tps iudicare dic̄. Et si suspitiōes vitare nō possum⁹ iudicia tñ ⁊ diffinitiuas snias ꝓtinere debem⁹. Nō ps. obfuare satagebat dicens. Amputa oꝓzobriū meū qđ suspicat⁹ sū q̄: iudicia tua iocūda Nō ỽbū pōt esse aliud thema ip̄ñti materia Circa materiā aūt mētalis iudicij aduertendū est triplex iudiciū distingui pōt. Pzimū ē iudiciū veritatis. scōm est iudiciū varietatis: tertiū est iudiciū iniquitatis seu temeritatis.

i ⁊

De iudicio temerario

Articulus primꝰ qꝫ sunt quedã opa que possunt ⁊ debent iudicari mala: sed tamen cum timore

Primũ est iudiciũ veritatis. q̃ quis manifesta peccata põt leuissime iudicare. sic̃ attingit de illis opibꝰ q̃ bono aĩo fieri nõ possunt: sic̃ ẽ manifesta vsura: negare deũ: idolatrare: deũ blasphemare. Jõo int̃ tales talia opantes ponũt̃ iudei et alij infideles ⁊ heretici manifesti de quibus oibꝰ. i. Ttimoth. v. Quozũdã pct̃a manifesta sunt p̃cedentia ad iudiciũ. i. digna iudicari pticulari iudicio etiã ex debito añqz veniat iudiciũ generale. Jõ dicit̃ Jo. iij. Qui nõ credit iã iudicatꝰ ẽ. s. a deo ideo ab hoibꝰ iudicari potest ⁊ ñ iudicare eẽ malũ pct̃m ẽ. Ũñ ꝑm Alex. de hal' qui talia agit malus in corde iudicãdus est. Ũñ ꝑs. Recte iudicate filij hoim Aducrtẽ dũ est sicut dicit glo. sup ẏbo apli ad Ro. xiiij q̃ nõ manducat mãducantẽ nõ spernat: dubia sunt in meliozẽ ptez interp̃tanda. Proinde notandũ qꝫ aliq̃d ex tribꝰ nobis dubiũ ẽ. Primo ex ignozãtia p̃ncipij. scõo ex ignozãtia medij: tertio ex ignozãtia termi seu finis

Oz de his que p̃nt fieri bona ⁊ mala auditione seu intentione non licet temere diffinire. Ca. I.

Primo ẽ nobis aliquid dubiũ ex ignozãtia p̃ncipij. Nam p̃ncipium boni vel mali opis est intentio vel volũtas. vñ cum incertũ sit quo aĩo vel q̃ intentiõe opus sit factũ: temerariũ iudiciũ p̃cauere debemus ꝑm Aug'. li. ꝯra man'cheos. xij. Añqz opꝰ ẽ malum ⁊ volũtas nõ ẽ mala sicut cum aliquis hominẽ mal aduertenꝫ occidit. Añqz insup opus est bonũ ⁊ volũtas ẽ mala sicut cuz quis opus mie facit nõ ꝓ honoze dei sed ꝓ honoze mundi vt ab hoibus bonus reputeꝫ ⁊ laudeꝫ. Sicut dicit Haymo sup illud verbũ ad Ro. ij. dei iudicium est ꝑm veritatem

Oz non sunt temere iudicãda opa que p̃nt esse bona et mala Ca. II.

Secundo vero ẽ nobis aliquid dubiuz ex ignozantia medij. Sicut eñ operuz quedam sunt mala vt veneficia stupza ⁊ cõsimilia ꝑm Aug'. de sermo. do. in mon. ita sunt opa quedam media ⁊ indifferentia de quibus iudicare non possumꝰ an sint bona vel mala. Sicut dare elemosynas: ieiunare: ozare ⁊ cõsimilia. Nã licet hõ tale opus incepit bona vel mala intentione: tamẽ in ipo ope puerti ⁊ puerti põt de bono in malum ⁊ econtra Ũñ Hiere. xvij. Prauum est coz homis scz quo ad effectũ ⁊ inscrutabile quo ad intellectũ. Quis cognoscet illud: quasi dicat nullus ideo nõ põt de illo quis nisi temere iudicare.

Oz ꝓpter ignozantiã finis etiã sceleſti quo ad in finẽ iudicandi nõ sunt. Capitulũ. III

Certio aũt est aliquid nobis dubiuz ex ignozãtia finis ꝑm Aug'. ꝯra manicheos lib. ij. Incertũ ẽ nobis qualis futurus sit qui nunc vel malus appareat solus enim scit id deus. ⁊ iõ temerariũ ẽ ꝓpter aliqd opus p̃sens bonuz vel malũ de aliquo iudicare hoc aũt solius est dei. Ũñ ad Rho. ij. Scimus qm̃ iudiciũ dei ẽ ꝑm veritatẽ. Et hoc triplici ratõe ꝑm Haymo sup hoc verbo p̃alleg'. Primo q̃a ipe solus cozda nouit. scõo qz qui sunt eius nouit. tertio qz mercedẽ iustã retribuit. Judiciuz eñ humanũ inficit̃ ⁊ puertit̃ multis modis sed iudiciũ dei ẽ ꝑm veritatẽ. Ideo sit scelus grauẽ q̃tumcũqz velis nõ licet de fine cuiuscũqz scelerati temere diffinire. Possumus igit̃ iudicare talia p̃dicta opa scelera esse impietatis ⁊ qꝫ moziẽs in eis damnaꝫ oĩno: sed qꝫ sceleſtus in illo scelere moziturus sit absolute et determinate temerariũ iudiciũ ẽ sicut infra patebit.

Articulus scõus de triplici varietate signozũ suspitionũ ⁊ iudiciorum per que colligi potest quãdo iudicium sit peccatũ mozale vel veniale.

Scõm est iudiciuz varietatis. In hoc iudicio triplex varietas p̃t ꝯsiderari. Pozia ẽ signorũ. scõa est suspitionũ. tertia est iudicioz.

De quadruplici genere signozũ ex quo omne iudicium radicale suscepit fundamentum. Ca. I.

Prima vero iudicij varietas ẽ signozũ Quattuoz eñ signozũ genera distingui possunt quasi iudicialis arboris fundamentales radices. Primũ ẽ signum violentuz scõm est signũ ꝓbabile. tertiuz est signum leue. quartũ ẽ temerariũ de quibus tangit̃ extra de purga. cano. si ꝙs de gradu in glo. vltĩ. Primũ est signũ violentũ qñ oĩa signa sunt mali et nulla boni. Scõm est signũ ꝓbabile qñ plura signa sunt mali: ⁊ pauca boni. Tertiũ signum ẽ leue qñ plza signa sũt boni ⁊ pauca mali. Quartũ est signũ temerariũ qñ nulla sunt signa mali et oĩa sunt signa boni. Adhuc hec signa latius explanemus. Prima sunt signa violẽta. scz qñ in homine vel in ope oĩa signa sunt mali et nulla boni: sicut p hec signa violenta iudicauit salomon int̃ illas meretrices quaz vna oꝑesserat filiũ dormiẽdo. iij. Reg'. iij. Item de corpoze mortuo viri qui fuerit ab aliquo interfectus s. Nam tali coꝛpoze frigefacto ⁊ iam sanguine ꝓgelato si approximauerit interfector sanguinem vulnera fluunt nouiter quasi qua voce potest peremptoz ẽ suuz natura bũana accusat

Et ꝫ forte sacra scriptura exꝑmere intellexit: cū Gen̄. iiij. abel interfecto a cain dn̄s ait. Vox sāguis frīs tui clamat ad me ꝺ ēra. Sic etiā si fctō furto a rectore plures capiunt̄ q̄ oēs bone fame alacri vultu ⁊ intrepida voce coꝝ iudice suā innocētiā ꝓtestant̄: sol⁹ vn⁹ male fame inter oēs pallet: tremit: obmutescit: deficit ⁊ multa signa ꝓ similia oñdit. Be hac sorte sigz sūt effrons ꝓcatio i dñico tēplo arma distiguētia int̄ partes cū stat mlier adultera in domo adulteri licet iā ābos peniteat at q̄ castitatē obseruēt ꝫ int̄ eos latz i talib⁹ iudicare ñ ē mortale ꝺm Alex. in. ij. Scda sig̃ sūt ꝓbabilia. ſ. qñ plura sūt sig̃ maliq̄ boni sīt cū inuenis oīno valid⁹ ⁊ san⁹: iā q̄ etate grādeu⁹ ieiūia ꝓcepta ñ fuat. Item cū mlier in domo vbi illā marit⁹ videt absq̄ ornamēt ⁊ inculta ꝓuersat̄ si extra domū in public locis q̄si altera ven⁹ appet. In talib⁹ ät deꝫmiate ⁊ ptia cit̄ iudicādo de mortali. i. q̄ mala intētiōe fiat: ⁊ asserēdo q̄ sit mortale illud qꝺ iudicat temerariū iudiciū ⁊ mortale ꝺm Alex. ꝺ hal. i. ij. In his ät regla locū hz q̄ dic̄ q̄ dubia sūt i meliorez ptē interꝓtāda. Un̄ Hiero ait. Be dubijs ñ diffinias ꝫ suspēsam tene sniaz. Un̄ Gen̄. sapiens ait. Sapiēs q̄ cq̄d accidit bñ int̄pretando leuat. i. alleuiat non aggrauat quicquid dubium est ex humanitate. inclinat licet inexcusabiles sint qui materiaz scandali ꝓstāt sicut nota. vj. q. j. c. ex merito. ¶ Tertia sig̃ sunt leuia. ſ. qñdo sūt plura signa boni ⁊ pauca mali. Un̄. Greg. i regl Graue est satis ⁊ indecēs vt in re dubia certa dicatur sn̄ia sīt cū mulier ⁊ etiam iuuenis attēte ⁊ deuote verbum dei freq̄ntant licet aliquas deferant vanitates. Item cū hō peccator licet multis sceleribus olim fuerit inuolutus verbū dei frequētat ⁊ attent̄ audit ⁊ deuote. Item cū hō clare fame viteq̄ bone i loco honesto raro ⁊ tpe ñ incongruo cū mlieri satis infami confabulatur. Exēplo christi. Luc̄. vij. de magdalena. ⁊ Jo. iiij. de samaritana. Jō ait Bern̄. sup Cant̄. ser. xij. Si is qui in claustro est eū q̄ versat̄ in ꝓfo i interdū min⁹ discrete se se agere deꝑhēdit. Uer gra. in verbo in somno i risu in iuditō nō ad iudicandū ꝓsiliat ꝓtesti: ꝫ meminerit scriptū Eccl xlij. Melior ē iniq̄tas viri q̄ mulier benefaciēs Nā tu qui in tui custodiā inuigilas bene facis ꝫ qui iuuat multos meli⁹ facit quod suꝑplere ñ potest absq̄ aliqua iniq̄tate. i. absq̄ quadā inequalitate vite ⁊ ꝙuersationis memēto q̄ charitas opit multitudinē pcatoꝝ. Hec ille. Hi sunt similes simie que voluit comedē pomū ḡnatum ꝫ q̄ corticem sensit amarum illud a se ꝓiecit. Un̄ Isido. i synonimys Nullū iudices suspitōnis arbitrio: añ ꝓba: ⁊ sic iudica. Nō em̄ qui accusat̄ ꝫ q̄ vincitur re⁹ est. ¶ Quarta sig̃ temeraria dici ꝑñt q̄ ex temeritate temerarie feruntꝫ quādo omia iudicia sūt boni ⁊ nulla mali sīt videres hominem ꝓtemnē mūdana: castitatem et humilitatem sectari: sacramenta ecclesiastica frequentare: diuinis parere ꝓceptis: fugere cō/sortia maloꝝ ⁊c. credas ⁊ dicas hmōi hypocritā temerariū iudiciū ē ⁊ mortale Bile ē si iuue/nis vel puella formosa decora ⁊ florida opulēta statuq̄ magtes mundū derelinq̄t vt iudicet ex pusillanimitate vel ex alia vili cā ꝫ agere temerariū iudiciū est ⁊ mortale. Cōsiles iudices solēt cōmēdare iuuenē q̄ sequit̄ stipendiū ac dissolutā vitā. Cōtra q̄s nō. illud Esa. v. Ue vob̄ q̄ dic/ bonū malū ⁊ ecōtra. Un̄ q̄dā sapiēs ait Felices essent artes si ꝺ eis soli artifices iudicarent. Tale iudiciū ꝺm Alexan. vbi. s. grauius est ceteris ⁊ mortale. Contra quod glo. xliij. ad Ro. ait. faciem boni videntes gaudeamus coꝝ vero deo cōmittamus.

¶ Be q̄druplici genere suspitionū q̄ gradatim alleuiant. ¶ Ca. II.

Secūda varietas ē suspitionū hec quadruplex ee pōt q: q̄tuor ꝑñt esse suspitiones. Prima deliberatiua. ſ. ꝑ diffinitiuā sniaz mētis ꝑ quā coꝝ asserit ⁊ diffinit ꝫ ee vel nō ee. Hi sunt q̄ ex solis suspitiōib⁹ odiētes ceteros ⁊ ꝓtēnentes: ⁊ sub spē pietatis odiū ꝑ prīū exequunt̄. Scda est suspitio grauis. nō tñ deliberata. Tertia ē suspitio mediocris nō grauis nec deliberata. Quarta ē suspitio leuis nō mediocris nō grauis nec deliberata que ꝓprie hūana tēptatio ꝺr Un̄ j. Cor. x. Tēptatio nō vos apꝛehendat nisi hūana. Scōm em̄ Tho. cū quis ex leuib⁹ indicijs de bonitate alicuius incipit dubitare est veniale ⁊ leue et ptinet ad temptationē hūanā sicut dictū ē Cū ꝺo ex his leuibus iudicijs ꝑ certo alteri⁹ maliciā estimat si sit de aliquo graue mortale est: in q̄tum non est sine ꝓximi sui contemptu.

¶ Be quadruplici genere vicioꝝ ꝙm que proximus varie iudicatur. ¶ Capitulū. III

Tertia est varietas vitiorum et hec etiam quadrnplex est: quia quadruplex iudiciū fieri contingit. Primū cum fit iudiciū de mortali nō aduer/tendo q̄ sit mortale. Scōm cū fit iudiciū ꝺ mortali aduertendo q̄ sit mortale. Tertiū cū fit iudicium de mortali credēdo q̄ sit veniale Quartum quādo fit iudiciū de veniali credēdo q̄ sit mortale. Rigor autem ⁊ discretio vera ⁊ recta hui⁹ precepti de non iudicando in his trib⁹ cōsistit: vbi cadit mortale si homo iudicat Prio q̄ non sint ibi signa violenta. sicut patuit supra Secundo q̄ mens deliberet per diffinitionem. Tertio q̄ fiat iudiciū de mortali aduertēdo q̄

De iudicio temerario

sit mortale. Nam vbi ista tria cōcurrunt temerariū iudiciū est ⁊ mortale. aliter nō. Reliquorū vo grauitas ꝑm varias cōbinationes ⁊ circūstātias pēsanda ē ⁊ discrete examināda. Et in oīb⁹ supradictis a iusto iudice pata est pena qua merē varij iudicij culpa. sicut Mat. vij In quo iudicio iudicaueritis iudicabimi. Et Lu. vj. Eadez mensura qua mensi fueritis ⁊c.

Articulus tertius ō duodecim fructibus malis qui oriunt de iudicio temerario ⁊ iniquo

Tertiū est iudiciū iniquitatis vel temeritatis. De dubijs aūt ne dū de bonis malum iudicare: frequēter inducit vitia mala ⁊ multa: ⁊ eius frequētatio multū aggrauat illa. Jō dicere possumus quia duodecim iniqui fructus huj⁹ arboris hmōi temerarij iudices cōsequunt q/rū ꝑmus dicit inq̄sitio. scōs vagatio. tertj⁹ ꝓsumptio: quartj⁹ supstitio. Addant alij q̄ttuor quoz ꝑm⁹ ē vsurpatio. scōs ꝓcipitatio. tertius malignatio: q̄rtus despectio. Addant ⁊ alij q̄ttuor. quoz primus dicit excecatio. scōs detractio. tertius punitio: quartus obliuio Jgit sic dicit Mat. vij. A fructibus eoz cognoscetis eos. s. iudices temerarios ⁊ supbos.

De primis quattuor fructib⁹ temerarij iudicij. Ca. I.

PRimus fructus dicit inquisitio. s. ⁊ inspectio alioz factoz. Facit em tale iudiciū curiosum hoiem de factis dictis ⁊ cogitationib⁹ alioz perq̄rendis: inuestigandis: diiudicādis: ⁊ ꝓdēnandis quod ad litterā phibet dns dicens. Lu. vj. Nolite iudicare. s. hoies similes vobis ⁊ non iudicabimi. s. a deo Nolite ꝓdēnare ⁊ nō cōdemnabimini. s. a deo. Cōtra hanc curiosam inquisitionē Bern. ait. Noli esse alioz factoz curiosus inquisitor aut temerarius iudex. Et alibi. Qui sui negligens alios curiose circūspicit. dum quosdaz suspicit supiores: quosdā despicit inferiores ⁊ alijs quidem videt qđ inuidet: in alijs qđ irridet. Inde fit q; ꝑ mobilitate oculoz leuigatur anim⁹ nulla vtiq; sui cura aggrauatus: modo ꝑ superbiā ad alta se erigat. modo ꝑ inuidiā ad ima se demergat: nunc per iracundiā nequiter ꝓtabescat nunc per excellentiā pueriliter hylarescat. i altero neq; in altero vanus in vtroq; supbus existit. Quia quod supari se dolet ⁊ qđ se supare gaudeat: amor ꝓprie excellentie facit. Has aūt animi vicissitudines nunc pauca ⁊ mordacia. nunc multa ⁊ inania. nunc risu nūc luctu plena semp vero irrationabilia verba indicat. Secundus fructus est vagatio. s. mentalis et sensualis. Ex quibus sequit incircūspectio suiipius et suoz actuū. cōtra qđ Eccl. xviij. Ante iudiciū. s. primi interroga teipm. Et ad Ro. xij. Btūs qui nō iudicat seipm in eo qđ ꝓbat. i. cōtinue de se expitur. Unde Hugo. Si teipm nō vides nihil bene vides si in tuo iudicio non falleris: alieno dirigeris. Quidam vir sanctus cū audisset quendā peccasse amare fleuit dicēs Iste hodie et ego cras. Tertius fructus est ꝓsumptio. Qui em alios iudicāt si se longe inferiozes ⁊ peiozes illis quos iudicāt existimarēt temerarie eos iudicare nō auderēt. In vitis patrū quidā interrogauit senē ait. Quid est pr qđ aplus ait ad Titū. j. Omia munda mundis? Ait senex. Qui B intelligit videt se inferiorē oi creatura. Cui frater. Et quō possum me mino/rē iudicaē: eo q; vidi hoiez homicidiū ꝓpetrasse? Rndit Iste semel homicidiū fecit: ego aūt omi hora occido aiam meā. Hec em est sola hominis iusticia vt seipm reꝓbendat. Tūc em iustus est hō cū mens sua pctā cōdemnat. Unde Bene. in eplis: Semp quicqđ dubiū ē humilitas iclinat i melius. Quartus fruct⁹ est supstitio. Absq; supstitioe esse non potest quis q̄n reꝓhensibilis in eodē reatu: vel etiā grauior: aliena peccata iudicat ⁊ ꝓdemnat. Qđ dicit iudiciū recōuētionale: q; possz q̄ ꝓfert de eodē recōueniri. Jōo aplus ait ad Ro. ij. In q̄ alium iudicas teipm ꝓdēnas Eadem em agis que iudicas. Contra quos dns Mat. vij. ait. Quid vides festucā in oculo fris tui: ⁊ trabē in oculo tuo nō vides? Hoc q̄dem ꝓcipue ꝓtingit quā/do magnus pctōr primū dure iudicat de aliquo leui. Aut quō dicis fratri tuo. s. ꝑmittes ō iusticia tua. frater sine eijciam festucā de oculo tuo: ⁊ ecce trabs est i oculo tuo? Hypocrita eij/ce trabē primū de oculo tuo: ⁊ tūc videbis eijcere festucā de oculo fratris tui. Unde glo. sup ꝓdicto verbo ait. Uix inuenit aliqs ab hoc vitio alien⁹: quia vnusquisq; sibi fauēs aliena facile deꝓhēdit ⁊ aliena grauius tolerādo q; sua sumit auctem arguēdi: sine exemplo emēdationis sue. Unde Chrys. de cōpunctione In alienis delictis seueri ⁊ amarissimi iudices residemus: nras aūt trabes oculis infixas ꝓprijs nō videmus: q̄ aliena etiā mima sollicite pscrutamur. Hi similes sunt scribis ⁊ phariseis accusantibus adulteram coram christo. quibus dicitur. Jo. viij. Qui sine pctō ē vīm: ꝑmus in illā lapidē mittat. Itē sunt silēs phariseo murmuranti de magdalena Lu. vij. Stultū vo ē i domo ꝓpria hñti mortuū: ad alienū deflendū pgere.

De quattuor secundis fructibus iuditij falsi. Capit. II.

Uperaddat alius fructuū q̄ternarius Quintus fructus est vsurpatio. Unde glo. j. Cor. iiij. ait. Judicis iniu-

ria est: sine ante eī iudiciū a seruo ꝓcedat sñia. Sed notandū ē ꝙ talis iudicij vsurpatio tanto grauior ē: ꝙto sūmo iudicādi auctas vsurpat. Ad quē ait apls ad Ro. xiiij. Tu ꝙs es ꝙ iudicas alienū seruū? Suo dño stat aut cadit. Ubi nota ꝙ tangit tria. s. iudicātis nihileitatē dicēs Tu quis es. i. cui⁹ auctis es: cū nihil ad te sis ⁊ vis rape iudiciū a filio dei: cui dedit pr̄ iudiciū facere q; filio hois est. vt dicit Jo. v. Scdo iudicātis rapacitatē vel temeritatē ibi. Qui iudicas alienū seruū Exo. ij. Quis te ꝓstituit p̄n/cipem sup nos? Tertio iudicātis auctem dicēs dño suo stat aut cadit. j. Cor. iiij. Qui aūt me iudicat dñs est: Et superi⁹ inquit, neq; meipm iudico'. Quasi dicat. ꝙto min⁹ tu qui interiora cordis mei non nosti? Sext⁹ fructus est p̄cipitatio: quia sñia p̄cipitat ante examinatiōem ⁊ certā discussionem ipi⁹ veritatis. Hec p̄cipitatio fit cum quis iudicat de dubijs ⁊ occultis siue sint p̄ntia: vt cum iudicas hoiem ꝙ aparet bon⁹ esse malū. Math. xij. Si autē sciretis q̄d est miam volo ⁊ non sacrificium: nunq; ꝓdemnassetis innocentes. Siue sint p̄terita: vt cū aliquod bonū iudicat fuisse factū mala intentiōe qđ factum est bona intentiōe. Nam licet fuerit mal⁹: nunc forte non est. Unde Jac. iij. Facti estis iudices cogitationū iniquarū. Siue sint futura. vt cum iudicas aliquē finaliť repr̄obādū: ita ꝙ oīno desperas de eius finali pnia ⁊ salute. j. Cor. iiij. Nolite ante tēp⁹ iudicare. Dixit angelus ad abbatē ysaac. Hoc fac vt quēcūq; non cōdemnes vsq; quo de⁹ iudicet illū Cñ Act. j. Non est vestrū nosse tpa vel momenta. que pater posuit in sua ptāte. Temerarijs iudicijs his temporib⁹ plena sunt omnia. De ꝙ desperam⁹ subito ꝓuertitur ⁊ fit optim⁹. De quo multū p̄sumperamus deficit ⁊ fit mal⁹. Nec timor noster cert⁹ est nec amor. Quid sit hodie quisq; homo vix nouit ipse hō. Unde Bern̄. sup Cu. Suo sūt in ꝙb⁹ temerariū iudiciū cauere debem⁹ cū incertum est quo aio sit quid factū: vel cum incertū est quid futurū sit ꝙ nūc bonus vel mal⁹ aparet. ¶ Septim⁹ fruct⁹ ē malignatio. Uident enī tales amare malū frater/num. cōstat enī ꝙ iudiciū quo indebite asserūt eos malos ex affectu inclinā te eos trahit ad sentiendum male de eis. Includit igit ⁊ nutrit abscōditum venenū ⁊ odiū. Unde ꝟm Chrys. p/fectū odium ⁊ perfect⁹ amor rex iudicia nō cognoscit. Uident tales quodāmodo se impingere de p̄rimi ruina culpa atq; infamia: Unde Aug⁹. in sermōe dñi in monte. Maxime hi temere iudicāt meritis alioꝝ ⁊ facile reprehendūt qui magis amāt ⁊ vituparet ⁊ damnare ꝙ emēdare ⁊ corrigere: qđ vitiū superbie ē vel inuidie. ¶ Octauus fruct⁹ est despectio. Facit enī homine despicere ꝓpinquum licet iustū sicut patet. Luce. xviij. de phariseo despiciente humilem publicanum qui ait. Gratias tibi ago ⁊c. Taleig tur iudicium est signū incōpassionis ⁊ impietatis: qr cuz quodā ꝓteptu talis mordet et corrodit aliorum vitam: et eoipso ꝙ sic iudicant eis irreuētia ⁊ ꝓtumelia irrogant.

¶ De tertijs ꝙttuor fructibus impij et falsi iudicij. ¶ Capi. iii.

Quonus fructus est excecatio Multi ei inuidia ⁊ odio atq; omni malicia pleni plerūq; nesciūt de alijs nisi malū iudicare seu sentire temerarie. Quarus nō pōt credere aliquē nō esse auarū. sic luxuriosus nō potest intelligere aliquē esse castum: similiter ō superbo ⁊ sic de alijs vicijs sicut Paū: xvij. dicitur. Semp p̄sumit seua pturbata ꝓcia. Et vtiq; puerbiū est. Credit latro ꝙ oēs sint frēs eius Eccl. x. Stult⁹ in via ambulās cuz sit ipe insipiēs oēs estimat esse stultos. Et Pen̄. in li. de morib⁹. Hoc aūt habet ois affectus vt i qđ ipse insanit: in idem putat ceteros insanire. Cultus ratio est quia sicut qui rectum baculum videt in aqua iudicat illum fractū. ⁊ arbores ibi euersas videt: ppter auersionē vmbre ⁊ in speculis dextera sinistra ⁊c. Sic impietas impij puertit iudiciū suū. Unde Chrys. sup Math. Sicut difficile aliquē suspicatur malum ꝙ bonus ita difficile suspicatur aliquem bonū ꝙ malus est. Oculis etiam sanguine plenis celum ⁊ quecunq; alie res videnť rubee. Insup pgentibus in nauibus videnť montes cum tamē immobiles perseuerant: sic sepe malicia mentis puertit iudiciū rōnis: ppterea merito tali aie. ij. ad Ro. apls ait. In quo em̄ alterū iudicas teipsum cōdemnas. Decimus fruct⁹ est detractio. Nam tale iudiciū temerariū radix est ⁊ fomentū omnis detractiōis. Unde apls ad Ro. j. ait Detractores dō odibiles. Et merito ꝟm Ber. super Canti. dicentē. Nec mirum si sint deo odibiles: cum istud viciū charitatez que de⁹ est acrius ceteris ipugnare ⁊ psequi videat. Qui enim detrahit p̄mo se pdit vacuum charitate: deinde intendit vt is cui detrahit veniat in odium Ferit igit charitatez in omib⁹ qui audit lim guā maledicam: ⁊ ꝙtuz in se est necat fundit⁹ ⁊ extinguit hic Jac. xiiij. dicit. Qui detrahit fratri aut qui iudicat frēm suū detrahit legi et iudicat legem Si autē iudicas legem non es factor legis: sed iudex: vnus est enīz legislator et iudex: qui potest perdere ⁊ liberare. tu autē quis es qui iudicas p̄ximum tuum? Undecimus fructus est punitio. In pena vero peccati datur temerarij iudici quod pnus fiat ad subito iudicandum: Naz ꝟm Alex. in. ij. sicut alii ducuntur in ꝓsuetudinem iurādi ⁊ p hoc ō

De peccato cõtra naturam

facili peccant ⁊ piurant cõtra illud Eccl. xxiij. Jurationi nõ assuescat os tuũ: multi eñ casus in illa: ita ꝓpio motu ducunt in ꝙsuetudinem temere iudicãdi ⁊ suspicãdi. ⁊ sic ē pctñ ⁊ pec/cati pena ſm eundē. ¶ Duodecimus fructus est obliuio sc̃z sui. Aduersat eñ puigili circum spectioni suiipsius ⁊ ꝓfunde recollectioni sui. ad intima cordis sui. Nec facile pñt tales ad se redire vagi ⁊ distracti p alias edes. Et ideo hõ obliuiscit suiipius cum assuescit iudicare alios nec seipm iudicat: ⁊ iõ merito a dño iudicatur. Quia ſm ap̃lm. j. Cor. xj. si nosmetipos iudicarem⁹ nõ vtiq; iudicaremur. Cũ ḡs igit infe/ctus fuerit duodeci his fructib⁹ in hac temeraria malignitate iã diues ad tantã insaniã venit vt ola benefacta puertat in malũ: sicut fecerunt scribe ⁊ pharisei de bonis opib⁹ xp̃i. Dicũt eñ si ḡs studet ⁊ vacat hũilitati hypocrita ē: si re/creatiõi gulosus ē: si paciẽtie timidus ē: si iusti/cie impaciẽs ē: si simplicitati fatuus ē: si prudẽ/tie malicios⁹ est: si maturati fleumaticus ē: si locũditati dissolutus est: si religioni singularis est: si societati secularis ē: si silentio ⁊ patie dissi/mulator ē: si alior⁹ correctioni ꝑsumptuosus ē si instat vigilijs ⁊ oroib⁹ indiscret⁹ e: si cõi dor/mitioni somnolẽtus est: si ꝑdicationi ⁊ aliorum saluti apetitor laudis est: si desistit negligẽs ē si habet gr̃am hoium adulator est si adulari re/nuit superbus est. O deus ḡs poterit euadẽ ab his labijs iniḡs ⁊ lingua dolosa: cũ ⁊ te dñe ie/su xp̃e nõ legim⁹ euasisse? Sed vere tandẽ eua/sit iudicat⁹ a malis venturus in veritate iudica/re viuos ⁊ mortuos. Cum quo ⁊ nos euadere faciat patia sua: benignitas sua ⁊ charitas sua vincẽs sp in bono malũ: vt tandẽ ad dexteram suam collocati euadam⁹ iudiciũ vltiõis ⁊ i eter/nũ pfruamur eius gloria sempiterna Amen

Feria. VI. post primã dñicaz in. xl. de pctõ cõtra naturã. Ser. XV

Surge tolle gra/batũ tuũ ⁊ ambula. Jo. v. ⁊i euã/gelio hodierno. Fetor horridus et horror iam in sola cogitatione repleuit animaz meã. Et de quo intendo hodie ꝑdicare: pudet etiaz nomiare: charitatis zelus armatus insur/git ꝙtra hoc scelus ⁊ abomiabilis fetor: ei⁹ pu/dorẽ mẽtis refellit: tacere nõ valet amor loq̃ nõ sinit pudor arma suscipit amor aiaz̃ salutez. ar/ma suscipit pudor honestatis decorẽ. Inter h̃ consurgit concertatio magna: charitatis zelus clamare desiderat: pudicitia vero silentiũ im/pat. Male gratis zelus contra pudicitiã agit dissi/lare nõ valet ea que tam terribiliter aduer/santur suo amori. Landẽ non ꝺ pudicitiã imo amore pudicitie excãdescẽs charitatis zelus p diuino amore ⁊ aiarũ salute contra zodomital vehementi ardore irrũpens clamat dicẽs Cor/rupti sunt ⁊ abominabiles facti sunt in studijs suis: non est qui faciat bonũ nõ est vsq; ad vnũ vt patet in psal. xiij. ⁊ põt esse hic aliud thema. In quibus verbis triplicem horrorez exp̃mit huius criminis scelerati. Primus ē horror cor/ruptionis ibi corrupti sunt. scds est horror abo/minationis: ibi. ⁊ abominabiles facti sunt. ter/tius ē horror reprobationis. vnde subdit i stu/dijs suis non est ⁊ẽ. Propter primũ. id ē. ppt horrorẽ corruptionis ait dñs in p̃dicto surge. sc̃z a tanta corruptione tam horrendũ peccatũ relinquendo. Propter scm̃ id est ꝓpter horro/rem abominationis dicit tolle grabatũ tuuz id est delectationẽ tãti sceleris eã in onus amo/rose penitẽtie ꝙuertendo. Propter tertiũ hoc ē ꝓpter horrorẽ reprobationis dicit ambula. s. p virtutum itinera vsq; in finem pseuerando. Hic siquidem hui⁹ sceleris horror triplex ple/nius in ps̃. lvij. ꝓpheta indicat dicẽs. Aliena/ti sunt pctores a vulua: errauerunt ab vtero lo/cuti sunt falsa. Furor illis ſm similitudinez ser/pentis sicut aspidis surde obturantis aures su/as que nõ exaudiet voces incãtantiũ ⁊ veneſi/ci incantantis sapienter.

Articulus primus de triplici corru/ptela qua cuncti gomorreani corru/pti sunt

Primus aũt horror est corruptionis. Ideo ps̃. ait. corrupti sunt. Quas aũt corruptiones hmõi habeãt ideo ait vbi. s̃. dicit: Alienati sũt peccatores a vulua vt. s̃. In quib⁹ verbis tri/plex eor̃ corruptio demonstrat. Prima dicit rabies siue insania dicat. scda dicit corrupte/la: tertia falsitas nominat.

Qz propter cecitatez mẽtis gomor/reani in scelere suo insanire coguntur

Capitulũ. I.

PRima autem corruptio rabies siue insania dicit. ideo psal. ait. Alienati sunt peccatores a vulua. Peccato/res quidem per anthonomasiã hos gomorreanos nominat: quia tales omni scele/re imbuuntur sicut infra patebit. Huiusmodi peccatores exigente ignorantia et cecitate eo/rum a vulua dicuntur alienati: quia ſm ap̃lm ad Ro. j. tradidit illos deus. sc̃z iusta permissi/one in passiones ignominie. Nam femine eorũ imutauerunt naturalẽ vsum in eum qui est con/tra naturam. qd̃ est ꝙtra naturalis legis instin/ctum ordinationez ⁊ determinationem. vt. s. fe/mine feminas polluerent qd̃ est ꝙtra naturam indiuidui qd̃ quidẽ ꝑ hoc deturbat ⁊ ꝙtra na/

turā ſpeciei que per hoc deſtruit. Inſup ꝓtra naturā generis quia nullū aliud animal feminini generis ſic opatur. Atq; de maſculis ſubiūgit. dicens. Similit aūt ⁊ maſculi relicto naturali vſu femine exarſerūt i deſideriis ſuis inuicē ma/ſculi in maſculos turpitudinē operantes. Con ſidera verboꝝ ſenſum ⁊ tria maxime ſunt pon/derāda. Primū eſt arboꝝ libidinis qua exarſe/rūt. ſcdm eſt genus ſceleris qz ſubdit maſculi i maſculos. tertium eſt impletio opis qz dicit tur pitudinē operantes. Nam licet omne pctm ſit aīe turpitudo: tm hoc anthonomatice turpitu/do notat. Et addit. Et mercedē quaz oportuit erroris ſui in ſemetipīs recipientes ecce rabies ſeu inſania manifeſta. De hac inſania Ezech. xxiij. dr in ꝑſona zodomitaꝝ fornicata eſt oolla ſuper me ⁊ inſaniuit in amatores ſuos. Et ſeqt Propterea tradidi eā in manus amatoꝝ ſuoꝝ ſup quoꝝ inſaniuit libidie. Nullū ita q; crimē eſt qđ mentē in tantā inſaniā ducat: ſicut ḃ ſce/lus. Cuiꝰ ratio eſt ſm Alex. de. hal: qz ḃ ꝑ om nibꝰ alijs aufert iudiciū rōis acipius rōis vſū Proinde gomorra cecitas interꝑtat. Hoc vo intelligens Hiero. ꝓtra iouinianū. ij. circa finē ꝓtra talem inſaniē carnalē ſeu carnaliū ait. Al=moꝝ formę rōnis obliuio eſt: ⁊ inſanie ꝓximus fedū minimeq; ꝓueniens aio ſoſpiti. vicinū tur bat: ꝓfilia mutat. altos ⁊ generoſos ſpūs fran/git: a magnis cogitatiōibus ad infimas trahit. querulos iracūdos temerarios dure impioſos ſeruiliterblandos omībus inutiles ipe nouiſſi/me amori facit. Nam cuz ferucnti ⁊ inſatiabili cupidine flagrat: ſequit: non iudicio ducit ſed furoꝛe. Et licet de qualibet inſania carnali intel ligat: de hoc tamē ſcelere tanto ꝓpꝛius intel ligi pōt: q̄to ꝑ ceteris aufert iudiciū rationis.

Qꝛ ex triplici cauſa i hoc ſcelere ho mines coꝛrumpunt Ca. II.

Secunda coꝛruptio huiꝰ ſceleris dꝛ coꝛ/ruptela. Jō pſ. ſubdit Errauerunt ab vtero. Qđ tripliciter exponi pōt Pꝛio quidem errauerunt ab vtero. ſcz filij a ꝓgenitoꝛibꝰ ſuis. Nam vel eoꝝ parētes eoſ de hoc ſcelere non coꝛrexerunt: aut de eo malū exemplum dederunt: ſeu qđ horribile eſt pēſa=re ad hoc ſcelus directe vel ſaltē indirecte filioſ induxerūt. Unde Hiere. vij. Filij colligūt ligna ⁊ patres ſuccendūt ignem: ⁊ mulieres ꝓſpgūt adipem vt faciant t placentas regine celi ⁊ libēt dijs alienis: ⁊ ad iracūdiā me ꝓuocēt. Quid eſt em filios ligna colligere: niſi ꝑ mala ꝓſortia atq; ſocietates vanitates guloſitates necnō et ꝑ alia ad hoc viciū incentiua occaſiones ruine querere ⁊ frequentare? Quid eſt etiam patres ignem ſuccendere: niſi filios malo exemplo ſeu alijs modis ad hoc vicium inflāmare? Unde Eſa. v. Ecce vos parentes accendentes ignez ſcz huius ſceleris in filijs veſtris accincti inflā=mis ſcz eſtis etiā vos. Tunc em mulieres con/ſpergunt adipem cum ipos filios mares in ſu=perfluis delitijs nutriētes effeminatos efficiūt. ⁊ ſic faciūt placētas. i. filios ad talia ſcelera: cō placētes regine celi. i. iniquitati gomoꝛreoruz. Sicut em celū dicitur a celando eo q; plura o/culis noſtris celet: ſic etiam iniquitas iſta ſup omnia alia ſcelera celat malicias ſuas ne mēta libus oculis agnoſcant ſicut in ꝓcedēti. c. dictū eſt. Ideo merito talis iniquitas regina celi di/citur: eo q; vltra oēs alias impietates celat p mentis cecitatē turpitudinē ſuā. Ad quē aūt fi/nē hec ſcelera perpetrent a talibus gomoꝛreis Hieremias declarat cū ſubdit ⁊ libēt. i. libēter ſacrificent dijs alienis. i. demonib⁹ infernoꝝ. Ex quo patet q; omēs actus gomoꝛreani ſacri ficia ſunt demoniꝝ: quibꝰ gomoꝛrei tot filioſ demonib⁹ libant: quot ſaltem filios ex hoc ſcele re ꝓdunt. Uñ de eis verificat illud ps. imola/uerunt demonijs. ſ. ꝑ abuſionē nature ⁊ nō dō quia filios nō genuerūt ad honoꝛē dei ſed dijs quos ignoꝛabant quia ceci ex hoc ſcelere erant ex quibꝰ omnibꝰ de⁹ ad iracundiā ꝓuocatur.

Scdo modo intelligi poteſt errauerūt ab v/tero id eſt a patria ipa hoc ſcelere ꝓtamiata ſeu infecta: que quidē vterus dici poteſt hoim qui in hmōi moꝛibus in patria generant. Unde de virgilio qui mātuan⁹ fuit habet. Mātua me genuit. Uterus igit illa patria eſt: que ex lōga infectione huius ſceleris generat filios hac la=be coinquinatos. Siquidem q̄dam patrie hoc ſcelere intantū ſunt infecte ꝓcḃ nephandum ſcelus vt quodāmodo publice in aliquibus ci uitatib⁹ hoꝛrendū gygnaſiū ꝓſtituerunt ⁊ pa=leſtrā in huius ſceleris abominatione ſe exercē/tes: ita vt optimi effebꝝ in lupinari zodomie ponāt ſicuti tempe machabeoꝝ hieroſolymis legitur Actuū. xxj. Machabeoꝝ. iiij. Qđ fla=giciū vtinam ſm leges vltoꝛe gladio puniret. C. de adul. l. cū vir. q̄tum aūt piculū ſit maxi=me effebis ꝓſari in patria infecta hac peſtifera eſt labe oſtendit Gen. xix. in zodomitis qui vi dentes angelos iuuenculos nimio decore p̄ci/puos atq; apud loth ſeceſiſſe cum cognouiſſēt ad iniuriam eoꝝ pulchritudinis ſunt ꝓuerſi Unde antequā cubitū irent viri ciuitatis val=lauerunt domum eius a puero vſq; ad ſenem: oīs ꝑſ ſimul vocauerunt loth et ei dixerunt. Ubi ſunt viri qui introierūt ad te nocte? Educ eos huc vt cognoſcamus eos ⁊ cetera ibi poſi/ta. Proinde ad imitatiōis exemplū ait loth ad generos ſuos. Surgite egredimini ꝺ loco iſto qz delebit dñs ciuitatē iſtā. nec nō et āgeli loth cogentes ad fugā dixerūt. Salua aniam tuam

noli respicere post tergũ tuuz: nec stes in omni circa regiõe. s. tanquã praua vicinitate infecta qz ꝓtagiosus est morbus imutãs homis tactũ sed in monte saluuz te fac: ne ꝛ tu simul pereas.

Tertio modo intelligi potest errauerunt ab vtero. i. a ꝓpria impietate: que quidem vterus est ꝛ corꝓ malignitatũ oĩm puersoꝝ sicut dicitur Esa. lvij. Cor impij quasi mare feruens qđ ꝙescere nõ põt. Vñ Aug⁹. i li. de eccle. dogma ait. Nõ omẽs cogitatiões nostre a diabolo excitant sed a ꝓpria nostra malicia suplent. Vñ ait dñs ꝙ ꝓphetam. Dimisi eos ꝟm desideria cordis eoꝝ: ibũt in adinuentiõibus suis. Pcta vero sceleris hui⁹ sunt ꝓprie adinuẽtiões cordiũ impioꝝ. Nam licet vicioꝝ multoꝝ diabolus inuẽtor sit has tñ tam de generes erubescit enormitates sicut dicit sup illõ Ezech. vj. Dabo te in alas odientiũ te filiaꝝ palestinaꝝ ꝛ stupet ꝛ horret turpitudinẽ ꝛ abominationẽ eoruz atqz admirat ꝙ ab homibus in talib⁹ abominationib⁹ supetur sicut dicit Ezech. xvj. Erubescent in via tua scelerata ipi demones. Hoc tñ fit nõ ꝓpter desideriũ hũane inocẽtie. sed ꝓpt nobilitatẽ coꝝ nature. Proinde hoc euenit eis sicut illi qui euacuat cloacã ꝓpter maximũ luctũ tñ sentit inde fetorẽ magnũ. Ad ꝓdictoruz ꝙfirmatõnem facit ꝙ in pleriscz scripture locis spũs superbie spũs ire ac etiã spũs fornicationis ꝛ ꝙsimiliũ noiari solet nunqz tamen spũs zodomie denominat.

Qr multiplici falsitate verboꝝ gomorrei seducunt fragilem iuuentutẽ. Capitulũ. m

Tertia vero corruptio hui⁹ sceleris falsitas dici põt. Vñ ps. subdit. Locuti sunt falsa a fallẽdo dicta. Quas aũt falsitates hui⁹ crimiosi vt decipiãt ipi loquantur Joh. cuãg. Apoc. ix. mystice insinuat dicens. De ore ipoꝝ ꝓcedebat ignis fumus ꝛ sulphur ꝛ ab his trib⁹ plagis occisa est tertia ps hoim. In qbus verbis oñdit Joh. ꝙ gomorreani tripliciter inficiũt de hoc crimie maxime effebos illos audientes. ꝑmo blãdiciis. scõo ꝓmissis. tertio verbis corruptis. Primo vero decipiũt eos audientes blãdiciis adulatoriis. s. ad hoc abomiabile scelus illos igniendo et incendendo: ideo ait. De ore ipoꝝ ꝓcedebat ignis. Hic siquidẽ ignis est sermo eoꝝ ignitis blandiciis plenus ad ꝙbustionẽ fragilis iuuentutis. Quẽ aũt effectũ habeat talis eoꝝ sermo ignit⁹ Job. xxxj. insinuat dicens Nephas ẽ ꝛ iniqtas maxia ignis vsqz ad ꝙsumptionẽ deuoras. ꝛ via eradicãs germia. Ait eñ ꝑmo de ꝟ scelere loquens. Nephas est ꝛ iniqtas maxima: nephas. i. crimẽ nephandũ nec noiandũ ẽ Qđ qđ ẽ est vez: nisi noiet in obiurgatõez eius. naz pestifez est qz solo eius sermõe fedat os inficit aer ꝛ aures audientiũ polluunt sicut. xxxij. q. iiij. c. in eo Hiero. ait. Proinde zodoma mutata interptat quia nec est noianda sicut diximus. Vñ ad Eph. v. Omis imũdicia nec noiet i vobis. Ratio est: qz talis sermo ꝓtaminat audientes. Subdit etiã Job. ꝙ tale scelus est iniqtas maxima. Et addit ignis ẽ. s. talis sceleris ꝑmo vsqz ad ꝙsumptõem deuoras. s. castitatez ꝛ oia eradicãs germia. s. desiderioꝝ pudicitie sancte Jõ ꝓpheta ait Juuenes eoꝝ comedit ignis. s. talis incendens ꝛ virgines eorũ non sunt lamẽtate: qđ est malũ vticz signũ. Si aũt tale scelus ardenter et honeste redarguat: ignis diuini ꝟbi corda in tali nequitia indurata qñqz ꝙfringit ꝛ ad cõpunctõez inducit. Vñ Hiere. xxiij. verba mea sunt quasi ignis ardẽs ꝛ qsi malleꝰ cõterens petras. Scõo qz inficiũt seu decipiunt ꝑmissis. Nam pollicent denarios: vestes: focalia ꝛ multa ꝙsimilia ꝛ maiora. Que ꝑmissa licet qñqz debeãt qđ vticz nõ fit semper sed tamẽ respectu tanti sceleris si ꝙ illa cõmittit fumus ꝛ vana sunt. Et hic est fumꝰ qui de ore taliũ seductoꝝ egredi noiat. Fumꝰ nẽpe in altũ erigitur ꝛ blauiũ colorẽ ꝑfert: sed oculos excecare solet. Sic vero taliũ verba in altum erigũt mẽtẽ leuẽ ꝑ ꝑmissiones qñqz officioꝝ honoruz et dignitatũ. Horꝝ qz ꝟba blauiũ colorẽ. i. amicitie ac beniuolẽtie aparentia hñt: sed tandẽ oculos simpliciũ excecare solent ꝛ ꝙducere ad ruinam. Tertio insuper decipiunt ꝛ ruere faciunt verbis corruptis ꝛ inhonestis que tãte infectionis sunt vt fragiles mentes in auditu eorum facile, corrumpant. Talia eñ feda ꝛ inhonesta huius sceleꝛ verba in sulphure signant quod fetet extra ignem: magis vero in igne: eo ꝙ talis sermo abominabilem fetorẽ exalat absqz concupiscentia talis crimis: multo vero amplius cũ mala volũtas igne talis sceleris accẽsa est. Unde Job. xviij. aspgat in tabernaculo illius sulphur Tunc quidem in tabernaculo talis prauí homis sulphur aspergitur: cum os illius verbis hui⁹ sceleris ad alios corrũpendũ per expientiam deturpat. Concludendo Jo. subdit. Et ab his tribus plagis occisa est tertia pars holm Pũt nempe qđam qui horꝝ verba nõ audiunt maxime qz taliũ ꝙuersatõem fugiunt ꝛ abhorrent: ideo nõ ꝓtaminant ab eis. Pũt alij qui licet qñqz casu talia audiãt abhorrent illa. nec verbis illoꝝ corrumpunt: tertia vero pars que hac peste in interitũ vadit equidem est illoꝝ qui ex freqnti auditu taliũ corrũpunt ꝛ pereũt: ꝛ merito. Naz vt dicit. j. Corꝝ. xv. Corrũpunt bonos mores colloquia mala. Qui igit tribus ꝑdictis modis corruptiui ser-

monis puerum impudicuz facere attemptauerit iniuriarū reus tenet. vnde de p.di.j.c.si qs impator ait. Si quis tam masculū q̄m feminam siue ingenuos siue libertinos impudicos facere attemptauerit iniuriarū tenebit: sed si serui pudicitia attēptata sit iniuriarū locum habet. attemptari pudicitia dicit cū id agit vt ex pudico fiat impudicus. Hec ille

De mystica punitione gomorreorum

Justius tamē puniti fuerūt a deo hmōi scelerati quādo pluit dñs sup zodomā ⁊ gomorrā sulphur ⁊ ignem sicut dicit Gen. xix. Et merito quidem hac pena extiterunt puniti: vt cui pena respōderet pena. Nam quia hoc scelus pmo ardet feruore vel potius furore concupiscētie: iō dñs sup eos pluit ignem. vt ignis ignem superando puniret. Scōo quia fetet abominabili vilitate: ideo fetenti sulphure puniunt. Tertio vo qz fumeum est mentis vmbrositate ⁊ cecitate ideo ex igne ⁊ sulphure. id ē. ex illo igne sulphureo ascendit fauilla quasi fornacis in fumū. Nimirū sicut dicit glo. Greg⁹. de pe.di.j. c. sed ⁊ ptinuo. Quinq fuerūt ciuitates quas destruxit domin⁹ iuxta iordanem scilicet zodoma gomorra adame zeboin aleale que ē bale. sc̄a autem saluata fuit ad pces loth vt saluaretur ibi. Unde Greg. ait. gehennalis flāma moras non sustinens zodomoruz preuenit tollere nationē: ⁊ ipam terrā tante pfusionis cōsciam cōsumpsit ignis sulphureus ⁊ spūs procellarū. Et ibi in horribile chaos solū omne redactum est. Unde miro iudicio dei factus est ibi lacus qui ꝯm Jsidoꝝ. xiij. li. etymol. c. xx. affales et mare mortuuz denotat: ppter qđ nihil gignit viuum nihil recipit ex genere viuentiuz. Nam neq pisces habet: neq assuetas aquis ⁊ letas mergendi vsu patitur aues: sed ⁊ quecunq viuentia mergēda temptaueris quacūq arte demersa statim resiliūt: ⁊ q̄uis vehementer illisa pfestim excutiunt: sed neq ventis mouetur resistente turbinib⁹ bitumine quo aqua omis stagnatur: neq nauigationis patiēs est quia omnia vita carentia in pfundū mergunt neq materiā vllam sustinet nisi que bitumine illustrat lucernā accensam ferunt supnatare extincto demergi lumine hoc ⁊ mare mortuuz dicitur siue lacus affales. ide st bituminis Hec Jsido. Alij addunt q ingentes globos nigerrimi bitumis ac fetosissimi ad lit⁹ aq̄ ille euomūt nō annuati tamē semp sed biennio in bienniū emittūt illud dūq illud bitumen emittit nullis ventis lacus ille agitari potest. Insup ex illis aquis sal candidissimū cōficitur: ideo a quibusdā mare salinarū denotat de pe. di. j. c. sed ⁊ ptinuo ait glo. q illa aq̄ nō ē natabil' neq potabilis ibi ferruz natat ⁊ pluma mergit. Jbi sunt pulcherrima poma a parte exteriori: interius vero plena fauillis ⁊ cinere. Jbi Archidiaco. ait. Q aqua luxurie gomorreoꝝ nō est natabilis qz illa queat nō ē potabilis quia nō recreat Unō Hieron⁹. libido trāsacta semp relinquit penitudinez nūq̄ satiat et extincta semp reaccendit. Ferrum ibi natat qz cōstans ⁊ firmus hoc vitiū supat. pluma mergit quia leuis ⁊ fragilis supat Pomostea sunt ibidē pulcherrima poma exterius. qz effeborū iuuenū forma attrahit gomorreos: intus vo sunt plena cinere ⁊ fauilla. i. ardētissima vilitate: p fauillā que ꝯm Jsido. est deserta igne scintilla mystice designat: qz tales gomorreoino aduersarij sunt igni diuini amoris. Nimirū si hoc scelus in patria illa tāta seueritate punitū est: cū ppter idipm totus mūdus p diluuiū dimersus sit. Nam sicut Methodius hystoriographus ait: tūc mulieres supgresse abutebant viris et hoies etiam in alterutꝝ exarserunt. Jgit ppter horrorē hui⁹ sceleris ⁊ huius triplicis corruptiōis surge o peccator a tā horrendo feroze.

Articulus. II. de triplici abominatione sceleratoꝝ gomorreorum.

Scōs horror hui⁹ sceleris est abominationis Unde ppheta subdit. abominabiles facti sunt. Quas aūt abominationes tales habeāt ppheta in alio textu subiungit. Furor illis ꝯm silitudinē serpentis sicut aspidis surde obturanti aures suas. Et potest esse thema in pūti articulo. In quibus verbis tres eoꝝ abominatiōes denotat. Prima est furia. scōa est malicia. tertia eē duricies dicitur.

De furia abominabili que vexant hoc scelere laborātes. Ca. I

Prima autē abominatio furia nominātur. Ideo ppheta ait. Furor illis. s. in est. q̄tus autē crudelis furor sit in talibus gomorreis subdit Aug⁹. dicēs. Hoc vicio laborantes homicide sunt ⁊ si non gladio tamē facto: qui dicunt deo tu fecisti masculū ⁊ feminā vt multiplicarent homies sicut dicit Gen. ix. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram. nos autem operam domus vt minuatur ⁊ deficiat genus humanū femis non pturientibus. Ideo hoc scelus humana natura horret: quia q̄tum pōt ⁊ q̄tum in se est humanū genus pimere mittitur. Namsi omēs hoies essent gomorrei qs homo generaret? Certe nullus. Et sic piret humana natura. Proinde huiusmodi scelerati pharaone ⁊ egyptijs crudeliores sunt cum illi sicut dicitur Exo. j. interficerēt filios tantū masculos hebreorum ex eis feminis reseruatis

De peccato cõtra naturam

hi vero occidũt vtroſq;. Nec tñ ſunt homici/de: ſed qõ horribili⁹ penſare eſt filicide veriſſi/me dici debẽt. Uñ de tot filijs coã deo habent reddere ratõem: quot ceſſante hoc ſcelere ozirẽ tur. Quod puidẽs Job. xv. ait. Ledit quaſi vinea in primo floze botrus ei⁹. id ẽ. fili⁹ ad na-ture maturitatẽ ventur⁹. Et itez ꝓpheta ait. Diſperierũt in endoz ⁊ facti ſunt vt ſtercus ter re. Endoz eñ fons gñatiõis interptat. In hoc vero fonte omẽs filij generãdi diſperierũt: cuz tale ſcelus diuerſimode ppetrat. Nimiz tales filij in natura nõ generati ꝓtra parentes quoti-die p facti euidẽtiã clamãt illõ Apoc. vj. dicen tes. Uſqq̃ dñe ſanct⁹ ⁊ ver⁹ nõ iudicas ⁊ vidi cas ſanguinẽ nr̃m de his qui habitãt in terra? O ſi apirent aures ſpũales plurimoz: de q̃t in nũerabilib⁹ locis q̃ nũerare nõ licet p cipient q̃ multis in patrijs tpibus nr̃is clamoz zodomo rũ ⁊ gomozreoz multipl̃icatus ẽ voce terribili clamãtiũ ad ignẽ ad ignẽ Scõm ei Greg. tan/te inaudite turpitudines quaſi admiratões et dubitationes partiũt in audiẽte. Unõ dñs ait. Geñ. xviij. quaſi admirãs ⁊ dubitãs ſup tãto ſcelere Deſcẽdã inquit ⁊ videbo vtz clamorẽ qui venit ad me ope ꝓpleuerint an nõ eſt ita vt ſciã. Nõ ſolũ autẽ in maribus verũctiã in femi nis ⁊ maxime in ſacro mr̃imonio ꝓſtitutis hoc ſcelus ẽ abomiabile vñ. xxxij. q. fi. c. adulterij. Aug⁹. ait. Adulterij malũ: vincit fornicatõez: vincit aũt ab inceſtu. peius ẽ eñ cũ mare q̃z cũ aliena ꝓcũbere vxore: ꝑ hoz oim peſſimũ ẽ qõ ꝓtra naturã fit vt ſi ⁊ virgo mẽbro mulieris ad hoc nõ ꝓceſſo vti voluerit. Sequit: ꝑ iſtud qõ ꝓtra naturã ẽ execrabilit quidẽ fit in meretrice ſed execrabili⁹ in vxore. Ex his verbis Aug⁹. patz q̃ horribili⁹ ẽ abuti ꝓtra naturã vxore q̃z adulterari vel fornicari cũ ꝓpria mr̃e. Proide Bonauẽ. in. iiij. ad lr̃am ait. Quia ꝑm quoſdã ppt̃ hoc pctm̃. ſ. ꝓtram naturã cũ vxore põt mu/lier dimittẽ ⁊ fugẽ vir. ſed de hoc. ifra dicetur ⁊. xxxij. q. vij. c. flagicia ait Aug⁹. Flagicia q̃ ſunt cõtra natnrã vbiq̃ ac ſp repudianda atq̃ punięda ſũt: qualia zodomitaz fuerũt q̃ ſi oẽs gẽtes facerẽt eodẽ crimis reatu lege diuina te-nerent: q̃ nõ ſic fecit hoies vt ſe illo vterẽt mõ. Uiolat eñ ipa ſocietas que cũ deo nobis eſſe debet: cũ cadẽ natura cui⁹ ipe auctor libidinis puerſitate polluitur. Propter ꝑ eñ ſcelus ꝑm eundẽ Aug⁹. q⁹ erat in hũana natura fili⁹ dei fe re deſijt incarnari. Inſup Hiero. ſup illõ Eſa. ix. habitantib⁹ in regiõe vmbre mortis lux oz/ta ẽ eis dicit q̃ lux illa oẽs illo victo laboran/tes extinxit: ne natura quã aſſumpſerat tanta imũdicia federat. Et hec põt eſſe ratio q̃re xp̃s tñ ſcelus nõ legit arguiſſe: eo q̃ tam recẽs me moria illi⁹ ꝓpũctionis i mundo erat q̃ hoies ab tpo crimie abſtinebãt. Etiã in hui⁹ ſignũ lz de-mones de alijs crimib⁹ legant tẽptaſſe hoies etiã viſibilit aparẽdo: nullũ tñ in vitiſpatz le/git temptaſſe de vicio ꝓtra naturã. Prooch ſce lus horrendũ. Nõne ꝓtumeliã infert chriſto q̃ crucẽ factã ad ſiłitudinez crucis illius: cui xp̃i caro ꝓiuncta fuit in luto fedat? Sic nẽpe xp̃o i iuriat qui cõtra naturã humanaz in virili ſexu ſibi ꝓſonaliter copulatũ p coinquinatõez in ꝑ ſcelere in carne ſua cõmaculat. que ab ipſo per baptiſmũ ablura ẽ ⁊ ſãguie ſuo ſcificata ⁊ ticta

Quz ex malicia ſerpentina gomorrei odiunt mulieres. Ca. II.

Decũda abomiatio malicia merito dici tur vel dici põt. Uñ ppha ait. Scõm ſimilitudinem ſerpentis. ſ. eſt furoz ille Maxime etiã ad lr̃am eſt inimicitia inter ꝟpẽ tẽ ⁊ mulierẽ dicente dño Geñ. iij. inimicitias ponã inter te ⁊ mulierẽ ⁊ ſemẽ tuũ ⁊ ſemẽ illius ſic vtiq̃ ꝑm ſiłitudinẽ ſerpẽtis generat ſerpẽs antiquus odiũ ⁊ abomiatõem inter gomorrea nos ⁊ mulieres nõ tñ eis delectationẽ in ꝑ fla/gicio imũdus ſpũs ſubmiſtrat vt multo maio-rẽ cõplacentiã ibi ſentiãt qui hoc morbo labo/rant: q̃ fetoze libidinis mulieris ſicut audiui a talibus hoc mõ erubeſcẽtib⁹ ꝓfiteri. Nũq̃d ppter ꝑ ſcelus põt mulier dimittere vir̃ ſuum Rñdet glo. xxxij. q. vij. c. oẽs. ſup verbo zodo mita dicit. Uidetur q̃ dimitti poteſt zodomi-ticũ opus. xxxij. q. vij. c. adulterij ibi eñ dicit q̃ illud crimẽ adulterio mai⁹ ẽ. Item q̃d dices ſi ppriã vxorem polluit extra clauſtr̃ pudoris vel ſeipm polluit ppr̃ijs manibus nunq̃d ob ꝑ dimitti põt? videt q̃ ſic: quia noie mechie ois illicitus ꝓcubit⁹ ⁊ illicit⁹ mẽbroz vſus ꝓtinet vt. xxxij. q. iiij. c. meretrices. ⁊. c. ſe. qõ Laudẽ ſis ꝓcedit. Uix credo q̃ ppter aliq̃d iſtoz poſ ſet dimitti vir vt. xxxv. q. iij. extraordinaria hec glo. Primũ tenet Hug. ⁊ Ray. in ſũma ſua ru/brica de nũero teſtiũ. Innoc. ꝫ ex de diuoz. c. ſ. Quid dicã de quibuſdã pch nephandz ſcelus qui in fomentũ hui⁹ ſceleris cõdiderunt libroz diebus nr̃is in odiũ ſacz in ꝓiugium ex ponentes? O rectores O dñi O iuſticie zelato res: quid dormitis quid ſtatis tota die ocioſi? Querite hos ſceleſtos ois honeſtatis ⁊ pudici tie ac totius reipublice coruptores ac deſtruc-tores. Nã quos dei timoz a tãto ſcelere ñ reuo cat ferro neceſſe eſt vt abſcindant vulnera que fomentoz nõ ſenſerint diſciplinã vt dicit. lxxx ij. di. c. plurimos i fine. Sed quia nec ferro nec igne hoc ſcelus in doctores eoꝝ nũc punit: timeo q̃ maxime italicis eueniet quod alias propter hoc ſcelus quibuſdam nationibus cõ tigiſſe ꝓbatur. Nã. lvj. di. ſi gens anglorz ſic ſcribit Bonifacius. viij. regi anglor. Si gens

anglor sicut p istas puincias diuulgatū est' ⁊ nobis in frācia ⁊ in italia improperat' ⁊ ab ipis paganis in improperiuz nobis obijcit' spretis legalibus ꝓnubijs adulterādo ⁊ luxuriādo: ⁊ adinstar zodomitice gentis fedam vitaz duxerit. de tali cōmixtione meretricū estimandū est degeneres ꝓlos ⁊ ignobiles ⁊ furētes libidine fore ꝓcreādos: ⁊ ad extremā vniuersam plebē ad deterioza ⁊ ignobilioza vergentē. ⁊ nouissime nec bello seculari fortem. nec in fide stabilē. nec honorabilē hoīibus. nec deo amabilē esse venturā: sicut alijs gētib⁹ hyspanie ⁊ puincie burgondionū ꝓpris ꝓtigit. que sic a deo recedētes fornicati sut donec vindex taliū criminū vltrices penas ꝓpter ignorantiā legis dei et saracenos venire ꝑmiserit ⁊ seuire. Hec ille. Que oīa timeo ⁊ valde ꝑtimesco italicis de ꝓximo euenire. Nec adūtūt italici ceci ⁊ infideles q̄ q̄tidie ⁊ maxime ꝓpter hoc scelus flagellant': qđ diuino flamie inspirat⁹ impator testat' in aut'. vt nō luxurient' ꝓtra naturā circa fi. col. vj. dicens. q̄ ꝓpter hoc crimen tempestas ⁊ pestilē/tie inducunt' ⁊ fames ⁊ terremotus. Hoc etiā recitat Hiero. xxxij. q. iij. c. in eo.

Ad q̄ztaz duricie cordis ex hoc scelere puenerūt gomorrei. Cap. iij.

Certia: abomiatō duricies dicit' Ideo ppha subdit. Sicut aspidis surde. gomorreus eni aspide surde assimilat'. Naz sicut aspis surda bonū vel malū nō audit sic ille neq̄ exhortatões ꝑmissionū. neq̄ cōminationes punicionū ꝓcipere pōt. Vñ Job. xlj. de tali hoīe inquit. Cor eius indurabit' quasi lapis qui. s. nec vnctōe flectit' nec ꝑmissione mollitur. Et addit' ⁊ stringet' quasi malleatoris incus. Incus eni q̄to plus malleo ꝓcutit' tanto amplius indurat' sic cor hois gomorrei cuz ad hanc abominabilē duriciē longa cōsuetudine ꝓduct⁹ est vsq̄ ad foueā inemēdabiliter ꝑseverat sicut Eccs. iij. testat' dicens. Cor durū malebabebit in nouissimo. Ideo ait Bern̄. ad eugeniū lib. j. describēs cor durū sic ait. Cor durum est qđ nec cōpunctione scindit' nec pietate mollit'. mīnis nō cedit. flagellis indurat'. ingratum est ad bñficia. infiduz ad cōsilia. seuum ad iudicia. inuerecundū ad turpia. impauidū ad ꝑicula. inhumanū ad hūana. temerariū ad diuina. ꝓteritoꝝ obliuiscēs ꝑntiū negligēs futura non ꝓuidēs. Ipsum est cui ꝓteritoꝝ ꝓreter solas iniurias oīno nihil ꝓterit ꝑntiū nihil nō appetit. futuroꝝ nulla nisi forte ad vlciscenduz ꝑspectio seu ꝓparatio est. Et vt in breui cūcta horribilis mali mala cōplectar ipm est qđ nec deū timet nec hoīes verēt. Vñ Gen̄. q̄. xxxij. hoc viciū pessimū nūcupat' cuz dicit' q̄ ioseph accusauit fratres suos apud ꝑrem suū crimine pessimo. i. hoc scelesti vicio qđ cum bestijs aut cum alijs exercebāt. Ecce q̄ pessimū vitiū pessimos hoies efficit atq̄ in corde duros: vt merito aspidi surdo sil'ent'. Igit' ꝓpter errorē huius triplicis abomiatōis tolle grabatū tuū scz vbi tanto tpe in tanto scelere iacuisti.

Articulus. iij. de triplici signo reprobatōis obstinatoꝝ gomorreoꝝ.

Tertius autem huius scelerꝭ horror est reꝓbatiōis. Ideo ꝓpheta subdit. In studijs suis. nō est q̄ faciat bonū nō est vsq̄ ad vnū. Stu dia vo gomorreoꝝ sunt in adinuētões in scelere illo. Plus eni dñs abhorret studiosaz volūtatem peccādi. q̄ ipsuz scelus. Tunc igit' tales studiosi sunt: cum nouos modos adinueniūt i hoc ꝓcto dño ꝑmittēte ⁊ grauitate huiꝰ scelerꝭ exigēte. Vñ de talib⁹ dñs ait p ꝓphām dicēs Dimisi eos ꝓm desideria cordis eoꝝ ibunt in adinuētiōibus suis. In hui⁹ mysteriū Ezech. viij. dicit'. Adhuc videbis abomiatões maiores. Et sequit'. Et cū fodissem parietē ecce vniuersa idola dolemus isr'l depicta erant in pariete ⁊ p totū. Per parietē caro designat' que si ꝑ fodēt' apparerēt hmōi adinuētões carnis ⁊ videret ꝓpha. i. spūalis homo idola depicta i pariete. Idola vo significant adinuētiones inpeccato ꝓtra naturam que q̄dem ꝓpter studiositatē depicta dicunt' ⁊ ꝓpter nature contrarietatē idola noiant'. Idolum emi nihil est in rerum natura nec inter naturalia aliquid simile habet. Sic talia scelera in rebus naturalib⁹ nullū simile repire valent. Sic emi homo luxuriosus est repit etiam aial luxuriosuz. s. asinū canem vel equuz. si crudelis. leonem. si rapax lupum. ⁊ sic de alijs. Non sic inscelere isto: sed ait. q̄ talia idola depicta erāt p totum. s. quia non est qui faciat bonū non ē vsq̄ ad vnū. Nō quidam exclusiue legendum est. i. nō est inter illos scelestos qui faciat bonū nec etiam vnus Ecce horror reꝓbatiōis. Que aūt signa reꝓbatiōis in ꝑseverātia huiꝰ sceleris habeant gomorreani ꝓpheta subdit dicens. Obturantis aures suas que non exaudiet vocem incantantiū et venefici incantantꝭ sapiēter Et potest esse thema inp̄senti articlo. In q̄b⁹ verbis triplex reꝓbatiōis signū insinuat'. Primū ē ꝓpriatia scōm est impria: tertium est diffidentia.

De malicioſa ꝑtinacia obstinatoꝝ gomorreoꝝ. Cap'm. i.

Primū in q̄ reꝓbatōis signū gomorreoꝝ dicit' ꝑtinacia. Ideo ꝓpha subdit. obturātis aures suas. Pro q̄ notādum est q̄ aliud est naturaliter esse surdū: ⁊ aliud est spōte aures obserare. Per ꝓmū sicut in

p̃cedenti.c. dictũ est duricies designat: vñ p-pheta ait sicut aspidis surde.s.ex natura. Per scõm vero ptinacia demõstrat: ideo ppha ait. obturãtis aures suas.s.ex ptinacia. Tales vti q; sunt gomorrei qui sicut aspis obturãt aures suas Duo ꝯo sunt que aspidis aures obturare pro bant. Primũ est terra.scõm ẽ cauda. Sic duo sunt que obsurdescere faciũt gomorreos. Pri/mum est terra.i.carnis adolescentiũ ⁊ effebo-rũ luxuriosus amor. Scõm est cauda.i. vana spes pnie in extremis. Hec duo obturant aures go morreoꝝ ne audire velint huius sceleris reꝑ/hensores. De tali ptinaci ait pͣ dicẽs. Noluit intelligere vt bene ageret Sed audiãt tales qõ dicit Prouͦ. xxviͦ. Qui declinat aures suas: nec audiat legem: oratio eius erit execrabilis. maxime in hora mortis.

De finali impenitẽtia gomorreoꝝ ⁊ de triplici causa quare fiunt impeni tentes. Capm.ii.

Secundũ ꝯo reprobatõis signũ in eis est impenitẽtia. Ideo ppheta subdit. Que nõ exaudiet vocẽ incantantiũ.i. p̃dicato rum predicantiũ cõtra hoc vitium. Sed si pre dicator hoc vitio infectus est difficilius cor/ptorẽ suscipit. Vñ Eccͥ. xͦ. Quis medebit in cantatori a serpẽte pcusso? Quare aũt talis nõ peniteat oñdit ppha inpsona hmõi scelerati di cens. Infixus sum in limo pfundi ⁊ nõ est sba In q̃bus verbis ostẽdit triplex impedimentũ impenitẽtie sue. Primũ est tenacitas.scõm est obscuritas siue cecitas: tertiũ est debilitas.

Primũ est viscosum q; inuiscat volũtatẽ: secũ dum est tenebrosum q; obtenebrat cognitionẽ tertiũ est ruinosuz: q; debilitat facultatẽ ita vt infelix gomorreanꝰ nolẽdo velit. cognoscẽdo ignoret. ⁊ conãdo nequeat ad statũ vere pnie puenire Primũ impedimentũ tenacitas est ideo ait ppheta. Infixus sum in limo pfundi. Nempe in aquã ruens sepius inde egredi põt eundo seu natãdo. at nõ sic iste gomorreanꝰ q̃ de se ait. Infixꝰ sum in limo.i.in scelere hoc qõ simile est limo. Limus eniz sterilis est fetens ⁊ tenax: sic etiã hoc scelus. Primo est sterile q; si lij q̃ generarent dispereũt. sic ppha ait. Disperierũt in endor.i.fonte generatõis vt dictũ est in p̃cedẽti.c.ar.j. Scõo aũt fetens est sic q; hoc pctũ hoc terribili fetore olet. Vñ illõ Job/hel'.ij.dicit. Ascẽdit fetor eius: ⁊ ascẽdit putre do eius. Dicit notãter ascẽdit: q; in altis homi nibus regnare hoc pctũ solet Tertio ꝯo est tenax. Dicit enim q; q̃ semel in illud pctũ cadit difficulẽ resurgit. Ideo dicit Geñ. xliͦ. q; val lis siluestris in qua zodomite cõmorabant ha bebat beatitudinis puteos multos. Bitumen enim tenacissimũ glutinũ est. Vñ de talibꝰ dicit tur Esa.xxiiͦj. formido fouea ⁊ laqueus sup te q̃ es habitator terre. Nam hi qui p tam obsce-num affectũ cõmorant in terra supra modũ for midant mortẽ: ⁊ tñ quotidie in foueã huiꝰ sce-leris dilabunt. ⁊ ita ab eo illaqueunt. q; illud p pniam non euadũt. Scõm impedimentũ dicit obscuritas seu cecitas. Ne q̃dem quis cre dat q; lumine vel calore vel vere luminis ille li mus fruat subdit pfundi. Quid p hoc pfundũ signat nisi cõscientia gomorreani in pfundita te huius sceleris obcecata p carentiã lumis ra-dioſi.amaricata p absentiã dulcoris gratioſi ⁊ desperata ppter inexperientiã timoris amoro si. De cecitate talũ dicit ppha supcecidit ignis id est hoc ignitũ scelus: ⁊ nõ viderũt solẽ.i.non cognouerũt misctiam dei paratã parcere peni/tenti. De amaricata ꝓscientia eoꝝ dicit Job. xxxviij. Nunq̃d ingressus es pfundũ maris.i. nunq̃d p dulcedininẽ tuã visitare dignatus es cõscientiã amaritudine huiꝰ sceleris cruciatã? De eoꝝ aia desperata dicit Prouͦ. xviij. Im/pius scz talis cum in pfundũ pctõꝝ.s. taliũ ve nit cõtemnit.s. resurgere a peccatis tam scelera tis. Tertiũ obstaculũ est debilitas seu fragi litas. Vñ subdit. Et non est substãtia.s. vt sub sistere ⁊ ptinere me possim. Quia sicut in pfun do ⁊ fluido limo quotidie infigor in hoc scelus Prouͦnde de talibus ait pͣ. Fiat.i. fiet via illo rum tenebre ⁊ lubrice ⁊ angelus dñi psequens eos. Viatorẽ nempe cui hec tria cõcurrũt non ruere quasi impossibile est.s.incedere i tenebris noctis p lubricã viam psequẽte grauiter ⁊ im pellente aduersario Hec siq̃dem sunt tres pene huius sceleris inflicte anime infelici Primo enim incedũt tales p ignorãtie tenebrosam no/ctem: ideo ppha ait. Fiat via illorũ tenebre si cut idem alibi inquit. Nescierũt nec; intellexe runt qui in tenebris ambulãt. Scõo per lu bricam gradiunt viam: ideo subdit. ⁊ lubrice Be talibꝰ Hieremias Threñ. iiij. ait. lubrica/uerũt vestigia vra in itinere platearũ vestrarũ Tertio etiã a diabolo impelluntur. Vñ subdi tur. Et angelus dñi psequẽs eos. Angelus ꝯo iste diabolꝰ est q̃ angelus dñi dicit: q; velut no lit dño famulari. Vñ Job.iiij.ait. Ecce q̃ serui unt ei nõ sunt stabiles Hic q̃dem angelus dño pmittẽte psequit gomorreos: vt impellens. in hoc scelus faciat eos ruere. Vñ Esa.xix. dñs ait. Concurrere dñs faciet egyptios aduersus egyptios.i. demones aduersus gomorreanos vt lubricãtes ad inferos trahãt eos. Sicut enim pastor solet psequi oues ⁊ opportune impellere vt ad caulas deducat eas: sic diabolus ad cau las infernales psequit gomorreos. Vñ in pso na taliũ Treñ.iij. dicit. Demersit ⁊ addu-

xit in tenebras ⁊ non in lucem'. Et de his tribus simul dicit Hiere.xxiij. Polluti sunt ⁊ in domo mea. inueni malū eorum dicit dñs. ideo via illorum erit quasi lubricū in tenebris. impellētur ⁊ corruent in ea. i. impenitēter morient in hoc crimine nephādo.

Quō ⁊ qñ diffidendū sit de gomorreorum saluatōe. Capl'm. iij.

Tertiū signū reprobatōis eorum dicit diffidentia: ideo ppha subdit. Et venefici incantātis sapiēter nō exaudiet vocem talis gomorreani. veneficus nēpe a veneno cōficiēdo dicit. Habet enī venenū duplex significatū. vno modo idem est qđ virus: alio modo idem est qđ tinctura iuxta illū ꝓginaliū Fucat lana veneno. Veneficus enī christ⁹ est id est tinctor q̄ vestes suas sanguine suo ꝓprio tinxit vt dicit Esaie.lxiij. Quis est iste q̄ venit de edom tinctis vestib⁹ de bosra: Bosra ciuitas est ⁊ interp̄tat angustia vel tribulatio. Dicit etiā christus veneficus ab ipso viro qz facit de ipso veneno tyriacā hoc est de ipso scelere cautelā. vt sit homo de ꝓpetrato scelere cautior. et cōtra ipm fortior ac in amore dei feruētior post ruinā: qđ maxime in teneriori etate cōtingere solet. q̄bus dñs p ecclesiasticū. xxj. ait Fili pec casti ne adijcias iteruz. Talis enī venefic⁹ xp̄s sapiēter incantat: dum mētes eorum dulcissimis inspiratōibus allicit ⁊ ad pniam reducit dicēs Reuertere sunamitis: reuertere vt intueamur te: qz auerti faciē meā ne viderē tantā turpitudinē tuā. Sed reuertere aia mea qz dulcissime te inuito. benignissime te expecto. tm̄ scelus vlciscī dissimulo gaudēter te suscipio. reuertentē admitto offensaz dimitto gr̄am liberalit̄ donoeam tibi multiplicādo. demūq; vitā eternā ꝓmitto. Hec sunt ꝟba christi venefici sapienter vtiq; incantātis vt tales de antris ⁊ gomorreanis iecitatib⁹ ⁊ occultis extrahat ad lucē gr̄e irradiantis: nec cadant amplius in h̄ scelus. Vñ xj. Sup foramia aspidis ⁊ cauerna reguli q̄ ablactatus fuit manū suā mittet. nō nocebūt ⁊ nō occidēt in vniuerso monte meo: qz repleta est terra sciētia dñi. eo q̄ exauditis grauitatē hui⁹ sceleris cognouerūt ex q̄ in horrorē ipius deuenerunt. Sed ecōtra hoies inueterati ⁊ in hoc scelere indurati: nō exaudiēt vocē xp̄i venefici incantātis vtiq; sapiēter. Proinde filij merito diffidentie nūcupant sicut testat ap̄s ad Eph̄. v dicēs. Propter hec. s. scelera venit ira dei in filios diffidētie. s. qñ subuerse sunt zodoma ⁊ gomorra. Eodē modo noiant extra de excess. prelatorum. c. clerici. Nēpe actiue ⁊ passiue diffidētie dicit pñt. Primo q̄dem actiue sic dicti sunt. qz tale scelus cum in ꝓsuetudine ductū est ita infelicem aiam rapit. ⁊ tanta violentia tenet ⁊ ducit q̄ in desperationē illā adducit: ita q̄ de eterna vita ⁊ de sua salute diffidat. Secō modo filij diffidētie nūcupant passiue eo q̄ ꝟm glo. in p̄allegato. c. clerici de salute eorum diffidēdū sit: qz vix vel difficilime reuertunt ad deū ꝟm Cryſ. Tñ q̄uis difficile sit: reuerti pñt ad gr̄am dei. Vñ. xxxij. q. ij. c. ancillā Leo papa sic ait. Nemo eni desp̄andus est dum in hoc corpe cōstitutus est: qz nōnūq; qđ diffidētia etatis differtur. cōsilio maturiore pficit. Hec eadē ꝟba ponunt de pe. di. vij. c. nemo. Quare aūt talis sceleratus ad verā pniam puenire nō valet ostendit ꝓpha qui in p̄s. in ꝑsona gomorrei ad dñm ait. Concluſisti me. i. pmisisti me ꝓcludi in manibus inimici. i. in ptāte huius sceleris nec ait: clausisti sed ꝓclusisti qz claudere siue claudi est ad tps in pctō tenere vel teneri cōcludi ꝟo est impenitēter in eo morari. De hac ꝓclusione dr Threñ. iij. Cōclusit. s. hoc pctm̄ vias meas lapidibus quadris. s. ne ab eo q̄ pniam resilire ⁊ euadere possem. Per lapides enī q̄dros diuersi huius sceleris gradus signant. Lapis enī q̄drus sex facies habet sicut etiā hoc scelus. Prima est cōsensus rōnis. scda est opatio sceleris. tertia ꝓsuetudo eius. q̄rta gloriatio de hoc pctō quinta defensio illius. sexta despatio seu p̄sumptio de miscōia dei q̄ est pctm̄ in spm̄sctm̄. De turpitudine harū facierū dr Naum. ij. Facies oiuz sicut nigredo olle Felix igit̄ homo q̄ horrens p̄dictū scelus illi⁹ corruptiōes fugit. eius abominatōes sentit. ac etiā ipius reprobatōis signa hūiliter expaueſcit: ⁊ q̄si alter loth angelo impante atq; dicēte: surge tolle grabatū tuū ⁊ ambula. i. fuge de tali patria. Patet ꝓinde q̄ nos isto⁹ memorialā horrificā pensata grauitate illius: nō tam breuitate pstringim⁹. q̄ etiā fugimus ⁊ fugam⁹ ne maioris insanie occasionē demus insipiētibus ⁊ lasciuis. sed tanto illius horroze oiuz repleat memoria vt etiā illi⁹ horreat reminisci in aio. Ad oibus fidelib⁹ dignetur largiri hostis tante impietat⁹ ⁊ amator mūdissime puritatis ⁊ castitatis dñs nr̄ ieſus christus. Qui cum p̄re ⁊ spiritusctō.

Sabbato post primā dñicā in. xl. de regimine principū ⁊ quorūcūq; regentiū. Sermo. XVI.

Coripite inquietos. j. Thessa. v. ⁊ epla hodierna Ad p̄ncipes ciuitatū ac patriarū rectores loquit̄ ap̄s cum ait. Corripite inq̄etos id est hoies sceleſtos pestilentes ac pturbātes polyticā pacificā ⁊ ciuilē ꝓli ꝓuersatōez ⁊ charitatē. Sed vt sermo nr̄ circa regimē ꝓlor⁹ vti

lioꝛ: generalioꝛ: efficacioꝛ fiat: oñdamus ꝙle debeat esse regimẽ cuiuscũ ꝙ regẽtis: siue dñi coꝛrigentis siue rectoꝛis cuiuscũ ꝙ. Nã vt pfectiꝰ fieri possit ad vnũ ꝑncipẽ ꝑ oibus dirigamus ℞monẽ. assumẽtes ꝓpheticũ ℞bũ in ps̃. x. vbi describit regimẽ vniuscuiuscꝙ iusti ꝑncipis atꝙ iuste regẽti cum ait. Justus dñs ꝛ iusticias dilexit: eq̃tatez vidit vultus eius. Nã põt esse aliud thema. Cum enī ꝑnceps sit publica ptãs dei in terris atꝙ diuine maiestat imago: ideo ei necesse est vt ab eo qui cũcta sua dispensatõe gubernat atꝙ sibi in ꝑncipatu tradidit ptãtẽ. exemplar: ꝛ normã suscipiat gubnandi. Nec ꝫ ꝙdem ꝓpensioꝛi cõsilioꝛ efficere põt: ꝙ ꝑ iusticie disciplinã. Nã clare ptz ex triplici rõe. Primo rõne pfectõis. scõo rõe distributõis. tertio rõne assimlatõis. ¶ Primo ℞o rõne pfectõis. Justicia enī generalis est virtus in se ꝙtinens cunctas moꝛũ ℞tutes. Unñ Amb. in hexa. ait. Ubi est prudẽtia ibi iterdũ est malicia. vbi foꝛtitudo ibi iracũdia. vbi tpantia ibi impatiẽtia plerũq; inueniẽ. vbi aũt iusticia. ibi ꝛ ꝯcoꝛdia aliarũ virtutũ. Jdeo ꝑnceps dum iusticiã diligat ceteras ℞tutes amplexaẽ: sine ꝙbus nihil aliud est eminẽtia ꝑncipatus ꝙ sui atꝙ suoꝛꝑ abrupta ꝑiculoꝛ ꝑceps cursus. ¶ Scõo est necessaria ꝑncipi iusticie disciplia. rõne distributionis. Nam sicũti Prosper ait. Justicia est q̃ dã animi nobilitas. suã cuiq; tribuẽs dignitatem. supioꝛibꝰ reuerẽtiã. paribꝰ ꝯcoꝛdiã. inferioꝛibus disciplinã. deo obediẽtiã. sibiꝑi sanctimoniaz. inimico patiam: miseꝛo cõpassionem. Unñ Aug⁹. Actus iusticie ẽ scire quicq̃d debeat reddere. non velle pluscꝙ possit distribuere. oẽm ai cogitatiõez ad solũ deũ erigere. cũcꝙ tanꝙ nihil aliud sola mentis acie itueri. Sine hac iusticia nullꝰ ꝑnceps regnare põt. Nã sicut dicit Aug. iiij. li. de ci. dei. c. xiij. Amota iusticia ꝙd sunt regna nisi magna latrocinia? Jõ Sap. j. de iusticia ꝑncipes hoꝛtaẽ dicẽs. Diligite iusticiã q̃ iudicatis terrã. ¶ Tertio ẽ necessaria ꝑncipi iusticie disciplina rõne assil'atiõis seu cõformatiõis. Deus enī in regimie vniuersi iuste cũ potẽtia clementia atꝙ sapia cũcta disponit ꝛ regit: ideo ꝑnceps ex deo suscipiẽs ꝑncipatũ iusto gubernatoꝛi deo toto studeo in regimine ꝑ iusticiã satagit cõformari. sicut in ℞bo ꝓallegato ps̃ testaẽ dicẽs. Justus dñs ꝛc̃. In ꝙbꝰ sanctis verbis triplex iusticia ꝑncipi in regimine necessaria demõstraẽ. Prima ẽ iusticia vigoroꝛsa de q̃ dicit. Justus dñs. Secũda iusticia ẽ amoroꝛsa. de q̃ subdit. iusticiã dilexit. Tertia ẽ iusticia radioꝛsa. Unñ subdit. eq̃tatẽ vidit vultꝰ eius. In quibꝰ sacratissimis verbis ꝑ iusticiã vigoroꝛsam põt iuste regere. ꝑ iusticiã amoroꝛsam vult iusticiã seruare: ꝫ per iusticiã radioꝛsam scit oia cũ iusticia dispẽsare. Unñ de his tribꝰ Apoca. xj. Jo. in misterio ait. Datꝰ est mihi calamꝰ siꝫmilis virge ꝛ dictũ est mihi. Surge metire templũ ꝛ altare et adoꝛãtes in eo. atriũ vero qõ est foꝛis templũ ejice foras.

¶ Articulus primꝰ in quo ostẽditur ꝙ vt ꝑnceps bene regere possit: sunt ei necessaria q̃ reddũt iusticiã vigoroꝛsã.

¶ Primo enī ꝑncipi necessaria est iusticia vigoroꝛsa qua. s. possit bñ sibi subditos gubnare. Unñ ps̃. ait. Justus dñs. In dño nẽpe potẽtia notaẽ. Nullus enī ꝑnceps a deo ordinaẽ in teꝛris nisi vt tanꝙ minister suus vicia cõprimat. scelera obruat. ꝓꝛos dirigat. ꝛ iustos moꝛes atꝙ virtutes iserat ꝛ exaltet: nõ ad suã gloriã tẽꝓoꝛalẽ ꝫ ad gloriã dei. Tres vero sunt virtutũ ḡdus. q̃ ꝑncipi bene regẽdi tribuũt potestatẽ. Primꝰ est hũilitas. secũdus ẽ iusticia. tertiꝰ est mia. Quasi sint tres ptãtũ gradus. De his tribus Apoc. xj. tãgit ꝑ ordinẽ dicẽs. Datus est mihi ꝛc̃.

¶ Qꝛ ex munere dei ꝑ hũilitatez acq̃ꝛat ꝑnceps regẽdi ptãtem. ¶ Ca. j.

Primꝰ enī ad ptãtem gradꝰ est hũilitas. q̃ fundamẽtaẽ radix ẽ totiꝰ potẽtie dñandi. Cuꝫ enī apl̃us ad Rhoma. xiij. ait. Dis aia ptãtibꝰ sublimioꝛibꝰ subdita sit. Non enim est ptãs nisi a deo. Jdeo ꝑncipi necessariũ est ꝫ intelligẽ ꝫ credere hocꝙ toto coꝛde sentire. vt ex ꝫ se subsedere discat impio dei q̃ nõ ꝑ hũanis meritis sed ꝑ sua mia dedit talẽ hoi ptãtem. atꝙ se indignũ tanti muneꝛis arbitreꝛ. Unñ in huiꝰ mysteriũ in ꝓsona ꝑncipis ꝫ implẽtis Jo. ait. Datꝰ est mihi calamꝰ. Quid iobes q̃ in quo ẽ gra interꝓtaẽ desiꝛgnat. nisi ꝑncipẽ supna gra irradiatũ. Cui ꝓpter ea calamꝰ daẽ vt se tãto dono ꝛecognoscat indignũ: qõ ipsa natura calami notat. Nã vnde a se intus magꝛ vacuus esse cernit. inde magis spũ adimpleẽ. atꝙ ex his duobꝰ ad mẽsurãduz aptioꝛ reddit: vt ꝑ eũ leuioꝛ fiat metiẽtis manꝰ.

¶ Primo eñ tale ꝺz esse officiũ dñandi: vt q̃ illud ꝫ seipm vacuũ ꝛ inutilem reputet ad tale officiũ exercendũ. Nã sicut dicit apl's. ij. Coꝛ. iij. Nõ sumꝰ sufficientes aliq̃d cogitare a nobis q̃si ex nob ꝫ sufficientia nra ex deo ẽ. Quãtoꝙ erit minoꝛ estimatio sui in se: tanto spũalis gra ad regendũ in tali aia vberioꝛ abũdabit. Unñ Jac. iiij. ait. Deus superbis resistit hũilibꝰ autẽ dat graz. Unñ Eccl. iij. to maioꝛ es hũilia te in oibus ꝛ coꝛã deo inuenies gram. Puteus ℞o cum iuxta fluuiũ sit pfundus cito repleẽ aqua sic mens ꝑncipis ꝙtomagis iuxta deũ hũiliaẽ tanto gra vberioꝛi repleẽ. Cum aũt talis dñs fuerit in suis oculis vacuus. ꝛ spũsctõ plenus.

in dño nō in se cōfidens. iussionibus dei adhe/rens. huic nō difficile sed facile ⁊ leue erit suoꝝ pl'oꝝ multitudini p̄uidere. atq; illos dirigere et gubnare. Et patria que p̄us erat plena blas/phemijs: homicidijs: parcialitatib⁹: ⁊ odijs sa crilegijs: rapinis: furtis vsuris: ludis: vanita/tibus: lasciuijs: ⁊ sic de alijs: fiet quasi regnuꝝ pacis: amoris: honestatis: ⁊ oīuꝝ bonoꝝ moꝝ Et de hoc calamo verificet illud Ysaie. xxxv. In cubilibus in q̄bus p̄rius habitabāt draco/nes: ⁊ viroꝝ calami: ⁊ iunci orietur. Quid enīꝝ sunt mltitudines pl'oꝝ sine dñio iusto. nisi cu/bilia infernaliū draconuꝝ? Cum vo auster ille spiritus veritatis amore iusticie in corde p̄n/cipis pflauerit viroꝝ calami. i. boni regiminis pulchritudo in subdit⁹ eius pl'is orietur. atq; vi/roꝝ iunci: qui a iūgēdo dicit merito subsequet cum in multitudine subditoꝝ moꝝ bonitas quo ad deū ⁊ cordiū vnitas quo ad p̄rimū ap parebit. Un apls ad Phil. ij. In tali dño ope ratur deus velle ⁊ pficere p bona voluntate. Et sicut veris p̄dicatoribus Mat. x. dicit. Non enim vos estis qui loquimini. sed spūs patris vestri qui loquit in vobis. Sic etiā oia iam di cta nō operat p̄nceps sed spiritus dei patris operat in eo.

Vor sine rigore iusticie p̄nceps bene dñari nō potest. Capm. ii.

Secūdus gradus ad potentiaꝝ dñandi est iusticia. Et hoc notat in virga que corrigit delinquētes. Ideo Job. inqt Similis virge. s. erat calamus mihi datus. In duobus cōsistit maxime iusticia p̄ncipis scz in iustarū legū sanctōe: ⁊ in transgressoꝝ punitio ne. Ideo in p̄sona talis iusti p̄ncipis Zach. xj. dicit. Assumpsi mihi duas virgas. vnā voca/ui decus: aliā vocaui funiculū. Decus vo p̄nci pis est leges iustas sanxire. Virge q̄ funiculū habet: cum transgressores iustarū legū p indi/solubilē iusticiā punit. Hec enī virga a rectitu/dine veritatis flecti nō debet. nec retro: nec ante: non insup a sinistris: neq; a dextris. Retro flectit per timorē: ante per spem: a sinistris per odiū: a dextris vero per amorē. sicut. xj. q. iij. c quatuor Greg. ait. Quattuor modis humanū iudiciū puertit. Timore. dum metu potestat/ alicuius veritatē loqui p̄timescimus. Cupidi/tate dum p̄mio animū alicuius corrūpimus Odio dum p̄tra quēlibz aduersariū molimur Amore dum amico vel p̄rimo p̄stare cōtendi/mus. Sūmope p̄ncipi cauendū est ne sub cle mentie pallio inhercia induat leuitatis. Nulla in p̄ncipatu bestia seuior: q̄ impunitas delin/quendi. Ferro secanda sunt putrida mēbra ne cetera corrūpant. Nihil tñ regimina potētiū infirmat: q̄tum languor iusticie sub nose pieta tis. Ac cōtra p iusticiā oīe regimen cōfirma tur ⁊ stabilit. Unde dicit Prou. xvj. Abomi nabiles regi qui agunt impie: qz in iusticia fir/mabitur: soliū eius Unde ps̄. Brachia pctoꝝ conterent: cōfirmat aūt iustos dñs. Quid enī talis falsa pietas qua ad p̄ces iniuste supplicā tium impij dimittant impunes. nisi iusticie in teritus multiplicatio scelerū. violatio pacis. li bertas peccādi. ⁊ fractio oīuꝝ cōstitutionū san ctarū? Que q̄dem deus sufferre neq̄t: ⁊ ideo re gna transfert. aufert ptātes. et occulto iudicio dominia mutat: sicut dicit Eccle. x. Regnū a gente in gentē transfert ppter iniusticias. Un ps̄ ait. Propter iniusticias enī suas humiliati sunt. s. multitudines dñoꝝ. Si enī talis molli/cies: atq; in eis segnicies pietas est. q̄d tāto la/bore cōtra transgressores instituunt leges. inl' tiplicant codices. ⁊ cumulant p̄ncipū sanxio/nes? Una sūma ⁊ p̄sūmata pietati p̄uideri pōt tāte impie pietati. Igne cōburant oīa iusta instituta legū. Quid paulatim tñ bonuꝝ hui⁹ pie crudelitatis opandū est. vno pietatis ipul su: oīs iusticie ⁊ vitatis lex impie destruat vt hec seua mollicies obtineat p̄ncipatū ⁊ regnet Ideo Prouer. vj. dicit ad iustū iudicē. Ser/ua legē meā quasi pupillā oculi. Si igit crimē lese maiestatis incurrit q̄ offendit oculū regis. q̄tomagis qui offendit oculū legis.

Vor ta pietate ac seueritate debz ful gere p̄nceps: vt bene valeat guber/nare subditos. Cap. iii.

Quartus gradus ad potētiā dñandi mi sericordia nuncupat. Debet enī p̄n/ceps rigorē iusticie p fulcimentū miscōie tpa/re. vt q̄tū cū q̄ foris riguerit p iusticie seuerita tem intus tñ seruet cōpassiōis suauitatē. Et lz virgā teneat manu iuste districtōis in pectore tñ gerat vbera materne cōpassiōis. Ideo sub/dit Joānes. Datus est mihi calam⁹ similis vir ge. Non enīꝝ ait datus est mihi virga. sed cala mus similis virge. in q̄ cum iusticia miscōia de notat. Un ad talem p̄ncipem ait ps̄. Dabo ti/bi gentē in hereditatē tuā. ⁊ possessionē tuā ter minos terre: ⁊ reges eos in virga ferrea. Quid enim in ferro nisi sustentatio miscōie denotat. Nam sicut Greg. ait. Justicia vel miscōia de/stituit: si vna sine altera teneat. Mira q̄dem dulcedine ad p̄ncipē afficit pl's: qñ se cōspicit cum iusticia ⁊ clemētia gubernari. In cuius p/sona ait ps̄. Virga tua ⁊ baculus tuus: ipa me cōsolata sunt. Virga enim p̄m Greg. p̄cutimur et baculo sustētamur. Sit igit districtio virge que feriat: sit ⁊ consolatio baculi que sustētat. Sit itaq; amoꝝ sed nō emolliēs: sit rigoꝝ sed nō

exasperās. Et iterū idem ait. Sit zelus sed nō imoderate seuiens. sit pietas sed nō plus q̄z expedit parcēs vt dum sse arte regiminis iusticia clemētieq; p̄miscet. is q̄ p̄reest corda subditor terrēdo demulceat. ⁊ tum ad terrorīs reuerentiam demulcēdo cōstringit. Et sic regit virga ferrea p̄los p̄nceps pius ⁊ iustus. Vñ Prou. xx. Misericōia ⁊ veritas custodiūt regē: ⁊ roborabit clemētia thronus eius.

Articulus .II. de triplici officio iusticie amorose: in quibus se exercere tenetur princeps.

Secō est necessaria p̄ncipi iusticia amorosa Vñ ps. Justiciā dilexit. Ad hanc diligendaz hortabat p̄ncipes spūs charitatis cum Prou xv. ait. In abūdanti iusticia vītus maxima est Ideo dictū est Josue vij. Joh. x. p̄ncipi in q̄ regnat gr̄a dñandi. surge. i. p amorosuz affectuz ad deū iuste gubernās ad gloriā dei atq; p̄rimi. i. amor dei reflectat ad p̄fm tibi subiectuz: oēm tibi cōmissum statū amorosa iusticia gubernando. Tria sunt officia iusticie amorose: in q̄bus occupari iubet amabilis p̄nceps. Primū honorare diuina ⁊ sacra. scōm agmētare deuota: tertiū refrenare iniqua. Et hoc est p̄m Joh metire templū ⁊ altare ⁊ adorātes in eo.

Vereuentia quam debent exhibere p̄rincipes diuinis et sacris.

Capitulum .I.

Primū q̄dem officiū iusticie amorose: in p̄ncipe est honorare diuina ⁊ sacra ideo dictū est illi. Metire tēplū. Templū vo a cōtemplando dicit: ⁊ signat diuina ⁊ sacra q̄ vt honorent discreta cōtemplatōe cōsiderāda sunt: ⁊ hoc est p̄ncipē metiri templū. Licet enī oia que ptinet ad diuinū coltū magna veneratione sint digna: tñ tria maxime decēt p̄ncipez venerari. Primo sanctissimū sacrm. scōo diuinum verbū: tertio ecclesiasticū gradū. Primo inq̄z decet p̄ncipē venerari sctissimū sacrm audiēdo deuote missas ⁊ p̄missa vera cōfessione sepius ⁊ deuote sumere corp⁹ xp̄i. Quota autem veneratōe sit dignū hoc diuinū sacrificiuz oñdit de cōse. di. ij. c. nihil vbi dicit. Nihil ill̄a crificijs maius esse pōt q̄z corp⁹ ⁊ sanguis christi. nec vlla oblatio hac potior sed hec oēs p̄cellit: que pura cōscientia dño offerēda est ⁊ pura mente sumēda atq; ab hoibus venerāda. Et sicut potior est ceteris ita potius venerari debz Unde. j. Reg. ij. dñs ait. Qui honorificauerit me: honorificabo eum: q̄ aūt cōtemnūt me crūt ignobiles Ad hoc idez referri pōt solertia quā debet hr̄e p̄nceps vt in dñio suo obseruent festa ab eccl̄ia ordinata: refrenent pompe ex quibus innumerabilia sequunt mala ⁊ cōsimilia q̄bus p̄ri in vitijs submergunt quigili circūspection curent. Nam sepe fit iudicio dei ⁊ multiplicatis criminibus p̄lor dñi cum p̄lis flagellant: q; ppter pctā p̄ri veniūt aduersa. Ideo dicit Bar. xviij. Simili pena seruus cuz dño afflictus est. Secōo decet p̄ncipem venerari diuinū verbū. Plerūq; dñi missas audiant reuerenter ecclesias visitēt officia ⁊ suas orōnes non p̄termittāt: sed heu de verbo dei parū curant. Sed diligēter aduertant Archidia. in. c. interrogo vos fratres. j. q. j. q̄ licz p̄dicatio sit corpe christi minor dignitate: eam tñ sumenti/ qus maior est efficiendi ptāre. Haz p̄ p̄dicationem dimittunt pctā mortalia: p corpus vero christi venialia relaxant. Vñ Prou. xiij. Lex sapiētis fons vite: vt declinet a ruina mortis. Vñ Act. ij. ad vbū petri circiter tria milia hominū ad deū cōuersi sunt. Vñ ps. Lex dñi immaculata cōuertens aias. Vñ Eccl. xxxij. deuotū p̄ncipem hortat dicens. Audi tacens ⁊ p̄ reuerentia accedet tibi gr̄a bona. i. remissio pctōrū.

Tertio decet p̄ncipem venerari ecclīasticuz gradū. Magna quipe ac venerāda dignitas est sacerdotis ⁊ ecclesiastici gradus. His nēpe ptās desup data est aias seruare: pascere: soluere: ⁊ ligare: ⁊ eis regna celestis reserare: dicēte dño Mat. xviij. Amen dico vobis quecunq; ligaueritis sup terrā ⁊c. Hi ptātem habēt quotidie a sūmis celor educere dñm angelor: dū missarū solēnia celebrant. Ecclesiastico q̄z gradui cōcessa est ptās ministrādi eccl̄iastica sacr̄a Et licet plurimi inueniant discoli ⁊ scelesti: tūdum illos sustinet eccl̄ia dei: honorādi sunt p/ pter gradus sublimitatē dicente dño Luce. x. Qui vos spernit: me spernit. Unde Eccl. vij. Honora deū ex tota aia tua: ⁊ honorifica sacerdotes. Sed vt p̄ri eius melius gubernent: et etiam habeat occasionē maiorē venerādi eos: semp q̄tum fas est querat hr̄e clericos ⁊ p̄relatos timētes deū. Sumāt p̄ncipes exemplū fidelissimi cōstantini qui cum sacerdotū cōsiliuz in laterañ. ecclesia cōuocasset nec p̄mū locū ausus obtinere est: nec se p̄sbyterorz cōmiscere cōsessibus: sed sedē nouissimā occupauit. Pnias vero quas ab eis approbatas audiuit ita veneratus est: ac si eas de diuine maiestatis sensisz emanasse iudicio. sed ⁊ libellos insc̄ptionū q̄s adinuicē cōceptos sacerdotū crimina cōtinentes impatori porrexerūt suscepit q̄dem clausos q̄z reposuit in sino suo. Cum autē eosdē ad charitatem ⁊ cōcordiā reuocasset dixit sibi tā q̄z homini ⁊ qui ad sacerdotū iudicio subiacebat illi citū esse examinare causas q̄ nisi a solo deo possunt iudicari. Libellosq; quos recepat non inspectos incēdio dedit patrū veritus crimina: vel cōuicia publicare: ⁊ cham filij reprobi ma-

ledictionē incurrere qui patris verēda non texit. Vñ. xcvj. di. c. in scripturis etiā scriptū est cōstantinū dixisse vere: si oculis pprijs vidissem sacerdotē dei aut aliquē eoz: qui monastico habitu circū amicti sunt peccantē chlamidē meā explicarē: ⁊ cooperirē eum: ne ab aliq̄ videret. Hac triplici veneratōe deuotus ⁊ fidelis pnceps discrete metit templū.

Quarto feruore debet pnceps augmētare obseruātiā regularē. Cap. II.

Secundū officiū iusticie amoroſe in fideli pncipe est augmētare deuota: ⁊ hoc est ſm Joh. metiri altare. Altare siqdē in quo Leuit. vj. preceptū erat semper ardere ignem. statū signat deuotoz: in q̄bus semp debet feruere ignis diuīe deuotōis. hic est ignis de quo Lu. xij. dicit. Ignē veni mittere in terram vt ſ. Tunc vero pnceps altare metit: qñ cum prudēti discretōe deuotōi diuersarū pſonarū ⁊ sanctarū religionū multipliciter fauet. vel q̄ in patria sua de nouo regulares quētus seruoz dei edificent. vel q̄ edificati iam diu in in regulari obseruātia obseruent. aut q̄ iaz de niq̄ relaxati ad disciplinā regule confirmentt. Sunt enī tales oculi patriarū ⁊ bo ⁊ exemplo. Ex ipsis enī prauī corrigunt atq̄ virtuosi inserunt mores oratōes atq̄ supplicatōes p pncipe ⁊ pl'o porrigunt ad deuz. impetrat pillis misericordia placat iusticia amouent flagella fida ⁊ luminosa dant psilia: ⁊ ex infernali barathro multipliciter aīe liberant. In hoc vero mari magno huius seculi nequā in quo reptilia q̄rum nō est numerus vbi pegrinantiū multitudo piclatat: plurimi in statu religiōis quasi in portu salutis a naufragio reseruant. Ibi enim ſm Bern. amplius q̄ in pcelloſo mūdo viuit homo purius. cadit rarius. resurgit velocī. incedit cautius. quescit securius. irrogat frequētius. purgat citius. morit confidentius. ⁊ in fine a dño copioſius premiat. Omniū aūt pdictorum fructuū bonoz fidelis ⁊ deuotus pnceps dum per hunc modū in via ista metit altare et tante deuotioni fauorabilis reperit: efficacissima post deū causa pōt dici: ac per hoc cumulatissimā multitudinē meritoz psequit. Discant fideles nostri pncipes exemplar imitari magnorum deuotoz virorum. pſpiciant ac legant q̄tas abbacias ⁊ religioſissima monasteria edificauerint ⁊ feruētissime fouerint vt fuit fidelissimus imperator karolus magnus. rex q̄ frācorum sanctissimus ludouicus. ⁊ famoſissimus rex robert ⁊ ceteri nobiles pncipes quos causa breuitatis omitto.

Contra eos qui dominis aut pncipibus adulantur: ⁊ quibus subditi dominis ⁊ domini subditis obligati sunt. Capitulum. III.

Tertiū quoz officiū iusticie amoroſe in pncipe virtuoſo est refrenare iniqua: hoc est ſm Johan. metiri adorātes in templo. Quid per templum nisi ecclesia sancta significat? Unde cōgregationi fideliū ait apoſtolus. j. Corinthio. iij. Templū dei sanctū est quod estis vos. Sunt enim pleriq̄ q̄bus solū nomen christianitatis sufficiēs est: totam fidē: in labijs suis portant. Unde Matth. xv. Populus hic labijs me honorat: coz autē eoz longe est a me. Et hi sunt qui adorant in templo. ſ. solo ore: corde tamen ⁊ opere gentiliter viuūt. Tales fidelis pnceps metiri debet: atq̄ per eum sunt a malis operibus refrenādi. Sed ad presens ceteris omissis ad eos qui pncipib⁹ quotidie astant dirigamus sermonē. cum si bene pncipis familia ⁊ domestici dirigant faciliter totus bene regit pncipatus. nihilq̄ pncipi pniciosus esse potest q̄ domesticus inimicus: huiusmodi sunt adulatores ⁊ veritatis occultatores. Volent enīz pncipib⁹ magis domestici frequētius adulari. virtutem conuertentes in vicium ⁊ ecōtra: ab his iuxta illud psal. laudat peccatoz in desideriis anime sue et iniquus benedicit. Super quo August. Lingue adulantiū alligant animas in peccatis: nec solitaria serpit adulatio nequam: comites secum plerūq̄ habet ambitionē. fraudem. odium. simulationē. inuidiā. proditionē. ⁊ notam mendacij. sequelaz seruitutis. ⁊ excecationē pximi atq̄ totius exterminiū honestatis. Hi sunt syrene in delubris voluptatis vt dicit Esa. xiij. Audiat igitur pnceps consilium salomonis. Prouerb. j. Fili mi si te lactauerint peccatores ne acquiesces eis: quia vt dicit Prouer. xxvij. Melioza sunt vulnera diligentis q̄ fraudulēta oscula odientis. ⁊. v. questi. v. c. non omnis. Melius est cum seueritate diligere: q̄ cum lenitate decipere. Hoc oleū abhorrebat rex sanctissimus dauid cum dicebat. Oleuz autē peccatoris non impinguet caput meuz. Simili labe corrumpunt multi pncipes mundi vt de genere dominātiū reperiant rari qui ppter inſuetudinem audire sustineant veritatez. Cum quidem felix dñs in circulo magnatoz gloriāter enumeraret diuitias: delitias. filios: vxorē familiam: pncipatum: pulchritudinem: sanitatem: nobilitatem: famulos: equos: arma: famam: palacia: atq̄ cuncta solacia: atq̄ totius sue felicitatis: absq̄ defectu gloriam ⁊ magnificentiaz singularē: inter alia interrogans circūstantes ait. Quid est quod mihi deficiat inter multos pncipes mundi? Cui ex aduerso qui

dam sapiens ait. Dñe nihil tibi deficit nisi q̄ tibi denūciet veritatē. edoctus q̄dem sñia bene ce dicētis. Uis scire q̄d oīa habētibus desit: Qui dicat veritatē. Pro his oībus notent p̄n cipes atq; amici ⁊ cōsiliarij sui qđ. xxij. q. v. c. de forma. dictū est. q; q̄ dño suo fidelitatē seruare tenet ista sex in memoria semp hr̄e debet. in columen tutū hoestū facile vtile possibile. In columē. s. ne sit in damnū dño suo de corpe suo tutū ne sit ei in damnū de secreto suo vel de munitionib⁹ p quas tutus esse pōt honestū ne sit ei in damnū de iusticia sua vel de alijs causis q̄ ad honestatē eius ptinere videnť. Utile ne sit ei in damnū de suis possessiōib⁹. Facile vł possibile ne id bonū qđ dñs suus facere leuiter poterat faciat ei difficile: nec etiam id qđ possibile erat reddat ei impossibile. vt fidelis hec documenta teneat iustū est. Sed q̄ nō sufficit abstinere a malo nisi faciat qđ bonuz est. restat vt in eisdē sex supradictis cōsiliū ⁊ auxiliū dño fidelis prestet. si bñficus videri vult ⁊ saluus de fidelitate esse quaz iurauit dño suo in his oībus fidelē se reddere debet. qđ si non fecerit: merito censebiť male fidei sicut ille q̄ in eoz p̄uaricatione vel faciēdo vel ꝓsentiendo deprehensus fuerit pfidus ⁊ piurus. Et de alijs q̄buscunq; subditis ad Eph̄. vj. ait. Serui obedite dñis carnalibus cū timore ⁊ tremore in simplicitate cor verbi sicut xp̄o: nō ad oculū seruientes q̄si hoibus placētes. sed vt serui xp̄i facientes volūtatē dei ex aio cum bona volūtate seruientes sicut dño ⁊ nō hoibus. Ex q̄bus oib⁹ intelligāt p̄ncipes se locū dei tenere in terris nō ad se extollendū: sed ad se cōsiderandū ⁊ ad dirigendū suos subditos in gloriā eius q̄ cōstituit eos loco sui p̄ncipes sup terrā.

Articulus .m. q̄rti piculi sñnt apud p̄ncipes ignorātia ⁊ negligentia in regendo: ⁊ de tribus generib⁹ impiorū qui aduersanť iusticie dei.

Tertio est necessaria p̄ncipi iusticia radio/sa qua. s. sciat pspicaciter intelligere qualiť valeat bñ sibi subditos gubernare. Et de hac iusticia ps. subdit. Eq̄tatem vidit vultus eius. Vultus nēpe q̄ a volēdo dicit tunc in p̄ncipe eq̄tatem videt cum iuxta illius facultatē mens eius in amoroso zelo inuigilat sup pl'm suū. vt videat que in suo dñio iuste siue iniuste fiunt. Plurimi nāq; in hoc seculo dñantes vel vt q̄ctius fruanť mūdo vel vt excusabiles videanť pl'o seu aliť opantes pctā alienis oculis videt atq; sciēter nesciūt iniusticias ⁊ neq̄tias que in eoz dñio ꝑpetranť nō notātes. Q̄nti criminis sit hmōi ignorare his q̄bus incūbit pl'os gubnare? O ignorātia affectata quot iniusticiaruz iniq̄tatū atq; iniuriarū in mūdi dñijs es mater ⁊ nutrix? Quod reddis scelera impunita quos fidelissimos dños reddis cordialissimos inimicos? Hanc ignorantiā admirās Eccs. iij. ait. Vidi calūnias q̄ sub sole gerunť ⁊ lachrymas innocentiū ⁊ ꝓsolatorē neminē nec posse resistere violētie eoz cunctoz auxilio destitutos: et laudaui magis mortuos q̄ viuētes. Harū autem iniquitatū volūtaria ⁊ affectata ignorātia p̄ncipis causa est dicete ps̄. Noluit intelligere vt bñ ageret. Non enī ait: nō intellexit: sed noluit intelligere. Qđ q̄dem nihil aliud est q̄ q̄dāmodo secrete his oībus iniq̄tatibus ꝓsenti/re. Unū. lxxxvj. di. c. faciētis dicit. Faciētis p/culdubio culpā habet qui qđ pōt corrigere neglīgit emēdare. ⁊ negligere cuz possis deturbare puersos. nihil aliud est q̄ fauere. Unū Sap. vj. p̄ncipes admonenť cū dicit. Diligite lumē sapiētie oēs q̄ p̄estis pl'is Ex his vtiq; sepe fit vt multiplicatis scelerib⁹ iniusticijs iniq̄tatib⁹ ⁊ alijs innumeris malis irritata ⁊ pturbata iusticia dei sicut p̄nceps scienter ignorare voluit corrigēda: sic sapienter dei iusticia velit illū nescire futura sup eum exterminia ⁊ flagella sicut dicit Eccl. x. Regnū de gente in gentē trāsferť ppter iniusticias iniurias ⁊ ꝓtumelias ⁊ diuīsos dolos. Inter quos dolos ignorātia p̄ncipis cōcupita ⁊ affectata sup oēs alios obtinet p̄ncipatuz: imo qđ magis timendū est q̄libet in q̄cunq; officio vel dñio ꝓstitutus oia illa de necessitate teneť scire ⁊ etiā iuxta posse absq; negligentia executōi mādare que ad suū officiū ptinere noscunť. aliter ad satisfaciēdū lesis remanet oligat⁹ sicut ptz extra de iniur. ⁊ dam. c. si culpa. Ratio autē huius est sicut ibidē ptz: q̄ talis ignorātia vel negligētia in talib⁹ sunt quedam cause efficaces oīuz dānoz que ex his eorum subditis subsequunť. Ideo dicit in eodez cap. Qui occasionē dāni dat damnū dedisse videť Sed ne in hec picula ruat puidus p̄nceps attendat quid spūs vitatis p suum euāgelistā p̄recipiat cum in Apoc. subdit. Atriū vero qđ est foris templū ejice foras. Templū vtiq; salomonis minoris mēsure erat q̄ atriuz esset. lx. et xxx. cubitoz in latitudine vt dicit. iij. Reg. vj atriū ꝯo centū cubitoz erat tam in longitudine q̄ in latitudine vt dicit Exo. xxvij. Et Ezech. xl. Quid igit̄ p atriū nisi multitudo peccātium signatur que respectu iustorum qui dei sunt templuz incorporaliter maiori numero in quolibet principatu reperitur? Hoc nempe atrium foris templum esse dicitur: quia sceleratorum multitudo tam aliena est a cōtemplatione seu cognitione diuina. vt nec diuino amore incalescant: nec diuino tremore contremescant: nec aliquo modo habeant deum p̄e

oculis eoꝝ. Hi sunt de q̄bus Zach. vij. dicit. Auerterūt scapulas recedēteſ: ⁊ aures suas aḡ grauauerūt ne audirent: posuerūt coꝛ suum vt adamantē ne audirēt legez. Quia igit̄ p̄nceps ministeꝛ iusticie dei ē: ideo tales sceleratos homines q̄ a se eiciēt deū p iustā punitionē ostēdere debet eiectos esse a iusticia dei. Et hoc est atriū qđ est foꝛis templū p̄ncipē eiꝯcere foꝛas Auertere tñ debz discretus p̄nceps q tria sunt genera iniquoꝝ aduersantiū iusticie dei q̄ quasi atrium p̄manens foꝛis templū eiici debent p̄ p̄udentiā eius. Primi sunt iusticie coꝛruptoꝛes. secūdi iniusticie opatoꝛes. tertij sunt iustiſicie subuerſoꝛes.

De duodecim generib⁹ ipioꝝ que coꝛrūpūt iusticiā dānandi. Cap. I.

PRimū itaq; impioꝝ genus q̄ adūsant̄ iusticie dñoꝝ sunt iusticie coꝛruptoꝛes Hi sunt q̄ nō tñ sibi sed ⁊ p̄l'o p̄ncipatus reuerētiā p̄ncipis anime ⁊ coꝛpoꝛi ⁊ statui aduersant̄ ecclesie. nec tñ ponūt p̄ncipē in ostium dei. verūetiā in odiū amatoꝝ suoꝝ ⁊ totiꝰ p̄l'i sui. Hmōi sunt ambicioſus i dño. adulatoꝛ in palacio. parcialis in p̄l'o. accusatoꝛ in thalamo. falsus iudex in p̄sistorio. detractoꝛ in occulto. passionat⁹ in cōsilio. auarus in officio. iniuſrians clero. p̄cussoꝛ in territoꝛio. inuidioſus in cōſoꝛtio atq; inabilis beneficio ⁊ officio: ⁊ quibus oibus debet dñs se custodire: q; illud est atriū qđ est foꝛis templū eiꝯcere foꝛas.

Q̄a p̄ncipibus coꝛrigēdi sunt blaſphemi vsurarij luſoꝛes ⁊ quicūq; alij scelerati. Cap'm. II.

SEcundū autē impioꝝ genus sunt in iusticie opatoꝛes Et hz taliū multitudo ſii magna q̄ tñ atrium qđ est foꝛis templū p discretū p̄ncipē puniēdi sunt tñ causa breuitatis ſpecialius disseram⁹ de tribus. Primi sunt blaſphematoꝛes neḡſſimi ⁊ maledici maledicti Hi vo inter oēs sceleſtos obtinēt p̄ncipatū. Vñ glo. sup illud Esa. xviij. ad p̄l'm terribilez inḡt Oēm pctm blaſphemie cōparatū :leuius est Jō ſm leges impiales vltimo ſupplicio moꝛtis blaſphem⁹ plectēdus est: vt patz in auc. vt nō luxu. cōtra naturā circa mediuz coll'. vſ. Jō q̄libet p̄nceps oiuz blaſphemiaꝝ que fiunt ſb eoꝝ dñio ꝓpter negligentiā puniēdi seu coꝛrigendi idubie ꝓticipes fiunt sicut ex p̄cedētib⁹ patz. Horrendū vo putare p̄ncipē in terra sua idolatriā ſuſtinere. ⁊ tñ horribiliꝰ est blaſphemos transire ipunes cum idolatria debitū cultum aufert deo. blaſphemia vo debitū honoꝛē aufert a sūmo deo ⁊ cōtumeliā infert. O q̄t denarios lucrari possent mūdi p̄ncipes ⁊ officiales eoꝝ cōdemnādo blaſphemos. q̄tiḡ spūalis meriti foꝛet q̄ hoc faceret zelo dei? Non enī minus pōt opari iusticia in bono ope: q̄ opet̄ neḡtia in ope malo. Nam si tanti demeriti est iniquis opibus nō obuiare sicut dictū est. q̄nti igit̄ meriti erit talia nequitie opa impedire?

Decūdi sceleſti hoies sunt luſoꝛes. Quid enī est ludus nisi fomes iniq̄tatis ⁊ cupiditat⁹ domestica p̄datio. vsuraria labes. mendacioꝝ at q̄ nugarū sedula mater. fons diuine negatiōis crudelis blaſphemie pf. coꝛruptio p̄l'oꝝ. scandalū primoꝝ puicax. inobedīētie filius. amiſſio tp̄is. discoꝛdiarū ⁊ homicidioꝝ multoꝝ oꝛigo. inane desperatōis baratrū. idoloꝝ cultus inerta segnicies. ocij nutrimentū. diffamatiōis titulus atq; multarū ſtulticiaꝝ ludibꝛiū singulare: Que oia esse vera nō tñ ſnia sanctoꝝ clamat: verūetiā expientia manifestat. Dñoꝝ igitur oīno officiū est causam tantoꝝ maloꝝ exciꝯdere. ludos pbibere. ludētes punire. barateꝛices exterminare. taxillos ac ceteroꝝ instrumēta ludoꝝ ⁊ illa tenētes cōdemnare cum oīuz p̄ dictoꝝ sceleꝝ ⁊ maloꝝ apud iustiſſimū deum habeāt reddere rōnē si noluerint vel negligentes fuerint cū potuerint obuiare. Vñ ex̄ de homici. c. iij. sicut dignū est. Dicit. Non careat scrupulo cōfeſſiōis occulte q̄ manifesto facinori desinit obuiare. Tertij q̄ sceleſtes ⁊ punitoſi sunt vsurarij tanq̄ domestici latrones. Hz dimiſſis que tangūt vsurariū atq; deū. q̄d enīz aliud quo ad p̄mum est vsura nisi eradicatio charitatis. fons p̄ꝛij amoꝛis. oīs vere amicicie coꝛruptela. mater deceptionū. legale latroꝯciniuz. doloſa pietas. pauperū homicida. ipia in p̄pinquos p̄ditioſa in p̄imos. inq̄etus cācer. cōtagioſus moꝛbus. dānoſa vtilitas p̄l'oꝝ demū infernalis laqueus aiarū multaꝝ: ſicut de hoc latius ptz. j. in ſermone. xliij. Et hz multi ex vsurario manifesto illaqueent̄ ⁊ piclitent̄ mundi tñ p̄ncipes dñi ⁊ rectoꝛes nescio qua insensibili cupiditate mutuādi ad vsurā dum directe vel indirecte pbibent libertatē maioꝛē excōicationē incurrūt ſicut manifeste patz in cle. de vſu. c. ex graui oēm illā vsurā ſatiſſacere obligant̄ quā eoꝝ licētia vl' fauoꝛe vsurarij lucrati sunt ſi p recipiētes vſuras nō fuerit ſatiſſactū In qua ſnia Hco. ⁊oēs doctoꝛes ꝓcoꝛdāt Ex quo ptz ꝓnitioſius esse scelera approbare q̄ scelera ꝓpetrare. Nō intelligēs eccl'ia sctā vsurariū excōicat excōicatiōe minoꝛi eum vo q̄ ei pbibet libtatē excōicat excōicatōe maioꝛi. Et qđ mirabilioꝛ insania est ſi vsurarius ſatiſſacere obligāt recipit. vñ ſatiſſacere ſi penitet poſſit ſſi p̄ p̄ncipis libtatē a feneratoꝛe acq̄rat vſura ſic̄ dictū est p̄nceps remanet obligat⁹ ⁊ de ſuis ſatiſſacere debet niſi vsurariū ſatiſſacere cogat Sunt vo multi alij scelerati gladio ⁊ igne oīno

exterminādi sicut sunt heretici ptinacꝫ. puerorū cōcubitores. impij malefici ⁊ diuini sacrilegi homicide ⁊ cōsimiles omnes.

Qz impiū sit non punire vel defensare pestiferos viros: ac septē rōnib⁹ demōstrat quare puniri debent. Capitulum. III.

Tertiū ꝙo hoiuz genus quasi atriū eij ciendū forās sunt iusticie subuersores hi sunt q̄ sub specie pietatis veritatē iusticie p sequunt nocuos ⁊ obstinatos a penis debitis liberātes seu liberare curātes: ideo eodē supplicio q̄ malefactores merent a deo plecti. Vñ. xij. Reg. xx. scriptū est q̄ sanctus dei ppha ad achab inquit. Quia dimisisti virū. s. benadab regē syrie dignū morte aia tua erit p aia eius: et pl's tuus p pl'o eius. Qz aūt sit impiū ⁊ crudele liberare vl' defensare hoies pestilētes ⁊ obstinatos Et sanctissimū sit zelo iusticie illos cō digna pena punire ꝓbari pōt multiplici rōne auctoritatib⁹ ⁊ exēplis. Primo ne multiplicētur iniq̄tates. Scdo ne destruat mūdi pacific⁹ status ⁊ ꝙtuosa vita. Tertio q̄d tales pestilentes diaboli zizania nūcupāt. Quarto ne ceteri corrūpant ex eoz pestifera vita. Quinto vt ceteri ꝓtremiscāt. Sexto vt saluet aia pctōris. Septimo vt dñi cōforment iustissimo dño do.

Prima rō ē qz tales hoies scelesti puniri debent ne multiplicent iniq̄tates. Si enim scelera transeūt impunita ⁊ impietatib⁹ laxent frena. quis saluabit in hoc seculo nequā? Sunt enim pleriq̄ q̄ semp p̄dicāt pietatē ⁊ tñ opant iniq̄tatem. duz vel facto vel ꝙbo discipline iusticie cōtradicūt. Sed querimus ab his impijs pijs an erudiēdi sunt paruuli ⁊ corrigēdi saltē q̄tiscunq̄ leuibus flagellis. q̄ si ad tantā insaniā deuenerint q̄ dicāt nō. restat igitur vt dimittant⁹ oībus vitijs ⁊ insanijs ac p hoc minus curent q̄ canes ⁊ asini ⁊ equi: ⁊ minus etiā curādi sūt cum disciplina hmōi adhibēda sit aialib⁹ ⁊ nō filijs ⁊ meliozatio p disciplinā alijs aialibus q̄renda sit. filij ꝙo penitus negligēdi. ⁊ in omnē deteriozationē ⁊ pessimationē abire dimitēdi: cōtra scripturaz. Prouerb. xxix. Puer q̄ dimitit volūtati sue. cōfundet mr̄em suā. Sic vtiq̄ homies scelerati ⁊ obstinati rēpublicā mr̄em eoz ꝓfundūt: dum multiplicant in ea iniq̄tates sceleribus impunitis

Scdā rō est ne destruat pacificus mūdi status: atq̄ ꝙtuosa vita cū tota iniusticia cumulat. Est enim iusticia virtus cōis: cum p eam hō ordinat ad deū ad seipsum ⁊ ad primū suū. Vñ. Raba. de natura rerum ait. Justicia est habitus animi vnicuiq̄ tribuens ppriā dignitatē. In hac diuinitati cultus in hac hūanitatis vita in hac eq̄tas totius vite cōseruat. Igit cum destructa iusticia nulla in republica virtus. nulla deniq̄ pax subsistē posset: manifeste pt̄z q̄ qui ꝙbo vel ope iusticie adaduersat: submersionē cūctarū virtutū ⁊ pacis procurare ꝓtēdit. Amplius. Cum hoies aialia etiā sint nō ideo qz aialia sunt extra disciplinā esse debēt quoniā ex hac causa nulli aialiuz eēt impendēda disciplina. Qz nunq̄d qz rōnales sūt disciplina ab eis abjciēda ē? Absit. Nūquid ideo erunt negligēdi: ⁊ viliores q̄tū ad hoc ceteris aialibus reputādi qz rōne vtunt? Quis tāte insanie ēq̄ hec affirmet? Ex his pt̄z q̄ qz hoies sunt inconpabilit nobiliores ceteris animalibus ac pstantiores ⁊ p̄ciosiores ⁊ puniores et magis nociui fiūt ex mala cōsuetudine vicioz magisq̄ pturbāt ciuilē pacem q̄ alia animalia: ideo maiori discipline custodia sūt custodiēdi seu curādi ⁊ p iustitiā refrenādi. Tertia rō ē qz tales hoies pestilētes diaboli zizania nūcupāt ió eradicari nēce ē. Justitia enim oim virtutū ꝺr semē. Vñ ꝓuerb. xj. Semianti iustitiā merces fidel. Et b̄ ē semē qđ dñs seminat in mūdo q̄si in agro suo. Vñ Mat. xiij. Simile ē regnū celoz hoi q̄ semiat bonū semē in agro suo cū āt dormirēt hoies veit inimic⁹ eius nocte ⁊ supseminauit zizania i medio tritici. i. viros pestiferos i medio iustoz. Et seq̄t. q̄ dixerūt serui dño suo. Dñe nōne bonū semē seminasti i agro tuo? vñ g̃ hz zizania. i. hoies pestilētes Et ait. Inimicus hō. i. diabolus h̄ fecit. Dicitur aūt diabol⁹ homo p̄mo hoie ab eo deuicto. Qz audaci insania objcere solent huiusmodi falsi misericordes q̄ serui patrisfamilias dixerunt. Vis eamus ⁊ colligamus ea? Et ait Non: ne forte colligentes eradicetis cū eis triticum: sinite vtraq̄ crescere vsq̄ ad messem. Quibus respondemus quia manifestū est illō non respondisse seu precepisse nisi vt solūmodo tritico parceretur. Nullo enim modo parcere voluit zizanijs in detrimentū tritici. ideo vbi non potest parci eis sine tritici nocumento nequaquam voluit parci eis. Ubi igitur impij ⁊ obstinati in consumptionem et diminntionem populi dei crescunt nullatenus crescere sinendi sunt sed omnino eradicandi: et hoc per corporalem mortem quando alias eradicari non possunt. q̄ si quis dixerit q̄ hi qui modo zizania sunt possunt triticum fieri et ad viam veritatis ꝙuerti veruz vtiq̄ dicit ꝺ q̄ñ ꝙuertant⁹ in triticū hmōi ꝓtumaces. vtiq̄ non est certū. Qz aūt p illos illi q̄ triticū sunt zizania fiāt Beuidēter ptz: simplices aūt ⁊ ineruditos astucia sua incredibili falsitate subūtūt Insup pauca zizania m'tū ētici segetē facile suffocat ⁊ subūtit Difficile. n. admodū atq̄ rarā videm⁹ obstinatoz hereticoz ꝓuersionē: facilimā āt ⁊ crebrā fideliū

subuersionē. Qbonū ꝓuersiōis huiꝰ erroneū et paruū est ⁊ rarū atq; difficile ⁊ eouscq; incertum vt nihil ppter qđ merito sperare possit appareat. malū ꝟo qđ iucessanť irrogāt magnuz vtiq; est sicut incendiū seu pestis facile atq; crebruz ⁊ insup euidēs atq; certissimū. Quis igiť nō videat qz vita adeo pestilens atq; pnitiosa paucoꝝ tota festinatōe de medio sicut incēdiū tollēda sit. ne dum vana spe paucis parcit. per eos irrepabilis multitudo pdať? Hoc est enim ac si diceret. q; paucis lupis in medio gregis existētibus gregēq; incessanť lacerātibus ac deuorantibꝰ pcať: qz forte deus faciet illos oues vel agnos. Etiā idem q; est ac si diceret. dimittendas esse paucas faces ardētes in medio siluе lignoꝝ germinantiū ipsam siluā incessanter exurētes: qz forte deus faciat illas arbores fructuosas. Etiā idem est ac si diceret paucos leprosos dimittēdos esse in medio sanoꝝ assiduo cōtagio ipsos corrūpentes ⁊ inficiētes: qz forte deus sanabit illos. Non enī attendūt q; facilius seuiat lupina rabies i gregis ꝓsumptionē q; māsuetudo ouina trāseat in lupi ꝓditionē. ⁊ incendiū a facibus ad arbores facilius dissiliat q; fertilitas atq; viroꝝ ab arboribus ad faces. Sic leprę ꝓtagiū facilius a leprosis deriuaťad sanos: q; ab ipis sanitas ad leprosos. Jō dicit vj.q.j.c.ex merito. Peteriores sunt q; vitā moresq; bonoꝝ corrūpūt his q; substātias aliorū prediaq; diripiūt. Quarta rō ⁊ depēdēs ex iam dicta est ne ceteri corrūpanť ex eoꝝ pestifera vita. Qi bestie malevicz: vrsi: leones: lupi et serpētes atq; draconcs ferro ⁊ igne exterminande sunt p salute corpoꝝ hūanoꝝ que deuorant ⁊ occidūt. q; tomagis bestie spūales p aiarum salute q; seducēdo ⁊ subuertēdo spūaliter vorāt iterimūt sepantes eos a deo q; vita ē oiuz aiarū oi bello ⁊ gladio exterminānde sunt. Blasphemus incorrigibilis aut inemēdabilis zodomita: sic sunt in republica vt morbide oues in grege: ⁊ sicut mēbrū cancrosū incurabiliť iugiter q; serpens in hūano corpe. Jgiť idem est faciendū de eo p rcipublice vtilitate qđ faciendū est de hmōi oue vel mēbro p salute gregis atq; hūani corpis. Nōne nociuꝰ humor q; corpus hūanū corrūpit p amarā medicinā eripiť seuejciť ⁊ purgať. Sic ab impijs qlīs purgari debet ne pereat multitudo. vñ. xx. iij. q. iij. c. est iniusta ait Amb. Innocentē tradit exicio q; liberat multoꝝ exicia cogitātē. Et in fi. c. ait. cū vni indulget indigno ad plaptōis cōtagiū p/uocat vniūsos. Facilitas eīm venie incētiuū tribuit delinquēdi. Hec ille. Sed cōtra hoc videtur qđ ponit. xxiij. q. v. c. de occidēdis. et. c. j. vbi petit ecclesia reos non occidi. Ad quod respondet glo. Amb. ibi. s. loquiť de incorrigibilibus sicut in. xxiij. q. v. c. pdest. Et de talibus incorrigibilibus maxime intellige in pseti sermone loqui. Proinde Exo. xxij. precipiendo dominus ait. Maleficos nō patieris viuere. Quinta ratio est vt ceteri cōtremiscāt: si etiā sint corrupti vel non corrupti. Exemplū enim violente ⁊ manifeste mortis ceteros terret qui ad similia scelera inclinanť. Videmus ꝑm Augu. ferocissimas bestias ppter penas ⁊ verbera cōstat a maximis delectatōibꝰ recedere. Inter multos canes pcusso vno atq; lamētāte reliqui fugere solent. sic etiaz vno pctōre punito ceteri expauescūt. Sexta ratio est vt saluеť anima peccatoris dum habet penitudinis tps qz forte obstinatus interiret alias vel in mortali culpa subitanea morte periret. Cum enī dubium non est q; morti corporali horiz occurrē dum sit etiā eis inuitis ⁊ q; extrahendi sunt de aqua ⁊ igne ea violētia quam requirūt pericula ista. ⁊etiā ne in ea se pcipitent ⁊ aliter cadant omni studio auertēdi. Si enim morti corporali bruto ꝝ tanto opere cōsulendū est si tanta solertia de puteis aut foueis aut alijs piculis extrahunť vt occurrať eoruz corporali neci: q;to fortius ista faciēda sunt vt occurrať morti hominū corpali incompabiliter magis spūali. Inter hos maxime puniēdi sunt qui obstinatoꝝ iusticiā faciendā esse denegāt: tanq; iusticie pessimi subuersores ⁊ tanq; impediētes iusticiaz fieri. Ex quo cuncta scelera impediunť ⁊ corrigunť quos tandē eadē iusticia quam impie psequeť. Septima ratio est vt pncipes ac rectores cōformenť iustissimo dño deo cuius vicem in terris gerunt. Cum enīz pctōr in vltimo fine cum culpa mortali reperiť a deo iflexibili iusticia cōdemnať sicut p ppham cōminať dns discens. Cum accepo tps ego iusticias iudicabo Terribile q;dem ꝟbū q; deus nō tm iudicabit pctā: sed etiā iusticias. i. bona opa subtili discussione examinabit. Et iterū ait. Deus iudex iustus: fortis ⁊ patiēs nunq;d irascet p singulos dies? Justus ꝟo est qui prece vel munere non corrūpi pōt. Unde Prouī. vj. Zelus ⁊ furor viri nō parcet in die vindicte neq; acq;escet cuiuscunq; pcibus. nec suscipiet p redemptōe dona plurima. Fortis cuius sniē nullus poterit cōtraire Job. ix. Deus cuius ire nemo resistere pōt. Patiens q; est: qz non ex ignorātia sed ex misercdia ⁊ patientia expectat vsq; ad horā mortis. Jō Eccl. v. pctōrem admonet dicēs. Ne dixeris peccaui ⁊ qd accidit mihi triste. quasi dicat. Non cōtemnes patientiā dei nec illū reputes ignorare peccata tua. Et addiť. altissimus enī est patiens redditor. Hac igiť tres dei virtutes pncipes imitenť nulli vt diximus scelerato parcendo cum deo volente puenerit ad eo-

rum manus Nam fructus diuinus est iusticiã recenseri vt dicit .xxxv.q.ix.c.vlt. Periculosa igit res est ⁊ iusticie inimica ꝓ ipunitate scelerum quorũcũq; assentire p̃cibus. Simile cõsilia nõ abhoret. coruo nũq̃ extrahit oculũ coruus: capto porco: dum clamat ceteri porci id sentientes clamãdo in eius auxiliũ currũt. Capto i scelere obstinato zodomita seu alio criminoso in eius tutelã sub pallio pietat soleret cõsimiles pietatis fundere preces impẽdere dona interponere amicos. ⁊ ad subuersionẽ iusticie totã ꝯcutere parentelã. sed dñs circũspect⁹ poterit cognoscere in hoc sceleratos cum impunitati scelerũ fauẽt. Et a vera iusticia minime poterit flecti ꝓpter iusticiã vigorosam qꝛ iustus dñs minime valet flecti ꝓpter iusticiã amorosam qꝛ iusticiã dilexit: nesciet etiã flecti ꝓpt̃ iusticiã radiosam. qꝛ equitatẽ vidit vultus eius Que oĩa miscdia sũmi dei oĩbus principibus ⁊ gubernatoribus mũdi largiri dignet̃ xp̃s iesus. Qui cum patre ⁊c̃.

Bñica .ii. in quadragesima de mane ordo eoꝝ que in occurrẽti septimana dicenda sunt.

Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene cõplacui Mat.xvij. ⁊ in euang. hodier. Dilatamini dilectissimi frẽs dilatamini in charitate. Nam facile q̃dem est oĩa adimplere mãdata dei: cum coꝛ ꝑuenerit ad latitudinẽ charitatis teste ꝓpha dicente. Viam mãdatoꝝ tuorum cucurri cum dilatasti coꝛ meũ. Qd̃ q̃dem vt melius adimpleat̃ in vobis isto mane dicemus de illo mãdato dilectõis qd̃ implere tenẽtur filij ad parẽtes. Ad cuius obseruationẽ obligant ⁊ inducũt vniuerse leges. Hodie autez infra diem tractabim⁹ de.xij. sceleribus que in mũdo charitatẽ extinguũt ꝓpter que sup ꝓplos sceleratos effundunt̃ seuera ⁊ dura dei iudicia Feria.ij. declarabimus signa ꝑ que sapientes p̃uidere poterũt ⁊ cognoscere qñ ꝓpter talia scelera diuina iudicia futura sint: hoc est ꝓpinquitatẽ eoꝝ. Feria.iij. palam faciemus xij. manifestissimas rõnes ꝓpter quas impij ⁊ ꝓpli scelerati ⁊ aduersarij charitatis habentes de ꝓximo ⁊ ante oculos talia diuina iudicia p̃parata: illa non cõsiderant non intelligũt neq; cognoscunt. Feria.iiij. tractaturi sumus de mltiplici ignorãtia mũdi: ⁊ que sit culpabilis ⁊ que nõ. ⁊ quot mala ex ignorãtia generent̃. Frria.v. manifestabim⁹ aspitatẽ tormẽtoꝝ infernaliũ que stulti ⁊ improuidi pctõres experient̃. Feria.vj. satisfaciem⁹ admiratõi quorundam qui mirant̃ quare multi sunt vocati ⁊ etiã pauci sunt electi ⁊ q̃ finaliter saluandi sunt Sabbato aptis rõnibus oñdemus q̃to ceteris parib⁹ melius sit facere aliq̃d bonũ ex voto q̃ ex ꝓpria volũtate seu libertate.

Bñica .ii. in quadragesima de honore parentum. Sermo .vii.

Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene cõplacui. Iterũ vt̃s. Magna virtus reuerentia paternalis. Tam magna q̃dem vt eã ꝑfecte vellet ĩpleri in semetip̃o fili⁹ dei xp̃s. Tã digna ⁊ necessaria vt oĩa admirãda que xp̃s inter hoĩes opabat̃ ad paternã gloriã referebat tanq̃ grata vt quẽlibet huius mãdati obseruatorem dicat dñs iesus filiũ suũ cuius dignat̃ ꝑ regeneratõis gratiã se facere patrẽ. mystice de tali filio dicẽs. Hic est filius meus dilect⁹ vt̃s. Licet eni de hoc p̃cepto tractauerim⁹ in q̃dragesimali de christiana religiõe. nihilomin⁹ iterum de eodẽ scribere non piget: tum ꝓpt̃ eius excellentẽ vtilitatẽ. tum qꝛ vltra illa que inibi scripta sunt plura non minus vtilia hic supaddere ꝓcuraui. Proinde tria de hoc p̃cepto cõtemplemur. Primo ꝑuersoꝝ filioꝝ occasionẽ scdo bonoꝝ filioꝝ remunerationẽ. tertio malorum filioꝝ punitionẽ.

Articulus primus de septẽ occasionibus ex quibus filij fiunt parentib⁹ inobedientes.

Prima ꝯtemplatio est de ꝑuersoꝝ filioꝝ occasione. Septẽ ꝟo possunt assignari cause quare filij parẽtibus sunt impij ⁊ rebelles. Prima est filioꝝ mallcia. scda filioꝝ auaricia. tertia est filioꝝ supbia. quarta est filioꝝ luxuria. quinta parentũ negligẽtia. sexta diuina iusticia. septima cõdigna vindicta.

Qꝛ ꝓpria malicia filioꝝ sepe efficit eos parẽtibus inobediẽtes. Ca.i.

Prima causa filioꝝ maloꝝ ⁊ parentib⁹ inobedientiũ est filioꝝ malicia. In tm̃ est humana natura corrupta peccatis q̃ omẽs degenerãt ab instituta natura: nec tm̃ obliuiscunt̃ corporalis p̃ris sed etiã ĩpius patris eterni. Nam.ij.q.vij.c.nõ põt dicit̃. Non põt erga hoĩes esse fidelis: qui deo extiterit infidelis. Contra quos ad Roma.j. dicit̃. Plenos iniq̃tate. Et sequit̃ parẽtibus non obediẽtes. Sunt eni tales cõsimiles vipris. de q̃bus naturales phi dicunt q̃ generatio filioꝝ interemptio est parentũ. Nam masculus cũ genuerit filium cito morit̃: mater autem parere non põt nisi scisso ventre cum sui morte filios ꝑducat in lucem. Sic etiã multi filij nequaz qui ita crudeliter parẽtes tractãt q̃ sepe tam ex dolo/

re ꝯ ex ceteris impietatibus filioꝝ parẽtibus breuiat vita. Ad qđ Joh. baptis. Lu. iij. terri/biliter intonat dicẽs. Genimina viperarũ quis ostendit vobis fugere a ventura ira.

Qr auaricia sepe efficit filios erga parentes irreuerentes. Capm. II.

Secũda causa malorꝝ filioꝝ est eorum auaricia. Inter deteriora iuuẽtutis signa future idolis neꝯ auaricia estimatur: ꝛ quasi cõtra naturã est ꝛ ꝓfunde maligni tatis indiciũ mõstrat. Hinc est enim q̃ crescente etate ꝛ virtute nõ obsistẽte auaricia crescit: totumꝯ virus neꝗtie a filijs effundit in parẽtes Si in manibꝰ taliũ venerit suba domus ve mi seris ꝛ miserabilibꝰ genitoribus suis q̃bus filij denegãt necessaria vite cõtinue optant mortez ꝯtinueꝯ cruciatu molestant eos displicentijs malignis. ꝟbis iniuriosis. iniurijs cõtumeliosis. ꝛ modis opꝛobriosis. Uñ taliũ filioꝝ parentibꝰ cõsulit Eccl. xxxiij. dicẽs. Filio nõ deꝓtãtem sup te in vita tua: ꝛ ne dederis alijs possessionẽ tuã: ne forte te peniteat ꝛ deficeris p illis dũ adhuc supes ꝛ aspiras. Et sequit. Melius est enim vt filij tui te rogẽt: ꝙ te respicere in manus filioꝝ tuoꝝ. Nam si aliter feceris vt te stat Esa. xlix. adhuc dicẽt in auribus tuis filij sterilitatis tue. Angustꝰ est mihi locus. s. q̃ habeo filios ꝛ vxorẽ: ꝛ fac mihi spaciũ vt habitẽ. Scz sine te. Be his ꝓtz exemplũ in absolo dauid filio: qui vt dicit. ij. Reg. xv. expulit de regno patrẽ: impieꝯ ad mortẽ ꝓsecutus est eum ꝓpter auariciã suam.

Qr qñꝯ supbia filioꝝ parẽtibus efficit eos rebelles. Cap. III.

Tertia causa filioꝝ nequã est eoꝝ superbia. Qui nõdũ aptis oculis imꝓudẽtes ꝛ inexpti parẽtes sapiẽtes ꝛ canos despicere nõ verent. In quoꝝ genitoꝝ ꝑsona gementiũ ꝛ dolentiũ dicit Esa. j. Filios enutrui ꝛ exaltaui: ipsi aũt spreuerũt me. Be filio ꝓdigo Lu. xv. exemplũ ꝓtz. q̃ spreta sapia prĩs sumptaꝯ substãtie parte prẽm reliqt dissipauit suba vixit luxuriose: demũꝯ penitẽs miser ꝛ miserabilis ad prĩs canos capillos lachrymabiliter reuersus est.

Sepius lasciuie ꝛ carnalis vita facit filios parentibus inobediẽtes. Capitulum. IIII.

Quarta causa est luxuria eorundẽ. Satis nẽpe manifestũ iudiciũ est q̃ filij ꝛ filie philocapti sunt: a sapiẽtibus iudicat inobediẽtia ad parẽtes. Cuiꝰ rõ est qz amor fedus alicubi applicatꝰ: a parẽtibꝰ segregat filioꝝ corda. Inde sepe euenit q̃ iuuenis accepta vxore si inordiate diligit eam moleste fert suoꝝ parẽtum onus. q̃tidieꝯ inter nurũ ꝛ socrũ oriunt rixe. augmẽtant discordie. ꝛ multiplicant iniurie. Nuruseꝯ qz ei maritus fauet audacioꝛi conatu infelicẽ socruz ꝓsequit vseꝯ ad mortẽ. Lz aũt Gen. ij. adam dixerit ꝙobrẽ. i. ppter vxorem relinq̃t hõ prem suũ ꝛ mrem suã: nec tñ ait ꝓsequet prem suũ ꝛ mrem suã. Lz qñꝯ in causa sit socrus. q̃bus ad Gal. vj. ꝺz. Alter alteriꝰ onera portate: ꝛ sic adimplebitis legẽ xpi.

Qr sepe mala cura parentũ facit filios indisciplinatos. Cap. V.

Quinta causa est prna negligẽtia Quia aliq̃ nõ curãt docere: instruere: vel corrigere filios suos delinq̃ntes: dimittũt eos volũtati sue: sicut Prou. xxix. dicit Sicut puer q̃ dimittit volũtati sue ꝓfundet mrez suã qz ex tali impia libertate pueri inordinatos sequunt ipetus voluptat. exinde tales fiunt latrones. lusores. glutones. ebrioſi. blasphemi. periuri. mẽdaces. zodomite. ꝓcussores parẽtũ ꝯemptores. ꝛ sepe correctores ꝛ cruciatores. Ꝓs. attestãte q̃ ait. Filij merces. s. sunt parẽtibus ꝟs est tales sunt q̃les merent. Rõneꝯ subdens dixit. qz. s. sunt fructus ventris. i. sunt solum nõ spũales parẽtes: sed carnales. Et iterũ idem ait. Alienati sunt pctõres. s. filij a vulua. errauerũt ab vtero. i. alieni sunt a deo: ꝛ errantes in malis moribus facti sunt parentũ culpa Et qđ demẽtius est cũ adolescẽtuli transierũt. xiij. vel. xv. annũ cum lasciuia incipit feruẽtiꝰ ebullire: tunc parẽtes dimittũt eis habenas ꝓprie volũtatis. tuncꝯ durius q̃ prius gradiẽtes scelerũ vias habituant in malis. Cõtra q̃s Prou. xiij. Qui parcit ꝟge odit filiũ suũ: q̃ aũt diligit eum instãter erudit. ꝛ multo amplius. scz qñ diebus ꝛ viribꝰ cõualescit. Ideo ad Heb. xij. dicit. Quis est filius. i. filialiter dilectꝰ quẽ nõ corripit pr Be neglectis filijs exẽplũ ꝓtz. s. Reg. iiij. de filijs hely: q̃ male a prẽ nutriti dei iudicio extincti sunt. Qđ cuz audisset pr retrorsum de sella cadẽs fractis ceruicibꝰ defunctꝰ est ꝓ neglectis filijs flagellatꝰ. Ad idem exemplũ ꝓtz de filio a prẽ nõ correcto q̃ cuz ad suspẽdiũ duceret prẽ cum lachrymis ad osculũ euocato dentibus ꝑscidit nasuz dicẽs ꝙ qz a prẽ nõ fuerat correctus moriebat suspẽsus Eccl. xlj. Be patre impio conquerunt filij: qñ ꝓpter illum sunt inobꝓbriũ.

Qr sepe diuino iudicio fit ꝓpter parentũ culpã q̃ filij parẽtibus sunt rebelles. Capm. VI.

Sexta causa filioꝝ maloꝝ est diuina iusticia. Sepe ꝟo accidit q̃ lz parentes studeãt bene filios enutrire. attñ qz eos nõ maritali sed adulterina ꝛ inordinata intentiõe ge-

nuerũt vel plus debito dilexerũt. seu amplius q̃ do sepe adheserũt. aut q2 lacte pessimarũ nutricũ educati sunt. vl' q2 forte ꝓpter filio2 amorem ꝑ mala lucra ⁊ alias imoderatas affectões aie parentũ in eternũ pierũt: iusto dei iudicio pmittẽte multi filij ad parẽtes videnᷓ demões infernales. Ideo humiliter dicãt pater vel mater illud Esa. xlvj. Ego feci: ⁊ ego feram: ⁊ ego portabo: ⁊ saluabo vt s. dictũ est sermo. xv. arti. ij. c. ij. vbi est tex. decreti. lvj. distinc. si gens anglorum.

Invindictã parentũ sepe filij parẽtibus sunt crudeles. Cap. VII.

Septima causa quersor filio2 est cõdigna vindicta. Digni eni vltõis iudicio plecti debẽt q̃ parẽtibus sunt rebelles: vt qui patri nõ obediuit a filijs ꝓtenaᷓ: ⁊ q̃ parentes expulit a filijs expellaᷓ. ⁊ q̃ parẽtũ mortem optauit: eiusdẽ etiã cum desiderio expectetur ⁊ q̃ obpro2riosis iniurijs ⁊ ꝓtumelijs parẽtes offendit. a ꝓsimilib' offendeᷓ. ⁊ q̃ parentes pugnis ⁊ calcib' ense vel baculo ꝙberauerit isdem a filijs suis verberet: sicut dicit Luc. vj. dicẽte dño. Eadẽ mẽsura qua mẽsi fueritis ⁊c Eandẽ eni salsaz filij parẽtibus reddũt: qualẽ ipsi parẽtibus tradiderũt. Quia qualis p̃ talis filius. Interrogat' cancer ãre sic retrorsum ibat: rñdet. q̃ sic didicerat a parẽte. Ex obliq̃ riga tortuosa linea subsequeᷓ. Exemplũ in corycevilla. Audiui a fidedigno q̃ nr̃is diebꝫ q̃dam cũ p̃rem expulisset de domo multisq̃ alijs offendisset iniurijs: inter alia semel p capillos et barbã pugnis ⁊ calcib' p longũ spaciũ vie p terrã traxit. Cui cum similia demũ filius fecit: cũq̃ p terrã eisdẽ ꝓtumelijs ꝓtraheret ꝓuenisset q̃ ad locũ vsq̃ q̃ traxerat p̃rem rememorãs q̃ sic fecit p̃ri intelligẽsq̃ iudiciũ dei: filio cũ lachrymosis gemitib' ⁊ vlulatib' ait. Non plus non plus fili mi: q2 hucusq̃ traxi ego p̃rem meum: ⁊ tu fili mi fecisti vindictã eius. In alexandria lombardie audiui q̃ accidit tpibus nr̃is q̃ cum q̃dam impius filius p̃rem capite traheret deorsum p scalã domus: cui demũ fili' eius p eandẽ scalã hoc idem fecit. Ecce q̃ filij pmittunt esse iniqui iudicio dei vt impietates parẽtum purgẽt: ⁊ vt sint alijs in exemplũ. Vñ peruersi filij dei iudicia habẽt timere.

Articulus. II. de septez felicitatib' q̃bus remunerant filij parentib' suis debitũ honorẽ exhibẽtes.

Secũda ꝓtemplatio est de bonor filio2 remuneratõe. Ait eni Exo. xx. Honora p̃rem tuũ: ⁊ matrẽ vt sis longeu' sup terrã. Deut. autẽ. v. dicit. Honora p̃rem tuũ: ⁊m̃rem tuã: sicut p2cepit tibi dñs deus tuus: vt longo viuas tpe: et bene sit tibi in terra. quã dñs deus tuus daturus sit tibi. Vñ ꝟm Alex. fit hec additio ibi ꝓpter explanationẽ. Lõgeuitas eni in miseria nõ est appetẽda nec ꝓmissio lõgeuitatis simpliciter nisi cum successus ꝓsperitatis alliceret: iõ p2ceptũ Deut. quedaz debet esse explanatio. Exo. determinat longeuitatẽ habentẽ q̃dã ꝓsperitatez esse in ꝓmissione cum dicit. vt longo viuas tpe. In quo ꝓmittit diuturna cõseruatio esse. ⁊ bene sit tibi. in quo ꝓmittit ꝓsperitas ad bñ esse. Septẽ nanq̃ ꝙcupiscũt homines ad eor esse ⁊ bene esse que maxime in additiõe Deut. cõp2ehẽdunt que sunt septẽ p2emia seu felicitates. Prima est longa vita. scda est suba multa. tertia pulchra familia. quarta odorifera fama. quinta benedictio paterna. sexta diuina gratia. septima eterna gloria.

Prima felicitas q̃ bonis filijs daᷓ que est longeuitas felicis vite. Ca. I.

Prima felicitas est lõga vita. Vñ Eccl iij. Qui honorat p̃rem suuz vita viuet longior. Et Ysiero. de honorãdis parentes dicit. hũanitas talibus oblata ꝓsonis. s. parẽtibus viuẽdi tps extendit: ⁊ morte dilata vicẽq̃ faciẽtibus reddẽs officia nr̃a deo viuẽti cõmẽdat. Congruũ est eni ꝟm Alexan. q̃ ꝓcuratio cõseruatõis vite ꝓncipij mereaᷓ cõseruationem sui.

Secũda felicitas dictor filior est multarũ diuitiarur inculpabilis magnitudo. Cap'm. II.

Secũda felicitas est multa suba. Concedit eniz deus vt q̃ semota auaricia parẽtibus suis est benignus: in mltis licitis q̃ diuitijs cõualescat. Vñ Eccl. iij. Sicut q̃ thesaurizat ita ⁊ q̃ honorificat mr̃em suã. Nõ intelligi põt: nõ solũ de diuitijs tpalibus que cõsistunt in denarijs: possessionib' ⁊ ꝓsimilib': sed etiã de diuitijs corpalibus que cõsistũt in sanitate libertate fortitudine ⁊c. Insup de diuitijs spũalibus que ꝓsistũt in rõne sensata: in sciẽtia acq̃sita: in sciẽtia inspirata. ⁊ sic de alijs.

Tertia felicitas filior dictorur est virtuosor filior mltitudo ⁊ gratitudo. Cap'm. III.

Tertia felicitas est pulchra seu grata familia. Que q̃dem est tunc grata cum filij sunt plurimi ⁊ maxime masculi sunt q̃ forma decori ꝓsiles patri corpe. sanimẽte. sensatimorigerati. ꝛtutibus pleni ⁊ pbi. obediẽtes ⁊ reuerẽtes: habẽtes cum oibus pacem: cũctisq̃ dilecti ⁊ grati. In his ⁊ ꝓsimilib' parẽtes in filijs iocũdanᷓ. Ideo Eccl. iij. dicit. Qui honorificat p̃rem suũ iocundabit in filijs. Pro. Filij tui sicut nouelle oliuarũ ⁊c. Sz q̃ta erit iocũ-

ditas de filijs in p̄dictis cōtinuatis bonis: Rñ sio q̄tū hō honorificauerit parētes suos.

¶ Quarta felicitas eorundē est veridica eor fama. ¶ Capl'm. iiij.

Quarta felicitas est odorifera fama. Non q̄dem hypocritalis ꝛ falsa cuz radicata sit in obseruatōe huius p̄cepti. Nō q̄dem q̄ seruat difficile est q̄ cetera dei p̄cepta nō seruet: ex q̄ nēpe orit bona fama que nō modic⁹ thesaur⁹ est. Vñ Prou. xxij. Melius est nomen bonū q̄ diuitie multe. Sup argentū enī ꝛ aurū gr̄a bona. Hic aūt ex honore parentū hoī: p p̄mio etiaz in ꝫ seculo dat. Vñ Eccl. iij. Gloria hois ex honore p̄ris sui: ꝛ dedecus filij p̄ sine honore. ꝛ paulo post in die p̄secutōis cōmemorabit tui. q̄si dicat. Memorabit illius bona fama cui sicut in sereno glacies soluunt pcta sua. s. si q̄ cōmiserit.

¶ Quinta felicitas est bñdictio suor parentū que ad multa bona illis prodest: sicut in benedictōe iacob mystice demonstrat. ¶ Capl'm. v.

Quinta felicitas est bñdictio p̄ma. Volent enī pij parētes maxie i extremo vite bñdicere filios reuerētes. Nō q̄tuz apprecianduz sit oñdit Eccl. iij. di. Bñdictio patris firmat domos filior. Et iuste q̄dem vt merito honoratio illi⁹ a q̄ q̄s trahit esse mercedez habeat ad bñ esse: qđ maxime ꝓsistit in firmitate dom⁹: ꝛ in multis alijs q̄ notant in bñdictōe quā fecit isaac filio suo Gen. xxvij. di. Det tibi deus de rore celi ꝛc. In qua bñdictōe octo p ordinē cōprehēdunt in mysteriū aliarū. ¶ Prima est gr̄a Vñ dicit. Det tibi deus de rore celi Ros enī gr̄a est in sacris pcepta. In cuius mysteriuz Exo. xvj. descēdente māna descēdebat pariter ꝛ ros in deserto. Hic est ros hermon q̄ descēdit in montē syon Sm ppha. ¶ Scda est abūdantia. Vñ subdit. ꝛ de pinguedine terre: frumēti: vini: ꝛ olei abūdantiā: Scōm enī magistrūp frumētū cibū. in vino potū. in oleo pulmentū signat. ꝛ sic cōprehēdit oēm terre fertilitatē p quā hoies diuites fiunt. Vñ ps. A fructu frumēti vini ꝛ olei multiplicati sunt ꝛc. Ꝛ etiaz moraliter in frumento abūdantia firmitatis. In vino abūdantia iocūditatis: ꝛ in oleo abundātia pietatis designet. ¶ Tertia est seruicium. ideo subdit. seruiāt tibi pp̄li. i. pctōres. Pp̄s dicit quasi plus pollutus: ꝛ signat malos q̄ etiā diuina dispēsatōe q̄dāmodo cogunt seruire iustis ꝛ bonis. Vñ ps. Donec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuor. ¶ Quarta est honor. Ideo addit. Adorēt te tribus. i. ꝛtuosi a tribus ꝛtutib⁹ theologicis dicti. Vñ Apoc. iij. Facia vt veniāt ꝛ adorēt. s. reuerēdo añ pedes tuos ¶ Quinta est timor. ideo subdit. esto id est eris fratrū tuor dñs: q̄ q̄ inter filios amplius parētes honorat. licz sit minor etate ceteror: dñs erit diuina dispensatōe ꝛ iusti iudicij sui auctē: sicut ptz Gen. xlv. de ioseph. ¶ Secta est reuerētia. Vñ addit. Et incuruent ante te filij m̄ris tue: q̄ illuz reuerebunt ceteri eius frēs. ¶ Septima est vindicta. ideo dr. q̄ male dixerit tibi sit. i. erit maledict⁹. Si enīz maledicit vita iusti eoip̄o maledicētes maledictiōib⁹ replebunt. Insup q̄ nō appropinquat iusto. exempla virtutis atq̄ iusticie nō reportat: qđ q̄dē ad maledictōis cumulū crescit. ¶ Octaua est p̄miū. Vñ subdit. Et q̄ bñdixerit tibi bñdictōibus repleat. Magna siq̄dem bñdictio est bñ sentire de rectis: qđ q̄dem rectitudis p̄fert signū Nam sicut recto ligno siue lapidi nisi aliud recte lignū nō coheret: ita recte aie nisi mēs recta cōcordare non pōt. Ideo ait ps. Generatio rector bñdicet. Hec sunt bñdictiones dulcedinis q̄bus parētes pbi ꝛtuosis filijs in suo fine vltimo bñdicūt. Vñ ad tales parētes ait p pheta di. Preueniſti eū in bñdictōib⁹ dulcedinis posuisti in capite eius coronā de lapide p̄cioso: que istis octo bñdictōib⁹ ornata est.

¶ Sexta felicitas quā adipiscunt filij parentib⁹ obedientes est gratia dei.

¶ Capitulum. vi.

Sexta felicitas est diuina gr̄a. Vñ Eccle. iij. Honora p̄rem tuū vt supueniat tibi bñdictio a deo ꝛ bñdictio illi⁹. i. gr̄a in nouissimo maneat. s. vsq̄ i finē p̄seueret Quid est bñdictio dei: nisi bona facere eius q̄ ipe dixit ꝛ facta sunt: Cum enī deus aie bñdicit multa bona multiplicat ei: sicut ps. dicit. Bñdixit eis ꝛ multiplicati sunt nimis. Sed q̄ magnus dñs est ꝛ laudabilis nimis: cum bñdicit maxima bona facit. Vñ maxia bona sunt que ꝓpinquiora fini sunt: bona aūt minima dicunt que maxime a fine distant. Finis enī oiuz deus est Ex q̄ angeli plus q̄ aie ꝓpinq̄ sunt deo: iō meliores dicunt. Celū insup q̄ ꝓpinquiores q̄ elementa nobiliores sunt q̄ inalterabiles ꝛ incorruptibiles. Insup q̄ ꝛtutes approp̄quāt deo meliores sunt q̄ aie in q̄tū p̄fectiores ꝛ aie propinquiores sunt q̄ corpus ꝛ corpus plus q̄ res tpales. ideo tpalia sunt in infimo gradu bonorum. Vñ ppha ait. Bñdixit eis ꝛ multiplicati sunt nimis. hoc de gr̄a gratificāte: ꝛ de ꝛtutibus intelligi debz: que sunt maxima bona Nō ne p fidē cognoscit deus p spem certitudinaliter sperat ꝛ p charitatē aia in eum dulcissime trāsformat? Ecce dulcissima bñdictio dei reuerētibus filijs p̄missa vsq̄ in finē.

¶ De septima felicitate quā ꝓsequū-

tur filij honorantes parentes que est gloria sempiterna. ¶ Caplm. vii.

Septima felicitas est eterna gloria Vñ j. Timoth. iiij. Pietas. s. que ad parē/tes exercet ad oia vtilis est: pmissionē habēs vite que nunc est ⁊ future. i. glorie. Hoc idem sentire videt ad Eph. vlt. dicēs. Honora pfem tuū ⁊ mfem tuā qđ est mandatū pmū in pmissiōe: vt bñ sit tibi. s. in pñti. ⁊ sis longeuus sup terrā. s. eterne glorie Vñ ps. Credo videre bona dñi in terra viuentiū.

¶ Articulus. iii. de multiplici punitione ireuerētiū filioꝝ: ⁊ de septuplici infelicitate eorum.

Tertia cōtemplatio est de maloꝝ filioꝝ punitōe. Vñ septē sunt cōiter punitōes seu infelicitates: q̄bus filij parētib⁹ inobediētes plectūtur a iusticia dei Prima est breuitas vite. scđa pauptas magna. tertia infelicitas seu infelix familia. q̄rta mala fama. q̄nta maledictio pfna. sexta multa culpa. septima eterna pena.

¶ De infelici morte filioꝝ malorum. ¶ Capitulum. i.

Prima infelicitas seu punitio est breuis vita. Volent enī tales violenta et subitanea morte seu improuisa perire. Vñ ps. Subito defecerūt perierūt ppter iniq̄tatē suā. Et sup illo verbo Mat. xv. Qui maledixerit patri vel matri morte moriatur. ait glos. morte eterne dānatōis Nec mirū si reputant indigni eterna vita etiā reputant indigni hac vita penali que eis diuino iudicio repente subtrahit: cū alijs pctōrib⁹ ad pniaz pcedat. Vñ Deut. xxj. pcepit dñs dicēs. Si genuerit homo filiuz cōtumacē: q̄ non audiat patris vel matris imperiū: dicent senioribꝰ ciuitatis. Filius noster hic pteruus ⁊ ptumax est comessatōibus ⁊ luxurijs vacat: lapidib⁹ eum obruet pūus. Ex q̄ ptz q̄tus sit reatus transgressiōis huius precepti: qz cōtra illud peccātes ob huiꝰ peccati detestationē eximunt a pñtia diuine maiestatis: seu pietatis. Vñ Ezech. xviij. Nolo morte peccatoris ⁊c. De istis aūt ppter repentinā mortē qua plectunt ecōtrario videt dicendū: nolo vitam huius pctōris: sed vt morte repētina intereat vt pereat in eternū: vt patz. ij. Reg. xviij. de absolon: q̄ qm̄ psecutus frem suū dauid pprijs capillis ad arborē suspēsus: ⁊ lāceis trāsfossus atq; pemptus est Iterū stupendū exemplū accidit in cathalonia diebus nr̄is in ciuitate sui ppe valentiā de iuuene q̄si. xviij. annoꝝ q̄ parētibus inobediēs latro ⁊ crimiosus effectus est: ppter mala sua opa captus ⁊ patibulo suspēsus Jamq; illo defuncto ⁊ adhuc in patibulo pendēte cum esset oino imbarbis. vidente ac mirante cuncto pl'o paulatim emittit barbā mutat faciē. capilli capitis pendent gradatim senescēs ac canens vsq; ad decrepitā senectutē: ⁊ quasi nonaginta annoꝝ etatē ostendens cūcto pl'o admirabilis factus est. Cucurrit ad miraculū eps cum vniuerso clero. ⁊ cuncto quasi ciuitatis pl'o: stupēt oēs ignorāt mysterlū. expectāt eis reuelari secretū. Surgit in loco eminēti eps doctus: manuq; silentiū indicens turbe ait. Viri frēs ⁊ filij mei dilecti nostī iuuenē hūc: q̄ culpa: qua vita: qua etiā etate interijt. cōspicite cum nūc etate senē decrepitū atq; canū. vt intelligat p hoc patēs iudiciū dei: q̄ huic diu victuro a deo misericordiā ppē sua crimina: ⁊ parentū inobediētiā abbreuiata est vita vt verificet illud ps. Viri sanguinū ⁊ dolosi nō dimidiabūt dies suos.

¶ De miserabili impioꝝ filioꝝ pauptate. ¶ Caplm. ii.

Secūda punitio est pauptas magna. s. qm̄ tales nō ita subito moriunt: vexātur pauptate: ⁊ egestate. Vñ Eccl. xlj. Filioꝝ pctōꝝ periet hereditas: ⁊ cum semine eoꝝ assiduitas opprobrij. Vñ Eccl. v. generauit filiuz qui in sūma erit egestate.

¶ De infelici familia inobedientiū filiorum. ¶ Caplm. iii.

Tertia punitio est infelix familia. Naz vel nō habēt filios vel subito pereūt: vel si viuūt in iudiciū parentū a dño viuere pmittunt. Nam dant illis filij monstruosi infirmi. demētes ⁊ stulti. scelesti. imorigerati. rebelles parētibus infelices: ⁊ fere oibus odiosi. vñ Sap. iiij. Ex iniq̄s eni oēs filij qui nascunt: testes sunt neq̄tie aduersus parētes in interrogatione sua. Vñ ps. Transferant filij eius ⁊ mendicent: ⁊ ejciant de habitatōib⁹ suis. Vñ Eccle. xlj. de patre impio querunt filij: qm̄ p illuz sunt in opprobriū. Mala vita parentū hoc p exemplū agente vicz vt sint filij scelerati: ⁊ iusto dei iudicio pmitente vt inde parentes sint angustiati.

¶ De infamativita illoꝝ ¶ Cap. iiii.

Quarta punitio est mala fama. Impossibile est quasi q; q̄ pceptuz hoc de honore parentū nō seruat: q; cuz bone fame odore viuat. Vñ Eccl. iij. O q̄ male fame est q̄ derelinq̄t frem. Nō q̄dem dei iudicio fit vt cum talis in veritate sit malus: nequaq̄ valeat apparere bonus: etiaz si ad hoc p hypocrisim omne studiuz vertat teste dño Matth. x. Nihil enim opertū quod non reuelet: ⁊ occultum quod non sciat.

¶ Quiculosa sit filijs maledictio parentum suoꝝ ¶ Capitulum. v.

Quinta punitio est maledictio paterna Maledicunt enim tales: ꝑmo a deo. Vñ Deut. xxvij. Maledictus q̄ non honorat ꝓfez suū: Et Eccl. iij. Maledictus a deo q̄ exasperat mrem. Maledicit enim sepius a parētibus. Qtūcz timēda sit maledictio talis Eccl. iij. manifestat. Maledictio mris eradicat fundamenta domus. Vñ Gen. ix. dicit de Noe qui inebriate derisus a filio suo cham cui maledicēs ait. Maledictus chanaan puer. seruus seruoꝝ erit fribus suis: ⁊ ecōuerso. Bñdictus dñs deus sem: sit chanaan seruus eius dilatat dñs iaphet ⁊c. Vñ etiā Prou. xxx. Oculum q̄ subsannat ꝑem: ⁊q̄ despicit partuz matris sue effodiāt eum corui de torrētibus: ⁊ comedant filij aquile.

De sceleste vita inobediētiū filioꝝ. Capitulum. VI.

Sexta punitio est multa culpa ac ḡuis pena. Est ei trāsgressio oīuz legū maxime legis nature scꝑture ⁊ gr̄e. canonū ⁊ oīuz legū impatoꝝ: qz in oībus his honor parentū ꝑcipit. Vñ Cassio. in quadā ait epla. Qui fallere audebit parētes qualis erit inter ceteros? Et iterū Pe. Raueñ. Auelle a sole solis radios ⁊ nō lucet: riuū a fonte: ⁊ arescit. ramū ab arboꝛe ⁊ exiccat. membrū a corpe ⁊ putrescit: sepa filiū a deuotōe pr̄na: ⁊ iam nō est filius. sed frater ⁊ collega eoꝝ de q̄bus dicit. Vos ex patre diabolo estis ⁊c.

Q̄ iuste inobediētes filij mereant eternā dānationē. Caplm. VII.

Septima punitio est dānatio eterna q̄ vere digne plectunt. Vñ Mat. xxv. Si deus ita seuerus erit in die iudicij: his q̄ extraneis pietatis emolimēta nō fecerūt ꝯtomagis his q̄ erga parētes impij extiterūt. Dicet enī ꝑmis q̄ a sinistris eius erunt. Discedite a me maledicti in ignē eternū ⁊c. Esuriui et nō dedistis mihi māducare. ⁊ sic de alijs opibus pietatis. Quāto aūt grauiori furoꝛe ꝓmulgabit sniaz cōtra q̄sdā filios nequā. q̄bus indignanter ⁊ improꝑatiue poterit dicere. In parentib⁹ vr̄is esurīui: ⁊ nō tm̄ q̄ nō dedisti mihi manducare. sed meūmet panē abstulisti mihi. Sitiui ⁊ abstulisti mihi vinū meuz. In domo eram: ⁊ de ꝓꝛio domo expulisti me. Indut⁹ eram ⁊ meis ꝓꝛijs vestib⁹ denudasti me. Infirmus eram: ⁊ veluti canē dereliq̄stis me. Liber eram: ⁊ in carcere posuistis me: vel non extraxistis me? Ideo discedite a me in ignē eternum q̄ merito parat⁹ est vobis: ⁊ diabolo. Cōsiderent ḡ oēs occasiones deprauationuz filioꝝ impioꝝ ad ꝓcauendū. ⁊ remuneratōes filiorū bonoꝝ ad hoc ꝑceptū obseruandū: atcz punitiones filioꝝ maloꝝ ad expauendū ⁊ emēdandum. Que oīa attēte ꝓsiderare: ⁊ humilit obseruare ꝑ gratiā suaz largiri dignet⁹ honoratoꝛ sue dulcissime mr̄is ⁊ sūmi pr̄is iesus xp̄s: qui est deus dei filius bñdictus ⁊ bñdicēdus in secula seculoꝝ Amen..

Bñica. II. in q̄dragesima infra diē de duodecim sceleribꝰ ꝑpter que deus patrias sepe flagellat.

Sermo. XVIII.

Vindex est dñs de oīnibus his. j. Timoth. iiij. vii epla hodier. Tria ꝙo sunt ꝑncipalia pcta dei ⁊ ꝓximi charitatē extinguētia q̄bus totus mūdus infectus est. s. superbia qua offendit deus per animā: luxuria qua offendit deus per corpus: ⁊ auaricia q̄ deus offendit ꝑ subam tpalem. Vñ. j. Joh. ij. Oīne qd̄ est in mūdo cōcupiscētia carnis est: vel ꝓcupia oculoꝝ aut superbia vite: ⁊ sic in ꝓposito ꝛbo apl's ait. Vindex est dñs de oībus his. Naz ꝑm hec tria sunt generalia iudicia dei. Primū qd̄ iam exercuit cōtra superbiam superbiētes angelos eiciēdo de celis. Vñ Apoc. xij. Factū est prelium magnuz in celo ⁊c. Et sequit. Et precipitus est draco ille magnus serpēs antiquus q̄ dicit diabolus: et sathanas: qui seducit vniuersum orbem: ⁊ precipitus est in terrā: ⁊ angeli eius cuz illo missi sunt Et paulo ante dicit: q̄ draco ille magnus trahebat cauda sua tertiā partē stellarū celi: ⁊ misit eos in terrā. Secōm iudiciū qd̄ etiā factū est. fuit ꝓtra luxuriā. Vñ G. ñ. vj. Videns deus q̄ multa malicia hoīuz esset in terra: ⁊ cūcta cogitatio cordis intēta esset ad malū omni tpe penituit eum q̄ hoīem fecisset in terrā. Et seq̄tur. qz induxit diluuiū ad delendā oēm carnē. Tertiū iudiciū qd̄ futurū est. cōtra auaricia fiet Vñ ps̄. Ignis ante ipm̄ ꝓcedet: ⁊ inflāmabit in circūitu inimicos eius. Et merito corripondēt iudicia culpis. Nam superbiētes angeli sunt hūiliati. luxuriosi hoīes aq̄s diluuij sūt submersi: ⁊ auari q̄ insatiabili igne auaricie incensi sunt ipsi: ⁊ eoꝝ sube igne irremediabili cōburent. Hec sūt tria generalia iudicia dei. Ex alia habet que ꝛ sunt minoꝛa: tm̄ sunt crebꝛioꝛa Primū est guerrarū ad compmendū ⁊ ꝓterendum: ⁊ ad humiliandū elatas aīas superboꝝ. Secōm est pestilentiarū ad puniendū luxuriā lasciuoꝝ. Tertiū est cōsumptōis subarū ꝑ sacomānos siue ꝑ incēdia ciuitatis: aut ꝑ ꝑdationes: aut ꝑ grādines: aut ꝑ sterilitates: et sic de alijs ad ꝓfundēdū aīas auaroꝝ. Sed ad refrenanduz hec pcta: vñ talia iudicia a iusticia dei exercent. veniens ille spūs veritatis: q̄ arguet

De patrie flagellatione

mũdũ de pctõ. ⁊ de iustitia. ⁊ iudicio Jo. xvj. mentiveri p̃dicatoris dicit. Increpa feras arũ dinis ꝯgregatio thauroꝝ: ⁊ vaccis pl'oꝝ: vt excludãt eos q̃ pbati sunt argẽto ps̃, lxvij. qõ verbũ põt esse aliud thema In his verbis hec tria p̃ncipalia vitia p̃cipit dñs increpari. Pri mo increpãda est supbia: ideo dicit increpa fe/ras arũdinis. Scõo luxuria: qz dicit cõgrega/tio thauroꝝ in vaccis pl'oꝝ. Tertio auaricia ideo subdit. vt excludant eos q̃ pbati sunt ar/gento.

Articulus. i. de quadruplici iudi/cio ⁊ punitõe quibus flagellanť quat tuor flagicia superboꝝ.

Primũ vitiũ increpandũ est supbia. Unde dñs p̃cepit increpa feras arũdinis. i. mẽtes su perbas que fere dicunť: quia sunt siluestres ad deũ: ⁊ fere. i. crudeles ad p̃imũ. Fereq̃ arun dinis dicunť: qz vacui sunt supbi ad se: ⁊ steri/les quo ad p̃imuz. Ex hac increpãda supbia quattuor vitia oriunť ꝑpter que patrie ⁊ ciui tates a dño flagellanť ⁊ destruunť. Primũ est impia blasphematio. scõm est diuinationũ ⁊ in cantationũ supstitio. tertiũ est arrogantiũ ela/tio: quartũ parcialitatũ diuisio. Et de his om nibus vindex est dñs.

De iudicijs q̃bus patrie vbi regnãt blasphemi ⁊ maledici flagellanť du/re. Capm. i.

Primũ est impia blasphematio. s. dei et sctõꝝ eius ⁊ periuria multa. Ez au/di penaz culpe condignã Esa. j. Dereliquerũt dñm blasphemauerũt sanctuz isr'l alienati sunt retrorsum. Sequiť. Terra vestra deserta. ciui tates vestre succẽse sunt igni. regionẽ vr̃am co ram vobis deuorãt alieni: ⁊ desolabiť sicut in vastitate hostili: ⁊ reliqueť filia sion vt umbra culũ in vinea. ⁊ sicut tuguriũ in cucumerario: sicut ciuitas que vastaťur. Et Josue. jx. Contra nos ira dñi cõciteť si peierauerim⁹. Uñ ps̃. O deus inueniať. i. inueniet manus tua. s. vltrix oĩbus inimicis tuis. s. piuris ⁊ blasphematori bus: dextera tua. i. asperrima vindicta inueni at oñs qui te oderũt. s. sicut faciũt blasphemi. Pones eos vt clibanũ ignis in tpe vultus tui id est in tpe vultuositatis. s. cõmouẽti supcilia: qõ est signũ cõminãtis. Dñs in ira sua ꝯturba bit eos ⁊ deuorabit eos ignis: vt tũc verificeť in eis illud Apoc. vj. Abscõdent se in spelũcis montiũ: ⁊ in petris: ⁊ dicẽt montib⁹ ꝯpetris. i. maiorib⁹ ⁊ minorib⁹ sanctis cadite sup nos p gr̃az impetratõe ⁊ abscõdite nos p intercessio nũ orationẽ a facie sedẽtis sup thronũ: ⁊ ab ira agni: qm̃ veniet dies magnus ire ipoꝝ: ⁊ quis poterit stare? Et sequiť inde aspa vidicta eoꝝ fructũ eoꝝ de terra p̃des. i. tpalia: ⁊ semẽ eoꝝa filijs hoiuz. i. corpalia sicut filij nepotes: ⁊ sic d̃ alijs. Et subdit rõnẽ oiuz dictoꝝ dicens. Quñ declinauerũt in te mala. s. blasphemãdo.

De flagellis q̃bus puniunť patrie ꝑpter incãtatões ⁊ alias supstitões. Capitulum. ij.

Secundũ pctm̃ est diuinationũ ⁊ incã tationũ supstitio: sicut faciũt q̃ vtunť ossib⁹ mortuoꝝ p q̃busdaz maleficijs ⁊ funib⁹ suspẽsoꝝ. dant vel accipiũt hostiã cũ suscp̃tõe aliqua demonũ ad ꝯfusionẽ nois ihesu vel figu re crucifixi: alij que solent in hostia fieri p̃ciũt in aquã plũbũ liquefactũ: alter vo nõ dat ignẽ extra domũ q̃busdã dieb⁹ anni. In partu ob/stetrices multa demõiaca opanť. simul ⁊ pari/entes adorãt. q̃dam stulti nouã lunã incantãt: alij ad stellã depditam beluã mittũt. alij sortes cum psalterio faciũt vel alijs sortib⁹ abutunť: et incãtant ad furta vel futura repiẽda. alij cuz mortuis sermocinanť. alij incãtãt in vngulis in speculis ferreis. multi dies egyptiacos tpa vel momẽta obseruãt: oisq̃ infirmitas a plãta pedis vsq̃ ad verticem capitis sanari auxilio demonũ ꝓcurať. Non est ciuitas: nõ castrũ: nõ patria que phytunib⁹ ⁊ phytonissis. incanta/torib⁹ incantatricib⁹ diuinatoribus: ⁊ stregis at q̃ stregionib⁹ nõ sint plene. Quid dicã de hor rendis abusionib⁹ sacr̃oꝝ sctõꝝ sacratissime vn ctionis ⁊ sacratissimi corporis xp̃i? Prochne/phas. O scelestũ scelus. O horrendũ facinus Otremendũ iudiciũ sup hmõi scelestissimos ⁊ scelestissimas paratũ de q̃bus fari nequeo ⁊ ta cere nõ possuz: sed audiãt talia opantes ⁊ susti nentes: ⁊ nõ corrigẽtes. Audiãt inq̃ dñm dicẽ tem Michee. v. Erit in die illa dicit dñs aufe ram equos tuos de medio tui: ⁊ disperdã qua drigas tuas ⁊ perdã ciuitatẽ terre tue ⁊ destru am oẽs munitiões tuas: ⁊ auferã maleficia de manu tua ⁊ diuinatões nõ erũt in te: ⁊ perire fa ciaz sculptilia tua: ⁊ statuas de medio tui ꝯterã Uñ Deut. xviij. qñ ingressus fuer/ terrã quaz dñs deus tuus dabit tibi caue ne imitare velis abominatiões illarũ gentiũ nec inueniať in te q̃ lustret filiũ suuz: aut filiã suã ducẽs p ignẽ: aut q̃ariolos scisciteť. obseruet somnia atq̃ augu ria ne sit maleficus neq̃ incantator: nec phyto nes ꝯsulat: nec diuinos: nec querat a mortuis veritatẽ. Odia enĩ ista abominať dñs. ⁊ ꝑp̃ isti usmodi scelera delebit eos in introitu tuo.

Quibus iudicijs flagellanť patrie ambicioso ꝝ atq̃ elato ꝝ. Capitulum. iij.

Tertiũ pctm̃ est ambitiosorũ elatio de quibus erat ille cui Apoc. iij. dictum

est. Dicis q diues sum: & locupletatus: & nulli us egeo: et nescis q tu es miser. miserabilis et paup cecus & nudus. Et Heñ. xj. Dixerũt superbi. Faciamus nobis ciuitatẽ & turrẽ cuius culmen ptingat celũ: & celebremus nomen nostrum. Et sequit. & inde disperdet eos dñs super faciẽ cunctarũ regionũ. Uñ Hiere. v. Negauerũt dñm & dixerũt: nõ est ipse neq veniet super nos malũ. gladiũ & famẽ non videbim⁹: & pphete fuerũt locuti inuentũ: & responsum nõ fuit in eis. Sequitur hec dicit dñs exercituũ. Ecce ego adducã super vos gentem de longinquo demus israel ait dñs gentem robustã. gentem antiquã. gentem cuius ignorabis linguaz nec intelliges quid loquat. Pharetra eius q̃si sepulchrũ patẽs. vniuersi fortes: & comedet segetes tuas: & panẽ tuũ deuorabit. filios tuos et filias tuas comedet. gregem tuũ et armenta tua comedet. & vineam tuam: & ficum tuũ: & cõteret vrbes munitas: in q̃bus tu habes fiduciam in gladio. Uerũtñ in diebus illis ait dñs. non faciam vos in cõsũmationẽ. Et Lu. xviij. Qui se exaltat hũiliabit. Et Jac. iiij. Superbis deus resistit. Et Esa. xlvij. Audi hec delicata habitãs cõfidenter: que dicis in corde tuo ego sum: & non est preter me. Amplius. Non sedebo vidua: & ignorabo sterilitatem. Uenient hec duo tibi subito in vna die sterilitas & viduitas. Sequit. Et dixisti in corde tuo ego sum & preter me nõ est altera veniet sup te malũ: & nescies ortũ eius: & irruet sup te calamitas: quaz nõ poteris expiare: veniet sup te miseria repẽte quam nescis.

De exterminijs diuersarũ atq; partialium ciuitatum & patriarũ.

Capitulum. iiij.

Quartũ pctm̃ est pcialitatũ diuisio Uñ Lu. xj. Oñe regnũ in se diuisum desolabit & domus supra domũ cadet. Uñ ad Galath. v. Si inuicẽ mordetis: & comedetis: videte ne ab inuicẽ ꝯsumamini Hiere. xlvj. Fortis impegit in fortẽ: & ambo pariter ceciderũt. Et Hiero. Quõ cõcordia parueres crescũt: sic discordia maxime dilabunt Et Osee. x. Diuisuz est cor eoz: nunc interibũt. Propter hec scelera igit corrigẽda: ꝑcipit spũs veritatis ꝑdicatori dicẽs. Increpa feras arũdinis: q de his oibus vindex est deus.

Articulus. ii. de quadruplici iudicio: & punitõe quibus flagellant ciuitates & patrie luxuriose.

Scdm vitium increpandũ est luxuria. Uñ subdit cõgregatio thauroz in vaccis plorum. Thauri sunt indomiti iuuenes & lasciui viri in suis luxurijs indurati. Uacce plores sunt pprie meretrices vel que meretricali habitu: & moribus in plis cõuersant: vel sunt iuuẽculi effebi: atq; effeminati qui vacce dicunt ppter eoz fragilem: & debilẽ cõditionẽ. Oñs hmoi sunt increpandi: & maxime ppter q̃ttuor genera pctorum. ppter que ciuitates & patrie exterminantur: que oia in luxuria radicata sunt. Primus est zodomia. scdm est lasciuia vel luxuriosa vita. tertiũ est insipiẽtia. quartũ est iniusticia: et de his oibus vindex est dñs.

De flagellis q̃bus puniunt patrie gomorreoz. Cap. i.

Primũ sunt zodomia & abominatões vitioz cõtra naturã. Uñ Hiere. vij. Tu ergo noli orare p plo hoc: nec assumas p eis laudẽ & orationẽ: & nõ obsistas mihi: q nõ exaudiã te. Nõne vides quid isti faciũt in ciuitatibus iuda & in plateis hierlm. i. publice? Filij colligũt ligna. i. occasiões peccãdi cõtra naturã. & patres succendũt ignem. s. per malũ exemplũ hmõi peccati. & mulieres cõspergũt adipem hoc est delitijs & vanitatib⁹ fomentãt puroz & adolescentuloz fragilẽ carnẽ: vt faciãt placẽtas a placẽdo dictas regine celi. i. gomorreano pctõ & zodomie. Gomorra enim cecitas interpretat: q tale vitium citius excecat mentem & intellectũ q̃ aliquod aliud Sin Alexan. de halis Ideo zodomia regina celi. i. cecitatis interpretat: q tale vitium citius excecat intellectum. Et libent dijs alenis: vt me ad iracundiam ꝓuocent. Sequit. Hec dicit dñs deus. Ecce furor meus: & indignatio mea conflat super locum istum: sup viros: & sup iumẽta: & super lignũ regionis: & sup fruges terre: & succẽdetur: & non extinguet.

De flagellis quibus exterminant lasciui populi & carnales.

Capitulum. ii.

Secundũ pctm̃ est luxuria & lasciuia. s. lasciua vita mlroz. s. cum plis totus plenus est fornicatõib⁹ adulterijs publicis stupris sacrilegijs incestib⁹ carnalib⁹ ornamentis maxime in supfluis pciosis extraneis vanis & monilib⁹ vestimẽtis que postq̃ in ciuitate mltiplicata sunt: si angelus de celo descẽderet: vl paulus forte: vel christus: & cõtra hec talia vestimenta: & supflua ꝑdicarent. credo q victoriam non haberent. tum ppter auariciã: q viri talia destruẽdo vel vendẽdo optatũ prociũ nõ haberent: tum q vanis mulieribus nimis durum est hec iam habita amouere. tum q iudicium dei excecãs hoc pctm̃ exposcit. Uñ p talibus amouẽdis cũ multiplicata sunt nullũ remediũ repit sicut in plurib⁹ ciuitatib⁹ exptus sum: nisi dei flagellũ cum quo tanta supfluitas

De patrie flagellatione

per stipendarios in gyroneis : ⁊ alijs exterminijs expruget. Vñ Joh.j. Hec filijs vris narrate ⁊ filij vri filijs suis: ⁊ filij eor generatõi alteri Residuũ eruce comedit locusta .⁊ residuũ locuste comedit bruchus: ⁊ residuũ bruchi comedit rubigo . Eruce sũt armor capitanei . locuste sunt viri armoruz bruchi sunt saccomãni : rubigines sunt rubiginosi iuuenculi qui in stabulis gubernãt equos. Sequit . Expgiscimi ebrij ⁊ flete ⁊ vlulate oẽs qui vinũ bibitis i dulcedie: qm perit.i. periet seu bibit ab ore vestro . Gens enĩ ascendet super terram meã fortis ⁊ innumerabilis. Dentes eius vt dentes leonis . hec est gens equestris . ⁊ molares eius vt catuli leonis hec ẽ gens pedestris .posuit .i. ponet vineã meã .i. ciuitatẽ ⁊ patriã in desertũ et vicũ meã .i. deliciositatẽ ciuitatis mee decor ticauit . Vide multa que ibi sequũ t quia mirabilia sunt. Nauz.iij. Ue ciuitati sãguinum .i. carnaliũ delectationũ. Et sequit. Corruent in corpib' suis ꝓpter multitudinẽ fornicationũ.

Q ꝓpter defectum vtiliũ cõsilior qñqz patrie flagellant . Ca.iij.

Ertiũ pctm est insipiẽtia .i. defect' vtilium ꝯsiliorz Naturale vo est qz luxuriosa ⁊ lasciua vita obtenebrãs intellectum: sapia ⁊ puidis cõsilijs ꝓriuet. Raro vel nunqz reperit vt homo carnalis lascius aut luxuriosus sani cõsilij sit. Ideo multiplicat alijs peccatis iudicio dei fit: vt qui iminẽtibus periculis ꝓuiderẽt obtusa intelligẽtia remedia nõ cognoscãt Vñ signo crucis cum se muniãt aut se signare cupiãt in oculũ ꝓximũ suo digito insperato impingũt. Vñ Esa.xxvij. Ciuitas enĩ munita desolata erit spaciosa relinquet ⁊ dimittetur quasi desertũ . Ibi pascet vitulus: ibi accubabit ⁊ consumet sũmitates eius: in siccitate messis illius cõterent mulieres: veniẽtes ⁊ docentes eam. Non est enĩ ꝓs sapiens :ideo nõ miserebit eius. Qui fecit eum : ⁊ qui formauit eum nõ parcet ei. Et in ps. Omnis sapiẽtia eorum deuorata est .s. a multitudine pctorz : ⁊ maxime a luxuria. Vñ Eccl. viij. Cum fatuis nõ habeas ꝯsiliũ: nõ enĩ poterũt diligere nisi que ipsis placẽt. Vñ Job.xij. In antiqs est sapia et ꝓuoũ.viij. Ego sapiẽtia habito in cõsilio et eruditis interfum cogitatõibus.

Q ꝓpter iniustias patrie sepe flagellant : ⁊ dominia transferunt .

Capitulum.iiij.

Quartuz pctm ẽ iniusticia: ⁊ maxie cũ correctões deficiũt vetex pctorz Dia vo regimina ciuitatũ ⁊ dñiorz iusticia ornant: defensant: ⁊ cõfirmant. Vñ ꝓuoũ.xvj. Abominabiles regi qui agũt impie: qm iusticia firmatur soliũ eius. Vñ ps. Brachia pctorz cõterent: cõfirmat autẽ iustus dñs. Quidã autem sub specie pietatis iusticie aduersant .non intelligentes qz si delinquẽtes impune agunt. iusticia perijt. mala multiplicant : qz alij similia facere audent ⁊ peiora. pax violat ⁊ sanctarũ institutionũ frangit fedus. Que mala non suffe/rens: deus mutat regimina ciuitatũ patriaruz et regnorz. Unde Eccl.x. Regnũ a gente in gẽtem transfert ꝓpter iniusticias: iniurias: et cõtumelias: ⁊ diuersos dolos: ⁊ maxime: qz talia etiã non puniunt. Vñ ps. ꝓpter iniustici/as enĩ suas humiliati sunt. Ut igit dicit Sap. j. Diligite iusticiã qui iudicatis terrã. Ad hec igit scelera corrigẽda ne dñs habeat patriã flagellare increpãda est ꝯgregatio tauroz in vaccis pl'oz: qz de his oĩbus vindex est dñs .s. si non emẽdauerint se.

Articulus.vi. de quadruplici iudicio atqz punitõe quibus flagellant ciuitates: ⁊ patrie ꝓpter scelera auaricie ⁊ cupiditatis.

Tertũ vitium increpandũ est auaricia .s. vt dñi ⁊ regimina ciuitatũ excludãt eos qui incorrigibiliter ꝓbati sunt argento .i. denarijs encenijs munerib' : ⁊ sic ꝺ alijs cupiditatib'. Quat tuor enim pctã sunt ex auaricia originẽ sumentia: ꝓpter que deus flagellat ciuitates ⁊ patrias. Primũ est symoniarũ ⁊ cõcussionũ abominatio. Secm est rapinarũ multiplicatio. Tertium est pauperũ oppressio. Quartũ est t eneficiorum diuinorz ingratitudo : ⁊ de oĩbus his: vindex est deus.

Q per simonias atqz multiplices concussiones patrie flagellant .

Capitulum.i.

Primũ est simoniarũ ⁊ ꝯcussionũ abominatio. Simonia est i spũalib' ꝯcussio vo in tpalib'. Simonia est studiosa voluntas emẽdi: vel vendẽdi aliqꝺ spũale vel spũali annexũ. Spũale vt est ordo vel aliqꝺ sacrm vl aiarũ cura ⁊c. Spũali annexũ est vt iuspatronatus ⁊c. de quibus creuit fetor vsqz ad nares dñi sabaoth Concussiones vo sunt cum ꝺam in officio ꝓstituti extorquẽt a subditis aliquid per metũ: aut cum nolunt facere aꝺ qꝺ tenent nisi pecunia data: vel cuz officiales vltra stipẽdia eis data aliqꝺ aliq modo extorquẽt Sunt enim ꝺam qui vadũt ad furandũ occulte cuz tremore sicut faciũt fures q occulte domos ingredientes furant que possunt: similit ⁊ predones: qui in vijs ⁊ siluis aggrediunt et expoliant transeũtes ⁊ tales siluestres fures vocant Sunt tñ alij multi qui aperta fronte sub pretextu: ⁊ in signũ iusticie explicato vexillo noie cõ

munis vtilitatis ad officia pergũt ad pl̃m exco/riandũ: q̃ q̃tas extorsiones euisceratões circũuentões malicias fictões: ꝓmissiones indebitos fauores: impios: terrores: aliasq; machinatões ad pecunias exhauriẽdas agant: nouerunt in q̃busdã patrũs miseri pl̃i. qui talia sunt experti. Hi sunt domestici fures tanto q̃ silue/stribus peiores seu pnitiores: q̃to sunt ceteris securiores cum nedũ puniant̃ ⁊ suspendant̃ vt p̃dones ⁊ fures sed etiã a consulib⁹ defensant̃: laudant̃: ⁊ honorant̃. fiunt q; alter alteri in exemplũ atq; tutelã. Sed audiãt dñi: ⁊ ciues q̃d dicit̃. iij. Reg. xx. Dixit ppha. i. p̃dicator ad regẽ achab. Quia dimisisti virũ dignũ morte. sc̃z benadab: aia tua erit p aia eius: ⁊ pl̃s tuus pp̃lo eius. Audiãt q̃d eis dicat ppha. Esa. ix. In ira dñi exercituũ ꝓturbata erit terra: ⁊ erit pl̃s quasi esca ignis. Vir fratri suo nõ parcet. ⁊ declinabit ad dexteraz: ⁊ esuriet: ⁊ comedet. ad sinistraz: ⁊ nõ saturabit̃. Vnusquisq; carnẽ brachij sui vorabit.

De exterminio q̃ flagellant̃ patrie et ciuitates ꝓpter rapinas ⁊ impie acquisita ⁊ cupiditate possessa. Cap. ii.

Secundũ pctm̃ est rapinaz multiplicatio. Nullũ violentũ ppetuũ. Quiescũt eni creature ⁊ ꝓseruant̃ in locis suis. leuia q̃dem sursum: ⁊ grauia deorsum: si autẽ in alienis locis ponunt̃ ad loca sua pp̃ria reuertũtur. Sic ꝓtingit de diuitijs mũdi. Si eni acq̃runt̃: vsuris: rapinis: mẽdacijs: piurijs: falsis ponderib⁹ seu mẽsuris: ⁊ venditõe tpis: ⁊ terminoz. vendẽdo ⁊ emẽdo in locis sacris i diebus festiuis cum scotis retrãgolis schamacijs: vel alijs malicijs fraudib⁹: ⁊ violẽtijs. Cui dubium q; tales diuitie cito veniũt: citiusq; recedunt: Vñ ꝓuerb. xiij. Substãa festinata minuet̃ que aũt paulatim colligit̃ manu multiplicat̃. Vñ Habacuc. ij. Ve ei q̃ multiplicat non sua. Vsq; q̃ aggrauat ꝓtra se densum lutũ. Nunq̃t non repẽte resurgẽt q̃ mordeãt te ⁊ suscitabunt̃ lacerãtes te: ⁊ eris i rapinã eis. Quia tu spoliasti gentes multas: spoliabũt te oẽs q̃ reliq̃ fuerint de pl̃is ppter sanguinẽ hois. Sequit̃ Ve q̃ congregãt auaricijã malã domui sue: vt sit in excelso nidus ei⁹: ⁊ liberari se putat de manu mali ⁊ ꝓsilia: multa igit̃: ⁊ Esa. xxiij. Ve q̃ pdaris nõne ⁊ ipse p̃daberis? Sequit̃. Cum ꝓsumaueris p̃datõe p̃daberis.

De patrie ⁊ ciuitates maxie flagellant̃ ex oppressione pauperũ viduaz atq; orphanoz ⁊ pupillorz. Cap. iii.

Tertiũ pctm̃ patrie exẽmiatiuũ est pauperũ oppressio pupillorz atq; viduarũ deuoratio: insup ecclĩastico⁹ bonorũz vsurpatio qui christi paupes sunt. Vñ Eccs. iiij. Uerti me ad alia: ⁊ vidi calũnias que sub sole gerunt̃: ⁊ lachrymas innocentiũ: ⁊ neminẽ cõsolatorẽ: nec posse resistere eoz violẽtie cunctoz auxilio destitutos. Et laudaui magis mortuos q̃ viuẽtes. Vñ ꝓuerb. xxx. Est generatio que p dentib⁹ gladios habet: ⁊ cũ mandit molarib⁹ suis. vt comedet inopes de terra. i. rusticos ⁊ paupes ex hoibus hoc est artifices. Et Esa. x. Ue q̃ ꝓdunt leges iniquas. ⁊ scribẽtes iniusticias scripserũt. vt oppримerẽt in iudicio paupes. ⁊ vim faciant cause humiliũ pl̃i mei: vt essent vidue preda eorũz: ⁊ pupillos diriperent. Quid facietis in die visitatõis ⁊ calamitatis delonge veniẽtis? Ad cuius ꝓfugietis auxiliuz? Et Eccl. xxxv. Nõne lachryme vidue ad maxillã descẽdũt: ⁊ exclamatio eius sup deducẽtes eas? A maxilla eni ascẽdũt vsq; ad celum: ⁊ dñs exauditor nõ delectabit̃ in illis. sc̃z cum clamabũt. ꝓuerb. xxiij. Ne attingas paruulorz terminos: ⁊ agrũ pupillorz ne introeas ꝓpinquos eni illorz fortis est: ⁊ ipse iudicabit cõtra te causam illorz. Et q; verũ sit Zach. xiij. Ecce dies veniunt dicit dñs: et diuidẽt spolia tua in medio tui. Et sequit̃. Et vastabũtur domus et mulieres violabunt̃: et egrediet̃ media pars ciuitatis in captiuitatẽ.

De patrie ⁊ ciuitates ꝓpter ingratitudinẽ diuinorz bñficiorz a dño sepi⁹ flagellãt̃.

Capitulum. iiii.

Quartũ pctm̃ est diuinorz bñficiorz ingratitudo que maxime exceca militia ⁊ ignorãtia venit. Contra q̃s ihiere. xxxiij. dr. Abscondã faciẽ meã a ciuitate hac ꝓpter oẽm maliciã eorz. O ingrata ciuitas audi dñm vtinã tibi nõ p̃dicentẽ Lu. xix. q̃ videns ciuitatẽ fleuit sup illã dicẽs. s. cuz singultu si cognouisses et tu. i. fleres. Et q̃dem in hoc die que ad pacẽ tibi: nũc aũt absc̃dita sunt̃ ab oculis tuis. Quia veniẽt dies in te ⁊ circũdabũt te inimici tui vallo: ⁊ circũdabũt te ⁊ coangustabũt te vndiq; ⁊ ad terrã pternẽt te ⁊ filios q̃ in te sunt: ⁊ nõ relinquẽt in te lapidẽ sup lapidẽ eo q; tu nõ cog/ueris tps visitatõis tue. et Deut. xxviij. Dabit tibi dñs famẽ: ⁊ esuriẽ ⁊ increpationẽ in oĩa opera tua que tu facies. Sequit̃. Uxorẽ accipies ⁊ alter dormiet cuz ea. domũ edificabis ⁊ nõ habitabis in ea. plãtabis vineã ⁊ nõ vindemiabis eam bos tuus imolabit̃ coã te ⁊ nõ comedes ex eo. asin⁹ tuus rapiet̃ in ꝓspectu tuo et nõ reddet̃ tibi. oues tue dabunt̃ inimicis tuis ⁊ non erit qui adiuuet. filij tui ⁊ filie tue tradent̃ alteri pl̃o videntibus oculis tuis ⁊ deficiẽ

De signis ppinqui iudicij dei

tibus ad ꝓspectū eoꝝ tota die: ⁊ nō erit fortitudo in manu tua. Fructus terre tue ⁊ oēs labores tuos comedet ꝑl's quē ignoras. ⁊ cetera similia. Ecce vidicte scelerꝝ. ecce p̄monitō ꝑl'oꝝ ecce q̄ ppe sūt iudicia peccatoꝝ. Quare nisi cōuersi fueritis: gladiū suū vibrauit: arcuꝫ suū tetendit ⁊ pauit illū ⁊ in eo pauit vasa mortis. i. flagella mortalia ꝓpt̄ duodecim scelera supradicta: q̄ vindex ē dñs de his oibus. A q̄bus oibus p̄uia vera ꝓuersione ⁊ emēdatiōe eripiat nos ampla mia saluatoris nr̄i ihesu xp̄i cui p/ p̄riū est oibus ad se redeuntlb⁹ misereri semper et parcere christus ihesus: qui cū patre ⁊ spiritu sancto viuis et regnas.

Feria. II. post scām dñicā in quadragesima de signis per que cognosci potest q̄n dei iudicia sunt ppinqua.

Sermo. XIX.

Dnemini ī pec
catis vr̄is Jo. viij. ⁊ in euang. hodier. Triplex est genus mortis. Quidam eñ moriunt pctō: q̄dem moriunt ꝓpter pctīm: q̄dam vo in pctō. Primi q̄dem sunt qui moriuntur peccato: ⁊ hec mors desiderabilis est: in qua aīa in charitate resurgit. Unī ad Roma. vj. Qui enī mortuus est pctō: iustificatus est a pctō. Scōi sunt qui moriunt ꝓpt̄ peccatuꝫ: ⁊ est mors detestabilis. Unī ps̄. Mors pctōꝝ pessima. Tertij sunt q̄ moriunt in pctō ⁊ hec est formidabilis mors: p q̄ effugiēda orabat ps̄ dicēs. Illumina oculos meos ne vnq̄ obdormiā in morte. Felix enī est mors prima. infelix scōa. infelicior tertia. sed scōa cum tertia iuncta infelicissima ōr. s. q̄n ꝓpter pctā: ⁊ in peccatis oīno a charitate sepate aie moriunt. De hac sic duplicata morte ꝯ sceleste ꝑl'os dñs cōminat dicēs. Morieminī in pctis vr̄is. s. q̄ ꝓpter scelera vr̄a ad mortē triplicatā. s. corꝑalez spūalē ⁊ eternalē mittet dñs iudicia seuera super vos. Sed q̄dam timorosi aut curiosi forte dubitāt: ⁊ cū ap̄lis Mat. xxiiij. a dño interrogant dicētes. Dic nobis q̄n hec erūt: ⁊ q̄ sīgnū aduētus tui. s. ad taliter puniēdū. Audiāt ipos demones magno desiderio ad flagellādū paratos qui dño scelera ꝑl'i allegādis dicunt. Ap̄s faciēdi dñe dissipauerūt legem tuam ps̄. cxviij. q̄ vbū pōt esse aliud thema. In q̄bus verbis triplex pctōꝝ tp̄s ostendit. Primū est emēdatiōis expectate. ibi. Tp̄s. Scōm punitionis p̄parate. ibi. faciēdi dñe. Tertiū offēsionis ꝓsūmate. ibi. dissipauerūt legē tuā.

Articulus. I. cum q̄ta patientia et mīrimoda misericordia expectat deus penitentiam populoꝝ.

Primū q̄dem tp̄s est emēdatōis expectate: q̄ dicit tp̄s. s. antiq̄ misericordie dei pctōrib⁹ demōstrate. Tp̄e enī expectatōis. i. anteq̄ puniet deus ⁊ exerceat sua dura flagella: q̄ttuor misericordias porrigit eis deus. Primā sniam suspendentē. scōaz ad pniam reuocantē. tertiā offensaz remittentē. q̄rtā gr̄am offerentē. Quas misericordias oñdit ihesus crucifix⁹. Primā in pedibus affixis. scōam in manib⁹ extēsis. tertiaz in capite inclinato. quartā in latere apto.

Cum imensa misericordia suspēdit dñs sniaz ne subito vt merent pctōres puniat. Capm. I.

Primā misericordiam. s. sniam iuspēdentez offert pctōrib⁹ dū pedes cruci tenet affixos. Non enī ad executionē snie currit. nō festinat irasci: sustinet: dissimulat. expectat. Nō q̄dē pius deus irascit̄ p singl'os dies. Unī Sap xj. Misereris oīuz dñe: q̄n oia potes: ⁊ dissimulas pctā hoīuz ꝓpter pniaz. Et reuera oēs dicere possum⁹ illud Thren. iij. Misericordia dñi q̄ no sumus cōsumpti. Et miror certe si q̄libet in se hoc nō mirat. ⁊ cū ipso sustinēte mala mīt̄ multiplicant̄ ipo dissimulāte pctā aggrauant̄. ipo insup expectāte animi idurant̄. Unī Eccs. viij Quia nō cito ꝓfert̄ snia ꝯ malos absq̄ vllo timore filij hoīuz ppetrāt mala: iuxta illō ad Roma. ij. Sm duriciā tuā: ⁊ ipenitēs cor thezaurizas tibi ire in die vindicte. Et paulo añ ad populum duri cordis ait. An diuitias bonitatis eius ⁊ patientie ⁊ longanimitatis cōtemnis?

Cum q̄ta misericordia ⁊ dulcore reuocat ad se dñs impios peccatores. Capitulum. II.

Secundā misericordiā. s. ad pniam reuocantē pctōribus offert: dum man⁹ expandit quasi oēs pctōres ad pniam vocet ⁊ trahat dicēs eis illud Mat. xj. Venite ad me oēs q̄ laboratis ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiaz vos: an ignoras q̄ benignitas dei ad pniaz te adducit o populе dei vt dicit ad Rom. ij. Ad vos o pctōres ingrati scelesti: ⁊ obstinati vox illa horrēda christi in cruce pendētis. Vocaui et rēnuistis. extendi manū meā: ⁊ non fuit qui aspiceret: despexistis oīe cōsiliū meū ⁊ increpatōes meas neglexistis. Ego q̄ꝫ in interitu vestro ridebo ⁊ subsannabo cum vobis q̄d timebatis aduenerit. cum irruerit repētina calamitas: ⁊ interitus quasi tempestas ingruerit. Añ veniet sup vos tribulatio ⁊ angustia. Tūc invocabūt ⁊ nō exaudiā mane cōsurgēt nō inuenient me Prou. j.

Bemia cū qua dñs ad se redeūtib⁹ pctōribus parcit. Cap. III.

Tertiã miscõiam vicz offensas dimittẽ/ tem iclinato capite offert xp̃s: qz amo rose paratus est remittere pctũ recipe et dare osculũ: z insup offerre pacis vinculuz. Uñ hiere. iij. O aia: o patria: o multitudo criminib⁹ plena. fornicata es cũ amatoribꝰ plurimis: tñ reũtere ad me z ego suscipiã te. Sed de multis verificaꝫ illud hiere. v. Indurauerũt facies suas supza petrã z noluerũt reuerti.

Cum q̃sta dulcedine misericoꝛs deus pctõibus indulgentiã offert.

Capitulum. iiii.

Quartã miscõiam gratiã offerentẽ apto latere oñdit: vñ sanguis nr̃e redemptõis z aqua nr̃e ablutõis charitate largiflua defluxerũt. Uñ Esa. lv. dñs vocat oñes pctõres. Oẽs sitiẽtes venite ad aquas: z q̃ nõ habetis argentuz ꝓperate emite z comedite. Et Joh. vij. ex feruoꝛe charitat̃ z amoꝛis ad peccatoꝛes excitãdos clamabat dicẽs. Si q̃s sitit veniat ad me z bibat. Sed heu q̃dam impij et m̃lto amplioꝛ inscij me dereliquerũt fontẽ aque viue: z foderũt sibi cisternas dissipataſ. hoc est cõcupiscẽtias: z iniq̃tates suas aias dissipãtes que ꝓtinere nõ valẽt aq̃s. Conqueriꝫ dñs per hiere. ij. sed veniet inq̃ tp̃s q̃n vexatio dabit intellectũ auditui: vt dicit dñs Esa. xxviij. Ecce ꝑmũ tp̃s. ſ. emendatõis expectate.

Articulus. ii. q̃ post m̃ltiplicatas gratias multiplicata z non emẽdata scelera flagellat deus.

Secundũ tp̃s est punitõis ꝓparate de q̃ ps̃ ꝓsequiꝫ dicẽs. faciẽdi dñe. ſ. asperã vindictaz durã punitionẽ si se noluerit pl̃us emendare. Uñ Lu. xiij. hanc siḿitudinẽ ait dñs. Arboꝛez fici habebat q̃dam plantatã in vinea sua: z venit querẽs fructũ in illa z nõ inuenit. Dixit autem ad cultoꝛez vinee. Ecce anni tres sunt ex q̃ veni querẽs fructũ in ficulnea hac: z nõ inuenio Succide igiꝫ illã Ut q̃d etiã terrã occupat: At ille rñdẽs ait illi. Dñe dimitte illã z hoc anno vsq̃ dum fodiã circa illã: z mittã stercoꝛa. Et si q̃dem fecerit fructũ: si nautẽ in futurũ succides illaz. Arboꝛ fici est ciuitas ista gr̃a pinguis sed culpa sterilis. Vinea in q̃ est plantata est lombardia siue italia tota Dñs ficulnee atq̃ vinee deus est: sed cultoꝛ alius est xp̃s. Uenit autez dñs vinee. ſ. deus p suã sapientẽ ꝓsiderationẽ querẽs fructũ bonoꝛ operũ nõ folia verboꝛũ neq̃ fictam z vmbꝛaticã honestatẽ: z ait ad cultoꝛem vinee. i. xp̃m. Ecce ãni tres sunt ex quo venio querẽs fructũ in ficulnea hac: z nõ inuenio. Tres vero anni sunt tres gratie huic p̃ꝛo iamdiu a deo date. Primus gr̃e annus est spiritualiũ donoꝛ. scõs est tp̃aliũ bonoꝛ. tertius est terribiliũ cõminationũ. Ex caueat ficulnea ista quartũ. ſ. duroꝛ flagelloꝛ

Be spũalibus donis patrijs datis

Capitulum. i.

Primus ꝙo annus est spũaliũ donoꝛ que multa ꝓtulit nobis deus: sicut patronos sctõs apud deũ intercedẽtes. sctõꝛ coꝛpoꝛ multas reliq̃as. spũales p̃res ꝓtuosos p/bos: atq̃ pios viros religiosos multos et bonos in sua obseruãtia regulari vitam ducẽtes: frequentiã multarũ p̃dicationũ z sctãrũ exhoꝛtationũ doctoꝛes sctõs z cõsimilia multa.

Be bonis tp̃alibus a deo in patria multiplicatis.

Capitulum. ii.

Secũdus est annus tp̃aliũ bonoꝛ sicut sunt nobilitas cõditõis viroꝛ z mulierum diuitie multe paꝛ tp̃alis amplum dominiũ. abũdantia rerũ. naturale ingeniũ et sensati viri numerositas pl̃ũ z similia.

Be p̃auis cõminatõibus quas flagellandis patrijs miscõiter p̃emittit deus.

Capl̃m. iii.

Tertius est ãnus terribiliũ cõminationũ q̃ forte hoc anno currit sicut in p̃cedenti sermone ostẽsum est z forte etiã in sequẽtibus apparebit vt saltẽ hoc tertio anno veniẽs vinee dñs inueniat tricesimũ: sexagesimũ: centesimũ fructũ operũ bonoꝛ. Sinaũt dicit dñs cultoꝛi vinee succidite igiꝫ illã. i. ciuitatẽ istam penitus eradica. Ut q̃d occupat terrã ꝑm glo. cur etiã tp̃ali copia vtitur. Ex hoc sumiꝫ argumentũ q̃ homo pctõꝛ nõ est dignus aqua.

Be duris afflictiõibꝰ q̃bus miseri/coꝛdiꝫ flagellat deꝰ pctõres.

Ca. iiii.

Quartus est ãnus duraꝛ flagellationũ et hic est annus q̃rtus: quẽ ipetrat vinee cultoꝛ xp̃s dicens dño vinee. Dñe dimitte illã z h anno vsq̃dũ fodiã z mittã stercoꝛa. In fossiõe eni mutanꝫ glebe: z terra que supioꝛ erat descẽdit: z que erat inferioꝛ eleuaꝫ. Tũc ꝙo fodit circa ficulneã xp̃s cũ in patrijs z ciuitatibꝰ reuoluunꝫ status: fiunt in ciuitatibꝰ saccomãni p̃dones atq̃ destructões domoꝛ in cẽdia z cetera exr̃minia patriarũ. Stercoꝛa ꝙo mittit cũ p pestilẽtias z varios moꝛbos pl̃oꝛ crimina punit. Hic aũt q̃rtus ãnus lz pctõribꝰ appareat duꝛ: tñ illũ ipetrat pr̃ pius q̃ nõ vult pctõris eꝛnã moꝛtẽ: ꝑ vt flagellis ꝓuertaꝫ z viuat dicẽte dño Apoc. iij. Ego q̃s amo: castigo z arguo. Uñ tñ aduentũ xp̃i z passionez deus pctõribꝰ subito aspꝛimã intulit iram. cũ illos p bella cateruatim ruere faciebat. zodomã z gomoꝛrã atq̃ pentapolym cũ cõfinibꝰ ciuitatibꝰ igne z sulphure pfundauit: imo z totũ mundũ

diluuio exterminauit. Xp̃s aũt naturã nr̃am assumẽs ⁊ p ea mortẽ sufferẽs: hũc ārtũ diuine patiẽtie annũ hũano generi impetrauit a deo. Nam lz pctõꝝ sceleratoꝝ abomiatões mltipli cent tñ ds pctõres tãdiu in sordibꝰ suis suffert donec multi pctõꝝ sordibꝰ saturati p ꝯfusione abomiatõis sue a pctõꝝ libidine resipiscãt: vel saltẽ tribulatõibꝰ ꝯquassati diuine correptõis timore peccãdi audaciã ꝓducũt sĩ̃. Lu.xv. in filio ꝓdigo habem exẽplũ. Et h̄ est ꝙm tps pu/nitõis ꝓparate ⁊ vtinã nõ ꝓficeꝝ qđ. Mat.iij. dr. Jam securis ad radicẽ arboris posita est.

Articulus.iij.q̃bus modis separat christus ad flagellandũ ⁊ iudicandũ populos sceleratos.

Tertiũ est tps offensiõis ꝯsũmate. Jõ sbdit ps̃. Dissipauerũt legẽ tuã. Que dissipatio vera est offensio ꝯsũmata. Ex hac ꝯsũmatõe ⁊ legis dissipatõe cognosci põt ꝓpinq̃as diuinoꝝ iudicioꝝ que in terra vel patria supuẽtura sũt. In hoꝝtñ mysteriũ clarius Apoc̃. xiiij. Et alius angelus exiuit de templo clamãs voce magna ad sedẽtẽ sup nubẽ. Mitte falcẽ tuã ⁊ mete: qr venit hora vt metat: qñ maturauit messis terre. Et misit ille q̃ sedebat sup nubẽ falcẽ suã in terra. Hoc q̃dez mysteriũ expositũ est s̃. Pmone. xj. arti. j. p totũ de iudicio generali. Dz nũc aliq̃liter variãdo exponat de iudicio pticulari alicuiꝰ patrie vel ciuitatis. In q̃bus verbis q̃ttuoꝝ ꝯditões xp̃s se oñdit hr̃e cũ iratus mundũ taliter punit ꝓxima splẽdoris. scdam vigoris. tertiã rigoris. quartã terroris.

Qr xp̃s p sapiaz patrĩ noscit qñ patria debz iudicari vel flagellari. C.I.

Prima ꝯditionẽ xp̃s se oñdit hr̃e dum punit. s. splẽdoris. Ipe eniz pr̃ne sapie ꝯsiliũ noscit. Unde Jo. ait. Et aliꝰ angelꝰ exiuit de tẽplo: q̃ vo de tẽplo exit ꝑsus ei⁹ intio ra clarissime plustrauit. Uñ ⁊ templũ h̄ est qđ solus sũmus põtifex intrat qđ q̃dem pr̃ne mentis archanũ est. Jõ ps̃. dicit. Dñs in tẽplo sancto suo. Ipse enĩ est dñs ⁊ sacerdos q̃ singulariter in hoc tẽplo est. Uñ ad philipũ Joh. xiiij. ait. Non credis qr ego in pr̃e: ⁊ pr̃ in me est: et huius sapie ꝯsilio oñe iudiciũ suũ formar. In hoc vo templo cognoscit clare q̃d de patrijs: q̃d de ciuitatibꝰ ad pniam expectãdis vel flagellãdis in cõsilio pr̃ne sapie statuat. Sed tunc de templo exit: cũ talia iudicia diuina manifestare intẽdit. ⁊ p̃cedẽtia signa oñdit.

Quõ xps sua futura iudicia sup patrias diuersimode mãifestat. Ca.II.

Secũda cõditio xp̃i iudicãtis est vigoris que in eius clamore demõstrat. Jõ subdit. Clamans voce magna ad sedẽtem sup nubem. Tacet siq̃dem christus cum secreta paterna cõsilia cecis ⁊ indignis pctõribꝰ celat. Clamat vo cum paterna cõsilia ⁊ futura flagella p ora p̃dicatoꝝ sceleratis ꝑsis manifestat. vel etiã cum ad sedentẽ sup nubem clamare dicat quid aliud designat: nisi q̃ idem christus qui de templo exit ⁊ sup nubem sedẽs ꝙm aliam ⁊ aliam formã ad semꝑm clamat: dum secreta dei iudicia de humanis culpis omnibus manifestãda esse denũciat? Unde de ipso dicit Luce. viij. hoc dicens clamabat: significãs q̃ que occulte dixerat exponẽdo manifestare volebat. Ideo ad peccatores dicit Esa. xlij. Semper silui ⁊ patiens fui sicut parturiens loquar scilicet cum flagellis visitabo iniquitates vestras.

De septem signis quibus cognosci potest q̃ ꝓpinqua sunt iudicia dei. Capitulũ.III.

Tertia eius cõditio est rigoris eo q̃ illa vox clamans ait. Mitte falcẽ tuã: et mete. Falx enim iudiciũ agendoꝝ denotat. Unde Deutero. xxiij. Prohibet dominus q̃ nemo mittat falcem in messem alienam. hoc est temerario iudicio opera iudicet aliena. Hanc falcem christus in manu tenet: cum recte rationis iudicio seuera iudicia sua peccatorũ expectanda cõuersionẽ ad tempus patienter sustinet. Sed tũc falcẽ hanc in messem mittit: cum codẽ recte rõnis iudicio humana opera discutiendo punit. Ideo sceleratis ꝑsis cõminat dicens illud ꝓpheticũ. Cum accepo tempꝰ ego iusticias iudicabo. Ideo Joh. merito subdit. Quia venit hora vt metat: quoniã maturauit messis terre. Quid enĩ p messem terre intelligitur nisi terreni homines ad diuinũ iudiciũ ⁊ iusticiaz ꝓparati? Sicut ecõtra ꝑsi qui parati sunt ad misericordiã dei licet messis noient: non tamen messis terre dicunt Joh. iiij. Uidete regiones qr albe sunt iam ad messem. i. ad cõuersionem ⁊ ad misericordiã dei suscipiendã. Hic autem dicit qñ maturauit messis terre. Qui vero saltez in generali scire desiderat tps qñ dei irati sup ꝑsm ꝓteruũ fundunt flagella: cõsideret qñ matura est messis. Quia anteq̃ contra pctõres irascit deus: septem sunt signa mature messis: ⁊ p cõsequẽs cõtra patriã tps est iudicij ꝓparati de q̃bus s̃. sermone. xj. arti. j. c. iij. Hec eadẽ signa exprimunt in particulari p iudiciuz zodome ⁊ gomorre ⁊ cõfiniũ ciuitatũ.

Primũ q̃ multa ⁊ horrenda scelera ibi fiebãt. Propterea de zodoma Gen̄. xiij. scriptuz est q̃ homines zodomite erant pessimi ⁊ pctõres coraz dño nimis: eo scilicz qr hoc scelus multa alia vitia antecedũt ⁊ ꝙsequunt ⁊ subsequunt

Hcõm qz tota mentis aiaduersione ⁊ intentione peccabãt. Unde Geñ. xix. scriptum est. Cum duo angeli ingressi fuissent zodomam et venissent ad domũ Loth vespere. id est. hora tarda ꝓpter qõ de eoꝝ aduentu nõ tã cito poterat diffundi fama. nisi tota mentis aiaduersione ad hoc scelus inuigilassent: ꝓpterea ibi dicit q̃ ꝑuscꝫ angeli irent cubituz viri ciuitatis vallauerunt domũ Loth. ℣ Tertiũ q̃ cõmuniter ab omnib⁹ hoc scelus ꝑpetrabaꝫ. ideo sequitur vbi s. q̃ venerũt a puero vscꝫ ad senez oñis ꝑs simul scz ad domũ Loth: Et Geñ. xviij. ait dñs ad abraam cum versus zodomã pariter irent cũ cepisset a q̃nquaginta q̃ si inueniret in zodoma decẽ iustos toti parceret ciuitati. Ecce q̃ tota ciuitas corrupta erat Quartum q̃ aperte inuerecũde ⁊ impune fiebat. ideo sequit vbi. s. Uocauerũtqꝫ Loth ⁊ dixerunt ei. Ubi sunt viri? Ecce q̃ non multum inuẽculi erant. Sequit. qui introierũt ad te nocte. Ecce q̃ multum tarde intrauerunt domũ ⁊ tamẽ mox fama diffusa est. Et addũt impudens verbum. Educ illos huc scz in via vt scz cognoscamus eos. id est. coram oñibus abutamur eis. O stupendũ facinus ⁊ inuerecundum scelus. ℣ Quintum q̃ fiebat tota cordis affectione ꝓpterea sub infertur. q̃ resistente eis Loth dixerũt ei. Recede illuc scz insensata bestia. Et rursus ingressus es inq̃unt vt aduena. Quasi dicant ad similia ꝓpetranda. Nunq̃ vt iudices Quasi diceret. Non. Teipm magis affligem⁹ scz ꝑ zodomiticũ actum tecũ peccando etiaz te inuito q̃ hos. Ulimqꝫ faciebãt Loth vehemẽtissime iamqꝫ ꝓpe erant vt ꝓfringerent fores. ℣ Sextum q̃ hoc faciebant toto studio quod ostendit non solũ ex pluribꝰ ꝓcedẽtibus. s etiã ex his que ibi sequunt: qz angeli percusserũt eos cecitate a minimo vscꝫ ad maximuz ita vt ostiũ inuenire nõ possent scz q̃uis illꝺ toto studio quererẽt. ℣ Septimũ qz hoc faciebãt continue ⁊ ꝑseuerãter ideo ait dñs Geñ. xviij. ad abraã. Clamoz zodomoꝝ et gomorreoꝝ multiplicatus est: ⁊ peccatum eorũ aggrauatũ est nimis. Descẽdam ⁊ videbo vtrum clamorem q̃ venit ad me cõpleuerunt opere. Quasi diceret. matura sit messis. Sed quia ꝑ ꝓdicta ꝓcedentia signa vidit messem illam maturã: sequitur. q̃ pluit dñs sup zodomã ⁊ gomorraz sulphur ⁊ ignem a dño de celo ⁊ subuertit has ciuitates ⁊ omnẽ circa regionẽ vniuersos habitatores vrbium ⁊ cuncta terre virentia. Similiter cum dñs abrae extermiatione gentium ꝑ misisset q̃ terram quam ei ꝓmisit ꝓtinue incolebãt ei. Necdũ implete sunt iniq̃tates eorum scz gamorreoꝝ vscꝫ ad ꝑsens tempus Geñ. xv Quasi diceret. Et semini tuo hãc terram ꝓmitto: tñ ante tps complementi iniq̃tatis eorũ nõ exterminabo. Ex his q̃ dicta sunt nũc pensetꝫ libet auditoꝝ q̃tum hec signa in patria regnãt: ⁊ inde ꝓpinquitatẽ iudicioꝝ dei seu longinquitatẽ intelliget.

℣ Quãta seueritate contra obstinatos populos executioni mãdet deus iudicia sua. ℣ Capꝫ. iiij.

Quarta ⁊ vltima ꝓditio xꝑi iudicia facientis est terroris: de q̃ Joh. subdit Et misit q̃ sedebat sup̃a nubem falcem suam in terram: ⁊ messuit terram. Nubes hec sup quaz angelꝰ xꝑs sedet est eiꝰ humana caro. Unñ Esa. xix. Ecce dominꝰ ascendet sup nubem leuẽ: ⁊ ingredietꝫ egyptũ. Sup hanc nubẽ sedet: qz lz peccatoribꝰ terribilis ap̃areat in iudicijs suis: oia tñ in tranquillitate iudicat vt dꝛ Sap̃. xij. Sed tunc mittet falcem suam in terrã ⁊ metet terrã: cũ terrenas ꝓcupiscẽtias luxurie superbie seu auaricie flagellis guerrarũ pestilentiarũ ⁊ famis castigat Unñ Iere. xxj. Disposui faciem meã sup ciuitatem istam in malũ ⁊ non in bonũ. Et ante ꝑmiserat ⁊ q̃ derelicti fuerint in ea peste gladio ⁊ fame in manu querentiũ animã eorum dabo Et Esa. xxiiij. Ecce dominꝰ nudabit terraz et dissipabit eam: ⁊ affliget faciẽ eius. Tũc vero dñs terrã nudat: cum vel causas luxurie superbie vel auaricie ab homĩe aufert. vel ipos hominꝫ ab eis morte seu alias remouet. Unde Esa. xvij. Ablata ẽ messis in die hereditat. id ẽ. in tpe quo mundana putabat sine fine hereditare: ⁊ dolebit ḡuiter. scz quia ad tpalia afficiebaꝫ affectualiter. Hec pius deus miserꝫcorditer egit vt ꝑ flagella euigilent ⁊ resipiscãt scelerati: qz ꝑ ꝑspera mũdi ad oiuz bonoꝝ insensualitatẽ ducti sunt sicut dꝛ Esa. xxviij. Uexatio dat intellectũ auditui. Ad ꝓuersionẽ et correptionez: sua aũt iudicia ⁊ flagella nobis largiri dignetꝫ ille q̃ ex dilectione ꝓuersionẽ expectat ex dilectiõe flagellas ex dilectiõe ad penitentiã vocat atqꝫ ex dilectiõe gr̃am in ꝑsenti donat ⁊ gloriaz in futuro dñs: dñs iħs xꝑs: q̃ cum patre ⁊ spũsãcto gloriose triũphat in secula seculoꝝ. Amen.

℣ Feria. iij. post scdam dñicam in q̃dragesima de multiplici causa q̃re populi sup eos futura dei iudicia nõ cognoscũt nec verẽtꝫ. Ser. xx

Qui autez se exaltauerit hũiliabitꝫ. Mat. xxiij. et in euãgelio hodierno. Grauissima ⁊ dura iusticia a dño cõtra supbiã merito parat: eo q̃ omniũ flagellandoꝝ sceleꝝ q̃ ꝓtra

charitatē sunt sit p̄ncipiuz ⁊ origo sicut dicit Eccl. x. Initiū omnis peccati est superbia: ⁊ qui tenuerit eam adimplebit maledictis. id ē. iudicijs ⁊ maledictionib⁹ dei. Unde Hiere. l. Ecce ego ad te superbe dicit dom⁹ exercituū: q⁹ veniet dies tuus. tēpus visitationis tue. ⁊ cadet superbus ⁊ corruet ⁊ nō erit q̄ suscipiet euz. Un̄ ps̄. Retribuet abundāter facientib⁹ superbiā .id est. quecunq; scelera ⁊ peccata: q⁹ in quolibet peccato est superbia ⁊ ꝓtemptus dei. Legat autem hec dictio abundāter cuz replicatiōe hoc modo. Retribuet abūdāter facientibus superbi/am abundāter. Unde de abūdantia hui⁹ sceleris dicit Apoc. xviij. Reddite illi sic illa red/didit vobis ⁊ duplicate duplicia ꝑm opa ei⁹. Sequitur. Quantum glorificauit se ⁊ in delicijs fuit: date ei tormentū ⁊ luctum. Hec tamē in illis iudicijs maxime aduertendū. quia quanto sceleratis populis ꝓpinquiora sunt. tanto illa minus pertimescunt ⁊ minus ea intelligūt seu cognoscūt. Nō non ex alia causa cōtingit: nisi q⁹ cecitas mētis in eis ex superbia generata eoz intātū obtenebrat intellectū: q⁹ suaz manifestā ruinā non vident. Ideo dicit Esa. xliij. Educ foras populū cecū ⁊ oculos habentē: surdū et aures sunt ei. Unde ps̄. causas talis humiliationis ⁊ ignorate ruine ostēdit dicēs. Veniat illi laqueus quē ignorat ⁊ captio quam abscondit apprehendat euz: ⁊ in laqueū cadat in ipm Et potest esse aliud thema. In quibus triplex causa huius ignorātie demōstrat. Prima est ex pte dei. ibi. Veniat illi laque⁹ quē ignorat. Secūa ex pte mūdi. ibi. ⁊ captio quā abscōdit apprehēdet eum. Tertia ex pte iudicij. ibi. ⁊ in laqueum cadat in ipm.

Articulus. I. q̄ quadrupliciter exigentibus culpis excecat deus populos ⁊ magnates ne intelligant ꝓpinquam eis ruinam.

Prima causa huius ignorantie est ex parte dei. Ideo ps̄. Veniat illi laque⁹ quē ignorat. id est. veniet patrie vel ciuitati laque⁹ captiuitatis quē ignorat scz futurū esse. Vel laqueus est pestis vel fames ⁊c. Un̄ Prouerb. xxi. impingek scz popul⁹ a deo ad laqueos mortis. Et Greg⁹. Si ad quas impij ꝓperant penas aspicerēt: pfecto gressus reflecterēt Un̄ Esa. xlvij Veniet sup te malū ⁊ nescis ortū eius: ⁊ irruet sup te calamitas quā nō poteris expiare. Veniet sup te miseria repēte quā nescis. Quomodo autē fiat ex parte dei ostenditalibi ꝓpheta ps̄. cxlij. dicens de egyptijs. Cōuertit cor eoz vt odirēt populū eius. Ad idem Job in fi. xij ait. Qui imutat cor p̄ncipis populi terre: ⁊ decipit eos vt frustra incedant p̄ inuiū. Palpabunt quasi in tenebris: ⁊ in luce errare eos faciet quasi ebrios. Sz q̄d est hoc dicere? Nunq̄d deus populoz ⁊ dominoz corda ꝓuertit vel imutat ad malū? Nequaq̄. Absit oīno credere q⁹ p se vel imediate malicia cordi alicui⁹ infundat: vel aliquā inclinationez ad malum tribuat: attamē alijs modis potest facere ⁊ p ꝓsequens attribuit sibi. Et ad ꝓsens q̄ttuor generales ponam⁹ vias p q̄s deus dicit opari hec talia mala. Primo p viam subtractiōis. scdo p viā pmissionis. tertio p viā illustratiōis: q̄rto p viam impssionis.

Quo de⁹ q̄s dignos flagellis nouit excecat eos p gratiarū suaruz subtractionem. Capl̄m. I.

Primo p viam subtractionis. Subtrahit eñ de⁹ gr̄am iam populo data vel cuilibet cōmunicatā: ⁊ hoc ꝓpter demerita peccatoz. Subtrahit etiam angelicā custodiā ⁊ ꝓtectionē quaz ordinauit p q̄ttuor angelos sicut patuit. s̄. sermone. viij. Subtrahit eñ a populo lumē veritatis ⁊ iudicij veri ⁊ cōsilij boni tunc. dum homo crucis signaculo signare se putat impingit in oculum suū. Abstrahit a populo gr̄am vnionis. adiutoriū. ꝓuisiōis. sanitatē aeris. Pōderate Insup ꝓticulariter si q̄ttuor dicti angeli tēptationes cessent refrenare vt ibi dictū ē vel multas siue aliquas p̄dictarum: cōsiderat bene discreta mens quid inde sequit. Sicut eni nauis sine gubernaculo scz absq; rhemo remigantib⁹ ⁊ velo. non pōt regularē cursum habere: sed ex sola carentia dictoz irregularē cursū facere necesse est: sic est in ꝓposito nr̄o. Est eñ mens nr̄a sicut nauis in medio maris. Bona ꝥo gratiaz sunt ei p gubernaculo ⁊ rhemis ⁊ anchoris ⁊ velis. Deus autē ⁊ angeli ⁊ ecclesie regnū sunt p ductore hm̄oi nauis'. Jō̄ dominus ait Joh. xv. Sine me nihil potestis facere. ⁊ ps̄. In manib⁹ tuis sortes mee. Ipse est q̄ opatur in nobis velle ⁊ pficere p bona voluntate ꝑm ap̄lm ad Phil'. ij.

Quo deus multipliciter pmittit ruere ⁊ periclitari impios peccatores Capitulum. II.

Secūdo nocet deus p viā pmissiōis permittit eñ dom⁹ populū siue hominē tripliciter cadere in ruinaz dimittens eos. Quādoq; in potestate suoz vitioz ⁊ passionum sicut ait ps̄. Dimisi eos ꝑm desideria cordis eoz ibunt in adinuentionib⁹ suis. ergo male. Immo pessime sicut dicit ad Roma. j. ideo tradidit illos deus scz pmissiue in desideria cordis eoz ⁊ in passiones ignominie ⁊c. Quādoq; i ptāte demonū. Un̄ Apoc.

vj. Cū aperuisset sigillū q̄rtū Sequit. Et ecce equ⁹ pallid⁹ ⁊ q̄ sedebat sup eū nomē illi mors ⁊ infernus seq̄bat eū: ⁊ data ē illi ptās sup q̄tuor ptes terre. i. ciuitatis vel patrie. interficē gladio fame morte ⁊ bestijs terre. Vñ Job. ix. Tradita est terra i man⁹ impij. Q̄n q̄z in ptāte malor̄ hoiuz ad malū multipliciter inferēdū. Vñ Apoc. ix. de fumo putei abyssi. i. de superbia exierūt locuste i terraz. i. hoies impij alios puniētes ⁊ flagellātes q̄si magnigoldi de dio. id ē. spiculatores dei. Sequit Et data est illis ptās sicut hñt scorpiões i re. Scorpio em̄ lingua lingit. brachia stringit: et cauda pungit. Sic tales hoies q̄b⁹ pmissiue ꝓcessa est h ptās peccatorib⁹ nocēt bl̄adicijs ⁊ malicijs ⁊ violētijs. Ait ps̄. Loquunt pacē cum primo suo: mala aūt in cordib⁹ eor̄. Et h dicit de blandicijs ⁊ malicijs. De violētijs Ezech. xxx. dicit Cōfortabo brachia regis babylonis: daboq̄z ei gladiū meū in manu sua. Cū em̄ pmittit populus vel peccator ē in manib⁹ vitior̄ suorum demonū ⁊ malor̄ hoiuz: necesse ē sequi ruinā suā. Sicut em̄ nr̄a natura sub morbis grauib⁹ ⁊ multiplicib⁹ ꝓstituta aut in medio ignium siue in medio famelicor̄ leonuz posita pire cito necesse est: sic i ꝓposito nr̄o. Insup sicut auis laxa ad collū ligata habens ⁊ alas multitudie aquar̄ ingurgitatas pedesq̄z irretitos oīno volare nō potest sed bene in p̄cipicium ire: sic contingit in ꝓposito nostro.

Q̄z ppter illustratiões diuinorum donor̄ excecant impij ne cognoscāt ruinam suam. ¶ Capitulum. iii.

Certio nocet de⁹ ⁊ indirecte ad malū inducit p viam illustratiōis siue obfuscationis. Opat em̄ dñs q̄n̄q̄z opa lucis in ꝓspectu iniquorū ⁊ impior̄: que q̄dem habēt lyppos oculos excecare. Nec em̄ p impijs debet dimittere ds q̄n regat mūdi naturalē cursū. ⁊ q̄n teneat ordinem iusticie tam malis q̄z bonis: et q̄n donet bona gr̄e electis suis faciēs i eis opa miscōie siue illa diuidēs singulis put vult. Nō em̄ debet sol retinere vel retrahē lumē suū: q̄z infirmis oculis est nociu⁹. Superbis humilitas siue in ope siue in ꝑmone placere nō p̄t. Eccl. xiij. Abominatio superbo hūilitas. Nō discol⁹ ⁊ superbus ex correptione salubri ⁊ iusta fiet durior ⁊ pteruior. Carnalis hō ⁊ aialis mūdiciā ⁊ castitatem exemplo vel p̄cepto vel etiā ex necessitate sancte societat⁹ suppositas nō feret ꝑ fugiet: ex h etiā forti⁹ ꝓcupiscētie frena laxabit. Vñ Eccl. xxj. Audiuit vbū luxuriosus ⁊ displicebit ei: ⁊ pj ciet illud post tergū suum. Auaris pauptas ⁊ pauptat⁹ ꝑmo atq̄z paupes odibiles sūt: sicut dr Eccl. xiij. Execratio diuiti paup Incredulos sicut q̄tidie in iudeis ptz veritat⁹ altitudo excecat diuinor̄ mysterior̄. In hor̄ iudicium dr Luc. xvj. q̄ audiebāt h oīa pharisei q̄ erāt auari ⁊ deridebāt eū. Et sic intellige q̄n d alijs loq̄bat sicut d hūilitate ⁊ castitate ⁊c. Ex his ptz q̄ hoies male disciplinati ⁊ maxime eccleziastici ex istis gratijs ⁊ vtutib⁹ faciūt dānū suū. Insup ex gratijs elector̄ ad emulationē et ad odiū ꝓuocant. ⁊ sepius q̄n malis ꝓpinq̄ sunt iudicia dei ex eor̄ annūciatōe non corrigunt: imo ꝓteruiūt ⁊ deteriorant. Naz ꝑm Greg. tumor mentis obstaculū ꝑbet veritati Scabiosus rasorē odit. fur lucē. adultera virum suum. frenetic⁹ manib⁹ ⁊ pedib⁹ impugnat eum q̄ sibi medet: et obstinat⁹ atq̄z reprobat⁹ peccator et popul⁹ in p̄dicatore radiū vitatis abhorret.

Q̄z ex impressione diuinarum gratiarum sepius peccatores excecātur ne intelligant exterminium suum. Capitulum. iiii.

Quarto etiā indirecte ad malū inducit de⁹ p viā imp̄ssiōis. Misericors em̄ de⁹ q̄ nō vult mortē peccatoris. ꝑ magis vt q̄uertat ⁊ viuat: vt dr Ezech. xviij. q̄n̄q̄z facit aliq̄s gr̄as impressiones cordib⁹ impior̄ q̄bus impij abutunt ex eor̄ arbitrij libertate ⁊ durāte eor̄ malicia. q̄si necesse hñt illas gr̄as retorq̄re ad malū: sicut insipiēs hō male vtit bonis. ⁊ iudas scintilla ꝓscie licz etiam sathana illū adiuuāte pnia ductus laqueo se suspēdit. Mat. xxvij. Cayphas q̄z instinctuz p pheticū a deo sibi imissū ad suā malignitatē et suā prauā intentionē intorsit: qui Joh. xj. ait. Expedit vob vt vn⁹ moriat⁹ p pl̄o ⁊ non tota gens pereat. Multi donū naturalis ingenij ⁊ itelligētie alte i diabolicas ⁊ pernicios̄issimas malicias vertūt: ppt̄ q̄ lumie veritatis ꝑuantur sicut dr Hiere. xxxiij. Abscōdā faciē meā a ciuitate hac ppt̄ oēm maliciā eor̄. Alij donū fortitudis corpalis ꝓuertunt ad bella ⁊ ad audacias cerui cosas. Quidā donuz timoris vertunt i pusillanimitates. impetū mūdane ire et potētie plus q̄z dei iusticiā formidātes. Sūt ⁊ alij q̄ diuitias ⁊ potentias naturales morales ac spūales in arrogantiā ꝓuertūt. Naturales diuitias noiam⁹ in mentalib⁹. vt ingeniuz magnū ⁊ naturales sensus. In corpalib⁹ vt i multitudine ⁊ pulchritudie ⁊ populi libertate In tpalib⁹ vt in denarijs seu pecunijs mercancijs possessiōib⁹ edificijs ⁊ dñijs in honorib⁹ ⁊ gloriosa seculi fama. Morales diuitie sūt prudētia iusticia fortitudo ⁊ tempantia ⁊ virtutes q̄ ꝓcedunt ex eis. Diuitie spūales in fide spe et charitate. ⁊ i his q̄ deriuāt ab eis cōphēdunt

De causa ignorantie futuri iudicij

De his q̄ talib⁹ diuitijs abutebāt erat ille cui Apoc. iij. dr. Et dicis q⁹ diues sū scz i diuitijs naturalib⁹ 7 locupletat⁹ in moralibus 7 nulli⁹ egeo scz in diuitijs diuinalibus: et nescis quia tu es miser scz quo ad primas 7 miserabiles q̄ ad secūdas. 7 pauper 7 nudus 7 cecus in diuinalibus seu spūalibus. Et p̄m hanc quartā viam dñis similiter 7 populis. Prou. xxj. dicit. Cor regis in manu dei quocūq; voluerit inclinabit illud Ecce quō ex parte dei venit patrie 7 populo laqueus quē ignorat.

Articulus. ij. q̄ q̄druplex ē causa ex pte mūdi: q̄re populi 7 magnates nō intelligūt sua futura iudicia.

Secūdo venit ex pte mūdi ignorantia hec. Ideo ppheta subdit. Et captio quā abscōdit apprehendit eū siue illum. Quen ā ē hec captio quā peccator abscōdit nisi diuinū iudiciuz qđ sub incōsideratione dei 7 sui p ignorantiā sibi/ ipi peccator abscondit male viuendoq; celat. Hec q̄dem captio tunc peccatorē cecum apprehendit: cum insperatuz nec expectatum dei iudiciū venit. Ab hac captione timebit apprehēdi pś dicens. A negocio pambulante in tenebris. Ioo alibi orabat dicēs. Ab occultis meis mūda me dñe 7c. Insup Job. xiij. hoc timēs ait. Quātas habeo iniq̄tates 7 pctā? 7c. Si ille quē de aliq̄ certo peccato cor i tota vita sua nō reprehendit pctā scelera et iniq̄tates se habere timebat ac p̄ dei iudiciū formidabat. q̄to magis peccatores 7 pū in oi scelere inuoluti i oi iniq̄tate irretiti. i oi ignorātia obcecati. hoc trepidare tenentur? Ad si nō fecerit insipiens multitudo: captio quā abscōdit apprehēdit eā Magnū vo piculū est tale iudiciū nō videre q⁹ maluz qđ ignorat nequaq; timet nec remedium pparat nec exhibet. Sed vnde ex parte mūdi ē ignorātia ista? Dicenduz q⁹ q̄druplex pōt esse causa et⁹. Prima lōga trāq̄llitas. secūda magna psperitas. tertia apparēs bonitas. q̄rta existens iniquitas.

Dr lōga tranquillitas pacis occultat peccatorib⁹ exterminia sua futura 7 ppinqua. Ca. i.

Prima causa est longa tranq̄llitas. Occultat em̄ multitudo malorū 7 magnitudo cor 7 diuinor iudiciorū ex lōga tpis dilatōe sicut tpe Loth illi pture generatiōi Gen. xix. Nā si non solum q⁹ populus ille crederet se tali iudicio exterminandū sed nec generi Loth ita insensibiles facti sunt q⁹ cum diceret eis: surgite 7 egredimini d̄ loco isto: q⁹ delebit dñs ciuitatez istam visus ē eis q̄si ludens loqui. Quasi dicerēt. Quō deleret dñs tam pulchrā patriā que dr q̄si paradisus dei? quō aboleret tantā multitudinē populor vbi multi puuli et inocentes q̄ in hac pticulari patria nunq̄ fecerunt h̄. cū etiam sum⁹ d̄ populo dei? Hoc trufaris vt terreas nos 7c. Idē similiter tpe diluuij factū est q⁹ noe diluuiū p̄dicebat nō solū verbo annūciādo: sed etiam facto arcā fabricādo. Sz q⁹ tūc dñs non pluerat sup terrā nec aliqđ notabile iudiciū 7 exterminiū dederat mūdo longaq; mūdana tranquillitate steterat mūdus. carnales hoies tale exterminiū nō abhorrebāt: ideo h̄ credē nō poterāt nec volebāt. Sicetiā erit tpe iudicij generalis sic dr Luc. xvij. Sicut factū est i dieb⁹ noe ita erit in dieb⁹ filij hois. Edebant 7 bibebant vxores ducebāt. 7 dabant ad nuptias. vsq; i diem q̄ intrauit noe in arcā. 7 venit diluuiū 7 pdidit oñes. Similiter sic factū ē dieb⁹ Loth edebāt 7 bibebāt emebāt 7 vendebant plantabant 7 edificabāt. q̄ die aūt exijt Loth a zodomis: pluit ignē 7 sulphur de celo 7 omnes pdidit. Sic sepe euenit ciuitatib⁹ 7 patrijs que diu absq; diuinis flagellis 7 maxime guerris i trāquillitate steterūt. Hoc etiā exterminiū iudicior factum est p romanos hierosolymitane ciuitati 7 patrie qđ p̄uidens dñs Luc. xix. flēs sup ciuitatē ait. Si cognouisses 7 tu, Et q̄dem in hac die tua que ad pacē tibi nunc aūt abscōdita sunt ab oculis tuis.

Dr ꝓsperitas magna excecat oculos pctōr ne cognoscāt ppinquaz suam ruinam. Cap. ij.

Secūda causa hui⁹ occultationis est magna ꝓsperitas Magnitudo em̄ ꝓsperitat⁹ 7 abūdātia bonor tēporaliū: mirabilit excecat oculos po/ p u or Qui hz aures audiēdi audiat q̄d spūs dicat huic ciuitati Ezech. xvj. Hec fuit iniquitas zodome sororis tue. superbia. saturitas. panis. abūdātia. 7 ociū ipi⁹ 7 filiar eius. Unde Deut. xxxij. Dan fluet largit ex basan. Dan causa 7 basan pinguedo interp̄tant. Quasi dicat. Causa fluētis ruine ē pinguedo. In exemplū ei⁹ ꝓsiderent patrie a deo p exterminia sepi⁹ 7 duri⁹ in italia visitate 7 abūdantiores reperient sicut patz de lombardia apulia bononia 7c. Hinc dr Hiere. v. Magnificati sunt et ditati. incrassati sūt 7 impinguati: 7 pterierūt sermones meos pessime. Un Deut. xxxij. Incrassat⁹ est dilectus 7 recalcitrauit incrassatus impinguat⁹ dilatat⁹. Un Osee. xiij. Adimpleti sunt 7 saturati sunt: eleuauerunt cor suum 7 obliti sunt mei Ad idem dicit Job. xv. Cōtra omnipotentez roborat⁹ est. cucurrit aduersus deum erecto collo: et pingui ceruice armatus est. Unde ps̄. Repleti sunt qui obscurati sunt

terre domib⁹ iniq̃tatũ. Et hiere. xxij. dic̃ dñs ad tales. Locut⁹ sum ad te in abundantia tu: dixisti nõ audiã. Hec ẽ via tua ab adolescẽtia tua: q⁹ nõ audisti vocẽ meã Ira nẽpe ingratitudo hoiuz ⁊ ignorãtia ceca. cũ cetera aialia ꝑ bñficia domesticant. sola hũana corda ꝑ dei bñficia excecant ⁊ indurant.

¶ Q⁹ bonoꝝ apparẽtia occultat populis dei iudicia. ¶ Capl'm. m.

Qrtia causa hui⁹ occultatiõis est q̃daz apparẽs bonitas. Sicut i pleriscq̃ ciui/tatib⁹ hospitalia multa ⁊ magna ecclesiarũ edificia mira multitudo religionũ ⁊ religiosoꝝ. Quelz in multis sunt grata deo: tamẽ multi insipiẽtes quadã insana ꝓfidentia in illis sperant: tũ ipi oia illis ꝓtraria operentur. Nec tamẽ celare pñt q̃n ostendũt q̃ talia que agũt sunt apparẽtia nõ existẽtia bona: cum ipi tuba canãt q̃cũq̃ faciũt de talib⁹ spũalib⁹ bonis. Nõ em̃ ⁊ edificarẽt hospitale nõ ecclesiaz nõ altare siue capellã nõ deniq̃ simile q̃cq̃: nisi nomẽ suũ ⁊ arma ibi q̃nq̃ supra xp̃m notabiliter insignirẽt. Nõ etiã ꝑ ꝓphetã puisũ est cũ dicit. Posuerũt sua signa. nõ dei signo. s. eoruz hypocrite intẽtiõis ⁊ nõ cognouerũt scz in vita sicut i exitu cogniturí sunt sup sũmũ scz po/nũt: nec etiã verenᵗ in sacris calicib⁹ ⁊ pamẽtis talia opari. Cõtra q̃s dñs ait Matth. vj. Cũ facis elemosynã noli tuba canẽ añ te sicut faciũt hypocrite. Vñ Mat. xxiij. Duces ceci excolãtes culicẽ scz ne bibaᵗ cũ vino: cameluz aũt gluciẽtes. i. minima delicta q̃si expurgantes maxia aũt cõmittẽtes ⁊ incorpantes. Apparẽt q̃dã gestu ⁊ incessu modesti ⁊ gues. mulieres etiam aliq̃ mature ⁊ honeste ⁊ cõiter populi extrinsec⁹ in multis apparẽt deuoti ac virtuosi: ad q̃s dicit dñs Mat. xxiij. Mũdatis q̃ de foris est calicis ⁊ paplidis: intus autez pleni estis rapina ⁊ imũdicia. Mũda ꝑus q̃ intus ẽ. Et addit. Biles estis sepulcris dealbatis q̃ foris apparent hoib⁹ speciosa: intus vero plena sũt ossib⁹ mortuoꝝ ⁊ oi spurcitia. Sic et vos a foris q̃dem apparetis hoib⁹ iusti: intus aũt pleni estis hypocrisi ⁊ iniq̃tate.

¶ Q⁹ peccata impioꝝ excecant oculos illoꝝ ne sint capaces ruine sue. ¶ Capitulum. iij.

Qarta causa ẽ existẽs iniq̃tas. Multiplicata em̃ pctã excecãt ꝓ̃i intellectũ ne veritatẽ itelligere queant. Vñ Bap. ij. Excecauit eos malicia eoꝝ ⁊ nescierunt sacra dei id ẽ. ei⁹ occulta. neq̃ mercedẽ sperauerũt iustitie. Cuz em̃ aq̃ etiã clara quassaᵗ ⁊ agitaᵗ difficile q̃d in ea lateat videri pt. q̃to magis i turbida vel in sceno? Sic etiã cũ ꝓ̃s imergit se in pctis sicut sus i volutabro luti. q̃d mirũ si dei flagellãtis futura iudicia nõ cognoscit. Q⁹ audi vtinaz nõ de ꝓ̃o isto illud Bap. xiiij. oñia scz scelera cõmixta sũt. Bãguis. homicidiũ. furtũ. fictio. corruptio. infidelitas. turbatio. piuriũ. tumult⁹. et bonoꝝ dñi imemoratio. aiaꝝ inq̃natio nccitati imutatio. nuptiaꝝ incõstantia. inordinatio mechie et impudicitie. Quid igit mirũ si i talib⁹ ⁊ guiorib⁹ ꝓ̃i iuoluti nõ intelligunt futura sup eos iudicia dei? Vñ dñs Soph. j. cõminat dicẽs. Tribulabo hoies et ambulabũt vt ceci: q⁹ dño peccauerunt. Et effundet sanguis eoꝝ sic fum⁹: ⁊ corpa eorũ sic stercora. Et ꝟ captio quã abscõdit popul⁹ apprehendit eam Et hec sufficiant de secũda causa ex pte mundi.

¶ Articulus. iij. q⁹ ꝓpter q̃druplicẽ causam occultat deus iudicia sua. ¶ Tertia causa ignorãtie taliũ iudicioꝝ est ex pte ipi⁹ iudicij. Nõ q̃dez inpscrutabile ẽ. ideo dr ad Roma. xj. exclamatiue. O altitudo diuitiaꝝ sapie ⁊ scie dei. q̃ incõphẽsibilia sũt iudicia ei⁹. ⁊ inuestigabiles vie ei⁹. Magna q̃dem abyssus q̃ sepe pctores dei iudicia et flagella q̃ maxie horrẽt añ oculos teneãt: nec illa cognoscãt vt merito ꝓ̃o eueniat illis pñs. Et in laqueũ cadat in ipm. i. insperato cadat in iudicium dei. ideo timeãt ꝓ̃i iudicia dei. Vñ ps. alibi. Judicia dei abyssus multa. In tali enim occultatiõe iudiciꝝ q̃truoz latent abyssus: que sunt q̃ttuor cause ꝓpter q̃s hec dei iudicia occulta sunt. Prima ẽ abyssus timoratiõis. scda abyssus hũiliatiõis. tertia abyssus exclusionis q̃rta est abyssus excecationis.

¶ Q⁹ deꝰ occultat iudicia sua vt semper peccatores habeãt timere atq̃ paruere. ¶ Capitulum. i.

Prima ẽ abyssus timoratiõis. Occultat em̃ deus futura flagella vt semper peccatores paueãt illa ignorantes q̃n dñs ventur⁹ sit: sicut Apoc. iij. cõminatorie dicit dñs tali ꝓ̃o. In mẽte habe q̃liter acceperis p aurẽ mẽtis: ⁊ audieris p aurem corpis ⁊ ꝑua. i. observa p te audita: ⁊ pniaz age de ꝑteritis culpis. Sic igit nõ euigilaueris tu ꝓ̃e q̃ litargio somno oꝑimeris: veniã ad te tãq̃ fur. ⁊ nescies q̃ hora veniã. Et merito q̃dẽ. vt q̃ deũ cognoscere diligere ⁊ timere noluit ꝓpt̃ beneficioꝝ collationẽ: ipm intelligat ꝑ duroꝝ flagelloꝝ punitionẽ iuxta illud ꝓphete. Cognoscetur dñs iudicia faciens.

¶ Q⁹ ad humiliandũ elatos occultat deus iudicia sua. ¶ Capit. ij.

De causa ignorantie futuri iudicij

Secūda est abyssus hūiliatiōis. Multi plerūq; quādo sūt in culmie magnotante sapiētie se estimant esse. q; oculomenti a deo oīno amoto putant se esse sufficientes regere totum mundū. Hanc supbiā volēs cōprimere deus occultat iudicia sua: iposq; insperato flagellans humiliat cōfusione ꝓdignasicut Job. xxvj. de domino dr. Prudentia eiꝰ percussit supbuz. r ps̄. tu hūiliasti sicut vulneratum superbum i brachio ꝟtutis tue. Et alibi. Disperge. id ē. dispges illos in ꝟtute tua r depone. id ē. depones eos ꝓtectoꝛ meꝰ dñe. Delictū oris coꝝ scz depones: r silr ꝓmonē labiorū ipoꝝ: r cōphendank. i. cōphendenk in supbia sua de execratione r mēdacio.

Qr occultat deꝰ multis iudicia sua ꝓpter illoꝝ indignitatem.

Capitulum. III.

Tertia est abyssus exclusionis. Nō eñ decet dei secreta indignis r indispositi reuelari. Ideo aliquibꝰ sāctis viris alias idoneis pluries absc̄dunk talia iudicia dei: quia forte nescirent celare indignis: aut forte nō plene idoneis vt r iniusti: magis autē scelerati in suspitione talium iudiciorum semp habeat vigilare. Unde Apoc. ij. cōminatur tali populo saluatoꝛ dicens. Penitentiā age r ꝓma opera fac. Alioquīn veniō tibi r mouebo candelabꝝ tuum de loco suo. Candelabrū vero qđ lumen tenet: sed ex se lumē non habet regnum ēa deo ꝓ sua gloria cōcessum r tē. que prudenter dicat ꝓdicatoꝛ discretus.

Qr occulta sunt iudicia dei ad obcecandum oculos impioꝝ ne illa effugere possint. Cap. IIII.

Quarta est abyssus excecatiōis. Occultat eñ deus iudicia sua ad excecādum reꝓbos talium temporꝝ: r ad hoc q; talia veniant sup eos subito ꝛimprouise. Et lz ꝓmoniti sunt tales per predicationes r signa: verificak tamē in eis illud Joh. ix. In iudiciū veni scz p annunciatā veritatē in hunc mundū vt qui non vident videant r q; vident ceci fiāt. Unde Esa. vj. Audiui vocē domini dicentis quē mittam r qs ibit nobis? Et dixi Ecce ego Mitte me Et dixit. Vade. Et dices populo huic. Audite audiētes r nolite itelligere: r videte visionem r nolite cognoscere. Excreca coꝛ populi huius r aures eius aggraua r oculos eius claude: ne forte videat oculis suis r auribus suis audiat. r coꝛde suo intelligat r cōuertak r sanem euz. Et sic merito in laqueū cadat in ipm. quia q; se exaltauerit humiliabik. A q laqueo r a qb⁹ picul r iudicijs eripiat nos illuminatoꝛ mentiū domin⁹ noster ihs̄ christ⁹ dās vere penitētibus gram in p̄senti: r gloriam in futuro. Qui cum patre r spū̄sancto iudicia sua retinens r dispensans triūphat glorioſus i seculaseculoꝝ. Amen.

Feria. IIII. post scōam dñicam in q̄ dragesima de multiplici hominuꝝ ignorantia: Sermo. XXI.

In Nescitis quid petatis. Mat. xx. r in euange. hodi. Multum officit charitati ignorantia veritatis. Etenim inde fit q; nec bonū amatur: nec malū odio habek. Et qđ periculosius est ꝓtingit ex hc̄ sepe q; bonū respuik r malum eligik: eo q; bonū veracik estimek malū r malū bonū. Qđ intelligēs sapia dei xp̄s iacobo r iohāni ex ignorātia ingrata postulātib⁹ in verbo ꝓposito rndet dicēs. Nescitis qđ petatis. Nā ad hc̄ az si q̄rebāt in aliq̄ terreno regno pri/matū in q̄ forte x p̄m regnatuꝝ putabāt. merito dixit eis Nescitis qđ petatis: qr ab eo nihil terrenū postulare debebant. Si vo qđ magis puto postulabāt ꝓmatū celestis regni: etiaz ꝓtāto qđ peterēt ignorabāt: eo q; id nō peterēt sb ordine debito: neq; ex puro affectu r intētione. Nō eñ peti dz a nob q̄es glīe añ passiōis laborē. nec p̄miū añ meritum. nec coꝛona nisi post triūphalē victoriā. nec etiā q̄ri dz eminentioꝛ gdus: qr iudiciuz supbie ē maxie si fiat ex q̄dā ꝓuata ambitiōe honoris r dignitat sicut isti petē videbāt. Nō etiam debet peti ex iure vel cōfidētia cognatiōis carnalis ad xp̄m siue ad sāctos sicut faciebāt isti. Ex istis ptz quāta ignorātia ꝟitatis sit in hūana mēte dum ignorat qđ salubrik sit petēdū. Proinde p hūanogenē in ps̄. lxxxj. merito dr. Nescierūt neq; intellexerūt i tenebris ambulāt In qb⁹ ꝟbis triplex stat⁹ denotak. Prim⁹ ē ignātie naturalis ꝺ q̄ dic̄ nescierūt. s. ex natura. Secūs ē ignorantie generak de q̄ ait neq; itellexerūt. s. ex gra. Tertius ē ignorātie crimialis. ido dicit: i tenebris ambulāt. scz erroꝝ r pctoꝝ. De his qđ Luce xviij. mystice dictū ē. Cecus qđā in hoc denotatur ignorātia naturalis. sedebat secus viam r in h̄ exp̄mik ignorātia generalis: mēdicās et in h̄ indicak ignorātia criminalis. Et vtrūq; ꝟbum pōt esse tema in q̄gesima vel i alio tē poze p p̄senti materia.

Articulus. I. de septēplici ignorantia naturali quā oēs habemus.

Primus status est ignorantie naturak. Unde ps̄. ait. Nescierūt scz cōmuniter omnes: qr naturalis ignorantia est. Et lz ex peccato primoꝝ parentū exordium sumpsit: non tamē in hominib⁹ peccatum est. De hac ignorantia

loquitur Job.iij. de homine dicens. Circumdedit eum deus tenebris scilicet ignorãtie. Ignorat enim septem. Primo que sunt ante se. secundo que sunt post se. tertio que sunt iuxta se quarto que sunt supra se. quinto q̃ sunt intra se sexto que sunt infra se. septimo ignorat omnia Et de his oibus dr Job.xxxvij. Nos quippe inuoluimur tenebris ꝛc.

Qr naturaliter preterita ignoram⁹

Capitulum.I.

Primo ignorat homo que sunt ante se. Unde Eccs.viij. Multa hominis afflictio q̃ ignorat p̃terita.et.x.c. Ignorat homo quid ante se fuerit.

Qr naturaliter futura ignoramus

Capitulum.II.

Secundo ignorat homo que post se sũt sicut Eccs.in dicto.viij.c.ait. Futura nullo potest scire nuncio.ꝛ idem.x.c. Et quid post se illi futurꝫ sit quis poterit iudicare? Hic Jaco.iiij. Quid dicitis hodie aut crastino ibimus ad illam ciuitatem ꝛ faciemus quidez ibi annum ꝛ mercabimur ꝛ lucrum faciemus qui ignoratis q̃d sit vobis futurum in crastinum? Prouer.xxvij. Ne glorieris ignorans q̃d superuentura pariat dies. Unꝫ Eccs.ix. Nescit homo finem suum.

Qr naturaliter ignoramus corda hominũ. Cap.III.

Tertio ignorat homo que sunt iuxta se. Juxta illud apli.j.Cor.ij. Quis scit hominuz q̃ sunt hois nisi spũs hominis q̃ in ipo est? Et Hiere.xvij. Prauũ ẽ cor hois ꝛ inscrutabile q̃s cognoscet illud?

Qr naturaliter ignoram⁹ que superiora sunt nobis. Cap.III.

Quarto ignorat homo que sunt supra se Sicut testatur apostol⁹.j.Timoth.vlti. Lucem habitat inaccessibilem scilicet deus quã nullus hominũ vidit nec videre potest. Et iterum ꝓpheta ait. Posuit tenebras latibulũ suum.

Qr naturaliter ignoram⁹ quid sit in conscientia nostra. Caplm.V.

Quinto ignorat homo que intra se sũt: iuxta illud ps̃. Ab occultis meis munda me dñe ꝛc. Unde Job.ix. Etiaz si simplex fuero:hoc ipm ignorat aia mea. Et iterũ.j.Cor.iiij. Nihil mihi ꝓscius sum:sed non in hoc iustificatus sum. Unꝫ Eccs.ix. Nescit hõ vtrũ odio vel amore dignus sit ꝛc.

Qr naturaliter ignoram⁹ que inferiora nobis sunt. Cap.VI.

Sexto ignorat homo que infra se sunt. Unꝫ Eccs.j. Cuncte res difficiles non potest homo eas explicare sermone. Unde Sap̃.ix. Difficile estimamus que i terra sunt: ꝛ que in ꝓspectu sunt inuenimus cum labore. Et Eccl.xj. quomodo ignoras que sit via spiritus: et qua rõne compigantur ossa in ventre p̃gnãtis. sic nescis opera dei qui fabricator est omniũ.

Qr a natura omnia vniuersaliter ignoramus. Cap.VII.

Septimo ignorat homo naturaliter vniuersaliter oĩa iuxta illud Eccs. viij. Intellexi q̃ omniũ operũ dei nullam posset homo inuenire rõnem: ꝛ quãto plus laborat tanto minus inuenit. Et iteruz Sap̃.ix. cum dixisset difficile estimam⁹ que in terra sũt et que in ꝓspectu sunt inuenimus cum labore addidit. Que in celis sunt q̃s inuestigabit. Tamen vniuersali ignorãtie fidei remediũ a domino: vel nobis ignorãtib⁹ adhibet. Dixerat eĩ deus ade Gen̄.ij. quacunq̃ eĩ die comederis morte morieris. Quod q̃dem non credẽs p̃ceptum dñi ꝓtempsit atq̃ ꝓpter inobediẽtiam i p̃dictas ignorantias lapsus est. Proinde ꝛ illi ꝛ nobis salubre remedium recte inopinatũ parauit scz fidem: q̃ quam a pnitiosa cecitate p̃dicte naturalis ignorãtie homo salubriꝫ adiuuatur. Unde Aug⁹ in lib. de trini. ait. Mentis humane acies inualida in tã excellẽti luce non figitur: nisi p iusticiã fidei emũderẽ. Et Bern̄. sup Cant. Quid non inuenit fides? Attingit i accessa. deprehendit ignota. comprehendit imẽsa. apprehendit nouissima ipam deniq̃ eternitatem suo illo vastissimo sinu quodãmodo circũcludit.

Articulus.II. de ignorantia iuris: ꝛ de ignorantia facti: ꝛ qñ excusabiles sunt ꝛ quando non.

Hcõs ign̄ãtie status ẽ ignorãtie generalis. Et de hac ps̃. subdit. Neq̃ intellexerũt scz ex gr̃a: ꝛ b̃ mediãte eoz culpa. Proinde Bern̄. in epla ad mgr̃m Hugonẽ ait. Multa sciẽda nesciunt: aut sciẽdi incuria: aut discendi desidia: aut verecũdia inq̃rendi. Et q̃dem h̃ ignorãtia non hz excusationẽ. Hec ille. Unde Aug⁹ de vbis apli ait. Pessime matris ignorãtie pessime inde due filie sũt scz falsitas ꝛ dubietas. Illa miserior. ista miserabilior: illa pernitiosior: ista molestior Ad bene viuendũ igitur necesse est nosse quid faciendũ: quid vesitendum sit. Unꝫ Cesarius in q̃dã ꝓmone suo Quis sit melius facere q̃ dinoscere: ꝓpus tñ est nosse q̃ facere. Audi scripturã dicentẽ. Omnis q̃ nõ didicerit iusticiã sup terrã: veritatẽ nõ faciet. Et ite-

De multiplici hoim ignorantia

rum. Zelus apprehendit populum in eruditū Duplex est ignorātia impediēta omne bonuz vt dicit .j.q.iiij.c.vltī. scz ignorātia iuris ⁊ ignorantia facti. Prima est ignorantia iuris: et hec est septuplex quasi septē ignorātie species Dicitur enim prima sapiens siue discreta .secunda inuincibilis .tertia simplex . qrta difficilis. qnta crassa ⁊ supina .sexta affectata .septima p/uersa siue aduersa.

De ignorantia docta ⁊ sancta

Capitulum.I.

PRima dicit ignorātia sapiens siue discrea scz qñ homo non curat scire que non sunt necessaria sibi ad salutez . maxime qñ illa non pōt discere absqz piculo aie sue. Hinc dñs ait Matth. v. Si oculus dexter .i. sciētia scandalizat te: erue euz ⁊ pjce eum abs te. Expedit eñ tibi vt pereat vnū membroꝝ tuorum qz totum corpus tuū eat in gehēnā Añ Aug⁹ de vbis apli ait. Melior est fidelis ignorātia qz temeraria scientia.

De ignorātia inuincibili et quādo excusat ⁊ qñ non. Cap. II.

SEcūda ignorātia inuincibilis dr. Et est duplex. Prima que introducta est pter culpā. scda q introducta est p culpam. Prima aūt que introducta ē pter culpam: sicut patet in pueris in qbus simpliciter priuat cognitionē iuris: similit ⁊ furiosis qui oino carent rōnis vsu . et in decrepito qui non discernit: ⁊ in eo q nascit amēs. Et hec ignorātia ꝑm Bonauen. in .ij. excusat a toto: quia caret rōnis vsu. Scdo autē si talis ignorantia introducta ē p pambulā culpā. sicut i ebrioso q se pcipitauit p culpā suam. ⁊ sic non a toto sed a tanto excusat. vñ min⁹ peccat qz si nō fuisset ebrius ar. l. di. sepe. Quidaz tamē dicunt q excusat a tota si totaliter l'gat. Talib⁹ si sanātur penitētia imponēda est eis ꝑm canones: quia nouam culpā tunc ebrius cōmittit: sicut accidit Gen. xix. in Loth quē dicūt sācti fuisse culpabilem lz excusent eum in parte ⁊ a tanto. Et sic est de amētib⁹ q ꝓpter luxuriā etiā vxoris amentes facti sūt. Unde Esdre. ix. Multi p/pter vxores facti sunt amētes. Similit ꝺ alijs qui carent vsu rationis ex pcedēti culpa. Hoc notat ꝑm Bonauē. ⁊ Alexan. ꝺ hal'. in .ij. Ad hoc facit quod dicit .xv.q.j. si quis insaniens vbi dr. Si qs insaniēs aliquē occiderit si ad sanam mētē puenerit: leuior ei pnia imponēda ē Scdm glo. istis imponit penitētia ⁊ tamē nō deliquerūt: ꝑ b fit ad cautelā vt nō. l. di. ꝑ sby/teros. ⁊ .xxxiij.q.ij. in lectū ⁊ ne disciplina ecclesie deseratur .xxiij.q.v. excōicatoꝝ ⁊c.

De ignorantia simplicitatis ⁊ quādo excusabilis est ⁊ quādo non.

Capitulum.III.

QUertia ē ignorātia simplex ꝑm Alexā. de hal' ⁊ Bonauē. scz cuz qs nescit qd scire tenet: laborat tamē vt sciat. Talis aūt dupliciter laborare pōt: aut plene: aut semiplene Si plene laborat vt sciret vt patet de eo q ignorat que tenetur scire ꝑm statum suum tamē laborat audiēdo verbū dei vel legit vel a sapientibus: de illis sollicite qrit: ⁊ hec ignorātia vel totalit excusat vel saltē vt non sit pctm̄ dānabile. xj.q.iij. excellētissimis. ⁊ c. se. ⁊ xxvj.q.ij c. vltī. et .j.q.iiij.c. vltī. Si aūt laborat vt sciat pdicta sed non plene: excusat a tanto . sed nō a toto ꝑm Bonauē. in centiloquio.

De ignorantia qñ habet intelligentiam per lucida tēpora vel interualla

Caplm. IIII.

QUarta autem ignorantia est difficilis ⁊ ꝑm Bonauē. hec est illa q non totaliter vsum rōnis tollit. que in illis est q non sunt oino furiosi sed habent quādoqz interualla lucida. Item simile est i pueris qui iam capaces sunt pcepti licet nō plene Et hec lz excuset a tanto non tamen a toto. Ad hoc nota. xxxij.q.vij quemadmodū.

De ignorantia crassa ⁊ supina ⁊ ad quorū iurium noticiā homo necessario obligat. Caplm. V.

QUinta autē ignorātia est crassa et supina. Talis eñ ꝑm Alexan. de halis est quādo aliquis negligit scire quod tenetur scire: nec tamē vult se nescire. Ignorantia eñ crassa ⁊ supina sic dicta est p metapho/ram homis crassi ⁊ supini . qui non videt etiaz ea que coram eo sunt. sicut q publica ⁊ manifesta se dicit ignorare vl ignorat habere dicit cōscientiā crassam. xxvj. dis. q dicitis. Talis fuit ignorātia pauli ꝑm Richar. Añ .j. Timoth. j inquit. Misericordiā dei ꝓsecutus sum: quia ignorans feci. Et talis ignorantia nō habet excusationē. Et nihilominus aduertendū q diuersa iura diuinissimode diuīsos obligant ꝑm Bonauē. Quia alit obligat ius naturale . alit ius diuinū . aliter ius ciuile. alit ius ꝓtinens cōstitutiones ecclasticas ⁊ morales Primo ius naturale oēs obligat: ⁊ nulluz adultū excusat cū sit scriptū i cordib⁹ nris. ⁊ habet .j.q.iiij.c. notādū. Ubi dr q ignorātia iuris naturalis oibus adultis dānabilis ē. Adultis dico q habēt vsum rōnis ꝓpter furiosos ⁊ huiusmodi Idē dicit Alexan. de halis. Scdo ius diuinū ignorare qd qdez est lex ꝓphete euangeliū atq apostolice doctrine ꝑm Bonauē. i cētiloquio

ꝛ Alexan. in. ij. et in. iij. accusat sicut ꝺ magno ꝛ de mortali delicto ꝓlatos ꝛ maxime epos ꝛ metropolitanos: q̃ tenent de fide ꝛ spe reddere rõnez. Accusat autem sicut veniali clericos simplices. ꝛ illitteratos q̃ curam non suscipiũt aiaꝝ: q̃ cuꝫ potuerũt addicẽ noluerũt. Laicos ꝯo i nullo accusat. qꝛ ad ipos nõ ꝑtinet dũmodo non ꝓtemnãt. Ꝫz ſm Alexan. laici tenent ad noticiã decalogi ꝛ eoꝝ q̃ ꝑtinent ad fidẽ ꝓut cõtinet in symbolo apl̃oꝝ. Ignorantia ꝯo quo ad q̃dã iuris diuini eos excusat simplicit: ꝙtum ad q̃dam ꝯo excusat a tanto ꝛ si nõ a toto. Hec notat Alexan. ꝺ halis ꝛ Bonauẽ. Et in hoc aparent culpe calcantiũ cruces que super lapides tumuloꝝ i plerisq̃ locis irreuerẽtissime fiunt ꝓtra legẽ a diuine iure manantem C. nemini licet. li. j. vbi ꝺꝛ. Nemini licet signũ salutoris in terra i silice vel i marmoribus humi positus insculpere vl̃ pingere ne pedib⁹ cõculcet. Qui aũt i terra posuerit vel posituꝫ nõ leuauerit morte mulctet. Ꝫz ꝓtra ꝫ q̃dam allegant ꝓsuetudinẽ: q̃bus respõdẽdũ est illud qꝺ ꝺꝛ di. viij. c. ꝓsuetudo vbi ꝺꝛ. Cõsuetudo sine veritate vetustas est erroris ꝛ ꝙ ꝓsequens nõ excusat. Ꝓroinde credo q̃ mortaliter peccant oẽs q̃bus inotescit ꝫ si ad eos ꝑtinet ꝛ non remouet eas. ℣ Tertiũ ius scz legũ solos iudices accusat ꝺꝛ eñ. j. q. iij. c. vlt. q̃ ius ciuile alijs ꝓmittit ignorare alijs nõ. Ꝓcõm eñ Alexan. de hal. Rusticis eñ ꝛ mulieribus ꝛ in minori etate ꝓstitutis ꝓmittit ignorare q̃ sunt de iure ciuili: maxime in damno vitãdo. in maleficijs aũt nõ sic. ℣ Quartũ ius ꝑtinens morales cõstitutiones ꝛ ecclesiasticas ad discernẽda peccata accusat sacerdotes ꝛ curam aiaꝝ habentes ꝛ ꝓfessoꝛes. Ignorãtia huiꝰ iuris q̃sdã alios excusat: ꝛ si non a toto: tñ a tanto. Non eñ oẽs clerici tenent ad noticiã oiuꝫ q̃ sunt i iure canonico: ꝛ si teneant ad noticiaꝫ quoꝝdam. Hec dicit Alexan. ad hoc. xxiij. q. j. c. si quis dederit ſm Tho. prima. ij. q. lxxvj. Oẽs cõit tenent scire ea que sunt fidei ꝛ vniuersalia iurꝫ ꝓcepta. Singuli autẽ ea que ad statũ eoꝝ vel officiũ spectant. Nam quicunq̃ negligit habere vel facere ea ad que tenetur: peccat peccato omissionis. Unde ꝓpter negligentiam ignorãtia eoꝝ que quis scire tenet est peccatuꝫ. Hec ille. Ad hoc nõ. extra de inurꝫ. ꝛ dam. c. si culpa. Et ꝓtra hanc ꝗntaꝫ ignorantiã ait apostolus. Quicunq̃ stultus est in culpa: sapiẽs erit in pena. Et illõ. j. Coꝝ. xiij. Si quis ignorat ignorabit. Facit ad hoc. xxxviij. di. q̃ ea. Consiꝺerent hoc ꝓfessoꝛes ignari ꝛ ceci ꝛ duces cecoꝝ qua temeritate ista exerceãt vt non aꝺducant in inferos peccatoꝛes illaqueatos iuꝺicantes que nesciunt ꝛ ignorant Unde Hiero. Impericia ꝓfidentiã: ꝛ eruditio timorẽ creat. Addam q̃ qꝺ mirabiliꝰ est: q̃ ꝙto minus itelligunt plus ꝑsumunt.

De ignorantia affectata. Cap. VI.

Sexta ꝯo est ignorãtia affectata. Et hec est cum q̃s affectat ignorare qꝺ scire tenetur: nõ tamen determinat apud se q̃ teneatur illud scire. Unde Luc. xij. Seruus qui cognouit voluntatez dñi sui ꝛ non se ꝑparauit ꝛ non fecit volũtatez eius: plagis vapulabit multis. Ubi glo. Qui scire nolunt: ꝛ ꝑñt non ignorãtes sed ꝓtemptores iudicant. Hec ignorantia ſm Bonauẽ. et Richar. ꝛ Alexan. in. ij. di. xxij. sic excusat ex vna ꝑte qꝺ ex alia parte aggrauat. Excusat inq̃ꝫtum ignorãtia. sed aggrauat inq̃ꝫtũ affectata. De tali ignoranti ait Bernñ. de. xij. gradibus humilitatis. Frustra sibi ꝺ infirmitate ignorãtia blandiunt: qui vt liberi⁹ peccent libent ignorant vel infirmant. Unñ Greg⁹. xxv. li. moral. Nescire ignorãtia est: scire noluisse superbia est. Et Isido. de sum. bo. Nescire simplicit ad ignorantiã ꝑtinet. sed noluisse scire ad ꝓtumacem superbiam. Voluntatẽ quippe dñi ꝑfecte nescire. quid aliud est q̃ velle dñm superbiẽdo cõtemnere. Unñ glo. sup Hiere. vj. Gradis impietas est non soluꝫ peccata non cauere sed ne velle itelligere peccata: ꝛ nullam habere distãtiam bonoꝝ maloꝝ̃q̃ operũ. Et de hac ignorantia ait ꝓpheta. Noluit itelligere vt bñ ageret. Ad talẽ ignorantẽ ꝙ Oseam dñs. c. iij. cõminat dicẽs. Quia tu sciam repulisti ꝛ ego repellã te ne sacerdotio fungaris mihi. ℣ Circa hoc incidens querunt tria. Primo de sacerdote qui accedit ad ordines ꝛ non põt addiscere canones et ea q̃ sunt necessaria officio suo. Respondet Alexãꝺ. in. ij. q. in tractatu ꝺ ignorãtia q̃ talis peccat in eo cũ vult suscipe ordines cũ nescit nec addiscẽ põt. Et ſm eũ si sacerdos est fact⁹: tenet nõ suscipe aiaꝝ curã vel nõ suscipe officiũ audiẽꝺi ꝓfessiones ꝛ iniũgẽꝺi penitentias. in q̃bus piculosũ ẽ iuꝺiciũ. Sed nunq̃ꝺ excusat illũ impotẽtia sciẽꝺi sicut excusat qui cadit i pauptatem ꝙ impotentiã ꝺandi si nõ ꝺat paupi i extrema necessitate? Ad hoc respõꝺet Alexan. q̃ non est simile. Ille eñ se nõ ingessit in impotẽtiã ꝺandi: sed iste se ingessit in impotentiã curã habẽꝺi ꝙ sciẽtie ꝺefectum. Ꝓterea nemo põt se imittẽ in impotẽtiã ꝺandi: q̃ et si non habet pecuniã potest ꝺare voluntatem bonã q̃ amplius placet ꝺeo. Non sufficit autẽ isti sacerꝺoti curam habẽti bonã voluntatem habere ꝺe sciendo vel curando: sed oportet q̃ sciat ꝛ curet. ℣ Secꝺo queriꝰ quiꝺ ꝺ illo cui apparet angelus malus transfiguratus in ange/

De multiplici hoīm ignorantia

lū lucis: ⁊ ipe credit q sit angel⁹ bon⁹: et appo/nit oēm diligētiā quā pt: ⁊ ita adoret eū: Dicē dū ſm Alexā. q nō apponit oēm diligētiā quā pōt: q: ſi apponeret vel p ſe cognoſcēt vel de⁹ ei reuelaret Gz de b nota pleni⁹ in ſmōe. xxiij arti. j. in fine. Tertio q̄rit de illo q̄ dubitat ō aliquo an ſit ſimonia vel ꝯtractus vſurari⁹ ſi/ue non. De hoc dicet j. ſmo. xlj. arti. ij. c. ij. in fine. ⁊ c. ſeq̄nti circa p̄ncipium.

De ignorantia puerſa ⁊ aduerſa q̄ ex malicia bonitati oīno contrariat. Capitulum. VII.

Septima eſt ignorantia puerſa que ex malicia bonitati oīno cōtrariat. ſm qualeſcentiā. q̄ñ ſcz q̄s non tm̄ ſcire nō vult. ſ etiā habitū ⁊ diſpoſitionē igno rātie induit. q: veritatē fugit: ſ etiā ꝓſequit. ⁊ impugnat. Ad q̄d̄ ex induſtria ē peccare: ⁊ p ꝓſequens ē peccatū/in ſpm̄ ſanctū. Unde Job. xxiij. Ipi fuerūt rebelles lumini: neſcierūt vi/as ei⁹. Hec ignorātia ē ꝓpie in ꝓſcientia erro/nea ⁊ excecata: q: dictat ꝓtra ꝓhibitiones ⁊ p̄/cepta in quā vtiq̄ ſūt ingreſſi ſeptē ſpiritus ne quā de q̄bus Mat. xij. Aſſumit ſecū ſeptē ſpi/ritus nequiores ſe ⁊ intrantes habitāt ibi: ⁊ fi/unt nouiſſima hui⁹ hoīs peiora p̄rioribus. Et merito q̄dem. Nam ſicut ſeptiformis ſp̄us xp̄i totus luci ſ̄formis ⁊ ſpirituali lumine illuſtrat⁹ mentē ingred̄ēs illā totā illuminat ⁊ illuſtrat ita ſeptē ſp̄us nequā cīno illi oppoſiti cū in ani/mā intrant horrendas tenebras afferunt ⁊ ter/ribilem cecitatem. In hanc cecitatem phariſei ruerunt. Ideo Matth. xxiij. domin⁹ q̄nquies illos vocat cecos quaſi in q̄q̄ ſenſib⁹ exce/catos anime. Hec autem excecatio eſt p̄pie il/la: de qua Eſa. vj. dicit. Excecа cor populi hu/ius: ⁊ aures ei⁹ aggraua ⁊c ⁊. c. xliij. ait. Educ foras populum cecum ⁊ oculos habentē. Ta/lis vero excecatio in fine cuiuſlibet ſolennis tē/poris mundum obtenebrat vniuerſum: q̄ tam in ſūmo q̄ in fine ſeculi abundabit ita vt verifi/cetur illud Apoc. vj. Et factus eſt ſol niger ſi/cut ſaccus ſilicinus De tali cecitate dicit Lu. xxij. Hec eſt hora veſtra poteſtas tenebraruz. Et iterum ꝓpheta. Poſuiſti tenebras ⁊ facta eſt nox: in ipa ptranſibūt oēs beſtie ſilue. id eſt. beſtiales ⁊ erronei ſenſus patrie infernalis Talis em̄ credulitas ceca eſtimatio falſa ex pu/ritate malicie origine habet: per quaz mens in bono alterius intantū falſo iudicio errat. q̄ de illo q̄d̄ de ſe bonum eſt. nullo modo poteſt ſen/tire bonuz. Unde Bap. ij. dicitur. Excecauit eos malicia eorum.

De ignorantia facti quando excuſat ⁊ q̄ñ non. Cap. VIII.

Secunda p̄ncipalis dicitur ignoran/tia facti. De qua Alexan. de halis i ij. ait q̄ duplex eſt ignorantia facti. Prima ē ei⁹ q̄d̄ oportuit ſcire: ſcḋa eſt ei⁹ q̄d̄ non oportuit ſcire. Prima in q̄q̄ eſt eius q̄d̄ oportuit ſcire. Si em̄ neceſſe fuit ſcire ⁊ fuit ignorātia ſupina aut affectata vel puerſa nō excuſat: ſ grauior eſt etiā culpa. Si vo fuit ei⁹ q̄d̄ oportuit ſcire ⁊ adhibuit hō diligētiam excuſat: ⁊ ſi nō a toto tm̄ a tanto. Hinc ꝓtra iu/deos. j. q. iij. circa finē dr q̄ ignorātia facti nō excuſat iudeos q̄ nō credunt veniſſe xp̄m. Ra/tio eſt: q: talis ignorātia ē craſſa ⁊ ſupina. Poſ/ſent em̄ xp̄m veniſſe ſcire tū ex opib⁹ xp̄i. tū ex opib⁹ diſcipulo⁹ eius: tū ex collatōe ſcp̄tura/rū ꝓphetaꝝ Scḋa vo ignorātia facti q̄d̄ nō oportuit ſcire excuſat ſicut de idolotico de q̄. j Cor. x. apls ait. Si quis infideliuz vocauerit vos ad cenā ⁊ ire vultis: q̄cq̄d apoſitū fuerit vob: comedite nihil interrogātes ꝓpt̄ ꝓſcien/tiā. Itē ſm alios duplex ē ignorātia facti Pri/ma ē ig̃rantia antecedēs. ſcḋa ē ꝯcomitās Pri/ma ignorātia ē antecedēs que ſcz eſt cauſa agē di ita q̄ ſi homo ſciret illā circūſtantiaz que in peccatum trahit non faceret: inſup et ſe feciſſe doleret. Talis vtiq̄ ignorātia excuſat a toto: ſi tm̄ debita diligētia p̄ceſſit. Si aūt p̄miſſa nō fuerit. excuſat ſolū a tāto. Scḋa vo facti ig/norātia cōcomitās dicta eſt. quādo ſcz etiaz ſi ſciret peccatī circūſtantias nihilomin⁹ opare/tur illud: ⁊ hec neq̄q̄ excuſat. In hoc ꝓcordat Tho. Guil. ⁊ etiam Petrus de candia.

Articulus. III. de ſeptuplici malo quod per ignorantiam in anima ge/neratur.

Tertius ſtatus eſt ignorantie crimi/nalis. Unde ꝓpheta ait. In tene/bris ambulāt ſcz errorū ⁊ peccato⁹ Et merito quidem dicit tales in tenebris am/bulare. Nam ſicut. xxxviij. di. c. ignorātia di/citur. Ignorantia eſt mater cunctoꝝ errorum Unde Iſido. Ignorātia vitioꝝ nutrix eſt. Et Richar. in quodam ſmone ait. Porte inferi due ſunt que ingred̄ientes ad omne malum in/ducunt. Una eſt ignorantia boni: alia eſt ꝓcu/piſcentia mali. Septem vero ſunt piculoſa ma/la. que ex ignorātia in aīa generant. Primum eſt inſenſibilitas. ſcḋm eſt captiuitas. tertium eſt pauptas. q̄rtum eſt cecitas. q̄ntum ē beſtia/litas ſiue aialitas. ſextum eſt ruina. ſeptimum eſt mortalitas ſiue mors ſempiterna.

De inſenſibilitate ad quā ignoran/tia ducit. Cap. I.

Primū piculoſū malū q̄d̄ ex ignorā/tia generatur eſt inſenſibilitas. Nō

enim intelligit homo bona que ꝑdit: ⁊ mala q̃ incurrit. Unde de ignorãte dicitur ꝓuerb. xxiij. Erit sicut dormiẽs in medio maris. id ẽ. in magnis piculis ⁊ quasi sopitus gubernator amisso clauo. At econtra intelligẽtia aperiẽs oculos: noscit pericula in q̃bus est: ac timere ⁊ dolere facit. Ideo Eccs. iij. dicit. Qui addit sciẽtiã addit ⁊ dolorem. Et Esa. xlviij. Hec dicit dñs redemptor tuus sanctus israel Ego deus tuus docẽs te vtilia: gubernãs te i via qua ambulabas. Utinã attẽdisses mãdata mea: facta fuisset sicut flumẽ pax tua. ⁊ iusticia tua sic̃ gurgites maris. Et de talib⁹ dictum est. Vtinam saperẽt ⁊ intelligerẽt ac nouissima ꝓuiderent. Unde Aug⁹ sup ps̃. Nemo est insanabilior eo qui sanus sibi videtur.

Q̃ per ignorantiaz homo miserabiliter captiuatur. Cap. II.

Secundũ piculosum maluz q̃ ex ignorãtia generat est captiuitas. Cũ em̃ populus seu homo insensibilis fact⁹ ẽ faciliter in piculis capitur: ⁊ miserabiliter captiuatur. Hinc Esa. v. dñs ait Captiu⁹ ductus est popul⁹ meus quia nõ habuit scientiã. Et ecõtra popul⁹ ⁊ q̃libet pticularis homo ꝑ scientiã ⁊ sapiẽtiã ꝓseruat. Iõ dicit ꝓuerb. ij. Si scientia anime tue placuerit ꝓsilium custodiet te ⁊ prudentia seruabit te Immo qui fact⁹ est iam captiuus ꝑ ꝓscientiaz ⁊ intelligentiã liberat. Unde ꝓuerb. xj. Iusti liberabunt scz a magnis piculis sciẽtia. Aliberant autẽ: quia picula noscũt atq̃ declinãt. Unde Greg⁹ in moral. Qui lucẽ videt. scit q̃d de tenebris estimet. Nam q̃ cãdorẽ lucis ignorat: obscura ꝑ lucidis approbat.

Ad quãtaz miserabilem pauperta tem ignorantia mentem perducit. Capituluz. III.

Quartum malũ dicit pauptas. Quagne ꝙ sunt diuitie sapie dei. Hinc Sap̃. viij. Si diuitie apetũt i hac vita q̃d sapiẽtia locupleti⁹? Unde Esa. xxxiij. diuitie salutis. id est. salutares diuitie sapiẽtia ⁊ scientia. Unde dicit Sap̃. xvij. Uanus. id ẽ omni bono vacu⁹ est ois popul⁹ in quo nõ est sciẽtia dei. Unde ꝓuerb. iij. Melior est acquisitio ei⁹ negociatiõe auri ⁊ argenti. Ignorãtia autẽ tali thesauro hoiem ꝑuat.

Q̃ ignorantia excecat oculum rationis. Cap. IIII.

Quartum malũ est cecitas. Excecat em̃ oculuz rõnis: ⁊ sic facit hominẽ in anima cecum. De hmõi ceco apostolus ad Eph̃. iiij. ait. Ambulabãt in vanitate sensus sui tenebris obscuratũ habẽtes intellectum: alienati a vita dei ꝑ ignorantiã. que est in illis ꝓpter cecitatẽ cordis eor. Hi sunt virgines fatue que nesciũt deũ nec de⁹ nouit eas. Hinc Matth̃. xxv. ait. Amen dico vobis nescio vos: vt verificet quod. j. Cor. xiij. dicit Si quis ignorat ignorabit. Et licz q̃dam multa sciant seipos tamẽ nesciũt sic̃ ait Berñ. similes sunt oculo qui cetera videt. seipm autẽ non videt. Contra quos Greg⁹. Eo ipo homo vehementi⁹ desipit: quo seipm minime recognoscit. Unde Job. xix. Si ignorani mecũ erat ignorantia mea.

Q̃ ignorantia facit hominẽ brutalem atq̃ bestialẽ. Cap. V.

Quintũ ꝙ malum ẽ bestialitas siue animalitas. Facit em̃ hoiem brutalem ⁊ bestialez. Unde Berñ. ait. Nihil bestialius homie qui est rõne vigẽs ⁊ non ratione vtens Sepe em̃ tales virtuosis ⁊ vtutibus detrahũt: imo quãdoq̃ os ponũt in celum diuina opa blasphemãtes: ⁊ ꝺ talib⁹ vt ꝑscriptum est. ij. Pe. ij. Hi velut irrationalia pecora. sequũt que ignorãt. blasphemãtes Ad tales ꝓpheta ait. Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus ⁊c. Per equũ peccãtes aperte: ⁊ per mulũ peccãtes occulte ex bestiali ignorãtia denotant. Equus em̃ fortis ẽ ⁊ luxuriosus supbus vir tenet nõ discernit sessorẽ recalcitrat: ⁊ aptissim⁹ ⁊ ꝓmtissim⁹ ẽ ad bellũ. ꝑ quas ꝓprietates diuersa manifestoꝝ pctõꝝ genera signi/ficãt Mulus em̃ ex nobili ⁊ ignobili generat ⁊ ꝑ hũc itelligere possum⁹ hoiem hypocritaz ⁊ simulatũ In hoc ꝙ generatõe ꝓueniũt nobile. s. op⁹ de genẽ bonoꝝ. ⁊ ignobile. s. intẽtio corrupta Nã tales semꝑ nobilitatẽ demõstrãt ⁊ ignobilitatẽ occultãt: sicut parabolice ꝺ mulo fert q̃ interrogat⁹ a vulpe de q̃ genere fuerat rñdet q̃ ꝓnepos erat magni regis eq̃ hyspanie. Cui vulpes ait. Non q̃ro de matre s̃ de patre Mul⁹ aũt noluit idicare. Peccãtes ꝙ manifeste seu simulare ex ignorantia efficiũt bestiales sicut equ⁹ ⁊ mul⁹ q̃bus nõ est intellectus.

Q̃ ignorãtia p̃cipitat innumerabilia mala que interim ignorantur. Capituluz. VI.

Sextũ ꝙ ignorãtie malũ ꝺ ruina Nã populũ p̃cipitat i inumerabilia mala tã culpe q̃ pene. Unde ꝓuerb. xvij Qui euitat disce incidet i mala. Et Isido. Nihil stulticia pei⁹. nihil insipiẽtia deteri⁹. nihil ignorãtia turpi⁹ ⁊ ignominiosi⁹. Ignorãtia est mater ⁊ nutrix oiuz vitioꝝ. Quid sit dãnũ culpe nõ sentit: insipiẽs q̃tidie peccat ⁊ ignorat. Iõ lamẽtabiliter Osee. iiij. dicit. Non est scientia

oñi in terra. Maledictū mendaciū homicidium furtum ⁊ adulteriū inundauerūt: ⁊ sāguis sanguinē tetigit. Propterea lugebit terra: ⁊ infirmabit oīs q̄ habitat in ea.

Q̄r ignorantia pducit ad interitū sempiternū ⁊ ad tenebras exteriores

Capitulum. VII.

Septimū autem malum mortalitas dicit. Perducit em̄ ad interitū sempiternū. Ideo dicit Job. iiij. Quia nullus intelligit ineternū peribit. Hec ignorātia est bestia que ascendit de abysso Apoc. xj. de qua abysso Job. xxviij. Abyssus non est in me scz lumen sapiētie dei. Hinc dicit Prouer. viij. Qui me oderunt diligūt mortē. ac econtra in eodē. c. dicit. Qui me inuenerit inueniet vitam ⁊ hauriat salutem a dño in p̄senti p gram: ⁊ in futuro p gloriā. Ad quā nos pducat vera sapiētia xp̄s. Qui cum p̄re ⁊c.

Feria. V. post scām dominicam i quadragesima de supplicijs infernalibus oīniū damnatoꝝ ⁊ maxime q̄ rūdā sceleratoꝝ. Sermo. XXII.

Mortuus est dives ⁊ sepultus ē in inferno Luc. xvj. ⁊ in euangelio hodierno. Licet em̄ beatus Joh. in. j. cano. sua c. liij. dicat. Q̄ timor non est in charitate sed p/fecta charitas foras mittit timorē: tamē in mente vbi regitur timor humilias ex sua misericordia a deo donat amor inflāmans qui timorez illū expellit. ⁊ dei amorē in regno anime regnare facit. Hec duo requirunt ad hoc vt cuz deo aia gratie glutino copuletur scz timor ⁊ amor. Unde Aug⁹ li. de ciui. dei. ⁊ habet de pe. dis. ij. hec que ponit exemplū. Q̄ sicut quādo volumus suere vel duos pānos diuersos iungere. habem⁹ acum ⁊ imponimus serici filum: sic q̄ suimus pannū. tandem cōiuncto insimul panno ipo filo serici remanēte remouet acus. Sic ad copulandū animā peccatoris cum ipo deo requirit acus. id ē. timor inferni q̄ pugnat hominis mentē ⁊ serici filum scz amor dei quē introducat ipe timor inferni. Porro his duob⁹ anima cū deo copulat p gram remanente serici filo q̄ charitas nūq̄ excidit. j. Cor. xiij Excluso acu timoris inferni. Assumam⁹ g̃ hodie acum huius timoris que introducat in nos filum diuini amoris. Plane de ipo Apoc. xiiij Joh. ait. Et tertius angelus secut⁹ est dicens voce magna. Si q̄s adorauerit bestiaz ⁊ imaginem eius. ⁊ accepit characterē in fronte sua aut in manu sua: hic bibet de vino ire dei. qđ mixtum est mero in calice ire ipius ⁊ cruciabitur igne ⁊ sulphure in ꝓspectu angeloꝝ sanctorum. ⁊ ante ꝓspectū agni. ⁊ fumus tormētoꝝ eoꝝ ascendet in secula seculoꝝ. nec habebunt requiem die ac nocte. quoniā adorauerunt bestiam ⁊ imaginē eius. Uel si quis accepit characterē nominis eius. Hec est sapiētia sanctoꝝ qui custodiūt mandata dei ⁊ fidem ihu xp̄i. In q̄bus verbis ō penis inferni tria mysteria declarant. Primū est doloꝝ mentaliuz. scōm penarū corporaliū. tertiū tormentoꝝ eternaliū. Hec tria mysteria expertus atq̄ expietur diues iste epulo criminosus de quo dicit in p̄posito ꝝbo. Mortuus est diues ⁊ sepult⁹ est in inferno. Ait em̄ mortuus est diues ecce penas corpales. ⁊ in inferno ecce tormenta ⁊ cruciatus eternales: sepultus ē ecce dolores mētales. Dicit em̄ eum sepultū vt ostendat eius vndiq̄ imobilē incarcerationē seu alligationem. seu oppressionē: ⁊ ab vndiq̄ afflictionē totalez ⁊ quasi imersam coopationē ⁊ submersionem. De his tribus mysteriis ⁊ eodē ordine ꝓpheta in ps̄. lxxiiij. inquit. Calix in manu dñi vini meri plenus mixto. Ecce primū Et inclinauit ex hoc in hoc. ecce scōm. Uerūtamē fex ei⁹ non est exinanita bibent oēs peccatores terre. ecce tertium. Et p̄t ea aliud thema in p̄nti materia.

Articulus. I. de mentalibus doloribus quib⁹ cruciant damnati.

Primū mysteriū cruciatus est eoꝝ doloꝝ mētaliū. Sequamur mysterium Apoc. cū concordia dauid et euāgelij hodierni. Triplex ꝝo veritas i ꝝ mysterio ꝓtinet. Prima ē offensionis. scōa est punitionis. tertia est mēsurationis

De culpa vniuersali ꝓpter quā dānati cruciant. Cap. I.

Prima est offensionis scz cuiuscūq̄ mortal culpe. Propterea Joh. ait Et tertius angelus scz reuelans mysteria dei secutus est dicens magna voce. id est. clara cognitiōe. Si quis adorauerit bestiam ⁊ imaginē eius: ⁊ accepit characterem in fronte sua aut in manu sua. Que verba p̄nt tripliciter exponi. Primo p pcialitate. secūdo p cupiditate. tertio p infidelitate. Primo exponit p pcialitate que merito bestia dicitur. Bestia ꝝo differt ab animali: q̄ nomen bestie sonat cū animalitate crudelitatē. Ille autem adorat bestiam: qui pcialitatis amorē suo creatori p̄ponit. Ecce radix toti⁹ idolatrie noue. Imago bestie arma ⁊ pcialiuz insignia sūt in q̄bus q̄si idolatria nouo demones adorant. Ille vero characterē bestie suscipit in fronte: q̄ parcialitati ꝓsentit in mente. In manu vero

bestie characterē sumit: q̄ opa parcialia facit. Per manū em̄ in scr̄tura opa designāt. ¶ Secūdo pōt exponi de cupiditate. Seua autez ⁊ crudelis bestia ē vsura vorax: q̄ tūc adorat cū imprōbū fen⁹ exercēt. i. pacto pficit. Imaginem vo adorat: q̄ tenacit̄ moderatas diuitias amat sic̄ epulo euāgelij hodierni ꝯ Lazarū indigentē. Characterē aūt hui⁹ bestie habere in frōte: ē imodesto ꝓtractu p intētionē corruptam, vsurā hr̄e in mente. In manu aūt characterē hz: q̄ ope palā vel occulto vsurā exercet. ¶ Tertio exponat̄ ō infidelitate incātationū arliaz ⁊ quorūcūq; errorz: que bestia impia ⁊ crudelis iā p vniuersū orbē adorat̄ cū incantationū herbaz ⁊ ceteroz errorz pfidia exaltat̄ Imagines hui⁹ bestie seue sūt: oēs incantatores ⁊ incātatrices siue vetule rincanate ⁊ stregones ⁊ stregonisse. q̄ oēs vere tunc adorāt cū efficati⁹ ⁊ leuius ⁊ tenati⁹ illis ⁊ eorū factis ⁊ vbis q̄ diuinis ⁊ sctōz dictis credulitas adhibet̄. Characterē bestie habere in frōte: ē eorū infidelitatē habere i mēte Characterē vero ei⁹ in manu portat: q̄ superstitiosa breuia ⁊ characteres: et diabolica signa bestialitate impia sup alios ponit. vel sup seip̄m gestat ¶ Quarto etiam pōt dici hec crudelis bestia zodomia que adorat̄ ⁊ colit̄ ab oibus zodomitis. Cui⁹ imagines iuuēculi ⁊ pueri pñt dici: q̄ vere ab oibus zodomitis in oñi nephādo opere adorantur. Qui autē hoc scelus ꝯcupiscūt mente: characterē habēt in fronte. Qui vero implent ope: in manu characterē hñt seu tenēt. Et ꝑm hunc modū de quolibet crudeli ⁊ sceleſto peccato tota hec figura exponi pōt.

¶ De q̄druplici cellario dei ⁊ ō amaritudie vini diuine ire: quo damnati spūaliter cruciant. ¶ Capit. ii.

Secūda aūt veritas est punitiōis. Vñ subdit. Hic bibet de vino ire dei Qua druplex vo est cellariū dei: vbi diuersa recōdunt vina. Primuz est cellariū gratie. scōm glorie. tertiū culpe: q̄rtuz pene. Duo horum sunt in p̄senti seculo. s. cellariū culpe ⁊ gratie: duo vo i futuro scz gl̄ie ⁊ pene. ¶ Primū est cellariū gr̄e: qō est eccl̄ia saluandoz. Unde Cant. ij. Introduxit me rex in cellā vinariaz id ē. in eccl̄iā. Hui⁹ cellarij vinū gr̄a est. Vñ Prouer. xxxj. Bate vinum his q̄ amaro sunt animo. i. ꝓtritis: vt scz dolentes de culpa letificent ex gr̄a. Hoc ē vinū de quo ps̄ ait. Vinuz letificat cor hois Et sicut vinū habet splēdorē vigorē et dulcorē: sic vinū gr̄e hz splendorē fidei. vigorē spei ⁊ dulcorē charitat̄. i. ad Cor. xiij. Fides spes charitas tria hec: maior autez horū est charitas. Scōm cellariū est gl̄ie. Unde ps̄. ait. Inebriabunt̄ ab vbertate dom⁹tue ⁊ torrente voluptatis potabis eos. Hui⁹ cellarij vinum splendidū est: p diuinā visionem. i. Joh. iij. Videbim⁹ eū sicuti est. Itē habet vigorē p dei possessionez. i. Cor. ix. Sic currite vt cōprehendatis. Suauissimū ē p dei fruitionē Vñ Job. xxij. Super oipotentē delitijs affluues Qui em̄ biberit de p̄mo vino in pñti: etiam de scdo bibet in futuro. ¶ Tertiū cellariū est culpe: qō est synagoga peccantiū ⁊ seculū nequā huius cellarij vinū est merū scz splendidum p auariciā. potēs p superbiā: ⁊ suaue vel dulce p luxuriā. Vñ. i. Jo. ij. Oñe qō ē in mūdo ꝯcupiscētia carnis ē ⁊c vt. s. Hoc vino inebriat⁹ fuit diues epulo de q̄ dr i euāgelio hodierno: hō q̄dam erat diues: ecce auaricia. Qui induebat purpura ⁊ byssō: ecce superbia. Et epulabatur q̄tidie splēdide. Ecce luxuria. Hoc ē vinū qō dñs in mysteriuz p̄hibuit aaron Leuit. x. Vinuz ⁊ oē qō inebriare pōt scz de mūdialib⁹ nō bibetis tu ⁊ filij tui q̄n intrabitis i tabernaculū testimonij. i. mundana ne diligas si ingredi vultis celū. ¶ Quartū cellariū ē pene Et hz est infernus: cui⁹ vinū obscurissimuz debilitatiuū. ⁊ amarissimū ē. Et merito q̄ in pñti bibit de vino culpe: i futuro etiā bibat ō vino pene Et hz est vinū diuine ire. de q̄ Job. ait. Hic bibet de vino ire dei. Hz qz iustum ē vt culpe rē spōdeat pena: ideo infernale vinū est obscurissimū in intellectu ꝓpter auariciā debilitatiuū vel ꝓfusiuū in facultate ⁊ memoria ꝓpter superbiam. amarissimū i volūtate ꝓpter luxuriam. Unde p ordinē Job. x. dr de cellario infernali ⁊ vino eius. Ubi vmbra mortis. hec de obscuritate. et nullus ordo hec de debilitate: exercitus em̄ inordinatus debilis est: sed sempitern⁹ horror inhabitat hec ō amaritudine dicta sūt Ecce vinū diuine ire p qō oia spūalia tormenta eterna q̄ ꝓpter tria p̄ncipalia crimina in tribus aie potentijs damnati sufferāt mystice cōprehendunt. Hoc vino potabat iste epulo i inferno. Vinū cum bibit ad interioza transit: sic spūalis dolor a diuina ira in mentē dānati hominis diffundit. Vñ nihil mente videre: nihil cogitare. ⁊ ad nihil oino affici pt nisi qō sit illi ad cruciatū vel p pniaz. qz qō nō vult est p̄s vel p absentiā. qz oē qō delectat ē absens. Sic isti diuiti cui ignis erat p̄sens et aqua absens. Ideo Job. xxj. de dānato dr. Videbūt oculi eius interfectionē suā. id est. mortem illaz eternam quā sustinebūt: ⁊ de furore omnipotētis bibet. Hinc Hiere. xxv. Oēs damnate anime epulonis ait cū illā eternis cruciatib⁹ iūgebat Sume calicē vini huius furoris ō manu mea. Ecce duplex vinū auaroz pcialium vsurariorum ⁊ zodomitarū ⁊ ꝓsimiliū sceleratoz: et

aliorum criminosorum. Primum qđ bibent in psenti cum gaudere delectatione peccati pmittũtur in psenti sicut epulo supradictus. Aliud quod bibent in futuro cum oĩa q̃cunq; fecerint luent. Primum q̃dez clarum potẽs ⁊ dulce videbaĩ per tẽporalẽ psperitatẽ: scz turbidum est ppter eternam ⁊ internam aduersitatẽ. Ideo de hoc peccatorũ duplici vino Joh. subdit. Quod mixtum est mero. Verum quidem fuit temporale: sed mixtum erit eternale: iuxta illud Greg. Temporale est qđ delectat eternum vero qđ cruciat.

Qz scz q̃titatem culparum: criti damnatis grauitas tormentorum. Capitulum. III.

Tertia autẽ veritas est mensurationis que merito sequitur ad pdicta. Quia ſm mensuram culpe debet esse asperitas pene Et de hac Joh. subdit. In calice ire ipi⁹. Calix nempe dei mẽsura districtionis iudicij est: quo deus pmittit ſm mensuram sui iudicij in hoc mundo: ⁊ peccatores peccare: ⁊ ergo eos ineternũ punit ſm mẽsuraz peccati sicut Esa. xxvij. dicit. In mensura contra mensurã cum abiecta fuerit iudicabit. Quasi teneat dominꝰ hanc mensurã in manu sua pmittiueq; peccatori dicat. Mitte in hunc calicẽ quicqđ tibi placet: homicidia incẽdia. innocẽtũ oppressiones viduaz euisceratiões. vsuras. rapinas. zodomias. Imple mensurã iniq̃tatum. adde furta. falsas accusatiões. blasphemias. infamias. falsa testimonia piuria mẽdacia Cõple mẽsuraz diuine pmissionis: quia vt dicit Deut. xxv. Pro mẽsura peccati erit ⁊ plagaz mod⁹. His autẽ Esa. xxviij. dicit dominꝰ. Ponã iudiciũ in pondere. ⁊ iusticiã in mensura. Ecce q; hoi pciali vel aliter scelerato euenit: sicut porco q̃ ad suas impinguaĩ expensas. Utrũq; etenim vinũ scz delectationis criminũ qđ est merũ: ⁊ punitiõis scelerũ qđ fetulentũ intelligiĩ mixtũ est in calice. id est. mẽsura diuini iudicij. Ex dictis que dicta sunt: breuiter patent tres veritates mysterij pmi: q̃ oĩa ps. breuib⁹ verbis cõphendit cum dicit. Calix in manu dñi: ecce tertia vitas mẽsuratiõis. vini meri inebriãs ecce ꝑma veritas transgressionis plen⁹ mixto: ecce scda vitas punitiõis. Et h̃ ꝯcludunt pmũ mysteriũ: qđ ẽ dolorꝫ mentaliũ oiuz damnatorꝫ.

Articulus. II. de multitudine dolorum corporalium vel mentaliũ qui ꝑ penas in damnatorum corpa redundabunt.

Secundũ mysteriũ est penaz corporaliũ quas patiẽt reprobi post iudiciũ generale. Et merito Mã ꝑprie loquẽdo dolor est in mẽte: pena vero in corpore iudicaĩ. Sicut eñ vinũ cum bibitur nõ solũ in corpe suscipitur. sed ꝑ totum corpꝰ ad intra diffundiĩ sic spũalis dolor in damnati mente receptꝰ non solum mentẽ ipam ꝑ totum penetrat. verũetiaz in corpora redundat. Turbari eñ solet vultus animo cõturbato: ⁊ ecõtra hylarescere animo iocũdato. In regno ꝑo celoꝫ sicut sũt tres animę dotes scz visio fruitio ⁊ tentio. ita in corpore beatoꝫ q̃ttuor esse credunĩ scz claritas ipalsibilitas. subtilitas. ⁊ agilitas. Ex trib⁹ eñ dotibus clarificate anime redũdat glia in glorificatũ corpus. ita q; deus ꝑ gl̃iam substantialez glorificat eam scz animã ꝑ triplicẽ eius dotem ⁊ gl̃ia anime cõmunicata beato corpori ꝑ q̃ttuor eius dotes manifestaĩ. sicut patebit .j. ſmone vlt. arti. j et. ij. Sic est in ꝓposito in dãnatis. Nam dolor mẽtis cuz anima fuerit corpori iũcta redũdabit in corporis penaz: exemplo beatoꝫ: sed illis in gl̃iam istis vero in penam Porro vt hoc clari⁹ eluceſcat sciendũ est q; q̃ttuor erunt dãnatoꝫ i corpibus ꝓncipales pene. Prima ẽ tenebrositas. secũda passibilitas. tertia palpabilitas. q̃rta põderositas. ecõtrario beatoꝫ Prima ẽ tenebrositas. Vñ Job x. ad terrã tenebrosam ⁊ optam mortis caligine scz ꝓducenĩ. Ratio est: qz intellectꝰ hominis dãnati est horribili tenebra obscuratꝰ sicut dictum est dãnato corpi iunctꝰ. tñ ei cõmunicabit obscuritatẽ q; impossibile esset calamo scribere aut mẽte pẽsare. Est eñ ignis q̃ dãnatoꝫ anime ⁊ corpa comburenĩ nigerrimꝰ obscurꝰ ⁊ teter: iuxta illud Mat. xxij. ligatis manibꝰ ⁊ pedibꝰ mittite eũ in tenebras exteriores. Sicut eñ ſm Aug. li. de ciui. dei. ignis iste cũ sit formosus oĩa q̃ lambit comburit. ⁊ lucida decora deturpat ⁊ denigrat. q̃nto magis ignis infernalis ita turpis ⁊ obscurꝰ cuiꝰ dãnati erũt pabulũ sempiternuz? Et itez. si iste ignis deturpat sic nr̃i corpis mẽbra: q̃nto magis ille q̃ q̃si i infinitũ excedit acerbitate ⁊ turpitudine istum? Jõo Esa. ix. ꝯ. Erit ꝑs q̃si esca ignis. ⁊. xlij c. ait. Facies cõbuste vultꝰ eoꝝ. Secõda erit passibilitas. Nam memoria oi dolore plena ⁊ corpi vnita redũdabit ꝑ penã in dãnatum corpus. Sicut eñ ferrũ cãdens ꝑ oẽs sui ptes habet diffusũ ignẽ: sic ꝑ totũ dãnati corpꝰ diffundenĩ pene. Erunt eñ corpa damnatoꝫ multiplici afflictione corrupta et putrefacta. q̃ non auferrẽt eis sicut in psenti seculo passibilitatẽ: ſ ineſtimabiliter addent. ita vt si q̃s eos capitis capillo ꝓtingeret: vel q̃liter cũq; leuissime tangerenĩ. fortius tũc dolebũt q̃ si in h̃ seculo hõ in camino ignis ꝓiectus foret. Unde Job. xx. Omnis dolor irruet in eum. Qui q̃dem vndiq; erit intus ⁊ extra. subtus ⁊ supra. ante; ⁊ retro

a dextris ⁊ a sinistris. Habebunt enī in oculis cōtinuas lachrymas ⁊ merores in auribꝰ horrendū timorem ⁊ terrorē. In naribus insupportabilem fetorē. In gestu inexpressibilem amaritudinem. In dentibꝰ terribilē stridorē. In ore horribilē clamorem. In corde incōsummatuz dolorem. In toto corpore ardorē ⁊ incōfusibilem pudorē in q̄bus omnibꝰ sine fine cruciabūtur. ¶ Tertia erit palpabilitas. Quia enī voluntas dānati rebellis fuit cōtra sūū ⁊ omniuz creatorē: ⁊ omni amaritudine plena erat: ideo tam passibilitatez corpori suo cōmunicabit. ꝙ oīs creatura minima in īmēsum poterit ei nocere iuxta qđ dicit Sap. v. Pugnabit pro orbis terrarū contra insensatos. Et ps. Multa flagella peccatoris ⁊c. Et Deut. xxxij. ait dominꝰ. Cōgregabo sup eos mala. Quia cruciabunt a beatis a celis a sideribꝰ et a planetis a quattuor elemētis ⁊ ab oīnibꝰ elemētatis a demonibꝰ ⁊ ab alijs dānatis: ⁊ generaliter ab omnibus creaturis. Et sequit. Et sagittas meas cōplebo in eis. Sagitte he sunt septē pene in p̄senti homini per peccatū infixe vel inflicte. scz fames sitis calor frigus infirmitas lassitudo et mors. que iz in p̄senti a deo homini multipliciter infligant. tamē in inferno p̄fectissime complebunt. sicut. s. Pmone. xj. arti. iij. et. c. iij. plenius dictū est. ¶ Quarta erit pōderositas. Cū enī anima ꝓpter peccatū in inferno damnatur ꝙstat ꝙ tanta est q̄ntitas culpe ꝙ aia cum mortali decedēs cogit ad inferos ꝓperare q̄si plūbum in aquis vehementibꝰ vt dicit Exo. xv. Nonne luciferū grauitas culpe a celo ad inferos traxit sicut dicit Esa. xiiij. Quomodo ceciditi lucifer q̄ mane oriebaris? Anima igitur pōdere peccatoꝝ p̄ssa. corpicz vnita. corpori tm̄ pōdus p̄stabit. ꝙ si sup terraz esset corpꝰ damnati. terraq; adamantina vsq; ad inferos fieret ictu oculi corpus illud in infernū demergeret. Tanto q; pondere corpus dānati firmabitur i inferno ꝙ nullū cruciatū poterit euitare. Unde Esa. j. dānandis annūciat. Erit fortitudo vestra scz in tot generibꝰ tormētoruz vt fauilla stupe. De his q̄ttuor dotibꝰ corporum damnoꝝ simul ps ait. Pluet scz dominꝰ super peccatores laqueos hoc ē pōderositas. ignis hoc est tenebrositas: qz ignis ille teterrimꝰ est sulphur hoc est penalitas siue passibilitas. et spūs procellarū hoc ē ipa palpabilitas. Ex his patet ꝙ dolor mētis post resurrectionē redundabit in penam carnis. Ideo in verbo ꝓposito ait. Et inclinabit ex hoc in hoc. Hoc ē inclinabit scz dñs post iudiciū ex h. id ē. ex mente i hoc. id ē. in corpꝰ. Et alibi idē ait. Conuertet dolor eius in caput eius. id ē. in mentē dānati ⁊ in verticē ipius. id ē. in totū corpus cuiꝰ pn/

cipale est vertex partē ponēs ꝓ toto. iniq̄tas eius. id ē. pena iniq̄tatis descēdet scz p cōmunicationē vt dictū ē. Ecce vinuz diuine ire qđ doloribꝰ inebriat totū corpus. Bz simul ad io hānis ꝓphetica visionē descendamꝰ vbi tres horribiles cruciatus corporuꝝ damnatoꝝ p ordinem ponit. Primus est afflictiōis. scōs confusionis. tertius pticipationis.

De dānatorū multiplici cruciatu. Capitulum. I.

Primus cruciatꝰ est afflictiōis. Unde subdit ⁊ cruciabitur igne et sulphure. Ad has duas penas oēm reduces dānati corporis penā. Sicut enī omne peccatū quo parciales vel vsurarij vel zodomite ⁊ quilibet alij peccatores in p̄senti seculo delectabant offendere deū ad duo reduci potest scz ad ꝙcupiscētiam que ex delectatione inordinata ꝓcedit. ⁊ ad iram que ex mala tristicia surgit: sic omnes corporales inferni pene ad duas ꝙueniēter reduci p̄nt scz ad penaz sulphuris que respōdet cōcupiscentie. ⁊ ad penam ignis que respōdet ire. Vel omne peccatū potest reduci ad p̄speritatē ⁊ aduersitatē. teste ps qui de damnatis dño ait. Cadēt a latere tuo q̄ est aduersitas mille ⁊ decem milia a dextris tuis qđ ē p̄speritas Contra duo iusticie arma a dextris ⁊ a sinistris de q̄bus apostolꝰ ait. ij. Cor. vj. Scōm enim p̄mū intellectū sicut enī cōcupiscētia mala vrit damnati infelicez aiam: sic sulphur affligit miserū corpus. Et sicut ira vexat spiritū dānatorū: sic ignis cōburens vrit corpa eoꝝ. Et sicut ignis in sulphure vehementiꝰ vrit ⁊ ardet i afflictionē corporuꝝ sic iracūdie feruor in cōcupiscētia ardet p afflictionez spirituū. Quoto enim amplius ꝙcupiscāt damnati qđ habere nō valent: tāto in eoꝝ animo amplius iracūdia feruet. non solū ꝓtra deum p̄imū ⁊ omnē aliam creaturam sibi inferētē penā. imo amplius ⁊ vehementiꝰ ꝓtra seipos turbāt. qui sibijpis causa exiterūt sue dānationis. Unde ps. Peccator videbit ⁊ irascet. dentibꝰ suis fremet et tabescet. Ad alīū ꝛo intellectū vt pena correspōdeat culpe. oīs pena quaz patiunt dānati ex aduersitate p ignē significat: oīsq; punitio q̄plectunt ex p̄speritate in sulphure designatur In q̄bꝰ diuīsimode peccauerūt pciales auari ⁊ zodomite ⁊ ceteri peccatores scelerati.

De multiplici cōfusione damnatorum. Capitulum. II.

Secūdus cruciatꝰ est cōfusionis. Sed q̄m oīs damnatoꝝ culpa p superbiaz ꝙsumata ē. ideo merito sicut culpe incessit pena sic superbis cōfusio maxia. Tres ꝛo ꝓfusiones patiētur dānati ab illis q̄ i celestibꝰ regnāt

Prima a sanctis. secūdam ab angelis. tertiam a domino iesu xpo. Prima patient a sancti qui videtes in inferno damnatos ꝓtemplabūtur in exemplo dānationis eoꝝ ⁊ turpitudinē culpe ⁊ pulchritudinē diuine iusticie. sicut de quolibet sanctoꝝ ps̄ ait. Letabit iustus cum viderit vindictam scz supra dānatos exercita/tam eo q̄ ꝓcordat ⁊ complaceat atq; ꝓdelectetur iusticie dei. ⁊ sequit manus suas lauabit i sanguine peccatoris scz puniti. Scōm eñ Bonauen. in. iiij. di l. beati nūc videt ⁊ etiaz videbūt post iudiciū in speculo eterno miseriaz dānatoꝝ: quia hoc erit eis ad augmentū glorie ⁊ ostensionē diuine iusticie. Damnati ꝙo videt nunc gloriā beatoꝝ ⁊ videbunt vsq; ad diē iudicij in vniuersali tamē nō in pticulari qualis sit: nec hoc q̄dem erit nisi ad eoꝝ completā desolationem. Tristant eñ ꝓpter inuidiā aliene felicitatis tristant etiam ꝓpter carentiā sue beatitudinis: tristant etiam q; intelligūt se videri a beatis illis q; gaudiū cumulare. ꝓpter que oīnia inexpssibili verecūdia ꝓfundunt. Unde ꝓpheta ait. Erubescāt impij ⁊ deducant i infernū muta fiant labia dolosa. Post iudicium ꝙo non videbūt beatoꝝ gloriā nec in vniuersali nec in pticulari: sed oīno erunt in parte intellectiua a tormentis absorpti. Scōam ꝙo cōfusionē patient ab angelis quos videbunt de eoꝝ dānatione exultare cum sanctis. Has duas ꝓfusiones eoꝝ: quia q̄si oīno. sanctis ⁊ beatis angelis cause ꝓsimiles erunt: ideo ꝺ vtriq; Job. ait. In ꝓspectu sanctoꝝ angelorū iter angelos cōnumerās sanctos: eo q; meriti suis ⁊ p angelicā cōuersationē: ⁊ vitam eoꝝ ad angelicas ascēderunt mansiones. sicut Matth. xxv. eosdē sanctos sub nomine angeloꝝ vocat dicēs. Cum venerit filius homis in maiestate sua ⁊ oīes angeli eius cum eo ⁊c. Tertiam ꝙo ꝓfusionē patient a xpo. Nimia eñ ꝓfusio erit cum viderint quid christ⁹ p liberatiōe eorum fuerit passus quem ipi tam viliter cōtemserunt ⁊ ꝓculcauerūt eius sanguinē ꝓpter fusum. iuxta illud ad Heb. x. Nephariis pedib⁹ ꝓculcauerūt. De hac etiaz ꝓfusione Job. subdit ⁊ ante ꝓspectum agni scz ꝓfundent. Si q̄s autē intelligere cupit q̄ magna erit ꝓfusio hec penset q̄nta erit beatis exultatio gloriosa videre regem ⁊ dōm ihm̄ xp̄m in glorioso decore: ⁊ tunc ecōtrario intelligere poterit q̄nta dānat⁹ ꝓfusio erit xp̄m videre iratū. Idēq; ꝓtemplari poterit de duab⁹ alijs ꝓfusionib⁹ ꝑus tactis

Qz damnati cōmunicāt sibijnuicē supplicia sempiterna. Cap. iij.

Certius est cruciat⁹ pticipatiōis. Sancti eñ beati alter alteꝝ ꝓspiciētes etiā in gloria ex mutua charitate ita ꝓgaudent: vt q̄libet eoꝝ de alterius gloria q̄ntum de sua letetur extēsiue nō tamē intēsiue ꝑm Rich. ꝺ me. vil. ꝓpter qd̄ inenarrabilis gloria accidētalis in eternū eoꝝ affectibus redūdabit. Unde ps̄ Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocundū ⁊c. Cōsimiliter in damnatis p oppositū erit. Licet eñ q̄libet eorū ꝓpter sua demerita ꝓpriā substantialez vt sic dicam damnationē sustineat: aliorū tamen tormēta p q̄ndaz cōmunicationē pticipat. Cū eñ q̄libet p se ꝓpriam dānationē p expientiaz sentiat. ceteri autē illam q̄si quodā olfactu q̄ fit in fumi resolutiōe pticipando cognoscunt. vt merito ipoꝝ accidentalis dānatio quodāmodo dici posset. Ideo Job. subdit. Et fum⁹ tormentoꝝ eoꝝ ascēdet in secula seculoꝝ. Ex hoc insup cumulabit ꝓfusio dānatoꝝ. Nam sicut peccauerūt in cōspectu dei ⁊ angeloꝝ tam bonoꝝ q̄ maloꝝ: imo q̄ntum in eis est in ꝓspectu omniū: ita etiā coram demonib⁹ ⁊ damnati eorum ꝓfusio crescat. Ideo ps̄ ait. Ascēdet fum⁹ in ira eius: hec est dānatio accidētalis. ⁊ ignis a facie eius exarsit hec dici potest dānatio substātialis. ⁊ si pena substātialis dici potest. De substātiali subiungit dicēs. carbones succensi sunt ab eo. Substātialis damnatio est in mēte ꝓsubstantialis in corpe. ⁊ accidētalis in societate. Et hec sufficiāt q̄ntum ad scōm mysteriuz qd̄ est penaꝝ corporalium.

Articulus. iij. de eternitate penarum quos stulti incurrunt.

Certiū mysteriū est tormētoꝝ infernalium. Circa quod tres alie veritates a Job̄e subdunt. Prima q; hec tormenta stulti incurrūt. scōa q; illa sapientes cognocunt. tertia q; ea fideles euadūt.

Qz ex imprudenti stulticia impij sine requie dānabunt. Cap. i.

Prima veritas est q; hec tormenta stulti incurrūt. Qui eñ ad tēpus hec tormēta p prudentiā noluerit euitare. necesse habebit illa sine fine incurrere: ⁊ q̄ q̄ stulticie culpa ꝑm tēpus fuit. tñ stulticie pena sine tpe erit. Unñ Job. subdit. Nec habebūt requiem die ac nocte q̄ adozauerunt bestiā: ⁊ imaginē ei⁹. vel si q̄s accepit characterez nois ei⁹. i. noticie. Die ac nocte notāter dicit. nō q; dānatis sit dies i penis q̄b⁹ nox ꝑpetua erit: ꝑ tunc dies dānatis ē q̄q̄d de penis suis eis manifeste p expientiā innotescit Nox aūt dici ꝑt q̄q̄d expectāt qd̄ ꝓuidere nō possunt. Quasi beat⁹ Job. dicat Ideo requiem hre non pñt: q; ⁊ si durissima sint q̄ tollerant. duriora tñ esse suspicant q̄ sibi supuentura expectāt. Unñ Job. xx dicit de dānato. Fugiet arma ferrea et irruet

in arcū ereū. Arma ferrea pene durissime dici possunt ꝗbus tunc in p̄senti quasi a ꝓpinquo damnati ꝓtinue feriunt: ⁊ h̄ ꝗdem eoꝝ ē dies. Bene aūt ꝗbus in futuro ꝓtinue ferendi sunt quasi arcus ereꝰ ⁊ nox futura merito dici p̄t. eo ꝙ a remotis nō solū feriūt. sed etiaꝫ ꝓfundius penetrāt imprudētes ab eterna mentis p̄uisione in intimo cordis timore tandēꝙ dū p̄sentes fuerint. etiam corpus ip̄m foris feriūt. Talis autem nox ⁊ dies etiam p exemplū patere potest. Capiat a iusto iudice multaꝝ ꝓditionū ⁊ iniq̄tatū patratoꝝ ⁊ cautela p̄udēti dentur ei tormēta vt palam faciat scelera sua dum eīs dure torqueat grauiterꝙ dolet diē q̄si sine requie experiat. Sed quia alia q̄ ignorat se pasturū expectat q̄si noctem sine quiete ꝓbat. vt merito denotet ꝙ ꝓcialis ⁊ inq̄etus peccatoꝝ qui in p̄senti sine quiete dei ⁊ ꝓximi sui vixit sine quiete viuēs interminabiliter moriat. Merito igit hec tormēta stulti incurrūt: qꝛ viuentes in hoc seculo illa p̄uidere noluerūt. Et iudo diuio iudicio eis ineuitabiles fiunt: qñ cū magna cordis angustia illa sibi nocitura expectāt. Vira quippe stulticia mundanoꝝ elephas timens p̄cauet murē. leo ignē. lupus lapidem ⁊ cōpedem ceruus canem. colūba accipitrē. canis baculū. ouis lupum. piscis hamū. laqueū auis. latro patibulū: qđ q̄si momentaneū ē tormentum: ⁊ stultꝰ atꝙ insensatus peccatoꝝ non timet infernale supplicīū acerbitate durissimū supportatiōe grauissimū. ⁊ duratiōe ꝑpetuum. Et si non credit hoc improuidus homo ⁊ scelerat⁹ eo ꝙ talia nōdū sit exptus: p̄sentiꝫ q̄ stultus est p̄dator ⁊ latro qui antea p̄uidendo nō timeat furcas q̄ suspēdendus ducat ad illas. Anteꝙ veniant sapiētes picula ꝓsiderant: anteꝙ sagitta veniat p̄uidēdo formidāt. Vinꝰ iacula feriūt que p̄uident vt Greg⁹ ait. Anñꝙ in cinerē versa sit ardenti domui succurrendū est. Quid eīm tūc ꝓdest formidare mucronem quādo illo vulneratꝰ est homo iam ad mortē? Tarde igitur damnati i diem poterunt p̄uidere. postꝙ h̄ inconsiderate vixerūt dum adorauerūt bestiā ⁊ imaginē eiꝰ: ⁊ acceperunt characterem nois eius sicuti antea dictum est.

Qꝛ qui prudens ⁊ sapiēs est precauet supplicia sempiterna. Cap. II.

Secūda veritas est ꝙ illa picula sapiētes p fidem cognoscūt scz quia ea in p̄senti seculo p̄uiderūt. Ideo Joh. subdit. Hec est sapiētia sanctoꝝ scz p fidem p̄uidēdo euadere eternas penas. ⁊ ob hoc demonū illecebras que eis cum criminib⁹ ꝓponunt sapiēter euitāt. Unde Prouer. j. dicit. Frustra iacitur rhete ante oculos pennatoꝝ. Diabolꝰ quidē animaꝝ anceps rhetia peccatoꝝ ante illas tēdit in ꝗb⁹ solūmodo illas capit. q̄ oculos fideles nō habent ad p̄cauēdū. nec p̄nas nec alas ad alte volandū. Sācti ꝙo ⁊ iusti penas ideo euadūt: qꝛ his omnib⁹ muniti sunt.

Qꝛ fideles obseruatoꝛes diuinoꝝ p̄ceptoꝝ ⁊ fidei dñi ihesu euadūt eterna tormenta. Capitulum. III.

Certia veritas ē ꝙ fideles hec pericula euadūt. Unde Joh. subdit q̄ custodit mādata dei. Hec sūt due ale columbe xp̄i scz due tabule mandatoꝝ. ꝗbus p obseruantiā anima iusti ad celum volat. Vñ concupiscēs ꝓpheta ait. Quis dabit mihi p̄nas sicut colūbe: ⁊ volabo p obseruantiā scz mādatoꝝ. ⁊ requiescā scz in gloria beatoꝝ. Ideo inueni a domio poscēti quomodo posset ꝓscēdere celeste regnū ab eodem Mat. xix. respōsuꝫ est: Si vis ad vitā ingredi serua mādata. Quasi dicat. Assume alas. De oculis ꝙo mentis eorū p lumē fidei illustratis: postea subdit. Et sidem ihu. Fidem ꝗdem dñi ihu dicit: qꝛ ostendit nobis turpitudinē culpaꝝ vt euitentur. et amaritudinē infernaliū penaꝝ vt p̄caueantur. Et hec duo lumina quasi duo oculi sūt scilicet dexter ⁊ siniſter aie colūbine: et ideo q̄si latro velatis oculis ad infernale suspendiū ducit. q̄ hoc lumīe in p̄senti pegrinatione nō vtit. De his dicit Soph. j. Ambulabūt vt ceci qꝛ dño peccauerūt. hoc dicit inq̄tum excecati iam nō declinant culpam: sed q̄tum ad penam quā incurrent. subdit. Effundet sanguis eoꝝ hoc est infimi erunt in penis sicut humꝰ in elemētis. et corpa eoꝝ sicut stercora tam scz vilia erūt sicut ea se peccati viliter subiecerūt. Vñ ps̄ subdit. Verūtamen fex eius non est exinanita: bibent oīes peccatores terre. Non eīm exinanietur: qꝛ ꝑpetua erit ⁊ illam fecem bibent oīes terreni peccatores. Unde Ezech. xxiij. dictū est. Poto tabis vsq̄ ad feces ⁊ fragmēta eiꝰ deuorabis. Et Esa. lj. dānato dicit. Bibisti de manu dñi calicē ire eius vsq̄ ad fundū: sapoꝛis calicis bibisti ⁊ potasti vsq̄ ad feces. Dicit eīm oīes. qꝛ nullꝰ se p̄t excusare ab hoc potu. Addit etiaꝫ peccatores terre. nō tm̄ peccatores celi qui ceciderūt scz angeli: sed etiā homies mali qui cū illis dñm offenderūt Unde Mat. xxv. Discedite a me maledicti in ignē eternū ⁊c. A quoꝝ ꝓsortio nos eripiat misericordia saluatoris nr̄i ihu xp̄i in p̄senti infundendo luminosam gr̄am: ⁊ i futuro amoꝛosam gloriam: q̄ cum patre ⁊ spū sancto cruciatoꝛ est impioꝝ ⁊ p̄miatoꝛ beatoꝝ ꝑ infinita secula seculoꝝ.

Feria. VI. post scām dominicā in quadragesima demōstratur ꝙ extra

De salutione catholice fidei

vnicam ⁊ catholicaz fidem nemo salvatur. Sermo. xxm.

Malos male perdet Mat. xxj. ⁊ in euangelio hodierno Triplex ꝑt distigui fides scz erronea mortua ⁊ viua. Prima inq̃ ē erronea. ⁊ h est oiuz illoꝝ q̃ sūt ex sinū sācte romane ecclie: sic sunt oēs saraceni cuiuscūq; secte repiant. Insup oēs heretici atq; scismatici. Et de oib⁹ suprādictis ꝓpheta ait. Errauerūt i solitudine in inaqso. s. hui⁹ mundi q̃ pfecto ē sine aq̃ gr̃e q̃ aiam saluet. Scda ē fides mortua q̃ qdē illoꝝ est. q̃ intra sinū ecclie catholice sūt: ⁊ tñ nō sunt i charitate. Unde. j. Corꝝ. xiij. Si habuero oēm fidē: ita vt mōtes trāsferā. charitatē autē nō habuero nihil sū scz ḡtū ad esse gratuitū q̃uis eē retineā naturale

Tertia insup est fides viua quā. s. informat charitas dei. De q̃ dr ad Heb. xj. Sine fide impossibile ē placere deo. Qđ ꝙbum ꝑt eē aliud thema. Ex q̃ ꝙbo manifesti⁹ ptz q̃ oēs q̃cūq; sūt in fide erronea: sicut saraceni: heretici: ⁊ sic đ alijs. insup oēs q̃ lz sint in ecclie catholice sinu: ⁊ absq; charitate discedūt ineternū piclitātur. q⁹ non pticipādo charitatez dei q̃ est fons oīs bonitatis mali verissime dici pñt. De q̃b⁹ dñs in ꝙbo dicto ait. Qui malos male pdet. Sūt nempe pleriq; erronei a sua cecitate decepti. q̃ occasione diūsaꝝ legū atq; sectaꝝ: siue ex verbis machomet: aut aliorū errātiū credūt vnūquēq; sua i fide siue secta saluari. dūmodo eam credat esse bonā: ⁊ a deo vtiq; dataz. ipiq; placere qđ facit. Qui rant tales q̃ hi debeāt damnari q̃ ꝑ deo faciūt quicqđ faciūt: arbitrantes in his se obsequiū p̄stare deo. ⁊ lz male tñ ignoranter agūt. sicut diūsimode in orbē terrarum secte ⁊ inter x̄pianos etiā multi ⁊ multe herbarū incantatiōes: ⁊ alios errores sequētes: hec tñ ignorāter ⁊ simplicit agūt. Qui rant q̃z potissime de his q̃ ꝑ deo siue ꝓpter deum oē suppliciū nō solū patiēter. ꝙ vt videt gaudēter sustinent sicut de multis hereticis nr̄is tpibus audiuim⁹: q⁹ ignē ⁊ alia tormēta gaudēter susceperūt vtiq; ꝓpt deū se oia sustinere vel sufferre dicētes ⁊ etiā in corde: sicut credim⁹ h̄ habentes. Qz oēs supi⁹ dicti mali sūt cuz ex vnicam ⁊ catholicā ecclesiā seu fidē ⁊ extra charitatem iueniant: ineternū pibūt sicut dictū est teste apl̄o. j. Corꝝ. xiij. Si tradidero corp⁹ meum vt ardeā: charitatē autē nō habuero nihil mihi ꝑdest scz ad euadendū pditionē eternā. Ad intelligendū aūt q̃ error iste dānabilis est nimis ⁊ heresis sūma ⁊ iustissima causa dānationis oiuz sequētiū eā: ⁊ oiuz morientiuz extra vnicā ⁊ catholicā fidē ⁊ charitatē: triplex obligatio ad quaz q̃libet obligat aptissime monstrare pōt. Prima est circūspectiōis. scda cognitionis. tertia est ꝓsiderationis.

Articulus prim⁹ de triplici circumspectione ad quā q̃libet obligatur

Prima q̃dem ē obligatio circūspectionis. Tres em̄ circūspectiōes necessarie sūt ad salutem: in q̃bus si homo negligēs fuerit minime excusat. Prima q̃dem est circūspectio p̄uisionis. scda aiadūsionis. tertia depcationis.

De p̄uisione ad quaz circa necessaria ad salutē q̃libet obligat Cap. I.

Prima q̃dē circūspectio est p̄uisionis. Nempe diligēs circūspectio req̃rit p̄uisionē. Si em̄ volēs corpalit ambulare picula ⁊ discrimia ipi⁹ vie p̄uidere nollet. videlicz p̄cipicia offendicula insidias crudeles feras. ⁊ alia q̃ corporeis oculis p̄uidere pōt. ꝙ magis incōsiderate clausisq; oculꝰ aut aūsis a via incedere vellet: q̃cūd mali h̄ ē offensionis ⁊ p̄cipitij ⁊ casus eueniret illi iustissime ipi⁹im⁹ putari posset. Poterat em̄ p se hmōi picula declinare. In eo igit q̃ p seip̄m iminētia sibi mala in hmōi visibili via et nosse et euitare poterit ⁊ non fecit: iustissime atq; rectissime dr vt sibi imputet si i illa ciderit. Et ista est cōis ꝓceptio aioꝝ. Sic ē in ꝓposito de via dei: q̃ vtiq; fides catholica ē si ꝑ impr̄euisionē pereunt nō alteri ꝙ merito sibi ꝑsis imputēt. De talib⁹ dr Soph. j. Ambulabūt vt ceci: q⁹ dño peccauerūt scz nō p̄uidendo viā. Similiter si q̃s ire voluerit ad aliquē locū ignorās viam q̃ ducit ad illū: p̄sta aūt habeat ducē q̃ viā ei ostēdat: ⁊ ducatū itineris p̄beat: ⁊ si neutꝝ istoꝝ hr̄e velit. i. nec vie ostēsorē. nec itineris ducē. si erret sic itinerās. merito ei imputādū ē. Hāc ꝓpositionē approbat cuiuslibet anim⁹ auditā. Similiter imo mlto forti⁹ i via morꝝ se hr̄e necesse ē. Qđto ꝙbo picula maiora i via morꝝ i hmōi via tāto magis ⁊ ꝓprio visu spirituali ⁊ alieno p̄uidēda sūt ⁊ p̄cauēda. Caueant igit q̃ insensate ⁊ absq; ꝓsideratōe vite sue viuūt: nec p̄dictiones frequētāt: nec fidelia ꝓsilia q̃rūt. Nam q̃ nec ꝓprio sensu vbi eis supetit: nec alieno vbi eis parat⁹ ē ꝓsulere spūalia picula declinare n̄ curāt: merito eis iputāda sūt cū iciderit i ea. cū ꝑ negligētiā suā decepti sūt q̃re dignā excusationē nō hñt. De ill'ait p̄s. Errauerunt i solitudine vt s̄. subdit vitā habitaculi nō inuenerūt. Ex h̄ ptz q̃ q̃dāmodo mag⁹ necesse ē ignorāti ꝓpo audire verbum dei: q̃ missas.

Vera aiaduersio necessaria est ne in eternum piclitemur. Cap. II.

Secūda circūspectio est aīaduersionis Non eīm potest esse circūspectio vera sine diligēti aīaduersione: que scz semper in itinere pricula iminentia vitet. Si qs eīm videt primū suuz errare in ista visibili via teneī de necessitate ppie salutis illū auertere a suo errore: ta periculis q̄ ei ꝓspexerit iminere eidē p̄cauere: aliter non diligit primū sicut se ipsū. Longe amplior etiā in via mor sicut dicit lxxxvj. di. c. faciētis. Ubi sic dicit. Facientis pculdubio culpam habet q̄ qđ pōt corrigere negligit emēdare. ¶ Non caret scrupulo ꝓsentionis occulte: q̄ manifesto facinori desinit obuiare. Qđ to igit longe amplius teneī homo si bi ipsi ꝓsulere q̄ alteri. Qui eīm Luc. x. ait Diliges primuz tuū sicut teipm cuilibet dedit in p̄cepto saluti aie primi p̄ponere salutem suaz. qđ etiam lex dictat nature. Tanto eīm culpabilius vnusquisq̄ non aīaduertit ⁊ consulit sibi de hmōi ad viam ptinentib⁹ q̄ alij: q̄to magis sibi q̄ alij in hmōi debito obligatur Ex dictis patet q̄ negligētia ista querēdi ⁊ aīaduertēdi de via salutis ⁊ veritatis negligentia culpabilis est: ⁊ dānatione dignissima. Unde q̄ ppio sensu ingenioq̄ ⁊ industria discrimina spūalia p̄cauere aut p̄uidere poterunt. siue ex scripturis siue ex doctrina: seu ex p̄dicationib⁹. consiliis aut ex miraculis: aut ex his omnib⁹ simul iunctis: nec tamen hoc fecerūt: iustissima damnatione plectūī. Cōuenit eīm eis illō. j. Cor. xiij. Qui ignorat ignorabit. Et illud ps. Noluit intelligere vt bene ageret.

Qz quando homo in dubio ē ⁊ nō habet ex humana ratione quid eligēdum sit: diuinū auxilium implorare debet. Capīm. iij.

Tertia circūspectio est dep̄catiōis Nec eīm vera circūspectio dici debet nisi gerat secum fidelem ac deuotam dep̄recationē maxime i causa tante necessitatis. Cum eīm ventum est ad illud qđ non habeat homo humana rōne q̄d facere vel credere debeat implozet auxiliū saluatoris. Verbi gratia. Si seductor sicut cōtinget tēpore antichristi sub p̄textu veri catholici: veriq̄ doctoris alicui simplici ⁊ indocto aliquem p̄dicet errorē impietatis. ⁊ talis aīa simplex pure ⁊ instanter postulauerit auxiliuz dei: de⁹ cor eius auertet nē illi credat nisi ad hoc: vel negligentia: vel alia occulta aut manifesta culpa obstaculū p̄stet Idē q̄ dicendū ē de illo q̄ inuenit p̄dicatores sensu ꝓtrarios ⁊ adūsos. s. vnū fidelē ⁊ aliū infidelē vnū aīaz zelatorem aliū seipsū p̄dicātez. nec sufficit ex ppio sensu: vel ex dictis cor: vel vita plene discernē cui magis credē obligetur; nō vtiq̄ ab isto req̄ret deus q̄ adiuuet fidē. Sed quia non habet de humana rōne quid agat: ꝛplorare debet diuinū auxilium vt dicit Aug⁹ ⁊ tota instantia dep̄cari vt illuminator animarū ipse deus ei viam veritatis ostendat: et cor eius ꝓtradictionis parti aplicet salubrioi Et sic dicit Jac. j. Qui indiget sapiēcia postulet a deo: postulet aūt in fide nihil hesitans Quia vtiq̄ credendū est de dei miscōia q̄ affectū petēti donabit. intellectū querēti mōstrabit ⁊ instanter p̄ facultate pulsanti ap̄iet itinera veritatis: nisi negligētia querēde veritat obsistat cor eius auertet ne piculose cōsentiat impietatis erroi. Unū ps. Prope est dñs omnib⁹ inuocantib⁹ eum in veritate. Et hoc optimū remedium est quādo multi doctores inueniunt ꝓtrarie opinātes sicut i casu ꝓtractus de imprestitis venetor locis ianuēsiū ⁊ monte florentinor de q̄bus dicetur. j. Smone. xl. p totum. Idco q̄ etiā vide. j. sermone. xlij. arti. j. c. ij. in fi. Et idē in similib⁹ casibus est obseruādū. Altramē vbi inuincibilis est ignorātia que est vbi nō habet homo de humana rōne quid faciat: ibi imploret vt dictū est diuinū auxiliuz vt nō temere se precipitet. Ibi eīm totum ptinet ad deū facere vbi nō habet homo qđ de se faciat. Verbi gratia. Si in eam figurā vel formā se trāsfiguraverit angelus tenebraz i quo nihil apparere p̄t homini in quo nō videatur esse christus: soli⁹ dei est hoiem custodire. nec aliud ibi relictū ē homini nisi diuinū auxiliū implorare. Nusq̄ aūt dubitādū est q̄n p̄sto sit auxiliator de⁹ pie inuocātib⁹ eū: ⁊ etiā nō inuocantib⁹ nisi aliqua culpa eor obsistat Quare i p̄dicto casu ⁊ simili b⁹ dicim⁹ q̄ de⁹ aūtet cor hois ab ipietate ad orationis diaboli ⁊ ipietate erroz q̄s posuim⁹ nisi obuiet culpa. Modi aūt ⁊ vie inumerabiles oipotēti deo p̄sto sūt ad custodiēdū q̄s voluerit custodire teste ppha Custodit dñs oēs diligētes se: ⁊ oēs pctores disperdet. i. diūsis erroīb⁹ pdere pmittit. Unū ps. cū. ij. Custodiet rectoz salutē: ⁊ preget gdietes simpliciē. Seruās semitas iusticie: ⁊ vias sctoz custodiens. Considera igit q̄ in his trib⁹ capīlis dicta sūt. ⁊ videbis oēs errātes a via veritatis ⁊ ignorātes eandē culpabiliī ⁊ a culpa sua errare. Nullū ē eīm inuenire in eis q̄ non sit negligēs i preuisiōe i cauēdo pricula ⁊ errores. i aīaduersione in iuestigādo p semetipsū veritatem: aut in inq̄rendo ab alijs: ⁊ in predicatiōe in implorando auxilium dei.

Articulus. ij. ō triplici lumine ad qđ quilibet obligatur.

Secunda dicitur obligatio cognitiōis. Ad hoc eīm humanus intellect⁹ creat⁹

est vt veritatem salutarem agnoscat: ⁊ ad hꝫ stu dios⁹ ⁊ sollicitus esse debet. Triplex est em̃ actus seu officium ad qđ intellectus q̃libet ob ligat. Prim⁹ est auersionis. scđs est cõuersio nis. tertius est adhesionis. Sicut exempli cau sa cũ i missa eleuat sanctissimũ sacrm̃: quilibet tunc obligat ad tria. Primo auertere oculos a q̃libet vanitate. scđo ꝓuertere oculos ad hostiã ꝓsecratã. tertio tota mente: totoq; conatu xpõ in illo sacramẽto p deuotionẽ totaliter ad herere. Sic q̃dem in ꝓposito est.

Quo ꝺ necessitate salutis quilibet te netur non credere contra fidem Capitulum.I.

Primus autez actus intellectualis est auersionis. id ẽ. non credere falsũ. Si cut em̃ libere volũtatis est vt ab oñi male vo lito se auertat. ⁊ nec p ꝓsensum ad illud se ꝓuer tat: ita est intellect⁹ humani seu rõnis vt ab oi male credito se aũtat. ⁊ vt ei nullo modo assen tiat. Hoc aũt ex ꝓprio lumine ei possibile ẽ vl̃ etiam alieno Ex ꝓprio q̃dem scz ꝓprie inuesti gationis. Ex alieno. hoc est diuine reuelatõis vel hũane eruditionis. Sic igit hũana volun tas dãnabilit in male volitũ ꝓsentit: sic intelle ctus hũan⁹ dãnabilit in male creditũ assentit. Quapropter tenet vel ipe se corrigẽ vel correctionẽ sinã p aliquaz viaz q̃s dixim⁹ procurare. Quare nõ licet i talib⁹ errare: nec etiã talia ig norare. Et hꝫ etiã apud oẽs natiões receptũ ẽ. Ipi em̃ idolatre dixerũt q; q̃ dubitat deos eẽ honorãdos: indiget pena. Nostre quoq; fidei sententia est: q; dubius in fide infidelis est.

Quilibet obligat cõuertere intel lectũ ad verã fidẽ Caplm̃.II.

Secũdus aũt actus intellectualis ẽ cõ uersionis. id ẽ. credere verũ Sicut em̃ debitrix est libera volũtas siue affect⁹ sue opationis qđ est velle in bonis volendis: sic etiã intellect⁹ sue opationis debitor est i ve ris credẽdis seu cognoscẽdis. Quapropter si cut non licet affectui vel dãnabilia velle vel sa lutaria nolle. ita nõ licet intellectui impia ⁊ fal sa credere vel salutaria vera nõ credere. Quare nec error nec ignorãtia credẽdor⁹ aliquẽ ex cusat vnq; a pditiõe oino. Aũ intelligẽs Job xix. ait. Si ignoraui scz errãdo mecũ erit igno rantia mea scz in meam pditionem.

Quilibet tenet adherere his que sunt vere fidei. Capitulum.III.

Tertius ꝺo act⁹ itellectualis ẽ adhesio nis. Si em̃ non min⁹ tenet deo in suis opatiõib⁹ human⁹ itellect⁹ q; ipe ẽ af fectus: ⁊ nũq; licet affectui amare ꝓtrariũ deo vel ꝓtraria eis que eius sunt. similiter etiã nũ/ q; licet ei vel non amare deũ vel non amare ea que eius sunt. Sic nũq; etiam licet intellectui credere ꝓtraria deo vel eis q̃ eius sunt: similit nec; nõ credere ipi vel ea q̃ ipius sunt. Aũ em̃ est nõ amare in affectu: hoc ẽ nõ credere seu nõ intelligere: vel nõ cognoscere in intellectu. Ta lis q̃dem actus itellectualis est adhesiõis cre dere i deũ. Nã sicut. ꝺ. Pmone. vj. arti. iij. ⁊. c. ij. circa finem Aug⁹ ait. Credere in deũ est cre dendo deum amare: credendo in deuz ire. cre dendo ei adherere. ⁊ credendo eius mẽbris in corporari. Et vt ibidem patet Pm̃ Bonauen. talis fides ad hoc q; in deum tendat q̃ttuor de necessitate requirit scz adiunctionẽ charitatis que ordinat in amorẽ dei. ⁊ hec est ꝑma differẽ tia Aug⁹. ⁊ opationem boni. ⁊ sic est scđa. ⁊ p pessionẽ mali: ⁊ sic est tertia. ⁊ dilectionẽ pri mi: ⁊ sic est quarta. Cõsidera igitur oñes qui pereũt: ⁊ inuenies eos culpabiles ⁊ negligen/ tes in ꝑdicto triplici actu scz aut nõ auertẽdo a falsitate. aut nõ cõuertendo se ad veritatem. aut non faciendo ipam veritatem. Qui em̃ ne/ gligit facere bonuz qđ esse faciendũ nouit: me/ rek non accipe noticiã faciẽdi id qđ nõdũ cog/ nouit. De vnoquoq; sperandũ est si talento in tellectus tota diligentia bene fuerit negociat⁹. in q̃bus p̃sse patuit qđ etiam multiplicek ei vel augeak. vt etiam diuine reuelationis seu inspi rationis munere capiat ampliora. ad que p il/ lum ptingere non valeat: vl̃ etiã q; ꝑdicetur ei doctrina vel ꝑdicatio salutaris. Exempli gra Si quis seorsum ab hominib⁹ esset. ⁊ in talẽto intellectus sui vellet negociari. ex ꝓsideratiõe visibiliũ: facile esset ei repire creatorẽ. ⁊ multa alia ab ipo. videlicet ipm̃ esse diligẽdũ: hono rãdũ: glorificãdũ ⁊c. Et si i inuẽtis hñ negoci/ arek: adderet ei deus alia: vel p inspirationẽ: aut p doctrinã: aut p ꝑdicatiõez quã ipemet si bi ꝓcuraret. Dino igit credẽdũ ẽ deũ neminẽ velle deserere q̃ ei veraciter studeat adherere: ⁊ in hꝫ cõcordat Alexã. de hal. Preterea vna/ quaq; ꝟtus ad actũ ⁊ finẽ ꝓprium expeditior atq; facilior ẽ: q; ad aliquẽ alienuz. Sic exẽpli causa. Nasus non videt ⁊ auaris nõ comedit: nec ocul⁹ vadit ꝓprie. ⁊ sic de alijs. Manife/ stũ ẽ em̃ q; ꝟtus nra itellectiua ad q̃rendũ ⁊ iue niendũ deũ. q̃tinus hꝫ reqrit ⁊ expedit expedi tior est atq; facilior q; ad q̃rendũ: vl̃ ad inueni endũ aliq̃d aliud. maxie cũ psto sit deus semp adiuuare ad se conantes ⁊ approprinq̃re appro/ pinquantib⁹ sibi. Unde Jaco. iiij. dicit appro pinq̃te deo: ⁊ ipe approprinq̃bit vob. Possunt hꝫ p vno Pmone tria dubia poni pmuz ⁊ scm̃ est supra sermone. x. arti. iij. c. ij. de verbo dei. Et p tertio dubio hũc tertiũ articulũ adde.

Articulus. m. q̄ propter triplicem causam necesse est quēlibet damnari qui decedit extra catholicam fidez et charitatem.

Certia q̄dem obligatio ad quā omnes tenenť est ꝓsiderationis. Pozro quilibet ꝓsiderare debet q̄ necesse est illos dānari: q̄ extra vnicam ⁊ catholicā fidem ⁊ extra charitatē decedunt. Et hoc ꝑpter triplicē causam. Primo ꝑpter incōuenientiaz. secūdo ꝑpter nequitiā. tertio ꝑpter iusticiā.

Quz si ignorantia necessarie veritatis hominē excusaret ab eterna damnatione: multa incōuenientia sequerentur. Cap. I.

Primo eñ necesse est illos qui inueniūtur extra catholicā fidem ⁊ extra charitatē ineternū pire ꝑpter incōuenientiā. Eq̄dē ex iam dictis luculenter apparet intellectui imposita esse legem ⁊ limitē in opationibus suis atq̄ limitatuz eum esse q̄d credere ⁊ q̄d discredere. ⁊ iterū q̄d non credere vl ignorare liceat ei. Et iterū ignorantiā eē damnabilē videlicet in q̄busdā hominū ⁊ in q̄busdam ignoratis. Similiter et credulitatē quorūdā damnabilē esse ⁊ impiam. ⁊ ideo neutrā excusare a tota dānatione eosquos inuoluerit. Forsitan excusat a tāto. Nō eñ tñ peccare videnť q̄ erranter vl ignorāter male agunt: q̄tum q̄ scienter vl qui ꝓtra ꝓscientiā peccant. Si eñ ignorātia excusaret a toto multa absurda incōueniētia sequerenť: de q̄bus ad ꝑsens ponank tria. Primuz q̄ malum esset excusabile. scōm q̄ malum eēt opabile. tertiū quia malū esset laudabile ⁊ remunerabile. Primū incōueniens sequereť quia malū esset excusabile. Cum eñ oñes peccatores errent ⁊ ignorēt: ⁊ tanto amplius quāto amplius peccāt: oñia peccata ⁊ scelera excusabilia eēnt: necnō ⁊ magis excusabilia essent, quonia maiores errores ⁊ tenebras peccantib⁹ ingerunt. Unde ad hāc dementiā tandez ex hoc deuenire oporteat. vt liceat credere vnicuiq̄ vel discredere q̄cquid placet. ⁊ nullā esse legez intellectui datam. q̄re nec affectui nec insuper operi. ⁊ ideo nullā legem esse tenendā simpliciť q̄ hoc ꝑsumptio q̄libet simpliciter teneri pōt ⁊ circa q̄libet fieri cum error ⁊ ignorantia vbi q̄ excusat. Ex quo sequiť nihil esse ꝟtutez vel vitium simpliciť: q̄ credēti de virtute q̄ vitiū sit: aut etiam ecōuerso erit ꝟtuosum agere ꝓm ꝟtutem vel ꝓm vitiuz q̄d esset cōtra diuinam scripturā que Esa. v. ait. Ue q̄ dicitis bonum malū ⁊ malū bonū: ponētes tenebras lucem ⁊ lucē tenebras. ponētes amaruz dulce: ⁊ dulce amaz. Secōm incōueniens sequereť q̄ malū eēt opabile. Ex p̄cedēti incōueniēti ꝟ aliud subsequeť q̄ null⁹ errabit vel credēdo vel operādo: cū credēdū sit vnicuiq̄ q̄d credit ⁊ operādū q̄d opať ꝓm credulitatē erroris sui. Certiū incōueniēs sequeť q̄ maluz eēt laudabile ⁊ remunerabile. Pcōz eñ hūc errorē eque coleret de⁹ vitijs sicut ꝟtutib⁹, et eque compositi erūt mores vitiosi ⁊ ꝟtuosi. ⁊ de iudicio eque laudabiles q̄n eque remunerabiles post q̄ nō refert quid vnusq̄sq̄ agat vel q̄liter. ꝟ solūmodo q̄d credat se agē vel intēdat. vel q̄liter. Et ꝓ hāc viā eque colēda erunt idola sicut altissimus deus. si credanť equaliter esse colenda. ⁊ meritorie atq̄ religiose negabiť deus si credatur esse negādus ⁊ laudādus erit: ⁊ etiaz remunerādus qui hec impia ꝑpetrabit. Et sicut ꝓpheta ait. Laudabiť peccator i desideriis anime sue: ⁊ iniquus bñdiceť. que oñia q̄ inconueniētia sint mens discreta aduertit.

Quz ꝑpter nequitiā impioz necesse est eis ineternū dānari. Cap. II.

Secūdo necesse ē eternaliť cruciari eos q̄ ex fidē catholicaz moriūť. Et ꝟ ꝑpť nequitiā eorūdē Exagitat eñ multos atq̄ ꝓfundit multitudo numerosissima dānandoz: ⁊ paucitas saluādoz. Sicūt eñ plerisq̄ ad q̄d tot dānādos creauit deus? Quib⁹ dicēdū ē ꝟ q̄ certū ē: q⁹ ex diuitijs sue bonitatis creauit eos. ⁊ quia mlta bona ⁊ magnifica donauit illis. penas ꝙo vel tormenta nisi meritas ⁊ iustissimas nulli vnq̄ intulit. nec imposteꝛ illatur⁹ ē. Aliadūtēdū ē q̄ duplex ē causa dānatiōis eoz. s. efficiēs ⁊ materiał. Causa efficiēs ē infallibilis iusticia dei. q̄ nulla iustioz excogitari pōt vt ait pš: Justus dñs ⁊ iusticiā dilexit eq̄tatē vidit vultus ei⁹. Et alibi. Just⁹ dñs i oibus vijs suis ⁊c. Causa materiał ē malicia eorū demerita ⁊ peccata q̄b⁹ iustissimo iudicio ⁊ laudāda i oib⁹ iusticia dei damnatio illa retribuiť offensaz. Q aūt q̄dā mirank q̄ tot sunt q̄ damnanť ⁊ tam pauci q̄ saluanť. similitudinē exp̄ssam de hoc inuenient in tribus scz in naturalib⁹ in artificialib⁹ ⁊ in moralib⁹ Primo eñ in naturalib⁹ vilium nempe et ignobiliū semp maioz est multitudo q̄ p̄cioso⁹ vel nobiliū vt ferri vel plūbi q̄ auri vel argēti ⁊ lapidū ignobiliū q̄ gēmaz. similiť quercuū q̄ palmaz vl cedroz: ⁊ sic de multis alijs: ⁊ tñ de his nemo turbať seu mirať. In tāta etiā multitudie hominū paucos de his reges ⁊ p̄ncipes etiā tpales efficit de⁹. Nec miraris hō q̄ nō oēs hoies facit p̄ncipes ⁊ reges etiam tam modicoz tanq̄ ignobiliū regnoz vt sunt tempalia: q̄to fortius mirari nō debes si pauci largiť p̄clara atq̄ nobilissima celoz regna. Pcōo in artificiali

bus sicut patet de sculptoribꝰ et pictoribus et cõsimilibus. Tertio in moralibus. Non enim multi mirant q̃ stultoꝝ vti sapiens testatur infinitus est numerꝰ similiter ꝛ malorꝝ: sapiẽtiuꝫ vo ꝛ bonorꝝ pauci inueniũt. Rogo te qui de huiusmodi admirãtibꝰ vnꝰ es cum tam raros videas qui regna celestia querant vel appetãt seu de illis curent. tam multos etiaꝫ qui ab eis se auertunt ꝛ cõtraria toto affectu sectant ꝓpt̃ quid miraris si tam pauci pueniũt: ꝛ tam multi minime ad illã ptingunt? Ampliꝰ si videres de centũ partibꝰ generis hũani nonagintanouẽ totis studijs ac viribus currẽtes p viã que ducit ad mortem. vtpote graui lapide ad collum suspẽso ꝓicere atq; submergere se in mari paucos vo ecõtra currẽtes p viam que ducit ad vitam. nũquid mirareris si multitudo illa magna tota deueniret in mortẽ. ꝛ sola illa paucitas pueniret ad vitã? Sic est in ꝓposito. Cõsidera totam multitudinẽ ꝓditorꝝ. et videbis eam festinãtẽ ad mortẽ ecõtra vo paucitatem electorꝝ festinantẽ ad vitam. Quid igit̃ miꝝ si vnusq̃sq; horuꝫ ad finẽ pueniat ad quẽ totis viribus tendit? Multitudo nanq; horuꝫ ꝓditorũ in via ꝑsentis vite. multitudo est fugiẽs vitam ꝛ ꝑcipitans se in mortẽ: ꝛ in stagnũ ignis ꝛ sulphuris se mittẽs atq; in mare ꝛ in abyssum eternaꝝ amaritudinũ se demergẽs. Qui barathrum infernale vnusquisq; cadat de põderositate est ꝓprie iniq̃tatis: q̃ vero sursum ad sublime felicitatis eterne aliq̃ attrahunt ꝺ vtute dei oipotentis est. ac suc dulcissime pietatis.

Qꝛ vt appareat pulchritudo iustitie dei in damnatis: malos dominus male perdit. Cap. iii.

Tertio necesse ẽ puniri eternaliter eos qui extra vnicam ꝛ catholicam fidẽ et extra charitatẽ decedũt. ꝛ hoc ꝓpter iustitiã. Dicunt pleriq; vt ꝺd stragem tantaꝫ hominũ quos creauit sustinet bonitas diuina An delectet eum tanta carnificina infernaliuꝫ tormẽtoꝝ? an ꝓuenit diuitijs bonitatis eius ꝛ imẽsitati misericordie sue eos creasse. quos vti q; saluari poterat a flammis infernalibꝰ depascẽdos derelinquere? Quid aliud creãdo eos voluisse facere videri potest q̃ igni infernali ꝺ ipis pabulũ ministrare? Quibꝰ merito respondemus. q ꝛ deꝰ ꝛ angeli ꝛ sancti de ipis dãnatis gaudebũt. Primo gaudebit deus nõ q ꝓprie aliquid delectet eum extra seipm. Placẽt autẽ ei tormẽta malorꝝ. Primo qꝛ bona sũt vt pote vt creature eius. scõo ꝓpter pulchritudinem iustitie que in eis inestimabiliter miranda est ꝛ laudãda Unde Prouer. j. Ego quoq; in interitu vestro gaudebo. Magna ꝺdem laude digna est diuina bonitas in hoc q malis et reprobis ꝓter esse ꝛ vitã alia quoq; naturalia bona etiã innumerabilia gratuita ꝛ temporalia elargitur. Q autem ampliora eisdem non ꝓstet non ideo hoc est: quia eis manuꝫ sue retrahat largitatis: sed qꝛ ipi manus suas occupãt alijs aut quo mínꝰ recipiant auertunt. sicut q lumẽ solis sup multos cadat ꝛ nõ eos illuminat. nõ ex eo ẽ q sol radios suos retrahat: sed quia ipi a lumine suo se auertunt. Denicq; non nisi diuitiam suam bonitatẽ ostẽderet dominꝰ: si iustitiam in malos non exerceret. Quasi enim due partes diuine bonitatis sunt si partes ibi cogitare fas est misericordia ꝛ iustitia videlicet ꝝ effectuꝫ tñ cum bonitas diuina imptibilis sit ꝝ se in vltimo imptibilitatis Ex quo patꝫ q si ꝓdicto modo non puniret dãnatos aut esset apud deuꝫ ociosa iustitia aut enormit̃ diminuta. Sancti vo ꝛ angeli in patria glorioſi hanc diuine iustitie pulchritudinẽ ꝓtemplãtes. tãto delectabiliꝰ intuebũt. q̃ hic eam cogitent ꝛ audiant. q̃to ibi erit in eis q̃ h et diuine iustitie maiꝛ cognitio et maiꝛ delectatio. et q̃to maiꝛ videbit̃ ipa diuina iustitie magnitudo ꝛ pulchritudo. Ex q̃bus p locuꝫ a ꝓportione ex necessitate ꝓsequitur magis gaudiuꝫ esse futurũ de aspectu seu ituitu pulchritudis diuine iustitie q̃ ibi lucidissime ꝓspicet: q̃ eẽt gaudiũ de oib̃ gaudijs mũdi huiꝰ si ꝓflarent in vnuꝫ Et de hmõi gaudio ait ps̃. Letabit̃ iustus cũ viderit vindictã: manꝰ suas lauabit i sãguine pctõris. Patet igit̃ q̃re multi sũt vocati. s. ad fidem vel gr̃aꝫ vel ad gr̃aꝫ. sed pauci sunt electi scz respectu multitudinis vocatorũ. Licet eñ granũ aree sit multuꝫ: tñ paucum est respectu multitudinis aristaꝝ ꝛ palearũ que significãt malos quos dñs male ꝓdet. Ex hac nẽpe ꝓpositione docet Anselmꝰ in q̃dam epistola q qui vult esse securus an sit de electis. debet cõnari vt nõ sit eiꝰ vita ꝺ numero multorũ ꝑ paucoꝝ. Qꝛ si vult eẽ certissimꝰ debet facẽ vt sit ꝺ numero paucissimoꝝ. De quoruꝫ numero elegans misericordia saluatoris nos faciat. Aui cũ patre ꝛ spũsãcto electos vocat. vocatos saluat saluatos glorificat i secula seculoꝝ. Amen

Adde hic de ꝟmone. xij. c. vlt̃.

Sabbato post scõam dominicã in q̃dragesima de sacra religione ꝛ q melius est bonũ facere ex voto q̃ ex libera voluntate. Sermo. xxiiii.

Fili tu semper mecum es ꝛ omnia mea tua sunt Luc. xv. ꝛ in euangelio hodierno. Ad desiderabilẽ charitatẽ iterũ atq; iterũ

totum intellectum ⁊ desideriū ⁊ubleuem⁹. Ipa eñ est radix forma finis ⁊ cōplementuz ⁊ vinculum pfectiōis: ad quā magister omniū chr̄istus legem ꝓphetas: ⁊ p cōsequens vniuersa dei documēta reducit. Ipa sola est que animā gratificat coram deo: ⁊ in oñi dignitate admiranda exaltat. Pozro triplex est dignitas anime i charitate ⁊ in dei gratia ꝓstitute. Prima est filiatiōis. secūda ē vnionis. tertia est cōmunionis. Prima eñ dignitas est filiationis: quia non est tñ ad imaginem ⁊ similitudinem dei formata: sed i morte ei⁹ filij dei spūaliter reformata. Ideo dicit Joh. j. Quotquot aūt receperūt eum dedit eis potestatē filios dei fieri: his q̄ credūt in nomine eius. Et pō. ait ad tales. Ego dixi dij estis et filij excelsi omnes. Ideo talē animā in charitate ⁊ in gratia cōstitutam domin⁹ filiū in ꝓposito verbo vocat dicens. Fili. Unde filius dicit a philos quod ē amor. Quasi dicat. Amor me⁹. O suauissimū ⁊ dulcissimū eterni patris ꝟbum. vt dignetur ex gratia sua hominē filium facere ⁊ vocare: q̄ ex seipo nihil aliud q̄ miserabilis ⁊ miseranda miseria est. Secūda eius dignitas ē vnionis ⁊ trāsformatiōis: que q̄dem p amorem fit. Tāta eñ est vis diuini amoris vt amantē in amatuz deum trāsferat ⁊ trāsformet: ⁊ faciat esse in ipo ⁊ idipm sicut domin⁹. Matth. vj. ait. Ubi est thesaurus tuus ibi ē ⁊ cor tuū. Et j. Corinth. vj. Qui adheret deo vnus spūs est. Ideo dominus ad talem animā ait in ꝓallegato verbo Tu semp mecum es scz per gratiam ꝟ. Tertia eius dignitas ē cōmunionis. Quia oñia que dei sunt dici possunt anime existētis in graia charitatis. Uñ si amicus est alter ego anima p pticipationez est alter deus. Cuncte igit creature pfectius sunt in deo. at q̄ ipi⁹ dei q̄ sint in seipis aut q̄ ipemet sint sue: quia cūcta que facta sūt in deo sunt. ⁊ absq̄ pena ⁊ gloria in differentia sua. In deo igit sunt creature isensibiles sensibiles rationales spūales penose ⁊ gloriose: ⁊ extra deuz impossibile est aliq̄d inueniri. Prōinde si oñia sint in deo ⁊ sūt dei ⁊ deus est in anima: oñia que sunt in deo ⁊ ipsius dei: ⁊ i ipa anima: ⁊ ipius anime sūt. Ideo Joh. xiiij. dicitur. Vos autem me videbitis: q⁹ ego viuo ⁊ vos viuetis: in illo die vos cognoscetis: quia ego sum i patre meo: ⁊ vos i me ⁊ ego in vobis. Ecce q⁹ anime ꝓstitute in charitae deus se cōmunicādo oia sua cōmunicat. Ideo dñs i verbo ꝓposito illi ait. Et oia mea tua sunt. Licet aūt ꝓdicta verba ꝓueniāt cuilibet anime que in gratia est ⁊ in statu diuīe dilectionis: tamē p anthonomasyā dirigunt ad quēlibet regularē qui vt charitatem acquirat ⁊ in charitate crescat atq̄ in charitate finiat yi tam su i. cūcta tpalia spernit. ⁊ nudus nudum crucifixū p votuz religionis amorosissime amplexat: cui merito dñs singulariter ait. Fili tu semper mecū es ⁊ē. Circa igit statum religionis tria ꝓncipaliter ꝓsideremus. Primo eius cōmendationē. secundo eius discretionez. tertio eius oppositionē.

Articulus. I. de duodecim rationibus per quas ipius status religionis magnitudo meriti demonstratur.

Primo cōsideremus ipius status religionis cōmendationez ⁊ pfectionem. De hac eñ Bern. in lib. de pcepto et dispēsatione ait. Audire vultis a me vnde inē tāta penitētie instituta monasterialis disciplina meruit hanc p̄rogatiuam: vt fm baptisma nuncupet. Arbitror ob pfectam mundi abrenunciationē singularē excellentiā vite spūalis que peminēs vniuersis vite humane generib⁹ hmōi cōuersatiōis pfessores ⁊ amatores suos angelis similes dissimiles hominib⁹ facit: imo diuinā in homine reformat imaginē. ꝓfigurās christo instar baptisini. dū per id q̄ mortificamus mēbra nostra que sunt sup terram rursus christū induim⁹ complantati similitudini mortis eius. Hec ille. Ex his ratio sumpta est q religionem intrantib⁹ de p̄teritis culpis non est penitētia iniūgēda: sicut patet de peni. di. j. §. his auctoritatib⁹ ⁊ extra de voto. c. scripture. Ubi de hoc glo. non eñ de peccatis cōmissis post ingressum imponi debet extra de regulari. ⁊ transeūti. ad relig. c. vlt. et extra de sentē. excō. c. cum illoz. Prōinde etiaz notandū est q⁹ ceteris paribus votum ⁊ opus factū ex voto supaddit ad simplex ꝓpositum. et ad opus ex simplici ꝓposito factū quādam meriti infirmitatē: maxime in votis ꝓpetuis ⁊ sup oñia i votis q̄ sunt de substantia sacre religionis. ⁊ h̄ maxime si ꝓsiderent tria in ipo vouente. Primo libertas. scōo largitas. tertio stabilitas.

Quor ex quadruplici ratiōe apparet ex libertate magnitudo meriti in vouente. Capitulum. I.

Primo ꝓsideret i vouēte libtas. Magna nēpe ē in hoie dignitas libertatis ita vt q̄dā sit ausus dicere ꝟsuz. Nō bene pro toto libertas vendit auro. Ideo apparere pōt magnitudo meriti i vouēte ex q̄druplici rōne. Primo rōne donatōis. scōo rōne estimatōis. tertio ratificationis. quarto rōne approbationis. Primo apparet magnitudo meriti in vouente rōne donationis. Tanta ꝟo res est humani animi libertas vt Bern. in quadā epistola dicat. Uo. ūtati nec leges impant nec p̄incipes dñant. Nichto eñ aliquid magis na/

turaliter diligit: tanto pfectius donat christo Nihil em̃ homini amabili⁹ libertate pprie voluntatis. Per hanc em̃ homo est aliorũ dñs. p hanc etiam alijs vti ⁊ frui potest. per hanc i suis actionib⁹ dñat. Nihil est qđ homo naturali affectu magis refugiat: q̃ seruitutem ⁊ vltimo mortez. Proinde si attente aspiciam⁹ hoc ꝗdem qđ p votum deo datur ⁊ reddit reperiemus q̃ p ipm votum nõ solum dat ipm bonũ opus dum est: ꝺ etiã tota libertas nostra ⁊ totum dominiuz volũtatis nostre respectu talis opis. Nempe absq̃ voto dat tm̃ opus dũ fit non autẽ plenum p tempe p quo erat anteq̃ fiat: nec dat libertas ⁊ dominiũ voluntatis respectu talis opis. Cm̃ igitur votũ ꝓponderat supra simplex ꝓpositum: q̃tum valet libertas ⁊ dominiũ volũtatis: ⁊ hoc respectu totius futuri tpis. Hocaũt nullo modo p aliqđ huius vite posset apreciari neq̃ recõpensari. Unde Hierony. ait. Voluit dñs rationabilẽ creaturã voluntarij boni munere ⁊ liberi arbitrij potestate dotare: vt boni aut mali capax vtrũq̃ naturaliter posset: ⁊ ad alterꝝ voluntate deflecteret. Licz ꝗppe nobis eligere refutare ꝓbare respuere: nec aliud ẽ in q̃ magis rationalis creatura ceteris ꝓferat. Uide igit q̃ta sit magnitudo oblationis: ⁊ intelliges q̃ta sit apd deuz gratitudo acceptatiõis. Proinde Aug⁹ i epistola ad polẽtinũ ait. Ea sũt in officijs nostris gratioza: que cũ licerẽt nobis etiam nõ impendere. causa dilectiõis impendim⁹. Secũdo ratione estimationis. Cm̃ em̃ dñs apreciatur omne a nobis sibi datũ q̃tum ẽ nobis dilectũ ⁊ charum: ⁊ q̃tum ipa donatio est supra naturam volũtatis nostre. Ex nihil sub deo est nobis ita dilectuz ⁊ charũ sicut libertas ⁊ dominiũ volũtat⁹ nr̃e. Hoc em̃ infinite apreciamur apreciamur em̃ illd plus q̃ oia q̃ deus facere posset que infinita sũt: ⁊ plus q̃ aliquid qđ sit in nob: ⁊ isti⁹ p votum donatio est supra omnia supra naturã: ⁊ quodãmodo ꝓtra naturaz volũtatis nostre. Per hoc em̃ volũtas nostra fũditus seipam abnegat ⁊ obliuiscitur ⁊ a seipsa quodãmodo sepat totalit ac p hoc seipam totaliter subiugãdo: ⁊ se plenissime deo dãdo super se totalit ⁊ altissime tota in deuz fert. Igit istud donũ sup omne aliud a nob datũ vel dabile ꝓponderat i infinituz. Usi bñ compat beat⁹ Anselm⁹ in lib. de similitudinib⁹ hãc donationẽ illi que est sine voto ei qui dat alicui⁹ arboris sue fruct⁹ annuatim solũ p tempe p quo sunt: non aũt ipam arborẽ ad eum q̃ dat arboreꝝ totam ⁊ vsus fructuũ ac dominiuz eius totalit a se trãsfert. Tertio rõne adiũctiõis. Quodlibet em̃ finituz bonũ adiũctiõe alterius boni fit melius Quis em̃ dubitare põt q̃ ipa ꝓmissio boni nõ sit aliqđ bonũ? Nõne q̃ hoi aliquid p mittit: bonũ aliqđ iã illi impẽdit: ⁊ cui⁹ signuz cui aliqđ ꝓmittit gras agit. Totũ ꝗdez est q̃dam ꝓmissio deo facta: sic̃ ptz Ecc. v. ybi ꝺr. Si qđ vouistis deo ne moreris reddere. Displicet em̃ ei infidel ⁊ stulta ꝓmissio. Infidelis est q̃ nõ obseruat. Itẽ stulta ẽ q̃ stulte ꝓmittit ⁊ stultius obseruat: sicut q̃ vouerũt de capite non comedere. nõ filare seu laborare in sabbato post nonã ⁊ ꝓsimilia: de q̃bus plenus est totus mũdus. Item ꝓsilium non dat nisi de pfecto: sed ꝺ meliori ꝼm Hierony. ad demetriadẽ q⁹ ꝓsilium respicit opera superogatiõs: sed in scꝑtura sacra datur nobis a deo ꝓsiliuz de voto faciẽdo. Unde ꝓpheta. Uouete et reddite dño deo vr̃o. Quarto apparet magnitudo meriti in vouente rõne approbatõis. Hec siqdem libertas qđ mirabilius ẽ. non solũ datur i hora qua ipm votum emittit. sed etiã in omni tẽpore quo sibi vouisse placet. et in quo cum hac cõplacentia votum implet. Si em̃ votum in sua emissione addebat quãdã valoris ⁊ meriti infinitatẽ. ⁊ hoc per totũ temp⁹ sequens replicat ⁊ multiplicat. ġ votũ ꝓtinuatũ supadditmultiplicẽ infinitatẽ. Tale ꝗdẽ votũ ⁊ volta iam facta in sancta religione alacriter approbare ẽ illd sacerdotale officiũ. oiuz pfectoꝝ in quo nõ ẽ distinctio iudei ⁊ greci. maris ⁊ femine. serui ⁊ liberi: q⁹ oib⁹ volentib⁹ esse pfectos ꝓuenit illd. j. Pe. ij. Uos estis genus electuz gens sancta regale sacerdotiuz. pls acq̃sitiõis vt ꝟtutes eius annũcietis. qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumẽ suum.

Magnitudo meriti in vouẽte apparet ex quadruplici rõne largitatis eius. Capitulum .ii.

Secundo apparet magnitudo meriti ipsius vouentis: si ꝓsideretur in vouente largitas. Ex q̃druplici em̃ rõne apparet maxima largitas in vouente. Primo ratione p̃figurationis. secũdo ratione subiectionis. tertio ratione intentionis. quarto ratiõe ꝓiunctionis. Primo ratione p̃figuratiõis. Scõm em̃ Greg. sup ezechielem. hoc inter sacrificium ẽ ⁊ holocaustũ: quia omne holocaustum sacrificiũ est. sed non omne sacrificiuz holocaustũ. In sacrificio em̃ pars pecudis in holocausto ꝟo totũ pecus offerri ꝓsueuerat. Cũ igit aliquis aliqđ suũ deo vouet: ⁊ aliqđ non vouet sacrificium est Cum em̃ omne qđ habet omne quod viuit: omne quod sapit: omnipotẽti deo vouerit: holocaustum est: quod quidez impletur p tria religionis vota. Per sacrificij enim oblationem ꝼm antique legis mandatũ p peccatis satisfacere oportebat sicut Leuit.

ceptū erat. Ūñ ps. cū dixisset q̄ dicitis i cordibus vr̄is ⁊ in cubilib⁹ vr̄is cōpungimi. statiz ꝺ satisfactiōe subdit di. Sacrificate sacrificiū iustic̄ie. i. facite opa iusta p⁹ pnie lamēta sic̄ exponit glosa. Sicut igit holocaustū sacrificiū est pfectū: ita per hec tria sanctissima vota ania pfecte se scrificat ꝺo cui ⁊ ꝺ exteriorib⁹ rebus ⁊ de corpe ppr̄io ⁊ ppr̄io spiritu medullosuz offert Sicq̄ astrictio hec non solū de pfectiōe nō ¦mi nuit sed culmē pfectionis inducit. q̄ de nr̄o facit dn̄um dū nō solū actum ꝫ etiā voluntatem dedicās deo totū illud qꝺ ē offert ⁊ redigit sub iure ⁊ dn̄io dei. ¶ Scꝺo ratione subiectionis. Nā q̄to in modo dandi ⁊ opandi deū ampli⁹ honoramus ⁊ deo nos magis subijcim⁹: tanto magis donū ⁊ obsequiū sibi placet. Sed incō/pabiliter magis honorat qui qꝺ dat deo dat sibi sicut dn̄o: ⁊ in ipa datione oñdit se dei seruū ⁊ totalit deo obnoxiū: q̄ q̄ dat deo sic̄ liber et dn̄s: ⁊ sicut non in hoc deo plene obnoxi⁹. Sz qui dat ⁊ reddit aliquid ex voto famulat deo ꝫm p̄imū modū: qui aūt sine voto ꝫm secūdū modū. ergo incompabilit magis honorat deū dans ex voto q̄ dans sine voto. Ūñ Auguſt. tractās illud psalmi sicut iurauit dn̄o votū vouit ꝺo iacob ait Quid vouem⁹ dn̄o nisi vt sim⁹ tēplū dei? Nihil em̄ grati⁹ possum⁹ deo offerre q̄ q̄ dicam⁹ illud Esaie possidenos. Hec ille.

¶ Tertio ratione intentiōis. q̄to em̄ opus est magis voluntariū ⁊ a maiori volūtate ⁊ virtute pcedens: tātomagis meritoriū est ⁊ deo magis acceptū: sed ceteris paribus tanto volūtas ac volentis ⁊ dantis virtus ē maior: q̄tomai⁹ et alti⁹ est qꝺ datur: ergo q̄tomagis est quod p votū q̄ id qꝺ sine voto datur. tanto ceteris parib⁹ maior est virtus ⁊ voluntas dantis. ergo i ipa quodāmō erit in infinitū maior. Pzrete/rea nullus effectus maior ē sua cā. q̄tus igitur erit effectus admin⁹. tanta erit ⁊ cā: ergo quāta erit donatio ⁊ actus donatiōis. tanta erit virt⁹ et voluntas ipius dantis. Ideo. j. Reg. xv. Samuel obedientiā in qua vota cetera comphendunt omnib⁹ sacrificijs ptulit dicens Melior ē obediētia. s. voti q̄ victime. Fili⁹ em̄ aut filia vel pecus aut prediū extra nos ē. semetip/sum offerre deo nec alieno labore sed ppr̄io placere pfectius ⁊ eminentius est omnib⁹ votis.

¶ Quarto ratione ꝓiunctiōis seu astrictionis Nempe tanto aliq̄d maius volum⁹: q̄to ab illo min⁹ separi volum⁹ ⁊ q̄tomagis displicz nobis ipa separatio. Sz q̄ ita vult aliquid qꝺ nullo modo vult licere sibi separatōem qua possit separi ab illo: sed vult oīno sibi i ipam esse illicitam: incompabiliter maius vult ⁊ diligit illaz q̄ ille qui ipam separatōem vult sibi licere. ⁊ nullo mō sibi esse illicitā. Sic aūt se habēt adinuicē ex voto aliquid volēs ⁊ opans vel faciēs vel volens illud sine voto id ē ꝫm ppr̄iā voluntatē: ⁊ talis astrictio facit de tpale etnū: dū nūq̄ licet resilire a voto.

¶ Ex vouētis stabilitate apparet magnitudo meriti ꝓpter quattuor rationes ¶ Capitulū. iii

Certio apparet magnitudo meriti ipius vouētis si ꝓsidereť vouētis stabilitas Stabilit̄ em̄ ampli⁹ in via dei ⁊ in bono pseuerātie vouēs q̄ nō vouens: quadrupliciratiōe. Primo ratiōe firmatiōis. scꝺo rōe adhesionis. tertio rōne ꝓfusionis. quarto ratione subuētiōis. Primo respectu sui. scꝺo respectu rei. tertio respectu primi: quarto respectu dei.

¶ Primo rōne firmatiōis. Ex voto em̄ ⁊ voti actione sequit̄ in vouente firmitas maior. Ad laudē igit̄ boni opis ptinet q̄ voluntas firmet̄ in bono: sicut vtiq̄ ad grauitatē ptinet culpeq̄ volūtas sit obstinata in malo. Patet em̄ q̄ qui aliq̄d vouet voluntatē suā firmat ad id qꝺ vouet: ⁊ sic cū implet qꝺ vouerat opus bonuz ex firmata voluntate pcedit. Sicut em̄ ad grauamen ptinet culpe q̄ ex firmato pposito aliquis ppetret malū: est em̄ ex ppr̄ia malicia peccare. id ē. peccare in spm̄sanctū: sic ad cumulū meriti crescit: q̄ hō bonū opus operat̄ ex voto Amplius. Quia volūtas humana imutabil̄ ē. Ad hoc q̄ verbis hois fides adhibeat̄ necessaria inoleuit consuetudo: vt hoc quod aliquis vult alteri facere pmissione cōfirmet. ⁊ ulteri⁹ pmissionē roboret firmissimis iuramentis atq̄ legitimis. Plus aūt debet vnusquisq̄ sibi q̄ pr̄io suo: p̄cipue in his q̄ ptinent ad salutē ante credere ⁊ misereri iuxta illud Ecc. xxx. Miserere anime tue placēs deo: Potest igit̄ ppter voluntatis mutabilitatē pmittere illud qꝺ ppo/suit pro sua spūali salute sicut et pmittit p alterius cōmercio tempali. Si igit̄ aliquis vtiliter puidet proximo vallando pmissionē suam. iuramēto: fideiussione: pignere. multomagis vtiliter ⁊ laudabiliter puidet sibi: si bonū ppositū qꝺ cōcepit vel voto vel iuramēto: vel quoquo alio modo studuerit cōfirmari. Proinde. j. Corinth. xv. dicit̄. stabiles estote ac immobiles. Nam in detestatione pignerum dicitur Prouerb. xiij. Vult ⁊ non vult piger. ¶ Secundo ratione adhesionis. Ex quadā em̄ adhesione i vouente etiā in bono maior firmitas generatur Nam desperatio habendi aliquam rem magis adherere facit pposito suo: quia multū minuit ⁊ tollit ꝓcupiscentiā illi⁹ rei: ppter quod auferre sibi spem alicuius delectabilis multū minuit ꝓcupiscentiā eius. Certum est q̄ spes ⁊ facultas adipiscendi aliquid facit illi amplius adhe/

rere ⁊ auget ꝯcupiscentiã eius. Uolũtas autez aut nõ fertur aut exiliter fertur circa impossibilia ⁊ desperata. Sed hõ p votũ auferẽdo sibi licentiã habendi illud quod p votũ relinquitur seu relinquẽdi illud qđ ꝓpter votũ datur: aufert sibi quodãmõ spem illoꝝ ꝝm sententiaz augustini. Et ex hac ꝓsupposition finis. scz. si vult venire ad vitã ⁊ gl̃iam sempiternã: facit sibi illa impossibilia Un̄ Aug⁹. in li. de pfect. viduitatis Plus inquit in ardentẽ ferũt libidinẽ que desperãt eiusdẽ voluptatem. Que autẽ innuptarũ vouẽt castitatem ipam subtrahũt que fomes amoris est. Unde facili⁹ ꝯcupia refrenatur: que nulla expectatione succendit. Preterea q̃to mens eius qui est in gratia horret mortalẽ culpã et id qđ aufert sibi spem eterne vite: q̃ id qđ est indifferẽs ⁊ nõ illicitũ: tantomagis ⁊ tanto firmi⁹ conat in oppositũ suũ. Sed id qđ ante votũ licitũ erat p votum fit illicitũ ⁊ mortale igitur plus incompabilit̃ habet horrere illud post ipm votum q̃ ante votũ: ⁊ tanto amplius in oppositum conari ⁊ ei adherere facit. Preterea q̃to volũtas magis applicat se ad aliquid ⁊ q̃tomagis fortificat ⁊ accendit se ad inseparabiliter adherendũ ei ⁊ quãtomagis fugit oppositum eius ⁊ sepat se ab illo: tanto firmior reddit ad pseuerandum indefectibiliter in illo ⁊ tanto fortioꝝ ad resistendum omni temptationi impellenti ad cõtrarium eius. Per votum autem hec omia eueniunt. scz maioꝝ applicatio et inflammatio voluntatis ⁊ maioꝝ a cõtrario fuga et elongatio: ⁊ p consequens maioꝝ firmitas in bono ꝓposito necessario habet sequi.

Tertio ratione cõfusionis. Illud eñ quod sine magna nostra cõfusione perficere ⁊ implere non possumus min⁹ aggredi cõcupiscimus et min⁹ aggredimur q̃ illud quod sine nostra cõfusione implere valemus: Sed per voti trãsgressionem maior coram alijs confusio est q̃ si fieret ante votum: saltem quando est publicuz vel solẽne: Habet eñ humana mẽs quasi q̃dã fluui⁹ duplicẽ ripã: vnã itra: aliã ex. Interioꝝ ẽtioꝝ dei: exterioꝝ vo ꝝcũdia mõi his vo duabus ripis retinet anima: ne ex alueo ratiõis p fluat in peccato. Ambe he ripe sunt termin⁹ de quo ꝓpheta ait. Terminũ posuisti quem non transgredient̃: Per primaz ripam ꝓuidemus bona coram deo per secundam vero coram hominibus. Per vnam amatur deus: per alterã ꝓximus. vt in his duob⁹ tota lex domini impleatur et ꝓphetarum. Una alteri adiutoriũ prestat: nec vna sine altera perseuerat. He siquidẽ sunt due manus quibus sponsam suam dominus dilectaz amplexatur. vt merito letanter dicat. Leua eius sub capite meo: ⁊ dextera illius amplexabitur me Canti. ij. Quarto ratione subuentionis. q̃tomagis in aliquo opere adest nobis diuinũ adiutoriũ ⁊ spes ⁊ cõfidentia maioꝝ de illo: tanto firmius ⁊ cum maiori securitate id operamur ⁊ possumus operari Sed p votum ista vtiq; augentur ⁊ amplificãt sicut supꝛa per Augusti. ⁊ ansel. patet ⁊ sicut etiã ratio dictat. Nam q̃to nos amplius deo damus aut subijcimus. ⁊ q̃to amplius eũ honoramꝰ ⁊ ipsi in eius seruitio nos applicamus. tanto diuinum adiutoriũ familiarius nobis adest: et tanto securioꝝ nos possumus ⁊ debemus eẽ de ꝓsentia ⁊ adiutorio eius. Habet eniz se ad eos qui vouerũt maxime vota perfectionis se religionis non solum sicut ad alios: sed sicut ad charos filios et spũales seruos. tam ad cõferendum eisdem tanquã filijs dona: q̃ ad remittendum peccata. Nam quãdo redeunt a peccatis suscipit eos ad gratiã suam sicut filios ꝝm Anselꝰ. lib. de similitudinib⁹. Quia licet tales quãdo peccant plus offendant: tamẽ quando penitent deus iudicat eos sicut suos amicos. alios vero sicut alienos. Ex dictis patet q̃ facere aliquid ex voto nõ solum est melius ⁊ magis meritoriũ. sed etiã vtilius est ⁊ expedientius q̃ illud idem facere sine voto. Quod p illuminatã diuinitus ratiõem ac experientiã certam deuot⁹ Bern̄. intelligens ait. Bonũ est nos hic esse. s. in statu religionis. Quare? Quia homo ibi vi uit puri⁹: cadit rari⁹: resurgit velocius: incedit cautius: quiescit securius: irrorat frequẽtius: purgat citius. moritur confidentius. et premiat copiosius. In quibus sacris verbis exprimit nouẽ rationes quare sit melius facere bonũ in statu religionis q̃ extra religionem: ⁊ maxime in seculari statu.

De. xii. fructib⁹ voto ꝝ religionis.

Ex his. xij. rationibus que in p̃senti articulo dicte sunt ad p̃dicandũ formari possunt. xij fructus voto ꝝ sancte religionis: quasi votũ sit lignũ vite in medio paradysi. s. ecclesie seu religionis Gen̄. ij. Et Apoc. vlti. dicit: ex vtraq; parte flumis lignum vite afferens fruct⁹ duodecim p singulos menses reddens fructũ suum quod potest esse aliud thema. Primi quattuoꝝ fructus sunt hi. Primus dicit donatio. secũdus adiunctio. tertius estimatio. quart⁹ approbatio. Secũdi quattuoꝝ sunt hi. Primus dicitur p̃figuratio. scõs subiectio. tertius intentio. quartus coniunctio. Tertij quattuoꝝ sunt hij. Prim⁹ dicitur firmatio: secũdus adhesio. tertius confusionis timoꝝatio: quart⁹ diuina subuentio.

Articulus. ii. de multiplici discretione: que obseruanda est ab his qui assumũtur ⁊ recipiũt ad statũ religiõis

Secūdo ꝙsideremus ipius status religionis discretionem. Licet em̄ aliquid facere ex voto semper sit melius de se et quantū est de se semper expedienti⁹. videat: tamen ꝓpter humanā infirmitatem ⁊ multoꝝ in dispositionem non semp magis expediens est. Tunc quidem euidenter est expediens: qñ oibus circūstantijs sufficienter pensatis manifeste apparet non iminere periculum pniciose trās gressionis. In veteri em̄ lege omne sacrificium qđ deo offerebat sine sale ingratū erat. Vñ ad Ro. xij. Rationabile sit obsequiū vestrū. Qđ insinuare dñs volens Lu. xiij. cum prius dixisset si quis venit ad me ⁊ non odit patrē suum ⁊ matrem et vxorem ⁊ filios ⁊ fratres adhuc autem ⁊ animā suā et qui non baiulat crucem suā ⁊ venit post me non potest esse meus discipul⁹ statim subnectit dicens. Quis em̄ ex vobis volens turrem edificare. nonne prius cōputat sūptus qui necessarij sunt si habeat ad pficiendū vt postea q̄ posuerit fundamentū ⁊ non possit perficere: omnes qui vident incipiant ei illudere dicentes. quia hic homo incepit edificare ⁊ non potuit cōsumare? Quod exponens Gregorius in omelia ait. Quia sublimia mādata seu p̄cepta data sunt: ꝓinus comparatio edificāde sublimitatis adiungitur cuz dicit. Quis ex vobis volens ⁊c. Et postpauca subdit. Istos sūptus diues habere non potuit: qui cum prece pta relinquendi omia aduertisset: tristis abscessit. Et post pabolam de turri predictā dominꝰ subdit. Bonū est sal. Si autem sal euanuerit in quo condietur? Neq; in terra neq; in sterquilinio vtile est. sed foras mittet. Qui hz aures audiat: hec dñs ibi supra. Ut ex omnibus dictis insinuare velit q̄ talis status assumptio. debet sale discretionis cōdiri. Proinde circa inductionem ⁊ receptōez ad religionē discretio triplex necessaria est. Prima circa aduenientes. scōa circa recipientes. tertia circa dubietates.

Qz quattuoz aptitudinis signa maxime consideranda sunt in volentib⁹ intrare religionem sanctā. Ca. I.

Prima discretio obseruanda est circa volentes intrare religionē. In q̄bus quatuoz signa seu iudicia bona maxime ꝙsideranda sunt. Primum est voluntas bona. scōm honesta vita. tertium natura sensata: quartum etas discreta. Primū signuz est voluntas bona. id est si a pristina mundi cōuersatione apparet mentē aduenientis multū esse mutatā aut non. Nam voluntas tepida ⁊ remissa cōmuniter ad religiōis statuz assumi non debet. Ideo omnes ad religionē inducentes seu recipientes ad Ro. xij. ammonet apostulus dicens. Probetis. s. in intrare volentibus que sit dei volūtas bona beneplacens et pfecta/ Nam primo in talibus ꝓbatur volūtas dei bona in paupertate. id est q̄ libenter relinquunt omia tpalia mundi. Secundo ꝓbat in illis volūtas dei beneplacens in castitate. id ē. cū q̄ta cōplacentia ꝓponūt castitatē seruare. Tertio aūt ꝓbatur in eis voluntas dei pfecta scz inobedientia pfecta ⁊ in abnegatione ꝓpꝛij sensus ⁊ ꝓprie voluntatis. Prima ꝓbatio est bona. secūda est melioz. tertia est perfecta. Vel euidentiꝰ ꝓbatur voluntas bona beneplacens ⁊ pfecta p ordinem in tribꝰ signis de quibꝰ dicet. infra arti. vlti. in. xv. argu. Scōm signū ꝙsiderandū est p̄terita vita. id est. si fuit hō morigeratus vel bonus vel deuius vel sceleratus. Nā licet christus dixerit phariseis Math. xi. Publicani ⁊ meretrices precedunt vos in regnū dei: non tamen dixit q̄ passim omnes publicani ⁊ meretrices ad regna celoꝝ venīēt Proinde turpiter errant qui predones ⁊ saccomanicos publicanos ⁊ meretrices ⁊ de agris ⁊ sepibus cōgregantes illos repente veste religiosa induunt: ⁊ quasi in regulari collegio cum sanctis viris ⁊ virtuosis iuuenibꝰ atq; virginibus dedicāt: ita q̄ fere moz ab omibꝰ tractanē vt sancti nullis aut modicis p̄euntibꝰ digne penitentie signis: cum tamen etiaz de his qui prima facie sancti ⁊ periti esse videnē. j. cano. sua. c. ii. j. Joh. āmonet dicens. Nolite omni spiritui credere. sed ꝓbate spiritꝰ si ex deo sunt sequens in hoc christum Math. vij. dicentez. Attendite id est. attēte vobis cauete a falsis ꝓphetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium: intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Nam experientia teste quidam ad religionem veniētes in principio videnē agni: ⁊ modico elapso tempore reperiūtur lupi. Nō em̄ sine magna experientia et lumine dei regule sanctoꝝ patrum prudentissime statuerunt q̄ ad religionem veniētes autea ꝓbarentur: an id talē apti sunt ⁊ idonei. Quis em̄ edificatoz domus vel nauis materialis nō sollerter ⁊ prouide pscrutatur ligna ⁊ lapides ⁊ diu cum multis scissuris ⁊ tonsionibꝰ parat anteq; in edificio ponatur? Nec ad hoc quoscunq; accipit sed solum solidos ⁊ suo artificio aptos: quātomagis in spiritualium religionū edificio hoc seruari necesse est? Igitur sicut nullus est a penitentia aut a spe venie reiciēdus si peniteat vere: sic nullus ē ad firma seu intima sanctoꝝ vel sanctarū collegia ad firmā vel familiarē societatem recipiendus: nisi prius eiꝰ idoneitas p signa sufficientia fuerit compzobata. Quod in quibusdam indiget tempoze longo. Vnde Greg⁹. xxxj. moral. Quia terreni principes magna se deo humilitate substernūt: ꝓ-

ui homines nunc fraudis argumenta vertuntur. Quia enim illos ad religionem reuereri cõspiciunt: ipsi cultum religionis assumunt: ⁊ bonorum vitã sub despectis vestib⁹ iniquis operibus premunt. Mundi quippe dilectores sũt qui in hoc in se quod homies venerant̃ ostendunt. atq; eis qui vere se despiciunt non mente sed veste copulantur: ⁊ quia p̃sentem gloriã amantes consequi non possunt: quasi despiciẽtes sequuntur. Honores enim fugiunt vt honoribus obuient. Facilis em̃ est conuersio p̃sonarum naturaliter leuiũ ⁊ mobilium ⁊ inconstãtium seu stolidorũ aut brutaliũ ⁊ brutali more semper nutritarũ. Non est statim habenda pro firma ⁊ rata quin potius vix vnquã est firma: ⁊ ideo nunq̃ est tuta. Tertiũ signum est natura sensata. Quãdoq; enim reperiunt̃ maximi peccatores ⁊ peccatrices in naturalib⁹ optime dotati ⁊ instituti qui quãdo perfecte conuertunt̃ ad deum sunt valde constantes ⁊ omni moruz honestate ac grauitate optime ⁊ cito imbuiles. Et de taliũ nũero estimo fuisse magdalenam: tamen ꝓpter aliquos vel aliquas tales non debet vniuersaliter ⁊ in omnem euentũ consequentia trahi ad quoscunq; peccatores ⁊ peccatrices passim ad sanctorũ familiarem coniunctũ esse recipiendos: quia de talibus rari reperiunt̃. Sed si quando tales occurrunt verificatur in eis sententia pauli ad Roma. v. Ubi abundauit delictuz superabundabit ⁊ gratia. Quia tales sicut fuerunt sapientes vt facerent mala: ita diuina gratia in eis mirabiliter opante sapientes fiunt vt faciant bona. Quartuz signum est etas discreta. In vario tamen religionis statu varia ꝯpetit etas. Multiplici rõne determinari non potest ad presens in qua etate ad religionem quilibet inducendus seu recipiendus sit: ⁊ maxime ꝓpter varios religiõis status. Nam quedam religio requirit etate maturos. ratione discretos ⁊ sanctitate precipuos. Quedam vero in teneriori etate suscipere põt. Sed circa hoc sufficit obseruare i quolibet statu religionis quod sancti antiqui ⁊ experti patres sanxerunt atq; statuerunt in regulis suis. quas qui despicit indies fructus expietur. Et interim est signũ p̃sumptuose temeritatis. Plerosq; em̃ temporibus nostris sub pallio charitatis vel potius vanitatis deceptos vidi. passim ⁊ inconsiderate omẽs ad religionem recipientes quoꝝ operũ finis ⁊ fructus fuit fumus ⁊ fetor: ⁊ impeditiuũ obstaculum eoꝝ qui cũ dei honore ⁊ sui ac ꝓximorum salute ingressi fuissent religionem. Pudet enim ⁊ iuste. prudẽtez virum assumere religionem ⁊ statuz. in quo ante se precedere videt multos homines infames ⁊ sceleratos ⁊ tandem in breui tempore apostatãtes ⁊ deteriores effectos. Tales siquidẽ arietes fumo vanitatis imbuti ⁊ obcecati ⁊ duces consimilium cecorum effecti: non considerant illd̃ Ecclesiastici. xvi. Ne iocunderis in filijs impijs si multiplicentur. Et sequitur. Melius est enim vnus timens deum q̃ mille filij impij. Et vtile est mori sine filijs: q̃ relinquere filios impios. Sumunt tales exemplũ ecclesie militãtis que multos recipit ad ordines sacros solenne castitatis votum coannexum habentes: cum eorum q̃plurimi sepe transgredi comprobentur. ⁊ tamẽ ecclesia ꝓpterea consimiles recipere non omittit: non intelligentes q̃ ab his que in ecclesia irregulariter fiunt non est trahẽduz argumentum ⁊ exemplum sed solũ ab his que in dei ecclesia autentice ⁊ regulariter statuuntur. Stragem em̃ clericalis status seu alioꝝ religiosorum ⁊ p̃sumptuosam ac temerariaz et peruersam assumptionem huiusmodi statuum nemo sapiens asserit bonam seu assumendam ⁊ imitandam. Preterea p̃spicaciter intuenti manifeste videbit̃. q̃ pei⁹ plerũq; est multos malos h̃re mistros: q̃ paucos ac nullos.

Volens intrare religionem aut aliquem inducere ad eam quattuor circa eum recipiẽtes considerare debẽt.

Capitulũ. II.

Secunda vero discretio obseruanda est circa recipientes. Quattuor vero signa considerare debet ad religionem inducẽs vel religonez assumumens: que ad p̃seuerantiã in bono ꝓposito et i sua ꝓfessione ⁊ vocatione maximũ auxiliũ prestant. Primũ signum est societas bona. secundum est prelatorũ diligens cura. tertiũ est loci seu conuent⁹ ⁊ monasterij ꝯuenientia: quartũ regularis vita. Primũ signũ est societas bona. Nam dum bonũ addit̃ bono totum fit magis bonum: atq; dum virtus virtuti addit̃ ex vnione magis corroborat̃. Quippe in societate bonorũ melius cognoscit̃ veritas: feruenti⁹ diligitur boniats: et efficacius bonuz opere adimpletur. Nemo sibi satis est: eget omnis amicus amico: iuncti accensi carbones melius seruat ignem: plurimiq; equi simul singulis gressum faciliorem prestant. Ideo Ambro. in sermone de moribus ⁊ vita honesta ait. Socios tibi bonos ⁊ honestos cõiunge: quia si fueris socius cõuresationis eorũ eris ⁊ virtutis illoꝝ Unde. xvi. q. i. c. si clericatus: ad rusticum monachum Hiero. ait. Primũ enim tractandum est vtrum solus aut cum alijs in monasterio viuere debeas. Mihi placet vt habeas sanctorũ ꝯtuberniũ: nec ipse te doceas et absq; ductore gradiaris viam quam nunq̃ ingressus es.

Unde ppheta. Cum sancto sanctus eris. Si igitur multitudo congregationis aut status licet de se meliozis non obseruat cõmuniter statum suum: ita q ex hoc omni intranti imminet notabile periculum illum statum minime obseruandi sed potius sequendi cõmunes transgressiones illius: tunc talis introitus est potiꝰ dissuadendus q̃ ꝓsulendus: etiam si ad tales voluisset intrare. Melius est eñ q votum implere in alia religiõe: quã se cõmittere periculo tãti casus. Facilius eñ inficimur ex societate malozum: q̃ cozrigimur ex societate bonozum Et plus inficit vnus malus: q̃ alicui pficiant multi boni. Unꝺ Eccl. vij. Discede ab iniquo ⁊ deficiẽt mala abste. Et Greg⁹. sup Ezech. ir⁊ Infirmi debent prauozum societatez declinare: ne mala que frequenter aspiciunt ⁊ cozrigere non valent: imitari delectenť. Et addit exemplum q̃ p longam conuersationem lepzosi fit hõ lepsus. Unde Eccl. xiij. dicit. Qui cõmunicat superbo induit superbiã. Et ꝓuerb. xiij. Qui cum sapientibus gradit sapiens erit: amicꝰ stultozũ efficietur similis. Et Hieñ. Cozrumpunt bonos mozes non solum colloquia prava ſ etiam consortia prava. Apostolus petrus tempore passionis factus socius peruersoz. negauit christum ⁊ in negatione perseuerauit: tandẽ vero egressus foras ab eis segregatus dum peniteret fleuit amare. Bene igitur dicit cum puerso puerteris quia ex conuictu generanť mozes boni aut mali. Secundũ signuz est platozuz diligens cura. que pficit multũ religionem intrantibus. Et econtra quãdo sunt erga subditos negligentes seu pnicioſi. Proinde quãdo de hoc volente ingredi ordinẽ aut de illo in singulari ⁊ determinate pensatis alijs circumstantijs ⁊ maxime iminentiũ temptationũ ⁊ defectus gubernantium auxiliozũ notabiliter ꝓbabilius est istum esse casurũ q̃ pseueraturũ: non debet p tali tempe ad altiozẽ statum recipi vel induci: quia quales sunt prelati tales efficiunť subditi cuz sint maxime nouiter aduenientibus prima forma. Tertiũ signum est loci aut conuentus ⁊ monasterij ꝓuenientia. scz ad seruitium dei Secundũ eñ paladiũ vbicũ q̃ generať echo non mellificãt apes ne habitant. vt mysticе innuať q̃ loca tumultuosa ⁊ vltra sue pfessionis vocationẽ mundanis negotijs implicata fructui atq̃ deuotioni seruozũ dei magnũ prestant impedimentuz. Unde. ij. ad Timoth. ij. Nemo militans deo implicat se negotijs secularibus. Sed tamẽ aduertendũ est ſm Greg⁹. sup Ezech. q̃ si desit spiritꝰ nõ adiuuat locus.

Quartũ signũ est regularis vita. scz ſm professionẽ suam: quia tunc religio ingredientibus magnã prestat vtilitatẽ. Unde Hugo de clauani. Abundans ẽ pauperi religio. mediocri sufficiens: tolerabilis diuini: infirmus larga: delictis cõpatiens: fortiozibus moderata: penitẽtibus misericoz: peruersis seuera: bonis optima. Hec sunt beneficia religionis. Hec ille Aduertendũ est tamẽ ſm Hieñ. in liꝺ. de precepto ⁊ dispen. q̃ qui ſm regulã viuere statuunt. et si non ad vnguem vt dicit totam custodiũt: ⁊ si qua p sui claustri ritu mutãt vel pretermittunt a regulari tamen pfessione non discedunt: dũ tamen sobrie iuste ⁊ pie p moribus viuere non desistunt.

Quidam ex quadruplici irrationabili dubietate a religione retrahũt multos Ca. iij.

Certia discretio est circa dubietates. Sunt eñ plerique qui a religionis ingressu retrahunť ppter quasdaz indebitas dubietates: necnõ ⁊ quidaz ppter easdem causas alios inducere retardantur: imo ⁊ multi qꝺ deterius ẽ volentes intrare religionẽ ex erronea ꝓsciẽtia retrahunt eos: motiꝰ ex quadruplici cõmuni hoim signo. Primũ est fragilitas: scꝺm est libertas. tertiũ ẽ exẽplaritas: quartum est paucitas. Primũ signum ẽ fragilitas. Ubi aduertentendũ ẽ q si ex cõmuni hoim fragilitate timeť casus huic vel illic est homo nihilominus inducendus. Cuius ratio est quia talis cõmunis fragilitas nõ facit in hoc homine vel in illo maiozem ꝓbabilitatẽ p casu: quin potius ꝓpositũ bonũ illius ad talem statum cũ assistentia gratie dei qui iam illꝺ sanctum ꝓpositũ dedit ⁊ cum auxilio regularis status ⁊ bone societatis ⁊ reginiinis sancti eiꝰ pponderat ad pfumendum talem esse pseueraturum potius q̃ casurũ. Preterea nõ omẽs cadentes semp pseuerãt in casu. Unde ppter casum ad horam postmodũ reparandum non debet receptio ad ordinẽ omitti quia q̃uis apostoli in hora mortis christi corruerũt. attamen ⁊ eis ⁊ ecclesie dei vtilius fuit eos fuisse ad discipulatũ vocatos ⁊ tandem repatos: q̃ si nunquã intrassent ⁊ ab assũpto statu ruissent. Preterea quãdo eidem homini ad altiozẽ statũ nõ intranti imineret fortior casus atq̃ fortiꝰ ⁊ grauius ⁊ certius q̃ si intrarẽt. tunc ppter timozẽ casus ingressus minime ẽ omittẽdus exemplo christi plures discipulos facientis quã q̃ sciret qꝺ Joh. vj. ait q multi ex eis abierũt retro nec ambulabãt cũ illo. Nã si nõ intrassent ad christi discipulatũ cum ceteris iudeis grauius ⁊ irrepabiliꝰ corruissent Et idẽ ẽ de plibꝰ q̃ i statu pnie quibusdaz temptatiõibꝰ infirmanť: q̃ si in statu laxiozi cũ ceteris remãsissent: grauiꝰ ⁊ desperabiliꝰ infirmarentur ⁊ maxime quia in pe-

nitẽtie statu frequenter ꝓmittit deus quos daz temptationum languores ⁊ morbidos lapsus ad medicinale emplastrũ ⁊ expimentũ inferẽs ad ꝓuentũ gre amplioris: ⁊ ad augmentũ hũi/litatis ⁊ noticie suiipius: atq; ad cautelã in posterũ ꝓsimiliũ: vel alioꝝ casuũ vitandoꝝ.

Scdm signũ est libertas. Cõsiderãt eñ qui/dã libertatem hũani arbitrij ꝓiunctam huma/ne fragilitati: ⁊ inde eliciũt valde esse piculosũ hoiem assumere regulare statũ: nec aduertunt q̃ ꝑm hoc nullus vocandus esset ad altioꝝ ẽ statum. Sunt eñ in oĩbus homĩbus ista duo. scz cõmunis fragilitas: ⁊ ad bonũ vel ad malũ voluntatis libertas. Sed ad quid ordinasset xp̃s hec tria sancte religionis vota? Nonne sciebat in homĩe esse humanã fragilitatem? an nescie/bat dedisse homĩ liberam voluntatem? Preterea. Si hoc verum esset: sequeretur q̃ similis ratio esset de accessu ad fidem ⁊ fidei sacramẽta cum. ij. Pe ij. dicit. Celius eñ erat eis non agnoscere viã iusticie: q̃ post agn'tã retrorsuz cõuerti. Et ꝑm ap̃lm ad Heb. x. Deteriora me reꝺ supplicia qui filiũ dei ꝓculcauerit: ⁊ sangui nẽ testamenti pollutũ duxerit in quo sanctifica tus est ⁊ spũi gratie ꝓtumeliã fecerit. Non esset etiam passim ad iusticie opera ꝓcedendũ: quia Eccl. xxvj. dicit. Qui transgredit de iusticia i peccatũ deus parauit euz ad rumpheã. Tertium signum est exemplaritas. Plerique etiam ꝓsiderant suis tempibus a sacra religiõe retro/gradasse ⁊ cecidisse multos: quoꝝ exemplo indiscrete scandalisanť. Nã si solũ generaliter ⁊ indeterminate timeť pluriũ casus ꝓpter sola exempla multoꝝ cadentiũ: non ꝓpter hoc di/mittenda est assumptio talis status. eo q̃ ex ta/liũ ꝑterito casu nõ iminet intrantibus ruẽdi pe riculũ: imo occasio potius ꝓcauendi ꝓsimilem casum. Preterea ruine illoꝝ qui ceciderũt po tius ꝓuenerũt ex maligno defectu liberi cõsen/sus eoꝝ: q̃ ex defectu assumpti statꝰ aut gratie dei ad illos illuminandos: aut ex aliqua ꝓpria stoliditate vel leuitate coꝝ. Ex his neq̃q̃ pro babile fit alios carentes defectib' illis casuros forte: q̃uis ex his plus debeat casus ꝓsimilis formidari. Attamẽ talis timor potius ꝓtra ca/sum auxiliũ p̃estat q̃ inducat ad casum: nisi sit oĩno desperatiuus ⁊ fragilis mentis ꝓsternati uus. Si eñ ꝓpter aliquoꝝ casus deberet q̃s se trahere a religione: sequeretur q̃ daret occa sio oĩa hũana studia ꝑmittendi. iuxta illud Eccl. xj. Qui obseruat ventũ nõ seminat: ⁊ q̃ cõ sideraꝝ nubes nunq̃metet. Et Prouerb. xxvj dicit. Sic piger leo est i via: leena in itineri/bus. vbi glo. ait. Quilt cũ verba exhortatio/nis audiũt dicũt se velle viã iusticie incipe sed a satha na retrahunť ne ꝑficiant. Quartũ si/gnũ est paucitas qz. s. multi nõ ꝑseuerãt. Poꝛ/ro ꝓpter p̃cedentiũ casus nõ debet hõ se retra/here nouas inserere plantas q̃n potiꝰ tãtoplus est religio nouo semĩe ꝓpagãda: q̃to p pluriũ seminũ ac plantaꝝ euulsionẽ est ampliꝰ dinuta iuxta illud. Eccl. xj. Mane semĩa semẽ tuum: ⁊ vespe nõ cessat manus tua: qz nescis q̃d magis oriať hoc an illud. Sunt eñ plerique q̃ absq̃ cõ passio charitate ⁊ pietate ⁊ in detrimentũ non modicũ ꝓscie sue ex vno religioso aliq̃ scanda lũ ꝓpetrãte. aut ordinẽ relinq̃nte: aut sceleſtio/re alĩs secꝛarib' facto: mꝛem q̃ est relicta ꝓgre/gatio ⁊ religio eius detractiõib' ⁊ murmurati/onib' mordent ⁊ lacerãt: atq; ꝓtra innocentes impie latrant. totã q̃ reliquã multitudinez ser/uoꝝ dei illius cõgregationis iniusta ac seua sentẽtia dãnãt: q̃ se vere pie discreteq̃ sentirẽt. manifeste cognoscerẽt: q̃ mare se purgans pu/trida ad litoꝛa vomit. necnon ⁊ coꝛpa nr̃a sana ꝓsũmata ciboꝝ digestiõe putrida q̃ a se reiĉi/unt: nec tñ odio habeť: nec despicit ip̃m mare: nec insup norstum coꝛpus. Licet etiam religio pia mater inter se infirmos foueat ⁊ ignaros ñ eiĉiat: tepidos ⁊ defides nõ repellat: nõ tamẽ tota debet despici ⁊ ꝓtemni. In cui' mysteriuz Deut. xxij. dicit. Si ambulãs p viã in arboꝛe vel in terra nidũ auis inueneris ⁊ matrẽ pullis vel ouis desup incubantẽ: nõ tenebis eam cuz filĩs: sed abire patieris captos tenẽs filios. vt bene sit tibi ⁊ longo viuas tempe. Quis tã du/rus ⁊ in iuditio temerario seuus. quia p̃los iu/dicet ꝑpter iudam seu etiam chꝛistũ: qui talem scienter elegit discipulum. Nec eum ignoꝛãter elegit dñs iesus chꝛistus audi quid Jo. vj. di/cat. Nonne ego qui sum sapientia patris vos duodecim elegi: ⁊ vnus ex vobis diabol' est? Ecce q̃ iudam quem elegerat diabolũ vocat. In omni statu et ꝓditione ꝑm Hiero. boni si/mul repiunť ⁊ mali. Et Aug'. in ep̃la ad vin/cẽtiũ donatistã ait. Cibi arrogare nõ audeo vt domus mea melioꝛ sit q̃ arca noe: vbi tamẽ inter tot hoies vnus repꝛobus inuent' est: aut melioꝛ sit q̃ dom' abꝛae. cui dictũ est. eĳce an/cillam ⁊ filium eius. aut melioꝛ sit q̃ dom' ysaac: cui de duobus gemis dictum est: iacob dile xi esau autem odio habui. Simpliciter autẽ fa teoꝛ ex quo deo seruire cepi. q̃ sicut difficile ex/pertus sum melioꝛes q̃ qui in monasterio ꝓfe/cerunt: ita peioꝛes nõ fuz expertus q̃ qui i mo nasterio defecerunt. Hec ille.

Articulus tertius. vbi per viginti argumenta impugnatur status religionis et cuilibet statui subiungit refragatio eius

Certio ꝙsideremus circa statum religionis oppositionez. Multam quidem oppositionē ⁊ ꝓtradictionem a varijs ⁊ ex varijs causis sacra religio ppessa est: Sed tales quicunqꝫ sint audiāt Bern̄. qui in quodā sermōe ait. Si quid religionis obiḳ quicunqꝫ resistit quicūqꝫ repugnat. plane cū egyptijs Exo. j. puulos israelitici generis necare conaḳ: imo cum herode Mat. ij. nascentē psequiḳ saluatorē. Unde plurima argumenta cuderūt nōnulli vt eam eliminarēt. Que quante sint falsitatis atqꝫ erroꝛib⁹ ⁊ ignorantia plena. p sequentia patebit. Et vt hec clarius eluceſcāt inducā discipulū ⁊ mgr̄m. discipulū dubitātē ⁊ inꝛrogantē ⁊ mgr̄m declarātē ⁊ rn̄dentez. Loquiḳ igiḳ discipulus ad mgr̄m dicēs. ¶ Discipulus ¶ Pacientiā obsecro pater habe in me: dubius ⁊ nutās ad te venio: de puritate veritatis declarari desiderans. Nam nup ex munere suo tetigit dn̄s deus cor meuz vt viā salutarez ac tutā recipe ac capeſcere vellem: qua melius placerē deo meo. Audiui sepius homies regularis vite ꝙsilium popoſci abeis de salute anime: et inter eos non reperi soliḍam in consulēdo ꝙformitatem. Quidā ex eis qui reputantur periti ac ꝓbi atqꝫ timētes deum hortanḳ ad religionis ingreſſum: quidam vero alij an meliores vel deteriores sint neſcio oino dissuadent idipm̄ dicentes ⁊ asserentes se penitere intrasse religionē. Addamus qꝫ sepi⁹ visitaui alios seruos dei absqꝫ religionis voto libere dn̄o seruiētes: fama odoriferos ꝙuersatione decoros honestateqꝫ p̄cipuos ꝓtuli cū potioꝛibus de ppositoꝛ ⁊ desiderio meo Suaserūt quidam mihi timoꝛē dei. seruare diuina p̄cepta: derelinquere oino ꝙsortia mala ac multa cōsimilia vite iuste. Votum ꝛo religiōis assumere omnino dissuaserunt. Ego vero ex diuersis ⁊ aduersis in dubio cōstitutus quid eligaz ignoro. Cumqꝫ fidele cōsilium a diuersis quero tepeſco ⁊ fidem pdo: timens ne omēs querant que sua sunt non que iesu christi. Unde cum diu iam senserim de reuerentia vestra oino statui in coꝛde meo venire ad vos: ⁊ ad vos totū meū apire coꝛ ⁊ dubia quedam ponere ad reuerentiā vestram: expectans fide ꝙsiliū: oino nudatum inoꝛdinata affectioue ⁊ passione. Be quidem toto coꝛde oꝛaui deum hoc enim inspirauit in animā meam: cum huc determinatoꝛ et firmo ꝓposito vos adiui. ¶ Magister ¶ Letoꝛ fili mi de tanto munere desup tibi dato: hoꝛtoꝛ ne in vacuū gratiam dei recipias. Hoc donum non omnibus datuz est. Sed queso aperi fideliter animū tuū: vt tibi valeaz poꝛrigere cōsilium bonum

¶ Argumentū. I. ¶ Discip.

Nempe aperiā vobis totū coꝛ meū fideliter tanqꝫ deo. Ut mihi vtiqꝫ videbaḳ ex inspiratione diuini intꝛuerat coꝛ meū relinqre mūduz ⁊ assumere statū religiōis. Uideo atqꝫ experientia didici qꝫ difficile sit inter mūdana innocentē in bono ꝓposito pseuerare Sepi⁹ a bono ꝓposito elapsus sum: alios mihi siles vidi aliqꝫ diu vt mihi videbaḳ in seculo pseuerare: ꝑ tandez alijs deteriores effecti sunt. Unde ꝙsiderās fragilitatē meā aspirabā ad statū religionis regularis. Demū psuasionibus aliquoꝝ ꝙsideraui: qꝫ intrare piculuz moꝛtis spūalis seu moꝛtalis culpe ē melius ⁊ vtili⁹: qꝫ se exponere tali piculo. Sed qui religionē ingrediḳ p votuz exponit se piculo trāsgressionis ip̄i⁹ voti: qꝓpḳ nolle incidere in illā cupiens vitare caribdim. hoc ē in graui⁹ ptcula incidere qꝫ vitare piculū mūdi. ¶ Ab ¶ Non paruā apparentiā veri habet fili mi cogitatio tua Sed intellige qꝫ qui pꝛudenter vouet iuxta monita que in p̄cedenti articulo posita sunt mīme trāsgressiōis piculo se exponit: imo p votum p̄dictū vitat picula multa. Nam aliud est transgrediendi possibilitas: atqꝫ aliud est trāsgrediēdi piculum. Adaz eñ habuit transgrediendi possibilitatē: piculū autem nunqꝫ. Uouens igiḳ habet possibilitatē hanc: periculum vero non. Et tamen meliuſ est eum habere voti pfectionē atqꝫ vtilitatē cū tali possibilitate: qꝫ non habere cum carentia talis possibilitatis. Sicut vtiqꝫ melius fuit patrī nostro adam habere intellectum ⁊ voluntatez cum possibilitate peccandi qꝫ esse sicut animal bꝛutū cum carentia talis possibilitatis: et idem est de ingreſſu religionis christiane per sacrum baptiſmum cum possibilitate generis peccandi qꝫ prius. ¶ Nunc video qꝫ ante nō cognoscebā. Hi qui sentiunt qꝫ etiam cū cōditionibus a te tactis periculum sit assumere statū religionis satis apte asserunt. licet forte hoc nō cōsiderant: qꝫ periculum sit assumere sacrū baptiſma: cum illud assumendo ex necessitate sequaḳ possibilitas ruendi grauius in peccatū qꝫ añ assumptam fidem ¶ Ab ¶ Capacez te video veritatis: sed ꝓpera aperire reliqua que geris in coꝛde tuo.

¶ Argumentum. II. ¶ Disciꝑ.

Arcius quidem vt verum fatear me vrget: qꝫ ipe christus ꝓpter vitanduz trāsgressionis periculum qō iminet in iurādo nos ꝓhibuit ñ iurare. Unde legi Augu. qui ait: qꝫ longe nos voluit esse a transgressione periuriꝫ: qui ꝓhibuit nos oino non iurare. Igitur cum vbi ē eadem ratio: ibi idem ius ꝓpter periculū transgressionis voti nihil videtur esse vouendum. Ab ¶ Munitus ⁊ armatus veniſti: vti clare cerno. Tantoqꝫ libenti⁹ tecuz loquoꝛ: qꝫto ma

lozi intelligentia ꝓditum te conspitio. Nō igit te tedeat audire: quia nō tedebit me dicere Si eñ consideretur diligent dñicum vbū etiā ſm sententiā Auguſtī. christus oīno non ꝓhibuit iuramentū: aliter peccasset apls sepius in scriptura iurando. Gz iurare ꝓhibuit ex leui causa non necessaria vel vtili. ꝛ ꝯsuetudinem vel assiduitatē iurandi Et respectu istozum dicit Au. q ꝓpter transgressionis periculū ꝓhibuit nos oīno non iurare. Pzoinde Aug⁹ cōtra faustuz circa mediuz ait. Quia ꝑiurare graue peccatū est: iurare autē sicut iurare verum: nullū peccatum est Gz longe remotus est a falso iuramēto qui nec iurare consueuit: q̄ qui verū iurare ꝓ/cliuis est. Saluit dominꝰ nos nō iurantes recedere a vero q̄ verū iurantes appropinquare periurio. Itaq ꝛ apostolus in ſmonibus q̄s habuisse narratur nunq̄ iurauit: ne iurandi cōsuetudine in periculū ꝑiurij laberet. aut si aliquando iurauit nescimus. In scripturis āt vbi est consideratio ꝓpensioz ꝛ maioz pluribus locis apostolꝰ iurasse inuenitur ne quisq̄ putaz etiam vez iurando peccare. Hec Aug⁹. Prete rea si verba domini Mat. v. bene considerent aliquo modo ꝓmissoria sunt. Ait em̄. Ego aūt dico vobis non iurare oīno. i. nolite iurare in q̄ libet casu licet. Naz talis ꝓhibitionis modꝰ vniuersalis non est sed particularis si ferat illō nonſante hoc aduerbium oīno. Ex his ꝛ ex verbis Aug⁹ patet q frequentationē iurandi ꝓhibuit ꝓpter ꝑiculum transgressiouis. Et secūdum hoc in consimilibus non est vouendū etiā ꝓpter periculū fractionis voti: ꝯtra quosdaz insipiētes ꝛ leues qui ꝓ quacūq̄ parua occasione emittunt aliquod votum. Sed notāt te advertere volo. qō nō est simile de voto ꝛ iuramēto nam ꝓ se vtiq̄ bonum est: ꝛ per se vtiq̄ desiderandum. Iuramentū āt nō ꝓ solum ꝓpter aliud est confirmandū ꝛ certificandum credulitatem alteriꝰ sup eo sup q̄ iuratur Vñ Augu. in li. ꝯtra mēdaciū. Preceptū de ꝓhibitiōe iuramēti ad hoc positū ē: vt q̄tū in te ē non affectes: nec q̄si ꝓ bono cū aliq̄ delectatiōe appetas iusiurādū. Et in li. de sermōe dñi in mōte. Qui intelligit nō in bonis. i. ꝓ se appetēdis. sed in necessarijs iuratiōez refrenat q̄tū pōt: vt oīno caueat: nisi necessitas cogat: Iuramentū q̄dāmō ē idē cū voto: vt cū iuramēto aliq̄d deo ꝓmittim⁹ vl vouem⁹: illud qō ꝓ se est bonū: semper q̄tū ē se bonū ē facere. Qō aūt solū ē bonū ꝓpter aliud semp non bonū ē facere: nisi q̄n ratio finis hoc exigit ꝛ put exigit. V. B. Assentire ꝓdictis que vere ꝓma facie mira sunt: ꝛ ipa ratō veritatis ꝛ auctas augustini me cogit. Tamē si te audire nō tedet addam tertiū qō multos retinet ab ingressu religiōis. ꝛ mihi quoq̄ nō parū ꝓstat impedimetnū. V. Q. Aperi queso quid illud sit. Nam ꝛ docilitas tua libenter et audire ꝛ rñdere me cogit.

Argumentum. iii. Discip.

Videtur em̄ q ꝯto opus est magis voluntariū ceteris paribꝰ tanto melius sit: sed opus qō fit sine voto est magis voluntariū q̄ idē factum ex voto: q̄n votū inducit faciendi necessitatē ꝛ illud qō fit ex necessitate nō fit ex tanta libertate sicut illud qō fit absq̄ necessitate. Q. Noui puteū vnde hanc aquā traxisti ꝛ aliā q̄ scaturire non cessat: vtinā quererent sanitatē ꝓ silia sana Addā q̄ ꝛ ego eiusdem putei aquā ad robur argumentationis tue ꝛ .ij. ad Cor. ix. dicit. Unusquisq̄ ꝓut destinauit i cozde suo non ex tristicia aut ex necessitate. Hylarem em̄ datoꝛē diligit deus. Item Pzosper li. ij. de vita ꝓtēplatiua ait Sic abstinere vel ieiunare debemus vt non nos necessitati ieiunandi subdamus ne iam non deuoti sed inuiti rem salutarē faciam⁹. Audi etiā fili mi ꝛ diligēt attēde q̄ duplex necessitas repitur vna que libertatē vl voluntatē ꝛ volūtarij rōem nō minuit ꝛ talis non est necessitas que fit ꝓ votū. Alia est necessitas que libertatē ꝛ voluntarij rōem adauget ꝛ talis ē necessitas voti ſm Anſel. Cur deꝰ homo Unde Aug⁹. loquens ad Aurelianum ꝛ paulinum de voto ait. Felix necessitas que ad meliora compellit. Et paulo ante dicit. Pzius q̄ esses voti reus liberuz fuit q esses inferioz q̄ uis non sit gratulanda libertas qua fit vt nō debeatur quod non lucro reddit. Votum etiam nō inducit necessitatē absoluta: sed soluz necessitatem que est ex ꝓditione ꝛ ꝓsupositione finis: vt si volo habere vitam eternā necesse ē me votum implere. Pzeterea multi quidem sunt qui ea que vouerāt tam ardenti et prompta voluntate faciunt: vt etiam si non vouissent non facerent solum sed vouerent. Amplius. Detur aliquod opus bonum qō quis ex voto vel obedientia facit simpliciter ꝯsideratum. sit ei non voluntarium: sed tamen solum facit illud ex voti vel obedientie necessitate: quā omnino ꝑterire non vult: ꝛ adhuc de hoc opere amplius meretur: q̄ si ꝓmpta voluntate illud idem faceret sine voto. Nam ꝛ si non habeat voluntatē ꝓmptam illud faciendi. puta ieiunandi ꝛ cetera: habet tamen voluntatem ꝓmptam votum implēdi vel obediendi. Quod quidem laudabiliꝰ est atq̄ amplius meritoꝛium: q̄ ieiunare sine voto. Nam tanto voluntas votum implendi vel obediendi ꝓmptioꝛ iudicatur: quāto id quod aliquis facit ꝓpter obedientiam seu votum in se ꝯsideratum magis voluntati cōtrarium est. Ex quo patet q ad meritū boni opis ꝑtinet q aliq̄s ea q̄ ꝓpt seipsa non vellet: faciat ꝓpt de/

um: aut etiaz patiatur. inuenitur voluntas pin tioz diuini amoris q̄to magis ea que ꝓpter ip/ sa facim⁹ aut patimur volūtati nostre repugnāt Jō martyres amplius cōmendant. q̄to ḡuio ra sustinuerūt ꝓpter diuinuz amorem ꝓtra vo luntatē humanā. Auctoritates autē apostoli ꝛ prosperi loquunt de necessitate humana cū ali quis. s. ex pudore vel timore humano facit qđ vouit: ꝛ nō loquūtur ō necessitate que ē ex fine dilectiōis diuine. Qđ qdē patz ex verbis apo stoli ait em̄ nō ex tristicia aut ex necessitate. Ne cessitas em̄ humana tristitiā inducit Necessitas vero diuine dilectiōis tristitiā tollit. Prosper etiam ait nō indeuoti licet inuiti rem volūtariā faciamus. Non em̄ necessitas que ex diuina ne cessitate ꝓcedit minuit dilectionē: sed auget sic ex dictis patet.

Argumentū .IIII. Discī.

Postq̄ est vobis gratum ꝛ mihi non paruā sentio venire vtilitatē. addā ꝛ quartū qđ sepe mentez meam retrahendo cōmouit. Duz enim de illis qui multum vellē mereri absq̄ magno labore. Ideo cogitaui q̄ magis gratum ꝛ me ritoziū est dare ꝓpziū quā reddere alienuz Sed qui reddit quod deo vouit alienum red dit: quia iam suum non erat sed dei eo q̄ votuz fuerat deo oblatū ac datum. Qui aūt facit sine voto aliquid dat deo ꝓpziū: ꝛ quod erat iam sui iuris. Igit licet vouens in actu vouēdi foz te melius egerit. tamē in cōtinua eius redditio ne videt minus bñ facere ꝛ minus mereri: q̄ si faciendo cōtinue qđ non vouit ℣ Si te audirēt qui minus intelligunt vacillarent foz tassis a solida veritate. Sed ꝑspicaciter intuen ti manifestū sapparebit: q̄ donatio facta deo p votū non aufert nobis libertatem illam quam iam habem⁹: eo q̄ nataraliter dñi sumus ac tu um nostroz ꝛ omniū eoz que subiacēt faculta ti liberi arbitrij nostri. Donatio etiam ipa qua votum ab initio datuz fuit qđ erat ꝓpziū iuris in eo quidem cui votuz placet semp replicatur ꝛ semp manet. Sic etiam reddere alienuz sicut p votum reddit magis ē meritoziū: q̄ dare vt ꝓpziū. Quia ex tali modo redditionis de⁹ am plius honorat. ꝛ homo deo magis subiicit et humiliat. ideo ꝓpositio tua ꝑma veritatem nō habet: nisi in eo qđ ex se alienū erat: ꝛ non in eo qđ factū est alienuz. p dantis seu reddentis do nationē ꝛ voluntatē. Nam sicut dicit Anſel. i lib. Cur deus homo. magis debemus deo esse grati quādo dat qđ firmiter ꝓmisit: q̄ si daret absq̄ precedēti ꝓmissione: eo q̄ maioꝛē oñdit in hoc nobis voluntatē dandi. Ideo p tot pro phetas ꝛ totiēs ineisdē promisit nobis aduen tum suum.

Argumentum .V. Discī.

Dum vnū quero inuenio plura. Nunq̄ ve nerat in mentē meam ratio hec quare deus taz sepe in veteri testamēto aduentū suum spospō derat sed in ꝓposito stemus. Item ātum dū biū sepe venit in coz meū ꝛ videt mihi q̄ se ob ligare ad semp dandū id de quo nō est certum an semp id habebit. stultū est ꝛ temerariū est. Sed nullus est cert⁹ de voluntate futura: ma xime vsq̄ ad mortē. Per votū aūt homo obli gat se ad voluntatē futuram ꝛ vsq̄ ad vltimuz vite sue. ℣ Ubi fili mi piscatus es bꝛ rhe tiaculū boni ꝓpositi? ℣ Ex pelago pluri/ um qui vident timere deum: ℣ Doti⁹ ex ꝓpzie voluntatis sinu ratio ꝓdit lumen. Sed ne cum errantibus erres disce q̄ quilibet ē cer tus p tanto de volūtate futura ꝛ de ope faciē do durante possibilitate faciendi: quia nunq̄ potest non esse certus nisi voluntarie recedat a pziori ꝓposito ꝛ p tanto est volnntas imobil. quia null⁹ potest eā ipsa nolente mutare Quia igitur omnia hec sunt in plena potestate sua et certus est ista se habere: recte potest omina hec dare atq̄ vouere maxime cū dādo sibi obliget deum vt specialem habeat curam de obseruan do eum in tenendo voto ꝛ occasiones multas seruandi ex hoc ꝓsequitur: Nullus em̄ vouet esse certum q̄ ita faciet: sed se facturum promit tit. Et certus est q̄ ipse potest hoc verificare in tantum q̄ ipso volente non potest falsificari.

Argumentū .VI Discī.

Addam sextū vt perfecte sicut cepistis elu/ cidetis intelligentiam meā. Videt mihi obliga re se ad imobilitatē ei⁹ qđ semp instabile ꝛ mo bile est: nec p virtutem ꝓpziā imobile pōt red/ di ē ad impossibile se obligare ꝛ ligare. Ex vo uere non est aliud q̄ se obligare ad voluntatis imobilitatem que semp mobilis est: nec p vir tutē ꝓpziam immobilis reddi potest. ℣ Qđ hoc quidē facile declaratur si ꝓsideret. q̄ nul lus se obligat ad imobilitatē voluntatis simpli citer ꝛ absolute necessariam: sed ad illam tantū quam volūtas habere p ōt: si vult nec pō t sibi violēter per alium auferri.

Argumentum .VII Discī.

Nolo ꝓterire septimū qđ videt multos mo/ uere Videt ām q̄ id qđ auget ꝓcupiaz ad malū ē malū aut saltē min⁹ vtile ꝛ min⁹ bonū. Ex pro hibitio ꝓcupiaz auget: q̄ naturaliter nitimur in vetitū. Et Ex Aug. ꝓcupia sp magis i vetitū tē dit. Jō ad Ro. v. dz. q̄ lex subintrauit vt abū daret delictū ꝛ q̄ occasione accepta pctm̄ p mā datū opatū ē in me oēm ꝓcupiaz. Ex p votuz fit nob phibitū id qđ antea licitū erat: g̃ votuz auget ꝓcupiam ꝛ igit est malū seu inexpediēs et minus bonum. ℣ Valida qdez vide tur ratio tua ꝛ munita presidio scripturaꝝ. Ex

diligēter aduerte q̄ aliud ē ō lege que tota īter posita est ab extra nec p̄supponit voluntatē faciendi: nec applicat eum ad volendum seu faciendum. sed solum ostendit quid sit faciendum ꝛ ad illud obligat. Aliud est de voto qō est ab intra: ꝛ p̄suponit voluntatē: ꝛ ipsum est perfecta applicatio voluntat̄ ad volendū ꝛ operandum. Unde si votum se haberet ad voluntatem nr̄az ōino sicut lex ꝛ p̄ceptum exterius datum: tunc simile esset. nunc autē non est sic. Voluntas ātendit in id qō est vetituz p̄mo modo. non autē in id qō est vetitū scōo modo: Nō etiam solum per accidens ꝛ nullo modo p se auget ꝓcupiscētiam nō oportet q̄ sit malum: sicut de lege patz que sancta est ꝛ iusta ꝛ bona. H. mira distincti one vsus estis. nec a multis excogitata que mihi aperuit intellectū ad id qō antea non pensabam. Sed si pacienter audieritis: addā ꝛ octauum quod me sepe molestauit .m. Statui tibi tēp⁹ accomodare. Audacter et ꝓfidenter age Ad dei honorem aīaꝝ saluti dedicatus sum: si te lucratus ero nō fecerim paꝝ.

Argumentum. VIII. Bi.

Deo gratias ago q̄ me misit ad vos. Ut video: nos seculares multa ignorantia laboram⁹ ꝛ cū aliquid legerimus impares nobis oēs religiosos putam⁹. Uestra diligens charitas excitauit intelligentiā meā: ꝛ quod antea cogitaui nunc efficatius ponderaui. Apparet igitur mihi q̄ fm ordinem rectum p̄ius soluendū ē debitum: q̄ aliud superogandū. Sed quātumcū/q̄ aliquis talis totis viribus conet atq̄ laborat: non pōt sufficienter p̄cepta implere ad que ex debito obligatur. Igit̄ nunq̄ debet aliquid p votū supererogare: aut non ad min⁹ vsq̄ quo impleuerit p̄cepta dei. Nam p̄ius oportet hominem se exercitare in p̄cept̄: añq̄ eat ad obſuātiā ꝓsilioꝝ. Ad. H. Oh. oh. hec est tēptatō que in sec'o me vexauit ꝛ pene in p̄cipitiū dedit. Ꝑz diligent̄ attēde. Nō em̄ ego hoc in seculo aduertebā: q̄ p̄ius naturali ordine soluēdū ē debitū Nō autē pri⁹ tpe vbi supererogatō in nullo impedit solutionē ipsi⁹ debiti: sed poti⁹ ad tpsam faciendam iuuat atq̄ pficiēdā. Et talia sūt supererogatōis vota ꝛ maxime ꝓsilioꝝ euāgelij: que inq̄tum disponū t ꝛ iuuant ad simplicit̄ tenendu/z p̄cepta sunt quodamō executione p̄ioza ꝛ si nō in intentione. Sicut dispositio p̄or ē forma: ꝛ id qō ē ad finē suo fine. Finis em̄ p̄or ē in intētiōe: ꝑ posterior in executiōe. Inq̄tū vero disponit ad pficiendū ꝓplete p̄cepta sūt p̄ioza fm modū p̄dictum: q̄ ipsa ꝓpletio p̄ceptoꝝ. Ideo duplex est mod⁹ fuandi p̄cepta. s. pfect⁹ ꝛ imp̄fectus. Iō necesse ē q̄ duplex sit exercitium p̄ceptoꝝ. Unū q̄ aliquis exercitat̄ in pfecta obſuātia mādatoꝝ ꝛ fit p ꝓsilia. Aliō ē exercitium ex imp̄fecta obseruātia p̄ceptoꝝ: ꝛ h̄ est qō fit in vita seculari absq̄ consilijs. Cū igitur dicis q̄ oportet p̄i⁹ aliquē exercitari in p̄ceptis q̄ transeat ad ꝓsilioꝝ pfectionē. Idez ē ac si dicat. q̄ oportz p̄i⁹ hoiem exercitari in pfecta obseruātia p̄ceptoꝝ: q̄ in pfecta obseruātia eoꝝ Nō satis inepte videt dictū. Quis em̄ ita insanus q̄ aliquē volentē pfecte diligere deum et p̄ximū retrahat eū. cogens illū p̄i⁹ diligē imp̄fecte? Nōne hic forme dilectionis aptius ꝓtradicte que nobis tradita est i p̄cepto charitatis diuine cum Lu. x. dicit. Diliges dominū deum tuum ex toto corde tuo? Nunquid timendum aut magnū piculum ē ne homo nimis cito incipiat diligere deū pfecte. quasi possit in diligendo deum p̄terire modū? Audi q̄d eccl̄iasticus ait. xliij. c. Glorificātes deum q̄tumcunq̄ poterimus supualebit adhuc. Et itez. j. Cor. ix. dicit. Sic currite vt cōp̄hēdat̄. Et ad Heb. iiij. Festinemus ingredi in illam requiē. Nam quātumcunq̄ homo tempestiue pfectionis viam accipiat: semper sibi remanet quo proficere posset: quousq̄ vltimā pfectionē in patria consequat. Insup si ad ipsa exercitia respiciamus maioꝝ q̄ absurditas aparebit. Quis em̄ dicat cōtinent̄iam aut virginitatem seruare vo'enti vt p̄ius in mr̄imonio iunct⁹ caste viuat Quis etiam dicat pauptatē p christo subire volenti. vt p̄ius in diuitijs iuste viuat? quasi p diuitias ad pauptatē anim⁹ p̄parek: ꝛ nō poti⁹ paupertatis ꝓpositū impedire ꝓbenk: sicut manifeste patet Mat. xix. de adolescente: qui ō mādatis dñi ait. Hec oīa seruaui a iuuētute mea? De quo Hiero. sup Mat. ait. Mentik ado/lescens. Si enim quod ꝓpositum est in mandatis diliges p̄ximū tuum sicut teip̄m opere cōplcuisset: quomodo postea audiēs vade et vēde omnia que habes ꝛ da pauperib⁹ tristis recessit? Et Oriq. sup mat. narrat̄ q̄ scribitur in euangelio fm Heb. q̄ cum domin⁹ dixisset ei vade ꝛ vende oīa que habes. cepit diues scalpere caput suum. Et ait dñs ad eū. Quō dicis feci legem ꝛ pphetas? Scriptū est em̄ in lege. Diliges p̄ximū tuum sicut teipsum. Ecce multi fratres tui filij abrae amicti sunt sterco're: morientes fame. et domus tua plena multis bonis: et non egreditur aliquid omnino ex ea ad eos Ad Velere nunq̄ circa hec talem distinctionem atq̄ solutionem expectassem Ad Postq̄ tm̄us habem⁹ si quid aliud excogitasti non pigeat aperire.

Argumentum. IX. Biscip.

Dicam ꝓfitenter postq̄ vestra charitas mihi audientiā p̄stat. Hoc em̄ in pluries mihi similes seculares ꝛ pit̄ ego cū eis pensam⁹: q̄ id qō fit ex voto aut ē facilius facere ꝛ iplere q̄ id

qđ fit sine voto aut difficilꝰ. Si facilꝰ tunc minus meritoriū ē cū difficultas adaugeat meritū. Si difficilꝰ tūc minꝰ vtile ⁊ expediēs. Inducere eñ in nobbñ agēdi difficultatē aptime piculosum ⁊ expediēs est. ℣ ℟ Fateor vo q̄ vouere ē maioris difficultatis q̄ nō vouere vel q̄ tñ simplr̄ pponere: ⁊ tñ vouēti et ei cui votū placet facilꝰ ē idē opus pseuerant facere q̄ ei q̄ nō vouit vel q̄ solū simplr̄ pposuit. Utr̄ q̄ autē et difficultas que ē in vouendo ⁊ facilitas q̄ ex h̄ puenit ad implendū facit ad meriti incremētū. Est eñ duplex difficultas. Prima q̄ puenit ex arduitate opis: ⁊ hec auget meritū. ⁊ talis vtiq̄ est in voto ⁊ in eo qđ vouetur. Secūda ē difficultas q̄ pnenit ex infirmitate ⁊ vitio opantis: vt auaro rōne vitij sui difficilꝰ est dare vnū solidū q̄ liberali vnū ducatū: Et hec diminuit meritū. Proinde minꝰ mereť auarus in elemosyne datione q̄ hō largus. Est etiam duplex facilitas. Prima puenit ex opis leuitate ⁊ inferioritate: ⁊ talis meritū minuit. Secūda est facilitas q̄ puenit ex opantis virtute et pfectione: vtcasto facilꝰ est seruare castitatē q̄ viro luxurioso Et viro pfecto: quāto opꝰ pfectꝰ ⁊ magis arduū ē tanto ei plꝰ placet: ⁊ talis facilitas auget meritū qz quāto opus ē magꝭ voluntariū ⁊ a pfectiori volūtate pcedens tanto magis est meritoriū. Vñ .ij. Cor. ix. c. q̄ hylarē datorem diligit deus. Et talis est facilitas q̄ ex voto puenit in voti cōpletione. Difficultas etiā seu labor p se nō faciūt ad meritū sed solum arduitas obiecti: ex qua aliq̄ puenit aut pfectio opantis quā supponit: Nemo eñ cōiter aggredit difficilia ⁊ laboriosa nec psistit in eis nisi forte virtuose volens. Vñ si arduū opus vel obiectum esset de se magis delectabile ⁊ magis placitum ac p ꝯseqūs magis facile q̄z opus minus arduū: nihilominꝰ eēt magis meritorium Ut angelo ⁊ ade erat delectabile sup oīa ⁊ propter se diligere deū ⁊ tñ supra oīa erat meritorium. Nō etiā verū ē qđ dicis q̄ si est magis difficile q̄ magis sit ideo piculosum. si cū difficultate afferať magna pfectio et magna vtilitas. Et tñ si cū istis esset adhuc aliq̄ mō piculosum: nihilominꝰ tñ ppter ista esset adhuc amplius eligendū q̄z ppter piculū esset relinquenduz: nisi esset notabiliter graue ⁊ magnum.

℣ Argumentum. x. ℣ Biscip.

Nescio q̄s inficere posset has distinctas ⁊ lucidas veritates. Sed decimū in admiratiōe at/q̄ dubietate posuit mentē meā. Considero eñ q̄ deus p̄cepit nobis q̄cquid melius est nobis fuisse p̄ceptū. Sed quicquid melius est facere ex debito melius est facere ex p̄cepto: cuz nihil sit debitū nisi quia p̄ceptū est ℣ aūt melius sit facere ex voto melius est facere ex debito: cum id quod fit ex voto ex debito ipō fit ℣ ℟ Oh. oh. Hec facile declarant. Deus etiā precepit nobis q̄cq̄d est melius fuisse p̄ceptū: ⁊ eo mō q̄ melius erat. Melius aūt erat nobis aliq̄ precipi interueniēte volūtate nr̄a: q̄ sine ea Et hoc mō est in p̄cepto id qđ voto firmatū ē. Nō etiā cadūt sub p̄cepto p se sed p accidens: inq̄tū p voluntatem nr̄am posita sunt sub p̄cepto de reddendo voto

℣ Argumentum. xi. ℣ Biscip.

Admirari ⁊ dubitare desisto: ꝓtēplans has lucidas veritates. Sed cū vnū dubiū fugit aliud subito subinsurgit. Cōsidero eñ q̄ si simpliciter meliꝰ sit atq̄ vtilꝰ aliquid facere ex voto q̄ sine voto. ergo qđcūq̄ bonum est facere. bonū erit ⁊ vtile illa vouere. Hoc autem certū est esse piculosissimū: ⁊ q̄dāmō occasio nos inducens ad multiplicē votorū transgressionem ℟ ℣ Grauiter erraret qui hoc sentiret. Naz nō sequit q̄ si simplicit̄ meliꝰ est aliquid vouere vel facere: q̄ ppter hoc sit melius in oī casu. Aliquid eñ ē meliꝰ in suo genere: cuꝰ tamē oppositū est meliꝰ in casu rōne diuersarū circūstantiarū. Insup nō oē qđ est meliꝰ simpliciter est melius alicui. Qua ppter licet vouere simpliciter meliꝰ sit: non tñ in oi casu ⁊ cuilibet

℣ Argumentū. xii. Biscip.

Uestre viue rōni succūbere necesse ē. Attamen iam vnū diu consideraui in mente mea qđ etiā sine magna admiratiōe reuocare nō possū ad memoriam. Licet eñ in minori etate mea ardenti desiderio atq̄ affectu studuerim secularia pagana ⁊ vana: imo leuis ⁊ lasciue adolescētie infectiua ⁊ corruptiua: tamē a quodam tempe citra in scripturis sacris ⁊ in antiquis doctoribus ⁊ qñq̄ in nouis aptime delectatus sū Uetus ⁊ nouū testamentum plegi atq̄ non paruz miratus sum q̄ in toto euangelio sacro: non reperi p̄ceptū nec ꝓsiliū q̄ aliquid sit vouendum Ex q̄ mihi videť q̄ vouere nō sit opus pfectionis: cū euāgelio oīs pfectio vite instituať Nescio si bñ ac diligenter legi. Ego autē ibi ꝓsiliū vel p̄ceptū de vouendo nō legi vel potiꝰ nō precipi ℣ ℟ Fatere veritatez a temetipō o h̄ dicis: an alij tibi dixerunt? ℣ ℟ Fateor veritatem coram deo ⁊ vob: qz de h̄ ex alio nunq̄z audiui verbū. nec cū alio de hoc verbū feci. ℣ ℟ Nec tale verbū cū ignaris ⁊ sectantibus spm̄ libertatis apiendum est: qz vt psisterent i errore suo atq̄ ꝓsimiles. i. socios discipulos et sequaces firmius retinerēt p sua piculose opinionis tutelenō curarent de hoc veritatē inuestigare. ꝓtenti solum de lra q̄ occidit: relinq̄ntes spiritum qui vitā tribuit. Tu aūt q̄ vere ⁊ pure noticiam veritatis queris fideľr disce: q̄ vbi xp̄s consulit ⁊ commendat assumptionem euange/

licoꝝ cõsilioꝝ ꝓpter pfectionis amorem semꝑ intelligit ⁊ satis inuit illa assumenda esse sub voto. Naz Mat. xix. dans consiliũ ꝺ paupta/te ait. Si vis pfectus esse vade ⁊ vende omnia q̃ habes ⁊ da paupibus: ⁊ hẽbis thesauꝝ in celo ⁊ veni sequẽ me. Nõ em̃ perfecte reliq̃t oia q̃ sibi retinuit licẽtiam reacquirẽdi illa qꝺ satis aperte patet Item iteꝝ Mat. xix tribuẽs ꝓsiliũ de castitate ait Sunt enuchi qui se castrauerũt ꝓpter regnũ celoꝝ. Ex manifeste patet ꝙ non se perfecte castrauit: qui sibi retinuit facultatez nubendi. Mat. quoq; xvi. dans ꝓsilium de pfecta obia ait. Qui vult venire post me: abnegꝫ semetipsũ ⁊ tollat crucẽ suam ⁊ seq̃t̃ me. Quis dubitat ꝙ qui q̃tum potuit libtati sue non renunciauerit: ꝙ pfecte sequit̃ christũ qui hãc sequelam seu subiectionẽ ac discipulatũ voto nõ est pfessus. Jõ sicut ex verbo virginis quãdo Lu. j. ait angelo qm̃ virũ non cogsco. Augu. ⁊ alij sancti arguũt eã virginitatem vouisse ita ex verbo illo patri. Mat. xix. ecce reliq̃mus om. accipit aug⁹. xvij. de ciui. dei. c. iij. apl̃os paupertatẽ vouisse dicẽs ꝙ hoc votum potentissime vouerãt potentes illi. Apl̃s aũt. j. Thimo. v. loquens de cõsilio virginitatis qꝺ xp̃s dedit maifeste ostendit illud itelligi debere sub voto Loquens em̃ de virginibus q̃ virginitatẽ reliquerunt dicit: ꝙ habent damnationẽ qꝛ primã fidẽ irritam fecerunt. Si enim sub voto virginitatem non assumpsissent ex eo ꝙ eaz reliquerãt damnationẽ nullã haberent: nec vere primã fidem irritam fecissent. Fides em̃ non potest ibi proprie prosalio sumi: nisi pro fideli ꝓmissione ⁊ sponsione Insup christus non ꝑcepisset apostolis quando misit eos ad predicandũ: formã viuendi ⁊ eũdi in pauptate sicut patz Mat. vj nisi prius xp̃o voluntatẽ suaz ꝑ perfectã obiaz subiecissent. Ad ꝓsilia autem nemo ꝑ ꝑceptum astringitur: nisi prius ipse vouerit ea. Vñ Au. de consensu euangelistarum ait. Quod sicut dicitur. Mat. iiij. et. marce. j. Petrus et andreas non subductis ad terram nauibus tanꝫ causa redeundi. secuti sunt dñm: sed tanꝫ iubentẽ vt sequerentur se. ℞ Non admirari non possum quãdo mihi apiunt̃ tã alta mysteria sapientie xp̃i ⁊ vt percipio nos seculares etiã aliqualiter litterati penetrare non sufficimus intima mysteria scripture sacre. Nã. ⁊ qꝺ in euangelio mihi non videbaꝝ dictũ: ⁊ in euangelio ⁊ in apl̃o reperitur scriptũ ℞. parua sũt hec r̃spectu eoꝝ que deo dante percipies in scripturis.

Argumentum. xiij. Biſci.

Bevno autẽ qꝺ paulo ante dixistis mihi dubium exortum est. nam pfectus est cui nil perfectionis deest. Sed sicut supra vosipse testatus estis christus dixit esse pfectũ eum qui renunciaret omib⁹ ⁊ sequereꝝ se: videꝝ igiꝝ ꝙ tali nihil pfectiõis deest Sed hoc vtiq; sine voto imperi põt Nã ⁊ abraã diuitias possidẽs pfectus fuit. ℞ Nõ em̃ dñs ea rõne tale ꝓsiliũ dedit ãsi diuites pfecte esse nõ possunt aut intrare regnũ celoꝝ: sed qꝛ defacili nõ pñt. Magna igiꝝ virtus fuit abrae ꝙ etiã diuitias possidẽs a diuitijs liberã habuerit mentẽ: sicut magna virtus fuit sampsonis: qꝛ absq; munitiõe armoꝝ cuz sola mandibula asine hostes multos pstrauit. Nec tamẽ inutiliꝝ militi pcedenti ad bellũ consiliũ daꝝ sumere secũ militie arma. Preterea ille actꝰ est magis meritoriꝰ qui offerꝝ deo a pso na magis grata. Unꝺ Gen. iiij. Respexit dñs ad abel p̃mo ⁊ ad munera eius scꝺo. Sed pso/na cũ voto ceteris paribꝰ est ampliꝰ deo grata: igiꝝ magis mereꝝ ꝓpter illud votũ. Preterea iam dixi tibi sed an intelligis aut nõ recolis. nõ em̃ ꝑ fecte ac totũ ꝓsiliũ implet qui ex voto oia nõ dimittit. vel q̃ etiã licentiã reacquirẽdi non reliquit. Quod est vnũ de numero omniũ que relinquenda sunt.

Argumentum. xiiij. Biſci.

Aliud quoq; dubium addam. Videꝝ em̃ ꝙ q̃to opus ẽ magis debitũ fieri: tanto ẽ minus gratũ ⁊ meritoriũ. Magis em̃ grata est donatio nihil debiti habens: q̃ illa q̃ debita ẽ. Et opera superogationis magis meritoria sunt: q̃ opa ꝑceptoꝝ. Sed vouens teneꝝ facere id qꝺ vouit. non aũt non vouens. ℞ Breui districtione hoc facile declaraꝝ. Nã duplex ẽ debitũ. Unũ quidẽ ꝓueniẽs ex volũtate debenti et talis solutio ẽ magis grata: q̃ si ꝑ illã viã nõ esset debitum factũ. Scõm est debitũ ꝓueniẽs ex ratione bñficij suscepti vel cõmissi illati ⁊ huiusmodi solutio minus gratuita est: q̃ si sic nõ esset debita.

Argumentũ. xv. Biſciꝑ.

Unũ quidez occurrit in mentẽ meã qꝺ oino ꝓterire nolo. Et inde multi de q̃plurimis religiosis scandalũ sumũt. Sepe em̃ occurit ꝙ pater pauper ⁊ antiquꝰ filiũ hz: quẽ spat eẽ bacalũ senectutis sue: ⁊ statim seductus aut diuinitus inspiratꝰ nescio quid dicã relicto pr̃e intrat religionẽ. Et videꝝ illicitũ esse. Cũ honoꝛ pr̃is intelligaꝝ in coꝛpali exhibitiõe cũ tp̃s adest scz indigentie pr̃is. Si em̃ tũc nõ subuenit facit cõtra ꝑceptũ: sed intrãdo religionẽ ponit se in statu nõ subueniẽdi. Igiꝝ peccat nec hoc cogitãt frẽs. ℞ Hoc est vnuz qꝺ vt asseris multos scandalizat Sed vt intelligas qm̃ iuste aut iniuste scandalũ sumãt dicã tib i q̃ magni doctoꝛes sentiãt: maxime Alex. de halꝝ. qui ait. Qꝛ taliuenis aut põt secure manere in seculo absq; detrimẽto salutis. Et in tali casu dicũt ꝙ religionẽ nõ debet intrare: sed mistrare fideliter patri

suo. Aut videt sibi iminere piculū salutis ⁊ lapsum in pctis: ⁊ in tali casu remanere cū pfe non obligatur. Unō Mar. iij. Que est mater mea et q̄ sunt frēs mei glo. Non recusat obsequi matri q̄ dicit honora patrem. sed ostēdit se plus debere pr̄nis misteriis q̄ maternis affectib⁹. Et iō exemplo monstrauit qō verbo ait. Qui amat patrē aut matrē plus q̄ me: nō est me dignus. Si igit religiōis ingressus ptinet ad paternuz misteriū non est dimittendus ppt paternū affectū. Et itez glo. ibidē ait. Opus spūale pferet cognationi: doces meliorē esse copulā cordiuz q̄ corpoz. Alij vero dicūt q qñ iuuenis spiritu dei ducit non tenet stare in seculo. vt necessaria parentibus admīstret Signū aūt q duca tur spū dei triplex est. Primū ē iocunditas mētis ex affectione ꝓsiderate religionis. Secōm ē ppositū caueudi circūstantias peccatoz. Tertiū est ppositū pficiendi in melius. Dicūt igit quia aut habet tpalia de quibus posset sustentare: aut non habet. Si habet pōt patri dimittere ea ad sustentatōem nature Si vo nō habz non tenet sibi mīstrare: sed cum trāsfert se totaliter ad seruitiū liberalissimi donatoris patris celestis potest cōmādare ipi curam patris qui dat escam omni carni: qui pascit volucres celi Mat. vi. cui de oībus cura est. Sic meliori p/uisori dimittit pater aut mr: q̄ sit filius eoz

V Durus multis videtur hic sermo. M Ut verū fatear quāuis vltima opinio pfectioz videat tñ pma magis pia ⁊ forte potius obser/uanda. Est tñ tenendū. q cū honoz pr̄is consi/stat in pluribus sicut alibi patet. ⁊ omia intelligant cum dicit honora pr̄em tuū non soluitur obligatio exhibitiōis honoris p religionis ingressum: licet soluat obligatio quo ad debituz sustentatiōis. Quia quo ad illā solutiōez mori/tur qñ mūdo morit. Sed exhibitio spūalis in reuerēdo in ꝓsolando in orando non soluit: immo sub obedientia amplio⁹ auget. Ex hoc patet pfectio p̄cepti honoris patris. Non eñ pficit exhibitiōe corpali que exhibet patri rōne ꝓfoz mitatis ad deū p̄ncipiū sed rōe indigētie. Propterea pficit in exhibitōe spūali maxime i qua est cōformatio ad deum.

V Argumentū. XVI. V Discip.

V Dicam vnū qō et ego ⁊ etiā plures alij timē/tes deū his tpibus opati sumus. Fuerūt siquidem iuuenes quidam qs putabamus blandi tijs ac malicijs a fratribus esse deceptos. Non aūt ptinet hoc ad ordinē vr̄m Qui deliberauerant intrare in q̄ndam religionē vticp virozuz reprobozū ac non timentiū deū. Nos ⁊ blandi tijs ⁊ malicijs atq; imꝓperijs q̄tum valui/mus retraximus eos ꝓsanguineis et amicis suis fauorē et beniuolentiā. Nō q bonū ppositū eoz eneruare valemus: sed si eoz vocatio an a deo esset expiremur Scimus cñ in actib⁹ apl'oꝝ scriptū esse. qñ si est ex hoib⁹ ꝓsiliū hoc: aut opus dissoluet Si vo ex deo: non possem⁹ dissoluere eos. Et tandē ab illo pposito resilierī Uñ patet claruit q ñ erāt vōti a dō ⁊ bñ nūq; pfess⁹ sū q: bñ cū bōa ⁊ sctā intentiōe cum alijs egi. Quidā etiaz de nr̄is multis violentijs vsi sunt: tamē non ego sed tantū sum vsus verbis.

M O ignozās demētia ⁊ vesana stultitia Et de hoc nunq; cōfessus es? V Nunq;. M Quare? V Immo post hoc pluries suscepi sanctissimū sacramentū M Et bē etiaz de terius est. Magna quidē in spūalib⁹ etiā vos qui estimatis timere deū ignozātia laborat is. Tecū loquar qui pñs es. In ignoras q ex vbo p̄dicto gamalieł. v. Act. qz non recte intellexerūt in errorē lapsi sunt dicentes q si q̄s gratiā ⁊ charitatē a deo habet amittere illā nō pōt Ex hoc q̄dem heretico intellectu dicere poterimus q qz diabolus peccauit ⁊ cecidit: op⁹ dei non fuit. Si iudas lapsus est a cetu apl'oz eius electio a deo non fuit. si simon magus post baptismū in heresim cecidit: a deo nō fuit. Sic vt video putatis ei⁹ qui religionē sumere ꝓposuerat aut firmauerat seu iā habitū sumpserat: aut pfessionē fecerat. si blāditijs aut versucijs imꝓperijs aut cōsimilib⁹ modis in bono ꝓposito retrocesserit non fuisse diuinā vocationē. Ac temeraria ⁊ erronea ꝓscia temptatis deū: cōtes extinguere in aiabus spūs dei viui. O infelices erronei ⁊ decepti hoies. Quis vos fascinauit vt intantā veniretis dementiā? Hic quidē errоr vigilantij heretici est: q̄ vt testat Aug⁹. li. ꝓtra vigilantiuz asserebat. q non pōt malaradix in eo in quo donū dei ē locari: Nos asserimus q dei cōsiliū nunq; dissoluit iuxta illud Esa. xlvi. vbi dñs ait. Consiliū meuz stabit: et oīs voluntas mea fiet. Ex hoc tñ ꝓsilio etiam imutabili sicut dat rebus corruptibilib⁹ eē temporale quib⁹ sempiternitatē nō attribuit: ita q̄ busdā dat iusticiā in tpe. quib⁹ ex secreto suo iudicio nō dat pseuerātie donū: sicut sentit Aug⁹ in li. de pseuerātia. Naz ⁊ eterno dei ꝓsilio corruptibilia instituunt vt tpaliter sint: sic ex immobili dei ꝓsilio quibusdā dat ppositū in religione intrandi: quibus in ea pseuerandi gratia nō donat. Sed ve illis qui libertati arbitrij taliū retrocedētiū auxiliū prestant: aut cur negligentiā seu mali exempli scandalū administrāt.

V Errassem denuo nisi mediante charitate vra deus mihi ꝓtulisset hoc lumen. M Oh in opibus dei fili mi magna cautio adhibēda ē

V Argumentum. XVII. V Discipul⁹

V Oibus quecunq; mihi dixisti adhibeo plenam fidē. Nō tamē ex oib⁹ que dicta sunt elicē

possum q si ꝙs religionē intrare inspirat⁹ ē de/ bet hoc ꝓficere: nisi antea ꝓbet si inspiratio sua ex deo ē dicēte iohāne incano. sua. c. iiij. Nolite oi spūi credere: sed ꝓbate spūs si ex deo sunt ꝙ maxime in religiōis assumptiōe obseruan/ dū est. ℣ ℟ Oh ꝙd ē elegere ⁊ recte nō intel ligere. Hoc verbū ad ꝓpositū non ē. Ibi ei ꝓ/ batio necessaria ē: vbi certitudo apparere nō ꝓt Vñ sup illud. j. Timoth. vlti. O ia ꝓbate glo. ait. Certa nō egēt dicussione. Incertū em ē ꝓ his qui aliū ad religionē suscipe debēt: seu reci piēdi officiū incumbit: quo spū tales ad religio nē inducti sunt. vtrū desiderio spūalis ꝓfectus an etiam sicut qn̄ ꝙ accidit ad furandu⁹ seu ad aliud malū faciendum: vel an ad statū religiōis sue sint idonei seu apti. Hec quidē quia dubia sunt ꝓdenti discussione examianda sunt. Nō sicut ꝙdam ꝙ incōsiderate recipiūt omēs: quo rū fructus ē infamia ⁊ scandalū sue religionis. ꝓinde indicit eis taz p ecclesie sanctiōes q̄ p regularia instituta: q̄ sint recipiendi seu spernendi. Sed his qui ꝓpositū gerunt assumende religionis inime dubiū esse potest qua intentio ne id agant. ꝓpterea em longa deliberatio/ ne necessitas nō incumbit: ꝑcipue si de his co/ palibus viris non diffidunt. Ad quas quoq; examinandas religionē intrantib⁹ cōcedit an/ nus ꝓbationis.

Argumentū. xviii. Discip.

Sed queso reuerende ꝑ qui inspirat a deo assumere statū religionis nōne debet de tāta re diu deliberare? videt em necessariū esse oio qd ꝙdē ex voti diffinitiōe ꝓtz Dicit ei votū spōsio melior/ bōi cū delibatōe firmata tō ex ōlibatōe dependetia firmitas voti. Ex votū religiōis fir/ missimū ē: vtpote qd nūlo supuenīēte casu infrin gi pōt: ideo requirit grauī ⁊ examinata delibe/ ratione fieri atq; ꝓsilio ℣ ℟ Diffinitio voti qua fortit munīri putas: nō facit ad ꝓpositū tuū. Talis em deliberatio ꝓsistit in ꝓposito in teriori: quo aliquis eligit maius bonū cui vo/ uēdo se obligare intēdit. Omē aūt qd ex electi/ one agit: deliberatiōe atq; ꝓsilio agitur. Quia sicut dicit. iij. ethicoꝝ electio est appetitus p̄e consiliatiuꝰ. ꝓinde sicut a spūsancto qui est spūs fortitudinis ⁊ pietatis hoc sctm̄ ꝓpositū homi inspirat: ita q̄ ab eodē ꝓsilij atq; scie spū deliberatio interius demōstrat.

Argumentū. xxi. Discip.

Pozro oino videt ꝓsiliū requirendū vbi de ceptiōis periculū iminere ꝓbat. Hoc quidē cō/ tingit in religiōis ingressu eo q. ij. Coꝝ. xj. di/ cit q ipe sathanas se transfigurat in angelū lu/ cis. Vñ sub specie boni incautos decipit: ideo optet cū multis deliberatione diligētissime ex/ quisita religionē intrare: mihi oino sic videtur

℣ ℟ Tibi oino sic videt mihi aūt nō sic. ℣ ℟ Miror reuerēde ꝑ q sine multoꝝ ꝓsilio stat⁹ religionis debeat assumi: cū ꝓuer. xxiij. dr fili sine ꝓsilio nihil facias ⁊ post factū nō peni/ tebis. ℣ ℟ Ausculta fidelit fili mi: ⁊ nudaz ꝑcipies veritatez. vtq; b vex est q sathanas q̄n̄q; se transfigurat in angelū lucis: cum bona suggerit intentiōe fallendi. Ex sicut ibidē glo. ait q̄n̄q; diabolus sensum corpis fallit: mentez tm̄ mouet a vera ⁊ recta snia qua quisq; fidelez vitā gessit. Nullū igit in religionis assumptiōe ꝑiculū est: vel cū se bonū angelū fingēs ea facit vel dicit q̄ ꝓgruūt angelis bonis. Insup si cre dat angelus bonus: non ē error ꝑiculosus siue mor̄bidus. Cū vo post b aliqua alia sua ꝓma ⁊ bona inspiratione incipit suadere. ne hō gra/ diat post eū: maxima vigilātia op⁹ ē. Hec fm glo. s. Det ḡ q diabolus incitet ad religionis ingressum. Hoc siquidē bonū ē opus vtq; con gruū bonis angelis dei: ideo nō ē ꝑiculū si ali/ quis in b ꝓsentiat. Sed solert ⁊ attēte inuigilā dum est vt illi toto conamine resistat: cū aliq̄ vitiū incepit inclinare vel inspirare. Sepe vo ꝓtigit q sapia dei vtit malitia demonū i electo rū ꝓfectū: atq; extra eoꝝ intentiōes electis re/ periunt se ꝑpasse atq; fabricasse ꝓmioꝝ coro nas eo q deꝰ etiā ꝓmiat bona q̄ diabolica in/ spiratiōe iusti opatisunt: cū ad finē redacta sūt Et tūc verificat qd de b ait ꝓpheta dicēs Bra co iste quē formasti ad illudendū ei. Scienduz est tm̄ q si cui a dyabolo vel ab hoie suggerat religionis ingressus p quē hō accedit ad inimi tā dum xp̄m: talis suggestio nō habet affectū nisi interius attrahat a deo. Vñ Aug⁹. de p̄destinatiōe sctoꝝ ait q oēs sunt docibiles dei: non q; ad xp̄m oēs veniūt. sed q; nemo aliter venit Et sic religionis ꝓpositū a quocunq; suggera tur: a deo ē. E xquo patet q nō est necessariuz ꝓsiliū hois: ex quo est ex ꝓsilio dei.

Argumentum. xx. Disci.

Profecto b nōduz itelligere possuz q̄ absq; multoꝝ cōsilio b debeat fieri. Proū. em. xj. dr erit salus vbi multa ꝓsilia sunt Hic autē agitur de salute. quō igit sine ꝓsilio fiet? Preterea i ar duis ⁊ ad totā vitā ptinētib⁹ maxie sunt a plu/ rib⁹ ꝓsilia req̄renda. Nihil em magis videt ee arduū atq; difficile in hūanis reb⁹: q̄ semetip/ sum abnegare. mūdū deserē: ⁊ religionē intrare in q̄ necesse sit totā termiare vitā. ℣ ℟ Ut video pl⁹ oib⁹ p̄cedētib⁹ b asser/ eē ꝼuādū. in tāto ope ꝓsiliū ee q̄rendū: ꝙ b facili⁹ oib⁹ alijs p̄cedentib⁹ dissipat. Nā vtq; vex ē q i arduis ⁊ difficilib⁹ sunt maxime ꝓsilia req̄rēda: ⁊ b vbi veritas nō ē manifesta ꝙ q̄n̄ id qd meli⁹ al/ tiori ꝓsilio est diffinitū: iniurioſuz est illud i du bio reuocare. ſ. iterato cōsilia requirendo. Ver

ba eñ que in scripturis sacris dicũt accipe obligamur: ac si ipa dñica ore audiremus. Iō dr. Mat. xiij. qđ vobis dico oib⁹ dico. Vigilate Et iterꝝ ad Ro. xvj. Quecunqꝫ scripta sunt ad nr̃am doctrinã scripta sunt. Uñ ꝓsiliũ qđ mat. xix. dñs adolescẽti dedit dicẽs. Si vis pfectus esse vt. s. oibus dedit: qđ patet ex sequẽtibus. Nã cũ petr⁹ dixisset ecce nos relinquim⁹ omia ꝛ secuti sum⁹ te vniuersaliter p̃miũ statuit omibus dicens. Oiꝫ qui reliquerit domũ vel frẽs p̃rem aut matrẽ vel filios aut vxorem ꝛc. ppt nomẽ meũ: centuplũ accipiet ꝛ vitã eternã possidebit. Nõ igit̃ min⁹ sequi debet hoc ꝓsilium vnusquisqꝫ q̃ si vnicuiqꝫ singulariť ex ip̃i⁹ dominico ore nũc p̃tialiť pferreť Unde Hiero. ad paulmũ pbr̃m ait. Tu audita sentẽtia salutaris si vis pfectus esse vt. s. verba verte i opa ꝛ nudam crucẽ nudus sequaris. Nec solũ verba sacre scripture si c accipienda sunt quasi solum p ea dñs loquať nobis. Est ꝛ alius mod⁹ quo dñs interius homi loquiť: iuxta illud p/phete. Audiã quid loquať in me dñs deus Si igitur sicut ex dictis patet ꝓditoris voce plate exterius: statim obediendũ esset: multomagis interiori locutioni qua spũssanctus mentẽ immutat nullus resistere debet. sed absqꝫ dubitatiõe illi⁹ iussioni parere. Unde Esa. l. ppha ait. Dominus de⁹ aperuit mihi aurẽ. s. interi⁹ inspirã/do: ego aũt non cõtradico. retrorsum non abij. Quasi posterioꝝ oblitus ad anteriora me extendo vt dr ad Phil. iij. Apostolus quoqꝫ ad Roma. viij. ait. Qui spũ dei agunť hi filij dei sunt. Ibi glo. Aug⁹. ait. Non quia mihi agunt sed quia impetu gratie agunť. Non quidẽ impetu agit̃r spũs sc̃z qui tali vocationi resistit: vel tardat. Est eñ ꝓpriũ filioꝝ dei vt impetu gratie agãtur ad meliora mĩme ꝓsilio expectato. Hunc ettant impetum spũs sequi debere ad Gal. v. apl's docet dicens spũ ambulate Et iterũ si spũ viuim⁹ spũ ꝛ ambulemus. Unde pro magna culpa Act⁹. vij. beatus stephan⁹ improperat iudeis dicẽs. Vos semp spũisãcto restitistis. Et iterꝝ apostolus. j. Thessal. v. ait. Spiritũ nolite extinguere. Ubi glo. ait. Si cui spũs ad horã aliquid reuelet: nolite pbibere illũ loqui. Spũs eñ sanctus nõ solũ reuelat docẽdo quid hõ debeat loqui: s etiã suggerendo quid debeat opari. Unde Jo. xiiij. paclytus autem spũssanct⁹ ille vos docebit omia ꝛ suggeret vobis omia quecunqꝫ dixero vobis. Cũ igit̃ hõ instinctu spiritussancti moueť ad religionis ingressum nõ est vtiqꝫ differendũ vt humanũ cõsiliũ requirať: sed statim impetũ spũssancti debet sequi. Narrat eñ Aug⁹. viij. li. ꝓfeť. ꝺ duobus militibus quorum vnus cum legisset beati anthonij acta: subito sancto amore repletus ait amico suo. Ego deo seruire statui: ꝛ ex hac hora in hoc loco aggredior. Te si piget imitari noli aduersari. Respondet ille se socio suo adherere. ꝛ ambo omnia relinquunt ꝛ christũ secuti sunt. Et in eodem libro se beatus Augu. reprehendit de hoc q tardauerat suam ꝙuersiõnẽ: vbi dicit. Rñdebã verba lenta ꝛ somnolẽta. sine mõ: sine paululũ. Sed mõ ꝛ mõ non habet modũ: ꝛ sine paululũ in longũ ibat Et in eodem libro ait idẽ. Erubesco q̃ nugaꝝ murmur sc̃z seculariũ ꝛ carnaliũ adhuc audiebaꝝ ꝛc. Ex quo apparet nõ esse laudabile imo oino vitupabile post vocationẽ exteriorẽ vel interiorẽ: vel p verba aut ex sacra scriptura factã differre et quasi in dubijs ꝓsiliũ postulare. Hoc vo ad interioris inspiratiõis efficaciã ptinere pbať. vt homies inspirati subito ad maiora ꝓuehanť. Quod Actꝫ. ij. c. mystice designať qñ discipulis ꝓgregatis in vnũ repente spũssanctus veniens sup eos: fecit dei magnalia loqui. Uñ Sm Ambr. nescit tarda molimina spiritussancti gra Et Eccl. xl. Facile est in oculis dei subito honestare paupem. Hanc quoqꝫ efficaciã inspirationis interioris oñdit Aug⁹. in li. de predestinatione sanctoruꝫ inducens illud Joh. sexto. Omis qui audiuit a pr̃e ꝛ didicit. venit ad me Unde inquit remote ẽ a sensib⁹ carnis hec schola: in qua pater audiť et docet vt veniať ad filium nec agit hoc cũ carnis aure sed cordis. Igitur spiritussancti virtutẽ vel ei ignorare vel ei resistere comprobať: qui a spũsancto motum diuturnitate ꝓsiliꝫ detinere cõtendit. Audi etiã paganũ Aristot. in libro de bona fortuna vbi ait Ꝛ autẽ queritur quid est motus p̃ncipij in aia palã quidem in toto: deus rõnis. Nam p̃ncipium nõ est ratio sed aliquid melius. Quid igitur melius erit sciẽtia et intellectu nisi deus? Et postea subdit de his que a deo mouenť q̃ cõsiliari nõ expedit eis. habent eñ p̃ncipiũ tale qđ est melius intellectu ꝛ cõsilio. Erubescat igit̃ q̃ se dicit catholicũ ꝛ ad humana trãsmittit cõsilia diuinit⁹ inspiratos: quib⁹ eos plꝰ ethnic⁹ asserit non egere. ℣ Ꝺ Victus sum talia audiẽdo. Nunqꝫ talia expectassem. Uicerũt me efficaces rõnes ꝛ sanctoꝝ auctes: ꝛ maxime stupefactus sum de pbi verbo ꝛ sensu. Ꝺ imensa misericordia dei quãta ẽ mltitudo dulcedinis tue qui ꝛ nos glorifices et nõ ꝑdas: fidelib⁹ ꝛ infidelibus circũaullas totus in corde estuo cuz se qui nõ pigeat. Magister mi quia in ꝓfunduz demergebar inferni: nisi ad vos veniss̃z. Ꝺ Docilitas tua ꝛ fides dei gratia opante huius boni causa sunt. Sed postq̃ te audire delectat atqꝫ edificat sequar vt cepi: contemplare fili mi petrũ ꝛ andream. Nam sicut dicit Mat. iiij. cõtinue vocati a dño relictis rhetib⁹ secuti sũt

eũ. In qz cõmendatione Christ .ait. In medi/
is opationibus existentes audientes iubentez
non distulerũt. sed nec dixerũt reuertentes do=
mũ loquamur amicis sed omnia dimittentes se
cuti sũt eum. Et sequit. Talẽ eñ obedientiam
dominus querit a nobis: vt neq; ininstanti tẽ/
pore remoremur. Deinde sequit de iacobo z io
hanne qui vocati a dño statim relictis rhetib⁹
ac patre secuti sũt eũ et sicut Hilari⁹ sup Mat
theuz ait. Ecce artem z patriã z domũ relinqn
tibus docemur christũ secturi z secularis vite
solicitudine z paterne domus ꝓsuetudine non
teneri. Mat. quoq; ix. dicit de Matheo q̃
ad vocationẽ domini surgẽs secut⁹ est eũ. Ubi
Chrys. ait. Discat vocati obedientiã. Neq; resi
stit neq; domũ adire rogauit: z suis hoc cõmu/
nicare. Humana etiã pericula que ei a princip
bus accidere poterãt puipendit dum. s. ratões
officij impfectas ꝝliquit ꝛz Remigiũ. Ex qb⁹
oib⁹ patet q; nihil humanũ debet nos retarda
re a seruitio dei: rursus Mat. viij. z Luc. ix di
citur q; quidã discipulus christi dixit ad eum.
Domine pmitte me ire primũ z sepelire pꝛez me
um Cui domin⁹ rñdit. Sequere me z dimitte
mortuos sepelire mortuos suos. Nõ exponẽs
Chrys. sup Mat. ait. Hoc dicit non iubẽs ꝓtẽ
nere honorẽ qui ẽ ad parẽtes: sed mõstrãs qm
nihil celestibus negotijs nobis necessariũ ma
gis esse oportet. z quoniã toto studio his iũgi
debemus: vt nec parũ tardare etiã si valde ine=
uitabilia incitãtia fuerint que attrahũt? Quid
enim magis necessariũ q̃ sepelire patrẽ? Quid
etiã facilius. Neq; eñ multũ tꝑs ꝓsumendum
erat: sed diabolus instat atensius volẽs aliquẽ
aditũ inuenire: z si modicam sumat negligenti
am magnã cooperatur pusilanimitatẽ. Propt̃
qd̃ dicitur Eccl. v. Non tardas cõuerti ad do/
minũ z ne differas de die in diem. Nihil enim
aliud inde docemur: nisi q; nec mimũ tempus
frustra ducere decet et dispẽdere cogẽtia. Imo
preferre spiritualia cunctis z admodũ necessa=
cijs. Et itez Aug⁹ de verbis dñi ait. Vocat te
oriens z tu accedis ad occidentẽ. Oriens vero
xꝑs est iuxta illud Zach. vj. Ecce vir oriẽs no
men eius. Occidens vo est q̃libet homo in mor
tem cadẽs z in tenebras peccati Igit̃ iniuriam
facit xꝑo in quo oẽs thesauri sapientie absc̃di
ti: si eius audito ꝓsilio adhuc mortalis homi/
nis consiliũ estimat aliquis requirendũ Ad qd
queso consilio indigeant hi quibus est sacrum
religionis propositũ inspiratũ: Nam dubitare
an id qd̃ christus ꝓsuluit meli⁹ sit sacrilegium
est,. Dubitare vero an propter cõtristationez
amicoz vel qd̃ cunq; tempaliũ detrimentũ hõ
oz religiõis ꝓpositũ ptermittere ẽ vtiq; ani ad
huc carnali amore multiplicit̃ irretiti. vñ hie/
ro. in epla ad Heliodoz inqt. Licet puulus et
collo pẽdeat nepos. Licet sparso crine z scissis
vestib⁹ vbera q̃b⁹ te nutrierat mr̃ oñdat Licet
in limie pr̃ iaceat: p calcatũ pge pr̃em p calcatã
pge mr̃em z siccis oculis ad vexillũ crucifixi vo/
la solũ pietatis gen⁹ ẽ in hac re esse crudelẽ. Et
subdit. Gladiũ tenet hostis vt pimat: z ego de
pr̃is lachrymis cogitabo ppt̃ pr̃ez militiã dif
ferã cui sepulturã xpi cã nõ debeo? Oz forte alt̃
qs inducet̃ ad ꝓsiliũ reqrendũ an posset iplere
qd̃ fuare pponit. Et in h̃ casu etiã qñq; est ca/
uendũ ab his q̃ vident timere deũ. Nã sũt ple
riq; q̃ nõ vident posse sue religioni fauere: nisi
alicui alteri religioni habeãt derogare. Nec id
qd̃ qñq; directe pficere satagũt: s̃ sub laudis
et magnificatiõis atq; exaltatiõis figmẽto i tñ
aliquã religionẽ extollũt: q; vltra pdyſuz trãſ
uehũt z trãsmittũt. i. tantã pfectõez in obꝛua/
bilẽ dicũt. Caue ab istis qz qñq; nõ verẽtur et
deũ talẽ regłam instituentẽ: z sctm illã traden=
tẽ: z sanctã mr̃em ecclesiã illã approbantẽ impie
blasphemare. Manifestissimũ signũ ẽ q; affec/
tione ppꝛia excecati querũt q̃ sua sunt nõ q̃ ie/
su xꝑi. Et a talib⁹ nõ bẽbis ꝓsiliũ sanũ. Qz vbi
regnat affectio: perit oẽ iudiciuz. Denuo sume
ꝓsiliũ ab aug. z de ꝓsimilib⁹ q̃ ait in li. viij. cõ
fes. de seipo q; ꝓsiliũ ꝓtinentie assumere formi/
dabat dicẽs. Apiebat̃ ab ea pte q̃ intendebaz
facilẽ z q̃ trãsire trepidabã casta dignitas cõti/
nẽtie: serena. z nõ dissolute hylaris honeste blã
diens vt venirẽ neq; dubitarẽ. z extendens ad
me suscipiendũ z amplectendum pias manus
plenss gregib⁹ exculoz bonoz. Ibi tot pue
ri: tot puelle: ibi iuuẽtus multa: z oĩs etas: gra
ues vidue: z virgines auus: z in oib⁹ ipa cõti/
nẽtia nequaq; sterilis: sed fecũda mater filioz
gaudioz de marito te dñe. Et irridebat me ir=
risione exhortatoria: quasi diceret. Tu non po
teris qd̃ isti z iste: an vo isti z iste in semetipsis
pñt z non in dño deo suo: dñs de⁹ eoz me de/
dit eis. Quid in te stas z nõ stas? pjce te secu/
rus in eum z noli metuere nõ se subtrahet vt ca
das: pjce te securus z eripiet te: z sanabit te. et
in religione multa vident dura z aspa q̃ nihilo
minus tum ex auxilio dei: tũ ex sctõ ꝓsortio p/
rimi: tũ ex assuefactiõe boni opis: leuia imo fa/
cillima cõprobant ¶ Sed nunq̃d ingressu
rus religionẽ oia exponenda p eum absq; cõsi=
lio pficere debet? ¶ Deꝛ ipso q; postu/
las ꝓpoſuerã tibi loq̃. Duo q̃dem sunt de q̃b⁹
hõ potest ꝓsiliuz postulare. Unũ est de modo
intranti religionẽ. Aliud ẽ si spãle impedimen
tum habeat ppter qd̃ impediat̃ a religionis in
gressu. Puta si sit seruus vel mr̃im onio iunct⁹
et cetera ꝓsimilia. Sed ad hoc ꝓsilio ꝓmo amo
uendi sunt carnis ꝓpinq. vñ oz Prouerb. xxv

Causam tuã tracta cũ amico tuo et secretũ tuuz extraneo ne reueles :carne nanqz propinqui in ꝟ ꝓpositoꝫamico mime sũt imo ĩimici iuxta illõ Mat.x. Inimici hois domestici eius Ideo in hoc casu vitanda sũt ꝓsilia carnaliũ ꝓpinquorum. Vñ Gregl.iij.moral' Callidus aduersarius cũ a bonoꝝ cordibus repelli se cõspicit.eos q̃ ab eis diligunt exquirit.ꝛ p eoꝝ verba blandiens loquit p eos qui plus ceteris amant.vt dũ vis amoris cor pforat facile psuasionis eius gladius ad intime rectitudinis munimia irrũpat. Hinc est qõ beatus benedictus sicut in .ij. dialogl. Greg. reffert nutricez suã occulte fugiens diserti loci secessũ petijt.sed romano monacho ꝓpositũ suũ aperuit: qui eius desideriũ et secretũ tenuit ꝛ adiutor ũ impendit. Ab hoc qz ꝓsilio oino procul debent fieri hoies sensuales et carnales.apud qs dei sapientia stultitia est. Vñ Ecd.xxxvij.yronice ꝛ derisorie dicit. Cũ viro irreligioso tracta de sanctitate ꝛ cũ iniusto de iustitia Et postea subdit Nõ attendas his in omni cõsilio:sed cũ viro sancto assiduus esto a quo querendũ ẽ cõsilũ.si de aliquibus in ꝟ casu de necessitate querendũ sit ℣. Quãta spũali consolatiõe ꝛ lũine sim repletus quis potest exprmere. ℟eo gras ꝛ itez deo gras: q̃ me misit ad vos. Ibã p abrupta fantasiaꝝ decept' ꝛ seductus ab errorib' ꝛ deceptionib' multis. Errabam sequẽs errores ꝓfusi vulgi ac multorũ vt putabã timẽtiũ deũ. Aperta est mihi via ꝛ ianua padysi. Cecus erã ꝛ illumiastis me Infirm' erã ꝛ robozastis me. Vacillãs ꝛ instabil' erã: ꝛ stabilistis me. Tumidus ꝛ ꝟbosus eraz ꝛ reuocastis me ꝛ assecurastis me. Insipidus erã et discretionis sale ꝓdidistis me. Judex temerari' erã ꝛ humiliastis me. Fantastic' eraz et suportastis me. Errabũdus erã ꝛ reduxistis me. In via piculi erã ꝛ eripuistis me. Nũc apte intelligo quid agendũ est. Bunus ac talentũ gre qõ mihi dñs p vos ꝓtullit nõ abscondã. Cõfidã in dño ihesu xpo ꝛ in scti̇ssimis ꝓsilijs suis meliorẽ ꝓsultorẽ iã nõ ãro: pfectionẽ ꝛ soliditatẽ religionis iã intelligo:picula mũdi cognosco: pfectũ in virtutib' ꝓcupisco. Alacri cor de ꝛ mira iocũditate ad religionẽ anhelo q̃ añ verebar nũc despicio derideo atqz spno. Noui quandã sctãm cõgregationẽ cuiusdã pfecte religiõis ad quã inspirat' sum ꝓbaui eos incedẽtes recte in obseruãtia regulari ꝛ in mãdat dei atqz a me pũcia pẽm matrez frẽs sorores atqz totã pgeniẽ amicos sodales ꝛ notos insaluta/tos relinq̃: vocantẽ petz ꝛ andreã iacobũet iohãnẽ võre me sentio ñ posse ĩ ꝟ decipi mãifeste intelligo. Bõ Cõgaudeo gre tue an sic statuisti i corde tuo. ℣. Hoc iurari ꝛ statui custodire. Bõ. Reputaberis stultus insan' ꝛ leuis. ℣ Ego aũt nõ tñ insan' ꝛ stult' reputari expecto verũ etiã oẽm laborẽ aliũ subire ꝓcupisco. Bõ Ex quo te video diuinitus euocatũ gras ago dño deo meo q̃ te sic dignat' ẽ inspirare. Referã tibi qõ Eccl.ij.ait. Fili accedens ad seruitutẽ dei sta in iusticia ꝛ timore prepara aiam tuã ad temptatiõez. Bulta insurgent aduersum te et ꝓtra impꝑata ampli' tũc dimicabũt. Time picula q̃ expectabas ꝑ ampli' time picula q̃ ignoras ℣ ℟ Cõfido in adiutorio altissimi ꝛ ĩ pfectiõe dei celi cõmorabor ꝛ de me diffido:cum sim fragilis ꝛ infirm'. Cõfido oronib' ꝛ exemplis ꝛ doctrinis coꝝ:inq̃ manib' me cõmendo ℣ Bõ Unũ ad vltimũ ad mẽtẽ tuã reduco. Perseuera pseuera pseuera Nã nõ corona bit nisi q̃ legitime certauerit. Ille ꝟo legitime certat q̃ vsqz in finẽ in scto ꝓposito pseuerat qz teste dño Nõ qui incepit ꝑ q̃ pseuerauerit vsqz in finẽ ꝟ salu' erit ℣ ℟ Valete mgr mi ꝛ oro me in mẽtote mei i oronib' vris vt vsqz in finẽ pseuerẽ. Bõ Et tu etiã sis mei memor ad deum. Vale bñdict' ꝛ bñdicibil'a pre ꝛ dño nro iesu xpo. Qui cũ pre ꝛ spũsctõ in eternũ bñdict' est per infinita secula seculoꝝ Amen.

℣ Bñica.iij. in q̃dragesima in mane ordo dicẽdoꝝ p totã septianã seqntẽ

O Rne regnũ in se diu sũ desolabit ꝛ dom' supra domũ cadet Lu.xj.ꝛ in euãgelio ho. Copiosus ẽ ℣mo ois de charitate:qz copiosa est ipa charitas. q̃ta sit copiosa ipa charitas audi nõ me sed ex ipa charitate dilectũ ꝛ dil'gentem.j. Jo.iiij. Deꝰ charitas est. Quo igit termio cõcludit deꝰ audi Job.xx.dicentẽ. Forsitan vestigia dei cõprehendes ꝛ vsq ad pfectũ oipotẽtẽ repies excelsior celo ẽ ꝛ q̃d facies? Profundior inferno ꝛ vñ cogsces? Logior terra mẽsura eius: ꝛ latior mari. Sic vt q̃ inexplicabil' ꝛ interminabilis ẽ ipa charitas atqz charitatis sermo. Proinde sequẽtes tractatum de charitate isto mane de ptialitatib' ꝛ diuisionib' in pꝑtis extinguentib' imo eradicãtib' charitatẽ dicturi sum'. oñdẽtes q̃ti crimis atqz periculi sit cor de aut ore aut opere sequi diu siones ℣ Hodie infra diẽ declarabim' ꝓphetica visionẽ que ꝑ partialitatibus maxime de guelfis ꝛ gebelinis iohãni euãgeliste in apoc'.mystice fuclata sint siue declarata ℣ Feria.ij.tractabim' de ꝟa cõfessione:p quã amissa charitas reformat declarantes q̃d est ꝛ vñ originẽ sumpsit: atqz de admirãdis fructibus eius. ℣ Feria tertia dicturi sumus de correctione fraterna que est op' maxime charitatis. Ubi ostẽdem' q̃n obligat hõ ad correptionem fraternã: simulqz palam facie

De partialitatibus extinguẽ. chari.

mus de correptione maiorũ atq; minorũ ⁊ qñ homo peccat corripiendo. Feria quarta agemus de aduersaria charitatis .i. de detractione ⁊ origine eius atq; de septemplici detrahendi mõ ⁊ q̃ periculosũ sit audire oblocutiones. Feria quinta ostendemus ꝓditiones oblocutiõis subdentes vtilia remedia ꝓtra detractiones ne per eas charitas amittat. Feria .vj. exponemus textum euãgelij samaritane illum ad litteram: ⁊ mystice declarãtes vbi admiranda de charitate ⁊ feruore deuote anime apparebunt Sabbato faciem⁹ generale fundamentum ac tractatũ generalẽ de ꝓtractib⁹ ⁊ vsuris que maxime charitati inimicant.

Dñica .iii. in q̃dragesima inmane contra partialitates cordis oris ⁊ operis. ⁊ maxime contra guelfos ⁊ gebelinos extinguentes charitatem

Sermo .xxv.

OMne regnũ in se diuisum desolabit ⁊ dom⁹ supra domũ cadet vt .ꝫ. Ecce ad manus est experiẽtia teste odibilis horribil⁹ atq; morbosa ⁊ pestilens ptialitas: ⁊ ea maxie q̃ ꝛ guelfoꝝ et gebelinoꝝ. Ecce q̃ta mala q̃t crudelitates q̃ta scelera facta a q̃uim⁹ dieb⁹ nr̃is vt nedũ frat̃na charitas int̃ ex̃neos nõ sit seruata: verũ etiã int̃ cõsanguineos ⁊ cognatos: imo etiã int̃ vterinos fratres stupẽde seuicie ⁊ crudelitates patrate sint. Et vt ꝓteream⁹ spũalia ⁊ corpalia dãna: que ab insanis modicũ ponderant̃: extendamus oculos ⁊ mẽtales ⁊ etiã corpales adũsus italie ptes. ⁊ attẽte ꝓsiderem⁹ q̃t ville ꝓsũpte sunt. q̃t ciuitates ⁊ castra destructe ⁊ cõbuste sunt: q̃t delitiose patrie deserte sunt vt h̃ oia apte testificent̃ q̃ vera sit sinia x̃pi dicẽs. Omẽ regnũ in se diuisum desolabit̃ ⁊c. Quoinde ꝓpheta ait. Mirabiles elationes maris ⁊c. id ẽ partialiũ superboꝝ et auaroꝝ. Mirabiles in altis dominꝫ .s. ꝓmittens superbos alterutruꝫ humiliare ⁊ castigare Testimonia tua .i. facta crudelia testificãtia: verba tua oĩa esse vera credibilia facta sunt nimis .i. vltra expectantiũ et excogitatũ modũ. Merito igit̃ Apoc. viij. c. de talibus patrũs ac partib⁹ Io. ait. Vidi ⁊ audiui vocẽ vnius aquile volãtis per mediũ celi dicentis voce magna. Ue ve ve habitantibus in terra. Alti igit̃ iohannis euãgeliste ꝓtra q̃libet ptialea terrifico clamore ꝓminãtis spũalis tempalis ⁊ eternalis damnatiõis sniam verba sunt ista. Ad quorũ pleniorez intelligentiã triplex vera cõclusio ꝑmittit̃. Et licet ad guelfos et gebelinos sermo noster ꝑncipaliter dirigat intendim⁹ tamẽ ad quoslibet ptiales dirigere stilum. Prima ꝓclusio est. Q̃ q̃cunq; solũ corde cõsentit esse guelfum vl̃ gebelinũ mortaliter peccat: ⁊ p ꝓsequẽs si hoc mortal̃ eternis cruciatibus damnat⁹ est. Secũda ꝓclusio est: q̃ si quis ꝓfitetur verbo se esse guelfum vel gebelinũ mortaliter peccat. Tertia ꝓclusio est q̃ libet sequẽs partialitatis opa in q̃libet partialitatis ope mortaliter peccat. Igit̃ ꝑ his tribus culpis .s. cordis oris ⁊ operis partialitat̃ euãgelista ait. Audiui vocẽ vni⁹ aq̃le vt supra Ue ve habitantibus in terra .s. diuisa ⁊ partiali Primo ve ꝓpter peccatũ cordis: scõo ve ꝓpter peccatũ oris. tertio ve ꝓpter peccatũ operis manifestissime partialitatis.

Articul⁹ .i. q̃ corde consentire cuicunq; ptialitati mortali peccatum ẽ.

PRima ꝓclusio est q̃ quicũq; solus corde cõsentit esse gebelinũ vl̃ guelfũ mortaliter peccat. Q̃ ꝑ tripl̃r ꝓbari. Primo ratione dei. scõo ratione christi. tertio rõe ꝓximi.

Q̃ qui corde ptialitati cõsentit: charitati dei tripliciter aduersat

Cap̃ .i.

PRimo vo qui corde partialitati cõsentit rõne dei mortaliter peccat. Nam diuina charitas triplicẽ h̃z effectũ partialitati ꝓtrariũ. Primo mortua viuificat. scõo viuificata cõgregat. tertio ꝓgregata multiplicat. Primus quidẽ charitatis effectus ẽ q̃ mortua viuificat. Nã mortuos per culpã viuificat ꝑ gratiam de pe. di. vij. c. nullus dicit̃ scriptuꝫ est neminẽ sine charitate saluũ esse ⁊ .j. Pe. iiij. Charitas opit̃ mꝫtitudinẽ pctõꝝ. Partialitas vero cordis ecõtra viuos mortificat: q̃ viuos ꝑ gr̃am mortificat per culpã. Nã sicut sepatiõi aie ⁊ corpis sequit̃ mors corpalis: ita diuisioni partiali sequit̃ ab ania sepatio fraterne charitatis que est ei⁹ vita spũalis. Nã qui non habet charitatẽ nihil h̃z .i. pctñq; vere est nihil.

Secũs charitatis effect⁹ est q̃ ꝓgregat viuificata: sicut patet in ꝓmissiua eccl̃ia cum charitas diffusa erat in cordib⁹ credentiũ. quos infusus amor dei de multis fecerat vnũ. vñ Actuũ iiij. Mꝫtitudinis credentiũ erat cor vnum et ania vna. Partialitas vero cordis mortificata sepat. Nã cum corda mortua fuerint ꝑ absẽtiam charitatis dei: quotidie ꝓualescũt in sepatione charitate ꝓximi. Idco hortat̃ ap̃lus ad Col̃. iij. dicẽs sup oia autẽ charitatẽ habete: que est vinculũ ꝑfectionis. q̃ sine ea hoim corda abinuicem sepant̃ Tertius effectus charitatis est q̃ ꝓgregata multiplicat. .j. Cor. viij. Charitas edificat: partialitas aũt cordis sepata dissipat. Unde thema Lu. xj. Omẽ regnum in se diuisum desolabit̃ ⁊c. Ad̃ ex ponẽs hie-

ro in omelia ait. Quō cōcordia. i. cōcordi charitate pueres crescūt: ita discordia maxime dilabunt. Unō Osee. x. Diuisum ē cor eorū nūc interibūt. Ex his patet q mortali cordis contradictiōe ps guelfa ⁊ gebelina charitate diuine contrarie.

¶ Partialitati cōsentiens corde christo tripliciter aduersarius est. ¶ Cap. II.

Secundo apparet in ptialitatis cōsensu culpa mortalis: rōne xp̄i qui nostrū est caput. nam sic dñs nobis dedit p̄ceptum de dilectione diuina: sic xp̄s dedit nobis mandatū de dilectione fraterna. Un̄ Jo. xv. Hoc est p̄ceptū meū vt diligatis inuicē. Deum dicit p antonomasyā b̄ ē p excellentiā quia vt diligerem⁹ inuicez singulariē nobis p̄ceptū dedit. q̄ q̄ f̄m Bern̄. nec p̄im⁹ sine deo: nec deus sine primo diligi potest. Hec aūt p̄ceptum christi tria singularia bona opaē in nobis q̄bus oīno aduersaē pcialitatis ꝓsensus. Primū est cū xp̄o cōformitas. sm̄ est cuz xp̄o vnitas. tertiū est cū xp̄o exemplaritas. ¶ Primū bonum est cū xp̄o ꝓformitas. nam fraternalis dilectio facit hominez mēbr̄ xp̄i. Un̄ ad Eph. iij. Cū sum⁹ inuicē mēbra. Ac ecōtra cordiaē diuisio facit homiem mēbr̄ diaboli ad q̄s. Jo. viij. dñs ait Vos ex p̄re diabolo estis. Hcōm bonū ē cū christo vnitas: Ex fraternaē dilectio p transformationē cū christo vnit se cōgaudēs se esse membr̄ cū christi membris. Un̄. ps. ait. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocundū habitare fratres in vnū. i. fraternali dilectione pseueranter transformari in dominū iesum christū Hz ptialis diuisio p nequissimā transformationē cū diabolo corda ꝓsentanea iūgit subiectaq̄ ipio suo: duz non credūt q solū cōsentire pti peccatum sit diabolus in sua insensibili pace custodit. Unde Lu. xj. Cū fortis armat⁹ custodit atriū suuz in pace sunt oīa que possidet. Quis aūt hic fortis nisi ptialitatis diabolus: de quo Job. xlj. Nō est ptās sup terrā que competur ei. Qui quidē armatus ptialiū nequitijs vt in sequēti sermone patebit custodit atriū cordis sui p ꝓsensum vtiq̄ factuz suum: ⁊ tunc vtiq̄ ea que possidet sunt in pace: cum neq̄ p predicatores. neq̄ per ꝓfessores: neq̄ p cōscientie remorsus gladio v̄bo dei vel sancta compunctione ptialiū corda aliqualiter molestant: cum credant q solū ptialitati corde ꝓsentire non sit peccatū ¶ Tertiū bonum est cum christo exemplaritas. Hz quia vt dicit Mat. xij. Bonus homo de bono thesauro cordis sui pfert bona: ⁊ malus homo de malo thesauro cordis sui profert mala. bonus nempe thesaurus fraterne dilectionis in corde absconditus profert bonum exemplum discipulatus christi dicente domino Joh. xiij. In hoc cognoscant omēs quia discipuli mei estis: si dilectionē habueritis adinuicez. Tam em̄ sancti ⁊ veri exempli est dilectio ⁊ vnio fraternalis: q nō solum deo ⁊ celestib⁹ ciuib⁹ est grata, verū etiam a terrestribus homib⁹ p̄conizaē et commendaē sancta. Unō Ecc. xxv. In tribus placitū est spiritui meo que sunt pbata id ē approbata coram deo ⁊ hominibus: ꝓcordia fratrez amor primorū ⁊ vir ⁊ mulier sibi benenō male cōsentientes. Que oīa in cordiū vnione ⁊ fraterna dilectione consistunt. Et econtra a ptialitatis cōsensus siquidem malus thesaur⁹ est in malis hominis corpe: per iniquitatis exēpluz probat partialem esse discipulū diaboli. Cui et vere diabolus dicere potest Jn hoc cognoscēt omnes quia discipuli mei estis. si oderitis inuicem. De hoc ꝓsentiente corde Ecc. ij. scriptū est. De duplici corde. hoc est cor de quo idem xxj. ait. Cor fatui quasi vas cōfractum. s. p diuisionis ꝓsensum. Unde ꝓuerb. xvij. Qui peruersi cordis est nō inueniet bonū scz triplex iam dictum: videlicet cōformitatis vnitatis et exemplaritatis.

¶ Cor cōsentire partialitati dilectioni primi tripliciter ꝓtrariū ē. ¶ Cap. III

Tertio apparet in partialitatis cōsensu mortalis culpa rōne primi. Qui libenter em̄ tenetur diligere primū sicut semetip̄m p̄cipiente dño Lu. x Diliges primū tuum sicut teip̄m Naturaliter enim nemo amat i se diuisionem neq̄ spiritualem neq̄ corporalem: neq̄ etiam temporalem sed semp desiderat insepabilem vnionē. Primo em̄ nullus in se amat naturaliter spūalez diuisionē Quis em̄ ē qui naturaliē cōcupiscat separi in eo memoriā ab intellectu ⁊ voluntatez etiam ab vtroq̄ aut intelligentiā ab intellectu vel velle a voluntate seu posse a facultate: Hoc em̄ homo naturaliter abhorret. Sicut etiaz q̄ experientia patet, nullus naturaliter cupit aīam a corpe separi: cum mori etiam christus abhorruerit factus in agonia sudor sanguineus paūorem mortis ostendit. Et si quādo contingat aliquos se suspendere laqueo vel alio modo necare: hoc n̄ ꝓtingit ex appetitu nature s̄ ex malicia culpe teste ps. dicente. Qui diligit iniquitatem odit animam suam. Unde Paul⁹ ad Phili. j. ait. Cupio dissolui ⁊ esse cum christo: q̄ quidem vt patet non erat ex affectu nature sed ex abundantia gratie et virtute amoris.

¶ Secūdo etiaz nullus amat naturaliē in se di

De partialitatibus extinguẽ. chari.

uissionẽ corpalẽ. Quis eñ ita insanit q naturali ter optet p p̃cisionẽ caput a corpe ꝛ pedẽ a cru re ꝛ crus a corpe ꝛ sic de alijs separi sicut dr ad Eph̃. v. Nemo carnẽ suã vnq̃ odio habuit. s. ex natura: sed nutrit ꝛ fouet eã. Tertio q̃ neminẽ naturaliꝛ ꝓcupiscẽ reprim⁹ diuisionẽ in tpalibus: nisi ex accidẽti casu. Vl⁹ eñ diligit hõ suos denarios sic̃: q̃ varijs locis lõge dispersos: Sic cõit hõ diligit ruralia si. iũcte. domos: filios: parẽtes ꝛ liberos ꝛ si de cũctis sic̃. Cum igit nul⁹ diligat naturaliꝛ vel inclinat affectu ad aliquã ista ꝛ triũ diuisionũ. Manifeste igitur patꝫ q nul⁹ primũ suũ sicut seipm diligit q̃ se p ptialitatis ꝓsensuꝫ a prio suo seiũgit cuꝫ oia ista clamẽt ꝛ pdicẽt int̃ primos eẽ necessari am vnionẽ. Immo qđ mirabili⁹ ẽ oia corpalia nos docẽt exẽplo sui hãc ꝓcupiscẽ vnionẽ. Lapides arbores terra aq̃ ꝛ oia elemẽta q̃ cũ scindunt q̃dãmõ dolẽt dũ clamãt. Nõne ad nubium scissionẽ tonitrua generant ꝛ ecce q ptialis infelix ad vnionẽ inducit ab oib⁹ etiã irrõnabilib⁹ creaturis: ꝛ tñ q̃ sup oia irrõnabilia ratiõe dotat: min⁹ vtiq̃ rõne q̃ q̃ rõnẽ bñt. V Argumentũ. s. V Sed obstãt q̃dã dicentes. Primo q talis ptialitati solũ corde ꝓsentiẽs si ꝓtrarie pte nõ intendit nocẽ mortaliter nõ videt peccare: cũ ista cordialis diuisio primo non videat esse nociua Quib⁹ rñdet. Q si tales non intendãt actualiter nocere primo: intendũt tñ habitualiter. Et dato q effectu nõ noceat talis illi: attamẽ nocet sibiipi: Nã cũ se a primo p ꝓsensuꝫ ptis diuidit ꝛ p̃scindit semetipm spũaliter interimit ꝛ p̃scindit: sicut dr. j. Jo. iij. Qui odit frẽm suũ homicida ẽ. s. suimet. Licet eñ talis cõsensus vti sepe cõtingat ad temp⁹ in plima nõ prorũpat ꝛ crudelissima nocumenta. Sitq̃ radix ꝛ fundamentũ oim scelerũ q̃ in furibũdis ptialitatib⁹ fiunt. Nec eñ oẽs radices q̃ duras ꝑducant spinas oibus anni mensib⁹ retinẽt duras sed hyeme. Vix folia hñtes vere pullulãt: estate ꝛ autũno indurant ꝛ pungũt. Sic q̃ñ dei iudicia silẽt: vix apparẽt folia. i. verba que nominant ptes. Sed vere luxu mundanaꝝ delitiarũ crescẽte ꝛ calore estiuo crimiosaꝝ ꝓsperitatũ multiplicãte radicales cõsensus dei iudicio pmittẽte emittũt verboꝝ folia: reuiuiscũt sicut herbe ptes incipiũt: apparere tenelle spine iniuriaꝝ. vsq̃q̃ pluentib⁹ iudicijs dei in nephãdas ꝛ incredibiles crudelitates prũpant. Et hic ẽ fructus radicalis cõsensus. De talit ꝓsentientibus dr Mat. vij. Attẽdite a falsis ꝓphis qui veniũt ad vos in vestimentis ouiũ: intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. s. ꝑpter cõsensus partialitatis. Et sequit. A fructib⁹ eoꝝ qui sũt exterminа ciuitatũ cognoscetis eos. Nunquid colligunt de spinis ꝓsensuũ absconsoꝝ uuas pseue rantis vnionis ꝛ pacis: aut de tribulis odioꝝ absconditoꝝ ficus dulces fraterne dilectiõis? Sic oĩs arbor bona fraternalis vnionis fructus bonos facit ꝓuose ꝛ trãquille ꝙuersatiõis Mala aũt arbor ptialis ꝓsensus fructus malos facit flebilis destructiõis. Non põt arbor bona. i. cordialis paꝝ ꝛ vnio cordũ fructꝰ malos facere exterminij patriaꝝ. Neq̃ arbor mala voluntatis diuise fructus bonos facere tranquille ꝛ virtuose vite. Ois arbor. i. ois voluntas que non facit fructũ bonũ amoris ꝛ vniõis excidet in hora mortis ꝛ in ignem mittet eterne damnationis Et vt ad aiauersionẽ fructuũ qui ex his sequunt rõnales mẽtes eu⁹gilẽt subdit igitur cõclusiue quasi dicat. Quid plura? A fructibus eoꝝ cognoscetis eos. De quibus maxime in fine huius sermonis aget. V Argumentũ. ij. V Deõo obijcere quidã solent. Q aliquis taliter cõsentiẽs nõ tm̃ ꝓtrarie parti nõ intendit nocere: verũetiã in aliquo casu prodesse Ad qđ dicendũ q bonũ qđ intendit est bonuꝫ accidentale: sed malũ cui ꝓsentit est malũ essentiale: nec euacuat illud magnũ malum ꝛ essentiale p illud puũ accidentale bonum. Nã licet talis videat hre intentionem bonam. habꝫ tñ habitu occultatã voluntatem ꝛ intentionẽ malã. In quo etiam multi ꝑbi viri sub specie boni ꝛ pia intentione decipiunt. De quo trepidãs ꝑpha ait. Ab occultis meis mũda me dñe ꝛc Talis eñ sub velamine pietatis abscõditũ odium gerit. erga omẽs ꝓtrarie ptis cõtra puos ꝛ magnos: ꝓtra longinquos ꝛ ꝑpinq̃s: ꝓtra cognitos ꝛ incognitos: ꝓtra ꝑteritos ꝛ futuros: imo etiã aliq̃n ꝓtra parẽtes ꝛ primos ꝓsanguineos ꝛ affines. V Argumentum. iij. V Tertio obijciũt quidã dicẽtes q̃ antiquitus p̃decessores sui fuerunt guelfi ꝛ gebelini vel alteri⁹ ptis qđq̃ ex eisdẽ originẽ trahũt: q̃si ꝓcludere intẽdentes. q esse nõ pñt nisi illius ptis. ꝛ q sic ab alijs reputant. Quib⁹ dicendũ est. Q licet corporaliter a parcialib⁹ parentib⁹ originẽ ducũt corpalem: tñ a deo creãte ꝛ christo redimente et reformãte traxerũt originẽ spũalẽ q̃ vtiq̃ nõ sunt partiales. Preterea. Sue origini partiali in sacro fonte baptismatis abrenũciauerunt. et si ꝑdecessores sui baptisati ꝛ ꝓfirmati fuerũt et partiales vixerũt dedecus quidem parentũ est apostatasse a fide nec quoq̃ minuitur ex filioꝝ sequela. Filiorum quidem verecũdia ẽ tales habuisse parẽtes. Sed et adhuc etiã maiꝝ talium esse sequaces. vñ Ecc. iiij. Ne glorieris in ꝓtumelia ꝑris tui. Nõ eñ tibi est gloria: sed cõfusio. Gloria eñ hois ex honore ꝑris sui: et dedecus filij sine honore ꝑr. Quibus Math. xviij dicit. Itaq̃ testimonio estis vobismetipsis q: filij estis eoꝝ. Et sequitur. Et vos imple

te mensurā patrū vrox. Serpentes genimina vipax quō fugietis a iudicio gehēne? Si aūt quisq; ppter pdecessores suos parentes ptialis esse putat. ipe vo nec ꝓsentit cordencc fatet ore: nec exercet ope: nec insup monstrat ptialitatis sig armis aut vexillis: sicut alibi dictū est tunc licet talis estimatio ꝛ opinio eox seu aliorū nō puū periculū pestēt ppter malox occasiones: attn̄ non est sibi ad culpaz. licet ē sibi ad penaz. Nemo eñ ex alioꝝ opinione saluat vel ꝓdēnat: ꝙ ex pprijs meritis vel offensis Unde Mat. xvj. Reddet vnicuiq; ꝑm opa sua. Et Ezech. xviij. filio nō portabit iniqtatē pris. s. in inferno nisi. s. ipe sit pticeps eius culpe. V Argumentū. iiij. V Quarto etiā nequaq; obstat qs dicat q tota patria ciuitas vel dñium ꝙ observat siue ad iurandū cogat: qōq; antiqua cōsuetudo sit. Quib⁹ facile rndet. q cū ꝙ sit cōtra dei ꝛ pxmi charitatē sicut in p̄cedentib⁹ patz: nō ē ꝙ ꝓsuetudo observāda. ꝙ velut abusio abhorrēda. Un̄. xxxij. q. vij. flagicia or. Flagicia q̄ sunt ꝓtra naturā vbiq; ac semp repudiāda et puniēda sunt. Immo ꝓsuetudo puersa ex diuturnitate nō leuigat crimē sed grauat. xxiij. q. j. scisma: extra de simo. nō satis. ex ō ꝓsue. c. vl. vñ Ecc. vij. Noli peccare in multitudie ciuitatis: q nō min⁹ ardet qui cū multis vrit. Si qs aūt ptialitatē aut p partialitate officiū iurat nō solū iuramentū non est seruanduz: sed q̄ hoc iurauit piurus ē: vt patet. xxij. q. iiij. in malis vbi Isido. ait. In malis ꝓmissis rescinde fidē: i turpi voto muta decretū. Et itez ad hoc facit illō xxij. q. iiij. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. iij. V Argumentum. v.

V Quinto mendax insania apparet q in ptialitate tenet ad suum statū seruandū: qō q̄tum sapiat impietatis mens sensata ꝓsiderat. Nam sicut experientia docet tales tyrannidē callide abhorrētes ꝛ detestantes verbo totis viribus exercent facto: tyrannidiq; impingūt q̄q; d ceteri ꝛ ipi rapiūt. Quis eñ ita insscius est. qui credat sibi licere recuperare amissa vel adepta possidere atq; tueri siue noua adipisci titulo ptis: cum diuisio sit contra dei p̄ceptū? Aplus q̄z ad Ro. iij: c. dicit. Non sunt facienda mala vt veniāt bona: Malū quidez apertū ē confundere ordinē charitatis: eternoq; deo p̄ponere tpalia bona. Quidam insup neq; in ciuitatib⁹ vel terris seminat partes vel nutriūt semiatas: vt i eisdem liberius vel securius tyrānidem exercere queant cum econtra iusticia sit que ciuitates ꝛ regna seruat. vnde de iusto rege dicit Proū. xvj. Abominabiles regi qui agunt impie. i. ptialiter quia iusticia firmat solium. Et. c. xxv. Aufer impietatē id ē partialitatem de vultu regis ꝛ firmabit iusticia thron⁹ ei⁹. Et ps: Mñ bzachia pctoꝝ. i. ābe ptes ꝓterent. ꝓfirmat aūt iustos dñs. Seminātes aūt vel nutrientes diuisiones ꝛ ptes: quia partē diligūt partiq; plus q̄z deo inherēt: ab eo q̄ ptātez valet exercere i eos pti putridi azini. i. caude solēnit p̄ferēdi erāt ceteriq; dñio expoliādi: vt q̄ partē amat ptē habeat q̄ vtiq; cauda asini merito dici pōt. V Argumentū. vj V Sexto insuper nequaq; obstat q quidā dicant se in ciuitatē vel terra non esse diuisos: q; oēs ciusdē sunt ptis ꝛ voluntatis. Ob. Tales licet nō habeāt partē: infelitioꝛem quodāmō possident statū. q; ipi sunt pars Occultioꝛiq; iudicio vel piculo possidet eos dyabolus cū sint ei⁹ synagoga peculiaris vt dicit. Ecc. iij. Synagoge superboꝝ nō erit sanitas. Nō eñ tm̄ suis ciuib⁹ ꝛ ꝓpatriotis: ꝙ etiā oīb⁹ hoīb⁹ dñt q̄libet iungi mutua charitate eosq; sicut seipos amare. V Argumentū. vij. Septimo etiā nihil valet qō q̄dam dicūt: ego optarē q nulla diuisio aut pars esset in terra nostra si demū q̄tumcūq; occasione corde ore vl ope partialitatib⁹ se imiscēt: cuz nulla ratione ꝓtra pximi charitatem agenduz sit. Insup si ceteri sunt partiales atq; vt dñi creature sint cordialiter diligendi: tñ ꝑm Aug. ita diligēdi sūt homies vt eoꝝ nō diligant errores. Ex his septē argumētatiōib⁹ ꝛ rñsionib⁹ satis patet multorū deceptoꝝ insania credentiū: q; solū ꝓsentire corde ptiali diuisioni nō sit pctm̄ Un̄ Math. xv. dicit. De corde exeunt cogitationes male. Ecce igit primū ve vbi qō aquila volās clamitat in terra habitantib⁹ cuz ptialitatib⁹ cordis Jam ad secundū ve dirigamus sermonē q̄ est de partialitatibus oris ꝓfessione.

V Articulus. II. q dicere se guelfum vel gebelinū vel aliter parcialē mortalis culpa est.

Ecūda ꝓclusio est. Q si qs vbo vl scripto ꝓfitet se cē guelfum vel gebelinum vel etiā alit partialē mortalit peccat. Q̄ potest ratione ꝛ auctoritate pbari.

V Ratione probatur q dicere se partialem mortalis culpa est

V Capitulū. I.

Primo vo rōne pbat rōnabilit distinguēdo. Nā talis vel dicit verū vel falsum. Si aūt verū hoc manifestādo dicat tā ex p̄dictis patz q mortalit peccat. Si aūt mēdaciū dicit si asserendo itez distingueudum est: qz vel hoc asserit ex timore vel adulatione vel ioco. Primo enim si mendacium dicit ex timore vtputa cuz isonat rumoꝛ vel clamoꝛ quis viuat qs viuat vna pte acclamāte viuant guelfi vel viuāt gebelini. Tūc si quis timore mortis vl alteri⁹ pīc'o oꝛe

mentitur se esse ptalẽ mortalit̃ peccat: qz mendacium dic̃ pniciosuz ꝓtra dei p̃ceptũ ꝛ primi charitatẽ. Vñ Aug⁹. xxij q.ij. p̃mũ et de hꝫ ps Perdes oẽs qui loquũt mendaciũ. Et Sap. j. Os qđ mentit occidat aiam. Secdo si mendaciũ dicit ex adulatiõe qz tale mẽdaciũ maluz exemplũ hz ꝓtra ꝓximi charitatẽ ꝛ dei p̃ceptũ etiam mortale pctm̃ est vt oñdit aug⁹. in dicto c. p̃mũ. xxj. q.ij. Tertio si qs mendaciũ dicit ex loco vbi ex hꝫ piculi scandalũ sit nulli dubiũ qn mortale pctm̃ est qz licet tale mẽdaciũ ex sui natura sit iocosum: tn̄ accidentalit̃ ppt̃ ꝓximi scandalũ est pniciosum ꝟm sniam Aller. de hal' Vñ Mat. xviij. Qui scandalizauerit vnuz de pusillis istis qui in me credũt: expedit ei vt suspendat̃ mola asinaria in collo eius. i. ptalitatis culpa: ꝛ demergat̃ in pfundũ maris. i. i inferno. De his duob⁹ vltimis mẽdacijs. s. adulatorio ꝛ iocoso q̃ p̃dicto modo mortalia pctã sint. põt dari exẽpluz de pulcherrima muliere iuuene que surgens corã ꝓlo multo adulatorie vel ioc̃ose fatet̃ te corde ꝓcupiscere rez agere cũ tali pulcherrimo adolescẽte. Qđ qz multis credibile est ꝛ in scãdalũ aiaꝝ nõ eñ põt ꝓspici intent̃o eius licet etiã mẽdaciũ dicat tñ mortaliter peccat: qz mẽdaciũ iocosum vt dictũ ẽ accidentalit̃ pnitiosũ fit: ꝛ ꝓtra ꝓximi charitatem

Auctoritate ꝓbat̃ q̃ dicere se partialem mortalis culpa est Cap. II.

Auctoritate omia p̃dicta ꝓbant Vnde ps. lviij. Ecce loquit̃ in oze suo ꝛ gladius in labijs suis qm̃ quis id ẽ aliqs audiuit vñ scandalizat⁹ est. Et subdit̃. Et tu domine irridebis eos: qz sic effronte se ꝓfitent̃ esse diaboli ptales ad nihilũ deduces omes gẽtes id ẽ diuisas. Ecce scõm ve qđ super ptiales clamat aquila volãs. Ad tertiũ ve dirigat̃ sermo noster quod est cõtra opa partialia.

Articul⁹ .III. q̃ta terribilia opera ex parcialitate sequũtur

Certia cõclusio est q̃ quilibet sequẽs opera ptis in quolibet ope mortalit̃ peccat: sed quia est ꝓclusio p se nota ꝓbatione nõ eget: attn̄ si quis circa hoc in aliquo dubitaret consideret ptialitatis opera sigillatim que sunt ꝓhibitiões ꝓditiões homicidia incendia tyrãnides discordiaruz seminationes innocentũ oppressiones impie diffamatiões: rãcozes odia accusatiões false. iniusticie officia indignis data: diuisio amicoꝝ cõsanguineoꝝ compatrũ parentũ ꝛ filioꝝ. Inde sequuũt diuisiones castroꝝ ciuitatum terrarũ villarũ dominoꝝ regũ religiosoꝝ sacerdotũ p̃latoꝝ ecclesie ꝛ imperiũ violat̃: ꝛ demũ occidũtur mulieres mactant̃ pueri hoies ꝓpaginantur in stercoze. viui suffocant̃ in aquis: comburunt̃ domus homib⁹ pueris ac mulieribus plene suspendunt̃ per vnũ pedem. viri assant̃ viui p̃gnantes mulieres scinduntur medie: ad macellum vendunt̃ carnes sicut boum vel capraꝝ rum comedũt q̃dã carnẽ coctã vel crudã inimicoꝝ suoꝝ sic̃ suinas carnes: sicut pecudes vẽduntur homines: saccomantur ville ciuitates et castra et finaliter desolant̃ ꝛ comburunt̃ domus ꝙz supza domũ cadit: ex ptibus eñ destruunt̃ mercancie: artes: scie: religiões: ecclesiasticus cultus ecclesie ꝓcremant̃: vxoꝝ p partialitate maritũ ꝓdit: mulieres se inuicẽ occidũt iuuant viros in alioꝝ destructionẽ ꝛ necem: nullus partialitatis labem in diuisa patria euadere põt: q̃libet malicia vel violẽtia veritate vel opinione ptialis efficit̃. Cõionẽ sãctã simul sumunt intentiõe ꝓdendi: qđ si valent ope complent. Gegetes incendunt̃: ꝓsumunt armenta destruunt̃ iugera: deflorant̃ vgines ꝛ monia les sacrilegiũ exercetur: vageq̃ trahũtur meretrices p mundũ. Adolescentes bonoꝝ inscij et a stipendarijs nutriti in scerib⁹ multis ducunt in malum dies suos: ꝛ demuz morte subitanea suspensi vel interfecti in puncto ad inferna descendunt. O quis posset enarrare mala ꝛ scelera ꝛ nequitias: que ex partialitate oziginem ac fomentum atq̃ horrendũ ꝛ detestabilem finez hñt. Vñ glo. sup. j. Coz. xj. cõclusionalit̃ ait. Ex dissensione oia mala oziunt̃. Ubi eñ dissẽtio est nihil rectuz est. Qui igit̃ ptialitatis opa nescit: hec ꝛ his similia pensct: q̃ fere omia imo etiã plura ꝛ horribilioza docẽte experiẽtia i lõbardia ꝛ in ceteris italie ptib⁹ ex ptialitatib⁹ multis temꝑibus nr̃is didicimus esse facta: ꝛ aptissime monstratur ad lr̃am ꝛ p opa manifesta q̃ vera sit sn̄ia christi dicẽtis. Omẽ regnũ in se diuisum desolabit̃ ꝛc. Ex hac aũt triplici cõclusione vtile corelariũ seq̃ põt. s. q̃ libet ptialit̃ in officio cõstitut⁹: nõ solũ mortalit̃ peccat ptialiter officium assumẽdo: verũ etiaz in q̃libet actu ptialiter exercẽdo. Cui⁹ vera rõ ex iã dictis patet. Vñ cũ ptialit̃ officia ordinant̃. et eoꝝ scripture vel cedule ponunt̃ in capsa vt ad tpa certa sortialiter extrahant̃ demũ ptis i cadẽ dormit stertitq̃ cum officia p cedulas extrahant̃. Vñ Job. xl. sub vmbra dormit in secreto calami in locis humentibus. Ex supius dictis paret de ptialitate triplex ꝓclusio vera. s. q̃ esse ptialẽ aut corde aut ore: aut ope pctm̃ mortale ẽ qz diligere ꝓximũ suũ corde ore ꝛ ope q̃libz obligat̃ iussiõe diuina. Jõ sup p̃cepti hmõi transgressoꝛes volãs aq̃la clamat ve ve ve habitantib⁹ in terra vtiq̃ ptiali. Qz ve ibi nascenti: ve nato seu viuenti. ve morienti ptialit̃. Vñ idez in ysu 0z. Ue tibi nascẽti: ve nato: ve morien/

ti. Ue tpalib⁹ ve coꝛpalib⁹ ve aiabus. Ue facientib⁹ : ve cõsentiẽtib⁹ : ve negligentib⁹. A q̃b⁹ oibus nos eruat rex pacificus ⁊ amatoꝛ vnionis ⁊ pacis xp̃s ihesus. Qui cũ pr̃e ⁊c.

Vbñica. III. in q̃drageſima infra diẽ de ꝓphetia que beato iohanni reuelata ẽ in apocalypſi de eiſdẽ partialitatibus coꝛdis oꝛis ⁊ opis. Ser. XXVI.

O Mne regnũ in ſe diuiſum deſolabit᷑ ⁊ dom⁹ ſupꝛa domũ cadet. Itez ibi. ſ. Licet ſat᷑ euidẽter ꝓbate ſint he tres ꝯcluſiones ptialitatũ coꝛdis oꝛis ⁊ opis eſſe ꝯrias charitati dei ⁊ pxímitñ ob idẽ ꝓtẽplemur viſionẽ ꝓphetic̃ euãgeliſte Jo. c. ix. ꝓcedẽtes ptialitates et maxie ſequelle ⁊ gebeline ad patria ꝛ deſtructõem in dei eccleſia fuiſſe vẽturas: vt oſtendat᷑ q̃ ſit vez̃ domini x̄bũ q̃ ait. Omẽ regnũ in ſe diuiſuz vt. ſ. Fit igit᷑ euãgeliſta iohs Apoc. ix. Vidi equoſ in viſiõe ⁊ q̃ ſedebãt ſup eos habebant loꝛicas igneas hyacyctineas ⁊ ſulphureas : ⁊ capita equoꝛuz erant tanq̃ capita leonũ ⁊ de oꝛe eoꝛũ ꝓcedebãt ignis fumus ⁊ ſulphur. Et ab his trib⁹ plagis occiſa ẽ tertia ps hoium: de igne ⁊ fumo ⁊ de ſulphure q̃ ꝓcedebant de oꝛe ipoꝛũ: Potãs eñ equoꝛ in oꝛe eoꝛ eſt ⁊ in cauda eoꝛ. Nam caude eoꝛ ſiles ſerpentib⁹ hñtes capita ⁊ in his nocẽt. Hec euãg⁹. Jo. In q̃b⁹ q̃dem ſacratiſſimis verbis triplex p̃dicta ptialitas demonſtrat᷑. Prima coꝛdis. ibi. Vidi eq̃s in viſione. ſcda oꝛis. ibi. capita eoꝛ erãt ⁊c. tertia operis. ibi. ⁊ ab his trib⁹ plagis. ꝓpter q̃s ptialitates clamat aq̃la volans ve ve ve habitantibus in terra. ſ. ꝓcialit᷑ diuiſa. Quaſi dicat. Ue ꝓp̃ diuiſionẽ coꝛdis: ve ꝓp̃ diuiſionẽ oꝛis. ve ꝓp̃ diuiſionez opis. Rõnẽ aũt huiꝰ aſſigt ꝓpha in p̃s. lxxij. Cogitauerunt ecce ptialitas coꝛdis. ⁊ locuti ſunt nequitiã : ecce ptialitatem oꝛis. iniq̃tatẽ in excelſo. ſ. opati ſunt ecce ptialitas opis. Ad verbũ põt cẽ aliud thema in q̃ ſenti materia.

Vrticulus primus de naturis eoꝛũ qui ptiales ſunt coꝛde.

Pria ẽ ꝓcialitas coꝛdis. Pro q̃ triplex ꝯſideratio ẽ diſtinguẽda. In q̃b⁹ g̃dati exp̃mit᷑ neq̃tia ptiali coꝛdis ſemp in deteꝛioꝛa tendentis. Prima ꝯſideratio q̃bus ꝓciales coꝛde aſſiſtantur. ibi. Vidi equos in viſione ⁊c. ſcda a quibus iu coꝛde p̃dominant᷑ quia diaboli equitant ſuper eos ibi : ⁊ qui ſedebant ſuper eos. tertia de quo eoꝛ aſſeſſoꝛes armant᷑ ibi. habebant loꝛicas igneas.

Oꝛ ptiales coꝛde equis aſſimilant᷑ multiplici ratione Ca. II.

Pria ꝯſideratio ẽ q̃b⁹ ptiales aſſiſtantur quia equis. Unde Jo. ait. Vidi equos in viſione. Equus enim animal eſt ſuperbum ⁊ crudele: quez aſſeſſoꝛ pro voluutate ſua ſtimulat ⁊ gubernat. Sic nempe tales homines equi ⁊ beſtiales et ſuperbi ſunt ⁊ crudeles. Quibus vero eorum equites demones preſident : ⁊ per eos in omẽ flagiciũ precipites fiunt. Unde vterq; et equites ⁊ equi cõgrue figurantur per exercitũ pharaonis ꝓſequentis filios iſrael vt dicitur Exo. xiij. et. xv. vbi de partialibus ſic dicit ſicut de pharaone ⁊ populo dicit᷑. Dixit inimicus partialis perſequar. expellendo contrariam partẽ et cõprehendẽdam. ſcz ſubſtantiã ⁊ perſonas. diuidam ſpolia. id eſt eoꝛum tempalia: implebitur anĩa mea ambicioſa fame: euaginabo gladium meum: interficiet eos manus mea: ſed ſepe euaneſcunt in cogitationibus ſuis. Hã credẽtes alios occidere occidunt᷑ : ⁊ alios depꝛdari ꝓputantes ſepe diſſipant᷑ eoꝛ bona. Uñ ſubdit᷑ flabit ſpũs tuus id eſt iudiciũ tuum auferẽs eis ſenſum ⁊ ſapiẽtiam. ⁊ operuit eos mare tribulationis ⁊ ſanguinis occiſoꝛũ quaſi ſubmerſoꝛũ in mari rubꝛo. Deſcenderũt in profunduz inferni quaſi lapis in pfundum maris. O inſenſata rabies o ceca crudelitas o impia duricies inſenſatarũ mentium: quis vos faſcinauit: quiſ vos excecauit. quis denicꝛ vos tanta beſtialitate decepit? Redite ad coꝛ preuaricatoꝛes legis. Reuertimini diabolici equi: appꝛopinquate deo ⁊ ipſe appꝛopinq̃bit᷑ vobis: clamate cum p̃s. dicẽte. Miſerere mei deus ⁊c. expectat᷑ ei vos vocãdo. Mat. xj. Uenite ad me oẽs qui laboꝛatis tot piculis. ſ. ⁊ penis: et onerati eſtis iniquitatibus ⁊ ego reficiã vos bonis ptalib⁹ et eternis.

Oꝛ qui caput eſt ptis tot demonijs plenus eſt quot impietatuz eſt auctoꝛ et patratoꝛ Ca. II.

Secunda conſideratio eſt a quib⁹ regant᷑ in coꝛde ⁊ dñant᷑. ibi ſubditur. Et q̃ ſedebãt ſup eos. Cũ eñ cetera vitia vnũ demonẽ habeant ſibi ꝓpꝛium ptialiũ ſuꝑba crudelitas ſola mltis demonibus poſſidetur. ſicut in myſterio Mar. v. dicit᷑ q̃ domino exeunte de naui occurrit ei de monumento homo in ſpiritu imundo. qui domicilium habebat i monumẽtis : ⁊ neq̃ cathenis iã quiſq̃ poterat eũ ligare qui ſepe compedibus ⁊ catenis vinctus dirupiſſet compedes et catenas cõminuiſſet. ⁊ nemo poterat euz domare: ⁊ ſemper nocte et die in monumentis et montib⁹ erat: clamans ⁊ cõcidens ſe lapidib⁹:

Uidens autē iesum a longe cucurrit ⁊ adorauit eum: ⁊ voce magna clamās ait. Quid mihi et tibi iesu fili dei summi? adiuro te p deū ne me torqueas. Dicebat enī illi: exi spūs imunde ab hoīe. ⁊ interrogabat: qđ tibi nomē est? Qui ait Legio nomē mihi q; multi sumus ⁊c. que patent ibidē Ecce mysteriū vobis dico Tales ei sunt ptiū pncipales ⁊ capita eo;. Nam q̄ partis est caput homicidijs monumentū replet: rationum cathenis mime ligari pōt. compedib⁹ charitatiue affectiōis dei ⁊ primi retineri non valet: nō domat diuino timore: non fraternali correptione: nō etiā flagellāti tribulatiōe. Clamat nocte ⁊ die. i. clanculo p pditiões ⁊ palaz p aptas violentias: munitões fortilicia in mōtibus querēs. Tales enī tot demones secuz habet: quot iniq̄tatū ac scelez seu crudelitatuz est fautor ⁊ patrator. Sūt nempe quidā ita impij ⁊ ita nequā: q; nō solū vnā legionē secuz habēt verūetiā decē vel centū: imo q̄nq̄ mille demonū legiones: ppter totidē scelera q̄ p eos dē fiūt.

Quare pcialitatis scel⁹ ex patrijs eradicari non potest. Ca. III.

Tertia ꝓsideratio ē de quo eo; assesso/res armant. Ideo subdit Et habebāt lorícas igneas et hyacynctinas et sulphureas Quid enī p lorícam clariꝰ q̄ pcialium colligatio ac ꝓcatenatio designat? Dic enī lorica est rotundo; anulo; aplicatio ⁊ ꝓiunctio quedā quā homo induens ea munit: sic in vna ciuitate vel terra homies pciales quasi anuli rotundi ppter interminabilē p̄uitatē insimul colligant ⁊ cōiungunt ad malū diabolo seipos cōstituētes lorícam. Facile nempe pcialitatis demones de cordib⁹ pl'o; gladio verbi dei expelli possent nisi hac lorica muniti essent. Unde de aq̄lone. i. pcialitatis demone a q̄ pandit oīe malū. Eccl. xliij. dicit. Sup oēm ꝓgregatiōez aquaz requiescit: ⁊ sicut lorica induit se aquis. Aquaz siquidem ꝓgregatio sup quā infernalis aquilo requiescit multitudo pcialiū foueas dilabunt: nec facile p pniam reuertun/tur ad dñm. In illis aūt ppter obstinatā vitaz malignus spūs nō solum requiescit verūetiam ꝓstituens eos sibi lorícam illa se induit: cum efficit eos oim parcialitatū ⁊ scelez defensores. Securus enī diabolus dormire pōt: cum eum quilibet parcialis mutua p̄aue societatis conīunctione q̄si lorica defenset atq; tuet. Hec tamen defensio dyaboli ne pelli posset de patrijs vbi regnat. triplici genere malo; opez in pciali ꝓsūmat corde. Primo in pctō iracundie. scdo in pctō supbie: tertio in pctō mūdane concupiscētie. Primo in peccato iracūdie ⁊ crudelitatis quib⁹ eo; anīe ꝓcremant. ideo dictū est q; habent lorícas igneas Ignis vero feruorē significat ire. Un Deut. xxxij. de ira dei sic dicit. Ignis succensus ē in furore meo. Ira igitur et odiū quibus p pcialitates diabolus defensat cōuenient lorica ignea dicit. Secdo i peccato supbie qua vtiq; in pcialib⁹ defensionē diabolus opat. Et hec lorica dicit hyacynctina. Hyacynctus enī celestis ē color is: p quē supbie apparētia designat: nitit enī supbia celestis: que sola celestibus aduersat. Un Job. xx. dr de capite ptis. Si ascenderit vsq; ad celū superbia ei⁹ ⁊ caput ei⁹ nubes tetigerit: quasi sterq̄liniū in fine pdet. Tertio in pctō mūdane cōcupiscētie. Talis enī diaboli defensio lorica sulphurea dr. Sulphur aūt ē terra ardēs vl' vrēs Quid enim magis vrit pcialium corda q̄z concupiscētia carnis sue? Que vere tunc vrit cum optatis diuitijs ⁊ delitijs ptis aduersę fruitur. ita vt fetor defloratarez virginū stupra incestus adulteria ⁊ cōsimilia mala in pcialiū patria vndiq; exalant. Unde de impio ptiali dr Esa. xxxiij. Conuertētes torrentes ei⁹ in picem: et humus ei⁹ in sulphur. Quid p torrentes significatur nisi torride ptialiū mentes. que fluida cogitatione semp fluunt ad niferna. Hi torrentes in picem cōuertunt: q̄n taliū mentes crimiosa cōtagione fucant. Tunc ei⁹ hum⁹ in sulphur cōuertit: cum eo; carnales affectiones ex malis cōcupiscētijs abominabilit inflāmant. Has igitur tres lorícas imundi spūs habere dicuntur: qui se in sua ptāte quā in ptiales hoies habēt: hac triplici pctō; varietate tuentur.

Articulus. II. de culpa eorum qui ore se partiales fatentur

Secūda ē ptialitas oris: q̄ est vtiq; illorū qui ptialitatē ore fatent: Un subditur. Et capita eo; erant tanq̄ capita leonū: Leo enī terribilis ē aspectu. Et q̄d aspectui mentis ⁊ corpis terribili⁹ est: q̄ q̄libet ptialis qui cum furioso rumore clamat: viuat viuat. ⁊ talis pars moriat. Hos tali clamore furētes cum simplex homo innocensq; mulier vel quelibet ouicula xp̄i ptialitatē non sectās ⁊ pacem desiderās ꝓspicit terrore ꝓcutit atz tremore nec quasi hoiem vel vere diabolū in homine intuet. Unde dr Ezech. xiij. Leo factus est et didicit rapere predā ⁊ comedere homies Dic enī dicūt equi p superbiā mentalē: sic ⁊ leones aspectu p terribilē effigiē corpalem. Describēs Johs terribilē eorum affatum subdit: Et de ore pcedebat ignis fum⁹ ⁊ sulphur. Tria siq̄dē ex ore eo; pcedūt. Primū est ignis: scdm ē fumus. tertium est sulphur.

De verbis partialiū odiosis et scandalosis. Ca. I.

PRimo egredieť ignis.i.cõmiationes ignite ⁊ iracundie seu verba odiosa ⁊ scandolosa ad dissensionẽ inflãmantia corda. Ex quo qñdoq; accidit q; tribulationũ ignis reuertitur sup eos sicut dicit Esa.l. Ecce vos accẽdentes ignem accincti in flammis. Ignem quidem accendũt qui suis verbis ociosis inter homies scandalũ ponũt. Accinctiq; sunt in flãmis. qui semp pati sũt in odijs seminandis Sicut eñ ex scintilla parua magnus accendit ignis: sic vnius partialis ignita eloquia ad odium ⁊ dissensionẽ accendunt quandoq; vnam totã ciuitatẽ vel patriam

De vanis ⁊ inflammatis verbis ptialium superborum Ca. II.

SEcundo ex ore eoꝝ ꝓcedebat fumus Quid eñ p fumũ nisi vana ⁊ iactantia verba fumo superbie plena? Hic eteni fumus q̃si idem exprimere habet qõ supra hyacinctus in lorica Unde quidam habent p lozicis hyacinctinis lozicas fumeas. Fumus enim aspicientibus blauiũ colorẽ offert vel ꝓfert. ex quo apparentia poterit iudicari ꝓsurgensq; in altũ cito euanescit. quia iactantia verba quib⁹ ptialis se iactat mirabilia nocumẽta suis aduersarijs esse daturũ reuertunt in fumũ. imo sepi⁹ sustinent damna que alijs minabantur.

De diffamationibus ⁊ blasphemijs quibus se inuicem vituperant ptiales. Capitulũ. III.

TErtio ꝓcedit de ore eoꝝ sulphur hoc ẽ fetide ⁊ abomiabiles infamie mẽdacia susurratiões detractiões ⁊c. q̃b⁹ sepe ꝺ ꝓditõib⁹ diffamãt ⁊ accusãt adũsarios suos Cũq; eos expulerit ⁊ depdati fuerit seu etiã occiderint: illis titulũ christianitatis imponunt. dicentes q; expulsi vel interfecti ꝓditiõem ordinarũt contra eos. O fetor sulphureus de taliũ ore ꝓgrediens: quot mentes audientiũ venenasti quot innocentibus maculã imposuisti: quot deniq; patrias destruxisti? Hec est ligua tertia de qua Eccl. xxviij. dicit. Lingua tertia multos cõmouit ⁊ dispsit illos de gente in gentem. Ciuitates muratas diuitum destruxit: et domos magnatorũ effodit. Virtutes pl'oꝝ cõcidit: ⁊ gentes fortes dissoluit. Lingua tertia mulieres viritas eiecit: ⁊ priuauit illas laboribus suis. Qui respicit illã non habebit requiez nec habebit amicũ in quo requiescat.

Articulus tertius de tribus nocumentis quibus partiales vniuersaliter pernitiosi sunt

TErtia ptialitas est opis. Jõ merito vt oñ dat q̃ sint ope ptiales pnitiosi Johãnes subdit tria nocumenta eoꝝ ꝓprium est cordis. scom ẽ oris. tertium est operis.

Quibus noceant ⁊ quibus ꝓsint corda ⁊ machinationes partialium. Cap. VI.

PRimũ vero nocumẽtũ est cordis q̃ ipi ptiales p pctã diuisionũ sibiipis ⁊ etiam alijs nociui sunt. Ideo Johes subdit. Et ab his tribus plagis occisa est tertia ps hoim. Quasi dicat. Nõ omẽs homies hac peste mortui sunt. sed tantũ tertia ps hoim Sunt eñ iusti quidã qui nunq; fuerũt ptiales: ⁊ licz pauci sint etiã si vnus tñ in toto seculo esset attamen vna ps ꝓuenienti⁹ dici posset. Sũt etiã penitentes quo ⁊ si q̃n fuerũt ptiales vel diuino amore allecti seu luminosa rõne ꝓuicti: aut diuino timore correpti ptialitatib⁹ alijsq; criminibus p pniam renũciauerunt. Et hi etiam ab his tribus plagis merito non pibũt. Vola aũt tertia ps. i. ptiales impenitentes eternis cruciatib⁹ pibunt cum finalis impnia pctũ sit in spm̃sanctũ. Quod vt ꝺr Mat. xij. nõ remittit in hoc seculo neq; in futuro. Ecce tertia ps hominũ occisa est de igne fumo et sulphure q̃ ꝓcedebãt ex ore ip̃oꝝ Si ãt alit occisionẽ ꝑm aliũ sensũ accipe maluerim⁹ ꝓintelligẽdũ nob erit: q; q̃tum ad mortẽ qua q̃s peccato moritur vt iusta sniam beati petri i canoñ. sua. c. ij. Justicia viuat: vna pars hoim inuenit. s. iusti qui iã actu pctis mortui sunt. Quibus apl's Col. iij. ait Mortui eñ estis ⁊ vita vestra absc̃dita ẽ cũ christo in deo. Est ⁊ alia pars. s. eorum qui sic pctõ viuũt vt morte gehenne in eternũ morituri sunt. Uñ ps. Mors pctoꝝ pessima. Tertia pars q̃ eoꝝ ẽ qui ⁊ si pctis ⁊ ptialitatibus viuãt tñ diuina gra opante peccatis ⁊ ptialitatibus morituri sunt. Jõ deꝰ varias tribulatões ptialitatũ suscitari pmittit vt in talib⁹ vitam q̃ male pctõ viuũt occidat. Hec igit est tertia ps hoim. q̃ licet pctores sint nõ tñ in pctõ sic obstinati sunt. vt pniam ꝓfringi nequeant. Qui q̃dem tribus plagis occidunt: cũ quilibet eorũ vel turpitudinis sue vel aliene pudet ⁊ hi moriunt sulphure. vel vanitatis ⁊ fraudis tedet ⁊ hi moriunt fumo: vel crudelitatis aliene penasic afficit q; pcti delectatio in eis refrigescit: ⁊ hi moriunt igne. Uñ Ezech. ix. in excidio ciuitatis hierusalẽ signari iubent signo thau viri gemẽtes ⁊ dolẽtes sup abominationib⁹ q̃ fiebant in medio eius. Verũetiã quisquis sup abominationibus ꝓprijs vel alienis doluerit: signũ diuine gre iam habet quo non peribit in eternũ. Et ideo multe abominationes iniquitatũ ⁊ aliorũ scelerũ diuino iudicio permittẽte his nouissimis temporibus emergunt: vt per hoc turpitudo pctoꝝ ⁊ impie crudelitates partiũ displi/

ceãt q̃bus nõ aliter displicerent. In huj⁹ autẽ mysteriũ Lu.xiij.scriptũ est Arborẽ fici q̃dam habebat plantatã in vinea sua: et venit q̃rens fructũ in illa ⁊ non inuenit. Dicit autẽ ad cultorem vinee. Ecce anni tres sũt ex quo veni querens fructũ in ficulnea hac ⁊ nõ inuenio. Succide ergo illã Ut quid'etiã terrã occupat? At ille rñdes dicit illi. Dñe dimitte illã ⁊ hoc anno vsq̃ dum fodiã circa illã ⁊ mittã stercora. Et si quidẽ fecerit fructũ sinautez in futuꝝ succides illam. Ficulnea aũt infructuosa est genus hũanũ vel etiam quelibet ciuitas non timens deuz opisq̃ boni non ferẽs fructũ ad quẽ deus ordinauerat illaz. Tres aũt anni gr̃aꝝ quib⁹ de⁹ illam infructuosam sustinet sunt bona exhortatõ bñficioꝝ dei receptio: ⁊ diu.ni iudicij cõminatio. Quartũ aũt annũ patientie dei. Custos vinee qui christus est humano generi ⁊ singulis psonis ⁊ ciuitatib⁹ terris vel patrijs a dño ac quisiuit: Ante eñ aduentũ christi ⁊ eius sacratissimã passionẽ deus pctõrib⁹ subito iferebat iram: cum p bella cateruatim ruere faciebat pẽ tapolym zodomã ⁊ gomorrã ⁊ ciuitates confines sulphureo igne subuertit: imo ⁊ totum mũdum diluuio pdidit. Christus vero humanaz naturã assumens ⁊ mortẽ p ea sufferens. hunc quartũ diuine patiẽtie annũ ei meruit: vt quãuis abomiatiões pctoꝝ multiplicaret: de⁹ tñ peccatores in sordibus suis tamdiu sufferret: donec multi pctorũ sordib⁹ saturati p̃ ꝓfusione sue abomiatiõis a peccati libidine resilirent sic̃ Lu.x. patet d̃ magdalena Vel saltẽ tribulatiõibus attriti diuine correptiõis timore peccare nõ auderent. sicut Lu.xv. de filio pdigo scriptũ est. Circa vineam aũt hanc custos vinee tũc fodit. cũ destructiões ciuitatũ saccomãnos incendia pestes tribulationes ⁊ duras aduersitates statuũ reuolutiões ⁊ mutatiões p pctoꝝ emendatione imittit. Stercora vo circa ei⁹ radicem ingerit cũ abominatiões pctoꝝ in hũano genere multiplicari pmittit. vt saltẽ nũc peccati abominatiõe saturatũ resipiscat. Et sic hec est tertia ps hoim: que ab his tribus plagis occisa est.

Quibus modis venenosis linguis suis pnitiosi sunt homines partiales

Capitulus.ii.

Secundũ nocumentũ quod hi partiales inferunt est q̃ nocent ore ⁊ sibi et alijs pnitiosi sunt: Vñ Jobs subdit. Ꝑtãs equoꝝ in ore ip̃oꝝ est Et diaboli equi trib⁹ modis linguis nocere solent sc̃z malicijs: blãdicijs ⁊ minis: seu cauillationibus pmissionibus et cõminationib⁹ Primo ei vtunt cauillationib⁹ ⁊ verbis malicijs. Vñ ps. linguis suis dolose agebãt. Jõ in ꝑsona decentoꝝ ab his ait ps. Locuti sunt aduersũ me lingua dolosa ⁊ sermonibus odij circũdederũt me. Secõdo vtunt blãditijs ⁊ pmissionib⁹. Loquũtur placẽtia pmittũt pulchra: sed sapiens cum ꝑpba ait. Oleũ aũt pctõris nõ impinguet caput meũ. Tertio vero vtunt ꝓminationib⁹ vñ ps. Ecce loquunt i ore suo ⁊ gladi⁹ i labijs eoꝝ Loquunt nanq̃ labijs suis falsa pmittendo: ⁊ tñ gladiũ hñt in labijs mortẽ ⁊ cetera mala cõmando.

Qtũ gladijs noceãt furentes ⁊ impij partiales.

Cap.iii.

Tertiũ nocumentũ qđ inferũt partiales ẽ opis q̃. s. nocent ope. Unde Jo. subdit. Et in caudis eoꝝ: Caudos eñ quas eis natura tulit: malicia diaboli quasi deũ emẽdãs impie applicauit Sicut ei aculeata reptilia ꝓfidũt i aculeat⁹ caudis sic etiã isti in gladijs ⁊ ꝓuitijs. Qꝝ gladi⁹ eoꝝ in cauda notat: sequens lr̃a iobis manifestat. vñ subdit. Et caude eoꝝ sĩles serpentibus hñtib⁹ capita: ⁊ in his nocent. Sicut eñ ꝓpẽs figure longe est qui in cuspidẽ surgit sic ⁊ gladius hui⁹ figure exñs acumie suo ledit qui capillos vice capitis hñs tanto ampliorẽ fiduciam stultis ꝓbet q̃to int̃ cetera arma patioꝝ ẽ vt alijs noceat. Jõ dr̃ Prouerb.xxij. Armat ⁊ gladij in via supbi: custos aũt aie sue lõge recedit ab ip̃is. Licet eñ via pñtis vite hoim ptialiũ ⁊ supboꝝ qui flagellũ ceteroꝝ a deo patiãt⁹ ⁊ traditi sunt sit in eoꝝ armis ⁊ gladijs: tñ nequaq̃ nocere pñt his q̃ aias suas bene ab offensione seruãt. Ecce q̃ manifeste ⁊ ꝓprie ꝓphetic⁹ sermo pñũciat ea que nr̃is tpibus exꝑimento certo nouimus esse cõpleta Ecce q̃ tã palã fecim⁹ q̃ti sit piculi spũalis: corꝑal⁹: ⁊ tpalis. ꝓsentire corde: fateri ore: ⁊ adimplere ope ptialitat⁹ impietates: vt corde ore ⁊ ope oia pdicta detestẽtur fugiãt et abomient q̃ naturali pditi sensu sũt: trãquilla charitate ⁊ fraterna dilectiõe oẽs nos ⁊ tota ciuitas imo oẽs de patria occurrant inuicẽ in amplexũ amoris ⁊ osculũ pacis. Hoc pstãte amorissimo iesu christo Qui cũ pre ⁊ spiritusãcto inhabitat vnitoꝝ ⁊ pacificoꝝ corda hic per gr̃am ⁊ in futuro per gloriam per tñfinita seculorũ secula Amen.

Feria.ii. post tertiã dñicã i q̃dragesima de sacra cõfessione ⁊ fructibus eius.

Sermo.xxvii.

Clausum est celũ

annis trib⁹. Lu.iiij. ⁊ in euãgl. hodi. Nec mirũ si deficit charitas in mẽte xp̃ianoꝝ cũ ip̃i largitoꝛi charitatis q̃ est xp̃s ⁊ de⁹ mul

titudinē pctōz obijcē ponāt ⁊ in cordib⁹ obsti
nati impenitēt viuāt vt merito dicam⁹. Clau
sum ē celū vt. s. i. celestis influētia grāz annis
trib⁹. qz repugnantib⁹ culpis nō dat homib⁹
grā ꝓritionis: nec grā ꝓfessionis: nec grā satis=
factionis ac pnie salutaris. Obstat igit celi ap/
tioni ⁊ diuine influētie grāz ipa mala volūtas
⁊ ꝓpositū mūdani ac vitiose vite q̄ q̄ a se abie
cerit. merito poterit dicere cū ꝓpha. Misit de
sūmo ⁊ accepit me. ⁊ assumpsit de aquis mult⁹
Ait em̄ Misit de sūmo. s. grās aī dictas: iux=
ta illud Jac. j. Oē datū optimū ⁊ oē donū pfe
ctū desurs̄uz ē descendēs a pre luminū. Et acce
pit me. s. ad pniam salutarē. Sicut Osee. xj. de
talib⁹ dr. Ego q̄si nutriti⁹ effraim portabā eos
in brachijs meis. Et assūpsit me. i. extraxit me
p pniaz verā: de aq̄s multis. i. de multitudine
pctōz: Vñ Geñ. xlix. mystice dr ruben. Effu/
sus es sicut aq̄ nō crescas. i. nō p̄seueras in cul/
pis. Porro cū ppheta ait misit de sūmo: notat
grām p̄uenientē. cū addit ⁊ accepit me: indicat
gratiā ꝓsequentez. Cū vo subdit ⁊ assūpsit me
de aquis multis: notat grām subsequētē. Que
quidē gre apto celo qđ prius clausuz erat a do
mi⁹ cordit dat in pnia vera. i. in ꝓritiõe ꝓfes=
sione ⁊ satisfactiõe. Dimissis igit ad pñs q̄ di=
ci pñt de ꝓritiõe ⁊ satisfactiõe: hic de ꝓfessiõe
aliq̄ pstringam⁹. Prio q̄ assumere possum⁹ pro
pheticū verbū in ps̄. xxxj. Dixi ꝓsitebor adū=
sum me iniustitiam meā dño ⁊c. Et pōt esse ali=
ud thema in pñti. In quib⁹ sacratissimis vbis
tria mysteria de vera ꝓfessiõe manifestant Prī
mū dr ꝓfessiõ auctas: qz dixit dixi dño. Secūm
ꝓfessionis necessitas: qz dicit ꝓfitebor aduersū
me iniustitiam meā. Tertiū ꝓfessionis vtilitas
quia subdit. Et tu remisisti impietatē pcti mei.

Articulus prim⁹ q̄d est confessio ⁊ vñ sacramentalis confessio auctorita tem ⁊ originem sumpsit.

Primo mysteriū ē d ꝓfessiõis auctē Jō
dicit ps̄. dixi dño. i. deo. Prio q̄ myste/
rio declarādo tria ad pñs de ꝓfessione
cōsiderem⁹ Primo ei⁹ q̄ditatē. scdo ei⁹ digni
tatē. tertio eius ptātem.

Quid est confessio ꝑm diffinitionem ⁊ de triplici varia ꝓfessione Ca. I.

Primo cōsiderem⁹ cōfessionis quid=
ditatem. Secūm em̄ Aug⁹. Cōfessio
est p quā morb⁹ latēs sub spe venie
apitur. Prio cuius noticia aduer
tendum est: q triplex confessio distingui pōt.
Quarum prima fit in foro cōsciētie. scda in fo/
ro iustitie: tertia in foro pnie Prima vero cō
fessio fit in foro cōscientie: quā omnis hō ratio/
nalis vel actu vel habitu facere tenet. Hec aūt
confessio est deo omnia appropriare bona: ⁊ si
bi omia mala dicēdo. Non nob dñe non nobis
⁊c. Et illud ps̄. Deus me⁹ annūciaui tibi vitā
meā. Hec aūt confessio ptinet ad ꝟtutē latrie ⁊
opponit blasphemie que sibi appropriat bona:
deo autem mala. Unde in ps̄. Fructum eoz
de terra perdes ⁊ semen eoz a filijs hoium: qm̄
declinauerūt in te mala Hanc confessionē fece=
rūt angeli Apoc. vij. cū dixerunt. Benedictio
claritas ⁊ sapiētia ⁊ gratiaz actio honor et ꝟ/
tus ⁊ fortitudo deo nostro in secula seculorum
Amen. Talis ꝓfessio figurata fuit in ligno vi/
te. sed econtra blasphemia in ligno sciētie boni
et mali. In hui⁹ mysteriū dicit Geñ. ij. ade: de
omi ligno paradysi comede. i. recognosce a me
omia bona: de ligno aūt sciētie boni ⁊ mali: i. d
p̄dicta blasphemia ne comedas. Quocūq; eñ
die comederis morte morieris. Sed eua sug=
gestione serpentis de vetito pomo comedēs et
viro suo porrigens mortē introduxit in orbem
terraz. Et Geñ. iij. post culpā cū vocasset do/
mi⁹ adā ⁊ euam ad ꝓfessionē: non solū cōfessi
nō sunt: sed etiā multiplici blasphemia grauius
ceciderunt: ideo amplius p blasphemia q̄ pro
inobedientia de terrestri paradyso eiecti sunt.
Hanc autē confessionē faciebant sancti veteris
testamenti. Vñ ps̄. Confitemi dño qm̄ bonus
⁊c. De hac cōfessione non itelligit Aug⁹: quia
in ea peccatū non apiebatur quia semp coram
deo apertū est. Secunda confessio fit in foro
iusticie. s. cum peccator a iudice examinatur Et
talis ꝓfessio differt a sacramētali cōfessiōe. Nā
in mūdana curia qui fore factū suū ꝓfiteꝫ p cō=
uicto habeꝫ. xv. q. v. p̄sbyter ⁊ subito ꝓdemna
tur. Sed in hac curia dei cōtrariū fit. Naz qui
fore factū suū ꝓfitetur totaliter liberaꝫ. Ido de
foro iusticie non intelligit Aug⁹. Quia licz ibi
dem peccatuz manifesteꝫ non tamē sub spe ve/
nie aperitur. Tertia confessio fit in foro peni
tentie. s. cora vicario christi. Et de hac loquit
Aug⁹. quia in ea morbus latens sub spe venie
aperitur.

De triplici origine sacre confessionis. Cap'm. II.

Secundo considerem⁹ ꝓfessionis di/
gnitatē. id est a quo originē sumpsit
Circa qđ notādū est q ꝓfessio a tri/
plici auctoritate originē sūpsit. Prī
mo auctoritate euāgelica. scdo auctoritate apo
stolica: tertio auctē ecclesiastica. Primo ve
ro auctoritate euangelica. Circa qđ aduerten=
dū ꝑm Alexan. de hal. q duo respiciūt confes=
sionem: vnū materiale aliud formale. Primuz
est materiale scz detectio culpe hoc nō lucide ꝑ
insinuatiue dñs ordinauit. Mat. iij. Penitētiam agite. Per qđ itelligit digna factisfactio

pro peccatis: q̄ fieri debz arbitrio sacerdotis ad qđ necessario requiritur confessio sic̄ ꝯ. patebit. Scđm est formale z pncipale scilicet absolutio z potestas absoluendi z q̄tuz ad hoc instituta fuit in collatione potestatis clauiū penes quaz residet virtus ipsius sacramēti formaliter. Pro inde post resurrectionē dñs in discipulos suos insufflauit dicēs. Accipite spiritū sctm in vobis quoz remiseritis peccata remittuuk eis z q̄rū retinueritis retenta sunt. Sicut dicitur Jo. xx et Mat. xvij. iterum ait: Amen dico vobis q̄ cunq; ligaueritis sup terrā. Hoc non secunduz Alex. de hal. cum aūt ait Quecūq; ligaueritis id ē non absolueritis. Hoc aūt ptinet ad precep/ptū negatiuū fm Landulphuz in. iiij. di. xvij. Ex q̄ patet q hec auctoritas et potestas remit tendi peccata apostolis data est et in eis omni/bus pbiteris. Ez certum est q non pncipaliē q: ē hoc ppriuz dei: ergo mysterialiter z arbi trarie sed manifestū est q non possunt arbitrari in ignota cā g̃ māifestāda ē eis cā in q̄ dñt arbi trari. Hec autē māifestatō ē p confessio ḡ ex hac col/latiōe potestatis arbitrarie facta presbiteris ob ligantur peccatores ad accusandū se eis tanq; arbitris quod est confiteri. Q aūt ad hoc teneā tur sic declaratur. Quicunq; amisit primā gra tiam teneť ex necessitate duplicis p̄cepti q̄tuz in se est illam recupare. Primū est p̄ceptū scrip ture dñi dicētis Math. xxij. Diliges dominū deum tuum z̄c. Scđm nature que cuilibet pre cepit diligē seip̄z. Ez iste peccator mortali pec/cato gratiam primā amisit z potest eam recupe rare ab hoc arbitrio suscipiende sacramētuz pe/nitentie sicut dictum est Johan. xx. Quoz re miseritis vt. s. Et sic concluditur ex his tribus necessitas precepti confessionis quasi ex tribus quodāmodo legibus scripture nature z gratie Si autem dicatur q per hoc non probatur q hec via sit precepta ad recuperandū primā gra tiam. Arguiť q sicsicut patet Math. iij. De/nitentiā agite. Amplius. Quilibet tenetur re/cuperare gratiam per viam facilioꝛem z certio rem alias videtur contemnere proprīam salutē sed hec via est certioꝛ z facilioꝛ: scilicet recupe/randi p sacramēta penitentie. quia hic non req̄ ritur aliud nisi q homo non ponat obicem gra tie quod est multominus q̄ attritionem habe re. que per modum meriti de congruo sufficiat ad iustificationē. Potest tamen aliquis eē certioꝛ q non ponat obicem. s. actualiter peccādo q̄ q habeat talem attritionem igitur quilibet tenetur ad hanc viam.

Quare confessio fit vocaliter

Fuit autem vocalis confessio instituta tem poꝛe gratie ppter tria fm Alexā. de hal. Primo ppter suauitatem regis. secūdo ppter bo/nitatem legis. tertio ppter vtilitatem peccato ris Primo ppter suauitatez regis christi. s. qui sic puidit homini infirmanti prestādo sibi fiduciam reuelandi mala sua z confidentiā ple/nam de illoruz remissione. Fiducialius eñ re/uelat aliquis facta sua familiari suo: q̄ alteri et magis p̄fidit de eius subuentione. Unde Hu/go. Propter hoc deꝰ factus est homo vt se cō/fabulādo homi primū ac familiarē exhiberet. z in vna eadem q̄ psona z suum genus homo inueniret cui infirmitatem suā reuelaret fiduci aliter: z supra hominē deum credens de accep ta ab illo remissione peccatoꝛum suoz non dif/fideret. Deinde vt dispensationis gratia largi⁹ multiplicaret: deus homo hoies qui puri erāt participes fecit potestatis sue: vt officiū suum implerent penitentiū confessionem suscipiēdo: z potestatem eius exercerent penitentib⁹ z cō/fitentibus peccata remittēdo. Accipite inquit spiritū sanctū Jo. xx. Hec Hugo. Secundo ppter bonitatem legis. scz gratie que ad simili tudinē legislatoꝛis. id est christi ostendebat hu militatē exercendā cum subditis legis: iuxta il lud Mat. xj. Discite a me quia mitis sum z hu milis coꝛde. Maioꝛ aūt humilitas est cōfiteri homini q̄ deo. Unde Hugo. Plus facit q̄ ser/uo humiliať ppter dñm: q̄ qui ipi dño hūlia/tur ppter dñm Tertio ppter vtilitatē pec/catoꝛis: quia multiplex fructus. i. duodeci sal/tem ex vocali cōfessione sequunť sic̄ ꝯ. patebit.

Secundo instituta ē p confessio auctoꝛitate apo stolica. Licet eñ confessio sit de iure diuino vt dictum est adhuc ad illi⁹ declarationē z robur est dicendum fm Sco. in. iiij. di. xvij. q est de iure diuino pmulgata per christum apostolis et per apostolos ecclesie primitue siue oi scrip tura. ꝑ p̄suetudine lōga gñali z papl'os p vni/uersum orbem oꝛe pprio dimulgata z approba ta. Nec solū hoc sed z multa alia tenet ecclesia p illos pmulgata ex̄ de cele. miſ. cū marthe Et Jo. vlti. Multa quidem alia signa fecit ihesus in conspectu discipuloz suoꝛum que non sunt scripta in libꝛo hoc. Propter hoc verbū Sco. ait. Q multa tenet ecclesia oꝛe tenus sibi p apo stolos pmulgata sine aliqua scriptura. Siquis autem dicat q Jac. v. dicitur. Confitemi alte rutrum peccata vestra z ibi sacramentalem cō fessionē pmulgauit fm Sco. in. iiij. di. xvij. nō bene aduertit q ibidē non dicit magis cōfiten dum esse presbytero q̄ alteri. Unde per illud n̄ intellexit sacramentalez confessionem pmulga re: sed vt sim⁹ insimul humiles apud proximos nos peccatoꝛes accusandop suadere Sicut etī am his tempibus inter deuotos religiosos et maxime in eoꝛum capitulis obseruať. Uñ fm Bonauē. in. iiij. di. xvij. Tale est opus vtutis

directiue hypocrisi se opones in quo homo se ipm accusat: ne alip̄ ꝙ sit apareat Vel etiā aperit mala sua ad|mobi inuestigandā curationez Et hoc modo ꝓfessio cuilibz potest fieri qui adiuuare potest ozando vel instruendo de quo il|le potest erubescere vel humiliari. Et ille exemplo humiliatōis meliozari: nō peccatoz cognitione deteriozari. Unde Bern̄ sup Canti. Uir perfectus tantū est veritatis amatoz. ꝙ vellet omēs noscere sua mala: dum tamen eis non es|set occasio mali sed boni V Tertio vero instituta est ꝓfessio auctozitate ecclesiastica: Nam frigescente inter christicolas charitate ⁊ fide: multi cōfessionē ⁊ cōmunionem diutius differebāt. Ideo Innocentius. iij. de pe. et re. c. omis vtri|usꝙ sexus statuit ꝙ omēs christifideles qui peruenerunt adannos discretiōis teneant̄ saltē semel in anno confiteri oia peccata sua: ⁊ accipe sanctū sacramentū: ⁊ qui hoc non seruauerit carere deberet viuens ecclesie ingressu: ⁊ in morte ecclesiastica sepultura. Ex dictis patz ꝙ quilibet habens vsum rationis ⁊ cognoscens peccatum suū ⁊ iustum ⁊ iniustum circa legem dei ꝑm Sco. cuiuscūꝙ etatis sit semel in anno cōfiteri tenetur. Nam ꝑm glo. in. c: omnis. Anni discretionis sunt in puero dum doli capax est: Et huiusmodi signū est quādo interrogat⁹ dat ordinatas respōsiones circa iustum et iniustuz diuine legis.

V De sacerdotis ⁊ clauium potestate sub triplici questione discutienda. Capitulum. III.

Tertio ꝓsiderem⁹ cōfessoris potestatem: Circa hoc aūt cōsiderātur tria. Prima questio discutienda: V Primo queritur quid dimittat sacerdos homi penitēti cū per solam cordis cōtritionem ante confessionem criminis crimina deleantur Ubi sunt claues ecclesie quas dns contulit petro ⁊ successoribus suis: Quomō enim liget sacerdos penitentē palā est. a quo autē eum absoluat non claret. Ante ꝓfessionē vero de⁹ maculā culpe ꝑ cordis ꝓtritionē cum ꝓposito cōfitendi tersit: ⁊ debituz eterne mortis relaxauit Qui eñ ꝓtendūt deum maculā ⁊ ꝓtagiū peccati dimittere ante cōfessionē: sacerdotem vero in cōfessione debitū eterne mortis relaxare: audiēdi non sunt. Sed potius ipe deus merito sanguinis christi ab vtroꝙ absoluit penitentē Cū dat enim a criminali ⁊ statim charitatē qui fuerat peccatoz habz: quare statim dignus eterna gloria iudicandus est Bene ad p̄dictā questionē dicit ꝑm quosdā. ꝙ sacerdos peccata dimittit sicut sacerdos baptizare equidē dicit. cū solus deus baptizandi atꝙ peccata purgādi ꝑ pter christi meritū habeat potestatez: aliter eñ remittit pctā ipe deus aliter sacerdos. Deꝰ eñ remittit peccatū cum ad mortē non imputat. sacerdos vero cū dimissum est peccatū ꝑ auctoritatē. i. ꝑ xp̄i meritū ostēdit ⁊ indicat. q̄ etiam sub eodē sensu soluere dicit. i. solutū ostendere sicut ⁊ ligare dicit cum ligatū oñdit. Hec est ei clauiū sacerdotaliū potestas ligādos vel soluēdos discernere: ac deinde soluere vel ligare merito ieſu xp̄i. Hec claues non coꝛpales sed spūales|due sunt ꝑm quosdā antiquos. s. discernēdi scia: qua quidē plurimi sacerdotes ꝓfessores carent Ideo eoꝛ ꝓfessio ⁊ absolutio nulla est: sed qui talib⁹ ꝓfitet̄ tenet̄ illa pctā pito ꝓfessori iterum cōfiteri. Alia clauis est potētia ⁊ auctoritas ipa ligādi ⁊ soluendi|quā generaliꝫ habent omēs sacerdotes tam boni ⁊ mali: quā tñ mali sacerdotes exercent illicite ⁊ indigne. Tamē ꝑ oēs sacerdotes taz dignos q̄z indignos digne poscentib⁹ deus gr̄am sue b̄dictiōis infundit ⁊ meritū passionis christi distribuit. Illud vero quod ait dns Malach. ij. de malis sacerdotibus loquens Maledicā benedictionibus vestris: de hereticis ⁊ manifeste p̄scisis itelligi debet. V Scda questio V Secūdo aūt̄ pticularius potest queri que sunt iste claues que i ecclesia sacerdotib⁹ collate sunt. Dicēdū ꝙ sicut clauis materialis ammouet obstaculū introeūdi i domū ꝑ ipm ostiuz: sic potestas que ecclesie sacerdotib⁹ data est a christo ꝑ cōicationē meriti ei⁹ ammouet obstaculū introeūdi in gl̄iaz paradysi et hoc ꝑ fidē christi ⁊ sacramēta sua Obstaculū quidē pctm̄ ē. Cū igit̄ Math. xviij. et Jo. xx. christ⁹ mistris ecclesie hanc pt̄atem tradidisse legat̄: sicut in p̄cedenti. ij. c. dictū ē: patz ꝙ ecclesia habet claues aperiendi ⁊ introducendi in regnū celoꝛ Jō iste claues nihil aliud sūt q̄z|potestas ⁊ iurisdictio a xp̄o ecclesie tradita seu eius p̄ncipalib⁹ mistris qui sacerdotes sunt scz vt cōicent meritū suū in inferioꝛib⁹ ⁊ hoc ꝑ sacramenta ab ipso p̄ordinata. Quēadmoduz eñ aliquis dns tradit mistris suis post se dispēsationē sue domus atꝙ eoꝛ que cōmittit dispēsationi ipoꝛ tradit eis claues: ⁊ hoc in signum ꝙ potestatē habēt dispēsandi illa Sic spūaliter potestas misterial̄ apostolis data ē a xp̄o in p̄sona ecclesie ꝑ se ⁊ suis successoꝛib⁹: vt vsq̄ ad finē seculi meritū christi dispensare debeāt ꝑ sacramenta: ⁊ venientibus ad fidē christi|aut existentibus in ea aperire regnū celoꝛ Non autē claudit clauis ista ponendo obstaculuz culpe: sed claudere dicitur quando ꝓpter subiecti repugnantiam ⁊ indispositionem obstaculū non ammouet: aut etiam ꝓpter ꝓpriā culpaz se homo excludit ⁊ sepat exterius a cōmuniōe sacramentoꝛū. s. cum se sepauerit a merito christi. et

ab accidentali participatione illius. Tertia quo q̄ questio. Tertio queritur an ecclesia habeat vnā vl̄ plures claues. Dicendū q̄ vna est generalis potestas: ⁊ per cōsequens tantuz vna clauis saltem circa administrationē illoz̄ que spectant ad cōscientie foz̄ circa christi meritum dispensandū. Una cū auctoritate sacerdotali potest sacerdos admittere vel nō admittere ad participandum meritū iesu christi ⁊ admissos ministerialiter ꝓseruare ꝙ applicatiōem meriti christi factam in sacramentis. ⁊ ea q̄ subsistunt facultati siue in foro cōscientie ꝓgrue dispensare. Quia vero ad hāc dispensationē debite faciendam ꝓcurrit potestas discernēdi circa merita vel demerita qua sacerdos tanq̄ spiritualis iudex discutere ac discernē pōt: ac varia merita vel demerita aduertere ⁊ ponderare vt aduertēdo ⁊ discernēdo sciat cui ⁊ qualiter habeat christi meritū dispensare. Ideo ponit clauis scientie ad discernenduz: ⁊ clauis auctoritatis vel potentie ad exequendū seu sententiandū: que ꝓprie ad ligandū ⁊ soluendū potentia est. Ne vero ꝑm reiueritatē non sunt due potestates vel claues ꝑm se ⁊ in cōpatione ad subiectuz: sed vna plena auctoritas ⁊ potestas ad duos actus vel officia ordinata. s. ad discernendū ⁊ ad ligandum atq̄ soluendū in conscientie foro. Horum actuum vnus est principalis scz vltimus: qui est soluere ⁊ ligare: alter vero prepatiuus ad ipsum. Q̄ autem nō sunt due potestates patet multiplici ratione. Primo q̄ vna potestas sacerdotalis includit vtrūq̄ Nō enim quando ordinant̄ conferuntur sacerdoti potestates diuerse. Secundo quia actus discernendi non est actus vltimatus ⁊ ꝓpter se intentus: sicut est actus potestatis vel clauis: sed sōsum ꝓpter alium. Tertio quia discernere non est ꝓprie aperire vel claudere qui sunt veri actus clauis. Quarto quia licet in humanis quandoq̄ detur potestas solū ad discernendū ⁊ inquirendum. tamen hoc non fit in foro conscientie quo ad diuina. Unde vna sine altera ñ est possibilis in diuinis. Nulli em̄ datur potestas aperiendi vel absoluendi ꝑm deū. nisi cuz aduertentia ⁊ discretione. Nec discussio circa ꝓscientiarū secreta nisi absoluendi habeat potestatem. dicunt̄ igit̄ a christo pluraliter claues ꝓpter varios actus ⁊ officia huiusmodi potestatis ⁊ nō ꝓpt̄ ptātes diuersas in foro ꝓscie.

Articulus .II. de necessitate confessionis.

Secundo ꝓsideremus ꝓfessionis necessitatem. Unō ps̄. ait. Confitebor aduersum me iniusticiā meā domio. Quod quidem facere semel in anno necessariū est ad salutē vt. s. patuit in. c. omis vtriusq̄ sexus vbi diligenter illud .c. declarandum est: Circa tamen ꝓfessionis necessitatez triplicē necessitatz ꝓsideremus. Prima q̄ nō est retardanda: scda quando ē retardanda: tertia est quō ē honestanda.

Triplex opinio quādo liceat retardare confessionem. Cap. I.

Prima necessitas ꝓsideranda ē q̄ cōfessio non ē retardanda. Nam tante est obligationis ꝑm Sco. i. iiij. q̄ etiam non ꝓponens abstinere a mortali culpa ꝓfiteri tenet semel in anno: ⁊ est ei penitentia iniūcta tñ absolui nō debet: sed vt abstineat admonendus ē ex̄ de pe. et re. q̄ quidā Circa hoc autē querit. Nunquid statim q̄s tenetur ꝓfiteri de mortali? Dicendū ꝑm Sco. q̄ in pluribus casibus tenet homo si ē in mortali statim ꝓfiteri. Primo quādo ē in articulo mortis: qñ imminet iudiciū damnationis vel saluatiōis debet homo se prepare ad misericordiā. Scdo qñcunq̄ homo se exponit piculo mortis seu actui piculoso: sicut bello naufragio ⁊ ꝓsimilibus Tertio qñ vult cōicare: q̄ sicut ipe dicit in. ix. di. in. iiij. Homo qui debet eucharistiā sumere dispositus esse debet Et ad idem facit ex̄ de pe. et re. c. ois vtriusq̄ sex⁹ p̄alleg. Quarto quotienscūq̄ aliq̄s mīstrare debet sacramentū aliquod Nam peccaret mortaliter sacramentis se imiscēdo sine ꝓfessione. Quinto quotienscūq̄ facit aliquē actuz solennē in eccl̄ia dei puta lecturus euāgeliū xp̄i solēnit̄: quia p̄co xp̄i immūdus esse nō debet Sexto si habet copiā ꝓfessor̄ ⁊ sperat vniū saliter q̄ postea q̄ posset absoluere de talib⁹ casibus nō habebit copiā. Hec ꝑm Sco. ⁊ Lan dulphum. Ubi aūt p̄dicti casus non occurrūt maxime in secularib⁹ nō tenet̄ ꝓfiteri statiz: sed sufficit q̄ semel ꝓfiteant̄ in anno qñ melio⁹ apparebit. Nec tñ remouet ꝓpt̄ h̄ q̄n posset aliquis veracit̄ conteri: q̄ ꝓtritio pōt esse vera: ⁊ erat anteq̄ ꝓfessio a xp̄o institueret̄ ergo ⁊ mō pōt esse sine ꝓfessiōe: licet ꝓfessio sit signū ꝓtritiōis. Septimo alīq̄ dicūt q̄ ꝓpter añdictos casus statim tenent̄ ꝓfiteri: quib⁹ cōsciētia dictat q̄ pluries ꝓfiteri debēt. Octauo alīj addunt q̄ etiam ad hoc tenēt̄ religiosi. quia habita copia ꝓfessoris. ⁊ impedimento sublato: si non ꝓfitean̄tur remanent in peccato q̄tumcūq̄ ꝓterantur Quia pctm̄ nō tollit̄ p attritōez nisi ꝓfessio subsequat̄: alit̄ autē non est cōtritus sed atrritus: et attritio non nisi per ꝓfessionē et absolutiōez fit ꝓtritio. Si em̄ vere esset ꝓtritus statim ꝓfiteret̄ peccatū suū q̄ ⁊c. Preterea si alicui debz dimitti cōmissa culpa: oportet q̄ habeat ꝓfess. ōz

in facto vl' in desiderio ⁊ in voluntate. Sed talis nullū impedimētū habēs ⁊ copiam confessoris nullo modo ꝓtritionē habet nisi confiteat ergo ⁊c. Prima opinio cōmunior ē. scda multū probalis esse videt. ⁊ hoc quo ad religiosos: cum totum tempꝰ huiꝰ vite sit eis penitētie, tempus Scda opinio Henricꝰ de gandauo in q̄tilibeto suo distinguit circa ea que p̄dicta sunt dicēs penitēs hñs copiā sacerdotis si instat ei tempꝰ in quo sibi posset p̄cludi confitendi actus sicut si ingressurus est mare aut crudele bellū vl' aliquid hmōi: tunc statim ꝓfiteri tenetur. Si etiā nō instat: tunc etiā distinguendū est: quia aut expectat tempus amplius opportunū ⁊ hoc licite potest: non tamen debet transgredi tempꝰ ab ecclesia institutū vt. s. patuit in. c. omis. Si autem nō expectat tempꝰ amplius opportunū ⁊ melius ē modo q̄ post: ex quo habet maiorem vel equalem opportunitatē: expectare non p̄t quiꝓtemnat maius bonum qđ nō est absq; mortali culpa: et ideo tenet statim ꝓfiteri in tali casu. Hec ille.

¶ De eadē questione tertia opinio scilicet q̄ confessio differenda non est propter duodecim rationes

¶ Dicunt autem quidā q̄ quilibet tenet semp esse sine mortali culpa ergo qui cecidit i mortale ad sufficientē contritionē que secū habeat p potsiū confitendi obligatꝰ ē. Aliter absq; mortali esse nō potest. Proposituū autem cōfitendi necesse est q̄ sit p loco ⁊ tpe oportuno. Tunc vo largiꝰ locꝰ ⁊ tp̄s ē oportunū q̄n talis prepatio est oim illoꝝ. que an b rōnabiliter exigunt q̄ illa aptioē non expectat aliter nō est ꝓpositū verū. nec vera ꝓfessio habet in voto ⁊ p cōsequens nec iustificatio ipa. que quidem vere non habet: nisi p confessionē habitā actu vel voto. Ex quo patet ex hac obligatiōe qua quilibet tenet esse sine culpa mortali in quā iaz lapsus est: tenet statim post pctū de illo conteri cū ꝓposito ꝓfitendi. Insup obligatione alia p̄ter illā ad hoc obligat dñica die vel saltez sel in hebdomada: q̄ p p̄ceptū de celebrādo tunc tenet ad se redire ⁊ ad ꝓsciam ꝓpriā pscrutandam atq; vacare ab extrinsecis distractionibꝰ seruitutis. Ad actualē xo ꝓfessionem quilibet obligat qui cecidit in mortali ꝑm Bona. i. iiij di. xvij. q̄n habet ꝓmptitudinē tam ꝓfessoris discreti: q̄ tpis ac loci: q̄ alioꝝ etiā q̄ ad b merito exigunt. Nec expectare p̄t vt quidā leuiter fabulant vsq; quadragesimaz vel vsq; ad piculū mortis absq; piculo anie sue: ⁊ maxime q̄n tāta hz oportunitatē ac oim p̄patōz q̄ ad b merito exigunt: q̄ illa nō expectat maiorē. Q̄ p̄t ꝓbari multiplici ratione. ¶ Primo q̄ aliter vere non ē ꝓtritus nisi q̄n ois opportunitas exeq̄tur actū eoꝝ q̄ ad iustificationē exigunt: inter que ꝓfessio p̄ncipalioꝝ est. ¶ Secdo si veraciter in voto cōfessionē haberet q̄n plena opportunitas adest suū ꝓpositū oñderet p effectum: sicut dicit de ceteris p̄ceptis affirmatiuis ¶ Tertio q̄ scienter exponit se piculo nunq̄ amplius confitendi: ex quo habet oēm opportunitatē. ⁊ venit ad actū: sic q̄ dimittere poterit q̄n iteꝝ se offerret ⁊ sic imposteꝝ ptelabit: aut possibile erit q̄ nūq̄ talꝭ opportunitas ei occurreret ¶ Quarto q̄ cōtemnit extūc sacramentalē cōfessionem actualē atq; oēm illā opportunitatē sibi a domino patam. Contēptꝰ vero talis esse nō p̄t sine graui culpa: cū ꝓfessio sit sacramentū necessitatis. ¶ Quinto q̄ ex diuino precepto atq; christi ordinatiōe ac ex firmo statuto sicut. s. tactū est ad ꝓfessionē tenet qui cecidit in mortale actuale. Aliter ⁊ papa ⁊ ecclesia posset absoluere a mortali absq; cōfessione aliquem qui cōfiteri posset necnō ⁊ statuere q̄ nullus vnq̄ cōfiteri obligaret: qđ dicere valde erroneū est. Demū quidē p̄ceptū affirmatiuū obligat p loco ⁊ tpe opportuno: atq; extūc homo in transgressionē cadit nisi impleat illud ¶ Sexto quia nulla ratio est quare extunc debeat expectare: ex quo maiorē opportunitatē nō expectat: igitur hoc facit ex sola leuitate aut cōtemptu: que quidē nō est sine graui culpa ¶ Septimo quia si sic incōfessus huiusmodi moriat: quod vtiq; cōtingere p̄t nulla excusatio sibi patet: imo de manifesto cōtemptu ⁊ negligētia iuste poterit reprehendi. ¶ Octauo quia cum sacramenta vel penitentia solum sit remediū contra mortale actuale. cuius pars p̄ncipalis ⁊ formalis est ꝓfessio ordinata ad absolutionez: si plena oportunitas confitendi adsit: patet q̄ talis contemnit remedium sue salutis ⁊ penitentie sacramentū quod est sacramentū necessitatis. ac per hoc mortalē culpā incurrit. ¶ Nono quia cuilibz certū est q̄ cōfessio p̄ncipalis ps est sacrameti penitētie. non equidem certum est q̄ posset extunc amplius protelari: ex quo se offert opportunitas plena. Igitur talis saltem anime sue periculoso dubio se exponit. ¶ Decimo quia preter ecclesie ordinationem que sanxit q̄ semel in anno quilibet confiteatur confiteri tenetur qui habz mortalem culpam: nec quidem hoc potest ecclesia mutare sicut ex precedenti satis patet dicto: Igitur quāuis papa vel ecclesia sic statuerit: nihilominus non absoluitur talis quin aliter teneatur sicut tenetur exire ꝺ culpa. ¶ Undecimo quia frequenter timetur a formidolosis piculum mortis quādo non est timendū et ab animosis non timet q̄n vere timendum est. Igitur p̄mus obligat vbi nullum est piculum

scōs vbi vere ꝑiculū est nō remanet obligatus si ꝓfessio tardari licite potest. donec imineat ꝑiculum mortis. ¶ Duodecimo quia mors subito ⁊ insperato frequenter euenire ꝓtingit vel casualiter interficitur: homo igitur talis in mortali culpa absq; penitētia morietur quia se non habuit ꝑ penitentie sacramentū ergo damnatus erit: quia ꝫ istos non tenet ꝑpriam culpā recognoscere nec de ipsa conteri donec imineat periculū mortis. ¶ Preterea notandū ē q; ecclesia non statuit omnes semel in anno debere ꝓfiteri cōmuniter quia ex hoc obligatio ꝑma que erat ex vi sacramēti ad ꝓfitendū quando adest opportunitas vera licite posset vsq; ad tempus illud tardari sed illa obligatione priori in suo robore permanente adiunxit ꝓceptuz illud quod habet ex. ō. pe. ⁊. remis. c. omnis. Nō vti q; ad aliquod relaxandū: sed vere ad restinguendū. vt nullus ex negligētia aut cōtemtu posset vlteri⁹ retardare absq; ecclesiastica ꝑcepti trāsgressione. Insup ē notandū q; talis hanc opportunitatē captare debet: ⁊ ad hoc ꝑ viros fideliter laborare: alias salutē anime sue ꝓtemnit ⁊ puipē dit Ea siquidē habita dilatio parua q̄ non punit ex cōtemtu nō causaret mortalem culpā ꝫ q̄ñ notabilis est in notabilē negligentiā vergēs aut in ꝓtemtu sacramētalis cōfessionis: tunc q̄dez mortale est ergo nō tenetur statim ⁊ vniuersaliter p⁹ mortale ad actualē ꝓfessionē: q̄uis sanius atq; vtili⁹ ac salubrius ꝓsiliū sit subito ꝓfiteri: imo expectare pōt opportunitatē rōnabilez ac sibi magis vtilē ⁊ necessariā ꝓfessoris discreti seu loci vel tꝑis magis ꝓueniētis ⁊ ꝓsimiliuz dum tñ hoc faciat non ex negligētia aut cōtemptu: ꝫ ex vera intētiōe aīe sue salubri⁹ puidēdi.

¶ Q̄ etiam qui est in culpa veniali ex ꝑcepto ecclesie semel in anno cōfiteri tenetur ꝓpter octo rationes.

¶ Sed nunq̄d qui absq; mortali culpa se sentit teneatur ad hoc ecclesie ꝑceptum? Dicendū q; sic multiplici ratione. ¶ Primo sicut dicit Ec ix. nescit hō an dignus sit odio vel amore. i. an sit absq; mortali pcō sicut etiā nec certus ē an in charitate. ¶ Preterea ꝑdictū ecclesie ꝑceptuz extendit se ad q̄scunq; . nec iuditio meo sufficit quēadmodum quidā dicunt q; sapientes qui ñ hñt ꝓscientiam de mortali sufficienter satisfaciunt ecclesie ꝑcepto solū q; ꝓsentent se sacerdoti dicētes se examinasse suā ꝓscientiā atq; in ea mortalem culpā non repisse ¶ Secūdo quia ꝓceptū non implet cū talis non cōfiteatur vt verba expresse sonant ¶ Tertio quia nimis videtur ꝓsumere de seipso. si infra totum annuz non reperit se in dubio mortalis culpe. ⁊ maxime homo secularis. ¶ Quarto quia talis nō videtur pensare offensam dei vt decet: nec vitā suam vere examinasse. Nam q̄to q̄sq; sanctior est: tanto ē timorosior de ꝑa culpa ⁊ vita ¶ Quinto q; sapiēs non videt: si cautelā non purgat se de vita sua totius āi sicut pōt p illud remedium ꝑ qđ sūme purgare se pt. ¶ Sexto addi pt ꝑm Bonauē. in. iiij. di. xvij. vbi dicit q̄ q̄ō aliquo pctō suo dubitat an sit veniale aut mortale: si non peniret sicut de mortali discrimi se exponit. Proinde de illo ꝓfiteri debet sicut in cōscia sua iacet: ⁊ iudicio sacerdotis reliquere an sit mortale vel veniale ¶ Septimo q; licet pl̄a alia remedia ad delendū venialia possum⁹ continue frequētare ac ꝑ hoc non sit de necessitate salutis illa ꝓfiteri: tñ ad ipa purgāda nullū efficacius repit ¶ Octauo q; maior hūiliatio sui fit ꝑ ꝓfessionē q̄ ꝑ quecūq; alia ñmedia venialium peccatoz: ac ꝑ ꝓsequens maior eorundem purgatio.

¶ In quibus confessio iteranda est Capitulum. II.

Secunda necessitas consideranda ē quādo ⁊ in quibus casibus ꝓfessio est iteranda. ¶ Circa hoc queri pōt si in aliq̄ casu necesse sit reiterare confessionē? Ad hoc dicendū ꝑm Bonauen. in. iiij di. xvij. sup lram circa finem. Quattuor sūt casus ꝑncipales in quib⁹ oportet iterare ꝓfessionē: ⁊ in his oēs doctores ꝓcordāt. ¶ Primus casus est ꝑpter impotentiā. s. quando sacerdos non potuit absoluē Ad pt ꝓtingere. xij. modis ¶ Primo ꝑpter enormitatem sceleris ꝑpter quā oportet pctōrem ad supiorem remitti qui ꝓfessionē remissi audire debet atq; absoluere: nisi forte malit alteri ꝓmittere ꝓfessor. ¶ Secōo ꝑpter tituli defectū: vt cū quis recipit bñficiuz a publice excōicato vel suspenso ab administratione vel officio: vel quia ꝑsentat⁹ fuit patrono publice excōicato ¶ Tertio ꝑpter defectuz irregularitatis ¶ Quarto ꝑpter defectū etatis. Quia si collatū est bñficiū cū cura ei q̄ nō attingit vicesimūquintū annū. tūc talis collatio nullas obtinet vires: nec ipe potest absoluere vel ligare. ¶ Quinto ꝑpter defectū ordinis: q; si iste cui collatū est bñficiū cū aiarū cura nō fuerit ordinatus infra annū sine monitiōe tūc ꝑ tuas ē beneficio ipo iure: nec pōt absoluere vel ligare. De his duobus casibus habet ex. ō elec. c. licz. li. vj. hodie tñ epi aliq̄ mō possunt dispē sare: sicut patet ex de elec. cū ex eodē. lib. vj.

¶ Sexto ꝑpter defectū natalium. Quia nec pōt cū eis epūs dispēsare in bñficio cū cura: ꝫ tñ in minoribus ordinib⁹ ⁊ in simplici bñficio. ex de eta. ⁊ q̄li. is q̄. li. vj. ¶ Septio ꝑpt receptōem bñficij cū cura. Nā qui habz bñficiū cū cura: ⁊ postea aliud recipit etiā cū cura: statim ꝑmum

ꝑdit cū adepti⁹ est possessionē pacificā ⁊ plenariā secūdi: nec fructi⁹ ꝑmi ꝓcipe ꝑt: nec ꝑt ꝑmos subditos soluere ac ligare ex̄ de ele. dudū: ⁊ de fil. ꝓby. si tibi. ¶ Octauo ꝓpter excōicationē. ¶ Nono ꝓp̄ depositionē ¶ Decimo ꝓp̄ scisma ¶ Undecimo ꝓp̄ hereſim ¶ Duodecimo ꝓpter suspensionē ab officio. Nā talis nō ꝑt sacerdotale officiū exercere: siue sit suspēsus a iure siue a iudice. Ex multos hoz. xij. casuū non semp ē necesse ꝑdicare ꝓp̄o. ¶ Decs casus in quo ē ꝓfessio iterāda euenit ꝓp̄ ignorātiā confessoris. s. qñ ꝓfessor ignarus ē: qz tūc querēd⁹ est sacerdos q̄ sciat soluere ⁊ ligare sic ꝺ pe. di. vj. qui vult. Et tali cū licentia ꝓpij sacerdotis vel' auctē supioris est itez ꝓfitendū. Alij addūt q̄ si sacerdos fuerit simplex ⁊ insciꝰ q̄ nō ꝺiscernit inter pctā. s. que sunt leuia q̄ sunt grauia vel nescit a quo posset absoluere ⁊ a quo nō: debet etiā ꝓfessio iterari. Si aūt bene nouit a quo possit absoluere ⁊ a quo non sed ignorat crimiñ grauitatē atq; aggrauatiōes eoz: q̄uis discernere sciat mortale a veniali habēti peccata grauia tutū ē iterare ꝓfessionē ꝓp̄ dubiū qꝺ i ea cadere pōt. Si aūt absoluerit q̄ absoluere ñ poterat absolutio illa nō valet ſm aluaz eñ in li. de planctu ecclesie. Sūt quidē pleriq; cōfessores qui absoluūt ⁊ ligant qꝺ ipi nesciūt ⁊ ignorant: in se quidem ceci atq; cecoz duces Tales eñ imponūt pnias nūc leuissimas nunc asperas sicut i eoz cadit fantasia ignorantia plena. Sepe insup rñdent ꝺ casib⁹ difficilimis peccatoz ⁊ vix ante nō intelligūt factū nedum iuris responsionē qꝺ totaliē ignorāt. Et sic q̄tū in eis est piculosissime decipiūt pctōres. qꝺ est vnū de grauioꝛib⁹ piculis que ipi hñt Sed ipsi miseri ⁊ ignari vix hoc intelligere aut credere pñt: deceptiq; quidē sub pallio charitatis. Ad ℔ facit illud. xxxviij. di. Que ipis. ⁊. xxiij. di. Qñ. ⁊. xx. di. c. j. ibi in altera dans sibi scientiā discernendi inter leprā ⁊ leprā. xj. q. iij. quō. xx vj. q. vij. alligāt. xlv. di. sunt nanq; nōnulli. ex̄ de eta. ⁊ q̄li. ordi. cum sit qui fi. sunt legi. peruenerabilē. §. rationib⁹. ex̄ de pe. et re. c. ois vtriusq; sexus. §. sacerdos. ⁊ de electi. c. dudūet. §. j. ibi. Eedem aie sunt dānabiliē decepte. Que omia dicta capl'a a dicto doctoze ꝑallegi. considerent ⁊ notent ꝓfessores ignari ¶ Tertiꝰ casꝰ est ꝓpter maliciam fictionis in confitente. vt si accessit cum volūtate peccandi: aut scienter retinuit aliqꝺ peccatū in corde. ¶ Quartꝰ casus est ꝓpter negligentiam qz scz negligit vel contemnit facere pniam sibi iniunctā. Intelligant hi duo vltimi casus qñ mutat ꝓfessorem Si ei reuertit ad eundē tunc distinguendū est Quia aut recenꝰ ꝓfessus est aut iam de sacerdotis memoria sunt elapsa. In ꝑmo casu non tenet: In ſcꝺo vero sic. In his casib⁹ cōmuniꝰ ꝓcordant omēs ꝓfessionē eē reiterandā ſm Bonauentu. vbi. s. Si eñ ꝓtempsit vel neglexit satisfacere: et oblitus est iniunctā pniam: tunc tenet iterū confiteri Si aūtē eā sciret ⁊ eam implere vellet non oporteret tunc reiterare confessionem.

¶ Quintus casus est quod quidam addunt. s. si penitentiam iniūctam non compleuit in charitate: quia ante completionem illius cecidit in mortale: Tamē aliquāꝺo videt ⁊ verius q̄ nō teneatur iterare talem confessionē: quod ꝓbāt multiplici ratione ¶ Prima est qui in p̄cedēti confessione de preterita culpa fuit veraciꝰ absolutus: ergo post absolutionem ad illam non remanet obligatus. ¶ Secūda quia meritum christi sibi in absolutione applicatū ⁊ cōmunicatū de toto reatu ⁊ preterita culpa deo plenarie satisfecit: ⁊ in eius applicatione atq; virtute deleta est seu a deo non imputata: ergo penitētia sibi iniuncta non est necessaria ad imputationem illius culpe: ac per hoc nec ad eius remissionem vel necessariam satisfactionez sine qua remitti non potest ¶ Tertia quia sacramentaꝰ gratia que in penitentia datur delet mortalem culpam: gratia vero illa est cōmunicatio meriti christi. ¶ Quarta quia fuit antea absolutus q̄ſ sibi penitentia poneret: ergo in ipa talis penitentia non fuit nec est de esse sacramenti. Ordo tamē absoluendi est vt primo audiat. scꝺo penitentia imponatur. tertio absolutio fiat: vt sic absolutionē precedat cordis contritio: oris confessio: ⁊ opis satisfactio: saltem in desiderio et affectu ſm Jo. an. extra de sepult. c. duduz super verbo audire. cle. ¶ Quita quia ille qui in vltimo vite sue vere ꝓterit ⁊ veraciter cōfitetur atq; absoluitur vtiq; moriendo saluatur: etiam si nullam penitētiā agat peccatis suis in hac vita: alias nemo penitere posset in vltimo vite sue. ¶ Sexta quia penitentia sicut cetera sacramenta totam efficaciam suam habet ab ipso merito christi: non ergo a propria pena vel actu. ergo talis penitentia non est de essentia sacramenti. ¶ Septima quia ecclesia non posset facere iniunctarum penitentiarū remissionem si sunt de essentia sacramenti sicut ettam dispēsare non potest q̄ non teneaꝰ aliquis cōfiteri

¶ Octaua hmōi penitētie arbitrarie sunt. Nō autem est cum sacramento essentiale ab homie mutari non pōt: nec depēdet a libero arbitrio etiam pape ¶ Nona quia talis pnia non ē satisfactoria apud deum nec sibi accepta nisi pre intellecta participatione meriti christi in tali pſona. Participatio autem meriti christi non fit nisi ab eo qui est actu in charitate et sine mortali culpa: ergo tota prioz culpa deleta est in tali ante impositā pniam q̄ non ē satisfactoria respe

ctu priozis culpe. ¶ Decima qz si talis moziat̃ z nihil de pnia egerit vtiqz non damnat̃. ergo satisfactio tal' non est de essẽtia sacramẽti. ¶ Propterea videtur dicendũ q̃ talis satisfactio est de essẽtia sacramẽti. q̃ fit deo p meritũ christi huic aplicatũ: in cuius virtute peccata delent̃ seu ñ imputant̃. ¶ Penitẽtia vero a ꝓfessore imposita p modũ p̃cepti datur. z b̃ in q̃ndã reconpensationẽ ꝓgruam seu vltionẽ ppie pſone que offendit. et non tanq̃ satisfactoria ño de priori ct̃pa tali. s. satisfactione sine qua eam dominus ñ indulgeret q̃q̃ de tpali pena q̃ aliqñ debeat̃ preterite culpe secundũ gradũ qui solũ not' est de o diminuat vel mitiget. que nisi hic fieret in purgatozio recipereꝫ. Et q̃tuz ad hoc satisfactozi a dici potest. Et ideo dũmõ talis legittime sit ꝓfessus z absolutus z in ꝓposito habuerit sacerdotali p̃cepto z pnie obedire. nõ tenetur de necessitate vt credo iterare ꝓfessionẽ: etiã si penitẽtiam illã ex aliquo cuẽtu non impleat. vel etiaz si impleat in mozali exñs. Nam talis penitẽtia sicut credo non ẽ de essentia sacramẽti: sed q̃dam annexũ p modum precepti congrue z rationabiliter dati. Nec em̃ habetur ex aliquo ꝺcreto vel ecclesiastica sanxione q̃ sit de essẽtia sacramẽti: sed bene habetur mandatum z ecclesie institutũ q̃ tales pnie imponant̃. Nec dicit q̃ penitens nõ sit absolut' nisi illam in gratia impleat: quia tamẽ in his q̃to plura fiũt bona tãto meli' z securius est. Licet ex hoc non sit veritati aliqualiter derogandũ bonũ est expediens z securũ q̃ si pniam in gratia nõ expleuit imponatur ei vt iteret illaz vel aliam loco illius q̃uis vt credo non sit necesse si eaz quocumq̃ modo impleuit. Ad cautelã aũt vtile esset si pctoribus imponeretur aliq̃ penitentia p breui tpe. z hoc p̃ preteritis culpis quã faciliter in gratia ꝓplere possent: z aliam diuturnã p modũ p̃cepti z ozdinationis honeste ad emendationẽ preterite vite sue. relinquitur q̃ q̃ soluz in quattuoz casib' supradictis ꝓfessio reiteranda est. Un̄ versus si negligis peccare cupis spernis q̃ penã. Inscies vel posse carẽs bis ꝓfitearis. Cum predictis ꝓcozdat Sco. in. iiij. di. xv. q. j. circa fi. Et de b̃ etiã vide infra sermo. lxiiij. arti. j. c. iiij. Et h̃ opinio videt magis pia

Qzta discretione debet vti confessoz in examinatione penitentiũ z maxime mulierũ. ¶ Caplm. iii.

Certia necessitas est ꝓsiderãda. Quõ cõfessio est honestanda. ¶ Querit autez circa hoc an cõfessoz teneat̃ diligenter pscrutari z examinare ꝓsciam pctoris? Bicendũ q̃ triplex pot esse talis examinatio. Prima est negligẽs. scoa inficiẽs seu nocẽs. tertia diligẽs. Prima est negligẽs q̃n. s. ꝓfessoz nõ curat examiare diligent̃ ꝓsciaz ꝓfitentis. Nõ q̃dẽ ne cessariũ ẽ z ꝓfessozi z penitenti: z maxie ppter tria ¶ Primo ppt̃ ignorantiã eo q̃ pctores ignozãt que dei sunt. Un̄ si cõfessoz audiuit aliq̃d de penitẽte vel scuit p aliquã ꝓbabilẽ cõiecturã id oz penitẽti ad memoziã reducere: q̃ pt timere q̃ penitẽs ignozet ignozantiã crassa q̃ nõ excusat ꝑm Guil. Uel q̃ forte nõ intelligit illõ cẽ pctũ. Naz ꝑm Jsido. ignoras q̃tidie peccat et ignozat ¶ Scõo ppt̃ negligentiã q̃. s. penitẽs sicut sepe accidit ñ bñ examinauit ꝓsciam suaz: q̃ q̃dẽ ꝓsueuit euacuare cõfessionis. Et tales si bono mõ fieri posset audiẽdi ñ essent: nisi seipsos ꝑus diligent̃ examiassent et obꝑuarẽt illud Esa. xxxviij. Recogitabo tibi oẽs ãnos meos ꝛc̃. In quo si deficiũt a puncto ꝓfessoze adiuuã disunt ¶ Tertio ppter verecundiã Nam sunt pleriqz qui poti' dimitterẽt cõfiteri q̃ ozc ꝓpo manifestare pctũ. Nõ q̃dez ex superbia z hypocrisi oziginẽ sumit. Cõtra quos Berñ. Pudet ablui z nõ pudet inq̃nari. Et de pe. vj. c. j. Eiu gu. ait: Diligẽs inquisitoz z subtilis inuestigatoz sapient̃ z astute interroget a peccatoze q̃ forsitan ignozat vel verecũdia velit occultare. Debet em̃ cõfessoz discret' a penitente ingeniose oẽm noxam verecundiã remouere ¶ Proinde non statim debet ei exponere magnitudinẽ culpe cum. s. cõfitet̃ eã: sed in fine debet hoc facere de p. di. v. c. j. ppe fi. ¶ Secũda examinatio ẽ inficiens seu nocens. Sũt em̃ plura que confessoz in spãli mime querere debet. z maxime ppt̃ tria ¶ Primo ppter curiositatẽ q̃ fit cuz confessoz non cõuenientia nec ptinentia inq̃rit sed aliena a statu z moribus penitentis requirit q̃ in talibus repiri non solent: quia quilibet examinari debet ꝑm statũ z cõditionẽ suã Contra quos ait pũ. Scrutati sũt iniq̃tates: defecerũt scrutãtes scrutinio. ¶ Scõo ppter fragilitatẽ. Sunt em̃ quedã que nõ debet cõfessoz inquire re in speciali: sicut sunt incõsueta scelera: z enozmia contra naturam. Ratio est quia sepe addiscit penitẽs que non nouit. Et contingit sepius ip̃m confitentẽ in talibus cõcuti z sepi' inq̃nari Un̄ ꝓuerb. xj. Inuestigatoz malozꝫ oppri/met ab eis: ideo non debet talia querere nisi in cõmuni z de long' quo p quasdam circũlocutiones vt si fecit q̃ cõfitetur intelligat: z si non fecit non discat. ¶ Tertio propter improbitatẽ. scilicet indecentez. Unde Judith. viij. dicitur q̃ Judith sacerdotibus ait. Uos autem nolo vt scrutemini actum meum. Judith vero confessio interpretatur: in qua mystice designatur q̃ improba inquisitio peccatozum est in sacerdotibus necessario repzimenda Insuper eodẽ mysterio p̃cepit dñs Deut. xxiij. Cũ ꝛpetes a

primo tuo rem aliquã quã tibi debet. non ingredieris domũ eius vt pignꝰ auferas sed stabis foris: ⁊ ille tibi pferet qđ habet. ¶ Tertia ē examinatio diligẽs que sicut ex dictis patet vitare debet in examinando extremitates: que sunt interminiũ ⁊ non satis. Et hoc confessor de necessitate obseruare debet maxie ppter tria. ¶ Primo ppter auctoritatem. Nam absq; dubio oportet pfessorẽ diligentẽ esse in inuestigãdo maxime faciendo cuilibet penitẽti q̃sdam interrogationes generales. s. an p̃terito anno cõfessus sit ⁊ an integraliter fuit cõfessus. ⁊ an conpleuerit pniam. ⁊ si dicit q; non: tunc querat an pniam sibi impositã sciat. Si sic. tunc dicat q; eaz aduc expleat: ⁊ tunc nõ oportet euz iterare pfessionẽ. Si vero oblitus est: tũc iterabit pfessionẽ p̃tereriti anni. Deinde q̃rat an postq; ad ãnos discretionis puenit singulis annis confessus sit ⁊ acceperit sanctissimũ sacramẽtũ: ⁊ an vnq; eucharistiã susceperit in mortali culpa. Postea querat de transgressione decem p̃ceptorum ⁊ septem capitaliũ vitioz generaliũ ecclesie mandatorum: ⁊ de abusione quinq; sensuũ. Contra q̃ldam qui dicunt et credunt non esse obligatos ad interrogandum ⁊ examinandum eos quos in cõfessione audiunt: tenenꝫ em̃ ad omia supra dicta. Cuiꝰ ratio est quia cõfessor est tũc iudex. Sed iudex debet necessario inquirere cause veritatem: maxime quãdo dubia surgunt exẽplo sanctissimi Job q̃ de se. xxix. c. mystice ait: Causam quã nesciebam diligentissime inuestigabã ad hoc facit de pe. di. vj. c. qui vult circa p̃ncipiũ: ⁊ optime vltra mediũ et extra de pe. et re. ca. omis. §. sacerdos. ¶ Secũdo ppter charitatẽ scz qua tenetꝫ pfessor diligere p̃rimũ sicut seipsum. imo penitentẽ iuuare tanq; filium. In cuius mysteriũ Exo. xxiij. p̃cepit dñs dicẽs Si videris asinum odientis te iacere sub onere: non pertransibis sed subleuabis euz. quãto magis est subleuandus filius spũalis qui a cõfessore in sanguine christi regeneratꝫ. Prouerb xviij. Justus in p̃ncipio accusator ẽ sui: venit amicus eius ⁊ inuestigabit eum. ¶ Tertio ppter vtilitatem. Si em̃ pfessor fuerit diligẽs inquisitor ⁊ prudens penitẽtis examiator: sepiꝰ absq; scandalo et cũ fructu maximo quasi a lõginquo querẽs: liberabit ⁊ saluabit ab ignotis et occultis criminibꝰ aiam eiꝰ Job. xxvj. Obstricãte manu. i. a pfessore puido ⁊ discreto eductus est coluber tortuosus. Ex dictis patet q̃ta prudentia atq; discretõ sit necessaria pfessori. Unde Prouerb. xxviij. Sapiens sibi videtur vir diues: paup autẽ prudẽs scrutabitꝫ euz. Cũ his p̃cordat Bonauẽ. in. iiij. di. xix. circa finẽ.

¶ Articulus. III. de duodecim fructibus seu vtilitatibus confessionis.

Tertio subditur a ppheta vtilitas ipsius pfessionis. Unde ait. Et tu remisisti impietatez peccati mei. Ex hac vero peccatorũ remissiõe homi multa bona consequunꝫ: que ad duodecim reduci possunt. Que quidẽ duodecim fructus pfessionis possunt denotari. Primꝰ fructus est mẽtis illuminatio. secꝰs mie impetratio. tertiꝰ a morte suscitatio: quartus a diabolo liberatio. quintus anime purgatio: sextus cũ deo anime pacificatio. septimus pfectẽ alleuiatio. octauꝰ diaboli pfusio. nonus pctorum remissio. decimus p pctis satisfactio. vndecimus gratie augmentatio. duodecimus dei glorificatio. Horz fructuũ magna pars in Alexan. de hal' in. iiij.

¶ Qz per veram confessionem mens tripliciter illuminatur.

¶ Capitulum. I.

Primus fructus pfessionis est mẽtis illumintaio. Illuminaꝫ em̃ intellectus p pfessionẽ maxime ppẽ tria. Primo ppẽ pfideratõez. s. sui ⁊ peccatoz suoz. Unde ad tales dicit Hiere. iij. Leua in directũ oculos tuos: ⁊ vide vbi nũc prostrata sis. Et Apoc. iij. Unge collirio oculos tuos: vt videas. Collirium qđ ex certa aqua ⁊ puluere pficit ⁊ purgat oculoz carnosos hũores pfessionẽ designat: p quam puluere ppria cognitionis. ⁊ aqua lachrymose cõpunctionis intellectus illuminaꝫ. Unde dicit in ps: Delictum meum cognitũ tibi feci. vbi Aug'. si homo agnoscit: deꝰ ignoscit. ¶ Secũdo illumiaꝫ p humiliatõem qua peccator sacerdoti humiliatur ppter deũ: qua ppter illuminaꝫ intellectꝰ ad cognitiõem dei ⁊ suiipius. Unde ps. Notꝰ in iudea deus. Et ceco nato mystice Jo. ix. dicit. Qui de se in psona pctoris ait. Abij laui et vidi. i. cognoui meipm. ¶ Tertio illuminaꝫ p instructõem discreti pfessoris. Unde Deut. xvij. dicit dñs penitenti. Ascende ad locũ quem elegerit deus tuꝰ. venies q; ad sacerdotes leuitici generis ⁊ ad iudices q̃ fuerit illo tpe queresq; ab his q̃ indicabũt tibi iudicij veritatẽ. ⁊ facies qđcũq; dixerint q̃ p̃sint loco quez elegerit dñs docuerint te iuxta legẽ eiꝰ. Tenetꝫ em̃ sacerdos pctorem instruere. Aliq; em̃ aliqs credit veniale esse mortale ⁊ econtra: ideo necessaria est confessio vt instruatur p̃m Alexan. de hal' ⁊ Bonauen. in. iiij. di. xvij.

¶ Qz per confessionẽ a deo misericoz dia impetraꝫ.

¶ Cap'lm. II.

Secũdꝰ fructꝰ ẽ mie ipetratõ. Quid em̃ cõfessio est q̃ curia mie dei. Cũ em̃ mia

dei sit super omia opa eius ſm ps̄. ideo curia misericordie dei est sup curiā iusticie dei. Unō siquis ꝓspicit se grauari in curia iusticie dei secure appellare potest ad istam: ꝛ necesse habz iusticia huic appellationi cedere patienter. Unde Jacob.ij. Superexaltat misc̄dia iudiciū. huiꝰ quidem iudicij forma dulcedinis plena est. habet em̄ inter cetera quattuor suauitates. ¶ Prima est suauitas cōformitatis. quia in hoc iudicio iudex ponit reo familiaris plurimūq; fauorabilis: vbi districto iure media persona deberet poni. sicut in iudicio vtiq; fiet cum christꝰ deꝰ ꝛ homo in humana forma seculū iudicabit: sic Joh̄. v. dicit. q; pater dedit filio omē iudiciuz facere quia filius homis̄ est. ¶ Secdam suauitatē oñdit credulitatis. s. quia credit in hac curia dei factum suum narranti: nec ibi adducit qui suppleat defectum suū: nec testis qui ꝓbet ꝓtrariū. Nec etiam ibi locum habet qō dicit. Joh̄. viij. Tu de teipso testimoniū phibes testimoniū tuum non est verū. ¶ Tertiā suauitatē pretendit scz libertas: quia in hoc iudicio nō feruntur sententie nisi absolutionis: licet homo fuerit sceleratissimꝰ peccator. Absoluit em̄ reꝰ quasi latro a quo aufertur funis de collo: qui ad suspendiū paratus erat. Sed qui non confitetur sicut dicit Sophō. j. Ambulabunt. s. ad inferni furcas vt ceci: qꝛ dño peccauerūt. Quartam etiaꝫ suauitatē eterne felicitatis ostendit. Nam cum ille qui venit ad hoc iudicium dignus sit infernali patibulo remunerabit eterno regno. Unde ꝓuerb̄. xxviij. Qui abscondit scelera sua non dirigeť. qui autem confessus fuerit ꝛ reliquerit ea misericordiam ꝓsequetur.

¶ Qꝛ per veram confessionem aīma a morte culpe ad vitam gratie suscitatur. ¶ Cap̄. iij.

Tertius fructus est a morte suscitatio Suscitat enim ꝓfessio a morte culpe Circa quod sciendū est ſm Tho. q; penitētia inq̄ntum est sacramentū p̄cipit p̄cipue in ꝓfessione: quia p eaz ministris ecclesie se subdit: qui sunt sacramentoꝝ dispensatores. Contritio autē votum ꝓfessionis annexū habet: ꝛ satisfactio p iudicio sacerdotis cui fit cōfessio taxatur ꝛ mēsurat: quia in sacramēto penitentie gr̄a infundit p quam pctā remittuntur sicut in baptismo. Et ideo eodem modo ꝓfessio ex vi absolutinois ꝓiūcte: culpā remittit sicut baptismus. Et sicut baptismus liberat a peccati morte: nō tantū ſm q; actu p̄cipitur. etiam ſm q; in voto habeť sicut patet in illis q̄ iam iustificati ad baptismū accedūt: Et si quis obicem non ꝓstaret ex ipsa p̄ceptiōe baptismi gratiā ꝓsequereť pctā remittentē: si prius non fuissent dimissa. Similiter dicendū est de cōfessione adiuncta absolutione: quia ſm q; in voto penitētis p̄cessit a culpa liberabit: postea vero in actu ꝓfessionis ꝛ absolutionis gratia augeť: ꝛ etiam peccata remittunť. si p̄cedens dolor ad ꝓtritionē sufficiens non fuisset ꝛ ipe tunc obicem gratie nō p̄beret. Et ideo sicut de baptismo dicit q; liberat a morte: ita etiā de ꝓfessione dici potest. Patet igit q; cum in ꝓfessiōe os aperitur mors egreditur ꝛ vita ingreditur Unū Prouerb̄. x. Os iusti vena vite. Os iusti operit iniquitatē: sed mens impia ꝛ obstinata que se cōfiteri nō disponit: mortē a se exire non sinit: huius aūt resurrectionis a culpa p cōfessionē sepius signum patet cum videmus peccantes quasi mortuos ad cōfessionē venire nihil sentientes vulnera sceleꝝ eoꝝ: sed dum ꝓfitenť ꝓceditur eis doloꝝ qui vtiq; vite gratie attestat. Odorē brū nempe mortuum sensum non habet. Ecce q; vomitus peccatoꝝ per veram confessionem. ad vitam perducit. In huiꝰ modi mysterium. Mat. ix. eiecta turba archisynagogi filia suscitatur.

¶ Qꝛ per veram confessionem liberatur homo ab ore demonis ✦ ¶ Capitulum. iiij

Quartus fructus est a demone liberatio. Existens em̄ in mortali culpa in ore demonis est: quod quidez intanti latissimū est. volenti aut̄ inde exire artissimū repitur Unde Job. xxxvj. Salvabit te. s. dñs p confessionē: ex ore angusto latissime. Uide obsecro a tanto periculo facilē liberationis modū: quez ipa simplicissima ouis te docet dum existēs in ore lupi sepius clamat Vade ꝛ tu peccator ꝛ fac similiter ꝛ clamoroso cordis affectu: sed sub missa voce manifesta scelera tua.

¶ Qꝛ faciliter purgant ꝛ ornant aīmam confessio penitentialis ꝛ generalis. ¶ Ca. v.

Addantur quoq; alij quattuor fructus quoꝝ primus est anie purgatio. Purgať aut̄ homo per illā a mortalibus et venialibus culpis. ¶ Primo quidē aduerte feditatē atq; deformitatē mortalis culpe: facilitatē medicine ꝛ formositatē reformate anime. Est enim mortalis culpa spūalis lepra deterior q̄ corpalis q̄ntum distat mortale corpus a spū immortali ad imaginez ꝛ similitudinē dei formatio. Illa eijcit a ꝓsortio hoim hec aūt a ꝓsortio dei ꝛ oim sanctoꝝ ꝛ angeloꝝ illa eijcit a ciuitate. hec aūt non solum p̄uat a celesti regno atq; p̄senti seculo: sed etiam locat hominē i hospitali infernali cū infinita penalitate

Sed vide facilitatē remedij hui⁹ spūalis lepre q̄ in curatione naaman syri. iiij. Reg̃. v. p̄figurata fuit. Dit em̄ illi helise⁹. Vade & lauare septies i iordane. & recipiet sanitatē caro tua atq̄ mūdaberis. Et seq̄t. Descēdit & lauit septies i iordane iuxta ꝓmonē viri dei: & restituta ē caro ei⁹ sicut pueri puuli & mūdat⁹ ē. Hāc facilitatē ostendit etiaz p̄s dicēs. Dixi ꝓfitebor⁹ vt s. De pulchritudine aie quā ex ꝓfessione quis ꝓsequit etiā ait. Cōfessio & pulchritudo in cōspectu eius. Et iterū ait. Confessionē & decorē induisti. Si aūt de scōo scz de peccatis venialib⁹ pensare velim⁹: & q̄ratur si ꝓfessio generalis valeat ad eor purgationem dicendum ꝑm Tho. in. iiij. di. xxj. q. duplex est cōfessio generalis scz sacramētalis & nō sacramētal'. Prima ē sacramētalis q̄ scz fit in secreto sacerdoti ō generib⁹ singulor: & nō de singulis generum Et valet ex quattuor ad remissionē venialiuz q̄tū ad culpā & etiā q̄tū ad penā: vel in parte vel in toto. Primo ex ꝓtritiōe cōfitentis. scōo ex humilitate ꝓfessiōis. tertio ex oratiōe sacerdotis in q̄tū ē quedaz ꝑsona ꝑuata. q̄rto ex viclauiū. Scōo ē q̄dam ꝓfessio non sacramentalis que scz fit publice coz multis & cum multis in eccl'ia: & tunc efficax est ex tribus p̄mis & nō ex q̄rto. Et ideo nō subiungit in p̄ma & cōpletorio absolutio nec satisfactōis iniunctio: ꝙ tm̄ oro. s. Misereat⁹ vr̄i & Cōcordat cū ḃ pe.

Q̄ ex vera ꝓfessione pax inter deum & aiaz generat. Cap'm. VI.

Secūd⁹ est cū deo pacificatio Existēs vtiq̄ in mortali: inimicitiā & terribilē guerrā habet cum oīpotenti deo. Nec p̄derat insensat⁹ homo q̄ti discrimis sit inimicitia ista. Vide rogo q̄ facilis sit pacificatiōis modus. Non em̄ necesse tibi est mactare vitulos: aut oues antiquoruz more. Verba hūilis cōfessionis a dño p vitulis acceptant. Sicut Osee vlt. dicit. Reddem⁹ vitulos labior⁹ nostror⁹. Et Esa. lxij. dñs ait. Creaui fructuz labior⁹ pacem. Hoc est ex nihilo humilitat: feci fructū labior⁹ esse pacē. Ideo talis ꝓfessio humilis maxie figurata est in ramo illo oliue quē colūba illa ad vesperaz in arca tulit Gen̄. viij. Ramus ꝙ oliue signū pacis ē. Sic & ꝓfessio humilis int' nos & deum causa ē & signū pacis & culpar⁹ remissionis. Hūc ramū oliue ad vesperā colūba detulit cum spūssanctus q̄ per columbā sigtur in fine tempor⁹ ꝓfessionē in ecclesia ordinauit Nos sum⁹ em̄ in quos fines seculor⁹ deuenerunt sicut dicit. j. Cor. x. Viue colūba dei ecclesiā dei desigt iuxta illō Cant'. vj. Una est colūba mea. Columba igit' in ore ramum portat: quia ecclesia oris ꝓfessionē habet in signum pacis cum deo.

Vera ī ꝓscia alleuiatio & letic'ia seq̄tur ex vera ꝓfessione. Cap̃. VII.

Certius est ꝓscientie alleuiatio seu assecuratio. Grauat em̄ ꝓscientia peccatoris ex ꝓpetratis culpis Vñ p̄s. Iniq̄tates mee supgresse sūt caput meū &c. Et Job vij. Posuisti. i. pmisisti me poni ꝓtrariū tibi: & fact⁹ sū mihimetipsi grauis. Vex cū peccator magn⁹ plene & diligenter ꝓfessus fuerit peccata sua: & plenarie absolut⁹ videtur sibi q̄ sit ita alleuiat⁹ q̄si amota fuerit de corde ei⁹ gūissima mola: et q̄q̄ mirabili letic'ia supfunditur dū se sperat suscepisse veniā de cōmissis Unde Prou. xv: Secura mens q̄si iuge ꝓuiuiū Vñ p̄s. In voce exultatiōis & ꝓfessionis son⁹ epulātis. Qd̄ q̄dē magnū est cū sit quasi paradisi arra. Vñ. ij. ad Cor. j. Gloria nostra hec ē testimoniū conscientie nostre.

Confundit diabolus in vera cōfessione. Cap'm. VIII.

Quartus est diaboli ꝓfusio. Confunditur ꝙo diabolus cum itelligit se deprehensum more siq̄dem furis q̄ cōfusione replet dum in furto deprehendit. Proinde nō ita secure suggerit mala sicut antea faciebat: cum timeat sua reuelari secreta sciens q̄ Eccl. xxvij. Qui denudat archana amici fidem p̄dit: & non inuenit amicū ad animū suum.

Q̄ in cōfessione q̄q̄ ex attrito fit homo vere ꝓtritus. Cap̃. IX.

Quattuor alij fructus addant. quoruz primus est peccator⁹ remissio. Scōm Alexan. de halis quando q̄ accidit q̄ homo accedit ad ꝓfessionē non sufficiēter ꝓtritus: & tamē p ꝓfessionis humilitatē misericorditer infundit deus ei grām plene cōtritionis. Proinde p̄s ait. Veritas de terra orta ē: et iustic'ia de celo ꝓspexit. hec ē vera ꝓfessio q̄ p̄cedit ab hoie qui de terra ē: quā suscipiēs dominus hominez iustificat a peccatis. Unde glo. ꝙbum ꝓphete exponens ait. Confessio de homine peccatore nata ē: vt se accuset. cinerem & terrā se esse cognoscat. Cui dicit Gen̄. iij. Puluis es: & in puluerē reuerteris Et sic iustic'ia ō celo ꝓspexit sicut patet Luc. xviij. ō publicano qui p ꝓfessionem iustificat⁹ ad ꝓpria est reuersus Vñ Aug⁹ Laborat mens patiēdo erubescentiā. Et quoniā verecundia magna ē pena: q̄ erubescit p christo fit dignus venia. Vñ ij. Reg̃. xij. dixit dauid ad nathan. Peccaui domino. Et statim dixit ei nathan. Dominus trāstulit peccatū tuum a te. Glo. Qui humilit' ꝓfitetur: veniam ꝓsequit'. Unde Aug⁹ super illud p̄s. Nō absorbeat me p̄fundū nec vrgeat

sup me puteus os suū inq̄t. Puteus est pfunditas iniq̄tatis In quā si ceciderīs nō claudet sup te puteus os suū si tu non clauseris sup te os tuū. Uñ thema dixit confitebor vt̄ s̄ Hēr Bonauen. Si ꝓpositus tātū valet quāto amplius valebit opus.

Q2 in cōfessione tam ex auctoritate clauiū q̄z ex erubescentia peccatorū puenit satisfactio magna ¶ Ca. X

Ecūdus est p peccatis satisfactio. Fit autem hec satisfactio in cōfessione ꝑm Alexan. de halis maxime ꝓpter duo. ¶ Primo ꝓpter auctoritatez clauiū. Uñ Jo. x. Quoz remiseritis peccata ꝛc̄. Et Matth. xviij. Quodcūq̄ ligaueris ꝛc̄. Potest em̄ sacerdos aliquid pene debite relaxare licet: non omnē penā. ¶ Scōo ꝓpter verecundiā peccatoris. Uerecūdia em̄ ē magna ps satisfactiōis cū sit q̄si palliū p̄ciosum opiens pctm̄. Uñ ps Confusio faciei mee cooperuit me. Ecc. iiij. Est ꝓfusio adducēs gr̄iaz ꝛ gr̄am. Uñ Aug⁹ li. de pe. Qui p vos peccast̄ p vos erubescat̄. Erubescentia em̄ ipsa ꝓtem habet remissionis. Ex miscōia em̄ hoc p̄cepit dñs vt nemo peniteret in occulto. In h̄ em̄ q̄ p seip̄m dicit sacerdoti ꝛ erubescentiā vincit timore dñi offensi: fit venia crimis. Fit em̄ veniale p cōfessionē q̄d criminale erat p opationē. Hec Aug⁹. Et idē alibi ait. Qultū satisfactionis attulit qui erubescentie dominās nihil eoz que cōmisit nuncio dei denegauit. Hinc ē ꝑm Tho. q̄ q̄to aliq̄s pluries vel plurib⁹ de peccato ꝓfitetur: tanto ei magis purgatorij pena minuit.

Q2 per confessionem gratia iam in contritione accepta augmentatur

Capitulum. XI.

Certius est gratie augmētatio. Unde Alexan. de halis. Sepe i ꝓfessione deuota dñs augmentat gr̄am in ꝓtritione collatam. Nō notat Esa. xxxviij. in ezechia a quo egrotante ad mortē dñs non solum remouit infirmitatē postq̄ se ꝓuertit ad parietem ꝛ ad fletum: ꝛ addidit vite q̄ndecim annos. Qarie ꝛo auget humilitatē. Unde sup illud ps. hec me cōsolata est in humilitate mea. glo. dic̄ humilitatē quā sibi quisq̄ facit ꝓfitendo sua peccata: nō sibi arrogādo iusticiā. Ex hoc quippe gr̄e augmēto atq̄ vera et fundata humilitate mens in tēptationib⁹ fluctuans p̄seuer̄. quia subito ꝓfitet̄ p̄auitates suas Jdo ad hoc hortat̄ Aug⁹ dicēs. Si cepisti fluctuare cōfitear̄ motū ne plāgas ruinā. Extrahim⁹ nanq̄ dentem putridū ne p eum alij putrescant.

Q2 p ꝓfessionē accrescit gl̄ia omnipotētis dei. ¶ Capitulum. XII.

Quartus est dei glorificatio. Qui enim ꝓfitetur peccata sua se ꝓfitet̄ iniustum ꝛ deum iustū. Nam cōfessio fit ad laudem dei. Unde sup illud ps. Cōfitemini domino q̄m bonus glo. ait scz ꝓfessiōe peccati ꝛ laudis: cū non sit pia ꝓfessio peccatoz sine laude Jdeo Josue. vij. in ꝑsona sacerdotis q̄ ꝓfessiones auscultat dr. Da gloriā dño deo israel ꝛ cōfitere atq̄ indica mihi q̄d feceris ꝛo his aūt duodecim fructib⁹ adipiscēdis ꝓsiderēt ꝓfessores cū q̄ta p̄icia atq̄ diligētia debēt instruere penitētes: sciētes q̄ ꝓfessor nesciēs discernē in penitēte inf̄ lepr̄ā ꝛ lepr̄ā. i. q̄d dz iudicare: absoluere nō p̄t. qz munē scie caret. i. claue q̄ sciat soluere ꝛ ligare. Et penitēs h̄ intelligens tenet̄ itez ꝓfiteri. Uñ dñs Matth. xv. Nec⁹ si ceco ducatū p̄stet: ambo i foueam cadūt. Proinde ps. āmonet ꝓfessores dicēs Erudimi q̄ iudicatis terrā. i. q̄ accipit̄ iudiciū facē de his q̄ i culpis terrenoz plapsi sūt. Uñ Aug⁹. in ꝑmone xxxij. ad heremitas ait. Decet igitur sacerdotes esse tales vt cognoscāt ꝛ sciant quā qualez ꝛ q̄taz infirmitatib⁹ exhibere debeāt medicinā Uñ Bonauē. in. iiij. di. xvij. vlt̄. q. sup ir̄am ait. Qui ille q̄ soluit ꝛ ligat ꝑm voluntatez non ꝑm scie ꝛ iuris regulā: errat ꝛ decipit. Proinde sacerdos ꝛ religiosus inexptus audiat simplices pueros ꝛ rusticos. nō aūt eos q̄ hñt p̄plexos ꝛ intricatos casus. Qui si audierit tales cū nō itellexerint eoz casus oportet ꝓfitētes itez ꝓfiteri: sicut s̄. dictū ē arti. ij. Ut autē ex vera ꝓfessione fiat in aīa ꝓsecutio fructuū p̄ctoz ꝑm Sco. in. iiij. di. xvij. p̄cedere dz diligēs examiatio petōz: ꝑm possibilitatē fragilitatis hūane. Et itelligo tātā inq̄sitionem fieri debere: quātā q̄s ponē pōt circa aliq̄d multū arduū q̄d cordi suo eēt multū charū. Hec ꝑm Sco. Ex dict̄ ptz q̄d sit ꝓfessio sacramētalis ꝛ vñ originē sūpserit: qz ex ore dñi nr̄i ihu xp̄i ac apl̄oz ei⁹. Et q̄z admirabiles fruct⁹ ei⁹ cōsequant̄ p eā veraciť penitētes vt integra fide. spe firma atq̄ feruēti charitate p̄cedente p̄paratione atq̄ examiatione ꝓdigna curratis ad sacramentū ꝓfessiōis q̄si ad ꝑscie illumiationē ad miscōie fontē: ad aie alleuiatiōez. ad gratie augmētationē. ꝛ tandē ad dei glorificationē. Hoc largiēte dño nr̄o ihu xp̄o ꝛ ꝓfessionis institutore. ꝛ gr̄e largitore. Qui gloriosus in patria ꝛ diues in miscōia cum patre ꝛ spūsancto viuit ꝛ regnat in secula seculoz.

Feria. III. post tertiam dñicam i q̄ dragesima de correctiōe fraterna.

Sermo. XXVIII.

Si peccauerit in te frater tuus vade ⁊ corripe eum. Mat. xviij. ⁊ in euāg. ho. Si eñ vim hui⁹ termini corripe voluerim⁹ pondera re nihil aliud iudicare videt: nisi cor peccatoris a malo ad bonum subito rapiēdo mutare. Dicūt eñ rapi q̄ subito auferūt. sicut si ignit⁹ carbo sup ppziaz vel primi cecidisset vestem rape eū ⁊ illū subito auferre. Hecnō ⁊ syllaba dr corripi q̄ subito ⁊ raptim pnūciatur. Cito nēpe cor fris a malo ad bonū trāsfert: cū ei turpitudo sue culpe ⁊ pulchritudo diuie gr̄e dulciter demōstrat. qđ in fraīna correctiōe euenire cōtingit. Proinde fraīna correptio sic diffiniri solet. Correptio est admonitio fris ō emēdatiōe pctōr: ex charitate fraterna pcedens. Plane nomē fris ois hō etiā pctōr itelligi debet. siue eq̄lis siue minor siue etiā maior sit ille: q⁹ ex vno pr̄e deo creati. q⁹ ex vno pr̄e adā generati. atq; ex vno pr̄e xp̄o regenerati ⁊ redēpti sum⁹. Ponit tñ poti⁹ nomē fris q̄ hois aut pctōris. eo q⁹ frater nomē ē amoris ⁊ charitat̄: q⁹ ex vno pr̄e creati ⁊ regenerati sum⁹. Ideo correptio fris ex radice dr pcedē charitatis. De hac igit fraīna correptiōe tria p̄ncipalit̄ ꝓsiderem⁹. Primo ei⁹ obligatiōez. scdo ordinationē. tertio eius ꝓditionē.

Articulus. I. qñ homo obligat vl non corrigere primū suum.

Primo ꝓsiderem⁹ huius fraīne correptionis obligationez. Ait eñ dñs. Si peccauerit i te frat̄ tu⁹ vade vt s. qđ ē pceptū affirmatiuū. Ex ꝓsiderādū est sicut p̄cepta legis negatiua ꝓhibēt act⁹ pctōr: ita p̄cepta affirmatiua inducūt act⁹ vtutū. Actus siq̄dē pctōr fm se semp sūt mali: ac etiā nullo mō nec insup aliq̄ tpe p̄nt bñ fieri: q⁹ fm se oino sūt mali vt dicit Isido. ij. ethymol. Ido negatiua pcepta obligāt semp ⁊ ad semp. nisi cōtrariū pcipiat reuelatōe diuina: q⁹ dr. xiiij. q. v. c. iij. dixit domin⁹. Nec israelite furtū fecerūt asportādo egyptior vasa: ꝑ deo iubente ministerū tribuerūt. Act⁹ aūt vtutū nō q̄libet mō fieri debēt: ꝑ debetis circūstantijs obseruatis Que q̄dem req̄runt ad h̄ q⁹ actus sit vtuosus scz vt fiat vbi debet. ⁊ fm q⁹ debet. Et quia dispositio eor q̄ sūt ad finē attēdit fm rōnem finis. Ideo i istis circūstantijs vtuosi act⁹ maxime attēda ē ratio finis: q̄ q̄dē ē bonū virtutis. Si igit aliq̄ talī circūstātia omittat circa vtuosum actum que totalit̄ tollat virtutis bonū: h̄ q̄dem p̄cepto ꝓtrariat. Si aūt defect⁹ alicui⁹ circūstantie q̄ totalit̄ vtutē nō tollit. licet nō p fecte attingat vtutis bonū nō dr ee p̄ pceptū. Ido. ij. ethicor dr. Q̄ si parū a medio discedatur nō ē p̄ virtutē. ꝑ si multū discedat corrūpitur vtus i suo actu. Ad itelligēdum aūt q̄n hō obligat ad hanc correptōez vel q̄n nō. tres discretiōes ꝓsiderāde sūt ꝓma circa corrigētē scda circa delinquētē. tertia circa omittētē.

Quo tria requiruntur ex parte corrigentis ad hoc q⁹ obligetur corrigere primū suum. Capl'm. I.

Prima discretio cōsideranda est circa corrigentē. Ubi notandū q⁹ ad hoc q⁹ homo corrigere obliget: tria req̄runt ex pte ipius corrigētis aliter nō obliget. Primū est certitudo. scdm est māsuetudo. tertium est aptitudo. Primū ē certitudo. id ē. q⁹ sciat certe primi sui culpaz. Unde Eccl. xj. Proscq̄ interroges scz de veritate rei nō vitupes quēq̄: vt cū interrogaueris corripe iuste. id ē fm ordinē inferius annotatū. nec tamē sufficit hec certitudo apud se. Nā si crimialiter agit: et timet defect⁹ pbationis ⁊ obligat actor ad talionē si i pbatiōe deficiat: tūc homo primū accusare nō obligat. Idē forte dicēdum ē q̄n in moralib⁹ sunt varie doctor opiniones ⁊ est piculū in plo scandalū suscitare tenēdo vnam opinionē: tūc credo nō esse necesse populū circa talia redarguere nisi valde tpate. Scdm ē māsuetudo scz i corripiēdo: Quia corripiēs cū turbatiōe ⁊ ira magis ad malū puocat q̄ ad bonum Unde apls. ij. ad Thessal. iij. Nolite q̄si inimicū existimare illū scz delinquentē ꝑ corripite vt frēm. s. cū māsuetudie. Qđ idem intelligens necessariū. j. ad Cor. iiij. ait. Quid vultis. in vga veniam ad vos an i charitate ⁊ spiritu mansuetudis? Et merito talis bon⁹ mod⁹ obseruandus ē. Nam Prou. xxv. dr. Lingua mollis ꝓfringet duriciē. Et itez. c. xv. ait. lingua placabilis lignū vite. Que aūt imoderata est cōteret spm̄. Unde ppha ait. Superuenit māsuetudo ⁊ corripiemur. Unde Aug⁹ super epl'am ad Gal. Quicq̄d lacerato aio dixerit punientis est impet⁹ non charitas corrigentis. Si lige ⁊ dic q̄cq̄d voles. Hec ille. Iteruz in. ij. li. de fmo. do. in mon. ait idē. Raro ⁊ magna necessitate obiurgatiōes adhibēde sūt: ita tamē vt in his ⁊ in ipis nō nobis ꝑ deo seruiat insteimus. Tertiū est aptitudo scz ad corrigēduz q̄ scz in alio nō sit tāta sicut in eo. Nam si ipsuz peccantē videant alij eque boni. sicut tu vl' forte meliores: ⁊ illi forte magis familiares. aut p̄latus suus: ꝓbabiliter supponere sic possis q⁹ aliquis istor in q̄bus est debitum ⁊ aptitudo corrigēdi illū corripiet eū. Et apls ad Heb. xij dicat. Quis est filius quē non corripiet pater Et iterum. iij. Reg. xx. p̄latus dicit. Custodi

De correctione fraterna

virum istū q̄ si lapsus fuerit erit anima tua p anima illius. Unde nō debeo credere q̄ plat' suus sit īmemor salutis sue qđ esset .si negligeret corripe illum. Si aūt certū esset q̄ oēs negligerēt corripe illum: tunc cū alijs ꝓditōib' ꝓcurrētib' teneret. Hec ſm Gallēsem vl' gualensem in q̄stionib' disputatis.

Qr tria requirunt ex pte delinquē tis ad hoc q̄ q̄s corripe obliget ,primum suum. Caplm. II.

Secūda ẏo discretio obseruāda est circa delinquētē. Nam ad hoc q̄ aliquis teneat corripe delinquentē etiam tria requirunt in eo. Primū est spes verisimilis .secundū culpa mortalis .tertiuz oportunitas tēporis. Primuz qđ in delinquēte requirit ē spes verisimilis ⁊ pbabilis scz ō futura correctione. Quia cuz correptio instituta est ppter emendationē fratris sicut patet in euāg'. ho. si hoc non sperat. ſ peioratio timeat :tunc correptio non deberet fieri cū esset dare culpe noue occasionē ⁊ peccatū esset: testante dño Prou. ix. Noli arguere derisorē ne oderit te scz nō ppter te: ſ ppter se: ne deterior fiat Et paulo aū dicit. Qui erudit derisorē ipe sibi facit iniuriā ⁊ qui arguit impiū sibi maculaz generat. Uñ Hiero. Frustra niti ⁊ nihil aliud q̄z arguendo odiū q̄rere extreme dementie est. Secđo req̄ritur q̄ sit culpa mortalis . Nam correptio fit ad lucrandū fratrē amissum p pctm: qz dicit i euang'. ho. Si aūt te audierit lucrat' eris fratrē tuū. Non eī amittit aia fratris nisi p mortalē culpā. Ex quo patet q̄ corripe fratrē ē q̄n peccat mortaliter p̄ceptuz. Uñ Eccl. xvij. Unicuiq; mādauit dñs de ꝓximo suo scz corripiēdo. Corripe ẏo q̄n venialiter peccat est ꝓsiliū Tertiuz ẏo qđ req̄rit est oportunitas tpis id ē. q̄ sit spes q̄ non habeat maiorē oportunitatē tpis ad corripienduz fratrē. Unde Aug⁹ de ciui. dei. lib. j. c. ix. dicit. Si q̄s ppterea obiurgādis corripiēdisq; male agētibus pcit: qz tps oportunū querit. Sequit . Non videt occasio cupiditatis: ſ ꝓsilium charitatis. Ex dictis patet q̄ cū corripe fratrē sit p̄ceptuz affirmatiuū: obligat tñ ad sui executōez tpe necessitatis. Tūc aūt vere necessitas ē. q̄n p̄dicta sex q̄ in hoc ⁊ in p̄cedēti. c. dicta sūt ꝓcurrūt simul ita q̄ si nō occurrūt lz hō hoc p̄cepto ligetur. nō tn obligat ad exequendū illud .i. ad corripiēdū ſ differre pōt sine peccato quousq; hec sex simul ꝓcurrūt. Predicta aūt sex de prelato nō intelligunt ō quo nō est ſmo ad p̄sens Uñ aūt oia sex ꝓcurrunt tūc tenet homo ppt tria corripe fratrē. Primo ppter p̄ceptionē de q̄. ſ. dictum est. Facit ad h̄ ex de ẏbo. sig. c. in his vbi ōr qđ p̄cipit impatur ⁊ qđ impat nec esse est fieri. Et. xiij. q. j. c. vltꝫ. dicit Augus. Quisq; p̄ceptis nō obtempat : reus ē ⁊ debitor pene Secđo ppt detestatōez. vñ. lxxxiij di. c. error ōr. Error cui non resistit aprobat. Et subdit. Negligere q̄pe cum possis pturbare psonas: nihil aliud est q̄z fouere. Ad idem lxxxvj. di. c. faciētis. ex de homici. c. sic dignū Tertio ppter subuentionē. Quia q̄ pōt iuuare ꝓximū ⁊ non iuuat ꝓincit summū non amare pastorē vt patet. lxxx. q. j. c. in scripturis Sed nunq̄d tenet homo ppter hoc p̄ceptū inq̄rere correptione egētes? Dicendū q̄ illud quod debet aut: debet p̄sone certe aut incerte Primo aūt si hō debet aliq̄d p̄sone certe et determiate: siue illud sit bonū tpale siue spirituale. necesse ē q̄ illud ei impēdam⁹ non expectantes q̄ nobis occurrat: imo tenemur eū q̄rere ne dum in debito tpali :sed multo magis i debito spūali: sicut in illo q̄ habet alteri⁹ curā: qz debet euz querere ⁊ corrigere de pctō. xliij. di. ephesijs. Secđo autē illa bñficia que nō debent certe p̄sone: sed cōmuniter omnib⁹ p̄sonis. siue sint tpalia siue spūalia : nō optet nos q̄rere q̄bus impēdam⁹: sed sufficit q̄ illis impēdamus q̄ nobis occurrūt. Hoc eī p quadam sorte habendū est ſm Aug'. in lib. de doc. In lib. q̄z de ẏbis dñi ait. Ammonet nos dñs nr q̄ nō negligam⁹ pctā nra nō q̄rendo q̄d reph̄endas: ſ videndo quid corrigas. alioq̄n efficeremur vite cor exploratores ꝓra illō quod dicitur Prou. xxiij. Nō insidieris ⁊ queras impietatē in domo iusti nec vastes requiem eius ar. ad h̄. vj. q. j. c. ex merito. in fi.

Triplici ex causa dimittit hō corrigere peccatorem vel bene vel male Capitulum. III.

Tertia autē discretio ꝓsideranda ē circa omittētē scz correptionē ſm Rich'. in. iij. di. xix. fraterna correptio triplicit omitti potest. Primo ppter charitatez. scđo ppter sensualitatē. tertio ppter tepiditatē. Primum est ẏtuale. scđm veniale. tertiū mortale Primo ppter charitatē: p hoc est virtuale. Unde Aug⁹. j. de ciui. dei. c. ix. Si q̄s ppterea obiurgandis ⁊ corripiēdis male agentib⁹ pcit: quia oportunū tēpus inq̄rit vel ō eisdē ipis metuit ne deteriores ex hoc efficiant vel ad bonā vitam ⁊ piam erudiēdos impediāt aliosq; infirmos p̄mant atq; auertāt a fide. nō videtur cupiditatis occasio: ſ ꝓsiliuz charitatis. Similiter dicendū ē si omittit .qz nō habet ꝓueniēs locus. Secđo ppt sensualitatē. ⁊ hoc est veniale vtpote q̄n ppt tpale cōmodū habenduz vel incōmodū vitandū efficit homo tardior a

ad coꝛreptiõez: non tñ in tñ q̃n si sibi cõstaret q̃ posset eũ extrahere a mortali culpa hocnõ omitteret ꝓpt̃ cõmodũ tpale. Et ō h̄ scdo modo in p̃mo de ciui. dei. c. ix. circa pꝛinci. Aug⁹ ait. Aliq̃n coꝛripiẽdis frib⁹ desistũt hoies vel ꝓpter laboꝛẽ vel ꝓpter verecũdiã: vel ꝓpter vitationẽ nocumẽti tpalis: q̃uis tñ displiceat malũ eoꝝ. Nec incidũt in illaz dãnationẽ que post hãc vitã talib⁹ p̃patur. ¶ Tertio modo omittit coꝛreptio ꝓpt̃ tepiditatẽ: ꝛ h̄ est mortale. Uñ q̃n homo ꝓbabilit̃ sperat ꝛ credit q̃ posset fratrẽ suũ retrahere a peccato: ꝛ h̄ omittit facere ꝓpt̃ aliq̃d cõmodũ tpale vtputa: q̃ timet iudiciũ vulgi ꝛ cruciatũ carnis siue peꝛemptionẽ. dũ tñ hec in animo ita dñẽnt q̃ p̃ponãt charitati fraterne. Tũc eñ ordinẽ charitatis puertit plus diligẽdo cõmodum tpale q̃ aiam pꝛimi ꝛ honoꝛẽ dei. Uñ Aug⁹ vbi s̄. Valeriscp ab eis cõmonẽdis obiurgãdis ꝛ coꝛripiẽdis male dissilãt. ne vel eos offendamus vel eoꝝ inimicitias deuitem⁹. ne impediãt et noceãt i istis tpalib⁹ rebus q̃s adipisci adhuc apetit nr̃a crudelitas: siue q̃s amittere formidat infirmitas. Hec ille. Unde glo. super illō Eccl. xvij. Unicuiq⁹ m ãdauit dñs de pꝛimo suo dicit. Ita peccat q̃ fratrẽ suum peccare videt ꝛ tacet. sicut q̃ peccãti nõ indulget.

¶ Articul⁹ .ii. ō triplici coꝛreptione scz fraternali filiali ꝛ peternali

Secundo ꝓsideremꝰ coꝛreptionis ordinationẽ seu modificationẽ. Scdm eñ Cassi. lib. iiij. epl̃a ꝝ. Egris non vna causa saluti ẽ. Alter cibis reficit: alt̃ p abstinẽtie beneficia attenuat̃. Hic lauacra mollia. ille ferrũ q̃rit ad vulnera Et variũ remediũ poscit diuꝛsa q̃litas passionũ. Pꝛoinde triplicẽ distiguam⁹ coꝛreptoꝛez. Pꝛia ẽ fraternalis. scda ẽ filialis. tertia ẽ p̃ternalis ō q̃b⁹ p ordinem p̃s. cxl. ait. Coꝛripiet me iust⁹ in misꝛcdia ꝛ increpabit ẽ. Pꝛima ẽ fraternal̃ eq̃lis ad eq̃lẽ. Et de hac dicit. Coꝛripiet me iust⁹. Scda ẽ filial̃. i. minoꝛis ad maioꝛẽ. Et ō hac subdit in misꝛcdia. Tertia ẽ fraternal̃. i. maioꝛis ad minoꝛẽ: ꝛ de hac subinfert: ꝛ increpabit me. Ad verbum potest esse p̃sentis articuli aliud thema.

¶ Q̃n homo tenetur coꝛrigere ꝓximũ suum: ꝛ quō ꝛ quem fructũ cõsequat̃ homo ex eo ¶ Capitulum .i.

Prima est coꝛreptio fraternalis. id est. equalis ad equalẽ. Unde p̃s ait. Coꝛripiet me iustus. id est. q̃ vult esse iust⁹ Circa quã tria in textu hodier. euangl. cõsideranda sũt scz fraterne coꝛreptionis ꝓximo casus. secũdo modus. tertio fructus. ¶ Pꝛimo cõsiderandus est fraterne coꝛreptiõis casus. q̃ talis est: ꝛ a dño ponit̃ cum ait Si peccauerit in te frater tuus. Ubi ponit tria q̃ ocurrũt ad fraternã coꝛreptionẽ. Pꝛimũ est mortalis culpa. scdm noticia certa. tertium amicitia vera. Pꝛimũ ẽ q̃ sit mortalis culpa. Unde dñs ait. Si peccauerit scz mortalit̃: aut ẽ in apto ꝛ grã di piculo ruendi in illud ꝑm quosdã q̃ ꝛ satis rationabile videt̃ sicut in p̃cedenti arti. dictũ est. c. ij. ¶ Scdm est q̃ sit noticia certa. Ideo subdit. i te. Ad triplicit̃ exponi potest ¶ Pꝛimo in te. i. te ꝓuocãte: te fauente: te inducente te ꝓsiliante: tunc digne debes satisfacere ꝛ penitere ¶ Scdo si peccauerit in te. id ẽ. te pati/ente: et tunc debes indulgẽ. Uñ Mat. xviij. Nõne oportuit ꝛ te misereri ꝓserui tui sicut: ꝛ tui miserꝰ sum? Et Eccl. xxxj. Intellige que sũt ꝓximi tui ex teipso. Et Chryſ. ait. Si graue videtur damnũ. affice̅ debet lucrũ. Si graue videt̃ p̃ceptum cogita p̃miuz. Si graue sit remittere ei q̃ te cõtristaut: hoc est grauius incidere in gehennã. ¶ Tertio modo sic. Si peccauerit frater tuus in te. id ẽ. te solo sciẽte: tũc in secreto coꝛripe eum sicut ꝓ patebit. ¶ Tertium q̃d requirit̃ in coꝛripiẽdo est amicitia vera. Ideo subdit. Frater tu⁹. id ẽ. ex fraꝛna charitate a te dilectus ¶ Scdo cõsiderãdus ẽ coꝛreptionis modus. Qui triplex est. Pꝛimus ẽ modus amoꝛosus. secũdus est modus timoꝛosus. tertius est modus pudoꝛosus. ¶ Pꝛim⁹ est amoꝛosus. Et de hoc domin⁹ ait. Uade et coꝛripe eum inter te ꝛ ip̃m solum Ubi ostẽdit q̃ tria debet habere ad hoc q̃ sit amoꝛosus. Pꝛimo sollicitudinẽ. secũdo necessitudinez. tertio rectitudinẽ. ¶ Pꝛimo sollicitudinẽ ideo ait. Uade scz ne pigriteris. id ẽ. vade p sollicitam diligentiã. Uade etiam ad ſram instar diligẽtis pastoꝛis. qui vadit querere pditam ouem vt ex hac humili pietate ille citi⁹ reducatur ad bonũ. Ideo dicit Chryſ. Peccatoꝛ ira ꝛ verecũdia detinet ebꝛius fact⁹ q̃si graui somno. Uñ oportet te q̃ sanus es ad illuz ire sicut medicus ad egrotũ. ¶ Scdo debet habere necessitudinem. id ẽ. debet ex charitate cõsiderare q̃tum illi ꝛ tibi necessariũ est eripe eum de statu dãnationis. Ideo dñs ait. Et coꝛrip eum id ẽ. coꝛ eius rape de statu dãnationis vel pdetionis. Contrariũ multi agunt. Nam quidaz eum laudant. q̃dam dissimulãt. q̃dam exaspe/rant. q̃dam negligũt q̃dam occidunt. Contra hos oñes p̃mo ait. Coꝛripe. Non dicit lauda adulando. q̃m vti ꝓpheta ait Laudat̃ peccatoꝛ i desideriis aie sue: ꝛ iniquus benedicitur. Scdo inq̃t Coꝛripe. nec ait dissimila. subticendo. Uñ Aug⁹ de ꝓbis dñi ait: Si neglexeris peioꝛ eo fact⁹ es. Ille iniuriã fecit q̃i vulnere seip̃m p̃cussit. Tu vuln⁹ fratr̃ ꝓtenis peioꝛes

tacēdo: q̄ ille ꝓuiciādo. Tertio dicit/ Corripe nō dicit exaspera obiurgādo. Nā fraterna correptio sicut ī ꝑmo. c. ꝑmi arti. dictuz ē mā suete fieri debet. Inde ad Gal. vj. Vos q̄ spūales estis instruite hmōi i spū lenitatis. Vñ Aug⁹ sup eandē epl̄az ait. Nihil ꝓbat spūalem virū sicut peccati alieni tractatio: cū liberatiōez ei⁹ potiusq̄ ei⁹ auxilia q̄ ꝓuicia meditat. Quarto ait. Corripe nō dicit differas negligendo ꝛ pigritādo. Vñ. lxxxvj. di. c. faciētis ōz. Faciētis ꝑculdubio culpaz habet: q̄ qō pōt corrigē negligit emēdare. Unde Cassio. li. j. epl̄aꝫ ait Succurrēdū ē ne tractu tpis ipunita mala cōualescāt. Malū em̄ cum ꝑseuerat auget et re/ mediabile bonum est peccato accelerata correptio. Quinto etiā ait Corripe. Non dicit occidas ꝓuiciādo. Nam dei volūtas cui nos in oībus ꝓformare debem⁹ est: q̄ nullus ꝑeat eo attestante q̄ Ezech̄. xviij. ait. Nolo mortē peccatoris ꝛc̄. ¶ Tertio ꝙo vt modus correptiōis sit modus amorosus debet hr̄e rectitudinem. Ideo subdit: inter te ꝛ ipm̄ solū. Et h̄ q̄dem ē rectissim⁹ modus corrigēdi fratrē. Vñ Origl. sup Leuit. Non vult te domin⁹ si forte videris/ peccatū fratris tui ꝓtinuo volare ad publicū: ꝛ clamare passim: ꝛ diuulgare aliena peccata: quod ecē vti q̄ non corrigētis: sed potius diffamantis officiū. Si videris fratrē tuuz nō recta agentē argue eum inter te ꝛ ipm̄ inquit. Sol⁹ vidisti. solus inter te ꝛ ipm̄ corripe vbi em̄ sibi ministeriū seruari viderit: seruabit ipe emēdationis pudorem. Si ꝙo ipm̄ diffamari videat ilico ad negandā impudētia ꝓuerter. ꝛ non solum non emēdabis peccatū: sed etiam duplicabis. Unde Aug⁹ in sermone dñi in monte exponens dictū verbum ait Corripe iter te ꝛ ipsum solū. Studens correptioni parcēs pudori. Forte em̄ ꝑ verecundia incipiet defendere peccatū suū. Et quē vis facere meliorem facis peiorē. ¶ Aduertendū est tamen q̄ pcm̄ ꝓximi pōt tripliciter variari. Nam aliud ē publicū: aliud ꝓnitiosū: aliud ꝙo est occultū ¶ Primo em̄ est peccatū publicū ꝛ vergit in multitudinis dānū. vtputa hereſis incēdium: ꝛ sic de alijs. Vñ. j. Timoth̄. v. Peccātes coram oībus argue vt ꝛ alij timorē habeant. Et ad idē facit xlv. di. ℔ illud. Ratio ē: q⁹ tūc nō tm̄ in se vexetiā alios ꝑ malū exemplū peccat. xj. q. iij. ꝑci/ pue. Et iterū Isido. desū. bo. li. iij. c. xlvj. ait Manifesta peccata nō sūt occulta correptiōe purgāda. Palā em̄ sūt arguēda q̄ palā nocēt. vt dū illa apta obiurgatiōe sananť: hi qui eos imitādo deliquerant corrigant. Bū em̄ vnus corrigit plurimi emēdant. Melius est em̄ vt ꝑ iusto⁹ saluatione vnus damnet: q̄ ꝑ vnius licentiā multi pclitent. ¶ Secūdo est peccatū ꝓnitiosum ꝛ pestiferū qō licz occultuz sit. tamē potest multis inferre maximū nocumētū sicut sunt hereses ꝛ pditiōes. Proinde cuz tales in alios piculosissime peccent. statim absq̄ monitione ꝑmissa denūciandi sunt: nisi homo sciret ꝛ firmiter estimaret: q̄ ad ei⁹ secretā monitionem statim posset talia mala impedire.

Tertio est peccatū occultū. Nā peccatū quādo est solum in malū peccātis. ꝛ eius in quem peccat. vel q⁹ ledit ab eo: vel saltē ex fola noticia ei⁹: tunc debet hō si pōt sic emēdare fratrē suū vt fama eius ꝓfuet. Et sic ē de necessitate ꝑcepti. vt secreta admonitio publicā denūciationē ꝑcedat. Talis aūt secreta ammonitio debet: aut semel: aut pluries fieri: q̄diu spes de correctiōe ꝓbabilit̄ haberi ꝑt. Propt̄ tria em̄ talis correptio debet fieri occulte. Primo vt peccator a malo reuocet. scōo ne alij infamet. tertio ne ad pctm̄ alij ꝓuocet ¶ Primo vt peccator a malo reuocet. Vñ Hiero. Corripiēd⁹ ē seorsuz peccator: ne si semel publice corrept⁹ verecūdiā: aut pudorē amiserit ꝑmaneat ī peccato. Vñ sup ꝑdicto ꝙbo. Si in te peccauerit ꝛc̄. Aug⁹ de ꝙbis dñi ait. Quia em̄ secretum fuit q̄ñ ī te peccauit secretū q̄re cū corrigis que peccauit. Naz si tu sol⁹ nosti: q⁹ ī te peccauit: ꝛ eū vis coram oīb⁹ arguere: non es corrector ℔ ꝓditor. Odit q̄ em̄ a peccat/ timore infamie retrahunt. Cū aūt se sentiūt infamatos: liberius atq̄ licenti⁹ peccāt atq̄ in ꝓfundū peccatorū se mergūt ſm q⁹ dr̄ Prou̅. xviij. Peccator nā/ q̄ cum in ꝓfundū peccatoꝝ deuenerit ꝓtēnit. Idē dr̄ di. xvij. c. nec licuit. ꝛ ex̄ de iudi. cū nō ab hoīe. ¶ Scōo ꝙo debet correptio occulte fieri ne alij infamenť. Vñ Aug⁹ in epl̄a ad plebem hyponēsem ait. Cū de aliq̄b⁹ qui sanctuz nomē ꝓfitent aliq̄d criminis vel falsi sonuerit vel veri patuerit: instant. satagunt. ambiūt vt de his oīb⁹ h̄ credat. Hec ille. His tm̄ tēporibus multū necesse ē occultū peccatū clerici vl̄ religiosi occulte corrigē: q⁹ cū aliq̄d peccatum illoꝝ publicat: aut publice castigat. statim ceteri infamant vt dr̄ ab insano vulgo. Nulla ꝑ ditio in mūdo fit. vbi nō sit aliq̄s religiosus si/ ue sacerdos ꝛ cetera similia. ¶ Tertio vero debet correptio fieri occulte ne ad peccādū ꝓuocent ceteri: ſm q⁹ dr̄ ad Roma. xiiij. Ne ponatis offendiculū fratri vel scādaluz: q⁹ maxime a ꝑdicatorib⁹ ꝓuandū ē. Nam peccata multū enormia ꝛ secreta maxime carnalia nō sūt ꝓpo ꝓpalanda. eo q⁹ fragiles ex tali auditu instigāte hūani generis inimico facile ad ꝓsimilia ꝑlabunť. Nec tm̄ hi q̄ in talia coruerūt emendātur. ℔ potiꝰ credētes in talibus se nō esse solos. amplius ꝓfirmāt ꝛ indurant. Vex̄a dño sub mittit. Si te audierit lucrat⁹ eris fratrē tuū scz

deo sibi ⁊ tibi. Et ſm Chryſ. innuat q̄ inimi/
citie cōmune ē dānū. Et ideo nō dixit q̄ ille lu
crat⁹ erit ſeip̄m: ſ q̄ tu lucratus es eu⁊. Unde
Hiero. p salutē alteri⁹ nobis q̄ acquirit̄ salus
¶ Scdo aūt in cor̄igēdo tenēdus ē modus ti
moroſus. Nēpe de vno extremo ad aliud ex/
tremū p mediū ꝓueniēter itur Voluit em̄ dñs
in cor̄eptiōe fraterna q̄ p̄ncipiū eēt occultum
dū frater cor̄ipit fratrē inter ſe ⁊ ip̄m ſolum: ſi
nem ꝙ publicū voluit eē ſcz vt eccleſie denū
ciaret. Ideo inductio teſtiū in media ꝓueniē/
ter ponit. vt p̄mo crimē fratris a paucis indi
cet̄ q̄ ſcz poſſint pdeſſe ⁊ nō obeſſe: vt ſaltē ſic
ſine multitudinis infamia eius cor̄eptio fiat.
Ideo ſubdit dñs dicēs. Si te non audierit ad
hibe tecū adhuc vnū vel duos. vt in ore duo
rū ſcz ſi aſſumpſeris vnū vel triū teſtium ſi aſ
ſumpſeris duos: ſtet omne verbū. id eſt. ſtabi
le fiat ⁊ ſtabile ſentiat. ¶ Item hec teſtium in
ductio fit pp̄ter tria. ¶ Primo pp̄ter declarati
onē. ſcdo pp̄ter teſtificationē. tertio pp̄ter cō
fuſionē. ¶ ¶ Primo pp̄ter declarationē. id eſt.
vt cor̄ipiēs oſtēdat q̄ delinquēs peccatū cō
miſit ſm Hiero. Unde Eccl. xix. Cor̄ipe amicū
tuum ne forte nō intellexerit ⁊ dicat nō feci. aut
ſi fecerit ne iterū addat facere. ¶ Scdo pp̄ te
ſtificationē. i. ad teſtificādū q̄ ammonēs fecit
qđ in ſe fuit ſm Chryſ. ¶ Tertio pp̄ter ꝓfu/
ſionē ḃ eſt ad ꝓuincēdū delinquētē de accuſa/
tione ſi act⁹ iteret ſm Aug⁹. Predicta aūt in
ductio teſtiū ſicut dictū eſt fieri debet: niſi for/
te timeatur q̄ pp̄ter ḃ peccator deterior fieret
q̄ tūc deſiſtendū eēt. ¶ Tertio vo in cor̄ipiē
do tenēdus ē modus pudoroſus. Unde dñs
ſubdit. Et ſi nō audierit eos ſcz ⁊ te cuz eis dic
eccleſie vt innuat manifeſte: q̄ ꝓſcia fame p̄fe
rēda eſt Vñ dñs maluit q̄ potius cū diſpēdio
fame ſue cor̄igeret peccator p publicā denun
ciationē. q̄ q̄ fama ſuata aīa ſp̄ualit̄ moreret
Vñ Chryſ. ait. Sicut medic⁹ cū viderit mor
bum piculoſum nō deſiſtit: ſ tūc magis p̄para
tur ad curā: ſic etiaz q̄to peccator iuerecūdior
⁊ ptinatior fuerit. tāto min⁹ ad irā ⁊ odium: ſ
ad medicinā nos ſtudere oportet. Vñ vltimū
remediū adhibēs dicit. Dic eccl̄ie q̄ triplicit
p̄t exponi ¶ Primo dic eccl̄ie. i. multitudini
ſm Hiero. Ut q̄ paucorū pudore ſaluari non
potuit: multor⁹ ſaluetur obꝓrobrijs. ¶ Scdo
modo dic eccl̄ie. i. ei q̄ p̄ſidet ſm Chryſ. vt p
p̄latos eccl̄ie excōicatio fiat: ⁊ ſic maiorē eru/
beſcētiā patiat. ¶ Tertio mō dic eccl̄ie. i. corā
p̄lato ꝓuince p teſtes. Si vo p obiurgationez
p̄lati nō cor̄exerit ſe: eū tāq̄ ptinacē hereticū
⁊ excōicatū deuita. Vñ Sen̄. de clementia ad
neronē ait. In iudicādo ſiue cor̄ipiēdo lex ḃ
tria ſecuta ē q̄ p̄ncipes q̄ſq̄ debēt: vt aut eu ꝫ
quē punit emēdet. aut pena ei⁹ reddet ceteros
meliores. aut ſublat⁹ malis ſecuriores ceteri q̄ꝫ
viuāt. ¶ Tertio ꝙ conſiderād⁹ ē fraēne cor̄e
ptionis fruct⁹: q̄ q̄dē triplex ē. Prim⁹ eſt lucꝝ
vni⁹ aie. ſcdm infuſio gr̄e. terti⁹ ē adeptio gl̄ie.
¶ ¶ Prim⁹ ē lucꝝ vni⁹ aie ſcz p̄rimi cor̄epti q̄
ſe emēdat. Quia dñs ait: ſi te audierit lucrat⁹
es frēm tuū. ¶ Scdo ei⁹ fruct⁹ ē infuſio gratie
Vñ Prou. xxviij. Qui cor̄ipit hoiem gr̄am
poſtea iueniet Proinde. xxiij. c. idē ait Erue
eos q̄ ducūt̄ ad mortē: ⁊ q̄ trahūt̄ ad interituz
liberare non ceſſes. Expoſitor. Quidā vo du
cunt̄ ad mortē mortal⁹ culpe volūtate ꝓſentiē
te peccato. Tales g̃ erue ſcz ꝓſulēdo docendo
monēdo ⁊ cor̄ipiēdo. Quidā vo pp̄t patra/
tam culpā trahūt̄ ad iteritū ſempiternū ſcz vl
tēptatiōib⁹ demonior⁹: aut ſuggeſtionib⁹ im/
pior⁹m. aut fallacijs ⁊ verſutijs hereticor⁹: et
hos ſil̄iter iuuare neceſſe ē ¶ Tertio ꝙ fruct⁹
eſt adeptio gl̄ie. Unde Jaco. in fine canonice
ſue ait. Si q̄s ex vobis errauerit a veritate. et
cōuerterit q̄s eum: ſcire debet q̄m̄ qui conuer
ti fecerit peccatorem ab erroꝛe vie ſue ſaluabit
animam eius a morte et operit multitudinem
peccatorum.

¶ Quando ⁊ quō ſubditi ꝓlatuz et dñm delinquentem cor̄ipe poſſunt. Capitulum. II.

Ecūdo ꝙ ē cor̄eptio filialis. i. minō
ris ad maiorē. Et de hac p̄s. ſubdit in
miſcōia. q̄ mira miſcōia debet fieri cor̄eptio
iſta. Proinde notādū ē q̄ p̄lati dñi ⁊ parētes
indigēt magno auxilio ſubditor⁹. Vñ Aug⁹.
Q̄to q̄ſq̄ ſupior⁹ ꝓſtitut⁹ ē loco: tāto maiori
verſat̄ piculo. Unde Amb. in ſuo paſtor. ait.
Sic ē leui⁹ de plano cor̄uere: ſic graui⁹ ē q̄ de
ſublimi ceciderit dignitate. q̄ ruina q̄ de alto
fit grauior⁹ caſū colliditur. Honor q̄pe ep̄alis
corā oīb⁹ p̄clarus eſt: ſ ſi ruinā ſuſtineat dolor
magn⁹ eſt. nec ꝓſtat tantā glorīā ſequi poſt vi
ctorīā: q̄tam ignominiā poſt ruinaz. Et ideo
miſericorditer ſuccurrēdū eſt ſtatui p̄lator⁹ et
dñor⁹. Conſideraduz tñ ē q̄ ⁊ ſi p̄latus ē frater
nature cōformitate: eſt tñ pater amore ⁊ chari
tate. ⁊ ē ſupior ex officij ptāte. ſi tñ peccat vilis
cōditionis efficitur. Unde Iſido. de ſum. bo.
Q̄to ſplendoris honore q̄ſq̄ celſior eſt: tanto
ſi delinquat pct̄or maiorē. Si igit̄ ſubditus p̄
latum peccantē cor̄igit. non cōtra eu⁊ loquit̄
ſed p eo: at q̄ ei tanq̄ frater adiutorium p̄ſtat
Unde Prouerb. xviij. Frater qui iuuat a fra
tre tanq̄ ciuitas firma. Tripliciter autem cor̄
rigi debet a ſubito domin⁹ aut p̄latus. Primo
humiliter abſq̄ p̄ſumptiōe. ſcdo ſecrete abſq̄
diffamatione. tertio modeſte abſq̄ obiurga/

De correctione fraterna

tione. Primo hũiliter absq; psũptione. Vñ Grego. in pastoral. c. xxviij. ait. Ammonendi sunt subditi ne dum culpas ppositorum ꝓsiderant. ꝓtra eos audaciores fiant. Sed si qua eorũ sunt valde praua: sic apud se dijudicent: vt cũ dei timore ꝓstricti ferre sub eis iugũ reuerẽtie nõ recusent. Hec ille. Si psumptuose obiurgatur peccatũ est. Vnde Exo. xix. mystice dicit bestia que mõtem tetigerit lapidabit. Vñ ij. Reg. vj. dicit q; osa pcussus est a domio et statim interijt: quia psumptuose tetigit arcam p quam platus mystice designat. Si aũt absq; psumptione quis corrigat eum metoriuz ẽ Nam ꝛ asina balaam reprehẽdit. Numeri. xxij ꝛ ij. Pet. ij. et. ij. q. vij. c. secuti sunt. et. c. nos. ꝯ. cum balaam. Secõdo debet corrigi secrete absq; diffamatiõe sicut in. c. pce. vltra mediũ. Et de hoc melius dictũ est in q̃drageſimali de christia. relig. sermo. xx. arti. iij. p totũ Tertio debent corripi modeste absq; obiurgatiõe Proinde. j. Timoth. v. Seniorẽ ne increpaueris sed obsecra vt patrez. Vbi Aug⁹ ait Seniorẽ scz atate ꝛ moꝛib⁹ vel officio ne increpaueris ppter etatis honorẽ vel dignitatem: ne indigne ferens se a iuniore correptũ magꝭ exasperet q̃z pficiat. Sed sequit obsecra vt patrẽ vt facili⁹ suscipiat admonitõez. Seniorẽ tñ stult⁹ sicut Greg⁹ dicit vehemẽter increpandus est. non debet tamẽ inferior se itromittere minutatim facta plati dijudicare i malũ: ꝛ maxime ppter leuia signa: qz hoc esset temeritatis: Nec etiã inquirẽdo discutere: qz hoc esset superioris potestatis. Sed quãdo est euidẽtia facti cui resistere nõ potest. nec sup hoc rationabiliter dubitare: tũc debet corripe platum sicut. s. dictũ est. Ex his ptz q; p correptionẽ que ẽ act⁹ vindicatiue iusticie. inferiores nõ debẽt corrigere superiores nisi manifeste errarẽt i fide. Tũc q̃dẽ si nõ adessent superiores q̃ punirent aut vindicare nollẽt: tũc p inferiores puniri possent Quia hereſis reddit platuz catholico inferiorẽ: non tm̃ in foro interiori verũetiã in exteriori.

De triplici correptione qua prelati atq; maiores tenẽtur suos corripere subditos. Cap. iij.

Tertia est correptio pnalis. i. maioris ad minorẽ. Job ps̃ ait. Et increpabit me. qz vt plurimũ eget increpatiõe. Hec quidẽ correptio triplex ẽ. Prima ẽ emendatiua. scda est punitiua. tertia ẽ pmissiua Prima ẽ emẽdatiua. Vñ. xxiij. q. iij. c. duo ista. Aug⁹ dicit Duo ista noia cum dicim⁹ hõ peccatoꝛ nõ vtiq; frustra dicũt: qz pctõr ẽ corripe: ꝛ qz hõ est miserere. Nec oino liberab holez nisi cum pse cutus fueris pctõrem. Huic officio nois iuigilet disciplina sicut vtiq; regẽti apta ꝛ accõmodata ẽ. nõ solũ ẽpo regẽti plebẽ suã: ꝫ etiã pauperi regenti domũ suã. diuiti regẽti familiam suã. marito regenti ꝓiugẽ suã. pari regenti plẽ suam. iudici regẽti puinciã suam. regi regenti gentẽ suaz. Item. xxiij. q. v. c. nõ putes Aug⁹ ait. Non putes te tunc amare seruũ tuũ. quando eum non cedis. Aut tũc amare filium tuuz quãdo non das disciplinã ei. Aut tunc amare vicinũ tuũ quãdo nõ corrigis eũ. Non est ista charitas sed lãguoꝛ Feruear charitas ad emẽdandũ ꝛ ad corrigenduz. Si sunt boni moꝛes delectent te. Si autẽ mali corrigenẽ aut emendent. Ideo Prouerb. vj. Plato dicit. Discurre festina suscita amicũ tuuz. In hoc verbo exhortat platuz ad tripliciter exercendũ officiũ suũ. Primo generaliter. scdo celeriter. tertio veraciter. Primo generaliter. ideo dicit. Discurre scz modo ad hũc locum. modo ad illũ locum. iuxta illud ad Roma. xij. Qui pest in solicitudine. Et illud Prouerb. xxvij. Diligenter agnosce vultum pecoꝛis tui. tuosq; greges ꝓsidera. Secũdo celeriter. Ideo dicit. festina scz ppter periculũ moꝛose dilatiõis. cuz vita tua: ꝛ subditi tui sit icerta: sicut dicit Jac. v. Ecce iudex ante ianuã tuam assistit. Tertio veraciter. Jõo addit suscita amicũ tuũ scz in peccato iam moꝛtuũ. Sed vtiq; mirũ est de aliquib⁹ platis qui remoti multũ a subditi volunt p ministros suscitare i peccatis moꝛtuos. cuz nec heliseus p giezi potuerit suscitare moꝛtuũ. iiij. Reg. iiij. Nec legit insup domin⁹ nisi psens aliquẽ suscitasse. Magna igit demẽtia patris qñ quadã falsa clementia filiũ delinquentẽ non corripit. Minoꝛeq; pietatis affectum habere videtur erga filiuz. q̃z erga iumẽtum. Nam si pspexerit iumentũ suuz in puteũ lapsũ. statim occurrit. coadiutoꝛes vocat. clamoꝛib⁹ instat stimulis pũgit flagellis cedit intractis funib⁹ trahit. nec ab inceptis fames vel sõn⁹ retrahit: donec iumẽtũ suũ a puteo extraxit. Hic idẽ vidit filiũ suũ lapsũ i pfundissimũ puteũ pctõr: nec tñ illũ vllis adminicul⁹ inde extrahẽ nitit nec flagell. Sz audiãt illi Prouerb. xiij. Qui pcit ꝛge odit filiũ suũ: q̃ autem diligit illũ instãter erudit eũ. Sũt tamen pleriq; maioꝛ suoꝛ correptionẽ nõ sustinẽtes. qõ q̃dem scelerate mẽtis indiciuz est. sicut dicitur Eccl. xxxij. Peccatoꝛ hõ vitabit correptõez ꝛ pm voluntatẽ suã inueniet cõparationez. Vñ Greg⁹ in pastoral. ait. Qui praua studet agere: ꝛ tamen adhuc ceteros vult tacere: ipe sibimet testis est: qz pl⁹ veritate se apetit diligi: q̃z ꝫ se vult defendi. Et Prouerb. xv. dicitur. Non amat pestilẽs eũ q̃ se corripit: nec ad sapiẽtes graditur. Sz audiant tales illud Prouerb. xxix.

vbi dr. Viro q̄ corripientē se dura ceruice cō/temnit repētin⁹ ei supueniet interit⁹ : ⁊ eū sanitas nō seq̄t. Ac ecōtra de viro prudente Ecc'. x. dicit. Vir prudēs ⁊ disciplinat⁹ nō murmurabit corrept⁹ Predictā aūt correptionē emēdatiuā que ꝓprie charitat⁹ ē actus : non iuste dimittere debet homo . nisi finaliť videret euz deteriorē efficere peccatorē Nam ea q̄ sunt ad finē regulari debēt ꝑm q̄ exigit ratio finis : vt patet xxiij. q. v. c. prodest scueritas vbi in fine Aug⁹ ait. Et plectēdo ⁊ ignoscēdo ꝫ solum bene agit: vt vita hoiuz corrigat. Q; si tāta ē puersitas ⁊ impietas vt corrigende rei nec disciplineꝫ nec venie remedia suffragāť. ab omni tñ intentione atq; ꝓscientia quā deus cernit siue seueritate siue leuitate non nisi officiū dilectionis impleat. Hec ille. Et itez Prou. ix. dicit Noli arguere derisorē ne oderit te vbi glo. ait Non est timendū ne tibi derisor cum arguitur molestias ingerat vel ꝓtumelias inferat: sed ꝫ puidēduz est ne tractus ad odiū inde deterior fiat. Secūda ꝛo est correptio punitiua. Que q̄dem ꝛtus iustitie est in qua agit de cōmuni bono ⁊ ptinet ad ꝓlatos dños ⁊ rectores. qui puidētes multitudinis bono delinquētes puniūt q̄uis ipi non emendanť: sicut medic⁹ manū vel mēbrū amputat ac abscidit infectū ppť totu⁹ corpis sanitatē Sed de hac iusticia plenius ē dictū. s. Pmone. xvj. p totū: ⁊ maxie arti. iij. Talis q̄dem correptio non est obmittenda ppter timorē eius q̄ corrigit ne deterior fiat: imo iudex ꝓra eū ꝓcedere debet. Vñ di. iiij. c. facte. Isido. ait. Facte sūt leges vt earū metu hūana coherceať audacia: tutaq; sit inť improbos innocentia ⁊ in ipis improbis formidato supplicio refreneť audacia ⁊ nocēdi facultas Et. xxiij. q. v. c. lex eťna. Hiero. ait. Lex eťna ita medio q̄dā loco posuit aliq̄ . vt i eis vsurpādis merito repēhēdať audacia : et i exequēdis iure laudeť obedientia. Abraā si spontane⁹ in occidēdo filio mot⁹ fuisset Gen. xxij. execrabilis habereť at iubēti do obsecūdās famulat⁹ ē. Hec ille. Ratio q̄dē eťna est diuine sapie ratio q̄ tota vniūsi cōitas gubnať ꝓut ē directiua oiuz actuū ⁊ mocionū q̄ iueniūť i singulis creaturis. Et itez in. c. nō ē. Aug⁹ ait. Non ē innocētie ꝓcendo sinere ire vt in malū grauius incidať. Pertinet g̃ ad innocentis scz ad rectoris officiū. nō solū nemini maluz inferre : verū etiā cohibere a pctō vl̄ punire peccatū. vt aut ipe q̄ pus odio habebať corrigať expimento scz pene. aut alij terreanť exēplo Et itez in. c. qui vitijs idem ait. Qui vitijs nutriēdis parcit ⁊ fauet ne cōtristet peccantiū voluntatem. tam nō ē misericors q̄ qui nō vult cultellū rapere puero ne audiat ipm plorantē ⁊ nō timet ne vulneratū doleat vel extinctū. Et in. c. nō ē crudelis Hiero. ait Nō ē crudelis q̄ crudeles iugulat. Sz crudelis ideo vocať : q; crudelis patiētib⁹ eē videť. Nā latro suspēsus patibulo crudelē iudicē putat. Et in. c. q̄ malos idez ait. Qui malos ꝓcutit i eo q̄ mali sūt et habet vasa. i. causam interfectionis vt occidat pessimos: miſter est dñi. Item in. c. cū hō Aug⁹ ait Cum homo iuste occidit lex euz occidit nō tu scz minister legis

¶ Tertia autem correptio ꝓmissiua quo dāmodo dici potest: seu etiā dimissiua. Triplicit enī ꝓlatus ecclesiastic⁹ dimittit correptionē. Primo venialit. scō mortaliter tertio vtilit ⁊ ꝛtualit.

¶ Primo enī venialit q̄ñ timor facit ꝓlatū tardiorē ad corrigendum Si tñ ꝓstaret sibi q̄ posset peccatorē retrahere/re a peccato cupiditati ⁊ timori ꝑ ponderet charitatē. qđ iterdū faciūt eti ī sācti hoies

¶ Scō omittit mortalit. s. q̄ñ scit pctōrem retrahere a pctō: ⁊ tñ dimittit ppter iudicium vulgi ⁊ carnis cruciatōez seu pemptionē.

¶ Tertio vero omittit vtilit ⁊ ꝛtualiter. ⁊ ꝫ duobus modis. Primo q̄ñ tps opportunū q̄rit. scō q̄ñ timet ne ꝓl's vel pctōr corripiēd⁹ deterior fiat. sicut ptz ꝑ exemplū Greg'. iij. di. c. deniq; de q̄ plenius dicet sermone. xxxviij. arti. iij. c. iij. circa pn. i pmo notabili. Itē. xliij. di. c. comesatōes in vlt. glo. sup ꝛbo cū multitudie dr q; ppter multitudinē detrahēduz est aliquid seueritati vt. l. di. vt ꝓstituereť. et. j. q. vij. Quotiens. ⁊ xxiij. q. iij. ipsa. et. c. non potest. Q̄ñq; etiam cū paucitate mitius agendū est cum timeť scādalum. xxiij. q. iij. cū quisq;. Hec glo.

¶ Articulus. iii. vbi declaratur quādo peccator peccat vel nō peccat corripiendo vel pdicando.

Tertio ꝓsiderem⁹ correptiōis seu corrigentis ꝓditionē. i. si ē peccator vel iustus q̄ corrigit. Et ꝫ ꝫ tria sūt videnda. Nam est aliud corrigere ex debito . aliud ē corrigere cū peccato: aliud sine peccato.

¶ Quor tam iustus q̄z peccator ꝓpter tria ad fraternalem correptionem tenetur. ¶ Caplm. i.

Primo videduz ē q̄d ē corrigere ex debito ¶ Circa qđ adūtēdū ē q; non tm iustus ꝫ q̄libet pctōr debet corripe delinq̄ntē. Nā ad obligatōez correptiōis tria faciūt: que etiā pñt eē i peccatore. Primū ꝑcepti iniūcto. scōz ē peccati cognitio. tertiū primi dilectio.

¶ Primū ē ꝑcepti iniūctio. Nā sicut s. dictuz ē. Leuit. xviij. Si peccauerit in te frater tuus vade ⁊ corripe eū: ꝑcipit indistincte tam peccatori q̄z etiaz iusto. Unde pctm̄ non absoluit

hoiem ab obſtuatiõe p̃cepti :qz delinquẽs nõ debet eẽ melioris ꝓditõis q̃ nõ delinq̃ns. xvj. q.j.c.legi.ex̃ de do.r ꝓtu. ꝓtingit. Scõm ẽ peccati cognitio. Correptio eteni delinquẽtis ptinet ad aliquẽ in q̃tũ regnat i eo rectũ iudi/ ciũ rõnis. Peccatũ aũt nõ tollit totũ bonũ na ture.q̃n in ptãte remaneat aliquid de recto iu- dicio rõnis hũane. Et ſm h̃ põt ſibi cõpetere corrigere delinquẽtẽ. Nam mirabiliť excecať mens in hoie peccatore: vt aliena pctã pl' cog noſcat q̃ ꝓpria ſua. Tertiũ eſt primi dilec- tio. Licet eñ in peccatore non ſit charitatis amor reſpectu peccãtis fratris :eſt tamen in eo amor naturalis vel amicitie.q̃ q̃dez moueri p̃t vt corrigendo ſubueniat illi. Et ſic ꝓpter pec- catũ a correptione non excuſať.

Propter tria q̃libet peccator mor taliter peccat corrigendo primus ſuum. Capĺm. II.

Secũdo videndũ ẽ q̃d ſit corrigẽ cũ pec- cato. Vbi notandũ eſt q̃ in corrigen/ te peccatũ ei' p̃cedẽs ꝓpter tria in cor reptione p̃ſtat ei impedimẽtuz. Primo ꝓpter nequitiã.ſcõo ꝓpť malicią .tertio ꝓpť ſuꝑbiã

Primo ꝓpť neq̃tiã reddiť pctõr indignus corripe peccãtẽ. Nõ fit q̃n q̃s maius pctũ cõ- miſit: r minora reꝑhẽdit . Vñ ſup illõ Mat. vij. Quid vides feſtucam in oculo fris tui rc̃. glo.ait Hiero.de his loquiť q̃ cuz mortali cri mine detinenť obnoxij: minora pctã fratrib' nõ ꝓcedũt. Et h̃ p trabẽ r feſtucã ꝓgrue deſigna- tur. Scõo ꝓpter maliciã. Nã q̃to corrigẽ tis pctũ ẽ grauius.tanto magis põt inde ſcan dalũ iminere cũ nõ videať primũ cũ charita/ te corrigere:ſed magis ſemetipſuz ſimulatorie oſtẽtare:atq̃ peccatũ ſuũ palliare :ac malicio- ſe celare. Vnde ſup illõ Matth. vij. Quomo do dices fratri tuo: frater ſine ejiciã feſtucam ꝺ oculo tuo rc̃ Chryſ. ait. Vis igiť nõ alios ſal uare.ſed p bonã doctrinã tuam malos act' ce/ lare: r ſanctitatis laudẽ ab oñib' querere Un de di.xl.c.multi. Chryſ. ait. Si bene docuer/ r male vixeris:tui ſolius ꝓdemnator eris . Et ſequiť. Bene autẽ docendo r male viuẽdo de um inſtruis quomodo te debeat cõdemnare. Vnde ad Roma.ij. In quo aliũ iudicas teip/ ſum cõdemnas ſi eadem agis que iudicas. Et xxxij.q.vj.c.j. Gratian' ait. Cum iudei adul/ teram accuſarẽt Joh. viij. equitatis ſentẽtiã a dño acceperũt. Quicũ q̃ veſtrũ ſine peccato ẽ p̃mus in illã lapidez mittat. Et.iij.q.vij.c. q̃ſi ne. Greg' in moral'.dicit. Qui ſine peccato eſt veſtrũ p̃mus i illam lapidẽ mittat. Ad aliena quippe peccata puniẽda ibãt: r ſua reliqnerãt Renocenť itaq̃ intus ad ꝓſciam vt prius p/ pria corrigant: r tũc aliena reꝑhendãt. Hinc ẽ q̃ Judicũ. xix. et. xx. cum trib' beniamin i car nis ſcelere.id ẽ.in vitio cõtra naturã fuiſſet ob ruta collectus oñis iſrael vlciſci iniq̃tatẽ vo/ luit.ſed tamen ſemel r iterũ in belli certamie et ipe pſtratus eſt. Cõſulto eñ dño ſi ad vlciſcẽ dum ire debuiſſent. iuſſum eſt vt irent q̃ iuxta diuine vocis impium prexit: r ſemel r ſecũdo pdidit : r tunc demũ peccatricẽ tribum valde feriens pene funditus extinxit. Quid eſt qõ in vltione ſceleris inflammať: r tñ prius ipe pro ſterniť. niſi q̃ ꝑus purgandi ſunt p quos alio- rũ culpe feriunť . vt ipi iã mũdi ꝓpter vltionẽ veniãt. qui alior vitia corrigere feſtinãt: Hec ille.

Tertio ꝓpter ſuꝑbiã ſcz corrigẽtis qõ fit q̃n q̃s peccata ꝓpria puipẽdens ſeip̃m pri mo p̃fert ſeuera auſteritate dijudicãs aliorum crimina cũ illud notandũ eſt qõ ꝺ. xj. q. iij. c. in cũctis. Proinde Aug' in ſmone dñi in mõte ait. Accuſare vitia officiũ bonũ eſt. qõ cũ mali faciunt alienas ptes agũt. Hec ille.

Qr ꝓpter duo peccator nõ peccat primum corrigendo: r quando pec cat p̃dicator p̃dicans in peccato. Capĺm. III.

Tertio q̃ videduz eſt quid ẽ corrigere ſine peccato. Vbi notãdũ eſt q̃ pecca- tor corrigẽs dupliciter põt habere peccatum.

Primo quãdo peccatũ ſuũ eſt occultũ r ali um corripit ex naturali amore vl' amicitia Bo nũ eſt eñ qõ facit r qõ intẽdit: nec h̃ faciendo aliquẽ ſcãdalizat. r ideo ſm Guallẽſem vl' gal lenſem nõ peccat. Scõo aũt q̃n peccatũ ſuũ eſt notoriũ r manifeſtũ r corrigẽs aliũ peccan tem ingemiſcit r dolet atq̃ ſeip̃m accuſat : tũc ꝺo corrigẽdo nõ peccat. Unde Aug' ꝺ ſmo. do. in mõ. ſermo. xvj. ait. Cogitem' cũ aliquẽ reꝑhendere neceſſitas nos coegerit vtruz tale ſit vitiũ qõ nũq̃ habuerim'. r tũc cogitemus vel nos hoies eẽ r habere potuiſſe· vel tale qõ habuim': r iã nõ habem' : r tunc tãgat memo riã cõmunis fragilitas vt illam corrẽptionem nõ odium ſed miſcẽda p̃cedat. Si aũt tuenim' nos in eodẽ vitio eſſe nõ obiurgem' ſ ingemi/ ſcamus: r iuuitem' ad eq̃liť penitenduy . Et ſic patz q̃ pctõr humiliť corripiendo non peccat Sed qz officiũ p̃dicatoris ẽ corrigẽ delinquẽ/ tes põt etiam queri ſi peccat in mortali p̃dicã- do. Rñdet Alexã. ꝺ hal' ſup Lu. dicẽs. Qr quí dam circa h̃ diſtinguũt dicentes q̃ eſt aliq̃s q̃ docet: qz teneť ex officio quaſi ex neceſſitate: r alius q̃ docet q̃ſi ex voluntate. Similiter q̃ di ſtinguũt q̃ eſt pctũ notoriũ r eſt pctũ occul- tum. Exiſtẽs igiť in peccato notorio peccat q̃ cunq̃ predicat ſiue ex neceſſitate officij ſiue ex

volūtate bñplaciti ꝑdicet Sicūt ꝙo illū peccare q̄ ē in pctō occulto si ꝑdicet ex volūtate ⁊ bñ rōne ꝓtēpt⁹. Sz nō illū q̄ ꝑdicat ex officio dū tñ cuz timore id faciat: ⁊ q̄si coact⁹ ex officij necessitate. Simplicit tñ videt dicēdū q̄ i cathedra docēs ⁊ ꝑdicās i pctō si nō studeat cōpungi ex dicto suo atq; dolere de pctō simpliciter videt ꝓtēnere. Et ideo peccare siue occultum sit pctm̄ siue manifestū. Nec obstat q̄ docere sit de opib⁹ spūalib⁹ miscōie et q̄ opa miscōie nō iterdicūt existēti etiā i mortali culpa vt facere elemosynā ⁊ hmōi: ⁊ q̄ ideo doctria nec ꝑdicatio ꝑdicatorib⁹ iterdici debet. Nā nō ē simile de opib⁹ miscōie corpalib⁹: q̄ in ꝫ casu ꝓscia aggūat ⁊ ꝓtempt⁹. Hec ille. Bonū est g̃ ꝑdictis modis corrigē ꝓximū suū Nā ⁊ si correptio nō ꝓficit saltē ꝑdest corripiēti: dum et pctm̄ effugit ⁊ meritū sibi acquirit. Proinde xxiij. moral⁹. c. xx. Sreg⁹. ait. Charitatis zel⁹ mala q̄ corrigere non valet increpare non desinit: ne se ꝓticipem delinquētiū ex ꝓsensu taciturnitatis adiũciat Jōo ẽm Aug⁹. de correptione ⁊ g̃. sine despatione corripiam⁹. q̄si filij⁹ est pacis quē corripim⁹ redescet sup eum pax nr̃a. Sinautē ad nos reuertet: cū merito conuallate gr̃e ⁊ glorie sempitne. Quā nobis ꝓcedat oiuz correctoz vitiorū et informatoz oiuz ꝫtutum ⁊ gratiaz domin⁹ ihs xp̃s qui innocens ⁊ imaculatus amorosus ⁊ gloriosus cuz patre ⁊ spūsancto ⁊c.

Feria. iii. post tertiam dñicaz in q̄ dragesima de odibili ⁊ execrabili detractione. Sermo. XXIX.

Quod procedit ex ore ꝫ coinq̄nat hoiem Mat. xv. ⁊ i euang⁹. ho. Miro modo ꝫ charitatē militat prauitas humani cordis. Proinde dr Hiere. xvij. Prauū ē cor hois. Nō si fuerit plenū affectiõe iniqua i ꝙba iniciat ꝓrupit. Vñ Mat. xij. ad phariseos dñs ait. Quō potestis bona loq̄ cuz sitis mali? Ex abūdātia em̄ cordis os loq̄t. Interoia em̄ illa q̄ a corde exeūt: et de ore ꝓcedunt hoiem. imo totū mūdū inq̄nantia sūt execranda detractiões. Ut igit meli⁹ capiant que i sequentib⁹ de detractiõe dicturi sum⁹. Primo videndum est quid est detractio Secūm enim Alex⁹. de hal⁹. Detractio est aliene fame p occulta verba denigratio. Et iterū Hugo de sā. victo. ait. Detractio ē locutio ex inuidia ꝓcedens. bona alioz denigrās. Et idē detractor est qui bona ꝓximi inq̄tum põt minuit. Ex his diffinitionib⁹ patet q̄tū fraterne charitati crudelis detractio adūsat. Execrāduz igit detractionē Apoc. xij. a ioh̃e euang⁹. mystice descriptā inspiciam⁹. ait em̄. Visum est aliud signū in celo. Draco magn⁹ ⁊ rufus hñs capita septē ⁊ cornua decem: ⁊ in capitib⁹ suis septem diademata: ⁊ cauda ei⁹ trahebat tertiā ptē stellaz celi: ⁊ misit eas in terraz. In quib⁹ q̄dez sacratissimis verbis tria mysteria declarant. In ꝓmo detractõis pestifera ꝓditio. ibi. visum ē aliud signū in celo draco ⁊c. In scõo detractionis pestifera opatio. ibi. habēs capita septem ⁊ cornua decem ⁊c. In tertio detractionis pestifera ꝓtaminatio. ibi. ⁊ cauda ei⁹ trahebat tertiā ptem stellaz celi ⁊c.

Articulus primus ꝺ origine detractionis: ac ꝺ triplici radicali causa detractorum.

In ꝓmo ꝙo mysterio declarat detractionis pestifera conditio. Unde si bñ ꝓsideret nihil tm̄ nocuit ecclesie dei ab initio seculi: sicut pestifera ꝓditio detractoz. Quod ioh̃es mystice demõstrat dicēs Visū est aliud signū in celo. i. in spūali visione. Primū vero signum fuit sicut ex lr̃a Joha. apoc. xij. patet signū militantis eccl̃ie. Vñ dr ibidē. Signuz magnū apparuit i celo mulier amicta sole. ⁊ luna sub pedib⁹ eius: ⁊ i capite ei⁹ corona stellarum duodecim. Signū ꝙo draconis oino aliud. i. adūsariū ⁊ cōtrariū mulieri: ꝫ est eccl̃ie sponse xp̃i designat. Que ꝓtrarietas non tm̄ apparet in mysticis factis verūetiā in litteralibus ꝙbis. Quia ꝙba cū suo significato recto ordine retrogrado describunt ꝫ ecclesiaz xp̃i. Primo em̄ in ꝓmo signo dicit amicta sole. Quia sancta ecclesia amicta sole diuīe dilectionis ⁊ spū leuitatis in muliere mystice demõstrat. Detractio vero i draconis rufo colore manifestat. Color eteni rufus sanguineus est ⁊ crudelitatē designat: atq; hoc colore elephãtes succēsi aiant ad bellum. Scõo de muliere dr. Et luna. i. mūdana gloria: sub pedibus eius: designãs eius humilitatez. Detractiõis ꝙo supbia in draconis magnitudine denotat. Tertio ꝙo eccl̃ia sācta. xij. stellis describit coronata: ad signādū q̄ diuia sapia abūdātissime illustrat. Detractio ꝙo ꝓpt̃ suā maliciam draconi malicios̃issimo serpēti assimilatur. Tres igit pestilētes ꝓditiones ⁊ radicales hz detractio venenosa. Primo maliciā ideo dr draco. scõo supbiam: ideo dicit magnus. tertio crudelitatem: ido dr rufus. Ite tres radices i corde homis radicate sign̄t omnē cogitationē detractionis.

De prima causa radicali detractatorum que est malicia: ⁊ de origine ⁊ ꝓcessu ⁊ successu detractõis Cap. i.

De odibili detractione

Prima eñ radicaℓ ⁊ pestilẽs ꝓditio detractiõis ẽ malicia. Iõo merito draconi cõpaℓ. q ẽ aial astutissimũ ⁊ ꝓditiosũ. Ad dicẽdoꝝ aũt itelligẽtiã tria notãda sũt. Primo detractiõis ortus. scõ detractiõis ꝓcessus. tertio detractiõis successus. Primum fuit in celo empyreo. scõm in terrestri padiso. tertiũ in vniũso mũdo. Notãdũ est igiℓ ꝑmo de ortu detractõis. Quoꝝ origo ⁊ causa detractionis fuit inuidia diaboli quã habuit in celo empyreo ad dei filiũ incarnandũ. Unñ ꝑm Bernñ. Ulidit ⁊ inuidit ⁊ iuidia diaboli itroiuit mors in orbẽ terraꝝ. Quõ aũt viderit ⁊ inuiderit dicẽℓ j. ꝑmo. lvj. arti. iij. c. j. ⁊ in q̃dragesimali õ chri. religi. sermo. lix. arti. ij. Et ꝑ illo ꝑm anagogicũ itellectũ declaraℓ mysteriũ iã ꝓpoſtuz q draco magnus ⁊ rufus. i. sathanas q̃ ꝓpter suã malicioſã ſupbiam ⁊ crudelitatẽ detractionũ quã fecit xp̃o draco magnus ⁊ rufus denominaℓ Et subdit q cauda sua traxit tertiã partem ſtellaꝝ celi ⁊ misit eas in terraz. Quid eñ ꝑ caudã nisi circũuẽtiua eius malicia in detrahendo dei filio incarnãdo sigtur? Cui vna ꝑs angelorũ rebellis oĩno fuit. Scõa autem titubauit: sed demũ eius detractioni resistit. Tertia voꝝ ꝑs fuit illa angeloꝝ ꝓtaminata caterua que detractori sathane adherendo cõsensit. et hanc detrahẽdo ad terram misit: cuz ad terrenam obscuritatẽ frigiditatẽ ⁊ grauitatẽ ꝓpter eius detractionẽ ꝓlapsi sunt.

Detractionis ꝓcessus.

Secũdo ꝓsiderãdus ẽ detractiõis ꝓcessus i terrestri padiso. Nec eñ suffecit pestifero detractori detractiõez diffundẽ ℑ xp̃m i celo i natura angelica: insup sue detractionis virus conaℓ est effundẽ in trã in natura hũana. vt dedignareℓ dñs de hũano genẽ carnẽ assumere. Unñ Geñ. iij. dr. Serpẽs erat callidior cũctis aiantib⁹ tre q̃ accessit ad euã iã a dño creatã et i padiso locatã detrahendoq dño illi ait. Cur p̃cepit vob de⁹ vt nõ comederetis ex oĩ ligno padisi? Cui⁹ venenũ iã sentiẽs: iãq in fide vacillans mulier detractori ait. Ne forte moriamur. Ad quã serpẽs pestifeꝝ vir⁹ oze in eã diffundens ait. Neq̃q morte moriemini. Scit eñ deus q in q̃cũq die comederitis ex eo apienℓ oculi vri: ⁊ eritis sic dij sciẽtes bonũ ⁊ malum. Triplici eñ lingua per detractõez venenauit eã. Prima voꝝ lingua fuit malicioſa intẽtio falẽdi illã: atq cũ illa locut⁹ ẽ ei dicẽs. Cur p̃cepit vob de⁹ vt nõ comederetis ex oĩ ligno padisi? Scõa voꝝ medaciũ extitit cũ subdit. Neq̃q morte moriemini. Tertia voꝝ qua illam oĩno i toxicauit fuit apparentia boni cuz subdit. Scit eñ deus q in q̃cunq die comederitis ex eo aperienℓ oculi vestri. ⁊ eritis sicut dij scientes bonũ ⁊ malũ. Cui⁹ detractioni eua ꝓsentiẽs ruit. ꝓsortẽq suum atq cum illo totum gen⁹ humanum ineternũ interitũ ꝓfundauit.

Detractionis successus.

Tertio q̃ ꝓsiderãdus ẽ detractionis successus i vniũso mundo. Nec etiã in ꝑ antiqu⁹ serpens q̃euit: ꝑ ℑ mulierẽ sole amictã. i. ℑ sanctã ecclĩaz ab ipo nr̃oꝝ parentũ casu vsq nunc ⁊ vsq in finẽ seculi sue detractõis venena diffundit. Ad cernẽtes angeli affuturũ cõpatiendo hũano generi ꝑ detractões multiplicit ruituro in demonũ casu lamẽtabiliter ꝓclamabant Apoc. xij. dicẽtes. Ue mari ⁊ tre. i. humano generi i ꝓsperis ⁊ adũsis. q⁹ diabol⁹ angeloꝝ atq hominũ ꝑ detractionẽ dãnato⁹ descendit ad vos vt sciz ꝑ detractionẽ totũ genus humanũ perdat. Quid eñ ois demonuz temptatio nisi quedaz detractio est? Sed ceteris criminibus que eoꝝ fiunt suggestiõib⁹ ꝑtermissis. ad ea que diabolo instigante maxime per detractores patrãt deueniam⁹? Propter hoc enim maxime Jaco. iij. suo. c. ait. In lingua eñ ista vniuersitas iniq̃tatis. Eadẽ eñ triplici lingua qua serpens antiqu⁹ corrupit euã ꝑ detractionem quasi totũ corrũpit mundũ. Utunt enim oñes impij detractores illa triplici lingua serpentina. Prima intentiõe fallendi. scõa sermone mendacij. tertia apparentia boni. Et in his tribus linguis draconis atq serpẽtis maliciã imitanℓ. ⁊ sic verificaℓ illud Apoc. xij. Draco ille magnus serpẽs antiquus seducit sciz ꝑ detractores vniuersum orbem. Prima detractorũ lingua ꝓsistit in intentiõe fallẽdi. Cũ eñ fecerit homini de⁹ linguã corde ligatã atq cõiunctã: ꝑ ℟ manifeste indicare voluit nobis q. nõ aliud loquendũ ẽ oze: q̃ sit radicatũ in corde. Et ecõtra detractor aliud dicit oze atq aliud iniquum tenet i corde sicut dicit pñs. Labia dolosa i corde locuti sũt. Et alibi loquunℓ pacem cũ ꝓximo suo: mala autẽ i cordib⁹ eoꝝ. Et itez ad detractorẽ i ꝑsona dñi ait. Sedens aduersus fratrẽ tuũ loq̃baris: ⁊ adũsus filiuz matris tue ponebas scandalũ. Hec feciſti ⁊ tacui sciz emẽdationẽ expectãs. Et alibi. Lingua tua ꝓcinnabat. i. ꝓtinue ac malicioſe ꝓnunciabat dolos: q⁹ interioza tua plena sunt dolo Eccl. xix. Hec est q̃ ꝑm q alibi pñs ait sedet i insidijs cũ diuitibus in occultis. vt interficiat sciz audito⁹ mentib⁹ innocẽtẽ: similiſq porco q̃ insidiatur stercori puerorũ. Insidiaℓ eñ in abscõdito sciz cordis q̃si leo in ſpelunca ſua. Sicut etiã alibi pñs ait. Unde Amb. lib. de paradiſo. Bi linguis serpens habeℓ atq letalis eo q diaboli minister aliud loquaℓ: aliud corde mediteℓ.

Secũda detractoꝛ lingua ꝓsistit in sermone mẽdacij. Cõfingit detractoꝛ mala ꝓtra ꝓximũ vt illũ diffamet: sciens tamẽ ꝙ mentiatur. Unde Esa. x. dicit. Coꝛ eius nõ ita estimabit sed ad ꝓterendũ erit coꝛ eius: ⁊ ad interemptiones gentiũ nõ pauca. Porro hmõi sunt oẽs q̃ cum bona opa in alijs cernunt. statim in detractionẽ ꝓrumpunt cũcta bona opa ⁊ exempla in hypocrisim referẽtes. Nõ si verum eẽt nec vir bonus ⁊ rectus eẽt in mũdo. nec insup a christo vsq; hodie extitisset: cum nullus etiã sanctoꝛ extiterit cui multipliciter detractum nõ fuerit. nec ipe dñs has mẽdaces atq; mordaces linguas euasit. sicut patebit tamẽ sequẽti ſmone arti. ij. c. vj. Et quod mirabilius est hi q̃ fructibus neq̃tie ⁊ scelcribus pleni sũt vocant eni hypocritas ſuos dei. nõ itelligentes qõ cõtra eos dñs Matth. vij. ait. Dis arboꝛ bona fructus bonos facit ⁊c. tandẽ concludit Igit a fructibꝰ eoꝛ cognoscet eos. Profecto insinuans eos esse vere hypocritas ⁊ fallaces: q̃ nomen christianitatis. i. sanctitatis habẽtes aduersant etiaꝫ publice qõ deterius est opibꝰ sanctitatis. Unde. vj. q. j. c. deteriores anacletus ait. Deteriores sunt q̃ doctoꝛ vitam moresq; coꝛrũpunt his q̃ substantias alioꝛ p̃dia q; diripiũt. Ipi eñ ea que extra nos sunt licet nostra sunt auferũt: nostri quoq; detractores ⁊ moꝛ coꝛruptores siue q̃ aduersus nos armãtur ꝓpꝛie nosipsos decipiunt. Insup. xj. q. iij c nemo. Augꝰ dicit. Nemo ꝓitoꝛ aut pruden tiũ putet. ꝙ minꝰ sit piculum in verbis linguam mẽtiendo q; manibꝰ sanguinez fundendo. Et ite. glo. Aug. sup illud ps. Pro eo vt me diligerent detrahebãt mihi ait. Plus nocent in mẽbris detrahẽtes xpo: q̃ animas credentiuz creditoꝛ inficiunt q; qui eius carnem moꝛ resurrecturã pemerũt. Hi sunt de q̃bus Bern. i ſmone ait. Si paup es vilum ⁊ abiectũ reputant. Si dives ambitiosũ ⁊ cupidum. si affabilis dissolutum. si p̃dicatoꝛ ⁊ doctoꝛ honoris ⁊ humani fauoꝛis quesitoꝛẽ. si tacens inutilem. si ieiunans hypocritã. si comedas voꝛatorem Tales vo serpẽti regulo merito compantur: q̃ veneno suo inficit fontem quem tangit. Uñ de tali detractatoꝛe dicit Proverb. xxiij. Sicut regulus venena effundet. Tertia ligua detractoꝛ ẽ apparentia boni. Unde Bern. super Cant. ſmone. xxxiiij. Detractores quodam similate iracũdie succo ꝓceptam malicĩã quam retinere nõ possunt adumbꝛare conant videbis a detractoꝛe alta ꝑmitti suspiria. sicq; cum quadã grauitate ⁊ tarditate vultu ĩcepto dimissis supcilijs ⁊ voce plãgenti egredi male dictionẽ Et q̃dem tanto ꝓsuasibiliꝰ cũcto creditur ab his q̃ audiũt non coꝛde iniuido. ꝙ magis cõdolentis affectu q; malicioſe ꝓferri. Doleo inq̃t vehemẽter eo ꝙ diligo euz sat ⁊ nũq; potui de hac re coꝛrigere euz. Et alias mihi q̃ dem bene compertum fuerat ꝺ istud: sed ꝙ me nunq; inotuisset: ⁊ qm̃ ꝙ alterũ patefacta ẽ res veritatẽ negare non possum reuera ita ẽ. Hec ille. Tales vo similes sunt scoꝛpioni q̃ anteq; venena effundit lingua lingit: sed demũ venenosa causa pũgit. De talibꝰ ꝓpheta ait. Acuerunt linguas suas sicut serpẽtes. Tunc eñ detractoꝛ acuit linguã suam quãdo ſb specie boni verbis excogitatis: ac sub placido vultu venenũ detractionis effundit. Deinde subdit venenũ aspidũ sub labijs eoꝛ. id est. in coꝛde. Et bene merito assimilat serpẽti. Serpẽs eñ primo pditiosũ animal est. ſcdo in silẽtio mordet tertio toꝛtuose incedit. Sic etiã facit detractoꝛ ꝓmo quoq; pditoꝛ ẽ. eo ꝙ illos mordet retro quos dum sũt p̃sentes simulat se amare Unde ps. Pro eo vt me diligerẽt. id est. diligẽ se mõstrarent detrahebãt mihi. Scdo silẽtio detrahit. Quia tũc id agit quãdo ꝺ silẽtio ⁊ tacitur nitate confidit. Ideo Eccl. x. dicit. Si mordeat serpens in silẽtio. nihil eo minus habet qui occulte detrahit. Tertio toꝛtuose incedit cum a laude illiꝰ exoꝛdiũ sumit cui detrahere cupit tandẽq; subnectit tamen que est ꝓiunctio attenuatiua. vel sed que est ꝓiunctio aduersatiua ac rectitudinẽ sue intẽtionis imꝓmit dicens. Non dico hocanimo detrahẽdi deus ẽ mihi testis. Hi sunt serpentes de quibꝰ Hiere. viij. dicit. Ecce ego mittaz vob serpẽtes pessimos quibꝰ non est incãtatio q: detractiõibꝰ assueti difficile coꝛigunt ꝙ verbum dei.

Oꝛ detractio ex superbia ꝺoꝛiginez sumit. Capꝫm. ii.

Secunda radicalis cõditio detractõis supbia est. Ideo Job. dixit. Magnꝰ scz tumoꝛe supbie. Nam supbi magni sũt in oculis suis eo ꝙ seipsos sapiant: ac magnos estimẽt ceteroscq; vilipendũt. Et hec est ratio magna vnde elati in detractionẽ ꝓrũpunt Unde Ezech. xxix. Draco magnꝰ qui cubas in medio fluminũ tuoꝛ: ⁊ dicis meus est fluuius. Tres eñ sunt tumẽtes supbie filie que ĩ detractionẽ ꝓrumpere faciũt detractoꝛẽ. Prima filia ẽ temeritas. Magnũ est iudicare ꝓximoꝛ occulta. id ẽ. qua intẽtiõe opentur bona Uñ Bern. Noli eẽ alicne vite aut temerariꝰ iudex aut curiosus explorator. Uñ ad Roma. viij. Tu q̃s es qui iudicas alienum seruũ? suo dño stat aut cadit. Scda filia superbie in detractionẽ ꝓrumpẽs est stulticia. Proprium eñ stultꝰ cie est aliena vitia cernere: ⁊ suoꝛ obliuiſci. Uñ Hylarius. iiij. lib. de trinitate ait. Nõ

De odibili detractione

est ambiguū omnē humani eloqui ꝓmonē cō-
ditioni obnoxiū semper fuisse: quia dissentien
tibus voluntatū motibus dissentiēs quoq; fit
motus animoꝝ. aut cōtra veritatem: aut nō i/
tellectam: aut offendentē stulte voluntatis er-
roꝝ obnitit. Cassiodo. super q dixi custodiaz
vias. ꝛ ait. Quis hominū sic cautꝰ est vt si int
emulos loquat nulluz verbum eius incurrat
aliquas q̄stiones? Naz mēti furoꝛe ebrie oīe
quod rectum dicit puersuz videt. Sepe vero
accidit qđ Aug⁹ dicit in epla ad hyponenses
dicens. Cum ipi scripture veritatē criminare
aut obscurare non possint hos ꝓ quos ꝓdica-
tur inducunt in odiū: de q̄bus effingere q̄cq̄d
in mentem venerit possūt. Merito igit detra
ctoꝛes noctuis sil'antur: quarū oculos lux ob-
tenebꝛat: ꝛ noꝛ tetra illustrat. Tertia super
bie filia in detractoꝛe ē rabies canina. Per ca-
nes eīm zelātes ꝓdicatoꝛes signtur sicut dicit
pō. Cōuertent ad vesperam ꝛ famē patiēt vt
canes ꝛ circūibunt ciuitates scz ad effugandū
lupos ꝛ fures latratu suo. id ē. ꝓdicationibus
suis. Per canes quoq; detractoꝛes signtur.
Unde pō in pson dñi ait. Circūdederunt me
canes multi. id ē. iudei ꝓ detractionē oblatrā-
tes atq; moꝛdētes. Et possunt ꝓprie detracto
res rabidis canib⁹ compari. Rabidus eīm ca/
nis ꝑmo os gestat apertum. scdo ascondit lin/
guam. tertio os habet sanguinolentū. quarto
os ꝛ dētes habet venenosos. q̄nto est moꝛdax
sexto non latrat. septimo semp inquiet⁹ ꝛ i mo
tu est. octauo pditoꝛie moꝛdet. nono domesti
cos fugit. Primo detractoꝛ ad detractiōez
anhelans tanq̄ rabidus canis os poꝛtat aper
tum semp paratū ad detrahēdū. Unde pphe
ta ait Sepulcrū patens est guttur eoꝝ. Se-
cūdo abscondit linguā dum rabidus est: qꝛ il/
lam tunc habet venenosam: ac ecōtra dū san⁹
est linguā suaz ostēdit que tūc medicinalis: sic
detractoꝛ linguā suam ascondit maliciose vsq;
ad tempus. Unde pō ait. Linguis suis dolo-
se agebāt. Sana vero nō rabida ꝓscientia me-
detur ꝓmo obseruās illud Ecc⁹. xj. ꝑusq; in
terroges non vitupes quēq;. Et cū interroga
ueris coꝛripe iuste. id ē. inter te ꝛ ipm soluz vt
s. in ꝑcedenti ꝓmone dictuz est. Tertio os
sanguinolentū habet eo q̄ detrahendo come-
dat cū sanguine carnes crudas cōtra ꝑceptaz
dñi Deut⁹. xij. Caue ne sanguinem comedas.
Quarto os et dētes habet venenosos. Ait
eīm Plini⁹ lib. viij. q canis rabid⁹ vt plurimuz
habet sub lingua eius vermiculū quendā qui
linguā eius pūgit ꝛ pungēdo colerā magnaz i
cereboꝛ ei⁹ accendit. ꝓpter qđ in furiam eū cō
uertit. Nō si vermiculus a lingua canis extra-
beretur: canis a rabie curaret. Sic etiam acci
dit homini detractoꝛi qui vermiculū vel odij
vel inuidie aut rancoꝛis sub lingua. id ē. in coꝛ
de habet. Unde pō. Sub lingua eius labor et
doloꝛ. qui si ꝺ coꝛde extrahit detractoꝛ ꝓtin⁹
liberatur. Quinto ē moꝛdax. Un ad Eph⁹.
iij. Videte canes videte malos operios. Qua
si dicat. Cauete a talib⁹ canib⁹ ꝑm glo. Se-
xto non latrat: qꝛ nō palam audet loqui. Un
Bern⁹. in lib. de cōsideratione ait. Omnē qui
palam vereꝛ dicere qđ in aure loquitur suspe-
ctū habeas. Nō si coꝛaz te indicare ille renuit
delatoꝛē iudices nō accusatoꝛē. hi sunt Unde
Esa. lvj. dicit. Canes muti nō valētes latrare
Septimo inq̄etus ꝛ semp in motu ē eo q ni
si euomat delationis venenū qđ gestat i coꝛde
semp mens eius inq̄eta est. Un Ecc⁹. xix. my/
stice dicitur. Sagitta infixa ē femoꝛi canis sic
verbū in coꝛde stulti. Canis q̄dem habens in/
fixam in femoꝛe sagittā nūq̄ quiescit donec re/
mouerit eaz. Sic delatoꝛ stultus q̄escere mini/
me potest: donec ꝟbum malum quod de ꝓxi-
mo audiuit. aut ex malicia sua cōcepit fecerit
manifestū. Et añ ecclesiastic⁹ ꝑmisit. Audisti
ꝟbū aduersus ꝓximū tuū cōmoꝛet i te fidēs
q̄n te non disrūpet. Octauo pditoꝛie moꝛ-
det. Sic isti detrahūt pditiose. Cōtra q̄s dici-
tur illlud Deut⁹. xxvij. Maledict⁹ q̄ ꝑcusserit
clam ꝓximū suum: ꝛ dicet ois pl's amen. Un
de pō. Detrahentē secreto ꝓximo suo hunc q
sequebar. Nono domesticos fugit scz ne no
ceat eis. Sed ꝓnitiosioꝛ est detractoꝛ q̄ nec ex
traneis neq; ꝓpinq̄s neq; domesticis parcit.
Unde Hiero. xj. q. iij. c. nolite sanctuz dare ca
nibus. hi sunt illi canes. Un dñs ait Mat.
vij. Nolite sctū dare canib⁹ neq; mittat⁹ mar/
garitas vr̄as ante porcos. ne forte conculcent
eas pedib⁹ suis: ꝛ ꝓuersi disrumpant vos. Ex
etiam delatoꝛes sint ꝑdicti canes ꝓtz extra de
simo. c. ex diligēti. §. si ꝓtra latrantiū.

Qꝛ ex crudelitate detractio habet initium. Caplm. iij.

Certia radicalis cōditio detractiōis ꝺ:
crudelitas. Jōo draco ꝑdict⁹ ꝺr rufus
q̄si sanguinolentus. eo q ferus sit delatoꝛ atq;
crudelis. Un Hiere. vj. Crudelis ē ꝛ nō mise
rebit: qꝛ crudeliꝰ fer⁹ merito cōꝓbat. Por
ro leo leoni parcit. lupus lupū non comedit: ꝛ
q̄si oēs fere crudeles alijs feris generis sui par
cunt. Solus aūt detractoꝛ sibi similes satagit
deuorare Un Hiero. ait. Lingua detractoꝛis
bestias ferocitate. volucres velocitate. ꝛ serpē
tes virulentia ꝑcellit. Ex ta autē sit crudelitat⁹
hic ostendit rōne. Naz quodlibet moꝛale op⁹
tanto in crudelitate excedit q̄to plures in eo
debite circūstātie omittunt. Que sunt. Quis

quibus.quid.q̄tum.quō.quare. quādo. Cū igit detractor nullam circūstantiaꝝ p̄dictarū recte loquēdo obseruet: apte patere potest crudelitas cordis eius. Nam nō attendit q̄s loq̄tur. id ē. seipm: qui cū sit impius obloquit̄ sepius contra iustos. Nō attendit q̄bus obloq̄tur: qui scz ex verbis suis ꝓtaminant. Nec pō derat quid loquat̄ cum sunt p̄nitiosa vel mendosa. Nec etiā q̄tum: q; amplificat mala Nec quomodo: quia sil'ate. Nec quare: quia ex iuidia ⁊ liuore. Nec quādo: q; tēpore quo plus iniciat vel noceat p̄rimis suis. Solum ad hoc conari videtur: vt cōceptam in corde euomat iniq̄tatem. Porro lingua delatoris sagitta lācea ⁊ gladius est ad p̄rimū vulnerandū. Unde ps̄. Filij hominū. id ē. demonū: dētes eorū arma ⁊ sagitte: ⁊ lingua eoꝝ gladius acutus. Per arma impugnant̄ ō ꝑpe stantes. p̄ sagittas de longe stantes: q; tales inuidi detrahūt tam ꝑpinquis q̄ remotis domesticis. ⁊ sicō alijs oībus. Unde Job penū. Per gyrum dētiū ei⁹ fortitudo. Quasi dicat. Nēs timere habēt a detractiōe illius q; nullis parcit. Et subdit Et lingua eoꝝ gladius acut⁹. Unde alibi idez ps̄. postulabat a dño dicens. Dñe libera aiaz meā a labijs iniq̄s: ⁊ a lingua dolosa Tres em̄ vulnerat vno ictu maledicta lingua. Primo seipm. scdo audiētes detractiōez. tertio illos q̄bus detrahit. Unde Bern̄. exponēs illud ad Roma. j. Detractores deo odibiles inq̄t Nec mirū si sunt deo odibiles. cum istud vit̄ū charitatem q̄ deus est acrius ceteris p̄seq̄t̄. Qui em̄ detrahit ꝑmo se ꝑdit vacuū charitate: ⁊ deinde intendit vt is cui detrahit̄ veniat in odiū ⁊ ꝓtemptū. Ferit etiaz charitatē in oībus qui audiūt linguā maledictā: ⁊ q̄tum in se ē necat funditus ⁊ extinguit. Et iterum idē ait. Numq̄d non vipera est lingua detractoris ferocissima? Plane nimirū que tā letaliter inficit flatu vno. Numq̄d nō lancea est lingua ista? ꝑfecto acutissima: q̄ tres penetrat vno ictu. Et iteruz alibi idē admirabile verbū ꝓtulit dicēs. Gladius triceps lingua detractoris: nec hmōi linguam mucrone illo quo dñicum lat⁹ ꝓfossum est crudeliozē dicere vereat̄. Fodit h corpus xp̄i hec nō tam exaie fodit: ꝙ exaie facit. Ꝑpis etiā clauis ⁊ spinis nocentioz ē. q̄s ei vides infixos. Nisi em̄ corpis sui vite ꝑtulisset vitā illius corpis. nūq̄ illud ꝑ isto mortis iniurie tradidisset. Nec tm̄ vulnerāt ⁊ sanguinē fundūt: ꝙ etiā sāguinē bibunt. Ido sanguisuge merito c̄ panāt: eo q; demonū sāguisuge sūt bibentes sāguinē viuoꝝ ⁊ q̄ q̄ mortuoꝝ. Ꝓ ꝓcedēti articulo pōt sumi ꝑ themate p̄dictuz apoc. vbū. s. visū ē aliud signū i celo. s. draco magn⁹ ⁊ rufus ⁊ p vno ꝼmone sufficere pōt.

Articulus. ij. de duobus detrahēdi modis: quibus detractores vtūt ad derogandum.

In scdo mysterio inducat̄ detractiōis pestifera opatio. Proinde subditur d draconē p̄fato. Habens capita septē ⁊ cornua decem: ⁊ in capitib⁹ suis septē diademata. In q̄bus vbis triplex detractionis opatio neq̄ssima demonstrat̄ Prima est opatio offensiōis. secūda est trāsgressionis. tertia gloriatōis Prima opatio nequā est offensionis. Porro septē sūt offensiōes: atq; offendēdi ⁊ detrahēdi modi q̄bus detractores vtunt̄: qui dici possunt septem capita venenosa draconis. id ē. pessimi detractoris. Hē sunt septē neq̄cie in corde dolosi. id ē. detrahētis vt dicit̄ Prou. xvj. Primus modus est occultatiu⁹. scds negatiuus. tertiꝰ deprauatiu⁹. q̄rtus venenatiu⁹. q̄ntus est publicatiu⁹. sextus est aggrauatiu⁹. septimus est inflāmatiu⁹ seu inuentiu⁹. Primi q̄tuor ptinent ad destructionē bonoꝝ. reliqui vo tres ad augmentū maloꝝ.

Qz detractiōis species: ē maliciose occultare alteri⁹ bonū. Ca. i.

Primū caput draconis est modus detrahēdi occultatiu⁹. Detractionis q̄dem species est et ꝑma cum homo q̄n ⁊ vbi nō debet maliciose bonū p̄rimi sui tacet q̄n illud manifestando ad dei honorē ⁊ p̄rimi edificationē facet. Sicut fecerunt milites qui resurrectionē xp̄i nouerunt ⁊ tamē illā ꝑpter acceptā pecuniā tacuerūt vt patet Mat. vltī c. Hinc Gylbertus ait. Grauis rapacitas cuz verā alterius gloriā ⁊ si mēdacio non corrumpis silētio p̄teris. Liuor em̄ ꝑuatam excellentiam semp cogitans alienā obscurat.

De modo detrahēdi quo q̄s negat alterius bonū. Caplm. ij.

Secūduz vo draconis caput ē modus negatiu⁹. Qui vti q̄ fit cū q̄s negat alterius bonū. Unde glo. q̄ incipit detractiones de pe. di. j. c. homicidio q̄ ait. Detrahere ē bona q̄ sunt a deo collata alicui inuertere vel negare. vt si q̄s dicat sapientē sapiētiaz non habere. vel castā nō castam: vel ea q̄ bono zelo fiunt cōuertendo ac dicēdo malo zelo vel malo spū fieri. sicut iudei dixerūt christum in beelzebub p̄ncipe demoniorū ejicere demonia Luc. xj. Et q̄dem peccatū in spiritū sanctū est: q; qđ est spūssancti maligno spūi attribuūt Idemq̄ patet Joh. ix. de miraculo ceci nati. Hmōi em̄ non tm̄ cōtra p̄rimū: sed etiam cōtra deum peccant dū eos qui ex parte dei sūt diaboli dicunt esse cū illos asserunt esse malos ⁊ sic detrahūt parti dei ⁊ ꝓtem diaboli augēt

De odibili detractione

Tales vero peiores sunt fure qui temporales substãtias depredat. Unde Ambꝝ. Tolerabiliores sunt fures qui vestes ⁊ alia bona diripiunt: qꝫ fures qui lacerãt nostrã famam. Unde vi q.j ex merito scriptuꝫ est. Deteriores sunt qui vitam moresqꝫ bonoꝝ corrũpunt his qui substãtias alioꝝ ꝓdiaqꝫ diripiũt. Quid ẽ em̃ aliud benefacta alterius denegare: qꝫ exinuidia fraꝛne gratie dei opa impugnare: atqꝫ ad eorum destructionẽ elaborare? Unde ps̃ ait. Em̃ quẽ pfecisti. id est. pfecte fecisti destruxerũt. ideo merito assimilant vespis que mel qđ ꝓficere nesciũt ab apib⁹ iam cõfectuꝫ deuorãt ⁊ discerpunt. Ad talem negatiuũ detractorez ps̃.lj. duo annũciat. Primo grauem culpam. secũdo ꝺignam penã. Primo grauẽ culpam dicẽs. Tota die in iusticiã. id ẽ. bonoꝝ factorũ negationẽ cogitauit lingua tua. id ẽ. statim nata cogitatiõe nequã cuomit ꝑ detractionez lingua tua Eccl.xix. A facie verbi pturit fatuus scz detractor. Et subdit ꝓpheta dicens Sicut nouacula acuta fecisti dolũ. Nouacula radit supfluos pilos: sic detractor aufert iustis causam inanis glorie de opibus bonis. dũ denegat eos illa fecisse. Proinde totã trinitatem offendit. Em̃ subdit. Dilexisti maliciã. id ẽ. bonoꝝ denegationẽ sup benignitatez. id ẽ. super opa que ex benignitate dei ꝑ aliquẽ iustum facta sunt. Ecce peccatũ in spm̃sanctũ. Nã vt dicitur ad Gal.ij fructus spirit⁹ est benignitas. Iniqtatẽ. id ẽ. denegationẽ bonoꝝ magis qꝫ loqui eqtatẽ opationũ iustaꝝ. Ecce peccatũ i filiũ q̃ ꝙbum ⁊ eqtas dicit Unde Job.xxiij. Eqtatẽ ponet cõtra me scz xp̃m. Dilexisti oĩa ꝙba ꝑcipitatiõis lingua dolosa. Et hoc ẽ vtiqꝫ ꝓtra patrẽ q̃ ꝙbum genuit stabile ⁊ eternũ sicut alibi ait ps̃. Et tu in ꝑncipio domie terrã fundasti. Dicunt autẽ tales detractiões ꝙba ꝑcipitationis: qz ꝑcipitant illa audiẽtes ⁊ bonos q̃bus detrahit. ⁊ ipm̃ etiam detrahentez Unde Esa.ix. dicit. Unusq̃sqꝫ brachiũ fratris sui vorabit. id ẽ. bonũ opus ꝑ detractionẽ cõsumet. Secũdo qꝫ terribile ⁊ cõdignam penam ps̃. talibus detractorib⁹ annũciat dicẽs. Propterea. id ẽ. ꝓpter oĩa ꝑdicta deus destruet te in finẽ. id ẽ. irreuocabiliter: ⁊ ꝑ quia destruxisti negãdo amabile ⁊ laudabile bonum. Et in hoc denotat destructio eternalis que sine fine erit. Atqꝫ de tpalib⁹ exterminijs addit dicẽs. Euellet te scz de statu in q̃ stare videris radicatus ⁊ firmus. De ꝑ em̃ Job.v. ait. Vidisti stultũ scz detractorẽ firma radice q̃si diceret. Expecta modicũ. ⁊ videb ⁊ emigrabit te. id ẽ. miĝre faciet te miserabiliter ex hac vita per miserabilẽ ⁊ subitaneã mortẽ ꝺ tabnaculo tuo id ẽ. de palatio vel domo tua Prou.xxvij. Sicut auis trãsmigrans de nido: sic vir q̃ relinq̃t domũ suã. Auis em̃ relinq̃ns nidũ suũ totam quã i cõpositiõe illius posuerat depdit penaz sic detractor moriẽs iuxt illõ Job.xviij. Euellat de tabnaculo suo fiducia eius. Insup addit ps̃ dicẽs. Et radicẽ tuã de terra viuentiũ. Hec aũt radix est impia detractoris volũtas: que cum detractore ineternũ pibit.

De modo quo q̃s detrahẽdi deprauat alterius bona. Capl'm. iij.

Certiũ draconis caput est mod⁹ deprauatiu⁹ scz cum detractor alteri⁹ bonuz inuebit vel in malum cõuertit. scz dicendo qꝫ tali bono illi⁹ secuta sunt mala: vel qꝫ intẽtione mala sit factũ scz ad vanam gloriam acq̃rendam vel gradum: ⁊ ꝓsimilia. Proinde Oroſi⁹ ait. Ita obliquat inuidia vt rectuz natura nõ videat. De talib⁹ excecatis Chryſ. ait Sũt q̃dam homies puersi similes phariseis q̃ de oĩi qđ vident malũ iudicãt si q̃s vacat humilitati hypocrita est. si recreationi gulosus ẽ si patiẽtie timidus est. si iusticie impatiẽs est. si simplicitati fatu⁹ est: si prudẽtie malicioſus est. si maturitati fleugmatic⁹ est seu fantastic⁹. si iocũditati dissolut⁹ est. si religioni singulari est. si societati secularis ẽ. si silẽtio ⁊ paci dissimulator ẽ. si aliorũ correptioni ꝑsumptuosus est. si vigilijs ⁊ orationibus indiscret⁹ est. si cõmuni dormitioni somnolẽt⁹ est. si ꝑdicationi ⁊ alioꝝ saluti apetitor laudis ẽ. si desistat negligens ⁊ remissus ẽ. si habet grãm hoĩuz adulatoꝛ si adulari renuit supb⁹ est. Hec ille. O dñe deus q̃s detractoꝝ dentib⁹ euadet: q̃ nihil de illis curabit? Hi sũt qui i scyrpo iueniũt nodũ in redolẽte fetorẽ. in imaculato sordẽ: in rotundo angulũ. in splendido tenebrosũ. Hec siq̃dẽ est pestis hypocritaꝝ: morsus iudeoꝝ: inquinatio phariseoꝝ. Hoc nequã hominũ gen⁹ auget culpam. minuit gloriam. dubia in deteriorem ptez ꝙuertit. nulli parcit. errat in ꝓfundũ peccat i deũ: atqꝫ cũcta bona opera deprauat Tales em̃ pũsores ꝑ amon figurant. ij. Reg. x. qui nũcijs dauid barbas dimidias rasit: atqꝫ illoꝝ vestes detrũcauit vsqꝫ ad nates. Dauid eteni nũcijs. id ẽ. q̃buslibet viris iusti dimidiã barbã radit detractor vel potius eradicat Ut verius loquar dũ virilitatis medietatem id ẽ. intẽtiõis rectitudinẽ detrahẽdo ꝙuertit. cũ dicit bonũ sicut dictũ ẽ mala intentiõe a iusto homie factũ. Uestes qꝫ detruncat eis vsqꝫ ad nates. cũ in eis detegit si q̃d fuerit pudibũdũ. Cõtra quos dicit. Eccl.xj. bona em̃ in mala ꝙuertẽs insidiat: ⁊ i electis ponit maculam Et itaꝝ de talibus ꝺr Ezech.ij. Subuersores sunt tecuz: ⁊ cum scorpionib⁹ habitas. O cru-

delis detractor. non ꝙdem ideo iustus es et si laceras cunctos. Porro si detractionib⁹ tuis alios mordes non est hoc vitia emendare: sed tuis passionib⁹ satisfacere: ac virus tuum euomere nequiter vbiꝙ.

De modo detrahendi quo ꝙs ĩmiscet mala bonis. Capĩm. iii.

Quartum detractionis caput est mod⁹ venenatiu⁹ vel intoxicatiuus cuz mala imiscenť bonis vel bona cum malis volent venena occulta ꝑdulcia ꝓpinari. Sic detractor vt fides sibi adhibeať. primo in aliquo cõmendat eũ cui detrahere cupit. vel manifestat defectuz ꝓprium: vt honestius ⁊ securius cõtra alium obloqui posset. ⁊ sic ex nocẽdi cupidine seipm diffamare non curat. vt alterius famam denigret ac discolorare queat. Hi sunt similes cyconijs que pascũť ⁊ impinguãtur de venenatis: ⁊ similes diabolo qui impinguatur de malo.

De modo detrahẽdi quo quis ad confundendũ primum publicat ei⁹ occulta mala. Capũ. v.

Quintũ detractois caput ẽ mod⁹ publicationis. cuz occulta primoꝝ mala ℨ charitatis ordinẽ ꝓpalanť. De ꝙ ordine dr Mat. xviij. Si peccauerit i te frater tu⁹ vt ℨ. in pcedẽti ℞mone dictũ ẽ. Vñ Prou. xj. dr. Qui ambulat fraudulẽter reuelat archana Qui autẽ fidelis est celat amici cõmissum. id ẽ offenstonem. Et Ecc. xxvij. Qui denudat archana amici pdit fidem. De morib⁹ talium ꝑpheta ait ps. xl. Et si ingrediebať vt videret vana loquebať. cor eius cõgregauit iniq̃tatez sibi. Egrediebať foras ⁊ loquebať in idipsum Ad verbũ exponens Hugo de sancto victore Curiosus inquit quisꝙ tunc ꝙ si ad videndum ingrediť quãdo alienũ secretũ sagaci studio ꝑscrutatur. Vana loq̃tur quãdo vt min⁹ posset esse suspectus eos a ꝙbus caueri nõ vult se diligere fingit. deinde iniq̃tatem cõgregat: qñ libere admissus quicꝙd reꝓhensibile videt i cor de coaceruat. Et subdit. Egrediebatur foras. Nam ꝙ ingressus est ad explorandum egrediť ad detrahendũ. Ad eñ in corde congregauit de malo alteri⁹ tacere nõ pot. Unde Matth. xij. dicit. Ex abundãtia cordis os loquiť Vñ subdiť. ⁊ loquebať in idipsũ. id est. cõtra illud ipm qđ laudauerit intus. obloquiť cum aliis detrahẽdo. Et subdiť a ps. Aduersũ me susurrabant inimici mei. aduersũ me cogitabãt mala mihi. Proprie eñ detractor est susurrare. Unde ad Rom. x. Susurrones detractores deo odibiles. Unde Eccl. xxviij. Susurro et bilinguis maledict⁹. Ad autẽ sequiť. Cogitabant mala mihi. ꝑcedit susurriuz. Prius enim mala cogitare: ⁊ postea susurrare: sed per ppositerũ ordinem eoꝝ puersitas denotať. Unde Aug⁹ diffinit detractionẽ dicens. Detractio ẽ mordacior ꝙꝫ veracior reꝓhẽsio. Et super. j. c. ad Rom. glo. ait. Detractio ẽ alteri⁹ vituperium cũ manifestatione ꝓprij vitij. In ꝑsona talium Job. xxxij. dicit. En vẽter meus quasi mustum absq̃ spiraculo: qđ langũculas nouas dirumpit. Tales similes sunt ꝑgnãti que cuz dolore conať ad emissionẽ partus. Unde Eccl. xix. A facie verbi scz auditi ⁊ male interpretati pturit fatuus. Hi sunt vrceoli diaboli aqua maledicta pleni. atq̃ eoꝝ lingua demonis aspersoriũ est. De illis qui asperguntur tali maledicta aqua. si adhibent fidem dicti. Unde Seneca in puerbijs. Difficilem oportet habere aurem ad crimina. Cum ergo hutusmodi detractores possunt aliquem inuenire in aliq̃ culpa seu defectu ⁊ maxime si sacerdos aut religiosus vel ꝑdicator sit. O ꝙꝫto replenť gaudio cum ꝙꝫta letitia: et cum ꝙꝫta cordis ⁊ corporis exultatiõe hylaritate ⁊ iocũditate in plateis i logijs et in locis publicis manifestãt ea cum ꝙꝫta complacentia has feces ⁊ sordes in uoluũt in ore suo? Ideo sũt similes porcis qui si intrauerint hortũ: ⁊ si sint ibi rose ⁊ feces dimissis intactis rosis ad feces festinãt. nec parcunt lingue sue faciẽtes rotabulũ fecis vt derogent primo suo. Contra quos Sap. j. dicitur A detractione parcite lingue: saltem si nõ vultis parcere ꝓximo tuo. Quasi dicat. Non trahatis illam per lutuz sicut porci. Sunt ⁊ similes scaberis qui nunq̃ flores vel rosas adeũt. nec thesauros aut lapides ꝑciosos: sed tm̃ ad stercora in publicis vijs currunt. atq̃ reuolutis deorsum capitib⁹ ⁊ posteriorib⁹ sursuz stercora rotãt atq̃ reuoluũt. Sic etiã detractores impij scaberi si in aliquo fuerint ꝓtutum thesauri atq̃ gratiarũ flores ⁊ rose: illis ꝑtermissis solũ si reperire possunt in hominẽ stercus. id est. aliquẽ defectũ seu culpam potius ꝑsentientes ⁊ ꝑdiligentes vitioꝝ fetorem. ꝙꝫ virtutum gratiarum odorem. ad illos currunt ⁊ volant ⁊ eos rodunt ⁊ vorãt. Beniq̃ tãte vilitatis sũt detractores vt nõ tm̃ a deo: ℨ etiã a diabolo despiciank. Eo qꝫ ꝙ ꝓmissiue aut operatiue lingue eoꝝ fiant abstersoria sordiũ electoꝝ sicut Prouerb. xj. scriptũ ẽ. Qui stult⁹ est seruiet sapienti. Magna igiť cautio est adhibẽda ne crimen reueletur ei: cui vel quando aut quomodo reuelari non debet.

De modo detractiõis quo quis dilatat ⁊ valde amplificat alteri⁹ mala Capitulum. vi.

De odibili detractione

Sextus caput detractionis est modus augmentatiu⁹ seu aggrauatiu⁹. Hi vero aggrauant ⁊ exaggerāt mala q̄ vel audierint vel cognouerint: aut addēdo: aut ex modo loquendi talia aggrauādo. Ideo fideles atq; zelotes thesaurarij diaboli dici possūt eo q⁹ etiam thesauros eius accrescāt ⁊ augmētant. Ideo similant tafano que grauius ē musca: ⁊ sub cauda iumenti requiescēs dum pungendo ⁊ sanguinem suggendo pascit. carnem intumescere facit. Sic detractores dilatāt mala: quib⁹ pnitiose pascunt. Unde Eccl. xj. Ab vna scintilla auget ignis: ⁊ a doloso auget sanguis. O detractor infelix que te malicia excecauit? Nōne aduertis q⁹ p hoc inuidiaz tuā atq; liuorē tuum pdicas animi tui malignitatem denudas. atq; primuz tuū seue iugulas? Sed ve tibi. quia iudicans primū tuum iniuste. a deo iudicaberis iuste. Audi illud Leuitj xix. Non maledices surdo. nec coram ceco pones offendiculū: sed timebis dominū deū tuū. Surdo quidē male dicit. qui absenti maligne detrahit. Necnō coraz ceco offendiculū ponit qui ignoranti ⁊ pno ad credendū auditū malum detractiōis ⁊ oblocutōis dicit. Serua igitur qō subiungit. Sed timeb dñm deuum tuū scz ⁊ nunq̄ oblocutor eris.

De multiplici modo quo quis nequiter imponit alicui crimina falsa. Capitulum. vii.

Septimum detractionis caput est modus inuentiu⁹. id ē. falsa crimia impōnēdo. Et hoc quādoq; verbis cōmunib⁹. quādoq; verbis apertis. quādoq; derisionibus. quādoq; nocturnis sibulis. quandoq; sil'atis atq; mutatis vocib⁹ ⁊ loquelis. quādoq; nutibus ⁊ signis quādoq; libellis famosis ⁊ scptis hincinde dispersis. seu i muro: seu i lapide: aut alibi scriptis: quādoq; cantilenis. quādoq; libris aut epistolis: ⁊ psimilib⁹ modis. Contra quos dicit Leuitj. xix. Nō sis criminator. id est. criminū impositor seu inuentor. Hi sunt similes ranis q̄ absente homie vociferant ⁊ alte clamāt: eo vo psente silent. Sūt quoq; diaboli falsi testes. qui nec rogati nec examinati testimoniū phibent eo absente contra quē testimoniū ferunt. Unde in psona inocētis ps̄ ait. Insurrexerūt i me testes iniqui que ignorabā interrogabāt me. Sed nūq̄d detrahere peccatum mortale est? Dicendū ſm Alexā. ō halis in. ij. di. j. q⁹ detractio quādoq; ē peccatū mortale quādoq; veniale. Nomētū detractiōis sonat amplius in mortale: sicut reperitur i scptura sacra. Est siq̄dem veniale dū de alio dicit malum ex metu euitate: nec est ibi nocēdi volūtas. nec etiā ex circūstantijs aggrauat. Si aūt in primi nocumentū ex deliberatione diutina rōnis fiat: mortale est. Scōz etiam Tho. Detractio ſm sui rōnem ordinat ad denigrandū alicui⁹ famā. Auferre aūt alicui famā valde vtiq; graue est: eo q⁹ iter res tpales pciosior ē fama bona. Unde pro. xxij. Melius est nomen bonū q̄ diuitie multe. Nam p eius defectum homo impedit in multis bonis agēdis. Ideo Eccl. xlj. or. Curā habe de bono nomine hoc em magis pmanebit tibi: q̄ mille thesauri magni ⁊ pciosi. Ido detractio ſm se loq̄ndo mortalissimū est peccatū. hoc ſm Tho. Q; tū aūt sit grauitas huius culpe etiā rōne pbari pōt. Naz tūn est damnū rei amisse p q̄to redimere tur ab amittēte: ⁊ ad tanti restitutionē tenetur auferēs amittēti in q̄tum possibile. Sed fama denigrata pdictis modis infamatiuis redimere ab homie infamato si posset multo auro et argento: imo quādoq; sanguine pprio. Ergo in sciētie foro detractor ad restitutionē remanet obligatus. Uñ or extra de reg⁹. iu. in li. vj Nō dimittit peccatū nisi ⁊c. De fame restitutione ⁊ q̄ grave sit latius patet in q̄dragesima li de relig⁹. chri. ſmone. xlvj. arti. iij. p totum. Veniq; valde detestabile est hoc scelus: quia non tūn remedium sibi ꝓtrarium pficit: q̄tum sua malicia officit. Amplius enim lingua detrahentis potest nocere: q̄ excusatoria seu laudatoria posset pficere. maxie cuz hoies pniores sint ad credendū ⁊ ad memorie cōmendandū mala q̄ bona. Sit q̄dem qui malum dicat. pfecto in pmptu est q̄ illud credat. Venenuz semel bibitū plus grauaret q̄ tyriaca pluries sumpta remediū daret. Sagitta quoq; humano corpi infixa vulnerat in mometo: sed medicamina illi non psunt nisi lōgo exprimēto. Cōtra eos q̄ ꝓficiūt libellos famosos ⁊ ptra illos inuenientes: et nō statim destruētes. sed dolose publicātes: pene grauissime institute sunt ſm canones scz flagellatio ⁊ excōmunicatio vt ptz v. q. j. q̄ in alterius. ⁊ c. hi qui. Et si cōstat qui fecerit pōt accusari atq; deponi. cum gue peccatū sit atq; accusatiōe ⁊ ꝓdemnatiōe dignissimū. xxvj. di. §. nunc autem. Scōm vero ciuiles leges pena taliū decapitatio est. c. ō famo. libel. l. vnica. v. q. j. Si quis famosum libellū. Et q̄libet ō populo potest accusare hos tales Quādo etiam accusatori pcium ꝓstituitur p modo accusate psone vel si est seru⁹ in libertatem pducitur. ff. de iniur. §. fi. Et li. fa. lex. §. fi. et. C. c. l. vnica. Ex dictis patet q⁹ detractio est secreta bona occultare. occulta bona denigrare. bona in mala inuertē. bonis mala miscere. occulta mala manifestare: audita mala augmētare: atq; crimia falsa imponē q̄ sunt septē

draconis.i.detractiõis capita. Be qb⁹ Joh. ait habẽs capita septẽ. ℣ Scõa est opatio trãs gressionis:q⁹ p hos septẽ detrahendi modos offendit oĩa p̃cepta dei.tã tria p̃ma p̃me tabule q̃ ptinẽt ad deũ:q̃ septem scõe tabule que ptinent ad primũ. Quia ex his septem detrahẽdi modis:sequunt̃ p̃uaricatiões decẽ p̃cepto/rũ dei. Unde subdit̃. Et cornua decẽ. ℣ Tertia vero opatio est gloriationis. quia talis detractor de septuplici modo detrahẽdi cũ ꝓsũ/matus fuerit in malicia gloriat̃. Quod quidẽ crimina irremissibilia facit. Unde subdit̃. Et in capitib⁹ suis septẽ diademata .id ẽ. gloria ꝺ septuplici detrahẽdi modo.p quẽ primus infamatur. Cui pñs ait. Quid gloriaris ĩ malicia tẽ. Sicut eñ ꝓfusio de peccato initiũ est salu/tis:sic ꝺ malicia gloriari est ꝓsũmatio pditio/nis eterne. Et hoc est peccatũ ꝓsummatuz qꝺ generat mortem Jac.ij.

℣ Articul⁹.iii.de his qui auditis de/tractionib⁹ in eternũ piclitant̃

In tertio mysterio apitur ipius detra/ctionis pestifera ꝓtaminatio. Et de h̃ subdit̃. Et cauda eius trahebat tertiã ptem stellarũ celi:t misit eas ĩ terram. Porro cauda draconis circũuẽtiua malicia est anime detrahẽtis seu lingua eius pnitiosa:cum q̃ detrahendo tertiã partem audientiũ illam peri/clitari facit Jdeo subdit̃. Trahebat tertiã par tem stellaruz celi. Quid p stellas celi nisi chri/stiani viri q̃ celestis cõuersatiõis esse deberẽt? Unde de illis iustis Baruch.iij.dicit̃. Stelle dederũt lumen in custodijs suis. Tria sunt ho minũ genera qui audiunt detractores Primi p̃seruant̃.secũdi defensãt̃. tertij ꝓtaminant̃ t periclitant̃.

℣ De septemplici remedio ne homo ex auditu detractionuz contaminet̃ t corrumpat̃. ℣ Caplm.i.

Primo ꝺo sunt q̃dam audientes detra ctiones .qui a ꝓtaminationib⁹ loquẽ/tium p̃seruant̃:t detractionibus non credunt. Et lz audiunt corpe :obaudiũt tamẽ mente. Ad qꝺ faciendũ septẽplici remedio vtẽ dum est. Primũ dicit̃ cõtristatio.secũdũ elon gatio.tertiũ reprehensio.quartũ humiliatio.q̃n tum recordatio.sextum stabilitio :septimũ cõ/passio. ℣ Primũ remediũ ꝓtristatio denomi/nat̃. Debet eñ homo cũ audit detrahentez tri stem ostendere vultum. Unde.vj.q.j.c.ex me rito dicit̃. Nemo iuito auditori libẽter refert. Et Prou.xxv. Uent⁹ aq̃lo dissipat pluuias: t facies tristis linguam detrahentẽ. Ubi glo. Si hylari vultu detractorem audieris : tu illi das fomitẽ detrahẽdi.Si aũt tristi discit liben ter non dicere qꝺ didicerit nõ libenter audiri. Uñ Hiero.ad Rusticuz monachũ ait. Sicut sagitta si mittat̃ ꝓtra duram materiã nõnũ q̃ imittentẽ reuertit̃ t vulnerat vulnerantez: ita detractor/cuz/tristẽ faciẽ viderit audiẽtis.imo nõ audiẽtis.sed obturãtis aures suas ne audi at iudiciũ sanguinis:ilico ꝓticescit. pallet vul/tus.herẽt labia.saliua siccat̃ .t p cõsequens a detractiõe desijt. ℣ Scõm ꝺo remediũ ẽ elon gatio scz a ꝓspectu detrahẽtis se elongare: t si sine magno periculo fieri põt statim abire.iuxt illꝺ Prouerb.iiij. Detrahẽtia labia ꝓcul sint a te. Nam ꝝm Hiero. Si deest auditor deest t detractor. Et alibi qꝺ ait. Non min⁹ aurib⁹ q̃ lingua fugias detractiõez. Nã detractor dum videt te nõ libẽter audire:nõ facile pt detrahẽ ℣ Tertiũ remediũ ẽ discreta reprehensio vl ob/iurgatio. Exemplo xpi Joh.xij. q ꝓtra iudaz t ꝓtra alios discipulos cõtamiatos p iudã ac detrahẽtes. ꝓtra magdalenã eo q̃ fudisset sub stantiã vngẽti nardi pistici p̃cioſi ait illis. Sint te illã tẽ. Itẽ ꝓpt eãdẽ causã eisdẽ ait Mat. xxvj. Quid molesti estis huic mulieri? op⁹ eñ bonũ opata ẽ in me. Exemplo q̃ dauid qui ꝺ se ait. Detrahentẽ secreto ꝓximo suo hunc p/sequebar. Exemplo etiam Job qui in.c.xxix. de se ait Cõterebã molas iniqui.id ẽ.detracto ris:t de dentib⁹ illius auferebã p̃dã. ℣ Quar tũ remediũ est hũiliatio.p quã homo recurrat ad archana ꝓsciẽtie sue.at q̃ reminiscat̃ : quia multa cõmisit ex q̃bus ex gratia dei infamiam nõ incurrit: vt ex ꝓsideratiõe ꝓpriop peccato rũ que tangũt eum.t pungũt ꝓscientiã suam. peccata nõ põderet nec ꝓsideret aliena. Quis vn q̃ foret qui si acutis spinis in auribus pun geret attẽderet detrahẽti? Grauius eñ debẽt mentez pũgere patrate culpe: q̃ carnẽ pungẽ tes spine. Unde per ecclesiasticũ.xxviij. Prece pit dñs dicẽs Sepi aures tuas spinis .id ẽ.cõ sciẽtie tue stimulis:t noli audire liguã nequã. ℣ Quintuz remedium est recordatio scz q̃ de alio vel de te multa mala fuerint dicta.de quo certissim⁹ es quod erat oĩno oppositũ vel incõ parabiliter fuit minus malum. Sic pensandũ est q̃ in h̃ casu simile cẽ potest. Non eñ parui crimis ẽ p̃aua sentire de rectis. Ꝺo.j.Cor. iij.Gr.charitas non cogitat malũ. ℣ Sextũ re mediũ ẽ stabilitio.s.ne defacili hõ credat. Nã Ecc.xix Gr Qui cito credit:leuis ẽ corde Uñ Hiero. Si eẽt in nob diligẽtia ne passim detra ctorib⁹ crederem⁹:iam oẽs timerẽt detrahere. Uñ Jsiꝺ.iij.li.de sũmo bo.ait. Non soluz ille reus q̃ falsum de alio pfert : sed is qui cito au/rem criminib⁹ p̃bet. ℣ Septimũ remediuz est compassio.qua scz homo compatit̃ his quib⁹ detrahitur iniuste:imo si homo eẽt certus de

De odibili detractione

malis de q̃bus ꝓximus infamat compatiẽdũ ẽ ei. ac ꝑ hoc homo induit viscera pietatis ne scandalizet ex ꝓximoꝝ malis. Exemplo quidem mẽbroꝝ ꝓmis cõpatiẽdũ est. Unde .j. Corꝝ .xij. Si q̃d patit vnũ membrũ cõpatiũt ei oĩa mẽbra. Unde .j. Pe .iij. Estote inuicẽ compatiẽtes fraternitatis amatores ⁊c.

De his qui etsi non mortaliter saltem venialiter ex detractionibus in mẽte ꝓtaminant. Capm .ii.

Secundo vo sunt quidã qui a detractionibus defensant. Hi sũt q̃ licz detractoribus nihil determiate credant: tamen aliquo modo in fide vacillant ⁊ aliqualiter infirmant erga illos q̃bus detrahere audierunt. non tamẽ oĩno credendo iudicant illos aliqua tamẽ de illis suspicio mentẽ illoꝝ ingredit. Hinc ꝯm glo. sup illõ .j. Corꝝ .iiij. Nolite ante tẽpus iudicare. ⁊ si suspitiones vitare nõ possumus: qz homines sumus. iudicia tamẽ id ẽ. sentẽtias diffinitiuas cõtinere debem⁹. at q̃ cum suspicio ꝓpulsauerit mentem oꝛanduz est cũ ps. q̃ ait. Imputa oꝓbriũ meũ quod suspicat⁹ sum: qz iudicia tua iocũda. Iz autẽ hõ nõ credat q̃ audit mala. peccatũ est tamẽ: saltẽ veniale: ⁊ graue libẽter accõmodare aures ad audiendũ de ꝓximo suo ad malũ. potest etiaz q̃ñ q̃ esse mortale. tanta detractiõe complacẽtia esse posset ⁊ saltẽ semꝑ magnũ periculũ est. tamen vbi non ꝯcurrit mortalis culpa in hoc scõo genere hoiuz numerari põt.

Oꝛ in ꝓticipatiõe detractionis homo tripliciter peccat. ⁊ q̃ ex detractione inumeraoꝛiũt mala. Capm .iii.

Tertio sunt q̃dam qui ex detractionib⁹ cõminant ⁊ pereunt. Scõm Alexan. de halis. Tripliciter peccare potest audiens detractionẽ. ꝓmo si taceat secũdo si delectat. tertio si inducat. Primo si taceat. Põt tamen ꝯtingere q̃ homo taceat ex triplici vario respectu. Primo ex timoꝛe. secũdo ex negligentia. tertio ex verecundia. Propter has eĩ causas non reꝑmere detrahentẽ peccatum est nihilomin⁹ multominus q̃ detrahere. Et plerũq̃ est veniale. Potest etiam hoc esse crimiale maxime ꝓpter tria. Primo quia alicui incũbit ex officio seu gradu coꝛrigere detrahentez: nec hoc facit. Cõtra quos Bernũ. Non licet tacere cui ex officio incũbit vitia redarguẽ. Secũdo ꝓpter ꝓximum q̃ ex illa detractiõe seq̃ potest. Tertio ꝓpt radicem qua timoꝛ humanus quãdoq̃ potest esse mortale peccatũ sicut alibi patet. Propter hec tria dicit. lxxxvj. di. c. faciẽtis. Nõ caret scrupulo ꝓfessionis occulte: q̃ manifesto facinoꝛi desinit obuiare. Secũdo peccat homo si delectat scz audire detractionẽ: ⁊ hoc ꝓpter odiũ eius cui detrahit. Et talis nõ minus peccat q̃ ipe detractoꝛ: ꝑ quãdoq̃ magis ꝓpter maioꝛẽ delectatiõez. Unde Bernũ. ad Eugeniũ Uelle audire ⁊ detrahere q̃ hoꝛũ damnabili⁹ sit non facile est diffinire. Et iterum idẽ ait. Detractoꝛ ⁊ detractoꝛis libẽter auditoꝛ vterq̃ diabolũ habet. Ille i lingua: iste vo in aure. Ex quo patet q̃ q̃t detractiones audis: tot i auribus demones recipis Unde Aug⁹. Nõ accõmodas aures tuas ad ꝓcipiendũ verba detrahẽtis: ne accipias mortem in anima tua. Detrahẽti eĩ ⁊ audiẽti aie vtriusq̃ esca moꝛtis ẽ detractio. Ũñ .xj. q. iij. c. nõ solum dꝛ. Nõ solũ ille reus ẽ. q̃ falsum de alio ꝓfert: sed etiam is q̃ aurẽ cito crimin⁹ ꝓbet. Unde Hiero. Nõ licet tibi vituperationẽ alteri⁹ libenter audire: qz nec ab alijs optas recipi tuaz. Illius q̃ ait. Quem delectat audire turpia: loqui puocat. Unde Hiero. ad Nepocianũ ait. Caue ne linguam vel aurẽ habeas ꝓrurientes aut alijs detrahas: aut alios audiꝛ as detrahẽtes. Tertio quoq̃ peccat homo si ad detractionẽ inducat. Et talis amplius q̃ detractoꝛ offendit: quãdo ꝑ ex maioꝛi malignitate ꝓcedit. Et talis omniũ maloꝝ q̃ ex causa ab eo data ꝓcedunt coꝛã deo debet reddere rationẽ. Ũñ extra de iniur⁹. ⁊ dã. dꝛ. Qui occasionẽ damni dat: damnũ dedisse videtur. Pẽs igit q̃ moꝛtaliter ⁊ impenitẽter ex auditu detractionibus peccant. tertia pars sunt ꝺ qua hic Job. ait. q̃ ꝺraco cauda sua trahebat tertiam ꝑtem stellarũ celi ⁊c. Quia detractio ꝓ circuuentiuã maliciã detractoꝛũ stellaꝝ celi. id est: mentiũ q̃ veluti stelle ꝓ firmitatẽ spei debẽt cẽ fixe i celo. ꝓ ꝓsensũ moꝛtalis culpe tertiã ꝑtẽ. i. dãnabilit coꝛruptos obstinate ad ꝛaz trahit. Pꝺoꝛro eĩ h plaga muscaꝝ holes coꝛrũpens. Be q̃ dꝛ Exo. viij. Uenit musca ꝯuissima i domo pharaonis ⁊ ꝺuoꝝ el⁹ ⁊ i oẽz terrã egypti coꝛruptaq̃ ẽ ꝛa ab hmõi muscis: qz hoies terrena sapiẽtes coꝛrũpũt ex auditiõe oblocutorũ q̃ sunt veluti pũgẽtes muscę. Ꝛta aũt sit h tertia ꝑs oñdit glo. sup illõ Pꝺou. xxiij. Detractoꝛib⁹ ne cõmiscear⁹ q̃ñ repente surget ꝓditio eoꝝ Ũñ ait. Hoc specialit vitio piclitat totũ quasi gen⁹ humanũ. Hec ẽ illa tertia maledicta lingua: ꝺ qua Eccl. xxviij. dꝛ. Lingua tertia. s. detractõis q̃ tertia dꝛn tm ꝓpt causas in illo. c. dictas: sed etiam qz tertia ẽ ab illo cui loquitur ⁊ cui detrahit. multos cõmouit. s. ad credulitatẽ auditoꝝ maloꝝ. Et disperdit illos de gente in gentẽ ciuitates muratas diuitum destruxit. ⁊ domos magnatoꝝ effodit ꝓtutes ꝓꝛoꝝ scz ei credentiũ ꝓcidit scz vinculũ charitatis soluendo. ⁊ gentes fortes dissoluit scz ab

obediẽtia supioꝝ suoꝝ. ligua tertia mulieres veritas.i. verecũdas. Et dr verit⁹ ta.tũ.a vereor.eris.ãsi verecũdiã timens. Alij libri hñt viratas eiecit.s.de domib⁹ viroꝝ suoꝝ.ꝛ ꝑua/uit illas laboꝛib⁹ suis.q̃ respicit illã.s.ei credẽ/do nõ habebit req̃em: nec amicũ in q̃ req̃escat flagelli plaga linorẽ facit.s.exteri⁹:plaga autẽ lingue cõminuet ossa.i.virtutes:qꝛ vulnerant mẽtẽ iteri⁹. Scoꝫ eñ rectũ iudiciũ rõnis q̃ bñ cõsiderat oia mũdi scelera. oẽs iniq̃tates ꝛ ãsi oñes hereses.scismata ꝛ impietates: ex tertia lingua hñt oꝛiginez. O igiꝯ ligua nequã ligua tertia detractoꝛis O crudelitas infernalis. O impia odij ꝛ inuidie ꝓles. O pestifera lepra Tu es q̃ discoꝛdia semínas tu sola ꝓculcas bonos.diffamas iustos. paris scandala. piuria. falsa testimonia.accusatiões imq̃s.multiplicare nõ cessas tu lingua feua punis insontes.inẽ ꝓiuges scãdala ponis:infamas viduas.fallis ꝛ defloꝛas virgines. Tu pias ꝛ sacras religiones ꝓfundis:simplices ꝓcias turbas. Tu rã/coꝛes. tu iurgia.tu liuoꝛes iras ꝛ ꝓtentiones. rixas ꝓtumelias ꝛ scissuras suscitare nõ cessas diuisiones ꝛ ꝑtialitates nutris et lactas. Tu sola ꝑditiões generas incendia foues:homicidia patras. Tu fratricidia patricidia matricidia ꝛ ceteras crudelitates. virulẽta impietate cõmittis Tu sola federa frãgis.in ꝓiuratiõib⁹ occupar :separas amicos. multiplicas inimicos. Tu sola dissipas ciuitates. destruis reg̃: ꝓfoues tyrãnos. Tu charitatẽ extinguis. depmis iustos. magnificas impios: fidẽ destruis spem q̃ ꝓfringis ꝛ ceteras virtutes impia crudelitate ꝑsequeris. Tu oñia scelera viuificas ꝛ extollis. Quid plura? Tu angelos in demones ꝓuertisti.atq̃ de celoꝝ regno in eꝛna supplicia deiesti.ꝛ pfundasti ꝑnos parẽtes nr̃os ac cum eo totum genus humanũ de paradiso delicioꝝ ad tꝑales ꝛ eternales miserias destinasti. Demũ dei filium tu sola in cruc/patibulo ꝓfixisti. Sed lapidem xp̃m quẽ reꝓbauerunt ꝑ detractionẽ edificãtes scribe ꝛ pharisei ꝑ velint nolint factus est in caput anguli .id ẽ sup oñes in gloria sempiterna. Cum quo con regnare nos faciat ipe benedictus deus trin⁹ ꝛ vnus. Qui viuit ꝛc̃.

Feria.v.post tertiam dñicam in q̃ dragesima ꝺ detractione ꝛ remedijs contra eam. Sermo.xxx.

Scans super illam impauit febꝛi ꝛ dimisit illaz Luc.iiij.ꝛ in euangelio hodierno. Satis abundeq̃ ex p̃cedenti sermone patet q̃tum sit opposita ꝛ aduersaria charitati iniq̃tas detractoꝛũ: ac q̃te contagionis sit audire eos Jam igitur eamus ad explicãda remedia ꝓtra eos: cum non tñ pereãt detrahentes atq̃ vt plurimũ in puidi audiẽtes. verũetiam multi quibus detrahit si inde impatientes fiunt. ꝛ febꝛicitãt veluti simonis socrus. Ꝓꝺro si diligẽter contra detractoꝛes opponant remedia. de quibus dicturi sumus. Stans domin⁹ super illam scz animã patientẽ detractionẽ.impauit febꝛi.id ẽ. impioso adiutoꝛio suo ꝓpulsabit detractionẽ.ꝛ dimittet illam scz incolumẽ ꝛ quietam. Ꝓꝺro eoꝝ quoq̃ solamie in ps̃.ciij.ppha ait. Draco iste quem formasti ad illudẽdũ ei. In quibus ꝓbis tria circa detractionẽ ꝓsiderãda sunt. Ꝓꝺrimuz est detractionis cõditio.ibi.draco iste .scõm ẽ detractionis pmissio.ibi.quem formasti . tertiuz est detractionis repatio.ibi.ad illudenduz ei. Et potest hic esse aliud thema.

Articulus.i.q̃ oblocutoꝛ propter tria draconi assimilatur.

Primo ꝓsideremus oblocutoꝛis cõditionem de quo ps̃ ait. Draco iste.id ẽ. detractoꝛ iniqu⁹ ꝛ infernalis q̃ draconi merito compatur: ꝛ maxie ꝓpter tria. Ꝓꝺrimo eñ draco habitat in obscuris. scõo in aera se leuat volando . tertio libẽtissime habitat in spelũcis. Ꝓꝺrimũ in detractoꝛe designat intellectus obcecationẽ.scõm mẽtis elationem. tertiũ volũtatis obstinationẽ.

Oꝛ detactoꝛ in detrahẽdo excecatur in intellectu practico ꝛ si non in speculatiuo. Capln.i.

Primo ꝺo sicut draco habitat i obscuris:sic detractoꝛis itelligẽtia excecaꝯ. Ad cui⁹ intelligẽtiã ꝺm Alexã.ꝺ hab' in.ij. Notãdũ ẽ q̃ duplex ẽ aie nr̃e lumen. Ꝓꝺrimũ ẽ ꝑspeculatiue cognitiõis. Scõm ẽ lumẽ cognitiõis practice.q̃ scz hõ alteri vult bonũ :i altero sibi placet ꝛ displicet malũ .ꝑ detractõez aũt lz nõ ꝑueꝯ intelligẽtia detractõis lumie cognitiõis speculatiue:ꝑuaꝯ tñ lumie cognitiõis practice Non eñ min⁹ a detractoꝛe cognoscit veritas speculatiua cognitiõe ꝑ magis illi displicet veritas bonitatis abominatiõe: ac ei magꝭ placet falsitas in malicie dilectiõe. Excecaꝯ igiꝯ i eo oculus practice rõnis cui non sapit qꝺ sapiendũ est:atq̃ sapit ei qꝺ non est sapiendũ. Idez vtiq̃ est in re visus ꝛ gustus : lz differant ratione. Hic nẽpe ẽ oculꝰ ille neq̃ .de q̃ Mat.vi. dñs ait. Si oculus tuus neq̃ fuerit: totuz coꝛpus tuum tenebꝛosũ erit. Hic est etiaz gustus hominis egri:cui amarũ videtur dulce ꝛ econtra. Nec vtiq̃ mirũ si excecaꝯ:cum cõtinue festucas seu spinas.i. holuz culpas querit q̃ba

De remedijs ꝓtra detractiones

sibijpsi oculos detrahẽdo eruat. Vñ. xj. q. ij. c. inꝛ ꝟba Greg⁹ ait. Quid aliud detrahentes faciunt. nisi in puluerẽ sufflant: ⁊ in oculos suos puluerẽ excitant. vt vñ plus ꝟba detractionis pflant: inde magis nihil veritat⁹ videãt. Talib⁹ eñ Esa. v. in ꝑsona dñi ait Ue vobis scz detractorib⁹ q̃ dicitis bonũ malũ. ⁊ ecõtra ponentes tenebras lucem ⁊c.

Q detractor ex temeritate iudicat aliena. Cap. II.

Secundo ꝟo draco in aere volando se leuat. Et ꝫ designat in detractore mẽtis elationẽ. qua temerarie iudicando detrahit vniuersos. Unde Chryſ. i sermone. ad cõtemnendũ ceteros omne vite nostre ꝓsumim⁹ tẽp⁹. A q̃ vitio nec seculi hoiem nec monachũ facile ẽ liberũ inuenire. Contra q̃s Esa. xxxiij dicit. Ue q̃ spernis nõne ⁊ ipe sperneris: ⁊ cũ fatigatus fueris ꝓtenere ꝓteneris. Jõo Jac. iiij. dicit. Nolite detrahere alterutr⁹ frẽs mei: q̃ detrahit fratri aut iudicat fratrẽ detrahit legi aut iudicat legem.

De duricia cordis oblocutoris. Capitulus. III.

Tertio ꝟo draco in ſpeluncis morat libenter: ⁊ designat in detractore volũtatis obstinationẽ. Unde Raba. sup Leuit. ait. Detractio pessim⁹ morb⁹ est: ⁊ asperrimũ vulnus. Nullo eñ medicamine facile medicari põt. Hi sunt illi puersi homies de q̃b⁹ Eccs j. c. ꝟ. Peruersi difficile corrigunt.

Articulus. II. q ꝑ ꝓpter tria ꝑmittit dñs iustis aduersari oblocutores

Secundo cõsideremus delatoris ꝑmissionem. Unde ps̃ subdit. Quem formasti scz tu deus. id ẽ. formari ⁊ eẽ detractorẽ ꝑmisisti. Propter tria vtiq̃ ꝑmittit de⁹ detractores detrahere innocẽtib⁹ atq̃ iustis. Primo ꝓpter eor⁹ maiorẽ illuminatiõez. scõo ꝓpter eor⁹ maiorẽ roborationez. tertio ꝓpter eor⁹ maiorem inflãmationẽ.

Permittit deus oblocutores contra iustos vt amplius illuminẽtur Capitulum. I.

Primo inq̃ ꝓpter eorũz maiorem illuminationẽ. hoc est vt meli⁹ cognoscãt bonitatẽ dei iniq̃tatem sui: ⁊ malignitatez mũdi. Ad cõsiderans dauid. ij. Reg. xvj. cuz sibi malediceret semel ait. Dñs ꝓcedit semel vt malediceret dauid. Et qz ista sũt occulta iudicia: imo in electis singularis bñficia dei: ideo subiũxit dauid. Et q̃s est q̃ audeat dicere q̃re sic fecit? Dimitte vt maledicat iuxta ꝓceptum dñi. Et ꝫ domin⁹ nõ iubeat detractori voluntatẽ puersam: iubet tñ ei⁹ volũtat⁹ effectũ vt. s. maiori lumie aia illustret. Jõo inꝛ bonos permittit de⁹ regnare malos: vt ꝑ detractõez eruditi iustos. In hmõi mysteriũ Judicũ. iij. dr He sunt gẽtes scz detractores q̃s dimisit dñs in terra ꝑmissionis. id ẽ. in ꝑsenti vita: vt eruditet in eis israelem. id ẽ populũ electum. Hu iusmodi eñ detractores euigilare faciũt ⁊ aperiunt intellectum. iuxta illud Esa. xxviij. Sola vexatio scz detractor⁹ dabit intellectum auditui. Hinc sancti doctores tanto lumine fuerũt radiati: quia semp passi sunt vndiq̃ detractores. vt patet ex eor⁹ scriptis.

Qr ꝑmittit de⁹ detractores aduersari iustis vt amplius in iusticia roborentur. Cap. II.

Secũdo ꝟo ꝑmittit de⁹ detractores insurgere ꝫ iustos ꝓpter eor⁹ roborationẽ maiorẽ. Hmõi exemplũ ponit Beñ. li. de ꝓuidentia dicẽs. Non est arbor magna neq̃ fortis: nisi quã frequẽs vent⁹ incursat. ipa eñ vexatiõe ꝓstringit: ⁊ radices celsius figit. Vñ vj. q. j. c. sunt plurimi. Greg⁹ ait. Sũt pleriq̃ qui vitam bonorũ fortassis amplius q̃ debẽt laudant. ⁊ ne aliqua elatio de laude subrepat: ꝑmittit de⁹ malos i obtrectatõez ⁊ obiurgationẽ ꝓpe. vt si q̃ culpa ab ore laudãtiũ i corde nascit: ab ore vitupantiũ suffocet. Hec ille. Diligẽdi sũt q̃ ⁊ amplectãdi qui nos blasphemãt: qz ne ruamus vtiq̃ nos sustentãt.

Qr deus ꝑmittit oblocutores contra iustos: vt ampli⁹ inflãmentur. Capitulus. III.

Tertio vero ꝑmittit deus obtrectatores insurgere cõtra iustos ꝓpter eorũ maiorem inflãmationẽ. Experimento ꝟo certissimo comꝓbat q̃ sicut ignis non tact⁹ nec aliquo vento pulsat⁹: cito deficit in seipo. Sic vtiq̃ ignis ardentis dilectionis in iustor⁹ cordibus euanescit. nisi detractionib⁹ molestetur Unde Greg⁹ ait. Electorũ desideria dum deꝑmunt aduersitate scz detractorũ crescunt: sicut ignis flatu ꝑmitur vt ꝓualescat. ⁊ vnde extingui credit roborat.

Articulus. III. de duodecim remedijs contra oblocutores.

Tertio ꝓsideremus detractionis reparationem. De quo ps̃ subdit. Ad illudendũ ei. Pozro detractoribus oñes illudere debẽt tam audientes detractiones q̃ etiam hi quos mordẽt detractores. De septẽ illusionibus ⁊ remedijs quibus vti debẽt audientes ipas detractiones dictũ est in ꝓcedenti ꝫmone arti. iij. c. j.

Pars prima articuli tertij ō quattuor primis remedijs contra oblocutores.

Primo ꝓsideremus q̄ttuor p̄ma remedia cōtra oblocutores. Primus remedium est pseuerātia in bona ⁊ recta vita. Secōm est nulla credulitas vel adherentia. tertius est ignorantia. q̄rtum est patientia.

Pseuerare in vita iusta obmutescere facit obtrectatores. Cap. I.

Primū remedium est pseuerantia in recta vita. hec q̄dem obmutescere facit obtrectatores. Nō patz exēplo Saū. ꝛ. vlti. ad regem. Da mihi potestatē vt interficiam draconē absq; gladio ⁊ fuste. Et ait rex. Do tibi. Tulit ergo daniel picem ⁊ adipē ⁊ pilos ⁊ coxit pariter: fecitq; massas ⁊ dedit i os draconis: ⁊ diruptus ē draco. Per picem eī luxuria significaī. Unde Eccl. xiij. dicit. Qui tetigerit picem coinq̄nabit in ea Per adipem significaī superbia. Unde ps. Prodijt quasi ex adipe. id ē. ex superbia iniq̄tas eoꝝ. Et Job. xv ait. Cucurrit aduersus deū erecto collo: ⁊ pingui ceruice armat⁹ est. Per pilos auaricia denotatur. Ideo Numeri. viij. leuitis p̄ceptum erat vt raderent oīes pilos carnis sue. maxie quia recrescūt: ⁊ similiter redditus tēporales. Hec igit tria igne feruētis dilectiōis coquenda sunt vt p bonoꝝ operum veritatē. id est. p honestatē cōtra luxuriam. p humilitatē cōtra superbiam. p ꝓemptum tēporaliū ꝓtra auariciam: obturent oꝛa omniū detractoꝛū. Unde. j. Pet. ij. Sic est voluntas dei: vt benefaciētes obmutescere faciatis imprudentiū hominū ignoratiā. Per hūc modū ꝝ dicit in ps. laudabunt oīes q̄ iurant in eo: q̄ obstructuz est os loquentiū iniqua. Alit eī laudabunt scz in fine. id ē. laudabiles apparebunt oīes q̄ iurāt in eo. id ē. q̄ firmiter ꝓponunt observare ⁊ seruant mandata dei. Sicut de se ps. ait. Juraui ⁊ statui custodire iudicia iusticie tue: quia obstructum est os loquētiū iniqua. id ē. detractorum Sicut alibi ps. ait. Dis iniq̄tas opilabit os suū. Vñ. j. Reg. ij. Impij i tenebris conticescunt. Per hūc modū dirūpit draco. i. draconina neq̄tia detractoꝝ.

Quod ex munere dei fit q̄ nisi ex leuibus ⁊ insanis: detractorib⁹ nō adhibetur fides Cap̄m. II.

Secundū remedium est nulla credulitas vel adherentia. Facit eī ex misericordia deus ad ꝓsolationē electoꝝ suoꝝ q̄ detractorib⁹ non credaī: nisi a leuibus ⁊ insanis scz vndiq; euomāt ⁊ semineīt vir⁹ detractionis sue ingerit de⁹ mentib⁹ auditoꝝ illud j. Joh. iiij. Nolite oīi spūi credere Hoc q̄dez remediū pseuerātib⁹ in iusticia ps. p̄mittit dicens. Deus cōteret dentes eoꝝ in oꝛe ipsoꝝ: molas leonū cōfringet domin⁹. In q̄bus q̄dē verbis duo exp̄mūī genera detractoꝝ. Unū eoꝝ q̄ ponunt scismata inter bonos. Et hi dētes merito dicunī. Nam sicut dentib⁹ p̄scidiī cibus: ita per hmōi detractores iusti qui sūt cibus christi ab inuicē separātur. Contra quos dr Eccl. xviij. Susurro ⁊ bilinguis maledict⁹ multos eī turbauit pacē habētes. Scōz autē detractoꝝ gen⁹ eoꝝ est q̄ iustoꝝ minuūt bona Et hi dicunī molares. Nam sicut p molares molaī ⁊ minuiī cibus: sic p hmōi detractores iustoꝝ minuunī bona opa. De talibus autez dicīt Eccl. xxviij. Plaga autem lingue cōminuet ossa. i. fortia opa electoꝝ: que sūt ꝑtutes Hos igit dentes ⁊ molares tunc deus cōterit ⁊ cōfringit: cum gr̄a sua fit q̄ detractorib⁹ non credaī. ⁊ maxime quia a iustis hominib⁹ excusaī sicut Job. xxix. fecisse testaī dicens. Conterebam molas iniqui. id est. detractoris scz p reꝓhensionē: ⁊ de dentib⁹ illius auferebā p̄dā scz p defensionē ⁊ excusationē.

Quod remediuz contra delatores est nescire ac nolle scire eoꝝ detractiones Capitulum. III.

Tertiū remediū ē ignorātia. s. cū ex munere dei fit q̄ hō nesciat detrahi sibi vl q̄ ꝑtuosius ē reserētes detractōes de se factas renuit audire. Noui quendaz p̄dicatorē nō minime fame. qui cum in quadā ciuitate ꝓcurrēte magno ꝓꝛo dum p̄dicaret q̄dam alius p̄dicator iuuenis ⁊ ignar⁹ lz videreī sibi sciol⁹ ad acq̄rēduz sibi nomē q̄d cū cessare ausus eēt pugnare quotidie cōtra p̄dicti p̄dicatoris sentētias firmas detrahere nō cessabat. Qx cā audiēs ille p̄dicator exptus: videsq; q̄ detractoꝛi a discretus ⁊ cōiter a toto populo in oblocutionib⁹ nulla adhibeaī fides q̄dq; in veritatis tuitione retōdere illius detractiones nil aliud esset q̄ ꝓpūn de p̄dicatoris impatiētia scādalizare seip̄m vilificare ⁊ cōturbare atq; illū apō inscios ⁊ malignos extollere i excelsis: oībus auditoꝛib⁹ suis atq; deuotis auēte q̄ valuit districte ꝓhibuit vt nullus verbo vel scripto sibi aut socijs modo aliquo annūciaret aliquid de his que contra sanam doctrinā suaz ille populi scandalizatoꝛ obloquereī. De qua prudētia tanti populi edificatio secuta est: q̄ omnes detractiones illius sup caput suū retoꝛq̄bant. Et q̄d mirabilius est trāsacta. Cōtra. in q̄daz solēn ꝓcessione coram oi populo suadentib⁹ hoc q̄busdam famosis viris detractoꝛ ille genuflectēs exteriori saltē signo de p̄dictis oblo

cutionib⁹ ab illo veniam postulabat. Ex qua ꝗdem ꝓdentia in cōsimilib⁹ exemplum multe edificatiōis ⁊ pacis sumendū est. Naz teste Esa. xxxiij. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinez. ⁊ claudit oculos suos ne videat malū: ille in excelsis habitabit. Aō fecit dicēs Factus sum sicut homo nō audiēs ⁊c.

Quādo a nobis patiēter tolerādi sunt obtrectatozes. Cap. iiij.

Quartū remediuz dicit patiētia. Scōz vero Alexan. de halis in. ij. Debet homo excidere causas detractoruz ꝼm q scandalū est dictū vel factum minus rectum p/bens occasionē ruine. Si vero nō potest oīno in ipis occasio subtrahi detrahendi: audientibus satisfaciendū est ꝼm cōsiliuz christi quisdi centibus ei apostolis Matth. xv. Scio quia pharisei audito hoc verbo scandalizati sunt. Ait eī. Sinite illos ceci sunt: ⁊ duces cecoꝝ. Quod etiā cōsiderat apostol⁹. j. Cor. iiij. ait. Mihi autē ꝓ minimo est vt a vobis iudicer. aut ab humano die: neq; meipm iudico Nihil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum. Qui aut⁊ me iudicat dominꝰ est. Sed si repelli non possunt patiēter tolerādi sunt. Unde Greg⁹ super Ezech. Cum lingue derogantiū corrigi nequeūt equanimiter sunt ꝓ omnia tolerāde. nec obtrectatiōis sermo timendus est: nedū vitupatio puersoꝝ metuitur via recti opis deseratur. ⁊ hoc ꝙuari debet quādo talis detractio non multū nocet generando scandalum in cordib⁹ auditoꝝ. Proinde diligenti aladuersione cōsiderare debent maxime quilibet famosi ꝑdicatores. qui defacili detractōes plurimas patiunt: quomodo ꝗstionib⁹ inutilibus atq; vanis etiaz solatij causa seu detractorie introductis. ꝑ patientiā satisfacere queant. Nam inutilē questionē ꝑ silentiū soluere pru/dentia est: duab⁹ vero reliquis ꝑ vultus hylaritatem ⁊ benignitatē non aliter ꝑ verba respōdere etiam si inde aliqui cōturbentur ꝓ quib⁹ tamen orare debent vt deus corda cor illumi/net ⁊ trāquillet. Aliter eī ex cōtentiōe graue in se reciperēt detrimentū in diminutione humilitatis ⁊ pacis ⁊ patiētie mitis ⁊ in primo scandalū vt plurimū generabūt vel nullū fructum. Sumant exemplū a christo qui tempore passionis in examinationib⁹ suis ter ⁊ coram tribus legit siluisse. Primo coram summo pontifice Unde Matth. xxvj. dicitur surgēs pnceps sacerdotum ait illi. Nihil rndes ad ea que isti aduersum te testificant? Et subdit. Jesus autez tacebat. Secūdo siluit cor̄ herode. Unde Luce. xxiij. dicit q herodes sperabat ab eo signū aliqd videre fieri. Interrogabat autē eum multis sermonibus. At ille nihil respōdit ei. Tertio etiā pilato. vñ Joh. xix dicit eī ibi q interrogāte eū pilato ac dicente Unde es tu? Jesus autez responsum nō dedit ei. In pmo nos docuit silere inter cōtumelias testium falsoꝝ. In secūdo vo silere inter ꝗstiones vanas ⁊ vane glorioſas curioſoꝝ. In tertio vero silere veritatem ꝓpriarū laudū. Unde ꝼm Aug⁹. vbi non respōdebat sicut ouis silebat dans nobis exemplū mititatis. ⁊ vbi respōdebat sicut pastor docebat ⁊c.

Pars scda tertij articulij de alijs ꝗtuor remedijs ꝓtra oblocutores.

Secūdo cōsideremus quattuor alia remedia ꝓtra oblocutores. Primuz est defensio. scōm est testificatio. tertiuz ē exemplatio. quartū est cōpassio.

Quando licet se ab obtrectatorib⁹ defensare. Capm. i.

Primū remediū defensio ꝺr. Licet eī cordis patiētia sp ꝙuanda sit sicut dictū ē: tn qn imineat piculum aut necessitas vel magna infamia: vel primi charitas siue obediā supioris debēt doctores ⁊ ꝑdicātes mālsuete ꝑmeditate prudent⁊ ⁊ humilit⁊ rndere nō alto clamore nec arroganti vociferatōe: qz ex h scādalizari solent. ⁊ ne tñ sb pallio inepte hūilitat⁊ extincto veritatis zelo ⁊ arduis negocijs ꝗdā subrepāt inercie torpor hereticoꝝ detractiōib⁹. ⁊ gne scādalū ponētib⁹ in ꝓpō dei. virili ato resistēdū ē. Unde Aug⁹. li. ij. de trini. Gratāt⁊ suscipit oculū colūbinuz pulcherrima ⁊ modestissima charitas. Bentē aūt caninum vel euitat castissima tutissimaq; humilitas: vl retondit solidissima veritas Aō scz fieri debet non amore ꝑuate glorie ⁊ ꝓprie cōmoditatis: ꝫ respectu cōmunis vtilitat⁊. Ideo ꝼm Greg⁊. in pastor⁊. dicit. Qui prava studet agere: ⁊ tamen ad hoc ceteros vult tacere: ipe sibimet testis est: qz plus veritate se appetit diligi ꝗ ꝓtra se non vult defendi. Ita ꝗ econtra dici potest q plus se diligit ꝗ veritatem que deus ē: qui veritatis aduersarijs nō resistit vt sibi scz pacem querat aut alijs nō displiceat. Quia vt dicit ex de homi. c. sicut dignū. Nō caret scrupulo ꝓcessionis occulte: ꝗ manifesto facinori desinit obuiare. Unde Greg⁹. super Ezech. omel. q ait. Linguas detrahētiū sicut nro studio non debemus excitare ne ipi pereāt. ita ꝓ sui maliciam excitatos debemus vnanimiter tolerare vt nobis meritū crescat. Aliquādo aūt compescere ne dum de nobis mala dissemināt coruz que audire nos ad bona poterant corda innocentiū corrumpant. Itē idem. ꝫ. ait. Si ꝗz vita exēplo imitatōis est posita debēt si possint

detrahentiũ verba cõpescere: ne eoꝝ p̃dicationem non audiant qui audire poterãt. ⁊ prauis moꝛib⁹ renitẽtes bene viuere ꝓtemnãt. Unde Fm Aug⁹. in ep̃la ad hypoñ. Detractoꝛes cum ipsa scripture veritatẽ criminari: aut at obscurare nõ possunt. hos ꝙ quos p̃dicat inducũt in odiũ: de q̃bus effingere q̃cquid in mẽte eue/nerit possunt. Uñ iaz ap̃lice ꝓphetie tp̃s videtur instare. ij. Timoth. iiij. Erit enĩ cum sanaz doctrinã nõ sustinebũt hec ille. Sic eteni christus phariseoꝝ maliciã publice ⁊ instantissime cõfutabat. sic etiã ap̃ls ꝓtra pseudo ap̃los acerrime ⁊ publice inuehit. Sic ⁊ veri ꝓphete cõ/tra pseudo ꝓphetas viriliter pugnauerũt. Et hiero. in biblie plogis: ac in ep̃lis suis idem fecisse aptissime demõstrat: Idem q̃ alij doctores sancti ꝓ loco ⁊ tpe manifestissime apꝛaret. Sicut Greg. nazã. ⁊ beatus Bern̄. in suis apologijs fecisse pbant. Hoc aũt oibus p̃dictis expediens erat. ⁊ ꝓsimilib⁹ necessariũ est. ⁊ maxime quadruplici ex respectu. ¶ Primo respectu detractoꝝ cõtra quos inuehit. vt eoꝝ malicia retondat ⁊ compmat: ⁊ forte curet. ¶ Scõo respectu adherentiũ vt ab eoꝝ piculosa retrahant sequelã. ¶ Tertio respectu ꝛitatis discipuloꝝ: vt veritati ⁊ doctoꝛib⁹ ꝛitatis firmius inhereãt: aut ne a ꝛitate vacillẽt. aut ne in illoꝝ inducant erꝛores. ¶ Quarto respectu eoꝝ que sic detractoꝛib⁹ ꝓtradicũt. q̃ ex hmõi vexatõibus fortius inflãmant illuiant acuunt ⁊ solidant ad ꝛitatis amplexũ: ⁊ ad detestationem falsitatis: atq; ꝛtus: ⁊ vitioꝝ ꝓtra que inuehũt: ⁊ armant atq; pugnãt. Fateoꝛ tñ q; etiam p̃fati in hmõi zelo aliq̃n aliq̃d patiunt hũanũ ⁊ veniale. difficile enĩ est vel modicũ in hisnõ excedere: ⁊ mediũ sobꝛietatis tenere.

¶ Qꝛ contra obtrectatoꝛes magnuz remediũ sunt testimoniũ dei: ꝙ sciẽtie nostre. ¶ Cap̃lm. ii.

Secundũ remediũ est testificatio. Cuz enĩ cuiq; detrahit ꝓtra iudiciũ ꝛitat/semper recurrere debet ad iudiciũ dei q̃ intm̃ est verum: vt nec fallere velit: nec valeat falli: atq; cũ coꝛã deo viderit purã ꝓsciẽtiã suã de falsis ⁊ temerarijs iudicijs detractoꝝ: ⁊ credẽtiũ eis minime curare debet. exemplo Job q̃. xvj. c. de seip̃o ait. Ecce enĩ in celo est testis meus ⁊ cõscius meus in excelsis. Ubi ait Greg⁹. Qui testẽ in celo habet si ab hoibus reꝑhendit nõ curet. Uñ. xj. q. iij. c. inter ꝛba idem ait. Inter verba laudantiũ seu vituperantiũ ad mentẽ semper recurrendũ est: ⁊ si in ea nõ inuenit bonuz q̃d de nobis dicit magnã tristiciã in ea genere debet. Et rursum. Si in ea nõ inuenit malũ q̃d de nobis loquunt hoies in magnã debem⁹ leticiã ꝓsilire. Quid enĩ si nõ omnea laudãt: ⁊ conscientia nos liberos esse demonstrat habemus paulũ dicentẽ. Gloꝛia nꝛa hec est testimoniũ ꝓscientie nꝛe. Job xvo dicit. Ecce in celo testis meus. Si igit nobis testis est in celo: ⁊ testis in coꝛde. dimittam⁹ stultos foꝛis loqui q̃d volũt. hec ille. Bern̄. q̃ exponẽs illd Cant⁹. j. Recte diligũt te ait. Profecto bona cõsolatio est. cum blasphemamur bñfaciẽtes a malis: si rectí diligũt nos: oino sufficit adũsus os loquẽtium iniqua. opinio bono ⁊ cum testimonio cõscientie. Non veniat aĩa mea in ꝓsilio detrahẽtium: q̃m̃ deus odit eos. Dicente ap̃lo. Detractoꝛes deo odibiles. Hec ille.

¶ Qꝛ exemplo dñi nostri ihesu christi cui multipliciter detractum fuit tollerare debemus patienter obtrectatoꝛes. ¶ Cap̃lm. iii.

Tertiũ q̃ remediũ est exemplatio. Secundũ vero Sen̄. in ep̃la ad Lucillũ. Nulla tam modesta malicia: vt malignitatẽ detes vitare possit. Uñ Christ⁹ sup illad Matth̃. xij. Indignati quẽadmodũ si colũna erecta fuerit accepto põdere amplius cõfirmet. Si aũt modice obliquata fuerit non solũ nõ cõfirmat sed amplius vadit ad latus. Sic ⁊ coꝛ hois si rectũ fuerit: videns opa viri iusti audiens doctrinã sapiẽtie eius etiã amplius cõfirmat. Qz si coꝛ puersum fuerit non solũ nõ cõfirmat: sed magis ad inuidiã excitat: ⁊ magis puertitur. Quis eteni tam iustus ⁊ prudẽs: tantaq; innocentia ⁊ modestia: imo oiuz decoꝛe virtutũ exoꝛnatus. sicut bñdictus dñs ihesus xp̃s: ⁊tñ q̃t detractiões: quot oblocutões: quot etiã sensit ꝓtra se vipereos dẽtes iudeoꝝ scribarũ ⁊ phariseoꝝ? Inter ceteras vo detractõe tripliciter detraxerũt. Primo eius sapiẽtie. scõo eius innocentie. tertio eius sequele. ¶ Primo eius sapientie. Et hoc tripliciter. Primo eis sapiẽtie naturali. Uñ Joh. x. Demoniũ habz ⁊ insanit Quid eni auditis? Et Mar. iij. dicebãt. Qñ in furoꝛẽ versus est. Scõo eius sapiẽtie litterali ac legali dicẽtes Joh. vij. Quõ hic lr̃as scit: q̃m̃ nõ didicit. Et q; talis admiratio de despectione pcederet: ostendit Matth̃. xiij. cum dicitur q; scandalizabant in illo. Tertio eius sapientie spiritali reputãtes eum hereticũ. Joh. viij. Samaritanũ. i. diuino cultu hereticũ: vel saltem dubiũ. Uñ Joh. ix. dicũt. Nos scimus q; moysi locutus est deus: hunc aũt vnde sit nescimus. Ubi glo. Qđ moyses docuit a deo accepit. hic aũt vñ accepit nescimus. ¶ Scõo detraxerũt eius innocẽtie. Et hoc etiã q̃nq; modis. Nam primo asserũt illũ pctoꝛem respectu sui dicẽtes Joh. ix. Nos scimus q̃m̃ hic homo

peccator est. Et Matth. xj. Ecce homo vorax et potator vini. Scdo dicũt illum seductorẽ respectu pli dicẽtes Joh. vij. Seducit turbas. Et Matth. xxvij. Recordati sumus: qr seductor ille dixit adhuc viuẽs. post tres dies resurgam. Et Lu. xxiij. Hunc inuenimus subuertẽtem gentẽ nostrã ꝛ phibentẽ tributa dari cesari Tertio asserũt eum blasphematorẽ respectu dei dicẽtes Joh. x. De bono ope nõ lapidamꝰ te: sed de blasphemia: qr cuꝫ tu homo sis facis te deũ. Quarto dicũt eum transgressorẽ respectu legis dicẽtes Joh. ix. Non est hic homo a deo qui sabbatũ nõ custodit. Quinto dicũt eũ opatorẽ in ꝟtute diaboli. Vñ Lu. xj. Matth. xij. In beelzebub principe demoniorꝫ ejcit demonia. Et Joh. vij. et. viij. dicit ei. demoniuꝫ habes. Tertio detraxerũt eius sequele. Et hoc tripliciter. Primo de vilitate discipulorũ dicẽtes. Nõne fratres sui sunt iacobus ꝛ ioannes. Scdo de simplicitate ei credentiũ dicẽtes Joh. vij. Nonq̃d aliq̃s ex pncipibus credit in eum aut ex phariseis? Sed turba hec que non nouit legẽ maledicti sunt. Tertio de vitiositate amicorꝫ suorꝫ dicẽtes Matth. ix. Quare cum pctõribus ꝛ publicanis mãducat mgr̃ vester. Et Lu. xv. Erant appropinquãtes ad ihm publicani ꝛ pctõres vt audirẽt eum. Et murmurabãt scribe ꝛ pharisei dicẽtes: qr hic pctõres recipit ꝛ mãducat cum illis. Et Lu. xix. de zacheo murmurabãt dicẽtes: q̃ad hoiem pctõrẽ diuertisset. Quid igit̃ miramur egreferẽtes detractões nos pediculi miserabiles: ꝛ miserãdi. Qua isania dedignamur. qua demq̃ stulticia De mente elabi nr̃i saluatoris exemplũ audiamus eum Joh. xv. nobis annũciãtẽ. Si mũdus vos odit scitote: qr me porem vobis odio habuit. si de mũdo fuissetis mũdus qõsuũ erat diligeret. Et sequit̃. Non est ꝟuus maior dño suo. si psecuti sunt me: ꝛ vos plequent̃. si ꝟmonem meũ seruauerũt: ꝛ vestrũ seruabũt. Exemplũ etiã ad hoc aptissimũ ptz: qr nunq̃ fuit ab initio seculi vsq̃ nũc. nec etiaz i posterũ erit aliquis iustus cui diuĩsimode uõ fuerit detractuz Nõne etiã ad tantã insaniã deuenerũt multiq̃ ipsi q̃ sũmo opifici deo q̃tidie detrahere nõ verent̃? Quid g̃ mirũ si de nobis vilissimis creaturis aliqui obloquunt̃?

Qr multũ compatiendũ est inuido cordi oblocutorꝫ. Capl'm. iiij.

Quartũ remediũ est copassio. Copatiẽdum vtiq̃ est cruciatibꝰ detractorꝫ. q̃ vtiq̃ ꝟm eorꝫ iudiciũ satis magni apparent: cum exinuidia oriant̃. Habẽt ꝟm Alexã. in sua radice penã. Vñ ꝟm Aug. Amasti bene agentẽ. vixisti bono odore: inuidisti bene agẽti. mortuus es bono odore. Et Sen. Utinã inuidus in oĩbus locis: oculos ꝛ aures haberet: vt de oĩbus ꝓfectibus q̃bus inuidet torquere tur. Diogl. pbus cum ei nunciasset amicus te amici cũcti vituperant. Oportet inq̃t sapiam ab insipiẽtibꝰ ferri. esse eni meliorẽ iudicat lingua mala q̃ carpit. Et Hiero. ad demetriadẽ. Hominũ viliũ satis est: ꝛ suã laudẽ querentiũ alios viles facere. Et iterũ Sen. Qui alienis malis sicut suis bonis letant̃. diuites sunt alienis iacturis: locupletes calamitatibꝰ funeribꝰ immortales. Ex hoc eni discant pdicantes cõpati laniantibꝰ atq̃ eis detrahẽtibus: cũ reprehendunt̃ de scelerib' suis. qr necesse est medicũ sapientẽ patiẽter ferre infirmorꝫ vetores lamẽtationes atq̃ clamores. Aliter silẽs sunt medico insipiẽti. qui dum egroti apostema nouacula frangit vult eum sileri. Qui põt dicere merito aut pmittatis me ex meo dolore clamare dum carnes meas inscinditis: aut pmitte me incidere carnes vr̃as ꝛ vos clamate. De predictis duobus oportet vos alterũ eligere.

Pars tertia tertij articuli de vltimis quattuor remedijs contra oblocutores

Tertio cõsideremus quattuor vltima remedia cõtra derogatores. Primuz est oportunitas. scdm est necessitas. tertiuz est honorabilitas. quartũ est magnanimitas.

Qr oportunũ est contra iustos esse oblocutores. Capl'm. i.

Primũ autẽ remediũ est oportunitas. Nimiuz nẽpe oportuna est oblocutio detractori. Ut ptz. vj. q. j. c. quel. in fi. vbi dicit̃ q̃ iusto dei iudicio nõ nunq̃ adũsus bonos detractio excitat̃: vt quos vel domestica adulatio: vel alior̃ fauor in altuz extulerat detractio humiliet. Cuius rõ ꝟm Alexan. de halis est. Quia sicut p adulationẽ mentis oculi claudunt̃ ꝛ excecant̃: ita p detractionẽ aperiunt̃ ꝛ illuminant̃. Cum eni homo videt sibi detrahi: si stulticia in eo nõ laborat cõuertit se ad cõsiderationẽ infirmitatis sue: querẽs ac pquirens si q̃d sit reprehensibile in eo: ꝛ sic humiliat̃ et emendat̃. Vñ Greg. Qui p laudes a se exire potuit: ꝙtumelijs cõpulsus ad se redit Hinc dicit aplus. Per arma iusticie a dextris: ꝛ a sinistris. per gloriã: ꝛ ignobilitatẽ: p infamiã ꝛ bonam famaz. vt seductores ꝛ veraces: sicut qui ignoti ꝛ cogniti. quasi morientes: ꝛ ecce viuimus: vt castigati: ꝛ non mortificati. quasi tristes semper autem gaudẽtes.

Qrtum iustis necessarij sunt derogatores. Cap. ii.

Secũdũ remediũ est necessitas. Debet

enim mens illuminata pensare q deus miseri/
cors de necessitate pmittit detractores insurge
re contra iustos: vt p viam virtutū cautius in
cedant. Unde .j. Pe.ij. dicit. Conuersationē ve-
stram inter gentes habētes bonā: vt in eo qđ
detractant de vobis tanq̄ de malefactoribus:
ex bonis opibus vos cōsiderātes glorificēt deo
in tpe visitatōis. i. qñ a deo illuminabunt.
Unde Cant. ij. Sicut lilium inter spinas sic amica mea inter
filias. Lilium nempe spinis plus redolet punctū
Jam vero attractū z attritū seu cōfractū fetet
Sic vtiq̄ iustus linguis detrahentiū pūctus
plus redolet si equanimiter portat. Si vo im
patiens est atq̄ infractus: z ab inceptis desistit
fetet. Hinc Pe. raueñ. ait. Virū fortem excitat
ad vtutis exercitiū alieni laboris aculeus: nec
mētis oculo torpore pmittit inuidia detracto/
rum. Jacob qui in baculo suo iordanē transie
rat nō rediisset cum duabus turmis: nisi eum in
uidia esau agitasset. Joseph eni nō imperasset
egyptijs nisi ipm frēm inuidia vēdidisset Scri
ptum quippe est. Abel esse nō potest: quē Cayn
malicia nō exercet. Unde Seneca Inuidiā fer
re aut fortis: aut felix potest.

Qđ signū est q honorādi sunt iusti qñ detrahit eis. Capm. iij.

Tertiū remediū est honorabilitas. Ba
gnū vero iustorum testimoniū est q ho-
norandi atq̄ laudādi sunt etiā ab ipso
deo cum ipse vituparit a malis. Unde glo. Nu/
me. xij ait. Magnū eteni beneficiū cōferūt de
tractores. Nunq̄ eni inuenimus dñm tm lau-
dasse moysen: q̄tum tunc cum detraherēt ei ab
aaron z maria. Unde dixit de moyse Nume. xij.
In oī domo mea fidelissimus est. Ore eni ad
os loquor ei palam: z nō per enigmata et figu/
ras deū videt. vide qđ sibi pene obtrectātes cō
tulerint. Quid aūt laudis sibi turpitudinē illi
splendorē. sibi leprā. illi gloriā. Unde Rich. sup
Apoc. ait. Malor est semp odiosa vita bono
rum: z quē deus cōmendat prauor sermo blas
phemat. Insup Greg. sup Ezech. ait. Qui aūt
increduli z subuersores sunt in suis sermonib⁹
derogātes timēdi nō sunt: qr valde stultū est si
illis placere querim⁹ quos nō placere dño sci/
mus. Debēt aūt haberi in metu: z in reuerētia
iudicia iustor: qr mēbra oipotentis dei sunt z
hoc ipsi in terra reprehendūt qđ dñs redarguit
in celo. Nam puersor derogatio vite nre ap-
probatio est. Quia iam oñdit nos aliqđ iusti-
cie habere si illis displicere incipimus qui deo
non placent Nemo eni potest in vna eadēq̄ re
oipotenti deo atq̄ eius hostib⁹ gratus existe-
re. Nam deo le amicū denegat: q eius placet in
imico. Et inimicis veritatis aduersabit q eidē
veritati in mente subiugat Unde sancti viri in
voce libere increpatōes succēsi cos ad sua odia
excitare non metuūt quos deū non diligere co
gnoscūt. Qđ ppha ardēter exhibens creatori
oiuz: quasi in munere obtulit dicens. Nōne q
oderunt te dñe: oderā illos? z mei inimici facti
sunt mihi Quasi dicat. Pensa q̄tum te diligo
qr tuor hostiū excitare? tra me inimicitias nō
ptimesco Hinc iterū dicit. Qui retribuūt mihi
mala p bonis detrahebāt mihi: qñ subsecut⁹
sum iusticiā. Bonū valde est qđ iustus tribuit
qñ male agentibus libera voce cōtradicit. sed
puersi mala p bonis tribuūt cuz istis derogāt
qr tra eos iusticie defensionē seruāt. Non em
iusti humana iudicia: sed eterni iudicis examē
aspiciūt: z ideo derogātiū vba temnūt. Hinc
paulus chorintheis derogātib⁹ ait. Mihi au
tem p minimo est: vt a vobis iudicer.

Qr animo magno spernēdi sunt ob locutores. Capm. iiij.

Quartum remediū est magnanimitas.
Grandi qđem animo vilipēdēde atq̄
nihili penpēde: ac oino despiciēde sūt
detractor oblocutōes z derogatōes: nec etiā
nisi in magna necessitate sicut p̄diximus retun
dende. Proinde Eccl. xxviij. Sicut eni ligna
silue. i. sm ppli varietatez sic ignis exardescit. i.
sicut prevalet ignita lingua oblocutoris: eo q
mali derogātibus faciliter cedūt: iusti vo pma
nent incōcussi. Et subdit dicēs. Si sufflaueris.
scz cōtra dicēdo quasi ignis exardescit: qr mul
to amplius derogabūt. Et si expueris sup illā
scz oblocutionē vicz vilipēdendo: atq̄ despici
endo illam: vt forte illaz ad frām z despectionē
spuendo in terram quasi sup detractionē extin
guetur. Et subdit dicēs. Utraq̄ s. saliua z de-
tractio ex ore pficiscunt: quasi saliua oblocuti
onis remediuz sit. Saliua eni ieiuni stomachi
cōtra venenū serpētis valere dicit: vt mystice
innuat q cōtra draconinā detractionē ad illu
dendum ei. spicio sup terrā z quecūq̄ eius ve-
ra despectio optimo tyriaco merito cōprobat
Per hec. xij. remedia verificat qđ ppha ad do
minū ait. Tu confirmasti in virtute tua mare: cō
tribulasti capita draconū in aquis Quid p ma
re nisi anime iuste. qbus oblocutores detrahe/
re amaritudinis causas prestant: sed virtute di
vine gratie cōfirmant: ne per impatientiā peri
clitet. Tunc q̄ cōtribulat capita draconuz in
aquis: qñ tribuit dñs multiplicatōes gratiar
his quibus detrahebat. Et subdit etiā ppha
dicens. Tu cōfregisti capita draconū. De qui
bus in. ij. articu. p̄cedentis sermonis dictū est.

Que tunc cõfringit qñ supradicta remedia sua benignitate opere adimpleri cõcedit. Hec quidem sunt defensiua remedia ptra oblocutores et detractores. quibus cum dei adiutorio ptegi poterimus: t cũ eis cõtra delatores imaculati transire. Dñs nobis largiri dignet dñs noster iesus christus ptra oñs oblocutores t detractores magnificus t gloriosus triũphator. Qui cum patre t spiritusancto viuit t regnat deus tc̃.

Feria. vi. post tertiã dñicaz in qua dragesima de cõuersione samaritane Expositio euangelij scõm mysticum sensum.

Sermo. xxxi.

O Mihi bibere Joh. iiij. t in euangelio hodierno Magna quippe t admirãda sapientia saluatoris: i hoc q sepe animam ex amore querentẽ illaz t toto desiderio inardescentẽ ad eum fugere t obdurescere paret. Ac qñ aliam aiam vel eandẽ insectari videtur. que suis inspiratõibus ac vocatõib⁹ quasi toto conamine cõtradicit. Videas Math. xv q mulier chananea affectõe feruẽs. sollicitudine querẽs. clamorib⁹ petens filiã. i. animã suã saluari deposcit. Et nihilomin⁹ ihesus fugit obmutescit: t spreuit velud canem. t eam quodã modo abhorrere apparet Et ecõtra hanc samaritanã insectari videt etiaz suis inspiratiõibus renitẽtẽ. Ait enim illi. Da mihi bibere. Ad literam. Quasi dicat. Fatigatus sum ex itinere quiesco lassus expectãs. q ad hunc fontẽ quisq̃ hauriturus accedat. tu me hic sedente pmo mulier aduenisti. Sitio. Ergo da mihi bibere. Sue salutis auidus dñs iesus christus. fidem magis q aquã bibere cupiebat. Et in hoc mystice designat q tpalia nos derelinquere petit quo ad pfectos: vt largiter dispensare quo ad alios vt per hoc possemus sua spũalia suscipere tpaliuz amore sublato. Felix mercatio christo dare nostra vitia t pctã: t eius accipe gratias et virtutes. Felicior possidere celestia pro terrenis. Felicissime christũ possidere pro nobis. Ad hũc finem samaritanã t q̃libet animã dñs ducere cõcupiscit: ideo subdit postulat dicendo. Da mihi bibere Triplicẽ amoris statũ in anima sitiẽdo desiderat dñs iesus christus: qui in serie pñtis euangelij per ordinẽ mystice descriptus est. Primus est amoris incipiẽtis scõs est amoris pficiẽtis. tertius est amoris pfecti. De quibus in psona samaritane ppba in ps̃. xvj. ad dñm dicit. Probasti cor meũ: et visitasti nocte Ecce primũ. Igne me examinasti et nõ est inuẽta in me iniquitas: ecce secundũ. Ut non loquaz os meum opera hominũ: ecce tertium. Quod verbũ potest esse thema in seuangelio occurrenti.

Articulus. i. de amore incipienti t de triplici illuminatõe eius.

Primus est status amoris incipientis. Unde ppba ait. Probasti cor meũ: t visitasti nocte. Triplici illuminatõe si dei pbando t visitando illuminat dñs noster iesus christus noctẽ tenebrosam hũani cordis Prima est christi incarnatio. scda christi conuersatio. tertia christi cohsũmatio: que in serie euangelij mystice declarant.

Qz lux fidei incarnati verbi humanum illuminat intellectũ. Cap. i.

Prima illuminatio: est christi incarnatio: qz per suam incarnationẽ lux in tenebris lucet. De quo Joh. iiij. in euangelio hodier. mystice ait. Venit ihesus in ciuitatem samarie. i. in territorio eius: que. s. ciuitas samarie dicit sychar. Scõm enim Hieron. lib. j. hebraycaruz questio. vitiose errore inoleuit: vt legit sychar dicit enim hebrayce sychen. Juxta vero grecã t latinã psuetudinẽ sychima declinata est. t est nũc nõ subdit metropolis samaritanoz. Venit inq̃z iuxta prediũ qd dedit Jacob filio suo Joseph Gen̄. xlviij. in fine. Et ẽm Hiero. t alios doctores hoc prediũ fuit tota ciuitas. Mystice sychar interp̃tat humerus siue labor. ad hanc aũt ciuitatẽ venit ihesus: quãdo verbũ caro factũ est: t habitabit in nobis. Tunc enim supposuit humerũ suũ laborib⁹ miserie nostre. Prediuz ergo qd dedit Jacob Joseph filio suo est incarnatõis mysteriũ. qd Jacob futurũ prenũciauit esse in christo in oi gra et gloria pre oibus incompabiliter aucto. Joseph aũt interp̃tat auctus. Erat autẽ ibi fons Jacob t puteus. Ad lr̃am aũt dictus est fons Jacob: tum qz ipse foderat. tum qz fuerat dñs eius. longo enim tpe stetit circa sychen: sicut colligit ex Gen̄. xxxiij. Nam dina facta est nubilis etatis: que tñ vixerat triẽnis vel quadriennis: qñ Jacob venit in sychen: sicut ex p̃cedentibus q̃nq̃ capitulis colligit. Mystice ad puteum terrenoz christus aduenit: cum carne assumpta sustentãdi illã curã habuit ppter qd si cut infra patebit: aquã petijt vt medicus.

Qz radiosa christi cõuersatio si fideli oculo ꝓsideret illuminat cor humanum. Cap̄m. ii.

Secunda illuminatio illuminãs cor humanũ est christi cõuersatio. Quia ois eius actus t verbũ admirandũ est lumen ad effundendũ tenebras intellectus: iuxta illud omnis christi actio nostra est instructio.

Et de hoc Joh. in mysteriū subdit dicens. Jesus igit fatigatus ex itinere. Quid eni fuit tota christi vita nisi via regalis pueniēdi ad vitā eternaz: sicut ipse Joh. xiiij. testat dicēs. Ego sum via veritas ⁊ vita. Ad triplicit exponi pōt. Primo modo ego via nō errās. Nam de oibus q̄ non secuti sunt: nec sequunt xp̄m ppha ait. Errauerūt in solitudine inaquosa viam ciuitatis habitaculi nō inuenerūt. Ego sum veritas nō fallens. vnde ps̄. Fidelis deus in oibus verbis suis: ⁊ sanctus in oibus operibus suis. Ego sum vita indeficiēs. Proinde Luc. x. dicit. Maria optimā partē elegit: que nō auferetur ab ea. Secōo modo exponit sic. Ego via ducēs. vñ Prou. iiij. Ducā te p semitas equitatis. Ego sum veritas lucens. vñ Malach. vlt. Orietur vobis timentibus nomen meum sol iusticie: ⁊ sanitas in pēnis eius. Ego sum vita pascēs. ego sum ostiū ⁊c. Joh. x. Per me si q̄s introierit saluabit. ⁊ ingredietur. s. ad ꝓtemplationem mee diuinitatis: ⁊ egredietur. s. ad ꝓtemplationē mee hūanitatis: ⁊ pascua. s. glorie inueniet. vicz in vtroq̄. Tertio modo exponi pōt. Ego sum via in exemplo. vñ Joh. xiij. ipse ait. Exemplū eni dedi vobis: vt q̄admodū ego feci: ita ⁊ vos faciatis. Ego sum vitas impromissio: vñ ipse p ppham ait. Que pcedūt de labijs meis nō faciā irrita. Ego sum vita in p̄mio. Vñ aplūs ad Ro. vj. Stipendia eni pcti mors: gr̄a autē dei vita eterna in christo iesu dño nostro. Ecce q̄ dñs iesus: vt omnia nobis efficeret ex itinere siue pegrinatōis fatigatus est.

Qz ꝓtemplationē passionis christi oculi nostre mentis illuminant.

Capitulum. III.

Tertia illumiatio que illuminat corpus humanū est xp̄i ꝓsūmatio. s. p amorosissimam passionē crucis. Et de hoc subdit. Sedebat sic. i. simplr sup fontem. Ad lr̄am cōpassiue loquit. Ecce vox dñi sup aquas. Aues rōnales aucupaturus aduenerat in rhetib⁹ vbi sui in q̄bus vna p̄or capta ⁊ excecata iudex ad capiendas alias fiat. Sed stulti vt cōqueri dñs Hiere. ij. Me dereliquerūt fontem aque viue. scz qui sum fons a quo ⁊ nō aliūde aqua viua emanat. Mystice vo fons iste sup quā ascendit dñs nr̄ iesus xp̄s est sancta crux. Ipe enim fons est oiuz gr̄az que cūctis electis cōicande sunt. Sic̄ sm mysteriū Gen. ij. dicit. Fōs ascēdebat e terra irrigās vniuersam supficiē terre. Sup hunc fontem sedebat dñs: qz passionē et mortē sūma mētis tranq̄llitate portauit. nec a misterio vacat q̄d euāgelista cōmemorat dicēs. Sedebat sic sup fontē. i. eleuatus ⁊ expānsus in cruce: vt ostendat q̄ talis modus expansiōis cōuenientissimus vtiq̄ fuit ad oia impetrāda pietate p̄na: ad oia diffundēda in electos filios charitate largiflua ad oia ad se trahēda virtute mirifica. ad oia amplectāda remissiōe plenaria: ⁊ ad oia transformāda vnione pacifica. Sup hunc igit fontē sedet: qz vult aquas mortuas mutare in viuas. Ad quas oēs sitientes per vocem ppheticā inuitant. Cum Esa. lv. ait. Oēs sitientes venite ad aquas: ⁊ qui habetis argentū pperate ⁊ emite: ⁊ comedite. Qz to aūt charitatis amore xp̄s p nr̄a redemptōe sederit in cruce manifestat euāgelista dicens. Hora erit quasi sexta. i. sūmo charitatis ac dilectionis ardore. ⁊ in sūmo estu passiōis ⁊ mortis scz p nobis se posuit filius dei xp̄s.

Articulus. II. de pficiēti amore in septem flāmis distinctis cum q̄bus a christo coz samaritane inflāmatū est.

Secūdus est status amoris pficientis: nam aia p̄dictis illuiatiōibus illustrata in desiderio diuine dilectōis excitatur ⁊ igniculo quodā: ⁊ quasi insensibili modo attrahit a mūdanoz amore dulcedinē dei. Vñ subdit. Venit mulier de samaria. i. de regione samarie. Erat eni de vrbe sychen: sicut ptz ex se quētib⁹ haurire aquā. Quid mulier significat nisi animā carnalē ⁊ sensualē que quodāmodo paulatim ad spūalia sensualiter trahit: vt tandem omni carnalitate ⁊ sensualitate relicta p fecte in diuinū amorē trāsformet ⁊ resoluat. Venit igit mulier quasi sitibūda auis haurire. scz hydria ꝓcupiscētie: aquā. s. delectatōis humane. nescis aia mea q̄ hauritura es aquā in gaudio de fontib⁹ saluatoris. Jam abijce sensualē delectationē: ⁊ carnalē sensuz. Talē aiam christo miro artifico septē flāmis seu ardoribus vulnerat ⁊ inflāmat ⁊ pficere facit: ita vt in septimo ictu hydria ꝓcupiscētia derelicta moriatur pctō: ⁊ vita gratie reuiuiscat xp̄o. Et licet sex primis flāmis christo aliquo modo resistat: et paulatim semp in suo malo deficiat: ⁊ in christi bono pficiat: ac pcedat tñ in p̄ncipio quasi hostem alloquit christus. tñ sic artificiose contra eam pugnat q̄ illā oino expugnat. p has vicz septē amoris flāmas. Prima est flāma amoris sitientis. scōa est flāma amoris largiētis. tertia amoris desiderātis. quarta amoris cuocātis. quinta amoris reuelātis. sexta amoris irradiātis. septima amoris transformātis.

Prima flāma qua christus sitim ⁊ desiderū ostēdit anime peccatricis.

Capitulum. I.

Prima vo flāma est amoris sitientis. Unde dicit ei iesus. Da mihi bibere. Jam incipit sibul⁹ aure tenuis. Preuenit eniz

De conuersione samaritane

eam iesus vt cum ppha dicere possit. Miseri cordia eius preuenit me. Mystice aũt christus nõ mente sed corpore fatigatus in cruce sitio p clamauit. Nunc aũt petit: qr cõsensum mentis et opa mũda querit: atq; puide suam gram re promittit. Christus igit petẽs obsequiũ expe/ tit cor humanũ dicẽs. Da mihi fili mi cor tuũ. Hz euãgelista iterũ subdit. Discipuli aũt eius interim abierãt in ciuitatẽ vt cibos emerẽt. re/ mansit autẽ iesus. Ad lram forte ppter corpis lassitudinẽ. r etiã nõ sic erat cõdecẽs q ipse in psona ppria cibos emeret. Samaritana autẽ potũ ei negauit et quasi emulũ r hostẽ iudeoz dñm apellauit. Vñ subiungit. Dixit igit ei il la mulier samaritana: quasi aspiciẽdo eum di/ storte. Quõ tu iudeus cum sis bibere a me po= scis que sum mulier samaritana? Cognouerat enim iudeũ tam ex aliqua differẽtia lingue. q ex christi habitu: q etiã ex gestu: r aspectu illius Non tm loquit de eo edificata: sed potius ppt rem insolitã a mirata. Ideo addit Non enim contunt iudei samaritanis.

Quõ sub spe doni dñs aiaz allicit at q; muro artificio ad se e ãtrahit. C. II.

Secũda est flãma amoris donãtis Nã vt eam alliciat iam aperit ei donũ suũ magnũ. Vñ subdit. Rñdit iesus. s. nõ ad inter rogata sed interrogãda: r ait ei. Si scires do= num dei. Nec dicit quale dei donum sed abso lute et generaliter dei donum. Et maxime p= pter duo. Primo qr loquit de illo supremo do no. s. de spũsctõ qõ solum simpliciter r absolute dicẽdũ est donuz: respectu cuius sunt nihil oia alia dona: r absq; ipso omnia sunt inutilia vel dãnosa. Secõ qr nõdum vult mulieri se dare r explicare. sed solũ ad aliq̃d valde arduuz men= tem illius excitare r leuare: r hoc ad astruẽdũ subdit Et quis est qui dicit tibi. Da mihi bibe re. Per hũc q̃dem loquẽdi modũ ingeniose ex citat eam ad eum estimandũ aliquẽ magnũ vel potẽtẽ in donis dei: tu forte petisses ab eo Nõ eni hoc dicit quasi dubitãs an ipa petisset hoc si duo põdicta intellexisset: sed triplici ex causa sic locutus est. Primo ad ostendendũ liberta/ tem arbitrij nri: r ptingẽtia actuũ eius. Secõ ad instruendũ in hmõi dubijs seu pfundis so= bzie loqui. Tertio ad fortius affirmãdũ qõ di= cere intẽdebat: qr minus dicendo sepe ampli? significam?. Sepe eni p dubitatiuũ aduerbiũ fortius intẽdim? affirmare. Jux qõ. j. ad Cor vij. oñdit. Puto q r ego spm dei habeã. Nec inquit. Puto quasi dubitãs: sed potius cuz so bzioi modo loquẽdi intendit fortius astruere qõ ipse sup ibi pmisso ginitatis cõsilio habet plene sensuz r spirituũ dei. Et addit dñs dicẽs Et dedisset tibi aquã viuã. Sm eni Aug. Vo/ lum illa aqua dicit vulgaliter viua: que de fon te egrediẽs nõ discontinuat a fonte. Proinde cisternalis r pluuialis aqua. vel aqua vasis vl lacus iam pus sumpta de fonte nõ dicit aqua viua. Et sumit hoc ab actu vite cõtinue egredi entis a corde tanq; a fonte manãte r quasi cõti nue scaturiẽte. Per talem eni aquã gratia gra= tum faciens designat que sola sue origini. i. spi rituisancto iuncta est. Hoc est donũ dei qõ nũ q̃ sine spirituisctõ est: imo sine tota trinitate es= se non põt. sed cum aqua illius putei seu fontis hoc modo nõ esset viua si mulier intelligẽs exti tisset: merito aduertere potuisset: q christus lo quebat de aliquo geuere aque viue. Ipsa aũt intellexit q vel christus loquerek de aqua vi= ua illius putei: aut de aliqua alia eiusdẽ gene= ris longe amplius melioze: iam tñ incipiẽs de lectari ex aque scaturatiõe tota in sensib? sistit tota. ex naturali moze atq; arte argumentũ re spondendi cudit: nec displicent mulieri dulcia verba christi: sed de aqua viua ne dare posset vndiq; cõglobatim sibi cõtraria argumẽta oc currũt. Ideo dicit r mulier. iam in reuerentiã eius transiẽs. Dñe. Ecce iam eum dñm vocat Nec in quo haurias habes. r puteus altus est Vere hydriã, cõcupiscentie nõ habebat iesus et puteus vozaginis voluptatis altus. i. pfun dus: r lõge erat ab eo. Unde igit habes aquã viuaz? Nam seculũ hoc nequã penitus illa ca/ ret. Nõne tu maioz es patre nostro Jacob: Sm Bedam vocat eum prem: qr sub lege Moysi viuebat. Licet Sm Chrys. ppbas nõ accepta rent. r verbẽ sychen quã iacob filio suo dederat in singulare donũ ipi possidebãt: qui dedit no bis puteũ. i. fodit r fecit. Et sic tandẽ eius bene ficio ad nostrũ vsum puenit: r ipse ex eo bibit. scz ppter bonitatẽ eius: r filij eius r pecoza. s. ppter affluentiã eius.

Artificioso modo trahit deus aní/ mam ad desideriũ eternoz. Ca. III.

Tertia est flãma amoris desiderãtis eo q ad notatũ r quodãmodo oñendũ donum incendit desideriũ eius. Et ex hoc illã inflãmãs. Respõdit deus dicẽs. Om/ nis qui biberit ex hac aqua sitiet iterũ. Qui au tem biberit ex aqua: quam ego dabo ei non si/ tiet in eternũ. sed aqua quaz ego dabo ei: fiet in eo fons aque salientis in vitã eternã. Aduertẽ dum est q tres pprietates atq; notabiles natu ras attribuit christ? huic aque sue que est idem q spiritus suus: r gratia. Prima est satietas. secunda est fontalitas: tertia est potestis. Pri ma est sacietas omnẽ sitim r causam sitis exclu dens: qr nõ sitiet in eternũ. Quasi dicat. Non

de puteo isto aut de alio fonte talis aqua hauriēda est: sed fonte ꝓcedit eterno: infundit nō haurit. supinato nō in terrā euerso bibitur oze hec non potat in vase: sed in eterno fonte: qm̄ apud deum fons vite est. ¶ Questio prima. Sed quomodo bibens hanc aquā gratie nō sitiet ineternū? Dicēdū ꝙ hoc pluribus modis verificat. Primo ꝓ ẽpto extinguit mortalē culpam ⁊ ꝓcupiscentiā terrenoꝝ. Scō ꝓ quāto spe certa ⁊ ineffabili quodāmodo iam bibat futura gloria beatoꝝ. Tertio vt sit sensus non sitiet ineternū .i. perducet ad statū in quo sitire non poterit. Quarto quasi dicat licet ad p̄sens sitiat: nō tn̄ sitiat ineternū. Quinto aūt potest esse sensus. Qui aūt biberit ex hac aqua: quaz ego dabo ei. biberit inqz habūde plene. ⁊ vsqz ad sūmū. s. sicut biberit in statu glorie: nō sitiet ineternū. Q autē bibētes hoc sitient: nō est ex defectu aque. i. spiritussancti: sed potius ex modicitate bibēdi. ¶ Questio secūda. ¶ Sed nū quid beati desiderāt semp dei suauitatē: et sic per cōsequēs semper sitiunt. Ad hoc dicenduz ꝙ sumit hic sitire ꝓout sonat defectuz penalē. Unde ꝓprie sitire est desideriū cum angustia quadā: sicut etiā esurire. Sentit enim anima sui corporis internā exhaustionē ⁊ cōsumptionē: tanqz sibi penalē: ex hoc naturali impulsu cogitur vehemētissime inhyare ad extrinsecū potum quem intra se non habet. Desideriū enim diuine glorie in beatis nō est ad rem absentē vl distantem: sed potius ad rem intimā: ⁊ in plena facultate fruendi ꝓ tota in futurū eternitate possessa. Nec ꝓuenit ex aliqua interiori cōsumptione: sed potius ex optima ⁊ semp vniformi dispositōe. Et ideo nihil habet penale: sed semper iocūdissimā satietatē: que tn̄ satietas fastidium non generat: ⁊ ideo semp in vniformi accensione amantis desideriū tenet. ¶ Secūda ꝓprietas christi aque est fontalitas. scz radicalis Unde subdit. sed aqua quam ego dabo fiet in eo fons aque. Nam deus intimat mēti quā glorificat. ⁊ ita radicat in ipsa. ꝙ ad instar fontis quotidie scaturientis semp in anima viget: et gloriā scaturisat in ea. ⁊ ꝓ eam gloria scaturisat ⁊ redūdat in corpus. Et de hoc rōnem assignat ꝓpha dicēs. Quoniā apud te est fons vite: qz deus dat vitaz glorie anime. ⁊ anima sua redundat in corpus. ¶ Tertia aque ꝓprietas est potestas. Potētissima enim et rapidissima seu agmina est translatio seu ascensio eius. s. ad vltimū terminū: atqz finem: in quo ꝓsistit summa quies: seu possessio omnis boni: ⁊ in ea repausatio cōsūmata. Un̄ subdit. saliētis. id est. salire facientis in vitam eternaz. Quasi dicat. Non fluuius nec riuulus qui ex natura semp ad inferiora loca labunt. Sup omnē enī intellectum vsum rationē ⁊ artem hec aqua suū ꝓuehit potatoreꝫ. Sursum agunt dona christi: que tanqz hamo piscantis dei mentē attrahūt ad supna Benigz hec mulier christū totū libe/ralem attendēs. iam postulat gratie donū Un̄ subdēs ad eum mulier dicit. Dn̄e da mihi hāc aquā vt nō sitiam ne veniā huc haurire. Jam oblita est illius aque quā haurire veneral. Ad huc tn̄ ꝓ corpore querit hāc aquā ꝓ breui tempore quo victura erat: nō ꝓ ipsa eternitate quā necduz credebat. nec adhuc carnalis capiebat spiritualia dona. adhuc in ea erat seculi amor: ideo ad spirit⁹ libertatē causa intēdebat indu/cere iesus christus. Apta tamē petitio cum ait Dn̄e da mihi hanc aquā. Nescia tn̄ necessaria petit. Sed ⁊ tu anima mea pete a iesu tuo salutari hanc aquā viuā spūssancti: vt nō sitias voluptatis lutū ⁊ tuā cōcupiscentiā haurire festina. Et addit causam dicens. Ut nō sitiam: nec veniā huc haurire aquā. Ex verbis enī suis videtur hec mulier intellexisse ꝙ christ⁹ ei ꝓmitteret quādā corporalē aquā mirabilis efficacie quo ad tria. Primo quo ad satietatē. scdo quo ad iocunditatē. tertio quo ad ꝓpetuitatē ⁊ durabilitatē. ¶ Primo quo ad satietatē. id est ꝙ haberet virtutē quo ad sitim ⁊ eius causam in eternū tollendū. ¶ Scdo quo ad iocunditatē id est ꝙ tantā sanitatē ⁊ agilitatē ac exaltatōnē daret ac si esset fons semp in altū scaturiēs ⁊ saliens cum admirāda iocūditate. Scdo quo ad ꝓpetuitatē ⁊ durabilitatē hoc est ꝙ tn̄ robur esset in ea ꝙ vitā ineternū ꝓpetuaret: sicut fortē in lge moysi audierat ꝙ i adam lignū fecisset si de ligno vetito nō gustasset.

¶ Quō excitat deus mentē ad spiritualiū cognitionē ⁊ ad veritatis cōfessionem. ¶ Capm̄ iii.

Quarta est flāma amoris euocantis. qz q enī hec mulier nōdū intellexit christū loqui de aqua spūali cum ex modo dictis ab eo eum itellexisse deberet. ⁊ vtiqz intellexisset si virilē rationē ⁊ intelligentiā habuisset. Ideo euigilātiori flāma incendens eam dixit ei iesus. Vade voca virū tuuz. ⁊ veni huc. Quasi dicat Quia femineū ⁊ debilē intellectū ad me capiendū habes. fac ꝙ vir tuus sit tecū vbi ille tanqz virilis intellectus capiat verba mea: ⁊ tu tandēp eum: ⁊ cum eo. igit voca virum tuum. i. intellectū illuminatū ꝑm Augus. Hic enī vir est anime nostre: qz porcio superior significat per virum. Hoc autē dicit: vt ipsa in eo aliquod insigne cognosceret: ⁊ qz plusqz hō esset: ⁊ homo supra hoiem ab ipsa cognosceret et sic fidem pstaret dictis. Et veni huc. s. cum eo iam in veritate pficiens. Rndit mulier. Nō

De conuersione samaritane

habeo virum. Hanc cõfessionẽ exq̃rebat iesus anteq̃ sibi diuina beneficia largiret. Mystice autẽ iubet vocari virũ suũ: qz rectã intẽtionẽ z intellectũ ad recte z sane intelligendũ z desiderandũ xp̃i donũ p̃cipuũ minime habet. et se nõ bñe fatet dicit. Non habeo virũ. s. ad sensuz ꝓpter cecitatis miserie z impudẽtie. Rectꝰ enĩ instinctus ꝓscientie remordẽtis cogit mentẽ apud se ꝓfiteri se talẽ nõ bñe virũ.

Qz mira arte sapiẽtia dei trahit animaz ad spiritualiũ desideriũ atq̃ sensum. Capm̃. v.

Quinta est flãma amoris reuelãtis. Artificiose q̃dez semina: z post grana dei verbi allitiẽdo ad rhete hanc aiam reuelat z iactat christus: z paulatim attrahit: z finaliter in prẽdã ducit. Proinde subiũgit. Dicit ei iesus Bene dixisti: qz nõ habeo virum. Quinq̃ enĩ viros habuisti: z hũc quem habes nõ est tuus vir. Sui facinoris non bene cõscia antea enim audacia petiuit aquaz: sed dñs eam paulatim ad sui cognitionez adducit. Considera tñ quõ christus sub rõnalibus occasionib⁹: z absq̃ oi specie vanitatis oñdit se nosse totũ huius mulieris statuz. s. ꝓteritũ z p̃sentem. Nam reuelat hoc tanq̃ ex vna parte veritatẽ verbi sui approbans z cõmendãs: z ex altera parte tanq̃ ingeniose reprehendẽs z arguẽs. de p̃sente pcto adulteri sui. Reuelat insup prius sibi de quinq̃ viris q̃ de adulterio suo: z maxime ꝓpter duo. Primo qz ante alĩ fuerãt eius viri q̃ iste esset suus adulter. Scdo qz p̃us noluit dicere id ne ipsa haberet horrorẽ: q̃ id qđ magnũ pudorẽ sibi habere incutere. Sicut cyrurgicꝰ prudẽs qui ad inscissurã p̃parans carnẽ sanã p̃mo leniter palpat vt sic cũ minori horrore infirmi carnem putridã repẽte inscidat. nec tñ exprobrãdo dicit: q̃nq̃ viros habuisti z hunc p hic antithesis est quem habes nõ est tuus vir. Et iterũ ne indigneꝰ in ea veritatẽ cõmendat dicẽs. Hoc vere dixisti. Sed cur iesus sibi dixit de quinq̃ viris cuz ad factũ sui adulterij ñ spectaret. Dicẽdo q̃ imo spectabat p q̃ to vrgebat, i maximã exaggerationẽ adulterij sui z maxime ꝓpter quinq̃. Primo rõne carnalitatis. scdo rõne maturitatis. tertio rõne sacietatis. quarto rõne honestatis. quinto rõne moralitatis. Primo rõne carnalitatis. Nã habuisse eam p successionẽ quinq̃ viros signũ erat assidue incõtinẽtie seu ꝓcupiscẽtie. ex quo non solũ eius adulteriũ: sed z oñe eius coniugium videbaꝰ ex nimia flãma cõcupiscẽtie p̃ uenisse. Scdo rõne maturitatis: qz iam post quinq̃ viros habitos cõtinentior z maturior esse debebat. Tertio rõne sacietatis: qz in q̃n q̃ viris habiti satis debuerat esse satiata cõcupiscẽtia sua. Quarto rõne honestatis. Nam in sua iuniori etate adulteriũ cauerat: potiꝰ q̃ adultos eligens viros. Proinde satis ei pudẽdum erat q̃ post tm̃ tpis in adulteriũ incidisset. Quinto rõne moralitatis Nam valuit hoc moraliter ad aperiendũ carnalis ꝓcupiscentie naturale vitium atq̃ malũ: que ex pluriũ delectabiliũ obiectoz z actuũ subministratõe non extinguit nec minuit. quin potius accendit. z sic q̃ tandẽ p̃silit extra terminos z sepes legis Instar. s. ignis ex lignoz incensiõe multiplici omnia deuorãtis. Jam samaritana suam iniq̃tatem cognoscẽs incipit magnificare iesum ꝓpter ꝓphetie donuz. Vñ quasi admiratiue dicit ei. mulier. Dñe vt video ꝓpha es tu. Nec ex auditis malis suis turbationẽ sed cõuersionem accepit: iamq̃ incipiẽs vocare virũ illum quem ꝓpheta vocauit de salubri questione ꝓpulsat. s. de loco orãtõis. Ideo subdit Patres nr̃i. s. abraam z iacob i monte hoc adorauerũt qz sez ibidẽ patriarche coluerũt deũ. z vos dicitis: quia hierosolymis locus est vbi adorare oportet. Scdm vero Origi. iste est mos garizym de quo habet Deut. xxvij. Et idem sentit Hieron. in quadã epla ad paulinũ dicẽs. Singuli quiq̃ credentiũ nõ locoz diuersitatibus: sed fidei merito ponderanꝰ. z inde adoratores: nec in hierosolymis: nec in monte garizym adorant p̃rem. Et pauloante ait. Nõ hierosolymis fuisse: sed hierosolymis bene vixisse laudandũ est. Et infra. Et de hierosolymis: et de britania equaliter patet aula celestis. Regnum enĩ dei intra nos est.

Qz cum aĩa iam incipit experiri sensum spiritualiũ veritatũ deus paulatim ei altius cõmunicat et reuelat. Capitulum. vi.

Sexta est flamma amoris irradiantis. Quia enĩ q̃stio alta fuerat: altiori erat resp̃sione soluẽda. Sed qz mulieris intelligẽtia ad hoc inualida erat: z non poterat hoc qđ quesierat naturali rõne oñdi: ideo anteq̃ questũ enodet eam ad fidẽ inuitat Vñ subdit. Et dixit ei iesus. Crede mihi. s. qui sum via: vitas et vita Joh. xiiij. Igit crede mihi. s. vie dirigẽti. Crede mihi. s. vite ꝓsumanti Nouerat enim dictũ Esa. vij. Nisi crediderit⁹ nõ intelliget⁹. ad diuina fide opus. Aliter enĩz alta mysteria dei hũanus intellectꝰ vsurpare nõ põt. Et addit: qz venit hora. i. iminet hora: qñ nec in mõte hoc. s. garizym: nec hierosolymis adorabit⁹ p̃rem. s. deũ qui pr̃ est oiuz. Vos adoratis qđ nescitis. Hoc dicebat. qz verũ deũ multis erroribꝰ intrisec colebãt z adorabãt: qz forte nec de

sua sūma imensitate vel spirituali intellectualitate. aut de eius p̄destinatiua charitate ac prudentia iniustos: ⁊ de eternali punitiōe aut punitiua iusticia in reprobos: ⁊ sic de mītis alijs recte ⁊ catholice sentiebāt. Et de iudeor̄ pl̄o subdit dicēs. Nos adoramus qđ scimus. s. deum verum p legem ostensuz. Loquit̄ ad cōitatem de scientia que est p fidē rectā: veram: seu firmā: q̄uis inq̄tum homo deū adoraret: ⁊ sciret p visionē apertā ⁊ clarā. Licet aūt multi iudeor̄ vt saducei ⁊ ꝓsimiles essent tunc errātes. q: tñ cōmunitas ⁊ iudeor̄ p̄ncipalior pars ad huc recte colebat: ideo p illis loquit̄. Aut saltem ſm Aug̃. loquit̄ p se: ⁊ sibi adherētibus: quales fuerūt apl̄i ⁊ pphete. Et addit̄. Quia salus. s. mūdi. i. saluator ⁊ salus mūdi p eum fienda est ex iudeis. i. ex genere ⁊ pfessione ⁊ cultu iudeor̄ ventura est. Benigē de vera adoratione: ⁊ deo grata subdit dñs dicens. Sed venit hora. s. gratie ⁊ nūc est. qñ veri adoratores adorabūt patrē in spiritu ⁊ veritate. In q̄bus verbis triplicē respectū habuit christus. Primum ad cultū legis. scōm ad psonas diuinitatis. tertiū ad actus mentis. Primo q: in ea erant sacrificia carnalia ⁊ multa localia: ⁊ corporalia multū in lege prefixa. In localitate etiam samaritani errabāt: sicut ex verbis mulier̄ patet. Ideo ꝓtra hoc dicit in spiritu. Scōo q: erant in lege multa figuralia implicita: ⁊ obscura seu ymbrosa. Ideo cōtra hoc dicit: ⁊ veritate. Ex his patet q: quasi dicere velit: q: non in locis corpalibus: nec sacrificijs carnalib⁹ adorabant deuz: sed in spiritu. i. in veritate: aut in corde spūali: ⁊ spūalibus sacrificijs ꝓtriti ⁊ deuoti cordis. Nec adorab̄at eum in figuris ⁊ ymbris: nec in fide nimis implicita: sed in ꝑtute explicita ⁊ aperta. Scōm respectū habuit christus in hoc verbo ad psonas diuinitatis. i. ad duas psonas diuinitatis: seu diuinas emanantes a patre: ⁊ nos reducētes ad patrē tanq̄ hamus ducens piscem ad piscatorē. Quarū prima est spiritus. scōa est verbuz in quo est p̄ma ratio veritatis sumendo veritatez p verissima expressione ⁊ adequatiōe seu p similitudine in nullo deficiēte ab eor cuius est imago seu similitudo. Sicut aut̄ veritas verbi ducit nos ad suū fontē paternū a quo exit: sic spūs. sc̄z veritatis ducit nos ad veritatē verbi a quo exit: et eoipso ad p̄rem. Et ideo primo dixit in spiritu postea ⁊ veritate. Tertium respectū habuit christus in hoc verbo ad actus mētis. s. quos exerceret in sua eterna adoratiōe. Quor̄ p̄mus est p̄ncipalior in affectu ⁊ charitate. Et ideo dicit in spiritu. i. in actu feruentis amoris: seu in plena cōformitate volūtatis ad ipsum deum. Quia vt dicit̄. j. Corinth̄. vj. Qui adheret deo vnus spiritus est. Secūdus actus est in fide ⁊ cognitōe. Et ideo dicit. Et veritate. i. in illuminata rōne: vt nūq̄ dubitet ipm semp facere qđ melius est. Sicut Jacob. j. dicit̄. Postulet in fide nihil hesitās. Et de tali adoratōe rōnem assignat dñs dicēs. Nam pater tales. s. veros et imp̄mixtos adoratores querit qui adorēt eum. Aliam q̄ rōnem supaddit dicēs. Spūs est deus: ⁊ eos qui adorāt eum in spiritu: ⁊ veritate oportet adorare. Quasi dicat. Q̄to aliquid est deo similius: tanto pfectius: ⁊ sibi ꝑpinquius ⁊ amabiliuſ est: sed deus est purus spūs: igit̄ illa adoratō q̄ spūalior est: ⁊ spūalitate dine veritatis ⁊ cōformior est pfectior: ⁊ amabilior deo Jam hec mulier surſum tendens in christū nominat christuz. Unde subdit̄. Dixit ei mulier. Scio q: messyas venit qui dicit̄ christus. s. finis legis ⁊ pphetaruz. Sed vnde hoc sciebat cum nō esset iudea? Potest dici q: ex multa vicinitate quā samaritani ad iudeos habebāt: et ex lege moysi quā samaritani habebant multa poterat adhoc audisse. vtputa de aduentu magor̄ aperte querentiū. ⁊ dicentiū. Ubi est qui natus est rex iudeor̄? Et de tota familia christi per ioānem baptistā: ⁊ eius baptismū inducta: ⁊ sic de multis alijs. Tandem ſm Chryſ. mulier eor̄ que dicta sunt altitudie fatigata obstupuit: ⁊ ideo remittit se ad messyaz venturuz quem sperabat omnes questiōes dei cultus: ⁊ omnia ad diuinū cultū spectātia plenissime declaraturū. Ideo subdit. Cum ergo veniret ille nobis annūciabit omnia.

Qr cum anima digne deo separat illi christus miro modo eam in se transformat. Capl̄m. vij.

Septima est flāma amoris transformātis. Et de hoc subdit̄. Dixit ei ihs eaz in se totalit̄ transformādo Ego sum q̄ loquor tecum. O imensa dignatio saluatoris: q̄ ad vnā mulierculē meretricis se in noticiā dedit! Quid ergo est homo q: innotuisti ei: aut filius hois qñ reputas eum? Cōfundant̄ g̃ sup̄be de deo querētes cōcionātes ⁊ disputātes: qñ cū simplicibus est sermocinatio eius. Duo magnalia eidem se manifestat ꝓmo se dicit deū. scōo se dicit hoiem. Deū se dicit cū ait. Ego sum Joh̄ viij. Anteq̄ abraā fieret ego sum. s. fastigiū celi gaudiū mūdi. ⁊ supplicīū inferni. Hoiem se dicit cum inq̄t qui loquor tecū. s. vt doctor: vt veritas: ⁊ vt vita. Ad Heb. j. Locut⁹ ē nobis in filio p quē fecit ⁊ secula. Sed quō ⁊ se sic mulieri manifestat? Dicendū nō solū pie ⁊ salubriter sed etiā valde rōnabiliter quo ad dispositiōes mētis illius p ipsam iam manifestatis Nam licet esset carne peccatrix. tñ mīta bona in se ha-

bebat. Primo enī ad sanctos patriarchas vel reuerēs erat. Scdo q̄z erat sollicita de querenda ⁊ scienda veritate diuini cultus. Tertio in sup magnā fidem ⁊ spem in xp̄m venturā illaz habere p̄ sua expressa eloquia aparebat. ⁊ cuz nullā haberet mentiēdi occasionē satis euidēs est q̄ mente pura ⁊ simplici talia dixit. Cū igit̄ ipsa iam crederet sic ꝑpinquū esse messye aduētum: ac speraret se: ⁊ suos p̄ illū plenius erudiri bene cōdecēs fuit: q̄ ipse messyas hoc audiēs sibi clare. ⁊ sine velamine reuelaret. Et sequitur in textu. Et cōtinuo venerūt discipuli eius scz cum cibis emptis. Sed quō ioānes scripsit hoc: si nō fuit pñs ⁊ audiuit ea? Dicendū q̄ forte spūsctūs hoc docuit eum: vl forte quidā discipulorz remanserūt cum iesu: ⁊ hoc esse potuit q̄ illi fuerunt: petrus: iacobus: ⁊ ioānes. Dignanter aūt dicit. Et cōtinuo venerūt discipuli eius. Ad insinuandū mirū ⁊ occultū ordinē ꝓuidētie dei: qz ante xp̄i circa fidem mulieris finalē intentū: nec morosius post hoc intentuz discipuli redierūt Non enī expediebat eos amplius stare. maxime ꝓpter duo. Primo qz mulier xp̄i v̄bo audito p̄fecte in eum credit: sicut ptz ex sequētibus. Scdo qz reuerētialis ⁊ admiratiuus stupor quo in auditu verbi xp̄i fuit vehemēter attonita ⁊ stupefacta simul ⁊ exhylarata ⁊ inflāmata extitit i suo p̄mordio seu nouitate fortior q̄ p̄m cōem vsuz seu cursum esset post diuturnā horam. Feruor aūt sui stuporis eam festinatiorē reddidit ad gentē suā incitandam: vt crederēt ⁊ venirēt ad xp̄m. Addit̄ vero in textu. Ad mirabant̄. qz cum muliere loq̄batur. Scdm v̄o Chrysō. mirabant̄ xp̄i humilitatē. s. q̄ ipse tam sapiēs: ⁊ tam ꝓspicuus mulieri inopi ⁊ samaritane sic dignaret̄ loqui. Et p̄m Aug̃. bonū mirabant̄ nō malū suspicabātur. vel mirabant̄ de re valde insolita xp̄o. Dz nunq̄d indecens fuit xp̄m cum muliere sola sic stare ⁊ loqui? Dicendū q̄ nō solū nihil fuit p̄m exteriorē speciē indecēs: verūetiā omni decentia fuit plenū si cōsiderent̄ octo. Primo ꝓsiderato loco qui erat publicus p̄ aqua hauriēda cōuersus. Scdo considerato tpe. s. hora clara meridiei ⁊ ante cibū sumptū. Tertio cōsiderata causa aduētus ipius mulieris. s. p̄ aqua hauriēda. Quarto ꝓsiderata eius etate que post q̄nq̄ viros iam habitos: p̄sumit̄ fuisse grādeua. Quinto ꝓsiderata p̄sona christi. Sexto cōsiderato aduētu christi ad puteū. Septimo cōsiderata celeris reditus expectatiōe discipl̄orz Octauo cōsiderata materia verborz christi cū muliere. Proinde subdit̄ Nemo tñ dixit quid queris: aut quid loqueris cum muliere: ⁊ hoc ꝓpter reuerētiā p̄m Crist̄. Et qz ad eos nō pertinebat. qđ autē alibi ꝓfidenter eum interrogabant: in causa erat: qz ad se ꝓtinentia ab eo querebant. Ecce q̄ vere dicere poterat mulier hec christo. Igne me examinasti· scz septez flāmis et non est inuenta in me iniquitas. i. contradictio infidelis.

Articulus. iii. de quadruplici amore: qui in varijs varius reptus est.

Tertius est status amoris p̄fecti: q̄ vt̄ in serie sacri euāgelij eluceſcat fuisse in mysterio samaritane: quattuor amores cōsideremus. Primo in samaritana fuit amor ardens. scdo in christo fuit amor cōburēs. tertio in aplis fuit amor incendens. quarto in samaritanis fuit amor bulliēs seu feruēs. Primus fuit quasi flāma. scdus quasi ignis. tertius quasi faces mundū incēdētes: quartus quasi aqua feruens. Quia aque multe populi: vt dicit Apoc̄. xvij.

De ardenti amore anime iam perfecte que mundanorz oblita annunciat pregnū dei. Capm. i.

Primo q̄dem fuit in samaritana amor ardens: qui scz ꝓcessit ex septem p̄cedentibus flāmis ignis christi. Et de hoc dicit euāgelista. Reliquit ergo mulier hydriā suam Stupor enī ⁊ feruor deuotōis obūbrauit ac inflāmauit: ac trāsformauit eam: ⁊ fecit illam hydrie obliuisci: vt mystice innuat̄ q̄ ardēs amor tpaliū rerū parit obliuionē. Ignitissim⁹ enim amor iesu p̄ bonitatē suā in ipsam se imp̄mens eam trāsformādo totaliter reliqt. ac statim mulier in se ipsa deficiēs: ⁊ tota in ipsa transiēs in figurā mūdi cōtemptus sitim nō curauit. puteum despexit. ac hydriā reliquit. Non igit̄ hausit hec mulier aquā aliam e celo susceperat: nō haurit corporis aquā mente portare erat Dignis eteni modis agit in anima christus: q̄ tam cito euertit a seculo: ⁊ in rerum inuisibiliū trāsformat amorē. cōuertit impios ⁊ non sunt. Est enim in diogenis natura ardētis amoris: amatum ⁊ eius amorē alijs ꝓposse cōmunicare sicut flāma cōmunicat ignē. Proinde capta hec auis in rhetibus saluatoris se irretita gaudēs: festine alias inuitat adlaqueuz. Unde subdit̄. Et abijt in ciuitatē. s. inuitare oēs alios. Proinde subdit Chrys̄. Sicut aplī vocati deserūt rhetia: sic hydriā dimisit ista: ⁊ euāgelicū opus fecit. non vnum tñ vocans: sed integrā ciuitatem. Beniq̄ facta apl̄a iesu christi: vide q̄ p̄udenter: ⁊ ingenioſe eos induxit ad christum. Non enim ait. Ego vidi christum quem sic et sic christum esse probaui credite ergo in eum. Sed eos potius traxit ad videndum eum subdendo vnum valde arduum ⁊ mirabile quod de ipso xp̄o in se et seipsa experta fuerat. Unde

subdit. Et dixit illis hoibus. s. illi⁹ vrbis. Venite. s. festinanter. ecce inuitatoriū xpi. ⁊ videte. scz. exprimētaliter hoiem qui dixit mihi. s. veraciter. oia quecūq; feci. s. integraliter. Intellexit nē pe q hoies facilius excitant ad talia mira vidēda q̄z mox ad illa credēda: ⁊ q plus ꝓficerent ex pntia xpi ⁊ visione: q̄z ex aliq̄ qđ dicere posset eis. Est tn intelligendū q specificauit eis illa: ⁊ si nō oēs singulares actus: tn oia notabiliora in q̄bus totus status suus pncipali⁹ decurrebat. Sed ille euāgelista causa breuitatis narrat in sūma: non tn assertiue. sed interrogatiue ipm insinuat esse xpm subdēs. Nunq̄d ipse est christus. dubiū verbū nō ex dubia mente ꝓcessit. Quasi dicat. Ex his que mihi reuelauit: et dixit. esse videt xps. Attracti igit: ⁊ feruidi ex verbis eius effecti: exierunt igit de ciuitate: et venerūt ad eum.

Qđ ardēti desiderio flagrabat christus ad omniū animarū salutem. Capitulum. II.

Secūdo vo fuit in xpo amor cōburēs quasi ignis q̄ inflāmauit samaritanā: et in penthecostes inflāmescere fecit apl'os ad aiarū salutē. Ad quē ostendendū ponit euāgelista occasionē: vñ patefactus est dies. Interea rogabāt eū discipuli eius dicētes. Rabbi mā/duca. Ex hoc ptz q xps iuxta puteū māducare decreuerat. ex quo etiā ptz q in mira pauptate ac simplicitate ⁊ hūilitate ꝓuersabat cum discipulis suis. Et subdit. Ille autē dixit illis Ego cibū habeo māducare quē vos nescitis. O inestimabilis nri saluatoris amor flagrans in corde amoroſi iesu. nam lassatus ex itinere estu feruēte ieiunus ⁊ sitibūdus: iaz hora sexta instante sitiens vehemēter nō videt bibisse nisi multeris fidem. ⁊ quasi ex eius cōuersiōe refrigeratus in animo sitis sui corpis non curat angustias. sed ⁊ nunc ex cōpassiōe discreta ad lassatū mgrm rogātibus discipulis rndet se desiderare p cibo pl'or ꝓuersionē: quos mulier trahebat ad euz. Fm eni Theophilū nescierūt discipuli q salutē hoiuz vocaret cibū sibi edendum: vel nesciebā q samaritani iam essent venturi ad xpm ⁊ credituri in eum. ⁊ sic q xps iaz haberet eos quasi cibū incorporare Credo autem q xps de vtroq; eor hic loqui intēdebat de samaritanis q̄dem specialius: de oibus aūt generalius. In pnti aūt ꝓuersiōe samaritanorum pfagiebat: ⁊ pfigurabat vniuersalis ꝓsio gentiū nesciētes dicebāt igit discipuli eius adinuicē. Non fm Chrys. assuetā reuerentiā ⁊ honorē mgr̄o in eo q nō sibi: sed adinuicē q̄si secreto hoc dicebāt. Nunq̄d aliq̄s attulit ei māducare Aug⁹. Quid mirū si mulier illa nō intelligebat aquam: si discipuli nō intelligebāt escam. Satis eni ex suo modo loquendi potuerunt aduertere: q de spirituali loquer̄ cibo. Dixit eni iesus. Meus cibus est vt faciā volūtatem eius q̄ me misit: vt pficiā opus eius. Ut de quō gradatim loquit dicēs meus cibus ⁊c Et postea subdit. vt perficiā opus eius: qz pncipalis christi intētio ⁊ pfectio fuit seruare voluntatē dei. s. viuēdo in altissima pfectōe vtutum. Et ex hoc cōsecutiue intēdebat opus dei pficere redimēdo genus humanū. Pōt etiam dici opus dei p anthonomasyā ⁊ excellentiaz miscōie eius qua nos errabūdos ad se reduxit Proinde ppha ait. Misericordia eius: super omnia opa eius. sed q̄z hoc est p fidez iesu christi Joh. vi. ipe dixit. Opus dei est vt credatis in eum qui misit me. Dicit aūt opus eius potius q̄z opus meuz triplici rōne Primo vt se doceat oīm referre ad prem: tanq̄z ad paternū pncipiū psone sue. Secōo vt ostendat q ipse inq̄tum homo pncipalis opator nō est: sed cooperator. Tertio vt in nostris opibus doceat nos plus amare et sapere que dei sunt. q̄z que sunt ppria nostra.

De incenso desiderio adverbū dei apl'or ⁊ euangelicor viror qui missi sunt p salute animarū. Cap. III.

Tertio fuit in apl'is amor incendēs qui inflāmauit eos. Un dns subdit Nōne vos dicitis q adhuc quattuor menses sunt: et messis venit. ita q hinc ad quattuor menses inclusiue messiū tempus erit. Ecce dico vobis. leuate oculos vros: ⁊ videte regiones que albe sunt iam ad messez. Quasi dicat. soli illi qui oculos mētis leuāt: sicut ⁊ vos leuabitis. maxime in die penthecostes pl'or messem lumine spūali atq; discretōis albescere recognoscūt. et p predicatōis fructū discreto tpe in horreū celesti recōdūt. Sicut eni messis q̄n albescere incipit maturationē ꝑmonstrant: ⁊ ppe est vt in horreū recōdat: sic ⁊ pl'or sollicitus accessus cum deuotōe: ⁊ attentōe ad diuinū verbū audiendū manifesta sunt signa magne ꝓsiōis ad deuz. sed heu. qz messis q̄dem multi oparij aūt pauci Rogate ergo dnm messis: vt mittat oparios suos in messem suā Et subdit. Et qui metit. s. alias mercedē accipiet. s. in futuro. et q̄ ad aliquid in pnti. ⁊ cōgregat fructū. s. anima/rum in vitam eternā. s. tanq̄z in horreū mansio/nis celestis. Et h̄ ita. vt qui seminat simul gaudeat. ⁊ qui metit. s. sicut pphete q̄ pdicauerūt christi aduentū in pphetijs suis: ⁊ gaudēt cuz apl'is q̄ in xpo iesu receperūt pmissa. nec seminantes pphe vel patriarche aut metētes apo-

stoli sunt optata mercede pᵓiuati. Et iterū subdit. In hoc enī est verbū. i. puerbiū verum. qᵓ alius est q̄ metet: alius q̄ seminat. qᵓ alius fuit status patriarcharuz: ⁊ alius apl'oᵓ: licet eoᵓ idem sit pᵓemiū. Hoc q̄dem puerbiū fuit oᵓtū ex illo verbo Leuit. xxvj. Frustra seritis semētem: qᵓ ab hostibus deuoᵓabit. Sed vt sciant se ad hoc nō ex ppᵓijs meritis: sed ex sola christi gratia cōstitutos: ergo subdit Ego misi vos id est iaz mittēdos pᵓedixi: atq; elegi metere q̄ vos non laboᵓastis. i. non pᵓius agriculturastis. Alij aūt laboᵓauerūt. i. cum multo laboᵓe agriculturauerūt: ⁊ seminauerūt. sicut pphete ⁊ patriarche: ⁊ vos in laboᵓes eoᵓ introistis: qō q̄dem magne felicitat ē: ⁊ gratie specialis: ex p/ pᵓijs enī meritis ⁊ virtute nequaq̄ pueniētis vsq; ad cōuertēdū de iudeis: ⁊ samaritanis qui legez Hoysi licet differēter acceperāt ptz qō dictū est. sed hoc quō verum est q̄tuz ad ceteros mūdi gentes: Ad huc dicendū q̄ tota pphetia ⁊ lex ⁊ tota pcedens dei cultus innuit: ad fidē in gentib⁹ ppagandā nutriēdā ⁊ roborandā. Ideo p q̄to patres ex intentōe saluatoris mūdi bona sua fecerūt: ⁊ p q̄to bona eoᵓū desideria: ⁊ merita ad salutē oiuz pfuerūt: verbum pdictū pfecte verificat: de q̄buscū q̄ alijs gentibus que crediture erant.

De feruoᵓe ac feruenti amoᵓe diuinoᵓ que ex vbo dei in pplis generat

Capitulum. iiij.

Quarto in samaritanis fuit amoᵓ bulliens seu feruēs mystice pfigurās feruorem sequentiū pl'oᵓ ad verbū dei: ⁊ ad fidem dñi nostri iesu christi. Et de hoc addit Ex ciuitate aūt illa multi crediderūt in eum samaritanoᵓ: ⁊ hoc scz aliqua credulitiate initali nōdū tñ plena fide. Hoc aūt signāter factū: ⁊ ab euā/ gelista narratū est: vt xpi hoc pdicētis veritas ⁊ pscientia discipulis de facto pateret. Causaz autē creditiōis eoq; subdit euāgelista dicens. Pᵓopter mulieris verbū testimoniū phibentis: qᵓ dixit mihi omnia quecūq; feci. Et sequitur. Cum venissent ergo ad illū samaritani rogauerūt eum: vt ibi maneret. Et māsit ibi duobus diebus. ⁊ multo plures crediderūt ppter sermonē eius. Per hoc mystice inuit q̄ aia carnalis p samaritanā significata: adoᵓat qō nescit qᵓ sūmaz felicitatē in rebus caducis ⁊ transitoᵓijs querit ⁊ colit. Sed postq̄ se sibi clare ingerit xps. tunc relicta hydria tpaliū cupiditatuz libere pdicat christū: ⁊ illuminatiōes ⁊ bñficia ei factas ad tps ita vt p eas mīti carnales reuertant ad christū: qui tñ adlumen christi ppᵓius accedētes longe pluraᵓ ⁊ clarioᵓa in ipso christi lumine vident: quā ex verbis mulieris pcepe runt aut percipere potuissent. sicut si aliquis aquā mundā lucidissimi: ⁊ abūtissimi fontis exriuo descēdentē bibisset: ⁊ tandē versus ad fontem ascenderet: ex quo sitibundus oᵓe fonti ap posito potaret ex ipso fonte redderet certioᵓ: paratioᵓ: ⁊ hylarioᵓ: q̄ ex ipso riuo. Sequit ⁊ mulieri dicebāt: qᵓ non iam ppter tuā loquelā scz tm̄. nec ita pncipaliter credimus: ipi enī audiuimus scz ex eius ppᵓio oᵓe ⁊ scimus scz per fidem ⁊ intelligentiā exauditis ab eo. Et foᵓte ex signis ⁊ miraculis ex eo visis: qᵓ hic est vere saluatoᵓ mūdi nūc p gram. ⁊ in futuro p gloriam. Quā nob pcedere dignet iesus saluatoᵓ.

Sabbato post tertiā dñicā in quadragesima de oᵓigine dinoᵓ ⁊ rerum translatione. Sermo. xxxij.

Quade amplius noli peccare Joh. viij. ⁊ in euāgelio hodier. A charitate q̄dez labit mūdus: ⁊ per vitioᵓ defecit incremēta. partim ex ignoᵓātia ruens. partim ex fragilitate fluēs. partim q̄q ex malicia in cupiditatib⁹ se imergēs. Pᵓoinde oportunuz censui: imo necessariū reputaui de cōtractib⁹ ⁊ vsuris in q̄bus pene totus mundus periclitat tractatū posteris tradere: non tm̄ verbo pōsentibus pᵓedicare: vt habeāt minus docti ⁊ sibi ⁊ alijs in talibus materiaz fideliter cōsulēdi: put Pᵓouerb. xv. ait. Sermo oportunus optim⁹ est. Tractaturi igit de ipsis ptractibus: ⁊ vsuris hunc oᵓdinē obseruare intēdimus. Sabbato post tertiā dñicaz in quadragesima de oᵓigine dinoᵓ pᵓimo enim dicturi sumus: vbi tractabimus de varietate cōtractuū. ⁊ vnde oᵓiginem habent: simulq̄ agemus de multiplici varietate translationū atq; pᵓescriptionū. Sermo. xxxij. dñica. iij. in quadragesima de mane de mercatoᵓib⁹ ⁊ artificib⁹ in generali. ⁊ de cōditiōibus licitis: ⁊ illicitis eoᵓundē. Sermo. xxxiij. dñica. iij. in quadragesima infradi em in q̄bus casibus liceat vendere tempus: et quibus non. Sermo. xxxiiij. feria. ij. de emptionibus ⁊ venditōibus: ⁊ quo pᵓecio res: et obsequia taxāda sunt: ⁊ q̄ grauis sit culpa res vendere maculatas ficte. Sermo. xxxv. Feria. iij. de voᵓagine vsurarū. i. quid sit: ⁊ in quibus cōmittit vsura. ⁊ quō quidā vsurarij nitūtur defensare vsurā: ac rōnes eoᵓ quō efficacit refellant. Sermo. xxxvj. Feria. iij. de mutuo: ⁊ qñ homo obligat dare mutuū. ⁊ quō tenetur id dare gratis. Sermo. xxxvij. Feria v. de phibitōe vsure: ⁊ quō ab omni lege phibeat. Sermo. xxxviij. Feria. vj. de ptractibus vsurarijs: ⁊ quādo dubiū scrupulū cōtra-

ctum ab vsura excusat: ac de societatib⁹: ac de multiplici cambio⁹: ac securitarū varietate.

Sermo. xxxix. Sabbato de occidis aialiū ac de multiplici varietate eo⁹. Sermo. xl. Dñica de passiõe in mane de impstitis: seu mõte vel locis que frequẽtant maxime apud venetios ianuenses ⁊ florentinos. Sermo. xlj. Dñica de passione infra diez de interesse: ⁊ qñ liceat accipe vltra sortẽ. ibi plurimi declarant casus in q̃bus videt esse vsura: ⁊ tñ non est.

Sermo xlij. Feria. ij. de impietatib⁹ vsure: ⁊ q̃tum aduerset deo: q̃taq; eius blasphemia sit publicis vsurarijs venerãdi libertatẽ p̃sta/re. Sermo. xliij. Feria. iij. de duodecim iniquitatibus ipsius vsure: quibus p̃mo p̃niti osa est Sermo. xliiij. Feria. iiij. de nouẽ p̃ua uitatibus quibus p vsurã vsurarius depꝛauatur. Sermo. xlv. Licet eni fm ordinẽ predictum: hic tractatus pꝛeordinat: attamẽ predi/cato⁹ discretus ⁊ doctus predictũ ordinẽ variabit anteponẽdo: iterponẽdo: variãdo: abbꝛeuiando: dilatãdo: aut iuxta qualitatẽ ⁊ necessitatẽ audito⁹ ꝓgrue adaptãdo. Nam ⁊ ego ipe qui ꝓpter tractatus cõnexionẽ: ⁊ cõtinuatõez ipm taliter ordinaui diuersa occurrẽte vtilitate: ac necessitate postponã oino talẽ ordinẽ obseruare eo q. viij. q. c. j. oportet dicit. Oportz eum qui docet ⁊ iustruet rudes aias esse talem vt p ingenio discentiũ semetipm posset aptare et verbi ordinẽ p capacitate audientiũ dirigere. Tu igit qui p supꝛadicta a via iusticie declinasti: p charitatẽ iam resipisce iamq; desine p gredi p abꝛupta. iuxta illud Ecc. xxj. Fili peccasti ne adijcias iterũ. Sed iuxta predictã dñi admonitionẽ. Vade ⁊ ampli⁹ noli peccare: re/uertere ad emẽdã. Et sicut dicit Esa. lviij. Dissolue colligatões impietatis. solue fasculos deꝓimentes: dimitte eos q̃ cõfracti sunt liberos ac omne onus disrũpe. Que vt efficere possis: disce quid in cõtractibus liceat: ⁊ quid nõ. Nã sicut dicit Pꝛouõ. xvij. Qui deuitat discere in/cidet in mala ac ecõtra in. ij. c. ait. Si sciẽtia. s. horũ anime tue placuerit: cõsiliũ custodiet te. ⁊ prudẽtia seruabit te: vt eruaris a via mala Al fundamẽto igit oiuz ꝓtractuũ exordiũ assumẽtes de origine dñio⁹ primo tractãdũ est. Pꝛo inde circa dominia rerũ fm Scotũ. in. iiij. dis. xv. q. ij. Tria p̃ncipaliter cõsiderãda sunt Pꝛimo eo⁹ iniciatio variata. scõo eo⁹ translatio que fit auctoꝛitate pubica.

Articulus. I. vnde dominia rerũ originẽ habuerũt.

Primo eni cõsiderãda est dñio⁹ reruz iniciatio variata. Triplex eni varietas fuit dñio⁹ temꝓoraliũ rerum. Pꝛima fuerũt cõiter cõcessa. scõa generaliter reuocata tertia particulariter apꝛopꝛiata.

Quo instatu innocẽtie oia cõmunia erãt. Capitulum. I.

Primũ q̃dem varietas dñio⁹ rerũ fuit: q⁹ extiterũt cõiter cõcessa. Nam in statu innocẽtie omnia cõia erant. Vñ di. viij. c. j. dicit. Jure nature omnia sunt cõia oibus. Et eadẽ di. c. ij. Augustinus ait. sup Jo. Quo iure defendis villas ecclesie. diuino an humano. Diuinum in diuinis scripturis habemus humanam in legibus regum. vnde quisq; possidet qđ possidet. nõne iure humano? Nam iure diuino. Dñi est terra: ⁊ plenitudo eius pauperes ⁊ diuites dñs de vno limo fecit: et pauperes ⁊ diuites vna terra suportat. Jure ergo humano dicit. Hec villa est mea. hec dom⁹ est mea. Jura humana: iura impato⁹ sunt: quia ipsa iura humana p impatores et reges seculi deus distribuit generi humão. Et addit. Tolle iura impatoris: ⁊ q̃s audeat dicere. Hec villa mea est. hic est meus seruus. mea est hec domus? Et subdit. Per iura regũ possidentẽ possessiones. q. j. c. dilectissimis. Iterũ clemẽs ait Cõmunis eni vsus oiuz que sunt in hoc mũdo oibus eẽ hoibus debuit. Ad hoc aũt fm Scotum ratio dari potest quare vsus rerũ fm rectã rõnem sic hoibus cõpetere debeat: sicut ad pacificã cõuersationẽ ⁊ necessariã sustẽtationẽ cõgrue necesse est. In statu autẽ innocẽtie cõmunis vsus sine distinctõe dñio⁹ ad vtrũq; istoꝛ amplius valuisset q̃ distinctio dñio⁹ q̃a nullus tunc occupasset: qđ alteri necessariũ extitisset. Nec insup fuisset oportunũ illud ab eo per violentiã extoꝛqueri sed quilibet hoc p̃mo occupasset vtiq; occupasset ad necessariuz vsum. Sic q̃ ad sustentationẽ magis sufficiẽs extitisset q̃ si alicui p̃cluderet alicuius vsus: nec apꝛopꝛiationẽ illius alteri factã.

Quo preceptũ legis nature de habendo omnia cõmunia post lapsum est reuocatum. ⁊ maxime ꝓpter tria. Capitulum. II.

Secũda varietas dñio⁹ fuit: q⁹ fuerũt generaliter reuocata. Nam ipm legis nature p̃ceptũ de habẽdo oia cõia post lapsuz reuocatũ est. Et hoc rõnabiliter ꝓpter tria excludẽda. Pꝛimo ꝓpter exclusionẽ negligẽtie. scõo ꝓpter exclusionẽ malicie. tertio ꝓpter exclusionẽ inimicicie. Pꝛimo ꝓpter exclusionem negligẽtie. eo q̃ terre in solitudinẽ verterent ⁊ p cõsequẽs esset cõtra necessariã hoiuz sustentationẽ. Nam si agri oibus essent cões. sic etiã esset cõe agros colere ⁊ seminare: sed ex patẽti rõne experimẽtali cernim⁹ q̃ de cõibus

De rerum translatione

quasi nullus vl'modicū curat. Scdo ppter exclusionē malicie eo q aliter via fraudib⁹ atq malicijs aperiret. qz aut oēs simul colerēt z seminarēt. z hoc incōueniēs atq impossibile videt aut tantū aliqui. Sed cuz fructus deberēt esse cōes nullus repiret q̄ cum cōitate fructuū vellet sibi appropriare laborē. Proinde fortiores plus debito de bonis cōibus occuparent. Malicioſi q̄z z astuti puniri nō possent cū allegarēt se nō accipe alienū: atq se talib⁹ indigere. Ex his sequeret q semp mali haberēt meli⁹ et boni peius: qz mali multa supflua sibi cōgregarent: z boni nō nisi accipe vellent necessaria

Tertio ppter exclusionē inimicicie. qō seq̄tur ex p̄dictis qz esset efficax occasio: q pax nū q̄z inter hoies haberet. nam sepe cōtingeret q eadē re. eodē equo. eadē domo. eodē agro. etiam plures vellēt simul vti: sed cum q̄libet furgeret equali iure cum res essent cōes q̄libet obtinere vellet. Malus q̄z z cupidus occuparet vltra ea que sibi necessaria essēt: z hoc violētiā inferēdo his q̄ vellēt secū rebus cōibus vti ad solā necessitatē. Sicut Gen̄. x. Et. vij. di. c. j. legit de Nemroth. vbi dicit. Cepit Nēroth esse robustus venator. i. hoiuz oppſſor atq extinctor corā dño. i. pmittēte dño ſm Sco. et glo. Ex his ptz q talis cōitas nullo modo expedit reipublice pide Polytia Aris. ij. Poly. q nō sint oia cōia p republica p̄stantior est: q̄z polytia socratis z platonis. quā Aristo. rep̄hendit de cōibus oibus. Vñ. viij. di. c. j. dicit Apud platonē illa ciuitas iustissime ordiata traditur in qua quisq̄ nescit ppr̄ios affectus: qz. s. oia cōmunia sunt. qō in republica ppter p̄dicta rep̄hensibile est. s. in statu nature lapse. Circa hoc Henricus de Gandauo in. iiij. quotlibeto. q. ij distinguit dicēs duplicē fuisse statū hois in p̄ncipio. z tripcicē modū possidēdi bona que pti nent ad hois vsum. Primus fuit status hūane nature institute in innocētia, z iusticia originali. scds est status nature humane p peccm̄ lapse et ab originali iusticia obliquate. Et iterū. Primo quedā possessio bonoz cōis. siue in cōmuni nihil oino quo ad vsum z possessionē, q̄cūq̄z modo appropiando. scdo est quedā possessio priuata oia sibi appropiando: z nihil in cōem vsuz deducēdo. Tertio est quedā media aliqua. scz ſm vsum habēdo ppria: sed ea ſm q ratio dictat p loco z tpe cōi vsui exponendo. Prima possessio est inutilis: qz nō est mansiua. Scda est iniqua: qz. s. est solitaria z ppria: z ideo neutra ciuitati bñ dispōite cōgrua est. Tertia vo est rōnalis z inter vtranq̄z media q̄ ciuitati bene instituite idonea merito reputat qz ex instinctu recte rōnis puenit: que quodāmodo natura dicit: z ideo oz esse de iure nature: sicut ptz infra. di. j. c. ius naturale. vbi dicit q ius naturale cōmune est omni natōi. eo q vbiq̄z instinctu nature nō cōstitutōe aliqua habet: vt viri et femine cōiunctio. liberoz̄ successio. z puerorum educatio cōmunis omniū possessio: z oiuz vna libertas acquisitio eoz̄: que celo mari terraq̄z capiantur.

De rerum diuisione z q per legem positiuā iustam z autenticā distincta sunt dōia rerū vt hoc de iure sit meuz et illud tuū. Capl'm. iij.

Tertia q̄z varietas dōioz tpaliū rerū extitit qz fuerūt particulariter appropiata vt hoc dicat meuz: z illud tuū. Hoc ceni est fundamentū oīs iniusticie in p̄tractādo rem alienaz. z p cōsequēs oīs iusticie in restituēdo eam Circa hoc aduertendū est q tria fecerunt licitā hanc appropiationē Primo lex positiua scdo lex iusta. tertio lex autētica Primo lex positiua qō hoc modo pbat. Naz remoto hoc p̄cepto legis nature de habēdo oia cōmunia. et p cōsequēs cōcessa licētia appropiandi: et distinguendi cōmunis. nō fiebat actualis distinctio: z appropriatio p legem nature. nec p legē diuinā. Non p̄mo p legem nature. qō pbabile est videre. non eni apparet q illa determinet ad opposita. ipsa vo determiauit in natura humana q oia cōia essent. Nec dicit q illa ppositio instituta de rerū diuisiōe. §. vere bestie vbi dicitur q nullius est occupāti: cōcedit sic de lege nature. Et licz quasi statim post naturalē app̄hensionē de hoc q est res esse diuidēdas occurrat ista tanq̄z pbabilis valde z manifesta. tñ rōnabilius pōt dici: q ipsa nō sit de lege nature: sed positiua. Scdo nō p legē diuinā. qō ptz p illud Aug̃. supraposituꝫ in p̄n. p̄mi. c. vbi dicit quo iure ꝛc. Per locū igit a diuisione ex quo dōia sunt distincta: z ptz q non iure nature nec diuino. sequit q a lege positiua facta est. Prima distinctio z appropriatio dōioz. Scdo aūt vt talis appropiatio licita esse dicat videre necesse est quō talis lex positiua sit iusta Talis aūt lex tunc equidē iusta est: qñ in legislatore maxime sunt ista duo. s. prudētia z auctoritas. Primo prudētia. vt. s. ſm rectā rōnez practicā dictet q̄d faciendū vel statuendū sit p ipa cōitate Scdo auctas: qz lex oz a ligādo. sed nō quecūq̄z snia prudētis ligat cōitatē. nec aliquē si nulla p̄sideat. Quō autē prudētie in se vel in cōsiliarijs suis a cōdentib⁹ leges possit haberi ad cogitādas leges iustas ex se satis aperte ptz Sed de auctate nunc dicendū est. Tertio aūt fecit licitā eē appropiatoz̄ lex autētica. i. auctas Circa hoc adūtendū est ſm Aristo. in. j. poly. q duplex est p̄ncipatus seu duplex auctas di-

cl põt. Prima est iconomica seu pr̃na. scda est polytica ¶ Prima est pr̃na ⁊ hic vero iusta est ex lege natur̃ q̃ filij tenent̃ pentib⁹ obedire qz q̃ dedit naturale esse videt̃ habere in ipis naturalẽ auctẽ in ipis ppagatis. nec etiã auctas hec p legẽ aliquaz positiuã mosaycã vel euangelicã reuocata est ꝫ magis amplius ꝓfirmata.

Secũda auctas ẽ polytica q̃ sup extraneos est Et hec dr esse duplex. Prima residet in vna p sona: vt in rege francoz. Scda i vna cõitate residet: vt ptz in italia vbi ciuitates vt plurimuz pncipant̃: sicut pz in venetijs i florẽtia in senis Et põt vtraq; esse iusta ex cõi ꝓsensu ⁊ electõe ipius cõitatis. ¶ Prima siq̃dem auctas respicit naturalẽ descẽsum. s. filioz a pr̃e q̃q̃ sint ciuiliter cohabitãtes. ¶ Scda vo respicit cohabitantes q̃tũcunq; sibi nulla ꝓsanguinitate vl̃ ppinq̃tate cõiũctos vtpote si ad aliquã citatẽ edificãdã aut inhitãdã aliq̃ extranei ꝓcurrãt q̃ cõsiderãtes se bñ nõ posse regi absq; aliq̃ auctẽ supioris pñt cõcorditer cõuenire: vt vel vni p sone aut cõmunitati cõmitterẽt illã auctẽ ⁊ vni vel p se tñ: ⁊ successor eligeret: sicut ⁊ ipe fuit in republica romanoz vel p se ⁊ sua tota posteritate. Vtraq; aũt ista auctas polytica merito iusta est. qz põt iuste ds se submittere dño alicuius singularis psone. vl̃ alicuius cõitatis in bis que nõ sunt cõtra diuinã legẽ in q̃bus melius põt dirigi p illũ cui se cõmittit q̃ p seipsuz Justuz eq̃dem est vt q̃ se bñ regere nescit̃: vel nõ pñt: sine|directõe vel auxilio alicui⁹ psone siue alicuius cõitatis q̃ illi se subijciãt quo ad regimen tpale. Ex dictis habet plene quõ licite ista tpalia dña a lege positiua: a lege iusta: ⁊ a lege autẽtica fuerũt ãpropata. Potz etiã q̃ talis diuisio ꝑma dñioz fuit iusta a lege positiua Justa qz fuit vl̃ a pr̃e diuidẽte. sicut fortẽ post diluuiuz fecit Noe filijs suis q̃ eis distinxit terras quas singuli occuparẽt: p se ⁊ filijs suis et posteris. aut ipsi de cõi cõcordia inter se diuiserunt. Vel fuit a ꝑncipe hoc statuente in quẽ cõmunis cõsensus ꝓli transtulerũt hmõi ptãtez vel fuit a cõi cõsensu eoz qui cõiter possidebãt sicut Gen̄. xiij. dicit̃ de Loth ⁊ de Abraam qz abram dedit electionẽ ipsi Loth quã partẽ eligere vellet: ⁊ ipse reliquaz possideret. Vel põt dici aliter q̃ ipsa lex ab ipso Noe ꝓmulgata fuit. aut ab aliquo electo a filijs suis in ꝑncipẽ eorum vel aliqua cõitate cui ipamet cõitas hanc auctatem cõmisit. Que inq̃ lex fuit vel potuit esse q̃ res tũc occupãta eẽt ꝑmo occupãtis causa. Et sic post hoc diuiserũt se sup faciem orbis terrarũ. ⁊ tũc vnus occupauit vnã ⁊ alter aliã plagã Hec ꝙm Sco. in. iiij. di. xv. q. ij.

¶ Articulus. ij. de rerum translatõe que fit auctoritate publica. s. pncipis seu legis vbi etiaz dicendũ est de pscriptione ⁊ vsucaptõe.

Secũdo cõsequẽter cõsiderandũ est rerum trãslatio que fit auctẽ publica Nẽ pe post ꝑdictã dñioz diuisionẽ ꝓpter varias causas occurrẽtes tam in vita q̃ in hominũ morte: necesse fuit dñioz rerũ translatoz fieri. Preterea quõ licite potuit fieri: ⁊ nũc possit breuit̃ subiũgam⁹. Duplex est eni ꝙm Sco. vbi s. iusta translatio rerũ. Prio q̃tũ ad dñiũ scdo ad vsuz. Primo fit q̃tuz ad dñiũ vt si res a dño vnius in dñium alteri⁹ transeat. Scdo aũt fit quo ad vsum siue ius vtendi tñ apud eũdem tradentẽ dño remanente. Et de hac scda translatõe ad pñs tñ hanc regulã generalẽ scire sufficiat que talis est ¶ Regula. ¶ Justicia vel in iusticia translatois vsus dñij ealdẽ regulas habet iuste translatois dñij De ꝑma aũt ad pñs hoc est de ipsa translatõe dñij latius disseramus. hoc aũt dupliciter fieri põt. Primo auctoritate publica. scdo auctoritate ꝑuata De ꝑuata. De ꝑma aũt que fit auctoritate publica. scz ꝑncipis seu legis tñ in. v. arti. tractãdũ est De qua talis regula est notãda. ¶ Regula. Trãslatio dñij auctẽ legis iuste iusta est. Hec regula patz. Nam si lex iusta potuit iuste determinare dñia ꝑma sicut in ꝓcedẽti. ca. dictũ est Et nõ minor est auctoritas ꝑncipis siue legis: qõ hic habeo p eodẽ post dñioz diuisionẽ sicut ante. Igit̃ ꝓpter eandẽ causaz atq; eundẽ finẽ dñiuz iuste transferri põt postq̃ alicui fuerat ãpropriatũ. Ex hac regula sequit̃ q̃ pscriptio in mobili⁹ iusta translatio est. Prescriptõ quidẽ in imobilib⁹ est: vt in domo: in agro: in vinea: ⁊ in similibus rebus. Insup incorporalibus rebus habet locũ: vt in seruitutib⁹ electõibus ⁊ actiõibus ⁊ hmõi. extra de pscrip. c. j. et de cau. pos. ⁊ ppie. cum eccl̃ia. xvj. q. iij. c. placuit. ¶ quas actões Usucaptio ꝺo in mobilib⁹ est. His igit̃ iam ꝑmissis tria ad pñs de pscriptione cõsideremus reliqua delinquẽtes in iure peritis. Primo ꝓsideremus circa pscriptionem iurium auctoritatẽ. scda iuriũ cõfirmitatẽ. tertio iurium varietatẽ.

¶ Qz ab omni iure ꝑscriptio ⁊ vsucaptio originẽ habẽt ⁊ hoc triplici rõne

Capitulum. i.

Primo circa ipam pscriptionẽ cõsideremus iuriũ auctoritatẽ. Habet eni ꝑscriptio auctoritatẽ a q̃libet iure. s. a iure naturali: ⁊ a iure ciuili: insup a iure canonico ⁊ fideli. Proinde ꝙm Sco. vbi s. Triplici rõne prescriptio licita est. Primo rõne pacifice cõuersationis. scdo rõne publice offensionis. tertio rõe

De rerum translatione

autẽtice iurisdictiõis. Primo rõne pacifice cõuersatõis. Juste q̃dem statui põt a legislatore qđ necessariũ est ad subditor̃ pacificã ꝙuersationẽ. Sed dn̄ium neglecte rei sicut ꝙtigit esse in p̃scriptõe ⁊ vsucaptõe transferri in occupãtem necessariũ est ad pacificã ꝙuersationẽ ciuium. Nam si nõ transferet dn̄ium in occupantẽ sed apud p̃mũ post q̃tũcũq; tp̃s cõtinue remaneret oriret inde mortales lites eo q; posset ille q̃ rem neglexit: vel eius heres post q̃tũcũq; tp̃s repere rem illã neglectã ab alio vl ab alijs q̃tocũq; tpe occupatã ac p hoc tales orirent lites q; impossibile esset decidere eas: qr probationem sufficientẽ hr̃e nõ possent. atq; ex talib⁹ litibus ppetuis orirent cõtentões atq; rixe ⁊ odia inter ipos litigãtes. ⁊ sic necessario esset tota pax reipublice pturbari. Scõo vo licita est rõne publice offensiõis. Nam legislator iuste p legẽ punire põt etiã corpali pena quẽlibz transgressorẽ. cuius trãsgressio vergit in detrimentũ reipublice: multo amplius pecuniaria pena. ⁊ hoc illã applicãdo fisco. q̃ pari rõe põt cum tali pena punire applicãdo illud in q̃ punitur alicui: q̃ in hoc est minister legis. Dz negligens tanto tpe rem suã trãsgredi. ita q; transgressio eius est in reipublice detrimentũ. cũ impediat pacẽ: q̃ iuste põt lex sic rem neglectã applicare fisco: ⁊ sic ad maiorẽ pacẽ trãsferre eam in eum qui tanto tpe occupauit eaz. s. tanq̃ in ministeriũ legis sicut predictũ est. Ex hoc ptz quõ intelligi debet illa p̃sumptio legis seu iuris et de iure cõtra quã pbatio nõ admittit in cõtrariũ. vt qñ mulier dat dotem qđ presumit virum stipulatũ de ea reddẽda ⁊ obligasse bona in casu restitutõis li. j. c. de rei vxo. actio Et ex̃ de sponsa. is q̃ fidẽ in tex. ⁊ glo. sic etiã p̃sumit̃ q; sic negligẽs rem suã p derelicta habuerit Et si hoc etiã non sit verũ in re: attñ legislator punit eum. ac si eum habuisset p derelicta. ⁊ illud in quo derelinquẽti assimulat iuste reꝙrit similem penã. Tertio insup licita esse videt rõe autẽtice iurisdictõis. Nam si quilibet põt suũ dn̄ium transferre in aliũ. tota cõitas põt cuilibet dominũ de cõmunitate trãsferre in quemlibet: qr in facta cõitatis ꝙsensum cuiuslibet presupono includi. Jgit̃ cõitas illa hn̄s iustũ cõsensuz quasi iam obligatũ in hoc q; quilibet cõsentit in leges iustas cõdendas a cõitate: vel a principe: põt p legem iustã in quẽlibet cuiuslibet trãsferre dn̄ium. Ex his ptz ꝟm Gerardũ obdoneñ. q; possidẽs aliq̃d iure p̃scriptõis iuste possidet. qr auctoritate legis iuste. Propterea rem legitime p̃scriptã vel vsucaptã restituere. potius est pfectõis ⁊ superogatõis. q̃ debite necessitatis ⁊ obligatõis. Ex dictis ptz q; p̃scriptio optime sic describit a mgr̃o Gerardo de senis ordinis heremitaruz. Prescriptio est quoddã ius ex tpe cõgruẽs. auctoritate leguz vim capiẽs inferẽs negligẽtibus penã. ⁊ litib⁹ finem imponẽs. In hac aũt p̃scriptõis diffinitione ponunt tria. Primo cõgruũ tp̃s legeviq; limitatũ sine qua limitatiõe negligẽtia inexcusabilis nõ fuisset Scõo legũ auctoritas ex tali negligẽtia p̃scriptionẽ inducẽs. Tertio causa finalis tangit̃ ppter quã p̃scriptio est inuenta. s. vt penã negligẽtibus inferret̃ ⁊ litib⁹ finẽ imponeret quẽadmodũ ⁊ vsucaptio. ff. de vsucap. li. j. Dicit̃ enim ibi q; vsucaptio introducta est p bono publico. s. ne q̃rundã rerũ dn̄ia diu et fere semp incerta essent. Hec descriptio ꝙcordat cum declaratõe papie qui p̃scriptionẽ declarat dicens: q; p̃scribere est p̃dicere: cõtradicere: ⁊ diffinire. Predicit enim cum tp̃s statuit. Cõtradicit repetẽti qđ p̃scriptũ est. Diffinit denicq; lites. Et sic tria que dicit corr̃ndẽt: reb⁹ tribus que in p̃fata descp̃tõe posita sunt.

Quõ ⁊ in quo cõcordãt in p̃scp̃tione ⁊ vsucaptõe ius nature ⁊ ius ciuile

Capitulum. ii.

Secũdo cõsideremus circa p̃scriptõez iuriũ ꝙfoꝛmitatẽ. Quiro enim modo cõcordant in p̃scriptõe ista tria iura. s. ius nature ius ciuile: ⁊ canonicũ ius Primo vo oñdem⁹ i p̃ñti c. quõ i eo ꝙcordãt ius nature: ⁊ ius ciuile Scõo mõstrabimus in ca. sequẽti: quõ ⁊ in q̃ in ea ꝙcordant atq; discordãt: ius canonicũ: et ius ciuile. Primo inq̃ oñdamus cõcordiã iuris nature: ⁊ iuris ciuilis. Nõ vtiq; est talis p̃scriptio cõtra ius nature: quẽadmodũ dicere videt i g. ff. de vsuc. li. j. Et. xxvj. q. iij. in glo Ad cuius intelligentiã notandũ ꝟm Gerardũ de senis ordinis heremitarũ: sicut recitat Joh an. in mercurialib⁹ in regula possessoꝛis q; duo sunt circa hec cõsiderãda. Primo quid sit ius nature. Scõo quid sit ius legale. Ideo notandũ est q; qlibet ius cõsistit in rectitudine quadaz ergo ius dictũ est. vt dicit di. j. c. ius generale: qr iustũ est. Justicia aũt nihil aliud est q̃ quedam rectitudo. Oñe ergo ius siue naturale: siue legale in quadã rectitudinẽ cõsistere habet. Et licet ius naturale ⁊ ius legale distincta sint nõ tñ eoꝛ rectitudo diuersa est: sed eadẽ. aliter et aliter tñ sumpta. Nam ius legale non addit sup ius naturale aliam rectitudinẽ: sed eandez specificat: ita vt verum sit dicere: q; ius legale sit quedã specificatio: ⁊ expressio naturalis rectitudinis. ⁊ hoc triplici modo. quãdoq; determinando. quãdoq; applicãdo. quãdoq; declarando. Primo modo. s. determinãdo p cõgruos modos. Verbi gra. Naturale ius vult delinquentẽ puniri: sed punitiõis nõ determinat

modos qđ ꝗdem facit legale ius. vtendo rectitudine naturalis iuris. ſ. puniendo ſm qualitatem delicti. Scđo modo ſpecificat. ſ. aplicādo varios actus. Verbi gꝝa. Rectitudo naturalis iuris vult nemini ſubtrahi qđ ſuū eſt. Jus vo legale diſtinguit actus ab illa rectitudīe deuiantes. ſ. actū furandi: rapiēdi: ⁊ fenerandi: ⁊ ſimiles. Ultra hoc oſtendit quō vnus illoꝝ actuū plus ꝙ alius deuiat a rectitudine naturalis iuris. Et ſm illud inſtituit maiores vl̄ minores penas: ac per penarū metum ꝓſeruat in hoibus rectitudinē iuris naturalis. Ex q̄ ptz q non addit rectitudinē: ſed illā ſpecificat ⁊ declarat. Tertio modo ſpecificat declarando. ſ. ꝓ quoſdaꝫ euentus. Verbi gꝝa. A iure naturale ſumit qđ rectū eſt. ſ. locupletari nō debet quis cum alterius iniuria vel iactura que eſt regula iuris in li. vj. Non tn̄ poteſt habere a dicto iure nature an poſſibilis ſit aliquis caſus vel euētus in quo quis locupletari poſſet: ⁊ ſine iniuria alterius. Proinde ſpecificat p̄dicte regule intellectū in quibuſdaꝫ caſibus in q̄bus homo locupletari pōt cum alterius detrimēto: ⁊ ſine iniuria eius: ſicut ptz in p̄ſcriptōe ⁊ vſucaptōe eo q in eis infert alicui damnū. ⁊ tn̄ iniuria illi nō irrogat. Patet enī licet ille cōtra quē p̄ſcriptio currit damnū patiat. nō tn̄ patit iniuriaꝫ qꝛ ipſe ꝓpter negligentiā ſuā illud meret damnum. Ex his ptz q lz in tali caſu recedi videat ab intellectu quē ſm lr̄am regula ſonat: nō tn̄ recedit ab intellectu quē in ſeipa regula portat Nam ſi ea in omni caſu ad lr̄am ſeruaret a duobus alijs que ſunt de iure nature exp̄ſſe recederetur. Et q ita ſit patz. Non enī regula antedicta pōt in quolibet caſu obſeruari ad lr̄am niſi vſucaptio ⁊ p̄ſcriptio de medio auferant. qđ ſi ſit pctm̄ negligētie: qđ eſt cōtra bonū publicū: vtiq nō punit: ⁊ p ꝯſequēs eſt recedendū ab illa regula naturalis iuris: que dicit q rectum eſt pctm̄ puniri. ⁊ maxime pctm̄ cōtra publicū bonū. qđ. ſ. dat materiā litiū ⁊ rixarū. Et ideo ſi p̄ſcriptio ⁊ vſucaptio tollerent recederet ab illa regula naturalis iuris que dicit q bonum publicū ⁊ cōmune cuicū q bono ꝑꝛio: ⁊ ſpeciali p̄referendū eſt. Jure aūt p̄ſcriptōis ⁊ vſucaptionis totū cōtrariū fit cum p̄ſcriptor bonuz ꝑꝛiū illius qui negligit repetere ſua ⁊ dat materiam litiū ⁊ rixarū. Et per cōſequēs poſtponitur cōmune bonuz qđ cōſiſtit in pacifico cōmunitatis cōuictu Ideo aduertendū eſt q naturale ius diūſas regulas habet que tn̄ ſic ſemper intelligēde ſunt q vna alteri ſi aduerſet: at q̄ ita ſeruande ſunt q cum ſeruat vna contra aliam non eatur. Poſſunt q̄ vltra p̄dicta alia adduci exempla. Conſtat enī q de iure nature rectū eſt q depoſitū reddat: ſicut ptz di. j. ca. ius naturale. Et tn̄ gladius furioſo reddi non debet: qꝛ ꝓ hoc vitiaret regula de nō occidēdo et de pace inter hoies cōſeruanda: quoꝝ vtrū q̄ ex gladij reſtitutōe in ſeipſo atq in alio poſſet vtiq violari. xxij. q. ij. ne quis arbitret. Ex quo ptz q ꝓpter rectitudinē legis nature recedit a litera naturalis iuris: quā ſequēdo inciderēt in culpā. ⁊ hoc ſupueniens circūſtantia facit. Ex dictis ptz q ius legale nō addit ſuper ius naturale aliquā rectitudinē ſpecialē ⁊ nouā ſed ſpecificat illā ꝓ quoſdā ſpeciales caſus: in q̄bus ſi ſi non ſeruet rectitudo iuris naturalis: ſm vnam regulā ſeruat tn̄ ſm aliaꝫ ſicut dictū eſt Vel etiā dici pōt. q in talibus caſibus licet non ſeruet ſenſus quem littera ſonat: ſeruat tn̄ ſenſus quē eadē regula ſeruat: ⁊ portat ſm intelligentiā veram. Claret etiā ex dictis q rectitudo naturalis iuris: atq legalis nō eſt alia: ⁊ alia: ſed vna ⁊ eadē aliter ⁊ aliter ſumpta.

In quo ⁊ quare in p̄ſcriptōe ⁊ vſucaptione diſcordant ius canonicū: et ius ciuile. Cap. iij.

Tertio circa ipam p̄ſcriptionē cōſideremus iuriū varietatē Ad intelligendum aūt quare p̄ſcriptio canonici iuris diſtincta ſit a p̄ſcriptiōe iuris ciuile. notanter aduertēdū eſt: q circa ea que dicunt in p̄ncipi. aliquid eſt certū: aliquid vo dubiū. Primo eq̄dem certuz eſt q p̄ſcēptio que currit ſm ius canonicū in p̄ſcribēre bonā fidē req̄rit: ſic ptz ex de reḡ. iur̄. li. vj. poſſeſſor vbi dr q poſſeſſor male fidei vllo tpe nō p̄ſcribit cū ꝯcordātijs ſuis: Et ſilr ptz q p̄ſcēptio q̄ currit ſm ciuile ius nō req̄rit bonam fidem in p̄ſcribente: ſicut ptz. c. de p̄ſcrip. xxx. vel. xl. anno. lib. j. oēs. et. l. cum notiſſimi. Scđo aūt eſt dubiū. ſ. an ipſa p̄ſcriptōis diūſitas inter p̄dicta iura rōnabil̄ ſit cēſenda Nam ſi p̄ſcriptio male fidei cōcordat equitati naturalis iuris videt q ſtatuēdo ambo p̄dicta iura debuerūt in eam ſimul cōcordare. Si vero dicta p̄ſcriptio eſt iniqua: ⁊ cōtra eq̄tatem naturalis iuris: videt q nullū legale ius debuerit illā ſtatuere. Sed aduertendū eſt q p̄dicta p̄ſcēptio cōſiderata mente ciuilis iuris illā ſtatuentis iuſta vtiq eſt ⁊ equa. qꝛ concordat equitati naturalis iuris. Sed alio modo conſiderata mēte p̄ſcribētis pfecto iniqua iudicāda eſt. qꝛ a iuris naturalis equitate recedit. Et q ita ſit patz. Nam ciuile ius p p̄ſcriptionē male fidei duplicē finem intēdit. Primo negligentes punire. Scđo vero litibus finem dare. Et vterq finiū p̄dictoꝝ coꝛreſpōdet iuri naturali ſicut in. j. c. p̄ntis artic. dicebat. Ex hac igit̄ parte talis p̄ſcēptō iuſta ⁊ equa merito dici poteſt. Sed qꝛ ipſe p̄ſcribēs p eandē p̄ſcri-

ptionem intendit vsurpare alienā rem. ideo ex hac parte merito iniusta ⁊ iniqua dicenda est: qz discordet ab illa regula naturalis iuris que ait. Qđ tibi nō vis fieri alteri ne feceris. Insti. de iusti. ⁊ in re. §. iuris p̄cepta Et ex hoc manifeste patet que causa fuit q̄ p̄scr̄ptio male fidei a iure ciuili introducta fuit. Attn̄ adhuc remanet dubiū: Quare canonicū ius in p̄fata p̄scriptōe a ciuili iure discordat? Quapropter aduertēdū est. q̄ p̄scriptio male fidei partim est a iure ciuili iducta: sicut p̄dictū est. ⁊ par partim pmissa. s. ꝓsiderata p̄scribētis iniquitate: quo respectu est iniusta: sicut etiam dictū est Nec sic q̄dem est ꝼm illud a ciuili iure inducta: sed tantū pmissa: qz ius ciuile ⁊ quodlibet aliud ius: licet nō valeat aliqđ iniustū atq; iniquum inducere. potest tn̄ illud quādoq; pmittere ꝓpter aliqđ bonū ⁊ iustum. qđ elicit inde ad qđ tale ius magis spectat. sicut ptz infra sermo. xxxviij. c. iij. arti. iij. in prin. Sic in ꝓposito q̄dem est. Nam pmittit q̄ p̄scriptio illius ex mala fide ⁊ iniq̄tate ꝓcedat: vt p eam duplicem p̄fatū finē eliciat. Hoc autē ideo facit: qz cum ius ciuile intendat p vltimo fine cōseruare ciuilē societatē. cui fini decernit maxime necesse est negligētes punire: ⁊ litigia terminare: et ideo magis intendere debet ad hoc quasi ad cōmune bonum q̄z vt iniq̄tatem remoueat vel corrigat p̄scribētis. cum sit bonū particulare Nempe magis ad ipsum spectat illius duplicis finis equitas ꝓsequēda q̄z ipsius p̄scribētis iniquitas corrigēda Et sic ptz quare in p̄scriptōe malefidei ius canonicū a ciuili iure discordat. Amplius enī cum duo illa iura fundata sint sup eodē naturali iure: mutuo sibi subuenire cōueniens est. Nam si vnū alteri non subueniret: sequeret q̄ vnū eoz in oibus sufficiēs esset ⁊ p cōsequens alterū superfluū foret. Sepe vero accidit q̄ ad vnū ⁊ eundē affectū vnū eorum sine altero minime sufficere p̄t. Verbi gra In punied̄o clericū aut eundē morti iuste tradendū absq; iure canonico non sufficit ius ciuile: qz eum degradare non p̄t. Nec etiā ius canonicū sine iure ciuile sufficiens est: qz canonicus iudex illū minime occidere p̄t. ideo p̄dicta iura mutuo sibi subueniūt in dicto casu: qz quodlibet eoruz exequit q̄ ad eum ptinere videtur. Sic suo modo igit in p̄scriptiōe male fidei euenit. Nam in ea est aliqđ iustū ad persequendū. que q̄dem duo ex supioribus patent. Hec siq̄dem duo p idem ius minime fieri possunt: ideo necesse est q̄ sit aliqđ ius quod dictā p̄scriptionē ꝓpter p̄dictū duplicē finē instituat: ⁊ aliud ius: qđ eandē p̄scriptionē ꝓpter malā fidē p̄scribentis ꝓhibeat: ⁊ hoc modo p̄dicta iura sibi mutuo subuenire ꝓbant. Nec quidē cōtradictio est inter ea: sicut dicit infra sermone. xxxviij. c. vlti. Ubi ꝓbabit q̄ vnus ius pōt alteri obuiare non p cōtradictionē sed tn̄ per omissionē: qz id qđ omittit ab vno sepe ab altero sumi solet sicut est in ꝓposito nostro. Nam q̄ mala fides debeat p̄scriptionē infringere hoc a ciuili iure omittit: qz ꝓpter causam antedictā ad euz nō spectat infringere eam Sz a canonico iure assumit: qz ad eum merito spectat infringere eam. Nec tn̄ est cōtradictio si ciuile ius dicit talē p̄scriptionē equā ac iustā: et per cōsequēs instituendā. ius vo canonicū dicit illā p̄scriptionē esse iniquā ⁊ iniustā ac p cōsequēs ꝓhibendaz: qz sic dicēdo non attendūt ad eandē causam: nec ad eundē finem. Ubi autem vera cōtradictio erit: necesse est q̄ ꝼm eundem respectū accipiant termini. Preterea ciuile ius intendit seruare iusticiā ꝓpter litigia terminare. Canonicū vero ius intendit terminare litigiā ꝓpter iusticiā cōseruare. Nam p̄ncipalis finis iuris ciuilis est cōseruare ciuilē societatem: que minime conseruat nisi litigia terminent Juris aūt canonici finis p̄ncipalis est animas ordinare in deū: ⁊ in euāgelicam legez vt. s. homo eternā gloriā cōsequat. Hic q̄dem ordo in dño haberi non pōt nisi cōseruet iusticia: vt. scz p eam interior actus quo ordinat in deū ꝼm iusticiā regulet. Proinde extra d. reg. iur. c. qui scandalizauerit dicit. Utilius scandalū nasci ꝓmittit: q̄z veritas relinquat. Preterea canonicū ius sequit euangelicā legē: ⁊ ei subalternat: que lex euangelica a ciuili iure discordat in rectificādo actū interiorē. Sicut ptz Matth. ij. Qui viderit mulierē ad cōcupiscēdum eam. iam mechatus est eam in corde suo. Jus aūt ciuile solū mittit rectificare actū exteriorem: qui est adulteriū: per qđ posset ciuilis societas impediri Ex quo ptz q̄ canonicū ius in p̄scriptionē malefidei debet penitus ꝓhibere. p quā actus interior obliquat: ⁊ sic in hoc a ciuili iure discordare necesse est.

Sed queri pōt an ille qui cōpleta p̄scriptōe seu vsucaptōe incipit habere malaz fidem: rem possessam restituere teneat? Ad hoc dicenduz ꝼm iuristas q̄ nō. Et hoc triplici rōe. Primo rōne auctoritatis. scdo rōne ꝓprietatis. tertio rōne inculpabilitatis. Primo rōne auctoritatis. Nam si bona fide durāte p̄scriptio ⁊ vsucaptio cōpleat tutus videt esse p̄scribēs nō tantum ꝼm ciuile ius: sed etiā ꝼm sacros canones extra de p̄scrip. c. iij. ⁊. c. ad aures. xvj. que. iij. c. j. ij. iij. ⁊. cap. dilectio. ⁊ extra eo. ti. li. vj. Preterea iura faciūt hoc meū: illud tuū. distin. viij. quo iure. Scdo rōne ꝓprietatis. Nam si p̄scriptio compleat durante bona fide iam factū est tuū vtriusq; iuris auctoritate qđ erat

ante alienū: non obstante quacunq; mala fide postea subsequēte ꝓpter qđ talis restituere nō teneť. ¶ Tertio rōne inculpabilitatis. q; nullus restituere teneť illud qđ iuste ⁊ bene possi/dere ꝓbať Sed talis ꝓscribēs possidet rem ꝓscriptā iuste ⁊ bene: non obstante mala fide supueniente. ergo eam restituere nō teneť ¶ Ba⁹ est euidens. min⁹ ꝓbať. Nam illud qđ de iure habeť: iuste ⁊ bene ex parte iuris vti q; possideť: ⁊ p cōsequēs alienū non est: sicut patet. xiij. q. iij. c. quid dicā. Dicit enī ibi certe alie/num non est qđ iure possideť. Hoc aūt iure qđ iuste: ⁊ hoc iuste qđ bene. Hec ibi Ipse enī ꝓscribens habet ⁊ possidet rem ꝓscriptā de iure: ergo ⁊ iuste: ⁊ si iuste: ergo ⁊ bene. Et sic nō videť possidere rem alienā: sed suam: ⁊ p cōsequens restituere non teneť. Quidaz tamen dicunt talem ad restitutionē teneri. Se hanc opinionem Hostien. deridet nihilomin⁹ tñ tenet q; si de hoc cōsciētia remorderet: nec cōsilio peritoz reformari valeret. sequēda est: licet erronea sit extra de sen. ex com. inquisitioni. ⁊ de symo. c. per tuas. ij. Asserit tñ talem scrupulosaz cōsciētiā esse. ac timere vbi nō est timendū. extra de symo. ⁊ si questiones cum cōcordantijs Dicitq; se in hoc nō esse de illis pensato: q; ꝓscribens iuris auctoritate dñium adeptus est. Huius sententie videť fuisse Sco. sicut ex dictis in. j. articulo. ⁊ in sequētibus patet. Item Tho. in. xiij. quotlibeto. articu. xj. licet de hoc breuiter dicat. Idem tenet Joh. glo. xiij. que. vj. si res. Idem Tan. ⁊ Vin. xxxiij. q. ij. c. vigilanti. ⁊ infra. c. vlt. de ꝓscrip. ⁊ Goff. Hos sequiť Joh. Andre. in mercurialib⁹ in regula possessoris vbi in fine illius regule ait. Ad roborationē ꝓdictoz notandū est. q; modi acq̄rendi dñia de iure positiuo sunt ⁊ si dñia sint de iure naturali vel gentiū. Cum igiť iste modus sit vnus transferēdi dominiū. s. per ꝓscriptionem licitus est ex quo fit bona fide. Quare igiť qui ꝓscripserit: sicut ⁊ qui emerit nō erit tutus. Si enī per ius positiuz ille tutus est q̄re non similiter etiā iste. Ex his patet q; expresse cōcordat cum Scoto. ⁊ hec est cōmunis sententia iuristaz. ¶ Questio. ¶ Scdo circa ꝓscriptionē queri potest: quedici culpa possz cōmitti ab illo qui mala fide possidēs rem ꝓscribit? Dicendū q; licet ꝓprie ⁊ directe nō potest dici fur vel raptor. interpretatiue tñ: ⁊ indirecte potest: ⁊ debet cum vtroq; censeri: eo q; tāq̄ fur vsurpat rem alienā: ⁊ tanq̄ raptor eam publice rapit. Preterea si rempublicā non ledat fur vel raptor q̄tum ad actuz exteriorē: tamen cōsciētiā suā nō minus inficit coraz deo. nam veraciter fur est ⁊ raptor q̄tum ad interiorem affectū: licet nō q̄tum ad exteriorē actum. Et ꝑm hūc sensum loqui videť. c. illud. xiij. q. v. c. si qđ. Ibi enī dicit. Si qđ inueniſti: ⁊ non reddidisti: rapuisti ⁊c. Ille nēpe q rem alienā reperit ⁊ eaz nō reddit: lz nō sit raptor directe et ꝓprie q̄tuz ad actū exteriorē. q; alienā rem nō videť p violentiā vsurpare: tñ interpretatiue ⁊ indirecte est raptor q̄tū ad actū interiorē. q; rem alienā ad modū raptoris ⁊ furis sibi appetit vendicare. Ideo coraz deo infectā cōsciētiā habet. sicut fur ⁊ raptor cum deus plus respiciat ad effectū q̄ ad actū. Et de hoc est qđ dicitur in. iij. c. Qui alienū negat: si posset etiā tollere. Deus enī cor inrogat nō manū. Ex his ptz q; mala fide ꝓscribēs: q̄tū ad cōscientie culpam eq̄pollet raptori ⁊ furi: ac p cōsequēs indiget ꝓscientiā suā purgare. atq; rectificare: sicut et illi. Sed ꝓdicti nō possunt hoc agere nisi per cōdignaz restitutionē iuxta regulā iuris li. vj. Non tollitť pctū nisi restituat ablatū. g eodē modo ꝓscribēs mala fide nō poterit cōsciētiā suā purgare ⁊ rectificare: nisi p condignā restitutionē: sicut fur vel raptor.

¶ Articulus. iij. de rerum translatiōe que fit auctoritate ꝑuata.

Tertio etiā tractandū est de translatōe rerum que fit auctoritate ꝓuata. i. per actū ꝓsone ꝑuate imediate habētis dominium rei. Hoc aūt vbi s. ꝑm Scotū dupliciter fieri potest. Primo p actū mere liberalē. secundo p actū ꝑm quid liberalē. Primus est qñ transferēs nullā expectat redditionē Scōs ꝫo est quādo p eo qđ transfert expectat aliquid sibi reddi.

¶ De rerum translatōe que fit in donatiōe et cōmodato. ¶ Capi. I.

Prima q̄dem translatio fit auctoritate ꝑuata p actū mere liberalē in qua trāsferens nullaz expectat redditionem sicut in donatiōe ⁊ cōmodato. Pro hoc autē talis regula datur. ¶ Regula. ¶ Dñs alicuius rei nisi ꝓhibeať a iure vl'a suo ſupioze a cui⁹ voluntate dependet in dando: donare pōt rem suaz alij volenti accipe eam. Hec ꝓbať qz ex quo p actū voluntatis fuerit dñs. igiť p voluntatē cessare potest esse dñs ⁊ alius vult incipere esse dñs: ⁊ non ꝓhibet alia causa superior istum desinere ⁊ illum incipere esse dominū. ergo per talem donationē translatio dñij fit vere ⁊ iuste Et ex his ptz q; de rōne liberalis donatiōis sunt tria. Primū scz liberalis: ⁊ voluntaria translatio ex parte donātis. Secundū est volūtas recipiendi: ⁊ ex parte illius cui datur. Tertiū est libertas amboz. huius donādi: ⁊ illius recipiendi. i. q; nulla lege ſupiori ꝓhibeať iste donare vel ille accipe. nec p actū alterius a quo de/

pendēt in ista translatōe. Ex quo ptz q̄ monachus vel filiusfamilias non pōt aliq̄d dare sine assensu vel saltem cōsensu expresso seu interp̄tatiuo abbatis vel patris. Cuius ratio est q̄ donare ꝓhibiti sunt a lege supiore Item q̄ donatio eor̄ dependet a ꝓsensu expresso vel interp̄tatiuo abbatis vel patris. Silr clericus donare non pōt in aliquo casu sine volūtate vel saltem cōtra volūtatē pape. extra. de censi. c. Romana. li. vj. vbi p̄cipit̄ q̄ visitantes a visitatis nulla recipiāt munuscula: ⁊ si receperint teneant̄ restituere duplum vel non absoluant̄ a maledictōe quā ipso facto meruerūt. Aduertēdum est q̄ in donatōe iusticia minime esse pōt si donans non liberaliter donat: vel ꝓtra volūtatem eius: a quo dependet in donādo donat. Sicut ptz in casu qui ponit̄ extra de censi. ca. exigit. li. vj. vbi p̄cipit̄ visitātibus munera nō recipe que si receperint duplū eius q̄d̄ receptuz fuit ecclesie a qua receperint infra mensem reddere teneant̄: ⁊ talia non seruātibus ibidē graues pene subdunt̄. Nō insup mere liberaliter donat si deceptus vel quasi necessitate coact⁹ aliquid donat: q̄r ignorātia ⁊ aliqualis coactō excludit voluntariū: sicut ptz. iij. ethicor̄. Et ex hoc sequit̄ q̄ deceptus de eo cui donat q̄ntū ad illā rōnem ꝓpter quā donat: nō simpliciter donat: ⁊ ideo si alicui tanq̄ ꝓpinquo donat q̄ tamen non est ꝓpinquus simpliciter donat. Similiter si alicui egeno qui non est egenus. Ideo videant illi trofatores si qui diuites existentes tanq̄ egenti recipiūt elemosynas. nec iniuste omnia hniusmodi recipiant: q̄r non est ibi in dāte voluntariū ꝓpter cōditionis ignorantiā quā in dando recipit donans Idem q̄z si artatus aliqua necessitate: vt in vsuris dādis vel dimittēdis: ⁊ indulgēdis nō est meredonatio liberalis. Hec fm Sco. vbi supra. Sed de hoc plenius in tractatu de restitutōib⁹ in quadragesimali de christiana religione sermōe. xl. arti. ij. c. iij. dictū est. Insup ꝓpter quandā sitiludinem ⁊ correspondentiā ipsius translatōis liberalis vsus qui fit in cōmodato cum illa. scz que fit per actum mere liberalē in donatiōe de ipo cōmodato nunc aliq̄d differamus. Habet enī similes leges cōmodatū cum translatiōe liberalis vsus: ad hoc. s. q̄d̄ sit iustū. Nam p̄mo requirit in cōmodante liberaz voluntatē. Secundo requirit in recipiente q̄ rem cōmodatā recipere velit ad suū vsum. Tertio q̄ nō sit aliqua volūtas legis seu p̄ncipis obsistens cōmodationi. Est etiaz aduertendū q̄ in cōmodato simili modo iniusticia cadit: sicut in donatiōe: de qua dictū est. licet in cōmodato nō sit equalis effectus ꝓpter equalē vitiū: q̄r translatio vsus ad tempus: non inquirit tantaz libertatē q̄ntam translatio dñij liberalis. Hec fm Sco/tum vbi supra.

Unde cōtractus originē habent et de multiplici distinctōe ⁊ varietate eorum. Capitulum. II.

Secūdo ꝓ translatio rerū fit p actum fm q̄d liberalē: q̄n p eo q̄ quis transfert aliq̄d sibi reddi expectat equiualens ei q̄d̄ transfert: ⁊ talis translatio ꝓprie ꝓtractus nominat̄: q̄r ibi trahunt̄ partiū volūtates. Trahitur enī iste ad transferendū in illū a cōmodo q̄d̄ expectat ab illo Proinde a q̄busdā diffinit̄ Contractus est duor̄ vel pluriū in idem ꝓsensus. Contractus ꝓ in q̄bus dñia transferunt̄ sunt in triplici differētia. Primus dicit̄ rerum pmutatio. scōs emptio ⁊ venditio. tertius mutui datio ⁊ acceptio. Primo sunt quidā cōtractus rei vtilis p re vtili imediate: sicut p blado oleum: p frumēto ⁊ similia. Et talis cōtractus dicit̄ rerū pmutatio: do vt des. vel do si das. Et infra. c. iij. subiūgemus. Scōo sunt q̄dam cōtractus rei vtilis p nūmo sitate vel econtra. q̄r enī q̄ntū q̄ difficile erat res vsuales cōmutare imediate ideo remediū repertū est p q̄d̄ talis cōmutatio facilit̄ fieri posset. Q̄d̄ vocat̄ nūmisma li. j. ff. de ꝓtraben. emp. Et tunc cōmutatio nūmismatis p re vtili vel vsuali emptio dr. Econtra vero venditio dicta est. Et de his dicemus in sermone. xxxiij. ⁊. xxxv. Tertio ꝓ sunt alij cōtractus. s. nūmismatas p nūmismate. Et talis cōtract⁹ mutuū noiat̄. i. mutui datio ⁊ acceptio. Et de hoc in sermone. xxxvij. dicturi sumus. Et iterū de hoc aliq̄d dicit̄ in sermone. xxix. arti. iij. Insup aduertēdū est q̄ sex sunt cōtractus in q̄bus transfert̄ dñium. Primus est liberalis donatio. scōs rerū pmutatio tertius emptio. quartus venditio. q̄ntus mutui datio. sextus mutui acceptio. Sūt ⁊ alij cōtractus in q̄bus transfert̄ vsus vel ius vtendi retēto dñio Et his correspondēt sex modi trāslatiōis dñij. Primo enī liberali donatōi dñij correspōdet vsus rei cōmutatio. Scōo rerū pmutatōi correspōdet mutua vel pmutua cōmodatio. Tertio emptioni correspōdet cōductio. Quarto locatōi venditio. Quinto aūt mutui acceptōi nō correspōdet aliq̄d ꝓprie in translatione vsus rei. Ex dictis ptz q̄bus modis possunt rerū dñia: atq̄ vsus earū transferri in multiplici cōtractu. Aduertendū est q̄ iuxta p̄maz regulā posita in principio p̄cedentis arti. ꝓtractus in q̄bus transfert̄ vsus vel ius vtendi retento dñio regulariter iusti sunt vel iniusti iuxta regulas translatōis dñij. Hec fm Sco. notanda vbi supra.

De rerū pmutatōe ⁊ que requirun

tur ad hoc q̄ iusta sit. ¶ Cap. iii.

Tertio vo addi pōt translatio quedam particularis que ad pñs sit de rerū p̄mutatōe q̄ de ea in capi. p̄ceden. in distinc. j. posita est. Unde ſm Sco. ibi supra circa iustam rerum p̄mutationē talis regula dat Ñi rerum iuste eas p̄mittāt si sine fraude seruent equalitatē valoris incōmutatis ſm rectā rōnem. Circa quā regulā notandū est q̄ vltra cōditōes que necessarie sunt ad iustā donatōez de quibus dictū est ꝯ. art. ij. c. ij. Tres etiā alie in p̄dicta regula describunt que ꝑtinent ad iustā p̄mutationē Primo eni dicit sine fraude Unde triplicē fraudem cōuenienter excludit. Primā in substātia. secundā in q̄titate. tertiā in qualitate. Prima in q̄ in substātia vt nō cōmutet aurichalchū p auro. nec aqua p vino. s. in vino lymphato. Secoam in q̄titate. vt si q̄titas mensuret per virgā: siue p pondus: seu p aliuz modū sextariū ꝛ hmōi: siue in liquidis: siue in aridis iustū pondus: ꝛ iusta mensura seruetur. Tertiā in qualitate q̄ non cōmutet vlnum coꝛruptū p vino puro ꝛ sano. Hec oia p bant exta de iniurl. ꝛ dā. c. si culpa. vbi dꝛ q̄ occasionē dāni dat dānū dedisse videt. Si defraudans in substātia illū q̄ p̄mutādo putat accipere aliam substantiā vel in q̄titate: qui putat accipere aliud quale dat damni occasionē: qꝛ nō p̄mutaret nisi crederet aliaz ſubam. aliā q̄titatē. aliā q̄litatē accipe. ꝙ videt de p̄ſūptōe iuris: ꝛ ſm veritatē dedisse damnū. Si aūt inaduertēter aliqs p̄dictoꝝ defectuū in re venenda repertus est: venditoꝛ nō peccat. tñ cuz puenerit ad notitiā eius recōpensare tenet dānum emptoꝛi illatū. Et hoc etiā vide in sermōe xxxv. art. iij. p totū Secūdo: regula dicit q̄ seruent equalitatē valoris incōmutatis. Qđ ꝓtz per Aug. xiij. de trini. c. iij. d. Vile velle emere et chare velle vendere reuera vitiū est. Qđ intelligit de re vili: ꝛ chara q̄tum ad vsuz. Nam frequēteꝛ res que in se nobilioꝛ est ineſſe nature vsui hoiuz minus vtilis est. ac p hoc minus est p̄ciosa. sicut ꝓtz p Aug. lib. de ciui. dei dicētem. Qđ melioꝛ est in domo panis: q̄ mus: cū tñ omne viuū nobilius est simpliciter ipso non viuo. Ꝛz de hoc dicet plenius sermone. xxxv arti. j. Tertio q̄z p̄ter p̄dicta addit ſm rectā rōnem attēdentē. s. naturā rei in cōparatōe ad humanū vsum ꝑpter quem ista p̄mutatio fit. Talis eq̄litas ſm rectā rōnē nō cōsistit in indiuisibili medio: imo i tali medio qđ respicit ipa iusticia cōmutatiua. Magna est latitudo ꝛ intra illā latitudinē nō attingēdo indiuisibilē pūctum equiualētie ei ꝛ rei. ꝛ quo ad hoc impossibile esset cōmutātes attingere in quocūq̄z gradu circa extrema fiat sic vtiq̄z iuste. Que sit autem ista latitudo: ꝛ q̄tū se extendit: qꝛ idem est in p̄mutatōibus sicut in emptōibus ꝛ venditionibus: ideo dicet infra sermone. xxxv. arti. j. et. ij. Et etiā plura alia ad p̄mutationē ꝑtinentia ibidē ponunt. vltra ea que dicta sunt. Notanter aduertendū est q̄ cum istis cōtractib⁹ p̄dictis. s. donationū: p̄mutationū: emptionū: ꝛ venditionū: sicut dictū est. cōuenit mutua cōmutatio: cōiunctio: ꝛ locatio. ideo q̄tuz ad cōductōes de illis supꝛapositis seruāda est in eis iusticia cōsiderāda in his ad vsuz: sicut in illis ad dñium. Iniusticia aūt ex p̄mutatōe: ꝓtz ex tribus causis. Primo ex deceptōe. scōo in voluntario. tertio ex phibitōe supioꝛis: cui p̄mutans subest in p̄mutādo sicut latius. ꝯ. arti. ij. ꝛ. c. ij. ꝯ donatōib⁹ dictū est Et ex ꝫ dici pōt in iusta p̄mutatio que fit in alearū ludis: ꝛ hmōi iuxta illud. ff. de aleatis. l. vlti. Et extra de vi. ꝛ hone. cle. c. clerici officia. Hec Sco. Ceterū qꝛ quaz putabamus longius fuit sermo. si multa que vlterius in p̄ñti materia occurrūt exploꝛare vellemus verendū ne aut sermo grata bꝛeuitate careret: aut larga excellēſcq̄z materies ex festinātia. debita diligētia fraudaret. Pausem⁹ pinde hodie iam si placet ac tanq̄z aialia munda ruminem⁹ que hodierno sermōe tota auiditate glutiuim⁹ atq̄z ꝑparem⁹ vigiles mētes nostras ad ea que de hac materia dicēda sunt: et hoc maxime die crastina ad dirigendū mercātes: ꝛ artifices in viam rectā: ne in opib⁹ ꝛ mercimoniis ampli⁹ peccare velint hoc miſcōtē largiente agno mundo: ꝛ imaculato dño nꝛo ieſu xp̄o. Qui cum p̄ꝛ ꝛ ſpūſctō ꝛc.

¶ Ñica. iiii. in quadrageſima īmane de mercatoꝛib⁹ ꝛ artificib⁹ in generali ¶ Sermo. xxxiii.

Ecce ancillā ꝛ fīlium eius ad Gal. iiij. ꝛ in epistola hodierna dictuz est in sermone p̄cedenti de oꝛigine dñioꝝ atq̄z de reruz diuisione translatōe: ꝛ de cōtractuuz distinctiōe. necnō particulariter subiunctū est de permutatōe rerū. nunc aūt dicendū est de mercatoꝛib⁹ ꝛ artificis in generali. cum p̄sens materia magna sit ianua ad multa que in seq̄ntibus tractāda sunt. Ad hoꝝ igit intelligentiam notanduz est ſm Alexandrū de halis: ꝙ tria sunt genera operū humanoꝝ. Primo eni sunt quedā que minime possunt esse mala. secūdo sunt aliqua que nō possunt esse bona. tertio q̄z alia repire cōtingit que possunt esse bona et mala. ¶ Primo in q̄ sunt quedā opa que mala esse non possunt. Sicut diligere deū ex toto

corde: & ex tota aīa. atq; diligere primū sup iu
xta sniam saluatoris Matth. xxij. Scdo q̄ sūt
opa alia que minime pñt bñ fieri cum ex ipa a/
ctus in ordinatōe fm se oino mala esse phibeā
tur. hmōi sunt blasphemare deū odire primū
vsura. fornicari. & cetera silia Tertio sunt in
sup quedā alia opa que possunt & bñ & male fie
ri: sicut dare elemosynā: ieiunare: orare: & silia
inter que mercatio cōputat: q̄ non de se mala
est: sed ex circūstantia tpis & loci: & similiū pōt
licite exerceri. Prōinde Aug. in li. de que. no.
et ve. testa. sic ait. Fornicari hoibus semp non
licet. Negociari aūt aliq̄n nō lz. sicut si emant
merces in dei templis q̄ abhorrere se ostendit
dñs Matth. xxj. Añ dei zelo armatus intrau
it & eijciebat oīs vendētes & emētes de tem=
plo. vt mystice demōstraret q̄ in venditōibus
et emptōibus de corde hois qđ est templū dei
auaricia q̄z eijci debet q̄ est ancilla. Teste apl'o
ad Coll'. iij. Auaricia que est idolor seruitus.
Ipsa eni seruit thezauris cōgregādis q̄. s. ser=
uire facit nūmis cū filijs suis qui sūt oēs cōtrac
tus illiciti. Sed quid dicit scriptura diuinitus
inspirata. Eijce ancillam. i. auariciā antedictā
et filiū ei⁹ scz principalē qui est amor tpaliū re
rum. Naz si in mercantijs et artib⁹ ancillā talē
dñari contingit: mercator et artifex relictis di=
uitijs cōgregatis in eternum pibit. Ideo dici=
tur Prouer. xxx. Per tria mouet terra & quar
tum sustinere nō pōt. p seruū cū regnauerit. p
stultū cū saturatus fuerit cibo. p odiosā mulie
rē cū inmatrimonio fuerit assumpta. & p ancil=
lam cū fuerit heres dñe sue. Seru⁹ regnās est
corp⁹ spūi pdominans. Stultus saturat⁹ cibo
est affect⁹ repletus carnali desiderio. Mulier
odisa in matrimonio. cōiuncta est mēs elata o
diosa deo et demoni copulata. Ancilla heres
dñe sue est intelligentia sol' terrenis ac transito
rijs diuitijs dedicata cui casu dñak de terra for
mata & in puluerē reuersura. cui⁹ tunc terrena
intelligentia efficit heres cū ad tantam puenit
cecitatē q̄ ineternū nō credit relinquere diuiti
as cōgregatas. Hi sūt vñ ps. ait. Oculos suos
statuerūt declinare in terrā. Et hoc est quartū
qđ terra sustinere nō pōt. q̄z sicut ps alibi inq̄t
dormierūt somnū suū: & nihil inuenerūt oēs vi
ri diuitiarū in manib⁹ suis. Eijce g̃ tu mercator
et artifex hanc ancillā. & filiū eius de corde tuo
quos tūc illos eijcies. cū fm rectitudinē & iusti
ciā illa pficies. ne tibi ꝓtingat: qđ ppha ait ps
lj. Tota die iniusticiā cogitauit: lingua tua si=
cut nouacula acuta fecisti dolū. Ubi oñdit tri
plex studiū iniusti mercātis: & artificis ad iniu
sticias exercēdas. Primū est studiū cordis ibi
Tota die iniusticiā cogitauit: scōm est studiuz
oris: ibi. lingua tua. tertiū est studiū opis: ibi.
sicut nouacula acuta fecisti dolū. Et pōt eē ali
ud thema in pñti sermone. Et latius exponet
sermone. xliij. arti. j. c. iij. Igit̄ de mercatorib⁹
et artificialibus: & q̄buscūq; emptōibus & ven
ditōibus generalē & vtilē doctrinā tradere cu/
piēn. tria ad pñs ꝓsiderem⁹. s. Primo eor licī
tam exercitationē. scdo eor impiaz abusionē.
tertio eor debitā reformationē.

Articulus. i. q̄ triplici via ostēdit licitā esse mercationē.

Prima aūt cōsideratio circa mercatiōz
est de eius licita exercitatiōe. Triplici
eni via pōt oñdi q̄ mercātia licite pōt
exerceri. Primo via nature. scda via scripture
tertio via gr̃e seu sancte ecclesie.

Quo ex lege nature oñdit licitā esse mercationē & maxime ꝓpter tria.

Capitulum. i.

Primo q̄dem ꝓbat via nature licitaz
esse mercationē. Qđ nēpe demōstra=
ri pōt ex triplici vtilitate que sequi solet ex illa
Prima est vtilitas generalis. scda est vtilitas
specialis. tertia est vtilitas particularis. Pri
ma inq̄z est vtilitas generalis qđ fm Scotū in
iij. di. xv. q ij. ptz ex manifestis necessitatib⁹ &
cōmodis pueniētib⁹ cōitati hoiuz ex officio et
exercitio ipso mercādi Cōstat eni q̄ multa de=
sunt vni patrie seu vrbi que in altera supabun
dant. Illi q̄z q̄ in colēdis agris: & in ceteris ar/
tibus mechanicis occupant: aut regimini rei=
publice: seu iuste militie operā pstant cōmode
et oportune adire non pñt terras ad res q̄bus
egēt emēdas & deferēdas nec insup ad hec oēs
industriā & peritiā hñt. ꝓpterqđ reipublice ex
pedit q̄ huic officio aliq̄ ad hoc idonei mācipi
entur: q̄bus vtiq; merito aliqđ lucri emolimē=
tum debet iuxta illud apl̄i. j. Cor. ix. nemo mi
litat suis stipēdijs vnq̄z. nec repirent: q̄ absq;
lucro huic opi inseruire vellēt. Et merito q̄dē
cum dñs Mat. x. dicat. Dignus est mercēna
rius mercede sua. Insup aduertendū est q̄ in
mercatōe cōcurrūt multa p reipublice seruitio
et vtilitate que iuste premiū pmerent. Primo
cōcurrit mercator industria. scda sollicitudo.
tertio labor. & q̄rto picla. Primo eni ꝯcurrit
industria Nā si mercatores nō essent industrij
in rerū valorib⁹: & pcijs expēsis pcul: & cōmo
ditatib⁹ subtiliter estimādis: pfecto ad h̄ idonei
nequaq̄ essent. Scdo ꝯcurrit vigilātia atq; sol
licitudo circa pdicta q̄ in tali exercitio plurimū
necessaria est. Tertio cōcurrūt labores. Sepi/
us enim tales multis laboribus hoc exercent
mare & aridā circūeuntes: & in illis sepe multa
incōmoda sustinentes. Quarto in talibus con
currūt picula multa dū suas pecūias atq; mer

ces ex illis emptas necnõ ꝛ ppꝛias ꝑsonas multis periculis cõtingẽter exponũt. Quinto insuper addi potest ꝙ cum antedictis periculis et laboꝛibus non semper lucrosis hoc exercẽt· et quia ex his omnibus reipublice sunt vtiles et opoꝛtuni ptz ꝙ merito lucrum ꝓdictis circũstantijs competens ꝛ discretũ inde debẽt ꝛ possũt rationabiliter repoꝛtare. Ulterius sequitur ꝙ vsq; ad aliquã mensurã comodã ꝛ discretam possunt iusto modo meritũ suaꝝ ꝓciuz auge re. Secũda vtilitas ex mercatione ꝓueniẽs dicit specialis. Oẽs nempe a quib⁹ mercatoꝛes emũt ꝛ q̃bus itez reuẽdunt saluo eoꝝ rationabili lucro pñt specialiter lucrũ ꝓpetẽs inde habere sicut assidua docemur expientia. Quia qđ in vna terra est habundans et vile. ℔ idẽ in alia terra vel patria en necessariũ raruz ꝛ charz. ℔z postq̃ agricole atq; artifices de suis artificijs vẽdendo lucrũ cõgruum habuerunt: possunt etiam mercãtes cum aliozꝝ cõmodis inde cõpetẽs habere lucrũ. Tertia vtilitas ex mercatione ꝓueniens est ꝓticularis. Nã sicut industria artificis sibi licite fit lucrosa sic etiã industria mercatoris in rez ꝓcio et valoꝛe ꝓudenti⁹ examinãdo ꝛ ad subtiliozes minutias iustũ ꝓcium perducendo potest sibi particulariter licite valere ad lucruz maxime cum in hoc salua latitudine iusti ꝓcij cõmuniter ꝓsit cum ꝙ ℔ etiã discant subtilius pẽsare rez ꝓtia et valoꝛes. Preterea ex hoc varie opoꝛtunitates ꝛ occasiones ad res ꝓmodius vendẽdas atq; emendas habent in tẽpalib⁹ ꝛ ciuilib⁹ locũ suũ quod q̃dẽ manat ab oꝛigine ꝓuidentie dei sicut ꝛ cetera tpalia bona. Proinde si ꝙ hoc mercatoꝛes lucrantur ex dono dei ꝓuenit ꝓcius q̃ ex malo dũmodo ipsaꝝ mercationũ lucrũ mensurã debitã non excedat ac debitis modis ꝛ circũstantijs fiat.

Q mercatio scripture testimonio licita conꝓbatur Cap. II.

Secundo vero: via scripture sacre ꝓbatur licitã esse mercationẽ. Quod sic patere potest. Nam si hoc dese. i. de sui natura ꝛ esset peccatũ saltẽ moꝛtale exꝑsse ipa sacra scriptura in aliquo loco ꝓhibuisset ex maxime cum fere totus hic mundus sicut experiẽtia patet in hoc semper et publice occupetur. hoc aũt nunq̃ fecit nisi solũ aliqñ rõe circumstantie vitiose. sicut est mercari in sabbato vel in templo in quo actũ ipm in se videtur contẽnere. Pro inde Neemie vltimo dicitur ꝙ nullus inferret onus in die sabbati ꝛ ꝙ negotiatoꝛes non venderent venalia in sabbato. Unde ꝛ ꝙ cedere videtur ꝙ ceteris dieb⁹ hebdomade hec eis licerent.

Per gratie statũ etiam ostenditur etiaz mercationem esse licitã. Ca. III.

Tertio q̃z ostẽdit esse licitã mercationẽ vie gre. Nam ꝛpe gre vniuersalis ecclesia mercatoꝛes sub cõgrua mensura lucrãtes nunq̃ dãnat. imo in statu salutis iudicat. nisi alia crimia subsint. Ad ℔ extra de do. niter vi. ꝛ vxo. c. ꝓ nrãs. Sed cõtra ꝓdicta satis obstare videt Chrys. sup illud Matt. xxi. et eijciebat ihesus oẽs emẽtes ꝛ vẽdẽtes de templo. Et ponit. lxxxiij. di. c. eijciẽs. ℔z plerisq; de cretoꝝ textus. c. illud nõ habeãt: q̃z palea est. Ibi enim Chrys. ait ꝙ ꝓ hoc xꝑs designauit ꝙ mercatoꝛ nunq̃ põt deo placere: ꝛ ideo nullus xꝑianus debz esse mercatoꝛ aut si voluerit esse ꝓiciat de ecclesia. Et paulo post. Qui emit et vendit sine ꝓiurio esse nõ põt. Ad qđ dicendũ ꝙ Chrys. exaggratiue hic locutus est. Pro eo ꝙ pauci sunt mercatoꝛes q̃ debitã mẽsurã iusticie intẽdant in suis mercatõibus ꝛ obseruẽt. et qui in multis alijs vitijs in hoc nõ peccẽt. aut absq; dubio nõ est in hoc dicto sequẽdus cum nullã habeat ꝓ se rõnem cogentẽ seu sacre scripture auctoꝛitatẽ. Nam ex illo sacre scripture loco nõ põt trahi: q̃z xꝑs ibi irruit generaliter cõtra oẽs emẽtes ac vendẽtes in templo. Non enim oꝛtet oẽs fuisse mercãtes loquẽdo de eis iuxta cõem formã. De quo tñ mercatoꝛe ꝓprie Chrys. ibi loquit. patebit in vlt. c. arti. sequenti. Aduertendũ est aũt ꝙ sunt negocia quedã que vix possunt absq; pctõ fieri sicut ptz de pe di. v. c. negociũ. Et a doctoꝛib⁹ numerãt. Primum est cura rei familiaris. scõm est milicia. tertium est ꝓcuratio. quartũ est admiñstratio. q̃ntum est mercatio. de quo de pe. di. v. falsas. et in. c. qualitas dicit. Qualitas lucri negociantẽ aut accusat. aut arguit. q̃z aut est honestus questus: aut turpis. Uerũtamen penitenti vtilius est dispẽdia pati q̃z piculis negociatõis astringi. q̃z difficile est inter emẽtis: vẽdẽtisq; cõmertium nõ interuenire pctũ. Hec quinq; picula posuit Ray. Sextuz q̃z piculosius his oĩbus est aduocatio. Septimũ aũt nõ omittas scilicz eẽ patus officiũ quo nihil miserabilius ꝛ piculosius est si ꝓfunctorie res agat: sicut ptz. xl. dis. ante oia. Hec duo vltima addit Hostien. Et similiter habet in. c. negociũ. ea dist. q̃z vt dicit glo. in dicto. c. qualitas. Naturale est cõtrahẽtibus ad inuicẽ se decipere.

Articulus. II. de septẽ circũstãtijs ex q̃bus mercatio illicita efficit.

Secunda autem cõsideratio circa mercationem est ex eius impia abusione. Licet aũt ex iam dictis ptz ꝙ mercantia potest licite exerceri tñ plurimũ difficile est Ideo dicit Eccles. xxvij. Qui querit locuple-

De mercatoribus in generali

tari auertit oculũ scz a iusticia: ꝛ a deo q̃ declarans subdit dicens. Quia sicut in medio cõpaginis lapidũ palus figit. sic etiaz inter mediuz emptiõis ꝛ venditiõis angustiabit peccatis q̃ querit locupletari. Item ex septemplici circũstantia fit mercãtia illicita Primo ex circũstantia psone. scõo ex circumstantia cause. tertio ex circũstantia tpis. quarto ex circũstantia loci. quinto ex circũstantia ꝓsortij. sexto ex circumstantia cõmunis damni. septimo ex circũstantia modi. Sexta circũstantia est Scoti relique Alexan. de halis.

Qz nõ licet ecclĩasticis viris se mercationibus implicare. Cap. I.

Primo ꝛo fit mercatio illicita ex circũstantia psone. Minime enĩ licet clericis ꝛ ecclesiastic viris mercatõi vacare. Ideo dicit ad Timoth. ij. Nemo militãs deo implicat se negocijs secularibus. lxxxvij. di. c. negociatoꝛẽ clericũ Hiero. ait. Negociatoꝛẽ clericũ et ex inope diuitẽ: ꝛ ex ignobili gloꝛiosum/quasi quandã pestẽ fuge. Et Aug. in sequẽti. c. ait Anteq̃z ecclĩastic⁹ q̃s sit licet ei negociari. facto tam nõ licet. extra ne cle. vel mo. secul. nego. se imis. p totũ. Pena aũt clericoꝛ q̃ secularib⁹ negocijs imiscent est q̃ si se nõ coꝛrexerint depo/ni debent. xcj. di. clericus. extra ne cle. vel mo/ꝛẽ. c. sed nec. Ita tñ q̃ religiosi districti⁹ q̃ alij puniant. vt ptz in dicto. c. sed nec. Nam decet clericis sancte viuere: ꝛ nõ cupiditatib⁹ seu mercatõibus vel lucris: sed deo adherere qui summum bonũ est Unde Greg. in expositõe. xlvij di. c. bonoꝛ vbi dicit. Bonoꝛ operũ inherere nõ aliter valeamus nisi cupiditatẽ a nobis que omniũ maloꝛ radix est abscidam⁹. Radix enĩ omniũ maloꝛ est cupiditas. j. ad Timo. vj. Et de pe. di. ij. si q̃s semel. §. qz radix. Et est text. Augus. omelia. viij.

Qz nisi ex necessitate ꝛ pietate nõ licet etiã secularibus exercere mercationem. Cap. II.

Secũdo fit illicita mercãtia ex circũstãtia cause ſm ꝛo Alexan. de halis etiã laico mercari nõ licet nisi ꝓpter duo. s. vel ꝓpter necessitatẽ: vel ꝓpter pietatẽ. Primo in/q̃ ꝓpter necessitatẽ: vt. s. satisfacere posset sibi ꝛ familie sue ſm cõdecentiã status sui Scõo ꝓpter pietatẽ: vt. s. lucret ad distribuendũ pauperibus: ꝛ in alias pias causas p̃dictũ lucrum Utputa ſm Tho. ij. ij. q. lxxvij. intẽdit aliq̃s negociatõi ꝓpter publicã vtilitatẽ: ne. s. res necesse ad vitam patrie desint ꝛ lucrũ petit nõ q̃si ꝓ fine: sed quasi stipendiũ sui laboꝛis. et hoc etiã modo lz: qz pietas dici põt Sed illicita est ſm Tho. rei mercãdi finẽ ꝓncipaliter in lucro ponere. Mercari ꝛo ꝓpter substãtias cumulandas: ꝛ ꝓpter imꝛobã diuitiarũ cupiditatẽ et curiositatẽ seu ꝓpter alium malũ finẽ illicitũ est: ꝛ culpa mortalis. ꝛ hec phibita sunt oĩbus vt ptz di. xlvij. c. oñs. ꝛ. c. sicut hi. His cõcoꝛ/dat Ray. Ex his aptius patz q̃ mercari vt ex lucro cumulent seculi vanitates: ꝛ pompe in se aut in vxoꝛe: ꝛ in familia sua illicitissimũ est: et ad culpã culpa. Tales vtiq̃ expense ĩmoderate insatiabilis sunt abyssus: que insatiabilẽ reꝙ runt abyssum lucroꝛ etiam iniquoꝛ. Unde ps. Abyssus abyssum inuocat. Ex his ptz q̃ mercans licet ꝓpriũ nihilq̃ aliud iniustũ: qđ committere solet hoc hoiuz genus in mercatõibus suis cõmittat: nihilomin⁹ nõ eximit a mortali si ꝓpter iniustã causam: lz alias iuste exerceat mercãtias. Be hmõi enĩ Ecc. iiij. dicit. vnus est ꝛ ſm nõ habet. nõ filiũ. nõ fratrẽ. ꝛ tñ laboꝛare nõ cessat in'mercãtijs. nec satiãt oculi eius diuitijs nec cogitat. dicẽdo cui laboꝛo ꝛ fraudo animã meaz bonis. Sed ꝛ hoc mirabile est q̃ cum plurimi tales reperiant. nullus qui de hoc cõscientiã sibi faciat inuenit. Proinde ſm fratrem aluarũ in libꝛo de plãctu ecclesie. Uendere charius q̃ emat cupiditatis causa est pctũ: et turpe lucrũ. xiij. q. iij. c. quicũq̃. Ideo tale lucrũ est paupibus dispensandũ. Et iterũ turpe lucrum a doctoꝛib⁹ reputat sine necessitate emere res tpe q̃ minus valent ꝛ seruare ad tempus charioꝛis foꝛi: vt tunc vendant: ꝛ ad hoc facit. c. ꝑdictũ quicũq̃ vbi de hoc in textu palam habetur.

Qz diebus festiuis mercari nõ licet Capitulum. III.

Tertio fit illicita mercãtia ex circũstantia tpis. s. cum fit diebus festiuis oꝛationi ꝛ deuotõi: atq̃ sacris exercitijs deputat/sicut ptz de mercatoꝛib⁹ q̃ vadũt ad nũdinas: et mercata atq̃ vendũt ꝛ emunt in eis: ꝛ cõiter dimissis officijs sacris ꝛ ꝛbo dei. ꝛ nulla in tali die audita missa insatiabiliter inhyãt ad tpalia lucra. ergo insensibiles effecti ad spiritualia et eterna nulla eis sapiũt nisi trãsitoꝛia. Unde Baruch. iij. de talibus dicit. Exq̃sierunt pꝛudentiã que de terra est negociatoꝛes terre themam. Thema vero interpꝛetat auster. Est enĩ auster ventus meridionalis: qui est humidus et calidus: ꝛ significat cupiditatẽ ꝛ auariciã: q̃ quidẽ differũt inter se. Nam cupiditas ĩmoderate cõcupiscit non habita: sed auaricia retinet iniuste acquisita. Primũ vero in humiditate. scõm vero in calliditate significat. Contra tales clamat. tertiũ pꝛeceptũ dñi dicẽs Exo. xx. Memẽto o mercatoꝛ: vt diem sabbati sanctifices. i. sanctis opibus non mercatõibus vaces

Item in eodē libro ꝛ loco dicit. Sex diebꝰ opaberis etiam opa tua. Leui. xxiij. dicit. Omne opus seruile non facies.

Qz in locis deo dicatis ꝛ sacratis illicitū ē mercari Capm. iiij.

Quarto illicite mercatio exerceꝫ excircūstantia loci scz cuz fit in loco diuino ꝛ dī cultui dicato. Cōtra tales Bat. xxj. dñs ardentissimū zelum oñdit intrans templū dei eijciebat omēs vendētes ꝛ ementes ꝛc. In quo quidē actu feruido zeli aduertendum est q non tm vendētes sed etiā emētes in tēplo eiecit eo q in vendentibꝰ mali pstabant occasionē nec nō ꝛ hoc faciebāt in indebito loco: at/q mō pturbatiuo oronis ꝛ diuini cultus. cōta autē veneratione ꝛ reuerentia sint digna tēpla dei ꝛ loca deo dicata oñdit. ex de imu. eccle. li. vj. decet. Decet domuz dñi sctitudo decet vt cuiꝰ factus est in pace locus eiꝰ cultꝰ sit debita veneratiōe pacificus. sitq ad ecclias humilis ꝛ deuotus ingressus sit in eis quieta cōuersatō deo grata inspicientibꝰ placida que psiderantes nō solum instruat sed ꝛ reficiat quenientes ibidē. Quia textꝰ. lxxxviij. di. in. c. consequēs Domus mea domus oronis ē ꝛc. Item i ecclesia nihil inhonestum nihilq incongruū fieri debet. xlij. di. c. non oportet. ꝛ duobꝰ capitulis sequentibꝰ. Et. xvj. q. vij. c. et hoc. Prohibetur q in sacro loco vbi oronibꝰ vacandū ē mercationes non fient.

Non licet charius vēdere merces forensibus ꝛ pegrinis q vendant ciuibus in cōmuni foro. Ca. v.

Quanto nō libet mercari cōsiderata circūstantia cōsortij. s. cū res vendit charius trāseūtibꝰ q mercatoribꝰ atq mā sur/ ꝛ discretis aut plus rusticis ꝛ ignaris q ciuibus exptis. aut plus simplicibus q astutis. Contra qd ex de em. ꝛ vendi. c. placuit statuit ꝓcilij sacrū q pbri moneāt plebes suas vt hospitales sint atq non charis trāseuntibꝰ vēdāt q in mercato vendere possint. Et ym Bern. in palleg. placuit. Ad hoc q excōicationē cōpelli possunt. xij. di. §. hinc etia. Nō vez est ym Ino. si hoc notoziū esset et moniti emendare se nollent.

Qz mercari non licet cum reipublice damno ꝛ quō condemnant ꝛ multis rationibus refellunt retrangulaz seu sacramentoz contractus. Cap. vi

Quarto est illicita mercātia ex circūstantia cōis damni. Ad huiꝰ intelligentiaz notan dū ē ym Scotū. in. iiij. di. xv. q tria sunt hoim genera qui cū vtilitate ꝛ cōmodo reipublice in mercatōibus exercent. Primi sūt mercātiaz apoztatoꝛes. scdi sūt mercātiaz conseruatoꝛes. tercij mercantiaz imutatoꝛes ꝛ meliatoꝛes. Primi inq sunt mercanciaz apoztatoꝛes. quia poztāt illas ō patrie q illis abūdāt ad patriam cui ille vtiles et necessarie sunt. Ex quo sequit q mercatoz talis q affert res de patria vbi abundant ꝛ trāsfert ad patriā que indiget illis: habz actū vtiq reipublice vtilē ꝛ honestū. Scdi sūt mercātiaz pseruatoꝛes. q quidē q titatē qñq magnā mercantiaz emunt vt aptius suo tpe ab emptoꝛibꝰ mercātie repiant venales nempe mercancias de lōginq poztantes nō sine graui incōmodo possent sp vēdere illas: nec insup quilibet indigens eis posset statim currere ad emendū eos. Ex his patet q tales mercantiaz pseruatoꝛes sunt ad magnā rei publice vtilitatē. Tertij sunt mercātiaz im/mutatoꝛes seu melioratoꝛes: qui scz industria sua laboꝛe ꝛ arte aut tpis varietate: qz scz res charioꝛ facta ē apoztatas ꝛ pseruatas mercantias varie meliorāt. Sic faciēdo de lana pānū de coꝛio scarpas: de cera candelas ꝛ similia. Et tales reipublice etiā vtiles iudicant. Oēs q supꝛadicti qz reipublice vtiles sunt psideratis q q q in. c. j. ꝑmi arti. pñtis sermōis dicta sunt lucrū cōmoduz qd merito rñdeat ad q q q dicta sunt repoztare licite possunt. His em casibus videt lucrū qsitū ex ope ꝛ artificio qd licitū est. xcj. di. c. clericꝰ. Tamē ym Sco. ibi. §. in translatiōe. In trāslatiōe hmōi negociatiua tūc siquidē iniusticia ē cū officit reipublice actus eiꝰ vel si imoderate recipit a republica vltra industriā diligentiā sollicitudinē ꝛ picula. His igit pmissis iā clarescere pōt qui sūt reipublice mercatoꝛes vtiles aut pniciosi deo ꝛ hominibus merita odiosi scz qui sicut dictū ē nec mercātias transferūt nec pseruāt nec laboꝛe eorū ꝛ industria eoz res venales meliozant. huiusmodi quidē sunt pnitiosissimos cōtractꝰ frequentantes: quos contractꝰ quidam nomināt schatos quia multos impia crudelitate transfigunt. ab alijs nominant stramasij: eo q retroꝛsum ruere faciūt. diuitias alioz a quibusdā lustrati quia bis deuoꝛando substātias alioz iniuste trahunt: a quibusdā dicunt retrāgole eo q substātias aliozum retrotrahēdo plures impie strangulāt: ab alijs ꝓo baractola dicunt eo q consumūt more baratrie. Et forte hec sūt nomina demonioz quibus hmōi contractꝰ reperti sunt vt dicit extra de verbo. sig. c. intelligētia Intelligentia verboꝛum ex causis est assumenda dicendi q non sermoni res sed rei est sermo subiectus: ꝛ q dispositio non cognoscat ex nomine sed ex affectu patz. in. l. pcario. ff. de pca.

De mercatoribus in generali

q̄tum aūt tales reipublice pnitiosi sūt patet ex tribus ꝑm Scotū. que tres corruptele dici possunt. Prima corruptela est p̄cij incerti. Tales em̄ predones vt verius dicā q̄ mercatores cōtractib⁹ supradictis efficiūt quod simplices certificari non possunt de ipo valore rei emende. quia modo emunt ⁊ sine p̄dictis pborū mercatorū conditionibus vendūt. Modo etiā vēdunt vt simili mō emunt. Tales quidem regratieris gallice nominanť: eo q̄ phibeāt imediatā cōmutationē volentiū iconomice ꝓmutare.

Secūda corruptela ē p̄cij iusti. qr̄ bi ppť cōmodū ppriū atq; lucr̄ faciūt qdlibz venale vl̄ vsuale charius ementi ⁊ vili⁹ vendenti q̄ id iustitia ⁊ rō postulāt: ex q̄ dānificāt vtranq; ptez et p ꝓsequens toti reipublice pnitiosi sunt. Tertia corruptela est piculosi p̄cij. Nam ppter corruptelas p̄dictas quasi cogunť mercantes si ñ cauti ⁊ timentes deū vel in piculo animas suas ponere si ꝑm has corruptelas lucrari voluerit aut si se saluare desiderāt in licito modo mercādi ad pauperiē paupem deuenire. Ex quibus oībus clare patet q̄ reipublice magnū sequitur damnū. Proinde ꝓra tales loquiť Christ. lxxxviij. di. eijciens ⁊ in arti. p̄cedē. c. iij. dictū est. Tales quidē ꝑm Christ. ⁊ Sco. deberēt de patria exterminari ac expelli ⁊ in exiliū dari qr̄ duo vel tres tales in ciuitate magna. corrūpūt totam ciuitatem ac multitudinē mercator̄. nec tamen alij mercatores in corruptelis p̄dictis excusari possunt: maxime si antedictis malicijs p̄ prudentes ꝓuisiones atq; statuta obuiare negligunt ⁊ obstare.

Quod autem remedium contra supradictos sit dandum mercantibus qui animas saluare volunt patebit infra circa finem sermonis sequentis ō multis illicitis modis ⁊ abusionibus quibus vtuntur plerumq; mercantes atq; artifices qui in tres septenarios abusionum distincti sunt quod in tres particulas diuisum est.

Cap. VII.

Septimo mercari nō licet ex circūstātia modi. Multis enim illicitis ⁊ iniustis modis plerīq; mercationes ⁊ artes exercent quos p tres abusionum septenarios distinguemus. licet plures alij modi addi pñt.

Prima particula huiꝰ capituli cōtinet septem abusiones artificium atq; mercatorum.

Primū abusionum septenariū subiungamꝰ Nempe plerīq; exercent mercationes et artes his septem modis. Primo mendacijs. Secō p iurijs. Tertio duplicitatibus. Quarto sophisticis verbis: Quinto mlicijs circūuentionib⁹. Sexto sūptatis occūpationib⁹: Septimo damnosis mixturis. Primo vero quidam mercātes aut artifices vendunt et emunt mendacijs multis. Quod nihil aliud est q̄ more iude christū vendere p pecunia. sicut patz. xj. q. iij. ca. abijt. Tanta em̄ inter emētes ⁊ vendētes iueterata abusio regnat q; nec emere nec vendere sciūt sine deceptione mendatior̄: vbi dicit textus. Profecto qui veritatē p pecunia negant deū p pecunia vendunt. Unde de talibus pō. ait. Non ē i ore eorū veritas. linguis suis dolose agebant ⁊ continue agunt scz vendentes. Unde de emptorib⁹ Prouerb. xx. dicit. Malū est dicit omnis emptor ⁊ cū recesserit gloriabit. tnuc scz primum suū decepisse. nempe iam instare videt tempus pessimi antichristi Apoca. xiij. Qui faciet ne q̄s posset vendere vel emere nisi habeat in dextra vel in fronte charactarem nominis bestie. Per hunc charactarē mendaciū designat. eo q; antichristus homo mendax erit ⁊ incarnate dīno aduersabit veritati ⁊ caritati eiq; omnes q̄ corde ore ⁊ opere mendaces erunt vniuersaliť adherebunt quod in charactere frontis ⁊ dextre denotat. Unde Esa. v. dicit dñs Ue vobis. s. qui mendaciter dicitis bonū malus ⁊ malū bonum scz i vēdendo atq; emendo. Aduertāt igitur tales q; ꝑm Tho. ⁊ Richar. de me. vil. qui scienter ⁊ cū intentione decipiendi primū mētiunť mortaliter peccant quia ꝑm Augl. tale ē mendaciū pnitiosum sicut idem ait. xxij. q. ij. c. j. vltra hoc etiā si decipiunt p predicta mēdacia restituere obliganť. Si aūt nocere primo suo non intendunt sed se seruare indemnes: tūc ꝑm eos veniale mendacium est nisi hoc ex assuetudine ⁊ mala consuetudine fiat: quia tūc ꝑm Hostien. mortale peccatum est sicut ebrietas q̄ cum assidua est mortalis culpa: vt patz. xxv. di. §. alꝰ. Iō dicit Eccli. xx. Potior ē fur q̄ assiduitas viri mendacis. Secūdo vendūt piurijs ⁊ multiplicibus iuramentis. Uñ. lxxxviij. di. c. eijciens. Christ. ait. Mercator̄ sine periurio ⁊ mendatio esse non potest. i. difficulter esse potest. Magna nempe iuris abusio est nescire vēdere minutā cuiuslibz vilis mercis absq; multiplicib⁹ iuramentis imo ⁊ piurijs multi. Aliūt em̄ frequenti⁹ p fidē meā tm̄ ꝓstitit mihi: p deū tm̄ de hoc hre potui: ita de⁹ saluet aiam meam sicut veritatē dico p corpus christi: tm̄ de hoc cōstr̄ venditū ē. Et ꝓsimilia piuria multa q̄ ideo ab aliquib⁹ frequentanť: quia sicut ppheta ait non est timor dei ante oculos eorum. O insana rabies mūdane cupiditatis absq; aliquo lucro quod sepe ꝓtingit totiēs nequiter peccare. Cō

tra tales mercãtes. lxxxviij. di. c. q̃d aliud Cassiodo. ait. Negociatores illi abominabiles est/ mank qui iusticiã dei mime ꝓsiderantes ꝑ inmoderatũ pecunie ambitũ polluũk merces suas plus ꝑiurijs onerando q̃ ꝑcijs. Tale ẏo ꝑiuriũ ẏm Tho. ⁊ Rich. si fiat intentiõe fallẽdi ꝓmũ vt dictũ est mortale crimẽ ẽ. Si etiã nõ decipiendi cã ꝫ ex ꝓsuetudis coꝛruptela hõ ꝑiurat Idẽ q̃ dicendũ Berito g̃ ꝓsis antiquissimũ fuit vt filios suos ẏa dicere assuefacerent foꝛ mercature nõ quidẽ apud ipos esse institucrũt qm̃ mentiendi ⁊ ꝑiurãndi locũ sibi esse ꝑ/ suasissent. Tertio q̃ sunt multi q̃ vẽdunt cũ duplicitatib⁹ vtputa oñendo res sanas ⁊ tribuunt coꝛruptas: oñdẽtes res bonas ei tribuunt malas vel saltẽ minus bonas: ⁊ ꝓsilia Sic patet in vendẽtib⁹ pãnos integros in quib⁹ sẽper caput seu ꝓncipiũ poti⁹. H q̃ vicio duplicatis plurimũ laboꝛare solent ipi mercatoꝛ ꝓsone te seu sensales qui ꝓpter lucrũ ꝓtra iusticiaz vtriq; pti. scz ementiũ ⁊ vendentiũ placere cõcupiscẽtes qñ q; ementẽ ⁊ qñ q; vendentẽ qñ q; vtrũ q; decipe nõ verenk sicut accidit cuidã sẽsali qui vt ementib⁹ vel vendentib⁹ vel saltem vni eoꝛ ꝑti mendaciter se redderet gratũ ꝑfirmando p̃cio inter eos ꝓsonaliter astãs clã ictu oculi vel pedis ementi vel vendenti ꝑiter inuebat vt mercatũ inter eos cõcluderek tandem q; post ꝓfirmatũ inter eos emptiõem si alter eoꝛ de chara emptione seu vili venditiõe lamentabak ꝛespondere solebat ideo clam innuebã tibi Quarto mercak sophisticis verbis. Sũt ei pleriq; qui tam astute in mercando sua ẏba oꝛnant ⁊ componũt: q; ad plures etiã cõtrarios sensus aplicari possunt. Hmõi eñ experientia teste: non tantũ coꝛã deo sed etiã hominib⁹ odibiles fiũt. Unde Eccli. xxxvij. Qui sophistice loquit odibiles est. Quinto quidã mercank circũuentionibus malicioſis ⁊ inuolutionibus ꝑiculosis. Uidebis nempe aliquos qui d̃ apotheca sua maxime simplicib⁹ hominibus insidiãtur sicut insidiatur aranea muscis in foꝛamina muri. Contra quos. ſ. Thessa. iiij. dicit Nemo circũueniat in negocio fratrem suum quoniam vindex est domin⁹. Et Osee. xj. dicit in ꝓsona decepti. Circũuenit me effraym in negotiatiõe sua: ⁊ in dolo domus sue. Effraym crescens interpretatur ⁊ sigt impios mercatoꝛes qui ꝑmalicioſas circũuentiones in diuitijs malicioſis crescũt sed iusto dei iudicio sepe euenit eis. qd Rich. ſ. dñs ait. De mercede meretricis. id ẽ auaricie sue rapine vel vsure ꝓgregata sunt. et vsq; ad mercedez meretricis reuertenk. Inter hos quoq; circũuentoꝛes cõnumerandi maxime sunt omnes mercantes qui inter se ꝙuentiones dolosas et ꝓnitiosas efficiũt inter se statuẽdo q; nullus de tali mercantia vendat vel emat nisi tantũ tales seu insimul paciscunk vt vno p̃cio vendãt vt inde amplius lucrari possint. Et tales monopoli nuncupank. Aduertendũ ẽ tñ q; ꝛepitur monopolon in neutro genere ⁊ monopolus in masculino genere Monopolõ eñ mercatio ẽ q̃m aliqui soli ex dicto exercẽt et impetrant q; ipsi soli emere vl̃ vẽdere possent aut docere Et dicik monopolõ a monos q; ẽ vn⁹ ⁊ polõ q; ẽ vẽditoꝛ. q̃si vn⁹ vẽditoꝛ vl̃ dꝛa polos qd̃ ẽciuitas q̃si vn⁹ i ciuitate sic vendẽs. Monopolus ẏo est ille qui impetrauit q; sibi soli liceat vendere certas merces ⁊ habet penultimã longã. Qui eñ hoc exercent ꝓpetuo exilio cõdemnenk bonis ꝓprijs spoliatis. c. d̃ monopolis. l. vnica. Sexto mercãtur quidam occultationib⁹ simulatis vtputa occultãdo defectũ equi vel nauis vel cuiuscũq; alterius rei. Idẽ merito queri potest an peccent hi qui vendendo equos ꝓsueuerunt dicere ipi emptoꝛi. Ego vendo tibi hunc equũ ꝑ vmbꝛoso: ꝑstrumoso ꝑinfirmo: ⁊ sic de ꝓsimilibus defectib⁹ q̃ solẽt esse in equis: modo equus suus venalis habet vnũ de defectib⁹ illis quẽ si vere sciret emptoꝛ nõ daret illi⁹ p̃cij medietatẽ: nunquid talis vẽditoꝛ excusak eo q; in genere dixit defectũ equi Dicendũ q; talis venditoꝛ tenek ei talẽ defectũ dicere in speciali quia aliꝰ rem maculatã vẽdit cũ detrimento ꝓximi sui qd̃ quidẽ ꝓtra charitatem ẽ. Et licet vẽditoꝛ exꝑsserit talẽ defectuz in generali nõ sufficit tñ q; sic dicendo dicit plura mẽdacia dicendo q; equus habebat multos defectus q̃s tñ non habebat. Proinde taꝰ cõsuetudo in fraudẽ fieri solet ne scz emptoꝛes credãt defectũ esse in eq̃ d̃ his q̃ a venditoꝛe denominank. Idem quoq; de illis mercatoꝛib⁹ dicendũ est q̃ vendũt pannos vel alias res in quibus defectus est talis q; si emptoꝛ sciret nõ emeret eas: ido tales venditoꝛes nõ excusank in tali casu dicen. Respice rez diligenter oculus pascat te: quia hec omia fraudulẽta sunt verba cũ ipe sciat certitudinaliter defectũ vendende rei. Ex hmõi ei questionib⁹ sepe ꝓtingit ⁊ incurrit grande ꝑiculuz ipe emptoꝛ: tamẽ graui⁹ ꝑiculũ iminet venditoꝛi cum is in anima falsitatis crimine maculek ⁊ ad omne damnũ restituẽdũ q̃d exinde incurrit emptoꝛ: venditoꝛ obligak d̃ iniur. ⁊ dam. c. si culpa vbi dicik. Qui occasionẽ dãni dat dãnũ dedisse videtur. Idẽ q̃ ẽ q̃n res post ilusto p̃cio vẽditur: ꝓpter latentẽ defectũ etiã si talẽ defectũ ignauerit ipe vendens: eo q; emptoꝛ dãnificari nõ dz ex ignoꝛãtia venditoꝛis Septimo ẏo mercãtur quidam cum dãnosis mixturis vt miscẽdo aquã vino ⁊ ꝓsimilia que rei valoꝛẽ minuũt: ⁊ oĩno sunt cõtracões ⁊ ꝓꝓrias intentões emptoꝛ. Cõtra tales

De mercatoribus in generali

dicitur Esai.j. Argentū tuum versū ē in scoriam scz p̄mixtione stanni aut plūbi. vinū tuum mixtū est aqua. Alia lra habz ibi Caupones tui z tabernarij tui miscent vinū aqua. Ideo paulo post subdit. Et coquā scoriam tuā z auferam omne stannū.

Secunda particula continēs septē alias abusiones vendentium z ementium. Ca. VIII.

Secūdū abusionū septenariū subdam⁹ Primo sunt qui variant pōdera z mensuras: secundo q̄dā vendūt temp⁹ non suū. tertio quidā non soluūt termino ꝓstituto quarto sunt quidam p̄missā frangentes fidem. quinto sunt quidam qui minus debito emūt z charius debito vendūt: sexto quidā diffamant alioꝝ merces: septimo sunt quidā qui humectant mercantias. Primo enim quidā sunt q̄ pōdera variant et mensuras. Contra quos extra de. emp. z vēdi. c. primo vt mensure. Questio circa hoc queri potest an vtens coruptis pōderib⁹ vel mensuris non p̄ supiorē sed plebeios in tota vrbe cōmuniter introductis mortaliter peccet. Ad hoc dicendū ſm quosdam quod si ex huiusmodi coruptiōe aliq̄ iusto precio fraudanť p eo q̄ credunt mēsuras z pōdera esse veras z iustas sicut p̄ius erant tūc hmōdi fraudator peccat mortaliter z damnū fraudis restituere obligatur. Si vero iusto p̄cio non fraudantur nec vtens eis vtiť ad fraudē iusti p̄cij nō tenebť aliq̄d restituere cuius peccet nō reuelando mēsure coruptionē his quos credit eam latere: sed forte nō mortaliter peccat q̄n coruptio ē cōmunis q̄ satis ex hoc data ē ratio q̄ huiusmodi coruptionibus innotescat. Si autem oēs tā domestici q̄ forenses cōiter sciūt ponderuz. q̄titatē z mēsuraꝝ q̄ nūc p⁹ factā coruptionē vtunť tūc nō cadat falsitas siue fraus in p̄dictis mēsuris: ꝑ sic se hz sicut p̄ius duplū vocareť libra: nūc aūt mediū vel q̄rta ps libra denominabť. Si tñ coruptio talis eēt q̄ vnā mensurā ad emendū tenerēt z alterā ad vendēdū tūc nisi alter cū quo mercabť sciat hoc ē sp mortalis culpa. Prohibebť eīm hꝫ Deut. xxv. Nō hēbis in saculo tuo diuersa pōdera maior⁹ z minor: pōdus hēbis iustū z verū z modi⁹ equalis z ver⁹ erit tibi. Hꝫ tñ nō sunt ꝑ plo multū p̄dicāda ꝑ p ꝓfilijs dādis z ꝓfessionib⁹ audiēdis valde necessaria sunt. Ad hꝫ etiā facit qđ habebť. xxiij. q. j. c. non afferam⁹: ſm aūt Tho. Mēsuras venaliū rerū necesse ē eē diuersas in diuersis locis p̄pter diuersitatē copie vel inopie rer⁹: quia vbi res abūdāt maiores mēsure sunt seu eē ꝓsueuerunt z ecōuerso. In q̄libet tñ loco rectores ciuitatis vel loci determiare dēbť q̄ erūt mēsure iuste vel naliū pensatis ꝓditiōib⁹ locoꝝ z rer⁹ venaliū. Proinde has mēsuras publica auctoritate vel antiqua ꝓsuetudine approbatas p̄terire nō licz Et idē videť de pōderib⁹ iudicandū. Secōo quidā vendūt temp⁹ non suū sed p̄pter dilationē solutiōis in mercib⁹ p̄ciū augmētātes qđ oīno p̄hibebť ex de vsur. c. cōsuluit. Q̄ aūt sit ibi vsura ptz rōe. Fiūt eīm ibi duo ꝓtract⁹. scz venditōis. z rōe hui⁹ non cadit ibi vsura. Secōo ē ibi mutuū: q̄ ex termio dato i mercātia preciū augebť qđ nihil aliud ēē ipi emēti mutuare p̄ciū mercātie iā empte atq̄ ex tali mutuo accipere lucz. Hz de hꝫ lati⁹ dicebť in ſmōe seq̄nti. ar. iij. ca. ij. Est nihilomin⁹ aduertendū q̄ si absq̄ oī dilatione z expectatiōe solutiōis hō alicui venderet rē p p̄cio adhuc ampliori q̄m fuerit p̄ciuz p̄incipale cū supadiūcta vsura n eēt ibi pctm vsure: ꝑ solū iniusti p̄cij seu iniuste venditionis culpa. Tertio q̄dā nō soluūt in termio ꝓstituto ad qđ obligarūt se scriptura vel p̄missiōe z q̄nq̄ iuramēto. Cōtra q̄s ē text⁹. c. significāte. ex de pign. Quō aūt tales obligenť ad interesse dicebť in ſmone. xlij. ar. j. z. c. j. Quidam q̄ expectāt maliciose monete mutationē Et isto i termio sibi dato non soluūt: iō ex hac malicia siue ex quacūq̄ alia sua culpa debitor creditori ñ soluēdo i ēmio sibi dato p̄stat dāni occasionē oīno ad ꝓdignā satisfactionē obligar⁹ ē: vt ptz extra de iniuť.. z dam. c. si culpa. Quarto q̄dā frangūt p̄missaz fidē z p̄stita iuramēta q̄ fecerūt in societatib⁹ suis. vñ q̄dāmō nec eis seruāda ē. ex de iureiuť. c. iij. Quinto q̄dā mi⁹ ꝺbito emūt aut mi⁹ debito chari⁹ vēdūt. Et circa hꝫ ponam⁹ aliq̄s casus. Primus casus ē. ſ. ꝑsone q̄ q̄dā simplex hz lapidē p̄cioſū quē vitr⁹ esse credit. Lapidari⁹ ꝺo cognoscēs eū emit illū p vili p̄cio q̄d iuris? Dicendū q̄ illicitū ē q: scienter decipit p̄imū suū q̄ de illo ꝓfisus ē. vnd ad iustū preciū restituere obligať. Secus autē si ille qui emit credebat etiam vitrum esse quia tunc ſm quosdam restituere non tenetur eo q̄ per emptionem bona fide factam lapidem acq̄siuit. Sed consulendum est ei q̄ de lapidis lucro puideat vēditori plus vel minus ſm indigentiam suam Secundus casus idem quoq̄ dicendum est de illo qui vendit campsori aur⁹ p metallo et argentum p stagno z de cōsimilibus. Tertius casus Pone etiaz q̄ quidam vendens thesaurum in agro meo venit ad me et emit agrum illum p̄o p̄recio quod valebat si sine illo thesauro extitisset quid iuris? Dicēdū q̄ emptor restituere obligatur quia dolose agit ꝓpterea rem magni p̄recij emit scienter p̄o modico p̄recio z hoc venditore ignorāte ergo decepit eum. Si aūt emptor tunc nihil de hoc

sciuisset licite retinere posset.

¶ Nec decipere non liceat etiam citra dimidiū iusti precij.

¶ Circa ꝟ tñ nōdū ē q̄ ꝫ ciuili iure cautū sit q̄ si emptor seu vēditor vltra medietatē iusti p̄ cij defraudet̄ ꝓtractus sit nullus ⁊ sic p iudicez irritand⁹: nihilomin⁹ in ꝓscientie foro licz fraudatio minor sit si ꝓcedat ex vno vel ex plurib⁹ istoꝝ q̄ttuor ꝓdigna restitutio fieri debet: verbi gratia. Si ꝓcedat ex ignorātia aut ex mētis leuitate apta siue ꝑsumpta siue q̄cunq̄ magna egestate vel necessitate ad hoc cōpellēte. Ex q̄ bus comprehendi potest q̄ talis ꝓtract⁹ nō ꝓcedat ex mera grata ⁊ gratuita voluntate. talis defraudatio in minus emēdo aut pl⁹ vendēdo nō solū ꝓtra iusticiā est sed etiā contra charitatem ⁊ ꝓtra naturalē hois pietatez: licet ex vtriusq̄ ptis ꝓsensu talis ꝓtractus ꝓcedere videatur. Nam etiam ꝑm Aristo. iij. Ethi. Ignorantia ⁊ aliqualis coactio excludit voluntarium. De hoc tamē plen⁹ dicet̄ sermone sequenti ar. ij. c. ij. Inter hos tales tenēt p̄ncipatū q̄ stecharū seu bistractoꝝ aut stramazorū siue retrangulaꝝ ⁊ ꝓsiliū ꝓtractus efficiūt.

¶ Questio.

¶ Si aūt querat̄ quid sit iustū p̄cium rei vēdite seu ꝛemende. Dicendū est q̄ iustū p̄ciū est q̄d est ꝑm estimationē fori occurrentis ꝑm q̄ tūc res que vēdit̄ in loco illo cōmuniter valere potest. Quia ꝑm Hostien. ⁊ Ray. Justū ꝓciuz ꝓsiderat̄ respectu tp̄is contractus. neq̄ debet attendi q̄ pluri sit emptum ⁊ minori vendatur vel ecōuerso q̄ plus offerat̄. Ꝛz de hoc dicet̄ plenius in sermone. xxxv. ar. j. c. ij. Itē quādo ⁊ quō quis intelligat̄ decipi vltra dimidiū iusti ꝓcij etiā dicet̄ in sermone sequenti ar. ij. c. j. Ex dictis ꝓtz q̄ licite quis lucrari valet trāsferendo merces de vno loco ad alium: vendendo tanto p̄cio q̄nto in illo cōmuniter estimat̄ et si ibi non sint tales res debet inde sumi moderatum lucrum pēsatis sumptib⁹: industria sollicitudine: piculis ⁊ labore.

¶ Sexto quidam iniuste diffamāt alioꝝ merces vt suas chariꝰ vēdant: quod quidem p̄nitiosum mendaciū ē ac mortale. xxij. q. ij. c. j. Et tales de illato damno satisfacere tenentur extra de iniur. ⁊ dam. ca. si culpa.

¶ Septimo q̄ꝫ sunt quidam qui ad deci/piendū humectant mercātias suas sicut q̄nq̄ fit i pipere. xxx. chroco. lana caseo ⁊ ꝓsimilib⁹ que pondere mensurant̄ ⁊ hi etiam tale damnum restituere obligant̄.

¶ Tertia ꝓticula septimi capituli continens alias septem abusiones ementium et vendentium.

¶ Cap'm. IX.

Octius abusionis septenarius subiungatur. Primo quidem sunt qui inginquis ptibus sine vxore longaz trahunt moram. Secūdo sunt quidā q̄ missas audire negligūt atq̄ talia sacra. Tertio quidā sūt p̄mi p̄roditores. Quarto sūt q̄daz falsi cōputatores. Quinto sūt quidā monete diminutores. Sexto sunt q̄dam maliciose nocētes: Septimo p̄mi pemptores.

¶ Primo inq̄ sūt pleriq̄ q̄ in longinquis ptibus sine vxore longam trahūt morā ⁊ quandoq̄ int̄ infideles nationes. Tales aūt quantis carnalitatib⁹ atq̄ spurcitiis: tam cū fidelib⁹ q̄ꝫ cū infidelib⁹ inquinentur quis exp̄mere posset? Item q̄ꝫ pp̄rijs vxoribus violādi: sacrū matrimoniū causas multiplices ꝑstant. Sed ad hoc facit illud q̄d habet̄ extra de spō. in pu. Ideo. xxvij. q. ij. c. j. §. j. p de scriptione matrimonij dictū ē. Matrimoniū ē viri mulieris q̄ iunctio indiuiduā vite ꝓsuetudinem retinens. Quia ꝑm Goff. hac intentione i matrimonio iungi debent vt ꝑpetuo simul remaneant. q̄uis post contractū matrimoniuz ⁊ ante carnalem copulā posset alter inuito altero religionē intrare sed post ꝓsumationē matrimonij non nisi volente ⁊ plerumq̄ non nisi similiter cōuertente vt patet ex̄ de conuersio ꝓiug. c. vxoratus. Et habet̄ ex̄. de ꝑscrip. illud quoq̄. Ideo vnus alteri obligat̄. Preterea ad Cor. vij. Mulier potestatē sui corꝑis non habz ꝑ vir. Unde extra de ꝓiug. lepro. c. j. dicit textus Cum vir ⁊ vxor vna caro sint: nō debet alter sine altero esse diutius.

¶ Secundo sunt quidaz qui vt amplius lucrent̄ missas negligūt ⁊ alia sacra. O de⁹ q̄t inter fideles ⁊ infideles longaz trahentes morā tantumō tp̄alib⁹ inhyantes lucris tanq̄ꝫ aialia viuūt absq̄ confessione ⁊ ꝓmunione ⁊ absq̄ aliquo signo xp̄ianitatis? Unde. lxxxviij. di. c. q̄m non cognoui Augustinus ait. Merito dictū ē negotiū q̄ negat otium: quod malum ē non querit verā quietē q̄ est deus. Et Eccl. xxvj. Difficulter exuitur negotians a neglientia: scz diuinoꝝ: ⁊ caupo a peccatis labiorum.

¶ Tertio sunt quidā vendentes p̄mi p ditores. Sunt nanq̄ pleriq̄ fidei bone possessores q̄ tanta quandoq̄ fiducia ꝓfidūt de venditore cuz aliq̄n sit bone fame ⁊ q̄ mercis p̄retiuz ⁊ istius pondera ⁊ mensuras ponūt in iuditio ⁊ arbitrio eius: at ille non verē nequiter decipere eos. Ideo rōnabiliter dicere potest q̄ si vēditor talis estimationis sit aut fama in pl'o aut tam pfecti status q̄ verbo eius plus statur aut non minus q̄ꝫ iuramento alioꝝ tunc vir est qui mortaliter peccet rei venalis p̄cium mendaciter in alterando aut mendose dicendo tñ cōstituit: aut tantū potui habere de illoiquia p̄inde ē ac si emptor cōmitteret se fidei vēditoris ⁊ hoc

De mercatoribus in generali

venditor acceptaret: et tandē contra fidem ac/ceptam ac datā infideliter venderet ei sua. In q̄ quidem casu fraudem restituere obligatur: ⁊ vl tra hoc mortaliter peccat tanq̄ ꝓtra pactū da/te fidei agēs. Quarto sūt q̄dā falsi ꝓputato res ⁊ maxīe cū rusticis ⁊ simplicib⁹ ꝑsonis de narios nūerāt. Sicut ꝓtigit cuidā rustico die/bus nr̄is: cui cū campsor nūeraret florenī mo netā cepit nūerando dicere alnoie ð dio ⁊ ð ly scti ley ⁊ sete. e. viij. ⁊ ix. ⁊ xē. vsq̄ in finē. Ru/stic⁹ aūt dū abiret suspicās deceptōez ꝑ seip̄m item nūerauit inuētaq̄ fraude redīcs cū idē cā ꝑsore item nūeraret. d. alnomie de dyodle y sācte ley ⁊ octo xē. Et item sic añ mēdacīt repiret ait rustic⁹ ille. Nūera etiā ð vno ⁊ nō noies deū ne q̄ sctōs q̄ cū coact⁹ egisset falsitas nūeri cū ru bore detecta ē cāp̄sor. Quinto sūt q̄dā mo nete diminutores seu electores. Sūt nēpe pleri q̄ q̄ grossos argēteos vltra debitū grauiores diminuūt vsq̄ ad iusti pōderis q̄titatē aut ma iori p̄cio alienāt. Circa qđ notādū ē ꝟm Tho. q̄ si talis sūmatim emisset grossos ⁊ aliq̄ defice rent a debito pōdere vel mēsura tūc quidē illici tū esset peiores ꝓmuni p̄cio ⁊ meliores maiori p̄cio alienare. Nā qđ deficit peiorib⁹ in melio/rib⁹ supabūdat: ido emētes peiores iniuste dā nificant̄ qz nō hñt debitā suā mensurā. Si tam deteriores grossi iusti pōderis sunt piculū non videt̄ si campsor de grauiorib⁹ ⁊ meliorib⁹ lu craret̄ qđ tū timeo raro accidere. Sexto sūt q̄dā malicioſe nocētes sicut accidit cauponi cui dā q̄ fingens sollicite mīstrare in suo⁹ hospitū mensa tā venditū vinuz in vase vt illi item eme rent malicioſe fundebat atq̄ fingēs ꝟ casualiter factū ⁊ talē fortuitā vini effusionē futuri abūdā tiā figurare alta voce effuso vino clamabat: ab undātia: abūdantia: abūdantia. Deniq̄ cuius cōmentū cū quidaz hospes intellexisset caupo ne i alijs occupato e vegete extracta cauella to tū vinū vegetis illi⁹ effudit. Tū q̄ caupo a cete ris hospitib⁹ quereret q̄s id egisset qui sic effun derat vinū. clamare cepit vt pri⁹ ter abūdātia deniq̄ accusat⁹ a caupone cū officiali apiret cō mentū p̄titiōis eius imunis euasit non cū mul to cauponis rubore. Septimo sunt q̄dā pri mi pemptores corrupta sanis ex auaricia p̄cio venūdātes: vtputa carnes pisces oua ⁊ ꝓsilia cruda ⁊ cocta: ab hac corruptiōe sūt imunes q̄ vendunt carnes q̄ a carnificib⁹ decorianꝫ aux/lio corrupti flat⁹ maxīm q̄ liniunt aromatarijs ⁊ pigmētarijs illis q̄ in syropis ⁊ medicinis im ponūt ea q̄ sciūt corrupta ē seu nociua vel non ꝑficua cū ꝑpter vetustatē iā p̄diderūt virtutē suā. Et hoc necessario hz sequi vl grauior egri infirmitas vel q̄q̄ ⁊ sepe mors atq̄ ꝓ hoc me dici infamiā atq̄ culpā si in talib⁹ debitā anta/uersionē negligit adhibere. Oīb⁹ g̃ementibus atq̄ vendentib⁹ q̄ p̄dictis trib⁹ septenarijs ab/usionū aut aliqua eoz vtunꝫ: vtiq̄ cōtingit q̄ Ezech. lxxxviij. di. c. ejciēs ait. Quēadmodū em̄ triticū aut aliq̄d tale teras in cribro dū huc ⁊ illuc iactat̄ oia grana paulatim deorsū cadūt ⁊ tandē in cribro remanet nisi stercus. Sic de suba negociatoz nouissime nil remanet nisi so/lū pctm̄. Hec ille. Ꝓro ꝓclusiōe oīm p̄dictoz: Esa. xxiiij. c. in q̄t. Erit sicut ꝓp̄s sic sacerdos ⁊ sicut seruus sic dñs ei⁹: sicut ancilla sic dña ei⁹. sicut emēs sic ille qui vendit: sicut fenerator sic ille qui mutuū accipit: sicut qui repetit sic q̄ de bet. s. qz cōiter oēs tales piclitantur.

Articulus. iij. de moribus ac vita recti et veri mercatoris.

Tertia vo ꝓsideratio circa mercationē est de ei⁹ debita reformatiōe. Aut enim desiderat esse mercator rect⁹ ⁊ ver⁹ to to conamine nitat̄ p̄dictas septē circūstantias repēsare: atz q̄si septē specula ꝓtēplari vt oīno sciat velit ⁊ conet̄ abstinere ab illis. Primo p inde ꝓsideret si tūc ē in clericali statu aut i futu rū esse intendit. Secūo videat ne in mercatōib⁹ occupet̄ nisi tm̄ ex sui ⁊ suoruz necessitate aut q̄ cū q̄ honesta seu miserabili pietate ⁊ nō ex effre nata ⁊ insatiabili cupiditate. Tertio caueat at q̄ oīno desistat in festiuis diebus a quocunq̄ mer candi actu vt nunquam tunc ad mecari/ta accedat. Quarto omīno abstineat in loc/sa cris atq̄ deo dicatis vtpote in ecclesijs cimite rijs ⁊ ꝓsil⁹ib⁹ q̄cunq̄ mō mercari ⁊ q̄cūq̄ secu laria opari. Quinto videat q̄ iuste vendat tā transeuntib⁹ q̄ cōmorantib⁹: tā ignorantibus simplicib⁹ q̄ intelligētibus ⁊ discretis. Sexto mercari abhorreat cū damno reipublice nullo mō sibi suū ꝓp̄riū cōmodum ꝓponēdo ⁊ ꝓtra frequētantes stramazos: aut retrangulas siue bistractos ⁊ ꝓsil⁹es feneraticos ꝓtractus tanq̄ reipublice destructores toto conamie suo i sur gant agendo fideliter ⁊ opando efficacit̄ iuxta posse suū ne hmōi ꝓtract⁹ in ciuitate vel patria frequentēt̄. Septimo q̄ studeat in mercatōib⁹ suis nullo vti mendatio nec etiā iuramēto: ab horreat oia piuria nulla duplicitate vtat̄: nec etiā duplicib⁹ aut sophisticis verbis. Sit de niq̄ verbū suū vex ⁊ rectū in ore suo non circū ueniat quē aliquo modo nec q̄ mercantiarum suaz p̄nitiose occultet viciū suū vel defectum. nullā falsitatis mixturā in venalib⁹ suis impo nat: vendendo atq̄ emendo vtat̄ iustis pōde ribus ⁊ mēsuris: non vendat rē suā chari⁹ ꝓp̄t solutionis p̄cij cōcessum tp̄s: studeat oīno ser/uare p̄missa ⁊ soluē tpe instituto. cū socijs suis nō faciat irritā fidem. Seruat etiā p̄stita iura menta in pl⁹ vendēdo ⁊ min⁹ emendo ꝓtra iu

stitiã non excedat: mercantias alienas non dif
famet contra ꝓximi charitatẽ. nõ falsificet mer
ces suas quocunq; modo absq; vtore ꝓpria ñ
diu mozeꝝ. tempe debito nõ dimittat frequẽta
re ecclesias audire missas ⁊ auscultare deuote
atq; attente diuina officia ⁊ maxime verbũ dei
adminus semel in anno confessori pito ac timẽ/
te deo ꝓuio ꝓscientie sue examine integre con
fiteaꝝ peccata sua atq; cum ꝓpatione mlta se
mel in anno accipiat sacramentũ annuati. Ad
minus cum socijs reuideat rationes: testamen
tũ ⁊ suam vltimaz voluntatem in scriptis semp
autentice teneat ꝓpatam. Si mercator repu
tatur ⁊ rectus sumope caueat ne hij qui ꝓpter
ꝓdicta de mercede ⁊ precio eius libere in eo cõ
fidunt defraudatos se inueniant ⁊ deceptos.
Honeta aliquo modo nõ abutaꝝ: dando vel
recipiẽdo solutiones fideliter numeret atq; scri
bat: res ꝓnitiosas ⁊ nociuas vt se seruet indem
nem nullo modo tradat aut vendat: ⁊ maxime
si sint cũ periculo vite vel etiam sanitatis. Be
niq; qui supradicta septem diligenti⁹ seruet dei
adiutorio efficieꝝ mercator lucrosus famosus
deo ⁊ hominib⁹ gratus exemplar ⁊ etiã specu
lũ cupientium iuste mercari ꝓfusio omniũ i fide
lium mercatoꝝz. Nam sicut. j. de ania dicitur
Rectum est iudex sui ⁊ obliqui. In talibus
quidem verificabiꝝ illud Esa. xxiij. Erunt ne
gociatores eius ⁊ mercedes ei⁹ sactificate dño
Et sequitur. Quia his qui habitauerunt coꝝã
domio erit negociatio eius. Et loquiꝝ de iusta
mercatione vel de ciuitate vbi mercatio exerci
tatur iuste. Per ea agitur que in ꝓñti sermone
dicta sunt patet licitam esse mercationẽ ⁊ quib⁹
circũstantijs deprauetur ⁊ corrumpaꝝ ac bre/
ui ꝓclusione p rectitudinis viam direxim⁹ mer
catore atq; artificem. Ad eiciendam ꝓdictam
ancillam ⁊ filiũ eius vt in ꝓsenti ꝓseruent cõsci
entiã puram ⁊ vitã imaculatam ⁊ in futuro cõ/
sequantur gloriam sempiternaz. Quam nobis
omnibus largiatur triumphator mortis domi
nus noster iesus christus ⁊cẽ.

Vñica quarta in quadragesima in fra diem de temporis venditione.

Sermo. xxxiiii.

Hit iesus Jõ
han. vj. ⁊ in euangelio hodierno
Nihil tantũ ꝓpellit ⁊ effugat mi
sericordiã dei ꝙtum crudelitas criminosi Jõo
dicit ꝓuer. xv. Longe ẽ dñs ab impijs: nõ
tantũ videlicet in futuro sed etiã in ꝓnti. Ac cõ
tra de pietate. j. Thimo. iiij. aplus ait. Pietas
ad omia valet: ꝓmissionẽ habens vite que nũc
est ⁊ etiam future. Letetꝝ cuz diuina pietas ꝓ
pter pietatem ad nos misericorditer reuertaꝝ.
Teste domino Psalm. v. Beati misericordes
quoniã ipsi misericordiã ꝓsequentur. ad pieta
tẽq; erga indigentes in mercationib⁹ exercẽda
est dirigamus sermonẽ ne dictum euangelicuz
verbum inter mercantes verificeꝝ quod irre/
uocabiliter ab eis abijt i esus. Diso in precedẽ
tibus de mercantijs ⁊ artibus in generali: vidẽ
dum est nũc de eis aliquid in speciali. Sed ꝺa
sepe contingere solet q; datur impie in talib⁹ cõ
tractib⁹ termin⁹ solutionis Ideo de ipo termi
no ⁊ venditione eius aliquid disseram⁹. ⁊ per
hoc clarius innotescet q; vere ait iesus. Quia
pietas eius erga ꝓximũ recessit vt temp⁹ ꝓxi
um homis sibi ꝓsis in mercantijs ⁊ cupiditate
vendatur in solutionis termino sibi dato. ꝙ/
obrem opus est q; circa hoc triplicem terminũ
distinguamus. Primus dicit terminus gratie
secũdus terminus vite: tertius est termin⁹ cul
pe seu nequitie ⁊ auaricie. Pro his autem tri/
bus terminis ꝓpheta ait in ps. ciij. Terminũ
posuisti ⁊ hoc quo ad primũ: quem nõ trãsgre
dientur: et hoc quo ad secundũ. nec cõuertẽtur
operire terram ⁊ hoc quo ad tertiũ. Quod ver
bum potest esse aliud thema in ꝓnti sermone.

Articul⁹ primus de termino seu dilatione solutionis ex gratia concessa indigenti emptori. ⁊ q; hoc tripliciter virtuosum est ⁊ in quibus liceat vendere tempus per triplicem regulaz demonstratur.

Primus terminus dicit gratie quia
ex ipsa lege gratie originem habet.
Et de hoc ꝓpheta ad dominuz ait.
Terminũ posuisti. id est poni consti
tuisti. Talis terminus fit cum expectatio solu/
tionis rei empte vsq; ad certum tempus p gra
tiam venditoris libere conceditur ipsi empto/
ri. Et hic terminus non solum omni crimine ca
ret verũetiam est opus. Primo pium. secundo
iustum. tertio meritorium. Primo inquã ꝓdi-
cto modo terminum solutionis dare est opus
pium: scilicz cum fit indigenti qui statim solue/
re difficulter vel minime potest. Tradit em ipi
emptori nõ tantum ipa res empta verũetiaz ei
dem de mutuo subuenit. Nam p tpe illo dato
dilationis ad solutionez quodãmodo mutuat
venditor ipi emptori precium mercantie qõ p co
dẽ est ac si vẽditor ibi exbursaret denarios illos
et mutuaret emptori: vt idem ꝓuidere possz ne
cessitatib⁹ seu idigẽtijs suis. nẽpe op⁹ magne pi
etat⁹ ⁊ artificij idigẽti ꝙñ hz vñ artẽ exerceat et
familiã suã nutriat vendẽ atz tradẽ mercantiã
atz beigne expectare solutõz. Est certe h ãsi to
tã familiã suã pascere ⁊ sustentare ⁊ ãsi per ele

mosynā nutrire: ac quodāmodo plura miseri/
cordie opa exercere Quia vestit nudos. alit fa
melicos: potat sitibūdos: v. sitat egrotos: susci
pit vagos: educit incarceratos ⁊ iuuenes ⁊ pu
ellas sepe sustinet ruituras: ac p hoc ꝫriū face
re dici pñt qui terminū vēdūt sicut patz in. ca.
ꝓsului. ⁊ in. c. in ciuitate extra de vsuris. ¶ Se
cūdo est op⁹ iustū ꝟm iustā naturā legem quaz
delucidat dñs Luce. vj. dicens. Quecūq; vul
tis vt faciāt vobis homīes ⁊ vos eadē facite il-
lis. Et habet ad hoc tex. di. j. c. j. Ex qua qui/
dem lege tenet homo nō ꝟm facultatē suam so
lum ac iuxta ementis indigentiā ꝓ loco et tem/
pore p dilationē solutionis mutuū dare: verū
etiā principaliter mutuare licet indigens nihil
emeret ab eo sicut latius patebit infra sermōe.
xxxvij. articulo. ij. Et sic verificabitur verbuz
pphete dicentis. Terminū posuisti scilicet tu
summe deus in lege nature. quādoq; esse neces
sariū dandum. scz indigenti ¶ Tertio quoq; p
ꝓsequens est opus meritoꝛium iuxta venden/
tis ⁊ terminū facientis intentionē ⁊ charitatez
Juxta quod dicit. xv. q. j. §. ex eo. i fine vbi di
cit q; quilibet p suoꝛum actuum voluntate et
qualitate recipiet aut penam aut gloꝛiam. Ad
hunc quoq; intellectum exponi potest illō ver
bum ps. Domie quis habitabit in tabernacu/
lo tuo aut ꝙs requiescet ⁊c. Et sequit. Qui pe/
cuniam suam non dedit ad vsuram scz sed de/
dit terminū solutionis gratis Ezechi. xviij. di/
citur. Vir si ad vsuraz nō accōmodauerit ⁊ am
plius non acceperit scz ꝓpter ꝓcessum tempus
solutiōis: vita vuet ⁊ non moriet id est p̄miuz
sempiternū recipiet. Et hoc maius vel minus
ꝟm latitudinē charitatis ⁊ sinceritatē intentio/
nis ⁊ affectionis que a deo mensurant in coꝛde
sicut patet Lu. xxij. de vidua que mittens i ob
lationez deo duo eꝛa minuta plusq; oēs alij mi
sit. Et ad hoc facit. c. si quid inueniſti. xiij. q.
v. vbi dicit q; deus intuetur coꝛ. scz principali
ter non manū. Est etiam aduertendū q; in alicq
bus casibus terminus seu tempus solutiōis li-
cet non sit modo predicto meritoꝛiū tamē icul-
pabiliter pōt vendi: ⁊ vt hec veritas clariꝰ pa/
tefiat tres vere regule sunt circa hoc notande.

¶ Quando ꝓpꝛium venditoꝛis tem-pus licite potest vendi ⁊ quando non Capl'm. I.

PRima regula hec est tempus ꝓpꝛium
venditoꝛis ab eo licite pōt vendi ꝙ quā
do tempalem vtilitatē tpali p̄cio apꝛe
ciabilē in se includit. Ad cuiꝰ regule declaratio
nez notandū est ꝟm Gerardū obdonē. q; tp̄us
duplicit pōt ꝓsideꝛari. ¶ Primo mō vt ē que/
dam duratio q̄ ꝓsequit p̄mū motū. Et hoc mō
tempus est ꝙd cōe oim ⁊ nullo mō vendi potest
Cuiꝰ ratio ponit in. c. Qui manu mittit: xij. q.
ij. vbi dicit. Qd cōe est non est pticulariter sin
gulozū. ¶ Secūdo mō vt est quedam duratio
aplicabilis alicui rei que duratio atq; vsus est
alicui ꝓcessus ad eiꝰ opa exercenda ⁊ hō mō tē/
pus est ꝓpꝛiū alicui⁹ sicut annus equi mihi ac
cōmodati dicit esse meꝰ: ⁊ hmōi tp̄s licite ven-
di potest. Ex his ptz q; licet tp̄s currens ꝓ re/
ceptione mutui. i. tp̄s mutuationis non posset
vendi ipius mutui receptoꝛi ꝙn a vendente cō
mittat ibi vsura p eo q; ex natura mutui tp̄us
illud non ē p̄stitoꝛis sed potiꝰ receptoꝛis. Ex hō
tñ nō sequit q; nullū tēpus licite posset sine vsu
ra vendi ꝙnīmo p locū ab oppositis sequit poti
us regula supꝛadicta scz q; tp̄s ꝓpꝛium vendi/
toꝛis vt supꝛa ¶ Pateat itez p̄fata regula p exē
plū sic. Qui tibi soluere debet post triginta ali-
ter tres annos. c. ducatos ita q; antea t bi mini
me obligek potest tibi vendere illud tp̄s paci-
scendo tecū q; moꝛ tribuat tibi. lxxxv. ac ꝓpter
intercurrens tempus triū annoꝛ. xiij. sibi reti
neat ⁊ acquirat: cuz tres anni pecunie quā ille
tibi tenek sint ꝙ ad hoc sui iuris ꝓpter qō pōt
vendere valoꝛez illius facit ad hoc. l. si ꝓstā. §.
quotiēs. ff. solu. matrimonio. Quod tñ ē intel/
ligendū de debito facto ex mutuo q; at is dato.
Si eñ tempus illud nihil valeret nō ampliꝰ es/
set teneri ad moꝛ soluendū q̄ teneri ad soluen-
dum post tres annos et non ante ¶ Quo obiec-
ta ¶ Si autē obijcias. Primo q; qua ratione
pecunia mutuata nihil vltra se valoꝛis vendi/
bilis habet: eadem ratione nec pecunia ad tres
annos soluenda: ⁊ ideo vendere tempus eius.
xv. flozenis videtur vsura. Dicendum q; hic ñ
venditur pecunia sed ipius solutionis tempus
quod vtiq; vt supꝛa patuit est vendentis at e/
contra tempus pecunie mutuate non est p̄sti
toꝛis sed receptoꝛis vsq; ad terminū sibi p̄sti/
tum: ideo sibi vendi non potest quin cōmittat
vsura. Si vero is qui post tres ānos tenek sol-
uere. c. mutuaret tibi. lxxxv. ⁊ hoc vellet sibi re
linqui vel dari. xv. tunc indubie vltra fozet: eo
q; venderet tibi tempus pecunie mutuate quā
uis enim pecunia ex se non valeat plus seipsa:
tamen ex vtentis industria ⁊ facultate aliquez
valoꝛem acquirit. ideo ille vsus siue facultas
vtendi potest ab eo cuius ille vsus est legitime
vendi. ¶ Si iterū secūdo obstes q; cū habens
centū flozenos facultatem habeat vtendi eis et
possidendi eos non solū p tribus annis verum
etiam p toto tpe futuro ergo bene eque poterit
vendere hanc facultatē futuri tpis sicut p̄fa/
tus debitoꝛ facit qui non tenek eos soluere an-
te tres annos. Ad h̄ dicendū q; hic ⁊ ibi est ea-
dem ratio neq; consimiles. Nam habens pecu

niã non põt eam in q̃tũ ratõne p̃cij habz seu nũmismatis vti nisi mutuando vel p̃ realtera cõmutãdo vtrobiq̃ aũt currit futuꝝ tp̃s nõ p̃ eo qui pecuniã tradit sed p̃ eo cui mutuaꝝ vel in emendo cõmutaꝝ seu ap̃reciaꝝ vltra simpli/ cẽ vim p̃cij sui. ℔ debitor p̃fatus nihil mutuat dũ soluit. lxxxv. sed potiꝰ debitũ suũ soluit. Et de hoc qđ ante tp̃s debitum soluit/vt aliqđ p̃/ ciũ/quod quidẽ mutui p̃ciũ minime dici põt cũ vt patet nihil mutuet sed solum dici põt p̃/ cium anteriorationis ip̃ius solutionis. Sed qz anterioratio hec p̃cio estimabilis est ideo lici/ te vendi potest.

¶ Qz iura rerũ p̃ futuro tp̃e possunt licite minus emi q̃ si oẽs ille res emp/ tori p̃ntialiter traderent. ¶ Ca. II.

Secũda regula talis ẽ. Jus rez p̃ futu/ ro tp̃e potest licite minꝰ emi q̃ si oẽs il/ le res emptori p̃ntialiꝫ traderent. Et ℔ hanc regulã q̃to ius futuroꝝ p̃tendiꝫ ilõ gioꝛa tp̃a tãto ceteris p̃ibꝰ põt minori p̃cio emi Ratio huiꝰ ẽ in his in quibꝰ ius rei seu sup̃ rez differt ab ip̃a re ab actuali possessiõe ip̃ius rei põt ip̃m ius emi q̃uis res ip̃a non sit aut actua/ liter nõ tradaꝫ. Sicut exẽpli gratia p̃tz de iure molendinoꝝ z pedagioꝝ z ꝓsimiliũ fructu/ um futuroꝝ: quod equidẽ emi põt non empto agro nec fructibꝰ/ei/ adhuc existẽtibꝰ actu. Cõ/ stat aũt q̃ ius actualis possessio rei p̃ntis pari/ bus amplꝰ valet q̃ solũ ius rei future aut q̃ so/ lum ius absq̃ actuali possessone non statim tra/ dita vel tradenda. Tutius ẽ em̃ incũbere pig/ noꝛi q̃ agere i p̃sonã. Insup̃ securꝰ est rem ha/ bere z possidere q̃ solũ ius rei. Nam certitudo rei p̃ntis z p̃ntialis eiꝰ possessionis equidẽ ma/ ioꝛ est z p̃stantioꝛ q̃ certitudo rei future posses/ sionis rei p̃ntis. Proinde nõ imerito potest p̃/ ma plus vendi z sẽda licite minus emi. ℔z ad/ uertendũ q̃ p̃ciũ debet esse rei vendite iuste p̃/ portionatũ. Talis aũt iusticia attendi debet a tp̃e cõtractus vt scz tantũ deꝫ q̃tum res valet tempe ꝓtractus: non aũt q̃tum valitura ẽ toto tp̃e sub̃sequenti. Tũc regl̃ariter res ℔ q̃ valz tp̃e ꝓtractus debeat estimari vt patet in fine. p̃ xxvij. sermonis latius aparebit. Ex quo patz q̃ licet plus p̃ticipat emens tp̃e ꝓsequẽti q̃ de/ derit: tñ illud qđ recipit ẽ de sorte ꝓpter vendi/ tiõem z iuste factã tp̃e ip̃ius ꝓtractꝰ. Viciũ em̃ z vsura ẽ q̃n minus p̃cium daꝫ q̃ res valeat tp̃e ꝓtractus: a quo tp̃e iustũ p̃ciũ iudicãdus est. Nõ aũt est viciũ si minus p̃ciũ detur q̃ i fu/ turo daretur. Et hinc est q̃ emens annuos red/ ditus mille ducatoꝝ ad decem annos p̃ septin/ gentis ducatis mox soluendis non est ex abso/ luta vi ꝓtractus vsurarius. Et nihilominꝰ cẽt si nũc mutuaret septingentos ducatos vsq̃ ad decem annos sic q̃ quolibet anno redderent̃ si/ bi centũ aut q̃ vltimo anno redderent̃ sibi mul/ tiplicati hoc est mille ducati. Hmõi aũt rõ ẽ qz in p̃imo casu nõ est ꝓtractus mutui sed empti/ onis qua vere tunc emiꝫ z tradiꝫ ius futuroꝝ reddituũ decẽnaliũ: ideo nõ ẽ ibi anteriorati/ solutiõis habẽs mutui ratiõem sed potius ẽ ac/ tualis solutio rei seu iurisdictionis actualiꝫ em/ pte z tradite. In hmõi aũt ꝓtractu q̃tũ est de/ absoluta vi z forma contractus nõ plꝰ ẽ ibi vsu/ ra q̃ in eo qui emit equũ vel agꝝ centuꝝ duca/ torum p̃ centuꝝ ducatis quos etiã cõfestim sol/ uit. sicut etiam ꝓfestim recipit agrum vl̃ equũ Nec insup̃ est peccatũ iniusti p̃cij si p̃uentus/ redditũ certi non sunt oĩno ℔ p̃babiliꝫ possũt p̃clitari sicut vtiq̃ p̃uentus z fructus agrorũ ĩmo etiã posito q̃ sint certi eo modo q̃ eẽ p̃nt fu/ turi redditus certioꝛes adhuc esse possunt intã/ to minori p̃cio emi q̃ suis redditũ mille duca/ toꝝ p̃mo ãno hñdoꝝ. q̃tũ plus valet ius p̃ri/ moꝝ redditũ mille ducatoꝝ q̃uis remotorũ his ꝓcordat Joh. an. in additionibꝰ ad specu/ lũ. Nec obstat. c. in ciuitate tua. z. c. nauiganti ex̃ de vsuris vbi dr q̃ qui plus vendit merces suas q̃ venditurꝰ fuerat tp̃e cõtractꝰ p̃pter tẽ/ poris expectationẽ ex eo q̃ nõ statim soluiꝫ p̃/ ciũ peccat. Et q̃ eodẽ mõ videꝫ peccare q̃ mi/ nus p̃cium soluit q̃ sit pecunia recipiẽda in ter/ mino p̃taxato p̃pter tp̃is expectatõem qz in ca/ su p̃dictarũ decretaliũ non ius sed res ip̃a ven/ diꝫ que statim tradiꝫ z p̃ciũ differt. In hoc aũt casu statim tradiꝫ p̃ciũ z ius recupandi rẽ ip/ sam et non ip̃sa res datur z stat ip̃sa pecunia pe/ riculo emptoris iurium p̃dictorũ. Est nihilo/ minus aduertendũ q̃ si hac intentiõe vsura fie/ ret z in fraudem vsuraruz esset ibi non ex vi cõ/ tractus sed ratione talis intentionis vsura essz huiusmodi autem fraus ineſſe p̃sumiꝫ p̃pter/ tria signa. ¶ Primũ signum est quando hmõi/ redditus etiam sub forma p̃fata venduntur lõ/ge minori p̃cio q̃ deberent aut q̃ venderentur si iustus emptor z iusti p̃cij repentinus solu/tor repiretur z maxime quãdo redditus iurũ p̃dictorum quasi sine p̃iculo sunt. ¶ P̃sumiꝫ ei/ tunc q̃ non solũ fit ratione iniusti p̃cij: ℔ eti/ am q̃ ibi sit mutuum indirectũ. z quedã frau/dulenta intentio quasi anteriorationis solutio/nis venditori egenti: vt ex hoc longe p̃o mino/ri p̃cio habeaꝫ q̃ alias haberentur ad hoc facit. c. ad nostram. extra de empti. et vendi. ¶ Secõm quoq̃ signum est z hoc maxime quã/do talis emptor solitus est exercere vsuras aut cõtractus impios et iniustos. extra de pigno. ca. illo nos. ¶ Pro tertio signo dici potest q̃ si iste emit tantum minꝰ q̃tũ vere est interesse

suum cõiter estimandũ siue timendum ne illi ꝺ bitos soluat: aut q̃uis illis futurus labor retrahendi nõ est vsura aliter sic. Si vero alias vult diminuere p̃cium solũ ꝓpter hoc q nũc soluit sed in futuro retrahet: plus manifesta vsura est Insuper est notandũ q talis emptio iuriũ p̃sertim quando de hoc immineat litigiuz scilicet p minori p̃cio fiat nec valet cõtractus ne iste emptor poterit plus petere ab illo debitore q̃ in veritate soluerit: etiaz si resiꝺuũ sit ei donatũ. C. manda p diuersas. et. le. ab anastasio. q ꝓ ꝓmuni sanxitũ est ne litigia emerentur ⁊ mouerẽtur Circa predictã regulã ꝙsequenter queri potest si casꝰ cõtingat q quedã ciuitas ex guerra multum angustiata vendat redditos suos: ⁊ quidã ꝓ vili precio emat ⁊ demũ facta pace emptor ꝺ redditibus illis lucrat decẽ ꝓ vno queritur an quid restituere obligetur. Dicendũ q non ⁊ b̃ ratione dubij ac piculi. ꝙsulendũ est tamẽ illi q largas elemosinas faciat de redditibus illis.

Q licet ꝓpter tempus rem plus vẽdere vel minus emere q̃ tũc valeat qñ non ex malitia contrahentium sed ex ꝓpria natura contractus id procedat et de hoc ponũtur aliq casus. Ca. II.

Tertia regula est hec. Licet ꝓpter tempus rem plus vendere ⁊ minus emere q̃ tũc veleat qñ nõ ex malitia contrahẽtium sed ex ꝓpria natura cõtractus id ꝓcedat. Et ꝓ huius regule declaratione ponuntur aliqui casꝰ. Primus casus ẽ qñ quis ex gratia speciali prestat vel vendit vinũ vel bladã in tpe q̃ cõmuniter minꝰ valet qꝺ tñ ꝓponebat firmiter seruare ⁊ vendere in tpe cõiter ⁊ ꝓbabiliter magis charo. Põt idem p̃cium exigere quod i horа p̃stationis vel venditionis probabiliter creditur affuturum in illo tenpore magis charo: sic tamen q aliquem certum diẽ illius temporis determinate prefigat quia ipe non erat illud venditurus nisi in aliquo vno die. Et etiã quia si ipse de vno mense vel hebdomada poſſet ex post facta sibi eligere diẽ in quo plus valuisset nimis pinguis fieret sors illiꝰ: alꝫ taxandũ erit p̃cium ꝑm quod diutius ⁊ cõmuniꝰ valuit in mense illo aut precio mediocri inter charius ⁊ minus charum illius mensis. Hoc aũt modo ꝓprie loquẽdo nõ ꝓpter tempus accipitur illud plus sed ꝓpter naturã rei que plꝰ valet vno tempore q̃ alio. Causa autẽ quare sub tali precio potest vẽdere illud vel cõmutare duplex est. Prima quia is cui prestat vel vendit tenetur sibi ad probabile equialens seu ad p̃seruandum eum a damno ꝓbabilis lucri. Secũcunda est quia illud quod infirmo ꝓposito domini sui est ordinatũ ad aliquod ꝓbabile lucꝛ non solum habet rationẽ simplicis pecunie sed rei: sed etiam vltra hoc quandã seminalẽ rationẽ lucrosi quã cõmuniter capitale vocamus ideo non solum reddi habet simplex valor ipsius sed etiam valor supadiunctus. Supradictꝰ etiam casus habetur extra de vsuris. c. in ciuitate tua. ⁊. ca. nauiganti. Cum hoc concoꝛdat Alexan. de hal. Scotus autẽ in. iiij. in hoc casu distinguit dicens. Festũ beati Johis baptiste dicatur a. festũ vero natiuitatis christi dicatur b. tunc si ipse vendens frumentũ vel pellicias tradit eas in a. tunc distinguenduz est quia aut erat tunc rem suam venditurus aut nõ: sed in b. Si primo modo tunc aut determinat sibi quod tunc currit ꝓ a. misericoꝛdiã facit qui ꝓximi sui indigentiã supplet anteq̃ teneat supplere eam ⁊ insup solutiõis tempꝰ vsq ad b. expectat. Aut statuit preciũ magis q̃ sit iustũ ꝓ a. et tunc vsurarius est: eo qꝺ vendit tempus qꝺ est contra. c. consuluit extra de vsuris. Si autem venditurus non erat in a. sed alias quãdo scz ꝑm tempus sui cursum res melius vendibilis esset ⁊ amplius lucrari posset: vtputa in b. ⁊ tunc aut quãdo vendit ponit preciũ certuz nõ sed in suspenso dimittit certificationez precij pẽdentem ex aliquo futuro. Si primo modo scilicet si ponit precium ꝑm q res valet certũ est q etiã misericoꝛdiã facit. Si vo plꝰ q̃ tũc valeat non tamen ita imoderatum precium ꝙn tempore solutionis verisimiliter qñq̃ sic ꝑ plꝰ qñq̃ minus res vendita valeat tũc rõne dubij excusatur vt patz in. c. in ciuitate tua: ⁊ in. ca. nauiganti. extra de vsuris. Si vero obijciaꝰ ꝓtra ꝫ per illud. c. in ciuitate tua. extra de vsuris. Dicendũ qꝺ ibidem continet monitio vtilitatis nõ ꝓceptum necessitatis. Si aũt determinationez precij ex futuro valore pendere relinquat Aut igit ꝓ tempe determinato solutionis aut i aliq in quo non consueuit res plus valere regulariter alꝫ q̃ tempe solutionis etiam misericoꝛdiaz facit. verbi gratia. Concedo tibi has pellicias ꝓ precio quod valebunt in hoc vel in alio tpe citra: cũ tamẽ in b. ꝙsueuerint plus valere q̃ in alio tpe citra b. Si aũt velit preciuz determinatũ ponere ꝓ tpe in determinato ꝫ mõ vt ponat se in lucro tuto vt in pluribus ꝓtingere solet: ⁊ aliũ in dãno: puta volo q tñ soluas mihi ꝓ pellicijs istis q̃tũ valebũt in q̃cũq tpe vsq ad b. qñ charius vendent tũc vsura ẽ. Cuiꝰ rõ cuidẽter ptz qz ponit se vel ꝑtem suam vt in pluribꝰ contingit in tuto ⁊ illuz cum quo contrahit vt in pluribus in piculo damni: ⁊ tunc ꝓ se habet illud quod euenit in pluribus et contra se illꝫ quod euenit in pauciozibus. Est etiaz ibi alia iniusticia quia si suam rem de hoc vendere vellet oporteret aliquo tempore determinato euz

exponere ad vendendū illā ⁊ non in aliquo tē-
pore ꝑticulari vago ⁊ hoc modo contingere ꝑt
q minus charū vendeꝝ q̄ in die charissimo in
ter a ⁊ b: ⁊ p ꝓsequēs in tali pacto facit se certū
de lucro vltra quod humana industria ptinge
re posset. Cū his concordat Hostiēn. ⁊ Jo. an.
et Archidya: in. c. vsura. xiij. q. iij. ¶ Scōs ca
sus est de eo q̄ venditur⁹ nō erat merces suas i
loco illo vtputa erant poma granata que quis
habuit in riparia ianuensi vbi mltū abundant
Proposuerat eīm ea vendere parisius vbi satis
chare vēdunt: ꝓm eīm Jnno. ⁊ alios qui i hoc
sequunt eū licet illa vendere tm̄ q̄tum parisi⁹
vendere intēdebat: qz q̄ iure vendere pōt cha-
rius ꝓpter tpis dubietatē sicut ptz ex̄ de vsur
ca. in ciuitate tua: ⁊. c. si eodē iure illud posse
videt ꝓpter dubiū loci Cōtrarie tm̄ opinionis
est Hostien. reprobans b̄ sile dicēs q verisimi
le nō est q aliquis talē emptionē faceret nisi ex
indigentia multa. Ex quo patet q ꝓm talē opi
nionē approbarent quodāmodo vsurarū bara
ctarie ⁊ pararet vsurarijs via figmentis. Ad-
dit q̄ q expensaꝝ laboꝝ ⁊ periculoꝝ itiner ra-
tio ē hmda ex̄ de vo. c. magne. ⁊. ca. q̄to. de di-
uor. Hāc aūt opinionē Jnnocēn. sequit Ray.
in. c. de vsuris: sed Joh. an. hanc ꝛrietatē. Di-
cens q si statim ille emptor ꝑciū soluit putat o-
pinionē Jnno. verā. Sz si solutio ꝑcij differat
vt forte itellexit: tūc videt ꝓcedere rō Hostiē.
quia in dubio tpis pōt venditori ⁊ emptori cō
modū ꝓuenire sed hic nullū cōmodū fit empto
ri. Hāc distinctionē approbat Joh. calda. ex̄ d
vsuris. c. fi. ⁊. xvij. q. Jste tamen casus non est
multū ꝑdicabilis ne lata via pareat vsurarijs.

¶ Tertius casus est ecōuersio a ꝑmo vtputa si
res minus emit q̄ valeat tpe emptiōis recipiē
da tm̄ in aliquo tpe in q̄ potest verisiliꝝ dubita-
ri vtꝝ plus vel minus valitura sit q̄ tpe q̄ emp
ta nō cōmittit ibi vsura: verbi gratia. In men
se may q̄ frumentū est chaꝝ eo q minus de il
lo repiat tpe illo. Emit eīm modiū frumenti tri
bus florenis cū tm̄ tunc valeat quattuor flore-
nos recepturus: nihilomin⁹ frumentum in au-
gusto quādo frumenti solet esse copia magna ⁊
sperat q tunc tres florenos valebit. Talis ca-
sus reputat vsura vt patz in. c. nauiganti. ex̄ de
vsuris. Et rō hui⁹ ē: qz rō hui⁹ dubij ponit esti
mationē in rebus ex ipa natura reꝝ que in tali
tpe minus valere possunt sicut in ꝑallega. ca.
patet. Unde non min⁹ datur causa tpis sed ꝓ-
pter naturā rei que min⁹ valet vno tpe q̄ alio:
Et sic dicendū est econuersio in casu ꝓmo. Et
cū hoc ꝓcordat Alex. de hal⁹ ⁊ Hostien. Sz q̄d
si res emit minus ꝓpter tpis ꝓuentionē. Ver
bi gra. Emit frumētū i herba p q̄nq; qō tempe
messis valebat octo. Dicendū q talis vsurari
us est vt patet in. c. in ciuitate. ex̄ de vsur. Cū
ꝓm Bern. c. de vsuris. l. j. Dicendū q aut pūs
numeratio ē cā dāni ipius vendētis ⁊ tūc ē vsu
ra aut sola ꝓuentio est cā damni: qz de pūti nō
soluit ⁊ tūc ℨctus licit⁹ ē. Aut neutꝝ ē cā dāni
qz frumentū qō est i herba nō pl⁹ valet tpe cō-
tract⁹ ⁊ sil'r ⁊ tūc ꝓtract⁹ nō est vsurari⁹ vt pa
tet. ff. de ℨhen. emp: l. fistulas. §. frumēta. ⁊. l. si
debitor. §. verisil'r. ⁊. ff. de ℣b. obli. inter stipu-
lantē. §. sacrā. Querit etiā an ne cōmittit vsu-
rā q̄ in vendēdo ꝓcedat terminū vt trahat me-
lius emptores ad suā apothecā non tm̄ res ꝓpt
hoc chari⁹ vendit. Dicūt quidā q si emptores
ex hoc incurrūt aliqd dānū puta ratione quali
tatis mercis qz non hz tā bonas merces cōmit
tit vsurā ⁊ restituere obligat: extra de vsuris.
c. consuluit. Jn quib⁹ aūt casibus ratio dubij
vel ꝑiculi excuset vsuram dicet infra ꝓmōe. xx
xix. arti. j. p totū. vbi rō dictoꝝ in pūti. c. diffu
sius tractanda est.

¶ Articulus. ij. de tribus casibus du bijs circa emptiones ad tempus. i. ad hominis vitam

Eccū dus termin⁹ denotari pt termin⁹
vite Unde pūs. subdit. Quē nō trāsgre
dict: scz diu se viuere arbitrātes Quia
eīm in ꝓcedē. ar. dictū ē de venditōe tpis ex p-
te vēditoris merito etiā tractandū ē de empti-
one ipius tpis ex pte emptoris. Proide circa
tractat⁹ emptionū ad vitaz p triplici capitulo
ad presens querant tria:

¶ Quādo et quō licet emere ad vitā redditus ꝑdiales ⁊ consimiles cōtractus iniure. ¶ Cap. i.

Primo autez queri potest an absq; vsu
re vicio licitū sit emere ad vitam reddi
ditus prediales. Ad quod dicendum
ꝓm Alexan. lombar. q talis contractus licite
fieri potest ⁊ hoc triplici ratione. Primo ratio-
ne veri dominij: secūdo rōne dubij seu periculi
tertio rōne iusti precij. Primo ꝙ hoc licet rō
ne dominij. Nam qui dūs est alicui⁹ rei etiam
dominus ē vsus illi⁹ Manifestū est eīm q dūs
alicui⁹ rei verus sicut rem in alterū simpliciter
transferre potest: sic etiā transferre potest vsum
fructū retenta sibi ꝓprietate. Sicut patz mani-
feste in locat. Videt insup ꝓbari posse ex do-
minio vero q sicut dūs rei trāsferre potest sim-
pliciter dando vel vendendo eam vel retinen-
do ꝓprietatem rei ⁊ transferendo vsum: sic pōt
dare vel vendere quo ad terminatū tp̄s seu p-
ticlare. Ex q̄ ptz q licite vēdi pūt atq; emi red
dit⁹ ipi ad vitā rōne dūij veri. ¶ Secundo eti
am licet rōne dubij seu ꝑiculi. Nam sicut patz
in. c. nauigāti. extra de vsu. Si quis pannū vi

num oleum ⁊ similia vendit vt amplius q̄ᵹ valeant in certo termino recipiat si tamen eo tempore ꝓtractus non fuerat venditurus rōne dubij qui plus accipit q̄ᵹ dedit excusaꝯ in tali casu sicut plenius dictum ē supra ꝑmo.xxxiij.arti.ij c.iij. Sed si in emptione vel venditione reddit tuū ad vitā dubiuz est vtrum vendens plꝰ dat q̄a accipiet quia scz emens cito potest mori ⁊ ñ ꝓcepta sorte ⁊ vtrū emens plus accipiat q̄ᵹ det quia potest multū viuere ⁊ cito mori. Patz igitur ꝙ talis casus ratiōe dubij qō quidē ꝓuenit ex pte emētis atq; vendentis licitus ē vtiq; cēsendus. Tertio talis cōtractus licitus est ratione iusti precij. Debet em̄ seruari in tali cōtractu equitas naturalis turis scilicet inter ementem ⁊ vendentē ad hoc ꝙ licitus sit. Nō tūc fit si preciū qō datur ab ipso emente. proportione/tur rei date ab ipso vendente. Unde quando ē in eo excessus q̄ corrumpat hanc ꝓportionem siue ex pte ementis siue ex parte vendentis tūc quidē cōtractus tanq̄ illicitus rescindi potest. Puta si preciū notabiliter excedat rem vel res precium eius. Notabiliter dico ꝓpter paruum excessum precij vltra rem vel rei vltra precium talis contractus non vitiatur. sed ꝓpter excessū notabilem atq; clarū. Jō statutū est extra de emp. ⁊ ven. c. cū causa. ꝙ si quis deceptus ē vltra dimidiū iusti precij. pōt recedere a cōtractu vel potest agere ad p̄cij suplementum. In quo.c.glo.ait.ꝙ dimidia ps iusti precij sic habet intelligi: vbi gratia. Res valet decē ⁊ p q̄t tuor datur. In hoc apparet ꝙ vendēs in sex deceptus ē. Quia ergo sex sunt plus q̄ᵹ quattuor patet ergo ꝙ vltra dimidiū iusti precij venditor deceptus ē. Patet etiā ista deceptio ex parte ementis. verbi gra. Ponо ꝙ res valeat decem ⁊ emptor soluit sedecim. ergo deceptus est in sex que sūt plus q̄ᵹ ps dimidia que ē quinq; ⁊ ideo potest agē ad recuperādū preciū quod plus dimidio iusti precij dederat: quia vltra dimidiū iusti precij deceptus est. Nō aūt sic si tantum in q̄nq; deceptus esset: qz q̄nq; ipm dimidiū sunt: ideo contra actorē nō potest agere i foro iudiciali. De hac materia etiam dicet ꝑmo/ne.xxxv.arti.j.c.ij. Ex his patet ꝙ sū p̄fato casu inter ementē ⁊ vendentē equalitas obseruet licitus est contractus de natura sui. Dico aūt de natura sui qz ex parte cōtrahentis potest eē vicium in contractu ꝓpter eius intētionē corruptā. Puta si q̄s diues ad sufficientiā habēs: nō ꝓpter vite necessitatē sed auaritia ductus vt ditior fiat tales redditus emit: tūc em̄ ex pte contrahētis est turpe lucrum: Si aūt q̄raꝯ q̄ equalitas in hoc cōtractu seruāda sit. Dicendum ꝙ tunc equalitas obseruaꝯ quādo p̄ciū tante q̄ᵹtitatis est ꝙ pensata etate mentis ⁊ sanitate eius/dem ac periculis circa fructus possessionis solli citudine ⁊ labore. non apparet quis notabiliter habeat meliorē ptem. an scz ipe emens vel vendens. Si aūt talis equalitas notabiliter corrū paꝯ certum ē ꝙ contractꝰ tūc oīno ē censendus illicitus. Cū his ꝓcordat Bal.c.de vsuris.l.si ca pactione. Et idem sentit Petrus. Sed ꝓtra predicta quidā triplicit obstant. Primo q̄/dam dicunt ꝙ b̄ non licet ḡa intentio plus accipiendi vsurariū facit extra de vsuris.c. cōsuluit Sed iste qui tales redditus emit facit hoc intētione plus accipiendi credens tantū viuere ꝙ accipiet plus q̄ᵹ dedit. Ad hoc dicendū ꝙ b̄ nō agit de vitio ex parte h̄ētis: sed de vitio contractus in se scz an ex forma sua sit vicios vl non Et dictū est supra ꝙ vicios non ē si inter ementē ⁊ vendentē equalitas obseruet: qua seruata etiā si ꝓtingat ementē accipe plusq̄ᵹ dedit fit vtiq; suū: ⁊ b̄ ex natura ꝓtractus. Ad cuius pleniorē intelligentiā notandū est ꝙ est triplex ꝓtractus in quo differētia magna est. Primo ē ꝓtractus mutui: scdo cōtractus cōmodati. tertio ⁊ctus emptiōis ⁊ venditiōis Primo est ꝓtractus mutui ⁊ in b̄ tantū debet pensari substantia rei ⁊ ipius valor: ⁊ non vsus vel fructꝰ eo ꝙ rōne vsus non licet ex mutuo accipe vltra sortē sed sufficit ꝙ tm̄ mutuanti valor rei reddatur ⁊ non eadē res numero reddi debet: cuz in mutuo sicut dictū est pluries dñium trāsferaꝯ Scdo aūt i cōmodato eadē res numero reddi debet: quia in eo dñium non trāsferꝯ: sed p vsu illiꝰ nihil recipi dz alꝰ accōmodatū i loca/tū transiret Tertio i emptiōe ⁊ vēditiōe pensaꝯ substātia ⁊ vsus rei. Ideo si emptor iusto p̄cio emit ⁊ ꝓtingit ꝙ ppter possessionis fructꝰ p̄cipiat plus q̄ᵹ dedit fit iuste suū ⁊ totū de sorte. Nam in emptiōe ⁊ venditiōe si plus accipitur seu accipi sperat q̄ᵹ datū sit vitiosum non ē cū totū de sorte sit. Et hoc verificaꝯ tam i emptione ⁊ venditiōe que simpliciter fit q̄ᵹ in ista q̄ fit ad tempus seu ad vitam. Nā eo iure quo q̄s recipit aliquid plusq̄ᵹ dedit ⁊ fit iuste suū i possessionibꝰ simpliciter emptis eodez iure accipit aliquid plus q̄ᵹ dedit in possessionibꝰ vel redditibus ad vitā suam eo ꝙ sicut dictū est totū qō plus accipiꝯ est de sorte cum sb̄am rei atq; vsū et fructus illiꝰ emat. Secūdo vero obstant quidā inter quos fuit Goffr. in.c.de vsuris. q̄ ait ꝙ qui pecuniā dant ecclesijs et recipiūt ab eis certas possessiones tenendas toto tempore vite sue vt post mortē eoꝝ possessiōes ad ecclesiam reuertanꝯ: pecuniā etiā apud ecclesias remanente ꝓtractꝰ ē illicitꝰ: eo ꝙ hoies hodie mlt̄ viuere sperāt ⁊ eo ꝙ taliter ꝓtrahētes se credunt amplioꝰ ꝓcepturos de fructibus dictaruz possessionū q̄ᵹ sit pecunia quā dederūt: cū sicut

dictum est sola intentione mentali; vsura com/
mitti potest. Ad hoc dicendū q verum est so
la spes vsurarium facit in contractu mutuo veri
seu interpretati: sicut patet extra de vsuris. ca.
cōsuluit. quia ibi sperat aliquid qđ non ē de sor
te ꝫ non sic ꝓtingit hic vbi vera venditio est. In
hoc ꝓtractu potest etiam dubitari ꝛ queri quo
iure vendens ad vitā puta possessionē p̄ciuz ei⁹
retineri potest quando emens post emptionez
superuixerit parum. Ad quod dicendū q illō
a venditore licite retineri potest rōne vel titulo
emptionis iuste. Naz sicut dictū est talis cōtra
ctus est licitus qui indicit piculū ꝛ dubiū ex v/
traq; pte. An em̄ iste emit ad tēpus: dubiū est
vtrum debeat supuiuere plus vel min⁹. ſō talis
incertitudo tpis facit q̄litatē in vtraq; pte. Cū
em̄ quis possessionē suam vendit ad vitā emen/
tis: vendit tps incertū quia ignorat q̄tū debe=
at superuiuere emēs. ꝛ cū indeterminatio tem/
poris pendeat a natura ꝛ nō ab homine ideo ē
p̄eter hominis intentionē. Ex natura ergo cō
tractus vere transfertur res in ementē: ꝛ quan/
do moritur licet vixerit pax ex natura eiusdem
cōtractus reuertitur ad vendentē. Nec videt
hic difficulter maior q̄ in his que simplicit̄ vē/
duntur. Nam si quis emeret equū ꝛ p eo solue
ret centū libras: cōstat q si p̄dictus equ⁹ in cra
stinū moritur nihilomin⁹ vendēs centū libras
iuste retineret sibi q̄uis ex re empta nullā vtili
tatē consecutus fuisset emptor. hoc quidem cō
tingit eo q ipse vendens rem suā iuste transtu=
lit in ementē: talis ergo trāslatio iusta statim fa
cit p̄recium vendentes. Tertio quoq; obijci
unt quidā dicentes q quando in contractu tā
vnus q̄ alius habet potiorē partē: tunc cōtra/
ctus ē illicitus. Sic videt eē in ꝓposito. Nam
sepe accidit q̄ viri ꝛ mulieres. xxv. annoz red
ditus emūt ad vitam p̄ro tam paruo p̄cio q in
fra octo annos recipiunt totā sortem: ꝛ licet mo
ri possent infra octo annos p̄redictos: probabi
lius tamē est q in duplo supuiuere possint. Ex
q̄ patet q emens habet id in fauorez suū quod
frequentius accidit: ꝛ qđ ꝓbabili⁹ est: ꝛ vēdēs
in suū fauorē qđ raro euenire ꝓtingit: ꝛ sic patz
q est inequalitas in cōtractu ꝛ ideo illicit⁹ esse
videtur. Ad quod dicendū q solutio patet ex
dictis: q contractus iste non debet illicit⁹ iudi=
cari nisi q̄n inter ementē ꝛ vendentē iuris natu
ralis equitas nō seruatur. In ꝓposito aūt casu
talis equitas nō seruari videt ꝓpter ementis
etatem: quia verisimile est q tm̄ supuenire de=
beat q multū lucrabitur ꝛ q infra modicū tem
pus recipiet sortē ꝛ sic potior ē ꝓditio ementis
q̄ ipi⁹ vendētis: nisi forte iuuenis siue emens
tot piculis ꝛ infirmitatib⁹ expositus esset q nō
videret apte qđ istoz esset ꝓbabili⁹ aut emen
tē viuere p tm̄ tps q ipe vendēs lederet notā=
biliter in ꝓtractu: aut ipm̄ mori infra octo p̄redic
tos ānos. Debet igit̄ in tali ꝓtractu vt licit⁹ sit
emētis etas ꝛ infirmitas cōpēsari. Sed q̄dā cō
tradicūt dicētes q nō licet alicui piculo se expo
nere sed talis est hmōi g̃ ꝛc. Quia multi sic̄ di/
cūt ꝓtractū eē illicitū. Ad hoc dicendū Sm Tā
dul. in. iiij. ꝛ. xv. di. q talis emēs nō exponit se
piculo dānolo ꝓpter ꝓtroversias doctoz. Vñ
si q̄s habet intentionē q nollet aliq̄d facere cō/
tra deū ꝛ aliq̄d facit de quo ē ꝓtroversia inter
doctores: dato q id quod facit sit malū ꝛ ꝓtra
riū bonū credit̄ non peccet. Hec ille. Hec autē
opinio non multū videt tuta: sed securior vide
ret ꝛ verior illa de qua dictū ē supra Sm̄ōe. xx
iiij. ar. j. in fine. Sed opinio Tanō. nullo mō est
p̄redicanda.

Vtrū ꝛ quō liceat emere hereditarie p̄rediales hereditates. Ca. II.

Secundo querit̄ an liceat hereditarie p̄
diales scz hereditates emere: dicendū
Sm quosdam q sic. dūmodo naturalis
iuris equitas obseruet̄ qđ vere fit quādo in ta
li ꝓtractu tanta equalitas obseruat̄ qđ non p=
pter aliqđ aparet quis ꝓtrahentiū habeat me
liorē p̄tem. Si vo aparet q p̄ciū minus sit re=
spectu rei iam empte. tunc ex pte ementis ē cor
ruptio equitatis: ꝛ tenetur emens aliud iusti p̄
cij supplementū ꝛ si esset p̄ciū ita paruū q esset
minus dimidietate iusti p̄cij: posset vendēs in
foro iudiciali recedere a cōtractu. Si vero res
empti parui valoris ē: ꝛ p̄reciuz ita magnuz q
notabiliter rem venditam superexcedit. tūc ex
pte vendētis equitas corrupta est ꝛ in foro cō
scientie tenetur p̄redictus vendens restituere
qđ accepit vltra iustū p̄ciū: ꝛ si etiā excessus es
set vltra dimidiū iusti p̄recij: potest emens rece
dere a ꝓtractu. hoc aūt aliter viciū esse pōt pu
ta siq̄s decipiēs semetipm̄ crederet q redditus
hereditarie p tā puo p̄cio haberi posset sic̄ q̄n
emit ad vitā. Si em̄ sic̄ supra i p̄cedēti. c. dictū
est q̄n reddit⁹ emūt ad vitā ꝓpt̄ p̄cij puitatē il
licit⁹ ē ꝓtract⁹. Multo ampli⁹ q̄n hereditarie
emunt̄: Sm em̄ Alex. lomb. q̄n venditio a pau
pere facta est ꝓpter artam necessitatē: tūc emp
tio mutuationis locū tenet: ideo iniusta ē ꝓpt̄
necessitatem vendentis et maliciam ipius emē
tis: qua ꝓpter qđ plus accipit iustum titulum
non habet possessionis. Proinde aduertenduz
est q quādo quis emit possessionē simpliciter
vel ad tempus: ꝛ hoc causa lucri qđ tantum ex
natura tempis expectatur nō ex natura possel
si rei: q tunc vicium est in contractu ꝛ ita in iu
re dicit̄ turpe lucrum. Si vero hmōi possessio
ematur causa lucri et talis emptio ꝓpter vēdē
tis necessitatem fuerit minus iusta cuz ei tenet̄

ex charitate subuenire gratis: tūc i tali ꝓtractu vsure vitium est: non ꝓpter se sed' ꝓpter eq̄pollentiam rei quia lucrum quod ex tali cōtractu dinoscitur ꝓuenire militat contra charitatem. Si vero possessionē quis emat nō causa lucri ꝓmo et ꝓ se sed ad sui et suoꝝ vite vtilitatē atq; necessitatem: dūmodo in emptione seruet eq̄tas naturalis iuris: si accrescat ꝓcessu temp̄is plus q̄z datur: iuste fit illud ementis: quia illud accidit tanq̄z suū ꝓpter ꝓtractus ipius naturaz: et non ratione tp̄is nisi valde per accidēs. Si q̄s vero obstet q̄ si emunt redditus hereditarie p̄ dicto modo necessarie contingit excessum fieri notabilē supra sortem ꝓpter hereditariaz successionem: quod videt iniustū. Ad hoc dicendū est q̄ nec naturale ius nec positiuuz ius dicant: quia iste qui hereditarie emit rem teneatur tantū dare ꝓ ea q̄tū ꝓbabile est q̄ debeat recipe ipe per vitam suā et filij eius et nepotes et tota posteritas eius: quia fm hoc res que hereditarie emit minime sub iusta estimatione cadere posset. Sed quādo taxat ꝓcium iustum sufficit q̄ habeat respectus ad illuz qui emit et ad eius posteritatē vsq; ad certum gradum puta vsq; ad filium ad nepotes non autē oportet q̄ habeat respectuz ad omnes qui ei succedere possunt ad omne tempus quia sic res que venditur estimari non posset.

¶ In quo casu liceat emere pecunias redditus hereditarie seu ad vitā ¶ Caplm̄. iii.

Quertio queritur an liceat emere pecunias redditus hereditarie seu ad vitam. Ad hoc dicendū fm Alexan. de hal' q̄ talis ꝓtractus licitus esse potest. Ad cuius intelligentiā notandum est q̄ quadrupliciter potest esse vicium in contractu. ¶ Primo ex cā materiali. secūdo ex causa efficiēti. tertio ex causa formali. quarto ex causa finali. ¶ Primo ex causa materiali. id est ex parte rei que emitur vl' vēditur. puta quia res minime vendibilis est. vt homo liber qui vendi non potest. nec spūalia vendi possunt: nec vendi potest aliena res. Et fm hunc modū contractus hmōi fm aliquos vitiat quia pecunia non potest vendi. Et intā tū fm eos talis contractus viciatur quia ab actu emptionis declinat et ꝓtractum mutui ītrat ex quo non licet spectare lucrum vt patet extra de vsuris. c. cōsuluit. Sed tñ potest responderi ad hoc q̄ in rebus nostris tria habem' bona. Primo mobilia. secūdo imobilia. tertio ius vtriusq;. Et sicut distinguit mobile et imobile et ius in vtriusq; ita ipm ius vendi pōt sicut mobilia et etiā imobilia. Non ergo vendit ipsa pecūia sed ius percipiendi redditus ipos pecuniales. Quāuis aūt pecunia vendi non posset tamen cū venditio iure vendi vel emi valet. Eidem' em̄ aliq̄d quod emi non pōt et tamē cū aliq̄ alio transit qđ de iure emi vel vendi valeat. Sicut iuspatronatus quod spirituali annexum est et tamen transit cū venditione ville seu feudi que de iure vtiq; vēdi possunt. Sic in casu ꝓposito contingit. Venditur em̄ ius quo vendito pecunia transit. Jus em̄ percipiendi quolibet anno talem pecunie quantitatem sup bonis alicuius vendentis siue hereditarie siue ad vitaz ipius ementis non est pecunia: sed distinguitur vnū ab alio. Verum est tamen q̄ alia ratione nō potest vendi pecunia cuius patronatus. Pecūia em̄ non potest vendi quia medium est in venditione. Sed ius patronatus vendi nō potest q̄ ex spūali annexū. ¶ Secundo potest esse vitiū in contractu ex causa efficienti. id ē ex parte contrahentis: sicut ē q̄n quis fingit se emere id qđ in pignus intendit accipe: et tunc a vicio vsure non excusat. ar. ad hoc. ex de pign. illo nos. Et hoc modo posset aliquis dicere q̄ hoc vitiū est quia tantūdem est sic ꝓtrahere sicut mutuare. c. ꝓo. x. Ita q̄ sic ꝓtrahens mutuat indirecte et emptionē fingens mutuum facit. Posset autem dici q̄ argumentuz non valet. quia in tali ꝓtractu non est mutuū directum nec indirectū. Nam vbi mutuū est mutuat' ipi mutuanti in precio obligatur: sed in tali ꝓtractu preciū trāsit et ius ꝓcipiendoꝝ redditū in lucro et ꝓculo ipius emptoris. Posset tamē in hoc ꝓtractu incidere vitiuz ex parte ꝓtrahentis ꝓpter cupiditatē et auariciam eius: sed hoc nō accidit cōtractui ex natura ipius ꝓtractus. ¶ Tertio p̄t esse vitium in contractu ex causa formali. id est ex parte pacti apositi rei que transigit hoc est quādo apponitur pactū qđ repugnat rei q̄ transigit: ita q̄ ipa res non patit apponi tale pactū et hoc modo ꝓtingit esse vitiū in simonia. Alio modo q̄n pactum repugnat ꝓtractui. Hoc aūt est q̄n ꝓtractus est gratuit' et tale vitiū facit ē vsuram. Usura siquidē est in hoc q̄ aliq̄d exigitur ex pacto ratione rei mutuate. Tale autez vitiū non in predicto ꝓtractu est: cū ibi nō mutuū ꝑ ꝓa vēditio sit. ¶ Quarto p̄t i ꝓtractu ē vitiū ex causa finali id est ex pte precij et tale vitiuz excludit ab isto ꝓtractu q̄n ꝓportionatur precium iuri qđ venditur. Regulare siquidez est q̄ ꝓtractus emptionis et vēditionis illicit' est cum in eo iuris naturalis equitas nō seruatur. Sed cuz talis seruatur equitas ita q̄ nō est notabilis excessus precij supra rez venditā nec econuerso tunc licitus est ꝓtractus. Non ergo negatur q̄ talis ꝓtractus irritari non posset ex parte precij: sed tamen sicut patz vitiari potest et ita ratificari. Alio quoq; modo ꝓbāt aliqui

hūc ꝙtractū licitū esse quia licite potest ḟs emere prediū emptū ꝑ centū lib. ꝛ p̄diū emptū posset hereditarie alicui ꝑ se ꝛ ꝑ heredibus suis emi hoc scz pacto ꝙ recipiens p̄dium obligaretur ꝑ se ꝛ suis heredib⁹ dare quolibet anno cētū solidos dāti p̄cium ꝑ se ꝛ heredib⁹ ꝛ sic mediante emptione ꝛ venditione precꝫ talis habet p. c. lib. c. solidos in quolibet anno ꝛ nihil differt in ꝙspectu dei vtrū hoc habeat mediate vel imediate. ꝙtractus ergo licitus esse videtur Fateor tñ ꝙ nō ē honestus nec decēs sicut ē cōtractus ḟ emunt redditus p̄diales. Sed cōtra dicta arguunt quidā dicentes hoc ideo nō licere qr pecunia ad hoc inuēta est vt mediū sit inter ementem ꝛ vendentē. ꝛ non vt emat ꝛ vendat ꝑpter qđ emens vel vendēs pecuniā vtitur ea ad finem ad quē non est inuenta: ꝛ ideo peccat Et maxime qr talis ꝙtractus non videt reduci posse nisi ad ꝙtractū mutui. Ratio huius est quia cū peccunia non p̄t emi vel vendi cuz sit non extremū emptiōis vel venditōis sed medium: sequit ꝙ nō potest ꝙtractus iste reduci ad emptionē vel venditōem. Certū em̄ est ꝙ locatio non potest dici nec etiā cōmodatū ergo ad ꝙtractū mutui necesse est eū reduci. Sed in illo vt. s. patuit non licet sperare lucrū. Ad hoc dicendum vt dictū ē prius ꝙ hic nō emit pecūia sed ipm̄ ius ideo mutuū dici potest. Itez quo ḟs opponūt di. ꝙ hic videt accessus lucri ad sortem. Talis aūt successus seu accessus aut simul factus ꝙtractū variare non potest qr vtrobiꝫ vtitur ipa vsura cum vsura sit ḟcḟd accidit sorti vt patz. xliij. q. iij. c. plerꝙ. Sed si fiat accessus simul puta si ḟs dat. c. libras vt recipiat. xx in vno āno vsura ē. Eodē mō si ḟs dat decem vt recipiat viginti in duob⁹ vel trib⁹ ānis vsura est. Hoc ḟ ꝙtingit qñ emūt pecuniales redditus in certis annis lucꝫ non solū equat sorti sed etiā excedit sortem: ꝛ ḟquis talis excessus ꝙ successiuā ꝙceptionē reddituū fiat: tñ hoc ꝙtractū non ratificat sed ꝙdemnat. quia non differt vtꝫ talis excrescētia simul vel successiue recipiatur Ad ꝫ dicēdū ꝙ ꝫ nō ē excessus lucri ad sortē: qr in venditiōe fiē p̄dictū ē totū de sorte est.

Articulus. m. ō iniusta ꝛ vsuraria venditione temporis et de triplici precio mercantiarum.

Certius ē termin⁹ culpe. Et de hoc p̄s. ait. Neꝫ ꝙuertent opire terrā scz iusti videlicet vt faciūt ḟ in satiabili cupidine flagrant: vt sine termio eoꝫ diuitie cumulentur vendētes terminū ipsi emptori qui nō p̄t statim soluere precium mercātie. Ad intelligētiā dicendoꝫ potest in re vendenda triplex precium ꝙsiderari. Primū dicit iustificatū. scōm ve ro augmentatū: tertiū vo p̄cium dr minoratū.

De triplici precio iusto rei vendibilis iustificato ꝛ limitato pro dilatiōe solutionis. Capitulum. I.

Primū precium vēdibilis rei dr iustificatū ꝛ limitatū. Et circa hoc p̄notanduz est ꝼm Sco. in. iiij. dis. xv. q. ij. Et etiā ponit in sermōe. xxxij. circa finem. Et latius in sermone sequēti ar. j. c. ij. pensatio valoris vsualiū rerū vix aut nunqꝫ potest a nobis fieri nisi ꝼm ꝙiecturalē seu ꝓbabilē opinionē. Et hoc ḟ dem nō punctualit seu sub ratione ꝛ mensura indiuisibili in plus ꝛ minus sed sub aliqua latitudine competenti circa quam etiam diuersa hoim capita ꝛ iudicia in estimatiōe ꝓbant differre: iō varios gradus ꝛ modicā certitudinez multūqꝫ ambiguitatī iuxta opinabiliū moduz in se includit licet ḟdā plus ḟdā min⁹. Concordat in hoc Tho. Vñ aduertendū ē ꝙ hmōi primi p̄cij. s. iustificati ꝛ limitati p̄t etiā distingui triplex limitatus grad⁹ etiā iust⁹ Primus p̄t nominari pius: scōs discret⁹: terti⁹ vo rigidus. Primus est p̄cij miozis. scōs ē mediocris: tertius ē maioris. Verbi grā. Sint decē petie pānī eiusdē bonitatis ꝛ artificij ꝛ expēse haꝫ tam decē peciaꝫ ꝓpter varia capita ꝛ diuersas sentētias circa illas a varijs varia estimatio fiat et tandē repient ipi estimatores circa illas variari vtputa ḟdā estimabūt quālibet illaꝫ precij ḟnquaginta ducatoꝫ: ꝛ ꝫ dici p̄t precij limes et gradus pius: alij ḟnquaginta cū dimidio et talis dici p̄t limes ꝛ gradus discret⁹. Quidam vo alij ḟnquagintouno ꝛ ꝫ dr limes aut grad⁹ rigid⁹ ꝛ seuerus. Propt varietatē ergo emptorū ꝛ venditoꝫ alia ista peciaꝫ pānī ꝓpecunia nūerata vendent. l. ducatis: alique. l. dimidio: ꝛ aliq̄ dabunt ꝑ. lj. Nūc aliḟs venit ḟ non habet denarios vñ p̄ntialit soluat dilationem solutiōis poscit. Si igit venditor tūc non stati soluēdus ꝓpt hmōi expectationē p̄ciū augeat non tñ vltra vltimū limitē iusti p̄cij sed stat i sūmo. j. ꝛ. lj. Ita ꝙ ḟtūcunqꝫ solutionē ampliori tpe gratis seu ex pacto expectaret nunqꝫ ob hoc vltra illū limitē iusti p̄cij aliḟd accipet non est ibi ex vi ꝙtract⁹ vsura ꝼm sniam magnoruz doctoꝫ. Ratio hui⁹ est qr talis nō vendit terminū nec ꝓpter expectatōem accipit vltra iustū precium rei quā vendit: ḟquis nō faciat grām remissiōis p̄cij descendēdo ad. l. Quod ḟdez libenter faceret si ille statim solueret. Nam illud est nō facere grām alia ꝑ eo qđ facit grāz expectationis Aliud est ꝓpter expectationē simpliciter excedere iustū precium Stat igitur talis i limite rigidi gradus qui adhuc est iustus. sed si ille solueret statim ꝙdescēderet vsqꝫ ad limitez

gradus pñ. i. vsq; ad quinquaginta:

De precio augmentato ꝓpter dilationem solutionis precij rei empte

Cap. II.

Secundū preciū rei vendite dicitur augmentatū seu mltiplicatū. Dō quidem fit cum a vēditore q; emptor de re empta preciū nō soluit statim sed terminū petit vltra terminum iustitie augmētatū Verbigratia Vult ꝓpter terminū. s. sex mensiū de qualibet pecia predicti pāni. liij. vel. lv. ducatos ꝛ quādoq; vltra qđ manifesta vsura ē vt patet ex. de vsur. c. consuluit Dō ē verū secundū Bal. qñ res que emitur aut venditur ꝓsistit in numero pondere ꝛ mensura quia solū in his vsura committitur. Secus si vendatur domus vel predium presertim tñ cum emptor interim percipit rei empte vtilitatē vt patet. c. de actis emptis. l. curabit Sed hunc theologi non sequntur vbi ꝑciū rei vendite sit taxatū ꝑm fran. maronis q; rōne ē ibi vsura dictū ē in ꝑcedēti sermōe arti. ij. ꝛ in. ij. ꝑticula. c. vij. Sed quia mercātes iniusti ad excusandas excusationes in pctis ꝓse hre conant quasdā in b defensiōes: ideo de eis cū rñsionib⁹ suis aliqs subiūgam⁹. Primo vo dicūt q; mercatori lucrari licet ex q; ꝓ cōi vtilitate laborib⁹ ꝛ expensis ꝛ multis piculis se exponit vt. s. in pn. ꝑcedētis ꝑmōis dictum erat Quia iustū ē vt inde reportet competens lucr; officio suo. Sed b facere nō pōt nisi vendendo merces suas sic ꝑciū taxet q; pensatis oib⁹ laboribus piculis ꝛ expēsis circa merces suas factis vel fiendis lucret decē vel q̄ndecim ꝓ cētenario: hoc q; agere nō pt nisi ꝓ expectatiōe solutionis vsq; ad hoc augeat ꝑcium solutiōis merciū suar; vt. s. pensata hmōi expectatiōe cū ceteris circūstantijs lucret finalit ipa decē vl q̄n decim. Ad qđ triplicit rñdet. Primo dicendū est q; licz mercator sicut dictū ē ꝓpt dictas causas lucrari possit non tñ mō illicito sic cōtingit vendendo terminū ꝛ obꝛuando alios illicitos modos. Itē scdo patet intuentib⁹ ꝑdicta q; sequeret dato q; mercator merces valoris. c. ducator; ꝓ mille ducatis emisset tunc ꝑm ꝓfatam positionē posset q; quēcūq; illicitū ꝓtractū eas licite vēdere sic q; vltra mille ducatos lucrareť decē vel q̄ndeciz ꝓ cētenario qđ patent irrōnabile ē. Itē seqret tertio q; si in terra vel tpe maxime charitatis merces suas magno ꝑcio emisz posset ꝓpter b i loco vel tpe in q; merces ille essent viles vendere illas precio maiori q; emisz saltē ꝓpt expectationē solutiōis qđ manifeste absurdū patz atq; iniustū. Scdo etiaz dicūt q; non intendūt merces suas chari⁹ vēdere ꝓpt temp⁹ sed ꝓpter recupandū damnū qđ ex dilatiōe solutiōis incurrūt q; si ꝑdictos denarios statim post merciū venditōem haberēt possent cū illis multū lucrari qđ facere non possunt q; statim nō soluunt. Ad qđ etiā triplicit rñdet. Primo dicit q; si talis venditor inde lucrari posset possibile etiam foret nō lucrari: insup ꝛ pdere capitale. Hūc aūt q; non stat in piculo talis dāni non pōt stare in certitudine talis lucri In sup scdo q; hret lucr; de re non sua. s. de mutuo dato in emptione. Tertio mercator non potest in pactū deducere recōpensationē dāni: qđ ꝑ si derat ex hoc q; sua pecunia non lucret: cū non pōt vendere qđ nōdum ē: ꝛ pōt ab hñdo multiplicit impediri ꝑm Tho. Tertio q; dicūt b facere q; sepe apparet q; debitores nō soluūt in termino assignato. ꝛ circa requisitionē taliū denarior; oportet eos facere expēsas magnas Ad hoc duplr rñdet. Primo dr q; licet multi quib⁹ termin⁹ ꝓcessus ē in termio non soluunt multi tñ sunt qui in termio assignato soluūt. et tamē ꝑciū qđ ꝓpt tps mercibus additū est nō minuit ab his qui in dato termino soluūt quare equidem vendere vtriq; terminū ineq̄litas ꝛ iniusticia est Scdo dicendū q; ꝓcedit ex d fide ius. c. quenit. Ex rōne inesse si debitor non soluit in termio sibi dato q; creditor tunc seruari debet indemnis: nec tunc est ibidē vsura. cuz vsura est qñ rōne mutui sperat lucr;. hic autez talis excrescētia nō recipit nisi rōne dāni vitandi non lucri habēdi. Quarto dicūt ꝓpt impotentiā ꝛ inopiam hoc facere ipsor; emptorū Nam si vellent vendere absq; ꝑdicti termi dilatione ꝓpter denarior; indigentiā et pauptatem multor; raros posset repire emptores. Ad qđ dicendū q; dolosa ē mia ista que sub spē pietatis ac subsidij charitatis ꝓtra primū indigētem crudelit serpit. Et ibi fingit se intēdere pietatē ꝓncipal'r solū queri: ꝛ intendit ꝓpriū lucr; ꝛ cōmoditatē. Scdo dicendū q; non est hic pietas b impia crudelitas sub spē pietatis addere indigentiā indigenti: q; est et qui non pōt statim soluere operā dare p precij augmentum qđ tardius ꝛ difficilius posset soluere qđ tenet. Tertio dicendū q; tūc nempe opus piū erit et dicet qñ absq; spe precij augmēto solutioni ꝑstaret dilationē sicut in ꝓncipio pñtis ꝑmonst dictū est. Quinto dicūt q; hoc faciūt vt conseruent se in tali mercatione: cū multi sunt q; etiā post datā dilationē nunq; precium soluūt. Illis dicendū est q; eor; ꝓscientia vtiq; bene pōt stare merito inquieta: cuz de tali termino dato culpam habeant ꝛ aiam cum substantia pdant hoc solum bonū sibi vltimo reseruantes: q; nō ꝓximo de sua substantia sed dyabolo de sua anima satisfacere obligant. Notandū ē q; si q̄s intelligere velit quādo in quolibet mutuo ve-

ro vel interptato vsura sit: semp recurrendū est ad ipm tps in quo ?tract⁹ ē. ⁊ vsuraria mutuatio facta ē put refertur ad tps solutiōis p quo factaē. Verbi gra. Tradidi tibi modiū frumenti in natali ꝺm q valebit in penthecostes quia traditiōis tpe credit ꝓbabilit in penthecostes ampli⁹ valitur tūc q̄q̄d plus vsurario modo accepero satisfacere teneor et non pl⁹ nec minus q̄ in penthecos. valuerit ⁊ sic de ?similib⁹.

De impijs mercatorib⁹ imo destructoribus ciuitatū: qui vēdūt merces quas statim p minori precio recepturi sunt, ⁊ de remedijs dandis artificibus vt cum salute anime non obstantibus illis iuste lucrari possint

Capl'm. III.

Tertio vero preciū rei vendēde dicit minoratū. Sicut patz in vendēdo pannū vel equū p centū florenis ei qui mox ē sibi reuenditur⁹. xc. Primus em̄ dñs pānī vel equi tradidit illi. xc. flor. ⁊ q̄ndoq̄ .lxxx. Ille vero q̄ primo emit nihil tūc soluit primo dño rei. Patet igitur q ideo scōs reuēdidit p̄mo vēdenti p pretio satis minori q: sub quadā mutui ratione potius q̄ sub reali veritate solutionis tradidit ille sibi. xc. vel .lxxx. ab eodem debens rehabere centum quas quidem ipsi primo vendenti nō soluit. Ideo talis contractus vsurari⁹ est: ⁊ oim malignitate ac duplicitate plen⁹. Et talis cōtractus est ille de q̄ supza in ser. precedēti in. fi. ij. c. dicebaf latius. Aduertendū ē tamen q si q̄s absq̄ intentōe reemēdi rem a se vēdendū absq̄ fraude vēdidisset equū p. c. florenī ⁊ tamē ab emptore similiter cuicūq̄ emere volenti reemeret illū eundē equū p minori precio non esset vsura: posset tn̄ esse peccatuz iniusti p̄ tij. Posset etiā h̄ reēptio taliter circūstantiona ri q non eēt ibidez peccatū minorationis iniuste: tamen talis contractus fieri solet in fraudē vsuraz: ideo hoc vltimū non est vtile predicare nisi cū ista additione Sed cum predicti emētes p̄cio minorato sint artium ⁊ legittimaz mercationū ⁊ ciuitatū p cōmodo ꝓprio destructores: qd̄ remedium dabit lanificib⁹ ⁊ alijs mercatorib⁹ q̄ ob illd̄ p̄cium vltra tustitiā minoratum nequeunt vendere pannos aut merces suas: quin multuz ammittant de capitali si ad terminum plus vendere volūt dictas merces q̄n doq̄ etiā nisi vendant ad terminum non possunt reperire emptorez. insuper talis est in ciuitate quandoq̄ cōsuetudo p cōmuni bono iam longo tempe introducta. Ad hoc aūt dicenduz est q̄ si talis ?suetudo de solutionis dilatōe introducta sit p cōmuni bono ⁊ nō in fraudē vsuraz sed p expeditione mercantiaz: tūc distinguendū ē. Quia aut mercator vēdit merces suas ad terminū vltra q̄titatē iusti p̄cij propter ipsā expectationē aut ꝺm iusti p̄cij q̄titatez. Si p̄mo modo non est dubium quin contract⁹ vt supza dictū ē vsurari⁹ sit cū in eo expectatio tē/ pozis sub p̄cio iniusto cadat. ℨ. c. ?suluit. extra de vsur. Si vero secundo mō q: ꝺm q̄titatem iusti p̄cij vendit licet terminū tradat ⁊ p temio precio maiori vendere videaf nō tn̄ ē ibi vsura nec obstat si p minori precio daret si statim pecunia solueretur. Ad quidez potest p simile in alijs debitis apparere: quemadmoduz si alicui aliquid debeatur ad certum terminum. quando de eo qd̄ est sibi debitum aliquid dimiteret si reliquum citius soluerēf. Constat nempe q ille dimitere sibi posset. et tamen ab vsura imunis esset ?cord. Gerar. ob. Ideo dicendū q licet plus sit vsura accipe ꝓpter tempis dilatiōnē sicut dictū est non tn̄ est vsura quādo credi/ toz preciū minuit si statim ei soluit ꝓpter tempozis breuitatē. Nec scdo etiam obstat si q̄s dicat ad denarios numeratos illa mercātia tantū non posset vendi q̄tum cū p̄dicto termio assignato ⁊ q res tn̄ valet q̄tū vēdi p̄t. ff. trebell. l. j. §. si h̄. res Itē q licz pl⁹ ?stiterit si cū tali ꝺmino plus vendaf q̄ cū denarijs nūeratis posset vendi illud plus recipit vltra sortē. Ad h̄ dicendū q si p̄supositis p̄bus dictis q̄ non extractu⁹ ?tract⁹ etiā mercātie. si ex malignoz mercatoz malicia in vendendo illicito mō terminū ⁊ minorādo iustū preciū licet obseruetur iuste mercationis via: tn̄ iustis mercatorib⁹ relinq̄tur semita q̄uis obumbzata ⁊ arta q licite mercari possunt eodem modo. Proinde reb⁹ sic cōstantib⁹ si lanifex ⁊ mercator tn̄ vēdit pannos et merces suas ad terminū p q̄to venderet ad denarios numeratos si p̄dicte impietates cessarent non sibi edificat ad gehennā. Et cum dz q tn̄ res valet q̄tum vendi potest. Dicenduz q vez est si p tanto q̄tum valet ꝓmittaf vendi ⁊ non obstent malicie p̄dicte his ?cordat Tho. in quadā sua rn̄sione cum foret de hac materia requisitus. Deniq̄ ante tps tempis breuitate placeat breuiare sermonē vt famelici die crastina ?ueniam⁹ tempestatiue ad multa ?sideranda que de emptionib⁹ ⁊ vēditionib⁹ vltime tractanda sunt. Hoc p̄stante dño iesu christo. qui veritatū h̄ns clauez apit et nemo claudit. claudit ⁊ nemo apit. Cui cum patre ⁊ spūsancto sit honoz ⁊ gloria in secula seculoz.

Feria secūda post quartā dominicā in quadragesima quo p̄cio examinari debeant res venales ⁊ de culpa vendentium res maculatas.

Sermo. XXXV.

De examinatione rerū venaliū

Aquenit in templo vendentes Jo. ij. ⁊ in euāg. ho. Porro ad ea q̄ de mercationibus dicta sunt alia q̄dam occurrūt q̄ preteriri non dñt. Non q̄ iteranda sunt q̄ dicta sunt ne fastidiū generent. qđ absit q̄ pferunt p aiaꝝ salute: ꝫ q̄ materia mercantiaruꝫ ampla ⁊ vtilima est plura supra intacta tractare necesse est. Cetez sumope cauendū ē ne inueniat dñs vendētes ⁊ ementes in tēplo: sicut in verbo ppositō de iudeis transgressoribꝰ Joh. ait. Nēpe in tēplo vendere vel emere: pctm̄ est. Vēdere mystice designat qđ i templo ecclesie dei cū dei offensione mime mercandū sit. Huiꝰ q̄dem difficultatē rei ppheta aduertens in ps̄. vij. ait. Q̄m̄ ñ cognoui negotiationē introibo in potentias dñi: dñe mēorabor iusticie tue solius. Nō pōt esse aliud thema in pñti sermone. vbi ppheta oñdit tria necessaria eē mercāti at q̄ negociāti: vt non offendat in tēplo pscie sue aut in templo ecclesie dei. Primū est intelligentia clara. scām est intētio recta: tertiū memoria sana. Primū est intelligentia clara. Ideo dicit. Quoniā non cognoui negociationē. hec littera ē. Cassio. Textꝰ aūt nr̄ habz. Q̄m̄ ñ cogui l'raturē. Nō cogscere aūt l'raturā seu negociationē est non tm̄ intellectū hr̄e in negociatiōibꝰ implicatuz: qđ si fieri solet itelligentia sit in eis oīno obruta atq̄ submersa et a lumie vere fidei aliena. Scām ei necessaria ē intētio recta. scz ad deū. Q̄m̄ subdit. Introibo in potētias dñi que. s. sunt potentie ēnales non deficiētie tpales. Tertio est ibi necessaria mēoria sana Jō ait ps̄: Memorabor iusticie tue solī. i. vltimi iudicij quādo de iusticia mīam comitē non habebit qn̄ implebit qđ ipse p ppheta ait. Cū accepero temp. s. iudicij ego iusticias iudicabo. Sed quid acturus est deus z̄ nequitias: qn̄ ipse iusticias iudicabit? Hec tria negociatoz obseruans in templo dei mime offendit. Ad hoc q̄dem seruandū circa venditionū ⁊ emptionuz ptractus talis regula ꝫm Sco. vbi. s: aī oīa pnotanda est. Regula Bñi rerū iuste eas vendunt vel emunt si sine fraude seruēt equalitatē valoris in vēditis ⁊ emptis ꝫm rectā rationē. Que regula habet exponi in emptionibus ⁊ vēditionibꝰ sicut supra in sermo. xxxij. c. vl. de pmutatiōibꝰ exposita est sed vltra p̄dicta p huiꝰ regule declaratione ⁊ p triplici arti. pntl serm̄. p ord inē queranꝰ tria.

Articulus primus sub titulo questionis vbi quert vtz res plus q̄ valeāt licite vendi possint seu etiā mīnꝰ emi.

Primo quera an res plus q̄ valeāt licite possint vendi seu etiam minus emi Ad cuiꝰ questionis intelligentiam pri/mo tria necessario prenotanda sūt: scdo vero q̄stioni rn̄dendū est: tertio rn̄demus ad ea q̄ dici possent nobis circa hec.

Qz ad solutionem questionis tria ante oia pnotanda sunt. Cap. i.

Primo in q̄ tria p ordinez prenotanda sunt. Primo notandū est q̄ valoz rerū dupliciter sumi potest ꝫm Sco. in. iiij. di. xv. q. iiij. Primus est valoz naturalis. scds est vsualis. Primus inquā valoz est naturalis id est ꝫm bonitatē nature a deo in re creata ⁊ ꝫ modo mus formica vel pulex plus valz q̄ panis: quia hñt vitā aīam ⁊ sensum ꝫ non panis. Scds valoz dicit vsualis q̄ scz sumit in respectu ad vsum nostrū: ⁊ ꝫ modo q̄to aliqua sūt vsibus nostris vtiliora tanto ampliꝰ valent: ⁊ ꝫm hoc panis plus valet q̄ mus vel buffo. Qz autē emēdi vl' vēdēdi actꝰ ad vsus hūane vite merito ordinant. Insuper sunt quidā vsus humane vite: ideo in eis valoz venalium rez. secūdo mō sumitur et non primo modo. Scdo quo q̄ pnotandū est q̄ hmōi valoz vel vsus venalium rerū etiā tripliciter ꝓsiderari potest. Pensat em̄ in re venali. primo eius virtuositas. secūdo ei⁹ raritas: tertio eiꝰ cōplacibilitas. Primo inq̄ pēsat eiꝰ virtuositas: videlz ꝫm q̄ res ex suis realibꝰ ⁊ utilibꝰ ⁊ ppietatibꝰ est vtilitatibꝰ ⁊ uosior et efficatioz et hoc mō optimꝰ panis triticeus plus valet ad nr̄m vsuz q̄ hozdeacius: ⁊ fortis equꝰ ad victoriam vel bellū plꝰ q̄ asinus vel rōsin⁹. Scdo pensat rei venal' raritas. i. ꝫm q̄ res ex sue inuētiōis raritate ⁊ difficultate magis nobis necessarie sunt: p q̄to videlicet ex earum penuria maiorē ipaꝝ indigētiā ⁊ minorē facultatem hñdi ⁊ vtendi habemꝰ Et ꝫm hoc idē bladū plus valet tpe charistie ⁊ penurie seu famis: q̄ tempe quo multuz apud oēs abundant. Sic q̄ quattuoz elemēta apud nos p̄cij vilioris estimanꝰ ꝓpter eoꝝ copiā q̄ aurū ⁊ balsamū q̄uis illa de se magis sint necessaria nostre vite. Tertio pensat rei venal' ꝓplacibilitas. i. ꝫm q̄ magis vel minus bñplacita ē volūtati nr̄e in hñdo illā ⁊ vti illa. Vti em̄ put hic sumit est rē in volūtatē facultatis assumere vel hr̄e: et iō non modica ps valoris vtibiliuz rez ex bñplacito volūtatis pensat siue plꝰ siue minꝰ cōplacētis in vsu huiꝰ vel illiꝰ rei ad illaz hñdā ad nutū iuxta qđ vnus equꝰ gratioz est vni ⁊ aliꝰ alteri: ⁊ hoc mō vnꝰ rē alteri melioꝝ multū appreciat et sibi reputat p̄ciosaz ⁊ charā ⁊ ecōtra. Tertio p̄notandū est q̄ hmōi pensatio valoris vsualium rerum sicut patuit supra

serm̃.xxxij.arti.iiij.c.iij. Et etiã in p̃cedẽ.serm̃. arti.iij.z.c.j.patet. Nix aut nunq̃ põt a nobis fieri nisi p ꝓiecturalẽ z ꝓbabilẽ opinionez z h̃ non punctaliter seu sub indiuisibili rõne ac mẽ sura in plus z minus sed sub aliqua latitudine cõpetenti respectu tm̃ locoꝝ et ꝑsonarũ circa quã vt dictũ ẽ diuersi diuersimode estimãt res

Quid rñdendũ sit ad p̃suppositaz questionem. z q̃ valoz rez tripliciter innotescit. Cap. II.

Secundo vero questioni respondendum est ad q̃ saluo meliori iuditio p̃notatis p̃cedentib⁹ respodemus q̃ res non pos sunt licite vẽdi plus q̃ valeant nec etiam min⁹ emi pensato eoꝝ valore in respectu ad vsum no struz z ad ꝓbabile iuditium humane estimati onis mẽsurantis valorem rei infra limites lati tudinis cõpetentis. Que autẽ sit latitudo ista et ad quid se extendat tripliciter innotescit pri mo iure: secundo cõsuetudine: tertio discretiõe Primo in q̃ innotescit iure. Jura eñ cõtractũ rescindũt quando emptor vel venditor vltra di midium iusti p̃cij defraudatur: quia tunc cõtra ctus est nullus: z est p iudices irritandus nihil ominus si infra illud appareat notabilis fraus: est coꝛespondens restitutio facienda ſm Sco. vbi supra in.iiij.di.xv.q.ij. Et habetur serm̃. xxxij.c.vl. Hoc autẽ intelligo si defraudat⁹ hu iusmodi excessum ignoret. quia si sciat z aduer tens q̃titatẽ excessus libere cõsentit in tale p̃ciũ z ꝓtractũ: iam non est defraudatus quia potest rem suam absq̃ oi precio dare: sic secundũ bene placitũ suũ potest etiam eã pro sua certissima p te iusti precij ꝓdonare: nec in hoc fit ei aliq̃ iniu stitia nisi forte consensus eius fieret ex aliq̃ quat tuoꝝ causaꝝ: de quibus supra serm̃. xxxij. arti. ij. z.iij. pticula. iij. dictum est ad fi. De hac etiã materia habet. x.q. glo ij. hoc ius. vbi dicit q̃ si in venditione plus offeratur q̃ res valeat: ec clesia recipe nõ potest nec debet sed tm̃ iustum precium. Si predicta glo. recte intelligat scm̃ Archid in. c. preallegato Et ſm Bal. in l.i. ca. §. ꝑponimus. ff. de minoꝛibus. Licet lex dicat q̃ cõtrahentes se inuicem possunt decipe: illud tamẽ seruare debet nam ecclesia in suis cõtracti bus non debet dolũ facere extra de dona. p tu as. Ratio vero quare lex totaliter inequalitatẽ non prohibet. quia scm̃ Tho. lex datur popu lo in quo sunt multi a virtute deficientes. Unũ solũmõ prohibet ea q̃ destruũt hũanũ cõuictũ. Punit eñ tantũmodo excessus magnos quan do quis deceptus est vltra dimidium iusti p̃cij tunc quidẽ ad restitucionẽ cogit. Nex est vbi absq̃ scandalo puniri potest alias non: tollera ret enim ecclesia crimẽ ꝑpter scandalũ vt patet

liij.di. denicq̃.z.vij.q.j. q̃tiens. et ix.q.j. ordi natiões. z xiiij.q.iiij. ipsa pietas. z.c. nõ pt Si milit rõne multitudis vt patz. l. dist. vt ꝓstituẽ tur z in oib⁹. c. palt. Hz lex diuina q̃ nõ solũ da tur ꝓhõ s etiã ẏtuosis nihil impunitũ relinq̃t. qđ ꝛriũ ẽ virtuti Jõ ſm diuinã legẽ illicitũ re putat si emẽdo vel vendẽdo eq̃litas nõ seruet. Uñ tenet q̃ plus recipit ei recõpẽsare q̃ dãni ficat⁹ ẽ si sit notabile dãnũ. Parua q̃dẽ additõ vel diminutio eq̃litatẽ iusticie tollẽ non videt. Hec nota ſm Tho. Insup ẽ notandũ q̃ si res min⁹ dimidia pte iusti p̃cij ꝓpat: i ptãte ẽptor ẽ suplere p̃ciũ iustuz vel recedere a ẽctu. ex de emp. z vẽ. c. cũ dilecti. De hac materia habet serm̃. xl. arti. ij. c. j. Scom q̃ Sco. vbi. s. hmõi latitudo ꝓsuetudine inotescit. Nã sic p expien tiã ptz ꝓsuetudie relinquit ipis pmutantibus q̃ pẽsata mutua ncẽitate reputẽt se mutuo da re equiualẽs z hinc z inde recipe. Dux q̃dẽ vi det int hoies ẽct⁹ eẽ in q̃ ꝓtrahẽtes nõ intẽdãt aliq̃d õ rigoze iudiciali sibi mutuo relaxare vt p tanto oẽz ꝓtractũ ꝓmutet aliq̃ donatio ẏa. Et si iste ẽ modus ꝓmutantiuz fundat q̃si sup legẽ nature dicentẽ. Fac h̃ alteri qđ tib. vis fie ri. Satis igit ꝓbabile ẽ q̃ nõ q̃ñ ꝓtrahẽtes mu tuo sũt ꝓtẽti sibi mutuo remittere volunt si aliq̃ mõ ñ tñ enormi deficiũt a iusticia ista

Tertio q̃ pz discretiõe ſm Tho. scda. ij. q. lxxvij. cha rius vẽdẽ z vili⁹ emere rẽ q̃ valeat ẽ illicitũ et iniustũ nisi res q̃ vendit in detrimẽtũ cederz vẽ ditoris q̃ de illa re magnã indigentiã hz. Pro inde in tali casu iustũ p̃ciũ erit. si ñ solũ respiciatur ad rẽ q̃ vẽditur. ẏ etiã ad dãnũ qđ vẽditoz ex venditiõe incurrit z sic licite põt rẽ vendere plusq̃ valeat ipi venditori. Aduertendũ ẽ tñ q̃ lz multũ iuuet emptoz ex re quã emit si vẽdi toz nõ dãnificat ex carẽtia ei⁹: nõ tñ pt ppt hp̃ ciũ augeri qz vtilitas q̃ supuenit emptori nõ ẽ ex ꝓditiõe vendẽt s emẽtis. Est q̃dẽ iniustum alteri vendere qđ ñ ẽ suũ seu vendere emẽti qđ est ement. ꝓcoꝛ. Sco. vbi. s. addẽs q̃ idẽ dicẽ dũ ẽ de pmutatiõib⁹. Põt etiã addi illud de q̃ s. serm̃. xxxij. ar. ij. z in. iij. pticla. ij. c. Dia aũt supradicta de pmutatiõib⁹ sic de emptiõibus z venditionib⁹ intelligẽda sũt z ecõuerso sic ptz in serm̃. xxxij. a. ti. iij. c. iij.

Rñdet ad tria obiecta que fieri pos sunt cõtra p̃dicta. Cap. III.

Certio q̃ ad tria q̃ obiici pñt rñd eam⁹ querebatur eñ in ꝓposita questiõe an res licite possent plus vendi q̃ valeant vel etiã minus emi? Et primo obiicitur ꝛ q̃stio nẽ q̃ sic. Nã licitũ mihi ẽ rei mee statuere p̃ciũ qđ ego volo. nec aliq̃d ius cõpellit me dare vl cõmutare rem meam absq̃ precio mihi placi to z a me ptaxato. Sic ecõtra nullus cogit rẽ

De examinatione rerū venaliū

alterī emere vltra p̄ciū bñplacitū ei si igit̄ cō-tract⁹ emēdi ⁊ vēdēdi mere voluntari⁹ ē. Igit̄ taxatio p̄cij venaliū rex mere volūtaria erit: ⁊ p ꝯseqūs sortiet̄ ius ⁊ fo⁊ mere volūtariū iux illud vulgare ac legale dictū: tm̄ res valet q̄/tū vendi p̄t. Ad ꝟ dicendū q̄ lz de iure ñ cogar rē meā vēdere: cogo⁊ tm̄ in actu ⁊ ꝯctu vēdēdi fo⁊mā et regl'am iuris et iusticie: et eq̄tat/ debite seruare: et ido in effectu vendēdi ñ lz mihi rei mee iniustū p̄ciū ponē et accipe. q⁊ tūc ñ impo no vt simpl'r mee: ꝟ vt alte⁊ ꝯmutāde hmōi aūt impositio efficacit̄ seu ꝯmutatiue includit acceptionē p̄cij p̄ualētis. Accipe āt p̄ualēsē in iustū q⁊ inequalitatē includit. Ido ſm hostiē. licet aliq̄s ab initio cogi ñ posset rem suā vēde re vel aliēnā emere. vt p⁊ ex ꝟ ꝯhē. empt̄. l. du dū. Si tm̄ exposuerit rē venalē et p̄ciū offerat si p iusto p̄cio dare ñ vult cogi p̄t p iudicem q⁊ iu sto precio vendat. ff. ō offi. p̄fec. l. j. §. cura cha/rius. Scdo ⁊o obijcit̄ si res ñ p̄nt plus ven di q̄z valeant vel min⁹ emi fere tota ꝯmunitas vendentiū ꝯ iusticiā peccaret: q⁊ q̄si oēs volūt chare vendere ⁊ vile emere. Dicendū q ꝟ non est verū ō cōitate iustoꝝ: ꝟ ō sola cōitate iniu-stoꝝ et cupidoꝝ. q⁊ iust⁹ ñ vult ꝯ iustū p̄ciū vēdere vel emē in q̄tū iust⁹. sec⁹ de iniusto qui oia vult lz iniusta. Tertio obijcit̄ q ſm o⁊-dinē iuris ⁊ iusticie ⁊ charitatis cōe bonū p⁊e-ferre dz p̄uato vt⁊ in. c. cōia. ⁊ in. c. bone. ex̄ de postul'. plato: ꝟ cōi saluti hoim p⁹ lapsum expe-dit q⁊ taxatio p̄cij venaliū rex nō sit pūctal' nec ſm absolutū rex valo⁊ē ꝟ poti⁹ ex cōi consensu vtriusq⁊ ptis vēdētiū. s. ⁊ ementiū p̄ taxat̄ libē Hec ei mio⁊a pticla pcti fraudū includit: illud vo vix p̄t fieri sine pctō: q⁊ pūctal' ⁊ absolut⁹ va lo⁊ rex vix posset fieri seu alicui certitudinalit̄ p⁊ ad plenū g vt dictū ē expedit ꝟ taxatio ⁊c Et de ꝟ. §. dicebat sermone: xxxij. c. vl. Ad ꝟ etiā dicendū ē q⁊ si ꝯsensus vtriusq⁊ ptis in ta/le p̄ciū vel taxationē non p̄t cēseri inuolūta-rius rōne ignorātie ⁊ impitie aut rōne leuitat/mentis apte vel p̄sūpte aut rōne cuiuscūq⁊ ma-gne egestat/: aut rōne necessitatis ad ꝟ cōpellē/tis tūc rō dicta bene ꝓcedit vtrūq⁊ tūc ꝯcludit alit̄ non. Licet em̄ estimatio nr̄a in taxādo rei p̄ciū seu valorē non sit punctualis. nihilomin⁹ potest ⁊ debet illud sub ꝯgruis limitibus men-surari alias excederet ꝯgruā ⁊ ꝓbabilē mensu rā ⁊ etiā regulā rationis.

Articul⁹. ij. sub titulo scdē q̄stiōis in q̄ q̄rit̄ q⁊s valo⁊ in reb⁹ seu q̄ obsequij vtilitas in cōtractib⁹ taxari debet

Ro scdo articulo q̄ri p̄t: an ſm valorē vtilitat/ emētiū vel q̄cūq⁊ obsequium moꝛe ꝯductiōis recipientiū possz p̄ci-um taxari vtputa si potio vel herba medicina-lis valeat me liberare a moꝛte et restituere imp̄ ciabilē sanitatē an dans iuste posset a me exige re preciū sanatiōi eq̄alēs vel imp̄ciabile. Di/cendū q⁊ si preciū rerū nr̄e vite necessariū taxa/ret ſm eq̄alentiā ei⁹ ad q̄ō pticularit̄ ꝓfert no bis q̄libet taliū preciū q̄si imp̄ciabile eēt. Nā cyph⁹ aq̄ hoi sicīēti aqua carēti moꝛituro valet in casu isto infinitā ſbam auri ⁊ lōge amplius. Nō g dñt res ꝟ mō taxari q⁊ ꝓbari p̄t triplici rōne. Primo ratione nequitie. scdo ratiōe iusti cie. tertio ratione eminētie.

Q⁊ ꝓpter tria neq̄tia esset taxare p̄ ciū rex ſm vtilitatē quā cōferunt il lis qui eis vtunt. Capl'm. i.

Primo inq̄ preciū venaliū rex nō ē ta/xandū p̄dicto mō rōne nequitie. Tria em̄ mala ex hoc sequenirēt. p̄mū q⁊ ꝟ hret inequalitatē. scdm q⁊ induceret impo⁊-bilē difficultatē. tertiū q⁊ euacuaret oēm pieta/tē. Prio q⁊ hrent inequalitatē. Cū em̄ in ꝯcti-bus ciuilib⁹ ⁊ hūanis finalis rō sit cōe bonū id circo taxatiōis preciō⁊ eq̄tas fuit ⁊ ē mensurā da p rēspectū ad cōe bonū ⁊ put expedit cōi bo no q⁊ nihil iniqui⁹ est q̄z p pticularib⁹ ⁊ p̄uatis cōmodis: cōi ⁊ vniuersali bono p̄iudicare q̄ō vtiq⁊ fieret si res dicto modo taxarent. Pre-tere a q̄cūq⁊ ꝓmodū q̄ō ex empta re ꝓsequit̄ em ptoꝛ oino ex̄ ipm vendentē est. ⁊ illud ꝓmoduz q̄ō ꝓsequit̄ emptoꝛ oino ꝓsequitur vt ex re sua. Preterea si venditor ex hoc consequitur aliam maiorem vtilitatem consequitur ex re omnino non sua q̄ō vtiq⁊ ineq̄litas eēt atq⁊ iniustū. Pe cūdo insup eēt malū q⁊ induceret impo⁊tabilē difficultatē. nā in hoc ipso pticularis dissolutō fort⁹ ⁊ difficili⁹ ꝓtinet ⁊ impo⁊tabile on⁹: q̄ō ⁊ in ꝓposito spāli⁹ declarari p̄t. Verbi gra. Si p pugillo aque vel ignis mihi sūme necessarij: te neo⁊ tibi dare q̄tū valz vita mea ad quā mihi ꝓfert: tunc eadez rōne in ꝓsili casu tu p pugillo aq̄ tibi sit̄r necessarie tm̄dem tenebaris mihi da re: q⁊ō vtiq⁊ iniquū ⁊ itolerabile on⁹ eēt. Ter tio malū eēt: q⁊ euacuaret oēz pietatē: nam tale eq̄tatis gen⁹ miro mō omis pietatis atq⁊ hūa/nitatis eneruatio ⁊ eradicatio esset p̄cipue in casibus ipsius necessitatis maioiori hūanitate ⁊ pietate indigētib⁹. Absit aūt q ꝟtuosa ⁊ va eq̄ta a pietati et humane socialitati sic impi ad uersetur.

Q⁊ eēt iiustū ⁊ ꝓtra cōe bonuz taxa re res ⁊ obsequia ſm vtilitatē quā cō/ferunt ⁊ ſm quē modū p̄dicta taxan/da sunt. Capl'm. ii.

Secundo quoq⁊ preciū rex ñ ē taxādū p̄edicto modo rōe iusticie. Quia emz

ꝑcium rerū et obsequiorū sicut ꝓdictū ē: ē taxā
dū ad ordinē cōis boni. Jō in hmōi ꝑmo ⁊ ꝑn/
cipalit attendēda ē cōis taxatio ⁊ estiatio a cōi
tatib⁹ ciuilib⁹ facta cōit q̄ q̄dē in hmōi ꝓpat
tres circūstātias obſuare. Primo ei obſuat q̄n
dā lr̄alē ordinē vtibiliū rer̄. Scdo obſuāt q̄ndā
cōem cursū copie ⁊ iopie. tertio obſuat piculū
⁊ laborē ⁊ industriā adducēs rer̄ seu obseqū.
Primo ei obſuat q̄ndā naturalē ordinē vtili/
um rer̄. nā sūt q̄dā q̄ vsui nr̄o ꝑmo sūt meliora
seu vtiliora. Scdo sūt q̄dā durabiliora. tertio sūt
q̄dā delectabiliora. Primo eīm sūt q̄dā q̄ nr̄o vsui
sunt meliora seu vtiliora. Nā sunt q̄dā q̄ sūt q̄si
matia ⁊ materialia alior̄ vt sūt elemta r̄spectu
mixtor̄ sic etiā ⁊ eor̄ vsus ē in nob⁹ matialior
q̄ sit suor̄ nōbiliū mixtor̄ sic pz i vsu aq̄ respe
ctu vini. ⁊ in vsu terre respectu panis vl tritici
Scdo sūt q̄dā nr̄o vsui durabiliora. Sūt eīm q̄/
dā q̄ ꝑm sui naturā alijs corruptibiliora sūt ⁊ i
nr̄is vsib⁹ cito corrūpūt. imo q̄dā vsus eor̄
ē ꝓsūptio sic pz i vsu panis ⁊ vini cibi ⁊ pot⁹
q̄dā aūt durabiliora sūt i vsu suo sic equ⁹ aurū
⁊ silia. Tertio sūt q̄dā vsui nr̄o delectabiliora:
q̄ sūt naturalr̄ alijs pulchriora ⁊ gr̄osora. ido
vsui nr̄e volūtatis nr̄isq̄ sensib⁹ cōit placabili
ora sunt sic pz in colorib⁹ tinctura⁹ vestiū et
gēma⁹ ⁊ i odore aromatū: ⁊ diuerſ sonis mu-
sicaliū instr̄or̄ q̄ igit in eis cōis ordo nat̄e cō/
currit cū cōi ordine nr̄i vsus. Hic ē q̄ cōis estia
tio i ꝑcijs ꝓfert vltima ꝑmis ⁊ tal estiatio seq̄n/
da Scdo q̄dē obſuat i hꝫ cōez cursū copie et
inopie seu paucitatis ⁊ abūdantie. q̄ cōe ē ver
bū q̄ oē rar̄ charū ē vñ nimia familiaritas et
abūdātia pit ꝓtēptū: q̄to ei rari⁹ ⁊ difficili⁹ rē
adire possum⁹ ⁊ hr̄e tāto supra nr̄az facultatez
alti⁹ ⁊ mirabili⁹ estimam⁹. Ardua eīm nob⁹ in
solita admiramur. Et ido vbi aur̄ vel triticuz
mltū cōit abūdat ñ tāti ꝑcij estiat. sic q̄ñ grādis
cōit inopia ē ip̄or̄. Et idē ē vbi ē magn̄ copia vl
inopia medicor̄ seu aduocator̄ aut pugilum
vel fossor̄ q̄ vbi taliū ē penuria pñt chari⁹ lo-
care opa sua. Tertio insup obſuat laborē ac pi
culū ⁊ industriā traditiōis rerum vel obseqū.
Nā merces seu obsequia oposa que cum maio/
ri labore ⁊ periculo cōiter ducūtur vel fiunt pl⁹
in ꝑcio ceteris paribus ponderant⁹ vñ in terris
que ꝓmunit⁹ plus distant a mercibus frācie vl
vltra marinis ip̄e merces sunt cōit chariores.
Que etiā maiorē industriā exigūt ceteris pari-
bus maiorīs ꝑcij ꝓmūit⁹ estimant⁹. Hic ē q̄ pl⁹
datur aduocato seu medico q̄ fossori seu scisso/
ri lapidū q̄ q̄ pl⁹ corpe laborāti min⁹ dat sicut
architectori q̄ cū maiori pitia ⁊ industria fosso
ri seu scissori ꝑcipit ⁊ agēda demīat ꝑpt̄ hꝫ etia-
am bladuz ē maioris ꝑcij q̄ herbe siluestres in
medicinalib⁹ efficatiores q̄ non tāto ⁊ diutino
labore ⁊ industria excolunt⁹: nec cū tāt⁹ experi
sis eorum sufficientia ꝓmuniter obtinetur.

Qꝛ ꝑcia rer̄ taxanda sunt ꝑm vari
am rōnem: iuxta modū estimationis
a cōitatibus ciuilibus cōmuniter fac/
te. Cap. III.

Certio aūt ꝑciū rer̄ non ē taxandū ꝓdi
cto mō rōne eminēte. Nā sic ex ꝑcedē/
tib⁹ patz post q̄ attendēda ē ꝑncipalit
in reb⁹ taxatio ⁊ estimatio ꝑcij a ꝓmūitatib⁹ ci/
uilib⁹ cōit facta eodē mō ipa obſuat oēm gra/
dū ⁊ ordinē officior̄ ⁊ dignitatū eis annexum.
vñ maiora stipēdia dātur duci q̄ militi ⁊ militi
q̄ scutifero vel pediti. Cui⁹ rō est triplex. Pri
mo ratione singularitatis: nā sicut ex dictis pz
si ad altiora officia debite exeq̄nda exigit⁹ maio-
ꝛ pitia ⁊ industria: ⁊ amplior sollicitudo mē/
talis ac etiā multo atq̄ diuturno studio atz ex/
pientia ⁊ labore multisq̄ piculis ⁊ expēsis ac-
quiritur pitia ⁊ industria talis ⁊ etiā q̄ pauci
sunt ⁊ ad hoc rari idonei: ideo i maiori ꝑcio ex-
timant⁹. Scdo rōne dignitatis ad honorē enī
⁊ vtilitatez ciuilis ꝓmūitatis facit q̄ supiores
reuerēti⁹ ⁊ cumulati⁹ in q̄dā sensibili supiorita
te ⁊ dignitate seruent⁹: licet ipi supiores ⁊ ma-
xime si sunt in pfectionis statu. Jn seipis exem
plar ⁊ opa hūilitat̄ ⁊ scitatis dñt exhibere po
tius q̄ cult⁹ tpalitat̄. Tertio q̄ rōne necessita/
tis ⁊ equitatis: nā officia supiora vt sepi⁹ egēt
plurib⁹ sumptib⁹: dux eīm exercit⁹ ad totū exer
citū ⁊ diuersorū ꝑlior̄ ꝓcursum debite gubnā/
dū plurib⁹ eget q̄ q̄cunq̄ infer̄ior̄ circūstan-
tijs igit in ꝑcedē. c. ⁊ i isto cōit obſuatis taxā
tur ⁊ taxanda sunt rationabiliter ꝑcia: iuxt̄ qđ
tolerabili⁹ ⁊ salubri⁹ ꝓmūitati expedit oīb⁹ hic
inde ⁊ ex omi pte pēsatis. Singuli aūt in singu
lis suis seu singularib⁹ ꝛctib⁹ vel exactionib⁹
sumptuū sequi dñt formā ⁊ regulā cōium estia
tionū ⁊ taxationū ne ps turpiter et irregl̄ariter
inobedient⁹ atq̄ indecenter dissonet a suo toto
ne quilibet pro libito suo preiudicet cōmunita
ti ac communi vtilitati ac per consequens com
muni iusticie et pietati.

Articulus. III. etiam sub titulo que
stionis in qua q̄rit⁹ an sit culpa mo-
talis rem vendere maculataz ⁊ de trí/
plici macula q̄ in revendibili ē posset

Pro tertio articulo queri potest: an
sit culpa mortalis rem vēdere i qua
sit aliqua macula que nota a vendē/
te ipsi ementi minime ꝓpalatur. Ad
quod dicendū q̄ tripliciter in re vendenda ma
cula esse potest. Primo defectione. secūdo ad-
mixtione: tertio corruptione.

De examinatione rerū venaliū

De triplici defectu qui in re vendibili pōt esse ⁊ quid dicendū sit de vētibus coꝛruptis ponderibus vel mensuris. Cap. I.

Primo in re vendēda potest esse macla defectōis ūñ ꝫ Tho. scōa. ij. q. lxxvij Et Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. Sciendum ē q circa rē vendēdam triplex defect⁹ ꝓsiderari potest. Primus ex subam. scōs secundū q̄titatem: tertius secundū q̄litatē De his dictū est Ser. xxxiij. arti. iij. c. iij. qꝛ sicꝛ ingit i ꝓmutatione sic in emptione ⁊ venditiōe. ⁊ ex his q̄ alleg ata sunt ibidem: patet q licitū non ē vendere p vero auro alchimicū aur ⁊ argentū qꝛ non ē adeo purū ⁊ ꝑfectū nec easdē ꝑpetates habet sicut ver. Nō em̄ habet ꝑpetatē letificandi aut virtutem cōtra certas infirmitates aut hmōdi quā habet aur ver immo venenosū ē vt dicit Si vero p alchimiā fieret verū aurum non esset illicitū vendere illud ꝓ vero qꝛ nihil ꝓhibz artem vt in aliquib⁹ causis naturalibus ad ꝓducendū veros ⁊ naturales effectus. quēadmodū ait Aug⁹. in. li. de trini. de his q̄ fiūt arte demoniꝛum. Insuper qđ dictū est de venditoꝛe intelligendū est de ipso emptoꝛe vtputa quando venditoꝛ crederet rem suam minus p̄ciosam eē q̄ esset. Verbigra. Vendit aur ꝓ pretio satis minoꝛi qꝛ putat id esse aurichalcū aut aīal sanū qđ credit esse infirmū q si ēptoꝛ cognoscit hoc iniuste emit ⁊ iustū preciū satisfacere obligatur vt plenius patuit serm. xxxiij. ar. ij. c. vij in particula. ij.

Quid dicendū sit ō his q̄ in rebus vendibilib⁹ vꝛuntur mixturis falsis Capitulum .II.

Secundo quoq; in re vendenda potest eē defectus admixtione. ſ. falsas mixturas aut cōpositiones occulte addēdo sicut faciunt q̄dam aromatarij vel artifices in artibus suis Circa q notandū ē q si tales ꝓpter huiusmodi cōmixtiones vltra extremos limites iusti p̄cij vēdūt totū illud qđ est supra iustum precium satisfacere obligantur. Si vero per hoc non intendūt nisi iustū ꝓretiū citi⁹ aut fortius extoꝛquere: tunc ad satisfactionē nō obligantur Si tamen certitudinaliter aut multuz ꝓbabiliter sciūt iustū ꝓcium non excessisse: si tamen dubitant tūc quidē tenentur ꝓ eo q fraude sua certi sunt. Notandū aūt q q̄dā sunt additiōes ficticie q̄ si in nullo mutāt valoꝛem venalis rei. Nec augēt ⁊ q̄dē in talib⁹ nō peccant si fiat sola intentōe sobꝛiū ⁊ iustū p̄ciū iuste extoꝛquēdi. Alie vo admixtiōes q̄ virtutē reruz ⁊ valoꝛē notabiliꝛ minuūt: ⁊ sunt oino ꝛ ꝓpas ⁊ cōes intentōes emptoꝛis ille oino illicite sunt q̄uis tñ nihil vltra iustū preciū bñt. Et puto q taliū vsus saltē in frequētatiōe sua moꝛtal sit culpa. Sicut patet in illis qui in vino nebilum miscēt vt flauioꝛ in eo eluceſcat coloꝛ cuz tñ vt dicit tale nebilū in vino mirabiliter capiti ⁊ sto macho sit nociuū. Si tñ ꝓtutis minutio modica sit ⁊ p̄ciū iustū tñ tūc ñ puto nisi pctm venale. Sz instāt vēditoꝛes vini ⁊ pl'es alij dicētes Quilibet p̄t miscere rei sue qđ vult saltē ant eq̄ eā venalē exponat nō aūt p⁹ vini ꝓconizatōem Sz ꝛ hos ē q ꝓstat eis q lex ⁊ ꝓsuetudo cōitatis ē q vendat vinū purū aut q eis cōmixtio publice exꝑmat. Intētio etiā credulitas oium emētiū ē emere vinū pur ⁊ silia ḡ ꝛ vtrūq; boꝛū fraudulēt incedūt: cū etiā eoꝝ itētio coꝛrupta sit auaricia: licet aūt in sua re cōmiscē de se licitū sit ñ tñ cū intētiōe ⁊ affectu illā alijs ꝛ cōe ius ⁊ ꝛ eoꝝ intentōez vendendi: alias in vino suo vendendo toxicū licite miscere possunt.

Quid dicendum est de his qui vēdunt res coꝛruptas ⁊ maculatas Cap. III.

Tertio in re vēdēda p̄t eē macla coꝛruptionis Pro q notādū ē q venditor coꝛruptiōis defectus illos ex q̄b⁹ emptoꝛ vltra iustū preciū enoꝛmiter falleret: tenet sibi pādere: si tamē nouit eos vel de eis verisimiliꝛ opinat: aliꝛ ex ꝟ ipso dat occasionē duplr. Primo dāni. scōo piculi. Primo dāni si ꝓpter hoc res satis p̄cij fit mioꝛis ⁊ ipse tñ ꝓpter hoc p̄ciū non minuit. Scōo piculi vtpote si nauis quaz vendit tale vitiū habet ex quo emptoꝛ cum ea nauigaturus piclitet ⁊ piculū incurrere posset Idē q̄z de defectu equi ex q̄ miles illū emēs in fluuio seu in bello ruere statiz ac piclitari haberet. Ipē est de defectu syropoꝝ ⁊ medicinaliuz ꝓfectionū. q̄s apothecarij seu pigmentarij vendunt tunc venditoꝛ tenet restituere omē dānū inde ꝓtingēs iuꝛ. c. ex de iniur. ⁊ dā. in. c. si culpa. Scriptum est: Qui occasionem damni dat damnū dedisse videtur vbi vero ista quattuoꝛ concurrant. ſ. q nullum periculum immineat emptoꝛi. Nec in vendendo iustum preciuz aut saltem non nimis notabiliꝛ excedat: ⁊ emptoꝛ censeat in emendo satis industris: ⁊ res venalis ꝓlibito sibi examinā̄da exponit diligenter tunc venditoꝛ non tenetur defectus illos manifestare ⁊ maxime vbi eos non celat nisi solū vt de re habeat iustum precium suum. Nec etiam tenetur manifestare vitium manifestum puta cum equus monoculus est. vel cum vsus rei q si non competat vni potest tamen cōpetere alteri ⁊ vēditoꝛ ꝓ hmōi vitio de p̄cio subtrahat q̄tum oportet: qꝛ si manifestaret vitium rei emptoꝛ forte nollet preciuz iustū sibi dare In fine

notandū est q̄ omia que ponunt supra in ſmone. xxxij. de donationibus m arti. ij. c. ij. Etiā intelligenda sunt de emptionib⁹ ⁊ venditiōib⁹ Ex p̄dictis patet regula supradicta. ſ. q̄ domini rex iuste eas emunt vel vendunt si sine fraude seruent equalitatem valoris in emptione et venditione ſm rectā rationē. Quod omīb⁹ nobis misericorditer largiri dignetur iustus q̄ iustitias dilexit ⁊ equitatem vidit vultus ei⁹ dominus noster iesus christ⁹. qui cum patre ⁊ spiritusancto viuit ⁊ regnat in vnitate spūſſancti deus. Per oia secula seculoꝝ Amen.

Feria tertia post quartam dominicā in quadragesima de voragine vsurarum vbi declaratur quid sit vsura in quibus cōmitti potest ⁊ quas excusationes assumunt qui defendere volūt vsuram. Sermo. xxvi.

Nolite iudicare ſm faciem iustū⁹ scōm iudiciū iudicate Jo. vij. ⁊ in euan. ho. Dis quippe iniuria tāto capitalior est q̄to qui fallit maioris amicitie sit reatem Ecce vsurarij charitas sit ata ⁊ crudelitas palliata. dū seruire se ꝓpter mutuū p̄tendit substātiam ꝓximi deuorare intēdit. Hinc illō Mat. v. volēti mutuare a te ne auertaris. Chryſ. ait Similis est pecunia vsurarij morsui aspidis. Percussus em̄ ab aspide quasi delectatus vadit i somnū: per suauitatē soporis moritᵉ. quia tunc venenū latēter p omia mēbra currit. Sic qui sub vsura accipit sub tempe quasi beneficium sentit: sed vsura p omēs eius facultates decurrit: ⁊ totū cōuertit in debitū. Ecce q̄ exitus manifestat quod antea celabat: seruire ostēdebat ⁊ deuorare intendebat. Proinde vsurarius similis est scorpioni qui lingua suauiter lingit: ⁊ cauda mortifere pungit. Ideo de talibus in verbo ꝓpositō dñs nos admonet dicēs Nolite iudicare ſm faciē id est ſm apparentē amicitiam: sed iustū iudiciū. id est ver⁹ iudiciū iudicate. Nec quidem falluntur in hoc iudicio solū mutuum recipientes sed incompabiliter amplius interdū ipſi insup mutuantes. Nam decepti inde decipientes seipsos pauperi ⁊ inopi seruire se iudicant: dum eoꝝ substantiam vsq̄ ad ꝓsumptionē deuorant: non intelligentes neq̄ intelligē volētes q̄ dñs mat. x. diuitib⁹ p̄cipit dicēs. Gratis accepistis gratis date. Quasi dicat gratis accepiſtᵉ diuitias ꝑ donū iō gratis date idigēti mutuū. iuxᵗ illud Lu. vi. Mutuū date nihil inde sperātes. Sicut ō h̄ lati⁹ in sermo. sequen. dicet. Et q̄ licet p̄dictū xp̄i ver⁹ pōt eē thema in pūti ſ. rmo. Jnt hos q̄ male diiudicātes cōnūerari pōt q̄dā hoim gen⁹ q̄ ⁊ si nō sunt vsurarij manifesti. mutuātes tn̄ aliq̄d inde sperant Hi nēpe manifesti vsurarij coꝝ deo: licet occulti sunt mūdo. palā faciūt corruptā suā intentionē: q̄n si non remūerant ad libitū: estimāt ⁊ dicūt eos ingratos. Ad iudicandū igit ſm iustū iudiciū ō vsura ne quilibz p̄dictoꝝ fallat de ipsa ad pūs tria diligēter ꝓsiderem⁹. Primo ei⁹ descriptionē. scō ei⁹ cōmissionē: tertio ei⁹ excusationē. Hoc ē quō describat in quo cōmittat ⁊ a quibusdā quō excusatur.

Articulus primus ō triplici descriptione vsure.

Primo ꝓsideremus vsure descriptionē. Triplicit em̄ describit ad pūs Prima aūt descriptio ambrosij. secūda Hostien. tertia vero fit mgr̄alis.

Prima descriptio Ambrosij Capitulum. i.

Primo vsura describit ab Amb. xii ij q. c. iij. pleriq̄ vbi ō q̄dcūq̄ sorti accedit vsura est. Et cū hac descriptiōe cōcordat. c. p̄mū ⁊ vlt. q. eiusdē. Et in hac descriptione tanguntᵉ tria. Primū cū dicit q̄d vsura est q̄dcūq̄. Nam sicut patet in dicto. c. pleriq̄ vñ hec descriptio sumpta est Amb. ſnialit ait. Q̄ siue sit pecunia siue sit spēs vel fructus vel ligna. vel q̄dcūq̄ aliud sit si accepit sorti vsura ē Scōm tāgit cū subdit sorti. Licet em̄ sors dicatur signū distinctiuū rerū sicut ptz Prouerb. xvi. Ubi ō sortes mittunt in sinū: Nihilominus sumit hic sors ꝓ re iuste possessa diuisione aliqua ꝙ rex siue possessionū ⁊ hoc mō i sacra pagina possessiōes filioꝝ Israel sortes denoiantur: hocetiā mō sumitur h̄ sors. ſ. iuste possessa. Vel aliᵗ ſm legistas sors ē debita q̄titas mutuate rei i materia occurrēti. Tertiū subdit accedit q̄d q̄dē sic in seq̄nti arc. j patebit vsura solū in mutuo cadit Goff. huic descp̄tioni supaddit dicēs. Usura ē q̄dcūq̄ accedit sorti intētione p̄cedēte vel pacto ⁊ licz Goff. addidit. Hoc tn̄ tenendū ē q̄d etiā Amb. ⁊ alij in p̄dictis. capalleg. eiusdē ſnie exciterūt cū noscēt dñz Lu. vj. p̄cepisse dicēs. Date mutuū nihil inde sperantes. ſ. intētiōe. Quasi dicēs mun⁹ etiā pacisc̄tes in vsure clara exp̄ssione ⁊ pactione.

Secūdo describitur vsura ab Hostiensi. Capl'm. ii.

Secūdo vsura sic describit ab Hostiēse Usura ē q̄dcūq̄ solutiōi rei mutuate accedit ꝑ ipi⁹ rei vsus gr̄a pactiō inēposita vel hac intētiōe habita i ꝓcessu vl ex actiōe hita ex p⁹ facto. In q̄ q̄dē descp̄tiōe sex p ordinē tāgit. Primo dic̄ q̄dcūq̄ sicut. ſ. expositū ē. Secūdo subdit solutiōi rei mutuate accedit q̄d iō di

De voragine vsurarum

cit q2 vsura sicut ꝫ .patuit solū in ꝓtractu mutui veri vel interꝓtati locū habz. Tertio addit ipius rei vsus grā: qđ iō addit q2 si nō vsus ip/sius grā.i.grā ꝓsumptiōis: ꝫ loco pone apponeꝝ ꝫ absq; fraude fieret secus esset ex̄ de arbi.c dilecti.xij.q.ij. fra'nitas. Quarto subnectit pactiōe in'positā.i.in'ueniente exp̄ssa ꝓueniētia pacti: q2 tūc exp̄ssa vsura ē. Quinto subdit vel hac intentiōe habita in ꝓtractu. q2 sicut ꝑ patebit si p̄ncipalis intentio in ꝓtractu fuit velle remūerari vsura est. Sexto addit exactiōe habita ex̄ post facto: nā si vltra p̄dicta exactio nō ē habita ex̄ post facto ꝫ debitor ꝛe grat aliquid offerat: licite recipi potest: Tñ cū ꝓditionib' q̄ infra ꝑmo. xxxvij.ar.ij.q.iij. ponent De p̄dicta aūt diffinitiōe dant versus. Quicq̄d adest sorti rōne rei mutuate. Si petat exigat, intēdat fit sp vsura.xiiij.q iij.c.vsura.

Tertio vsura describit a magistris Cap.III.

Tertio vsura sic describit a mgr̄is Usura ē lucr̄ ex mutuo p̄ncipaliter intentū In qua descriptiōe ponunt tria. Primū ē q vsura ē lucr̄. Lucr̄ ei ppr̄ie sp abūdātia nūcupat siue illud incrementū qđ q̄s habz ex volūtaria cōmutatiōe vltra ea que p̄pus erāt sua: vtiq; gen' est q2 ois vsura est lucr̄. sed nō ꝓuertit: q2 nō oē lucr̄ ē vsura. Primū equidē patz Nā si q̄s tñ recipit q̄tū dedit ꝫ non plus tunc sicut non recipit lucr̄ sic neq; vsurā. Rursus si q̄s plꝰ r̄cipiat q̄ mutuauerat: ꝫ tale r̄ceptū nō sit ei lucr̄. quia sez alias erat ip̄ius recipientis non est vsura. Verbi gratia. Depositarius raptor vel alias debitor mutuantis mutuo p̄ius recepto reddit cū mutuo depositū vel rē receptam vel alias debitā ꝫ nisi ille mutuasset non aliter redditurus non potest dici vsurā recipere. Ad hoc facit ex̄ de vsuris.c.j.in fi.cum his que notantur ibidem in glo.fi. Scōm etiā patet q in ꝓtractu locatiōis venditionis ꝓductionis et similibus est dare lucrū nec tamē ibi est vsura. Secundo in descriptione dicit ex mutuo quod est tāq; differētia distinguēs vsuram a lucris que nō ex mutuo acquirunt. Naz illa ppr̄ie nō dicūt vsure iuxta no.in. c. in ciuitate extra de vsuris.in ciuitate. Tertio in descriptione additur p̄ncipaliter intentū quia si hoc p̄ncipaliter nō intendit sed secūdario ꝫ debitor aliq̄d mere gratis offerret sicut infra patebit nō est vsura. Dicitur aūt vsura ab vsu rei vel dicitur quasi vsus cris id ē pecunie. Item quare vsura solum in ꝓtractu mutui cōmittat in p̄mo arti. ꝫ in.ij.c.sequētis p̄monis patebit.

Articulus secundus vbi declarat in quo contractu et in quibus rebus committatur vsura

Secundo ꝓsideremus vsure cōmissionem. Circa quod tres fundamētales circa dicēda notificemus p ordinē veritates sub ordine triplicis questionis. Primo querit in quo ꝓtractu cōmittitur vsura. Scdo in quib' reb'. tertio q̄re solū cōmitti solet in tribus generibus rerum.

Q2 vsura non solum in contractu mutui cōmittatur. Ca.I.

Primo queritur in quo contractu committitur vsura? Dicendum ꝑm oēs doctores q̄ ppr̄ie non cōmittit nisi in cōtractu mutui. Mutuū dicit q2 aliquid meuz: sit p aliquod temp' tuum. Circa qđ aduertendū est q̄ sicut in p̄mo.ca.p̄cedentis arti.patuit vsura est q̄ quid accedit sorti. Hoc aūt solū in mutuo cadit: sicut plenius dicet in sequēti sermone.ij.ca: p̄mi arti.

Q2 vsura solum cōmittitur in his que consistunt in numero pondere et mensura Cap.II.

Secūdo querit in quib' rebus cōmittatur vsura? Dicendū q̄ ꝑsupposito sicut p̄dictuz est q̄ vsura solum in mutuo cōmittat necesse est q̄ in illis rebus quib' mutuū interuenire pōt: in eis solū ꝫ non in alijs cōmittat vsura. Hec quidem ꝑm Alexan. de hal' in triplici genere distinguunt. Nā quedā mutuant sub certo nūero sicut pecunia. Quedam sub certo pōdere sicut aurū ꝫ argētū ꝛc. Quedā sub certa mēsura vt granū vinū oleū ꝫ similia. Et in his solū ppr̄ie cōmittit vsura. Ratō huius est q2 sole ille res circa quas ꝓsistit mutuū hñt a natura vel arte sibi ꝓstitutuz valorē quē transcēdere mime p̄nt: nisi ꝓtra naturā vel artē vitiose agat. Cū igitur vsura trāscendere faciat rem mutuatā vltra suū valorē relinquit q̄ in eis solū sit possibilis fieri. Res eñ que habent determiatū valorē a natura sunt que pōderant vt aurū ꝫ argentū. ꝫ que mensurantur vt vinū oleum ꝫ frumentū Res aūt que habent determinatū valorē ab arte sunt q̄ nūerant et i his solis cōmitti potest vsura: sicut latius dicetur in ꝑmone.xxxviij.c.j.arti.j. ꝫ de hoc habetur text' .isti.q̄b' mo. recōtra. oblig. Gauf. tñ obijciens ꝓtra Ray. q̄ p̄dictis ꝓsentit ait. Usuram posse cōmitti etiā in alijs rebus vtputa si ꝑ pecunia mutuata recipiā vinum equū vel p̄dium aut sortē ꝫ similiter vltra sortem vsura ē. patet.xiiij.q.iij.ca.plericq;. Hec tñ obiectio leuiter tolli pōt. Cui rñdenduz ē q̄ distinctio fieri debet inter vsuram que ab vsurario exigit ꝫ rem illā in qua p̄dicta vsura cōmittitur. Naz vsura que ab vsurario exigit ppr̄ie loquēdo ē

illō lucrū qō exigitur vltra sortē seu vltra mutuū datum. Res ꝟo in q̄ dicta vsura cōmittit est ipm mutuū de quo gignitur ipsum lucrum. Quis g̈ quelibet ps feneratoꝛi accedere pōt tā q̄z vsurariū lucrū dictū. tñ lucrū non gignit nisi de solis illis tribꝰ generibꝰ rerū. Propterea recte dꝛ q̄ vsura in illis solis tribꝰ rebꝰ habeat ꝓpetrari. pōt q̄z idē breuiꝰ & clariꝰ dici videlicet si pōderat pmiuz qō dat illud pōt esse aliud a pdictis. Si ꝟo pōderat id qō mutuo datur cui ꝓprie & vere vsura accedit illud semper ꝓsistit in pdictis tribus.

¶ Rōne ostendit q̄re solum in his q̄ ꝓsistunt in numero pōdere & mensura cōmittit vsura. ¶ Capm. m.

Quæritur quoq; q̄ri pōt q̄re solum in tribꝰ pdictis generibus rerū vsurariuz mutuū cōmitti habeat & non in alijs. Ad qō dicendū q̄ in mutuo debitoꝛ rem mutatam sub eadē idēptitate restituere nō tenet: sed sub certitudine eiusdē valoꝛis siue eq̄lis valoꝛis si fuari debet ꝟa iusticia inꝭ mutuātez & illū cui mutuū datur. Certitudo aūt equalis valoꝛis ex natura rei non reperitur nisi in rebus illis q̄ rū valoꝛ pensat ex numero pōdere aut mensura. Quapropter ratio mutui soluz ꝓsistere debet in rebus que ad habendā certitudinez sui valoꝛis possunt vel numerari vel ponderari vl mēsurari. & hoc reperitur in tribus generibꝰ rerum pdictis. ideo solum in illis cadit vsura. Vel sm Alexā. lomb. Ratio q̄re in his tribꝰ generibꝰ rerum solū cōmittit vsura est. Quia vsura est quedam supabundātia illicita pueniens ex vsu alicuiꝰ rei. Supabundantia aūt est quedā excrescētia respectu alicuiꝰ iniusti lucri. Sicut igit lucrū & equum rōne cuius tollitur supabundātia talis termiat & certificatur ita abundātia ista: sed eq̄tas et iusticia in rebꝰ que veniūt in hominū vsum his tribus certificari possūt scz numero pōdere & mēsura. Nā res vel sunt actu distincte: & in talibꝰ cognoscitur eq̄litas vel ineq̄litas in ipo numero. Nam numerꝰ est ratio ꝓme discretionis. Et ideo i discret eq̄litas & ineq̄litas p numeros cognosci potest. Vel res sunt indistincte: & in talibꝰ eq̄litas & ineq̄litas cognosci nō pōt nisi duobus modis. Primus p mensurā aliquā determiatam in re que habet q̄titatē faciliter diuisibilē sicut vinū frumentū oleum: & similia. Secōo p certū & determiatū pōdus sicut in his que nō sunt faciliter diuisibilia & quoꝛ equalitas ꝓsistit in pondere q̄lia sunt aurū argētū: & similia Sicut igit in his equū & iustum & determinatum: ita tria ista sunt materia supabundantie quā vocamꝰ vsuram: quia extremoꝛ et medij vna materia esse debet.

¶ Articulus. m. de q̄ndecim excusationibus seu defensionibꝰ q̄bꝰ quidā nituntꝫ excusare vsurā: & de solutiōibus efficacissimis earundem.

Quærtio ꝓsideremus vsure excusationē id ē. argumēta & rōnes quas ad excusandas excusationes in peccatis p defensione sua vsurarij assumere solēt seipos miro modo decipiētes & malicias suas & cupiditates palliātes. Et vt sensibilius & clariꝰ argumēta sua intelligamꝰ in q̄ndecim defensiua scuta p ordinem distinguamꝰ. Ad quoꝛ destructionem ꝓfractionē & cōtractionē rationes lucidas & ignitas q̄si iacula scuto. id est. cuilibet rationi eoꝛ subito oꝑponemꝰ. vt verificet qō mystice de hoc pś ait. Et scuta cōburet igni p̄ lucidus & feruidus pdicatoꝛ.

¶ Defensio ꝓma ipsius vsure & solutio eius. ¶ Capitulum. I.

Primū sumunt scutū dicentes Cōstat nempe q̄ mutatio atq; res que mutuo datꝫ aliquā cōmoditatē & vtilitatē confert illi cui pstatur et mutuatꝫ. Ergo sm naturalem eq̄tatez potest hmōi cōmoditas et vtilitas pcio estimari & merito cōpēsari. ¶ Ad qō scutum cōburendū & ꝓfringendū dicendū est. q̄ sicut latius in sm one. xxxviij. arti. j. c. iij. et vij. dicet. Res mutuata nō cōfert ei cui facta est aliquā vtilitatē aut cōmoditatē differentez a rei ꝓsumptione vel alienatōe. & ideo nō ē vēdibilis alio pcio vltra pciū mutuate rei. Præterea cōmoditas eius est ex sola rōne eius opationis cui mutuū datū ē: aut ex eius industria vel suoꝛ. Et ideo nō debet illam emere q̄si nō suam cum manifesta iniusticia sit suā ꝓpriam rem pcio cōpare.

¶ Defensio. II. vsure & eius solutio. ¶ Capitulum. II.

Secundū ꝟo scutum eoꝛ tale est Licz vnicuiq; in ꝓtractibus se fuare indēnem. & hoc maxime si ab illo cui mutuū datꝫ pcibus inducatꝫ. Nō q̄dem facere nō pōt nisi accipiēdo aliq̄d vltra sortē: & hoc ex pacto alias esset incertū. Similiter dans volūtarie dat: qꝛ nullꝰ eū ad ꝟ cogit: ꝟ voluntate sua accipit pecuniā & reddit vltra sortē: & sic dñiuz pōt trāsferre i aliū. ergo trāsfert: g̈ alius scz vsurarius alienū nō habet Dicūt etiā iustū q̄dez & equū est q̄ dānū creditoris seu pstitoris recōpensetꝫ sibi a sui mutui receptoꝛe: ꝟ pstitoꝛ ꝑter substātiam pecunie mutuate sibi subtrahit pecunie pstite aliquē vsum q̄ esset vl saltē posset eē lucrosus g̈ vltra substātiā mutuate debet aliq̄ alio discrete recōpensari. ¶ Ad pmū dicēdum sm

De voragine vsurarum

Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. q si non vult dãnifica/ri. pecuniã ei necessariã reseruet sibi: qz nullus eum necessitat ad faciendũ talem miscõiaz pximo suo. Sed si miscõiaz facere vult. necessitaf ex diuina lege q eam nõ faciat vitiatã. Ad scõm idem ait. Ex z si dominiũ trãsferat tñ recipiens restituere obligaf: sicut in mutui datiõe transferf dominiũ: z tñ debitor tenef tãtũdez restituere creditori. Hec Sco. Ad tertiũ dicẽdum q si pstitor erat pus ex pecunia pstita mercatur: aut aliqd lucrũ ex ea soluendo vel emẽdo acquisitur. aut damnũ aliqd iminẽs licite saluatur: z tamẽ hoc sola pietate fraterne necessitatis z instantia pcum inducf tradidit suam pecuniã sub tali cõditione q mutuuz recipiẽs teneatur sibi ad interesse pfati lucri et damni: tũc licite accipif z exigif aliquid vltra pecuniã mutuatã. Non tamẽ aliqd pualens pfate pecunie inq̃tuz iam q̃si habebat in se vini z valorem interesse pfati: ꝑ quãdo pactis conditionib9 exclusis aliqd mutuaf tunc non põt dici q pstitor ex rõne mutui se dãnificet in aliquo pualenti simplici z absoluto pcio pecunie mutuate. Ideo hoc ampli9 minime exigere pt Ex dictis ptz q dum emere velles merces: et qdam amicus tuus instãter te roget q sibi mutues denarios cum qbus empturus eras illas z tu ex pcibus eius cessas ab illa mercatiõe ex sola pietate ei pdictam pecuniaz mutuando licite qdez ei dicere potes: volo q mihi reddas tantũ quantũ habitur9 essem in tali loco ꝺ mercibus illis si illuc deferrem eas: dũmodo recipias in te periculũ quod cõcurrit. Qd quidẽ ideo licz ꝟm Ray. z Hostien. quia tanq̃ interesse recipis inde lucrum. Idem quoq̃ dicẽdũ esset ꝟm Hostien. si volebas emere terram vel vineã seu domũ valentẽ singulis annis. flor. decẽ z ad instãtiam amici tui cessasti a tali emptione: et mutuasti ei dicens ei. volo q mihi soluas tantũ quantũ expedire redderet illa terra vel domus deductis psumptib9 z laboze: z etiã periculo si qꝺ esset licite. ergo hoc mõ ratione interesse al's nõ. sed ꝺ hoc plenius in ꝟmone. xlij. arti. ij. c. ij. agetur.

Tertia defensio vsure cuz sua solutione. Capitulum. iii.

Tertiuz ꝟo scutum ẽ hoc equũ z licitũ esse videf seruitiũ p seruitio. z gratiaz p gratia reddi. ac p ꝯsequens equũ. id ẽ. iustũ z licitum est sub hoc certo pacto firmari q ille teneaf pstitori ad ꝯsimilez mutuationẽ aut seruitiũ vel beneficiũ equiualens mutuo dato vt patet in. c. cum officijs. extra de testa. z. ff. ꝺ peti. here. sed z si lege cõsuluit. Ad qꝺ dicẽdũ est sicut patet in. c. si feneraueris. xiiij. q. iij. in glo. fi. q p gra mutui impẽsa non potest iuste exigi amplior gratia. aut aliud q̃ gratia. Haz si ex debito iusticie gra exigaf. iam gratia nõ est gra. ꝟ potius gratie venditio. vel gratie cõmutatio dici debet. licz ergo pstitor possit cuz postea eguerit cõsimilem mutui gram exigere potius p modũ gratie z gratitudinis. q̃ p modũ venalis iusticie: nõ tamẽ sequif ex hoc q ꝺ re mutuata aliqꝺ pcium supabundãs exigere posset. Quare ergo ad cõsimilẽ mutuationem pstitori sub pacto astringi derogat gre que cõpetit mutuo ex sua specie. Ideo dicũt qꝺaz talem ꝯractum illicitũ esse. Scõm eñ Alexan. de hal. qñ mutuãs põt sperare illud ad qꝺ accipiens obligatur: qz in ꝯsimili casu scz necessitatis tenef accipiẽs mutuũ illi q ei dedit dare. similiter etiã si non dedisset pus. ideo põt mutuans hoc sperare a recipiẽte. non tamẽ ex vi mutui. sed ex charitate recipiẽtis mutuũ. Mutua eñ bñficia accedunt charitatẽ. Et qz etiã ex pcepto dei debet indigenti mutuũ dare: bene igif cõcedi põt q mutuãs valeat mutuum sperare ab eo q̃ recipit in cõsimili casu: quia ad hoc ali9 obligaf. Tamẽ si hac intẽtiõe mutuũ sibi tradit non ẽ sibi meritoziũ. quia nõ ponit deuz finem mutui. Ideo dicit Luc. vj. Mutuũ date nihil inde sperãtes scz ab homie. sed a deo sperate retributionẽ. Hec Alexã. de hal ꝟm ꝟo Bal. de pusio obligatio vsurarũ: ideo phibita est. qz talis obligatio aut dicim9 q cõtrahif re aut consensu. Si dicim9 q cõtrahif re: hoc est falsuz. ff. si cer. pe. l. rogasti. §. si tibi. Si ꝟo dicimus q cõtrahif consensu: hoc ẽ iniustum. quia oñis obligatio relatiua requirit extremũ eq̃pollens. Qd sic pbaf. Debitor q̃ pmisit vsuras habet dominiũ vsus: qz vsura nõ ꝯsistit nisi i rebus mutualib9 in qbus vsus rei non distinguif a dñio rei. z sic indebite fit. Et si dicaf q nõ prestat eam p re: sed p beneficio. Respondef q remuneratio beneficij huiusmodi a iure naturali nõ ẽ taxata. nec ab aliqua rõne intellecta. quapropter deducẽ volũtatẽ ad necessitatẽ z obligationẽ informẽ non est ꝟm metas iusticie naturalis: licz sit ex debito amicitie nõ est tamẽ ex debito iusticie Ex q̃ nõ inducif necessitas: sed spõtanea voluntas ꝟm Tho. Ad ꝺ facit extra de vsur. c. ꝯsuluit. vbi ꝺr q oñis vsura z supabundãtia phibef nõ est tantũ ꝯtra charitatẽ que ẽ ꝟtus: ꝟ etiaz ꝯtra tpantiã que est ꝟtus moralis. Et ideo p Aristo. vsure dicunf oñe naturalif phibituz lucrũ. Hec Bal. de. c. de vsur. l j. Huiꝰ qꝺem sentẽtie fuit. Tho. scꝺa. ij. q. xviij. Ubi ait q p pecunia mutuata nihil expectãdũ vel exigẽdum ẽ: nisi beniuolẽtie affectꝰ q̃ sub estimatione pecunie minime cadit. Ex illo eñ spõtanea

mutuatio ꝓcedere pōt repugnat ei nihilomi/nus obligatio ad faciendū imposterum: quia obligatio talis posset pecunia estimari. Et ideo lucrū est qđ mutuāti sibi similiter remutuetur sed nō licz ei p pactū obligare debitorē ad mutuum imposterā faciendū. ¶ Cōcordat cuz hoc etiā Hostien. Fm predicta etiā dici pōt q̄ non licet solū recōpensationē muti sub certo pacto firmare: verūetiam nec spem de hoc p̄cipaliter habere q̄n hoc eēt cōtra illō Luc. vj. ¶ Mutuū date nihil inde sperātes. Si tamē p̄cipalis intētio esset ex charitate. et tamē secūdario homo aliq̄d inde speraret: minueret debitū. ℔ non esset peccatum saltē mortale. Sc̄ōm autez Tho. pōt homo ex mutuo sperare rem cuius vsus sine p̄recio inter amicos concedi solet sic mutuat liber sed non domus. Ex his patet q̄ expectare possū iniurie remissionē. Verbi gratia. Intuli iniurias guilhelmo ex quo me pse/quit vindictam q̄rens: subeo. Ex hoc ad mei tutelā expensas multas mutuuz ei do: mihi vt parcat. Licet vtiq̄ mihi Fm quosdā: quia licz cuicūq̄ vexationē suam redimere extra si modo dilecti. ꝛ.c. ad aures. Si q̄s autez obstet q̄ edicto causā dedi ꝓpter vexationē nō redimo ar. extra de eta. ꝛ quali. oz. c. j. Dicenduz q̄ si ego peccaui iniuriādo: ꝛ ille etiam peccat vindictam desiderādo atq̄ querēdo. ℘terea hic nullum lucrum paciscēdo ꝓsequor seu ꝓsequor si ue spero. sed tamē damnū euito meum. Credo tamē q̄ hoc tuti⁹ fieret si post penitētiā offensionis cōmisse ꝛ quesito ab offenso humilē remissionē p mutuū talis pax seu remissio quereret si aliter fieri nō posset. De his etiā latiꝰ dicetur Fmo. sequēti ar. iij. c. j. in fine.

¶ Quarta vsure defensio et illiꝰ plenaria solutio. ¶ Capitulum. iiij.

Quarto scuto vtūt dicentes. Receptio beneficij non adimit receptori potestatem dandi. nec p̄stitori licentiā recipiendi. imo potius augere videt. sed añ mutuū datum licebat mutuāti sperare ꝛ recipe aliq̄d ab altero: multo magis licebit post mutuū datum. Ad hoc dicendū est q̄ aliud est recipe amplius p modū mere gratie ꝛ absq̄ aliqua fraude ꝛ impuritate vsure: ꝛ aliud est recipe illō/p modū debiti: ꝛ cū p̄uitate vsure. ¶ Ctum ad ꝑmuz nō fit homo impotētior ex mutuo p̄stitore imo potētior q̄ p̄ius esset q̄ dom⁹ insinuat Luce. vj. dicēs. ¶ Mutuū dat. vt s. Nec simpliciter dicit nihil sperātes: sed nihil inde: id ē. ex ipo cōtractu mutui: vt scz nulla vsuraria spes: nullū q̄ vsurariuz pactū ꝛ vere interp̄tatiue seu expresse vel tacite ibi interueniat q̄ q̄ mō. q̄ ā posset homo recipe tali libero modo etiam post predictam sentētiam xp̄i habet. ar. ad b. xiij. q. iij. vsura. di. xvij. de eulogijs di. lxxvij. in singulis. di. lix si officia. ꝛ dis. lxj. q̄s ꝓderit. ¶ Ctum aūt ad scōm fit impotētior quia pōt talis receptio ex triplici respectu effici vicioſa. Primo respectu mutuātis. scōo respectu recipiētis. tertio respectu circūstantis. ¶ Primo respectu mutuātis. Naz q̄ recipiūt amplius aut se p̄parāt recepturos de facili in suis lucris incidūt intentionē vsurarij lucri: ꝛ p ꝓsequens in causā vsure. Ad tale igit vsure piculum penitus p̄cauendū plus tenent vita re receptores munusculoꝝ post mutuū datū: q̄ si nūq̄ talib⁹ aliq̄d p̄stitissent. Et licz hoc verum sit ꝛ securū: si tamē pura intētiōe aliquid suscipit mutuās ab illo qui illud mere grat⁹ offert non peccat. Nam sicut dicit. j. q. ij. c. sicut Nulla em̄ oblatio suscipiēti culpe maculaz ingerit: q̄ nō exambientis petitiōe ꝓcessit ¶ Secūdo respectu suscipiētis. scz mutuū illud. Nā p̄sumit q̄ non mere gratis amplius reddat. sed vt mutuū sibi datū tēpore lōgiori rettineat vel vt itez in futuro ꝓsimile mutuū egueāt si bi fiat ab illo: seu quia verē mutuātis offensā scz ne reputet eum ingratū si sibi vltra redditi onē mutui nihil impendat. Tamē Fm Host. Creditor tali modo aliq̄d recipiens bona fide nō tenet de bona fide ꝓsūptis: nec etiaz d̄ cētibus q̄diu ꝓbabilit credit q̄ ex sola dilectiōe dederat ei. Insup Fm q̄sdā q̄n debitor nō gratis dat licz creditor gratis mutuū tribuat Si debitor aliq̄d hz de bonis creditoris ꝛ p retentionem intentionē sibi ꝓsulat de vsura quaz illi dedit i foro penitētiali cōpelli non debet ad restitutionē. ¶ Tertio respectu circūstāt⁹: q: hz speciē mali exempli: et incurrit hō facilit periculū ꝓprie infamie. Naz p̄stitor ampliꝰ recipiens de facili credit eē vsurari⁹. Et sic i ampliꝰ recipiēdo alios dedificat ꝛ seip̄m infamat.

¶ Quinta defensio vsure cū sua solutione. ¶ Capitulum. v.

Quintū scutū assumūt dicētes Eq̄dem dare p gr̄e mutui sibi facti modica munuscula vel enchema q̄si i nullo ledit ip̄m dantem ꝛ est opus ꝛ signū etiā gratitudinis et p/uocat mutuantē: ꝛ alios ad gr̄am mutui libentius faciēdā ꝛ exercendā. ergo videt q̄ saltem talia recipe licz ꝓpter mutuū datū. Ad hoc eq̄dem ex p̄cedētib⁹ satis rūsum esse videt. Q̄ autem dicūt q̄ dare hmōi munuscula ꝓuocat p̄stitorem ad vtiliorē gr̄am itez libētius mutuandi potiꝰ posset dici q̄ ꝓuocat eum ad talē gratiā corrūpendā inducendo intentionē vsure non tñ negāduz est q̄n si gratis ꝛ pure possint dari ꝛ recipi q̄ vitium vsure non sit ibi.

Sexta defensio vsure ⁊ eiꝰ solutio Capl'm. VI.

Extū scutū insup assumūt dicentes q̄ rōne licet locare equū vel domū: sic q̄ vltra rem locatā recipiā aliqd p̄ciū p ipsa locatione eadē rōne vt videt licet locare vinum bladū ⁊ pecuniā vt aliqd p̄cium vltra ipsū recipere valeā. Ad ꝫ dicendū q̄ in re locata siue ꝺducta differt eius vsus ⁊ fructus a rei alienatione siue cōsumptione. sicut patet in vectura siue eq̄tatione equi. aut in habitatiōe domus cōducte. Preterea vtilitas talis vsus nō pueit ex solo actu ⁊ industria ipsiꝰ vtentis. ꝫ etiā ⁊ p̄ncipalius ex ꝺctuali efficacia rei vtilis. Uñ si mutuatis rebus vera ratio locationis detur ⁊ ꝺsimilis vsus locate rei. tūc vtiq̄ vltra ipāz licite exigi amplius p̄ōt. Unde si quis pecuniam i saccis sigillatis alicui locet. vt ab ipis visitantibꝰ credat diues ⁊ amplius honoret ⁊ timeat. aut sola p̄sentatiōe eius aliqd vel detrimentū euitet: tunc vltra ipam aliqd recipitur p̄ciū siue locatiōis. q⁊ talis locatio non fuit mutuatio nec eius vsus fuit ꝺsumptio nec alienatio eius. Cōcor. in hoc Tho. ⁊ Hostien. ⁊ habet. ff. cōmo. l. iij. §. fi. et. l. sequēti. Et. xiij. q. iij. c. si feneraueris. in glo. Sed de hac differētia inter locatū ⁊ mutuatū dicet latius in. ſ. arti. c. iij. sequētis ſmonis.

Septima defensio vsure cum eius solutione. Capl'm. VII.

Septimū scutū eoꝝ est cū dicūt q̄ malū culpe p̄mittit a deo tanq̄ bonū ⁊ fenerari. i. ad vsurā p̄stare i dei p̄missiōibꝰ positū est. Uñ Deut. xxviij. ꝯ. Bñdicet cunctis opibꝰ manuū tuaꝝ: ⁊ feneraberis gētibꝰ multis ⁊ ipse fenus a nullo accipies. Ad ꝫ dicēduz q̄ in hac p̄missiōe sumit fenerari generaliter p mutuare. Et hoc potiꝰ vt sonat etiā habitū seu potestatē mutuandi q̄ put sonat in actū. Est em̄ huiꝰ verbi sensus q̄ intm̄ abūdabis q̄ oibus potereris mutuū dare ⁊ non egebis q̄ tibi mutuū tribuat. Vel ſm Alexā. ꝺ hoc in p̄alleg. Deut. verbo ponit ꝺsequēs p añcedēti. Est em̄ sensus. Tantā habebis abūdantiā q̄ poteris multis gentibꝰ si volueris fenerari. Nō est ergo hec intētio dei p̄mittere fenerationez: sed abūdātiā tm̄ ad quā posset ⁊ solet feneratio cōsequ. Ad ꝫ q̄ faciūt multa q̄ in ſmone dicūtur xxxviij. ⁊ maxime circa finem.

Octaua vsure defensio ⁊ eius solutio. Capl'm. VIII.

Octauū eoꝝ scutū est hoc. Naturale iniustū nulli vtiq̄ debet fieri sed Deut. xxiij. ꝺcedit fenerari alieno. Dicit em̄ nō feneraberis fratri tuo ad vsurā pecuniaz nec fruges nec q̄libet aliam rem sed alieno Ergo ꝫ nō est naturale iniustū seu ⁊tra ius naturale Ad hoc etiam facit ꝝbum Ambrosij qd habet. xiij. q. iij. c. ab illo. vbi dicit. Ab illo exige vsurā cui nocere merito desideras. cui iure inferant arma huic legitime auferunt vsure. Et tandē infert. Ubi ius belli ibi ius vsure. Constat autē q̄ iure belli non licet facere ꝫ ius nature q̄ ⁊c. Ad ꝫ dicenduz ſm Alex. de hal ⁊ alios theologos lz alij aliter, dicāt q̄ nō fenerari fratri ē ibi posituz p̄ceptorie tanq̄ iustū naturale. qd ꝝo subdit: sed alieno est p̄missio compatiua ⁊ est ibi positū p̄missorie ea. ſ. rōne qua p̄mittit minora vitia ne fiāt peiora. Juxta qd Deut. xxiij. p̄missa fuit in lege repudiatio vxoris ſ. dato libello repudij fieri diuortiū: ⁊ ad vitādū vxoricidiū. Insup cū essent auaricie ne. ſ. eēnt fures aut in suos frēs vsurarij: p̄missum est eis posse vsuras exigere ab alienis. vl tam ad hoc q̄ ad sequēs verbū Ambrosij dici p̄t: q̄ aliud est sub exteriori spē vsure nō aliena: sed ꝑpria exigere: ⁊ q̄si redimere atq̄ debitam iusticiam auēte debita exercere: ⁊ aliud ē realit pactuz vsure facere. Lex em̄ potuit iudeis p̄mium iustum ꝺcedere de illis solū gētilibꝰ quoꝝ terra fuerat iudeis a deo data. aut ꝺ q̄buscū q̄ alijs quas iuste ⁊ ſm deū poterat expignerare depauperare ⁊ extermiare. Hoc em̄ poterāt vsuris sicut alijs iustis oꝝrimē. ⁊ cōsimilit hodie fieri posset ſm alios. Uñ si q̄s tua iniuste vsurpat ⁊ nō potes illa rehabere nisi ſb forma vsure licet tibi ſm iura canonica sic ex dicto Ambrosij patet sub tali forma recupare tua nisi ex tali spē actiuū scādalū aliquibꝰ ministres. Nā multa de se licita sunt ꝑpter tale scandalū euitanda. Hoc q̄dem ex illa lra Deut. trahi p̄ōt. nā cum ait non feneraberis fratri tuo ſ alieno ⁊c. p alienū q̄dez nō significat quecū q̄ hoiem alienigenā: ſ eos alienos tm̄ q̄ terrā iudeis vt p̄dictum est a deo datā detinebāt iniuste Al talibus em̄ sicut poterāt iudei ea q̄ possidebant sicut p̄dixim⁹ etiā armis auferre bellum iustū hñtes ꝫ eos sic etiaz iuste poterāt vsuras accipere vt sic sua recuparēt ab illis q̄ iniuste possidebāt. Sic etiam hodie fieri p̄ōt in similibus casibꝰ nisi cā supradicta obstaret. Alex. ꝝo ait si placet exponat sic dictum Ambrosij ab illo exige vsuras ⁊ quaslibet exactōes. Hoc enim licet facere ꝫ paganos. Terra em̄ quam possident nostra eē debet. Ideo iuste possumꝰ eam exigere ab eis q̄bꝰ in se nocere desideramꝰ. Insup idem Alexan. addidit q̄ alij istud ad lram intelligunt esse dictū. q⁊ ex quo iustū bellū mouetur. ex edicto p̄ncipis ab hostibꝰ licite vsura exigit. Dū tm̄ non fiat cupiditatis vitio: sed charitatis zelo. ſ. vt sic macerent vsuris q̄ non

ꝑñt macerari armis. Naz cū eos possum⁹ occi dere ⁊ oia bona eoꝝ nr̃a facē. s. iure belli vale mus. ⁊ h̄ videt fuisse intētio Amb. Vñ post p̄ dictū ꝟbū statim seqt. Quē bello vincere non potes ab h̄ vsurā exige. quē non sit crimē occi dere. Tñ ꝓprie loquēdo i h̄ sensu nomē vsure trahit a ꝓpria significatione q̄ non est vsurpa tio aliene rei. Hec Alexā. de halis.

Nona defensio cum sua solutione Caplm. IX.

Nonū supaddūt scutū dicētes. Nō em̄ ꝫ charitatē est vsura cū scz vertat se in vtilitatē vtriusq; ꝑtis. Ad qđ dicendū q; licet q̄q; nō sit ꝫ charitatez tanq̄ aliq̄d inutile. est tñ ꝫ eā tanq̄ aliqđ inhonestū vitiosuz: ⁊ malo admixtū. Nā sicut in p̄cedenti casu tactuz est ⁊ in Smone. xxxviij. arti. j. ꝑ totuz plene dicet vsurarius cōtract⁹ ē oīno ꝫ legē nature. Ex q̄ manifeste ꝯcludit q; oīno ē ꝓtra charitatē: ⁊ aliud esse non pōt.

Decima defensio vsure ⁊ eius solutio. Caplm. X.

Decimū scutū subdat. Dicunt em̄ licet accipe lucrū de re sua. Res aūt mutuata est ipi⁹ mutuātis. Nā q̄uis transferat eam q̄tū ad subam: retinet tñ sibi possessionē q̄tū ad valorē. Ad h̄ dicēdū q; vnusq̄sq; licite pōt recipe lucrū de re sua dūmō res illa sit apta nata lucrificare ex sui natura. Res aūt mutuata non est ex sui natura aptanata lucrificare: imo q; lucrifaciat est oīno ꝫ naturā suaz. Sicut pa tebit Smone. xxxviij. arti. j. c. ij.

Undecima defensio vsure cuz sua solutione. Caplm. XI.

Undecimū scutum sumūt q̄dam dicen tes. Dom⁹ est quoddaz artificiale nec ex sui natura est aptanata facere domū. Et ta men experientia teste apparet q; p licitū ꝓtractū vna domus posset facere plures domos. Naz posset aliq̄s ꝑ pensione dom⁹ vsq; ad certū tē pus recipe aliā domū: ⁊ itez vsq; ad tp̄s aliā. ⁊ sic ꝺ multis. Et sic vna domus facēt plures domos. ergo eodē modo ex pecunia fieri pos set: ⁊ p ꝓsequēs ꝓtract⁹ vsurarius ⁊ illicit⁹ nō videt. Ad h̄ dicendum ē q; causa q̄re pecunia nō parit pecuniā: non est q; sit artificiale aliqđ sed q⁹ hz sibi p̄stitū ⁊ determinatuz valorem ab ipa arte sicut lati⁹ in Smone. xxxviij. arti. j. c. j. patebit. Ideo minime crescē pōt in suo valore taliter q; ex ea recipiat vltra sortē nisi ex cupi dine mutuātis. Nō aūt sic dici potest ꝺ domo q⁹ hz sit quid artificiale nō tñ habet sibi p̄stituz ⁊ determinatū valorē ab ipa arte q̄ꝓpter ex crescere pōt i suo valore ita q; sine aliq̄ vitio ꝑ ea recipi posset lucrum.

Duodecima defensio vsure ⁊ eius solutio. Cap. XII.

Duodecimū scutū sumūt dicētes. si cō tract⁹ mal⁹ est ex respectu p̄stitoris erit etiaz mal⁹ respectu mutui receptoris: ⁊ maxie ꝓpt̄ duo. Primo q⁹ tota vis ꝫct⁹ ex vtriusq; cōcordi ꝓsensu ꝓcedit. ac ꝑ ꝓsequēs ⁊ malicia ei⁹. Secꝺo q⁹ velle q; alt̄ mortalit̄ peccet vt ipe indigentiā suā corpalē supplē posset: aut tpalē vtilitatē cum illi⁹ culpa reportet ē prauū ⁊ im piū ⁊ maxie si ad h̄ illū suis p̄cib⁹ instanter in ducit. Ad h̄ dicēdū q; iz eadem actio respectu agētis pōt eē mala ⁊ respectu patiētis vel ꝓsu lētis bona ⁊ meritoria q̄n. s. ille nō cōsulit eam nisi solū in q̄tū bonā ⁊ ꝓpt̄ bonuz. Sic recipe mutuū ad vsurā pōt esse licitum licet sic p̄stare sit malū. q⁹ recipienti pōt ꝑ se ⁊ absolute displi cere illam vsurā. ⁊ pōt ꝓsentire in solaz ei⁹ red ditionē absq; h̄ q; ꝓsentiat in acceptionem vsu re inq̄tū scz vitiosa ē ⁊ tunc iz ꝓtractus mutui vsurari⁹ sit ex vtriusq; ꝓsensu nō ē tñ a ꝓsensu isti⁹ inq̄tum est vitiosus nisi ꝑ accidens. Nec dat vsurario occasionē vsuras accipiendi sed mutuādi. Nec placet ei vsurariuz acceptio sed mutuatio q̄ est bona: q⁹ est subuētio sue necessi tatis. Secm̄ autē Aug⁹. aliud est bene vti ma lo: aliud male vti bono. Nā bn̄ vti malo non ē malū sed bonū. Et ꝺo bene vti malo vsurarij bonum est. Utit̄ em̄ ille bn̄ q̄ ꝑ sua necessitate mutuū q̄ret ⁊ absq; vsura hre non valeris dat illā non tñ ei⁹ vitio delectat⁹: sed sola ꝓpria ne cessitate compulsus seu induct⁹. Est tñ notan dū q; mutuū recipiēs in duob⁹ casibus morta liter peccat. Primo q̄n absq; rōnabili necessi tate h̄ agit eo q; tunc malo alterius male vtat. Secꝺo q̄n aliquē nolentē simpliciter dare: nec etiam sub vsura tanq̄ deū timentem hō ꝑ sua necessitate ad p̄standū sub vsura inducit: quia tūc talis nō bn̄ vtit malo illi⁹ in eo p̄existente sed poti⁹ eū incitat ⁊ inducit ad malū qđ nōdū habebat. Primus em̄ dz se p̄mittere mori q̄ aliquē ad deū mortaliter offendendum incitare. Preterea aliud est in sua necessitate ad vsuraz accipe ab eo q; ad h̄ voluntari⁹ ē vel est ad vsu ram mutuatur⁹: et aliud ē illā suscipe qui illaz inducens est: sicut aliud ē recipe iuramentuz ꝑ idolū factū ab idolatra aliter nolente iurare aut aliud iuramentū firmū nō reputante: ⁊ ali ud ē inducere eū nō solū vt iuret. sed etiaz vt ꝑ idola iuret. hoc vtiq; criminosū est. Primum non Sm Aug⁹. in ep̄la ad plebiculā licitum est De bis tñ latius dictū est in lib. de chri. reł. ser mone. xxxv. circa p̄ncipiū.

Decimatertia defensio ē vsure cū sua solutione. Caplm. XIII.

De voragine vsurarum

Decimũ tertiũ scutuz assumũt dicentes q̃ q̃ mutuũ recipit ab vsurario põt scit ⁊ vult rem suã vsurario dare. Dicit q̃ ei. ego do tibi hanc pecuniã p̃ter sortẽ. g̃ super abundãtia ista ꝓpr̃ij vsurarij est ⁊ iuste. qz ex dono illi⁹ est q̃ hz ius dandi. Ergo vsurarius nõ sibi vsurpat rem alienã. Ad ꝟ dicendũ ꝑm Alexã. ꝺ hal' q̃ ille q̃ accepit mutuũ nõ hz ius dandi vsurario. qz dñs ꝓtradicit Luce. vj. dicens mutuũ date nihil inde sperãtes. Sicut si aliq̃s haberet feudũ ab aliq̃ dño tpali non posset trãsferre dñiũ illius feudi dño ꝓtradicente Cũ igit dñs oiuz ꝓtradicat nullus põt vsurario dare supabũdantiã p̃ter sortem.

Decimaq̃rta defensio vsure ⁊ eius solutio. Cap. xiiii.

Ece scutũ decimũ quartuz. Esto q̃ sic fiat ꝓtract⁹ mutuo tibi pecuniã istã vt des mihi tm̃ p̃ter sortem. Ergo ꝑm hãc formã supabundantia quã accipit vsurarius data est sibi: g̃ est sua. Ad ꝟ Alexã. de hal' rñdet dicẽs q̃ ꝺbuscũ q̃ ꝟbis ꝓtract⁹ mutuet nihil in contractu mutuat. Nã sp̃ ẽ pũsa intẽtio fenerãtis q̃ cupit rem alienã manentẽ alienã facere suaz. Ꝺo si q̃s timoze q̃ posset cadere i ꝓstantẽ vi. diceret nõ ꝓsentiens aio accipio te in vxorẽ in/ dicaret mr̃imoniũ nullũ eẽ. Similiter cuz iste necessitate coactus dicat: ego do tibi tm̃ p̃ter sortẽ ⁊ aio dissentiret iudicabitur donatio nulla esse. Ergo vsurario nihil est datũ: detinet g̃ rem alienã inuito dño.

Decimaquinta defensio vsure cuz sua solutione. Cap. xv.

Scutũ decimũ quintũ sumũt; dicentes. Ma⁹ pctm̃ ẽ homicidiũ q̃ vsurã mutuũ dare. ꝟ in aliquo casu nõ solũ occidere licet: verũetiã q̃q̃ meritoziũ ẽ: vt ptz in iusto iudice q̃ maleficũ iuste dãnat ad moztez. g̃ sil'iter dare ad vsurã in aliq̃ casu licitum erit Ad qꝺ rñdet Alexan. ꝺ halis q̃ q̃uis occidere sit pctm̃ in se nõ tm̃ ꝑm se: qz qñ q̃ licet. Dare aũt ꝑm vsurã est pctm̃ in se ⁊ ꝑm se. qz nũq̃ i aliquo casu licet sicut patebit ꝑmone. xxxviij arti. ſ. p totum. Preterea nõ est sile. Ex dictis patet quõ vsura magistralit describit i q̃bus etiã cõmittit: ⁊ quõ fallacit excusat vt cogni/ ta veritate iã resipiscãt q̃ circa vsurã tam erronee delirauerũt qꝺ eis misericorꝺit largiatur miseꝛia pijssimi saluatoꝛis q̃ cum pr̃e ⁊ spũsancto regnat gloꝛiosus. Amen.

Feria. iiii. post quartã dominicaz in quadragesima de mutuo ⁊ quõ et qñꝺo q̃libet teneatur mutuuz dare gratis. Sermo. xxxvii.

Qui vãdiuĩmundo sum lux sum mundi. Joh. v. ⁊ in euangl. ho. vt p̃cedẽti ꝑmo: sequẽs cohereat: tenetis dictũ superi⁹ ex descriptione vsure solũ in ꝓtractu mutui interuenire vsurã. Proinde necessarium ẽ de ipo mutuo specialẽ exhibẽ ꝑmonẽ. Lumen de hac materia sumẽtes ab illo q̃ in vero ꝓpositio de se ait. Qꝺiu in mundo sum vt s̃. hanc ꝺo lucẽ nob administrauit cũ Luce. vj. c. ait. Mutuũ date nil inde sperãtes. Ad ꝟbũ põt esse aliud thema in p̃nti ꝑmone. In quo sacratissimo ꝟbo triplex mysteriũ demr̃at. Primũ recte mutuatiõis. ibi. Mutuũ. Secõm debite obligationis. ibi. date. Tertiũ grate ⁊ pure intentionis. ibi. nihil inde sperãtes.

Articulus p̃im⁹ in quo circa mutuum querunt tria

Primã mysteriuz quod ꝓtinet in hoc sacratissimo verbo est recte mutuationis: quia dñs ait. Mutuũ. Ad maio/ rem intelligentiã eoꝝ que de mutuo dicenda sunt querunt tria.

Quid est mutuũ ⁊ vnde dicatur Capitulum. i.

Primo eñ querit quid sit mutuuz. Et dicendũ q̃ mutuuz dicit quasi meum tuum. Quia id qꝺ a me tibi mutuo datur ex meo fit tuũ ethymologia est. Res etenim mutuata illius vti q̃ fit cui mutuo erogat. ff. ꝺ re. tre. et si cer. pe. l. mutuũ appellata. Est etiaz aduertẽdũ q̃ repit mutuo as. are. actiuũ ꝟbũ ⁊ mutuoꝛ aris. ꝟbũ deponẽs. Differũt tm̃: qz mutuo as. dãtis ẽ mutuũ. Un̄ mutuare ꝺz q̃si mutuo dare: vt mutuo denarios tibi. i. mutuo do tibi. Sz mutuoꝛ aris. ẽ recipientis. q̃si mutuo recipe Unde mutuoꝛ denarios a te. i. mutuo recipio denarios a te. Hinc ps̃ ait. Mutuabit pctoꝛ ⁊ n̄ soluet Et Exo. xij. p̃cepit dñs filijs isr'l vt mutuarẽt vasa a vitinis suis ⁊ expoliarẽt egyptũ. q̃libet g̃ caueat abuti his ꝟbis. Itẽ mutuo ⁊ cõmodo ⁊ accõmodo differunt. qz cõmodamus vel accõmodam⁹ illas res q̃ in eoꝺẽ esse debẽt reddi. ſ. q̃ nõ trãseũt in possessionẽ recipiẽtis vt equũ mãtellum rẽ. Sz illas res mutuam⁹ q̃ trãseunt in dñiuz recipiẽtis vt denarios. Unde accõmodo vel cõmodo tibi equũ. i. nõ ad ꝓpr̃ietatẽ. sed ad cõmodum seu ad vtilitatẽ ⁊ ad ꝓfiẽz vsum ad quem ego habeo do tibi. i. ad eq̃tãdum. non vt sit tu⁹. Un̄ cõmodare ꝺz. q̃si cũ mõ tpis ad aliũ transferre ⁊ dare. ⁊ ethymologia est. Sed mutuo denarios cum sint mei: dãdo fiunt tui. Ex his patet q̃ sit differẽtia inter mutuũ ⁊ cõmodatum. De

differẽtia aũt istoꝝ verboꝝ tales dant versus
Mutuo vult dantẽ ꝙ mutuoꝝ recipientez Et
iteꝝ. Mutuo tradentis est ꝙ mutuoꝝ recipiẽ-
tis. Hec sinia est Catholicon.

Qz solum in contractu mutui veri et interpzetati committatur vsura

Capl'm. II.

Secũdo incipi queri põt i q̃ ꝯtractu cõ
mittat vsura? Dicẽdũ ꝑm doctoꝝ
res q vsura nõ ꝓt cõmitti nisi i mutuo ꝙo vel
interꝓtato sicut i ꝓcedẽti ꝑmone arti. j. p totũ
satis patuit. Quare aũt solũ in ꝯtractu mutui
cõmittit vsura ratio ẽ ꝑm Alexã. lomb. qz cuz
vsura sit vitiũ ꝯ pctũ: necesse ẽ q sit in aliquo
ꝯctu vitiũ sortiẽte. qõ q̃dez vitiũ sit aliq̃d reci
pere vltra sortẽ. sic in ꝓmo arti. ꝓcedent ꝑmo
nis patuit. Tale autẽ vitiũ cadẽ nõ ꝓt ꝓmo in
ꝯctu emptiõis. nec vẽditiõis. nec in ꝯctu loca
tionis. nec in ꝯctu cõmodati. Primo vsura ca
dere nõ põt in ꝯctu emptionis ꝯ venditionis
qz in tali ꝯctu nõ accipit aliq̃d qõ accedit sor-
ti. Nã si q̃s p. c. emat agrũ ac in fine anni fru-
ctus inde ꝓcepti valeãt. x. talis excrescẽtia de
sorte est. Eodem mõ si q̃s merces q̃ in vno lo-
co abũdãt ꝓminoꝝ ꝓcio. ꝯ aliq̃d lucrat dũ vẽ
dit eas in alio loco vbi deficiunt lucrum est de
sorte. ꝯ ideo licitũ ẽ. Ex his patet q in ꝯctu em
ptionis ꝯ vẽditiõis lucrũ nõ accedit sorti: ꝙ est
de sorte. Secõo nõ cadit vsura in ꝯtractu loca-
tionis: ꝯ ꝓpt eandẽ causam. Proinde id qõ
dat ꝓ re locata est vtiq̃ merces non vsura.
Tertio q̃z non põt esse vsura in cõmodato. qz
si ꝓ re cõmodata aliq̃d dat cõmodatũ tunc in
locatum trãsit vt iam vere dicat locatũ nõ cõ-
modatũ. Ex his patet q vsura est vitiũ alicu-
ius ꝯtractus. ꝙ vt patet non emptionis nec vẽ
ditionis. nec locatiõis. nec commodati. necesse
est ergo q sit mutui. Hãc rõnez sequit queda
glo. xliij. q. iij. c. q aũt. q̃ ait q sũt duo ꝯtract
q̃ de natura sui gratuiti sunt scz mutuũ ꝯ com-
modatũ. Mutuũ aũt si non gratuitũ: non est
iam mutuũ sed vsura. Cõmodatum ꝙo si non
est gratuitũ nõ est vsura: ꝙ tunc desinit esse cõ-
modatum ꝯ trãsit in locatũ. Illud ꝙo qõ acci
pitur p cõmodato: aut accipitur p illa: aut p
vsu illi⁹ rei. Iterum si ꝓ re ipa aliquid accipit
aut ẽ pecunia: aut alia res. Si pecunia iam nõ
est cõmodatũ: ꝙ emptio ꝯ venditio dici debet.
Si aũt est alia res tunc ꝓmutatio denotat. Si
aũt accipit ꝓ vsu rei: aut ẽ pecunia: ꝯ tũc ẽ lo-
catio. Si aũt erit alia res erit ꝯtract⁹ inotatus
scilicet do vt des.

Qz triplici ratione in locatiõe et nõ in mutuo potest homo aliq̃d accipe-re vltra sortem

Capl'm. III.

Tertio querit quare pl⁹ in locatiõis cõ
tractu q̃z in mutuo põt homo accipere
vltra sortẽ? Licet hoc dubiũ tactũ fuit
in ꝓcedẽti ꝑmone arti. vlt. c. vj. tamen adhuc
dici põt. q mutuũ a locatiõe differt triplici ex
respectu seu rõne. Primo rõne charitatis. se-
cũdo rõne ꝓprietat. tertio rõne vtilitat. Pri
mo q̃dem differt locatum a mutuo rõne chari-
tatis. naz ꝑm Alexan. lombar. in mutuo est cõ
tractus gre seu charitatis. In locato ꝙo est cõ
tract⁹ iusticie ꝯ eq̃tatis. Mutuũ ergo ꝺ sui na
tura debet esse gratuitũ alias vendit charitas
ꝯ gra que in mutuo comunicat. Que q̃dẽ ven
ditio nihil aliud est nisi abusio charitat ꝯ gre
coꝛruptela. In locato ꝙo non sic. Unde sicut ꝺ.
i ꝓcedẽti ꝑmone dictũ est. c. vj. arti. iij. Si mu-
tuatis rebus vera ratio locationis ꝯ ꝙsimilis
vsus rei locate datur: tunc vltra ipaz licite am
plius exigi põt. vtpote si florẽni aurei ex sua i-
spectione vel deportatione valerẽt aliquibus
morbis vt faciunt alique gẽme. aut si absq̃ sui
ꝙsumptiõe aliquib⁹ obsequijs vtiles essent. vt
sunt aurei ꝯ argentei cyphi. tunc vtiq̃ pñt lici
te locari: ꝯ cũ ipis ꝓciũ locatiõis recipi. Pro-
bant h. xliij. q. iij. si fenerauer. vbi i glo. Dꝯ
set q̃z i locato cõmitti vsura sicut patet ff. ꝑmo-
ne. xxxix. arti. ij. c. ij. Secõo differt mutuũ a
locato rõne ꝓprietatis. Secm eñ Joh. an. ex
de vsura circa fi. i locato remanet ꝓprietas rei
locate apud locantẽ. ff. loca. l. nõ eñ. Proinde
si ad eũ ꝯ non ad aliũ rei ꝓprie ꝓuenit lucrum
eq̃dem iustum est: cuz nullus cogat de ꝓprio
beneficiuz facere. x. q. ij. c. ꝓcarie. in fi. In mu-
tuo ꝙo mutuãs nõ retinet dñiuz mutuate rei:
sed sicut patet ex ꝓcedentib⁹: trãsfert in eũ cui
mutuũ dat. Propterea minime iustũ ẽ q res
fructificet ei cui⁹ nõ est. i. mutuãti ꝯ non fructũ
sed damnuz faciat ei ꝓpter ꝓiculum dico ei⁹ in
cui⁹ dominiũ trãslata ẽ. Ꝙo apta q̃dẽ iniusti-
cia ẽ q tibi vendã rẽ tuã: ꝯ ꝓ tpe q̃ iam apte ẽ
tua: q aptissime i mutuo ꝓtingit Justicia igit
h exposcit q vsus rei tibi a me mutuate et oĩs
vtilitas ex ea ꝓueniens ꝓ toto tpe ꝓ quo tibi
a me mutuata ẽ sit oĩno tua: non mea. Cum h
ꝯcordat Sco. Tertio differt mutuuz a loca
to rõne vtilitatis. qz de locato hõ suscipit fru-
ctũ. Unde Chrys. lxxxviij. di. c. ejci. ait. Ha-
bens agrũ arãdo accipit ex eo fructum. habẽs
domũ vsũ mansionis capit ex ea. Et ideo q̃ lo-
cat domũ vel agrũ vsum suuz dare videtur: ꝯ
q̃dãmõ videt mutuare cum lucro: lucrum ex
pecunia reposita nulluz vsum capis. Hec ille.
Sed objicit. nõne hõ amplius lucrat. ꝯ maio
rem fructum suscipit ex denarijs q̃z cũ agro et
domo? Dicendũ q ꝓ de denarijs homo suscipit
fructum. nã si ex vsu denarioꝝ hõ suscipit fru-

ctum non ꝓuenit ꝓncipaliter ex denarijs si ex ingenio vtentiū eis. Ac ecōuerso homo ō domo vel agro. nam ꝛ fructus ꝓ ingeniū homis capiant ex eis ꝓncipaliter tamen fructus atq; vtilitas ex illis cuꝝ ingenio homis originē habent. Preterea damnū ⁊ piculū mutabiliū rerum nō ad mutuū dantē: sed ad mutuū recipiētem: ⁊ ecōtra in q̄buscunq; locationib⁹ euenire ꝓbatur. Nā oīe dānū ⁊ piculū ⁊ quecūq; deterioratio rei locate imminet si ex culpa ei⁹ qui locationē accepit non supuenit ad locātē deuolui⁹: q⁊ locat⁹ equus aut dom⁹ veterascunt ⁊ ꝛsumunt atq; ꝓ vsum deterioant. Mortuꝰ equus ruit vel cōburit domus q̄ oīa ptinēt ad locantis damnū ⁊ detrimentū. Cōtrarium ꝛo in mutuo ex sui natura ꝛtingit: q⁊ omnia p̄dicta ptinēt ad mutui receptorem: nec imminet aliq̄ piculum de pecunia illa in mutuū danti sed tantū recipiēti. q̄propter cui imminet piculū rei iuste eius fruct⁹ ꝛtingit: ⁊ nō ecōuerso. xliij q. iij. c. si fenerueris: cū ibidē notat. Iniustū eq̄dem est q; ad eum spectet cōmodū ad quem non spectat piculum vt. c. j. de censi. in cle. ⁊. l. fin naturā. ff. de regi. iur. Hui⁹ sniie ē Joh. an. Hostien. Goff. ⁊ doctores oīes hoc cōmuniter tenent. Preterea sm Alexan. de halis mutuū ꝓprie non deteriorat put pecunia. sed locatum vt domus vel equus. Sic ad hoc facit c. eijciens. xxviij. di.

Articul⁹ .ij. q̄ quilibet obligatur primo suo mutuū dare gratis.

Secundū mysteriū quod continet verbum christi est debite obligationis: q⁊ p̄ceptorie subdit. Date. Ad cuius p̄cepti intelligentiā aduertendū est. q̄d Mat. v. precepit domin⁹ dicens volenti a te mutuari ne auertaris. Jdo naturalis lex obligat ⁊ p̄cipit diligere primum sicut seipm. et hoc non tm̄ affectu: sed etiā ꝓ loco ⁊ tēpore: cum ope et effectu. Proinde Luc. vj. ꝓprie proposituꝝ verbum hanc naturalez legem expressit dicens. Prout vultis vt faciant vobis homies: ⁊ vos facite illis similiter. Nēpe ad primum dici ne quaq; pōt verus affectus vbi vel nisi ꝓ loco ⁊ tēpore cōdignus subsequat effectus. Hinc. j. Joh. iij. dicit. p aplm sanctū. Filioli nō diligamus verbo neq; lingua scz tm̄ sed opere ⁊ veritate. id ē. veraci opatione atq; effectu. ⁊. vij. q. v. c. oīis dicit. Qui negāt misc̄diaz faciendā indigentibus ⁊ necessitatē patientib⁹ ipm̄ christum negant: qui est misericordia sūma. Sed q⁊ hoc vere p̄ceptum de quo hic loquit xp̄s ē affirmatiuū obligat semp. sed non ad semp: sed ꝓ loco ⁊ ꝓ tempore occurrēti. Jdeo in debito mutuādi duo p̄cipaliter ꝛsiderāda sūt. Primo facultas subam habētis. secūdo indigētia mutuū postulātis. Primo inq; cōsiderāda est facultas subam habentis. Et circa hoc tria genera hominū repire cōtingit. Primo em̄ sunt q̄dam qui habēt facultatū penuriā. Secō reperiunt q̄dam qui habēt facultatū sufficiētiā. Tertio reperiunt qui habēt facultatū abūdātiam. Secūdo ꝛsideranda est indigētia mutuū postulātis Et circa hoc tria genera hoiuz repiuntur. Primo em̄ sunt habētes necessitatē vltimā aut extremā. Secūdo sunt alij q̄ habēt necessitatē artam: sed non extremaz ⁊ vltimā. Tertio q̄z qui habēt necessitatē cōmunē scz nō artā nec extremā: ꝑ mediā quodāmodo. Ad reptendaz igitur veram mutui obligationem. id ē. quādo cui ⁊ quō quilibet obligetur mutuū dare. oīa p̄dicta genera hominuz quadā ingeniosa discretiōe ⁊ arte vario modo computanda sunt vt bene de hoc veritas posset reperiri. Et de hoc subdatur exempli causa modus cui ꝛcordat Alexan. de halis.

Quibus tenetur mutuuz dare qui facultatum penuriā seu indigētiā habet. Capituluz .i.

Primo sunt: qui habent facultatuz penuriā seu indigentiā non tm̄ extremaz. Et tales si ipsi vel sui nō sūt in extrema necessitate tenent dare mutuuz solūmodo p̄mis id eis q̄ sunt in necessitate extrema clara et manifesta. Cui⁹ ratio est: quia ⁊ si ipi penuriā patiunt: nō tamē deficiunt neq; moriunt. Jdo qui sunt in necessitate extrema manifesta et arta iam moriūt nisi eis subueniat statim. Ex q⁊ in extrema necessitate oīa cūmunia sūt illi tanq; ō suo subueniri debet. xlvij. di. sicut ptz xij. q. j. c. dilectissimis. Sed q̄d si hi q̄ habent facultatū penuriā non habēt aliquid corpora le qō cōueniat subuentioni illoz qui sunt in necessitate extrema nunq̄d a subuentiōe mutui liberati sunt? Dicendū q; non. Quia adhuc aliquid eis mutuo cōmunicare tenet. Nam vltra datuz seu mutuatū a manu. habēt aliq̄d aliud mutuādū quod triplex mutuuz licz impropꝛie nominari pōt. Primū est mutuū opis. scōm ē mutuū oris. tertiū est mutuū cordis. Quoruz q̄libet ꝓ loco ⁊ tpe hō cōicare tenet. si nō pt ō numero denarioz alit subuenire. Primum q̄dē mutuū cōicandū ē opis. i. obsequij. Quia etiā inimico in extremitate degēti obsequium p̄stare debemus Jn cui⁹ mysteriū. xxiij. Exo. p̄ceptuz est. Si videris asinū odiētis te iacere sub onere: nō ptransibis sed subleuabis cū eo Quis inq; asin⁹ te odientis nisi corpus inimici tui? q̄ō tunc q̄dem sub onere iacet: q̄ in extrema necessitate manet. Q̄ō vtiq; p̄cipiēte

dño ita insensibiliter non ptransire debemus qn iuxta posse mutuũ talis subuentiõis charitatiuũ cõuincemus. Scõm est mutuũ oris qđ est dulce ỹbum consolatio verbi suauitas oris. Nõ qđem etiam ꝓ loco ⁊ tẽpore i tali cor poris extremitate egentib⁹ impendere obligamur dũ verisimile est ꝙ etiã tali imineat extremũ piculũ anime. oino tale mutuũ oris cõmunicare tenemur. sicut sepe ꝓtingere solet his q̃ ex diuino ⁊ humano iudicio ducũt ad mortẽ vel ꝓpinq̃ sũt morti. Audi ad hoc ecclĩasticus c. xviij. dicentem. Nõne ardorem refrigerabit ros: sic ⁊ verbũ melius q̃ datum. Tertiũ ẽ mutuũ cordis: naz ⁊ si ei qui in extremis ẽ nec opere nec ore mutuũ prestare vales: adhuc aliquid tibi ẽ ꝙ ei mutuo cõmunicare tenes. Habe cor. habes affectũ. habes vel saltem habere teneris animũ pium. cordis compassionem teneritudinẽ mentis ⁊ mutuum prebe cordis. Da ei cor per compassionẽ. euiscera temetipm recolens apostoli ỹbuz. j. ad Timoth. iiij. pietas ad oĩa valet ꝓmissionẽ habens vite que nunc est ⁊ future. Et iterũ Matth. v. ðr. Beati misericordes: qm̃ misericordiã ꝓsequẽtur. Et ite ꝙ dicit Esa. lviij. cum effuderis esurienti animã tuaz scz p cordis compassionẽ. ecce mutuũ cordis ⁊ animã afflictã replueris scz compassiua pietate. tunc orieꝛ in tenebris scz etiaz peccatoꝝ tuorũ. lux tua. id ẽ. gratia tua ad veram ꝓuersionem illuminãs mentẽ. Ꝓro q̃bus oibuz Mat. v. glo. ait. Si deest facultas da affectũ obsequiũ vel verbũ.

Quibus obligantur mutuum dare qui habent sufficientiã facultatum

Caplm. ii.

Secundo sũt q̃dam q̃ habẽt facultatuz sufficientiã: ⁊ hi duobus generib⁹ hominũ ex ꝓcepto mutuum iuxta posse ꝓstare tenent. Videlicet his qui necessitatẽ habent artam ⁊ si non extremã: ⁊ his qui habẽt necessitatẽ extremã. Nõ sic intelligendũ est scz ꝙ si ꝓdictus habẽs facultatũ sufficiẽtiã habet aliq̃d qđ non sit necessariũ sustentationi nature sue. nec etiam illoꝝ quib⁹ ꝓuidere tenetur. vt sunt filij vxor familia serui ⁊ ceteri ꝓsimiles. ⁊ tanta sit notabilis necessitas ex pte duoꝝ generũ hoiuz scz eoꝝ q̃ habent necessitatẽ extremã ꝙ imineant ꝓbabilia signa extreme necessitatis. nec in ꝓmptu appareat q̃ subueniat ⁊ mutuuz prestet. tunc hmõi habens facultatũ sufficientiam ex necessitate ꝓcepti tali indigẽti subuenire ⁊ mutuũ ꝓstare teneꝛ. nec est expectanda extremitas vltima: qz forte non posset iuuari natura: iam fame vel siti vel frigore seu quocũ q̃ alio cruciatu ꝓsumpta.

Quibus tenẽtur dare mutuuz qui abundant in facultatibus hui⁹ mũdi

Caplm. iii.

Certio sunt q̃dam qui habent facultat abundantiã. Et hi tenenꝛ ex precepto mutuũ dare omnib⁹ ꝓdictis tribus hominum generib⁹. videlicet eoꝝ qui habẽt necessitatez extremũ artam ⁊ cõmunẽ Nõ qđem habet sic intelligi scz ꝙ hmõi in facultatib⁹ abundãtes q̃quid supfluũ habẽt sustẽtationi nature sue: ⁊ illoꝝ quib⁹ ꝓuidere tenenꝛ sicut ꝛ. dictuz ẽ. ⁊ q̃quid habẽt supfluũ decentie sui status tenenꝛ illud prestare mutuo cuilibet scz ꝓdictorum necessitatẽ patiẽti siue necessitas sit extrema. siue arta. siue cõmunis. Nõ qđem si talis nõ facit nec ꝓponit bona sua melius dispẽsare vel eque bene: mortaliter peccat. Et sic intelligit illud. j. Joh. iij. q̃ habuerit substãtiaz hui⁹ mundi: ⁊ viderit fratrem suũ necessitatẽ habẽtem: ⁊ clauserit viscera sua ab eo quõ charitas dei manet in eo? Et iteruz. lxvij. di. c. sicut hi. Amb. ait. nõ minoris est criminis habenti tollere q̃ cum possis ⁊ abundans sis indigentib⁹ denegare. Si aũt multitudo indigentiũ occurat q̃bus omnib⁹ subuenire nõ posset. tenetur homo ceteris parib⁹ subuenire plus indigẽti. nec tamẽ ꝓsiderare oportet oẽs euent⁹ qui possunt accidere in futurũ: qz hoc esset in crastinũ ꝓuidere qđ Matth. phibet dñs dicẽs. Nolite solliciti esse in crastinũ. Ad qđ ꝓcepta etiã quilibet secularis obligaꝛ. hoc autẽ necessariũ atq̃ supfluũ dijudicari debet ꝑm ea que ꝓbabiliter ⁊ vt in pluribus accidere solent. Vz q̃dam obijciũt dicentes. Hec suba ⁊ hec diuitie mee sunt egoip̃e sudoribus ⁊ sollicitudinibus meis mihi illas coadunaui. ⁊ ego mihi illas acquisiui. Quare qđ meũ est alijs debeo erogare: si diuitijs egent multi. sic damnũ eoꝝ acq̃rant sibi laboribus multis sicut ⁊ ego feci. Talibus dicendũ est ꝙ supfluũ sustentationi eoꝝ ac si illoꝝ sit ꝓprium q̃tum ad sue nature sustentationẽ seu auctoritatez ministrãdi: tamen q̃tum ad vsum illoꝝ est in q̃bus sunt signa ꝓbabilia satis necessitatis extreme nisi subueniatur eisdẽ. Aliter q̃ aliq̃ modo dico de supfluitate decẽtie sui status respectu indigentiũ circa ꝓdictaz necessitatẽ extremã. Cõtra illos autem q̃ ꝛ supfluo ꝓdictis modis nolunt indigẽtibus subuenire ac sua dicũt esse q̃ habent di. xlvij. c. sicut hi. Amb. ait in ꝑsona eoꝝ dicẽs. Quid iniustũ est si aliena non inuadam ꝓpria diligenti⁹ seruo. Et exclamando subdit. O impudens. dic tu q̃ ꝓpria dicis que ⁊ quibus reconditis in hunc mũdũ intulisti: q̃n in hãc ingressus es lumine q̃n de ventre mris tue existi

De datione mutui

quibus queso facultatibus quib⁹ subsidijs sti patus ingressus es? Et post pauca. Propriuz nemo dicat quod cōmune est. Et addit esurientium panis est quē tu detines. Nudoꝝ indumentū est quod tu recludis. Miseroꝝ redemptio est ⁊ absolutio pecunia quā tu in terra fodis. Tantoꝝ te igit scias inuadere bona q̄tis posses pstare qđ velis solūmodo p teipso. Et licz transgressoꝝ huius precepti non semper lege puniantur humana: puniant nihilomin⁹ lege diuina. Nam ꝑm Aug⁹. de libro ar. multa impunita iuste relinquunt a lege humana: que tamen iuste iudicant lege diuina. Ex bis patet in quo casu intelligit esse preceptū ō mutuo dando ⁊ in quo non. Quia domin⁹ Luc. vi. ait. Mutuum date ⁊c.

Articulus .iii. de triplici intentiōe que interuenire pōt in mutui datione

Certium quoq; mysteriū cōtineturi vbo christi quod est pure seu grate intentionis. Un̄ subdit. Nihil inde sperātes. Propter qđ talis regula notanda ē ꝑm Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. ad iuste ꝓtrahēdū mutuū oportet ꝑuare eq̄litatez in numero pōdere ⁊ mēsura exceptis casib⁹ de q̄bus ptz in ꝑmo/ne. xlij. Alit enim dn̄s nihil inde sperātes scz q cōiter posset pecunia estimari qz scz intentio in mutuo dando debet solū ex charitate moueri Potest tamē distingui ꝑm glo. extra de vsur/ c. ꝓsuluit. Intentio triplex in mutuo dando. Prima scz charitatis. scda tepiditatis. tertia cupiditatis. In ꝑma charitas est causa mutui In scda mutuuz est causa spei. In tertia vero spes ē causa mutui ꝑm Bal. de pusio.

De mutuo dato ex charitate circa quod incidenter plura queruntur

Capitulum .i.

Prima est intētio charitatis i qua charitas ē causa mutui. Hoc q̄dem ē quā/do in mutuo dādo homo solū ex charitate moueꝝ. nec ex eo intēdit habere aliquā tēporalez vtilitatē: sed ex mera gratia ⁊ absq; impuritate vsure mutuat egēti. Circa h̄ autē q̄ranꝝ plura. Primo querit an p mutuo tali intentione tradito ac inde recepto liceat recipe postea aliqđ donū. Ad qđ dicendū q si ꝓbabiliter p̄sumeret dare illō gratis ex amicitia ꝓpt̄ bn̄ficiū ꝓterite mutuatiōis ꝑcta tunc licite recipi pōt. Si ꝙo p̄sumit q solū fit q̄si i preciū mutuationis tūc recipi non dz: imo si receptū dz ipsi dāti restitui. Si aūt q̄ ipsuz mutuū recipit exprēsse diceret q non dat illud rōne mutui facti vel fiēdi siue spati tūc satis p̄sumi pōt illud gratis dat nisi obstāt aliq̄ circūstātie ꝑus tacte in precedēti ꝑmōe arti. iij. c. iiij. Scdo q̄rit an p de/posito pecunie absq; intētiōe lucri inde habē/di tradito ac inde recepto liceat postmodū ab eo apō quē fuit depositū accipe p hac depositione aliqđ donū puta. c. lib. Ad h̄ dicēdum ē q cū receptor ⁊ custoditor depositi ꝑuiat in h̄ ipi depositario poti⁹ q̄ ecōuerso non videtur q rōne depositi in q̄tum depositi intēdat sibi dare aliqđ donū. Un̄ videt q h̄ faciat: qz ille deposito vt mutuo vsus est. Si tn̄ ꝙcurrerēt i tali dono ꝙditiones que in p̄cedēti questione posite sūt: ⁊ vltra hoc depositi custoditor dicere expresse q nō dat illō rōne mutui vel depo/siti facti vel fiendi nec sperati. nec est vsus illo vt mutuo: nec fit vti talib⁹ depositis cōsueuit tūc p̄sumēdū est si ⁊ multū fidedigmus ⁊ hō verax ⁊ rect⁹ q dat gratis subsequēs donum. cōiter tn̄ res suspecta est. ⁊ habet speciē mali.

Tertium q̄z dubiū subiūgam⁹. Pone q debitor vsurarij socio suo pecuniaz mutuauit eo scz pacto q ipse cōstrueret vsurario sortem: et vsuras inde currentes. Querit ne si talis mutuans vsurari⁹ dici posset? Joh. cal. in sua repetitione circa fi. ex de vsuris in h̄ casu distinguit dicēs. Qx aut talis suo mutuans socio sub dicto pacto oīno intēdebat tūc satisfacere vsurario creditori suo de pecunia illa sic secūdo dicto suo socio mutuata aut non. In primo casu nec vsurari⁹ est nec etiā peccat: qz h̄ non fit stipulatio vt vsuraꝝ: sed vt euitet damnū. nec si bi aliq̄d crescit. xiij. q. iij. si q̄s oblit⁹ ibi aliq̄ incremēta. ⁊ c. q̄n ibi ad questū. non em̄ tenebatur cuz suo dāno socio subuenire. xiij. q. v. c. si non licet. ff. de pscrip. nec. l. qui ꝙandoꝝ. Talis em̄ solū damnū euitat qđ poterat licite euitare. nec in ea pecunia germinare videtur. ⁊ sic in eo deficiunt rōnes ꝓhibitionis vsure. Preterea satis incōueniens videret q postq̄z vsurarius q̄ recipit vsuras inde currentes ad restitutionē teneret q iste etiaz teneret qui facit id solum vt socio ꝓsit ⁊ sine q̄cūq; vtilitate vt dictū est. In scdo aūt casu q̄n tūc non intendebat hic scdo mutuās satisfacere dicto suo vsurario creditori ꝑmit⁹ mutuāti cum tamen cessent rationes iam dicte talis peccabit. Et si a socio vsuras recipit tenetur restituere eas ꝑm Joh. ꝓdictum Et h̄ distinctio mihi placet cū eq̄tate sit plena.

Quarto queri potest an liceat mutuū dare ad captandū amorē ⁊ beniuolentiaz debitoris: dicendum q sic vbi spes p̄ncipalis nō ꝓtēdit vlteri⁹. Nā si vltra p̄ncipaliter mutuans intenderet lucrū esset vsura. Verbi causa. Mutuo pape vl' impatori vel alteri vt captata beniuolētia p̄dictoꝝ possim cōsequi aliqđ beneficiū siue castrū vel similia. Tūc vsura vtiq; foret ꝑm Jo. cal. vbi. s. De bis q̄ faciunt

ad hunc casum dicet .j. de interesse ꝑmo. xlij. c. vlt. de interesse.

Q2 tepiditas siue defectus charitatis lz nō sit mortale minuit tñ meritū in mutuo dato. Cap. II.

Secūdo in mutuo dato pōt esse intētio tepiditatis i qua mutuū est causa spei quod ꝓtingit cuz mutuās licz ꝑncipaliter moueat ex charitate: secūdario tamē mouet ꝓpter aliquā tēporalē vtilitatē. Ita tamē q; si illa cessaret nihilominus mutuasse vellet. Hec talis intētio nō tollit: sed minuit plus vel minus ꝑm maiorē vel minorē respectum ad cō modū tēporale. Hui⁹ sentētie sunt Ber. & Alanus sup. c. cōsuluit. extra de vsur. Receptio tamē hmōi tēporalis ꝓpter mutuū data magis apta est corrumpere hanc intentionē tepiditatis: q̄ illā que est charitatis. Et ideo ex se ptz q; forti⁹ obstaculū habet. Ex his patet q; speꝛare aliquid secūdario non est mortale et forte quādoq; nec veniale ar. ad hoc. lxj. di. qđ ꝓderit. et. lix. di. si officia. Similiter nec etiaz ex tali secūdaria spe aliquid recipe aliter videtur esse peccatū. q̄ ꝑm qđ fuit in intētione mutuū datum. ar. j. q. ij. q̄ pio. Et nihilomin⁹ aduertendū est q; si ille qui mutuū dedit cum intētione charitatis obseruare debet de oblatis sibi gratis in circūstantias de q̄bus in ꝑcedē. c. fecimus mētionē q̄to magis ille q̄ mutuū dedit cum tepiditate cum ipse ꝓpinq̄or sit corruptioni cupiditatis q̄ ille sicut ꝑdictū est.

Q2 intētio cupiditatis etiā sine expresso pacto remunerationis i mutuo facit vsurariū. & hoc tripliciter cōtingere potest. Cap. III.

Certia quoq; intētio cupiditatis ē. scz cum sola spe lucri vel ꝑncipaliter ꝓpt aliquod lucrū quis mutuū ꝓstat. lz nō interueniat pactū: & tunc ꝑncipaliter spes est causa mutui. Talis inq̄ in iudicio animaꝝ ꝑfecto vsurari⁹ est cēsendus. Sicut expresse ē casus extra de vsur. c. consuluit. qđ. c. sup dominicū ꝟbum fundat. Mutuū date nihil inde sperātes Luc. vj. Et ibidē subdit. Si mutuū datis eis a q̄bus speratis q̄ē vob gratia? Et hec vsura est piculosior q̄ que fit cū pactione exꝑssa: quia hoc in foro cōi minime repeti pōt. Potest etiā de hoc ratio dari. Nam sicut datū qđ traditt ex intētione donandi sortit veram rōnez doni: & amittit verā rōnem mutui: sic si mutuū datt ex spe & intentiōe lucri eoipo rōnez mutui amittit gratuiti & sortitur rōnem mutui vsurarij: & sic sola intētio & voluntas faciendi vsuras. facit peccatū vsure in corde. Sicut intentio vsuraria exteriori operi iuncta facit hoiez extrinsecus vsurariū ope qđ patet attendenti naturā vsurarū ꝑm diffinitōes datas vel positas in ꝑcedenti ꝑmone: & maxime i. iij. c. arti. j. Scōm eñ Alexā. de halis in. iij. cū diuerse sciētie diuersas habēt ꝓsideratiōes a diuersis sciētib⁹ idē diuersimode ꝓsiderāt. Hic ē q; ꝑm leges humanas volūtas sola non facit vsurariū: qz lex humana nō cohibet manū nō animū. Scōz ꝟo legē diuinā q̄ animū cohibet sola volūtas vsurariū facit. Ad hāc materiaz faciūt dicta in ꝑcedēti ꝑmone arti. iij. c. iij. Ꝟz vt pleni⁹ hui⁹ intentionis vsurarie veritas patefiat q̄dā q̄rant. Primo q̄ritur q̄ cupiditatis intētio vsuraria dici valeat? Et dicendū q; talis cupiditatis intētio in ꝓtractu triplicit contingere pōt. Nā q̄ñq; añcedēs q̄ñq; subsequens & q̄ñq; ꝓsequens. Primo eñ q̄ñq; ē antecedens vtpote añq; mutuū dett: seu q̄ñ datt mutuū: & tūc i cōtractu cadit vsura sicut patet ex dñico ꝟbo. Mutuū date vt s. Ꝟz q̄d si mutuās p⁹ mutuū datū se recognoscēs mutat ppositū et intētionē rectificat ꝑm regłam charitat⁹: nūq̄d libere & spōte donata restituē obligat? Dicendū ꝑm q̄sdā q; lz ab initio habuerit intentionē corruptā: postq̄ eā mutuauit i bonū pōt libere: & ex mera gr̄a oblatum recipere sine culpa. Scōz tñ ea q̄ dicta sūt i ꝑmone ꝑcedēti arti. iij c. iij. et. c. iiij. De restitutione aūt intētionalis vsure satis diximꝰ in q̄dragesimali ō christia. rect. in tractatu ō restitutiōib⁹ ꝑmone. xxxvij. arti. ij. c. iiij. Scōo aūt ꝟ cupiditas ē intentio subsequens Que tūc ꝓtigit cū q̄s mutuat ꝓsus gtis & absq; aliq̄ intētiōe lucri ꝓcipiendi tñ laꝑsu tpis cupidine ꝓualēte nō tñ exigit sortez verūetiā vult i mēte: & oñdit oze vel ope ꝓpt mutuū factū aliq̄d sibi dari. Et talis nō tñ cōmittit vsuram & restituere obligat verūetiam q̄cūq; i ius talis mutui succedit mutuāti sicut fili⁹ heres ꝑis & ꝓsiles alij. Et hec ē sntia Archid. xiiij. q. iij. c. j. Tertio cupiditas intentio q̄ñq; ē ꝓsequēs seu ꝓcomitans qz. s. ꝓsequt seu ꝓcomitat q̄ñ exhibet lucrum. Verbi cā. mutuās nullū intēdebat lucrū ex mutuo qđ ꝑstabat. Beniq; ꝓpt mutuū sibi factū debitoꝛ mutuāti aliqđ ꝓmiū donat in recōpensatōe mutui iam accepti. Idq; creditoꝛ ꝓpter eandem causam libēter acceptat. Hoc eq̄dem casu cupiditatis itētio ꝓsequens & ꝓcomitās ē & cōmittit tunc vsura. Q; aūt talis intētio ꝓcomitās de ꝑnti vsurariū facit ꝓbat. Quia si talis intētio facit vsurariū ꝑ futuro: q̄ & simul ꝑ ꝑsenti. Nēpe ꝓsilis culpa ꝓbat esse velle hre lucrum de mutuo qđ nunc facit ꝑ vsu ei⁹ futuro sicut velle hre cras lucrum de mutuo ꝑ ei⁹ vsu ꝑterito. i. q; heri vel ante fecit. Utrū q; eñ velle ē

velle iniuste ꝓcomitatiõis scz q̃ acceptuz ꝑualet dato siue in q̃ ꝑ miozi qõ datur maiꝰ. vl̃ ꝑ pauciozi ampliꝰ acceptaꝯ. Cõfirmaꝯ aũt ꝫ: qz ois rõ q̃ ꝓbaꝯ mutuatõez vsurariã ꝺ se eẽ malam siliter ꝑbat siue ꝓcedat: siue succedat: seu etiã ꝓcomiteꝯ intẽtio lucri: siẽ clare ptz diligẽt ꝫ ꝓsideratiꝫ. Itẽ cũ exterioz actio nõ req̃raꝯ ad rõnez vsurarie culpe. q̃nimo absq; oi pactione exterioꝛi ꝑ solã intẽtionẽ vsurariã q̃s ꝓtrahit cutpã sicut ꝑus patuit: scq̃ꝯ q ꝑ solã intẽtionẽ pñtẽ: ꝛ si nulla talis ꝓcessit iudicabiꝯ mutuãs vsurariꝰ i iudicio aiaꝝ. Seq̃ꝯ etiaz ꝫ ex dicto Ray. q̃ ait. q si creditoz tñmõ ꝑpt deuz ꝛ oino sine lucri intẽtiõe mutuũ tradit: debitoz tñ ꝑpt mutuũ acceptũ vel vlteriꝰ retinẽdũ ei aliq̃d dederit: ipe creditoz satisfacẽ obligaꝯ. Constat nẽpe q si ad ꝫ teneꝯ: nec illꝫ obseruat. peccatũ incurrit: ꝛ ꝫ nõ ꝑpt aliud nisi qz ia intendit hr̃e lucrum illud ꝑ mutuo a se facto: sicut ꝛ ꝑpt mutuũ illud debitoz lucrũ dedit. g̃ non solũ lucrũ illꝫ ex mutuo vsura est qꝺ extitit ꝓintentũ ꝑpter expectatõez ꝛ volitõez pñtez ꝼm ꝓmissũ moduz. Hoc q̃z snia roborari videꝯ ex ẏbo hieronymi qui. xiiij. q. iij. c. putãt inquit. Scripturã appellare vsurã oẽz supabundãtiaz ꝑpt mutuũ susceptum q̃cq̃d sit illud. Hec ꝼm Hzeg. de arumuo in. q. de mo. circa diffinitionẽ vsure. Insup q̃ri ꝑt an sit vsura qñ mutuãs recipit eq̃dẽ rem i genẽ numero pondere ꝛ mẽsura. sumpto genere ꝑut sumiꝯ a iuristis ꝛ cõtingit q solutiõis tpe res maiozis estimatiõis ẽ q̃z eẽt tpe ꝓtracti mutui. Dicẽdũ ꝼm Hug. ꝛ Arch. Hostiẽ. xiiij. q. iij. c. si q̃s clericus. q nõ ẽ vsura ꝑ q̃ facit lex q̃ dicit q restitui debet res eiusdez bonitat i q̃litate. i. intrinseca. ff. si tibi pe. l. cũ q̃d. Dz necesse non ẽ q sit eiusdem estimatiõis: imo si actũ fuerit q̃ tpe redderet illius tpis rõ haberi ꝺz q̃ ad estimatiõnẽ eiꝰ alias haberet rõ tpis q̃ petita fuit. vt eo. tit. l. vinũ. Et no. glo in dicto. c. si q̃s clericꝰ. Si g̃ creditoz teneꝯ recipe eaz si vilioz facta eẽt quo ad estimatiõnẽ g̃ nõ peccabit recipiẽdo ꝓciosioz ẽ ꝼm eũ. Scõm tñ Hug. si ꝫ intẽtio mutuantis ꝓcaua esset tunc pctm̃ foꝛet. Quidaz tñ circa ꝫ mgr̃aliter distinguẽ solẽt dicẽtes. Q autem verisimile q ipsa mutuata res ꝓciosioz ñ erit tpe solutiõis: aut ꝓbabiliter dubitaꝯ. ꝛ tunc i his duobꝰ casibus nullũ vitiũ esset. Q ꝓbaꝯ in. c. si. eẋ de vsur. aut verisimile est q peioz erit. et tũc aut creditoz nõ erat pecunia ꝺ seruaturꝰ. sed interim ꝓsumpturus: ꝛ tũc est vsura. Aut erat ꝺ uaturꝰ. ꝛ tunc aut creditoz debitori aufert libertatẽ liberandi se: ꝛ tunc etiam est vsura. In his eñ casibꝰ exonerare se voluit ꝛ onerare debitorẽ aut talẽ libertatẽ aufert debitoꝛ: ꝛ tũc non est vsura q̃nimo mereri non posset si bona intentione req̃reret debitoꝛẽ an ipm tñ vt soluat ne oneret. Dz si hr̃et intentionẽ coꝛruptã: qz diceret sibi. i. posset q vsq; ad terminũ retinere ꝛ se releuaret: ꝛ dño licet ei nõ auferat facultatẽ se liberãdi. tũc ꝛ si vsura nõ foꝛet nihilominꝰ pctm̃ esset. talis distinctio magne ĩnitiꝯ eq̃tati maxie in foꝛo ꝓscie ꝼm q no. Jo. cal. in repetitiõe. c. fi. eẋ de vsur. Tertio insup q̃ri ꝑt vtrũ si dñi mutuãt pecunia rustici vt possessiones eoꝝ colãt nihilominꝰ de fructibꝰ possessionũ earũdẽ iuste eisdẽ coloniꝫ satisfaciẽtes vl̃ aliunde iustũ ꝓcium suaꝝ opaꝝ tribuentes i ꝓscie foꝛo vsurariꝫ sunt cẽsendi. Dicenduz ꝼm Hzeg. de arauio in q̃stione de im̃pstiti veneti arũ q duplex ꝑt esse satisfactio erga ꝓdictoz dñoꝝ colonos ꝑpt mutuũ exhibita a colonis ꝓxima fit ex iusticia. scõa ex neq̃tia. ꝓximo q̃ dem ex iusticia fit. Nã ꝛ si sic mutuantibꝰ dñis exhibeaꝯ a colonis opa ille tñ non sunt eis ad lucrũ cũ eas iusto ꝓcio emãt sicut ponit in ꝓdicto casu. ideo nõ ẽ vsura. Pateat ꝫ rõne exemplo ꝛ auct̃e. Pximo pateat ꝑ exemplũ. Nã videꝯ q dñs ꝓducat colonũ ad certũ tps ꝑ ꝓcio iusto ꝛ ꝓciũ tradit añq̃z colonus incipiat operari: dicatq; colonꝰ demũ se minime laboꝛaturũ seu opaturꝝ nisi dñs ei mutuet certã sũmaz at dñs ei mutuat vt ipe opetur alꝫ ei nõ mutuaret nisi colonꝰ opas ꝑ q̃bus ei solutum ꝓius fuerat impẽderet. In ꝫ casu dñs non cõmittit vsurã cũ de mutuo non recipiat lucrũ eo q nõ recipiat nisi suũ: ꝛ id q etiã nõ ĩteruenieẽte mutuo sibi debitũ erat. Vñ sic mutuãdo non peccat q̃n potiꝰ si pctm̃ in casu ex aliq̃ ꝑte cõmittitur. peccat colonꝰ q̃ debitas opas dño suo detractat: ꝛ iniuste illuz g̃uat vt mutuet. Secundo pateat rõne. Nã si in casu ꝓdicti dubij mutuãs vsurã recipet teneꝯ eã restituere sic̃ oia iura clamãt. Dz ꝫ nullus sanementis sentiret: qz tũc colonꝰ duplũ iusti ꝓcij recipet: et dñs duplo iusto ꝓcio emeret opas eiꝰ q̃ vtiq; ꝓpiũ esset. Tertio ꝫ idez clarescat auct̃e. Si eñ talis mutuans vsurariꝰ esset: ꝛ ꝑ ꝓseq̃ns ad restitutionẽ obligaꝰ. tũc nõ liceret alicui mutuare iniuste detinẽti suã possessionẽ aliquaz pecunie q̃titatẽ: ꝛ ipaz possessionẽ in pignus accipere nõ cõputãdo fructꝰ in sortẽ: qꝺ tñ est falsũ vt ptz eẋ de vsur. c. j. Alij q̃z addũt q huic est simile. Verbi gr̃a. Occupasti rem meã vel ꝑ potẽtiã vim facta reiꝰ meis aut mihi nõ restituis rem quã tibi mutuo dedi vel locaui vl̃ cõmodaui. aut mihi soluis de opibus cũ q̃bꝰ tibi fuiui ꝛ desistere nõ vis ab iniuria: nec vis mihi restituere mea. nisi tibi mutuẽ mille quo facto desistis iniuriari: ꝛ restituis mihi meam etiã ꝫ q̃z ex ꝑte mea. Profecto nõ est vsura cũ nihil lucrer. imo potius ꝑdam lucrum q̃ forte

habuissem ex illis mille. Redimo enī vexationem meā ⁊ meum recupo. me q̄z defendo qđ licet ad hō extra de simo. c. dilect⁹. Scđa q̄dē satisfactio dño exhibita a colonis fit ex nequitia scz dñi satisfactiōez ex mutuo recipiēti. Nā si ex mutuo aliq̄d dñs detraheret a colonis ō iusto p̄cio opaꝝ eoꝝ aut si ppē opas iuste emptas q̄dā alia ab eis exigēt ⁊ coloni impēdēt: tūc q̄dē nūq̄z vsura esset. Hec sñia p̄fati doctoris. Quidā etiā dicūt q̄ si ciuis mutuat ciuitati ⁊ cōitati seu dño vt ex hoc euitet collectas iniustas nō cōmittit vsurā. Secus si hō agit vt effugiat iustas. qz in p̄ma mutuans dānum euitat. in scđa mutuās lucrū captat. Tertio nō cōmittit vsurā si q̄s ppter mutuuz ꝓsequit vt sibi soluat debitū a q̄ debitor iniuste fuerat absolut⁹: aut ne a se petatur illud de q̄ iniuste fuerat ꝓdēnatus: seu illud qđ p fictū instrm̄ soluere tenebat. Ex supradictis luculenē apparet intentio xp̄i p̄cipiētis mutuū date nihil inde sperantes. Qđ ꝓuare nobis largiri dignet huius p̄cepti dator ⁊ illustrator dñs ihs xp̄s qui cū patre ⁊ spū̄sancto regnat. Amen.

Feria. v. post quartā dominicā in quadragesima q̄ lege nature scripture ⁊ sancte ecclesie phibetur vsura

Sermo. xxxviii.

Adolescēs tibi dico surge ⁊ resedit qui erat mortuus ⁊ dedit illum mri sue Luce vij. ⁊ euāg. ho. Videte pcessū lumis dignationisq̄z diuic. adūtite ḡdus. Precessit die hesterno lumē fidei ad ea q̄ de mutuo dicta sūt intelligēdū. Hodie merito subsequit spiraculuz vite ad resurgēduz a mortali vsura qđ ꝓficere maxie cōprobat i hoie añ q̄z senescat p̄us q̄z terreno ꝝ cupido oīno obsorbuerit mentē in senectute: añ q̄z fiat hō inueteratus diez malorum hi maxie parēt dño impanti ac dicēti. Adolescens tibi dico surge ⁊ resedit scz viu⁹ qui erat mortuus. qz resurgit p alienaꝝ satisfactionē ⁊ vite emēdationē q̄ erat añ mortu⁹ p vsurariaz p̄rauitatē: iam incipit loqui per veram ꝓfessionem. Horro tria sūt que obsunt ne a culpa maxime vsure homo resurgat scz si fit pseuerāter seu cōsuetudinarie publice ⁊ studiose: ⁊ ō his tribus p ordinē quasi aliud thema in ps. lilij. ppha ait. Nō defecit: ecce primū. De plateis eius: ecce secundū. vsura: ecce tertiū. Est enim vsura ꝓsūmatū studiū cupiditatis. Per p̄mū fit ne hō resurgē possit. Per scōm ne velit. per tertiū ne sciat. Per p̄mū tal⁹ vsurari⁹ despicit legē nature. p scōz legē scripture. p tertiū legem ecclie. Que q̄dē leges oēs militāt ⁊tra vsuraz. Hz q̄ p̄dicta tria nō hz facili⁹ scit vult ⁊ pōt resurgē ab eadē. Qđ in resurrectione hui⁹ adolescentis mystice designat. Primo ꝫ pseuerantiam est adolescētia. Scđo ꝫ publicationez inuerecundā: ꝓfessio pura ⁊ vera quia cepit loq̄. Tertio ꝫ studiū dat⁹ est mri sue que ē ecclesia. Ad hāc ḡ spūalē resurrectionez hoies hec tria inducunt. p que phibetur vsura. Primo precepta nature. scđo p̄cepta scripture. tertio precepta ecclesie.

Articul⁹ p̄im⁹ vbi per duodecim rationes ostendit q̄ vsura est contra legem nature.

Primo q̄dē phibet vsura p̄ceptis nature qđ ostēdunt. xij. rōnes per quas aptissime inotescit vsuraz esse ꝫ legem nature. Et ē pctm̄ non tm̄ in se sed etiam ꝑm se. Prime aūt q̄ttuor rōnes sūt magistri gerardi de senis ordinis heremitaꝝ q̄s recitat abbreuiate Jo. an. in suis mercurialib⁹ in regula.

Q: vsura est contra legem nature: qz facit rem naturalem super valere nature sue ⁊ rem artificialez sue arti. Cap̄m. i.

Primo enī vsura est ꝫ legem nature ratione excessus. Facit enī rē naturalem supualere nature: ⁊ rem artificialē sue arti supualere. Hō q̄dē est ꝫ legem nature. Ad cuius intelligentiā aduertendū est q̄ sicut s. Rmone xxxvj. arti. ij. c. ij. tactū est rex illaꝝ i q̄b⁹ vsura cōmitti pōt q̄dam sūt naturales q̄dā artificiales. Naturales sūt aurum argētum q̄ mutuo dant sb certo pōdere. Vel mēsura vt granum oleū ⁊ vinū. Artificiales ꝙo sunt ille q̄ sb certo numero numerāt. Vsura igit̄ in his duob⁹ cōmittit. s. i naturalib⁹ ⁊ artificialib⁹ q̄ fac̄ q̄ res naturales supualeant sue nature ⁊ artificiales sue arti. Primo q̄de cōmittit vsura i reb⁹ naturalib⁹. Hō ptz. Quia natura dedit p̄fatis naturalib⁹ quēdā determiatū atq̄ taxāduz valorem Rm q̄ certitudinaliter cogīsci posset eaꝝ valor Pōderalib⁹ q̄dē sic ē auꝝ vel argētū dedit ōs naturā q̄ eaꝝ valor i spē sua ex solo pōdere pēsari pt: ita q̄ diu sb eodē pondē manēt sb eodē p̄cio perseuerāt. nec in suo valore q̄modolibet minuunt. sicut ꝓus dictum ē nisi in suo pōdere adimant. Et hz qñ q̄z augeri vel minui videant: hō tm̄ ꝓtingit ex augmēto vel diminutiōe valoris qđ sit in eis Rm tm̄ ppt augmento seu diminutione valoris aliaꝝ rex in q̄bus cōmutande sunt. Et sicut dicim⁹ de rebus que ꝓsueuerunt pōderari: ita suo modo dicendū est de rebus q̄ ꝓsueuerūt mensurari vt frumētū oleū ⁊ vinū ⁊ silia. Habēt enī a natura hmōi determinatū valorē in spē sua Rm quā valor earum

ex sua mensuratiõe pensat. Et ꝟ talis q̃ q̃diu manẽt i eadẽ mẽsura manẽt in eodẽ valore nec in eadẽ mẽsura augent vel minuũt nisi ex mõ q̃ de põderalib⁹ dictũ ẽ. Q; aũt dixi de p̃fatis reb⁹ de q̃buscũq; naturalib⁹ alijs minime dici nõ põt eo q; i sui natura nõ hñt aliq̃d determinatũ ex q̃ posset eaꝝ valor pẽsari ⁊ certitudinaliter cognosci: cũ valor eaꝝ nõ pensẽt aliq̃ intrinseco necessario: ꝟ ex diũsis intrinsecꝰ causis ⁊ cõtingentibus. Verbi gr̃a. Valor hui⁹ vinee vel agri q̃ñq; pẽsat ex loco q̃ñq; ex tpe q̃ñq; ex cõditionib⁹ psonarũ. q̃ñq; ex alijs circũstãtijs q̃ pñt multiplicit variari iuꝝ augmẽtũ ⁊ diminutionẽ. Et sic de q̃buscũq; naturalib⁹ reb⁹ q̃ non ponderant nec mẽsurant. Hoc q̃dẽ ideo ꝓtingit: q; ds ⁊ natura nõ determinãt nec taxant talibus reb⁹ valorẽ: ꝟ voluit ip̃m multiplicit variari ꝑm augmentuz ⁊ diminutionẽ valoris q̃ est in alijs reb⁹ ꝑm diũsas circũstantias extrinsecas ⁊ varie ꝓtingẽtes. Patet g̃ ad ꝓpositum ex p̃missis q; ꝓtract⁹ vsurari⁹ cõmittit in reb⁹ naturalib⁹: q; facit res naturales q̃ põderãtur supualere sue nature: seu suo valori quẽ a natura hñt determinatũ atq; taxatũ ꝑm certũ pondus: ⁊ ꝑm certã mẽsurã. Nempe p dictũ ꝓtractũ fenerat vltra pondus ⁊ vltra mẽsurã ipsi⁹ mutuate rei ac p ꝓsequẽs facit q; dicte res i valorẽ suũ põdus ⁊ suã mẽsuraz trãscẽdũt: qd̃ q̃dem vt ptz ꝓtra naturã ẽ. cũ de⁹ p naturã concesserit valorẽ tali mutuate rei iuꝝ suũ põdus q̃ ponderant: ⁊ iuxta suã mẽsurã q̃ mensurant. Sc̃do cõmittit vsura in reb⁹ artificialib⁹ q̃ numerant sicut pecunia cui⁹ valor in numero cõpensat. eo q; ars suo mõ denarijs artificialib⁹ adinuẽtis valorẽ p̃stitit iuꝝ numeratiõez eoꝝ. Proinde sic ꝓtract⁹ vitiosus ẽ ⁊ ꝓtra naturaz eo q; facit p̃fatas res naturales trãscẽdere valorẽ suũ quẽ hñt a natura ꝑm certuz põd⁹ atq; mẽsurã: sic etiã in artificialib⁹ sicut in denarijs vitiosus erit eo q; facit eos trãscendere valorẽ quẽ habẽt sibi p̃stitũ ab ip̃a arte.

Q; vsura est ꝓtra legẽ nature: q; facit q; res mutuata q̃ non generat fructum faciat lucruz. Cap. II.

Secũdo q̃dẽ vsura est ꝓtra legẽ nature rõne fruct⁹. Facit em̃ vsura q; res mutuata q̃ nõ generat fructũ faciat lucrũ qd̃ etiã est ꝓtra naturaz. In q̃cunq; em̃ re hoc q̃dẽ vniũsale est qd̃ nõ generat lucrũ nisi qd̃ faciat fructũ ãnimo non videt aliud esse q̃ fructus ip̃ius rei q fructũ aliq̃d acq̃situ. Q; autez vsura faciat rem non generantẽ fructũ generare lucrũ manifeste apparet. Nã sicut ex p̃cedenti. c. patet res mutuales in q̃bus vsura cõmitti solet: hñt a natura vel arte sibi determiatũ valorẽ. ac p ꝓsequẽs in eo minime excrescẽ pñt. nec ex hocipso fructũ generare valent. Naturale vtiq; ẽ q; res q̃ generat fructũ sp crescat in valore cum ip̃o fructu. atq; maioris ẽ valoris cum est sub fructu q̃ q̃ñ permanet sine fructu. Cũ igit vsura res hñtes determiatũ valorem ⁊ p ꝓsequẽs nõ fructificãtes. facit excrescere i valore: relinquit q; faciat rem nõ generãtẽ fructũ generare lucrũ: Proinde scdz ph̃m. j. pol. c. vj. vsura dra cathos qd̃ ẽ ptus: q; cõtra naturã rei. s. mutabilit ⁊ pecunie. Vult vsurarius q; pecunia pariat sez lucrũ vbi nõ generat fructũ. Hoc tñ miraculũ facit vsura: q; p eam aurum nascit ex argẽto vt ponit di. xlvij. c. sicut Ex hac q̃dem rõne ꝑm p̃dictũ gerardũ colligi põt q̃dam ratio quam assignant pleriq; doctores p quã p̃bare nituntur q; vsura est ꝓtra legẽ nature dicentes. Q; in ꝓtractu vsurario fenerator acq̃rit lucrũ de re nõ sua eo q; exigit lucrũ de mutuo. Nõ q̃dem mutuuz transit in dñiuz debitoris. q; mutuũ est q; de meo fit tuum. vt ptz. ff. de rebus tre. ⁊ si cer. peta. l. mutuũ ⁊ appellata ẽ. Hec q̃dem ratio lz videat pulcherrima atq; apparẽs: tñ p̃fato doctori dubia reputat Nam lz ꝓpositio maior verissima sit. mior tñ videt omino falsa in aliqua pte. Luz em̃ dr q; fenerator lucrũ acq̃rit de re nõ sua. dici põt q; hoc falsũ est in minore. q; pecunia quã ip̃e mutuo tradit q̃uis trãseat in dñiuz debitoris q̃tum ad ydemptitatẽ sube eo q; debitor non tenet restituere eandẽ pecuniaz ꝑm subaz remanet tñ dicta pecunia in dñio fenetoris q̃tuz ad idemptitatẽ siue equalitatẽ valoris: ⁊ ꝟ videt sufficere. Nempe ip̃e fenerator de pecunia quã mutuat non exigit lucrũ in q̃tum talis est suba ꝑm quẽ modũ ad eũ nõ ptinet nec eam repetere põt: ꝟ exigit lucrũ de ea in q̃tũ tanti valoris est ꝑm quẽ modũ ad eum ptinet: quia remanet in dñio suo: ⁊ sp licite põt repetere eam Cõtra ꝟ tñ ⁊ bñ Joh. an. in mercurialib⁹ in regula. Peccatuz inq̃t ꝟ doctor nõ aduertit q; si debitor hret vnũ scriniũ ducatoꝝ non est dare q; creditor sit dñs vni⁹ ex illis. Habet aũt p̃sonalẽ actionẽ ꝓtra debitorem. Hec ille. Qua/ ppter dictus modus dicẽdi ꝑm eũ nihil valet Vel si aliq̃d valere debet ꝟ modo oportet corripe p̃dictam rõnez. Non eq̃dez dici potest q; vsura ꝓtra naturalez legẽ sit: q; vsurari⁹ in ea acq̃rit lucrũ ꝺ eo qd̃ nõ est suũ. sed q; acquirit lucrũ ꝺ eo qd̃ nõ est aptũ natũ generare lucrũ eo qd̃ nõ generat fructũ. Qui aũt p̃fata ratiõe vtunt ꝓfirmant illã dicẽtes q; pecunia mutuata cũ suo ꝑiculo transit in debitorẽ. Ideo videt iniustũ q; de pluri yitra sortẽ graueꝝ Sed nec cõfirmatio ista valere videt: ⁊ maxie ppt duo. Primo quia sepe cõtingit q; non tñ res

mutuata: sed etiam res cõmodata qñq̃ stat ad piculum illi⁹ cui cõmodat: sicut patet de equo accõmodato. Qui q̃dem remanet ad piculum illius cui cõmodat. Idez q̃z est de pecunia accõmodata ad ostentationẽ q̃ remanet ad piculum illius cui accõmodata est: ⁊ ℔ nõ obstante ꝓceditur q̃ licite exigat lucrũ ꝺ rebus accõmodat. Cõtra ℔ ⁊ bñ Job. an. ibi ꝑ. ait. Hoc etiã non bñ adũttt: qz ꝓ cõmodato q̃ sui natura oportet esse gratuituz recipi nõ merces tunc eñ locatio eẽt vt patet ex̃ de vsuris ꝙquestus in glo. vltra medium. Scõdo qz dici posset q̃ ille qui pecuniaz mutuo suscipit de ea põt licite grauari q̃tum ad duo. ꝓmo q̃tum ad piculũ. secũdo q̃tum ad reddendũ lucrũ: ⁊ ꝓpter hoc aliam ⁊ aliam causã vtputa grauabit de piculo in q̃tũ efficit ꝙseruator pecunie ad suuz ꝓfectum. Grauabit etiã de lucro in q̃tum mutuans ab eo exigere põt beneficiũ ꝓ seruitio sibi impenso in diuersis grauaminib⁹ nec tamen ℔ erit contra iusticie eq̃tatez. Attamẽ Job. an. vbi ꝑ. ait. Videre meo insepabilia sepat et facẽ quod sequitur.

Q̃z vsura ẽ ꝓtra legem nature quia vsus q̃ vẽdit in vsura nõ differt i valore ab ipã re mutata. Cap. III.

Certio est vsura ꝓtra legem nature ratione vsus qui scz i valore nõ differt ab ipsa re mutata. Quia vsura facit q̃ illa q̃ hñt eundẽ valorẽ vnuz eox ꝓ alterẽ i valore excrescat qõ est ꝓtra naturam. Patet eñ q̃ qñ aliqua duo sic se hñt q̃ vnũ ꝓ alterũ in valore se excrescit necesse est qõlibet illorũ habere distinctũ suũ valorem. Qõ q̃dem ex duob⁹ patẽ potest. Primo qz vnũ eoruz sine altero ꝓcedi seu alienari non potest. Secũdo quia vnũ cõrum sine altero cõsumi non valet: imo eadẽ alienatione alienant: ⁊ eadem cõsumptione consumunt. sicut patet discurrendo ꝑ singlas res mutuabiles ⁊ earum vsus. Hoc q̃dem dici nõ potest de alijs locabilibus rebus i q̃bus vsus rei: ⁊ res ipe res distinctũ valorem ꝑm suã naturã habent: ꝓpter qõ alienari potest vnũ eorum altero nõ alienato: sicut patet in domo vl equo: ⁊ ꝙsimilib⁹ rebus. Quia ergo vsura facit q̃ res mutuata excrescit in valore ꝓ vsum cuz tamẽ habeat oĩno eundez valorẽ cum suo vsu: relinquit de facili habẽtia eundẽ valorẽ vnũ excrescere in valore ꝓ alterũ qõ cõtra naturaz est. Alij autẽ dicunt q̃ ideo vsura est cõtra naturã: qz vendit sepatim ab ipsa re vsus mutuate rei: qui tamẽ non differt a rei vtilis cõsumptione vel alienatiõe: quia sic est insepabilis a suba rei qõ idem est dare vel vendere eaz vsũ ⁊ ecõuerso. Sed vsus pecunie vel nũmoz in q̃tum talium ⁊ vsus bladi vel olei: ⁊ ꝙsimiliũ que cõsistunt in numero põdere vel mensura ẽ idez q̃ eoz alienatio vel ꝙsumptio. Ergo idẽ est hmõi res dare vel vendere q̃ dare vel vendere earum vsum ⁊ ecõuerso. Hec tamen ratio videre meo quo ad aliq̃d videt falsa. Vera est eñ cum dicit q̃ vsus mutuate rei inseparabilis ẽ ab ipa re: quia habet eundez valorem cum ea. Nec põt cõcedi vel cõsumi seu alienari sine ea sicut in ꝓcedenti rõne ostensũ est. Sed quo ad aliq̃d videtur falsa cum dicit q̃ in ꝓtractu vsurario vendat vsus sepatim ab ipa re. Nam eo ipo q̃ habent eundẽ valorẽ ⁊ inseparabilem nõ potest vnũ sine altero alienari seu ꝓcedi. Qua ꝓpter dicendũ nõ est q̃ in ꝓtractu vsurario vsus alienat sine ipa re: sed q̃ ꝓtractus vsurarius facit q̃ vsus addit ad valorẽ mutuate rei. cum tñ nõ habeat ab ea distinctũ valorẽ sicut ꝓcedens ratio demonstrat.

Q̃z vsura contra legem nature est q̃a facit q̃ res mutuata ad aliquod finale ꝓ abusum trahatur. ad qõ nec principaliter nec cõmuniter ẽ ordinata Capitulum. IIII.

Quarto insup est vsura cõtra legem nature rõne finalis effect⁹ scz ad quẽ trahit contra ipam nature legez. Facit eñ vsura q̃ res mutuata ad aliqõ finale ꝓ abusuz trahatur ad qõ nec ꝓncipaliter nec cõmuniter est ordinata qõ est contra naturã. Ad cuius intelligentiam est notanduz q̃ res que ab aliquo est possessa absq̃ aliquo vitio ordinari potest ad aliquẽ vsum duplicem. Primo ad ꝓpriũ et ꝓncipalem q̃ ipi competit possidenti ꝓpter necessitatem vel vtilitatẽ. Scõdo ad aliũ secũdarium vsum sicut de calciamẽto poni posset exemplũ. qõ q̃dem ꝑm suã formaz ꝓmo ordinat tanq̃ in ꝓpriuz finem in ipam calciationẽ. Secũdo ordinat tanq̃ in secundariã finem in cõmutationẽ alicuius rei que ipsi possidenti congruẽtioz est q̃ ipm calciamentũ vel ꝓpter sub leuandam eius necessitatem: aut subleuãdam eius honestatẽ. Ad quecunq̃ igitur dictoruz vsuũ seu finiũ ordinetur: ipsum calciamentum fit sine vitio ⁊ abusu. Sed si q̃s ꝓpter maliciã seu cupiditatem ipm ordinaret in aliquẽ aliuz vsum vtpote quia cum eo cape vellet animal alienum vt furaret illud: tũc eo abuteretur et ageret viriose. Sic in ꝓposito in cõtractu vsurario res in q̃bus cõmittitur vsura nec ordinatur in suum ꝓncipalem vsum qui eis debet ꝑm ꝓpriam formam. nec etiaz in aliquem secũdarium vsum q̃ debent eis ꝓpter subleuãdã ipsius possidentis necessitatẽ. Vel ꝓpter cõseruãdam eius debitam honestatẽ imo detrahũtur

De phibitione vsure

in quendam alium vsum qui ꝓprie est abusus cū originem habeat ex cupidine ⁊ malicia possidentis. Et q ita sit patet si discurram⁹ p singula genera rerum in q̄bus cōmitti consueuit vsura scz cōsiderando ꝑmo illa que mensurantur. secūdo ea que ponderāt. tertio ea que numerant. Primo q̄dem ꝓsideremus hoc i reb⁹ que ꝓsueuerūt mensurari sicut frumentū vinū ⁊ oleum quodlibet eōrū licite ordinari pōt i duplicem vsum scz in eū qui ei cōpetit ꝓpter subleuandā eius necessitatē vel eius ꝓseruandam honestatē scz ipius possidētis. Verbi gra. Ut vinū ordinat tanq̄ in ꝓprium ⁊ p̄ncipalē finem scz in potū: q⁹ talis vsus cōpetit ei ꝑm naturā. Potest etiā ordinari in cōmutationē alterius rei que magis necessaria ē q̄ est illud vinū vel ꝓpter subleuandā eius necessitatē vel ꝓpt cōseruandā eius honestatez. Si quis igit ordiat vinū in alius vsum ꝓpter suā malicia seu cupiditatem: eo ipso abutit ⁊ ꝓtra naturaz vini agit. Sed hoc vsurari⁹ facit: quia ad mutuū ordiat vinū vt de illo recipiat vltra sortem q̄ quidez vsus vino accidit ꝓpter vsurarij cupiditatē ⁊ ideo est abusus. Secūdo idem dicendū ē de rebus que solent pōderari sicut aurū ⁊ argentum q̄bus homo vti pōt ad ꝓstruēdū vasa ad ipsius domus decorem vel ad ecclesie ornamētum. Et hic videt eoꝝ ꝓmus vsus. pōt quoq; quolibet eoꝝ vti ad cōmutanduz in alias res que necessarie sunt ad vitam: ⁊ h̄ est eoꝝ secūdus vsus q̄ ē licitus ⁊ honest⁹. Sed si quis dictis metallis vtit ad mutuū dandū vt p eis recipiat vltra sortem sicut facit vsurari⁹ omno abutitur eis. Tertio q̄z ad idem dici pōt de rebus q̄ numerari solent sicut sunt denarij. pōt eīm quis vti denarijs ad cōmutanduz in alias res que sunt necessarie humane vite: ⁊ h̄ videtur ꝓprius eoꝝ vsus. quia ꝓpter tales cōmutationes inuenti sunt. Potest etiaz illis vti ad cōmutatiōes faciēdas in denarios alios q̄ magis cōgruunt regioni in qua est vel ad quā ire intendit. Et hic videt eorum secūdus vsus. qui sicut ꝯ patebit ꝑmone. xxxix. arti. iij. c. j. et. ij. cōuenienter pmissus est. potest eīm in eo eq̄tas iusticie cōseruari. Si quis denarijs vtit ad mutuū cum ista intentiōe scz q ꝑ eis vel ꝓ eis recipiat vltra sortem sicut vsurarius facit. abutit ipsis: quia facit q denarij pariāt denarios. Quod q̄dez non competit eis nec in hoc cōsistit eorum vsus: ⁊ hec videt extitisse intentio Aristotel. j. pol. vj. vbi vocat vsuram sicut s. patuit quasi de denarioꝝ ptum. ꝓpt quod dicit eam maxime ꝑter naturā. q ideo est quia nec a natura nec etiaz ab arte denarijs competit talis vsus et talis ptus. Sed ꝓpria homis cupiditas ⁊ malicia adinuenit vtēs eis ad qō non sunt ordinati ꝓtra illud quod habet. xxij q. ij. is autē. Et iteruz in clemen. de relig. do. quia cōtingit. Ideo ꝑm ꝑhm ibi s. pecunia inuenta est vt p eam cōmutatio fiat inter emētez ⁊ vendentem ꝓpter necessaria vite: ⁊ nō vt pecunia augeat pecuniā. ideo qui intendit pecunie augmentū vt facit vsurarius cōtra naturā peccat. Potest etiā ꝑm ꝑhm duplex pecunia a nobis distingui. Prima dicit yconomica et necessaria. scda dicit translatiua ⁊ impia. Prima est yconomica ⁊ necessaria que ex terre fructibus ⁊ animalib⁹ ꝓcuratur. hac vtit yconomic⁹ ꝓpter necessaria vite ⁊ q̄dem laudabilis est: q⁹ debituz habet finē. In hac pecunia yconomic⁹ finē ponit desiderio suo: q⁹ eam nō cōcupiscit nisi p necessarijs vite. nec in infinituz appetit eam: q⁹ ea q̄ sunt ad finem appetunt finite. Secūda vo pecunia est trāslatiua et impia q̄ vt dictū est attēdit pecunie ptū ⁊ merito cōdemnat: eo q appetat pecuniā in infinitū. Ea vo que sunt ad finem appetunt finite. Sz finis appetitur in infinitū vnde ⁊ sanitas: sed non potio in infinitum desiderat. quia potio non desiderat nisi inq̄tuz est vtilis sanitati. Proinde phs ait. q hec pecunia iuste vituperat: q⁹ nō ē ꝑm naturā ⁊ rōnabilissime odio habet et nō ē ad debitū finē cū pecunia inuēta sit ꝓpt necessaria vite: sed trāslatiua est vtiq; ad illū finem quem intendit auaricia insatiabilis ⁊ cupido. Hinc ē q phs ibi s. ait q obolestita est odiosa q⁹ ex nūmismate oboles statuit. Dicitur etiaz obolestita q̄ obol⁹. i. puū pōdus p alio eiusdem generis dat ad augmentū ipi⁹. Hec q̄dem oīa q̄ phs dicit declarat q nō ex alio instinctu sentire videt nisi ex rōne naturalis eq̄tatis i ipa cōmutatione ꝓuande.

Vsura est contra legē nature: q⁹ facit q pecunia plus vendat q̄ appreciabilis sit. Capitulū. v.

Quinto insup vsura est cōtra legem nature rōne appreciatiōis. Constat enim q pecunia inq̄tum est p̄cium venaliū rerum nullus vēdit vel cambit nisi iuxta p̄ciū quod illa habet. Utpote nullus vendit cētum ducatos nouos p centū ducatis nouis. Insuper cum quis soluit alicui centuz ducatos ex illo q̄dem solutiōis actu nihil debetur soluenti. ergo q̄ rōne in actu vendendi ac soluendi plus seipsa non valet. eadem rōne nec in actu mutuandi: ⁊ maxie cum vsuraria mutuatio q̄si sit q̄dam venditio ei⁹. Sume g̃ q hoꝝ duoꝝ volueris aut q mutuatio sit simplex donatio sic tamen qō ꝓfixo tp̄e reddet eq̄lēs eius: aut q sit venditio ⁊ neutro mō habebis q̄n sit aperte iniustū ex ea accipe pluscq̄ ipam.

Vsura est ꝓtra legem nature: qꝛ facit ꝙ de dubia re ⁊ incerta sumatur securum ⁊ certum. Capl'm. VI.

Sexto insup vsura est contra legem nature rone dubitatiois. De lucro ꝺdez dubio atꝙ incerto ⁊ varie contingete cum futuro ꝓiculo cuiuscuꝯ ꝓditionis exige/re certum lucrum sine omni ꝓiculo cuiuscunꝙ ꝓditionis vel damni aperte iniuste ⁊ contra legem nature est ꝑsertim quãdo lucrum illꝺ ꝙ se nõ ꝓuenit ex re tradita ꝙ lucro illo. sed hoc fuit in vsurario ꝓtractu. Ꝓroinde vsura vocat lucrũ vltra sortẽ. xiij. q. iij. c. plericꝙ: qꝛ est vltra capitale ⁊ vltra dubiã ⁊ fortuitam sortem mercatoꝛij lucri.

Vsura est contra legem nature quia vendit ꝓmo id quod ꝓprie suum est: ⁊ ꝙ gratis ei natura dedit. Capl'm. VII.

Septimo ẽ ꝫ lege nature rone aꝓꝓropꝛiationis. Nõ em gratis natura ꝓꝓrius illi dedit ꝺ mutuat mutuãs sibi vẽdit. Vẽdit em illi ꝓꝓriã eius industriã ac ꝓꝓrios ei⁹ actꝰ Nõ ꝺdem iniustũ est ⁊ ꝫ naturã naturalis appꝛopꝛiationis ꝙ dedit viro industri ꝙ ꝓꝓria industria illi ꝓsit. Cõstat em ꝙ pecunia inꝯtuꝰ est ꝓciũ venaliũ rerum nullũ ꝓfert lucrũ nisi ꝙ industriam illius mercãtis seu illa vtẽtis hãc vꝺ nõ recipit homo cum pecunia ab eo ꝺ eum mutuũ ꝓbet. sed vẽdere vtilitatẽ ꝓuenientem ex pecunia ꝙ solam mercatiuã industriã ei⁹ cui mutuata est: nihil aliud ẽ ꝙ vẽdere sibi ꝓꝓriã industriam ⁊ actus suos qꝺ est ꝓtra naturam. Et hanc rõnem tangit Sco. in. iiij. di. xviij. q. ij. ⁊ addit ꝙ est rõ ãre ꝙ oꝓsitũ fructꝰ pignerum germinantiũ computanꝯ in sortẽ scz quia non sunt ex industria recipiẽtis: sed ex natura germinantiũ rerum.

Vsura ẽ cõtra legẽ nature: qꝛ est inuito dño accipe ⁊ ꝓtrectare rem alienam inuito dño Capl'm. VIII.

Octauo ẽ ꝫ legez nature rone dñatiois Est em vsura ꝓtractio rei aliene manẽtis aliene ⁊ hoc inuito dño vt ꝓbetur volũtas absoluta nõ ꝓditionata seu compata. Debitoꝛ em simpliciter nolet aliꝺ dare vltra sortẽ. magis tñ vult aliꝺ vltra sortem dare ꝙ pecunia illa carere. Sicut em sciẽter cognoscẽ alienã vꝛorẽ manẽtẽ alienã est malũ in se ⁊ ꝫm se: sic ex mutuo accipe rem alienã manentẽ alienam: ⁊ eam ꝓtrectare vt suã ꝓtra ius naturale ẽ: qꝛ rapinã facit. vt patet. xiij. q. iij. c. si ꝺs vbi Ambro. ait. Si ꝺs vsuram accipit rapinã facit. Iniquũ ergo est ꝙ ille qui non est dominus rei lucrũ recipiat scienter de re aliena. Et hec ratio Alexan. de halis ⁊ Sco. in. iiij. atꝙ Rich. de me. vil. qui tenent ꝙ id qꝺ accipitur vltra sortem ex vi mutui nõ trãseat i dominiũ creditoꝛis recipiẽtis. Quaz etiam opinionem Bonauẽ. ⁊ Sco. in. iiij. di. Hugo et Raymũ. in titu. de decimis tenent ꝓdicta tũ rõ nihil valet apud illos qui tenent ꝙ dominiuz vsure in vsurarium transit.

Vsura est contra legem nature: qꝛ ꝓ equali plus exigitur ꝙ equale Capitulum. IX.

Nono est ꝓtra legem nature rone eqtatis Eqtas quipe nature dictat ꝙ ꝓ equali nõ exigat amplius eqle aut qꝺcuꝯ equalens. sed ꝙ vsurã plus exigit: qꝛ ꝓstat ꝙ nulla res valet plus seipa: cum sibi in augmẽtatione ⁊ diminutiõe sit oino eqlis: ergo ex ꝺ ꝓ sextario tritici tanti ꝓciꝫ reddit mihi sextarius eqlis ꝓciꝫ ⁊ mensure: non põt exigi absꝙ apta eqtatis ⁊ eqlitatis lesura. Et idem est de oiꝫ in ꝺbus mẽsura ꝓciꝫ ⁊ appreciationis ꝑfixa est. qꝺ regulariter ꝓtingit in rebus in ꝺbus vsura cõmitti solet. que sicut ex dictis patet ꝓsistunt in numero põdere ⁊ mẽsura.

Cõtra legẽ nature ẽ vsura: qꝛ ꝺ potẽs ẽ mutuũ dare gratis homini indigẽti: non vult dare sicut obligat nisi sub spe mercedis. Capl'm. X.

Decimo est ꝓtra legem nature rone vnitatis. Dcꝺz em Sco. in suo tractatu ꝺ cõtractibus ⁊ vsuris si ꝺs habeat pecuniã ꝙ aliquo tꝑe inutilẽ sibi si ꝓximus indigens est ⁊ mutuo petit illã si nõ mutuat ei illaz et sine oi spe vsurarij lucri mortaliter peccat: qꝛ ꝓtra ꝓceptũ nature facit. Sicut em naturaliter in coꝛpe hũano patere põt stomachus de alimẽto nõ suscipit ꝓter illud qꝺ ẽ sibi necessariũ: reliquã vꝺ cõicat alijs membꝛis. Sic cum oẽs sumꝰ vnũ coꝛpꝰ in xꝑo ihu christianꝰ hñs pecuniaz sibi inutilẽ tenek illam de necessitate ꝓmo cõicare ꝺ põt sibi facẽ aliquã vtilitatẽ. Et ex ꝫ colligit ꝙ vsura ẽ cõtra legem nature. Eqdem ꝫ naturaz ptiũ naturalis coꝛporis est ꝙ vnꝰ cõicet alteri cũ spe alicuiꝰ retributionis vltra sortẽ cũ dicat aplus ad Roma. xij. multi vnũ coꝛpus sumꝰ in xꝑo ihu. Hec ille. Ex his patet ꝙ maxie in ꝫ casu intelligit esse ꝓceptuz ꝟbum xꝑi dicẽs Luc. vj. Mutuũ date nihil inde sperãtes. Ꝓroinde multũ in ꝓfessionibus grauãde sũt ꝓscie quoꝛũdã cupidoꝛ ⁊ auarorum mortuos detinẽtiũ denarios in capsa aut sub terra absconditiũ eos. Contra ꝺs Amb. xlvij. di. c. sicut hi ait. Miseroꝛ redemptio et absolutio est pecunia quaz tu in terra defodis

id ē. fodiēdo abscōdis Sz de h̄ ſmone. xxxvij arti. ij. ꝑ totū latius dictū est.

Vsura contra legem nature ē quia per eaz liberalitas ⁊ gratia venūdat̄

Capituluz. XI.

Vndecimo est cōtra legem nature rōne liberalitat̄. Est em̄ vsura libalitatis ⁊ gr̄e venditiua. cū em̄ mutuū dare sit ex spē sua gr̄e atq; libalitat̄ op⁹. sic̄ et simplex donatio: ꝯstat q̄ i vsura mutui gr̄a venūdat̄ ⁊ ꝑ vēdendi frequētiā vsū ⁊ officiū atq; negociū vtiq; ꝑuertit in abusū: ⁊ sic nature liberalitatis ⁊ gr̄e aduersat̄. Qto ḡ vēditio gr̄e magis ꝯtraria ē magisq; gr̄e ⁊ libalitatis ꝯtēptiua: tanto dedicare se illi maiorē ac duriorē obicē liberalitat̄ ⁊ gr̄e imp̄mit in abutētis affectu et vita. Hinc ḡ originē hz q̄ tm̄ irreuocabilit̄ ⁊ impenitēter obdurant̄ corda dedicantiuz se vsuris. Sicut pleni⁹ patebit. j. ſmōe. xlv. ar. iij. c. ij.

Q̄ vsura est contra legem nature q̄ ꝯtra p̄ceptū ē fraternalis dilectionis: ꝑ qd̄ quilibet obligat̄ subuenire ꝓximo indigenti. Cap̄. XII.

Duodecimo ⁊ vltimo est ꝯtra legem nature rōne fraterne charitatis. Ex lege em̄ nature q̄libet obligatur indigenti ꝓximo subuenire quēadmodū vellet sibi subuenire. ac tanto amplius ꝓuidere illi tenetur: quāto ꝓxim⁹ indigētior ē. Ideo ḡue pctm̄ ē si velit sibi vēdere qd̄ ei obligat̄ liberalit̄ erogare. ſ vsurari⁹ nedū nō subuenit ꝓximo indigēti q̄nimo ꝓximū iam penuria ⁊ pauꝑtate oppressum ꝑ vsuram ḡuiori pōdere p̄mit. Unde merito Exo. xxij. vsura oppressio ꝓximi nūcupat̄. Ideo d̄r ibidē si pecuniam mutuā deder̄ populo meo paupi qui habitat tecū nō vrgebis eū q̄si exactor nec vsur̄ opprimes. A ꝓpheta q̄ dicit̄ de messya. Ex vsuris et iniq̄tate redimet aīas eoꝝ scz tanq̄ ab oppressionibus impijs ⁊ iniustis. Constat em̄ q̄ impia oppressio paupis legis nature vndiq; aduersat̄: cū etiā solum eius necessitati nō subuenire sit ꝯtra ordinem naturalis legis et fraterne dilectionis. Hinc. j. Joh. iij. d̄r. q̄ frēm suū viderit necessitatē patiētem ⁊ clauserit viscera sua ab eo quō charitas dei manet in eo?

Articul⁹. II. q̄ vsura p̄ceptis sacre scripture ꝓhibita est ⁊ q̄dam soluūt̄ opiniones q̄ a iudeis fieri solent

Secundo ꝓhibetur vsura sacre scripture p̄ceptis. Et circa hunc articulū tria ad p̄sens ꝯsiderem⁹. Primo ꝓhibitionem. scd̄o oppositionē. tertio solutionem seu declarationē.

Q̄ i multis scripture locis tam veteris q̄ noui testamenti ꝓhibet̄ vsura. Capl̄m. I.

Primo ꝯsideremus vsure ꝓhibitionē Primo ꝓhibetur in veteri testamēto. Unde Ezeh. xviij. cōnumerat̄ vsura int̄ horrenda ⁊ detestanda scelera et̄na morte i futuro puniēda Ubi p̄mo multis scelerib⁹ ḡuibus numeratis subiūgit̄ ibi ad vsurā non accōmodauerit ⁊ amplius nō accepit. Demū etiam subinfert̄. Si vir iustus genuerit latronē ⁊ ad vsuram dantem ⁊ amplius nō accipientē q̄ homicidam ⁊ adulterantē ⁊ idolatrā: nunq̄d viuet nō viuet. Cum vniuersa detestāda fecerit morte morieť ⁊ sāguis eius in ip̄o erit. Propheta quoq; ait in ps̄. liiij. Vidi iniquitatē ⁊ ꝯtradictionem in ciuitate ⁊ labor i medio eius ⁊ iniusticia ⁊ non defecit de plateis eius vsura ⁊ dolus. Et iteꝝ in ps̄. Domine q̄s habitabit in tabernaculo tuo: aut q̄s req̄escet in monte sancto tuo? Et subdit̄. qui pecuniā suam nō dedit ad vsuram. Et iterū Prouerb. xxviij. Qui ꝯgregat diuitias de vsuris ⁊ fenore liberali in pauperes. id ē. viro misericordi cōgregat eas. Iterum Leuit. xxv. habet̄: non accipias a fratre tuo vsuras: nec amplius q̄ dedisti. Et paulo post pecuniā tuam non dabis ei ad vsuram: ⁊ frugū supabūdantiā non exiges. Un̄ Neemie v. Increpaui mgr̄at⁹ et optimates et dixi eis vsuras ne exigatis a fratrib⁹ vestris. Et seq̄t̄. centesimā pecuniā frumenti vini et olei quam exigere soletis ab eis date illis. Scd̄o ꝓhibet̄ i nouo testamēto. Unde Lu. vj. vnico verbo oēm vsuram domin⁹ ꝓhibuit dicēs Mutuū date nihil inde sperātes. Qd̄ patuit latius sermone. xxxvij. ꝑ totum.

Q̄ iudei opponūt vsurā non esse ꝓhibitam eis in lege nisi solū illam accipere a fratrib⁹ suis Cap̄. II.

Secundo ꝯsideremus oppositōes A q̄busdam em̄ ꝯtra opponitur ⁊ maxime a iudeis dicentib⁹ q̄ accipere vsuram non ꝓhibetur in lege nisi solum a fratrib⁹ suis id ē. a iudeis: imo de alijs ꝯcedit̄. Un̄ Deut. xxiij. d̄r. Non feneraueris fratri tuo ad vsurā sed alieno. Ad qd̄ v̄bum lz in sequēti. c. respōsuri simus tm̄ s̄. ſmone. xxxvj. arti. iij. c. viij. satis inde dictum fuit.

Quintuplici ratione predicta oppositio opinio iudeorum soluitur.

Capitulum. III.

Tertio ꝯsiderem⁹ solutionez illius v̄bi Deut. xxiij. supradicti. Quinq; enim rōnibus solui potest oppositio p̄dicta. Prima

est qz i plurib⁹ auctoritatib⁹ supratact⁹ in .j.c. pñtis ar. absq; aliq; dekmiatiõe z absolute impbant vsure sic ptz in vbis Ezech. ps. z salomonis z alior. Scõa ẽ quia aut p se sunt male aut nõ. Primo vo si p se sunt male tũc semp et vbiq; sunt male. Secũdo si non sunt p se male tñ qñq; mutuũ recipiẽti aliq; modo vtiles esse pñt. tũc phibek sola vtilitas fris. z maxie cuz pauci repiank faciles ad mutuãdum absq; spe cõmodi tpalis. Tertia rõ qz naturalis primitas z fraternitas ad hoies oẽs ẽ: z ꝟ multiplici ex respectu. Primo ex respectu cõis rõnis. scõo respectu diuine imaginis. tertio respectu vnice spẽi hois vel hoi. qrto respectu ppagationis ex eodẽ pmo parẽte adã. qnto respectu euangelij christi luce in parabola samaritani. Quarta rõ est. qz aut ꝟctus vsurari⁹ ꝓtinet in se absolute iniquitatẽ aut equitatẽ. Si iniqta/tẽ: g̃ p se z vbiq; apud oẽs est malus. Si eqtatem: g̃ nõ deberet phiberi a fratre. Quinta rõ qz ꝟ ꝑceptũ ẽ cerimoniale. Cerimoniale eqdẽ ẽ qcqd i se nihil hz boni seu vtilis vel dãnosi: ꝟ solũ hz aliqd ad sititudinez sigtionẽ vel ad determinatiõez z obfuationẽ aliquoz moraliũ: Cõstat aũt q i mutuo vsurario et nõ vsurario est inuenire p se bonũ vel malũ.

Articul⁹ .iij. in quo ostendit q tota sancta eccl'ia detestat vsuram.

Tertio phibetur vsura ꝑcept⁹ ecclesie. Habet eñ ecclesia catholica tres prohibitiones qbus psequitur crimina et peccata z maxime vsurarĩa prauitatẽ. Prima ẽ decretor. scõa doctor. tertia legum. Et oẽs suo mõ psequunt vsuram.

Qõ decreta vsuram impugnant. Capitulũ .i.

Primã aut phibitionẽ frequentat ecclesia cõtra vsuram: z ꝟ est auctoritas decretor scz sanctor cõciliorz z summor põtificũ. Vñ. xiiij. q. iij. c. nec hoc. Leo papa ait Nec ꝟ qz ꝑtermittẽdũ duxim⁹ eẽ qsdam lucri turpis cupiditate captos qui vsurariã exercẽt pecuniã. z a fenore volũt ditescere. Qõ nos vt non dicam⁹ in eos q̃ sunt in clericali ordie constituti: ꝟ etiã in laicos cedere q̃ xpianos se dici cupiũt ꝓdolem⁹: q; vendicari acri⁹ in eos qui fuerũt ꝓfutati. i. ꝓiuncti decernim⁹ vt ois peccãdi oportunitas adimat. Et iterum extra de vsur⁹. c. qz i oib⁹ Alex. iij. ait. Quia i oib⁹ fere locis ita crimen vsurarz inualuit vt multi aliis negocijs ꝑtermissis qsi licite vsuras exerceant z qualiter vtriusq; testamẽti pagina cõdẽnẽt nequaq; attendũt. ideo ꝓstituim⁹ vt vsurarij manifesti. nec ad cõiones admittãt altaris nec xpiana si in ꝟ pctõ discesserint accipiant sepultura. nec oblationes accipiat quisq; ꝛc. vt ibi. Et itez in .c. sup eo. idẽ ait. Cũ vsurarũ crimẽ vtriusq; testamẽti pagina detestet sup hoc dispensatiõnẽ aliquaz posse fieri non videm⁹: qz cũ scẽptura sacra phibeat p alteri⁹ vita mentiri multo magis phibẽdus ẽ quis: ne etiam p redimẽda vita captiui vsurario crimie inuoluatur. et .c. cõsuluit. Urbanus. iij. ait. Querenti an in iudicio aiaz ille censendus sit vsurari⁹ q̃ ex pposito amplius accipiẽdi absq; tñ cõuentione mutuat aut q̃ ppt datam dilationẽ solutionis ampli⁹ vendit merces suas. Rñdet ille. Quicqd in his casib⁹ tenendũ sit ex euangelio luce manifeste cogñscit in q̃ dr. Mutuum date nihil inde sperantes. Et ido ad talit recepta restituenda in animaz iudicio sunt efficaciter inducendi.

Q; ecclie doctores tam noui q; anti qui impugnant vsurã. Cap. ii.

Secundã phibitionez vsure frequẽtat ecclesia p doctores etiã in decretis ponunt. Unde. xiiij. q. iij. si feneraueris. Aug⁹ ait. Si feneraueris hominẽ. id ẽ. si mutuum dederis alicui pecuniã tuam a quo plus q; dedisti expectes accipe: nõ pecuniã solum: ꝟ aliud aliquid plusq; dedisti expectes accipere feneratores: z i hoc improbãdus nõ laudãdus. Et in .c. putat. Hiero. ait. Putant qdam vsuras tñ esse in pecunia. qd̃ puidens diuina scẽptura ois rei aufert abundantiã vt plusq; dedisti non recipias. Itẽ alij p pecunia fenerata solẽt munuscula diuersi generis accipe: z non intelligũt scẽpturã vsurã appellare supabũdantiã. Et qcqd illud est si ab eo qd̃ dederint: pl⁹ accepint Et in .c. pleriq;. Ambro. ait. Plerisq; refugiẽtes ꝑcepta legis cũ dederint pecuniã negociatorib⁹ nõ in pecunia vsuras exigũt: ꝟ de mercib⁹ eoz tanq; vsurarũ emolumẽta accipiunt. Ideo audiãt qd lex dicat. Neq; inãt vsuram escaz accipies: neq; oiuz rerũ. Et iterum xiiij. q. iij. c. qd dicã. Aug⁹ ad macedoniũ ait Quid dicã de vsuris qs ad leges z iudices redi iubent: an crudelior est q̃ subtrahit aliquid vel eripit diuiti q̃ q̃ trocidat paupem fenore: Et in .c. si qs Amb. ait. Si qs vsurã accipit rapinã facit: vita nõ viuit. Et. xiiij. q. v. c. nolite Aug⁹ de vbis domini ait. Nolite elemosynaz facere de vsuris z fenore.

Q; leges imperiales non approbãt vsuras eo modo quo qdam putant z q̃ ratiõe lex ciuilis vsurarios punire non curat. Cap. iii.

Tertiã phibitionẽ quodãmodo hz ecclesia ꝟ vsurã saltẽ nõ dande vsure vt qdam putant fauorẽ videlz impiales

leges. Ad intelligentiã tamẽ in hoc. c. dicendo rũ ꝙttuoꝝ notãda sũt. Primo notãduz ẽ ꝙ oia iura in lege naturali fundata reperiunt ab ipa lege nature quodlibet ius sumit officiũ suum. Primo eñ ipius legis nature officiuz est phibere oia vitia ⁊ peccata p solã eoꝝ cognitionẽ ⁊ detestatiõez: qz docet via cogĩscẽ ⁊ ad illa detestãda inclinat. Scõo aũt ius diuinũ officiuz hz a lege nature. Tertio ius canonicum a lege narure officiũ hz dirigere in cõe bonum ꝓm ꝙ cõgruit societati hũane: que non solũ ciuiliter ꝫ etiã regulariter viuat ꝓm fidem in deũ tẽdẽdo: ⁊ vitã aliã expectãdo. Nã cuz ius canonicũ ꝙdam sit explicatio diuini iuris: necesse ẽ ꝙ idẽ termin⁹ ab eisdẽ finaliť intendať. tale ꝙdez cõe bonũ ꝫ mõ acceptũ nõ põt nutriri ꝓseruari ⁊ pmoueri nisi p quandã celestem amicitiã quã charitatẽ vocam⁹ sine ꝙ impossibile ẽ tendere quẽqꝫ in vltimũ finẽ scz deũ. Quarto insuper ius ciuile officiuz habet a lege nature dirigere in cõe bonũ ꝓm ꝙ ꝓgruit hũane societati ciuiliť viuenti: ꝓm quẽ modũ cõe bonũ hz nutriri ꝓseruari ⁊ pmoueri p legalẽ iusticiã: ⁊ p ciuilẽ amicitiã: ⁊ ꝫ solũ officiũ sufficit ei. Scõo notandũ est ꝓm magistrũ Gerardũ de senis ordinis heremitaꝝ quẽ recitat Jo. an. in mer. in regula pctñ. qõd malũ duab⁹ de causis pmitti põt Primo ppť bonũ qõd inde oriť. scõo ppť maius malũ qõd inde vitať. Ut aũt mai⁹ malũ viteť trib⁹ modis pmittiť malũ. Primo vt vitetur malũ spũale in alia qõ est maius p maluz corpale in corpe qõ est min⁹. Scõo vt vitetur vnũ malũ spũale qõ est maius p min⁹ malum spũale sicut sepe pmittiť min⁹ pctñ vt scz vitetur mai⁹. Tertio vt viteť vnum maluz corporale mai⁹ p aliud corpale qõ est min⁹. Et õ his no. ne cle. vel mo. c. iũ. in glo. Tertio notandum est ꝙ triplex cõcessio iuris distingui põt ꝓm dictũ mgrm Gerarduz de senis ibi s. Prima est ꝓcessio remouens punitionẽ. scda est adens phibitionẽ. tertia est subdens subuẽtionẽ atqꝫ fauorẽ. Prima ꝙdẽ est ꝓcessio remouens punitionẽ scz ⁊ dimittens penã. ꝓm quẽ modũ beat⁹ Greg⁹ scribẽs anglorꝫ epõ de obseruantia ieiunij ꝙdragesime pmisit inordinatum esum carniuz in dieb⁹ dñicis ꝙdragesime sicut di. iij. c. denicꝫ patet. Uñ ibidez ait. Ea ipa vo die dñica hesitam⁹ ꝙd nam dicendũ sit cũ oẽs laici ⁊ seculares ipa die more solito ⁊ ceteris diebus accurrati⁹ cibos carniũ apetant ⁊ nisi noua quadam auiditate vsqꝫ ad medias noctes se ingurgitẽt nõ aliter se hui⁹ sãcti tpis obseruationẽ suscipe putant. ꝙ non vticꝫ rõni ꝫ voluptati: imo cuidã cecitati mentis ascribẽ dũ est. Uñ nec a tali ꝓsuetudine auerti põt. et ideo cũ venia suo ingenio relinquendi sunt ne forte peiores existant si a tali ꝓsuetudine phibeanť vt salomon ait ꝙ multũ emungit elicit sibi sanguinẽ. Hec autẽ indulgẽtia ꝓm glo. in p dicto. c. fuit simplex pmissio p solam indulgentiã pene: nec loquiť ibi de venia culpe. Hoc ꝙdem modo p simplicẽ pmissionẽ ꝓcedit ius ciuile ꝓtractũ vsurariũ: qz non punit eum: ⁊ hec videť fuisse intẽtio Aug. in. ij. de libero arbitrio dicẽs. Videť mihi legẽ istam ꝙ populo regendo scribiť recte ita pmittere: ⁊ diuinã puidentiã vindicare. Sz ꝓtra Justinian⁹ pmittit vsuras cẽtesimas ⁊ sexagesimas vt ptz. Ad ꝫ dicendũ ꝓm Hilerã. de hať ꝙ Justinian⁹ pmisit cõpatiua pmissiõe vsuras leuissimas. qz vidit homines impij sui esse prauos ⁊ pnos ad dãdũ ad vsurã. Uñ pmisit min⁹ malũ ꝓm ꝙ in scõo notabili hui⁹ capli dictũ est Ex his patet ꝙ ius ciuile phibere hz pmo ⁊ per se ⁊ p pene cõminationẽ vitia illa ꝙ põt domesticã ⁊ ciuilem amicitiã impedire. Sz qz i ꝓtractu vsurario a mutuo recipienti voluntas lz non absoluta tñ ꝙditionata: ⁊ ex hoc nõ apparet euidẽter ꝑdictam amicitiã impediri: ideo p aliam phibitionẽ ⁊ penã tali ꝓtractui desinit obuiare eũ relinquẽs diuino iudicio puniẽdũ. Uñ Aug⁹ li. j. de lib. arb. ait. Lex ista ꝙ regẽdis ciuitatibus ferť multa ꝓcedit atqꝫ impunita relinqť ꝙ p diuinã puidẽtiã vindicať. Necessario tñ talꝫ ꝓctus iure canonico phibeť. eo ꝙ ex fine quẽ intẽdit hz nccio oino vitia phibere: qz omnis mortaľ culpa obuiat charitati p quã fidelium mẽtes dirigunť in deuz. Hinc ẽ ꝙ oẽ pctñ qõd phibeť a ciuili iure: qõd manat a iure naturali ⁊ phibeť a canonico iure. Scda aũt ẽ ꝓcessio addẽs phibitionẽ ꝙ idẽ ẽ ꝙ pmissio tollẽs impedimentũ. ꝓm quem modũ iudei iter nos habitãtes i sui ritus obseruãtia ab ecclesia permittunť. Uñ Greg⁹. xlv. di. de ipis iudeis in c. qui sinceras: circa finez sic ait. Oẽs festiuitates feriasqꝫ suas sicut hacten⁹ tam ipsi ꝙꝫ parẽtes ipsoꝝ p longa colẽtes retro tpa tenuerunt liberã habeant obseruãdi qꝫ licentiã. hec autez pmissio ꝙuis glo. sentiat ꝙ sit silis ꝑme: alijs tñ ⁊ nõ indocti videť ꝙ nõ sit silis illi: qz nõ videť ita simplex phibitio sic illa: imo se hz p additiõez ad eã. Nã illa ꝓcessio pmittebat malũ p solã indulgẽtiã pene. eo ꝙ nõ fuerat facta phibitio dicti mali p cõminatõez alicui⁹ pene: ꝫ ꝫ pmissio scda pl⁹ facit: qz nõ solũ pmittit ꝑdictum malũ: ꝫ obseruantiaz rit⁹ iudeoꝝ subtrahendo cõminationẽ vel inflictionẽ pene sicut in ꝑma: ꝫ etiã remouẽdo impedimẽta chastia/noꝝ qui impedire vellent obseruantiam dicti ritus. hanc vero scdam ꝓcessionẽ non phibet vsurario ꝓtractui ius ciuile: quia tunc tolleret impedimẽta a volentib⁹ facere vsuram quod

falsum est. ⁊animo sicut ꝓmittit fieri ꝑdictuꝫ cō tractum ita ꝙ ꝓmittit ꝑstare illa impedimēta que facit ius canonicū vel statuta ciuitatū aut dñoꝝ contra ꝓdictum turpem contractum.

¶ Tertia est ꝯcessio ꝑstans fauorē ⁊ subuentionem atq; iuuamē �littera ꝗm quem modū ꝓmittit ecclesia clericū a seculari potestate qñq; occidi: ⁊ hec cōcessio se habet ꝑ additionē ad ꝑcedentem regulā quēadmodū secūda ad ꝑmaz. Nā in ista cōcessione nō tm̄ cōtrahit cōminatio pene sicut in ꝑma: sed vltra hoc tollit impedimētū ꝑ qđ occisio clerici posset impediri sicut accidit in regula ꝑcedenti ꝑdicta. et vltra ꝑstat iuuamē in ista tertia regula qđ non fiebat i alia regula ꝝ ꝑdicta ꝝ. Nam clericū q̄ dignus ē morte degradat ⁊ punit ecclesia ⁊ ip̄m tradit in manib⁹ iudicis secularis vt occidat. iuxta illud .j. Lo ꝝ. v. Ego iudicaui tradere hmōi hominē sathane i interitū carnis: vt sp̄us saluus sit in die dñi nr̄i ihu xp̄i. Hec ꝑdicta patent ex de vsuris nouim⁹. et de pen. c. ij. li. vj. nec ꝙ hāc ꝯcessionē dat vsurarijs ius ciuile: qz iuuamen vel auxiliū minime ꝑstat eis. Si em̄ ciuile ꝓmitteret vel cōcederet cōtractū vsurarū secūdo mō scz subtrahēdo impedimenta ꝑ que impediri potest: vel etiā tertio modo videlicet ꝑstando auxilia ꝑ q̄ predict⁹ ꝯract⁹ fieri posset necessario sequeret ꝙ predictū ius naturali iuri ac iuri canonico ⁊ diuino. qđ omino esset incōueniens cum ꝑdictum ciuile ius ⁊ canonicū sicut dixim⁹ in iure naturali fundata sint: ideo iure naturali cōtrariari nō potest: nec etiam sibi inuicē aduersari. Nec etiā ius ciuile adūsaꝫ diuino iuri ꝑ talem ꝓmissionē non puniēdo: cuz ꝓmissio talis nō sit ꝑ oppositionē: sed ꝑ omissionē: quia relinq̄t talē cōtractum ꝓhibendū et puniendū iuri canonico ⁊ diuino sicut supius dictum est illis enim magis incūbere videtur.

¶ Quarto est notandū ꝙ impator mandauit ꝛuari ea que in Niceno cōcilio ꝓhibita sūt inter que est vsura vt patet di. xlvij. c. qm̄ a iure ciuili ꝓmissa sunt ꝑ duas vltimas ꝯcessiones .s. amotionem alicuius impedimēti vel ꝑ ꝯcessionem alicui⁹ auxilij nō tamen ideo intendit ꝙ q̄cunq; ꝓhibita sunt a ciuili iure ꝑ pene cōminationē. vel potest dici ꝙ impator mandauit illa ꝛuari ꝑ approbationem: qz illa approbauit tanq; rite ordinata. Non autē mandauit ꝛuari quecū q; ibidē sunt ꝑ pene cōminationez: qz hoc ꝑprie ptinebat non ad eum sicut supi⁹ dictum est: quia lex nature statū seculare non artat ad tam spūalia opa sicut statum spūalē dūdo ip̄is opibus spūalib⁹ non aduersēt ⁊ maxime ꝑ duas vltimas ꝯcessiones. Si aūt ꝓtingeret ꝙ ius ciuile in aliquo casu vel aliquo tpe ꝑ futuro ꝑ pene cōminationē ꝯtractū vsurariuz ꝓhiberet: hoc faceret in obsequiū canonicoꝝ iuris. vtputa qz pena ꝑ ius canonicū cōminata nō sufficeret: vel qz nō posset ꝑ ecclesiasticū iudicem sufficiēter executioni mādari. Ex dictis ptz ꝙ ꝓtroūsia q̄ inf aliquos iuristas ē ꝑ ꝓmissione ꝯract⁹ vsurarij rōnabilis non videf. qz vtraq; ps ꝑt dicē vez. Nā q̄ dicūt ꝙ talis cōtract⁹ ē ꝓmissus: ⁊ debet ꝓmitti a iure ciuili intelligūt ꝙ ꝓmissus sit simplici ꝓmissiōe: nō cōminante neq; infligente penā. ⁊ vez dicunt si vo intelligunt ꝙ ꝓmissa sit ꝓmissione aliq̄ duarū vltimaꝝ ꝯcessionū. i. tollēte impedimētū a faciētib⁹ vsuras: vel ꝓmissiōe ꝑstante iuuamē eis falsū ē. Eodē mō dicēdū est ꝑ alios ꝓtrarie ptis. Nā sic dicit glo. ibi. c. de vsur. supra ⁊ illi q̄ eam sequunf ꝙ ꝯract⁹ vsurari⁹ non est ꝓmissus in ciuili iure si itelligūt de modo secundo vel tertio ꝓmissiōis verū dicunt. Si vo intelligunt ꝙ nō sit ꝓmissus ꝗm primuz modum ꝯcessionis falsum dicūt. Hec nōt mgr̄ Gerardus de senis ꝓallegatus. Sed obijcif ꝙ lex iustiniani ꝓmittit vsuras centesimas ⁊ sexagesimas ⁊ supponēdū ē ꝙ ꝓmisit bñ. Ad ꝫ respondet Alex. de hal. in. iij. ꝙ ꝓmisit compatiua ꝓmissione vsuras leuissimas exigi ne accideret peius: qz tūc ꝓpni erant homīes ad vsurariū lucrū. iudicans igif min⁹ malum sustineri leues vsuras q̄ gues: cōcessit illud sicut s. de libello repudij. ꝗmone. xxxvj. arti. iij. et c. viij. dictū ē. Hec Alexā. q̄ ꝯcordat cū his q̄ s. in ꝑcedēti c. dicta sūt. Et licz plerīq; doctores iuris ciuilis dicant ꝙ ꝗm leges vsura ꝓmissa est. tm̄ hodie ꝑ certaz cle. de vsuris. c. ex graui. §. fi. hoc teneri ꝓhibitum est vbi habetur ꝙ tenens ꝙ dare ad vsuram non sit peccatū tanq; de here/ si iudicari pōt ꝗm Antho. de butrio s Rub. de vsuris in fine.

¶ Epylogatio omniū supradictoꝝ in ꝑsenti sermone.

¶ Ex oibus q̄ in ꝑnti ꝗmone dicta sunt cōcludendo colligi pōt ꝗm ꝑdictum Gerar. ꝺ senis ꝙ nullo iure ꝓmitti potest vsura: nec ꝓpter aliq̄ bonuz q̄ inde oriaf: nec ꝓpter aliq̄ maiꝰ malū qđ inde euitef. Primo em̄ ius naturale nō ꝑt ꝯcedē ꝯractū vsurariū: qz illō qđ ē simpliciter ꝛ ius nullo mō ꝯcedi pōt ab eodem iure. alioq̄n simul esset ꝛ ip̄m ⁊ nō ꝯtra ipsum in/ q̄tum ab ip̄o cōcessum. Sed sicut ex. xij. rationibus s. in. j. arti. patet ꝯractus vsurari⁹ simplicif ꝛ naturale ius ē. ¶ Secdo ius diuinū cōtractū vsurariū minime ꝯcedē ꝑt. nā sic dictuz ē cū sit simplicif ꝛ ius naturale. relinquit vlteri⁹ ꝙ sit ꝛ ius diuinū. qz ius diuinū a naturali iure deriuatū est. q̄ q̄d est ꝯtra ius naturale necessario ē ꝛ ius diuinū: ⁊ ꝫ manifestant scri/

ptura⁊ phibitiões. que ẽ. in. ij. arti. dicte sunt

Tertio ius canonicũ ppt̃ pdicta nõ pt̃ pdictũ ꝯctũ ꝯcedẽ: q⁊ ꝯcedẽt vt sit ꝯ vet⁹ et nouũ testiñ. ex eo. ti. c. sup eo. Nã vt ibidem dr sacra scptura phibet p alteri⁹ vita mentiri. vt patet xxij. q. ij. ne ds g multo magꝭ sic ꝯcludit ibidẽ phibẽdus ẽ qlibet ne p redimenda vita captiui vsurarij crimie iuoluat̃. cuz tñ illud videat̃ potissimũ bonũ qđ ex vsuris puenire põt. Ulteri⁹ etiã nõ põt dici q i dicto ꝯctu dispensatio cadat ppt̃ ipm mai⁹ malum spũale q̃ sit aliud malũ qđ incurrit i ꝯtractu pdicto. Nã malum qđ incurrit vsurari⁹ p pfatũ ꝯtractũ q̃ malum sit patebit. j. ꝑmone. xliij. xliij. ⁊. xlv. p totum ppt̃ q oia: q⁊ terribilia sũt ꝯcludẽdũ q ius canonicũ nullo modo ꝯcedẽ vel pmittẽ dr ꝯctũ vsurariũ ppt̃ mai⁹ malũ vitãduz. q⁊ regulariť loquẽdo nõ apparet aliqđ mai⁹ ipo qđ p ipsuz valeat euitari. Quarto autez ius ciuile põt ꝯcedẽ ⁊ ꝯcedit pfatũ ꝯctũ ꝯcessiõe accepta in pñti. c. ꝑmo mõ. qđ est idẽ q simplex pmissio p indulgentiã pene. scđo ꝛo vel tertio genere pmissionis ius ciuile nõ pmittit vsuras: q⁊ nõ phibet impedimẽta fieri volentibus fenerari nec fenerantib⁹ dat aliqua iuuamẽta. Jo. an. b addit dicens b dictũ non video posse defendi. nisi dicat̃ leges veteres p antea esse corruptas. Nã certũ est leges statuere modũ vsurarũ vt. C. de vsur. pmittũt. illas peti in iudicio pmittunt p illis nõ stipulari pignora retineri. qđ plus ẽ statuũt certis casibus illas ex mora deberi: ⁊ his similia Et g ꝯcludo ex oib⁹ supra dictis q vsura oi lege merito phibeť. Unde Ꝑm Jnno. Hosti. Jo. an. si nõ oi lege phiberetur vsura ⁊ fenerari liceret: fere inde sequerẽť inumerabilia mala. Nã hoies nõ intenderent agriculture nisi forte qñ aliud agere non valerent. Proinde tãta charistia insurgeret q oẽs paupes famẽ pirent. nam ⁊ si terrã haberẽt ad colẽduz aialia ⁊ alia instrumẽta necessaria habere nescirent. q⁊ a se paupes non valerent habere. nec insup a diuitib⁹ haberent illa: q⁊ diutes ꝓpter securitatẽ ⁊ maius lucrũ potius ponerẽt pecuniã ad vsurã q̃ ad minora ⁊ minus ad tanta lucra. Insup q aliquis diues aliqđ i talibus poneret: tñ victualia eẽnt ita chara q paupes nõ haberẽt vnde viuere possent: ex q̃ fidelib⁹ maximũ piculum imineret. Patet igiť ex supradict̃ sicut dicit̃ Eccẽs. x. auaro. s. v usurario. nihil ẽ sceleśti⁹. A quo scelere eruat oẽs vsurarios misericors ⁊ miserator dñs illuminans eos lumie veritatis: ⁊ inungẽs eos oleo pietatis. attrahẽs eos munere ptãtis. ⁊ demũ cũ eis oẽs nos in dño gloziemur. Qui in trinitate pfecta glozios⁹ ⁊ laudabilis viuit ⁊ regnat in secula seculoꝛ. Amen.

Feria. vi. post quartaz dominicaz in quadragesima de contractib⁹ vsurarijs: ⁊ de securitatibus mercãciaꝛ ⁊ de varietate multiplici cambiorumz.

Sermo. xxxix.

Am fetet quatriduanus ẽ Jo. xj. ⁊ in euang. ho. Quadruplex nempe culpa h tpe i ꝯtractib⁹ vsurarijs cõmitti solet. Prima in eoꝛ cõsensu. scđa in eoꝛ opatione. tertia in eoꝛ ꝯtinuatiõe. q̃rta in eorũ pseuerãtia. Sed h q̃rta ẽ que p fame corruptionẽ seu diffamationem in hoie cupido ⁊ auaro iam fetet q⁊ quatriduan⁹ est. Ad compzimendũ añt hũc fetoꝛẽ circa hanc ꝯtractuũ materiã tria ordinate consideremus. Primo qñ in ꝯtractu ab vsura excusat dubiũ vel piculum. scđo qñ est mutuum palliatũ. tertio qñ lz cambiũ.

Articulus primus vbi ostenditur quãdo in contractu dubium vel periculum ab vsura excusat.

Primo ꝯsideremus quãdo in ꝯtractu ab vsura excusat dubiũ vel periculum ⁊ quãdo non. Ad cuius intelligentiaz ante oĩa notande sunt tres regule. Prima ẽ hec. Jn mutuis veris vel interp̃tatis spe lucri p̃ncipaliter factis dubium seu periculũ a fenore non excusat. Ad cuius regule ⁊ duarum sequentiũ regularum intelligentiã p̃notandum est. q nulla conditio seu circũstantia aliquem actum ex natura sua vitiosum excusare valet: nisi ꝑm q ab eo rationẽ vitiositatis remouere potest Verbi gratia. Osee. j. ait dom⁹ ad oseam. Vade sume tibi vxoꝛem fornicariazꝫ: ⁊ fac tibi filios fornicationũ: quia fornicans fornicabitur terra a domino. Ecce licite ꝓphete fornicatur: nec ob aliam causam sibi licebat: nisi q⁊ ex p̃cepto domini fornicatus est. Et itez cum hebꝛei in expoliatiõe egyptioꝛ. Exo. xij. excusantur a furto: ex alia causa non est nisi quia ex p̃cepto dñi. id est. dei q̃ est dñs vniuersalis seu generalis vniuersoꝛ: res non sue facte sunt seu sic in ꝓposito si dubium seu piculum excusare debet crimen vsure vere vel interp̃tate hoc nõ põt esse nisi qñ dubium vel piculũ vtutem haberet tollendi rõnez vsure vere vel interp̃tate Sed q⁊ quãdo in mutuis veris vel interp̃tatis p̃ncipaliter fiunt spe lucri vitium annexũ est ideo dubium ⁊ piculuz de sui natura a tali mutuo vitiositatẽ nõ tollũt vt patet extra de vsur. c. nauigãti. in pn. Secũda regula est dubiũ vel piculum a fenoꝛe non excusat nisi apud lucrantem includat. dñiũ atq⁊ vsus rei piclitan-

tis cum qua lucrat. Primo q̃dez dominiũ qz ex re sua hõ lucrari debet. Scõo vsuz: qz vsus rei ex q̃ lucrũ puenit debet mediatim ad lucrãtem ptinere. Quãdoqz igit in mercãdi lucrandi actu piculum merciũ vel pecunie nullo modo respectu actus mercãdi spectat ad ipm primũ mercãtẽ siue tradentẽ: sed solũ cũ res tradite sũt tunc eoipo eaz vsus z dominiũ quo ad actum illuz mercãdi spectat ad solum illũ cui⁹ piculo currunt. res eñ perdit dño suo. Tertia regula est hec. piculũ seu dubiũ a fenore nõ excusat nisi in ꝓtractu causa tpis non ppij aliquid plus sperat. Huius regule ratio ẽ: quia vbi semp psumitur esse mutuũ verum seu iterpretatũ cum sit spe lucri ꝓpter intercurrẽs tẽpus. Hec etiam regula satis ex pcedentibus regulis patet: z etiã ex regula supꝛapposita in sermone. xxxiij. arti. j. c. j. Igitur his pmissis aduertendũ est q in cõtractu z in mutuo vero et interpꝛtato q̃druplex dubiũ seu piculũ ꝓtingere põt. Primũ est capitalis z non lucri. Scõz est lucri z non capitalis. tertium nec capitalis nec lucri. quartũ capitalis z lucri.

Quãdo in ꝓtractu potest cõtingere periculum capitalis z non lucri: z quando est vsura z circa hoc ponũt̃ q̃ttuoꝛ casus. Capl'm. i.

Primũ dubiuz seu periculũ in ꝓtractu cõtingere potest scz capitalis z non lucri Et de hoc ponamus q̃ttuoꝛ casus. Primus casus ẽ si q̃s mercatoꝛi nauigaturo per mare tradat centum ducatos sic q si nauis cum capitali periclitet non teneat sibi reddere capitale: si tamen in mercando amiserit semp sibi totũ capitale reddat. z si lucratus fuerit habeat ptem lucri: z hec est vsura sicut ad litterã habet hic casus extra de vsuris. c. nauiganti. Ratio autez quare ibi est vsura: quia ẽ cõtra pmam z scõam regulas. Nam lz capitale currat ad periculũ tradentis q̃diu est in itinere vel in mari: z sic p illo tempoꝛe currat vt suum: in actu tamen z vsu mercandi z cõmutãdi currit solum ad piculum mercatoꝛis cui traditum est: z ideo respectu illius actus z vsus ẽ ipius mercãtis. Ideo p talem actum ipi lucratur sicut z soli ipi perdit. In hoc etiam casu vt sepius alia ratio vsure cõtingere solet. Nã primus pecunie traditoꝛ non acciperet sup se periculum maris aut itineris nisi pbabiliter presumeret ptem suam etiam cuz hoc toto periculo tutioꝛẽ atqz vtilioꝛez sibi q̃z mercatoꝛi eo q rarius in mari vel in itinere amittuntur q̃z per vsum cõmutandi z mercãdi. Secũdo addamus alium casũ. Verbi gra. Mutuat q̃s i venetijs centũ vt inde centũ z viginti recipiat in cypꝛo hac ꝓditione adiũcta. q si in mari vel in terra denarij vel mercationes inde empte periclitent debitoꝛi non teneat reddere vltra meditatẽ. si vo non patiat impedimentũ teneatur ad totum. Ad hoc dicendũ fm Hostien. q talis cõtractus vsurari⁹ est. qz fm euz aut recipiens non expẽdit pecuniã illam: z sic impiũ est q creditoꝛ ab eo exigit qõ nõ habuit. aut expẽdit: z sic cõsumitur pecunia z efficit alteri⁹: res eñ empta de pecunia illa efficit debitoꝛis: qz pecunia sibi mutuata efficit sua. ideo nõ debet creditoꝛ lucrũ exigere ꝺ re debitoꝛis qua vsus est z inde lucratus. Si vo q̃s obstet q hoc licitum videt q creditoꝛ in se periculuz assũpsit Dicẽdũ q sibi imputetur: quia susceptio talis periculi i nullo eum excusat. sicut supꝛa in pꝛima z in scõa regulis patuit Cõcoꝛ. Ray. z ad hoc facit. c. nauigãti. de vsuris. Addam⁹ tertiuz casum. Verbi gra. Recipit q̃s pecuniaz vltra mare vehendã z ibidẽ reddendaz p certo sibi precio sibi cõstituto nunq̃d cõmittitur vsura? Dicendũ fm Inno. extra de vsuris: circa finẽ. q non cõmittit vsuram siue in se recipiat piculum q̃ portat eam siue non: qz operi seu custodire locatio est. Idem sentit Hostien. nec ẽ cõtra aliquã regulaz supꝛadictaz: qz nullum est lucrũ. Sit nihilomin⁹ Innocẽti⁹ q ibi non accipit precium tñ vt portet. sed negociatoꝛ mutuo dat illam vt cum ea negocietur tunc eẽt vsura: quia pecunie nullus ẽ fructus si teneat in arca nec deteriozat in vsu. lxxxviij. dis. eij ciens.

Quartus casus addi potest puta in mercando capitale currit ad piculum tradentis: ita q q̃cquid mercãdo vel alio inculpabili modo pdatur: pditur traditoꝛi ipsi⁹ capitalis. lucrum autẽ fixum est: z i tali casu certum est q mercatoꝛ cui capitale traditum est emit totũ futuruz lucrũ capitalis pdicti tanto precio q̃tum pbabilitas futuri lucri cũ vtilitate ppꝛia posset rationabiliter estimari. Talis q̃dem ꝓtract⁹ fm q̃sdã illicit⁹ ẽ tñ fm Gerar. abdonẽsez licite fieri põt: z ꝺ multiplici rõne. Primo rõne periculi. scõo rõne lucri. tertio rõne vitandi dãni. Primo rõne periculi. Nam in tota mercatione fienda ex ꝺ capitali capitale ad piculuz tradentis currit. Secũdo rõne lucri. qz totum lucrum puenturũ estimet pbabiliter aliquẽ valoꝛem habet q põt aliquo pcio iusto estimari. z p ꝓsequens etiã iuste vendi. Tertio rõne vitãdi dãni. qz iste q dat suũ ppꝛium capitale iuste põt inde exigere interesse. Idẽ ptz a simili. Vet enim q aliq̃s tradit equũ suuz ad septimanã sub precio cõpetenti z cõducat eũ in plijs z alijs sibi necessarijs. tãdẽ ille cui equ⁹ traditus ẽ emit totuz futurũ lucrũ annue conductionis equi. sicut enim hic licite emi põt ita z ibi Credo

igit q rōne ꝯct⁹ ꝫ nulla cōmittat vsura: nisi ꝫ fieret i fraudē vsurarū. ita q illō capitale non esset vere ꝑm rē traditū ꝑ capitali: ꝫ potiꝰ pro mutuo ⁊ ad vsurariū lucrū. Quia tūc eēt ꝫ pri mā regl'am cū eēt ibi mutuū intēptatū ⁊ p ꝓsequēs eēt ꝫ scōaz regl'az: q apud lucrantē pueniret lucrū ꝺ re cui⁹ nō hꝫet dñiū nec vsum.

Q qñq no in ꝓtractu cadit piculū seu dubium lucri ⁊ nō capitalis ⁊ qñq ibi est vsura. Capl'm. n.

Secundū dubiū seu piculū in ꝫctu ē lucri ⁊ nō capitalis. Vñ qñcū q capitale alicui traditū ē ipi tradēti certuz ita q in oēm euentū totū sibi reddēdū sit. tūc q̄dē non sufficit incertitudo lucri. Et de ꝫ ponim⁹ tres casus. Primus casus ē. si dicat trado tibi cētum ducatos mihi oīno reddēdos: ⁊ si inde lucratus fueris tantū dabis mihi de lucro vel q̄tū tibi placebit. Si vo nil lucrat⁹ fuer nihil mihi dabis nisi capitale receptur⁹. Ratio est: q capitale nō currit ad piculū ꝑmi tradēt: q ē ꝫ duas ꝑmas regulas. ideo talis q̄cq̄d pcipit ꝺ lucro ꝑm Bal. existimat sortē. nō est em̄ hec societas: nec ex forma cōtract⁹: nec ex natura. nō ex forma: q ē ꝓtract⁹ mutui. nec est ex natura: q ꝫ naturā societatis q vn⁹ capiat saluū: ⁊ ali⁹ capiat fractū. ff. p socio l. min⁹. Et id qđ legitur exꝫ ꝺ dona. int vi. ⁊ vr. c. p vrās. Debet intelligi q̄ñ pecunia daꝺ ad ptē lucri ⁊ damni q tūc ꝓtract⁹ licit⁹ ē. Hec ille. Scōz etiaz glo. in. c. plerīq. xiij. q. iij. talis ꝓtract⁹ vsurari⁹ ē Quidā āt dicūt eē licitū: ⁊ ꝫ ex vi pacti. q cō tract⁹ ex lege q̄ētionē recipiūt exꝫ de regl. iu. ꝓtract⁹ lib. vj. Azo. Ñ ⁊ Accursius ⁊ multi doctores ⁊ meli⁹ ꝫriū tenēt in. l. si nō fuit. ff. p socio. q talis nō ē vsuraria societas cū sit ꝫ ei⁹ naturā. societas em̄ vt ꝫ patebit q̄dā fraternitas ē. ff. p socio. l. vez. ſ. Rub. Quare seq̄t q tale pactū nō sit ꝑter ꝫ ꝓtra naturā ꝓtract⁹ Vñ nō valet exꝫ de ꝑca. c. vlt. eo ꝑcario cū societas sit quoddā ius fraternitat⁹ vt in ꝑalleg. l. vez. Et ꝫ est rō spālis q̄re ex vi pacti talis societas valere nō ꝑt: q̄uis i alijs ꝓtractib⁹ pactū oppositū teneat. Scōz em̄ Hosti. lz nō de iure societatis: ꝫ ex vi pacti talis ꝓtract⁹ licit⁹ dici potest: nihilomin⁹ nec ē oīno equ⁹. ideo i aia⁹ iudicio ꝓsulit q si is q̄ pecuniā recipit ipaz fortuito casu amitteret is q illi dedit ei remittat. Insuper scōs casus ponaꝺ: vt puta vidua quedā credit mercatori cētū ducatos cū instro q reddat sibi dimidiuz vel duas ptes lucri absq oī piculo capitalis: intendit tñ firmit apud se q q̄cq̄d de capitali debito mō mercando pderet sibi ⁊ nō mercatori pdet. ꝫ ne decipiaꝺ a mercatore: ꝫ illi nō mānifestat. Querit nūc an talis vidua vsuraria dici posset: ⁊ an satisfacere teneaꝺ q̄cq̄d inde lucrata ē? Ad cui⁹ q̄stionis resp̄siōez tria p̄notāda sūt. Primo notandū ē q talis vidua tradēs capitale sibi sub tali forma mortaliter peccat. Qđ ptz triplici rōne. Prima est: q seip̄am coꝝ illo mercatore diffamat: ⁊ etiā coram oīb⁹ sciētib⁹ ꝫ factū. ⁊ eoip̄o dat eis occasionē scādali vel exemplū scādalizandi quod ē ꝓtra illud ap̄li. j. Timoth. v. Ib oīm spē mala abstinete vos. Scōa q facit opus ex suo genē crimiale saltē q̄ ad ꝫ q exponit illuz piculo p̄dēdi ⁊ restituēdi ipm capitale. sic em̄ exponere aliquē piculo mortis vel p̄cipitij intēdēdo ipm p̄seruare ab ipa morte vel a p̄cipitio: nihilomin⁹ grauiter peccat. sic etiam est in ꝓpositō. Tertia quia dat occasionē si ipsa p̄uenta insperata vel subitanea morte decederet q sui heredes vellent q talis ꝓtractus i roboꝛe suo maneret. q si p̄deretur totū vel ꝑs capitaꝳ nollent nec p̄cipent tale damnū Scōo est notādum q talis mulier saluo semp meliori iudicio restituere nō teneꝳ compotēs lucrū inde acceptum. qđ sic ꝓbatur. nā act⁹ morales totā rationē sui motis ꝓtrahūt a volūtaꝳ actu a q̄. ſ. causanꝳ. Undeſi idē act⁹ a bestia fieret seu ab amēte vel a q̄cūq non hñte vsū rōnis nihil penitus hꝫet de rōne morali. q ꝑ exteriozē traditio istoꝝ cētū ducatoꝝ manat a ꝓtraria volūtate interiozi forme ꝓtract⁹: q vult firmiꝳ q capitale illud currat i mercatiōib⁹ ad dānū suuz sicut ad suū lucrum q̄uis exteriozi ꝓtractu ad cautelā exp̄māt ꝓtrariū ne. ſ. mercator ille ficte vel indebite pdat sibi debitū capitale. ideo traditio exteriozꝰ vt ex tali volūtate pcedēs realiter a vitio vsure segregat illā ⁊ capitale sic traditū realiꝳ currit ad piculū vidue q̄ dedit ad illud: ⁊ ideo realiꝳ currit vt suū. Tertio p̄notādū est q illa mulier p̄cauē teneꝳ ne ex sua repētina morte seu subtractiōe mercator ille dānificeꝳ ꝓpt̄ pactū vel instrm̄ p̄mo ꝓfectū ⁊ ne etiā post casualē ⁊ inspatā mortē talis ꝓtract⁹ appareat i scādalū ꝫ sciētiū. Ad cui⁹ casus intelligētiā faꝳ distinctio posita i seq̄n. arti. c. j. in iij. casu ⁊ etiaz alia distinctio posita s. ꝑmone xxxvij. arti. iij. c. iij. Terti⁹ q̄cq̄ subdatur casus. Verbi gra Rolandus tradidit ipi guilhelmo cētū florenos ad fideliꝳ opanduz i tali arte seu in tali mercatiōe. ⁊ ꝫ vsq ad ānū cuz tali adiecta ꝓditiōe q i fine āni si q̄d lucrat⁹ fuerit totā sortē ac triplicē lucri sortē ipi rolando debeat ꝓsignare. Si vo supueneriꝳ dānuz ipse rolād⁹ damnū triū ptiū ⁊ ipe guilhelm⁹ damnū q̄rte ptis debeat sustinere q̄d iuris. Dicenduz q talis ꝓtract⁹ illicit⁹ est. Cui⁹ rō est. Quia si ꝓtingat talē pecuniā seu illa q ex ipso sunt empta diuino iudicio p̄clitari. ipse guilhelm⁹ debitoꝛ

quarte ptis sentiet damnum: qz ḋcḋd ꝓtingat ꝗrtam ptē sortis ipsi rolādo creditori reddēda ē. ideo ḋcquid ipe rolandus cōsequit de lucro de illa ꝗrta pte ꝙ non subiacet piculo ei⁹ vsurarium ē. Qz aūt recipit de triplici pte ⁊ ꝙ pertinent ad eius piculū licitū est. Erit aūt talis cōtractus licitus si addat in pacto ꝙ si ad dānū siue piculū illius aut nuncij sui culpa euenerit ꝙ ad ipm rolanduz integraliter pertinebit. nihilomin⁹ tale damnū rolādus a dicto guilhelmo non tenebit acceptare nisi rolādus p tres fideles vel aliter ꝼm regulas iuris de hoc fecerit plenam fidem. Hñt tñ pdicta itelligi ꝼm debitum eḋratis. nam ꝙ deductis estimatiōib⁹ laboris ipius debitoris ⁊ expeñ. factis de bonis eiusdem in illa mercatiōe vel arte facta diligenti examinatōe ⁊ computatione supesse reperit illud diuidendū est.

Qz in ꝓtractu qñcz nō cadit dubiū seu piculū capitalis nec etiā lucri ⁊ ō securitatib⁹ ꝙ fieri solēt in mercācijs depositis. Capitulū .iij.

Tertiū dubiū seu piculū est in ꝛctu nec capitalis nec etiā lucri. Sic ꝓtingit in manifest⁹ vsuris. Insup ḋdāmodo cōtingere solet his ḋ se curant mercācias suas et i depositis. Et circa hoc dubiū seu piculum distingui pñt ꝗttuor varie securitates. Prima ē tolerabilis. scḋa est culpabilis. tertia est varia bilis. ꝗrta ē execrabilis. Prima ē securitas tolerabilis ⁊ vt clari⁹ de hoc casu rei casus innotescat. sciēdum ꝙ in facto talis occurrit casus. Mercator ḋdā mittit p mare seu p terraz alias mercātias ⁊ nolēs se piculo totalit exponere ꝗrit aliquē ḋ de pdictis mercib⁹ faciat ei fidelē securitatē. videlz ꝙ si aliq̄ pēāt de pdictis oib⁹ satisfaciat. Homō aūt suscipiens in se periculū tale vt mercatore ꝙuenit manualiter recipere certas pecunias p ḋlibet cētenario valoris ipaz mercāciarū. Oritur nunc in dubium an talis securās posset inde licite suscipere tale lucrum. Et saluo meliori iudicio videt dicēduz ꝙ sic: ⁊ ꝫ maxie ppter tria. Primo ppter conditionē locatōis. secūdo ppter cessatiōez sorti. tertio ppter exꝑimentationē cōis vtilitatis. Primo ḋdē ppter ꝓditionē locatiōis. Nā videt ꝛct⁹ locatiōis ꝗsi illi securatori locet cōductionem dictaz merciū vsqz ad talē locum suo piculo: ⁊ cū eq̄ mercede. et ḋcḋd dat p locato merces est nō vsura. Sed obꝯciūt ḋdam. di. c. nauigāti. ex de vsuris. Rñdeo qz id cū ꝫ casu effectualit idē ee videt. Videor enī ꝙ tibi mercanti pdictas mutuam merces ⁊ p eo ꝙ suscipio i me piculū pcipio aliḋd vltra sortē. Ex ḋ videt ꝙ ꝫ sicut ibi cōmittit vsura. Ad ꝫ dicēdū. ꝙ pdictū .c. nauigānti. loquit in casu multū diuerso. nam receptuz vltra sortē de quo ꝛ ibidez mutuo directe decernit in ḋ oino super abūdantia ꝓhibet. vt xiij. q. iij. c. si ḋs oblitus. ⁊ c. sequenti. sed in casu isto non sic. Non enī ppter mutuū quod ibi non est sed ppt factum. id est. ppter securitatem quā fecit ō mercibus antedictis recipit tale lucrū. Scḋo talis ꝓtract⁹ licit⁹ ē ppter cessationē sortis. Nō est cōtra pmam ⁊ scḋam regulas. quia nō ē ibi mutuū cuz non sit ibi sors. ḡ non pōt dici ꝙ al securās lucz recipiat vltra sortē: sine fūdamēto nullū edificiū durat. j. q. j. cum paulus. Ad esse enī vsure oportet interuenire sortem ⁊ amplius vltra sortē vt patet ē. Pmōe. xxxiij. arti. j. c. j. Sicut ad esse cuiuslibet entis duo sunt necessaria scz suba ⁊ forma. extra de spō. tua nos

Tertio videt esse licitus talis cōtract⁹ ppt exꝑimentationē cōis vtilitatis. eo ꝙ inde seqtur reipublice cōe bonū ⁊ vtilitas mercatoz. Multe enī mercatiōes fieri pñt ⁊ fiunt q̄ cessarent si non repirent tales assecurātes Scḋa ē illicita securitas culpabilis. qz illicita ē. Hec tali modo cōsueuit fieri. tu mutuū suscipis ab aliquo aliquā pecuniā quā tu eges ⁊ ego satisdo p te vel ad ꝫ scḋam securitatez facio creditori tuo cum ꝫ scz pacto ꝙ ego habeā a te vnū vel duos florenos p centenario de tali securitate quā p te facio. Talis ḋdem ꝓtractus duplici rōne illicitus esse videtur. Primo quia ē ibi mutuū indirectū. secundo qz ibi cessat periculū. Primo qz ibi cadit mutuū indirectuz eo ꝙ assecurās stat ibi loco mutuantis: ⁊ fit ꝓtra duas pdictas pmas regulas. Preterea assecurās est ibi ac si mutuādo ad certū tēpus cū additiōe duoz vel triū p cētenario suā pecuniaz rehaberet. parta enī videret creditori satis dare aliḋd p ꝫ recipiēdo a creditore et mutuare recipiēdo aliḋd vltra sortē. Scḋo ꝫ nō licet qz ibi cessat piculū eo ꝙ fit sine piculo assecurātis. nam si me cōstituo debitorē creditoris tui p ꝫ accipiēdo vnū vel duos florenos ⁊ cōtingat me tuo soluere creditori tu mihi restituere obligaris tanc̄ me⁹ debitor vere sortis. Et sic patet ꝙ sum secur⁹ ꝓtra regulas in ꝓncipio huius ꝼmonis declaratas. Ꝫo ꝙ plus das vsura videt eē. Quia vt dictū ē idem effectualiter esse videt ac si tibi antea mutuassem cuz pacto recipiēdi pdictum lucrū. Sz si hoc pcedit cuz p te tuo creditori solui q̄to ampli⁹ si ei non soluo. Nempe effectualiter eo ꝙ si tu debitori soluis liberas me. Qd nēpe ideo est ac si mihi soluenti restituisses p eo mihi dedisses vnum vel duos florenos. nec rō dictat ꝙ meliozis debeā esse ꝓditionis cū nō soluo q̄ cū soluo sicut pdictum est. Sz obstāt ḋdā dicētes ꝙ istud lucrū

non recipiē mutui rōne: sed talis ꝓtract⁹ ē potius vēditio crediti mei ad qđ acq̄rendū ⁊ cōseruandū subij ac subeo multas expēsas sicut i mercantib⁹ quotidie patet: qz ⁊ si ꝑ te creditori tuo non soluo nihilomin⁹ teneris mihi ad ea Ad quod dicendū q talis venditio crediti cū hmōi lucro non pōt fieri cū actu illicito .i. cum mutuo indirecto sicut in ꝓdicto casu cōtingit fieri. Est igiē talis in foro ꝓscie sit⁹ ⁊ fict⁹ satisfactor. ⁊ ad satisfaciēduz singulariē obligat⁹ ⁊ in foro ecclesie posset ad satisfactiōez compelli ſm quosdā. si fictus satisfactor ⁊ ver⁹ creditor ꝓbaret. ¶ Tertia ē securitas variabilis sicut patet i depositis. Unde pone. q̄ deposui pecuniā apd campsorē sine aliquo pacto. Talis autē campsor negociat cuz pecunia mea ac reddet mihi decē ꝑ centū q̄d iuris? Dicūt q̄dā q aut ego deposui cum spe lucri: ⁊ tūc est vsura. aut ꝑncipaliter sine tali spe: ⁊ tūc secus est. ⁊ tunc stat dicto meo: qz hec q̄stio de ꝓscia est Sed ſm Bal. de parusio dicendū ē q aut deposui cum spe: ⁊ tūc qz illicite vsus est pecunia mea deposita et. ideo omne lucrū inde ꝓueniens mihi restituere obligat: qz ex re mea locupletior fact⁹ ē ar. ff. de negˉ. gesˉ. l. q̄ sine vsuris: Aut est licite: quia deposueram ad numerū: ⁊ tūc aut dat ex liberalitate aut ex eq̄tate aut ex necessitate. Primo si dat ex liberalite sciens se nō teneri retribuere mihi aliq̄d: ⁊ tūc si a ꝑncipio nō habui animū fenerādi licite possum recipere ⁊ retinē: qz mera donatio ē. Secō si soluit credēs ex se q̄daz eq̄tate teneri q̄ sepe ad restituendū mercātes mouerit: ⁊ tūc ē idē dicendū. Tertio si ex necessitate quia scz credebat se vsurarie obligari cū nō obligaret tūc etiā licite recipe possum si etiā a ꝑncipio nō habui animū fenerādi alias illicitū eēt recipe q̄cq̄. Naz obligatio anthidotor iustā parat receptionez ꝑ errorē ē soluti. vt. ff. de fideiusˉ. l. si test⁹ §. ſ. nisi eēt error facti: vt qz putabat ꝑ suū ꝓcuratorez esse ꝓmissum cum tū non esset: qz tunc de iure iudiciali nec de iure ꝓscientiali illud restituere possum. Sed de depositō aliquid dicet in. iij. seq̄n. arti c. ij. ¶ Quarta autē securitas execrabilis dici pōt quia scz cum eam etiā oīnis manifesta vsura execrabiliter frequentat. Utputa si q̄s mutuans centū ducatos velit inde aliquid vltra sortem habere: qz non ibi ita securi sūt sicut si illos haberet in arca: imo mutuādo multis periculis amittēdi exponit eos non excusat ꝓpter tale periculum ab vsura. Siq̄dez hoc casu nihil a rōne ⁊ natura mutui differt vel saltem sic sibi inseparabiliter cōnexum ē q nō plus habeat de rōne vēdibilis q̄ habeat mutuū inq̄tum mutuū. Idē ꝓinde est ex periculo hoc lucrari sicut lucrari ex solo mutui actu Nam ⁊ si mutuas tante demētie esset q absq̄ oīmi securitate pigneris vel testimonij aut scripture mutuū daret cum expssa pactione vsure: ⁊ si de rehabendo sortē non tūm vltra sortā in periculo remanet: ⁊ tamen tale periculū cū ab vsura nō excusaret: qz agit ꝓtra ꝓceptum dñi Luc. vj. dicens. Mutuū date nihil inde sperātes. Preterea ꝑ hꝫ periculū nō tollit ius idēptitatis ipi pstitor: qz receptor tenet sibi ad oīmodā idemptitatez ⁊ ad restituendū plene eq̄le. Iniquū autez est ipm ad reddendum obligari. Item manifeste patet q ē cōtra duas regulas i ꝓncipio huius ſmonis positas.

¶ Qz in cōtractu cadit quādoq̄ periculum seu dubium capitalis ⁊ lucri ⁊ etiam potest esse in casu ibi vsura.

Capitulum .iiij.

Quartū dubium ⁊ periculū est capitalis ⁊ lucri. est tamen potest ibi esse vsura. Verbi grā cum quis mutuat centum ad decē annos ita q si infra decēniū mortuus fuerit alter ipsor liberat⁹ sit qui debitum accepit a debito ⁊ mutuo. Si vo supuixerit quilibet illor dabit qui mutuū accepit. cc. ei qui mutuuz dedit in tali casu vsura ē. quia tale periculum ſm Alex. lomb. nō excusat. nā talis ꝓtract⁹ nō tendit ad eq̄litatē iusticie: cū hec supabūdātia nec ex labore. nec ex vsu rei ꝓprie nec recōpēsatione alteri⁹ rei reducit ad eq̄litatē iusticie. Periculū aūt nō excusat vbi causa tpis aliq̄d pl⁹ accipit. Qz vbi nō causa tpis supabūdantia accipit tūc rōne dubij vel periculi excusare nō pt. ſ. quādo incidit in dubiū ex natura rei. An aūt excusat dubium satis dictū est s. ſmōe. xxxiij arti. j. quasi ꝑ totū in tribus regulis. Et meli⁹ in ꝑsenti arti. in alijs tribus regulis. ¶ Secūdus casus talis est. Statuit ciuitas ꝑ cōmunitatis vtilitate q quicūq̄ ciuis habens vel habitur⁹ est filiā si infra annū natiuitatis ipi⁹ pu/elle tradit cōmunitati. lxx. ducatos cū filia peruenerit ad annū. xv. reha beat a dicta cōitate q̄ngentos ducatos vt nuptui filiam tradat Si vo filia ante. xv. annū defuncta fuerit ꝑdictus ciuis antedictos. lxx. ducatos amittat. Queritur an rōne talis periculi seu dubij licitus sit contractus. Dicendū q non. Quia est ꝓtra iusticie equitatē. Nō patet triplici rōne Primo qz sicut supius dictum est in mutuis veris vel interꝑtatiuis spe lucri ꝓncipaliter factis dubiuz seu periculum a fenore non excusat sicut patz extra de vsu. in. c. nauigāti. ⁊ in. c. in ciuitate tua Ita ē ſm doct. Usura est lucrum ex mutuo ꝓncipaliē intentū. Et ite xxiij. q. lij. in. c. pleriq̄ dictū ē. Usura ē q̄cq̄d sorti cadit. Nō q̄dem sicut manifeste apparet contingit in ꝑdicto casu.

Preterea si talis mutuasset tali intentiõe in pacto alicui pticulari psone vsurã vterq; cõmisisset. Multo forti⁹ vsura cõmittit taliter mutuando cõmunitati: cũ magis teneat subuenire ei in necessitatib⁹ suis q̃ alteri singulari psone Nam cõe bonum pferendũ est bono pticulari pinde Aug⁹ ait. Cõia pprijs ⁊ non pprija cõmunib⁹ anteponas. Et in aut. res qui. cõia de legi. Et ex̃ de postul. plac. c. bone. Secõ quia apud tradentem p̃dictos denarios non remanet ipor dominiũ neq; vsus vnde iuste lucrari possit. Nam sicut ex dictis in p̃ncipio p̃sentis monis patet dubium aut piculũ a fenore nõ excusat: nisi apud lucrantẽ includat dñiuz atq; vsus rei piclitantis cum qua lucrat. Nẽpe ex re sua non ex aliena homo lucrari debet Jn sup vsus rei ex quo puenit lucrũ debet mediate vel imediate ptinere ad ip̃m lucrantẽ: que duo nõ ocurrũt in p̃fato casu. Nam dominiuz ⁊ vsus dictor denariorũ trãsierũt in cõmunitatem. Tertio quia causa tẽporis nõ pprij aliquid plus sperat. Nam sicut ex p̃cedentib⁹ patet piculũ seu dubiũ ibi ocurrens: non puenit ex natura rei: sed ex tpe tm̃ qđ non est tradẽtis s ipsi⁹ cõmunitatis. Preterea tale lucrũ non puenit ipsi tradẽti ex ipsius industria: aut ex ei⁹ labore: nec insup ex eius solertia ⁊ solicitudine eius: aut ex recõpensatiõe alteri⁹ rei. Vñ tale lucrum possit reduci ad iusticie equitatem: sed tm̃ puenit ex tpe qđ est ipsi⁹ cõitatis pptera talis octractus vsurari⁹ est.

Articulus. II. q̃ in variis cõtractibus per mutuũ palliatum vsura committi solet.

Secũdo ocsiderem⁹ qñ est in ꝯctu vsura p mutuũ palliatũ. Põt autẽ vsurariũ mutuũ q̃druplicit palliari Primo in octractu emptiõis. secõ i ꝯctu locatiõis. tertio in ꝯctu societatis. q̃rto i ꝯctu cõmissiõis. Et i oib⁹ his octractib⁹ cadere põt vsurariũ crimen.

Qr in octractu emptiõis ⁊ cõmutationis p mutuũ palliatum cadere põt vsura. Capitulum. I.

Primo vo põt esse mutuũ palliatum ⁊ vsurariũ in ꝯctu emptiõis ⁊ cõmutationis cũ. s. fit in fraudẽ vsuraruz. Circa qđ cõsideremus ad p̃sens sex casus. Primus casus est de emptiõe ad redimẽdũ. Verbi gra Emit quis agrum satis minori pcio q̃ valeat sub tali oditiõe q̃ post q̃nq; vel sex annos siue qñcũq; placuerit venditori p eodẽ precio reddat ei illũ agrũ. Circa hũc casum tenendũ ẽ q̃ emptor sub specie emptionis pciũ agri mutuare intẽdit: ⁊ ppter tale mutuuz lucrifacere annuos fruct⁹ agri vsura ẽ. lz ab eccl̃ia p̃m Arch. ex h̃ odẽnari nõ põt. Gz si hoc nõ facit in fraudem licit⁹ ẽ octract⁹ scom eundẽ. De hmõi em̃ dolosa intentiõe p̃sumi põt p tria signa. Primũ signũ est qñ pciũ qđ tũc dat modicũ est respectu valoris rei. Secom ẽ qñ aliqđ soluit vltra receptã summã. puta res fuit vẽdita p centuz florenis: ⁊ ponit in pacto q̃ si venditio rescindat soluit. xxx. Tertiũ signũ est qñ emptor solet exercere vsuras ⁊ vsurarios ꝯctus: et maxime ꝯsiles vsurarij emptores. Probãt autez hec ex̃ de emp. ⁊ vendi. ad nr̃am. de pign. illo nos. Quartũ signũ põt addi scz qñ fit octract⁹ emptiõis cũ pacto de reuerẽdo infra decẽniuz annũ ita tñ q̃ infra q̃nquenniũ instrumẽtũ reuenditiõis neq; facẽ teneat. Secoz Hostien. ⁊ Jo. an. in nouel. talis octractus vsurari⁹ esti/mat. Quidã tñ dicũt q̃ pauciora signa requrũtur ad h̃ i foro iudiciali. Est nihilomin⁹ aduertendũ q̃ si emptor agri simplici intẽtione illuz emit ⁊ pcio iusto semp parat⁹ illũ restituere si vẽditor voluerit redimere agrũ non ẽ ibi vsura: qr nulla interuenit ratio mutui: sed sola emptio pura ⁊ simplex. p cõtrarias vo circũstantias atq; signa de simplici intentione p̃sumi pt Jn iudicio aũt anime standũ est in his octscientie cõfitentis se puram ⁊ simplicem intentionẽ habuisse. Secũdus casus ẽ cum fit cõtract⁹ venditiõis sb pacto redimẽdo infra decenniuz ita tamẽ q̃ qñ q̃nquẽniũ instrumentũ reuenditionis nequaq; facere teneat. Jn hoc casu s̃m Hostien. eoipso detegit ipsa fraus vt ipse nõt ⁊ post eũ Joh. an. in. c ad nr̃am. extra đ emp. ⁊ vẽdi. in nouel. Et sic patet q̃ ẽ vsura Tertius casus põt addi Verbi gra. Emens equũ aut bladũ: aut fruct⁹ agri iã seminãti minori p/cio q̃ pbabilit valeat vel q̃ aliter tunc eẽt emptur⁹ vel habitur⁹. p eo q̃ soluit precium priusq; recipiat rem emptã: cõmittit vsuraz. Rõ huius est: qr emptor p quandã rationẽ mutui credit preciũ venditori ante rei empte recepti/onem. Constat autem q̃ ex natura emptionis seu cõmutationis non tenet preciuz rei empte tradere anteq; rem emptam recipiat. Nã oẽs cõmutatiões sibijnuicẽ pariter ⁊ ad paria obligant. Quia ergo ppter mutui rõnem ibidez intercedentẽ quasi p precio mutui accipit seu cõtinet aliquam ptem debiti precij rei empte. Quart⁹ casus ẽ cum q̃s sub specie cõmutationis bladi p blado añ messes tradit alteri bladum vetus vt in messib⁹ recipiat nouũ: ⁊ prevalens vsurã cõmittit s̃m Hoff. Ideo dico p̃ualens: qr illud vetus q̃uatum vsq; ad messes tantũ pbabiliter valuisset quãtuz nouũ p illo receptum: non est ibidem vsura: sed potius eq̃litas: dici potest etiam q̃uis prestitor reportaret ex h̃ aliquã vtilitatẽ renouatiõis sui bladi

ob quam causam posset diutius cõseruari. Et hoc quidem ẽ iustum. Nam si ego sine tuo dã no ⁊ preiudicio aliquã consequor vtilitatem: nõ ex hoc sum tibi iniustus aut iniuriosus. Si tamen ante messem venditur⁹ erat illud vetus sed mutuauit alteri ad preces: tũc debet ⁊ põt inde habere eq̃alens p̃cium quod tunc inde habuisset si illud tunc vendidisset. Ad habendam autem intelligentiã discretam in dicto casu ⁊ in ꝑsimilibus ei distinguendus est. Quia aut est verisimile q̃ res mutuata non erit pretiosior tempore. solutiõis aut hoc ꝓbabiliter dubitaf. Si p̃mo modo tunc aut mutuans seruaturus non erat rem quã mutuo tradit sed interim cõsumpturus: aut erat seruatur⁹. ⁊ tunc creditor aut aufert debitori libertatez liberãdi ⁊ tunc est vera vsura. In his eñ casibus se exonerare voluit: ⁊ onerare debitorẽ. Aut talez libertatẽ non aufert debitori: ⁊ tunc non ẽ vsura: imo mereri potest si bona intentione añ terminí debitorẽ requirit vt soluat ne sez grauius onereꝰ. Si eñ habet intentionem corruptaz ⁊ dicit debitori q̃ potest vsq̃ ad temp⁹ mutuũ retinere vt se a damno releuet. Licet eñ nõ auferat facultatẽ se liberandi: tunc ⁊ si non cõmittat in hoc vsuram nihilomin⁹ peccat. Si autẽ secũdo modo tunc ibi nullum mutuum erit vt patet in. c. fi. extra de vsuris. Talis distinctio maxime in foro penitẽtie innitiꝰ equitati. Ad hoc facit alia distinctio Scoti que copiosior ẽ ⁊ potior s̃. sermone. xxxiiij. arti. j. c. iij. Quintus casus est de eo qui vendit frumentũ vel vinum p̃o precio qđ in instanti currit: cum hoc q̃ si plus valeat vsq̃ ad pasca vult qđ illđ pl⁹ sibi detur. Si vero valebit minus nõ idđ vult q̃ precium suum minuaꝰ. Scõm eñ Hostien. talis vsurarius est. C. de sol. l. penul. ff. de dã. infect. l. que bon. §. si quis. Et hoc nõt Arch. xiiij. q. iiij. §. j. ⁊c. Sextus casus est de eo q̃ tempore messium vel vindemiarũ emit frumẽtum vel vinũ vt tot mẽsure pascali tẽpore sibi reddanꝰ. Talis eñ ꝓtractus vsurari⁹ est. xiiij q. iij. c. vsura. Scõm eñ cursum regionis ⁊ cõmunem opinionẽ tũc temporis talia charioza sunt. Talis autẽ opinio estimanda ⁊ põderanda est extra de sepul. certificati. ff. de flũi. l. j. in p̃n. Nec obstat q̃ quãdoq̃ cõtrarium accidit: quia ad hoc nõ aptantur iura. ff. de leg. l. nam ad ea. Et. xiiij. di. erit autẽ lex. Qui cõtra fecerit in foro ꝓscientie ad satisfactionẽ inducẽdus est. extra de vsu. ꝓsuluit. ⁊ in. c. in ciuitate. Clericis aũt talis ꝓtract⁹ oĩno illiciti sũt. lxxxviij di. ptotũ. extra ne cle. vel mo. ⁊c. c. j. ⁊. c. scõz instituta. ⁊ eꝰ de vi. ⁊ ho. cle. cuz ab oĩm. Hec notat Hostien. eꝰ de vsuris. c. vlt.

Q̃ in ꝓtractu locationis interuenire potest mutuũ palliatum ⁊ vsurarium lucrum. Cap. ii.

Secũdo ctiã põt esse mutuũ palliatũ et vsurariũ lucrum in ꝑctu locatõis. Ut puta si locator estimat valorẽ rei locare ⁊ locat eã hac ꝓditione adiũcta q̃ liter cũ q̃ ꝓdaꝰ vel deteriorez vult eiusdẽ p̃cij rem suam recupare. Hoc q̃dẽ fit in fraudẽ vsurarum q̃ res estimata itercidit loco pecunie. nec vera locatio ẽ: q̃ locator rem suo piculo tradit p q̃ cõstituiꝰ sibi merces. Dicit eñ locator q̃ reb⁹ suis p̃mittit aliquẽ vti interueniente mercede competẽti aut ꝓuenienti. vnde si p̃mitto te vti domo mea mercede ꝓuenienti: tunc ego dico locator ⁊ tu ꝓductor extra de loca. ⁊ cõdu. c. j. ⁊. c. p̃terea. Est nihilomin⁹ aduertẽdũ q̃ locatio aliq̃n ẽ firma. eꝰ de loca. ⁊ ꝓdu. nostra nobis. Fit q̃nq̃ imppetuũ aliq̃n ad certum tp̃s ⁊ si moriaꝰ cõductor infra certum tp̃s ei succedit heres. Secus aũt est in vsufructu q̃ quidẽ p̃sonalis est ⁊ moriꝰ cum persona. Est insuper ali⁹ ꝓtractus q̃ p̃m glo. eꝰ de loca. ⁊ ꝓdu. c. potuit est medi⁹ inꝰ locationẽ ⁊ venditionẽ q̃ emphyteoꝰ nomi aꝰ. ẽ q̃ habeꝰ in dicto. c. potuit Talis ꝓtractus in ẽ accedit ad venditionem. q̃ q̃n celebraꝰ aliq̃d daꝰ quẽadmodũ in vẽditione datur p̃cium. sed nihilominus differt ab ea: q̃ p vẽditionẽ dominiũ ipsum transferꝰ: ẽ in hoc ꝓtractu dñs retinet sibi dñiuz: quapropter magis videꝰ accedere ad naturã locationis: q̃ sicut locator sibi dñiuz retinet: ⁊ annis singulis aliq̃d recipit: ita ⁊ ẽ q̃ emphytheota i singulis ꝓuẽtũ canonez. i. censum soluit. Emphyteosis est nomen grecũ: ⁊ est idem q̃ melioratio in locato. Naz antiq̃tus sterilia tm̃ per hunc ꝓtractũ ꝓcedebanꝰ ⁊ meliores receptorũ erant. Demũ p̃missum est fieri de sterilibus ⁊ fructuosis. ꝓsistũt autẽ tm̃ in reb⁹ solis Quidam hunc ꝓtractũ vocant datio ad libellũ bellum. Sciendũ est eñ q̃ possessio certe eccl̃ie in emphyteosim de nouo ꝑpetuũ nõ põt dari eꝰ de re. eccl̃. non alie. c. nulli. Si tamen possessio ipsa p̃us emphyteotica erat ⁊ libere ad eccl̃iaz puenit poterit etiã alteri imppetuũ in emphyteosim dari hoc tamẽ cum grano salis. put habeꝰ in. c. ex pte eꝰ de feu.

Q̃ in contractu societatis potest interuenire mutuum palliatuz ⁊ vsurarium ⁊ q̃ talis cõtractus potest tripliciter variari. Cap. iii.

Tertio quoq̃ potest esse mutuũ palliatum ⁊ vsurariũ in contractu societatis Est eñ societas fraternitas quedaz. ff p̃socio. l. verum. Proinde impium est q̃ com

mittat ibi vsura vel turpe lucrū. Quod q̄dem fit quando inter socios eq̄tas non seruatur. Est autē circa hoc aduertendū ꝑm Tho. sc̄da. ij. q. lxxviij. q. ille qui i societate cōmittit pecuniaz suam artifici vel mercatori pecunie dominiuz non transfert in illum sicut cōtingit in mutuo, sed remanet eius q̄ dedit illam ita q̄ cū piculo illius mercatoz cū illa negociat vel artifex operat. ideo licite recipe potest inde partem lucri ꝓuenientis videlicet tanq̄ de re sua. Hec ille. Insup est notandū q̄ ꝓtractus societatis tripliciter pōt variari. Primo mō fit quādo sunt duo quoz vnus ponit pecuniā tm̄ et alter operam corporalē. ff. p socio. l. v. §. j. Secūdo modo fieri solet quādo vnus ponit pecuniā et operam: et alius tm̄ opam vel tm̄ pecuniā. Tertio aūt modo fit quādo ambo in societatē pecuniā et opam ponūt: et in his omnibus eq̄tas est seruanda ne aliq̄d fiat in fraudē vsurarum. Quia ꝑm Goff. lucra et dāna cōia esse debēt. Cōcor. in hoc Hostiē. Et nota. xiij. q. iij. c. plerique. Proinde tale pactū fieri potest. videlicet q̄ acciperē q̄rtaz lucri: et tu alias tres et ecōuerso tu q̄rtam et ego tertiaz. ꝑm q̄ ꝓueniemus: q: tua vel mea industria estimari deberet. vt patet in sti. ō societate. §. j. Et similiter q̄ ꝑm rata diuidatur damnū. Posset insup fieri exp̄ssa predicta estimatione ꝓsone. sed cōmittendo discretioni eius q̄ pecuniā recipit vt assignet ptem lucri et damni inq̄ntum scz sibi videt iustū. Et tādem si esset aliq̄s excessus aut defectus ꝓcorditer inuicē remitterēt sibi. Sed notandus est q̄ quādo vterq̄ ponit pecuniā et opaz et alter eorū plꝰ de pecunia vel ope vel de vtroq̄ ponit tunc ꝑm Nicolaū de mact. lucrum corū debet esse equale: non equalitate q̄titatis sed ꝓportionis si nihil aliud expressum erat. Q: autem cōtractus societatis in vsurarū fraudē fieri potest ponunt aliqui casus. Primus casus est talis. Quidam ponit in societate opam tm̄. alius ponit triginta florenos ad tertiā partem lucri et damni: hoc est ad lucrū et damnū decē florenoz viginti florenis semp remanentibꝰ saluis. In tali em̄ casu nisi ille q̄ opam ponit mercedē recipiat laboris quē sustinet ꝓ cōmertio decem florenoz quoz lucrū et damnū spectat ad illuz qui pecuniā dedit: talis q̄ dedit eā vsurarius est. Ratio huius ē: q: viginti florenos mutuauit mercanti ꝓ cōmertio decē florenoz ꝓtnētiū ad lucrū et ad dānū eius q̄ pecuniā dedit cū receptur ꝰ sit. xx. florenos q̄ nō stāt periculo suo sicut et illius q̄ opam gerit. q̄ eque bn̄ deberēt stare triginta ad lucrū illi ꝰ q̄ opam ponit. Nā ꝓueniēs est q̄ habeat emolumētū qui bz onus Ioo si iste q̄ opaz gerit nihil habeat ꝓ mercede laboris exhibiti i lucro q̄ accedit illi q̄ pecuniā dedit: vsurā cōmittit. Quia posito hoc casu ts qui pecuniā dedit ꝓ viginti florenis nihil hr̄e debet ad sīlitudinē mutuātis: q̄ sicut s̄ ꝑmone. xxxvij. ar. iij. c. ij. latiꝰ dictū ē rōne mutui vltra sortē nihil recipe ꝓt. Cum q̄ ꝓtrahit societas ita q̄ vnus ponit pecuniā alius opaz sicut dictū ē licitū ē: dū tm̄ fuer equitas socialis. Bz h̄ non est in ꝓposito casu. Nā si mercatoz recipiēs pecuniā et ponens operā Postq̄ merces emit eas pderet: amitteret vti q̄. xx. florenos et opam corpalez. Collatoz autem pecunie nihil pdit nisi tm̄mō decem florenos et nō opam corpalez. Casus g̃ neq̄q̄ licitꝰ est: s̄ fit in fraudē vsurarū. Secūs casus est ō eo q̄ credit mercatori. c. ducatos. sic q̄ medietas currat ad piculū mercatoris et alia ad periculū tradētis: et tandē ambe eq̄liter lucrent et perdant. Tunc em̄ inde ē ac si medietatuz currentē ad piculū mercatoris sibi mutuasset et ratione talis mutui mercatoz nullū salariū habeat de industria sua et ope q̄ reliquā medietatez ꝓ tradente i mercationes deducit. Et ideo ꝓ tinde ē ac si mercatori cui q̄nq̄ginta libras mutuasset. Diceret. Trado tibi alia q̄nq̄ginta et ꝓpter mutuū qđ ego feci tibi deduc mihi eas absq̄ alio stipēdio cū tm̄ talibꝰ ꝓ stipēdio q̄rta pars lucri solet assignari absq̄ hoc i capitalis pditione absq̄ culpa sua facta nihil oīno pdat Ideo talis ꝓtractꝰ est illicitꝰ. Certiꝰ casus ē de eo q̄ in societatē dat pecuniam mercatori et cōueniat secū q̄ det sibi certā ptem de lucro et nihil dicit de dano. In h̄ casu distinguēdū est q: si intēdit hr̄e lucrū et nō dānū vsura ē: ex de vsur. c. ꝓsuluit. Si aūt intēdit pticipare lucꝝ et damnū ts de dāno nihil dicat tūc cōtractꝰ licitus est. et ts de dāno non exp̄mat tm̄ intelligi habet de illo sicut de lucro vt patet insti. de societate. §. illud tē. Bz pone q̄ negociatoz q̄ recipit pecuniā ad mercandū pactiscit cuz eo q̄ illam sibi tradit dicēs. Volo in fine p̄ industria mea et laboze meo hr̄e. xx. florenos: nolēs i eis sentire aliq̄ dānū. Nunq̄d licet: Dicēduz q̄ sic. Bz iste est ꝺctus locatiōis nō societatis: q: talis negociatoz ꝓ tali p̄cio opas suas locat Et h̄ mō nihil etiaz sentit de lucro posset q̄ paciscī q̄ non solū deberet hr̄e illa viginti sine aliquo damno: s̄ etiam talē et talem ptem ō lucro atq̄ nullā de dāno. Sepe em̄ cōtingit q̄ tanta ē industria socij vt plus ꝓferat societati q̄ ipa pecunia. Vt puta si ipe solus nauigaret vel solus pegrinaret. ff. eo. ti. si non fuerunt. §. j. Et tūc ex pacto ptem non sentiret dāni et tm̄ ptici/paret in lucro. Sed in reueritate tunc illa reciperet vt non socius: sed rōne salarij sui Ad ma tertiā societatis faciūt omnia que s̄. in ꝓsenti arti. dicta sunt: et etiā que dicēt in ꝑmone seq̄nti

ꝑ totuz: vbi de soccidis dicturi sumus. Insup ⁊ in sequēti. c. dicēt. ¶ Circa hoc queruntur tria. Sed nunq̄d qui debet donare operaz scz nauigando ⁊ circū circa negociando debet eā ponere sumptib⁹ suis. an societatis. Dicendū ſm Bal. de parusio ⁊ Ja. de cre. q̄ q̄ ꝓficisci tur causa societatis debet habere expensas de corpe societatis exceptis his q̄s fecisset domi. ar. ff. de peti. here. l. sed si lege. §. quod autem. q̄ non dicit lucrū nisi deductis expensis. ff. p socio. l. mutuis. hoc etiam tenet Cyprianus.

¶ Secūdo queri posset an in diuisione societa tis que quādoq̄ post lōga tēpora fit multisq̄ laborib⁹ ac sudorib⁹ p̄cedentib⁹ si non inueni atur nisi tm̄ capitale saluū. debeat habere ille q̄ posuit illud an debeat equaliter diuidi. Circa hoc diuersi diuersa sentiūt. Glo. in li. j. C. p socio dicit. q̄ debet equaliter diuidi nisi aliud actum sit. et hoc ꝓpter tres rōnes. ¶ Prīmo rōne cōionis. secūdo rōne opationis. tertio ra tione amissionis. Prima respicit ꝙ tractus p̄n/ cipium. scda medium. tertia terminū. ¶ Primo autē rōne cōionis. Quia tale capitale videt a p̄ncipio cōicatū sicut dicim⁹ i societate omniū bonoz q̄ vnusquisq̄ videt alteri cōmunicas/ se q̄d p̄ma ꝓpriū erat de ꝓprio i cōmune trāsit ff. p socio. l. ij. ¶ Scdo rōne opatiōis: q̄ ille q̄ posuit opaz intelligit p̄ciū opere posuisse: q̄d q̄dem p̄ciū lex assimilat ⁊ coequat pecunie posite ex altera pte. vñ pinde est si vn⁹ ponit decem ⁊ alius opam ac si vterq̄ poneret decē. ſ tūc certum eq̄dē est q̄ si diuisionis tpe non reperirēt nisi decē q̄libet deberet habere q̄nq̄. ergo ita in ꝓposito est. ¶ Tertio rōne amissionis: q̄ si ille q̄ opam ponit pdit operaz: ergo qui posuit pecuniā p parte perdet pecuniā als seq̄ret ab surdū scz q̄ vnus p totū pderet ⁊ alius nihil. Et hanc ptem tenet glo. de iure. De ꝙsuetudine autē dicit q̄ capitale debet esse saluū: et si ē ita ꝙsuetum intelligit etiam tacite hoc actum: q̄ cōsuetudo in tacitum pactum deduci videtur. ff. lo. l licz. Sed q̄dam dicunt q̄ consuetu/ do illa nō valet sil'r nec pactum co q̄ p tale pactum cōtractus contraberetur ad naturā vsu/ re. Nam sicut in vsura est piculuz debitoris ⁊ nihilomin⁹ creditoz vsuras recipit: ita hoc eēt piculū receptoris: piculū inq̄ pditionis opa/ rum ⁊ nihilomin⁹ si ope aliquē attulissent fru/ctum: lucrum cōmune eēt. Ad hoc rñdent qui dam dicentes q̄ nō ē vez q̄ ex b ad naturā fe/noz trahāt sic patet i sequēti q̄stione. ⁊ notat ff. e. l. cum duob⁹. §. Item ex facto. Tu vo dic ſm Jaco. de are. q̄ nō solū de ꝙsuetudine: sed etiā de iure ē q̄ capitale sit saluū. q̄re cū soci⁹ meus debet habere pecuniā. Et si dicis q̄ po/ nit operam. Respondeo q̄ p̄cium ope intelli/ gīt esse correspōdens iter luxoriō pecunie: nō aūt ipi sorti. ideo si vnus ponit cōmoditatem ope eq̄dez alter ponit cōmoditatē pecunie nō aūt ꝓprietatē. Finge aūt q̄ vnus ponat i soci etate. C. milia. alter opam tm̄: tūc hic nulla pōt esse ꝓportio nisi de cōmodis ope ⁊ cōmo/dis pecunie: nō de ipa totali sorte pinde expres sum est q̄ i societate ponit spēs ex vna pte pu ta pec⁹: ⁊ ex alia pte opera pastoralis. q̄ sola dāna aut cōmoda i obuētionib⁹ cōia sunt. non aūt ipm̄ pecus. vt ptz i. §. si coēūda. ff. p socio l. si duob⁹. Ut dicam⁹ q̄ i dubio poti⁹ itelliga tur in societate posit⁹ vsus rei q̄ ipa res: ⁊ hoc facit ad q̄stionē soccide ouiū q̄ fetus lanc lac ⁊ hmōi sūt cōia: ſ nō oues soccide date. Verū ē etiā q̄ lz capita p̄ncipalia mortua sunt tamen societas in fetibus durat. ff. p socio. l. si illō q̄d ff. de pigno. l. grege. in p̄nci. Et q̄d dico oues i societatem date non sint cōmunes: intellige q̄ capitale meū nō est cōmune: ſ meliorametuz ⁊ deteriorametū est cōmune. verbi gratia. dedi agnos in soccidam tūc quatin⁹ tunc valebant agni tanq̄ capitale meū ante oīa detrahā il lud: q̄d aūt crescit puta q̄ agni castrones effe/ cti sūt aut pcelli poz̄i tractu tpis illud diuide tur tanq̄ inter socios. ⁊ si dedi equā in soccidā et tractu tēporis deteriorata est. facta int' nos estimatiōe p medietate deterioratiōis piculū ⁊ damnū ad me ptinet: p alia ꝙo medietate p tinet ad te: nam hec est natura societatis: q̄ na/tura tanq̄ quoddā intrinsecum omnib⁹ cōtra ctibus inest. quia nihil aliud ē q̄ dispositio q̄/ dam quā lex vel cōsuetudo statuit sup contra/ctum vt. ff. de pact. l. si vnus. §. pact⁹. ꝙ. quod est in spē dotis. ¶ Tertio q̄ritur si ipm̄ capita le pditum est seu diminutuz varia supueniēte fortuna. nūq̄d ille qui operam ponit teneatur aliquid ꝓferre ei qui pecuniam dedit. ꝙbilgra tia. In diminutōe ponamus q̄ in societate po fuerant viginti: ⁊ tu operam solā: ⁊ de ist̄ .xx. sunt perditi. x. nunq̄d tu teneres mihi reficere q̄nq̄? Et videtur q̄ sic. q̄ damnū debet eē cō mune vt patet in pallegatis. l. si nō fuerint. nā si totū damnū esset meū foret hoc tūc ꝓtra natura societatis. sed ꝓtrariū determinauit glo. i dicta. l. si nō fuerint. §. j. sup verbo solus. q̄ il/ le q̄ ponit operam solā nunq̄ se obligasse vide tur ad damnū sortis. sufficit em̄ damnuz perdi tazz operarū: ⁊ b ꝓbat dicens q̄ correlatiuoz eadē est natura. vnde dicit si de capitali nihil lucrat ponēs operā ita etiā d capitali nihil dā nificetur. Si aūt lucraret ita dānificari debe ret: q̄ de contrarijs eedem dant regule. C. de fur. l. manifestissimi. §. sed cum in regula. in te/xtu ibi vbi em̄ est piculū ibi ⁊ lucrum. Sed pe trus dicit q̄ aut pecunia ē statim pdita: ⁊ tūc

damnū debet esse cōmune: aut post opas p̄habitās: ⁊ tūc sufficit operaꝝ dānū. ⁊ hanc opi. dicit Ly. esse equiozē. sed Ja. de are. inquit in distincte q̄ damnū debet esse cōe. vt in l. cū duobus §. q̄daz. ⁊ l. si id qō §. Item celsus Tuo dic q̄ q̄tenus ē cōmune lucrū eatenꝰ debet esse cōe damnū: ⁊ nō aliter vt p̄dixi. ⁊ ideo p̄ma opinionē tene. Hec ola Bal. Ad p̄dictā materiā faciūt plura q̄ infra dicenᵗ in sermo. sc̄ quēti arti. j. ⁊. c. iij. vnde si ꝓtracta est societas ad ptem dāni ⁊ ad ptem lucri qui perdit opera tertiam opinionem tenet: nec potest conqueri qui perdit operas: nam etiā alter perdit inter luxuriū tēpus Sed si non apparet qualiᵗ ꝓtracta sit societas intelligiᵗ ꝓtracta ꝫm ꝓsuetudinē regionis ⁊ inᵗ mercatoꝛes ꝫm ꝓsuetudinem mercatoꝝ: vt in auct. ō fideius. §. fi. ⁊. ff de edi. edict. in. l. qō si nolit §. q̄ assidua ⁊. C. de fideius. l. fi. he tres supꝛadictas q̄stiones sūt ꝫm Bal. de pusio in. l. j. in. c. p̄ socio.

Quādo ꝓtractus cōmissionis sit licitus aut non. Capitulum. iiij.

Quarto quoq; potest esse mutuū palliatum ⁊ vsurarium in cōtractu cōmissionis licz etiaz quedā societas dici posset. Ad cuius intelligentiā queri potest an cōmittens pecuniā bone fidei cuidaz mercāti vt inde iuste lucreᵗ et habeat ptem in lucro licite agat. id ē. an talis cōtractꝰ sit licitus? Ad hoc dicēdū q̄ pecunie cōmissio potest fieri duobꝰ modis. ꝑmo modo cū trāslatione dominij. secūdo sine translatiōe dominij. Primo modo cum trāslatione dn̄ij in toto vel in pte vtpote si fiat translatio pecunie seu rei cōmisse i dominiū illiꝰ cui cōmittiᵗ: ⁊ tūc p̄ pecunia sic cōmissa aliquid sperare non lz alicui: sicut sperare non licet lucrū de re nō sua: qz mutuū ē ac p̄ ꝓsequens inde sperare nō licet aliq̄d p̄hibente domino Luc. vj. Mutuū date nihil inde sperantes. ⁊ ad hoc faciunt oīa que dicta sunt i ꝫmone. xxxvj. ⁊. xxxvij. p totū. ⁊ extra ō vsuris. c. cōsuluit. Secūdo sine trāslatiōe dominij tal cōmissio potest fieri sc̄z quādo tota res cōmissa remanet i dominio cōmittentis: ⁊ tali modo cōmittens potest sperare lucrū sicut de re sua: qz pecunia vel alia res cōmissa est sic cōmittiᵗ aliquid suo vel ministro q̄ negociaᵗ de rebꝰ dn̄i ad eiusdez vtilitatē. ac p̄ cōsequēs qō excrescit sorti sic rei p̄prie iusto titulo possideᵗ Nec ē simile de mutuo ⁊ cōmisso: qz in mutuo pecunia stat piculo illiꝰ q̄ eā accepit: nō sic aūt de pecunia q̄ cōmissa ē q̄ stat piculo cōmittēᵗ. ideo de tali pecunia potest licite sperare lucrū oꝑtet tn̄ q̄ tota pecunia sit cōmissa: qz si ptim cōmissa eēt: ⁊ partim mutuo data posset ibi eē vsure vitiū. Si eñ q̄s cōmittit centū alicui vt sibi mutuet medietatē: ⁊ aliaz retinet dn̄io suo ita q̄ iste cui committiᵗ debeat de illa aliq̄ō lucrū negociari. tūc tale lucrū vsure vitiuz hz: qz nō sperat solū ex re cōmissa: ꝫ etiam ex mutuo dato. ideo ex mutui adiectiōe i toto p̄ctu vitiū generaᵗ. sicut eñ i logica locutio iudicaᵗ falsa p̄pter falsi adiectōez lz directe significet veritatem sicut diceñ. homo volās est a lal. ita in moralib⁹ iudicaᵗ actio viciosa q̄n vicio cōmisceᵗ: sic est in p̄posito. Si q̄s obijciat q̄ si in cōmissione aliaꝝ rerū q̄ de se pariūt fructū sicut sunt ager vel vinea pōt aliq̄d sperare: tn̄ in cōmissione pecunie q̄ de se nullū fructū parit nō videtur aliquid sperare posse. Nec speratum si accipiᵗ videᵗ posse iusto titulo retineri. qz gratis non daᵗ nec laborī p̄po reddiᵗ. nec p aliā rem p̄priā recōpēsaᵗ. Ad ꝟ dicēdū q̄ i tali cōmissione pecunia nō parit pecuniā imediate. ꝫ magis ex hoc ꝓtingit q̄ q̄s negociaᵗ emendo vel vēdēdo: ⁊ ideo talis excrescētia lucri magis est de rebꝰ q̄ p cōmissam pecuniā iusta cōmutatione acq̄sita sunt q̄ sit ex pte pecunie iā cōmisse hec notat Alexan. lon.

Articulus tertius de cambijs ⁊ de varietate eoꝝ.

Tertio p̄sideremus quādo licet cābiū. id ē. quādo ars cāpsoꝛia licita sit. Circa qō notandū est q̄ triplicia sūt genera cambioꝝ. Primo sunt quedam artificialia. secūdo sūt quedā realia. tertio sunt quedā casuia: de q̄bus p ordinē nūc videbimus.

De cambijs artificialibus et de arte campsoꝛia ⁊ quomodo est inuenta.

Capitulum. i.

Primo q̄dē sūt q̄dā cābia artificialia. ō q̄bus tria cōsiderem⁹. Primo quō sūt inuēta. secūdo quō sunt necessaria. tertio quō sūt licita. Primo p̄siderem⁹ quō sūt iuēta. Ars eñ campsoꝛia ꝫm pℏm. j. Polyt. casu ⁊ foꝛtuna foꝛte p̄mitus inuēta est. sed demū p experientiam artificialis est facta. Solet eñ nūmisma i regione p̄pria q̄ i alia pl⁹ valere. accidit q̄ foꝛte aliquos q̄dam habere nūmismata q̄ nō multū apꝛeciabanᵗ in regiōe sua: eo q̄ p̄pria non essent regioni illi. Illis q̄ casu veniētib⁹ cū eis ad alias regiones i q̄b⁹ p̄pria erāt accidit eos p nūmismatib⁹ pl⁹ recipe q̄z valeret in regione sua. ⁊ videtes inde habere lucrū arte campsoꝛia vsi sunt. ⁊ tali modo hec ars oꝛiginē sūpsit. Demū p̄siderantes homines que nūmismata in aliquibus partibus plus valerēt vt melius expenderenᵗ p̄pter lucrum inde inuētū mittebāt vel poꝛtabāt illa. ⁊ sic p̄pē cōsuetudinē in artificiale exercitiū ꝟ q̄uersum est. Secūdo

ꝑsiderem⁹ quõ ars cãpsoria ẽ necessaria necessse est eũ esse cãpsores in diũsis regionib⁹ Primo ppt nũmismatũ diũsitatẽ. scdo ppt pegrinantes ⁊ circũeũtes diuersas regiones. tertio ppt cõmutatiões rerũ sine qb⁹ stare non põt hũana vita. ꝫ vo cõmodo fieri nõ põt ꝑter cõmutationẽ rerũ siue nũmismatũ vsu cũ in diũsa loca remota res. ⁊ qñq; etiã denarij sine periculo ad ꝓmutatiões faciẽdas portari nõ ꝑnt: ꝫ cãpsor ꝑ cambiũ tali necessitati suplere põt.

Tertio ꝑsiderem⁹ quõ licita ẽ ꝓmutatio eñ cãpsorie artis ꝓpter ãttuor maxime licita est. Primo qz nõ habet mutui rõnem eo q; ꝓpter dilationẽ tpis nõ sperat lucrũ. Scdo quia cãpsorij in specie vel numero non reddit sors eadem eo q; tribuit monetã eiusdẽ generis ⁊ tribuitur ei aut recipit monetam alterius generis puta dat grossos ⁊ recipit florenos. ⁊ sic de alijs. Tertio insup ꝑm Archi. xiiij. q. iij. c. j. in glo. Non põt dici emptio vel vẽditio ꝓprie loquendo. qz emptio vel venditio ꝓprie ꝙsistit i emptialib⁹ rebus quaruz precia in nũmismate mensurant. Sed ꝫ genus fit in solo ꝓmutatione nũmismatis diuersoz generũ. ideo non est emptio vel venditio. sed simplex ꝓmutatio dici potest ⁊ licita nisi cãbientes de diũsis generibus nũmismatũ caristiam inducere intẽdãt.

Quarto insup ⁊ nõ indocte putant q̃dã ꝫ licere rõnez interesse scz ꝓpter labores ⁊ expensas salarioz pẽsionũ ⁊ similiũ q̃ cãpsor habet ꝓpter hãc artẽ q̃ꝓpter ex ea viuere ꝑt. vnde apl⁹ ait. j. Corinth. ix. Nemo militat suis stipẽdijs vnq;. Licita g̃ sũt cambia ita dũmodo debite fiãt cũ moderamie ⁊ discretũ inde suscipiat lucrũ. Circa igit ꝫ cãbia ponunt alią dubitabiles casus. Primus casus ẽ de illo q̃ dat marcã argẽti ꝓ alia marca argenti certo tpe ⁊ termino soluẽda aut recipiẽda dubitat ãt nũ can ꝫ sit vsura. Dicẽdũ q; ad hunc ⁊ sĩles casus rñderi ꝑt ꝑm distinctõez supapositã i ꝑmone xxx. arti j. c. iij. vbi ẽ tertia regula. Et idẽ iudiciũ ẽ: bñ datur spẽs ꝓ specie puta frumentũ ꝓ frumẽto vinũ ꝓ vino oleũ ꝓ oleo. ⁊ sic de alijs.

Scdus casus ẽ de eo q̃ hz pecuniã specialem quaz timet futuro tpe suo ꝓcio minozari iuxta dñoz ordinatões aut ciuitatũ ac regionũ sanctiones. Proinde ppt hũc timorẽ nõ vult dare mutuo pecuniã suã nisi ineq̃li ꝓcio sibi restituat in q̃ ẽ cũ ei mutuo dat. vbi gra. q̃dam hz argẽteos grossos q̃ nũc valẽt. v. solidos cũ dimidio: ⁊ timet q; fut⁹ tpe aũcte matoz reducẽtur ad q̃nq; Quapropt facto ⁊ diminuto ꝓcio tpe ⁊ tmino ꝙsequenti ñ vult recipe numero tot grossos q̃t mutui tpe ipe dedit Quibusdã alijs verị⁹ videt q; tal cõmittat vsurã q̃busdã alijs verius videt iudicio meo hũc casũ licitũ esse qđ triplicĩ rõne ꝓbant. Prima qz aliud est in mutuo sperare lucrũ atq; aliud ẽ vitare damnũ suũ. ꝓmum q̃dem nõ põt fieri sine iniuria dei q̃ tale lucrũ ꝓhibuit Luc. vj. Nec etiã sine iniuria ꝓximi cui mutuũ debuit grat⁹ dare. Qui aũt suũ euitat dãnũ nec deo iniuriatur cũ ꝫ nulla lege ꝓhibitũ sit: nec etiaz ꝓximo fit iniuria cũ nõ ledit ꝓximũ q̃ suũ euitat dãnum in ꝓposito igit casu magis q̃rit vitare dãnum q̃ lucrum habere. Scda rõ ẽ qz debitor nõ min⁹ recipipit mutuatiõis tpe q̃ reddere teneatur eo q; tpe quo ab eo mutuũ receptũ est tãtum valebit quãtũ reddere nunciet. Nec etiã verisimile erat grossos minus valituros q̃ valẽt tempore quo mutuo dati sunt cum minoratio talis pecunie non accedit dilatiõe tẽporis sed ex voluntate ipius legislatoris. Tertia rõ est q; debitor pecuniaz nõ accipit vt ꝓfuaret eam vsq; ad tps q̃ verisimiliter tãtuz valitura erat: ꝫ vt ea vteret vel saltem vti posset tẽpore isto q̃ habeat valorem suum.

De cambijs realibus ⁊ quomodo tripliciter variant vbi de deposito q dam tangũt. Caplm. ii.

Scũdo sũt q̃dã cãbia q̃ realia dicị pñt: qz vt plurimũ realit deducũt. Ad q̃z intelligẽtiã notandũ ẽ q; sicut patere ꝑt ꝑ ea q̃ dicta sunt supra ꝑmone. xxxvj. arti. ij. ꝓ totum vbi nulla iteruenerit ratio muti põt ibi eẽ vsura. ideo si ibi aliq̃d vitium est erit aliud ab vsura. vnde ꝓ generali regula tenendũ ẽ q; q̃cunq; ab altero aliquid recipit nihil sibi dãdo nisi tpe solutiõis vel redditiõis accepti non cõmittit vsurã aliq̃d lucrãdo rõne illi⁹ talis accepti. Pro hac regula declarãda notanduz est q; in his cãbijs naturalib⁹ tripliciter põt interuenire lucrum Primo rõne custodie. scdo rõne patrie. tertio rõne monete. Primo rõne custodie seu depositi: vtputa si absq; piculo ⁊ labore deportatiõis de vna ꝛra in aliã reddat mercator cum ꝓprio lucro deposituz vel ei⁹ eq̃alens: vt cũ eps pgens Romã deponit i auinione. lb. ducatos alicui mercatori hñti tabulã pecunie Rome. ille mercator accipit ab eꝑo ducatos. x. vt ꝑfatos mille ducatos reddat sibi Rome indẽnes: i tali casu lz ibi nõ ẽ vsura. tñ ꝑm q̃sdã ibi est turpe ⁊ indecens lucrum: et maxime ꝓpter duo. Primo qz mercator ille absq; periculo ⁊ absq; expẽsis ⁊ etiã sine deportationis labore facit eos eꝑo in roma dari Secũdo qz añq; reddat eos potest ex traditis sibi ducatos i auinione lucrari et mercari nõ tñ vt ꝓdixim⁹ ẽ ibi vsura cũ ipe nihil mutuauerit eꝑo: nec ad restitutionez illoꝝ. x. ducatoz ꝑm q̃sdaz obligatus est: qz vere fuit

epo in aliquo ꝛequalenti q̄uis h̄ faceret absq; suo piculo ⁊ labore. ideo indecentia talis lucri nō ꝓtinet simpliciter indecentiā vel iniusticiā. imo potius quādā equalitatē. Credo autē sal/uo meliori iudicio qñ tali cambiēti q̄ de hoc facit artē imineret circa hanc artem expēse pēsionū operaꝝ solariorꝝ factorꝝ ⁊ discipulorꝝ insuper circa picula ⁊ labores sicut plerūq; talib⁹ ꝓtingere solet q; ex his cambijs p̄t sumere moderatū lucrū ⁊ maxime rōne interesse sic de cābijs p̄cedētib⁹ dictū est. Nec⁹ aūt de eo q̄ hanc exerceant artē: nec ꝓpter h̄ opus iminent sibi picula: nec habet inde labores neq; expensas: ex quo rōne ītereſſe posset inde habere lucrū ⁊ ſm h̄ cōsentiēdū ē p̄me opinioni. ſm eñ Bal. extra de pl⁹ pe. c. ſ. In one casū q; numero campsori pusij .c. p. xc. que mihi plus dari facit talis q̄dē ꝓtract⁹ licit⁹ ē iure gentiū ⁊ necessarius ⁊ inuētus naturali rōne eo q; cāpsor subijt picula maris ⁊ dāna nūcioꝝ vt p̄tz. ff. de nauti. l. piculi. ⁊. ff. d̄ ac. ⁊ obli. l. traiecticie ·§· d̄ illo. et. ff. de ꝛbo. obli. l. q̄ rome ·§· calūnier/. et si aliq̄d pl⁹ lucrat ipe cāpsor ex iusticia q̄dez ⁊ licite lucrū sumit. q; industria accedit rei licite vt p̄tz. ff. ad. l. fal. l. si heres. In one ea licitū ē numerāti. x. paciſci q; reddāt nouē tñ: q; minuere sortē nō ē p̄ctm: augere aūt sic. ⁊ ē tex. notabilis. ff. si cer. pe. l. roga ·§· si tibi. Ad 2ō i talibus cābijs p̄t interuenire lucrū rōne patrie de/q̄ duos casus ponam⁹ in quo p̄t p̄mo puenire lucrū ex p̄te dātis. 2cō ex p̄te recipientis In 1mo ex p̄te dantis. ꝛbi gra. pl⁹ eñ valet florenus senēsis senis q̄ alibi: similiter florentinus. similiter ducat⁹ venetijs: ⁊ roman⁹ rome ⁊ sic de ꝓsimilib⁹. ideo si pura ⁊ sola rōne cābij ꝓpter monetam plus valētē i ꝓpria patria q̄ in aliena interueniat lucrum nō credat ibi vsura. verbi gratia. si quis vltramontanus. 20. ducatos venetos venetijs ītēdebat ferre ⁊ ibi cābire seu expēdere eos ⁊ inueniēs cāpsorē in patria sua habentē tabulā cābij in ciuitate venetiaꝝ: sibi tradit eos tāq; cābiens eos i venetijs ac p̄ ꝓsequēs ad forū cābij venetiaꝝ: tunc si nihil aliud h̄ intēdit nō ē ibi vsura. Iz plus p̄dicti ducati veneti valeāt venetijs q̄ alibi vbi eos tradit verūtamē si ex h̄ q; p̄dictos p̄us tradidit vltra mōtes q̄ recipiat in venetijs cābiū eoꝝ intendit aliq̄d lucrū acq̄rere. tūc p̄ior traditio induit mutui rōnez: ⁊ ē ibi vsura Secūdo p̄t puenire lucrū ex p̄te recipiētis: ⁊ tūc fieri solet tale cābiū alio econuerso modo. ⁊ dicit cambiū p l̄ras. verbi gra. Jn florentia existēs indigeo pecunia venetijs do tibi i florentia. c. vij. vel. c. vj. florenos et tu in venetijs p l̄ras tuas facias mihi consignare. c. ducatos venetos. Iz eñ tu inde lucreris tamen talis ꝓtract⁹ licitus est. tum quia est q̄dam p̄mutatio nūmismatis ad nūmisma: nō rōne pecunie q̄ de se fructum non parit: sed rōne patrie supuenit lucrū tum quia ē ad vtilitatē vtriusq; p̄tis. neq; esset sine tali cambio mercantie exerceri possent. tū rōne interesse sicut de expensis rōne custodie dictum est. Tertio quoq; in p̄dictis cābijs lucrum iteruenire potest rōne monete. sūt nempe monete siue nūmismata q̄daz que nō tantū in ꝓpria patria: sed quasi vbiq; maiorē habēt valorē seu cursū q̄ alie multe monete: sicut p̄z de ducatis venetiarū de Boloninis antiquis ⁊ similib⁹. Insup eadem nūmismata que in tali maiori p̄cio sunt adhuc magis in vna patria q̄ in alia currūt ⁊ carius estimāt. Si quis igt̄ tradat. 20. florenos florentinos alicui vltra mōtes vt sibi citra mōtes reddat pecunia p̄ualentior aut totidez florētini florени in terra vbi plus valent vsuraz cōmittit. Sed pone q; aliqs pecuniā mutuet ad certū tēpus recepturus alteri⁹ generis monetā aut aurū vel argentum: aut aliā speciem nunq̄d cōmittit vsuraz: Ad hoc dicendū ſm Hoff. ⁊ Hostien. q; si nō facit hoc vt i estimatiōe lucret vsurarius est sicut hi q̄ de nūdinis in nūdinas mutuare solēt. hanc vsurā omnib⁹ execrabilē omnib⁹ indicat Hostien. vñ qñcunq; sub specie vēditionis/vt cōmutationis vel alteri⁹ liciti ꝓtract⁹ velet et subornet leuet cum excedat centesimā vsurā ⁊ qōcūq; nomē imponat ei ex quo fraudulenter ⁊ mala intentiōe fiat aliq̄d sorti accidit vsura est. extra de vsuris ꝓsuluit ·xiij. q. ij. c. pleriq;. ſm etiaz Alexan. lom. dicendū ē. q; ille q̄ mutuat pecuniā alteri⁹ generis ad certū terminū. peccat si rōne termini dati vult habere pecuniam quā p̄babiliter credit amplius valituram in termio dato q̄ sit pecunia quā ipse derat. Opat eñ excrescentiā ꝓpter dilationē tēporis. Potest etiā fieri circa hec distinctio q̄ sup̄apposita ē ſm one. xxxvij. c. vl. in. q. ij. Ad one etiā casum q; petrus existēs ianue emit a rolando turonēses recipiēdos in frācia talib⁹ nūdinis: querit an ne liceat? Dicēdū ſm Alexā. lom. q; si emens plus vel min⁹ dat ꝓpter tpis dilatōez: vel q: pl⁹ vel min⁹ dimittit pecuniaz suā vendēti vel p̄mittēti dare Turoneñ. i frācia vtpote si vsq; ad nūdinas sūt tres mēses et min⁹ dedit emēs ꝓ liberis turonēsiuz. quam si essent tñ duo ꝓtract⁹ tunc nō videt licit⁹ ⁊ maxime ꝓpter duo. Primo si pecuniaz in termio recepturꝰ plus valituram p̄babiliter crederet. vel si sic emēs cōiter lucraret: hoc aūt posituz videt mutuū esse positū indirectum: vtputa si q̄s dat p̄babilit̄ min⁹ receptur⁹ in termino pl⁹ Sed si eēt dubiū p̄babiliter vel cōiter accidētis ꝓtractus excusaret.

De soccidis animalium

De cambijs casualibus ⁊ fortuitis que cambia sicca solent a quibusdam nuncupari.

Tertio sunt quedam cambia que casualia solent nominari: a q̄busdam tamen denominant cambia grossorum. Celebrant autem tali modo: nam cum indigeaz in florentia dem libris grossorū ibi recipio p illis a camsore centū ⁊ sex florenos plus vel minus ꝑm q̄ tunc florentie talia cambia currūt. id est ꝑm q̄ ibi valent decē libris grossorum. demum inde ad vnū mēsem teneor sibi restituere tātum quantū infra decē dies cōputandos a die celebrati cōtractus valebunt decem libri grossorū in ciuitate venetiaz: que quidez aliquādo valent plus: aliquando ꝯo minus: ideo camsor aliquādo p̄dit aliquādo lucrat. Iz cōmuniter inde suscipiat lucrū nūmi. ideo cambia ista exercent atq; frequentāt. talis autem contractus oīno illicitus est. Primo quia est cōtract⁹ mutui. secūdo quia sperat lucrum nūmi. tertio qz est cum damno ꝓximi. Primo quia est contractus mutui cum intētione recipiendi vltra sortē hinc ad mensem. quod ꝓhibituz est sicut latius ꝑmone. xxxvij. arti. j. c. ij. dictuz ē. Nec obstat q̄ predicte libre grossorū quādoq; valeant minus. quia intentio mutuātis est ex tali mutuo lucruz habere. Preterea dubia ⁊ pericula in vsura non excusant: sicut patet extra de vsuris. c. nauigāti. Secūdo est illicitus: qz sperat lucrum nūmi de quo nullū potest egredi lucrū vt patet. lxxxviij. di. c. ejciēs. Tertio est illicitus: qz est cū damno ꝓximi scz recipiēti pecuniā cambij: cum experientia teste que magistra est oiuz in. c. q̄ sit. li. vj. eodē ti. talia cābia sint hodiernis tpibus submersio ⁊ destructio omniū ciuiū q̄ talia cambia frequētare ꝓbant. Ex p̄dictis satis patet qñ in cōtractu absura excusat damnū piculum vel dubium. et qñ est mutuū palliatū: necnon qñ liceat cābiū vt a fetore impiorū ꝯtractuū cum Lazaro resurgamus atq; resurgāt q̄ in eis olim corrupti erāt. hec illis p̄stante domio nostro ihū: q̄ mortuis dat vitā impijs dat gratiā ⁊ iust⁹ solū dat gl̄iaz sempiternā. Quā nobis ipse ꝯcedat q̄ cū patre ⁊ spiritusancto gloriosus i secula seculorū viuit ⁊ regnat. Amen.

Sabbato post quartam dominicā in. xl. d̄ soccidis aialiū. Sermo. xl.

Ego sū lux mūdi Joh. viij. ⁊ i euāgelio hodierno. Nemo q̄ppe vere hoc ꝯbum dicere valet nisi dñs ihs xp̄s q̄ in q̄tū de⁹ ⁊ inq̄tū hō sol⁹ pōt tenebras de aia effugare. vnde ibi supra subdit dicēs. Qui seq̄t me non ambulat in tenebris scz ignorantie vel culpe: ⁊ p ꝯsequēs nō veniet ad penas gehenne q̄ terminus sūt p̄dictaꝝ tenebrarū: ꝓinde Mat. viij. ait dñs q̄ peccātes ejcient in tenebras exteriores. id ē. in vltimas tenebras. Hz p xp̄m facta ē veritas ꝯtra tenebras ignorātie ⁊ gr̄a ꝑpter tenebras culpe ⁊ gl̄iam in fine miseri coꝛditer largiet ꝯtra tenebras gehēne. Ad illuminādū ergo tenebras ignorātie nostre ne i alias incidamus ad p̄sens ambulem⁹ in lumine: sua in materia contractuū soccidarū Ad intelligentiā igit soccidarū et aliorū contractuū qui inter se varie cōmiscētur ante oia tria ꝑmo notāda sūt. Primo est notādū q̄ qñq; i soccida ⁊ alijs cōtractibus mutui rō cōmiscet si rōne ipsius mutui fiat i his potior conditio p̄stitoꝝ q̄ mutuantis ab illo semp ꝑ tanto ē ibi vsura ꝑ quāto ob rōnez mutui veri vel iterp̄tati veri: fit potior ꝯditio p̄stitoris. ⁊ ex hꝫ patz lata ianua ad multos casus vsurarios tam soccidarum q̄ alioꝝ cōtractuū discernēdos: ⁊ ad eorum intricationes ꝑpter variam cōmixtiōnē ipsoꝝ cum ceteris cōtractibus dissoluēdas ⁊ euadandos. Secūdo autez prenotandū ē q̄ in soccida q̄ est q̄dam societas in ꝯtractu animaliū duo ꝯcurrūt scz societas ⁊ locatio: qz ex his duob⁹ soccida cōposita est. ideo q̄ discernere vult quādo soccida licita sit vel non duo debet ꝯsiderare. Primo id qđ est formale l vera societate pecunie apposite. qz scz ille q̄ mutuat pecuniā mercatori ad verā societatē: tenet i se piculū fortuitū retinere. Secōo debet ꝯsiderare id qđ ē formale l locatione. qz locans retinet i se piculū casuale ipsi⁹ rei locate. si q̄ i soccida apud eā dantē remaneat fortuitū piculū: tūc ibi nō est vsura. Iz sicut infra patebit posset esse iniusticia ex vtraq; pte ⁊ maxime ex parte soccidam dantis. Tertio est notandū q̄ qñ cōmuniter nō p̄cipit ⁊ ꝓbabiliter dubitat an illi⁹ vel istius deterioꝝ ꝯditio sit in forma ꝯtractus ⁊ pacti adhibiti i soccida seu i q̄cūq; alia societate: tūc ibi nō ē peccatū. vbi aūt cōditio alteri⁹ notabiliter deterioꝝ apparet ad arbitriū boni viri pctm̄ est ex pte ꝑualentis si hꝫ sciēter facit: ⁊ talis ꝑualēs totuz qđ vltra debitū iusticie recipit ipsi decepto oblīgat restituere cū id ꝑpendit. Insup aduertēdū q̄ locatoꝝ dicit ille q̄ domū seu animalia tradit alteri q̄ illa vtatur seu cōducat. vñ Sm Catholicon locare dicit in respectu ad ꝯducere. nam ꝯducit hospitium q̄ ꝑ eo dat precium. Conducere igit ē simul ducere aliquib⁹ ducatū prebere. ⁊ mercede ꝯstituta aliq̄d dicere. vñ versus. Conducat preciū tradēs prebensq; ducatū. Qui capit ille locat ꝯducit q̄ precium dat.

Articulus.i.de soccidis ouium ⁊ aliorum animaliū minutorū.

Primo ponamus casus de ouibus et alijs animalibus cōsimilib⁹ minutis: do quibus tractemus tria capl'a. Primum erit de quattuor casibus licitis.secūdum erit de tribus casib⁹ illicitis.tertiū de trib⁹ casibus licitis licz oēs variari possent scz a licito ad illicitū ⁊ ecōuerso.

De quattuor casibus licitis in soccidis ouiū. Cap.i.

Primū capitulū de quattuor licitis casibus. Primus casus est cum fit societas hoc modo videlz quando quis habens.xx.capita ouiū.iūxt societatē cū alio habēte totidē ⁊ cōmunicant ad inuicē ipas oues ⁊ eaꝝ piculum ⁊ emolumentū ⁊ expēsas circa pastū eaꝝ:⁊ vltra h̄ qñ cꝰ paciscūt simul q ꝺ eaꝝ fetib⁹ capita moriētia reparēt vel de earū velleribꝫ ⁊ pellib⁹ emant alia ad augmētū gregis. In hoc ꝯo casu q: nulla interuenit ratio mutui nō potest esse vsura q̄uis si in hmōi pactis alteri ꝑditio potior esset vel deterior.tunc ibi vitiū iniusti p̄cij ee posset. Secōs casus est cū petrus tradit in soccidā iohāni.x.oues. ⁊ ipe iohānes ponit alias.x.oues ⁊ itez petr⁹ addit alias.x.oues cōtra opa ⁊ expēsas q̄s faet ipe iohes in alēdis pecorib⁹:demū in fine eas anni eq̄liter diuidūt etiā talis ꝓtractus licit⁹ē. Tertⁱ⁹ casus addaꝫ ⁊ pone q petrus dat iohāni,i soccidā centū oues paciscens secū sibi satisfacere de labore ⁊ expēsis q̄s faciet ꝑ ꝑdict⁹ ouib⁹ custodiēdis.hoc addito q ꝑdict⁹ iohannes de ꝑdictis ouib⁹ soluet tertiaꝫ ptem ⁊ stet ad tertiā ptem lucri ⁊ dāni:talis ⁊ ꝓtractus licitus est .q: petrus satisfacit iohāni de labore suo. Ex q̄ patet q iohes nihil ponit in soccida nec opas nec quicq̄ aliud:ꝫ ꝓpter factū seu lucrū obligat se ad soluēdū tertiā ptem ouiū ꝑdictaꝝ.⁊ h̄ licitū est. Quartus pōt addi casus q̄ talis est.petrus tradit in soccidam iohāni centū oues paciscens secum q ꝑdict⁹ iohānes de oibus habeat medietatē in p̄ncipio in medio i fine:⁊ talis ꝓtractus licitus est dūmodo petr⁹ fortuitū sibi retineat periculū.

De trib⁹ casibus licitis in soccidis ouium. Capitulum.ii.

Secundū capitulū subiungaꝫ de trib⁹ casibus illicitis in soccidis ouiū. Primus casus est cum q̄s certa capita ouium tradit in soccidā certo p̄cio estimata.cuz h̄ scz pacto q de puentibus recipiat totum p̄ciū anteq̄ alius aliquid de ipis puentib⁹ receptus sit:aut etiaz sub tali pacto q de fetib⁹ reparent capita quolibet casu morītura anteq̄ alius aliquid de puentibus recipe debeat:qđ est quasi oues tradere imortales.talis ꝯo contractus impius ⁊ vsurari⁹ est. Si tñ post ꝑdictaz estimationē p̄cij ouiū:aut cum repatiōe earuz de fetibus ꝓtractis societatis sic fieret.q ꝗtū leuat ouiuz pastus ⁊ custodia pastoralis tāto melior fieret portio societatis in recipiēte ⁊ custodiente ac pascente oues.tunc ꝯo non est ibi vsura nec peccatū iniusti p̄cij. Secōs casus est cum q̄s habens.xx.oues tradat alicui eas estimatas.xx.lib.hoc scz pacto q sibi teneat reddere medietatē scz.x.libras q̄cūq̄ cōtingat postea de ouib⁹.tūc q̄dem pinde est ac si creditor dedisset debitori mutuo.x.libras q q̄s emptis decem capitibus ꝓtraxisset societatē cum ipo debitore habent alia decem capita ita q si ant'cōmunia ⁊ ipi sint socij in piculo ⁊ puentibus.tunc p quātō ex ꝓtēplatoib⁹ mutui ḡuat debitorē creditor in cōtractu p̄fate soccide p̄ro tanto est ibi vsura. Tertius casus ē de eo q̄ emit oues a paupibus vel non paupib⁹ quas minime habēt ⁊ scit ve credit eas nō habere ac p tali emptiōe dat aliquā pecunie q̄titatez.et q̄si iam a vēditore illa alia accepisset locat illa vēdente p certa annua pensione.talis q̄dez ꝓtractus vsurarius est ⁊ fit in fraudē vsurarū vbi talis p̄stitor aliq̄d lucrari debeat vltra sortem scz vltra pecuniā quam p̄us dedit. Si aūt credit illa illum habere ⁊ sine fraude emit tunc non est vsura:si scz capitale stat ad piculuz ei⁹. quia tūc est vera locatio.

De tribus alijs casibus etiā licitis in soccidis ouiū. Cap.iii.

Tertiū capitulū addaꝫ etiā de trib⁹ casibus ouiū qui licite p̄nt ⁊ solent fieri. Primus casus est q̄n q̄dam tradit oues cuidā monasterio sb̄ tali ꝓuentiōe ne q de q̄libet oue recipiat annuatim duos solidos cū lōge plꝰ valeant fructus eaꝝ puta q̄ttuor vel q̄n q̄ solidos annuatim. Scz addit q etiā oēs p̄dicte oues moriaꝫ vult p̄dictū fructum insup si multū multiplicēt oēs ipi⁹ monasterij sint. In sup q post mortē tradēs etiā si cētuplarēt ad ipm monasteriū veniāt. Sm eñ Hostiē. talis ꝓtractus licitus est:nec pōt etiā petere restitutionē ex quo i ipa traditione nō fuit lesa q̄uis mortalitas ouiū sequeret:nisi iā oues vtiq̄ infecte essent ⁊ ad mortē pate:⁊ h̄ monasterium ignorauerit ne pspexerit mortalitatem venire posse.ff.ō mino.l.vez.§.si locupleti. Consulo tñ tradēti in h̄ casu q inspecto lucro de ouib⁹ a monasterio habito q forte fuit paruū ⁊ longo tēpore insolidū habuit lucrum non exigat. aut remittat partem:⁊ sic sentiat ptem damni nec cū iactura mōasterij locupletari velit.ex ō

re.iu.locupletari.lib.vj. Caueat igit insup tal tradens q nisi in hoc contractu ꝙuentus consentiat non teneꝫ cõuentus de ouibus abbati vel cellario vel hmõi cũ pdicto pacto datis extra de depo.c.j.hec fm hostien. Secũdus casus ẽ talis.pono q Petr⁹ tradit viginti oues Iohãni vsq ad duos annos tali conditione q ipe Iohannes teneaꝫ eas ⁊ earũ fructus ⁊ fetus cum diligẽtia pascere ⁊ fuare scz suis expẽsis. fetuum ꝙo ⁊ fructuũ eaꝝ medietatẽ ipi petro fideliter consignare ⁊ dare atq in fine termini easdẽ oues vel alias que eis occasione extabũt ipi eisdẽ assignare: si tamẽ ipe vel aliq earum: aut ipaꝝ fetus vel fructꝰ culpa: aut dolo ipius Iohannis vel eius nuncij pierint vel deuastati fuerint ad dãnũ ipius Iohãnis spectat. Si vero diuino iudicio vel casu fortuito ꝫ euenerit ad petrũ habet ptinere: dũmodo Iohãnes pdicto petro de hmõi faciat plenã fidez. talis quidem cõtractus licitus esse videꝫ: quia satis videꝫ esse equa ⁊ bona ꝙditio vtriusq. Tertius casus est fm Bal. de pusio in li.j.ca. p socio. vbi gra. dedi oues in soccidam ad q̃quennũ ⁊ de ꝙsuetudine est q i fine q̃quennij diuidãtur oues ⁊ fructus eaꝝ oues interim naturaliter perierũt nunq̃d rusticus aliq̃d obligat⁹ est mihi? Dicendũ q in tali casu põt ꝙtingere dãnum triplex. Primo ex natura .secũdo ex fortuna.tertio ex culpa. Primo q̃dem i tali casu põt interuenire damnũ ex natura: ⁊ in ꝫ casu: qz fuissent pture etiã penes me ideo restituere nõ teneꝫ etiã si fuissent extimate: nam in cõtractib⁹ non ordinatis ad dominiũ trãsferẽdũ estimatio emptionẽ nõ facit. vt.ff.p socio.l. cũ duob⁹.§.dam.ff.locati.l.iij. ⁊ hoc ꝓpter regulam traditam.ff.de ꝙtract.em.l.cuz manu sata .§.nemo. Secõdo põt ꝙtingere tale dãnuz ex fortuna: vnde si pierũt fortuito casu cui resisti nõ potuit vt tex. dicit in ꝓallegatis.l.§.dãna q piculum est cõmune ꝓinde si oues estimate erãt.xx.lib.tũc rusticus teneꝫ mihi restituere decem.nam si nihil restitueret totũ damnũ foret vtiq meũ: qđ esset cõtra illũ textũ in .§. dãna.qui dicit q damnũ est cõmune. Et ꝫ ptz q aliter iudicam⁹ de casu fortuito: ⁊ aliter de casu naturali. Tertio ꝙo ꝙtingere põt ex culpa. vnde si culpa rustici damnũ illud supueniret ipe ad emendã teneꝫ toti⁹ scz quãtitatẽ .qz añ tps diuidẽde societatis oẽs oues erant mee lz estimate tradite fuerint sicut pdictũ ẽ. Ad ꝫ fac.c.de pac.l.si pascẽda pecora. ⁊ etiã in pdicto.§.dãna.in.l.cũ duob⁹.ff.p socio. Si vero postq̃ oues eq̃liter partiri debebãt dãnũ inꝫuenerit rustici culpa: tũc nõ teneꝫ mihi nisi ad dimidij pcij ptem: qz in plus me non dãnificauit. Ex dictis iam patz fm Bal. q si pdictum damnũ interuenit ex natura ptinet ad tradẽtẽ Si ꝙo ex fortuna tũc ptinet ad vtrunq. Si ex culpa ptinet tãtũ ad recipiẽtẽ: plura q̃ ptinẽt ad hanc materiã dicta sunt in fmone nuper pcedenti arti.ij.c.iij.

Articulus.ii.de soccidis boum et animalium grossorum.

Secũdo ponam⁹ casus ad boues ⁊ alia aialia generis grossiorꝭ: de q̃bus etiã tractabimus tria capla Primũ erit de q̃ttuor casib⁹ licitis. scõm de trib⁹ casib⁹ non licitis. tertiũ item de trib⁹ alijs casibus licitis lz oẽs a licito ad illicitũ ⁊ ecõuerso ab illicito ad licitũ ꝓñt multipliciter variari.

De quattuor casib⁹ licitis circa soccidas boum. Capl'm.i.

Primũ capl'm fit de q̃ttuor casib⁹ licitis in soccidis boum. Primꝰ casus ẽ talis Petrus tradit Iohãni bouẽ ⁊ vitulum nutriẽdos ad annũ. hac scz ꝙentiõe q in fine vendaꝫ: ⁊ petrus ante oia suum extrahat capitale deinde diuidiꝫ lucruz. In ꝫ casu duo necessaria sunt ad hoc q licitus sit. Primo q petrus retineat in se piculum fortuitũ capitalis: alias illicit⁹ esset cõtractus. Scõm est q si animalia min⁹ vẽderenꝫ q̃ fuerint empta. non tñ ex ꝫ Iohãnes teneꝫ ipi petro ad supplẽdũ ꝓ capitali deficiẽti: qz tunc esset capitale saluum qđ est ꝫ ea q̃ dicta sunt supra fmone ꝓcedenti arti.j.c.ij. ex quo ptz q talis ꝙtractus eẽt vsurarius Scõs casus talis est. pone q petrus locat Iohãni duos boues volens quolibet mẽse duas minas seu duos sextarios frumẽti ⁊ retinet sibi pdictoꝝ boum piculũ. qđ iuris? Dicẽdũ q talis locatio fit licita dũmodo tñ sit lucrũ qđ respõdeat vtilitati q̃ põt haberi de bobus alis illicita eẽt. nã si nulla de bob⁹ vtilitas aduenire nihil dare deberet aliꝫ meteret vbi nõ semiauit, qđ vtiq illicitũ ẽ atq iniustũ.

Terti⁹ casus addaꝫ ⁊ pone q petr⁹ locat Iohãni duos boues estimatos cuz hac ꝙditiõe. q Iohes laboz ⁊ sibi cũ dictis bob⁹ in ãno.xij.bubulcas.i mẽsuratas terre: et i fine anni boues vẽdi debeãt: atq ꝓ totũ suum capitale ꝓpus retrahere debet: ⁊ Iohãnes debet habere medietatẽ lucri dictoꝝ boũ q̃d iuris? Dicendũ q talis ꝙtractus licit⁹ est. si ipe petr⁹ obseruat duo. Primo q retineat sibi piculũ dictoꝝ boũ. scõo q ꝓmittat ipi Iohi satisfacẽ de laboze quẽ sustinebat i laborãdo fras: ⁊ ꝫ ad arbitriũ boni viri. que satisfactio computetur in hoc q dat sibi medietatẽ boũ. Sz si nullũ lucrũ fieret ꝫ bob⁹ tunc petrus recõpensare videꝫ debere ꝓ expẽsis factis a Iohãne de ipa scz boũ sorte. vno pdictorum duoꝝ deficiente cõtractus licitus est.

Quartus casus addaꝫ iterū: nam eodē mo-
do licitū est boues locare ad laborandū ad q̄r/
tam partem lucri ⁊ damni: dūmodo locans bo
ues laboranti ꝓmittat cōpetēter se satisfacturū
ꝓ labore quē sustinet: siue fiet satisfactio de ex-
pensis factis ex parte dantis: siue de sorte bo-
um: si ibi non fuerit lucrū: alioquin cōtractus
illicitus esset.

De tribus casibus nō licitis in soc-cidis boum. Capl'm. ij.

Secundū capitulū est de tribus casib⁹
nō licitis in soccidis bouz. Primus ca
sus est q̄n quis locat boues ad medie/
tatem. ſ. ꝓ certis sextarijs bladi: eo scz pacto q̄
si morianꝫ vel deteriorenꝫ cōductor subeat pe
riculi medietatē: si aūt meliorāꝫ habeat medie
tatem cōmodi. In hoc enī casu q̄ tradens bo-
ues sub specie locatiōis q̄si mutuat: seu cōmo-
dat boues suos. ideo in tali locatiōe datur po-
tior cōductori: q̄ vix aut nunq̄ pōt habere cō
ductor tantū cōmodū de melioratōe boum q̄n-
tum potest habere damnū de morte ipsoz nisi
sextaria que ꝓ cōditiōe dimidij bouis darenꝫ
sufficiēter equialerēt cōductōi quarte partis
id est dimidij bouis: puta si bos ad aranduz ꝓ
anno sufficiēter ꝓ quattuor sextarijs cōducaꝫ
q̄ dentur duo sextaria ꝓ dimidio bouis predi
ctoz. ratio est: q̄ in hoc cōcurrit duplex cōtra
ctus. vn⁹. ſ. emptōis medietatis bouis ꝓpter
q̄ medietas talis cōcurrit ad piculū susceptō-
ris. Scōs cōtractus est cōductiōis. ſ. alterius
medietatis. si igiꝫ ꝓ expectatiōe solutiōis p̄cij
emptiōis prime medietatis non vltra iustū pre
cium cōductiōis scde medietatis grauet nulla
est ibi vsura: nec etiā iniustū preciū. Si vero lo
cator aponit predictū pactū: q̄ timet q̄ cōduc
tor nimis grauaret bouem. Si de hmōi pacti
periculo non timeret: firmiterq̄ ꝓponeret q̄ si
bos sine cōductoris culpa: aut nuncij eius pe-
reat nihil de illo piculo exigit ab eodē. tunc nō
est illicituz ex hoc respectu: sed q̄ cōtractus in
forma vsurarius videꝫ. Primo ꝓpter scandalum
mortaliter peccāt: eo q̄ hoc scientes: q̄ rectam
eius intentionē non vident scandalū: in/
de sumūt. Scōo q̄ eius hēredes etiā nesciētes
eius intentionez possent repetere capitale. Si
quis obstet in p̄fato casu nō esse vsurā: q̄ cōduc
tor in se suscipere pōt periculū ⁊ fortuitos ca-
sus rei cōducte quantū est de natura cōtract⁹.
Dicendū q̄ in p̄fato casu sunt duo cōtractus.
vnus est locatōis ⁊ cōductōis: ⁊ ali⁹ ē societat⁹
. ſ. in piculo ac melioratōe ⁊ deterioratōe bouis
Cōtract⁹ q̄dē societatis de sui natura exigit eq̄
litatem ꝓportōis: sicut ptz in p̄cedenti sermōe
arti. ij. c. tij. vnde q̄tum ego in societate do vel
facio tantū ꝓportionabiliter inde recipiaz. Si
autē ꝓpter mutuuz mihi factū pars societatis
mee deteriorꝫ ꝓ tanto est ibi vsura. Secū/
dus casus est talis. Petrus tradit Ioāni duos
boues extimatos. xx. florenis: vt. ſ. cum eis la-
boraret ad annū tali pacto q̄ ipse Joānes tene
atur eos fideliter enutrire expēsis suis atq̄ in
fine anni p̄dictos boues vel extimationē p̄redi
ctam cum quarta parte lucri si inde lucrat⁹ fue
rit: vl' tm̄ minus ipsa estimatōe quantū portat
quarta pars damni si inde supuenerit damnū
tunc teneaꝫ ipsi Petro dare vel cōsignare: nū
q̄d talis cōtractus licitus erit? Dicendū q̄ iste
casus est similis illi de quo in p̄cedenti sermōe
dictū est artic. j. c. ij. in ca. Tertio ꝓinde videꝫ
hic dicendū: sicut ibi dicebaꝫ. ſ. q̄ est illicitus.
Esset aūt licitus talis casus si adderēt in pacto
q̄ si damnū aliq̄d sine culpa ipius Joānis aut
nuncij eius interuenerit q̄d ad ipm Petruz in
tegre ptineret. nihilomin⁹ talē damnū Petrus
a predicto Joāne non teneꝫ acceptare: nisi ipe
Joānes ꝓ tres testes fideles de hoc faceret ple
nam fidem. Aduertendū est semp q̄ p̄dicta de
bent intelligi ſm debitū eq̄tatis. nam q̄ dedu/
ctis estimatōibus operū ⁊ laboz ipius debito
ris/expēsis factis de bonis eiusdez. ⁊ in bobus
etiā in opatōe eoz facta diligēti ⁊ fideli exami-
natione si q̄d supesse reperiꝫ id siq̄dem estimā/
dum ac diuidendū est. Tertius casus adda/
tur: ⁊ pone q̄ Petrus tradit Joāni vnam vac
cam q̄n q̄ libris estimatā cū tali. ſ. pacto q̄ ipse
Joānes teneaꝫ eam: ⁊ oēm eius fructū cum di
ligentia seruare ⁊ custodire sumptib⁹ suis fru-
ctūq̄ ei: ⁊ fetū nō alienare sine sn̄ia Petri atq̄
de fructib⁹ eius ⁊ fetib⁹ ꝑoribus tm̄ Petro da
re ⁊ ꝓsignare donec sit sibi de p̄dicto precio sa
tisfactū integre: deinde assignare sibi dimidiuz
in futuro de fructib⁹ ⁊ fetibus talis vacce: si tm̄
vacca vel eius fructus ⁊ fetus culpa ipius Jo
annis aut nūcij eius quocūq̄ modo perierint.
ipse Joānes integre restituere teneaꝫ. Si autē
diuino iudicio aut fortuito casu supuenit vin-
dicta ptineat damnū ad ipsum Petrū: queriꝫ
quid iuris? Dicendū q̄ talis cōtractus licitus
esse videꝫ ſm quosdā. nam lz Petrus ꝑus sor-
tem suā recipiat: tm̄ incōueniēs nō videꝫ cuz in
se suscipiat piculū fortuitu casus ⁊ diuini iudi-
cij. Sed verior sn̄ia tenet q̄ talis cōtractus illi-
citus est. nam euidēter apparet q̄ potior est cō-
ditio locatoris q̄ ꝓductoris: q̄ poterit euenire
q̄ postq̄ Petrus suā sortē recepit vacca cū
omni fetu ⁊ fructu peribit. ⁊ sic ꝑ oībus expen
sis ⁊ laboribus habitis circa vaccam ipse Jo-
annes nihil habebit. quod iniustuz esse videꝫ.
ideo verius dicendū est q̄ talis cōtractus illici
tus est.

De imprestitis venetor

De tribus casibus iteruz licitis in soccidis bouz. Capl'm. iii.

Tertiũ capitulũ est de tribus casib⁹ licitis in soccidis boum. Prim⁹ casus est iste locat Petrus Joãni duos boues estimatos. xx. florenis cum tali pacto q vbi cõsuetũ est dare p duobus bobus duodecim frumẽti sextaria det sibi ipe Joãnes octo: ita tñ q stet ad periculũ tertie partis boum. nunq̃d licitus est cõtractus? Dicẽdũ q sic: si tñ Petrus satisfacit Joãni de suo labore: z tunc licitũ est: q Joãnes obligat se ad periculũ tertie partis boum alias nõ. Scõs casus est cum petrus locat Joãni duos boues pacisc̃s secũ q det sibi sextariũ frumẽti quolibet mense. nec de piculo mentionẽ facit. In hoc casu aduertendũ est q si petrus vult capitale habere firmũ: tunc quidem vsura est: sed si intendit fortuitũ periculũ in se suscipe. tunc casus licitus est. Sic quidez eodẽ modo hoc licitũ est in vectura equi si tũc insup morient boues p ioãnis in curiã satisfacere teneret. Tertius casus est. emit petrus duas vaccas: z eas tradit ioãni sub hoc pacto q illas pascat: z cum eis terrã colat: ita tñ q ipse petrus de primis fructibus illarũ recipiat medietatẽ precij earũ: quo recepto medietas agricole atq; alia medietas sit petro: z equalit diuidant fructus huncaddito q agricola deo q̃libet anno vnũ sextariũ tritici ipsi emptori. s. petro qui terrã colit cum ipsis vaccis. z si moriãtur vacce equaliter cõmunicẽt damnũ. nunq̃d licet? Dicendũ q ꝓtractus licitus est: sed magis est cõtractus locatõis societatis. q locat vnaz vaccã que est sua p vno sextario tritici annuatim: z p pastu vacce. z fetus est eius fruct⁹. sed de alia nihil recipit. q nõ sua sed agricole est.

Articulus. iii. de soccidis que possunt fieri vario modo de ouibus z etiam de bobus.

Tertio subdamus casus ptinẽtes simul ad oues z ad boues licet multi p̃dictorum casuũ ad hoc duplex genus aialiũ applicari possint: z de hoc ponunt tantũmodo duos casus Primus est cum q̃s locat aialia p certa q̃titate frumẽti seu p quacũq; annua re. talis q̃dem cõtractus licitus est: dũmodo ꝓductor nõ graueť ex imoderata mercede. licitũ q̃z est in tali cõtractu apponere pactũ q damnũ z lucrũ rei locate cõmune sit: sed non licet pacisci q solũ sit ꝓductoris: nisi de eo qđ p̃cedit ex culpa sua. Scõs casus est talis: habet quis. xx. capita z tradit illa pascẽda: z custodiẽda sub certa mercede pecunie vel pticipatiõe puentuuz gregis. sic tñ q dñs retinet sibi piculũ capituz predictoz: in tali q̃dem cõtractu nõ est vsura: qz in eo nulla interuenit rõ mutui. secus autez est si dñs sibi periculũ nõ retineret. sed ꝓductori putaret: qz tunc ꝓtractus esset illicitus. Ez vt auidius z attẽtius mane diei sequẽtis capiatis materiã imprestitoz seu locoz: seu mõtis que amplissima z difficillima atq; vtilima. z ne cessarijssima nobis est p̃monitos eẽ volo: ac ad audiendũ sollicitos esse gr̃am veritatẽ huj⁹ rei aperiendi z nobis seruãdi prestãte dño nr̃o ie/su christo q̃ cuz p̃re z spũsctõ in vnitate glorio sus triũphat: z viuit in secula seculoz Amen.

Vñica. v. in quadragesima que est dñica in passiõe de mane de imprstitis venetoz z de mõte florẽtinoz ac de ianuẽsiũ alijsq; locisque idẽ in subiecto sunt. Sermo. xli.

De promissionẽ

Recipiãt qui vocate sũt eterne hereditatis in xp̃o iesu dño nr̃o ad heb. ix. z in epl'a hodier. Ẽn assum hesterne promissioni fidelis locuturus de materia imprstitorum locoz z mõtis quã vsq; ad hunc diem distuli eo q eius dignitas ferialis diei non patiebať molesta breuitate artari. Repromissionez ergo recipiãt cuz apl'o (vobis loquor q̃ vocati sunt eterne hereditatis). hoc est p repromissiões obseruationẽ quã vobis vocatis feci in p̃cedẽti die ꝓpter obseruãtiã eoz que dicenť z) cõsequanť gloriã sempiternã: quã oẽs iusti heredi tabũt in xp̃o iesu dño nr̃o. Res eni quam pre manibus habemus appme grauis est atq; dubia: z magnuz vndiq; piculũ pfert. Non sum ego pfundi sensus: nec adeo plspicatis ingenij vt noui q̃piã i hac materia ex me ad inuenire queã. Sed est fons indeficiẽs sapientie dei q̃ fidelibus atq; doctoribꝰ suis pz: de quoz riuis haurire intendo: ex me nõ audens in tanta de re tanq̃ dubia aliq̃d temerarie diffinire. vnuz tñ fidenter dico q sicut Prou. xj. Salomon dicit. Qui timet laqueũ securus erit. z ps. de homine iusto inq̃t. Posuisti firmamentũ eius formidine. s. in materia occurrẽti: z q̃libet predictoz põt esse thema in p̃nti Pmone. Ad rem deniq; veniamus xba statuti ciuitatis florẽtie circa materiã montis. Ad intelligentiã igiť dicendoz notandũ est: q mõtis de florẽtia casus series talis est. Cõitas florẽtina pecunia egẽs imponit quedã onera ciuibꝰ suis: que vulgariter p̃stantie nũcupanť. z ad has soluẽdas oẽs ciues suos cõpellit. Statuit q̃z vsq; q̃ restituat sortẽ ipsis creditoribꝰ dari vltra ipam sortem quinq; p cẽtenario q̃libet anno. ex hoc eni q̃ñ q̃z cõtingit q p̃dictis creditoribꝰ vel ab eis iura hñtibꝰ tñ rñsuz fuit de accessiõe p̃dicta atq;

per tantū tempus aliqñ accessio adequata est sorti: aliqñ nō in totū: aliqñ insup ipsam excedit sortē. Ceterū ad cōscientiarū exonerationē statuit ipsa ciuitas q̄ q̄cūq̄ puisum est p ordinationē p̄dicti cōis dari debere talib⁹ mutuātibus p dono damni ⁊ interesse: seu puisione vel merito dictoꝝ creditoꝝ intelligāt debere dari et recipi: ⁊ detur ⁊ recipiat: ⁊ peti ⁊ recipi posset p spontaneo libero ⁊ mero: dono ⁊ donationis titulo ⁊ taliter recipiat: ⁊ recipe intelligat quilibet talis creditor a cōitate p̄dicta: ⁊ hoc p dāpnis ⁊ interesse ⁊ p aliqua remuneratiōe discreta atq̄ ita ⁊ taliter illud totū recipiat vnusquisq̄ creditoꝝ predictoꝝ sicq̄ petere ⁊ exigere valeat q̄ nullo modo q̄ ad cōscientiaz: nec q̄ ad mundū restituere obligē. Statuit q̄ illud sic receptuz absq̄ vlla alia liberatōe: vel fine p dictā ciuitatē fiendā sine vllo cōscientie scrupulo vt sibi vere donatū imppetuū valeat gaudere seu retinere. Supaddidit etiā q̄ p̄ns puisio et oia ⁊ singula in ea cōtenta in p̄dictoꝝ creditoꝝ fauorē singulis diebus p̄z futuro tpe donec per ciuitatē predictā fuerit renouata intelligāt singulis diebus ⁊ horis singuloꝝ dierū de noua condi: ⁊ renouari: ⁊ de nouo cōdita ⁊ renouata ⁊ sic effectū suū singulis dictis horis et tpibus sortiāt: atq̄ lex p̄ns loquāt: ac si singulis vicibus ⁊ tpibus cōdita esset extēdendo etiā eas ad q̄ titates in p̄teritū iam receptas per quoscunq̄ creditores ciuitatis p̄dicte. s. ex causis memoratis. Item q̄ sibi soli vēdicet locum in cuibus ciuitatis p̄dicte ⁊ districtualibus suis: ita tñ q̄ p hoc nō p̄iudicet ciuitati p̄dicte in aliquo iure sibi quesito seu querēdo in posterū vigore alicuius vltime volūtatis facte vel fiende. Insup ciuitas p̄memorata sanxiuit hmōi credita cuz iure p̄cipiendi tales accessiones: ⁊ fructus in alios posse alienari cū hoc nihilomin⁹ pacto q̄ citati liceat redimere dictuz debitū creditori soluendū p̄cio ⁊ redemptōe dicti iuris ad rōnem. xxviij. vel. xxx. ⁊c̄. p. C. et q̄ talis creditor teneāt ad dictā rōnem reuēdere dicto cōmuni ad oēm volūtatē eius remanenti venditori p̄dicto lucro facto vsq̄ ad tps dicte venditōis. ⁊ ad hoc sepe sepius statuit vl cōstituit supradictū ad liberandū: ⁊ per illū liberant oēs. hec licet taliter qualiter dicta sint verbis statuti morē gessi: cōsimiles q̄ cōtract⁹ in ianua etiā in venetijs frequentant: addit q̄ in venetijs: q⁹ eius status securior est q̄ multi dñi diuites ⁊ magnates dubitātes de instabilitate sui status volūtarie ponūt ad imp̄stita pecunias mltas: ex hoc puidere volētes sibijp̄is ⁊ suis filijs in statu in quo statu p̄derēt: aut eis cōsimilia aduersa venirēt. Quidā q̄ licet videantur cogi p̄dictas pecunias soluere: nō tñ ex ciuitatis charitate: ⁊ ex ipsa cupiditate ponūt eas q̄ñq̄ ꝓpter magnitudinē lucri. q⁹ q̄ñq̄ dātur decē vel octo p centū. variant tñ noia horum cōtractuū in ciuitatib⁹ p̄dictis. nam in florentia vocant mons. in venetijs ℞o imp̄stita noiant. Tria igitur hominū genera hos cōtractus frequētant: sicut p experientiā p̄tz. Primi sunt coacti soluētes. scōi sponte ponētes. tertij ℞o libere emētes: ⁊ de his tribus tres ꝯclusiones per ordinē subiūgamus.

Articulus. 1. in quo ostendit quare mutuare coactus licite exigere potest interesse damni ⁊ ꝓbabilis lucri.

Primo q̄dem tractandū est de his q̄ coacte soluūt de quo sit cōclusio talis: p̄stare coactus licite p̄t exigere inter esse damni ⁊ ꝓbabilis lucri. Ex hac q̄dem ꝯclusione talis veritas seu corrolariuz ad ꝓpositū elici p̄t q̄ coacti p venetos tanuēses: vel p florentinos p̄stare cōitati pecunias licite possunt p suo interesse aliq̄d recipere vltra sortē. ⁊ ℔ ex triplici rōne Primo rōne dñij cōpellētis. scōo rōne dāni emergentis. tertio rōne lucri cessantis. quarto insup subiūgamus: in q̄bus casib⁹ ius predictoꝝ denarioꝝ sic coacte soluto⁹ licite transferri possit.

Qz coactio volūtatis in mutuo facta excusat accipe aliq̄d vltra sortem

Capitulum. 1.

Primo q̄dem p̄dictis ciuibus licet aliquid accipe vltra sortē rōne dñij cōpellētis. Possunt q̄dem p̄dicte ciuitates rōnabili causa req̄rente: ⁊ maxime p rei publice defensione vt p̄sonis subditoꝝ suoꝝ: multo fortius pecunijs eoꝝ. nam ⁊ si ad generalē collectā camere fiscali aplicandā nemo imponere possit sine p̄ncipis p̄missione. vt. l. j. c. de exac. tribu. ⁊. l. x. ⁊. e. l. de executōe. ⁊. l. placz. tñ collectam specialē vnaquecq̄ ciuitas ⁊ vniuersitas p necessitate sibi incūbente indicere p̄t vt. l. antecedēs. ⁊. c. de ope. pub. de q̄ est dare notabilem glo. in. l. §. q̄ si nemo sup ℞bo pconsul. ff. q̄ cuiusq̄ ciuitatis noie: etiā hoc legitime tenent Ex dictis atq̄ experientia demonstrātē patere p̄t q̄ tales ciues ad talia soluēda onera ⁊ possunt cogi: ⁊ de facto cogunt hec q̄dem coactio ⁊ violētatio de rōne mutui multū aufert in tantū q̄ verius dici posset dñatiua coactio vel tyrannica rapina q̄ solutio ciuium volūtaria. Dñatiua coactio q̄dem q̄ñ cōitas seu rex ex iusta causa cogit ciues ad p̄standū pecuniā seu bladū ⁊ similia. Tyrānica ℞o merito tunc dici p̄t q̄ñ hoc fit ex causa irrōnabili ⁊ iniusta hec rō videre meo multū ponderāda est quā tñ mlti nō ponderātes deuiant a ℞itate iuris grauā

tes q̄ minime grauandū est: cum enī de natura vsure sit q̄ fiat in mutuo volūtario: ⁊ nō in coacto ⁊ in facto hic cogunt ciues. Sequit q̄ tale violentū mutuū nō vitiū vsure sapiat: sed mutuantē ad posse interesse recipe iuste disponat. pzeterea qua lege phibēte nō pōt ciuitas licite suadente rōne iusticia ⁊ honestate reuelare suos ciues: sicut cōpzimere ⁊ grauare: pōt grauare ⁊ releuare: volūtarie grauat. volūtarie releuat: ei ꝫ ciues suos grauare: q̄re nō liceat etiaz releuare cuz generali licite possit ciues suos releuare potius q̄ grauare. ꝟbi gr̄a. si eos vt faciant iniustū bellū grauat: iniuste grauat: ⁊ tñ taliter coactos si de iusto lucro p̄miat iuste remunerat. Ex quo ptz q̄ grauare q̄ñq̄ ꝫ: q̄ñq̄ non licet: remunerare generali⁹ licet. Pzeterea tanta est in tali cōitate ⁊ in grauādo: ⁊ in relevando volūtas libera q̄ pecunia: habita in tali coactōe: nec repeti pōt: nec ex ea semp idez pzecium dat: sed q̄ñq̄ maius: q̄ñq̄ minus ꝓm melioz vel deterioz ciuitatis cōditiōis. Ex hꝫ ptz tales ciues coacti aliq̄d recipe possunt a tali cōitate q̄ coactio excusat eos. facit ad hoc extra de re. iur̄. q. nō vbi dicit q̄ nō est licitū in lege necessitas licitū facit. Et hoc ptz de cō. v. c. discipulos. ⁊. ij. q. j. c. sicut eadē causa vbi dicit Necessitas legē nō habet: nec tales hoc modo grauati possunt de suo dāno aliter p̄uidere nisi accipiēdo qđ a cōitate volūtarie offert seu vēdendo: qđ q̄dem insup est dānosum cū. c. vendant q̄ñq̄ p. xx vij. q̄ñq̄ aūt plus: q̄ñq̄ ꝟo minus p̄ñtem tñ rōnem nō pondero multū: licz a pleriſq̄ in tali casu soleat assignari cum etiā adduci posset p libero mutuāte. Nec obstat si q̄s obijciat q̄ talis modus a cōitate ordinat⁹ inuitat hoies ad peccandū: eo q̄ inducat ciues ad sperandū: ⁊ ad recipiendū plusq̄ dederūt ⁊ vltra sortē. Ad hoc dicendū q̄ hoc tūc verū esset q̄ñ soluēs spe lucri p̄cipaliter moueret. sed tales soluētes nō p̄cipaliter spe lucri mouent. ꝫ secūdaria spe moueri p̄ñt. que q̄dem spes nō facit vsurariū iuxta notata per .glo. in. ca. cōsulvit extra de vsuris. Insup idem declaratū est plenius supza sermone. xxxvij. arti. iij. c. ij. Et quis queso expiētia teste que magistra oīuz extra de electōe. q̄ scit li. vj. quis in q̄ p̄maria ductus intentōe q̄q̄ p centenario cōitati volūtarie mutuarēt ꝓsiderato q̄ longe plus lucrarēt exponēdo eos in alios vsus licitos ⁊ honestos vbi haberet denarios suos etiaz tutiozes. Cū etiā si vellet vendere centū mutuata cōitati nō centū: sed. xxv. vel. xxx. tantū poterit rehabere cum si emeret. C. possessionū vl̄ domū cōiter tantūdē reuēdere possunt. nec insup obstat: q̄ coacta ⁊ inuita cōitas soluit vt dicūt q̄dam cū minime cogi posset a subditis suis. soluit enī voluntarie iusta rōnabili ⁊ honesta causa regulata: sicut in p̄ncipio hui⁹ sermonis ptz. Insup si solueret ⁊ inuite: nō cōstat creditorib⁹ suis maxime cuz reformatōe sua sicut supza in p̄ncipio ptz ꝓtrariū cōitas asseuerat. ⁊ nō in certis: sed in dubijs locus sit cōiecturis. ff. de ꝟbo obli. l. cōtinuus. §. cum ita cōcor. suis. Notanduz est tñ ꝓm Fredericū de senis: q̄ si post coactionē q̄is casu cōtentat q̄s esse creditor alicuius vt scz gr̄a mutui recipiat vltra sortez vsurari⁹ sit. q̄ñ sola spe seu intētōe aliq̄d recipiēdi vltra sortem gr̄a mutui vsurariū facit. tñ si tales recipiunt quinq̄ velut gratuitū donū sperātes recipere illa nō ꝓpter mutuū: q̄uis mutuū in causa sit ex parte cōitatis. sed illa sperāt tanq̄ a p̄sona grata p seruitio sibi facto minime vsurarij dicere p̄ñt. cōcor. cum hoc Tho. ij. ij. q. lxxvij arti. ij. faciūt ad hec que dicta sunt supza sermone. xxxvj. arti. iij. c. iij. de intentōe. Insup addi p̄ñt ad sniam Frederici que de intentōe antecedēte ⁊ subsequēte ⁊ cōsequēte dicta sunt sermone. xxxvij. c. vlti. Ex his pz q̄ p̄dicti ciues sic coacti p̄ñt p̄dicta recipe vltra sortez. pateat hoc etiā p exemplū. pone q̄ quis vult vti pecunijs suis in mercātia nec illa ꝓposuerat mutuare. deniq̄ ab amico req̄sit⁹ instanter q̄ vsq̄ ad certū tp̄s sibi mutuet pecuniā suā illā ⁊ ex charitate sibi libere mutuat eaz absq̄ omni fraude vsurariū: addito tñ q̄ p̄dictus si in termio statuto nō soluat tantū teneat soluere vltra sortē Tali vtiq̄ casu elapso termino ⁊ mutuo nō soluto: pōt mutuās exigere ⁊ recipe p̄dictā penā a creditore rōne sui interesse: si vt p̄dictū est pena nō sit apposita in fraudē vsurariū. ex. arbi. c dilecti. ⁊. xij. q. ij. fraternitas. sed de hoc latius in sequēti sermōe arti. iij. c. j. dicet. Et si in pzedicto casu ꝫ vbi nō multa violētia ptz: nisi detentio rei vltra terminū cōstitutū cōtra dñi voluntatē. quāto magis licebit cui rōne interesse sumere antedicta cum pecunia sua: ⁊ cōtra voluntatē suā afferet ⁊ detinet quasi semp nō tantum p aliquot tp̄s sicut i p̄fato casu detinere videt. Aliud q̄q̄ exemplū simile subtūgamus. creditore dānificato ex longa mora solutōis rōne damni pōt aliq̄d accipe vltra sortē. extra de fideiuss. c. puenit g̃ ⁊ mutuare coact⁹ tali coactōe q̄ nunq̄ reddit ei capitale. ⁊ ex his nō parum damnificatus pōt recipe vltra sortē. cōsequentia ptz. Nēpe si quis istor crimen vsurariū deberet incurrere: is q̄dem qui volūtarie mutuasset potius incurreret illud crimen q̄ qui mutuasset inuite. eo q̄ sicut dictū est. nullus vsurarius effici pōt: nisi volēs dare mutuū ad vsuraz: quēadmodū Lu. vj. c. dñica ꝟba sonāt. Mutuū date nihil inde sperātes. Assecurat q̄ plurimū a cōitate tale p̄miū recipientiū mentes

q tale lucrum ab illa donaꝫ sponte. nam vt dicit canon oblatio nulla culpe maculaꝫ ingerit. que nō ex ambiētis petitōe ꝓcessit: vt dicit .j. q.ij.c.sicut ep̄m. ⁊.e.ca.ij.q.j.⁊.q.vij.c.quampio. ⁊.xiij.q.ij.questa.

Q2 coacti mutua dare rōne emergentis dāni pñt licite aliq̄d recipe vltra sortem. Capm.ii.

Secūdo q̄dem ciuib⁹ antedictis: lz aliquid recipe vltra sortē rōne dāni emergentis qō vicz supuenit eis ex solutiōe p̄stantiaꝝ: hanc nēpe rōnez intantū experiētia monstrat: q oino negari nō pōt: quot eteni ciues antedictarū ciuitatū ꝓpter onera p̄dictarum p̄stantiaꝝ intellexim⁹ sua mobilia ⁊ imobilia distraxisse quot ditissimos ad pauptatez imo qñq ad mendicitatē deuenisse: q̄t oꝛpha/nos viduas ⁊ pupillos totā suā exposuisse substantiā. Proinde mirū nō est. sed p̄dicte ciuitates taliter statuerūt ꝓ habitu respectu ad q̄titatē pecunie mutuate aliqua quota talib⁹ soluentibus detur in euitationē emergētis damni. Preterea a p̄dictis cōitatib⁹ tali modo mutuare coacti: ⁊ ex hoc dānificati sue vtiq̄ indēnitati ꝓuidere nō possent: si non liceret eis aliquid recipe vltra sortē. Insup q sine pcto suo sed artatus a suo supioꝛe: (q̄ vt supꝛa patuit eū artare pōt) homo nō habeat viam iuris vnde sibi satisfaciat ⁊ satisfacere posset de dāno suo: nimis vtiq̄ videt duruz nec alius modus est: nec magis cōsonus iuri ⁊ rōni q̄ q ipsa cōitas cuius causa ciuis talis dānificatus est satisfaciat cōpetenter: ⁊ nō ex hoc solo habito capitali qñ adhuc remaneret damnū. sed ꝓ id qō vltra capitale fit: ad hoc autē de iure tenet. facit ad hoc extra de fideiuſ.c.pueniſ. Amplius nō ob aliam causam in alijs ꝓtractib⁹ ꝓcedit q quis posset recipe vltra sortē nisi rōne interesse. i. euitandi damni: sicut in sequēti sermone plenius aꝑebit. igit sic in ꝓposito fieri lz. Pateat h etiā ꝓ exemplū. verbi gr̄a. si potentē dñm ⁊ superiorē meū aut ꝓ inuasoꝛes stratarū aut ꝓ predones me dānificari cōtingat. lz nō possum facere q seruet indēnis de facto. nihilomin⁹ habeo ius ex quo habeo restitui ꝓ damno meo: et si restituit licite recipere possum quod mihi restitui debet. Sic vtiq̄ in casu nostro contingit: quia ꝓuidetur ciui a cōmunitate ꝓ damno suo. Item talis cōitas ꝓ expientiā clare intelligens talibus p̄stantijs dānificari ciues suos ne ꝓ defectū mēbroꝝ pereat totū coꝛpus dicante ipsa lege nature q coꝛpus subueniat mēbris sicut ⁊ coꝛpori ipsa mēbra. sponte ⁊ libere tanq̄ pia ⁊ discreta suoꝝ ciuiuz mater ꝓuidet emergēti dāno ciuiū suoꝝ statuēdo q q̄libet ciuis ꝓ centū annuatim habeat q̄nq̄ ⁊ suo labore disponere pōt. igit et ciues possunt illa recipere de hoc modo: nec videt ad hoc sufficiens impugnatio cōtra. sed hec rō ꝓcederet hoc mō ꝓ dante ciuitati mutua etiā sponte. Item cōitas ꝓ libito disponere pōt minime ꝓtra diuinā legē: sicut plenius in sequēti arti. aꝑebit. q̄re hoc assumptū: vt hic assūptū posset esse dubiū vniuersaliter sumptū.

Q2 mutuare coacti licite possūt aliquid accipe vltra sortē rōne cessantis lucri. Cap.iii.

Tertio ꝓ2 ciuibus supꝛadictis licet aliquid accipe vltra sortē rōne cessantis lucri. ponat simile. nēpe ex retentōe debiti vel mutui vltra legitimū tp̄s a dño p̄cōcessi impediti a lucro qō licite negociādo: vel alio modo licite lucrati fuissent. licite exigere: seu recipere pñt recōpēsationē sui dāni ⁊ cessantis lucri ꝑm discretū iudiciū ꝓudētis viri ꝓsiderātis si vel q̄ntū eo tpe alij simile negotiationē vel artē exercentes cum equali pecunia lucrati essent Insup arbitrari deberēt an isti fuissent nō mutuādo: sed aliq̄d iuste agēdo lucrati vel nō. Nō tm̄ dico q talis retinēs obligat satisfacere totū lucrum qō ex tunc illis ꝓbabiliter pueniſſet si eā habuisset imo tantū inde subtrahi deberet q̄ntum p̄ditionū dubietas i mercatōibus vel emptōibus cōtingentiū: pensanda esset ⁊ peritoꝝ iudicio ꝓbabiliter estimanda. hec est cōis sniа peritoꝝ sicut latius dicet sermone sequēti arti. ij.c.iij. Preterea amissio talis lucri quedā dānificatio est hmōi p̄stitoꝛis: ⁊ ideo eoipso q mutuans pōt iuste exigere interesse emergētis dāni: sicut in p̄cedenti.c. ostensuz est: pōt iuste exigere damnū eq̄lens damnificatōis predicte cessantis lucri. Si igit in hoc casu cuilibet licz aliq̄d dicto modo accipe vltra sortē. eadēvtiq̄ rōne p̄dictis ciuibus licituz esse euidēter aꝑet. ꝓbo etiā q eis magis liceat q̄ p̄dictis: naz discreta rō dictat q in ꝓposito casu postquam capitale violēter detentū nō potuit ipsi prestitoꝛi vel mutuāti perdi: vel periclitari: sicut poterat in mercādo: vel negociādo. Ideo tm̄ debet sibi subtrahi de rōnabili ꝓbabili lucro q̄tū p̄epōderat in certitudini certitudo p̄fata. Ex ciuib⁹ antedictis nō tm̄ aufert ⁊ retinet: ꝑ etiā nunq̄ reddit capitale eoꝝ: qua ꝓpter pinguiorem remunerationē q̄ p̄fati merito suscipe pñt Si q̄s aūt obijciat q pecunia quā cōitas debz nō valet nisi seipsaz. nec ex seipsa pōt fieri lucrosa: Dicendū q pecunia illa dño suo verisiliter valuisset plusq̄ seipam ꝓpter industriā q̄ ille fuisset vsus: non solū ad p̄cauēda dāna que sibi ex eius absentia ꝓtigerūt: sed etiā ad lucra ꝓ mer/

cationū industriā cumulāda: ⁊ nō ideo habuisset ex se sed ex industria dñi sui: ⁊ ideo receptor pecunie nō solū pzīuat dñm suū pecunia sua: ꝫ etiā ex toto vsu ⁊ fructu exercitāde industrie in illa seu p illā. Siqs scdo obijciat q pecunia illa cōitate sic ablata atq retēta nō habz aliquā mutui rōnez: nō enī habet rōnez capitalis: seu depositi: sed ex mutuo nullū lucrū creditori pt qñ vsurariū esset ac p cōsequēs ⁊ indebitū. igitur ⁊c. Respōderi pōt q lz pecunia illa nō habeat realiter vim capitalis. habet tñ interptatiue seu ablatiue: qz ex quo dñs vsus fuisset illa vt capitali suo cōitas nō abstulit sibi solā simplicē pecunie rōnē: sed ⁊ rōnē capitalis: ⁊ ideo sibi tenet tanq̄ de capitali. ex tali rōne cōitas satis facit ciuib⁹ suis. De hac materia plus dicet in sequēti sermōe articu. ij. c. iij. Nec insup obstat: si quis tertio obijciat q nō videt eē intentio cōitatis remunerare ciues rōne interesse damni emergētis aut lucri cessantis. nam si predicta intētio esset remuneraret eum: q magis dānificatus esset amplī⁹ remuneraret q̄ q minus. cuius vere ꝓtrariū manifeste apparet. Ad hoc dicit q si hoc possibile essz equū vtiq̄ foret: sed cum hoc impossibile sit de q̄libet particulariter ad cōitatis noticiā pucnire. Insup si de q̄busdā noticia foret ne inuidie liuores et scandala in pl'o orirent de impietate solutiōis et satisfactōis: ideo p cōi bono sanxiuit q pari satisfactōe remunerent ⁊ hoc vtiq̄ bonū est ar. extra de cōsti. cum oēs ibi nota. v. di. vt cōstituerent. Ad qđ nota de regulis iuris q scandalū zauerit in glo. Sile q̄dez videmus in collegio magistroz ⁊ ordinatoz. vt q prior est intempore prior: ē in sede. Quotiēs igit p expientiā videm⁹ magistrū vel doctorem precedre alios plures q vtiq̄ dignus non esset soluere corigiā calciamentorum illorum: hec porbant extra de maio. ⁊ obe. c. j. ⁊ c. statuim⁹ vt vtrobiq̄ cum suis concordantijs multis.

Articulus. ij. q illicitū est aliquid accipe vltra sortem his q ad dicta impzestita denarios voluntarie ponūt.

Secūdo tractandū est de his q in dicto monte siue impzestitis siue in locis spōte denarios ponūt lz talis modus rari⁹ obseruet. nam cōiter volentes talem cōtractū facere emunt ab his qui tales denarios ibi habent ⁊ vendere volunt ⁊ de his ⁊ circa hoc personete habent vl'a cōitate tanquā ab alijs solēt emi qđ idem est q sponte ponere. Et de hoc talē ponam⁹ ꝯclusionem vicz spōte ponentes pecuniam suaz sup impōstita ⁊ loca ⁊ sup florentie montem et ex pacto vltra sortē aliquid recipientes vsurarij sūt: ⁊ restituere obligātur. Pro hac ꝯclusione lucidius declarāda circa eam q̄ druplicē intentōem ꝯsideremus. Prima est intētio charitatis. secūda est intētio cupiditatis. Tercia est intentio ꝯtrarietatis. q̄rta est intentio veritatis.

Q in ferentis charitatis intentione sponte mutuat sue communitati libere sibi oblata ab ea etiā vltra sortez licite recipere pōt Capl'm. i.

Prima est intētio charitatis. Circa hoc p aduertendū est q pñt eē q̄dā: lz heu rari veri reipublice amatores: q̄ videtes imineteꝫ necessitatē ac picula ciuitatis sue spōte ex charitate saltē pncipaliter mouent suā pecuniaz mutuare cōitati sue: ⁊ de talib⁹ nō loq̄t ꝯclo añdicta. Nā tales licite recipe pñt qđ spōte eis a cōitate offert: sicut ⁊ de q̄bus dictū est in. c. pceden. Nam nō minus p̄miari meret voluntaria charitas q̄ coacta necessitas: eo q nō minor rō esse possit: ⁊ dāni emergētis: ⁊ lucri cessantis in volūtaria charitate q̄ in coacta necessitate. vñ. ij. ad Cor. ix. apl's ait. Hilarē datorem diligit deus. Et habet etiaz d. xxviij. q. j. sic enī vbi de hoc latus textus positus est. Si tñ spōte mutuās credit suā cōitatē: aut dñm propter exercendā iniustā guerrā: aut aliam iniustam causaz tali pecunia indigere: tunc sponte talib⁹ pecuniā mutuare est oibus malis: inde sequētibus efficacē causaz ministrare: ⁊ tunc nō solū nō pōt licite aliquā remuneratiōnē accipere: verūetiā oibus dānis: ⁊ malis que sine suo tali fauore data nō fuissent: nec facta iuxta posse satisfacere obligat: iuxta illud extra de iniur. ⁊ dāno. c. si culpa. vbi dicit. Qui occasionē dāni dat dānū dedisse videt. Sed incidit dubiuz circa p̄dicta qđ de facto q̄tidie accidit. pone q imponit impōstantie onus cum incremēto ꝯsueto vel ꝯdecenti p illas pcipiendo dūtaxat qui soluerit infra certū tp̄s. nunq̄d infra dictū certum tp̄s soluētes: q̄ alias infra illud tp̄s vtiq̄ nō soluissent peccent intantū q̄ pcepta restituere obligent? Sil' pone q etiā q̄tidie ꝯtingit fieri de mēse nouēbris. indicit onus atq statuit p his q̄ soluerint infra mēsem q in kal'. ianuarij incipiat lucrū dictuz. q̄ vo soluerint post dictū mēsem incipit in kal'. septēbris: peccant neita soluētes q̄ aliter infra illuz mēsem nō soluissent? Dicēdū ꝑm quosdaz q ex quo mutuū qđ est in hoc casu pncipale fundamentū: atq subiectum nō est ex intentōe corruptū: qz tales ex charitate mouent. vel saltē nō p̄maria intētōe lucri: aut fuerint coacti: sicut patuit in arti. pceden. ideo nō corrūpit edificiū superedificatū seu qualitas subsequēs inde: q̄ est vt pcipiat vel citius accipiat p̄dictū lucrū: ꝓpterea nō pōt di-

ci ibi esse vsura ꝓbaꝝ inq̃. Nam ex hoc tale lucrū licitū est. ideo nō est licitū illud desiderare: qđ q̃dem ꝑ sic intelligi pōt: vbi causa: donat mihi cōitas. ℔. si infra mēsem ad exercitū vado aliter nō: aut mihi etiā donat. ℔. recipiēdo infra sex menses si infra mēsem ad exercituz pergo. si aūt post mēsez q̃nquaginta tantū sed ℔. infra annū ꝓcipienda. Nēpe si vt illa citius cōsequar: seu vt illa alias nō secuturus acq̃ram migrauero infra mēsem tunc cōmitto vsuram seu pctm̃. Nec obstat si dicaꝝ hoc non esse mutuū sicut in casu nr̄o: q: exquo sicut dictuz est licitū est lucrū rōne dn̄ij cōpellētis ⁊ damni emergētis: ⁊ lucri cessantis. ideo inter hūc casum ⁊ illū in p̄ncipali radice nulla est rō diuersitatis. igit̄ ⁊ nulla alteratio in dispositōe iur̄.

℣ Multiplici argumēto ꝓbaꝝ q̃ spōte ponens denarios ad p̄stita ex intētione cupiditatis nihil inde recipe p̄t

Capitulum .ii.

Ecūda intētio est cupiditatis. Circa hoc notandū est q̃ spōte ponentes denarios sup mōtes sperātes aliq̃d accipe vltra sortē vsurarij sunt. ⁊ hoc q̃dem ꝓbaꝝ multiplici argumēto vel rōne. Primo rōne intentiōis: scdo rōne ꝓticularitatis. tertio rōne translationis. quarto rōne infructuositatis. q̃nto rōne ꝓhibitōnis. sexto rōne sīlitudinis. septimo rōne dubitatōis. ℣ Primo inq̃ rōne intentōis cupiditatis. quā qui habet dans sponte mutuuz cōitati. s. cum intentōe p̄ncipali remuneratōis vsurarī est ⁊c. si nulla pactio de hoc exterius interuenit: sicut pz extra de vsur̄. c. ꝙsuluit. Et quicq̃d ex mutuo illo receperit: restituere obligaꝝ si pōt: ⁊ si nō pōt mortaliter peccat: si satisfacere cum poterit nō ꝓponit: ⁊ hoc siue intentio supradicta sit mutuū antecedens: siue subsequēs: siue ꝙsequēs: sicut supra sermone. xxxvij. arti. iij. ⁊ c. iij. plenius dictū est. Nam oīe mutuū ex lucro p̄ncipaliť intentū vsura est. sicut latius pz supra in sermone. xxxvj. arti. j. c. iij. in descriptōe vsure: sed illud lucrū est ex mutuo p̄ncipaliter intentuz. ergo est vsura. ℣ Secundo ꝓbaꝝ rōne particularitatis. nam p̄dicta vendicāt sibi lucrū: cum ꝑsona particularis atq̃ p̄uata mutuat alteri ꝑsone p̄uate. ergo multo fortior de illo q̃ mutuat cōitati qm̃ magis pecare videť qui feneraꝝ cōitati cui amplius obligatur q̃ qui feneraꝝ singulari ꝑsone. Proinde Augusti. ait. Charitas cōia ꝓprijs ⁊ nō ꝓpria cōibus anteponit. ⁊ in. c. bone. i. de postu. pla. ℔ magis enī intendendū est bono cōitatis q̃ ꝑsone particularis. ac ꝑ cōsequens magis tenet homo gratis mutuare: ⁊ bñ facere cōitati ceteris paribus q̃ singulari ꝑsone. ergo cōtrariuz facere magis pctm̃ est. ℣ Tertio ꝓbatur hoc rōne translatōis. q: talis mutuās in cōmunitate dominiū pecunie illius transfert. ⁊ per cōsequens pecunia illa nō remanet sua: vt in. l. ff. si cer. pe. ex quo sequiť: q̃ si ꝑ pecunia illa aliq̃d recipit vltra sortem. recipit de nō suo. ideo vsurarius est. hec quidē cōsequentia patet: qm̃ sup̄a in sermone. xxxviij. artic. j. per totū est plene monstratū per. xij. rōnes quare etiā in lege nature vsura ꝓhibita sit. inter quas in. viij. c. ratio assignaťq̃ ꝓhibita est eo q̃ mutuās antedictus recipit fructuz de quo non est suū qđ vtiq̃ facit mutuās antedictus: ideo vsurarius censendus. ℣ Quarto ꝓbaꝝ idem ratōne infructuositatis. pecunia quidem nō est apta nata facere fructum: ergo talis querit fructuz: vt ponit Innocentius in ru. de vsuris. Ex quo sequitur q̃ iste qui non coactus libere ponit vsurarius est cōsequentia tenet ex precedēti motiuo: hoc quoq̃ argumentū roborari potest per dicta in sermone. xxxviij. arti. primo. ca. ij. vbi ponitť secunda ratio quare vsura est contra legem nature. ℣ Quinto quoq̃ ꝓbaťid idem ratione ꝓhibitionis Lu. vj. enim precepit dn̄s. ℔ mutuū date nihil inde sperātes. ergo mutuans obligať nihil inde sperare seu recipe vltra sortem ex quo verbo ortum habuit. c. cōsuluit extra de vsuris. ⁊ ibi allegať predictū dn̄icum verbū. ℣ Sexto insup ꝓbatur rōne similitudinis: nam si quis supra vnam vineā: siue agruz libere p̄staret. c. ex quo deductis expensis mutuans annuatim recipet. x. lapsis decez annis: tenet restituere agrū. qm̃ ex fructibus sors mutui extincta est. ꝓbatur hoc extra de pigno. c. illo vos. ⁊. le. j. ℒ. de pig. ac. ℊ si iste libere mutuauit. c. ⁊ singulis ānis recipiat decē. elapsis decem annis sors erit extincta: ⁊ per cōsequēs vlterius recipere nō licebit. eadē enim ratio in vtroq̃ est: vt manifeste aparet. nam in tali casu ponitť pecunia loco agri vel domus. ℣ Septimo q̃z ꝓbatur idem rōne dubitatōis querit enim Alexan. de halis. Quid de illo qui dubitat de aliquo an sit symonia vel cōtractus vsurarius siue nō: eo q̃ quidā legisperiti esse dicūt symoniā vel vsurā quidā nō. quid igit̄ faciēdū cum hoc ignoret? ⁊ huic dubitatōi respōdit dicens q̃ talis ab hmōi contractu abstinere debet: ne discrimini se cōmittat. ℔ melius est enim vt incidat in tpale damnū: q̃z in dānū spūale. id est minus malum est: q̃ iste casus est talis. ergo hoc agēs discrimini se cōmittit: ⁊ sicut in sequenti. c. apparebit talis peccat mortaliter. Sz cōtra hoc quod hic dicit Alexan. ⁊ cōtra illud quod sicut dictū est in sequenti. iiij. cap̄. videť q̃ dictuz est supra sermone. xxxiij. articulo. ij. capit. j. in fine. Que contrarietas ꝑm aliquos

solui potest per id qđ dictū est supza sermone. xxxiiij.arti.ij.in fine.

De multiplici argumēto quoꝯdaz ꝓbare conant q̄ sponte ponētes denarios ad impstita supzadicta possūt aliquid recipe vltra sozteꝫ ꝛ de improbatione eozundē. Cap. iii.

Tertia est intētio ꝓtrarietatis eo q̄ plerīq̄ septē cōtrarijs argumētis: seu rōnibus impugnāt ꝑdictā scdam intētionem. Dicūt eni ꝑdictū ꝓtractū licere. ꝓmo rōne indēnitatis. scdo rōne donatōis. tertio rōne cōmunis vtilitatis. quarto rōne liberalitatis. ąnto rōne possessiōis. sexto rōne nobilitatis. septimo rōne pmissionis. Primo inq̄ dicūt hoc licere rōne indēnitatis. vñ sic arguūt. Ponēs libere ad impstita seu super montē ꝛc. pecunia suā pōt se licite ꝓuare indēnem: g̃ ꝛ aliqđ vltra sozteꝫ. Antecedēs ptz. ꝓcedit eni q̄ coactꝰ rōne interesse pōt aliqđ accipe vltra sozteꝫ. g̃ in ꝓposito casu: qz iste aliter pateret damnuz. Ad qđ rñdeo q̄ cōcedo antecedēs ꝛ nego ꝓsequentiā qm̄ si vult ꝓuari indēnis nō mutuet cōitati pecuniā suā: sed sibi retineat: ꝛ sic se seruabit indēnem. Sed si mutuat libere: mutuet ꝛ nihil recipiet vltra sozteꝫ: qz aliter agit ꝓtra dictū xpi Lu. vj. Mutuū date ꝛc. ergo. Scdo dicūt hoc licere rōne donatiōis. vñ sic arguūt. Accipiēs mutuū pōt libere donare de suo sibi mutuo dāti ꝛ transferre dñium: qđ in re sua habet in ipm mutuantē. ꝛ facere mutuū rei sue: ꝛ ꝓ ꝓsequēs mutuās pōt recipe illā rē tāq̄ rē suā ñ obstāte q̄ sit vltra sozteꝫ. Hoc aūt fit in ciuitatibꝰ antedictis libere ponētibꝰ ad impstita sua pecunias suas ergo licitū est. Ad hoc rñdeo cōcedēs antecedēs ꝛ cōsequentiā nego: ꝛ totū vsq̄ ad illaz partē: hoc autē fit in ciuitatibꝰ antedictis: qm̄ nō libere donāt sed ꝓ pecunia iaz recepta: ideo minime illud recipe lz. Ad hoc vide supza sermone. xxxvj. arti. iij. c. xiij. hoc q̄dem ꝓ exemplū patz. Nam fm Bonaueñ. in. iiij. di. xxj. et fm Alexan. de halis. ꝛ Sco. in. iiij. di. xxj. q. j. cōfessoz nō pōt manifestare pctm̄ ei ꝓfessionē manifestatū etiā de licentia cōfitentis: eo q̄ cōfessoz ligatus nō tantū ex iure penitētis. sed etiam ex iure ecclesiastico ꝛ diuino sup quo nō pt talis penitēs dispēsare. extra de pe. ꝛ re. oīnis. et de pe. di. vj. c. sacerdos: ita ꝛ in ꝓposito nr̄o nō eni ligat̄ vsurarius aut q̄libet alius ad non recipiendū aliquid vltra sozteꝫ ex mutuo dato: solo iure singularis ꝑsone: sed ex ꝑcepto diuio supza qđ dispēsari nō pōt recipiēs mutuū. ideo licet huic mutuāti de suo licite pōt dare. nō tñ sic pōt sibi libere dare q̄ mutuās licite recipere posset ꝓ pecunia quā illi mutuauit aliqđ vltra sozteꝫ. post cōciliū vtiq̄ est mandatū. ait eni dñs. Mutuū date. ecce cōciliū. lz sit qñq̄ ꝓceptū: sicut ꝓz supza sermone. xxxv. arti. ij. Et addit. nihil inde sperātes ecce ꝑceptū qđ obligat semp: ꝛ ad semp: ꝓpterea si quid recipit ḃ modo restituere debet. ꝛ si postea ille donauerit libere recipe pōt: nihilomin⁹ additis cōditionibus que ponunt sermone. xxxvj. artic. iij. ca. iiij. Tertio q̄q̄ hoc licere dicūt rōne cōis vtilitatis. vnde sic arguūt. Quilibet de suo in quo plenū ius ꝛ dominiū habet disponere potest in licitis ꝛ honestis ꝓ suo libito volūtatis vt ptz in. l. iure. c. mādati. g̃ ꝛ tota cōitas hoc pōt ꝓña ptz. qm̄ in ꝓsensu totius cōitatis intelligit ꝓsensus singulariū ꝑsonarū fm Sco. in. iiij. Licita q̄dem ꝛ honesta sunt q̄ in cōmoduz et salutē reipublice fiunt: q̄ ꝓpt̄ ille cōitates potuerūt sic disponere de rebꝰ suis q̄ ponens tantam pecunie q̄titatē tātū recipiat cū modis supza notatis. ꝓ ꝓñs alius recipe pōt. ꝓña ptz qm̄ ad hoc: qm̄ illa mutua facta sūt. s. ad cōmodum ꝛ salutē ciuitatū illaꝝ. Ad hoc dicēdū est q̄ cōcedendū est añcedēs ꝛ ꝓ ꝓñs ꝛ ꝓña ꝑma. Insup ꝛ assūptū dūmodo nō sit ꝯ legē iuste ꝑncipātis ꝛ signāter ipius dei: ꝯ cuius legē videtur posita talia impstita: ꝛ supradicti ꝓtractus in ciuitatibꝰ ꝑdictis: nam bonū cōmodi habet distingui ꝓtra bonū honesti. Nēpe aie salus saluti coꝛpis ꝛ rerū tpaliū ꝑferenda est. xij. q. v. c. ꝑcipim⁹: ꝛ ad hoc vide glo. in. c. ille. xxij. q. v. vbi glo. ait q̄ maius dānū est i amissiōe vni⁹ aie q̄q̄ mille coꝛpoꝝ. Quarto q̄q̄ hoc dicūt eē licitū rōne liberalitatis. Nēpe ideo arguūt dicētes Petrus de eo qđ suū est libere ꝛ plenarie pōt dare Martino. vt ptz. l. j. ff. de dona. ꝛ in cap. q̄q̄ piculosum. ꝛ ex hoc Martinꝰ recipe. g̃ ꝛ tota cōitas pōt de suo ipsi Martino libere ꝓuidere: ꝛ sic ipse pōt illud licite acceptare. consequentia ꝓz: qm̄ plenius ius habet cōitas tota q̄q̄ qđlibet mēbrū ipius ciuitatis. ꝛ q̄q̄ aliq̄ singularis ꝑsona supza suū ꝓpriū. Nam pōt ꝓfiscare: ꝛ pōt restituere qđ nō pōt singularis ꝑsona eo q̄ nō posset post destructionē recuperare. vt ptz. ff. q̄ cuiusq̄ vniuersitatis noīe. l. Item eoꝝ. ꝛ sic ꝓ ꝓsequēs pōt in cōitatis vtilitatē ꝓuidere. ꝛ signāter illis quoꝝ interest. Respondeo cōcedēdo assumptū dūmodo superior lex nō sit in oppositū: sicut supza dictū est in sermone ꝓñti in respōsione. Ad argumentū secundum. Nempe singularis ꝑsona aliqđ libere de suo nō posset dare ꝓ pecunia sibi mutuo data. ita q̄ mutuās licite illud recipe posset cū sicut supradictū est sit ꝯ ꝑceptū supiozis iuste ꝑncipātis mādātis. mutuū date nihil inde sperātes vt patet Luce. vj. ꝛ c. cōsuluit. extra de vsur.

Quinto etiā licitū esse dicūt rōe possessiōis

ex quo sic arguũt. Ista que ponunt ad impſti
ta supradicta montes ⁊ loca nõ sunt mutua: sed
possessiones. ergo possunt homes ex illis tanq̃
ex possessionib⁹ recipe annuatim fructuz: sicut
fit de possessione. patz vtiq̃ antecedẽs eo q̃ pe
cunia illa nũq̃ restituẽda est. nec repeti põt: ꝙ
tanq̃ possessio põt vendi: nũc carius: nũc vili
us ꝑm cõditionẽ ⁊ statũ ciuitatũ antedictarũ:
sicut etiã de possessionib⁹ ꝓtingere solet conse
quẽtia ptz: qm̃ eundẽ locuz tenet pecunia in h̃
ꝓtractu quã teneret si ex ipa emisset annuũ fru
ctũ tanti precij. Rñdeo ⁊ ideo nego assumptũ
cum q̃d sit in ꝛitate hic cõtract⁹ vocabulũ ma
nifestaret. Nam in venetijs nõ possessiones: ꝙ
impſtita. i. mutua noiant. nec a ꝓprio significa
to vocabuloꝛ est regulariť recedendũ. ff. de le
ga. iij. l. j. nec sunt sicut ager: sed sicut mutua: ꝙ
alio q̃q cõi modo cum re haberi non posset: nec
sicut possessiones qm̃ impignoratã possessionẽ
ad me reuocare possum. possum etiã vẽdere iu
sto precio: sed impſtita illa nõ qm̃ non põt ven
di. c. p. c. sed longe minoꝛi precio qõ sat⁹ videť
absurdũ. s. q̃ de. c. florenis nõ habeant. c. flore
ni. Concesso aũt antecedẽte nego cõsequẽtiaz.
et rõ est. qz pecunia nullũ aliũ vsum habet pre
ter expositionẽ. ex agro aũt habent fructus ex
laboꝛe humano. Est enim ager aptus natus fru
ctificare. pecunia aũt nõ. Insup ager est meus
et si õ eo recipio fructũ vtiq̃ de re mea accipio
Pecunia aũt a me libere mutuata vtiq̃ nõ est
mea. ideo nõ sic licite possuz ex ea recipe fructũ
sicut ex agro meo: nec etiã verũ est qõd assumiť
. s. q̃ eũdẽ locũ teneat ibi pecunia posita quẽ te
neret si emisset annuũ fructũ. qm̃ ibi vera ven
ditio esset. hic ꝛo mutuũ est. sicut ptz infra in.
iij. arti. c. ij. atq̃ in. xiij. arg. ℣ Sexto insup as
serunt hoc licere rõne nobilitatis ⁊ singularita
tis. ideo arguũt. d. ꝓdicte sunt notabiles ciuita
tes in tota italia: imo i tota xp̃ianitate in q̃bus
hmõi ꝓtract⁹ exercent. magni dñi ponũt spon
te ad impſtita antedicta. Item religiosi inť q̃s
sũt valẽtes viri: ⁊ in sacra theologia doctoꝛes
Insup ⁊ deuoti religiosi ac timẽtes deũ. imo
deuoti ciues ⁊ deuotissime mulieres ponũt et
emunt de q̃bus nõ de facili desperandũ q̃ sint
spretoꝛes aiaꝛ suaꝛ. nec coꝛrupte fame. j. ⁊. vij
c. sanxim⁹. quare tenendũ est tales ꝓtractos li
citos esse Rñdeo cõcedẽdo ꝑmã partẽ antece
dentis: ⁊ q̃tũ ad scdam partẽ nego ꝓsequẽtiaz
Nẽpe in italia sunt alie ab ist⁹ spectabiles ciui
tates: vt roma mediolanũ bononia senis pusiũ
neapolis ⁊ alie plures extra italiã pisius lõdo
nie: brugis: colonia: gandauũ: antuerpia: in q̃
bus nullaten⁹ exercent tales ꝓtractus que ci
uitates libẽter ꝓuiderẽt cõmodis suis. sic tres
iste ꝓnoiate si salua cõsciẽtia hoc facere possẽt.
Vb. forte repirent in tota xp̃ianitate in q̃bus
exercitarent tales cõtractus vel saltẽ tantũ q̃
tũ frequẽtant in ciuitatib⁹ antedictis ℣ Sed
dico q̃ in illis ciuitatib⁹ antedictis nõ cõsense
runt oĩes: sicut ego p experientiã noui. Iz tñ ha
beant ibidẽ in dict⁹ impſtitis denarios nõ spõ
te positos: sed ex coactõe ciuitatis: sicut predi
ctum est: ⁊ si sunt ibidẽ q̃dam spõte minime mi
rũ est: qm̃ ⁊ multi absq̃ aliq̃ rubore publice mu
tuant ad vsurã Nec insup est admirãdũ q̃ ma
gni domini ponũt pecunias suas ad impſtita
illa. qm̃ ⁊ magni p̃ncipes vsurarij aliq̃n sũt
et diu extiterũt: insup ⁊ p̃dones aliqui etiã dñi
nõ bñ informati an licent hoc dubitãtes de sta
tu suo: sicut p̃dictũ est vt totã sbaz suã subito p
dere nõ valeãt ponũt ibi pecunias eoꝛ Q aũt
religiosi de talib⁹ impſtitis recipiãt fruct⁹ non
deducit illa mutua licita esse. Ipse enim cõfiť: nec
ponũt in p̃stãtijs pecunias nec etiã emũt mu
tua illa. sed modus eoꝛ cõiter talis est. Nam q̃
dam habẽtes pecunias ad mutua illa. q̃s. s. co
acte soluerũt: aut alias in p̃dictis impſtitis lict
to modo adepti sunt in vltimis volũtatib⁹ suis
p elemosyna dimittũt p̃dictis religiosis pecu
nias illas: seu redditus illos: vel partẽ illoꝛ vt
partẽ hãc deputati p dñium venetoꝛ vtputa
ꝓcuratoꝛes sancti Marci mittãt p̃dict⁹ religi
osis. illã aũt partẽ p elemosyna recipe p̃ñt dũ
modo libere largiť. Si ꝛo ãtedicti religiosi di
ctã elemosynã: aut tales reddit⁹ hñe sollicitãt ⁊
ꝓtendũt ius hñe in illis videãt ꝓsciẽtias suas.
nam Iz q̃dam: sicut supra monstratũ est: possũt
ex illis impſtitis aliq̃d recipe vltra sortẽ. nõ tñ
ad quos deueniũt ipsa impſtita sicut ex ꝓcedẽ
tibus ptz Proinde si de fenebri pecunia aliq̃d
dať: puta q̃ denarij mõtis relicti religiosi fue
runt a testatoꝛe empti vel sponte in monte posi
ti: nõ coacti soluti. tunc q̃dem cõpleta sorte a re
ceptõe taliũ abstinendũ est. possunt qm̃ q̃q etiaz
predicti religiosi aliter legitime excusari. Con
stat enim q̃ nullus efficiť vsurarius: nisi volens
aliq̃d recipe vltra sortẽ sicut ex ꝓcedẽtibus pz
Si igiť p̃dicti religiosi nõ recipiũt illas pecu
nias: seu elemosynas ab ipis impſtitis p pecu
nia: quã ibi libere posuerũt. vt quã spõte eme
runt modis antedictis vsurarij nõ videnť: sed
apparet q̃ recipiãt elemosynas iure ipoꝛ q̃ illas
iuridice illis reliq̃rũt. ⁊ q̃ h̃ potuerũt etiã ⁊ ius
suũ in illos legitime trãstulerũt. Iz nõ qualecũ
q̃q iuxta ea que in ꝓcedẽtib⁹ circa materiã istã
dicta sunt. Septimo q̃q credũt q̃dam putãtes
hoc licitũ esse rõne pmissionis ⁊ taciturnitatis
ꝓinde arguũt dicẽtes eccl̃ia papa: cardinales
et plerique alij prelati istos ꝓtractus frequẽtari
intellexerũt in ciuitatibus antedictis. nec tñ ali
quid attemptauerũt cõrta eos p ammonitiões

reprobatiões aut per excõicatiões. qua ꝓpter de negligẽtia argui possent. scz q tantũ piculũ in ecclesia ꝓmiserũt regnare in animarũ diserimine eis non ꝓuidẽdo de aliquo remedio salutari. quare igit his cõtractibus nõ ꝓuiderũt: sed eos ꝓtranseũt sic intactos videnꝫ eos tanq̃ licitos quodãmodo aꝓrobare. Cõfirmaꝫ hec ratio. qz ciuitates ꝑfate hos cõtractus frequẽtant tanq̃ iustos ⁊ eos forte licitos asserũt. g̃ si cõtractus vsurarij sunt: tenent ⁊ aꝓrobãt ⁊ affirmant saltẽ implicite. ex cõsequenti licitũ esse dare mutuũ vsurã qđ est cõtra dñicum verbũ Lu. vj. Mutuũ date ⁊c. Ex quo sequit manifeste q erant in fide. qua ꝓpter sic ꝓ ecclesiã ꝓcedendũ esset cõtra ꝑdictas ciuitatuz cõitates sicut cõtra hereticos. Nec tñ circa hoc ꝓuidit. et longa tꝑa ab ortu illoꝝ cõtractuũ iam fluxerunt. ergo verisimile nõ videt hos cõtractus vsurarios esse vel aliquo modo iniustos. Responsio ad ꝑdicta. ⁊ primo negãdo secũdã partem assumpti: qm̃ ꝓuisiones cõis iuris ⁊ decretales facte cõtra vsuras: cõtra istos cõtractus sunt. ⁊ oẽs subditos ligant nisi exempti ⁊ ꝓuilegiati sunt. Sed q ex mutuo aliq̃s intendere posset aliq̃d accipe vltra sortẽ ex ꝓuilegio pape absurdissimũ atq̃ falsissimũ est. Tum qz est cõtra legẽ nature. sicut supra sermone. xxxviij. arti. j. per totũ plene monstratũ fuit. Tum qz est cõtra legẽ scripture: sicut patebit ibi supra art. ij. ⁊ maxime cõtra legẽ gre: hoc est cõtra ꝓbuz christi Lu. vj. dicẽs. Mutuũ date nihil inde sperãtes. Tum qz est cõtra determinationẽ ecclesie: vt ꝓtz in. c. cõsuluit. ⁊ in. c. sup eo. extra de vsuris. Alexãder. xxix. ait. Cum vsurarũ crimen vtriusq̃ pagina testamẽti detestet sup hoc dispẽsationẽ aliq̃ posse fieri nõ videmus: qz cum scriptura sacra ꝓhibeat ꝓ alterius vita mentiri. Merito plus ꝓhibendus est quis ne etiã ꝓ redimẽda vita captiui vsuraruz crimen inuoluat. hec ille. Ex his ꝓbis colligit ꝓmo q nõ est aliqua dispẽsatio posita vsura in secũdo cꝫ colligit q neq̃ ꝓ sustẽtatõe viduarũ pupillorꝝ vel q̃ũcunq̃ alioꝝ dare mutuũ ad vsuram aliquo modo licitũ sit: sicut falsissime fabulant ꝓ quo facit. c. nõ est putãda. j. q. j. xxxij. q viij. c. vnico. ⁊ maxime cum pensato q nec licet hoc ꝓ redemptõe captiui: sicut nec licitũ est ꝓ alterius vita mẽtiri. Cum ꝑm aplm ad Ro. iij. nõ sunt faciẽda mala vt veniãt bona. Si q̃s forte miret q cõtra tales ecclesia nõ ꝓcedit ꝓpter q hoc videt ꝓmittere tãq̃ licitũ. Ad hoc põt dici q ecclesia etiã hunc cõtractũ ꝓmittit: eo scz modo ꝓmissionis de quo supra sermone. xxxviij. arti. iij. c. iij. de ꝑma ꝓmissione ꝓpter culatim ⁊ bene declaratũ fuit. ꝓmittit. i. non punit. Ad ꝓfirmationẽ etiã dico q dubito antecedẽs et nego cõsequentiã ꝓ negatõe antecedẽtis: et si ad partẽ aliq̃ declinare potius negarẽ illam qm̃ spectabiles viri de materia ista sepe dubitant ⁊ inquirũt. sicut manifeste aparuit florentie in nro capitu. generali ibidẽ celebrato ãno dñi. M. ccc. liij. ad qđ vtiq̃ cõuenerũt multi valẽtes viri inter quos fuit magr Guilhelm⁹ de cremona. qui postea vtiq̃ fuit epus papien. vir ingẽtis scientie ⁊ magne fame. ⁊ tunc q̃dez ad generalẽ ordinis nr̃i missi sunt quidaz ciuis ex parte cõitatis instantissime ꝓrantes vt materiã istoꝝ mutuoꝝ ꝓtractarẽt ⁊ declarare vellent ꝓ serenitate cõscientiarũ suarũ: an ꝓtract⁹ ꝑfati essent liciti an nõ. Interrogãt autẽ q̃tidie de hoc ꝓticulares ꝓsone ꝑdictarũ ciuitatuz. sicut ꝓtz peritis religiosis qui inibi conuersant. Ideo cõtra tales ibidem tꝑe nr̃o extitit sepius ꝓdicatũ hoc sustinuit dominiũ ⁊ ꝓl⁹ patienter sustulit: sicut ego ipse ꝓ expiẽtiã vidi. Quõ igit dicenduz est illos tenere firmiter licita illa esse. cõsequẽtia etiã nihil valet: qm̃ cum hoc q aliquis teneret illa cambia licita eẽ staret q nõ teneret licitas esse vsuras. Oporteret enim sic ipm arguere. Iste tenet hec mutua esse licita. ⁊ iste tenet hec mutua esse vsuras. ergo iste tenet vsuras esse licitas: sed tũc minoꝝ est negãda vl cõclusio sequeret ordine debito. forte enĩ q aliqui vsurarij credũt vsuras esse licitas sicut ego quosdã cognoui. licet tales ne tãq̃ heretici puniant hoc nõ manifestãt ꝓ qđ soluit qđ obiicit ad illic cõtenta.

Confirmatio secunde cõclusionis scz q de impñstitis sponte positis non licet aliq̃d accipere vltra sortem.

Capitulum. iiij.

Quarta est intentio veritatis. Ꝓro roboratione autẽ hmõi secũde cõclusionis. ⁊ huius secundi articuli sic efficacissime argui potest. Iste cõmunitates ⁊ spectabiliores earũ dubitãt: vtrum hi cõtractus sint liciti an vsure: sicut ꝑdictũ est. ergo in hoc dubio se ꝓ dictis cõtractibus exponẽtes exponũt se piculo mortalis culpe gre sicut ꝓemptores se mortaliter peccant. Secdo sic isti dubitant an isti ꝑfati cõtractus sint vsure g̃ se exponẽtes in ꝫ dubio scienter se exponũt piculo vsurarũ: quare videnꝫ saltẽ in mente vsurarius esse: nam nõ dimittũt ꝓ hoc q põt esse: q ex cõtractu sit vsurarij. Tertio sic isti dubitãt: an isti ꝓtractus sint vsurarij. ergo cõsentientes de hoc dubitãt an restituere obligent. ⁊ per cõsequens tenendo ⁊ retinẽdo: cum ista opinione cõtinuo stant in periculo: ⁊ discrimine ⁊ se exponũt mortaliter culpe: ⁊ sic continuant mortalem culpam: vel restituunt. Et sic per consequens sic se ha/

bent ac si vsurarij extitissent: nec alius modus apparet quā per ipsam restitutionē q possint a vinculo mortalis peccati absolui. sicut etiā de ceteris vsurarijs dicemus. igiturin talibus dubijs dicit textus. q est totius abstinere vt in. c. in ciuitate extra de vsuris. q ꝺdem directe loq̄tur in cōtractu dubio vsurarū. ad idem facit. l. adoptiuus. §. seruilis. ff. de ritu. nup. ibi. in re dubia ꝛc. ꝛ extra de spō. c. iuuenis. ꝛ de pe. di. vij. c. baptizatus in fine. Item p salute anime est semp via tutior eligēda: vt ptz in. c. illō extra de cle. exini. ꝛ in. c. ad eiusꝺ. di. v. volētibus igit saluare animas suas hec est tutior via. s. a talibus cōtractibus abstinere. q̄z in tanta peritor dubitatōe alterā partē eligere nunq̄z tutā Est ꝺdem graue in re dubia certā ferre sententiam. j. q. iij. c. grauē. ꝛ. xxx. q. vlti. c. Judicantem. ꝛ hoc maxime in casu seu in facto pprio: sicut est istō emere vl̄ nō emere. Nēpe in re ppa sicut iudex: neq̄ testis: neq̄ arbit q̄s eē pōt. c. ne q̄s i sua cau. l. vna ꝛ. l. null⁹. ff. de test. l. pl. ff. de arbi. Nam amor ꝛ cupiditas que versant: in pprio facto peruertūr humanū iudiciū vt in ca. iiij. j. q. iij. Si ergo periti in hoc dubio dissidant inter se ꝛ opinio illa que habet q cōtract⁹ iste ꝛ articuli subsequētes sint liciti nō sit tuta p animarū salute. Sequit q ab ista spontanea denarior positōe: ꝛ ipsor emptōe debeat quilibet abstinere donec apostolicū tanq̄z papam nō tanq̄z particularis homo. sed tanq̄z vicari⁹ dei ad quē spectant dubia: que de nouo emergunt decidere cōsulant: vt ptz in. c. per venerabilē. §. rōnes. extra qui fi. sunt le. ꝛ in. l. de cum nouo. C. de. le. q aūt per pa. nō licet nō p bullam declaratū sit sic referā mihi constat. Legi eni in quarto sup sniās magist. i Guilhelmi de cremona. episcopi papien. q cum ꝺdā vir prediues ꝛ in pecunijs potens ꝑdicto modo intēderet ponere quandā magnā pecunie q̄titatē in vna predictarū ciuitatū p elemosynis impetuū dispēsandis paupibus habito a ꝑdicto dño Guilhelmo ob causam illius de hoc cōsilio pitor facta q̄z de ꝑdicta materia mōtis ꝛ impstitor in florēti studio papien. diligēti cōcussione cū materia ppt cōtrarias opiniones ad huc dubia remaneret occurrētib⁹ alijs causis missus est antedict⁹ dñs Guilhelm⁹ ambassiator ad papā Urbanū. vj. tūc in ianua cōmorā tem. Rogauit ꝺ eum pfatus diues instanter q de pfata materia ꝓsuleret papā eiq̄z de sua intētione circa positionē ꝑdicte pecunie in elemosynis dispensandū ppositū reuelaret. Cui tandem papa respōdit q bene fecerat. de tali casu eum cōsulēdo eo q casus arduus esset. asseruit q̄z illū vsurariū esse. ꝑdicta aūt ego legi in li. p pprio. quē ille pfatus epūs papien. cōposuit ꝛ in morte reliquit. Cum igitur papa ꝑdictus esset peritissimus homo. satis ponderāda est respōsio atq̄z snia sua. Que snia sequēda sit in cōtraria opinione dictor vide in sequēti sermone articu. j. c. ij. in fine.

Articulus. iij. q sponte emētes impstita supradicta cum intentōe recipiendi aliquid vltra sortem vsurarij sunt.

Tertio insup tractandū est de his qui in dicto mōte impstitis seu locis atq̄z iuris libere emunt. Et de hoc datur talis ꝓclusio. Libere emens impstita illa ꝓponens aliq̄d recipe vltra sortē vsurarius est ꝛ lucrū inde habitum restituere obligat. Et ad declarationē huius cōclusionis triplex veritas subiungit. Prima est pbatōis. Scōa est defensiōis. Tertia est cōfirmatōis.

Multiplici argumento approbat qꝺ emētes talia impstita cū lucri intētione illicite agunt. Capi. i.

Prima veritas est pbatōis. Nam probatur predicta cōclusio triplici modo Primo rōne. scōo declaratione. tertio cōclusione. Prima rōne ꝛ hoc tripliciter. Primo sic. Vera est ꝑdicta ꝓclusio. Cum talis libere emens se ponit in eodē statu in quo vtiq̄z foret si libere tantā pecuniā posuisset. ꝺ cū homo ponest vsurari⁹ sit. ꝺ sequit etiā q iste assūptū ptz. Si eni libere emo centū florenos q̄ sunt ad impstita supradicta sperās quolibet anno mereceptur quinq̄z: in illo statu pono me in quo me ponere si libere ponerē. C. recepturus q̄nq̄z in quolibet anno imppetuū ergo ꝛc. Confirmo rōnem ex sola volūtate: vel pncipaliter q̄s vsurarius sit: vt ptz in. c. cōsuluit extra de vsuris. xiij. q. iij. c. qm̄ multi. Cum igit iste voluntarie velit ꝛ intēdat accipe vltra sortē. sequit q vsurarius sit mentalis ꝛ actualis. ꝛ p̄sequēs restituere obligat: qꝺ receperit vltra sortem. Scōo sic. si iste emens. C. p ipsis recepturus quinq̄z pro singulo anno poneret libere. C. et singulo āno reciperet. v. seu poneret. hic nempe esset vsurarius: ꝛ qꝺ vltra sortem recepisset restituere tenet. ergo a fortiori si iste soluz libere ponat. xxxiij. seu. xxv. ꝓponens semp recipere quinq̄z eq̄dem magnus esset censend⁹ vsurarius ascēdit enim ad. xv. ꝛ ad. xx. p centenario lucrum: ꝛ ex ꝓposito: ꝛ ex certa scientia. et his temporibus in florētia satis ad minus precium predicti denarij montis ꝓuenerūt seu deuenerunt. Tertio q̄z probat sic mutuare coacti non excusant recipe vltra sortem: nisi rōne interesse si damni emergentis ꝛ lucri cessantis sicut supra in primo artic. dictū est. Igit cū isti

nullū incōmodū ex hoc incurrāt sequit q̄ satisfactio p̄ sorte minime vlterius licite non recipe possunt. Dia insup argumēta que supra in pꝛecedēti arti. ꝛ in .ij. c. facta sūt hic cōmode apꝛo pꝛiari possunt. Scdo pbat ꝯclusio supradicta declaratōe. Igit ad declarandū: ꝛ ad roborā/dum veritatē pꝛedictā ponā q̄ de hoc sentit cōsilioꝝ dator. Fredericus de senis in .xxxij. cō/silio suo dicens p̄ declaratōe huius dubij bre/uissime quedaz alia dubia declarabo. Pꝛimo quid sit vendere. scdo quid sit vendi. tertio q̄d in hoc cōtractu vendat. quarto que sit intētio actoꝛis in p̄fato cōtractu. q̄nto p̄m intentionē suā in hoc facto bꝛeuiter ꝯcludā. ¶ Pꝛimo vi dendū est quid sit vendere. p̄ quo aduertendū est q̄ ois actus p quē transfert dominiū vendi te rei alienatio est. Nunc autē transfert dn̄ium vendite rei p̄ ipso soluto pꝛecio. vt notat Hostien. in sūma de rerū p̄mutatōe. §. ex supꝛadictis. ergo venditio est alienatio quedā qua dominiū vendite rei transfert p̄ ipso soluto p̄cio. Dominiū aūt alicuiꝰ rei nullus de iure in aliū transferre pōt: nisi sit dn̄s eius: vt ptz p Sco. supꝛa sermone .xxxij. arti. iij. c. ij. ꝛ. iij. Et dico notāter de iure: qz rem alienā quis vendere potest: ꝑ nō sine p̄iudicio dn̄i sui. ff. de ꝓpꝛia. emp. l. j. Solus igit dn̄s eius transferre pōt seu vendere. Scdo cōsiderandū est quid sit vendi p̄ q̄ notaq̄ tam coꝛpoꝛalia q̄ incoꝛpoꝛalia vendi possunt. C. de here. vel. l. actōe vendita. l. ex nobis et. §. e. l. nomia. Sic notat Hostien. in sūma de vēditōe ꝛ emptōe. §. de q̄bus. Ergo iura ꝛ obligatōes incoꝛpoꝛaliū reꝝ que incoꝛpoꝛalia sunt instit. de coꝛpa. ꝛ incoꝛpa. §. icoꝛpales vtiq̄ vendi possunt. Tertio ꝯsiderandū est quid in hoc ꝯtractu vendat. Pꝛo q̄ aduertendū est q̄ licet vulgari sermōe dicat cōiter vendo tibi cē tum florenos quos mutuaui cōitati tm̄ i rei ve/ritate nō est sic qz eo ipo q̄d mutuaui. C. ipi cō/munitati transtuli dn̄ium eoꝝ in ipam cōitatē sicut ptz. iusti q̄bus mos retrahit ob in p̄n. in ꝓbo vnde etiā. Non pōt igit creditoꝛ vēdere ista. C. s. cuz nō sit dn̄s eoꝝ. nam solus dn̄s rei vendere pōt de iure sicut p̄dictū est. ꝓpter q̄d videt q̄ in hoc cōtractu nō vendant nisi iura creditoꝛis que insurgūt ex mutuo: ꝛ ex ipsa ob ligatōe cōitatis. ¶ Quarto etiā videndū est q̄ sit intētio actoꝛis in p̄fato cōtractu Ad hoc ete nim dico q̄ p̄ncipalis eius intētio est: vt subintret ꝛ teneat locū p̄mi creditoꝛis vicz q̄ ad hoc q̄ ipse creditoꝛ sit creditoꝛ cōitatis in sorte qua venditoꝛ recipit quinq̄ p̄ quolibet cētenario annuatim donec recipiat totā sortē. ꝓpter q̄d colligit manifeste q̄ sub velamine emptōis emptoꝛ fit liber ꝛ volūtarius creditoꝛ cōitatis: vt vltra sortē gr̄a mutui recipiat annuati. ¶ Quito ꝑm suam intentionē in hoc facto cōcludo: ꝛ quid de hoc facto sentiā iudicabo. Sed qz non oīs casus in lege reperiunt: nō semp debet requiri ius expꝝssuz: qm̄ plura sunt negocia q̄ vocabula. ff. de p̄scrip. xxbis. l. rei: ideo cū talis casus nō repiat expꝝssus aliq̄bus rōnibus: ꝛ etiā auctibus vt poteroꝝ firmabo. Dico igit q̄ rō gr̄e p̄mi creditoꝛes nō sunt vsurarij. est. Qz ad mutuandū coacti sunt. modo q̄ nō est licitū in lege: necessitas licitū facit extra de re. iur. c. qd nō est licitū ꝛ sine aliqua spe vel mala intentōe p̄maria recipiendi aliq̄d vltra sortē. gr̄a mutui mutuāt cōitati: ꝓpterea licitū est aliq̄d recipe vltra sortē. Nam sicut dicit. j. q. ij. c. sicut epm Nullā eni maculaz oblatio suscipiēti ingerit q̄ nō ex ambitētis petitōe pcessit. Igit p locū ab opositis. iste q̄ libere est volūtarie cuz spe ꝛ intentiōe p̄ malicia recipiēdi vltra sortē gr̄a mu/tui mutuat cōitati vsurarius est. xiij. q. iij. vsura. ꝛ. c. pleriq̄. ꝛ. c. si feneraueris. ꝛ ex de vsu. c. ꝓsuluit. Pꝛeterea ille in iudicio aie vsurariꝰ est censendꝰ qui eo ꝓposito pecuniā mutuat ꝛ credit: lz cōuentōe cessante vt plus inde recipiat. vt patz extra de vsuris. c. cōsuluit. et. xiij. q. ij. c. si feneraueris. Sed talis emptoꝛ efficit creditoꝛ ꝛ eo ꝓposito pecuniā mutuat: vt lz oi cōditōe cessante seu cōuentōe recipiat vltra sortem: nec alias mutuaret: sicut ex eius intentōe iam ptz q̄ talis in iudicio aie vsurarius est. q̄ q̄/cunq̄ alteri tradit quouis mediāte cōtractu et plus sorte recipiat vsurariꝰ realiter est. sicut pz xiij. q. ij. c. vsura. ꝛ. c. pleriq̄. Ex talis emptoꝛ hmōi est: sicut ptz ex intentōe eius ꝛ affectu. q̄ vsurariꝰ est cēsendꝰ. Confirmat si talis emptoꝛ simplr̄ ꝛ absq̄ velamine aliquo fieret creditoꝛ cōitatis: ꝛ recipet vltra sortē vsurariꝰ esset. Ex iste sub emptōis velamie eque fit creditoꝛ ac si simplicit traditisset cōitati: q̄ vsurariꝰ ē. Tertio pbat cōclusio antedicta multiplici alia cōclusione que ex dictis colligunt. Pꝛima ꝯclusio est Pꝛimus creditoꝛ nunq̄ ponere pōt pꝛedictū emptoꝛē in loco suo cuz oībus illis circū/stantijs cum q̄bus est ipe cum ipe violent creditoꝛ sit. ¶ Scda ꝯclusio est. q̄ si talis emptoꝛ cogeret emere a cōitate: sicut extitit p̄mus. ab vsura esset excusatꝰ vbi p̄ncipaliter nō esset cō/tentus vltra sortem accipe rōne mutui: sicut su pꝛadictū est. ¶ Tertia ꝯclusio est. Si talis emptoꝛ daret. C. p illis. c. q̄nimo si daret etiā vltra nō minus vsurariꝰ esset: ex q̄ sola intētio recipiēdi vltra sortē gr̄a mutui hoiem vsurariuz facit. ¶ Quarta cōclusio est q̄ p̄mū nō solū coactio sed intentio excusat: q̄ si placeret cogi illi citū foꝛet eo q̄ coactio transiret in voluntariū. ¶ Quinta est nō ideo qz libere emit ꝛ creditoꝛ volūtarius sit emptoꝛ iste vsurarius est. sed qz

intendit recipere vltra sortē. Hec est sīa frederici de senis de verbo ad verbū.

De multis argumētis q̄bus q̄dam probare conant q̄ licet emere dicta impōsita cum spe lucri: ⁊ quomō omnia cuz rōnibus efficacib⁹ refellunt.

Capitulum. II.

Secūdo est veritas defensionis. Multis nempe argumentis nituntur q̄dam impugnare opinionē que in p̄ceden. ca. posita est. Ponemus igit illa. ⁊ ad q̄ libet intēdim⁹ rndere. Primū argumētū est hoc. Habēs ius et liberū dn̄ium in aliquā rem in alteruz illud transferre pōt. ⁊ p̄sequēs alius licite pōt acceptare Ergo cum mutuare coactus habeat ius intētū sequit q̄ licite ⁊ libere pōt ip̄m in alterz transferre: ⁊ sic alteri licite vēdere. Insup ⁊ alius licite emere. q̄ vtiq; est p̄bandū. Cōfirmo rōnē: q⁊ aliqua ratio est p̄pter quā possuz rem meaz alteri vendere vel donare: ⁊ ip̄ius ius in alterū transmutare. Nec q̄dem videt alia ratō nisi q⁊ ad me pleno iure dominiū eius spectat. ergo ⁊ in p̄posito possuz licite vēdere illud ius q̄ habeo in redditibus illis. Ad hoc rndeo ⁊ cōcedo antecedēs: sed nego p̄sequentiā illā. scz igit cū mutuare coactus ⁊c. Antecedēs q̄dem p̄cedendū est. Cum enī nō est p̄hibitio supioris. nec est insup indispositio ex parte recipientis vel dantis: ⁊ liberū est ex parte dātis: sicut etiā ex parte recipientis tunc q̄dem translatio possibilis est ſm Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. vt plenius dictū est supra sermone. xxxij. arti. iij. c. j. et. iij. Verbi gra. ego enī suz liber dn̄s agri mei a nullo hoie in hoc dependēs: ⁊ alius est susceptur⁹: ⁊ nō p̄hibitus: tūc q̄dem possuz ius q̄ in illo habeo transmutare in talem hominē Sic nēpe p̄cedūt donatōes: sicut venditiōes. et etiā in aliq̄bus ab ipso p̄ncipe subiectōes Sicut enī ptz supra sermone. xxxij. arti. j. c. iij. Luz ſm Sco. p̄mus inter hoies paternus fuit p̄ncipatus quo vicz p̄ naturaliter filio p̄ncipabat cōsecutus est ⁊ pollicitus q̄ huic potuit esse annexus multi ab eodē p̄re a quo illi descēderat: habuerūt initiū q̄bus alter poterat ciuilit donari. ⁊ dicēdo ius inter eos. Sed ⁊ vna cōitas de alteri⁹ potētia ⁊ sagacitate confidēs: ⁊ de se diffidēs potuit illi alteri libere se subijcere ⁊ tūc vltra ius habere in illaz cōitatē. vel si vna ciuitas p̄sideret de p̄udētia vnius p̄sone se illi submittere posset: ⁊ in hoc casu ille haberet ius in illā ciuitatē. Ex quo ptz q̄ non intēdo negare q̄ vnus habēs ius in aliquā rem nō posset illō in aliū transferre. Sed dico q̄ nō quilibet cōsideratis p̄ditōibus diuersoz ſm q̄ in arguendo p̄ p̄clusione apparet. Consequentiā aūt nego q̄n p̄mus rōne interesse: sicut supra. in. j. arti. ptz potest recipe vltra sortē. Sed in scdo nō est interesse: seu vitatio damni: ideo cessat causa que repit in p̄mo ppter quaz recipe potest: facit ad hoc casus extra de appel. cū cessan. vbi textus habet q̄ cessante causa cessat effectus. ⁊ idem habet. j. q. vij. c. p remedio. extra de pe. et remiss. cum infirmitas: vbi hoc idem dicit. q̄ ppter mirū nō est si nō pōt p̄mus tale ius in se cundū transferre. Et nihilomin⁹ aduertenduz est q̄ sicut in p̄cedē. c. dictū est. si scōs cogeret accipe mutuū p̄mi. ⁊ eadē forma qua p̄mus: tūc etiā ipse rōne sui interesse posset recipe sicut p̄mus. Secōm enī q̄ volēti p̄sideranter euidēter poterit aparere q̄ hmōi emptiōes fiunt in fraudē vsurarū: sicut stati infra patebit. Quis vtiq; alias audiuit tale forū q̄ emam centū florenos p. xxx. aut p. xxv. florenis: Si enī emerem librū aut rem aliaz que p̄stitisset centū florenos: ⁊ nūc emerē p. xxx. tollerabile esset. Sz q̄ nunc ego emā vnuz florenū p tertio floreno iste est vnus p̄tractus extra oēs p̄tractus mūdi. Ad p̄firmationē vo p̄cedo assumptū cōtinuz ad p̄mā partē. sed nego scdam. q̄n vt ptz ſm Sco. vbi. s. sermone. xxxij. c. j. Requirit etiā aptitudo adrecipiēdū ex parte passi. actus enī actiuoz sunt in patiente bene disposito. vt ait. Aristo. ij. de aīa. Requirit etiaz q̄ nō sit cōtra p̄hibitionē supioris: sicut de hoc supra in rnsione p̄cedētis argumēti dictū est. Secōm argumētū est hoc. petrus q̄ coacte mutuauit cōitati ⁊ annuatim recipit decez. tenet Martino annuatim in decem. assignat petrus Martino suū ānuū redditum quē q̄dem recipit ex mutuo facto. ⁊ tunc semp Martinus p̄stitutus est in loco petri. vel q̄ martin⁹ absq; pctō recipit ista decē aut nō. Si p̄mū q̄ potuit petrus ius ⁊ dominiū q̄ habebat licite in aliū transferre: ⁊ sic habet intentū. Si nō q̄ nec petrus cum hoc recipiat noie suo: ⁊ loco petri martin⁹ p̄stitutus sit. Ideo si petrus recepisset illa decē: martin⁹ licite ab ipso petro recipe posset. et q⁊ illā libere dabat: ⁊ sibi etiā tenebat. q̄ etiā a dantibus petro potuit martinus licite recipe in casu nro Cōsequētia tenet q̄n eadē est pecunia: ⁊ eadē ratio: q⁊ volūtas petri est ad eundē finē. Quare rndeo ⁊ admitto casum. ⁊ cum querit si martinus peccat recipiēdo illa decē ⁊c. Dico q⁊ vt martinus recipit ista decē noie petri: vel noie ipsius martini. Si primū nō q̄dem ex hoc peccat. nam accipit solutionē a petro: ⁊ nō agit iure sui in hoc casu sed iure petri. vbi grā: petrus tenet martino in decē: ⁊ dicit vade ad p̄curatores sancti Marci ⁊ ibi accipias p me decē que ibi hre debeo. tūc martin⁹ accipit a p̄curatoribus antedictis illa decē sicut accipet alius p/

curatoꝛ petri. ⁊ hoc modo licitū est. Si aūt accipit noīe suo illa decē qꝛ accepit ius illius mutui insolutū: ac de illo mutuo agit: sicut de more suo. tūc adhuc distinguo. qꝛ vel petrus aliū habebat. vñ satisfaceret ipsi martino ad qđ poterat se reducere ꝓ satisfactōe sua: aut nō: et hoc scienter. Si ꝓmū tunc dico ꝙ martinus cōpleta sorte capitali petri vltra recipe nihil pōt: nulluꝝ enī interesse ad hoc allegare pōt: qm̄ ad alia se reducere poterat ⁊ imputet sibi si ex hoc cōsequit̄ damnū. Si deb scđm. s. ꝙ nō erat aliquid aliud: ad qđ Martinus rōne sui interesse se reducere posset: tunc siq̄dem ꝛz. Sicut enīz dāmificatus fuerat Petrus ita in illa coactiōe Martinus q̄ ius habebat in rebus Petri.

Tertio arguunt q̄dam ex illa regula iuris: que habet extra de regulis iuris li. vj. vbi dicit ꝙ nemo pōt plus iuris transferre in alium: q̄z sibi cōpetere dinoscat. ista est regula textus. Ex q̄ quidē regula videt sequi ꝙ q̄tum iuris q̄s habet in aliquā rem: tm̄ in alium transferre pōt. g̃ sequit̄ qđ ꝓius illatū fuit. Ad qđ respōdeo cōcedendo assumptū: ⁊ cōsequēs. Sed si cōsequens vniuersaliter accipiat: tunc nego consequentiā. Antecedēs est nemo pōt plus nisi qꝛ nō habet plus iuris. transferre. que vna negatiua est ex qua nō sequit̄ ꝙ in quēlibet qđlibet suū ius transferre pōt. Ideo notandū est qđ argumentū a ꝓtrario sensu colligi nō pōt: nec debet: qm̄ in iure resultaret absonus intellect⁹ vt ꝓz in glo. c. significasti de foꝛo cōpeten. ⁊ in. l. cum patruꝝ. C. de con. de inceptis. Quarto q̄z sic argui pōt illa que sūt in mutuis possessiones: sunt igit̄ ita libere vendi possunt. sicut ⁊ cetere possessiones hoc argumētū supra in. ij. arti. c. iij. est deductū in ꝓbando p̄cedentes ꝯclusiones. Sit̄ sextū. ⁊ septimū cum suis cōfirmationibus etiā hic possunt adduci. sed qꝛ ibidez distincte posita sunt ea hic rursuꝝ replicare nō est necesse Ad hoc quartū argumentū respōdeo ⁊ nego assūptū. Nam vere nō sunt mutua Vel si vis vocare possessiōes oīe qđ possidet et ius ⁊ alia: vt dicit textus Aug. j. q. iij. c. totum. ⁊ l. regulare. ff. de peti. here. cōcedo antecedens: ⁊ nego cōsequentiā. Ꝓꝛo cuius rei declarōe notandū ꝙ si mutuo Petro centū floꝛenos ita ꝙ eos teneat ad libitū suū: ⁊ tm̄ singlis annis q̄bus qui tenebit illos dabit mihi decez saluo nihilomin⁹ capitali cōstat vsurari⁹ sum. Nunq̄d talis possit dici: cōtractus venditiōis vt ista sit possessio: ⁊ nō potius cōtractus mutui. In hoc siq̄dem casu de capitali nil petere possum: cum in petri potestate sit ꝓ libito retinere. Si quoq̄ contingit Petro retinere capitale nihil amplius recipiam: de dicta vtilitate. sicut in venetijs: ⁊ in alijs p̄dictis locis ꝓtinꝝ gere solet. Si enī cōmunitas venetiaruꝝ restitueret illis q̄ibi posuerūt pecunias suas nihil amplius dare⁊ illis. Nunc ꝙ ponamus ꝙ cogar ad mutuandū petro illos centū floꝛenos ⁊ dare⁊ mihi decez quolibet anno. si alius emit etiam ius qđ in illis habeo libere quis dubitabit hoc fieri in fraudē vsurarū sub pretextu: et pallio venditiōis. sic q̄z in fraudē vsurarū fieri solent venditōes ad redimēdū. de q̄bus supra sermone. xxxix. arti. ij. ⁊. c. j. dictuꝝ est. Talis enim se ponit in ea cōditōe qua foꝛet: si ꝓmo libere poneret pecuniā illā. Insup ⁊ manifestioꝛ est vsura cum iste emat C. p. xxx. Quis enī nō suspicare⁊ hoc fieri in fraudē vsurariū cum accipiat tunc tantū vel plus p. xxx. q̄z accipet p c. si primo posuisset centum vt fit quotidie venetijs ⁊ floꝛētie. Quinto arguūt q̄dam dicētes ꝙ p̄dicti cōtract⁹ liciti sunt: qm̄ p̄dicte ciuitates aut cōmunitates se possunt ꝓstituere censuales eoꝝ qui p̄dictas pecunias ponūt ad p̄dictos cōtract⁹. Census enī liciti sunt ergo ꝛē. Et qꝛ semp in meliozē partē declinādū est maxime vbi sūt directoꝛes tot spectabiles viri q̄t sunt in ciuitatib⁹ antedictis. Videt⁊ tenenduꝝ ꝙ isti agunt nō sicut respōdentes vsurarijs de vsuris: sed sicut de censib⁹ dñijs predictoꝝ. qꝛ in dubijs p̄sumendū est de vno q̄z bonū nisi expresse cōtrariū videat⁊: vt in capitulo vnico extra de p̄scriptiōibus in textu: ⁊ in glo. ⁊ in. c. Dudū de p̄sumptōibus. ⁊ in. l. cuz pater. §. rogo. ff. de legatis. Scđo cōfirmo rationem istam: qꝛ licet alicui vendere rem suā: ⁊ postea de illa facere censum emptoꝛi cum volūtate emptoꝛis vel facere vnuz censuale de re sua: ergo et predictis ciuitatib⁹ videt⁊ simile licere facere de rebus suis. ⁊ sic ipsos feciss̄e credendū est: ⁊ per cōsequens absq̄ pctō. Ex quibus sequit̄ illa licite posse vendi: ⁊ licite emi: ⁊ sic licite devno in alium transferri ⁊ transmutari. Ad p̄dicta duo argumēta respōdeo simul: ⁊ dico casus possibiles esse: sed nō sic est in cōtractibus predictarū ciuitatū: qm̄ nec se cōstituūt censuales: nec de suo aliquid vendunt. Qđ quidē potest tripliciter apparere Primo qm̄ nec ciuitas nec domus: nec ager: vel ꝓuintia est: de qua talis census reddat⁊: neq̄ vendat⁊ Scđo qꝛ de his fructibus predicte ciuitatis disponūt ad libitum suū qñq̄ plus: qñq̄ minus: qñq̄ etiam nihil de talibus ꝓuidendo. ⁊ hoc absq̄ cōsensu illoꝝ ad quos ptinere deberet: si foꝛent veri census: aut vere venditōes. Preterea predicti emptoꝛes aut dñi nullū recursum habere possunt ad predicta in nullo casu: sed ipse cōmunitates disponūt ꝓ libito de eisdez: ac si nulli alij ius aliqđ haberēt in eis. Tertio exquo fuerunt inchoati isti cōtractus si facti fuissent ve-

re venditões vtiq; p emptores istarũ cõmunitatum omnia fuissent assumpta. ptz qm̃ sũmaz maximã pecuniaz singulis annis teneanť creditoribus suis: quasi imaginabiles florenorũz miliones vtiq; recepissent ad cui⁹ q̃titatis valorem vna cõitatũ illarũ minime forsan se extẽdere possent. Proinde ꝛ si q̃dem dicere vellẽt q; hmõi cõtractus formaliter ꝛ exp̃sse vsurarij non possent dici nihilomin⁹ negare nõ possunt q; nõ sapiãt vsuriã p̃sumptẽ. Vel q; sint vsurarij aut fiant in fraudẽ vsurarũ: vel melius dici põt: q; census est scẽptura qua quis cõfiteť se possidere tributarios agros. ff. de censib⁹. l. forma. ꝛ. ff. de p̃ba. l. census: ꝛ fit census in signũ superioritatis seu cognitõis. l. cõparuit. C. de p̃scrip. xxx. vel. xl. vel an ideo p censum p̃batur subiectio extra de censi. c. oĩs saia. Que omnia sicut apte pz̃ sunt extra p̃positũ nostrũ in fraudem vsurarũ. ¶ Sexto arguũt dicẽtes: si Petrus mutuat Joãni. c. libras hac cõditiõe q; si nõ restituerit vsq; ad duos mẽses soluat postea c. ꝛ decẽ. Elapso siq̃dem termino nec facta omnium solutõe: omni fraude vsurarũ deducta tenetur Joãnes petro in. C. x. Has aũt rõnes ꝛ iura poterit petrus cuidã alteri credere. s. Germano: aut nepoti g̃ ꝛ vendere vel saltẽ in alterius ius transferre. Antecedẽs põt p̃bari p ea q̃ dicenť in sequen. sermo. arti. iij. c. j. Et q̃tũ ad aliam partẽ pz̃ qm̃ de hoc facere põt encheriũ cui voluerit. s. tã q̃ de re sua ad hoc facit qđ habetur in. §. ex p̃dicto ali institutõe de ỳbo. obli. vbi dicit q; in obligatõe cõditionali ante euentum cõditõis sola spes est in obliga. cõcor. tex. in. l. cedere diem. ff. de ỳbo. sig. Ad hoc respõdeo ꝛ p̃cedo assumptũ p̃mũ ꝛ scd̃m. qm̃. c. ꝛ. x. termino iam elapso facta sup capitale Dz si terminus elapsus non esset secus vtiq; foret: qm̃ tunc nullũ posset dici esse ius. nec etiã interesse ex parte alicuius istorũ. Non enĩ apud ioãnez habenť nisi. c. ꝛ ipsa. c. martino potest donare sed nõ illa alia. x. Et q; rõne interesse fuit absq; fraude vsurarũ adiecta pena vbi nõ sequit interesse martini nõ aderit causa p̃pt quã recipe habet vltra sortẽ. sed si sequereť martini dãnũ etiã si nõ interuenisset: de hoc aliqđ pactũ teneretur de facto mutuo bona fide martino satisfacere p̃m q; in sequẽti sermo. arti. j. c. ij. patebit.

¶ Septimo insup arguũt q̃dam dicẽtes. Pono casuz q; vendã p̃cio iusto meã possessionẽ petro ammota omni fraude vsurarũ: ꝛ postea emo de fructib⁹ illius possessionis tũ q̃tũ possem hr̃e p illa pecunia: ꝛ nõ plus cõi estimatõe et ad ꝓpetuũ mihi. vt heredib⁹ meis: ꝛ hoc ab emptore p se ꝛ heredib⁹ suis: tunc siq̃dem cõtractus iste licitus est. Igiť possuz eodẽ modo cõstituere pecuniã meã. Antecedẽs habet Innocen. extra de vsuris. in. c. in ciuitate tua sup illo ỳbo ex forma. Vbi Innocen. post p̃ncipium glose sue de verbo ad verbũ sic ait. Alijs videť ꝛ forte melius. q; si quis emit redditũ custoditũ ante cõtractũ vel venditã actionẽ: siue cõstitutus fuerit in re putã an domo vel possessione vel in alijs rebus hmõi: siue in p̃sona vt puta serui liberi vel rustici: vel actio: vel nomẽ Item siue certus sit reddit⁹ puta q; reddit decem: siue incert⁹ vt puta: q; reddit q̃rtã ptẽ fructuuz q̃ p̃cipiunť de aliqua domo: vel de operis alicuius p̃sone. Item siue sit ꝓpetuus contractus puta q; extendit ad heredes vtriusq; cõtrahentiũ: siue sit ad vitam hois: siue sit ad certũ tempus vsq; ad quinq; annos. Item nõ refert si redditus sit in pecunia: vel in alijs rebus siue in facto: semper in oĩbus p̃missis reputant cõtractus licitos. q; est ibi purus ꝛ licitus cõtractus venditõis. Nam ibi est p̃ciuz scz certe pecunie q̃titas. Item ibi est merces. scz certus redditus vel causa vel annona. C. de sacro. ꝛ. l. iubemus in p̃ncipio ꝛ in auctoritate de nõ alie. re. ꝛ coll. ij. §. ab Anasta. ꝛ. C. de heredi. vel act. vendit. p totũ. Et in sũma Innocen. subdit ibi. Nec obstat q; imperpetuũ fit et q; ex eo infra certũ tempus plus recipiat q̃ fuerit p̃ciũ: qm̃ ex quacũq; possessiõe iusto p̃cio empta plus recipieť infra breue tempus q̃ fuerit p̃ciũ emptõis. Et addens rõnem inq̃t. qm̃ hic non est mutuuz: sed mera venditio rei. Addiť etiã si deť in emphiteosim tũc erit p̃cium certũ: nec erunt expense: ꝛ tm̃ forte plus recipiet iste in. xx. ãnis q̃ antea tribuisset. Ad hꝛ respõdeo negãdo cõsequentiã dato antecedẽte In primo enĩ cõtractu vera venditio est. In hꝛ scd̃o nec est venditio nec locatio nisi esset sicut infra diceť in sermõe. xlij. arti. iij. c. iij. ad fi. ad ostentationẽ sed merum mutuũ est. ac si dicerẽ mutuo tibi. c. ita q; mihi decem. singulo anno des: sicut paulo ante p̃tactũ est. p̃mus enĩ cõtractus licitus apparet in iurib⁹ ecclesiasticis. Quidã enim reddũt annuũ redditũ in frumento: ꝛ vnũ modiũ alius duos: alius ỳo decẽ florenos alius viginti. ꝛ sic de alijs. Hoc põt etiã apud laycos fieri: qui possunt vendere ista iura ꝛ libere ꝛ sic possent emi i pecunia annui fructus: ꝛ etiã in alia re: ꝛ esset venditio vera. Dz q; cõstituat pecunia: ꝛ p ipsa aliquid recipiat non põt intelligi quõ licitũ sit. Nam in casu p̃dicti argumenti. quo in. q. de monte seu de imprestitis male vtitur pe. de ancharano inde lõgam cõsequentiã falsetrahens neq; vendit pecunia neq; emit pecunia: neq; fructus habeť ex pecunia vt p̃spicacit̃ pz intuẽti. Dz in pecunia ꝛ Bz. Nec mirũ si lz: q; debitas hz circũstantias p̃m argu. Innocen. seu dictũ. ¶ Octauo q̃-

dam arguũt dicentes. Talis põt facere elemosonas de introitib⁹ illis g̃ ꝛc̃. Assumptũ ꝓbo sic. qm̃ illa sunt sua ex q̃ sequit̃ q illa in aliũ trãsferre põt ꝛ debite. Non enim videt quõ magis debito aliqõ ius transferri posset: q̃ in elemosynarũ largitiõe. Ad hoc rñ deo q semp loquendo de coacto cõcedo antecedẽs. dũmodo redditus illius anni sint sui ita q habeat eos: vel transierit terminus habẽdi eos ꝓ quo facit qõ habet in. l. actionẽ. ff. de re. cur. Ubi dicit ꝛ q̃ actionẽ habet: rem hr̃e videt. sed nõ in casu in quo nõ sint sui: sed de capitali vtiq̃ põt de fructu autẽ nõ nisi sint sui: qm̃ sine licẽtia veri dñi de alieno facere elemosynã nõ põt. Naz elemosyna de malis acq̃sitis fieri nõ debet. xiij. q. v. ꝓ totũ. ꝛ. j. q. j. c. nõ est. Ex hoc ptz q cõpleta sorte illi q̃bus hec legata sunt nisi sunt filij ꝛ alij heredes qui participarẽt in damno recipe nõ possunt fructuz. Possent etiã oia antedicta de q̃bus facta est mentio licite vendi: ꝛ non licite emi ſm quendã modũ loquẽdi. qm̃ qm̃ emptores modis supius declarat nõ pñt esse idonei. Possunt etiã licite vendi ꝛ emi: sed nõ vt accipiat aliq̃d vltra sortẽ. ¶ Nono q̃dam arguũt dicẽtes forma ꝯtractus eq̃dem inspicit ad hoc vt quis vsurari⁹ censeat. extra de vsuris. c. in ciuitate in glo. ij. Sed q forma cõtractus emptionis ꝛ venditõis de se licita est. sequit̃ q ex tali emptõe nõ debet emptor vsurari⁹ reputari ¶ Ad hoc dicendũ q forma cõtractus inspicit̃ ad hoc vt q̃s vsurarius censeat in iudicio ecclesie. vt patz in. c. ad nostrã extra de emptiõe: ꝛ ven. Sed q̃ ad deũ ꝛ iudicio aie: nõ forma contractus inspicit̃. sed intẽtio cõtrahẽtis ꝯsideratur. vt habet extra de vsuris. c. ꝯsuluit. in tex. et in glo. Ex quo ptz q talis emptor nõ ex forma cõtractus vsurarius est que de se est licita: sed ex intentiõe quã habet. ¶ Decimo arguũt quidã dicẽtes. Differẽtia inter emptorẽ ꝛ venditorẽ est q semp periculũ ad emptorẽ spectat. et emolumentũ. ff. de. act. empti. ꝛ vendi. l. ſm naturaz. ꝛ ideo fructus ꝛ partus rei empte ad ipm̃ emptorẽ spectant. vt. C. de act. emptõnis et venditõis. l. fruct⁹. ꝛ. l. penul. Ergo ad ipm̃ emptorẽ ex vi ꝯtractus liciti spectãt ista q̃nq̃ que ꝓmittit ꝛ dat cõitas annuatim cũ sint fructus ei empte g̃ põt ista licite acceptare. ¶ Ad hoc dicendũ q vtiq̃ verum cõcluderet. si illõ interesse esset fructus rei empte sicut argumentum supponit: sed hoc est falsuz Non enim est fructus ipoz cẽtũ florenoz. q nullus ex pecunia fructus est. vt ptz. lxxxviij. di. c. ejiciẽs multo magis nõ sunt ipoz iuriũ. Ex quo ptz q argumentũ ex falsa imaginatõe ꝓcedit. ¶ Undecimo q̃z q̃daz arguũt dicẽtes. q vsura in mutuo solũ locũ habet cum in nullo alio ꝯtractu ꝯtrahi seu cõmitti põt: vt notat Hostien. in summa de vsuris. §. j. de hoc etiãplenius dictũ est supra sermõe. xxxvij. arti. j. c. ij. vnde diuina pagina vsura tm̃ in mutuo ꝓhibet. Juxta illud Luc. vj. Mutuũ date nihil inde sperãtes. sed in casu nr̃o non est ꝯtractus mutui sed emptionis ꝛ venditõnis. ergo in eo nulla põt cõmitti vsura. Dicendũ est ad hoc q veruz est: q in solo cõtractu mutui directe. ꝛ ꝑ se vsura habz cõmitti: sed indirecte ꝛ perꝑaccidens in cõtractu emptionis ꝛ venditionis committi potest cum fit in fraudem vsurarum extra de emptione: et venditione. c. ad nostram ꝛ etiam extra de pigno. c. illo nos. Et sic est in ꝓpositio nostro. ¶ Duodecimo q̃dam arguũt dicẽtes: q picula ꝛ dubia q̃bus se mercatores exponũt in mercantijs suis licite de eis lucrati possint ex q̃ a simili patz q in casu p̃dicto liceat ipsi Martino emptori recipe p̃dicta quinq̃ cum in emẽdo talia verisiliter multis piculis se exponat vtputa ꝓpter tyrannũ: aut ꝓpter aduersitates cõitatis quibus coacta est cõitas statuere nõ solũ dare v. annuatim. sed forte nunq̃ restituet q̃cq̃ cuz sit hoc in ꝓpria sua libertate. Ad hoc aũt dico: q dubia et picula vsuraz nullo modo excusat sicut patet extra de vsuris. c. nauiganti. Ideo etiam tale periculũ nõ excusat cũ sit contra tres regulas positas supra sermone. xxxix. circa pncipiũ vide ibi diligent̃. Et iõ dico ad argumentũ q non solũ ꝓpter pericula ꝛ dubia licet mercatorib⁹ de mercantijs suis aliq̃d lucrari sed q mercantie exercentur mediantib⁹ illis reb⁹ de quib⁹ potest fruct⁹ aliquis ꝓuenire qõ nõ cõtingit de huiusmodi venditõe: nam talis emẽs mediãte pecunia cuius sicut dictũ est null⁹ potest esse fruct⁹ sub emptionis vel aie ficret creditor ꝛ reperiet vltra sortẽ. ¶ Decimotertio arguũt et dicũt q talis cõtraccus tunc vsurarius esset inter primũ. s. Petri ꝛ secundũ. s. Joannẽ Quia vel talis ꝯtractus vsurarius. Vel inter scõm scz Joannẽ ꝛ cõmunitatẽ q non cõmittitur vsura nisi inter vsurarie contrahẽtes: sed inter secundũ et cõmunitatẽ nullus est ꝯtract⁹ vel saltem nullus contractus mutui. ergo nullus est ibi ꝯtractus vsurari⁹. consequentia patz ex iam dictis. antecedens ꝓbo. q mutuuz non ꝯficitur nisi q̃ de meo fit tuum. Ꝟ. addito q tãdem mihi redditur ꝛ in eodem genere cõfirmatur quia contractus qui fit inter primum et secundum posset fieri de iure etiam ignorante cõmunitate. ¶ Ad hoc dicendum q quando debet q ille contractus est vsurarius vel inter primum scilicet Petrum et secundum scilicet Johannem: vel inter secundum scilicet Johannẽ et communitatez. Dico q talis contractus est vsurarius tam inter primum et secundum q̃ in

ter scōm et cōmunitatē: sed diuersimode. Pro quo aduertendū est: q talis cōtractus pōt̄ dupliciter cōsiderari. s. vel ex forma cōtractus vl ex ꝓtrahētis intentōe Hec q̄dem distinctio habetur extra de vsuris. c. cōsuluit in tex. ⁊ in glosa. Si igit̄ cōsiderek̄ p̄mo modo cōtractus iste si cōtrahit̄ inter p̄mū ⁊ scōm tm̄ nō est vsurarius. Si vo scōo modo ꝓsideret̄ iste ꝓtractus tunc q̄dem inter scōm ⁊ cōitatē q̄ inter p̄mū ⁊ scōm. vtrobiq; vsurarius est diuersimode tm̄. nam p̄mo cum mente ꝓtrahit̄ inter p̄mū ⁊ scōm Secūdario etiā cuz mente ꝓtrahit̄ inter tertiū et cōitatē. Nam scōs p̄mo ⁊ in mente intēdit ⁊ sic facit q̄ intrat locū p̄mū: vt si fiat creditor cōmunitatis ad hoc vt recipiat vltra sortē. sed talis intētio vsuraria est: sicut ptz ex p̄cedētibus et hanc habet. scōs etiā cum p̄mo. nam mediāte forma ꝓtractus scōs intēdit q̄ cōitas sibi remaneat obligata ad danduz sibi sortē: sicut q̄z ipa debebat p̄mo. Ex q̄ ptz q̄ scōs vsurarie cōtrahit nō ꝑpter formā: sed ꝑpter maculatā intentionē. nam q̄cq̄d agunt hoies intentio iudicat oēs. Secūdario etiā mediāte ꝓtractu facto cum p̄mo ꝓtrahit. scōs lz nō explicite cum cōitate vsurarie ex intentōe ⁊ affectu. cum igit̄ dicit̄ q̄ inter scōm ⁊ cōitatē nullus ꝓtractus est. Dico q̄ hoc est falsum. est eni ꝓtractus mutui inter eos tectus sub velamine emptōis: imo cōtrahit̄ mediāte emptōis ꝓtractu hoc eni manifeste ꝓbat̄. Mediāte eni hoc ꝓtractu emptor habet actionē ex empto. sup cōitatem. insti. de emptōe ⁊ venditōe. §. preciū g̃ cōitas obligat̄ isti emptori: ⁊ est debitrix ipius. sicut ante erat p̄mi. g̃ ipse emptor est creditor cōitatis: sicut ⁊ p̄mus. ⁊ hoc nō nisi mediāte huius emptōis et venditōis ꝓtractu. ꝓtrahit̄ mutuū inter emptorem ⁊ cōitatē: aliter emptor nō eēt creditor cōitatis: ⁊ cōitas nō esset debitrix eius Est ei⁹ igit̄ ꝓtractus mutui qđ erat ꝓbandū. Sed tm̄ dato ꝑ falso q̄ nullus esset cōtractus mutui inter scōm ⁊ cōitatē. adhuc nō valet consequētia antedicta. q̄z etiā ꝓtractus venditōis ⁊ emptionis vsurari⁹ pōt̄ esse. extra de empti. ⁊ vendi. c. ad nostrā. ⁊ extra de pigno illo nos. ⁊ de hoc habet̄. s̄. sermo. xxxix. arti. ij. c. j. latius dictuz est. Per hoc ptz ad ꝓfirmationē argu. Naz lz talis cōtractus fieri posset de iure etiā ignorāte cōitate: nō tm̄ ꝑpter hoc tollit̄ p̄mi. scōs contrahat cum cōitate modo q̄ dictū est. s. cum intentōe. ꝑ quo facit qđ habet̄. l. j. ꝑ totū. c. plus val. qđ agit̄: ⁊ extra. c. j. qđ metus cau. ⁊ etiaz in. c. humane aures. xxij. q. v. vbi tex. ait q̄ sp ad intentionē recurrendū est. q̄z intētio nō debet deseruire ꝟbis: sed ꝟba intentōi. Item hec quinq; argumēta supꝛadicta ⁊ solutōes eoꝝ sepe fate. Frederici de senis sunt. Nōnulli plurimum admirant q̄ ꝑfate ciuitates vbi hmōi cōtractus quotidie frequentant noluerūt an negligentes fuerūt hr̃e de hac materia ꝟitatē determinataz. ⁊ irrefragabilē ab aliquo generali cōcilio. cum in italia ⁊ extra italiā nr̃is tpibus plura ꝯcilia celebꝛata sunt. Preterea pōt̄ etiaz sic dici p̄m legistas q̄ isti ẽptori cōpetūt actōes vtiles ex mutuo que directe cōpetebāt ipsi primo creditori ꝓtra ipam cōitatē. vt ptz. l. j. ⁊ ij. C. de acti. ⁊ obli. ibi debet cessionari⁹ creditor primi debitoris ꝑpꝛie creditor in materia stantuto⁹ p̄m Bald. in l. per diuersas. c. mandati. Et ita inficiari nō pōt q̄ emptor nō sit debitor cōitatis. nec mirū q̄z etiā in pleriscq; partib⁹ iuris inter ignorātes quasi ꝓtrahit̄ puta in additione hereditatis. ⁊ quotiēs ignorātis negotia gerunt̄ vtiliter. Item vbicūq; lex dat actiōes vtiles ex equitate.

Q̃ non liceat emere talia imp̃stita cum lucris intentōe multiplici similitudine cōprobat̄ Cap. iii.

Tertia est veritas cōfirmatōis. nam argumenta p̃cedētis. c. que militāt adūsus seu cōtra hanc tertiā cōclusionē. lz sint sufficiēter soluta. tm̄ ꝑ maiori firmitate p̃dicte cōclusionis: ⁊ ꝑ maiori infirmitate p̃dictorum argumentoꝝ ponam⁹ vnam aliam cōclusionē que talis est. Pōt̄ homo aliq̄d ius in aliq̄ rem: qđ ius in quēlibet aliū nō pōt̄ transferre. qđ multipliciter ꝓbari pōt̄. ⁊ loquor de ipo habēte ius ita q̄ nō est ptās ad b ex parte ipi⁹ habētis ius hoc ꝓbo p̄mo in papa. nam papa habet ius in papatuz: nec tm̄ pōt̄ illud in alium transmutare. ergo nō quilibet habēs ius aliq̄d in aliq̄ rem pōt̄ illud in aliuz transferre. Antecedēs ꝓz q̃m volēti sibi obijcere opponeret ius papatus: ⁊ q̄cq̄d faceret ex decretalib⁹ vel decretis ⁊ alijs magnis excepta cōsecratōe ex iure papatus facit. Secūda ps ꝓz q̃m ꝑ cardinales eligit̄ papa: vt ptz plene extra de electōe. c vbi. li. vj. g̃ ⁊c. Idem argumentū est de ipeatore q̄ ad officiū suū. Secūo idem ꝓbo de sacerdote. habens eniz sacerdos ius absoluēdi subditū suū a peccatis suis. tm̄ ius illud transferri nō pōt̄ in quēlibet aliū g̃ ⁊c. q̃m in sacro sacerdotij illud ius ⁊ ptās cōferk̄ ei: g̃ ⁊c. Secūa ps ptz q̄z nō pōt̄ illud in laycū trāsferre Tertio ptz idem de vasallo. Ipse eni vasallus ius habet in feudū: ⁊ tm̄ illud in quēlibet aliū transferre nō pōt̄ cū tū. s. ex aucte sua est g̃ ⁊c. Assū: ptū q̄ ad p̄mā partē ptz q̃m ex iure qđ habz in feudū: si in feudo vexaret̄ defendēt feudū. Secunda ps patet q̃m si auctoritate ꝑpria illō in aliū trāsferret. ⁊ signāter de exceptis sine licentia dñi p̄ncipalis a feudo caderet: ⁊ a iure qđ ꝑ

us in illo feudo possidebat: ḡ nō in quēlibet p̄t transferre ius illud. Quarto ꝓbo sic. nam det p̄nceps castrū rolando: ⁊ successozibus suis ex ipso descēdentibus: ita tñ ꝙ nō posset illō alienare. casus est possibilis: ⁊ qñq; ꝓtingit. Et sequit ꝙ Rolādus habet ius in p̄dicto castro ⁊ tñ nō p̄t ius illud in aliū transmutare. Assumptū ptz. qñ cōtra quēcunq; aliū se tueret ex iure qō habet in illud castrū ne p̄deret. Item ptz Et scōa ptz ex casu. imo addat in casu ꝙ si ipm castrū quouisq; attemptaret alienare cadat a q̄ cunq; iure qō habet in eo Quinto etiā ꝓbo sic nam p̄nceps iuste p̄ncipans faciat decretuz ꝙ nullus subditus suus det aliq̄d officiali suo. qō si dare attemptauerit sit illō fisci. sequit ꝙ nullus subditus p̄ncipis antedicti sit q̄ dñium vel ius qō habet in aliq̄ rem in quēlibet officialez transferre posset id. possibile est antecedēs ⁊ sepe accidit q̄tū ad p̄mā partē ⁊ p̄t fieri scōa eodem modo. Sexto q̄ sic ꝓbo ⁊ tango potentiā suscipiētis. iudex in casu iuridice p̄t occidere Petrū qz vicz homicida est ⁊ p cōsequens habet ius occidēdi petrū nec tñ p̄t illud in quēlibet aliū transferre ḡ ⁊c. Assumptū satis claruz est q̄tū ad p̄ma partē: ⁊ q̄tū ad scōam. qñ nō p̄t illud ius transferre in ipm Petrū occidendum: ḡ nō in q̄libet. ꝙ sequētia ptz ⁊ assumptū qñ nō p̄t aliq̄ iure humano petrus nec alius homo occidere sei p̄z. de q̄ habet tex. in. c. si nō lz. xxiij. q. v. Septimo q̄ sic ꝓbat. quidā habet ius in pecunia sua qō ius transferre nō p̄t in minorē fratrē. ḡ nō in quēlibet ⁊c. Assūptuz ptz qñ frater minor in pecunia nō p̄t habere ius qua ꝓpter alius non p̄t illud transferre in eum. ꝙ sequētia tenet. qñ q̄tū cunq; frigiditas esset frigifactiua simpliciter non tñ esset frigifactiua nō susceptiui frigiditatis. nō esset enī frigifactiua ipsius celi: nec etiā ignis: ḡ si frat minor non est susceptiuus in se iuris pecunie nullus p̄t eum in fratrē minorē transferre. ⁊ antecedens apparet: qñ ex pfessione regule sue inabilis est Nam iuxta p̄ceptū regule sue nō potest recipe pecuniā p se vel interpositā p̄sonaz non tñ hoc est de pl̄o p̄dicandū. Octauo facit etiam p̄nceps decretū ꝙ nullus suus officialis recipiat aliquid ab aliquo subdito suo. ꝙ si aliquid aliud officialis attemptauerit in oppositum sit illud fisci. Et sequit sicut supius arguebat ꝙ nullus subditus dñi ius qō habz in aliquā rem posset in aliuz officialē suū transferre. cōsequētia ptz ex ipso arguēdi modo facto in p̄cedenti. Nonū argumentū fieri p̄t cōtra dantē ⁊ recipientē. verbi gratia. Habz vir ius in corpus vxoris sue quo ad carnis cōmixtionem. nec tñ p̄t illud transferre in aliū. nec etiā alius posset acceptare. ergo ⁊c. Assumptū qui dem est apostoli. j. Cor. vij. ⁊ mulier non habet ptātem sui corporis sed vir. scōa pars etiaz ptz quo iam talia adulteria essent. Decimo q̄ addit. facit p̄nceps decretuz ꝙ nullus suus officialis aliq̄d recipiat ab aliquo subdito suo nec aliquis subditus suus det aliq̄d officiali suo qō si secus factum fuerit sit fisci ⁊ sequit. nullū subditū quē habet p̄nceps posse transferre ius qō habet in aliq̄ rem in officialē dicti p̄ncipis: ptz modus arguendi supius. Undecimo arguī p̄t deus habet ius vniuersale sup omnia creata. sed non p̄t illud in aliquē alium transferre: ⁊ de hoc ptranseo. Duodecimo beneficiū elemosynā fatientis. charitatiue ⁊ deuote missam celebrātis. deuoteq; p altero exorātis. de iure debitū facienti elemosynā celebranti: et deuote oranti. nō p̄t quilibet predictoz in alterum trāsferre. ⁊ se illo expoliare q̄n istud habeat: ⁊ etiā plus ergo ⁊c. cōsequētia ptz ⁊ similiter antecedēs. qñ vel peccaret: ⁊ sic non in se nec in alterū transferre posset. vel mereť: ⁊ tūc maius premiū deberet. Preterea in casu in q̄ proponens sic transferre nō peccaret haberet actum p̄cedentē ex charitate ⁊ diuina dilectione. per quem sic transferre ꝓponerēt. ⁊ ex dilectione p̄rimi in quē attenderēt sic transferre. ⁊ per cōsequēs meritoriū quare augmentū gracie foret: p̄terea tunc posset existens in charitate ⁊ in virtute ℔m dei legē ius in alterū trāsmutare. ⁊ hoc modo se totaliter expoliare. qō non est vticz bñ dictū. Item si quis acq̄siuit ex suis opibus magnā famā in quā vticz habz ius. nō tamē posset illud transferre in aliū. ḡ ⁊c. consequentia ptz ⁊ assumptū apparet de btō Petro Paulo Francisco: ⁊ sic de alijs sanctis. Insuper de Alexan. magno scipione. Julio cesare. et sic de alijs q̄ plurib⁹. verū sermo in longuz p̄cessit: qñ locus ampli⁹ est ⁊ grādia cōtinēs ⁊ paucis minime explicād⁹. hec saluo meliori iudicio sentio esse vera. que si vera sunt vel quecūq; certa hec sint alia veriora clarificet ⁊ aperiet veritas veritatū ⁊ illustratoz mentiū dñs ihesus xp̄s qui cum p̄re ⁊ sp̄ūsctō.

Item eadē dñica de passione infra diem de interesse: ⁊ in q̄bus casibus ⁊ quare liceat accipere vltra sortem.

Sermo. XLII.

Si quis sermonē meū seruauerit mortē nō videbit in eternū Joh. viij. c. ⁊ in euangelio hodierno. dulce verbū amabilis vox audsnia omni auersione cōdigna ait enī dñs. Si quis sermonē meū seruauerit mortē nō videbit in eternum. Seruare siq̄dem verbū dei est corde ore

et opere illud cum pseuerãtia custodire. Nam teste aplo ad Ro.x. Corde creditʒ ad iusticiaʒ ore aũt fit cõfessio ad salutẽ. Et de ope pphetaait. Memores sunt mandatoꝝ eius ad faciendum ea. Talis inq̃ verbũ xpi obseruãs mortẽ nõ videbit ineternũ. Beata enĩ vita in visione et in fruitõe dei ꝓsistit. ⁊ ideo p exclusionẽ mortis gehẽne que huic visioni oppositaest ꝓsecutio beatitudinis denotaꝫ. ideo ait. mortẽ nõ videbit ineternũ: ideo nõ experieꝫ. sumiꝫ enĩ ſm Aug. hic videre p experiri: eo modo ⁊ genere loquẽdi quo videre plerũq̃ sumiꝫ p forti ⁊ certa expientia omniũ sensuũ exterioꝝ ⁊ interioꝝ sicut sumiꝫ Exo.xx. qñ aliqñ dño cum Moyse in monte synai ac mãdata precipiẽte cũctus pꝑs: vt ibi dicit audiebat vocez. q aũt seruãs verbũ xpi ineternũ nõ visurus sit mortẽ rõ esse põt. qz semen est ẏbũ dei: vt dicit Lu.vj. Vita siq̃dem sempiterna in ẏbo dei cõsistit: sicut in quodã ꝓncipio seminãdi. qz si finaliter pducat ad beatã vitaz: sicut ẏtute seminis pducit fructus. Et ideo sicut ille qui seruat semẽ a corruptõe puenit demũ ad fructũ: sic seruãs diuiuum verbũ puenit ad beatitudinis statũ. Ex qz sicut supra sermone. xxxvij. patuit dñs ꝓceperat Lu.vj. Mutuũ date nihil inde sperantes. ad illucidẽdũ q̃sdã casus. in q̃bus videt esse vsura: ⁊ nõ est ne indebite q̃s mortẽ incurrere videaꝫ de casib⁹ de q̃bus lz accipe vltra sortem differendũ est. Sed ꝓmo cõsiderandũ est: quid sit sors. ſm enim Alexand. lombar. l. iij. Sors accipitur duobus modis. Primo modo sumitur ꝓ signo disiunctiuo rerum sicut Prouerb. xvj. in fine ait Salomon sortes mittunt in sinum. Et Numeri. xxiiij. Dedi vobis terrã in possessionẽ quã diuides sorte. Et iterũ ppha ait. Et sup vestem meam miserũt sortem Secũdo modo accipit sors ꝓ re iuste possessa in diuisione. ſ. aliquarũ possessionũ. ⁊ hoc modo Numeri. xxxiij. vocant possessiones filiorum israel. Ex quo pꝫ q res iuste possessa sors merito appellaꝫ. vnde ẏsus. Sors notat euentum. signat q̃q sors capitale ſm Catholicon. Tertio modo ⁊ magis ꝓprie põt dici sors q̃titas mutuo data explicite vl implicite. vel sors est capitale creditoris exp̃ssi vel palliati. qz vsura non põt cõmitti nisi circa sortẽ: ⁊ capitale rerum mutabiliũ. accipiẽdo igiꝫ sortem hoc modo in cõtractu cõtingit esse vsurã vel nõ ex hoc q aliq̃d accedit sorti vel est de sorte. nam si aliquid accidit sorti vsura est. verbi gra. si aliq̃s possedit aliquã domũ vel feudũ fructus ide excrescens de sorte est nõ accedit sorti. vnde si q̃s iusto precio emat aliquã rem ipsa secum portat sortem suã: ⁊ si qua excrescẽtia inde puenit est idem de sorte. Eodẽq̃ modo in locatiõe cõtingit cõmodatum vero si remanet in natura sua: non recipit excrescentiã sortis: sed magis in alios ꝓtractus transit: sicut supra sermõe. xxxvij articulo primo. capi. ij. patuit: ⁊ sic transeundo lucrum inde habituz fit de sorte. ideo ibi nõ cadit vsura. In mutuo autem semper excrescentia est extra sortez: pinde quia accedit sorti minime licitum est aliquam excrescentiã ratione mutui acceptare cum non liceat accipere ratione sortis: nisi quod est de sorte. Ex hoc autẽ ortum habet q in re pignorata fructus debẽt cõputari in sortem. alias esset ibi vsura. In re autem vendita non est sic. q autem homo teneaꝫ cõputare fructus in sortem: quãdo data pecunia recipit rem titulo pignoris clare ptz extra. de vsuris. capi. j. ⁊. ij. de vsuris. ⁊. ca. conquestus. Et ex hoc patet q qz in mutuo lucrũ accidit sorti. ideo nõ licet accipere excrescentiã ipius mutui ratione: ergo oẽs doctores in hoc cõcordant q in mutuo nõ licet aliquid accipere vltra sortem. ⁊ q solũ in cõtractu mutui veri vel interpretati: ⁊ nõ in alio cadit vsura sicut supra dictuz est sermone. xvij. articulo primo. capitulo secundo.

Questio.

His igiꝫ prenotatis merito queri põt vtruz in aliquo casu de facto: licet accipere vltra sortem id est vtrum cõtractus vsurarius sit in aliquo casu cõcessus vel permissus a iure. Ad qõ dicendũ simpliciter: q nõ nisi forte loquamur de pmissione primo dicta supra sermone. xxxviij. arti. iij. c. vlti. ſm quam pmissionẽ ius ciuile permittit vsurã. sicut ibidẽ latius dictũ est Habet enim se ius ciuile vniformiter affirmatiue ad omnes vsure casus: qz in omni casu ſm illam permissionẽ vsurã pmittit. Ius vero naturale diuinuz ⁊ canonicũ se habent vniformiter negatiue ad oẽs vsurarios casus: quia in nullo casu aliquo trium modoꝝ pmissionis in sermone isto predicto: ⁊ ea predicta vsurã permittit. Nam pari ratiõe in vno casu ita in quolibet phiberi debet cum de sui natura sit mala. Proinde pari ratione qua eam cõcederent in vno casu deberent eam cõcedere: vel permittere in quolibet casu. quod apparet esse falsum ex dictis supra sermo. xxxviij. per totum. Ex his igiꝫ patet q improprie dici soleat q in tali aut in tali casu: aut in tali terra: in tali cõtractu permittiꝫ vsura: qz in nullo casu breuiter est pmissa. vnde quando aliqui casus ab vsura a doctoribus eximunt. non est intelligendũ: q in illis casibus cõmittiꝫ vsura: sed q in eis prima facie aliquid simile cõcurrat vsure sicut in pcessu psentis sermonis in multis casibus diffusius patebit. Huius sententie est Joh. an. in mercur.

De acceptõe vltra sortem

in regula pctñ. arti. iiij. Et in hoc etiã concor/dant cõiter oẽs doctores. Et est circa hoc notandũ q ſm Alex. li. iij. cum vsura de se sit ꝺd malũ sicut. s. pz ſmo. xxxviij. ꝑ totũ ideo ipa remanẽte sub rõe illicita ⁊ mala nullo modo in ea cadit dispensatio: sicut pt̃z clare extra ꝺ vsuris. c. sup eo. vbi Alexã. iij. ait. Cũ vsurarũ crimen vtriusq; testamenti pagina deteſtet sup ꝺ dispẽsationẽ aliq; posse fieri nullo mõ videm⁹. Quia cuz scꝑtura sacra ꝓhibeat ꝑ alteri⁹ vita mentiri: multomagis ꝓhibẽdus est ꝗs ne ꝑ redimẽda vita captiui vsurarũ crimie inuoluaꝯ Posset tñ aliq; circũstãtia in ꝓtractu a tali vsure excrescẽtia tollere vitij rõnez: ita q mutuãti tale mutui incremẽtũ licite fieri posset. ⁊ ꝺ põt ꝓtingere triplici rõne. Primo rõne dãni emergentis seu occurrẽtis. Scõo rõne lucri cessantis. Tertio rõne debiti postulãti vel req̃rẽtis.

Articulus. I. q rõne interesse id est damni euitãdi licet in varijs casibus accipere vltra sortem.

PRimo ꝺd tollit vltra sortẽ vsurarie excrescẽtie. vitiũ rõne dãni emergẽtis rõne interesse. Est eni interesse quedã euitatio dãni ſm Tho. ſcda ſcõe. q. lxxviij. ar. ij. Item interesse est recõpẽsatio dãni in aucto. in aparatu de sentent. excõicati. c. sacro inq; q interesse est estimatio dãni qꝺ idem est. Et circa hoc queri põt an ꝑ interesse. i. ꝑ occurrenti dãno euitãdo pacisci liceat aliq̃d vltra sortem? Dicendũ q homo põt pacisci ꝑ interesse dãni emergẽtis. Et hoc ꝺd tripliciter Primo ꝑ dãno de ꝑterito. Scõo ꝑ dãno de ꝑnti. Tertio ꝑ dãno de futuro.

Plures casus sunt in q̃bus nõ põt pacisci ꝑ interesse dãni emergẽtis de ꝑterito. Capl̃m. I.

PRimo ꝺd põt homo pacisci ꝑ interesse dãni emergẽtis de ꝑterito. ⁊ de ꝺ ponent sex casus. Primus casus est cũ fideiuſ sor ꝑ debitoris defectu cõpulsus est forte q̃ iurauit soluere creditori vsurã ⁊ capitale: tunc ꝺdem a debitore repetet eaz: ⁊ oia debita que occasione debiti habuit repetere põt a debitore. q̃ seruari debet indẽpnis. extra de fideiuſ. ſ. c. et. ij. ⁊ extra de foro. cõpe. c. fi. li. vj. Quia totũ hoc interesse est creditoris. ff. mãda. si fideiuſ. et. ff. de adminiſt. rerũ ad ci. pti. l. ij. c. vlti. concordant Tho. Ray. ⁊ Alexan. de halis. Sed de hoc casu diligentissime atq; doctissime tractat Joh. an. mercu. in regula pctñ de re. iurſ. li. vj. Sed ſm Alexã. de halis recte aduerti in tali casu nõ est vsura q̃ nõ attẽdit fideiuſſor accipere vltra sortẽ. Scõs casus est qñ numerans siue mutuãs incurrit dãnũ: ex hoc q iſte qui accipit mutuũ nõ reddidit in termino assignato extra de fideiuſ. quenit debz eni mutuãs seruari indẽpnis: sed de hoc latius dicek infra art. ij. c. iij. Tertius q̃z casus est ſm aliq̃s rõne more: vt si debeas mihi cẽtũ ad terminũ certum: ⁊ in termino soluere noluisti. ex q̃ oportuit me pecunias recipe sub vsuris teneris mihi soluere vsuras illas si solui eas. Quidam tñ dicunt hoc veruz esse si ꝓmo obseruenk hec duo. Primo q sibi dicere debeo. Si mihi meũ non reddis oportebit me recipe ad vsurã. q̃ alias nõ teneak. Scõo nõ possum aliter mutuo inuenire nisi ꝑ vsurã. Si vo nõ solui nõ teneris me liberare ab obligatiõe ꝓdicta. ſm eni Alexan. Ostien. Innocen. ⁊ Ray. Ad hoc etiã facit. c. puenit. extra de fideiuſ. ⁊ c. ꝓstitutus. Nec est in hoc interesse causa lucri captãdi. ꝺ causa dãni vitãdi ſm Bal. c. de vſur. l. vſuras. Vbone q emi a petro lapides vel ligna: ⁊ sit̃ res ex q̃bus naturaliꝯ non pcipiꝯ aliq̃s fructus: et vt soluerẽ pr̃eciũ accepi illud mutuo sub vsuris ac vendẽti solui. sed ipse nõ tradidit mihi lapides seu ligna sed fuit in mora nunq̃d teneꝯ reddere illas vsuras? Dicendũ q sic: tanq̃ interesse. et ad hoc habeꝯ notabilis tex. ff. ꝺ act. emo. l. Lucius titius ſm vnam lecturã. Et idem dicẽdũ est in silibus cõtractibus puta in locatõibus ⁊ cõductõib⁹. Hec ille. Quartus casus est cũ vendo tibi ꝓdiũ ⁊ trado tibi illud ⁊ inde percipis fructus. ⁊ tñ ad terminũ ꝓciũ mihi nõ soluis hoc supposito potero elapso termio repetere vsurã: cum fructus rei vendite facias tuas. et tñ mihi nõ soluiſti. Hunc casuz ponit glo. exꝰ de vſuris. ca. cõquestus: ⁊ ait q hic nõ accipiꝯ aliq̃d sicut in vſura sed sicut ĩteresse. xiij. q. iij. qm̃. Et qñ dicik q vſura est q̃d accedit sorti intelligi habet in mutuo. et qñ aliq̃d exigiꝯ in fraudẽ vſuraruz: aut qñ ex pacto aliq̃d exigiꝯ vel fit causa lucri ⁊ non causa dãni vitãdi. q̃ si ꝓciseſiat causa dãni nõ vtiq; ẽ vſura. Et si res etiã pignus dareꝯ mihi possem ide recipe fructus: etiã si tñ transcẽdent q̃titatẽ interesse. Nazlz talis res a venditore non posset peti tñ fructꝰ eius pcipe posset postq̃ ꝓtra volũtatẽ suã res vendita teneꝯ. Quintũ casum ponit eadẽ glo. vbi causa si vendo tibi ꝓdiũ tali pacto q qñcũ q̃ soluero tibi ꝓciũ agri q mihi das ager reuertaꝯ ad me. facit ad hoc. c. de pact. inter emptorem ⁊ venditorẽ li. ij. In tali casu emens lucrabiꝯ fructus si sit ꝓciũ iuſtũ. qñ aũt sit iuſtũ vel nõ latus de eo dictũ est. s. sermo. xxxix. art. ij. c. j. Aholeꝯ aũt in ꝺ casu vſure vitiũ ꝓpter vẽditionẽ rectã ad eq̃tatẽ iuris naturalis: seu ꝓpter equitatẽ seruatã inter ementẽ ⁊ vendentẽ Sextus casus est in ꝓtractu locatõis in quo licite pcipit homo aliq̃d vltra sortẽ. i. vltra hoc

qđ dař: ⁊ quare hoc in mutuo fieri nō ꝑt dictū est. s. sermone. xxxvij. arti. ij. c. iij.

Q⁹ homo licite paciſci poteſt ꝓ intereſſe damni emergentis de ꝑnti vbi oſtendit quare pignus dotis vxoris marito non computař in ſortem.

Capitulum. II.

Secundo pōt homo paciſci ꝓ intereſſe de ꝑnti q̄dāmodo emergēti: ⁊ de hoc ponař caſus extra de vſuris. ca. ſaluberiter. vbi dicit ſane generū ad fructus poſſeſſionū que ſibi a ſocero ſunt ꝓnumerata dote pignori obligate cōputādos in ſortē nō credim⁹ cōpellēdū ⁊ de hoc aſſignans cauſam ſubdit. cū frequenť dotis fructus non ſufficiāt ad onera mr̄imonij ſuꝑportāda. tunc ⁊ traditio illoꝝ redditiuus nō habet rōnem mutui: ſed potius quandā cōpēſationē ſubleuationū oneris ꝯiugalis q̄ ꝓueniret ex dote ſoluta. vñ interim ſtat vice: ⁊ quaſi ꝓ dote: vt ſic fructus dotis marito cedāt ꝓpť mr̄imonij onera ſuꝑportāda. c. de iuris dotis ꝓ onerib⁹. Ex ad hoc q̄ maritus lucreť fructus rei dotalis req̄rit q̄ ſuſtineat onera mr̄imonij. ff. de excep. doli. pr̄ in pn. Item oꝑtet q̄ poſſeſſio rei dotalis tradita ſit. ff. ſoł. ma. l. de diui/ſione. Nam fructus q̄ ante mr̄imoniū recepti ſūt reſtituunť mulieri. nec lucra marito reddūt ca. de vſuris. l. videam⁹. §. ante. Alia q̄ cauſa de hoc caſu aſſignař ab oſti. ſ. vt dos ſalua maneat mulieri. Item ſm q̄ſdā ſi fructus ſupant onera mr̄imonij nō pōt maritus recipe: niſi q̄tum ſe extēdit mr̄imonij onus: q⁹ ceſſante cauſa ceſſat ⁊ effectus. extra de apel. c. cum ceſſante. aliter ꝯtingeret eam ꝯſumi: ⁊ ſic multū in ꝟres publica lederet. Sed aduertēdū eſt q̄ in ꝟ caſu nō ideo aboleret vſura: q⁹ fructus illi⁹ poſſeſſionis a genero ꝓcipiūť intuitu pecunie a ſocero ſuo detēto. Sed q⁹ gener onera mr̄imonij ꝓtat q̄ ſatis innuiť in ꝑall'. decre. ſaluberiter. ideo dici pōt q̄ dicti fructus a genero ꝓcipiūtur in dāni ſui recōpenſationez: qđ inde ſequiť ꝓpter pecuniā dotalē que ſibi ſoluēda differť. Circa hunc caſum reſurgūt dubia quedā. Primo pone q̄ gener nō recipit pignuſ: ſed cautionem de numerāda dote certa die. ⁊ interim ex pacto ſuſcipit certos denarios ꝑ libra. nunq̄d cōmittit vſurā? videť q̄ nō in ꝑalleg. c. ſaluberiter. tñ cōtrariū ibidē firmat Joh. an. ad tex. illum reſpōdens: q̄ loquiť de fructu ſubmiſſo iudicio dei: ⁊ ad rōnem tex. dixit reſpōderi. ꝑ. c. per nr̄as in fine extra de donatōe. inter virū ⁊ vxorē: ꝓ quo bene facit q̄ ibi legiť in vlti. glo. Secōdo pone q̄ gener poſſeſſionē ſibi ſcit obligatam cum iure qđ ibi habet cōcedit alteri ſūmaz pecunie que ei ꝓmiſſa fuerat ꝓ dote ab eo recepta: nunq̄d talis recipiēs talem poſſeſſionē poterit lucri facere ꝓceptos fructus? ſicut poterat gener vſq̄ dum ſoluta fuerit ei pecunia antedicta? Dicendū ſm Rodoneń. q̄ ſi gener animo donandi tranſfert totū ius qđ habet in pignore in talē nō ꝓpter ⁊ tractū pecunie quā accepit ab eo ſed ꝓpter amiciciā ⁊ affinitatē. vel q⁹ aliť ſibi cōiunctus eſt: ⁊ iſte numerat ſibi pecuniaz ꝓpter gratiā: ⁊ dilectionē: ⁊ nō ꝓpter lucri faciendas fructus: tunc q̄dez nō eſſet vſura: q⁹ vera rō mutui nō eſt ibi. Aboleť enī tūc in hoc caſu vſure viciū: q⁹ gener gratis ſibi cōceſſit ius qđ in poſſeſſione habebat: ⁊ ꝓ ꝯſequēs ſibi cōdonat fructus q̄s q̄dem ipe ꝓcipere pōt. Si tñ in pactū ſit dictū q̄ gener numerāti pecuniā illam reddere teneať ſi ipe voluit vſura eſt: ſi numerans pecuniā vellet lucri facere fructus. ⁊ ꝓpterea mutuauit. Certo q̄ pone q̄ vir vendat alicui illos reddit⁹ ꝓ ꝓcio toti⁹ dotis mox ſibi ſoluēdo ſic q̄ ſi pr̄ſpōſe det poſt longū tp̄s emptori reddituū p̄fataz dotem nō cōputādo emptori reddit⁹ ꝓceptos in ſortē: tunc videbiť emptor: etiam vſurā cōmittere. q⁹ nō pōt dici tunc q̄ ꝓpter ſubleuationē oneris ꝯiugalis ꝓcepit reddit⁹ illos ſicut dici pōt de marito ſpōſe: poſſet tñ dici q̄ ſi ex amicicia ſponſe: ⁊ abſq̄ fraude vſure emit redditus illos p̄dicto modo q̄ vltra. C. libras p̄ius in emptōe datas poterit inde tñ percipe q̄tuz ius ⁊ poſſeſſio. C. librarum datarum p̄eualet iuri futuroꝝ reddituuz per plures annos aſcēdentiū vſq̄ ad C. libras iuxta formā ⁊ regulā ſupius datā de emptione iuris annuoꝝ redditiuū futuroꝝ decem annoꝝ de q̄. s. ſermo. xxxiij. arti. ij. dictū eſt.

Quarto inſup pōt queri nunq̄d heredes mariti habebūt ꝑuilegiuz mariti de q̄ in ꝑmo caſu ſupra dictū eſt vicz q̄ nō teneanť cōputare fructus in ſortē de poſſeſſione quā ſocer obligauit genero ſuo ꝓ dote filie ſue. ſicut nō tenebať maritus: ⁊ hoc q̄diu relictā aliter obliganť. cum non teneanť reſtituere dotē vſq̄ ad annū poſt mortē mariti ſui. c. de re. vxo. ac. l. vna? Dicēdum q̄ Joh. an. poſt oſtien. in ꝑalle. c. ſaluberiter rōnē illā que reddit de onere cōiugali arguit q̄ ſic demū ꝯtrariū determinat: q⁹ in hoc caſu rō eſt diuerſa ab illo Nam heredes ſe ſtatim ꝑnt expedire de muliere red dēdo ei pignus vł rem obligataz qđ q̄dem nō pōt maritus. Et q⁹ ſoluto matrimonio deſinit eſſe dos. ⁊ ſm Bal. mutuatiōe ꝓſone mutuať ꝑuilegiū q̄tiens imediata cauſa eſt ipius ꝑuilegij vt. c. de ipo luc. dos. l. j. l. licitatio. §. fi. ff. de publi. Quita q̄ addeť queſtio talis. deť q̄ ſoluto matrimonio mariti heredes obligant mulieri p̄fatā ſeu aliā poſſeſſionē pro dote ſua: q⁹ non habent vnde ſoluat nunquid fructus computař in ſortem?

Dicendũ q sic .ff. de solu. l. ticia ⁊ imputet sibi mulier: qz nõ recipit insolutũ. nõ est enī eadem ratio in primo ⁊ in scõo casu: ⁊ ideo nõ est idez ius: qz maritus sustinet onera mrimonij: et nõ vxor. hec notat Bartho. Innocẽ. ⁊ ostī. ⁊ Anthonius de butrio. in. c. salubriter Sit g̃ cauta mulier ne recipiat rem i obligationẽ: sed faciat distrahi eam: vel recipiat insolutũ. ff. de re. iu. l. adiuo. Alioquin sicut dictũ est: fructus sunt cõputandi in sortẽ. forte etiã posset dici. si mulier nõ est sufficiẽs talem cautelã hr̃e: nõ sit sibi soluta dos post interpellationẽ legalẽ: debeãt alligata suscepta p mulierẽ cõputari in interesse nõ solute dotis suo die. ⁊ nõ in sortẽ maxime si ipsa mulier aliũde non habet bona cõmuniter ꝓtingere solet. Cogitabis: qz huius opinionis quidã reperiunt.

Incidens questio circa varias opiniones plurimoꝝ doctoꝝ.

Dtione huius ⁊ aliarũ variarũ opinionũ merito queri põt. an doctoꝝ cõtrariãtibus circa aliqd agibiliũ ⁊ agere ſm vnaz opinionẽ sit absq; piculo mortalis culpe. Agere ꝟo ſm aliam sit in dubio. si quis agat ſm partẽ dubiã mortaliter peccat Allicui videt. q sic: iuxta illud Eccũ. xj. qui amat periculuz in illo peribit. Cõtra qz tunc multi essent in dubio mortalis culpe: ⁊ eterne damnatiõis Dicẽdũ ſm Henricũ de gandauo in qõlibeto suo q ꝑmo cõsiderãtibus est doctoꝝ status. s. quales inuenti sunt in determinatiõibus suis: vtrũ mendaces vel veraces sunt dubij ſm maius ⁊ minus qualis vite. s. si veritatẽ amant facto vel verbo. qualiter instructi sunt de eis que determinãt. qua affectõe mouent. qualia etiaz alias determinauerũt vel causas eoꝝ. Qualia cõcilia dederũt in cõmentis suis in cõsimili casu. Scõo videda sunt fundamenta coꝝ ⁊ rõnes in sententiãdo in tali casu. quoꝝ sunt efficaciores ⁊ exꝑssiores auctoritates. Tertio cõsideranda auditoꝝ cõditio. vtrum. s. sic sint literati q possint discernere ⁊ cõparare determinatões eoꝝ. vl̃ an sint simplices quos oporteat fidem alteri adhibere. ⁊ vtrũ vtraq; pars doctoꝝ sit eis equaliter nota vel altera tm̃. Si auditor ergo est peritus ⁊ nouit statũ doctoris q̃ sententiauit cõtra partẽ piculosam hr̃e oẽs bonas cõditões iam dictas vel plures q̃ alius et rõnes eius efficaciores ⁊ auctoritates exꝑssiores. si se exponit piculo mortaliter peccat qz cõtra dictamen rõnis agere cõprobat. Si ꝟo auditor est simplex: ⁊ nõ põt discernere inter doctores ⁊ credit fide dignos illos qui dicũt dubiam partẽ talis sic se exponẽs piculo illi non peccat mortaliter: qz nõ reputat illud piculũ licet sit in rei veritate nisi esset tale qõ foret de naturali iure vel regula fidei qõ scire quilibet obligat: qz tũc simplicitas vel ignorãtia nisi sit inuincibilis nõ excusat Et p hoc ptz ad ꝑmũ ⁊ secundũ q nõ sunt in piculo mortalis culpe nisi piculo ꝓtra ꝓscientiã se exponãt. Hec ille.

Qz homo paciscī põt ꝑ itereſſe dãni emergẽtis de futuro de quo plures ponunt casus. Caplm. III.

Tertio põt quis paciscī p interesse damni emergẽtis de futuro. ⁊ de hoc ponũtur aliqui notabiles casus Primus casus est qñ aliqs emit fructus alicuius castri vl̃ ville: qz licet satis plus ꝓcipiat de fructib⁹ non tenet inde aliqd resartire: ⁊ hoc in rectitudinis rõne. ff. de here. vel act. ven. l. cum hereditatẽ. et. l. se. ſm Hosti. ⁊ archi. tres alios casus ad h̃ capitulũ ꝓtinẽtes vide. s. sermo. xxxiij. arti. j. c. iij. Iterũ in ꝓceden. sermo. ꝑ totũ. arti. j. ponitur casus de imꝑfectis venetoꝝ: ⁊ locis ianuensium ⁊ monte florentinoꝝ.

Articulus. II. qñ licet accipe vltra sortem rõne lucri cessantis.

Secũdo q̃ tollit vltra sortẽ vsurarie excrescentie vicij rõne lucri cessantis qõ est etiã interesse ⁊ euitatio dãni. Ad huius tñ pleniorẽ intelligentiã ꝑ tribus capitulis queranť tria:

Querit an sit vsura tradere. c. ducatos sub pacto q̃ sicut cõsimiles. c. ducati apud vnũ mercatorẽ fidelẽ lucrant vel perdent sic isti lucrant vel perdant. Caplm. I.

Primo querit enī an ꝓtractus ille vsurarius dici põt ꝑ q̃s tradet. c. ducatos moꝝ in suis domesticis necessitatib⁹ expendẽdos. Tradit inq̃ sub hoc pacto. q̃ sicut consilles centũ ducati apud ioãnem mercatorẽ legalẽ lucrabunt vel perdent sic isti lucrent vl̃ perdãt: Dicendũ est q̃ a magnis doctoꝝ casus iste valde dubi⁹ reputat. ⁊ maxime ꝓpter tria Primo qz talis hoc pactũ in fraudẽ vsurarũ adinuenisse videt. Scõo qz sicut patz lxxxviij. di. c. ejiciẽs pecuniã ex se sola minime est lucrosa. nec valet nisi seipsaz: ſ ex industria mercantiũ fit ꝓpter eoꝝ negotiatões aliqñ lucrosa. sed nihil est hoc tale. Tertio qõ efficacius est: qz de trib⁹ est vnũ in hoc ꝓtractu. Nã aut illa pecunia est tradita p modũ mutui: aut p modũ depositi. aut p modũ capitalis. vt scz in ꝑsona tradẽtis emptõibus ⁊ mercatiõibus deputet. Primo si p modũ mutui tunc est ibi manifesta vsura. qz mutuũ sic ex ꝓcedẽtib⁹ ptz cedit in dominiũ eius cui mutuũ factuz est. vñ

nō debet lucrari neq; ꝓdere nisi sibi. Scdo ꝙ si ꝑ modū depositi tunc etiā sola ipsa reddi debet absq; omni lucro ꝯ potius ille qui tale depositū seruauit remunerādus est ⁊ tñ ex forma ꝓmissi casus: ptz q; nō est tradita per modū depositi. Tertio insup nō est tradita ꝑ modū capitalis: q; tunc in pacto esset q; ille teneret eaz solis mercatōibus fideliter deputare. Hec quidem vltima rō fortiter ꝓbare videt q; pecunia sic tradita nō pōt hr̄e nisi rōnem mutui. Ex q̄ quibusdā ⁊ nō indocte talis ꝓtractus illicitus esse videt. ⁊ huiꝰ sñie est Innocēn. extra de vsuris. c. fi. ⁊ ibidē. Joan. an. idem dicit.

Quer̄ an sit vsurarius qui rogatus ex pietate tradit centū ducatos: ex q̄bus mercaturus erat inde aliq̄d nolens nisi solum illud quod mercando ꝓbabiliter ꝓuenissent.

Capitulum .u.

Scdō quer̄ an cōmittit vsurā: is q̄ tradit centū ducatos ex q̄bus erat ꝑ se aut ꝑ alium mercaturꝰ: aut aliqua quecūq; lucrosa empturus: ⁊ sola pietate ⁊ necessitate: ac instanti amici sui p̄ce eos sibi aliq̄d tradidit inde aliq̄d nolens nisi id qđ sibi inde ꝓbabiliter ꝓuenisset. ⁊ hac sola de causa sub forma p̄cedētis cōtractꝰ ꝓtrahit pactū secuz. nō q̄dem ad ꝑ sed ad aliq̄d rōnale tps. Ad q̄ dicendū ſm magnos doctores. q; talis ꝓtractus licitus esse videt ꝑ eo q; nō tradit sibi solā simplicis pecunie rōnem. sed etiā tradit sibi capitale suū: ideo merito pōt ⁊ debet ⁊ sibi tenet tanq; de capitali. de hoc q; licitus sit cōtractus triplex rō datur pōt. Primo enī ex hoc rōne eq̄tatis. scdo rōne indēnitatis. tertio rōne vtilitat. Primo ꝙ ex hoc rōne equitatis ⁊ pietat. Nam equū et pium est in necessitate seruire amico. Insup nō est iniquū si rō capitalis quā iste iam in expressa intētōe: ⁊ quasi in facto habebat sibi seruire indēnis. Scdo ꝙ licet rōne indēnitatis. Nam sicut in sequēti arti. c. j. patebit retentor mutui vltra p̄fixū tps dño obligat q̄ illo fuisset vsus tāq; capitali suo. Ita q; respectu talis assumit extunc rōnē capitalis. cuius nullus in mutuo illo merceꝫ. Tertio q̄ licet rōne vtilitatis. Nam extra de vsur. in. c. nauigāti dicit. q; qui pannū vel granū aut alias merces vendit vt amplius q̄ valeāt in certo termino recipiat ꝑ eisdē. si tñ ea tpe cōtractus nō fuerat venditurus vsurariꝰ nō reputat: si verisiliꝫ credit q; tpe solutōis ꝓtaxato tñ sint valitura. Ecce q; hic notāter dicit: si tpe ꝓtractus nō fuerat venditurus illa que ꝓditio hac sola ponit rōne. q̄ si tunc fuerat illa venditurꝰ: tunc ꝑ futuro tpe ꝓtaxato apud eum vendibilis nō habuisset rōnem. Quia g̃ ꝑ illo tpe futuro habuit apud eum rōnē vendibilis. ideo nō licite illa vendit ſm valorē illius futuri tpis ꝓbabiliter creditū ergo cōsimili rōne dubito si q̄s ſm partē dubitam q; mortaliter peccet. Alicui ꝙ q; sic iuxta Eccl. iij. q̄ amat periculū in illo peribit. Cōtra q; multi essent in dubio mortalis damnatiōis eterne. Dicendū ſm Henricuz de gandauo in suo q̄libeto q; ꝓmo ꝓsiderandū doctoꝝ statꝰ scz quales inueti sunt in determinatōibus suis vtrū errātes vel mēdaces seu dubij ſm maius et minus ⁊ q̄lis vite. si veritatē amauit facto et ꝙbo. qualiter instructe sunt de eis que determinant qua affectōe mouent qualia etiā alias determinauerūt. vel amicis suis qualia ꝓsilia dederunt aut cōiunctis suis in sili casu. Scdo videnda sunt fundamēta eoꝝ ⁊ rōnes in sentētiā do in tali casu. quoꝝ sunt efficatiores ⁊ expressiores auctoritates. Tertio ꝓsideranda est ꝓditio auditoꝝ vtrū sic sint habituati q; possēt discernere ⁊ cōparare determiatōes eoꝝ: vel sic sint simplices q̄s oportet fidez alteri adhibere. Et vtrū vtraq; pars doctoꝝ sit eis eq̄liter nota vel altera tñ. Si igit auditor est peritus: et nouit statū doctoris q̄ sentiebat ꝓtra partē plculosaz hr̄e oēs bonas ꝓditōes iam dictas vel plures: q̄ alius ⁊ rōes eius efficatiores ⁊ auctoritates expressiores. si se exponit piculo mortaliꝫ peccat q; cōtra dictamen recte rōnis agere cōprobat Si ꝙ auditor est simplex nec pōt discernere. inꝫ doctores ⁊ credit dignos fide illos q̄ dicūt dubiā partē talis sic se exponēs piculo illi non peccat mortaliꝫ. q; nō reputat illud piculū: licz sit in rei veritate: nisi esset q; tale foret de naturali iure vel reali fidei qđ scire q̄lib et obligat: et tunc simplicitas vel ignorātia nisi sit inuincibilis nō excusat Et hoc ptz ad p̄mū. Ad scdz nulli sunt in piculo mortalis culpe: nisi piculo cōtra cōscientiaz se exponāt. Hec ille. q; iste in sua pecunia iam habet rōnez capitalis: pōt ex ea rōne sui capitalitat exigere in p̄fata. Si enīz excepto casu necēatis ⁊ pietatis: ⁊ instātis precis amici h̄ faciat tūc eoipo ꝓuincit q; plꝰ vult vti vt vsurario mutuo: q̄ in mercatōibꝰ. aut in lucrosis emptōibꝰ. vt capitali ꝙ ideo ex tūc de contractu vsuario nullatenus excusatur: Si etiā hō alicui mutaret pecuniā ad certū tps q; credit q; ille tūc nō solueret: ⁊ si ex tūc teneꝫ: ad interesse ꝓbabilis lucri: ꝓstat q; talis vsurarius esset. ⁊ q̄cq̄d inde vltra sortē accipet vsura foret. q; patēt ē q; nō tradit eā fidelit vt simplex ḡtuitū mutuū: ꝑ potiꝰ vt vsurariū: ⁊ ō translatio p̄fati termini iustā rōnē capitalis sibi mīme pt dare. g̃ sic ē in ꝓposito casu si p̄cipal tradēdi intētio sit. q; pelegit p hūc lucrū plusq̄ ipaz vtā mercādi illicitū ē: p̄dicta aūt credo eē vera

De acceptõe vltra sortem

nisi qui tale mutuũ recipit in tali necessitate cõ stitutus sit: q̃ ille qui ei mutuũ tribuit ex vi illi us p̃cepti: qđ habet Luc. vj. mutuũ. ſ. date ni/ hil inde sperãtes necessario obligaret illi mutu um dare: iuxta distinctionẽ suprapositã ffmo. xxxvij. arti. ij. p totũ. nam q̃n vt ibi dicit hõ te net ex illa necessitate mutuũ primo suo dare p pter duo nõ ide suscipe lucrũ. Primo q̃ est cõ tra p̃ceptũ de mutuo dando quodãmodo vẽ/ deret charitatẽ. Nam si est obligatus ex chari tate recipiẽdo premiũ est ei vendere charitatẽ quod est vsura. Scõo q̃ si recipiens mutuũ in p̃dicta necessitate est. impiũ esse videt q̃ per acceptõez hmõi lucri ad maiorẽ necessitatẽ de uenire cogat. Si tñ mutuans ex illo mutuo ad maiorẽ vel ꝓsimilem necessitatẽ veniret: aut ex mutuo illi dato nõ paruũ dãnũ incurreret: tũc rõne dãni emergentis interesse recipe põt. Ju xta ea que in p̃cedenti arti. dicta sunt cum hoc etiã ꝓcordat. Anthonius de butrio.

Querit an tenens mutuũ vel debi tum vltra tps legitimuz a dño p̃con= cessuz teneat restituere interesse dam ni; z etiã lucri qđ inde pbabiliter pue nisset. Capl'm. iij.

Tertio querit an tenẽs mutuũ vel de/ bitũ vltra tps legitimũ a dño p̃cõces/ sum teneat restituere totũ interesse dãni: z etiã lucri qđ inde pbabiliter puenisset. Ad hoc di= cendũ q̃ oẽs periti cõiter in hoc ꝓsentiũt: q̃ ex tunc tenet ad totũ interesse damni: ex tũc credi tori ex hoc puenientis. Et hoc intelligo vbi ex culpa sua puenit defectus ipse soluẽdi. q̃: vbi absq̃ omni culpa sua sit impotẽs ad soluendũ nõ sic stricte est loquendũ. nõ tñ tenet ad totuz lucrũ qđ extunc illi pbabiliter puenisset si eaz habuisset. imo tantũ subtrahi debz: quantũ p/ ditionũ dubietas in mercatoribus vel emptõi= bus ꝓtingentiũ pẽsanda est: z perito; iudicio pbabiliter estimãda. cum hoc cõcor. tho. scõa scõe. q. lxxviij. Nam fauorabilior est causa dã= num vitãtis q̃ lucrũ captãtis. Inde est q̃ qui pecuniã mutuat si occasiõe illius mutui labo/ res sustinuit forte itineris alias de repignorata põt tantũ recipe fructũ quãtũ sibi satis fiat ffm Antho. de butrio. extra de vsuris. c. cõquest⁹.

Et ex hoc casu alij cõsimiles colligi possunt qđ notabile est. hec tñ nõ sunt ppter piculum plo p̃dicanda. Est nihilomin⁹ aduertendũ. q̃ si creditor ex illa pecunia nihil feciſz: nec factu rus fuisse supponit. vnde lucrũ aliqđ cõsequi pos set: vtpote q; p certo supponit q̃ eam simplici ter expẽdisset: seu in arca seruasset: tunc ad nul lum interesse lucri obligatus est. Sed q̃daz ab hoc casu excipiũt debitũ vsurarũ: hoc est id qđ quis ex vsuris lucratus est. Et hoc ex triplici rõne. Primo rõne volũtarij. scõo rõne domi/ nij. tertio rõne cõsueti modi. Primo inq̃ rõne volũtarij: q; licet pactuz de danda vsura sit de se z absolute in voluntario ex parte mutuũ ac= cipientis: est nihilomin⁹ voluntariũ ex occur/ renti cõditõe. z ideo non simpliciter ab vsura/ rio accipit z tenet ꝓtra voluntatẽ illius. ideo ad nullũ damnũ sibi inde pueniẽs p̃terq̃ ad so lam vsurã reddendã ffm eos tenet. Scõo ra tione dñij. Nam vt dicũt dominiũ vsurariũ re rum vere vsurarij est. vnde nõ tenet ad idez nu mero satisfaciẽdũ. sed ad equalens solũ. fur ꝙ vel raptor aut mutui retentor ex q̃ transit tps sibi cõcessum: non habet dominiũ in re quã de bet: z tenet inuito dño. z ideo tenet ad interes= se: q; dñm verum dãnificat in re sua: z in cõmo ditatibus quas ex re sua traxisset. Tertio ra tione cõsueti modi. ſ. qui cõiter obseruat in vsu rarũ satisfactõe. q; nunq̃ videmus aut legim⁹ vsurarios cõpulsos: aut inductos ad restituẽ= dum: nisi solũ in incrementũ vsure. Ex nunq̃d qui recipit domũ in pignus p centũ mutuatis vsq̃ ad annũ hoc. ſ. pacto q̃ si nõ soluat in ter/ mino cadat debitũ in cõmissum: z pignoratio cadat i vẽditionẽ põt tenere domũ sibi pigno re obligatã eo q̃ debitor non soluit in termino cum domus valeat satis plus? Dicendũ q̃ va= lor domus pẽsari debet: z quantũ excedit p̃= cium z cõputari debet. etiam si creditor recipit vsu fructũ de domo illa Nam si recipit tunc iu dicari nõ põt q̃ in aliquo dãnificatus sit. vnde ffm aliquos nõ tantũ non põt retinere seu recl/ pere domũ. verũetiã vsufructũ restituere obli gatur vel ipm cõputare in sortẽ. Si tñ dãnifica retur de pecunia sua. tunc sicut ex p̃cedentib⁹ patz posset petere interesse. Si ꝙ creditor nõ recipit vsufructũ domus cuz illa superfluitas do mus valoris cadat in debitoris penã suppositã vtriusq̃ bona fide: qñ ꝓtractus mutui celebra tus fuit. Tunc dicendũ est ffm q̃ in sequẽti. c. dicet de tertia pena que ꝓuentionalis sbi denomi= nat. z sicut dictũ est nisi factuz sit in frau= dem vsurarũ. Est insup notandũ. q̃ si a pstito te mutui sub aliquo p̃cio seu lucro talis vltra terminũ detentio cõcedat: tũc eo ipo cõmittit vsura: q; ex tali ꝓcessione sortis potius rõnem volũtarij mutui q̃ inuite detentõis. ad hoc fa cit. c. cõsuluit extra de vsuris. plura que dicta sunt in p̃cedenti sermone arti. ſ. c. iij. p presenti materia faciunt.

Articulus. iij. q̃ ppter triplex de= bitũ põt homo accipe vltra sortẽ nec est ibi vsura.

Tertio q̃ tollit vltra sortẽ vsurarie ex

crescentie vitiū: rōe debiti postulātis. In mltis ei casib⁹ vltra eo q̄ pñti ſm mōe nūerati sūt ex debito req̄rēti potest vltra sortem excrescentia recipi sine culpa: z maxime ꝓpter triplex debitū Primo ꝓpter debitum seueritatis: scō ꝓpter debitum equitatis: tertio ꝓpter debitum charitatis.

Vq licet exigere penam appositā in contractu vel quācunq; aliā penā a iure vel a iudice illata. et an liceat acquirere ab hostibus per vsuram V. Ca. I.

PRimo em̄ potest accipere vltra sortem ꝓpter debitum seueritatis: scz quia seueritas iusticie h̄ exigit z circa h̄ q̄rūtur plura. Primo queritur an sit vsura in contractu mutui si interposita sit pena detentori vltra terminū p̄fixū sibi: z an iuste exigi possit illa pena. Dicendū secundū Sco. in quarta distinctione xv. q. ij. q̄ si talis pena opposita est. absq; dolosa intentione vsurarij p̄cij seu lucri tunc petitor eam potest exigere. Verbi gratia secundū eundē vbi supra. Ego indigeo peccunia mea ad mercandū: a te rogatus concedo tibi vsq; ad certum diem adijciens penam conditionalē q̄ nisi tali die soluas quia multū damnificabor. soluas postea tantū vltra sortem: pena autē licita est quia licet me seruare indemnē ꝓmonendo illū cū quo contrabo. Signū autem q̄ non fit in fraudem vsuraꝝ: est quando creditor magis vellet peccuniam suam sibi solui i certo p̄fixo die q̄ in crastino cū adiecta pena Et per oppositū in fraudē vsuraꝝ est quando vult diem illū transire potius q̄ peccuniam de illo sibi solui: Ad quod q̄ signū addi potest z ñ licet tūc exigere illā quentionalē penā si p̄stitor ꝓbabiliter credit et sperat q̄ receptor mutui penam illam incurrit. Alexan. autē lombar. distinguit triplicem penā. Prima dicitur pena canonica seu legalis: secunda vero dicitur iudicialis tertia vero dicit conuentionalis Prima em̄ dicitur pena siue vsura canonica seu legalis. De qua dicit. xij l. q. ij. c. in legibus. de qua verbi gratia ponat casus de quinq; ꝓ centū qne ex vi statuti dat tutor pupillo qua non tanq; vsuram ſ tanq; penam legalem tutor pupillo ſoluit argumentū in ꝓallegato capitulo in legib⁹ fit autem hoc ne tutores aut negligentia seu malicia infidi pupillis fiant Hā de peccunia emere debuit possessiones pupillo vel quinq; ꝓ centenario hoc nihilominus firmū tene q̄ pupilli peccūiā non potest credere tutor ad rationem. v. ꝓ alterius q̄titatis anteriozis vel vlteriozis ꝓ cētenario quia oīno vsurarius esset z ad satisfaciēdum ipse obligaretur. Secunda pena est iuditialis id est imposita a iudice ꝓpter puniendaz contumaciā debitoris. et hec potest exigi vt ꝓz xxxiij. di. ca. iij. q̄ q̄. in fine. Secūdo circa h̄ queritur an quidē recipe potest pecuniā ab alio quo qui est impotēs ad soluendū vnde ei⁹ possessionē recipit insolutum ſm sniam cōmunitatis que tamē valet plus q̄ sit ip̄m debitū tenea tur restituere superfluū valoris ip̄ius possessiōis an sit absolutus: qui auctoritate ꝓmunitat possidet eam. Dicendū q̄ si creditor non ꝓcipit aliq̄ vtilitatem ꝑ dicta possessione non tenetur restituere illud quod plus possessio valet: nec ē peioris conditionis q̄ quelibet alia priuata ꝑsona: que nisi de pignore precipit emolumentū valorē rei excedentē debitū restituere non tenetur. q̄ scz ex pacto mutuū cadit in cōmissū potissime in hoc casu q̄ talē possessionē tenēt ex iudicato ꝓmutatis: vñ si debitor damnificat maxime ex culpa sua imputet sibi quia a cōmūnitate non damnificatur nisi ꝓ accidens. cum dicta cōmunitas non posuerit creditorem in illā possessionē ad inferendā iniuriam. sed ad obseruandam iusticiā. Et hoc intelligi debet q̄ñ bona fides interuenit ex p̄te creditoris: qui ex ꝓmunitate ꝓsequitur ꝓprietatem possessionis. Si autē creditor fraudem cōmisisset in ip̄am rem. scz vilificando eam dicens q̄ possessio tantūmodo valet. c. et nihilominus valet. Ib. et insolutū accipit eam: tūc totum illud quod valet vltra q̄ fuerit debitū creditor in foro conscie restituere obligatur: eo q̄ illicite egit cōmittēdo dolum z fraudem. Aduertenduz est tamē q̄ si debitor qui sub pena infra certum tempus promisit debitū soluere impeditur paupertate. seu alia iusta necessitate non tenetur penam soluere vltra sortez: nec licite potest ab eo peti si in iudicio h̄ ꝓbari potest. extra de solu. c. odardus. Tertia vero est pena consentionalis. id est de consensu partiū apposita vt saltem pene metu debitus certo die soluatur. z hanc etiaz licet exigere. ex de arbi. c. dilecti. xij. q. ij. c. Fraternitas V. Apponit em̄ talis pena vt pacta seruētur. extra de pe. constitut⁹. dū tamen innitio sit recta. Quia vt p̄diximus si creditor ea intentione det mutuum quia credit aut sperat penam esse soluendam, tunc non aboletur vicium vsure cum ipse mutuet causa lucri: et cuz ipse sperat lucrari penam. que quidem spes destruit eius liberalitatem et gratuitum mutuum. Predictis concordat Hosti. et addit q̄ conuentionalis pena p̄sumitur esse vsura: quādo scz talis solet exercere vsuras aut stipulatur penas imensas. aut p singulos annos in auē. vt nullus mutuās agricol'. coll'. iij. posita. C. de vsuris. auct. ad hec. De interesse autem lucri talis detentionis ſm quosdam tenendū est idem quod in p̄cedēti capitulo dictum est tamen in omni euentu petere

nisi qui tale mutuũ recipit in tali necessitate cõ stitutus sit: q̃ ille qui ei mutuũ tribuit ex vi illi us p̃cepti: qđ habeť Luc. vj. mutuũ. ſ. date ni/ hil inde sperãtes necessario obligareť illi mutu um dare: iuxta distinctionẽ supr̃apositã ffmo. xxxvij. arti. ij. p̃ totũ. nam q̃n vt ibi dicit hõ te neť ex illa necessitate mutuũ p̃rimo suo dare p̃ pter duo nõ ide suscipe lucrũ. Primo q̃r est cõ tra p̃ceptũ de mutuo dando quodãmodo vẽ/ deret charitatẽ. Nam si est obligatus ex chari tate recipiẽdo p̃remiũ est ei vendere charitatẽ quod est vsura. Secõ q̃r si recipiens mutuũ in p̃dicta necessitate est. impiũ esse videť q̃ per acceptõez hmõi lucri ad maiorẽ necessitatẽ de uenire cogať Si tñ mutuans ex illo mutuo ad maiorẽ vel ꝑsimilem necessitatẽ veniret: aut ex mutuo illi dato nõ paruũ dãnũ incurreret: tũc rõne dãni emergentis interesse recipe põt. Ju xta ea que in p̃cedenti arti. dicta sunt cum hoc etiã ꝑcordat. Anthonius de butrio.

Queriť an tenens mutuũ vel debi tum vltra tps legitimuz a dño p̃ceſſuz teneať restituere interesse damni: ꝛ etiã lucri qđ inde ꝓbabiliter pue niſſet. Capln. iij.

Tertio queriť an tenẽs mutuũ vel de/ bitũ vltra tps legitimũ a dño p̃cõcesſ/ sum teneať restituere totũ interesse dãni: ꝛ etiã lucri qđ inde ꝓbabiliter pueniſſet. Ad hoc di cendũ q̃ oẽs periti cõiter in hoc ꝑsentiũt: q̃ ex tunc teneť ad totũ interesse damni: ex tũc credi tor ex hoc ꝓuenientis. Et hoc intelligo vbi ex culpa sua ꝓueniat defectus ipse soluẽdi. q̃r vbi absq̃ omni culpa sua sit impotẽs ad soluendũ nõ sic stricte est loquendũ. nõ tñ teneť ad totuz lucrũ qđ extunc illi ꝓbabiliter ꝓueniſſet si eaz habuiſſet. imo tantũ subtrahi debz: quantũ p/ ditionũ dubietas in mercatoribus vel emptoi/ bus ꝑtingentiũ pẽsanda est: ꝛ peritor̃ iudicio ꝓbabiliter estimãda. cum hoc cõcor. tho. ſcda ſcde. q. lxxviij. Nam fauorabilior est causa dã/ num vitãtis q̃ lucrũ captãtis. Inde est q̃ qui pecuniã mutuat si occasiõe illius mutui labo/ res ſustinuit forte itineris aliaſ de repignorata põt tantũ recipe fructũ quãtũ sibi satis fiat ffm Antho. de butrio. extra de vsuris. c. cõquestꝰ.

Et ex hoc casu alij cõsimiles colligi possunt qđ notabile est. hec tñ nõ sunt ꝓpter piculum plo p̃dicanda. Est nihilominꝰ aduertendũ. q̃ si creditor ex illa pecunia nihil feciſſz: nec factu rus fuisse ſuponiť. vnde lucrũ aliqđ cõseq̃ poſ set: vtpote q̃r ꝓ certo ſuponiť q̃ eam ſimpliciter expẽdisset: seu in arca seruasset: tunc ad nul lum interesse lucri obligatus est. Sed q̃daz ab hoc casu excipiũt debitũ vsurarũ: hoc est id qđ quis ex vsuris lucratus est. Et hoc ex triplici rõne. Primo rõne volũtarij. ſcđo rõne domi/ nij. tertio rõne cõsueti modi. Primo inq̃ rõne volũtarij: q̃r licet pactuz de danda vsura sit de se ꝛ absolute in voluntariũ ex parte mutuũ ac cipientis: est nihilominꝰ voluntariũ ex occur/ renti cõditõe. ꝛ ideo non ſimpliciter ab vsura/ rio accipiť ꝛ teneť ꝓtra voluntatẽ illius. ideo ad nullũ dampnũ sibi inde ꝓueniẽs ꝓter q̃d so lam vsurã reddendã ffm eos teneť. Secõ ra tione dñij. Nam vt dicũt dominiũ vsurariũ re rum vere vsurarij est. vnde nõ teneť ad idez nu mero satisfaciẽdũ. sed ad eq̃alens solũ. fur q̃ vo vel raptor aut mutui retentor ex q̃ transit tps sibi cõcessum: non habet dominiũ in re quã de bet: ꝛ tenet inuito dño. ꝛ ideo teneť ad interesſe: q̃r dñm verum dãnificat in resua: ꝛ in cõmo ditatibus quas ex resua traxiſſet. Tertio ra tione cõsueti modi. ſ. qui cõiter obseruať in vsu rarũ satisfactõe. q̃r nunq̃ videmus aut legim⁹ vsurarios cõpulsos: aut inductos ad restituẽ dum: nisi solũ in incrementũ vsure. Ex nunq̃d qui recipit domũ in pignus ꝓ centũ mutuatis vsq̃ ad annũ hoc. ſ. pacto q̃ si nõ soluat in ter/ mino cadat debitũ in cõmissum: ꝛ pignoratio cadat i vẽditionẽ põt tenere domũ sibi pigno re obligatã eo q̃ debitor non soluit in termino cum domus valeat satis plus: Dicendũ q̃ va/ lor domus pẽsari debet: ꝛ quantũ excedit p̃/ cium ꝛ cõputari debet. etiam si creditor recipit vsu fructũ de domo illa Nam si recipit tunc iu dicari nõ põt q̃ in aliquo dãnificatuſ sit. vnde ffm aliquos nõ tantũ non põt retinere seu reci/ pere domũ. verũetiã vsũfructũ restituere obli gatur vel ipm cõputare in sortẽ. Si tñ dãnifica retur de pecunia sua. tunc sicut ex p̃cedentib⁹ patz posset petere interesse. Si ꝛo creditor nõ recipit vsufructũ domus cuz illa supfluitas do mus valoris cadat in debitoris penã supposita vtriusq̃ bona fide: qñ ꝓtractus mutui celebra tus fuit. Tunc dicendũ est ffm q̃ in sequẽti. c. dicet de tertia pena que ꝓuentiõalis ibi deno minať. ꝛ ꝑ sicut dictũ est nisi factuz sit in frau dem vsurarũ. Est insup notandũ. q̃ si a p̃stito te mutui sub aliquo p̃recio seu lucro talis vltra terminũ detentio cõcedať: tũc eo ipo cõmittiť vsura: q̃r ex tali ꝓcessione sortiť potius rõnem volũtarij mutui q̃ inuite detentõis. ad hoc fa cit. c. cõsuluit extra de vsuris. plura que dicta sunt in p̃cedenti sermone arti. ſ. c. iij. p̃ presenti materia faciunt.

Articulus. iij. q̃ ꝓpter triplex de bitũ põt homo accipe vltra sortẽ nec est ibi vsura.

Tertio q̃ tolliť vltra sortẽ vsurarie ex

crescentie vitiū: rōe debiti postulātis. In mīs ei casib⁹ vltra eo ꝙ̄ñti ꝑmōe nūerati sūt ex debito req̄rēti potest vltra sortem excrescentia recipi sine culpa: ⁊ maxime ꝓpter triplex debitū Primo ꝓpter debitum seueritatis: scō ꝓpter debitum equitatis: tertio ꝓpter debitum charitatis.

Vtrū licet exigere penam appositā in contractu vel quācūcz aliā penā a iure vel a iudice illata, et an liceat acquirere ab hostibus per vsuram. Ca. I.

PRimo em̄ potest accipere vltra sortem ꝓpter debitū seueritatis: scz quia seueritas iusticie h̄ exigit ⁊ circa h̄ q̄rūtur plura. Primo queritur an sit vsura in contractu mutui si interposita sit pena detentori vltra terminū p̄fixū sibi: ⁊ an iuste exigi possit illa pena. Dicendū secundū Sco. in quarta distinctione xv. q. ij. q̄ si talis pena opposita est. absq̄ dolosa intentione vsurarij p̄cij seu lucri tunc petitor eam potest exigere. Verbi gratia secundū eundē vbi supra. Ego indigeo peccunia mea ad mercandū: a te rogatus concedo tibi vsq̄ ad certum diem adijciens penam condicionalē q̄ nisi tali die soluas quia multū damnificabor. soluas postea tantū vltra sortem: pena autē licita est quia licet me seruare indemnē p̄monendo illū cū quo contrahо. Signū autem qđ non fit in fraudem vsure: est quando creditor magis vellet peccuniam suam sibi solui i certo p̄fixo die q̄ in crastino cū adiecta pena Et per oppositū in fraudē vsure est quando vult diem illū transire potius q̄ peccuniam de illo sibi solui: Ad quod q̄ signū addi potest ⁊ ñ licet tūc exigere illā ꝙuentionalē penā sīp̄stitor ꝓbabiliter credit et sperat q̄ receptor mutui penam illam incurrit. Alexan. autē lombar. distinguit triplicem penā. Prima dicitur pena canonica seu legalis: secunda vero dicitur iudicialis tertia vero dicit conuentionalis Prima em̄ dicitur pena siue vsura canonica seu legalis. De qua dicit. xij. q. ij. c. in legibus. de qua verbi gratia ponat casus de quinq̄ p centū qne ex vi statuti dat tutor pupillo qua non tanq̄ vsuram s tāq̄ penam legalem tutor pupillo ꝙsoluit argumentū in ꝓallegato capitulo in legib⁹ fit autem hoc ne tutores aut negligentia seu malicia infidi pupillis fiant Nā de peccunia emere debuit possessiones pupillo vel quinq̄ p̄ centenario hoc nihilominus firmū tene q̄ pupilli peccūiā non potest credere tutor ad rationem. v. p̄ alterius q̄titatis anteriozis vel vlteriozis p̄ centenario quia oino vsurarius esset ⁊ ad satisfaciēdum ipse obligaretur. Secunda pena est iuditialis id est imposita a iudice ꝓpter puniendaz contumaciā debitoris. et hec potest exigi vt ꝓz xxxiij. di. ca. iij. q̄q̄. in fine. Secūdo circa h̄ queritur an quidē recipe potest pecuniā ab aliquo qui est impotēs ad soluendū vnde ei⁹ possessionē recipit insolutum ꝑm finiam cōmunitatis que tamē valet plus q̄ sit ipm̄ debitū tenea tur restituere supfluū valoris ipius possessiōis an sit absolutus: qui auctoritate ꝯmunitat⁹ possidet eam. Dicendū q̄ si creditor non ꝓcipit aliquā vtilitatem ꝑ dicta possessione non tenetur restituere illud quod plus possessio valet: nec ē peioris conditionis q̄ quelibet alia priuata ꝑsona: que nisi de pignore precipit emolumentū valorē rei excedentē debitū restituere non tenetur. qñ scz ex pacto mutuū cadit in cōmissū potissime in hoc casu q̄ talē possessionē tenēt ex iudicato ꝯmutatis: vñ si debitor damnificat⁹ maxime ex culpa sua imputet sibi quia a cōmūnitate non damnificatur nisi ꝙ accidens. cum dicta cōmunitas non posuerit creditorem in illā possessionē ad inferendā iniuriam. sed ad obseruandam iusticiā. Et hoc intelligi debet qñ bona fides interuenit ex ꝑte creditoris: qui ex ꝯmunitate ꝙsequitur ꝓprietatem possessionis. Si au tē creditor fraudem cōmisisset in ipam rem. scz vilificando eam dicens q̄ possessio tantūmodo valet. c. et nihilominus valet. Ob. et insolutū accipit eam: tūc totum illud quod valet vltra q̄ fuerit debitū creditor in foro conscie restituere obligatur: eo q̄ illicite egit cōmittēdo dolum ⁊ fraudem. Aduertenduz est tamē q̄ si debitor qui sub pena infra certum tempus promisit debitū soluere impeditur paupertate. seu alia iusta necessitate non tenetur penam soluere vltra sortez: nec licite potest ab eo peti si in iudicio h̄ ꝓbari potest. extra de solu. c. odardus. Tertia vero est pena consentionalis. id est de consensu partiū apposita vt saltem pene metu debituz certo die soluatur. ⁊ hanc etiaz licet exigere. ex̄ de arbi. c. dilecti. xij. q. ij. c. Fraternitas Apponit em̄ talis pena vt pacta seruētur. extra de pe. constitut⁹. dū tamen innitio sit recta. Quia vt p̄diximus si creditor ea intentione det mutuum quia credit aut sperat penam esse soluendam, tunc non aboletur vicium vsure cum ipse mutuet causa lucri: et cuz ipse sperat lucrari penam. que quidem spes destruit eius liberalitatem et gratuitum mutuum. Predictis concordat Hosti. et addit q̄ conuentionalis pena p̄sumitur esse vsura: quādo scz talis solet exercere vsuras aut stipulatur penas imensas. aut p singulos annos in auē. vt nullus mutuās agricol'. coll'. iij. posita. C. de vsuris. auct. ad hec. De interesse autem lucri talis detentionis ꝑm quosdam tenendū est idem quod in p̄cedēti capitulo dictum est tamen in omni euentu petere

De accceptione vltra sortē

penam non videt honestū imo nec licitū. qñ. s. sine sua culpa factus ē impotens ad soluendū vel ad ꝓmissa seruandū qua puniri non debet. vnd si absq; dolo ⁊ fraude in ꝓtractu pena apposita tulit q; si in tali termino seu loco non ponit merces subeat talem penā: si ex eo q; non habuit merces damnificatus est. Videtur quibus dam q; posset petere saltē vsq; ad interesse nisi ille fuisset legitime excusatus: quia tūc eum nō liceret grauare. Tertio q̄ritur an statutum vel ꝓsuetudo ꝑm ꝓsciaz valeat qua ordinat q; missus in possessionē lucretur fructus ad rōnem de q̄nq; ꝓ centenario. Dicendū q; Bal. in. l. acceptā. c. de vsuris. q. xviij. terminauit q; sic: cū talis lucret illos ratiōe etiam nomis interesse qđ etiam dicit no. in auct. de exhi. re. col. c. si vero in glo. que incipit q; leges: que glo. ꝑm eundez singularis est. Nec mirū cum ꝓpter nimiā contumaciā auctoritas pretoris facere posset vt. l. fulcimus. §. fi. ff. ex quibus cau. in poss. causat. Sciendū tamē q; Barto. in. l. l. si finita. §. iulianus. ff. de dam: infec. ad fi. inquit. q; licet glo. in auct. supradicta id dicat. scz q; de ꝓsuetudie immissus lucret fructus: tñ ꝓsuetudo illa non est iusta ꝑm eum cū sit ꝓtra ius diuinū in fraudem vsurarū: quare dicit eos esse ꝓputandos in sortem. Alij vero circa ꝫ distinguūt dicentes. q; si ꝓsumat in fraudē esse factū tūc Bart. verus dicit: ꝫ si nō qz in locum penalis legis aut attratur ad satisfaciendū vel loco interesse: scz ꝓpter moꝛā statutā vel ꝓsuetudo emanasse videtur tunc ꝓcedit glo. et dictū Bal. quod tamen ex ordine sed nō ex cā. Si em̄ in veritate creditor non foret seu iusta causa non subesset. si conscientia recta seu capitalis seu fortē retinere non posset sic ne fructus nomine interesse. Quarto quoq; querit an licet ab hostib⁹ exigere vel recipe vsuras. ꝫ quero ꝓpter verbū Ambroſij quod ponit. xiij. q. iij. c. ab illo vbi dicitur ab illo exige vsurā cui nocere merito desideras cui iure inferūtur arma huic legitime auferuntur vsure quez bello vincere non potes ab illo vsurā exige: quem non sit crimen occidere: sine ferro dimicat qui vsuras exigit sine gladio se ꝺ hoste vlciscit qui fuerit vsurarius exactor inimici: ergo vbi ius belli ibi ius vsure. Hec Ambro. Ad quod dicendū q; hic est triplex opinio doctoꝛ ꝑm Alexandrū lombar. Prima ē q; licitū hoc est: et hui⁹ sentētie est Hostien. allegāt illud Deut. xxiij. Non feneraberis fratri tuo ad vsuram sed aliena. Huic etiam sententie adherere videt Joh. an. Hoc etiaz ꝓprie sonare vident Verba illius capi. ab illo si diligēter examinētur. Hui⁹ sentētie ē Greg⁹. de armino i. q de ĩmꝓstitis venetoꝛ ⁊ hec opinio videt mihi esse vera. ⁊ tunc aboletur vsure vicium: quia sol⁹ deus verus est dñs omniū rerum ⁊ bona tēporalia dant hom̄ib⁹ ad colendū verū deū ⁊ dominū vniuersi. vbi igit cultus dei nō est sic ab inimicis dei. vsure legitime exiguntur. Quare quia hoc nō fit causa lucri sed causa dei ⁊ fraterne dilectiōis rōne. vt scz inimici debilitētur ⁊ reuertātur ad deum. Insup quia bona que hñt non sunt eoꝛ ex quo vera fidei sunt rebelles. iō ad catholicos reuoluentur. Proinde ex predicto decreto dixerunt quidam q; ab hostibus licite possumus accipere vsuras: nam omia eoꝛ bona possumus auferre vt patet. xxiij. q. c. ij. ⁊ quibuscunq; insidijs cōtra illos vti: scz occultādo ab eis illa per que eos possemus expugnare: quia ꝓpositum nostruz non tenemur apire eis. xxiij. q. ij. dñs. Ex hoc etiā dixerūt q; xp̄ianus pōt accipere vsuras a iudeis siue a saracenis sicut a ceteris hostib⁹ catholice fidei: ꝺ hoc etiā aliquid dictū est supra sermone. xxxvj. ar. iij. ca. viij. Secūda vero opinio est eoꝛ qui dixerūt q; dictū decretū non intelligit de aliquibus infidelibus: sed solum de rei publice inimicis. quib⁹ licitū ē aperte ⁊ ꝑ insidias nocere: a ceteris aūt qui seruire parati sunt non licet accipere: vt patet. xxiij. q. viij. c. dispar. vbi Alex. papa ait. Dispar nimirū est iudeoꝛ ⁊ saracenorum causa. in illos em̄ qui xp̄ianos ꝓsequūtur et ex vrbibus ⁊ ꝓꝛijs sedib⁹ pellunt: iuste pugnat hi vbiq; seruire pati sunt. Tertia vero est opinio glose que sup̄ prefato decreto inquit q; verbum Ambroſij negatiue intelligi habet. alt em̄. ab illo exige vsuras cui merito nocere desideras. quasi dicat nulli debes desiderare nocere: ergo a nl̄o vsuras exigere debes: ⁊ ꝑm hūc intellectum a nullo licet vsuras exigere. nec scz a christiano nec iudeo neq; a pagano. Archid. aūt in pallegl. c. ab illo recitat opi. hi qui post plurima: licet nō se firmet tamen sentire videt q; nullo casu licet vsuras recipe n ec etiaz hostibus cum generaliter ꝓhibite sunt. ⁊ idem dixit in. c. si qs ea. vij. questione. ij.

De triplici casu in quo licet accipere vltra sortem ratione equitatis.

Cap. II.

Secundo q̄ pōt hō recipe vltra sortem ꝓpter debitū equitatis: quē scz eq̄tas in hoc requirit. et de hoc ponam⁹ tres casus. Primus casus est quando ecclesia recipit a suo vasallo in pignus feudum quod ab eo tenet: tunc em̄ ex eq̄tate ecclesia non tenet fructus computare in sortem. et de hoc habetur textus extra de vsuris ca. conquestus. vbi dicitur q; monasteriū detinens terrā titulo pignoris. debet cōputare fructus in sortem et recepta ex fructib⁹ sorte terra debitori restitui debet

et hoc nisi terra sit de feudo monasterij. tūc em ſm glo. eccia nō tenet fructus ꝓputare in sortē Interi tñ nō debz recipe seruitiū a vasallo. nec tūc ē vsura ḡsi dicere velit q ĩō casus iste licit⁹ ē qz ab eo vitiū vsure aufert: eo q eccia rōe feudi nō dz rcipe alienū. accipet em alienū si interi vasall⁹ ad ꝟ seruitiū tenet. tollit ḡ in ꝟ casu vi ciū vsure rone feudi: qz talē excrescentiā feudū sub licito ponit. ꝟ idē hēt ex de feu. c. j. vbi determinat q in tali casu fructus dñt cōputari in sortē. Ita tñ q vasall⁹ interi nō tenet ad seruitiū. Dz ex ꝟ casu dubiū surgit an in feudo ꝟ solū eccia hēat locū cū ꝟ nō sit ꝓuilegiū eccie qđ apparet ex de feu. c. j. vbi ad ꝓsultatōz factā papa rñdet. Preterea si esset vsura: papa ñ posset aliquē ꝓuilegiare ℨ ꝓceptū dei. xxv. q j. sūt q dā. ꝟ ē intellexe tñ qz ñ recipit seruitiuz a vasallo vt supza dictū ē. Dicendū ſm Bern. q ꝟ idez lz ī q cūq feudo laycali. qz ibi ē eadē rō: ḡ ē idē ius extra de ꝓsti. trāslato. Nā licz respectu layco execrabilis sit vsura: execrabiliōr tñ ē respectu clericoꝝ ex de vsuris. c. j. ⁊. ij. qz mlta licēt laycis q̄ cleric⁹ ꝓhibent. lxxxviij. d. c. fornicari. ex ne cleri. vel mo. se. neg. se in. c. j. Sed q̄d si vasallus ecclesie: vel dño fuire velit pignorantie durāte ꝓdicta nunqd si velit cōputare accipe fructus licitū erit ei. Dicendū q si in ꝟ cōueniāt dñt ꝓputari ex de pact. c. j. si vero i hoc nō ꝓueniāt ꝓputari ñ dñt. vt no. ber. ⁊ hosti. extra de feu. c. j. qz res de facili reuertit ad idq sibi ius et natura ab initio ꝓcessit. ff. de pact. l. si vn⁹. §. pact⁹ et. §. se. extra de officio del. sup. §. porro. videt tñ dicendū q ibi esset notabilis dispropoꝛtio int fructus feudi ⁊ seruitiū vasalli vel etiā p vasallū non staret q̄ min⁹ seruitium exhiberet tūc ecclesia nō faceret fruct⁹ suos: qđ sentit Anthoni⁹. de but. ex de feu. c. j. vbi dum dicit maxie si seruitiū fructib⁹ dispropoꝛtionatur. Ratio igit quare in hoc casu abolet vsura quia vasallus non est dñs feudi cuius in eo habeat vtile dñium ⁊ ſm aliquos nō ē maioꝛ domino. Presumit etiā velle dare qz ad anthidota est naturaliter obligat⁹. Ex his ptz q eqtatē ꝓtinet iste casus. Scds casus eqtatem continēs subiungat q talis est: qñ ecclesie possessio clerico in bñficio est alligata ⁊ laycus tenet eaz iniuste ⁊ violēter ſm Alexan. de halis. potest tūc clericus hui⁹ bñficij fruct⁹ pcipe vltra sortē. vt patet extra de vsuris. c. j. vbi mandat q fruct⁹ ꝓputent in sortē qñ possessio loco pignoris obligata est nisi forte beneficiū ecclesie fuerit quod redimi debet de manu layci. Sed hoc ſm Alexan. de halis nō fit lucri causa: ꝟ vt res ecclesie eo modo de manu layci redimant: sic in predicta decretali patet: tunc quidem ecclesia seu cleric⁹ fructus taliter receptos retinere potest nec est ibi vsura cum suum tantū recipiat. Idem quoq esset de layco quia hoc modo licet redimere possessionem de manu detentori iniusti. Si aūt licite quis res ecclesie haberet i feudū tunc siquidem in sortem computandi essent fructus ſm Bern. Innocen. ⁊ hostiē. extra de vsuris ca. j. Abolet autē vsure vitiuz in hoc casu ſm Rich. quia hoc sit non causa lucri sed vt res ecclesie de manu laycꝝ redimant. Hec etiā decretalis predicta dicit. Simile quoq habetur de decimis ſm Ray. nam siles decimas tenet iniuste nec potest ecclesias recupare. possunt redimi de manu illius absq̄ periculo simonie: dum tamē hoc de auctoꝛitate epi fiat qz in talibus iudicis auctoꝛitas multū excusat. ex de rer pmuta. quesitū. possunt etiā recipi in pignus sicut quelibet alia possessio quā miles detinet violenter atq iniuste nec tenetur sic recipiens fructus cōputare in sortē: dū tamen non pertineant tales decime ad ecclesias alienas quas recuperare non debet. extra de deci. c. interdicimus. Idē q̄ dicit intelligendum de omnibus possessionib⁹ remotis ⁊ de illis fructib⁹ iniuste pceptis: quia scz tales possessiones in pign⁹ recipi possunt fructib⁹ non recōputatis in sortez Tertium etiam casum eqtatē in se cōtinentem subiūgam⁹ de eo q̄ pecuniā pstat ad pompam potest etiā talis recipe vltra sortem sicut supza ſm. xxxvj. arti. iij. ca. vj. dictū est. Etiā Sco in ārto di. xv. q. ij. ait. q pecunia habet aliquē vsum vtilē ex ꝓpria natura vtpote ad videdū vel ornandū tanq̄ diuitē possidentē: ⁊ ad istuz finem locari potest sicut equus vel aliquid aliud locabile ⁊ pro tali vsu retento dominio pcio recipi potest: ⁊ ex toto ꝓtractus locationis est vel venditionis. Aboletur aūt vsure vitium in hoc casu. quia non est ibi mutuū sed locatio et in locatione licet aliquid accipe vltra sortem sicut supza in ꝓallegato sermone. c. ij. ptz. quia ḡ talis pecunia: ⁊ a cōductoꝛe locanti eadē numero reddi debet: ideo ibi non ē vsura. In tali quidē pecunia ñ transfert dñium in mercatoꝛē nec stat p̄iculo ei⁹: ſ̄ piculo ꝓmodātis sicut locarentur argentea vasa. Idem sentit hostiē. ⁊ habet. ff cōmodati. l. iij. §. fi. ⁊. l. se. Addit etiā Sco. q ídez in nūero deberet restitui nisi forte sufficiat locanti equale in pondere ⁊ valoꝛe.

In quibus casibus vltra sortez datum ex charitate recipere licet. Cap. III.

Tertio potest homo recipere vltra sortem ꝓpter debitū equitatis aut charitatis ⁊ hoc in casu scz quādo absq̄ omni intentione vel pacto datur aliquid vltra sortem: Sed limitandus est casus iste ſm illa que

supradicta sunt ser. xxxvij. arti. iij. ca. iij. Aboletur in hoc casu vsure vitiū: qz vsura illicita dicta ē: quia corrumpit liberalitatē ⁊ gratuitum qđ in mutuo esse debet: gratuitū autē nō destruit gratuitū: sed magis adauget illud: ideo in tali casu recipe licet. Est nihilominus aduertēdū secundū durandū q si mutuantis intentio corrupta fuerit ita q mutuuz non dedisset nisi sub spe lucri tūc nihil recipere potest ⁊ receptū restituere obligatur. licz illō debitor dederit ex charitate siue ex quacūq alia causa. Si tamen debitor ex sola dilectione dat aliqđ creditori nō pt illō rpetē nec pt rstitutōz sibi psulē nisi forte habeat aliquid de ipsius creditoris bonis. Item secundū Tho. in questionibus de malo. q. xiij arti. iij. ad. pn. sicut creditor licite potest minꝰ recipe sua ppria volūtate sic etiā sua ppa volū tate pt āpliꝰ dare debitor et ille cui dat licite id recipe potest. Ex p̄dictis ptz q in multis casibus pria fronte apparet q cōcurrat vsura: ⁊ tñ liciti sūt ptractus. Assit igit ex dei munere ipa caritas p quā quilibz vr̄m euadē vsurariā prauitatē Idipm pstante dño nostro ihesu xp̄o qui cū patre ⁊ spiritusancto regnat in gloria trium phali per infinita secula.

Feria secunda post dñicam de passione quantum vsura aduersetꝰ deo et vsurarium idolatrare facit.

Sermo. XLIIIꝰ.

Si quis sitit veniat ad me ⁊ bibat Jo. vij. ⁊ i euā gel. hodierno. Cōstat nempe esse duplicem sitim: vnā quā generat amor dei: aliā quaz generat amor sui: p primam desiderantur eterna: per secūdaz vero concupiscunt terrena. Una scz prima finē habet deum: scda vero mundū. Prima vo pmanens expectatur: alia vero transiens ⁊ deficiens ꝓbat. Impossibile quidem est aiaz libertate preditam vna istarum carere: sicut et am impossibile est vtrāq in simul possideri: domino attestante. Matth. vj. Non potestis deo seruire ⁊ māmone. Proinde eterno sitis peligenda est. Hec ⁊ illa q̄ satiat: illa vero crutiat ista reficit altera quidē deficit teste ap̄lo. j. Corinth. xiij. dicēte. Charitas nunq excidit. De scda vero. j. Joh. ij. dr. Transit mundus ⁊ pcupiscētia eius. Ad primā igit inuitat nos dñs ipposito verbo dicens. Si quis sitit veniat ad me vt. s. Ad scdam trahit mūdus ⁊ pcupia eius. Hec scda cū plene captiuauit mentē prumpere facit in vsurariā prauitatē que cū creuerit maiorē sitim cupidinis gignit: sicut plenius in sermo. xlv. ca. j. aparebit. Cū āt vsura occupauerit hoiem infelicē facit eū impiū ꝓtra deū seuum ⁊ iniquū ꝓtra primū atq neq et prauuz ꝓtra seipm: de illo p̄mo agem⁹ in pñti sermone de reliquis vero in sequentib⁹ dicturi sumus: deniq ad sitim diuinoz nos vocat dñs sicut in ps. xlix. ppheta testat dicēs. Deꝰ deoz dominꝰ locutꝰ est ⁊ vocauit terrā: a solis ortu vsq ad occasuz: qđ verbū pōt esse aliud thema i pñti sermone. In quibus verbis triplex vocatio insinuat. Prima ē psonalis: scda est naturalis tertia ē spūalis. Prima vo ē psonalis: ⁊ de hac ait. deus deoz dñs locutus est: scz carnē assūpsit ⁊ ꝓtemptū terrenoz predicauit. Proinde Job. xv. Si nō veniss̄et ⁊ locutus fuisset eis. s. de ꝓtemptu mundi ⁊ vltra ꝓtra vsurā: pctm̄ nō haberent. Secūda est vocatio naturalis. et de hac subdit: vocauit terrā. id est terrenos ⁊ auaros. Tales aūt Hiere. xxij. āmonēs dicit. Terra terra terra audi sermonē dñi. Ecce terna cītatio. Prima est corruptio naturalis. scda ē infirmitas accidentalis: tertia est pemptoria citatio ⁊ finalis scz ipa mors. tertia est vocatio spiritualis: ⁊ de hac subdit solis ortu. id est ab infantia in qua oritur eis sol gratie per baptismū vsq ad occasum id est vsq mortē i qua occidit eis sol. id est omnis spes gratie ⁊ venie. Ex q̄d eueniet talibus contemptoribus diuinoz ⁊ dilectoribus mundanoz atq vsuraz p vsure cōsideratōem intelligamus. Facit nēpe vsura aduersariū dei: non solū quia facit aduersari triplici legi eiꝰ scz nature scripte ⁊ gre: verū etiā quia tres aboiatiōes seu aboiabiles impietates generāt ꝛ deū i aia. ꝓmo eñ facē deū derelinquere scdo facit idolatrare: tertio facē deū impugnare

Articulus primꝰ q vsura facit vsurariū in tota aia sua dereliquere deū.

Primo eñ vsura generat in anima vsurarij primam impietatē quia facit eum derelinquere deum: ⁊ hoc quo ad omnes tres anime vires. Nā vere cum intellectu i deum non credit: nec cū memoria in deuz spērat: ⁊ cum volūtate deum non amat.

Qz vsurarius in intellectu deū nō credit. Cap. I.

Primo eñ cum intellectu deum nō credit. quāto eñ corpore oculus sit ppinquior terre. tanto minus ac minora videt. Sic nempe oculus nostre mentis quanto ppinquius affigit terrenis et trāsitorijs rebus tāto āplius lumē fidei pdit q qđ deus cognoscit et videtur: ⁊ omia que dei sunt clarius cognoscuntur. Proinde vsurarij ceci ex terrenis effecti vsuram non credunt esse peccatū nec percipere valent qua ratione debeat esse malum. qz

sicut ꝓpheta ait. Oculos suos statuerunt declinare interram. Tres eñ cecitates seu infidelitates ꝓ vsuram in vsurarij anima generantur nã prima non abhorret in fernũ. secũda non desiderat padisum. tertia in veritate non venerat̃ur aliquod ecclesie sacramentum. Prima ꝯo cecitas in vsurarij aia generatur: quia non abhorret infernũ. Cũ eñ vsurã nõ credit esse peccatũ: mime vereť se suppliciũ sempiternuz pro illa ꝛ ꝓ alijs sceleribꝰ subiturũ. Ideo oẽm iniq̃tatẽ omnẽ iniusticiã oẽm deniq̃ impietatẽ perpetraret ꝛ in infernalẽ voraginem oim sceleruz atq̃ flagitioꝝ se p̃cipitaret: nisi forsitan timore secularis pene a talibꝰ abstineret. qz sicut dicit Ecci. x. albescat ꝛ auaricia nihil ẽ sceleśtiꝰ. hoc aũt non solũ rõe colligimus: sed et quotidie experimentis assiduis dolentes nimium experimur. Scõa cecitas est quia nõ desiderat paradisum cũ nullũ aliud credat esse nisi seculum p̃sens. Et licet deꝰ velit esse grati mutui merces vsurario ceco nõ sufficit deus: cũ ipm non querat ad diuitias sempiternas. Prouinde de talibus Hieremie: ij. lamẽtabiliter dñs ꝙqueritur dicens. Populus meus· est vsurariorum cõgeries mutauit gloriã suam in ydolũ. i. in nũmuz quẽ plus diligit q̃ gl̃iam padisi. Tertia ꝯo cecitas est qz nõ venerãtur in veritate aliqõ ecclesie sacramentũ. Et licet missas quãdoq̃ audiant aut diuina non tamẽ illa audiũt quasi sancta ꝛ vera. sed ne oino populo abominabiles fiant. Deniq̃ quia omino de diuinis ceci ꝛ ignari sunt. ridiculosa quedam frequentant oscultantur deturpando depictas imagines sanctoruz in parietẽ manibꝰ impudicis illorum vultꝰ cõtractant: vultuiq̃ suo deinde cõfricant: et si q̃ in alto loco fuerit imago depicta capitergium seu birretũ ad vultũ eius p̃figunt ꝛ illud demũ insipide osculantes ꝛ ꝙsimilia que nõ a vera deuotione procedunt: sed stulticiam hypocrisim et manifestam simulationẽ oñdunt. Licet autẽ quãdoq̃ in ecclesijs genuflectant ad imaginẽ crucifixi tamen minim e illi credũt: vnde effecti sunt similes cuidam furioso qui coactꝰ a suis custodibus ante crucifixum flectere vt patrociniũ impetraret: alta voce ad crucifixum ait. iesu xp̃e ego te adoro sed non tibi credo. Nempe si christo crucifixo vsurarius crederet ꝓculdubio ab vsura cessaret: ꝛ male acquisita satisfaceret diligenter.

Qz vsurarius sperans in mũdo desperat de deo. Caplm. II.

Secundo cum memoria in deo nõ sperat. Hinc Augusti. ait de deo desperare est spem posuisse in creaturis. In tãtum eñ talium mens rapitur ad tetrena q̃ obliuiscunt dei creatoris sui. vnde de eis lamentatur dominus ꝓ prophetam dicens. Obliuioni datus sum tanq̃ mortuus a corde. Vere mortuus est in talium corde: cũ totus vigor ꝛ spes illorum sit in his caducis rebus Derelicta igiť spe ꝛ confidentia quam in deo teneť habere. in tribus ponunt talem spem ꝛ fiduciam suã Primo in solis malicijs. secũdo in suis diuitijs: tertio in suis consanguineis. Primo eñ confidũt et sperant in suis malicijs: considerant multa se accumulasse astutijs: cautelis ꝛ circũuentionibus suis delectant egisse gloriantur fecisse cõsidunt similia ꝛ forte maiora adhuc perpetrasse posse: quos ꝓpheta dire increpat dicẽs. Quid gloriaris in malicia qui potens es in iniquitate. Audiant huiusmodi infelices quid illa sancta Judith. xj. ait. Non derelinquis p̃sumẽtes de te domine. ꝛ p̃esumentes de se et de sua virtute gloriantes humilitas· Et iterũ Hieremie. iiij. dicit. Sapientes sunt vt faciãt mala: bene autem facere nescierũt: Secũdo cõfidunt in diuitijs suis quos considerantes illuminate ꝛ timorate mentes ad miratiua compassione: ꝛ intellectiua derisione stupent q̃ tota illoruz spes sint diuitie transitorie ꝛ fallaces. Prouinde ꝓpheta ait. Videbunt iusti ꝛ timebũt ꝛ sup eum ridebunt ꝛ dicent. Ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. sed sperauit in multitudine diuitiarũ suarum et preualebunt in vanitate sua: verba sunt sacra et miro sensu ꝛ lumine plena ideo saporanda ꝛ magno pondere p̃scrutanda sunt. Ait eñ. Videbunt iusti scz hominẽ supradictum: Est que quidem visione fiunt iusti prudentiores. sicut ꝓuerbio. xxj. dr. Multato pestilente sapientior erit paruulus. ex illo q̃ fiunt cautiores ꝛ etiam humiliores: ideo subditur et timebunt. Felix quẽ faciunt aliena pericula cautum. Insup intelligunt malos irrisione dignos et ideo inferť sup eũ ridebũt: qz clare cognoscũt deũ deridere tales: vñ ꝓpha ait. Qui habitat in celis irridebit eos: ꝛ dicent. scz ipi iusti ecce demõstratiue ad ꝙfusionis exaggerationẽ. hõ ab humo qz ex cupidine qua terrena dilexit totus terrenus effectus ẽ. qui non posuit deũ adiutorẽ suũ. scz sperando in eo qui vere sicut ait p̃s. ꝓtector est oim sperantiũ in se sed sperauit in multitudine diuitiaꝝ suaꝝ: scz ñ cõsiderando q̃ Sophonie. j. scriptũ est. Argentũ et aurũ eoꝝ non poterũt eos liberare in die furoris dñi. i. in die mortis q̃n furor mortis discutiet illos. ꝛ p̃ualuit in vanitate sua. i. in acq̃rendo diuitias ꝛ vana tpalia. Quod aĩaduertens ap̃ls. j. Thimo. vj. ait. Diuitibꝰ huius seculi p̃cipe non sublime sape: neq̃ sperare in incerto diuitiarũ sed in deo viuo qui p̃stat nobis ofa abunde. Tertiꝰ hmõi homes confidũt in suis parentibus seu parentelis ꝛ ꝙsanguineis: ne

De impietatibus vsure

sciẽtes q̃ hi sepe amplius q̃ alij cũ desiderio expectãt eoꝝ mortẽ: nec plus diligũt illos i restituẽdo q̃ illi dilexerunt semetipsos in fine nihil faciendo. vt veniat sup illos illa maledictiõis imꝓcatio de q̃ hiere. xvij. ꝯ. Maledictus hõ q̃ ꝓfidit in hoie ⁊ ponit carnẽ brachiũ suũ. i. cõfidit in pentib⁹ quib⁹ bona sua reliquit q̃ extra hent eũ de ꝓfundo lacu inferni. Et sequit bñdictus vir q̃ ꝓfidit in dño et erit dñs fiducia eius. s. dũ in vita ipe ꝓprie satisfaciet aliena.

Q̃ vsurarius cum voluntate nõ diligit deum. Cap. III.

Tertio cũ voluntate deũ nõ amat: ꝑ totũ suũ affectũ effudit ad trãsitoria mũdi. Vñ Aug⁹. sup epl̃az ad ꝓphil. ait. Hoc ab hoie colit: q̃ ꝑ ceteris diligit. Cõtingit aũt hoc fieri maxie triplici rõne vel mõ ꝓximo p affectualẽ ꝓcupiscentiã. Secõdo p affectualẽ cõplacentiã. Tertio p affectualẽ leticiã. Primo p affectualẽ cõcupiscentiaz. Concupiscunt em̃ anime vsurariorum desiderare possessiões mundi in omni tempore. nec aduertunt q̃ per ꝓphetam hoc ꝓhibet dñs dicẽs. rapinas nolite ꝓcupiscere. vbi rapina vsure nõ tm̃ ꝓhibet manũ ꝑ etiã animũ. Nẽpe diuine vsuraꝝ iõ rapine dicunt nõ tm̃ quia rapiũtur iniuste: verũ etiã quia p ardentẽ concupiscentiã rapiũt mentes: qõ dñs Mat. v. insinuare volẽs ait Vbi est thesaurus tu⁹ ibi ẽ ⁊ coꝝ tuũ. Job q̃ in. xxx ca. in ꝑsona vsurarij ait. Iccirco. id ẽ ꝓpt̃ hanc imꝓbã cupidinẽ rerꝝ cogitatiões mee varie succedũt sibi ⁊ mens mea p diuersa rapit. Jõ quidã ait. Nõ credas quecũq̃ audis nec dicas quecũq̃ nosti: nec cõcupiscas quecunq̃ vides. Secõdo effundũt se p affectualem ꝓplacentiam. Proinde et de talib⁹ erat diues ille quẽ Apocalyp̃ iij. spũs veritatis dure increpat dicens. et dicis quia diues sum et locupletatus. ⁊ nullius egeo: ⁊ nescis quia tu es miser ⁊ miserabilis et paup ⁊ cecus ⁊ nudus. Et itez per ꝓphetaz amonet dicẽs. Diuitie. scz iuste etiaz acquisite si affluant nolite coꝝ apponere. Ille nẽpe coꝝ diuitijs apponit qui illis p affectualem ꝓplacentiam toto coꝝde adheret sicut in ꝑsona taliuz ait ꝓpheta. Adhesit pauimento anima mea. Tertio effundunt se per affectualem leticiã exultantes i diuitijs suis: de quoꝝ numero erat diues ille qui Luce. xij. dicebat. Exultãdo ania mea habes multa bona. Ecce sapida atq̃ saporo a concupiscẽtia tempaliũ rerum qua cumulauerat multa reposita. Ecce diligentia custodie in annos plurimos. Ecce spes vana: quia nunq̃ credit se derelicturuz illa. Requiesce: ecce ignauia ociosa et pigra. Comede ecce inhians gula Bibe: ecce ebrietatis dementia. Et epulare: ecce vita luxuriosa. Vbi notari possũt septẽ gaudia seu septem exultatiões quib⁹ de diuitijs ⁊ surarij et auari loco dei fruũtur in hac pñti vita. Sed attende quid sequitur. et vide finem illoꝝ. Dixit autẽ illi deus. O tu qui tibi lõga tempora modo in diuitiarũ leticia sposponebas: hac nocte repetent aiam tuam a te: scz demones exactoꝝes quibus illã seruasti: ꝑm Glosam. Que autem parasti cuius erunt: scz an filioꝝ vel consanguineoꝝ aut aliorũ illa cũ inhianti fame expectantiũ deuoꝝare. vt non sepe sed semper verificeꝝ de eis quod ꝓpheta ait Relinquent alienis diuitias suas et sepulchra illoꝝ domus illoꝝ in eternũ. Tunc nempe relinquũt alienis que in diuitijs cumularũt quãdo remanent his qui ab eis alieni sunt coꝝde ⁊ charitate. licet ꝑm carnẽ cariores propinqui sunt.

Articulus secundus q̃ vsure faciunt vsurariũ ydolatrare attribuẽdo nũmo cultũ sanctissime trinitatis.

Secundã abolabilẽ impietatẽ generat in aia vsura ꝓtra deũ: quia facit anias ydolatrare. Naz p ipam vsurarij attribuũt ipi creature qd̃ solũ competit ipi creatoꝛi. Hinc ait apl̃s ad Eph. iiij. Auaricia q̃ est ydolorum seruitus. qz sicut ydolatre subdũt se ydolo ita auari subdũt se nũmo. vñ sup ꝓdictũ verbũ Apl̃i glo. ait. Auaride⁹ ẽ nũmus. Attribuunt em̃ auari ⁊ vsurarij. nũmo. ꝓmo potentiaz ꝓis. Secõdo sapiẽtiã filij. tertio clemẽtiã spũssti.

Q̃ vsurarius attribuit nũmo potẽtiam patris. Cap. I.

Primo attribuũt nũmo potentiã patris dũ p opa demonstrat̃ q̃ plus potest in eis nũm⁹ q̃ deus. vñ xl vij. dist. c. oẽs greg⁹. ait. Omẽs huius seculi dilectoꝛes i terrenis rebus fortes sunt in celestib⁹ vo debiles. Nã p tempali gl̃ia vsq̃ ad mortẽ desudare appetunt: ⁊ p spe p petue nec paz quidẽ in labore subsistunt: p terrenis lucris quales cunq̃ iniurias tollerant et p celesti mercede vel tenuissimi verbi ferre ꝓtumelias recusant. terreno iudici tota etiaz die assistere fortes sunt: in oꝛone vero coram dño vel vni⁹ hoꝛe momẽto lassantur. Sepe nuditatẽ dejectionẽ famẽ ꝓ acquirẽdis diuitijs tollerant atq̃ honoꝛibus ⁊ eaz rerum se p abstinentiã cruciant ad quas adipiscẽdas festinant. Supna aũt querere tantomagis dissimulant: q̃tomagis ea tribui tardi⁹ putãt. Hec ille:

Q̃ vsurarius attribuit nummo sapientiam filij dei Cap. II.

Secũdo attribuũt nũmo sapiam filij dei tanta em̃ fuit sapiẽtia filij dei q̃ postq̃ carnẽ nr̃am assumpsit p discipulos su-

os p vniuersuz orbē oēm idolatriā extirpauit. Sed auaritia impia inter xp̄ianos idolatriā innouauit ac multiplicauit. In hmōi mysterium Osee.x. dicit. Fm multitudinē fructꝰ sui isti. id est xp̄iana gens: multiplicauit sibi altaria. s. ad vsurā pata iuxta vbertatē terre sue exuberauit silachris suis. Et hieronymꝰ in epla ad rusticū monachū ait. Estimato more pōdere pctōr leuiꝰ videt alicui peccare auarꝰ q̄z idolatra: ꝑ nō mediocriť errat. Nō eñ grauius peccat q̄ duo grana thuris ꝓicit altare mercurij: q̄z q̄ pecuniā auari cupide ⁊ inutiliter seruat ⁊ congregat. Ridiculuz videt q̄ alios iudicet idolatra q̄a duo gna thuris offert creature q̄ debuit deo offerre: ⁊ ille non iudicet idolatra q̄ totū seruitiū suū vite sue offert creature.

Vltribuit vsurarius nūmo clementiā spūssancti aut saluatoris. Ca. III.

Tertio aūt attribuūt nūmo clementiam spūssancti: dū p opa monstrant amplius transformare posse mentis eoruz amor nūmi q̄z amor dei. Habet nūmꝰ auarorum ⁊ vsuriorꝝ deus quēadmodū spūssctūs suos spūales statꝰ: hz visiones hz extasin. hz q̄z oronē Idroinde in dist. xlvij. c. sicut. Ambrosi. ait sic hi q̄ p insaniā mēte trāslati sūt nō iam res ipas sed passionis sue fantasias videt ita ⁊ mens auari semel vinculis cupiditatis astricta sp aur sp argentū videt: sp reddit cōputat. ecce visiones dei nūmi. Et seq̄t ḡtius aur: q̄z solē intuetur: ⁊ hec est extasis nūmi. Et addit ipa ei oro ⁊ supplicatio ad dñm aur querit: ecce ipius nūmi oro manifestat vl dici pt q̄ vsura aduersat toti sctissime trinitati. Prio ptāti pris: qz vendit tps qđ soliꝰ ē dei ⁊ ḡtis ad vitā bois ē ꝓcessum: vñ Actu. j. dns ait. nō ē vr̄m nosse tpa vl momēta q̄ pr̄ posuit in sua ptāte. Si igit non ē ur̄m. nosse tpa mltominꝰ ē nr̄m illud vendere. Idroinde dns Mat. x. ait. gratis accepistis ḡtis date. Secdo aduersat veritati filij. qz fac mē dace xp̄m. qui Job. xij. ait. nisi granū frumēti cadēs i terra mortuū fuerit ipm solū manet. Et idē. j. Cor. xv. apls ait. Insipiēs tu qđ semitas nō viuificat nisi ꝑus moriat: ꝑ vsura multiplicat granū ⁊ denariū absq̄ eoz morte. Tertio aduersat bonitati spūssctī q̄ q̄dē oia gratis donat. sicut Mat. vj. dns ait. Solē suū oriri facit sup bonos ⁊ malos pluit sup iustos ⁊ iniustos sed vsura gratias vendit. Nā mutuare ex sua spē opꝰ gre ē qđ vsura venale rddit. ꝫ q̄s Lu. vj. dns ait. si mutuū datis eis a q̄bꝰ speratis q̄ est vobis gra quasi dicat nulla.

Vrticulus. m. q̄ vsura generat in anima seuā blasphemiā contra deum et contra errorem eoz que dicunt ciuitatem stare non bene posse sine vsurario manifesto.

Tertiā aboiabilē impietatē imo crudelitatē vsura i aia gnat ꝫ deū qui facit eū blasphemare. Cōtra tales ꝓpheta ait i ij. ps̄. Fructū eorū de terra ꝓdes. et semen eoz a filijs hominū quontā declinauerūt in te mala Et potest esse thema in p̄nti arti: Vbi nota q̄ triplex ē blasphemia: ꝑma affirmatiua. scda negatiua. tertia vsurpatia. de quibꝰ in quadragesimali de xp̄iana religione sermo. j. in p̄ncipio. Hic aūt ꝺ ꝑma agit. Quot hodie inť xp̄icolos mētes demētes. repiunť que credūt q̄n potius manifeste asserūt p̄tm sine aliquo manifesto vsurariū nō posse stare. Ecce ꝑmo terribilis blasphemia ꝓtra deū dū sibi oponit impossibilia ꝓcepisse: cū in multis locis scriptura sicut patz supza Fmone. xxx viij. arti. ij. ca. j. ⁊. lij. oino et absolute ꝓhibuerit vsurariā p̄uitatē. Secdo etiā blasphemať xp̄s qui sicut Luc̄. vj. dicit p̄cepit mutuū gratis dari: ꝓtra q̄s blasphemos ait. Hieronimꝰ dicēs. Anathema sit q̄ dixerit xp̄m p̄cepisse aliquid impossibile. Tertio quoq̄ blasphemať ecclesia sctā que tā acerrime i sacris canonibus ex decretis vsurā pſequit ⁊ impugnat atq̄ dicētes vsurā nō esse peccatū tanq̄ hereticos esse puniendos decernit: sicut ptz extra de vsuris. c. ex graui in fi. in cle. vbi dicit sane: si quis in errorē inciderit ⁊ ptinaciter affirmare p̄sumat exercere vsuras non eē peccatuz decernimꝰ velud hereticū puniendū locorū nihilominꝰ ordinarijs ⁊ hereticе p̄uitatis inq̄sitoribꝰ districtius iiungentes: vt ꝓtra eos q̄s de hmōi errore diffamatos inueniūt aut suspectos tanq̄ diffamatos: aut suspectos debere si ꝓcedere non omittāt. Quarto blasphemantur omēs scti doctores atq̄ mendaces estimantur dū vsura quā ipi cōdemnant in p̄tis necessariā esse temerarie affirmāt Et licet quilibet xp̄ianꝰ qui non vult ruere in tot blasphemias firmiter credere obligeť maxime qđ est humano generi ⁊ cuilibet p̄to absq̄ manifesto vsurario stare Nihilominꝰ hec fides vera valet lucide ipis fidelibus rōnibꝰ declarari si ꝓsiderem tria Primo ea que ad hāc falsam opinionē inducūt Secūdo que ab illa retrahūt. Tertio que huic falsе opinioni non credere cogunt

Vria inducunt populum in errorē illum quo dicunt ciuitatem non posse stare absq̄ vsurario manifesto ⁊ publico. Cap. I.

Primo quidem ꝓsideremus q̄ populꝰ sic opinari inducūt. Circa qđ aduertē dū est: q̄ ad hoc credendum tria indu/

cunt eos. Primū est necessitas. secundū ē com/moditas. tertium ē vtilitas. Primū quidē ad hoc inducit necessitas que triplex assignat̄ ꝓma quia rarus inuenitur mutuator. scōa qz rarus i uenit̄ emptor. tertia qz rarus inuenit̄ iustus ap preciator. Prima inq̄ necessitas ē qz rarus iue nitur mutuator q̄ gratis mutuare velit: q̄ ppt̄ in necessitatibus egenoꝝ vt dicūt necesse ē pos/se habere recursū ad aliquē sub vsuris publice mutuantē. Quib⁹ dicendū ē: q̄ licet ꝟ p vero supponi potest. s. q̄ rarus qui gratis mutuare velit repiatur: tñ indaganda est ratio vnde hoc ꝓuenire cōtingat. q̄ quidez maxime est diſuetu do mutua gratis dādi. ⁊ que ſoleuit abusio sub lucro fenoris mutuandi: hec igitur necessitas q̄ ex vitio originē habet in eis qui ei causam pre/stant non excusat culpam ſ aggrauat noxā: cū ex impia ꝓſuetudine originē sumat. Scōa neces sitas adhoc impellēs est q̄ rarus inuenitur em/ptor: nam licet quis habeat aliq̄d qđ posset pi/gnori dari: nō taz cito repiri pōt cui valeat vē/di ⁊ interim q̄ indigēs est plura incōmoda por/tat: his q̄z responderi pōt q̄ sicut infra dicetur cōmunis vtilitas ꝑticulari ꝓponenda ē. Unđ. Aug⁹. Caritas cōmunia ꝓpriis ⁊ nō ꝓpria cōmunibus anteponit ⁊ in auct. res q̄. C. cōmu nia. de. l. ⁊ ex̄. de postu. ꝓla. c. bone. ſ ve infelici mundo qz vt ait Apl̄s ad phil. ij Scōo em̄ oia que sua sūt querūt ⁊ nō que xp̄i iesu. Tertia ve ro vt aiunt. necessitas ē quia rarus inuenit̄ iu/stus appreciator: qui. s. rem iusto pretio emere velit. Dicēdū q̄ malū ſpirituale nunq̄ ꝓpetra ri neq̄ ꝑmitti debet ꝓpter aliq̄ cōmodū tem/porale. Secundo inducit populū ad sic creden dū ipsa cōmoditas. Nam vt dicunt ꝓpter facil/itatē q̄z presto habēt mutuū habēdi a publico vsurario: subuenit̄ indigentiꝫ et necessitatibus/ suis. Quibus responderi potest: q̄ si veritas be ne pensēt̄ duplex hominū gen⁹ mutuū accipit sub vsuris: quidā ꝓpter iniquitatē: quidā ꝓpt̄ cupiditatē. Primo casu quidā accipiūt ꝓpter necessitatē: q̄ scilicet ad aliqua hoc necessitate ꝓ pulſi sunt: nec aliunde ſibipſis subuenire valēt Ad q̄ dicendū est q̄ cōmoditas hec ⁊ necessi/tas in re publica nō est attendendenda: quādo cōmuniter in ea inde ſequitur maius damnum q̄z ſit ipſum cōmodū: tunc ſicut infra lacius pa/tebit. Hic cadat damnosa vtilitas ⁊ pernicioſa cōmoditas ad cōmune bonuz. Ideo ſi ſuſcipiēs tale mutuū pauper est et in pauptate ſua indi/get adiuuari ⁊ ſubueniri per hūc modū de pau pere pauperior fit et inde amplius oppzimitur et grauat̄ vñ ſubleuari videt̄. Ex his igit̄ ptz q̄ necessitas ꝟ ꝓximi quā quidā inaduertenter aduertūt ſm rei veritatē hr̄e publicū vſurari um nō excusat. ſ ampli⁹ aggrauat ⁊ ꝺdemnat.

Secōo sunt q̄dā q̄ mutuū ſub vſuris accipi/unt ꝓpter iniquitatē. s. vt ludere possent ſeu vt ſectent̄ meli⁹ luxurias eoꝝ: Amplius gulam atq̄ alias voluptates in ſe et i ſuis ꝑ libito vo luntatis ſue ſectent̄: et forte taliū q̄z ꝑcedentiuz non minoꝝ ē nūerus ⁊ ꝑ talib⁹ publicos vſura rios ordinare ⁊ ſuſtētare nihil aliud ē q̄z fauere iniq̄tati ⁊ aperire vias impietati ꝓinde cuilibz taliter faciēti ꝓpha ait. Si videbas furē. i. vſu rariū currebas cū eo: et cū adulteris portionez tuā ponebas. scz dū publice vſurario fauebas

Tertio vo sunt quidā q̄ mutuū accipiūt ſub vſuris ꝓpter cupiditatē. ſicut facere ſolēt q̄dā artifices ⁊ mercantes q̄ vidua q̄z dotes ſub vſu rario mutuo recipiētes: q̄rūt nō ſue necc̄itati pa rere ſ ſue inſaciabili cupiditati diuitias cumu lare. Sūt inſup q̄dā q̄ a publico vſurario ꝓmi noꝝ vſura mutua querūt vt ea alijs ꝓ maioꝝ di ſpēſent pleroſq̄ etiā repire ꝓtigit q̄ verecun dātes aut timētes in vita ſeu in morte reputari vſurarij dāt ad ptē vſurarij lucro vſurario ma nifesto ⁊ hi ſūt q̄ maxie eos defenſant ⁊ eis fa/uēt. Tertio q̄z inducit pupillos ad ſic credēdū vtilitas. s. quā ſibi putāt inde euenire. Nempe m̄ti ſūt q̄ ꝓ quo tpe denarijs indigētes mutuū ſub vſuris accipiunt ſpantes paucis in diebus tale on⁹ ꝺponē ꝓuū q̄z inꝺ icōmodū reportare Nā ſi rē quā ꝑ pignore ponūt vēdere vellēt v̄ emptorē tā cito nō repirent aut ſatis ꝑ mioꝝ p̄ cio q̄z poſcat iuſticia darēt: Inſup q̄ū q̄z rē ven ditā itez emere neceſſe hr̄ent. Ex trib⁹ omīb⁹ grauiꝫ q̄z de vſura aiūt incōmodū reportarent ⁊ aliū de ſue indigētie ꝓuidere nō ꝑnt. Ad ħ q̄ dē respondēdū est q̄ qz talis continuū mellitū vſure venenuz ſenſibilit̄ nō aduertūt dū traij/ciūt illud. iō nō pōderant dānū: ſ expientia te/ſte paulati inſenſibilit̄ labēte tpe vt p̄imū repe riūt ſe in fine deceptos ⁊ in reb⁹ ꝓſumptos ⁊ di uerſimode deuoratos ⁊ ſm ꝓpoſitū ſuū rariſſi me euenire. Inſup ſi alicui euenire ꝓtigat atta men cōi vtilitati q̄ ꝑticulari ꝑferenda ē p̄nitio ſum eē ꝓbat̄. Itē fortiꝫ ꝑſuponat̄ q̄ p ꝓdictā ꝓceſſionem multa vitarent̄ mala vtpote dānū in reb⁹ piculuz in pſonis. Itē ſi ꝓpter ħ p̄ima ſequerent̄ bona. s. paupeꝝ ſuſtētatio: mercātia rū ſaluatio: ⁊ ſilia nihilomin⁹ non debet talis li bertas dari neq̄ talis contractus fieri. Nā ma la q̄ vitari possunt ꝑ dictā ꝓceſſionē vt ptz ſunt tempoꝛalia ⁊ coꝛpoꝛalia: ſed nullū malū debet cōmitti ſpirituale nec etiā ꝑmitti ꝓpt̄ aliquod malum tempoꝛale ſeu coꝛpoꝛale vitandum nec ꝓpter quodcunq̄ tale bonum adipiſcenduz Adhuc fortius addam quia ꝺato q̄ talem con ceſſionem ac per contractum vſurarium in ali quo caſu aliquod ſpirituale malum euitaretur regulariter tñ non videtur illud poſſe eē mai⁹

q̄ peccatum illud quod cōmittit in tali cōtractu si bene ꝓsiderentur ea que iam dicta sunt in pñti sermone ⁊ que dicent in duob⁹ aliis q̄ nūc sequētur ideo non debet homo transgredi dei p̄ceptū ꝓpter quodcunq; bonū p̄ticulare q̄ si bi vel alteri ꝓuenire potest ad hoc faciunt que dicta sunt supra sermone. xxxviij. arti. iij. cap. iij. ⁊ maxime in. ij. notabili.

Q̄ tria sunt que trahere a predicta fallaci opinione possunt. Cap. II.

Secundo ꝓsiderem⁹ que ab ista falsa opinione q̄ in pl'o sit necessarius public⁹ vsurarius retrabūt que triplex vtilitas est. Prima generalis: scda tpalis. tertia ꝙ spūalis. Pria est vtilitas generalis. Nā si nō haberē vsurari⁹ manifestus bi quib⁹ pecunia opus est q̄ demū nō inueni rent aliū subuentor̄ē res suas venales exponerent: ex quo sequeret cōmunis practica atq; cō mune cōmertiū extransitio mercātie ⁊ vtibiliū rerum: hanc quidē vtilitatem triplex hoim genus p̄ticipare noscunt. scz. pauperes: ⁊ diuites et mediocres. Primo pauperes quia. scz vēderent res suas p necessitatib⁹ suis. ⁊ licet non sp venderēt illas p̄cio iusto: tamē omīb⁹ circūstātijs hinc inde pensatis cōiter ad min⁹ damnuz paupibus p ueniret taliter vēdere q̄ p mutuo pignori dare sicut latius infra patebit. Secundo ꝙ hanc vtilitatem p̄ticiparēt diuites vel q̄cunq; ementes q̄ p cōmodo suo seu p reuendendo emerēt res illas venales: ⁊ sic possent exercere artē suam. Tertio q̄ hanc vtilitatem p̄ticiparent hoies mediocres atq; cōmunes a p̄mis emptoribus p loco ⁊ tempe reemētes: dū recipe possent p̄sto q̄ querunt: atq; verisiliꝫ p meliori foro repire debēt. Secda vtilitas inde veniens dicit tpalis seu ciuilis q⁹ triplex cōseruatio inde ꝓsequitur. Pria est conseruatio ciuiliū rerū quia ciuiū substātia remanet inter eos ac ecōtra si in manibus vsurarij p̄scribunt talia pignora tam p̄scripta: trāsmittere solent ad alias ptes vbi charius vendant. Secūda est cōseruatio denarior̄. nā siue res ille emātur siue vendant semper denarij remanent int̄ ciues: nec omnes in vno irreplebili ⁊ insatiabili sacco vsurarij congregant ⁊ ꝓcludunt. Tercia ē ꝙseruatio ciuitatis atq; terra⁹. Cū q⁹ ex p̄cedentib⁹ ꝙseruationib⁹ iminentib⁹ p̄icul' ac guerris ciuitas vel terra meli⁹ habet vñ posset in ciuib⁹ suis obuiare p̄ssuris: tū q⁹ cessante fenore populi non tā dure flagellant a deo sicut i sequēti ca. pleni⁹ differet. Tertia q̄ vtilitas inde ꝓueniens est spūalis. Tria em̄ bona spūalia inde sequunt. Primū est p̄cor̄ diminutio. scōm ē dilectōis gnatio. tertiū ē charitatis augmentatio ⁊ obfuatio. Primū bonū ē p̄cor̄ diminutio. Nā ex tali vsurario manifesto inūerabilia pcta multiplicant: incredibiles mercationes oriūtur: ⁊ grauissime excōicatōes ⁊ ad satisfaciendū obligatiōes importabiles acquirūtur: sicut in quadragesimali de xp̄iana religiōe sermone. xxxv. p totū ⁊ maxime in fi. ptz. et de hoc aliq̄d in sequēti ca. dicet. Secōm bonū ē dilectiōis generatio: naz mutua dilectio q̄ ex dissuetudine alterut⁹ subueniēdi extincta fuerat inter ciues viuificatur ꝓpter mutua seruitia facta ⁊ acceptata: domesticant sit' ⁊ intrinsecantur siluestria corda: efficit vera ciuitas q̄ est dicta ciuiū vnitas. Tertiū bonū ē charitatis augmentatio ⁊ ꝓseruatio. Nā sicut ex dissuetudine sibi mutuo seruiendi nascit ruditas ⁊ asperitas cordiū int̄ ciues: et ex aspitate faciliter iniurie oriunt: ex quib⁹ rixe dissentiōes diuisiōes secte ⁊ etiā guerre sumūt originē ⁊ fomētū. Ita ex multis seruitijs generata caritas inter ciues crescit ꝙalescit ⁊ mirabiliter ꝓseruat.

Tria malor̄ genera que ex manifestis vsuris venire solent, retrahere solent a p̄fata mala ⁊ falsa opinione.

Tertio ꝓsiderem⁹ q̄ p̄dicte false ⁊ heretice opinioni nō cogūt credere. Primo de ꝓsiderent pl'i q̄ grauiora dāna supueniāt eis ex publico vsurario q̄ ex venditōe suar̄ rer̄. Circa q⁹ aduertēdū ē q⁹ tria sūt gña malor̄ gr̄uissimor̄. q̄ ꝓsueuerūt supuenire i populis ex vsuraria p̄auitate: maxie si publica sit. p̄ma sunt tpalia. scda sunt spūalia. tertia sūt carnalia. Prima quidē sunt tpalia ⁊ hec mala seu damna ad q̄ttuor reduci p̄nt. Primū ē pignor̄ destructio. scōm ipor̄ p̄scriptio. tertiū denarior̄ cōsūptio. quartū eor̄ ad vnū locū reductio. Primū q̄dē damnosū malū ē pignor̄ destructio. Naz multa pignora que publico vsurario dant sic sūt lanee ⁊ linee vestes ⁊ alia suppellectilia a tineis ꝓsumunt seu a muribus rodūtur. ex vario mō destruunt. Secōm malū ē pignorum p̄scriptio. Sepe nanq; cōtingit q⁹ p mutuo pignus ponens sperat in paucis diebus recolligere illud tamen non cessat transire tp̄s de die in diē p̄stolabit ann⁹ ⁊ dum sperabat illud recolligere i paucis diebus supuenientib⁹ impedimentis nō recolligit multis mensib⁹ ita vt demū id in p̄scriptionez transire necesse sit. Et q⁹ tales publici vsurarij cōiter volūt q⁹ p duplo vel etiam in triplo valeat pignus q̄ mutuum suū: ⁊ transacto anno totū cōiter p̄ditur pignus. Ideo ꝓsideretur q̄tū sit damnū supueniens hoc modo a publico vsurario volētibus mutuare. Tertiū quidem damnū est denariorū ꝓsumptio. Nam paulatim denarij i pl'o mi

nuũtur dñ quotidie atq; continue die noctuq; vsura vt cancer serpit: et quasi insensibiliʒ sbaz ciuiũ rodit atq; ꝓsumit. Q; q; hoc clare intellige re cupit: multiplicet lucrum vniꝰ floreni: q; ab vsurario mutuo detur pro. l. annis ad p̃mium vnius bologini p mẽse. hoc addito pacto q; nũ q; soluaꝝ vsure meritũ nisi in fine q̃ngesimi an/ni semp oi anno fenus de fenore multiplicando Et si bñ nozit artẽ multiplicãdi discet q; tantũ ascendet vsura: ⁊ ad numeꝝ florenoꝝ q; nulla ciuitas in italia repiꝝ neq; forte in toto mũdo q̃ posset cõmode soluere tale fenus. Quartum damnũ est ipoꝝ denariozum ac diuitiarum ad vnum locũ reductio. Regulare vtiq; est q; q̃/tũcũq; diuitie ac denarij ad pauciozes ac pau/cioza marsupia reducuntur peiozis status ciui tatis ⁊ terre iudiciũ est: q̃ admodũ deficientis nature apertissimũ signũ est homis morituri in breui: cũ naturalis calor extremitatibꝰ derelict/ solum ad coꝛ ⁊ ad interioza ipsa reduci videtur et si hec ad paucos reductio diuitiarum pericu losa et statui ciuitatis multograuius periculuz imminet cũ reducuntur et coadunanꝝ he diui/tie ⁊ denarij in manibus iudeoꝝ q; tunc natu/ralis ciuitatis calor qui eius diuitie dici p̃t non recurrat ad coꝛ neq; subuenit ei: ꝑ fluxũ pesti ferꝝ currit ad apostema. Et cũ oẽs iudei ⁊ ma/xime fenerãtes sint capitales inimici oim cristi anoꝝ. miro vero non parũ ⁊ admiratiõe cessa/re non valeo quõ in xp̃icolis tanta regnet insa nia tanta vecordia dñeꝝ: et tanta ignozãtia im/mo cecitas obtenebrauerit eos: q; non aduer/tunt consũmatã ⁊ cogitatã maliciam iudeoꝝ q̃ vtunꝝ cũ q̃uersanꝝ inter xp̃ianos. Cuz em̃ xp̃i/cole sint oẽs regenerati in sanguie eius qui est p̃mogenitus mortuoꝝ et princeps regũ terre. Apoc. j. tanq̃ veri reges iusto dñio habẽt diui tias suas a quibus iudei dei iusto iudicio pri/uati sunt ꝓpter incredulitatem et duriciem coꝛdis sui. Habent inq̃ xp̃iani diuitias tpales coꝛporales ⁊ etiã spũales: has quidem quia nõ valent iudei violẽtia auferre surripe nitunꝝ ma litia ⁊ varia cautela: semp saltẽ diminuere mo/liũꝝ diuitias tpales xp̃icolaꝝ publicis vsur/ ex toq̃ vtz diuitias tpales. s. sanitatẽ ⁊ vitã au/ferre conanꝝ. dñi ꝓtra oia ecclesiastica instituta coꝛpoꝝ medicos oino esse ꝓcurant quib⁹ ⁊ ig/nozantissimis ⁊ rusticanis mira insania potius multi xp̃iani adherent atq; de sanitate ⁊ vita su a in eis totã fiduciam ponũt: q̃ in p̃tissimis me dicis xp̃ianoꝝ. Quod autẽ christicolas vel ig nozantia vel malicia nocent nouit deus. Diui/tias etiã spũales scz fidẽ ⁊ ecclesiastico⁹ p̃cepto rũ obedientiã cũ ceteris spiritualib⁹ thesauris veroꝝ christicolaꝝ suis blandicijs venenatis ⁊ amicitijs exquisitis ⁊ muneribus toxicatis ⁊ cõuersationib⁹ simꝫatis ⁊ pditionib⁹ excogita tis: ⁊ libertatib⁹ ac fauoꝛibus acq̃sitis rape di/spergere ꝓsumere deuozare ⁊ dissipare nõ cessãt secũ ad inferos xp̃ianoꝝ insensatozũ trahentes alas infelices. Secunda vero malitia q̃ supue/nit p̃tis ex vsurario manifesto sunt mala spiritu alia q̃ ad q̃ttuoꝛ gña reduci pñt. Primuz sunt mortales offensiones: ꝑm maiozes excõicatio/nes: tertiũ gr̃uissime obligatiões: q̃rtũ difficili/me mercatiões. Primũ gen⁹ maloꝝ spũalium inde veniẽs sũt mortales offensiones. Nã q̃cũq; sine legitima cã. i. sine necessitate ab vsura/rio etiã manifesto, sub vsuris mutuum suscepit mortaliter peccat: sicut ptz supra sermo. xxxv iij. ar. iij. c. vlti. lati⁹ dictũ ẽ. Eodẽ etiã mõ pec/cat qui eoꝝ recipit obligationes: vtz exẽ de vsu ris qui in oib⁹ siñi mõ peccãt oẽs sciẽtes eorum elemosynas recipiẽtes: vbi faciãt illos impotẽ/tes ad faciendũ male ablata certa: peccant inq̃ nisi aliqua legitima causa excusanꝝ. peccant q̃ grauissime q̃cunq; locant vel alio titulo conce/dũt aliquã domũ ad exercendũ vsuras ⁊ oium pctõꝝ q̃ ex illo fenore patranꝝ p̃ticipes fiũt. Insup vltra hec si sint p̃riarche archiepi vel epi i/currũt ipo facto suspensionẽ si sunt clerici ⁊ mio res excõicationẽ: si ẽ collegiũ vel vniuersitas in dictũ incurrũt. Et si talẽ sniam p mensem susti nuerint: extũc interdicte sunt terre eoꝝ q̃diu p/dicti vsurarij ibidem ꝓmoranꝝ. Si vero layci sunt ecclĩastica censura p ordinarios cõpelli de bent: vt ptz extra de vsuris vsuraꝝ li. vj. Mul te etiã alie offensiones veniũt in p̃tis ꝑpt vsu rarios manifestos quas cã breuitatis omitto. etiã satis copiose colligi possunt in quadragesi mali de xp̃iana religione ser. xxxv. p totũ. Se/cũdũ aũt malũ ex manifesto vsurario veniens sunt maiozes excõicatiões: q; multi incurrunt maiozẽ excõicatõz ꝑpt indebitũ fauoꝛẽ talib⁹ datũ. Nã siẽ ptz exẽ ō vsur. c. ex gr̃ui. i cle. excõi catt sũt excõicatione p̃dicta oẽs ptates capita/nei rectores cõsules iudices ⁊ ꝓsiliarij ⁊ q̃libet alij officiales q̃ delinquũt in casib⁹ infra scripti ⁊ ponunꝝ ibi sex excõicatiões Pria ẽ si statutũ de cetero facere scribere vel dictare p̃sũpserint: q; vsure ab vsurarijs exigi possint. Secũda est si ad soluendũ vsuras debitores ꝓpellũt. Tertia si q̃s iudex iudicauerit q; vsurarijs soluaꝝ vsu/re. Quarta q̃ ẽ: si q̃s de supradictis opaz dede rit: q; vsure oli solute ñ reputãt. Quita ẽ si sta/tuta hacten⁹ edita in vsuraꝝ fauoꝛẽ q̃ b facere pñt infra tres menses non deleuerint de libris ꝓmũitatũ. Sexta insup est si ipsa statuta vl cõ suetudines effectũ vsurarũ habẽtes p̃sũpserint obseruare. Oñes igiꝝ supradicti ꝑpter fauoꝛẽ ꝓcessũ vni vsurario manifesto p̃dicto modo ex cõicati sunt. Sed queri potest an statuentes q;

subditi sui non possūt recipere p̄ usuris in anno vltra duos solidos p̄ libra ⁊ hoc sub pena. non tñ dicūt q̄ usuras faciūt. ꝑ si fecerint vltra summā p̄dictā nunq̄ incidūt in sñiam p̄dictā excōmunicatōis? Et videt q̄ sic: cū q̄dāmō colorē ⁊ audaciā p̄stant saltē indirecte ad exercendas usuras extra de usuris. c. ex graui in cle. ibi diū sis coloꝛib⁹ ⁊c. ⁊ qꝛ denegando de maiori indirecte: videt tacite concedere de minori. arti. C. de p̄cur. maritus. xxv. di. c. qualis. ex. de. testa c. si pater. li. vj. ⁊ extra de p̄sum. c. nōne. Qd̄ verū est si in fraudē hoc fieret vt p̄ hoc si posset exercere usuras: secus in nullo intenderēt cōcedere et sint indigene. extra de usur usurariorum li. vj. Licet illud p̄mitterēt vt maiꝰ malū cuitaret: sic nō solū de maiori sua sed etiā de duobus solidis denegare videnť. xiij. di. c. i. xxxvj c. q j. hac ratione concoꝛdat Jo. an. ⁊ guilhel. Tertiū q̄ malū ex eo veniēs sūt grauissime obligationes. Nam oēs supꝛadicti fauentes usurario manifeste sicut dictū est obligati inde remanēt satisfacere insolidū oēs illas usuras q̄s suo fauore ⁊ auxilio usurarij adepti sunt: nisi ipi usurarij restituāt eas: sicut de hoc plenius dictū est in q̄dragesimali de xp̄iana religione. sermo. xxx. iij. c. j. circa fi. ⁊ etiā p̄mo. xxxv. ar. ij. c. ij. §. iij.

Quartū genus spūaliū malorū inde veniēs sunt difficillime intricatiōes ⁊ pplexitates q̄b⁹ ex vno manifesto usurario repiūt se intricatos ⁊ in arduissimis pplexitatib⁹ collocatos. Tertia vo mala q̄ ex p̄auitate usure pueniūt ⁊ maxime ex usurario manifesto sunt mala coꝛpalia quattuoꝛ que q̄dem flagella ⁊ mala solēt pueniꝛe ꝑ eos sup xp̄ianoꝝ coꝛpa p̄mittit deꝰ Primū sunt homicidia. sc̄om fames: tertius pestes. quartū crudelitas bestiaꝝ. ⁊ de his manifeste agit Joh. in Apoc. vj. in aptiōe q̄rti sigilli vidisse se dicit sedentē sup equū pallidū. id est dyabolū auaricie ⁊ usurarū māmona nolatuꝝ Nā māmona diuitie interp̄tať. equꝰ aūt pallidus sup quē sedebat sunt diuitie. Nēpe palloꝛ p̄prie auri coloꝛ est: ⁊ iō merito auꝝ designat. Sic̄ ppha ait. Et posterioꝛa doꝛsi i palloꝛe auri: qꝛ usurariꝰ totus aureꝰ ē crede. Et sequiť ibi dē in textu Joh. Et data ē illi sc̄z diabolo: potestas. i. auctas p̄missa ē sup q̄ttuoꝛ ptes terre. sc̄z vbi regnat usura ⁊ maxime manifesta. i. ad oꝛientē occidentē meridiem septētrionē: interficere gladio fame moꝛte ⁊ bestijs terre. Ecce q̄t tuoꝛ p̄dicta flagella hic p̄ oꝛdinē numerantur. Primū quidē flagellū sunt homicidia. Nā deficiente charitate q̄ maxime deficit ex manifesta usura sic̄ in seq̄nti p̄ mōe p̄mo ⁊. c. dicet. gñant odio diuisiones secte p̄cialitates ⁊ guerre ex q̄bus oībus homicidia sequūť. Jō Joh. ait. Interficere gladio. Sc̄om flagellū est fames sc̄z p̄pter terraꝝ sterilitatē sc̄z p̄pter guerras aut p̄pter grandines aut desiccatōes seu exundatōe pluuiaꝝ aut p̄pter mures rodentes blada: seu p̄ꝑ inoꝛdinata frigoꝛa aut caloꝛes ⁊ p̄silēs famis occasiōes: vñ Joh. subdit ⁊ fame. Tertiū flagellū sūt pestes p̄pter coꝛruptōem aeris seu aque vel terre moꝛbos alios gñantes febꝛium fluxuū tussiū inguinū apostematū ⁊ oim̄ p̄silium tā crebꝛe q̄si oēs patrias p̄sumētes Et ꝺ̄ Joait. ⁊ morte. Quartū flagellū est crudelitas bestiaꝝ vtpote lupoꝝ aut vrsoꝝ deuoꝛantiuꝝ boēs seu rabidoꝝ canuꝝ venenato morsu toxicantiū eos ⁊ silium bestiaꝝ. Vñ Joh. ait. ⁊ bestijs terre. A quib⁹ in p̄sona iustoꝝ p̄pha postulabat liberari dicēs. Ne trades bestijs aias confitentiū tibi. A quib⁹ oībus nos liberare dignetur xp̄s dei filius Amen.

Feria. iij. post dñicā de passiōe dñi quantuꝝ ⁊ quot impijs modis usura p̄mo sit nociua. Sermo. xliiij.

Qemo quippe in occulto q̄q̄ facit et querit in palaꝝ esse. Joh. vij. ⁊ in euan. ho. Sc̄om eñ Jsidoꝝ. ij. De summo bono maioꝛis ē culpe manifeste q̄ occulte peccare. Dupl'r eñ reꝰ est q̄ apte delinq̄t qꝛ agit ⁊ docet Et si ꝺ̄ vera sentētia sit nō minoꝛ culpa credēda est q̄ iō occulte agiť vt impune ac liberiꝰ ⁊ nequiꝰ p̄petretur. Hoc q̄dē solet occultis usurarijs ꝓuenire q̄ nō minꝰ offendūt dū occulte peccāt: ⁊ ꝓtractꝰ similatos frequētant. Sz ne p̄ꝑhēdant in malicia sua qꝛ regulare p̄uerbiū ē qđ p̄misimꝰ. s. q̄ nemo in occulto q̄q̄ agit ⁊ querit ipe in palā eē sed tanta est malicia huius culpe vt nequeat aliquo pallio seu aliqua versutia occultari. Nam et si hoc tacebūt lingue hoim̄ idipm̄ palaz faciunt lapides parietū teste dño. Luce. xij. Nihil optū qđ non reueleť. Clamāt vtiq̄ coꝛda pauperuꝝ deuoꝛatoꝝ p̄ impietatem usure. sic̄ i. xxx. ps̄. dñs p̄ ppham ait. Audiui vituperatōz multoꝝ cōmoꝛantiū in circūitu. Qd̄ verbū p̄t esse aliud thema in p̄nti sermo. In q̄ oñdiť triplex offensio q̄ ex usura in aia usurarij gñať. Prima ē offensio p̄rimi ibi. Audiui vituperatōem multorū. Sc̄da offensio sui: ibi cōmoꝛantiū. Tertia est offensio dei. ibi. In circūitu. Prima est offensio p̄rimi. Ait eñ. Audiui vituperatōez multoꝝ. Passiue legať qꝛ multi vituperanť ex multiplicatiōe usure publice vel occulte. Sc̄da ē offensio sui. qꝛ ait cōmoꝛantiū sc̄z nō transeuntiuꝝ sicut faciūt iusti q̄ de tpalib⁹ tñ nccia sumūt et ad celestia trāseūt. usurarij vo p̄moꝛanť in eis coꝛde ore ⁊ ope. Prio q̄tū ad coꝛ p̄pha de eis ait. Oc'los suos statuerť declinare i terrā. s. per

desiderij ardorē inextinguibilē: Secdo q̄tū ad os ait. Ysa. xxix. De terra musitat eloquiū eorū. Et itez illud. Qui de terra est de terra loq̄tur. Tertio vero q̄tū ad opus: oia faciūt vt dixerūt. Tertia est offensio dei: qz inq̄t in circūitu et vere in circūitu hmōi hoies cōmorātur quia non appropinquāt ad centz: scz ad xp̄m: q̄ i medio eccl'ie cōmorātur. Ideo'. j. Reg. xxvj. mistice dr. Ala inimicoz dauid rotabit q̄si impetus/z circulo funde. Sed qz de offensione quam facit vsurarius deo sibijpi dictuz ē in p̄cedenti p̄mo. z in sequenti dicetur: nec insup p̄xim⁹ p̄t offendi q̄n offendat hō deū z semetipm. Ideo q̄tum vsurari⁹ offendat p̄rimū ad pñs tñmō oñdamus: ideo inq̄tum pnitiosa ē p̄rimo z eū multipl'r offēdat vsura sic describi potest. Usura est eradicatio caritatis seu extinctio fraterne dilectionis: fons p̄rij amoris. z oēs vere amicitie corruptela: mater illegalitatis z deceptionū: legalis p̄ditio: z domesticū furtuz dolosa. pietas: paupez homicida: impia i ꝓpinq̄s: proditiosa in p̄rimos: destructio patrie z: inquietus cancer: morbus ꝓtagiosus: et inūerabiliuz aīaz p̄ditio. In quib⁹ verbis duodecim notant iniq̄tates quib⁹ vsurarij p̄rimis suis nocent: z has in tribus articulis declaremus.

Articulus. i. ō quatuor iniq̄tatib⁹ quib⁹ vsurari⁹ p̄rimo suo sp nocet.

Primo describam⁹ quattuor iniq̄tates crudeles vsure. z quantū nocluū efficiat vsurariū ꝓtra p̄rimū suum aplam⁹ Prima eius iniquitas mala est. scda peior: tertia vero pessima. quarta aūt nequissima eē cōprobatur.

Qz p vsurā in p̄rimo eradicat caritas z extinguit amor fraterne dilectionis. Capl'm. i.

Prima vsure iniquitas reperit: quia ē eradicatio charitatis seu extinctio fraterne dilectionis. Secūm eñ augusti. ō fide ad p̄de. Cupiditas venenū est charitatis: sic etiā in gradu maximo vsura dici p̄t. Hoc luminosa ratio dictat auctoritas firmat z clare experientia monstrat. Primo quidē lumiosa ratio dictat. Constat eñ q̄ ex multis actib⁹ virtuosis bonus habitus generat: z generat⁹ ad hec ex bonis actibus dilatat atq̄ eo dilatato animus in eis actib⁹ delectatur. Insup ex tali delectatione actuū frequentoz pficit bonū opus Ex quo patz q̄ mutuū liberale atq̄ gratuitum act⁹ ē charitatis z fraterne dilectionis. Ex tali nempe actu in p̄roximū frequētato qz p̄m alex. de hal. mutua bñficia accendūt charitatē Ido fraterne dilectionis habitus vel generat si aberat vel si aderat dilatat: deinde delectatur hō mutuū dare gratis: demū delectatur tale mutuum frequētare. hec aūt frequētatio dilatat z firmat habitū fraterne dilectiōis quo firmato dilectio inter p̄rimos firmiter p̄seuerat Ac ꝓtra si actus dandi mutuū nō ex charitate sed ex cupiditate et ex spe lucri ab homie frequētet tal' cupidinis actu iam generato generaliter cupiditas z crescit z dilatatur. atq̄ in tantaz cōplacentiā terrenoz aīm blāda quadā violētia trahit q̄ in voraginē insatiabilis apetitus pecunie mergit sicut Eccl'as. v. testatur dicēs. Auarus non implebit pecunia. Si q̄s etiā pōt mutuū gratis dare negat: etiā si in tantā cupidinis voraginē non labatur non tamē ab hac auaricie macula imunis est. cū gratis dare mutuum in multis casibus sit p̄ceptū: sicut patuit. ō. sermo. xxxvij. arti. ij. p totū. His nempe duobus modis z non dādo mutuū gratis aut nullo mō illud ꝓmunicādo z si nō pariter inter ciues eradicatur z extinguitur amor fraterne dilectiōis et mutue charitatis: qz inter eos non practicatur act⁹ dilectionis qui in eos habeat ligare et vnire corda mutua charitate: vt iā verificetur qđ. ij. Thimo. iij. apl's ait. In nouissimis diebus instabūt tpa piculosa z erūt hoies seipsos amantes cupidi. Secūdo hoc idē firmat auctoritas. ait eñ apl's. j. ad Thimo. vj. Radix oīm maloz est cupiditas. qz fere oia mala oriuntur ex illa: sicut econtra de charitate ꝓtingit. qz oia bona ex amore originē hñt: eo q̄ radix z forma oīm vtutuz atq̄ bonoz charitas esse dicat' ad Ē extra de vsuris ca. voraginē li. vj. vbi dr: q̄ nullus improbior fur vel raptor q̄ vsurari⁹. q̄ alias deuorat z hoim facultates exhaurit. Ex dictis igit' p̄z quare modernis tpib⁹ tñ extraneū z quodāmō horridū apparet indigentibus mutuū dare gratis: qz iā vilificat' q̄ dñs Hat. xxiiij. ait. Eñ abundabit iniquitas z refrigescet charitas multoz. Et quid ꝓuenienti⁹ dici potest iniq̄tas q̄ vsura: qz non equitatē sonat: et veram ꝓtra p̄rimū iniquitatē importat Tertio q̄ istud idem clare experientia monstrat. Si dici nēpe experientia teste q̄ qui alicui corde assuescit elemosinas dispensare semp ad amplius largiendū dilatat' cor eius: z quod mirabile est illius substantia ex hoc non minuitur. ē quodā quasi inꝓhensibili modo crescit: vt experientia ipa veridicus testis sit scripture que ait. p̄uerb. xj. Alij diuidūt ppria z ditiores fiūt Alij rapiunt aliena z semp in egestate sunt. Et itez dicitur Luce. vj. Date z dabitur vobis Ex p̄dictis patz q̄ sicut ex ipo actu mutui p̄rio gratis dati: siue ex elemosynaz frequētatione charitas iter p̄rimos generatur z qualescit: sic ex defectu eaz eradicatur, charitas z extinguitur inter p̄rimos vera fraternalis dilectio.

Qr vsura est fons ⁊ fomentuz amoris ꝓpꝛij seu ꝑticularis. Cap. II.

Secūda iniq̄tas eius est fons ꝓpꝛij amoris ⁊ oīs vere amicicie coꝛruptela vt ait Aug⁹ testat ⁊ supꝛa positū est. charitas cōia ꝓpꝛijs ⁊ nō ꝓpꝛia cōibus anteponit Usurarius aūt opositū facit. Nam sicut experientia ptz. q̄libet homo exercitio suo ⁊ arte rei publice vtilis est. agricole sutoꝛes fabꝛi sculptoꝛes pictoꝛes milites ⁊ ꝓsules oēs. sed solus vsurarius sibi vtilis ⁊ nulli alteri nisi sibi soli lucratur. ideo miluo cōparādus est q̄ semp clamat. Wyo myo myo. sed in hoc deteꝛioꝛ vsurari⁹ est q̄ miluus: qꝛ miluus hoc soluz clamat oꝛe. vbi vsurari⁹ hoc cupido coꝛde. impio ope ⁊ nequissimo oꝛe clamare nō cessat. tāta deniq̄ vsurarius ꝓpꝛij amoꝛis cupidine flagrat q̄ in q̄tū talis neminē dligit nulli se associat: nisi causa ꝓpꝛij lucri atq̄ cōmodi sui ꝓ eo q̄ miro modo vsura generat coꝛruptionē oīs amicitie: ⁊ oīs ciuilis societat. Proinde ꝓpꝛijssime de talib⁹ ad Phil. ij. ait apl's dicēs. Oēs. s. nr̄i vsurarij que sua sunt querūt: nō que ieſu xp̄i. ideo qꝛ solum soli sibi ꝓdest ⁊ alijs obest. de moꝛte illius magis letant oīes etiā ꝓsanguinei eius q̄ de alio cuiuscū q̄ generis pctoꝛ. Cuius rō est. qꝛ dum viuit cōiter auarus ⁊ tenax est. nec de bonis suis pticipāt ꝓsanguinei vel amici: nō pauperes vel vicini. q̄nimo tota familia dom⁹ sue ex auaricia sua cum illo in angustia viuit. sicut plenius sermo. sequē. patebit p̄mo. artic. ij. c. f. Cum ꝯo talis vsurari⁹ defunct⁹ est si dimisit q̄ restituant male ablata certa iocūdant cūcti q̄ ei soluerūt vsuras. Si etiā dimisit q̄ restituerē tur. incerta letant paupes ⁊ mēdici ⁊ cōiter omnes audita vsurarij necce gaudēt. ⁊ maxime hi q̄ de bonis illius q̄ ante poterāt ꝑticipare sperant. vñ talis merito assilat poꝛco. q̄ dum viuit nulla habet inde vtilitas sed multus laboꝛ: eo ꝯo moꝛtuo de eo parui ⁊ magni ꝓsanguinei et q̄nq̄ vicini ꝑticipāt ⁊ letant.

Qr vsura mat est illegalitatis ⁊ deceptionū. Cap. III.

Tertia iniq̄tas est mr illegalitatis ⁊ deceptionū. nam subtilissimos ꝓtractus ⁊ dolos studiosissime excogitat: vt ex multiplicibus vitijs fenus exerceat ⁊ lucra adaugeat: et rapinas acq̄rat. qđ cum fecisse se ꝓspicit letāter gloziat se sapiēter egisse: ⁊ multos alios taz in diuitijs q̄ in malicijs supasse. Ad quē increpatiue ait ꝓpha dicēs. Quid gloziaris in malicia. i. in pecunia male acq̄sita q̄ potēs es in iniquitate. i. vsuraria pecunia neq̄ter possessa tota die iniusticiā cogitauit. ⁊ lingua tua siē nouacula acuta fecisti dolū. nēpe cuz ait tota die pseuerantē sollicitudinē in malicia notat. cum aūt addit iniusticiā. iniustū ꝓtractū ⁊ lucrum demōstrat Et qꝛ talia cum malicia coꝛdis oꝛis et opis ꝓpetrauit: recte subdit cogitauit. Ecce coꝛ neq̄ malicia tua lingua p̄gnans nō dei. potens eni in malicia ꝓbat esse. q̄ absq̄ laboꝛe in iusticiā nō cessat cogitare ⁊ loq̄ ecce malicia oꝛi Sed cum ligue nō sit cogitare sed loq̄: quare ꝓpheta ait: cogitauit ligua tua nisi vt in hoꝛum duoꝛ cōiunctōe exp̄mat impij lucri excogitatio velox cum ꝓmpta ac parata platōe ꝯboꝛ eo q̄ ꝓmpte nouit ad lucra fozmare ꝯba iuxta cupidinē coꝛdis. ⁊ vt oīdat q̄ siē opus p̄dictis duobus oīno ꝓfozmis sit merito subdit sic nouacula acuta fecisti doluz. i. ope p̄fecisti dolosum lucrū. vide q̄ apte barbitōsoꝛi vsurariū cōparat: ⁊ nouacule linguā eius. Tria i nouacula eni ꝓsiderari p̄nt. Primo ꝯo occultat actem suā in seip̄a: sicut etiā vsurari⁹ occultā suaz maliciā abdit in coꝛde suo Ideo de taliū coꝛde hiere. xvij. dicit. Pꝛauū est coꝛ hois ⁊ inscrutabile Scōo anteq̄ radat acuit. nouacula sup lapidē oleo vnctū: sic etiaz adulatio maliciosa vsurariū cōtractū p̄cedit. ⁊ de tali ꝓpha ait. Molliti sunt sermones eius sup oleum: ⁊ ipsi sunt iacula. s. ferientiū hoiuz coꝛda ita. s. efficaciter ⁊ recte videt loqui. Tertio ꝯo cum ea abradunt pili. i. paulatim auferunt bona tpalia. vñ Ezech. vij. Permissiue ad vsurariū dns ait Sume tibi gladiū acutū radentē pilos. ⁊ subdit ꝓpha. Dilexisti maliciā. i. maliciosum contractum: super benignitatē. i. plusq̄ mutuū da regratis.

Qr vsura est quedā legalis ꝑditio et domesticū furtū.

Quarta iniq̄tas est legalis ꝑditio ⁊ domesticū furtū. Legalis q̄dem ꝑditio ē qꝛ vsurari⁹ potissime manifestus p̄dicit q̄ lucrari intēdit: tñ ꝑditio dici debet. qꝛ sb pallio pietatis atq̄ seruitij aliena ꝑdat. Est etiam domesticū furtū. qꝛ vsurari⁹ facit ꝓtra p̄ceptū dñi. Exo. xx. vbi dicit nō furtū facies. In cuius mysteriū Math. xxj. dicit q̄ intrauit ieſus in templū dei ⁊ eiecit oīs vendētes ⁊ emētes i templo ⁊ mēses nūmulariozꝫ ⁊ cathedras id est sedilla vendentiū colūbas euertit ⁊ dixit eis. Scriptū est Esa. lvj. Domus mea domus oꝛōnis vocabit. vos aūt fecistis illā speluncaz latronū. Spelūca autē latronū dicit esse locus vbi que rapiunt spolia ꝓgregāt. Ecce q̄ latrones dns vocat nūmularios q̄ q̄dē ꝑ munuscu lis fructuū ⁊ ꝓsiuz pecuniā mutuo dabant vt offerent in tēplo. deteꝛioꝛes eni sunt nō simpliciter sed aliquo modo vsurarij q̄ raptoꝛes ⁊ fures. Et hoc quadruplici rōne. Pꝛima rōne fa-

De impr̃estitis venetor̃

miliaritatis. scdo rõne assiduitatis. tertio rõne sagacitatis. quarto rõne securitat. Primo rõne familiaritatis. Nã raptores ⁊ fures dici pñt latrones siluestres. ipi vo vsurarij latrões domestici approbañ. Latro nẽpe siluestris audito clamore manifestãte illũ statim accipit fugã hic vo centies si ad latrones clameñ. tãq̃ domesticus latro nõ fugit: qđ q̃dem certa expientia pbari põt. ⁊ ideo piculosior est q̃ latro siluestris. cum nulla sit efficatior ad nocendũ pestis: q̃ familiaris inimicus. Scdo rõne assiduitatis eo q̃ magis cõe ab eis q̃ a ceteris furib⁹ deuorent cuz fur ⁊ raptor expoliãt aliq̃ tpe determinato: ꝫ vsurari⁹ semp die noctuq̃ boies expoliat ꝫ q̃libet die festo. ſ. pasce pasceue ⁊ tpe missarũ: ⁊ sic de alijs tpibus. Tertio rõne sagacitatis. nam vsurari⁹ cum matori malicia rem alienã vsurpat q̃ fur vel raptor: eo q̃ cõpellat volũtatẽ eius q̃ mutuũ recipit ad cõsentiendũ in talẽ rapinã: atq̃ p hoc siñat primo suo aliq̃ iniusticiã nõ inferre. Quarto rõne securitatis. tum q⁹ vsurari⁹ rem alienã vsurpat sine timore repetitõis. cuz habeat libertatẽ ⁊ securitatẽ id agere si public⁹ est. vel q⁹ vsurarios ꝓtractus tanta malicia circũuoluit ⁊ celat. q̃ in eis vsuraria labes apparere nõ põt. fur vo ⁊ raptor ꝫ duplici timore minime ꝓuati sunt.

Articulus. II. de quattuor alijs iniquitatibus per quas vsurarius primo suo est nociuus.

Addamus alias quatuor iniq̃tates vsure p q̃s manifeste clarescãt hui⁹ sceleris nocumẽta: q̃bus gradatim vsurarius primo suo multũ nocet.

Quor vsura est quedã pietas apparẽs dolis ⁊ deceptõibus plene.

Capitulum. I.

Prima iniq̃tas addi habet que est dolosa pietas eo q̃ sub specie pietatis: et subsidij charitatis paulatim ⁊ a ꝓncipio quasi insensibiliter serpit. ⁊ serpendo vsq̃ ad talẽ deuorationẽ tpalis substãtie primor̃ absq̃ pietate ptingit: put multiplex expientia docet: q̃ si eñ mutuũ qđ ab vsurario pauper dañ dici põt q̃ dormiẽs insoporeñ vt insensibiliter de illa modica substãtia sua euisceret atq̃ ꝓueñ. Preterea tanta cupiditatis affectõe eruit sibi ꝓpos oculos mẽtis. vt seipm decipiẽs credat atq̃ dicat se primi intẽdere pietatẽ. vbi solũ aut ꝓncipaliter intẽdit ꝓpriũ lucrũ atq̃ comoditatẽ. ecce dolosa pietas ⁊ hypocrisis siñata. ℨ qđ Deuñ. xv. dicit. Non ages q̃piaz callide in fraternis necessitatib⁹ subleuãdis. Hac q̃dez de causa in quibusdã italie ciuitatib⁹ selpiatoso ꝓ antifrasim vsurarius nolañ. vicz cum sit impius ⁊ crudelis. Qua etiã rõne hic impius põt intendere aut ꝓtendere pietatẽ qñ pauperẽ ⁊ egenũ indigentẽ aliquo mutuo gratis dato vel alio iuuamine subleuari iuuat pauperẽ fieri. ⁊ illa modica substãtia que nõ sufficit ⁊ quadam crudeli pietati priuari. O seua pietas ⁊ crudelissima fera. qua audacia quaq̃ temetitate. qua deniq̃ fronte dicis te ex pietate moueri: aut i hoc agere opus pium: vere vtiq̃ vera est sñia illa que ait. mille sunt occultiores insidie: q̃ que officij similitudine latent.

Quor per vsuraz paupes valde trucidantur. Cap. II.

Secũda iniq̃tas est pauper̃ homicida nam pauꝑ aufert vestimentũ calciamentũ: domũ: agrũ: lectũ: cibũ potũ: ⁊ oñe victum ⁊ p ꝓsequẽs aufert ei vitã. Ideo Eccli. xxxiij. dicit. Panis egentiũ vita pauperũ est et q̃ defraudat illũ homo sanguis est. Qui aufert in sudore panẽ: quasi q̃ occidit primũ suũ. Oñis nẽpe natura rerũ subuenit hois indigẽtie gratis: ⁊ q̃tũ in se est cõicat illi dona sua. sidera sol ⁊ luna homi lucẽ ꝓstant ether rorẽ: nubes pluuiã: ignis calorẽ: aer flatũ. aqua potuz ⁊ lauacrũ. terra vo multiplicẽ fructũ. vñ Aug. Indiciũ maxime diuine bonitatis est. q̃ queli bet res cogit dare seipam: ⁊ tñ hec oia homini nõ sua beneficia vendũt. sicut vsurari⁹ neq̃: sed gratis illa impendũt. Preterea si in die iudicij vt dicit Mathꝫ. xxiiij. dñs dicet his q̃ indigẽtibus nõ fecerint de bonis suis pietatẽ. Discedite a me maledicti in ignem eternũ q̃ paratus est diabolo ⁊ angelis eius. Esuriui ⁊ nõ dedistis mihi mãducare. Sitiui ⁊ nõ dedistis mihi bibere. hospes eram ⁊ nõ collegistis me. nud⁹ fui ⁊ nõ coopuistis me. Infirmus. ⁊ in carcere nõ visitastis me. Quid obsecro vsurarijs dicturus est qui tanta impia pietate et siñata neq̃tia rapuit aliena? Auferũt eni panẽ de manib⁹ famelicor̃ ⁊ pueror̃. ⁊ potũ de manib⁹ sitibundor̃: hospitiũ ⁊ domiciliũ ab errãtibus circũquaq̃ ⁊ vagis. Indumentũ de dorso nudorũ ex penuria ifirmari faciũt sanos. in carcere trudunt ⁊ cruciãt liberos: ⁊ tãq̃ lupi rapaces de carnib⁹ miseror̃ se satagũt satiare.

Quor vsura facit hoiem crudelẽ ⁊ senum nõ tm̃ in extraneos: sed etiaz in propinquos. Cap. III.

Tertia iniq̃tas est impia in ꝓpinq̃s facit eni vsura hoiem seuũ ⁊ impiũ non tantũ in alienos: sed ctiã in ꝓpinquos filios: ⁊ in alios cõsanguineos. impietatẽ ⁊ neq̃tiã fundere facit. dum spũaliter interimunt per eam. Hinc Ozee. ix. dicit Effraim deducit ad interfectorẽ filios suos. Effraim nanq̃ crescẽs inter

pretaꝝ. ⁊ merito vsurariū q̄ per vsuraꝫ in diui
tijs creuit signat. hic ꝙ tunc ad diabolū inter
fectorē animarū filios suos deducit: cū ꝓpꝛijs
filijs suis diuitias suas male acq̄sitas relinq̄t.
Ex quo ptꝫ q̄ nō tm̄ se: sed etiā oēs ꝙsanguine
os suos: q̄bus in vita vel in morte vsurariꝰ cō
partiꝝ vsurā: demonij immolare pbaꝝ. Hinc ꝓ
pheta ait. Immolouerūt filios suos ⁊ filias su
as demonijs. ideo i inferno pr̄ ⁊ filij inuicē ma
ledicent. Dicet nēpe pr̄ filio cum eo insimul cō
demnato. Maledictꝰ tu sis fili mi qꝛ ꝓpter te
crucioꝛ his tormētis. fui enī vsurarius ne tu es
ses egenus. ꝓpter carnē tuā pdidi aiam meaꝫ.
qꝛ iniuste te ditaui me iuste dānaui. vt tu esses
in mūdana ꝙsolatōe suꝫ ego in eterna dānatōe
O maledicte fili vt q̄d vnq̄ te genui: ⁊ vtinā nū
q̄ fuisses in mūdo: ne ego essez in hoc tormēto
Rñdebit filius pr̄i imo Maledictus sis tu pr̄
mi. qꝛ nisi me implicasses in tuis impijs lucris
nūc nō essē i his eꝛnis tormēt. qꝛ plꝰ amasti me
dānasti me ⁊ te: qꝛ nō timuisti deū ꝓ te qꝛ nō ti
muisti deū ꝓ me. iō iuste dānauit te ⁊ me. vt ꝓ
ficeꝝ qđ Eccli. xlj. de pr̄e ipio q̄runt filij. qm̄ ꝓ
illū sunt i obꝓbꝛiū. Idē faciēt vxoꝛes vsura
rioꝝ maritis suis q̄bulcūq̄ ppinq̄s: ⁊ ecōtra.
si iniuste pticipauerint impia lucra vsure.

Qꝛ vsura facit hoiem ꝙtra ꝓximos
suos pditoꝛē. Capitulū. iiij.

Quarta iniq̄tas est pdicioſa in ꝓximos
suos. q̄ aūt vsurariꝰ pditionē in ꝓxi
mos suos agat. ipa expientia manifē
stat. lepius enī ꝙtingit q̄ ꝙspiciēs ꝓximū vteri
num fratrē aut aliuz attinentē sibi pulchꝝ hr̄e
domū vel aliq̄z aliā possessionē plurimū gratā.
tractus cōcupiscētia oculoꝝ subuenire nitiꝝ il
li aliquo mutuo: vbi ꝓ pignoꝛe posset hr̄e qđ
cōcupiscit. q̄ q̄dem ínito ꝙtractu paulatim cre
scere pmittit fenus. Cūq̄ fenus excreuerit qđ
cernit fratrē nō posse recolligere pignus: acce
pta occasione occulta cautela ⁊ quadā iusticia
sīlata. Iurídice domū vel possessionē igrediꝝ
et sic quasi inaduertēter fratrē suū illis possessi
onibus priuat. Ecce pditio impia in ppinq̄s.
In alienos aūt hec pditio clarius ptz. nam co
medendo ⁊ bibēdo cum eis intēdit ab illis per
vsurā suā rapere bona sua moꝛe pditoꝛis iude
qui cum xp̄o comedēs ⁊ bibens inimicis suis
pdidit eum. Sumilis igiꝝ est parce q̄ nulli par
cit. Sed in hoc deteꝛioꝛ est: qꝛ illa pcutit semel
hi aūt semp vel saltē sepe.

Articulus. iij. de vltimis quatuoꝛ
iniq̄tatibus quibus vsurarij suis ꝓxi
mis nocent.

Superaddamus alias quatuoꝛ iniq̄ta
tes vsure: vt plenius innotescat q̄tuz
cōtra ꝓximū nociua sit ⁊ crudelis.

Qꝛ ꝓ vsurariā prauitatē patriem̄ ti
pliciter destruunt. Capl̄m. i.

Prima iniq̄tas est destructio patriarū
Tria q̄dez sunt generalia mala que ex
vsuraria prauitate supuenire cōsueue
runt in felicibꝰ patrijs xp̄ianoꝝ. Prima sunt
mala tpalia. scōo sunt mala spūalia. tertia sunt
mala coꝛpalia. De q̄bus in p̄cedenti sermone.
capi. vlti. dictū est.

Qꝛ vsura est tanq̄z inquietus can
cer: qꝛ semp paupeꝝ subsīātiā rodit.
Capitulum. ii.

Secūda iniq̄tas est inq̄etus cancer q̄li
bet eni tpe ⁊ oñi die qualibet hoꝛa et
q̄libet puncto ⁊ momēto pauperū substantiaz
fenus vsurarij rodit. ⁊ qđ mirabiliꝰ est cūcta il
lius bona dentes videnꝝ hr̄e. Numi eteni eius
dentes habēt. silr frumentū illius qđ vt ab hoi
bus comedaꝝ a dño factū ⁊ collatū ⁊ habēt dē
tes. ⁊ cūcta illius bona dentes habent tales q̄
comedūt egenoꝝ domus vineas vestes dena
rios segetes arua ⁊ cūcta illoꝝ bona cōsumit.
imo qđ horribiliꝰ est comedūt pauperuz xp̄ia
noꝝ carnes ⁊ ossa. Proinde solet a q̄busdam
paupibus lamētabiliter dici: heu me qꝛ habeo
ab vsurario centū ducatos mutuo: q̄ mihi q̄ti
die rodūt ossa Ecce sine intermissione crudelis
rosura. vñ Job. iij. in ꝓsona talis paupis ait.
qui me comedunt non dormiunt. Hinc a qui
busdā vsura merito nūcupaꝝ coꝛrosura. qꝛ ꝙti
nuo moꝛdēdo ꝙsumit substātiā egenoꝝ. Nec ē
mirū si moꝛiēdo ꝓuenit ad infernū citiꝰ q̄z ceteꝛ
ri pctōꝛes. qꝛ ꝙtinue die noctuq̄z incessāter cur
rit ad eū: dū in quolibz momēto ꝓuocat ad ira
cūdiā deuz ꝓ Esa. lxv. dñs de talibꝰ ait. Ppls
scilicet vsurariorum ad iracundiam me prouo
cans: ante faciem meam sp.

Est vsura tāquā pestilēs ⁊ cōtagio
sus morbus. Ca. iij.

Mercia iniq̄tas ē ꝙtagiosus morbꝰ graue
vero piculū reputaꝝ cū leprosus diu
uersari. Sz incōpabilr piculosiꝰ est ꝙ
uersari cū vsurarijs aut q̄cūq̄ acceptare ab eis:
cū illō coꝛpale ꝫ vero spūale piculū sit. vnde ait
Hiero. cauēdū ē nobꝰ maxime ne ab his accī
piamꝰ mūera. quos nouimꝰ viuere ꝫ lacrimis
paupū. ne dicaꝝ nob si videbas furē currebas
cū eo Proide legiꝝ i vita. b. Fulci q̄ cū moꝛtuꝰ
esset stati diabolꝰ obiecit ei q̄ vestē a q̄dā vsu
rario recepisset. qđ intelligēs deus miseratꝰ illi
us aie ex veste illa piclitāti ꝑstine vite eū resti
tuit. vt culpā quā in vita cōmiseraꝝ añ finē suū
vltimū emēdaret. attn̄ in eius signū dño pmit
tente diabolꝰ sic grauiꝝ pcussit eū. q̄ ꝓ totā ei

De iniquitatibus vsure

vitā ꝓcussiōis in eo aliqō vestigiū appuit. Ne nicꝫ q̄ ꝓtagiosū sit fenus expientia docet atꝫ paret. qñ vsqꝫ ad tpa nr̄a tm̄ iaz excreuerit vsu raria labes q̄ iā nullus de ea robur null⁹ de ea timor nullus deniqꝫ gratuitat eius respect⁹ in ter xp̄ianos remāsisse vidēt. tm̄ enim vbiqꝫ hec ꝓtagio creuit q̄ sicut vbi oēs fetent supueniēs alius fetens eius nō sentit fetor. Sic intm̄ dila tata est hec impia pestis. q̄ nedū viros imo eti am mulieres infecit. atꝫ nunc verificat illud. Hiere. vj. A maiore vsqꝫ ad minorē oēs auari cie studēt: atꝫ multo lacrimabili⁹ est qō subin ferē a ꝑpha. A ꝑpha vsqꝫ ad sacerdotē cuncti faciūt dolū. i. vsurā dolosā. dū. s. multiplices ꝯ ctus vsurarios sīlata calliditate freqntāt. olim eni in vna tota magna ciuitate vix vnus fene/ rator reptus esset sic qñ etiā de tali viridica fa ma diuulgabat oia bona sua diaboli dicebant Si q̄s domū eius aspiciebat aut vineā vl agrū alīs circūstātib⁹ execratiue demōstrādo dice/ bat. ecce domū vel agrū diaboli. sic de ceteris eius bonis. nemo sūpsisset de domo illius ignē nemo ī eccia ab illo sūpsisset neqꝫ ei ōdisz oscu lum pacis pueri q̄ ad occursū eius expauescebāt ⁊ inuicē illū digito demōstrabāt. Nunc ꝓ chdolor est amētia deplorāda tales ab oib⁹ ho norant. oēs illis nūc assurgūt ponunt nūc ī offi cijs estimant in ꝓsilijs. comitatiua magna so cianꝫ in plateis. copulanꝫ in ꝓiugio cū nobili/ bus parētelis: ⁊ qō execrabili⁹ est nō restituē/ tes. ꝑ qñqꝫ restituere sīlantes ī cimiterijs in ec clesijs etiā ꝓsecratis cū solēnioꝛib⁹ q̄ exequijs q̄ ceteri tumulanꝫ. qz iaz q̄si vbiqꝫ scelus assū psit faciē honestatis ⁊ pietatis. fugiēda imo oi no abhorrēda est ꝓtagiosa ꝓsūsatio illoꝝ. Nec cum eis ꝓuersandū nec comedendū nec etiā bi bendū est exemplo illius q̄ ꝑm cor dei reptus ꝺ se ait. Subpho oculo ⁊ insatiabili corde cū h̄ ñ edebā. Et iterꝝ. j. Thor. v. apl's ait. Si is q̄ frat nomiat est fornicator: aut auarus: aut idolis ser/ uiens: aut maledicus: aut ebriosus: aut rapax cum hmōi nec licet cibū sumere.

De inumerabili multitudine aiaꝝ que ex vsura seu occasiōe vsure sepiſ sime piclitanꝫ. Cap. iij.

Quarta iniqtas est illaqatio inūerabili um aiaꝝ. Diūsis nāqꝫ causis rōnibus atqꝫ modis inumerabiles aie ex hac la be vsuraria illaqanꝫ atqꝫ piclitanꝫ: ⁊ qō dolē dum est pauciſſimi de hac se aūtunt. Inē hos cōnumerari pñt plūmi absqꝫ legitima causa sub vsuris mutuū accipiētes. vt notarij q̄ de vsur/ sciēter ꝓficiūt iustrumētū. testes q̄ ⁊ sensuales seu in hmōi mediatores socij. vsurioꝝ atqꝫ fa ctores illoꝝ serui atz ꝓcuratores ad vsurā ēdu centes aduocat patrocinātes. p̄bētes talib⁹ li bertatē exercēdi fenus sicut ptātes alijqꝫ capi tanei sculteti atqꝫ baliui rectores ꝓsules iudi/ ces ꝓsiliarij in fauorē vsurarij statuta ꝓficiētes p̄fati vel ꝓsules scienꝫ ius reddētes de vsuris. Sil'r oēs p̄dicti statuta in fauorē vsurarioꝝ fa cta sustinētes vel obseruātes. seu etiā nō dolen tes Nec ab his piculis sunt imunes pupillo ꝝ tutores ⁊ curatores. dum p eius ꝯctus ꝓficiāt vsurarios vel iam ꝓfectōes execution̄e reaq̄= rendo fenus supficiūt: his ꝓnumerari possent vidue mr̄es ad ip̄m coopantes rectores hospi taliū atqꝫ spūaliū domoꝝ rectores ac guberna tores iniusti vsurioꝝ heredes. nec non testa mentoꝝ vsurioꝝ iniq executores p̄ncipes at q̄ dñi oia iudeoꝝ vel xp̄ianoꝝ fenora sustinē= tes vxores vsurioꝝ filij ⁊ filie. serui ꝓsangui nei ⁊ affines amici: ⁊ q̄cūqꝫ alij in culpa vsure p ticipātes vsurioꝝ generi de fenore vxoꝝ iu arū dotes recipiētes. Item his cōnumerādi sūt oēs q̄ locāt vel vendūt vsurarijs ad exercēdū fenus domos vl apothecas. necnō ⁊ denarios vt melius fenerari possint vsurarijs mutuātes Insup ⁊ p̄lati atqꝫ curati q̄ vsqꝫ ad mortē pmit tunt vsurarios hec ipia cumulare lucra: ꝓfesso res q̄ ꝯ iuria in vita seu in sorte vsurarios ⁊ q̄s cūqꝫ supra cōmemoratos absoluētes. seu vt ve rius dicā decipiētes: vsurarios manifestos se peliētes seu sepelire fingētes. elemosynas iniu/ ste de fenore recipiētes: ⁊ quōcūqꝫ ad satisfaci/ endū certas vsuras occasiōes p̄stātes. hoꝝ tm̄ oiuz pticulares assignare rōnes ⁊ auctes nō ē tpis pñtis cū de his pleni⁹ dictū sit in q̄drage/ simali de xp̄iana religiōe ꝑmo. xxxv. p totuz. Sufficiat igit ad pñs cia supradicta per sniaz apl̄icā ꝓfirmare ad Roma. j. vbi apl's ait de oi bus supradictis nō intellexerūt q̄ q̄ talia agūt digni sunt morte. nō solū q̄ ea faciūt sed etiaz q̄ cōsentiūt facientibus. A q̄bus oibus nos imu nes faciat ⁊ ꝓseruet director oiuz dñs nr̄ ihesus xp̄s. Qui cū p̄re ⁊ spūsctō viuit.

Feria. iij. post dñicaz de passiōe q̄t preuitatib⁹ deprauet hō p prauitatē vsure. Sermo. XLV.

Mihi nō vul= tis credere opib⁹ credite Joh. v. ⁊ in euā. hodier. Mirabilia sūt opa vitioꝝ: ⁊ inter cetera maxie cupidis vitiū mē/ tales oculos eruit Jō in. xxxviij. ps. ꝑpha ait de tali cupido. thesaurizat ⁊ ignorat cui ꝓgrega/ bit ea qō ꝙbū pōt eē aliō thema in matia pñti vbi oñdit cupidi ⁊ vsurarij triplex ꝓdito p̄nci palis. Prima est insatiabilis cupiditas: qz the saurizat. Secūda est culpabilis cecitas qz ignorat.

Tertia est miserabilis felicitas. qz nescit cui cõgregabit ea. Primũ ptinet ad cupiditatẽ effectus. scõm ad cecitatẽ intellectꝰ. tertiũ ad possibilitatẽ seu facultatẽ effectꝰ. Et iterũ qõ ꝓt esse aliud in ꝓnti materia thema. idez ꝓpha ait ps. xlviij. Relinquẽt alienis ecce tertiuz. diuitias suas. ecce ꝑmũ. z sepulcra illoꝝ domus eoꝝ ec cescõm. Hz infra. ij. c. exponẽt pleniꝰ hẽ verbũ Ad hec tria miro mõ disposuit vsura: eo q totũ hoiem a vitã eius deprauat nõ tñ ꝓtra deũ z ꝓtra ꝓximũ: sicut in duobꝰ sermonibꝰ ꝓcedẽtibus ptz. Et etiã ꝫ seipm stupẽdã prauitatẽ generare p manifesta opa mãifestat. Proide vsura sic describi põt. Usura est terrenoꝝ in extinguibis sitis. cecitas mẽtis. Fuitus miserãda. angustia cordis. obprobriũ vite. illaqueatio diaboli. certitudo dãnatõis. ipenitẽs malũ. z horribilitas mortis. In q̃ qdem descriptiõe vsure nouẽ prauitates vsure sub triplici arti. declarãtur. Prime tres sunt male. scde peiores. tertie pessime oñdunt. z si mihi nõ vultis credere opibus credite: sicut dicit dñs in ꝓposito vbo.

Articulus .I. tripliciter deprauat hõ vsurarius p prauitatẽ vsure.

Primo ponũt tres ꝑme prauitates vsure q̃bus q̃ ad seipm vsurariꝰ deprauat et he qdem tres. ꝑme male sunt.

De insatiabili cupidine tpaliũ rex q̃ vsurã i aia hois generat. Cap. I.

Prima aũt eius prauitas est terrenoꝝ in extinguibilis appetitꝰ gñat eni vsura auaricie z q̃stus infinitũ ardorẽ z insatiabilẽ sitim. z ẽ triplici rõne. Primo rõne desiderij. scdo rõne modi. tertio rõne tẽmini. Primo rõne desiderij. Nam q̃to plus vsurariꝰ hz tanto plꝰ sitit ꝫ cupiscit. vñ Proü. xxx. Ignis nũq̃ dicit sufficit. ignis eñ nõ extinguit ex appositõe lignoꝝ siccoꝝ ꝫ ageꝝ Crescit amor nũmi q̃tũ ipa pecunia crescit. Rõ hꝰ ẽ qz potus pecunie nõ ibi ẽ nec ibi ponit vbi sitit auari· vñ sicut vinũ i dolio nõ sedat corpalẽ simti. sic pecunia i archa siti mentꝭ sedare nõ põt. Quãtomagis igr̃ hꝫ ꝫcupia crescit: tãto z mínꝰ hz qd ei sufficẽ possit Talꝫ i sufficiẽtia rerũ maiorẽ esurie z maiorẽ amorẽ rexꝫ tpaliũ gignit Exq̃ seq̃t manifeste q auari cupiditas diuitẽ vsurariũ in summo egenũ facit. iõ idropico sitiãt q̃ q̃to plꝰ bibit tãto plꝰ sitit. Sic etiã vsurariꝰ cupidꝰ q̃to plꝰ lucrat tãto ampliꝰ lucrari desiderat. iõ Bern. ait. Auarꝰ terrena esurit vt mẽdicꝰ. fidelis cõtempnit vt dñs. Scdo rõne modi q̃to enim modus agẽdi pecunias est facilior: certior atq̃ securioꝝ. z lucrũ maius. tãto inꝺyãti ad cremẽtum illiꝰ delectabilioꝝ z suauior fit nisi a tali excessu mẽtis ꝑ tute hõ cohibeat. Hz ipse modꝰ augẽdi pecunias p vsurã est facilioꝝ: certioꝝ: et securioꝝ. z p ceteris hz ꝑdictas q̃ttuoꝝ ꝺitões et p ꝓns lucrũ eius est maius. iõ ad affectũ succendẽdũ. ad cupiditatẽ efficacissime opat. hic Eccli. xliij. dr. Insatiabilis oculꝰ cupidi. In ptem iniq̃tatis nõ satiabit: donec ꝓsumẽt iniusticiã arefaciẽs aiam suã. Talis sanguisuge assilari põt: q mẽbro tñmõ delectabiliꝝ applicata sanguinẽ infectũ insatiabiliꝝ sugit. Et duz infirmũ mẽbrũ a putredine sua sanat: sibiꝑi necẽ sugẽdo ꝓcurat. Sic insatiabilis feneratoꝝ dũ venenosaz pecuniã insatiabiliꝝ bibit. semetipm inconsiderate occidit. sepe q̃ ꝓtigit qđ dr Eccli. xiij. vnus est z scõm nõ hz. nõ filiũ nõ fratrẽ: z tñ laborare nõ cessat. nec tñ satiant oculi eius diuitijs. nec recogitat. d. cui laboro z fraudo aiam meã bonis? Tertio rõe tmini. Fm eni ꝑm. li. j. pol. c. vj. Finis vsurarij est augmẽtatio pecunie. Appetitus aũt finis fm eũ ibi. s. est infinitus ꝓpter brtitudinẽ appetim augmẽtabilẽ q̃tũ in infinitũ possum excogitare: z q̃to fortius z intentius nos valem. z hinc est vt ipe ait q pecunie amatores totã suã sbam z industriã z potentiã ordinãt ad pecunie lucrũ. Rez ea rõnalis aia ad imaginẽ dei facta creaturis oibus occupari põt. repleri aũt nõ põt. qz capacẽ dei q̃cqđ deo minus est: implere non valet. Insup nullũ corꝑ in spũali loco ꝓtineri ẽ possibile. nã sicut sapia nõ põt replere arca: sic nec pecunia põt repleri aia. Un Bern. nõ plus satiabit corꝑ hois auro q̃ corꝑ aura. Hec igr̃ ꝓsiderãs gloriosa virgo maria Lu. ij. iubilãdo ait. Esurientes ipleuit bonis. s. eternis. z diuites. s. p affectũ dimisit inanes. Iõ dr Eccli. v. Auarꝰ nõ iplebit pecunia. Quidaz cũ ꝓposuisset cum vsura arcã iplere: deinde ab vsura cessare cepit parce viuere. atq̃ ad arce ipletionẽ mltiplici fenore laborare. Cũ q̃ nondũ arcã iplesset: timẽs diabolꝰ ne arca repleta amitteret eũ talẽ i gutturꝫ strinxit q̃ q̃q̃ nõ poterat deglutire Denicq̃ allatis varijs cibis cepit eger clamare. d. crucior cruciorz et morior fame. sed qz diabolo strangulor mãducare nõ possum q̃ dico cũ diabolo ipm exalauit vñ verificat qđ dicit Eccliast. v. q̃ amat diuitias fructũ nõ capiet ex eis.

Quantũ per vsuraz mens hois excecatur Cap'm. II.

Secũda prauitas est cecitas mẽtis Hẽ pe q̃tomagis corpalis oculus ad infima inclinat. terreq̃ ppinquor fit tantomagis restringit corꝑis visus. Et econtra ad supiora leuat. ideo si oculi vnius hois essent in celo tota terra q̃ nobis tam imẽsa videt q̃si breuissimꝰ pũctus appareret eis. Sic nempe corde diuino amore succẽso atq̃ ꝓiuncto cũcta terrena nihil

esse videnť. ꝙ ab his q̄ spūales oculos suos ſta tuerūt declinare in terrā. ⁊ ab amatorib⁹ mun di huius magna estimanť. qz lumine spūali p̄ uati sunt. vñ de hmōi ppha ait. nō videbit ite/ ritū cum viderit sapiētes moriētes simul insipi/ ens ⁊ stultus peribūt. ⁊ relinquēt alienis diui tias suas ⁊ sepulcra eoꝝ domus illoꝝ in eternū In q̄bus vbis ppha in tali hoie tres cecitates inter alias oñdit Prima est dānatōis. scda est derelictōis. tertia est habitatōis. Prima talis hois cecitas est dānatōis. Cōsiderat enī vsura rius q̄ sic paupes iusti sicut ⁊ vsurarij moriūť et excecatus puluere terrenoꝝ aliam vitā non credit: ac p hoc dānationē suā nō videt. ⁊ de ꝝ ppha ait. nō videbit. s. oculo fidei interitū. scz suū eternū: ⁊ causam hui⁹ subdit. d. cuz viderit sapiētes. i. iustos paupes moriētes. Hinc Ec clesi. ij. ait Sapiētis oculi in capite eius. i. ocu li mētales paupis sapiētis sunt eleuati atq; lo/ cati in capite suo xp̄o. nō in his transitorijs bo nis. Et sequiť stult⁹. s. vsurari⁹ in tenebris am bulat. i. p tenebrosam viam gradiť. imo currit ad interitū sempiternū. ⁊ addiť ⁊ dicit q̄ vn⁹ vtriusq; esset interit⁹. s. km carnē: quē vsurari⁹ videt nō km spīm quē nō videt Et subdit ppha dicēs. Simul insipiēs ⁊ stultus peribūt. Insi piens q̄pe est qui futura non intelligit nec cre- dit. Stultus vo qui negligit illa scire. vtrunq; vo vsurari⁹ habet. pterea tales simul pibūt qz corpore ⁊ ania simul morienť ⁊ dānabunť.

Scda vo cecitas est derelictōis. qz relinq̄nt alienis diuitias suas nec secū apportabūt. teste Job. xxvij. dicēs. Diues cum dormierit nihil secū affert. Aperit oculos. s. quos ante p infide litatē tenebat clausos: ⁊ nihil inueniet Necvti q̄ mirū. qz totū thesaurū suuz in terrā dimisit. vñ inuitus recessit. Sepe q̄ hoc ad lram ꝙtin- gere solet. q̄ alienis relinquunt diuitias suas. vñ Eccli. vj. Est aliud maluz qđ vidi sub sole. et q̄dem frequēs apud homies. Vir cui dedit deus diuitias. s. pmissiue. ⁊ substam ⁊ honores. et nihil deest anīe eius ex oībus que desiderat nec tribuit ei ptātez: vt comedat ex ea. scz dña auaricia phibēte: sed homo extrane⁹ vorabit illud. Insup ꝙsanguinei ⁊ ppinqui sepius alie ni sunt. dum vsurarij mortē desiderant ⁊ expec- tant vt habeāt illius bona. qđ ⁊ dñs Bath. x. insinuare volēs ait. Inimici hois domestici eius. ⁊ vere inimici illius sunt cuz sepe ꝙtingat q̄ filij ⁊ ceteri ꝙsanguinei ne vsurari⁹ restituat aliena malicia aut violētia impediūt confici te stamēta ⁊ cautōes debitas fieri. sicut de pluri bus mihi cōstat euenisse tpibus nostris qđ q̄/ dem iusto dei iudicio cōtingit illis vt non pos/ sint cum velint. quādo cum poterāt noluerāt.

Tertia cecitas est habitatōis. qz quasi opi- nari tales videnť q̄ in sepulchris suis habita- re debeāt semp. s. ira fastuose exornāt ea: ⁊ in lo cis sacris colligūt illa. ⁊ de hoc ppha subdit et sepulcra eoꝝ domus illoꝝ in eternū. Proinde ad talē p Esa. xxij. dicit. q̄d tu hic. s. in eccl'ia? aut q̄si q̄s hic. qz excidisti tibi hic sepulcrū ex- cidisti in excelso memoriale diligenť in petra ti bi tabernaculū. Ecce dñs asportari te faciet: si cut asportať gallus gallinatius.

Qz vsurarius nō dñs diuitiaꝝ sed seruus dici debet. Cap. iij.

Tertia prauitas est seruitus miseranda vsurarius enī seruus diuitiarū est. qđ manifeste declarat ppha dicens. Dormierūt somnū suū ⁊ nihil inuenerūt oēs viri di uitiarū in manib⁹ suis. Ordo q̄dem cōgruus est. qñ diuitie sunt viroꝝ nō aūt qñ viri sunt di uitiaꝝ. Sed hūc ordinē puertit auaritia ⁊ vsu ra vt viri diuitiaꝝ sint ⁊ nō ecōuerso. Triplex enī fuile officiū sub dñis diuitiarū vsurarij ha bent. Primū officiū ē obediēdi. scōm custodiē di. tertiū ꝙformādi vnū aliud sequiť ꝙseq̄nter Primū ptinet ad nūmos multiplicandū. scōz ad eos ꝙseruandū. tertiū ad eum illis ꝙformā- dum. Primū illius seruile officiū est obediē di tanto vo flagrāti desiderio atq; voto tātoq; seruitute ac abiectōe cordis: oris: opis: dedica tus est vsurari⁹ obediētie nūmi maxie ad ipm multiplicandū. q̄ ad p̄ceptū illius cogitat im- pia ⁊ iniqua in corde eius frequēter vsanť stu- diose cogitatiōes. parate ad decipiendū circū- ueniendū fallendū. fabricanť cauillatōes iniu/ sticie. simulatōes. calliditates. puersitates ma licie. machinatiōes duplicitates. pditōes ⁊ si- milia. ad iussionē illius multiplicat vsurarius mēdacia piuria. sophistica vba. frangit pmis- sa ⁊ his silia. p̄cipiēte illo abstinet a delicatis ci bis ⁊ vestib⁹ p̄ciosis. a solatijs ⁊ a q̄ete. sōnoq; Illo q̄q; impante patrat crudelitates. iniustici/ as. neq̄tias ⁊ silia. Insup ad iperiū eius expo- nit se laborib⁹ ⁊ erumnis itinerib⁹ sepe piculis fluminū. piculis latronū. piculis ex genere. pi culis ex gentib⁹. piculis in ciuitate. piculis in solitudine. piculis maris. piculis guerrarū in fame: ⁊ siti in frigore ⁊ nuditate in calore ⁊ estu in morte frequēter ⁊ qđ mirabili⁹ est cogit per obedientiā cum nūmus dare aiam suā in mani bus demonū qđ ⁊ ipe pficit ⁊ letāter. vt vificeť illud Eccū. x. Decunie obediūt oia. s. q̄ in vsu- rario hoie sunt oēs. s. cogitatōes eius ⁊ locutō nes ⁊ opatōes. Scōz seruile officiū eius est cu stodiēdi. s. q̄ iaz male acq̄sita sunt. vñ Glo. sup illud Lu. xvj. Non potestis deo seruire ⁊ mā/ mone. Seruit diuitijs q̄ custodit ea vt seruus. Sz q̄ fuisutis iugū excussit distribuit vt dñs:

in hoc aũt manifestũ signũ est q ipe vsurarius nõ sit diuitia dñs neq possessor: sed tantũ custos. qr de eis nõ põt facere q̃cq̃d vult. etiã bonum qõ iudicat esse faciendũ. vñ Bern. super Canti. ait. quere a quis cor q̃ lucris tpalibus inhyant insatiabili corde: q̃d sentiãt de illq̃ sua vendẽtes t paupibus erogãtes regnũ celorũ: p terrena suba mercant. sapiẽter ne agant? Respondebit pculdubio sapiẽter. Quere iterum cur qõ approbat nõ facit? nõ possuz inq̃t. quare qr p facto dña auaricia nõ pmittit. nõ est igit vsurarius dñs cor q̃ hr videt. nisi forte eo modo loquẽdi quo q̃s est dñs cõpedũ q̃buscõpeditus tenet q̃ potius illi dñant q̃ seruiãt ei. t dum quodãmõ videt custodire eos custodit ab eis. Sic nẽpe vsurari? neq dum ipos denarios custodire videat. mãmone iussu in custodia retinet ab eis demũ in pũcto mortis tradẽdus in manus demonũ. Tertiũ eius seruile officiũ est pformãdi. s. marsupio suo. siue in pperis siue in aduersis. vñ Bern. sup Can. loquit auaris dicẽs. Cõformaris burse tue. tanq̃ seruus dñe sue. dum q̃ illa necessario pgaudet illi gaudẽti pdolet dolenti. tu q̃ crescẽte marsupio tuo crescis parit t aio. t decrescẽte parit decrescis. nam pheris tristicia cum illo extenuat et solueris leticia aut certe inflaris supbia cũ illud implet.

Articulus. II. de alijs tribus prauitatibus deteriorib? quas generat vsura in anima cupidi.

Secũdo addantur alie tres prauitates vsure que deteriorẽ efficiũt vsurariuz. q̃ tres prime predicte.

Quantã angustiã cordis in auaro parit vsura Cap. I.

Prima prauitas est angustia cordis. In mira q̃dem angustia viuit cor vsurarij cupidi t auari. vt dicere posset illo Dañ. xiij. Angustie mihi sũt vndiq̃. Triplicẽ angustiam doloroſaz experit vsurari? miser circa diuitias tpales. Primã in acq̃rendo eas. secũaz in eas expendẽdo. tertiã in eas amittẽdo. Primã q̃dẽ angustiã expit i diuitijs acq̃rẽdo. Nã añq̃ nocte ac die q̃tem dormitõis sumat pgit reuidere denarios suos illos numerat atq̃ renumerat. osculat. pplat. t amplexat. t tanq̃ aie sue medelã eam apponit suo cordi. O q̃ speculare clam gestus mod? actus t ẏba q̃s circa denarios solus in secreto seruat. nõ absq̃ admiratione repleret risu. denicq̃ post locatos denarios in loco tuto. relicq̃ circuit domũ scrutat minima rimat. cũcta reuidet reliq̃ psiderat cetera t nihil de tota supellectili domus sue inexaminatũ t indiscussũ relinq̃t. tandẽ dormitũ pgẽs sobrioseu parco somno illo q̃ dormit somniat: qõ cõcupiscit vel timet. Nunc appet ei se recepisse thesaurũ magnũ. Nũc maius ei fuisse ablatũ t extũc letat iocũdat t dormiẽdo exultando ridet. Et ex alio tristat lamẽtat plorat t clamat dolet pquerit t suspirat: t vix absq̃ psilli somno trãsit somnũ. Qua lingua exprmi posset q̃ta mestitia obruit: cũ euigilãdo defraudatũ se reperit de thesauro nũc in somno tam certo repto: penit? amisso. Proinde pringit eis sicut dr Esa. xxix. Sicut somniat esuriẽs t comedit cũ aũt fuerit exprect? vana est aia eius. t sicut somniat sitiẽs t bibit: t post q̃ fuerit exprgefactus lassus adhuc sitit. t aia eius vacua est: sic etiã pringit hmõi auaris. Quis etiã depromere posset leticiã cordis eius cũ cõperit exprgefactus nõ extitisse verũ q ablatũ fuisset ei thesaurũ quẽadmodũ sõniauerat pauloante. De die etiã minorẽ q̃tem hz Nam sũmo mane domũ egrediẽs plateas t loca publica visitat. aio inquieto circũiens t querẽs quẽ deuoret aia ei? et tã q̃ leo egressus de antro nõ reuertit domũ donec apprehẽsa p̃da escam catulis. i. natis suis ferat. vt dicit Ezechi. iiij. Rugiẽs capiẽsq̃ predã deuoret aiam paupis. Secundã q̃dem angustiaz experit in diuitias expẽdendo tanta eniz miseria premit tanta auaricia atq̃ tenacitate pstringit q quãdocũq̃ de sua suba vnũ denariuz diminui cernit oculũ sibi cecidisse videtur. Ex hoc q̃dem totã familiã suã in amaritudine tenet. Subtilissime enim discutit t numerat expensas panis vini olei carniũ ouorũz gallinarũ t quarũ cunq̃ minutarũ rerũz. figit terminũ artissimũ expensarũ: t si quid vltra diminutum in domo recepit defraudatũ se dicit gulositate: ebrietate: atq̃ latrocinio oñs de familia sua monet ad abstinentiã parcã q̃ vitam hortat eos obseruat t numerat oñes comedẽtium bolos ac potuũ vices. Continuo interim amaritudine vritur t turbat. Sepe cõquerit dicẽs in domo hac non sunt nisi latrones t lupi. ac lamẽtabiliter sepius ait Vos roditis mihi ossa. ex pprijs verbis testimoniuz reddens q ipse semp est pmũ ferculũ mense sue. Ex his et similib? clarescere põt: q nec ipe in ppria domo aliquo tpe pacem habet: neq familia eius cum eo quietez reperire valeat. vt verificet q de talibus Esaie. xlviij. dicit. Non est pax impijs dicit dñs. Et iterũ Prouerb. xv. Conturbat domũ suã qui sectat auariciaz. ideo similimus ẽ cani q̃ paleas sup quas cubat t dormit: nec ipe comedit: nec illas asportari pmittit. immo si q̃s vellet eas inde asportare se monstrat latrare nõ cessat t q̃q̃ mordere. Sic talis miserabilis hõ: nec vtit diuitijs q̃bus preest: nec alios sine latratu et canino morsu pmittit vti:

De amore sanctissime magda

vt etiã in hac verificet illõ Eccli. v. Qui amat diuitias fructũ nõ accipiet ex eis Tertiã angustiam talis experiẽt in mũdanas diuitias amittendo Que lingua dicere posset q̃to dolore torquet. q̃ta amaritudine cruciat. q̃toq; merore afficiat. qñ aliq̃d de suba sua casu amittit aut in mari piclitat aut preda seu furto seu alio modo diripit ꝛ fraudat. Hinc Eccli. v. dicit. Est ꝛ alia infirmitas pessima quã vidi sub sole Diuitie ꝓseruate in malũ dñi sui. Pereũt enim in affrictõe pessima admirãda est igit in hoc sapientia saluatoris qui videns q; cupidinis via duceret ad hospitiũ infernale si eas dimitteret planã pulchrã ꝛ gratã. fecit sicut agricola prudens qui viam per quam neminẽ vult tranfire fossatis p̃scidit ac palis in terra cõfixis applicatis pungẽtibus spinis illã obstruit atq; munit Sic nẽpe sapiẽtia dei in itinere diuitiaꝝ posuit angũstias multas in eas acq̃rendo sollicitudines ꝛ timores in eas cõseruando. et dolores plurimos in eas amittẽdo: vt sic saltẽ impediret hoies p talẽ viam turmatim currere ad infernũ. Ideo Ozee. ñ. dicit ad eum qui tales diuitias tam auide ꝓcupiscit loquit dñs. d. Sepiã viam tuã spinis. i. augustijs supradicti scz ne anima tua periclitet.

Q̃ obprobriosam ꝛ infamez viam reddit vsura. Caplm. II.

Secunda prauitas est obprobriũ vite. tantis nempe vsurarij vita obprobrijs plena est. Tria int̃ alia sunt obprobria vite eius. Primũ est inertia. scõm est malicia. tertiũ est infamia. Primũ obprobriũ vite eius est inertia. Per vsuraz eni tollit sibi vsurarius operositatẽ ois debiti modi ꝓcurãdi. sibi licita ꝛ salubria lucra. ꝛ p tanto efficit desidiosus accidiosus: ꝛ ociosus. ex hoc etiã vsura necessitat hoiem ad indebitos modos lucrãdi ꝓtra legem quam dedit dñs Gen. iij. dicẽs. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Sz tales sicut ait ꝓpha. In labore hoiuz nõ sunt. ꝛ cum hoibus non flagellabunt. s. qñq; in vita. sed post mortẽ cum demonib⁹ semp flagellãdi sunt. Secundũ obprobriũ est eius malicia que sequit ex precedẽti inertia. Nam sicut dicit Eccli. xxxiij Multã maliciã docuit ociositas. i. iners vita ad tantã maliciã sceleſtũ. talis auaricia hoiem ducit q̃d animã suã p quolibet vili numulo venalem prebet. Maximũ vtiq; scelus est aiam in tanta sublimitate creatã. i. ad imaginẽ dei factam: tanto precio. i. sanguine iesu christi redẽptam: ꝛ ad tantã gloriã ordinatã p tam vili precio venundare. Hinc dicit Eccli. x. Auaro nihil est sceleſtius habet eni animã suam venalẽ. Ex quo manifeste videt q; p nũmo talis precipitaret se in infernalẽ voraginẽ oiuz sceleruz et flagitioꝝ: nisi forte aliquo mũdano timore refrenaret. Tertiũ eius obprobriũ est infamia. ita infamẽ reddit hoiem vsure scelus: q; nullus nisi oino diffides eam audeat publice exercere hi q̃dem sunt illi de q̃bus dicit Prouerbi. ij. qui relinquũt iter rectũ. ꝛ ambulãt per vias tenebrosas. qui letant cum malefecerint ꝛ exultant in rebus pessimis. quoꝝ vie puerse ꝛ infames gressus eoꝝ ꝛc.

Q̃ diabolo stupẽdo modo p vsurã anima illaqueat. Cap̃. III.

Tertia prauitas est illaqueatio diaboli tanta est enim ptãs quaz exigente hoc scelere ꝛ dnõ pmittente suscipit diabolus sup tales: q; eo opante vsurarius. primo se illaqueat. scõo se intricat. tertio p̃sũptuose sperat. Primo se illaqueat. vñ Job. xviij. baldach de cupido loquit dicẽs. Immisit in rhethe. pedes suos. ꝛ in maculis eius. s. demonis ambulat. tenebit planta eius laqueo: plantam enim extremitatẽ vite auari vocat. Q̃to enim cupidus fini vite sue ꝓpinquior sit: tanto maiori cupidine mardescit. Hinc Hiero. ait. Cum alia vicia ꝓsenescant sola auaricia iuuenescit. Vñ. j. Thimo. vj. Qui volunt diuites fieri incidunt in temptationẽ: ꝛ in laqueum diaboli. Ideo q̃to homo in auaricia senior fit: tãto difficilius ab ea dissoluit se. Secũdo se intrinsecat Cum eni auis volãdo in rhete ceciderit tanto amplius se intrinsecat. q̃to amplius se extrinsecare cõtendit. Sic vsurario sepe cõtingit q; dũ per aliq̃d tp̃us vt diteꝛ intendit vacare vsuris et demuz cessare ab eis. omni die mense ꝛ anno amplius se reperit intricatum. atq; a ꝓposito cessandi ab vsuris amplius elongatũ. Hinc dicit Prouõ. v. Iniq̃tates sue capiũt impiũ: ꝛ funibus pctõꝝ cõstringit. Unde Hiere. j. ad animam vsurarij a diabolo dictũ est. Illaqueaui te ꝛ capta es babylon ꝛ nesciebas. Tertio p̃sumptuose sperat: q; credit se penitere in fine: ꝛ restituere aliena: sed ignorat miser q; domin⁹ Matth. xiij. cõminatus est dicens: qui eni habet dabit ei: ꝛ habũdabit. qui autẽ non habet id quod videtur habere auferet ab eo. Habet nempe ille thesaurũ magnũ qui tempus ei concessum virtuose expendit: ꝛ ideo multa merita cumulauit. Huic dabit scz in finez vite sue tempus se etiã melius disponẽdi ꝛ pparandi. vnõ tunc etiã maiori gratia habũdabit. Qui autez non habet scz in pterito tpe merita cumalata: q; semp male vixit id quod videtur habere penitentie tempus in fine auferet ab eo scz iusto dei iudicio eo quod in illo p̃sumptuose confisus est. Q̃d euenisse ꝺr cuidã vsurario. q̃ in pũ-

cto mortis clamauit alte: dicēs. O pnia vbi es Quo vbo dicto spñ exalauit. vt ex eius vbo aperte claresceret. q; qz qñ illā reprie poterat: nō quesiuit merito eam recipe nō potuit cū voluit. eo q; nō debito mō vellet. vñ ō talib⁹ Job ait. Inuolute sunt semite gressuū eoz ambulabunt in vanū ⁊ pibūt. Et iterū de tali vsurario in extremis agēti in .xviij. c. ait. Artabunt gressus vtutis eius: ⁊ pcipitabit eū psiliū suū. qđ fuit sperare pſūptuose i fine vite. ⁊ sic merito ei tps auferet suuz q̄ vendidit alienū. Contingit eni illi sicut rapaci aui: que ab aucupe hincide pmittit auolare ad predā. q̄ capta alligat ad p dam vbi ei minime ministrat pastus quē cupit Sic cum vsurari⁹ viuit a diabolo minat ad p dam sed i fine ligabit cōpedib⁹ gehēne. vbi nō tantū nō satiabit cōcupitis. verūetiā vt dicit Job. xx. Diuitias q̄s deuozauit euomet. ⁊ de ventre eius extrahit eas deus.

Articulus. III. de trib⁹ vltimis pzauitatibus pessimis vsurarū: ⁊ quō ponunt aiam suam in extremo piculo eterne damnatōis.

Tertio subiūgamus tres alias pzauitates que pessime extendunt. atq; vsurariū in statu dānatōis collocāt ⁊ dimittūt.

De certitudine dānatōis ex ne quā parit vsura. Cap. I.

Prima pzauitas est certitudo dānatōis Diro nēpe mō inter alia scelera pctōrum certificat vsurari⁹ p vsurā de sua eterna dānatōe Nam tria ad hoc hz testimōia credibilia facta nimis: vt in oze duoz vel triuz stet hui⁹ vitatis vbū. Primū testimoniū sunt euāgelia scōm pūilegia. tertiuz manifesta iudicia. Primū vo testimoniū sūt euāgelia Lu. vj dñs ait. Eadez q̄pe mēsura qua mēsi fueritis: remetiet vobis. Cū vo vsurari⁹ nō det aliq̄d nisi recipiat ampli⁹ ex hoc certificat semetipm de dānatōe eterna. Quia si vellet acq̄rere paradisuz a iusto iudice. q̄ pscriptā ⁊stituit legē nō dabit ei nisi det aliq̄d ampli⁹ ⁊ meli⁹ paradiso Sed qz hoc nūq̄ poterit obseruare necessario sequit q; nunq̄ poterit acq̄rere gloriā sempit/ nam. Scōm testimoniū sunt pūilegia ⁊ autētica instrumēta Nullū q̄dem crimen est q; tātuz patēter ⁊ apte deferat lr̄as eterne mortis: sicut facit vsura. Nam in q̄libet instrumēto ⁊ pticula libroz in q̄bus cōtractus vsurarū ⁊scribūt pticulare pūilegiū vsurari⁹ hz. q; obligat eum ad supplicia eterna. Ex q̄ ptz q; de hoc tot pūilegia hz q̄t vsurarios cōtractus fecit. Ideo mlt̄um certificat⁹ est de dānatiōe eterna. Verūtñ si restituerit aliena abraduntur ⁊ cassant pziuilegia supradicta. Nec credit eis: sicut nec credit cassato libro ⁊ abrasis seu inscisis cartis i iudicio seculari. Tertio vo testimoniū sunt iudicia manifesta. ⁊ inter alia vnū potissimū est: qz vsurario ⁊tractu sit fenerator ⁊ socius demonis infernalis. Fieri eteni ⁊ sueuit q; qñ mercator facit forū cum venditore arranſq; soluit de rep̄mpta ⁊ supueniēs alius apponat vnū denariū. d. In hac mercātia volo esse pticeps ⁊ ille annuat. tunc facti sunt socij in lucro pariter ⁊ in dāno. Sic ⁊tingere habet vsurario ⁊ demoni infernali. nam inter iusta lucra fenerator apponit diabolus aliq̄d impie acq̄sitū: ⁊ dicit se esse sociuz suū: partēq; hr̄e in illa mercatōe. B. pbet Greg. in li. dialogoz. vbi eq̄dem refert. q; q̄dam pdiues hō magnā habebat pecunie sūmā licite acquisitā: inter quā aposuit duos denarios q̄s fenore adeptus erat. ⁊ totā illaz pecuniā collocauit in arca. Cūq; vo altero die apiret arcam reperit diabolus sup denarios sedentē. q̄ phibuit ei ne attigeret eos nisi expēdere vellet eos cum ⁊sensu suo: eo q; socij simul essent in pecunia illa. Ex his ptz q; manifestū iudiciū est vsurarios esse dānandos nisi restituāt. eo q; sicut sunt in pñti vita socij pctōr ita erūt in futuro socij tormentoz. Ex hac igit ⁊tract⁹ societate intantū cum diabolo vsurari⁹ ⁊federat tantū q;in demonē transformat. qđ q̄dāmō induit silitudinē eius. Nam sicut diabol⁹ pcti nūmū quē sub spe lucrat mutuat pctōri nūq̄ p pniaz sibi restitui vellet: vt demū illius corp⁹ ⁊ aiaz lucrari valeat. Sic ⁊ vsurari⁹ illatū mutuuz sibi restitui nollet. vt possit totā subam paupis deuozare. Ideo de tali cupido Job. xx. ad litterā scptū ē. iuxta mltitudinē adinuētionū suarū. sic ⁊ sustinebit. qñ ⁊fringēs nudauit domū paupis. domū rapuit ⁊ nō edificauit eam nec ē saciat⁹ venter eius. ⁊ cū habuerit qđ cupiebat possidere nō potuit. qz. s. vel rapiet ei in vita, aut saltē relinquet illud i morte sua.

Qz vsura miro modo ducit ad impenitentiā Cap̄m. II.

Secūda pzauitas est impenitēs maluz Triplex eni causa est quare vsurarius raro ⁊ cum grandi difficultate ad veram penitentiā reduci pōt. Prima est indispositio. scōa causa est induratio. tertia est obstinatō: vt sint hij tres gradus ad descēsum dānatōis eterne. Prima igit causa est indispositio. Indispositus est eni vsurarius veraciter penitere. Naz aut est pdigus aut est auarus. Si pdigus nō hz: vñ reddat. Si auar⁹ reddere nō vult. piculosi oz tñ est cōditio nolleq; nō posse restituere aliena. cū illud ex malicia: hoc vo ex impotentia. tñ cū culpa mixta ozigenē habet. Deniq; ad impossibile nemo tenet. Nam inanis est actio q;

excludit inopia debitor. extra de rest. spoli. c. ij. Auarus vo rarissime nisi in mort arti. satisfacere vult. sibi vasculo illo terreno in q̄ pueri denarios ponūt: cuz tam cupido nūmi incipit blā diri eis de q̄ vase nisi rūpat extrahi nō pnt. Sic vsurari⁹ nō restituit nisi in mortis arti. qñ denarios illos secū deferre nō pōt. vt verificet qđ Eccli. 9. xxix. Multi q̄si inuētionē. i. ex ingenio adinuētū nō a natura phibitū estimauerūt fenus t pstiterūt molestiā his q̄ se adiuuerūt donec accipiāt. osculant manus dantis: et in pmissiōibus hūiliauit voce suā: t in tpe reditōis postulabit tps t loquet vba tedij t murmuratōis: t tps causabit solidi. vix reddet dimidiū: t cōputabit illud q̄si inuentionē. Que aūt vsurario pdigo reqrant ad h̄ q eū reddat excusatū impossibilitas sua tacta sunt in q̄dragesimali de xp̄iana religiōe. Pmo. xxxviij. per totū. Scđa causa est induratio. cū eni vsurari⁹ ꝓsiderat ad statū salutis nō posse venire nisi p posse suo restituat aliena: ac p ꝓns nisi se t filios t filias: t alios heredes suos in multa paupte: t i honorabilitate relinq̄t. ideo h̄ abhorrens p fidē nō intelligēs statū suū piculosū potius deliberat i pctō suo perseuerare q̄z debito mō se emēdare. sic diu pseuerādo indurat cor eius. Et lz hui⁹ vitij pdicatōes aliq̄n audiat. t lz aliqs timēs deū cū ad pniaz inducat. lz etiā exhortatōes ad h̄: t obiurgatōes de h̄ sepe sentiat: nihilomin⁹ tñ sp cor eius ampli⁹ indurat. sicut de eo Job. xli. 9. Cor eius indurabit q̄si lapis: t stringet q̄si malleatoris incus. q̄ q̄nto plus malleo ferit tanto durior fieri solet. Tertia causa impenitētie est obstinatio. Signū q̄p manifeste obstinatiōis vsurarij est ꝓtempt⁹ diuini vbi. t exhortationū ac reph̄ēsionū sceleris sui. ideo Salomō ait Prouer. xviij. Peccator cū in pfundū pctō⁹ venerit ꝓtēnit. sed surgēs p pniam tē. Mira eni ē obstinatio vsurarij ꝓtēptoris: t q̄dāmō excedere videt obstinationē iude Primo eni iudā penituit de scelere ppetrato: lz nō debito mō. ideo ait. peccaui. Scđo pctm̄ suū ꝓfessus est. d. tradēs sanguinē iustū. Tertio satisfecit seu restituit. Preciū qđ accepat p xp̄i pditōe veniā: tñ nō meruit cum illā nō reqsiuit. Sed q̄d dicere possem⁹ de vsurario obstinato quē p̄mo nō penitet ꝺ vsura nisi forte q̄ modicū lucrat⁹ sit Scđo si penitet aliqualit tñ nō ꝓfitet. s. ne a ꝓfessore ad satisfactōz cogat. Tertio q̄z si ꝓfitet queritaliquē ꝓfessorem q̄ nō h̄z ꝓsciam neq̄z scientiā: ne p cautionē debitā satisfacere cogat. p simplici vbo pmittit ꝓfessori igro satisfacere siqua h̄z aliena. Quarto etiā si hoc in ꝓfessiōe pmittit pmissuz nō seruat cū tñ dicit extra de re. iur. li. vj. Nō dimittitur pctm̄: nisi restituat ablatū.

De horrēdis signis t iudicijs q̄ supuenire solēt vsurarijs in eoz mor te. Capitulum. iii.

Certia t vltima p̄uitas est horribilis mors inter cūcta scelera que diuino iudicio impijs finē solet ponere p horribilē mortē est vsura. Nam cū vsura de maioribus est sceleribꝰ. ideo mirabilia t terribilia sig̃ sepe apparēt in vsurario fine. hoc q̄dez accidere solet triplici signo vltriplici rōne Primo rō ne derelictōis. scđo rōne desperatōis. tertio rōne psecutōis. Primo q̄dem accidit rōne derelictōis. Cū eni vsurari⁹ nō lucrari cesset in q̄libet sacro die. nō diei pasce parcit: nō diei dñico. nō diei sctissime xp̄i passiōis In q̄libet solēnitate sacratissime vginis nō cessat a tali lucro nec in dieb⁹ ap̄lor. nec in dieb⁹ martyrū t cōfessor. vginū t etiā angelor. Insup nō eximit a lucro vsure diem oiuz sctor. merito g̃ nō solū a deo: verūetiā a btā vgine ab angelis vniūsis et ab oi multitudie btor. iusto dei iudicio in vltimo fine vite sue ita derelinq̄ meret. q̄ nec deū habeat donatorē gre: nec aliquē beatū inuenit gre a deo impetratorē. seu etiā p illo misero aliquē sanctuz de celo supplicatorē. vñ Richee. iij. de talib⁹ scriptū est. Absc̄det dñs faciē suā ab eis. in die illo. s. extremo. sicut neq̄ter egerūt in adinuētiōibus suis. Scđo vo accidit eis hoc rōe desperatōis. qñ eni infelix pctōr a deo et a tota celesti curia derelict⁹ est. facile demōibus est eum in baratrū desperatōis p̄cipitare. qđ q̄dem libertate eis cōcessa ope cōplent ostē dendo ei multitudinē scelerū suor: t oblitā esse illius dei misericordiā. sicut dicit Job. xxiiij Obliuiscat illius misc̄dia. Et iterū ait. Auferatur ab eo ois spes fiducie. s. venie gre t glorie. vñ t ipse in tali desperatōe vltima sic derelict⁹ ait illud Job. vij. Desperaui neq̄z vltra iam viuā. s. nec vita corpali nec vita spūali: nec etiā vita eternali. Legit de vsurario quodā. q̄ nocte quadā est post splendidā cenā cū dormiret in lecto suo cum vxore sua subito expgefact⁹ exiliuit de lecto suo. cum autē ab vxore sua q̄d haberet iterrogaret. ait mō raptus fui ante iudiciū dei vbi tot t tam terribilia sunt posita cōtra me. q̄ nō sciui nec potui rñdere. Tunc̄z fuerim diu ad pniaz expectat⁹: nec hucusq̄z volui diuinis p̄ceptis t bonis inspiratōibus obedire. Audiui nūc iudicē ꝺ me sniaz ptulisse meq̄z datum audiui in ptāte demonior. q̄ me hodie ad eterna supplicia asportare debēt. q̄ dicto de partica vili veste assumpta domū rabido cursu egressus est. quē sui hincinde querētes in q̄dam monasterio monachor. matutinū cantantium inuenerūt: cūctis igitur eum ad peniten/

tã inducẽtib⁹ nec ꝓficere valẽtib⁹ rõne aut exhortatõe vel ꝓece custoditus est diligẽter vsq; ad sextã horã. deniq; cum eius ꝓsanguinei ad domũ illũ reducere vellẽt ⁊ ad quendã fluuiũ sup cuius pontẽ transituri erant pueniret. vi derũt quandã nauim rapido cursu ascendentẽ a nullo vt videbat ꝙductã: sed ab vsurario plena demonib⁹ visa est. q̃ vt ait ideo veniebãt vt eum ad eterna supplicia asportarẽt. q̃ dicto statim violẽter de manib⁹ eor a demonib⁹ rapit et in nauim ꝓicit ⁊ cursu rapido retracto subito disp̃uit cum demõibus ⁊ ꝓeda p̃fata nauis

Tertio rõne ꝓsecutiõis cum eni vsurari⁹ sicut ex supioꝛib⁹ ptz nõ solũ offenderit deũ quẽ admodũ ceteri pctõres: verũetiã cuz vendiderit tp̃s qõ est cõe cũcta creaturarũ offenderit oẽs creaturas quecũq; creata sunt. audita eius dãnatõis sn̄ia ꝓlata a dño ꝓtra euz q̃dãmõ ad eum ꝓsequendũ armant. ideo oẽs beati ⁊ oẽs angeli paradysi tũc clamãt cõtra eum dicẽtes. Ad infernũ ad infernũ ad infernũ. etiã celi cuz luminarib⁹ suis q̃dãmõ voce ꝓclamãt dicẽtes Ad ignẽ ad ignẽ ad ignẽ. planete etiaz clamãt. di. Ad pfundũ ad ꝓfundũ ad ꝓfundũ. Elemẽta etiã seruiũt cõtra illũ dicẽtes ad tormẽta eterna ter. Domus q̃z in qua iacet infirmus vsurarius atq; parietes: ⁊ lingua cõtra illũ vindictã clamare nõ cessant. vñ Baru. ij. dr. Lapis de pariete clamabit: ⁊ lignũ qõ inter iũcturas est rñdebit. d. fiat fiat. vt in oibus verificet illud. Sapiẽ. v. Pugnabit ꝓ eo orbis terrarũ ꝓtra insensatos. ⁊ accipiet armaturã zelus illius: et armabit creaturã ad vltionẽ inimicor. A q̃ tremendo dei iudicio miscẽat nos eripiat imensa pietas saluatoris. Qui cum p̃re ⁊ spũ gl̃iosus ⁊ triũphator mortis regnat in se. secu. amẽ. Et hoc mõ terminat tract⁹ de ꝓtractib⁹.

Feria. v. post dñicã de passione de ardentissimo amore sctissime magdalene. Sermo. XLVI.

Dilexit multum

Luce. vij. c. Magna nẽpe est vis amoris: ⁊ ad manũ est fortitudo illius cui nõ facile q̃lib⁹ resistere posset: oia vincit oia sibi subijcit: oia suis ꝓfectib⁹ seruire cogit. Qđ p experientiã sentiẽs maria mag. cuz ꝓpha ait ps. lxxij. Inflãmatũ est cor meũ. s. igne diuini amoris ⁊ renes mei. i. volũtates mee cõmutate sunt. qr gustatu spiritu desipit ois caro: et ego ad nihilũ redacta sum. qõ ꝙbuz põt esse in p̃nti materia aliud thema. In q̃bus sacratissimis ꝙbis amor triplex huius sctissime magdalene specialiter demõstrat. Primꝰ dicit amor cõmutatus. ibi renes mei cõmutati sunt. secundus amor inflãmat⁹. ibi inflãmatũ est cor meũ tertius amor transformat⁹. ibi ⁊ ego ad nihilũ redacta sum. pinde nõ imerito de ipsa dñs ait dilexit multũ.

Articulus. I. de triplici statu sctissime magdalene.

Primus aũt amor dicit cõmutat⁹. s. ab amore carnali ⁊ mũdano: ad amorẽ celestẽ ⁊ diuinũ. Ideo dicit renes mei cõmutati sũt. Quid eni ꝓ renes nisi volũtates hũane cõueniẽtius denotant. cum potissime ille dedicãde sint deo. In cui⁹ ꝙo mysteriũ Leui. iij. ꝓceptũ fuit. vt remũt uli in sacrificiũ deo offerãt Renes eni naturaliter intra corpus sunt. Si aũt ponerent extra ꝓ mala cõmutatõ fieret. vt ꝓ h aptius demõstret q̃ voluptates ⁊ delectatões hũane neq; esse debẽt de exterioꝛib⁹: sed de intrinsecis ⁊ spũalib⁹ rebus. sicut Eccli. xxx. dr. Non est oblectamẽ sup cordis gaudiũ ⁊ iocunditas mẽtis. hec est vita hois. Debẽt q̃z hij renes in calida pinguedine. i. in feruẽti deuotiõe aie residere. sicut ps̃. orabat. d. Sicut adipe et pinguedine repleat aia mea. ⁊ labijs exultatõnis laudabit os meũ. Talis renũ cõmutatio facta est in sctissima magda. de q̃ nunc distinguamus triplicẽ statũ. Primꝰ fuit status offensionis. scds ꝙuersiõis. tertius satisfactõis.

De septẽ in q̃bus offenderat maria magdalena varia doctoꝛuz opinione hec de illa. Capitulum. I.

Primus ing̃z status in magdalena fuit offensionis. Scribit eni Lu. vij. Rogabat iesum q̃dam pharisẽ⁹: vt mãducaret cũ eo: ⁊ ingressus domũ discubuit. Et subdit. Ecce mulier q̃ erat in ciuitate peccatrix ⁊c. describens hui⁹ peccatricis statũ ꝓncipaliter q̃ ad tria. Oñdit eni fuisse i illa. Primo pctõz mꝰtitudinẽ Primo eni in illa oñdit fuisse pctõz magnitudinẽ. ⁊ hoc i illo adũbio demõstratiuo. ecce Ait eni. Et ecce mꝰier. qõ denotat admiratõis excessuz. Solet eni dici cũ supuenerit notabil⁹ mulier turpit⁹ diffamata. ecce mulier. Ecce vere in admiratõez magdalena posuerat nõ solũ hoies. verũetiã ipm dñm. vñ Esa. xxj. dñs ait Babylõ dilecta mea posita est mihi i miraculũ Babylon eni ꝓfusio interꝑtat ⁊ signat magdalenã que pctõz ꝓfusionib⁹ plena erat. Secdo oñdit in illa fuisse pctõz certitudinẽ: qr toti innotuerat ciuitati. ideo subdit que erat in ciuitate peccatrix. Grauis siq̃dez culpa est qua in occultis offenditur deus: sed longe grauioꝛ est si idem in manifesto fiat. Nam in prima offendit deus tantũ. in scda ꝙo deus ⁊ primus iniuriam patiunt. vñ ad tales sic Bern̄. ait Nec deũ timent nec hoies reuerent. In hanc culpã ceci

De amore sanctissime magda

derat magdalena: qz p totaz ciuitatē extiterat diffamata. vñ ad ipaz Esa. xxiij. dñs exprobratiue ait Sume cytharā circui ciuitatē meretrix obliuioni data. bñ cane frequēta canticū vt memoria sit tui. Tertio oñdit in ea pctōz multitudinē fuisse ibo subdit peccatrix. est eni hoc vocabulū peccatrix vbū diffamatiuū atq; ostē siuū multitudis pctōz. vñ in septē offenderat creatorē. Primo in delitiarum cultu. scdo in infectiuis osculis z affatu. tio in vano capillorz ornatu. quarto in lasciuo oculorz aspectu z respectu. ḡnto in supbo totius corpis incessu z gestu. sexto in inuerecūdo luxurie actu. qz peccatrix fuit sicut sacrū cōsiliū attestat. j. q. vij. c. si qs omnē. Ex quo textu q̄dam argumētū sumunt q; etiaz meretrix fuit. septimo in peccādi pposito z conatu. Ad talia q̄dem triplicē habuit causam inductiuā que plurimū allicientē ad peccandū. Prima. s. corpis pulchritudo. secunda tpaliū plenitudo. tertio dñij z libertatis relaxatio. nā pulchra fuit. diues fuit z sub nullius ptāte vixit. qđ est piculosius mulieribꝰ inter oia supradicta. Sed si mulieri addat quartum qđ est leuitas z fatuitas mētis: adiuuet illam deus. Nam vt dicit Prouer. xj. Circulus aureus i naribus suis. i. porce. mulier pulchra et fatua assimilat. sicut eni sus habens circulū aureū in naribus suis ꝑus illū in luto q̄ pedez ponit. Sic etiā talis prius in luxuriā ruit q̄ vt sic dicā ppendere posset. Vñ Aug⁹. in li. de. x. corde mulieri quattuor custodie adhibēde sūt. Prima est timor dei. scda est custodia viri. tertia est verecūdia z cōfusio mūdi. Nam post q̄ sua culpa infamis est. ad nihilū valet vltra nisi vt mittat foras. z cōculcet ab hoibus vt dicit Math. v. quarta est lignū z tpalis iudicij terror. que. s. leges vxores fornicātes ad mortem condēnant: z dotibus suis ꝑuant: sicut ptz. C. de adulte. l. q̄uis. Et auct. sed hodie. Et de cōuer. cōiug. c. gaudem⁹. Ad custodiā aūt viri sicut Augus. ibidē ait: duo necessaria sunt. Primum est timor dei. Scōm est ipsa virilitas sua Magnū q̄dem animi virilis signū est excepto sancti mrimonij vsu q̄ a tali vtilitate excusat se qui cōcupiscentiā mulierū cum cor talis insensati viri habitet ibi vbi sua dilectio reqescit dicente dño Math. vj. Vbi est thesaurus tuus ibi z cor tuū. Item lz pleriq; doctores tam latini q̄ greci opinent hanc magdalenā non fuisse Lazari sororē Aug⁹. aūt de ꝓsensu euāgelista z est opinio fuisse eandē. q; p textū Joh. xi. probat vbi Joānes de sorore Lazari ait. Maria erat que vnxerat dñm vnguēto z extersit capillis suis cuiꝰ frater Lazarꝰ infirmabat. vñ manifeste clarescit q; similis actus ei quē Lu. vij. tangit cōmemorat. Marci q̄ vlt. scriptū est: q; p̄mo xp̄s apparuit maria magdalene de qua ciecerat septē demonia: huius sñie est Grego. atq; tota romana eccl̄a tenet: que euāgeliū huius peccatricis in festo marie magdalene sororis Lazari legit. Preterea in hoc magis credēdum latinis q̄ grecis. apud eos in regiōe marsilie p̄dicauit z ibi xx. annis in spelūca pmansit atq; sacerdoti ncō se manifestās marīam illaz peccatricē se dicit. corpus q̄ eius tam diu ibi honorifice reqeuit Insup in regione eadem sororē suā legit stetisse martham z multa ibidem miracula ppetrasse. atq; p mortē transeūdo ad vitā corpus reliqsse ibidē.

De triplici gratia p quā cōuersa est maria magdalena. Capl'm. ij.

Secūdus magdalene status fuit cōuersionis vt ait qz renes mei cōmutati sūt scz de malo ad bonū: de tenebris ad lucem. z de amore carnali ad amorē totaliē spūalem atq; diuinū. Per triplicē eni grām z donū se ꝙuertit ad se deus animā cuiuslibet pctōris Primo p splēdorē veritatis in intellectu. scdo p ardorē charitatis in affectu. tertio p vigorē strēnuitatis in conatu. Et hec tria dona seu gratias in sua cōuersione obtinuit magdalena. sic̄ Luc̄. euāgelista ostēdit. Primo eni habuit splēdorē veritatis in intellectu. z ideo Lu. subdit vt cognouit q; iesus accubuit in domo pharisei. ait eni vt cognouit. Merito q̄dez post q̄ cognouit vbi iesus erat, ad euz. nam si nō cognouisset iesum. nō quesisset eū: nec venisset ad eum: nec iuenisset miam inuenisset p eum Misericordiā igit̄ ꝙsecuta est. qz eum inuenit Inuenit aūt illū: qz inuenit ad illū. Venit ad illum qz quesiuit illū. illū vo quesiuit vt cognouit q; iesus accubuit in domo pharisei. Sed q̄ modo hoc cognouit? nempe vt puto dissoluta z vaga vt solita erat o ante interi⁹ xp̄o ad templum adiit. casu q̄ p̄dicantē xp̄m audiuit paulatim intellectū ad audita cōuertit. cor illi⁹ verbum dñi penetrauit. Quis eni dubitare queat ipsam sapientiā dei xp̄m q̄ illius abscōdita p̄terita z futura cernebat. Verba tali sensu formare. z mentē illius tali radio illustrare. vt cor illius cōpūgeret z molliret. z fm q; opus erat plenius illustraret. Ingredere mens magdalene deuota ei⁹ penetralia cordis: z vide z senti qđ illa sentit. z audi qđ inibi xp̄s dixit O aīa mea dilecta quid tibi z huic vano z labili mundo? cur tot delitijs dissolueris? cur os z linguā tuam in tot offensiones creatoris tui inquinas? Cur tam vano capillorum ornatu deciperis. Cur tot animas a deo p celesti regno creatas iaculis oculorz tuorum inficis. z ad tartarea regna rure facis. Cur tanto fastu z pompa cor

pus tuū vermibus corodendū deo tuo infinito bono ꝓponis: cur tu misera ⁊ miserabilis valde ex nobili pſapia orta corpe taz formosa naturali sapientia illustrata: in tantā turpitudinē demersa es vt tanꝯ sus in volutabro luti in oēm carnis spurcitiā absq; rubore delapsa es? Quid frustra deciperis anima mea statuēs has tuas delitias atq; lasciuias sine termino possidere bona que negligis sunt eterna. bona tu diligis trā sitoria sunt: illa sunt cōmunia bestijs: ista vero sūt ꝓmunia angelis. Illa sunt terrena: ista vero diuina: illa sunt molesta: ista vero tranquilla: illa sūt parua: ista sūt magna: illa sūt dubia: ista sunt certa: illa ad eternā dampnatōez cōducunt ista ad eternā felicitatē ꝓducūt. Reuertere igit reuertere vt intuamur te: reuertere anima mea dilecta reuertere: q; iam longo tempe te expecto: dulcissime te inuito: vlcisci dissimlo a multis periculs te ꝓseruo: reuertere: te āplector cum gaudio. omnes tuas offensas tibi dimitto gratiam tibi liberaliter dono: datam tibi multiplico: multiplicatam ꝓseruo: ꝓseruatū ineternū tibi remunero. Que mente pcipiens magdalena iam illustrata luie veritatis sermone cōpleto mutato ꝓposito tota alienata reuertitur domū mente pcepta bene reuoluens de sua ꝑterita vita dolens ⁊ plorās: ⁊ que in remediū ꝓteritorum sit factura mente compuncta ptractans affectat ꝑ misericordia recurrere ad iesū: quē per fidei lumē intellexit deū vez: erubescit illū adire sola spes mentē illius erigit: sed timor deprimit dolor angustiat amor inflāmat: deniq; i domino confisa intra se ait: surgam ⁊ ibo ad deum meū ad pedes magistri mei ad lumē aie mee ad fontem misericordie vt lauer a maculis meis. Non repelli cōfidit anima mea: ab eo misericordiam postulabo: illi⁹ pedibus adherebo corde ⁊ lacrimis inuocabo: ⁊ spero q; misericordiam impetrabo: loqui non potero ex dolore: nouit omnia peccata mea dixit mihi oia scelera mea alabastꝛ vnguenti ferā: cor meū illo ostendam illud domino offerā ⁊ misericordiā petā. Surgens igit egredief domū: ⁊ quasi ebria ⁊ lacrimās deū iesū querit. Interrogat q̄s in via reperit dicens. Nunquid quē diligit aia mea vidistis? quo abijt dilect⁹ me⁹ magister me⁹ ⁊ deus meus heu me vbi requirā illū vbi illū inueniā? circuibo ciuitatē querēs quē diligit anima mea nō dabo sompnū occulis meis: nec corpus meum assumet cibū vel potū: donec iueniā dilectū anime mee. Indicate dilecto meo q; amore langueo. Cūq; diu quesisset illū didicit tandem q; in domo pharisei accūbebat. Proinde vt cognouit q; iesus accubuit in domo pharisei in domino confortata: ꝓcito gressu venit ad locum vbi morabatur dilectus eius. V Secundo habuit ardorē caritatis in affectu in alabastro vnguenti mystice denotatū. Alabastrū eñ ſm Isido. ē lapis cādid⁹ ⁊ varijs coloribꝰ intinct⁹: ex q̄ vas vnguēti factū erat. Dicit aūt valere ad victoriā obtinendā ⁊ amicitiaz gñat ⁊ ꝓseruat. Quid igit ꝑ vas nisi magdalene lapideū .i. firmissimū cor cādidū ꝑ ꝓpositū inocētis vite: varijs coloribꝰ intinctū ꝓpter dolentē memoriā meā ꝑteritaꝝ culpaꝝ. valuit nēpe ad victoriā obtinendā de carne dyabolo atq; mūdo: et in eo ad xp̄m admirabilis amicitia gñata et ꝓseruata est. Ū alabastrū plenū erat vnguento amarissime pnie ⁊ merozis. ⁊ istud ē vnguētuz qđ ſm Bern. sup Cañ. sermo. x. ⁊. xij. Cōficit aia mea ⁊ mītis irretita crimib⁹ scz cū incipit cogitare vias suas. colligat ꝓgregat ⁊ conterat in mortariolo ꝓscie mītas ⁊ varias spēs pctoꝝ suoꝝ: ⁊ in estuātis pectoris ollā sit oia coquat igne pnie ⁊ doloris: vt posset dicere cū ꝓpha Cō caluit cor meū intra me ⁊ in meditatōe mea exardescit ignis. Ū ē vnguentū q̄ dauid trib⁹ vicibus ē inunctus. Primo in bethleē in domo p̄ris sui. j. Regū. xvj. scdo in ebron sup iudā. ij. Re. ij. tertio in ebron sup oēs trib⁹. ij. Re. v. Quid ꝑ dauid (q̄ manu fortis interp̄tat.) ꝓuenienti⁹ significari pōt: nisi spūs fortis magdalene q̄ q̄dē vnguento feruētis pnie tripliciter inunct⁹ fuit? Primo in domo p̄ris sui. i. i corde. s. qñ ei gra ꝓtritionis cū spe venie supinfusa ē. Jō cuz Job. xij. ait. Deus molliuit cor meū. Et iteruz cū ps. Factū ē cor meū tanꝯ cera liquescēs in medio cordis mei. Scdo in ebron sup iudā qui cōfessio interp̄tat. i. qñ lachrymis ad pedes iesu ꝓfessa ē scelera sua: ideo cū ps. dicit. Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte cū dicitur mihi q̄tidie vbi ē deus tu⁹. s. in ꝓscia: quaz scz ꝓpter scelera tua rapuisti a te. V Tertio super oēs tribus qñ oia mēbra sua vt infra patebit ad satisfaciendu subiecit ꝑ pctis sequēs illud ap̄li ad Ro. vj. Sicut exhibuistis membra vestra seruire imundicie ⁊ iniquitati ad iniq̄tatem: ita nūc exhibete membra vestra seruire iusticie in sanctificationē. Tertio vero habuit vigorē strēnuitatis in conatu. q; videlicz veniēs attulit scz p̄dictū alabastrum vnguenti: nec curat. q; non fuerat a pharisco illo ad prandium inuitata q; fuerat a xp̄o vocata. dū clamās i tēplo ait. Si quis sitit veniat ad me ⁊c. Jō sicut auis sitibūda ad fontē currit: nō vicitur mūdano rubore non ꝓsternit mūdano timore. q; deuicta ⁊ tracta erat a diuino amore et etiā a peccatoꝝ dolore: nec curat prandium turbare lachrymis: quia iā nouerat gaudiū p̄stare angelis. O miscōia dei. O pietas saluatoris. O immensa dulcedo diuine bonitatis. cōmouisti terrā ⁊ ꝓturbasti eā. sana ꝓtritōes ei⁹ q; ꝓmota ē.

De amore sanctissime mada.

De septẽplici satisfactiõe magdal'. contra septẽplicem eius offensionem Capitulum .iii.

Tertius aũt status huiꝰ sanctissime pec catricis dicit̃ sactisfactiõis. verus nempe instinctus in lumie dei cũ afflauerit ad pniam peccatorez :licet ad oia bona animũ eius flectat:potissime tñ ad ea q̃ opposita pꝛeteritis culpis sollicitat sunt. ꝛinclinat. In septez eñ offenderat peccatrix vt supꝛa nup patuit: ꝛ sic septẽ oppositas adducit satisfactiões: ꝛ q̃tꝫ in se habebat oblectamẽta culpaꝝ:tot de se obtulit sacrificia satisfactionũ . Et de his septẽ satisfactiõibꝰ Lucas subdit dicẽs. Et stans retro secus pedes eiꝰ lachꝛymis cepit rigare pedes eiꝰ ꝛ capillis capitis sui tergebat ꝛ osculabat̃ pedes eius: ꝛ vnguento vngebat. Pꝛima aũt satisfactio in ea dicit̃ fuisse vigoꝛ mẽtalis ibi stãs scd̃a pudoꝛ virtualis. ibi retro. tertia reuerẽtialis timoꝛ ꝛ humilis ibi secus pedes eiꝰ: q̃rto est doloꝛ coꝛdialis ibi lacrimis cepit rigare pedes eius: q̃nta splendoꝛ intellectualis: ibi ꝛ capillis capitis sui tergebat. sexta ardoꝛ affectualis: ibi et osculabat̃ pedes eiꝰ. septima rigoꝛ cꝛpalis. ibi ꝛ vngento vngebat. Aduertendũ est insup q̃ nõ tantũ apponit satisfactiões oppositas culpis verũetiã retrogradũ supaddit: p grauioꝛibus satisfacere initiũ sumens. Pꝛimo eñ p peccandi ꝓposito ꝛ conatu qđ vltimũ erat satisfecit p vigoꝛẽ mentalẽ. Jõ ðꝛ Et stans .i. non vltra in malis ꝓgrediẽs : qꝛ ꝓposuerat carnalẽ ducere vitã in luxurijs ꝛ delitijs gaudere. est eñ natura vicij carnis: ꝛ licet alia vicia in alijs piculosioꝛa sint :in ꝟ tñ piculosius ẽ qꝛ hoiem citius ad finalẽ pniam trahit. Unñ .ij. Pe. ij. ait Nouit dñs pios de tẽptatione eripe: iniq̃s ꝟo in diẽ iudicij crutiandos reseruare :magis aũt eos q̃ post carnẽ in cõcupiscẽtias imũdicie ambulant dñatõem ꝓtemnũt: Magis etiã crutãdos dicit carnalit̃ offendentes eo q̃ cetere alie culpe pniam saltẽ aliq̃ adducere solẽt. carnalẽ ꝟo pctñ ꝓpt̃ originalẽ q̃dam suauitatẽ maxime si inolitũ sit penitẽtiã salutarẽ excludit: atq̃ cũ eo tanto citiꝰ cõcoꝛdat̃: q̃to nature ꝓueniẽtiꝰ ꝛ suauiꝰ esse videt̃. ꝛ ideo tanto vilius maiestatẽ dei cõtemnũt q̃to ab eis pctñ carnis imũdiꝰ ꝓpetrat̃ ac q̃to qđ ꝟtuti ꝓelegit̃ rõni ãpliꝰ adũsat̃: ꝟ igit̃ magdalena intelligit̃ vigoꝛẽ mẽtalẽ p satisfactiõis remedio sumpsisse: vñ subdit̃ et stans. scz in tãto castitatis ꝛ honestatis ꝓposito firma q̃ potiꝰ eligeret milies moꝛi q̃ ãpliꝰ ruere in lapsum carnis quasi cũ ꝓpꝟa in coꝛde dicẽdo firmaret. Jurauí :ꝛ statui custodire iudicia iusticie tue. Sc̃da satisfactio p iuerecũdo luxurie actu plene satisfecit p pudoꝛẽ ꝟtualẽ: maximã verecũdiã pcti sumẽs. ideo ðꝛ retro vñ nec p verecũdia audebat respicere in faciez xp̃i ihesu: ꝟ retro accessit vt q̃ pꝰ tergũ i opere honesto ꝓpiecerat deũ iã in hũilitate assũpta posteriora q̃reret dei. sicut ðꝛ Lu. xviij. Hũilis publicanꝰ q̃ cũ p superbiã elõgauerat se a deo : ideo p ꝓfessionẽ humilẽ ꝓpinquiꝰ factꝰ ẽ deo. dũ stãs alõge nõ audebat oculos ad celũ leuare: ꝟ pcutiebat pectꝰ suũ dicens. Deus ꝓpitiꝰ esto mihi pctõꝛi. Sic ꝛ .ij. Paralip. vlti. Pctõꝛ penitẽs manasses humiliť ait. Nõ sum dignꝰ videre altitudinẽ celi p̃ multitudine iniquitatis mee.

Tertia satisfactio p superbo totiꝰ corpis iecsu ꝛ gestu satisfecit p timoꝛẽ reuerentialẽ ꝛ humilẽ :nã sup terrã toto coꝛpe se pstrauit: ꝛ totũ coꝛpus ad pedes dñi inclinauit: ideo ðꝛ sec̃ pedes eiꝰ: q̃ eñ diu fastuose ac superbe ãbulauerat: vestigia recta ꝛ humilia requirebat . ꝛ vbi ex illo superbo iecsu magnã inuenerat offensionẽ obcecationẽ ꝛ afflictõem :ad vestigia ihesu xp̃i reperit remissionẽ. illuminatõꝛ: ꝛ ꝓsolationẽ. Nam p̃mo ibi repperit remissionẽ. vñ Luc̃. vij. dicit dñs. Remittunt̃ tibi pctã tua Jõ ait. Inueni quẽ diligit ania mea tenui eũ nec dimittã. Secũdo repperit ibi illuminatõez ꝛ totiꝰ vite sue directionẽ. vñ Lu. x. dicit̃ q̃ maria stabat secus pedes dñi ꝛ audiebat verbũ illiꝰ : ꝛ merito qui dẽ: quia sicut ðꝛ Deut̃. xxxiij. Qui appꝛopinquãt pedibꝰ eiꝰ accipiẽt de doctrina illiꝰ. Tertio q̃ repperit ibi ꝓsolatõez :scz in amplexu pedũ iesu: resurrectiõis gaudio iã pꝛeuiso. Nã sicut Mat. vlti. ðꝛ Magdalena et due alie marie tenuerũt pedes eius . O q̃to gaudio repleta est illiꝰ aia cũ pedes iesu resuscitati amplexata ꝛ osculata ẽ ꝛ in eoꝝ osculis ꝛ ꝓtactu tota inebriata ꝛ liquefacta ẽ. O pijssime dñe iesu xp̃e. q̃ bonꝰ es his q̃ recto coꝛde adherẽt pedibꝰ tuis et imitant̃ vestigia tua: ꝟe exẽpla huiꝰ peccatricis ꝟ manifeste ostendũt. Quarta satisfactio p lasciuo oculoꝝ aspectu satisfecit p doloꝛẽ cordialẽ in fletu imolans xp̃o suos oculos impudicos. ideo subdit̃ lachꝛymis cepit rigare pedes eiꝰ. Quis eñ exp̃mere queat coꝛdis sui doloꝛẽ cuꝫ tantꝰ sit vt rogat rigare dñicos pedes lachꝛymis recolebat q̃ fecerat: plorabat qđ fecerat: ꝓsiderabat cur fecerat. ꝛ malũ esse videbat qđ fecerat: videbat pctõꝝ suoꝝ multitudinẽ: cernebat turpitudinẽ. ponderabat magnitudinẽ: sentiebat ingratitudinẽ. ideo lachꝛymis cepit rigare pedes eiꝰ: ꝛ illa voce loquit̃ nec exprimit. quid q̃rat cur ploꝛat q̃d expectat q̃d petat. cur tñ ad dñm clamat. Atq̃ lachꝛymis exp̃mit affectũ suũ: doloꝛẽ suũ: amoꝛẽ suuꝫ. ꝛ oñe desideriũ suũ: ideo lachꝛymis cepit rigare pedes eiꝰ: doloꝛ facit eã plorare: amoꝛ vrgebat coꝛde clamare: ruboꝛ nõ sinebat vultũ leuare: feruoꝛ

cogebat instāter pseuerare. Quid ploras mulier quē queris? Quero quē diligit anima mea inueni eū nec dimittā Quid igit ploras: heu me quid plozo. Plozo qz tantū offendi deū meum creatozē meū: redemptozē meū pdidi spūm meum: inquinaui cozpus meū. Plozo peccatū meum. Dimitte ergo vt plāgā paululū dolozē meum O anima mea: o vanitas mea: o carnalitas mea: o vita mea pphana: habundans in diuitijs nutrita in delitijs: pfundata in vitijs submersa in malitijs: o lingua mea pnities animaz mltaz: z os meū inq̄natū fedi[illegible]uijs. O capilli mei pditio anime mee. La[illegible]spirit⁹ mei occupatio cozdis mei vanitas mentis mee: q̄t offensiones z scandala dedistis animab⁹ multoz. O oculi mei incessanť flete aias vr̄is iacul' valneratas: purgate lachrimis lasciuias vr̄as z erubescite vnq̄z erigi i faciē saluatoꝛ. O cor meū z corpus meū supbū. O gressus mei inflati: humiliami ad pedes: imo si phas ē: sub pedibus saluatozis. esto caput meū scabellū pedum suoz. vt de humilitate sua suscipiat remissionē superbia tua. O feditas luxurie mee. O nobilitas cozpozis mei: in q̄tā ignominiā deuenistis O dignitas anime mee. O misericozdia saluatozis miserere stultitie mee: miserere intentioni mee: miserere. Obsecro impie volūtati mee: q̄ hanc vanā z fallacē vitā statueram felicitatem meam. te non nouerā te non quasi erā amoz meus creator meus de te non curabam: saluatoz meus: tu me vocasti: tu me illustrasti: tu cor meum vulnerasti: sana cor meum deus meus saluatoz meus dilectoz meus sana aiam meam q̄a peccaui tibi. Miserere mei miserere mei quoniā in te pfidit aia mea Miserere mei de⁹ secūdum magnam misericozdiam tuam. imo secundū maximā misc̄diam tuā. ne me repellas spes aie mee qz solū in te confidit anima mea. Nūq̄z te dimittam nisi a te misericozdiā inueniat aia mea V Quinta satisfactio p vano capillozū ozнatu satisfecit p splendozē intelectualem. Unde subdit' z capillis capitis sui tergebat. Licet em ad litteram satisfecit tūc pedib⁹ ihesu xpi p obsequm capilloz. In q̄tum tamē capilli capitis sūt ornamēta ab ipso capite emanētes subtiles z lōgi z q̄bus mulieres caput exornant ideo nō immerito designant exquisitas cogitationes z contemplationes subtiles z meditationes plixas que caput deuote mentis exornāt: z ab ipsa mēte p influxū gratie oziunť imo vt veri⁹ dicā a capite nostro ihesu ozтū habēt in capite mētis nostre: quia vt ait apl's. ij. Coz. iij. Nō q̄ sim⁹ sufficientes aliquid cogitare a nobis tanq̄z ex nob Et hos mentales capillos p vano capilloz ornatu. xp̄o domino efficatius obtulit magdalēa bi sunt capilli qui vt dicitur Numeri. vj. Enutriri a nazareo p̄cipiuntur: z toto tempe satisfactionis sue nouacula. i. distractio mentis impedies cogitat⁹ z templatōis nō debet descēdere sup caput eius. V Sexta satisfactio p infectis ozis osculis z affatu satisfecit p ardozē affectualē qui in osculo denotať. vñ subdit' z osculabatur pedes ei⁹. Triplex ē eñ osculuz Fm Bern. Primū est pedū. Fm est man⁹. tertiū vo ozis. Osculū pedū cōpetit incipientib⁹: sed osculuz manuū pficientib⁹. tertiū vo sola expit' z rara pfectio. Prio aūt ad pedes plozemus z pcidamus cozā dño q̄ fecit nos ea q̄ fecim⁹ nos Sed scdo manū queram⁹ subleuātis z genua soluta roborātis. Ultimo cuz ista multis precib⁹ z lachrymis obtinuerim⁹: tūc demū habem⁹ ad ipsum os glozie caput attollere. Pauēs z tremēs dicēdo nō solū speculandū s etiū osculandū cū adherētes deo vn⁹ spūs efficiunť cuz eo. Primū eñ dicit' osculū recōciliatōis: scdm pfectionis. tertiū vo trāsformatiōis: hec tria oscula p amoꝛē affectualē obtinuit magdalenā. V Primū fuit recōciliatiōis. Est eñ osculū signū pacis. z pius ihesus nūc eam recepit ad pacē q̄ ē in pnie p̄ncipio desertiōis mali z psecutōis omis boni: z iō osculabať pedes ei⁹. Vñ Bern. sup Cañ. ait sermo. iij. Nō tibi o quecūq̄z es aia locus ille vilis atq̄z despicabilis videať: vbi sctā peccatrix pctā deposuit et induit scitatem. ibi ethiopissa mutauit pellē: z in nouū restituta cādorē iā fiducialiť rūdebat exozobrātib⁹ sibi V/bū nigra sum s formosa. V Secūdū fuit pfectionis anim⁹ eñ nobilis z generosus atq̄z in dño crescens mīme z tentus ē ad deum cōi incedere via: sed ad opa pfectōis assurgit: vt imiteť xp̄i cōcilia sancta: et ad hoc osculū magdalena recepta est: qñ post aduētū spūs sancti pfecte omnia p xp̄o sua dereliquit. V Tertiuz fuit transformationis. Ebulliens em amoz mīme cōtentus ē q̄tacunq̄z pfectione operis virtuosi: nisi trāsformeť in intima sui dilecti. ppterea desiderans osculū oris cū sponsa clamat dicēs. Osculeť me osculo oris sui: z ad hoc osculū magdalena exaltata erat in deserto: quādo septies in die ab angelis elevata amoris ebrietate trāsformabatur in xp̄m. V Septima satisfactio p delitiarum supfluo cultu: satisfecit p rigozem penitentialem. qui per effusionem et abiectionem vnguenti z vnctionē pedū mystice designať. ideo subditur. Et vnguēta vngebat. h vnguentū d herbis amaris confectū est: quas maria in suo ortulo adinuenit: cū recogitauerat oēs iniq̄tates suas. has autē herbas cum mirra z aloe ad ignē feruētis amoris vt vngeret pedes ihesu iniscuit magdalena: sicut Cañ. iiij. dicit'. Mirra et aloes cū omnib⁹ p̄cipuis vnguentis: vtrunq̄z autem auaritissimuz est: et p reseruādis corrup

De amore sanctissime mada.

sibilibus aptum ⁊ duplicez amaritudinē ſinificat. Prima eſt amaritndo mortis: cū incerti/tudine hore. Secūda eſt certitudo iudicij: cuz intentione ſententie ex quib⁹ amarū conficit et purgatiuum vnguentū. Nec tibi videat vile ꝟ peccatricis vngue:ntū: cuz dom⁹ eccleſie ſctē impleta ſit ex odore ei⁹. vt dicit Joh. xij. imo odor pnie ſpirauit vſq; ad ſup celeſtes manſiones ſpirituū btoꝝ. ſicut Lu. xv. dicit. Gaudiū eſt in celis ſup vno pctore pniam agente. qz igitur maria magdalena dilexit mltū fuit angelis ad exultationē: ſed hominibus ē exemplū ad veram correptionem.

Articulus scōs de septem amorib⁹ inflāmātibus montes q̄bus inflāmatum erat cor magdalene

Secundo vero i magdalena amor dicit fuiſſe inflāmat⁹: ⁊ de hoc in pſona eius ſubdit. Ps̄. dicens. Inflāmatū eſt cor meū: ſcz igne diuini amoris. ꝟ modo inflāmatū erat cor duoꝝ diſcipuloꝝ eūtiū in emaus dicentiū de ieſu Lu xxiiij. Nōne cor nr̄m ardens erat dū loqueret nobis i via? Septē nēpe amoris flāmis ſeu amorib⁹ inflāmatis. ardebat cor ſctiſſime magdalene. Prim⁹ d⁹ amor inſupabilis. ſcōus amor inſepabilis. terti⁹ amor inſatigabilis: quartus amor inuariabilis: q̄nt⁹ amor inſatiabilis: ſextus amor inſotiabilis. ſeptimus amor inacceſſibilis.

De amore insupabili qui oia mundana vincit. Ca. I

Primus eñ amor q̄ inflāmatum extitit cor magdalene inſupabilis dicit. Hic aūt amor tante fortitudinis eſt. vt nemo ſibi reſiſtere poſſit oia ſibi ſubijcit. oia ſuis pfectib⁹ ſeruire cogit: inimicos amādo ſupat: ⁊ ſibi amicos efficit vel iniq̄s nā ſi non habeat emulos inimicos. oīno triūphare non pōt. hic nēpe fuit ille in magdalena inſupabilis amor: q̄ ſupauit phariſeū qui dicebat eā imundā Luce vij. Hic ſupauit ſororē ſuam Martha: que illam dicebat ociosam Lu. x. Hic ſupauit iudaz qui dicebat illā pdigam. Jo. xij. Dixerat eniz magdalena mgro ſuo ieſu ieſu xpo illud Job. xvij. Pone me iuxta te: ⁊ cuius vis manus pugnet ptra me. Hic nempe amor tante fortitudinis fuit in ea: vt ſuparet etiā amorē xpi cū Joh. xj. ad ſuſcitatōem Lazari ob amorem magdalene eum cōpulit lachrymari. O inſupabilis amor magdalene q̄ ob magnitudinē fortitudinis tue etiam ipm inſupabilez ſuperaſti: nec mirum: Nam ſicut dicitur Cantico. viij. Fortis eſt vt mors dilectio. ſcilicz magdalene: dura ſicut iſernus: qui nemini pcit emulatio: ſcz eius lampades eius: lāpades ignis ſcz diuini amoris quo ad ſe: atq; flāmarū q̄ ad primū: aque multe ſcz aduerſitates nō potuerūt. ſcz ei⁹ extinguere caritatē: ſed magis illā accenderūt atq; ſepe inflāmauerunt.

De amore inſepabili qui aiaz cū deo inſepabiliter vnit. Cap. II

Secūdo inflāmauit cor illi⁹ amor inſepabilis: ait eñ ap̄ls. j. Cor. vj. qui adheret deo vnus eſt ſpūs cū eo quod intelligens magdalena cum pphēta ait. Mihi aūt adherere deo bonum ē ponere in dño deo ſpez meā: ideo hic amor ſemp in ea inſepabilit pmā ſit Pario in cōuerſiōe: ſcōo in cōuerſatione: tertio in locutione: quarto in paſſione: q̄nto in reſurrectiōe: ſexto in ptēplatiōe: ſeptimo vero in glorificatione. Primo in q̄ in ꝟuerſione Luc. vij. ſicut dictū eſt tota chriſti pedib⁹ adherebat dū ſtans retro ſecus pedes ei⁹ ⁊ capillis captis ſui tergebat et oſculabat: pedes eius et vngento vngebat. Vbi aduertēter notandū eſt q̄ iſta xpi pedibus adherebat oſculis oculis capillis ⁊ vnguentis: vt innuat q̄ in xp̄m erat tota anima eius transformata. Scōo vero in conuerſatione q: neſcit ſepari ab eo: ideo ei⁹ hoſpita facta fuit. Tertio in locutiōe. Vnaz ſicut Lu. x. teſtat. Maria ſtabat ſecus pedes eius ⁊ audiebat verbū illi⁹. Quarto in paſſiōe ſic Joh. xix. dicit. Stans iuxta crucē ieſu maria magdalena: ſcz vultū ſuum balneās ſanguine ieſu xpi. amplectēs ⁊ oſculans ieſu chriſti ſanctiſſimam crucē ſanguine rubricatā. Quinto in reſurrectione dū amplexu dulciſſimo tenuit pedes eius. ſicut dicit Mat. vl. Sexto in ptēplatiōe: q: ſicut infra patebit. ſepties in die tota trāſformabat in deū: ideo de illa dñs Lu. x. ait. Maria optimā partē elegit. q̄ fuit eius ptēplatio pfecta. Septimo vero nūc ⁊ ſemp in gl̄ificatōne ⁊ fruitione diuina: Quia ſic ibidē dñs ait: pars contemplatiōis diuine quā ſibi i pñti elegit nū quā auferet ab ea ꝟficiet: imo perfecta eſt i ea per gl̄iam ſempiternam.

De amore inſatigabili q̄ reddit omnia leuia. Ca. III

Tertio aūt inflāmauit cor ei⁹ amor inſatigabilis: ipe eñ amator hoim deus ē cui omnis figura confitet ⁊ dicit. deus meus es tu: quoniā bonoꝝ meoꝝ non eges: ꝟ ſolū de⁹ reqrit ab hoie: qđ nulli ꝟſtat eſſe difficile. Solus eteñ amor ſicut Aug⁹. ait nomē difficultatis ignorat: qui eū multa impēderit tamen pauca vel nulla ſe indicat impendiſſe. Hinc eſt q̄ Gen. xxix. illa multitudo annoꝝ iacob dies pauci p̄ amoris magnitudine videbantur verus eñ amās q̄cquid patit̄ p amato p̄ amoris magnitudine vix ꝓpendit vel ſentit: dū ſic

totus amori impendit: ꝑter dilectū nihil pene cogitare sinat: quē sicut signaculū gerit: supra cor suū: ⁊ supra brachiū iuxta ꝓsiliū. Can. viij. Sic magdalena tota se impēderat ad xp̄i dilectionē: tō infatigabilit: illū audiebat infatigabiliter: in vita et in morte illū secuta ē: infatigabiliter vnguēta ꝓparauit corpi suo iam defuncto Ibat ad sepulchrū sanctū atq; redibat: ⁊ inde fessa q̄rebat quē diligebat anīa ei⁹ in his oībus ꝑ dilecto nihil estimās se fecisse didicerat eñ se qui qđ dñs ait Lu. xvij. Docuerat discipulos suos dicens. cū hec oīa feceritis dicite serui inutiles sum⁹: ꝓpter hunc igit infatigabilē amorē. apostoloꝝ apla facta est.

¶ De amore inuariabili qui omnib⁹ visibilibus dilectū diligit ¶ Ca. iiij

Quarto quoq; iflāmauit cor illi⁹ amor inuariabilis: qua eteñ cā siue qua ꝓte variari poterat cor illius a diuina dilectione: que ꝓter illos radios in circūscripti lumis ꝑter illos riuos incorrupte dulcedinis q̄s ineffabiliter deus in illius animā influebat i rebus etiā visibilib⁹ amplectabat in ꝓtemplatione dilectū. Integra quipe amatrix xp̄i maxime postq; abijt in desertū vbicūq; etiā corpali oculo se vertebat familiarē habebat āmonitionē amoris: rebus his ꝓ speculis vte at. atq; oñe qđ cernebat i sui amatoris memoria resultabat: aspiciebat cūcta que condidit ⁊ quo fine condidit cūcta opifex sūmus deus: et cū his tā admirabilis q̄ amabil⁹ sibi vndiq; occurrebat. atq; ex arra dulcedinis quā gustabat quāta in gloria reseruauit in dotē sapienter didicit estimare. Castus ꝓfecto ⁊ colūbinus oculus erat illius amoris: qui in rebus humanis in nulla libidine figebat: sed in transitoriis ꝓtēplabat eternū. Erat in ea oculus iste rectus oculus verus dexter ⁊ purus. quē nulla auertebat sinistra intentio. nulla deorsū flectebat terrena affectio: oculus ꝙ simplex ⁊ prudens quē nulla cōcutiebat incerta suspitio. nulla detinebat curiosa sollicitudo: illū incessanter intuēs quē angeli ꝓspicere ꝓcupiscunt: Amor eñ vehemens vt dicit Aug⁹. nō pōt nō videre quē amat: qr amor oculus est. ⁊ amare videre ē. oculo hoc vulnerauit et ipm amorē deū: ideo dr ad illā Can. iiij. Vulnerasti cor meū soror mea spōsa vulnerasti cor meum in vno oculorum ictu.

¶ De amore īsatiabili qui semper se pascens semp esurit. ¶ Cap. v.

Quinto quoq; inflāmauit cor illi⁹ amor insatiabilis. Habebat eñ dilectrix dñi magdalena in ꝓtemplatione potissime dū morabat. in heremo corpis corruptiōe deiecta crebrā de dei visitatione letitiā: sed nullam copiam dū nec plena sinebat esse nec q̄tum desiderabat morosa. vñ quodā iocoso ioco ludebat xp̄s cū ea: aq̄ dū teneri putabat e brachijs euolabat: insectat⁹ ꝓhendi se patiebat: ⁊ disparēs rursum nō videbat. donec denuo lachrymis ⁊ pcib⁹ reuocabat. Et licet cā visitatio delectaret: vicissitudo nihilomin⁹ molestabat. sed q̄to putas stupore illius aia diuina subtracta dulcedine ad laq̄os suos sensuum captiua reducebat. dū de ꝑma spūali pulsa in vallē corpoꝝ terrenoꝝ in aliud qđā sibi ignotuz seculū cecidisse videbat: merebat tūc ⁊ alta supiria trahēs recolebat vñ venerat: vbi vitā celibem actitabat: ⁊ q̄ gratiosa fuerat expta eo molesti⁹ ferebat ea esse sibi subtracta. Subtractio eñ rei amate augmentū desideriū ꝑstat: ⁊ qđ ardētius aia optat illo molestius atq; egr⁹ caret. Hinc angelis sepe dicebat illud Can. v. Nūciate dilecto meo quia amore ei⁹ langueo Joh. Langueſco pio amore dñi iesu meo redēptore: se yo nſento el ſuo dulcore tuta q̄to de linguisco. Langor iste amoris nihil aliud erat nisi tediū impatiētis desiderij sui: q̄ necesse erat ei⁹ affici mētē vehementer amantē absente dilecto. O pñs absentia ⁊ absens pñtia dilecti tui aia bñdicta: qui simul ꝓdebat ⁊ habebat: nō eñ poterat satiari desiderio: que nō nisi desiderare ꝓcupiscebat: fames eñ sine desiderio est. Et hinc ē q̄ vere ei⁹ aia deū amās nō satiabat amore. qr deus amor ē: quē qui amat amorē amat. Amare ig. ē amorē circulū facit: vt nullus debeat esse finis vel mēsura diuini amoris. O insatiabilis magdalene amor omia vorans qui ex copia inopiā generabas: dū ꝑgustās dei delitijs ampliusq; in desiderijs ardebas: qr si tibi dabātur ad plenitudinē: nunq; tñ ad satietatē. sicut Ecci. xxiiij. dñs ait. Qui edūt me adhuc esurient. O bone deus quē amare edere est. quomodo amantes te sic reficis vt magis esuriāt nisi quia tu simul es cibus et esuries: ideo qui te non gustauerit: te prorsus esurire nescit: ad hoc eñ cibas: vt esurire facias Esurientes autem beata virgo impleuit bonis: impleuit dicit non satiauit. amoris eteñ bona eo minus satiant: quo amplius replent.

¶ De amore īsatiabili qui gustato spiritu dei in omnibus alijs creaturis delectari renuit. ¶ Cap. vi.

Sexto inflāmauit cor illi⁹ amor insatiabilis. Frustra eñ (ni fallor) ei⁹ famescētis aie ⁊ lāguētis atq; dolētis q̄cūq; conatus fuisset mitigare dolorē: aut ꝑare merorē. seu roborare lāguorē. cū opteret diuinit⁹ curari debere illi⁹ vuln⁹ amoris. nullo ꝓinde hūano solatō mitigat secreti doloris sacra amaritu

De amore sanctissime magda.

do. cū sublato interi⁹ dulcoris gustu: negant i exterioribꝫ ꝓsolari imo iuxta sniam bti Job.xvj. Oēs ꝓsolatões reputat onerosas: sentiebat ꝫ postea spūs magdalene q̄ cū ꝓpha ait. Propterea rēnuit ꝓsolari aia mea memor fui dei ⁊ delectata sū: ꝓpterea gio nō posso nedere creturam creatore trita tuta mēte checiclo e terra ñ me da dolz ma ꝓ xp̄o amore tuto me fetēte luce di sole: Si me pare obscura rēdēdo quella luce resplēdente cherubin son mente padegiare. seraphi p̄amare. qñ nego le signore ⁊c. Felix amaritudo q̄ nō de creatura ꝫ de creatore ꝓcipiebatur: q̄ nulla pñtis vite lugebat icōmoda dignū plane erat vt deū totꝫ ꝓsolatiōis ꝓsolatorē haberet. q̄ oīm creaturaꝝ q̄ꝫ libet affluētia ꝓsolari penitꝫ rēnuebat: nō erat igit citra deū vñ solatiū cape posset. q̄ ꝑter eū didicerat nil amare. solus erat cōsolator q̄ erat inhabitator caritas ipa de⁹. q̄ ⁊ si iustis nūq̄ desit ad meritū. pūm tñ ad solatiū abest. abesse aūt dei ad maī ē meritū: adesse vo ad copiosius ē solatiū. In pmo deꝫ in aia delectat. In scdo vo aia delectat in deo. Primū ē vtilꝫ. scdm ē iocūdꝫ: hēbat aūt ista ꝫ latebat dū mīme sensū cordis eiꝫ tāgebat illa suauitas habita sed addita: morā aūt faciēte desideraverat sponso iā nō cuz illis fatuis vginibꝫ dormitabat vel dormiebat: sed crebris succensa suspiriꝫ ⁊ gemitibꝫ excitata: dolorem suū vltra dissimulare nō poterat: nec ignē absc̄dere q̄ in corꝫ ardebat nec q̄dē rōem ꝓsimilē valebat qz modū ⁊ ordinē ignorabat. iā oino ⁊ solūmō satagebat aio quō rediret p̄terita de dilecto dulcedo. cuiꝫ q̄ꝫtālibet festinationē tardita tem putabat.

De amore inaccessibili ad quē nisi aīma tracta sit ad eius secretā celestia non consurgit. Cap. VII.

Septimo aūt inflāmat⁹ amor inaccessibilis nuncupat. tanto nēpe ardore post p̄cedentē languorē ⁊ insatiabilē charitatē seipam eiꝫ aīa pstringebat. vt nō iā accessoriꝫ gradibꝫ vel passibꝫ vteret: ꝫ inopinati raptibꝫ septies i die angelorꝫ auxilio volās nō vadēs in illa sublimia secreta celestia ad amorē inaccessibilē capiebat. vñ ⁊ Paul⁹ nō ascendisse in tertiū celū vbi est inaccessibilis amor. ꝫ raptus fuisse. ij. Cor. xij. phibet. vere igit dilexit multū. Sic nēpe illa ardēs aia ad sponsū afficiebat vt quasi deificaret in eo. dū animꝫ eiꝫ divino inebriat⁹ atq̄ resolutꝫ amore oīm obliuiscēs totꝫ pgebat in deū. gustans id qđ scribit. Apoc. xij. Nemo scit nisi q̄ accipit q̄tiēs illā felicitatē p̄cipiebat istā miseriā nesciebat: qz vtiq̄ simul talia stare nō possunt. Ad hūc tam gradus amoris ⁊ si ei septies in die puenire dare: diu tñ stare in eo p̄hibebat. donec corrup̄tibilibꝫ exuta miseriis. p mortez libere euasit in libertatē glorie filioꝝ dei: iterat⁹ nihilominus tractus ille sepi⁹: ⁊ si suauē q̄dē in ea violētiaz indicaret magis tñ mortalē impotētiā denotabat: q̄ mole grauata aīa sua suo volatu i die septies deridebat. iuxt̄ qđ Prouer. xxiiij. Septies in die cadit iustus scz ab illo sctissimo raptu atq̄ altissimo. et resurget. qz resurgebat qñ iterū atq̄ iteꝝ atz iteꝝ retrahebat ab illo q̄ exaltatus a terra omnia trahit ad seipm.

Articulus tertius de septēplici cibo celi quo septies in die in deserto pascebat sctissima magdalena.

Certi⁹ atq̄ ꝓncipalis amor sanctissime magdal. dr transformat⁹. iō ꝓpha in eius psona subdit: ⁊ ego ad nihilū redacta sum. scz ppt ꝓsūmatā trāsformatōez. Septē eñ sunt gradꝫ diuini amoris: ꝑm quos i deū aīa trāsformat. hi siq̄dē dici p̄nt septē cibi q̄bꝫ septies in die magdal. a terris eleuata misterio angelorꝫ: absq̄ alio corpali cibo pascebat diuinitus in deserto. Primꝫ cibꝫ dr suauitas: scōs auditas. tertiꝫ ē saturitas: quartꝫ ebrietas. quintus securitas: sextꝫ trāq̄llitas. septiꝫ nihileitas.

De inexplicabili suauitate dei quā sentiebat magdal. in contemplatiōe leuata. Capitulum. I.

Primꝫ aūt eius cibus erat suauitas. cū eñ a terris corpus ⁊ i celū spūs diuinitus leuarent: ille celestis sponsus spōse sue caritatis amplexibꝫ iūgebat ⁊ ad eiꝫ oscula flectebat. atq̄ ad tactū eiꝫ subito celesti q̄dā dulcedine pfundebat animꝫ magd. quā q̄dem expiri pōt explicare vo mīme potuisz. Ille igit divinoꝝ labioꝝ fauꝫ distillās labijs eiꝫ fixꝫ fortiter q̄ impssus: stillabat dulcedinē ⁊ emanabat suauitatem: influens prius ⁊ replens interiora sponse: postmodū crescens incipiebat vsq̄ ad os effluere tandē vero abundando exuberans. necesse erat p labia emanare intantū. vt a spōso suo statim audire mereret illd Can. iiij. Fauus distillās labia tua sponsa mel et lac sub lingua tua. Nā vt dicit Mat. xij. Ex abūdātia cordis os loquitur.

Quāta insatiabili auiditate Maria satāgebat gustare dilectum suum Cap. II.

Secūdus vero cibus eius erat auiditas qđ eñ gustata suauitas auiditatē excuat ⁊ accēdit quis ignorat? q̄to etem quā alicui dulciꝫ sapit tanto: degustantis animū acrius ad eius appetitū accendit: tanta enim gustata dulcedine dilecti sui auiditas mentem

suaz repleuerat: vt licet in vita pñti illo pfecte frui non posset atq; non posse noscet: tñ insatiabiliter semp esuriebat eum ad impossibile p amorē extatitū se extenderet et exclamans illud Job. vij. Suspendiū elegit aia mea: z mortem ossa mea. Et illud Pss. quēadmodū desiderat ceruus ad fontē aquaz. zc. Et hoc mō verificat Augustini sentētia dicētis: Amor dei non capit de impossibilitate solatiū. omne em̄ desideriū tūc rōne assolet mitigari cum desideratū impossibile sit haberi amoris tñ violētia ex habundantia experimentati dulcoris in magdalena nulla impossibilitate poterat refrenari. Intellexerat em̄ simile quoddā dñm quodāmō pcepisse Deut. vj. Diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo zc. Nō tñ in hac mortali vita vel potiꝰ vitale morte: sicut a nemie ꝓstat posse impleri: ita ab omni homie debet optari: vñ et in iusti descriptione dictū est In mandatis eiꝰ volet nimis. Quid est autē velle nimis: nisi velle amplius q̄ posse: q̄ sensu dictū puto illō Canti co. j. Adolescentule dilexerunt te nimis: q: igitur infinitus z imensus est deus in quem amor marie tendebat ideo nullā volebat esse mensurā vel finem amoris. Amabat igit̄ maria amās et si non minus posse suo. minus nihilominus velle suo: nec de hac impossibilitate solatiū capiebat: sed desiderij potiꝰ suscipiebat incrementū: ideo ad dñm dicit. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas: in omni tempe

Qr tāta saturitate dei amor repleuerat magdalenā: q̄ omia trāsitoria abhorrebat Ca. iij.

Qrtius eius cibus erat saturitas proculdubio em̄ ꝓstat q̄ q̄ auidius māducamus. eo citiꝰ ad desideratā saturitatem venimus: in hunc aūt modum in gl̄iosa maria z suauitatem auiditas: z auiditatem saturitas sequebat. Scimus em̄ q̄ q̄cūq; post saturitatē ad comedendū ꝓueniunt. quelibet apposita vel oblata fastidiunt fercula. Quod igit̄ huiusmodi saturitatē quā in maria fuisse dicimus quid inq̄ aliud fuisse pensamus qđ q̄ quoddā quarūlibet cordiuz delitiaz fastidiū. et ex intimo affectu oim exteriorz qđdā verū z sponteneū despectum. Aliud ē em̄ blādiēti temptationi resistere z violenter repellendo nolle acquiescere: atq; aliud est spontaneo quodā intimi affectus intuitu fastidire z quaslibet interim carnis blādicias sibi sape nō posse: sed potius oia talia abhorrere. Ad hāc igitur verā satietatis plenitudinē ꝓuenerat magdalena: q: post illiꝰ suauitatis abundantiā quam interius senserat omnia que exterius potuissēt apponi quoddā necessariū potius q̄ voluntariū fastidiū incurrisset. Propterea abiectis omibꝰ mūdi delitijs et quibuscunq; sensibilibꝰ oblectamentis: i spelunca in vasta illa solitudine soli deo vacabat p. xxx. annos. diuinis delitijs insatiabilit̄ saturata: hāc autem vere satietatis suauitatē sentirenon possunt. qui exterioribꝰ delitijs affluunt Nā hmōi suauitas vt dicit Job. xxviij. Nō inuenit in terra suauiter viuentiū: nec sapere pñt inter tot oblectamenta delitiaz: et tā varia condimenta ciborum. Sed sicut ps̄. ait. Edēt pauperes z saturabunt. Pauper inquit et non diuites: q: diuites dimisit inanes: diuites tamen affectu potius q̄ effectu.

De stupenda ebrietate: quam ex diuino amore incurrerat magdalena. Cap. iiij

Quartus aūt cibꝰ erat ebrietas: q̄ q̄dez ex saturitate seq̄ solet. Ebrietas em̄ vera in hoc ꝓsistit q̄ q̄s tāto amore ferueat in ipm deū. vt non solū fastidiat creature solatiū. sed etiā delectet z q̄rat inuenire tormentū ꝓ solatio reputās oēm penā ob pbriū et flagellū vt ꝓfigeret z sit̄litudini z morti eiꝰ quem diligit aia sua. Scimꝰ aūt oēs qm̄ q̄ plene ebrij sunt. irrisiones sepe suas ne quidē aduertūt: atz picula q̄ eis circūstāt nec declinare nec attendere volūt. se denudāt sine pudore. z sustinēt plaga sine dolore. Cū em̄ ꝓsiderem⁹ hāc btissimā magdal. in tanta solitudine feraz̄ socīā. oīb⁹ incognitā vestib⁹ hūanis exutā. licet ppr̄ijs capillis optā ossib⁹ cuti herentib⁹: non hr̄e cibū humanū thalamū habere celū: lectū hr̄e hymnū: obliuione quadā dereliq̄sse totū pñs seculū Quid ppter hoc dicem⁹ nisi eā q̄dā spūalē ac stupēdā ebrietatē mētis eā pfectissime incurrisse

Cū quāta securitate maria i tali solitudine tāto tempore solitaria pmanebat Cap. v

Quintus ꝙo eius cibꝰ erat securitas. que ex ebrietate sequi solet. Ebrius in omi piculo stat securus. Ex hoc em̄ q̄ mia sentit se tm̄ deū amare q̄ libēter ppter ipm̄ sustinet oīe obpbriū: omne flagellū z oīe damnū iam foras mittit timor z tantā spē fidem z caritatem concipit: de adiutorio dei vt nullo mō estimet se posse seperari ab eo: ecce in hac securitate in tam horrendo loco in tantis piculis ꝓstituta erat magdalena: z in tanto illustrata erat sanctissima ista magdalena fidei splēdole tantum roborata spei vigore: tantū q̄ inflāmata diuino amore: vt cuz ꝓpheta dicere posset. Dñs illuminatio mea: ecce fides z salus mea. ecce spes quē timebo: Dñs protector vite mee a q̄ trepidabo: ecce ardētissimꝰ

amor: cū q̄ non potterat trepidare. Ideo cum ap'lo ad Rho. viij. dicere potuit spūs ei⁹. Certus sum eñ q̄ neq; mors neq; vita neq; angeli neq; principat⁹ neq; potestates neq; virtutes neq; instantia neq; futura neq; fortitudo neq; altitudo neq; pfundū neq; creatura alia poterit me separare a charitate dei que ē in xp̄o iesu domino nostro. seruo nō fo: non lapo partire non se diuide cossa tāto vnita pena ne morte la non po salire a quela altem a dorestra ꝛ apita marta cū sera salita a possedere tal bene iesu da cut taueme possed: cū dulcore.

De celesti tranquillitate ꝛ pace qua fruebat magda. transformata in deū corpore. Ca⁹. VI.

Sextus ei⁹ cibus erat trāquillitas que ex securitate necessario sequebat. Hec autē trāquillitas est illa pax que mētez ad interiora rapit: pax q̄ exterior oim memoriam intercipit. que ingenij acumē expugnat que rationis lumē reuerberat: que cordis desideriū implet: que oēm intellectū absorbet: quā null⁹ cupiditatis stimulus inquietat: quā null⁹ timoris aculeus exagitat. Hac igitur pascebat pace sanctissima magdalēa. Jō cū ppheta ait dicēs In pace in idipm dormiā ꝛ requiescā. Considera queso q̄d dicat cū dicit dormiā: cogita quid faciat somn⁹ exterior circa hominē exteriorem Est eñ somn⁹ corpore⁹ supra corporeū sensum Aufert eñ offitiū oculor̄ offitiū narium: offitiū aureū: offitium ceterorū q̄z sensuū atq; membrorum. sicut igitur p somnū exteriorē oēs sensus corpales sopiunt. Sic per hunc de quo loquimur interiorē magda. somnū exuperabant oēs eius aie sensus: simul absorbebat eñ cogitationē imaginationē memoriā ꝛ intelligentiā ꝛ hec est pax que sicut ap'ls ad Phil. iiij. attestat dicēs exupat oēm sensum Hunc eternī somnū maria intra veri sponsi amplexus q̄ttidie capiebat: hoc quottidie sopozabat q̄ttidie igitur quiescebat cū sponso. vñ Cantico. ij. dicit. Leua eius sub capite meo ꝛ dextera illius amplexabitur me.

De perfecta nihileitate ad quam p uenit maria p consumatam transformationem. Capi. VII.

Septimus ei⁹ cibus erat nihileitatis q̄ experfecta habz nasci trāquillitate quē admodū aque stilla multo cōfusa vino deficere a se tota videtur. dū alteri⁹ saporē induit: vigorē parit ꝛ colorē. sic illi pij ꝛ crebri marie affectus: imo pfectus transformati in deū de se in se nihil sentiebāt. nisi qō in xp̄o iesu sicut predixerat dñs Mat. vj. vbi ē thesaur⁹ tuus. ꝛc. Et itez ps̄. ait. Abyssus abyssū inuocat. abyss⁹ eñ diuine imensitatis p transformationē: abyssum inuocat hūane nihileitatis: ē eñ natura ardētis amoris. ꝛ ad h nitit inhiat ꝛ gestit: vt ñ solū sit in intimis amati: sed etiā ipm quodāmō sit amatū: atq; in h tm̄ excedit q̄ incōpabilit p diligit dilect⁹ de⁹: q̄z mēs ipm amās diligat se ipm: imo suiipi⁹ obliuiscit ꝛ sibiipi ānihilat p amore dilecti: hic tñ in mortali vita hac nō plene cōpleri pōt: h tantuz in glia sempiterna. Ad hanc nihileitatē ascenderat Job q̄. xxx. c. de se ait. Redactus sū in nihilū abstulit q̄si vent⁹ scz spūs trāsformātis ꝛ ānihilantis desideriū meū Ad hūc statū ascenderat ppheta cū ait. Defecit in salutare tuū aia mea. Ecce vltimus cibus sanctissime peccatricis. ecce ois pfectōis sue vltim⁹ status. ecce ois sue pfecte ꝓsumatiōis pfectissimus finis vt merito dicat: et ego ad nihilū redacta sum deo cuz ipo deo p pticipationem: transformatōez ꝛ annihilationē iaz factā. poterat ideo bene dicere cū ppheta. Defecit cor meum ꝛ caro mea. deus cordis mei ꝛ pars mea deus in eternū. Vere igitur dilexit multū. Digitur femina ab oibus benedicta: quis te digne laudare queat: quis exprimere posset laudes tuas. quis enarrare valeret magnalia tua: tu speculū peccator̄: tu gaudiū angelor̄: tu pnie forma. tu castitatis exemplū. tu mulier̄ penitentium fortitudo tu discipula veritat⁹: tu sapie stola: tu sap'lor̄ apostola. tu solitariarū securitas: tu ꝓtemplantiū titul⁹: tu diuinī amoris fornax tu leticia deuotor̄: tu diuinor̄ sensuū apotheca: tu arrarirū carismatū diuinor̄: tu templuz dei: tu habitaculū spūsscti: et vere q̄d q̄d pōt lingua enarrari min⁹ ē a laude tua ꝛ glia tua cum qua nūc regnas mgro ꝛ spōso tuo dño nro iesu xp̄o cū quo regnare nobis pstent auxiliū meri ta ꝛ intercessio tua: vt tecuz vno corde ꝛ ore in eternū laudemus ꝛ fruamur ipm gliosū deum qui in trinitate pfecta viuit et regnat in euo.

Hymn⁹ de sctissima magdal. in pmis ves.

Pange lingua magdalene lachrymas ꝛ gaudium. sonent voces laude plene de conceptu cordium: vt concordet philomene turturis suspirium. Jesum querens ꝓuarū turbas non erubuit: pedes vnxit lachrymaz fluuio quod abluit: crine tersit ꝛ culparū pmeruit. Suū lauit mūdatorē riuo fons imaduit pium fudi t fons liquorez et in ipm floruit celū terre dedit rorē. terra celū cōpluit. In pre dulci mixtione nardum ferēs pisticū in vngēti fusione tipum gessit mysticū: vt sanetur vnctione sanat egra medicuz. Die xp̄s hanc respexit spāli gra: q̄z multū hūc dilexit dimittūtur crimina: xp̄i q̄ resurrexit facta est pnuncia Glia et honor deo qui paschalis hostia: agnus morte: pugna leo: victor die tertia resurrexit cū trophco mortis ferens spolia.

Ad nocturnū hymnus.

Extimauit ortulanū ⁊ hoc sane credidit seminauit ei granū qđ in mente cecidit. linguā mouit ⁊ nō manū lingua iesum indidit. Nō agnouit figurali latentem imagine mētis agrū spiritali excolentē semie: sed cū eam speciali designauit noie. Hec a iesu ihm querit sublatū ꝙ querit: iesuz intꝰ mēte gerit iesus coz de querit. mentē colit mentē serit iesus nec pcipit. Jesu bone iesu pie qđ te monstrās latitas: quid occultas te marie mentē cuꝰ hitas intus veritatis plena nescit verbi veritas. O q̄ mire iesu ludis a qbꝰ diligeris. qñ ludis non illudis non fallis nec falleris: sic icludis ꝙ excludis notus nō agnosceris. O maria noli flere iā non q̄ras aliū: ortulanꝰ hic ē vere ⁊ colonꝰ mentium intra mētis ortū quere mētis opariū. Uñ planctus ⁊ lamentū in mentē cur nō erigis: cū ruoluis monumentū tecū ē quē diligis: iesum queres ⁊ in ventū habes nec itelligis: Unde gemis vñ plozas vex habes gaudiū: latet certe qđ ignozas dolozis solatiū: intus habes q̄ras fozas dolozis remediū. Jā non miroz si nescisti magistrū dū seminat. semē qđ ē verbū xpi te magis illuiat: ⁊ raboni rñdisti mariā dū nominat. Pedes xpi q̄ lauisti fonte lota gre. quā ab ipo recepisti funde rozē venie: resurgentē quē vidisti fac ꝙ sortē glie. Glia ⁊ honoz deo cuꝰ pstet grā: inuitati pharisco marie suspiria: cenam vite qui dat reo gre post prandia.

Ad laudes.

Gaude pia magdalena spes salutis vite vena lapsoꝝ fiducia. Gaude dulcis aduocata resurgendi forma data miseris post vicia: Gaude felix deo grata cui dimissa sunt pcta spāli gra. Gaude lotrix pedū xpi a q̄ tāta meruisti amori insignia. Gaude ꝑma dig frui visu redēptoris tui surgētis in glia. Gaude q̄ septēnis horis es ab ātro vecta foris sumi regis filia: Gaude q̄ nūc sublimaris: ⁊ cuz xpo gliaris i celesti curia: fac nos tecū penitere: vt post mortē lucis vere sortiamur gaudia Amē.

Feria sexta post dñicam de passiōe descrptio siltudis vanitatis mūdane que i vanis mulieribus regnat.

Sermo .XLVII.

Nos nescitis q̄c quā nec cogitatis. Jo.xi.ca. e tin euangel'.ho. Periculosissima res ē ignorātia necessarie veritati. nā sic dic Ysid. de sūmo bo. Ignorans qtidie peccat: ⁊ igrat ex qbꝰ verb̄ inuit ꝙ multi peccātes lz se peccare nesciāt: nō tñ in ꝓspectu dñi excusant: qz negligūt discere qđ tenent scire qđ est hre ignorātiā crassaz ⁊ supinā. Uñ sm Bern. Frustra sibi đ ignorātia blādiūt. q̄ vt liberius peccēt ignorāt: hmōi q̄dē sūt plerq; mlieres vane: nihil enim tantum priuat mulieres a diuina dilectiōe: q̄tum dilectio vanitatis. Talibꝰ igit merito dici posset: vos nescitis q̄cq; nec cogitatis. s. q̄ta sit offensio ⁊ malicia vanitatū. q. d. si mūdi vanitatē cogīsceretis: forte nō tñ ita libere peccaretis. Ad effugandā hanc ignorantiā pnitiosā qđ sit mūdi vanitas q̄ plūmq; decipit mlieres ꝓsiderādū ē pinde ppha i ps. cxli ij. de vanis mulieribꝰ ait: hō vanitati silis factus ē qđ vbū pōt eē aliđ thēa in pñti smo. Ait eñ hō. i. mlier vanitati silis facta ē: quō aūt mūdi vanitas cui mulieres vane assimilant deformiter sit formata mystice demonstrat. Apoca. ix. vbi dr de fumo putei abyssi exierunt locuste in terrā. et data est illis potestas sicut hñt potestatē scorpiones terre. Et pceptū est ne lederēt fenū terre neq; oīne viride neq; oēm arborē: nisi tantū hoies qui nō habent signū dei in frontibus suis: ⁊ pceptum est illis ne occiderent: sed crutiarent eos mensibꝰ quinq; ⁊ crutiatꝰ earū quasi crutiatus scorpij cum percutit hominem et in diebꝰ illis querēt homines mortē ⁊ nō invenient eam: ⁊ desiderabūt homies mori ⁊ fugiet mors ab eis: ⁊ similitudines locustaꝝ simules equis patis in pliuz: ⁊ sup capita eaꝝ corone tanq̄ similes auro: ⁊ facies earū sicut facies hominū: et habebāt capillos sicut capillos mulierū: ⁊ dentes earum sicut dentes leonum: ⁊ habebant loricas ferreas: vox aūt alaruz earū sicut vox curruū et equoꝝ multoꝝ currentiū in bellū ⁊ hēbant caudas scorpionū sicut caudas scorpionū ⁊ aculei in caudis earum ⁊ ptās eaꝝ nocere hominibꝰ mensibus quinq; ⁊ habebāt sup se angelū abyssi cui nomē hebraice Abbadon: grece autem apoleon: et latine nomen habens exterminans ve vnum abūt: et ecce alia duo ve veniunt post hec. In quibus sanctissimis verbis ostenditur per tria mysteria malignitas vanitatis mundane: per primū ostenditur eius origo naturalis per secundum eius ymago figuralis per tertium eius conclusio seu terminus criminalis.

Articulus primus de naturali simili tudine locustarum que signant vanas mulieres.

In primo mysterio ostenditur vanitatum origo naturalis. Naturalis vero origo omnium mundialiuz vanitatū: est supba ꝓsperitas mūdi Nā ingrati homines abutentes vna ꝓsperitate mundi: impie in superbiam eriguntur et extantur: et hoc est quod Joh. ait. De fumo putei abyssi exierūt locuste in terram Quid eñ est

fumis putei abyssi nisi elatio et superbia que ō puteo abyssi ideo exire dicunt: quia ex incendio demonū temptantiū p prospera mundi origine habent. de fumo igit putei abyssi in terrā locuste egrediunt: quia femine vane que locuste hic nominate sunt de supba mūdi psperitate et abundantia in mūdo multiplicant. ō quidam ait: luxuriant animi rebus plerūq; secundis: ꝛ Ozee. xiij. dñs ait. adimpleti sunt ꝛ saturati eleuauerūt cor suū ꝛ obliti sunt mei. Ez vt clarius mysteriū capiatur. naturales conditiones locustarum considerentur.

Naturalis similitudo mundane vanitatis ꝛ q; mulieres vane p locustas designantur Cap. I.

Naturaliter enim locuste primo in estate apparent. secō flante austro generantur. tertio tunc cantant ꝛ saliunt. quarto habent alas. quinto maior pars est in vētre sexto insaturabiles sunt. septimo omne viride consumūt. octauo in hyeme silent. nono flante aquilone cōmuniter omnes moriūtur. Sic vanitas mulierū et mulieres vane. Primo in estate tempalis pacis aparēt. Secūdo inflante austro psperitatis et abundantie diuitiarum vanitates mulierū multiplicātur. tertio in psperitatis successum fiunt choree cantus lasciui ꝛ iocosi. quarto tūc dilatant ale manicarum ꝛ aliarum pompaꝝ. quinto maior pars est in ventre quia sunt cōmuniter carnales ꝛ sensuales ipaꝝ q; deus venter est. Fm ap'm ad Phil. iij. Sexto insaturabiles sunt in vanitatib' suis. Septimo omne viride cōsumunt quia omnē viriditatez gratiarū et virtutū de mētib' hominū exterminant vbi abūdant. Octauo in aduersitatū hyeme. scz guerraꝝ pestilētiarū: ꝛ aliaꝝ tribulationū vanitates silent. Nono flante aquilone. i. tempe vltimi finis ꝛ mortis: velint nolint tales femine vanitatū moriūtur: sed omia hec cā breuitatis leuiter transeamus: q; de istis infra magis dicemus.

Articulus secūdus de imagine vanitatis mundane in locustis figuraliter demonstrata.

In secundo mysterio ostendit vanitatū atq; vana mulierū imago figuralis in qua figura ostendūtur sedecim malignitates vanitatū ꝛ sequentiū eas que in quatuor quaternarijs subiungatur.

De quatuor primis malignitatib' vanitatis. Capitulū. I.

Primo vide quatuor vanitatis malignitates. Prima dicit improuidentia. secūda debilitas. tertia tumiditas. ꝗrta fragilitas. Prima igitur est improuidentia. In hoc em̄ hoc vanitas ceteris deterior est vitijs. quia nocumentū suū in fine ppendit cū ad improuisa mala p ducant. est em̄ sicut pmissor malus qui tunc potissime fallit: cum quis in eo melius confidit. vnd Johānes subdit: ꝛ data est illis ptās sicut habēt ptātem scorpiones terre Scorpio siquidē lingua lingit et brachijs stringit. sed demū cū cauda pūgit. Sic vanitas mundi blandit delitijs stringit habitib' et ꝓsuetudinib' malis demū q; cauda cōclusiōis extreme supplicio eterne damnatiōis infelicem animam pungit: ꝛ hec est potestas quā habent scorpiones terre. idest vane mulieres vite pñt. Secūda est debilitas. Tanta nempe est debilitas vanitatis: vt duob' remedijs facile posset vinci. Primū est delectatio in diuinis. secūm ē ꝓsideratio finis. Primum remediū est delectatio in diuinis: qua mens que naturaliē sine delectatione esse non potest: facile trahit a terrenis. quia sicut dicit Eccles. v. Deꝰ occupauit cor illi' in delitijs scz spiritualibus. Secūm remediū est consideratio finis: Unde Hieronymus ait. Facile contemnit omnia. qui semp cogitat se moriturū. hec duo remedia vane mētes non habent: sed iusti ꝛ incipientes atq; proficiētes seu pfecti. et ideo illis vanitas nocere non potest. Et de hoc subdit: et preceptum est illis ne lederent fenum terre neq; omne viride neq; omnē arborem. Quia vanitas nocere non potest incipientibus. id est his qui p penitentiam mercent a flore carnalis vite: qui tpe antichristi erunt pabulum vehemoth: sicut dicit Job xl. Fenum quasi bos comedet. Et Mat. xxiiij. ve pregnantibus et nutrientibus in illis diebus quia vel qui solo bono ꝓposito et desiderio fuerit pregnās: aut adhuc lactauerit pregnans bonū opus: in tribulationib' illis deficiet. neq; nocere potest vanitas proficientibus. qui vires cūt p teneram adhuc quasi herbe iusticiam: de quibus Proverbio. xxvij. Aperta sunt prata ꝛ apparuerūt herbe virentes Neq; nocere potest pfectis: q̄ florent sibi quasi per arbores p puritatē frondēt primo p exēplaritatē. ꝛ fructificāt deo p multiplicē vtutē de q̄bus trib'. Ecci. xxiiij. in psona mlieris iuste nō vane dictū ē. Flores mei fructus honoris ꝛ honestati ꝑ tm̄ ledere pñt homines: qui nō habēt signū dei i frōtib' suis. hi sūt collocādi ad sinistrā dei q; signū pseruātis gre in mētib' suis vanis nō hñt: sicut in psona iustoꝝ. ij. Corꝝ. j. ap'lus ait. Signauit nos deꝰ: ꝛ dedit spūs pignus in cordibus nris. Signū autē reprobatiōis est vanitas: sic̄ saluatiōis honestas. vñ Greg'. Euidētissimū signuz reprobor̄ superbia est: sicut humilitas electorū. Tertia ē timiditas: sunt nē

pẽplereq; mulieres. vanẽq; licz velint imo desiderẽt ꝙcupisci atz sũt mẽte corrupte: tñ opib⁹ carnis amatorib⁹ suis nequaq; ꝙsentire intendũt: ppẽ timorẽ vite ⁊ fame: qz tñ cupiũt ad se trahere viros illosq; ad sui ꝙcupiaz inflãmare. gestus ⁊ modos tenẽt ꝑ ꝗs illi carnalis amoris stimulis crucient. Et de hꝭ Jobes subdit. et precepti est illis ꝑ frenationẽ ne occiderẽt eos. scz eis in carnis ope ꝙsentiẽdo. Licet eñ cor ꝑ cõsensũ ꝙcupie gre moriat dicẽte dño. Matth. v Qui viderit mulierẽ ad ꝙcupiscendũ eã hꝭ iam mechat⁹ ẽ eam in corde suo. nihilomin⁹ pleni⁹ occidit opus luxurie ꝙsumatũ ſm eñ Alexan. de hal. Solus pcti mortalis ꝙsensus ꝑuat aiaz gratijs gratificãte: sed vel ꝺ ꝙsensũ additũ op⁹ ꝑuat gratijs gratisdatis. Et hoc insinuat Job. dicẽs. Ne occiderent eos. ſ per opus plenarie occidẽdo ⁊ gr̃a gratificãte ⁊ gr̃a gratisdata priuando. q̃si diceret. refrenat illas deus misc̃ia sua ꝑ verecũdiã mũdi: ⁊ ꝑ timorẽ pene: quia si hꝭ duo a mulieribꝰ amouerẽt nouit dñs quõfacta irẽt. atz ꝑmissiue adiũgit ꝭ crutiarẽt mẽsib⁹ q̃nq; Mensis eñ ꝺr a mene qꝺ ẽ defect⁹ q̃nq; eteñ menses sũt q̃nq; cordis sensus: q̃ sp in defectu vtiq; currũt: tũc eñ tales vane mulieres hoies q̃nq; mensib⁹ crutiãt: cũ illis in q̃nq; sensibus cõdescẽdũt: in choreis ꝓtactũ: in cantilenis ꝑ auditũ: in procationib⁹ ꝑ visũ: in musto ⁊ odoriferis ꝑ olfactũ: de ceteris transeamus.

Quarta ẽ fragilitas: licet eñ vt dictũ ẽ mulier timiditate plena sit ⁊ fragilis ex natura. ideo subdit ⁊ crutiat⁹ ea; vt crutiat⁹ scorpiũ cũ percutit hoiem. Cũ nẽpe hꝭ fuerit ꝓcussus a scorpione: non subito mortem incurrit: sed diutius languore sensum approꝓinquat ad mortẽ. Sic cum homo de vana ⁊ lasciua muliere ardẽti cupidine vulnerat. licet vt dictũ est ꝑ consensum concupiscentie moriatur: nõ tamen moritur ad opa gr̃a; gratisdata; nisi consensus per opa iã dicto modo ꝑficiatur: paulatim itaq; cupidinis languore excrescente: et dyabolo cor hois inflãmante. atq; lasciue femine fragilitate finaliter permittente cruciatus ⁊ languor terminat incarnalis operis mortem: ⁊ hoc indicat Johãnes dicens. Et crutiat⁹ ea; vt crutiat⁹ scorpiũ cum percutit hominẽ. Ipse vtiq; sunt scorpiones. homies ꝑ luxurie concupiscentiã crutiantes. sed demũ quãdoq; se et alios ꝑ carnalia opera valde perimentes.

De quattuor secundis malignitatibus vanitatis mũdane. Cap. II.

Secũdo subdunt alie quatuor malignitates. Prima dicit insatiabilitas: scda turbulentia. tertia malicia: qrta falsitas. Prima ẽ insatiabilitas. Licet eñ natura homis bona. nequaq; pcti mali/cia ⁊ turpitudine delectet: tñ carnalis gaudij suauitate ⁊ resꝑsa. ad illã insatiabiliter inflãmatur. Cuz eñ mulier carnalis ⁊ vana semel mecho ꝙsenserit opus mortale carnis: simul ⁊ virus mortiferũ porrigit ⁊ illi insatietatez pabuli submistrat. Sicut tali mecho Micheas ꝓnunciat. vj. c. dicens. Tu comedes ⁊ non saturaberis ⁊ de hoc subdit a Jobe. Et in dieb⁹ illis q̃rent hoies mortẽ ⁊ nõ iueniẽt eã. Et desiderabũt hoies mori ⁊ fugiet mors ab illis. Suauitate nãq; carnalis opis allecti miseri pctores. cõsumãtẽ mortẽ aie cõcupiscũt: hec tñ ab eis quo dãmõ fugit. tñ in tali pctõ satietatez nullus nisi ꝑ sctimoniã castitatis. ⁊ fugiẽdo iuenit. Ideo ad huiꝰ pcti fugã hortabat apl's. j. Cor. dicẽs Fugite fornicationẽ. Scda est turbulentia seu iracũdia. Natura quidẽ lasciue mẽtis vt quãto ꝓmptior est ad carnalem delectationem tanto amplius disposita sit ad furorẽ et turbationem. sicut eñ moderamen nescit in delectando sic q; moderamen ignorat in crascendo. ideo de muliere vana atq; lasciua. Eccl. xxv. ꝺr. Non ẽ ira supra iram mulieris: ⁊ hoc idez insinuat Job. in sequentib⁹ dicens: ⁊ sil'itudines locusta; si miles equis patis in ꝓliũ. i. in ꝓtentionẽ ⁊ turbationẽ. post lasciuos ⁊ insatiabiles amores indignatio atq; turbatio inter carnales oriri solz in hui⁹ mysteriũ. Eccl. xxxj. ꝺr. Vinũ multum potatũ irritationẽ et iram ⁊ ruinas multas facit. Et licet de vino sit ad ꝛam. verũtamẽ de inebriãti luxurie vino spũaliẽ dictũ est. De quo vino ⁊ ira Apoc. xiiij. ꝺr. Babylon ciuitas illa magna. i. mulier carnalis atq; supba. que vino fornicatõis sue potauit omẽs gentes. Tertia ẽ malicia. Triplex siquidẽ cõsiderari põt sapia scz diuina humana ⁊ mũdana. Prima aũt ẽ diuina q̃ cognoscit ipe deus. in corona aurea designata: de qua Apoca. xiiij. ꝺr. Vigintiq;tuor seniores ꝓcidebant ante sedentẽ in throno ⁊ adorabãt viuentẽ in secula seculoz ⁊ mittebãt coronas suas añ thronũ. qz sapia diuina eis communicata regratiabant deo indignos illa se extimãtes. Scda sapia est humana ꝑ quam manuducimur in diuinoz cognitionẽ. de q̃ apl's ait ad Ro. j. Inuisibilia eñ dei a creatura mũdi ꝑ ea; que facta sunt intellecta conspiciuntur. Tertia est sapiẽtia mũdana. q̃ ppẽ malicia dicitur Hiere. xiiij. Sapiẽtes sunt vt faciãt mala bene aũt facere nescierũt. et de hac subdit. ⁊ super capita eoz corone tanq; sil'es auro. Corona quidẽ aurea in hũana mẽte est sapia diuina Corona aũt similis auro est sapientia humana Sed corona non dico aurea nec similis auro: sed tanq; sil'is auro. est sapiẽtia mũdana. i. malicia q̃ quidem sapia vana atq; ꝓnitiosa: et de hac mentem imbuit vanitas mundi. ideo de ea

De vanis mulieribus

li muliere dr Eccli.xxv. Breuis ois malicia su per maliciã mulieris scz in talib⁹ vanitatibus enutrite. Quarta ẽ falsitas. Solet eñ malicia simulata in hũanitate ne pateat vel vt possz decipe palliari. ideo dñs dicit. Math:vij. Attẽdite a falsis pphetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouiũ intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. a fructib⁹ eñ eor cognoscetis eos: Falsi q̃dem pphete sũt femie vane q̃ inuitãt ad gaudium ꝛ ducũt ad interitũ: signa hũanitatis ostendũt et opa malignitat abscõdũt: ꝑ ab eor fructib⁹ cognoscũt: cũ innumerabilia mala que ex vanitate pueniũt intelligant: sicut patere põt et sermone. xlvj. de xpiana religione p totuz et hanc cautelã esse habẽdã circa eas demõstrat. Job. dicẽs: ꝛ facies ear sicut facies hoim. Facies nẽpe apparentiã dicit. hõ vero mãsuetudinẽ signat Est eñ hõ naturalit aial mansuetum atq; ciuile: quia igit foris in incessu. fmone et gestu mansuetudinẽ siꝫ̃atã oñdunt. ear facies quasi hoies phibent. Sed caueat sibi agricolus simplex: ꝛ audiat psiliũ Salomõis puerb. ij. dicẽtis. Si intrauerit sapiẽtia cor tuũ. ꝛ scia aie tue placuerit: consiliũ custodiet te: ꝛ prudẽtia seruabit te. Et sequit vt eruaris a muliere aliena ꝛ extranea que molitur fmones suos.

De tertio quaternario malignitatũ q̃ pcedũt ex vanitate. Cap. III.

Tertio q̃z alie q̃ttuor malignitates vanitatũ supaddũtur. Prima dr carnalitas. scda mordacitas. tertia necessitas. quarta ẽ leuitas. Prima eñ ẽ carnalitas: quia eñ mens hũana lasciuis cogitationib⁹ plena ẽ: ideo lasciuã atq; luxuriosam vitã hre oportet: ꝛ hoc indicat Job. cũ subdit dicẽs ꝛ habebãt capillos mulierũ: capilli etenim muliebres cogitatiões signãt lasciuia plenas. In but⁹ mystẽriũ mulieres lasciue ꝛ vane: non tñ capillos suos mira diligentia ꝛ medela albos seu aureos reddũt. verũetiã alienos mira arte pfectos ad ornatũ capitis sui vsurpãt q̃ q̃ti crimis sit i sermone. xlvij. de religione xpiana ar. j. patere põt

Secda ẽ mordacitas. Naturale vtiq; ẽ vt lasciuus in vita dissimiles sibi pestifero mordeat dente detractionis. vocãs illos vel illas hypocritas. ꝛ gabadeos: i õ de talib⁹ subdit dicẽs et dentes ear sicut dentes leonũ erant. Solẽt eñ tales ꝛ pdicatores ꝛ quocũq; lasciue vite ear ꝛ vane reprehensores dura detractione mordere indiscretos illos iudicando ꝛ duros. Leo enim supbũ aial est: habet os fetens mordaces dentes ꝛ voraces: p quẽ merito denotat mens carnalis ꝛ impaciens: vana ꝛ supba cui⁹ os fetẽs est: ꝓpter alior diffamatiões: dẽtes mordaces habet: ꝓpter murmuratiões: voraces ꝓpt impias et crudeles detractiones. vocat eñ q̃q; in. 4õ. vnũ pfessorẽ: qui non psentit vanitatibus suis: vel vnũ pdicatorẽ: qui reprehendit scelera eor. iõ de tali spũ detractõis dicit Ezech. xix. Leo factus est didicit rapere pdam ꝛ comedere homies. Tertia est necessitas. Naturale siquidẽ est hoiem assuescere his que sibi placent. qz eñ vanitas in mũdi delectationib⁹ cõuersat. ideo quasi ineuitabilẽ psuetudinẽ atq; necessitatez induit mundanor: sicut testat ps. dicens: Fiat ei sicut vestimentũ q̃ opit ꝛ sic zona qua sp pcingit: ꝛ de hoc etiã addit in figura et habebãt loricas sicut loricas ferreas. Multitudo eñ mulier vanar q̃ seipas ineuitabiles induunt vanitates: et se ꝛ alios ad inferos trahunt in loricis ferreis designant. difficilimũ q̃dem est mulierẽ in vanitatibus enutritã exuere vanitates: sed nunq; corigit multitudo earum nã altera alteraz retinet ne vanitates relinquat sicut anuli ferrei se retinent in lorica: vñ multitudo mulierũ vanarũ dici põt lorica: dyaboli vanitatũ. sicut ꝺ illo Ecci. xliij. dr. Requiescit sup oẽm pgregationẽ aquar ꝛ induit se aquis sicut lorica Quid eñ defluentes aque denotãt nisi fragiles pr̃os in quaslibet vanitates ꝛ lasciuias defluentes: sicut Apoc. xvij. dr. Aque mr̃e pr̃i multi. Sup has igitur aquas vanitatis dyabolus requiescit: cũ taliũ generalẽ emendationẽ difficilimã pspicit: scienq; induit se aquis quasi lorica qr altera alterã ad hãc psuetudinẽ trahit ꝛ tenet. ideo Eccls. j. dr. Peruersi difficilimũ corrigũtur Ratio est. qr alior exemplorũ in talib⁹ excecant necad pcti cognitionez ꝛ detestationẽ sinũtur puenire. Vñ Bern. Voluptas habita libenter repetit: repetita blanditur: psuetudo ligat. ꝛ rõ cõsopit: sed quõ talia corrigũtur i fmõis pñtis fine patebit Quarta est leuitas ꝛ in pstantia. Vanitas eñ mentẽ facit leuem: ꝛ in oi ope suo in cõstantẽ. dum ad q̃libet mutationez rerũ quasi varijs flatib⁹ rapit in diuersa. ꝛ hoc recte sequit ad maliciã pcedentẽ: nã mens que difficilis est in bono pmptissima est ad malũ Est eñ sicut peluis i aqua vel sicut molendinũ ad ventũ: aut sicut nauicula in mari sine remige aut sine velo: aut sic pulueris ante faciẽ venti. sicut ait ps. Erit tanq; pulueris quẽ pjicit ventus a facie terre. Et de ꝫ subditur: ꝛ vox alar ear sicut vox curruũ equorũ multor currentiũ in bello. Ad vnam eñ vocem ꝛ voce velocius ad fenestras ꝛ vana spectacula currunt: atq; manicar seu opez alis in varios mutat effectus: nũc hilares nũc tristes nunc placate nunc irate: nũc psumẽtes nũc vero despantes. hodie sequũtur vnã vnitatẽ cras adinueniunt aliam. imo q̃q; in die vna q̃q; plures. vt merito psiles passiones ꝛ vanitates vo

lubilitate curruum currentium denotentur.

De qrto quaternario malignitatū quē producit vanitas mundi.

Capitulum.iiii.

Quarto alie quattuor malignitates subinferūtur. Prima dr bestialitas secūda crudelitas. tertia insēsibilitas. qrta est seruilitas. Prima ē bestialitas. cum enīz deus sine cauda esse phibeat. formās hominē de limo terre ad imaginē suā t ad simlitudinez xpi formauit illū. vt dr. Gen.ij. Dyabolus aūt cū et caudat⁹ sicut Apo.xij. dicit eo q cauda sua traxit tertiā ptem stellaz celi sup terrā ideo sibi hoiem t mulierē nitit toto cozde sibi pformare. quod iam fecit homini ensē p cauda atq mulieri in veste caudā elongando. sicut sermo. xlvij. d religione xpiana. arti.ij. p totū dictū est vt verificet qd de hoc ppheta ait. Hō cū in honore esset nō intellexit tc. Et subdit t habebāt caudas. Sed qz de tali bestiali vanitate nō perpēdūt vane mulieres: nisi in pūcto mortis. qñ in plerisq taliū est penitētia sine fructu: ideo sb inferk. sicut caudas scorpionū. de cuius pūctura vix homo ppendit: nisi qñ hō incurrit piculū irremediabilis necis. Quid p caudā q scorpionis est finis: nisi hois vltim⁹ finis? quē diabolus infernalis scorpio semp p suo libito cōcupiscit t qrit. Juxta qd dñs Gen.iij. de serpēte ac mulere ait. et ipse insidiabit calcaneo tuo. id ē fini vite tue. Secunda ē crudelitas. Tanta ē enī inconsiderata seuitia vanitatis. vt vñ. id ē ex quo lucro veniūt caude t cetera corpis ornamēta non penset: solū id cogitat ad hoc afficitur: in hoc sollicitudinē suam ponit. vt sit oi decori ornata. sed qz plerūq de impio lucro talia fiunt. Jō Jo. subdit. Et aculei in caudis earuz qz de aculeatis: t pungentibus lucris cōmuniter talia vana fiunt. Tertia ē insensibilitas. quinq enī sensus humane mentis: in quib⁹ anima etiā in p̄senti vita debet in dño delectari. scilicet gustus t visus de quib⁹ psal. ait Gustate t videte quoniā suauis est dñs. Audiā etiā de q psal. ait. Audiā q̄d loquat in me tc. Odoratus de q Can.j. dicit q sponsa ad sponsū ait. Trahe me post te curremꝰ in odorē vnguentoz tuorum Et tactus de q iteꝝ psal. ait. Mihi autē adherere deo bonū ē. Sed quia hi sensus in vanis mulierib⁹ et in illas diligentib⁹ p mundi vanitates a quinq corporis sensib⁹ absorbent iō ad oia spūalia atq diuina insensibiles fiūt atq deficit in eis ois sensus ad qd vti q facti sūt. scz diuinus sens⁹. Et hoc ē qd Job. subdit Et potestas eaz necere hoib⁹ mensib⁹ quinq. quicq enim mensib⁹ nocent. quādo cū vanitatib⁹ mulieres nō tantū sibimetipsis obsunt: sed etiā in se t in alijs in huiusmodi vanitatib⁹ placētibus omnem diuinū sensū obruūt t confundūt. atq ad omnia q̄ dei sunt insensibiles reddunt. sicut dicitur. Sapientie.iiij. in pstantia concupiscētie trāsuertit sensum t cap.iij. de vanis mulierib⁹ ait. Mulieres eoz insensate sunt: qz scz nullus gustū seu intellectū de deo habēt. nullius virtutis t gratie odorē pcipiunt: nulli vocatiōi diuine porrigūt aures Tales vo sunt vñ ps. ait. Oculos habent t nō videbunt tc. Et iteꝝ apls. j. Coz.ij. Talis hō nō pcipit ea q̄ sunt spūs dei Stulticia enī ē illi. Quarta ē seruilitas per hanc em vanitatis pestē dyabol⁹ i vana mulierē oēs exterminat grās t virtutes: p ipam nēpe vanitatē mentē ipius sibi clausā primo aperit vt per eā in ipam tā sibi aptā libere possit ingredi. ideo talis vanitas mulieris t cōplacētia el⁹ caput est serpētis antiqui: qd Gen.iij. cōteri p ceptū ē: nā vt pmū absq ipedimēto i mēte mulieris fuerit introductū totū corp⁹ ei⁹ illabit: cuz non sentit. sicut dicit Greg⁹. Et ideo de talib⁹ mentib⁹ in q̄bus tā dyabolus triumphalit regnat subdit in figura: t habebāt in se regē angelū abyssi. i. dyabolū q̄ tales aias regit. sed quez effectū in talib⁹ mittēte dño habeat subinfigit cū dicit: cui nomē hebraice Abbadon grece apolyon: latine habens nomē exterminās: quia ppter vanitatū crimia multa spūalia corpalia t tpalia bona exterminant in multis talibus.

Articulus. tertius de multitudine offensionum t flagellorū que sequuntur ex huiusmodi vanitate.

In tertio quidē mysterio oñdit ip̄aruz vanitatū terminus criminalis: est enīz talis vanitas. Primo iniqua cōtra celū: secdo iniqua ptra pximū subiectū. tertio pnitiosa ptra primū. Proinde hoc ꝓsiderans ps in. iiij. ait. admiratiue tales aias interrogādo. Filij hoim vsqquo graui corde: t ut ppter primū. vt quid diligitis vanitatē t ut ppter secundū. t queritis mendaciū t ut ppter tertiū. Qd verbū potest esse aliud thema.

Qd vanitas propter septē eius iniqtates. omnibus celestibus ē aduersaria.

Capitulum.i.

Prima enī vanitas iniq est ptra sūmū celū. Celū surs̄ū t terrā deorsum. i. mens vana. vñ ps. increpatiue atq admirative querit. Filij hoim vsqq̄ graui corde: dicit enī filij hoim: scz rōnabiliū. Jō magis culpandi estis q petis tā grauiē ptra celū: seu filij hominū. scz primoz pentuz. i. imitatores eoz: non dei: vsqq̄ graui corde. scz pseuerantes eritis? Septē nanq iniqtates grauant vanū cor ptra celū ex vanitatibus suis. Prima iniquitas di-

citur emendationis seu correctionis. Secda inflã mationis. tertia lenocinatiõis seu fornicatiõis quarta cõfusionis: ḡnta derisionis: sexta affli/ctionis. septima transgressionis. ¶ Prima eñ iniq̃tas cor vanuz grauãs ꝓtra celũ est emẽda tionis. ¶ Mulier nẽpe vana deũ qui creauit eã quasi nõ bñfecerit ea cõtendit suis vanitatibꝫ emẽdare. quasi dño ꝑ opeꝝ euidentiã diceret. Bñe tu creasti me in gratia: ⁊ ego faciam me al bã: tu me rudã: ⁊ ego politã: tu croceã ⁊ ego ru beã: tu artã frontem ⁊ ego latã tu paruũ caput et ego magnũ: tu capillos dedisti mihi paucos et ego supaddã multos. dedisti mihi nigros: ⁊ ego mihi faciã albos: tu breues et ego longos feci mihi me puã ⁊ ego faciã magnã me. tu macilẽ/tam et ego bombice fulcitã: creasti me sine alis ⁊ cauda ⁊ ego me deformabo alatã ⁊ caudatã. O supba temeritas vani cordis audi Esa. xlv clamantẽ. Ue q̃ ꝓtradicit creatori suo. Nonne mentiris qñcũ q̃ orãdo dño dicis. Fiat volun tas tua sicut in celo ⁊ in terra. dic nõne ope cor rigis creatorẽ ⁊ facturã suã emendas? O ꝑsum ptio vane mentis. Audi Cyprianum vt refert Aug⁹. in. iiij. lib. de doctrina xp̃iana: si q̃s pin gendi artifex vultũ alicuius ⁊ spẽm ⁊ corpis q̃ litatem emulo colore signasset. ⁊ signato iã ꝑsũ mato q̃ simulacro ali⁹ manus inferret. vt iaz formata iam picta quasi pitior reformaret. gra uis priꝰis artificis iniuria ⁊ iusta indignatio videret: tu te estimas impune laturã tã impro be temeritatis audaciã dei artificis offensaz vt .i. et. si eñ ipudica circa homies et incesta fucis lenocinijs tib⁹ non suis corruptis violatisq̃ que dei sunt peior adultera detineris. q̃ ornari pu/tas q̃ putas comi: impugnatio ista ẽ diuinum op⁹: ꝟuaricatio est veritatis: ⁊ ibidem allegat Aug⁹. ⁊ Ambro. dicentẽ. Hinc illa nascuntur incẽtiua vitiorꝫ ⁊ quesitis ora pingãt dñ viris displicere formidãt ⁊ de adulterio vult⁹ medi/tenꝫ adulterium castitatis cõtra quos etiã ait. Hiero. qua fiducia erigit ad celos vultus quos cõditor nõ cognoscit. vñ fatuis virginibꝫ q̃ foris gl̃iam mundi q̃sierũt Mat. xxv. dictũ ẽ cuz q̃ rerẽt a dño gl̃iaz padisi. Amẽ dico vob nescio vos: sic etiã testaꝫ ps̃. dicens. Bñe in ciuitate tua imaginem ipoꝝ ad nihilũ rediges. q̃non aparebũt in celis. ¶ Secda vanitas iniq̃ cor dis est inflãmatio: nã inflãmanꝫ ꝑ tales mulie/res vanas tẽpla dei q̃ sunt aie ⁊ corpa xp̃ianorũ: ꝟ Paulo attestante. qui. j. Cor. iij. ait. Tem plũ dei sctũ est qđ estis vos. vbi glo. dicit q̃ q̃ libet fidelis tẽplũ est spũsscti in baptismo dica/tũ. vñ plus diligit deꝰ vnũ tale templũ spiale q̃ oia corpalia tẽpla mũdi: cũ ꝑ omibꝫ mundi templi repandis incarnatꝰ pegrinꝰ ⁊ passus ñ fuisset xp̃s. q̃ oia ẽm doctores ꝑ solo vna redi mẽda aia ꝓficisset. vñ ps̃. in spũ ꝓtemplãs pñs tps in q̃carnales ⁊ vane mulieres cuz meretri/ceis ornamẽtis accedũt ad sacratissima loca et incendũt spũalia tẽpla dei. i. aias atq̃ materia lia tẽpla ꝓphanãt clamore spũali has psal. ac/cusabat dicẽs. ps̃. lxxiij. Incenderũt igni sctũ/ariũ tuũ in terra. i. aias iuuenũ illas in eccl̃ijs i sipientiũ: polluerũt tabernaculũ nois tui. i. ec/clesiã ꝓsecratã qđ ẽ tabernaculũ nois dei vbi i/uocaꝫ diuina salus. i. nomẽ dñi nr̃i iesu xp̃i qđ quidẽ tabernaculũ polluerũt: cũ tot fornicatio nes in tali ꝓsecrata eccia corã deo ⁊ btã ṽgine ⁊ sctis eiꝰ openꝫ q̃ ꝓcupiscẽdi se causas ꝑstent iuuenibꝰ. sicut patz ex̃ de iniurijs ⁊ dãnis. c. si culpa. vbi dr̃ q̃ occasionẽ damni dat dãnuz de disse videt. ⁊. ij. Esdre. iiij. Templũ incendẽrt ydumei. i. sanguinei. hoc ẽ mulieres carnales ⁊ luxuriosi affectus in sanguine designati. naz tales mulieres vane sicut ad luxuriaz accẽdũt mares: ita q̃ accendũt semetipas. vñ ad tales. Esa. l. ait. Ecce vos accẽdentes ignẽ alioꝝ: ac/cincti in flãmis scz luxurie estis. Sed pl̃eq̃ eaꝝ dicẽt se non habere hanc maculatã intentiõez. ad quas ego dico. nec gladiꝰ corruptam habet intentionẽ quãdo cũ illo necaꝫ quisq̃: ꝑ solum mõ vtens eo. Sic in ꝓpsito demon est qui ad animas pimendũ quasi venenato mucrone va na vtiꝫ muliere. Sed ampliꝰ dicã. licet enim in hoc nulla cõcurrit intentio mala: cũ tñ ex ꝑ mꝫ taꝝ animaꝝ ꝓditio subsequaꝫ: qui tantoꝝ ma lorũ ꝓestat occasionẽ eterna morte dignꝰ meri/to reputaꝫ. sicut in ꝓallegato ca. si culpa mon=stratum est. In huiꝰ mysteriũ Exod. xxij. dici tur. Si egressus ignis inuenerit spicas et aprehenderit aceruos frugũ siue stantes segetes in agris reddent damnũ qui ignem succenderint. Tũc nempe ignis egrediꝫ cũ effrenate vanita/tis occasione ꝓcupiscentie causa daꝫ. tũc quip/pe aprehendit spicas vel aceruos frugũ: q̃n ex data occasione anime igne ꝓcupiscẽtie succen/dunꝫ. Unde sicut supra dictũ ẽ ad satisfactiõez merito obligãtur. ¶ Tertia iniquitas vani cor dis est fornicatio: cũ eñ xp̃s sit legitimꝰ aniaꝝ sponsus: quot animaꝝ vanitas mulieꝝ causa est ruine: tot spũaliũ fornicationũ talis mulier potest dici ruffiana. totq̃ sponsas fornicatricꝫ alienat a legitimo sponso xp̃o. Siquis magni/ficus impator vilissimaz iuuenculã destercore erigeret ⁊ i sponsã despõsaret legitimã atq̃ eaz impiali sublimitate ditaret: et hanc quedã mu lier vt peccaret cũ altero seducere conaret: cuz ad noticiaz impalis maiestatis id veniret q̃to suplicio iuberet illã dãnari? et tu vana mulier estimas impune transire q̃ quottidie tuo leno/cinio vanitatis: nõ vnã tantũ sed multitudinez animaꝝ legittimo tuo sponso xp̃o in multipli/

cē fornicationē seducis quas sponsas xp̄s suo pretiosissimo sanguine redemit. ⁊ elegit eas de stercore originalis peccati: erexit ⁊ gratijs multiplicib⁹ sublimauit. Sed sup has oēs impias mulieres nequiores sūt ille q̄ ad monasteria sanctaꝝ sponsaꝝ xp̄i cū hmōdi vanitatib⁹ ⁊ lasciuijs cū cōmessationib⁹ ⁊ choreis atq; carnalib⁹ cantinellis accedūt: ⁊ cū in talib⁹ monialib⁹ sit fragilitas carnalis ⁊ paucitas sepe spūs: immo quādoq; carnis rabidus appetit⁹ quantaꝝ ruinarū illuc taliter accedētes occassiones p̄stent hōestius ē tacere q̄m id seculo ꝓpalare. O impie insensate mulieres. O impie ⁊ insensate matres O sorores o cognate o taliū monialiū fratres ⁊ consanguineitas tota que p̄dictaꝝ sceleratarū dissolutionū in locis sacris. ⁊ sepe in tempore sancto psonis sacris ⁊ deo dicatis occasio sepissime estis. Nōne carnis vestre ⁊ deo legittime despōsate horrendos lenones vos considerati vbi vigiles deberetis esse custodes. ¶ Quarta iniquitas vani cordis est confusio scz quā vāe mulieres in ecclesijs corā beata virgine operantur. Cum enim sepe ecclesie sint ad honorem beate Marie virginis consecrate: vel dedicate vel ad minus in qualibet ecclesia sint imagines marie virginis venerate: qua temeritate o mulier vana p̄sumis corā illa cū tot carnalib⁹ ⁊ lasciuis vanitatib⁹ apte cōpere: q̄ audatia illi approximare. qua stulta p̄sumptione audes ad illam p̄ces fundere. cū tibi inp̄cationib⁹ maledicat q̄t vanitatib⁹ impijs ⁊ passib⁹ iniq̄s ⁊ alab⁹ a te pemptis: ⁊ filio suo ablatis sue ecclesie vel imagini approp̄inquās: q̄n etiā in mūdo viuēs omnino carnalis vanitatis tanq̄ pudicissima ⁊ honestissima virgo fuerit inimica. et hec ⁊ talia ppie in ꝓfusionē sue hōestatis sanctissime agere videaris. Audi q̄d de te Eccī. xxxv. ait. In spem mulieris vane ira ⁊ irreuerentia: ⁊ ꝓfusio magna ꝓginis matris dei. Non igr̄ mirū si illi tam terribiliter maledicat. Quinta iniquitas ē derisio. s. btōꝝ apl̄oꝝ et alioꝝ sanctoꝝ atq; sāctaꝝ: q̄ tanto zelo oia vana mundi et carnalia despexerunt. vt mortē potius eligerent q̄m talibus adherere. O gīosa katherina o agnes btā. o lucia o Margaretha ⁊ Barbara ceteriq; scti et sancte dei cuz hec tales aspectu ⁊ habitu meretricēs in vestris solennitatib⁹ adeunt templa vestra cū tot offensionib⁹ sponsi xp̄i ⁊ dei. cū tāta p̄nicie animaꝝ. cū aduersario vestre vite ꝓtēptu: quā illis gratiam impetratis. quā complacentiā de accessu illaꝝ habetis: imo q̄m odiuz erga illas: ⁊ q̄m abominatio vobis sit videre vanitates eaꝝ facile q̄s inteliget ⁊ aduertet si vestram honestatē: pudicitiā: odiū: vanitē atatq; humilē mūdi cōtēptū. ⁊ haꝝ elataꝝ atq; effrenataꝝ carnalē affectū atq; aspectū ⁊ domini sui et sctōꝝ ei⁹ despectū pensetur. Licz quidā pictores carnales ac vana gīosis mūdani ⁊ auari vos sepi⁹ pingāt atz oleriq; sculpēt, falsissime veluti meretrices: ꝑ veniet vtiq; tp̄s qō verificabitur qō Bap̄. dr q tales gemētes p̄angustia spūs dicent intra se pniam agentes: hi sunt q̄s aliq̄n habuim⁹ in derisuz ⁊ in similitudinē imp̄roperij. ¶ Sexta iniq̄tas afflictō scz sctōꝝ angeloꝝ dicit: sic testē: xp̄o Lu. xv. Gaudiū ē angelis dei sup vno pctōre pniaz agente: sic ⁊ illis tristicia ac dolor de aie iuste auersiōe. Cū em̄ ex mulieris vanitate tm̄ multiplicet culpa. exaltet sup bia, annihilet, gr̄a. vilipēdatur xp̄i passio acerba. dstruatur eccia: ineficax fiat eoꝝ custodia. pdat gl̄ia ⁊ acquirat eterna pena: q̄tū putas illos sctissimos angelos de oib⁹ ꝓtristari: ac p ꝓsequēs oēs tales mulieres ⁊ earuz vanitates horrere: qō p̄uidēs in Esa. xxxiij. ait. Angeli pacis amare stabūt. iō. j. Coꝝ. xj. apl̄s ait. Debet mulier velamē hr̄e sup caput suū ppt angelos. i. ne aie illis cōmisse ꝓtaminent ⁊ ip̄i ꝓtra tales mulieres acrit̄ ꝓturbent. Septia iniq̄tas dicit trāsgressio sctāꝝ ⁊ iustarū legū. Solēt em̄ dñi p̄uidere: p leges ac statuta ne tāta vanitatū supfluaꝝ expensaꝝ in suis patrijs abusio inualescat: intelligētes q; nō solū in offensionez ⁊ in detrimentū aiaꝝ: verū etiā q; ex causis multis in graue dispendiū veniat ciuitatū ⁊ patriarū. vñ q̄ tantaꝝ sctāꝝ ꝓstitutionū statutaꝝ et legū fuerit trāsgressor ⁊ fractor p̄m Alexandr̄ de halis in. iij. ⁊ p̄m Tho. scda scde q. lxxxvj. mortalit̄ peccat. ix. dist. c. quicūq;. cū hmōi leges vim habeāt a lege eterna a qua diriuāt. sic ē ipamet sapia dei Prouerb. viij. ait. p me r̄ges regnāt ⁊ legū ꝓditores iusta decernunt: imo si ad q̄s ptinet p leges ⁊ statuta ac p obseruātias earum negligūt p̄uidere: rei in ꝓscia apud dominū oim illoꝝ iniquitatū recto dei iudicio reputant. sic dr. lxxxvj. di. c. faciētes. non caret scrupulo ꝓcessionis occulte: qui manifesto facinori desinit obuiare. Hec ibidem.

¶ De septē nocumētis per que probatur talis vanitas esse nociua proprie persone. Cap̄m. II.

Secūdo talis vanitas est nociua ppr̄io subiecto: vñ admiratiue ⁊ increpatiue tales vanas feias interrogat p̄s. dicēs Ut quid diligitis vanitatez: scz q̄ vobis nociua ē? Septē nēpe nocumēta opat̄ vanitas contra ppr̄iā p̄sonā illa scz abutente. Primū dicit elatio. scōm vagatō: tertiū abominatio: quartū obligatio: q̄ntū molestatio. sextū ruinatio: septimū diffamatio. ¶ Primū inq̄ nocumentum quod opat̄ vanitas ꝓtra p̄sonā vanā elatio est cum em̄ ex supbia vanitas oriat̄: necesse est vt

De vanis mulieribus

ex vanitate elatio subsequat. Superbia em̃ ē interius in affectu: sed elatio ē exteri⁹ in effectu. sicut de q̃busdã exp̃mit ap̃s ad Ro.j. dicẽs Superbos elatos: vanitas igit duplex officiũ hz in mẽte vana Primũ ē superbiã demõstrare: scõm est elationez a superbia generatã enutrire. Prio em̃ vanitas habet intrinsecã cordis superbiã demonstrare. sicut Hester.xiiij.attestat .tu scis dñe q̃ abhominer signũ superbie ⁊ vanitates q̃ quelibet vana mulier est superba. Audi igit o mulier vana ⁊ superba: q̃d Ecci.x.dicit. Initiũ hois pcti ē superbia: ⁊ q̃ tenebit illã replebit maledictis.i. pctis. Ex quo ptz q⁹ mulier superba ⁊ vana oĩb⁹ vitijs adimplet Nõne desiderat videre pulchra? ecce vana gl̃ia: nõne crutiat siq̃ pulchrior vel sibi similis reputet. Ecce iuidia dolẽsq̃ p̃ iuidia irascit ꝓtra illã quã pulchrior ē vel cõsilem sibi videt: ecce iracũdia: Cunq̃ illã in pulchritudinẽ supare nõ possit: nascit in de accidia: mens aut̃ eius tristis ⁊ accidia plena cũ diuina dulcedine sit p̃uata consolari querit p tpalia bona: ecce insatiabilis auaricia Cũ aũt pulchritudinẽ cõseruare vel augmentare desideret: q⁹ vñ habet corpus per gulã fouet: ecce gula: Cunq̃ gula delitijs enutrit: necesse est in fetidã luxuriã ruinare: ecce iã verificatũ est: quod Lu.xiiij.dr. Qui se exaltauerit sczp superbiã: hũiliabit sczp luxuriã: Hui⁹ smie est Greg⁹. xxj. Moral. Secũdo cõsideremus quõ vanitas habet elationẽ a superbia generatã nutrire ⁊ demõstrare. Audi Esa.iij. Qui de q̃busdaz vanis ⁊ elatis mulieribus ait. Elevate sunt filie syon ⁊ ambulauerunt extẽto collo: et nutibus oculorũ ibãt ⁊ gaudebãt ⁊ ambulabãt pedib⁹ suis: nõ modesto cõposito gradu incendebãt q̃ oia elationis manifesta sunt signa Felix ergo qui cũ tali muliere elata ⁊ superba poterit ꝓuersari: vñ versus. Fastus est in pulchris sequit superbia formã Scõm vero nocumẽtũ ē vagatio ⁊ tpis pditio: tãta nẽpe mẽs vanitate aia talis mulieris replet: vt apud pp̃riaz domũ ꝓsistere nequaq̃ possit: nisi vt ibi ornet ⁊ decoret ⁊ suã pulchritudinẽ itez atq̃ itez i/mo septies ante dom⁹ sue exitũ speculet. dum q̃ ibi corpe manet vaga mẽte in nullo occupatur nisi vel q̃ vacat ocio de fenestris seu ostijs seleccatorib⁹ suis oñendo: vel se ornat fucis. Quis aũt exp̃mere posset tps quo vel ornat caput vel corp⁹ aut faciẽ suã in speculo arte componit: ibi cõremplãs qualiter formet oculos lõgos ⁊ graues qua oculi pte p̃spiciendi sunt iuuenes amorosi: qua lubrica gesticulatiõe detrahendi: quis faciẽ suam deceat risus vel corpis gressus. O si tanta diligenti solertia atq̃ tanto tempe studerent placere deo q̃ta student placere mũ do: tanta sanctitate pollerẽt q⁹ quodã/modo multas sanctas virgines suparent. Demũ compta vt similitudo templi: imo vt verius dicam quasi meretrix pstibuli egredit ista demũ adit dei templũ. querit spectacula cũcta instabilis dissoluta et vagabunda. De quo p/uerbio.v.dr. Pedes eius ascẽdunt ad mortez et ad inferos gressus illi⁹ penetrant ꝑ semitam vite non ambulant: vagi sunt gressus illi⁹ et inuestigabiles. Et capitulo vij. idem itez de illa ait: vaga garrula quietis impatiens: nec valẽs in domo cõsistere cum pedibus suis: nũc foris. nunc in plateis nũc iuxta angulos insidiãs Ad quaz Hieremie.xxxj. dicit. Usq̃quo delitijs solueris filia vaga? Quidam de sanctis patribus cum vidisset cuiusdam mulieris vage ornatum flens alta voce ad dñm ait. Ignosce mihi omnipotens deus qui in hac muliere vnius diei ornatus: toti⁹ vite mee supat industrie ornamenta. Et iterum abbas pambo vidẽs i alexãdria mulierẽ ornatã ad quam dominus p̃sens in heremo descendebat amare fleuit et causam fletus interrogantib⁹ aperiens ait: duo me mouent ad fletum. vnum perditio eius: secundo quia non tantum studeo placere deo: q̃tuz ista studet placere mundo. Item hic transeo dẽ elemosynis ac pijs operibus. quibus tales vanitãtes amãtes sepe aduersant. nam que indutta erit sericis vestib⁹ atq̃ deauratis fulcita lapidibus p̃ciosis ornata: vanitatibus multis ⁊ aureis ⁊ argenteis: ⁊ alijs care emptis rebus si videret in transitu suo magna necessitate egentem non daret ei obulũ. Ad missam raro vl nũ quã accendit lumen: tantũ q̃ duz ornat incedit vel in ecclesia cõmorat raptum est cor eius cernentibus complacere. vt sepe dum est i missa ne dũ videat si sibi deficit lumen. verumetiã non aduertit cum eleuatur dominicũ sacramẽtum quomodo ergo pauperem perpendit egere in via: Et quod dementius est si quãdo talis mulier vana casu venit ad mortem tunc etiam abutitur pietate: nam vestes cum quibus multas spurcitias ⁊ peccata ⁊ scelera in ecclesia et alibi pluries perpetrauit quas horrere deberz sacris altaribus induendis seu ad faciendum planetas aut ad alia ecclesiastica pamenta relinquit: quasi a sacrato suo corpore non liceat nisi ad sacra mysteria transferri: et in signũ q̃ velit illa abuti post mortẽ sicut abusa fuit in vita statuit ibi sua arma apẽdi. imo q̃q̃ in testamento reliquit q̃ de suis crinibus derelictis cõficiatur corda ecclesiastice nole: vnd dicit Ecclesiastes quoniam quomodo verum dicis: Vanitas vanitatum ⁊ omnia vanitas. Tertium mulieris vane nocumentũ est abominatio Abominat em̃ de⁹ omẽs oraciones ⁊ supplicationes ⁊ postulatões suas. vnde apostol⁹. j. ad Thimo

ij. ait. Volo mulieres ornare i habitu ornato cuz verecundia z sobrietate ornantes se non in tortis crinib⁹ aut auro aut margaritis aut veste p̄ciosa. sed quod decet mulieres p̄mittētes pietatem p bona opera. Sup quib⁹ verbis glo. ait Sup bus habitus non impetrat. Sed nōne egēt huiusmodi vane femine plus q̄z alie gratias impetrare cū tot criminibus sunt irretite? qua tamē via gratiā et remissionē suoz peccami nū poterunt obtinere cū in eccl̄ia vbi solēt gr̄e impetrari in p̄ntia dn̄ici sacramēti ac aliaz multaz reliquiaz. et cozā gl̄iosa virgine et angelo⁹ dei sāctoz suis lasciuijs z vanitatib⁹ p̄mūt iuuenū aias xp̄i sanguine p̄ciosissimo redēptas? O si i ciuitate hac eēt mulier quedā q̄ in nulla solēnitate eccl̄iaz introiret: nūq̄d hereticā putarēt minus vtiq⁹ malū foret si vana mulier nūq̄ ad eccl̄iā iret: q̄ si in domo absq⁹ vanitate maneret Qz q̄ excusatione falerata se muniēt mr̄es q̄ nubiles filias in festiuis dieb⁹ qñ p̄ceptū ē audire diuina retinēt clausas: z tanq̄ anialia solū cozpe ipingenda absq⁹ nullo dei timoze vel sensu i domo nutriūt illas. z si qñ eas ad eccl̄iam ducūt veluti meretriculas illas ornātes in templi sedib⁹ statuūt eas: quasi bastialas in foro venales. Peccāt nempe qñ dieb⁹ debitis ad eccl̄iaz nō ducūt illas: sed grauiꝰ vtiq⁹ p̄ditoꝛē offendūt cū ad eccl̄iā ducūt eas quasi meretrices.

Quartū nocumentū vane mulieris est obligatio: scz ad restitutiōez dn̄i cui⁹ occasio est. detur q̄z q maritus talis vane mulieris habeat multa de male acq̄sitis. Vel que de iure ad satisfactionē sint obligata tūc si mulier nō consideras vnde talis suba venerit: aut q̄ tēdere sit necesse sit vltra dotis subuentiōez. multa in ornatu suo p̄sumēs. z sic reddit vir impotentem ad satisfaciendū: ipa sic non tm̄ peccat in talia p̄sumendo. verꝫ etiā de suis dotib⁹ aut de alijs q̄ licite acq̄rere p̄t satisfacere obligat. Dedit eñ efficacē occasionē illi⁹ damni. sed vt dicit extra de iniur. z dā. c. si culpa. Qui occasionē dāni dat damnū dedisse videtur: nec al's absolui seu saluari posset. iuxta illud ex de re. iur. li. vj. Nō dimittit pctm̄ nisi restituat ablatū. hoc nō p̄siderāt nec aduertūt mulieres vane z insensate. nec etiā multi p̄fessores eaz. sed de⁹ cūcta iusto iudicabit iudicio. Quintū ei⁹ nocumentū est molestatio. tantis deniq⁹ mulier vanitatū phaleris⁹ ad ornata cū leccatoꝛib⁹ se exhibeat p̄mptā cito adamat. difficile custodit q̄plurimi cupiunt nec facile tutū est in quo multoz vota suspirant. ali⁹ forma: ali⁹ malicia: ali⁹ facecijs. ali⁹ liberalitate molestat. Facile eñ expugnatur quod vndiq⁹ lasc̄essit. Arguūt nēpe venalem equū signa venalitatis in fronte: atq⁹ tabernam indicat circulus ante domū. scādaluz videntibus p̄stas. tuipe causa es molestie tue: adiuuet te saluatoꝛ: timeo casum. caue caue ite rū dico caue: fragilis es: et mundi atq⁹ demonū versutiaz atq⁹ p̄ditionuz ignara. amoꝛ quē tibi leccatoꝛ tu⁹ oñdit. scandalū tuū ē infamia tua. vituperiū tuū: p̄fusio tua occasio mortis tue. non solū spūalis sed forte etiā coꝛpalis leccatoꝛ tuus sicut p̄s. testat. Insidiat vt rapiat scz tibi oia supꝛadicta rapere pauperē iuuenculā et insipientem dum attrahit eam scz multipliciter alliciendo. Sextū nocumentū ē ruinatio: nūc aūt pphetia de te verificat. qua dꝛ Apoca. xiij. Cecidit cecidit babylon ciuitas illa magna: que vino ire sue fornicationis potauit omēs gentes. Babylon confusio interp̄tat et mulierez que seducta p̄pter vanitates suas cecidit in fedum luxurie opus manifeste designat: quia ex hoc omni p̄fusione digna ē Bisq⁹ cecidit q̄ clamat p̄pter duplicez eius ruinā scz p̄pter mentis consensum. z coꝛpis per luxurie opus: vel quia p̄mo cecidit a gloria dei. scdo cecidit a gloria et fama mūdi. quia licet videatur occultū non est tm̄. quia sicut dicit dn̄s. Mat. xij. Nihil opertū q̄ nō reuelet. Ciuitas iō magna nomiat p̄pter excellentiā elationis z sup bie sue Hec aūt vino ire fornicatiōis sue omēs gentes potabat: q̄n inebriantib⁹ vanitatibus z lasciuijs suis aspicientes ad luxurie insaniaz deducebat. vinum q̄z ire merito nuncupat propter multa mala iam dicta: et insup dicēda que ad indignationē z iram p̄tra illā vanā p̄uocat creatoꝛē. vnde ad talem vanā inebriatā mulierem aspicientes a dn̄o dicit Hiere. xv. Sume calicem vini feroꝛis hui⁹ scz lasciuiaz vanitatum z p̄pinabis de illo cūctis gentib⁹ z bibēt: scz per cōcupiscētie desideriū. z turbabuntur scz vt p̄ficient opus: et insanient: scz post operis cōplementū. Ideo ad te Babylon carnalis et vana. q̄a vanis leccatoꝛib⁹ in lutum fetide luxurie demersa es. Ad te inq⁹ sermonē suuz dirigit. xxxvij. c. Hirremias dicēs. Seduxerūt te et p̄ualuerunt aduersuz te viri pacifici tui. hoc est amoꝛosi sui demerserunt te in cenoꝛ: scz in luxurie fede: et in lubrico pedes tuos: scz ad iteꝛ ruinandum nisi p̄caueas in futurū Septimū nocumentuz mulieris vane est diffamatio. Maxima quidem etiam apud mundū mulieris diffamatio estimabitur. cum in muliere p̄dita honestatis fama nihilum remanet p̄ciosuz Licet eñ vir de luxuria diffametur z in hoc eius anima si vera sunt que dicunt detrimentuz maximum patiatur: apud seculū tamē ad multa vtilis esse potest: scz ad mercantias ad artes p̄ric cautelam ad iura z ad multa cōsimilia. At mulier cum veridice fuerit diffamata ad nihilū vltra nisi, vt mittatur foras et conculcetur ab

hominibus. Bath. v. Quatuor tamen cause esse possūt quare mulier siue vir diffamationem incurrit. Prima est ppria impudentia: secūda est diuina iustitia: tertia ē dyaboli astutia quarta ē dei misericordia. Prima diffamationis cā esse potest ppria impudentia mlieris qđ palam ostenditur Jhiere. iij. Frons meretricis mulieris facta ē tibi noluisti erubescere ideo scz diffamares vñ. Ecc. xvj. Fornicatio mulieris in excellētia oculor: ⁊ in palpebris eius agnoscit. Secunda causa ē diuina iustitia qua fit vt peccator in psenti ⁊ etiā in futuro seculo pfundat ppter scelera sua: vñ. Jhere. xvij. 6r. Duplici ꝓtritione cōtere eos dñe deus noster Et iteruz Naum. iij. Reuelabo pudenda tua in facie tua Tertia causa eē potest demonis astutia: q̄ quādoq̄ crimē in publicū deducit vt mens peccatoris desperet. ideo Jhere. in psona talis desperantis in. ij. c. ait Desperaui nequaq̄ faciā adamaui quippe alienos ⁊ sequitur causa. quō confunditur fur quando cōprehendit: sic cōfusi sūt scz tales. Quarta causa esse potest diuina misericordia qua fit vt qñdoq̄ peccatū alicuius manifestet: vt cōfusus ad dñm ꝓuertat vt dicitur Imple facies eor ignominia ⁊ querēt nomē tuū domine. Et alibi ipse ait dicens Dixit dominus ex basan ꝓuertam. Basan confusio interp̄tat conuertam in pfundū maris. id est cordis penitentiaz amaricati. Et iterū ad talē mulierē vanā atq̄ pfusam. Michee. iij. ait. Veni ves vsq̄ babylonem que cōfusio interp̄retatur: et ibi liberaberis ⁊ ibi redimet te de manib⁹ inimicor tuor. id est demoniorū ⁊ amasior tuorū. Ex hac eadem misericordia deus aliq̄n permittit vt mulier vana licet contra veritatez de turpitudinis ope diffamet: vt suas vanitates deponat ꝓpter quas fuit maxime diffamata: et merito quidē: vnde. j. ad Thimo. ij. sup illo verbo non in tortis crinib⁹ ⁊c: Glo. ait. Superbor habit⁹ nō rectafacit de se credi. Addūtur quoq̄ q̄ carnalis iuuenis qui de muliere vaga ⁊ vana desiderat id sperat: q̄ autē sperat id credit: ergo credit et sperat assequi q̄ de vana muliere animo ꝓcupiscit ardenti. id etiā cū socijs manifestat: desiderij implendi iudicia certi tudinis mōstrat. de illo se iactat: alter alteri palam facit. Interea simplex ⁊ vana mulier vt se corrigat ne cadat ex dei misedia diffamat. Ergo ꝓsideratis his septē malis ⁊ nocumentis q̄ vobis faciūt vanitates. vt quid diligitis vanitatem.

Qr vanitates mulierum et etiam aliorum tripliciter corriguntur.

Cap. III.

Tertio talis vanitas est pernitiosa contra ꝓximuum nisi per penitentiam corrigatur: Decipit em̄ ꝓximū. Ideo ppheta illā mendaciū vocat dicēs. Et queritis mendaciū .s. quo decipiatis ⁊ decipiami. Qroide talis vanitas correptione indiget. Tria em̄ sunt genera corrigentiū hominū vanitates Primū est cōscientiale: secundū ē iusticiale. tertiū est iudiciale

Primū igit̄ gen⁹ corrigentiū vanitates ē cōscientiale. In quo genere sunt oēs q̄ reducunt ad ꝓsciam vanitatib⁹ occupatos: int̄ qs sūt veraces ꝓdicatores: recti ꝓfessores: alij quicunq̄ iusti ꝓximi morū suor dilectores ⁊ correptores: quib⁹ omibus diuersimode tñ a domino. Mat. xviij. ꝑceptū est dicens. Si peccauerit in te frater tuus vade ⁊ corripe eū ⁊c. Tal' vero correptio aliq̄d ꝓdest licet pax: quia pauci hoc fideliter agunt. Insup illis paucis pauciores pseueranter obediūt. quia in populis abijt timor dñi: vnde ps. ait. Non est timor dei ante oculos eor. Secūdum genus eor qui corrigunt vanitates ē iusticiale. In quo genere sunt ꝑncipes ⁊ dñi seculares seu quecunq̄ regimia secularia rectores ⁊ officiales ciuitatū atq̄ terraz q̄ omnes per leges atq̄ statuta ꝓuidere tenent tot vanis supfluitatib⁹ populor ex q̄bus tot sequunt mala sicut dictum est: aliter nō caret scrupulo concessiōis occulte qui manifesto facinori desinit obuiare. vt ptz. lxxxvj. di. ca. Faciētes: imo officiales ꝑiuri sunt nō faciētes iuxta posse seruare statuta ⁊ leges que ꝓtra talia ordinātur. q̄n ad hoc p iuramentū fuerit obligati. Talis correptio multū imo in sūmo ꝓdest. quia pli amplius q̄ cōscientias custodiunt bursas. Viror satis de dñis ⁊ rectoribus qui cum dei magno honore ⁊ sui atq̄ cum oñi lucro tpali ⁊ etiā spūali alior ⁊ suo cuz possint ꝓuidere nō curāt Tertiū genus corrigentiū vanitates est iudiciale: q̄ licet vt. s. ps. testat Deus sit iudex iustus ⁊ patiēs nec irascit̄ per singulos dies. tamen hodierno tpe per multa grauia iudicia aliter inemēdatas corrigit vanitates. ꝓpterea sepe patimur pestes guerras grādines et alias aduersitates sicut in fine. xlvij. sermonis de religione xp̄iana dictum ē plenius: ⁊ de hoc correptionis genere Jo. subdit. ve vnū abijt ⁊ ecce adhuc alia duo veniūt post hec. Tria siquidē clamat aquila volans per celū Apoca. xix. Ue ve ve habitantib⁹ in terra. scz vanitatib⁹ plena. que ve sūt guerre ꝓpestes ⁊ alia exterminātia subam tempalem. De his tribus ve iam abijt, vnum scz guerra vel pestis seu reuolutio status ⁊c. cōsimilia applica ad beneplacitū sed quia ꝓtemptorib⁹ deus semp addit grauiora flagella: ideo vno ve abeunte semper duo succedere facit: ideo subdit. Et ecce alia duo ve veniunt post hoc. Grauiorib⁹ enim

grauiores succedũt pene eo q̃ post graues graviores p̃cesserũt culpe: q̃tonempe grauior cõmittit culpa cum mens ad ꝓpositũ fuerit indurata: tanto ꝑm diuinã iusticiã necesse est vt etiã grauior supueniat pena: nõ que mẽtẽ est obstinatam flectat que se deo inflexibilẽ reddit sed que duritiã eius ꝓfringat sicut ait tanq̃ vas figuli confringes eos. Bens nanq̃ peccatoris deo rebellis q̃ leuiores penas ꝓtemnit: lõ condigne mereꝫ vt tanta succedat pena: q̃ta ad ipam cõfrigendã exigit sue duriciei culpa. Ex dictis iã patet vnde mundana vanitas originem sumpsit et quomodo eã diuinus spũs prefigurauit q̃ in quantã culpã q̃ penam mentes vanas adducit. A quibus omnibus eruat q̃ liberet veritatis amator formositatis donator: q̃ ad se redeuntibus pius susceptor: dñs iesus christus qui cum patre q̃ spiritusancto formosus p̃ filijs hominũ sup oia glorioſus q̃ benedictus viuit q̃ regnat in secula Amen.

Sabbato post dñicam de passione de laudibus virginitatis: q̃ duodecim domicellab⁹ matris dei.

Sermo XLVIII

Volumus iesum videre Joh. xij. et in euãgelio hodierno. Multitudinis deuotaꝫ virginũ charitate ardentiũ et sponsum suũ desiderantiũ atq̃ postulantiuꝫ: xp̃m verba sunt ista. Aiunt em̃ Volum⁹ iesum videre: nec vtiq̃ mirũ cuꝫ iuxta ꝓphete verbũ ipe sit speciosus forma p̃ filijs hoim. et in quẽ desiderant angeli ꝓspicere. j. pe. j. Ad hanc igit̃ visionẽ in p̃nti p fidem q̃ in futuro p spem nemo ꝓuenientus peruenire põt: q̃ mediãte virginis deuotione atq̃ affectione. Nam q̃to quis humiliter se sentit deuotiorem: familiariorẽ ad matrez christi: tanto maiorẽ spem habet in ea. acꝙ ꝓsequens in xp̃o huius spei maioritas excitat atq̃ inflãmat ad magis xp̃m amandũ et desiderandũ: q̃ ad magis etiã diligendum omia que sunt christi Sãcta igit̃ virgo mater est que cũ sit celi porta ad oia magnalia xp̃i animas sibi deuotas admiranda gratia inducit. Proinde ꝓpheta in ps̃. xliij. ait. Adducẽt̃ regi vgines ꝓ⁹ eã. Qđ vbũ potest esse aliud thema in p̃nti materia. In q̃bus sacratissimis verbis tres status sanctaꝝ virginũ beati virgini deuotaꝝ ꝓ ordinẽ describunt̃ Primus nature. secũdus gratie: tertius glorie Primus est status nature p̃parantis: ibi virgines. Secũdus ẽ status gratie ꝓformãtis. ibi post eam. Tertius ẽ status glorie premiantis. ibi adducent̃ regi. i. domino iesu xp̃o qui ẽ rex regum q̃ dñs dominantiũ. vt dicit Apoc. xix. ꝑ duos primos itaq̃ status pueniꝫ ad tertium: qui in verbo ꝓpositio a virginib⁹ postulatur cum aiunt. Volumus iesum videre.

Articulus. i. de triplici virginitate et de. xii. p̃conijs virginitatis q̃ q̃tũ virginitas matrimonio p̃feratur.

Primo circa p̃conũ v̄ginitatis considerandus est status nature p̃parãtis: quia ꝓpheta ait virgines: virginitas nempe prepat aiam ad videndum in p̃nti Jesum sponsum p fidem. q̃ in futuro per gloriam sempiternã. Triplex tñ virginitas distingui põt. Prima est corpalis. scõa est mentalis tantũ: tertia est mentalis q̃ corpalis. Prima ẽ tantũ corpalis de qua. xxxij. q. v. c. sicut em̃ Chrys. sup Math: ait. Multi em̃ corpore quidez castitati student adulteriũ quidtz cõmittũt voluntate cum dñs dicat. Qui viderit mulierẽ ad ꝓcupiscendum eaz iã mechat⁹ ẽ in corde suo. ergo voluntas sine opere frequẽter peccat. Et Hieron. vbi supra in ca. si paulus ait. cõtingit tamẽ ꝑm Tho. scõa scõe. q. xv q̃ cꝙ ex actu mentis cogitantis de corruptione carnis et intenderetis expiri delectatiõe carnis q̃ calo excitetur: et semen distillet q̃ tũc absq̃ dubio virginitas amissa ẽ. Si autem corruptio consistat in actu mentis consentientis: amittitur virginitas ꝑm illud formale quod habet in mente. non tamen ratione eius quod in ipa materiale est. vnde talis non potest dici virgo nisi materiale tantũ: et talis amissio v̄ginitatis repari potest nõ autem illa in qua etiã illud quod est materiale subtrahitur Scõa est virginitas tñ mentalis: vnde. xxxij. q. v. c. j. &. Qđ aũt pudicitia mentis violenter eripi non possit multoꝫ auctoritatibus comꝓbat̃ Est em̃ virtus animi que violentiam non sentit corpori nanq̃ vis infertur non animo: vnde quãuis corpus violenter corrumpat̃: si pudicitia mentis seruat̃ illesa: tamen castitas duplicat̃ sicut fertur btãm Lucã dixisse pascasio: si me inuitaꝫ feceris violari castitas mihi duplicabit̃ ad coronam. non em̃ inquinat̃ corpus nisi de consensu mentis: hec ibi. Tales tamen virgines licet virginitatem q̃ virginitatis laurcolam non amittant: tamen ꝓsecrari nõ debẽt. Cui⁹ ratio est. quia difficile est in illo actu ita reniti q̃ voluptas non alliciat ad aliquẽ consensum: vnde cũ de pleno dissensu ecclesie constare nõ potest ideo statutum est q̃ tales a consecratiõe debẽt humiliter abstinere. sicut ptz. xxxij. q. ij. ca. Ille autẽ famule. q̃. xv. q. j. Si quis non irat⁹. hꝰ sententie est thomas in. iiij. dist. xxxij. q̃ secunda scõe. cliij. Idem Albertus et Bonaventura. Sed q̃d de occulte corrupta cui⁹ cõsecratio

non potest sine scandalo intermitti. Dicendus scom Tho. ibi supra. q̄ occulte corrupte siue a viris siue ab aliq̄ cūq̄ modo velari nō debent qz ppter scandalū nō debet eccl̄ia sacramēta lia variare. Et sicut quidā dicūt pōt ad vitandum scandalū adhiberi aliqua cautela scz q̄ illa que nō sunt de substantia v̄ginalis veli fiant: sicut ē accensio cādelaz. z hmōdi occulte vitatis illis que de substātia sūt vtputa vera q̄ dicunt in impositione veli. z nomē virginitatis in nomē castitatis mutēt: z huic sentētie ꝓcor. Go. z ho. Tertia est virginitas mētalis z corpalis que videlicet incōtaminato corpe atq̄ mente in virginali pudicitia pseverat. vñ. xxxij. q. v. sicut em Crisō. sup. Matt. ait. Illa ē gloriosa continētia quā non trālsgredi pōt necessitas debilitatis corporis sed quā ꝓplectit voluntas sancti ppositi Secunda z tertia virginitas cōmendabilis est et magno ꝓconio exaltanda atq̄ sancto matrimonio ꝓponenda ē. Non tamē ppter arrogantiam in ꝓiugio positi vituperari debent. quia hoc phibetur di. xxx. si quis ppter deum: pōt tamen virginitas non tanq̄ ꝓceptū dari. ꝙ tanquā cōsiliū suaderi: vñ. xxxij. q. j. c. integritas corporis. Ambro. ait. Sola est em̄ virginitas que suaderi potest: impari non pōt: res est magis voti q̄ ꝓcepti. Hec virginitas per Ambro sūm in lib. de virginitate sic diffinit. virginitas est expers contagionis integritas. Et per Augustinū in libro de nup. z ꝓcupiscētia diffinit sic. Virginitas est in carne corruptibili. perpetua incorruptionis meditatio. Duodecim q̄ppe preconijs seu priuilegijs virginitas mrimonio prefertur: que sunt duodecim rationes q̄re est melior status virginalis q̄ matrimonij coniugalis: z possunt dici quasi duodecim stelle. i. corona alicuius virginalis vel duodecim lapides ꝓciosi: ponant prime quattuor Primo propter prioritatem: secūdo ppter societatez. tertio ppter localitatē: quarto ppter antiquitatē Addant alie quattuor. Primo ppter saluationem: secūdo ppter significationē. tertio ppter benedictionē. quarto ppter contemplationez. Subdant alie quattuor ratiōes. Primo ppter assiduitatē scōo ppē raritatē. tertio ppter durabilitatē: quarto propter fructuositatem.

De quatuor rationibus quare virginitas matrimonio ꝓferat Ca. I.

Ponamus p̄mas quattuor rationes quare virginitas matrimonio prefe ratur. Prima est propter prioritatē nam virginitas in statu innocētie a deo ordinata est. Nempe v̄go adā de terra virgine pnunciat creat⁹. vñ Gen. ij. dr. formauit igit dñs de⁹ hoiem de limo terre: z spiraculum vite spirauit i faciē ei⁹. Eua q̄ de virgine Adā formata ē. vñ Gen. ij. dr Adā nō inueniebatur adiutor similis sibi Immisit g̃ dñs de⁹ sopor in adā. cūq̄ obdormisset tulit vnā de costis ei⁹ et repleuit carnē p ea. et edificauit dñs de⁹ costā quā tulerat de adā in mulierē: z adduxit eā adadā. De mrimonio vero p⁹ virginitatē secuto. Gen. j. dñs ait. Crescite z multiplicamini et replete terrā. Qd quidē p̄m mgrm hystoriarū sine ꝓiunctione eoz fieri nō potuit: z sic de⁹ cōiugiū viri z mulieris fieri instituit: sed pus etiā a deo formata v̄ginitas p̄cessit Secūda autem rō ē ppē societatē. nā de⁹ virginitatē fecit in celo in ordine angelor: qz oēs angeli v̄gines z incōtaminati dici pñt: vñ Hiero. in p̄mōe ō assūptiōe ait. p facto i carne p̄ter carnē viuē ñ frena vita est: ꝙ celestis. vñ in carne angelicā gloriā acq̄rere ē maioris meriti q̄ hr̄e. Esse em̄ angelū felicitatis est: eē v̄o virginē virtus est. dū hoc obtinere viribus nitit cū gr̄a. qd angelus habet ex natura. hec ille. Matrimoniū v̄o inter hoies institutū est scz inter adā z euā: sic ex p̄cedentib⁹ ptz. Et Ambro. in li. de viduis ait. Supgredit virginitas ꝓditionē humane nature: p quā homines angelis assimilant. Maior tñ est victoria virginū q̄ angelor. Angeli em̄ sine carne viuūt v̄gines aūt in carne triūphāt Item Cyprianus de virginate. Virginitas inquit est sor angelor: victoria libidinum: regina virtutū: possessio omniū bonor. Tertia aūt rō est ppter localitatē. nam nuptie institute sunt in paradiso terrestri et tpali. virginitas vero in paradiso mystico et spūali. scz in eccl̄ia sancta. imo ipa virginitas paradisus merito dici potest. pinde dicit Cyprian⁹ in li. de virginitate ait. Flos est em̄ virginitas ecclesiastici germinis. decus atq̄ ornamentū gratie spūalis: illustrior portio gregis x̄pi. Quarta. rō est ppter antiquitatē. Nā virginitas nō solum fuit prior q̄ matrimoniū: sicut p̄dictū est. sed etiam quia prius est mulier virgo q̄ mater: ꝙ si peccatū non fuisset semp virginitas pmansisset: eo q̄ nunq̄ in mēbris illis corrupti extitisset. Nā taliter vsi fuissent talibus membris sicut manu z oculo vtebant. z absq̄ corruptiōe z tempore debito fuissent clausa z aperta. sicut et nūc oculus z manus absq̄ vlla lesione a nobis claudit z aperit. Proinde Augusti. xiiij. de ciui. dei ait. q̄ in statu innocētie potuisset vir vxorem cognoscere salua pudoris integritate. Et itez ō fide ad Petrū idē ait: si homo nō peccasset: mulier peret sine dolore: z et am viro permaneret.

De alijs quatuor ratiōibus quare virginitas coniugio ꝓferatur. Ca. II.

Addant alie quatuor rones quare vgi
nitas matrimonio pferenda e. Primo
ppter saluationez. Matrimoniu libe
rauit a gnali diluuio: s vginitas liberat a pcto
ppter qd diluuiu est factu. Na Gen. vj. dicit.
Dis qpe caro, corrupat via sua sup terra: mri=
moniu saluauit corpa. s virginitas aias: illud
liberauit a morte corpali: sed aliud a morte eter
nali. Sicut igit salus aie pfert saluti corpis: sic
virginitas mrimonio anteferet. Proinde. xxx=
ij. q. j. c. nuptie. Ambros ait. Nuptie terra re/
plet virginitas padisu. vn Esa. v. ad virgines
honesta t pudica ait. Letare sterilis q no pis.
Secdo ppter significatione: Na matrimoni/
um significat iunctione xpi t eccle: seu dei et
anie. Proinde apls dicit ad Eph. v. Viri dili
gite vxores vras sicut xps dilexit eccliam: et se
metipm tradidit p ea vt illa sctificaret: et sequi/
tur in fine capituli. Sacramentu B. i. sacr sig/
nu: magnu e: ego aut dico in xpo t in eccia. Sz
virginitas no e signu s signatu in ordine recto.
to tm pcellit virginitas matrimoniu qtu signa
tu signu pcellit. Proinde. iij. di. c Scripsimus
sacru psiliu ait. Nos aute t virginitate cu hu/
militate amictamur et ptinentia cu castitate t reli
gione deo acceptissima dicim: et renunciatio/
ne seculariu negociorum atq actuu cum humilita
te approbado laudam: t nuptiar vinculu qd
fm castitate pdurat honoram. Et iteru Leo
papa ait: xps virginitatis e fili. vez sup omia
que dici dnt hac virginitate pmedabile reddit
q i e saluator huani gnis de mundissima vgine
nasci sibi placuit: t qd ipe vgo in se pmansit: t
q p ceteris discipulu amauit que virgine d nu
ptijs carnis abstraxit. Intantu em ei vginitas
placuit spali hospitio vteru virginale accepit:
in q sibi nature assumpte nuptias celebrauit. Ha il
le. Tertio ppt benedictione: bndicede em sut
nuptie an carnale iunctione: Iz virgo trahat
cu viro q habuit alia vxore fm Tho. qd aute
ppt benedictoez agere hnt q bndicedi sut: ptz
xxiij. di. c. sponsus. Ubi dicit sposus et sponsa
cu bndicendi sut a sacerdote a pentib suis vel
a panymphis i. ab ancillis fm Glo. offerant.
Qui cu bndictioez accepint: eadem nocte p re
uerentia bndictois in virginitate pmaneant:
aliter tn ponit. xxx. q. ij. alr. Dicit em ibi de bi
duo vel triduo sed qlibz pdictoru capitoru co
siliu e fm glo. Talis aut bndictio ad multipli
catoez filioru valet: maxie si ad pdictoru psilio/
ru deuote t fidelit obseruet: ptra qsda carnales
t bestiales q velut animalia bruta aut canes fac/
ta dispensatione antea aliqn ad carnale copulaz
currut: hoc etia assentientib parentib insensa
tis: falsissime opinantes tanqz a dyabolo illusi
atq deluси dicentes q psumata copula carna=
li seu iugali facturis t alijs incantatoib non
possunt circa carnale copula impediri. Ex his
ptz q bndictio iugalis valet ad filioz multi=
plicatoem: sed bndictio t secratio virginalis
valet ad crescendu in gratijs t opibus bonis.
Un fm Tho. in. iiij. dist. xxxiij. in secratione
virginu sicut t in unctione regu t hmoi alijs be
nedictioib gra dat: nisi assit impedimentu ex
pte accipientis: no tn sacramenta dicunt quia in
stituta no sunt ad curationem morbi pti sic sunt
sacramenta hmoi Virgines in eccli. benedicun=
tur t consecrant t eis anul dat: q: fiunt spose
xpi: s in matrimonio fiunt sponse hois: pinde
ait beata agnes Anulo suo subarrauit me: ideo
ipsa renuit tpale sponsu pfecti filiu: ei pferens
sponsum xpm. Qua igit audacia qua temerita
te qua denicz impietate audent quida sceleste
cu talib xpi sponsis sacrilegiu ppetrare: consi
derent qd scriptu est. Aborit arrept monacha
qcunqz potit. Quarto ppter contemplatoez
ordinatur ein vginitas ad aie bonu: fm vitam
contemplatiua quod e cogitare q dei. sunt coniu
giu vero ordinatur ad vita actiua. i. ad huani
gener cotemplatoez: q: vir t mulier in matri
monio constituti necessario habet cogitare que
sunt mundi: unde. j. Cor. vij apls ait. Mulier
innupta virgo cogitat q sunt dei. i. habet apti
tudine cogitandi de bonis spualib t eternis:
vt sit scta. i. intacta corpe t spu. i. voluntate: q
aut nupta e cogitat q sut mundi quo placz viro.

De quattuor vltimis rationibus quare virginitas matrimonio ptefe renda est. Cap. m.

Subdantur vltime qttuor rones qua/
re virginitas matrimonio e pferen/
da. Primo ppter assiduitate. Nam
xps fuit i mundi nuptijs sel: vt scz ma
trimoniu approbaret psentia sua t sue sctissime
mris unde Joh. ij. scriptu e Nuptie facte sut i
chana galilee: t erat mr ihesu ibi: vocat e autez
ihesus t discipuli ei ad nuptias. In nuptijs ve
ro virginitatis e sp qsi castissim virginu spon
sus. vn Apoc. c. xiiij. dicit virgies em sunt t se
qunt agnu qcuqz ierit. Sic em ex pcedentibus
ptz pncipalior ps i virginitate e puritas t mu
dicia metis: qpa integritas corpis: t de h in
telligi pot: qd Ecci. ij. dr. Concupia spadonis
deuirginauit iuuencula. Spado qde dr qui ad
coitu ineptus est: vn t solo corpe mundu signi
ficare pot q inuencula. i. aiam sua p concupiam ex
malis cogitationib pdeunte corrupit. Ideo
apls. j. Cor. vij. sic dictu est ait. Mulier inu
pta t virgo cogitat. i. cogitare dz q sunt dei: vt
sit scta corpe t spu. Nec etia hec duo sola suffi
cere pnt: scz mundicia carnis t spus nisi etia ter

ciũ assit: scz q hec mũdicia nõ ppt mũdi glĩaz sed cũ vera hũilitate ad xpi gloriã habeat. Sic cut em virginitas ẽ imunitas a pollutiõe hominũ. sic hũilitas ẽ imunitas a pollutõe demonũ. Sic em demones miscent aiabus z eas corrũpũt p superbiã: sic hoies miscent corpib' zea dẽ corrũpũt p luxuriã. Qui igit veri z hũiles virgines eẽ volũt. cũ eis cõmorat xps q ipsum sequunt. sic Joh's subdit. hi sequunt agnuz q cũq ierit. i. sic agn' xps mund' pcessit nõ solũ a ptagiõe hũana p mẽtis z corpis virginitatẽ. sed etiã a ptagiõe dyabolica p maximã hũilitatẽ. Sic q hãc grãz a deo meritis xpi psecuti sunt. sequunt xpm in spũs hũilitate. z anie et corpis integritate z virginitate.

Scdo ppt raritatẽ. Nã oẽ raz caz: et omẽ carũ pciosum Pautiores cm sũt lapides pciosi q nõ pciosi z arbores domestice q silueſtres: pauci virginitatẽ appetũt vel pseruãt sic Mat. xx. dicit. Multi sunt vocati scz ad virginitatẽ s pauci sũt electi: nec imerito q dẽ cũ virginitas sit in cõsilio pfectionis: mrimoniũ vero sit in mõ pmissionis. vñ. xxxij. q. j. c. integritas. Ambrosius ait. Integritas corpis a nobis expectanda est quã ego p cõsilio suadeo: non p impio pcipio Ambro. Proinde Greg'. sup illud Gen. xix. cũ angel' in zodoma Loth loquit dicens. In mõte saluũ te fac: merito ait. Virginitas altus mõs ẽ ad quẽ angel' hortat: s quẽ videt se non posse ascẽdere maneat in segor. i. i legitimo mrimonio. q: meli' ẽ vti mediocri bono: q p arrupta libidinũ pcipitari. Est tñ aduertendũ q licet mrimoniũ ẽ in terra cuius virginitas tñ cõlor ẽ in glia sempitna. vñ Math. xxij. cũ em a mortuis resurexerit nec nubẽt nec nubẽt. Sm Gen. Nubere ppzie mulieres dicunt z viri ducere: s nos simplicit intelligam': q: nec nubent viri nec nubẽt mulieres. Et sequit. Sed sunt sic angeli in celis. Ratio pdictoz ẽ: q: cõnubia ppter filios z filias fiũt: filij aũt ppt successionẽ. successio ppter mortẽ. vbi igit nõ erit mors neq cõnubia sbsequent z sic tanq angeli: hoies virgines erũt in sempiternũ.

Tertõ ppter durabilitatẽ. Nã nuptie in fine seculi destruent. virginitas aũt in eternũ pseuerabit: sicut ex pcedẽti rõne luculent apparet. s q pmanenti' est meli' vtiq est.

Quarto ppt fructuositatẽ. supat em virginitatis fruct' nõ tantũ sup' fructũ matrimonij: sed etiã sup fructũ viduitatis. ideo Math. xiij. dñs ait. alia. f. semina ceciderunt in terram bonã et dabãt fructum aliud cẽtesimũ alid sexagesimũ z tricesimũ. In quib' q dẽ verb distinguit triplicẽ fructũ imeritoz gradũ. Prim' est stat' ziugalis p quem vitat illicit' cõcubit': licito tñ retẽto i actu matrimoniali.

Scds ẽ castitas vidualis: p quẽ de cetero dis zcubit' euitat'. vt anim' liberi' deo seruire possz. licet posset se mrimonio copulare

Terti' grad' ẽ castitas virginalis. q istis duob' pdictis supioz ẽ p quã dis zcubit' simplicit euitat'. vt scz ipa mens soli deo suo legitimo spõso p amorẽ spũalit copulet dicẽte apl̃o j. Cor. vij. Virgo cogitat q dei sunt: vt sit sctã corpe et spũ. Hec nota sm Nicol. de lyra. Tricesim' nũerus ptinet ad cõiugatos: q: tria bona seruauerũt matrimonij: fuct' q sunt fides ples z sacrm. z b ppter ternariũ. i. ppt remũerationẽ futurã vel tricenari' zsurgit ex denario ducto p trinarium z signat decalogi obseruantiam: cũ trinitatis fide qd quidẽ obseruãt in cõiugio copulati. Sexagenari' numer' cũsurgit ex ductu denarij p senariũ z ecõuerso: z signat obseruantiã decalogi cũ sex opib' pietatis. de quib'. j. Thimo. v. scriptũ est. vidua eligat. et sequit in opib' bonis testimoniũ' hñs: si filios educauit si paupes recepit: si sctoz pedes lauit: si tribulationẽ mẽtib' submistrauit. si omẽ opus bonum zsecuta ẽ. hec sex sunt q ptinẽt ad statũ viduitatis.

Centenari' vero surgit ex ductu denarij in scipm: z signat pfectã deducti onẽ legis euãgelij z ecõtra per eoz plenaz observationẽ. qd virgines ipe sezuãt et de talium fructu dr Ecci. xxiiij. Flores mei fruct' honoris z honestatis hec dicit de seipa virginitas btã. vñ Hieronim' ztra Jouinianũ: et nuptias recipim'. sed virginitatẽ q de nuptijs nascitur pferim': sicut ramo pferunt poma et fruct' Vere igit vt dr Pap. iij. Felix sterilis z nõ coinq̃nata et q nesciuit thorũ in delicto hẽbit fructũ in respectiõe aiaz sctaz. scz fructũ cẽtesimũ

Articulus scds d duodecim domicellis virginis matris dei cũ quibus angelo nunciante sociata erat.

Secundus est status gre cõformãtis de quo dicit ppha post eã. i. exẽplo virginis que grãm virginitatis cuz duodecim virtutib' adornauit: que dici possunt duodecim ei' angelice domicelle: quocunq ieret vel staret semp cũ illa morãtes z illã associantes. Primo aũt pme q̃tuor domicelle ponunt. Prima dicit dña clausura: scda dña audiẽtia: tertia dña verecunda. q̃rta dña prudẽtia. Scdo addunt alie q̃tuor. Prima dicitur dña timorosa. scda dña honesta. tertia domina diligẽtia: q̃rta dña prudentia. Tertio addunt relique quatuor. Prima dicit domia obedientia. scda dña ancilla: tertia dña desideriosa: quarta dña credẽtia. Hę oẽs dñe tãguntur in euangelio. Lu. j. de annũciatione virginis. cũ quib' oibus pdictis dñab' angel' reperit virginẽ mariã sociatam.

Sermo XLVII

De clausura quã exẽplo beate marie virginis seruare debẽt. Ca. I.

Prima domicella dicebat dña clausura. Hec aũt erat pertinaria btẽ ỽginis nullũ ꝙz in domũ ei⁹ sine illi⁹ licẽtia admittebat: vñ cũ missus eẽt angel⁹ Gabriel in ciuitatẽ galilee cui nomẽ nazaret ad virginez desponsatã viro cui nomẽ erat Joseph de domo dauid et nomen virginis maria: Sicut Lucas ait ad domũ ꝙz virginis cũ pueniſſet ad ostiũ illius pulsauit dicẽs illud Canti. v. Aperi mihi ſoꝛoꝛ mea ꝛm naturã: sponsa ſcz eterni pꝛis: statim domina clausura aſpiciẽs p fenestras ꝓſpiciens p cãcellos angelũ dei domeſtica angelorũ ſubitoꝙz virgini nũciauit dicẽs: angel⁹ dñi ostiũ pulſat ex pte dei postulans a te ingreſſum: ſtatimꝙz dña ait. Aperi i li dilecta mea. qꝛ vocem archangeli gabꝛielis agnoui: ꝓperat domicella ianuaſꝙz dom⁹ pandit: ⁊ tunc ſiẽ Lucas ait. Ingreſſus angel⁹ ad eã inuenit illã nõ vagã: nõ diſcurrentẽ p plateã: ⁊ p vicos circuientẽ p alienas edes. ſed in domo ꝓſiſtentẽ clauſam ⁊ quietã. Inhoc virgines ⁊ mulieres ⁊ potiſſime ſpũales: ſpũſſctũs edocẽs nõ circũcurſare p alienas domos: nõ hincinde ad ſpectacula mundi circũuagari: ꝫ in ſecretis thalamis atꝙz monaſterijs imoꝛari ad ꝓſeruandã virginitatẽ neceſſe ẽ. iõ dꝛ Eccl. xxij. Ubi man⁹ multe ſunt claude: qꝛ vtiꝙz theſauꝛ ſctẽ virginitatis amittere querit. q illũ in publico frequẽter gerit. Sic vtiꝙz Gen. xxxiij. de Dina exẽplũ patz que egreſſa vt videret mulieres nõ dicit viros regionis illius: rapta eſt a ſichem filio emor et dꝛmiuit cũ ea vi opꝛimẽs ỽginẽ: i õ ad talẽ ỽginẽ vagã dꝛ Hiere. xxxj. Reuertere ad ciuitates tuas iſtas: que vicz ſunt ꝓſcia ꝓpꝛia ſecreta camera: ſecreta cella atꝙz ſupna ibꝛim q ediſicat vt ciuitas: Et ſubdit ibidez. Uſqꝙquo diſſolueris filia vaga. vñ. xij. q. j. c. ait ſacrũ ꝓſiliũ tholetanũ. Omnis etas ab adoleſcẽtia in maluz pꝛia. Nihil eñ incerti⁹ ꝙz via adoleſcentuz ob ꝫ ꝓſiſtere optet: qꝛ igit etas illa ex nata a uida atz inexpta eſt ad quecũꝙz obiecta patulos ⁊ ſi tibũ dos ꝓparat ſenſus: atz fit quaſi piſcina q ꝙz porticus habẽs. vt dꝛ Joh. v. In qua iacet multitudo magna languentiũ. ſcz fragiliũ deſideriozuz et motuum carnalium cecoꝛum q̃ ſunt vbſꝙz lumine rationis. claudoꝛum quia in talibus regnat motus ſiue regula iuſtitie inoꝛdinati aridoꝛumꝙz diuine ſanitatis pinguedine carent Ideo ad quecunꝙz mala facile inclinatur.

Qꝛ virgines exemplo virginis matris diuinis et non vanis debent eſſe attente. Capitulum. II.

Secũda domicella dꝛ dña audiẽtia que doẽm ambiaſſatã miſſaz virgini auſcultabat attente. Et de hac ſubdit Lucas dicens. Et angelus virgini ait. Aue gratia plena benedicta tu in mulieribꝫ: que cum audiſſet Ecce dña audientia pñs eſt. qꝛ attẽtiſſime audiuit virgo btã nunciũ ſumi dei. ponderãs qd libet verbũ tante ſalutatiõis al⁹ inaudite. In ꝫ oib⁹ mulieribꝫ ⁊ maxie ỽginib⁹ relinquens exẽplũ: q nõ de mũdanis atz obſtinis dñi audire ꝓmões. cũ. j. Coꝛ. v. dicat apl⁹. Coꝛrumpũt bonos moꝛes colloq̃a bꝛaua: ꝫ de mundicia et puritate virtutũ ⁊ gratijs diuinaꝙz donorũ: atz de dei pñtia in oib⁹ opib⁹ ſuis. Eſt enim iuuenilis etas virtutũ ⁊ gr̃aꝙz ignara: ⁊ niſi adoleſcẽtib⁹ ſit pñs dña audientia: ꝫ ẽ niſi audiant doctrinã atꝙz ſalutis verbũ: p abrupta vicioꝛũ citi⁹ dilabunt: iõ dñm ſuplicit exoꝛare debẽt: atz angelicũ inſtructoꝛẽ cũ ps̃. dicentes Da mihi intellectũ ⁊ ſcrutatoꝛ legem tuã et cuſtodiã illã in toto coꝛde meo. qꝛ vt idẽ alibi ait Declaratio ſermonũ tuoꝙz illũiat ⁊ intellectuz dat puulis: vnõ ſi q̃s poſtulauerit in fide nihil heſitãs a dño merebit effectualit audire Intellectũ tibi dabo ⁊ inſtruã te. ſcz p doctoꝛẽ vel p inſpiratõez. aut p lectõez. in via hac q̃ gradieꝛi firmabo ſup te oc'oſ meoſ. i. gr̃az meã i te ſolidabo. ſõ dicat in te dña audiẽtia. Audiã q̃d loq̃t in me dñs de⁹: qꝛ vtiꝙz loquet pacẽ in plebem ſctã ꝙz tuarũ affectionũ. In ꝫ nẽpe culpabiles ſunt inſipide mꝛes: q̃ claues in domib⁹ retinẽt filias: nec p̃dicatiões nec miſſas nec etiã lectiones. vel aliq̃d boni curãt illas diſcere vel docere vel audire: ſed tñ cãtinellas carnales ⁊ vanas choꝛeas ducere. ⁊ ſe oꝛnare atz fucare ſe toto natu diſcere illas procurant: exq̃ fit ſepi⁹ vt illos nuptui tradãt omnino diuinoꝛũ ignaras et tanꝙz beſtiales ⁊ carnales: ⁊ omi vanitate et luxuria plenas: O infelices viri q̃bus tales indocte puellule ꝓiugio tradite ſunt. O infeliciores filij tali mare indocta nutriti. O inꝙz infeliciſſime ſocrus: quaꝙz edes ingreſſe fuerũt tales nurus: cum quibus pacem nunꝙz neꝙz requiẽ habiture ſunt.

De verecũdia quã virgines in beata virgine imitari debent: ⁊ ỽ viroꝙz conſoꝛtio fugiendo. Ca. III.

Certia domicella dicit dña verecundia. Hec edocebat virginem tenere oculos depꝛeſſos atz modeſtos nullumꝙz in faciem eius reſpicere virũ parũꝙz reſpicere mulieres. erubeſcere non tantũ i pñtia cuiuſlibet viri: ſed etiã ad vocẽ cuiuſlibet venuſto ruboꝛe pfundi. ideo euangelium de virgine ſubdit q turbata eſt in ſermone ei⁹.

De laudibus virginitatis

Quid nempe hec turbatio nisi mētis ⁊ corpis subita iuttatio quedā? alterata ē eī mēs ei⁹ excelsitudine inaudite laudis: corp⁹ in facie verecūdiā ruboꝛe demōstrauit ex auditu virilis vocis: putas ne q incaute se cōmittat colloquijs hoim q̄ turbat ⁊ erubuit in p̄mōib⁹ angelorū. In h̄ eī edocuit btā v̄go virgines ac iuuenes mlieres hāc sctāz verecūdiā imitari: ꝙuersatione viroꝝ effugere suspectū hr̄e oēm virilē sexū. Insolitū eī verecūdiā gignit. Hinc eteī ē qñ iuuēcule nō sunt ꝙsuete cū hoib⁹ ꝙuersari verecundiores fiūt: ac ecōtra qñ cū hoib⁹ mltū conuersant familiariores ⁊ domestice fiūt. Nā alia domestica pmittūt se tāgi atq palpari. Siluestria vo expauescunt hoim aspectū ⁊ vocez. O pudice virgines fugite viros: fugite vxoꝝ fratꝝ ꝙsortia: fugite ꝙsanguineos ⁊ cognatos fugite cōfratres etiā veterinos: qz oim p̄dictorū incauta ꝙuersatō: ignominiosā ruinā attulit multis. Nōne. iij. Regū. xiij. legit de thamar q ingressa est thalamū fratris sui amodo ab eo dein fuit violata: q̄d q̄so si ingressa fuerit thalamū alienū? Cauete igit oēm virilē sexū. etiam quodāmō paternū ꝙsortiū: qz vt ꝺr. Eccl: xvij. Homo sapiens in omnibus metuit.

Quātum taciturnitas ⁊ in sermōe examinatas deceat esse virgines: exemplo btē virginis palā eis demōstratur. Capitulu3 .iii.

Quarta domicella ꝺr ee dña prudentia Hec erat ꝙsiliaria v̄ginis gl̄iose oiacq cū hac domicella tractabat: hanc ꝙsulebat: hāc nusq̄ a se sepabat: nullū q cogitatū v̄bū vel actuz absq ei⁹ ꝙsilio attēptabat. Ideo ab omni culpa coꝛdis oꝛis ⁊ opis imunis fuerat: vñ eu āgelista ꝺ ipa dña subdit dicēs: q cogitabat qualis esset ista salutatio: vñ nāq cogitatio hec examinās ⁊ ꝙsiderans q̄lis esset salutatio ista nisi ex suadētis prudentia? q̄ non subito fidē dedit: sciens q Ecci. xix. scriptū ē: qui cito credit leuis ē coꝛde. Nec insup angelum dei abiecit: ꝟ mittentē ⁊ annunciantē atq opis magnitudinē añ rñsum prudent examinauit. In h̄ instruēs oēs ⁊ maxime iuuenes mlieres verba sua examinare: linguā custodire: ⁊ oīno loquacitatē hoꝛrere: vnde cū ꝓpha dicere debet Dixi custodiā vias meas vt nō delinq̄ in lingua mea Hoc eī ⁊ recta ratō dictat: et debita iusticia expostulat: ⁊ flagitat sermo examinat⁹: naz vbi ē maī⁹ p̄iculū ex defectu. ibi cauti⁹ est agēdū: nō eī cōiter viget in muliere rō sic in viro. Jō cū linguasit instrumentū rōnis hūane: vbi mino: ē rō ibi incautioꝛa sunt verba. Hinc ē q de facili p̄rūpunt mlieres in verba fatua ⁊ incōsiderata. Inde loquacitas ⁊ multiloquium ortū h̄nt: ex his generat ꝙcupia litigādi: ⁊ q̄a rō abest: iō deficit refrenatio rōnis. vñ ꝓtētiose garrulose ⁊ tumultuose in domo ⁊ in cōuiuentibus importabiles et in festo vtriscq p̄pijs: si nupte fuerint lz sint forma decoꝛa plūmq ex mltiloquio odiose. Hui⁹ aūt rō ē. qz ꝟm phm Rethoꝛicoꝝ .ij: Coꝛpis ꝙcupia ē rei q̄ abest: iō qñ aliq̄d possibile est ad hñdū: magis videt arduum magisq inaccessibile: ⁊ ampli⁹ eius ꝙcupia auget. Sic igit mlier si fuerit loquax nimis familiar reddit viro suo: iō q̄dā fastidiēte vilipēsione ꝓtēnit: ac ecōtra si fuerit taciturna: magis inaccessibil estimabit: ac p h̄ p̄ciosioꝛi dilectione amat ⁊ qz naturale vtiq ē q oē q̄ diligitur videt pulchꝝ: ido etiā si nō sit vxoꝛ magna formositate decoꝛa amabilis reddit. viro suo si fuerit taciturna ⁊ prudens.

Ve sctō timoꝛe qui exemplo virginis in puellis vigere debet ne ex securitate pcliteñ. Cap. ii.

Audant alie quatuoꝛ domicelle q̄ꝝ prima ꝺr dña timoꝛosa. hec dña ꝓtinue instruebat in omib⁹ timere deū sic ꝓuerbio. xx viij. ꝺr. Beatus homo qui semp est pauidus. Et itez ps. ait. q̄ magna multitudo dulcedinis tue dñe: quā abscōdisti timētib⁹ te. et de hac subdit euangelista q ait angelus dei virgini gloꝛiose. Ne timeas maria. Timebat nanq beata virgo non timoꝛe seruili sed timoꝛe reuerētiali: ex consideratione sue nihileitatis Timebat eī illo timoꝛe de quo ꝓpheta ait Timoꝛ dñi sanctus permanens in seculum seculi. dum tamē timebat ex se cōfoꝛtabat ex deo dicēte sibi angelo ad coꝛ illius in dño erigendum. Ne timeas: quasi dicat: ⁊ si habeas ex te timorem debes tamē in dño spem habere: sicut dicitur Esa. xlij. Qui sperābunt in domino mutabūt foꝛtitudinē. In hoc aūt timoꝛe docuit beata virgo puellas nr̄as ⁊ q̄slibet alias mlieres de sua fragilitate timere: occasiōes carnalitatū et oīum alioꝝ pctoꝝ effugere. temerariāq audaciā oīno hoꝛrere scieñ. qđ Ecci. xxij. ꝺr filia prudens hereditas viro suo seqnitur: p̄rem et virū cōfundit audax. Sunt nāq plecq q̄ q̄daz temeraria spe non in dño ꝟ de se cōfitentes p̄sumūt de ꝙstantia sua: atq volūtatis sinceritate q̄s vt seipas agnoscāt in ignominiosam ruinaz dñs iusto suo iudicio derelinquit: quas aplus j. Coꝛ. x. admonet dicens. Qui se existimat stare videat ne cadat. Siqua aūt vere sperat i domino nec dederit ruine sue occasionē: etiā instigante dyabolo ⁊ aliquo hoīe maligno p curāte: reperit se in discrimine sue sancte pudicitie amittendo tunc: sicut Susanna Dañ. xiij: Lotū coꝛ suum erigat ⁊ oculos leuet ad cōsūmatū

auxiliū saluatoris potiꝰ sustinens oēm obprobriosā ꝓfusionē in ꝓspectu mūdi. q̄ delinq̄re i ꝓspectu dei cum ipa sancta Susanna ⁊ pudica dicat. Meliꝰ est mihi absq̄ ope incidere i manus vestras q̄ peccare i ꝓspectu dei. Mittet q̄ illi dñs auxilium de sācto. sicut scriptuꝫ est Eccī.ij. Respicite filij nationes hoim ⁊ scitote q̄ nullus sperauit in dño ⁊ cōfusus ē. ꝑmansit in mandatis eius ⁊ derelictus est.

¶ Quanta honestate fulgere debent virgines exemplo beate virginis clarescere potest. ¶ Cap. VI.

Secūda domicella dicit dña honestas hec domicella docebat ꝟginē regulaꝫ honestatis corꝑis ornamenta ꝓtemnere: gēmis ꝟtutum ⁊ grāaꝫ decorare: nullo habitu sine gestu nec aliq̄ actu ꝓcupiscentie alijs ꝑstare: imo sāctissime honestatis exemplo cūctis eā cernētibꝰ motus ꝓcupiscētie refrenare. sicut Eccī.xxvj. ꝑncipalit de ipa ꝟgine dictū est. Gratia sup grām mulier sācta ⁊ pudorata grā q̄dem fuit in illa sāctissime pudicitie honestate nullū in se ꝓcupiscētie motū sentire. ꝙ grā sup grāaꝫ fuit in ipaꝫ videntibꝰ ꝓcupiscētie motus sedare. ꝙm Alexan. de halis. ido angelus ibi subdit dicens. Inueniſti eñ grām apd dominū: non tñ apud celū ⁊ mundū. In h autez beata ꝟgo instruit mulieres iuuenes exemplo suo sūma cuꝫ diligētia honestatē ſuare: cū custos ꝟginuꝫ sit honestas. hec eñ pudicitia seruat. corꝑus ⁊ animā omni venustate decorat famā multiplicat. ⁊ grām coraꝫ deo ⁊ hoibus augmentat. sicut de pudicissima atq̄ honestissima Hester. ij. c. scriptum est. q̄ cū in reginaꝫ eligēda esset ſpreto vastuoso ornatu quē soleꝛti cultu exquesierāt alie mulieres vt placerent Assuero regi: ducta est ad cubiculum regis et adamauit eam rex plusq̄ oēs mulieres habuit grām ⁊ miscōiaꝫ cum eo sup oēs mulieres: posuitq̄ dyadema regni in capite eiꝰ. erat eñ formosa valde ⁊ incredibili pulchritudie. omniū oculis gratiosa: ⁊ amabilis videbat scz ex honestatis ornatu Est eñ honestas ꝑpetuus honor. q̄si honoris status. Est eñ honestas ꝙm Isid. q̄ nihil turpitudinis hz. vñ. j. Cor. xix. apls ait. Oia honeste ⁊ ꝙm ordinē fiāt in vob qd verbū ꝟgines maxime ſuare debent.

¶ De circūspecta diligentia quam in omnibꝰ dictis vel factis exēplo beate marie virginis adolescētule seruare debent. ¶ Capituluꝫ. VII.

Certia domicella dr dña diligentia: h eñ dña gerebat diligentē curam totiꝰ domus ꝓsciētie ꝟginalis quō placeret deo innocens esset mūdo. et aio imunis seruaret ab omni peccato. hec solicita erat cum oi diligētia totius corꝑis ⁊ spūalis necessitatis ꝟginis ⁊ familie sue nihilq̄ sinebat trāsire inordinatū in tota illa celesti domo. vñ cum angelꝰ exꝑmeret grām quā beata ꝟgo inuenerat apud deum dices. ecce ꝓcipies in vtero tuo ⁊ paries filiuꝫ ⁊ vocabis nomē eius ihm: h erit magnus apd deū ⁊ filiꝰ altissimi vocabit. ⁊ dabit illi dñs sedem dauid ꝑris sui. ⁊ regnabit in domo iacob ineternū ⁊ regni eiꝰ nō erit finis. Tūc dña diligentia suggerēte et illa instruente dixit maria ad angelū. Quō fiet istud? ecce quō diligenter interrogat de fidi mō quasi dicat. scio q̄dē deum hre multos modos q̄bus h adimpleri ꝑt. Quis igit erit iste modus? ⁊ in h beata ꝟgo instruit mulieres nras. suum ꝓꝑiū spiritū atq̄ corꝑ cū oi diligētia custodire. idēq̄ in ꝓꝑio viro atq̄ in tota sua familia obseruare. h diligentia facit mulierē de simplici diligentē sapientē. ⁊ de inherti vtilem. de odibili gratā ⁊ de viro eius ignobili gliosum. sicut Prou. xij. dr Mulier diligēs corona est viro suo.

¶ De pudicitia virginali qua puelle exēplo beate virginis fulgere debēt. ¶ Capitulum. VIII.

Quarta domicella dr dña pudicitia. h eñ tota solertia satagebat beatā mariam cum ꝟginitate hre pudorem. hec cōsuluit angelo respōdere illud verbum. q̄m virū non cognosco. q̄si angelo dicat. intantū diligo pudicitiā ꝟginalez. tm̄q̄ ob hoc abhorreo copulam maritalē. cū deo inspirāte ⁊ edocēte ꝟginitatis emiserim votū qd etiā cōcipem si deū oi/no nolo cognoscē virū carnalit. vide q̄so q̄to zelo pudicitiā ſuat in aia ꝟginalē: q̄n nō solū oderit corꝑ ⁊ spūs corruptelā. ꝙ etiā oēz actū vitiosū. quocūq̄ etiaꝫ fieret sine offensa dei. sic cōiugalis actus vtiq̄ fieri pōt: ⁊ maxime si ad diuinā gām ples fuerit ordinatus. ⁊ tñ etiaꝫ hūc q̄tum ex se erat absolute ꝟgo sic odio habuit vt ex h dixerat h verbū p̄dictum. Vñ merito pēsandum est q̄ h fuerat p̄cipua causa q̄re modus ꝓcipiēdi filiū tā a deo p̄fixus nō fuerat sibi diuinitꝰ reuelatus. vt ꝟbo apto ꝟgo hāc pudicitiā p̄mōstraret pfectā. ⁊ in h edocet beata ꝟgo virgines ⁊ alias q̄scūq̄ mulieres nō tñ fama ⁊ noie: ꝙ etiā mēte ⁊ corꝑe q̄rere pudicitiā ꝟginalē. sic dicit apls. j. Cor. vij. Mulier inupta ⁊ virgo cogitat q̄ sūt dei. vt sācta sit corꝑe ⁊ spū. vt sāctā pudicitiā in vtroq̄ hoie ſuet: nō sicut ille ꝟgines fatue de q̄b ait dñs. Matth. xxv. Que nō cogitarūt quō p veraꝫ pudicitiā placerēt deo. ꝙ quō p solum nomen virginitatis placerēt mundo. dū de sua ꝟginitate gliaꝫ foris expetūt: in vasis suis oleū vere

pudicitie hre noluerũt: ideo ad eternaz nuptiarũ p ingressu ostiũ ppulsantes digne audire merentur. nescio vos.

De admirãda obediẽtia beate virginis quã virgines imitari debent

Capm. IX.

Addanf reliq̃ ttuor domicelle. q̃z prima dr dña obediẽtia. sic em ex inobediẽtia pme nre pentis sumꝰ cõdẽnati: ita p obediẽtiã marie ẏgis sumꝰ a morte pemptoria liberati. ido h obia ab eua reiecta a maria gtanter accepta ꝓtinue virgini suadebat optare salutẽ mũdi. ideo diuine voluntate subdi z oino ſb diuino impio eius volũtatẽ annihilari: vñ audita dñi volũtate de ꝓceptu filij sui volẽter atq; letanter etiã velociter angelo ait. Ecce: q̃si dicat. ecce volẽti corde: letanti facie. atq; veloci ope adimpleo quicq̃d diuine fuerit bñplacitum voluntati. Et in h beata ẏgo maria docet esse obediẽtes. Primo volẽter. id ẽ. volẽti corde. Debet em maior iusta ꝑcipiẽti rndẽ qđ apls ait. Dñe q̃d me vis facere. qz vt dr Eccls iij. Melior ẽ obia q̃ stultorũ victime: qz hic mactatur volũtas ppria: ibi vero caro aliena Secdo debẽt obedire leranf. i. leta facie Unde Bern. Hylaritas in vultu dulcedo in ſmone multũ decorat obediẽtiã subsequẽtis. nubilosa vero corpis cõpositio z facies tenebris obscurata. deuotõez ab alia recessisse signat. Tertio debẽt obedire pmpte h est pmpto ope. sic ps. ait. In auditu auris obediuit mihi. Et alibi. Uiã mãdatoz tuoz cucurri: cũ dila. c. m.

De seruili humilitate virginis benedicte quã vere virgines imitari debent. Cap. X.

Secũda domicella dr ancilla. h erat cognaria gliose ẏginis marie atq; familie sue. ipa parapsides abluebat domuz scobebat elemosynã paupibꝰ mistrabat. totiꝰq; domus hũsltaf officia pagebat. h cũ virgo legẽt illd Esa. vij. Ecce virgo cõcipiet z pariet filiũ ẽ. itelligẽs ex declaratõe ẏgis q talis virgo dr qua loq̃bat ppha erat futura filij dei mater Inxio desiderio postulabat tali scissime virgini obsq̃ z famulari: illã alloq̃ z ꝓtẽplari vel saltẽ illi in aliq̃ hũlimo officio ministrare. Et dũ i hmõi desideriis scta virgo flãmascceret angelo nũciãte: se illã eẽ virginẽ dr q̃ p Esa spũssctus ppbetauit. audita dñi volũtate humilit se obtpare parãs. cũ fieret mater dei atq; regina celi z mũdi. nõ gñe altitudis: h infime hũlitatis assumpsit nomen dicẽs. Ecce ancilla dñi q. d. Neq̃q̃ mereor dici dei spõsa z mat: si oi abiectõe ancilla Uidete q̃so o stulte z indomite virgines hũlitatez marie q̃ta abiectione se deiecit. cuz ad altissima subleuaf. Ipa se vilificat: vt et deꝰ illã exaltat. Dũq; amplius a dño exaltaf: magꝭ in spũ hũliaf. ampliusq; de illa dñs iamoraf. vñ Bern. Sine hũilitate audeo dicẽ marie virginitas dr nõ placuisset. z si hoc discãt virgines deo gte i oi abiectõe z hũilitate imitari beatã martã: nõ se extollẽ dr virginitatis munẽ. sic fecit q̃dã superba virgo dr q̃ sua virginitate tãto tumore elata fuit. q; dicẽt se nolle esse magdalenã i celo. ppt quaz superbiã a dño derelicta pꝰ quẽdã virũ egressa meretrix facta ẽ i pstibuli sceno Sz vt habeãt virginitatẽ valeãt ꝓfuare sp se debẽt in aliq̃ bono ope. z maxime i hũilitaf obsequijs exercere. z Iz h statꝰ altitudie fulgeat z nobilitate generꝭ sint dicate. non tñ nobilitate virginis cõpanf. q̃ i oi famulatu hũili domũ suã regebat Romani q̃s i patrozes filias ppzias lanã z linũ z ꝓlia hũilitatis opa exercẽ iubebãt Nescit em ocia mens hũana si circa honesta z licita occupaf: ꝓfuãtur virtutes z gre. z ꝓtinue suscipiũt incremẽtũ. Si aũt honestũ opꝰ nescit p abrupta vicioꝝ vagaf. sic Eccli. xxiij. scptũ ẽ. Multã malicia docuit ociositas. ope q̃dez honesto illicita sollicitudo vitaf obluiscit z nescit postea mulier indecẽt hoim aspectui apere nescit a pctõribus molestari. Naturale eq̃dẽ ẽ hoiez i suis opibꝰ delectari. ido dũ i licitꝭ occupare ad honesta afficiũf inhonesta vitãf. z sic imaculata vita atq; virginitas ꝓfuanf. inde nõ tñ honeste ſb i q̃cũq; statu vtiles fiũt z amabiles mũdo inoxie sibi z deo in oi decore virtutũ grate.

De admirãdo desiderio beate virginis qđ adolescentule sequi debent. Capitulũ. XI.

Ter tia domicella dña desideriosa vocaf. h virginẽ ad deuz suspirare docebat. z ꝓtinue dicẽ cũ ps. quẽadmoduz desiderat ceruꝰ ad fontes aq̃z: ita desiderat aia mea ad te deꝰ me. Et alibi. dñe ante te oẽ desiderium z qz p angelũ sentit se in dei matrẽ z spõsã fuisse electã: ideo in gliaz sumi dei z in salutẽ oim saluandoz quaz sp anxio desiderio affectabat verbũ affectãt desiderij plenũ angelo subdit. fiat mihi. Uide aũt q̃te ptõt virginis desideriũ fuerat apud deũ. Quia q̃cq̃d p plima fiat a dño factũ ẽ ipo dicẽte Gen. j. Fiat. nũc i beate virginis dicẽtis vnico verbo fiat: reddit reformatũ. vt nõ tm potuerit Eua i pomi ꝓcupiscẽtia deformare q̃tũ beata virgo in diuine obtie desiderio reformare Fiat mq̃ mihi in corde p fidẽ. in ore p ꝓfessionẽ in vẽtre p incarnatõez. i manu p ꝓtractõez. in brachijs p ablactatiõez In his aũt oibꝰ discere hñt virgines innocentes z totus femineus sexus ardenti desiderio

affectare sibi inocētiā ꝓrio beneficentiā. ⁊ deo fuitutē feruidā ⁊ deuotā. sīc ꝓuerb. xj. dr. Beideriū iusti oē bonū. Oīe autē distribuit hic oia int illa tria teste Mich. vj. Indicabo tibi o hō qd sit bonū. ⁊ qd dns q̄rat a te. vtiq; facē iudiciū. ecce ꝑmū. Judiciū nēpe hois in ꝓfessi one ⁊ contritiōe se iudicantis a peccato ꝓscien tiam purgat. sicut ꝓuerb. xx. dr. Rex. i. rōna lis intellect⁹ q̄ sedet in solio iudicij: intuitu suo dissipat oīe malum. ⁊ diligere miscdiaz scz ad ꝓximū. Ecce scdm. Et sollicite cū deo tuo am bulare. Ecce tertium. Hec tria omnia i anima efficiūt desideriuꝫ sactum.

De prudētissima ac pfectissima beate virginis fide quā habuit i conceptu filij dei quā debent virgines seq̄.

Capitulum. xlv.

Quarta domicella dña credentia dicit Hec ẏginē ꝓtinue instigabat insiste re sapiētie fidei ꝓtinue mentē leuare a sensibili bus ad insensibilia. de spūalib⁹ meditari. vera a falsis discernere. delectari in deo ⁊ q̄escere in cōplacētia ei⁹. ⁊ sic tota mēs ei⁹ sup admirabi le lumie fidei sup vestiri haberet atq; illumiari q̄ cūcta cū pfecisset ⁊ vniuersalia fundamēta fi dei nr̄e nūciante angelo pfectissime credidisset angelo. in fine ꝓclusit dicēs. scdm verbū tuuz Tūc ẏo in illa charitas fuit cōsūmata. de qua ap̄lus. j. Cor. xiij. ꝓprissime dicit. Charitas oia credit. Tunc eñ pfecte deo ꝓsensit. tunc vt digne mat filij dei fieret. dño ardēti voluntate cōplacuit atq; p excessuz diuine amoris et sui ẏtute fidei filiū genauit ac genuit Ideo non imerito Luc. j. illa sancta sterilis grauidata. s. Elyzabeth de actu fidei illaz cōmendans sibi ait. beata que credidisti qm̄ pficient in te que dicta sūt tibi a dño. Et in ꝫ mulieres ⁊ maxie virgines edocentur in veritate ⁊ puritate fidei virginē imitari: oia credē ꝫ nō oib⁹ credere. sīc j. Joh. iiij. admonet dicēs. Nolite oi spūi cre dere: ꝫ ꝓbate spūs si ex deo sūt. q; q̄ spūaliter nutrita ē: noscit decipulas hoiuz. q̄ aūt absq; spūali lumie ⁊ doctrina nutrita est: facilīt a iu uenibus decipulis irretit.

Articulus. xlvi. de gloria virginum beataꝝ ⁊ de earū aureolis gloriosis.

Certi⁹ pncipalis status ē glorie ꝓmiantis ⁊ beatificātis. ꝺ quo ꝓmio au reole virginuz sufficiat ad ꝑsens qꝺ dictum est in q̄dragesimali de xp̄iana religione sermo. lxiiij. arti. j. ⁊. c. ij. Talis status bn̄ p̄ce denti succedit. q; sicut beata virgo cuz his do micellis tota amabilis tota desiderabilis atq; tota laudabil reddit suo eterno spōso: ita eā imi tātes: ⁊cū illa se ꝓformātes ⁊ has domicellas toto conatu secū ducētes atq; tenētes. Adduc ent regi regnature cū illo. nūc p gr̄az ⁊ ineter nū p gl̄az sempiternā. ad quā nos ꝓducat ip̄e anima maꝝ amoꝛosus ⁊ gl̄iosus sponsus dns ihs xp̄s. Qui cum patre ⁊ spūsācto viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ amen.

Dominica palmarū in mane ordo dicendoꝝ p totam septimanā sequentem. Sermo. xlix.

In nomīe iesu

omne genu flectat celestiū terrestrium ⁊ inferno. ad ꝓhilip. ij Et in epla hodierna pgrata. tā parte maxia pgrata huius sacri tp̄is pnialis pugne. p gu stum ⁊ adiutoriū charitatis ⁊ palmaz amoris feruido iam desiderio curram⁹: ⁊ hui⁹ septima ne sāctos dies oi q̄ possum⁹ deuotione celebre mus. ꝫ qdem est tp̄s victorie triūphalis toti⁹ pli xp̄iano. in ꝫ fruct⁹ totius pnie salutaris In ꝫ dieq; mystice ꝓcludit salus nr̄a ⁊ ꝓsum matio charitatis. Hā teste dño Mat. x. Qui pseuerauerit vsq; in finem ꝫ salu⁹ erit. Ad hāc igit sequendā salutē ꝫ mane erigem⁹ triūpha le vexillum gl̄iosi nois ihu xp̄i vt in noie eius victorioſi spernam⁹ oēs insurgētes in nob. pa lamq; faciam⁹ admirādas gr̄as ⁊ ẏtutes eius Hodie infra diē patefaciem⁹ q̄ admirabile q̄ desiderabile sit bonū charitatiue pacis ⁊ vni onis discordātiū aioꝝ. q̄q; necessariū ⁊ meri toriū atq; magnanimū sit inimicis ⁊ se ledenti bus indulgere. obsecrās oēs dilectores pacis et vnitatis p viscera miscdie dei nr̄i: vt q̄scū q; nouerit int se aliquo mō discordātes aut inimi citias obseruantes. oi ingenio solicitudie ⁊ co natu q̄ pñt ꝓducant eos ad sermonē hodiernū q̄ erit de pace ⁊ vnione. vt digne possim⁹ hoc sacrū pasca oēs in gr̄a sācte cōmunionis ⁊ vni onis pacifice celebrare. Scda feria q; sepe con tingit festū annūciatiōis cadere his dieb⁹. ido ꝺ virgine gl̄iosa dicturi sum⁹ declarātes tripli ces ei⁹ status. scz ꝓceptiōis natiuitat ⁊ annūciationis. sūmā pfectōez ⁊ charitatē vt amplius pficere possem⁹ in amore ⁊ deuotōe illius. feria tertia vt digni⁹ posset se q̄libet examina re ⁊ disponē ad sactissimū sacramētū dicem⁹ ꝺ ꝓscia bona ⁊ mala. ostēdentes q̄d sit ꝓscia ſm naturā ſm charitatē ⁊ gr̄am atq; ſm culpam. feria q̄rta aperiemus errores q̄bus ꝓscia mala decipi ⁊ ꝑuari solet charitate: ⁊ de remedijs ꝺ illos. feria q̄nta in mane ostendem⁹ seu agem⁹ de stupendis ⁊ mirabilib⁹ sanctissime sacri my sterijs: ⁊ quō p illꝺ o⁹ aie potētie reformant simulq; apiem⁹ quō i eo relucet admirāda po tētia sapientia ⁊ clementia dei: ⁊ q̄ fructiferū

sit digne suscipiētib⁹ illud. in ipa dominica cena infra diem dicturi sum⁹ de tribus generib⁹ hominū male ⁊ bene. id ē. in charitate ⁊ absq; charitate sumentiū hoc sanctissimū sacramētū feria. vj. in pasceuen patefaciem⁹ imensū ⁊ cōsūmatuz amoze. quē nobis ostēdit dñs noster ihs xps moziēdo i cruce ꝓ nra saluatōe. declarātes abyssū penax ei⁹ necnō etiaz manifestis rōnib⁹ ostendem⁹ ꝙ nunq; fuit nec esse potest obꝓbrioſioz moꝛs q̄ ipa moꝛs ihu xpi. Demū manifestabim⁹ admirāda mysteria crucis ⁊ mortis ei⁹. Sabbato sācto vt q̄libet se digne ꝓparare meli⁹ posset ad suscipiendū in die sctō pasche sanctissimū sacramētū eucharistie. ostē dem⁹ quib⁹ amoꝛosis modis quilibet ꝓparare se debet ad illum amoꝛosū cibum deuote at/ ꝙ digne vt opus est suscipiendū.

Dñica palmax i magne ꝺ glīoso nomine dñi nostri iesu xpi. Ser. XLIX.

IN nomīe iesu omne genu flectatur celestiū terrestrium ⁊ infernoꝝ ad Philip. ij. ⁊ in epla hodierna vt supza patuit Deficit sensus: heret palato lingua. ⁊ omnis aresćit ꝑmo cū de noie ihu ac de laudibus eius mens hūana ꝓsiderat ꝓnūciare ꝑmonē. Est nēpe tam amplū tanq; ꝓfundum pelagus nomē ei⁹. vt ad plenā explanatōez illius null⁹ humān⁹ itellect⁹ exꝑmere queat. vñ Isiō. ait: ꝙ nomē dictum ē q̄si notamē eo ꝙ nob res notas efficit. De natura em̄ nois ē notificare illū cui⁹ est nomē. ita ⁊ nomē ihu incōꝑhensibilem nob notat. Quis em̄ incōꝑhēsibilez explicare queat: q̄s posset exꝑmere infinitū. aut q̄s deū ⁊ hoiez poterit coartare ꝑmōe. Ꝓpheta em̄ ad dñm ait. Secz nomē tuū de⁹ sic ⁊ laus tua id ē. ꝑm rem nois tui laudabilis es tu dñe. sed q̄s rem nois ei⁹ explicare potit vt laudet ipm deū ꝙ eā ⁊ ꝓꝑ eā. Quis ē igit tāte gre et tāte ꝟtutis ꝙ ad laudis ei⁹ ꝓconiū aliq̄ mō repiat idoneus. nemo ꝓsus nisi fuerit labijs circūcisus. Ꝓroinde Esa. vj. in ꝓtemplatōe subuect⁹ ad regis glie visionē. anteq; de ihu quē vocat emanuel ⁊ de ꝓceptiōe ꝟginis ordinat sermonē se ꝑfitet pollutū: zeraphicū exꝑit misterium: carbonē i labijs sentit ignitū: ⁊ sic purgatus ⁊ spūaliter circūcisus ꝟgineū ꝓceptuz annūciat ⁊ filij nomē i vtroq; declarans fidei venerabile sacramētuz Veni igit dñe ihu xpe q̄ ministeres nre sp̄ritualis circūcisiōis ⁊ labia mea tāgas. iniq̄tatē auferas. meū ꝓrriges affectū. illumies itellectū. ꝑficias ipfectū linguā ammoueas affatū ⁊ actū vt ad tui nois glīam tue charitat⁹ ardoꝛ imissus pietatis euapoꝛet flām̄a. Et de tanta suauitate nomis tui. nō labijs tm̄ exterioꝛib⁹: ꝫ sensib⁹ interioꝛib⁹ refectionem captam⁹ ⁊ gustū. Sicut em̄ aqua fontis exigui leuiter euapoꝛans in sui scaturigine ꝓmitus angustat. ⁊ quodā suaui murmure delectabiliq; susurro deriuata. postmodū latius manās in fluuios multiplices ⁊ habūdantissimos latices ampliat. Sic nomē ihu breue syllabis. leue ꝓlatione ꝑmone. graue sentētijs. superefluit ⁊ redundat ineffabilib⁹ sacramentis Omnia q̄cunq; deus ꝓ salute hūana ordinauit in ihu nomie cōꝑhendunt. Interꝑtat em̄ ꝑm hiero. saluatoꝛ. sal⁹. salutaris. salutare. q̄ saluat a peccatis. liberat ab inimicis. ꝓfert gr̄az. ⁊ largitur glīam. Primo em̄ q̄ a pctis saluat. saluatoꝛ nūcupat. Vñ angel⁹ sanctissimo Joseph. Mat. ij. ait Vocabis nomē ei⁹ ihm Ipe em̄ saluū facit populū suū a pctis eoꝝ. Secō ꝺo q̄ ab inimicis liberat q̄b⁹ subiecti eram⁹ salus dict⁹ ē: sic̄ zacharias dicit Luc. j. Salutez ex inimicis nr̄is ⁊ de manu oim̄ q̄ oderūt nos. Tertio ꝺo q̄ gr̄am ꝓfert: q̄ pfectio salutaris denominatur. ideo salutaris ꝺr iuxta illud ps̄. Redde mihi leticiā salutaris tui eo ꝙ peccando amisserat eā. Quarto q̄dē q̄ largit gloriaz: dicit salutare. Ꝓroinde Geñ. xlix. ait Jacob. Salutare tuū expectabo dñe. i. glīaz tā ꝓmissam. ℔ q̄dē oia tā alta tam magna tamq; imensa in ℔ benedicto noie mystice cōꝓhendunt. Secz ihs q̄ insinuare volēs ap̄s ad Roma. ix. ca. recitās. Si fuerit numer⁹ filioꝝ israel tanq; arena maris. reliquie salue fient: ꝟbū em̄ cōsummans ⁊ abbꝛeuians in eq̄tate: q̄ verbū abbꝛeuiatū faciet dñs sup oēm̄ terrā. ꝓpter suā igit excellentiā ℔ nomē ꝑmo fuit a pre ꝓnominatū scdo ꝙ multa tpa ante ꝑfiguratum. tertio ante ꝓphetatū. q̄rto ab angelo nūciatū. q̄nto a virgine reuelatū. sexto ab ap̄lis ꝓdicatū. septimo ab oib⁹ veneratū ⁊ adoꝛatuz. Primo igit fuit a patre ꝓnoiatū. imo a tota trinitate i ꝓncipio libꝛi vite eternaliter fuit scꝑtuz. q̄s em̄ auderet etno ꝟbo imponere nomē nisi deus pater inciperet. Ille nēpe q̄ eternaliter verbū dicit ℔ nomen ihs noiatū cōcessit. vñ ꝓ Esa. xlv. ca. ait: ego dñs q̄ voco nomen tuum. Et in eodem. c. ait ego vocaui te noie tuo. Et iterū. lxij. ca. ait. Vocabit tibi nomen nouū qđ os dñi nominauit Hoc q̄dē nomē imposuit illi dñs ab eterno qñ ꝓdestinat⁹ est filius dei in ꝟtute: sicut ap̄s ad Roma. j. ait. Ꝓroinde Esa. lxiij. ait. Dñe a seculo nomē tuū. Et itez ꝓpheta ait. Sit nomē eius benedictū in secula ante solez ꝑmanet nomen eius. ab eterno. Insup scꝑsit de⁹ ℔ nomē in libꝛo vite. de quo Exo. xxxij. Moyses ait. Aut dimitte populo hāc noxam. aut si non facis dele me de libꝛo vite quem scꝑsisti. Et itez

Luc.x. domin⁹ aplis ait. Gaudete q̄ nomina vestra scripta sunt in celis. Dañ.c̄.xij. vidit Daniel q liber vite in quo erant scripti oñes electi in iudicio apertus est. In capite hui⁹ li/bri tāc̄ caput omniū saluādor positū est hoc nomen ihs. sicut ꝓpheta in ꝑsona eius ait In capite libri scriptū est ð me. Scdo fuit hoc nomen ihs p multa tempora ante p̄figuratū. Habuit nempe iudea q̄sdā. Jesus sicut ait Bern̄. antecedentes istum: quor vacuis vocabulis gloriaf. Illa eñ nec lucent nec pascūt. nec medenf. ido synagoga in tenebris est vsq adhuc fame. ⁊ infirmitate laborās. nec sanabif nec satiabif donec sciat ihm dominari Jacob ⁊ finium terre. Triplicē eñ ihm legimus fuisse in ea Primo eñ habuit ihm naue: qui fuit Josue. ⁊ hic dicif saluasse ab exilio ⁊ pegrinatione deserti. q⁹ diuisit terraz ꝓmissionis Josue.xviij. Scdo habuit ihm filium iosedech: ⁊ iste ðr salvare: quia fuit sacerdos sanctissim⁹ ⁊ reedificauit templū vbi egit suum sacerdotiū: ⁊ de hoc dicif Zach.iij. Ostēdit mihi dñs sacerdotem magnū ihm. Tertio habuit ihm filiuz syrach. ꝟ fuit ꝓpha sacerdos ⁊ sapiētissim⁹ doctor. vñ de eo Eccī.v.ðr. q ipe renouauit sapiaz ð cor de suo. ꝟ valde magna dia est inf p̄figurātes ⁊ p̄figuratū ihm. Nā p̄m⁹ ihs. i. iosue ꝓfractis ⁊ dissipatis septē regnis chananeor introduxit filios israel in terrā ꝓmissiōis Sz nr̄ ihs cō fractis regnis inferor itroduxit oēs sāctos in sempiternā gl̄iaz. Scds ihs. i. fili⁹ iosedech cō struxit tēplū qđ gl̄iosi⁹ fuit c̄ p̄mū qđ edificatū fuit a salomone. vt ðr Aggei.ij. q⁹ in eo xp̄s p̄sentat⁹ fuit. Sz nr̄ dulcis ihs tēplū reedificauit gr̄e ⁊ veritatis. i se ruinosā. imo ruinatam reedificādo naturā. In quo q̄dem obtulit sui cordis ⁊ corpis holocaustū medullatū. Tertius ihs fuit ꝓpheta sacerdos renouans sapiaz de corde suo: nō tñ ꝟtute. Insup ꝓphetauit i multe obscuritatis ꝑmone. ⁊ docuit in figuris veteris testamenti. Sed noster amorosus ihs fuit etiā ꝓpheta magn⁹ in ope ⁊ ꝑmone. figuras explicās ⁊ vmbras clarificās: ac sapientiā noui testamenti inouās de spūsācto docens in doctrīa dei sicut ptātez habēs: ⁊ non sicut scribe ⁊ pharisei. ⁊ fuit ita q̄s sacerdotū sacerdos sicut ꝓpheta ait dicens. Tu es sacerdos in eternum ꝑm ordinē melchisedech: videtis g̃ nunc palā q illi nō fuerūt veri ihs. nec p̄dicam⁹ ð illor noīe cū annūciam⁹ ⁊ extollim⁹ nomē ihu. ꝟ p̄dicam⁹ ihm xp̄m filiū dei viui q̄ est ver⁹ saluator mūdi. Precedit eñ luciferꝰ solē. tenebra lucem. nunc cū regē ⁊ figura mystica veritatez. Predicti eñ ihs p̄m⁹ fili sunt tanc̄ bacul⁹ Helizei ꝓphetā pueniens ad mortuū suscitanduz iij. Reg.iiij. Nec potuerunt illi noia sua interptari. q⁹ vacua q̄dē erant a vera salute. Suppositus est eñ mortuo baculus ⁊ nō erat vox nec sensus eo q bacul⁹ erat. ꝟ descendit q̄ baculum misit. q⁹ verus ihs q̄ p̄miserat cos nostrā assumpsit naturā: ⁊ mox ꝓbans se esse verum ihm. saluū fecit populū suū a peccatis eorum. ⁊ est vox ⁊ sensus non instar p⁹iorū vacuus ē a salute. Sed audi quid fecit vnde vox est ⁊ sensus vita q̄s redūt sicut Bern̄. ait. Nā vir ille ꝓpheta potēs in ope et ꝑmone de excelso mōte descendēs quasi alter Helyse⁹ de mōte carmelo mortuū hoiem visitare dignatus est cuz sit puluis ⁊ cinis dignatus se inclinare iacenti cōtrahi ⁊ coequari paruo ceco imptiri lumē oculor suor ⁊ os mutū oris ꝓprio osculo soluere debilesc̄ manus suas roborare ꝓtractu. ⁊ flatum q̄ exierat sua inspiratiōe refundere. suauiter rumino ista ⁊ replenf viscera mea ⁊ interiora mea spūali dulcedine sagināf. atc̄ oia ossa germināt laudē. Sequif q puer septies ossitauit: q⁹ in resuscitata eccl̄ia cernim⁹ adimpleri: dū septies in die laudes iubilat saluatori. ossitabis etiā septis ⁊ tu peccator. Si q̄nc̄ sensus exteriores ⁊ duos interiores inspirationi ꝓphetic ihu ter facte interius ꝓformes. reddas ⁊ iubilādo atc̄ cantādo dicas. cor meū ⁊ caro mea exultauerūt i deū viuum. Tertio fuit añ pphetatū· vñ Abachuc.iij. Ego autē in domino gaudebo ⁊ exultabo in dño ihu meo In Esdra quo q̄.iij. Q̄ q̄ nō sit in canone dominus ait. ⁊ erit post annos hos. ⁊ morief filius me⁹ ihs. ⁊ ꝓuertef seculū. ꝟ ⁊ Sibilla eriterea ꝟ nomē ihs miro modo ꝓnunciauit vñ Aug⁹ ð ciuitate dei li. xviij. ca. xxiij. ponens versus Sibylle maxime de fine mundi dicit eos fuisse trāslatos de greco in latinuz. ꝟ quia translator nō potuit ꝓpter mensuras versuū ꝟuare lr̄as ꝓncipior illor non ꝟsonant oīno in latino sic in greco. nam in greco cōiunctis omnibus p⁹imis lr̄is oim versuū hec verba cōprehendūt. ihs xp̄s fili⁹ dei ⁊ saluator. Quarto q̄ fuit nomen ihs ab angelo nūciatū. vnde Luc.j. ait angelus Gabriel marie Ne timeas maria inuenisti gratiā apd dominū. scz quā ꝓdiderat Eua. ecce concipies in vtero. id ē. totuz accipies i te ⁊ ex te ⁊ paries filium ⁊ vocabis nomē ei⁹ ihm Ex quo patet q ihs est ꝓp⁹ium nomē eius: et xp̄s apellatiuū. q̄si diceret. tu es illa anima tā ta/gr̄a plena q tibi a deo ꝓcessum est vt mūdo tribuas saluatorē. ⁊ ꝓma omniū hoim vel mulierū saluificum ⁊ glorioſum nomen ihm annūcies toto mundo. Et iterum Luce.ij. vocatuz est nomen eius ihs quod vocatū est ab angelo p⁹iusc̄ in vtero ꝓcipetur. quod verbū potest esse thema i die sacrate circūcisionis ihu. Quito fuit a virgine reuelatū. Insup ⁊ a sctissimo

De glorioso noīe ieſu xp̄i

ſponſo ſuo ioſeph. Naz ip̄is duobus a deo tā/
tum p angelū hoc officium cōmiſſuz eſt. vt no
minarent xp̄m ih̄m filium dei. ō virgine ſupza
patuit. De ioſeph vero Matth̄ .ij. ait angel⁹
ioſeph. Noli timere accipe mariā ꝓiugē tuam
qđ eñ in ea natum eſt de ſpūſancto eſt Pariet
autē fi'ium z vocabis nomen eius ih̄m. Hi am
bo Joſeph z maria p̄us in die circūciſionis re
uelauerūt iam natum eſſe ih̄m. id ē. ſaluatorez
mundi. De huiuſmodi nomis impoſitione di
citur. Eſa. lv. Erit domin⁹ nominat⁹ in ſignuz
eternū qđ non auferet. ſcz a credentibus in eū
Sexto fuit ab apoſtolis p vniuerſū orbm p̄e
catū. Inceperūt eteni a iudea Proinde Act.
v. de ap'lis ſcriptū eſt. Oñi die nō ceſſabāt in
templo z circa domos docētes z euangelizan
tes ih̄m xp̄m. Vide q̄z dulce euāgeliū xp̄s vn
ctus ih̄s ſalus oñe tulit peccatū q̄ miſcuit vti
le. Dulci deniq̄ a iudea p̄uenerūt ad grecos
z finaliter ad latinos. z ſic myſtice impletū eſt
q̄ Pylatus poſuit in titulo triūphali. qđ ſcri/
ptum erat hebraice grece z latine Jeſus naza
ren⁹ rex iudeoz. quia p oñes linguas p. ap o/
ſtolos p̄dicari debebat gl'ia nomis ih̄u xp̄i ſi=
cut pphēta ait. In omnē terrā exiuit ſon⁹ eo/
rum z c̄. ſcz p̄dicationū hoc nomē. Sup oñes
alios tamē vas electiōis Paulus tanq̄ cande
labrū ſanctū ſup qđ nomen ih̄s fuit ſicut lucer
na ſplendens. ſuo fulgore illuminās vniuerſuz
mundū. ſicut Act. ix. dñs ait. Vas electionis
eſt mihi iſte. vt portet nomē meū coram genti=
bus ex regib⁹ z filijs iſrael. Sic quoq̄ gloria/
bat ip̄e. j. Cor. ij. dicens. non eñ iudicaui me
aliq̄d ſcire inter vos niſi xp̄m ih̄m z hūc cruci
fixū. Septimo ꝓo eſt ab oībus adoratuz z ve/
neratū. An non oñis creatura flectit genu no
mini eius. cū in creatura etiā quotidie fiāt mi=
rabilia in nomie eius. p'in de Origeñ. ait. No
men ih̄u nomē gl'oſū z oñi cultu dignissimū.
vñ ſalua veritate nō imerito p̄t dici ac pia de
uotione credi: q̄ cū Paul⁹ raptus fuit i padi/
ſū ſicut ipſemet teſtat .ij. Cor. xij. Et audiuit
archana v̄ba que nō licēt homini loq̄. q̄ tunc
pfecte didicit nomē ih̄m ab oībus adorandu
Nempe in raptu idem eſt audire qđ z videre.
Ad cui⁹ euidentiā aduertēduz eſt q̄ triplex eſt
cognitio dei. Prima p naturā. ſcđa p gr̄az. ter
tia p gl'iaz. Prima eſt p naturā. Poteſt eñ
itellectus human⁹ cognoſcere deū p naturaz.
ſicut z pḥi cognouerūt. Nam ſm Boctiū oi/
bus hoib⁹ cognitio dei naturalit̄ inſita ē De
cūda ē p gr̄az. i. p fidē formatā ſiue informē ſi=
cut eū cognoſcūt fideles in hac vita. Tertia
eſt p gl'iam qđ eſt videre deū p eſſentiā. ſic euz
beati vidēt i patria. z ad hunc gradum impoſ=
ſibile eſt ſm ſtatuz v̄ie pertingere: niſi diuina
virtute ſup naturam mirabiliter opante z de/
uante. vſq̄ ad hūc graduz fuit aīa beati pauli
eleuata: z hoc eſt tertiū celū ad qđ paul⁹ rapt⁹
fuit: qz vidit diuinā eſſentiā. vnde ſm Aug̃l. i
li. de videndo deū. Et audiuit archana verba
qz fuit illuminatus z inſtruct⁹ ō tam altis my
ſterijs q̄ ō eis non licet homini loq̄: tum qz ex=
plicari nō habēt humana lingua: tū qz animā=
lis homo nō p̄cipit ea q̄ ſunt ſpūs dei. In p̄ſa/
ta autē viſione pie poſſum⁹ meditari q̄ ipſe vi
dit gloriosū dñm qui cōſtitutus erat in gloria
dei patris in celeſtibus ſup oēm p̄ncipatū po=
teſtatē virtutē z dominationē. z ſup omne no
men qđ noīatur non ſolum in ꝫ ſeculo: ꝫ etiaz
in futuro. et q̄ pater oñia ſubiecit ſub pedib⁹
eius ſicut ip̄e ait ad Eph̄. j. Cum igit̄ cerneret
illum in tāta gl'ia ſublimatū. q̄dā ſpūali clamo
re inflāmatus totus ex amore illi⁹ exclamauit
dicēs. Jh̄s amor meus. Ad cui⁹ nominatiōez
z clamorē oēs ciues beati genuflexerūt adorā
tes ih̄m in nominatiōe illi⁹. in eodē nomine in/
tellexit q̄ in nomina tiōe ih̄u flectebāt ſe oñes
ſpiritus infernales: ac ſic deberent facere. oēs
ſpiritus viatores. Proinde a celo rediens ac
p̄dicta recolens in ſpū dei p̄ceptēs vniuerſis
ſcripſit v̄bum ꝓpoſitum dicens. In nomie ie
ſu oñe genu flectat̄: celeſtiū: terreſtriū z infer=
norū. Celeſtes p gl'iam. terreſtres p gr̄az. z in=
fernales p iuſticiā ſempiternaz. plane effuſum
eſt tanq̄ oleū nomen ih̄u: q̄ñ non ſolū celū ter=
raſq̄ pfudit. ꝫ etiam inferos ſup aſperſit. hoc
aūt eccleſia volens ab omnibus impleri ſtatu
it extra. de ītmu. eccle. Decet domū dñi ſāctitu
do li. vj. dicens. Cōuenientes in eccl'ia nomen
quod eſt ſup oñe nomē: a quo aliud ſꝫ celo nō
eſt datum hominib⁹ in quo fieri credentes ſal/
uos oporteat. nomē videlicet ih̄u qui ſaluū fa
cit populū ſuū a peccatis eor. exhibitiōe ſpe=
cialis reuerētie attollant. z qđ generaliter ſcri
bitur vt in nomine ih̄u omne genu flectat̄ ſin=
guli ſingulariter i ſeipſis implētes p̄cipue dū
agunt miſſarū ſacra myſteria glorioſum illud
nomē quandocūq̄ recolitur flectant genu cor
dis ſui. qđ vel capitis inclinatione teſtent. vt
igit̄ hoc feruenti⁹ z deuotius obſeruetur: vti
litates ac p̄fectus quos nobis conferat ꝫ no=
men ih̄u diligentius ꝓſideremus. Eſt eñ ſimi
lium ſoli. ſicut eñ ſol iſte materialis ſuo vigore
ſplēdore ac calore viuificat augmētat atq̄ ſer/
uat cuncta terre viuentia. Sic nomen ih̄u cun
ctis in hoc ſeculo p̄egrinis vitam gratie p̄ſtat
z incipientib⁹ z pficiētibus. Proinde Zach.
vj. ait. Oriens nomen eius. id eſt. ſicuti ſol re/
fulgēs in oriēte. Et iterū p̄s. ait. In ſole poſu/
ſuit tabernaculū ſuum. id eſt. fecit ſolē myſticū
q̄ eſt radioſa fides tabernaculū nominis ſui. vt

stinguam⁹ igiť fulgorez huius sacri nominis in duodecim splẽdidos radios. vt abundãtia radiose fidei nominis iesu christi in duodecim articulis per duodecim apostolos p totũ vniuersum radiose diffusa mystice designeť. sicut Eccli·lxij. dicitur sol illuminans per omnia respexit.

¶ Articulus primꝰ de ąttuor radijs ac virtutibꝰ nois nostri dñi iesu xpi p tinentibus ad incipientes.

PRo incipientibꝰ eñ quattuor radios seu radiosas virtutes habet nomẽ domini ihu: ꝑm q quattuor mala aduersanť eis. Est eñ eis aduersaria. ¶ Primo culpa secundo pugna. tertio cõcupiscentia. ąrto etiã pena. Cõtra hec quattuor est nomẽ ihu. ¶ Primo refugium penitentiũ. secundo vexillũ pliantium. tertio remedium infirmantiũ. quarto solatium patientiũ.

¶ Primꝰ radiꝰ nominis iesu i q ostendiť quãta misꝯdia erga pctõres i hoc nomine demonstraťur. ¶ Cap. i.

PRimo ꝛo nomẽ ihu est refugiuz penitentium. scz cõtra malum culpe. Quis eñ peccatoz non timeat nomen potentie. quis nõ paueat nomen diuine ire. aut quẽ non terreat nomen furoris dei. aut cum nominari audit dominũ vltionũ: sed ecce nomẽ ihu dulce refugium i quo exmanitur potestas seu maiestas dulcescit pietas et dei magna misericordia demonstraťur. Olim ꝛo i veteri testamẽto in lege timoris erat terribile nomen dei. vñ Esa. xxx. dicit. Ecce nomẽ domini de longinquo venit: ardens furoz eius ꝛ grauis ad portandũ. Vide q̃ terribile est nomen dei: vbi ardoz furoz ꝛ pondus vtiq; ad cõburendum ad feriendũ ad obruendũ. sed hec oñia cõtemperata sunt in fonte misꝯdie ꝛ pietatis. id ẽ. i vtero virginali p ihm christũ amorosũ nostrum. Naz ibi ardoz redactus est ad temperiẽ furoz ad mansuetudinẽ. ꝛ pondus ad leuitatem. vñ iam filius a phĩos quod est amoz denominaťur ac p hꝰ dei amoz immensus ad nos peccatores manifestius palã fiat. ¶ Proinde Luce. j. ait angelus ad mariam. Spiritussanctꝰ supueniet i te ꝛ virtꝰ altissimi obumbrabit tibi. Idoq; qđ ex te nascet sãctũ vocabiť filiꝰ dei. E igiť amorosissimũ ꝛ gratiosissimũ nomẽ. O nomẽ sanctum o nomen pium ꝛ oñi dulcedine plenuz. hoc quidem est illud sanctissimuz nomẽ. quod fuit tm ab antiquis patribus desideratũ. tantis anxietatibus expectatũ: tantis languoribꝰ plongatũ: tãtis suspirijs inuocatũ: tãtis lachrymis postulatuz. sed tẽpore gratie misericordiť donatũ. hoc q̃dem desiderabat ꝓpheta cũ ait Dic anime mee salus tua ego sum. q. d. dñe salutis dixisti. hec dicit dñs exercitiũ deꝰ vltionũ ꝛ dñs iustus noster absconde queso nomẽ potentie. nõ audiatur nomẽ vindicte taceatur nomen iusticie da nobis nomen misꝯdie sonet nomen ihu in auribus meis. qz tũc vere vox tua dulcis: ꝛ facies tua decora. Ecce dulce refrigeriũ nomẽ ihu: sine q̃ tam patres antiq; q̃ etiaz hoies noui testameti inuacuũ sperauerunt habere salutẽ. ideo dicit Matth. ij. ait angelꝰ ad Joseph. Vocabis nomẽ eiꝰ ihm. ipe eñ saluũ faciet populũ suum a peccatis eoz. Et iteruz Act. x. ait petrus huic ꝓphete oñes testimoniũ ꝓhibent. remissionẽ peccatoruz accipe per nomen eius. omnes qui credent in euz scz fide opante p dilectionem. ꝛ j. Joh. ij. ait. Scribo vobis filioli mei: qz remittunť vobis peccata vestra per nomen eius. ꝛ iterum Act. iiij. Petrus ait. Non eñ aliud nomen est hominibus sub celo datum in quo oporteat nos saluos fieri. Et iterum pauloante de eodem nomine ait. Non est in aliquo alio salus. Hoc q̃dem nomẽ ihs Exo. xxviij ꝑ nomen domini tetragramaton ꝓfiguratũ est. Scom eñ Nico. de lyra supra Exo. xxviij. Sextum ornamentuz sũmi sacerdotis erat lamina aurea pendẽs in fronte eius. ligata cũ mitra filis iacinctinis: in q̃ erat nomen dñi tetragramaton scriptum. hec autẽ ad moduz corone erat formata. vnde ꝛ corona imꝑfecta denominabať. quia soluz ꝓtẽdebať ab aure ad aurẽ transiens sup frontẽ ꝑm Josephum ꝛ Rabanũ. Salomonẽ. ita q ipa cũ semicirculo q̃ erat ex pte posteriori capitis faciebat q̃si coronã ꝑfectaz. Nã circa finẽ ꝓdicti capituli dñs ad Moysen ait. Facies ꝛ lamia ꝺ auro purissimo i q̃ sculpes ope celatoris sãctũ dño. i. nomen dei tetragramaton ꝑm ꝓdictum Nico. de lyra. Et idem in q̃stione ꝓtra iudeos sup illo verbo Jeremie. xxiij. circa finẽ. p virtutis dei viuẽtis dñi exercituũ inq̃t. Ubi nos habem⁹ dñi in hebreo ponit nomen dñi tetragramaton qđ signat diuinã naturam ꝑm suas proprietates intrinsecas: absq; respectu ad ex̃ hꝰ siq̃dẽ nomẽ in lamia aurea scriptũ portabat pontifex i frõte scriptũ qñ ingrediebať sãctaſcto: vt mystice designaret. q nulla aia introibit in templũ regni celoz ad sacrificandũ deo sacrificiũ laudis: nisi nomen ihu portet scptuz in fronte sua. ꝛ sic sacrificabis tunc deo sacrificiũ laudis. Scribit eñ primo in aie fronte per baptismi sacrm. ꝑ abolet p pctũ mortale. Et itez scribit ex pnia virtuali. siẽ Apoc. iij. ꝺ. ꝛ scribã sup eũ nomen dei mei. hꝰ siq̃dẽ solũ vere nominať. cuiꝰ natura ꝛep nomen exprimitur Un Gen. ij. Adaz res oẽs nominauit. qz oiuz rerũ naturas nouit. Nomẽ igiť tunc sup pec.

catorē ſcribit qñ p verā ꝯtritionē h̄ meruit vt p eam ad veraz ih̄u noticiā eleuet. Et iterū de hac ſcp̄tura .ij. Cor. iij. apl's ait. epla xp̄i vos eſtis ſcp̄ta i tabulis cordis carnalib⁹. Ex dicti elici p̄t q ꝗcunq; etiā ſcelerat⁹ i fine vltimo poſitus nō valēs aliter de pctis p̄teritis ſe iuua/re niſi p ꝯtritionē cordis .tūc ſi vere corde īuocat h̄ nomē ih̄s remiſſionē ꝯſequit oim pctō⁹ ſuo⁹. teſte Johele. ij. c. dicēte. Omis ꝗcunq; īuocauerit nomē dñi h̄ ſaluus erit. Inuocauerit ſcz p̄fecto ⁊ deuoto corde nō aūt ore polluto. vera eñ inuocatio. veram includit contritionem. Et licz vera contritio ad ſalutē ſufficiēs ſit: non tamē abſq; maxima cauſa ꝓpheta ait. p̄dictuz ⁊bum. nam ih̄u inuocatio facta corde ⁊ platio facta ore. ⁊ inuocāti ⁊ circūſtanti magnum p̄ſtāt augmentū ſaluatiōis. Sed q̄ ſepe cōtingunt caſus inopinati ⁊ piculoſi. ideo neceſſe eſt nomē ih̄s ſepius frequētare. vt ex hac frequentatione habitus generet. atq; in habitu tali ſemp̄ i quolibet fortuito caſu cordi ⁊ ori nomen ih̄u quod ē nomen ſalutis occurrat ad hoc inducere volēs apl's ad Coll. iij. ait. Oia quecunq; facitis in verbo aut in ope. oñia in nomie dñi ih̄u xp̄i facite ⁊ agite. Teſte eñ experiētia patet q aſſuet⁹ noiare diabolū ex malo corde in oi inopinato ⁊ ſubito caſu diabolū inuocat ore. Sic cōtingit de aſſueto nominare hoc nomē ih̄s idipm in omni ſubito caſu pnūciabit. teſte eñ domino q̄ ait Matth. xij. Ex abundātia eñ cordis os loquit ⁊ bon⁹ homo de bono theſauro p̄fert bona. ⁊ malus homo ꝺ malo theſauro p̄fert mala. lege totā ſcp̄turā ſacram: ⁊ i tota ſilua euāgelica nullū reperies inuocantē hoc nomē ih̄s. recepiſſe vnq̄ repulſam. ſequit ſcōs radius.

Secundus radius q nomen ieſu i qualibet pugna facit ſibi deuotū hominē triūphare. Cap. II.

Secūdo autē dñi ih̄u nomē eſt vexillū p̄liantium. ⁊ hoc ſcz cōtra malum pugne. nam ſi ꝓtemptus Pharao ꝓſurgit ad ſcandala adhuc recurrendū eſt ad nomē ih̄u. quia ipſe eſt pugnantib⁹ in p̄ſidium. ſubiecit eñ nobis omnē feritatē inimico⁹ noſtro⁹. Aria nēpe tunc aduerſāt nobis ſcz diabolus caro ⁊ mūdus Primo eñ diabol⁹ aduerſatur ꝓſuetū equidē eſt vt cū quis cupit ⁊ querit derelinquere p̄auā vitā ⁊ in nouū hoiem ſe mutuare. q diabol⁹ ſuis verſutijs ⁊ toto conami: ne ſe opponat. Proinde Eccl. ij. ait. Fili accedens ad ſeruitutez dei ſta in iuſticia ⁊ in timore. ⁊ p̄para aiam tuaz ad temptationē. Et iterū Greg⁹ ait. Ip̄ropinquāte ſaluatore aprop/pinquat temptatio. lucem rectitudinis ſequit vmbra temptationis. pinde ſi cōſurgit diabolus cōtra te ne timeas. ſed erige cōtra eū vexillum ſalutis q̄ eſt ih̄s inuocando illum. Audi q̄d de te credētibus ait domin⁹ Matth. vlt. In nomie meo demonia ejcient hanc aūt poteſtatē dedit domin⁹ diſcipulis dicēs Mat. x Ejcite demonia q̄ expientes .lxxij. vt dicit Luc. x. Reuerſi ſūt cum gaudio dicētes. Domine etiam in nomie tuo nobis ſubjciunt demonia. Sed aia duertere reſponſū eius. ait eñ Videbā ſathanā ſicut fulgur de celo cadentē. quaſi dicat. nolite mirari ſi nomē meū diaboli expaueſcāt ⁊ eos ab homie pellit. cum ⁊tute eius ſathanas cum oībus angelis ſuis de celo expulſus ceciderit ſicut fulgur. Unde Apoc. xij. Poſt p̄eliuz factū in celo a Michaele cū draconē ⁊ ab eo de illa victoria iam obtēta eiectoq; illo in ſupplicia ſempiterna exultantes clamauerūt angeli iam beati iam dicētes. Facta ſalus eſt ⁊ virtus. id eſt. ex nomie ih̄u ſalutifica virtus ⁊ poteſtas xp̄i eius. ſicut latius dictum eſt in quadrageſimali de religione chriſtiana Smone. vj. arti. ij. Nec mirū ſi p hoc nomen demones expellunt. cuz eius fortitudinē ⁊ terrorem ſuſtinere non poſſint. vnde Jere. x ſcriptū eſt. Magnus tu ſcz domine ih̄u ⁊ magnum nomen tuum in fortitudine. Et iterū p̄pheta ait. Sanctum ⁊ terribile nomē eius. ſāctum quidē angelis bonis et hominib⁹ iuſtis ſed terribile eſt demonib⁹ ⁊ viris impijs. pateat hoc etiaz p exemplū. Cum eñ beat⁹ Bernū. Papiam de mediolano veniſſet. q̄dam vxorē ſuam demoniacā ad illuz adduxit. tunc diabolus p os eius dicere cepit. nō me de hac auicula mea hic pozrulos edens ⁊ braſcas deuorās pellet. Cui ſeruus dei reſpondit. nō Bernardus te ſed domin⁹ noſter ih̄s xp̄s. Hoc autē vt ille ozatōez effudit. ſpūs nūq̄ dixit. q̄ libēter egrederer ꝺ hac auicula grauit̄ moleſtat⁹ i ea quaz libēter egrederer ſed nō poſſum. Non vult eñ magnus domin⁹ cui ſanct⁹. Et quis ē domin⁹ magn⁹? Cui ille. Jeſus nazaren⁹. Ad quē vir dei. Vidiſti ne vnq̄ eum? Quo reſpōdente. Etiā. Cui ite; ait. Ubi vidiſti euz? Et ille ait. in gl̄ia. Et ſāct⁹. Et tu i gl̄ia fuiſti? Quo rñdēte vtiq; ait Quō inde exiſti? Et ille ait cū lucifero multi cecidim⁹. Hec q̄dez oia voce lugubri p os vetule omnib⁹ audientib⁹ loq̄bat ait illi vir dei. nunq̄d in illaz gloriā redire velles? ac ille miro mō cachinans ait tarde ē tunc aūt ozāte viro dei de muliere egreſſus ē. ſ cum beat⁹ Bernū. inde abiret eo iam elōgato. iteruz diabol⁹ inuaſit eā. vir aūt eius poſt illū cucurrit q̄d acciderat indicauit: ac ille p̄cepit collo ei⁹ cartulā alligari in q̄ h̄ verba ꝓſcripta erant In nomie dñi ih̄u xp̄i p̄ecipio tibi demon ne

hāc mulierē tā ꝓtingere ꝑsumas: qō cū factuz fuisset. postea ad eādem accedere nequaq̄ ausus fuerat. ¶ Secdo aūt ꝓtraria ē nob caro: oī spurcitia ꝛ malicia plena. vnde Beꝛn. Simone xv. sup Mañ. ait: tristat aliqs nostrū veniat in coꝛ ibs ꝛ inde saliat in os: ꝛ ecce ad exoꝛtū nominis lumen nubulū oīne diffugit atq̄ serenū reddat. labit q̄s in crimen currit insuper ad laqueū moꝛtis desperādo. nōne si iuocet nomen vite ꝓfestim respirabit ad vitā? cui aliqñ stetit añ facie salutaris nomis duricia vt assolet coꝛdis ignauie. toꝛpoꝛ rancoꝛ animi lāguoꝛ acci/die cui fons foꝛte siccat? lachꝛymaꝝ. inuocatu ibu nō cōtinuo erupit vberioꝛ. fluxit suauioꝛ. ꝛ paulopost etiaz inq̄t. nihil ita ire impetū coꝛ/hibet sup bie tumoꝛez cedat. sanat liuoꝛis vulnus. restringit luxurie fluxum. extiguit libidinis flāmā. sitim tēperat auaricie. ꝛ toti? indecoris fugat ꝓuriginē. siq̄dem cū nomio ihm hoꝛ/minē mihi ꝓpono mitē hūilē coꝛde. benignū. sobꝛiū. castū miseꝛicoꝛdē. ꝛ oī deniq̄ honesta/te ac sāctitate ꝓspicuū. Eū deniq̄ ipm deū oī/potētem q̄ suo me exemplo sanet ꝛ roboꝛet ad/iutoꝛio h oia mihi simul sonant. cū insonuerit ibs. sumo itaq̄ mihi exēpla de hoie ꝛ auxiliū a potente. illa tanq̄ pigmētaria spēs. h tanq̄ vnde acuam eas ꝛ faciā ꝓfectionē cui silez me dicoꝝ nemo facere posset. hoc tibi electuariuz habes. O anima mea ꝓdituz in vasculo vocabuli huius qō est ibs salutiferū certe: qō q̄ nulli vnq̄ pesti tue inueniat inefficax. ¶ Tertio q̄ nobis aduersat mundus ꝛ iudicio dei. naufragaris i mari aut in curris in ꝓcula eius oc/currūt ꝓcula fluminū insultus inimicoꝝ. traditiones ꝓditionuz: terꝛoꝛ tonitruoꝝ. ꝛ fulgoꝛū ruinosi casus aut lapidum aut domoꝛū aut ignis inopinati euētus ꝛ similia. Inuoca salutis nomen coꝛ ꝛ os subito clamet ibs. speret in adiutoꝛio altissimi. ipse eñ ait clamabit ad me ego exaudiā eum. cum ipo sum in tribulatiōe eripiam eum ꝛ glorificabo euz. Et iterum per ꝓphetam ꝓmittit dicens: ꝓtegam eū: quoniā cognouit nomen meum. nēpe sicut ꝓuerb. xviij. dicit. Turris foꝛtissima nomen domini: ad ipm recurrit iust? ꝛ exaltat. scz ne ꝓdicta possint ꝓuenire ad eum ꝛ nocere illi.

¶ Tertius radi? q̄ deuotio nominis iesu cum debitis circūstātijs infirmātibus impetrat sanitatē. ¶ Ca. iii.

Tertio nomen ibu est remediū infirmā/tium. hoc est ꝓtra malum cōcupiscētie Nam dānata moꝛt te culpe ꝛ homīe a ꝓculis liberato. remanet in nobis cōcupiscentie moꝛbus ꝛ egritudinis languoꝛ. ideo recur/rendū est ad hoc nomen ibu. quia sicut ꝓtr? rauēnas ait. hoc est nomē quod dedit cecis vi/sum. surdis audituz. claudis gressum ac cursū sermonez mutis. vitamq̄ moꝛtuis ꝛ etiam to/tam diaboli potestatem de obsessis coꝛpoꝛib? effugauit. Proinde siqua infirmitas tibi vel tuis occurrat non respꝛeto remedio coꝛporali aut naturali: recurre ad inuocatiōnē nominis ihu. Sepe quoq̄ cōtingit q̄ non possunt infirmantibus remedia naturalia adhiberi. vel ꝓpter eoꝛum carentiam vel ꝓpter moꝛbi aut infirmitatis ignoꝛātiā. seu quia est quasi irremediabile malum: ꝓ ipam nature viam: ideo currendum est ad remedium. quod fidelibus suis Matth. vlt. domin? derelinquit sup terrā dicens. signa autē eos qui crediderint hec sequē/tur nomie meo demonia eiciēt. linguis loquē/tur nouis: serpentes tollent: ꝛ si moꝛtiferū q̄d biberint non eis nocebit. sup egros manus imponēt ꝛ bene se habebunt. Hec recurrenduz ē ad fatuos insanos ꝛ omnino erroneas incātationes quoꝛū dā: qui credūt se inuocare nomē domini. ꝛ inuocāt nomen diaboli incātationi/bus suis eo q̄ sepe nomia ignota ibi cōmisceāt ac semper in eis mendacia interponant. licz se/pius pater noster ꝛ aue maria ad coopimentū addant: ꝛ licz ꝓ tales insanias appareant aliq̄ liberari. tamen ꝓmittente iudicio dei. demon qui ex versutia sua facit hominez vel puerum egrotari eo inuocato ꝓ impiam in cantatiōem aufert languoꝛem ꝛ infirmitatez a coꝛpoꝛe per infidelitatem ꝛ erroꝛem infigens moꝛtalez culpam in anima ꝛ in coꝛde sicut in legenda beati Bartholomei euidēt? patet. Proinde ꝑphe/ta hoc ꝑuidens ait. beatus vir cuius est nomē domini spes eius. ꝛ nō respexit in vanitates ꝛ insanias falsas. De pluribus vero fide digno testimonio nostr? tēpoꝛib? audiui: quia iuxta ꝟbum domini ꝛ impositā manu super egrotantes ad inuocationem huius sanctissimi nomis ihu. libertati sunt. Nam sicut effusum vnguentum ministrat gr̄am coꝛpib?: sic nomē ihu dat salutis gr̄am animab?: vñ ꝑphet ait. Saluauit eos ꝓpter nomen suū vt notā faceret potē/tiā suā: ꝛ qō mirabili? est etiā pctōꝛes ꝛ infideles ad inuocationē huius gl̄iosi nois fecisse miracula ꝛ sanasse egrotos manifeste cōꝛobat. vnde ō beato Dionysio ariopagita narrat. q̄ dū cuz beato Paulo disceptaret ꝓ via añ eos q̄dam cecus trāsibat ac statim Dionysi? apl̄o ait. si dixeris huic ceco in nomine dei tui vide ꝛ viderit. statim credam: sed ne vtaris magicis verbis. ego tibi ꝑscribam foꝛmam verboꝛū dicens. In nomie ihu christi de virgine nati crucifixi ꝛ moꝛtui qui resurrexit ꝛ ascendit in celū vide. Et rñdēs paulus ad hoc vt ois suspitio tolleret volo vt verba eadem tuis ꝑferas et

in eadem forma ꝙ bo. Dionyſi⁹ dixit ceco vt videret ⁊ ſtatim vidit. ⁊ ꝓfeſſus ē Dionyſius ſe credere in xp̄m ihm dñm nr̄m. Ex his patet q̄ cum Dionyſi⁹ adhuc eſſet peccator ⁊ infidelis ad iuocationē huius nomis cecū illumina/uit. ⁊ ſic plerīq; b̄ idem i ſe ⁊ in alijs nr̄is tpib⁹ expti ſūt. Licet eſſent peccatores vt verificet q̄ de b̄ p̄dictū eſt in p̄s. cij. Saluauit eos ppt̄ nomē ſuum vt notam faceret potentiā ſuā Eſt aūt aduertendū q̄ q̄ttuor neceſſaria ſunt ad b̄ vt homo impetret in ꝙtute ſancti hui⁹ nomis. Primo q̄ p ſe petat. ſcō q̄ petat neceſſariuz ad ſalutez. tertio q̄ petat pie. q̄rto q̄ petat pſeuerāter. His q̄ttuor ꝓcurrentibus ſemp impetrat quod petit. Primo in q̄ exaudit ſi petat p ſe. non p̄t eñ homo vitam eternā ex condigno alteri ꝓmereri. nec q̄ ꝓſequens ea que ptinēt ad vitā et̄nam alteri mereri p̄t. Proinde non ſp hō p altero petens exaudit. vñ Hieronym⁹ ſup Jerem. Fruſtra rogat q̄s p alio cuz ille demerek p quo orat. Et itez Aug⁹ ſuper Joh. Exaudiunt oēs ſancti p ſeipſis. nō autē p oīb⁹ amicis ⁊ inimicis. q̄ non ad vtrūq; dictum eſt a dño Joh. xvj. Si q̄d petieritis p̄z in nomine meo dabit: ꝙ addit dabit vobis. Et ad hoc facit q̄ Jere. vij. dñs ait dicens. noli orare p ꝓplo b̄ nec aſſumas p eo laudē ⁊ orationē ⁊ non obſiſtas mihi: q̄ nō exaudiā te vbi glo. dicit q̄ duo ſunt que orationib⁹ ne exaudiantur a domino cōtradicūt. Primuz eſt error incorreptus ⁊ pmanens. ſcōm eſt finalis impenitētia ſeu cor impenitēs. Secundo ſi petit neceſſariū ad ſalutē. vnde Joh. ibi ſupra ait dñs Si q̄d petieritis patrē in nomie meo dabit vobis. Proinde Raban⁹ ſup Matth. ait: quotienſcunq; petētes nō audimur. ideo fit quia illa cōtra auxiliū noſtre ſalutis petim⁹. vel in futurū petitiōis differt effectus vt deſideria creſcant. ⁊ pfectius capiāt gaudia gaudia que reſeruant. Tertio ſi petit pie. in quo vero oīes cōditiones que requirunt ex parte orantis in q̄tum orans pleni⁹ cōprehendūtur ſcz q̄ oret fideliter humiliter ⁊ feruenter. Primo oret fideliter ⁊ confitenter ſicut beatus Jacob⁹ pri/mo ſuo cap̄. ait. Poſtulet in fide nihil hesitās Secundo q̄ oret hūiliter. vñ p̄s ait Reſpexit in orationē humiliū ⁊ non ſpreuit precem eoz Tertio q̄ oret frequenter. vñ Aug⁹ ait Digni or ſequet effectus: quāto feruentior p̄cedit affectus. Quarto ſi petit pſeueranter. Vñ Luc. xj. domin⁹ ait. Quis veſtrū habebit ⁊ ibit ad illū media nocte ⁊ dicet illi. Amice accomoda mihi tres panes quoniā amicus me⁹ venit de via ad me: ⁊ non habeo q̄d ponā ante illū. Et ille deintus reſpondēs. Noli mihi moleſt⁹ eſſe iam oſtiū meū clauſū eſt ⁊ pueri mei mecū ſūt in cubili. nō poſſū ſurgē ⁊ dare tibi. ⁊ ille ſi pſeuerauerit pulſās. dico vob ⁊ ſi nō dabit illi ſurgens eo q̄ amic⁹ ſit. ppt̄ importunitatē tñ ei⁹ ſurget ⁊ dabit illi q̄t̄q̄t hz neceſſarios. ⁊ ego dico vobis: petite ⁊ dabit̄ vobis. q̄rite ⁊ inuenietis. pulſate et aperiet̄ vobis. Oīs eñ q̄ petit accipit ⁊ q̄rit inuenit. ⁊ pulſanti aperiet.

Quartus radius muram leticiaz ⁊ exultationē adipiſcūt in omni aduerſitate qui deuotione afficiunt ad nomen ieſu. Cap̄. iiij.

Quarto vero nomen ihu eſt ſolatiū patientium. ⁊ hoc cōtra malum pene. q̄ cuis eñ deus ſeruos ſuos in temptatiōe ſuccūbere nō pmittat: nihilomin⁹ tamē pmittit eos ſuſtinere afflictiōes: ſed deſperandū non ē nec obliuiſcendū dulcis nomis ieſu. ſed tamen maxime inuocandū. Proinde cōſolādo patiētes Matth. v. domin⁹ ait. Bene eſtis cū maledixerint vobis homies ⁊ dixerint omne malum aduerſū vos mentiētes ꝓpter me. gaudete i illa die ⁊ exultate: quoniā merces veſtra copioſa eſt i celis. imo mēti inflāmate amoris ihu ineſtimabilis leticia eſt. p nomie ihu xp̄i pati ſolum eſt in exebriatiōe ſui amoris ⁊ in appetitu ſimilitudinis cordis ei⁹ nullo alio premio expectato. Nōne ſepi⁹ eſt homini gaudiū pati pro amico mortali etiam cuz neſcit ille p quo talis paſſio ſuſtinet: q̄to magis deo imortali q̄ omnia cernit. et p domino ihu qui tanta p nobis lete ꝓpeſſus eſt? hoc cōſiderans Paul⁹ Act. xxj. ait. Ego autē non ſolum alligari ſed ⁊ mori hierl'm parat⁹ ſum ꝓpter nomen ihu christi Et Act. v. itez de apoſtolis ait. Ibāt apoſtoli gaudētes a ꝓſpectu ꝓſilij. quoniaz digni habiti ſūt p noie ihu ꝓtumeliaz pati. Aug⁹ eteni ait. Bat magnā audaciā nomen dñi. ſcriptum in cordib⁹ iuſtorū contra impetum malorū: vt patienter tollerent ⁊ prudent eu tenk. vñ beata Agatha iudici ſibi tormēta aſpera cōminā/ti. inuicto animo ſibi rñdet dicens. Si feras mihi pmittas audito xp̄i noie manſuescunt. ſi ignē adhibeas. roz̄ ſaluificum ď celo mihi angeli miniſtrabūt. ꝓter ꝙtutē huius nomis ſā/cti martyres in tormentis ſuis omnibus triū/phant. vnde ꝓpheta in ꝓſona eoruz dixit. In nomie tuo ſpernemus inſurgentes in nob. Et itez adiutoriū noſtrū in nomie domini. qui fecit celum ⁊ terram. ſcz q̄d maius fuit q̄ nobis p conſolationē aſſiſtere in tormētis. nec mirū ſi cuz tanto gaudio tanta martyres ſuſtulerūt quia ipe erat q̄ in eis oīa ſupportabat tormēta. ſicut ap̄ls ait ad Phil. ij. Operat in nobis velle ⁊ pficere p bona volūtate. Vñ Apoc. ij. Anime patienti ꝓpter nomen ſuū domin⁹ ait

patientiam habes et sustinuisti ꝓpter nomen meuz. ⁊ non defeciſti. Ille nempe ꝓpter nomẽ domini ihu sustinet. qui passione sua clarificat nomen xpi. ⁊ non ꝓpter nepharia opa sed ꝓpter sacra instituta virtutũ religionis xpiane ꝓsecutiones sustinet patiẽter. sicut ⁊ beat⁹ Petrus ca. iiij. Nemo nostrũ patiat quasi fur vel homicida aut maledicus. aut alienozuz apetitor. Si autẽ vt xpianus non erubescat: glorificet autẽ deũ in isto nomie. sed quoniã virt⁹ patiẽtie premiũ non merẽt. nec virtus etiam dici potest. nisi ꝓseueret vsq; in finẽ: ideo Job. subdit. ⁊ nõ defeciſti. A iusticia quidẽ deficere cõprobatur. qui vel difficultate exercitij vl̃ interna passione animi et importunitate ꝓsequẽtis inimici resilit a cepto ꝓpositi iusti. ⁊ iõ Leuit. iij. animal cuz cauda precipit̃ immolari. in quo mystice insinuat̃. q; opus deo placere non põt si non ꝓseueret vsq; in finẽ qđ in animalis cauda designatur.

Articulus. II. de alijs quattuor radijs seu virtutib⁹ nominis iesu ꝓtinẽtibus ad ꝓficientes.

Secũdo autẽ ꝓ ipis ꝓficiẽtibus alios quattuor radios distinguam⁹ ꝺ admirando nomine ihu xpi. Nam sicut intelligentibus ꝓficit contra malum ita ꝓficientibus ꝓdest erga bonum. In quattuor nempe ꝓficere debent ipi ꝓficientes. Primo corde. secundo ore. tertio opere. quarto cõtinuatiõe. Proinde nomẽ ihu est ꝑmo honor credentiũ. scõo splendor ꝑdicantiũ. tertio meritũ operantiũ. quarto adiutorium deficientiũ.

Quintus radi⁹ nominis iesu ꝺ admiranda gloria ⁊ honore quem sequũtur omnes vere credentes in nomine ei⁹ scz iesu xpi. Vel Cap. I.

Primo autẽ respectu cordis nomen iesu est honor credẽtiũ. Facit enim nomẽ ihu in corde plãtatum ꝓ fidem dilectissimum dei filium. sicut Joh. j. testatur dicens Dedit eis potestatẽ filios dei fieri his qui credunt in nomie eius. Maxim⁹ q̃dez est honor esse filios dei. Vaz teste paulo ad Roma. viij. Si filij ⁊ heredes: heredes quidem dei cohoredes autẽ christi. Magnuz igit̃ fidei fundamẽtum nomẽ ihu efficiens filios dei. qđ quidem i imo posituz ꝑncipaliter sustinet edificium. qđ ꝓ colũnas erectum. dum ad alta cõscendit manet in fastigio consũmatuz. edificium autẽ fundamenti hui⁹ sunt mẽbra christi. fastigium vero beatitudo eterni regni. Proinde de fundamento. j. Corinth. iij. apostol⁹ ait. Fundamentum aliud nemo potest ponere nisi quod positum est ihs christus. Fides enim catholice religionis cõsistit in noticia ihu xpi ⁊ lumie qui est lumen anime. ostiũ vite: fundamentũ salutis eterne. Hanc si quis nõ habuerit aut relinquit velut sine lumie ꝓ vmbras noctis ⁊ clausis oculis ꝓ discrimina precipitãter incedit. et q̃tumcũq; eminentia rõnis fulgeat ducem sequetur cecum. dum ad intelligenda secreta celestia ꝓpium sequit̃ intellectuz. aut fundamẽto neglecto ꝓstruere nitit̃ domũ. aut ostio pretermisso intrare vult ꝓ tectuz. fundamentũ igitur istud ihs est lumen ⁊ ostium qui se viã mõstraturus errantib⁹: fidei lumen exhibuit omnib⁹ ꝓ quam posset de⁹ ignotus requiri: questus credi: ⁊ creditur⁹ inueniri. Fundamentuz hoc sustentat ecclesiã in nomie ihu fabricataz Maxim⁹ igit̃ honor est ꝓ fidẽ nois ihu filiuz dei fieri atq; heredẽ. Qđ intelligens angelus Apoc. xix. a Johe nõ sustinuit adorari: ait eñ Johes. Cecidi ad pedes angeli vt adorarẽ eũ ⁊ dixit mihi. vide ne feceris cõseruus eñ tuus sum ⁊ fratruz tuozũ habentiũ testimoniũ ihu. deum adora. Ait enim cecidi ad pedes eius vt adorarem eum non tamẽ sicut creatura creatorem deum: sed sicut seruus vehemẽter ac cũ seruili subiectione honorat dominũ suũ creatum Nẽpe angel⁹ i veteri testamẽto sic se ab hoib⁹ adorari nũc sustinet qđ tñ nõ sustinuit hic imo manifeste ꝓhiberi videtur. ido subdit. ⁊ dixit mihi. vide scz ne feceris talẽ reuerẽtiã dicens mihi: cui⁹ causã subdit dicẽs. Cõseru⁹ tu⁹ sũ. t. tecũ: ⁊ sic tu sum seru⁹ eiusdẽ dei ⁊ dñi nri ihu xpi. ⁊ ne credat̃ q; respectu soli⁹ Johis ꝓpter singularẽ reuerentiã excellentiã vel p̃cellentiã eius hoc diceret ⁊ non de oibus hoibus q̃ xpi sunt serui. ideo subdit ⁊ fratrũ tuozũ habentiũ testimoniũ ihu. id ẽ. q̃ ꝓfecto corde ꝓfitentur ⁊ testificant̃ ihm esse deum ⁊ dñm vniuſoz atq; hoim redemptorẽ ⁊ saluatoruz. Triplici eñ ex causa se a Johe noluit angel⁹ adorari. Primo ꝓpter dignitatẽ. scõo ꝓpter veritatẽ. tertio ꝓpter hũilitatẽ. Primo in q̃ ꝓpt̃ dignitatẽ. scz demõstrãdã generatiõis hũane quã i exaltatione xpi hoies acceperũt. ac si apte dicẽt: q; iã supra nos i sede diuine maiestatis xpm hoiez video ⁊ adoro: ideo me ab homie in xpo credẽte adorari ãmodo non ꝑmitto. Secũdo ꝓpter veritatẽ declarandã videlz q; qñ angeli ꝑmittebant se ab homie adorari in veteri testamento nõ ꝑmittebãt ꝺ de illa que latria nuncupãt̃ q̃ competit soli deo. sicut vtiq; ipi demones ꝑmittũt atq; instantia magna exquirunt. ⁊ hãc causam statim subdit cum ait deuz adora. Tertio ꝓpter humilitatẽ. scz insinuãdã eorum scz q̃ in ecclesiastica dignitate sublimati sũt. q̃ licz a subditis seruiliter honorent̃. nõ tamẽ debẽt se habere ad eos vt dñi sed q̃dãmodo vt ministri

De glorioso noīe ieſu xp̄i

ꝛ ſerui iuxta illud Luce .xxij. Reges gentium dominant eoꝝ ꝛ q̄ poteſtatez habent ſup eos benefici vocant: vos aut̄ non ſic. ꝫ qui maior eſt in vobis fiat ſicut minor: ꝛ q̄ p̄ceſſor eſt: ſic miſtrator. Nā q̄s maior ē q̄ recūbit aut q̄ miniſtrat. nōne q̄ recūbit: ego aūt in medio veſtrū ſū ſic̄ q̄ miſtrat ꝛ hinc eſt q̄ petr⁹ p̄nceps ap̄lorū ꝛ ſūmus eccl̄ie pōtifex nō p̄miſit ſe Actu .x. A cornelio flexis genib⁹ honorari Quilit: imo iꝝm eleuabat dicēs: ꝛ ego ipſe hō ſū ſicut ꝛ tu. ꝛ hoc egit. ſcz vt hāc humilitatē inſinuaret eſſe Quandam ꝛ cetera.

Sextus radius q̄ ſoluz p̄dicantes nomen ieſu. id ē. aiaꝝ ſalutem fructificāt in verbo dei. Cap̄m .II.

Secūdo reſpectu oris nomē ih̄u ē ſplē/dor p̄dicantiū eo q̄ luminoſo ſplēdore annūciare ꝛ audire faciat verbū ſuum vnde Bern̄. et vñ putas in toto orbe tanta et tā ſubita atq̄ feruens dei lux niſi de p̄dicato ih̄u noīe: ꝛ hui⁹ noīs luce ac ſapore de⁹ nos vocauit in admirabile lumē ſuū q̄b⁹ illuſtratis ꝛ i lumine iſto videntib⁹ lumē ap̄ls ad Eph̄. v. Eratis aliq̄n tenebre nūc aūt lux in dño. vt filij lucis ambulate. Proinde ꝫ nomen declarari debet vt luceat nec latere. nec i p̄dicatiōe p̄ferre debet corde ſordido vel ore polluto. ꝫ i vaſe recondendū ꝛ p̄ferendū electo. vñ Act̄ .ix. dñs ait. Vas electiōis mihi ē iſte. vt portet nomen meum coram gentibus ꝛ regibus ꝛ filijs iſrael Vas inquit electiōis: vbi liquor dulciſſimus venalis expoſitus. vt p̄uocet ad bibēdū dum rutilat ꝛ ſplēdeſcit in vaſis electis. vt portet i-quit nomē meū ꝛc̄. Nā ſicut igne ſucceſſo purgatis agris conſumit̄ ariditas ꝛ inutilitas ve-p̄rium ꝛ ſpinaꝝ. ꝛ ſicut ortu ſolarium radiorū pulſis tenebris latitāt fures nocti vagiq̄ foſſo reſq̄ domoꝝ: ſic lingua pauli populis p̄dicante velut magno tonitruo p̄ſtrepente: velud igne vehementi⁹ irruente. velut ſole clari⁹ rutilā-te cōſumebatur infidelitas. diſperibat falſitas eluceſcebat veritas. ad inſtar cere vehemētis ignis incēdio liquefacte. nomē em̄ ih̄u circūferebat verbis epiſtolis miraculis et exemplis. Laudabat em̄ nomen ih̄u aſſidue ꝛ collauda/bat in cōfeſſione. hoc inſup nomen coram regibus ꝛ gentib⁹ et filijs iſrael portabat apoſtol⁹ tanq̄ lumē: ꝛ illuminabat patrias ꝛ clamabat vbiq̄ illō ad Roma .xiij. Nox p̄ceſſit dies autem ap̄ropinquat: abiciamus igit̄ opera tenebrarū ꝛ induamur arma lucis ſic̄ in die honeſte ambulemus. ꝛ monſtrauit omnib⁹ lucernā ardentē atq̄ lucentē ſup candelabrū. annuncians i omni loco ih̄m ꝛ hunc crucifixū. quomodo lux illa reſplenduit ꝛ p̄ſtrinxit cunctoꝝ intuentiū oculos. quādo Act̄ .iij. de ore petri tāq̄ fulgor egrediens claudi corpales plātas ſolidauit ꝛ baſes. multoſq̄ ſpūales cecos illuminauit. nunq̄d non ignē ſparſit cum ait. In nomine ih̄u xp̄i ſurge ꝛ ambula. Hec ꝫm Bern̄. ibi ſupra de apoſtolis quoq̄ Marc̄. in fine dicitur q̄ p̄fecti p̄dicauerunt vbiq̄. ſcilz nomen ih̄u domino cooperāte ꝛ ꝫmonem ꝓfirmante ſequentib⁹ ſignis que reuera fiebant in nomīe ih̄u xp̄i deniq̄ q̄ miraculis confirmauit in p̄ſecutione tyrannoꝝ. cōfirmauit poſtmodū illuſtrationib⁹ luminoſis declarantib⁹ ſcripturas contra doctrinas falſas hereticoꝝ. Inſuper ꝛ quotidie cōfirmat nūc dulcoroſis refectionib⁹ ꝛ copioſis illuminationib⁹ electoꝝ. Proinde eccleſia xp̄i ſpōſa ſemp eius teſtimonio fulta iubilat cū p̄ſ. dicēs: Domie docuiſti me a iuuētute mea ꝛ vſq̄ nunc p̄nūciabo mirabilia tua ſcilz ſemp. ꝑpheta quoq̄ ad hoc exhortat̄ dicens. Cantate domino ꝛ bñdicite nomini eius annūciate de die in diem ſalutare ei⁹. id ē. ih̄m ſaluatorem.

Septimus radius q̄ virtute nominis ieſu xp̄i i operibus bonis meritacumulant̄. Cap̄. III.

Tertio reſpectu opis nomen ih̄u eſt meritum opantiū. Nam ꝟtute huius nominis merita ꝛ gr̄e cumulāt̄. teſte apoſtolo qui ait. ſ. ad Cor̄ .xij. Nemo p̄t dicē dominus ih̄s niſi in ſpūſācto. qđ de triplici dictione ꝫm Alexan. de halis intelligendū eſt. hoc ē nemo pōt dicere. ſcz corde ore ꝛ ope domin⁹ ih̄s niſi in ꝟtute ſpūſſancti. nullus em̄ p̄dicto modo pōt digne p̄ferre hoc ſanctiſſimū nomē q̄n illa p̄latione efficiat̄ dignus vita ꝛ glia ſempiterna. Nam oñes actus q̄ eliciunt̄ a ſpūſancto. meritorij ſunt glie ſempiterne Magni igitur theſauri et diuitie recondūtur in hoc noīe ih̄s. hi ſiq̄dem theſauri atq̄ ſecretoꝝ archana tunc talib⁹ cōmunicant̄. cū nomen ih̄u feruēti deuotiōe ac dulcore ꝓtinue laudat̄ ꝛ glorificatur: qđ intelligens Eccl̄i. lj. ad dominū ih̄m ait dicens. Laudabo nomē tuū aſſidue. ꝛ collaudabo illud in cōfeſſione. Proinde Chryſ. ait Quo nomē dñi diligit̄ p̄fundius inuocat̄ frequenti⁹ eo exaltat in deū altius. ſcz p cumulū meritoꝝ ꝛ etiā gratiaꝝ.

Octauus radius q̄ tepeſcentes et ſpiritualiter infirmātes p nomē ieſu reducūt̄ iterum ad feruidā charitatē Cap̄m .IIII.

Quarto aūt reſpectu ꝓtinuatōis nomē ih̄u ē adiutoriū deficientiū. vñ Bern̄. ibi ſupra ait. An nō totiēs cōfortaris quotiēs noīs ih̄u recordaris: q̄d eq̄ mētem cogitantis

impinguat. quid ita exercitatos repat sensus. virtutes roborat. vegetat bonos mores: atq; honestos. castas fouet affectiões. Si eñ p mẽtis pigriciẽ atq; torpoẽ sedes: sanat te ihs excitando feruorem. vñ Bern̄. iterum ibi supra inq̃t. Nomẽ ihu sp i sinu tibi sit: sp in manu. q̃ tui oẽs in ihm ⁊ sensus dirigañt ⁊ act⁹. Beniq; Cañ. viij. a ihu inuitaris cuz ait. Pone me vt signaculũ sup cor tuũ vt signaculũ sup brachiũ tuũ nũc eñ habes vñ ⁊ lẽto brachio tuo ⁊ tepido tuo cordi medearis: habes inq̃ noie ihu vñ act⁹ tuos vel prauos corrigas: vel nimis pfectos impleas. Item q̃ vñ tuos sensus aut sues ne corrũpañt aut si corrũpãt sanes. Hec sm Bern̄. Frequẽti⁹ frẽs charissimi expimur in nob q̃ subito sepi⁹ replemur tedio et languore mesticiẽ premimur. aridi reddimur: horret cella: lectio displicet: vagat animus: te por ⁊ rigor i toto sentiũt affectu: q̃tũcunq; p lõget oratio magꝭ tepiditate ḡuat. q̃ suauitatis dulcedine nec regni desiderio nec gehenne supplicio somn⁹ ille letargicus aut soluit aut fugat. ⁊ facto modico ip̄is interuallo ex intimo cordis affectu inuocato ihu dũ solitariꝭ residemus. Subit alacritas gaudiꝭ tã imẽsi q̃ ligua nõ loquit nec vocabuli oratiõe pferẽ. ꝑ angustia sensus hũani trãscendit ⁊ sensib⁹ ꝙglobat⁊ mens cuiusdã lumis infusione irradiata. atq; cuiusdã liquoris ebrietate potata. tãta replet leticia velut in momẽto tp̄is. si tñ tp̄is vt nihil p̃ferat vel ꝙferat tãtis delicijs. tãtisq; bonis at q; tantis suauitatib⁹ sapororis. puto eñ q̃ illa tristicia ex secret⁊ causis dñi ihu manifestauit absentiam. atq; nomẽ ihu ex intimo desiderio humiliter inuocatũ secretoq; silentio reuocauit cum ihu reuersione leticiã: nõ aderat ihs morit Lazarus: mestitia replet dom⁹: ꝑ ecce ihs domũ ingredit. sorores ex sua pstentia ꝙsolãt: ⁊ lazarus resuscitat. Hinc ⁊ ipa maria tpe passionis xp̄i post multiplices salsugines amari⁊ tudinũ ꝓgredit. ad dñi sepulcrum: querẽs vt ait angel⁹ Matth. xvj. Ihm nazarenũ crucifixũ. ihs aũt nazaren⁹ sol⁹ florid⁹ inkp̄tat crucifixũ addit. vt simul habeas salutẽ florẽ ⁊ crucem ⁊ in oibus ꝙsolationez. Crux te rectificat in opatione: flos te letificat in affectione ihs te certificat de saluatione. ideo dñica crux fuit figure ꝓpendicular⁊: ponit q̃ vt signũ inbuijs Flos aũt iocũdus oculis spem fructꝰ annunciat subsequẽtis. ihs aũt ip̄e ẽ benedictus: ⁊ benedicibilis fructꝰ ꝙginei ventris. Fructꝰ inq̃ beatis speciosissimus ad videndu: suauissimꝰ ad odorandũ. sapidissimꝰ ad gustandũ: pciosissimus ad habendũ. ꝓpter qõ sponsa distribuitns dilectũ suũ Cañ. v. ait. Guttur eiꝰ suauissimũ ⁊ totꝰ desiderabilis. trahit eñ in se ihs oẽ desideriũ: vt oẽm satiat apetituz. Et qõ mirabiliꝰ atq; desiderabiliꝰ est sicut radix arboris q̃to magꝭ figit in ꝓfundo tãto fructꝰ eiꝰ ampliꝰ exp̃dit in excelsũ. sic nomẽ iesu in intimo cordis fixũ atq; solidiꝰ radicatuz: fragare facit vberius abundantiã gr̃aꝝ.

Articulus. iii. ð alijs quattuor radijs et virtutibus nomis iesu christi ptinentibus ad pfectos.

Tertio p̃cipaliter p factis alios quat tuor radios distinguam⁹. sm q̃ q̃ttuor ꝙueniant animab⁹ ꝙtemplatiuis at q; pfectis. Primo memorari meditãdo. scõdo postulare orando. tertio expiri gustando. q̃rto p̃miari ex hoc seculo transmigrãdo. Primo de nomẽ iesu est p̃mo suspiriũ meditantiũ. ⁊ secũdo suffragiũ orantiũ. tertio gustus ꝙtẽplantiũ. q̃rto gl̃ia triumphantiũ.

Quonus radius quãta dulcedie repleantur deuote meditantes nomen iesu. Capituluz. i.

Primo q̃dẽ nomen iesu est suspiriũ meditatiũ ⁊ memorantiũ Proinde Cañ. j. dicit. Oleũ effusum nomen tuuz: ideo adolescentule dilexerunt te nimis. Quod exponẽs Origeñ. dicit. Planũ ẽ q̃ ad effusionẽ olei sequit loci impinguatio. in q̃ facta ẽ olei infusio Sic etiã necessariũ est vt in cordib⁹ in q̃bus fuerit nomẽ dñi frequentatuz. pinguis deuotio subsequat. q̃ adolescẽtulas. i. nouas animas i pnie labore ad currendũ post dilectũ ardẽtissime excitet in amore. scz vt iubilent cuz dulcore illud Bern̄. Dulcis ihu memoria dans vera cordis gaudia: ꝑ sup mel ⁊ oia dulcis ihu presentia nihil canit suaui⁹: audit nil iocũdus: nil cogitat dulcius q̃ iesus dei filius ⁊c. que i rigmo illo sequũt. Merito igit Esaias. xxvj ait. Bñe nomẽ ⁊ memoriale tuum i desiderio anime. ideo Bern̄. sup Cañ. ait. Non tm̃ ẽ lux nomẽ iesu: sed cibus est. an non totiẽs cõfortaris quotiẽs iesu recordaris? Oleũ est nomẽ iesu. aridus est aie cibus nisi ꝑ oleo ꝙdiatur. O q̃ta dulcedo distillare videt e labijs puuli innocentis: q̃n doctus a deuota mr̃e nõ valens adhuc adipiscere pater noster ⁊ aue maria cũ reuerentia noiat nomẽ iesus. Naz nomẽ iesus ẽ mel in ore: ⁊ melos i aure. Merito ḡ Apoc. ij. or. Vincẽti dabo manna abscõditũ ⁊ dabo ei calculũ candidũ aliter lucidum: ⁊ in calculo nomẽ nouũ scriptũ. qõ nemo nouit nisi q̃ accipit. Abscõdituz q̃dem manna gustũ diuine sapiẽtie notat. indignis vti q; occultatum. Sicut eñ mãna desup veniẽs oẽm suauitatis sapor ẽ in se habebat: sic intelligentia mysterioꝝ ihu xp̄i oim mentis suauitate redundat. Ipse

eſt em̄ de quo ſubdit. Et dabo ei calculū candidum ſeu lucidū. hoc eſt carbunculū luciduz ⁊ ſplendidū vel ad lr̄az calculus leuis ⁊ lucid⁹ lapillus ē vt hec oīa q̄tum ad humanitatez myſtice aliquid ſignificare habeāt. Nā in mā/na veritas in calculo māſuetudo: ⁊ in candoze iuſticia denoteť. que p̄cipue homis xp̄i virtutes ſunt de q̄bus p̄s̄ inquit. Propter manſuetudinē ⁊ iuſticiā. Sed q̄m hūanitati diuinitas tūcta eſt: cuius intelligētia ſapoꝛoſa p ihū xp̄i nomen ⁊ noticiā obtineť. ideo ſubdit. Et i calculo nomē nouū ſcriptuz. hoc ſiq̄dem nomen nouū ſcriptum in aſſumpto homie deus eſt: q̄ ſolus ſaluare p̄ōt. cuius amoꝛoſa noticia oēs qui p veritatē nomis ihu xp̄i ad eum pueniūt admiranda ſuauitate inouat. ⁊ in ſtupendum decoꝛē tranſformat. hanc autē lucidam claritatem ⁊ ſapidam bonitatē q̄ nemo eſtimare p̄ōt niſi ille q̄ expitur. ideo ſubinferť. q̄ nemo nouit niſi ille qui accepit. a xp̄o ſiq̄dē dei ſuauis noticia accipiť. cum p ſapientiā ⁊ gr̄am a xp̄o menti cōmunicatā ad illius ſuauitatis expientiam pueniť. Chriſtus em̄ hui⁹ theſauri diſpēſatoꝛ eſt ſicut dicit Eſa. xlv. c. a patre ad ip̄m. Dabo tibi theſauros abſcōditos ⁊ archam ſecretoꝛū ſcz vt hec oīa diſpenſes oībus membꝛis. ⁊ electis tuis. ſicut ꝓpheta p̄s̄. cij. ait Sicut vnguentū ſcz talis gr̄a eſt q̄ deſcendit in barbā. id ē. i animas pfectas ⁊ viriles. q̄ clarius exp̄imens ſubdit. Barbā aaron. Aaron autē mons foꝛtitudinis interp̄tať. ⁊ ſignat animas viriles ⁊ magnas: ſicut fuerūt ap̄li ⁊ pꝛophete. atq̄ p̄ncipales dei electi. in quos abundātiſſime xp̄i gr̄a diffuſa eſt. Sed moꝛ de minoꝛibus ſāctis merito ſubinferť. q̄ deſcendit in oꝛā veſtimēti eius. id ē. vſq̄ ad vltimuz dei electū: ⁊ hoc q̄dem q̄tum ad aiam ⁊ q̄tuz ad coꝛpus: q̄ ex tali infuſione gr̄e coꝛpus cū anima delectatur. vnde de hoc ſilitudinē de roꝛe ſubdit dicēs. Sicut ros hermon q̄ ſcz idē deſcēdit in mōtē ſyon. Hermon anathema meroꝛis interp̄tať. ⁊ ſignat coꝛpus oꝛiginali culpa cōtaminatū. Syon vero ſpecula vel ſemen ei⁹ interp̄tatur. ⁊ ſignat aiaz eo q̄ apta ſit ſpeculari ſupna: cum ſit ſemen. i. imago ſāctiſſime trinitatis. vt hoc aperti⁹ innuať q̄ anima ⁊ coꝛp⁹ taliū hac gr̄a irroꝛanť.

Decimus radius q̄ quicq̄d petiť i nomine ieſu debitis circumſtātijs obſeruatis infallibiliter impetratur.

Capitulum. II.

Ecūdo autē glorioſū nomen ihu ē ſuffragium oꝛantiū ⁊ poſtulantiuz. Vis em̄ audire ⁊utem huius nominis in poſtulādis: audi dn̄m Joh. xvi. dicentē. Si quid petieritis patrem in nomie meo dabit vobis Ait em̄. ſi quid. id ē. ſi aliquid: q̄z q̄ malū ē nō eſt aliq̄d. Si q̄d petieritis patrē in noie meo q̄ ē ihs q̄ interp̄tať ſalus. i. q̄ ptineat ad ſalutem: dabit vobis. vñ Aug⁹ ſup Joh. ait. Petim⁹ in noie ſaluatoꝛis: q̄ petim⁹ ad rōnez ſalutis. Sed vis hui⁹ noīs q̄ ſalutē petētib⁹ nō aduer/ſať. vñ Aug⁹ ibidē ait. Nō petiť in noie ſaluatoꝛis q̄ petiť ꝓtra rōnez ſalutis. Proinde ſancta mater nr̄a eccl̄ia q̄ ſp ſalutaria petit in oīb⁹ petitiōib⁹ ſuis exaudiť: q̄z in eis ſp adiūgit. i. in officijs ſacris p dn̄m noſtrū ihm xp̄m. ⁊ ꝓſimilia q̄ ꝓſueuit ponere eccl̄ia in fine oꝛationū. Et ite⁊ Amb. ait. Nemo ſe dicat eſſe paupez in deo vel apud deū. petat patrē in noie filij. ⁊ accipiet dona dei. ſic ꝓ fiet dines in dn̄o q̄ devotus extiterit ei⁹ noi gl̄oſo. Que autē requirunť ad h q̄ hō impetret quicq̄d petit dictū ē viij. arti. j. c. iij. circa mediū q̄ maxime ꝓnientia ſūt huic ca. Būt em̄ pleriq̄ q̄ in neceſſitatibus ſuis ſolū cōfidūt in bonis tp̄ib⁹: ꝑ iuſti in iuocatiōe dn̄i nr̄i ihu xp̄i. vñ ꝓpheta ꝺ talib⁹ ait. Hi in currib⁹ ⁊ hi in eq̄s: nos aūt in nomie dn̄i nr̄i ihu xp̄i iuocabim⁹. ꝺ tñ ꝓnomē hi non demōſtratiue ſ q̄ſi ptitiue ponit a ꝓpha. ſicut etiā Mat. xxv. eodē ſenſu dn̄s ait. Ibūt hi in ſupliciū eternū: iuſti aūt in vitā eternā. Ait g̃. hi. i. q̄dā in currib⁹. i. iuolubili ⁊ mutabili ſucceſſu tp̄aliū ⁊ ſupbie ꝓfidūt. ⁊ hi. i. alij i eq̄s. i. in ſeq̄la ⁊ ſtatu ⁊ faſtu ⁊ potētia mūdi: et ideo ꝓfidūt i nihilo. Nos aūt cū p̄dere ꝺ legatur. Nos in q̄ſ. ſcz deuoti noīs ihu xp̄i. in noie dn̄i dei nr̄i iuocabim⁹ petētes a p̄re in noie dilecti filij ſui ihu xp̄i q̄ nobis neceſſaria ſunt.

Undecim⁹ radi⁹ de imēſa ſuauitate q̄ cōtemplatiui inebriaňť in guſtu nomis ieſu. Cap. III.

Tertio eſt nomen ihu guſtus ꝓtemplātiū. nomen em̄ ihu cibat ⁊ reficit tabefactum ſpūali fame. Nā terra quā ſpiritus noſter inhabitat ē terra penurie atq̄ famis: ideo in ſpe cum patientia ꝓſtituti ſaluatorem expectam⁹ dominū noſtrū ihm xp̄m q̄ reformabit coꝛp⁹ hūilitatis noſtre ꝓfiguratū coꝛpoꝛi claritatis ſue: ⁊ iterim ſpe ſaluamur q̄n p/tingens ad interioꝛa velamis odoꝛē tenuem ꝺ fructibus paꝺiſi nobis p̄libat. quo fm pegrinationis ⁊ vie in ꝓtemplatiōe fruimur ⁊ cibamur ꝺ eſt illud manna melliſluū. panis vtiq̄ deſcēdens de celo: q̄ veſciť ne deficiat iſrael in deſerto. Ad hui⁹ igiť fruitionis eduliū habes nomē ihu. q̄ ꝓtinet oēm ſapoꝛē ⁊ oīs dulcedinis ſuauitatē. cui⁹ p̄libatio diſpēſatoꝛia (cū pegrinamur i via ꝓtemplando ſperam⁹ in eo) ſentiť. Sed cū fuerit ſpes euacuata p̄fecterem

nois tenebim⁹ ⁊ fruemur. Nã ſm ꝓpham tũc in ihũ cor noſtrũ pfecte letabiť .qñ in noie ſancto eius ſperauim⁹ Fiat ꝙ miſcordia tua illa dñe magna ſup nos .quẽadmodũ ſperauim⁹ in te. ꝓinde guſtãdo ſuauitatẽ nois ihũ dicat vnuſq̃ſq̃ noſtrũ illũ ꝓpheticũ: ꝓfitebimur noi tuo qñ bonũ ẽ .ſup q̃ Aug⁹ dic̃. Nomẽ dñi bonuz qñ ipſe bon⁹ .q̃ boni ſum⁹ ſi ipm diligam⁹ :et totũ cor ponam⁹ ad eũ amãdũ ⁊ laudãduz qui nos facit ad ſe fruẽdũ Et itez Bern̄. ait ꝙ nomẽ dñi pueniť ad rem nois.qz ꝙ cognitõez ſui nois:pueniť ad dilectõez ⁊ fruitõez ſui nomis Merito igiť ꝓuerb. xviij. dr Ad alium itellectũ q̃ ſuprapoſitũ ſit turris fortiſſima nomen dñi:ad ipaz currit iuſtus ⁊ exaltať. qđ exponens Hiero. ait. Non ſine cauſa dr nomen dñi turris fortiſſima:qñ i ea eſt ꝟtus fortiſſima ⁊ maxia. nõ ſolũ euadẽdi inſultz inimicoz ⁊ fluxus vicioz .ſ etiã ex alto ꝓtẽplãdi multitudinẽ eternoz gaudioz .⁊ itez Chryſ. ait. Quo nomẽ dei diligiť ꝓfundi⁹ etiã iuocať frequẽtius.eo exaltat i deũ alti⁹. Hoc q̃dẽ beat⁹ Egidius ſoci⁹ beati Frãciſci ꝙ expientiã ſentiebat Nã ex q̃ dñs ihs ſibi apparuit ꝓpe locũ mõtis cetone q̃tidie ſecũ diuti⁹ cõmorãdo a natiuita/te vſq̃ ad feſtũ epĥie. tãta dulcedie ei⁹ replet⁹ eſt. vt ſepi⁹ poſtea qñ audiebat nomen ihũ nominari:ſtatim ſupra ſe illi⁹ dulcedine tractus i extaſim rapiebať: ⁊ ſepi⁹ a terra eleuabať :qđ ⁊ pater papa expiri volẽs illũ i ſecreto thalamo ſecũ habẽs:cũ inť cetera ꝑmonis ỽba ex i duſtrio noſaret ihm ſtatim frater Egidi⁹ Ele/uatus a terra i extaſim rapt⁹ ẽ. O vtinã ex illius vbertate gr̃e ex illi⁹ voluptate glie q̃ fruũť padiſicole: ⁊ q̃ſi q̃dãmodo ꝓticipãt in alta cõtẽplatiõe ſubuecti vna vice vnica ſcintilla vel ſtilla deſcẽderet in aridã mentẽ meaz .vt ieſum cogitem.guſtẽ.diligaz toto corde.inacceſſibilis es dñe nobis aſſiſtentib⁹ fortis . felle carnis inebriatis:multitudo dulcedinis tue quam reſeruaſti dilectis filijs tuis .nob iter agẽtib⁹ ſufficit ſpiramentũ vt in odore curram⁹ vnguentoz tuoz .Supgrediť eñ ſuauitas iſta delitias qñ odor tuus dñe cõcupiſcẽtias parit eternas:hi ſũt de q̃bus ꝓpheta ait . Dñe i lumine vultus tui videbim⁹ lumen. Et alꝫ. Ambulabũt gẽtes in lumie tuo ⁊ in noie tuo exultabũt tota die.inter q̃s cum anumeratus fuero cum Habachuc.iij. In domio gaudebo ⁊ exultabo in deo ihũ meo ⁊ cetera.

℣ Duodecim⁹ radius q̃ i nomine ieſu omnes beati glorificanť i celo eternaliter. ℣ Capitulum .iiii.

Quarto autez nomen ihũ eſt gloria triumphãtiũ.erit eñ in ꝑma imaginis reformatio ꝓſũmata. Ubi nullus obliuionis locus viuentib⁹ in eternitate.nulla erroris ſubreptio fruẽtib⁹ ỽitate.nulla cupidinis impulſio abſortis diuina charitate. nã oĩb⁹ diligẽtibus nomẽ ihũ.in itellectu erit viſio clara ſupſplendiſſime veritatis ꝓpť meritũ fidei :i memoria erit tentio ſeu poſſeſſio ſempiterna imẽſiſſime maieſtatis .ꝓpť meritũ ſpei. In volũtate erit dilectio ſeu fruitio ſuauiſſime bonitatis .ꝓpť meritũ dilectõis nois ihũ.ſicut ꝓpha ait Gloriabunť in te oẽs q̃ diligũt nomẽ tuum. Et ſic ꝓpť nomẽ ihũ tota aia viuet.tota/dotata:atq̃ beata erit.atq̃ in trib⁹ viríb⁹ deo trino et vno tota erat ꝓfigurata. tota vnita:tota illuminata: tota q̃etata:qz in ſtatu oĩm bonoz aggregati/one pfecte eternaliť viuet .ꝓinde ꝓpheta ad dñm ihm ait. Spũs tu⁹ bon⁹ deducet me i terrã reetã: ꝓpť nomẽ tuũ rẽ. ⁊ b̃ q̃dẽ plenũ eſt illud gaudiũ .de q̃ Joh̃ .xvj. dñs ait. Uſq̃ mõ nõ petiſtis q̃q̃ in nom ie meo. ⁊ b̃ ſcz qz ꝟtus nois mei fuit vob ignota.ſ nũc cognita ei⁹ virtute petite ⁊ accipietis .vt gaudiũ veſtrum ſit plenũ. Petite inq̃t ⁊ accipietis .ſcz in virtute nois mei.vbi Chryſ. ait .q in b̃ oſtẽdit virtutem nois ſui. qz nõ viſus nõ rogat⁹ ſ noiatus ſoluz apud patrẽ facit mirabilia . Et ſequiť vt gaudiũ veſtrũ plenuz ſit :qđ erit gloria ſempiterna.qđ q̃dẽ ꝓpter tria plenũ gaudiũ noiať.

℣ Primo quia adimplebit totum animi appetitũ.de q̃ ꝓpha ait. Ad implebis me leticia cũ vultu tuo:qđ poteſt exponi ſicut patebit ꝑmone vltimo ca. vlti. ℣ Scõo quia cõſiſtit in viſione fruitione ⁊ poſſeſſione pleniſſimi ⁊ cõſũmati boni:qđ eſt deus trinus ⁊ vnus. ſicut p̃dictum eſt. Et de b̃ bono Exo. xxxiij. dr Ego oſtendam tibi oĩe bonũ. ℣ Tertio quia tale ⁊ tantũ gaudiuz oĩno inamiſſibile erit . Unde Joh̃. xvj. dicit diſcipulis ſuis . Et gaudiũ veſtrũ nemo tollet a vob. In hoc igiť nomie erit glia oĩm beatoz .vñ Apoc̃. xiiij. Joh̃. ait. Uidi ⁊ ecce agnus ſtabat ſupra mõtem ſyon .⁊ cũ eo centum q̃dragintaq̃ttuoz milia habẽtes nomen eius.⁊ nomen patris eius ſcẽptum in frontibus ſuis. Mons ſyon altam eminentiaz lucis patrie indicat:cum ſyon ſpeculum interp̃tetur. Sup hunc montẽ ſtat agnus dei fili⁹ ihs xps qui ſup omnes q̃tũ homo eminet in glorie viſione. ⁊ d̃ hac oĩes beati ꝓticipes fiunt vnde ſubdiť .⁊ cum illo .cxliij. milia ſcz agni. Nam ſubſcripta nomia adiectiua ⁊ numeralia videtur trahere ſuum ſubiectuz a p̃miſſo agno. per hunc ſiq̃dem numerũ ſicut alibi patet oẽs glorificãdi ſignanť .nam ꝙ quaternariũ virtus ꝙ quadragenariũ:exercitiũ ꝟtutum ꝙ centenariũ oblectatio virtutis. que ꝙ exercitiũ virtutum acquiriť .ꝙ millenariũ ſciẽtia ſeu ſapiẽtia

que ꝓtutez ꝓficit denotatur. quia ꝑ hoc a deo tribuit gloria ſempiterna. ō qua ſubdit habētes nomen eius. ꝑ nomen famoſa noticia deſignat. qz reſpectu dei ñ reputat niſi fuerit amatiua. talis q̄dem eſt in beatis: ſeu aliter dici ꝓt q nomen ihū. id ē. res nomis ihū eſt iōe deus in qua cōmunicat deo patri ⁊ ſpiritui ſācto i diuinitatis vnitate. ſicut Joh. teſtat. j. c. dicens Et deus erat verbum: qō eñ verbū eſt ꝓſonali diſtinctiōe a patre: deus eſt cōmunicatione vni⁹ nature cuz patre. Proinde de ꝓſonali diſtinctione in deitatis vnitate merito ſubinfert Et nomen patris ei⁹ ſcꝑtum in frontibus ſuis pater ſine dubio omnib⁹ gloriosis dat itellige refiliū reſpectu cui⁹ eſt pater. qui ergo nomen patris ſcꝑtum in frontib⁹. id ē. in mentib⁹ ſuis habent. nomē filij ignorare nō poſſunt. Unde Luce. xix. filius ait. Qui me recipit ſcz in gratia. aut in glia. recipit illuz qui me miſit. Scriptura autē hec qua nomē ⁊ patris ⁊ filij i beatorum mētib⁹ ſcriptū eſt facte eſt digito dei viui qui eſt ſpiritusſanct⁹. quo etiam tabule vtriuſq̄ teſtamenti cōſcripte ſunt. ſicut patz Exo. xxxij. ꝑ vtrūq̄z eñ teſtamentū ꝓuenim⁹ in gloria ad vnū nomen cognitionis triū ꝓſonarū in quibus cōſiſtit gloria beatorū. Unde Bern. in Vmone. viij. ſup Cañ. ait. Qui ſequunt agnum dicunt habere nomen eius ⁊ nomē patris eius ſcriptum in frontib⁹ ſuis. quod eſt ō vtriuſq̄ noticia ſcz patris ⁊ filij gloriari. O nomē glorioſū. O nomen gratioſū. O nomē amoroſum ⁊ virtuoſum. ꝑ te crimina relaxantur. ꝑ te aduerſarij ſupantur. ꝑ te infirmi liberantur. ꝑ te patientes in aduerſitatib⁹ roborant ⁊ iocū/dant. tu credentium honor: tu p̄dicantiū doctor: tu opantium roborator: tu deficientiū ſuſtentator. igneo feruore ⁊ caloze tuo deſideria mardeſcunt. poſtulata ſuffragilia impetrant: inebriant anime ꝓtemplates. atq̄ ꝑte glorificant in celeſti gloria triūphantes. cuz quibus dulciſſime ihū ꝑ tuū ſacratiſſimū nomē concregnare nos facias. Qui cū patre ⁊ ſpiritu ſācto in trinitate ⁊ vnitate ꝓfecta oīuz beatorūz glorificator ⁊ glorioſus triūphas ⁊ regnas. ꝑ oīa ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Dñica palmarum infra diem ō pace ⁊ concordia inimicorū ac de remiſſione iniuriaꝝ. Sermo. L.

QUEdebat ramos de arboribus ⁊ ſternebant in via Matth. xxj. ⁊ in euāgelio hodierno. Jā in hoc ſacro tēpore ad illud deſiderabile bonū. id ē. ad pacē ⁊ ciuilē cōcordiam mētis oculos eleuem⁹. cū ex iſa charitas ⁊ fraterna dilectio generet nutriat ⁊ cōſeruet. ⁊ vſq̄z in finē vltimū interminabiliter ꝓſeueret. Proinde Aug⁹ de ciuit. dei ait. Tale bonū eſt bonū pacis. vt in reb⁹ creatis nil gratioſius ſolet audiri: nil delectabili⁹ ꝓcupiſci. ⁊ nil vtili⁹ poſſideri: nec imerito ꝟ aſſerit. cū idē de ꝟbis dñi dicat. Pax eſt ſerenitas mentis. trāq̄llitas animi. ſimplicitas cordis. vinculuz amoris. ꝓſortiū charitatis. Hec eſt que ſimilitates tollit. bella cōpeſcit. iras comprimit. ſup bos calcat. hūiles amat. diſcordes cedat. inimicos ꝓcordat. cūctis eſt placida. neſcit extolli neſcit inflāmari. Hāc q̄ accipit teneat. q̄ ꝓdidit repetat: q̄ amiſit exquirat. quoniā q̄i eadē nō erit inuentus a patre. abdicat a ſpūſancto. alienus efficit nec ad hereditatē dñi poterit ꝑuenire q̄ teſtimoniū pacis noluerit obſeruare. hec ille. Ex verbis ergo Aug⁹. luculēter apparet cōtum generale gaudiū ꝑ pacem ⁊ primorū cōcordiā generet. qō myſtice ꝟba ꝓpoſita ꝓfigurāt cum dicit Cedebāt ramos de arboribus ſcz cum gaudio ⁊ exultatiōe: ⁊ ſternebant in via. ſcz in ſignū iocūditatis ⁊ feſti: quia rex pacificus venit in hierlm ſup aſinā māſuetus. Proinde merito ſubinfert eſt ꝓpoſitū ꝟbum Turbe autē que p̄cedebant. id ē. ſancti patres veteris teſtamēti: ⁊ que ſequeb⁹ āt. id ē. patres noui teſtamēti clamabant affectu cordis dicentes Oſanna. id ē. obſecro ſalua nos. qz ꝑ pacē a xp̄o generaliter iter deū ⁊ hominē generatā ſaluati ſumus. necnō ⁊ ꝑ ꝓcordiā ⁊ pacem diſcordātiū aioꝝ ab eternis ſupliciis q̄tidie liberamur. ꝟ pacis gaudiū ꝓpheta ꝓſiderās ⁊ q̄ſi padiſi ꝑticipationē arram ciuilē ⁊ primorum ꝓcordiā cernēs q̄ſi de inuento thſauro cōgratulās ⁊ exultās ait. Ecce q̄z bonū ⁊ q̄z iocūdū habitare fratres i vnuz. ps. cxxxij. qō eſſe aliō thema p̄t in p̄ſenti ſmōe. In quibus ſacratiſſimis ꝟbis ꝓpheta oñdit q̄z neceſſaria ſit pax et concordia inter ciues triplici ex reſpectu. Primo ex reſpectu dei. iō dicit ecce q̄z bonū ſecūdo reſpectu ſui. addit ⁊ q̄z iocundū. tertio reſpectu primi. vnde addit habitare fratres i vnū. vt ſic ſint tres amores ad pacē ciuiū coartantes. Primus ē amor dei. ſecūdus amor ſui tertius eſt amor primi.

Articulus prim⁹ q̄ ꝓpter quadruplicem rōnem reſpectu dei debēt pacificare ſe inuicem amici.

ET prim⁹ q̄dē amor ad primoꝝ pacē cohortās ē amor dei vñ merito ꝓpha ait. Ecce q̄z bonum ſcz reſpectu diuini amoris liberalit ꝑcere oib⁹ inimicis ⁊ ſe pacificare et pacifice inſimul oēs conuerſari cūctos ſibijnuicē aduerſantes. ⁊ maxime bonū eſt ex

ꝗdruplici rõne. Primo ppt diuinam obediẽ/
tiã. scõo ppt diuinã honorificẽtiã. tertio ppt
diuinã iusticiã. qrto ppt diuinã cõplacẽtiã.

¶ Qt parcenduz est inimicis qz ꝓcipit
hoc deus. ¶ Cap. I.

PRimo ꝗdẽ debet hõ parcere inimicis
suis ppt diuinã obediẽtiaz. ꝓcipit eñ
ꝫ de Mat. v. dicẽs. Diligite inimicos vꝝos
benefacite his ꝙ vos oderũt. t orate ꝓ psequẽ
tib⁹ t calũniãtibus vos. In ꝗbus ꝟbis circa
inimicũ dñs triplex ꝓceptũ dedit. Primũ ẽ de
diligẽtia. scõz est de bñficẽtia. tertiũ ẽ de beni-
uolẽtia. ¶ Primo in qꝫ ꝓcepit dñs erga inimi
cos nos habere dilectionez. ideo ait. Diligite
inimicos vꝝos. In ꝫ eñ ꝓcipit inimicoꝝ dile
ctionẽ seu amationez qua ꝙs alteꝝ habet dili-
gere vt se t ad ꝫ obligat vnũ quẽqꝫ. qõ ẽ ama-
re primuz inimicũ triplici amore. scz vero iu-
sto t amoroso. de ꝗb⁹ dictũ ẽ supza ꝟmõe. vij-
arti. j. ꝓ totũ. Qui vo odiũ erga primũ in cor
de habet t illi nocere desiderat ꝟm Aug. Si-
milis ẽ illi ꝙ gladio sese trãsfodit vt inimici sui
tunicã scindat. vñ. j. Joh. iij. dr. Qui odit fra-
trem suũ homicida ẽ. scz suũ pius. Et de talib⁹
ꝓpheta ait. Gladius eoꝝ intret in cordib⁹ eo/
rũ. Scõo ꝓcepit dñs beneficẽtiã dicẽs. Bene
facite his ꝙ oderũt vos. Qõ vtiqꝫ ꝟuam⁹ cum
eis ex corde parcimus. t eis ore familiaritatez
ostendim⁹: necnõ t illis ope in necessitatibus
eoꝝ liberaliter subuenim⁹. qz ad ꝫ ꝗlibet ꝓ
loco t tpe obligat. Tertiũ ꝓceptũ subdit dñs
de beniuolẽtia optatiua: atqꝫ intercessiua. Ue
rus eñ amor bonũ amico optat. t qñ ꝑ se non
ꝑt ab alio ꝫ impetrat iuxta posse. ideo dñs sub
dit dicẽs. Et orate ꝓ psequẽt ib⁹ t calũnianti/
bus vos. Sit eñ ꝓ psequẽtib⁹ vos scz facto t
calũniantib⁹ vos scz ꝟbo vel dicto. Et de his
trib⁹ ꝓceptis obꝟuãdis ꝙ ad ei⁹ pfectiõez dice
tur infra arti. ij. ca. iiij. Et an liceat abstinere a
ꝟmone t a salutatõe inimicoꝝ dictũ est supza
ꝟmone. vij. arti. j. c. iij. t in ꝑsenti ꝟmone. c. iij.
t. ij. circa mediũ etiã dicturi sum⁹.

¶ Honorat deum qui suis inimicis
parcit: atqꝫ illi grauiter iniuriat qui
vindicare se ꝙrit ¶ Capitulum. II.

SEcũdo debet hõ ꝓcere inimicis ppt
diuinã honorificentiã. nã ꝙiter iniu/
riat deo t turpiter inhonorat illum: si
hõ aufert sibi aliquid qõ sibi soli reseruat deus
Tria ꝗdẽ sũt ꝙ sibi soli reꝟuat de⁹. Primo glo
riã. scõo iudiciũ. tertio vindictã. ¶ Primo ꝙ/
dem reseruat sibi gl'iam. sicut Esa. xlij. ipe dñs
ait. Gloriã meã alteri nõ dabo. ¶ Scõo reser-
uat sibi iudiciũ. ℞ est finaliꝫ iudicare. vñ Joh.
v. dr. Pater dedit oñe iudiciuz filio: qz filius
hois est. i. qz deus t hõ est. Ideo. j. Cor. iiij.
apls ait. Nolite añ tps iudicare. quoadusqꝫ ve
niet dñs ꝙ iudicaturus est viuos t mortuos.
¶ Tertio sibi reꝟuat vindictã ido ad Roma.
xij. Da mihi vindictã t ego retribuã. Qui ꝙ
de inimico suo se vindicare ꝓtendit. rapinã ꝓ-
petrat ꝫ deũ. Ex ꝙ ꝓz ꝙ ei ꝙuissime iniuriaꝫ.
Vñ Leuit. xix. dñs ꝓcepit dicẽs. Non ꝙras
vltionẽ nec memor eris iniurie ciuiũ tuorum.
Vñ etiã Prou. xx. dr. Ne reddas malũ ꝓ ma
lo. expecta dñm t liberabit te. Et iterũ ꝓphe
ta ait. Faciet misericordiã t iudiciũ omnibus
iniuriã patientib⁹. Nam facit misericordiã de
offensis t ipi iniuriã patiẽti. si corde bono rea
liter ꝓcit. Et iustum iudiciũ offendẽti si euz nõ
penitet: t ab offenso veniã non petit. Itẽ ꝓ ro
bore ꝓdictoꝝ ait Hugo de claustro anime lib.
j. qõ ꝗdaz philosoph⁹ ait. Qz viro bono ꝙttu
or sũt necessaria. Primo vt oñes sibi amicos
faciat. scõo vt si non põt oñes sibi amicos fa-
cere: saltem nõ faciat inimicos. tertio vt si illud
nõ ꝟupetit discedat. Quarto ꝟo vt si ꝙs disce
dentem ꝑsequiꝫ nõ vindicet se. hec autẽ quat
tuor in vnica auctẽte ad Roma. xij. apls cõpre-
hendit dicẽs. Si fieri potest ꝙttum ex vob cuz
omnib⁹ hominib⁹ pacẽ habẽtes. Si ꝫ non ꝑt
fieri nõ discordias faciatis. Ideo qꝫ ait. Non
vos defendentes charissimi. Tertio ꝟo vt di/
scedam⁹ tangit cũ subdit dicẽs. ℞ date locũ ire
Quartũ vt vindictã deo cõmittam⁹ tangit cũ
ait. da mihi vindictã t ego retribuam. scz tibi
me in hoc honoranti.

¶ Qz iusticia que diuinitus est insita
a natura cogit nos iniuriatib⁹ indul-
gere. ¶ Cap'm. III.

TErtio debet indulgere inimic⁹ suis ꝓ/
pter diuinaz iusticiã. Sic eñ a diuina
iusticia institutũ est. vt ꝙttũ vult homo deum
ꝓcere sibi. tñ t ipe ꝓcat primo suo. i hui⁹ my-
sterium Matth. viij. qꝫ accessit ad ihm petr⁹
dicens. Quotiens peccabit in me frater meus
dimittam ei vsqꝫ septies? Dixit illi ihesus. non
dico tibi vsqꝫ septies ℞ vsqꝫ septuagies septies
qõ exponẽs Hiero⁹ sup Matth. ait. nõ vsqꝫ
septies. sed vsqꝫ septuagies septies. id ẽ. ꝗdrin
gentis nonaginta vicib⁹. id ẽ. vt totiẽs peccã/
ti fratri dimitteret in die. quotiẽs ipse peccare
nõ posset. Et itez Aug⁹. de ꝟbis dñi tractãs
illud apli ad Coll. iij. Donãtes vobismetipis
sicut t xps donauit vobis ait. Audistis indul
gẽdi formã si septuagies septies xps tibi pecca
ta dimittit. ¶ Si hucusqꝫ ignouit t vltra ne-
gauit: pone tu limitẽ vlteri⁹ noli ignoscere. Et
idez sup illud ps. Justicia t pax osculate sunt
inãt duesũt amice iusticia t pax tu forte vnaz

vis ⁊ alteram non facis. Nemo eñ est qui non velit pacem: sed nō oñes volunt opari iusticiam. Interroga oñes homies. vis pacē? vno ore omnes respondent. opto cupio amo volo. Ama iusticiā: q⁹ due amice sunt iusticia ⁊ pax ipe se osculant. si amicum pacis nō amaueris nō te amabit ipa pax nec veniet ad te. ⁊ statim in ꝓdicto Matth. xviij. pabolam subdit d̄ rege benigno ⁊ suo neꝯ. Cui a benigno rege dimissum est debitū decem miliū talentoꝝ. seruo autē neꝯ nolenti dimittere cōseruo tuo denarios cētū. ait dom⁹. Serue neꝯ omne debitum dimisi tibi quoniā rogasti me. Nōne ergo oportuit te misereri conserui tui sicut ⁊ ego tui miser⁹ sum? Et irat⁹ dom⁹ eius tradidit eum tortoribꝫ quoadusqꝫ redderet vniuersū debitum. Sic ⁊ pater vester celestis faciet vobis si nō remiseritis vnusqsqꝫ fratri suo de cordibus vestris.

Debemus ꝑcere inimicis: quia in hoc dilecti a deo ei tanqꝫ veri filij conformamur. Cap. iiij.

Quarto debet parcere inimicis ppt̄ diuinam cōplacentiā. Unde multa complacentia est in parentib⁹ filioꝝ suorū similitudo. Sic nostro cel̄no patri deo maxime beneplacitū est si sue pietati ac dulcedini ꝓformemur. ideo Chrys. ait. nihil ita deo assimilat sicut iniuriā tibi facientib⁹ indulgere. Sꝫ sicut idem ait. Carnales filij nō sūt culpabiles si parentib⁹ nō sūt siles. quia nō est in potestate eorum suuꝫ figurare corpus. Sꝫ spūales filij nisi deo ꝓsimiles fuerint. eoꝝ est culpa q̄ patris similitudiuē ꝑdiderunt. fecit eñ deus hominez ad imaginē ⁊ similitudinē suā. hec ille. Ad hāc dei cōplacētiā ꝑpter inimicoꝝ dilectionē hortatur dom⁹ Matth. v. Nam cū ꝓius dixisset: diligite inimicos vestros vñ facite his qui vos oderūt: statim subdit dicēs. vt sitis filij patris vestri q̄ in celis est: qui solē suū oriri facit sup bonos ⁊ malos: ⁊ pluit sup iustos ⁊ iniustos. In q̄bus verbis ostēdit finalē sublimitatem. que est vt homo in honorē a deo tanqꝫ filius erigat: ⁊ quasi in omnib⁹ iurā filij in paternitate eternaliter ꝓsequatur. hoc autē ipm ad q̄ntam beatitudinē pacificoꝝ xp̄s apposuit cū Matth. v. ait. Beati pacifici quoniaꝫ filij dei vocabunt. Cuius ratio est: q⁹ q̄ quis diligat maximos inimicos fieri nō p̄t esse sine magna ⁊ ineffabili exuberantia diuine pacis. Notanter insup aduertendū est q̄ ad hoc inducēduꝫ duplex exemplū ponit. scz solis ⁊ pluuie. ⁊ maxime q⁹ hec duo aptiora sunt ad designanduꝫ sūma ⁊ cōmuniora beneficia dei. Nam sol mystice monstrat missionē filij dei in mundū. cum ipe sit sol iusticie xp̄s deus noster. Pluuia vo designat diffusionē ⁊ irrigationē stillicidij spiritualiū gratiaꝝ ⁊ carismatū spūssancti. q̄ non tantū fluunt in bonos insup ⁊ in malos quos deus ad se cōuertit ⁊ oibus impijs inq̄tū ex se est saltē exhibeat ea.

Articulus. ii. q⁹ quattuor sunt rationes ꝑpter quas respectu suiipsius debet homo iniurias dimittere

Secūdus p̄ncipalis amor ad primoꝝ pacē reducēs ē amor sui. ⁊ de h̄ ꝑpha ait. Et q̄ iocūdū. Magna q̄dē animi letitia atq; iocūditas cordis ē: cū hō se sentit d̄ inimicitiaꝝ duricia translatū ad dulcedinem amoris inimicoruꝫ: ⁊ de seuicia vindicandi ad mollicie indulgendi. q̄ q̄dez diuini muneris est vtiq; dari eis q̄ se disponūt suscipe illud talis cū Job. xxxiij. dicere potest. Deꝰ emoliuit mihi cor ad remittēdas iniurias mihi illatas. h̄ cordis mollicies cū hō ad pacem cū inimico reduct⁹ ē mirā parit iocūditatē. de qua Sap. iij. dicit. Nō est oblectatio sup cordis gaudiū Itē q̄ttuor sunt rōnes ꝑpter q̄s vt hō gaudiū ꝓsequat̄ debet ꝑcere inimicis. Primo ꝑpter ꝓpriā vtilitatē. scdo ꝑpter magnā honestatē. tertio ꝑpter magnanimitatez merā. q̄rto ꝑpt̄ excessiuā charitatē.

Quantā homo consequatur vtilitatem cum sibi iniuriantibus parcit. Caplin. i.

Primo ꝙo debet homo parcere inimicis ꝑpter ꝓpriam vtilitatē. Magna quipe vtilitas supuenit suis indulgentib⁹ inimicis. q⁹ dimittēti dimittunt̄ peccata sua. vñ Petr⁹ rauenas in quodā Sermone exponens illud dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitoribꝫ ait. O homo si sine peccato esse nō potes. ⁊ vis semp tibi dimitti totuꝫ dimitte semp. q̄tū vis dimitti tibi tātū dimitte. Imo q⁹ vis totū tibi dimitti: totū dimitte. h̄ intellige q⁹ remittēdo alij: tibi venīā tu dedisti hec ille. Ratio autē ꝓdictoꝝ est. q⁹ tenet̄ dñs de cōgruo debita nostra dimittere: si alteri dimittim⁹ nos. Ideo Cesari⁹ ait. Qui captiuos redimere ⁊ paupes pascere vel vestire nō ꝓualet: ꝓtra nullū odium i corde reseruet ⁊ inimicis suis nō solū malū ꝑ malo reddat. sed etiaꝫ diligat ⁊ ꝑ eis orare nō desinat certus de promissione ⁊ misericordia dñi sui. libera cōsciētia ante tribunal dicere posset. dimitte q⁹ dimisi. hec ille. Confirmat̄ etiā hoc ꝑ sententiaꝫ xp̄i Luce. vj. dicente. Dimittite et dimittemini. Sūt tñ pleriq; q̄ ꝓprie salutis obliti ad indulgenduꝫ inimicis diuersimode male se habēt. Naꝫ Sm Augl. in Sermone d̄. xl. negligentes inimicicias

finire obliuiscunt. ptinax non vult veniã concedere cum rogat. Supb⁹ verecũdus veniaz petere dedignat: his trib⁹ inimicis viuunt homines: ꝙ animas in q̃bus non moriũt occidũt vigilet ꝓtra negligentiã memoria: cõtra ptinaciam misericordia. ꝓtra supbiam verecundiaz sub dimissa prudẽtia. hec ille. Ex hac sentẽtia Aug⁹. patet magne supbie esse offendentez ab offenso veniã minime postulare: ꝙ nõ minoris stulticie est ꝓpter verecundiã indulgentiã postulantib⁹ non ꝑbere. Sepe eñ suggerit aduersari⁹ noster q̃ nisi vindicem⁹ de nostroꝝ ꝓ nostris illat⁹ iniurijs veluti viles ac vecordes reputabimur a plerisq̃. Audi q̃d ꝓuer. xiij. dr. Detestant stulti eos qui fugiũt mala. Nõne insanissim⁹ esses si domo sup te ruente ppt alioꝝ derisionẽ a ruina ꝓ mortis piculo aufugere nolles. Lõge q̃dem maiori laboras insania: si ex verecũdia detineris ꝑcere inimicis: cũ euadas nõ tñ supplicia eterna verũ etiã multa tẽporalia dãna. Insup ꝓsequaris diuinam gr̃am ꝓ gl̃iam sine fine mansurã ꝝ tñ Bern⁹. sup Can. sunt q̃dam sic donãtes iniuriã. vt nõ vlciscant tamẽ sepius improperãt. Sunt etiã alij q̃ lz fileant manet tamẽ odiũ alta mente repositũ. ꝓ rancorẽ tenẽt i animo. quarũ neutra plena indulgentia est. Lõge ab his oñibus benignissima deitatis natura liberaliter ignoscit plenarie. Et sequit tã liberaliter dñs oẽm donat iniuriã: vt iã nec dãnet vlciscẽdo. nec ꝓfundet imꝓperãdo. nec min⁹ diligat cõminãdo ꝓ sic nos ꝑcere obligamur. Conclude igit ꝝm Aug⁹. q̃ pecuniaz aliq̃ñ repetere ꝓcedit. Sed debitũ pct̃oꝝ petẽtiũ veniã nũq̃ iuste negat.

¶ Quhonesta vindicta sit parcere inimicis. ¶ Cap⁹. II.

Secundo debet homo parcere inimicis suis ꝓpter magnã honestatẽ. nulla eñ honestioꝝ vindicta de hoste sumi põt q̃ indulgentia liberalis. ꝓinde etiã pagan⁹ Seneca de q̃ttuoꝝ virtutib⁹ ait. Scito eñ magnum vindicte esse gen⁹: posse ignoscere. Triplex offense gen⁹ põt hoi irrogari. s. cordis oris ꝓ operis. Corde sc̃z odiẽdo mala desiderando ꝓ similia. ore detrahẽdo murmurãdo susurrãdo infamãdo accusãdo blasphemando hmõi. Opere sc̃z offendẽdo aiaz ꝑsonã substãtiã i se ꝓ i suis. Vis igit de oib⁹ supradictis honestissimã sumere vindictã. vis q̃ nihil relinquat inultuz. Ingẽsce liberalit corde ore ꝓ opere. si odit te cor de dilige eũ amoroso corde. si nocuit tibi ore: i his i q̃b⁹ licitũ ẽ lauda illũ. ore deuotã oꝝonez ad deũ ꝑ eo funde. si vo opere te aut tuos pluri mũ lesit. aliq̃d fuitiũ vel bñficiũ illi impende. Vindicatio bñdicta ꝓ oi pietate ꝓ honestate ꝑcipua ꝓ sibi bñ ꝓscia ꝓprio pacifica. atq̃ deo sũmo gr̃ata. Ido Prosper ait. morib⁹ i sanctis pulchra ẽ ꝓcordia pax. hac etiã honesta vindicta docuit nos vindicare honestissim⁹ dñs ihs xps qñ Mat. v. ait. Diligite inimicos vros ꝙ docet vindictã cordis. bñ facite his q̃ vos oderũt ꝙ docet vindictã opis. Et orate ꝑ psequẽtib⁹ ꝓ calũniãtib⁹ vos: ꝙ docet vindictã oris. vis insuper honestioꝝ ꝓ gl̃iosioꝝ ꝙ adũsarijs vris sumere vindictã. indulge illis sic ꝑdictum ẽ ola q̃ ab eis ꝑ te ꝓ tuos facta sũt i ꝑterito: pñti vel in faturo fiẽda cuz signaculo crucis. In noie pris ꝓ filij ꝓ spũssancti amẽ. ꝓ dicat ois ꝑs fiat.

¶ Vere magnanimitatis est act⁹ parcere sibi iniuriãti. ¶ Cap⁹. III.

Certio vo tenet hõ ꝑcere inimicis suis ppt magnanimitatẽ. Est eñ act⁹ magni et generosi cordis iniurie obliuisci. pinde etiã pagan⁹ Aristo. iiij. ethicoꝝ ait q̃ magnanim⁹ nõ ẽ memoꝛ mali recepti. Insup ꝓ Seneca ꝙ q̃ttuoꝝ virtutib⁹ ait: si magnanim⁹ fueris nunq̃ iudicab tibi ꝓtumeliã fieri ꝙ inimico dices. nõ nocuit mihi ꝙ aim nocẽdi habuit: ꝓ cũ illũ i ptãte tua videris vindictaz putabis vindicare potuisse. yñ Amb⁹. de obitu Theodosij imꝑatoꝛis inq̃t. Beneficium se putabit accepisse anguste memoꝛie Theodosi⁹ cũ rogaret igscẽ ꝓ tũc ppioꝛ erat venie cũ fuisset cõmotio maioꝛ iracũdie. ꝓ optabat i eo q̃ timebat i alijs vt irascer. ꝙ erat remediũ reoꝝ qñ cũ hꝛet supoes ptãtez. q̃si parẽs postulari malebat. q̃ q̃si iudex punire eq̃tat⁹ iudex nõ pene arbiter neq̃ q̃ vnq̃ veniã postulãti negauit. Et vt ad exempla transeã etiam paganoꝝ in q̃nta epla ad Marcellinũ ꝙ iulio cesare recitat Aug⁹ q̃ nihil solit⁹ erat obliuisci nisi iniuriaruz. Lucan⁹ q̃ refert q̃ cũ q̃dã ꝑsona vilis ei se oꝑponẽt importune ꝑ eũ iraſci ꝓtẽnẽs ait. Dignũ te cesar⁹ iras null⁹ honoꝛ faciet. Uespasian⁹ etiã imꝑatoꝛ sic narrat hist⁹a Romanoꝝ iniuriaꝝ im memoꝛ fact⁹ nũq̃ extitit vindicatoꝛ. nã ꝓ vitelli inimici sui q̃ cũ ꝑcesserat i ipio: ꝓ oẽz ei⁹ domũ icẽdio ꝓ morti tradiderat filiã q̃ ex illo supstes erat alte maritauit alteq̃ dotauit. De magno q̃q̃ Alexãdro etiã scꝑtura refert q̃ cũ q̃dã q̃iter eũ offendit nec ꝑcib⁹ aliq̃ aliq̃lit recõciliari potuit: accessit ad illũ Aristo. ꝑceptoꝛ ei⁹ dicens. Magnifice et illustrissime imꝑatoꝛ: q̃s est q̃ omnes mũdi potentias suo potẽtu subiugauit nisi coꝛ tuũ magnificũ: quis oñes reges terre sue ditioni ſubiecit nisi mens magnifica tua. quis eñ mũdi regna sua potentia supauit nisi nobilissim⁹ ꝓ strẽnuissim⁹ anim⁹ tuus: attamen docebo te ꝙ sec̃q altioꝛẽ triũphũ atq̃ dñm oib⁹ ꝑdictis: si sequi volueris ꝙ silũ meũ. Cui

Alexã. pfecto sequar ꝓsiliũ tuum. tũc Aristo. ait illi. vince illustrissime impator cor tuũ vince animũ tuũ: vince teipm tũc dominaberi illi cui⁹ imperio totus mũdus subiectus est. Qui em̃ tibi suadet de iniuria vindicare. tu⁹ anim⁹ est victor vtiqꝫ alioꝝ: qui si te vicerit non eris victor ꝫ vict⁹. quẽ si vicerit gloriosiori victoria oñib⁹ alijs triũphabis. qr supabis eum q̃ totũ supat mũdũ. Ad que ẏba Alexãder parcendo tibi iniuriãti placatus ẽ. Et hoc quoqꝫ scriptura sacra asserit Prouerb. xvj. Melior est vir patiẽs viro forti: ⁊ q̃ dominator animo suo expugnatore vrbiũ. Nam illa est victoria cordis. Hec autẽ ẽ victoria corpis. Illa fit viribus ppꝛijs: hec autẽ fit viribus alienis. Exemplũ quoqꝫ animaliũ nos accusant. Leo nõ capit mures nec aq̃la muscas. Sunt nanqꝫ pleriqꝫ homines viles ac pusilli cordis qui tanto põdere grauant quodlibet vile atqꝫ omne inimũ ẏbum. vt illi⁹ nec obliuisci possint nec remittere velint. cum spe etiã aliq̃d magnũ fit ex ignorantia atqꝫ ex fragilitate seu ex necessitate id factũ esse pbatur. sed ait ille non: sed ex malicia ppꝛia mihi iniuriatus est. cui merito est respondendũ q lz etiam verũ sit. tunc ei etiã amplius compatiẽdũ est cum infirmus ⁊ insanus sit. Cõtra tales Augustin⁹ ait. Magna duricies est nõ cõpati insanis nec amare infirmos. quos antea diligebamus sanos. ⁊ Boeti⁹ etiã ait. Bonos q̃s nisi stultus oderit: malos odisse etiam rõne caret. vnde Seneca ait. si magnanimus fueris. nũ q̃ tibi iniuriã fieri iudicabis. Magna deniqꝫ gloria honor fit homini ⁊ est hac magnanimitate iniuriantes ⁊ iniurias superare: cõtentiones ⁊ lites deuincere. guerras ⁊ inimicitias animo nobili supare. Prouerb. ij. Salomone testãte atqꝫ dicente. honor ẽ homini qui sepat se a cõtentionib⁹. ⁊ econtrario. Dedecus est homini qui se contentionib⁹ immiscet. vix absqꝫ sumptib⁹ tuis noscere cui libere seruire velis cum a te seruitiũ postulatur: ne videlicet p ingratitudinez simul seruicium cum amico amittas: atqꝫ cui seruiciũ impẽdisti tibi inimicum reperire contingat. Considera hominẽ sibi iniurianti facile dimittentẽ magnanim⁹ q̃dem est. omni tali poscenti te tribue semꝫ reperies q de seruitio gtũ nõ parcit ille iniuriam. Vilis animi atqꝫ cõditionis est: ⁊ in quolibet seruitio ingratus erit. Nam immemores sunt gratie qui memores sũt offense Merito ergo vinarijs colatorijs simulari possint. in quibus feces vini ponunt que in fundo vegetis remãserunt. vt inde vinũ clarũ coletur. ipa sola fece in fundo colatorij remanẽte. Sic huiusmodi homines viles p obliuiosam ingratitudinem effluentis beneficiorũ vinuz. iniuriarum feces tm̃ per reminiscentiã non indulgentes tenent.

Qꝫ ex perfectissima ⁊ ardentissima charitate tenet homo iocũdo corde pcere inimico suo. Capm̃. iiij.

Quarto q̃dem tenet parcere inimic⁹ pter excessiuã charitatẽ. a natura corrupta ita incendit homo ad iram atqꝫ vindictã q luminosa rõne ex fide ⁊ ardẽti charitate nostra irascibilitas atqꝫ vlciscẽdi libido refrenet. semꝫ cõcupiscimus illatas nobis iniurias vindicare ideo vt ad affectionẽ inimicorum nos induceret saluator noster Matth. v ait. Diligite inimicos vr̃os benefacite his qui oderunt vos ⁊ orate p psequentibus ⁊ calumniantib⁹ vos. Et lz supra articulo p̃mo. c. j. declarata sũt hec tria p̃cepta inq̃tum scz ad ea ꝺ necessitate tenemur. tamẽ hic iterũ declarant inq̃tum ad illa per pfectionez consilij a domino exhortamur. nam in p̃mo exhortatur ad affectuosam cordis dilectionẽ. In secũdo ad affectuosã opis exhibitionẽ. In tertio ad affectuosam oris locutionẽ. In primo p̃cepto hortatur nos ad affectuosã cordis dilectionẽ cuz ait diligite inimicos vestros. Circa quod aduertendũ est q ceteris paribus diligere inimicuz magis meritoriũ est: q̃ diligere amicũ. ⁊ ꝺ triplici rõne. Primo ppter maiorẽ charitatẽ. secũdo ppter maiorez liberalitatẽ. tertio ppter maiorẽ difficultatẽ. Primo ppter maiorem charitatẽ. Nam sicut p̃cedẽtibus patet inimicoꝝ dilectio est ex motu gratie nõ nature. vñ nisi adsit gratia qua vincat natura: valde difficile est diligere inimicos. Proinde glosa sup p̃dicto verbo merito ait. hec ẽ latitudo ꝑsumate charitatis. Secũdo ppter maiorẽ liberalitatẽ: qr nõ ex debito meriti p̃cedẽtis. ideo diligere inimicũ accedit ad pfectõez ẏtutis: maiorꝭ em̃ ẏtutis ⁊ etiã pfectõis ẽ: qr gratuitũ cõprobat. Tertio ppter maiorẽ difficultatem ⁊ arduitatẽ. qr ad diligẽdũ inimicũ agẽs iuenit maiorẽ difficultatez ex pte sua: qr oportet eũ supgredi suas naturales inclinatões. nec pt in hũc actum exire sine forti ⁊ magno conatu. nec hz motiuũ cui initat nisi tãtũmodo deum Preterea iste act⁹ i ordine naturali p̃supponit amicoꝝ dilectõez. ⁊ vltra h etiã addit. Voluntas em̃ q̃ negligit vel odit amicũ: mime apta ẽ assurgere ad dilectõez inimicoꝝ. In actuz ẏo dilectõis amicoꝝ de facili ẏo hõ egredi pt: qr oppositũ ẽ q̃si repugnãs nature. vñ ⁊ hz ibi hõ multiplex motiuũ ⁊ auxiliũ p̃ter deum. Hinc Berñ. ait amare amãtẽ nature ẽ: nõ amãtẽ vero bñficij cogere ad amorẽ inimici pfectõis est christi. In secũdo vero p̃cepto hortat dñs ad

affectuosã opis exhibitionẽ cum subdit benefacite his q̃ vos oderunt. id ẽ. non tñ benefaciatis ⁊ subueniatis inimicis vestris cuz sint cõstituti in magna necessitate. verũ etiam ex charitatis feruore ⁊ ex ardenti affectiõe eis seruatis. quãdo uon sunt in tali necessitate ⁊ maxie ꝓpter tria. Primo ꝓpter nature ꝯformitatez scdo ꝓpter ꝓximã vtilitatẽ. tertio ꝓpter diuinã charitatẽ. Primo inq̃ ꝓpꝫ nature ꝯformitatem. vnde Ysa. lvij. Carnẽ tuã ne despexeris Secũdo ꝓpter ꝓximam vtilitatẽ. naz Chryſ. ait Si benefeceris inimico tuo amplius feciſti scilicet q̃ obligatus esses. Tertio ꝓpter diuinã charitatẽ vnde Greg⁹ in pastoraꝫ. ait. Virtus est coꝝ hominib⁹ inimicos tollerare. ſ. maior ꝟtus coram deo est eos diligere. qz hoc ſolum sacrificium de⁹ accipit. qđ ante oculos ei⁹ in altari boni opis charitatis flãma incendit. In tertio p̃cepto hortaꝫ nos dñs ad affectuosam oris locutionẽ. ideo subdit. ⁊ orate ꝓ ꝑsequentib⁹ ⁊ calũniãtib⁹ vos. q̃tũ sit apud deũ vltra generalẽ orationem affectuosã in speciali oratiõe. Orare ꝓ inimicꝫ ostẽdit Greg⁹ dicẽs in moraꝫ. ꝯditoris auribꝰ illa maxia oratio cõmẽdaꝫ. qua ꝓ inimicis q̃ intercedere nitimur. Talis etiã oratio vt idẽ ait etiã in nostris aliꝭ aliꝭ oꝝonib⁹ mixta exaudibilis reddit Quid est enim q̃ Moyses Samuel ⁊ Helias i postulatione aliꝭ ꝓferunt: nisi q̃ isti tñ in serie veteris testamẽti ꝓ inimicis orasse legũt. Moyses a populo lapidibus impetit: ⁊ ꝓ lapidantibus deprecat. Samuel a p̃cipatu ejcitur ⁊ ait. Absit a me vt cessem orare ꝓ vobis. iiij. Reg. xij. Helias etiaz orauit ꝓ Achab inimico suo. Qñtũ grata sit deo talis erga inimicos excessiua charitas: ꝓz exẽplo beati Bernñ. primi socij beati Francisci. de q̃ legit q̃ cũ ꝓpe obitum cẽt. raptꝰ ẽ supra scipm i extasim: tandemq̃ ad se reũsus ad frẽs ait. Deo gras mecũ agite fratres: qz misericors dñs a pena purgatorij me absoluit. nec vere dicere possum: qz fuerim frater minor nisi i vno tãtũ. Cumq̃ qđ cẽt illud vnũ fratres iterrogarẽt ait. illud vnũ est q̃ nũq̃ offendit me homo q̃n specialis q̃dez amor mihi nascerẽt in corde ad illum amplius diligendũ q̃ ante. vis autẽ audire hui⁹ feruentissime charitatis sublimẽ gradũ ⁊ feruentissimũ actum. Audi Chryſ. qui ait. Queris si tibi iniuria cum ẽ a fratre vtrũ debeas eius amicitiã q̃rere. ⁊ rñdeo q̃ sic vt duplicẽ gloriã consequeris scz q̃ iniuriã passus es ⁊ indulsisti et qz ꝓior rogasti.

Articulus. m. q̃ ꝓpter dilectionẽ ꝓximi debet homo parcere inimicis ex quadruplici rõne.

Tertius p̃cipalis amor ad pacẽ ⁊ concordiã primoꝝ ꝓducẽs est amor ꝓximi ⁊ de hoc subdit ꝓpheta dicẽs Habitare fratres in vnum. ſm qđ Matth. xviij. dñs ait. vbi ẽm sũt duo vel tres ꝯgregati i nomine meo ibi ego sũ in medio eoꝝ. In nomine q̃dem ihu q̃ salus interp̃taꝫ. Duo vel tres aut mille vel decẽ milia ⁊c. tunc ꝯgregati sũt: quãdo inter ꝓximos ⁊ in multitudine populoꝝ pax ⁊ cõcordia salutifera habeꝫ ⁊ possideꝫ ad talem pacẽ ⁊ ꝯcordiam acquirendã ⁊ possidẽdam quattuor rõnes inducere debẽt. Quaz debet homo parcere inimicis. Primo ꝓpter vnitatẽ nature. scdo ꝓpter grauitatem guerre. tertio ꝓpter bonitatẽ misericordie. q̃rto ꝓpter vtilitatẽ exemplaritatis bone.

Quod vnio ipsa nature inducit ꝑcere inimicis. Cap. i.

Primo debent ꝓximi se inuicem pacificare ꝓpter vnitatem nature. ſm enim apostolũ christus est caput nostrum: nosq̃ membra eius. qđ ⁊ apostol⁹ mõstrat cuz ad Eph. iiij. ait. Quoniã sumus inuicẽ mẽbra atq̃ mutuã cõpassionem esse naturaliter inter mẽbra. j. Cor. xij. ostẽdit apostol⁹ dicens. Si quid patitur vnũ compatiunt ei omnia membra: sicut patẽter experiẽtia docet: nam si pes casu offendit statim subuenit ei man⁹. si ꝟo caput fuerit lesum: man⁹ statim succurrit illi. Si militer si man⁹ vel dens linguã leserit. omnes sibĩ nuicẽ parcũt cõpatiunt. ⁊ sollertes subuenire nõ cessant. Quis ẽm tam demẽs vt si masticãdo dens memorderit linguã ad vindictaz lingue extrahat sibi dentẽ: aut si manu scindendo panẽ alteraz vulnerauerit manũ. man⁹ lesa ꝺ ledẽte vidictã sumat: aut si pes pedez leserit: atq̃ pedez flagellet. pfecto sancta ⁊ verissima est sentẽtia. Augustin⁹ de ciuitate dei ait. spũs ẽm human⁹ nunq̃ viuificat mẽbra nisi fuerint vnita. Sic spũs sanctus nũq̃ viuificat ecclesie membra nisi fuerint in pace vnita. taliũ corda pacifica ⁊ vnita sunt. q̃ in artis necessitatib⁹ et angustijs ꝓpꝫ gras ⁊ diuinas ꝓmissiões impetrent apud deuz. Proinde Hylarius super Mat. ait. intantuz hũane pacis xp̃s ꝯcordie studuit. vt vnitatis merito oia q̃ a deo p̃cãda sũt impetrãda cẽ ꝯfirmet. ⁊ vbi duo vl tres pacifici spũ ⁊ volũtate collecti sũt ibi se mediũ eoruz polliceatur futuꝝ. Mira res aues si passeres galline ⁊ grues ⁊ ceteri volucres celi aialia et cũcte bestie ꝑ terꝛ q̃ñq̃ in genere suo naturaliter pugnẽt ⁊ altera alteri aduersẽt. tñ statim pacifice simul ad pastũ atq̃ ad potũ currunt simul pacifice cõmorantur. ⁊ viuunt. ⁊ ad oẽz familiaritatẽ cõueniũt. solus hõ ferocissim⁹ bestiarũ

De pace et cõcordia inimicorũ

⁊ in hoc cũctis crudeliorꝫ aiantibꝫ terre: ad pacẽ redire nõ ꝓt. Disce infelix mulier q̃ iniuriãti tibi ꝓcere non potes. disce inq̃ a gallina tua ⁊ tu infelix homo ab animantibꝫ tuis iniuriã obliuiſci: redire ad pacẽ dimittere offendenti mẽbrum vnius capitis xp̃i tecum eſt cui indulgere nõ potes: imo vt ⁊ verius dicam nõ vis: frater tuꝰ eſt: de quo vindictã ſumere cupis. imago dei tecuz ẽ quã trucidare deſideras ⁊ expectas. Et qõ mirabilius eſt impij peccatores inmalis ſũt ꝯcordes ⁊ ꝯciues ⁊ qñq; vterini fratres: ⁊ ꝯſanguinei multi ſũt i bonis diſcordes vnde Hiero. ait. Infelix ꝓp̃s dei non põt i bono tantã habere ꝯcordiam q̃ tã mali hñt i malo. nec intelligũt qõ ait Boetiꝰ. Noſti ne igit q; omne qõ eſt tam diu manere atq; ſubſiſtere põt q̃diu ſit vnũ: ſ interire atq; diſſolui piter qñ vnũ eſſe deſtiterit. Proinde ꝺ talibꝫ Oſee x. ꝺr. Diuiſũ ẽ cor eorꝫ nũc interibũt.

Conſideratio malignitatis guerre cogit parcere inimicis. Cap. II.

Secundo debent homies ſimul pacifi/care ꝓpter p;auitatez ⁊ malignitatem guerre ſcz inimiciciarꝫ ⁊ diuiſionũ pleriq; inſipientes nõ cõſiderant q; mala ſpiritualia corꝑalia ⁊ tẽporalia oriũt ex diſcordia diuiſione ⁊ guerra. Quod exp̃mere volens ſpiritus vnitatis ⁊ pacis. Apoc. xiij. ꝓ Johez apoſtolũ myſtice ſcribit vbi dicitur. Vidi beſtiaz aſcendentez. de mari habentẽ capita ſeptem ⁊ cornua decẽ. ⁊ ſup cornua eius dyademata decem. ⁊ ſup capita eius nomia blaſphemie. hec ſiq̃dem beſtia ſm tropologicũ intellectum eſt ſeuũ atq; crudele odiũ qõ inimicorꝫ cordibus ex iracũdia ⁊ cordis amaritudine generat: beſtia q̃dem ab animali differt. qz beſtia ⁊ nõ animal crudele eſt. Vñ merito ꝓ eã crudele odiũ deſignat. talis beſtia de mari tunc vere aſcendit: cũ de corde amaricato odiũ ꝓ ſupbiam cõualeſcit. ſicut ꝺr Eſa. lvij. Cor impij q̃ſi mare feruens ſcz ꝓ turbationez ⁊ iram: qõ quieſcere nõ põt. qz ad vindictã ꝓtinue cõcitat ⁊ incaleſcit. hec beſtia ſeptẽ habet capita: qz ex tali crudeli odio vniuerſa vicia generãt. Decẽ q̃ cornua ei ſunt: qz oiꝰ decẽ ꝓceptis impie aduerſat. nec tamẽ erubeſcit de impietatibꝫ. imo potius generat in eis. ſicut ꝺr Prouer. ij. Letãt cuz malefecerint ⁊ exultãt in rebꝫ peſſimis. ꝓpter qõ Joh. ſubdit. ⁊ cornua eius decẽ dyademata. Dyadema eſt ſignũ gl'ie. vt myſtice innuat q; de ꝓpetratis malicijs ⁊ vindictis impie gl'ient. Vñ merito eis dici põt q̃d gl'iaris in malicia q̃ potens es intãtate. ſ qz felicia q̃ ſibi diuina miſcordia ex pietate diſpẽſat ꝓmittendo ſue ꝓuidentie arrogat imp;udenter. ⁊ in fortunia ſentit ex diuina impietate venire q̃ ſũt blaſphemie impijſſime ꝺ deũ: ido ſubdit ⁊ ſup capita eiꝰ noia blaſphemie. Sed de talibꝫ ꝓpheta ait. Fructũ eorꝫ de terra ꝑdes ⁊ ſemẽ eorꝫ a filijs hoiuz. qm̃ declinauerunt i te mala. talis aũt odij beſtia de cordis amaritudine ſurgẽs. ꝓ pacẽ ⁊ inimicorꝫ ꝯcordiã extinguit ⁊ necat. qz ſic amotiõe lignorꝫ extinguit ignis ⁊ exaditiõe illorꝫ magis ꝯualeſcit: ſic ex multiplicatione iniuriarꝫ ⁊ vindictarꝫ atq; ex indulgẽtia ⁊ remiſſiõe eorꝫ odia ⁊ aiorꝫ charitas ⁊ trãq̃llitas ſuſcipiũt incrementũ: ⁊ ꝫ nõ tm̃ in offenſo ſ in offendẽte. Proinde ad Roma. xij. in fine apl's ait. Noli vinci a malo ſ vince i bono malũ. Ille q̃dẽ a malo vincit. q̃ ab odio ⁊ vindicãdi deſiderio ſupat. Ille q̃ vincit i bono malũ. q̃ cũ ꝓrio ſe pacificãdo vincit aim ſuum. et malũ deſideriũ cordis ſui. Sũt tm̃ pleriq; q̃ ſe dicũt ꝓcere inimicis ſuis nec velle eis nocere: tm̃ nõ poſſe eos videre. nec inſup volũt cũ eis loqui. ꝺ q̃s Chryſ. in li. de cõpunctiõe cordis tractãs illõ dimitte nob debita nr̃a ait. ſi tãtũ/modo nõ ledeas eum q̃ leſit te. auertis te tm̃ ab eo ne libẽter eũ videas: manet ſine dubio vulnus i pectore ⁊ dolor augeſcit in corde. qõ ſi ẽ nõdũ vtiq; qõ xp̃s mãdauit explet: nunq̃d tu ita vis ꝓpiciũ tibi deũ fieri. vt nõ quidẽ ledat auertat tm̃ ſe a te: ⁊ peccatorũ tuorꝫ memoriaz teneat: ⁊ videre te nolit. Igit qualez vis ergate deũ eſſe cũ delictorꝫ veniã poſcis. talez te exhibere te debes his qui delinquũt i te: de qb tm̃ pleniꝰ tm̃ ſupra ſm̃õe. vij. arti. j. ca. ij. dictũ eſt Sũt etiã quidã alij hoies duplices ⁊ ſil'ati. de quibꝫ ꝓpheta ait Loquunt pacẽ cũ ꝓrio ſuo mala aũt in cordibꝫ eorꝫ. ꝺ q̃s etiã Aug. ꝺ verbis dñi ait. Ne dicas in lingua ignoſco: ⁊ corde differas. nouit enim cui dicas. Dimitte nobis debita noſtra ⁊c. vocem tuã hõ audiuit. ſ ꝯſcientiã tuã deus inſpicit. Qd eliꝰ eſt cum clamas ore ⁊ dimittis corde q̃ q; ſis blãdus ore ⁊ crudelis corde. nec tm̃ imprudent agas ſicut quidã inſipiẽtes q̃ in recõciliatiõe quã faciunt cũ aduerſarijs occulta tunc ⁊ ſcandaloſa crimina manifeſtant. ſequere ꝯſiliũ Joh. Chryſ. q̃ ſup Matth. ait Si cogitatu offendiſti: cogita tu recõſiliare ſi ꝓbis ꝓbo. ſi fact' factis'. Niſi eñ quẽ fact' leſiſti factis lacaueris: ſine cauſa oras ad deũ. ſine cauſa elemoſynas facis de rebus quibꝫ aliq̃s expoliaſti. Quid eñ ꝓdeſt ſi vnꝰ ad deũ ꝓ te orat: ⁊ aliꝰ aduerſum te deũ interpellat. Juxta illud Eccl. xxxiij. Dona iniquorꝫ non aprobat altiſſimis.

Si cõſideretur quãta ſit miſericordie bonitas quilibet idulgebit inimicis. Cap'm. III.

Tertio aũt teneꝛ ꝗlibet ꝓcere ſinimicis ꝓpter bonitatẽ miſcoꝛdie ſcz ⁊ bonitat⁹. Tãta ẽ eĩ bonitas pietat⁹ vt ſicut ex diſcoꝛdia ⁊ guerra inumerabilia ſequũt mala Ita ex ei⁹ coꝛde pietate ineſtimabilia ſequunt bona. ꝓinde. j. Thimo. iiij. ap̃lus ait. Pietas ad oĩa valet ꝓmiſſionẽ hñs vite ꝙ nunc ẽ ⁊ future. Itẽ duo ſũt genera pietatis. vnũ coꝛpale ⁊ aliud ſpũale. Coꝛpale ꝗdem in ſeptem miſericoꝛdie opa diſtingui hz. ꝙ ſunt paſcere eſurientes: potare ſitiẽtes: colligere hoſpites: veſtire nudos: viſitare infirmos: viſitare incarceratos. Que ꝗdem tante ꝙtutis ſunt. ꝙ talia exercẽtes vt ꝺr Matth. xxv. audire in die iudicij a dño merebunt. Venite bñdicti patris mei poſſidete patũ vobis regnum a ꝓſtitutiõe mũdi. Eſuriui ⁊ dediſtis mihi mãducare. ſitiui ⁊ dediſtis mihi potũ. hoſpes erã ⁊ colligiſtis me nudus erã ⁊ coopuiſtis me Infirm⁹ eram ⁊ viſitaſtis me. In carcere et veniſtis ad me. His autẽ ꝙ talia opa non exercuerũt dabuntur vt patet ſupplicia ſempiterna. De moꝛtuoꝝ ſepultura nõ fit ibi mentio: qꝛ miſcoꝛdie opa ꝓximis fiunt inꝗtũ ſũt mẽbꝛa xp̃i. ſed moꝛtu⁹ inꝗtuz tñ moꝛtu⁹ nõ eſt membꝛũ xp̃i. nã xp̃s ſp viuẽs eſt. vt ꝺr Mat. viij. c. ad hebꝛeos. ſed de ſepultura fit mẽtio Tob. ij. ¶ Altez pietatis gen⁹ eſt ſpũale. ⁊ in ſeptẽ opib⁹ ſpũalibus habet diſtingui. ſcz docere ignoꝛantẽ ꝓſulere dubitãti. coꝛrigere delinquẽtẽ. conſolari triſtem. poꝛtare oneroſos. oꝛare ꝓ omnib⁹ ⁊ remittere offendenti Ad oĩa ſupꝛadicta opa reducunt cetera opa pietatis ⁊ coꝛpalia ⁊ ſpũalia. Magna ꝙo differẽtia eſt inter iſta duo genera pietatis videlz ꝗtum aĩa a coꝛpe diſtat. Nã ſi tãtũ bonũ eſt paſcẽ eſurientẽ: quãto meli⁹ ẽ docere ignoꝛatẽ? Si tãtũ bonũ eſt potare ſitientez. ꝗtũ melius eſt dubitãti ꝓſulere ⁊ ſic de aliis. Igit ſi faciẽtes talia coꝛpalia opa pietatis merent cõſequi ꝑmia regni eterni: ꝗto mag⁹ ꝗ ſpũalia opa impẽderũt. vt Caſſiodo. ait. Si ꝗs odiuz dimiſerit ⁊ ꝓ inimicis oꝛauerit. ante tribunal xp̃i audacter dicere poterit ꝓſcia libera dñe dimitte qꝛ dimiſi. Et merito ꝗdẽ ꝓpter iniuriaꝝ dimiſſionẽ ⁊ cõcoꝛdiã fratꝝ celeſtia dona donant. cũ Aug⁹ dicit in Ench. Multa ſunt genera elemoſynaꝝ ꝙ cum facim⁹ adiuuamur vt nob dimittãt pctã ꝑ ea nihil mai⁹ eſt. ꝗꝫ cũ coꝛde dimittim⁹ pctã. Notandũ etiã ꝙ Greg⁹ in Moꝛal. ait. ꝙ dimittit ⁊ nõ dat: ⁊ ſi plene opatus nõ ẽ. meliozẽ tñ ꝓtẽ miſcoꝛde tenuit. ꝙ vero dat ⁊ mĩme dimittit: oĩno nullã miſcoꝛdiaz facit. qꝛ ab oĩpotẽti deo mun⁹ ex manu nõ accipitur qꝺ obligato coꝛde i malicia ꝓferꝛ Ex dicti clareſcere ꝓt ꝙ ꝙ ꝓce ꝓcit: ꝓcã ꝓſeqꝛ remiſſionem teſte ap̃lo ꝙ. ij. Cor. ix. ait. Qui ꝓce ſeiat ꝓce ⁊ metet. ⁊ ꝙ ſemĩat i bñdictiõib⁹ ꝺ bñdictionibus ⁊ metet. Et itez Eſa. xxvij. ꝺr In mẽſura ꝓ mẽſurã cũ abiecta fuerit iudicabit. Facigit tibi de mẽſura miſcoꝛdie dei optimã poꝛtionem. nã ſic ait Aug⁹ Unuſq̃ſqꝫ talẽ indulgẽtiã acceptur⁹ eſt a deo ꝗlẽ ipe dederit ꝓxio. Et iteruz Eccĩ. xxviij. ꝺr. Relinq̃ ꝓximo nocẽti tibi. et tũc depcãti tibi pctã diſſoluẽt Hõ hmõi ſuat irã. ⁊ a deo ꝗrit medelã? In hoiez ſiꝫez ſibi nõ hz miſcoꝛdiaz. ⁊ ꝺ pctis depcaꝛ veniã. Ipe cum caro ſit ſuat irã: ⁊ depcatõez ꝗrit a ꝺo. Quis eĩ exoꝛabit ꝓ delicti illi⁹. memẽto nouiſſimoꝝ ⁊ deſine inimicari. Et itez Mat. vij. dum ait. Si dimiſerit hoibus pctã eoꝝ: dimittet ⁊ vob pr̃ vr̃ delicta vra. Si aũt non dimiſeritis hoib⁹ nec pr̃ vr̃ celeſtis dimittet vob pctã vra vñ añ ꝓdicta verba oꝛare nos docens ait. Dimitte nobis debita nra ⁊c. qꝺ exponẽs Aug⁹ ait. Si nõ dimitt⁹ iniuriã ꝙ tibi facta ẽ nõ oꝛati onẽ ꝓ te facis ꝙ maledictõez ſup te induc⁹: cuz dicis. Dimitte nob ⁊c. Rõ eoꝝ eſt. qꝛ ꝙ alteri ſe ledẽti nõ ꝓcit. charitatẽ ſe nõ habere oſtẽdit ſine ꝗ nõ ẽ hoi ſalus ſicut ptz ꝙ Aug⁹. de peni. di. vij. c. nullus.

¶ Miranda exemplaritas oꝛãẽ ex libera dimiſſione iniuriaꝝ. ¶ Cap. iiij.

Quarto debet hõ ꝓcere inimicis ꝓpter vtilitatẽ exemplaritatis bone Miraã edificationis eſt exemplũ libere remittere inimicis qꝺ ꝗdez nõ tñ deo ꝙ etiã hoib⁹ gratum eſt. ideo Eccĩ. xxv. ſcptum ẽ. In trib⁹ placitum eſt ſpiritui meo ꝙ ſunt ꝓbata coram ipo deo ⁊ hominib⁹ ꝓcoꝛdia fratrũ: amoꝛ ꝓximoꝝ: ⁊ vir ⁊ mulier bene ſibi cõſentientes. Multa eĩ grata ſũt deo ꝙ non hoibus. ſicut humilitas patia caſtitas pauptas obia ⁊ ſilia Multa ꝙꝫ ſũt grata hoib⁹ ſed non deo: vt auaricia luxuria ſuꝑbia cum ſimilib⁹. Hz ⁊ multa deo ſimul ⁊ hoĩb⁹ grata eẽ ꝓbant. ſicut ptz in his tribus de ꝗb⁹ dicit Eccĩ. ibi ſ. ¶ Primuz ꝙo eſt ꝓcoꝛdia fratrũ que maxime ꝓſiſtit i ani moꝝ ꝓſenſu. cõuictui vnitate fidelitate. iuxta laboꝝ atꝙ bonoꝝ diſtributionẽ. necnõ ⁊ charitatiua ſubuentione. O ꝙꝫ angelica vita ⁊ exemplaritas hominibus bona videre aliquos fratres ſpũales vel coꝛpoꝛales atꝙ carnales: quãdo minoꝛes honoꝛãt ⁊ in omnib⁹ ꝓponũt maioꝛes: ⁊ maioꝛes minoꝛibus dulciter cõdeſcendunt. fideliter regunt atꝙ equales inſup ⁊ omnes inuicem ſe ſuꝑportant in charitate i vinculo pacis. Tales quidem in terra iam angelice ꝙerſantur. ad quos Caſſiodoꝛ ſuper Pſalm hoꝛtatur dicẽs Habeatis vnitate ſpirit⁹ in vinculo pacis. nec iueniri poteſt forma exp̃ſſioꝛ angelice cõuerſationis: ꝙꝫ vnitas ſocialis.

De pace et cõcordia inimicorũ

Secundũ est amor primorum. qui quidez inter ciues luculẽter esse apparet .cum vnus alterum onerat sed honorat Juxta illud apostoli ad Roma.xij. Honore inuicem p̃uenientes. Item cuz ciues ciuem supportant ⁊ nõ iniuria eos grauãt ꝓm etiaz ap̃m ad Eph̃.iiij. vbi ait Supportãtes inuicẽ in charitate. Insup cũ ciuis ciui offensam donat. sicut hortat ap̃s ad Eph̃.v. dicens. Estote inuicem benigni misericordes. donãtes inuicem sicut xp̃s donauit vobis. Tertiũ est vir ⁊ mulier. i. maritus ⁊ vxor sibi bñ ꝓsentientes. nõ male in bono aut in malo: sed bene in bono: nõ autẽ in malo .nõ in carnalitatib⁹ ⁊ lasciuijs: non in vanitatibus corruptiuis: nõ in alijs offensionib⁹ damnatiuis. sed in his que decent matrimoniũ pudicũ affectũ verbũ ⁊ obsequiũ pium ⁊ deo deuotũ Sed si contra p̃dicta tria contrariũ videatur: non tñ deo ⁊ omnib⁹ superis ingratũ ⁊ odiosum erit. verũetiaz iusti ⁊ iniusti inde scandalizabunt. De hoc referaz exemplũ notabile qđ contigit diebus nostris videlicet in anno dñi Mcccc.xix. in caluario mõte iuxta dominicũ sepulcrũ ꝓm relata fide digni fratris tũc Guardiani in cõuentu mõtis syon. atq; huic stupendo miraculo assistẽtes. Venit eñ tunc temporis hyspanie partib⁹ galea quedã pegrinoruz dñicuz sepulcrũ visitare: ceteraq; loca terre sãcte. cũq; in itinere essent in galea sãctis constricti. vetula quedam volens de loco in locũ trãsire casu impegit pede in cuiusdã adolescentuli pedem. ex quo cecidit leui eãdez casu corpore q; illeso. ex inde tãta indignatõe ⁊ odio ꝓtra illum adolescentẽ repleta est. q; cũ pueniſſet cuz ceteris pegrinis ad locũ nostre redẽptiõis. id est. ad caluarie montẽ adole'cẽte ab ea humiliter venĩã postulãte illi talẽ leuem offensaz parcere noluit: acvt moris est ꝓuenientibus alijs pegrinis ad humilẽ ac deuotã cõfessionẽ atq; sacrã cõmunionẽ anteq; visitẽt illa sacra loca. Inter alios accessit ad ꝓfessionẽ adolescẽtul⁹ ille q̃ inaduertenť leserat mulierẽ. hic narrauit cõfessori narrauit scandalũ qđ de eo inocenter sũpserat vetula illa. statim mittit a ꝓfessore ad vetulã illã postulatur⁹ veniã ⁊ innocentiã nihilomin⁹ ostensur⁹ qđ q̃dẽ humiliter i p̃sentia multitudinis pegrinoz implente ⁊ illa exhortantib⁹ ad h̃ eaz alijs pegrinis remittere denegãte ad cõfessorẽ rcuertit adolescẽs indicans duriciẽ mulieris remittit bis ⁊ tertio ad eãdẽ genib⁹ flexis ⁊ brachijs cãcellatis cũctis peregrinis ad indulgẽdũ adolescentuli inocenti exhortantib⁹ ⁊ exorãtib⁹ eã. Illa vo indignata ⁊ a diabolo tã obsessa oblita aie sue labor atq; discriminuz p̃teriti itineris. oblita sacrati loci sanguinez saluatoris. oblita illius qui in cruce ibidem pendens non tñ large pepercit verum etiã ardenti charitate patrem p̃ suis crucifixoribus exorauit oblita diuie misericordie atq; iusticie dei tñ memor iniurie ad indulgenduz adolescentuli nullo modo potuit inclinari. O iudiciũ sũmi dei. o tremẽda iusticia diuie seueritatis dum iuuenis ille cum ceter⁹ peregrinis suscepit dominicũ sacramentũ. vetula illa a demone iam arrepta in cysternã que quasi p̃ viginti passus distabat abiens veloci sẽ impetu p̃cipitauit. ⁊ qđ mirabile ẽ multis circa cysternam existẽtibus vt haurirẽt aquã satis ꝺ paruo cysterno ore nullus de eius p̃cepit p̃cipicio aut casu. nisi q; ex strepitu aque ⁊ ex varijs argumentis illã esse autumãtes velociter ad remedia cucurrerũt atq; inde eam anima ⁊ corpore mortuam extrahebãt. qua visa stupẽtes ac rememorãtes scuitie eius timuerũt iudicia dei. Discant igit hic omnes aie duri cordis ac nolẽtes p̃cere inimicis. q; sicut Jaco.ij. scptuz est. Judiciũ sine miscẽdia fiet ei q̃ nõ fecit miseri cordiã. Intuere rõnalis aia i speculũ exemplorum dñm nostrũ ihm xp̃m in cruce pendentẽ: et cõsidera hec tria que lapides nedum corda hominũ mouere atq; ꝓfringere debẽt. affectuz cordis. verbum oris. ⁊ actum operis. Primo contemplare affectũ cordis tanta q̃dem flãma dilectiõis ardebat cor suũ vt nõ tñ p̃ omnib⁹ peccatoribus. imo p̃ toto humano genere volũtarie se obtulit morti. verũetiã p̃o suis crucifixoribus singulariter dignatus est et voluit mori licet i mult⁹ exigẽte eoz culpa fruct⁹ passionis nõ fuerit subsecut⁹. nã i tãta dignatione maior fulsit charitatis ardor atq; excessus mõti se tradere p̃ crucifixoribus: q̃ p̃ alijs offendẽtib⁹ deũ q; manifeste ptz cũ p̃mũ p̃bũ qđ i cruce p̃tulit p̃cipalit̃ p̃ suis crucifixoribus exorauit: qz sic̃ idẽ dñs Mat.xij. ait. Ex abũdãtia cordis os loq̃t. Bon⁹ hõ ꝺ bono thesauro cordis sui p̃fert bona. Sed̃o pticulari⁹ cõtẽplare p̃bũ oris. O inestimabil̃ dignatio redẽptoris O incõp̃hẽsibil̃ latitudo sui amoris. O inq̃ĩ/estimabilis dulcedo sui cordis ⁊ oris. qui sicut Berñ. sup Can̄. ait. Flagellis cesus. spinis coronat⁹. clauis ꝓfossus. patibulo affix⁹. obpro/briijs saturat⁹. oim tñ dolor imemor inq̃t p̃ď ig̃sce illq; nesciũt q̃d faciũt. ait eñ p̃ď dulcissime. p̃ amãtissime. p̃ desiderãtissime. a patno noie amoros⁹ fili⁹ cepit: ⁊ suo blãdiẽs genitori tali filio nihil debẽ negare ꝓcludit. deniq; efficacissime petit dicẽs. Ig̃sce Nec ait Examina ꝓsidera pẽdera. ꝺ ig̃sce inq̃t. vt nr̃as doceat offensas nõ examinare nõ pẽderare: nec etiã ꝓsiderare. ꝺ obliuioni oino tradẽ. ⁊ toto corde/et pleno ore atq; efficaci ope indulgere. Insup ⁊ viscera cordialis cõpassionis sup crucifigẽtes

eum effundēs ait illis. q. d. qꝛ sunt ceci: sūt infir
mi. sunt corrupti. nec nō ex infectiōe nature ad
malū ꝓni. quasi dicere velit. Non ꝑmaneat pr̄
spūs indignatiōis tue in illis cum nō sint spūs
separati. qui ex impia malignitate offendāt sed
ex pondere sue infecte carnis his scelerib⁹ imer
gunt̄ Demūqꝫ subdit qꝛ nesciūt. s. creatōis be
neficiū amoris mei infinitissimū bonū: redem-
ptōis mee inestimabile preciū. eterne glorie in
terminabile premiū. sui sceleris incōsiderabile
malū. neqꝫ eterni supplicij infinitū tormentū. iō
nesciūt q̄d faciūt. Tertio cōtemplare actū ope
ris. qꝛ om̄s actus christi pendētis in cruce cla-
mant pietatē ⁊ misericordiā Vide o fidelis ani
ma in brachioꝝ extensiōe amplā. a pietate pa/
terne impetrationē. receptarū iniuriarū largā
remissionē. oīuꝫ cordiū piam attractionē. oīuꝫ
affectionū miram transformationē. oīuꝫ aīorū
duroꝝ ꝯfractionē ⁊ liquefactionē Vide caput
inclinatū ad osculādū manus ꝑforatas ad lar/
giendū. latus apertū ad diligendū: pedes cōfi/
xos ad tecū cōmorandū. totū corpus extensuꝫ
ad totū largiendū. vt ⁊ tu q̄ iniurias passus es
discas amore sui tibi iniuriātibus liberalissime
indulgere. q̄ amore tui dignatus est mori Sur
gatur igit̄ vnusquisqꝫ ⁊ quilibet iniuriās hu/
militer genuflectēs ab offenso deposcat amore
offensus offensi xp̄i offensas corde ⁊ ope dimit-
tat. ⁊ qd̄ meriti ⁊ ꝑfectōis sūme magnū ē signū
offensus p̄ueniēs offendētē nō tm̄ libere sibi in
dulgeat. Verūetiā veniā ⁊ indulgentiā dulci-
ter ⁊ humiliter poscat. ⁊ luentibus omnibus:
corā deo ⁊ christo Jesu cum lachrymis cū cla-
more cordis ⁊ oris pacē ⁊ misericordiā postu-
lantibus īmutuis amoris amplexib⁹ ⁊ osculo
pacis indulgentiā ⁊ remissionē mutuā miscd̄i-
ter faciētes misericordiā impetretis a p̄re mise/
ricordiarū ⁊ dn̄o nostro iesu christo. Qui cum
patre ⁊ spūsctō gloriosus viuit et regnat in se-
cula seculoꝝ. Amen.

Feria. II. post dn̄icaꝫ oliuarū ⁊ etiā in festiuitatib⁹ beate v̄ginis: ⁊ maxīe natiuitatis ꝯceptōis ⁊ annūciatōis.

Sermo. LI.

Sicut sol oriens mūdo Eccl̄i. xxviij. Sacramentū gloriose virginis matris dei subli-
missimū ad reuerendū. deuotissimū ad tractan
dum dulcissimū ad ꝯtemplandū hodie dilectis
simi ꝓponit̄ nobis. gloriosa equidē dies ista q̄
iubar solaris luminis nobis affert: dum conce
ptam vel natam seu annūciatā nobis p̄nunciat
dei mr̄em. Eleuemus igit̄ oēm pietatis affectū
efferamus omnē nostrū conatū: erigamus ⁊ il-
lustremus cūctis viribus intellectū: ad illā que
vigore: dulcore: atqꝫ splēdore suo cunctas pi-
as mentes inflammat inflammatas illuminat.
illuminatas roborat. vt sciant velint ⁊ possint
filij sui vestigia imitari: qꝛ sicut supra. Ecclesi.
testat̄ ipsa spūaliter est sicut sol oriens in mūdo
In q̄bus verbis sapiētia dei describit triplicē
gratiosum beate v̄ginis statū. Primū cōcepti
onis. scd̄m natiuitatis. tertiū annūciatōis.

Primū. s. eius cōceptionē dicit esse. sicut so
lem: quasi cum est post mōtes in aurora. qꝛ ad
huc clausa erat in vtero mr̄is sue in tp̄e sue con
ceptōis ⁊ de illo statu virginis Canti. vj. ange
li dicūt. que est ista que ꝓgredit̄ quasi aurora
cōsurgens. Scd̄m eius statū. s. natiuitatē di
cit orientē solē. s. cum ascēdit a montib⁹ oriētis
ac irradiat mūdū in ortu suo. ⁊ de p̄dictis duo
bus ꝓpha ait dicēs. Tu fabricatus es aurorā
et solem. i. beatā virginē in cōceptōe eius ⁊ na
tiuitate. Tertiū eius statuꝫ. s. annūciationē
et obumbrationē spūssancti dicit esse quasi so/
lem in mūdo. i. in altitudine celi cū ascēdit sup/
emisperiū nostrū in sūmo caloris estu. Sic fuit
beata virgo in cōceptōe filij dei.

Articulus. I. de quattuor admirā-
dis gratijs: quibus repleta fuit beata
virgo in sua cōceptōe.

Primus status beate virginis fuit sue
ꝯceptōis. ⁊ tunc fuit beata virgo sicut
sol in aurora ꝯsurgēs. In hoc statu cō
templemur inter alios quatuor eius splēdores
Primus dr̄ sanctitas. scd̄s claritas seu lumio-
sitas. tertius charitas. quartus tranq̄llitas

De triplici santificatione sanctifi/
catoꝝ: ⁊ de admirāda sctificatōe bea
te virginis in sua cōceptōe.

Capitulum. I.

Primus splēdor eius sanctitas dici p̄t
Dimissis aūt scolasticis bellis circa vir
ginalē cōceptū: triplicē sanctificationē ad p̄ns
discutiam⁹ Prima est generalis. scd̄a specialis
dicit̄. tertia maternalis dicit̄. Prima est sancti
ficatio generalis. Et hec quidē ī illa qua sancti
ficant̄ hoīes ꝑ eccl̄iastica sacr̄a: qd̄ fit maxīe ꝑ
baptismū. ⁊ talis sanctificatio duo bona in ho
mine operat̄. Primo eni remouet culpā. scd̄o
cōfert gr̄aꝫ. tertio v̄o nō remouet sed remanet
scꝫ peccati fomes ⁊ ꝓnitas ad peccanduꝫ: qꝛ ⁊
venialiter ⁊ mortaliter taliter sctificatus pecca
re pōt Scd̄a est sctificatio specialis. ⁊ talis per
gr̄am spūssancti cōdonat̄. ponit aūt hec sancti
tas animā in statu iusticie cōsūmate. Et opat̄
in ea tria. Primo remouet culpā. scd̄o confert
gratiā: tertio remouet ꝓnitatē. ne posset facili-
ter homo mortaliter inq̄nari Cum igit̄ om̄s in

De festiuitatibns beate marie

niq̃tatibus cõcipiañ: neminẽ vnq̃ mortaliũ inter materna viscera legimus sanctificatũ. pz̃e terq̃ hieremiã ꝛ beatũ iohem baptistã. q̃q̃ de beata virgine nulla sit ambiguitas sicut dicẽ infra lõge tñ maior sanctificatiõe hieremie fuit sctificatio iohis baptiste. Ille q̃dem in matris vtero sctificatus fuit sicut legit Hiere. j. vbi dicitur. Priusq̃ te formarẽ in vtero noui te: ꝛ anteq̃ exires de vulua sanctificaui te. Johs ẏo spũsctõ repletus annũciañ. Vñ Lu. j. ait de iohãne angelus zacharie. Spũsctõ replebit adhuc ex vtero mr̃is sue. Multo q̃ppe excellentius est spũsctõ repleri: q̃ a spũsctõ sctificari Ibi enim sctificatio emundationẽ. hic repletio vltra hoc gr̃e mũdationẽ designat. Denq̃ apli qui manibus suis tractauerũt de ẏbo vite cum vt dicit Joh. xx. spũsctm iam de saluatoris accepissent afflatu tandẽ q̃nq̃gesimo a resurrectõis die ad illũ gradũ ascenderũt. vt Actu. ij. de eis diceret. Repleti sunt oñes spũsctõ. Et lz spiritus sanctus largiori tunc munere credentiũ coꝛda repleuerit: hoc tñ ioãnes in vtero legit asse cutus. qõ apl̃ca celsitudo largiori ꝓmissione meruit obtinere. q̃q̃ etiã apli tunc fuerint tanta spũs copiositate firmati vt oñe mortale peccatũ faciliter potuerũt vitare. ꝛ etiã frequentiã venaliũ. nõ tñ credo eos foꝛe factos impossibiles ad peccandũ. atq̃ fideliter credo esse tenendum: qz illi duodecim athlete veri mũdi expugnatoꝛes tanta tũc gr̃a supuestiti fuerint: q̃ difficillimũ fuisset eos ruere in mortalẽ culpam. tñ firmiter asserendũ est q̃ nunq̃ mortaliter peccauerũt. Tertia ẏo fuit sctificatio maternalis. Et hec remouet culpã oꝛiginalẽ. ꝛ confert gr̃am ꝛ hec etiã remouet ꝓnitatẽ ad peccandũ tam venialiter q̃ mortaliter. Et hec fuit i beata virgine maria matre dei. sane deus ipe eternus sicut mira sua sapiẽtia creauit oia. sic illã benedictã matrẽ suaz talem cõdidit ꝛ sanctificauit in tpe: qualẽ eam sanctã elegit in sua eternitate. Et talem tam nobilitate nature q̃ pfectõe gr̃e cõdidit mr̃em: qualẽ eam decebat hr̃e suã gloriosissimaz maiestatẽ. qz in ea ꝛ de ea debeat sumere qõ in eternũ sibi erat vnitũ vnitate psone de q̃ exiret p̃ciũ totius liberatõis iustificatiõis et beatificatõis humane. Et de hac ꝓceptõe Anselmus in li. de cõceptu virginali sic ait. Decebat vt illius cõceptio de mr̃e purissima fieret: ea puritate qua puritate maior sub de neq̃d intelligi. Atq̃ de hoc rõnem subiũgens ait. Cui deus pater vnicũ filiũ quẽ de coꝛde suo genuit equalẽ sibi ita dare disponebat vt naturaliter esset vnus eidẽq̃ cõis dei p̃ris ꝛ virginis filius: quã ꝛ subaliter filius sibi mr̃em facere eligebat et de qua spũsctũs opatus est vt de ea cõcipe/retur ꝛ nasceret ille de quo ipse ꝓcedebat. et p hoc decebat vt illius hois. s. christi ꝓceptio de matre fieret qua puritate nulla maior posset intelligi sub deo.

Sexto lumine illustrata fuerit beata virgo in vtero matris sue. Cap. ii.

Secũdus virginis splendoꝛ dicit claritas seu luminositas. Nam in ꝑma sanctificatõe q̃tum ad rõnem ꝛ intellectũ Tanta eni sapie claritas a deo supinfusa est cũ maria interꝑtet illuminata q̃ hec septẽ pfecte intelligebat ẽm q̃sdam. Primo naturã creatã irrõnabilẽ. scõo naturã creatã rõnabilẽ. tertio naturã creatã spũalem. quarto naturã increatam diuinalẽ. q̃nto oñia que erant fugiẽda: et aspernẽda. sexto oia que erãt sequẽda ꝛ amplectenda. septimo ꝑ quẽ modũ ꝛ ad q̃tũ graduz oia essent odienda vel diligẽda. Hec q̃dem distinctio cõꝓhẽdit in se distinctionẽ creatoꝛis et oiuz creatoꝝ: nec nõ ꝛ cũctoꝝ bonoꝝ ꝛ maloꝝ. A quarta q̃ppe que erat cognitio creatoꝛis et tres cõsequẽtes ꝛ tres ꝓcedẽtes habebãt oꝛiginẽ: sicut ꝓpha testat. d. In lumine tuo videbimus lumen. Nam ꝛ de tribus seq̃ntibus experimur etiã in his que habẽt magnũ habituz diuine sapie in vlti. gradu. Ex dictis sequit q̃ beata virgo etiã dum erat in vtero matris habuit vsum li. arbi. atq̃ lumen ꝑfectũ in intellectu ꝛ rõne. Proinde ẽm q̃sdã fuit tunc in sublimioꝛi ꝓtemplatõis statu. q̃ vnq̃ fuerit aliqua creatura hũana in pfecta etate. Et lz in vtero mr̃is sue: sicut ꝛ ceteri infantes doꝛmiret. attñ somnus q̃ abyssat ꝛ sepelit in nobis rõnis et li. arbi. actus ꝛ ꝑ cõsequẽs actum merẽdi. nõ credo q̃ talia in ipsa fuerit opatus: sed ania sua libere ac meritoꝛio actu tunc tendebat in deum. Vñ illo tpe erat pfectioꝛ cõtemplatrix: q̃ vnq̃ fuerit aliqs alius dum vigilauit. Vñ ꝛ Canti. v. ipsa ait. Ego doꝛmio ꝛ coꝛ meũ vigilat. s. in cõtemplatõe pfecta a nulla actiõe delibata. Hoc tñ ẽm alios fuit post scõam sctificationez qõ forte verius est. Nec miret quisq̃ si mr̃ dei ante debitã etatẽ habuit vsuz li. arb. ꝛ fulsit tãto lumine rõnis. cuz ꝛ plerisq̃ alij sancti in puericia eoꝝ ante debitaz etatẽ habuerũt virtutẽ gr̃am atq̃ lumen. De virtute in sctõ Nicolao repit exemplũ: q̃ in quarta ꝛ sexta ferijs semel tñ sugebat mãmas Et de gr̃a in sctõ Bñdicto exemplũ ptz: q̃ in pueritia sua cepit miraculis choꝛuscare. De lumine ẏo in sctõ Joãne clarissime cõprobat. Vñ Ambb. ait. Vere Johãnes nouit xp̃m nõ natura sed gr̃a. Et sup Lucam etiã ait idem. Nec eni vllam sensit infantie etatem: q̃ supza naturaz supza etatẽ in vtero situs mr̃is a mẽsura cepit etatis pfecte plenitudinis xp̃i. Hec siq̃dem nullo modo essent vera si in

fantilitas corpalis impediſſet vſum liberū rō/nis. Nō inſup ait q̄ a menſura cepit etatis pfe cte plenitudinis xp̄i verificaſ nō de corpis ſa/cultate pfectiōe atq̄ vigore. q̄ tunc paruulus erat: ſed q̄tum ad plenitudinē meriti: ⁊ p actū et vſum li. arbi. vt in hoc aſſiſtareſ xp̄o ip̄m ſan ctificanti q̄ tunc in vtero virginis plenius vſu li. arbi. merebaſ. Ex vbis igiſ Ambroſij elici pōt. q̄ nō ſolū p tunc nō ſenſit ip̄edimēta infan tie in ipſo rōnis vſu: verūetiā q̄ nunq̄ ſenſerit poſtea. qđ ſatis rōnabile eē videſ. Quia miſe/ricors deus datas gr̄as hoi nō ſubtrahit ſine culpa. Hoc q̄dem ex opibus ioh̄. manifeſte ap paret cum de eo legiſ. Q̄ in etate q̄nq̄ annorū aufugit mundū ⁊ intrauit deſertū. Nec penſan dum eſt q̄ abſq̄ p̄ua ꝓſideratōe illic iuerit diu tius moratur⁹. Si igiſ de btō Joāne talia cre/denda ſunt: q̄to etiaz maiora de virgine matre chr̄iſti ſentire neceſſe eſt?

Q̄ta charitate ardebat ad deum ⁊ ad ꝓximū virgo beata cum adhuc eſ/ſet in vtero matris ſue. Cap̄. III.

Q Ertius virginis ſplēdor fuit charitas ſcz q̄tum ad volūtatē inq̄ in tanta ple nitudie diuinus amor infuſus eſt. q̄ ni hil eligere vellet niſi q̄ dei ſapia p̄monſtrabat Proīde hac ſapia illuſtrata tm̄ deū diligebat: q̄tum ad ſe diligendū illuz intelligebat. Quis igiſ exp̄mere poſſet q̄to ardore diligebat eum ex toto corde. i. ſup oia tpalia mūdi ex tota ani ma. i. ſup corpus ⁊ carnē ſuā: ⁊ ex omni mente ſua hoc eſt ſup oia ſupiora. ſ. ſpūalia ⁊ celeſtia. Vñ in ꝓſona illius p̄s̄. ait. Inflāmatuz eſt cor meū ⁊ renes mei cōmutati ſunt. ſ. q̄ tranſforma tionez diuini amoris. Ex charitatis q̄q̄ ardore etiā humane ſaluatōis toto affectu deſiderabat incarnationē filij dei. Nam ⁊ totus impetus p̄/me ſctificatōis mentē hui⁹ ſacratiſſime virginis impellebat ad hoc deſiderandū p ſalute oium electoz. Proīnde oēs vtutes eius ardētiſſime mentis in id qđ poſtea factū fuit in ea tota co/namine inflāmabāt aiam eius. Ipſa ſiq̄dem fu it felix clauſula totius expectatōis ⁊ deſiderij: ac poſtulatōis aduētus filij dei in qua ſicut in cono. i. in angulo oia deſideria p̄cedentiuz ele ctoz. atq̄ ſctōz cōſūmata ⁊ terminata fuerunt Ideo nobis in exp̄ſſibile eſt illud feruidū deſide rium ⁊ languētis oratōis ſuſpiriū q̄ ſuſpirabat ad deū: vt filiū ſuū mittere dignareſ ad noſtrā aſſumendā naturaz. Nec tm̄ credendū eſt q̄ ad recipiendum eum in carne ſua exiſtimaret ſe di/gnam. Nam gr̄a ſanctificatōis p̄dicte que eaz omni vtute repleuit. ſica p̄ncipio mentez eius in abyſſo hūilitaſ fundauit: q̄ ſicut nulla poſt filiū dei creatura tantū aſcēdit in gr̄e dignitatē ſic nec tm̄ deſcēdit in abyſſum hūilitatis pfun/de Nec inſup alicui pure creatue in hoc ſeculo eſt datū tm̄ guſtare nihiluz creature. nec tm̄ ſe humiliare ⁊ annihilare ſub volito maieſtaſ di uine: ſicut ipſe virgini bñdicte. Verito ergo Bern̄. in quodā ſermone inquit ad beatā vir/ginem. Sicut ad mediū ⁊ ſicut ad archanū dei ſicut ad rerum cauſam. ſicut ad negociū ſeculo rum reſpiciūt qui in celo ſunt. ⁊ qui in inferno habitāt. ⁊ qui nos p̄ceſſerūt. ⁊ nos qui ſumus et qui ſequenſ ⁊ nati natorū. et qui naſcenſ ab illis. Illi qui ſunt in celo vt reſtaurenſ. ⁊ q̄lūt in inferno vt eripianſ. ⁊ qui p̄ceſſerūt vt pphe te fideles inueniaſ. ⁊ qui ſequenſ vt glorificē tur. Hec ille. Et iteruz idem ait. Quis miſcōie tue o bñdicta lōgitudinē: latitudinē pfūditatē ſublimitatē q̄at iueſtigare Nā longitudo eius vſq̄ ad nouiſſimū diem inuocātibus eam ſub/uenit vniuerſis. Latitudo eius replet orbē ter/rarum: vt tua miſcōia plena ſit ois terra. Sic ⁊ ſublimitas eius ciuitatis ſuperne inuenit re/ſtaurationē ⁊ pfunduz eius ſedētibus in tene bris ⁊ in vmbra mortis obtinet redemptionē. Inſup idem ait. Maria oia oibus facta eſt ſa pientibus ⁊ inſipiētibus copioſiſſima charita/te debitricē ſe fecit. oibus miſcōie ſinuz aperit: vt de plenitudine eius capiāt vniuerſi. ſ. capti uus redeptionē. eger curationē. peccatoz veni am. iuſt⁹ gr̄az angelus leticiā. demū tota trinitas gloriaz filij dei pſona hūane carnis ſubam vt nō ſit q̄ ſe abſcōdat a caloze illius.

Q̄ tranquillitate carnis beate vir/ginis ſub imperio rōnis. Cap̄. IIII.

Q Uartus ſplendor btē virginis fuit tra/quillitas. Que q̄dem ſequiſ ex p̄dicti Nam in potētijs ap̄henſiuis ⁊ ſenſi/tiuis illius tanta tranq̄llitas erat: q̄tum in eo tria p̄cedētia abūdabāt. Et cuz amoti ſunt mo tus fantaſmatū deluſiui ex q̄ ſenſitiuus apetī/tus in tanta dñij plenitudine ſub volūtatis im perio ſubdebaſ: qđ inobiectū aliq̄d fieri nō po terat cōtra imperiū volūtatis ⁊ rōnis. nec niſi modo quo volūtas ⁊ rō impabat: in ſequendo ⁊ fugiēdo: hoc ſiq̄dem etiā apparet in iuſtis ꝓm q̄ iuſti ſunt ampli⁹ vel minus vicz q̄ ſenſitiuū apetitū refrenat. ⁊ hoc intm̄ q̄ hoies qui in ra ptu ſic refrenāt illū: q̄ impoſſibile illis eſt ſaltē p q̄to ſunt in cōtemplatiōe tam alta q̄ ꝓpter ipſum ad caſum modo aliquo inclinenſ. Et de hoc ſtatu: ⁊ de illo tpe loquiſ liber de aia ſim/plici: atq̄ de aia libera. Iz in libro illo multa nu gatoria ⁊ plurimū deceptiua atq̄ picta ſa ⁊ er ronea cōtineaſ. ſicut patet extra de here. ca. vnico in cle. Hoc ſiq̄dem modo fieri potuit in virgine bñdicta in p̄ma eius ſanctificatōe intm̄

q̄ poterat per talem sapientiaz ⁊ amorē vitare omnē actualē culpā. tam mortalē q̄z venialem ita q̄ ipsa gratia permanente impossibilis fuit reddita ad peccandū. ⁊ sic q̄tum ad appetitus predictos plena cōcordia erat: ac inferior appetitus erat in plena ꝯcordia ad appetitū superiorem. ⁊ superior in plena obedientia ad ip̄m deum. ex qua factus erat in pace locus eius. ⁊ habitatio eius in syon. Preterea q̄ veniale peccatum quādoq̄ ex surreptōe cōtingit: ex hoc videlicet q̄ aliquis inordinatus appetitus aut cōcupiscētie motus insurgit. aut alterius passionis preuenies rōnem rōne cuius primi motus peccata esse dicunt. cōsequens est q̄ beata virgo maria nunq̄z venialiter lapsa est cum inordinatos motus non senserit passionū. Contingūt autem huiusmodi motus inordinati ex hoc q̄ appetitus sensitiuus qui est harū passionū subiectum. nō sic subijcit rōni quin interdū ad aliquam rōnis inordinationē moueat. ⁊ quādoq̄z etiam cōtra rōnez in quo cōsistit peccati motus. Sed in beata virgine sic fuit sensitiuus appetitus rōni subiectus per gratiā sanctificantē q̄ nunq̄z cōtra rōnem mouere se poterat. poterat tamen ꝑm Thom. aliquos habere subitos motus non ordinatos a rōne. Porro in dño iesu christo aliquid amplius fuit. Nam sic inferior appetitus in eo rōni subiectus erat: q̄ nihil mouebat nisi ꝑm rōnis ordinē. Hoc est ꝑm q̄ ratio ordinabat vel p̄mittebat appetitū inferiorem moueri a ꝓprio motu. Hoc enim videt ad p̄mi status p̄tinuisse integritatē: vt inferiores vires subderent totaliter rōni. Que q̄dem subiectio per peccatū primi parentis sublata est. ⁊ non tm̄ in ipso: sed etiam in alijs contrahūt ab eo peccatū originale. In q̄bus etiā postq̄ nudantur a culpa per gratie sacramētū: remanet rebellio vel inobediētia virium inferiorū ad rationem que dicit fomes peccati. que nullo modo in christo fuit. sed in beata virgine nō erant inferiores vires totaliter rationi subiecte: vt. s. nullū motū haberēt a rōne nō ordinatū. Tamen sic per virtutē gratie cohibebant. q̄ nullo modo moueri poterāt cōtra imperiū rōnis. Propter hoc dici solet q̄ in beata virgine post primā sanctificationē remansit fomes ꝑm substantiā: sed ligatus. Hec Tho.

Articulus. II. de alijs quatuor gratijs de quibus repleta est beata virgo a sua natiuitate vsq̄ ad cōceptionē filij dei.

Ecūdus status beate virginis fuit sue natiuitatis ⁊ cōuersatōis. Et tunc fuit vere sol oriens in mūdo. A quo quatuor radij inter alios in mūdo egressi sunt ad mentes illuminandū ⁊ irradiandū. Primus aūt est formositas. scōs puritas vel imunitas. tertius sapor̄ositas. quartus exemplaritas.

Quz virgo maria cū admirāda pulchritudine refulgebat non q̄ ad lasciuiam ꝓuocaret: verūetiā in alijs motus libidinis refrenabat.

Capitulum. I.

Primus q̄dem radius formositas dictus est. Proinde Canti. iiij. ad eam loquit sponsus dicēs. Tota pulchra es amica mea: ⁊ macula. s. corporalis vel spūalis non est in te. Scōm Alex. de hal. in. iij. Prima sanctificatio remouit a virgine omne q̄d esse poterat inclinatiuū ad peccandū: ⁊ quiscūq̄z carnales motus. qui velut serpentes in carne hūana serpunt. Hec siq̄dem sanctificatio tanta fuit vt etiam ad alios extenderet virtutes suas: ⁊ extingueret in alijs omnē cōcupiscētiā carnis. Proinde Eccl. xxiiij. ipsa ait. Quasi cedrus exaltata sum in lybano. Quia sicut cedrus interficit serpentes odore suo: ita p̄ma sanctificatio eius in alias irradiabat atq̄ extinguebat in eis oēs carnales cōcupiscentie motus in carne serpentes. Ex hoc q̄z assimulat myrrhe. sicut Eccli. xxiiij. patet vbi ipsa inquit. Ego sicut myrrha electa dedi suauitatez odoris. Nam sicut myrrha interficit vermes: ita sanctitas eius interficiebat vermes cōcupiscentie carnis. Narrant ꝑm Bonauen. etiā iudei q̄ virgo btā pulcherrima fuit: ⁊ tm̄ a nullo potuit concupisci. Et ratio huius erat q̄ virtus sue castitatis ⁊ sanctitatis in alijs aspicientibus eam extinguebat oēs carnales motus. Et hanc q̄dem p̄rogatiuā habuit beata virgo pre oibus sanctitatis ⁊ virginibus sanctis. q̄ sanctitas illoz̄ nō extinguebat in alijs cōcupiscētias atq̄ motus: nec ad alios hoc modo transfundebat. Ultra aūt antedicta sicut ex verbis beati Bernardi elici p̄t: ex q̄tuor causis vel ex aliqua earundez̄ hoc potuit euenire. Primo ꝓpter impressionē. scōo ꝓpter cōuersationē. tertio ꝓpter occultationē. quarto ꝓpter irradiationē. Primo potuit hoc fieri per impressionē. qui oibus qui inclinati erant ad cōcupiscendū eam vt carnaliter cōcupiscibilis non apparebat. Sicut ⁊ mulier valde pulchra ꝓpter aliq̄d maleficiū factū viro suo: non potest ei vt cōcupiscibilis apparere. sic deus in bonū a parte gratie potuit opari. Scōo autem potuit hoc fieri ꝓpter cōuersationem: que vtiq̄z admirabilē ptātem. ⁊ morum atq̄ gestū grauitatē in facie: ⁊ in toto corpore eam ꝓtuentibus ostendebat: intm̄ q̄ per extrinseca signa apparebat apertius q̄ nullatenus posset ad feudum aliq̄d inclinari. Immo q̄ erat tota dedi-

cata ⁊ singularissimū habitaculū dei facta. Sicut ꝓtingeret de sanctissima muliere que esse cō tinue quasi rapta. ¶ Tertio ppter occultationem. s. pulchritudinis sue omni qui eam cōcupiscere posset. sicut ⁊ claritas corporis christi post resurrectionē discipulis celabat ¶ Quarto ppter irradiationē. Scōm enī Bern. ppter claritatē ⁊ irradiationē pcedētē a facie eius ioseph ausus non erat illā in faciē respicere Glo. q̄ Bath. j. ait. q ioseph mariā facie ad faciez videre nō poterat: quā spiritus a cōceptōe penitus repleuerat. Et ideo non agnoscebat eam facie ad faciez: quam sponsauerat donec illius vterus euacuaret.

¶ Quāta puritate atq; ſimunitate post prima sanctificationē ab omni culpa fulgebat beata virgo maria.

¶ Capitulum .ii.

¶ Secundus radius est puritas seu imunitas nominat. Fuit enim beata virgo per gratiā preseruatōis atq; sanctificatiōis pseruata ab omni actuali culpa tam veniali q̄ mortali. aliter in ea fomes non fuisset ꝓsopitus seu ſm alios pfecte ligatus. Unde Aug. in li. de natura ⁊ gratia ait de sancta maria virgine dum de peccatis agitur ppter honorē dñi nullam prorsus volo habere questionē. ¶ Propter primā enim sanctificationē: sicut fuit intemerata carne: sic etiam fuit imaculata mente ab omni culpa tam veniali q̄ mortali. Et hoc marie ppter tria. ¶ Primo ppter gratie inclinationez ſcdo ppter fomitis repressionē. tertio ppter diuine gratie ꝓseruationē. ¶ Primo inq̄ ppter gratie inclinationē. Tanta enim gratia erat illustrata q licet li. arbi. nōdum esset in ea in fine vltimo stabilitū: tñ eam semp ordinabat ad bonum: sicut infra patebit. ¶ Scdo ppter fomitis repressionē. Sic enī fuit in ea in prima sanctificatōe fomes repssus q penitus ad nullum incitabat malū. ¶ Tertio ppter diuine gratie cōseruationē. Diuina enim ꝓuidentia sicut in statu inocentie hoiem ptexisset: sic etiā beataz virginē ab omni actuali ptegebat culpa. Unde Bern. ad lugdun. ¶ Puto q copiosius munus gratie in eam descēderit: que eius nō solū sanctificaret ortum: sed eam deinceps ab omni peccato custodiret imunez. Preterea de nulla alia anima dici pōt illud Canti. iiij. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula nō est in te cōgruentius q̄ de virgine benedicta. Ubi enim macula est vel culpa actualis vl venialis aut mortalis hoc verbū ꝓallegatū minime dici potest. Q autē sic esset imaculata ppter tria Bonauē. in. iij. di. iij. cōgruū erat. ¶ Primo ppter diaboli confusionē. Scdo ppter nostrā intercessionē. tertio ppter diuinā despōsationē ¶ Primo inq̄ ppter diaboli cōfusionē. Congruū quidem erat q beata virgo maria postq̄ auferebat nobis oprobriū superet ⁊ vinceret etiā diabolū ita q nec ei succūberet etiā ad momentū Ideo exponūt tam Aug⁹. q̄ Bern. illud Gen. iij. ipsa ꝓteret caput tuū Si igit suggestio ē caput diaboli: nulla suggestio in mēte virginis ingressū habuit. ⁊ sic tam a mortali q̄ a veniali i munis fuit ¶ Scdo vo congruū fuit ppter nram inf celsionē. Cōgruebat enī aduocatā hūani generi tāta puritate fulgere. vt nullū peccatū haberz qō eis⁹ ꝓsciam remorderet. ¶ Tertio q̄z congruū fuit ppter diuinā despōsationē. Utiq; congruebat vt illa q̄ placuit altissimo deo. ita vt fieret illius sponsa ⁊ mater vnigeniti filij sui: sic esset immaculata mente sicut fuit intemerata carne Quoniā igitur gloriosa virgo maria aduocata est pctōr gloria ⁊ corona iustorz sponsa dei. et totius trinitatis tricliniuz. ⁊ specialissimū filij dei declinatorū hinc est q speciali gra dei nullum in ea pctm habuit locū.

¶ Quāta suauitate delectabant in deo omnes spirituales beate virginis sensus atq; affectōes. ¶ Cap. iii.

¶ Tertius radius amorose virginis marie sopororositas nuncupat. Quinq; nāq; sensus in anima hominis sunt: sicut etiam in corpore eius: qui oēs in beata virgine mundo ⁊ omnibus noxijs clausi erant: ⁊ aperti atq; parati deo. Sicut ecōtra mūdani aperti sunt mundo: ⁊ clausi deo. ¶ Primo enī patens deo erat auditus: vt pmptissime acceptaret omne spiraculū eius Proinde ppha in persona illius dicebat. Audiā quid loquat in me dñs deus meus. ¶ Secūdo patebat ei illi⁹ gustus ad saporandum admirabiles dulcedines eius: quādo experientia illius dicebat inebriata. Q dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo ¶ Tertio q̄z patebat illi oīs oculus eius: ⁊ capacitas intellectus: quādo iam p experientiā in affectū ⁊ intellectū deo plena alios ad talia inuitabat dicens. Gustate ⁊ videte quoniā suauis est dñs ⁊c. ¶ Quarto patebat anime virginis odoratus. quādo Canti. j. dominum supliciter exorabat dicens. Trahe me post te: curremus in odorem vnguētorz tuorz. ¶ Quinto q̄z patebat tactus. vt stricte et dulciter amplecteret dñm illam sepius visitantē. Quod qz cōtinue faciebat cum ppha dicebat. Mihi autē adhere deo bonuz est: ⁊ ponere in dño deo spem meam De his quinq; portis ait ppheta dicens Diligit dñs portas syon super omnia tabernacula iacob Syon enī locus erat in hierlm eminentissimus atq; tutissimus. Sic

etiam beata virgo per virtutū eminentiā altis/sima atq; a vitijs tutissima erat. Diligit igitur dñs portas syon. i. quādocq; sensus beate virginis marie sup omnia tabernacula iacob. id est. pluscq; corpora omnia aliarū virginū. Corpora enim tabernacula nuncupant sicut. j. Pe. j. ipse testat dicēs. Velox est depositio tabernaculi mei Virgines eni merito dicunt esse iacob q; luctate sunt t supplātauerūt fomitē. q; in beata virgine in prima sanctificatōe fuit ligatus atq; cōsopitus. Quattuor etiam sunt elemēta. ex quibus humanū corpus nō tñ compositū est: sed etiā per quinq; sensus de eis pascit t nutritur. Sic etiā quattuor humani affectus nutriunt animaq; per quinq; suos spūales sensus: sicut Matth. iiij. dñs ait. Non in solo pane viuit homo: sed de omni verbo qđ procedit de ore dei. His eni quattuor affectōibus nutriūt peccatores animas suas in trāsitorijs t mūdanis. Justi autē in celestibus t diuinis. Nōnulli etiam reperiunt nunc in q̄bus mentales t corporales virtutes diutius atq; cumulatiꝰ habituate sunt: atq; in eis pfecti status mentis p solennissimas cōtemplatōes fuerūt iam consūmati. necnō t sublimū sensuū spiritus certā t longaz experientiā habuerūt p diuinū influxū. admirandos affectus multipliciter ex illis pturientes. experiunt quādocq; suauissimos atq; cruciantes feruores quandocq; ex admirāda spūs ebrietate. distillāt lachrymas amorosas. aliqñ languedo de corde mire prumpuntur voces. Stantes quodaz spirituali somno insomnes a corpore quodāmodo alienant mēte. quādocq; insup mentales sensus duz partim alienati sūt anima ppter aliqđ spirituale obiectū a corpore quodāmodo abstrahit. aliquādo etiā totuz humanū esse in extasim elcuat anima resoluta in diuino amore. Interdum q̄q occurrūt subiti atq; plixi raptus: ex quibus tota anima transfertur in deū Contingit insup aliquādo. q; anima per penetrātes alteratōes amoris ingreditur thalamū celestiū secretoꝝ: infundunt quādocq; inspiratōes multiplices mirabiliū veritatum p spirituale cōsolationē animaz excitādo. Occurrūt insup aliquādo in diuino splēdore reuelatōes clarissime t aperte: visiōes q̄q altissime non desunt: in q̄bus gustat anima se esse in pfundo t infinito abysso dei fere translatam. Contingit q̄q quodāmodo incōsiderabili atq; feruētissimo amoris actu in breui gloriose cum christo spūale matrimoniū cōsumat Tanta ac talis est realis anime nobilitas que per spūalē delectationē quasi facta est gloriosa q; non licet homini loqui. Si igit hec tanta alta tantaq; sublimia facta cōspicimus i vilibus et quodāmodo in indignis psonis: q̄to sublimiora t digniora ac nobis oino incōprehensibilia facta esse credēda sunt illi que iam gratia erat plena. ab eterno dei mater pdestinata: electa ex milibus. sublimata ex oibus etiā sup omnes angelos exaltāda?

De admirāda t exemplari vita virginis matris dei. Cap. IIIJ.

Quartus radius est exeplaritas. Nam tota cōuersatio eius t vita omni refulgebat grā t virtute. Unde Amb. ij. li. de virginitate ait. Quid nobilius dei matre? quid splendidius ea q̄ splēdor elegit? quid castius ea que corpus sine ꝓtagione corporis generauit? t vt de ceteris eius virtutibus taceā. Virgo erat non solū corpore: sed t mente. Cor humilis. verbis grauis animo prudens. loquendi parcior. legēdi studiosior. non in incerto diuitiarū: sed in prece pauperuz spem reponens. intenta aperi verecūda sermōe. arbitrū mentis non hoiem. sed deum querens. Nullā ledere oibus bene velle. maioribus assurgere. equalibus non inuidere. iactantiaz fugere. rōnem sequi virtutē amare Quādo illa fastidiuit humilē. quādo risit de bilem. quādo vitauit inopem: nihil in oculis toruū. nihil in verbis procax. nihil in actu inuerecundū. non gestus fractior. non incessus solutior. non vox petulantior. vt ipsa corporis species simulachruz fuerit mentis figura pbitatis. Talē banc euāgelistā demonstrat: talem agnus repetit. talē spiritus sanctus elegit. Quid enim in singulis mozerque digna fuit ex qua dei filius nasceret Et iterum Hiero. ait. Si diligēter attendis nihil est virtutis. nihil splendoris. nihil grē. nihil candoris. qđ non resplēdeat in virgine gloriosa. Ad ipsam igitur virginē tanq; ad speculū t exemplar christiane vite semp respicere debent. qui cū christo regnare volūt. Proinde Bern. ait. Oportet oēs christicolas inter fluctus huius seculi nauigātes attendere hanc maris stellam: que supremo cardini. id est deo prima ē. Et respectu exempli eius cursum vite dirigere qđ qui fecerit non iactabit vane glorie vento nec frangit scrupulus aduersoꝝ: nec absorbebitur sillea voragine voluptatū: sed psper veniet ad portum qietis eterne. Insup idem ait. Si criminū imanitate turbatus. si ꝓscientie feditate cōfusus. si iudicij horroze pterritus: si baratro desperatōis absorptus. mariā cogita. mariā inuoca. non recedat a corde nec ab ore. Nam ipsam cogitās non erras. ipsaz q̄ rogās non desperas. ipsam sequens non deuias. ipsā tenente non corruis. ipsa ptegente nō metuis ipsa duce non fatigaris. ipsa ppicia ad portuz peruenis. t sic in teipso experiri poteris: q̄ mei

rito dictum sit nomen virginis maria. i. maris stella. ideo merito in li. ij. de virginitate Amb. ait. Talis fuit maria: vt eius soli⁹ vita sit omnium disciplina.

Articulus. iij. de quattuor ardoribus charitatis quibus post filij sui cōceptionē mater dei ardebat.

Tertius vero status beate virginis erat sue annūciatōis: in quo qu si meridianus fulgor ⁊ ardor hic sol lucēs quattuor a se fulgurabat ardores. Primus dicitur largitas. scōs est impeccabilitas. tertius est vnitas: quartus vero est securitas.

Quo beata virgo in conceptione filij dei nouis ⁊ incōprehensibilibus virtutibus ⁊ gratijs repleta est.

Capitulum. I.

Primus enī ardor largitas dr. Nēpe in illa spūssancti obūbratōne qua btā virgo ꝯceperit filiū dei tantā largitatē ⁊ copiā spūssancti accepit: ꝯtum pōt creatura viatrix recipe non deo vnita vnitate psone. Nam ꝟm hiero. in sermo. de assumptiōe. tota grē pleni/tudo que est in xp̄o in mariā venit: ꝯ ꝯ aliter. et merito ꝙdem. qz in xp̄o sicut in hoie psonaliter deificato. In maria sicut in templo xp̄i verbo singulariter dedicato. In xp̄o vt in capite influēte: ⁊ in maria vt in collo corpori ecclesie transfundēte. In xp̄o fuit vt in supposito subsistente ac ex vniuersali fonte oīs boni lumē grē influēte. In maria sicut felicius hec oīa tā mente ꝯ carne recipiēte. O ꝙs posset sufficiēter intelligere quale fuit illud e celo emissum incendium. collatū refrigeriū. infusuz solatiū tam in sanctissime virginis mente ꝯ carne. Ipsa quippe tunc facta est mulier amicta sole: vt dr Apoc. xij. Quia ipa illa diuina sapiētia qua deus ab eterno mundū sibi recōciliare dispōsuit plenissima fuit. quā nō solū per diuinā reuelationem prescisuit: verum ⁊ cūcta que ad incarnati verbi dei mysteria ptinebāt certo experimento cognouit. Propter qd ⁊ luna sub pedib⁹ eius esse narrat. quia non solū transitoria sanctorum suoꝝ pedum vestigia subiecit: imo ⁊ omniū creaturaꝝ cognitioni in cōparatione ad supereminētē christi scientiā paruipēdit. vnde ⁊ corona duodecim stellarū non imerito cōronat. Quia omniū virtutū ⁊ gratiaruz merita super omnes rōnales ⁊ spirituales creaturas singularissimi generis ꝓuilegio superexcessit. Quo sicq dem factū est vt non soluz per fidem ⁊ dilectionem christū cōciperet corde: verūetiam et carnem illius ex purissimis sanguinibus eius diuini amoris superexcessiuus ardor in virgineo vtero sine virili consortio formaret ⁊ generaret. Merito igit sicut serpens pstrauit hūanū genus mediāte pctō eue inclināte adaz ad vetitū cibū. ⁊ cōsūmatio fuit in esu ade: sic per meritū virginis inclinātis ad se deuz vt assumeret carnem nostrā ꝯculcatio sathane ⁊ repatio nostra inchoata est: ⁊ p deū incarnatū extitit cōsūmata. Tunc vero ꝓprie fuit arca dei ad Hebr. ix. intra se cōtinens totaz legē in duabus tabulis solidis digito dei scriptā: hoc est in duabus naturis filij sui quarum primā accepit a matre. secundā a tota sanctissima trinitate. Si quis aūt cōsiderat virginei cōsensus ad tm̄ mysteriū finalem terminū clare intelliget: q omnis dignitas ⁊ pfectio inclusa in hoc qd est esse mr̄ez dei tam mente ꝯ carne cōprehendat in eo qd quidem transcēdit imerito in infinitū quicād aliud sub deo homine cogitari vel dici potest. Si igitur terminus tam ineffabilis fuit suo merito ꝓportionatus: oportet q meritoria pfectio huius cōsensus fuerit perfectioni sui termini com proportionata. Ex his igit colligi pōt q virgo beata in cōceptōis filij dei cōsensu plus meruit ꝯ omnes creature: tam angeli ꝯ hoies in cunctis actibus motibus ⁊ cogitatiōibus suis Nēpe omnes qui meruerūt nihil aliud potuerunt mereri nisi ꝟm varios status ⁊ gradꝰ gloriam sempiternā. Hec autē virgo in illo admirando cōsensu meruit totalē fomitis extinctionem: dominiū ⁊ primatū totius orbis plenitudinem omniū gratiarū. omniū virtutū omniū donoꝝ. omniū beatitudinū. omniū fructuum spiritus. cunctaꝝ scientiaꝝ. interpretatōes sermonū. spiritus ꝓphetie. discretiōis spirituuz. operationis virtutuz. Meruit fecunditatē in virginitate maternitatē filij dei Meruit q sit stella maris porta celi. ⁊ super omnia q regina misericordie nuncupet ac talis nois cōsequat effectū. Uñ merito Prouerb. vlti. de ipsa beata virgine Salomon ait. Multe filie cōgregauerunt diuitias: tu supergressa es vniuersas. Denicꝯ sicut Bernardus ait in sermone de natiuitate virginis redempturus deus humanū genus precium vniuersum contulit in maria. Intuemini igitur ꝯto deuotionis affectu eam a nobis voluit honorari: qui totius boni plenitudinem posuit in maria. Ut si quid spei in nobis est. Si quid gratie si quid salutis: ab ea nouerimus redundare. Hec ille Tanta igitur fuit perfectio eius: vt soli deo cognoscēda reseruetur. ixta illud Eccli. j. Ip̄e creauit illam in spiritusancto vidit dinumerauit ⁊ mensus est. scz ipse solus deus. Scienduz est tamen q licet habuit oīa genera gratiaꝝ sicut dictū est: nō tamen habuit illa ad quemcunꝯ vsum. sed ad vsum altiorē ⁊ nobiliorez ⁊ qui mulieri merito cōgruebat. Sicut verbi gratia. Habuit donū

sapientie non ad vsum publice docendi vel predicandi iuxta aplm. j. Timoth. ij. Mulierem autem docere nō pmitto: sed habuit ipsa ea ad altiorē vsum. s. ad diuina gustandū ⁊ cōtemplādum. Et licet ad quoscunq; vsus aliqua dona non habuerit: habuit tamen ea ad altiorē ⁊ nobiliorem actum.

De multiplici causa ⁊ armatura q̄re beata virgo peccare nō poterat.

Capitulum. II.

Secundus vero huius virginis ardor impeccabilitas nuncupat. Licet enim sicut ex p̄cedēti patet beata virgo in sua conceptione per gratiam adepta fuerit tantam fomitis restrictionem quod nō posset inaliqō peccatum adduci: remansit tamē fomes in ea scōm essentiam. Sed sanctificatio hec secunda in conceptione filij dei superaddidit i ea omnimodā fomitis restrictionem eradicationē et extinctionem: et in bono confirmationem. ita vt q̄ prius poterat peccare: iam peccare nō posset. Hec duo expressit angelus Lu. j. Luz ait. Spiritus sanctus superueniet in te. ⁊ hoc quātum ad primū. Et de secundo subiungit dicens. ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi. Secundum Bonauent. in. iij. di. iij. fomes peccati radicatur i carne et ascendit vsque ad mentem. In prima igitur sanctificatione virginis tanta gratia perfectionis ei collata est: quod in eius sensualitate tātum gratia redundaret vt fomitem adeo reprimeret quod nullum aliquando affectum vel incitamentum haberet. In secunda vero sanctificatōne in qua spiritussanctus non tantum descendit in mentem. sed etiam in ipsam carnem ⁊ decarne operatus mirabiliter est carnē eam sine macula fabricando: reliquit ipsius carnem imaculatam exstirpando in ea et fomitem ⁊ omnem concupiscentiam. ita quod peccare nō posset. Et hoc sentit Bernardus et magister sentētiarum et Damas. Nempe si virgo beata post filij dei cōceptionē potuisset peccare: plura inconueniētia sequerent. Primo redūdaret in cōtumeliam prolis: q̄ eius mater esset peccatrix. Secundo esset in detrimentū matris: quia sic damnari potuisset. Tertio in damnū humani generis. Quarto in cōtemptū totius diuini intenti: quia incarnatōis opus suspectū non imerito reddi posset. Proinde omnino asserendus est q̄ in cōceptione filij dei sicut predictus est: taliter extitit confirmata q̄ voluntas eius postea non potuit cōuerti ad malū. non tamen propter liberi arbitrū ablationez. nec alicuius potentie amissionē: sed ppter liberi arbitrij p gratiam cōpletionem. Quomodo autem hoc potuit fieri difficile est videre. Intelligendū est tamen q̄ volūtas humana semp libera est ⁊ semper in bonum ⁊ in maluz: in melius ⁊ in peius in optimū ⁊ in pessimū liberi posset fieri: nisi ei tale intimet obiectū in quo omnē rationē reperiat boni delectabilis ⁊ degustabilis: eo q̄ nihil apetit nisi sub ratione boni ⁊ delectabilis. Hoc autem soluz in beatis fit: quia omne obiectum delectabilis eis delectabiliter intimatur quare in cōtrarium minime possunt. Hoc autem in beata virgine maria esse nō potuit eo q̄ beata non erat. Qua ppter ad hoc q̄ esset plenarie ꝓfirmata. quinq; ei erant necessaria: que erant dispositiua interius. quasi quinq; intrinseca arma: ⁊ quinq; protectiua exterius quasi quinq; extrinseca arma. quinq; scuta interiora. Primo fuerunt quinq; intrinseca arma. Primo ardor charitatis. secundo mortificatio sensualitatis. tertio sensus maternitatis. quarto obiectū diuinitatis. quinto aspectus nihileitatis. Primo affuit ardor charitatis: eo modo q̄ mens illius in ardore dilectōis cōtinue tenebatur. Nam deus eius menti mirabilissime se intimabat: atq; omnes potētias illius inferiores tenebat subditas sub imperio rationis: q̄q̄ aliter q̄q̄ in beatis. Proinde in psona illius ppheta ait. Inflāmatū est cor meum: et renes mei cōmutati sunt. Secūdo affuit mortificatio sensualitatis. nam in apetitu sensuali illius facta erat modificatio ⁊ coaptatio ad partē superiorē per mortē sensualis affectionis ⁊ modificationis ad carnem. Unde in psona corporis eius ad partē superiorez rationis dicebat. Ut iumentū factus sum apud te ⁊ ego semper tecū. Tertio fuit sensus maternitatis. habuit nē pe actualē ⁊ experimentalē sensum filiatōis dei intime cogitādo ⁊ saporando: q̄ti filij erat mater. ⁊ q̄tum ei obligata erat: q̄ illam pre ceteris elegisset sibi mrem. Sicut merito faceret quedam paupcula vilis quam sibi potens rex eligeret in cōiugem vel in mrem. Quarto affuit ei obiectū diuinitatis: eo q̄ semper habuit cōtinuū aspectū ad ei beneplacitū pmptumq; cōsensuz semper gerebat in mente diuina beneplacita adimplere. Proinde in persona illius ait ppheta. Prouidebā dominū in conspectu meo semper. In singulis enim rebus legebat: hoc deo beneplacitum est: atq; a me acceptandum. Hoc non placet ei: ⁊ ppterea dimittendum. Quinto vero affuit ei aspectus sue propie nihileitatis eo q̄ cōtinue habebat actualem relationē ad diuinā maiestatē: ⁊ ad suaz nihileitatē. Proinde in psona intellectus sui ppheta dicebat. Ad nihilū redact⁹ sum. Quinq; scuta exteriora. Secundo quoq; ad eius defensionem habuit alia quinq; arma exteriora. Affuit enim ei primo angelor ꝓtectio. scōo

demonū repulsio. tertio virtutum exercitatio. quarto peccatoꝝ abominatio: quinto mūdialium despectio. ¶ Primo ꝙo affuit ei angelorum ꝓtectio. Assistebāt enī illi innumerabiles multitudies angelorum in eius ꝓtectiõe. Et de hac ꝓphetia ad virginem ait. Angelis suis deus mandauit de te: vt custodiant te in oibus vijs tuis. Pie etenim credo q̄ plurimas legiones habuit angelorum ed custodiā et ꝓtectionē suam: cum et Helyseus vt legit .iiij. Reg. vj. Angelorum multitudinē habuit ad sui defensionē. ¶ Secõ affuit ei demonum repulsio. Sicut enim manus ignis effugat muscas: sic a sua ardentissima mente et inflāmatissima charitate demones effugabantur et pellebant in tm q̄ solū in modico nō erant ausi respicere mentē eius: nec de magno spacio illi appropinquare. Si enim hoc legim⁹ de aliquibus sanctis saltem post aliquē de demonibus intemptatoribus acquisitū triumphum: q̄tomagis de matre dñi nostri credendum est: que semp cõtra omnes demones triūphauit? ¶ Tertio affuit illi virtutum exercitatio. Nam omnia mala exteriora atq̄ aduersa eo modo et non aliter ei inferebant. ꝑm q̄ sunt materia exercende virtutis. Si enim sicut ad Rom. viij. apostus ait diligētibus deum omnia cooperant in bonū. s. et ꝓspera et aduersa: q̄tomagis igit illi que deum super omnes alios diligebat? ¶ Quarto affuit ei peccatorum abominatio: eo q̄ omnia delectabilia ꝑm sensum: et a deo retrahentia ei auferabant. tanq̄ deo odibilia cuius volūtati satagebat se totis viribus cõformare. In diuino q̄ plenissime cognouit quõ mortalis culpa a deo eternaliter separat. animam ab imagine dei deformat. eterna gloria priuat. atq̄ infernalibus supplicijs obligat in eternum. ¶ Quinto affuit ei mūdialiū despectio. Quecunq̄ enim illi offerebant nisi ei diuina offerrent q̄tum erant in se electiua: tanq̄ desipientia respuebat. Sicut et mulier multum pulchra per opus alicuius maleficij semp vt displicens occurrit viro. sed si hoc põt in malū diabolus. q̄to fortius in ea in bonū potuit hoc dñs operari? Istis igit stantibus impossibile eam erat peccare. Et idem esset de quocūq̄ vsq̄quo ista in eo pseuerarent. Sed forte obstabit aliquis dicens. Q̄ omnis habitus gratie q̄tumcunq̄ magnus est in libertate existēs. sed quod est in libertate sicut libere retinetur ita libere dimitti potest. Sed quod dimitti potest aliquē imobilitate non valet ex quo ipse mobilis est Ad qđ dicendum est q̄ verum est q̄ talis impeccabilitas in virgine non potuit per habitū q̄tumcū q̄ magnū: potuit tamen fieri per modū qui dictus est. Si quis etiam instet secundo q̄ potestas que non potest in vtrunq̄ oppositorum non est libera. vt dicit .j. de interpretatiõe potestates vero rationales sunt ad opposita sed si esset cõfirmata non possent in opposita ergo nõ esset rationalis neq̄ libera. ¶ Ad quod dicendū q̄ voluntas non dicit libera: q̄ possit in malum: sed quia libere elicit suum actum. Nam et in beatis angelis plena pseuerat libertas in volūtate eorum. ¶ Aduertendū est tamen q̄ licet deus perfecta dispositõe disposuerit mrem suam absq̄ omni culpa seruauerit eam: nihilominus tamen cūcte passiones ille que naturā sine peccato sequuntur que scilicet sunt materia. exercende ꝓtutis in ea plenius remanserūt. tam respectu sui q̄ respectu filij Unde in ea fuit amor timor honor admiratio et huiusmodi ꝑm q̄ in aliquo sine peccato esse possunt. Proinde credo q̄ magnū honorē sibi reputabat q̄ tanti filij mater esset. Credo insup q̄ volebat q̄ sciret et cõsimilia et tñ omnia hec absq̄ peccato in illa semper fuerūt.

¶ Qđ tum beata virgo per cõtemplationem et actionē cum xpo vnita fuit Capitulum .iij.

Tertius virginis ardor vnitas dictus est. et de hoc Cant. iiij. eternus sponsus sue sanctissime hoc est beate marie virgini. Vulnerasti cor meū soror mea spõsa. vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum: et in vno crine colli tui. Ubi glo. ait Pro amore tuo carnem sumpsi: et vulneribus primis in cruce vulnerasti cor meū. Nam primogenita redemptoris filij sui iesu fuit beata virgo. Et plus ꝓ ipsa redimenda venit q̄ꝓ omni alia creatura. et ad ostendendā admirabilē vnitatē quam cum ea habebat dicit se vulneratum fuisse ab ea in vno oculorum suorum ictu: et in vno crine colli sui. Ubi oñdit eam duplicē vnitatē habuisse cū ea. Prima fuit vnitas cõtemplationis. secūda fuit vnitas actionis. ¶ Prima fuit vnitas cõtemplationis que prior fuit q̄ actio in maria: eo q̄ in vtero matris perfecta eius ꝓtemplatio incepit Sicut supra arti. j. c. ij. dictū est. De hoc statu contemplationis sponsus ait. Vulnerasti cor meū in vno oculorum tuorum ictu. id est. i lucidissima cõtemplatione. in tantum mecum vnita es ꝓpter vnitiuā attentionē omniū tuorum aspectuum cõtemplatiuorum quo mecum per amorē cõiuncta es: tibi negare non possum quod postulasti atq̄ decreueris orare ꝓ remissione scelerum quorūcunq̄. Unde Luce. v. quādo ꝓmittitur atq̄ mystice scriptum est. Intrauit iesus in qđam castellū: et mulier quedam martha nomine accepit illum in do. su. Ad castelli vnū mēbrū duo requirunt. Primo murus exterior. s. virginitas corpis. scđo turris interior

De festiuitatibus beate ma vir.

scz humilitas cordis. ℣ Ad eius ꝙ custodiaz duo etiã reqrunt. Primo speculator vt cõtemplet. scdo ppugnator vt operet. Proinde in castello marie due sorores habitabãt que castellum solerter z bene semp custodierũt. s. martha et maria. Martha quipe laborabat z operat ne castellũ capiat p negligentiã. Maria vero quiescit z ptemplat: ne castellũ capiat p ignorantiã. Ũñ ignorãtia gignit cordis errorẽ: sed negligẽtia parit torporẽ corporis. Per errorẽ cordis delinq̃mus in credẽdis. per torporẽ vo corpis delinq̃mus in agẽdis. ℣ Cõtemplatio marie z subdit. ℣ Et btẽ vginis ptẽplatio ꝓsumata z summa: cum de magdalena ad lram sed de beata virgine mystice subinferet. q̃ marthe soror erat noie maria: que etiã sedẽs secus pedes dñi audiebat verbũ illius. In q̃bus verbis q̃t tuor demõstrant in q̃bus pfecta cõtemplatio beate virginis insinuat. Primũ est tranq̃llitas scdm est humilitas. tertiũ est capacitas. quartũ vero sublimitas dici põt. ℣ Primũ est tranq̃llitas. Et de hac etiã subdit. Que etiã sedens. Ubi ostendit tranq̃llissima q̃tatio totius virginei status. Sed in quo hec tranq̃llitas reqẽscat sequẽs virginis virtus ostendit. ℣ Scdm vero est humilitas. Ũñ subdit. Secus pedes dñi. Ab hac enĩ humilitate z pfundissima annihilatõe sui sub pedib⁹ iesu xp̃i causabat tranquillitas antecedẽs: eo q̃ summe gaudebat se se subiici filio suo z sibi filiũ suũ supponi. ℣ Tertium est capacitas que ex duobus p̃cedentib⁹ sequens est. Nam sicut nulla creatura viatrix vnq̃tantã habuit mentis tranq̃llitatẽ. nec tante humilitatis abyssum: sic nulla vnq̃ ita attẽte audiuit verbũ dei p cõtemplatõis tranquillum. nec sic sublimiter intellexit ipm verbũ. pterea subdit z audiebat verbũ illius. Quartum est sublimitas. Nam hanc cõtemplationẽ marie dñs suplatiue exprimere volẽs. Post pauca subdit. Maria optimaz partẽ elegit. Nẽpe optimuz est sup q̃ nihil est melius. z in pura creatura supra beatã virginẽ non est factibilis status. Et q̃ talis status beate virgini honorabiliter datus est: ideo fuit ante collatũ sibi copiosissimũ donũ: vnde hunc sublimẽ statũ mereri posset ac sibi eligere sicut vellet. Proinde volẽs dñs exprimere talem dignitatẽ etiã ex merito suo potius inq̃t elegit sibi maria: quã data est sibi. Et vere elegit sibi optimã partẽ oñes alias supantẽ claritate visionis. qualitate fruitionis vicinitate locatõis. sublimitate honorationis vniuersalitate possessionis: z copiositate largitõis. Que q̃dem non auferunt ab ea in sempiternũ. ℣ Marie actio. ℣ Scda ꝓvnio virginis cum sponso z filio suo xp̃o fuit vnitas actõis. eo q̃ sicut nulla vnq̃ fuit filis ptempla trix: sic nunq̃ fuit ei filis ministratrix. Qõ multipliciter ostendi potest. ℣ Nam primo alij induunt pauperes de lana ouis. ipa vero induit suũ diuitẽ de purissimis sanguinib⁹ suis. ℣ Secundo alij induũt de pãno: ipsa vero de corpore suo. Tertio alij pascũt paupẽ pane extrinseco: ipsa vero pauit humanarũ deuz de lacte ppio. ℣ Quarto alij suscipiũt paupẽ hominem in tigurio: ipsa vero suscepit imensum deum in corde z corpore suo. cui in terris pegrinanti facta est hospiciũ amorosum. ℣ Quinto alij ppter deuz administrãt infirmo: sed maria ipsi iesu deo in paupculo corpore infirmato officiosissime ministrauit. ipsum lauãdo. ipm fasciando. ipsum in presepio reclinando. atq̃ in brachijs baiulãdo. ℣ Sexto alij cõsolant plorantes homines: maria autem paruulũ deum plorantẽ: z ipsa cum iesu paruulo corde cõpassionato affectuosissime plorans illum dulcissime consolat. atq̃ dulci ac suaui locutõe blanditur. ℣ Septimo alij solliciti sunt ne aliq̃d deficiat inopi: sed maria sollicita ministratrix fuit et manib⁹ suis laborauit vt subueniret deo homini p salute omniũ dei indigenti. ℣ Octauo alij incarceratos z vulneratos hoies visitant et eis cõpatiunt. dum viuunt atq̃ mortuos sepeliunt. Maria autẽ deo homini iesu christo p nobis capto atq̃ ligato ac dura carceratiõe ligno crucis affixo. z vulnerib⁹ dilaniato: tanto dolore cõpassa est. vt in expressibile sit etiaz angelice lingue. In oibus supradictis maria figurata fuit in martha que interpretat puocãs vel irritans seu dominans. Quia sua strennuissima actione diabolũ puocauit ad bellũ: z irritauit ad scandalũ: ac sibi dominata est ad triũphum. Ut merito subdatur a Luca. Martha autem satagebat circa frequens ministeriũ.

℣ Nono autẽ q̃ stetit iuxta crucem in doloris fortitudine. z nunq̃ per impatientiã lapsa est. Ideo subdit que stetit z ait. ℣ Decimo q̃ cõtemplatio deitatis nihil sibi de doloribus ademit vel minuit: sed amplius multiplicauit: idcirco introducit lamentabiliter. Domine non est tibi cure q̃ soror mea reliquit me solam ministrare. ℣ Undecimo quia sollicita remuneratione omniũ passionuz iesu: z eorum que circa eum fiebant erat tota doloribus sauciata. Quod optime cognouit iesus. ideo hoc recognoscens gratissime ait sibi. Martha martha sollicita es: z turbaris erga plurima. Hoc qui dem solus iesus dicere potuit qui solus maternos potuit mẽsurare dolores. ℣ Duodecimo cõcludit. Porro vnum est necessariũ ait. vide licet me filiũ tuũ mori atrociter a te matre mea cõmori similiter acmũduz redimi similiter hoc est liberaliter.

De gaudio qd mater iesu habebat de sua finali saluatione atq; glorificatione. Capl'm. IIII.

Quartus marie ardor securitas dici pt Minime siqdem dubitandū est quin beata virgo certissima fuerit de sua pseuerātia et salute. Porro de sua salute certifitac' est petrus cum Joh. vlt. ait. Cum esses iunior cingebas te: ⁊ ambulabas vbi volebas: cum aūt senueris extendes manus tuas ⁊ alius te cinget et ducet te quo tu nō vis. Hoc aūt dixit significans qua morte esset clarificaturus deū. Similiter ⁊ Joh. euangl. cui etiā Joh. vlti. ait dñs. Sic eum volo manere donec veniā. Item tenendū est de beata maria magda De qua Lu. x. dñs ait. Maria optimā partē elegit que nō auferet ab ea. Qto magis hoc asserēdū de virgine bñdicta. que expimentalit certificata erat de sanctificatōe sua in vtero mr̄is sue: ⁊ de sanctificatōe adueniēte spūsctō in ꝯceptiōe filij dei necnō in sctificatōe tertia que facta est adueniēte spūsctō in filij dei mansiōe in vtero eius mensibus nouē. Qto gaudio putas pfūdebat anima eius qñ cōtemplabat p fidē gloriā quā ad dexterā filij p spem sup oīes angelos possessuram se certissime expectabat? Magna igit extitit gr̄a ⁊ virtus virginis mr̄is dei. Tam vtiq; magna vt cum hieronymo ⁊ multo amplius q̄ hieronymus dicere possum'. Quid nos tantilli quid nos actōe pusilli quid in laudib' eius referam'? cum etiā si oīuz nostrū mēbra verterent in linguas: eam laudare nō sufficerēt. Altior eni est celo de qua loqmur virgo. abysso pfundior cuius laudes dicere conamur. si celuz inq̄ te vocē altior es. si vo mr̄em gentiū precedis si formā dei te appellē: digna existis. si dominā angeloꝝ p oia esse pbaris. Quid igit digne de te dicā? Aug. q̄ de ipsa ait. Maria est flos ⁊ ianua paradysi. gloria generis humani thron' ⁊ chamera regis eterni: charitas dei lucerna mundi. scala celi. regina angeloꝝ. terror demonū. refugiū pctōꝝ imago ⁊ speculū puritatis. exemplū ⁊ regula honestatis. fons et taberna gratiarū. mons ⁊ scala virtutū. arca celestium thesauroꝝ. cōsolatio pauperuz. refrenatio diuitū. recreatio humiliū. cōfusio supborū solatiū electoꝝ. cōductrix peregrinoꝝ. portus naufragantiū. murus obsessoꝝ. requies tribulatoꝝ. mater orphanoꝝ. tutela viduarū. scutum pugnatoꝝ. dulcedo cōtemplatiuoꝝ. magistra predicatoꝝ. fortitudo laborantiū. aduocata penitentiū. medicina egrotātiū. forma iustoꝝ. spes ⁊ laus credētiū. ⁊ titulus catholicorum. Ex predictis patet q̄ in prima sua sanctificatiōe virgo beata pgrediebat quasi aurora cōsurgens sicut dicit Cant. vj. qr effugauit tenebras horrēde mortis originalis infectōis: et carnalis societatis humani generis. ac totius glorie sensibilis mūdi. In sua vo conuersatōe facta est pulchra vt luna illius celestis solis lumine plena. Licet adhuc aliqd naturalis tenebre esset in ea: sicut etiā est in luna. In tertia vero sua pfectōne ppter incarnationē filij dei ad tantā lucem veritatis: ⁊ ardorē charitatis ascēdit: q̄ fuit electa vt sol: ⁊ tunc oībus hostibus facta sūme fuit terribilis vt castroꝝ acies ordinata. Et hoc verbū pōt esse thema in p̄senti solennitate. Ideo de ea ecclesia digne canit. cunctas hereses sola interemisti in vniuerso mundo. quādo. s. totā veritatē dei sic cōcepit: q̄ esset ip̄ius genetrix veritatis. Et vt deuoti Anshelmi vtar eloquio. Gloriosa virgo ⁊ mater misericordie. regina et fons totius dulcedinis et pietatis quid dicem'? quasi organo vocis vel quo iubilo cordis exprimemus q̄tum tibi debemus? quicqd ptulerimus minus est. et quasi nihil ad ea que tibi exequio debemus tu ante omnē creaturā in mente dei preordinata fuisti: vt omniū feminarū castissima deū ipsuz hominem verum ex tua carne procreares. vt pre omnibus post filiū regina celoꝝ effecta gloriosa regnares. vt perdito mūdo recuperares aditum. ⁊ vite perhēnis emolumentū preparares tu genus humanū eternitatis gloria nudatuz. per tuum virgineū partum in pristinū statum deduxisti. tu principez mortis euertisti. per te ad eternam gloriam quicūq; pueniuri sumus peruenimus. ⁊ per te est. si quid boni sumus siue possumus siue habemus. tu post deū sūma ac singularis consolatio nostra. tu ad regna celorum dux ac subuētio nostra. Tu quesumus esto in ipso btitudinis regno susceptrix ac perpetua exaltatio nostra que cū christo iesu dulcissimo filio tuo gloriosa conregnas regina celi domina mundi per infinita secula seculorum Amen.

Feria. III. post dñicam in ramispalmarū: de cōscientia bona ⁊ mala.

Sermo. LII.

Domine dilexi decorē domus tue ⁊ locū habitatōis glorie tue. ne perdas cum impijs deus aīam meā. ps. xxv

Jam ad sacros dies appropinq̄ntes necesse est diligentissima discussione p̄parare cōscientias nr̄as ad illud sacratissimuz sacr̄m: p qd in eius cōdigna assumptōe aīa reformat ⁊ deiformat. Necesse est tñ illud assumere in statu salutis et charitatis. i. cum cōscientia mūda. ⁊ charitas

esse nō pōt absq; ꝓscientia bona teste ap̄lo. ḳ.j. ad Timoth.j. ait. Finis p̄cepti est charitas de corde puro cōscientia bona ⁊ fide nō ficta. Ne rumetiā si absq; ꝓscientie examinatōe atq; ꝓdigna p̄paratōe p̄sumat homo accedere ad sacrā cōionem: pculdubio ꝼm ap̄lm.j. Cor.xj. iudicium sibi māducat ⁊ bibit: nō dijudicās corp⁹ dñi. Ne igit nostrū aliq̄s hanc noxā incurrat, et p tm̄ sacm perimat ꝓscientiā suā: conemur: vt vere dño dicere valeam⁹ cum ꝓpha ꝓpositum verbū. Dñe dilexi decorē domus tue ⁊c. In q̄bus sacratissimis vbis ꝓpha ostēdit tria de ipsa ꝓscientia. Primo ꝓscientie q̄ditatē ibi Dñe dilexi locū habitatiōis glorie tue. Secdo cōscientie formositatē. ibi. dilexi decorē dom⁹ tue. Tertio ꝓscientie deformitatē. ibi. ne pdas cum impijs deus aiam meam.

Articulus.i. vbi vide quid sit synderisis: ⁊ cōsciētia multiplicit demōstratur.

Primo ostendit ppha ꝓscientie q̄ditatem dicēs. Dñe dilexi locuz habitationis glorie tue. Locus q̄dem habitatōis glorie dei est ipsa cōsciētia quā ideo quilibet amare debet: vt in illa habitet gloria sūmi dei. sicut alibi ppha ait dicēs. Nō nobis dñe nō nobis sed nomini tuo da gloriā Ut tm̄ magis particulariter q̄ditatē ipsius cōscientie declaremus: tria ad p̄sens ꝓsiderem⁹. Primo eius figuratōez vniūsalem. secdo eius descriptionē particularē tertio eius diffinitionē generalē.

Qz cōscientia in quattuor animalibus ezechielis mystice designat. Capitulum.i.

Primo inq̄z ꝓsideremus ipius cōscientie figurationē vniūsalem. Et de hac Ezech.j. dicit. Similitudo aūt vultus quatuor aialiū facies hois: ⁊ facies leonis a dextris eoz quattuor: facies aūt bouis a sinistris ipsorum: ⁊ facies aquile desup ipsoz q̄ttuor. Per hoiem q̄dem ꝼm Hiero. rōnalis vis signat: p leonē irascibilis. p vitulū ꝓcupiscibilis. p aquilam vo synderisis notat. Que est supior pars rōnis quam greci synderisim vocant. sed apud nos scintilla ꝓscientie nōiat. Quia sicut scintilla est modicū q̄d ex igne euolās: ita hec virtus est quedā modica ꝑticipatio intellectualitatis respectu eius qō de intellectualitate in angelo reperit. Propter hoc etiaz pars supioz rōnis scintilla dicit: qz i rōnali creatura supremū est Ideo aquile a beato Hiero. assilat. que cetera aialia in volatu ⁊ in visu transcēdit, ita hec virtus rōnalem transcēdit que p hoiem designat Siīr ⁊ transcēdit irascibilē ⁊ ꝓcupiscibilē que per leonē ⁊ vitulū denotant. Uñ ꝼm quosdaz differunt synderis conscientia ⁊ lex naturalis. Nam synderis dicit habitū respectu boni ⁊ mali in generali. Sed ꝓscientia dicit habitū respectu boni ⁊ mali in ꝑticulari. Sed lex naturalis indifferēter se habet ad vtrūq;.

De synderisi ⁊ cōscientia et que sit differētia inter eos ⁊ de descriptiōib⁹ eorundē. Capm.ii.

Secūdo ꝓsideremus cōsciētie descriptionem particularē. Circa qō adūtendū q; cōscientia qñq; noiat ipsa scintilla ꝓscientie seu synderis: que nihil aliud est q; vis aie motiua que nata est in supioribus figi semp naturaliter manēs ⁊ stilerās ad bonū. atq; abhorrēs malū. Et in ist nūq; errat neq; ꝼm synderesim est peccare. vt infra dicet. Secōm igit q; synderesis hoc modo cōscientia noiat quadruplicit pōt describi. Et ꝓmo sic a Basilio. Conscientia est naturale iudicatoriū faciēdi vel nō faciēdi. Differūt tm̄ ꝼm rōnem synderis ⁊ cōsciētia. Nam ꝓscientia iudicat faciendū. i. debitū fieri sed synderisis iudicat faciēdū. i. debitū fieri: sed synderesis iudicat faciendū. i. dignū fieri. Secundo iuxta p̄dictū modū diffinit a Damas. Conscientia est lex intellectus nr̄i naturalis opposita pctō. Et etiā ꝼm hoc cōscientia nūq; errat. ⁊ p legē naturalē menti a deo insitā ante legem scp̄tā iusti ⁊ deo placētes rexerūt se. Que ꝓscientia ab ap̄lo noiat. Atq; ad Roma.ij. ait Cum enī gentes que legē nō habēt naturaliter ea que legis sunt faciūt: cuiusmodi legē nō habentes ipsi sibi sunt lex. Qui ostendūt opus legis scriptū in cordib⁹ suis: testimoniū illis reddente cōscientia ipoz. Ex quo ꝑz q; ꝼm hanc cōscientiā: ⁊ modū cōscientia est habitus naturalis dictādi bonuz vel malū. Tertio q; describi pōt ꝼm fratrē aluarū in li. de planctu ecclesie. Conscientia est diuine scientie motⁿ ⁊ operatio: cum nr̄a ⁊ in nr̄a scientia. Inde cōscientia dicta est quasi cum scientia. s. naturali diuina cōscripta cōfirmata ⁊ cōformata. Est enī talis cōscientia tanq; candela accensa quā posuit dñs. in medio cordis nr̄i: vt pateāt ea que in eo sunt ꝓtenta. Uñ ps̄. ait. Signatū est sup nos lumē vultus tui dñe: dedisti leticiā in corde meo.

Quarto describi pōt ꝼm eundē fratrē aluarum: ibi. s. Conscientia est scintilla diuini lumis in hoīe ꝓdito subseminata a p̄ncipio quasi quedam cogitatio feruētioz ⁊ illustratiua verbuz seu rōnem lucis in se ꝓtinens: ⁊ ostendēs ei bonum a malo. Et hec vocat cōscientia ⁊ lex naturalis. Uñ cōscientia Exo. xxiij. p lapideas tabulas mystice designat Nam legē scriptaz indubitabiliter in se tenet. Ideo nullus excusari pōt q; leges ⁊ scripturas ignorat: cum scriptu

ram in corde suo habeat ſm quã viuere debet In huius myſteriũ: ſicut decem mãdata in tabulis erant: ⁊ tabule in arca: ⁊ arca in taberna culo. vt ad Hebr. ix. ⁊. x. Sic lex naturalis est in cõſcientia. ℘ſcientia vero in anima. ⁊ anima est in corpore locata. Ex qr ppter pctũ lex cõſciẽtie obſcurata est: miſericorditer a deo datũ est ei lumen p legem ſcriptã que delucidauit legem nature. Sed qr etiã non ſufficiebat lumen legis ſcripte ppter multitudinẽ pctõr que adhuc intellectũ obtenebrabãt: p dñm ieſuz chriſtum lex data est que delucidet legẽ ſcriptã. vt ſit rota in medio rote. Ezech. x. Et iterũ Jo. j. ſcriptũ est lex p moyſen data est gr̃a ⁊ veritas id est. gratioſa veritas per ieſum xp̃m facta est. Vñ ad Heb. viij. apl's in ꝑſona dñi ait. Dabo leges meas in mentes eor: ⁊ in corde eor ſuperscribã eos. Per legẽ eni ſcriptã cognitio peccati Rho. iij. c. Conſciẽtia eniz est illa lex de qua ad Rho. vij. in fine. c. apl's ait. Cõdelector eni legi dei ſm hoiem interiorẽ. Video aũt aliã legem in membris meis repugnantẽ legi mentis mee: ⁊ captiuãte me in lege peccati. Ad idem. xxxij. q. v. c. ſi paulus.

Quomodo ℘ſcientia quadrupliciter diffinit. Cap. III.

Tertio cõſideremus cõſcientie diffinitionem. Quadrupliciter eni cõſciẽtia diffinit. Primo ſic. Cõſcientia est opinio habita de agẽdis vel nõ agẽdis cum deliberatõe firmata. Nam ſi abſq; animi deliberatõe ⁊ inꝺterminata est nõ ꝓprie cõſcientia: ſed timor cõſciẽtie dici põt: ſicut infra patebit. De ℘ſciẽtia autem primo modo ſumpta. j. Cor. viij. apl's ait Quidã aũt cum cõſcientia idoli vſq; nũc quaſi idolaticũ mãducãt: ⁊ cõſcientia ipor cum ſit infirma polluit. Et iterũ Rho. xiiij. Oñe aũt qd̃ non est ex fide pctũ est. Glo. i. omne qd̃ est cõtra cõſcientiã. Hoc modo cõſcientia est habitus acq̃ſitus ⁊ frequẽter erroneus in iudicãdo ad faciendũ eſſe qd̃ nõ est faciendũ: ⁊ econtra. Et ſimiliter in alijs tribus ſequẽtibus diffinitiõibus cõſciẽtie cadere põt error. Secũdo magiſtraliter ſic diffinit. Conſciẽtia est habitus mentis boni ⁊ mali diſcuſſiuus. Tertio inſup ſic diffinit a Bonauen. Conſciẽtia est cõgregata vel coadunata p acq̃ſitionẽ cognitio agendor. Quarto ſic ſm Hug. li. ij. de aia. ca. ix. ſic diffinit. Conſciẽtia est cordis ſcientia Cor aũt nouit ſe ſua ſtientia ⁊ multa alia. Añ aũt ſe nouit tunc cõſcientia appellat. Añ aũt p pter ſe noui talia ſcientia tunc noiat.

Articulus. II. de formoſitate ⁊ pulchritudine cõſcientie mũde ⁊ de duodecim ornamẽtis eius.

Secũdo oſtendit ppha cõſciẽtie formoſitatem cum ait. Bñe dilexi decorẽ domus tue. Unde dom' dei vocat ℘ſciẽtiam ꝓpriã. Unde alibi idem in ꝑſona dñi ait. Perambulabaz in innocentia cordis mei. ſ. per gratiã. in medio domus mee. i. cõſcientie mee. Huius domus decorẽ diligit ppter dñm q̃ſq; iuſtus. Hic ſiq̃dem decor in duobus cõſiſtit. ſ. in remotõe pctõr. ⁊ in ornatu virtutũ De his Zacha. xj. dicit. Aſſumpſi mihi duas virgas vnam vocaui decorẽ: ⁊ alteram funiculũ. Primum aũt fit per pniam. ſedm per iuſticiaz. De quibus Eſa. j. dicit. Lauamini mundi eſtote. quieſcite agere puerſe diſcite bñfacere Et Job xl. Circũda tibi decorẽ ⁊ ſpecioſis induere veſtibus. De hoc ornatu atq; decore ꝓpha alibi ait. Paratũ cor meũ deus paratuz cor meum. Bis autẽ paratũ. Nam ⁊ templũ ꝓmo paratur cum ſcobis ⁊ pala. ſ. remouẽdo ſordes. Secõ ponunt cortine. ⁊ ſpergunt flores. Conſcientia igit taliter exornataz atq; paratã deſcribit Hug. in li. ij. de aia. c. ix. dicẽs. Conſciẽtia mũda titulus est religionis templum ſalomonis. ager benedictiõis: ortus delitiar aureũ reclinatoriũ. gaudiũ angelor. arca federis. theſaurus regis. aula dei. habitaculũ ſpũſancti. liber clauſus ⁊ ſignatus. ⁊ in die iudicij apiendus. In q̃bus verbis. xij. ornamẽta mũde ⁊ decorate cõſcientie exp̃munt. Que q̃dem in triplicez quaternariũ diſtiguemus.

De primis quattuor ornamẽtis cõſcientie bone ⁊ mũde. Cap. I.

Primo ponamus quatuor ornamenta cõſcientie mũde. Primũ ornamẽtũ ℘ Unde ꝓmo cõſcientia est titulus religionis. Titulus eni ſm Catholicon triplicẽ habet ſignificationẽ. Primo eni titulus dicit a titan qd̃ est ſol vel illuſtrãs: quaſi titanus vt illuminãs. qr ſicut ſol illuminat mundũ: ita ⁊ titulus illuminat libr̃ũ: ⁊ que cõtinent in eo. Secundo dicit titulus nota que dictiõibus cauſa breuitatis apponit. Tertio dicit titulus inſcriptio vt ſignũ laudis aut honoris ſiue etiã laus qr in imaginib' laudes nobiliũ intitulant. Religio aũt ſm eũdẽ tripliciter dicta est. Primo eni religio a religo as are dicitur eo q; nos religet addit ſeruitiũ atq; cultuz. Secõ põt dici a relego releges: qr religioſi religunt atq; retractant illa que dei ſunt. Tertio religio est vtus que ſupiori nature quã diuinã vocamus cultũ cerimoniãq; cõfert: vt ex oñibus his clareſcat q; cõſcientia mũda est titulus religiõis. i. lumẽ breuiter annotãs laudes aie ſancte: que ſpõſo ſuo deo religata est: ⁊ in dei lumie de quotidianis defectibus examiata atq; ipſi ſũmo deo to

taliter cõsecrata. per primũ volũtas deo copulatur. p scõm intelligẽtia illustrat. p tertiũ memoria sanctificat. In religatõe amor incipiẽs. in religione amor ꝓficiens. sed in cultus perfectione amor ꝓficiẽs denotat. De tali mũda cõscientia ait Isido. de sum. bo. Conscientia munda est que nec de ꝑterito iuste accusat. nec de ꝑsenti iniuste delectat. nec tñ cozã deo talis cõscientia mũda est: sed etiã cozã oibus hoibus. Añ. ij. Coz. viij. apls in ꝑsona taliũ ꝙscientiarum ait. Prouidemus enĩ bona nõ solũ cozam deo. sed etiã cozã oibus hoibus. Et de tali lucenti ⁊ exemplari vita Hath. v. ait dñs. Sic luceat lux vra cozã hoibus vt videãt opera vestra bona et glorificẽt ꝑem vestrũ qui in celis est. Porro ex sciẽtie puritate talis vita relucet Nam sicut splendor egredit de luce. sic etiã honesta cõuersatio de ꝙscientie puritate. Ex his ptz q talis mũda ꝙscientia cum deo ⁊ hoibus per dilectionẽ ligata est. ¶ Scõm ornamentũ

¶ Secũdo cõsciẽtia mũda est templũ salomonis. Fuit enĩ templũ salomonis mystice dispositũ ⁊ ornatũ: sic ⁊ cõscientia munda. Nam ibi erant parietes. i. fuga occasionũ offendẽdi deũ Ibi firme ⁊ erecte colũne sctõz ꝓpositoz. ibi quinq; portę spiritualiũ sensuũ ⁊ gustuũ diuiorum. Fenestre multe sunt p fidez illaminatões diuine. Tectũ ꝓtegens ⁊ spes firma in deũ erigens. Et sicut dicit. iij. Reg. vj. nihil erat in tẽplo qđ nõ auro tegeret: sic talis cõscientia charitate dei ⁊ primi plena atq; exornata est. In hoc tẽplo ẽ sanctasctõz que est in oibus intentio recta ad gloriaz dei. Ibi sacrificia offerunt in letícia ⁊ exultatõe adducent in templũ. s. cũ ꝓmptitudine volũtatis. Ex qbus oibus mire intellectus illuminat. In cuius mysteriũ Eze ch. xlvj. est. Cum fecerit ꝓnceps spõtaneũ holocaustũ aperiet porta que respicit ad orientẽ. Princeps in anime regno est intellectus rõnalis. Holocaustũ vero qđ totũ in igne cremat: est ardẽs affectus qui in dei amorẽ totaliť trãsformat. Et hoc est spontaneuz holocaustũ qđ eãdem qñ fit aperiť principi porta orietalis: qz ex hoc intellectus diuinis splẽdoribꝰ illustrat. Et qđ his oibus maius est sicut in edificatiõe templi malleus ⁊ securis: ⁊ oñe ferramentũ nõ sunt audita in domo dei: vt dicit. iij. Regl. vj. Sic in cõscientia mũda non est remorsus mortalis culpe adminus. O qꝫ felix atq; beatus: q cum Job. xxvij. dicere poterit. Nec enĩ me reprehendit cor meũ. i. cõscientia mea in omni vita mea. ¶ Tertiũ ornamentũ. ¶ Tertio cõscientia mũda est ager benedictõis. Ipsa enĩz est terra cui benedixit deus. De hac terra ⁊ agro ꝓpha ait. Benedixisti dñe terrã tuam. Unde terra dñi quam ipse colit est cõscientia munda quam cum affert fructũ bonũ benedixit deus. Unde ad Heb. vj. dicit. Terra enĩ sepe venientem sup se bibens imbrem. ⁊ generãs herbã oportunã illis: ⁊ quibus colit accipit benedictionem a deo Talis benedictio est gratie multiplicatio in presenti: aut glorie in futuro. seu talis benedictio est illa gratia: per quam cõscientie bona omnia cooperant in fructũ. Nam ad litterã illa potest dici terra benedicta: que ⁊ bonum semen atq; infectũ quertit in bonũ fructũ. Sic talis cõscientia a dño benedicta ꝓspera et aduersa: peccata ꝑterita ⁊ opera sancta cõuertit in bonũ. iuxta illud ad Roma. viij. Diligẽtibus deũ omnia cooperant in bonuz. Qđ ergo ꝓpha subdit. Auertisti captiuitatẽ iacob. i. cõscientias mũdas luctãtes cõtra inĝnamenta peccati. seruasti ne ducerent in captiuitatem illius. ¶ Quartũ ornamentũ. ¶ Quarto talis cõscientia mũda est hortus delitiaruz. id est paradysus terrestris. Paradysus aũt est locus in orietibus partibus cõstitutus. Et dicitur paradysus grece hortus latine. edon hebraice qđ latine delitie interpretat. cõiũcta autem hec duo sonant hortum delitiaruz. Scõm Catholicõ ethymologiaꝫ paradysus quasi parans dei visum. vel quasi pacis dans visum ꝫ ethymologia est ꝑm Hugui. Hec ĝdem paradysus significat ꝙscientiã mundã que polleraꝫ fluentia gratiarũ. ⁊ fluit in delitijs suauissimis supernoz. In ĝbus delectat: sicut in oibus diuitijs. Et sicut in illo paradyso plantatũ est lignuz vite: sic in tali cõscientia cõplantatũ est p amorẽ vitale lignũ iesus christ. Et sicut Genẽ. ij. dicit. Fons ascẽdebat de terra irrigans vniuersam supficiem terre. sic naturale desideriuz atq; delectatio virtutũ in ea scaturire dinoscũtur. De hoc fonte quattuor flumina dicunt ꝓ dire irrigãtia terrã vt mystice inuat: q ex naturali delectatõe virtutũ quattuor virtutes morales pcedũt. s. prudẽtia cõsilioz. fortitudo ꝑsidioz. tpantia desiderioz. ⁊ iustícia iudiciorum: vt in aduersis fortitudo expellat pusillanimitatem. in ꝓsperis tpantia refrenet lasciuiam. in agendis iusticia repellat iniq̃tatẽ. in dubijs prudẽtia instruat ignorantiã. Et vt dicit Genẽ. ij. Produxit dñs de humo terre omne lignũ pulchrũ visu ⁊ ad vescendũ suaue: sic sunt delectatões in dextera eius. i. in cõscientia bona vsq; in finem. s. vltimũ beatoz. De paradyso etiã delitiarũ Damas. lib. ij. c. xj. ait. Paradysus in oriente positus est. omni terra celsioz tempato tenuissimo atq; purissimo aere fulgẽs plantis. semp floridis exornatus. bono odore plenus lumine repletus. dulcis regio ⁊ digna eius qui ꝑm imaginẽ eius fuerat cõuersatio. in quo nullus irrõnabiliũ inhabitat: ꝫ solus ho-

mo diuinarū manuuz psalma. Hec ille que oia ad mundā cōscientiā apltcari possunt.

De secūdis quattuor ornamentis cōscientie munde. Cap. II.

Secundo addantur quattuor alia ornamenta cōscientie munde. Primuz ornamentū. Primo cōscientia mūda est aureū reclinatoriū. z dicit reclinatoriuz a reclino as are: qz est locus aptus ad reclinandum. Uel est locus super quē reclinamus. Et merito cōscientiā mundā significat in qua spōsus cuz sponsa. id est deus cum anima quasi in lecto ornatissimo ętissimo atq; delitiosissimo castissimis amplexibus requiescit. Quod quidem aureū dicit ꝓpter dei z ꝓximi charitatez q; ē ta pax. ē tum gaudiū. ē ta tranquillitas. ē ta securitas. ē ta denicq; cōsolatio est vbi cōscientie puritas reperit. nihil timet exterius q; interius est securus. Hec est que nec adulatōibus maculat: nec detractiōibus irritat. qz ꝑm Greg'. eam nec damnare potest iniuria: nec coinquinare laus falsa. Proinde Aug. lib. ij. de anima. ca. ix. ait. Tranquilla cōscientia oibus dulcis est: nulli grauis. vtens amico ad gratiā inimico ad patientiā. cunctis ad beniuolentiā: quibus pōt ad beneficientiā. cui deus nec peccata sua imputat: qz non fecit. nec aliena: qz nō approbauit. nec negligentiā: qz non tacuit. nec superbiā: qz in vanitate non permansit Aug⁹. ē de cathezisandis ruđ. ait. Tu qui veram requiem que post hanc vitam christianis ꝓmittitur queris: etiam eam hic inter amarissimas vite huiꝰ molestias suauit degustabis. si eius qui eam ꝓmisit precepta dilexeris. cito senties dulciores eius fructus iusticie: ē iniquitatis. et verius atq; iocūdius gaudere de bona conscientia inter molestias: ē de mala inter delitias. Tanta denicq; est eius gratia apud deum: vt oia impetret que apud eum reperiet. Ideo primo Joh. iij. dicit. Charissimi si coz nostruz nō reprehenderit nos: fiduciā habemus ad deū vt quicđ petierimus accipiem⁹ ab eo. Sextum ornamentū. Secdo cōscientia est gaudium angelorū. Sicut enī charitas est de dei offensa z ꝓximi scandalo dolere z vri. iuxta illud ij. Corinth. xj. Quis scādalizat: z ego nō vror sic letari z reficī de alieno ꝓfectu z lucro. Et sicut hoc cōtingit in hoibus mundi: ē to magis in angelis dei. Unde Bern. in quadā epla ait. Duo precipue sunt que bonā conscientiaz reddunt. s. de malis penitere et a malis abstinere. Horum neutrū solū sufficit. que perfici in cōscientia bona cernētes angeli gaudent et letant: sicut dicit Luce. xv. Angelis est gaudiū super vno pctōre penitentiā agente. Gaudent đem quia de his duobus cōspiciūt bonā cōscientiā gaudere: corporisq; vultū in tali hoie iocūdari. Ideo Cassio. ij. li. eplarum ait. Arborē quā florere vides quam sūma cōspicis viriditate letari. sub terraneo succo fecūditatī animat. reddens in supficie quod continet in radice. Hoīs ē vultus magna hylaritate decorat: si visceribus sanis nullius grauamen sentiet lesionis. Et iterū Seneca in quadaz epla ait. Nunq; sapiens sine gaudio: gaudiū autē non nascit nisi ex virtutū cōscientia. Et iterū Isido. lib. solilo quioꝝ. Uis autē nunq; esse tristis: bene viue. Secura mens tristiciā leuiter sustinet. bona vita gaudiū semper habz. Et iterū idem alibi ait Si igit semper vis esse letus: semper bene viue Septimū ornamentū. Tertio bona cōscientia est arca federis. Arca vero dicit ab arceo es ere. qz arcet z phibet visum z manū z aspiratione caret ꝑm catholicon. z merito cōscientiam indicat: qz nullum cōuenientius vas ad thesauruz recondendū ē cōscientia quicđ in ea posueris. securus es q; non perdes. viuo reseruabit: mortuoq; fideliter resignabit. quocūq; ibis te sequet: secum deposituz deferens qđ saluandū accepit. Nec in eo quisq; angelus siue homo aliquid recōdere potest: nec inde aliquid auferre. nisi q; tuipse cōsentiendo velis arbitrio tuo. claudit z aperit: pjcit z custodit: ipsa ē fidelissimus custos est qui nihil deperire pmittit: eoꝝ que cōmendaueris ei. vide igit qualia ei cōmendes: qz talia tibi bona vel mala in morte tua restituet. Octauū ornamētū Quarto cōscientia mūda. est thesaurus regis. Tum qz nihil in mūdo pciosius est deo ē cōscientia mūda: tum qz eam charius extimare debemus. Unde mystice Math. xiij. dicit Regnuz celoꝝ simile est thesauro abscondito in agro. quem qui inuenit homo abscondit: et pre gaudio illius vadit z vendit vniuersa que habet z emit agrū illū. Thesaurus hic est cōscientia munda. que đem per multas insidias z pericula abscōdendus est. Unde Greg⁹. ait. Inuentus thesaurus absconditur ne perdatur. Fatuus đem esset qui haberet candelā accensam: z oporteret eum ire in obscura nocte ꝓtra ventū. si eam non occultaret ne extingueret a vento. In infinitū fatuus magis esset qui thesaurum ꝓscientie munde a vento temptationū nō custodiret. Appreciatio autē tanti thesauri subinfert cum dicit. q; oia sua vendidit z emit agrū illū: qz cōparatiōe cōscientie bone cuncta trāsitoria pnihilo sunt habēda. Proinde Cassiodo. li. iiij. epla xx epla. viij. ait. Quid acquirit putat vbi cōscientia bona perdit? aut in qua parte credit homo ꝓficere: si innocentiā ꝓbatus fuerit amisisse? Unde Bern. ait. Magne diui

tie cõscientia bona Et reuera quid dulcius q̃d in terra quietius atq; securius ꝓscientia bona Damna rerum nõ metuit neq; corporis cruciatus: quippe q̃ que morte ipsa magis erigitur q̃ deijciat. Unde pagan⁹ Seneca ait. Nemo videtur mihi plus estimare virtutem . nemo illo magis esse deuotus: q̃ qui boni viri famã pdidit. ne cõscientiã pderet Unde glo. sup Hiere. Felix cõscientia que ꝓpter deum patit obprobrium. Hunc q̃dem thesaurũ cõsciẽtie bone ne pderent oĩes sancti martyres. nõ tm̃ sua sed q̃ corpus q̃ vitã morti q̃ oĩbus cruciatibus tradiderũt Prorinde ait dñs Mat. vj. Quid pdest homini si vniuersum mundũ lucret: anime sue vero detrimentũ patiat? Aut quam cõmutationem dabit homo ꝓ anima sua id est prro bona conscientia sua.

De tertijs q̃ vltimis quattuor ornamentis cõscientie bone. Cap. lii.

Tertio q̃ vltimo subdemus quatuor ornamẽta vltima ꝓscientie mũde. Nonum ornamẽtũ. Primo inq̃ est aula dei. Aula aule ſm Catholicon est regia domus siue spacioſuz habitaculũ porticib⁹ quatuor cõclusum. Sic cõscientia mũda atq; virtutibus exornata est regia domus q̃ tam spacioſum habitaculũ vt cõtineant in se deũ. Prorinde regnũ dei illã dñs appellauit Lu. xvij. dicẽs Regnũ dei. i. cõscientia bona per quaz deus ꝓ gratiaz regnat intra vos est . In hac aula magna spũalia cõuiuia fiunt sicut dicit Prouer. xv. Omnes dies pauperis mali. q; qui pauper est virtutibus: q̃ habet ꝓscientiã lesam semp in amaritudine est. vt infra dicet. Et subdit. Secura mens quasi iuge cõuiuiũ id est assiduũ cõtinuũ q̃ ꝑseuerãs conuiuiũ experit: q; semp in cõtinua cõsolatõe q̃ leticia est. sicut in ꝑce. c. patet. In hac q̃ aula in exꝑssibiles iubilatões: et exultatões sunt. Unde glo. sup ps̃. pure cõsciẽtie comes est exultatio. In ea q̃ spaciatũ sursũ atq; deorsuz deambulat deus: dum cõscientiã inflãmat ad sui dilectionẽ . q̃ hũiliat ad sui ipi⁹ cognitionẽ. Decimũ ornamentuz. Scdo est habitaculũ spiritussancti. Unde Berñ. in q̃dam sermone ait. Bonũ habitaculũ parat deo cuius nec ratio decepta. nec voluntas peruersa. nec memoria fuit inq̃nata. que omnia facit cõscientia mũda. Merito igit in ea habitat spiritus dei: q; septẽ spũs dei dona: sicut Esaie. xj. ait. requiescit sup eum spũs dñi. spũs sapientie et intellectus: spũs consilij q̃ fortitudinis. spũs scientie q̃ pietatis: q̃ replebit eum spũs timoris dñi. Porro cõscientia mũda habet spiritũ sapientie in diligẽdo. spiritũ intellect⁹ in cognoscẽdo. spiritũ ꝓsilij in docẽdo. spiritũ fortitudinis in resistẽdo. spiritũ scientie in cõuersando. spiritũ spirũ pietatis in cõpatiendo. q̃ spiritũ timoris in reuerẽdo. Efficit ꝓsciẽtia mũda habitaculũ illius spũs. de quo dñs Jo. xiiij. ait. Paracl⁹tus aũt spũs. s. quẽ mittet pater in noie meo ille vos docebit omnia: q̃ suggeret oĩa quecũq; dixero vobis. In q̃bus verbis ponunt septez missiones spũssancti seu opatões ad quas operandũ venit spũs in discipulos christi: q̃ ad participandũ easdẽ operatões facit sibi habitaculum cõscientiã mundaz. Primo enim venit ad consolandũ mestos qõ notat cum dicit paraclytus: qõ idem est q̃ ꝓsolator qui cõsolat nos in omni tribulatõe nostra. ij. Corinth̃. j. Scdo ad viuificãdos mortuos: qõ notat cum dicit spũs. Nam vt dicit Joh̃. vj. spũs est qui viuificat. Tertio ad sanctificandũ imũdos: qõ notatur cum dicit sanctus. q; sanctificat. Uñ sanctus idem est q̃ mũdus. Quarto ad ꝓfirmãdũ amorẽ inter discordes q̃ odiosos qõ notat in h̃ q̃ pater denotat. Dicit enim pater eo q̃ naturaliter diligit nos sicut filium pater. Quinto ad saluandum iustos: q; subdit in noie meo qõ est iesus. qui salus interpretat. Ipse enim saluũ facit pꝓm suum a peccatis eor. vt dicit Math̃. ij. In noie igit iesu. i. salutis misit pater spiritũ sanctũ: vt ostenderet q; venit ad saluãdos gentes. Sexto ad docendũ ignoras. Unde subditur. ille vos docebit omnia. Sicut j. Jo. ij. scriptum est vnctio eius docebit vos de oĩbus. Septimo ad rememorandũ obliuiosos . vnde de hoc subdit. q̃ suggeret vobis. i. ad memoriã reducet oĩa quecũq; dixero vobis . Nec tm̃ spiritũ sanctũ mansurũ in bone cõscientie habitaculo repromisit: verũetiaz q̃ totam trinitatẽ apud illã mansurã spopõdit cum in eodẽ. xiiij. c. Joh̃. idem dñs ait Si quis diligit me sermonem meũ seruabit. q̃ pater meus diliget eum: et ad eum veniemus: q̃ mansionẽ apud euz faciemus. Undecimũ ornamentũ. Tertio est liber clausus q̃ signatus. Sicut enim liber diuersa folia seu mẽbranas habet. q̃ aliquis plures q̃ ꝺdam pauciores. Et iterũ cõtinet diuersas distinctões: diuersa capitula: diuersas orationes dictiões atq; punctuatiões. Et aliquis liber agit de virtutib⁹ aliusq; de vitijs. Unus de penis inferni alius de gloria paradysi. Atq; alius de negotijs mũdi. q̃ omnia signant atq; claudunt sub tabulis coopertis vel coopertorijs. Sicetiã cõscientia nostra iuxta tpis annorum pluralitatẽ vel paucitatẽ folia ꝓ annis habet. atq; ſm diuersos status gentiũ sunt varie distinctões morum. in ea etiã sunt capitula diuersarũ opinionũ. oratões sensuũ variaz. dictiones syllabe atq; punctatões sensuũ voluntatum q̃ motuũ distinctoz: vna cõscientia scri-

pturis .id est virtutibus plena est: altera vero vitijs est circūscripta. hec est quasi celestialis: alia infernalis: atq; altera lucris est plena mū/di. Et hec omnia ꝛ similia sub duabus tabulis vel coopertis vel cooptorijs. id est preterito ꝛ futuro tempore vsq; ad diem iudicij latent: ita q; de cōmuni lege etiā ipsis iustis in p̄senti vita quid est coram deo in eorum cōscientijs ignotum sit. Unde Job ix. de seipso ait. Etiā si simplex fuero hoc ip̄m ignorabat anima mea. Dauid quoq; per se orauit dñm dicens. Ab occultis meis munda me dñe: ꝛ ab alienis parce seruo tuo. Et iterū ad hoc idem Eccli. ix. ait. Nescit enim homo vtrum odio vel amore dignus sit. Et iterū apostolus de se. j. Cor. iiij. ait. nihil mihi cōscius sum: sed nō in hoc iustificatus sum. Ex quo patet quomodo ꝑscientie liber est clausus ꝛ signatus. Et q; si cōscientia nō accusat: non tamen assecurat. Porro hanc cōscientiam clausam ordinauit sapientia dei. sicut ꝛ finem hominis vt finem mundi: que cōmuniter ignorant. Quod ꝛ maxie fecit dñs ꝓpter tria. Primo vt quilibet etiam iustus sit semper in timore atq; tremore. scz ne ꝑscientia iniusta sit in oculis dei: que maxima firmitas est iustorū: sicut ꝓpheta ait. ꝑposuisti firmamentū eius formidinem. Secūdo vt semper curent atq; solliciti sint purgare atq; purificare cōscientiā suā: cum ꝛ ipsi sancti hoc idem egerūt .sicut ex p̄cedentibus ptz. Tertio vt tam in hoc q̄ in pleriscq; alijs recognoscāt se ignaros seu ignorantes: quod non modicū vtile est ad humanā superbiam cōprimendā ¶ Duodecimū ornamētum. ¶ Quarto talis liber cōscientie est in die iudicij aperiēdus: ideo scribēdus est aureo calamo meritorū bonorū. Et cum sit liber indelibilis scripture vide qualia in eo scribas: quia Fm illum librum in die iudicij iudicandus es. Ideo Dañ. vij. dicit iudicium sedit: ꝛ libri aperti sunt. id est. cōscientie singulorū oibus patefient. Et hoc diuina virtute seu in lumine glorioso iesu christi. Unde Apocal. xiiij. scriptus est. Et vidi ꝛ ecce nubem candidā: ꝛ sup nubem sedentem similē filio homis. Nubes siq̄dem hec hūanitas iesu christi est. Quia sicut nubes leuis est ꝛ superiora petit: sic ꝛ christi caro non peccato grauata omni carne superior fuit. nec tñ leuis dicit. verūetiam candida nominat: eoq; virtuosorū exemplorū iubare genus humanū illuxit seu illuminauit: vnde ꝛ per eandē carnez per quaz adhuc passibilē in mūdo apparuit ad homines sua veritate illuminādos: apparebit in iudicio iam glorificata ad homines abscōdita cōscientiarū aperiēdo ꝛ illuminādo iudicādos. ꝛ tunc in lumine iesu christi cuiuslibet cō/scientia oibus patefiet ꝓpterea. j. Corinth. iiij. cum apostolus p̄misisset nihil mihi ꝑscius sum sed non in hoc iustificatus sum. qui autē me iudicat dñs est: statim subiūgit dicēs. Itaq; nolite ante temp⁹ iudicare: quoadusq; veniat ad iudiciū. s. qui etiam illuminabit abscondita tenebrarū. ꝛ manifestabit cōsilia cordiū. et tunc laus erit vnicuiq; a deo.

¶ Articulus .iij. de turpitudine p̄ue conscientie: ꝛ de duodecim deformitatibus.

Tertio vero ostendit ꝓpheta ꝑscientie deformitatē cum subdit: ne perdas cū impijs deus animā meaz. Impij siq̄dem sunt: qui pietate bone cōscientie carēt. Unde timēs ꝓpheta ne eo inscio habeat coram deo cōscientiam malā: orabat dñz dicens. Ne perdas. scz per eternā damnationē cum impijs deus animam meam. Quam q̄dem deus perderet: si infectam mortali culpa illam coram oculis suis reperiret licet ipsam cōscientiā hoc lateret. Quia etiaz sit turpitudo cōscientie p̄aue: patere pōt per opositā descriptionē illius que in p̄cedenti articulo posita est. Proinde sic describi potest Conscientia p̄aua est titulus religionis seu dissolutōis templū cōfusionis. ager maledictionis. hortus malicie. reclinatorium anxietatū et amaritudinū. gaudiū demonioꝝ. arca fraudis. thesaurus regis babylonis. aula sathane. habitaculū spiritus neq̄cie. liber clausus ꝛ signatus. plenus vitijs in die iudicij aperiēdus ad sūmam cōfusionem.

¶ De quatuor primis deformitatib⁹ cōscientie p̄aue. ¶ Capm. i.

Primo ponamus quattuor deformitates cōscientie p̄aue. ¶ Prima deformitas. ¶ Primo cōscientia p̄aua est titulus irreligionis seu dissolutōis. In tñ enim cōscientia mala dissoluit interius animā: vt etiam per signa extrinseca patefiat Unde Hiero. super Ezech. ait. Vultu ꝛ oculo dissimulari nō pōt cōscientia dura: ꝛ lasciua. Oculus lucet in facie: ꝛ secreta cordis motu corporis ꝛ gestib⁹ iudicant. Et Eccli. xxvj. dicit Fornicatio mulieris in extollentia oculorū: ꝛ in palpebris illius agnoscet. Et idez in fine ait. Ex visu cognoscitur vir: ꝛ ab occursu faciei cognoscit sensat⁹ Amictus corporis ꝛ risus dentiū: ꝛ ingressus hominis enūciant de illo. Non tamen aliquis debet esse ꝓmptus ad temere iudicandum cum non liceat iudicare nisi que patent. Non autez ea que latent dicente dño Matth. vij. Nolite iudicare ꝛ non iudicabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini. ¶ Secūda deformitas. ¶ Secūdo est templum cōfusionis. Cor enim impenitēs. ꝛ cōscientia neq̄ qua au-

dacia qua temeritate qua deniq; impudētia le uare poterit faciē suā ante faciē dei? quomodo non erubescet cōfusione plena? Si tamen cōfu sio ex penitentia ortū sumit non obliuiscet̄ mi sereri deus. De hac duplici cōfusione Eccl. iiij ait. Est cōfusio adducēs peccatū: et est cōfusio que adducit gratiaz et gloziam. De hac vltima Job. xj. ait. Si iniquitatē que est in manu tua abstuleris a te. et non pmanserit in tabernaculo tuo iniustia: tunc leuare poteris faciē tuam absq; macula. Tabernaculū nostrū est cor nostrum. Sicut ppha ait. Sanctificauit tabernaculum suuz altissimus. In quo si pmanserit in iusticia: est templū et tabernaculū cōfusionis. Si enim iniq̄tatem que est in manu nostra abstulerimus a nobis: et nō pmanserit in tabernaculo nostro iniusticia: tunc leuare poterim⁹ faciem ad deuz sine macula. Quid per faciē nisi cōscientia denotat̄. sicut ppha ait. Arguā te et statuā cōtra faciē tuam. Sicut enim macule deformant faciē corporalē: sic etiā crimina et peccata deformāt faciem coram amorosissimo sponso deo. Proinde sponsam suaz maxime in facie examinat christus. Ideo Cant. ij. ait. Ostēde mihi faciem tuam. id est cōscientiā tuā. Et iterum cōmendans cōscientiā bonā subdit. Et facies tua decora. Porro sicut sponse in cubiculis examinant facies suas vt maculas purgēt sic et fideles anime hoc spūaliter seruare debēt In huius mysteriū Exo. xxxviij. dicit̄ q; mare ereum factū est de speculis mulieruz. xxxvj. di. §. ecce ad finem. Macule q̄dem in speculis vise in mari penitētie lachrymarū lauande sūt Unde Matth. vj. ait dñs. Faciem tuaz id est est conscientiā tuā laua. Specula q̄dem verba diuina sunt. Unde Jac. j. dicit̄. Si quis auditor est verbi et non factor: hic cōparat̄ viro cōsideranti vultū natiuitatis sue in speculo. Consideravit enī se et abijt: et statim oblitus est qualis fuerit. Et iterū Origl. ait. Scriptura sacra mentis oculis quasi quoddā speculū opponit̄. vt interna nostra facies videat̄. ibi enim feda. ibi pulchra nostra cognoscimus.

¶ Tertia deformitas

¶ Tertio est ager maledictōis. Naz bona et mala in eo cōuertunt̄ ad malū. ¶ Prima quidem mala etiam si occulta sunt et a nemine visa molestant: et maculant cōscientam proprauam. Unde Ambro. in epistola ad cōstantiuz ait. Unusquisq; non intermittat opus pbabile: siue a pluribus videat̄: siue sine arbitrio sit. Abundat enim sibi locuples conscientia testis fugiat homo mala et obprobria: etiam si se crediderit non posse cōuinci. Nam clausus parietibus sit et coopertus tenebris siue cōscientie teste fuerit habet tamen suuz arbitrū quem nihil fallit. ad quē facta clamant omnia. Denicq; clamauit et vox sanguinis. Seipsum vnusquisq; ad animū suum seuerū iudicem sui vltorem sceleris et vindicem habet. Et ideo Socrates ait. Fallere poteris famam: cōcientiā nunq̄z. Unde Jsido. libro. ij. de sum. bo. ait. Omnia fugere potest homo preter cor suum. Non enim potest a se quisq; recedere. vbicunq; ierit conscientia reatus sui illum nō derelinquit q̄uis humana iudicia subterfugiat qui male agit: iudicium tamen cōscientie sue effugere non potest. Nam et si alijs celat quod agit: sibiipsi celare non potest qui nouit quod gessit. Duplex aūt in eo fit iudiciū: quia et hic cōscientie sue restu punitur. et illic perpetua pena damnat̄ Unde dicit̄. Abyssus abyssum inuocat in voce catharactarum tuaruz. Abyssum inuocare abyssuz est de iudicio ꝓscientie ire ad iudiciū perpetue damnatōis: in voce catharactarū. id est in predicatiōe sanctoz. ¶ Secūda quoq; bona que fieri possunt. scz animo bono et malo cōscientie male etiam conuertunt̄ in malū. sicut sunt orationes elemosyne et similia: quando quis operatur illa peruersa intentōne. Et ideo ad tales Matth. vj. dñs ait. Si lumen quod in vobis est tenebre sunt: q̄te erunt ipse tenebre. hoc est si bona que agitis mala intentione male conscientie mala sunt: q̄tomagis ea que peruersa cōscientia agetis impia erunt? Vide igit̄ quid in hoc agro seminaueritis: quia que homo hic seminauerit illa et metet. ꝑm apostolū ad Gala. vj. Nam qui seminat in carne. id est. cōscientia carnali: de carne metet corruptionē. id est. eternam damnationē. Ex oīmbus predictis cum sententia cōcludere possumus q; totum vitiosum geritur vbi cōscientie puritas non habet̄.

¶ Quarta deformitas. ¶ Quarto est hortus maliciarū in quo plantata est arbor scientie boni et mali. id est. proprius siue priuatus amor a quo cuncte malicie et mala origenem sortiunt̄: sicut dicit apostolus. j. ad Timoth̄. vj. Radix omniū malorz est cupiditas. Ibi fons descendens de terra amor mūdi in quattuor flumina diuisus. id est. in quattuor affectōes inordinatas distinctus. s. imūdanorz gaudia et merores et in mūdanorz spem atq; timorē. que more fluctuantiū et fluentiū fluminorz vexant et agitāt in multas malicias malas cōscientias. Proinde Prouerb. xij. dicitur est qui pmittit: et qua si gladio pungitur conscientie. promittit securā: et dat dubia. promittit fidelitatē: et dat proditionem. promittit gloziam: et dat ignominiam. Unde Esaie. xxx. Erit fiducia vmbre egypti in ignominiā. Ex quibus omnibus punigitur anima: et conscientia molestat̄. De talibus cōscientijs Job. xxx. ait. esse subsentibus delitijs cōputabant.

De secundis quattuor deformitatibus conscientie prave.

Capitulum.II.

Secundo addamus alias quatuor deformitates. Prima conscientia est reclinatorium anxietatum et amaritudinum. Secundū vero Bernhar. conscientia quadrupliciter distingui potest Prima est trā quilla ⁊ non bona. secūda est bona ⁊ non tranquilla. tertia est nec bona nec tranquilla: quarta est bona et tranquilla. ¶ Quinta deformitas. ¶ Prima inquam est tranquilla et nō bona: vt eorum qui in spe peccant: et in corde eorum dicunt q deus non requiret. Et talis est maxime adolescentiū. De hac conscientia Beneca ait. Mala conscientia sepe tuta est: secura vero nunq̄. Est enim hec tranquillitas insensibilitas quedam. omni vitio peior secundū Augustinuz. Immo et talis conscientia mortua dici potest. Unde Bernhardus in quodā sarmone ait. Quis magis mortuus est eo: qui portat ignem nec expauescit? ¶ Secunda autem est bona ⁊ non tranquilla: vt eorum q̄ iam conuersi ad dominū recogitant annos suos in amaritudine anime sue. Et de hac Esaie. xxxviij. in persona penitētis ait. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. ¶ Tertia est nec bona nec tranquilla: vt eorum qui in multitudine peccatorum desperant. et in sceleribus suis perseuerant. De tali cōscientia Ambrosi. in libro de officijs ait. Nulla pena grauior q̄ interioris vulnus conscientie male. Hoc magis fugiendum q̄ mors. q̄ dispendium. q̄ exilium. q̄ debilitatis dolor. Et iterum Isidorus. ij. libro soliloquiorum ait. Nulla pena grauior pena conscientie. Vis nunq̄ esse tristis: bene viue. Secura mens tristiciam leuiter sustinet. Bona vita gaudium semper habet. Conscientia autem rei semper in pena est. Nunq̄ securus est animus reus. Mens enim mala cōscientie ppria agitatur stimulis. Deniq̄ omnes in peccato iacentes. quod durius est ad caput habent: mollius vero ad pedes. Ratio enim et conscientia que sunt anime caput ex culpa affliguntur ⁊ cruciant. Et sensualitas que est pedes impie delectat. Quod est contra consuetudinem omniū excubantiū et dormientium. qui mollius ad caput ponunt. ¶ Quarta vero est bona ⁊ tranquilla: vt eorum qui spiritui carnem subdiderunt qui cum his qui oderunt pacem erant pacifici. De tali cōscientia ppheta ait. Factus est i pace locus eius. De hac etiam Ecclesia. xiij. ait in principio. Beatus vir qui non est stimulatus in tristicia delicti Felix qui non habuit tristiciam animi sui. O beata gens cuius dñs est deus eius: populus quem elegit in hereditatē sibi. ¶ Sexta deformitas. ¶ Secundo est gaudiū demonioz. Quod intelligens propheta de semetipo ait. Qui tribulant me exultabunt si motus fuero. Sicut enim gaudium est angelis super vno peccatore penitentiam agente: sicut ex p̄cedentibus patet: sic gaudium est demonibus super vna anima per mortalem culpam cōscientiaz inquinante. Ut verificet illud poeticum nunq̄ risus adest nisi quem fecere dolores. De eorum quoq̄ leticia Prouerb. ij. dicit. Letantur scilicet demones cum malefecerint: ⁊ exultēt in rebus pessimis. In huius quoq̄ mysterium. scdo Regū. j. dauid ait. Nolite annunciare in geth. Et sequit. Ne forte exultent philistijm. id est. demones. quia non tantū demon ille qui peccatū suggerit alicui menti gaudet si cōscientia maculatur sed insuper omnes alij demones gaudent ⁊ letentur. Proinde Ecclesiasti. xviij. de carne inquit. Si p̄stiteris anime tue cōcupiscentias eius: faciet te in gaudium inimicis tuis qui demones sunt. Rationez quoq̄ subdens ppheta ait. Si motus fuero a loco meo ppio. Locus enim ppius ad quem anima est creata: et in baptismate collocat̄ est perseuerantia in cōscientia pura. Unde Ecclesiastes. x. ammonet dicens. Si spiritus potestatē habentis ascenderit super te. id est. supbia diaboli aliquo modo p̄ualuerit cōtra te: locum tuum ne diuiseris. id est. vide ne per mortalem culpam inquines cōscientiam tuam. Sed quia a nobis ipsis talem cōscientiā seruare non possumus. Ideo subdit propheta dicens. Ego autem in misericordia tua speraui. scilicet nō in potestate mea: que nulla est contra diabolum. Unde Job. xlj. dicitur. Non est potestas que comparetur ei. ¶ Septima deformitas. ¶ Tertia deformitas est arca fraudis. Hanc arcam. id est. conscientiam malam: et sceleribus plenam vocat ppheta ventrem. Proinde propheta. psalmo. xvj. ait ad dominū in persona talium. De absconditis tuis adimpletus est venter eorum. Peccata quidem que non confessa in conscientia manent deo quodāmodo absconduntur: et hec quasi non videre se fingit deus. vsq̄ ad horam mortis. Et de talibus Prouerbio. xxviij dicitur. Qui abscondit scelera sua. scilicet in cōscientia sua ad deum non dirigetur. Et subdit adimpletus est venter eorum. id est. conscientia eorum. De cruciatu talis cōscientie seu ventris dicitur Hieremie. iiij. Uentrem meum doleo ventrem meum doleo. Unde bis replicat hoc verbum: propter illius cruciatū in morte: sed magis p̄o die iudicij. Proinde Bernhardus. in quadam epistola ait. Non est tutum

De statu conscientie male.

labijs hominum cõmittere gloziam tuam. arte vtiq; sine claue ⁊ sine sera nulliq; oimode clau se nocere volenti. Non tutum plane sed stultũ thesaurũ tuũ recondere: vnde resumere nõ va leas cum volueris. Sanum vas ⁊ incõcussuz est cõscientia. ⁊ secretis seruãdis idoneũ nullis patens insidijs. nulli violentie cedẽs nulli ocu lo vel manib⁹ accessibilis. excepto dũtaxat spi ritui qui scrutat etiã alta dei quicquid in ea po suero securus sum: qz non perdam seruabit vi/ uo: defuncto restituet. hec ille. Conscientia igit est fidelissimus custos: qui nihil perire permit tit eoz que cõmendaueris ei. Vide igit qualia ei cõmendes: ne forte cõmendas ei mortẽ tuaz scz ipsam mortalẽ culpaz: qz in vltimo vite tue tibi restituet eam in tui perditionẽ. ¶ Octaua deformitas. ¶ Quarto est thesaurarius regis babylonis ¶ Porro tres ciuitates habet ille rex babylonis in regno suo: ex qbus cõgregat thesauros suos recõdẽdos in gazophylatio cõ scientie praue Que mystice signate sunt. p tres paruulas ciuitates quas edificauerũt pharao ni filij israel. vicz phyton ⁊ ramasse. sicut scptũ est Exo. j. Et tertia fuit on que interpretat so/ lis ciuitas: vt ibidẽ dicit. Sm translationẽ. lxx he tres ciuitates que tributũ reddũt babylo nie regi sunt auaricia: luxuria: ⁊ superbia. De q̃ bus. j. Joh. ij. dicit. Omne qd est in mũdo. cõ cupiscentia carnis est. vel cõcupiscẽtia oculoz aut superbia vite. ¶ Prima igit ciuitas dicitur phyton ⁊ interpretat os abyssi. vel os pfundũ Et hec est cupiditas que impleri nõ põt. Pro inde Eccli. xliij. dicit. Insatiabilis est oculus cupidi. Et Eccs. v. c. ait. Auarus nõ implebi tur pecunia. Et hec ciuitas reddit regi tributa magna. s. impietates rapinaz furtoz vsurariũ et omniũ ptractuũ simulatoz ⁊ iniquoz dece ptionũ. ¶ Secũda ciuitas vocat ramasse. que interpretat cõmotio tynee. Per tyneã eni que de veste nascit ⁊ illam cõsumit designat illece bra carnis: que de carne nascit. ⁊ illaz cõsumit non tñ in futuro per gehẽnã. sed etiã in presen ti per multiplicẽ culpaz ⁊ penam. De culpa. j. Corinth. vj. ait apls. Qui fornicat in corpus suum peccat. De pena Bern. ait. Malus ver mis luxuria: quo nullus alius nocentioz. In gredit enim blandiẽdo. mordet ridẽdo: trans/ fozat delectando: perimit cõsentiendo. Unde Prouerb. xxiij. Ingredit blande sed in nouis/ simo mordebit vt coluber: ⁊ vt regulus vene/ na defundet. Unde Hiero. in quadaz epla ait. Libido transacta semp sui relinquit penitudi nem: ⁊ nunq̃ satiat. ⁊ extincta reaccendit. vsu crescit ⁊ deficit. nec rationi paret que ipetu du citur. Hec etiã ciuitas reddit tributa maxima suo regi. s. fornicatiões virginũ deflorationes. adulteria. sacrilegia. stupra. incestus. peccata cõtra naturã ⁊ similia. ¶ Tertia ciuitas dicit ciuitas solis per quã superbia designat que sem per appetit lucere ⁊ apparere. Hec quoq; maxi ma tributa reddit pfato regi. s. ambitiões. par cialitates. vanitates. fastus. pompas. elatões et cõsimilia. Henicq; omnia tributa predictaz ciuitatũ recondit babylonis rex in gazophyla tio cõscientie praue. Tam charũ diabolus ha/ bet thesaurũ cõscientie male: vt oñia quecũq; in mũdo sunt preter illud p nihilo spernat. In cuius mysterium Gene. xliij. rex zodomozum ad abraam dixit. Da mihi animas: cetera tol/ le tibi.

De tertijs ⁊ vltimis quattuoz deformitatibus conscientie male.

Capitulum. m.

Tertio subiũgamus vltimas quattuoz deformitates cõscientie praue. ¶ No na deformitas. ¶ Primo nanq; est aula sathanę. In hac enim aula omnia sue impietatis of/ficia exercere facit: atq; p suos officiales ⁊ satel lites frequẽtare. Que aũt officia in hac cõscien tie aula exercẽda dispẽsat. ostendit Petrus ra uẽnas exponẽs illud Matth. iiij. Ductus est iesus in desertũ dicens. Diabolus mali auctor nequitie origo. rerum hostis. corruptor seculi hominis semp inimicus. ille laqueos tendit la psus parat. foueam fodit. aptat ruinas stimu/ lat corpora. pungit animas. cogitatões sugge/ rit imittit iras. dat virtutes odio vitia q̃ red dit amori. errores serit. discordiã nutrit. pacez perturbat. affectus dissipat. hũana violat. tem ptat diuina. Hec eni omnia per satellites suos in aula cõscientie male toto conamine frequen tare cõtẽdit. De hac q̃ aula ⁊ demonũ officijs ibi frequẽtatis: etiam Cyprianus ait. Lata et spaciosa itinera vite letalis illic illecebre ⁊ mor tifere voluptates illic diabolus blandit vt fal lat: arridet vt noceat: allicit vt offendat. ¶ De cima deformitas ⁊ septem spiritibus nequã. ¶ Secũdo est habitaculũ spiritus nequioris. Porro sunt pscientie quedã que relicto secula/ ri statu saltem apparẽtie exterioi demũ recidi/ uatione seu tepiditate plabunt in nequiora vi tia. Et de tali conscientia dicitur Matth. xij. Cum imundus spiritus exierit ab homine. id est a conscientia seculari: ambulat per loca ari da. id est secularia ⁊ mundana querens requi em ⁊ non inuenit. scz iuxta malicia ⁊ desideriũ suum. Tunc dicit reuertar in domũ meã. id est in conscientiaz vnde exiui. Et veniens inuenit vacantẽ. id est ociosam: scobis mundatã. id est a vili spurcitia seculari alienam ⁊ ornatam scili cet apparentiam regulari. Et vt ostendat chri-

stus q̄ prefata tepiditas. ⁊ simulatio bonitatis sunt radices spiritualiū peccatoꝝ: ⁊ q̄ aperiūt hostiū spiritibus nequā: ideo subdit. Tunc vadit ⁊ assumit secum alios septem spiritus neq̄ores se. Quia de temptatione carnali ⁊ seculari vertit se ad temptanduꝫ de spūalibus culpis. Uel q̄ recurrit ad aliquos spūs superiores: q̄ maius officiū ⁊ maiorē astuciā habent ad decipienduꝫ in neq̄oribus ⁊ spūalibus malis. Qui septem dicunt ad designandū vniuersitatez et multiplicitatē spiritualiū peccatoꝝ. Uel quia cōmuniter ad septem p̄ncipalia ⁊ spiritualia de quibus statim dicimus reduci possunt. Et seqūtur. Et intrantes habitant ibi scz in cōscientia per effectuꝫ. ⁊ cōformitatē malicie sue. Et fiunt tunc nouissima hominis illius peiora priorib⁹ scilicet ⁊ quo ad culpam: ⁊ quo ad penam. Hz qui sunt hi septem neq̄ores spiritus distinguamus. Primus est spiritus p̄sumptionis. secundus est spiritus ambitiōis. tertius est spiritus incōpassionis. quartus est spiritus fraterne inuidiationis. quintus est hypocrisis spiritus ⁊ simulatōis. sextus est spiritus obstinatiōis: septimus est spiritus maligne impugnationis. hi dicunt septem spiritus nequiores. quia talia peccata spiritualia plus de nequitia ⁊ malicia habent: q̄ carnalia. licz illa quo ad aliquid sint viliora ⁊ turpiora. Et hi omnes fuerūt in pharizeis: sed ⁊ nunc reperiunt in pharizaicis viris. ¶ Primus in q̄ est spiritus p̄sumptionis scilicet de bonitate: sanctitate: ⁊ religiositate. De talibus erat ille pharizeus de quo Lu. xviij. dñs ait. Q̄ stās hec apud se orabat dicēs Deus gratias ago tibi: q̄ non sum sicut ceteri hominuꝫ: raptores: iniusti: adulteri. velut hic publicanus. Jeiunio bis in sabbato: decimas do omniū que possideo. Similiter ⁊ ille q̄ Lu. vij. temere iudicabat christū ⁊ magdalenā. ¶ Secūdus vero est spiritus ambitionis ⁊ inanis glorie. De talibus Matth. xxiij. dñs ait Omnia opera sua faciunt vt videant ab hominibus. Amant enim p̄mos accubitus in cenis et p̄mas cathedras in synagogis: ⁊ salutationes in foro: ⁊ vocari ab hoibus rabbi. ¶ Tertius est spiritus incōpassiōis: ⁊ incōpassiue cupiditatis. Unde Lu. xvj. cōsulente christo fieri amicos de māmona iniq̄tatis subdit Audiebant hec omnia pharizei qui erant auari. ⁊ deridebant eum. ¶ Quartus est spiritus fraterne inuidiatōis. De quo Matth. xxvij. de pilato dicit: ⁊ de christo. Sciebat enim q̄ per inuidiam tradidissent euꝫ. ¶ Quintus est hypocrisis ⁊ simulatōis. Contra quem christus inuehit Matth. xxiij. vbi octies cōminat ve hypocrisis ⁊ simulatis dicens: q̄ similes sunt sepulchris dealbatis: ⁊ q̄ mūdant solū quod de foris est calicis et parapsidis: atq̄ quinquies vocat cecos: vt mystice iudicet eos in cōscientia: ⁊ in omniuꝫ diuinoꝝ sensu obcecatos et tenebrosos. ¶ Sextus est spiritus obstinatōis. Contra quem agit dñs Matth. xxj. dicens in parabola duoꝝ filioꝝ quoruꝫ vnus dicit se facturum iussa patris ⁊ nō fecit. Et subdit q̄ publicani ⁊ pctōres precedent vos in regno dei. Quia illi verbo ioānis crediderūt: ipsi vero hoc videntes nec penitentiā postea habuerūt ¶ Septimus est spiritus maligne impugnatōnis. De quo Matth. xxiij. dñs ait. Ecce ego mitto ad vos pphetas ⁊ scribas: ⁊ ex illis occidetis crucifigētes. ⁊ flagellabitis in synagogis vestris: ⁊ psequemini de ciuitate in ciuitatē. ¶ Undecima deformitas. ¶ Tertio vero est liber clausus ⁊ signatus. Qui quādo scribit de meritis malis tunc stilo ferreo designatur. Sicut Hiere. xvij. c. scriptū est. Peccatū iude scriptum est cum stilo ferreo. ⁊ vngue adamātino id est. in corde ⁊ conscientia obstinata. Indelibilis hec est igitur scriptura. Uide igit̄ qualiter in ea scribis: quia ſm hunc libꝝ cōscientie iudicandus es. Sicut enī estiuo tempore nidus in arbore ppter folia non videt̄. sed in hyeme defluētibus ab arboribus foliis circūstantib⁹ patet sic dum pdurat estas p̄sentis vite apparere nequeunt cōscientie mala seu vicia. niduſq̄ diaboli qui in nostra cōscientia hospitat̄. Sed adueniente hyeme. i. quādo venit iudicij dies tunc apparebūt peccantiū nidi ⁊ patefient conscientie male. Tunc sicut dicit̄ Esaie. j. Erubescetis super hortos quos eligeratis: cum fueritis velut quercus defluentibus foliis. ¶ Duo decima deformitas est aptio librorꝝ. ¶ Quarto hic cōscientie liber est in die iudicij aperiendus. Nam tunc singulis aderit vis diuina sicut in fine p̄cedentis arti. dictū est: et tunc hac virtute fiet vt omnia merita vel demerita sibiipsis ⁊ ceteris inotescāt. Primo enim sibiipsis ppria inotescant: vt in pmptu habeant singuli cogitatōes ⁊ accusantes vel etiam defendentes. Reducent enim ad memoriā singulorꝝ cogitationes: affectōes: operatōes: atq̄ intentiones ad ostensionē diuine iusticie ſm statum illum. Et ad ostensionē diuine miscōie ſm statū p̄teritū vel transactū. Ad ostensionē diuine iusticie in retribuēdo singulis: ad memoriā reducent̄ bona ⁊ mala in quibus finaliter pmanserunt: q̄ illa sola retributōe eterna digna sunt Ad ostensionē diuie miscōie. de peccato rememorabunt̄ mala bonoꝝ a quibus sunt miseriter liberati: ⁊ bona malorꝝ que i eis deus misericorditer opatus est. Scōo aūt inotescēt omnibus alijs singula singulorꝝ. ⁊ gesta et cogitata bona ⁊ mala Et extūc nota erunt oībus

De statu conscientie male.

et aperta: ꝛ hoc ad certã liberationẽ meritoꝝ: que scienter in omni bonoꝝ ꝛ maloꝝ actionũ recognitione ita vt singuli de singulis meritis alioꝝ valeant iudicare. Ostenso quipe malorum in bonis erit ad manifestationẽ misericoꝝ die ꝓius facte. Ostensio verbo bonoꝝ in eis erit ad manifestationẽ iusticie qua digne a domino premiant. Ostensio vo bonoꝝ in malis erit ad ostensionẽ, miscẽte in pñti seculo sibi facte. Ostensio enim maloꝝ eisdẽ erit ad manifestationẽ iusticie: qua digne a dño cõdemnant. De his Origl. ait. Nudabit pctõis nostri cõscientia ꝛ aperto corde videbunt littere pctõꝝ que stilo ferreo: ꝛ vngue adamãtino scripte sũt atq; vniuersa scrutantiũ multitudo leget in pectore nostro signatas imagines pctõꝝ. Aperietur nihilominus alius liber qui dicit liber vite: cuius virtute omnia ista fient. qui in forma diuinitatis non videbit nisi a bonis In forma vero humanitatis in qua sniam ꝑmulgabit videbit tam a bonis q̃ a malis: licet in eadẽ forma terribilis reprobis blandusq; videbit a iustis. O felix ꝓscientia que tunc corã districto iudice se reperiet inocentẽ ꝛ mundã habentez testimoniũ dei ꝛ omniũ iudicandoꝝ quietã in se lucidã corã vniuerso mundo. Talis erit deo placita, angelis grata: oibus sanctis gratiosa ꝛ amorosa. Ipsa erit mensura premij. plenitudo gaudij. solaciũ celi. O q̃nto gaudio replebitur. dum intellectus satiabit lumine plenissime veritatis memoria certitudine imensissime maiestatis, volũtas dulcedine suauissime bonitatis tñ equidez omnes beate cõscientie gaudebũt. q̃tum amabũt: tñ q; amabũt q̃tuz cognoscẽt Oremus te dñe illumina cõscientias nr̃as imũda ab oibus inq̃natoib⁹ eas: in oculis tuis gratifica illas. spiritualiũ gaudio reple illas: hic ꝑ gratiã. vt tandem per gaudiũ sempiternũ atq; gloriã: gaudiũ earuz plenũ sit. Tu qui cõscientiarum mundarũ es amator: ꝛ speciosus glorificator ꝛ premiũ viues cum patre ꝛ spiritusancto glorioſus ꝛ amorosus, per infinita secula seculorum Amen.

Feria. iii. post dñicã palmarũ. de triplici statu cõscientie male ꝛ illuminatione ꝛ reformatiõe eiusdem.

Sermo. LIII.

Existimasti iniq; essem tui silis: arguã te: et statuã ꝓtra faciem tuam pſ. xlix. Secũm enim Origenez. li. ij. super epistolã ad Rhoma. Conscientia est spiritus qui anime velut pedagogus quidã sociatus est ꝛ rector: vt eam vel de melioribus moneat, vl de occultis castiget ꝛ arguat: de hoc enim .j. Corinth. ij. apostolus ait. Quis enī scit hominũ que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est? Et iterũ ad Roma. viij idem ait. Ipse enī testimonium reddit spiritui nr̃o: qz sumus filij dei. Uerũ ſm quosdã sumit hic spiritus ꝑ spũali quadã operatõe: seu ꝑ quodã spirituali dono id est. ꝑ synderisi. sicut in .j. arti. ꝓcedentis sermonis patuit: nec sumit ꝑ natura anime. Hoc dicto igit modo sumẽdo spiritũ ipse est in mysterio: qui anime rõni inferiori in criminib⁹ inuolute inqt Existimasti inique. i. neq̃ter q; ero tui similis. Arguã te ꝛ statuã cõtra faciẽ tuam. In quibus mysticis verbis tres status cõsciẽtie male describunt. Primꝰ est status deceptionis. ibi. Existimasti iniq; ero tui silis. Secundus est status reprehẽsionis. ibi. arguã te. Tertius est status cõfusionis. ibi. et statuam cõtra facem tuam.

Articulus. i. de multiplici excecatione: ꝛ extremitate conscietie male et illuminatione illius.

Primus est status deceptiõis. Fit enī ꝑ synderiſ seu ipsa cõscientie scintilla ad rationẽ inferiorẽ: in qua cadit deceptõ seu error. Existimasti inique q; ero tui similis. id est. q; reciꝑã sicut ꝛ tu errores ꝛ deceptões Non enī sicut dicet infra arti. iij. c. j. in ea cadere potest error seu deceptio quedaz: quẽadmodum rõne inferiori: sicut etiã ibidẽ patebit De hoc igit statu deceptõis tria ad ꝓsens consideremus. Primo cõscientie cecitatẽ. Secõ conscientie extremitatẽ. tertio cõscientie serenitatẽ seu claritatem.

De septẽ sigillis quibus anime claudũtur peccata sua: ne videat: aut intelligat ea. Capln. i.

Primo inq̃ cõsideremus cõscientie cecitatem. Deinde nõ tñ cõscientie liber siue sit cõscientia bona siue mala clausus est ꝑ naturã: verũetiã opante maligno spiritu cõsciẽtie inimico obseratus ꝛ clausus esse põt ꝑ multiplicẽ culpã. Nõ Apoc. v. iobi mystice demõstratũ est Ideo ait. Uidi in dexterã sedẽtis sup thronũ libꝝ scriptũ intus et foris: signatũ sigillis septẽ. Hic lib. ſm tropologicũ intellectũ cõscientia est. qui in dextera dei sedẽtis super thronũ ideo esse dicit: qz omnis conscientia ꝓz oculis dei sũmi. Deinde Esa. xlix dñs ad cõscientiã ait. In manib⁹ meis descripsi te. glo. vt semp videam te. Quod quidem hic clarius a ioãne subinfert cum subditur. Scriptum intus ꝛ foris. Quia interiora: ꝛ etiam exteriora patent oculis summi dei. Sicut ad hebreos. iiij. apostolus ait. Omnia autez nuda ꝛ

aperta sunt oculus eius. Unde Eccl'.xxxix. dicitur. Nec quicq̃ absconditū est ab oculis eius sed quia illa que de mala cōscientia patēt corā deo. animę peccatoris ꝛ iuste sępius occultata sunt Ideo de libro p̃dicto merito subdit' .signatum sigillis septem Propter septē causas quas secreto iudicio dei ꝓscientie excecant': nec videre nec intelligere possunt a semetipsis maculas suas. Quod ꝺdem timens ꝓpheta ait. Ab occultis meis mūda me dñe. Hec aūt septem sigilla breuiter distinguamus. Primū est negligentia. scōm superbia. tertiū singularitas. quartum pusillanimitas: quintū ignorātia. sextum affectio ꝓpria. septimū ꝓplexitas. V Primus sigillū est negligētia. Porro sepe cōtingere solet vt in cōscientia mortalis sit culpa. imo qñq̃ in ea multa sunt crimina lapsa: que ꝓpter inq̃sitionis negligentiā ignorant'. O quot sunt hodie qui negligūt vel nesciūt: qꝛ non curant discutere cōscientiā suā: atq̃ a peritioribꝰ inquirere p̃termittūt: ꝛ cum tali cōscientia indiscussa ꝛ inq̃nata ꝓsumūt accedere ad sacrā cōmunionem. Hoc aūt q̃ti periculi atq̃ discriminis sit ostendit Rich'. de me. vil. in. iiij. di. c. ix. dicens. Qꝛ ignorans esse in mortali culpa cum tñ in ea sit: ꝛ sacram eucharistiā sumit duplici ex causa pōt hoc ignorare Primo ex insufficiētia scōo ex negligētia. V Primo inq̃ ex insufficiētia non ex omissione debile negligētie quā per se ꝛ cōsilia peritoꝝ tenet' homo diligētius adhibere. Sed qꝛ de lege cōmuni certus esse non potest vtruz peniteat digne: sicut Eccs. ix. ait nescit homo vtrum amore vel odio dignus sit Et talis sic accedēs ad sanctā cōmunionē minime mortaliter peccat. Ex quattuor bona ex tali cōmunione cōsequi potest si deuote sumpserit eam. Primo qꝛ meret' sic cōmunicādo. scōo qꝛ ex hoc potest fieri de atrio cōtritus'. tertio qꝛ ꝝm Augl. virtus sacramēti deuote sumpti peccatum reducit ad memoriā penitētis. De quo pōt ꝛ dz penitere ꝛ particulariter ꝓfiteri: q̃rto qꝛ si nunq̃ de tali culpa memoriā habet virtute huius sacramēti sibi dimittit'. Proinde ꝝm Tho. hoc sacramentū ablutio scelerū notatur Vel qꝛ illa scelera impedit: vel qꝛ virtute illius sacramēti deus illa que nō sunt in bois cōsciētia vl' que sunt oblita dimittit'. Aliter quicūq̃ hoc susciperet sacramentū exponeret se periculo mortalis culpe qđ falsum est. V Scōo autē cōtingit hoc ex negligētia omittēdo debitā diligentiā in se examinare ꝛ debita cōsilia postulare. Forte etiam fuit negligēs in audiēdo verbum dei: vnde illuminari poterat quid sit malum ex debito fugiendū: ꝛ quid sit bonū ex debito operandū. omisit q̃ ꝛ negligēs fuit quere re cōfessorē peritū ꝛ diligentē. qui eum diligenter dirigeret ꝛ instrueret in p̃dictis. Negligēs q̃ fuit in captare tempus cōueniens ad diligētem cōfessionē: sed ꝓlongauit eam vsq̃ ad quadragesime finem. ꝛ etiā tunc imꝑparatus ꝛ inexaminat'. atq̃ inconsideratus ad illam accessit ex cōsuetudine potius q̃ ex virtute. Propter hec omnia ꝛ cōsimilia non recolit nec illū penitet integre de cōmissis. Propterea cōmunicādo peccat mortalit'. qꝛ ꝝm Sco. talis est ignorantia crassa ꝛ supina: que est ꝓtra apostolū .j. Corinth'. xj. dicens. Probet autē seipsum homo: ꝛ sic de pane illo edat ꝛ de calice bibat. qui enim mānducat ꝛ bibit indigne: iudiciū sibi mānducat ꝛ bibit non diiudicās corpus dñi V Secundū sigillus est superbia: qua fit vt nolit humiliare homo intelligentiā suam ad credendū melioribus ꝛ sapiētioribus se. iuxta illud apostoli scōo Corinth'. x. In captiuitatē redigētes omnē intellectū in obsequiū christi. Et iterum de talibus ad Rhoma .j. dicit'. Obscuratū est insipies cor eoꝝ ꝛ dicentes ꝛ sapiētes esse stulti facti sunt. Hic est fumus de quo Apocal'. ix. Job'. ait. Ascēdit fumus de puteo abyssi. sicut fumus fornacis magne: ꝛ obscuratus est sol et aer de fumo putei abyssi. In quacūq̃ enim mente superbia diaboli viget: radios solis diuine sapientie ab ea prescidit ꝛ puritatē eius que sicut aer peruia debet esse radijs sapientie dei obtenebrabat seu obscurabat. Diabolus enim sicut corpus terrestre atq̃ opacum terrena videlicz non celesti sapiētia plenus radios eius sapientie a se repellit ꝛ se mētibus imitatoꝝ suorum obiciens. vmbram superbie sue illis imprimit vt plus sibi q̃ fidei aut plus sibiq̃ peritioribꝰ se credere velit. Unde merito tales inconscientia decipiunt' Et huiusmodi erat ille de quo dicitur Hieremie. xlix. Arrogātia tua decepit te et superbia cordis tui extulit te. Unde Augustinus. Superbia meret' illudi. V Tertiū vero sigillū singularitas dici potest'. qꝛ sez homo sequens suum. ꝓprium sensum se alijs non cōformat: nec cōmunes bonoꝝ atq̃ peritoꝝ vias imitari dignat'. Et de tali conscientia ꝓpha ait. Extermiauit eam aper de silua: singularis ferus depastus est eam Ait enim exterminauit eam .id est. extra terminos cōmunes posuit eā aper de silua .id est. singularitas mentis. Ac econtra de mente humili Gene. xlix. scriptū est mystice Issachar asinus fortis accubans inter terminos. Issachar enim dominū memoratās interpretat': ꝛ signat humilem imitatorē christi: qui memor est humilitatis christi dicentis ad patrem suum Luce. xxij. Pater si vis transfer calicem hunc a me verūtamen non mea voluntas fiat' sed tua. Hic est asinus fortis dei voluntatem: non in suo sed in alioruz iudicio ferens.

De statu conscientie male.

Propterea accubat ⁊ requiescit in termino: et iudicio perito⁹ ⁊ maio⁹ suo⁹. Atq; de singulari subiungitur. Et singularis fera depastus est eam. Quia talis singularitas ꝓsumit omne lumen ⁊ iudiciū cōscientie bone. Sicut euenit pharisco Lu. xviij. de quo dñs ait. Pharise⁹ stans apud se orabat dicens. Gratias tibi ago deus: qz non sum sicut ceteri hoium. raptores iniusti. adulteri. velut etiā hic publicanus. Je iuno bis in sabbato: decimas do oiuz que possideo. Et publicanus a longe stans nolebat nec oculos suos ad celū leuare: ꝙ percutiebat pectus suū dicens. Deus ꝓpicius esto mihi peccatori. Et que sit differētia inter iudiciū singularitatis ⁊ iudiciū humilitatis: subiūgit dñs dicēs Amen amen dico vobis: descēdit hic iustificatus in domū suā. i. ⁊ non ille ¶ Quartū sigillū est pusillanimitas. qua. s. homo ꝑm iudiciū rationis non timēda timet: et ex pusillanimitate errante iudicio rōnis iudicat esse timenda que timeri non debēt. Et de talibus ꝓpha ait. Illuc trepidauerūt: timore vbi nō erat timor. Qz qz tales animatiua exhortatōe indigent. Ideo Esa. xxxv. cōuersantes cum talibus admonet dicens. Dicite. s. talibus pusillanimes cōfortamini ⁊ nolite timere. s. hoc inani timore: qui ad deceptionez cōscientie diabolo operāte anime dominat. Aduertendū tm̄ est q; sicut ex precedenti sermone arti. j. c. iij. patere pōt. Aliud est cōscientia: ⁊ aliud est cōscientie timor. Similr aliud ē qd ex pusillanimitate homo animo deliberato credat q; spuere in ecclesia sit mortale atq; aliud est qd de hoc timeat: nec tm̄ firmiter illud credat. Nam in primo casu sicut infra dicetur qui cōtra ꝓscientiā ageret mortaliter peccaret. In scdo vero casu non. Quia nō est a diffinitiua sententia rōnis: nec tm̄ hmōi omitteret quicqd sciret diuine beneplacitū voluntati.

¶ Quintū sigillū ignorātia est. Magni enim periculi status est ignorātia. Et vt quidam de sanctis patribus ait. Nullū maiorē amicū diabolus habet in ꝑsenti seculo nequā: q; ignorantiam. Hoc qdem sigillo claudunt ⁊ decipiunt omniū infideliū mentes: saracenor⁹: thurcor⁹: iudeor⁹: hereticor⁹: ⁊ innumerabilis multitudo christianor⁹. Proinde Rich. in quodā sermone ait. Dorte inferi due sunt: vna est ignorātia boni: alia vero est cōcupiscentia mali. Et ite⁹ xxxviij. di. c. ignorātia scriptū est. Ignorātia mater est cunctor⁹ erro⁹. Unde Isidorus ait. Ignorātia mater vitio⁹ ⁊ nutrix est Ignorās quotidie peccat ⁊ ignorat. Unde Greg. in moral. ait. Qui candorē lucis ignorat: etiā obscura lucidis approbat. Unde Aug. super ps̄. Nemo est insanabilior eo: qui sibi sanus videtur. Quare in quolibet statu in ecclia dei: ⁊ in quolibet reperies innumerabilē multitudinē ignorare que illis sunt necessaria ad salutez ꝑm statum suū que ignorātia a culpa mortali nō liberat neq; excusat. Sicut habet extra de iniur. et. da. c. si culpa. Et de talibus ad Ephesios. iiij. ait aplus. Ambulāt in vanitate sensus sui. tenebris obscuratū habētes intellectū alienati a vita dei per ignorātiā que est in illis. Sed audiant omnes tales quid dicit. j. Cor. xiij. Si quis ignorat ignorabit. Hec sunt virgines que ignorātes ⁊ nescientes deū ignorant ab eo. Quibus vt dicit Matthei. xxv. dicet dñs. Amen dico vobis. Nescio vos. Et qd mirabilius est Multi multa sciunt. ꝑm Bern̄. sed seipos nescisunt. Similes oculo q multa videt. sed seipm non videt. Contra quos Greg. ait. Eoipso vehementius decipit quo seipm nescit. Quot insuper sunt qui credūt in cantatiōibus. ariolis. augurijs somnijs breuib⁹ temporū obseruationibus diebus egyptiacis encenijs munitōib⁹ rerum. sortibus. artibus notorie. ⁊ plerisq; similibus. In qbus tm̄ est excecata cōscientia eorum vt nedū a seipsis credant se decipi ⁊ errare: verumetiā ꝓdicatorib⁹: cōfessoribus atq; doctoribus impugnātibus suprādicta oīno rebelles fiunt. Nō credētes se hoc modo errare: nec volentes de ꝓterito intelligere se errasse. Et de talibus. ij. Pet. ij. scriptū est. Hi velut irrōnabilia pecora sequunt in his que ignorāt blasphemantes in corruptōe sua peribūt hmōi q; per elymā magū designant. De q Actu. xiij. dicit Q volente paulo ꝓdicare: elymas resistebat ei paulus autē repletus spiritusancto intuens in eum dixit. O plene omni dolo: ⁊ omni fallacia fili diaboli. inimice omnis iusticie. nō desinis subuertere vias dñi rectas. Et nunc ecce man⁹ dñi sup te: ⁊ eris cecus: ⁊ nō videns solem vsq; ad tempus. Et ꝑfestim cecidit in eo caligo ⁊ tenebre. Elymas vo q excecatus erat maleficiū interpretat: vt mystice innuat q; diuio iudicio cōscientie in talibus excecant. ¶ Sextū sigillum est affectio ꝓpria ⁊ ꝓprius amor. Cui sicut infra patebit cōscientia faciliter se inclinat. demū q; iudicat qd affectat. Ideo seneca ait. Perijt oīne iudiciū: cum res transit in affectū. Et licet omnis inordinata affectio a priuato ⁊ proprio amore sumat originē: necnō faciliter ad suum sensum cōscientiā trahat: nihilomin⁹ amor triplex ipsam cōscientiā excecat. Primo amor tpalis substātie. scdo amor carnalis cōcupiscētie. tertio amor mūdialis excellētie. ¶ Primo excecat cōscientiā amor tpalis substātie. Q qt vsurarij ab ipsa cupiditate in cōscientia excecati. ꝑm cōscientiā suam lucrū iniuste recipiūt de vsuris: atq; ingratos reputant mutua suscipiētes si de illis nō remunerāt eos. Quot etiā ho/

die ꝓficiunt vsuriros ꝓtractus Vendũt temp⁹ similia opanť vt illis videť cũ cõscientia bona Hec igiť tẽpozalia sunt in mysterio calida ster/ cozа: q̃ tobie. ij. excecauerũt tobiã. ¶ Scdo ve/ ro excecat amoz carnalis ꝓcupie. Be q̃ Ebzíť. loquens de ꝓpheta dauid ait. Cõcupiscentia excecauit eum. Hec est dalila que situla interp̃ tata Que Judicũ. xvj. sampsonẽ q̃ interpretať. sol ꝑdidit: ꝛ eius excecatiõis causa fuit. Tertio vero multũ excecat amoz mũdalis excellentie. Sicut patet Apocaľ. iij. de illo cui dictũ est. Et dicis quia diues sũ ꝛ locupletat⁹: ꝛ nulli⁹ egeo Et nescis quia tu es miser ꝛ miserabilis ꝛ paup ꝛ cecus ꝛ nud⁹. Hoc quidẽ vitio excecanť in ꝓ sciẽtia partiales. Et maxime guelfi ꝛ gybellini q̃ cum sint cozde oze ꝛ ope ꝑtiales: vel saltẽ ali/ quem illoz triũ modoz nullã faciũt sibi ꝓsciẽ/ tiam nec in cõfessione nec in vita nec i morte esse in tali statu. Et sic excecati ineternuz piclitanť sicut supza. ꝟmo. xxv. ꝛ. xxvj. plenius dictum est: ꝛ sicut de multis alijs criminib⁹ dici põt Septimum vero sigillũ est ꝑplexitas. Scõm ei Bonãuen. in. di. xxxix. Conscientie triplex di/ ctamẽ est. Aliquando dictat quod est ꝟz legem dei: aliquando aliquid qđ est preter legem dei aliq̃ aliq̃d qđ ẽ contra legem dei. Et loquitur hic de dictamie p modũ p̃ceptionis vel ꝓhibi= tionis: non p modũ cõsilij vel ꝑsuasionis Pri/ mo ergo ꝓsciẽtia dictat qđ est ꝟz legẽ dei tunc simpliciter ligat ꝓo eo q ad illa homo ligatus est per ipsã diuinã legẽ ꝛ cõscientiã q̃ illi concoz dat ligatam ostendit. ¶ Secundo vero si dictat aliquid qđ sit ꝓeter legẽ dei: tunc etiaz ligat q̃ diu manet: vnde vel tenet homo ad quod ꝓsciẽ tia dictat implere: vtpote si dictat q necessariũ sit ad salutẽ festucam leuare vel ꝓsciẽtiam depo nere obligatur. Quia agentes cõtra ꝓscientiam diuinã offensã incurrũt. ex. de. elec. c. ꝑpetue. li. vj. xxviij. q. j. ¶. ex his: ex. de. resti. spoľ. c. litte/ ras. ꝛ de. ꝑscrip. c. vl. ¶ Tertio aũt si dictat illđ qđ sit cõtra legẽ dei: vt occidere patrẽ fornicari ꝛ sim ilia. Tunc est triplex modus dicendi. Primus ꝟm Bonauẽ. vbi supza qui ait: q talť conscientia non ligat ad faciendũ vel non faciẽ/ dum: sed ligat ad se deponendũ ꝓo eo q talis ꝓscientia erronea sit. repugnans diuini legi: et necessario q̃diu manet ponit hominẽ extra sta tum salutis. Et tõ ipsã deponere necesse est. Siue homo facit qđ sibi ꝓsciẽtia dictat: siue oppo situm eius moztaliter peccat. Unde si dictat cõ scientia q homo debeat fornicari vel non ꝟi foz nicetur moztaliter peccat. tunc si fornicatur stã te tali ꝓsciẽtia: moztaliter peccat. Non quidem ratione operis quod non facit: sed quia deũ cõ/ temnit dum credit sibi dictante conscientia q il lud nephas opꝰ deo placet. quod tamẽ sibi nõ placet. Et de hoc patet exemplũ. Gen. xix. de duabus filiab⁹ loth: credẽtes benefacere si cuz patre suo dozmirẽt: cuz etiã non liceret tempo= re illo patrẽ cum filia: vel etiã filium cuz ꝓpria matre cõcumbere. ¶ Secũdus aũt modus di cendi est: ꝟm Petrũ de candia qui ait. Q erro nea conscientia etiã in his que sunt cõtra deũ di ctans ligat ad faciendũ: sed per accidens et ꝟm quid. non p se ꝛ simpliciter sicut cõsciẽtia recta ꝑ accidens inq̃. Quia non ligat ad faciẽdũ inquantũ erronea: sed inquãtũ creditur esse iu sta ꝛ recta. Scõm quid in quã. Quia nõ ligat semp: ꝛ in omnẽ euentũ: sed q̃diu habẽti ei cre ditur esse recta: Ad deponendum aũt etiam eã se non obligat: quis nec hoc dictat. Tertiꝰ ve ro dicendi modus ẽ ꝟm ꝙualensem: q̃ vtranq̃ opinionẽ ꝓcordat dicens. Q erronea ꝓscientia duo includit. s. errozẽ ꝛ ꝓscientiã Ratione pri mi ligat ad deponendã eam: vinculo diuini p̃ cepti. Unde aplus ad Eph̃. iiij. ait. Deponite vos ꝟm pristinã ꝙuersationẽ veterẽ hominez: qui cozrumpiť ꝟm desideria errozis. Ratione vero secũdi ligat vinculo ꝓsciẽtie ad faciendum id quod dictat. Nec tamẽ est simpliciter talis homo ꝑplexus: quia põt ꝛ debet deponere illã et illo simpliciť ligať ꝛ ꝓpius ꝛ magis ad de ponendũ q̃ ad faciendũ. Et si de illa p se iudica re nescit debet ꝓsulere pitiores: ꝛ vbi sibi deest hũanũ ꝓsiliũ: debet se p oõnem ad deũ cõuer= tere. Hanc questionẽ inter questiones suas op time atq̃ plenissime ꝑtractat p̃fatus ꝙualenꝰ de ꝑplexitate. etiam vide di. xiij. c. j. et. ij. ꝛ dis. xiiij. per totum.

¶ De duplici conscientie extremita/ tesz de conscientia nimis larga ꝛ ni= mis stricta. ¶ Capitulum. II.

Secũdo vero ꝓsideremus ꝓscie extre mitatẽ. Duplex est eñ ꝓsciẽtie extre mitas. Prima quãdo ẽ nimis larga secũda quãdo ẽ nimis stricta ¶ Pri ma quãdo est nimis larga Et hec cõsciẽtia ge/ nerat in ania peccatũ i spiritũ sanctũ scz p ꝑsum ptionẽ de dei misericordia. Cõtra tales ꝑsumẽ tes Eccl. v. dicit. Ne dixeris peccaui ꝛ q̃d mi hi accidit triste: altissimus est eñ patiens reddi tor. De ꝓpiciatu peccatoz noli esse sine metu: nec adijcias peccatũ supra peccatum. Et ne di cas. Misericordia dei magna ẽ: multitudinis peccatorũ meorum miserebiť. Et tunc subdiť ibidem. Et non tardes ꝙuerti ad dñm: ꝛ ne dif feras de die in diẽ. Subito eñ veniet ira illius ꝛ in tpe vindicte disperdet te. Et itez dr Eccl. viij. Eteñ qz non cito ꝓfertur sniа cõtra ma los. filij hominũ perpetrant mala absq̃ vllo ti more. ¶ Secunda vero cõsciẽtia nimis stricta

et hec generat aliud peccatum in spiritū sanctū scz desperationē Scōm vero Gco. in .iiij. suo di abolus pcōrib⁹ in vita sua peccādo facit spera re in misericordia dei In fine aūt vite eoꝝ ostē-dendo multitudinē magnitudinē ingītitudinez ⁊ turpitudinē pcōꝝ in desperationez inducit eos atq; cōpellit: ita q; oīno resurgere a malo ꝓtempnant. Et de tali despato dr. Pꝛoū. xviij. Impius cū in pfundū pcōꝝ deuenerit ꝓtem-nit. ⁊ sequit eū ignominia ⁊ opꝛobriū in sempi ternū. Sic despuit cayn Gen. iij. dicens. Ma ior est iniq̄tas mea q̄ vt veniā merear. Sic eti/ am dispauit iudas: q̄ vt dicit Mat. xxvij. abi ens desperat⁹ laqueo seip̄m suspēdit. Cōtra igi tur vtrāq; ꝓscientiā ⁊ psumētez ꝓpter latitudi/ nem: ⁊ desperantē ꝓpter artitudinē Ecc. v. ait Mise ricordia ⁊ ira ab illo cito aꝑoximant. Ait em̄. Miscōia. s. in volētes desperare licet peccatores fuerint ⁊ voluerint peniteri. Et ira scz in volentes p̄sumere ab illo. scz deo cito ap/ poximant. Et subdit ⁊ in pcōres scz vtroq; modo predicto extremos ira illius. Et iterum xvj. c. ait. Miscōia em̄ ⁊ ira est cū illo. Mise/ ricordia. scz in volentes desperare. ⁊ ira. s. i vo lentes p̄sumere. Et sequit. Potens est exora/ tio et effundēs iram: quia potens est apud deū exoratio peccatoris ⁊ desperare volētis: Et. s. potens est/deus: effundēs iram. s. ꝓtra audaci/ am de sua miscōia p̄sumentis. Et subditur de vtraq; ꝑm miscōiam suā sic ⁊ correctio illi⁹ ho minē ꝑm opera sua scz/p̄sumptuosa vel despa/ ta iudicabit. Hę igitur duplices ꝓscientie extre me puersitates Mat. xij. esse dicunt irremissi/ biles in pñti seculo ⁊ in futuro. Nō quia dimit ti nō possunt: sed ꝓpter quattuor dimituntur. Primo quia nunq̄ aut raro dimittunt in hoc seculo quantū ad culpā ⁊ modicum. Et quasi nihil dimittit eis in futuꝝ quantū ad penam. Secūdo quia non legitur alicui fuisse dimissa: ꝓpter quod dicunt irremissibilia. Sicut etiaz melchisedech dicitur fuisse sine patre: quia non legitur de eius patre. Tertio quia aduersatur fontis charitatis qui est spūssanct⁹. Quarto p pter homis impotentiā. Quia vix potest se ho mo prepare ad talem gratiam. quē tantoꝝ sce lerum moles premit ad damnationem eternaz Itē preterea presumptio facit dicere malū bo/ nū: desperatio autē bonum malū. Unde vtra/ q; irremissionis maledictione meret plecti De qua Esa. v. dicit. Ue qui dicitis malū bonuz ⁊ bonū malū. Malū est presumptio quaz illi assu munt: bonū est spes quā desperati respuūt Et de eisdē subdit. Ponentes tenebras lucem et lucē tenebras. Ponentes amarū in dulce. et dulce in amarū. Que eodē sensu ⁊ ordine expo ni habēt. Notandū est tamen q; si in vtraq; cō scientie extremitate imineat graue periculuz. et vtraq; extremitas fugienda ⁊ horrenda sit: lar ga tamen periculosior est sicuti naturali exem-plo pater. Asserūt em̄ naturales q; quedā ania lia latas habent venas. ⁊ quedā strictas. Illa que habent latas citi⁹ veneno interimūt: atz ñ sic velociter ea que strictas habēt venas eo q; artitudo venaꝝ meatū ad cor habeat retarda re: ne ad illud venenuz tam cito decurrat. Sic etiam contingit moraliter de ꝓscia larga ⁊ stric-ta ⁊ de veneno mortalis culpe.

De apertione septem sigillorum cō scientie tenebrose et obcecate: et quo modo per septem gratias illustratur. Cap. III.

Certio ꝓsideremus ꝓsciētie serenita/ tem vel claritatē. ex qua. scz vndiq; illustrat et reformat. Primo em̄ il-lustrat cecitas. scōo reformat extre mitas'. Primo em̄ videamus quō illustrat ce-citas: de hoc em̄ Apoca. x. in principio dicitur Vidi angelū fortē descendentē de celo amictū nube: et iris in capite eius. sed facies eius erat vt sol: ⁊ pedes ei⁹ tāq; colūna ignis. ⁊ habebat in manu sua libellū apertū: Et posuit pedē suū dexterū super marc: sinistrū aūt super terram. In quibus sacratissimis verbis septem gratie exprimunt oppositę septē sigillis p̄dictis p q̄s tenebrose cōscientie illustrant. ⁊ per effectuz in hoc angelo denotant Prima est gratia strenui tatis. secunda humilitatis. tertia cōmunitatis. quarta magnanimitatis: quinta luminositatis se xta amorositatis. septima claritatis. Pri ma gratia. Primo quidē ꝓtra negligentiā dat gratia strēnuitatis. De quo Jo. s. ait. Vidi an gelū fortez. Quis est hic angelus nisi angelica grā: ideo angeloꝝ misterio ad illuminatōnem humane ꝓscie disponsata? Hic em̄ dicit fortis ab effectu: eo q; ꝑueniens gratia ad/negligenti-am ꝑpulsandā mentē excitans. strēnuitatē in-spirat: vt homo diligenter discutiat ꝓsciam su am. Et hic est ille spūs veritatis: de quo Joh. xvj. scriptum est. Cum venerit ille spūs verita-tis arguet mundū. idest mūdanā aniam de pec cato. scz negligētie: quia videlicet in exalando ⁊ discutiendo inquinatā ꝓsciam suam negligēs fuit Secōa gra Secūdo contra supbiā dat grā hūilitatis. Unde de ea subdit Jo. ibi. s. de scendentem de celo Quia talis grā non solū de sūma celorum datur: verūetiam quia altitudi/ nē spūs ⁊ mentis superbiā ad suiipius cōside/ rationē inclinat. Et hoc ꝓpter p̄cedentē stren nuam sui considerationem a domino dispensa/ tur Pꝛoide Jaco. iij. dicit. Superbis ds resist⁹ hūilibus aūt dat grām scz sue cognitionis. Et

iterū Apoc. iij. ad talē humilē xp̄s ait. Ecce dedi coz̄ te ostiū scz ꝓscie tue apertū: vt. s. possis examinare teip̄m. Et subdit. Quia modicā habes virtutē. i. habes hūilitatē: que facit hoiem seip̄sum parū z modicū reputare ¶ Tertia. gr̄a ¶ Tertio ꝓtra singularitatez datur gratia cōitatis Nā ingress⁹ hō ad seip̄m vbi se singularē extimabat modicitatē nihileitatē z culpabilitatē ꝓsideraſ singularē se repit in pctis atq; cōitati bñ viuentiū se ꝓformet. Et de hoc Job subdit. amictū nube. Nubes eñ densa ē. z cōiter pluit: In cui⁹ densitate densitas tenebroſe et dense ꝓscie denotaſ In cui⁹ p̄sona ꝓp̄ha ait Conp̄hēderūt me iniquitates mee: z nō potui vt viderē. s. ꝓsciam meā densaz z tenebrosam. In pluuia vō denotaſ cōpunctio lachrymosa Nā ꝓscia recogſcēs seipam: reſoluiſ in pluuiā lachrymoſe cōpunctiōis. Unde de se p̄p̄ha ait Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte dū dicit mihi q̄tidie. i. ꝓscie mee. vbi ē de⁹ tu⁹. scz quē tm̄ offendisti In pluuia cōiter facta q̄ pluit dñs sup iustos z iniustos. vt dr Math. v. Cōis ꝓuersatio cū cōscie puritate cū bonis et malis merito iudicaſ. iuxta illō ap̄li ad Ro. xij. Non alta sapientes ꝫ hūilib⁹ sentiētes. s. in his que sunt contra deum ¶ Quarta gratia Quarto ꝓtra pusillanimitatē infundit gratia magnimitatis: que ex descēdēte pluuia lachrymaz ꝑpter exhortationē ꝓscie ortum hz Job Joh. subdit. Et iris in capite eius. Iris eñ timorē dei signat. Ad cui⁹ intelligentiā ē notandū q cū noe exp̄tus fuisset exterminiū mundi p diluiū gñale: tot⁹ tremefact⁹ ne iteꝛ diluuiū i undaz q̄tidie: ꝗz Josephū ozauit deū ne hꝫerz Propterea mot⁹ dñs cū eo pepigit fedus. q; n vltra fieret diluuiū sup terraz. Unde Geñ. ix. dñs dixit ad noe z ad filios suos. Arcū meum ponā in nubib⁹ celi: z erit signū federis inē me et inter terram Ex quo quidem cōprehendi p̄t q; iris est signū duoꝛ iudicioꝛ ¶ Primo iudicij facti p aquā: sed iā non vlter⁹ faciendi ne timeatur. Scōo iudicij futuri per ignē. vt expecteſ et timeaſ. In hoꝛ mysteriū duos colores iris p̄cipaliſ habet. s. ceruleū qui aqueus est z est exterioꝛ que pterijt: et rubꝛ ineſt igneus et est interioꝛ quia ē futurus. s. in vltimo iudicio mūdi. Et i hꝫ iris p̄figurat timorē. Caput igitur angeli. nec supꝛa iridē leuabaſ nec ad terram viliter z pusillanimiter inclinabaſ vt magnanimitas mystice p̄figuretur: que inter p̄esumptionē z pusillanimitatē in medio ꝓstituta Ab iride. i. a timoꝛe compꝛimiſ ne p̄sumat: z a terra erigitur ne in pusillanimitatē ruat. Ex q̄ patet q; magnanimitas est spontanea reruz difficilium aggressio inter p̄sumptionē z pusillanimitatē diuinitus cōstituta: z hec est que a cōscia pusillanimitatē excludit ¶ Quinta gratia ¶ Quinto contra ignoꝛātiā illuminositatis a deo datur. Unde de hoc Jo. subdit Et facies eius erat vt sol. Quid p faciē ꝑm Greg⁹. nisi noticia designaſ? ꝑ faciē eñ maxime hoies se inuicem recognoscunt sol quoq; indicat lumen dei Facies igiſ huius angeli dicit esse vt sol: quia cōtra cōscientie ignoꝛantiā. diuinū lumen eius celit⁹ infundit vt in tali lumine intelligat z cognoscat peccata sua que antea sibi occulta erāt Ut verificeſ qđ ꝓpheta inquit. In lumīe tuo videbim⁹ lumen. s. in ꝓscia nr̄a. Pꝛo hꝫ lumine p̄s. oꝛabat dñm dicēs. Faciem tuā illumia sup seruū tuū. Et iterū ait. Illumina oculos meos ne vnq; obdoꝛmiā in moꝛte. s. moꝛtalis culpe. Et i p̄sona talis illumiati: atq; de tali dono vō regnantis Eccl. ij. dr. In sapiētia el⁹ luxit ania mea. i. cōscia mea: z ignoꝛantias meas illumiauit. ¶ Sexta gratia ¶ Sexto cōtra affectionez p̄p̄riā seu p̄p̄riū amoꝛē: est gratia amoꝛositatis siue etiam ardentis charitatis. Et de hac Jo. ait. Et pedes eius tanq; colūna ignis. In pedibus eñ affectiones notantur: quibus ania de statu ad statū ꝓficit quasi de loco ad locuz. Hi sunt pedes quos Job. xxix. optabat lauari butyro: quis mihi inquit tribuat vt sim iuxta mē ses p̄ristinos Et sequit. Quādo lauabā pedes meos butyro ꝓ Pꝛoꝛo tūc pedes butyro lauantur. cū affectiōes deuotionis vbertate impinguanſ. Hi siquidē pedes tūc sunt sicut columna ignis: cū in eis simul cū cōstantia et rectitudine ad ip̄m deū est ardoꝛ diuini amoꝛis p quem extinguiſ p̄prius amoꝛ quo ꝓscientie excecanſ. Septima gratia. ¶ Septimo cōtra pplexitatē est gratia claritatis Et de hac Jo. subdit dicēs Et habebat in manu libellum apertū. Triplex est eñ pplexitas. vt oēm pplexitatē iudicem⁹ hāc claritatis gr̄am declarare ¶ Pꝛima vō pplexitas ē intelligentie verboꝛ sacre scripture que q̄nq; videnſ sibiinuicē repugnare hāc p plexitatē docet soluere hec gr̄a p distinctionez z ꝓsideratōez causaꝛ dicēdi vtrūq;. ¶ Secōa pplexitas faciēdoꝛ De qua ap̄s ait ad Rho. viij. Quid oꝛem⁹ sic⁹ oꝛtet nescim⁹. Hāc q̄s docet soluere hec gr̄a p spūssancti inspiratōem qui est vnctio docēs de oibus p meritū oꝛonis Unde dr Jac. j. Si q̄s aūt vestrū indiget sapientia postulet a deo qui dat omnibus affluenter et non improꝛpat z dabitur ei. Postulet autem in fide nihil hesitans. Et iterū. ij. Paraſ. xx. Cum ignoꝛemus quid facere debeamus residui vt oculos nr̄os dirigamus ad te dñe.

¶ Tertia vero perplexitas est ineuitabilitas peccandi. De qua in p̄cedenti dictum est Et hanc perplexitatem hec gratia docet soluere p depositionem erroneę conscientie.

De extreme cõsciẽtie reformatiõe

Secundo videamus quomõ extrema ꝓsciẽtia reformatur Due eñ bone affectiones principaliter ꝓscientiã extremã reformãt. s. spes et timor Unde spes reformat desperationẽ: ⁊ timor reformat ꝓsumptionẽ. Et de his duob⁹ dicitur a Joanne. Et posuit pedez suũ dextrũ super mare: ⁊ sinistrũ super terrã. Quo siquidem huius angeli pedes due predicte reformationes affectionis sunt quibus in ꝓsciẽtijs extremis angelica gratia ꝓficit ad reformationẽ eaꝝ Pes dexter ẽ miscõia dei: qua relinquentes ꝓscientie artitudinem ⁊ desperationẽ ꝓmouemur in bonũ Et hunc pedẽ posuit angelus sup̃ mare. Mare eñ agitatur ꝑ turbines ⁊ ꝓcellas: ⁊ amaruz est cũ potaꝝ. Et ꝑ hoc stricte ꝓsciẽtie amaritudo ⁊ veratio signata ẽ Ad quam Hiere. Thren ij. ait. Magna ẽ velud mare ꝓtritio tua. Pes vero sinister ẽ timor ꝺ iustitia dei: quo reliquẽtes ꝓscie largitatẽ atq; ꝓsũptionẽ retrahimur a mortalib⁹ culpis. Et hũc pedẽ posuit angelus sup̃ terrã. i. sup̃ largã ꝓsciam ⁊ terrenã: cõpescẽs ꝑ timorẽ suã ꝓsumptionẽ. De his duob⁹ pedibus spũal⁹ ꝓpha vtriq; ꝓscie extreme ait Spera in dño o ꝓsciẽtia arta: ⁊ fac bonitatẽ o ꝓscia larga: Ꝓro hac gr̃a ꝓsciaz extremã reformante acq̃renda ⁊ impetrãda: Mat. xiij. docebat orare nos dñs dicẽs: Orate ne fiat fuga vr̃a hyeme: vel sabbato. Hyemeeñ fugiũt a facie dei. id ẽ fugere arbitrañ: q̃libet de dei mia despantes ꝓpter ꝓsciẽtiã artã. Sabbato ꝙo fugiũt. s. de iusticia dei: de dei mia ꝓsumẽtes. q̃ quiesce/re in pctis eligũt: false ꝓsumentes de mia eius. Cũ igit̃ ꝓscientie extreme hoc quadruplici mõ reformate dicere poterũt cũ ps̃. Adorabimus in loco vbi steterũt pedes eius. Loc⁹ siq̃dez pedũ christi luminosa atq; reformata ꝓsciẽtia est. Que ex vna ꝑte cauẽs artitudinẽ ⁊ desperationẽ: sperat in miscõia dei ⁊ ex alia ꝑte cauẽs largitatẽ et ꝓsumptionẽ timet iusticiaz eius. Et in hoc solũmodo vere adorat̃ dñs: q̃ cũ tali conscientia illuminata ⁊ reformata honorat̃.

Articulus .II. quomodo syndere/sis cõscientiam erroneam tripliciter arguere solet

Secundus ꝙo male ꝓsciẽtie status ẽ reprehensionis. Quia ait synderesis ad ꝓsciẽtiã erroneã arguam te scz de erroribus tuis. Synderesis eñ ẽ aduersarius ille de quo Mat. v. dñs ammonens ꝓscientiaz dicit ei: Esto consentiens aduersario tuo. id est. synderesi: dũ es in via cum eo. id est dũ peregrina es in presenti vita fac ꝑ eius instinctuz: ne forte tradat te aduersari⁹ tuus iudici. s. iusto qui est deus: ⁊ ne iudex tradat te ministro. id est. demoni infernali. ⁊ in carcerẽ. s. inferni mittaris. Amen dico tibi non exibis inde donec reddas nouissimũ quadrantẽ. Quasi dicat. Sed quia nunq; reddes: ideo inde nunq; egredieris. Ꝓro tunc cõscientia predicto mõ suo aduersario cõsentit cum se ab omniũ offensione dei custodit. Hoc est cum conseruat ad deum fidem spem ⁊ charitatẽ obedientiaz atz omniũ mandatoꝝ implet̃ionem ad scip̃m sensuum mortificationẽ: custodiã cordis ⁊ oris. ⁊ odiuz carnis ⁊ ꝓprie volũtatis. Ad primũ fraternalem dilectionẽ pietatẽ patientiã atq; humilitatem. Ad vsum mũdanarũ rerũ tempantiam et sobrietate. Ad omnia sacra custodiã reuerentiam ⁊ humilẽ seruitutẽ et cetera cõsimilia Arguit tamen talis aduersarius cõsciẽtiã erroneam maxime quo ad tria. Ꝓrimo vero arguit eam quo ad suuz principiũ: secũdo quo ad suũ ꝓcessum. tertio arguit eam quo ad suũ terminum.

Unde error cõscientie initiũ sumit et vnde non conscientie originem hãbet Cap. I.

Primo quidem synderesis arguit erroneã conscientiam quo ad suũ ꝑncipiũ. Ad cuius intelligentiã aduertendũ est q; ꝑm Aristoł. vij. ethic. ratio in eligendis ac fugiendis quibusdam vtitur et dicitur sylogisimus. In sylogismo autem tria ꝓsiderauñ ꝑm tres ꝓpositiões: ex quaruz duabus tertia cõcluditur. Sic est etiaz in ꝓposito dum ratio in opandis ex vniuersalib⁹ ꝓcipijs circa particularia iudiciũ assumit: ⁊ vniuersalia ꝑncipia iuris ad synderesim spectant. Rões autem magis apꝓpriate ad opus ad habitus pertinent: ideo synderesis in hoc sylogismo quasi maiorẽ ministrat: cuius consideratio est actus synderesis. Sed ratio superior vł inferior ministrat minorẽ: quia eius ꝓsideratio est eius actus. Sed ꝓsideratio conclusiõis elicite ipius conscientie consideratio ẽ. Verbi gratia. Synderesis hanc maiorem ꝓponit: omne malũ vitandũ est. tunc ratio superior hãc subsumit. Adulteriũ est malũ quia diuina lege ꝓhibitũ: siue ratio inferior assumit istã quia malũ cum sit iniustũ ⁊ inhonestũ. Conclusio autẽ est hec: adulteriũ ideo esse vitandum: ⁊ hec ad conscientiam ꝓtinet: Pertinet autez hoc indifferenter ad conscientiã: siue sit de ꝓterito siue de ꝓsenti: ⁊ ꝓcauet ꝺ futuro Ꝓterea quoq; respicit vt quando cõscientia mentẽ de hoc quod sibi cõscientia est reprehendit. Sicut est de malo cõmisso vel de bono omisso. Ꝓsẽtia vero respicit: cõtradicendo ei cuius per cõsciẽtiam habemus oꝓortum. Futura quoq; precauet et respicit: vt quãdo instruit vł stimulat

mentē ad ea facienda vel vitanda ad que ꝓsciē
tia iudicat nos teneri. Qꝫ autē cōscientia exten/
dat se ad hec tria tempora: satis palam colligi
potest ex descriptionib⁹ ⁊ diffinitiōib⁹ syndere
sis et cōscientie. De quibus in sermone ꝓceden
ti. ar. j. ij. ⁊. iij. dicebaꝫ. Ex his igitꝫ patere po/
test ꝙ hoc nomen cōscientia componitꝫ ex hac
ꝓpositione con. ⁊ hoc noīe sciētia. Unde ꝓsciē
tia dicit duo. Primo scientiā ⁊ sm hoc ꝓscien
tia est habitus naturalis non solū cognitiuus
sed etiam motiuus. Inclinat eīm animā ad ꝓse/
cutionē boni: et fugā mali. Sicut supra patere
potuit in primo arti. ꝓcedētis sermonis. Secū
do cōsciētia dicit acceptionē ex parte rationis
quod notaꝫ in hac ꝓpositione con. ¶ Primo
igitur modo put ꝓsciētia scientiā in se includat
habet se sicut supius ⁊ cōiungitur synderesi ⁊
semper est recta. Secundo magis cōiungitꝫ ra
tioni et sic se habz sicut inferius: ⁊ hoc modo
recipit errorem ⁊ cōturbationem. In sciētia au
tem ex parte inferiori bene potest cōtingere er
ror. Nam ratio cui ꝓscientia iungitur ex parte
inferiori sicut predictū est habet versari circa p
ticularia in quibus ꝓtingit sepe errare. Ex his
patet ꝙ n on ex synderesi contingit ꝓscientiā er
rare: sed per errorē rationis. Sicut patet in he
retico cui dictat cōscientia ꝙ pmittat se potius
comburi q̄ꝫ ꝙ iuret: quia ratio supior puer sa ē
in hoc ꝙ credit iuramentū simpliciter ꝓhibitū
ꝓpter hec oia synderesis cōsiderato principio
erroris conscientie ait illi. Arguā te. scza princi
pio tui erroris.

¶ Qꝫti criminis sit erronea conscien/tia multipliciter demonstratur.

¶ Capm. II.

Secundo synderesis arguit erroneaz
cōscientiā quo ad suū. Scōm eīm cō/
ualensem in questionib⁹ disputatis
Quia enim errare in conscientia pecca
tum est cum erronea conscientia sit lex iniqua.
Ideo suū conditorē non excusat a culpa. iuxta
Esa. x. Ue qui condunt leges iniquas. Con/
scientia eīm erronea lex est iniqua: ideo simplici
ter non excusat, sed magis peccatum aggra uat
aut facit. Ad huius tamen intelligentiā notant
dum est: ꝙ cōscientia tripliciter errat. Primo
in differētia: indicans esse ꝓhibita vel precep
ta. Secundo econuerso ꝓhibita vel precepta:
iudicat esse in differētia. Tertio iudicans eē p/
hibitiōes precepta: vel ecōuerso. In primo ca
su non excusat: sed illa queat ⁊ cōdemnat. In se
cundo vero et tertio casib⁹ considerandū est ꝙ
cōscientia erronea includit duo. Primo cōsciē
tiā putatiuā. secūdo errorē. Ex primo vero ex/
cusatur peccatū ꝓ tanto ꝙ minus cōtemnit qñ
putat fornicari non esse peccatū: ⁊ ideo fornica
tur. Sed pro tanto aggrauat: quia libidinosius
⁊ securus peccat. Et de talib⁹ dicitur Hiere. ii
ij. Sapiētes sunt vt faciāt mala. Quo ad scōm
distinguendū est. Cū eīm omnis errans sit igno
rans vt dicit Augu. in enchr. xvij. Triplex er
ror est sic etiā est triplex ignorantia. Prima est
eīm ignorantia negationis. secūda est priuatio
nis. tertia est dispositionis. ¶ Prima inq̄ est
ignorantia negationis que dicitꝫ simplex nesciē
tia mandatorꝝ. Et de hac ait Aug⁹. in libro de
gratia ⁊ libero arbitrio ꝙ excusat: sed nō sic ex/
cusat vt sempiterno igne non ardeat: si ideo nō
credidit quia non audiuit: sed forte vt min⁹ ar/
deat. Et sic patet ꝙ nō excusaꝫ a mortali culpa
sed forte vt min⁹ sit ⁊ vt minus puniaꝫ. Forte
dicit licet minus ꝓtemnat ꝓpter cōscientiā: tñ
libidinosius ⁊ securius ex hoc in peccato se im
mergit. Et ideo nocet tantū ex parte vna q̄ꝫtuz
excusat ex parte altera. ¶ Secū da est ignoran
tia priuationis. quia scz priuat cognitionē eorꝝ
que scire necesse est. Et hec est illorum qui scire
nolunt Et talis ignorantia non excusat: ꝙ accu
sat. Unde sup illud Luce. xiij. Seruus qui co
gnouit voluntatē domini: ⁊ nō se ꝓparauerit ⁊
non fecerit voluntatē eius: plagis vapulabit mu
ltis. Ibi glo. ait. Qui scz scire nolunt ⁊ pos
sunt nō ignorantes sed cōtemptores iudicātur
¶ Tertia est ignorantia dispositōiis scz quan/
do quis non tantū nescit nec scire vult: sed etiā
dispositionē vel habitū nesciendi induit: qua
veritatem impugnat. Et de talib⁹ Job. xxiiij.
ait. Ipi fuerūt rebelles lumini nescierūt vias ei
us: nec reuersi sunt per semitas eius scz qz tales
raro illuminantꝫ exigēte eorū culpa. Et hec ig/
norantia est ꝓprie in cōsciētia erronea: quia dl
ctat cōtra phibitiones ⁊ precepta. Hec autez
est illa ignorantia: de qua. j. Corinth. xiiij. apo
stolus ait. Scribo vobis dñi mandata. Si q̄s
autem ignorat ignorabitꝫ. Glo. id est. reꝓbabi
tur. Et hec ignorantia minus excusat ⁊ plꝰ ag
grauat. Et ideo conscientia erronea simpliciter
non excusat sed in aliquibus magis aggrauat:
scz quo ad cōtemptū discendi: ⁊ libidinē delec
tandi. De malicia etiam tertie ignorantie latiꝰ
dictum est supra sermone. xxj. arti. iij. c. vij. per
totum. Incidenter ꝓpter supius dicta merito
queri potest vtruz erronea conscientia plus li/
get q̄ꝫ preceptū prelati de indifferentib⁹ quę ꝓ/
cipere potest. Dicendū sm ꝙsdam vbi. s.
Qꝫ obediens prelato contra cōscientiā aut cap/
tiuat cōscientie iudiciū: affectum vel effectū: vt
subdens se prelati precepto aut facit contra con
scientiam ⁊ affectum voluntatis: obediens pre
lato timore animi vel amore inordinato In ꝑ=
mo casu faciendo contra conscientiam non pec

cat sed meretur. Licet cōscientiam deponere nō posset vel non deponat. Sicut non valens re/spondere rationibus ꝓtra fidem catholicā illatis: captiuans tamen voluntatem ille obediēs deo merek. iuxta illud apostoli. ij. Cor. x. In captiuitatē redigens omnē intellectū iobsequium christi. In secūdo vero peccat: sed minꝰ q̄ si faceret contra preceptū prelati Primo quia agens contra preceptū prelati magis ꝓtemneret deū quia ꝓtemnens prelatum. non autē cōtemnens ꝓscientiā erroneam ꝓtemnit deū. Unñ Bernñ. de precep. ⁊ dispen. c. ix. ait. Deus sibi coequari quodāmodo reputat prelatorū reuerentiā ⁊ ꝓtemptuz. ꝓtestans eis qui vos audit me audit: ⁊ qui vos spernit me spernit. Si autem dicatur q̄ hoc est verum quādo ꝓscientia subditi scit; preceptū prelati esse ꝟm deuz. quod nescit errans. Respōdet Bernñ: Quicquid homo vice dei precepit quod nō sit certuz deo displicere: haut secus oīno accipiendū est q̄ si deus precipet Secundo q̄ talis prelatum imo totum collegium magis offendit ⁊ scandalizat q̄ si contra' ppriā ꝓscientiā faceret. Tertio quia se magis ad malū disponere solet ⁊ ad inobēdientiā: ⁊ ad rebellionē ⁊ ad sequendū ppriū. ⁊ ad peruertendum veritatis iudiciū. De quo dicitur Esa. v. Ue qui sapiētes estis in oculis vrīs ⁊ coram vobismetipīs prudentes. Hec qualēk.

Q Per septez gradus in profundū peccatorum erronea conscientia ruit. Capl'm. iii.

Certio quo q̄ ipsa synderesis ipsam conscientiā arguit quo ad suū terminum: qui quidem est peccatoꝝ profundum. De quo Prouerbio. xviij Peccatoꝛ cum in ꝓfundum peccatoꝝ venerit contemnit. Septez eñ sunt gradus p quos erronea ꝓscientia ruit in ꝓfundū peccatoꝝ atq̄ errorū. Est eñ peccatum erronee conscientie. Primo importabile. secūdo graue. tertio leue quarto insensibile. ąnto delectabile. sexto desiderabile: et septimo defensabile Primo inq̄ est peccatū conscientie importabile. Qñ ēs eñ insueta peccatis ⁊ maxime si qñq̄ assueta fuit in bonis. cum grauiter peccat apparet illi adeo importabile onus: vt viuens in infernum sibi descendere videak. De talibus ait psal. Descēdant in infernum viuentes Esa. xxxviij. in persona illius qui consenserit mortale culpe inquit Ego dixi in dimidio dierum meoꝝ. vadam ad portas inferi. Ad portas quidem inferi vadit qui delectatur citra consensum. In illas quidē ingreditur. qui consentiendo cōtra' deum peccat. Secundo fit peccatuz conscientie graue. Nam lapsu temporis non iam importabile reputatur: sed tamen graue. Et ad hoc inquit ꝓpheticū illud. Iniquitates mee supgresse sunt caput meū: ⁊ sicut onus graue grauate sunt super me. Tali quidem bene consulit Esa. lviij. vbi dicit. Solue fasciculos deprimentes. ſ. ne ad deteriora descendas. Tertio vero fit leue Nam aliquo tempore in criminibus ꝓseueras iam leue reputat: quod prius graue extimabat De hoc ponit exemplū Salomon Prouerb. xxx. dicens. Talis est via mulieris adultere. q̄ cum comedit tergit os suū dicens non sum operata malum. Quarto autem fit insēsibile: eo q̄ iam onus peccati amplius non sentit Et de talibus Hiere. v. ad dominuz ait. Percussisti eos scz p̄dicationis ver-bo seu flagello ⁊ nō doluerunt: attriuisti eos scz per graues infirmitates et rēnuerunt accipere disciplinā. scz nequaq̄ ad penitentiā cōuerti volunt Quinto vero delectabile per assuefactionē peccandi Et in talium persona Hiere. ij. dicitur. Desperaui ne quaq̄ faciam. scz q̄ me separem a tanta delectatione. Adamaui quippe alienos. id est res transitorias ⁊ mundanas: ⁊ post eas ambulabo. ſ. tractus a delectatione earuz. Sexto vero efficitur desiderabile: Ad talē ꝓscientiam Esa. lvij. dicitur Obsisti legatos tuos procul. id ē desideria tua ad diuersa cōcupiscibilia mundi: ⁊ humiliata es vsq̄ ad inferos. id est vsq̄ ad vilissima ⁊ turpissima que crutiant. In multitudine vte tue. ſ. male laborasti: nec dixisti: Aui escam scz talia desiderare. quod omni predictorum deterius est. Septimo ⁊ vltimo ē defēsabile scz tanq̄ bonum et iustum. Et de talib' ps̄. ait ad dñm. Apone. id est. permittes apponi iniquitatem super iniquitatez quod fit p iniq uitatis defensionem ⁊ excusationem. ⁊ nō intrent in iusticiam tuam. Deleantur de libro viuentium et cum iustis non scribank. Quod timens ps̄. ait dicens ad dominū. Non declines id est. non declinari permittes cor meuz in verba malicie: ad excusandas excusationes in peccatis. Hi sunt de quibus apostolus ait. ad Eph. Tenebris obscuratum habentes intellectum. alienati a vita seu a vita per ignorantiaz que est in illis ꝓpter cecitatem cordis ipoꝝ: q̄ desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie in operationem imūdicie omnis in auaricia Tales conscientie sunt putei qui mystice signati sunt in puteis iacob: quos repleuerunt philistijm. Philistijm interpretat' ceciderūt; seu cadentes potione seu ruina duplex. Eo q̄ tales potione inebrianter: seu inebriate culparū dupliciter ceciderūt. scz a dei timore: ⁊ a mūdi pudore. q: nec deū timēt nec hoies reuerenk.

Articulus tertius de multiplici cō

fusione quam in morte ⁊ in generali iudicio a synderesi conscientie male pacientur.

SEcundus quoq; male cõscientie status dici potest status confusionis. Quia synderesis ait ad cõscientiam multiplicit̃ inquinatam: et statuam te contra faciem tuam. Ubi alia littera habet: Et ponam ante oculos tuos. Quasi dicat Nõ solum arguam te: sed faciaz etiaz te argui ō peccatis tuis que ponam ante oculos tuos: vt q̃si quedam persone arguant ⁊ ꝓfundant te: Et ad talem conscientiam dicitur Hieremie.ij. Argu et te malicia tua ⁊ auersio tua increpabit te. Et Eccl.xxxij.ait. Suis infectionibus arguetur. Domin⁹ quoq; per Hiere.xiij.tali conscientie ait. Ego nudaui femora tua contra faciem tuã et aparuit ignominia tua.adulteria tua ⁊ hynnitus tuus.scelus fornicationis tue. Quod saltem in puncto mortis ⁊ in die iudicij adimplendum est Ait ergo synderesis ad conscientiã criminosam. Et statuam ꝓtra faciem tuã. Contra eiñ faciem cõscientie statuet tria genera peccatorũ maxime in puncto mortis ⁊ in iudicio generali. Primo peccata cordis. secũdo peccata oris.tertio peccata operis.

De peccatis cordis a synderesi male conscientie confundentur.

Cap̃.I.

PRimo inq̃ synderesis statuet cõtra conscientiam malam peccata cordis scilz omnes impias delectatiões cogitationes ⁊ consensus: omnia desideria mala. voluntates peruersas infidelitates presumptiones: desperationes: timores: male humiliantes et amores male inflãmantes oẽs suspitiones: inuidias: iras: rixas: odia. exultationes de aduersis primi cõtemptus pauperum amicorũ: personarũ acceptiones: omnes perfidias: ineptas letícias: seculi tristicias. impatientias: auaricias: superbias: obstinatiões malas: accidias: inconstantias: hypocrisias. omnes amores placendi: timores displicendi: verecundias de operibus bonis: omnes ꝑuatos amores singularitates ꝑprij sensus: dignitatum ambitiones: cõtemptus ammonitionũ impietates atq; crudelitates. ⁊ consimilia peccata cordis. Tunc quidem confundetur cõsciẽtia cauteriata. De qua habetur. lxxiij. di. In nom⁹ ne patris. Unde etiam ait apostolus.j. Timoth̃.iiij. Cauteriatam habentium conscientiam: Est enim cauteriũ ferrum quoddam a cauendo dictum: quo corumpitur cutis ⁊ vritur caro. Per ferri duriciem in malo obstinatio designatur: atq; per eius igneitatem ardor malignitatis ⁊ concupiscentie iudicatur. Cauteriata igitur, conscientia est que inuenitur corrupta praua cogitatione: ⁊ adusta igne male cõcupiscentie. ⁊ obstinata duricia malicie scilicet glosam ⁊ Nicol.de ly.

Confusionem patientur a synderesi conscientie male de peccato oris

Caplm.II.

SEcundo vero statuet synderesis cõtra conscientiam malam suam peccata oris. Videlicet crebras iuratões: periuria: blasphemias: veritatum impugnationes. contra deum murmurationes: adulationes: mendacia. maledictiões infamationes: impugnationes agnite veritati atq; fraterne gratie charitatis. oẽs discordie seminationes: pditiones. falsa testimonia: mala consilia: derisiones. peruersiones factorũ bonorum: omnia vaniloquia: multiloquia: stultiloquia: turpiloquia: omia verba supflua: curiosa. iactantia. omnes peccatorũ defensiones vel excusationes. cantus lasciuos componere vel canere: cõmendationes malorũ: aduocationes in iniustis causis: omnes calumnias. ⁊ libellorum famosorũ editiones. O quid tunc actura est conscientia. impudica que in presenti seculo plus timebat deprehẽdi ō culpa q̃ timeret culpam. Minus timebat dei offensam q̃ peccati infamiam. Sed veniet inq̃ tempus quãdo iuxta ꝓpheticum verbum recognoscet̃ domin⁹ iudicia faciens in operibus manuum suarũ cõprehensus id est cõphendet̃ peccator Et iuxta dictũ Ezech. vij. In omni facie ꝓfusio scz erit: que videlicet semper duratura erit sicut dicit̃. Eccl.xx. Confusio eorum cum ipsis sine intermissione.

De peccatis operis synderesis cõfundet conscientias malas.

Capitulũ.III

TErtio vero contra ipam malã ꝓsciẽtiam synderesis statuet peccata operis scz oẽs gulositates: ebrietates luxurias: imundicias: spurcitias: incestus. stupra oẽs simonias: sortilegia: incãtatões: ariolas solẽniũ dierũ. violatiões. indignas cõicationes. votorũ fractiones: apostasias oia scandala primorũ: omnes vsuras: furta: rapinas. tempis venditiões. ludos iniustos: deceptiones. iusticie venditiones. Oẽs vanitates superfluitates: curiositates: nouitatum inuentiones. Oẽs rebelliões cõtra maiores: oppres

De dominico sacramento

siones supra miores. Oēs q̄q; sensuuz abusi ones ⁊ corruptiōes. Oia homicidia: sacrilegia veneficia: incendia: maleficia. Oēs iniquitates iniustaz guerraz. piclitatū atq; sectaz. Oēs taxillorz ⁊ merciū ꝓhibitarū venditiones: op/ tatiōes ⁊ coicatiōes. Oēs executorū infidelita tes ꝓtra pentes rebelliones Oēs spurcitias cō iugū: ⁊ abusiones iniustas voto; fractiones ⁊ sententias iniustas. Merito igitur Apoc. iij. suadet ꝓscie spūs veritatis dicentis. Uestimē/ tis albis induaris: vt nō apareat cōfusio nudi/ tatis tue Uestimēta quidē non tm̄ corpus ipsū exornant: verū etiā ⁊ calorē naturalē in huma no corpe fouent. sic etiā vita iusta ⁊ habituat ⁊ homiez honestate ornat: ⁊ calorē dilectionis in quo spūalis vita ꝓsistit fouet. Hec vestimenta tunc merito sūt alba: cū ꝓscia bona luce innocē/ tie fuerit irradiata. Et tunc non apperebit in ho ra mortis vel in iuditio ꝓfusio iudicatis sue: q; nec corā deo ꝓfundet: nam fecit qđ placere deo nouit. Nec corā vniuerso mūdo erubescere po/ tuit. quia nulla inhonestate aspectū ꝓximoz offendit. nec aliqua enormitate seipsā ledit. que etiam volūtatē deo in oibus suis opibus atten dit: ⁊ ꝓscientie puritatē seruauit. Quā nobis mi/ sericorditer largire dignetur in p̄senti p̄ gratiaz ⁊ in futuro per gloriam mūdaz. ꝓscientiaz. spō sus ⁊ amator atq; premiator. Qui cū patre ⁊ spi ritusancto triunphat glorioſus id celis p̄ infini/ ta seculoz secula Amen.

Feria. v. in cena dñi ō corpore ieſu xpi ⁊ de mirabilib⁹ eius que contigūt circa hoc sacramentum. Ser. LIIII.

Memoriam fecit mirabiliū suoz miſericors ⁊ mi serator dñs. escam dedit timēti bus se. psal. cx. Qm̄ amorosus ieſus christus totus amore flagrabat inter oia stupenda sue feruide charitatis āmirabilis po/ testatis ⁊ largiflue liberalitatis fuit instituō hu ius suauissimi sacramēti videlicz p̄ciosissimi cor/ poris ⁊ sanguinis sui. Nā nō solū apostolis su/ is seip̄m dedit in cibū. Sed etiā instituit ⁊ pote statem dedit veris sacerdotib⁹ ap̄loz successo/ ribus q; istud venerabile sacramētū cōficerēt ⁊ vsq; ad mūdi finem haberēt vez sacrificiū: cibū ⁊ viaticū ac memoriale dignissimū sue sacratis/ sime passionis ⁊ mortis. Hoc siquidē sacramē/ tum ꝓpter altissimā suā dignitatē fuit virtuosis/ simis actib⁹ figuratū: sacrificijs mysticis p̄mō/ stratū ⁊ signis multiplicibus reseratū. Pri/ mo quidē virtuosissimis actib⁹ p̄figuratuz fuit sicut in oblatione abel. Gen. xiij. Nam sicut il/ le cū esset sacerdos dei altissimi offerrebat domi no panē ⁊ vinū: sic et xp̄s cū speciebus panis ⁊ vini hoc instituit salutare sacramentum: teste ꝓpheta qui ad christum ait. Tu es sacerdos in eternum: s̄m ordinez melchisedech. Ad hoc idem deconse. distin. ij. ca. accipite. Similiter in oblatione fidelissimi ⁊ obedientissimi abrae: quā fecit de filio suo ysaac Gen. xxij. hoc sacra/ mentū patet Secundo fuit sacrificijs mystic/ p̄monstratū: sicut in imolatione agni paschā lis. Exod. xij. Nam sicut ille agnus extitit p̄o salute populi imolatus. sic etiam agn⁹ dei chri stus p̄o salute populi christiani quotidie imo latur in crucis ara hoc est in altari quod signi/ ficat crucem. Similiter omnia que offerebatur in lege veteri: hoc sacrificiū p̄mōstrabant

Tertio fuit signis multiplicibus reseratum: sicut in mana quo i deserto nutriti sunt filij isra el Exo. xvj. ⁊. xvij. Nam sicut ille cibus aboīa bilis fuit indignis dicentibus. Anima nr̄a nau seat sup cibo isto leniſſimo ⁊ dignis sūmo dele/ ctabilis. habens omne delectamētū et omnē sa porē suauitatis. Sicut dicitur Sap. xvj. Sic ⁊ ille cibus est summe noxius indignis: ⁊ summe ꝓficuus dignis. Fuit insuper reseratuz i aqua que Nume. xx. ⁊ Exo. xvij. de petra fluxit: et i melle quo illumiati sunt oculi ionathe. j. Reg. xiiij. Insuper aduertendum est q; sicut ex p̄ce/ dentibus patere potest figura huiusmodi vene rabilissimi sacramenti p̄cessit. Primo tempo re legis naturalis in sacrificio melchisedech: q̄ sicut fit adhuc in sacramento deo obtulit panē Secundo tempore legis scripte agnus paschā lis tenuit huius typū ⁊ manna: quo a deo filij israel in deserto pasti sunt. Tertio tempore le/ gis gratie s̄m magistrū sniaz i. iij. di. sanguis qui fluxit de latere christi. In hoc autez sacra mento potest homo cōsiderare. Primo signuz visibile, secundo effectum gratie. tertio rem ip/ sam que est christus: quarto modum offerendi et virtus quaz representat. ⁊ a qua ipsa depen deat Primo si consideremus signum visibi le ⁊ sic typum eius tenuit sacrificium melchise dech. Secundo si effectum gratie ⁊ sic in man na p̄figuratum fuit. Tertio si rem sacramenti que christus est: qui ꝓprie dicitur agnus in a/ gno paschali p̄figuratum. Quarto si moduz offerendi ⁊ virtutem quā representat: et a qua ipsa dependet in crucis oblatione et sanguinis effusione. Et sicut tūc sanguis eius in cruce ob latus est deo. sic ⁊ hic in eius oblatione Omēs vero alie figure que ad hoc sacramentū applica ri p̄nt: ad aliquem istoz modoz reduci possūt Iste tm̄ quattuor tanq; magis ꝓprie antono mathice sumunt. Dauid, q̄ de hō sacro diuini/

tus illustratus breui verbo ꝫ magno mysterio eius sublimitatē nouit dicēs. Memoriā fecit mirabiliū suoꝝ ꝛc̄. In quib⁹ sacratissimis verbis ostendit ꝓpheta hoc sacramentū esse restituatiuū imaginis trinitatis que ania est ꝛ hoc ꝫtū ad oēs potentias ei⁹ que sunt mēoria intelligētia ꝛ volūtas. Primo ē memoriale. scdo admirabile. tertio ē delectabile. Primo est memoriale mēoriale q; memoriā fecit. Scdo ē intelligentie admirabile: q; mirabiliū suoꝝ. Tertio est voluntati delectabile: q; misericors ꝛ miserator dñs escā dedit timentibus se. Primū qui dē testimoniuz amoris. scdm in velamentū stuporis. tertiū in alimentū dulcoris.

Articulus primus q; ꝓpter tria ē hoc sacramentum nostre memorie reformatiuum.

Primo quidē hoc sacramētū est memoriale. s. memorie quia memoriā fecit. et maxime memoriale est triū. Prio christi dilectiōis. scdo sue passiōis. tertio nostre sanationis.

Q; hoc sacramentū est memoriale sue dilectionis qua christ⁹ dilexit nos Capitulum. I.

Primo inq̄ hoc sacramentum ē memoriale sue dilectionis. q; dilexit nos et lauit nos i sāguie suo a pctis nr̄is Apoca. s. Solet vtiq; homo cū est in magno amoris feruore ex vehemētia dilectiōs facere magna. Quia ꝝm Gregl. charitas opa magna si ē magna. Et q̄nto maior est tanto maiora satagit operari Sicut etiā in carnalib⁹ amatoribꝫ patet Quātomagis in filocapto iesu. Nā sicut Joh. ait. xiij. Sciens iesus quia venit eius hora vt transeat de hoc mūdo ad patrē. cū dilexisset suos qui erāt in mūdo in finē dilexit eos. i. maiora signa dilectiōis oñdit eis more. s. vere amantis ꝛ amici cordialis. Nā que in fine mutuoꝝ recessuū inter amicos. in signum ꝑpetue amicitie ac memorie celebrant: fortius ꝛ firmi⁹ memorie imprimunt ꝛ charioza tenent atq; seruātur. Adhoc insuper amorosi pr̄is: qui in suo fine testamentū hereditatis bonoꝝ condit et relinquit filijs suis. Insuper ꝛ quasdam singulares informationes tradit: quasi quoddā memoriale dilectiōis. Sed notanter in accusatiuo casu Jo. inquit in finem dilexit: vt ex hoc modo loquendi innuat manifeste q; non ad hanc vitā hic statuēdā: sed ad ꝑducendū eos per hoc sacramentū in finē eterne vite dilexit eos. In illo feruoris excessu quando paratus erat ꝓ nobis in mortē tradere vitam suā: ab excessu amoris magis opus agere coact⁹ est: q̄ vnq̄ operatus fuit ab origine mundi dare nobis corp⁹ in cibum ꝛ sanguinē suuz in potum. Ideo in ꝑsona christi ad dñm ꝓpheta ait dicens. Zelus domus tue comedit me. i. imensus animaruz zel⁹ ꝛ zelās amor me cōmestibilē feeit. Ut igit mēs ꝑcipiat fructuz tanti amoris: tria ei necessaria sunt. Primū ē vigilantia que mentē sollicitet ad ꝓsideratiōnē tanti amoris: vt dicere valeat cū ps̄. Deꝰ deus meus ad te de luce vigilo. Scdm est ꝓcupia: que mentē inflāmet ad amorē tante dilectiōis. vt cū ps̄. dicat. Quēadmodū desiderat ceruus ad fontes aquaruz Et illud. Sitiuit ania mea ad deū fontē viuū: quādo veniā ꝛ apparebo ante faciē dei? Et omibus creaturis dicat illud Can. v. Nūciate dilecto q; amore langueo. Tertiū ē cōplacētia que mentē delectet ac q̄tet in amore amantis vt dicere valeat illud. Can. ij. Dilect⁹ meus mihi ꝛ ego illi q̄ pascit inter lilia: donec aspiret dies et inclinent vmbre. Et itez in eodē ait. Sub vmbra illius quē desiderauerā sedi: ꝛ fructus eius dulcis gutturi meo. O q̄ viscerosa caritas xp̄i iesu. O ardens amor fornace cordis sui O admirāda imensitas tante dilectionis. O inq̄ latitudo incōphēsibilis tāte dignationis vt tāto amoris ardore erga nostrā p̄auitatē flagraret q; suam carnē in cibū ꝛ suū sanguinē in potum nobis tam largiflue largiret.

Quer dñicum sacramentū cōtinue recolitur et innouat memoria passionis christi. Cap. II.

Secūdo hoc sacramentū est memoriale acerbissime christi passionis. Ad quie si ꝓsideremus tria in hoc sacramento. Primo institutionē. scdo reformationē. tertio susceptionē. Primo si ꝓsideremus eius institutionē: quia in memoriā passionis ei⁹ instituit illud xp̄s. Nō etiā oñdit ipe Lu. xxij. dicens Hoc facite i meā cōmēorationē: hoc ē mee passionis repñtationē. Et itez. j. Cor. xj. apls patent ait. Quotiēscunq; eīm māducabitis panē hunc ꝛ calicē bibetis: mortē dñi annūciabitis donec veniat. In quib⁹ verbis apostol⁹ ponit tria de hoc sanctissimo sacramēto. Primo vsū. scdo signum. tertio ter minū. Primo inq̄ ponit vsum cum ait. Quotienscūq; eīm manducabitis panē hunc ꝛ calicē bibetis. Licet eīm i cibo ꝛ potu recolat passio iesu xp̄i: magis tñ exprimit passio ei⁹ in ꝓsecratiōe sanguinis. q̄ in ꝓsecratiōe corpis aut panis. Nā corpse q; p se ꝓsecrat sanguis effusionē ei⁹ a corpore manifeste demonstrat. Effusio sanguinis quia penale est: penaz indicat. Propterea ponit vas recollectiōis. s. calix signās christi passionem. Secundo ponit signuz cū ait: mortem dñi an-

nũciabitis. Nõ em̃ tm̃ benefitiũ tradi debet oblitioni Proinde Eccl. xxix. ām̃oet dicẽs. Habe tiam fideiussoris ne obliuiscaris. Tertio addit terminũ. s. donec veniet. s. ad iuditiũ dñs sic etiã exponit. de. cõse. di. ij. c. iteratur. Usq; tũc em̃ duratur est hoc sacramentũ sicut ipse dñs ait Math. vl. Ego vobiscũ sũ omnib⁹ diebus vsq; ad ꝯsumationẽ seculi. Tunc em̃ terminus eius erit quia non sub velamine accidentiũ. sed facie ad faciẽ tunc ꝯtẽplabimur deũ. Ex his pz q; ad hoc istud sacramẽtũ ꝯficit. vt ex frequẽtatione ipsius intuẽtes ꝯtinuo xp̃i sanguinem effusũ: sic de xp̃o passo nr̃a memoria repleat. q; nostro semp fixus sit in corde qui semel pro nobis fix⁹ fuit in cruce. In hoc etiã dat nobis ꝯsti plenã possessionẽ sue passionis t mortis. vt q̃tidie delinquentes lauemur ꝯtinuo suo sanguine: t quottidie reficiamur in suo sãcto corpore. quasi non sufficerit amoroso iesu ad inebriati sui amoris ostensionem q; semel sanguinẽ suum sacrũ ꝓ nobis realiter effudit i ligno: nisi in nob quottidie effũdat sub sacramẽto: t itez quodã modo moriatur Unde d. ꝯse. di. ij. c. quid sit dicitur. Christus in seipso immortaliter t incorruptibiliter viuens itez in hoc mysterio mort quia scz mors eius repsentatur Forma sacramenti Secundo cõsiderem⁹ huius sacramenti formationẽ. s. qua ꝯficitur. Nempe omnia clamant christi passionẽ. Nam t numerus dictionum que ponuntur in ꝯsecrationis forma quinarius est sicut patet in ꝯsecratione calicis seu vini. Nam sicut per quinq; vulnera christi sanguis principaliter emanauit: sic etiam per quinq; verba pficit ꝯsecratio ista. Que quidẽ sunt hic. Hic ẽ calix sanguis mei. Reliqua vero vba cõsecrationis calicis secundũ aliquos magnos doctores etiam sunt d consecrationis forma. Unde in talibus verbis pars tutissima est intentionẽ suã intentioni ecclesie conformare. atq; applicare ꝑm Sco. in. iiij. di. viij. Forma autẽ tota in aliquo euangelistarũ non reperit sed a beato petro ista qua ecclesia vtitur tradita phibetur. In forma autez cõsecrationis hostie etiã numerus quodãmodo quinarius est: licet forte hec dictio em̃ non sit de substãtia forme sed copulatio ad predictas locutiões Insuper t ipse formandi hostiam modus: qui interferrea ignita constringitur t decoquitur: christi passi memoriam exprimit Nam ferrũ igneũ fuit ipsa crudelitas iudeoz contrario christo. Ferruz insuper plus ignituz fuit imobilis charitas christi. que flagrabat pro nobis morti tradere semetip̃m. Primi ferri figura in christi corpore relicta est: duz vulneratus clauis confossus spinis turpat⁹ sputis. ligatus vinculis velatusq; oculis atq; plenus iniurijs non remansit in eo species neq; decor. Secundi ferri quodãmodo non remansit figura dum mortem nostrã moriendo destruxit et vitam resurgẽdo reparauit. Susceptio sacramenti Tertio cõsideremus huius sacramenti susceptionẽ. id est modũ quo suscipitur: t intelliges eius passionis amaritudinez memorari. Nam ipsa hostia per manus sacerdotis frangitur: per dentes teritur atq; i stomachũ mittitur occultãda. Per hoc em̃ mystice figuratur fractio t attritio corporis iesu christi atq; in morte consũmatio: et occultatio in sepulchro. Et ad idem habetur d cõsecra. dist. ij. ca. dum frangitur. Per omnia igitur supradicta clamet iesus in mente sua illd Threno. iij. Recordare paupertatis t trãsgressionis mee. t absinthij t fellis. Et tu ania mea responde dilecto tuo iesu christo illud Threñ. iij. Memoria memor ero: t tabescet in me anima mea.

Q Dominicum sacramentum datum est nobis in medicinaz nostre spiritualis infirmitatis

Capitulum. iij.

Tertio hoc sacramentuz est memoriale nr̃e sanatiõis Tãta em̃ infirmitas ꝓpter pomi mortiferi corruptionez per primos nostros parentes hũano generi diffusa est: vt incurabilis esset: nisi ei optima medicina subueniretur: quã facere nõ poterat nisi prudentia saluatoris. Unde Eccl. xxxviij. Altissimus de terra. id est. de virginis carne creauit medicinaz: et vir prudens nõ abhorrebit illam: Nempe hostis antiquus p venenum cibi vetiti tria mala in homine operatus est. Primo in anima tenebras ignorantie. Secundo in corpore morbum cõcupiscentie. Tertio mortem eternaz in vtroq;. Contra hec tria instituta ẽ corpus christi medicina. Proinde assiliatur triplici dulci cibo t medicinali. s. melli ꝓpter primum. ficui ꝓpter secundum. vue ꝓpter tertium: Prima sanatio Primo em̃ ad sanandum cordis oculos t ad expellendũ tenebras ignorantie: dedit dom⁹ hoc venerabile sacramentũ figuratuz in melle. Unde Prouerbio. xxiiij. Comede fili mi mel quoniã bonum est. Mel siquidem dulce: corpus christi significat. quod vtiq; bonũ est: quia tenebras nostre mentis ꝓpulsat: t eam lumine diuino illustrat. In cuius mysterium. s. Regum xiiij. Jonathas ait. Uidistis quia illuminati sunt oculi mei: quia gustaui paululum de melle. Et iterum Esa. vij. dicitur. Butyrum t mel comedet: vt sciat reprobare malum t eligere bonum. Propterea sicut ait prophete Accedite ad eum et illuminamini Secunda sanatio.

Secundo ad sanandũ in corpe morbũ cõcupiscentia: domin⁹ dedit hoc sacramentũ figuratum in ficu. Unde Hiere. xxiiij. Uideo fic⁹ bonas valde: Quia dulce corpus xp̃i dei ⁊ hominis per eas sig̃tur. He bis bone sunt valde: q̃a mentẽ ⁊ corpus a morbo ꝯcupiscẽtie praue sanant. Uñ. iiij. Reg. xx. ⁊ Esa. xxxviij. Esaias offerri iussit ficcuũ massam: quã cũ possuisset super vlcera regis: vlcus regis sanatũ ẽ. Ulc⁹ nẽpe regis ꝯcupiscẽtia est carnis: Sed ficuũ massa corpus est dñi nostri iesu christi ꝯtinẽs oim bonoꝝ suauitatem. scz ad medicinã desideriorũ malorũ. Tertia sanatio. Tertio ad sanandũ mortẽ in vtroq; dedit dñs hoc sacramẽtũ figuratũ in vua. Unde Lu. j. Benedict⁹ fructus ventris tui qui est corpus xp̃i. Quod fructus est vite ⁊ vitis valens ad destructionem mortis eterne ⁊ ad acquisitionẽ vite sempiterne. Sicut Prouerb. iij. dicit̃. Lignũ vite ẽ his qui apprehenderit eã: ⁊ qui tenuerit eam beat⁹ est. Unde Hylari.⁹ Accepta carne dñi et hausto sanguine: id ꝑficit̃ seu efficitur vt nos in ipso ⁊ ip̃e i nobis sit. Hec igit̃ ẽ causa vite nostre: que in nobis carnalibus per carnẽ christuz qui bis nobis vera vita est manentẽ: habeam⁹ per eũ victuri ea cõditione qua viuit ip̃e per patrẽ qui in eo est. Jigit̃ comedite amici mei ⁊ bibite et inebriamini charissimi vt dicit̃ Cañ. v. c.

Articulus. ii. de mirabilibus dñici sacramenti Et diuiditur iste articulus in tres partes.

Secundo hoc sacramẽtũ est admirabile scz intelligentie. Unde ꝓpheta subdit. Mirabiliũ suorum. Tripliciter em̃ mirabile ẽ. Primo in consecratione. secũdo in institutione. tertio in perceptione. In primo em̃ relucet mirabilis dei potentia. In secundo mirabilis dei sapientia In tertio mirabilis dei clemẽtia ⁊ beniuolentia

Prima pars articuli secundi d̃ tribus mirabilibus in quib⁹ apparet admiranda dei potentia in institutione sacramenti huius.

Primo quidem est admirabile intelligentie hoc sacramentũ in cõsecratione. Et in hoc relucet admirabilis potẽtia dei ⁊ maxime q̃ ad tria. Primo quo ad transubstãtiationẽ seu cõuersionẽ. secũdo mirabilius quo ad extẽsionẽ: tertio mirabilissimũ quo ad locationem.

Quadruplici ratione probatur possibile esse conuersionem substantie panis in corpus christi

Capitulũ. i.

Primo inquã mirabilis ẽ q̃ntũ ad cõuersionẽ seu transubationez: qꝛ panis ⁊ vinũ mutant̃ ꝟm suã totam naturã ⁊ subam ⁊ ꝟm suã totã formam manens solũ ꝟm sua accidẽtia. Sed qꝛ hec vna de p̃cipuis veritatib⁹ nr̃e fidei ⁊ sũme necessaria ad credendũ: qꝛ in ea ꝯsistit p̃ncipalissimuz fundamẽtũ catholice fidei: ⁊ ecclesie sctẽ: ac diuini cult⁹ et gratie: idcirco fide indubitabili ẽ tenenda ac deuotiõe celebri ac alacri amplectenda. Et licet catholica fides nõ indigeat rõnib⁹ nr̃is nec in hmõi rõnib⁹ fundet̃: sed poti⁹ ip̃az rõnem stabiliet eleuet ⁊ illustret: nihilomin⁹ ad cecitatẽ infideliũ cõuincendã: ⁊ ad cõseruandũ aciez intelligẽtie nr̃e. atq; ad veritatẽ intelligibiliter ꝯtemplãda: necnõ ad filiũ ac deuotoruz solamẽ afferre nitimur quadruplicem rõnem. Prima ẽ rõ manuductiua. scd̃a est rõ compatiua. tertia est rõ sequestratiua: quarta ẽ rõ distãtiua. Prima inq̃ rõ ẽ manuductiua ex euidentia noue ptãtis que talis ẽ. Impossibile quidẽ est creaturã min⁹ assil̃ari deo in his que sũt maioris nobilitatis ⁊ virtutis ⁊ in his ad q̃ de⁹ totam virtutẽ nature ⁊ intentionẽ inclinat ⁊ ducit. Sed nihil in creatura nobilius repit̃ q̃ rõ et dignitas causalitatis ⁊ effectiue ꝟtutis Proinde Dionisius. iij. de angelica hierarchia ait Ex diuini⁹ omniũ est deo coopari. Dñs em̃ fere totaz naturã ⁊ fere oẽs causales virtutes miro modo inclinat ⁊ ducit ad opus alicui⁹ ꝯuersionis: ⁊ hoc quasi per quosdã grad⁹ semp i altius ꝓcedẽtes. ⁊ ꝯuersioni totali magis ac magis approximantes. Quintuplex gradus. Initiũ igit̃ mutationum sumendo a loco inferiori Prim⁹ gradus ẽ naturalis seu artificialis alteratio. scd̃s in focatio: terti⁹ generatõ. q̃rt⁹ incorpatio. q̃nt⁹ trãsformatio. Prim⁹ mutationũ grad⁹ ẽ naturalis seu artificialis alteratio: per quã subiectũ de vno accidẽte in aliud vertitur et mutat̃ Scd̃s gradus ẽ ignitio vel infocatio: qualis in ferro est seu in cãdente ere. seu in auro liquefacto. Hoc siquidem ampli⁹ iportare videt̃: q̃ solam alterationẽ accidentalem

Tertius gradus ẽ generatio ꝑ quam aliquo modo d̃ vna substãtia fit alia: ꝑ hoc q̃ materia vertit̃ ab vna forma substãtiali in aliã. Sic̃ patet de gallina ꝑ cubationẽ ꝯuertẽte ouũ in pullũ. Quartus ẽ incorpatio. Qualis fit ꝑ vim nutritiuam ⁊ augmentatiuã ꝑ quas cibus cõuertitur non solum in aliam formam sed etiam aliquo modo ꝓut est possibile creature inpriorem partem corporis seu carnis. Quintus gradus est trãsformatio: quia per amorẽ amãs sic transformat̃ in ipsum amatũ qd̃ quasi i ip̃o est ⁊ idipsum. Unde et a christo Math. vj. dictum est Ubi ẽ thesaurus tuus: ibi ẽ ⁊ cor tuũ

Et. ſ. ad Cor. vj. Qui adheret deo vn⁹ ſpūs ē cū eo. Et alibi dicit q amic⁹ ē alt ego: Nēpe in nobiſipis ſentim⁹ q ipe vis amoris: ⁊ pcipue ardentis: totaliter ad hoc nitit inhyat ⁊ geſtit vt nō ſolū ſit in intimis ipius amati: ſed etiā q̄dāmodo fit ipm amatū: Nō quidē in diuino amore tm excedit q incōpabilit deus dilectus q̄ mens ipm amans diligat ſemetipam immo ſuiipſi⁹ obliuiſcit: et in ipi quaſi ānihilatur amore ſui dilecti. Sicut ſaltē futurū in gloria ſēpiterna eſt. imo iā in beatis eſt: ⁊ ſi in pñti vita non ſit ad plenū. Hic ſiq̄dem amor in tm aſcendit in aia xpi q ſuppoſitū amoris ē ipſe deus reflectēs in ſeipm amorē illū tanq̄ ſeipm. Igitur oia ſupradicta. tam p rōnem diuine ſilitudinis in ſeipis pticipate. q̄ p totale conatū ⁊ intētionem nature ad opa q̄uerſionis a deo vniuerſaliter inclinate: q̄ p ordinē pdicte aſcenſiōis gradate. aptiſſime ⁊ fortiſſime clamāt q opus totalis cōuerſionis ē opus altiſſimū. ⁊ q ei⁹ cauſalis ptās pfectiſſime eſt in deo atq̄ oia ſupradicta hec manifeſtiſſime pteſtant ⁊ clamant cum pſa. Potens es dñe ſcz in hoc ſacramento talia operari: ⁊ veritas tua in circūitu tuo. Secūda ratio ē compatiua. Cōſtat eī q opus ſoli deo poſſibile ē et eſſe debet incompabilit alti⁹ ⁊ pfundi⁹ et incōprehenſibilib⁹. q̄ aliq̄ opos alicui creature cōmūicabile ſeu cōicatū. Sed in pdictis q̄uerſionib⁹ quē vt q cōmunicate ſunt agenti creato ē altitudo ⁊ etiā pfunditas incōprehenſibilis ⁊ inſcrutabilis nobis. igitur tota eorū altitudo ⁊ etiā incōprehenſibilitas clamat q deus poſſet aliquod opus cōuerſionis operari ⁊ facere incompabiliter alti⁹ ⁊ incōprehenſibili⁹. Sed nihil videt ſupra illa eſſe: niſi cōuerſio de tota in totum aut aliquid ei ſimile et equiualens: igitur ⁊c. Tertia rō ē diſtāti ua. Plus eī diſtant ens ⁊ non ens: q̄ abinuicem diſtent duo entia. ſm diſtantiā eſſentialē. Sed de⁹ poteſt de nihilo facere. multo ampli⁹ vnuz ens ex quocunq̄ alio ente. Nonne p dei potētiā de coſta viri ſubito mulier facta ē. Nōne etiā moyſi virga ex diuina potentia mutata ſubito fuit in ſerpentē? Sicut patet Exo. iiij. et vij. Multa quoq̄ ſimilia exēpla apponit hic. Ambro. de q̄ſe. di. ij. c. reuera. Et. c. in quibus fine dicit. Quid hic queris nature ordinē chriſti corpore cum p̄eter naturam ſit ipſe xpi partus ex virgine? Et itez Ambro. ait. De totius mundi operibus legit q ipſe dixit ⁊ facta ſūt. Sermo igitur qui potuit facere ex nihilo q̄ nō erant poteſt etiam ea que ſunt mutare in id qđ non erat Non eī minus eſt dare nouas q̄ mutare rebus naturas. Et ſic q erat panis añ conſecrationē iaz corpus xpi veraciter factū eſt p q̄ſecrationē. Quia ſermo mutat creaturam. Et ita ītratōnalis creatura ⁊ inanimata ſcz panis mutatur i melius. ſ. in corp⁹ chriſti virtute verbi dei. Cirū ē igit q peccator non mutat nec verbis nec beneficijs nec minis nec promiſſis pōt conuerti de mala ſua vita in bonā Quarta vero ratio ē ſequeſtriua. Patet enim q intellectus multa ſequeſtrare pōt que tamē ſenſus ſequeſtrare nō poteſt: eo q intellect⁹ magis immaterialis potentia ē atq̄ longe igit magis ſpiritualis: ſed potētia dei incompabiliter magis imaterialis ē q̄ intellectus ſeu intelligētia nra. Propterea eſt magis ſequeſtratiua. vt poſſit illa ab inuicē ſequeſtrare. Ad idem Hylari⁹ in lib. de trini. ait. ex deus plura facere pōt: q̄ videtur intelligere intellectus. Preterea cum intellectus intelligere poſſet accidens ſine ſubiecto: imo etiā ſenſus accidens videt nunq̄ in videndo ſubiectū: ergo multo fortius diuina virtus poterit in hoc ſacramēto vnū ab altero ſequeſtrare. Et ſic ex quadruplici rōne hec veritas euidenter patet. Hanc quidē cōuerſionem pphetice poſtulabat Eccl. xxxvj. dicēs i noua ſigna: imuta mirabilia. Glorifica manū ⁊ brachiū dextrū. Legimus eī quedā ſigna vetera quedam vero noua legim⁹ ⁊ alia ſigna alio ordine imuta. Et hoc eſſe poteſt ſm quadruplicē varietatē. Prima ē quādo manet ſubſtātia ⁊ accidens q̄uertit in ſubſtantiā aliā. Secūda eſt quando mutat ſubſtātia ⁊ accidēs. Tertia eſt quādo manet ſubiectū: ⁊ accidētia alterantur Quarta ē quādo tranſit ſubiectū ⁊ remanēt accidentia. Prima mutatio eſt quādo manet ſubiectū ⁊ accidens cōuertit in ſubſtantiā aliā Et hanc mutationē fecit deus quādo Exo. xvij. ⁊ Nume. xx. Mutauit petrā i ſtagna aquarū: Secūda ē q̄n mutatur ſubſtantia ⁊ accidens: vt ſubſtātia aque ⁊ accidens aque in ſubſtantiā vini. Sicut patet q̄nādo xp̄s mutauit aquā in vinū Joh. ij. Tertia autē ē quando manet ſubiectū ⁊ alterant accidentia. Sic ptz in mutatione qua mutauit de⁹ aquā fluuij marath in dulcedine: que p̄ius amara erat. Sic habet Exo. xv. Quarta vero mutatio ē q̄n tranſit ſubiectū ⁊ remanēt accidētia. Sicut cōtingit in hoc venerabiliſſio atq̄ ſanctiſſimo ſacramēto: tam in pane q̄ in vino. Vñ Ambro. ait. Ubi vero acceſſit q̄ſecratio de pane fit corpus xp̄i poſt cōſecrationem. Et vinū in calice mixtū fit ſanguis chriſti. Hec ille. Ex his ⁊ conſimilib⁹ patet q in hoc ſacramento ſm eccl. eſt inouatio ſignoz: ⁊ im utatio mirabiliū: quibus manus ⁊ brachiū dei dexterū in potentia ieſu xp̄i glorificat. Nec inſup a miracło vacat q ſepe corporis ⁊ ſanguis ſacramentuz: aut ꝓpter dubitantes: aut certe ꝓpter ardētius diligētes inuiſibili ſpecie ⁊ agni vel pueri forma: aut in

sanguinis ⁊ carnis colore monstrata sunt. Ut quod latebat a mysterio: patesceret i miraculo.

De quattuor mirabilibus que iter ueniunt in hoc sacramento circa eius extensionem, et quomodo possibilia sunt. Capitulum .II.

Secundo quidē mirabilis est hoc sacramentū: q̄tū ad extensionē. Et circa hꝫ iter alia quattuor mirabilia apparēt in hoc sacramēto: quē ignorantib⁹ impossibilia e/ stimant. Primū mirabile est q̄ xp̄i corp⁹ ⁊ san guis non augeat ex transubstantiatione: nec mi/ nuit ex p̄ceptione. Proinde de ꝓse. di. ij. c. inui tat Aug⁹. ait. Quando christ⁹ manducat vita manducatur sed occidit vt mādūcet. Sed mor tuos viuificat: quando manducat reficit sed si deficit. Manducat xp̄s viuit mādūcat⁹ quia surrexit occisus. Et subditur Per ptes mādu catur in sacramēto: manet integer totus in celo manet integer tot⁹ in corde tuo. Hec ibi. Unde sicut hō cū cōeditur a leone anima eius non cōsumitur hꝫ tm̄ corpus: sic dū hostia sumit a sa cerdote non ꝓsumit corp⁹ xp̄i sed tm̄ panis spe cies. Et sicut corrupto homis corpe anima ītegra sepatur. sic facta corruptione circa spēs pa nis desinit esse corp⁹ xp̄i in loco. Unde dixit be/ atus ādreas egee. Agnus iste post q̄ a fidelib⁹ est cōmest⁹: integer remanet atq; viuit. Sicut ei gēma virtutē suam effundit: ⁊ tm̄ non minuitur sic etiā corp⁹ nos pascēdo nō minorat. Hoc idē patet in luce ⁊ in scia: que coīcate non deficiunt huius nempe figura p̄cessit in māna. Exo. xvj quando nec q̄ plus parauerat de illo amplius adinuenit non reperit minus q̄ minus pauerat de illo amplius adinuenit. non reperit min⁹ qui minus pauerat. Sic nempe est in hoc venerabi li sacramēto. vt patet de. consecra. di. ij. c. vbi. Nam nec qui cōsecrat hostias multas inuenit amplius: nec q̄ ꝓsecrat vnam solā reperit min⁹. Secundū mirabile est: q̄ corpus xp̄i tam ma gnum posset in tam pua hostia contineri: cum imaginatio nostra minime intelligere posset ma ius infra min⁹ corpus totaliter ꝓtineri. Ad qđ intelligendū manducit sentētia Aug⁹. de q̄tita te anime. Qui pbat animā maiorē esse q̄ corp⁹ eo q̄ intra se cogitare potest totā magnitudinē mundi ⁊ sic intra se cogitare eam. Similiter aī a si cū sit maior q̄ corp⁹: tota in corpe ꝓtinet. Cōsi mili etiā modo cū sit corp⁹ christi ipsa hostia ma ius sit nihilominus tamē infra tam p uā hostiā ꝓtinet: non tm̄ ꝓtractū: sed ita magnū atq; per fectum sicut in celo ē. Qđ quidē in oculo patere potest. Nam visio cum i pua pupilla oculi sit: tamen cū ea maximi cernuntur montes. ⁊ in p uo speculo sicut ⁊ in magno imago expresse et i tegre cerni potest. Und cū ꝓpheta ait. Homi/ nus in syon magnus: Syon em̄ speculū interp̄/ tatur ſm Aug⁹. ⁊ papiā. Magnus ergo in syō dominus dicit qz vex corp⁹ xp̄i tā integraliter ⁊ sub pua spetie: sicut sub magna creditur eē vñ q̄tum cūq; pua sit illa spetes panis: tamē ibi ē totum corpus xp̄i. p cōuersionē sanguinis per cōnexionē: anima per ꝓiūctionē: diuinitas in tegra per vnionez. Tertiū mirabile est q̄ cū hostia frangitur. tamen corpus christi eam exi stens minime frangi potest. Sicut ad cuiuslibz operis diuisionem: manifeste sequitur sepatio virtutis sue. Ad hoc tamen itelligendū manu/ ducit sentētia Augusti. in lib. de spiritu ⁊ ania: vbi manifeste pbat q̄ aīa in qualibet parte to/ ta est: nec diuidit licet diuidat corpus. Eodez etiam mō cū corpus xp̄i in qualibet particula hostie totū sit. ea in plures partes diuisa nō ta men corpus christi diuidi potest: sed i qualibet particula manet totum. Quod quidē in specu lo patere potest. q̄ cuz vnica sola imago cerna tur in eo: tamen q̄tum cunq; frangat non diui ditur imago: sed integra in qualibet particula perseuerat. Sic cum hostia in plures partes di uiditur scz vt inde cōmunicent fideles quilibz suscipit totum corpus christi. Huius re mirabi lis ratio. est ineffabilis vnio scz hominis et dei carnis ⁊ verbi. Unde sicut verbuz dei totum vbiq; est ac totum replet celum ⁊ mundum in diuisum manens: sic dedit corpori qđ assump sit. ⁊ sibi in vnitate persone vniuit esse posse in multis locis ⁊ in se ꝓiunctū manere. Diuiditur igitur in partes in sacramēto. qui totus manet integer in seipo. Quartū mirabile est qđ ali quid conuertatur in supposituz preexistens: sic corpus christi preexistit huic conuersioni. Ad hoc declarandum manuducit dictum Aug⁹. in lib. ꝓfec. qui in persona dñi ait. Manducabis me ⁊ ego non mutabor in te: sed tu mutaberis in me. In conuersione cēm nutrimenti corporal sic contingit q̄ quando cibus cōuertitur equi dem conuertitur in suppositū preexistens. Iō non ēmirum si inhoc sacramento ex diuina vir tute ibidem preexistens ꝓuersio fiat supra in. ij c. j. dicebatur.

Quomodo quattuor mirabilia circa localitatem huius sacramenti possibilia sunt. Capm .III.

Tertio quoq; mirabilissimuz est hoc sacramentū quo ad locationem. Circa quod inter alia quattuor mirāda sunt Primū mirabile ē q̄ idē corpus numero posset esse sub sacramēto in diuer sis locis. Ad cuius intelligentiā notandū est q̄ triplex differens repitur natura corporea non

vnita. secunda est natura spũalis corpori vnita. tertia est natura creata diuinitati vnita.

Prima inq̃ est natura corporea non vnita: sicut lignũ lapis terra aqua et cõsimlia. Et hec ita artatur q̃ est in loco tota in toto: ⁊ pars in p̃te. Secũda est natura spũalis corpi vnita: sicut est anima rõnalis. Et hec non tantũ artatur q̃tum natura corpalis. quia potest esse tota in toto. et tota i qualibet parte: vbi ptes sũt ipsi toti vnite. Tertia ẽ natura creata vnita diuinitati: sicut, ⁊ in hoc sacramẽto. ⁊ i hac minor artatio est. quia tot⁹ christ⁹ est in qualibet parte hostie: siue sint partes vnite siue nõ Proinde dicit̃ de ꝯse. di. ij. c. quid sit. Sicut diuinitas verbi dei vita est que totũ implet munduz Ita licet multis locis ⁊ innũerabilibus diebus illud corpus consecratur non sunt tamẽ multa corpora christi: nec multi calices sed vnuz corpus christi ⁊ vnus sanguis cum illo quod assũpsit in vtero virginis ⁊ quod dedit suis apostolis. Diuinitas em̃ verbi implet id quod vbiq̃ est. ⁊ coniungit ac facit. vt sicut ip̃a est vna: ita vnũ eius corpus sit in veritate. Unde aduertẽdum est q̃ siue plus siue minus quis inde pcipiat: omnes equaliter corpus christi integerrime sumũt. ⁊ generaliter omnes ⁊ specialit̃ vn⁹ quisq̃. Hoc idem ait Greg⁹. ibidem. Et idem habet̃ in ea. di. c. singuli. Et. c. in christo: Uerũ tamẽ in hoc sacramento est artatio quedã. Nã non potest corpus christi sub sacramento eẽ in aliqua parte vniuersi: nisi ꝑm aliquã spẽm quã scilicet virtus determinat ꝯsecrantis Predicta autem veritas cõgruentiã diuersarũ altissimarũ sensuũ. Puta illi admirabilẽ pñtiaz qua omnia beatis presentat̃ in verbo ⁊ qua omnes in ipso verbo supintellectualiter sunt ibi p̃sentes et illam qua deus est omnia in omnibus: ⁊ illam qua pauperes euangelici reiectis mũdanis per charitatis incendiuz in idip̃m conuersi omnia loca ⁊ lata mundi spacia quasi ꝓ pũcto habent. ⁊ quasi nihil respiciunt: ⁊ sic de ꝯsimilibus. Ex autem idem corpus in numero posset esset sub sacramento in diuersis locis: in figura precessit Exo. xx. vbi precepit domin⁹ dicens Altare de terra facietis mihi et offeretis super eo holocausta ⁊ pacifica vr̃a oues vestras ⁊ boues in loco in quo memoria erit nominis mei. Ubi mystice denotat̃ per terram terrenuz elementũ. scz panis ⁊ vinũ. Altare siquidem dñicum corpus est: quasi alta res. hoc de terra fit id est. de triticeo pane: qui quidez ẽ terra. Omnis autem locus omne altare significat in quo fit memoria nomis dei. scz q̃tũ ad forme sacramenti institutõem Hug. de san. vic. in libro de sacramentis: de supradicto admirando miraculo rationem assignat dicens. Ex ideo in natura idem corpus non potest esse in diuersis loc quia deus nature conditor talem corporib⁹ dedit legez. Propterea cũ quilibet legislator posset dispensare in lege quã ip̃e statuit imo oppositũ ordinare. Ita potest deus hoc ordinare i toto: quod cõdidit in vniuerso. Hoc etiã ostendit ratio manifesta que est q̃ filius homis potentiam participat filij dei ꝓpter persone vnitatem. Unde Ambro. Sicut in vnaz personã: ita ⁊ in vnam potentiã ꝯueniũt dei ⁊ homis fili⁹. vnde sicut dei filius est essentialiter in omnibus reb⁹ ita dedit filio homis vt corpus eius sacramentaliter possit esse in pluribus locis. Secũdũ vero mirabile est q̃ duo corpora possunt simul esse in eodem loco: ita q̃ corpus christi sit ĩfra hostie diuisiones: ⁊ nõ ponat̃ in aliqua ei⁹ concauitate. Sed Damas. in sententijs ad hoc bñ intelligenduz ponit exemplum de igne qui intimatur ferro: cum ignis corpus subtile sit ⁊ ferrum sit adeo durũ Sic corpus christi cũ p̃ dotem subtilitatis resurrectionis sue sit subtilius igne: potest melius talibus intimari nec tamẽ est in aliqua hostie cõcauitate: sicut nec in concauitatib⁹ humani coporis est anima intellectiua. Tertiũ vero mirabile est q̃ i hoc sacramento christus de celo descendit: nec tamen inde recessit. Sz hoc esse possibile declarat Orig. sup Mat: dicens. Ex dei filius veniens in virgine totus remansit apud deum patrem ⁊ non dimidius apud eum ⁊ dimidius apud virginẽ erat. Sicut et veritas quã mente cõcipim⁹ cũ eam docemus: tota remanet apud nos ac tota ad discentem transit. Sic igitur est de corpore christi in sacramento sicut est de veritate in aĩa nostra Quartum mirabile est q̃ taz in breui momento sicut dũ ꝓferuntur ꝯsecrationis verba: posset transire spiritus christus de celo empyrreo ad altare q̃ iextimabiliter ab eo distat Hoc autem possibile esse declarat. Aug⁹. sup Gen̄. ad litterã dicẽs. Ex sicut oculus noster cũ subito apitur visibile q̃tũcunq̃ distans transitu velocissimo vsq̃ ad oculũ transit: nec citius cernuntur sidera ꝓxima q̃ distantia Propterea non est mirandum si corpus christi virtute diuina in tantã distantia tam subito transit: cũ sol in instanti transmittit radios suos ab oriente in occidentem et econuerso. Cum etiaz agẽs quãto maioris virtutis sit tanto velocius opatur: atq̃ mouere potest. Quod em̃ cõcedit̃ de natura: negari nõ dz ab auctore ip̃i⁹ nature.

Secunda pars. II. articuli de trib⁹ mirabilibus in quibus miranda appareret sapientia dei et in institutione huius sacramenti.

Secundo hoc est mirabile intelligētie in institutione. Et in hoc relucet admirabilis sapientia dei: ꝛ maxime quo ad tria. Primo quia dedit corpus suū in cibū. Secundo qz dedit sub accidentib⁹ velatū. Tertio quia dedit sic occultū ꝛ velatū.

¶ Ut appareat admiranda sapientia dei ꝓpter tria dedit corpus suū venerabile in alimentum.

¶ Ca. .I.

Primo inq̄ in huius sacramēti institutione apparet admirabilis sapientia dei qz dedit corpus suū in cibū ꝛ alimentū. Quod impossibile estimātes iudei ad inuicem litigabāt dicētes Jo. vj. Quō potest hic carnē suam dare ad manducandū? Fecit aūt hoc ꝓpter triplicē rationē. Primo qz hoc exigebat humane nature corruptio. Secundo quia hoc exigebat humane nature ꝓditio. Tertio quia hoc exigebat hūane nature defectio. Primo qz ℞ exigebat humane nature corruptio. Sicut ei initiū humane corruptionis ꝛ mortis cepit ab esca in vetito ligno vt patet Gen. iij. sic restitutio humane iustificationis ꝛ vite debet esse esca vel cibus ligni vite que est sapientia dei in carne. Sicut dicitur Pro. iij. Lignum vite est his qui aprehenderint eam: ꝛ qui tenuerit eam beatus. vt sicut antiquus hostis ꝓ escam corrumpit genus humanum malitia sua sic deus per cibum sanet humanum genus sapientia sua. De quo iubilando ꝛ exultando canit ecclesia dicēs Hoc op⁹ nostre salutis ordo depoposcerat. mlt̄i formis proditoris ars vt artez falleret: ꝛ medelam ferret inde hostis vnde leserat. Secundo quia exigebat humane nature ꝓditio: que quidem rationalis condita est: Creature em̄ rationalis sicut dictū est cibus ꝛ alimonie verbū dei eternum ꝛ sapientia patris vtiq̄ cōpbatur Attigitur humana natura per ꝓditionem corpe est a deo grauata ꝛ angelica incorporea est creata Hinc est q̄ ℈m cōditionē vtriusq̄ nature idem alimentum spūale qđ est sapientia dei vtriusq̄ debuit exhiberi vt verbum increatū secundum se sit cibus spirituū supnorū qui incorporei sūt et verbum quod caro factū est. sit cibus hominū qui corporei dinoscuntur. Tertio hoc exigebat humane nature defectio. s. vt daret̄ in cibū. Sic em̄ condita ē hūana natura: vt non solū indigeat alimōia corp ali sed etiā spūali teste dño qui Mat. iiij. ait: Nō in solo pane viuit homo sed de omni verbo qđ ꝓcedit de ore dei. Proinde sicut necesse est subtracta cibo corpali corp⁹ deficere ꝛ languere: sic animā subtracto alimonia spūali delinq̄re ꝛ peccare. quemadmodum prophet̄a ait Percussus sū sicut fenū: quia oblitus sum comedere panem meū. Ex his patet q̄ necesse fuitq̄ daret̄ hoc sacramentū. id est ℔ sacramentale viaticū. scz in cibū anime peregrine. Proinde docuit nos ihesus Luce. vij. a patre celesti quottidie ꝛ postulare ꝛ dicere. Panem nostrū quotidianū da nobis hodie In ministeriū autem huius Mar. viij. dñs ait Misereor super turbā: quia ecce iā triduo sustinent me nec habent quod manducēt Et si dimisero eos ieiunos deficient in via. Tria siquidē tempora quasi tres dies antecesserant huius sacramenti institutionē scz tempus legis scripte: ꝛ temp⁹ visitationis ꝓphetice. Post hoc autem temp⁹ noluit pius ihesus nos dimittere ieiunos. ℈ tempore gratie eucharistiā dedit que. j. q. j. in. ca. multi bona gratia interpretat̄ nobis ꝓtulit ne deficiamus in hac via.

¶ Ut admiranda appareret sapiētia dei ꝓpter tria dedit corpus suū sub accidentibus velatum.

¶ Capitulū. II.

Secundū quoq̄ in hui⁹ sacramenti institutione apparet mirabilis sapientia dei quia dedit corpus suum sub accidētibus sic velatū. Sicut Apoca. ij. ipse ait. Dabo illi manna absconditum quasi cibū velatuz Hinc est q̄ humanus hesitauit sensus scz q̄ nō attingit ꝓfunditatē velaminis hui⁹ sacramenti: ꝛ ideo mirat̄ quomodo possibile sit q̄ hic visibilis panis sit sacramentū sacratissimū corp⁹ xp̄i. Quod Exo. xvj. mystice figuratū est in filijs israel. Qui cum vidissent māna admiratione dicebant. Manhu hoc est quid est hoc. Ignorabant autē quid illud esset. Aparebat enim eis visibilis forma que naturaliter videbatur quasi similitudo pluuie ꝛ latebat eos inuisibilis eius virtus que exhibebat omis suauitatis saporem: ꝛ oīe delectamentū. Modo ꝓsimili ꝓtigit in hoc venerabili sacramēto. Quia alia est forma ꝛ species que aparet: atq̄ alia est virtus ꝛ veritas que latet. Unde de ꝓse. di. ij. ca. quia corpus dicitur Vere vnica ꝛ perfecta hostia fide est̄ manda non specie: nec exteriori censanda visu: sed interiori affectu. Unde celestis cōfirmat auctoritas scz Joh. vj. quia caro mea vere est cibus: ꝛ sanguis meus vere est potus Recedat igitur omne infidelitatis ambiguum quoniā quidē qui auctor est numerū ipse est testis veritatis scz in supradicto Jo. v. hoc idē dicit̄ in. c. species: ꝛ in. c. nos autem. Ubi Augusti. ait. Nos aūt in specie panis ꝛ vini quam videmus: res inuisibiles. id est carnem ꝛ sanguinem honoramus. Nec similiter comꝓhendimus has solas species quemadmodū ante consecrationem comꝓhendebamus: cum fideliter

fateamur ante consecrationem esse panem ⁊ vinū quod natura formauit: post consecrationē verū esse carnem christi ⁊ sanguinē quod benedictio ꝓsecrauit. Idem in ca. non hoc corpus. Fecit autem hoc corpus ꝓpter triplicem rationē. Primo ꝓpter vtilitatem: quo ad bonos. Secundo ꝓpter indignitatez: quo ad malos. Tertio ꝓpter imbecillitatem: quo ad omēs. ¶ Primo ꝓpter vtilitatem. id est. ꝓpter meritū fidei quo ad bonos. Et hoc tripliciter. Primo ꝓpter fidei fundationē. secūdo ꝓpter fidei edificationem: tertio ꝓpter fidei ꝓuocationez. ¶ Primo ꝓpter fidei fundationē. Nā teste Gregorio fides non habet meritum: vbi ratio hūana ꝓbet experimentū. Cū eñ demeritū hūani generis ceperit a credulitate qua eua credidit falso testimonio dyaboli suadentis de cibo mortis scz de ligno scientie boni ⁊ mali: ac dicentis nequaq̄ morie mini: sed eritis sicut dij scientes bonum ⁊ malum: Ideo conueniens fuit vt meritum hominis a credulitate initiū sumeret: qua credat homo vero testimonio iesu christi suadentis de cibo vite ac dicentis Joh. vj. Qui manducat meaz carnem ⁊ bibit meū sanguinem in me manet et ego in eo. Et sicut demeritū culpe cepit in hoie ex auditu dyabolici verbi mortis pabulū suggerentis. ita vita gratie in humano genere reformet per verbum christi vite cibū veraciter ꝓponētis. Et sic formata fides fiat ex auditu: auditus autem per verbum christi. sicut ait apostolus ad Rho. x. ¶ Secūdo ꝓpter fidei edificationē. Nam ꝑm Alexandruz in. iiij. fecit hoc deus vt edificaretur fides ad credenduz ea que sunt supra naturā. Unde Hug. de sanc. victo. Diuina sapientia carnem christi sub principalis edulij spē velauit: ⁊ sic sumēdā ꝓposuit: vt sensus in vno foueret: ⁊ fides in alio edificaretur. Tertio ꝓpter fidei ꝓuocationem. id est. vt ꝓuocarentur homies ad credenduz ea que sūt supra intellectum. In hoc eñ sacramento multa sunt supra naturam ⁊ intellectū nostrū. Placuit ergo diuine dispensationi vt intellectus in hoc sacramento exteriori ꝓsideraret aliquid supra naturam: vt sic magis expediret ad cognoscendum per fidem in re sacramenti quod est supra intellectum. Unde ꝓsideratio speciei sine subiecto quod est supra naturā quodāmō manuducit ad intelligendū multa in re interiori q̄ supra ipsum intellectum sunt. Hec Alexan. de halis ibidem. Hec autem mystice figurata sunt Geñ. xxvij. in velatione iacob: ⁊ in pia deceptione ysaac atq̄ in caligine eiusdem. Dorso ipse iacob huius sacramenti mysticū gerit typum atq̄ esau sensibilis forme. Isaac autem humani sensus figuram gerit. Omnes nempe sensus preter auditum defecerunt in ysaac: solus auditus imunis fuit. Caligauerūt oculi eius ⁊ videre non poterat. Gustus in esu hedi deceptus ē. Et decipiebat etiam tactus eius: quia contingens manus ⁊ collum iacob pellibꝰ coopertum. esau forte estimabat dicens. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni. Solus auditus a deceptione liber euasit. Unde ⁊ ait Vox quidez iacob est: manus autem sunt esau. Sic ⁊ in hoc sacramento preter auditum omnis humanus fallit in hoc sacramento sensus. ¶ Secundo autē fecit hoc ꝓpter indignitatez: quo ad malos. Exigit nanq̄ malox indignitas q̄ velatur. sicut indiget eger oculus vt sibi sol ⁊ quodlibet lumen tegatur in hoc erga peccatores misericorditer agens saluatoris benignitas. Nisi eñ accidentibus velaretur. ac nudum aspiceret corpus iesu christi ex hoc forte aspectu perirēt. Quod. j. Regū. vj. in bethsamitis mystice figurat. q̄ percussi ⁊ interfecti sunt eo q̄ arcam dñi ꝓspexissēt que sacramentū corporis dñici mystice ꝓfigurabat. ¶ Tertio facit ꝓpter imbecillitatē quo ad omnes. Nempe hoc indigebat imbecillitas nostra. Quia claritatem dñici corporis nullus vtiq̄ posset sustinere aspectus: ideo vt velaretur necessariū fuit. Hoc vero Exo. xxxiij. in claritate vultus moysi mystice figuratū est. Qui ꝓpter radiorum choruscationē videbatur cornutus. intantū q̄ filij israel claritatem eius vultus sustinere non poterant. Unde posuit moyses velamen super faciez suā. Sic amoroſus vt radioſus iesus faciez suam omnibus mersicorditer velat. Ex supradictis patet quomō admiranda sapientia dei corpus suū sanctissimū sic velatum dedit.

¶ Insuper vt appareret admiranda dei sapientia ꝓpter tria dedit corpꝰ suum ita occultatum.

Capl'm. iij.

Tertio insuper in institutione huius sacramenti apparet admirabilis sapientia christi: quia tradidit corpꝰ suū sic occultum atq̄ excelsum. In hoc eñ demonstratur excellentia diuine sapiētie et virtutis maxime ꝓpter tria. Primo quia operatur supra naturā insensibilē. Secundo quia operatur supra naturam sensibilem. Tertio ḡa operatur supra naturā rationalem. ¶ Primo autem in hoc demonstratur excellentia diuine sapientie ⁊ virtutis: quia in hoc sacramento deus operatur supra naturā insensibilem. Scōm eñ hanc naturā accidētia non possunt esse absq̄ subiecto. Earum eñ esse est in esse ꝑm phm. vij. mettaph. id est esse in alio. Nec accidentia sunt essentia nisi in quātuz sunt entis. Sed diuina virtus que non coartatur ad mensurā insen

sibilis nature: facit in hoc sacramēto q accidē
tia p se sunt que fm naturā hñt esse q ō ē in esse
Quia fm apl'm ad Rho. iiij. vocat eā que nō
sunt: tanq̄ ea que sunt. Ea em̄ q̄ nō sunt ppie
sed insunt accidētia sunt: q̄ ipe facit esse p̄ter sub
iectū atq̄ p se subsistere: tanq̄ ea que p se sunt.
scz subiectiue. Potest aūt hec diuina vtus effi
cere. quia causa p̄ma pl' influit in causatū ee q̄
causa scda. Causa em̄ accidentiū p̄ma: de' est: ē
causa scda ē suba. Sublata igit̄ influētia substā
tie: respectu existētie accidentiū remanet influē
tia cause prime. Preterea fm Alexan. de halis
in. iiij. in hoc apparet cōpleta ordinatio diuina
rū opationū in ħ sacro: qđ est sacro⁹ sacramē
tū. In pane em̄ ante trāssubationē est reperire
corpus corruptibile z accidētia naturaliť inhe
rētia. Virtute aūt diuina transmutať in corp⁹
xp̄i spūale z incorruptibile qđ ē vltim⁹ grad⁹
ascēsiōis ex pte corpis. Ut igit̄ esset ꝓpleta or
dinatio diuina⁹ opationū fecit de' vt illa que
erant in alia p naturā. s. accidētia: virtute diui
na stabilirent̄ inesse sine aliquo subiecto: qđ est
vltim⁹ gradus ascensiōis ex parte accidentiu⁹
Utraq̄ em̄ opatio ponit vltimū gradū ascen
sionis. ¶ Scdo hoc idē pt⁹ qui a de' in hoc sa
cramēto opať supra naturā sensibilē: nā accidē
tia sentiri possunt in eo sine subiecto eo q accidē
tia que sunt in subiecto imaginatio abstrahit a
subiecto. Quia oīe obiectū sensus est accidēs
sed nō pōt hec naturaliť virtus sensitiua effice
re vt accidentia sine subiecto sensitiuo sint: nec
accidentia ꝓstituere pōt imaginatio sine subie
cto in rerū natura. Sed diuina virtus in hoc sa
cramento imagines accidentiū p se obiicit ocu
lis nr̄is. Quod mystice figuratū fuit in verbis
eliphas Job. iiij. Pozro ad me dictū est ver
bū absconditum z quasi furtiue suscepit auris
mea venas susurrūt eius: in horrore visiōis no
cturne q̄n solet sopor occupare homies pauor
tenuit me. z horror tremor z oia ossa mea pter
rita sunt. Et cū spūs me p̄nte trāsiret: inhorru
runt pili carnis mee. Stetit quidam cuius nō
cognoscebā vultum. imago coram oculis meis:
z vocē quasi aure leuis audiui. Nocturna siq̄
dem visio hui⁹ sacramenti ꝓtemplatio ē. Stat
aūt in sacramento quidā cui⁹ non cognoscitur
vultus: quia i hoc sacramēto sub inuisibili for
ma est xp̄s. Sed ideo coram oculis sistiť: q imā
gines accidentiū sensib⁹ p̄ntať. Suauis autez
vox quasi aure leuis auditur: cuz verba sacra
menti cū quibus s. ipm ꝓsecratur in ꝓsecratiōe
precipiunt̄ ¶ Tertio insup in hoc sacro demō
stratur sapie diuine excellētie z virtus: q in eo
operatur deus supra naturā rationalem. Uis
em̄ intelligentia capit seu intelligit accidētia si
ne subiecto scz q̄titatem figurā colorē odorē sa
porem z sic de alijs. Sed non potest vis intelle
ctiua p opationem quod potest p ꝓsideratiōez
Sed diuina virtus potest p opationē quicq̄d
natura rōnalis potest p ꝓsiderationē. Porro ini
de in ps̄. dicit. Accedit homo ad cor altū z ex
altabit deus. Quia q̄tūcūq̄ exaltetur cor ho
mis p ꝓsiderationē: adhuc ampli⁹ exaltet de'.
Ex dictis patet quare xp̄s corpus suū dedit in
alimentū: quare velatuz accidentib⁹: et quare
tam occultū. s. p̄ter subiectū deferens

¶ De triplici perutili practica.

¶ Ex supradictis elici p̄nt tres practice z vti
les veritates circa hoc sacramentū. Primo cir
ca eius adorationē. scdo circa eius portationē.
tertio circa eius interrogationē ¶ Prima ve
ritas. ¶ Nēpe de ꝓse. di. ij. c. quid sit Greg⁹. in
quit. ex in hoc sacramento aliud videtur z ali
ud intelligatur. Et idez habeť extra de cel. mis.
c. cum marthe. Nam aliud cernitur oculis cor
poris: z aliud creditur oculis mentis. Proinde
in adoratiōe illius hec vtilis veritas eligenda
est: q q̄n hoc sacramentū adoratur a nobis ora
tio nō est dirigēda ad id qđ cernit: sed ad id qđ
ibi esse creditur: quia solum illud adoratiōe ē
dignū: Nam illa que oculis corporis ꝓspiciun
tur accidentia sunt: quibus non ꝓuenit adora
tio latrie: quia non sunt in corpe iesu christi sic
in subiecto: sed corpus christi quod sub illis ac
cidentib⁹ latere dicitur atq̄ indubitanter cre
ditur id solū adoratione latrie dignū est. Ex ħ
igitur ꝓsequens est quia ꝓsecrationis verba se
crete pferunt̄ a sacerdote sup hostiam ppterea
ante reuelationē illius non debet a populo ho
stia adorari. ppter piculū idolatrie: Et hoc iō
quia nondum ꝓstat ibi esse corpus christi. In
telligendum est tamen q licet in illis accidenti
bus ppie non videatur christus: non tamē er
rant fideles qui dicunt se vidisse christū in ma
nibus sacerdotium. Quia nullus errat cuius
verba verificari possunt eo modo quo verifica
tur sacra scriptura: in qua in plerisq̄ locis z se
pius repitur q aliqui viderunt deum corpora
li oculo. Sicut patet Exo. iij. Moyses vidit
deum corporali oculo cernendo rubū nō qbi
videret diuinitatem sed q diuinitas assistebat
illi rubo Similiter corpus christi illis specie
bus assistit. que quidem in hoc sacramento cer
nuntur. Et fm Sco. in. iiij. di. xj. simplices nō
errant quia adorāt in fide ecclesie: z hoc eis suf
ficit ad salutem. Baiores autem adorant con
tentū non signum. Et hoc siue continent signū
accidens sit tantuz: siue substantia panis cum
accidente. Et ideo hoc non est multū p̄dican
dum ¶ Secunda veritas ¶ Secunda vtil' ve
ritas ex predictis elici potest circa huius sacra
menti portationē. Nam fm q notat Hostien.

extra de cele.miſ.c.ſane. Quando ſacerdos vadit ad cõicandũ infirmũ duas hoſtias conſecratas portare debet: ⁊ cum vna infirmũ cõicet et alterã ſecũ honorifice reportet. Nã ſi vaſculuz vbi hoc ſctiſſimũ ſacramẽtũ delatũ fuit ad egrotũ indigne reporteꝝ ad domũ indecẽs videreꝝ cũ forte remãſerũt in eo alique pue reliquie dñici ſacramenti. Si aũt honorifice reportet p̃dictũ vas abſq; hoſtia ꝓſecrata decipiꝝ tũc ꝓlus qui adorat tũc vas tm̃: ⁊ hec ſnia hoſtien. rõnabilis eſt ⁊ prudẽs. Tertia inſup vtilis veritas ex p̃dictis elici põt circa interrogationez. Nã qñ ſacerdos cõicatur infirmũ interroget eũ prius dicens. Credis hũ eẽ corp⁹ dñi natũ de maria virgine ⁊ in cruce p nobis oibus paſſuz ⁊ ſic de alijs articulis fidei. Et ſi infirmus reſpõdet q; ſic: tunc ⁊ ſacerdos interrogãs fidelis affirmas ſuam intẽtionẽ dirigere debet ad id qõ credit ⁊ nõ ad id quod cernit: q; alꝫ erroꝛ eſſet ſicut dictũ eſt. Proinde niſi inſtruant ſimplices pni ſunt ad dirigendũ intentionẽ ſuaz ad illa q̃ corporeis oculis cernunt ab eis: ideo tutius videt dicendũ. Credis hic eſſe corpus xp̃i. ⁊ tũc ferri põt intentio ad id quod cernit. q; in ſpẽb⁹ illis q̃s cernim⁹ eſt veracit corp⁹ xp̃i. Si q̃s tm̃ ſuã intentionẽ dirigit ad ſancte eccleſie fidẽ: tũc nullũ videt piculũ iminere circa p̃dicta

Tertia pars ſcõi articuli de trplicibus mirabilibus in quibus admiranda apparet clementia ſaluatoris in pceptione huius ſacramenti.

Tertio hũ ſacramentũ ẽ mirabile intelligẽtie in pceptiõe: ⁊ in hũ admirãda dei clemẽtia ſimul ⁊ iuſticia manifeſtantur ⁊ maxime quo ad tria. Primõ q̃tum ad magnitudinẽ dati. ſecũdo q̃tum ad magnitudinez dantis. tertio q̃tũ ad ingratitudinẽ recipiẽtis.

Quantũ admiranda appareat largitas dei: ſi in hoc conſideremus magnitudinem dati.

Capitulum.i.

Primo inquã apparet hic diuina largitas mirabilis q̃tum ad magnitudinem dati: ⁊ hoc quia largitor omniũ bonoꝝ dat in hoc ſacramento ſeipſum: nam dat corpus ſuum in cibũ: ⁊ ſanguinem ſuũ in potum: dicens Math.xxvj. Accipite ⁊ comedite hoc eſt corpus meũ. ⁊ hic ẽ vltimus ⁊ ſup̃mus gradus largitatis diuine Nã primus ẽ quo largitur ſua. ſcõus gradus quo largit ſuos: tertio quo largitur ſeipm. Primꝰ inq̃ gradus eſt quo largitur ſua vñ ps. Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius oues ⁊ boues vniuerſas. volucres celi ⁊ piſces maris qui p ambulant ſemitas maris. Secũdus eſt q̃ largitur ſuos. i. angelos iuxta illud apli ad Heb.j. Omnes adminiſtratores ſpiritus ſunt: in miniſterium miſſi ꝓpter eos qui hereditatẽ ſalutis capiunt. Nota octo modis dedit xp̃s ſeipm nobis Tertius gradus quo largitur ſe nobis. is. vnde largitus eſt ſe nobis multis modis. Primo in filiũ. ſcõo in ſociuz: tertio in magiſtrũ. quarto in patrem: q̃nto in lucẽ. ſexto in fratrem ſororẽ ⁊ matrẽ: ſeptimo dedit ſe nobis in holocauſtum medullatũ. octauo ſe dedit nobis in cibũ ⁊ potum Primo in q̃ dedit ſe nobis in filiũ. p noſtre carnis aſſumptionẽ. vñ Eſa. iubilãdo ait. Paruulus natus ẽ nobis: ⁊ filius datus ẽ nobis. Secũdo dedit ſe nobis in ſociũ: p nature ꝓfirmationem. Vñ apls ad Phil.ij. ait. In ſilitudinez hoim fact⁹: ⁊ habitu inuent⁹ vt hõ. Tertio dedit ſe nobis in mgrm: ꝓpter doctrine p̃dicationẽ. vñ Joh.xiij. ait diſcipulis ſuis. Vos vocatis me mgr ⁊ dñe ⁊ bñ dicitis: ſum etem. Quarto ſe nobis dedit in patrẽ p gr̃e gñationẽ. Prim̃ oꝛ Joh.j. Quotq̃t aũt receperũt eos dedit eis pt̃ãtẽ filios dei fieri his q̃ credunt in noie eius. Quinto ſe nobis dedit in lucẽ ꝓpter exemplũ opatõem: vñ diſcipulis ſuis Jo.xiij. ait. Exẽplũ eñ do vobis: vt quẽadmodũ ego feci: ita et vos faciatis. Sexto ſe dedit nobis in fratrez ſororẽ et matrẽ: p volũtatis ꝓformationẽ. vnd Mat.xij. ipe ait. Quicunq; fecerit volũtatem p̃ris mei q̃ in celis ẽ: ipe me⁹ frater ⁊ ſoror ⁊ mater eſt. Septimo dedit ſe nobis in holocauſtuz medullatũ p dilectionẽ ⁊ paſſionẽ. vñ. j. Cor. vj. Empti eñ eſtis p̃cio magno gl̃ificate deum in corpe veſtro. Octauus aũt ⁊ vltim⁹ grad⁹ amoꝛis ẽ cũ xp̃s ſe dedit nobis in cibũ: quia dedit ſe nobis ad oimodã vnionẽ ⁊ trãſformationẽ. Nã in ſeptem ſupioꝛib⁹ gradib⁹ ⁊ ꝓfectibus beneficijs. xp̃s nobis factus ẽ vniformis. Nã ſicut cib⁹ ⁊ cibans inuicem vniunt. ſic digne ilũ ſuſcipiẽs in ipm̃ p ardentiſſimũ amoꝛẽ totaliter tranſformat: et dei formis efficit: ideo Jo vj. ipe ait. Caro mea vere eſt cibus ⁊ ſanguis meus vere eſt pot⁹. nõ quidẽ ꝓuertend⁹ in naturam cibati que ẽ infecta miſerta ⁊ peccatrix. ſed ꝓuerſurus cibatũ in naturã ſui. que ẽ ſpũal ſanctiſſima et diuina. Siquidem in alijs cibis ꝓuerſio fit cibi in manducantem: eo q; manducens ſi. validio ⁊ nobilioꝛ q̃ ipe cibus: ſed in hũ econtrario ꝓtingit ꝓpter ſublimitatẽ cibi q̃ chriſtus eſt. Ideo hunc cibũ digne manducãs trãſformat in xp̃m ⁊ non xp̃s in ipm̃. Unde Aug⁹ Cibus ſum grandium crede ⁊ manducabis me ſed tamẽ ego nõ mutabor in te ſed tu mutaberꝭ in me. Fit aũt hec trãſformatio in hoc ſacramẽto p virtutẽ amoꝛis Amoꝛ aũt fm Aug. ꝺ ſctõ victo. eſt vis mutatiua et trãſformatiua ipius amãtis in ſpm̃ amatũ. Jõ dñs ait Jo. vj. Qui

manducat meã carnẽ ⁊ bibit meũ sanguinẽ: in me manet ⁊ ego in eo. Et vt emphatice ⁊ explicabiliter vnionẽ suã ad nos efficatius aperiret. Jo.xvj. alloquit patrẽ dicẽs. Tu in me ⁊ ego in eis. assimilãs modũ quo ipe in nobis ẽ. modo quo pater in ips ẽ. ⁊ dilectionem sui in nos assilat dilectiõi paterne dicens. Sicut dilexit me pater: ⁊ ego dilexi vos. O q̃ sapid⁹ q̃ amabilis: ⁊ q̃ desiderabilis ẽ cibus iste: qui hoiem facit deũ: ⁊ nos a vita nostra que vere est mors fundit⁹ eradicãdo occidit: vere dicere nob põt dulcis iesus. Quid vltra tibi ania mea potui facere. ⁊ non feci. sczq; tui cordis duriciem emolliret: quasi dicat nihil.

Apparet admiranda dei clemẽtia i hoc sacramento si magnitudo dantis consideretur. Capl'm. II.

Secundo vero apparet in hoc sacramento mirabilis diuina benignitas et largitas saluatoris. q̃tum ad magnitudinem dantis. Dat em̃ se xps non tm̃ dignis: sed etiã indignis. Nã qui se permisit malignor manib⁹ crucifigi semp se pmittit manib⁹ sceleator ptractari. Qui ⁊ solẽ suum facit oriri sup bonos ⁊ malos vt dicit Math. v.c. Claritatem suo pñtie in hoc sacramẽto exhibet bonis ⁊ malis: nõ tamen impartit omnibus illuminatiõis sue effectus. Nam triplex oculus repit: scz cecus. eger ⁊ sanus. Primus est oculus cec⁹ qui absens repit a luce cum tm̃ ei sit pñs: ⁊ hic est cor infidele qđ suscipit h̃ sacramentũ ad effectũ excecationis: quia non credit in hoc qđ est lux increata et incarnata: licet appareat ei pñs: tm̃ absens est: lumen ⁊ absconditus: sicut ipemet xps Jo.ix. ait. In iudicium ego in hunc mũdũ veni: vt scz p hoc sacram̃tũ qui nõ vident videant: ⁊ qui vident ceci fiant. Secũdus est oculus eger qui pcipit lumẽ q̃tũ ad effectũ pturbatiõis. ⁊ hoc est cor maliuolum quod quidẽ pturbat in hui⁹ sacramenti pceptione: nam sicut dicit apl's. j. Cor. ij. Qui mãducat ⁊ bibit indigne: iudiciũ. i. damnationem sibi manducat ⁊ bibit. nõ diiudicãs corp⁹ dñi id ẽ nõ discernens illud ab alijs cibis. vnde ait Aug⁹. Contemptũ nõ vult ipe cibus sicut nec manna fastidiũ. Unde Job. xx. dicit. Panis em̃ in vtero illius vertetur in fel aspidum intrinsec⁹. Tertiꝰ ẽ oculus san⁹ q̃ pcipit lucẽ ad effectũ delectatõis: et hoc ẽ cor fidele. qđ quidẽ hoc sacramẽtũ suscipit sacramẽtalit ⁊ spũalit ad augmentũ vtutis ⁊ gr̃e. Nã digne suscipiẽs illũ i aia dei formal: hãc quidẽ deiformationẽ: ⁊ cõuersionẽ aliti ⁊ alẽtis pphetauit Ozee. xiiij. dicẽs. Cõuertentes sedentes in vmbra ei⁹ in tritico. i. in dñici corpis sacr̃o: qđ quidẽ sacr̃m vmbra denotat: qr sepe p̃bet dñs in secreto mysterio sub accidentiũ velamie occultat⁹ in q̃ sedentib⁹ q̃si ad mensaz ꝓponit triticũ celestis panis ⁊ ipi cibati ꝓuertunt in cibum: h̃ ẽ in xp̃m: Fit aũt talis vnio p sapor ositatẽ amoris: dicente. Hugo de san. vic. Scio in q̃t ata mea: qr dũ aliquid diligis in eius silitudinẽ transformantis.

Quanta seueritas sit dei cõtra tria genera hominum indigne recipienti/um corpus christi. Capl'm. III.

Tertio apparet in hoc sacr̃o mirabiliter seuera dei iusticia. q̃tum ad ingratitudinẽ recipiẽtis. Qui em̃ fugit dexteraz diuine benignitatis icidit in siniſtrã diuine seueritatis. Sed audi apl'm ad Heb. ij. dicẽtẽ. Horrendũ ẽ em̃ incidere in manꝰ dei viuentis. Tribus em̃ generib⁹ hoim deus in h̃ sacr̃o mirabiliter est seuerus. Primo curiosis: scdo pſumptuosis. tertio malicioſis. Primo em̃ ẽ seuer⁹ mirabiliter curiosis: quibus vita vertit in interitũ. In cui⁹ mysteriũ Exod. ix. dñs ait ad moysen. Descende ⁊ cõtestare pl'm. ne forte velint transcendere terminos ad videndum dñm. et peat ex eis multitudo plurima. nempe curiosi sunt qui trãsgredi satagunt terminos fidei in inquisitiõe huius sacramenti. Ideo vita gratie que confertur in eor vert t eis in mortem: sed ō hoc plenius dicetur infra sermone. lvij. articu. ij. c. j. Secũdo vero mirabliter est seuerus p̃ſumptuosis: quibus absolutio vertitur in obligationẽ. Primo inde. j. Cor. xj: dr. Cõuenientib⁹ vobis in vnũ. i. in eccl'ia ad suscipiendũ dñicũ sacramẽtũ. tã nõ est dñica cenã mãducare scz sacramẽtalit: qr nõ ẽ ibi mãducatio spũalis sine q̃ sacramentalis nõ pdest: imo pot⁹ obest. Unꝰ quisq; em̃ p̃sumit suã cenã ad manducandũ Et sequitur. Quicunq; manducauerit panẽ hunc vel biberit calicem dñi indigne. reus erit corporis et sanguinis dñi. Glo. Acsi xp̃m occideret punieꝰ. Hui⁹ nempe p̃sumptionis p̃cessit mystica figura. ij. Rhoma. v. in Oza vbi dicitur. Extendit manũ suã Oza ad archam dei: tenuit q; eaz q̃si calcitrabant boues ⁊ declinauerunt eam. Iratusq; est dñs indignatione contra Ozã ⁊ pcussit eũ sup temeritate. qui mortu⁹ ẽ ibi iuxta archã dñi. Sic nẽpe ꝓtingit his: q̃ p̃sumũt in mortali culpa suscipe h̃ venerabile sacramentũ. Preterea apl's post p̃cedentia verba subdit. Probet aut̃ seip̃m homo. i. a tanta cõione examinet oẽs angulos ꝓscientie sue per diligentẽ ꝓsiderationẽ. ⁊ sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat. Ad litteram aũt est notandum q; hec p̃positio de qua videt notare quãdãlptitionem nõ debet referri ad corpus xp̃i nec ad sanguinem eius. quia nõ ptes sumuntur sed to/

tum corpus ⁊ tot⁹ sanguis xp̄i suscipit a sumente. Jō referri hz ad ipsas spēs q̄ ptitiue sumūt. Nā ille spēs q̄ ab vno sumūt ab alio nō sūmūt et tm̄ sub vtrisq; ē totus xp̄s. Et subdit apostolus. Qui eñ manducat ⁊ bibit indigne: iuditiū sibi manducat ⁊ bibit. i. manducando ⁊ bibēdo acq̄rit iuditiū non dijudicans corp⁹ dñi. Pro⁹ de de ꝓse di. ij. c. qui celerate. Jsido. ait· Aut scelerate viuūt in ecclesia ⁊ cōmunicare non desinunt putātes se tali cōione mundari: distant nihil ad emendationē ꝓficere sibi dicente pro⁹pheta· Jere. xj. Quid est q̄ dilectus meus fecit in domo mea scelera multa: nunq̄d carnes sctē auferēt a te malicias tuas. q. diceret non sed potius inquinabūt te. Et in. iiij. di. c. q̄ discordat. Aug⁹. ait. Qui discordat a xp̄o non manducat carnē eius nec eius sanguinem bibit ⁊ si tante rei sacramentū ad iuditiū sue pditionis quotidie accipit. Idem dicit in. c. sancta ⁊ in. c. sicut iudas. Et in ca. quottidie. Patet igitur ex dictis q̄ indigne hoc sacramētum manducās peccat mortaliter. ⁊ hoc maxime propter tria. Primo quia ficte ⁊ simlate ostendit se esse xp̄i membrū cū si fictus falsus ⁊ sil'atus. Secundo q̄ irreuerentia horridam atq; ꝓtemptū cōmittit contra hoc sacramentū. Tertio quia abutit sacramento q̄ instituto est ad prestandū spūalem refectionem viuis in gratia tantūmō ꝓstitutis. Alex. de hal'. in. iiij. etiā inq̄t. Q̄ ꝓpter p̄sentiā saluatoris recordationē humane redēptionis exp̄ssionē diuine caritatis: remediū humane infirmitatis. que in huius sacramēti sūptione ꝓcurrūt non potest sumi a peccatore sine magna ingratitudine ⁊ cōtemptu ideo taliter grauiter peccat Tertio, vero est seuerus malitionis: quib⁹ emollitio vertitur in indurationē. Nempe huius sacramenti natura est indurare corda illoꝝ q̄ illō non suscipiūt: ⁊ illoꝝ q̄ illō male suscipiūt. Primo aūt q̄ induret corda illoꝝ qui illō non suscipiunt patet. lxxxij. di. c. presbit. circa medium. Secundo q̄ induret corda illoꝝ qui illud male suscipiunt patet. Nume. xiij. Sap̄. vj. et Exo. xvj. vbi hoc mystice figuratū est in māna. q̄ ꝓ densabat ⁊ indurabatur ad ignem. Ignis enim cū habeat corruptiuū ⁊ mortificatiuū calorē significat amorē libidinosum ac male voluntatis desideriū: cui celeste manna. i. p̄ sacramentū: mēs p deuotionē incalescit liquescit ⁊ resoluitur atq; efficit deiformis. Ex omnibus aūt in hoc principali articulo dictis palam patet: q̄ hoc sacramentū est miraculū miraculoꝝ sacramētū sacramentoꝝ: ⁊ signum signoꝝ: ineffabiliter repreſētans deipotentiam ⁊ eiꝰ archanam sapientiam atq; viscerosam clementiā oim fidelium ⁊ deuotaꝝ mentiū refectiuā.

Articulus tertius q̄ p triplicez delectationem hoc sacramantum reformat voluntatem humanam.

Tertio ꝓncipal'r p̄ sacrm̄ ē delectabile. scz voluntati: q̄ misericors ⁊ miserator dñs escā dedit timentib⁹ se. Tripliciter eñ est voluntati delectabile hoc sacrm̄ ⁊ hmōi esca. Primo q̄ liberat a malo: scdo q̄ ꝓficit in bono: tertio q̄ ꝓficit in optimo.

Q̄ delectatio hui⁹ venerabilissimi sacramenti liberat voluntatem sumētis a triplici malo Capl'm. i.

Primo hec suauissima esca quia liberat a malo ē volūtati delectabil' ⁊ hoc tripliciter. Primo eñ quia liberat a malo ꝓterito. scdo a malo p̄nti. tertio a malo futuro. Primo malū ꝓteritū purgat. vñ de ꝓse. di. ij. añ bñdictionē. Ambro. ait. Qui māducauerit p̄ corp⁹ fiet ei remissio pctoꝝ scz venialiū: et etiā mortaliū ſm glo. Joh. ad hoc facit etiaꝝ c. cū oīe et. c. species. e. di. q̄ intelligit de mortalib⁹ oblitis ex insufficiētia hūane fragilitatis ſm Gco. ⁊ Rich. Ad predicta aūt q̄ saluator noster instituēs hoc sacrm̄ p⁹ ꝓsecrationis formā sub: unxit. In remissionē pctoꝝ: hoc autē mystice figuratū fuit in sacrificio panis: ⁊ craticula Leui. ij. Ubi dicit. q̄ sacerdos qui obtulerit eū. tollet memoriale de sacrificio· ⁊ adolebit sup altare in odorē suauitatis dño. Nempe panis in craticula xp̄s in cruce est. Memoriale sacrificij: est in sacro memoria passiōis xp̄i altare fides: adolitio deuotio: odor suauitatis gr̄a et recōciliationis: ac pctoꝝ remissionis.

Scdo malū p̄ns euacuat. Fit aūt q̄tidiana pditio in aīabus ex ardore fomitis ꝓ cupiscētialis: sic ē q̄tidiana depditio in hūanis corp̄ibus ex ardore naturalis caloris. Videt igit dñicus sacramentū ad restaurandū depditū. vnde de ꝓse. di. ij. c. iterat. Paschasi⁹ ait. Quia ei q̄ttidie peccam⁹: saltē petis illis sine q̄b⁹ mortalis infirmitas viuere non pōt: q̄ licet ola pctā dnoata sunt in baptismo: infirmitas tñ pctī adhuc i carne nr̄a remanet. vñ p̄s. Bñdic aīa mea dño. q̄ ꝓpiciat nobis iniq̄tatib⁹ tuis: q̄ sanat oēs infirmitates tuas. Et ideo q̄ q̄tidie labimur: iō xp̄s p nobis q̄tidie mystice imolat ⁊ passio xp̄i nobis in mysteriū tradit: ⁊ qui se mortiēdo morte vicerat: q̄tidie recidiua delictoꝝ p hec sacramēta corpis xp̄i ⁊ sanguinis pctā relaxet. Unde oramus dicentes. Dimitte nobis debita nr̄a. q̄ si dixerim⁹ pctm̄ nō habem⁹ ipi nos seducim⁹: ⁊ veritas in nobis nō ē. Ph̄ille. Idē etiā dr ab Augusti in ca. vtrū. e. di. Propt eandē q̄ causaꝝ panē nr̄m q̄tidianū da nobis hodie nos docuit xp̄s postulare. Hath. vj. Ad huiꝰ sacramēti susceptionē, hortat dñs Cañ. v. Aperi mihi

soror mea amica mea columba mea immaculata mea: qz caput meū plenū roze ē: z cincinni mei guttis noctiū. Dit ei. Aperi mihi. i. suscipe me deuote: q' caput meū. i. diuinitas plenū ē roze vberi misericordia. s. ad refrenandū pctā: z cincinni. i. hūanitas guttis noctiū. i. effusione sanguinis. Lachrymaz sudoz et passionū ad reprimendum ꝓcupiam fomitis. ¶ Tertio vo a malo futuro mentē ꝑseruat: hoc quidē mystice figuratū fuerat Judi. vij. in Gedeonis visiõe. in qua vidit q; sub cinericiti⁹ pāis subuertebat castra madian. Nēpe madian ꝓtradicētes inexpretat ꝑ hūc eīn carnalia desideria designãtur q̄ ꝑm illō. j. Pe. ij. militāt ꝓtra aīaz. Castra igit madian: malox desideriox prauitates sūt que subuertit subcineriti⁹ panis. i. hoc sacrm q̄ panis est vite: ꝟ subcineriti⁹ p memoriā subcineritie humilitatis passionis xp̄i. Natura siqui dē rex ē q; nihil ꝓfuat ex ꝓpriū locū. Nã z pisces exit aquã putrescūt: aqua ex flumē seu fontē corrūpit: arbores atq; herbe ex terraz arescūt: et sic de singulis. sed cū loc⁹ aie sit ꝓprie ipe deus: ptz q; in solo deo quiescit z ꝓseruat. Sicut econtra de pctōre Esa. lvij. ꝟ. Cor impij quasi mare feruēs qō quiescere nō pōt. Sed in sacro eucharistie de⁹ vtiq; ē: ꝓpterea merito digne sumētes illud ab eo ꝓseruantur z pseuerāt.

¶ In triplici virtute theologica huiꝰ sacramenti delectatio ꝑficere facit. ¶ Caplm. ii.

Secūdo hec suauissima esca ē delectabilis volūrati: qz ꝑficit in bono. nã p eaz fidei meritū auget: spei fiducia subleuatur z charitatis deuotio inflāmat. ¶ Fides ꝓzimo eīn p ꝟ sacrm fidei meritū augmentat: dū scz credit q; hūana rō nullaten⁹ capit. ido si cut supza dictū ē velatū dat sub accidētib⁹: iō Greg⁹. ait. Fides nō habet meritū: cui rō hūana ꝑbet expimentū. Insup. xxiij. q. j. c. nō turbat Ambrosi⁹ ait. Licet hūana mens nequeat plene rōnis inuestigatōe cōprehēdere: fidei tñ plenitudo cōplectit. Fides eīn in ꝟ sacro ipos sensus z sensibilia vincit clamat asserit z oñdit visus in ꝟ sacro solū eē panem materialē. Sed ad ipm clamāt asserūt z ostendūt oia accidētia visibilia: qō facit tact⁹ et tangibilia. Idē auditus z audibilia: gustus z gustibilia: olfactus z olfactibilia. hec aūt oia tā sensus scz q̄ sensibilia luia sunt intellect⁹ nr̄i: quib⁹ in mūdo isto sē sibili z videre z illuiari habet: naturalit aūt fidei lumē omia lumia intantū obfuscat atq; obtenebrat q; sola virt⁹ sacramēti pura z et integra sit in corde credentis. ita vt nihil falsitatis aut ipietat⁹ in illō ingerere seu imp'ngere posset Spes. ¶ Secdo p ꝟ sacrm spei fiducia subleuat dū eīn pbiter deo pri offert illū q̄ in cruce pro nobis oblat⁹ ē: nullo mō diffidere hz hō de aliquo nō exaudiri ab eo: vnde cū ps. pōt dicere. Bñe virtutū exaudi oronē meā: aurib⁹ pcipe deus Iacob. Protector noster aspice de⁹. et respice in faciē xp̄i tui ¶ Charitas. Tertio vo p hoc sacrm charitatis deuotio inflāmat. Sicut eīn ad ignis pntiam fugat frigus: sic ctiā i aia digne z spūaliť ꝑpata ad pntiaz corpis xp̄i expellit torpor mētis ꝓtēplando z mētis oculi cōspiciēdo dñm suū in carne p sua dilectiōe tam aspera insup z etiā mortē sustinuisse. Proinde de con. di. ij. c. iterat Aug⁹. ait in fine. Temp. s. in ꝟ sacramēto mors xp̄i p vita seculi ē posterī nūciāda. vt discāt qua caritate dilexit suos qui ꝑ eis mori dignat⁹ ē cui omēs vicē debem⁹ rependere caritatis: quia ad ꝟ nos ꝓior dilexit cū essem⁹ gehēne filij. vt diligeremus eū a morte liberati.

¶ Nota q; triplíciter acq̄ritur memoria christi passi p nobis.

Qui velit igit p hoc sacramētū inflāmari. ꝑm Bonaueñ. in. iiij. di. xij. necesse habet ad ipm conuerti z dirigi tanq̄ ad memoriale dñice passionis. Tripliciter eīn acq̄rim⁹ mēoriā xp̄i passi. Primo in scripto. secundo in verbo: tertio in sacramento. Primo quidem in scripto: vt qñ christi passio calamo conscribit: z hoc est memoriale quasi mortuū. z habet ferri ad visum que apprehendit magis a longinquo. Secundo i verbo vtpote cum aliquis verbotenus narrat xp̄i passionē: et illud partim est viuum z partim est mortuum. Viuum in corde bonox ꝑdicatorū z mortuum in corde tepidox atq; malox: vel viuum in corde z cogitatione: nō viuum in voce. et hoc est audientium. Auditus aūt non ita bene apprehendit de longinquo. Tertio in sacramento est memoriale cum ipm corpus christi signatur z ꝓtinetur in specie panis z ā quis sub specie vini: z hoc est memoriale viuū: quia ipe christus ibi seipm prebet offerens nobis illud suum corpus quod p nobis occisum fuit. et sanguinem qui p nobis fuit effusus in cruce sara: et hoc quidem ad gustum est qui de ꝑpinquo apprehendit. vt iam non quasi speculatione: sed quedam experientia passionis eius memores simus. Si igitur accendit affectum nostrum: passio descripta et amplius frequenter predicata. multomagis inflāmare z afficere debet in hoc sacramento expressa et hoc absq; dubitatione facit si quis sensum hunc z illum conuertit ad hoc sacramentum. Ille igitur est q̄ ex hoc sacramento efficaciam reportat. qui se conuertit. Ille siquidem missam audit nō qui tātū

verba dicit et audit sine deuotione: sed qui ad hoc memoriale, totam mentis intentionē cōuertit. Hec ille. Idem etiā dicit q caro xpi ē sicut carbo ignitus: sed carbonis igniti est expellere frigus ⁊ incendere calorem. ergo hoc sacramentum reprimit motus frigidos culpe: ⁊ incendit motus viuos gratie: ergo delet ⁊ auget. Quomodo aūt per hoc sacramentū augeant virtutes. Est igit ad hoc notandum ꝑm Alexan. in quarto q ex hoc sacramento augentur virtutes: nec ex hoc sequitur q contingat peruenire ad summū gradum virtutis in via ex frequēti hui⁹ sacramenti sumptiōe: licet ex eo virtutes augeantur: quia hoc sacramentū datur ī robur in medicinā ⁊ ī remediū: agis fit hec augmētatio ad robur ne succumbat temptatione aduersitatis ⁊ in remediū ne succumbat tēptatōe voluptatis: ⁊ in medicinā q̄tum ad curationē venialiū potius q̄ q̄tū ad augmentū et crescētiā virtutū. Vñ q̄tum ad tria augentur virtutes hoc sanctissimo sacramento. Primo q̄tum ad roborandum ꝓtra temptationes aduersitatis: vnde dicit. Panis confirmat cor hominis. Secundo q̄tum ad efficaciam efficiendi aniaz sobriam contra incentiua voluptatis vñ glosa sup illō Bar. xiij Accepit iesus panē inquit Ebrietas felix: salutaris satietas: que q̄to copiosius sumit tanto sobrietatem mentib⁹ donare dignetur. Tertio q̄tum ad curationē venialium. Vnō Greg⁹ in omelia paschali: dedit nobis hoc sacramentū salutis: vt q⁹ nos quotidie peccamus ⁊ anima iam nō mori potest p istud sacramentū remissionem peccatoruz consequamur. Hec ille.

De triplici fructu pfecto quem cōsequuntur digne suscipientes

Capitulum. xlj.

Certio hec sanctissima esca est delectabilis voluntati: quia perficit in optimo. Tres em optimi fructus ex digna frequentatiōe huius sacramenti in anima generātur. Primus est illuminatio rōnalis. scōus est corroboratio irascibil'. terti⁹ ē delectatio ꝯcupiscibilis. Vñ Inno. de officio misse in pte. iij. ca. vlt. ait. Per hui⁹ sacramēti virtutē vniuerse ꝓtutes augent'. ⁊ olim virtutū fructus exuberat.

Primus in q̄ fructus illumiatio dei ōr: q⁹ p illud humanus intellectus illuminat': ideo ad hanc sacrā cōmnnionē hortabat' ꝓpheta dicēs ps. xxxiij. Accedite ad eū ⁊ illuminamini. ⁊ facies vre nō cōfundent'. Hui⁹ illumiationis mystica figura precessit in Jonatha filio saul Qui vt dicit. j. Reg. ix. Extendens sūmitatē virgule quā habebat in manu intinxit in fauū mellis: ⁊ cōuertens manū suā ad os suū illuminati sūt oculi ei⁹. In misteriū qō ex frequēti sūptiōe deuota hui⁹ sacramēti pficiunt' mētales oculi ī lumine vitatis. Hic Joh. j. ōr. Gra ⁊ veritas. i. gratiosuz veritatis lumē. ⁊ lucida lux p iesum xpm scz ī b sacro facta ē. vt ōr Eccli. xv. Libauit illū pane vite et intellect⁹ tē. Secō ꝓ fructus ē corroboratio· q⁹ p illud sacrm irascibilis corobor' Hic siquidē ille panis ē de q̄ ꝓphia ait. Panis ꝓfirmet cor hois Proide Can. vij. ōr. Vbane surgam⁹ ad vineas: videam⁹ si floruit vinea. si flores fructꝰ pturiūt· Glo. Non ē intuendū si vinea floret ꝙ si flores ad ptū ꝙuale scūt: q⁹ si nō ē mix si q̄s inchoat: ꝙ valde mirabile ē si in intentiōe bona ⁊ ope bono pseuerat hui⁹ fruct⁹ figura mystica p̄cessit. iij. Reg. xix in Helya. de q̄ ōr ibidē q cū sub vmbra Juniperi obdormisset: angelus dñi tetigit illū ⁊ dixit illi· Surge ⁊ comede. Respexit helyas ⁊ ecce ad caput suū subcineritius panis ⁊ vas aq̄. Comedit igit ⁊ bibit: ⁊ ambulauit in fortitudine cibi illi⁹. xl. dieb⁹ ⁊. xl. noctib⁹ vsq̄ ad montē dei Oreb. Sub vmbra quidē iuniperi dormit: qui ī fide dñice passiōis reqescit. Hic āt angelico pfocinio excitat⁹ ad deuot ā sumptionē hui⁹ sacramēti illud comedit: ⁊ augmentū grē bibit: vñ firmit' pseuerās ambulat. xl. dieb⁹ et xl. noctib⁹: per virtuosa itinera in psperis ⁊ in aduersis dei oreb. i. vsq̄ ag gliam dei sempiternā. Et q⁹ hoc sacrm mentē roborat ad virtuosa opa exercenda. Judic. xiij. ppter. Per fauū mellis q̄ de ore leonis ē egressus extitit figuratū. Terti⁹ fructus delectatio seu inflāmatio dictus ē q⁹ volūtas seu in ꝯcupiscibilis inflammat' ⁊ iebriat' ex deuota sūptiōe hui⁹ sacrāmti vñ mystice figurat' ꝑm Damas. p carbonē q̄ tacta sūt labia Esaie ppe a seraphin: q⁹ serapico mysterio incēdunt': p b sacrm duo labia mētalis affectiōis: vnū supi⁹ ad xpi diuinitatē aliud inferius ad xpi hūanitatē. Et de hac duplici affectiōe mētali acquirēda in b sacro. Gen. xlix. ppbetauit Jacob dicens. Aser pinguis panis ei⁹ ⁊ p̄bebit delitias regib⁹. In q̄ quidē ꝓphetia ppbetādo tria de b sacro pnūciat. Primo a q̄ det: scō q̄d dat. tertio quib⁹ dat.

Primo a quo det q̄ ē Aser qui interp̄tat' atrium vel diuitie vl'btitudo. Aser em signat xpm qui vel atriū patēs ē in large se donādo taz bonis q̄ malis licz nō eodē ineffectu: diuitie ⁊ bis q̄ illū suscipiūt cū pfectu. Ubtitudo. i. arta felicitatis eterne ē bis q̄ cū deuotōe pfecta suscipiūt eum. Secundo pronunciat quid detur vnde subdit. Pinguis est panis eius. Quid em per pinguedinem nisi deuotionis dulcedo exprimitur hāc dulcedinē seu pinguedinē hoc sacramentum mentibus feruentibus prestat. Sicut in persona talium psal. ait. xij. Impinguasti in

oleo scz ardentis deuotionis caput meū ⁊ mentem meā: ⁊ calix meus. i. qui p ꝓ dignā ꝑpationē fact⁹ ē me⁹. q̄ ꝑclarus ē. i. delectabilis in tellectui atq; affectui. scz dū in vtraq; xp̄i natura intelligendo expimentaliter gusto dulcedinem diuine benignitatis. Hanc quidē gustauerat ꝙ ait. q̄ magna multitudo dulcedinis tue domie quā abscōdisti scz sub accidentib⁹ in ℔ sacro timentib⁹ te. Et itez futura ꝑnunciat duz ꝑterita narrat dicens. Panem angelo⁹ māducauit hō: cibaria misit eis inabundantia. Insup Sapien. xvj. dicit. Angelo⁹ esca nutriuisti pl̄m tuū: ⁊ patum panē de celo prestitisti eis sine labore oīne delectamentū in se habētē. ⁊ oīnis saporis suauitatē. Ideo merito figurabat ꝑ illō mysticū māna qō Exo. xvj. Ploit dñs patribus in deserto quod ois sapoꝛis ꝓferebat suauitatē. V/ Tertio ꝓnunciauit Jacob quib⁹ datur ad sūme pfectā delectationē habendā. Jōo subdit. Et ꝑbebit delicias regib⁹: rex eñ in regno anime est amoꝛosus affectus qui deū diligit toto coꝛde. i. sup oīa sibi exteꝛioꝛa: tota aīa. id est supꝛa oīa inteꝛioꝛa ℔ ē supra coꝛp⁹ suū: ⁊ tota mente. i. sup oīa supꝛioꝛa. hoc ē sup ipam aīmā. Hi sunt quib⁹ dñs ait Lu. vij. Regnū dei intra vos est: hmōi regib⁹ in talib⁹ regnis ꝓbebet delitias hoc sanctissimū sacramentū sic̄ per expientiā hmōi regalibus mentibus patet qui id sapiunt ad rem nō tm̄ ad vocē ꝓpter hec oīa q; scz hoc venerabile sacramentū ē impinguatiuū dilectiōis Lu. xv. figuratum fuit p vitulū saginatū. Aduertendū ē tm̄ ꝟm Alexan. de hal' ꝙ hoc sacramentū nō semp habet efficacias supꝛadictas in istis. nam quādoq; iustus accedit ad hoc sacramentū ita tepide ⁊ indeuote atq; sine reuerentia et timoꝛe. ⁊ cum tanta animi distractione ꝙ nullū cōmodū ab eo reportat licet nō incurrat moꝛtalem culpā cōmunicādo req̄ritur igitur ꝙ iustus ad hoc ꝙ sacramentū i eo efficaciā habeat: ita ꝙ ex eo cōmodū reportet. ꝙ se ꝑparet considerādo ad quid accedit. vt eū deuotione et reuerentia accedat. vnd Glosa super illud. j. Coꝛ. xj. Non diiudicans coꝛp⁹ domini. Per hoc eñ ꝙ dicit deuote ⁊ cum timoꝛe accedendum est ad cōmunionē: quia dominus est cuius caro sumit: vt gratias videamur reddere redemptoꝛi. vt igitur non impediat efficacia huius sacramēti: debet accedens cibuz istū ab alijs discernere actu ac fidei. deinde seipsuz purgare ⁊ examinare deinde cū deuotione ⁊ reuerentia illud assumere. Hec ille.

V/ Efficacissimum argumentum dōinici sacrāmenti

EX omnibus supꝛadictis in p̄nti sermone declaresceꝛe potest fidelissimū ⁊ efficacissimū argumentū ꝙ scz hoc venerabile sacramentū sit sanctissimū coꝛpus christi atq; verissimū. Nā impossibile est ꝙ ex summe falso et ex summe impossibili virtualiter simul ⁊ experimentaliter trahi posset ꝓfundissima fundatio ⁊ sanctissimi celebꝛatio diuini cultus ⁊ sūma excitatio fidei: ac summa captiuatio ac subiugatio intellectus nostri ad supnale lumen inaccessibile ipius dei. necnō et summa excitatio ⁊ inflāmatio dulcoꝛatio: refectio atq; diuini amoꝛis inebꝛiatio. sed ab initio xp̄i vsq; ad tempa nostra ineffabili atq; vniuersali experimento ꝓbatum est ac cōtinuo expimento ꝓbatur ex hoc sacramentali opere predicta subsequi et elici in ecclesia dei: ergo impossibile ē quin in ipso sit sūma virtuosissima atq; diuinissima virtus ⁊ veritas ꝰ imensa. hoc quidem sic̄ argumento argumētoꝛū certissimū sensuum luminū ⁊ gustuum huiꝰ ineffabilis maiestatis virtutis ⁊ veritatis: que certo experimento contiuet in seipsa. ꝓpter qō mens ipa possidens seu potius ab ipsa possessa. non potest de hac veritate aliqualiter dubitare vel hesitare. Audisti igit̄ ⁊ audisti quō hoc sanctissimū sacramentū coꝛpoꝛis christi ē reforꝛmatiuum memoꝛie nostre: quia est memoriale et etiā testamentū amoꝛis Est etiā reforꝛmatiuū intelligentie. quia est admirabile in velamentū stupoꝛis. Est ⁊ reforꝛmatiuum voluntatis quia est delectabile in alimentū dulcoꝛis. Quam reforꝛmationē ꝑ hoc sacrosanctissimū sacramentū ꝑficiat in nobis miserabilib⁹ peccatoꝛib⁹ ipe amoꝛosus iesus qui panis est vite reforꝛmatoꝛ animē ⁊ largitoꝛ gloꝛie sempiterne. Qui cum patre et sancto spiritu non accidentibus obuelat⁹ pariterq; vel obumbꝛatus sed in omnibus supergloꝛiosus facie ad faciem reuelatus viuit et regnat gloꝛiosus triumphatoꝛ per cuncta seculoꝛum secula Amen.

V/ In cena domini infra diez de triplici varia sumptione qua taz mali q̄ boni assumunt coꝛpus christi Ser. LV.

NIsi manducaueritis carnem filij hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis vitā in vobis Johan. vj. Juxta veridicam doctoꝛum sanctoꝛum sententiam duo sunt in sacratissimo sacramēto altaris scz sacramentum: ⁊ virtus sacramenti. Sacramentum vero ꝟm Augustinum consistit in verbis et speciebus visibilibus panis scilicet et vini. et in visibili carne et sanguine iesu christi. Virtus autem sacramenti est sanatio a damnatione eterne moꝛtis. Hanc quidē virtutē sacramenti crediderunt ⁊ quodāmodo gustauerūt: atq; experti sunt om-

nes saluati ⁊ iusti ab origine mũdi. atq; ꝙtidie gustãt. quicũq; veri christiani sunt. Sacrm̃ vero altaris. i. visibilẽ spẽm panis ⁊ vini cũ carne ⁊ sanguine christi soli christiani mãducaui: et hoc tam boni q̃ mali licet dissimili mõ et fructu. Nã mali manducant sacramentũ. i. corp⁹ christi sub visibili specie panis. sed nõ mandu/cãt sacramẽti virtutẽ: spũalẽ scz ip̃am aie sue salutẽ ⁊ vitã que sine fine est. Boni autẽ manducant vtrũq; simul scz sacramẽtũ ⁊ virtutẽ sacramẽti. Ex his clarescere potest ꝑm Alexandr̃ de halis in. iiij. q̃ triplex ẽ modus sumẽdi hoc sanctissimũ sacramentũ. Primo modo tantum sacramentaliter. secũdo tantũ spiritualiter. ter/tio vtroq; modo scz sacramentaliter ⁊ etiã spiritualiter. Primo modo manducãt omẽs prauí christiani: secundo modo saluandi. tertio sõli veri christiani. Primi mãducant ⁊ non manducãt. secũdi no ñ mãducãt tñ manducãt: tertij vero manducant ⁊ manducantur a christo. Cum illo concordat Scotus in. iiij. disti. viij. i fine. ⁊ dist. xvj. Sed tamẽ principaliter ō ter/tijs loquitur xp̃s in verbo ꝓallegato dicẽs. Nisi manducaueritis carnẽ filij hominis. vt. s̃.

Articulus primus de triplici genere hominum male sumẽtium corpus christi.

Primus autez modus manducãdi hoc sacramentũ. est illud sumere sacramentaliter tantũ. ꝑm quẽadmodũ manducant mali christiani. eo q̃ hoc sacratissimum in mortali culpa ore polluto sumentes cordis affectũ ad influentiã virtutis ⁊ bonitatis ei⁹ peccatis suis imundis et duris quasi luto latere obstruũt. Hi quidẽ manducãt et nõ manducãt. qz ip̃i corp⁹ sumũt sacrãliter tm̃: ⁊ tñ nõ manducãt. qz ei⁹ virtutẽ spũalẽ scz anie sue salutẽ ex hoc ñ ꝓcipiunt. ꝑm eñ Bonauẽ. in. iiij. di. ix. Q. Manducare sacramentaliter ẽ sacrm̃: est mãdncare ẽ sacramentũ ⁊ vt sacrm̃. Quonti eñ mãducare sacramentaliter est dispositio atq; act⁹ mãducandi. Et ideo ad hoc q̃ actus sacramẽtalis sit necesse ẽ q̃ respiciat ip̃m sacramentũ vt sacrm̃. Proinde etiã ꝑm Scotũ in. iiij. di. viij. ꝙrige/re pñt q̃ aliquis recipit hoc sacrm̃ ⁊ non sacramẽtaliter nec spũaliter: vtpote si hõ recipit hostiã ꝓsecratã: qz ibi est vere sacramentũ: ẽ nõ recipit eã vt ꝓsecratã. sed oino nõ discernẽdo eaz a cõi cibo Vñ apl's. j. Cor. xj. Judiciũ sibi mãducat ⁊ bibit. nõ dijudicans corpus dñi. id est nõ discernens illud a cõibus cibis Qd̃contin/gere potest vl ex infidelitate. si cut si cõtingeret pagano q̃ ei cõmunio tribueret: vel ex ꝓtemptu stante fide: sicut in peruerso xp̃iano cõtingere põt ꝑm aũt Radulphũ ad mãducãdũ sacramentaliter quattuor requirunt. Primo exist ẽtia cibi. quia nisi ꝓficiat non potest sacramentaliter sumi. Secũdo cõueniẽtia cibi naturalis ad ip̃m sumentẽ: quia talis cibus solũ homini est concessus: Tertio vero intentio sumẽdi: quia si ignoranter ⁊ vt cibus accipiat nõ ẽ tunc sacramentaliter sumpt⁹. Quarto fides inseipo. vt sic intendat aliquid sumere in quo credit latere aliquod spũale in altero. vt sic intendat sumere in quo estimat alios credere. Est ei in hmõi peccatorib⁹ ⁊ indigne sumentib⁹ vera caro vel sanguis xp̃i videlicet p̃sentialiter essentia non tamẽ salubri efficatia: vñ de cõse. di. ij. c. q̃ discordat Aug⁹. inquit. Qui discordat a xp̃o non manducat carnẽ eius nec bibit sanguinem eius. ⁊ si tante rei sacramentũ ꝙtidie sibi ad iudiciũ accipit. hec ille. discordia a xp̃o q̃ cordis affectũ ab eo auertens: ad pctñ se cõuertit. O infelix anima cui tam inestimabile bonum accedit. ⁊ tñ nullũ inde spũale lucrũ accipit. Cõtingit eñ de quolibet indigne aut indiscrete ⁊ indeuote sumẽte hoc sacramentũ: quẽadmodu⁹ de eo qui imprudenter appropinquat igni. Hã qui tpe hyemis lõge ab eo distat frigescit: q̃ vero indiscrete approximat cõburitur ⁊ nocet ei Tria quidem sunt genera pctõr̃ qui ẽ mõ sacramẽtaliẽ sumũt ẽ sacramentũ. Primi sũt maliuoli. scdi sunt dolosi. tertij sunt presumptuosi Primi sunt maliuoli q̃ corp⁹ dñicũ sumũt i volũtate peccãdi. Scdi sunt sĩlatores ⁊ hypocrite q̃ foris apparentes iusti: intus sũt pctis et malicijs pleni. Tertij vero sunt illi q̃ cũ manifeste sunt mali: nõ timẽtes iudiciũ del nec scãdalũ p̃ximi hoc sacramentũ sumere presumũt

De triplici malo incurrunt qui voluntate peccãdi sumunt corpus christi. Capl'm. I.

Primi q̃ ad ẽ sacrm̃ p̃sumunt accedere sũt maliuoli q̃ sicut dictũ ẽ sumũt sacramentũ cũ volũtate peccãdi. De talib⁹ dicit Esa. xxix. Appropinqt pl's iste ore suo ⁊ labijs suis honorificat me: cor aũt eor̃ longe ẽ a me. Approprinquat siquidẽ ore ⁊ labijs suis glorificat deũ p̃ sacramẽti susceptionẽ. sed cor eor̃ longe a deo p̃ peccãdi intentionẽ. Talis aũt ex hoc tria mala consequuntur. Primũ est a deo separatio: vnde Bap̃. j. dicit Peruerse cogitatiões sepant a deo. Et licet sacramentaliter xp̃s videat talib⁹ appropiquare. tamẽ sicut ait prophera. Longe a pctõrib⁹ salus Scõm malũ est peccatorum aggrauatio. Tales enim fiunt ex tali cõine crudeles et seui. Ideo dominus ait: Qd̃ath. xv. Non est bonũ sumere panẽ filior̃ et dare canibus. i. maliuolis. Et iter̃ de conse. dist. ij. c. ix. ꝙtidie Aug⁹. ait. Hñtes volũtatẽ

peccādi: grauari magis dico eucharistie perceptione q̄ purgari. Et in.c. ꝛ sācta.e.di. idē ait Et sācta malis pñt obesse. Bonis sunt ad salutē malis ad iudiciū. Et sequit. nō q̄ res mala est: ꝑ q̄ malꝰ male accipit qđ bonū est. Nō eñ mala fuit buccella q̄ Jude data ē a dño. salutē medicꝰ dedit. ꝑ q̄ ille fuit indignꝰ ad pnitiē sumam accepit. Circa hanc tñ buccellā notāduz ē q̄ buccella illa non fuit corpus xp̄i Nam christus corpus suū Jude cum alijs discipulis primo dedit. buccella demum intincta in signum pditiōis eius. ei porrecta purus extitit panis. Sicut patet ex glosa Joh. xiij. sup illud. Cui intinctū panē porrexerit ad pniciem. tamē ſm Augustinū illaz assūpsit. q̄ quod christꝰ ad salutem suam fecerat porrigendo ei buccellā panis vt desisteret a ꝓpositō suo malo. Ille itelligens se deprehensuz magis ad pniciem exasperatus est. Hec ſm Thomā in q̄rto. Tertiū malū est augmētatio dānationis eterne Jdeo ſ. Cor. xj. dicit. Quicūq; māducauerit panez huncvel biberit calicem domini indigne reus erit corpis ꝛ sāguinis domini. id est. ac si xp̄m occiderit punietꝫ. vnde Remigiꝰ in glo. sup illud Matth. xxvj. Ve illi p quē filius homis tradet inquit. Ve tradētib⁹ xp̄m ad crucifigēdum: sed ve cum maligna cōscientia sub sacramento sumentibꝰ illū. Et si non tradāt iudeis ad crucifigēdū tradunt eū tamē mēbris inimici ad sumendū ip̄m. Et iterū de conse. di. ij. q̄d est. Augꝰ ait. Qui accipit indigne sacramētuz acquirit magnū tormentuz. Et in.c sicut Judas idē ait iudas cui buccellā tradidit xp̄s nō malū accipiendo: sed male accipiēdo locum p̄buit diabolo Queri autē potest quare xp̄s dedit corpꝰ suū sanctissimū iude: quē iam nō nouerat pditorem. Ad hoc Alexan. de halis respondit in. iiij. di. q̄ hoc fecit multiplici rōne. Quarū q̄dam sumpte sunt ex pte diuine sapiētie q̄dam ex pte diuine misericordie ꝛ quedaz ex pte diuine iusticie. Primo ex parte diuie sapientie ratio fuit hominū duplex instructio.

Prima hominū vt inimicis benefacerēt iuxta illud Matth. v. Benefacite his q̄ oderūt vos. Hominꝰ eñ cibans pditorem suū ꝓpria sua carne: membra instruxit q̄ deberēt benefacere inimicis suis. Jtē secūdo vt huiꝰ sacramenti ministros in hoc q̄ nō negauit corpꝰ suum Jude q̄ erat graui peccato irretitꝰ instrueret: q̄ peccatorib⁹ idē ꝓferre deberēt. Añ autē liceat cum peccatotibꝰ dispēsare latius dictuz est in q̄dragesimali tēpore ꝺ xp̄iana religione ſmone. lvj. ar. ij. c. vlt. Secūdo ex pte diuine misericordie subuētio fuit. Et hoc q̄tū ad duo. Quoꝝ primuz est a malo reuocatio. Bene eñ debuit miser ille ex ꝓsideratiōe dñice bonitatis quę maxime apparuit in hoc q̄ tradidit illi corpus suū a malo suo reuocari: ꝛ ꝓsequēter ꝓtute tanti sacramēti meliorari. ꝑ infelix peccatoz auxit peccatū: vñ debuit sibi auxisse merituz. vñ Chrys. ait sup Mat. Ad ei ꝓtigit qñ cuz tali mente ad mysteria accessit: ꝛ quonā nec timore nec beneficio nec ab honore. tñ accessisset factus est potior a timore dico cōminationis. q̄ exprimit Matth. xxvj. cū dñs ait. Ue hoi illi p quē filiꝰ homis tradetur a beneficio collationis sacramēti ab honore ꝓformis dispēsationis. Magnū eñ honorē exhibuit illi dñs. dispensando ei sacramētū cū alijs apl̄is. vnde Mat. xxvj. ait. Cenātibꝰ illis accepit ihs panē ꝛ bñdixit atq; fregit deditq; discipulis suis q̄ nemine accepto dicit absolute Tertio ex pte diuie iusticie. Et ꝫ fuit euidētia diuine iusticie q̄tum ad duo. Primū est argumētū culpe ſcm dānatio pene. Ex q̄ eñ tanto bñficio noluit a ꝓcepta malicia reuocare: iusto dei iudicio punitꝰ ē: lapsu q̄oris culpe ſcz desperationis Jux illd Apoc. vlt. Qui i sordib⁹ ē: sordescat adhuc. vt aūt ait glo. ad Rō. c. j. Strictissimo dei iudicio fit vt peccat pcā puniāt. Preterea ex ingratitudine tāta: euidentioz est diuina iusticia i eiusdē punitiōe. hec ille.

De hypocritis similatis qui hoc sacramentū ꝑsumunt accipe ꝛ quomodo tripliciter peccant.

Secūdi autē qui ad ꝫ sacramētum ꝑsumunt accedere indigni: sunt dolosi et sīlati hypocrite. De q̄b⁹ ait apl̄s. ij. ad Thimo. iij. In nouissimis diebus instabūt tēpora piculosa. ꝛ erūt homies seip̄os amantes. cupidi elati ꝛc. Et seq̄t. habentes q̄dē speciē pietatis. Glo. j. religionis eo q̄ eadē sacramēta habēt cū pijs: virtutē autē scz pietatis. i. charitatē abnegantes. i. plurima mala occulte patrātes. ꝛ tñ ad coopimentū hypocrisis sue cōmunicare ꝑsumūt. Tales etiā tria mala incurrūt. Primo pditionē. secōo ꝓfusionē. tertio vero dānationē. Primo incurrunt pditionē. q̄ talis efficit xp̄i pditor sic̄ iudas. Jdeo ei ꝓuenit vbū qđ Joh. xiij. dñs de iuda ait. Qui māducat mecū: leuabit ꝫ me calcaneū suuz. Qui māducat panē meuz nō vt peniteat ꝑ vt lateat ille me ꝓculcabit. id ē. tradet. Ex q̄ patz q̄ qui vult in peccatis latere ſb pulchra facie religionis ꝛ cōicari. assimilabit iude traditori. q̄ osculo tradidit filiū dei. Secōo tales incurrūt ꝓfusionē. Sicut dr Eccl. j. cōminatorie. Non sis incredibilis timoris dñi. et ne accesseris duplo corde. ne fueris hypocrita in ꝓspectu hoim: et nō scādaliseris in labijs tuis. attende i illis ne forte cadas ꝛ adducas aie tue inhonoratiōez.

& reuelet deus abscõdita tua. & in medio synagoge allidat te: quoniam accessisti indigne seu maligne ad dominũ scz ficte cõmunicando. et cor tuum plenũ ẽ dolo & fallacia. ¶ Tertio tales incurrũt dãnationem. Hinc Leuit. vij. dicitur. Anima polluti scz hypocrisi ꝑm glosam interlineare que ederit de carnib⁹ hostie pacificorum que oblata est domino. peribit de populis suis. id ẽ. ejiciet de saluãdis ad dãnationem eterne mortis. Sicut. j. q. j. c. multi. circa finem dicit Polluim⁹ ita q panem. id ẽ. corp⁹ xpi quãdo indigne accedimus ad altare: & sordidi mũdũ sanguinẽ bibimus.

De hominib⁹ sceleratis q cõmunicare ꝑsumunt. et quomodo triplicit a deo puniũt.

Tertij vero qui indigne sumunt hoc sacramentũ sũt ꝑsumptuosi. id ẽ. scelerati. De q̃bus dicit de cõse. di. ij. ca. q sceleratc. Ubi Isidor⁹ ait. Qui sceleratc viuunt in eccl'ia: & cõmunicare nõ desinũt putantes se tali cõmunione mũdari discãt nihil ad emũdationẽ ꝑficere sibi. Dicẽte ꝓpheta Jeremie. xj Quid est q dilectus meus fecit in domo mea scelera multa. nunq̃d carnes sancte auferẽt a te malicias tuas? hec ille De hoc patet exemplũ in sole qui sanis oculis delectabilis & vtilis est egris vo pniciosus. sicut eñ dñs in innocẽtie statu ad esum ligni vite ꝓcessit & in statu culpe ꝓhibuit: sic nobis cũ ꝑ penitẽtiã ad statum innocẽtie reducti sumus. ꝓcedit sumere corpus xpi. & in statu offense sumere ꝓhibemur Dicẽte domino Matth. vij. Nolite sanctũ dare canib⁹. id ẽ. imũdis & sceleratis peccatorib⁹. O ingratitudo oñi nequicia plena. nonne ingratissimus putaret q̃ haberet dñm a quo cuncta q̃ haberet accepisset bona. & ipsum a morte & a suspẽdio multi suis laborib⁹ liberasset. & tamẽ ipm dñm in imũdissimũ stabulũ inimici sui perditiose locaret. vt crudeliter necaret Lege maiori ingratitudine plenus ẽ q̃ in mortali culpa sumit dominicũ sacramentũ. Jdeo ꝑ ꝓphetã domin⁹ lamẽtabiliter ait. Posuerũt aduersuz me mala ꝑ bonis: et odiũ ꝑ dilectiõe mea. Et iterum. Lõculcauerũt me inimici mei tota die qñ multi bellantes aduersũ me. Uñ Ambro. Ille xpm cõculcat: q̃ libere peccat absq̃ timore & penitẽtia. & q̃ eo indigne ꝑticipat. Et itez idem ait. Qui indigne xpm sumit: idẽ est si interficiat. Aug⁹ q̃ inquit. Q̃ temarium q̃q̃ nepharium est: cruẽtis manib⁹ intemerate virginis tractare filiũ. Quis audit⁹ sustinet auriũ? quis oculus nõ confunditur ad intuituz? que mens non rapit in excelsũ vbi ꝑciuz mũdi mittitur in sterquiliniũ. Nõ eñ minus est detestabile in os pollutũ q̃ in lutum mittere dei filiũ. vnde tria mala veniunt talib⁹ sceleratis ꝑpter indignã cõmunionẽ. Primo mala spiritualia. secũdo mala corporalia. tertio mala tẽporalia Mala spũalia primo quidem plectuntur malis spiritualib⁹. Unde Hiero⁹ in omelia inq̃t. Sicut corporalis cibus cum vẽtrẽ inuenit aduersus humorib⁹ occupatũ ampli⁹ ledit & nullum auxilium ꝑstat ita & iste spiritualis cibus si aliquem reperit malignitate pollutũ magis cum perdet. non sua natura sed accipiẽtis malicia. Q̃to eñ se quis amplius tradit delectationibus mũdi. & hoc sacramentum ꝓsumit accipere: tãto magis ei spiritualem nauseã parit. Jdeo Jeremie. xxxj. dicit. Homo q̃ comederit vuam acerbam morietur & obstupescent dentes eius. Quod exponens Gregorius ait. Quid est vua acerba nisi peccatũ? vua quippe acerba est fruct⁹ ante tẽpus. Quisquis eñ ꝑsentis vite delectationibus desiderat satiari quasi fructum ante tẽpus comedere festinat. Sed qui talem vuã acerbam comedit nõ tãtũ per culpã moritur verũetiam obstupescẽt dentes eius. Quia qui ꝑsentis vite vel mundi delectationibus pascit intantũ sensus eius ligantur. vt nec spiritualia sapere queãt. Hoc q̃dez Numeri. xiij. mystice figuratũ est de populo israel qui in egypto carnibus cum aleo & cepe saturatus fuerat demũ q̃q̃ in deserto talia cõcupiscens panem celi. id ẽ. celeste manna oñi suauitate plenũ cum nausea respuebant: vt verificet quod apostol⁹ ait. j. Cor'. ij. Animalis homo non ꝑcipit ea que sunt spiritus dei. Mala corporalia q̃dez plectunt malis corporalibus ideo q̃q̃ sepius veniunt infirmitates varie. pestes graues & hominũ strages: ac serpẽtes. ac seue bestie. vnde. j. Cor'. apostol⁹ ait. Qui eñ mãducat & bibit indigne. iudiciũ sibi mãducat & bibit non dijudicãs corpus domini. ideo inter vos multi infirmi & imbecilles: et dormiũt multi. q̃ si nosmetipos dijudicaremus: nõ vtiq̃ iudicaremur: dum iudicamur a domino corripimur: vt non cum hoc mundo dãnemur. Et iterũ cap'lo. x. ait ꝺ antiquis patribus loquẽs Omnes eandẽ escam spiritualẽ mãducauerũt & omnes eundẽ potum spiritualẽ biberũt. Bibebant autẽ de spirituali ꝓsequente eos petra Petra autẽ erat christ⁹ sed non in plurib⁹ eorum beneplacitũ est deo. nam ꝑstrati sunt in deserto. Hec autẽ in figura facta sũt nostri: vt nõ simus cõcupiscentes malorũ sicut & illi concupierunt. Et sequitur. Hec oñia in figura contingebant illis scꝑta sunt autẽ ad correptionez nostram. in quos fines seculi deuenerũt. mala tẽporalia. Tertio quoq̃ plectunt mal' tẽporalibus sicut eñ antichristus filijs israel grauissima

culpa erat. ⁊ grauissimaꝝ maledictionũ ac punitionũ causa q̃ a se deũ p idolatriaꝫ ꝓiecerũt Ac ꝓinde iudeis q̃ xp̃m non receperũt: sic nũc xp̃ianis maximũ scelus est ⁊ malorũ causa flagellorũ q̃ xp̃m filiuꝫ dei in hoc sacramẽto tam indigne suscipiunt. ¶ Proinde Greg⁹ sup Luc. xix. ait. Creator omniũ p incarnatiõis sue mysterium iudeã visitare dignatus est. sed q̃nõ cognouit tẽpus visitatiõis sue. ideo gentibus frequẽter i p̃dam data nouissime romanis tradita est ⁊ venerũt sup eam oĩa genera maledictionũ q̃ in libris legũ scripta sũt. Similiter his q̃ gr̃az dei ingrate suscipiũt dicendũ ẽ. Si q̃s em̃ irritã faciẽs legẽ moysi sine vlla miseratiõe moritꝰ quãto deteriozib⁹ ⁊ grauiozib⁹ sup plicijs plecti merebit. qui filium dei conculcauerit. ⁊ sanguinẽ testamenti pollutũ duxerit. p/pter hoc nempe sepe euenit sterilitas terre. carestia atq̃ tẽporaliũ rerũ penuria. p̃dationes. guerre saccomani ciuitatũ ẽrarũ vndiq̃ ⁊ patriarum. Unde de talib⁹ ꝓpheta ait ps. lxviij. Effunde. id ẽ. effundes sup eos iram tuã. scz sicut effunditur aqua feruẽs supra depilandos porcos. ⁊ furor ire tue cõprehẽdat eos. fiat habitatio eor̃ deserta. scz p grauissimã pestem. ⁊ in tabernaculis. id est. in domib⁹ eor̃ non sit q̃ inhabitet. scz ꝓpter pcialitates ⁊ guerras. Et de p̃dictis rõnem assignans subdit. Quoniam quẽ tu scz deus pcussisti psecuti sũt. Deus em̃ ꝓpter scelera nostra purgãda pcussit in passione filiuꝫ suũ sicut ipemet Esa. liij. ait. ¶ Propter scelus populi mei pcussi eũ. Sed cum sceleratis criminib⁹ cõmunicantes eum psequunt. iuda traditore deteriores effecti. eo q̃ sicut ille tradidit illũ psequẽtib⁹ iudeis: sic isti tradũt eũ infernalib⁹ diabolis. eo q̃ illum ponãt i loco subptãte diaboli ꝓstituto. Ideo Aug⁹ ait. Quãg peccãt q̃ tradunt xp̃m peccatorib⁹ mẽbris q̃ tradiderũt eũ crucifixoribus iudeis.

¶ Articulus. ii. de modo spũaliꝫ mãducãdi hoc sãctissimũ sacramentum

¶ Secũdus est mãducandi modus illud sumere spũaliꝫ tm̃. ⁊ hoc loquẽdo largo modo oĩes ab initio mũdi atq̃ saluati ⁊ saluendi mãducauerũt ⁊ manducãt. p/ꝓie tamẽ ꝑm Scotuꝫ i. iij. di. viij. q. vlt. hoc accidit quãdo homo iust⁹ iuxta posse suuꝫ bñ ⁊ deuote patus est suscipe corpus xp̃i. ⁊ tamẽ ꝓpter reuerentiã abstinet aut ꝓpter aliquã infirmitatẽ. vl̃ q̃ non põt habere ministrũ. huic autẽ hmõi ꝙuenit q̃d de conse. di. ij. c. vt quid. Aug⁹ ait. Crede ⁊ mãducasti: ⁊ talis spũaliter hoc cibo nutriꝫ. ꝑm autez Landulphũ in. iiij. xp̃s hoc sacramẽtuꝫ tm̃ sacramẽtaliter sed non rem sacramenti sicut ⁊ sacramentũ baptismi sũpsit. ⁊ hoc in exempluꝫ fecit. Scõꝫ em̃ Alexã. de halis in. iiij. ad pfectam manducationẽ spiritualẽ sicut ⁊ corporalẽ quattuor requirũtur ¶ Primo masticatio. secũdo refectio. tertio assimulatio. quarto incorporatio. ¶ Primo em̃ masticatio cõsistit in discreta cõsideratione siue deliberatione illi⁹ q̃d sumendũ est in cibũ scz cẽtuꝫ beneficiũ cẽ viuificatiuũ vtiq̃ corpus xp̃i. q̃d fuit ꝓ nobis expositũ in p̃cium ad remediũ scz in cruce et in altari in cibũ. Exponit scz ad vi/uificãdum. scz in vita gratie. vñ Joh. vj. Nisi manducaueritis carnẽ filij homis. ⁊ biberitis eius sanguinez: nõ habebitis vitã in vobis. ⁊ ad nutriendũ vitã eternã Joh. vj. Qui mãducat meaꝫ carnẽ: ⁊ bibit meum sanguinẽ habet vitam eternaz. ¶ Secũdo sequit ad predicta delectatio siue delectationis refectio: ex consideratiõe bonitatis ⁊ p̃ciositatis eius q̃d sumitur q̃d est panis de celo descẽdens. vnde dicit Sap. xvj. ¶ Panẽ de celo p̃stitisti eis sine labore. omne delectamentũ in se habẽtẽ. ¶ Tertio sequit assimilatio. hec autẽ duo scz ꝙsideratio ⁊ delectatio fiunt p fidem. De cõsideratõe ptz de delectatione ⁊ refectione habet ab Aug⁹ q̃ ait. q̃ in cognitione est tota delectatio. Juxta illud Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te deum verum: ⁊ quẽ misisti ihm̃ christũ Si em̃ quis diligit aliquem non ꝓpter hoc delectat in ipo. sed si bona illius videt tm̃ delectatur. Similiter per fidẽ est assimilatio. Joh. em̃ j. dicit. Dedit eis potestatẽ filios dei fieri his qui credunt in nomie eius. ¶ Quarto sequit incorporatio. que ꝓprie vnio denomiatur: et hoc fit p amorẽ: qui est copula amãtis cũ amato. Ad spiritualẽ igit̃ mãducationẽ requiritur cõsideratio fidei ⁊ affectio ipius amoris. Huiusmodi em̃ non mãducãdo manducãt. Sicut de talib⁹ Ambrosi⁹ ait. Non mãducans manducat ⁊ manducãs non mãducat: quia scz nõ manducãs sacramẽtaliter aliquãdo mãducat spiritualiter. ⁊ econuerso vnde Eccs. vj. dicit Est ⁊ aliud malũ quod vidi sub sole: ⁊ quidez frequẽs apud homines. Uir cui dedit de⁹ diuitias ⁊ substantiã ⁊ honorẽ. ⁊ nihil deest anime eius ex omnib⁹ que desiderat nec tribuit ei potestatẽ deus vt comedat ex eo: sed homo extraneus. id ẽ. simplex vetula vorabit illũ. id ẽ. affectuose ⁊ ardẽter comedit spũaliter hoc sanctissimũ sacramentũ. Circa hanc spũalem mandducationẽ. ⁊ circa oĩes spiritualiter manducantes tria ꝙsideranda sũt. ¶ Primo gradus. secũdo gustus. tertio fructus.

¶ De triplici genere hominũ qui spiritualiter sacramentũ hoc mãducãt. ¶ Capitulum. i.

De varia sumptiõe corpo. xpi

PRimo ꝓsiderandus est spũaliter manducantiũ gradus q̃ tres dici pñt. Primus incipientiũ. secũdus ꝓficientiuz. tertius ꝓfectoꝝ. In cui⁹ mysteriũ Mat. xiiij. Cũ xps satiauit turbã q̃nq; panib⁹ ⁊ duobus piscib⁹ dr. q̃ manducãtiũ fuerunt q̃nq; milia viroꝝ exceptis mulierib⁹ ⁊ puulis. In puulis incipientes: in mulierib⁹ ꝓficiẽtes. in viris autẽ ꝓfecti significãt Ratio aũt largo modo loquẽdi q̃re tales spũaliter hoc sacramẽtũ mãducãt est: qz incipiẽtes mãducant rõne fidei saluatoris. ꝓficientes vo rõne bone ꝙuersationis. ꝓfecti vo rõne boni meditatiõis. Nã ꝑm Aug. ⁊ Hugo. In oñi meritoria actione corpis xpi spũalis manducatio est: in q̃ quilibet fidelis ac deuotus in xpo incorpat. ⁊ tanto altius q̃to actio altior est ⁊ melior: qđ tñ fieri non põt sine fide ⁊ charitate Primo incipiẽtes spũaliter mãducãt rõne fidei saluatoꝝ. Sicut Habacuc ij. ⁊ ad Heb. x. scptum est. Justus aũt me⁹ ex fide viuit. scz tanq̃ ex cibo spirituali. Et iteruz Aug⁹ ait. Crede ⁊ mãducasti. Credere eñ in deũ ẽ credẽdo ire in eũ: credẽdo eũ amare. credẽdo ei adherere. ⁊ credẽdo ei⁹ mẽbris incorporari. Nam ad hꝝ q̃ fides ꝓfecte tẽdat in deũ requirit adiũctio charitat̃: q̃ ordinat ad amorem dei. Est eñ ista ꝑma differẽtia ad opationẽ boni. ⁊ sic ẽ scda differentia. tertio ad ppessionem mali. ⁊ sic ẽ tertia differẽtia ad dilectõez ꝓximi. ⁊ sic ẽ q̃rta. hꝝ ꝑm Bonaueñ. in q̃rto. et cõse. di. ij. c. vt q̃d. Aug⁹ ait. Crede ⁊ mãducasti Credere eñ in eũ. hoc ẽ panẽ viuũ mãducare q̃ credit in eum mãducat eũ. Et idẽ in ca. crede ait. Qui credit mãducat ⁊ inuisibiliter sagi natur: ꝓprie etiaz ꝑm Tho. in. iiij. di. q. Non quicũq; mãducat xpm spũaliter. manducat hꝝ sacramẽtuz spũaliter. Mãducat eñ spũaliter xpm q̃ fidẽ ⁊ charitatẽ ad ipm habet sine ordine ad hꝝ sacramentũ non tñ mãducat talis spiritualiter hꝝ sacramẽtũ: ꝫ solũ ille q̃ habet fidez ⁊ charitatẽ ad xpm cũ deuotione ex ꝓposito sumendi hꝝ sacramẽtũ: ⁊ si sacramẽtaliter nõ mãducet. Et sic sane intelligẽda sũt q̃ de hac materia sequũtur. vñ ꝑm Alexan de hal̃. in. iiij. sancti patres veteris testamẽti hꝝ sacramẽtũ spũaliter non mãducauerũt. Nam ⁊ si habuerũt fidem ipius sacramẽti instituẽdi a xpo ⁊ tradendi ad mãducãdũ. tñ qz nõ extitit ꝙsecratum. ⁊ ꝙsecratio eius ꝓcedit comestionẽ non comederũt. plus eñ requirit ad mãducationẽ q̃ fides ex gte ei⁹ qui debet mãducare scz et institutio sacramẽti ⁊ consecratio. q̃ tpe illo nõdũ erant. hec ille. Secũdo viri ꝓficiẽtes mãducãt ratione ꝙuersationis. Et de talib⁹ ait dñs Joh. vj. Ego cibũ habeo mãducare quẽ vos nescitis. Et subdit. Cibus me⁹ ẽ vt faciã voluntatem patris mei q̃ misit me vt ꝓficiã opus eius hꝝ siq̃dez cibus bone ꝙuersatõis ꝙsistit in trib⁹ ferculis. q̃ sunt tres ꝓtutes. Prima ẽ inocẽtia scda est penitẽtia. tertia est miscõia. Prima est inocẽtia. Vñ ꝓpheta in ꝑsona inocentis ait. ps̃. x. Percussus sum vt fenũ ⁊ aruit coꝝ meuz qz oblit⁹ sum comedere panẽ meũ scz inocẽtie: qz scz delectabaꝫ in pane male. Proinde d̃ cõse. di. ij. c. panẽ. Aug⁹ ait. Panẽ spũaliter d̃ altari mãducare est: innocẽtiã ad altare portare Secũda est penitẽtia. ⁊ de hac ꝓpheta inquit Surgite postq̃ sederitis: qui manducatis panem doloris scz ꝑ peccatis tuis. Et de Tobia mystice scptum ẽ. Mãducauit panẽ cũ luctu ⁊ tremore: memorans illũ ꝙmonẽ quẽ dixerat domin⁹ ꝑ Amos ꝓpheta. Dies festi. i. gaudij in peccatis. ꝙuertẽꝫ in luctũ ⁊ lamẽtatiõez vñ ps̃ ait. Quia cinerẽ tanq̃ panẽ mãducabã scz penitẽtia. Tertia ẽ miscõia. vñ Prouerb. xj. Benefacit aie sue vir misericors. qz dũ pauper corpaliter ab eo reficit. ipe multo magis a deo pascit ⁊ reficit spũaliter. sicut Apoc. iij. ꝑ mittit dicẽs. Ego sto ad ostiũ ⁊ pulso. si q̃s audierit vocem meã ⁊ aperuerit mihi ianuaz introibo ad illũ ⁊ cenabo cum illo ⁊ ipe mecum. Tertio viri ꝓfecti spũaliter mãducãt. rõne deuote meditatiõis ⁊ ꝓtemplationis. ꝓtẽplãtur eñ q̃ sic deus dilexit mundũ vt filiũ suum daret vnigenitũ. vt dicit Joh. iij. Nã ꝓtẽplãtur q̃ deus dedit illũ nobis. Primo in fratrez ⁊ amicũ. scz in incarnatiõe quãdo verbũ caro factũ est ⁊ habitauit in nobis Joh. j. Secõdo dedit in ꝑcium sicut i passiõe dñi. vñ ad Roma. viij dr. Proprio filio suo nõ pepcit. hꝝ ꝑ nobis oibus tradidit illum. Tertio dat illum nobis quotidie in cibũ sicut in sãcta cõione. vnde dr j. Cor̃. xj. q̃ accepit ihs panẽ ⁊ gratias agens fregit ⁊ dixit. Accipite ⁊ mãducate hoc est corpus meuz qđ ꝑ vobis tradet hꝝ facite scz alijs dispẽsando: in meam cõmemoratiõnẽ. Hec et his similia meditando ⁊ contẽplando tales ꝓfecti per ardorem desiderij anhelãtes ad sacrã cõmunionẽ hoc sacramentũ manducant ⁊ miraculose quandoq; recipiunt hoc sacramentũ. sicut exemplo patere potest. Legit eñ q̃ cum Hugo de sancto victo. doctor excellẽtissim⁹ vltima laboraret infirmitate corp⁹ dñi instanter petijt sibi dari: ꝫ cũ nulluz cibũ retinere posset posset fratres eius turbationẽ timẽtes simplicem illi hostiam obtulerũt quod ipe ꝑ spiritũ recognoscẽs ait. Miserear vestri fratres cur me deludere vultis. Iste eñ quẽ mihi portastis non ẽ domin⁹ me⁹. At illi attoniti corp⁹ domini mox attulerũt Sed ille videns se non posse illud accipe eleuatis i celũ manibus sic orauit Ascendat filius ad patrẽ: ⁊ spũs ad euz q̃ fecit

illum ⁊ inter hec verba emisit spiritū. ⁊ corp⁹ domini inde disparuit.

Q⁹ tria concurrere debent ad hoc q⁹ sacramētū spiritualiter māducet. Capitulum.ii.

PRimo ꝓsiderandus est spūaliter manducantiū modus. Tria em̄ cōcurrunt in delectabili comestione corporali. Primus ē esuritio. scōm masticatio. tertiū est delectatio. Sic similiter i hac spūali comestione. Primo debem⁹ xp̄m spūaliter esurire: ip̄m cibū nost⁹ in intimo cordis desiderādo. Secūdo debem⁹ ip̄m masticare: magna discretione cogitatōis discutiendo. Tertio debemus in eo delectari. eū in intima cordis dulcedine diligēdo. Esuritio. Primo inq̄ debemus xp̄m esurire ipsuz spūaliter ⁊ ardent̄ desiderādo talis em̄ esuries quedam de eo cibatio est: q̄ etiā maiorem esuriem parit. Sicut Eccī.xxiij. ip̄e testat dicēs. qui ed̄ūt me adhuc esuriēt: ⁊ qui bibūt me adhuc sitient. Ideo Grego. ait. In spūalibus desiderijs saturitas appetituz parit: quia q̄to magi corde sapor ꝓcipitur: eo amplius cognoscitur quod auidius amet̄. Unde Hiero. sup Luc. ait. Biberūt ex eo oēs scz antiqui pfes. Ebrietas felix: sacietas salutaris. que quāto copiosius sumit̄: tanto sumentib⁹ sobrietatez donare dignatur. vel esuritio est humilitas mentis. sicut beata maria inquit dicens. Esurientes impleuit bonis ⁊c. Masticatio. Secundo debemus xp̄m spiritualiter māducare eius beneficia. scz incarnationē ꝓuersationē. ⁊ eius saluti/ferā passionē deuote ruminando: sicut ipse nos docuit Joh. vi. dicens. Qui māducat meam carnē ⁊ bibit meuz sanguinē in me manet ⁊ ego in eo. Hoc q̄dem manducare est spiritualiter masticare. teste Aug⁹. dicēte. hoc ꝓtinet ad vtutem sacramēti non ad visibile sacramentū qui scz manducat intus non foris: q⁹ qui manducat premit dente nō mente Et hoc est quod apl's. j. Cor. x. vigilanter ait de iustis antiqs loquens. Omnes eandē escam spūalem manducauerūt. ⁊ omnes eundē potum spūalez biberunt. Manducatio ꝓtinet ad masticationē affectus. potatio vo ad discretionē intellect⁹. Et de conse. di. ij. c. inquit. Aug⁹ ait. inq̄t apostolus. Omnes eandē escam spūalez māducauerunt. spiritualē vtiq̄: non aūt eandē corporalem. ꝑ aliam. quia illi manna celeste manducauerunt. nos autē aliud. ⁊ oēs eundē potū biberūt spiritualē: aliud illi ⁊ aliud nos. ꝑ specie visibili quod tamē idem est veritate spūali Et idez in. c. j. ait. vñ intelligendū ē ꝑm Tho. ibi s. q⁹ antiq̄ patres non māducauerūt spūaliter hoc sacramentū: q⁹ nōdū erat eis institutū nec cōsecratio ꝓcesserat eos. Manducauerūt tamē spūaliter xp̄m. sicut apl's supra ait. Item Bonaueñ. in. iiij. di. ix. ait. q⁹ spūalis mastica/tio est ꝓprie recogitatio cibi scz carnis xp̄i pro nobis exposite in preciū ad redimendū. ⁊ i cibum ad reficiendū. Incorpatio autē attendit dum recogitans charitatis amore ei qui cogitatur iungit̄: ⁊ sic incorpatur reficit̄ et magis assimilat̄. Ad hoc autez q⁹ quis spūaliter manducet requirit̄ cogitatio fidei. ⁊ affectio charitatis. In p̄mo sicut dictuz est ꝓtinet̄ masticatio. in secūdo vero incorpatio. hec Bonaueñ. Predicta autē duo potuerūt habere multi patres veteris testamēti circa ꝫ sacramentū. intelligētes figuras hui⁹ sacramēti. sicut fuit māna paschalis agnus: ⁊ sic ꝺ alijs. Et saluo meliori iudicio potuerūt hoc sacramentuz spūaliter manducare hoc modo p̄dicto. Delectatio. Tertio debemus in xp̄o eum spūaliter manducando delectari seu incorpari: ⁊ interna dulcedine inebriari. Sicut Esa. lv. dicit dñs. Audite audiētes me ⁊ comedite bonū: ⁊ delectabit̄ incrassitudine anima vr̄a ⁊ feriam vobiscū pactum sempiternū misericordias dauid fidelis q̄ fuerūt inenarrabiles dulcedines ⁊ suauitates. q̄s de xp̄o venturo exptus est. pinde illas gustauerat q̄n ad illas oēs animabat dicens. Gustate ⁊ videte quoniā suauis est dñs. beat⁹ vir scz iam in spe qui sperat in eo. Hāc q̄ dulcedinem gustauerat sponsa que Cañ. iiij. ait Mel ⁊ lac sub lingua eius. id ē. dulcedo inenarrabilis in meditatione amorosi cordis eius. hec siq̄dem suauitas ⁊ dulcedo celestis quedā pregustatio est actante virtutis. vt mūdi dulcedinem reddat insipidam. Q⁹ autē mundi dulcedinē reddat insipidā attestat Aug⁹ cū ait. Gustato spū desipit oēs caro. Q⁹ mundi amaritudinē facit sapidā: mystice. iiij. Regl. ij. ostendit in Helyzeo q̄ misit sal in amaras aquas: et in dulcedinē cōuerse sunt. Sic xp̄s dulcore ⁊ sapore spūali: sanat ⁊ extinguit amaritudines mūdi. Ex ꝫ em̄ btō Stephano lapides torrētes dulces fuerūt. ⁊ btō Laurētio atq̄ multis alijs sāctis. ardētes prune cādētes teste lorice igne vise sūt tanq̄ suaues rose. vnde Actl. v. Ibāt apli gaudētes a ꝓspectu ꝓsilij q̄n digni habiti sunt p̄ noie ihu ꝓtumeliam pati.

De triplici fructu spiritualiter māducantium hoc sanctissimū sacramētum. Capl'm. iii.

TErtio vo ꝓsiderandus est spūalit̄ māducantiū fructus qui triplex est. Primus ē peccatoꝝ remissio. secundus aeterna morte saluatio. tertius ē salutis eterne ptcipatio. Primus inq̄ fructus ē pctoꝝ remissio.

De varia sumptiõe corpo. xpi

ꝛ hoc nos docuit petere domin⁹ ab eterno patre cũ ait Luc. xj. Panem nostrũ quotidianũ da nobis hodie. id ẽ. spũalez cibum: qui enim manducãt spũaliter vtutez corpis ꝛ sãguinis xpi: eum dicunt spũaliter sumere ꝛ mãducare qz ipam corpis xpi efficatiã quotidie sumunt. ꝛ remissionẽ omniũ peccatoꝝ suscipiũt. Et ad hanc cõmunionẽ spũalẽ sumendã in quolibet die festo quilibet conari tenet. sicut dictũ ẽ supra vbi tractauim⁹ de festis ℔mone. x. arti. ij. c. j. ante mediũ. Secũdus fructus ẽ ab eterna morte saluatio ꝛ de hoc locut⁹ ẽ dñs: cũ Joh. vj. ait. Hic est panis de celo descẽdẽs: vt si ꝙs ex ipo mãducauerit scz spũaliter: non moriat scz eterna morte. Unde Aug⁹. super apostolũ ait. Patres nr̃i eandẽ escam spũalem mãducauerũt quã ꝛ nos nõ alteram. i. mãna qđ signat xp̃m: ꝛ ideo valet credẽtibus. Alij vero q̃ non crediderũt mãducauerũt ꝛ mortui sunt eternaliter. ꝛ nõ Moyses ꝛ alij iusti: q̃ in illo corpali cibo inuisibilẽ spũaliter esurierũt gratiaz spiritualiter gustauerũt. vt spũaliter sanarent scz a morte eterna. ꝛ nos siũiter mãducando ab eterna morte liberamur. Tertius fruct⁹ est salutis eterne ꝓticipatio. vñ super illud. j. Cor. x. Unus panis ꝛ vnũ corp⁹ multi sumus: oẽs q̃ de vno pane et de vno calice ꝓticipamus. vñ Aug⁹. Nulli dubiũ est quẽcũ tũc corpis ꝛ sanguinis dñici ꝓticipem fieri qñ mẽbrũ xpi efficitur: nec alienari ab illi⁹ patris ꝓsortio etiã si anteq̃ panẽ illũ edat de hoc seculo in vnitate corporis xpi ꝓstitutus abcedat: qz illi⁹ sacramẽti beneficio nõ ꝓuatur. quãdo illud qđ hoc sacramentũ signat. inuenit. Inuenit autẽ homo q̃ sacramẽtũ signat qñ mẽbrũ xpi efficit. Et hoc q̃dẽ efficit. qñ credẽdo ꝛ mãducãdo spũaliter manducat. qui sic in corpe xpi vere ꝙuertitur vt cũ ipo eternaliter viuat. hec ille. Ultra oia supradicta auditõe deuota ipius misse addam notabilẽ versum qui talis est. vñ ℣tus. Non charitas opes nec missa minuit iter.

Articulus. ii. ð sacramentali ꝛ spirituali mãducatione dñici corpis.

Tertius manducãdi modus est cuz sumitur sacramẽtaliter ꝛ etiaz spũaliter simul: ꝛ hic est pfectus ꝛ optim⁹ sumẽdi modus. sicut de beata virgine. Luc. x. mystice dicit. Optimã ptez elegit sibi maria que nõ auferet ab ea: eo q̃ tribus sibi ꝓpositis scz esse matrẽ ꝛ nõ ℣ginem. vel esse matrẽ ꝛ virginem. vltimã ꝛ optimã sibi elegit. scz esse vtrũq̃ simul. Sic ꝛ isti assumere volũt corpus christi nec tñ sacramẽtaliter: sed sacramẽtaliter et spũaliter simul. quod quidẽ ẽ in hoc sacramento eligere optimã partẽ. iuxta ꝓceptum ecclie de peni. ꝛ remis. c. Oñis vtriusq̃ sex⁹. Cete q̃ aduertendũ est q̃ q̃ vult sumere fructifere corpus xpi: tria sunt ei necessaria ꝛm Bonauen. i iij. di. xij ℙrimũ ẽ discretio. scdm ẽ deuotio. tertiũ est ꝓbatio. ℙrimo eñ ẽ ei necessaria discretio. Oportet eñ hũc cibũ ab alijs discernere ꝓ fidem. tñ eñ sacramentũ recipe sicut recipitur alius cibus: nec cõgruũ nec fructiferũ est. Et qz in hoc sacramẽto ꝑsens ẽ diuina maiestas: ideo debet recipi cũ honore. vt iꝑ m homo cognoscat ido necesse est istũ cibũ ab alijs discernere vnde apostol⁹ j. Cor. xj ait Judicium sibi mãducat ꝛ bibit nõ dijudicãs corp⁹ domini. Secũda est necessaria ꝓbatio. q̃libet eñ dz se ꝓbare ꝛ examinare si sit i eo mortalis culpa anteq̃ ad hoc sacramẽtuz accedat. Ideo apostol⁹ vbi supra ait. ℙrobet aũt seipsum homo: ꝛ sic de pane illo edat ꝛ de calice bibat. Qui eñ mãducat ꝛ bibit indigne iudiciũ sibi mãducat ꝛ bibit. Tertio necessaria ẽ deuotio. cum eñ in hoc sacramẽto exprimat di/uina maiestas. necesse est illud recipe cũ deuotione. Exemplo zachei Luc. xix. qui iesum accepit gaudẽs. id ẽ. cum multa deuotiõe. Qui igit sic ꝓparati suscipiũt hoc sacramẽtuz: optimã partẽ eligũt. ꝛ merito quidẽ ꝛ maxime ꝓpter multiplices bonos fruct⁹. q̃ inde sequũt. ℙrimus est peccatorum destructio. secũdus est bonoꝝ augmentatio. scz spiritualiuz. tertio cum xp̃o vnio.

Qz deuota sumptio sacramenti ad detestationez peccatorum tripliciter valet. Caplm. i.

PRim⁹ est peccatoꝝ destructio de quo Dañ. ij. mystice dicitur. Uidebas donec abscisus est lapis de mõte sine manibus: ꝛ ꝑcussit statuam i pedibus ei⁹ ferreis ꝛ fictilibus. id ẽ. ꝑcussit peccatorũ figmẽta Et sequit. Et cõminuit eos scz pedes. Et iterũ. j. Joh. iij. dicit. In hoc apparuit fili⁹ dei vt dissoluat opa diaboli. que sũt scelera atq̃ peccata. Valet igit hoc sacramentũ ad destructionem peccatoꝝ. ꝛ maxime quo ad tria. ℙrimo ad delendã maculã cordis. secũdo ad mitigandum stimulũ carnis. tertio ad resistẽdũ cogitationibus prauis. ℙrimo inq̃ valet ad delẽdam maculã cordis teste ꝓpha q̃ ait ps. lxvij. Viue dealbabit in selmon. Selmon eñ mons dei est vmbra interpretat. Et sicut glo. ait corpus xpi significat. qz sicut de lumie ꝛ corpore orit vmbra ita in xpi corpore est lumen diuinitatis ꝛ caro humanitatis. In hoc siq̃dem vmbroso mõte sup niuẽ dealbabũt fideles. qz virtute corpis xpi mirabiliter mundant a macula venialiũ. ꝛ quãdoq̃ etiã mortaliũ peccato/

rum. vnde Esa. xliij. Ego sū ipe qui deleo iniquitates tuas ppter me. Delent autē macule de corde venialiū peccatorū ex charitatis feruore cum quo sumit corp christi: et hoc quia dicto feruori cōtrariant Econtrario delentur etiā quādoq; mortalia quādo nō ex negligentia. sed ex memorie insufficiētia ⁊ labilitate oblita sūt. Sicut patet de cons. di. ij. c. ante benedictionē. vbi dicit q; q manducauerit hoc corpus fiet ei remissio peccatorū Vbi glo. ait. non solum venialiū sed etiam mortaliū quod intelligit modo p̄dicto ¶ Secūdo valet ad mitigādum stimulū carnis. In hui⁹ mysteriū Exo. xvj. scriptū est. Panē quoq; ros iacuit p circuitū castroꝝ. Glo. Panis celestis in similitudine roris ⁊ pluuie apparuit: quia corp⁹ christi a feruore viciorū refrigerat. Ideo ps̄ ait. Tu dominaris potestati maris: motū autez fluctuū eius tu mitigas. Mare significat multas miserias carnis: motus autē eius stimulos carnis ¶ Tertio valet ad resistendū cogitationibus p̄auis. vnde Can. j. dicit. ata iusti. Fasciculus mirrhe dilectus meus mihi. Mirrha siqdem corpora fuat illesa. quia dilectū dominū suscipimus sicut fasciculū mirrhe eo q; passionē ei⁹ ad memoriā reuocam⁹ Preterea hoc sacramētum roborat habitū gratie. ex quo tanq; ex armatura anime mens a p̄auis cogitatiōib⁹ defensat. Ideo ps̄. ait. Nā ⁊ si ambulauero i medio vmbre mortis. nō timebo mala quoniā tu mecū es. Et iterū idem ait. Domin⁹ fortitudo plebis sue. ⁊ protector saluationū christi sui est. Sed nūqd corp⁹ christi debet dari amētibus. Respondet q; de amentibus distinguēdū est. Primo eñ modo amētes largo modo dicunt qz debilē mentez habent. sicut dicit inuisibile qd male videt. tamē aliquo modo dociles sūt eorū que ad fidem ⁊ deuotionē sacramenti pertinere p̄bant: ⁊ talibus non oportet corpus xp̄i negari. Secūdo sunt qdam qui oino carent iudicio rationis. ⁊ tūc aut isti fuerūt tales a natiuitate. ⁊ istis dari nō debet. qz non possent ad deuotionē induci que requirit ad sacramētuz hoc. Quis qdam contrariū dicunt Aut incident in amentiā post fidem ⁊ deuotionē sacramenti: ⁊ tūc debet eis dari nisi timeat periculum vel de vomitu vel de spuitiōe vel aliquid hmōi. Et hoc patet p illud qd habet. xxvj. q. vj. c. is qui. vbi dicit. Is qui in infirmitate penitētiā petit si casu ad eū sacerdos inuitat⁹ veniat oppressus infirmitate obmutuerit: vel i freneſi auersus fuerit. dent testimoniū q; euz audierūt. ⁊ accipiat penitētiā. id ē. absolutiōez ſm glosā. Et si cōtinuo credit moritur⁹ recōsilieꝝ p manus impositionez: ⁊ infundat ori eius eucharistia: si supuixerit moneat a predictis testibus petitioni sue satisfactū. Et subdat penitentie statutis ⁊ legib⁹. q̄diu sacerdos qui penitentiā dederit. pbauerit. cū hoc cōcordat Alexā. de halis ⁊ Tho. in. iiij. di. ij. in fine De demoniacis. Addit etiā Tho. ibidē de demoniacis cōmunio nō ē deneganda. nisi forte sit certū q; p aliquo crimine a diabolo torqueāt De talib⁹ loquit diacon⁹ in. iij. lib. de ecclesiastica hierarchia dicēs. Energomini etiā ab inspectione diuinoꝝ arcent. vñ statim post euāgeliū in p̄mitiua ecclesia p vocē diaconi cū cathecuminis excludebant. Vel dicēduz ē ⁊ melius q; ipe vocat energuminos illos in qb⁹ adhuc viget virtus demonis ppter peccatū originale nondū exstirpatū: eo q; nōdū baptismi gratiā cōsecuti sunt. qbus exhibet exorcism⁹ post cathecismū ante baptismū. Unde ipe ponit eos secūdo loco post cathecumios. Insup Cassian⁹ ait. Qui ab imūdis vexant spiritib⁹ cōmunionē sāctā a seniorib⁹ nr̄is nūq; inuenimus interdictā. Preterea. xxvj. q. vj. c. q; recedūt in fine dr. amētib⁹ etiam q̄cūq; pietatis sūt p̄ferēda sūt. ⁊ loquit ibidē de recōciliatōe ⁊ d cōmunione sacra hec ſm Tho. vbi supra. Dz Alexā. de halis ait q; sunt qdaz energumini q; exigentib⁹ peccatis suis iudicio dei arrepticij facti sūt. de qbus frequēter accidit q; p̄ūpunt i blasphemias ⁊ i alia q̄ absq; dei ꝓtumelia fieri nō p̃nt. ⁊ talib⁹ non ē dandū corp⁹ xp̄i. Quidam ꝯo energumini sūt q; nō modice religiōis fuerūt. ⁊ tñ diuina ꝓmissione ad maiorē eoruz purgationē ⁊ meritoꝝ augmētatōez qbusdaz tpis iteruallis vexant a spiritib⁹ imundis q; ꝯ deuotio i nullo diminuitur neq; refrigerescit feruor. de qb⁹ pmpta sūt exempla. ꝑ forte non expedit ppalare talia: ꝑ talibus q̄ opportunitas se offert dari debet: vt ꝫ vexatiōes malignī spūs forti⁹ ualescāt. de hmōi intelligit Cassianus. vñ dicit Cāto magis ac magis inimicus insultabit obsesso: q; tuz eū celesti medicina viderit segregatū. Hec Alexan. de halis.

¶ Q; p hoc sacramētū digne sumptū tria bona spiritualia in hoie augmentantur. ¶ Cap'm. II.

Secūdus effectus huius sacramēti est bonoꝝ spiritualiū augmētatio Sicut Prouerb. xij. dicit. Qui bonus hauriet sibi a domino gratiam ⁊ merito q̄dē: quia ipe est fons omnis gratie ⁊ ꝫtutis. vnde sacramētū eucharistia. id est. bona gr̄a noiat. Ioh. Ecci. xxiiij. ipa eucharistia d se ait. In me ois gratia vite ⁊ veritatis. in me ois spe vite ⁊ virtutis. Transite ad me oēs q̄ ꝯcupiscitis me: et a generationib⁹ meis adimplemini. Tria autē inter alia bona multiplicant p hoc sacramētū

De varia sumpti. corpo. xpi

Primus est decor castitatis. Secundū est feruor charitatis. Tertiū est sapor suauitatis. Primū inq̄ ē decor castitatis. vnde Dan. j. dicit. Apparuerūt vultus eorū meliores vultibus puerorū ⁊ corpulētiores p̄ omnib⁹ pueris q̄ vescebant cibo regio Glo. vultus eor̄ quos panis satiabat qui de celo descendit apparuerūt meliores. scz castitatis decore. Unde ⁊ pueri illi casti fuerūt. Proinde merito dicit Can. vij. Q̄ pulchra es ⁊ q̄ decora charissima in delicijs. Sicut em̄ nutrimēta plurimū faciunt ad decorem corpis: sic etiaz delitie spūalis cibi ad pulchritudinē castitatis. Sm̄ em̄ Alexan. de halis in. iiij. Talis cōmunicatio sacramētalis et spiritualis simul valet ad cognoscēdā diuinā bonitatē siue largitatē in reficiendo: q⁹ dedit corpus suū ad spūaliter ⁊ sacramētaliter manducandum vt vtrūq̄ scz corpus ⁊ aiam reficeret. vnde estimo q⁹ incētiua carnis sedant̄ ex manducatione sacramētali. hec ille. Secūdū bonū est feruor charitatis. vnde Eccli. xxxij. dicitur. Gemula carbūculi i ornamēto auri. Glo. ardentia gēmar̄ p̄ncipatū tenet carbunculus sic dictus: q⁹ est ignitus vt carbo: et significat corpus xpi. q⁹ cor accipiētis ornat castitate et inflāmat charitate. vñ ps. xxij. ait Ignis a facie eius exardescit: carbones succēsi sūt ab eo. Et iterū ait. Impinguasti in oleo caput meuz id ē. mentē meā feruēti deuotiōe inebriasti. Et calix meus inebrians p̄clarus est. id ē. illuminās intellectū ⁊ inflāmans affectū talis em̄ sūptio sacramenti scz spūaliter ⁊ sacramētaliter valet ad trāslationē de humanis ad diuina. Ideo Innocēti⁹ ait. Sapientia dei que se p̄ visibilia manifestat. volēs euidenter ostēdere q⁹ ipa est cibus animar̄ carnē assūptam p̄posuit i eduliū. vt p̄ cibum humanitatis inuitaret ad gustū diuinitatis. vnde ait ps̄ Gustate ⁊ videte quoniā suauis est dominus Totū ergo se xps exhibet nobis vt sicut diuinitate nos reficit quā spūaliter corde gustam⁹. ita humanitate nos reficiat quē corpaliter ore comedimus vt ita de visibilib⁹ ad inuisibilia de tēporalib⁹ ad eterna. de eternis ad celestia. et de humanis ad diuina nos transferat. Ego sum inquit panis viuus q̄ de celo descēdi: ecce cibus diuinitatis ⁊ panis quē ego dabo caro mea ē. ecce cibus humanitatis. Tertiū bonus est sapor suauitatis. vñ Sapie. xvj. de domio scp̄tū est. Angelor̄ esca nutriuisti populū tuū et paratū panē de celo p̄stitisti eis sine labore: oñe delectamētū in se habētez ⁊ oñis saporis suauitatē. substantiā em̄ tuā ⁊ dulcedinē tuam quā in filios habes ostendebas. ⁊ deseruiens vniuscuiusq̄ volūtati ad quod quis volebat cōuertebat. Et it erū Can. v. anima iusti inq̄t. Comedi fauū cum melle meo ⁊ bibi vinū meū cum lacte meo. id ē. bibi ⁊ comedi corp⁹ et sanguinē domini nostri ihu xpi cuz sapor̄oso affectu ⁊ luminoso intellectu ad anime mee spūalē cōsolationē. hec est em̄ suauitas de qua ps̄ ait De petra melle saturauit eos: q⁹ tales deuote mētes sugūt ineffabilē dulcedinez eius. Unde Aug⁹ ait. Participatiōe corpis ⁊ sāguis christi homo viuit nō sumens sacramētū tm̄ quod ⁊ mali faciunt. sed p̄tingens vsq̄ ad spūssancti p̄ticipationem: vt in corpe domini tanq̄ membrum maneat ⁊ eius spiritu vegetet. vnde Innocenti⁹ ait. Panis angelor̄ factus est panis hominū. Sm̄ illud pphēticuz. Panē angelor̄ manducauit homo. quatenꝰ qui Sm̄ animā cibum diuinitatis accipim⁹. Sm̄ carnē etiam cibum humanitatis sumamus. quoniā sicut anima rationalis ⁊ caro vnus est homo. ita deus ⁊ homo vnus ē christ⁹ hoc dicit q̄tum ad p̄imū ⁊ post. q⁹ p gustum quo q̄ vitā acquirit q̄tenus vnde mors orieba⁹ inde vita resurgeret Dictū quipe est de illo. Quacūq̄ die comederis morte morieris. Dicit autē de isto: si quis māducauerit ex hoc pane viuet ineternū. ⁊ de hoc dicit q̄tum ad scm̄.

De pfecta vnione aie cū xpo quaz efficit hoc sacramētū. q̄ triplici similitudine demōstrat. Cap. iij.

Tertius effectus hui⁹ sacramenti ē cuz xpo pfecta vnio Sm̄ Bonauen. in. iiij. di. xij. Effectus hui⁹ sacrāmēti nō ē de nouo vnire: sed iam vnitas magis vnire. magꝭ autē quis vnit triplic̄iter. aut vinculo maiori aut vinculo strictiori. aut viculo firmiori. Primo inq̄ vinculo maiori vt ille q̄ habet maiorē charitatē. Secundo vinculo strictiori vt ille q̄ Sm̄ eundē habitū tenacius amat. Tertio vinculo firmioris: vt ille q̄ eodem habitu magis ē radicatus. Dicit autē hoc sacramentū magis vnire: q⁹ digne accedētē reddit feruētiorē: q⁹ efficit hō vt carbo ignit⁹. ⁊ reddit fortiorez sic bon⁹ cib⁹ Et ex hō q⁹ reddat charitatē magꝭ ignitū adiuuat ad p̄sumēdū originalē pcti rubigine. Et ex hō q⁹ magꝭ firmat adiuuat ad vitandū ola scelerea ⁊ rōne vtriusq̄ valet ad augmētū vtutū: ⁊ maxle charitat⁹ q̄ vinculū ē pfectiōis Sz q̄tū ad feruorem vl radicatōez. feruor minuitur q̄tidie p venialia ⁊ etiā radicatio: ⁊ ideo optet p hūc cibū restaurari deperditū. h̄ ille Aduertēdū ē etiā q⁹ cū h̄ sāctū sacrm̄ manducam⁹ nō ip̄m quēadmodū ali⁹ cibus i nos mutatur s ecōuerso nos mutamur in illū. Proinde sic dictū est h̄ sacramētū eucharistia. id est. bona gratia nūcupat eo q⁹ corp⁹ xpi influat in nob bonitatē suaz p quam non ip̄m nobis sed nos

illi assimilamur. et in eius bonitatez mutamur nam gratia est quedam influentia diuine bonitatis in anima. p quā deo assimilat. Hec siquidem vnio triplici similitudine ꝓbari pōt. Prima sumitur de virtute amoris nostri. secūda de virtute rei amoris. tertia de virtute surculi arboris. Prima ꝙo sumitur d ꝑtute nostri amoris. Est cū vis amoris trāsformare cor amantis i id qđ amat. vnde Can. viij. ait christ⁹ ad spōsam. Pone me vt signaculū sup cor tuum: sup cor tanq̄ sup ceram liquidā calidā puram ⁊ mollem ⁊ aptam suscipe imaginē impressam ihu christi ponendū est dominicū sacramētuz nam sup calidū cor amore dei purū mundicia sui ac molle pietate ꝓximi. corpus xp̄i vt sigillum ponit: non vt ipm qđ imutabile est i nos mutet. sed vt nos in imaginē bonitatis ei⁹ trāsformemur ⁊ imutemur. Item habet de consecra. di. ij. c. Hoc sacramentū. ibi Aug⁹ ait. Hoc sacramentū pietatis est. signum vnitatis. vinculum charitatis. Qui vult viuere accedat ⁊ credat: ⁊ incorporet. hunc cibū ⁊ potum societatem vult intelligere corpis ⁊ membroz suoz vnde Joh. vj. domin⁹ ait. Qui mā ducat meā carnem ⁊ bibit meū sanguinez: in me manet et ego in illo. ¶ Secūda ꝙo similitudo sumit ad hoc idem de virtute rei maioris. nam si gutta aque in vas magnū vini ponat: aqua ex toto mutat in vinū: sic etiaz virtus dominici sacramenti cū inffabilis magnitudinis sit. ⁊ nos q̄si nihil respectu illi⁹ merito nos mutamur i christum ⁊ nō christus in nos. De christi magnitudine ps̄ ait. Magnus domin⁹ ⁊ magna ꝑtus eius. Et de puritate nostra idē ait. Substātia mea tanq̄ nihilū ante te. Et Esa. xl. scptuz est Ecce gentes quasi stilla situle. Et sequit. Omnes gentes quasi nō sint. sic sunt coram eo. Magnitudo itaq̄ ꝑtutis ⁊ dulcedinis christi. cuz sacramentū sumit exiguū ⁊ humile cor nostrū vincit. ⁊ illud a se deficere facit in seipm cōuertens. vt non iam mūdanis ⁊ trāsitoriis rebus dediti. sed volūtate ꝓmone ⁊ ope christo similes sumus. sicut de se ps̄ testat dicēs. Defecit in salutare tuuz deus anima mea: ⁊ in ꝙbuz tuum sup̄speraui. ¶ Tertia similitudo ad idē sumitur de ꝑtute surculi. Est nempe natura surculi arboris bone. q̄ si silueſtri trunco inseraſ naturali virtute ꝑualens illius amaritudinez ⁊ silueſtrem naturam in domesticā et nobiliorem conuertit ⁊ similē fructum bonū ꝓferre facit. Sic vtiq̄ corpus christi in nobis insitū defectus nostros euacuat: ⁊ nos in bonitatē suā trāsformat. Unde quales ipe flores frōdes ⁊ fructus iusticie facit. tales quoq̄ p eū ⁊ nos facere studeamus. Hinc spūssanctus p Ezech̄ xvij. ait. Sumam ego de medulla cedri sublimis. ⁊ ponam de vertice ramoz̄ eius teneruz. distringā ⁊ plantabo sup montē excelsuz ⁊ super eminentē. in monte sublimi israel plātabo illam. ⁊ erūpet in germē ⁊ faciet fructū. Cedr⁹ sublimis ē pater omniuz deus. rami eminētes sunt antiqui patres. vertex ramoz̄ est beata ꝙgo maria. medulla cedri eterna dei sapientia est. De vertice igit ramoz̄ fuit caro christi de ꝙgine sumpta. Tunc igit spūssanctus medullam cedri ⁊ partem sumpsit de supremo ramo quādo verbū caro factum est. teneruz autē dr̄a teneo p ꝓtrariū qđ vix se teneat: ⁊ significat b sacramētū eo q̄ vix xp̄s se tenet i celo. b tract⁹ amore nr̄i descēdit ad terrā. b tenex de⁹ distringit. i. dilatat q̄n b sacramentū i multis hoīs p orbē terrarū multiplicat. Vñ distringē fm catholicon ē dilatare. Hūc aūt nobilissimū surculū in mōtē excelsū plātat: cū fideliū mentes a terrenis desideriis ad celestia eleuans dñici corpis tribuit sacramētū. Hinc siqdē fructus erūpit. q: cor fidele ꝑtute corpis xp̄i relicta p ꝓpria amaritudine vicioz̄ ad gl̄iaz ei⁹ spūales flores desideriorz̄ sāctorz̄. frōdes vtiliū ꝙborz̄ ⁊ fruct⁹ bonorz̄ operz̄ facit. Jō aia fidelis ait ad xp̄m Can. j. Trahe me post te. s. mutando me violētia tue dilectionis. magnitudine tue delectationis: si ꝑtute firme intentiōis. vt nō maneat in me radix amaritudinis: b ꝑualeāt i me ꝑtus ⁊ dulcedo tue supexcellentissime bonitatis vt cuz apl'o dicam⁹ illud Gal. ij. Viuo aūt iā nō ego. viuit ꝙo in me xp̄s: q̄sz vita ē viuentiū spes morientiū ⁊ gloria omniū resurgentiū. Qui benedictus ⁊ benedicibilis dulcis ⁊ desiderabilis glorioſus ⁊ laudabilis cuz patre ⁊ spūsancto viuit ⁊ regnat ⁊c.

¶ Feria. vi. in parasceue de sanctissima passione ⁊ mysterijs crucis xp̄i. Sermo. LVI.

AFflictus sum ⁊ humiliatus sum nimis: rugiebā a gemitu cordis mei. domine ante te omne desiderium meum ps̄ xxxvij. Ad cōtēplandū sacramentū dominice passionis. iz omniuz nostroz̄ ad hoc desideria inardescant: tamen imbecillitas humani ingenij omno insufficiens est. Porro cum in xp̄o iesu esset diuinitas: q: filius vnic⁹ dei erat: ⁊ anima rōnalis a deo creata: atq̄ caro de virgine sūpta ipa rei magnitudo stupendā abyssuz admirationis ingerit menti. atq̄ incōprehensibilitatem tanti mysterij ꝓtestat. scz q̄ dei fili⁹ tam aspera p nob voluerit pati. atq̄ i cruce obprobriosissime mori. qđ intelligens a rōnali natura non posse cōprehēdi. Eccl. j. ait. Altitudinē

celi ecce diuinitas xpi. ⁊ latitudinē terre. id est carnis in passionissionib⁹ dilatate. ⁊ pfunduz abyssi. id ē. eius anime in doloribus abyssate quis dimēsus ē? quasi dicat nulla rationalis ⁊ creata natura ꝑ ante oīa ipa admiratio animi ppulsans atq; interrogans ait. cū deus dixit. ⁊ facta sūt ipe mandauit ⁊ creata sūt. cur p nostra redēptione tot ⁊ tanta supplicia passus est|. Ad hoc respōdet haymo in quodā sermone in mysterio dicēs. q; inter misericordiā ⁊ veritatē difficilis altricatio fuit veritas eī in adiutoziū ⁊ cōciliuz sibi iusticiā aduocauit Misericordia autē pacē in subsidiū inuocauit. ambe cōmuniter diuie sapiētie arbitriū elegerūt partibus igit in p̄sentia arbitrij ꝓstitutis. misericordia pacis instructa ꝓsilio taliter allegauit Cū deus sūma bonitate fecerit hoīem ad imaginē ⁊ silitudinē suā. indignū est vt tam digna creatura tota peat. ⁊ de⁹ fraudet ꝓposito suo qui ꝓpterea fecit hoiem vt illum cognosceret: cognitū diligeret. ⁊ dilectuz haberet. si ergo talem ex toto puniret nulla ꝓsus bonitas. imo potius crudelis esset impietas. Nō ergo obliuiscat misereri deus. nec ꝓtineat i ira sua misericordias suas. Veritas autē iusticie freto ꝓcilio ad hoc respōdet Cū deus sūma equitate p pter peccatū clauserit ianuā paradisi collocans cherubin apud paradisum vt angelus diabolu⁹ ⁊ hominē igneo gladio effugaret: indignuz est vt eam reseret indignis ne sanctū dei canibus vel margaritas spargat ante porcos. Oēs eī declinauerūt simul inutiles facti sūt. non est q̄ faciat bonū. Oīnes eī imundo semie ꝓcepti sunt. ⁊ apposuerūt adhuc peccare ei Ad h̄ misericordia respondet. Quis homo valde peccauerit. postea tamē pfecte penituit: ideo qđ aī amisit p culpam recupare debet p penitentiā. Quacūq; eī hora peccatoz ꝓuersus fuerit. et ingemuerit vita viuet ⁊ nō morietⁱ. Ecōtra veritas respōdet. ꝯ homo p̄ penitentiā culpā deleuerit pfectam: tamē innocentiā penitētia nō restituit: qz remanet semp vomes peccati. languoz nature ⁊ tyrannꝰ carnis. ideo cū possit penam auferre nō potest tamen gr̄iam restituere. His ⁊ talibus obiurgationib⁹ diuina sapiētia cogitauit cogitatiōes pacis: ⁊ vidit q; iusticia lederet nisi sufficiēs pena p oibus solueret: ꝑ misericordia disperiret si quemlibet sufficiēti pena puniret. vñ vt tā misericordie q; iusticie satisfaceret iudicauit vt filiꝰ dei assumeret i se penam p oibus. ⁊ donaret p se gr̄iaz vniuersis. Ac p h̄ iusticia ⁊ pax osculate sūt ⁊ cōplexe sūt. nullꝰ aliꝰ eī inuenit dignus aperire ianuā paradisi nisi leo de tribu iuda: qui aperit ⁊ nemo claudit. claudit ⁊ nemo aperit. Vix eī cuiq; alij sua sufficiebat iusticia: nedū sufficeret vniūsis. h̄ ille Ut igit passione sua nos redimeret. ⁊ p eaz sempiterna gr̄ia dignos efficeret: assūpta nr̄a passibili carne in tpis plenitudine oēz dolorē penam ꝓfusionē ⁊ mortē in cruce ppeti dignatus est. Erige igit mens deuota ad illō vitale lignum oculos cordis tui. ⁊ q; nō decet vginē mr̄em dei i tāta hodie mestitia laborātē aduocatā p nostra indigētia postulare ne tāti bñficij scz dñice passiōis repiamur ignari ⁊ ingrati: tu sanctissima crux esto refugiuz nostrū: ⁊ virtꝰ illuians mētes nr̄as splēdoribꝰ tuis. inflāma cor nostr̄ ardoribꝰ tuis. Roborа vires nr̄as virtutibus tuis. sine eī lumie tuo ceci sumus. sine calore tuo frigidi sumꝰ. sine robore tuo fragiles sumꝰ sine sensu tuo aīales sumꝰ ⁊ brutales. sine dulcedine tua amari sumꝰ. Tu medela infirmoz. tu thesaurꝰ pfectoz. tu es decꝰ saluandoz. O sanctissimū lignū vite succurre miser| refoue pusillanimes: iuua debiles. dirige deuios: tu pugnātiū armatura: tuq; pelagꝰ gr̄az Ad te igit dirigimꝰ p̄ces nr̄as: vt ex abūdantia infinitoz thesauroz tuoz nob ipetres sensū ⁊ ītellectuz vt ꝓtemplādo ingredi valeamꝰ illas infinitas abyssos doloz. ꝓfusionū atq; mysterioz illiꝰ q̄ te pciosissimo sāguine suo ꝓsecrauit Dr̄ea te adorātes suplices exoramꝰ atq; hūiliter salutamꝰ dicētes. O crux aue spes vnica h̄ passionis tpe: auge pijs iusticiā reisq; dona veniaz amē Afflictꝰ sū ⁊ hūiliatꝰ sū nimis ⁊c. item ibi supza. In q̄b⁹ sacratissimis ꝓbis tres abyssus dñice passiōis mystice describūt. Prima ē abyssus incōp̄hēsibilis penalitatis. qz ppha ꝑsona dñi ait. afflictꝰ sū ⁊c. Secūda est abyssus incōp̄hēsibilis humilitatis. Unde ppha subdit et humiliatus sū nimis rugiebā a gemitu cordis mei. Tertia est abyssus incomp̄hensibilis vtilitatis. vnde subiūxit ppheta dicens. Dñe ante te oīe desideriū meū.

Prima ps principalis dñice passionis ē de .xxiij. rōnib⁹ q̄re dolores mētales ⁊ pene corpales dñi nostri ie su xpi oi creature rationali incomprehensibiles sunt.

Primo igit p̄ncipaliter circa dñi passionem cōtemplemur incōp̄hensibilem abyssum penalitatis: quia sūma veritas p os ppbete hoc de se testatur dicēs. afflictus sum. Et quis queso exp̄mere sufficiat dolores ⁊ afflictiones quas in sua passiōe sustulit xp̄s cum etiā omnib⁹ rationabilibus creaturis incomprehensibiles sunt? vt tamē aliqualiter comprehendere valeamus| incomprehensibilitatem. et abyssalem imensitatem eorum. tria ad presens de ipo domio p̄mittendo cōsideremus. Primo plenitudinē cognitionū. secūdo

magnitudinem occasionum. tertio multitudinem rationum.

Triplex cognitio ihesu xpi vbi fundabat crux ei⁹ est mētalis.

Primo ꝓsideremus plenitudinē cognitionū. Ab instanti cōceptionis sue ex vnione diuini ꝙbi tres habuit cognitiones in mente sua. Primo habuit cognitionē ꝑteritoꝝ. secūdo habuit cognitionē ꝑsentiuz. tertio habuit cognitionē futuroꝝ. Hę tres cognitiones fuerunt quasi tres altissimi montes sup quos erecta ⁊ fundata fuit crux dñi nostri ihu xpi. de q̄bus ꝓpheta ait. Fundamētū ei⁹ in mōtibus sāctis. Ex quo patz q̄ inter cetera maxime tria p̄ncipaliter semp cognita erant in mente xpi. Primo em̄ peccata que ꝓtra deum in ꝑterito patrata erāt. ⁊ que in ꝑsenti cōmittebant: ⁊ que in futuro cōmitti debebāt. Secūdo oīa tormenta que antea passus erat. tunc patiebat. ⁊ que in futuro passurus erat. Proinde Jobis. xvij. dicit. Sciens itaq̄ ihs oīa que ventura erāt super eum. Tertio cognouit oīa martyria supplicia oīa ⁊ oīes labores que sustinuerūt oīes iusti oīes tūc existētes ⁊ oēs q̄ vsq̄ ad finē seculi futuri fūt. quoꝝ omniū ipe caput erat. Et hec omnia supradicta ⁊ oēs duodecim duplicatas rōnes et aspect⁹ earū: de q̄bus statim subdemus: simul pleni⁹ clariusq̄ mag⁹ distincte vidit ⁊ cognouit quā aliq̄ mens hūana posset itelligē aliq̄d singulare.

Tria sunt ex quibus formet mentalis crux christi.

Secūdo ꝓsideremus magnitudinē occasionū scz crucis eius. Tria siq̄dē fuerunt semp in xpo ihu in hoc seculo quo aduixit. ex q̄bus est formata mētalis crux ei⁹. Primū fuit imensus amoꝝ. secūdū imēsus doloꝝ. tertiū q̄ fuit imensū gaudiū. Nam sic duo ligna se intersecātia cōstituunt crucem que in medio clauo nectunt. Sic doloꝝ ⁊ gaudiū constituerūt xpi mentalē crucē vt gaudium eriga tur in altum ꝓpter honorē diuinū: ⁊ doloꝝ in trāsuersum ꝓpter nostrū flagitiū ⁊ hec duo in amoꝝ q̄si in clauo medio nectunt aut potius ab ipo amoꝝ illa duo eq̄liter oriūt tanq̄ a p̄ncipio radicali. Primo ergo mensura ab oi creatura imensurabilis dñici crucis fuit imensus amoꝝ a quo ꝓcessit. Nam tāta extitit q̄tus ad deum ⁊ ad primū. amoꝝ fuit. quia em̄ fuit vnitus ꝙbo psonali vnione: tota capacitas nature ipius q̄ ex psonali vnione dilatata extitit tota amoꝝ repleta fuit. imo tota fuit amoꝝ i verbo. Secundo ctiā mēsura ⁊ magnitudo dñice crucis tanta fuit: quātus extitit doloꝝ in mēte eius ⁊ pena in carne. Pro cuius intellectu sciē dum est ꝙm Alexā. de halis. in. iij. q̄ dolores xpi fuerunt penales maxime ꝓpter duo. Primo quia erāt cōtra naturā patientis. secundo quia erāt cōtra voluntatē naturalē sensualitatis. Insup est notandū q̄ differūt materialiter a doloꝝib⁹ pene. naz pene variant in corporis mēbris ꝙm ipaz penaz diuersitatez ⁊ mēbrorum viuacitatē ⁊ sensibilitatē. Dolores vero variant in mēte ꝙm ei⁹ viuacitatē atq̄ naturalem ⁊ accidētalē dispositōez. Necnō ⁊ ꝙm varietatē obiectoꝝ ipoꝝ doloꝝ: nihilomin⁹ mēbroꝝ pena in momēto p doloꝝē mēti cōmunicat: atq̄ doloꝝ mētis q̄si absq̄ mora p penam ipi corpi habet cōmunicari. Ex q̄ ptz oēs mētales dolores q̄ ab instāti ꝓceptionis fuerūt in mēte eius p indicibiles ac variatas penas resoluebant in corpus suum sanctissimū. ꝙm diuersoꝝ obiectoꝝ suoꝝ doloꝝ. necnō ⁊ omnes eius corpales pene ꝙm earū diuersitatem et acerbitatez in eius mentales doloꝝes modo inexplicabili resoluebant. Beniq̄ q̄tum deū ⁊ primū adamauit: tantū sicut infra dicet de iniurijs iniuriati atq̄ iniurātis doluit ⁊ penā sensit. Tertio imēsurabilis mēsura ⁊ magnitudo dominice crucis fuit imēsum gaudiū ipius xpi. Naz ꝙm Alexan. de halis in. iij. Propterea fuit meritoria quia in parte rationali sicut volitum ⁊ placitum. Inestimabile tamen erat gaudiū. quia delectatio i superiori pte anime eius in qua scilicet fruebat. Nam q̄tuz dilexit deum ⁊ primum. tm̄ dolebat ⁊ letabatur de iniurijs offensi ⁊ offensoris. nō vtiq̄ fuisset ꝙtuosus doloꝝ nec etiā gratus deo si doluisset inuitus. q̄nimo sicut alijs fruebat virtutib⁹: sic et ista fruebat suaz virtutiuz sūma. Proinde in hunc doloꝝē sicut in rem sibi placidissimā. et a se inestimabiliter p̄dilectam. toto mētis fereba tur conatu. Amplius addi pōt q̄ lz odiret dei iniurias. tāq̄ sūme impie ⁊ iniquas: tamē gaudebat ⁊ conabat tota volūtate illa mala odire et quod mirabilius ē in hoc respectu nō min⁹ doluit p malis demonū et dānatoꝝ lz redemptio ad eos nō trāsiret: q̄ p culpis electoꝝ suoꝝ. imo tāto ampli⁹ quāto maioꝝ malicia maioꝝq̄ iniuria dei ꝓtinebat in eis.

Duodecim sunt gradus quare incomprehensibilis est mentalis crux christi.

Tertio considerēmus multitudinē rationum. scilicet ex quibus doloꝝ eius tāte magnitudinis fuerit. q̄ apō humanam ⁊ angelicam intelligentiā incomprehensibilis erat. Hoc quidem doloꝝe sicu t p̄dictuz ē ab instanti sue cōceptionis dum vixit in carne mortali semp mens ei⁹ plena fuit. ac p multas

ac varias penas i organo sui humani cē resoluebaꝫ. Fm varietatē obiectoꝝ diuersoꝝ sicut ꝓtactū est. Et lz multe huiꝰ doloris rōnes dari possint. tñ duodecim fructꝰ ligni vite merito dici possunt. Hoc siq̄dem lignuz qō xp̄s est extraq; pte fluminis. scz humanitatis ꝓmerentis ⁊ diuinitatis meritū dilatātis. ꝑ singulos mēses afferebat hos duodecim fructꝰ. id ē. fructiferas rōnes sicut Apoc. xxij. mystice designatur. Ad quos gustandū hortaꝫ apostolꝰ ad Phil. ij. cum ait. Hoc eīn sentite in vobis qō ⁊ in xp̄o iēu. qui scz videndo ꝓterita p̄sentia ⁊ futura ꝓpter duodecim duplicatas rationes amando dolebat ⁊ letabaꝫ ex amore dolore et gaudio q̄si dicat apostolꝰ. Non tñ cum vno sensuuz anime vestre scz visus aut gustus. sed etiam cū omnibꝰ quinq; sentite eius amorem. eius dolorem eius gaudium in dolēdo. ⁊ hoc potest esse thema i festo sancte crucis. Has igitur duodecim fructiferas rōnes ꝑ ordinez sub iūgamus. Prima ratio est offensionis. secūda est ignorationis. tertia refectionis. quarta reuerberationis. quinta cōpassionis. sexta incisionis. septima deformatiōis. octaua fornicationis. nona cōtritionis. decima ꝓuationis. vndecima obligationis. duodecima abbreuiationis. Unde merito ꝓpheta in ꝑsona domini ad patrem ait. Omnes fluctus tuos induxisti super me. glosa. id ē. omnes passiones. Et alibi idem ait. Veni in altitudinē maris scilz amaritudinum. ⁊ tempestas scz mortis demersit me. Loquit xp̄s mortuus ꝑ euidentiā facti. Erige iā mentis oculos anima deo deuota ad crucis christi triumphale vexillū ⁊ tres suauissimos fructus huius suauissimi ligni. seu tres lapides p̄ciosos atq; splendētes contēplare i sūmitate illius. ⁊ tres in dextero eius cornu alioſq; tres i sinistro. ⁊ in imo ip̄ius crucis alios tres. Et vt p̄dicti duodecim fructus diuisi seu partiti medullitus ⁊ auidius saperenꝫ. q̄libet p̄dictarum rationuz diuidatur in duas: vt sic duplicate duodecim rōnes inexplicabilis crucis xp̄i in vigintiq̄ttuor rōnes consurgant q̄si vigintiq̄ttuor hore naturalis diei in q̄bus speculādo cōuersabatur ⁊ cruciabaꝫ filius dei ihesus iuxta vaticiniū Zach. qui ca. xiiij. ait. Est dies vna que nota est dño ⁊c.

¶ Articulus primus prime partis q̄ re crux christi fuit incomprehēsibiliū doloꝝ atq; penarum. primo autez ponātur tres prime rōnes. ¶ Cap. I.

Prima ratio est offensionis. Duo quidem aspectus continue erant in mente ihu. Primus ad dilectū deum. secundus ad dilectum ꝓximū. ¶ Primus respectꝰ erat ad dilectum deū. Proinde q̄tum dilexit eternum patrē: tantū doluit de qualibet offensa eius. ⁊ quantū dilexit eterni patris gloriam tantū doluit peccati cōtra euz ignominiā. Amplius tantuz dolorem sūpsit ꝑ qualibet culpa quantū erat grauis eterni p̄ris iniuria. ⁊ quātum requirebat emenda. Et si vnius mortalis iniurie infinita est grauitas. quāta erit tūc omniū simul. Ad quālibet q̄dem culpam seu iniuriam seu cōtumeliaz lūmi patris habuit singularem aspectuz. Sume tibi exemplū de filio sūmi impatoris. qui si dilectum patrem cerneret a vilissimo ribaldo ꝑ lutum et stercus ꝑ capillos ⁊ barbam contumelioſe trahi ⁊ pugnis et calcibus os ⁊ faciem eius cōtundi: quanta is amaritudie repleretꝫ: vti q; q̄tum diligeret eū ac quāto ignominioſius tractaretꝫ. Multo q̄dem id ꝑfectius erat in christo. vt ex se patet.

¶ Secundus christi aspectus erat ad dilectū ꝓximum. vnde q̄tuz dilexit eos qui suū offendebant patrem. tantū dolebat de tali offensione. Et vt sequamur exemplū filij p̄dicti impatoris si tanta dilectione filius ille ad ribaldū afficereꝫ. q; se in eū cordialiter trāsformaret vt q̄si sibi ac si illa fecisset imputaret ad penā. quātus dolor multiplicareꝫ in corde eius? Pro p̄dictis duobus aspectibus ꝓpheta ait. Fiāt filij eius orphani: ⁊ vxor eiꝰ vidua. In quo vero duplex vidue indicaꝫ dolor. Primꝰ ē mortе mariti. secūdus quia orbati patre sūt eius filij: vt mystice innuaꝫ duplex p̄dictꝰ amor ad deum ⁊ ꝓximū ⁊ dolore de mortali offensa dei ⁊ damno offendētis ꝓximū.

¶ Sequitur secunda ratio ad idem. ¶ Capitulum. II.

Secunda ratio est ignorationis. duo alij aspectus erāt in mēte ihu circa humanum genus. scilz quia videbat illud ignorare duo. Primo q̄tum fuit beneficiū sue humanitatis. Secūdo quātus fuit in assumēdo humana naturā amor sue imensissime charitatis. qui scilicet eum humanari fecit. Has igitur ignorātias in humano genere semper christꝰ recognoscens tantū dolorē in mente sua de illis sumpsit. quantū erat beneficiū sue humanitatis et quāta fuit in hoc magnitudo sue charitatis cum qua ⁊ carnem assūpsit ⁊ ꝓ nobis in cruce mori voluit. Et q̄ natura hūana vel angelica exprimere posset magnitudinē beneficij assūptionis nostre hūanitatis in ꝟ erga nos sue imensissime charitatis? Proinde Ambro. ait. Tristis erat q: puulos nos relinq̄bat. puulos inquit. id ē. de vtroq; beneficio ignorātes.

¶ Tertia ratio ad idez ¶ Caplm. III.

Tertia est recessionis. Duo alij aspect⁹ erant in mente christi. Primus quo intelligebat magnitudinem pene ex q̄ debebat mors inferri. Secundus quia cognoscebat q̄tum seip̄m diligebat qui debebat mori. Ex hoc duplici aspectu in mēte eius tātus generabatur dolor quāta erat pena ex qua moriturus erat Et quātus erat amor quē ad seip̄m habebat. Et ꝺ̄ duplici aspectu Mat. xxvj. domi⁹ ait. Tristis est anima mea vsq̄ ad mortem. scz qua video penā quā debeo sustinere ⁊ amorem quo me diligo ⁊ teneor me diligē. Et quia nullus in humana natura neq̄ totus humanum genus sufficiebat hoc intelligere ⁊ sibi compati atq̄ sibi regratiari. Ideo vice omniū electorū sibijpsi condoluit sicut deo in assūpta natura ꝓ humano generi patiēti. Unde sicut in alijs sic ⁊ in hoc omniū elector⁹ suor⁹ supleuit defectuz: totū se relinquēs in gratiarūacti/one ⁊ sibijp̄i de tanto beneficio electis collato ⁊ in seip̄o nos omnes fecit recognoscentes: in quo ⁊ nos reputamur plene grati de beneficio redemptionis ⁊ causa cōcrucifixi similitudini mortis eius.

Articulus. II. prime partis vbi ponunt tres rōnes q̄re dolorum ⁊ penarum crucis xp̄i fuit incōprehēsibilis magnitudo.

Secūdo addunt alie tres rōnes.

Quarta rō est. Cap. I.

Prima ratio est reuerberatiōis. Duo alij aspect⁹ erāt in mēte domini nostri ihu christi. Primus ad sue dulcissime matris amorē. secūdus ad sue amorosissime matris dolorē. Quia em̄ intelligebat dulcissimaz matrē suam sup omnes alias creaturas ex suo amore incurabilib⁹ doloribꝰ plenam: tantū in mente sua dolebat quātū amorosissimā matrē suam diligebat. ⁊ quāti erant dolores in corde virginis matris. sed cū beata virgo in cognitione omniū dolor⁹ xp̄i illustrata fuerit. ⁊ i charitate pfecta ad filiū fuerit sublimata. tantū de eis doluit quātū id status materne excellentie req̄rebat. ⁊ hi materni dolores ꝓtinue mentez filij sagitabāt. Proinde Jeremi. Treñ. j. in p/sona domini ait. O vos oēs q̄ trāsitis p viā attēdite ⁊ videte si est dolor sicut dolor meus scz hoc duplici aspectu ꝓsiderato.

Quinta ratio. Cap. II.

Secūda ratio est cōpassionis. quia em̄ xp̄s caput erat omniū electoruz. Duo q̄z alij aspect⁹ erāt in mēte eius Prim⁹ ad oēs martyriū penas. secūdus ad aliorū saluādor⁹ labores ⁊ meritoria opa. Ex hoc ꝺ̄o duplicato aspectū tātus in anima ei⁹ generabat dolor quāte erāt omniū alior⁹ iustor⁹ laboriose atq̄ meritorie opationes: nam omniū martyrū dolores p cōpassionē ita suscepit ihs xp̄s q̄ multo ampli⁹ ⁊ dolorosi⁹ fuerant infixi corde eius q̄z in martyrib⁹ q̄ illa supplicia sustinuerūt nec nō ⁊ omniū elector⁹ labores nō solū in generali excepit in corde suo. ſ etiā singulariter singulos multo distincti⁹ atq̄ pfecti⁹: q̄ illi q̄ p suo nomie illos sustinuerūt. Proinde in p̄sona domini de ꝺ̄ duplici aspectu ꝓpha ait. Sicut aq̄ effusus sū. ⁊ dispersa sunt oīnia ossa mea. Ossa q̄dem fortia martyres exiterūt: q̄s ꝓpter torm̄etor⁹ asperitatē dispsos dicit. Alij vo electi quasi gutte sudoris xp̄i. ꝓpter labores eor⁹ d̄ei⁹ corpe effusi sunt. q̄ oēs in xp̄i sāguineo sudore mystice demōstrant. nā sāguis ad martyres ⁊ sanguine⁹ sudor ad ceteros electos et iustos ꝙuenientius adaptaripōt.

Sexta ratio. Cap. III.

Certia ratio est incisionis Alios quoq̄z duos aspect⁹ habuit filius dei christ⁹ Primū ad oēs mortales culpas. secūdū ad oēs infirmitates nostras. Ex ꝺ̄ duplici aspectu tm̄ i anima sua dolebat. quot ⁊ quāte erāt mortales culpe p quas p̄scindebant membra ei⁹ ab eo: ⁊ quot ⁊ quāte erāt infirmitates mētales ⁊ corpales suor⁹ p̄ciosor⁹ membror⁹. Et de hoc duplicato dolore Jeremias ait. Foris interfecit gladi⁹ scz mortalis culpe mēbra christi p̄scindētis: ⁊ domi mors sīlis est. videlicet cuiuslibet infirmitatis mēbrū quodlibet infirmātis. Stupendū q̄dem excessum doloris sumit ratio supradicta ex respectu gratie capitis quo redēptor ⁊ emēdator est oīs mali qđ inflictum fuit p pctm̄. Ideo sumpsit ihs hec ola lamētanda ⁊ deplorāda vt sua: non quidem ad cōmittendū. quia peccatū non sumpsit. sed ad pfecte soluendū ⁊ satisfaciēdū: quia ad hoc venit intantū q̄ oīuz p̄sonā induens p oībus satisfecit. Proinde mystice dici pōt q̄ ip̄e est ille magn⁹ peecator ⁊ penitentiari⁹ p oībus ⁊ oībus. p cui⁹ penitētia gaudiū est in celo plus q̄z sup omnibus ordinib⁹ angelorum qui digna penitudine non egerunt.

Articulus. III. prime partis vbi ponūtur tres alie rationes ꝓpter quas dolores ⁊ pene crucis xp̄i incomprehensibiles extiterunt.

Certio supaddunt alie tres rōnes.

Septima ratio

Prima ratio est deformatiōis. Etiam alios duos aspectus habebat christ⁹ i anima sua. Prim⁹ erat ad anime imaginem. secūdus ad anime sīlitudinē. Proinde videns horrēdā deformitatē quā ꝓsequit̄ ani

ma ex ppetratiõe mortalis culpe tãtum doluit de illius deformitate. quãta erat nobilitas seu formositas imaginis aie ad imaginem dei formate: ꝛ quãta erat excellẽtia silitudinis in illa Vñ Hieremias Thren. iij. admiratẽr stupefactus i psona dñi ait. Denigrata est super carbones facies eoꝝ scz quãtũ ad imaginẽ ꝛ ꝗtũ ad silitudinẽ. Cũ em̃ xps eẽt legitimꝰ aiaꝝ spõs⁹ pfecte diligens animarũ decorẽ. in doloribus ꝛ angustijs suis totũ se reliq̃t et p cineres malicias nostras infudit. vt faceret de se lauacrũ ad lauandũ ꝛ delendũ tantã turpitudinez ac maculam peccatoꝝ imaginis ꝛ silitudinis anime nostre. Et quis exp̃mere posset dolorez anime christi cõspicientis horrendã turpitudinem maculaꝝ nostraꝝ animaꝝ.

Octana ratio. Cap. II.

Ecũda ratio est fornicationis. Duos quoq; alios aspectus habebat xps in anima sua Primus erat ad amorem q̃ animas spõsas suas amabat. secũdus ad multitudinẽ animaꝝ seu sponsaꝝ suaꝝ quas diligebat. Videns igit̃ christus ꝗtum anime ꝓponebãt creaturaz ipi oiuz creatori. acp̃ h̃ spũales fornicatiões ꝓsiderãs tantũ dolebat: ꝗtuz eas sicut spõsus amabat. et quot erant anime fornicãtes. Vñ Hieremie. iij. in psona xpi spõsi eaꝝ inq̃t. tu aũt fornicata es cũ amatoribus multis. Cõsidera p exemplu z si q̃dam rex magnus ꝛ totus forma decorus ꝛ oibus donis ꝛ gratijs cõpletissimꝰ circũisset mare ꝛ aridam p vna sibi acquirẽda spõsa. ac reginã nobilissimã ꝓstituisset. ꝛ illa in oculis suis quẽdã ribaldũ ꝛ lepꝛosũ accipet ꝛ amaret. ꝛ de stercoribꝰ totã suaz faciem deturparet. ꝛ sic diceret spõso suo deosculare me. qꝛ in alia forma me habere non poteris nil eẽt dolor illius spõsi. respectu illius doloris xpi ppter maculas sue spõse cuz diabolo fornicãtis ꝛ turpissimã spõso deo mẽtis faciem ostendentis.

Nona ratio ad idẽ. Capitulu z. III.

Ertia ratio est ꝓtritiõis. Duos alios aspectus habuit in mente ihs Primũ ad imaginẽ peccatoꝝ. secũdũ ad multitudinẽ eorũ. Et hoc duplici aspectu in mẽte sua tantũ dolebat de offensionibꝰ damnandorũ: ꝗtum erat peccatoꝝ multitudo. Proinde Hieremias Thren. ij. ait. Magna est velut mare contritio tua. Nam magnũ est i quãtitate. ꝛ multũ in guttaꝝ numerositate. Et si vniꝰ mortalis culpe tãta grauitas ẽ: quãta erit tũc omniũ sil̃? Ad ꝗlibet em̃ mortalem culpã dolor suus habuit respectu z singularẽ. Preterea cum ipse venerit gratie regni repator et culpa mortalis ꝗtum in se est totũ regnũ gratie delet. hic ẽ q; tm̃ quodlibet mortale horrere habuit et p eo dolere. ꝗtuz magnitudo ꝛ multitudo peccatoꝝ mortaliũ regnũ gratie delet. et cum ipe fm̃ suũ esse q̃si totaliter gr̃a videatur nõ em̃ ꝓceptus ẽ naturali ope ꝑ diuio spiramine. hic ẽ q; habuit horrere culpã sicut destructiuã totaliter sui esse. ꝛ sue intẽtiõis in assũpti one humane nature. Item cũ ipe venerit vt soluto: oiuz debitoꝝ nostroꝝ. ꝛ vt liberator aũ eternis penis. Jõo vt nos de oibus liberaret p qualibet mortali culpa tm̃ dolere habuit. q; dolorẽ diuine iusticie exolueret correspõdẽtẽ hoc siq̃dem req̃rebat diuine iusticie inflexibilis rectitudo ꝛ ipius redẽptoris in rõne satisfaciendu z integerrima plenitudo. vt sic nihil remaneret a diuina miscẽdia ac p hoc vtraq; honorarẽt in sua excellentia.

Articulus. IIII. premeptis. vbi etiam ponũt alie tres rõnes q̃re incomphẽsibiles fuerũt dolores ꝛ pene xpi

Decima ratio ad idem. Cap. I.

Prima ratio est ꝓpatiõis. Duos q̃ alios aspectus habuit in mẽte xps. Primũ ad gl̃iam beatoꝝ. secũdũ ad durabilitatẽ eoꝝ. Cũ ergo doluit dñs nr̃ ihs xps aspiciẽdo oñes q̃ ppter peccatũ exules erant a gl̃ia padisi: ꝗtuz erat bonũ regni gl̃ie quod amittebãt. ꝛ ꝗtum duratura erat talis eiꝰ pena quã incurrebãt. Proinde Ambro. ait Tristis erat ꝛ h̃ ppter p̃mũ. ꝛ tristis videbat et h̃ ppter scõm nõ. p sua passione ꝑ p nr̃a dispsiõe O inestimabilis amor xpi ꝓsidera cuz ꝗto affectu ppter nos inimicos suos sibi totis viribus repugnãtes sine sua vtilitate tot ꝛ talia toleranda currebat ad crucẽ Jdeo Luce. xij. ait Baptismo habeo baptisari. ꝛ quomodo coartor vsq; pficiatur.

Undecima ratio. Cap̃m. II.

Ecunda ratio ẽ obligationis. Alios q; duos aspectꝰ habuit xps filiꝰ dei. Primus erat ad supplicia damnatoꝝ. secũdus ad odiũ inter deũ ꝛ peccatores dãnãdos irreuocabiliter generatũ. qꝛ tm̃ in mẽte doluit p eternalit̃ cruciãdis. ꝗtũ erãt tormẽta q̃bus erãt eternalit̃ cruciãdi ꝛ ꝗtũ erat odiũ int̃ deuz ꝛ eos eternalit̃ generatũ. Hic Hieremias. iij. i psona dñi ait. In tenebrosis collocauit me. ecce p̃mũ: q̃si mortuos sempiternos ecce scõm.

Duodecima ratio. Cap̃. III.

Ertia ratio ẽ abbreuiationis. Alios i sup duos aspectus habuit in mẽte sua xps. Primũ ad meritũ sue sanctissime passionis. Scõm ad fructũ sue sanctissime crucis ppter qõ tm̃ in mente sua doluit q; non potuit impetuũ cruciari ꝗtum itelligebat se dolẽdo

mereri ⁊ ꝙtum cognoscebat suum meritum in fructu augmẽtari. Proinde dolendo p aliquẽ modum ꝙ non potuit eternaliter cruciari meruit apud patrẽ tanꝙ si fuisset eternaliter cruciatus. Ideo Esa. liij. ipe ait. Vere languores nostros ipe tulit: ⁊ dolores nostros ipe portauit: ergo vt acquireret nobis suam gloriã sempiternã in deo. deũ cõstituendo p voluntatez ⁊ desideriũ dilatabat totam vitã suã ad quoddam viuere infinitũ. ⁊ ad tolerãtiã infinite maneriei mortis cõmunicãdo se totum ad ꝙlibet ꝑdictarũ. xxitij rationũ: ⁊ ad obiectũ cuiuscũ ꝙ mortalis culpe vt suo eterno patri pfectius satisfacẽt cuiuscũ ꝙ peccatoris: vt nos pfectius cum deo pacificaret. ⁊ cuiuscũ ꝙ corone. vt nobis eaz pfectius fabricaret. sed ⁊ pater suus eternus suam dilatatã ⁊ infinitã voluntatẽ. ac si opere pfecisset plenissime acceptauit ad omne id ⁊ ad ꝙtum volũtas eius dilatabat. In his duodecim rationib⁹ duplicatis ꝑdict. clarescere potest ꝙ pro qualibet rõne crux christi tam imensi doloris fuit: vt p eam apud intellectum humanũ multiplicent pene infinitaruz manerierũ mortis. Tria autẽ obij possunt ꝙ mẽtalis crux christi nõ sic fuit imensi doloris. Primo obijcit ꝙ christus tam aperte et clare itelligebat ꝙlibet rõnes ꝓpter quas peccatores ineternũ piclitant multaꝙ alia a deo pmissa ꝓpter que mens eius sicut dictum est cruciabat: ꝙ non debebat mens illius a paterna voluntate in aliquo discordare Naz manifestum est ꝙ omnes celestes ciues volũtati diuine in omnib⁹ sunt ꝓformes. ℔ ⁊ christ⁹ viator ⁊ comprehẽsor erat. ex quo patet ꝙ ampli⁹ ꝙ ceteri beati diuine voluntati cõformis esse debebat. Ad quod dicendũ ꝙ volũtas xpi duo habuit obiecta. Primuz erat diuinitas dei. scõm erat sensualitas sui ℈m primũ obiectũ cõformabat beneplacito dei. attamẽ pars eius voluntatis q̃ ꝙuertebat ad sensualitatẽ illius: tristabatur ⁊ gaudebat amplius ⁊ minus ℈m sapientiam suam iuxta ꝓportionẽ obiectorũ ⁊ aspectuuz ad quos mens sua ꝙuertebat. Preterea etiaz dici potest ꝙ pater etern⁹ hoc volebat. videlicet ꝙ filius su⁹ doloꝛib⁹ repleret atꝙ doleret. quõ ⁊ ꝙtum ipe dolebat de his que in gloriã diuine iusticie vertebãt Nam inꝙtuz erat homo p doloꝛis patientiã merebat. Nam ipe nõ ob aliam causaz carnẽ nostrã assumpserat. nisi vt debita nostra solueret. merita nobis acquireret. ⁊ ꝑmia eterne glorie largiret. Secundo autẽ obijci põt ꝙ hmõi christi dolores de quibus dictũ exurgant. ⁊ multiplicent in pena infinitaz manerierũ mortis. Sed ⁊ christus nisi semel non poterat mori. ⁊ de necessitate sequit ꝓpter duodecim duplicatas rõnes predictas ꝙ ꝑdicti doloꝛes debebant eum in momẽto ⁊ subito interire. nec maiorem penam ꝙ mortez non poterat sustinere. Ad hoc dicendũ ẽ ꝙ homo ex doloꝛe mori nõ põt nisi doloꝛ cõmunicetur sensibus corporis: ⁊ eius ptibus sensitiuis Sed christus ita realiter ꝑdominabat inenarrabilib⁹ doloꝛib⁹ suis ꝙ nõ ꝑmittebat eos cõmunicare sensib⁹ sui corpis: nec pti alicui sensitiue. ita ꝙ ante tẽp⁹ ab eo ꝑordinatũ possent illum corpali vita ꝑuare. Erat nihilomin⁹ i potencijs anime christi ℣tus tanta atꝙ potestas et dominiũ liberi arbitrij tenendi omnes suas potẽtias fixas incõtinua adherẽtia omniũ supradictorũ aspectuum ⁊ obiectoꝛ: ꝙta requirebat rigoꝛ diuine iusticie ⁊ rectitudo ℣tutum mentis sue ⁊ reatus culpe ⁊ malicie nostre. Insup tertio dici põt ꝙ homo ex vario respectu sepe de eadem re letat ⁊ ꝓtristatur: sicut patet verbi gra de filio cuiusdaz rõnabilis patris sacram religionẽ intrante. Nam talis pater ℈m sensualitatẽ tristat ꝙ dilectus fili⁹ suus a se recedat ⁊ ab eo taliter sepereꝛ attamen virtuose letat. quia videt illum dicatũ seruitio dei Igitur si virtuosus pater ex eadẽ re dolere potest ⁊ gaudere. ⁊ sensibus sui corpis et ptibus sensitiuis ex diuerso respectu cõmunicare doloꝛẽ ⁊ gaudiũ. Sequit. Ergo ꝙ ex eadez re homo plus et minus gaudere potest. Quito ergo pl⁹ dominus ihs in ℣tutibus sũmis de eadem re poterat vario ex respectu amplius vel minus dolere atꝙ etiam in sũmo gaudere. Unde etiã ℈m Aug⁹. libro ꝺ spiritu ⁊ anima ait ꝙ anima dupliciter considerat. Uno modo vt anima. ⁊ sic habet relationẽ ad mẽbra que viuificat. ⁊ hoc christ⁹ patiebat. Alio modo cõsideraꝛ vt spũs. ⁊ sic fruebat nec dolebat. Tertio obijci potest vt in xp̃o homine ꝑcognitio humane salutis quã sequi ꝑuidebat ex sua morte et supne restauratiõe. s. ciuitatis ⁊ acceleratio resurrectionis. tertie diei. ⁊ acceptatio volũtatis paterne. necnõ honoꝛ ꝑdicãdus. in populo charitatis sue debuerũt minuere christi doloꝛez in eius mente. ⁊ sic nõ tam imense dolere. Ad qꝺ dicendũ ꝙ omnia ista debuerũt ei augere doloꝛem cũ em̃ hec omnia ex xp̃i doloꝛe debuit xp̃s assumere. ⁊ tantũ debuit sibi diuina sapiẽtia infundere quãtũ sufficiebat ad supradicta omnia acq̃renda. Preterea si non fuissent de sua morte tales gratie subsecute. nunꝙ voluisset nõ solũ tm̃ doloꝛẽ: ℈ etiã nihil doloꝛabile sustinere. Proinde ꝙto videbat vicini⁹ resurrectõez suã instare. tãto nouit ꝙ ꝑpassibilis vite tẽpoꝛe. ⁊ maxie passiõis illate ampliorẽ oportuit angustiã sustinere seu assumẽ vt posset illoꝛ doloꝛũ a diuina iusticia mẽsurã imẽsurabilẽ adimplere Et qz sic ex dictis circa ꝓncipiũ hui⁹ ℈mõis

patet. dolor in amore cōmensurabat: vt q̄tus est amor alicui⁹ tantus sit dolor de illi⁹ offensa ⁊ xp̄s vnione diuina inestimabilit deū amaret. hocipo in q̄tum passibilis erat habuit dolere. ita absq̄ mēsura amabat. vñ ad intelligendū causā hui⁹ imensurabilitatis imaḡnare: si eēt vn⁹ de⁹ infiniti doloris: sicut ē vn⁹ de⁹ infiniti amoris: ⁊ ille de⁹ vniret xp̄o scz psonali vniōe ⁊ sibi dolores infunderet cogita q̄tū doleret. Sic aliq̄liter videri p̄t quō dolores xp̄i inesti/mabiles extiterūt Verūtamē circa hoc aduertendū est ꝑm Alexan. d̄ halis in. iij. q̄ tria fuerunt in dño nr̄o ihu xp̄o scz corpus aīa ⁊ diuinitas. ꝑmo corpus qđ fuit passibile simplicit. Secundo aīa q̄ erat impassibilis simplicit: tñ erat passibilis ꝑm quid. vñ ꝑm Damas. aīa im passibilis exñs corpe inciso ipa ꝙdolet ⁊ cōpatit nō incisa Tertia diuinitas q̄ erat icōpassibilis ⁊ impassibilis. vñ Damas. Diuinitas incō passibilis exñs corpi xp̄i non ē cōpassa. sic̄ sole suplucēte i ligno si securis icidat lignū incisibilis ⁊ ipassibilis remanet sol. Insup ē notāduz q⁹ dia ē inter pati xp̄m: et pati nr̄m. Nam ꝑm Hyla. x. de trinitate. Et pati ex infirmitate: ⁊ ē pati ex ptāte: q̄ eñ patit ⁊ nō p̄t phibere passionē. patit ex infirmitate q̄ aūt phibere p̄ōt: patit ex ꝓtute. Vñ Damas. ait. Passus ē vnigenit⁹ de⁹ oēs icurrētes in se passionū nr̄aꝝ infirmitates. ꝺ passus ex virtute sue nature. sic̄ ⁊ ꝓtute nature nat⁹ ē. nr̄m autē pati ē ex infirmitate ꝺ Alexā. de hal. Proinde Esa. liij. ait de xp̄o ihu. Oblat⁹ ē q⁹ ipse voluit. Et ad Eph. v. 02. Tradidit semetip̄m p nob i oblationem ⁊ ppīa ait. Uolūtarie sacrificabo tibi. atq̄ illū querentib⁹ se obtulit dicēs ego sum.

Secūda ps principalis dñice passionis ꝺ humilitate excessiua et ꝙfusiōe passiōis xp̄i ostēsa ē p q̄ttuor causas principales ⁊ multiplices rōnes.

Secūda pars p̄ncipalis circa dñicam passionē ꝙtemplemur incōprehensibilē abyssū humilitatis: q⁹ sūma veritas de se p pphetā subiungit dicēs. Hūiliat⁹ sū nimis. q. dicat excessi in hūilitate. vñ Luc. ix. 02 q⁹ in trāsfiguratiōe dñi ihu apparuerūt Moyses et Helyas visi i maiestate ⁊ dicebant excessū eius quē cōpleturus erat i hierūm. q⁹ ibi cōplete ostēdit amorez excessiuū quē habebat ad nos: ꝓpter quē assūpsit ⁊ sustinuit non solū excessiuū dolorē ⁊ penā sic̄ p̄dictū ē. verūctiā excessiuā ignominiaz ⁊ ꝙfusionē sicut nūc dicturi sum⁹. Nā q⁹ sūm⁹ de⁹ tali morte dānatus sit abyssus fuit stupenda humilitatis. ꝺ ē eñ ille excessus ⁊ transgressio: de q̄b⁹ hūano generi p Hieremiā Thren. iij. dñs ait. Recordare paupertatis ⁊ trāsgressionis mee. q⁹ eoꝝ memoria stupore imēse dilectionis dei erga nos manifeste ingerit mēti. vt merito dicat hūiliat⁹ sū nimis. Tanta q̄ abyssus hūilitat⁹ aliq̄liter cōp̄hendi p̄t. si cōsideremus q̄druplicē causā dñice passionis. Primo causā a q̄. scdo causā ꝺ q̄. tertio causā ꝑm quā. q̄rto causā ad quā. Prima cā a q̄: ē cā efficiēs. scda cā de q̄: est cā materialis. tertia cā ꝑm quā ē cā formalis. q̄rta cā ad quā. ē cā finalis. Considerem⁹ q̄ ꝓmo circa dñicaz passionē causam efficiētē. scdo causā materialē. tertio causā formalē. q̄rto causā finalem. Et iuxta has q̄ttuor causas ꝑm q̄druplicē intellectū loquit xp̄s dicens hūiliat⁹ sū nimis. ⁊ in q̄libet arti. huius ij. p̄tis p̄t eē thema aliud ad loquēdū ꝺ abyssō hūilitatis passionis xp̄i ihu.

Articul⁹ prim⁹ scde p̄tis in q̄ septē rationib⁹ demōstrat magnitudo obprobrij mortis xp̄i ex respectu causē efficiētis.

Primo inq̄ dicit: hūiliatus sum nimis ppt causā efficientē. vt aliq̄liter aūt intelligas stupēdā abyssū hūilitatis passiōis xp̄i ꝙtēplare ei⁹ causā efficiētē q̄ fuit causa sue mortis. ⁊ in ea repies stupendā abyssū obprobriosissime mortis. ⁊ ꝺ septēplici respectu seu ex septēplici rōne. Primo rōne religionis. scdo ratione ꝓfectiōis. tertio rōne cognitiōis. q̄rto ratione vnionis. q̄nto rōne sollicitudinis. sexto rōne ingratitudinis. septimo rōne familiaris ꝙuersationis.

Prima ratio. Capitulū. I.

Primo inq̄ rōne religionis fuit mors xp̄i abyssus obprobriosissime hūilitatis. solū eñ iudaic⁹ ꝑs erat in toto orbe terrarū ꝺ cultu vnius dei atq̄ dei ꝑs apellatus. Magis eñ vituperiū ē a verū deū colentib⁹ q̄ ab idolatr⁹ ⁊ infidelib⁹ pati. ideo i ꝑsona dñi ait ppīa. Amici mei ⁊ p̄rimi mei adūsuz me appropinquerūt ⁊ steterunt. Ait eñ amici mei scz ppt cultū vni⁹ dei: ⁊ p̄rimi mei: q⁹ ex semine abrae aduersū me appropinquerunt. scz pse/quēdo ⁊ steterunt scz victores ꝓtra me. me vi delicet crudeliter occidendo.

Secda ratio. Caplm. II.

Secundo rōne p̄fectionis. Obprobriosius ē mala ppeti ab his qui religiosi ⁊ status pfecti et sancti estimantur: q̄ a secularibus ab ethnicis ⁊ publicanis. pharisei aūt religiosiozis ⁊ pfectiozis status estimabant in vniuerso populo dei. ⁊ maxime operē illoz mortu⁹ ē christus. Nam Job. xviij. Interrogante eos pylato atq̄ dicēte quā accusationē affertis aduersus hominē hunc: respōderunt ⁊ dixerunt ei. si nō esset hic malefactor nō

tibi tradidissemus eū. ꝗsi dicāt .hoc tibi sufficere debet ꝙ nos ꝙ sum⁹ tāte auctoritatis ⁊ estimationis cum tāta solēnitate euz tibi tradim⁹ dignissime morti damnandū tanꝯ reū. vt verificet qđ lamētabiliter Ozee. vij. dñs ait. Ego redemi eos ⁊ ipi ꝛ me locuti sunt mēdacia.

Tertia ratio. Capm. iii.

Tertio rōne cognitiōis: eādem ceteris paribꝫ ignominiosi ē obprobria pati ab intelligentibꝫ ⁊ peritis. ꝯ ab ignorantibꝫ ⁊ indoctis cuz doctoꝝ ⁊ peritoꝝ i malefactis detestatio ⁊ reprobatio fide dignior reputat .christ⁹ autē a doctoribꝫ legis ⁊ scribis voluit reprobari ⁊ cōdemnari vt sz fundaret fidem passionis sue in ꝟtute fidei atꝯ reprobaret sapiētiā huius mūdi. Proinde de talibus doctoribus ⁊ scribis ignorātibus sapiētiā dei ps̄ ait Turbati sunt ⁊ moti sūt sic ebrius sz tē pore passionis ihu xpi: ⁊ oīs sapientia eoꝝ deuorata est sz ab inuidia ⁊ feruore. Sed sic j Cor. j. apostol⁹ testat .ꝙ stultū est dei. s. ignominia mortis xpi: sapētius ē hominib⁹. ⁊ paulo ante inquit. Perdā sapiētiā sapientiū. ⁊ prudentiam prudētiū reprobabo. p formatā fidē ⁊ mysterium crucis.

Quarta ratio. Cap̄. iiii.

Quarto rōne ꝓcordie ⁊ vnionis. Ignominiosis est ꝗdem ꝓcord. ter a toto populo crucifigi. ꝯ si solū a ꝗbusdam cū discordia plurimoꝝ cum neꝯcia delinquentis causa sit ⁊ videat ab omnib⁹ manifesta ⁊ clara ꝙ nulla possit tergiuersatiōe celari vel excusari ⁊ defensari. In xpi ꝗdem necem ꝓsenserunt id ē. cōcurrerūt mares ⁊ femie. Mares ꝗdem sz iudei ⁊ gentiles: ⁊ ex vtriusꝯ maiores ⁊ minores docti atꝯ ignari religiosi ⁊ seculares Primo eñ fuerūt domestici. id ē. affines vt iudas ⁊ iudei. vnde Zach̄. xiij. in ꝑsona dñi ait. His plagatus sū in domo eoꝝ. ꝙ me diligebāt id ē. ꝙ me diligere debebāt. Secūdo fuerūt ibi extranei. id ē. gētiles ⁊ milites romani. ideo in ꝑsona dñi ꝓpheta ait. Quoniā alieni insurrexerūt aduersū me. ⁊ fortes exquisierūt aiam meā. et non ꝓposuerūt deū in ꝓspectu suo. Et iterum ait alibi. Quare fremuerūt gentes ⁊c. Tertio fuerūt ibi nobiles ⁊ magnates id ē. Herodes ⁊ Pylat⁹. vnde ps̄. Astiterūt reges terre ⁊ pncipes ꝙenerūt in vnū aduersus dominū ⁊ aduersus xpm eius. Quarto fuerūt ibi fui ⁊ ignobiles. vnde Job. iij. in ꝑsona domini ait. Filij stultoꝝ ⁊ ignobiliū ⁊ in terra penitus nō pentes nūc autez in eoꝝ canticū versus sum ⁊ fact⁹ sum eis ꝓuerbiū. Multo fuerūt ibidē pōtifices scribe ⁊ pharisei. vñ Joh. ait. xj. Collegerunt pōtifices ⁊ pharisei ꝓsiliū aduersus ihm. Sexto ibidē seculares ⁊ laici vñ Joh. xix. dr. tolle tolle crucifige eū Verba autē erāt turbe ⁊ populi minoris. Septimo ibidē fuerūt mulieres sicut patet in accusātibus petr̄ vt ptz Mat. xvj. hi oēs corde ore ⁊ ope ꝓtra xpm maligni cōminati sunt.

Quinta ratio. Cap̄. v.

Quinto rōne sollicitudinis ⁊ importunitatis. qñ eñ ꝗdā sceles⁹ homo morti adiudicat. quanto ab oībus maiori sollicitudine tradit⁹ morti: tāto illū extitisse nequiorē vite ⁊ grauiori scelera ꝑpetrasse indicium ē ac periculosius esse videt mortē ei⁹ differre. Contemplare igit mens deuota ꝙ dñs ihs xps p̄mo media nocte captus ē. delusus ⁊ verberat⁹ impetuoso furore ad domū anne deductus est. ⁊ ibi examinat⁹ a ministro impio comꝑebēsus ⁊ alapa ꝑcussus fuit. Secōdo eadez rabie furibūda ad domuz cayphe deductus ē ibiꝯ fuit illusus. vultu velat⁹. faciexꝯ cōsput⁹ atꝯ morti adiudicat⁹. Tertio a domo cayphe ad domū pylati eodem impetuoso furore crudelit traxerūt eū vbi fuit accusatus ⁊ multipliciter diffamat⁹. ⁊ a pylato diuersimode q/stionatus. Quarto eadē rabie furibunda ⁊ crudelib⁹ modis attractus fuit a domo pylati ad domuz herodis. ibi extitit veste alba indutus atꝯ ludibrioso habitu vel⁹ stult⁹ Quinto eisdē crudelib⁹ modis ab herode ad pylatū remissus ē ibi post multas exanimis ꝓflictōes extitit denudat⁹ ⁊ flagellat⁹ ⁊ in regali solio derisorie ꝓstitutus. spinis attrocissime coronat⁹. ⁊ arūdine caput eius ꝑcussum. Sexto iā sic multipliciter cruciat⁹ ⁊ coronatus ꝑplo ē ꝑsentatus atꝯ crucifigi a ꝑplo acclamat⁹ ⁊ tādē crucifigi ꝑ pylatū est iudicat⁹. Septimo tādez ebrio furore ad caluarie montē deducētes euz crucifixerūt ⁊ occiderūt Cōsidera ergo mens deuota quanta sollicitudine et importunitate imo quāto impetuoso furore illū nocte media capiētes. ⁊ hincinde veluti ludibrii pilā circūrotātes. añ matutinū vt eū capent: post matutinū vt eū occiderēt nō dormiētes: vsꝯquo illud ꝑficerēt. infatigabiles extiterūt vt vix euz p diē mediū naturalē viuere passi sūt. Ex qb⁹ euidēs ē ꝙ ex ebrio furore ꝑplī xps crucifixus est. Vñ Mat. xxvij. dr ꝙ ꝑplus clamabat crucifigat. Sequitur. Videns aūt Pylat⁹ ꝙ nihil ꝑficeret sz ad liberandū cum ꝓpter furorem ꝑplī: lauit man⁹ suas ⁊ tradidit eis ihm vt crucifigeret. vñ Prouer. xxvij. Ira nō hz miseri cordiam nec erumpens furor.

Sexta ratio adidē. Cap̄. vi.

Sexto rōne ingratitudinis: cū eñ multitudo populi. cum habentib⁹ cultum

religionis ⁊ peritiaz legis. multa beneficia ab vno susceperit atq; post illa beneficia illi in fimo ingratus reperiet. ⁊ si iudiciū sit q; popul⁹ ille efficiat ingratitudine plenus. non tamē est absq; argumēto impietatis adūsus beneficiū. sta q; in eo finaliter repta sit iniquitas talis et tanta. q; pponderāda sit beneficijs ante factis imo q; a viris magne vite sciētie atq; fame pri ora beneficia iuste debeāt obliuioni tradi. Sic cōtigit benefico christo. Nam antiquit⁹ cū iu/ daicū populuz sibi peculiarē constituisset. ab egypti ergastulo ⁊ a seruitute pharaonica libe/ rauit sicco pede p mare rubrum trāsduxit mā/ na celico in deserto annis. xl. pauit. legem de/ dit. ⁊ vt tueret eos in columna nubis in die et ignis in nocte illos pcessit. hostes eoz prostra/ uit. terram optimā eis dedit pphetas eis mi/ sit. demū q; ad oiuz cōplementuz ipe carnē de genere eoz assumens liberator ⁊ saluator eorū venit. Beniq; post admirandā eius puersati/ onem. post pdicationis instructionē ⁊ illumi/ nationē. de monuz expulsionē: leprosoz atq; omniū infirmitatū curationē: post mortuoruz suscitationē regni celoz declarationē. atq; sa/ cramentoz institutionē: man⁹ in eū sacrilegas iniecerūt. flagellauerūt. ⁊ tandē sicut maximū malefactorē inter latrones in crucis patibulo crucifixerūt suspenderūt ⁊ occiderūt. Proin/ de pphet̄a in psona dñi lamētabiliter ait. Re tribuebāt mihi mala p bonis: sterilitatem ani me mee. Et iterū alibi ait. Posuerūt aduersuz me mala p bonis ⁊ odium p dilectiōe mea Et iterū alibi idem ait. Qui retribuūt mala p bo/ nis detrahebāt mihi quoniā sequebar bonita tem Et Hiere. xviij. etiā in psona dñi ait Nū/ quid redditur p bono malū: q; foderūt foueam id ē. pditionē aie mee. recordare: q; steterim i pspectu tuo vt loquerer p eis bonū. ⁊ auerte/ rem indignationē tuā ab eis.

Septima ratio. Cap'lm. vii.

Septimo rōne familiaritat̄. Grauius em ⁊ ignominiosi⁹ est pati a domestic/ ⁊ ab amicis. q; ab extraneis ignotis ⁊ inimicis. Audi q̄d de xpo pphete dicant ⁊ cō sidera. Primo quid de iuda pphet̄a in psona domini ait. Etenī homo pacis mee in quo spe raui q; edebat panes meos magnificauit super me supplantationē. Secūdo de reliquis aplis relinquētib⁹ eū. Esa. lxiij. in psona domini ait Torcular ego calcaui solus et de gentib⁹ nō ē vir mecū. Et iterū ps. ait. Elongasti scz pmissi ue. o pater eterne. a me amicū ⁊ pximuz: ⁊ no tos meos a miseria. Et iterū Thren. iij. admi ranter inquit. Quomodo dispersi sūt lapides sanctuarij. id ē. apostoli et discipuli. Et Job. xix. Noti mei quasi alieni recesserūt a me. Ter tio generaliter o omnib⁹ in q̄bus etiā domin⁹ miracula fecit. Dan. ix. dicit Occidet christ⁹ ⁊ non erit ei popul⁹. Et iteruz pphet̄a inquit Cōsiderabam ad dexteram ⁊ videbam ⁊ non erat qui cognosceret me. nō autez dixit ad sini/ stram: quia ibi erat beata ygo p peccatorib⁹ orans sm Alexan. de halis super psalteriū ex ponentem hunc versum.

Articulus. ii. secūde partis o septē aliis rationib⁹ in quib⁹ aperit magni tudo obprobrij mortis christi respe/ ctu cause materialis.

Secūdo etiā ait. Humiliat⁹ sum nimis scz p causā materialē. vt etiā itelligas aliq̄liter stupendā abyssum hūilitatis passiōis xpi. Cōtēplare etiā causā materialē q̄ stupēdo mō aggrauat vituperiū ei⁹. ⁊ h̄ maxi me ex alia septēplici rōne. Primo rōne nobi/ lis nature. secūdo rōne forme. tertio rōne sapien/ tie. q̄rto rōne gr̄e. q̄nto rōne fame. sexto ratiōe sequele. septimo rōne glorie.

Prima ratio. Cap'lm. i.

Primo obprobriosissima fuit mors xpi rōne nobilitatis nature. Q;to em̄ ho/ mo nobilior ē: tāto ignominiosa mors sibi illata vituperabilior atq; obprobriosior re/ putat̄. sicut pz in rege. sic pting it in xpo q; cū eēt magn⁹ i natura fact⁹ vilissim⁹ i ignominia. Proinde Apoc. ij. Joh. ait. Hec dicit pmus ⁊ nouissimus q; fuit mortuus et viuit: nouissi/ mus p pstemptuz abiectionē ⁊ obprobriū ho/ minū voluit christ⁹: q; tantas cōtumelias ⁊ ter rores i morte sua ab hominib⁹ ppeti voluit vt sicut peccatoz nephari⁹ in medio latronū qua si maior inter eos mori dignatus est: adauget autē abiectionis ei⁹ vilitatē atq; pfusionis im mensitatē altitudo psone ⁊ dignitatis sue cum cū eēt filius dei. primus indignitate cuz sit co equalis eterno patri tanto: pstumelia ⁊ obpro/ bria q; pstulit ignominiosiora merito extiterūt. quāto dignitas erat in eo maior. Si quis ergo pfusiones patī non egre ferat. cū null⁹ maior nihil mai⁹ filio dei. s nec abiectiora ppeti pos/ set. Vis audire etiaz nobilitatē sue nature. au/ di Esaiā qui. liij. ca. obstupēdo ait. Generatio nē eius q̄s enarrabit: q; abscisus est a terra vi/ uentiū. Ait em̄ generationē eius scz eternam q̄ sm Hieron⁹. erat de patre sine mr̄e et tpalem qua erat de matre sine patre q̄s enarrabit. naz eius generatio eternalis a nullo cōprehēdi pt vnde Eccl. xliij. in fine. Ne laboretis. non em̄ cōprehēdetis. quis videbit eū ⁊ enarrabit: et q̄s magnificabit euz sicut est a pncipio: nobili tas aūt ⁊ generatio ei⁹ corpalis ac tpalis quā scz traxit a virgine matre sup omnes reges du-

tes ⁊ imperatores fuit etiã ſm carnẽ. ſicut aperte oſtendit Matth. j. vbi pſpicaciter iuuenti aparebit in q̃dragintaduob⁹ generationibus geneologie ei⁹ deſcẽdiſſe de. xiiij. patriarchis et. xiiij. regib⁹ ⁊. xiiij. ducibus ſm carnẽ: ſicut pleni⁹ in q̃drageſimale ō xp̃iana religione. ſermone. lxj. arti. j. c. j. mõſtratũ eſt. Et de obprobriosa morte eius Eſa. ppheta ſubtũgit dicẽs q̃ abſciſus eſt de terra viuentiuz. ſcz p tã ignominioſã mortẽ q̃ta eſt ſublimis natura nobilitatis eius tam ſm diuinitatẽ q̃ ſm hũanitatẽ Ex quo patet q̃ xp̃s gl̃a angelo⁹ factus ẽ ludibriũ peccato⁹: altus in dignitate infimus in vilitate. ſublimis in gl̃a abiectus i ignominia Jõo ad Phil. ij. apoſtol⁹ ait. Qui cũ in forma dei eſſet nõ rapinã arbitratus eſt eſſe ſe equalẽ deo. ſed ſemetip̃m exinaniuit formã ſerui accipiens. i ſimilitudinẽ hominũ factus ⁊ habitu inuẽtus vt homo: humiliauit ſemetip̃m factus obediens vſq; ad mortẽ: mortẽ aũt crucis Decrito Berñ. ait q̃to ſe fecit minorẽ humilitate. tanto ſe oſtẽdit maiorẽ bonitate. ⁊ quanto fuit eis vilior tanto eſt mihi charior.

Secũda ratio. Capl̃m. ij.

Secundo ratione forme. quãto eñ res formoſior eſt tanto deformitas ei⁹ magis ſtupẽda atq; deformis aparet Sicut patet in facie homis in qua deformitas maiorẽ q̃ in ceteris mẽbris corporis. Quãta autem ſpecioſitas fuit in chriſto. ppheta oſtẽdit dicens. Speciosus forma p̃ filijs hominũ: forma inq̃t. id eſt. luce candore et habitu. Primo luce. vnde Eccli. xliij. ait. Sũdũ illuminans in excelſis domin⁹. ſecũdo candore. Proinde dicit Sapien̄. vij. Candor eſt lucis eterne. tertio habitu. vnde Eſa. lxiij. dicit. Iſte formoſus in ſtola ſua gradiẽs in multitudine virtutis ſue. Et iterũ Job. xl. ait. Circũda tibi decorez ⁊ in ſublime erigere. Et addit ppheta dicens Pre filijs hominũ. q̃ ſcz de pulchritudine ei⁹ acceperũt omnes. cum ipe ſit ſpeciei generator Ut dicit Sapien̄. xiij. Vbi loquẽs de creaturis ſic ait. q̃ ſi ſpecie delectati deos putauerũt ſciãt quãto his dominator eorũ ſpecioſior eſt. et poſſet h̃ ppheta dicere ſpecioſus forma pre angelis dei: quia etiam angelis dei ſpecioſior eſt. Sed quia cõmendat chriſtũ hominẽ: ideo melius inquit i p̃s. Pre filijs hominũ. Signũ quidez pulchritudinis ſue etiam ſuy angelos eſt q̃ in eum pſpicere deſiderant angeli: vt dicitur. j. Pet. j. Eſt eñ pulcher ſm diuinitatez ⁊ ſm humanitatẽ. Proinde Can̄. v. Salomõ ait. Dilectus meus cãdidus ⁊ rubicũdus. Cãdidus q̃tum ad mundiciã humanitatis: et rubicundus q̃tum ad ſplendorem diuinitatis Et cõtra Salomon ait. Caput ei⁹ aurũ optimũ. per caput eius diuinitas denotat: quia caput chriſti de⁹. ſicut apoſtol⁹. j. Cor. xj. inq̃t. hãc duplicẽ pulchritudinẽ in tranſfiguratiõe mõſtrabat chriſt⁹ ſicut Matth. xvij. patet vnde dicit ibi. Reſplẽduit facies eius ſicut ſol. ⁊ veſtimenta eius facta ſunt alba ſicut nix. Per faciem diuinitas deſignatur. Sicut Exo. xxxiij Moyſi domin⁹ ait. Faciem meã videre nõ poteris. p veſtimẽta aũt humanitas deſignatur qz Phil. ij. teſtat̃ apoſtol⁹ dicens habitu inuẽtus vt homo. Quanta autẽ fuerit deformitas eius i paſſione in pſona omniũ ppheta⁹ oſtẽdit Eſa. liij. ca. dicens. Non eſt ſpecies ei neq; decor. ſpecies dicit elegantiã ⁊ debitã mẽſuratiõnem membro⁹. quã nõ habuit chriſt⁹ i cruce ꝓpter nimiam membrorũ extenſionẽ. vnde ppha ait. Dinumerauerũt eñ oñia oſſa mea. Decor dicit cõuenientiã coloris ⁊ aliorũ adiacentiũ: hunc etiã nunc habuit chriſtus in cruce ꝓpter penam doloꝛem ⁊ ignominiã paſſionis habuit eñ ceruicẽ hyſpidã p ſpineam coronam. faciem tumidam ⁊ pollutam ꝓpter lachrimas atq; ſputa. carnem liuidã ꝓpter colaphos alapas et flagella. vniuerſam corpis fabricã cruẽtatã ſãguine. q̃ vulnerat⁹ eſt ꝓpter iniquitates noſtros. Sicut Eſaias vbi ſupra i inquit. Et quia chriſt⁹ ante paſſionẽ habebat aſpectum ⁊ pſentiam maieſtatis dignitatis p ſperitatis ⁊ poteſtatis ⁊ in paſſione fuerũt abſcondita. Ideo Eſaias ſubdit dicens. Et vidimus eum ſcz nudatuz in cruce ⁊ non erat aſpectus. ſcz magnificus ſicut ante. Ecce abſcõſio maieſtatis: ⁊ deſideraui⁹ eum ſcilicet deſpectum a iudeis. ⁊ nouiſſimũ viro⁹. id ẽ. viliſſimũ ꝓpter gen⁹ mortis. ecce abſconſio dignitatis: virum doloꝛũ. id eſt. doloꝛibus plenum ſicut ex p̃cedentibus patet ⁊ hoc cõtra pſperitatem. ⁊ ſcientẽ infirmitatẽ ſcz p experientiam nõ tñ ſpeculatiue ⁊ hoc ꝓtra poteſtatẽ. Et tãdem Eſa. ſubdit. Et nos putauim⁹ eum quaſi leproſum. id eſt. vilem ⁊ abominabilẽ tanq̃ leproſum. ꝓpter vilitatez aſpectus eius atq; deformitatem eius. Et iterũ p̃s. xxj. in pſona domini ait. Ego autẽ ſum vermis ⁊ nõ homo. id eſt. ita ſum vilipenſus ⁊ conculcatus velut nõ homo ſed vt vermis: obprobriũ hominũ ⁊ abiectio plebis. Eſt eñ obprobriũ quãdo aliq̃d turpe imputatur homini. vt cuz Job. xviij. diceba⁹ cõtra chriſtũ tu homo cum ſis facis teipſum deum. ⁊ ſic ſb̄ hoc titulo fecerũt eũ obprobriũ hominũ. ſcz peccato⁹. Et addit abiectio plebis ſcz iudeo⁹ quãdo eo abiecto Barrabã petierũt. vñ Luc. xxiij. dixerũt. Tolle hunc ⁊ dimitte nobis Barrabã.

Tertia ratio. Capitulũ. iij.

Tertio rōne sapientie. quāto em̄ homo sapientior reputat̄: tanto mors obprobriosa ignominiosior est. sed christ⁹ cū esset sapientia de patris non tm̄ a iustis et ab illuminatis sapiens putabat̄. verūetiaz ab ignorantib⁹ ⁊ indoctis. Unde Joh. vij. Ministri pontificū iudeorū ⁊ phariseorū ad christū capiendū missi redeuntes interrogati sūt quare non adduxistis istum? respoderunt ministri nunq̄ sic locut⁹ est homo sicut: homo hic loq̄tur quasi dicāt. admirabilis gratia et efficatia verboꝝ eius mētes nostras stupefecit et miro modo detinuit ne capemus eum. Ex qua quidem responsione videt̄ q̄ ministri vim faciant tam instupēdo ⁊ efficacissimo modo loquendi ip̄ius christi q̄ in rebus ab eo dictis. Et in eodem capl̄o Joh. ait. Ascendit ih̄s in templum ⁊ docebat ⁊ mirabant̄ iudei ꝓpter rem insolitam. credebant em̄ eum esse filiuz Joseph. ⁊ ꝑ cōsequens in manuali ope occupatum. Sciebant em̄ eum non fuisse in studio exercitatuz. ⁊ tamen videbant illum excellentissime docentem leges ⁊ ꝓphetarum testimonia ꝓferentez ideo admirabant̄ dicētes. Quomodo litteras scit cuz non didicerit eas q̄s litteras videmus scire? Tanta em̄ s̄m Chris. erat virtus docētis. vt q̄ dixerāt seducit turbas trāsmutati mirētur. Respōdit eis ih̄s ⁊ dixit. Mea doctrina nō est mea: sed ei⁹ qui me misit Quasi dicat Ista doctrina que ē mea approbatiue ⁊ subiectiue non est mea ꝑ exercitiū humane acq̄sitionis. sed data est mihi a patre. quia fili⁹ dei s̄m naturā diuinā lz habeat eandē scientiā cū christo patre. tamē habet illā ab eo s̄m naturā humanā. habet aliā sciētiā creatā nō tamē habet illā acquisitā. sed ab instanti cōceptionis infusam. Cuz igit̄ tanta sapientia p̄fulgeret. tamen scribe ⁊ pharisei in vita ⁊ in morte diffamauerunt eū. Primo in vita de insipiētia naturali. secūdo de insipiētia accidētali. tertio de insipientia spūali ⁊ diuinali. Primo ī sapiētia naturali. vnde Joh. x. dicebāt. Insanit q̄d euz auditis. Et iteꝝ Marc̄. iij. dixerūt: quoniā ī furorē versus est. Secūdo diffamauerūt eū de insipiētia accidētali ⁊ litterali. Nā cuz Joh. vij sicut dictuz est dicerēt quō lr̄as scit cum nō didicerit? satis elici p̄t q̄ talis admiratio partim ex susceptiōe. ⁊ partim ex despectione atq̄ ex mala interp̄tatione d̄ heresi ꝓcedebat qd̄ apertius ostēdebat Matth. vlt. dicens: q̄ ex hoc scādalisabant̄ in eo. Tertio diffamauerūt euz de insipientia spūali ac diuinali illam hereticā reputātes. sicut Joh. viij samaritanū eū dicebant scz in diuino cultu hereticū. Secūdo in fine vite eū de sūma stulticia que est vltima infamia ⁊ blasphemia cōtra deū illū infamauerūt ⁊ ꝯdemnauerunt Unde Matth. xxvj. constitutus coram caypha p̄ncipe sacerdotū iterrogante atq̄ dicente: adiuro te ꝑ deum viuū: vt dicas nobis si tu es xp̄s filius dei. Dixitq̄ illi ih̄s. Tu dixisti. Verūtamen dico vobis āmodo videbitis filiū homīs sedentē a dextris virtutis dei ⁊ venientē in nubib⁹ celi. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens Blasphemauit: quid adhuc egem⁹ testib⁹? ecce nūc audistis blasphemiā: quid vobis videtur? At illi respōdētes dixerūt. reus est mort. Ex hoc em̄ illū tanq̄ sūme stultum crucis patibulo affixerūt ⁊ cōfusione vltima euz occiderunt. vnde Prouerb. iij. Salomō in ꝑsona domini ait. Stultissimus sum viroꝝ scz estimatione istoꝝ: ⁊ sapientia hoīm non est mecū. non didici sap: ētiā scz ꝑ acq̄sitionē: ⁊ noui scientiā sanctoꝝ. Et iterū ꝓpheta ait. Deus tu scis insipientiā meā. id ē. q̄ quasi insipiēs patior. nā non īmerito reputat̄ stultus mercator qui pro vili re laborat ad mortem: ⁊ p̄cium magnū expendit ꝓvilissima merce. Sed tu deus scis insipientiā hanc meā. qz quod stultū est dei sapientius est hoībus. j. Cor. ix.

Quarta ratio ad idē. Cap̄. iiii.

Quarto rōne gratie seu potentie scz miracula opandi. miracula em̄ q̄ fecit deus in mortali carne fide dignū efficacissimū atq̄ sufficientissimū testimoniū ꝑhibebāt veritatis ⁊ humanitatis sue. sicut ip̄e Joh. v. testat̄ dicēs. Opa que dedit mihi pater vt faciam ip̄a testimoniū ꝑhibent de me. scz q̄ sim deus ⁊ homo De miraculis. Cōsidera ergo d̄ xp̄i miraculis tria. Primo sufficiētiā. scd̄o ꝯdecentiā. tertio potentiā.

Primo nota miraculorum christi sufficientiam.

Primo ꝯsidera sufficientiā miraculorū nam fuerūt sue diuinitatis testimoniū sufficiens ⁊ fide dignuz: ⁊ hoc maxime ꝓpter tria. Primo ꝓpter speciē operꝝ. secūdo ꝓpter modū tertio v̄o ꝓpter documētū Primo vero ꝓpter speciē operū: qz trāscendebāt omnē ptātez create nature. ꝓpterea non poterāt fieri nisi diuina v̄tute. vñ Joh. ix. cec⁹ ait. A seculo nō ē auditū: qz aperuit aliq̄s oculos ceci nati. nisi hic esset a deo: non poterat facere quicq̄ Scd̄o ꝓpter modū: qz ꝓpria v̄tute miracula fecit. vñ Luc̄. vj. d̄r. Virtus de illo exibat ⁊ sanabat om̄es. Et sup illd̄ Mat. viij. et eū ciebat spūs v̄bo ⁊ male habentes curabat. Chrys. ait Intēde q̄tā multitudinē curatam mōstrāt euāgeliste. vnūquēq̄ curatū nō enarrātes: s̄ vno v̄bo pelag⁹ ineffabile miracl̄oꝝ inducētes. vt ex h̄ ostendēt̄ q̄ habebat deo p̄ri

coequalē ꝓtutem. Juxta illud Joh. v. Quecūq; pater facit: hec ⁊ filius facit. Tertio ꝓpt̄ documentū. id ē. ꝓpter doctrinā qua se deum et dei filiū asserebat que nisi vera fuisset neq; ei diuina ꝓtus astitisset in miraculoꝝ patratione. ⁊ hec est oiuꝫ ratio fortior. nā impossibile est tam scelesti mēdatio q̄tum cūq; istud si non foret verū. ipm deū ferre testimoniū p opa infite ꝓtutis q̄ sunt miracula vera.

Secūdo nota miraculoꝝ condecentia ⁊ quare miracula fiunt.

Secundo cōsidera in miraculis christi cōdecentiā. Condecēs eñ fuit christo talia miracula facē. Propter duo eñ concedit diuinit⁹ homini miracula facē. Primo ad ꝓfirmandaꝫ doctrinam veram. naꝫ que fidei sunt humanaꝫ rōnez excedunt: ⁊ non possunt de facili simplicib⁹ ratione ꝓbari. Oportet ergo vt ꝓbent̄ per opa ꝓtutis dei: vt dum aliquis facit opera que solus de⁹ facere potest que sunt miracula credunt̄ a deo ꝓcedere que dicunt̄: quēadmodum littere sigillate regis sigillo ex volūtate regis manare credunt̄. Proinde xp̄s miracula fecit q̄ fuerunt quasi sigilla dei in q̄bus se deum esse ꝓbauit. Et ꝓ aliquo modo diminuant fidei meritum in q̄tuꝫ p hec auditoris demonstrat̄ duricia tamē melius ē eis q̄ p miracula cōuertant̄ q̄ q̄ sine eis i infidelitate sua ꝓmaneant. Ideo. j. Cor. xj. dicit̄ Signa infidelibus data sunt. scꝫ vt cōuertant̄ ad fidem. Secūdo autē fiunt miracula ad ostendū in homie dei dei potentiaꝫ. vt scꝫ dum homo facit opera soli deo possibilia credat̄ deus p gratiam habitare in eo. vñ dicit̄ ad Gal. iij. Qui tribuit nobis spiritū ⁊ opatur i nobis virtutes. Utrū q̄ autez circa ihm erat manifestandum scilicet q̄ p grām deus esset in eo nō quidez adoptionis: sed psonalis vnionis et q̄ eius supnaturalis doctrina et pfectiō is ꝓsilia a deo esse demonstrarent̄.

Tertio nota miraculoꝝ christi potentiam.

Tertio cōsidera in miraculis christi potentiā. nam miracula fecit. Primo in angelicis spiritibus. secūdo in corporibus celestib⁹. tertio in hominib⁹. quarto i creaturis irrationabilib⁹. Primo in q̄ in angelicis spiritibus. quia eñ effectus redēptionis christi atq; doctrine sue erat nos eripe a diabolica potestate. et angelis gl̄ie sociare. Ideo voluit demones a corpibus humanis sue potestatis imperio euellere et expellere iuxta illud Joh. xij. Nunc ꝑnceps hui⁹ mundi ejicietur foras. ⁊ ſctos angelos deuotis facere apparere. Juxta illud Colloceñ. j. Pacificās p sāguinē cruc eis eius que in celis ⁊ in terris sunt. Secūdo i corporib⁹ celestib⁹ decuit p ihm miracula fieri mutatio eñ corpoꝝ istoꝝ inferioꝝ multi cauſis ꝓtingere potest. Sed cursus celestiū solus deus mutuare potest. Ideo ad suam humanitatem ꝓbandam maxime ꝓueniens fuit in eis miracula opari Et hoc ē q̄ dionysius dicit ad Policarpū. cognoscere optet nō aliter aliq̄ posse puerti aliq̄d celestis ordinationis et motus: nisi ad hoc causam habet motorē qui fecit oīa ⁊ mutat ꝓm suū sermonē. Tunc eñ maxime ꝓueniens fuit eius diuinitatis potentiam habere testimoniū a celesti natura. quādo ei⁹ infirmitas monstrabat̄ in terra. qđ q̄dem erat dum paruulus erat vagiens in p̄sepio. Et maxime quādo mortuus fuit in crucis patibulo. Proinde vtroq; tēpore ihu despectu in terris astra ꝓhibent testimoniū in celis. Tertio in hominib⁹ fecit miracula: cecos illumiauit. surdos fecit audire. et mutos fecit loqui: sanauit lunaticos. liberauit claudos. mundauit leprosos. curauit ydropicos. solidauit paliticos. expulit febres. eleuauit curuos. extendit contractos. purgauit sāguifluos. ⁊ mortuos suscitauit. Proinde Matth. vj. dicit̄ q̄ q̄cūq; itroibat aut in vicos aut in villas aut in ciuitates i platcis ponebāt infirmos ⁊ deprecabant̄ euꝫ. vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent. et q̄tquot eum tangebant salui fiebant. Quarto fecit miracula in creaturis irrationabilibus Primo in piscib⁹ scꝫ in copiosa captura eorū. sicut legit̄ Luc. v. ⁊ Joh. vlt̄. capitalis. Et i pisce quē cepit Petr⁹ in cui⁹ ore staterē reperit. Secō in plātis cuꝫ ad verbū eius ficulnea aruit. Mar. xxj. Tertio i aere ⁊ in aq̄. nam vt legit̄ Mat. viij. Imperauit ventis ⁊ mari ⁊ facta ē tranq̄llitas magna. Quarto etiam tpe passionis ei⁹ scissū est velū tēpli ad ostēdendū reserationē legis. apta sūt monumenta. vt mystice denotet̄ q̄ p ei⁹ mortē daret̄ mortuis vita. terra mota est ⁊ lapides scissi: vt denotet̄ q̄ lapidea hoim corda p ei⁹ passionē deberēt scindi: ⁊ q̄ iste mūdus debet ad bonū passiōis ihu morientis virtute moueri. Ex his patet christi gratia ⁊ potestas miraculosa opādi: que q̄to apparuit maior: tanta obprobriosa mors crucis christi fuit ei ad maiorem ꝓfusionē: ⁊ quodam modo ad negationem q̄ p̄dicta miracula non fuerunt vera. Ideo Matth. vij. dicebāt. Alios saluos fecit. seip̄m autē non potest saluū facere. Hec siquidez que de christi miraculis dicta sūt poterit discretus predicator suo modo abbreuiari. licz pro dignitate dominī nostri ie su christi lacius dicta sunt. ⁊ sic i similibus obseruandū est.

Quinta ratio. Cap. v.

Quinto rone fame. quato em famosior ē. tato mors ei⁹ magis obprobriosa infamis atq; obprobriosior ē atq; ignominiosior reputaf. Quinta aūt fama diffusa fuerat d xpo ante passionē suā: tū ex multitudine miraculoz tū ex efficaci doctrina eloquioz suoz: tum ex admirāda quersatōe vt ex euāgelistis ptz. Nā Luc. iiij. cū a magnis febrib⁹ sanasset symonis socrū facta die egressus ihs ibat i desertū locū z turbe requirebāt eū z detinebāt illū ne discederet ab eis. Joh. q̄z. iiij. samaritanitam ppter samaritane vba. q̄z ppter symones ei⁹ credidērūt ei. Ex hac etiā fama secute sūt ihm turbe. i. q̄nq; milia virozū exceptis puulis z mulieribus. vñ Matth. x. Mar. vj. Luc. ix. z Joh. vj. quos siādē pascens ex q̄nq; panibus orde aceis z duobus piscib⁹ fama ei⁹ magis creuit. Dilatata est eti fama cū pauisset quasi quattuoz milia hoiuz ex septē panib⁹ triticeis et ex piscibus paucis. vt dicit Marci. viij. et Mat. xv. Insup in resurrectiōe filij vidue extra portā ciuitatis nayn existentib⁹ turbis fama ei⁹ circūquaq; diuulgabaf dicēte populo ppheta magnus surrexit in nobis. In resurrectione q̄z Lazari quatriduani turba etiā multa assistebat: illud irrefragabile miraculū cōsiderantes. In resurrectione etiā filie archisynagogi eiecta turba z intrāte ihu domū ad imperiū ei⁹ resurrexit puella z exijt fama hec in vniuersam terrā illā. vt dr Mat. ix. Et sic de multis alijs opibus xpi de q̄bus totū euangeliuz refertū est fama eius mirabiliter creuit. q̄ sicut dictū ē q̄to fuerat maioz: tāto ignominiosior extitit mors illius in patibulo crucis.

Sexta ratio. Cap. vi.

Exto rone sequele. nō tm discipuli ei⁹ sequebanf ipm. verūetiam turbe multe. Quidaz vt doctorē satagētes ex eius radiosa doctrina illuminari. q̄dam vt pastorem curantes eius vestigia imitari. q̄daz vt medentē optantes d suis infirmitatib⁹ liberari. Alij vt viderēt ei⁹ miracuoz nobilitatē. alij vt mysteria intelligerēt. alij vt ꝓdigia viderēt. varijs ex causis turbe multe sequebanf eum. Q̄z q̄to maior fuit ei sequela ꝓpter. tanto etiam cuz ab omnib⁹ suis discipulis derelictus est patibulo crucis affixus est maior fuit ignominia. dereliquerūt eum turbe. imo ꝓtra eum insurrexerūt vnde in psona dñi in admiratione ꝓmpens ait ppheta dicēs. Domine quid multiplicati sunt q̄ tribulant me. multi insurgūt aduersum me. Multi dicūt anime mee nō est salus ipi i deo eius. q̄si i desperatione ꝓcipitare conātes. Et alibi idem ait. Multiplicati sunt sup capillos capitis mei: qui oderūt me gratis. Capilli siādem capiti inherētes discipuli xpi erant. q̄ q̄ christū oderūt gratis. id ē. sine causa. fuerūt turbe q̄bus secute fuerūt illū. His q̄z capillis decaluatus est xps i orto z in monte caluarie: qñ z ibi oēs discipuli eius aufugerūt. De quo deridebāt etiā illū iudei. q̄ cernebāt eū ab oībus etiā a suis derelictū. In cui⁹ mysteriū legitur. iiij. Reg. ij. q̄ cū ascenderet Helyse⁹ in bethel pueri parui egressi d ciuitate illudebāt ei dicētes. Ascēde calue ascende calue. Heliseus siādē xps est. Pueri parui sensu puuli; q̄ malicia z impietate magni extiterūt iudei q̄ Luce xviij. illudētes ei dicebāt. Si tu es rex iudeoz saluū te fac: z silia multa sicut ꝓdictū ē d aplis ei⁹ z discipulis in ppria. xxj. ps. in psona dñi ait. Dispsa sūt oia ossa mea. i. apli. q̄ tanq̄ ossa erāt alijs fortiores z firmiores z tñ ruerūt sm q̄ Joh. xvj. ꝓdixerat eis dicēs. ecce venit hora z iam nūc venit vt dispgamini vnusq̄sq; in ppria: z me solū relinquatis. Q̄ ex aūt causas q̄re discipuli tpe passionis relinquūt xpm ppheta subdit. Prima causa fuit ānichilatio diuine doctrine. Ideo subdit. Factū est cor meū id ē. doctrina mea sicut cera liq̄scēs. i. euanuit ad passionis calorē z ignē. z b in medio vēteris mei i. in infirmiorib⁹ z etiā molliorib⁹ mēbris meis. Dicit em doctrina xpi cor eius maxime ppter tria. Primo q̄ tenere illā amat. Juxta vulgare q̄ dicim⁹ iste est cor illi⁹. i. ab illo diligit multū. Vñ Mar. j. ait ihs. Eam⁹ i vicos primos z ciuitates vt ibi ꝓdicem. ad b em veni: ecce q̄tum dilexit doctrinā suam: q̄ ppt eā disseminandā in mundo venit. Secūdo q̄z cor xpi denomiaf q̄ corpis xpi q̄d est ecclia p illā viuificaf. ideo Matth. iiij. domin⁹ ait. Non i solo pane viuit homo: s in omni verbo q̄d ꝓcedit de ore dei. Tertio q̄ de corde suo ꝓcedebat doctrina xpiana. vnde Matth. xij. ipe ait Bon⁹ homo de bono thesauro cordis sui ꝓfert bona. Secūda causa fuit cessatio miraculoz. De qua ppheta subdit. Aruit tanq̄ testa virtus mea: nā arida visa fuit in passione virtus z potentia xpi qua ante passionē miracula faciebat. vñ in Can. Baruch. ibi scz in cruce abscōdita est fortitudo ei⁹. Ratio dicit ꝓdita: sed sic infra in. iij. pte. z. iiij. fructu apparebit. Tertia causa fuit silentiū xpi q̄ tunc nō loquebaf. vñ subdit. Et lingua mea adhesit faucib⁹ meis. id ē. nihil loquebar. vñ Esa. liij. Coram tōdente se obmutescet. Et Matth. xxvij. c. z non respondit ei ad vllū verbū: ita vt miraref pylatus. Quarta causa extitit mors xpi z desperatio de resurrectiōe illi⁹. vnde ait Et in puluerē mortis deduxisti me. o pater. Sm opinionē iudeoz. ps. Estimatus sum cum descēdentibus

in lacū. id ē. irreuocabiliter i infernū. Quinta causa fuit iudeoꝝ detractio. Et de hoc subdit Circūdederūt me canes multi. i. iudei oblatrā tes ⁊ mordētes p detractiōez tanq̄ canes. Sexta causa fuit ꝓuētus malorꝝ. ideo subdit. Cōsiliū malignātiū. id ē. crucifigentiū obsedit me ptinaciť vsq; ad mortē meā. Ecce ḡre euz apli sui dereliq̄runt. ideo dē hō stupens Hieremias Thren. iiij. admirāter ait. Quō dispersi sūt lapides sanctuarij. i. discipuli xp̄i.

Septima ratio. Caplm. VII.

Septimo rōne gl̄ie. Quāto em̄ hō i maiori gl̄ia fulget ⁊ exaltať. tanto deprecssus ignominiosissima morte magis cōfundiť. ⁊ gl̄ia in ignominiā vertiť. Naz post i mensos honores statim pſterni ad infimas ignominias violēti⁹ ⁊ ꝓfusibili⁹ esse solet. cū q̄ta āt gl̄ia suscept⁹ fuit i hierl̄m i die palmarꝝ ostē/ dit Joh. xij. dicēs. Turba aūt multa q̄ ꝓuenerat ad diē festū cū audisset: qz venit ihs hierosolimā: acceperūt ramos palmarū ⁊ pcessērūt obuiā ei ⁊ clamabāt dicētes. Osanna bñdict⁹ q̄ venit i noie dñi rex isrl̄. Et Mat. xxj. iteruz dr. plurima turba strauerūt vestimenta sua in via. Alij aūt cedebāt ramos de arboꝝib⁹ ⁊ sternebant in via. Et sequiť. Cuz intrasset ihs hierosolimā. cōmota est vniuersa ciuitas dicens. sez admiratione magna. Quis est hic cui sez tanta seḡla ⁊ gloria adhibeť?

Qz q̄druplex honor exhibit⁹ christo in die palmarꝝ tpe passionis i ignominiā versus est.

Animaduerte diligēter q̄ in q̄ttuor cū honorauerūt. sicut ex p̄cedentib⁹ ptz. Primo in ꝓnis. secūdo in ꝟbis laudis. tertio in opibus virtut. q̄rto in reb⁹ suis. Primo honorauerunt eum in ꝓnis ꝓprijs. quia ei ꝓsonaliter obuiā pcesserunt ⁊ in hierusalē deduxerūt sed multo ampli⁹ multiplicata ē ignominia. qz idem popul⁹ in eodē loco. eidē diebus. postea eum crucifixit. atq; de eadē ciuitate nō equitādo ꝫ crucem portādo ꝓtumelioſe eiecit. Nec q̄dez suffecit vna ignominia p vno honore. sed ampli⁹ addiderūt: quia cū villi pcio venūdantes tanq̄ latro ab eis capitur: ⁊ ei Barrabas latro pessimus anteferť. Secū do verbis laudis laudauerūt et honorauerūt eum dicētes eum saluatorē deū regem. Saluatorem q̄dem cum clamabant. Osanna. id ē. obsecro salua nos deū q̄z cum clamabāt dicentes Benedictus q̄ venit in nomie dñi. id ē. habēs rem ⁊ nomē veri dei. Regē etiā eū dicebāt cuz clamabāt rex israel q̄ venis verus rex isrl̄. Sz multo ampli⁹ multiplicata ē ignominia ei⁹. Nā q̄ dixerunt. Osanna: postea clamabāt Mat. xxvij. Sanḡuis ei⁹ sup nos ⁊ sup filios nr̄os Qui ꝟo dixerūt Benedict⁹ qui venit i nomie dñi ⁊ē. id ē. tanq̄ habēs rem ⁊ nomen veri dei postea clamauerūt Luc. xxiij. Crucifige crucifige eum. Qui ꝑus dixerūt rex israel. postea asserebant Joh. xix. Non habem⁹ regem nisi cesarem. Insup ignominiā sup gloriā addiderūt insultationib⁹. irrisionib⁹. impꝛoperijs in euz irruentes ⁊ dicētes. Prophetisa. Aue rex iudeoꝝ. si tu es christus descēde de cruce ⁊ multa similia. Tertio glorificauerūt et honorauerunt eum opibus ꝟtuosis. quia scindentes ramos palmarū ⁊ oliuarū flores ⁊ folia pſternebāt in via. p que ſm Grego. designant opera ꝟtuosa. Sed q̄z dissimilis est ignominia subsecuta? q̄q̄z dissimiles sunt rami ⁊ crux. flores et spine. folia ⁊ claui. palme ⁊ virge? Non ꝫ quidem satis fuit: nisi vltra gloriā multo amplius ignominia multiplicet: qz vltra hoc ꝓsputus est: colaphisat⁹ est. Quarto glorificabāt eū cū rebus suis: quia vestimēta sua pſternebant in via. se cū reuerētia exuentes: ⁊ illa xp̄i aselli pedibus submittētes. Sz vide q̄ta est ꝓtumelia subsecuta: imo abundāti⁹ multiplicata. nā cui tūc pſternebāt vestimenta aliena nunc aufere bāt sua: ⁊ sors mittebať sup ea nec dimissa ē illi nisi vnica tunica rubea: videlicz caro sua mūdissima suo p̄ciosissimo sanguine rubricata et vulneriб⁹ lacerata Insup ⁊ ab ista fuit aia sua sāctissima ipo cruciatu eiecta: nec insup suffecit eis xp̄m nudare vestib⁹ suis. Insup ⁊ ip̄m deriserūt vestib⁹ alienis: nunc clamide coccinea. nūc purpurea. nūc ꝟo veste alba. nūc velabāt oculos. nūc pcutiūt pugnis: nūc aut̄ alapis: nūc polluūt sputis: ⁊ sic nihil deficiat ad multiplicationez ignominiosi dedecoris p gl̄ia suscepti honoris. p oib⁹ supradictis. Esa. lij. ait Ecce ītelliget ser⁹ me⁹ ⁊ exaltabiť ⁊ eleuabiť ⁊ sublimis erit valde. sic obstupuerūt sup euz multi sic i gl̄ia erit inť viros aspectus eius.

Articulus. III. secūde partis vbi p septem alias rationes ostēdit magnitudo obꝛobrij mortis xp̄i iesu scdm causam formalem.

Tertio insup ait: humiliatus sū nimis: ꝓpter causam formalem. Ad intelligēdum insup stupendā abyssum humilitatis passionis ihu christi contemplemur mortis eius causam formalē. ⁊ apparet etiam abyssus humilitatis ⁊ vilitatis ex septēplici alia ratione. Primo ꝓpter derisionē. secūdo ꝓpť afflictionē ⁊ flagellationē. tertio ꝓpter cōronationē. quarto ꝓpter nudationē. q̄nto ꝓpter crucifixionem. sexto ꝓpter blasphemationē. septimo ꝓpter ꝓfusionem.

De passione xpi

Prima ratio. Capitulū. I.

Primo ppter derisionē. vnde q̄to est persona sublimior in septē gratijs seu dignitatib⁹. de q̄b⁹ dictū ē in arti. p̄cedenti in natura. i forma i gr̄a. in sapiētia. in fama. in seḡla. ⁊ in gl̄ia: tanta derisio sibi facta vi tupabilior est. Sed xp̄s sicut supra dictū ē habuit oīa p̄dicta sup oīes creaturas alias: q̄ re derisiones ei⁹ grauiores fuerūt q̄ posset humana lingua enarrare: aut mens aliqua cogitare. Expgiscere anima deuota ⁊ p̄sidera q̄ ille q̄ est sūma reuerētia angelor̄. ppter nos factus est ludibriū impior̄. ⁊ q̄si pyla derisionis eor̄. q: de ipo mutuo colludebāt mittētes ad alterutrū p̄fusione repletum. Nā annas misit illum ad caypham. cayphas ad pylatum. pylatus ad herodem. ⁊ herodes remisit eū pylato: ⁊ semp i supradictis locis atq̄ i eor̄ itineribꝰ derisus est. vñ ppheta in psona dñi ait. Oēs videntes me deriserūt me. Atq̄ de triplici derisione imediate subiungit. Prima fuit verborū. secūda signor̄. tertia sermonū yronicorum Prima fuit verbor̄. vnde dicit. Locuti sūt labijs. id ē. p̄siderate. scz falsa imponendo. ⁊ falsa p̄mittēdo. vñ Matth. xxvij. dicebant Alios saluos fecit seip̄m non pōt saluū facere: ecce falsa impositio. Si rex israel es descende de cruce ⁊ credimus: ecce falsa p̄missio. Nō exponens Ambro. ait. O stulte ⁊ cece grex sacerdotū. nū quid impossibile ē ei de puo ligni stipite descēdere qui descendit de alta celor̄ sublimitate: nunq̄d tua vincula possent illū tenere quē celi nō possunt capere. non venit inq̄t vt se liberaret q: sb̄ seruitute non erat. ꝫ vt nos de seruitute redimeret. Secūda derisio fuit signor̄. vñ ps. subdit. Et mouerūt caput. Unde Matth. xxvij. Pretereuntes autē blasphemabāt eū mouentes capita sua dicētes. vach q̄ destruis tēplum dei. ⁊ in triduo reedificas illud. Tertia derisio fuit sermonū yronicor̄ q̄ fiūt q̄n bona ip̄roperabāt. Et d̄ hac ppha subdit Sperauit. s. xp̄s i dño videlz deo p̄re. eripiat eū scz de manib⁹ nr̄is saluū faciat eū. s. resuscitādo illū q̄n vult eū vt ipe dicit. Et iterū Mat. vbi s. Cōfidit i deū liberet eum nūc si vult. dicē enī q̄n filiꝰ dei sū. ꝫ q̄dē derisio p̄figurata ē Gen. ix. in derisione noe. Noe siq̄dē xp̄s ē vinea iudei: inebriatio passio. obdormitio mors. denudatio hūanitatis ostensio. Sem ⁊ iaphet duo p̄ri iudei scz ⁊ gentiles: vestimentū est sacramentuz: maledictio Cham inde p̄ditio. eius irrisio iudeorū derisio fuit. vñ Luce. xxij. et Matth. xxvj dr̄: q̄ corax Anna ⁊ Caypha velauerūt faciem eius: ⁊ colaphis eū ceciderūt. alij aūt plasmas in faciem ei⁹ dederūt dicētes. Prophetisa nobis ap̄e quis est q̄ te p̄cussit. In quo diligēter tria aduerte. Primo q̄ velauit oculi eius p̄tra peccatū q̄ in visu cōmisit eua. Secūdo q̄ calaphis ceciderūt eū ppter peccatū gule. in quo eua offendit. De his duob⁹ ppheta in psona domini ait. Cōfortati sūt q̄ p̄secuti inimici mei iniuste. que non rapui tunc exsoluebā. Tertio quoq̄ palmas in faciem eius dederunt scilicet dicentes tanq̄ diuinatori ppheti sa nobis xp̄e q̄s est q̄ te p̄cussit.

Secūda ratio. Capm. II.

Secūdo ppter flagellationē seu afflictionem Quāto eñ q̄s est sublimior in septem gratijs antedictis. tanto flagellatio ⁊ afflictio sibi illata obp̄robriosior ē. dictū est eñ supra q̄ illas habuit in sublimi. Sed audi afflictōes oīuz mēbr̄or̄ corp̄is sui. Nam pedes ei⁹ discalciati ⁊ nudi cū p̄ totaz p̄tē noctis ⁊ p magnā partē diei huc ⁊ illuc ab eis furore ebriosi ducerēt pie credēdū ē q̄ sepi⁹ eū i lapides impūgebāt. ⁊ fundebāt p viā sanguinem sacr̄ vitalia mēbra ac respirantia sicut cor ⁊ pectoris p̄cauū. ⁊ sīlia dira fuerūt afflicta intimorū ⁊ multor̄ suspiror̄ ⁊ gemituū assūptione. crura coste ⁊ corp̄is latera atq̄ dorsū ⁊ vniūsaliter alia mēbra i dura flagellatiōe afflicta fuerūt i q̄ superficies carnis sue tenē ⁊ delicate fuit crudeliē lacerata ⁊ sāguie cruētata. ⁊ brachia vltra mō dure fuerūt ligata atq̄ p̄stricta ⁊ hinc inde añ ⁊ retro p̄tumeliose retorta. tā horto q̄ i domo Anne cayphe pylati ⁊ herodis: ab oībus eñ p̄dict⁹ locis ligat⁹ deduct⁹ fuit. humeri ei⁹ afflicti fuerūt duro onere crucis. ⁊ tūc maxime credo collū afflictū fuisse chamo i eo posito: p quē ad maiorē p̄tumeliaz traherēt os q̄ afflictuz fuit tā fetido osculo p̄ditoris fellis ⁊ aceti amaro potu. nares afflicti fuerūt horribili fetore sputor̄ abominabiliū iudeorū. ⁊ fetore cadaver̄ mortuor̄. q: i loco caluarie i cruce appensus est: ꝫ facies illa in q̄ angeli desiderabant p̄spicere deturpata fuit impior̄ sputis. gene q̄ afflicte fuerūt ⁊ tumefacte ex sanguine atq̄ liuore cōsperso. ex p̄cussionib⁹ faciei: tumetiā ex corona spinea p quaz sāguis p ei⁹ faciē defluebat: oculi etiā fuerunt afflicti p̄fusi atq̄ velati. fletu reliḡti ⁊ i aspectu terribili inimicorū suor̄ ignē furoris ⁊ iracūdie spirātiū mirabiliter cruciati. necnō q: videbat mr̄em ⁊ discipulū quē diligebat ihs flentes ⁊ cruciatos: aures ei⁹ replete fuerūt obp̄robrijs. vertex capitis afflict⁹ fuit durissimis spinis scz p̄cussiōe arundinis. maxie flagellatus in capite tanq̄ sup⁹b⁹ in facie tanq̄ ribald⁹. in collo tāq̄ stult⁹. Pro inde ppheta ait in psona domini. Fui flagellatus tota die: castigatio mea in matutinis. Et Esa. l. Corp⁹ meū dedi p̄cutientib⁹. ⁊ genas meas vellentib⁹. Sicut enī vnū membrū patitur

cauteriū ad vlterius curationē. nam brachiuz minuit ad corporis sanationē. Sic etiam christus vulneratus est ppter iniquitatū nostraz sanationē. vnde Esa. liij. dicit. Vulneratꝰ est ppter iniqtates nostras: attritus est ppter scelera nra. disciplina pacis nre sup eum. ⁊ liuore eius sanati sumus. oēs nos quasi oues errauimus. Unusquisq; in viam suam declinauit. et dns posuit in eo iniqtates omniū nostrū. id est penā satisfactiuā p oibus peccatis nris. vnde Leui. xvj. mystice est christus designatus per hyrcū in desertū peccata pli. deferētē. hec omnia q̄to facta fuerūt homini sublimiori maxime in septez gratijs de quibus dictū est. tanto maioris obprobrij extiterūt.

Tertia ratio. Capl'm. iij.

Tertio ppter coronationē quasi rex esset stultoz ⁊ iniquoz. Sicut eni dicit ꝙ Matth. xxvij. Pylatus sciens q̄ propter inuidiā tradidissent illū: voluit eum plures liberare: qđ quidē diuersis modis temptauit. Primo allegatōe sue innocētie dicēs Ego nullā causam mortis inuenio in eo. Uidēs aūt q̄ hec causa iudeos ad iram amplius puocasset: accepit scdam liberatiōis viam. s. mutationem fori. transmittēdo eum ad herodem tanq̄ galileū ⁊ sibi ppria dominatiōe subiectuz credens q̄ herodes non iudicaret ⁊ liberaret subditum suum. cunq; nec sic pfecisset: tertiā compulsus est inuenire viam. s. satiare iudeoz impietatem cōtumelijs ⁊ suplicijs sup dām irrogatis. vt sic obprobrijs eius saturati: mortem eius amplius non sitirent vnde credendū est: q̄ q̄to vilius ⁊ cōtumelioſius potuit iesuz coram impioz oculis pentare disposuit. s. nudatum ppijs vestibus cruentatū ⁊ liuidū flagelloꝝ ictibus. sola purpura in derisionē amictum. spinis coronatū. vultū velatū. sputis deturpatū. genis ⁊ tota facie ⁊ ictibus alaparuz tumidū. ⁊ sic in cōspectu pli apparuit vilissime derisus ⁊ vitupatus. Et q̄ allegauerūt q̄ dicebat se dei filiū. pducens eum sic viliter coram pl'o. portabat spineā coronā ⁊ purpureū vestimentū in derisionē iesu dicit ecce homo. Quasi dicat. iste non habet diuinitatis insignia: sed ipm esse hoiem despectū. ⁊ vilificatū atq; doloribus plenū. in vestris oculis manifestant illa ludubria. Nec ppter hoc satiatus est diabolicus furoz illoz hominū impioz. sed magis insanientes clamabāt dicentes. tolle tolle crucifige eum. Cunq; in fine ⁊ in scda allegatiōe dicit pylatus: ecce rex vester. vere platū est hoc verbum: nam omniū obprobrioz ⁊ omniū despectuum ⁊ abhominationū vite p̄sentis portauit coronā. ⁊ merito dici potuit rex obprobrioz ⁊ vituperioz omniū eius vite. Nunc egredimini ergo filie syon: ⁊ videte regē Salomonē in diademate qua coronauit eum mater sua. s. synagoga. Expergiscere o aīa mea ⁊ audi Bernū qui in quodā sermone ait. Caput angelicis tremebundū spiritibus densitate spinarū pungit facies pulchra pre filijs hominū: sputis iudeorum deturpat: oculi lucidiores sole: caligant in morte: aures que audiūt angelicos cantus: audiūt peccatoz insultus. Os quod docet angelos: felle ⁊ aceto potat. pedes quoz scabellū adorat: cruci clauo affigunt. Manus que formauerūt celos: sunt in cruce extense ⁊ clauis affixe. Corpus cedit: ⁊ latus lancea pforat. Et quid plura nō remansit in eo nisi lingua: vt p peccatoribus exoraret: ⁊ matrē suā dilecto discipulo cōmendaret.

Quarta ratio. Capl'm. iiij.

Quarto ppter nuditatē. Nam in cruce totaliter nudus crucifixus est. Unde Ambr. Auctor humane salutis sic nudus fuit in patibulo crucis. sicut nudus extitit de vtero marie virginis. O q̄d erat videre corpus iuuenis tam speciosi in tanta deformitate mutatū ⁊ alienatū. ita vt Esa. liij. dicat. Nō est ei species neq; decor. Abdie vnico. c. Stupefactus de aspectu tante deformitatis ait. Cōtemptibilis tu es valde. Et Amos. viij. in psona dei patris ait. In die illa occidet sol in meridie et tenebrescere faciā terrā. i. carnē sanctissimaz dñi nostri iesu christi. qui de terra erat i die luminis. Uide ergo quanta ignominia fuit filiū dei cum septem dignitatibus p̄dictis videre in cruce ita nudatū coram omni pl'o ad obprobrij cōplementū. q̄ etiā ad operiēda pudenda absq; velamine aliquo esset. q̄ nec cui q̄ scelerato lex negare solet. Unde Job. j. in psona dñi ait Nudus egressus sum de vtero matris mee: et nudus reuertar illuc vñ ps. inquit. Diuiserūt sibi vestimēta mea ⁊ super vestem meam miserunt sortem. Unde Ambr. in quodā sermōe ait Auctor pietatis in cruce pendens. testamentū p̄didit singulis opera pietatis distribuēs. apostolis psecutionē. iudeis corpus. patri spiritū matri paranymphū. latroni paradysuz. peccatoribus infernū. ⁊ christianis penitētibus crucem: hec ille. Ecce q̄ ppter nos oibus se spoliauit. vt nos ditaret.

Quinta ratio. Capl'm. v.

Quinto ppter crucifixionē. Quāto eni homo sublimior est i statu tanto ignominiosa mors eius vituperabilior est. Cōsidera ergo sublimitatē christi in predictis septem: ⁊ mortem crucis. nam patibulū crucis erat suppliciū pessimoz. ⁊ per cōsequēs ad ma-

ius vituperiũ eius hoc excogitauerũt. Unde Sap.ij.in pſona iudaici pli dicit Morte turpissima ꝯdemnemus eum. Et Iere.xj.in pſona dñi dicit Cogitauerũt sup me cõsilia: d. Uenite mittamus ligna in panẽ eius .i. crucifigamus eum vt crucifixio eius. siue doctrine quaz dicit panem cõmisceaẽ. ac p hoc vilitatẽ supplicij a cũctis viuẽtibus respuaẽ. ⁊ sic eradicam⁹ eum de terra viuentiũ. ⁊ nomen eius nõ memoretur amplius. Et per ppham lamẽtabiliter dicit. Foderũt manus meas ⁊ pedes meos. ſ. clauorum acumine. nec inquit transfixerũt sed foderũt. vt denotet fructũ diffusionis gratiaruz qui inde secutus est. ſ. gloria sempiterna. vnde ihus. Fossa parit tellus optato tpe celis. Fossa caro christi celica dona dedit. Et subdit pphet dicẽs. Dinumerauerũt oia ossa mea. scz ꝓpter violentã corpis extẽsionẽ. sicut supra dictum est. respice mens deuota iaculo cõpassionis pcussa ad sponsum tuũ dilectũ iesum: ⁊ vide in pugna hostili pñtis vite illũ factũ nobis tricoloratũ vexillũ: candor virginee carnis. et nigredo liuida flagellorz. atq; cruoris effusi rubor ostendũt nostrũ recoloratũ Jesum. Uexillum vt ⁊ tu anima mea simili formeris effigie: innocẽtia candida: penitẽtia nigra ⁊ charitate ignea rubicunda atq; sic tota pyssimi iesu sanguine colorata: desideres toto corde ꝓ ei⁹ amore refundere sanguinez: vt eius morti sanctissime conformeris.

Sexto rõ ad idem. Cap. VI.

Sexto ꝓpter blasphemationẽ. q̃to enim qui blasphemaẽ est in gradu sublimiori: tanto ei blasphemia publice coraz pl̃o irrogata est grauior censenda. Sed considera blasphemias p̃dictas cõtra iesum anteq̃ moreret in cruce. Non enim sufficit impijs tanta excruciſſe. ludibria ꝓtra eum. q̃bus p totã noctẽ vsq; ad horã crucis repleuerũt aiam eius. verumetiã omni humanitate postposita oñi pudore reiecto. oino effrontes ipsi sceleratiꝑncipes sacerdotũ. cuz scribis ⁊ seniorib⁹ pli. exeũtes de ciuitate ad crucifixionis locũ: ibi mãsueto agno insultaturi accedũt dicẽtes. sicut ex p̃cedentibus ptz. vach qui destruit templũ dei. alios saluos fecit seipm nõ potest saluũ facere. christus rex israel descẽdat nunc de cruce ⁊ credimus ei. et mltas alias blasphemias dixerũt cõtra eum. vñ Soph.j. ait. Blasphemauerũt dñm exercituũ. Considera o mens deuota q̃to furore ministri taliũ impiorz in oibus actib⁹ passiõis sue tractauerũt iesum: qñ ipsi ꝑncipes sacerdotũ ⁊ scribe ⁊ seniores pli in q̃bus debebat apparere maturitas ⁊ grauitas in iudicando sceleratos. etiã ex interno furore ad tantã exterius rabidã insaniã prumpũt. q; in festiuitate sacroꝝ dierũ nõ erubescẽtes cõtra oẽm illoꝝ cõsuetudinẽ atq; mores. egressi sunt ad locum publici supplicij morienti iusto sic insultantes. Ammirandã q̃dem inuerecundiã sui status in hoc actu demonstrauerũt. q̃ ex horribili odio in dñm iesum pcessisse manifeste videt. iõ ois imanis crudelitas que possit excogitari facta fuisse cõtra xp̃m p hos impios ⁊ eoꝝ ministros: vt placerẽt eis ex eoꝝ rabida furia in eum exercitata est. Uñ ppha in pſona dñi ait. Circũdederũt me vituli multi: thauri pingues obsederunt me. Aperuerũt sup me os suũ sicut leo rapiens ⁊ rugiẽs. Cogita q̃ fidelis aia q̃ crudeliter tractauerũt eum cum denocte libere haberent eum in manibus suis. qñ cuz inaudita impudentia sic coraz omni pl̃o exeũtes omni reiecto rubore pungitiuas inuectões ⁊ ꝓtumelias derisiuas exclamauerũt alta voce cõtra hoiez deficientẽ. morientẽ. ⁊ pendentẽ in ligno. ⁊ toto corpe sanguie defluentez. vñ merito Iere. xij. in pſona dñi ait Hereditas mea quasi leo in silua. ſ. ppter crudelitatẽ. Et iterum ppha ait. Audiui vituperationẽ multoꝝ cõmorantiũ in circuitu. ſ. crucis mee. Et iterũ. Obprobria exprobrantiũ tibi o p̃ eterne ceciderũt sup me ego aũt tanq̃ surdus nõ audiebã: ⁊ sicut mutus nõ aperiẽs os suũ. At alibi dr. Aduersũ me loquebanẽ q̃ sedebãt in porta. ſ. ad spectaculũ morti mee: ⁊ in me psallebãt q̃ bibebãt vinuz. ſ. in cõuiuijs ⁊ tabernis: qz dies festi erat.

Septima ratio. Cap'm. VII.

Septimo ꝓpter ꝓfusionẽ. Q̃to enim q̃s est in gloria sublimior. tanto eius ꝓfusio efficit maior. Ex p̃cedẽtib⁹ dignitatibus claresce põt dignitas xp̃i. atq; eius sũma sublimitas. Sed ⁊ ex sex que in p̃ceden. ca. dicta sunt manifeste apparet. q̃ta fuerit ꝓfusio ei⁹ pẽdentis in cruce cũ homo tam nobilis nature tam speciose forme. tante sapiẽtie. tanteq; potẽtie in miraculis opandis. tante fame tanteq; sequele. tante glorie talis fuit derisus. tam dire flagellatus. atq; afflictus. spinis coronat⁹. totus nudatus. tam attrociter cruci affixus. ⁊ ad oñi spectaculũ in cruce leuatus est. ⁊ tam crudeliter blasphematus. ⁊ quis posset exprimere talem confusionem? Merito q̃ Tren. iij. Iere. p̃dixit: d. Saturabit obprobrijs. Et p ppham inquit. Sustinui obprobriũ. ſ. in corde meo. naz sicut ossa affligũt corpus: sic exprobrantes obprobrijs affligit cor. Et addit. Et ꝓfusio faciei mee coopuit me. Jusup subdit. d. Tu scis improperiũ meũ ⁊ cõfusionẽ meã ⁊ reuerentiã meã. Cõfusio enim magna est homini. qñ vt fur fustigatur ⁊ flagellaẽ: ⁊ tandẽ suspendit. Et sequit

Sustinui q̄ simul cōtristarer ⁊ nō fuit: q̄ ꝓsolaretur: ⁊ nō inueni. Et dederūt in escā meā fel. et in siti mea potauerūt me aceto. Ad lras. Ad cōfusionis aūt illius augmentū ⁊ cōplementū cum eo crucifixer̄t duos sceleſtes latrones. medium statuētes Jesuz tanq̄ excellentiozē in sceleribus: ⁊ in impietatib⁹ neq̄ozē. Sicut Esaie. liij. c. p̄dixerat. Et cum sceleratis reputat⁹ est. Attende aūt q̄ licz iudeoz insania ad infamiā dñi Jesu ip̄m inseruerit mediuz inter latrones diuina tñ ꝓuidētia in hoc facto: ⁊ futurū iudicium ⁊ redemptōis beneficiū singulariť demōstrauit Naz ⁊ totū genus humanū latrocinijs paterne ꝓuaricatōis infectū infernali cruciatu debuit iusticia mediāte affligi. In cuius generis medio saluatoz mūdi affixus. electos ex mera gr̄a quasi latronē dexterū iustificādo cōuertit: ⁊ reprobos quasi sinistrū latronē exigente iusticia in sua ꝓtinacia relinq̄t. vt sic dexter latro inueniat. in miscōia crucifixi iesu: vñ gr̄as agat: sinister vo in sua obstinatus malicia non inueniat q̄d rep̄hēdat. Proinde nō vacat a misterio q̄ vterq̄ latro vtrūq̄ blasphem⁹ est cōuicians saluatozi. Qui saluatoz mūdi sicut nullum liberū a reatu inuenit sic ꝓ saluādis omnibus venit. Iz eius liberatiōis fructus ad solos trāsferať electos: sed hoc nō est ex defectu redimētis precij vt redēptozis x̄pi. sed ē ex ceca malicia obstinati animi reprobor. hoz siq̄dem figurā tenuit latro ille sinister: q̄ nec māsuetudine b̄dicti iesu cōspecta: nec ex visione tam manifestoz miraculoz q̄bus fuit tota mundi machina imutata. nec ex benigna iesu susceptōe facta de socio latrone ꝓuerso: nec de charitatiua correptōe cōsotij se in maleficio cōfitentis consortē ⁊ sibi iesum p̄dicantis insontē potuit conuerti ac reuocari. Cui q̄ impius iste nisi ꝓprie malicie suā damnationē ascribet. ⁊ cui etiā dexter latro suā salutē deputare p̄ot. nisi illius gr̄e atq̄ dono qui in eius latere in cruce pendebat qui ip̄m ad se diligendū. cōfitendū. p̄dicandū et defendenduz. gratuita miseratōe conuertit? Pro oībus supradictis Philippus cancellarius parisiēsis in ꝓsona dñi ait. Vide hō que p te patioz: nō est doloz sicut q̄ cruciоz: ad te clamo qui p te mozioz. vide penas q̄bus afficioz: vide claues quibus cōfodioz: cum sit tātus doloz exterioz: intus tñ planctus est grauioz tam ingratū dum te experioz. Quanto aūt charitati ardoze oībus supradictis modis ꝓfusionem sustinuerit p nostra redeptōe amoroſus Jesus ostendit ap̄ls ad Heb. xij. dicēs. Per patientiam curramus ad ꝓpositū nobis certamē. aspicientes in auctozē fidei. ⁊ consūmatozē iesuz: q̄ ꝓposito sibi gaudio sustinuit crucez cōfusione cōtempta Tanta fuit cōfusio quā tūc sustinuit Jesus. vt ad verecūdiā nostre malicie loquar. q̄ insensibilis creatura testať: cōcusso superna virtute toto isto sensibili mundo: nam ⁊ sol obscuratus est retrahēs lumen suū: quasi horrēs tantā confusionē ꝓpeti creatozē. velum templi scissum est. ostendēs ꝓpalatā esse viam regni celoz per crucis ꝓfusionē. quā christus p nobis sustinere dignatus est. Bonumēta apta sunt vt clarescceret q̄ cōfusio crucis christi virtute sua nr̄as ꝓfusiones eminus ꝓpulsabat: ⁊ sic iste totus sensibilis mūdus coloze suo p̄uatus. quodāmodo videbať horrere ⁊ nitebať ostendere cōfusionē omniū cōditozis ⁊ in eius cōfusibili morte lugubre ⁊ funebre assumere vestimentū Cum igiť anima mea ꝑm Aug. in li. de virginitate aspice vulnera in cruce pendētis. sanguinē morientis. preciū redimētis. cicatrices resurgē/tis. caput habz inclinatū ad osculādū: cor apertum ad diligendū. brachia extēsa ad amplexā/dum. totū corpus expositū ad redimēduz. hec quanta sint cogitate. hec in statera cordis vri appendite: vt totus vobis figať in corde qui p nobis fixus fuit in cruce.

Articulus. iiii. scđe partis de aliis septem rōnibus per quas ostēdiť magnitudo obprobrij mortis christi: respectu cause finalis.

Quarto inquit humiliatus sum nimis. scz ꝓpter causam finalē. Si vo vltimo cōsideret causa finalis in dñica passione. ⁊ circūstātie mortis christi debite examinētur. apparebit etiā abyssus humilitatis ⁊ cōfusionis ex alia septemplici rōne. Primo ꝓpter locū. scđo ꝓpter situm. tertio ꝓpter festū. quarto ꝓpter horā. quinto ꝓpter modū. sexto ꝓpter causam. septimo ꝓpter finalē mortē.

Prima ratio. Capm. i.

Primo ꝓpter locū. nam q̄ elegit bethlem natiuitati. elegit hierl̄z passioni. vt maioz esset ignominia q̄ ortus sui erat gloria Erat aūt hierl̄m metropolitana ciuitas et p̄ncipalis sedes regni magisterij ⁊ sacerdotij ideo ibi debebat pati qui erat rex magr̄ ⁊ sacerdos in cultu vni⁹ dei. ⁊ magno erat referta populo. Nam vt dicit Actu. ij. Erant in hierl̄m habitātes iudei viri religiosi ex omni natiōe q̄ sub celo est. Et subdit parthy. ⁊ medij. elamite et qui habitāt mesopotamiā ⁊ iudeā ⁊ capadociam pontū ⁊ asiam frigiam ⁊ pamphiliā egyptum ⁊ partes lybie que est circa cyrenez ⁊ aduene romani. Judei q̄q̄ ⁊ ꝓseliti Cretes et arabes. Ex quo patet q̄ christi mors per infamie diffusionez ad oēs mūdi partes maxime ignominie fuit.

Secũda ratio. Cap'm. II.

Secũdo ppter situm. s. qui fuit caluarie mons locus ⁊ situs vbi impij detrucidabant. vtiq; ignominiosi⁹ ⁊ maxime in dei pl'o diffamatus: tum ppter ciuitatẽ in qua erat sedes diuini cult⁹. tum ppter multitudinẽ ciuitatis: q; ad eam sicut dictũ est q̃si ex oibus mũdi partib⁹ ꝓfluebat. vñ de tali loco Jo. xix. dicit. Susceperũt aũt iesum ⁊ eduxerũt euꝫ et baiulãs sibi crucẽ exiuit in euꝫ q̃ dicit caluarie locus: hebraice aũt golgatha in q̃ eum crucifixerunt. Hic q̃dem est mons ſm Hiero. in quo Abraã iussus est imolare filiũ suũ Jsaac Gen. xxij. Lege hystoriã ⁊ mystice iuenies q̃ Abraam significat deũ patrẽ: ⁊ Jsaac christuꝫ filiũ. mons charitatẽ. duo iuuenes sunt: duo increduli pl'i. s. iudaicus ⁊ gentilis. azinus est stultitia iudeoꝝ. ara ligna ⁊ vepres sunt ipsa sacrata crux Jsaac diuinitas. aries ꝙo hũanitas. ſ ignis est ardẽs charitas angustia passionis filij dei Jesu christi.

Tertia ratio. Cap'm. III.

Tertio ppter festũ. s. azimoꝝ q̃n de iudea tota in hier'm pl's isr'l cõuenire debebat. Nam ſm Nico. de ly. viri tenebant ter in anno hierosolymis interesse festo. ⁊ apparere coꝝã dño. Primo in pasca. q̃ anno illo fuit sexta feria: ⁊ in die illo crucifix⁹ est xp̃s. Secõ in penthecosten. s. in memoriã date legis in monte synai. q; ſm glosam a die agni imolati quinquagesima die data est Tertio sinophegia q̃ est idem q̃ fixio tabernaculoꝝ. ⁊ fiebat in memoria quadraginta annoꝝ q̃bus fuerũt filij isr'l in tabernaculis in deserto.

Quarta ratio. Cap'm. IIII.

Quarto ppter horã. s. meridianã i qua oẽs de ciuitate ⁊ de ppinq̃s partibus facilius cõcurrere poterãt ad spectaculum in christi ꝓtumelie ⁊ obꝓbrij augmẽtũ.

Quinta ratio. Cap'm. V.

Quinto ppter moduꝫ. s. in alto loco vt ab oibus circũstantib⁹ visus. ⁊ sic deluꝫ cõfusibilius moreret. Sicut Esaie lij. c. p̃dixerat dicẽs. Exaltabit ⁊ sublimis erit valde. Sicut in fine p̃cedentis articu. dictũ est vnde merito Greg. in quadã Omel. ait. tanto dignius deus ab oibus honorãdus est. q̃nto p oibus indigna suscepit.

Sexta ratio. Cap'm. VI.

Sexto ppter causam q; vicꝫ crucifixus est sub titulo sũme blasphemie ⁊ ignominie. s. q; dicebat se esse sũmũ deũ. sub qua causa aut titulo nullũ vnq̃ scelestũ leg'm⁹ esse passum. vñ Joh. xix. dixerũt pylato. Nos legẽ habem⁹: ⁊ ſm legẽ debet mori: q; filiũ dei se fecit. Adũte q; nõ dicũt: q; filiũ dei se dixit. ſ filiũ dei se fecit. vt p hoc oñdant q; false ⁊ arroganter vsurpauerit hoc initunt aũt legi illi Leui. xxiiij. Qui blasphemauerit nomẽ dñi: morte moriat. Blasphemia q̃dem in deũ est ei⁹ diuinitatẽ vniuoce ⁊ coequaliter attribuere creature. ⁊ p tanto dicũt eum blasphemasse. dicendo se esse filiũ dei deo. s. pr̃i coequalẽ ⁊ subalez Et q̃dem blasphemia extitisset ⁊ mala: si deus talẽ filiũ gignere ⁊ hr̃e nõ posset. aut si ex scripturis sacris. ⁊ ex certissima fide scoꝝ pp̃haꝝ ⁊ patrum necessario cõuincere possent: q; deus nullatenus filiũ habet. cui⁹ tñ oppositũ ex eoꝝ scripturis habet. sicut diffuse irrefrabiliter ꝓbari posset: ⁊ plerici doctores efficacissime pbauerũt que causa breuitatis omitto. Adde q; si verum nõ extitisset. deus p miracula sua ꝓpria q̃ nullus alius p̃t patrare vitatis testimoniũ nõ dedisset. sicut s. in. iij. p̃cedẽti arti. ⁊ rõne q̃rta circa p̃ncipiũ monstratũ est

Septima ratio. Cap̃. VIII.

Septimo ppter finalẽ mortẽ p̃dicta oia cõcludẽtẽ ⁊ cõfirmãtẽ. q; finis rei acta p̃cedẽtia pbat. Proide Jo. xix. dr. q; cum dñs dixisset cõsũmatũ est: statim subiũgitur. Et inclinato capite tradidit spm̃. Inclinauit aũt caput maxime vt oñderet nobis q̃tuoꝝ Primo grauitatẽ. scõ hũilitatẽ. tertio pauptatem. q̃rto grauitatẽ. Primo aũt iclinauit in morte caput. vt oñderet grauitatẽ. Consueuit enĩ hõ pre nimio onere aggrauat⁹ suũ inclinare caput. Sic xp̃s aggrauat⁹ põdere pctõꝝ nostroꝝ inclinauit caput. vñ. j. Pe. ij. Pctã nr̃a ipse ptulit i coꝛpoꝛe suo sup̃ lignũ. Et Treñ. j. Conuolute sunt iniq̃tates. s. pctõꝝ ⁊ imposite collo meo. Scõ vt oñderet pauptatem. Fuit enĩ tante pauptat⁹ in morte filius dei iesus xp̃s q; ñ habuit vbi reclinaret caput suũ. vñ Berñ. O vita angeloꝝ. O thesaure pauperũ cũ vulpes foueã hñt ⁊ volucres celi nidos. tñ vbi in cruce caput reclinares nõ habuisti. Tertio vt oñderet hũilitatẽ. s. esse viam ad gloriã sempit̃nam. Proinde Proũ. iiij. dr. Viam monstrabo tibi. ⁊ ducã te p semitas eq̃tatis q̃s cum ingressus fueris non artabunt gressus tui: ⁊ currens nõ habebis offendiculũ. Vñ Hug. in l'b de clau. aie. p hũilitatis viaz reũtimur ad celestem patriã. Et p pp̃haz dñs ait. nõ habitabit in medio dom⁹ mee q̃ facit superbiã. Quarto vt oñderet grauitatẽ. i. vt augeret gr̃az deo pr̃i p mortis victoria Solẽt enĩ gr̃as agẽtes inclinare caput. eius enĩ mors nr̃e mortis victoria fuit. q; mortẽ nostrã moriẽdo destruxit Unde. j. Coꝛ. xj. ap'lus ait. Absorpta est mors in victoria. Et iterũ subdit. Deo gr̃as q̃ dedit nob vi-

ctoriã p dñm nostrũ iesum xpm. O mors amabilis. O passio desiderabilis. O pfunditas admirabil. q̃d mirabili⁹ q̃z q mors viuificat. vulnera sanat: sanguis emundat. dolor ad amorẽ inflãmat. apertio lateris cor cordi cõiũgit ⁊ copulat. ⁊ qđ mirabilius est sol obscuratus plus solito fulget ignis extinctus cor magis inflãmat passio ignominiosa glorificat. sitis inebriat. nuditas virtutũ vestibus ornat: cõclauate manꝰ nos soluũt: pedes ꝓfixi nos currere faciũt. emittens spiritũ vitã inspirat atq; in ligno decedẽs ad celestia vocat. Ergo p supradictoꝝ ꝓclusione Aug⁹. in lib. de quattuor virtutib⁹ cardinalibus ait Filius dei ad crucẽ ducit: expalmat qui est vera palma victorie: spinis coronat: q̃ pctõꝝ spinas corrũpere venit ligat. q̃ soluit cõpeditos: ligno suspendit. q̃ erigit elysos a ceto potat fons vite. disciplia cedit. salus vulneratur. vita morit. occidit ad tps vitam mors. Et iterũ idem ait. Ecce p impio pietas flagellat: p stulto sapiẽtia deludit. p mẽdace veritas necat. ⁊ dãnat iustitia p iniquo misẽdia affligit p infideli. p misero replet sinceritas aceto. inebriat velle dulcedo. morit vita p mortuo. Ex oibus p̃cedẽtibus ptz q mortu⁹ est xps iustus p iniustis. ab iniustis ⁊ p iniust⁹. cum iniustis et ex iniustis causis sub iniustis iudicib⁹. cum iniustis penis atq; supplicijs. Respice g̃ mens deuota in faciẽ xpi tui ⁊ cõtemplare in eo crucis portationẽ in exemplũ nre imitatiõis corporis nudationẽ in exempluz nre ꝓfessionis q̃ debet esse nuda. brachioꝝ extẽsionẽ ad amplexandũ insignuz de pctõ redeũtis in gram receptionis: clauoꝝ in manib⁹ ⁊ pedib⁹ infixionez ꝓpter memoriã fixe ⁊ stabilis recordatõis: corone spinee impositionẽ. in figura nre glorificationis. capitis inclinationẽ ad osculũ: in signũ nre recõciliatõis: lateris apertionẽ ꝓpter effusionẽ p̃cij nre redemptõis ⁊ ablutõis. exiuit ab eo sanguis ⁊ aqua ex quibus anima mea redempta ⁊ lota est.

Quedã breuis epylogatio p̃dictorum que dici põt fasciculus myrrhe anime deuote dñice passionis.

Capitulum. viii.

Igitur ex oibus derisiõibus: flagellis spinis clauis doloribus penis ⁊ exprobratõibus. subsãnatõibus colaphis alapis sputis cõfusiõib⁹ ⁊ his silibus vis cõponere ⁊ colligere fasciculũ myrrhe Reꝑre in breui de dñica passione que in mente recõdere possis ad deuote ꝓtemplandũ. intellectualr intuendũ atq; suauiter degustandũ. vt tanq; sponsa xpi dicere valeas de amorosissimo spõso tuo iesu illud. Can. j. Fasciculꝰ mirrhe dilectꝰ meus mihi inter vbera mea. i. inter intellectũ ꝓtemplantẽ. ⁊ affectũ degustantẽ cõmorabit. s. strictus ⁊ pseueranter. Considera enim p̃mo q̃s est q̃ patit. secundo q̃lis est q̃ patit. tertio q̃tus est q̃ patit. q̃rto q̃ de causa patit. q̃nto q̃li forma. sexto q̃ta sũt q̃ patit. septimo a q̃bus patit. octauo in q̃bus ipe patit. nono in q̃bus mẽbris ipe patitur decimo q̃ta acerba patit. vndecimo q̃tuz acerbe patit. duodecimo q̃z meritorie patit.

Primo cõsidera q̃s est q̃ patit. ⁊ indubitãter tene ipz dei filiũ eternũ. regẽ oiuz ideale p̃ncipiũ. redemptorẽ impioꝝ hoiuz. Secdo q̃lis est q̃ patit. qz inocẽtissim⁹ ⁊ nobilissim⁹ ymaginẽ hns eterni regis. Tertio q̃tus est q̃ patitur ⁊ admirare maiestatẽ annihilari. speciositatẽ deformari. felicitatẽ tormẽtari Quarto qua de causa patit. q̃a p inimici redemptõe. p ceci illuminatõe. ⁊ p luti glorificatõe Quinto q̃lr forma patit qz obediẽtissime respectu dei. Seuerissime respectu sui libẽtissime respectu ꝓximi. Sexto q̃ta sunt q̃ patit. qz vt latrũculus vincula vt stultus ludibria: ⁊ vt iniquus supplicia. Septimo a q̃bus ipe patit: qz a gentib⁹ et iudeis. a dñis ⁊ seruis. a viris ⁊ mulierib⁹. Octauo in q̃bus ipe patit. qz i tota familia in honore ⁊ fama ⁊ paupcula sba. Nono in q̃b⁹ mẽbris ipse patit. In manib⁹ trãsfixionẽ. Decimo q̃ta acerba patit ex loco neruo sis qz in manib⁹ ⁊ pedib⁹ ⁊ specie passiõis. qz volebat in pedib⁹ mitigare dolorẽ multomagis in manib⁹ lacerabat ⁊ ecõuerso. Undecimo q̃z intẽse patit ex corpis cõplexiõe q̃ nulla delicatioz. qz qđ diuino pducit miraculo ad melius terminat: q̃z qđ natura pducere posset ex mentis dispositõe qua cõprehẽdebat acutius nocumentũ. que cõprehensio tristicia noiat ex q̃ sensibus causat dolor ex auxilij ꝓuatiõe. In alijs enim patiẽtibus mitigat dolor exterior vel tristicia interior ex aliqua ꝓsideratiõe rõnis redundante in sensualitatẽ. qđ in xpo patiẽte nõ fuit vnicuiq; enim viriũ vt ait Damasce. pmissuz est agere vel pati qđ ei ꝓpriũ est. Duodecimo q̃z meritorie patit. fuit enim passio sua ⁊ mors satisfactiora p peccantiũ multitudie. p pctõꝝ magnitudine. pq̃z penarũ infinita duratõe.

Tertia pars principalis dominice passionis est de duodecim admirandis fructib⁹ ligni vite ⁊ stupẽdis mysterijs crucis christi.

Tertio ꝓncipaliter circa dñicã passionẽ cõtemplemur abyssum incõprehẽsibilis vtilitatis ⁊ fructuositatis: qz de se dñs p ꝓpham subdit dicẽs. Dñe ante te oẽ desiderium meum. i. tu scis qz oẽia sustineo ppter obedientiã tuã ⁊ ppter humani generis vtili-

tatem ⁊ fructū: nō ꝓpter meā cōmoditatē ⁊ lucrum. qđ in ꝑsona humani generis ꝓpha dño cōfitet dicēs. Bonoꝝ meoꝝ nō eges nam nobiscum nec ꝓpter nos efficit deus maior: sicut nec abscꝫ nobis est minor. Ex quo ꝓtz q amor qui tanta ꝓ nobis fecit dñm pati. gratuit⁹ fuit. Quod intelligēs quidā orabat dñm dicēs. O amor qui me amasti sine te. fac me diligere sine me. Ut igit clarescāt admirādi fructus desiderij christi moriēdi ꝓ nobis. ⁊ q̄ magna sint mysteria crucis eius assumā mysticā figurā crucis de qua Bañ. iiij. ꝺr. Videbā ⁊ ecce arbor in medio terre: ⁊ altitudo eius nimia ⁊ magna arbor et fortis: ⁊ ꝓceritas eius cōtingēs celū. Aspectus illius erat vscꝫ ad terminos terre vniuerse. Folia eius pulcherrima: ⁊ fructus eius nimi⁹ et esca vniuersoꝝ in ea. Et subter eam habitabant a ialia ⁊ bestie. ⁊ in ramis eius cōuersabā tur volucres celi: ⁊ ex ea vescebat ois caro.

Nota duodecim fructꝰ ligni vite.

Primus fructus dicit aptitudo: et de hoc ait. Videbā ⁊ ecce arbor in medio terre. Scōs est altitudo ⁊ de hoc ait. Altitudo eius nimia. Tertius est magnitudo vñ ait. ⁊ magna arbor Quartus ꝺr fortitudo. vñ subdit ⁊ fortis. Quintus ꝺr rectitudo. vñ ait ⁊ ꝓceritas eius attingēs celū. Sextus dicitur latitudo: vñ subdit aspectus illius erat vsq ad terminos vniuerse terre. Septim⁹ dicit pulchritudo. vñ ait. Folia eius pulcherrima. Octauus ꝺr multitudo. vñ ait. Et fructꝰ eius nimius. Nonus dicit multitudo: vnde ait. Et esca vniuersoꝝ in ea. Decim⁹ dicit sanctitudo Et de hoc inqt. Subter eam habitabāt a ialia et bestie. Undecim⁹ ꝓmptitudo. vñ subdit: et in ramis eius ꝙuersabant volucres celi. Duodecimus dicit plenitudo. ⁊ hoc vltimo subinfert. Et ex ea vescebat ois caro. De tali autē ligno vite Apoc. ij. Jo. ait. Vincenti dabo edere de ligno vite. In q̄bus verbis ostendit affectuosa saporositas huiꝰ ligni ⁊ fructuū eius: et maxime quo ad tria. Primo q̄ ad subiectū cōuenientissimū. ibi vincēti. scḋo q̄ ad actū dulcorissimū: ibi dabo edere. tertio ad obiectū amorosissimū: ibi de ligno vite. Aꝺ pōt esse thema in festis crucis. Et vt suauius degustent pdicti fructus quēlibet in q̄tuoꝝ partes diuidem⁹ vt etiā in ipsa diuisione cuiuslibet fructus quasi materialiter crucis mysteriū aperiat.

Articulus. i. tertie partis dñice passionis de primis tribus fructib⁹ ligni vite.

Primo cōsideremus tres primos fructus.

Primus fructus ꝓpter quattuor rōnes voluit xp̄s esse crucifixꝰ in medio habitabilis terre. Capm. i.

Primus fructus dicit aptitudo christi crucifixi: cōtemplare deuota mens q̄ta est q̄ magna sint mysteria crucis christi. Cōsidera q sicut ꝓpha ait. Deus rex nr̄ ante secula opatus est salutē in medio terre. s. habitabilis. Ideo Bañ. inqt. Videbā ⁊ ecce arbor in medio terre. vñ merito Gen. ij. dictū est Lignū vite in medio paradysi. i. sancte ecclesie angelis ⁊ hoibus ꝓstitute. Aꝺ verbū pōt etiā ꝓ themate sumi. ꝓpter quattuor enī statuit deus crucē ⁊ mortē xp̄i in medio terre. Primo tā q̄ cōmune vexillū. scḋo tanq̄ cōmune meritū. tertio tanq̄ cōmune gaudiū. quarto tanq̄ cōmune exemplū.

Cui christi crux est triūphale vexillum glorificādoꝝ: tam angeloꝝ q̄ etiam hominū.

Primo statuit eam tanq̄ cōe vexillū oīum saluandoꝝ: qđ intelligim⁹ tam de angelis q̄ de hoibus. Primo enī fuit vexillū. cuius vtute angeli scti in celo sathanā et alios malignos spūs ꝓstrauerūt: ⁊ ad iferos ꝓiecerūt. Proinde Apoc. xij. de electi angelis cum reprobis pugnātib⁹ ponunt tria. Primū est pugne causa. scḋm est pugna. tertiū ē victoria. Primo enī int̄ bonos angelos ⁊ reprobos inuicē aduersantes ponit ꝓtrarietat ⁊ pugne. causa. Prima q̄dez occasio quare diabolus sanctā ecclesiā. ꝑmo i angel⁹ in celo. scḋo in hoibus in terra impugnauit ⁊ ꝑsecutus est. extitit fides xp̄i incarnādi: quē ꝓposuit vniūsalē mediatorē inter se ⁊ creaturā rōnalē. Non enī fas est dicere plures eē mediatores: nec rōnalē creaturā absq̄ mediatore ꝓ gloriā ad deū accedere. cum nō suppetāt merita angeloꝝ vel hoium ad acq̄rendā gloriā sempiternā. sicut infra patebit in. iij. ꝑticula huiꝰ cap. Proinde cū creasset angelos deus in libertate nature reuelauit eis incarnationē filij sui quē ꝓposuit dñatorē vniūsē terre. vt ꝓ hec si vellēt ꝓ christi meritū et gratiā ascēderēt a natura ad gloriā ⁊ q̄ nollēt ruerēt a natura in eīnā penā. vñ Job. xxxviij. c. ait. Quis diuisit lapidē angularē eius. s. terre cū me laudarēt sil astra matutia: ⁊ iubilarēt oēs filij dei: q̄s ꝙclusis hostijs mare q̄n erūpebat q̄si de vulua ꝓcedēs cū ponerē nubē vestimentū eius. Quē ꝓ lapidē angularē terre. hec figura cōueniētius notare pōt. q̄ xp̄m q̄ de terrena materia corp⁹ assūpsit. Sicut ipe Math. xxj de se exponit dicēs ad phariseos. Nūq̄d legistis in scripturis vris lapidē quē reprobauerūt edificātes hic fact⁹ est in caput anguli. hūc lapidē deus dimisit cū eū laudarēt astra matuti-

na: qñ christū in assumptõe carnis mittẽdū ab initio creature rõnalis inter angelos reuelauit vel nunq̃ lapis angularis solũmodo p eo dr. q2 iudeos z gentiles tñ z nõ magis angelos z hoies in vnam cõitatem gr̃e z glorie cuius ipse est caput insil copulauit. Quõ g̃ vnus esset rex angelo2 z hoiu2: si p vtriq̃ illã eternã btitudinẽ nõ meruisset. huic q̃dem incarnatõi q̃daz angelo2 fauebãt. qui. s. in fide christi merito dilectõis eius ad eternã beatitudinẽ intrauerũt: et hi astra matutina denoiañ. quasi mane per claritatẽ glorie oriẽtia. hi iubilãtes interna mẽtis exultatõe de incarnatõe christi deũ de eius sapienti dispositõe in sua gratifica saluatõe laudabant. Ceteri2o supbientes angeli circũuentione luciferi attracti cõtemnebãt inferiori nature subijci: z ad hoc inuidebãt incarnatõi christi. Vñ multitudo eo2 hic p mare significañ: eo q̃ a dulcedine diuina cõuersi amari facti sunt: hinc etiã cum de vulua diuine puidẽtie p creationẽ pcederẽt: z se a diuina luce ppria elatiõe auerterẽc nube a deo vestiti sunt cecitate. s. mẽtis per superbiã obscurati. quos post deus hostijs cõclusit: cum eo2 malicias certis limitib9 sua dispẽsatõe coercuit. Et hoc idem. b. Joh Apoc. xij. insinuat dicẽs. Et aptũ est templũ dei in celo. s. in natura angelica. z visa est arca testamẽti eius. id est. fides x̃pi in templo eius. id est in natura angelica: sicut latius dictum est in quadragesimali de x̃piana religione sermõe lix. arti. ij. p totũ. V Secõo inñ angelos bonos et malos post causas oriñ pugna. vñ Joh. vbi supra ait. Et factũ est prelium magnũ in celo. cũ eni bti spũs victores sint illius reprobe multitudinis angelo2 ostendiñ in eis necessario precessisse prelium siue bellũ. Qđ q̃dem triplicit̃ digestũ est. iuxta tria que in spũali natura reperiunt̃. que sunt rõ volũtas z facultas. Electi2o angeli sublimit̃ sentiebãt de deo: z ad eius gloriam afficiebañ: z p facultate sibi tradita nitebañ. Angeli2o supbientes sublimit̃ sentiebãt de bonitate sue nature: z ideo ad ppriã gloriaz afficiebañ z toto conatu in ptrariũ electis angelis ferebañ. Primo g̃ q̃tũ ad ptrarios conatus hic angelo2 cõflictus prelium dicit̃. pliũ q̃dem a pmendo hostẽ dictũ est. Secõo q̃tũ ad affectionẽ ptrariantẽ. Hoc prelium dicit̃ magnũ magnis eni affectõib9 in cõtraria ferebañ angeli reprobi z electi. Tertio2o ad cõtrarietatẽ sensuũ hoc prelium in celo digestũ est. Celũ eniz spũalem naturã sicut terra corpalem denotat. Vñ Gen̄. j. In pncipio creauit deus celũ z terram. i. spũalem z corpalem naturã. qđ g̃ in spirituali natura de spũalibus cõtrarie sentiebãt in celo pfecto sibijnuicẽ repugnabãt. atq̃ specialius de ipso pncio subdẽs Jo. ait. Michael et angeli eius pliabañ. cum draconе. sicut eni primus inter ruentes angelos draconi cõparatur ppter astutiã z circũuentiuã maliciaz qua primũ in celis angelos circũuenit. Sic z pmus angelos beato2 angelo2 michael denoiañ. scz ppter diuine sapiẽtie admirationẽ. Michael enim quis vt deus interpretañ: per qđ nomen significañ in eo admiratiua ptemplatio diuine saptẽtie dei: in qua ceteris angelis clarius prefulgebat. Et hi omnes cuz draconе pugnabãt atq̃ de resistentia z repugnãtia angelorũ maiorum subdit dicẽs. Et draco pugnabat et angeli eius. scz sensu iudicãtes naturã gr̃e pferendam: z affectu quo afficiebañ ad ppriã gloriã et conatu quo nitebañ electo2 angelorum subuertere obedientiã. Nesciebãt q̃dez donec per experientiã didicerãt: q̃ in oibus gratia sublimio2 est z validio2 q̃ natura. Nam per naturã datur esse creature qđ est in se. per gratiã vero datur creature esse qđ habet in deo. Ideo subditur. Et non valuerũt. scz resistere gratie per naturã. neq̃ locus eo2 amplius inuẽtus est in celo. V Tertio vero de victoria subinferñ. z p iectus est draco ille magnus serpẽs antiquus. qui vocañ diabolus z sathanas. Etiam subditur. Et piectus est in terrã z angeli eius cũ ipo missi sunt. cum enim ante casum essent in angelice nature puritate erant tunc mente pspicaces virtuosi volũtate z facultate efficaces. Cuz vero in terrã piecti sunt spũalis natura passionibus animalibus est subiecta pspicatia ad deceptiones deuiatiões z cautelas detrusa est virtuositas in maliciam cõmutata z efficatia tempptationibus z negotijs perditõis humane applicata est. sicut per totam sacrã scripturaz patet. Et subdit Joãnes. Et ipsi vicerũt eum p/pter sanguinẽ agni. z hoc dicit̃ q̃tum ad meritum passiõis christi. Sed dubiũ est quomodo de angelis hec dicañ? Non enim peccauerũt nec ppter hoc reconsiliatõe eguerũt specialiter vt per sanguinẽ reconsiliarent̃ deo. Ad qđ dicendũ est q̃ licz redemptor z recõsiliato2 vnus est christus. redemptor tñ ex eo dicit̃. q̃ p peccatis suo2 deo patri integre satisfecit. Recõsiliator vero dicit̃: q2 gratiã eis pmeruit. Hoibus ergo in se credẽtibus q̃ peccauerũt z egẽt gloria dei. etiã christus redemptor fuit. q2 pro peccatis eo2 per suã sanctissimã crucẽ satisfecit Recõsiliator vero est angelis: q2 gratiã eis pmeruit. angelis enim qui nõ peccauerũt. redẽptor non extitit: nisi forte large redemptio accipiatur. Eisdẽ enim christi meritis sunt peccatores hoies a peccatj dimissi: z ne peccarẽt angeli pseruati. Egebãt enim angeli recõciliatõe seu mediatore. qui eis a deo gratiã mereret̃. p fectissimũ quidem merituz requirit difficilima

operari atq; pati. amore illius apud quē desiderat pmereri. Et ob hoc oportuit xp̄m mori. ad cōplementū charitatis sue ad p̄fem atq; cōfratres suos euisdē scz glie pticipes et sequaces. Non igit dicit btūs Johes q; angeli redempti sūt in sanguine agni: q; b̄ spciale ē hoibus. ꝙ ait. q; ipi vicerūt eū scz dyabolum in sanguine agni: ⁊ b̄ cōe est toti eccl̄ie saluandorū. Tam eñ bti angeli q̄ etiā electi hoies vicerūt eū scz dyabolū in sanguine agni: non ꝓp̄rijs viribꝫ ꝙ merito ihu xp̄i qđ cōpletū est in passione et cruce illi⁹. Ex his ptz q; bti angeli atz oēs electi habent p cōmuni vexillo crucem Jesu xp̄i. Decū do licet ex p̄cedētib⁹ pateat fuit et est crux xp̄i cōmune vexillū oīb⁹ hoibus dei electis ad eiciēdū de mūdo p̄incipem huius mūdi. Porro ipe sathanas amissa ptāte quam inter scelestes spūs ipe p̄us habuit p̄inceps oīm malorꝫ scz tam culpe q̄ pene que in p̄nti seculo habundant effectus est. Sed p xp̄i crucē tanq̄ in triū phale vexillū de b̄ mūdo electus fuit. Un̄ Jo. xij. c. dñs ait. Nūc iudiciū est mūdi. nunc p̄nceps hui⁹ mūdi eiciet foras. Sicut enī xp̄s hō p crucē meruit cōstitui iudex vniūsorꝫ. Iz b̄ ipm ei cōpeteret p aliam viaz: sic p crucē meruit talem segregationē oiuz electorꝫ a reprobis. ac totalē ablationē oīmode ptātis demonū. et reproborꝫ quā habeb̄t sup electos seu etiā eligēdos. q̄uis p ordinationē sapiētie dei ad electorum vtile exercitū nō simul tota ineffectu ablata sit. Qđtū ꝙo ad effectiuā victoriaz ⁊ causalē fuit tunc vniuersale iudiciū mūdi: Iz nō q̄tū ad oīmodā executionē effectus. q; ꝙo p triūphale vexillū crucis iam facta est cōdēnatio ⁊ p̄stratio p̄ncipalis ducis ⁊ capitis ag̃elorꝫ reprobo-rum: ⁊ hoc aperte insinuat ⁊ includit ceterorū p̄strationē: ideo de ipo capite sub infert. Nūc p̄nceps hui⁹ mūdi eiciet foras. Ante eni passionem xp̄i pctīm in mūdo dñabat a q̄ qđem nullus oīno exitit liber: xp̄o tm̄ mē ⁊ mē eius exceptis. Post ꝙo eius passionē inumerabiles a iugo pcti liberati sunt q̄ in eius crediderūt aduentū. Et ideo p passionē xp̄i quodāmodo eiectus est ne mūdo penitus dñaret p culpā. licet durāte cursu p̄ntis mūdi oībus etiā sicut p̄dicti est ipi xp̄o. iuxta qđ xp̄s dignat⁹ fuit dñare p penaz. Hoc tm̄ dñium in scdo xp̄i aductu amittet oīno. cū xp̄s tradiderit regnū deo p̄t oiuz malorꝫ inuētor p̄sequet irreuocabiliter in profundū inferni. sicut ⁊ ante p̄iectus est de celo irreuocabiliter in vorāginē hui⁹ mūdi.

Q̄z christi crux est cōmunis thesaurus tam electis angelis q̄ etiā electis hominibus.

Secūdo xp̄i crux est tanq̄ cōe meritum et cōis thesaurus. s. tam angelis gloriosis q̄ etiam electis hoibus ac glorificādis. nam oēs thesauros diuine sapie meritorꝫ ⁊ angelice ⁊ hūane cōicādos nature amorosus iesus collocauit in cruce: qđ denotat in sanguine agni. q̄ est thesaurus quacūq; pugna. s. ⁊ conatu a nob sicut et ab angelis acq̄rendus: vt cum eis gloria cōsequamur eternā. De hoc aūt agno Apoc. xiij dicit. q; agnus occisus est ab origie mūdi. Qđ qđem ideo dictū est. Primo q; passio christi ⁊ mors in desiderio: sicut ex p̄cedētib⁹ patuit valebat ad meritū ⁊ gloriā sempiternā angelorum. Scdo q; ab ipso initio mūdi post lapsum p̄mis hois p nobis redimendis ordinatus est mori. Tertio q; ab origine mūdi p sctōs eius mors cepit figuris ⁊ mysterijs p̄nūciari. vt q̄si in talibus figuris occisus sit. Insup q; ab ipso initio cepit in suis mēbris occidi: sicut pz in Abel et Cayn fratre suo occiso. Proinde Mat. xiij. dicit mystice Simile est regnū celorꝫ thesauro absc̄dito in agro: quē q̄ inuenit hō absc̄dit: ⁊ p̄ gaudio illius vadit et vēdit oīa que hz. ⁊ emit agrū illū. Hoc qđem celorꝫ regnū ē meritū sanctissime crucis: q̄ oēs tam angelos q̄ hoies i celo regnare facit. que ideo thesauro cōparat q; oībus glorificādus abūdātior est. hūc thesaurum q̄ reperit. s. laborādo in agro virtuose atq; moralis vite. aut p̄nie sancte. s. in corde suo tanq̄ fasciculū myrrhe. ⁊ p̄ gaudio illius vadit ⁊ vendit. s. si sapit postponit vniūsa q̄ habz tpaliē. ⁊ emit agrū illū vt possidere valeat meritū. i. thesaurū crucis. vñ Joh. j. dr. De plenitudine eius oēs accepim⁹. s. taz angeli tam bti q̄ hoies btificandi. Et ad Col. j. dr. in ipso. scz xp̄o cōplacuit oēm plenitudinē inhabitare: et p eum recōsiliari oīa in ipm pacificās p sanguinem crucis eius siue q̄ in t̄ris: siue q̄ in celis sūt. Ecce thesaur⁹ crucis tam angelis q̄ hoib⁹ cōis atq; cōicatus. Et iterū ad Eph. ij. dr. Ipso sūmo lapide angulari xp̄o iesu: in q̄ oīs edificatō scz tam angelica q̄ hūana crescit scz in hoibus in templū sanctū in dño. in q̄ ⁊ vos edificami in habitaculū dei in spūsctō. Proinde Cris. in sermone de passione dñi ait. Voluit dñs pati sub celo: nō i templo iudaico. ne putares p illa tm̄ plebe oblatū. ⁊ iō foras ciuitate. foras muros. vt scias sacrificiū esse cōe. qđ totius terre est oblatio: qđ cōis est purificatio.

Q̄z crux christi est cōmune gaudiū angelorum.

Tertio qđem crux christi est tanq̄ cōe gaudiū. s. ag̃elorꝫ ⁊ hominū. Et audi hoc ait Joh. in Apoc. vbi s. Et audiui vocez magnā de celo dicentē. Nūc facta ē sal⁹ ⁊ virtus et regnū dei nr̄i ⁊ p̄tās xp̄i eius. hec angelorū

vox. clamor est cōgratulatōis ⁊ exultatōis interiōris: q̄ beati angeli ꝓgaudebāt glorie ⁊ xp̄i sui pati. ⁊ etiā humane saluatōi Ūñ nō solū de ꝓpio bono qđ tūc ꝓsecuti sūt gaudebāt ⁊ gratias agebāt. verūetiā de humana salute sanguinis xp̄i merito ⁊ suo ministerio obtinēda. ꝓptea dicūt nunc facta est salus. s. q̄tū ad declinationē a malo. ⁊ virtus q̄tū ad opationē boni. et regnū ſq̄tum ad spūs libertatē. q̄ libere ⁊ absq̄ vlla cōtradictione obediat summo deo. hec ille superbiens angel⁹ ex natura volebat hr̄e: et gr̄am p quā deus rōuali creature obtulit gl̄iaz ꝓtēnebet. ⁊ q̄tū valuit electā illā magnitudinē angelor̄ q̄ se oblate gr̄e gratos reddebāt conatus est impedire: sicut in ꝑlio ꝓcedēti dictū est Non enī est verisīle electos angelos absq̄ probatōe tñ accepisse ꝑliuz. cum nec hoīes q̄ infirmiores sunt sine pbatiōe pñt glorificari. hui⁹ enī salutis cui⁹ deus est auctor. agnus dei xp̄s est mediator. Et ideo subdit. Et ptās xp̄i ē. Sicut enī xp̄s ſm diuinitatē hz dñium ⁊ ptātem vniūsalis ꝑmij. sic ſm humanitatē qua in cruce passus est ⁊ meritū acq̄siuit hz ptātē vniūsalis meriti. Non enī angelica nec hūana merita aliq̄ pondus eq̄litatis iusticie hr̄e pñt. ad illud ꝑdiū infinitū qđ est deus. nisi fulciant̄ merito iesu xp̄i. qđ q̄dez sicut rōnē meriti hz rōne hūanitatis assūpte ⁊ crucis. sic rōni ēnfiniti hz rōne ꝓiūcte diuinitatis. ac p hꝰ ſm iusticie eq̄litatē infinito ꝑmio cor̄ñdet infinitū meritū: infinito merito soluit infinitū premiū. hui⁹ meriti crucis xp̄i ptāte. ꝑmū inter angelos: sicut dictuz est electi reuelati angeli intrauerūt ad gloriam diuine fruitōis. Et iuidentes angeli ꝓpicti sunt in chaos eterne dānatiōis. atq̄ extunc ꝑualere cepit meritū crucis xp̄i p fidē q̄ in ip̄m erat: cui humilr̄ se subiecerūt electi angeli ſm formā volūtatis dei. ⁊ hoc q̄dem ex dictamine sapiētie dei ꝓcessit: vt sicut iferiores creaturas p superiores ad suā participationē deus exaltat sic superiores creaturas p inferiores ad sui verā cognitionē hūiliat. Nōne deus sic hūiliat humanā creaturā vt se inaīatis creaturis subiiciat ad salutē in ꝓceptōe sacramentor̄: ⁊ in ceteris alijs necessitatib⁹ suis nō solū in spūalibus: sed etiā in corpalibus. Ūñ ad Rō. viij. dr. Vanitati creatura subiecta est nō volēs. s. ꝓpria voluntate: sed ꝓpter eum. s. deū q̄ subiecit eam in spe. Oportuit g̱ etiā sublimes angelos p inferiorem creaturā que est hūanitas eruditi ad hūiliandū se sub potēti manu dei. Qđ si aliq̄s obijci at quō meritū crucis xp̄i tunc angelis valebat cum xp̄s nōdū meruerat: dicat mihi ⁊ ipe quō valebat illis hoībus q̄ ante aduentū suū crediderūt id aduētu eius· q̄ eccl̄ia sancta vere ⁊ fideliter asserit ⁊ ex hoc intelliget quō electis angelis meritū passionis valebat. Hanc q̄dem salutē quā merito crucis xp̄i angeli electi aut sancti adepti sunt: iam deinceps misteriis suis hoibus sibi obedientibus ex eor̄ charitate ꝓcurāt vt meritū crucis eius cōe sit gaudiū elector̄ tā hoīuz q̄ etiā āgelor̄. Ūñ ad Heb. dr. Oēs ad ministratorij spūs sūt in misteriū missi. ꝓpt̄ eos q̄ hereditatē capiūt salutis In oiuz ꝑdictor̄ mysteriū ꝓtēplare q̄ de duob⁹ lignis vno recto ⁊ alio transūsali crucis cōpaginat̄ figura q̄ duo sunt sole gratificāde nature āgelica. s. ⁊ hūana vñ. iij. Reg. xvij. in mysteriū dixit illa bona vidua ad Heliā. Ēn colligo duo ligna. Vidua illa rōnalis natura est: q̄ in angelis suo viduato merito virilitatis cōplementū debitū nō habebat. Colligunt̄ enī duo ligna: q̄ i cruce p oiuz cōsūmatorē iesum: angelica ruina ꝓficit̄ ⁊ hūana captiuitas libarat̄. Et in duob⁹ lignis crucem cōpaginātib⁹ vtrasq̄ figurari p̄t naturas ió illud lignuz qđ recta sublimitate ad celū erectū est naturā angelicā ꝑfigurat. q̄ quidē recti/tudine stans officiosissima deuotōe ⁊ plenaria volūtate diuine sublimati adhesit. Illō ꝙo qđ transūsum est hūanā naturā signat: q̄ trāsuersaimo vt verius dicā eūsa status sui pdidit eq̄tatem. Intuere g̱ cū q̄to sacr̄o ista duo ligna iungunt̄ In vtroq̄ enī ligno scissio fit ex cōcauo q̄dam: ⁊ ex occasiōe vulnerꝫ vnitio ⁊ iūctura cōponit̄ Supcelestes ei spūs nō veremur dicere q̄ vuln⁹ acceperūt. q̄ teste Job. xiij. De⁹ in angelis suis reperit prauitatē. nec q̄dā cōtēnēda plaga cū ea reserari optet. q̄ nō restituo socialī nūero alias nūerositas cadēs facta videt̄ iuanū. Inferior ꝙo natura miserrimi hois a plāta pedis vsq̄ ad vticē capitis ita venenifera fermentatōe infecta est: vt tota scaturiēs sue putredinis vmibus nesciat: vñ veniat aut q̄ vadat. vtroq̄ igit̄ spirituū vtrisq̄ vulnerib⁹ nō mediocrit̄ hyātib⁹ facta ē iūcturalis impssio: q̄ xp̄o ningēte ita resarcita est vt nihil vulnerificū videat̄ inesse. Jesus g̱ in vtrisq̄ ꝓfixus illos q̄dē reintegrās nūero hoīs vo expurgās pctō vtrosq̄ cordis cauilla sui callid⁹ nectit. ⁊ corp⁹ ꝑpuz iūctur⁹ opponit. ne. s. valeat resilire. Crux g̱ iūgit celū ⁊ terrā: ⁊ plene pacificat naturā angelicam ⁊ hūanā. Ex q̄ ptz q̄ bñdicta crux ē firmissimū ⁊ indissolubile glutinū q̄ glutinat̄ rōnalis natura angelica. s. ⁊ humana. vt ex vtrisq̄ illa ciuitas cōpleat̄. cui⁹ est ꝓticipatio inidip̄m.

Qđ crux xp̄i data est angelis: ⁊ etiam hoibus in exemplū.

Quarto crux christi est tanq̄ cōe exemplum ⁊ speculū. s. hoibus ⁊ angelis sanctis. nam ipa est via p quā xp̄s puenit sūma celor̄. ex hoc exemplū oibus desider̄ti-

bus celū ascēdere derelinqt. vñ Au. xxiij. dicitur. Oportuit xpm pati. z sic intrare in gloriā suā. Et. ij. Thimo. ij. Si xpo cōmortui sumus et cōuiuem⁹. vñ Aug⁹. in li. lxxxiij. questionū ait. Sapia dei hoiem ad exemplū q̄ recte viuere remus suscepit. Pertinet aūt ad rectā viam ea que sunt nō metuēda nō metuere. Sūt aūt aliqui hoies qui q̄uis mortē nō timeāt. genus tñ mortis abhorrescūt. vt g̃ nullus genus mortis recte viuēti homini metuendū esset in illis hois cruce ostēdendū fuit: nihil enī erat inter oia genera mortis illo genere execrabili⁹ z formidabilius. Merito g̃. j. Pe. ij. dicit. Christ⁹ p nobis passus est nob relinquēs exemplū: vt seq̄mur vestigia eius. Nec q̄ angeli sancti b xpi exemplū dedignati sunt. nam lz imortales a deo creati essent. adimpleuit tñ in eis vis dilectōis qō nō habebat natura creatōis Tanta enī vis diuine dilectōis in mētibus eo⁹ creuit seu fuit vt p gl'ia eius mori libētissime voluissent si eis possibile extitisset. Dilectio g̃ que in hoibus facit de necessitate vtutē. fecit in angelis de vtute quandā necessitatē. qō bñ Joh. in Apoc. c. xij notat: cum de angelis ait. nō dilexerūt aias suas vsq̄ ad mortē. i. sic deū cordialiter dilexerunt vt sibi necessariū estimarēt ppter vite nō parcere. diuine dilectōis feruore. si diuie volūtatis bñplacitū extitisset. Qō q̄dem deus acceptauit ab eis. tanq̄ si illō ope cōpleuissent. Ex quo ptz q̄ creature rōnali exemplū relinquit. vt sicut imortalis deus dei. s. filius p recōciliatione creature rōnalis mortalis fieri q̄ mori dignatus est: sic rōnalis creatura si recōsiliatori suo grata esse desiderat eē parata oino debet p ipso mori si esset volūtas eius.

Fructus scōs q̄ ppter quattuor rōnes voluit christus iesus crucifigi in alto loco. Capl'm. ij.

Secūdus vo fructus crucis dicit altitudo. Et de hoc ppha. d. Et altitudo eius nimia. Et merito q̄ altitudo deitatis. i. altissimus altissimi dei filius. z glorioſus vgina/lis vteri fructus. dñs iesus xps in ea pependit si p nra redemptōe in illa mori dignatus est. p pter quadruplicē enī causam ad lram ac mysticē crucē suā dñs nr iesus xps voluit esse altam Primo vt ab oibus melius videat. scōo vt affectuosius inquirat. tertio vt ab oibus timeat quarto vt indignis occultet. Primo q̄dem vt ab oibus meli⁹ videat: ac p hoc nemo p ignorantiā excusaret. qō intelligēs ecclesia p ?suetudine habet in ecclesijs crucifixū ponere i sublimi. z crucē etiaz ponit sup sacrata z ecclesiastica loca. Proinde Mat. v. dñs ait. Nec accēdūnt lucernā z ponūt eā sub modio. sed sup cādelabrū: vt luceat oibus q̄ in domo sūt Lucerna q̄dem ardēs p charitatē: z lucēs p veritatē est dñs iesus xps. Nam sicut lucerna hz testaz bombicē z oleū ex q̄bus lumen ardēs refulget sic z xpi corpe aia z diuinitate xps in vita sua ad illuminādū z inflāmandū fulgebat. vñ Jo. viij. de se ait. d. Ego sum lux mūdi. s. pñtis seculi in q̄tū sum hō vel in q̄tū deus z hō sum. lux sum mūdi. i. hois. q⁹ solus possum tenebras de aia effugare. Et subdit. Qui sequit me cruce. s. p fidē formatā: nō ambulat in tenebris ignorātie neq̄ culpe z p cōsequēs non veniet ad tenebras gehēne. q̄ termin⁹ sunt p̄dict⁹ tenebr⁹. Ideo Mat. viij. vocat eas dñs tenebras exteriores. i. vltimas. Merito g̃ voluit xps crucē suā esse in alto loco: vt eam totū ventū sum illuminaret z inflāmaret. Nam p crucē patefacta est vitas ardens ? tenebras ignorātie: acq̄sita est gra ? tenebras culpe. z pmissa est gloria cōtra tenebras gehēne. Id eo dñs subdit. Hz habebit lumen vite. i. q̄ō est vitale z ducit ad vitā q⁹ lumē crucis ducit p charitatē ad gloriā sempiternā. Ideo ppha ad crucē ait. Apud te est fons vite. s. dñs nr iesus xps: z in lumie tuo videbimus lumen. Scribit enī in li. de mixtionibus elemēto⁹ q̄ si interfector videret illū quē interemit: statim vulnera interfecti emanāt sanguinem. Ita silr si deuotōis oculis intueamur xpm quē nō soluz p originalia pctā: s p scelera multa occidim⁹ sentiem⁹ ex eo recentē emanare sanguinē p eius passiōis cōpassionē. Erige g̃ oculos aia mea ad fontē ardētis lucis: vt tepiditas z ignorātia tua in cruce iesu calescat et illustret. Si q̄d etiā aduersi patimur: si psecutiones: si detractōes: si infirmitates z passiōes seq̄mur cōsiliū apli ad Heb. xij. dicētis. Aspicientes in auctorē fidei z ?sūmatorē iesuz. p patientiā curram⁹ ad ppositū nobis certamē. q̄ pposito sibi gaudio suscepit crucē: ?fusiōe ?tēpta. Videa rō vt affectuosi⁹ inq̄rat z diligat suaui⁹ gustat bonū q̄ cū labore acq̄sitū est: z sic ecōtra vtit in fastidiū q̄ facile inuenit. Sicē enī ex reflectōe radio⁹ solis in speculo cōcauo facilit i pāno incēdit ignis: sic ex reflectōe hūane intelligētie in speculū crucis ?siderādo q̄tū dilexit nos deus. accēdit ignis diuini amoris in eius affectiōe. vñ ad Rō. v. hortat apls. d. Cōmendat aūt suā charitatē deus in nob. qñ cum adhuc pctōres eēmus Sm tps. xps p nob mortu⁹ est. Ad h̄ siq̄dem ?siderādū vt hūana affectio ad amorē dñi inflamet. etiā hortat spiritus vitatis et charitatis. Deuteron. xxviij. dicens de sanctissima cruce. erit vita tua. i. sanctissima crux que est aie vita. quasi pendēs ante te. Ex hac consideratōe p conatū z feruorē: ascēdit affectus ad saporē z gustū mysterij cru

cis. ñ talis aīma feruēs p desideriū ait illud Cañ. vij. Dixi ascendā in palmā ⁊ apprehendā fructus eius. Ad hoc q̄dem maxīe hoc tpe q̄libet conari debet p carnaliū voluptatū abscisionem. vñ Aug. in ꝑmo. xl. ait. Congruit nr̄e devotioni vt q̄ dñi crucifixi passionez celebraturi sumus. reꝑmendaꝝ passionū carnaliū ac voluptatū crucē nobisꝑpis faciamus. ℣ Tertia ꝯo rō vt ab oībus timeaī. Altus siq̄dem in cruce pendere voluit christus tanq̄ excelsus dñs in throno iudiciario sedēs ⁊ timorē indicēs rōnali nature: vñ ps. inq̄t. Quis sicut dñs deus nr̄ qui in altis habitat. vñ Eccls. v. dicīt. excelso sc̄z diabolo excelsior est. s. alius diabol⁹: ⁊ sup hos q̄z eminētiores sunt alij. s. angeli boni. In sup vniuerse terre rex. i. dñs iesus: sedēs i throno crucis imperat seruiēti. vñ Apoc. xv. Stupentes angeli de mysterio crucis aiunt. Magna ⁊ mirabilia sunt opera tua dñe deus oipotens. iuste ⁊ vere sunt vie tue dñe rex sctoꝝ vel seculoꝝ Quis non timebit te dñe? Opa q̄dem dei ꝑmo sunt magna p potentiā ps. attestante Omnia quecūq̄ voluit deus fecit in celo: ⁊ in terra: in mari ⁊ in oībus abyssis. Scōo sunt mirabilia p sapientiā: que cūcta sicut vult disponit qz dr Sap̄. viij. Disponit oia suauit̄. Tertio sunt iusta p eq̄tatem. qz omnē ineq̄litatē ab eis excludit. Quarto sunt vera p miscōiaz. q̄ in se sperātib⁹ semp assistit. De his ꝯo duob⁹ ait ppha. Rectus est dñs deus nr̄. ⁊ hoc q̄ ad q̄rtum. ⁊ nō est iniq̄tas in eo. ⁊ hoc quo ad tertiū hec siq̄dem patent maxime in mysterio crucis ℣ Primo eni q̄d potētius q̄z mortale ⁊ immortale idem facere atq̄ duo maxime distātia in vnius psone simplicitatē sine cōpositōe copulare Scōo q̄d sapiētius q̄z viam bōane redemptionis ⁊ passionis inuenire. que impossibilis erat ex parte creature que nō sufficiebat patiēdo ad redimendū. ⁊ impossibilis erat ex parte creatoris q̄ inabilis erat ad patiendū ⁊ ad moriendū Tertio que iusticia rigidior q̄z ne iniustícia mꝭta esset iustū dei filiū suspendio crucis tradere. Quarto etiā que miscōia leuior q̄z vt ꝓuis parceret ꝓpriū filiū affligeret. ideo merito timēd⁹ est. vñ subdīt Quis nō timebit te dñe. s. stantē in altissimo throno crucis tanq̄ iudicē viuoꝝ et mortuoꝝ. vñ Joh. iij. dr. Sic de⁹ dilexit mūdum vt filiū nō seruū suuz sed vnigenitū. nō demittis vnū daret nō cōmutaret: daret vtiq̄ nō ad vitā: ꝑ ad morte ꝑ supliciū crucis. ℣ Quarta ꝯo rō vt indignus occultet̄ ipossibile est eni puenire ad acq̄sitionē cuiuscūq̄ lumis vel virtutis. aut diuini gustus seu sensus ⁊ grē singularis. imo ad eius qualecūq̄ initiū: nisi p̄cedat magna ⁊ fidelis estimatio ⁊ admiratio altitudinis eius Res eni paruipēsa nō multū curaī nec vnq̄ cōemptoꝝib⁹ largiī deus bona spūalia atq̄ nobilia: cōemnēs eni sūme abijcit ea ⁊ se elongat ab eis. Ac ecōtra hr̄e reuerētē admirationē: ⁊ estimationē diuinaliū rerū atq̄ mysterioꝝ ⁊ sacramētoꝝ dei. maximū p̄stat aditum ad intelligentiā cognitionē atq̄ sensus eorum. Inter hec aūt maximū est mysteriū crucis: cōemptoꝝib⁹ ⁊ elatis infidelib⁹ ⁊ indignis iusto dei iudicio occultatū. Jō. j. Coꝝ. j. Verbum aūt crucis pereūtibus stultia est: bis aūt q̄ salui fiunt. i. nobis virtus dei est. Et subdit. Judei signū petūt. ⁊ greci sapiaz querūt. nos aūt p̄dicamus xp̄m crucifixū: iudeis q̄dem scādalum: gentibus stulticiā. ipis aūt vocatis iudeis atq̄ grecis dei virtutē ⁊ dei sapientia: qz quod stultū est dei sicut mysteriū crucis: sapiētius est hoibus. ℣ Proinde Job. ix. dñs ait. In iudiciū ego in mundū hunc veni: vt qui nō vident videāt: ⁊ q̄ vident ceci fiant.

℣ Fructus tertius q̄ per quattuoꝝ fuit: ⁊ est magna gloriosa crux christi. Capitulum. iij.

Tertius ꝯo fructus crucis est magnitudo. vnde ait ppha. Et magna arboꝝ. ℣ Propter quatuoꝝ ꝯo crux dicīt arbor magna ℣ Primo ꝓpter magnitudinē obprobrij. scōo ꝓpter magnitudinē oppositi. tertio ꝓpter magnitudinem mysterij. quarto ꝓpter magnitudinem signi. ℣ Prima rō ꝓpter magnitudinem obprobrij: q̄ nullū vilius ⁊ ignobili⁹ Sicut eni Aug⁹. supius ait. Nihil erat inter oīa genera mortis illo genere execrabili⁹ ⁊ formidabilius patibulo crucis. ℣ Proinde Sap̄. ij. ex aīo dixerunt iudei impij ꝓtra christū morte turpissima ꝯdemnem⁹ eum. ℣ Merito igiī Hieron⁹. ait in quadā epla Dei filius sustinuit ignominiā crucis. ⁊ tu btōs putas q̄ felicitate hui⁹ seculi ⁊ delitijs ꝑfruunt̄. nō tñ cōfundebaī xp̄s in corde suo ꝓpter tale obprobriū ⁊ ꝑfusionē. ñ in ꝑsona dñi ad ꝑrem loquiī ꝓpha dicēs. Obumbrasti sup caput meū in die belli. Aū exponēs Cassio. ait Christus in die crucifixionis sue sic obūbratus atq̄ defensus est. vt nec anim⁹ eius cōfusionē aliquā pateret: nec caro eius corruptionis iniuriā sustineret. ñ igiī diffinita est passio dñi dies belli. q̄n. s. a diabolo victo infernorum claustris disruptis captiui liberati sūt. ℣ Scōa rō ꝓpter magnitudinez oppositi q̄ nihil glorioſi⁹. Sic eni crux xp̄i añ passionē hoibus erat obprobriosa: sic post passionē eius facta ē fidelib⁹ gl̄iosa. ñ Aug. ait. Magna crucis dignitas: q̄ patibulū latronū transit ad frōtes imꝑatoꝝ. ñ Cris. ait Ubi crux honorat reges dyademata deponētes assumūt crucē in purpuris in dyadematib⁹ in armis. in mēsa sa-

crata vbiq; terraruz emicat. Ideo ad Gal. vj. ait apl's. Mihi autē absit gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu christi: p quem mihi mūdus crucifixus est: z ego mūdo. Qđ exponēs Aug. ait Crucē vt in ea gloriemur dñs suo gestans humero p virga regni nobis cōmendauit: qđ est grande ludibriū impijs: z grande mysteriū est pijs. vbi mūdi. Pbs erubuit ibi apl's thesauz reperit. Tertia ratio ppter magnitudinē mysterij quo nullū pfundius. naz z ipa figura crucis. que sola inter figuras rectilinias pōt intra se totā circuli supficiem claudere: aperte monstrat. qđ admirandū mysteriū crucis in se claudit: z cōcludit totū ambitū gratie. z totū orbez glorificatōis nature. hinc Lu. xviij. scriptū est q assumpsit iesus duodecim apl'os suos z ait illis. Ecce ascēdimus hierosolymā z cōsūmabūtur omnia que scripta sunt p pphas de filio hominis: tradet enim gentib' z illudet. flagellabitur z conspuet: z postq; flagellauerint occidēt eum. In his siqđem vbis ptz magnitudo passionis mysterij z etiā crucis christi: qz ipsa est consūmatio totius reuelatōis pphetice. Oēs enī pphete pncipalē habuerūt respectū ad pzesentiā christi fm triplicē eius dignitatē. scz regni. magisterij z sacerdotij Et fm eius triplicē pfectionē. s. virtutis veritatis: z bonitatis. fm qđ Esa. xxxiij. dicit. Dñs enī iudex noster: dominus legifer noster. dñs rex noster. ipse veniet saluabit nos. Primo fm q est rex regit nos p pcepta z iudicia. scdo fm q est magister erudit nos p mysteria z exempla. tertio fm q est sacerdos: sanctificat nos p sacrificia z sacramēta. Oēs igit hec sex pfecte sunt ꝯsūmata in cruce. ideo ait dñs vt supza ꝯsūmabunt ꝛc. Nam per christi passionē primo consūmata sunt pcepta: ppter nimiā charitatē que finis pcepti est primo Timo. j. Et iterū ps. ait Omnis consūmationis vidi finem: latū mandatū tuū nimis scz o sancte pater qđ fecisti filio tuo. s. q morerētur in cruce. Secdo consūmata sunt iudicia p pter nimiā seueritatē quā habuit ad seipm Unde Esa. x. Consūmatio abbzeuiata inūdabit iusticiam. Consūmationē z abbzeuiationē faciet dñs deus exercituū in medio oisterre. Tertio consūmata sunt mysteria Apoc. x. In diebus vocis septimi angeli consūmabit mysteriū dei sicuti euāgelizauit per seruos suos pphetas. Quarto consūmata sunt exempla: vñ ad Heb. ij. Decebat eum ppter quē omnia q̄ multos filios adduxerat in gloriā: auctorē salutis eorū per passionē consūmari. Quinto ꝯsūmata sunt sacrificia ad Heb. x. Una oblatōe consūmauit in sempiternū sanctificatos. Sexto consūmata sunt sacramēta ad Hebz. viij. Consummabo super domū dauid: z sup domū iuda testamentum nouū. z hoc testamentū consūmatū est in sanguine crucis christi. Pzoinde pendēs christus in cruce Joh. xix. ait. Consūmatuz est qđ pertinet ad mysteriū crucis. Quarto ppter magnitudinē signi: quo nihil melius z pulchrius: hoc siqđem signo sanctissime crucis signātur in mentis fronte oēs electi: z in celis glorificandi. In cuj' mysteriū in baptismate a sacerdote dispēsante meritū christi passi z sanguinē eius in fronte crucis signaculo ꝯsignamur. nec tale signaculū ab anima mouet: nisi p mortalē culpā. sed per verā penitentiā restaurat. Pzoinde dicit Apoc. vij. Vidi alterū angelū ascendentē ab ortu solis: habentē signuz dei viui. et clamauit quattuor angelis q̄bus datū est nocere terre z mari: dicēs. Nolite nocere terre z mari neq; arboribus: quoadusq; signemus fuos dei in frontibus eoz. Ut igit intelligas magnitudinē huius signi: cōsidera hic tria a Joanne mystice demōstrata. Primo signantez. scdo signum. tertio vo signatos. Primo cōsidera signantē qui est christus. vñ subdit. Vidi alterum angelū ascendentē ab ortu solis. Merito eni christus angelus vocat. cuz dei patris fuerit nūcius. in hunc mundū ad salutē hoiuz missus. Unde Joh. viij. ipe ait. Ego ex deo pcessi et veni: neq; enim a meipo veni: sed ille me misit. Qui q̄dem ab ortu solis ascēdit: qñ per diuinā sapientiā in mysterio crucis absconditā cognitus est dei filius patri cōsubstātialis in natura et in omni potentia coequalis. Secdo subdit signū. Unde subiūgit hntem signum dei viui. Quid p hoc signū nisi sanctissima crux: p quā ipse apud deum pfem p nobis mereri dignat' est? Ex quo ptz. q p sui participationē signat iesus oēs electos a reprobis p crucis signaculum eos distinguēs. Et de talibus ab eo cognitis z signatis. Loquit dñs Joh. x. dicēs. Ego sum pastor bonus. z cognosco oues meas. s. p approbationē. z cognoscūt me mee. vñ apl's ait ij. Thimo. j. Novit dñs qui sunt eius. Insup qz per pctū mortale hoc signū delet. z in vera ꝯfessione restaurat: sicut dictū est. Propterea ꝯfessor penitentē absoluēs: signat atq; signare debet signaculo sancte crucis in mysteriū. z in psona christi amotū signū reformat. dum itez illi participat meritū crucis eius. In cuj' figura Ezech. ix. precipit officio sacerdotali. signa thau sup frontes virorz gementiū sup cunctis ammonitōibus q̄ fiunt. id est facte sunt ab eis. Tertio cōsidera signatos vel signādos. vn de subdit. Et clamauit quattuor angelis. i. oibus demonib' imperauit q̄bus datū est nocere terre z mari. i. in pspitate z adūsitate. d. Nolite nocere terre z mari. i. nō habeat ptātē illos facere ruere in mortale per pspera z adūsa. nec

arboribus. id est viris pfectis ⁊ cõtemplatiuis quoadusq; signemus seruos dei in frontib⁹ eorum. scz cõmunicando eis merituz crucis mee. hoc est illud signũ de quo .ij. Corinth. j. aplus ait Signauit nos deus ⁊ dedit pignus spritus in cordibus nostris: qđ est ꝓscientia bona. Vñ ppha ait ps. iiij. Signatuz est sup nos lumen vultus tui dñe. Unde Cassio. exponẽs predictum ppheteverbũ ait. Crux est humiliũ inuicta tuitio. supboz deiectio. victoria christi ditio diaboli. infernoz destructio. celestiũ cõfirmatio. moz infideliũ: vita iustoz. vultus ḡ dei est ipsa crux christi. cuius signaculũ imprimitur nobis in baptismate: ⁊ reformat in sacerdotis absolutiõe tñ quotidie imprimere debemus in corde. Vñ legens euãgeliũ christi. crucem facit sup libz̃. in fronte oz ⁊ pectore: quasi dicat. Hic est liber crucifixi. crucifixũ nõ erubesco: crucifixũ predico: crucifixũ firmiter credo. sed ⁊ audiẽtes signãtes seipos ipm legentem euãgeliũ pdicto modo in triplici cruce imitari debent. Et qz ex tali deuota signatiõe homo spũaliter delectat. Ideo ps. subdit dicens Dedisti leticiã in corde meo. s. non extra in vanis: qz omnis gloria eius abintus Ad hoc quidem Aug⁹. in sermõe de passiõe ait. Crux christi nobis causa beatitudinis est. hec nos liberauit a cecitate erroris. hec a tenebris reddidit lucem. Lux hec alienos deo cõiunxit. longe cõstitutos pximos pentauit. hec peregrinãtes ciues pentauit ac ostẽdit. hec discordie amputatio est. hec pacis firmamẽtũ. hec donoz omnium habũdans largitio.

Articulus .ij. tertie partis domini cc passionis de tribus alijs fructibus ligni vite.

Secũdo ponamus tres alios fructz crucis iesu christi.

Quartus fructus de quadruplici fortitudine crucis christi per quã omnia superauit. Capm .j.

Primus fructus dicit fortitudo: vnde Dañ. ait. Et fortis erat arboz. In cruce enim christus affixus fortitudinẽ suã no manifeste oñdit sed patiẽtissime occultauit Vñ nec in passione sua miracula fecit. nõ ideo qz nõ potuit cum semp oipotẽs esset: sed qz noluit. vñ sicut dicit in Cantico Habacuc. iij. Ibi abscondita est fortitudo eius: nõ ꝺdez perdita sicut dictũ est Et lz fortitudo christi nõ appareret patẽter tunc. tñ fortitudinẽ suã p crucẽ mirifice mõstrauit. vnde ppha inqt tibi. s. in cruce vbi abscõdita est fortitudo ꝓfregit potẽtias arcum. scutũ. gladiũ. ⁊ bellũ. In qbus mirãdis verbis ostendit ppha q christus quattuor cũ virtutibus ostẽsis in cruce: de quattuor nobis cõtrarijs triũphauit. vñ Bernhar. sup. Cañ. sermone. lxv. dicit q christus in passione patiẽtiam exhibet. humilitatẽ cõmendat. obedientiam adimplet. charitatẽ pficit. His virtutũ generibus quattuor cornua crucis ornant. et est supeminens pars charitas. a dextris obedientia. a sinistris patientia. In pfundo ꝙo crucis est radix omniũ virtutũ. s. humilitas. his quattuor virtutibus cõfregit ⁊ vicit xps quattuor potẽtias. que nobis valde aduersabant. s. diabolum pctñ paradysuz ⁊ infernũ. Primo enim cum dextro cornu crucis p obedientiã ꝓfregit potentiã diaboli Scõdo cum sinistro cornu per patientiã cõfregit pctñ. Tertio cũ sublimi crucis cornu p charitatẽ. s. nobis pandit paradysum. Quarto per infimũ cornu. s. p humilitatẽ cõfregit potentiã herebi seu inferni Et sic quattuor victorias in cruce ⁊ cuz cruce adeptus est christus p quattuor suas virtutes.

Prima christi victoria p obedientiam vicit diabolũ.

Primo cum dextro crucis cornu p obedientiã cõfregit potẽtiã diaboli que in arcu a psalmista figurat cum ait ibi cõfregit potẽtias arcũ. Arcus enim crux christi est ad mortẽ christi a diabolo multipliciter tẽsus. cuius sagitte fuerũt oñes christo inflicte cõtumelie. derisiones blasphemie. flagella illusiões et pene. que oia christus cõfregit: qñ p patris obediẽtia patiẽter oia tollerauit. vñ ppha ait. Arcus eoz ꝓfringat. Et ad Roma. v. apls in fine ait. Sicut enim p inobediẽtiã vnius hois pctores cõstituti sunt multi. ita ⁊ p vnius obedientiã iusti cõstituunt multi. Et Prou. xxj. in fine Salomon ait. Vir obediens loquet victorias. vñ apls ait ad Phil. ij. q iesus humiliauit semetipm factus obediẽs vsq; ad mortẽ mortẽ aũt crucis. vt quẽadmodũ homo a diabolo p inobedientiã deceptus ⁊ deuictus est. ita homo christus. s. p obediẽtiã diabolũ supauit Et sicut homo Adam peccãdo meruit mortem: ita homo christ⁹ moriẽdo destrueret mortem. Dicamus ḡ cum apl̃o. j. Corin. xv. Deo gras qui dedit nobis victoriã p dñm nostrũ iesum xpm. q̃ mortuus est p nobis. Insup pctõrum nroz cyrographũ q̃ sathanas gloriabat iuridice possidere fuit i christi sacratissima carne clauis durissimis voluit satelles impius scribere penã mortis. ipso diuinitat⁹ aculeo sub carne totali laceratõe cõfulsuz. Ut qz innocenti carne latente. ⁊ ipse ꝓfigeret hostis. ⁊ extraheret de impijssimis manibus eius quilibet xpi fidelis ab omni expurgatus reatu. Unde apls ad Col. ij. ait. Delens qđ aduersuz nos erat cyro

graphū decreti.i. manus inscriptionē seu cautionē qđ erat cōtractū nobis ipm tollit de medio affigēs illud cruci expoliās ꝓncipat⁹ ꝫ potestates. traduxit cōfidenter. palā triūphās illos in semetipō. Scōm enī glosam. ꝫ Alex. de halis decretū ꝺ̄ diuinū ꝓceptū: qđ datum fuit Adę. de ligno scientie boni ꝫ mali ne cōmedas huius ꝓcepti violati cyrographū. i. memoriā ꝫ inscriptionē deleuit deus: qñ pctm̄ ꝓmi parētis p christi sanguinē aboleuit.

Secūda christi victoria p pacientiam vicit peccatū.

Secūdo cum sinistro crucis cornu per patientiā ꝓfregit pctm̄ illud qđ ꝓ nobis in cruce affigēs factus ꝓ nobis ille magn⁹ pctor. De q̄ Lu. v. ꝺ̄. Gaudiū est angelis dei sup vno pctōre pniam agente. In cuius q̄dez victorie signū suggerēte illa impia natiōe illuz de cruce descēdere ac dicēte Math. xxvij. Si filius dei es descēde de cruce. descēdere noluit sed pseuerās in ea de pctō mortēs triūphauit. Si enī descendisset de cruce. videret a pctō devictus in pacientia pene. ꝫ tunc q̄dem cōfregit scutū p qđ pctm̄ signat. Dis enī mortalis culpa scutū q̄dā est diaboli. ne de mentib⁹ hoiuz expellat: ꝫ his scutis ptegebat diabol⁹ añ xp̄i aduentū: ne de mūdo p sctōs ꝓphas eiceret. vñ Job. xlj. de diaboli torace ꝺ̄. Corpuleñ⁹. i. ois multitō reprobor̄ quasi scuta fusilia. cōpactū squamis. sese ꝑmentib⁹ vna alteri iūgit. vt nec spiraculū incedere p eas posset. vna alteri adherebit ꝫ tenētes se nequaq̄ sepabunt. In q̄bus v̄bis mystice demōstrat robur ꝫ fortitudo crucis: ꝫ fortitudo pcti. vñ diabolus antiquus regnabat in mūdo: q̄s causa breuitat⁹ distinguere ꝑtermitto. Hoc siq̄dem scutū xp̄s in cruce ꝓfregit: p passionē ꝫ mortē. Vñ alibi ꝓpheta ait. Arcū cōteret ꝫ ꝓfringet arma: ꝫ scuta. i. pctā ꝓburet igni. p igne more grecor̄ hoc est cum sua passione sctissima feruida ꝫ ignita. Ideo dicere possum⁹ q̄ septē scuta. i. septē peccata mortalia hoc igne cōbussit. Primo supbiam capitis inclinatiōe. p quā videbat tytuluz crucis fugere: in q̄ scriptū erat rex iudeor̄. Secundo inuidiā brachior̄ extensiōe. quasi. s. ad amplexū. Tertio auariciā multor̄ erogatōe q̄ in passione largitus erat. vñ Bern̄. ait. Discę xp̄iane q̄tū debes deū diligere. q̄ dedit nobis carnē suā in cibū. sanguinē suū in potū. animā suā in preciū. aquā lateris in lauacrū. vestē crucifixorib⁹. corpus discipulis matrēq̄ suā Johāni. q̄rto accidiā ad passionē festinatōe. q̄nto iram molli rñsione. sexto gulā aceti ꝫ fellis poratōe. septimo luxuriā lateris vulneratōe.

Tertia victoria christi p charitatē vicit paradysum.

Tertio cum sublimi cornu crucis p charitatē devicit ꝫ aputt paradysuz p gladium mystice denotatū. Ad cuius intelligentiā aduertendū est: q̄ sicut ptz Gen̄. iij. Jubēte deadaz expulso de paradyso. paradysi aditus est p tria ꝓclusus. Primo p cherubin quē statuit dn̄s ad ianuā padysi. scdo flāmeum gladiū. tertio p gladiū versatilē. Qđ enī p terrestrē illā padysuz celū empirreū significat in illud q̄dē ne q̄sq̄ hoiuz ingrederet obstabāt tria Primū ex parte scientie. scōm ex parte voluntatis. tertiū ex parte facultatis. qz ad ingrediendū illud nō sufficiebat hūana intelligētia: neq̄ volūtas: neq̄ etiā facultas. Primū ex parte itelligētie. qz ante dn̄i passionē nesciebat homo adituz padysi. ꝓpterea cherubin q̄ plenitudo sciētie dei interptat adytū padysi ꝓpediebat. s. diuidēdo intellectū ab itelligētia. Secundū ex parte volūtatis: qz sufficiēti charitate nō ardebat. Hic est aūt flāmeus gladius diuidēs a charitate volūtatē. Tertiū est ex parte facultatis. qua. s. ad celū efficaciter ꝓdescendere nō valebat: ꝫ hic est gladi⁹ ꝓflatilis diuidens efficaciā a facultate: xp̄us ḡ p crucis tropheū gladiū amouit ꝫ padysi aditū reserauit: atq̄ terra hereditatis nr̄e deptita p pctm̄ tam orīginale q̄ actuale. Jure belli atq̄ triūphalis amoris crucis nobis captiuis reddida est In hoc ita q̄ signū ꝫ mysteriū ad padysum terrestrem sctōs de inferno deductos iam diuina vīsione btōs in resurrectōis die xp̄s credit dedu xisse. Proinde Apoc. iiij. Job. ait. Ostiū aptum est in celo. His etiā cōcordat Alex. de hal⁹ in. iiij. De hoc apl's ad Heb. ix. Christus assistens pontifex futuror̄ bonor̄. Sequit per p prīuz sanguinē introiuit semel in sancta: eterna redemptōe inuenta. Et hoc Nume. xxxv. dest gnat. vbi ꝺ̄ q̄ homicida manebit ibi. s. in ciuitate refugij: donec sacerdos magnus q̄ oleo sanctō vnctus est moriat: quo mortuo potit in domum suā redire. vt mystice insinuat q̄ xp̄i passio illuminat intellectū. vt fidē noscat ꝫ inflammat affectū. vt feruide velit roborat facultatē: vt efficaciter possit violēter rapere celū. Proinde Math. xj. dn̄s ait. A diebus Joānis baptiste in q̄ tpe regnare cepit passio xp̄i: regnuz celor̄ vim patit ꝫ violēti rapiūt illud.

Quarta victoria christi p humilitatem vicit infernū.

Quarto cum ꝓfundo crucis cornu per hūilitatē ꝓfregit potentiā inferni: hoc est mortē eternalē. qđ p bellū significatur. qz semp ꝓtra genus humanū pugnat. De

quo bello Luc.xj. dñs ait. Cum fortis armat⁹ id est sathanas custodit atriū suū. i. infernū: in pace sunt oia que possidet. i. inferni spolia: que ante passionē adeptus erat. Cum aūt fortior illo. s. christus supueniens vicerit eum. s. p crucē suaz: vniuersa arma eius auferet. i. reatū originalis culpe ⁊ clausionē celestis patrie in q̄bus diabolus cōfidebat. s. detinere illos ne videret gloriā sūmi dei. ⁊ spolia distribuet: q̄ sctōs de lymbo christus p crucis vexillū educēs illos ꝑm varia eoruz merita ꝓmiauit ⁊ glorificauit. In christi ḡ supaduentu seu descensu ad tartarea regna sancti admirādo iubilo cōtra demones insultātes clamauerūt dicentes. Attollite portas ꝓncipes vr̄as. ⁊ eleuami porte eternales: ⁊ introibit rex glorie. Quibus timore confractus lucifer potuit rñdere. Quis est iste rex glorie. Respōderūt. Dñs virtutū ipse est rex glorie. Christus p crucis vexillū potēti ingressu de inferno triumphās cōtriuit portas ereas et vectes ferreos confregit ac verificatū est q̄d dicit dñs Ozee.xiij. O mors ero mors tua. s. per crucē ⁊ morte meā. morsus tuus ero inferne. fecit enī christus sicut mordens pomū partim putridū: ⁊ partim sanum: qui mordet illud in saniori loco. Juxta illud ap̄li ad Eph̄. ij. per crucē interficiens inimicicia in semetipo. Sed quomō destruit mortē erga tpalem vel eternā non tpalem: q̄ morimur sicut ꝓpus. non eternale: q̄ p̄sciti ad mortē ita damnant sicut antea factū est. Dicendū est ꝑm Alexan. de halis in. iij. q̄ xp̄s destruxit mortē per causam mors enim eius est causa meritoria destructōis future mortis in gloriosa resurrectōe. Mortem q̄z eternā destruxit in suis: q̄ fecit vt eam non incurrerent. Sed dominiū tpalis mortis destruxit in pluribus. Ita enim dñabat mors ꝓius q̄ mortis timore multi abibāt. sed post factum est vt nō timeret: sed grauiter curreret ad mortem. q̄d in martyrib⁹ claresce re pōt.

¶ Quintus fructus est de quadrupli ci beneficio nobis collato per crucez dñi nostri iesu christi ¶ Cap̄lm. II.

Ecūdus fructus dicit rectitudo ad celum vicz recte perducēs. Crux enī xp̄i scala vticz est exaltans humiles in sublimi regno celoz. Ideo Dañ. ait. Et ꝑceritas eius cōtingens celū. Unī merito per scalā Jacob Gen̄. xxviij. signat vbi scriptū est. Vidit scalā in somno: stantē sup terrā. ⁊ cacumen eius tangens celū. angelos q̄z dei descēdētes ⁊ ascēdentes p eam ⁊ dñm innixū scale. Quid igitur per scalā vbi multi gradus sunt nisi mysteriuz crucis multis diuine sapiētie gradibus distinctum intelligit p hanc q̄dem scalā quattuor beneficia adepti sumus. Primū est christi meriti acquisitio. scōm gratie infusio. tertiū nostri meriti p̄sentatio. quartū in celū introductio. Primum beneficiū crucis est a christo meriti acq̄sitio. Ideo dicit q̄ dñs erat innixus scale eo q̄ non solū christus in ea merēdo pedēdit. verū/ etiā: q̄ ab eterno deus per meritū crucis mundum sibi recōciliare disposuit. Unī Prou. viij Salomon in persona crucis ait. Dñs possedit me ab initio viarū suarū. anteq̄z quicq̄z faceret a ꝓncipio ab eterno ordinata sum: ⁊ ex antiq̄s anteq̄z terra fieret. Proinde Bern̄. in sermone quodā ait. O bone iesu quid tibi ⁊ morti? nos debuimus: ⁊ tu solius: nos peccauimus: et tu luis. opus sine exēplo. gratia sine merito: charitas sine modo Secundū beneficiū crucis est gratie donatio seu infusio Nam omnis gratia nobis a deo data ⁊ danda p meritū crucis christi donat nobis ⁊ hoc signat p angelos descēdentes p hanc scalam. Nam gratiarū quaruz deus est principalis dator: ⁊ christus vt sic luceat dicere generalis mercator: angeli nobis a deo trasmissi sunt seduli p̄sentatores ⁊ inspiratores. vnde ap̄s ait ad Heb̄. j. Omnes sunt administratores spūs in ministeriuz missi: ꝓpter eos qui hereditatē capiūt salutis. vt ex his discat humana segnities se in gratijs exercere at/ q̄z imunē se a pctō p̄seruare: dum cogitat imerito crucis christi omnē in se suscepisse gratiā: et se sanguine christi a culpa redemptā. Sicut ad cōsideratiōnē tanti beneficij inducit ap̄lus. j. Corinth̄. vj. in fine. dicēs. Empti estis p̄recio magno: glorificate ⁊ portate deū in corpore vestro. vt mystice inuat. q̄ q̄ p nostrarū gratiarum adeptōe: ⁊ p humani generis redemptōe non sufficiebat thesaurus totius mūdi: exposuit deus thesaurū totius celi. Tertiū beneficiuz crucis xp̄i est digna meriti p̄sentatio. Pervirtutem enī crucis oīes gratie quas christus p nobis ⁊ in nobis meruit p ā gelos sanctos grate. ⁊ eterna gloria digne. ⁊ sufficiētes deo rep̄sentant: ⁊ hi sunt angeli ascendētes p scalā crucis christi. vt sufficeret mille. imo infinitis glorificandis mūdis. Unī Ancelinus in libro. cur deus homo. ait. Putas ne tantū bonū tā amabile q̄tuz fuit vita christi posset sufficere ad soluendū: q̄d debet p peccatis totius mūdi. imo plus habet infinitū. ergo ⁊ acceptio mortis nō minus fuit ad merēdū p nobis atq̄ merita nostra deo p̄sentandū ꝑm Alexan. de hal. Quartum beneficiū crucis est in celū introductō. q̄d maius oībus est: ⁊ cōclusio finalis omniū p̄dictoz: ideo dicit q̄ scala celū tangebat. Proinde Apoc. iij. clauis dauid crux sancta denotatur. vnde de christo dicit ibidē habet clauē dauid qui aperit ⁊ nemo claudit: claudit ⁊ nemo

aperit. Dauid eni manu fortis interp̃tat. et notat christũ. qui p se ⁊ p suis in omni gr̃a fortis erat ad declinandũ omne malũ: ⁊ ad faciendũ oñe bonũ hec clauis est sanctissima crux. Per hanc quidẽ clauẽ. i. per meritũ crucis eius electis regnũ celoꝝ christus aperit. et nemo claudit. quos vero tanq̃ merito crucis indignos abiecit: eis nemo aditum regni celoꝝ aperire potest. ideo subdit. Claudit ⁊ nemo aperit. Unde Aug⁹. ait. Per redemptoris nostri mortẽ de tenebris ad lucem. de morte ad vitã. de corruptione ad incorruptionẽ. de exilio ad pr̃iam de luctu ad gaudiũ. de terra ad celeste regnũ vocati sumus. Hinc dñs noster iesus christus vt nos eleuaret ad celestia regna se quodãmodo posuit in vna parte crucis statere: ⁊ nos in altera. id est in virtuosa vita. atq̃ ipse solus tãtum ponderauit. id est p crucis humilitatẽ tãtum descẽdit. q̃ omnes electos in celũ leuauit. Ideo Johis. xij. dñs ait. Ego si exaltatus fuero a terra. i. in cruce tanq̃ bellator fortis super crucem tanq̃ super regalẽ ⁊ militarẽ equũ ascẽdens. ac deinde tanq̃ triũphator quaslibet vires omniũ hostiũ meoꝝ sub me crucis pedib⁹ tenens: omnia trahã ad meip̃m. id est. oñes electos ex omni parte orbis terrarũ: ⁊ ex omni genere hominũ cõgregandos. Dicit autẽ omnia ⁊ hoc maxime ppter tria. Primo vt innuat q̃ reprobi qui non participãt meritũ passiõis christi quasi p nichilo reputant. ⁊ quasi p tanto extra omnia entia sunt. Secõ vt in vniuersitate electoꝝ doceat esse quandã integrã totalitatem vniuersi: qui p meritũ crucis christi celum ingredi debẽt. Tertio vt ꝑm cõmunẽ morem loquẽdi quo quãdo triũphãtes oñia que sunt in regno tam capto prout volumus sumimus oñia ad nos trahere dicimus: sic christ⁹ omnia trahit ad se seu traxit p triumphũ crucis omnes electos suos. Unde ait Criso. Exponens predictũ verbũ Joh. per hoc q̃ in altum mortẽ ascensum nobis parat in celum. Et iterũ Ambro. ait super Beati imaculati. Noli amittere beneficiũ o homo. ppterea christ⁹ dominationi mortis se subdidit. vt te a iugo dñationis erueret. Ille suscepit mortis seruitutez. vt tibi tribueret vite libertatẽ. Porro ꝑm Alexan. de halis in. iij. quodlibet christi opus. scz tam mentis q̃ corporis ante passionẽ illius abhora sue cõceptionis nobis meruit gloriã sempiternã. Sed passio fuit nobis meritoria q̃dez eterne vite: ⁊ satisfactoria quo ad remissionem pene. Proinde dicunt quidã q̃ q̃dlibet opus tam mentis q̃ corporis in oñi sua actõe et passione. vt puta q̃libet passus. q̃libet oculi ictus quodlibet verbuz: quelibet cogitatio: ac quilibet mentalis actus: ⁊ sic de singulis ꝑm diuinã sapientiã appropriebant̃ et applicabant̃ a christo particulariter alicui electoꝝ: vt pro quolibet plene satisfaceret deo patri p pctõ. ⁊ p quolibet electo in quolibet actu meret̃ gloriã sempiternã. atq̃ hoc cum tot actus meritorios cõpleuisset quot erant electi pendẽs in cruce ait. Joh. xix. Consũmatũ est.

Qextus crucis fructus q̃ ad quattuor mundi partes christi passio ⁊ virtus crucis diffundebat̃.

Capitulum. iii.

Qextus fructus latitudo denotat̃ dilatatus fuit enim amor dñi nostri Jesu christi in crucis ara atq̃ p vniuersum orbẽ largiflua charitate diffusus est. Et hoc est qõ subditur in figura. Aspectũ eius vsq̃ ad terminos vniuerse terre. Est aũt crux in sufflatoriũ spũs sancti ex duobus lignis confectuz. In quibus clauis ferreis ⁊ multis pcussionibus cõfixa est pellis inocentissimi agni per quinq̃ loca id est per quinq̃ vulnera. ⁊ flagella exsufflans incẽdium diuini amoris per vniuersum orbẽ terrarum. In cuius mysteriũ Joh. xx. cum ostendisset iesus discipulis suis manus pforatas et latus. insufflauit ⁊ dixit. Accipite spiritũ sanctũ vt verificet̃ qõ Luc. xij. ante pmiserat dicens Ignem veni mittere in terrã: ⁊ quid volo nisi vt ardeat? Apoc. q̃p. viij. mystice dicit̃ Accepit angelus thuribulũ aureũ. et impleuit illud de igne altaris ⁊ misit in terrã. Quid per hunc angelũ nisi angelus magni cõsilij christus. cuius cor ppter ardentissimũ charitatis amorez thuribulo ignis carbonib⁹ pleno cõuenienti⁹ cõparat̃. vel thuribulũ q̃ habet similitudinẽ cordis fuit cetus apl̃oꝝ. de quo p tempe quo christũ abnegauerũt ppheta in pſona dñi ait. Factũ est cor meũ tanq̃ cera liquescẽs. Altare vero in quattuor cornib⁹ in se distinctũ est sancta crux plena igne sue ardẽtissime charitatis. Quod volens dñs figurare Leui. vj. precepit dicens. Ignis in altari meo semp ardebit. Ex hoc altari crucis ⁊ meritis eius accepit angel⁹ ignez. ⁊ in die pentecostes impleuit thuribulum. id est apostolicũ cetum atq̃ misit in terrã quãdo in omnẽ terrã exiuit sonus eoꝝ: ⁊ in fines orbis terre verba eoꝝ. s. p̃dicantiũ mysterium crucis christi. Audi vnum carbonẽ thuribuli huius. s. doctoꝝ gratiarũ qui. j. Coꝝ. ij. ait. Non enim iudicaui me aliquid scire inter vos: nisi iesum christũ ⁊ hunc crucifixũ. Atq̃ idem de se ⁊ alijs apostolis. j. Corinth⁹ j. dicit. Nos p̃dicamus vobis christũ crucifixũ. Tanta quidem fuit latitudo charitatis christi. ꝑm Greg⁹. in moralibus. vt cum posset nobis etiã non mortẽdo subuenire. voluit tamen hoibus

moriēdo subuenire. qrvicz nos minus amasset nec vim sue dilectōis nobis ostēderet. nisi hoc a nobis quereret. ad tempus ipe sustineret. Et iterū Bern. super Canti. ait. In passione dñi tria specialiter cōuenit intueri: opus: modū et causam. Nam in opere pacientia. in modo humilitas. in causa charitas cōmendat. paciētia singularī. humilitas admirabilis. sed charitas inestimabilis. Jt iterū ibidē ait. Vide o anima quid de deo tuo sentias: vide quid de deo tuo psumas. vide q̄bus brachijs vicarie charitatī reamād⁹ 7 āplectēd⁹ sit. q̄ tāti te estimauit imo q̄ tāti te fecit. de latere eni suo te formauit qñ in cruce p te obdormiuit: 7 ob hoc somnū mortī excepit: ppter te a deo patre exiuit 7 matrē synagogam reliqt. vt adherens ei vnus cum eo spiritus efficiaris. Hec ille. Totus itaq̄ ardor diuini amoris humano generi oñiq̄ statui in vita presenti cōmunicandus in altari crucis quasi in fornace ardētissime charitatis locatus est. Proinde Greg⁹. nazancenus ait. Figura crucis a medio cōtactu in quatuor extrema partita: significat virtutē 7 puidentiā eius qui in ea pependit vtiq̄ diffusaz. Ecce aspectus crucis vsq̄ ad terminos vniuerse terre. Ad hoc quidem mystice designanduz ad quattuor mundi partes in cruce christus quodāmodo pcessus est. Primo habuit seu tenuit faciem ad orientē scōo peduz plantas ad occidentē. tertio dexteram manū ad meridiē. quarto sinistrā manum ad septentrionē. V Primo inq̄ habēs faciem ad orientē iuuentutē 7 adolescentiaz vocat illud dicens. Luce. vij. Adolescēs tibi dico surge sciz a vitijs ad virtutes. Sequere publicanum. Matthēū qui audita dñica voce illum vocante relictis oībus surgens secutus est euz vt dicit Matth. ix. 7 Mar. ij. V Secūdo vero plantas pedum ad occidentē vocat ad mundi contemptū senes 7 debiles. In quor persona Bernhar. super Cañ. ait. Passio tua dñe ie su vltimū refugiū est 7 singulare remediū. deficiente sapientia iustīcia non sufficiente subeuntibus meritis illa succurrit. cum tamen defecerit virtus mea non cōturbabor. nō diffido. scio quid faciam. Calicem salutaris accipiaz. 7 nomen dñi inuocabo. vnde seni 7 infirmo mystice christus ait illud Jone. j. Surge inuoca deum tuuz. id est. iam attende anime tue reliquū tempus dedica dño deo tuo. qr iam trāsit mūdus 7 cōcupiscentia eius. j. Johis. ij. V Tertio autē dextera manus versus ad meridiē. vocat omnes in mundialibus psperantes. vnde Johis. vij. Quasi cōfixus in cruce clamat dicens. Si quis sitit in anima delectari atq̄ inebriari: veniat ad me 7 bibat. s. amorosuz sanguinem meū. qr talibus oīs mūdana delectatio amarescit. Nam gustato spiritu sciz crucis christi desipit omnis caro atq̄ euanescūt demonū temptamenta. quod mystice figuratū est Numeri. xxj. i serpēte eneo qui significat christum in cruce in quem aspicientes sanabant a morsibus serpentū ignitor. Item. j. Reg. xvj. crux in Dauid cythara designat. qua pcussa leuius agitabat Saul a spiritu malo. non q tanta vis esset in cythara: s in figurā crucis que de ligno et cordarū extensione formata est. Per quā vires demonū effugabant. Quarta autē sinistra manu ad septentrionē vocat omnes in aduersitatibus laborātes. Unde Matth. xj. ait. Venite ad me omnes qui laboratis 7 onerati estis et ego reficiā vos. sciz dulcedine passiōis mee. Est enim aduersitas aqua de marach. quam bibere non poterat pūs in deserto: qr amara erat Exodi. xv. sed clamante Moyse ad dominuz ostendit 7 dñs lignuz signans crucem christi: quod cum misisset Moyses in aquis in dulcedine verse sunt. qr nulla tam amara aduersitas est. sicut supius dictū est. que si pie consideret passio iesu xp̄i in animo nō dulcescat. in vtraq̄ etiā manu potest bene aliud designari. Unde Hylari⁹ ait. Duo latrones leue atq̄ dextre affigunt omnes humani generis diuersitates vocari ad sacramentū passionis dñi ostendentes Et iterū Cryſ. ait In cruce expansis manibus morit christus vt altera manu populū veterē altera eos qui ex gentibus sunt trahat. s. vt nō sit qui se abscōdat a calore eius. Vide igit quo modo sanctissima crux seu christus in cruce q̄drifaria angulatōe sui quattuor mūdi clymata cōprehendit vt omnē ad se ptrahat creaturaz. vt a quacūq̄ parte mūdi pcedant. siue aboriē te siue ab occidēte. siue a meridie vel septentrione paratus est recipere veniētes 7 blanda dulcedine cōfouere. Proinde Bernhar. sup Canti. ait. O duri 7 idurati 7 obdurati filij Adam quos non emollit tanta benignitas tanta flamma. tam ingens ardor amoris. tam vehemens amator qui p vilibus sarcinolis preciosas merces expendit.

V Articulus. iij. tertie partis dominice passionis de tribus alijs fructib⁹ ligni vite.

Secūdo subdamus alios tres fructus. Septimus fructus est quadruplici pulchritudine septem verborum que ihesus christus dixit in cruce.

Capitulum. i.

Primus fructus dicit pulchritudo. s. stupendor verbor christi. vnde dicitur in figura predicta folia eius pulcherrima. id est verba eius admiranda pulchritudine de

corata: ⁊ maxime que dixit in cruce. scz qñ erat in illo estu amoris ⁊ cruciatus. vñ ps̄ ait ps̄. j. Et foliū eius nō defluet. i. verbū eius deorsuz non fluet. Quattuor enim admirāda ptulit ie/sus in quolibet verbo suo. Primū fuit admirā dus amor. scōm fuit admirādus dolor. tertiuz fuit admirādus vigor. quartū fuit admirādus dulcor siue gaudiū. Et possunt quattuor pul/chritudines septem verborū christi denotari.

Prima inq̄ fuit pulchritudo amoris. Fue/runt verba que christus dixit in cruce expressi ua īmensi amoris. vt merito dici possint septez amores seu etiaz flāme in fornace cordis. ⁊ hoc iuxta septiformē eius actū ordinate ꝓcedentē ꝑm formaz verboꝝ christi. Primus vo amor fu it mire remissiōis. scōs mire ꝓsideratōis. terti⁹ mire donatiōis. quartus mire expositōis. q̄n/tus mire attractōis. sextus mire ꝯsūmatōis. septimus mire reductōis. Primus fuit amor mire remissionis. s. offensarū atq̄ mire interces sionis ⁊ satisfactōis ꝓ inimicis. ⁊ hoc exponit primū verbū: qz ꝓ crucifixoribus. dum eū cru ci: gebāt deꝑcatus est dicēs Lu. xxiij. Pater dimitte illis: qz nesciūt q̄d faciūt. vnde suo blā/diens genitori. nō solū indultor fuit sed ⁊ inter cessor ⁊ excusator extitit inq̄tuz fas fuit delicti eoꝝ. ideo inq̄t. Nesciūt q̄d faciūt. Scōs fuit amor mire cōfederatōis. s. aioꝝ. q̄bus imꝑmit materna viscera ⁊ reuerentiā filialē. sicut chri/stus fecit inter mr̄em suaz ⁊ ioānem. qñ ipsis a principio stantibus iuxta crucē dixit mr̄e sue. Joh. xix. Mulier ecce filius tuus. Joāni vo Ecce mater tua Et q̄ ex hoc ꝓfecta fuerit inter matrē suā ⁊ ioānem talis vnio. ostēdit ille Joā nes subdēs. Ex illa hora accepit eam discipu/lus in suā. In quo partim impleta ⁊ partim fi/gurata fuit vis vnitiua amoris in cruce pendē tis ⁊ matris: tenerrimus q̄dem est amor matris ad filiuz ⁊ ecōuerso. Tertius fuit amor mire donatiōis. nam ꝑ amorē illū omnia dona grā/rum ⁊ p̄miorꝝ fidelibus datur. sicut optime ex primit. in tertio verbo latroni dicto Lu. xxiij. vbi ait. Amen dico tibi hodie mecū eris in pa radyso. vbi cōsiderare potes q̄tum dilexit eū si ponderas septē. Primo quomodo ei regnū celoꝝ ꝓmittit. s. cum turamēto dicens Amen. scōo quis ꝓmittit cum subdit dico. tertio cui ꝓ mittit. s. latroni dicens. tibi. quarto quādo ꝓ mittit dicens. hodie. quinto qualiter ꝓmittit: dicens. mecuz. sexto cum quo ꝓmittit dicens. erit. septimo quid ꝓmittit dicens. in paradyso In quolibet enim verbo resonat admirabilis: amor q̄ latrocinans genus humanū. Quar tus fuit amor mire expositōnis. scz sui tam ꝓ amicis q̄ ꝓ inimicis ꝓ quibus tñ omni morti et confusioni exposuit se: vt merito ps̄. xxj. cla mauerat dicens Deus deus meus vt quid derelinquisti me. hoc autē dixit post q̄ tenebre facte erant ⁊ circa horā nonaz: ⁊ cum vnanies derelicto ⁊ exposita sit patris ⁊ filij. quare nō fuit aliud dicere patri q̄ vt quid ergo sic me de reliquisti scz ad tam horribile genus mortis. ꝓ sic impijs ⁊ ingratis. Et q̄ hic stupor admira tionis nulli mentis cōprehensibilis est. Ideo in hoc verbo fortissime exclamasse dicit. Et ve re nullā causaz habuit nisi suū amorē. De quo Joh. iij. ait. Oportet exaltari filiū hominis. si cut exaltatus fuit serpens in deserto. Et ꝓ rō/ne subiungit. Sic deus dilexit mundū vt filiū suū vnigenitū daret. Quintus fuit amor mi re attractiōis. In cuius mysteriū dixit. Sitio Jobis. xix. Quod verbū circa finem dicit. Et verbū persone aliud ꝓmissum. Nam inter cla/morem illum Heli heli ⁊ donationē aceti inter positum est hoc verbū. Sitio. Licet enim chri stus ad litterā in sūmo sitiret tanq̄ sanguine et corporis humore exhausto. potius tamen hoc ꝓpter mysteriū dixit q̄ ꝓpter corporalē sitim aut potum Nam clare sciuit: q̄ non nisi potuz impotabilē sibi darēt. atq̄ nouerat ferre sitim voluit ergo exprimere q̄ sicut sitibūdus vehe mentissime appetit vinū: vsq̄ ad intima absor/bere. Sic ipse appetebat animas eorum q̄ affe ctus sibi ex amore innuiscerare. ⁊ ad intimas cor dis sui venas ⁊ archana glorie delectabiliter in troducere. Proinde vt supra patuit. Joh. xij. inquit. Ego si exaltatus fuero a terra oīa tra ham ad meipm. voluit ergo in hoc vbo nobis suū ardens desiderium reuelare dicēs. Sitio. vt per hoc nobis ostenderet q̄ nos amplius ama bat: quam opere demōstraret. Nam licz ꝓ no/bis moriendo ostēderet nobis ꝓfectionē amo/rem quem ostendere posset: tñ qz opus ⁊ actus ille quodāmodo finitus erat nec ostendere po terat ꝑ hoc finitū opus amorē suū ad nos infi/nitū insinuare. Sitio ait. q. d. Per infinitū ver bum infinitū amorē vobis ostendo Sextus fuit amor mire cōsūmatōis. nam in cordialib⁹ affectōibus. ⁊ in amorosis ꝑmonitbus necnō ⁊ extrinsecis actibus ⁊ opibus sue pegrinatiōis et mortis ꝓsūmatus est ois modus ꝓfecti amo ris: qz sicut. j. Thimo. j. apl's ait. Finis p̄cepti est charitas: ⁊ potissime charitas crucis. vnde Joh. xv. xp̄s ait. Maiorē hac dilectionē ne/mo habet: vt animā suaz ponat quis ꝓ amicis suis. Proinde Joh. ix. dicit. Consūmatū est. Septimus fuit amor mire reductōis. s. om=nium inidip̄m deū Nam ꝓ crucē christi leuatū fuit signū in natiōes ad cōgregandos ꝓfugos israel. vt dicit Esa. xj. Mortuus est eni vt filios dei q̄ erant dispersi cōgregaret in vnum. vt dicit Joh. xj. qz hic est finis vltimus omniū vt

sit deus in oñibus. Idcirco cum clamore valido reddēs spiritū deo patri dixit. In manus tuas cōmendo spiritū meū. Sicut dicit Luc. xxiij. In quo omniū electoꝝ suoꝝ spiritū causaliter et exemplariter cōmendauit et reddidit deo patri vt aperte clarescat vt ille qui exiuit a patre ⁊ venit in mundū vt hamus piscationis paterne ⁊ tanq̄ sagena charitatis latissime in mari huius seculi a diuinitate iactata ad litus reducit paterni pectoris cum plenitudie oiuꝝ electorū: vñ nihil de suo extra se reliq̄t cum de hoc mūdo egressus est. ℣ Scōa autē fuit pulchritudo doloris. Fuerūt eni p̄dicta xp̄i v̄ba exp̄ssiua sūmi doloris ⁊ crucis. vñ septē dolores xp̄us exp̄ssit in p̄dictis v̄bis. Primus fuit dolor ingratitudinis. scōs desolatiōis. tertius dispersionis. quartus derelictiōis. q̄ntus potationis. sextus multiplicatōis. septimus separationis ℣ Primus fuit dolor ingratitudis diuꝝ dignitas siue p̄sone ⁊ acerbitas illati supplicij ⁊ tam feruētissima charitas cordis sui ab oibus ignorabat. ⁊ tam ingrate recipiebat. ⁊ hoc innuit primū verbū quo ait. P̄r dimitte illis q⁹ nesciūt q̄d faciūt ℣ Scōs fuit dolor tribulationis ⁊ desolatōis. ⁊ hoc tam p̄sentiū q̄ futuroꝝ designatoꝝ in matre ⁊ in Johe. ꝓpterea dicit scōm verbū. Mulier ecce filius tuus. Deinde dixit discipulo. Ecce mater tua. ℣ Tertius fuit dolor dispersiōis s. cōpungnantiū cernēs oīum ap̄loꝝ ⁊ alioꝝ ab eo conuersoꝝ paucitatē cōtra eius sūmas despectōes. ⁊ tra quas solus latro legit pugnasse in cruce increpās sinistrū latronē: ex quo dolore xp̄us magis motus est ad miserendū latroni dicens. Amen dico tibi. Hodie mecuꝫ eris in paradyso. Quartus fuit dolor derelictōis. ⁊ hoc exp̄mit quartū verbū quo ait. Deus deus meus vt q̄d dereliq̄sti me ℣ Quintus fuit dolor potatōis. s. amare factenimiū sitibūde salutis nr̄e. locus cuius offerrimus offensas horrēdas atq̄ ꝓtemptus. vt hec angustiatio fuit desiderij cum oppositōe ⁊trarij Jp̄e eni sitiebat dulcedinē aiarū: at illi oppositum ei obtulerūt. q̄ñ dixit sitio. Sext⁹ fuit dolor multiplicatōis. s. tam doloꝝ mētaliū q̄ penarū corporaliū cum p̄duratōe vsq̄ in finē: vt merito dixerit. Consūmatū est. s. in me oē tormentū ⁊ ois pena. ℣ Septim⁹ fuit dolor separationis aie a corpe. Proinde cōmendat spiritū virtuti p̄rne: cum vltimo ait. In manus tuas cōmendo spm̄ meū. ℣ Tertia v̄o fuit pulchritudo vigoꝝ: nam fuerūt p̄dicta xp̄i v̄ba exp̄ssiua sūmi vigoris. s. cōstantie ⁊ v̄tutis. Lz enim eius passio esset sūma. ip̄e nihilomin⁹ sūme sufferebat doloribus suis virtute atq̄ vigore suo Proinde septē vigores fuerūt in p̄dictis v̄bis Primus fuit vigor mediatoris, scōs solliciatoris. tertius dn̄atoris. quartus allegatoris. q̄ntus desideratoris. sextus triūphatoris. septimus reductoris. Primus inq̄ fuit vigor mediatoris: q⁹ in p̄mo v̄bo ostendit se esse mediū inter nos ⁊ deū tanq̄ sūmi dei filiū. ⁊ tanq̄ intercessorē ⁊ aduocatū nostrū. d. Pater dimitte illis q⁹ nesciūt q̄d faciūt. In q̄ manifeste apparet vigor sue mentis quo crudeliū p̄secutoꝝ suoꝝ iniurijs victorialiter suplatus eas calcans ⁊ p nihilo ducens: sic excessiue remisit Scōs autē fuit vigor sollicitatoris: ⁊ p̄inde sollicitudinis atq̄ sedulitat. solent eni mente cōsternati ⁊ doloribus oppressi oīno deficere ab omni p̄uidentia. Christus aūt tunc solū ⁊ nō alius legit curam habuisse de matre: ⁊ p̄uidisse sibi de filio ⁊ curatore qui gereret curā eius dicēs. Mulier ecce filius tuus. Et discipulo. Ecce mater tua ℣ Tertius fuit vigor dn̄atoris q⁹ oñdit se hr̄e virtutē dn̄atiue p̄tatis ⁊ regnatiue ⁊ impialis securitat. Vñ tanq̄ rex ⁊ dn̄s paradysi illi latroni cum tot circūstantijs repromisit dicens. Amen dico tibi: hodie mecū eris in paradyso. ℣ Quartus fuit vigor allegatoris. scz sue iusticie ⁊ inocentie ad p̄rem suū. In cuⁱ⁹ signū quasi admiratiue ait. Deus deus meus vt q̄d dereliquisti me Justi aūt ab aliquo cruciati dicere solent. vt q̄d mihi hoc facis? Conscij autē magnoꝝ sceleruū suoꝝ suo potius interiori remorsu cōfusi. longe alium modū tenent. ⁊ si p̄caciter plurimūq̄ aliq̄d tale dicunt: vix est quin signa illius p̄cacie in ipsis faciliter cōprehendātur. Quintⁱ⁹ fuit vigor desideratoris. nam oñdit se hr̄e fiducialitatē ⁊ cōstantiā serene exp̄ssionis ꝓpr̄ie indigētie atq̄ ꝓpr̄ij desiderij dicēs Sitio. Solent etiā hoies p̄cipue in hora tante abiectōis erubescere. ⁊ ex erubescētia nō audere nec posse clare cōfiteri indigētias suas. xp̄s vero etiā circa exitū mortis eius cum quadaꝫ durissima serenitate atq̄ fiducialitate dicit Sitio. Ostendit etiā in hoc victoriosissimū oiuꝫ suarū passionū triūphū. q⁹ nō solū nō succūbit mortis doloribⁱ⁹ quos susc̄epit: sed etiā p diuino honore: ⁊ p nr̄a salute si necessariū extitisset amplius pati sitire se dicit. Sextus fuit vigor triūphatoris ac triūphalis debellatoris hostium. s. diaboli p̄cti paradysi ⁊ inferni: sicut s. in ḡrto fructu oñsū est. Insup in eo fuit vigor vniuersalis cōsūmatoris oiuꝫ operū suoꝝ: imo et simpl̄r oiuꝫ ꝓpr̄ q⁹ dicit. Cōsūmatū est. Septimus fuit vigor reductoris ⁊ plene fiducialitatis in p̄re. ⁊ securi ad deū reditus: ⁊ morte suā nō hr̄e p defectu: sed p p̄fectu ⁊ reditu. ꝓpter q⁹ ait. Pat̄ in manus tuas cōmendo spiritū meū Notanter aduerte q⁹ nō dicit tibi cōmēdo. sed in manⁱ⁹ tuas cōmēdo· vt oñderet sibi p̄rez adesse q̄si dilatis brachijs, ⁊ extēsis manibⁱ⁹ ab ipꝫ

amplexandū ⁊ astringendū. tanq̄ filiū vnigenitū ⁊ p̄dilectū. Quarta aūt fuit pulchritudo dulcoris. Fuerūt enī p̄dicta christi verba exp̄ssiua magni dulcoris ⁊ cōplacentie. qr oīa p̄dicta volūtarie patiebat. vñ Esa. liij. ait. Oblatus est qr voluit. vnde ppha in psona dñi ad p̄rem ait. Volūtarie sacrificabo tibi. Et iteruz ad Eph̄. v. Tradidit semetip̄m p nobis. Naz si inuolūtarie sustinuisset nō fuisset etiā p se meritoria sua pena ne dum p nobis oīnibus: ⁊ de hoc plenius in p̄ncipio huius sermonis dictū est. Tripliciter g̈ volūtarie letabat. Primo de quolibet amore ostenso in p̄dictis septē verbis scdo de quolibet dolore p̄dictoz septē ꝓboz. tertio letabat de quolibet septē illoz vigoruz. Ita ad quēlibet amorē: ad quēlibet dolorē: ad quēlibet vigorē omniū p̄dictoz suoz volūtarium ⁊ iocundū aspectū habebat que causa breuitatis omitto. Et etiā p̄spicaciter intuenti satis patere possunt p singula triplici septenarij discurrēdo. Vides g̈ pulchritudinē septē, ꝓborum nō imerito g̈ de ligno qđ est sctissima crux Apoca. xxij. scriptū est. Folia eius ad sanitatē gentiū: qr ipa eis gustātibus sensum. ad sanitatem sunt omniū spūaliter infirmoz. nec tm̄ verba illius sunt sanatiua p̄dictaz infirmitatū. verumetiā particularia facta sua ad nr̄am sanitatem p nobis in se assumpsit Nam p̄mo curauit nos p dictam qñ ieiunabat. xl. diebus. ⁊. xl. noctibus Scdo p electuariū qñ corpus ⁊ sanguinem suum dedit in sancta cena discipulis suis. Tertio p sudorē: qñ factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrētis in terrā. Quarto p minutionē qñ flagellis ⁊ lancea vulneratus fuit. Quinto p potationē qñ gustauit acetū cum felle mixtū. Sexto p emplastrū. quādo facies eius sputis illita est.

Octauus fructus de q̄druplici magna vtilitate quam sibi ⁊ suis acq̄siuit christus passione sua. Cap. II.

Secūdus vero fructus dictus est multitudo. s. meritoz passiōis christi: ⁊ hoc respectu illius q̄ est caput. ac p̄sequēs respectu oīniū electoz ac membroz eius. Et de hoc Dañ. subdit dicēs. Fructus eius nimius qr infinitū fuit meritū ⁊ p̄miū passiōis eius scz rōne cōiūcte diuinitatis. nam inq̄tū homo sicut ex p̄cedētibus p̄z christus mereri poterat et meruit. Inq̄tū vero deus infinitū suū meritum ⁊ p̄miū dilatauit. Merito g̈ Dañ. ait. Et fructus eius nimius. Quatuor enī fructiferas et maximas vtilitates ex passione sua christus adeptus est. que oīs redūdant p gratiā ⁊ gloriam in oīes electos suos. Prima est resurrectio. scda est ascensio. tertia est cōfessio. quarta iudicatio. Prima q̄dem vtilitas est resurrectio vñ ppha in psona filij ad p̄rem ait. Tu cognouisti. s. p approbationē sessionē meā: hoc est humilitatem passionis mee. ⁊ resurrectionē meā. hanc q̄z vtilitatē p cōsequēs adeptus est christus oībus mēbris suis. Nam sicut ipse resurrexit ꝓpter meritū passionis. sic ⁊ eius mēbra resurgent. qr resurrectio eius erit causa resurrectionis omniū electoz. Vñ ppha ait. Ad vesperā demorabit fletus ⁊ ad matutinū leticia. Vbi glo. ait. Dñs mane resurrexit. idez nobis p̄mittēs p suā resurrectionē. que est causa efficiens resurrectiōis nr̄e ⁊ aie ⁊ corpis. Scda quidē vtilitas est ascensionis: vñ ad Eph̄. iiij. ap̄s ait. Qui aūt ascendit q̄dem: nisi qr descendit p̄imū in inferiores partes terre. s. p mortē crucis. q̄ autē descēdit ipse est q̄ ascēdit sup omnes celos: vt adimpleret oīa. Et Aug⁹. in sermone de ascēsione dñi ait. Nos xp̄i moz viuificauit. nos xp̄i resurrexio erexit. nos xp̄i ascēsio cōsecrauit. Hanc q̄z vtilitatē xp̄s tanq̄z caput mēbris suis electis adeptus est. Vñ Joh. xiij. ipse ait. Vado vobis parare locū. Tertio vero vtilitas est cōfessio. s. ad dexterā p̄ris: ad manifestationē diuinitatis illius. vñ ad Phil. ij. ap̄s ait. Factus est obediēs vsq̄ ad mortē: mortē autē crucis. ꝓpter qđ ⁊ deus exaltauit illū: ⁊ dedit illi nomen qđ est sup omne nomen vt. scz ab hoibus noiet deus ⁊ omnes illū venerent atq̄ honorēt tanq̄z deū in noie iesu. vnde subdit. Et in noie iesu omne genu flectat celestiū terrestriū ⁊ infernoz. ⁊ omnis lingua cōfiteatur: qr dñs iesus xp̄s in gloria est dei p̄ris. Dicit aūt sedere ad dexterā dei. sedet qr laborauit. scz in tota vita sua vsq̄ ad mortē. vñ p̄s. In laboribus sum a iuuētute mea Ad dexterā vero. qr p̄ius fuit in sinistra passionis ⁊ aduersitatis. vnde p̄s. ait. Afflictus sum ⁊ humiliatus sum nimis. Dei vero dicit qr post crucis abiectionē: p̄mittit deus glorificationē. vnde Matth̄. xxiij. dñs ait. Qui se humiliat exaltabitur. Duo q̄dem per dexterā denotant. Primum est equalitas maiestatis. ad quā christus sedet p̄m diuinitatē. ad Heb. viij. Talem habemus pontificē q̄ ꝓsedit in dextris. Scdo p dexteram intelligunt potiora glorie bona in q̄bus xp̄s sedet p̄m humanitatē: qñ collatū est ei q̄c q̄d cōfiteri p̄t. Nam p̄m hāc dexterā colloca/bunt ⁊ p̄miabūt oēs crucis xp̄i sequaces. Ad qđ ap̄lus hortat ad Collo. iij. dicēs. Que sursum sunt querite vbi christus est in dextera dei sedens. Quarta ꝓ vtilitas est iudicatio: qr ex passione sua data est ei p̄tas iudiciaria. Unde Job. xxxvj. ad xp̄m ait Causa tua quasi impij iudicata est iudiciū causamq̄ recipies. nec nō et electi imitatores crucis xp̄i i die iudicij qua-

si iudicis assessores assistent iudici xpō. Jurta illud Matth. xix. Amen dico vobis q̄ vos q̄ secuti estis me in regeneratōe cū sederit filius hois in sede maiestatis sue: sedebitis: ⁊ vos sup sedes duodecim iudicātes duodecim trib⁹ isrl. Unde exclamat Bernn. in q̄dā sermōe dicēs O vere celestis planta p̄ciosior cūctis sanctior vniuersis. O vere lignū vite. q̄ solū dignū fuit portare salutis fructū.

Bonus fructus q̄ dulcedo dñice crucis omni statui cōuenit ⁊ necessaria est. Caplm. iii.

Tertius fructus dicit dulcitudo. Nam p̄m varios hoiuz ꝓtuosoz̄ status crucis dulcedo varie sapit. Unde ꝓpha ait. Qui dat escam oi carni. Et ideo Dan. subdit. Esca vniuersoz̄ in ea: oim aiarū ꝓtuosaz̄ status adquadruplicē differentiā reduci p̄nt. Primi dici p̄nt sensuales. scdi rōnales. tertij spūales. q̄rti celestiales. Et hi oēs varijs desideriis inardescūt: ⁊ tm̄ esca vniūsoz̄ in ea. s. in sequela crucis xp̄i. Unde Matth. x. dicit dñs. Qui nō accipit crucē suā. i. possibilē sibi p̄niam. Et sequit me nō est me dign⁹. i. indign⁹ est gustare grām et gloriā meā. Per hāc enī assūptio difficiliū denotat: p quā funditus mozit homo mūdo carni ⁊ vicys. ⁊ p quā fit holocaustū dei. Proinde maxim⁹ in sermōe de martyrib⁹ ait. Non solum intelligit crux ligni patibulū. sed pie vite ꝓtutisq̄ ꝓpositū. vñ ois xp̄iani vita q̄ fm cuā geliū vixerit. crux est atq̄ martyriuz. ⁊ merito hic ordo seruat. nam sicut in fruitōe btōz̄ a q̄bus oē tristabile seclusum est deus honorat in ipsis: ⁊ ab ipsis. Et sicut in inferno in tormētis demonū ⁊ dānatoz̄ i q̄bus absq̄ vllo gaudio cruciat deus in ipsis plene honorat: sed non ab ipsis. Sic in p̄nti vita que inter illas est media honorat ⁊ laudat in suis electis ⁊ a suis electis in assumptōe difficiliū. dolorē ⁊ gaudiū cōmiscentiū. q̄ operationē pfecte virtutis. que dicitur crux. vt sic in oib⁹ glorificet deus. hoc si quidem seruādo quilibet de p̄dictis quattuoz fm suū statū in cruce reperit pastū suū. q̄z esca vniuersoz̄ in ea est.

Prima crux sensualium.

Primo enī sensuales duo desideria habent. s. absq̄ pctō in arduis. p̄mo naturam cōseruare. scdo naturā alleuiare. Primo enī desiderant naturā cōseruare: qđ quidem fit q̄n labores hoi portabiles ⁊ leues efficiunt. Sed virtuosa crux ꝓpter diuinū amorez assūpta vel patiēter lata nō tm̄ affert ab homie labores cōes in opibus bonis: sed etiā transformat in refrigerīū penas ⁊ sic fm p̄mū desiderium suū in talib⁹ ꝓseruat natura. Et de tali refrigerio dñs ait Matth. xi. Uenite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati estis. s. laborib⁹ et aduersis: ⁊ ego reficiā vos. Be scdo etiā addit dicens. Tollite iugū meū sup vos q̄d est charitatis amoz in onere crucis: ⁊ discite a me q̄z mitis sum ⁊ humilis corde: ⁊ inuenietis requiē aiab⁹ vr̄is. Jugū enī meū suaue est: ⁊ onus meuz leue. Juguz enī christi suaue est amor dei. onus vero leue est amor p̄rimi. que duo faciūt leuiter crucē laboz̄ ⁊ aduersitatis. Et sic ex amore et p amorez p̄ssa natura laborib⁹ alleuiat. p vtroq̄ desiderio ptz exemplū in btō Laurētio hoc aūt cōtigit ei q̄ dilectio ignis celestialis q̄ est amor: annihilabat penam ignis materialis. Hoc idem cōtigit beato Frāciſco quādo ferro ignito in tympozibus decoctus est: absq̄ hac cruce in culpa ⁊ pena seu in transgressione ⁊ afflictōe homo efficit infernalis: ideo Matthei. xvj. dñs ait. Qui enī voluerit animā suā saluā facere. scz fugiēdo p̄dictos labores: perdet eaz. Quasi dicat. Si saluas perdes. Qui autē p̄diderit animā suā p̄pter me: inueniet eam. Prophinde Damas. in. iij. lib. ait. Crux christi clauis est paradysi hec infirmoz̄ baculus: pastoz̄ virga: cōuertētiū manuductio: pficientiū pfectio anime salus ⁊ corporis omniū maloz̄ auersio omniū bonoz̄ datrix.

Secūda crux rationaliū.

Secūdi sunt rōnales: ⁊ hi q̄z alia duo desideria hñt. Primū est augmētare ꝓsolationē seu delectationē. scz est illuiare rōnē. Per p̄mū meritoria delectatio gustat p scām ꝓ intellect⁹ illuiat. Sz amorosa crux et in amore vt sic dicā portatus labor cōtinue parit in hoie diuersas ac supnas ⁊ spūales cōsolatōes: transformādo amantē in amatū. ⁊ q̄si ad celestē delectationē exaltādo. nec nō p hoc admirādis ⁊ saluberrimis luibus illustrando. vñ ppha ait. Gustate ⁊ videte q̄m suauis est dñs. s. in imitatōe crucis illius: btūs vir q̄ speratī eo. Primo ꝓ inq̄t gustate. s. affectu. scdo ait. videte. s. intellectu. q̄z gustatio facit videre vñ Prou. vlt. Gustauit ⁊ vidit q̄m bona ē negotiatio eius. i. exercitatio crucis et arduaruz virtutū. vñ. j. Reg. xiiij. Jonathas mystice ait Uidistis ipsi q̄ illuiati sunt oculi mei eo q̄ gustauerim de melle isto. i. de crucis atq̄ virtutū suauitate. Quāta aūt sit suauitas quā gustat ⁊ expit aīa de cruce. i. de laborib⁹ amorose portatis atq̄ p xp̄o assūptis. oñdit Joh. Apoc. ij ybi dñs ait Uincēti dabo mānā absc̄ditū. absconditū enī mānā dicit suauē ꝓtuose vite intelligentiā p̄pter virtutū expientiaz iustis a dño dispensatā atq̄ indignis et viciosis occultatā. Sicut enī mānā desup veniens omnē suauita/

tis sapozē in se cōtinebat Sic suauis expientia bonē vite que est crux xp̄i omni mētis suauitate redūdat. Vñ Greg⁹. in quadā omel. ait. Nihil adeo graue qđ nō eq̄nimiter tolleret: si xp̄i passio ad memoziā reuocet. s. p deuotionē vel imitationē Quāta insup fiat illuiatio intellect⁹ ex p̄dicta cruce oñdit Bern̄. sup Cañ. Pmo. lxj dicēs. Quid ita efficax ad curandū cōscientie vulnera necnō ad purgandū aciē mētis q̄ xp̄i vulnerū sedula meditatio Pzoinde xp̄i passio figurata est felle. q̄ oculi Thobie fuerūt illuiati Thob. ij. Est q̄ collirio. de q̄ Apoc. iij. angel⁹ ait. Unge collirio oculos tuos. s. mētales vt vi deas. Absq̄ eni p̄dicta cruce. hūana rō deuenit i fantasticā obscurā atq̄ bestialē extimationem ⁊ opinionē. Et de talib⁹ ppha ait. Nescierunt neq̄ intellexerūt in tenebzis ambulāt Ait eni nescierūt. s. ex cozrupta natura. neq̄ intellexerūt ex patrata culpa in tenebzis ambulāt ex multiplicata malicia ⁊ omnia hec: q⁹ crucē xp̄i non sunt secuti.

Tertia crux spiritualium.

Tertij sunt spūales. ⁊ hi q̄z alia duo habent desideria. s. in eis. Pzimo vtutē robozari. scdo vtutem p̄miari. Pzimo virtutē robozari. s. in vite iuste solidit̄te ⁊ stabilitate: qđ qđem p crucez fit. teste ap̄lo qui. ij. Timo. ij. ait: Firmū fundamētū dei qđ est virtus stat dñs signaculū. s. sctissime crucis. q⁹ virtus etiā in infirmitate pficit. sicut idez ap̄s ait ij. ad Coz. xij. Et statim subdit. Libenter igit̄ gloziabo i infirmitatib⁹ meis vt habitet in me virt⁹ xp̄i. ppter qđ placeo mihi in infirmitatibus in ⁊tumelijs. in necessaritatib⁹. in psecutionibus. in angustijs p xp̄o. Cuz eni infirmioz tunc fortioz sum. ecce vtutis robozatio ⁊ cōfirmatio. Scdo desiderāt vtutē p̄miari. s. p gloziam sempiternā. ⁊ talis virtus amorose crucis influit habitū pfecte charitat⁹ meritū copiosuz ad copiosum p̄miū glozie expectandū. vñ p̄mium eterni regni nō mēsurat̄ fm spūales feruozes ac mētales delectōes. sed fm penā amorose crucis que p̄ncipiū est ⁊ mediū glozioſi finis. Pzoinde Bath. x. dñs ait. Qui nō accipit crucē suaz ⁊ sequit̄ me: nō est me dignus. s. meo p̄mio. s. in gloria sempiterna. nec ait tñ. q̄ sequit̄ me. s. p delectationē. sed p̄misit. q̄ nō accipit crucē suā. nam in crucis assumptōe deus delectat̄ in nobis. in delectatōibus spūalibus nos in deo delectamur. p p̄mū crescit p̄miuz et meritū. p scdm ⁊temnim⁹ mundū ⁊ seq̄mur deum q⁹ gustato spū desipit ois caro. absq̄ cruce et laboziosō conatu in opibus ⁊tuosis. nr̄a meritoria virtus deuenit in cōsiderabilē diuinitatem. sicut ptz in his q̄ absq̄ magnis laboribus adepti sunt bona sublimioza. qđ cōtigit in Lucifero in Adam ⁊ Eua Salomone ⁊ Petro: ⁊ q̄ pluribus alijs. q̄ cito ceciderūt a donis ⁊ i magnam ruinā irreuocabil̄ q̄dā eoz̄ plapsi sunt.

Quarta crux celestialium.

Quarti dicūt celestiales. ⁊ hi q̄z duplex desideriū hñt Pzimū in eis glorificari gr̄am. scdo magnificari diuinā gloziā. Pzimo q̄dem glorificari in gr̄am. s. in p̄nti per glozie pticipationē: ⁊ hoc fit p crucē ⁊ dñi passionē exemplo ap̄li q̄ de se atq̄ de alijs pfectis Phil. iij. ait. Nr̄a ⁊uersatio in celis est Insup exemplo bti Bern̄. in quodā sermone vbi ait. Scio q⁹ merita mea mihi nō sufficiūt Qđ mihi deest audacter vsurpo ex viscerib⁹ ihesu xp̄i que miscōia affluūt. nec desinūt foramina p que defluant. Ptz eni archanū cordis p foramia corporis: patēt viscera miscōie dei nr̄i in q̄bus visitauit nos oziens ex alto. Scdo desiderant magnificari diuinā gloziā. Nam amoz crucis ad gloziā dei inflāmat. illumiat. roborat. ⁊ dilatat. hūanā mētē Hic erat ille crucifozmis amoz q̄ tanta fiducia coz Pauli securabat vt diceret ad Gal. vj. Mihi aūt absit gloziari: nisi in cruce dñi nr̄i ihesu xp̄i: p quē mihi mūdus crucifix⁹ est ⁊ ego mūdo. Et ad Phil. j. ait. Sicut spe et nunc magnificabit̄ xp̄s in corpe meo: seu p vitā seu p mortē Hoc eodē feruoze hortabat oēs ppha dauid. di. Magnificate dñm mecū. s. p sctissimū amorē crucis laudādo ⁊ p̄dicādo euz magnū. Et bñ subdit mecū. Si eni diceret simpliciter. Magnificate dñm nō ita ad hoc inciteret. ideo ait Greg. Loquētis auctas p̄dit cū vox ope nō iuuat. Absq̄ cruce. gr̄a meritoria delectabilis. atq̄ celestialis deuenit i admirabilē annihilationē: sicut p expientiā ptz in his qui sequunt̄ spm̄ amoris ⁊ spm̄ libertatis. aut libz̄ hereticū q̄ dz aīa x̄ simpliciū q̄ in erroribus suis damnat⁹ est extra de here. c. vnico. in cle. Contra q⁹ ap̄s Phil. iij. ait. Nūc aūt ⁊ flens dico inimicos crucis xp̄i. naz sic ad Gal. v. ait Qui aūt sūt xp̄i carnē suā crucifixerūt cū vicijs et ⁊cupiscētijs. ac oēs p̄dicti ⁊traria opant̄ multiplicib⁹ erroribus illusi atq̄ delusi: sicut p expientiā in eius reperi ⁊ pbaui. Ex dictis in p̄nti c. patere pōt q⁹ amoz absq̄ cruce: ⁊ crux absq̄ amoze. nec rōne: nec ⁊bo: nec ope aliq̄ meret̄ laudē: sed in sūmo laudabilis illa crux quā induit amor: ⁊ amor quē ipa crux parit. In h̄ q̄dem statu erat paul⁹ cū ad Gal. ij. ō se dicebat xp̄o ⁊fixus suz cruci. ⁊ in tali cruce p̄mo affigit̄ caro clauis timoris. vñ ps. Cōfige timore tuo carnes meas. scdo clauis spūs amoris Cañ. v Fulcite me floribus stipate me malis: q⁹ amore langueo Tertio sensus exterioz clauis rigoris ⁊

disciplīne. Eccl'. vlti. Verba sapientū quasi stimuli ⁊ q̄si claui in altū. i. in pfundo sensus defixi. Quarto manus operū clauis laboris. Eccl' ix. Q̄cūq; pōt manus tua instāter opare. Ex supradictis clarius pōt patere q; manifeste cñ dic̄ se nō vere diligere: q̄ p amato nō vult se ad quecūq; difficilia p̄parare ⁊ exhibere. qđ ē cōtra errorē simpliciū aiarū qui crucem ⁊ laborē abhorrēt: sicut predictū est.

Articulus. IIII. tertie partis dñice passionis de vltimis tribus fructib⁹ ligni vite.

Quarto subdantur alij tres fructus crucis christi.

Decimus fructus de quadruplici beneficio qđ ꝓsequimur de dñica passione ⁊ cruce. Capl'm. I.

Primus fructus dr sctitudo. Sanctus eni dr sanguie tinctus. Unde Dañ. sbdit Et subt eā habitabāt aialia ⁊ bestie. i. oēs illi baptismate crucis signaculo insigniti et sanguie tincti. Item differt bestia ab aiali. Nā bestia crudelis aial dr nō. Aialia dici pñt oēs iusti q̄ finaliter saluādi sunt sicut de gloria sempiterna. ꝓpha ad dñm ait. d. Aialia tua habitabūt in ea: parasti in dulcedie tua pauperi deus. Per bestias que sunt crudeles xp̄iani reprobi designant ⁊ etiā infideles. q; sic̄ statim subdit dyabolus in eis post passionē xp̄i nō hz tanā ptātē sicut ante: p̄ncipalius in oēs xp̄ianos sub vmbra et ptectōe crucis ⁊ sanguis xp̄i inhabitāt. Unde brachia crucis sunt scapule ille de q̄bus ꝓpha ad xp̄ianū pl'm inqt. d. Scapulis suis obūbrabit tibi Sub his etiā scapulis ꝑm Bern. q̄tuor bñficia nobis ꝓferunt. Sub his eni alis abscōdimur: sub his ab incursu miluorū ⁊ ancipitrū ptegimur q̄ sunt aeree ptātes. sub his vmbraculū salubre nos refrigerat: ⁊ nimiū solis ardorē repellit. Sub his q̄ alimur ⁊ fouemur. Hec sunt bti Bern. ꝙba sup Cañt ꝑmone. lxv. In q̄bus notare possum⁹ q̄tuor bñficia q̄ nob ꝓferūtur mysterio crucis. Primo est absc̄osio. sc̄dm ptecti. tertiū refrigeratio. q̄rtū refectio nūcupat̄ que oīa pficit in nob amor crucis ⁊ pfectio ei⁹.

Primū beneficiū crucis est absc̄osio a malicijs eor.

Primū crucis bñficiū est absconsio. s. a malicijs mūdi. Talis q̄dem absconsio maxime nob fit q̄n adūsa nos p̄munt: vt ea magnanimiter tollerem⁹. Unde Isido. de sūmo bo. ait. Si passio redēptoris dñi ad memoriaz reducit: nihil tam durū est qđ nō equo aīo tollerēt. Parua eni tollerem⁹ si recordamur q̄d biberit ad crucis patibulū: q̄ nos inuitat ad celum. Ille eni irrisiones obprobria cōtumelias alapas: sputa flagella spineam coronā crucēq; suscipit: et nos miseri ad nostrā cōfusionē vno sermōe fatigamur. vno ꝙbo deijcimur. Et iterum de tollerāda iniuria primo⁹ Aug. de verbis dñi ait. Nulla res efficacior ad laborē ⁊ ad portāda onera alior⁹ facit libent̄ ipēdi: nisi cū cogitam⁹ q̄ta p nob ptulit dñs. vñ sicut puus fluuius pdit nomē suū cū vadit in magnuz: sic labores ⁊ passiōes nr̄e in cōparatiōe illor⁹ que passus est xp̄s nō sunt passiōes denoiande.

Secundū beneficiuz crucis christi est ptectio cōtra ptātem diaboli.

Secundū beneficiū est ptectio. s. cōtra ptātem diaboli: q; christus illā p passionem suam debilitauit. Unde Job. xl. q̄si hamo capiet leuiathan. q; caro christi velās diuinitatē fuit q̄si esca in hamo diuinitatis. quā cum diabolus p mortē apphendere pcurauit hamo diuinitatis capt⁹ ⁊ decept⁹ fuit. Tripliciter tñ ꝑm Alexan. de hal. in. iij. p crucē christi demones habēt minorē ptātē in naturā humanaz. Et ꝑmo vniūsaliter q; abstracta est eis ptās qua sibi p̄us subijciebāt eam in infidelib⁹ sibi idolatria ⁊ veneratōe q̄si deus: nec etiā reperiunt in mūdo tot vexati a spiritib⁹ imūdis sicut ante passionē dñi. vt patz experientia certa p vniūsum orbē terrarū. Secūdo singulariter infidelib⁹ q̄bus p fidē passiōis nō hñt in eis ptātē nisi q̄tū est eis pmissum ad xp̄tutis exercitiū: sicut patz in btō Anthonio. ⁊ in btō Francisco. Tertio particulariter in electis in q̄bus est caracter passiōis. i. crux ex sacro baptismatis: q̄ ptās diaboli cohibet. vñ Apoc. vij. dictū est quattuor angelis nolite ⁊c. q̄aduq; signemus seruos dei nr̄i in frōtibus eor. Et de hoc Aug sup Job. ait. Signū crucis a nobis expellit exterminatorē: si tñ cor nostrū habeat xp̄m inhabitatorē. Proinde Exo. xij. dei ꝙpho. i. xp̄ianis mystice p̄ceptū est q; sanguine agni postes superliminare signarēt: atq; ex hoc duplicē cōsequebant fructū. s. ꝓsternationē hostiū exterius: ⁊ defensionē ⁊ ꝓseruationē oīuz interius. vt mystice inuak̄ q; ꝙtute sanguis ihesu xp̄i ⁊ demōes supank̄: ⁊ oīa defensank̄ dum gr̄e in nobis augent̄ ⁊ ꝓseruant̄. supliminare q̄ signak̄: dū mētis imago xp̄o crucifixo assilak̄: atq; vterq; postis intingit̄ in q̄ voluit̄ hostiū. dum diuina et angelica custodia in q̄ vita nr̄a defendit̄ vigorak̄. eo q; sctē crucis ꝙtute. ⁊ de⁹ nob magis ppicius. ⁊ angelus circa nos magis est sollicitus. Et sic subuersis egyptijs a seruitute diaboli liberant̄. crucis christi sequētes tropheū. q̄ nobis p virgā hanc. diuisit mare rubrū: ⁊ in terra viuentiū introduxit. Merito g̃ terret diabolus hoie crucis se signo muniēte fideliter. sicut

terret ꝛ fugit canis baculo eleuato eo ꝙ cum illo semel ꝓcussus est. Vñ Esa. xxx. A voce dñi pauebit assur virga ꝓcussus. Assur enī negociator interp̄tat ꝛ significat diabolū: qui circūiēs et querēs quē deuoret. nunq̄ ocio vacat. hinc in signo crucis fideliter inuocato in noīe sctissime trinitatis terribiliter pauet. virga crucis in passiōe ꝓcussus. Insup sicut miles supatus in duello seu in bello cōfunderet morari in camera vel in domo in qua ꝑstratio sua depicta eēt nec ibidez diu maneret. sic diabolus ꝑstratus per dominicā passionē nullo modo morari potest in anima in qua passio dñi ꝑ deuotionē et iugem memoriā depicta est.

Tertiuz beneficiū crucis christi est refrigeratio contra concupiscentiam carnis.

Tertiū beneficiū est refrigeratio. s. a cō cupiscētia carnis. vñ Hiero. in quadā epla ait. Si igressi fuerint ad te latrūculi ꝑ oculos. per aspectū crucis: puni eos. Ipsa cōcupiscentia originalis virtute sanguinis xp̄i. in cuiꝰ virtute q̄libet baptizat. lz nō totaliter auferat tñ multū minuit de ꝓse. di. iiij. ꝑ baptismū. Ex quo ptz ꝙ ꝑm Aug. fusus est sanguis medici ꝛ factū est medicamētū frenetici. Unde Cañ. ij. Sub vmbra illiꝰ quē desideraueram sedi ania sponsa xp̄i: ꝛ fructus eius dulcis gutturi meo: sed ꝛ gustato spiritu crucis desipit oīs caro.

Quartū beneficiū crucis christi est refectio spiritualis.

Quartū beneficiū est refectio spūalis. Magna q̄dem ꝓsolatio atq̄ refectio est aiabus deuotis ascendere ad sensum crucis Vñ Celestinus ait. Cum sctō. i. cum sanguine tincto sancti. i. sanguine tincti sunt. q̄ crucifixo cruci affixi sunt dolori eius cōdolentes amori eius ꝓgaudētes. sanguinē eius bibētes. carnē manducātes. crucē amplexātes. vulnera lingētes. ꝛ ꝑ latus lācea apertū ad eius sup dilectissimū coz intrātes. atq̄ ei se clauo eterni amoris inseparabiliter cōclauantes. Bern. sup Cañ. sermone. xx. ait. Dilexit me deus dulciter sapienter ꝛ fortiter Dulciter nēpe dilexit: qz carnē induit. sapiēter qz culpā vitauit: fortiter mortez sustinuit. Sed sup omnia reddit te amabilē mihi bone iesu calix quem bibisti: opus nōstre redemptōis. hoc enī oīno amorē nostruz vendicat sibi hoc inq̄ sibi nostrā deuotionē blādius allicit: iustius erigit: arcius stringit: ꝛ vehemētius afficit.

Quot vicibus christus sanguinez suum fudit.

In hoz q̄dem mysteriū xp̄s sexvicibꝰ viuus ꝛ vna mortuus sanguinē suum fudit. Primo in circūcisione vt discamus pctā nostra carnalia mūdare. Secō in sudore. vt discamus angustias p nra salute tolerare. Tertio in cozonatōe: vt discamus mentē nostrā virtutibus exornare. Quarto in flagellatōe. vt discamus donare sensualitatē nostrā. Quinto in crucifixiōe. vt discamus mēbra nra ligare mādatis dei. Sexto in lateris apertōne. vt discamus semp habere coz vulneratū in dei amore. vt dicere posset quilibet nostrū vulnerata charitate ego sum.

Christus crucifixus est horologiū religiosoꝝ.

Preterea dicere possumus christū passum crucifixū eē horologiū cordiū religiosoꝝ: distinguēs horas diei ꝛ noctis qđ quidem in horologio Achas. iiij. Reg. xx. mystice designat in quo sol descēdit decē lineis: qz ꝑ decē horas humiliatus est xp̄s p nobis in sua sanctissima passione. In cuius honore decē dicunt hore. Primo cōpletoriū in honore venditionis. sctō dicunt matutine que distinguunt in tres nocturnos in rememoratōe illius iniurie que facta est ei in tribus locis i illa nocte. s. in horto. in domo Anne ꝛ in domo Cayphe cōspuendo: deludēdo: atq̄ percutiēdo. Quinto laudes in memoriā criminis ipositi in fine noctis. Sexto primā in memoriā accusatōis cozā Pylato. septimo tertiā i memoriā flagellatōis in domo pylati. octauo sextā in memoriā baiulationis crucis ꝛ crucifixionis cum ferreis clauis. nono nonā in memoriā mortis ꝛ aperitōis lateris. decimo vespas in memoriā sepulture. vt in qualibet p̄dictarū horaruz mens deuota sentire posset dulcedinē dñice passiōis.

Undecimus fructus de quadrupli ci mystica ꝛ morali dispensatōe dñice passionis Capm. xi.

Secūdus fructus dicit pmtitudo. s. ad seruitiū dei. Et de hoc Dan. ait. In ramis eius cōuersabant volucres celi. i. virtuosi ꝛ religiosi. quoꝝ tota vita crux merito dici posset. Vñ ꝓpha de dño ait ad p̄ez dicens ps. viij Omnia subiecisti sub pedibꝰ eius oues. i. simplices. ꝛ boues vniuersas. i. prelatos ꝛ p̄dicatores. insup ꝛ pecora campi. i. malos. volucres celi. i. religiosos: ꝛ pisces maris. id est seculares q̄ pambulāt semitas mar. Vocat ergo oīs virtuosos ꝛ religiosos volucres ꝓpter libertatē a vitijs ꝛ separationē a secularibus curis. ꝛ ꝓpter statū eleuatū a mūdo. Ad Phil. iij. ait de hoc apls dicēs. Nra conuersatio in celis est. ꝛ hi in ramis crucis cōtinue cōuersant q̄. s. quattuoz dici possunt. Unū inferioz ramus est vita virtuosa. siniſter fides religiosa.

derter caritas larga: supior vero est spes firma infimū brachiū crucis ē mundi contemptus. q̄ in septē consistit.

¶ Primus ram⁹ t inferior est vita virtuosa t mūdi cōtempt⁹ De q̄ dñs ait Matxvj. Luce. ix. Marci. viij. Si quis vult post me venire abneget semetipm t tollet crucē suā t sequat me In quibus sanctis verbis ponuntur septem que requirunt ad vez amplexum virtuosum t virtuose crucis. Nā talis crux primo debet eē voluntaria. secundo opposita. tertio integra. quarto laboriosa. quinto ppria. sexto continua. septimo recta ¶ Primo inq̄ debet esse voluntaria non violenta. ppterea dicit. Si quis vult. vnde Aug⁹. dicit. Nemo inuitus bene agit. Nemi nē em nostrū cogit deus vt seruitium sit grat⁹ deo: t pmiū gratuitus seruo. In cuius mysteriū. Exo. xxv. ad Moysen ait dominus Loquere filijs israel vt tollāt mihi pmitias ab homine q̄ offert mihi vltronē⁹ t accipietis. vult em dominus talē q̄ dicat ei voluntarie sacrificabo tibi scz meipm meos t mea sicut infra dicetur. Secundo debet esse opposita non ociosa ideo subdit. Post me venire q̄ scz semp in arduis t laboribus mentalib⁹ t corpalib⁹ sui. nō ait post mea: sicut faciunt auari luxuriosi t superbi s post me scz mundū pdemnendo. De q̄. j. Pe. ij Christus passus ē p nobis nobis relinquēs exemplū. vt sequamini vestigia ei⁹. Tertio debet esse integra non diminuta ppterea addit. Abneget semetipm .i. se suos: t sua. Primo abneget se. i. vetustatē suā abijciat t semetipm excedat: vt sic ad xpm accedat: non em quis potest accedere seu ascēdere ad xpm nisi supra semetipsum ascendat. Unde. glo. Nisi quis a seipso deficiat ad deum q̄ supra se est non approp̄inquat t nouitatē ad quā vocatur non apprehēdet. Uñ ad col'. iij. apl's ait. Expoliantes vos veterē hominez cū actibus suis. t induentes nouū hominē q̄ renouatur in cognitionē dei secundū imaginez eius q̄ creauit eū: vel abneget se. i. ppriam volūtatē. nam sm Senecā erūpit in petulantiā male dispensata libertas. Et Esaie. lviij. Si glorificaueris deū dū non facis vias tuas Et ad Thitum .ij. abnegētes impietatē t secularia desideria: sobrie: pie: t iuste viuam⁹ in hoc seculo expectantes btām spem. t aduentū glozie magni di Secūdo abneget suos qō etiā in veteri lege sanctificabatur. vñ Deute. xxxiij. Qui dixerit patri suo aut matri sue nescio vos: t fribus suis ignorauit illos t nescierū filios suos: hi custodierūt eloq̄um meum t pactum meum seruauerunt. Tertō abneget sua: Proinde Luc. xiiij. dñs ait. Qui non renunciaueris oībus q̄ possidet nō potest meus esse discipulus. Et Matth. xix. Si vis perfect⁹ esse vade t vēde omnia q̄ habes t hēbis thesaurū in celo t veni seqre me. Sūt nēpe plerīq̄ q̄ suos vel sua tribuunt deo. se aūt mundo. Cōtra q̄s ppha ait. Holocaustū. i. meos: t p pctō nō postulasti. scz pncipaliter. qō ego intelligens tūc dixi. Ecce venio. s. in psona offerens pncipalit̄ me: deinde meos t mea: nec a mysterio vacat h̄ sillabica adiectio qua dr semetipm q̄ dē fit tū vt exp̄mat p̄dicta tria. scz se suos et sua. tū vt exp̄mat oēs aie vires t corpis. i. sinuz intellectū suū affectū t suū sensū. h̄ ē intellectuz rōis affectū volūtatis t sensū etiaz carnis. Pri mū fit p fidē. scdm p caritatē: tertiū p spem.

¶ Quarto debet talis crux esse laboriosa: non delicata t ociosa. Proinde ait. Tollat crucem Sūt em pleriq̄ qui sic volunt assumere pnām vt nullā sentiāt afflictionē vel penā. Cōtra q̄s Hiero. ait. Delicat⁹ es frater charissime. si hic vis gaudere cū mundo t in futuro regnare cuz xp̄o. Nā sic ait apl's ad Gal. v. Qui sunt xp̄i sti carnē suā crucifixerūt cū vitijs t concupiscentijs. Quinto etiā debet esse ppria: iō subdit suam. i. sibi possibilē. Nō em dicit meā q̄ tot⁹ nō possit portare mimā ptem crucis ei⁹: sicut exp̄cedentib⁹ ptz. vñ dr Treñ. j. O vos oēs q̄ trāsitis p viā. i. oēs in h̄ seculo pegrinātes attendite et videte si ē dolor sicut dolor me⁹: nec deq̄lienā: sunt nāq̄ nōnulli q̄ gl'iant de passionib⁹ et penitētijs patz suoz. quēadmodū scribe et pharisei. Contra quos ait dñs. Joh. viij. In sup inquit suā: non in angaria alienā: s quā plena volūtate facit. Proinde Bern̄. ait. Ue portantib⁹ crucē nō sicut xp̄s suaz. s sic Symō cyreneus alienā. Sexto debet eē ptinua nō instabilis vel momentanea: idō dicit et sequat. In Luc. etiā. iiij. additū ē q̄ttidie. i. cōtinue t pseueranter. vñ Eccl. v. Nō ventiles te in omnez vētū: et ne eas i oēm viā sic vt eñ pbat pctōr i duplici lingua. Esto firm⁹ in via dñi. Et idem xxiij. i fine itez ait. Gl'ia magna ē seq̄ dñm. vñ dñs ait Joh. viij. Qui sequitur me non ambulat i tenebris. Septimo t vltimo dz eē recta nō reciproca t sil'ata idō subdit me. i. ad gl'iaz me am p rectā intentionē: hoc ē ꝓstituat me in finē sue crucifixe vite: atq̄ laborz suoz. Nā sic ipse testat Matt. vj. Si ocul⁹ tu⁹ simplex fuerit totū corp⁹ tuū lucidū erit. Ocul⁹ simplex ē intētio recta ad deū. Corpus lucidū: ē op⁹ recta intentione cōpletū In hui⁹ mysteriū p̄cepit dñs Deut. xxvij. dicens Uñ trāsieris ior. danē. i. cōtēpnetis mūdū edificabis altare dño. i. corigne caritatis feruidū de lapidib⁹ q̄s ferrū non tetigit. i. de opib⁹ bonis: sm q̄ a deo sunt in nob opata. q̄ vt ait apl's ad Phil. ij. opat in nobis velle t pficere p bona volūtate: t de saxis iforib⁹ t impolitis. i. de opib⁹ non p hūana apparētia leuigatis. expressiuū signū recte inten

T

tō is est pseuerātia. Jō Mat. vij. dīs ait. A fructib⁹ eoꝝ cognoscetis eos. Horꝝ fructuū p̄n cipalis pseuerātia dici pt: qz teste Jaco. j. Vir duplex aio incōstans erit i oib⁹ vijs suis. Sed dicit dīs Mat. x. Qui pseuerauerit vsq; in fi nē: hic saluus erit.

¶ Sinistrū crucis brachium est fides religiosa.

Secūdus ram⁹ z sinistre ē fides religio/ sa obseruādo p̄ncipalit̄ tria vota. obe/ dientiā pauptatez: z castitatē. Prio p obiam hūana volūtas subijcit deo z h̄ abne/ gatio: z q̄dāmō crucifixio sui ip̄i⁹ de q̄ dīs supi us ait. Si q̄s vult venire post me abneget se/ metip̄m: sic p̄dictū ē Ad hāc q̄z sumēdā hortat Ecc̄s. vl. c. dicēs. Cōpate vob̄ sine argēto sa/ pientiā: z p. i. collū vestr̄z subijcite iugo ei⁹. vñ Mat. xj. dīs ait. Tollite iugū meū sup vos: qd̄ ē obedictia. Et seq̄t sic supza dictū fuit Jugū eī meū suaue ē: z onus meū leue: si amoro/ se sumit̄ z portat. vñ Bern̄. Credentib⁹ nihil impossibile: nihil amant⁹ difficile. nihil mitti/ bus aspez: nihil hum̄lib⁹ arduū reperit: q̄bus gr̄a fert auxiliū: z obediendi deuotio lenit im/ periū. Ad hāc hortat apl's Heb. xij. dicēs. Ha bentib⁹ impositā nubez testiū. i. multitudinem martyrū obediētiū, vsq; ad mortē: p paciaz cur ram⁹ ad ꝓpositū nobis certamē qd̄ scz ꝑmpta obediētia est. Scdo p castitatē subijcit caro rō ni. vt fiat tor⁹ z illuminat⁹ rōnalis hō. Et d̄ h Mat. xix. dīs ait. Sunt eunuchi. q̄ castraue/ runt seip̄os ꝓpter regnū celoꝝ. De talib⁹ casti tatē seruantib⁹ sapia in. xiij. c. ait. O q̄ pulchra est casta generatio cū claritate. imortalis ē eniz mēoria illi⁹ hui⁹ castitatis tāta ē suauitas z dul cedo: vt inter fruct⁹ spūs ab apl'o cōputet̄ di/ cens ad Gal. v. Fruct⁹ aūt spūs castitas. Ter/ tio p pauptatē co:p⁹ in oib⁹ corꝑalib⁹ dñatur. Unde de Deut. x. in mysterio pl̄i israeli. i. p fidem videntib⁹ deū ac p̄ h̄ ꝓtemnentib⁹ mū dū: omis loc⁹ quē calcauerit pes vester. vester erit. Et idē Josue. j. Et itez. ij. Corꝝ. vj. apl'us ait. Tanq̄ nihil h̄ntes: z oia possidētes. Deni q̄z p expientiā patz q̄ fideliter viuentib⁹ in sua religione. de⁹ in necessitatib⁹ mirabilit̄ submi/ strat. vñ Ecc̄i. xxix. viro religioso dictū ē. Fi/ deliter age: z in oī tpe inuenies qd̄ ē necessariū Letent̄ g̃ z exultēt scti z veri viri religiosi timē tes deū. qz nihil deest timētib⁹ eū: diuites e gu erūt z esurierūt. Inquirentibus aūt dīm non deficient omni bono. ꝛc.

¶ Dextrum brachiū crucis ē caritas larga.

Dexti⁹ q̄z ram⁹ z dexter ē caritas larga: De qua. j. ad Thi. j. c. apl's ait. Finis p̄cepti ē caritas de corde puro z ꝓcia bona z fi de n̄ ficta. De corde puro quo ad pxim. De cō scientia q̄ ad seipsum Et fide nō ficta q̄ ad deum Hanc triplicē caritatā pstantioꝝ nec nō feruē tioꝝ atq; p̄cellētioꝝ religioli hr̄e dīt q̄nto ma/ iora bona susceperūt a deo q̄z ceteri seculares et q̄to magis expediti sūt ad illa pficiēda. q̄to q̄/ tidiana expientia p̄bāt. q̄ ipse ꝓpheta ait. Ec ce q̄z bonū z q̄z iocūdū habitare fratres i vnū.

¶ Supmū brachiū crucis ē spes firma.

Quart⁹ z supmus ramus ē spes firma q̄ maxime designat in tytulo triūphali. q̄ Joh. xix. posit⁹ ē. scz iesus nazaren⁹ rex iudeoꝝ. in q̄ titulo mystice triplex spes de/ signat. in q̄ p̄cellere h̄nt oēs religiosi. Prima ē spes venie. scda ē spes gr̄e. tertia ē spes glorie. Prima q̄dē ē spes venie in rex iudeoꝝ. i. ꝓfiten tiū designat. vnō in ꝑsona veri religiosi ꝓpha ait. Dixi ꝓfiteboꝝ aduersū me in iusticiā meaz dño et tu remisisti impietatē pcti mei: ecce fir/ ma spes venie. Scda ē spes gr̄e. in nazarenus indicata: q̄ floxid⁹ int̄ p̄tat. In florē ē vtiq; spes fruct⁹. vñ Ecci. xxiiij. dr. in ꝑsona crucis. Flo/ res mei fructus honoris z honestatis. Tertia ē spes glie quā nomē iesus aptius manifestat. Interp̄tat eī iesus salus. vñ Mat. ij. dicit an gelus ad Joseph. Vocabis nomē ei⁹ iesuz Ip se eī saluū faciet pl̄m suū a pctis eoꝝ. Ex his ptz q̄ in mō passionis fuit caritas maxia. q̄ libe rauit ab inferno! dādo veniā: qua mūdū renoꝝ uauit largiēdo gr̄am: q̄ celū aperuit ꝓferendo gūam: q̄ tria sicut dictū ē mystice aparuerūt in titulo crucis xp̄i: q̄ fligiosi p̄ alijs adipisci p̄nt.

¶ Alio modo distinguit̄ ꝑm augsti. dimensio sancte crucis.

Augustin⁹ q̄z in libro de gr̄a veteris ac noui testamēti: de hoc ait nō frustra ta le gen⁹ mortis elegit: vt altitudis latitudinis longitudis z ꝓfunditatis de quib⁹ ad Eph. iij. apl's ait. mg̃r exister̄t: nā latitudo ē in eo ligno qd̄ transuersuz desup figit̄. Hec ad bo na opa p tinet qz extendunt̄ man⁹. Longitudo in eo z ab ipo ligno qd̄ vsq; ad terrā ꝓspicuum ē. Ibi eī q̄dāmō stat̄ pfixit̄ et pseuerat̄. qd̄ lō ganimitati tribuit̄. Et altitudo ē i ea pte ligni que ab illo quod trāsuersuz versus relinquit̄ h̄ est ad caput crucifixi: z bñ sperantiū supna ex/ pectatio ē: latitudo vero nō illud quod ex ligno occul tat̄ vñ totū illud quod exurgit ꝓfunditatē sig/ nificat gratuite gratie. hec ille. Ex q̄b⁹ verbis ptz q̄ in quattuoꝝ moraliter distinguit mysteri um crucis. Primū est opatio bona. scdm pseue rantia longa. tertium spes firma. quartum ē di uina gratia.

¶ Duodecimus fructus de quadru-

plici mystica et anagogica diuisione dñice crucis ⁊ q̄ ex ea pascuntur omnes beati ¶ Cap. iii.

Certi⁹ et vltim⁹ fructus xp̄i & pulchri/tudo, q⁹ plenum ē vniuersum gratia et gloria crucis xp̄i: vñ Bañ. finaliter subdit. Et ex ea vescebat ois caro siue celestis siue terrestris: nec non ⁊ quodāmodo infernalis q̄ erant ibi electi. Et de hoc ad Eph. iij: apl's ait. vt possitis cōprehēdere cuz oībus sanctis q̄ sit latitudo lōgitudo sublimitas ⁊ pfundū scilicz sctissime crucis xp̄i: vt in mysterio indicet q̄ō i cruce ē. Primo latitudo caritatis. scdo longitudo eternitatis. tertio altitudo supne ciuitatis. quarto pfundū infernalis captiuitatis.

¶ Latitudo caritatis crucis dilatat per vniuersum.

Primo est latitudo caritatis. Contemplare ania mea q̄ alta ꝓuidentia dei in ꝓsūmatione mysterij nr̄e redemptiōis nō om̄ē gen⁹ mortis elegit: vnde nec voluit iugulari cū inocentibus p crudelitatem herodis sicut dicit Math. ij. Nec p̄cipitari sustinuit a suis cōpatrioti⁹: scz nazareis. vt dicit Lu. iiij. nec lapidib⁹ obrui ab impijs phariseis ⁊ scrib sicut dicit Joh. viij. sed mortē crucis assūpsit qui ē tanc̄ vexillū victorie: et tanc̄ signatura pfectiōis ⁊ gratie in totā rōnalē naturā diffuse et diffūdende. Porro talis modus expāsionis in cruce cōueniētissim⁹ ē etiā in figura ad omia impetrāda a pietate paterna: ad oia diffunden/da in electos caritate largiflua: ad oia se trahē da virtute mirifica: ad omia amplexanda remissione plenaria. Qua ꝓpter in cruce totus cale/scens amorosus more deuoti cordis: in pluuias dissoluendas cōpassiui atq̄ transformatiui plorat⁹: sue sanctissime passionis ⁊ mortis. Ip se quoq̄ moriendi modus videlicz extēsionis in cruce: p̄tendit figurā virtuose balistē: qua q̄dem respectu ancipitis p̄or telū iaculare ⁊ terrā. vtp ipam eternus pater quasi p arcū inestimabilis caritatis filiū suum p nobis crucifixuz ⁊ mortuum. intra intima cordis nostri ad nr̄az emoliendā duriciē pforando trāsfigat. Sed tu ania mea ꝓstituta in terra. versauice pectus potes iaculare paternū si dilectissimū filium p sui honoris defensione sic crudeliter laceratum et mortuum: quasi sagittam electā in eū ipō arcu affectuoso amoris crucis extento p̄cias. quo iā ibi tibi remissiōis beneficiū negare nō posset.

¶ Longitudo crucis ad omnia tempora dilatatur.

Secundo est in cruce longitudo eternitatis. Nam sicut patz ex dictis in p̄mo arti. tertie ptis, Deus ab eterno ordinauit rationalē naturā glorificari per meritū crucis christi: sicut ibi declaratum ē: quod quidez meritū durat vsq̄ ad p̄ntis seculi finē. Hec ē lōgitudo dñice crucis. Unde nō imerito dici potest q̄ longitudo illius extendat ab eterno vsq̄ in eternum sup timentes eū in tota rationali natura: post q̄ ab eterno ordinata ē eē meritū omniū saluandoz: cui⁹ meriti atq̄ p̄mij non erit finis. Unde de illa Sapie. viij. dicit. Attingit a fine vsq̄ ad finem fortiter scz per gr̄az: et disponit omnia suauiter p gloriam.

¶ Altitudo dñice crucis paradisum restaurauit.

Certio in sup in cruce ē altitudo supne ciuitatis. Nam p crucē xp̄i tota rationalis natura. id ē omnes in celo glorificati ⁊ glorificādi: tam angeli q̄ homines p meritū crucis xp̄i gr̄am ⁊ gloriā cōsecuti sunt sicut p̄dictū ē ac natura angelica in angelis reprobis diminuta p eandem crucis virtutem restaurata ē. Unō Orig. sup ep'lam ad Rhoma. v. ait Tanta ē vis crucis ⁊ mortis christi: q̄ ad sanitatē ⁊ remediū non solum p̄ntis ⁊ futuri: sed etiam p̄teritoz ⁊ nō solum humano huic nostro ordini. sed etiam celestibus virtutibus sufficiat.

¶ Profundū dominice crucis infernū glorificauit.

Quarto etiam ē in cruce ꝓfundum infernalis captiuitatis: quia p virtutē eius sctī patres de lymbo liberati ⁊ glorificati sunt. sicut supra. in fine quarti fruct⁹ ptz Tūc verus samson moriens victoriā de suis hostibus reportauit. Judic. xvj. Tunc habitantib⁹ in regione vmbre mortis diu expectata claritas crucis effulsit. ⁊ in eius virtute p gloriosā christi animā visionis glorie susceperunt Nam ꝑm Alexan. de halis in. iiij. licz sctis illis p circumcisionē delerē culpa originalis ⁊ p caritatē culpa actualis: ⁊ q̄tum ad maculā ⁊ q̄tū ad diuinam offensam: necnō quantū ad reatū gehēne nō tn̄ quantū ad reatū carentie visionis diuine ratione cui⁹ hēbat dyabol⁹ potestatē detinēdi in lymbo: ō quo misericorditer a xp̄o p meritū crucis sue liberati sunt. Sicut zach. ix. ad dñm dictum ē: tu quoq̄ in sanguine testamenti edu xisti vinctos de lacu: in quo nō erat aqua scilz glorie sempiterne: quia p passionem duo meruit xp̄s: Primo satisfactionē. secūdo ianue celestis aptionem: ideo descendens ad inferos hec duo impleuit. Nam primo crucis satisfactione soluta sunt vincula illa captiuitatis inferni. secūdo per iauue celestis aptionem facta ē visio glorie sempiterne: atq̄ illustratio illius carcer⁹ ⁊ ꝑm lucē exteriorem. Merito ergo de his q̄t-

tuor dimensionibus crucis. deuotus Bern̄. ad sanctissimam crucez ait. Quis misericordie tue crux bñdicta queat digne inuestigare latitudinem: longitudinē: sublimitatem. ⁊ pfunditatē Nā latitudo tua replet orbē terraꝝ: longitudo tua vsq; ad diē nouissimū subuenit vniuersis inuocantibus eā Sublimitas tua superne ciuitatis inuenit restaurationē: pfundum tuū sedentibus in tenebris ⁊ vmbra mortis obtinuit redemptionē. hec ille. Leuemus itaq; ergo cor poris atq; mentis oculos ad triumphale vexillū crucis. Nam Fm Orig. sup epl'am ad Ro. vj. Tanta est vis crucis vt si ante oculos ponatur: ⁊ in mēte fideliter habeat: ita vt ipam mortem christi mentis oculis aspiciat: nulla ꝓcupiscentia: nulla libido: null' furor: nulla supare potest inuidia: sed continuo ad eius p̄sentiaz tot' illi peccati: ⁊ carnis fugat exercit'. Et iterū Cassiodorus sup psalmistā inquit. Crux est humiliuz inuitatio: superbor deiectio: victoria christi pditio dyaboli. inferno destructio: celestium confirmatio mors infidelium. vita christianoꝝ iustorum martyꝝ resurrectio doctoꝝ dux cōuersorum: via certa: claudorum baculꝰ pauperū consolatio. Et etiā rabanus de laude crucis inquit. tu sancta crux es peccatoꝝ remissio pietatis exhibitio: meritoꝝ augmentum infirmorum remediuz lapsorum refrigerium. sanorum incolumitas: quietorum serenitas ⁊ fortunatorū felicitas. O summa dulcedo diuine bonitatis ⁊ benignitatis. O immensa charitas diuine largitatis. O inquam stupenda prodigalitas summi dei ⁊ domini nostri iesu christi. qui Fm Bern̄. carnem suam dedit in cibū: sanguinē in potū: animā in p̄ciuz: vulnera in remedium: brachia in refrigeriū: crucem in clypeuz cor in amoris iudiciū atq; in balneū: sudorem in medicamentū: clauos in salsamentū. spineā coronā in ornamentū. verba in documentū. vitā et mortē vtranq; in exēplum scz crucifor mis pfectionis. vt in virtutū cruce. sic affixū cor nostrū: in sensu crucis delectet: ⁊ impinguescat affectio ⁊ dilectio nostra. In cruce ꝓlonget pseuerantia nra. In cruce exaltet spes ⁊ expectatio nra. vt totū cor omne os. ⁊ totū opus illi amoroso iesu crucifor miter ꝓformet. Qui p nostra redemptione ex sola sua stupenda caritate mori dignatus ē: sed nūc triūphator mortis cū patre ⁊ spū sancto. gl'iosus sup omnia viuit ⁊ regnat p infinita secula seculoꝝ.

Sabbato sctō iterū de sanctissimo sacramento ⁊ quō quilibet prepare se debet ad sacrā cōionē.

Sermo. LVII.

Preparate corda vestra dño. j. Reg. vij. Jā ad illud sacrosctm corpis ⁊ sanguinis sacrm appropinquantes. toto studio ⁊ affectu. tota vigilantia atq; tota deuotioue conari debem': ne indigna se aniaꝝ nraꝝ iueniat mansiones. O q̄ta cordis ꝓtritiōe ⁊ lachrymaꝝ fonte: q̄ta reuerentia ⁊timore. q̄ta copis castitate atz ani puritate. illud diuinū mysteriū assumendū ē. vbi caro xp̄i in veritate sumit: vbi sanguis ei' i veritate bibit. Ubi sūmis yma hūanis diuina tūgunt. Ubi ē angeloꝝ societas. scrōꝝ pñtia. vt sacerdos xp̄s ⁊ sacrificiū nobis mirabilr ⁊ ineffabiliter dispensat. Quis digne sacramentuz sumere pōt nisi tu dñe iesu xp̄e dulcedie tua mi scōia ⁊ pietate feceris dignū. nō requirit a nob misericors de' qō nobis impossibile ē. Et si oīno insufficiētes sum' ad tñ admirabile bonuz nras ꝓscientias prepare tñ si negligentiā ⁊ torpōrē abūciem' ⁊ puritatē ꝓscie preparem'. at q; pie deuotioni mistrabit ip̄e dñs nr ihs xp̄us qō decrit insufficiētie nre. Ad h̄ ḡ nos hortat i verbo ꝓposito spūs vitatis seu ecclia sctā: vt p ficiam' in nobis qō nr̄m ē dicens. Preparate corda vra dño iesu xp̄o. Insup h̄ idem in figura Nume. xj. ait. Moyses ad pl'm. i. ad nos omnes. Sctificami. i. p ꝓdignā ꝑpationē. cras comedetis carnes. i. sctissimū sacrm. qō verbū pt esse aliud thema in pñti materia. Triplex ḡ ad h̄ sacrm p̄patio eē dz. Pria ē recōsiliatiua. scda dispositiua. tertia consūmatiua.

Articulus prim' ō triplici recōsiliatione q̄ q̄libet susceptur' hocsecramē tum se prepare debet.

Prima q̄dē prepatio ē reconsiliatiua: q̄ in ostia sumēda ꝓsiderari pt. Sic ei frumēti grana gradatim arte hūana pficiunt ad panis cōplementū: sic aia pctōris p dei grām pficit ad iusticie statū. vt h̄ sacrm digne suscipe possit. Tria em̄ in se hñt predicta grana Pria em̄ sūt dura. scdo furfures sūt opata. tertō ab inuicē sunt distincta. Ad hoc autē qō de eis panis ⁊ ostia fiat. Primo ei duricies eoꝝ pterit: ⁊ i mimas ptes ōducit. scdo a furfure emūdat. Tertio admixta farina ad inuicē p aquaz demū p ignē de cocta in panē seu hostiā solidatur. Si quilibet pctōr q̄ cōcupiscit digne accedere ad h̄ sacrosanctissimū sacrm p tria in ꝓdictis signata recōsiliare se dz. Pria p cordis cōtritionē. scdo p oris ꝓfessionē. tertio p fris dilectionē. Pria fit deo. scda ecclia. tertia vero fit primo.

Qz ad cordis cōtricionem tria sunt necessaria ei q̄ vult cōicare Ca

PRimo se reconsiliare debet deo p cordis ꝓtritiõez. Est em̃ pctõris cor durũ q̃si lapis siẽ testat Job.xliij. Indurabit cor ei⁹ quasi lapis. Si em̃ vsq; ad vltimuz finem i tali duritie pseuerat. vere irremediabiliter pit: sicut Eccle.iij.8z. Cor durũ male hẽbit nouissimo: ⁊ q̃ amat piculũ pibit in illo. Necesse ẽ g̃ q; talis durities ꝓterat et veluti frumenti granũ in subtilissimas ptes q̃si farina mutet. Tria quidẽ maxie necessaria sũt ad h̃ q; ex frumento pficiat farina. Primũ est mola supioz. scõm ẽ mola inferioz. tertiũ ẽ aqua supueniens atcurrens q̃ mouet molã supioꝛẽ. Primũ desi gnat timoꝛẽ. scõo vo spẽ. tertiũ vero gr̃am dei De pma mola timoris, Esa.xlvij.8z. Descẽde sede in puluere virgo filia babylõis. Et sequit Tolle molã ⁊ mole farinã: de nuda turpitudine tua. Ait em̃ Descende. scz p hũiliationẽ que caput erexisti ꝓtra creatoꝛẽ tuũ. sede in pulure. i. quiesce: in ꝓsideratõe tue vilis miserie. virgo. s. p ꝓtrariũ. i. aia polluta: q̃ ẽ filia babylõis id ẽ ꝓfusiõis. tolle molã. i. timoꝛẽ dei. ⁊ mole farinã. Molere em̃ ẽ farinã vsq; ad mina subtilissime discutere ꝓscia tua. Tres nempe timores inducũt ad hãc discussionẽ. Primus est timoꝛ iudicij. scõs est timoꝛ indicij. tertius est timoꝛ supplicij. Primus em̃ est timoꝛ iudicij Duplex em̃ põt esse iudiciũ irati dei. Primũ ẽ auersitas. Vñ Deut.xxix. dicit. q; dereliq̃runt dñm deuz patrũ suoꝛ: eijcie t eos dñs de terra sua in ira ⁊ furoꝛe ⁊ idignatiõe sua maxia. Secũdũ piculosi⁹ ẽ pspitas. nã tũc furoꝛ dñi maximẽ hoies seuit. q̃n cos mala opari pmittit siẽ testat ppha i psona dñi dicẽs. Dimisi eos ꝑm desideria coꝛdis eoꝝ: ibũt i adinuẽtiõib⁹ suis Scõs ẽ timoꝛ iudicij. de q̃. s. De.iiij. dicit. Justus q̃dẽ vix saluabit. impi⁹ ⁊ pctoꝛ vbi apparebit. Tertiꝰ ẽ timoꝛ supplicij. vñ Job.xxj. de impio dicit. Videbũt oculi eius interfectionez suã ⁊ de furoꝛe oipotẽtis bibet. Scõo nccia est inferioꝛ mola ⁊ h̃ ẽ spes surs̃ eleuãs: q̃ triplex est. Prima ẽ spes venie. scda ẽ spes gr̃e. tertia ẽ spes gl̃ie. De pma Esa.l. dicit. Quis ambulat in tenebꝛis ⁊ nõ ẽ ei lumẽ. Speret in nomie dñi ⁊ innitat sup dñm deũ suũ. De scda dicit in ps̃. Spera in dño ⁊ fac bonitatẽ. De tertia etiã ps̃ ait. Bñfac dñe. s. in gl̃a sempiterna: bonis ⁊ rectis coꝛde. Declinãtes aũt in obligatiões: adducet dñs. i. opantes pctã cũ opantib⁹ iniq̃tatẽ. Nec tñ vna ista molaꝝ sufficit ad salutem Proinde pcepit dñs Deut.xxiij. dicẽs. Non accipies loco pignoꝛis supioꝛẽ ⁊ inferioꝛẽ molã. Supioꝛẽ molã h̃ ẽ timoꝛẽ solũ accepit Judas ⁊ Cayn q̃ desperauerũt de miscõia dei Insup q̃dã accipiũt tñ inferioꝛẽ. i. spez ꝺ miscõia dei: siẽ fecit Adã comedẽs ꝺ pomo vetido Sic tales peccãtes sperãt nõ se coꝛrigẽdo mlaz desiderãt em̃ fingũt deũ qualẽ ipi volũt. h̃ ipe ẽ talis qualis vult Sed audiãt q̃d de eis dñs p ꝓphetã dicẽ. Cũ accepo tps ego iusticias iudicabo. Si vo iusticias q̃to ãpli⁹ iudicabit neq̃tias ⁊ ꝓdẽnabit. Et itez Apoc.ij. Sciẽt scz in die iudicij joẽs ecclie q: ego sũ scrutãs renes ⁊ coꝛda ⁊ dabo vnicuiq; ꝑm opa sua Utrãq; siq̃dẽ molã accepit Magdalena. Lu.vij. et publican⁹. Lu.xviij. Jõ gr̃am p verã ꝓtritionẽ adepti sũt Tertia vo nccia est ad pficiendũ farinã de frumento decurrẽs aqua q̃ signat gratiã spũsscti. de qua aqua Jo.vij. dñs ait Qui credit in me sicut dicit scriptura flumia ꝓfluẽt de vẽtre eius aq̃ viue. h̃ aũt dicebat de spũ quem accepturi erant credẽtes in eũ. hec q̃dẽ aq̃ opat p duplicẽ molã ad cõplementũ farine vere ꝓtritionis. Vñ Bonaueñ. in.iij. di.xvij. ait. Ad h̃ em̃ q; gr̃a infundat ncce ẽ q; hõ se ꝑparet ad accepti/onẽ gr̃e: ⁊ detestationẽ culpe. nã ncce ẽ in gr̃e i fusione q̃ttuoꝛ eẽ. Primũ ẽ gratie infusio. scõm ẽ liberi arbitrij cõmotio. tertiũ ẽ coꝛdis ꝓtritio quartũ pcti expulsio. Dñs em̃ expellit culpaz infundẽdo gr̃az: h̃ nõ infũdit eã nisi ei q̃ sue gr̃e se ꝓformat. iõ ncce ẽ ꝓmpte gr̃e aũt sic aduenienti se ꝓformat p motũ liberi arbitrij. Gr̃e vo vt pctũ expellẽti ꝓformare gr̃e aduenienti et peccatũ expellẽti se ꝓformat p motũ ꝓtritiõis. vñ duo sunt a deo scz gr̃e ifusio ⁊ pcti expulsio Et duo a nob his duob⁹ modis; ꝓsona. h̃ aũt q̃ttuoꝛ sil ꝓiungunt i illo vsiculo ps̃. q̃ ait. ps̃. lix. Cõmouisti terrã ⁊ ꝓturbasti eã sana ꝓtritiões ei⁹ q: cõmota ẽ. Gr̃a em̃ aduenientes i aiam ꝓmouet rõez. ꝑm q; ẽ ps liberi arbitrij ⁊ ꝓturbat voluntatẽ p ꝓtritoz. ⁊ p⁹ modũ sanat p pcti expulsionẽ. Et rõ huiꝰ reddit: q: pcessit duplex ꝓmotio: p quã ipa aia iustificãti se ꝓformauit: ideo subdit quia cõmota est.

¶ De integra ⁊ vera cõfessione ⁊ quo modo p̃cedere debet sacram cõmunionem. ¶ Capl'm.ij.

SEcũdo receptur⁹ h̃ sacr̃m se recõsiliare debet eccl'ie p oris verã ꝓfessionẽ. Nã cũ quis accedit ad sacrã cõionẽ si moꝛtalit peccauit nõ sufficit q; sit tñ coꝛde ꝓtritus n̄ si etiã sit oꝛe ꝓfessus eccl'ie q̃ recõsiliat⁹. Circa h̃ tñ ꝑm Rich. in.iij. distinguendũ ẽ: q: aut talis habet copiã ꝓfessoꝛis ydonei ⁊ ꝓfitẽdi sufficiẽs tps ⁊ liberã loq̃lã: tũc peccat cõicando sine ꝓfessione: q: adhoc sacr̃m requirit recõsiliatio: etiã ꝑm iudiciũ eccl'ie vñ Hugo de san. vic. in libꝛo de ptãte ligãdi ⁊ soluendi ca.xxj. ait Si absq; sacerdotis absolutiõe criminosus ad coꝛpoꝛis xp̃i cõionẽ accedat: p certo sibi iudiciuz mãducat ⁊ bibit. etiã si eũ ante multũ peniteat

et se vehementer doleat ⁊ ingemiscat. Aut talis copiam sacerdotis ⁊c. supradicta non habz et tūc distinguendū ē q: aut iminet aliqua necessitas celebrādi vel cōmunicandi: vtputa ortuz scādalū psone siue nō cōicet: aut pl'i: vel incepit mysteriū sacramenti vel amisit loquelā et tunc non peccat cum ꝓposito ꝓfitendi quādo poterit. Aut nō iminet necessitas: et tunc peccat ꝑm Scotū Richardū .petrū de candia sed de hoc pleni⁹ dictum est in quadragesimali de christiana religione sermone.liij.

Quomodo qui vult digne cōmūicare tripliciter proximo suo reconciliari debet Cap.iii.

Tertio autem recepturus hoc sacramētū reconsiliari se debet ꝓ primā fraternam dilectionē ⁊ vnionem: exemplo farine que in granis distincta: demū per aquā ⁊ ignē simul vnita hostiā formatur: vt mystice innuatur q ad hoc sacramentuz nemo presumat accedere. nisi sit primo suo dilectione vnitus: vnde tripliciter debet talis proximo suo vniri. Primo corde: scdo ore. tertio ope. Primo debet cuz primo etiam cum quolibet inimico vnitus esse corde. Unde de ꝯse. di.ij.c. hoc sacramentū. Aug⁹. ait. hoc sacramentū pietatis. signū est vnitatis. Qui vult viuere accedat et credat incorporeꝫ. Per hunc cibū ⁊ potum societatem vult intelligi corpis ⁊ mēbroꝝ suoꝝ qō est ecclesia in ꝑdestinatis .hec ille. Et iterū. j. Cor.x. aplus inquit. Unus panis ⁊ vnum corpus multi sumus. Omnes qui de vno pane ⁊ de vno calice participamus scz digne Et iterū Aug⁹. ait. Qui accepit mysteriū vnitatis ⁊ non tenet vinculū caritatis. non mysteriū accipit per se: sed ꝓtra se. Ecc'i. xxvij. etiā dicit Dilige primū tuū. ⁊ ꝓiūgere fide cū eo: scz nō pacifico ore ⁊ maliuolo corde: Unde Aug⁹. ō verbis dñi ait: ne dicas cū lingua ignosco ⁊ differas corde: nouit enī dñs cui dicas: vocē tuam homo audit: ꝓscientiā tuam deus inspicit: melius est cum clamas ore ⁊ dimittis corde: q̄ sis blandus ore ⁊ crudelis corde. Secūdo suscepturus sacramētū hoc debet habere cū primo pacem ⁊ vnitatem oris. Circa hoc aūt aduertendum est q quedam sunt signa dilectionis et illius ad quā omnes necessario obligant. qz in eoꝝ oīmoda negatione ꝓtendit signū odij seu ire. Hmōi aūt signū videt esse salutatio. aut ad aliqua interrogata aliqualis respōsio. Proinde qui inimico suo oīno denegat verbum suuz aut qui in pūtia eius semp auertit faciem suam vel subito fugit: signum ꝓtendit mortalis odij et rancoris. nisi hoc faciat ex causa multū rationabili: vtpote si ꝓbabiliter timet ex hoc aliq̄d peius accidere: ⁊ tunc rationē ⁊ intentionē sui facti debet intueutib⁹ ꝓpter vitationē scādali declarare: si bono modo facere hoc pōt. Ad ꝑdicta ꝓ similia signa homo necessario obligat ostendit dñs Math. v. dicens. Si salutaueritis fratres vestros tantū quid amplius facietis nonne ethnici hoc faciūt: Per salutatōem nē peinteligit quecunq extrinseca amoris signa quia in actu est prima cōmunicatio ⁊ oñsio humane affabilitatis ⁊ societatis. Ad reliqua vero q̄ que dicta sunt signa homo nō obligat nisi in casu necessitatis .sed de hoc plenius dictū est supra. sermōe. vij. arti. j. c. iij. Tertio quo modo cōmunicaturus debet ad primū habere dilectionem operis. quia quantū ad effectū subuentionis necessarie omnes tenent habitu et actu: ⁊ inimico ꝓ loco ⁊ tpe puidere. Hinc Augusti. sup illud Mat. vj. Dimitte nob. ⁊c. inquit. In hac oratione si mentit toti⁹ oratōis nullus est fructus pecuniā aliquādo repetere ꝓceditur: sed debita peccatoꝝ petenti veniam nunq̄ iuste negatur. Et iteꝝ de ꝯse. di.ij. c. panem. idē ait. Panē de altari spūaliter māducare: est innocentiā ad altare portare: peccata ⁊ si sint quotidiana ⁊ non sint mortifera onteq̄ accedatis illa dimittite debitoribus vestris: si dimittis dimittent tibi securus accede panis est nō venenū. Sz vide si dimittis ñ mētiaris deo quē ñ fallis: mentiri deo potes valere ñ potes Sed aduertendū est q sicut cōmunicaturo necessarium est offendēti veniā donare. multofortius necessariū est ab offenso veniā postulare. quod mystice insinuās dñs Mat. v. ait. Si offers munus tuum. id est cor tuuz ad altare. scz ad sacrā cōmunionē: ⁊ ibi recordatus fueris q frater tuus habet aliquid aduersum te: relinq ibi munus tuum ante altare. i. serua ꝓpositum cōmunicādi ⁊ vade priꝰ reconciliari fratri tuo Ad litterā si possibile est: sinautē habeas ꝓpositū illud agere q̄citius fieri potuerit sine mora: ⁊ tunc veniens offeres munus tuū. id est sumes sanctissimū sacramentū. Ex dictis patz q ꝓmunicare non possunt omēs sequentes sectas ⁊ ptialitates sicut guelphi ⁊ gebelini et ꝯsimiles alij que eas corde tenent: aut ore pfitentur aut ope exsequunt. ⁊ sic de alijs mortalib⁹ cullpis sicut de ptialitatibus supradictū est sermone. xxv. per totum.

Articulus. ii. q tria maxime necessaria sunt. vt homo se bene ⁊ digne disponat ad sacram cōmunionem

Secūda ē ꝑpatio dispositiua Indignū eq̄dē ē vt tā admirabilē cōionē. i. ad eū q̄ ē sctūsctoꝝ: ⁊ ois sctitatis o igo. h ē ad regē celoꝝ ⁊ dñm angeloꝝ q̄s indeuote ⁊ in

curate accedat. Proinde de sacerdotib⁹ ⁊ de q̄libet accedēte ad ħ scr̄m Exo.xix.scriptū ē p̄ ceptū dñi in q̄ dr sacerdotes q̄ ascēdūt ad dñm sctificenť :ne p̄cutiā eos. Triplex em̄ dispositō p̄patiua p̄cedere dz sūptionē hui⁹ sacri. Pria est fides plena.scda ē puritas magna.tertia ora tio deuota.

Q ad sumptionē corpis christi tri/plex plena fides requirit Cap.I.

Prima dispositio p̄patiua ē fides plena tūc em̄ plena ē si hz tria. Pro si ē clara scdo si ē feruida. tertio si erit solida seu firma.i.si ē clara in intellectu seu capacitate:fer uida in volūtate. ⁊ firma in facultate:qz talis fi des totā aiaz replet. Pro q̄ fides ad ħ sacr̄m dz ee clara i intellectu ⁊ capacitate: vt itelligat q̄d receptur⁹ sit.s.vez deū:q̄ fecit celū ⁊ terraz et vez hominē q̄ amore nostri pependit in cru ce. Ad hāc q̄dē hortať ap̄ls ad Heb.x.dicens Accedamus vero corde in plenitudie fidei asp si corde a/pscia mala. cū vero accedit :q̄ hoc sa cramentū sine errore credit:qui nō q̄d videt.ſ q̄d fides tenet:scz sub specie panis ⁊ vini esse to tū xp̄m verū deū ⁊ vez hoiem fide intelligit et ore p̄fitet'q̄d credit. Et merito q̄dez:nam fides intellectū capacē diuini p̄silij efficit:⁊ vbo xp̄i credit qui ait Hoc est corpus meū: imo q̄tū fi des p̄prio sensu detrahit: tanto ampli⁹ intelle ctū diuini sensus capacē facit. Hinc ait dñs. Math.xvj. Qui vult venire post me abneget semetip̄m .i. p̄priū sensū:q̄d maxime accedens ad hoc sacramentū efficere debet. Proinde de talib⁹. Jo.xx.dñs ait. Beati q̄ non viderunt et crediderūt. Secdo aūt fides ad hoc sacramē tū dz esse feruēs in volūtate. Ad hūc feruorem excitandū ⁊ inflāmandū duo maximū fomen tū p̄stāt scz p̄sideratio p̄prie nihileitatis ⁊ xp̄i ardentissime caritatis. Primū humiliat. scdm vero inflāmat:maxie si p̄sideret caritas illa im mēsa ⁊ inexplicabilis amoris ardor:q̄ p nobis impijs tā seua ⁊ impia voluit sustinere. Talis est fides de qua Mat.xvij. dñs ait. Amē q̄pe dico vobis si habueritis fidē sic granū synapis dicetis monti huic transi hinc:⁊ transibit. vbi glo. ait. Fidē tam p̄fectā grano synapis p̄pat: que sit in facie hūilis:in pectore feruēs. vilis vi dentib⁹ nec vllaz virtū aparēs ſ p̄ressuris tri ta q̄d intus oñdit. Tertia aūt fides ad hoc sa cramentū debet esse solida seu firma in faculta/te intantū q̄ virib⁹ suis castra huāne sapicatz sēsuū hūanoz eneruat hostes. Jsti in sapienti bus hui⁹ mūdi fortissimi sūt p̄tra sctissimū sac̄ mentū:atq̄ p cynifes mystice designanť quo/rū plaga. Exo.viij.curata nō legiť. Dicit em̄ ibi Extendit Moyses manū virgā tenēs per/ cussitq̄ puluerē terre:⁊ facti sunt cynifes tam i hominibus q̄ in iumentis:⁊ dixerunt malefici ad pharaonē Digitus dei ē hic:cynifes em̄ de puluere terre educti sunt sunt argumēta p̄bor de terreno ac subtili sensu p̄deūtia .q̄ circa hoc sacramentū occultū oculū pure fidei ledūt Uñ glo. Origen.ait.ħ aialis corp⁹ cui insederit a/cerbissimo trāsfodit stimulo: vt quā volātē q̄s videre nō valet sentiat stimulantē :ħ si q̄dē aiaľ arti dyabolice cōpať q̄ minutis ac subtilib⁹ v/bor stimulis aias obtenebrat.⁊ tāta callidita te circūuenit. vt decept⁹ non videat nec intelli gat vñ decipiať : ſ hec plaga etiā nr̄is his tpi bus nō curať :qz sicuti q̄dā ait .ydola philoso phantiū remanserūt:cū ydola gentiū destructa fuerint. Hi sūt q̄ rōnib⁹ fidei q̄ sūt dei natura et rōes q̄ sūt hoim aptonunt. p̄terea huic sacro suis manufactis rōnib⁹ aduersať. Cōtra quos Bern̄.in quadā ep̄la ait. Sacramentū dei altis simi suscipiendū est nō discutiendū :venerādū nō diudicandū:fide formatū non renatū tradi tione scitum.non rōne inuentū. Hec ille.

De maxima mundicia ⁊ puritate conscientie que requiruntur ad sacrā cōmunionē in linea corporali mystice demonstrata. Cap.II.

Secunda dispositio p̄patiua ad ħ sacra mentū est puritas magna. Uerū vtiq̄ est vt vas sit mundū q̄d debet suscipere hoc sanctissimū sacramētū. vñ mystice Exod. xvj. dicit Moyses ad aaron. Sume vas vnū ⁊ mitte ibi manna. vas vnū q̄si singulariť ⁊ ex/cellenť mundū. Q̄d apti⁹ declarat ap̄ls ad He bre.x. dicēs.q̄ in arca testam̄ti erat vrna aurea hñs mānа: vt mystice inuať q̄ q̄ dz suscipe hoc celeste mānа teneať hr̄e cor mūdissimū q̄si aur̄ fulgorosū. vñ de p̄se.di.ij.c.nihil. Alexan.ait. Nihil in sacrificijs maj⁹ ee p̄t q̄ corp⁹ ⁊ sangu is xp̄i.nec vlla oblatio potior est hac ſ omēs ħ p̄cellit q̄ pura conscia dño offerēda ē. ⁊ pura mēte,sumenda atq̄ ab oib⁹ venerāda Et sicut potior ē ceteris:ita etiā p̄poti⁹ excoli ⁊ venerari: debet Proinde Chryſ. Omel. v sup Math. ait. Sicut corpalis cib⁹ cū ventrē iuenerit ad uersis humorib⁹ occupatū.ampli⁹ ledit magis q̄ nocet ⁊ nullū p̄stat auxiliū: sic etiā iste spūa lis cibus si aliquē reperit malignitate pollutū magis eū p̄det:nō sui natura sed accipiētis cul pa. Que aūt sit pura p̄scia q̄ reqriť ad huius sa cramēti susceptionē.declarat Hugo de sctō vi. dicēs. Pura p̄scia ē q̄ nō hz de p̄terito iustā ac cusatōez:de p̄nti iustā delectationē:de futuro iniustā volūtatē. Insup ħ idē. Math.xxvij. mystice figurať cum dicit :q̄ Joseph accepto corpe ihesu inuoluit illud in syndone munda: et

imposuit illud in monumento suo nouo. Ubi glo: ait in syndone munda iesum inuoluit q̄ pura mēte eū suscepit. Hinc etiā mos ecclie hz vt sacrificiū altaris nō serico nō pāno tincto s̄ puro lyntheo celebrāt. In trib⁹ em̄ que| pducūt lyntheū corpale candidū. tria intelligunt q̄ faciūt ad nr̄az mundiciā spūalē: p̄mo em̄ lauāt. scdo torquent: tertio desiccāt. Sic q̄ vult ad dn̄m diligēter suscipiendū mūdificari. p̄mo debet p aquā lachrymaz lauari vñ apls ad Heb. x. ait Accedam⁹ vo corde in plenitudine fidei aspsi corde a scia mala: t abluti corp⁹ aqua mūda i. mūdati lachrimis a pcti cordis. p̄roide Exo. xxx. mystice dicit. Lauabūt Aaron t filij eius man⁹ suas t pedes: qñ ingressuri sūt tabernaculū testimonij: t qñ accessuri sūt ad altare. Et sequit ne forte moriant. Lauare q̄dē man⁹ et pedes ē aq̄ cōpunctiōis t p̄fessiōis purgare t mūdare imūdas opatiōes t affectiones ab oi impuritate culpaz scz ne in sumptiōe hui⁹ sacrāmēti ania moriat. Et Jeremie. iiij. Laua a malicia cor tuū irm. vt salua fias Nō nccia fore ppba intelligens ait de seipo. Lauabo p singulas noctes lectū meū. i. mūdabo p singulis culpis p̄sciaz meā: lacrimis meis stratū t̄c.

Scdo autē accessur⁹ ad hūc sacrm̄ p opa pnie dz torq̄ri sic Exo. xxvij. figuratū ē ibi dr Facies tentoria tabernaculi. i. aie ornamentū de byso retorta. i. de opib⁹ pnie scz de ieiunijs oroni bus afflictōib⁹ t p̄silijb⁹. Et iterz j Corint. ix. apls ait. Castigo corpus meū t in seruitutē redigo: ne forte cū alijs p̄cauerim ipe reprob⁹ efficiar. Tertio q̄z qui sumere debet hūc sacramentū necesse ē ei p feruorē diui amoris a carnaliū desideriorz desiccari. De hmōi em̄ exēplū prophēta ponit dicēs. In sole posuit tabernaculū suū. scz ad siccandū p diuinū amorē vt fiat. scz valde mundū t pulchz. Tali siq̄dē aie dn̄s ait Can. iiij. Tota pulchra es amica mea. t macula nō est in te scz alicui⁹ culpe mortalis: sed bñ lota torta t exsiccata es. Q̄ etiā sumēti hūc sacrm̄ necessaria sit discretio ꝓbatio t deuotio dictuz ē supra sermo. lv. arti. iij. s̄m Bonauen. in p̄ncipio: Circa hoc querit vtz grauī⁹ peccet cōmunicās in pctō spūali: q̄z in pctō carnali. Ad hūc rñdet Alexan. de halis in. iiij. di. Sine p̄iudicio dicendū ē q̄ q̄ cōicat in pctō carnali: s̄m q̄ pctm̄ carnis cōprehendit pctm̄ luxurie t pctm̄ gule: t q̄ cōicat in pctō spūs s̄m q̄ peccatū spiritus p̄hendit omia alia peccata a pctis carnalib⁹ p̄dictis: tales se hñt vt excedētes t excessi in demerito vel pctō. Minus em̄ peccat qui manducat corpus xp̄i existens in peccato gule q̄m qui manducat existens in peccato desperationis vel inuidie fraterne dilectionis. Et magis peccat existens in peccato luxurie q̄z exñs in pctō ire vel alteri⁹ peccati spūalis. Et hoc triplici rōne. p̄mo p oppositionē: scdo p despectionē. tertio ꝓpter inq̄nationem: p̄mo inq̄z ꝓpter oppositionē scz ꝓtrarietatis in affectu q̄z hoc sacramentū efficit hoiez spūalē: illud vero pctm̄ carnalē. p̄terea hūc sacrm̄ vnit mēbra cū capite: t mēbra adinuicē: t hūc inter oia pcta amplius diuisū ē: q̄z in hmōi ope duo peccāt. Secūdo ꝓpter despectionē. q̄z maioz ꝓtempt⁹ ibi accidit ex certitudine et vilitatis reputatione. Qui em̄ peccāt pctō luxurie: certi sunt q̄ mortaliter peccant: t pcti vilitatē agnoscūt t viles se reputant: q̄ raro accidūt in spūalibus culpis Raro em̄ ꝓtingit q̄ aliq̄s sciat q̄ mortaliē peccat ex cōmissione actus spūalis: vtpote ex actu supbie ire inuidie aut ꝓsiliū. Tertio ꝓpter inquinationē: nam ex cōmissione carnalis operis nō solū ania efficit imundioz p imūdicie appetitū: t imundaz cogitationū occursum: vez etiā caro ipa ꝓpter pnitatē ad opera imūda. p̄ropterea dici potest q̄ accedēs in hoc pctō ad sacrā cōlonem grauius peccat: q̄z accedēs in peccato spūali: q̄z maiorē ꝓtumeliā q̄tū ē de se facit altissimo sacramento. Insup ꝛ. duertendū est q̄ non ē aliq̄s actus virtū aie cuius delectatio ita suffocet opa virtū supioz sic actus gñatiōis q̄z in actu illo oīno ordo virtū puertit Nā qđ s̄m ordinē rectū debet esse supi⁹ est inferius. t ecō uerso. Vñ s̄m Aug̃. in hmōi ope ania fit tota caro: quia corruptio ꝑualet ipi nature. De pollutione nocturna s̄m Landulphū hoc seruandum est. p̄mo si pollutio ꝓuenit ex crapula mortali: t hoc sciat vel ꝓbabiliter dubitet a perceptione vel celebratione debet necessario abstinere. Secundo si pollutio veniat ex crapula veniali cum turpi imaginatione retrahit a perceptione et a celebratione de congruo non de necessitate. Tertio si pollutio veniat ex crapula veniali sine turpi imaginatione nō impedit a perceptione. sed ꝓhibet de congruo a celebratione nisi necessitas imineat Quarto autem si ꝓfluit ex superfluitate nature: nō impedit ab vtroq̄. Quinto si ꝓuenit ex turpi imaginatione mortali sine crapula: ꝓhibet ab vtroq̄ de necessitate. Sexto si ꝓuenit ex turpi imaginatione veniali: ꝓhibet de cōgruo nisi necessitas appareat. De his sex dist. c. testamentū. Septimo vero si ꝓueniat ex mera illusiōe demonū. de congruo ꝓhibet ab vtroq̄. quod ꝓbatur quia videtur q̄ ꝓpter aliquā culpam nostram huiusmodi feda dyabolus pmittatur ꝓuocare in nobis. Sed nunquid quādo quis polluitur aliqua p̄dictaz causaz maxime vltimaz semp debet a celebratione cessare. Dicēdū ē q̄ si sentit inq̄natoz illā m⁹tū aiaz inclinasse q̄z i actu illo fit hō caro siue i somno si

uel vigilia: abstinere dz ꝛ facē reuerētiā sacro. Si aūt sentit naturā magis expeditā ꝛ vlteri⁹ deuotio trahit ipm ad ꝓceptionem ꝛ solēnitas vl aliq̄d tale. multū recōpēset. s. necitas ꝛ deuotio ꝓli ꝛ familia secure celebrare pōt. Si aūt ꝓbabilit aparet q̄ dyabol⁹ fructū spūalē in nobis impedire conet. nō est abstinēdū di. vj. nō est peccatum. Hec ille.

Quantū deuota oratio necessaria est ad sacrā cōionē Cap. III.

Tertia dispositio ꝑparatiua ad ꝫ sacramentū ē oratio deuota Tria vero bona ꝓpatur in anima deuota oratio que maxime ꝓueniēcia ꝛ dispositiua sūt ad sacram cōmunionē. Primū est intellectus illūinatio. secūdum affectus delectatio. tertium est animi iocū datio. Illūminatio. Primū est intellect⁹ illūminatio. Jō a dama. sic diffinitur oratio. Oratio est ascēsus intellectus ad deum. Ascensio ei quidē ē motus. Omis aūt motus est ad aliquam ꝓfectionē. Et sic intellectus ascendēdo ad deuz ad ꝓfectionē tēdere comꝓbatur. Talis quidez ascēsus in deum ꝑ creaturas fit quasi ꝑ quādā scalam. Nā considerando magnitudinē vniuersi: ascendit in potentiā creatoris: atq̄ stupēs admiranter ait illud Apoc. xv. Magna ꝛ mirabilia sunt opa tua dñe deus oꝑs. Considerādo vniuersi ordinem ascendit in sapientiam ordinatoris: atq̄ admiratione tante sapientie plenus eam cū ꝓphēta extollit dicens. Ordinatōe tua ꝓseuerant dies: qm̄ oia seruiunt tibi. Considerādo insuper ꝓseruationē atq̄ subsistentiā vniuersi ascendit ad beniuolentiā gubernatoris totum conatū ponēs vt diligat deū. iuxta dñi ꝓceptū Mat. xxij. dicens. Diliges dñm deū tuum ex to corde tuo. i. sup exteriora: ꝛ i tota anima tua. i. sup interiora. ꝛ in omi mente tua. i. supra supiora: ꝛ sic ascēdendo ad ātributa ascēdit intellectus quodāmō ad ꝓsonas ibiq̄ quiescit affluens delitijs sempiternis. licet nō ꝑmansuris. Unde Aug⁹. Fecisti nos deus ad te: ꝛ ē inquietū cor nostrū donec requiescamus i te. Et iterū idem sup ps. ait. Pure oronis magna est virtus: ꝛ velut fidelis nūcius mandatū ꝑagit et penetrat quo caro nō ꝑuenit. Un Bern. ait. Cū fidelis ꝛ humilis ꝛ feruens oro fuerit. celū sine dubio penetrabit. Un certū ē q̄ vacua redire non posset. Delectatio Secūdū vero oronis bonū est affectus delectatio. Unde aliꝫ oratio diffinit sic. Oratio est pius affect⁹ in deum directus. Siquidez impfectus affect⁹ obliquatur in creaturas: nec pure delectatur i eis. eo q̄ delectatio inquantū in creatura exꝑitur semper cōmisek amaritudini. Nam si delectatur in diuitijs laborat in acquirendo eas timet in custodiendo: et dolet in amittendo. si delectatur in filijs. non tantū delectatur in eorum generatione quantū amaricat in eorū amissione. Insuper si delectatur in delitijs momentanea est hec delectatio: sed eterna est crutiatio eius. Jdeo Augusti. ait. Jussisti domine ꝛ sic ē vt pena sibi sit omnis inordinatus anim⁹. Fugiam itaq̄ ꝛ libenter fugiā vt tu dulcescas mihi dulcedo non fallax: dulcedo felix ꝛ secura. Hunc quidem affectuꝫ ꝑ peccatum sic distorsum oratio dirigit in deum. in quo est delectatio ꝓsummata. Sicut psal. testatur dicēs. Delectationes in dextera eius vsq̄ in finem. Illa vero dulcedo nulla amaritudine admiscetur. Cassiodo. super ps. Oratio serenat cor abstrahit a mundanis mundat a vitijs subleuat ad celestia: reddit capaciorē ꝛ digniorem ad suscipiēda spūalia bona scz sicut ꝓuenit huic sanctissimo sacramento. Tertium orationis bonum est iocundatio. Jdeo alio modo diffiniri solet. Oratio est deuotio quedam ex compunctione ꝓcedens. In tali quidem deuotione inexplicabili modo animus iocundatur Unde cū mens orantis ꝓ deuotionem accendit in fletus ꝛ suspiria i iubilos atq̄ voces incōsiderate ꝓrumpit. Hec siquidem orationis bona sunt aromata illa de quibus Mar. xvj. dicit mystice scriptū est. Maria magdalene ꝛ iacobi ꝛ salome emerunt aromata vt venientes vngerent iesum Et si forte aliquid deficit ad dignam ꝓparationē ad hoc sacramentū supleamus per spiritu aliū aromatum. id est. orationum oblationem. iuxta quod. ij. Paral. iij. mystice dicit. Magna pars populi de effraim ꝛ manasse de ysachar ꝛ zabulō que sanctificata nō fuerat comedit phase. Juxta quod scriptum est. Et orauit ꝓ eis Ezechias dicens. Deus bonus ꝓpiciabitur cūctis qui in toto corde requirunt dominū patrum suorū: et non imputabitur quod min⁹ sanctificati sunt: quem exaudiuit domin⁹. Unde de cōse. di. ij. c. quotidie Aug⁹. ait. Quātis q̄s ꝓ peccato mordeat peccandi tamen de cetero non habeat voluntatem. ꝛ cōmunicaturus satisfaciat lachrymis ꝛ orationib⁹. ꝓfitens de domini miseratione accedat ad eucharistiā intrepidus ꝛ securus. Hoc de illo dico quem peccata mortalia non grauant. Hec ille. Sed cōtra hoc obiicit Sco. in. iij. dist. ix. dicens. Ex his igitur verbis videtur q̄ ad hoc sacramentum quis secur⁹ non potest accedere. nisi sit sine voluntate peccandi venialit: ꝛ de ꝓteritis lachrymis ꝛ orationibus satisfecerit. Et respondet dicens q̄ potest intelligi de mortali peccato non q̄ iam ineſt neq̄ de preterito sine omi pna sed iam confesso. Sed si mordeatur q̄ non complete satisfecit: ꝛ tūc intelligit ō mortali culpa: qō

sequit quem peccata mortalia nō grauant sup-
ple in actu vel p̄terita sine pnia subsequenti. qz
de peccato veniali non necesse est penitere Et
hic punctus est valde prudenter p̄dicandus.
Supradicta tria oratiōis bona miro modo di-
sponunt totam animā ad debitam ⁊ deuotam
susceptionē sacramēti huius: si debito modo fi
ant. Ad hunc debitū modum duo maximū p̄e
stant adiuuamentū. s. mentis recollectio ⁊ men
tis retentio. s. ne p illicitas cogitationes vageť
Et de his duobus Mat. vj. dñs ait. Tu autē
si oraueris intra in cubiculū tuū. s. p mentis re-
collectionē: clauso ostio. s. p mentis retentionez
ora patrē tuū in abscondito. Quod etiā ad litte
rā vtilimā ē seruare ei qui hoc sacramentū susce
pturus est. ¶ Questio. ¶ Sed quid de illis q̄
indeuote accedunt ad hoc sanctissimū sacramē-
tum. Dicendū q̄ indeuotio duplex esse potest
vna actualis alia habitualis Prima quidem
actualis est. s. cum quis habitualiter est deuot⁹
habens ꝓsuetudinē cū reuerentia attētione ⁊ dē
uotione debita frequentare sacram cōmunionē
⁊ tamen aliqñ cū aliqua distractione accidit ta
lis inq̄ non mortaliter sed venialiter peccat
Secunda aūt est deuotio habitualis cum quis
sacramentū frequentat sine deuotione vel sine
sui cognitione condigna ⁊ deuotione cōdigna
⁊ tanti beneficij attentione ⁊ mētis in deū eleua
tione condigna Et talis grauiter peccat qz omit
tit illud qđ tenetur. Peccat aūt ppter tria. Pri
mo ppter humanitatis excellentiam singularē
atq̄ illius admirabilē passionem: que in hoc sa-
cramento rep̄sentantur. Tertio ppter tantam
dignationem tanti ⁊ tāte gratie nobis facte:

¶ Questio secūda. ¶ Queritur etiam vtrum
habenti voluntatem accedēdi ad hoc sacramē
tum. sit melius frequenter accedere q̄ tarde vl̄
raro. Dicendum q̄ cum sacramenti perceptio
debitā requirat peccatorū purgationez: ⁊ men
talē eleuationem: seu reuerentiaz atq̄ deuotio
nem. si quis qualibet die paratus sit p̄dictis
modis ⁊ aliud impedimentū non habeat: vtile
est hoc sacramentū frequentare. Cuius ratio ē
Quia ex hoc cōuenienter dispositus semper re
portat aliquē fructum alicuius gratie singula
ris: et aliquā spiritualem gratiam seu ꝓsolatio
nem atq̄ refectionē: ⁊ virtutuz atq̄ meriti aug
mentationem: eo q̄ amplius firmet et cōtinuet
mentis sue ad deum deuotā ⁊ debitā vnionem
necnon etiam ppter huiusmodi sacramenti effi
catiā acquirit maiorē amorem atq̄ feruorem si
cut patet sermone. liij. arti. iij. quasi per totum
Si autem homo non sentiat congruaz deuotio
nem aut habeat aliquod spirituale ipedimentū
vtilius ē aliquādo dimittere necnimiū frequē
tare: quia absq̄ deuotiōe ⁊ p̄paratione ꝓgrua
frequentare modicum reportat fructū. sicut ad
sensum de multis patet. In his vero quilibet
potest seipsum examinare: ⁊ statū atq̄ conditi
ones suas pensare. Et si omnibus hincinde pē
satis sentit notabilē fructuz in anima sua ex fre
quentatione illius: tali expedit frequentare il-
lud: dum tamen semper sit absq̄ mortali culpa
et cum deuotione accedat Si quis autez sentit
ex tali frequentatione ad hoc sacramentū irre-
uerentiam augmentari aut ad se p̄epandum
maiorem contemptum vel negligentiam gene
rari. expedit ei assumere illud raro Concordat
Tho. in. iiij. di. xij. Alexan. vero de halis in. ii
ij. ait q̄ talis questio de frequentatione cōmū
catiōnis determinanda est habita consideratio
ne ad fidem ⁊ deuotionez accedentis Si em̄ ex
continua deuotione ⁊ desiderio continuo ⁊ cō
fidentia de assequendo affectus huiusmodi sa
cramenti aliquis in singulis diebus accederet:
estimo q̄ valeret ei frequentatio talis. Si vero
quis ex reuerentia tanti sacramenti. et ex timo
re tante indignitatis frequenter desisteret. esti
mo q̄ ex illa reuerentia ⁊ timore p̄ficeret. Un-
de dico q̄ determinatio huius casus relinquē-
da est pie crudelitati accedentis. Unde Hug⁹.
de ꝓse. di.. ij c. quotidie ait Quispiam non quo
tidie eucharistiam accipiendaz. alius affirmat
quottidie: faciat vtrusq̄ quod s̄m fidem su
am p̄e credit esse faciendū. neq̄ em̄ litigauerūt
inter se aut quisq̄ eorum se alteri p̄posuit za-
cheus. ⁊ ille centurio: cum alter eorum gaudēs
in domo sua susceperit dominū: alter dño dixerit
Domine non sum dignus vt intres sub tectum
meū Ambo saluatorem honorificantes. q̄uis
non vno modo. Ambo peccatis miseri: ambo
misericordiaz sunt consecuti. Hec ille. ¶ Que-
ri etiam potest quare anachorite raro cōmuni-
cabant: ⁊ maxime illi qui multis annis in deser
tis solitarij habitabant. Dicendum est q̄ ana-
chorite aliquando cōmunicabāt s̄m q̄ hoc ma
gis eis erat cōueniens ⁊ expediens ad vitam il
lam ꝓtinuandaz. Quidam vero rarissime quia
continue diuinitus reficiebantur. Et hoc sacra
mentū spiritualiter manducabant. Et hoc qui
dem expediebat eis amplius q̄ ꝓtrarium s̄m
statū suum ⁊ s̄m regimen quo diuinitus rege-
bantur. Si tamen absq̄ distractione vel sui sta
tus periclitatione aut cuz gentibus implicatio
ne: hoc sacramentū paratum fuisset eis: creden
dum vtiq̄ est q̄ illud amplius frequentassent.
nā spiritus in his regebat atq̄ ducebat eos s̄m
q̄ eis expediebat. Quod em̄ nos ex frequenta
tione colligim⁹: ipsi habebant in spiritu altiori
⁊ vniuersali. a mundo sequestratione. ⁊ conti-
nua in deū suspensione ⁊ ardenti deuotione.

¶ Articulus. iii. de p̄paratiōe quā dz

homo facere ad hoc sacramentum in paschali agno mystice demonstrata.

Tertia est preparatō cōsumatiua q̄ Exo. xij. in agno paschali mystice figurat̄: Nā q̄ntum ad id p qd̄ sumens digne p̄parare se debet in illo agno monstratū ē: quia ipse vere agnus dei qui tollit peccata mūdi. Jo. j Porro circa illam agni figuram ⁊ ꝯmestionez eius tria ꝯtemplanda sunt. Primo māducādi ritus. scd̄o manducandi cultus. tertio manducandi gustus.

De triplici ritu s̄m quem in mysterium sacramenti manducādus erat paschalis agnus. Capl̄m. I.

Primo manducandi ritus cōtemplandus est. Circa quem tria cōsideremus secūdo qualis erat manducandus. tertio quid erat in eo manducandū. Temp⁹ enim erat mensis primus. dies decima: luna decima quarta: ⁊ hora vespertina. In his omnib⁹ mysticus sensus querendus ē. Naz p̄mus mensis signat pfectam reformationem penitentie dies decima pfectam obseruationē legis diuine: luna. xiiij. pfectam signat obseruationem operis virtuosi. hora vespertina pfectam obseruationem pseuerantie. Sola em̄ pseuerantia s̄m hoc inter ceteras virtutes triumphat. Proinde licet in alijs tp̄ibus sit preparatio agni: in sola tamen vespertina hora est sumptio eius quia semper cum nunq̄ mortaliter peccādo ꝓposito sumi debet: quasi tali mēti semper occidat sol omnis glorie temporalis ac si in vespera mort̄ existeret sic ad amorem dn̄i iesu omnis ei mūdi claritas obscuretur. Secūdo considerem⁹ qualis erat comedēdus. Nam p̄ceptum erat q̄ nihil sumeret̄ crudum. nihil lixum: nihil frixum totum assum: intinctum totum. Crudum sumit desidiosa indiscussio. id est. qui mentem suā diligenter non discutit. Vel qui nō cogitat quod recipit: aut purum hominē christuz credit. Lixum sumit accidiosa indeuotio. id est. qui mente distracta ac terreno affectu humida et insipiditate tota aquea: ad sacramentum dissolutus accedit. Frixum sumit presumptuosa perscrutatio hoc est qui de sacramento p̄sumptuose inquirit. Assum ⁊ incensum sumit lachrymosa deuotio: atq̄ studiosa gratiarūactio. Tertio cōsideremus quid in eo erat comedēdū. Quia preceptum erat q̄ caput agni cum intestinis et pedibus vorari deberet. In quo mystice designatur q̄ in hoc sacramento totus christus cū diuinitate ⁊ anima ⁊ corpore ibi continet̄ ⁊ sumitur: caput diuinitas: intestina anima pedes vero sunt corpus christi.

De triplici cultu s̄m quem in mysterium corporis christi agnus paschalis manducandus est. Capitulum. II.

Secundo ꝯtemplandus est manducandi cultus. qui triplex erat. Debebat em̄ esse manducans agnum Primo calciatus pedibus. secūdo accinctus renibus. tertio tenens baculū in manibus Ex his omnibus aliquid morale intelligendū est. Primo in pedum calcatione duo intellige scz conculcationē ꝯcupiscentie: ⁊ obseruationem discipline. Ad talem animā loquitur sponsus Canti. vij. dicēs. Pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis. Secundo i renum accinctione: duo quoq̄ comprehende. s. abiectionem imundicie: ⁊ exemplum bonū mūditie sicut Lu. xij. domin⁹ ait. Sint lumbi vestri precincti. ⁊ lucerne ardentes in manib⁹ vestris. Quod exponens Greg⁹. ait. Lumbos ei precingim⁹. cum carnis luxuriam per continētiam coartam⁹. Et sequitur. Lucernas q̄ppe ardentes in mauibus tenemus cuz per bona opera ꝓximis nostris lucis exempla monstramus Tertio vero in baculi sustētatione etiā duo inteliigenda sunt. scz toleratio patientie ⁊ peregrinatio gratie: vt posset dicere cum iacob illd̄ Gen̄. xxxij. In baculo meo transiui iordanem

De triplici ferculo quo corpus christi varie soporat̄: Cap̄. III.

Tertio ꝯsiderandus ē in sacramēto māducandi gustus. Qui ex trib⁹ ferculis generat̄. Primū ferculū est lactuce agrestes: secūdū panes azymi: tertiū est sanguis agni. In primo ostenditur dolor offensiōis In secundo rectitudo intentionis. In tertio gust⁹ cōmunionis. Primū em̄ ferculuz sunt lactuce agrestes. id ē. dolor offensionis cum quo comedendus est iste sacratus panis. quia in sumptione eius compūgi debemus de peccatis nostris: vt amaritudo penitentie abstergat amorem peruerse vite: vt cum Esa. xxxviij. dicere valeat. Ecce in pace. id ē. in cōscientie quiete amaritudo mea amarissima. Amara quidē quia eternam damnationem incurri. Amarior quidem quia paradysum amisi. Sed amarissima: quia deum offendi. Et in eodem capitulo idez ait. Recogitabo tibi omnes annos meos: in amaritudine anime mee. Secundum vero ferculuz sunt panes azymi. id est. puritas intētionis ⁊ rectitudinis. Proinde j. Cor. v. apostolus ait. Itaq̄ epulemur nō in fermēto veteri. i. nō in corruptiōe pcti sup bie. q̄ fit in deum neq̄ in fermēto malicie qd̄ fit in ꝓximū: ⁊ neq̄tie q̄ fit i seip̄m. s̄ in azimis sinceritatis ⁊ veritatis In sinceritate a corruptione vitioꝝ. ⁊ in ve

ritate .s. operū bonoꝝ :hoc est studeamus esse in nouitate vite sine omni fraude. Vñ cuꝫ dñs Exo. xij. esum agni. id est. huꝰ sacramenti my/ steria ordinasset: subdit statim. Quicunqꝫ comederit fermentū: pibit ania illa de israel. Fermentatū quidē comedere: est in sumptione huius sacramēti sibi aliam habere intentionē. Sūt nanqꝫ pleriqꝫ qui vt videant insti: aut ne reputent alijs deteriores'. cum cauteriata ꝓscientia ꝓsumūt dñicū sacramentū. Qz audiant sniam dei p apl'm .j. Coꝛ. xj. ꝓmulgatā qui ait. Qui eim māducat ꝛ bibit indigne'; iudiciū sibi manducat ꝛ bibit: plane sequendū ē cōsiliū Augustini qui ait' Ascendat homo aduersum se tri/ bunal mētis sue: ꝛ ꝓstituto in coꝛde iudicio: assistat accusatrix cogitatio: ꝛ testis ꝓscientia: ꝛ iudex ratio: ꝛ carnifex timoꝛ dñi. Inde quidē sanguis anie cōfitentis p lachrymas defluat ꝛ sic cessat diuini vindicta cū ꝓfessio ꝛ coꝛreptio ꝓcedat humana. ac per hoc dignus erit homo sumere hoc venerabile sacramentū. ¶ Tertiū ferculū est sanguis agni: qui signat gustū cōmunionis. Hic ponendus est sup vtrūqꝫ postē: ꝛ in/ sup limināribꝰ domoꝝ: In quibꝰ cōmunio figurab lit demonstrat. Prima ē spūalis. scda ē sacramētalis: tertia vero ē exemplaris ¶ Pri/ ma vero spūalis est: qū xps sumit oꝛe coꝛdis. De qua ait Joh. vj. dicens. Nisi manducaueritis carnē filij hominis ꝛ biberitis eius sanguinē: non habebitis vitam in vobis: ꝛ hoc est ponere sanguinē supra ostij dextrū postem: ¶ Secunda cōmunio est sacramētalis: quod ē sume/ re hoc venerandū sacramentū oꝛe corꝑis. Ad quā obligat nos ecclesia extra de peni. et rmiss. ca. omis vtriusqꝫ sexus: vbi dicit. Omis vtriusqꝫ sexus fidelis: postqꝫ ad annos discretiōis puenerit'. omnia pctā sua saltē semel in anno fideliter cōfiteat ꝓpꝛio sacerdoti: ꝛ iniūctam sibi pniam ꝓpꝛijs viribꝰ studeat adimplere: suscipiens reuerenter adminus in pascha eucharistie sacramentū. Et sequit. Ulioquin ꝛ viuēs ab ingressu ecclesie arceatur: et moꝛiens christiana careat sepultura. Et taliter sumere coꝛpus christi est ponere sanguinē agni supra sinistrū postē ostij domus. De hac duplici cōmunione habet de ꝓse. di. ij. c. quid sit. Ubi Gre. inquit. Quid sit sanguis agni nō iam audiēdo sed bibēdo didicistis. Qui sanguis supra vtrūqꝫ postem ponit: quando nō solū oꝛe coꝛporis sed etiā oꝛe coꝛdis haurit. on Bauen. vero in. iij. di. xij. addit Quilibet non tm̄ in āno semel sed etiā in moꝛte tenet hō suscipere coꝛpꝰ christi: aliter moꝛtaliter peccat ¶ Tertia est cōmunio exemplaris. Quia cōmunio saltē in pascha non in secreto nec in abscondito: sed coꝛā populo assumēda ē in aliorum exemplū cū hoc sacramentuꝫ cōmunio nuncupat seu synaxis grece. Nam ꝛm Damas. libꝛo. iij: ideo dꝛ cōmunio: quia cōicamur per ipam in christo ꝛ qz ꝓticipamus eius carnem ꝛ diuinitatē. Et quia cōicamus ꝛ vnimur adinuicem per ipam. Et hoc est ponere sanguinē agni in suplimināribꝰ ostioꝝ ꝛ in manifesto: iuxta sniam saluatoꝛis Mat. v Sic luceat lux vestra coꝛā hominibus vt videāt opera vestra bona: ꝛ glorificent patrē vestruꝫ qui in celis est.

¶ Dominica resurrectionis christi ¶ Sermo. LVIII.

Surrexit non est

hic. Mar. xvj. ꝛ in euāgelio hodierno. Adoptatū ꝛ desiderabilem finē religionis christiane hoc ē ad resurrectionis glo/ riam ꝓtemplandā. Ideo christo duce perducti sumus de qua decem ꝓtemplatiōes in pñti tractatu per oꝛdinem distinguam'. Prima erit de resurrectione capitis dñi nostri iesu christi. Secunda dꝛ resurrectione ꝛ ꝓpetuitate mystici coꝛporis iesu christi. Tertia de vniuersali regno ꝛ dño iesu filio dei. Quarta de gratia ꝛ gloria spirituū beatoꝝ. Quinta de admirabili gratia et gloria virginis matris dei. Sexta dꝛ gloria substantiali seu essentiali animaꝝ sanctaꝝ. Septima de gloria cōsubstantiali coꝛporꝝ bonoꝝ Octaua de gloria accidētali que est in beatis. Nona de exercitijs beatoꝝ. Decima de saccomano paradisi. ¶ Surrexit nō ē hic. Itex ibi supra. Dicit enim Aug'. in quodā sermone de pascha te ait. Surrexit christus exultet vniuersus mūdus. Par etenim ē vt sicut omnis creatura lucifuago doluit ploꝛatu in moꝛte creatoꝛis sui ꝛ q̄ fuere noctis obscure ꝓsecuta exequias in cruce moꝛientis. Ita nunc triumphalē ab inferis reditū leta suscipiat resurgentis quia sic ꝓphe ta ait. Hec dies quā fecit dñs exultemus ꝛ letemur in ea. Ad primā igitur ꝓtemplationē que est de resurrectione capitis nostri mentis oculos eleuātes toto coꝛde credere obligamur angelico verbo tanqꝫ vnū de fidei articulis nūciatis surrexit nō est hic. De qua resurrectiōe tria ꝓtemplemur ad ꝓsens. Primo resurrectiōis christi necessitatē: secūdo resurrectiōis xp̄i temꝑalitatē. tertio resurrectionis christi iocunditatem.

¶ Articulus primus q triplici respectu fuit necessaria resurrectio christi.

Primo ꝓtemplemur resurrectiōis christi necessitatem. Scōm enim Alexan. de halis in. iiij. dupliciter necessaria fuit. Primo viatoꝛibus. secūdo comꝓhensoꝛibus. tertio addi potest q quodammodo fuit necessa

ria damnatis.

¶ Qz xpi resurrectio viatoribꝫ necessaria fuit z maxie ꝓpter tria ¶ Ca. I.

PRimo em̃ resurrectio xpi fuit necessaria viatoribꝫ ꝓpter tria ¶ Primo ꝓpter iustificationē: scdo ꝓpter reco̅ciliatione: tertio ꝓpter multiplicationem hoc ē ꝓpter gr̃am acquirendā reformandaz z multiplicandā. ¶ Primo autē necessaria fuit ꝓpter iustificationē. Unde ait apostolus ad Rho. iiij. Resurrexit ꝓpter iustificationē nr̃am. Et itez ca. v. ait idem. Nos saluati sum⁹ ab ira per ipsum Saluatio aũt est termin⁹ a quo. scz a pena Saluari vero in vita ē termin⁹ ad quē. s. ad vitam eternā. Unde glo. ibidem ait vt iuste viuamus qui aliter viuere non poteramus. Si igitur ꝙ anima solum descendentem ad inferos christ⁹ mortuus saluabit nos ab ira ergo ad saluandū in vita exigitur ꝙ sit viu⁹ ergo exigit tanc̃z necessaria resurrectio eius. ¶ Secũdo resurrexit ꝓpter reco̅ciliationē scz si casu iā iustificati iterū ceciderimus in peccatum. Hinc ad Heb. ix ait apostolus vt appareat vultui dei ꝓ nobis. scz cũ corpe z ania: vt oret patrem ꝓ nobis. Et ideo quidam dicunt ꝙ ipse quodāmō causa meritoria est vt omnipotens pater misereat nostri. ¶ Tertio vero resurrexit ꝓpter multipliationē seu ampliationē scz dispositionis ad suscipiendū gratiam z hoc est ex parte suscipiētis gratiam ipam hic tota humana natura ordinatur ad christū z postc̃z assumpta etiā a sanctis angelis magna ei reuerētia exhibetur. In cuius mysteriū Apoca. xix. cum em̃ loquentez vellet angeluz adorare ait ei angelus. Uide ne feceris quia conseruus tuus suz z fratrum tuorum habētiū testimoniū iesu ꝓpterea aduertē dū est ꝙ ipsa humana natura copiosiorē gratiam suscipere c̃z antea posset vnde in carnis assumptione huiusmodi dispositionē accepit: in passione vero maiorem dispositionē suscepit, sed in resurrectione etiam ampliorem recepit. Hinc ē ꝙ i natura humana dispositio generalis amplior est ad gratiam ex natura ciusdē speciei que resurrexit in christo eo ꝙ est gratior facta deo. ꝓpterea in credente est dispositio ꝓsonalis ꝑm ꝙ ait apostolus ad Rhoma. iiij. Resurrexit ꝓpter iustificationē nostram mortuus est ꝓpter delicta nostra: quod quidem ꝓpter fidē atz dilectionē est dictū Intelligēdū ē ergo ꝙ resurrectio iustificat sil'iter z passio: sed passio iustificat in adultis tm̃ ꝓpter fidē z amorē hoc ē vt credita z delicta. Quia igit ex hoc habeat iustificatiōis effectus vnde sufficiens causa iustificatiōis est passio. Sed efficiens non nisi etiam credat deus passus ad quod quidem maxime operat. Unde sup illud ꝓphete que vtilitas in sanguine meo gloſa ait. Si statim non resurgo corruptumc̃z fuerit corpus meum nemini annunciabo nullū lucrabor z ita peribit cōfessio. id est testimonium veritatis. Et ideo dicitur. Actu. ij. quē dñs suscitauit solutis doloribus inferni glo. ait. Assertio est resurrectiōis huius Et sic ex dictis patet ꝙ necessaria est resurrectio viatoribus.

¶ Qz resurrectio xpi ꝓpter tria cōprehensoribꝫ necessaria fuit

¶ Capitulum. II.

SEcundo resurrectio christi necessaria fuit comphensoribꝫ seu beatis et maxime vt tribꝫ gloria crescat. ¶ Primo beatis angelis secundo btis animab⁹. tertio beatis corporib⁹. ¶ Primo inc̃z vt crescat maior gloria angelis etiam in presenti quia glorificata humanitate christi in eo duplex delectatio reperit. Una in cōtemplatione deitatis alia in cōtemplatione humanitatis in quā desiderant angeli ꝓspicere vt dicit. j. Pe. j. ¶ Secũdo vt crescat maior gloria animabus beatis insuper etiam de presenti sicut etiam de angelis dictū est. ¶ Tertio vero vt crescat maior gloria beatis corporibus. Nam ad resurrectionē corpoz resurrectio causa erat resurrectionis future z in futuro. Unde in ps̃. Ad vesperum demorabitur fletus z ad matutinū leticia. Ubi glo. ait. domin⁹ mane resurrexit. id est. nobis ꝓmittens per suam resurrectionē que ē efficiens causa resurrectionis nostre z aie z corporis ambo enim delectabunt in gloria iesu christi. Sicut Joh. x. ipse ait. Ego sum ostium per me si quis introierit saluabitur scz in gloria sempiterna: z ingredietur. scz. ad fruendū gloria q̃ erit in anima mea cum diuinitate adiuncta z egredietur. scz ad cōtemplandū humanitatē meam: et pascua inueniet. id est. delectationes immensas reperiet in vtrisc̃z. Ex dictis igitur euidenter patet ꝙ resurrectio comprehensoribus necessaria fuit.

¶ Qz dāmatis fuit necessaria resurrectio xpi z maxie ꝓpter tria ¶ Ca. III.

TErtio christi resurrectio fuit etiā necessaria ꝓ damnatis z maxime vt inferno ex iusticia dei tribus maior afflictio crescat. ¶ Primo demonib⁹. secũdo spiritib⁹: tertio corporib⁹ ¶ Primo inc̃z vt crescat maior afflictio demonib⁹ qui increatiōis exordio christū incarnatū viderunt z illi inuiderūt. ꝑm Berñ. z iuidia diaboli mors intrauit in orbem terraz. vt dicit. Sap. iij. c̃to putas ergo cruciatu liuoris alijs incōphēsibilib⁹ penis illos torqri quādo illum sentiunt exaltatum ad dexteram dei patris atc̃z in celo et

in terra.id'est.in toto vniuerso.scz qua per gloriam remunerē comphensores gubernem ꝑ gratiam viatores:ꝛ ꝑ iustitiā crucia inferos offensores.vnde de demōib⁹ ab eo crutiatis per Esa. lxiij.ipse ait. Calcaui eos in furore meo ꝛ cōculcaui eos in ira mea. Secundo resurrexit dñs ihesus xp̄s vt crescat maior afflictio ipsis animabus dānatis que vident q xp̄s ꝓ liberatiōe earum mortuus est ꝛ resurrexit quē ipse tam viliter ꝓtempserūt. Unde Apoca.xiiij.ō talib⁹ Joait. Cruciabunt igne ꝛ sulphure.s.ꝑ peccatis irascibilis partis:ꝛ ꝓcupiscibilis ecce pena sensus in cōspectu angelo⁹ sancto⁹ ꝛ in conspectu agni.s.in gloria suscitati q: damnati conspiciūt se priuatos sempiterna vita ꝛ participatiōe glorie christi ꝛ ꝓsortij angelo⁹.ecce pena damni q̄ grauior est ꝑm Jhero. q̄ pena sensus. Tertio vero resurrexit vt crescat maior afflictio corporibus damnato⁹.quod quidem post vltimū iudicium futurū est. Unde Apoc.j.dicit. Videbit eū omnis oculꝰ ꝛ qui eū pupugerūt. id est. criminalit offenderūt. Et ite⁹.ca.xiiij.ait de dānato homine. Bibet de vino ire dei. Quid per vinum nisi tormenta interna ꝛ spiritualia denotant. Sicut enim cū bibit vinū nō solū in corpe recipit verūetiam ab intra ꝑ totum corpꝰ diffunditur.sic quidē spiritualis pena in mēte dānati hominis iam recepta non solum mentē ipsam per totū penetrat:sed etiam in corpa ipsa redundat. Unde Job.xxj. Videbūt oculi eius interfectionē suam.id est.sepationē a gloriosa vita que est in xp̄o iesu ecce pena damni.ꝛ de furore omnipotentis bibet.ecce pena mentalis ꝛ corpalis sensus quibus damnati eternaliter punient. Et sic patet q xp̄i resurrectio etiaz infernalib⁹ ex iustitia necessaria comꝓbat.

Articulus.II. de triplici tempe qō in christi resurrectione concurrit.

Secūdo cōtemplemur resurrectiōis cristi tempalitatē.circa q̄ ꝑm sctētiā Alexandri de halis triplex cōsideremꝰ tēpꝰ ꝓmo tempꝰ festinatuz.secundo tēpꝰ exspectatū.tertio tempus determinatū

Primo ꝓsideremꝰ xp̄i resurrectōis tempus festinatū. Non conueniens eī fuit resurrectionē xp̄i vsq ad generalem resurrectionē omniū corpum retardare Et hoc primo nec q̄tum ad ipm secundo nec q̄tum ad nos. Primo eī quantū ad ipm non debuit cristus retardare eam ꝛ hoc maxime ꝓpter duo. Primo ꝓpter dissimilitudinē.quia non ē simil conditio sua ꝓditione nostre.nam sua ē a principio celesti. Sicut Apo.j.Cor.xv.ait. Secundus homo de celo celestis.glo.ait. Quia non ē de hūano ritu sed nutu diuino conceptus est et natus. Nostra vero cōditio de principio terreno ē. vnde ibidē.glo.ait. Qualis terrenus tales terreni. Secundo ꝓpter dignitatē q: eī cristus primus ē ꝛ maximus in dignitate: ideo dignū est vt prius resurgat in glorie sublimitate ideo. Apoc.j. princeps regū terre nominat. Secundo vero non fuit ꝓueniens q̄tū ad nos q differretur tūc resurrectio eius imo necessariū erat nobis ꝛ hoc maxime ꝓpter tria.s. vt generaret in nobis primo fidem.secundo spem.tertio charitatē. Primo quidē vt generaret ꝛ faceret in nobis fidem resurrectionis sue. quia nisi surgeret quasi nullꝰ deinceps crederet ipsū esse deū. Secundo vt generaret in nobis spē resurrectionis nostre ideo Apoc.j.dictus est rex p̄mogenitus mortuo⁹ merito dictus est eo q primus in hoc seculo vixit vt ipse moreretur ꝛ filios suos generet morituros. Sic etiam merito christus dicitur primogenitus mortuorum quādo primꝰ in alio seculo a morte surgēs vixit vt ipse eternū viueret ac filios in eternū victuros non solum meritis ꝛ grata generaret. Uerumetiā nobis firmā spem de resurrectione nostra prestaret. Maximus quoq in sermone de pascate ait:est in christo homine resuscitato vniuscuiꝰq nostruz caro sanguis ꝛ portio.vbi ergo portio mea regnat regnare credo me. Ubi domiatur sanguis meus dñari me sentio. Ubi vo glorificatur caro mea ibi me gloriosum esse cognosco Et ite⁹ Greg⁹.sup illud.xiiij.moraꝛ. Scio q redēptor meus viuit sic ait. Redemptor noster suscepit mortē ne mori timeremus ostendit resurrectionē vt posse resurgere confidamus.

Tertio vero vt generaret in nobis charitatem:non eī possemus ita allici ad amorē glorie sempiterne nisi daretur nobis forma ꝛ exemplar resurrectiōis nostre. Unde.j.Corinth.xv primicie christus: ecce dignitas in christo per quam oportet resurgere. Hinc glosa ibidem ait primus tempore maximus dignitate qui prior resurrexit vt fidem faceret ꝛ formam credentibus daret.

Secundo consideremus resurrectionis xp̄i tempus expectatū quia nō statim resurrexit post mortez: sed pꝰ triduum expectauit. Unde super illud.j.Corinth.xv.resurrexit tertia die ait glosa ꝓbata vero morte ꝛ hoc tertia die vt ostenderetur ea potestate nos posse suscitare. Si enim statim resurrexisset non vere mortuus crederetur. Cum igitur deberet resurgere ita vt veraz morte ꝓbaret differri debuit resurrectio eiꝰ vsq ad tertium diē. Et maxime ꝓpter tria. Primo ꝓpter significationē.secūdo ꝓpter ꝓbationē.tertio ꝓpter ostensionē. Primo iq̄ ꝓpter significationē. Unde super illud .Lu xxiiij. Oportebat pati xp̄m ꝛ resurgere a mortuis

tertia die. glo. ait: Uerito vna die ⁊ duab⁹ noctibus in sepulchro iacuit quia lucem id ē grāz sue mortis que in carne ⁊ anima erant exposuit et hoc ad designandū q̄ lux sue mortis duplicē nostram mortem curauit. ¶ Secundo ꝓpter ꝓbationem. quia sicut in ore duuz vel triū stat omne verbū. sicut dicitur. Mat. xviij. sic i tribus diebus factum omne: vnde hic litteralis. scz vt ꝓbaret verā mortem ꝑm glo. predictam ¶ Tertio ꝓpter ostensionem. s. sue magnifice potestatis nam si statim resurrexisset non videretur habere potestatē resumendi animā suam sicut ⁊ ponendi. Sicut ipse Joh. x. testatus est diceno. Potestatē habeo ponendi animā meā et potestatem habeo iterum sumendi eam. Et hoc est quod super illud. j. Corint. xv. resurrexit tertia die glosa ait. Probata vero morte ⁊c sicut supza patuit.

Tertio cōsiderem⁹ resurrectionis christi temp⁹ determinatū. scz qua die ⁊ hora dñs resurrexit. Circa hoc primo cōsiderem⁹ de die: scdo de hora. Primo inq̄z ꝙsiderem⁹ de die. Circa qđ aduertendū ē q̄ christus in sepulchro quieuit trib⁹ dieb⁹ ⁊ tribus noctibus. hoc ē ꝑ tres naturales dies feria sexta cū ꝓcedente nocte vna extitit dies. ⁊ ꝑ synodicen illa die stetit ibi. Item fuit ibi ꝑ totū diē sabbati cū ꝓcedēti nocte: et sic ꝑ totū illū diem naturalē absq̄ synodoche. Itē nox ꝓcedēs dominicā resurrectiōis ē vna naturalis dies ⁊ ꝑ noctē fuit ibi ⁊ sic ꝑ diē naturalē ꝑ synodochē ibi stetit in sepultura tñ tm̄ fuit ibi ꝑ vnū diem artificialē: ⁊ ꝑ duas integras noctes. Hinc sup illud ad Rho. vj. Hoc sciētes quia vet⁹ noster homo crucifixus ē vt destruat corp⁹ pcti glo. ait. Quieuit xp̄s in sepulchro vna die ⁊ duab⁹ noctib⁹ quia nr̄am duplicem vetustatē sua simpla ꝙsumpsit ¶ Scdo ꝙsiderem⁹ etiā de hora: sanequia de resurrectionis hora in euangelico textu mime exꝑssa veritas declarat: ideo hi sacri doctores varie opinant. Quidā em̄ dicunt q̄ xp̄s resurrexit in aurora. quidam q̄ resurrexit media nocte dicūt. ¶ Primo em̄ sunt q̄daz qui dicunt eum resurrexisse in aurora ⁊ huius sñie ē Aug⁹. sup illud. j. Macb. iij. elegit lysias phtolomeū ⁊c. ibi glo. ab hora mortis christi vsq̄ ad diluculū ꝙstant hore. xl. si ipa nona cōnūerēt: cū ḡ dixerit q̄ resurrexit in diluculo videt q̄m̄ surrexit añ lucē Scdo etiā ꝑ hac opinione multū facit q̄ eccl'ia sctā laudes canit i aurora in memoriā resurrectiōis dñice ⁊ ad gl'iaz resurgentis ¶ Scdo sunt quidā qui dicūt christū resurrexisse i media nocte atq̄ his plurimū fauet. ¶ Prio id qđ habet traditio antiquorū scz q̄ apostoli in vigilijs sancti pasche christianū populū vsq̄ ad noctis medium retinentes ei illa. scz resurrectiōis dñice laudes cū populo iubilātes post ad ꝓpria populū dimittebāt. Tertio quoq̄ cū hoc cōcordant figure sampsonis. Judic. xvj. vbi dicit q̄ dormiuit sampsō vsq̄ ad mediū noctis scz in gaza ⁊ inde ꝙsurgēs apprehendit ambas portę fores cū postibus suis ⁊ sera impositaq̄ humeris portauit ad verticem montis vbi glosa ait. Sampson media nocte non solū exiuit sed ⁊ portas tulit: q̄ redēptor noster non solū de inferno liber exiuit: sed ⁊ de inferni claustro portas destruxit. Tertio etiam multū facit ad hoc totū officiū qđ i missa resurrectionis in sabbato decantat. Nā missa illa que nunc cantat in meridie i media nocte resurrectionis dñice antiquit⁹ cantabat sed nūc in mysterium tempus abbreuiantes ⁊ occurrētes gaudio resurgentis spūsancto dictāte aspectu corporali complemus quod de illa sacratissima nocte fuerat ante ꝓphetatū. Nox sicut dies illuminabitur ⁊ nox illuminatio mea in delitijs meis: Unde in cerei benedictione hui⁹ sacre noctis mysteriū cōmendat cum hec nox est pluries iterat. Dicitur etiam in collecta. Deus qui hanc sacratissimā noctez gloria dñice resurrectionis illustras ⁊c ¶ Quarto quoq̄ litteralis figura pasche iudeorum ⁊ exitus de egypto huic videtur sentētie consentire. eo q̄ media nocte educti sūt de egypto Unde ait dñs Exo. xj. Media nocte egrediar egyptū ⁊ morietur omne primogenitū in terra egyptioz: ⁊ sic vtrā q̄ opinionē ꝙcordans. Alexan. de halis in. iij. ait. q̄ predicta non sunt ꝓtraria nam quādo dicitur q̄ ante lucem resurrexit respicit quod illō Joh. xx. ait. Una autē sabbati maria magdalene venit mane cum adhuc essent tenebre ad monumētū. Sic quoq̄ intelligit illud quod Lu. xxiij. dicitur valde mane. id est. anteq̄ dies esset clara. In diluculo em̄ dies nōdum est clara Et sic patet q̄ domin⁹ resurrexit inter mediam noctez ⁊ claram diem: ⁊ hoc modo vtraq̄ opinio ostenditur esse vera.

¶ Articulus tertius. Tertio contēplemur resurrectionis christi iocunditatem. Triplex enim fuit in eius resurrectiōe iocunditas quale facti sunt omnes. Prima fuit cordialis. secūda generalis: tertia materialis

Primo inq̄z de resurrectiōe christi fuit iocunditas cordialis que maxime facta est in tribus apitionibus p̄mis Prima facta est marie magdalene. secunda tribus marijs: tertia vero petro de q̄/bus per ordinem videamus. ¶ Et primo d̄ prima que facta est marie magdalene. Unde ꝑ cōcordātia sacri textus euangelistarū notandum

De dñica resurrectionis christi

est q̄ sicut Mar. xvj. c. ⁊ in euangelio hodierno ait. Maria magdalene ⁊ maria iacobi ⁊ salome emerunt aromata vt venientes vngerēt iesum. Nouerunt eñ he sancte mulieres tā cruoeliter tractatū fuisse corpus iesu q̄ totum cor habebant plenuz memoria crudelissime mortis eius ⁊ imaginatione corporis sui sacri. Unde nihil videbant attendere vel sperare nisi mortuum eius corpus cum deuotione posse mūgere ⁊ tractare. Subditq̄ Mar. Et valde mane id est. cum adhuc tenebre essent sicut Joh. xx. ait. Una sabbatorū. id est. domica diei veniunt ad monumentū orto iam sole pueneruūt ad monumentū. Scōm tamē Aug. de ꝓsensu euāgelistarū dicitur orto iam sole. id est. de ꝓximo venienti in has ptes vt sumat ortus solis p ortu claritatis diurne p̄currentis super emisperium nostrū ⁊ dicebant adinuicē. Quis reuoluet nobis lapidē ab ostio monumti? ⁊ respicientes: scz cum iā venissent viderūt reuolutū lapidē: erat quipe magnus valde. sed quia sciebāt contra iesum malicia eoz ebullire videntes lapidez reuolutū crediderūt corpus eius a iudeis ablatū ⁊ forte in aliquo loco vili locatū. Unde magdalena que iesuz ardentissime diligebat anteq̄z aliquid diligentius scrutaret ipsum sublatū esse p certo supponēs ardentioriby amatoribus ex discipulis petro videlicet ⁊ iohanni quasi mētecapta doloribus ⁊ desideriis vidēdi dñm plena nūciare cucurrit dicēs. Tulerūt dñm meuz de monumēto: et nescimus vbi posuerūt euz sicut Jo. xx. narrat. Subditq̄ q̄ iohānes currēs citius petro i sepulchro inclinauit caput vidit q̄ posita lintheamia nec tamen intrauit. petr⁹ vero posita veniens intrauit in illud. viditq̄ lintheamina posita ⁊ sudariū capitis stans ad partem deinde iohannes intrauit ⁊ vidit ⁊ credidit quod prius dixerat maria scz dñm eē sublatum de monumento nondū eñ sciebat scripturas quia oportebat eū a mortuis resurgere. Post hoc aūt discipuli ꝓtristati ad ꝓpria redierunt. Postq̄z aūt ad sepulchrū rediit magdalena: he sancte mulieres intrauerūt monumentū. Dicit aūt monumentū quādoq̄z illud saxeum vas in quo iacuit christus: qñq̄z vero dicitur totus ille locus in quo residebat illa turba. Erat aūt locus ille clausus aliqua materia vel erat ortus sicut inuit iohannes ⁊ etiam Aug⁹. sentit ꝓpterea qñ legit q̄ intrauerūt ad monumentū aut exierūt ab eo p solo aditu seu exitu ei⁹ loci vel orti intelligi habet. Igit sic Mar. in euāgelio hodierno ⁊ Mat. vl. dicit. Introeuntes sicut dictū ē in monumentū. i. in tumbā vbi erat sepulchrū viderūt iuuenē sedētē in dextris coopertū stola candida ⁊ obstupuerunt q̄ dixit illis. Jesum queritis nazarenū crucifixū surrexit non est hic. Ecce locus vbi posuerunt eū. Sz ite dicite discipulis ei⁹ ⁊ petro: quia p̄cedet vos in galileam: vbi euz videbitis sicut dixit vobis. Quo audito exeuntes mulieres ō monumēto quasi recedere disponebant ꝑ amore iesu attracte iterū sepulchrū introeūtes sicut Lu. in ꝓncipio. xxiiij. c. ait. viderūt duos angelos stantes qui dicunt eis: Quid queritis vīuentem cū mortuis nō est hic sed surrexit Quo audito due cōsternate mente abire ceperūt. sed maria feruentior amans stabat ad monumentū foris plorans sicut Joh. xx. Plorabat eñ ⁊ lachryme eius in maxillis eius non est qui consoletur eaz ex omib⁹ charis eius. Rigabat ora lachrymas ⁊ maxillas: O maria quid spei: q̄d cōsilij: aut quid cordis erat tibi vt sola remaneres ad monumentū. Tota eñ amore iesu ardebat nihil de ipso in hac vita videbat vbi eū q̄reret nesciebat: ideo in dolore cordis fundebat lachrymis circa sepulchrū vbi certa erat: quia quē ꝓius doluerat defunctū nūc dolebat ablatū. ⁊ iste dolor maior erat quia nullā ꝓsolationē habebat ꝓmo fuit causa doloris: q̄ viuuz pdiderat. sed de hoc aliq̄tulam ꝓsolationē habebat quia mortuū se retinere ardebat. Nunc aūt isto dolore ꝓsolari non poterat q̄ vel corpus defuncti non inueniebat: ⁊ quia amor feruens impariēs ē ⁊ quiescere nescit ac semp ō nouo sperat se repire q̄ cupit: iō dū fleret inclinauit se ⁊ pspexit in monumētū. Scōm eñ Gre. amanti eñ semel aspexisse non sufficit q̄ vis amoris in temptatiōe multiplicat affectū inquisitionis. Et ꝓm Aug. iterū pspexit dolens nec suis nec suoz oculis facile putabat credendū esse Et tunc vidit duos angelos in albis sedentes vnum ad caput ⁊ vnū ad pedes vbi positū fuit corpus iesu. Dicunt eñ illi. Mulier q̄d ploras. O maria multam ꝓsolationem inueniſti. ⁊ forte tibi melius contigit q̄z speraſti. Nam tu querebas vnum ⁊ duos inueniſti ⁊ vidiſti. querebas mortuū ⁊ illos reperiſti viuos. qui de te curam videbantur habere et volunt dolorem tuū linire. Ille vero quem queris dolorem tuum videt negligere lachrymas tuas non videtur respicere vel curare vocas euz ⁊ non audit queris illū et non inuenis pulsas ⁊ non aperit sequeris illum ⁊ fugit. heu quid est hoc. heu q̄z magna mutatio: heu quomodo mutata ē res i ꝓtrarium. Iste iesus recessit olim dilegebat te. olim te a phariseo defēsabat: ⁊ a sorore tua dulciter excusabat olim te laudabat quādo pedes suos vnguento vngebas: ⁊ lachrymis rigebas ⁊ capillis tergebas dolorem tuū mulcebat peccata tua dimittebat olim querebat te cum abesses vocabat te cum vero deesses mandabat tibi per sororem tuam vt ad se venires. O mgr̄

bone cū vidisti eam plorantē lachrymatus es: Deniq; p dilectionē ei⁹ quia multuz diligebat te fratrē suū lazarū resuscitasti ⁊ planctū huius dilectricis tue in gaudiū ꝓuertisti. O dulcissime mgr̄ q̄d p⁹ hec in te peccauit hec discipula tua aut in quo postea offendit. dulcedinē cordis tui q⁹ sic recedis ab ea Nos post hoc nullū peccatū aliud de ea audiuim⁹ nisi q⁹ valde mane ad monumentū venit ante oēs ferēs vnguēta quib⁹ vnderet corp⁹ tuū. Et cū te nō inuenisset in monumento cucurrit ⁊ nūciauit discipulis tuis. Illi venerunt viderūt ⁊ abierūt. hec aūt stat ⁊ plorat si ꝑ pctm̄ ē negare nō possum⁹ q̄n ipa ꝑ fecerit. Si aūt pctm̄ nō est sed amor ⁊ desideriuz quod de te habet q̄re sic recedis ab ea abscōdisti te tu q̄ dic diligētes me diligo ⁊ q̄ māe vigilauerit ad me inueniet me ḡ mlier ista q̄ diligit te ⁊ valde mane vigilat ad te cur nō iuenit te? Sed ⁊ tu maria audi ꝓsiliū meū sufficiat tibi cōsolatio angelor̄. Mane cū illis illos interroga si forte sciāt quid factū ē de illo quē queris ⁊ quē plorας. ego certe credo q ipi ad hoc venerunt vt de hoc ipo testimoniū phiberēt ⁊ credo q ipe quē plorας miseris cos p se ⁊ p te vt annūcient resurrectionē suā ⁊ ꝓsolenr deplorationē tuam. Dicūt ei. Mulier quid plorας q̄ tanti causa doloris nō abscondas a nob lachrymas tuas aperi nobis animū tuū ⁊ nos indicabim⁹ tibi miserū tuuz dicit eis velut familiaribus suementis ac scientib⁹ vota planctusq; tulerunt dn̄m meum ipsum solū quero ipe solus potest me solari ꝓsed nescio vbi posuerūt eū. circūspicio si videā illū ⁊ non video vellē inuenire locū vbi positus est ⁊ nō inuenio: heu me misera q̄d agam quo ibo: q̄ abijt dilect⁹ me⁹ q̄siui euz in monumēto ⁊ non inueni vocaui ⁊ ñ respōdit mihi: heu me vbi queram illū vbi eū inueniam? surgam certe ⁊ circūibo oīa loca q̄ postero nō dabo somnū oculis meis donec inueniam quē diligit aima mea. Effundite lachrymas oculi mei plorate ⁊ nolite deficere ambulate pedes mei ⁊ discurrite ⁊ nolite q̄escē Heu heu heu mihi q̄ abijt gaudiū vbi latet amor me⁹ ꝑ q̄d facia vt eū inueniaz quo me vertam ad quez ibo quo consilium petam quem percunctaboꝛ. q̄s mei miserebit. quis indicabit mihi quem diligit anima mea? vbi positus est amor meus vbi cubat vbi q̄escit? queso nunciate illi quia amore langueo: dolore deficio nec est dolor sicut dolor meus reuertere dilecte mi reuertere dilecte votorum meorum. Reuertere consolatio mea Redde mihi leticiaz salutaris p̄sentie tue. ostē de mihi faciem tuam sonet vox tua in auribus meis. vox enī tua dulcis ⁊ facies tua decora. Cū igitur maria sic doleret sic fleret atq; hec dixisset conuersa retrorsum. Scōm Chrys. sup Jo

hannē. angeli videntes iesum adesse ꝓpter reuerentiā eius stupentes ⁊ facies in assumptis corporibus imutantis in signum honoris surrexerunt. Quod videns maria conuertit se retrorsum vt videret quem angeli reuerebantur ⁊ tunc sic cōuersa vidit iesum stantem et nescie bat quia iesus est. Et dixit ei iesus O mulier q̄d plorας quem queris? O desiderium anime sue cur interrogas quid plorας quē queris? Ipsa paulo ante oculis suis cū magno tamen dolore anime sue viderat te spem suam suspēdi in ligno: et tu nūc dic q̄d plorας? Ipsa in die tertia viderat manus tuas quibus sep e benedicta fuerat: ⁊ pedes tuos quos deuote osculata fuerat ⁊ quos lachrymis rigauerat clauis affigi, ⁊ nūc tu dicis quid plorας. Nunc insuper corpus tuum sublatuz estimat ad quod vngendum vt se quodammodo consolaret veniebat: ⁊ tu dicis quid plorας quem queris. Tu ipse scis quia te solum querit te solum diligit ꝓ te omnia contemnit: ⁊ tu dicis quem queris Tu quidē amore ihesu hanc mulierē mentis secreto tractu magnetino amore traxeras ad amorem: Tu inuisa catena suauis dilectionis ligaueras cum purgasti peccata sua tu reples amore cor eius tu signis tu verbis tu inspiratiōe interna cōmoueras mentē eius tu suscepisti lachrymas ei⁹: nec obruisti oscula labiorū eius. Tu abscisso omis corruptibilis rei amore illam dimisisti: vt a te per omnia iret in pace. ⁊ nunc interrogas quez queris: Tu lachrymas ipsa vidente fudisti ad germanicū funus: tu interpellatus iudex eius aduocatus esse potius voluisti ne impediretur dulcis cōtemplatio eius cum illam sedere cognosceres ad tuos diuinos pedes ꝓ te laborā te sorore sua tu te sibi dedisti gaudium sedē sempiterno tu eam signis atq; signatis tibi sancto amore per omnia colligasti nunc vero ꝓiuata solatijs repleta mestitijs imbuta angustijs Tu queris. O mulier quid plorας. Tu quidez in ea plantasti fidem qua te q̄rit tu in ea firmasti spez ꝓ qua in te confidit. tu ꝓtinus radicasti i ei us animo charitatem qua te diligit tu rigas illam vt incrementum suscipiat in visibilibus aquis charitas a teipso diffusa in te ipsuz refusa eam ad monumentū ligatam tenet ⁊ illam interrogas quid plorας. tu causa questus: tu causa doloris: tu causa ploratus tu inquietas illā. tu angelis illaz auertis tu ipam in pace viuere nō sinis quid ergo bone iesu interrogas diligentē atq; dilectum quid plorας quem queris dulcis magister ⁊ amor anime sue ad quid queso ꝓuocas spiritū eius tota manet in te tota sperat in te tota desperat de se. Ita querit te quia non est i se sed ꝓpter te est extra se quid ergo queris quid plorας quem queris an putas quia dicat

De dñica resurrectionis christi

te plororte quero nisi tu pri⁹ inspiraueris ⁊ dixeris in corde suo ego sũ quẽ queris quẽ ploras an putas qz ipsa cognoscat te q̃ diu volueris celare te. At illa estimãs qz hortulan⁹ eẽt dixit illi. Dñe si sustulisti eũ dicito mihi vbi posuisti eũ ⁊ ego tollã eũ. O dolor miſabilis mlier ista doloris nube obtecta nõ vidit solẽ q̃ mane surgẽs radiabat p fenestras ei⁹ q̃ p aures cordis sui iã intrabat in aiaz suã. Ex qm amore lãguebat Isto amore sic oculi cordis caligabãt vt ñ videret quẽ videbat. Videbat eñ iesũ ꝑ nesciebat qz ies⁹ ẽ. O maria si q̃ris iesũ cur nõ recogñscis iesũ ecce ies⁹ venit ad te quẽ q̃ris q̃rit te. ⁊ tu estimas eũ hortulanũ. Est ei ies⁹ ẽ etiã hortulan⁹ ipse ei semiauit oẽ bonũ semẽ in horto aie tue: ⁊ repullulãtẽ infidelitatẽ nũc aduẽit extirpare. Quid ẽ etiã ꝙ dicis: si sustulisti eũ: de q̃ intelligis eũ q̃s intelligit eum: que tamen nomẽ illius quem queris nõ pãdis⁹ ꝑ hortulan⁹ tuus ẽ not⁹ ꝑ tua desideria nouit: nescis q̃spiã sit quẽ tãta diligẽtia q̃ris: quẽ eũ interrogas ac si ꝑsẽte ipso illuz eũ in monumẽto clausisset: quẽ eũ. si iste hortulan⁹ ẽ. De isto de q̃ q̃ris agnouit. hoc nẽpe cuz desiderio querẽs ait vt qõ q̃rat credat al'os nosse. Sic in Canti. j. sp̃sa ait. Indicate mihi quẽ diligit ala mea. Sic etiã euenit i maria. Sed o maria optime nescia loqueris: quia non patrẽ non sororem non filium non amicuz terrenum inquiris sed eum qui est qui ventur⁹ est vt dũ sic ꝑfertur sine agnominatione fuisse sciaẽ. Ex quid est mulier quod dicis ⁊ ego eũ tollã. Joseph enim timuit ⁊ non fuit ausus tollere corpus eius de cruce n'si in nocte: ⁊ nisi peteret a pilato. tu autem noctez non p̃estolaris nec vereris, sed audacter ꝑmittis dicens ⁊ ego eum tollam. O maria si forte corpus iesu positũ est in atrio p̃incipis sacerdotum vbi apostolorum p̃inceps calefaciebat se ad ignem quid factura es? ⁊ ego eum tollam? Quid si esset in domo pilati ⁊ coram militum turba quid inq̃ factura es ⁊ ego eum tollam. Sed in platea foret coram multudine iudeoꝝ quid tunc faceres ⁊ ego eũ tollã O admirabilis mulieris audatia. O mulier non mulier nullum locum excipit nihil anteponit sine timore dicit absolute ꝑmittit dicito mihi vbi posuisti eum ⁊ ego eum tollam O mulier magna est constantia tua magna est fides tua: sed quomodo mulier qua valitudine quibus viribus quo ingenio corpus tam graue posses portare sola cum vna fueris de portatoribus ad sepulchrũ nunquid tecum tuas socias habere te credis recesserunt ego eum tollam. Amor eñ impossibile ad possibile sua opinione reducit et quod nequid efficere posse se credit. Tu ergo bone iesu noli vltra ꝑtrahere desiderijs eius quia iam duo sustinet nec habz vnde satiet esuriem anime sue nisi tu te manifestando porrigas illi panem corporis tui: Non eñ diu poterit retinere vitam corporis sui nisi cito manifestes vitam anime sue. Dixit ei iesus Maria. Hec siquidem vox exprimens nomẽ eius penetrauit animam eius: solitam virtutez in verbo illo sẽsit. sola solum solite intellexit ac per hoc solitam vocem agnouit vbi ergo audiuit maria. Sic enim consueuerat eã vocare magister eius persensit in ipso nomine dulcedinez dei ⁊ per eam cognouit ip̃m a quo vocabaẽ magistrũ suum. Tunc vero reuixit spiritus eius. Et tunc recepit etiam fidem. Vnde statim in genere dixit ei raboniquod dicitur magister quo conuersa vtiq̃ ad loquentem: ⁊ cum p̃mo conuersa esset retrorsum ⁊ illum vidisset: ⁊ hortulanum sua interrogatione completa recõuertit oculos ad sepulchrum: ac vndiq̃ gyrabat aspectum sperans ex aliqua parte apparere dilectuz nunc vero audita voce quasi subito se conuertit ad eum vocans magistrũ cuius dulcedinem senserat in doctrina. O mutatio dextre excelsi. O pietas saluatoris. O misc̃ia redemptoris conuersus est dolor magnus i gaudium maximum mutati sunt dolores in lachrimas gaudij ⁊ amoris. Sed arbitrabatur maria non se indigere verbo que inuenerat verbũ ⁊ longe vtilius forte arbitrabatur tangere verbũ quoniã audire verba currit ad pedes ei⁹ vt amplexaretur ⁊ osculareẽ eos. O amor fortis et impatiens non ei sufficit videre iesum ⁊ cũ iesu loqui n'si etiam tangeret iesum Sciebat eñ q̃ virtus de illo exibat ⁊ sanabat omnes. Dixit ei iesus. Noli me tangere: nondum eñ ascendi ad patrem meum. scilicet ꝑm tuũ iudiciuz infidele ac si aperte dicat tibi nõ ascendi quasi eaz de infidelitate redarguens q̃ non credidisset p fecte equalem esse patri. vel forte hoc ait vt eaz humiliaret ne nimis p̃sumeret quia ipsum resuscitatum p̃ima omniũ conspexisset distulitq̃ ei concedere tactum donec secunda vice cũ aliis appareret. O dulcissime domine o pie magister q̃ bonus es qui recto sunt corde. O q̃ beati pedes qui in simplicitate cordis querunt te q̃ felices sunt qui sperant in te: verum vtiq̃ est ⁊ indubitanter est verum q̃ tu diligis omnẽs diligentes te. ⁊ nunq̃ deseris sperantem in te Ecce enim hec dilectrix tua simpliciter querebat te ⁊ veraciter inuenit. te sperabat in te et non derelicta est a te. Et addit domin⁹ marie dicens. Vade ad fratres meos ⁊ dic eis. Ascendo ad patrem meum ⁊ ad patrem vestrum: deuz meum ⁊ deum vestrum. statimq̃ disparuit. Ecce igitur iam constituitur magdalena inter ho-

mines ꝑma nũcia glorie resurrectiõis. Christus eñ suo ꝓprio bñdicto ore ꝑam ꝑmã sue resurrectiõis euangelistã facit efficit ꝑcomissa vt nũ ciet eisqui hanc resurrectionez per vniuersum orbem terrarum ꝓclamaturi erant. Et merito reformationis humane hic ordo ꝓueniẽs fuit: vt mulier q̃ erat peccatrix ꝑma cognosceret et nũciaret gloriã resurrectiõis vel resurgẽtis que trãsgressiõis foueã ꝑmo fodit. Hinc Greg⁹. ait ibi oñdit culpa hũani generis vñ ꝓcessit: quia eñ mulier in paradyso ꝓpinauit viro mortẽ: a sepulchro mulier viris annũciat vitã. Dicta vero apparitio facta ẽ tribus marijs simul. Cũ eñ iam disparuisset iesus ab oculis magdalene iam illa stabilita in fide a qua exciderat egredit hortum. ilico reliquit sepulchrũ nec vltra se vt aspiceret inclinauit nec amplius si ad huc essent vel recessissent requisiuit angelos testes de resurrectione credula: de quesitio iocũda de inuento in animo consolata Et vt iussum dñi et magistri ꝓficeret animo et corpore festinabat. cumq festina rediret socias suas in itinere: infra sepulchrum et hierusalem consternatas animo leto gradientes vestigio adinuenit: quas etiam sociali discretione retento pede atq interposita sessione dum ista cum maria flebant nescientes credimus expectasse. Quid quos cum peruenisset maria leto animo iocundo vultu festinoq cursu et effatu enarrat resuscitatũ iesum et eum tanq hortulanũ audisse et vidisse tamen cum tangere non potuisse. Cumq versus hierusalem festino gressu parit rent sicut Math. vlti. ait. Ecce occurrit dicẽs Auete. Ille autem accesserunt et tenuerunt pedes eius ac adorauerunt eum: se eñ tãgi permisit qui se prius tangi magdalene negauit. Gesta eteñ christi nunc negata nunc concessa nũc ꝓhibita nunc permissa magnam nobis astruunt rationalem mysterij veritatem et vnum et idem quod vno tempore denegatur alio cõceditur vt scz defectum inquisitio indignitatẽ inquerente ineptitudinem in modo importunitatem in tempore indecentiam iure negatur importare credamus. cum vero cõceditur his caruisse atq ornari contrarijs firmiter nec tamen pro tanto diuinũ mutatur consilium si opa varientur. Nouit enim puidẽtia dei sine dolo nostris vtilitatibus consulens qualiter et quid nobiscum diuersimode sit agendum. et nunc ꝓcliue mulieres tangunt et osculãtur dñi cos pedes et ad solita reuertit magdalena atq noscũt resuscitatũ quẽ videbãt crucifixũ et in theca petrina recluſum. Tũc ait illis iesus. Nolite timere. ite nũciate fratribus meis vt eant in galileã ibi me videbũt. Vocat eñ eos fratres amãtissim⁹ princeps tum vt ostendat se vere resurrexisse i carne generis nostri ꝺ ꝓmo parente tracta tũ vt ad sui amorẽ magis eos accẽdat et ad fiduciã societatis sue ac visionis corroboret et ꝓfirmet cũ vt filios eterni ꝑris et xp̃i se nouerit cohere/des. O igit huj⁹ almi regis benignitas q̃ flict⁹ in bello pauidos suos formidolosos et fugitiuos socios cũ euasit noiat frẽs et in nouitatẽ celestẽ eis in suo corpe oñdere repmisit. O dulcis excelsi suauitas q̃ cũ negãtes ingruẽti bello tpe tenebraꝝ fraternũ ad eos se dicit tenuisse amorẽ O insolita clemẽtia ꝓncipis q̃ post ꝑssurã cau/macq bellorꝝ post victoriã de ligno de tumulo de tartarea lege reportatã sub eterno ꝑre continuo apellat frẽs: et sicut Jo. xx. ait. Venit maria magdalene: s. cũ alijs marijs nũcians discipulis qz vidi dñm et hec dixit mihi. Tertia apparitio facta ẽ petro sic Lu. vlti. ptz. nõ eniz deerat ꝓijs aplis sollicitudo querẽdi si reparе possent vllaten⁹ resurgentẽ ad qõ feruẽtissim⁹ quidez erat petrus vñ eo ab alijs segregato nescio in quo loco quez sacra scriptura silet apparuit ei dñs atq corr eius ꝓfortauit in fide dedit q̃ finẽ infidelitati ac lachrymis eius q̃ egressus ad ceteros cũ gaudio sibi apparuisse dñm nunciauit. qõ quidẽ cũ auditũ ẽ ab aliquibus desi dia facta est aliquib⁹ spes: aliq̃b⁹ ꝓturbatio q̃si singularitatẽ apparẽdi causantib⁹ aliquib⁹ ꝓficiẽdi crescebat auiditas vt possent videre cũ. q̃to autẽ gaudio atq fiducia repletus fuit petrus q̃s exꝑmere posset ꝑm Chrysꝰ. ꝑimo inter viros appuit petro ꝓio qz erat caput oim Scõo ne ꝓpt negationẽ factã desperet. Certõ ꝓpt exẽplũ mie dei ad pctõres redeũtes ad eũ

Secũda resurrectiõis xp̃i iocũditas est generalis. s. que facta ẽ in duodeciz apparitiõib⁹ p⁹ ꝓdictas. Prio eñ apparuit duob⁹ discipulis euntib⁹ in emaus quã Lu. xxiiij. plixi⁹ narrat. et breuit i vl. c. Mar.

Secũdo apparuit plurib⁹ ibierusalẽ thome absẽte. et clausis ianuis stetit iesus i medio eorꝝ dixit eis: Pax vobis. sic Joh. xx. ait. et Luc. xxiiij. ait. Oẽs aũt ꝓdicte q̃nq apparitões facte sunt i ipo resurrectiõis die Tertio post dies octo apparuit iesus et stetit i medio discipulorꝝ pñte thoma cui palpandas ꝑbuit cicatrices vulnerꝝ Jo. xx. Quarto apparuit ad mare tyberiadis sicut Jo. xxj. tradit ꝺ qua dic hic Jã tertio manifestat⁹ ẽ iesus discipulis cũ ꝛsurrexit a mortuis nõ tñ intelligendũ ẽ simplicit q̃ fuit tertia ꝑ qz facta fuit tertio die de illis diebus in q̃b⁹ xp̃s apparuit eis. Quinto apparuit in monte thabor vndecim discipulis suis vbi prius ꝓstituerat illis. et hec fuit solennis ap

paritio de qua ⁊ ante mortem ⁊ post resurrectionẽ tam per se q̃ per angelos sepe mentio facta fuit. ⁊ nunc singulariter eum adorasse dicũtur Bathei vlti. licet etiam non sit dubium q̃ quãcunq; apparebat eis eum cum multa reuerẽtia adorabant. hic tamen singulariter enarrat vt per hoc huius apparitionis excellentia demonstretur. ¶ Sexto apparuit in die ascensionis ꝺ qua Mar. xvj. ait. q̃ nouissime recumbentib⁹ vndecim discipulis apparuit illis iesus: qz ẽm Augusti. iam non erãt ammodo cum illo i terra conuiuaturi. ¶ Septimo apparuit eodẽ die in monte oliueti quando viderunt eũ ascendẽtem in celum quam Mar. ⁊ Lu. in fine euãgeliorũ suorum breuiter tangunt: sed in principio libri Act⁹. plenius enarratur licet eẽ ab euãgelistis non ponant nisi predicte decem apparitiones tamen etiam alie fuisse creduntur. Unde Joh. in vlti. euangelij sui ait. Multa quidem alia signa fecit iesus in cõspectu discipulorũ suorum que non sunt scripta in libro hoc. Paulus quoq; j. Corinth. xv. tres etiã supaddit vt sua ꝓo. xiij. computetur sicut et i tertiodecimo anno post dominicã passionem apostolus gentium doctor factus est. Dicit enim ibidem q̃ visus est plusq̃ quingentis fratribus. Deinde visus est iacobo. scilicet minori ⁊ hec intelligit facta etiam in die resurrectiõis. Unde Hieron⁹. refert: q̃ dolore mortis sauciatus se nũq̃ comedere vouerat nisi christum videret resurrexisse a mortuis. huic ergo apparuit dominus ⁊ dixit ei et his qui cum eo erant. ¶ Ponite mensam. Deinde panem accipiens dedit ei dicens Comede frater dilecte mi: Quia filius hominis resurrexit a mortuis. Addit quoq; apostolus ibi supra. Nouissime autem omniũ tanquã abortiuo visus est mihi. Potest etiam addi visio illa: quã Joh̃. in Apoca. j. refert eum vidisse instar lucentis solis. Scribitur etiaz in euangelio Nicodemi q̃ ioseph qui sepelierat sanctissimũ corpus domini ꝓpter qꝺ ⁊ captus fuerat a iudeis ⁊ in quodã cubiculo diligenter sigillato reclusus quẽ post sabbatum interficere ordinabant. Illi igitur flenti apparuit dñs iesus extergensq; faciẽ eius osculat⁹ est eum: demũq; saluis sigillis in domo ꝓpria euz collocauit. Ex quo manifestepatet q̃ hec apparitio in die resurrectiõis fuit facta. Ex oibus ꝓdictis ptz q̃ ñdeci apparitiões scribũt facte postq̃ xps a mortuis resurrexit.

Tertia q̃ resurrectiõis iocũditas ꝺz maternalis qz eẽ de sacre mris sue ꝓsolatione post resurrectionẽ nihil euãgelica testat hystoria nõ credẽdũ ẽ ꝓpter ea q̃ benignissimus iesus fauus cõsolationis et gre q̃ ceteros tm̃ studuit ꝓsolari oblitus ẽ mris sue quã solã nouerat mortis sue amaritudines plenissime degustasse. placuit tm̃ ꝓuidentie dei nihil ꝺ hoc p euãgelicos apices referari ⁊ hoc maxie ꝓpter tria Ꝓrio ꝓpter infidelitatẽ. scꝺo ꝓpter infirmitatẽ. tertio ꝓpter sublimitatẽ. ¶ Ꝓrio ꝓpt infirmitatez. tanta eẽ certissima firmitate cõstabat virgini matri de resurrectiõe filij sui. vt nec p primũ aut mimũ dubitatiõis motum circa hoc fuerit ꝓpulsata qꝺ quidez facile erat credere ex hoc q̃ p singularissimã electa erat in matrẽ xp̃i dei et in reginã ac dominã angelorũ ꝓpterea ipo silentio scripturarũ melius ostendit ꝺ debere teneri vt oino indubitatũ q̃ fieret quacunq; scriptura. ideo sicut luculenter patet scriptura posuit talia fundamenta illumiata et alia maiora cõcludit q̃ posset lingua seu littera explicari. Ꝓposuit eẽ modũ altissime ꝓcepti onis vtputa angelo nũciante ⁊ spũisancto obũbrante describitq; illã vt dolorosam matrẽ filij dei morientis p nobis atq; eã iuxta crucem stipitem collocauit. Quod si vez est imo verissimũ est q̃. ij. Coz. j. apostol⁹ ait. sicut socij passionũ estis ita ⁊ ꝓsolationũ eritis mensura q̃tũ virgo mater resurrectioni filij sociata iõ certissime tenendũ ẽ q̃ dulcissim⁹ filius ei⁹ ꝓmo et anteoẽs resurrectionis eius gr̃ose leticia cõsolatus est eã: qꝺ ⁊ sancta rhomana ecclesia sentire videt que in rhoma in resurrectiõis die ad sanctã mariã maiorẽ ordinat stationẽ. Si autẽ arguere velis q̃ cozpaliter nõ apparuerit ei eo q̃ hoc non testant euangeliste nõ pie ꝓcludere necesse erit q̃ in resurrectionis leticia in mũdo nunq; viderit eam. quia sicut nec ꝓmo sic nec vltimo nec medio materno ꝓspectui apparuisse refertur. ¶ Secũdo aũt factũ est ꝓpter infidelitatẽ: quia eẽ spũisancto cura erat p scripturam euangelicã illa apparitiones describere q̃ carnalibus hoibus possent ꝺ resurrectiõe xp̃i fidedignum testimoniũ ꝓhibere. ⁊ maternus affect⁹ in eoz oculis minueret veritatẽ Jõ nulla scripta ẽ apparitio ex testimonio mris ñ erat tm̃ in reuerentia in oi creata atz creanda natura p⁹ ipm iesuz tm̃ testimoniũ veritatis q̃tũ in ipsa lingua mr̃na. nec cui tm̃ credere debeat mẽs deuota p textũ g̃ euãgelicũ tm̃mõ debuit reseruari p quẽ modũ doctores p̃mi fidei nr̃e de resurrectiõe fuerũt certificati ita vt ex ꝺ cõpenderem⁹ quõ facti sunt resurrectionis xp̃i idonei testes quibus fides ab omnib⁹ esset indubitanter exhibenda de apparitiõe autem mris ⁊ ꝓsimilib⁹ nihil in euãgelijs repitur. quia a spiritu sancto credenda ⁊ inuestiganda illis tm̃modo relicta sunt qui a suo lumine illustrant. ¶ Tertio quoq; factũ est ꝓpter sublimitatẽ. Ꝓpter rei

surrectionē vero xp̄i nihil de matre ⁊ etiā ante p euāgelia pauca referunt quia apitiones xp̄i exhibite matri ⁊ familiaria inter eos colloquia atq; amoris sublimia signa intantū debuerunt esse supintellectualissima ⁊ intimissima atq; ineffabilissima: q; nec potuerūt ab inferioribꝰ dici vel sciri nisi cum tāta diminutione sua q; eas dicere nobis esset nobis illarum excessuꝫ quodāmodo denigrare. Si quis tamen pie deferre vellet extui euangelij sacri ⁊ dicere q; corpora li aspectu prio aparuit magdalene. posset vtriq; fideliter ac deuote cōuenire si distinguamus duplicem visionem primā scz corpalem. secundo spūalem. Prima autē est debilis ⁊ infirma. ⁊ sepe multe illusioni deceptioni ⁊ vanitati subiecta. Secunda autem est stabilis certa ⁊ clara que de lui non nisi purgatis mentibus exhibetur. Est ergo q; visionem primam pro quodaꝫ priuilegio speciali amorosus iesus voluerit impartiri non dubiū esse debeat q; certissimo mētis intuitu beata virgo maria ⁊ resurrectionem christi vidit ⁊ certe cognouit atq; iocūdissimis amplexibus aie sue astrinxit. Insuper dici posset q; spūsancto dictante nihil in sacro textu de corporali aparitione sibi facta referret. q; non indigebat talibus apparitiōibus roborari ⁊ ꝓfirmari. Posset quoq; meditari deuote q; sic ipa fuit sume passa ac christo compassa sic christi cōpassione finita mens eius spūali ꝓtemplatione vulnerū filij cauernis inclusa ⁊ intra ipi sepulchri angustias ꝓsepulta vicem vt sic liceat loq; dulcis iesus anie fungebat. Cunq; per spiritū illustrata resurrectionis horam sentiret instantem ad veniētē aiaz filij. vbi i ppria gl'iaz sumeret corpus suum sic deuote allocuta est. Quid mi dilecte fili aduenisti facturus si vis me totā in tuam gloriā absorbere. reddo depositum qđ sola custodio. me tuo vis dolore atz passiōe priuare ⁊ has tui corporis apturas in quibus solis vnio tua vis satiare, medicina non anio aut ergo me in tuam assume gloriam: aut mihi dimitte tui doloris memoriā ⁊ saporem Cui amorosus iesus deuota ꝓsolatione respondit. O mater mea dulcissima nō potest pusillus grex istorum filiorꝫ tuorꝫ tua nunc societate ꝑuari Oēs em̄ deficient nisi tue fidei fulcimento firmentur ⁊ nimis vticq; duxꝫ cēt eos sil'me pastore et p̄re ⁊ te mgra ⁊ mre ꝑuari. Multꝰ em̄ mihi p eos pl's acq̄rendus ē q; de viscerꝫ suorꝫ caritate p cedet. Patienť g̃ fer pia mater atq; dulcissima q; te ad tps cū illis relinquā ⁊ corpꝰ meū i gl'iaz maiestatis assumā: nec tn credas, dulcissima mater q; passionis mee thesauꝫ velim de tua ania remouere q̄tūcūq; gl'iosus resurgā. In ipa em̄ corpis gl'ia mea apparebūt ipa victorie signa. apta q; relinquā vulnera in carne mea q̄tūcūq; sanata per q̄ dulcissima mater ad cordis mei thalamū hēbis ingressum vt. s. ad me intrans ⁊ ad filios exiens inde posses asportare qđ velis ⁊ tuis filijs dispēsare. Exurge g̃ gl'ia mea quia ꝓsūmata est resurrectio mea tūc pijssima mater tota transportata in gloria filij resurgentis ipsum dulcissime se alloquentē audiuit. Resurrexi ⁊ adhuc tecū sū alleluia: posuisti sup me manū tuā all'a. mirabilis facta ē scientia tua all'a. Et de hoc paterno honori mille milies all'a in quo filius subito introducit in ꝓspectu materne mentis in glorią maiestatis. Quā nobis cō cedat ipe glorificatus iesus q̄ cū patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat Amen.

Feria. II. post resurrectionem de homine nouo ⁊ peregrino cui beatꝰ franciscus vel aliꝰ sanctus appropriari potest Sermo. LIX.

Solus peregrinus es Lu. xxiiij. ⁊ in euangelio hodierno. Scōm em̄ ap'm ad hebr. xiij. Non ei habemus hic manentem ciuitatem sed futuraz inquirimus scilicz tanq̄ aduene ⁊ peregrini. Et in prima cano. sua. ⁊. c. ij. hortatur nos apostolus Petrus dicens. Obsecro vos tanq̄ aduenas ⁊ peregrinos abstinere: vos a carnalibus desideriis. que militant aduersus aiam. Conuersationē autem vestram inter gentes habentes bonam. Hec profecto obseruans beatꝰ. N. potuit dicere cum ꝓpheta in ps. xxxviij. Aduena ego sum ⁊ peregrinus apud te: sicut omnes patres mei. Quod potest esse aliud thema. In quibus quidem verbis exponuntur tres beati francisci status seu amores. Primus est amor incipiens: secundus est amor proficiens: tertius est amor eius seu status incipiens. Et hoc ait. Aduena ego sū scz a regno mūdi o dñe iesu xp̄e apud te scz manēs p ardoris desiderium atq; spem. Aduena em̄ dicit quia abiens de patria alibi cōmoratur. Sic ⁊ beatus. N. aduena ab hoc seculo: sed per spem iam ꝓciuis in celo dicere poterat cum apostolo ad Philip̄ iij. Nostra conuersatio in celis est. Secundus est quo mens beati. N. progrediebatur de virtute in virtutem. Unde ait. Et peregrinus. Peregrinus autem incedit de hospitio in hospitium. donec perueniat ad locum quo tendit. Sic facit qui bene trāsilit. Unde ps. Ibūt de virtute in virtutem. Sed q̄m diu? donec videatur deus deorum in syon Ecce status peregrinationis humane. Tertius est amor perfectus: quia non ad horam vel ad modicum sum aduena et peregrin?: sed simpliciter ⁊ p̄fe-

℣ Dominica resurrecciõis christi

cte sicut oẽs patres nostri. s. apostoli sãcti quorum vestigia sũ secutus. ℣ Merito ergo dicitur ei. Tu sol⁹ pegrinus es. Hos tres status seu amores fuisse in beato. ℟. ostendit beatus Joh̃ Apoc. j. dicens Vidi septẽ candelabra aurea ⁊ in medio candelabrorꝫ aureorꝫ similem filio hominis vestitũ podere: ⁊ precinctũ ad mamillas zona aurea. Caput autẽ eius ⁊ capilli erãt candidi tanq̃ lana alba ⁊ tanq̃ nix. Et oculi ei⁹ velut flãma ignis: ⁊ pedes eius similes aurichalco sicut in camino ardenti. Et vox illius tanq̃ vox aquarꝫ multarꝫ. Et habebat in dextera sua stellas septem. ⁊ de ore eius gladius ex vtraq̃ parte acutus exibat. ⁊ facies eius sicut sol lucz in virtute sua. Et cũ vidissez eum cecidi ad pedes ei⁹ tanq̃ mortu⁹. In quibus sacratis verbis duodecim perfectiones seu pegrinationes anime peregrine: seu noui hominis seu beati. ℟. per ordinem describuntur. Prima est in vita actiua exercitatio. Secũda ẽ in vita contemplatiua delectatio. Tertia in iustitia pseueratio. Quarta materialis dilectio. Alie quattuor sub iungũt. Prima ẽ luminosa ⁊ matura cognitio. Secunda prudens discretio. tertia ardens affectto. quarta feruens locutio. Subinferam⁹ alias quattuor. Prima ẽ sancta exemplatio. secũda discreta ⁊ efficax pdicatio. tertia fame diffusio. quarta fideliũ veneratio.

℣ Articulus primus de quadruplici perfectione hominis innouati in charitate.

PRimo describam⁹ quatuor primas pegrinationes seu pfectiones homis noui seu beati. ℟. q̃ ptinere possũt ad statum incipientẽ.

℣ De septemplici statu noui hominis inactiua vita. ℣ Ca. ·I·

PRima pfectio noui hois seu beati. ℟. est i vita actiua exercitatio. ⁊ ꝺ hac Jo. ait. Vidi septẽ candelabra aurea. Septem quippe sũt status vite actiue. Prim⁹ ẽ iustitie ad bñ faciendũ. Secꝺus patiẽtie ad mala tollerandũ. Tertie sapientie ad bene discernendum Quartus gratie ad sibiipi ⁊ primo bene ꝓsulẽdũ Quintus inocentie ad nemini nocẽdũ. Sextus ẽ humilitas ad humiliter sibi de gratijs datis sentiendũ. Septimus pbationis ad ppriaz voluntatẽ expiandũ. Hi autẽ septez stat⁹ in septem ecclesijs Apoc. ij. ⁊. iij. describunt. In his mentẽ iusti laborare necesse est vt ad pfectionẽ ascendat. Atq̃ pinde in septẽ cãndelabris aureis designat. Sicut enĩ candelabra aurea licet preciosa materia sint ⁊ lumẽ tamẽ aliũde habẽt sic septẽ stat⁹ actiue vite licz virtutũ merito ꝓcedi sint: lumẽ tñ sapiẽtie ⁊ ꝓtẽplatiua vita pcipiũt. nã facilit errat actio: quã nõ dirigit diuia ꝓtẽplatio. Propterea apls ad Hebr. xij. ꝓtẽplari iubet cũ ait. Cõtẽplãtes neq̃d desit gratie dei Hec igit candelabra septẽ ẽ ꝑdictos septẽ status i spũ vidit beat⁹ Jo. in aia beati. ℟. Prio ℟. habuit iustitiã: eo q̃ iusta opa cõtinuo dño offerebat sup altare intimi cordis sui: ex q̃ cor ei⁹ adipe deuotõis inpinguebat Proide Eccl xxxv. c. mystice inqt de ipo. Oblatõ iusti inpiguat altare. id. ẽ. cor eius qꝺ altare nomiat q̃si alta res. Et subdit. Et odor suauissim⁹ ẽ in cõspectu altissimi. ℣ Secũdo habuit patiẽtiã ad mala tollerãdũ. Ad hoc enĩ vt op⁹ iustitie deo acceptũ sit: oportz vt fiat cũ magno conamĩe ⁊ vigore seu labore. ℣ Hinc apostolus prima. Cor. ij. ait. Unusquisq̃ mercedẽ suã accipiet ꝟm p priũ laborẽ. Ad hũc igit gloriosũ btm̃. ℟. Apoc ij. dñs ait. Scio opa tua ⁊ laborẽ tuũ: ⁊ paciaz tuã Hoc siq̃dẽ scire dei ẽ nõ simplicis cognitionis q̃ etiã cognouit opa reprobor: ꝺ ẽ bñplacitũ diuine approbatiõis. Per cui⁹ ꝓtrariũ mat. xxv. dñs fatuis virginib⁹ ait. Amen dico vob̃ nescio vos. ℣ Tertio habuit sapiam ad bñ discernendũ. s. tã p gloria dei tam p salute sui: q̃ etiã p vtilitate primi. Ideo de eo Eccl. xxxvij. ait. Est sapiẽs anie sue sapiẽs: ⁊ fructus eius laudabilis. Et merito subdit. Vir sapiens in plebit bñdictõib⁹: ⁊ vidẽtes illũ laudabunt

℣ Quarto habuit grãm ad sibiipi ⁊ prio consulendũ: vt merito ei dici posset illud ppbete. Diffusa est gratia in labijs tuis. i. abundant diſtributa sunt recta consilia ⁊ bona doctrina ex sanctissimo ore tuo. Sed quia hanc gratiã gratisdatã exornauit grã que gratũ facit. ideo subditur a ppba. Propterea bñdixit te de⁹ i eternũ. id est. benedictione te ducẽte ad gliam sempiternã. ℣ Quinto habuit inocentiã ad nemini nocendũ. Secm̃ enĩ Aug̃. inocens est q̃ nec miserũ facit nec miserum relinquit: que p pietatẽ seruat. Et de hac quidẽ sctũs iste plenissim⁹ fuit. Inde ppheta ait. xij. Dñe q̃s habitabit i tabernaculo tuo? Et subdit. Innocens manibus ⁊ mundo corde. Ille vero manibus inocens ẽ: q̃ nec capit aliena nec sua dat indignis: nec insuper retinet dignis. Que omia sanctus iste perfecit. ℣ Sexto habuit humilitatem ad humiliter de gratijs sibi datis sentienduz Noverat enĩ Luc. xiij. a dño dictum: qui se humiliat exaltabit q̃ merito in eo verificatũ ẽ. Jõ ꝺ eo Eccl. xj. dicit. Est hõ marcidus. s. in oculis suementis: egens recupatione: plus deficiens virtute ⁊ abundans pauptate. Et oculus dei respexit illum in bono: ⁊ erexit eum ab humilitate ipsius. i. exaltauit caput eius ⁊ mirati sũt i illo multi ⁊ honorauerũt deũ. Que oia ꝓueni-

unt huic sancto ℣ Septimo phatus ⁊ tempta tus fuit ad pprīā voluntatē expiendū . Unde de illo Eccl. xxxj. dicit. Btūs est diues qui in uentus ē sine macula Et qui post aurū nō abijt nec sperauit in pecunie thesauris. Quis ē hic ⁊ laudabim⁹ eum ? Qui phatus est in illo ⁊ pfe ctus inuent⁹ est: ⁊ erit illi gloria eterna . Nā vt testat btūs Jacobus. j. c. canonice sue . Btūs vir q̄ suffert temptationē: qm̄ cū phatus fuerit accipiet coronā vite quā dūs repromisit diligē tibus se. Hec sunt candelabra aurea hoc ē pcio sa q̄ ad seip̄m atq; lucida q̄ ad primum per exē plū iuxta illud Mat. v. Sic luceat lux vra co ram hoibus: vt videant opa vestra bona ⁊ glo rificēt patrē vr̄m qui in celis est . Sup hec can delabra actiue vite fulgebāt in hoc glorioso sā cto septē dona spūssancti: iuxta illō Esa. xi. Re quiescit super eum spirit⁹ dñi: spūs sapientie et intellectus: spiritus cōsilij ⁊ fortitudinis. spūs sciētie ⁊ pietat⁹ et replebit eū spūs timoris dñi.

℣ De triplici vita scz actiua contem/platiua et mixta. ℣ Cap. ii.

Secunda pfectio hui⁹ glorioſi sancti seu noui hominis fuit in vita ꝓtemplatiua perfectio seu delectatio. Unde subdit. Jo. et in medio septem candelabrorū aureorū similē filio homis. Ad hui⁹ intelligentiā aduer tendum est q̄ triplex est status humane men tis. Primus est actiuus . secundus contem/platiuus. tertius vero mixtus Jn primo siqui dem efficit quis homo. Jn secundo efficitur fi/lius homis. Jn tertio vero fit similis filio hois ℣ Primo em̄ iure quis dicit homo : cū creato rem p creaturas iugiter ꝓtemplatur iuxta illō apostoli Rhoma. j. Juuisibilia em̄ dei a crea tura mundi p ea que facta sunt intellecta ꝓspi cuntur . Sicut em̄ homo de limo terre f̄m cor pus formatus est: sic ⁊ f̄m animaz ex limo cor poraliū rerum in cognitionē surgere com pbatur. Et hic laborat in medio septem cādelabro rum. id est in vita actiua. ℣ Secūdo autem fili us homis merito nuncupat: qui claro aspectu rerū spūaliū gloriā ꝓtemplat. Et de hoc ap'ls ij. Cor. iij. ait. Nos autē reuelata facie gl'iam domini speculantes in eandem imaginē trāsfor mamur a claritate in claritatem tanq̄ a dñi spi ritu. Perfectione em̄ vite actiue potest hō chri sto assil'ari. cum videlicet oia agat ad dei hono rem ⁊ primi vtilitatē. Perfectione autem vite ꝓtemplatiue induit homo christum: cū iam nō ppter deum opari contendit sed amorosa con templatione in deū quodāmodo transformat: vt iam cū ap'lo ad Gal. ij. dicat. Viuo ego iam non ego: viuit vero in me christus. ℣ Tertio vero digne similis filio homis dici potest q̄ ac/tiue vite pfectione ꝓtinue crescens. de die in di em magis pficit ad sublimiorē pfectionez vite ꝓtemplatiue. Per hoc em̄ q̄ clare cognoscit or dinē operū humanorū: ptingit ad cognitionem operū diuinorū. Et talis est vita mixta quam christus ⁊ apostoli vita ⁊ moribus seruauerūt Ad hanc quidem puenit beatus pater noster franciscus vt merito ppter hoc ⁊ demū exprel sius ad lr̄am ppter stigmata ei⁹ sacra similis fi lio hois dici possit . Nō tm̄modo fuit hō p ac tiuā vitam seu fili⁹ p ꝓtemplatiuā vitā: sed filio hois similis p vitam mixtaz que pficit ex vtra q̄. Porro tanto quisq; in vita ꝓtemplatiua p fectior est q̄nta cū laborib⁹ ⁊ afflictionib⁹ chari us in actiua vita firmius subsistere pōt. Et hec est pfectio vite mixte. que ex vtraq; consurgit. Ad quā ascendit gloriosus franciscus sicut pa tet ex eius laudabili vita.

℣ De vita iusta que perseuerat vsq; in finem. ℣ Cap. iii.

Tertia pfectio noui hominis seu beati N. in iusticia pseuerātia dicta ē Jn uanum vero homo in p̄cedentibus laborat: si anteq̄ veniret ad finem ab eis turpiter resiliret . Et de hac Johan. sub dit. Vestitū podere. Poderis erat enim vestis sacerdotalis linea : corpori astricta : ptingens vsq; ad pedes. Propter qđ poderis dicta id ē pedalis. Pes em̄ grece latine dicit pes. Unde camisia ⁊ subucula nominat. Et dicitur pode ris quasi pedibus herēs. Sedm em̄ quosdam hec erat tunica hyacynctina pertingens ad pe des: in cuius fimbriis erant tyntinabula au rea. Et de hoc videt ad litterā loqui illō Sap. xviij. cum ait. Jn veste poderis quaz habebat totus erat orbis terrarum ⁊ parentum magna lia in quattuor ordinibus lapidū erant sculpta Dicunt aūt fuisse in veste poderis quia erant in rationali ⁊ superhumerali: ipsi poderi super posita. Per hanc quidez poderem designat iu sticie pulchritudo in pposito pseuerandi vsq; in finem. Sic iusticie candor laboriose adeptus vsq; in finem ab hoc glorioso sancto seruatus est. Nouerat enim q̄ Matth. x. dominus ait. Qui autem pseuerauerit vsq; in finem hic salu⁹ erit. Merito quidem solum pseuerantie p̄mi um glorie dūs imptit. Nam generaliter omēs virtutes ⁊ theologice et morales absq; perseue rantia cōtra vitia pugnare non possunt absq; pseuerantia vero vincere nequaq̄ possunt Ip sa ē em̄ que in glorie p̄miū introducit . Jō ait Greg⁹. j. li. moral. Incassum bonum agitur: si ante vite terminuz deserit quia frustra veloci/ter currit: q̄ priusq̄ ad metas venit deficit . Et iterum Bern̄ in quadam epistola ait . Perse/uerantie est vnica filia summi regis finisq; vir

De homie nouo et peregrino

tutū earūq; ꝓsūmatio totius boni repositoriū ⁊ virtus sine qua nemo videbit deū. Et iteruꝝ in epla. xij. ait idem Absq; ꝑseuerantia nec qui pugnat victoriā nec palmā victor cōsequitur. Nutrix ē ad meritū mediatrix ad ꝑmiū Sozor pacie ꝓstantie filia amica pacis. amicitiaꝝ mo dus: vnanimitatis vinculū. sctitatis ppugna culū. Tolle ꝑseuerātiā nec obsequiū mercedez hz. nec bñficiū grām: nec laudē fortitudo. Sola ē cui eternitas reddit. vel poti⁹ que eternita ti hoiem reddit dicēte dño. Qui ꝑseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit. Hec ille.

De paternali ⁊ maternali primoꝝ dilectione Capl'm. iiij.

Quarta eius pfectio ē mrnalis dilectio que ꝑcedentia ornat. Et de hac subdit Jo. Precinctū ad mamillas zona au/rea. Duplex ē quidē primi dilectio. Prima ē pnalis: scda mrnalis. De pnali aūt Dañ. x. 8r. Et vidi ⁊ ecce vir vnus vestit⁹. lineis. ⁊ re nes ei⁹ accincti auro obrizo. Paternitas eñ i lū bis vl renibus denotaf. Qui ergo paterne dis cretionis charitatē habet: ꝓuenienter zona au rea ad renes eius ꝑcingit. Ad bñ ꝓuenit vete ri testamēto: timore humanas mētes ꝓstringē ti Sed notanf ait auro obrizo Dicit eñ ab ob radio as. Hoc obrisum auꝝ colozis optimi sic dictū: eo q; obradiet eo q; splendoze obradiet. Ab hebrei effau greci chyrū vocāt: ⁊ ideo i obrizo paternalis dilectionis vigozosa exemplari/tas denotaf. Scda dilectio dicit mrnalis. Le uiozi atq; dulciozi dilectione mater diligit filiū suū q; pater. Jō in nouo testamēto nou⁹ hō nō sup renes sed ad māmillas zona aurea eigit in quo ipa mens humana ad charitatem materne affectiōis erudit. Hanc q̄dem hic sanct⁹ adep/tus est. Ideo cū aplo ad Gal. iiij. filijs suis in/quit. Filioli mei quos iteꝝ pturio donec in vo bis formet christus. Huius aūt maternalis di lectionis due sunt māmille. Dextera est amoz amicoꝝ: sinistra vero est amoz inimicoꝝ: qui/bus p arma iusticie id est. iuste dilectiōis a dex tris ⁊ a sinistris pugnaret vt obtineret dulcedi nem hanc dilectionis

Articulus secundus de alijs quat/tuoz pfectionibus hominis innouati in charitate.

Secūdo subdamus alias quattuoz pfe/ctiones huius anime noue. Que apli cari possunt ad statuz pficientem se ad glozioſum franciſcum.

De scientia infusa per quam nou⁹ homo diuinitus illustratur Capl'm. i.

Prima quidem pfectio est matura ⁊ lumiosa cognitio. Et de hac Joh̄. ait. Caput autē eius ⁊ capilli erant candidi: tanq̄ lana alba ⁊ tanq̄ nix. Caput siquidem. i. mens. ⁊ capilli. id est: lōge multe ⁊ subtiles cogitationes homis noui seu beati franciſci lucida extiterunt eo q; celit⁹ diui na sapientia illustratus. clare intelligebat omia que agebat. Sed notanter ait tanq̄ lana alba. Lana eñ alba leuis ⁊ munda est. In albedine huius sancti cognitio clara. in leuitate mansue tudo humilima: in mundicia puritas vera desi gnaf. Nix quoq; descendit alba ⁊ frigida ē pur gat sozdes: interficit vermes: atq; inutiles her bas. terramq; impinguat. vt in his mystice in nuaf. q; mens ⁊ cognitiones huius gloziosi sā cti desuper p infusionē illustrabanf: ex quo in se et in alijs refrigerium carnalium estuū affere bat: sozdes peccatoꝝ abstergebat. sozdes ma larum cogitationū occidebat herbas inutiliū sermonū abcidebat. terrāq; carnis diuina dul cedine impinguebat: Unde merito dici potest illud quod Sap̄. viij. dicit. Optaui ⁊ datus ē mihi sensus. ⁊ inuocaui ⁊ venit in me spiritus sapientie. ⁊ ꝓposui illā regnis ⁊ sedibus: ⁊ diui tias nihil esse dixi in compatione illius. Et se quitur. Quā sine fictione didici: et sine inuidia cōico ⁊ honestatate illius non abscondo.

De duplici oculo anime innouate in patria. Capl'm. ii.

Secunda perfectio eius est prudens di/scretio que est practica luminis p̄cedē/tis. Et de hoc Joh. ait. Et oculi ei⁹ ve lut flāma ignis. Duo sunt oculi huius sct̄i vn⁹ est in contemplatione speculatiuus: alter vero practicus. Unus ad deum alter ad ꝓximum. Ex quibus generabaf pspicaꝝ ⁊ zelatiu⁹ splen doz ⁊ feruoz actus et intentiones ꝓximoruꝝ et subditoꝝ circūspectiones. ⁊ luminoso atq; amo roso iudicio liberans quēadmodū Ecc̄s. ij. di citur. Sapientis oculi in capite eius. scz ad ta/lia exercendū. Uel duo oculi noui hominis di ci possunt dexter scz scientia agendoꝝ: sinister vero sciētia sinendoꝝ. Hi vero velut flāme sūt cum simul ⁊ scientia clara sit dimissio p discreti onē ⁊ ardens per virtutis dilectionē Sic ergo iste sct̄us ola q̄ agebat discutiebat in cōscientia sua: vt cuncta ꝑ diuinā regulam fierent ⁊ ad ꝓximoꝝ vtilitatem dispensarenf. Exemplo apli qui. ij. Corꝝ. viij. de se ait: Prouidem⁹ eñ bona non solū cozam deo. sed etiā cozam homi nibus omnibus.

De charitatis feruoze ⁊ quomodo differat a charitate Capl'm. iii.

Tertia pfectio hui⁹ noui homis est ar/dens affectio scz vt laborare vel labor oñis iusto viro leuis sit. Et ō hac subdit dicēs Joh. Et pedes eius sīles aurichalco sicut in camino ardēti. Notandū q notanť ad uertendū est q scientia q̄tūlibet clara sit. gra/uis est tñ ⁊ pōderosa ad bona opa: nisi humane affectionis pticipes sint diuine dilectionis. In hui⁹ figura Exo. xvij. dicit. Q: q̄tūlibet facies moysi splēdida esset: manus tñ illi⁹ gra/ues erant Idcirco necesse ē nō solū oculos noui homis cē flāmeos: sed ⁊ pedes eius similes aurichalco sicut in camino ardēti. Pedes eñ affectiones sunt q̄bus homo ꝓtra terrena affi/cit: sicut ⁊ terra pedib⁹ ꝓculcat. Aurichalcuz ꝙo auro durius ē: ⁊ coloris illius pticeps est. Aurichalcū igit in camino ardens est dilectio firma in tribulatiōe feruens. Que tanto feruē/tius atq; fortius ardet etiaz inimicos quos infestos patit diligēdo: q̄to magis p eos affligi tur ⁊ vexat. Sicut etiaz dñs p̄cipit Mat. v. dicens. Diligite inimicos vr̄os: bñfacite his q̄ oderunt vos ⁊ orate p ꝓsequētib⁹ ⁊ calūniantibus vos. Qui ergo hoc duplici amore feruet. qz scz amicos diligit fm deum. ⁊ inimicos ꝓpter deū. iure pedes ardenti aurichalco similes habet: q̄ non charitatē ipam q̄ in sola mēte est. sed charitatis pticipationē in affectib⁹ sensualibus habet. Charitas eñ ꝓsistit in volūtate mentis: sed feruor charitatis redūdat affectionem cordis. Ex dictis colligi p̄t q quattuor hominū genera diuersimode se habent ad charitatem. Primo sunt q̄dam qui nec charitatez nec affectionem charitatis habēt: sicut sunt impij peccatores. Secūdo sunt q̄daz qui habent affectionē charitatis ⁊ nō charitatē: sicut ꝓtingit in eis qui cum sint iusti ⁊ in diuina gr̄a et i charitate feruētes: decidūt in mortalē culpam attamē amota tūc charitate que inuisibilit ab anima auferť remanet charitatis feruor q̄ prius redūdabat i ipas corpis affectiōes. Tertio insup sunt q̄dam q̄ charitatē habēt absq; charitatis affectionis feruore: sicut ꝓtingit i puulis baptizatus. Quarto sunt alij q̄ charitatē in voluntate ⁊ feruorē charitatis in corpis affectiones redundantē habēt. Et hi sunt q̄ pedes habent similes aurichalco sicut in camino ardēti Inter quos maxime fuit iste glorio⁹us sanct⁹. Et ō hac q̄druplici varietate charitatis exemplum patere potest in olla plena aqua: q̄ p̄mo longe facta ab igne nec calet nec feruet. Secōo stans sup ignem quando iam feruet: si ab igne subito amouet non statim feruorē pdit. Iz illū demū paulatim amittat. Tertio poni potest i igne ⁊ non feruet statim Quarta diu pseuerās in igne feruentissime feruet. Nō exemplū p̄dictis facile adaptať. Ita q; sanct⁹ iste erat i hac quarta differentia.

De feruenti atq; secunda locutiōe noui homis. Cap. iiij.

Quarta pfectio huius sancti feruens locutio nūcupať. Et de hac subdit in figura. Et vox illius tanq; vox aquarū multaz. Pozro quantū in corde maior est feruor dilectiōis: tanto min⁹ intra se capitur cum Matth. xij. dñs dicat. Bon⁹ hō de bono thesauro cordis sui pfert bona. Bon⁹ quipe thesaurus cordis ē amor dei ⁊ p̄rimi. Ex quo pfecto pferunť bona: q̄ñ oñis locutio iusti viri fm dilectionē formať Et hoc est q iohes de h̄ sanctissimo viro inqt. Et vox illius tāq; vox aq̄rum multaz. Uñ aqua motum mentis humane dilectiōis significat. Nā sicut spū mouētur aque: sic ⁊ impulsu spūssancti in mente suscitantur dilectiōes sancte. Vox ergo illius vt aquarū multaz est: cui⁹ locutio ⁊ doctrina amoro/sa dilectiōe plena est sicut fuit i hoc sācto. Pozro inde Can. ij. spōsus i hac voce delectať ad spōsam dicens. Sonet vox tua in auribus meis. Vox eñ tua dulcis: ⁊ facies tua decora. Nō i hoc glorioso sācto verificať. Aliter etiā dici p̄t q vox hui⁹ sancti tanq; vox aquaz multaz i/sonuit q̄ñ eius doctrine celebris resonantia. ⁊ irrogatio fecūda. ⁊ nois lata fama: p multoz̄ gl̄oz oza reboabat. Unde Joh. Apoc. xvij. ait. Aque multe populi multi.

Articulus. iij. de vltimis q̄ttuor pfectionib⁹ viri sancti.

Tertio vltime q̄ttuor hui⁹ sancti viri pfectiōes sublūgēde sūt: q̄ statui pfecto hui⁹ sancti viri ꝙuenire possunt.

De exēplari vita hominis recti et virtuosi. Cap̄m. i.

Prima pfectio hui⁹ glorioſi sācti sācta exemplatio dicta est. Et de hac Joh. subdit: ⁊ in dextera sua stellas septem Stelle septē septētuplex est exemplū opis boni ⁊ rectitudinis ꝙtuose vite: q ⁊ septem virtutibus p̄ncipaliorib⁹ ad edificationē p̄mozū demōstrať. Ille q̄ septem stellas i dextera sua habet: q̄ prudētie. iusticie. fortitudinis ⁊ tēperātie fidei. spei. ⁊ charitatis. ad p̄mozū edificationē ⁊ illuminationē p dei gloria nō p sua fama exemplū bonū in bonis opib⁹ monstrat. Quēadmoduz p̄cepit dom⁹ Matth. v. dicens. Sic luceat lux vr̄a coram hoibus vt videant opera vestra bona ⁊ glorificēt patrē vestrum q̄ in celis ē. Et h̄ iste sāct⁹ plenissime impleuit. In sua ꝙo sinistra has septē stellas habere ꝙuincit: q̄ nō vere. nō recte. nō sincere: ꝑ simulate et mendaciter sub hypocrisi pallio has

virtutes se habere ostēdit. De talib⁹ ꝙo ait dominꝰ Mat. xxiij. oīa eīm opa sua faciunt: vt videant ab oībus: ꝓtra illud Eccī. j. ne fueris hypocrita in cōspectu hominū Porro de hoc hominū genē. Matth. vij. dominꝰ ait. A fructibus eorū cognoscetis eos. Unus q̄daz fructuū ⁊ maximus est instabilitas: q⁹ diu pseuerare nō pñt. sicut Jac. j. dicit. Uir duplex aio inconstās erit in oīb⁹ vijs suis. Ac econtra pseuerātia hui⁹ sancti in veritatis via: manifeste testat dedisse virtutū exempla p gloria dei non p laude sui. Atq; verificatū est i eo quod Baruch. iij. testatur dicens Stelle dederūt lumen suū i custodijs suis. id est. virtutes eluxerunt p opa sua bona virtuosa: que virtutes p/seuerare faciunt ⁊ ꝓseruant.

De viua ⁊ efficaci p̄dicatiōe hui⁹ sancti viri. Capitulum. II.

Secūda pfectio huius sancti viua ⁊ efficax p̄dicatio est. Et de ꝫ subdit et de ore eius gladi⁹ acutus ex vtraq; parte exibat. Gladius q̄dem ē verbū dei seu doctrina penetrās in intima cordium: iuxta illud ad Eph. vj. Et gladius spūs qđ est verbum dei. Hic gladi⁹ tunc q̄dē ex vtraq; pte acut⁹ ē: cuz ꝓmo in silētio ⁊ locutiōe fuerit discrete examinat⁹. vt nec dicēda sileat nec tacēda dicat. Et talis gladi⁹ de ore huius sācti pcedebat. q̄ oēz sermonē sic p̄meditādo exaiaret: vt nō solū districtus vel discret⁹ in silentio. verūetiam fructuosus esset in ꝙbo. seruās illud Eccs. iij. Tēpus tacendi tempus loquēdi Hoc siq̄dem fuit in illo signū summe pfectionis sicut testatur Jac. iij. dicens. Qui non offendit in verbo hic pfectus est vir Sunt pleriq; qui diuersimode se habent ad ꝙbum dei. Primo quidam gestant gladiū ꝓmonis in manu. ⁊ semen quod ē etiam ꝙbum dei: vt dicit Luce. viij. portant i ore. Et hi sunt qui vitā habēt ⁊ non doctrinā. Et de talib⁹ Hieronym⁹ in ꝓlogo biblie. c. iij ait. Sancta quippe rusticitas solum sibi pdest Et q̄ntum edificat ex vite merito ecclīaz christi tm̄ nocet si destruentib⁹ non resistat. Secūdo sunt q̄dam alij qui semen diuini verbi seminant ore: nō manu. Non eīm bene semē seminatur ore tm̄. Et tales sunt q̄ doctrinā habēt non vitaz. De q̄bus Matth. xxiij. dns ait. Dicūt eīm ⁊ non faciunt. Tertio ꝙo sunt q̄dam sed heu rari qui seminant manu. et gladiū gestāt i ore. Et hi sunt qui faciunt ⁊ dicū. Et ꝫ talib⁹ dicit Matth. v. Qui fecerit ⁊ docuerit: hic magnus vocabit i regno celorū. Et talis fuit hic gloriosus sanctus. N.

De diffusiōe fame hominis iam pfecti. Capitulum. III.

Tertia pfectio huius sācti fuit fame diffusio. Unde subdit Job. ⁊ facies eius sicut sol lucet in virtute sua. Per fāctē ꝙo noticia hominis designat: cuz p eam p̄incipaliter homies se se cognoscāt. Proinde sapientia dei tantā dissimilitudinē ordinauit in faciebus q⁹ nulla oino alteri similis i orbe terrarum repiri posset. tam in feminis q̄ī in maribus ⁊ hoc vt nos alterutrū recognoscere valeam⁹. Facies igit. id est. noticia huius sācti sicut sol in virtute sua q⁹ i meridie cōtingere solet: quia fama sanctitatis eius illustrauit totum mūdū. Sicut Eccī. xlij. testatur dicēs. Sol. id est. solaris noticia atq; fama hui⁹ sancti: illuminans p oīa respexit. Sciebat eīm q⁹ Prouerb. xv. dicit. Lux oculoꝝ. id est. p̄sentia sancti viri: letificat animā sciz intuentiū. Fama bona videlicet i absentia audita: impinguat ossa hoc ē virtutes. Dicit eīm fama q̄si famula a famuloz famularis: eo q⁹ famulat nobis: dū admoduz famule discurrendo rumores de nobis portat p diuersas terras etiam nobis ignorantib⁹. Vel dicit fama a fando. quagatur eīm fando ad diuersas partes. Et est nomen bonarū vel malarum rerum. Sed absq; adiectiuo in bono sepe sumi solet. Hec est ergo que fundo famulata ē huic glorioso sancto.

De fideliū deuota veneratione ad hunc hoīem sanctū. Cap. IIII.

Quarta pfectio eius fuit fideliū vel devotoz veneratio: que ex oīb⁹ p̄cedentibus merito subsecuta est. Et ꝫ subiungit a iohāne. Et cum vidissem eum sciz tm̄ ⁊ talem cecidi ad pedes eius tanq̄ mortu⁹ Johānes eīm in quo est gratia dei interp̄ tat ⁊ signat quoscūq; meritis illius sācti devotiōis gratia visitatos. Ad pedes ei⁹ ita cadit qui se longe inferioꝛē eius ꝙtutibus recognoscit De hoc pinde sanctus ꝓpheta ait ps. lxxj. Coraz illo pcident ethiopes. id est. nigri peccatores ⁊ penitētes ⁊ ex meritis eius coraz dño veniā postulātes. ⁊ inimici eius terrā lingent non dicit comedent vel mordebūt sed lingent. Nam oīa tēporalia ⁊ terrena vana ⁊ falsa et superficialia sunt nec est ibi quicq; soliditatis qđ mori posset vel comedi. Qđ autez lingit hominē nō bene satiat. sed potius desideriū et famē eius accendit: sic etiam bona tēporalia non satiant. sed magis ac magis ad appetenduz ꝓuocant suos leccatoꝛes Sequit vero in ꝓphetia p̄dicta. Et adorabūt euz oīes reges: ⁊ oīes gentes seruient ei. Et subdit a Johāne. Tāq; mortuus. id ē. tanq; cōuersi a pristina mundi vita sicut p Soph. ij. c. dominꝰ ait dicēs. vos ethiopes interfecti eritis gladio meo. id ē. per

hunc sanctum. N. verbo meo cōuersionis gratiam ꝓsequemini. Uel aliter dici potest q̄ mortuū se estimat ⁊ corraz eo humiliter cadit: q̄ opera sua in cōparatione ꝯtutuz ⁊ excellētie huiꝰ sancti affectualiter spernit ⁊ vilipendit. Admiranda itaq̄ fuit pfectio pegrini huius hominis noui si ꝓsideremus illius actionē ⁊ ptemplationē. pseuerationē ⁊ maternalē dilectionē. Si examinemꝰ eius illuminationē. discretionē. affectionem. atq̄ locutionē. Si etiam ponderemus eius exemplationē. predicationem. fame diffusionē. ⁊ illuminatorū fideliū venerationē ⁊ testificationē Ut possemus merito dicē Tu solus pegrinus eras dum fuisti in via: nūc vero ꝓciuis celestis regni factꝰ. possides premiū post laborem scz in gloria sempiterna. id ē. gloriosum dominū nostrū ihm christū. Qui cum patre ⁊ spū sancto viuit ⁊ regnat ⁊ premiū ē et gloria omniū sanctorū ⁊ beatoꝝ In quo merita tua nos adiuuent glorificari ⁊ p̄miari p infinita seculorum secula.

V Feria. iii. post resurrectionē ō stigmatibꝰ beati frācisci. V Sermo. LX.

Videte manus meas ⁊ pedes meos. Luc. xxiiij. et in euangelio hodierno. Admiranda sunt vero opa passiōis saluatoris tanteq̄ dignatiōis ⁊ dignitatis: vt et imensi amoris eius expressionē. ⁊ gelidi nostri affectus inflāmationē. atq̄ passionis incitationem demonstrent postulent. ⁊ pcurēt. Proinde q̄ dominꝰ apostolis ait: omībꝰ nūciauit dicēs. Uidete manus meas ⁊ pedes meos. Ad q̄dem beatus franciscus prudēter aduertens: totam vitam suā imitationi dominice passiōis cōsecrauit. Ex hoc q̄dem factum est. q̄ tanto amore. tanto feruore. tāq̄ ardore trāsformatus est in crucifixum ihm vt miraculo omnibꝰ inaudito seculis benignitas saluatoꝛ mihi carne illius impmeret similitudinē sue sanctissime passionis: ꝓstituens euz vexilliferū in noua remuneratiōe crucifixionis eius. Sic denicq̄ cōsignatus stigmatibꝰ domini ihu christi: ostendens stigmata illa sacra que fuerunt fructꝰ dominice passionis omnibꝰ fidelibꝰ ait ꝓposituz verbū dicens. Uidete manus meas et pedes meos quia scz christo crucifixo cōfixus sum et eius similitudinē ꝓsecutus sum. Merito ergo Apoc. vij. in aptione sexti sigilli a iohāne euāgelista beatꝰ frācisc⁹ habere sic sacra stigmata descriptus est cum ait. Uidi alterū angeluz ascendentē ab ortu solis habentē signū dei viui. Q̄ verbū potest esse aliud thema. In quo ostendit glorioſi francisci tripiex pfectiōis status. Primus est gratiose conuersationis. ibi. Uidi alterū angelū Secūdus radiose illustrationis. ibi. ascendentē ab ortu solis. Tertius ē amoroſe ꝓsignationis. ibi habentē signum dei viui V Primus est gratiose ꝙuersatiōis. Unde ait. Uidi alterū angelū. Precesserat em̄ ante eum angelicus vir glorioſus dominicꝰ in angelica vita pariter ⁊ doctrina. Beatus em̄ frāciscus est alter angelus in regula ⁊ ꝓsona sed idem in charitate et fide atq̄ vita. Qui ꝓpter facta angelus nūcupat. tum ꝓpter eius angelicam vitam: tum quia dei nūcius fuit ad renouandū in mundo euangeliū christi. V Secundus ꝓo illius status fuit radiose illustratiōis. Unde inq̄t. Ascendentē ab ortu solis. Ascēdit ꝓo ab ortu solis: quia sui ascēsus i deum initiū ⁊ fundamentū incepit a romana sede: que iter q̄nq̄ patriarchales ecclesias eccl̄ia p̄ncipalis est. sedes ⁊ ciuitas veri solis scz christi et fidei eius. Et de hac Esa. xix. typice scriptū est. In die illa erunt q̄nq̄ ciuitates in terra egypti Et sequit ciuitas solis vocabit. Una hec est principalis ⁊ prima. Uel sic ab ortu solis ascendit: quādo p diuine sapiētie exemplū p̄dicationez ⁊ sensum cū suo ordine mundū irradiauit. Sicut em̄ Apoc. vj. obscuratio solis diuine sapi/entie subtractionē in mūdo sig̃t p quā generalis ruina statuū ⁊ psonarū ⁊ ecclesiaꝝ in ecclesia surgit: sic etiā ortus solis diuine sapiētie illustrationē significat que in sexto ecclesie statu in mendicantibꝰ ortum sumpsit ⁊ creuit. Proinde Bonauent. in illuminatiōib⁹ suis vocat p̄dictum tēpus tps illuminatiōis scripturaꝝ: eo q̄ in hoc tēpore mirabiliꝰ declarate sūt a doctoribus ordinū p̄dictorū. Propter hanc aūt declarationē a generali ruina i vita iusticie cōseruant quicūq̄ merito christi ⁊ iter alios auxilio beati francisci: elegit deus ante mūdi constitutionē vt essent sancti ⁊ imaculati in cōspectu eius i charitate: vt dicit ad Eph. j. V Tertius stat⁹ illius fuit amoroſe ꝓsignatiōis. Unde sequit habentē signū dei viui. id ē. stigmata illa sacra a christo sibi miraculoſe impressa. Huic sentētie attestat assertio quā fecit dominus Bonauēt. in capitulo generali parisius celebrato: cū esset nostri ordini generalis minister. Nam p̄dicans in ipo capl̄o cum maximo feruore asseruit se certissime scire p reuelatiōes indubitabiles ⁊ solennes factas talibꝰ psonis qui de hoc non poterāt dubitare q̄ beatꝰ franciscus erat singulariter angelus sexti signaculi Apoc. ij. ⁊ q̄ ad litterā de ipo atq̄ illius statu et ordine intellexit euāgelista Johānes atq̄ i spiritu eum vidit. quādo ptulit dicta ꝯba. nec nō ⁊ filioꝝ suorum pfecte imitātiū christū collegium in omnibꝰ senarijs libris apocalypsis

De stigmatibus beati francisci.

clarius intellexit. De his ergo stigmatib⁹ tria mysteria cōsiderare libet. Primuz est quid significent ex parte christi. Secunduz quid indicent ex parte sancti. Tertiū quid annūcient ex parte nostri.

Articulus .1. q tria significāt stigmata beati francisci ex pte domini ie/su xpi que sint in illa.

Primū mysterium cōsideremus .scilicet quid hec sacra stigmata significent ex parte christi. Tria q̄dem significāt ex parte christi. Primo clementiā eligentē Secundo sapientiā ꝓuidentē. Tertio potentiam imꝓmentem.

Ad cōtam pfectionē z altum statū electus fuit z ē beatus franciscꝰ p clemētiā dei saluatoris. Capm .1.

Primo inq̄ ostendūt clementiā eligentem scz glorioſum franciscū in ſuum ſingulariſſimū filiuz. Proinde Aggei .ij in fine. dilecti ſponſe perſone dicti franciſci beati pro mente z carne dominus ait Ponam te quaſi ſigna culū: quia te elegi dic̄ domin⁹. In quibus verbis tria ꝓpheta enunciat. Primo chriſti officiū. ſecūdo frāciſci ſignaculū. tertio electionis teſtimoniū. Primo ꝛo anunciat chriſti officiū. Ait eñ. Ponam te. Quia per ſe ipm non p alium aꝓparuit ei ihs. Nam ſicut in ſua pſona non in alia carnē noſtrā aſſumpſit z in carne ſua paſſibili pfectionez euangelicā exemplauit: ſic z p ſeipm glorioſū franciſcū i ſue acceptate pfectionis ſignaculū figurauit z cōſignauit Profecto nec p alium hoc fecit: quia nec ali⁹ nec alia creatura poteſtatē habet trāſformādi animā in diuinū amorem. nec p conſequēs ipm corpus: igitur talis trāſformatio facta eſt non virtute angeli. ſed ipius dei. Preterea nec p alium hoc myſteriū debebat fieri. ſed per illū qui ſtigmata ſue paſſionis geſtabat in corpe: vt ſibi eum ſimilem redderet z ꝓformē. Debuit tamē ei chriſtus i ſpecie ſeraphica apparere. tum vt aperte clareſceret q corz eius ſine alio medio vnitum z inflāmatum erat cum ihū ibu. Tum vt amicus chriſti p̄noſceret iſm non p martyriū carnis. ſed per incendiū mentis in chriſti ſimilitudinē trāſformādū q plus amoze q̄ noticia in deum anima tranſformat. Tum vt apertius aꝓpareret euz pfectiones ſeraphicas adeptum eſſe: ac in ordine ſeraphico finaliter collocandū. Nec inſup tm in ſpecie ſeraphica illi aꝓparere debuit. ſed veluti cruci affixus: vt aperte inueref q nō celeſtis ſpiritus illa ſtigmata inꝑmebat. ſed ille qui p noſtra ſalute crucifixus ē atq ex ſeraphico ardoze corꝺis eius chriſtū in crucifixi ſimilitudinē tranſformabat. Aꝓparuit ergo in ſpecie ſeraphin et veluti cruci affixus. Quia vbi primū ſine ſecūdo eſſet amoz illius potius circa creaturā extitiſſe videreť. Secūdo ꝓpheta enūciat franciſci ſignaculū: ideo addit. Quaſi ſignaculuz. Hoc eñ dicit ꝓpter defectuz analogie. Analogia grece latine dicit̄ ſimiliū compatio ſeu proportio. Deficit q̄tē analogia .i. cōpatio ſeu proportio que eſt in omni alia pfectione exemplata a chriſto ihū. Non eñ eārī poſſunt adeptio gratie z generatio nature. pſonalis vnio z cōformitas voluntatuz: ſūma pfectio z imitatio eius. Prima q̄dem fuerunt in chriſto. ſecūda vero in beato franciſco. Proinde de beato frāciſco Dañ .in .ij. ꝓphetauit dicens. Species quarti ſimilis filio dei. Fuit quipe ārtus. Inter p̄ncipales leuitas ſtephanū laurentiū vincentiū fuit franciſcus .fuit etiam quartus inter ordinū patriarcharū videlicet baſiliū auguſtinū benedictū franciſcū. Fuit ergo ſimilis filio dei. nō ſimilitudine qualitatis qua lucifer voluit eſſe ſimilis altiſſimo Eſa .xiij. ſed ſimilitudine cōformitatis ſicut p̄dictū eſt. qualis eſt ſimilitudo addiſcentis ad inſtruentē acq̄eſcētis ad ꝓſulentez. obediētis ad imperantē. z imitātis ad exemplantē. Hoc ſiq̄dem fit ꝓpie cum volūtas noſtra diuine volūtati cōformatur in volito in volūtatis motiuo. in velendi modo. atq̄ in fine intēto. Ut volūtas ſit bonitas. motiuū charitas: motus liberalitas finis dei felitas. In qua ſcz dei voluntas in omnib⁹ adimpletur. Sed vltra has ſimilitudines fuit in beato franciſco corꝑalis ꝓſignationis ſingularitas: vt ꝓpter ſingularitatē p̄mis tēꝑib⁹ inexpertā poſſit de eo homo admiratiue interrogare fideles dicens illud verbuz ꝓphete quis ſimilis deo in filijs dei? Tertio ꝓpheta Aggeus enūciat electiōis teſtimoniū ſeu ſignū dicens. Quia te elegi dicit domin⁹: qz mera gratia te feci angelum ſexti ſignaculi quē ex omnibus filijs gratie ad hoc elegi: qui in firma mūdi eligo vt fortia queq̄ ꝓfundam. Signuz autem q chriſtus elegerit beatuz franciſcū tanq̄ ſuū imitatorē ſingulariſſimū: ſunt admiranda ꝓdigia eius. Proinde ꝓuenit ſibi illud Eccl. xlv. Similē illū fecit in gloria ſāctoꝝ. Gloria quidem ſanctorū iu hac vita eſt claritas miraculorū. in quibus franciſcus ihū ſimilis ſingulariter fuit. Ut igitur nos ad litterā conuertamus. hic ſicut chriſtus aquā in vinū cōuertit panes multiplicauit. z de nauicula i medio fluctuum maris imota p ſe ad terrā adducta docuit turbas in litore auſcultātes. Huic omnis creatura quaſi ad nutum videbať parere: ac ſi in ipo ſtatus eēt innocētie reſtitutus. Et vt cetera taceam cecos illuminauit. claudos. ſur/

dos.paralyticos.ꝛ omniū infirmitatū generibus laborantes curauit. Leprosos mūdauit. demones effugauit. captiuos eripuit. naufragis succurrit: et ꝯplures mortuos suscitauit. In quibus omnib⁹ vix est inuentus similis illi: qui tot miraculis ī vita ꝛ in morte claruit iā a statu p̄mitiue ecclesie.

¶ Qꝛta xp̄i sapiētia effulgeat in stigmatibus beati frācisci. ǒ triplici sapientia xp̄i sibi cōmunicata. ¶ Ca. II.

Secūdo p̄fata stigmata significāt ex pte christi sapientiā ꝓuidentē: quam ostēdit in carne beati frācisci ei ipa stigmata imp̄imēdo. Tripliciter em̄ sapientiā illi circa hoc cōmunicauit. ¶ Primā interiorē. secūdam supiorem .tertiā exteriorē. ¶ Primo xp̄s dedit ei sapiētiā interiorē. ¶ Proinde dicere poterat frācisc⁹ illud Matth̄. xj. ꝛ Luce. x. Cōfiteor tibi pater ꝛ dñe celi et terre: qꝛ abscondisti hec a sapientib⁹ ꝛ p̄rudentib⁹ ꝛ reuelasti ea paruulis. Ita pater quoniā sic fuit placitū ante te. Fit em̄. Confiteor tibi pater scz p̄ imensas laudes ꝛ gratiarū actiones. Domine celi ꝛ terre. quia abscondisti hec a sapientib⁹ ꝛ p̄rudentibus scz hui⁹ mūdi. Unde .j. ad Cor̄. j. Stultam fecit dom⁹ deus sapientiā huius mūdi. Quomō autē sapiētia in cognoscēdis: ꝛ p̄rudētia in agendis. Hiere. xl. Sapientes sunt vt faciant mala: bene autē facere nescierūt. Est aūt triplex sapientia hui⁹ mundi. De qua Jac̄. iij. Non est ita sapientia desursum descēdens: sed terrena. animalis. diabolica. Terrena vt i cupidis ꝛ in auaris. animalis vt in voluptuosis et luxuriosis. diabolica vt in supbis ꝛ elatis. + A talibus em̄ olim abscondita est sapiētia dei + Proinde Job. xxviij. ait. Non inuenit̄ in terra suauiter viuentiū. quo ad voluptuosos Ab yssus scz auaroꝝ dicit non est in me. Et mare scz superboꝝ loquitur nō est mecum. Item ab scondisti hec a sapientibus: q̄ scz se reputāt sapiētes atq; p̄rudētes Roma .j. Dicentes se eē sapiētes stulti facti sūt. Et reuelasti ea paruulis id est. humilib⁹. Non tamē excludit acumē ingenij: sed dānat tumoꝛez supcilij ꝓm glo. Tria siq̄dem sunt in paruulo maxime necessaria ad sapiētiā: que fuerūt in beato frācisco. vñ scz hāc sapientiā adeptus est. Hec sūt humilitas .puritas. ꝛ credulitas. seu p̄suasibilitas: q̄ sunt q̄si tres sapientie claues. Humilitas qꝛ vbi humilitas est ibi sapiētia adest. Unde Proverb̄. xj. Puritas: qꝛ in maliuolā animā non introibit sapiētia: nec habitabit in coꝛpe subiecto peccatis. Sap̄. j. Credulitas: qꝛ oportet addiscētem credere. Esa. vij. Nisi credideritis nō intelligetis ꝓm aliaz translationē. Et addit. Ita pater quoniā sic fuit placitū ante te. Ad l̄raz ait glo. nō reddet dñs rōnem cur hos elegerit illos vel ro reꝓbauerit: ꝑ sic deo placituz dicit. In q̄ accipim⁹ exēplū humilitatis: ne temere discutiamus de supnis ꝓcilijs. Prouer. xxv. Perscrutator maiestatis oꝑimetur a gloria. Que oīa fuerūt in beato frācisco ¶ Secūdo dedit dom⁹ beato frācisco sapientiā supioꝛē. id est altissimā supiorum cōtemplationez. Proinde Apoc̄. iij. ꝛ Prouerb̄. vj. dñs ait beato francisco. scio opa tua scz p̄ aꝓbationē. Ecce dedi coꝛaz te ostium apertū quod nemo potest claudere: eo q̄ modicaz habes virtutē. Diabolus nanq; ǒ thesauris sapiētie sibi naturaliter per creationē indite supbiēs. claue diuine iusticie exclusus. nititur vnūquēq; ab eodē thesauro excludere. supbiam suggerēs ꝑ quam vera sapientia indignus fiat. quicū q; illi ꝓsensum p̄estat. Sic humilitatis discipulos ꝛ veritat̄ alūnos temptabat in p̄ima opatione virtutis in thesauris sapiētie christi p̄ gloriaz vanā excludere Luce. x. vbi dicit̄ ℞ discipuli reuersi sūt dicētes. Domine demonia etiam subijciuntur nob⁹ in nom̄ie tuo. Per hoc autē verbū ꝓphete quod subdit̄. q̄ nemo potest claudere ostiū apertū. christus discipulis suis dedit: cuz per opationem virtutū eos ad sapiētie sue thesaurum p̄ gratiā suaz introducere disposuit: q̄ diabolus tunc claudere voluit: quādo de ℞tutū gratia eis vanaz gloriā subiecit. Eis tamē hoc ostium claudere nō potuit: quos magister doctrina sua statim ad humilitatē reduxit dicēs. Videbā sathanā sicut fulgur de celo cadentē. Quasi dicat. Si sathanas ī tāta nobilitate nature cōditus ꝑ inanem gloriā subito ruit: quomodo vos nature infirmioris de ℞tutibus q̄s non ex vobis sed ex gr̄a dei suscepistis gloriantes ad celestia ꝓsurgere poteritis? Sicut ergo supbia ostium ꝓtemplatiōis celestiū. supbienti angelo clausit. sic vere humilitas terreno homini. id est. glorioso frācisci ostium celestis cōtemplationis celestiū secretoꝝ aperuit. Ideo Job̄. subdit. Quia modicam habes ℞tutem. Modica ℞tus digne humilitas nuncupat̄: quia facit hominē seip̄m modicū reputare. modicū aparere. modicā ad seip̄m habere affectionem. Que tria maxime ī beato francisco fuerunt. In p̄mo iudicat̄ humilitas Jac̄. ij. Superbis deus resistit: humilib⁹ autē dat gratiā scz supnarū ꝓtemplationuz ꝛ cogitationū. In secūdo pauptas Matth̄. v. Beati pauperes spiritu: quoniā ipoꝝ est regnum celoꝝ. In tertio austeritas Job̄. xij. Qui odit animā suā in hoc mūdo. in v̄ tā eternaz custodit eā. Que oīa beatus frācisc⁹ impleuit. ¶ Tertio dedit ei dom⁹ sapiētiā exteriorem scz stigmata

De stigmatibus beati franc isci.

sua sacra: que sapientie interioris ⁊ exterioris indiciū extiterūt. ⁊ indicabāt christi sapientiā ꝓuidentē. Rex eñ sapientissim⁹ illud qđ nulla vult obliuione deleri signo sue amoris apparentie sigt. Et qz renouationē passionis sue in qua sapientia sua abscondita est ⁊ eaz in carne francisci sculpserat. p sue crucis cōtinuam trāſformationē nulla volebat maculatione fucari Idcirco ad perpetuā rei memoriā sue passiōis signa impressit in carne beati francisci. Proinde Ezech. xxviij qđ scriptum ē de lucifero beato francisco mystice est dictū. Tu signaculuz plenitudinis. plenus sapiētia. ⁊ pfectus decore. i delitijs paradisi fuisti. Omnis lapis pciosus operimentuz tuum. Sicut eñ lucifer in exordio sue creationis similim⁹ fuit deo in vniūsa multitudine angeloz. Fm Isido. lib. j. de sum. bo. sic gloriosus frāciscus circa terminū vite sue similim⁹ fuit christo in tota vniuersitate sanctoz. Ideo qđ dicit de pncipio luciferi: ad idem dicit de fine frāciſci. scz tu signaculū ⁊c. Et sicut verbū ꝓpositum ꝓlatum fuit ꝺ lucifero ad literam p statu sue inenarrabilis felicitatis quā habuit ante suā subuersionē: sic ꝓuenienter assumit p beato signifero christi p statu sue incompabilis sāctitatis. quā habuit post suā cōuersionem. Nec obstat si sancti lucifero cōparantur sue creatiōis: quia supbi compant ei p statu sue subuersionis: qz sacra scriptura vtrū qđ statuz distinguēs. recte quādoqz extollit eā vt admirabilē. quādoqz ꝺo deijcit vt execrabilem De pmo dicit Ezech. xxviij. tu cherub extentus et ptegēs. et posui te in monte sancto dei. in medio lapidū ignitoz ambulasti. perfectus in vijs tuis a die ꝓditionis tue. donec inuenta est in iniquitas i te. De secūdo Esa xiiij dicit. Quomodo cecidisti de celo lucifer q̄ mane oriebaris. Corruisti in terram. qui vulnerabas gentes. Proinde q̄tum ad statum sue creationis verbum ꝓdictum cōuenienter assumi potest. Sit ergo. Tu signaculū similitudinis. Similitudo eñ patris est verbum dei. speciosissima species ⁊ formosissima forma Pulcherrimus ergo ⁊ venustissim⁹ erat gloriosus franciscus. qui signaculū dicit tam formose similitudinis. Candor est eñ lucis eterne: ⁊ speculum maiestatis. ⁊ imago bonitatis illi⁹. Hoc plꝰicatius pbatur. Quia q̄to medium est purius ⁊ sincerius: tñ magis pceptiuū est specierum. Quare igit corpus beati francisci fuit sic figuratum specie crucifixi. Signuz est qz caro eius fuit purissima ⁊ anima quasi deificata ⁊ purificata puritate. Tu ergo frāciſce signaculū similitudinis es. Et addit. Plenus sapiētia. Proꝺecto q̄cunqz ad dei sapientiaz puenire desiderat ante oīa stultus sibi videri debet. Sic ait apostolus j. Cor. iij. Si qs inter vos sapiens videt esse in hoc seculo: stult⁹ fiat vt sit sapiēs Cum eñ homo didicerit in se ꝓtemnere sapiētiam humanā puenit ad ꝓpriū diuine sapiētie sensum. qui magis est p influxū spiritualez petēdo diuina. Quemadmodū Diony. ait q̄z agendo ꝓtute humana. Que oīa beatus frāciſcus fuauit: ideo diuina sapiētia plenus fuit Erat eñ sapiētia eius celica deſurſū descēdēs pudica pacifica modesta suadibilis bonis consentiēs plena misericōdia ⁊ fructibus bonis. Proinde Prouerb. iij. dicit a salomone i pſona beati franciſci. Stultissim⁹ sum virorum: ⁊ sapiētia hominū non est mecū. non didici sapiētiaz ⁊ noui sciētiā sanctoz. Et subdit Ezech. dicēs Et pfectus decore. Fuit eñ pfect⁹ decore virtutum. morū. ⁊ stigmatū. Hūc decorem pbat innocētia: qua bestiolas ⁊ auiculas affectu desiderabili ad se traxit. Caro que post mortem quasi glorificata resplēduit. Anima que sb specie stelle p̄fulgide i celo empyrreo se recepit. Sed ⁊ miracula multa q̄bus post modū clarius choruscauit. Ee sequitur i delitijs paradisi fuisti scz sepe ab oi sensu subtract⁹ ⁊ rapt⁹. Omis lapis pciosus. i. ois ꝓtus pfectiōis. operimētuz tuū: qz in oībus habituat⁹ es multotiēs.

Qđ tū appareat potētia dei i stigmatibus beati frāciſci: et de laudib⁹ mōtis aluerne. Capm. iij.

Tertio q̄ ex parte christi p̄fata stigmata indicant potentiā impzimentē: qua impmit terroꝛē aduersarijs ⁊ amoꝛē filijs. Nam he sūt littere anulo regis assueri signate Hester. viij. c. Quia vt ibidē dicitur hec erat ꝓsuetudo vt ep̄lis que ex regis nomie mittebāt ⁊ illius anulo ꝓsignate erāt nemo auderet ꝓtradicere. Sz dilectis filijs glorioſi frāciſci tm̄ potētia ihu amoꝛē impmit ⁊ vigoꝛē: vñ dubitare nō hñt qz sicut ꝓtus ihu vitā frāciſci sensibilē p supnaturalē potētiā pbuerat i coꝛpoꝛe vulnerato. Sic etiā contra naturales nostre carnis defectus ꝓtus ihu xpi in obseruantia regulari ipos ptexit ⁊ ꝓseruabit. Hoc ē signum de quo dicere pōt ihs illud Exo. iij. Ego ero tecū Et hoc habebis signū qz miserrime tecuz eduxeri pl̄m meū de egypto imolabis deo sup montē istum scz alueme. Felix igit ille mōs quē tanto ꝓuilegio altissimus ihs dignatus ē insignire. Vere mons dei. mōs pinguis. mōs lybani puritatis. mons syon speculatiōis diuinoꝛū. ⁊ mons pfectionis legis quasi synai. In quo nō tm̄. mādatū sufficiētie: ꝫ ꝓsiliū supererogationis pfecte felicioꝛi igne incēdit ⁊ sacrat. Ibi arder rubus ⁊ nō cōburit spina: qz in illa lege ardet cōcupiscētia. ⁊ nō remittūr peccata

ꝛ ꝫ reuelauit deꝰ moysi. Hic ardens apparens ibꝫ: ꝛ ꝓsumit ꝯcupiscētiā ꝛ purgatiōis peccati scoriam i frācisco. Hic ē mons tēpli dei. mōs montia. in q̄ pacificus noster verꝰ salomon ihs tēplū edificat non lapidib⁹ ferro q̄dratis atq; politis: ꝫ de christi clauis lancea ꝛ spinis quadratis ꝛ sculptis. De ꝫ igit mōte Alexan. iiij. in bulla que incipit. Si noue militie militātis ecclesie sic ait ad ordinē totū. Sane dilecti filij celebre ē illū vernātis aluerne montē in q̄ sublimatū corpus a sublimiori animo nō dissentit: cū ibi ꝓius suus amor interiꝰ in mōte feruēs. intuitu seraph incalescēs incendij feruore ꝓrupit exterius decorās corpꝰ in cruce splēdidissimis margaritis affectionis brachijs amplecti mur tot et tāta mirifice recolentes. Quem eīm amicum eterne salutis iste locus nō delectet q̄z plurimū: vbi extremo iam instante seculi senescentis interitu ostēdit excessus regis militē regis militaribꝰ insignitū. vt regis aciem iam labentē. iamq; ab hostib⁹ fugientē defenderet: ꝛ certamē victoriosum triūphatoris superni. verbis ꝛ actibus. hostibꝰ aggrediētibꝰ predicaret. Hec ille. Felicia etiam signa dñice passionis in corpe frācisci impssa. cū ꝓtegant cūes deuotos suos. Ecclesiastice q̄ppe dom⁹ cruce picta signari solēt vt sub ꝓtectione papali pstistere cognoscant. Pōtifices q̄z ppt̄ ꝫ ecclias signāt vt ipa ꝛ ꝓsecratio videat. Templū g̃ sanctissimū aie ꝛ corpis gl̃iosi frācisci ꝛ regulā cōstitutā ab ipo ꝓsignauit ꝓsecrauit pontifex sūmus xp̃s atq; sub sua ꝓtectione accepit: vt de cetero nullꝰ audeat sibi eē molestꝰ: q; stigmata dñi ibu in corpe suo portat. Ut cꝫbꝰ plene constaret q; regula eiꝰ ē tanta ꝓtectiōe munita: q; q̄cūq; hāc regulā secuti fuerint pax sup illos ꝛ miscōia sup israel dei. Ꝓroinde ex de vsur. c. Exijt q̄ semiat. li. vj. in declaratione regule minoꝝ Nicolaꝰ papa. iij. sic de ipa regula inquit Ipa euāgelica fundat eloquio. vite xp̃i roborat exēplo fundatorū militātis ecclesie aplōꝝ eiꝰ sermonib⁹ actibusq; firmat. Hec est apud deū ꝛ patrē mūda ꝛ imaculata religio: que de scēdēs a pre luminū ꝓ eiꝰ filium exemplariter ꝛ verbaliter tradita aplis: ꝛ demū ꝓ spm̃sctm̃ beato francisco ꝛ eum sequētibus inspirata totius in se quasi continet testimoniū trinitatis. Hic est enim cui attestante apostolo nemo debet esse molestus quem christus passionis sue stigmatib⁹ ꝓfirmauit: volēs institutiōez ipius passionis sue signis nobilit insignari. hec ille.

Articulꝰ. II. q; sacra stigmata ostēdunt tria sublimia fuisse in beato frācisco.

Secundū mysteriū circa hec sacra stigmata ꝓsideremus scz quid indicent ex parte sancti. Primo ardentissimā charitatem. scdo pfectissimā vnitatem. tertio sublimissimā dignitatē.

Be septem flāmis ardētissime charitatis que fuerunt in beato frācisco. Capitulum. I.

Primo q̄dez hec stigmata sacra ex parte beati francisci indicāt ardētissimam charitatē. Multū quippe accēsa ē fornax quādo ꝓ latera flāme violēter erumpunt. O q̄nto amore franciscus ardebat. cui amplissimi cordis regio non suffecit: q̄n ipa flāma amoris euaporaret per quinq; corpis sui apturas Fecit eīm ille ignis fenestras violētia sua: quia intra frācisci animā claudi nō valebat. ideo penetrauit ꝛ incendit carnem vicinā. vt demū cūcta mundi climata inflāmaret. Ꝓroinde q̄dē de illo sic ait. Sic trāsformat cor amātis in id qđ amat. Ut ꝓ mēbra fortis virtus prūpat amoris Magni q̄ppe vigoris ē ignis ille q̄ humidum mare flammauit. O q̄ ardebat desiccata ab oi amore mūdi regio mētis eius: qđ sic humiduz carnis sue flāmescebat. atq; rubebat spūssancti igne. Ꝓroinde Lañ. viij. ꝛ vltimo glorioso frācisco dñs ait. Pone me vt signaculū super cor tuū: vt signaculū sup brachiū tuum. Quia fortis est vt mors dilectio: dura sicut infern⁹ emulatio. Lāpades eius lampades ignis atq; flāmaꝝ. aque multe nō potuerūt extinguere charitatē. In q̄bus sacratissimis xp̃is septē flamme ardētissimi amoris ꝓ ordinem exprimunt. q̄bus beatus franciscus ardentissime flāmescebat. Prima dicit meditatio. scda imitatio. tertia sepatio. quarta emulatio. q̄nta inflāmatio. sexta exemplatio. septima insupatio. De q̄bꝰ dictuz est ꝫ. Simone. iij. c. j. que possunt beato francisco faciliter adoptari.

Qꝛ triplice virtute cōsecutus ē beatus franciscus illa sacra stigmata in corpe suo. Capitulum. II.

Secūdo p̄dicta stigmata indicant beati frācisci cum christo pfectissimaz vnitatē ꝛ ꝓformitatē. Tāto eīm ardore flāmescebat beatus frācisc⁹ ad amorosū ihm: q; triplici virtute erupit spūssancti ignis in lāpades flāmarū. per q̄nq; corporis eius apturas Primo virtute imaginationis dispositiue. secūdo virtute admirationis dispositiue. tertio virtute dilectionis vnitiue pfectiue ꝛ transformatiue. Primo in q̄ virtute imaginatōis dispositiue. Nam fm mūdi sapiētes imaginata fortissime ꝓtingit q; q̄nq; euenire solēt. Multū q̄ppe sequit corpus animaz in actionib⁹ suis. Ꝓro-

De stigmatibus beati francisci

pterea cõtinua imaginatio passionis christi q̃ a principio fuit glorioſi frãciſci: fuit diſpoſitio magna vt ad hanc realitatẽ veniret. Nõ dico tamẽ q̃ talis imaginatio ꝓduxerit hunc effectum: quia talem errorẽ ꝛ ſãcta eccleſia reprobat. ꝛ vera ratio ꝓfutat ꝛ ꝓdemnat. Quia virtute imaginatiua q̃tũcunq̃ forti. non fit imutatio ſolidorũ neruorꝫ. quẽadmoduꝫ fuit facta in ſacris ſtigmatib⁹ franciſci ſicut infra dicẽt.

Preterea materia fluida et ſi natura et imaginatiõe vehemẽti mutẽt ꝛ alterẽt ꝛ anime obediens fiat: tamẽ vbi materia dura eſt imaginationi non paret. ſm ſentẽtiã Aug⁹. xj. de trini. Item ſi imaginatio vehemẽs haberet ſtigmata inſignire. hoc ꝓ omnib⁹ alijs i beata virgine ꝓtigiſſet que iuxta crucem de dominica paſſione ꝓ oĩbus alijs doluit ꝛ afflicta fuit Nõ tamẽ nec eccl̃ia nec aliquis doctorꝫ affirmat. Multiplices tñ apparitiões crucis ꝛ paſſionis christi magnã diſpoſitiõeꝫ huic myſterio pstiterũt de q̃bus aliquas ſubiungamus.

Octo ſunt crucis apparitiones.

Primo eñ ante beati franciſci cõuerſionẽ ad christũ cum militẽ paupertatẽ ſe nudato ſuas induiſſet veſtes. nocte ſequẽti cuꝫ ſe ſopori dediſſet vidit palatiũ ſpecioſum ꝛ magnũ cum militarib⁹ armis cruce ſignaculo inſignitis. Dictũ q̃ ẽ ei tã q̃ amico crucifixi futuro q̃ oñia ſua foret militũ q̃ ſuorum ſi vexillũ crucis cõſtanter aſſumeret. Secõ cũ adhuc ſecularis cẽt iret q̃ iuxta eccleſiã ſancte marie de portiũcula forti ter q̃ plorare: interrogatus a quodaꝫ viro ſpũali de cauſa curſic fleret amare. Reſpõdit q̃ q̃ dñi ihu paſſionẽ plorabat. ꝓ qua nõ deberet verecũdari ire plorãdo ꝓ totũ mũdũ hoc in legẽda triũ ſociorũ habet Tertio dum ſolus ſequeſtrat⁹ oraret apparuit ei christus veluti cruci affixus. ad cuius aſpectum liquefacta ẽ anima eius. ꝛ memoria paſſiõis eius ita medullit⁹ cordis ſui viſceribus ẽ impreſſa: vt ꝛ plagas dilecti ihu oculis mentis quaſi iugiter cerneret. ꝛ vix exteriꝰus a lachrymoſis gemitib⁹ ſe cõtinere valeret

Quarto apparuit ei christ⁹ crucifixus in eccleſia ſancti Damiani. Cui orãti de cruce dñs ait. Frãciſce vade repara domũ meã: q̃ vt cernis tota deſtruit Quinto dũ frater ſilueſter adhuc eẽt ꝓſbyter ſecularis: vidit crucẽ aureã ex ore beati franciſci ꝓcedentẽ. cuius altitudo celos tangebat. ꝛ brachia eius ꝓtendebantur vſq̃ ad termios vniuerſe terre. Cui⁹ aſpectus ꝓfulgid⁹ draconẽ deterrimũ effugabat Sexto apud caſtrum ſancti ſeuerini in marchia frater pacificus vidit beatũ frãciſcum duob⁹ enſibus valde fulgentibus mirabiliter decoratũ quoruꝫ vnus a capite ad pedes aliter a manu ad manũ trãſuerſaliter per pectus i modũ crucis tranſibat. Septimo vidit idem frater pacificus crucis ſignũ in fronte beati frãciſci. colorũ varietate diſtinctum q̃ faciem eius miraբiliter venuſtabat. Octauo apud arelatem dum de titulo crucis beatus anthoni⁹ ꝓdicaret in capl̃o. Vidit frater monaldus beatũ frãciſcũ in forma crucifixi ad oſtium capituli fratribus benedicentẽ: cum ipe beatus pater tũc ageret i remotis. Pozro bene ſeruabat beat⁹ frãciſcus qđ ei a domino Exo. xiij. dictum eſt. Erit quaſi ſignũ in manu tua. id ẽ. penitentie tue virtus. ꝛ crux que conſiſtit in gaudio atq̃ pena: erit quaſi ſignũ futurorũ. Et ſequit. Et quaſi appenſum qui ob recordationẽ ante oculos erit ſcz crucifixus ihs. Ut ſicut qđ añ oculos pendet obliuioni minime tradi põt: ſic nec nec paſſio christi a te iugit̃ meditata. Dicit eñ ꝓpheta in ꝑſona ei⁹. Ponebã dominũ ſcilicet crucifixum in cõſpectu meo ſemp. Hec octo teſtimonia credibilia facta ſunt nimis teſtimonium pstãt huic none apparitioni: quãdo ei christus impreſſit ſacra ſtigmata. ꝛ huic tanq̃ diſpoſitiones ꝓambule congrue ꝓceſſerunt. Sicut ergo domin⁹ Bonauent⁹. in maiori legẽda ait christus ihs crucifixus intra mentis beati franciſci vbera: vt myrrhe faſciculus mirabiliter atq̃ iugiter morabat. in quẽ optabat ꝓ exceſſuũ amoris incendiũ totaliter tranſformari Pozinde crucis myſteriũ magnũ et mirum in quo chariſmata gratiarũ ꝛ merita virtutum. ꝛ theſauri ſapientie ꝛ ſcientie dei. tam alta ꝓfundi tate velant. vt a mundi ſapientib⁹ ꝛ prudentibus ſit occultum: tam plene fuit huic pauperculo reuelatum: vt omnis vita ipius non niſi christi dulcedinem ſapet. ꝛ non niſi gloriã crucis predicaret.

nota

De apparitione ſeraph.

Secundo hec ſtigmata beato franciſco impreſſa fuerũt virtute admirationis ꝓmotiue. Oues quippe iacob in aſpectu virgarũ varios fetus ꝓtulerũt. Apparuit eñ ei ihs in ſpecie ſeraph. Nã ſicut recitat dominus Bonauent⁹. cuꝫ eſſet beatus frãciſcus in loco excelſo qui dicit mons aluerne. ꝛ in ei⁹ parte occidentali mane in auroza circa feſtum exaltationis ſancte crucis celeſtiũ deſiderioꝫ ardentioꝫ flãma ſuccẽſus: ſupnarũ cepit imiſſionũ cumulatius dona ſentire. Dum igit̃ ſeraphicis deſiderioꝫ ardoribus ſurſũ ageretur i deum. ꝛ affectus compaſſiua teneritudine i eũ tranſformaret. cui ex charitate nimia crucifigi cõplacuit. in latere montis orans. vidit ẽſi ſpeciem vnius ſeraph ſex alas tam fulgidas quaſi

ignitas de celozum sublimitate descẽdere. qui volatu celerrimo ad aeris locum viro dei propinquũ gueniens. non solum alatus: sed etiaz crucifixus apparuit. Manus quidez ⁊ pedes habens extensos et crucifixos alas ꝺo sic miro modo hincinde dispositas vt duas super caput erigeret. duas ad volandũ extenderet. duabus vero reliqs totuz corpus circũplectẽdo velaret. Hec videns vehementer obstupuit: mixtũ qꝫ doloze gaudium mens eius incurrit. dum i gratioso aspectu sibi tam mirabiliter ꝯ familiariter apparẽtis excessiuã quandã ꝓcipiebat leticiã. ⁊ dira ꝓspectu crucis affixio ipius animã compassiui dolozis gladius ptrãsibat. Intellexit siquidem illo dicente interius ꝙ apparebat exterius. Quicz passionis infirmitas cuz imortalitate spiritus seraphici nullatenus cõueniret: ideo tamẽ huiusmodi visio suis fuerat ꝓsentata ꝓspectibus. vt amicus ipe christi ꝓnosceret se non ꝑ martyriũ carnis: sed ꝑ incẽdium mentis totũ in christi ihu crucifixi expssam similitudinẽ trãsformãduz.

Qd sterũ sex alaz glozioſi seraph

Splendoz alarum indicat radiosam illuminatioñ intellect⁹ glozioſi frãciſci Ignitura vero earum alarũ ignitionẽ cozdis ⁊ affectus illi⁹ apte demõstrat. Et ex alemysticũ habẽt in franciſco ſignificatũ. Unde due ꝑme reſpectu dei ſunt aſpectus veritatis ⁊ hauſtus charitatis. due reſpectu ꝓximi: ſunt vis illuminatiua ⁊ vis inflãmatiua. due sũt reſpectu ſui ſunt inocẽtia ⁊ iuſticia ſeu cuſtodia ⁊ diligentia que oĩa fuerũt in beato frãciſco. Sed quia totus ardoz ſpũſſancti in eternũ diffundendus ſup humanã naturã de ardoze crucis ⁊ ꝺ imẽſurabilis chriſti amoris plagis oziginem habet: ideo inter alas ſplẽdidas ⁊ ignitas iſtius ſeraph⁹ chriſti crucifixio oſtenſa eſt. Hoc igit mirabiliorũ admiratiõe ſuſpẽſus beatus franciſcus totus ꝓmouebat vt ipius seraph figuret effigie.

Uis triplex diuini amoris

Certio fuerũt impſſa hec ſtigmata virtute dilectionis ꝓfectiue vnitiue ⁊ trãſformatiue. Habet eñ diuinus amoz ⁊ ardoz vim triplicem in ſuo effectu. Primo eñ habet vim liquefactiuã. Ideo tãta fuit ardẽs charitas beati franciſci ad chriſtũ crucifixũ ieſum ꝙ igneus ihs ſcintillãs diuinitate ⁊ cãdeſcens flãmea charitate ⁊ humane facie apparẽte ſupza coz ⁊ corpus illius tam fl̃ meũ igneuz ⁊ vigoroſũ effudit ꝙ factum eſt coz eius tanqz cera liqueſcẽs. Secũdo amoz ille habet vim figuratiuam ad modũ cere fluẽtis in ſculpturaz ſigilli. ideo beatus frãciſcus tali liquefact⁹ ardoze mente ⁊ carne totus defluxit ĩtoa ſculpturam vulneris apparẽtis ihu: ⁊ amãs in amatũ ꝙ vim huius amoris tranſformat⁹ eſt. Proinde tota trinitas ꝙ chriſtũ ait illud Gen̄. j. Faciamus hominẽ ad imaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ noſtram: quia imaginẽ ſue paſſionis impreſſit in corpe ⁊ ſimilitudinẽ impreſſit mẽti. Tertio vero amoz ille habet vim reſolutiuam atqz depaſcens terreſtrẽ materiã ſemper tendit ad ſũma. ideo talis amoz coz beati frãciſci depaſcens et carnem illius incendẽs eam inflãmando crucifixo cõfiguravit. Atqz completuz fuit in illo ꝙ antea affectuoſiſſime poſtulabat dicẽs. Abſorbeat queſo domine mentẽ meam ab omnib⁹ q̃ ſub celo ſunt ignita ⁊ melliflua vis tui amoris vt amore amoris tui moziar: q̃ amore amoris mei dignatus es mori. Unde iam cum apoſtolo ad Gal̄. ij. dicere poterit. Uiuo autẽ iam nõ ego: viuit ꝺo in me xp̃s. Et illud ad Gal̄. vl. De cetero nemo mihi moleſtus ſit. Ego enim ſtigmata domini ihu i coze meo poza gratia domini noſtri ihu chriſti. Ad q̃dem verbum papa Nicola⁹. iij. in declaratiõe regule noſtre vt habek extra de verbo. ſigni. c. exĳt q̃ ſemiatli. vj. de frãciſco intelligit eſſe dictum: cum nec paulus nec alius ſanct⁹ auctozitate eccl̃ie legatur in corpore ſuo portaſſe ſtigmata hec ſacra. Merito ergo dicere poterat cum ꝓpheta Inflãmatuz eſt coz meũ ⁊ renes mei cõmutati ſũt ⁊ ego ad nihilum redactus ſum.

De triplici ſtigmatum dignitate ⁊ que ſit illa. Capitulum. iij.

Certio ꝺo hec ſacra ſtigmata ex pte beati frãciſci iudicãt ſublimiſſimã digni/tatẽ. Triplex eſt eñ dignitas ſtigma/tum eius. Prima eſt ipoz ſtigmatũ formatio ſecũda miraculoz̃ multiplicatio. tertia ꝓiuilegioz̃ admiratio.

De forma ſtigmatuz.

Prima vero dignitas ipoz ſtigmatuz eſt eoz̃ formatio. Ait eñ domin⁹ Bonauent̃. in legẽda minoz ꝙ poſt ſeraphicã apparitionẽ ſicut dictũ eſt diſparẽs viſio poſt archanũ ⁊ familiare colloquiũ. mentẽ ipius ſeraphico ĩterius inflãmauit ardoze carnẽ ꝺo crucifixo cõformi exterius inſigniuit effigie tanqz ſi ad ignis liquefactiuã virtutez ſigillatiua eſſet impreſſio ſubſecuta. Statim nãqz in manibus eius ⁊ pedibus apparere ceperunt ſigna clauorum ipoz̃ qz capitib⁹ in ĩteriori parte mannũ ⁊ ſupioz̃ pedum apparentib⁹ ⁊ eoz̃ acumini/bus exiſtentib⁹ ex aduerſo. Erantqz clauoruz capita in manibus ⁊ pedib⁹ rotunda ⁊ nigra. ipa vero acumina oblonga retorta ⁊ repcuſſa: que de ipa carne ſurgentia carnẽ reliquam ex-

cedebant. Sic qdem repcussio ipa clauoꝝ ꝑb pedib⁹ adeo eminens erat et extra ptensa: vt non solū plantas solo libere aplicari non sineret. verūetiam intra curuationē arcualem ipo rum acuminū faciliter imitti valeret digit⁹ manus. sicut ꝛ ab eis ipe accepi qui oc̄is ppꝛijs ꝓspexerūt. Dextrū quoq; latus quasi lancea transfixū rubra cicatrice obductum erat. qō se pe sanguinē sacrū effundēs tunicā ꝛ femoralia in tanta copia respergebat vt postmodum fratres ea lauantes ꝑ tēpoꝛe aduerterēt: q; sicut in manibus ꝛ pedibus sic et in latere famulus christi expꝛesse haberet impꝛessaꝫ similitudinē crucifixi. Hec ille.

De duodecim miraculis stigmatū beati francisci.

Secūda dignitas stigmatū beati francisci. ē miraculoꝝ multiplicatio. Ex antedictis verbis Bonauēt. duodecim miracula in stigmatib⁹ beati francisci notari ꝛ numerari possunt. Pꝛimū miraculū est: qꝛ non tm̄ manus ꝛ pedes apparuerūt ꝓforati sed etiā cōclauati: quia in eis claui apparuerūt Secundū qꝛ capita clauoꝝ erant rotūda et nigra adinstar ferri: cum tamē carni ꝛ neruis silēs in q̄bus vel ex quibus extiterūt esse debuerunt. Tertiū qꝛ ipa clauoꝝ acumina erant oblōga retoꝛta ꝛ repcussa: cū nec incus nec malleus fuerint ibi. sed tm̄ ignis spiritussancti et malleus christi omnipotētis. Quartuꝫ qꝛ ꝓdicti claui sicut ex p̄cedentibus colligi potest fuerūt a manib⁹ christi fabꝛicati vel de subiecto ppꝛij carnis beati francisci. aut de materia noue creationis quēadmoduꝫ attestatur papa Alexā. iiij. in ꝓuilegio de stigmatib⁹ sacris. Si q̄s haberet ō vera veste dn̄i nostri ih̄u christi qua. s. sacrum illud fuit ꝓtectum coꝛpus. atq; de hoc certus esset. aut haberet aliq̄d q; manus beate virginis fabꝛicauerūt. vel saltez ꝓtrectauerūt vel haberet aliquid simile. magnum se habere thesaurum estimaret. atq; multo veneraretur obsequio ꝛ deuotione: cū sepius talia impendantur multis reliquijs ꝛ christi ꝛ beate virginis aliozūq; sanctozū de quibus nulla certitudo habet: q̄to igitur maioꝛ deuotio atq; veneratio adhibēda est reliquijs que non tm̄ tetigerunt sacratissimū coꝛpus christi: sed a sanctissimis manibus suis facte seu create sunt. Que q̄dem sicut ex p̄dictis patet fuerūt claui stigmatum beati francisci: quos ipemet ppꝛijs manibus creauit. ꝛ fabꝛicauit sicut attestat Alexāder. iiij. papa pꝛedictus. Nec recolo me legisse nec repisse aliquid aliud imediate fabꝛicatuꝫ a manib⁹ ih̄u christi qō ab ecclesia fuerit apꝛobatum: nisi hos clauos ꝛ stigmata hec sacra.

Quintuꝫ est: quia in loco ossoso et neruoso nō in molli hec stigmata sūt impꝛessa. quod nō potest vehemēti imaginationi attribui sed miraculo dei sicut ex p̄cedentibus patet. Sextum quia claui pedum atq; manuū cū essent neruei seu carnei: tamē q̄si adinstar ferri erant duri solidi atq; fortes. Septimū quia claui non erant bꝛeues tm̄ capita ꝛ acumina habentes: sed erant longi vtpote transeuntes manus ꝛ pedes. ꝛ ad ptem aliam resultātes. Octauum quia claui taliter recuruabant a parte exteriozi qui ꝯo in pedibus in ptibus inferiozibus. Hec autē recuruatio taliter i pedib⁹ eminens erat: q; intra arcualem curuationē ipoꝝ digitus imitti valebat. Nonū quia dextrū latus quasi lācea trāsfixum ꝛ aptum rubꝛa cicatrice obductū erat. Decimuꝫ quia lateris plaga sepe sanguinē sacrū effundēdo tunicam ꝛ femoralia in tāta copia respergebat: q; ea lauari necesse erat. Undecimū qꝛ laterale vulnus tanto tēpoꝛe nō putrefiebat. Duodecimū quia ꝑ bienniū cuꝫ apto latere supꝛa naturam beatus frāciscus vixit.

De duodecim ꝓuilegijs stigmatū beati francisci.

Tertia dignitas hoꝛū sacroꝝ stigmatum est pꝛiuilegioꝝ admiratio. Duodecim nempe sunt ꝓuilegia q̄bus exoꝛnatus ē beatus frāciscus cū adeptus est hec sacra stigmata. Pꝛimum dicit sactificatio. scōm multiplicatio. tertiū supꝛessio. q̄rtū ꝓfirmatio q̄ntū assiłatio. sextū ꝓsolatio. septimū martyrizatio. octauū pfectio. nonū canonizatio. decimū exaltatio. vndecimū honoꝛatio. duodecimū glozificatio. Pꝛimū ꝓuilegiū ꝛ sanctificatio: qꝛ in hac stigmatizatiōe ita ꝑ spm̄sanctū sactificat⁹ ē: vt moze ap̄loꝝ vlteri⁹ moꝛtaliter nō peccaret. cū talis trāsfoꝛmatio aie ꝛ coꝛpis atq; talis stigmatizatio q̄ in eo pseuerauit vsq; ad moꝛtem cū moꝛtali culpa videt nō posse stare. Secūduꝫ est multiplicatio. Credo em̄ q; tunc copiosioꝝ gr̄a ei multiplicata sit q̄ꝫ antea haberet: eo q; foꝛte gratia ꝑuia ad talem et tātā transfoꝛmationē sufficiēs nō fuisset: quēadmodum dicunt doctoꝛes de beata virgine. q; añ verbi incarnationē erat gratia plena. Licet ergo illa sufficeret ꝑ eius sanctificatiōe: tamē nō sufficiens erat pꝛo eterni verbi incarnatione. Pꝛoinde scd̄a sanctificatio illi tradita est: que ꝑ tanto mysterio sufficiebat. sic ꝛ de beato frāciſco in ꝓposito dici potest. Tertiū fuit supꝛessio: quia per gr̄aꝫ fomes peccati in eo supꝛessus est. Unde deuotū ꝛ ꝓbabile est credere q; seraphica manus ih̄u tunc illam carnem purgauit ab oīi rebellione. q; extūc nihil ha/

buit impellēs ad malum .et habuit illum incitans ad omne bonū. ⁊ maxime ꝓsiderata eius cum deo vnione ⁊ adhesiōe que cū deo vnus spūs factus erat. ac p ꝓsequens fomes ī eo suppressus ⁊ sopit⁹ fuit. Ait eñ apostol⁹ .j. Cor. vj. Qui adheret deo vnus spūs est cum eo.

¶ Quartū ē ꝓfirmatio: sic scz q; a gratia nūq; caderet. Nam ⁊ magdalene Luc. x. dictuz est. Maria optimaz ptem elegit que non auferet ab ea. Dic ppterea credi pōt q; p hoc signaculum dei viui sanctissim⁹ pater accepit arram p manendi in gratia ⁊ specie beatitudinis eterne cuz iam p reuelationē antea habuisset q; ei dom⁹ dederat remissionē peccatoꝝ. ¶ Quintū est assimilatio siue expressio. Per hanc quidez stigmatizationē facta est in eo similitudo ⁊ expressiua forma crucifixi ihu: cui⁹ passio in suis mēbris fuit in ipo ihu impressa quasi tota trinitas in hoc mysterio p ihēm dixerat illud Gen. j. Faciamus hominē ad imaginē ⁊ similitudinem nostrā eo q; imaginē passionis sue impressit in eius corpore. ⁊ similitudinez figurauit in eius mente. ¶ Sextū est consolatio. Cum eñ mētalis ⁊ corporalis crux christi haberet lōgitudinē gaudij: ⁊ latitudinē doloris. quia dolebat ⁊ gaudebat p dei voluntate ⁊ p nostra redēptione que erant q̄si duo ligna .⁊ amor erat quasi cōnectens clauus vnde prima duo origi nem attrahebāt: ppterea hanc passionē ⁊ crucem cōmunicādo christo glorioso francisco necesse fuit ei hec tria sentire. ⁊ in ea totaliter trāsformari Proinde triplicē sensum de cruce christi expiebat scz doloris ⁊ gaudij: iuxta q̄titatem ⁊ ꝓportionē diuini amoris. Ad que sentienda illum ⁊ oēs alios hortabat apostolus dicens ad Philip̄. ij. Hoc eñ sentite in vobis qđ est in christo ihu. ¶ Septimū est martyrizatio qđ ex p̄cedenti originem habet. Porro acerbissimus fuit dolor mētalis ⁊ pena corpalis passiōis christi: sicut declarauim⁹ supra sermone. lvj. parte. j. ⁊ in trib⁹ articulis ei⁹. Hē talem quipe dolorē passionis christi per compassiuā trāsformationē anteq; stigmata illa sacra suscepit p biennīū .id est. vsq; ad mortē tāmente q; carne in cōtinuo martyrio vitam duxit. Merito ergo Exo. xxv. c. in mysterio ō beato francisco dictū est. Quis similis tui in fortibus domine. id ē. iter alios sanctos .q̄s similis tui scz in dolore mētali ⁊ pena corporali et stigmatib⁹ sacris scz nisi gloriosus franciscus qui est magnificus in sanctitate. terribilis scz demonib⁹ ppter stigmata sua. atq; laudabilis scz angel⁹ et hoīb⁹ . ⁊ faciēs mirabilia? ¶ Octauū est p̄fectio. Fuerūt nempe hec stigmata signa sūme p̄fectionis in eius anima ⁊ carne Speculum eñ maculatū atq; turbata atq; siue lutosa non reddunt speciē. sicut politum speculum ⁊ aqua purissima ⁊ quieta. O q̄ p̄fecte redderet speculū figurā ꝓpositaz quādo tante virtutis esset q; etiam ex p̄te plumbi decoꝝ redderet speciem atq; clarā. quēadmodū faceret ex parte vitri. Vitri similitudinē tenebat anima glorioſi francisci: plūbi autē caro. Quis igitur p̄fectionis decoꝝ fuit in ei⁹ anima ad reddendū imaginē crucifixi! quando in ei⁹ cruce carne sic sculpta refulgebat figura redēptor⁹ nr̄i? Quippe inestimabile signū p̄fectionis eius fuit figuratio talis: hanc similitudinez eu apozās in ei⁹ carne. Nam ad tantā sinceritatē mentis ⁊ mūdiciam carnis deductus est: vt iam videretur statum innocētie assecutus. Nam legitur in legenda sua. quasi creaturis omnib⁹ etiam insensibilibus impasse: vt in hoc gradu innocentiā excedat nature. Nam ignis suum tempauit ardozem. Et aer in nocte claram p̄buit lucem. Et aqua suum mutauit sapozē. Et petra sicca sapidū reddidit fontem. Et sic inn ocēti francisco oīnia ꝓbentur ei emēta parere ⁊ obedire.

¶ Nonū est canonizatio et a deo aprobatio. Nam hec sacra stigmatizatio beati francisci sāctitatis ei⁹ aprobatio ⁊ autēticatio fuit .p bullam crucifixi dei viuētis. Qđ declarātes plures sūmi pontifices diuersis ꝑuilegijs hec ꝓfirmauerūt Quoꝝ ꝑmus fuit Greg⁹. ix. qui beatum franciscū cathalogo sanctoꝝ non soluz ascripsit: verūetiam de stigmatib⁹ eius plures bullas ꝓfecit. Prima incipit Cōfessoꝝ domini glorioſus. Secūdaz vo scripsit cōtra quosdaz oblocutoꝝ ⁊ impugnatoꝝ stigmatū p̄dictoꝝ. Et incipit. Usq; ad terminos orbis terre p̄sumptionis tue signa ꝑtendent ⁊c. Secūdus papa fuit Alexā. iiij. Qui de p̄fatis stigmatibus tres bullas fecit. Prima incipit. Grāde ⁊ singulare miraculū. Secūda incipit Benigne diuine oratio voluntatis. Tertia incipit Inoue leticie militātis ecclesie. Prefati igit sūmi pontifices asserunt in ꝑuilegijs antedictis stigmata nō solum oculis aspexisse. sed etiā fide dignissimis testibus aprobasse. Tert⁹ fuit papa Nicolaus. iij. Qui bullaz p̄dicti Greg. aprobauit. Secūdo quoq; in declaratiōe nostre regule extra de verb. signi. li. vj. c. Exiit q̄ seminat ⁊c sicut supra ī fine p̄mi articuli dictuz est idem patet. Quart⁹ fuit papa Benedictus qui bullam ordini dedit: q; festum de stigmatibus celebraretur. Ex his patet q; solēnis ⁊ autētica sit canonizatio glorioſi francisci et stigmatū eius. ¶ Decimū p̄uilegiū est exaltatio Nam ex stigmatizatiōe factus est cancellari⁹ ihu christi tenens sigillū. id est. signū dei viui Apoc. vij. q̄ ꝑseruant electi ab ira dei Ezech. ix. Fact⁹ ē etiā legatus ⁊ vexillifer sūmi regis.

De stigmatibus beati francisci

Unde Greg⁹. in ps̄a quā fecit de laudibus beati francisci que incipit caput draconis sic ait: Uerū de christi latere nou⁹ legatus mittit in cuius sacro corpe vexillū crucis cernitur: franciscus p̄nceps iclytus signū regule baiulat scz tanq̄ capitane⁹ noue militie ihu christi Profecto strennuissimos milites faciūt puidi reges in bellis periculosis regalia insignia baiulare. Quia igit̄ francisc⁹ summi regis ihu signū qđ gestauit in corpore singulari ꝓualuit ꝓbitate firmū. Ait em̄ apostol⁹. ij. Timoth. ij. Firmamentū dei stat habēs signaculū hoc. Stetit ergo franciscus in bello temptatiōis in modū firmissimi fundamēti. Nōne vt renouatū fundamentū edificiū ecclesie stabiliuit quēadmodum p̄ visionem domini Innocētij cōprobat̄. Primū quippe fundamētū est ipe euāgelice nostre religionis. Hoc fundamentū humilitas ꝓfundauit. patiētia ꝙquadrauit: pauptas extersit. charitas cemētauit. Oratio et cōtemplatio in fabricam erexit. leuate inquit Hiere. li. signū in syon. Syon speculās et reformans vitam ie su christi fuit anima glorioſi francisci vbi sicut in altiori loco christ⁹ vexillū sue crucis locauit qui lz sit eminētior situ et euidentior visu: non tamē est piculosior casu. Nam idē est altum q̄ ꝓfundū: quia vt dicit Luc. ix. qui se humiliat exaltabit. Et vbi humilitas: ibi christiana sapiētia est. Undecimū priuilegiū est honoratio. Profecto stigmata hec fuerūt in beato frā cisco insignia subtilissime dignitat⁹ atq̄ honoris. O q̄tus honor eisdē vestibus cū ihu celi rege vestiri. Unde merito cōuenit ei qđ Eccl. xlv. dicit. Corona aurea sup caput ei⁹ expressa signo sanctitatis et glozia honozis et op⁹ virtutis desiderio oculoruz ornata. Duodecimū priuilegiū est glorificatio. Naz sicut beat⁹ frācisc⁹ fuit vexillifer ihu christi in eccl̄ia militāte: sic post resurrectionē ꝑm doctores remanētibus in corpe suo ꝓdictis signis: vexillifer erit in ecclesia triumphante.

Articulus. iii. de triplici pfectione atq̄ ꝺ triplici parte euangelice pfectionis: que oia in beato francisco fuerunt in exemplū nostri.

Tertiū mysteriū cōsiderandū est videlicet quid hec sacra stigmata enūciēt ex parte nostri. Profecto hoc indubia fide tenendum est: q̄ in his stigmatibus sacris hec tria inducentia ad imitationē euāgelice pfectionis et cruci formis cōfigurationis ad christuz ihm refulgēt scz ardor charitatis et etiaz splendor veritat⁹ et vigor potestatis ac strēnuitatis Primo q̄dem quia i eis refulget ardor charitatis: habent tepidi inflāmari. Ad inflāmandum quippe humanas mētes ad honorem ihu dilectoris nostri p nob crucifixi et mortui pinguñt cruces mortue. et p peccatorū manus sepius fabricate: et nisi lapidea sunt inflāmant tamen humana corda ob memoriaz christi passi. q̄to magis mouere et inflāmare debet corda humana imago viua. sanctificata. flām ea i carne sancti frācisci sculpta digito dei viui. O ad q̄tam deuotionē accenderet videre et tangere minimū opus qđ manibus suis sacris fecisset. aut tetigisset beata ꝙgo ac benedict⁹ ihs christus q̄to magis id sublime opus qđ ad totius mūdi inflāmationē. sic sapiēter. sic ardenter. et sic mirabiliter fecit. sculpsit. figurauit. et inflammauit. et cōsecrauit. in ipo corpore beati franci sci. Secūdo quia refulget in eis supradicta splendor veritatis: habent deuios exemplariter dirigere et illuminare Plus em̄ mouent facta q̄ verba atq̄ opa credibiliora ꝺmonibus sunt. Proinde facto non tm̄ ꝙbo direxit dominus deuios a via crucis: cum stigmata beato francisco impressit. In compitis quippe viaꝝ erigūtur cruces vt via regia cognoscat⁹ ne ab ipsa vllaten⁹ deviat⁹: sic etiam statuit deus stigmata beati francisci vt palam monstraret q̄ vita q̄ ipe docuit et exemplo mōstrauit pfecte conformis erat vite crucifixi ihu: q⁹ oportuit christum pati: et sic intrare in gloriam suam Luce. xxiiij. Tertio ꝙo quia in eis refulget vigor strēnuitatis et potestat⁹: habēt timidos animare et cōfortare ad ipam euāgelicam et crucifor mē pfectionē. Porro trāseuntes pegre p barbaras natōes. ꝙfidunt quādo deferūt litteras saluicōductus. Profecto nunc in carne beati frācisci vitam quā ipe docuit ꝙauit. Sigillasti bone ihu et ipo intrepide p̄cedente deduxisti populū tuū p̄cedens in columna ignis et nubis. et facies ꝓdigia et signa et mirabilia solus Sed iam veniam⁹ ad ipam euangelicā pfectionem quā beatus frācisc⁹ seruauit: et in cuius testimoniū ipm ihs christus suis stigmatib⁹ sigillauit. Sciendū igit̄ est q̄ radix forma finis complementū et vinculuz pfectionis charitas est: ad quā magister omniū ihs christus legez pphetas. et p ꝙsequens vniuersa dei documēta reduxit Triplex ē charitatis stat⁹ Charitas ergo ipa triplicem habet statū. Unū q̄ppe infimū in obseruantia legaliū mandatoruz. Secundū ꝙo mediū qui cōsistit in adimpletione spiritualiū ꝙsiliorū. Tertiuz supremū i fruitione sempiternaliū iocunditatū et ꝙsolationū Triplex est pfectio. Proinde distingui p̄t triplex differētia pfectionis. q̄ reperitur in scptura sacra. Prima q̄dem necessitat⁹. secūda supererogationis. tertia ꝙo vltimate plenitudinis. Prima inq̄ est perfectio necessitatis Unde

Deut. xviij. dicit Perfectus eris et absq; macula coram domino deo tuo. Glo. absq; macula criminali. Unde Prosper de vita ptemplativa ait. Perfecti sunt qui volēdo qđ deꝰ vult nullus peccatis q̄bus offendit acquiescunt.

Secūda ꝙo est pfectio supererogatiōis. De qua Matth. xix. dominꝰ ait. Si vis pfectꝰ cē: vade et vende oīa que habes et da paupib⁹. Et de hac Hieron. ad Heliodoꝝ inqt. Perfectꝰ seruꝰ christi nihil pter christū habet. aut si aliquid pter ipsum habet pfectus non est.

Tertio ꝙo pfectio est vltimate plenitudis. Unde ait sapēs Prouer. iiij. Justoꝝ semina q̄si lux splendēs crescit et pcedit vsq; ad pfectū diem. id ē. diuine visionis fulgidam claritatez Et de hac ait Augꝰ soliloquioꝝ. j. Vera perfecta ꝛtus est ratio queniens vsq; ad finē quam beata vita ꝙsequitur Prima igit et secūda pfectio a tertia differunt: sic meritū differt a p̄mio Media quoq; differt a p̄ma sicut distinguit ꝙsiliuꝫ a pcepto. Hec oīa fuerūt in beato frā cisco: vt patet ex eius legenda. Oīa ꝙo tam pcepta q̄m ꝙsilia referuntur ad charitatis illius impletionē et obseruātiā. quā. j. Timoth. j. sic describit apostolus dicēs. Charitas ē finis p̄cepti de corde puro. ꝙscientia recta. et fide nō ficta. In q̄bus verbis insinuat triplicē charitatis actum. Primo declinare mala. secundo pfectā bona. tertio patiēter tollerare aduersa. Nā p̄mo ppter declinationē maloꝝ dicit đ corde puro. Secūdo ppter pfecutionē bonoꝝ: dicitur de cōscientia bona. Tertio vero ppter aduersoꝝ tolerantiā subdit: de fide nō ficta. id ē. non fictili et fragili sed cōtra aduersa fortī. Et potest esse thema: cum q̄s loquit de euāgelica pfectione. Quia ꝙo hic triplex charitat⁹ actꝰ duobus modis ab habitu ꝛtutis egredit. vel m̄ legem p̄cepti et obligationis necessarie vel vniuersalis vel m̄ legem ꝙcilij et obligatiōis spōtanee et specialis et sequēs includit primū. et supadditq̄tum possibilitas viatoris admittit. Hinc est qꝫ scōm cum p̄mo dicit pfectuꝫ. respectu tamē secūdi dicitur impfectum. Unde Ambro. lib. j. de offi. ait. Officiū omne aut medium aut pfectum est. Quod q̄dem scripturarum auctoritate pbare possum⁹. Habem⁹ enī in euāgelio dixisse dominū si vis ad vitam ingredi m̄a mādata. Non homicidiū facies. nō adulterabis: hec media sunt officia quibus aliquid deest. Ideo sequit. Si vis perfectus esse vade et vende oīa que habes. et da paupib⁹ et veni sequere me. Hoc est igit pfectum officium quod greci catoꝛethonta vocāt quo corrigunt oīa que aliquos poterunt habere lapsus. Hec ille. Cum igit de pfectione euāgelica loquitur m̄ cōmuniez acceptionem: đ hac media loqui intendimus. Ex dictis igit colligi potest qꝫ euangelica perfectio est ꝙformitas viatoris ad christū per illum virtutis habituꝫ quo superogatiue declinant mala: efficiūtur bona: sufferunt aduersa. In his nanq; tribus tres ptes euangelice pfectionis ꝙsistunt quas pfecte cōsecutus est beatus frāciscus. In hui⁹ mysteriū christus ꝙsignauit eum stigmatibus sacris: in testimoniū ꝙsūmate imitatiōis et pfectionis euangelice.

Q in trib⁹ consistit ps prima euangelice pfectionis Cap. I.

Prima pars perfectionis est declinare mala. Quia apostol⁹ vbi s̄. ait. Finis p̄cepti est charitas đ corde puro ꝙ̄ro cum ex ꝙuersione deordinata ad triplex cōmutabile bonū scz exterius inferius et interi⁹ omne peccatū originē trahit m̄ ꝙcupiscentiā oculoꝝ ꝙcupiscentiā carnis et ſupbiā vite. Et hec tria vitari habeant non soluꝫ q̄tū ad actū atq; ꝙsensum. qꝫ fit p virtutes illis opositas: verūetiam q̄tum ad occasionē. et hoc quidem fit pmotiuū imerito. et expediens ad salutem. Perfectionis magister ihs ad pfecte declinandum ꝙcupiscentiā oculoꝝ cōsulit. qꝫ hec oīa tēporalia relinquant iuxta p̄allegatuꝫ Mat. verbū si vis pfectus esse. vt s̄. Ad pfecte declinandū ꝙcupiscentiā carnis edocet qꝫ oīs exigentia vel ꝙcupiscentia m̄ actuꝫ generatiue potentie absc̄dat. Proinde Matth. xix. dicitur. Sunt eunuchi q̄ castrauerūt se ppter regnum celoꝝ q̄ potest cape capiat. Ad pfecte vero declinandū ſupbiam vite. suadet qꝫ voluntas ppria abneget. Juxta illud Matth. xvj. Qui vult venire pꝰ me abneget se et̄. In hac igitur triplici superogatiua declinatiōe triformis originis oīs mali ptem primā euāgelice pfectionis ꝙsistere. et sacra scriptura insinuat: et veri doctores astruūt. et sancti patres religionū institutores affirmāt.

Q euāgelice pfectionis scda pars i duob⁹ ꝙsistit Cap. II.

Secūda pfectionis pars ꝙsistit in superogatiua ꝓsecutione bonoꝝ que m̄ duplicem vitam scz actiuā et ꝙtemplatiuam in duob⁹ cōsistit. Primo q̄dem in cōdescensione ad primuꝫ. Secūdo in surſū actione mentis in deū. Primo quidem in ꝙdescensione ad proximū. Hec autē superogatiua condescensio charitatis ad primuꝫ in hoc cōsistit m̄ qꝫ iusticie legem et misericordie amoris signa et beneficia non solum ad amicos: verūetiā ad inimicos benignitate largiflua ꝓtendatur. Scōm illud Matth. v. Diligite inimicos vestros: benefacite his q̄ oderunt vos. et orate ꝓ

De stigmatibus beati francisci.

pſequẽtibus ⁊ calũniantibus vos. Et eſtote p̃fecti ſicut pater veſter pfectus eſt. Secũdo autem p̃ hunc modũ ſuperogatiua ſurſũ actio mentis in deum in hoc attendit: vt ſm legem mentalis mũdicie atq; pacis p̃ amorem exta/citum in diuinos ſplendores ⁊ ardores: ſacra mens ⁊ deuota ſcotiat ⁊ patiat exceſſũ. Scdz illud apoſtoli. ij. Cor. v. Sine mẽte excedim⁹ deo: ſiue ſobrij ſum⁹ vobis. Charitas eñ chriſti vrget nos. Et ad Heb. v. Perfectoꝝ eſt ſolidus cibus: eoꝝ q̃ p̃ ipa ꝓſuetudine exercita/tos habẽt ſenſus ad diſcretionẽ boni ⁊ mali.

De iocunda aduerſorũ perpeſſiõe in qua euangelica perfectio conſummatur. Capm̃. iii.

Tertia denicꝝ pfectio euãgelice cõſiſtit in ſuperogatiua perpaſſione aduerſi. Hoc q̃dem attendit non ſolum in hoc vt quis patienter aduerſa pferat. cuz ſic ſuperueniunt q̃ ſm legem dei declinari nõ poſſunt quoniã ad hoc tenent: verũetiam vt exferuo/re diuini amoris illa p̃optet deſiderio magno ⁊ cum gaudio magno ſuſtineat illa. Scdz illd Jac. j. Omne gaudium exiſtimate fratres cũ in temptatiões varias incideritis. Et p⁹. Patientia opus pfectum habet. Vt ſitis pfecti et integri in nullo deficiẽtes Hec nanq; eſt ꝓſummatio pfectionis ⁊ charitatis. iuxta illd Joh. j. Perfecta charitas foras mittit timorem.

De arca ſpũalis pfectionis Scdm hoc igit arca ſpũalis pfectionis cum ſit inferius trica/merata ⁊ bicamerata in bicubico conſumatur Hoc ſanc pfectionis archanũ ſaluator ⁊ magiſter noſter exemplo mõſtrauit in ſeipo. tanq; i monte ſublimi: qui totus eſt ſplẽdor pfectiõis ſpeculum ⁊ exemplar. iuxta qd ipe teſtat Luce. vj. dicens. Perfectus autẽ omnis erit: ſi ſit ſicut magiſter eius. Proinde in huius ſignifi/cationem cum hanc pfectionem apoſtolos docere voluit. vt dicit Matth. v. in montẽ con/ſcendit non turbas impfectas alloquẽs. ſed ſuos diſcipulos quos ad culmẽ pfectionis exal/tare decreuerat. Et p̃ea ordinatiſſime octo beatitudines eos docet. Nam primo dicens. Beati pauperes ſpiritu: inuitat ad pfectã abdicationẽ tẽporaliũ poſſeſſionũ. Secundo addens. Beati mites inducit ad abnegationẽ p̃priarũ volũtatũ ⁊ ſenſuũ: quibus quis imitis ⁊ pteruus efficitur. Tertio ſubdens. Beati q̃ lugent: incitat ad pfectam carnaliuz voluptatum deteſtationẽ. Dehinc ſubiungens. Beati qui eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſticiã. ⁊ beati miſericordes: attrahit ad iuſtam ⁊ piam ꝓdeſcenſionez p̃timoruz ſuppoꝛtationẽ. Poſt hec ſubiũgẽs mundo corde ⁊ beati pacifici: allicit ad ſurſum actionẽ lympidã in intellectu. ⁊ tranquillaz et pacificam in affectu quibus anima pfecti viri hieruſalẽ cõformis efficitur que viſio pacis interp̃tatur. Tandem ꝓcludens Beati qui pſecutionem patiunt p̃pter iuſticiã. quoniã ipo/rum eſt regnũ celoꝝ: quaſi circulũ faciens ad p̃incipium redit quia in hoc vno ſũma complet ur vniuerſoruz. Ac per hoc ſeminaria pfectio minoꝛis mũdi in eſſe repationis ⁊ gratie: dire/cte coꝛreſpõdet ſenarie p̃ductioni mundialis machine in eſſe nature. Unde ſicut illoꝝ tria p̃ima ptinẽt ad diſtinctionez tria ſequẽtia ad ornatum: ſic ⁊ in his tria p̃ma quaſi diſtinguẽ do ſepent anime vires ab vniuerſitate maloꝝ vt habeat eſſe purum ⁊ diſtinctũ: tria ſequẽtia quaſi adoꝛnãdo eaſdem reducunt in deum vt habeat eſſe decoꝝ ⁊ pfectum. Poꝛro tanta ſi deſcendat ad ſingula ⁊ tam mira coꝛreſpondẽtia oꝛdinis. tanteq; ſimilitudinis ſymbolũ vt illud qd poſt ſex dierum opera dicit. Igit p/fecti ſunt celi ⁊ terra ⁊ oñis ornatus eoꝝ in anima viri pfecti videat eſſe completũ p̃pter qd inſtar triũ p̃imoꝝ operum que ſunt mũdi fundamenta et triũ ſequentiũ complemẽta trta p̃ima cadunt ſub voto: tria vo ſequentia ſub deſiderio. In hui⁹ q̃dem rei teſtimoniũ beatus pauper patriarcha frãciſcus in p̃ncipio regule ſue tria p̃ma p̃poſuit vt vouenda tanq; fundamẽta dicẽs. Regula ⁊ vita fratrũ minoꝛũ hec eſt ſcz domini noſtri ihũ chriſti ſanctuz euãgeliuz obſeruare: viuẽdo in obedientia. ſine p̃prio. ⁊ in caſtitate. Alia vero tria poſtmodũ deſiderãda cõmendat tanq; cõplemẽta dicẽs. Attẽdãt fratres q̃ ſup oñia deſiderare debẽt habere ſpiritũ dñi: ⁊ ſanctum eius opationez, oꝛare ſemp ad deum puro coꝛde. ⁊ habere humilitatẽ ⁊ patientiã in pſecutione. ⁊ infirmitate. ⁊ diligere qui vos pſequũtur. reꝓhendunt ⁊ arguũt. Ubi certe illa tria tangit. Vaz p̃mittit ſurſum actionẽ in deuz. Subiungit vltimo ꝓdeſcenſionẽ ad p̃imũ. Et interponit in medio tolerantiã aduerſoꝝ. Igitur in tribus p̃imis vir pfectus crucifigit mũdo. Tribus vo ſequẽtib⁹ ꝓformis efficit deo: vt quaſi ſex alis ſeraphicis a mũdialib⁹ eleuetur: ⁊ in diuina feratur. Proinde huic paupculoſacto frãciſco qui pfectionẽ euãgelij pfecte ſuauit ⁊ docuit i apparitione ſeraphica ſtigmata ſua tanq; ſigillum approbatiſſimũ ihs impſſit. vt ꝓtra finalium tempoꝝ piculoſam caliginẽ manifeſtũ nobis in via pfectiõis oſtẽderet ſignũ quo reduceremur in chriſtũ pfecte virtutis exemplar ⁊ finem. Qui cuz patre ⁊ ſpũſancto benedictus laudabilis ⁊ ſempiternaliter glorioſus. ⁊ glo/rificãdus. viuit ⁊ regnat cũcta p̃ ſuo libito gubernãdo p̃ infinita ſecula ſeculoꝝ.

Feria.iii.post dominicaz resurrectionis de litibus z desideriis animarum tam bonis q̄z malis. z de matrimonio z fornicatõe spũali. Ser.LXI

Mittite in dexteram nauigij rhete z inuenietis Jo. xxj. z in cuãge.ho. Scdz nempe mysticũ intellectuz nauigiũ ẽ aia pegrina in mari huius seculi ꝓcelloso cui ad sinistrã a domio ꝓstituta sunt corpalia z tpalia bona: ad dexterã vo spũalia z eterna. De quibus dicit Can.ij. dicit aia sponsa christi. Leua eius sub capite meo: z dextera illius amplexabit me. Per leuaz ꝓsperitas vite ꝓsentis signatur. Unde Prouerb.viij. salomon ait. In sinistra illius diuitie z gloria: que tamen oĩno trãsitoria sunt z occidua. Proinde occidentalis ps mundi in mysteriũ sinistra illius denotatur. Et p caput ipa mens significat: eo q̄ interioris homis sit pars suprema. Sub hoc capite tũc est leua dei: cum ipa mens eternoz amore oĩa tẽporalia spernit sicut ppheta ait. Oia subiecisti sub pedib⁹ eius Per dexterã pfecto in qua viget sensus et virtus. spũalia et eterna mystice designant: que maxime comphendun tur in charitate. que h incipiens pficitur i gloria sempiterna. Unde apostol⁹ ait.j.Cor.xiij Charitas nunq̄ excidit. Unde etiam ppheta ad dominũ ait. Delectatiões in dextera tua vsq̄ in finẽ. Et iterũ alibi idez ait. Illuc manus tua deducet me: z tenebit me dextera tua. De hac denicq̄ dextera ania ait dicẽs. Et dextera illius amplexabitur me. Non eñ dicit amplexatur sed amplexabit. Nam in ꝓsenti vita talia spũalia bona modicũ ꝓgustant: sed in futura vita dextera sua amplexabit animã iam beatam eam in seipo glorificãdo. Rhete siquidẽ humanũ desideriũ est quo libere piscari possumus in tẽporalibus z eternis. Consulit igitur nobis dñs piscari in spũalibus et eternis que maxime ꝓsistunt in charitate: ideo in verbo p posito ait. Mittite in dexteram nauigij rhete et inuenietis scz p̃dicta bona. Ut ergo piscari fructuose valeamus triplex desiderium quasi triplex rhete distinguam⁹ ad ꝓsens. Primum est desideriũ naturale. scdm est desideriuz virtuale. tertiũ est desideriuz criminale: que oĩa a dño cognoscunt Unde ppheta in.xxxij.ps ait. Dñe ante te desideriũ meũ scz p̃dictũ. Ad potest esse aliud thema in materia occurrenti. Uel dici potest q̄ hoc triplex desideriũ sit triplex sitis ꝺ qua Job.vij.dicit domin⁹. Si q̄s sitit veniat ad me z bibat. Quod potest eẽ aliud thema p feria.iij.post dominicã de passiõe Uel est triplex esuries. Luce.j. Esurientes impleuit bonis.

Articulus primus de triplici desiderio humane nature.

Primũ desideriuz est naturale Et hoc tripliciter ꝓsiderare valemus Primo ꝼm q̄ est in natura incorrupta. Scdo ꝼm q̄ est in natura corrupta. Tertio ꝼm q̄ est in natura libera.

De triplici desiderio eternoruz qꝺ habet natura humana cum non ẽ corrupta. Capitulum.i.

Primo ꝓsideremus desiderium ꝼm q̄ est in natura incorrupta. Ad cuius intelligentiã notandũ est. q̄ cum de⁹ sit termin⁹ z vltimus finis omniũ motionuz anime rõnalis: sitq̄ desideriũ eius cumulatissima plenitudo. ac omniũ laborz eius pax exupans omnẽ sensum. Hinc ẽ q̄ anima iam beata amore castissimo tribus potentijs suis in deum trinum z vnum p gloriã ꝓtinue ferẽ z trãsformatur: z hoc quo ad tres anime vires. Primo q̄ ad vim rõnalem. secũdo quo ad vim ꝓcupiscibilem. tertio quo ad vim irascibilẽ. Primo inq̄ quo ad vim rõnalem. Habet eñ virtus intellectiua seu rõnalis quãdocunq̄ ẽ a tenebris z a corruptione remota castissimo amore z immaculatissimo desiderio ipi pme atq̄ luminose veritati adherere. z i ipa p gloriã trãsformabiliter ferri vt ex ipa luceat. z ab ipa illumineꝫ vt in ipa quiescat: z ex ipa satietur. beatificeꝫ. simul z glorificeꝫ. Qꝺ z beatus Job. in cano. sua.c.iij. breui ꝼmone insinuare conat⁹ ẽ dicẽs Videbim⁹ eũ sicut est. Job quoq̄.xxxvij. ad idẽ mystice beati desiderat nubes. id est. altas z diuinas illuminatiões. Et nubes spergunt lumen suũ: que lustrant cuncta p circũitum. id est. quoscũq̄ beatos quocũq̄ eas volũtas gubernantis duxerit ad omne qꝺ ꝓcepit illis.

Secũdo fertur z trãsformaꝫ quo ad vim ꝓcupiscibilem. Uis eñ nostra ꝓcupiscibilis superioratq̄ nobilis eodẽ modo se habet ad redũdantissimã ꝑmitiuã z vniuersalẽ suauitatis bonitatẽ. vt in ipa z ex ipsa delectet z satietur: sicut de se ppheta ait. Satiabor cuz apparuerit gloria tua. Et itez ad beatã animã ait. Replet in bonis scz eternis desideriũ tuuz. Tertio quoq̄ fertur z transformaꝫ quo ad vim irascibilem. Que eodem modo se habet ad supernientissime altitudinis dominatissimã maiestatem. vt in ipa pficiaꝫ glorificeꝫ. z ꝑfumata trãquillitate q̃escat: sicut etiã ppheta de se sperabat cum dicit. In pace in idipm dormiaz z requiescã. Hec eñ est causa ꝑpter quã tres vires superiores atq̄ nobiles omni anime rõnali

a domino date sunt vt scz pfecte beatitudinis sint capaces que in tribus pdictis ꝓsistit. ⁊ vt tam sublimi ⁊ nobili sponso ꝓgruerēt: cui nul latenus ꝓuenirēt vt sic dicam ꝓueniētia mari/tali seu ꝓiugali. nisi tota pfectione amplexum eidem ꝓiungibiles ⁊ compabiles essent. Nec quipe beatissima hec copula pfecta eēt. nec tā nobili matrimonio ꝓueniēs foret. si vel vnus trium istoꝝ amplexuū eidez deesset. Si em̄ luminositatē primitiuā imediatā ⁊ vltima ꝓiunctione amplecti vis rōnalis apprehensiua nequaq̄ posset aut supior vis ꝓcupiscibilis fontalem bonitatez haustu incoartabili pticipare neq̄ret: seu vis irascibilis supeminentissimā altitudinē ptingere non valeret: anima rōnalis hmōi sponso pfecte ꝓiungibilis nequaq̄ foret quare nec pfecte beatificabilis ex copula eius nec eēt sponsa ꝓueniens aut nubilis tali spōso scz sūmo deo. Cui pfecto irascibilis sūmam pfectionē ⁊ vltimatā seu vltimitatē exaltationis libertatis ⁊ pacis copuleq̄ sue beatitudinē cumulatissimā eternalem ipam vltimā subiectionem habet. ⁊ ex modis omnib⁹ pfectam seruitutem ad vltime supeminentie dominātissimā maiestatē. Tunc em̄ in supremo culmine exaltationis libertatisq̄ in trāquillissima pace erit tuncq̄ eiusdez amplexib⁹ erit beatissime copule sociata: cū eidem fuerit vltimate ac seruitutis totalitate subiecta. Nihil em̄ aliud ē exaltatio nostra veraq̄ libertas ad eum: q̄ ad eum vera subiectio veraq̄ seruit⁹: hec est vniuersalis et pura supeminentissime maiestatis dominatio triūphalis. Unde Apoc. iiij. de beatis mystice dicit. Et cū darent illa q̄ttuor animalia gloriam ⁊ honorē ⁊ benedictionē sedēti sup thro/num viuenti in secula seculoꝝ ꝓcidebāt viginti q̄ttuor seniores ante sedentē in throno. ⁊ adorabāt viuentē in secula seculoꝝ: ⁊ mittebant coronas suas ante thronū dicētes Dignus es domine deus accipe glorią ⁊ honorē ⁊ ꝓtutē. Sic igit̄ he tres anime vires a deo cōdite sunt vt in eterna felicitate cum supeminētissima trinitate cōsūmato matrimonio copulent̄. Sic a deo create sunt: vt dū pegrināt̄ in via ad supra dicta quodaz naturali desiderio inardescāt scz in primā ⁊ sūmam veritatē quo ad rōnalez. in primā ⁊ sūmā bonitatē quo ad ꝓcupiscibilē: ⁊ in primā ⁊ summā maiestatē: quo ad irascibilē Adiuuat̄ autem ⁊ pficit̄ in p̄senti primū per fidem. scām p charitatez. tertiū p spem. Ex his tribus desideriis inflāmatus erat ꝓpheta cuz ait. Quēadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarū: ita desiderat anima mea ad te de⁹. Sitiuit anima mea ad deū fontem viuū: q̄n veniā ⁊ apparebo añ faciem dei mei. Et item Prou. xj. Salomon ait. Desiderium iustoꝝ omne bonum. Dō q̄dem est deus.

De triplici corruptela trium viriū anime: cum est in hac carne corrupta Capitulum. II.

Secundo ꝓsideremus humanū desiderium ſm q̄ est in natura corrupta cuz qua nascimur. Et in oībus aie viribꝰ repimus impiā corruptelā. Primo in rōnali. secdo in ꝓcupiscibili. tertio in irascibili. Primo q̄dem repimus corruptelā in vi ⁊ potētia rōnali. Habitamus quipe in tenebris ⁊ i vmbra mortis. De tenebre in q̄bus sum⁹. sūmi cōditoris vestigia subsecuti creaturas oculis nostris cecutientib⁹ videre faciūt dei veritatem quēadmodū ⁊ denocte p modicū vestigiuz et p tenue vmbra alicui⁹ rei videt̄ oculis corporalibus. ⁊ maxime cecutiētib⁹ ipa res. Immo q̄ mirabili⁹ ē quādoq̄ aliq̄d frutex vel nem⁹ exercitus apparet. sic ⁊ errone⁹ intellectus non ppendit q̄ loco summe veritatis amplexatur desiderio vmbram vanitatis sicut sūt tēpora/lia bona. Un̄ Sap. viij. Similitudinē scientie desiderat quis: que scz nō est scientia vera sed vanitas falsa Unde ꝓpheta in ꝓsona domini ait de talib⁹. Dimisi eos ſm desideria cordis coꝝ: ibunt in adinuētionib⁹ suis: que inuentiones peccata sunt: cū a seipo aliud homo inuenire non posset. Et alibi idem inquit. Filij hominū vsq̄quo graui corde: vt quid diligitis vanitatē ⁊ queritis mēdaciū. Hec corruptela ab ipo exordio mundi corrupit primū fratricidā cayn. De quo Joseph⁹ ait. Q̄ cū eēt malignissimus auaricie siue ꝓsulēs. terram prius coluit ciuitatē prior edificauit. ⁊ rapinis ⁊ violentia ꝓgregans opes suas. ad latrocinia inuitabat. ⁊ simplicitatē vite hominū adinuentiōe mensurarū ⁊ ponderū pmutauit. ⁊ ad calliditatez ⁊ corruptionē pduxit. Secūdo quoq̄ inuenimus corruptelā in vi ⁊ potentia ꝓcupiscibili. qō quidem manifeste apparet dum volūtas tanta auiditate amplectit̄ ⁊ desiderio insequitur diuine bonitatis vestigia in carnalib⁹ bonis. tantoq̄ amore inheret eis tā miserabilit̄ i eis capitur illaqueat̄. ⁊ insepabilit̄ detinetur: vt primitiue ⁊ redūdantissime bonitatis oblita. eam oīno non curet. neq̄ q̄ ista sicut vestigia eius ⁊ q̄ ad eam inuitent oīno non videat neq̄ aduertat. sed in ea quiescens. tandē repit se aia defraudatā a desiderio suo. Prouinde de ꝓsona talis defraudati Job. vij. ait. Sicut ceruus desiderat vmbrā. ⁊ sicut mercēnari⁹ p̄stolat̄ finē opis sui scz ꝓpter p̄miū delectationem sic ⁊ ego habui mēses vacuos scz q̄ defecerūt mūdane delectationes. ⁊ noctes laboriosas. i. offensas p̄teritas enumerari mihi scz in tēpore

ꝓtritionis seu eterne dānationis. ¶ Tertio in sup repimus corruptelam in vi seu potētia irascibili. Qto eñ altitudo diuinitatis in idolis seu stellis aut demonib⁹ quocunq; signo arlia vel breui ⁊ similib⁹ poterit apparere siue futuroꝝ ꝑdicātione siue quocūq; magico opere aut quacunq; alia ludificatiōe. statim inclinantur homies ad adorāduz Innatū est eñ nobis ad alta humiliari. Ad supeminētissime autē diuine nobilitatis altitudinē nō naturali corruptione. sed naturali bona institutiōe que i ꝓmis parentibus ante peccatū fuit. maxime nati sumus humiliari. ⁊ extrema seruitute subīci ⁊ ꝓpter hoc in corruptiōe in qua sumus vestigia ei⁹ loco ipius seducti amplectimur: ⁊ decepti loco ipius ei⁹ vestigijs inherem⁹. Horro q̄ta cūq; altitudo. q̄tacūq; magnitudo. q̄tacūq; etiam nobilitas increata quacūq; ꝓ huiusmodi signa que diximus apparere noscant: nō est nisi supreme ac diuine altitudinis ꝑ modicum atq; ꝑ tenue vestigiū ipius creatoris.

¶ Q2 in tribus viribus suis anima liberata est: vt possit ad libituz se inclinare ad bonū ⁊ ad malū ¶ Cap̄. iii.

Tertio quoq; ꝓsideremus humanū desideriū ꝑm q̄ est in natura libera. Circa hoc autē pensem⁹ in anima que in libertate arbitrij vitam ducit tria impossibilia. Primū circa ipam vim rōnalez. Secundū circa vim ꝓcupiscibilē. Tertium circa vim irascibilem. ¶ Primo impossibile est q̄n vis nostra rōnalis sit absq; credulitate ⁊ opinione: et q̄n eam impendat cui debet vel cui nō debet. Cui debet scz deo scripturis sacris noui et veteris testamenti: atq; determinatiōib⁹ sācte matris ecclesie q̄ omnia sunt lex dei. De talibus Eccī xxxiij. ait. Homo sensatus credit legi dei. Et. j Cor̄. xiij. ait apostol⁹. Charitas oīa credit scz que credēda sunt: vt sunt oīa suprādicta Credi eñ non debet demonib⁹. errorib⁹. hereticis. incantationib⁹. ⁊ seductionib⁹. mundi. ⁊ carminib⁹. ⁊ ꝓsimilib⁹. Et ꝺ talib⁹ ad Roma. ij. dicitur. His qui non credūt veritati. credūt autē iniquitati. Ira scz veniet ⁊ indignatio et tribulatio et angustia. ¶ Secūdo impossibile est q̄n vis nostra ꝓcupiscibilis sit absq; desiderio ⁊ delectatiōe: ⁊ sic de alijs passionib⁹ suis. et q̄n per eas adhereat vel cōmisceaī. vel quibus debet vel quibus non debet. Quibus debet scz deo p̄ceptis eius eternis. virtutib⁹ bonis iustis: ⁊ sic de alijs. Et talis iustus est ⁊ vita viuet ⁊ non morieī. vt dicitur Ezech̄. xviij Vel quibus non debet. videlicet magnificentijs. diuitijs. delitijs. et vitijs. que ab eis ꝓcedunt: vt sūt luxuria. supbia. auaricia. et oīa que transitoria sunt. De talib⁹ dicīt Sap̄. xv. Malox amatores digni sunt morte qui spem habent in talib⁹. ¶ Tertio impossibile est vim nostram irascibilez esse absq; honorificentia et diuino cultu. non potest inq; esse vniuersaliter quin illum impendat vel cui debet scz summo deo. iuxta illud Matth̄. iiij. dominū deū tuū adorabis ⁊ illi soli seruies: vel scz cui nō debet scz demonib⁹. incātationib⁹. ariolis. augurijs soli. lune. stellis. et q̄buscunq; alijs creaturis. Cōtra quos Deut̄. xxx. dicīt. Si errore deceptus adoraueris deos alienos ⁊ seruieris eis: ꝑdico tibi hodie q̄ peries ⁊ paruo tēpore moreris in terra. Cum ergo anima puenerit ad liberi arbitrij libertatē: ex naturali lege atq; instinctu dicīt ei illud. j. Reg̃. ij. Tolle scz de bono vel de malo q̄tūcunq; desiderat anima tua Et illud Eccī. xv. Ante hominē mors et vita bonū ⁊ malum: qd̄ placuerit ei dabitur illi Ex dictis colligi potest q̄ vis nostra rōnalis. vel castitatē illius nobilis matrimonij ꝺ quo iam diximus seruat ex necessitate: vel cum alijs vanitatibus fornicaī. Et similiter vis nostra cōcupiscibilis vel p̄mitiue aut iocūdissime bonitati vel seruat matrimonij castitatē: vel fornicatur cuz alijs vanitatib⁹. Similiter ⁊ vis nostra irascibilis vel debita castitate adheret sup eminētissime altitudini reddēs ei debitaz vltime fuiuris. atq; nobilissime honorificētie cultum: vel fornicaī cum alijs altitudinib⁹ impendens ei fuitia que soli sponso suo scz deo impēdenda sunt. De duab⁹ ꝓmis viribus scz q̄ a natura habeant seruare libertatē vel non fuare suo sponso fidelissimaz castitatem: satis ex se clarescere potest intuenti pspicaciter. Sed de tertia vi scz irascibili videlicet q̄ seruit⁹ diuina seu diuin⁹ cultus siue errone⁹ siue verus sit ab ipa natura quattuor indicia ostēdere possunt Primū vniuersalitas. secundū est ꝓpetuitas. tertiū est insepabilitas. quartū est paruulitas

¶ Primū inq; indiciū est vniuersalitas. Quia hec est apud omnes natiōes mundi: sicut satis notū est his qui varias mundi regiones plustrauerūt ¶ Secundū indiciū est perpetuitas Pene nullo tempore defuit verus dei cultus vel veneratio idoloꝝ ex quo homies multipli cari ceperunt: ⁊ adhuc etiam idolatria aliquo modo extat apud quaslibet natiōes. Et si forte non in capitalib⁹ impietatib⁹ suis: tamē saltem in ramis seu in reliquijs eorūdem. sic̄ vbiq; terrarum patet quēadmodū diximus latiꝰ in q̄dragesimali de christia. religi. sermone. x. ⁊ maxime arti. iij. quasi per totum indicium.

¶ Tertiū insepabilitas seu sepatiōes difficultas. Adeo adherēt enim multi ⁊ maxime mulieres plurimis ariolis incantationib⁹ breuib⁹

De variis desideriis aiarū

ꝛ characteribus ꝛ similib⁹ operib⁹ impietatis vt non testimonijs scripturarū nec doctrine sā ctorum. nec ecclesie institutiōib⁹ nec p̄dicato/rum ꝛ ꝓfessoꝝ cōsilijs vel preceptis vel minis imo nec igne nec gladio seu alia quauis via ad huc de mūdo exterminari poterit. Hec pestis nec est patriā repire ciuitatē terram aut villam que vltra multas alijs cōmunioꝝ non habeat aliquas obseruātias pticulares: quēadmo-dū ego italiā circūiens exptus sū. Quartū nēpe indiciū est paruulitas Apparet hoc p̄m i pueris ꝛ paruulis manifeste qui cuꝫ in ipa pu ericia ꝛ paruulitate sunt cultū diuinū effugiūt vel efficiunt ꝓut possunt ꝛ faciunt altaria ꝛ cō similia sibi parantes ꝛ ornantes. De hoc quo q̄ nota exemplū Gen̄. xxj. ō hysmaele. quem sara videns cum talib⁹ simulachris cuꝫ ysaac ludentem non potuit tolerare. Tales em̄ pue-ri cuꝫ nullo precepto talia agant cū tamē com muniter id expiatur in eis: iudicat ex hoc indi tum esse in nobis naturaliter amorē diuini cul tus. Sed cum ꝓualuit in humanis mentibus obtenebratio ꝛ corruptio naturalis. atq; mul-tiplicatio vitioꝝ. ꝛ defuerit diuina gratia ad illuminandū ꝛ dirigendū eos. ꝛ maxime ꝛ pre dicatores ꝛ cōfessores illuminatos: incidunt in spūales fornicationes. De q̄bus in sequēti ar ticulo dicturi sumus. Nam sicut rectitudo illi us ꝛ donū ꝛ opus sūmi opificis ꝛ rectoris est: ita puersitas ꝛ abusio eius qua in idolatriā in torquet creaturis: innate in nobis obtenebra-tionis ꝛ corruptionis affect⁹ est. In cis quip-pe que naturalia nō sunt semp ꝓtrariū reperitur. Ut videlicet in paucis ꝛ tēpore breui. hoc est nō semp. nō facilis remotio: atq; in puulis tūc nō apparēt sic apparētia signa.

Articulus. II. q̄ in tribus anime vi ribus virtutū desideria vigent.

Secundū humanū desideriū est virtua le. Quo quidem apparet in omnipotē-tia anime nostre. Primo in rationali. secūdo in ꝓcupiscibili. tertio in irascibili.

Quomodo in anime potentia rati onali viget per desideriū cognitio ve ritatis. Capl̄m. I.

Primo q̄dem apparet humanū deside-rium virtuale in potētia rōnali. Nam si scintille prime atq; luminosissime ve ritatis intellectu eluescāt ab alijs aduersarijs illas amat atq; amplectit illiscq; solis adheret. ꝛ vestigia illius que sūt trāsitoria. q̄ illis p̄us il luceſcebāt. ꝛ luminosa esse pensabat tenebras palpabiles esse aptis oculis recognoscit: atq; clare intelligit verūetiam. j. Timoth. vj. ap̄s ait. Qui volūt diuites fieri incidūt in tēptati-onem ꝛ in laqueū diaboli: ꝛ in desideria mul/ta inutilia ꝛ nociua. que mergūt homies i inte ritum ꝛ perditionē. Radix em̄ omniū malo-rum est cupiditas. Quā q̄dē appetētes errauerūt a fide: ꝛ inseruerūt se doloꝝ multis. Insup ta lis intelligit illō Esa. xxxiij. Diuitie salutis sapi entia ꝛ scia. Timor dn̄i ipe est thesaurus. Un Eccl̄i. v. ait. Ubi multe sunt opes multi qui co medunt eas. Et q̄d pdest possessori nisi q̄ cer-nit diuitias oculis suis? Lōge tū illuminatio ih ab illis q̄ oculos suos statuerūt declinare i ter ram. Merito ergo Sap̄. xv. dicit de eo. Nos se em̄ te ꝓsūmata iusticia est: ꝛ scire iusticiam ꝛ veritatē tuam radix imortalitatis.

Q; etiam in concupiscibili potētia anime: viget desideriuꝫ diuine suaui tatis. Capl̄m. II.

Secūdo apparet humanū desideriū vir tuale in potētia ꝓcupiscibili. Nā p̄gu/stata siue etiā ponderata p̄mitiua atq; suauissima bonitate. extrema ei⁹ vestigia hoc est omnē carnalē delectationē ꝛ voluptatē to/tis p̄cordijs fastidiret: illusionēq; sordidā som nū q̄ vanissimū. ꝛ nullaten⁹ solidā veritatē cla rissime iudicaret. Proinde ꝓpheta hortabat aias lasciuas atq; carnales ad diuinā suauita-tem dicēs. Gustate ꝛ videte q̄n suauis ē dn̄s Et merito q̄dem. Nam gustato spiritu desipit omnis caro. Sed vt. j. Cor. ij. ap̄s ait. Animalis hō non p̄cipit ea que sunt spūs dei Stultitia ē em̄ illi. ꝛ non p̄t intelligere q̄ spūaliter exami nat. Spūalis autē iudicat oia. ꝛ ipe a nemine iudicat sicut scriptū est. Quis cognouit sensū dei aut quis instruxit eum. Nos autē sensum christi habemus.

Q; in potentia irascibili anime vi get desideriū reuerentie ad diuinam sublimitatē. Capl̄m. III.

Tertiū q̄ humanū desideriuꝫ virtuale apparet i potētia irascibili. Nā vis ira/scibilis statim vbi se aperit diuine ma-iestatis sublimitat⁹ manifestatiua sublimitas: ꝛ q̄ ei soli vltime honorificētie cultu fruendū sit. manifeste cognoscit: ꝛ idolatriā ꝛ cēm sup stitionē atq; erroneū ꝛ vanū cultū nō solū de-testāda sicut sūmā creatoris iniuriā. atq; ꝓtu-meliā: ꝥ etiā insanissimā atq; turpissimaꝫ fornī cationē aptissime cognoscit. Et ꝓp̄ hoc inde exiliēs toto corde ꝛ ardenti zelo a se illā abiscit atq; zelāti feruore p̄sequit. ꝛ abhorret. corde. ore ꝛ ope cum ꝓpha dicēte. Zelus dom⁹ tue. id est. anime errore piclitātis comedit me ecce feruor ad p̄rimū. ꝛ obprobria exprobrantiuꝫ tibi scꝫ p apostasiā ꝛ idolatriā obprobriosam: ceciderit sup me. s. quasi lapis grādis ꝛ ledēs

ecce feruor ad deum. Que duo includunt ꝛ p̄ suponūt amorē hois ad seip̄m.

Articulus. III. de triplici fornicatione ꝛ qua anima spreto deo fornicat cum creaturis.

Certiū p̄ncipale desideriū hūane mētis ꝛ criminale. Tripliciter em̄ desideriū suū crimialit fornicat aīa peccatoris. Primo fornicat rōnalis p curiositatē. Secōo fornicat ꝯcupiscibilis p voluptuositatē. Tertio fornicat irascibilis p idolatriā: quasi sit triplex fornicatio aīe peccatricis.

Quomodo intellectus spreto deo tripliciter fornicatur per curiositatez etiaz cū inutili veritate. Caplm. I.

Prima fornicatio est itellectꝰ rōnalis q̄ fit p curiositatez. Cū em̄ vis nr̄a rōnalis vt p̄dixim⁹ a natura sit ibū da sit lucide veritat̄. ex corrupta natura nō corrupta. factū est vt i tāta obtenebratione submersa sit: q̄ nō solū veritatē nō cognoscit. ꝫ etiam erroribus credit. ꝛ qđ deteri⁹ ē Secundū subsequit malā. s. pstitutio curiositat̄ ꝛ fornicatio spūalis. q̄ passim cum quadaz inutili veritate ꝛ veritate hūan⁹ intellect⁹ sepi⁹ illā amplexās fornicat̄ p̄pter semetip̄az desiderio ꝛ amore. eiq̄ adheret. spreta aut non curata p̄ma atq̄ lucidissima veritate. que deus est. Huic quippe soli desiderio ꝛ amore adherere debet sicuti p̄o ac naturali sponso. Ad hāc solam veritatē debet esse ꝙuersio eius. Hāc solam thorū imaculatissimoꝝ amplexuū admittere necesse ē. Hic q̄dā amplexus crudelitas q̄dam ꝛ amor ip̄ius atq̄ desideriuz sunt: imo ꝛ q̄dam delectatio in ip̄a. Aduertēdū tamē est q̄ nō ois credulitas p̄me veritatis. nec oīs delectatio in ip̄a imaculati eius amplexus sunt Et de credulitate q̄ dem monstratuz est s̄. sermone. xiij. quasi per totum. vbi ostensuz est q̄ suasa credulitas seu fides: magna dei ꝙtumelia est. Similiter autē ꝛ delectatio q̄ ex sola curiositate p̄cedit i p̄ma veritate. ꝛ ex scientia inflante non est dubiū q̄ maculata sit: iuxta apostoli sensum q̄. ij. Cor. ij. ait. Non em̄ sicut plurimi adulterantes verbum dei. Qui em̄ in cognitione dei delectat̄. ꝛ hoc sibimet tm̄. hoc est non ad gloriam dei nec aiaꝝ salutem ip̄am dei veritatē quodāmodo adulterat: ꝛ tā nobili sponsa abutit in libidinē p̄prie voluptatis et reciprooci atq̄ curui amoris. Ex his patet q̄ ex obtenebratiōe cuz qua nascimur accidit vt credulitatē amorem ꝛ desideriuz quas debet vis nostra intellectiua p̄me ac nobilissime veritati i alia transfert. hoc est in alias inutiles vanitates veritates q̄s deberet habere famulas ꝛ pedisseq̄s tm̄. eas fornicaria iniq̄tate adulteras habet ꝛ pellices ad amplex⁹. ꝛ ꝙscientie thorū illas p̄pter seip̄as admittens vera sponsa vt diximus nō curata imo potius illa spreta atq̄ abiecta.

Quomodo humana volūtas etiā spreto deo tripliciter fornicatur cum trāsitoriis creaturis. Caplm. II.

Secūda fornicatio est ꝯcupiscibilis nostre. Sicut em̄ tria que in p̄ncipio p̄cedentis capli nominauim⁹ mala de obtenebratione ꝛ corruptiōe vani intellectus in humano genere exorta sunt. sic de corruptiōe virtutis nostre cōcupiscibilis ꝛ obtenebratiōe. simul pstitutio eiusdem p̄cessit. Et hoc q̄dem est pstitutio voluptatis qua vel spreta vel neglecta vel oīno non amata p̄mittiue atq̄ fontalis bonitatis suauitate que eiusdem naturalis sponsa est vanissimis atq̄ falsis voluptatib⁹ illudendā se pstituit. velut spurcissimā meretricem. Cum em̄ mētis humane nobilitatē naturalē intime pscrutatiōis pspexeris in ip̄a puritate sua ac libertate ꝫm tres vires suas repies velut spōsam amantissimā atq̄ castissimā deo altissimo veluti ei⁹ singularissimo atq̄ charissimo spōso totis naturalib⁹ desideriis inherētez inhyantē ꝛ intēdētē. Ip̄e nanq̄ solus est finis motionū ei⁹ ꝛ quies labor̄ est ac desideriorum ei⁹ cumulatissima plenitudo. Propterea citra ip̄m ꝛ inq̄etudinib⁹ agitatur ꝛ laboribus fatigatur ꝛ ꝛ desideriis ardet. spiritualiq̄ fame et siti sue vacuitatis impatiēs torquet̄ ꝛ cruciat̄ Hoc siq̄dem aperte insinuat p̄pheta dum ait. Satiabor cū apparuerit gloria tua. In ip̄o em̄ ꝛ ex ip̄o veluti ex lumiosissima veritate ē q̄es: atq̄ nostre rationalis virtutis nobili satietas ꝙsūmata. Similiter in ip̄o ꝛ ex ip̄o velut in redundantissime suauitatis bonitate est quies: atq̄ satietas concupiscibilis nostre nobilis et superioris.

Quomodo vis nostra irascibilis per idolatriam multiplicit fornicat. Capitulum. III.

Certia fornicatio est irascibilis nostre que per idolatriā fornicatur. Vis em̄ nostra irascibilis iuxta p̄dictum modum maiorq̄ impietate ꝛ aptiori insania de innata obtenebratione ꝛ corruptione id subiectiōis atq̄ seruitutis qđ soli diuine maiestati debet. i alia transfert. Prostituitq̄ se vanis ꝛ falsis creaturarū laudib⁹ falsiq̄ nomis altitudinib⁹ se subiicit imp̄udenter: nō curata imo potius vltime supeminentie altitudine spreta. ad quaz naturalē ꝙuersionē ac naturale ꝙiugium. naturalisq̄ amoris ꝛ desideriꝰ inherētiā. ꝛ inhyationē. Hinc est q̄ cum idolis ꝛ alijs rebus polluitur

De.xij.gradibus diuini amoris

fornicans honorificentia spreta qua debet adherere deo ⁊ copulari. Et huiusmõi honorem ⁊ cultuz ipi creature loco creatoris dupliciter tribuit mens idolatra ⁊ maligna. Primo quidem opinione. secũdo seruitio. ¶ Primo inq̃ opinione. Et hoc etiaz duob⁹ modis. Primo opinione estimatiõis videlicet si ea vl̃ aliquid horũ dignũ tanta honorificẽtia reputamus: sicut gentiles qui homies sceleſtos estimabant deos. Unde Sap̃. xv. in psona iustorum dicitur. Non em̃ in errorẽ duxit nos hominũ male artis excogitatio nec vmbra picture. labor sine fructu effigies sculpta pervarias colores. Et sequit̃ qui spem habẽt in talibus digni sũt morte ¶ Secũdo opinione adoratiõis vt si aliquid qd̃ de soli deo sentiendũ est de aliquo eorum qd̃ sentim⁹. Ex duodecim modis fieri potest Uerbi gratia ¶ Primo i cultu luminũ vl̃ stellarum. Ut si q̃s de sole vel luna vel de aliq̃ alio crederet vel q̃ oipotens esset. vel q̃ honorandus: vel q̃ eius vtutis ⁊ muneris esset. q̃ vitaz aut salutem dare posset. pculdubio iam huiusmõi sacrilega opiniõe ⁊ dei altissimi maiestatem offenderet. ⁊ dei altissimã gloziam intolerabili iniuria in solem transferret. Contra tales dicit Aug⁹. xxvj. q. v. c. non licet. Ubi damnat colẽtes signa celi ⁊ lumen eius ppter domũ edificandã. ppter segetes. propter arbores plantãdas ⁊ ppter cõiugia socianda. Ubi em̃ subdit dicẽs scriptũ est ad Col̃. iij. Omnia que facietis vel quecunq̃ facitis aut in verbo aut in ope i nomĩe domini nostri ihu christi facite ⁊ agite. ¶ Secũdo in cultu elementoz. cõtra quos dicit̃ in pdicto. c. non licet. Et Sap̃. xiij. Neq̃ operib⁹ attendentes cognouerunt quis esset artifex: sed aut ignem aut spiritũ aut siccũ aerem vel aquã deos esse putabãt ¶ Tertio in cultu animaliũ irrõnabiliũ ⁊ volucrum. Unde dicit̃ Sap̃. xv. sed ⁊ animalia miseri colunt. Quẽadmodũ sit hodie i auibus ⁊ animaliũ partialiũ hoc est q̃ insignijs eoruz ⁊ armis obseruat̃ quoq̃ in auguriis. Cõtra qd̃ Aug⁹ xxvj. q. v. auguriis vbi ait q̃ tales ab ecclesia ejiciẽdi sunt. ¶ Quarto in cultu imaginũ. que scz fiunt sub aliquo siguo celi. Contra quos p pheta ait. Confundãt omes qui adorant sculptilia: ⁊ q̃ gloriant̃ in simulachris suis ¶ Quinto in cultu characterũ ⁊ figurarũ que in breuibus fieri solent. Etiam talia ab Aug⁹. damnãt̃ xxvj. q. ij. c. illud qd̃ est. ¶ Sexto in cultu temporũ ꝓtra quos ad Gal̃. iiij. dicit̃. Dies obseruatis ⁊ menses ⁊ tẽpora ⁊ annos: timeo ne forte sine causa laborauerim i vobis. Et tales aurispices vocant̃: quasi horaz inspectores. Dies aũt ⁊ horas in agendis negocijs opibusq̃ custodiunt ⁊ quid q̃ singula tẽpora homo debeat obseruare intendũt. Que omnia phibentur ab Aug⁹. xxvj. q. v. auguriis Et. q. vij. q̃s estimaret. Et. c. sequẽti. Cõtra Ramos i Gal̃. maũ vide. xxvj. q. vij. non licet. Et. c. si quis. Ubi dicit̃ q̃ anathema sit qui aliquid noui fecerit ppter annũ nouũ. Insuper ⁊ cantores illius diei ⁊ dies egypciaci et donaria que donãtur in illo die phibent̃. xxvj. q. vij. c. nõ observetis. ¶ Septimo in cultu nominũ ⁊ verborum. Sicut patet in breuib⁹ que qui sup se portant perire vt mẽdaciter aiũt minime possunt aqua igne vel ferro: ⁊ sic d̃ aljs. Neq̃ vt false dicũt absq̃ penitẽtia nõ possũt mori. ¶ Octauo in cultu initioz ⁊ initialiũ rerũ que etiaz phibẽtur ab Aug⁹. xxvj. q. ij. illud qd̃ est. Ubi etiam phibent̃ que saltãt sicut p morbo caduco fieri solet in q̃busdam dieb⁹ festis ⁊ tẽplis q̃ suspẽdunt̃ in vinea vel ad collũ. Et plura alia inhibent̃ ibidem. ¶ Nono in cultu inuẽtionũ vel inuẽticiarũ rerum: sicut obuiarem in itinere lepori vel aui aut porco. ⁊ sic de aljs ¶ Decimo in cultu demonũ sicuti faciũt necromatici ⁊ magici in speculo in aqua ⁊c̃. Similiter et strige de q̃bus vide. xxvj. q. v. epi eorũ. Sed talia non fiant vere sed fantastice phaſ. xxvj. q. v. nec mirum. ¶ Undecimo in cultu somniorum. Nã vt dicit̃ Eccl̃i. xxxiij. Multos em̃ errare fecerũt somnia. ¶ Duodecimo in cultu sortiũ ꝓtra quos dicit̃. xxvj. q. v. c. sortes. Inhec aut̃ ⁊ similia insanissimi ꝓditissimiq̃ homines dei virtutũ ⁊ gloriã dei trãstulerũt. Cõtra quos inquit apostol⁹ ad Roma. j. cõmutauerũt veritatẽ dei in mẽdaciũ. ⁊ coluerũt ⁊ seruierunt creature potius q̃ creatori: qui est benedict⁹ in secula. Merito ergo Dañ. vj. dictũ est. Paueant ⁊ tremiscãt scz oẽs deum dani elis. Ipe est em̃ deus viuens ⁊ eternus in secula: ⁊ regnũ eius non dissipabit̃: ⁊ potestas ei⁹ vsq̃ in sempiternũ Ipe est liberator atq̃ saluator: faciẽs signa ⁊ miracula in celo ⁊ in terra.

¶ Secũdo aũt seruitio idolatrat mens humana. Et hoc etiã duplici seruitio fieri solet. Primo interiori. scõo exteriori. ¶ Primo q̃dẽ fuicio iteriori. Sunt em̃ interna fuicia et interne adoratiões. timor. honor. amor. spes. gaudiũ. dolor. desideriũ. ⁊ hmõi affectiões. q̃z multe soli do ipẽdẽde sũt ⁊ nullaten⁹ alijs reb⁹ Quia si ꝓtrariũ fit. i. si ea q̃ soli deo ꝓueniũt reb⁹ aljs impendant̃. idolatria est. Quẽadmodum si timẽtur homies pluſq̃ deus. Aut si timetur pestis aut mors corpis vltra ordinez debite charitatis. Amant̃ filij ⁊ cõsanguinei atq̃ diuitie tpales pluſq̃ deus. Honorant̃ creature sicut deus. Aut ficticij dij loco dei. Sperat̃ i hoib⁹ vanis ⁊ rebus transitorijs. amplius q̃ in deo vero. ⁊ sic de aljs. De quibus oẽibus ait p-

pheta. Similes illis fiant. id ē. fient qui faciūt ea. id ē. sibi idola: ⁊ omnes q̄ ꝓfidunt in eis scz loco dei. ¶ Seruitio exteriori idolatrat mens humana. Seruitia dei exteriora in septē distingui possunt ſm q̄ septem sunt modi siue maneries sacroꝝ. ¶ Primus est ꝓcessio maxime cū luminarib⁹ in qua etiā ordinate ⁊ ornate incedimus donec ꝓueniat. Ad scōm ⁊ maximū sacroꝝ qđ ē missa exterior celebratio. Sacramētum quippe altaris ⁊ veritas est in eo qđ intus ꝓtinet. videlz dominū nostrum saluatorem ſite gritate humane nature ⁊ forme seruilis quam ꝑ nobis assumpsit. Et figura est: in eo qđ exterius sensibus exhibet. Unde cōmunicatio exterior ꝓtinet ad sacra exteriora. ¶ Tertiꝰ vero modus est diuinarū laudum audibilis resonatio. ¶ Quartus est ministerioꝝ ornatus exterioꝝ. ¶ Quintus est ipiꝰ tēpli appatio. ¶ Sextus est diuersoꝝ sonoꝝ signoruꝫ ⁊ campanarum pulsatio. ¶ Septimus est expiatio exteriorꝝ. id est. aque benedicte aspersio. Et in omnibus supradictis ⁊ maxime in sactissimo sacramento ꝓnephas horrendum varijs modis sicut patet ꝓspica citer intuēti atq̄ experto solet hmōi errantes idolatrare. ¶ Mittite ergo dilectissimi fratres in dexterā naufragū rhete. id est leuet desideria vestra ad spūalia et eterna: ⁊ ꝓfecto inuenietis requiem ac gratiam. ⁊ i futuro gloriā sempiternā. Quas omnibꝰ esurientibus ⁊ desiderātibus eas amplissime largiri dignet vir desideriorū ⁊ desiderabilis vniuersis dominꝰ ihs christus. Qui cū patre ⁊ spūsancto cuncta sancta desideria excitat. grat ficat. ⁊ in eis pseuerātes. satiat ⁊ glorificat p infinita seculoꝝ secula. Amen.

¶ Feria. v. post resurrectionem ō duodecim gradibus diuini amoris qui possūt merito glorioſe magdalene vl alicui alteri sancto apropriari.

Sermo. LXII.

Ascēdo ad patrem meū ⁊ patrē vestrū: deū meum ⁊ deū vr̄m. Joh. xx. ⁊ i euangelio hodierno. Glorioſissime magdalene i deum p ardētissimā dilectionē ⁊ extaticā ꝓtēplationē ꝓscendētis ꝓba mystice sūt de ista. De illa q̄ppe Luc. x. dñs ait. Maria optimā ptē elegit q̄ nō auferet ab ea. Hec ps est ascēsio mentis eius in ipm deū. p ardētissimā charitatē. ꝑfecto in eternū nō auferēda ab ea. ꝑ cōsumāda ⁊ iam ꝓsūmata in gr̄ia sempiterna. Merito ergo dicit oibus nob q̄si in hac pegrinatione adhuc viuēs. Ascēdo. s. p ardētissimū amorē ad patrē meū ⁊ pr̄cz vr̄m: deū meū ⁊ deum vr̄m. Quasi dicat. Imitami vestigia mea in ascēdēdo ad diuinā dilectionē. Causā q̄ps huiꝰ ascēsionis Can. ij. ostēdit dicens. Dilectꝰ meꝰ mihi ⁊ ego illi q̄ pascitur inter lilia. Nō pōt esse aliud thema. Ait em̄. Dilectus meus mihi scz intendit infundendo gr̄am ⁊ amorē. ⁊ ego illi scz me ipm exhibeo acceptādo gr̄am corde ore ⁊ ope Corde. Can. ij. Fasciculus myrrhe dilectꝰ meus mihi: iter vbera mea cōmorabit. Ore. Ut̄ Matth. xij. Ex abundantia cordis os loquit scz de amore. Opere. Sap. iij. Fideles in dilectione acq̄escent illi. Qui pascit iter lilia: quia in virtutib⁹ meis ⁊ omniū mundarū mētiū atq̄ dilectoꝝ suoruꝫ dominꝰ delectat. Prouer. viij. Delitie mee esse cuz filijs hominū. Quod maxime ꝓtingit cū mens gradatim ascēdit i diuina dilectiōe Proinde. xij. ascendendi gradus distinguere possumꝰ in diuino amore. que p̄nt xij. lilia dici: inē q̄ in magdalena ⁊ in q̄libet feruenti ac diligenti aīa. dñs delectat. Quoꝝ q̄ttuor ꝓtinere p̄nt ad incipientes. q̄ttuor ad ꝓficientes: ⁊ q̄ttuor ad ꝑfectos.

¶ Articulus. i. de q̄ttuor primis gradibus diuini amoris.

Primo distinguamꝰ quattuor gradus p̄mos qui ꝓtinere p̄nt ad incipientes. Primꝰ est ꝓtēptus tpaliū. scōs desiderium celestiū. tertius intellectꝰ spūaliū secretorū. q̄rtus desideriū dissolutiōis vt sit cuz xp̄o. Et p̄nt etiam dici q̄ttuor lilia.

¶ De triplici signo mūdi ꝓtemptus. Capitulum. i.

Primū lilium est ꝓtemptus tēporaliū. Cum em̄ mens gustare cepit suauitatem dulcedinis dei. statim nascitur in ea ꝓtemptus mundi Sicut Cant. viij. Salomon ait. Si dederit homo omnē substantiā domꝰ sue p dilectione. quasi nihil despicit eam. Tria sunt tamē pauperū genera. Quidā mūdo ⁊ nō deo vt fures ⁊ pauperes impatiētes. Quidaꝫ deo ⁊ non mundo: vt dauid ⁊ ceteri diuites sancti tam in nouo q̄ in veteri testamento. Quidam deo ⁊ etiā mundo: sicut q̄libet volūtariꝰ pauper ꝓpter christū. Unde Cassiodorꝰ sup illud ps Judicare populū tuuz in iusticia ⁊ pauperes tuos in iudicio ait. Pauper si superbiat nō est pauper dei. Diues si pauptatem diligit: nō ē diues seculi. Habet em̄ talis ꝓtemptus etiam in p̄senti quandā dulcedinē suam: quam dñs Matth. v. regnum celoꝝ vocat. id ē. pticipationē celestis regni. Jōb dicit. Beati pauperes spū: qm̄ ipsoꝝ est regnum celorum. Hoc est lilium inter spinas Can. ij. Et hz tria folia. Primo necessitatē. scōo vtilitatē. tertio libertatem

¶ Primo q̄dem habet necessitatem: eo q̄ tm̄

ad necessitatem vtitur bonis tēporalib⁹ semp cum laude creatoris. Atq; de oīi quo temporali cōmodo a se recepto cum ꝓpheta regratians deo iubilat dicēs. Quid retribuā dño ꝓ omnib⁹ que retribuit mihi? ¶ Secundo habet vtilitatē. Utiq; aūt talis anima tēporalib⁹ vilib⁹ ⁊ despectis: que habēt mentē in humilitate habituare. ⁊ virilem spīm nutrire. atq; mūdi ꝓtemptum opibus demōstrare. Sicut ecōtra mollia ⁊ pciosa eneruāt spīm ⁊ virilitatē suam effemināt atq; seculi amores demōstrant.

¶ Tertio habet libertatē q; vtiq; bonis tēporalib⁹ a se possessis tanq; non sint ꝓpria sua cui libet indigēti illa cōmunicādo: tanq; si illa ab eis mutuo accepisset iuxta ꝓsilium christi Luce. vj. dicit. Omni petenti te tribue.

¶ De tribus ꝑ que aīa eleuat ad desiderīū eternoꝝ. ¶ Capl'm. ij.

Secundū lilium est desiderīū celestium Quādo eīm mens cūcta tēporalia spernit: quodaz naturali ⁊ virtuali desiderio ad celestia regna erigitur ⁊ ꝓsurgit. Hoc lilium habet tria folia. Primū est auditio. secūdum est oratio. tertiū est ꝓtemplatio. Primū purgat. secūdū illuminat. tertiuz inflāmat. Et hec tria requirunt vt nostrū desiderīū de celestibus inardescat. ¶ Primo necessaria est auditio. ꝑ quā anima de celestibus inflammet: ⁊ sic eius ignorātia eliminet ⁊ expurget. Naz sicut apostol⁹ ad Roma. x. ait. Fides scz celestium est ex auditu: auditus autē fit ꝑ verbū dei In auditu autē lectio ⁊ ꝓdicatio comprehendunt. que oīa intellectū de celestibus informant: quēadmodū ꝓpheta ait Declaratio sermonū tuorū illuminat: ⁊ intellectuz dat puulis. ¶ Secūdo necessaria est oratio: qua mens eleuatur in deū qui in celis habitat Ad quem in dominica oratiōe docuit eleuare mentē cuz Matth. vj. ait. dicite Pater noster qui es in celis. id est. in celestib⁹ spiritib⁹. ⁊ in alijs sanctis: sed singularissime in beata vngine maria ¶ Tertio necessaria est ꝓtemplatio. Dum eīm mens celestia gaudia assidua contemplatione rimat. atq; illam beatā visionē quadam inexpressibili fruitione speculet: de celestibus gaudijs tota repletur ⁊ inardescit Proinde ꝓpheta ꝑ experientiam hoc sentiens de se ait. Concaluit cor meū intra me: ⁊ in meditatione mea. s. de celestib⁹ facta inardescat ignis. In huius ḡdē mysteriū Numeri. xxvij. domin⁹ ad moysen ait. Ascende in montem istū abarī ⁊ ꝓtemplare terram quā domin⁹ deus tuus daturus est tibi. Abarim ꝓ transiēs interꝑtatur Ut mystice significet q; talis ꝓtemplatio non est fruitio glorie ꝑmanentis: sed contemplatio glorie transeuntis.

¶ De triplici lumine quo intellectus plene illuminat. ¶ Capl'm. iij.

Tertiū lilium est intellect⁹ spūalium secretorū. Profecto cuiuscunq; artis vel scie sollicit⁹ indagator atq; feruidus inquisitor: cito puenire solet ad exprimētalē itelligentiā ei⁹: sic q; amore feruido de celestib⁹ meditatur ex diuina benignitate merek diuino ac celesti lumie illustrare. Tria q; folia h̄ lilium habet. Primū ē cognitio dei. scōz cognitio sui. tertiū cognitio ꝓximi ¶ Primū foliū ē cognitio dei Cū eīm mens eleuek ad ipius summi ꝓtemplādam naturā. atq; sūmas ⁊ infinitas ꝓfectiones ꝑ tute fidei offert se illis deus. increatuz. infinitū. ⁊ imortalē. Increatū circa ꝓncipiū. Infinitum circa mediū. Et imortalē circa terminuz. Demū q; in tantā altitudinē eleuak. q; i ipo diuino lumie cōprehēdit. q; q̄cquid angelica vel hūana natura in patria vel in via intelligit vel cōprehēdet: vel intelligere poterit in eternum quō deus creat⁹ est infinit⁹ ⁊ imortalis. vilissima creatura ē subitus finis ⁊ mors horrenda respectu ei⁹. q; ipa sapia dei itelligit deū increatū infinitū ⁊ imortalē. Tūc q; comprehendit quō se manifestat de⁹ infinite potētie in opando. infinite sapie in ordināndo: infinite clemētie indulgendo. atq; puniēdo infinite iustitie. Tantā deniq; infinitatē comꝑhendit in quolibet in quo pōt infinit⁹ merito ꝓdicari q; si tota natura angelica ⁊ humana in se cōuerterēt ad speculādū aliqd ꝓdictoꝝ in q̄bus infinit⁹ merito dici pōt minime possent non dico finem. sed nec infinitatis illi⁹ ꝓncipium repire. Proinde stupētes supremi ciues clamant illud Apoc. xiij. Magna ⁊ mirabilia sūt opa tua dñe deus oipotēs iuste ⁊ vere sūt vie tue dñe de⁹ rex sctoꝝ. Et itez ꝓpheta ait. Magn⁹ dñs ⁊ laudabilis nimis ⁊c. ¶ Scōz foliū ē cognitio sui In lumie igit qō iā hz aīa ipi⁹ dei clare intelligit ⁊ cōꝑhēdit nihileitatē suam atq; petā sua. Un̄ merito ad deū i corde clamat A pctō meo mūda me: qm̄ iniq̄tatē meā ego cognosco ⁊c. Quēadmodū infirm⁹ cogīscēs infirmitatē suaz auxiliū medici pīri implorat. Sicut. iij. Regl. xiij. mystice dr. Si q̄s cognouerit plagam cordis sui ⁊ expānderit man⁹ suas i domo hac scz ꝓscientie sue: tu exaudies in celo: i celo habitationis tue. ¶ Tertiū foliū est cognitio ꝓximi Proximo i ipo lumie dei cognoscunt hūani mores. ⁊ h̄ ꝓfecto manifestum iudiciuz est q; tale lumē ex deo fit. quādo talis cognitio ē non ad ꝓximū amare ac temerarie iudicandū ac contemnendū. sed ad charitatem corrigendum ad compatiendū. emendandū. instruendū. exhor

tandū. ꝓgaudendū. ⁊ ꝓsimilia opandum. Ut ⁊ iustoꝝ opa tali mēti ꝙuertaī in bonuꝫ iuxta suiam apostoli ad Roma. viij.

¶ Tria inflāmant animā ad desideriū corpalis dissolutiōis: vt possit eē cum christo. ¶ Cap. iij.

Quartū lilium est desideriū dissolutionis vt possit esse cum xpo. Antedictis luminib⁹ illustrata facile cognoscit statum p̄sentis vite ⁊ future glie. Ideo cum apl̄o ad Philip. j. ꝓtinue clamat desideriū habens dissolui ⁊ esse cum christo. Hoc liliū etiam tria habet folia Primū est ꝓsideratio inimicoꝝ. secūdū est ꝓsideratio piculoꝝ. tertiū est ꝓsideratio gaudioꝝ. ¶ Primuꝫ est ꝓsideratio inimicoꝝ Profecto ꝓsiderat homo illuminatus q̄ta sūt nobis aduersātia in hac vita scz demones mūdus ⁊ caro qui oēs innumerabilib⁹ laqueis. decipulis. blandicijs. prelijs. malicijs. violentijs animā infelicem p̄cipitare ꝓtēdunt Ideo ꝓtra oēs illam taliter obseruātes ⁊ ei insidiantes ⁊ ne ex hoc seculo absq; mortali culpa euadat custodientes: cōtinue ad deum clamat dicens. Educ de custodia animā meaꝫ ad cōfitendū nomini tuo. Et ierū cum pphēta lamentatur dicens. Heu mihi quia incolat⁹ me⁹ plongatus est habitaui cum habitātib⁹ cedar Cedar meroꝝ ⁊ tenebre interp̄tatur: que q̄dez multum in mūdo regnāt. ¶ Secundū foliū ē cōsideratio piculoꝝ. Quippe cōtra tot aduersantes mens humil's de suis viribꝰ non p̄sumens. ſz ō diuina bonitate cōfidat. nihilominꝰ ne aliqua latenti vel manifesta culpa a domino iusto iudicio relinquaī. ante mentis oculos p̄fecto tenens luciferi casū. primoꝝ parentuꝫ lapsum. samsonis fortitudinē. dauid sanctimoniā sapientiā salomonis. scientiā origenis. multorūq; alioꝝ viroꝝ singulariū ruinam. Ideo in tali formidine quotidie nitiī stabilire cor suū iuxta pphēticuꝫ sensum q̄ talib⁹ ait Posuisti firmamentū ei⁹ formidinē. Ꝓro omnib⁹ supra dictis Ambꝝ. ait in sermone de. xl. Tantis malis hec vita repleta est: vt compatiōe ei⁹ mors remediū putetur esse nō pena. ¶ Tertiū foliū est ꝓsideratio gaudioꝝ scz sempiternoꝝ. Eleuata igiī mente ad ascensus ciuiū supnoꝝ. ia gustans ⁊ videns q̄ suauis est dominꝰ: admiratiōe ⁊ gaudio plena ait. O magna multitudo dulcedinis tue dñe. quā abscondisti. id est. abscōdite tribuisti timentib⁹ te. Et pphēta suspirat atq; ad dñm clamat dicens. Queadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat aia mea ad te deus. Et omnib⁹ creaturis suum desideriū pfiteī dicēs. Sitiuit aia mea ad deum fontē viuū. qñ veniam ⁊ apparebo ante faciē dei mei Atq; ex spe ꝓfortata subiūgat cū Habachuc in. iij. c. dicēs. Ego aūt in dño gaudebo in deo ihū meo.

¶ Articulus. ij. ō alijs quattuoꝝ gradibus diuini amoris qui magis pertinent ad pficiscentes.

Secūdo subiūgam⁹ alios q̄ttuoꝝ gradus siue lilia diuini amoris magis ptinentes ad pficientes Primus gradus est silentiū rōnale. Secūdus ꝓtemptus ꝓpriozū operū quasi inutiliū. Tertiꝰ insensibilitas ad mūdū. Quartꝰ ē victoria temptationū.

¶ Qz i tribus p̄cipaliter cōsistit tre gimē humane lingue. ¶ Cap. i.

Primus gradus siue primū liliū est silentiū rationale. cuz iam mens gustauit celestia bona. Unde sicut dominꝰ ait Matth. xij. Bonꝰ homo de bono thesauro cordis sui pfert bona hoc est ex ore suo eructet seu pferet verbū bonū. ⁊ hoc videlz tēpore oportuno. iuxta illud Eccēs. iij. tps tacendi ⁊ tps loquēdi. Tria etiam folia habet ħ liliū Primū est tacere mala. scz est tacere inutilia. tertiū est nō tacere necessaria. ¶ Primū foliū est tacere mala scz murmuratiōes. detractōes iuria. stultiloquia. mēdacia ⁊ ꝓsimilia. In q̄bus ⁊ lingua facile plabiī ⁊ ꝓsciētia inquinatur. Unū cum pphēta inquit. Dixi custodiam vias meas vt non delinquam in lingua mea.

¶ Secōm folium est tacere inutilia. nō tm̄ verba ociosa ⁊ vana: verūetiaz ꝙba bona q̄ merito ꝓpter aliq̄ circūstātia inutilia iudicāda sūt. A q̄bus oīb⁹ prudēter cauet seruās qō Eccī. xxviij. admonet dicēs. Verbis tuis facito stateram. Hec obseruās pphā inq̄t. Obmutui ⁊ hūiliatꝰ sum ⁊ silui a bonis: videlz ne indiscreta locutiōe peccarē. ¶ Tertiū foliū est nō tacere necessaria. Profecto nō tacet inerti ⁊ insensibili hūilitate zelatoꝝ iustꝰ: ꝙ cuz recta rō deposcit arguit. obsecrat. increpat. in oī patientia et doctrina. Queadmodū. ij. Timoth. iiij. apl's ait. Dilectū discipulū suū edocēs. Non imerito q̄ pphā orabat dicens pō. cxl. Pone dñe custodiā ori meo. videlz rōnez illmitatā. ⁊ ostium circūstantie labijs meis. Nō dicit murum q̄ claudi ⁊ aperi non p̄t. Circūstātie ꝙ loquē di p̄nt eē septē: q̄s necesse est obseruare qui erirare non vult i lingua sua Que sunt he. Quis lequiī quare q̄d q̄bus qñ quomodo ⁊ q̄tuz. Q̄to ꝙ pfectiōis ħ sit obseruare oñdit Jac. i cano. sua. c. iij. dicēs. Qui nō offendit in verbo ħ pfectꝰ ē vir. Ille ꝙ nō offendit in verbo q̄ his septem circūstātijs obseruatis: nec dicēda tacet. nec tacenda dicit.

De stigmatibus beati francisci

Per tria clarescere potest q homo opera sua bona quasi inutilia spernit Capitulum.ii.

Secundū lilium est ꝓtemptus ꝓpriorū operū quasi inutiliū Tanto q̄pe amore talis iustus inardescit fuire deo .tātisq; seruitijs ꝛ obsequijs dignum estimat illū q̄ q̄to plura atq; maiora opa p̄ suo dilecto facit. tanto feruentiori affectu ei seruire anhelat ꝛ inardescit .atq; iam opata p illo ex pfundissima humilitate ꝛ ardētissima charitate .quasi nil boni egerit se despicit atq; ꝓtemnit. Pro fecto ꝑm Bern̄. in epistola ad Guidonē. Nemo pfectus qui pfectior esse nō apetit. Et ideo quisq; pfectionē ꝓbat se: quo ad maiorez tēdit pfectionem. Ihō apostolis suis Luc̄.xvij.ait dñs. Cum oīa que scz vobis p̄cepi feceritis dicite fui inutiles sum⁹. Hoc liliū etiaz habet tria folia. Primuz est in vilib⁹ se exercere. Secundū talia opari cū feruēti diligentia ꝛ amore. Tertiū est de talib⁹ indignum se reputare.

Primuz foliū est in vilibus ꝛ abiectis se exercere scz cuncta despecta opa sibi p̄ sua pōtione ꝓpria eligendo .se de iure obligatū ad illa tanq; vilissimaz creaturam intelligendo vt vere cum ꝓpheta dicat. Ego autē sum vermis ꝛ non homo: obꝓbriū hominū ꝛ abiectio plebis. Secundū folium est talia opari cuz feruenti diligētia ꝛ amore. Profecto plus pōderat deus in homie affectū q̄ opus .Q; patēter testat dom̄⁹ Luc̄.xxj.de vidua in templo offerente duo minuta que plus placuit deo q̄ q̄ magna obtulerūt munera. Tertiū foliū est de talibus vilib⁹ exercitijs ꝛ opibus indignū se reputare Cōsiderat quipe talis anima q̄ hūiusmodi opibus famulat ibu christo i suis pauperib⁹: sciens q̄ Matth̄.xxv.dom̄⁹ ait Q̄ vni ex his minimis meis fratrib⁹ feceritis mihi feciſtis.nec tamē p hoc excludit q̄ talia fecerit his q̄ illi maiores sunt.

Tria ostendunt animā insensibilē ad mundana Capl̄m.iii.

Tertium liliū est insensibilitas ad mundum .Tanto q̄dez amore ꝛ dulcore inebriat talis anima ex diuina dilectiōe q̄ insensibilis efficit ad mūdana. Hoc liliū habet etiaz tria folia. Primū est in aduersis iocūditas.secundū in ꝓsperis humilitas .tertiū in mixtis inuariabilitas. Primū est in aduersis iocūditas. Ebri⁹ q̄pe ex diuino amore exultat in tribulation⁹.in ꝓsecutionib⁹.in afflictionibus.in ꝓtradictionib⁹.ꝛ in ꝓfusionibus quēadmodū de apostolis Act̄.v.scriptuz est. Ibant apostoli gaudētes a ꝓspectu cōsilij q̄m digni habiti sūt ꝓtumelijs pati ꝓ nomine ihu,

Secūm foliū ē in ꝓsperis humilitas .Profecto q̄ iam plen⁹ est dulcedine dei spernit diuitias.fastidit delitias .abhorret magnificētias. ꝛ q̄scūq; glorias seculares cū apl̄o ad Philip̄. iij.dicit. Oīa detrimētū feci.ꝛ arbitror vt ſterc̄a: vt xp̄m lucrifaciam. Tertium folium est in mixtis inuariabilitas. Bens pfecto adherens deo ꝓspiciens mūdi labiles vanitates nouitates mutabilitates ꝛ infinitas inq̄etudines. Iz talibus hominib⁹ compariat ex corde: tamē in se imobilis p̄seuerat dicēs. Mihi autem adherere deo bonū est: ponere in domino spem meā . Et ꝑ quasi mysticus ambidexter aioch de q̄ dr Judic̄ iij.q; vtraq; manu p dextera vtebat .in ꝓsperis ꝛ aduersis ꝛ varijs semp reportat lucrum.teste apl̄o q̄ ad Roma. viij.ait diligentib⁹ deum oīa cooperant i bonuz Et iterū Prouer.xij.salomon ait: non ꝓtristabit iustum quicq̄d ei acciderit.

Q; tria sunt que in qualibet temptatione hominem faciunt virtuosum. Capitulum.iiii.

Quartū liliū est victoria temptationū. Licet em̄ mens diuio amore ardeat et flāmescat.tñ in p̄senti militia absq; pugna temptationū esse nō pōt. Quēadmodum Job.vij.dicit. Militia est vita hoīs sup terrā. Permittit nanq; saluto⁹ pius electos suos a mūdo a carne et demonijs impugnari: vt in pugna cū adiutorio victoriā ꝓsequāt̄.ꝛ demū in gloria copiosius cozonēt̄ . Proinde apl̄s.ij Timoth̄.ij.ait: non cozonabit̄ nisi q̄ legitime certauerit Hoc liliū etiā habet tria folia. Primū est intellect⁹ illumiatio.scōm est affectus inflāmatio.tertiū est effect⁹ roboratio Primū est intellect⁹ illumiatio. Ex sepe habita victoria multaꝝ temptationū reddit hō magis cautus magisq; discret⁹ ꝓtra insidias aduersantiū Expitur in pugna sepe imbecillitates suas necessitatē ꝓsilij ꝛ auxilij dei. arduitatē ꝓtutum. malignitatē vitioꝝ.malicias demonū.ꝛ sic ex tali expientia totus intellectus in talib⁹ illuminat̄. Vñ Eccl̄i.xxxiij.ait. Qui non est temptatus q̄lia scit. Et iterū Thren̄.j. De excelso misit.i mitti p̄misit ignē scz temptationuz in ossibus meis: ꝛ erudiuit me. Scōm foliū ē affectus inflāmatio. Scōm em̄ Greḡ.multuz sibi adiicit lacessita ꝓtus. Sicut em̄ lapis vel silex p̄cussus scintillat ignē: sic mes iusti vexata diuino flāme scit amore.dilatat̄ feruore.ꝛ ꝺ diuina gr̄a sp̄ suscipit incremētū. Vñ p̄s.ij sentiēs ait. In tribulatiōe dilatasti mihi scz aiaz meā vt ampliozis dilectionis capax fiam. Diabolus em̄ est faber dei: sic dominus Esa.lxiij.ait. Ego creaui fabrū. Fabri hui⁹ focus ē mundus

carbones tribulatiões. folles ascendẽtes ⁊ descendentes sunt impij iustos pmentes ⁊ oppri/mentes. Et de talibus ppha ait. Ascẽdũt vsq; ad celos: ⁊ descendũt vsq; ad abyssos. Ferruz inflãmandũ sunt iusti temptati ac vexati ⁊ pse-cutionibus quasi malleis formati: vt quotidie in diuino amore arctius transformẽt. Tertium foliũ est effectus roboratio Ignis quippe vento pulsatus in maiorẽ erigit flãmã atq; fortius roborat ⁊ icalescit: sic q; stomachus hois et hec nra habitabilis terra dum frigore coar/tant ex calore intus artato robustiores fiunt. Quod etiã Greg. testat dicens. Electoz desi deria dum pmunt aduersitate crescunt. Sicut ignis flatu premit vt cõualescat: ⁊ vt vnde ex/tingui credit roborat.

Articulus. III. de quatuor vltimis gradibus diuini amoris qui ptinent ad pfectos.

Tertio subiungẽdi sunt alij q̃ttuor gradus diuini amoris q̃ ad pfectos ptinere noscunt: q̃ etiaz quattuor lilia dici possunt. Primus gradus est securitas aduersitatũ. secundus exaltatio mentis in deũ. tertius subiectio spũs ad ipm deũ: quartus mẽtalis pax et de aduersarijs victoria triũphalis.

Quz tria sunt que in qualibet aduersitate animã assecurãt. Ca. I.

Primũ liliũ est securitas aduersitatuz. Dum enim quippe iusti multiplicib' temptatõibus ⁊ vexatiõibus agitata: ⁊ in oibus victoriosa iam facta. in aduersitatib' secura vt nullo illarũ impetuoso icursu quõlibet expauescebat. Hui' lilij tria sunt folia. Primũ est ad deũ adherẽtia. Secm in deũ cõfidentia Tertiũ de deo cõplacentia Primũ foliũ est ad deũ adherẽtia. Nam mens iusti ppij amoris ⁊ cõplacẽtie vticq; inimica seipsaz abhorrẽs omni studio ⁊ conatu adheret deo. ⁊ sentiẽs efficaci experimẽto sue dulcedinẽ pietatis. ⁊ sapientiã veritatis. atq; magnificentiã ptãtis. nullum aduersariũ expauescit. cõtinue poscens a dño illud Job. xvij. Pone me iuxta te ⁊ cuiuslibet manus pugnet contra me. Et illud apli ad Roma. viij. Quis nos sepabit a charitate xpi an persecutio: tribulatio: an nuditas: an angustia: an fames: an piculũ: an gladius: sicut scriptuz est. Quia ppter te mortificamur tota die estimati sumus: sicut oues occisionis. Sed in his oibus supamus ppter eum q̃ dilexit nos.

Secm foliũ est in deũ cõfidentia. Tot ⁊ tantas in pterito virtute dei victorias habuisse sentit. q; ne dum in prelio expauescat: verũetiã de quolibet aduersario insultu corde magno exultat. Proinde de qualibet aduersitate triũphum in dño sperãs: cum ppha confidenter ait. Dñs illumiatio mea: ⁊ salus mea quẽ timebo Dñs ptector vite mee: a quo trepidabo? Si cõsistant aduersum me castra: nõ timebit cor meũ. Si exurgat aduersuz me preliũ: in hoc ego sperabo. s. cum victoria lucrũ Tunc sicut dicit .j. Joh. iiij. Charitas foras mittit timorẽ. Et cuz apl's ad Rhoma. viij. Certus sum eni q; neq; mors: neq; vita: neq; angeli: neq; pncipatus: neq; virtutes: neq; instantia: neq; futura. neq; fortitudo: neq; altitudo: neq; pfũdũ. neq; creatura alia poterit nos separe a charitate dei que est in christo iesu dño nro Tertiũ foliũ est de deo cõplacentia. Non põt talis aia de dilecto q̃quo dubitare. vicz q; relinquat ab eo in tpe eius necessitatis. experimẽto cognoscẽs. q; j. Cor. x. apls ait. Fidelis deus q̃ nõ patiet vos temptari supra id qd potestis. sed facit cũ tem/ptatiõe puentũ. Unde Hiere. xv. in fine. Bellabant aduersum te. s. aduersarij tui. ⁊ nõ pualebunt: qz ego tecũ sum vt saluem te.

De triplici exultatiõe quam efficit transfusio mentis in deũ. Ca. II.

Secundũ lilium est exultatio mentis in deũ. s. ppter transfusionẽ. Cũ eni iam mens est in omni aduersitate secura in delitijs altissimi epulat: sicut Proũ. xv. dicit. Secura mens quasi iuge cõuiuiũ. Hoc lilium tria habet folia: fm q; est triplex exultatio mẽtis. Primũ est exultatio spũalis. scdm est exultatio affectualis: tertiũ est exultatio corpalis. Que triplex exultatio Apoc. xiiij. insinuat ordinate. Unde Job. ait. Audiui vocẽ de celo tanq; vocẽ aquarũ multarũ. ⁊ tanq; vocẽ tonitrui magni. ⁊ vocem quã audiui sicut citharedoz citharizantiũ in citharis suis. In q̃bus sacratis vbis tria pdicta folia de mõstrant. Primum in q̃ foliũ est exultatio spũalis Et de hac Job ait. Audiui vocẽ de celo tanq; vocẽ aquarum multarũ. Cum eni vox mẽtis corpalis nõ sit necesse est vt tñ sonet q̃tum ad internã cordis leticiã intonat. Unde ppha ait. Vox exultationis ⁊ salutis in tabnaculis iustoz. Hec vox de celo cõuenienter venit: cum ex intuitu pure mẽtis qua iustus infinitã dei dulcedinẽ ptemplat ad spũalem leticiã exultãdo cõsurgit. Huius q̃pe leticie magnitudo p' vocẽ aquarũ mltarũ merito denotat: qm̃ ex imperio rõnis dei infinitã dulcedinẽ cõtemplãtis multiplex spiritualis leticie sensus ⁊ affectio suscitatur. Sicut eni spũs turbinis cõcitans aquas in eis motuz facit ⁊ sonũ: sic spũssancti irradiatio ⁊ afflatus cum repleuerit mentẽ affectõibus puris spũali q̃dã ipetu in eius motũ efficit pietatis ⁊ sonuz interne iocũditatis. Et de hac aq̃ ⁊ motu eius

De.xij.gradibus diuini amoris

dicit dñs Joh.iij. Qui biberit ex hac aq̃ quã ego dabo ei: fiet in eo fons aque saliẽtis in vitã eternã. Scõm foliũ est exultatio affectualis que in excessu interne exultatõis ꝓrumpit. Et de hac Joh. subdit. ꝛ tanq̃ vocẽ tonitrui magni. Tonitruuz q̃dem ex aqua vapore ꝛ fumo subtili terre dum ꝑ solis calorẽ in aerẽ eleuant dinoscit causari. Cum enĩ ex frigiditate aeris vapor aque cõdensant in nubẽ rũpit atq̃ frangit. ꝛ locũ latiorẽ petẽs ab angustijs nubis inflãmatus foras exiens sonũ facit. Mens ꝓfecto hũana ꝛ spiritualis ꝛ pura. duo in se habet quasi ꝓncipia cõtemplatiue admiratiõis. ipsa enĩ cum sit sicuti purus aer per opationẽ solis iusticie in voluntatẽ seu affectionẽ recipit deuotionis humorẽ ꝛ fumũ incendij diuini amoris Cum aũt ipa mens fuerit dispositia hoc modo feruor diuini amoris in pia mẽte ex his crescit que etiã eõtemplãdo in deo cõprehẽdit. Cũq̃ respectu vniuersitatis gaudij angusta fuerit q̃si ꝑ quandã nature sue violentiaz imensus dei amor eam suauiter rũpens diuine admiratõis in ea strepitũ facit. Et de hac ppha ait ps. lxxvij. Vox tonitrui tui in rota. Quid ꝑ rotaz nisi humana mens que imaginẽ dei portãs finẽ sicut rota ignorat? In hac rota fit vox tonitrui dei: cum admirabilis dei amor incõprehẽsibilis dulcoris sensum quodã spũali strepitu infũdens admirationẽ in humana mente inducit. Et hoc idem est vox tonitrui magni: de q̃ hic Joh ait. Spũalis enĩ ꝛ pura mens incõprehẽsibilia adeo quodãmodo cõprehẽdens. q̃cũd in deo videt supra suã cõprehensionẽ atq̃ omnium creaturã sicut supradixim⁹ esse admirando stupet Nihil enĩ in deo q̃ ꝑm apl̃m .j. Thes. vj. lucẽ habitat inaccessibilẽ q̃tũcunq̃ minimũ fuerit: mens q̃tũcũq̃ minima ꝛ pura cõprehendere põt. sed tm̃modo admirari. Ideo Job. xxvj. ait. Cum vix paruã scintillã sermones eius audierim⁹. tronem cuiuscũq̃ modici facti cõprehendere valeam⁹. quis poterit tonitruũ magnitudinis eius intueri. i. cognoscere rõnez mirabiliũ iudicioꝝ eius. Tertiũ foliũ est exultatio corpalis Non enĩ solũ hec cõsolatio dei replet in his iustis cõtemplatoribꝫ mẽtem solã: verũetiã redũdat in indomitã carnez Vñ Joh. subdit. Et vocẽ quã audiui sicut cytharedoꝝ cytharizãtiũ in cytharis suis. Quid enĩ hmõi cytharedi sunt nisi iustoꝝ spũs puri? Que aũt he cytharе nisi eoꝝ corpa mũda ꝛ vacua a pctis? Tales enĩ cytharedi varios exultatiõis sonos in subditis sibi corpibus efficiũt ex quo corpa eoꝝ quasi cytharе spũales exultatõis redundantiã ab ipsis spiritibꝫ dei exultatõne ꝛ dulcedine plenis recipiũt. Vñ ppha ait. Exultabũt sancti in gloria: letabunt in cubilibus suis. hoc dicit q̃tũ ad exultationẽ spiritus rõnalis: qua in deo ꝑm ꝓscientiã bonam gaudet ꝛ letat. q̃tũ vo ad redundantiã ad corpus spiritui subiectũ. adiũgit dicẽs. Exultatõnes dei in gutture eoꝝ.

De triplici veraci obediẽtia pfecti amoris. Cap. ij.

Tertiũ liliũ est subiectio spũs ad deum manifestissimũ vtiq̃ signũ est q̃ exultatio de qua supra dictũ est sit vera: ꝛ ex munere dei nõ ex illusione diaboli: si post eam ad ipm deũ spũs subiectio subsequat. Tria enĩ folia hoc liliuz habet: ꝑm q̃ triplex est obediẽtia a talibus obseruãda. Primũ est obediẽtia minorum ad maiores. Scõm est obediẽtia equalium ad equales. Tertiũ est obediẽtia maiorũ ad minores. Prima dici põt obediẽtia necessitatis. 2da obediẽtia charitatis. tertia obedientia humilitatis Hanc q̃dem triplicẽ obedientiam posuit btus franciscꝰ in sua regula. Prima est obediẽtia necessitatis. s. q̃ fit ꝓpter emissum votũ: ꝛ ꝑ eam supioribꝫ obedit. Et de hac in .ij. c. regule ait Finito vo anno pbatõis recipiant ad obedientiã: ꝓmittẽtes vitã istã semꝑ et regulã obseruare. Et iteruz in .x. c. ait. Fres vero qui sunt subditi recordent q̃ ꝓpter deuz abnegauerũt ꝓꝑas volũtates. Et merito hoc dicit. Quia ꝑfectio obediẽtie virtutẽ adipisci non poterit: qui volũtates ꝓꝑias calcare nõ nouit. Et subdit. Unde firmiter ꝑcipio eis. vt vt obediant suis ministris. i. suis ꝑlatis in oñibus que ꝓmiserũt dño obseruare: ꝛ nõ sunt cõtraria anime sue nec regule nostre. Nam in talibus sicut ꝑlati sunt possunt ꝑcipere: sic nec subditi tenent obedire. Huius obedientie exemplar est christus qui vt dicit ad Philip. ij. Factus est obediẽs patri vsq̃ ad mortẽ: mortem autem crucis. Et Luce. xxij. ad ꝑrem ait. Non mea volũtas: sed tua fiat. Secũda est obediẽtia charitatis. Et de hac in .vj. c. regule dicit. Ubicũq̃ sunt ꝛ se inuenerint fratres: ostẽdant se domesticos inuicẽ inter se: ꝛ secure manifestẽt vnus alteri necessitatẽ suã. Quia si mater nutrit ꝛ diligit filiũ suũ carnalẽ: q̃to diligẽtius debet quis enutrire ꝛ diligere fratrẽ suuz spiritualẽ. Et merito hoc dicit. Nam ꝑfecto in mutuis necessitatibꝫ cõportãdis debent maxime fratres alter alteri obedire. Nam obedientia mutua: mutue dilectõis signũ est ꝛ effectus Et ad hanc inducebat dñs apl̃os Joh. xv. dicens. Hoc est ꝑceptũ meũ vt diligatis inuicẽ. Tertia obediẽtia est humilitatis: per quam inferioribus obedit. Unde beatus franciscus in dicto .x. cap. supiores inuitat cum eos ministros ꝛ seruos aliorum fratrũ cõmemorat esse.

ipoſq; hꝛe tantã familiaritatẽ circa recurrẽtes ad ſe ſubditos mãdat: vt ex eis idem ſubditi dicere poſſint. ⁊ facere ſicut dñi ſeruis ſuis. Nã ita inquit debet eſſe vt miniſtri ſint ſerui oĩum fratrũ: vt vicz: ſicut ſerui dñis: ſic miniſtri ſubditis in quibus iuſte poſſunt obediãt. Hmõi obediẽtie chriſtus in euãgelio formã dedit: vt cum dicit Lu. ij. matri ⁊ nutrici ſubditus fuit: et baptizari dñs voluit a ſeruo. ſ. ioãne baptiſta. Cui etiã Matth. iij. ait. Sic decet nos implere omnẽ iuſticiã. i. humilitatẽ pfectã p quã maioꝛ ſubdit minoꝛi.

De triplici triumphali pace quam conſequit dei conſũmatus amoꝛ.

Capitulum. iii.

Quartũ liliũ eſt mentalis pax ⁊ de iniimicis victoꝛia triũphalis. Caro pfecta eſt per inter mediũ: cuius mũdus ⁊ diabolus ſpiritui aduerſant. Ideo cum caro ſpiritui obedientiã ſeruat: pax vndiq; in anima regnat et tunc ſicut ppha inquit. factus eſt in pace locus eius. Hoc ſimiliter liliũ tria habet folia. Pꝛimũ eſt pax cum carne. Scõm eſt pax cum mũdo. Tertiũ eſt pax cum diabolo. Pꝛima eſt in carne exigẽda. ſcõa a mũdo reiẽcẽda. tertia eſt a dño impetrãda. Pꝛimũ folium eſt pax cum carne. Hanc pacẽ debet homo a carne violenter exigere. non aũt ipſe carni ſue exhibere vt fiat hec pax a ſola carne. cũ ꝺ ſui natura ſemper dum in coꝛpe viuim⁹ pegrini ad vitia naturaliter ꝓna ſit. Pꝛoinde nunq; debet ſe ſpiritus ſubdere ꝓtumelijs ſuis: nunq; eius volũtati parere. nũq; de illius ꝗete cõfidere. Quinimo ſemp iugi laboꝛe fatigãda. ꝓtinua abſtinẽtia edomãda. aſſidua vigilãtia obſeruãda. donec ſuplex pacẽ poſcat. pacez ꝓmittat. pacẽq; cuſtodiat. deſinat rebellare. neſciat cõcupiſcere. ſequat ſpiritũ. ⁊ oĩno recognoſcat dñm eſſe ſuũ. atq; cum effectu ad ſpiritũ dicat. Ut iumẽtum factus ſum apud te: ⁊ ego ſemp tecũ. Cñ ſicut ait. Ceſarius in quoꝺã ẽmone ſi pacifica eſt deo anima noſtra: tunc anime noſtre ſubdita erit caro noſtra. Nam ſi te nõ regit ſuperioꝛ cruciat te ⁊ affligit inferioꝛ. Scõm foliuz eſt pax cum mũdo. Et hanc debet iuſtus a mũdo oblatã reiẽcere. Hec aũt pax a ſpũ ꝺ̃ꝺem ſolo fieri debet nõ obtineri a mũdo: ĩmo etiã a mũdo oblatã deſpicere neceſſe eſt. Nũq; eteni verus iuſtus querere debet aut velle q mũdus ei ſuis oblectamẽtis deſeruiat ⁊ obſeq̃o ſuo demulceat. vel ſuis fauoꝛibus blandiat. Sed magnanimus ſpũs eius omnia que mũdi ſunt illi in faciem eius ꝓiicere. ipm deſpicere. facto cõtemnere. ſeq; poſtmodũ mũdo ad oẽm iniuriã gratanter exponere. ⁊ in mũdi obꝓobꝛijſ. iniurijs cõtumelijs gloꝛiari. atq; cum apl̃o ad Gal. vi. decantare. Mihi aũt abſit gloꝛiari: niſi in cruce dñi ieſu chriſti ⁊c. ⁊ tunc acquirit pax a iuſto in mũdo cum nulla eius ꝓſpera cõcupiſcit. nulla eius aduerſa ꝓtimeſcit. cũcta tranſitoꝛia cõtemnit ⁊ ſpernit. Sicq; dñs mũdi pacificus factus eſt dicẽte dño iuſtoꝝ cetui illud Deut. xj. Oĩis locus quẽ calcauerit pes veſter. i. cõtemplerit affectus veſter erit veſter. Tertiũ foliũ eſt pax cum diabolo. Hanc autẽ debet iuſtus apud deũ obtinere pcibus hec pax nec a ſpiritu nec a diabolo fieri põt. Nam qualẽ diabolus ꝓ ſpiritũ fieri vellet: nunq; debet ſpiritꝰ cõſentire ⁊ qualẽ iuſti ſpũs ꝓbare decet diabolus ineternũ tali non cõſentiret. Et ꝺem poſt geminã pacẽ que non põt coꝛrũpi a carne: nec valet ꝓturbari a mũdo diabolus: q; ſpũi inferre moleſtiã dñs non ꝓmittit ideo ad callida argumẽta ⁊ occultas inſidias ſe cõuertit: ⁊ dolis atq; decipulis eum circũuenire cõtendit. Sed debet iuſti ſpũs cõtra hunc aduerſariũ noſtrũ et p pꝛudentẽ diſcretionẽ ſemp vigilare: ⁊ p feruentẽ oꝛationẽ cõtra ipm pugnare. atq; p gratie adeptionẽ de ipo triũphare in noie ieſu xpi his igit victoꝛijs acq̃ſitis. dak humane menti aſcendere ad illã pacẽ. que ẽm apl̃m ad Phil. iiij. exuperat omnẽ ſenſum. Et quã apl̃s vocat pacem Job. Apoc. vij. ſilentiũ vocat dicens. Factũ eſt ſilentiũ in celo q̃ſi media hoꝛa. Pꝛopheta aũt vocat eam ſomnũ. di. In pace in idipm dormiã ⁊ req̃eſcã. Ad quã pacẽ nos ſimul ꝓducat dñs ieſus. hic p gꝛaz: ⁊ in futuro p gloriam vt ea fruamur ineternũ Amen.

Feria. vi. poſt reſurrectiõis de. xij bonis ſeu gratijs ad que valent bona opera extra charitatẽ facta.

Sermo. LXIII.

Ecce ego vobiſcum ſum oĩbus diebus vſq; ad conſũmationẽ ſeculi Matth. vl. Et in euãgelio hodierno. Magna ꝓfecto gꝛa ⁊ admiranda benignitas ſaluatoꝛis eſt q veriſſima ⁊ ineffabili ꝓmiſſione ſua nos ꝓſolet in omni tribulatõe noſtra ſpondẽs ſemp eſſe nobiſcũ p aſſiſtẽtiã gꝛe ſpecialis vſq; ad pñtis ſeculi finẽ. Pꝛoinde in ꝓpoſito ẽbo dicit dñs. Ecce vobiſcũ ſuz vt. ſ. In q̃bus verbis oſtendit q ꝛz coꝛpe localiter ſit mãſurus in celo p dominiũ maieſtatis tñ p pniaz ⁊ gratie ſue influentiã: ⁊ p eccleſie gubernationẽ ⁊ manu tenentiaz eſt in pñti vita vſq; ad finẽ ſeculi. Nõ ꝺem non tñ verificat in iuſtis q̃bus aſſiſtit p gꝛam gratificantẽ: verũetiã adimplet in pctoꝛibus p gꝛam gratis datam. vicz cum ſa-

De bonis factis in mortali culpa

ciunt intentõe bona ad deũ aliqua opera iusta sicut cõtingit in his qui in ꝓterita quadragesima nõ fuerũt cõuersi sed in peccatis ꝑseuerauerunt. Quiꝫ tñ aliqua bona operanꝫ intentõne recta. Ad intelligendũ aũt quõ xp̃s semꝑ in ꝑsenti vita assistit nobis cũcta bona remuneraturus. Aduertendũ ꝙ tria sunt genera hoium qui a deo remunerantꝫ ꝓpter bona opa. Primi sunt virtuosi. secũdi sunt vani gloriosi. tertij sunt criminosi. Virtuosi remunerantꝫ eterna gloria: vani gloriosi eterna pena. criminosi aliqua tpali gr̃a. Primi inq̃ sunt virtuosi. s. q̃ in dei gr̃a existentes operanꝫ bona: ꝛ hi de cõdigno premia eterna cõsequunꝫ ꝟm mẽsurã charitatis cum qua operanꝫ ꝓdicta bona. Proin de Proꝛ. xj. dicit. Seminanti iusticiã merces fidelis. Et ppha inquit Et retribuet mihi dñs ꝟm iusticiã meã: ꝛ ꝟm puritatẽ manuũ mearũ retribuet mihi. Et Apo. xxij. Ecce venio cito: dicit dñs: ꝛ merces mea mecũ est: dare vnicuiq̃ ꝟm opa sua. Secũdi sunt vani gloriosi q̃ q̃ñ q̃ faciũt aliq̃ opus bonũ in genere ad gloriaz suã vt cum dant elemosynã ꝓpter vanã gloriã ꝛ ex hoc opere nullã mercedẽ merentꝫ sed penã Quia ꝓcedit ex cõtumelia dei ꝓpter intentionem nõ rectã. De qua dñs Math. vj. ait. Si oculus tuus nequã fuerit: totum corpus tenebrosuz erit. Si ergo lumen q̃ in te est tenebre sunt: ipe tenebre q̃te erũt? Tertij sunt criminosi. Qui licz pctõres sint: tñ aliq̃ faciũt aliqua bona opa ꝓpter amorẽ dei seu ad gloriã eius: Et hoc esse non sine gratia gratis data. Nam sicut Joh. in. iij. epla sua inquit. qui bene facit ex deo est. Quia nobis nõ possumus etiã cogitare. neq̃ id opari teste aplo qui. ij. ad Cor. iij. ca. ait Non sumus sufficiẽtes aliquid cogitare a nobis quasi ex nobis: sed sufficiẽtia nostra a deo est. Quia vt idem inquit ad Philip. ij. ca. operaꝫ in nobis velle ꝛ pficere ꝓ bona voluntate. Tale ergo opus bonũ in pctõ mortali factum ex dei gratia gratisdata ab operãte acceptata: disponit de cõgruo: licet nõ de cõdigno gratiã satisfacientẽ. Quod tñ totũ ꝓuenit etiã ex assistentia meriti christi: de cuius plenitudine accepimus omnes gr̃am ꝓ gratia: vt dicit: Joh. j. Et ꝙ tales remunerantꝫ a christo: patz triplici rõne. Primo rõne inequalitatis. secundo rõne paruitatis: tertio ratione bonitatis.

Primo in q̃ rõne inequalitatis. Nam si talia a pctõribus facta non remunerarentꝫ: equaliter se deus haberet ad eum pctõrem qui nullum operaꝫ bonũ: ꝛ ad eum qui multa operaꝫ bona. quod esset inequalitas maxima At contra Eccẽs in vltimo verbo libri sui pctõribus cõsulit dicens. Operemur opus bonũ ante tẽpus scz mortis: ꝛ dabit. s. dñs mercedẽ in tempore suo: hoc est in ꝑsenti vel in futuro. Secundo rõne paruitatis. Nam ꝑcepit dñs Exodi. xx. c. dicens. Honora pr̃em tuũ: ꝛ mr̃em tuam: vt sis longeuus sup terrã. Sed hoc aut dicitur de habenti charitatẽ: aut nõ habenti. Si de habenti tñ: hec q̃dem parua remuneratio est: cum talis non amet ꝑsentem vitam que parua res est. sed futurã. Ergo dicit de non habẽti. Ex quo patz ꝙ mereꝫ aliquid si parẽtes honorat. Tertio rõne bonitatis. Nam Mat. v. dñs ait. Cum facis elemosynã noli tuba canere ante te: sicut hypocrite faciunt in synagogis: ꝛ in vicis: vt honorificenꝫ ab hominibus Amen dico vobis receperũt mercedem suam. Esto ergo ꝙ aliquis id faciat tantũmodo ꝓpter deum ꝛ non ꝓpter gloriã mundi: cum nõ peius q̃ id quod factũ fuit. fuit ꝓpter gloriam mũdi: imo melius: ergo mercede aliqua dign⁹ erit vel est. Huius sententie est Bonauent. in iiij. distinc. xv. q. v. Ex his igit patet ꝙ bona facta in mortali culpa: licet ex se: ꝛ per se de directo non valeant ad gloriaz sempiternã: tñ facta in bona intentiõe ad ea per accidẽs valent multiplici rõne. Unde ex merito cuiusdã congruitatis: ꝛ ex supabundãti misc̃dia dei hoc ꝙ accidens ꝓuenire potest ad gloriã beatoꝝ. Et hoc q̃dem Gene. xxviij. in scala iacob mystice insinuaꝫ vbi dicit. Vidit Jacob in somnis scalam stantẽ sup terrã. ꝛ cacumen eius tangẽs celũ angelos q̃ dei ascendẽtes ꝛ descendentes per eam. ꝛ dñm tnnixũ scale. Scala q̃dem sup terrã stans ꝛ cõtingens celuz. est vita in bonis operibus occupata: que ab boie: siue iusto: siue iniusto habitãte in terra intentõe celestis regni seu per amorem dei quotidie frequentaꝫ. Per hanc scalam ꝓfecto tunc angeli ascendũt cum talia opera coꝝ dño ꝓsentaꝫ. Tuncvero per eam descendẽt: quãdo multiplices gratias ꝓpter opera nostra bona a deo nobis angeli infundũt. Dñs q̃ innixus describit scale: quasi desiderio flagrans. ꝛ nostra bona opera acceptare: ꝛ ꝓpter illa nouas gr̃es nobis multiplicare Duodecim q̃dem gr̃as inter alias nobis impartiꝫ ꝑ angelos deus: ꝛ his q̃ talia bona operanꝫ in mortali culpa: que dici quodãmodo possũt. xij. gradus ꝓdicte scale qua itur ad celũ. Et hoc q̃dem totum efficit meritũ iesu christi: qui in ꝓposito verbo ait. Ego vobiscũ sum. s. ꝑ meriti mei participationẽ. ꝛ gratiaruz cõicationẽ: non tñ iustis: sed insup ꝛ iniustis: qui aliqua bona agũt amore dei: ꝛ hoc oibus diebus: imo ꝛ oibus horis ꝛ athamis vsq̃ ad consũmationẽ seculi. Bona ergo que agimus licet in mortali culpa sumus operamur ex merito iesu christi. Nam vt. j. Corinth. iij. dicitur Non sumus sufficiẽtes aliq̃d excogitare a no-

bis: quasi ex nobis. sed sufficiētia nr̄a ex deo ē. id est. ex dño nr̄o ihesu christo. Qui vt dicit ad Phil. ij. Operat in nobis velle z pficere pbona volūtate: g̃ opemur bonū dum tp̃us habemus. Ut ait ap̄s ad Gal. vj. Nam q̃ opat bonum ex deo est: vt ait Joh. in cano. c. iij. Et qd̃ libet p̃dictoꝝ verboꝝ pōt esse thema in p̃senti materia. Gr̃as ꝟo quas pctōres cōsequunt ex operibus bonis: sicut supradictū est. in. xij. di/stinguamus. Quarū quatuor p̃me quodāmō ptinent ad bona interioꝛa. Scōe q̃ttuor ad bona exterioꝛa. Tertie q̃ttuor ad bona supioꝛa.

Articulus. I. de quatuor gratijs inferioꝛibus quas acquirunt pctōres: per bona sua opera.

Prime q̃dem quattuor gr̃e que donãtur a deo his q̃ opant bona in moꝛtali culpa ptinere vident ad bona interioꝛa. Et harū p̃ima est gr̃a elongatiua. scōa est gr̃a abilitiua. tertia est gratia cōtinuatiua: quarta est gratia satisfactiua.

De opera bona in moꝛtali culpa facta elongãt aīam a pctis Cap. I.

Prima q̃dem est gr̃a elongatiua. Elongant enī talia opa bona a criminib⁹: z a pctis: z ap̄ropinquãt deo Ac ecōtra nō est aliqua moꝛtalis culpa: nec adeo p̃ava: que nō elonget a deo vltra mille dietas: eo q̃ in mille dietis talis pctōr nō pōt a seipo redire ad deū iuxta sniam saluatoꝛis q̃ ait Joh. vj. Nemo pōt venire ad me: nisi p̃ q̃ misit me: traxerit illū maxime. s. p talia bona opa. Ratio huius est: q̃ aia moꝛtaliter peccās est spūs vadēs et nō rediēs: sicut ppha ait. Et etiā alibi dicit. Longe a pctōribus salus. Et alibi inquit Qui elongãt se a te. s. p moꝛtalē culpā: peribūt vtiq̃ in eternū. Vñ hoꝛtat Jac. iij. d. Ap̄ropinq̃/te deo. s. opibus bonis: z ipse ap̄ropinquabit vobis. s. ppter opa p̃dicta. Quasi dicat q̃ propter talia opa bona veniet obuiā pctōri: sicut ecōtra ppter pctā a pctōribus se elongat. De hoc ptz exemplū Act. x. de Cornelio centurione ad quē a spūsctō missus est Petrus ad ip̃m cōuertendum. Cui angelus ait. Elemosyne tue et oꝛatōes tue ascenderūt in memoriā in cōspectu domini.

De bona facta in moꝛtali culpa abilitant hoiem ad opera virtuosa. Capitulum. II.

Secūda gr̃a ē abilitatiua seu dispositiua: eo q̃ talia opa valent ad vitandaz difficultatē vitia relinquēdi: z ad vitandū difficultatē: z in experientiā exercitij virtuosi Et si q̃n talis pctōr in gr̃am dñi reuerteret valēt: et abilitāt ad altioꝛes z expeditioꝛes virtutuz actus que simul cum charitate sunt. Ac p hoc valēt ad altius pmerendū gloriā sempiternaz: quēadmodū baptismus ioānis qui nō valebat ad pctōꝝ remissionē: sed ad bonoꝝ assuefactionem z humiliationē: vt dicit de cōse. di. iij. c. nō regenerabat Pꝛoꝛo dum homo operat bona artē male viuēdi dediscit atq̃ artē bñ opandi addiscit Et ad hoc hoꝛtat nos dñs p Esa. j. c. dicēs. Discite bñ facere. Ac ecōtra qui absq̃ aliquo bono ope vitā criminosam ducit: ad bñ agenduz pfecto ineptus efficit. Et de talibus Hiere. iij. dñs ait. Stultus pl̃s meus: me nō cognouit: filij insipiētes sunt z vecoꝛdes. Sapientes sunt vt faciāt mala: bñ aūt facere nescierunt. s. ob causaz antedictā. Valent igit ad disponendū ad coꝛdis cōtritionē z pniam veraz ac per cōsequēs ad gratiā dei. Non enim tñ in quinat affectio: nec tñ excecat cognitio. nec in super tñ indurat operatio in peccatis: si oīno non relinquant aliqua opera bona a pctōre.

Primo q̃dem volūtas si nō habet aliq̃d ad retinaculū operis virtuosi facilius inquinat in soꝛdibus pctōꝝ: sicut sus in volutabꝛo luti lota. vt dicit. j. Pe. ij. Scōo intellectus excecatur a malicia pctōꝝ. Vñ de talibus dꝛ Sap̃ ij. excecauit eos malicia eoꝝ. Tertio q̃z indūratur coꝛ velut lapis qui vnctōe non flectit: et pcussione cōfringit. Hoc est q̃ talis homo p̃speris et aduersis indurat. sicut Job. xlj. ait. Coꝛ eius indurabit quasi lapis: z stringet quasi malleatoꝛis incus. s. q̃nto plus tondit tanto amplius indurat. Hi ꝟo qui absq̃ aliquo bono ope semp vitā in criminibus ducūt: sunt illi de q̃bus Ezech. vij ait. Indurauerūt coꝛ suuz vt adamantē ne audirēt legē z verba que misit dñs exercituū in spiritu suo p manū ppharuz suarū. Et iterū Esa. vj. dicit dñs ad Esaiā. Vic pꝛo huic. Audite audiētes z nolite intelligere videte visionez z nolite cognoscere excecaꝛ populi huius: z aures eius aggraua: z oculos eius claude ne forte videant oculis suis z auribus suis audiant: z coꝛde suo intelligāt: z conuertant z sanem eum.

De opera virtuosa in moꝛtali pctō facta: valent ad cōtinuationē virtuose vite. Capm. III.

Tertia est gr̃a cōtinuatiua Valent enī talia opera bona ad continuationē: z exercitiū virtuosi actus: ne homo videlicz ad bene opandū aptitudinē perdat. z oīno induat habitū: z cōsuetudinē actuum puerꝛoꝛum. Quēadmodū de talibus ppha inquit. Fiat. i. fiet ei sicut vestimentū quo operit: z sicut zona que semp p̃cingit Eccle. q̃. xij. ait. Non est ei bene qui assiduus est in malis. z elemosynā nō

danti. q̃uis. s. sit in mortali pctõ. Et sequitur. Qm̃ ⁊ altissimus odio habet pctõres. s. q̃ nullum operant̃ bonũ. Profecto absq; ꝯtinuatõe alicuius operis boni in tantã cõsuetudinẽ male viuendi pctõr labit̃ atq; ruit: vt etiã bene facere discẽs: id non valeat opere adiplere. Proinde Hiere. xiij. ait Si mutare potest ethyops pellem suaz aut pardus varietates suas: ⁊ vos bene facere poterit cum didiceritis malũ. Vñ sicut se habet sanus ad infirmũ: sic se habet iustus ad pctõrem. Cibus qui cõuertit̃ in substãtiam hoĩs sani. non cõuertit̃ in substantiã infirmi. sed tm̃ cõfortat eum. ⁊ eum febrili calori obsistit. nec cõsumat̃ humidũ radicale. Sic ⁊ bona opera que facit iustus in suã substantiã conuertunt̃. sed bona opera que impius facit confortant eum ne a sua malicia consũmat̃ Proinde sicut magis indiget cõfortari infirmus q̃ sanus q̃uis minus ꝓficiat ei cibus: sic pctõr plus indiget bñ facere q̃ ipe iustus. licet tamen ei minus ꝓficiat ad salutẽ.

Q̃ satisfactio a sacerdote a peccatis iniũcta. ⁊ a pnĩe facta in pctõ mortali satisfactiua est. Capl̃m. iiii.

Quarta est gratia satisfactiua. Valent enim ad satisfactionẽ pnĩe iam iniũcte. scz cum alicui imponit̃ pnĩa a sacerdote et facit eam in mortali culpa. Qd̃ tripliciter ꝓbari põt. Primo q̃ non fortius obligat preceptũ sacerdotis q̃ ꝑceptũ dei. Scd̃o q̃ non fortius obligat. q̃ ipsum votũ. Tertio q̃ non fortius obligat q̃ recipe sacramẽta absq; mortali culpa. Et tñ omnia ista tria implere põt in pctõ mortali. Quod ꝓbat̃. Nam ꝑ primo ptz q̃ cum sacerdos imponit pnĩam pctõri eam in suũ preceptũ dat illi. Sed existens in pctõ mortali: ⁊ implens preceptũ de honorãdo parẽtes nunq̃ rep̃hendet̃ nõ implesse: multominus tale sacerdotis preceptũ Pro scd̃o patere põt q̃ clericus in mortali existens culpa dicẽs horas ad quas ex voto obligatus est illas tñ minime iterare obligat̃: multo ergo minus tale sacerdotis preceptũ. Pro tertio insuper claret: q̃ ficte accipiẽs baptismũ: licet suscipiat effectũ sacramenti indebilẽ. i. characterẽ qui est sacr̃m ⁊ res: tñ effectũ qui est res: ⁊ nõ sacr̃m. i. gr̃am remissionis pctõꝝ durante fictiõe. non recipiet. Recedẽte tñ fictiõe. q̃ character est imediata dispositio ad gr̃am baptismalẽ ꝑ quã remittuntur pctã s̃m Rich̃. in. iiij. dis. iiij. Ergo multo amplius pnĩa facta in mortali culpa integre satisfacit. Hec s̃m Gerard̃. obdoñ. in. iiij. di. xv. Ad hec etiã dicta sunt plura s̃. sermo. xxvij. arti. ij. c. ij. circa finem.

Articulus. ii. de alijs quatuor gratijs ꝑtinentib⁹ ab exteriora que a peccatoribus ꝑ bona opa acq̃runt̃.

Secunde quattuor gr̃e que talib⁹ a deo dant̃ ꝑtinere vident̃ ad bona exteriora. Prima dicit̃ gr̃a occupatiua. scd̃a gr̃a associatiua. tertia gr̃a diminutiua. quarta gratia augmẽtatiua.

Q̃ etiã a pctõre ꝑ bona opa temp⁹ vtiliter occupat̃. Capl̃m. i.

Prima gratia dicta est occupatiua Valent enim talia opa bona ad occupandum tp̃s in bono quod alias occuparetur in malo. Sicut ꝯtingit eis qui sceleribus pleni. tñ frequẽtant p̃dicatões visitant ecclesias. audiũt diuina officia. cum deuotõe auscultant missas: in ꝑegrinatõibus laborant de sua substãtia elemosynas dispendũt: ⁊ in similibus bonis opibus exercent̃: in q̃bus ⁊ vtiliter tempus expendit̃ ⁊ vtiliter animus occupat̃. Ac de his qui semꝑ occcupant̃ in malis. nec aliqd̃ operant̃ bonũ ꝓpha ait. Ipsi obligati sunt: et ceciderũt Obligati sunt. s. eterne dãnatõi. ⁊ ceciderunt. id est cadent in eam. Et in ꝑsona eorum qui in peccatis etiã inuoluti faciũt aliqua bona opera ꝓpha subiũgit dicens. Nos autẽ surreximus scz a peccatis. quãdoq; in vita vel saltẽ in morte. ⁊ erecti sumus ad dñm diligendum: qui ante ꝓstrati eramus ad diligendum mundũ. Et iterũ Esa. xxviij. de primis. Manda remãda. expecta reexpecta. modicũ ibi modicum ibi: vt vadant ⁊ cadant retrorsum ⁊ cõterant̃ ⁊ illaqueant̃ ⁊ capiant̃. Quod verbuz sic exponendũ est Tunc siq̃dem mandat deus cum ꝑ inspiratões: aut per p̃dicatiões: aut per quascũq; tribulatões visitat pctõres vt cõuertant̃ ad eum. Hoc mandat atq; remãdat ex miserirordia sua. expectat ⁊ reexpectat ꝯuersionẽ eoꝝ ex benignitate sua. modicũ ibi vicz ex visitatione sua. ⁊ modicũ ibi ex expectatõe. Vt vadant scz de malo in peius per prauã cogitationem ⁊ cadant retrorsum cõsensum. ⁊ cõterant̃. per prauã opationẽ ⁊ executionẽ. ⁊ illaqueantur per prauã cõsuetudinẽ: ⁊ capiant̃ ꝑ eternalem damnationẽ.

Q̃ per cõsortiũ sanctoꝝ seu iustoꝝ bonis opibus a pctõribus gratia dei acquiri solet. Capl̃m. ii.

Secunda est gratia associata. Valẽt q̃ predicta opera bona ad acq̃rendũ aliquam societatẽ ⁊ vnionẽ cum aliq̃bus ꝑsonis deuotis ⁊ sanctis que sunt i gr̃a dei. sic per ꝯsequẽs ad participandũ merita eorundẽ scz. si alique elelemosyne vel aliqd̃ aliud bonũ opus fiat ꝑ necessitate illoꝝ. Juxta illd̃ Jac. ij.

Superaltat autē miscōia iudiciū .i. supuincit iudiciū Hec ſeni miscōia miſericordib⁹ impetrabit vt ſupra cōdignitatē iuſticie ſue: ⁊ citra exigentiam culparū ſuarū miſericorditer cum eis agat vt ſic ſupra cōdignū remunerent. Unde Aug⁹. in ꝑmo li. de ciui. dei. c. vlti. vltra medium inquit. In his ergo q̄ filij ſunt ꝓmiſſiones et vaſa miſcōie valet qō Jac. ait. ij. c. ſuperaltat dei miſcōia iudiciū. Am̄ ⁊ illi iuſti q̄ in tanta ſanctitate vixerūt: vt alios q̄z recipiant in tabernacula eterna. q̄bus amici facti ſunt de mām̄ona iniq̄tatis vt tales eſſent: miſcōia liberati ſunt ab eo qui iuſtificat impiū. imputās mercedem ſm gratiā non ſm debitū In coz quipe numero eſt ap̄lus qui. j. Timoth. j. ait. Miſericordiā cōſecutus ſum vt fidelis eſſem. Illi autem qui recipiunt a talib⁹ in tabernacula eterna. fatendū eſt q̄ non ſint his moribus ꝓditi vt eis liberādis ſine ſuffragijs ſanctoz ſua poſſet vita ſufficere: ac ꝑ hoc multo amplius in eis ſuperaltat miſcōia iudicio. Nec tñ ideo putandus eſt quiſq̄z ſceleratus nequaq̄z vita vel bona vel tolerabilioza mutatus recipi in tabernacula eterna quoniā obſecut⁹ eſt ſanctis de mām̄ona iniquitatis. id eſt. de pecunijs vel de diuitijs que male erant acquiſite: aut etiaz bene: aut etiaz ſi bene non tñ veris ſed quas iniq̄tas putat eſſe diuitias: quoniā non noſcit que ſint vere diuitie. quibus illi abūdant que ⁊ alios recipiunt in tabnacula eterna. Eſt itaq̄z vite modus: nec tam malus vt his qui ea viuunt nihil ꝓſit ad capeſcendū regnū celoz: largitas elemoſynarū quibus etiam iuſtoz ſuſtentat inopia: ⁊ fiunt amici qui in tabernacula eterna ſuſcipiant: nec tñ bene vt ad tantam beatitudinē adipiſcendaz eis ipſa ſufficiat. niſi eoz meritis quos amicos fecerint miſcōiam cōſequantur. Mirari etiam ſoleo apud virgiliū iſtam reperiri dñi ſententiā Luc. xvj. vbi ait. Facite vobis amicos de mām̄ona iniq̄tatis: vt cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Cui eſt ⁊ illa ſimilima Math. x. in fine Qui recipit ꝓphetā in nomine ꝓphete: mercedē ꝓphete recipiet. Et qui recipit iuſtū in nomine iuſti: mercedē iuſti accipiet Nam cum elyſios campos. id eſt. extra leſionē poſitos poeta ille deſcriberet vbi putat habitare animas beatorum: non ſolum ibi poſuit eos qui ꝓꝓijs meritis ad illas ſedes peruenire potuerūt. ſed addidit atq̄ ait oneyedos. ſ. q̄ſq̄z ſibi memores alios fecere meredo. i. ꝑmeruerūt. alios eoſq̄z ſui memores ꝑmerēdo fecerūt Deoſus tanq̄z eis dicerent qō frequentat oze chriſtiano cū ſe cuiq̄z ſanctoz quiſq̄z cōmendat ⁊ dicit. Memor eſto mei. Atq̄z id vt eſſe poſſet ꝑmerendo efficit. Hec ille. Ad quid ⁊ q̄tum predicta verba valeant. ſ. memoz mei eſto: dicet infra in penulti. ſermo. arti. ij. in fine.

Q ꝓpter opera bona a deo flagella pctoribus minuunt. Cap. iij.

Quarta gra eſt diminutiua Valēt vtiq̄z bona opa ad diminuendū tpalem penam quā recipe merent pctoꝛes in pꝛeſenti vita: cum ſm Aug. ⁊ Boeciū nullū malū remaneat impunitū in hoc ſeculo: vel ſaltez in futuro Ex his ergo bonis ceſſant qñq̄z peſtes guerre. ſterilitates terre. infirmitates: quas q̄dem ꝓpter pcta ſua ꝑmeruerūt. De his habeſ exemplū in figura. iij. Reg. xxj. in fi. c. vbi deus ad Helia ait. Nōne vidiſti Achab humiliatum coram me. qz ergo humiliatus eſt coz̄ me mei cauſa: non inducā malū in diebus eius ſed in diebus filij ſui inferā malū domui eius Ubi Greg⁹. ait. Si tñ valuit humilitas in reꝓbo quid faciet tunc in electo? De hoc q̄z patet exemplū in niniuitarū ſtupēda cōuerſiōe in qua licet forte non oino ꝑſeuerarēt: tñ ex illa admiranda mutatiōe dei ſeueritas placata eſt. Ego q̄z tempoꝛib⁹ noſtris ꝓpter eoz̄ mirabilē mutationē: atq̄z feruoꝛē ⁊ deuotioneꝫ ſuper quosdam ꝓꝓos ſceleratos iram ꝑturbati dei ꝑ claram experientiā placatā vidi: licet ꝓnoſceret deus non omnes illos ꝑſeueraturos in tali cōuerſione. Impetrauerūt autē illi talem miſeri/coꝛdiam dei ꝓceſſiōibus. letantijs. oꝛatōibus elemoſynis. ieiunijs. ⁊ alijs cōſimilib⁹ bonis. Circūſpice queſo mens diſcreta ⁊ aiaduertantur cōſidera omnes dñationes. ciuitates et caſtra noſtris tpibus derelictas: ⁊ deſtructas et certa experiētia reperies p̄dictis modis ad dominū minime recurriſſe: ſed tñ ꝓfiſas eſſe in ſuccurſu: ⁊ in adiutoꝛio mūdi. Ac ecōtra. Obſerua qō Ecclī ait. in ij. c. dicenā. Reſpicite filij nationes hominū: ⁊ ſcitote qz nullus ſperauit in dño ⁊ cōfuſus eſt. Et licet tales populi generaliter non conuertant ad dñm per pniam verā. ſed plurimū exteriꝛē: in multis tñ talia ſigna humilitatis tante efficacie ſunt coz̄ deo. q̄cuz ſint tpalia cum circa tpalia ⁊ tpaliter placant. Ꝛofecto raab meretrix Joſ. vj. in deſtructione hierich̄o inuenit gratiā coram ioſue ne periret illa. Et hoc fuit eo q̄ bonū fecerat qz abſcōderit nuncios quos ioſue hierich̄o miſerat exploꝛatoꝛes. nec tñ legit: tunc eam meretricū reliquiſſe ſtatum.

Propter opa bona etiā a pctoꝛib⁹ frequentata tpalia bona a deo multiplicantur. Capitulum. iiij.

Quarta eſt gloria augmētatiua. Valēt enim ad multa bona tpalia cōſequēda

et cõseruãda: ex bonitate diuina que nullũ bonum dimittit irremuneratuz. Proinde Esa. j. ait dñs. Si volueritis z audieritis me: bona terre comedetis. In huius mysteriũ Exo. j. dicit q̃ bene fecit dñs obstetricib⁹ egyptijs que contra pharaonis imperiũ infantes hebreoz̃ seruauerũt viuos. Et de hoc habet. xxij. q. ij. c. si qualibet. Sunt nanq̃ plerique q̃ licet criminosi sint. tñ bona aliqua agere nõ desistũt Nam dede bene acq̃sitis elemosynas largiunt. pascũt famelicos. potãt sitibũdos. colligũt pegrinos vestiũt nudos. z sic de alijs bonis miscõie operibus Pro q̃bus eis retribuit dñs mlta tpalia bona. s. tpalem pacẽ. sanitatẽ vite. tpalẽ statuz multoz̃ amiciciã. latam gloriã atq̃ firmã possessionũ fertilitatẽ artiũ seu mercantiarũ felicitatem. rerũ omniũ influentiã. natos pficientes seruos alacres. fecũdos greges. horrea plena. apothecas redũdantes in vita sanitatẽ. in sanitate abundantiã. in abũdantia pacẽ. in pace securitatem. in securitate felicitatẽ. Quoz̃ filij sicut dicit ppha: sunt sicut nouelle plantatões a tuuẽtute sua. Filij eoz̃ cõposite circũornate vt similitudo tẽpli. Promptuaria eoz̃ plena erucrantia ex hoc in illud. Oues eoz̃ fetose abundantes in egressibus suis: boues eorum crasse. Non est ruina macerie neq̃ trãsitus. neq̃ clamor in plateis eoz̃: z cetera cõsilia bona. Quedam q̃q̃ deus orãtibus negat ppitius: que pcedit alijs q̃bus merito est irat⁹. Vñ q̃nq̃ existẽtem in charitate: z orantẽ p aliquo tpali nõ exaudiet: z tñ p illo exaudiet intdũ exnti in mortali pctõ. Ad p̃dicta facit qđ dicit de pe. di. ij. c. cauendũ Vbi dicit de diuite epulone. nisi dives iste aliqđ bonũ egisset: vñ in pñti seculo remunerationẽ accepisset nequaq̃ ei Abraã dicere recepisse bona in vita tua. Et. vj. q. j. Reditimini tpalia bona pmittunt his qui decimas soluũt licet sint in pctis. Et in. c. decime. in. q. tiij. ad hoc idem. Vñ Job. xij. dicit. Abũdant tabernacula p̃redonũ.

Articulus. iij. de vltimis quatuor gratijs ptinẽtib⁹ ad supioza: pctõres opibus bonis adipiscunt.

Quarte quattuor grẽ que hmõi hoibus a deo cõicant q̃dãmodo ptinẽt ad bona supioza. Quarũ pma dicit grã liberatiua. scda grã alleuiatiua. tertia grã excitatiua. quarta grã glorificatiua.

Quorbona opa pctõris: demones impediũt ne sup eum tantã habeãt potestatem. Cap. I.

Prima q̃dem dicit grã liberatiua. Talia enim opa bona magnũ adiutoriũ p̃stant ne sup hmõi pctõres diabol⁹ tantã habeat ptãtẽ q̃tam. s. alias habuisset. Vñ Eccs. x. dicit. Si spũs ptãtẽ hñtis. s. sathane p malã vitam sup te assũpserit ptãtem: locũ tuũ nõ deseras. i. bonũ tuũ qđ antea solit⁹ facere eras. Et iterũ in. c. xj. in fine idem hmõi pctõri cauet. d. Attẽde tibi. s. aliqua opando bona a pestifero id est a diabolo. Fabricat enim mala ne forte inducat sup te sublãnationẽ impetuũ De ptãte vo que diuino iudicio pmittit demoniz̃ eos q̃ scelerate z absq̃ bono ope viuũt Apoc. vj. mystice dr. Ecce equus rufus Et q̃ sedebat sup eũ qui. s. erat diabol⁹. datũ est ei vt sumeret pacẽ de terra: z vt inuicẽ se interficerẽt. Et datus est ei gladius magnus. Gladius q̃dem h̃ magnus magna eius ptãs est: quã pmittit ei dñs exercẽ sup hmõi pctõres. De q̃ Job. xlj. Nõ est ptãs sup terrã que cõparet ei. Propter tñ opa bona deus dimittit vel aufert diabolo ptãtem: ne tñ sup pctõres seuire possit. Ideo Job. xl. dr. Qui fecit eum applicabit gladiũ eius.

Quõ ppter bona opa minuũt pectatoribus pene purgatorij vel etiã inferni. Cap. II.

Secũda est grã alleuiata. Profecto valent ad alleuiãdũ penas purgatorij vl inferni. Maior q̃pe pena daret talib⁹ in inferno vel in purgatorio p plurib⁹ malis. Proinde ait Aug. in enchiri. Tale bonũ facit: vt tolerabilior fiat dãnatio. Vñ Bonauen. in. iiij. di. xv. q. vj. intelligit q̃ valẽt ad tolerabiliorẽ dãnationẽ: ex p̃sequẽti. q. impediũt tñ aggrauari culpã Et etiã sicut dictũ est retrabũt a freqntia pctõr. z ab incẽsione libidinis z cõtempt⁹ Quia nõ ex tanta libidine hõ peccat q̃ aliq̃ bona facit quẽadmodũ facit q̃ oĩno oblit⁹ est dei: et p̃ p̃sequẽs valẽt ad tolerabiliorẽ dãnatõez: et q̃tũ ad ignẽ: z q̃tũ ad vermẽ. q. min⁹ cruciabit z minorẽ habebit remorsuz q̃ si illa opa nõ fecisset. nõ de illa culpa quã cõmisit. sed de malis que cõmisisset: z de bonis q̃ omisisset si nõ fecisset illa bona opa. Et idem intelligẽdũ est de eo q̃ statim mor̃t cũ fecerit bonũ cũ nõ debeat esse irremuneratũ. Et q. nõ remunerat⁹ in collectiõe boni: sequit q̃ remunerari dz in diminutione mali in purgatorio vel in inferno. Itẽ declinare a malo semp euitat penã. q̃uis n̄ p̃seq̃tur gloriã z palmã. Dz est meli⁹ bonũ facere q̃ malũ vitare: q̃ multo forti⁹ vitabit penã. Porterea dum opa pnie exercem⁹ in multis mãdata ecclesiastica z diuina seruam⁹: q̃ si n̄ seruaremus in inferno tormẽta maxima pateremur. Mandat enim eccl̃ia certis tpibus ieiunare: semel in anno p̃fiteri. audire missas. elemosynas dare z cetera cõsimilia q̃ tanq̃ dei mãdata obseruãda sunt teste dño q̃ Lu. iij. ait. Qui vos

audit me audit. Et qui vos spernit me spernit Ad oia supradicta tria tam pctōres q̄ iusti obligati sunt. Que si obseruāt penā transgressiones euadunt p pctis. Ad hoc facit qđ dicit de pe.di.iij.c.si q̄s. Ubi dicit. Si q̄s aūt nō hns charitatē: ⁊ que ptinēt ad vnitatē spūs ⁊ vinculū pacis q̄ ecclīa catholica congregata in aliq̄ scismate cōstitutus. ne xp̄m neget patit tribulatōes. angustias. famē. nuditatē. sitim. psecutiones. carceres. picula. vincula. gladiū flammas: vel bestias: vel ipsam crucē timore gehēnaruz. ⁊ ignis eterni. nullo modo ista culpāda sunt: imo ꝯo in hmōi laudāda est patiētia. Se quit. Estimāda est fortasse q̄ tolerabili⁹ est ei futurū iudiciū q̄ si xp̄z negādo nihil eoꝝ pateretur. Ad idem ptz extra de cel. mis. cum marthe circa fi. Et. xiij. q. ij. eps.

¶ Q⁹ opera bona a pctōribus frequētata incidāt diuinā benignitatē ad eis gratiā largiendā. ¶ Cap. iii.

Tertia ꝯo est gra excitatiua. Valēt enī ad excitandū bonitatē: benignitatē: et miscōiam dei: ⁊ hoc ppter quandā cōgruitatē vt tali gra largiat. Profecto qlibet bonū opus excitat. stimulat: clamat: ⁊ pulsat ad aures diuine benignitatis gram ⁊ miscōiaz poscēs. Et in huius mysteriū Luc. xj. dns ait. Quis vestrū habebit amicuz q̄ deus est. ⁊ ibit ad illū media nocte. i. adhuc manēs in tenebris pctōrum. Et dicet illi. Amice accōmoda mihi q̄tuor panes. i. graz: spem: fidē ⁊ charitatē: q̄m amicus meus. i. affectus meus bonus seu desideriuz eterne salutis. venit ad me de via. i. postulat saluari dum sum in via. ⁊ non habeo qđ ponā ante illū. s. qđ sit dignū gra dei. Et ille de intus. i. deus rndet dicens Noli mihi molest⁹ esse. Jam ostiū. s. paradysi clausuz est. vicz existentibus in pctō mortali: et pueri mei. i. angeli ⁊ beati mecum sunt in cubili. i. in gloria paradysi. Non possum surgere. s. ex mea potētia ordinata ⁊ dare tibi Et ille si pseuerauerit pulsās scz opibus bonis. dico vobis: ⁊ si nō dabit surgens eo q̄ amicus eius sit: vicz p creationez et redemptionē: ppter importunitatē tñ eius surget amicus p miscōiam. ⁊ dabit illi quotq̄t habet necessarios. i. gram vere cōfessionis ⁊ gratificatiōis. Et ego dico vobis. Petite. s. gram dei p deuotas oratōes: ⁊ dabit vobis. Queritē. s. eam p feruētes affectōes: ⁊ inuenietis. Pulsate. s. p bonas operatōes: ⁊ aperiet vobis. scz regnū gre ⁊ glorie sempiterne. De hoc sufficiāt exempla que. s. in. ij. arti. posita sunt. c. iij. Bonis enī opibus fit a pctōribus violentia illa celorum. de qua Matth. xj. dicit dns. Regnuz celoꝝ vim patit: ⁊ violēti rapiūt illd. Ad hoc de pe. di. v. c. falsas. Ubi Greg. de pctōrib⁹ nō sufficiēter penitētibus ait. nec tñ talis desperet Et interim quicquid boni poterit facere hortamur vt faciat vt oipotens deus cor illius illustret ad penitentiā.

¶ Q⁹ de bonis opibus a pctōrib⁹ frequentatis: si saluant̄ suscipiūt gloriā in vita beata. ¶ Cap. iiii.

Quarta est glorificatiua gra. Sūt enim qui dicūt q̄ q̄uis opera bona facta in mortali culpa de directo nō valeāt ad acq̄rendā gloriā btōꝝ qñ q̄ tñ opera excessiua de se bona ⁊ explicite facta ppter dei amorē reuerentiā atq̄ cultū p subsequētē charitatē qua quis reuiuiscit: atq̄ saluat aliquo modo remunerabilia fiunt in beata vita. Qđ pbant triplici rōne Primo ppter recognitionē. scđo ppter adiunctionē. tertio ppter pfectionē ¶ Primo ppter recognitionē. Nam vt dicūt isti. In patria recognoscēt illi beati q̄ opa pfata fecerūt ex solo diuino amore: q̄uis nō tanto q̄ deberet charitas noiari. Talis q̄dem etiaz recognitio iocūda erit ⁊ gloriosa btō. ¶ Scđo ppter adiunctionē. Nam amor ille dei in q̄ fecerūt illa opa bona adiūctus cū charitate sequēti in patria beata letificabit btōs in deo. ⁊ hoc imediate ⁊ p se. cuz deus p̄m opinionē eoꝝ sit imediatum subiectū. Talis aūt amor non expellit ex charitate sequēti: imo p illā perficit ⁊ cōplet. nec dici pōt q̄ nō sit eoꝝ spectale obiectū: cum tales beati sunt. ¶ Tertio ppter pfectionē: qz nō videt dicendū q̄ aliq̄s q̄ exñs lubric⁹ aut q̄ ceciderit in aliquā carnalē culpā. tñ in illo peccato exñs ppter xp̄m ⁊ eius fidē excessiua tormenta ⁊ mala ppessus est. plurimasq̄ elemosynas fecit atq̄ alia multa opa bona tñmodo ppter deū. qñ demū resurgit in charitate: ⁊ in illa decedit q̄ talis nō glorieť in paradyso se tanta ⁊ tot sustinuisse ppter deū supplicia atq̄ tanta fecisse bona. Quis ḡ desistet ⁊ cessabit vnq̄z lz etiā pctōr sit ⁊ sceleratus opari bonū: cuz in pñti seculo tps habet: dum p opa bona videt se elongari a criminib⁹: ⁊ a pctis. habilitari atq̄ disponi ad gras ⁊ ꝯtutes. non tñ habituari in vitijs ⁊ pctis. ⁊ p ea satisfieri de pteritis culpis. Conspicit tps sūū occupare in bona. intelligit p ea refrenari ptātē demonis. alleuiari penas purgatorij vel inferni. Inclinari ad miam vel pietatē dulcedinez dei. ⁊ q̄dāmō pmiari in gloria paradysi ab eo q̄ est misericors pius suauis sanctus. dulcis ⁊ bonus atq̄ sup cūcta bñdicibilis ⁊ bñdictus dns ihesus xp̄s: q̄ cū p̄re ⁊ spūsctō distribuit ⁊ dispēsat miscōiam gratiā ⁊ gloriā p infinita seculoꝝ secula.

De purgatorio

Sabbato in albis Q̄ purgatoriuz sit multipliciter stabilitum.

Sermo. LXIIII.

Omne quod p̄t transire p flāmas igne purgabit̄ Nume. xxxj. De loco purgatōis animarū humanarū quē purgatoriuz noīamus an sit ꝓprius deputatus purgationi earū seorsum a paradyso terrestri ⁊ inferno atq̄ habitatōe nr̄a non paruā questionē habet. Verū q̄ de charitate in p̄cedētib⁹ actū est ⁊ manifestū est in q̄busdaz aīabus eoꝝ q̄ in statu charitatis decedūt multa restare purgāda post suoꝝ corpoꝝ mortē. Quia vt infra dicet̄ vel p̄occupant̄ corpali morte anteq̄ hic cōpleuerint purgationē que pnia est s̄m xp̄ianā fidē vl̄ ex improuisa morte subito rapiunt̄ siue p gladiū seu p suffocationē aut passiōis alicui⁹ vehementiā que ꝟissime interimit. Ideo necesse est vt cōpleāt id qd̄ restat ⁊ deest de purgatione sua q̄re est locus ille quē purgatoriū fides xp̄iana vocat. Et de talibus q̄ purgant̄ ibi mystice spūsctūs in ꝟbo ꝓposito inq̄t Om̄e qd̄ p̄t transire p flāmas igne purgabit̄. Non transit vtiq̄ qd̄ remanere ꝓbat̄. In flāmis īferni oēs dānati ꝑmanēt ineternū quēadmodū Math. xxv. c. dn̄s ait Discedite a me maledicti ī ignē eternū. Iuxta igit̄ mysticū intellectū de his q̄ post hanc vitā purgant̄ sumē pōt locus predictus scripture. d̄ purgatorio igit̄ tractaturi añ om̄ia ip̄m esse stabilire necesse est ⁊ maxime cōtra quosdā q̄ illud negare cōtendūt. Purgatoriū igit̄ esse tripliciter possumus demōstrare Primo rōne viua. scd̄o auctoritate firma. tertio exp̄ientia clara.

Articulus. I. vbi multiplici rōne ꝓbatur purgatoriū esse.

Primo eni ꝓbemus purgatoriū esse rōne viua Et hoc multis rōnibus ꝓbari pōt Primo rōne hūane culpe. scd̄o rōne vere pnie. tertio rōne diuine glorie.

Prima pars articuli primi. s. quō triplici argumento ostendit̄ scz q̄ necessarium est purgatoriū esse ratione culpe.

Primō ꝓbemus purgatoriū esse rōne culpe. Pctā q̄ppe hoīum tria in se hr̄e ꝓbant̄. Primo q̄dez sunt volūtaria. scd̄o sunt inequalia: tertio sunt emēdabilia.

Q̄ q̄ pctā volūtaria sunt ꝓbatur purgatoriū esse. Cap̄. I.

Primo eni sunt volūtaria. Non est dubium q̄ pctā oīa que actualia noīam⁹ volūtate seu volūtarie ꝯhunt̄ q̄re volūtate cōtraria ea relinq̄re nc̄c̄e est. Manifestū est eni q̄ q̄dā subito īprouisa morte rapiunt̄ siue p gladium siue p suffocationē siue aliq̄ alio modo sicut p̄dictū ē. In his aūt locū nō habet ꝯria voluntas q̄ nec etiā cogitat⁹ est de correptōe vel emēdatōe Secū igit̄ deferūt aīe hmōi crimina et pctā. Cum igit̄ nec cū eis transferant̄ in celū nec ꝓ eis detrudant̄ in infernū nc̄c̄e est eas expiari anteq̄ in celestē gloriā trāsferant̄. Quis igit̄ sapiēs penset vasa cōtumelie fieri vasa glorie nisi in fornace materiali p̄us bn̄ fuerit depurata. Est igit̄ locus vbi purgatio ista seu expiatio fieri debet. Ampli⁹ nō est dubiū intelligētibus pctā quedā lz volūtaria esse leuia. ꝓ q̄bus infernalia supplicia nō debent̄ cū hmōi etiā culpis īpossibile est volare in celū. purgabunt̄ igitur aīe hūano ab hmōi pctis anteq̄ recipiant̄ in celū q̄re alicubi nc̄c̄e est hanc purgationē fieri: ⁊ ita in aliq̄ loco: ⁊ hic est locus quē purgatoriū noīam⁹. Obiectio. Ex si q̄s dixerit: q̄ hmōi pctā cū ip̄o corpe deponunt̄ ⁊ sola depositōne corpis dicit tūc aīam hūanā liberā atq̄ mundā merito querit̄ ab eis ꝓpter q̄d nō etiaz maiores culpe. s. mortales exuunt̄ ipsa corpis depositōe. Preterea manifestū est q̄dā vitia q̄dam volūtate tenati⁹ inherere aīab⁹ hūanis ⁊ q̄sdam difficile mobiles ⁊ p ꝯrias ꝯsuetudines paulatim minui vel remitti donec radicit⁹ extirpent̄. Sic q̄ppe se hn̄t ex necessitate ⁊ de maculis q̄ ex hmōi relinquunt̄ in aīab⁹. De hmōi igit̄ maculis q̄ momētanea ⁊ subita corpis depositōe abstergi nō possint manifestū est: ⁊ ꝓpter hoc longa ⁊ forti purgatōe indigē. Addamus q̄ q̄ quedā mortales culpe ex volūtate facili⁹ deserunt̄ q̄busdā laudib⁹. Facili⁹ eniz quē penitet de homicidio vel latrocinio q̄ a risu minimo vel delectatōe cibi ⁊ potus: ⁊ hoc ē qm̄ pctā illa grauissima horrore suo deterrēt ⁊ a seip̄is diffigāt rōnales mētes. Illa ꝟo suauitate sua aīas nr̄as alliciūt ⁊ retinēt cōprehēsas quare si ista leuiora tam facile relinquūt̄. vt sola morte corpis deleant̄ q̄to fortius illa q̄ constat esse minoris adherētle atq̄ tenacitatis Et ex hoc sequeret̄ q̄ decedēs cū grauissimis culpis absq̄ alia penitudie solū p depositionē corporis saluaret̄ q̄ tam grauia q̄ leuia ꝑpetrassz que q̄dem absurdissima sunt.

Q̄ purgatoriū sit ꝓbat̄ respectu inequaliū pctōꝝ. Capl̄m. II.

Secundo eni pctā sunt inequalia. Manifestū est enim non oīa pctā eq̄lia esse nec dubiū illa expiari posse per penitētiam vel penā. Inequaliū autem pctōꝝ expiationes equales esse nō possūt quēadmodū nec

ecõuerso. s. equaliũ inequales equales in q̃z vel tpe: vel grauitate: vl etiã asperitate. quare si q̃ anime equalia habẽt pctã ⁊ simul incepint expiatões pctõz suoz vel impossibile erit alterã prius exire de corpe suo q̃ alterã vel alteri⁹ expiatio cõplebit̃ post exitũ a corpe suo. Manifestũ q̃pe est q⁹ nõ est impossibile alterã prius exire de corpe suo q̃ reliquã Silr nõ est impossibile vtrã q̃z exire de corpe ante cõpletã expiationẽm alterutra exiuerit: vel vtraq̃z cõplenda igit̃ erit expiatio hmõi in futuro: ⁊ ppter hoc in aliqno loco: ⁊ hic est locus purgatorij de q̃ est sermo. Obiectio. Si vo aliq̃s dixerit: q⁹ post q̃ incepit purgationẽ necesse est morari eam in corpe suo donec cõsumauerit causa ḡ in eo tpe nõ posset occidi homo illle vl morꝰ qõ quidẽ est ridiculosuz: ⁊ friuolũ manifeste. Amplius manifestũ est eni nõ oĩs penitudines interiores equales esse nec oia vicia vl pctã. Aut igit̃ determinatũ est q̃zta hmõi penitudo siue afflictio: atq̃z dolor penitudis sufficit ad plenã expiationẽ anime z pfectã q̃z recõciliationẽ ad creatorẽ aut non est determinatũ. Si q̃s dixerit determinatã esse q̃zitatẽ necesse habet intelligere hoc altero duoz modoz. Primꝰ modus est vt intelligat vnam aliq̃z q̃zitatẽ penitẽtialis doloris que sufficiat p oĩbus eq̃ valz pro magnis vt p paruis pctis. ⁊ ita non sit necesse penitẽtibus aliq̃d amplius agere p eo vt recõciliẽt creatori Sequit̃ ḡ vt si forte maioris q̃zitatis fuerit dolor q̃ illa determiata sit habeat supfluam partẽ: ⁊ etiã p iniustus sit altissimus deus animarũ iustificatoz ⁊ rector q̃ maiorẽ infert doloris penã penitẽti q̃ exigerat culpe sue Q si dixerit. q⁹ qõ addit̃ doloꝛi vltra debitũ et exigentiã culparũ addit̃ in pfectũ virtutuz: ⁊ in medelã verum vtiq̃z dicit: sed de dei iusticia non se expedit vel absoluit. Neq̃z eni humana iusticia hic patit̃ vt p ineq̃libus delictis equalis iusticia fiat: ⁊ q̃ p vno ⁊ p multis vel equalibus vel maioribus vna pena ⁊ eadẽ infligat̃. Q̃to ergo minus diuina iusticia hoc nõ patietur. Hoc aut̃ modus est vt intelligat. determinatã esse penitentialẽ penã in q̃zitate. scz q̃ vnicui q̃z pctõz debeat̃ ppria non vna. scz oĩbus sed maioribus maioꝛ: ⁊ minoribꝰ minoꝛ Intelligo aũt hic de pena penitudinis interioris. Dico ergo q⁹ si penaz hmõi infert deus in vindictã: ⁊ ex iusticia sola possibile eẽt forte qõ dicit. Sed hmõi penitudo si vera est atq̃z pfecta indubitãter iustificat pfecte animã seu hominẽ. ⁊ deo recõciliat eum vere enim penitens interius vere reuertẽs est ad rectitudinis viaz quare vere est auertẽs se a malis que fecit ppositoq̃z ⁊ voluntate in bonitate est: ⁊ bonis que deseruit se cõuertens. Q̃tacũq̃z aut̃ hec penitudo hic penitentẽ penitere faciat ipsum iustificat deo illũ cõciliat ⁊ cõiungit. Non est autem dubiuz quin clemẽtissimo creatori longe plus placeat penitudo interioꝛ q̃z ea que exterioꝛ est et hoc est: q⁹ longe melioꝛ vt potevitijs ⁊ pctis essentialit̃ cõtraria ipsiq̃z aie hũane vicinioꝛ vt eius mũdatio ⁊ decoratio ipius creatoris ime/diata opa: necnõ ip̃aq̃z aiarũ reformatio spũalis. Possibile est aũt eam tantã esse hoc est tãte afflictõis ⁊ doloris: vt aliam penã ab ipo pnie iusticia diuina nõ req̃rat. Plerũq̃z aũt diuine iusticie p hmõi penitudinẽ nõ totaliter satisfit: et ideo necesse est vt supleat̃: vel literatis penitudinibus vel exterioꝛibꝰ exercitatõibus. Amplius q̃ peccauit ⁊ interius ⁊ exterius in corde scz ⁊ in ope nõne dignũ ⁊ iustũ est vt satisfaciat interius: ⁊ exteriꝰ: aut saltẽ eo vsq̃z intus: sicut supradictũ est vt ita sufficiat penitudo interioꝛ vt exterioꝛ satisfactio non req̃rat̃. Q̃ si q̃s dixerit: q⁹ non oportet hec ita esse: q̃m exterioꝛ satisfactio posset esse tanta p̃m hoc q̃ interioꝛ nõ esset necessaria. Rñdeo nõ esse veruz: q⁹ exterioꝛ exercitatio: nec noie satisfactiõis digna est: nec deo vnq̃z excepta nisi pcesserit de radice interioris. Modis igit̃ oĩbus necesse est locum esse futuris purgatõibus deputatũ: ppter inumeras animas quarũ hic purgatio p̃m qõ dictũ est non expletur

De respectu emẽdabiliũ pctõz purgatoziũ esse ꝓbat̃. Cap. III.

Tertio vero pctã sunt emẽdabilia inter culpas grauissimas que mortales vocant̃ est ex necessitate via ⁊ mediuz ad virtutes ppter quas reddit̃ p̃miũ sempiterne felicitatis alioq̃n nõ esset reuersio siue ꝓuersio ab illis ad vtutes hmõi. hoc aut̃ est ipossibile manifeste vicz nõ esse reuersionẽ a malicijs ad vtutes ⁊ bonitates. Ipse eni aie hũane mutabilitas nõ patit̃ aliquẽ hic imutabiliter esse malum vel bonũ. Silr neq̃z dei altissimi misericordia aut iusticia. Huic errori sensus ipe ⁊ experientia frequẽtissima cõtradicit cum manifeste q̃tidie videamus ⁊ bonos malos fieri et malos bonos. vel eruditõe vl flagellatõe: ⁊ cum diuini muneris adiutorio. Malos aũt nõ dico fieri quosdã nisi ppria adinuentõe. Vitia enim ⁊ pctã adinuentões eoz sunt in q̃bus sunt non a deo indite vel imisse. Si ergo mediũ est ⁊ via atq̃z reũsio a malicijs ad bonitates: ⁊ a vitijs ad vtutes manifestũ est q̃ illud mediũ vel vía nõ est purgatio vel expiatio. Qua de causa necesse est per expiationẽ minui vitia atq̃z malicias animaruz. Minui inquam q̃tum ad opera et q̃tum ad cogitationes ⁊ passiones atq̃ debilitari habitus malos per cõtrariam ꝓsuetudinẽ

ita vt iam nō ex ipsis ꝓcedant actus mali siue exteriores siue interiores donec radicit⁹ extirpent̄ et sit facilis ingressus virtutib⁹ ī animas hūanas ꝙrū aduētu aie ipe cōfortent̄: decorentur: ⁊ velut renouate ex intimis iuuenescant. Et ꝫ interdū fit hoc. ¶ Possibile tñ est ipsi creatori aiarū subito aias q̄s voluerit expurgare sicut ꝓtigit i dextro latrone sed de hocalibi dicē dū est. ¶ Nūc aūt intētio mea ē tractare de expiatiōe aiarū que ē de dīna iiuria satisfactio ⁊ expiatio ꝫ ē ⁊ aiaꝝ hūanarū emēdatio vl'emūdatio ⁊ die ire placatio. ¶ Dia aūt ista ꝓueniētis sime fiūt ꝙ afflictionē que vocat purgatoria ꝓpter ꝫ nemo enī ē cui nō māifestū sit ⁊ terena ⁊ mala desideria ꝓ afflictionem extingui ⁊ ab aiabus abradi: ac etiā radices hmōi passionū ⁊ opez a deo debilitari vt eis durātib⁹ in actibus hmōi ꝓdire nō possint. Et ꝫ ipz attestat̄ natura docz nō solū hoies filios suos et alit̄ subditos ꝙ flagella et afflictōes corrigere et aūtē a vicijs et pecatis ꝫ etiā aialia bruta. preterea si creauit creator altissim⁹ ignē q̄ purgant̄ metalla cū incōpabilr maior sit cura ⁊ de purgatiōe aiarum humanarū quō nō creauit ignē quo hūane aie purgarent̄. Item cōtraria cōtrarijs curant̄: ꝫ culpa ex delectatōe ortū habet: vel ex negligētia aut libidine vñ deleri habet ꝙ penā. ¶ Si dixerit quis q̄ sufficit afflictio penitudinis ⁊ dolor internus spūalis quē vere penitēs habet ꝓ eo q̄ peccauit verū vtiq; dicit. qz sufficit q̄ñq; Et hoc est cū vehemēs ⁊ adeo fortis fuerit habensq; pfectōes qui vt dictū est aliqui req̄runt̄ verū si paucus fuerit pauceq; afflictōis nō sufficiet ad istā expiationē quare necesse est vt ad iuuet̄ hic donec supleat̄ quicq̄d deest hmōi expiationi. ¶ Si hic. i. in pñti vita factū nō fuerit necesse est vt post hanc vitā apponat̄. hmōi supplemētū. Item ꝑm Joh Scotū. in. iiij. di. xxj. circa principiuz. Ista est cōclusio certa. ſ. q̄ de pctō dimisso in hac vita ꝙ ipsa pena debita soli põt ⁊ debet post hanc vitā. ¶ Qō ꝓbat̄ qz nullus cum debito pene glorificat̄. Aut enī pene simul soluēde sunt cum gloria aut post gloriaz. Sed neutro modo. qz nec pena põt stare cum gloria nec succedere glorie Ergo si q̄s aliq̄n est debitor pene necesse est q; ꝑ⁹ exsoluat illā qō q̄dem in purgatorio necesse est fieri.

¶ Secūda pars primi articuli in qua triplicit̄ ostendit̄ q; necessariū est purgatoriū esse cōsiderato penitentie statu. secūda pars.

Secūdo ꝓbari põt purgatoriū esse rōe vere pnie In pnia q̄dem tria plerūq; cōcurrūt. Primū est punitio. scōm diminutio tertiū satisfactio.

¶ Q; ꝓprie pnia sit ita q; ex ea sequit purgatoriū esse. ¶ Cap. I.

Primū qō cōcurrit in pnia est punitio Aduertendū est em̄ q; qui negant purgatoriū ⁊ purgatiōes animarū istaruz ignorāt pniam ⁊ esse eius. ¶ Est enī pnia siue interior penitudo iudiciū spūale in quo anima percatrix accusat se testificat̄ contra se iudicat cōtra se vicz se esse dignā tormētis atq; supplicijs infernalib⁹ ꝓ eis que male gessit. Postremo exequit̄ iudiciū ꝓprium cōtra se. ſ. se torquēdo nō tm̄ spūaliter ꝙ cordiales dolores ⁊ verā cōtritionē sed etiā corpalib⁹ afflictōibus qualia sunt ieiunia labores flagella. et alia hmōi. q̄ sacre exercitatiōes denotant̄. Et cum videt q; omnia ista nō sufficiūt ad plene satisfaciendū iustitie creatoris: instat oratōibus ⁊ obsecratiōibus apud clementissimū creatorē implorās misericordiā eius: vt ignoscat ei merita supplicia. Deniq; taliter penitētes clare intelligūt q; nulla est afflictio. nullū tormētū: nullū deniq; supplicium qō hic sibi penitus infligūt: quo nō maiori vel maius incōperabilit̄ debeat̄ pctis grauibus q̄bus humane aie sepanta deo: sed neq; horrores ẽtūcunq; sunt equari possunt vel cōparari cōtumelijs ⁊ iniurijs q̄ pctis hmōi deo altissimo irrogant̄. Intelligūt q̄ maxime qui diuinitus illustrant̄ omnia hmōi pctā ⁊ infinita etiā ⁊ infinitas ꝙ eis penas de rectitudine diuine iustitie debere pctōribus irrogari. Sicut igit̄ seruū fugitiuū non sola reuersio sua ad domū suū. imo etiā iustissime exigunt̄. ab eo opere q̄bus tpe fuge defraudauit domū suū Sicut etiā vir bellator recedēs a rege suo iminente ei prelio nō solū reuersione iustificat̄ apud regez imo q̄ exigit̄ ab eo satisfactio. ⁊ de fide violata et de dānis si qua regi ꝙ eius recessionē hacte/nus puenerūt. sic ⁊ pctōribus nō sufficit sola reuersio ad domū ⁊ regē seculoꝝ omniuz. nisi et dāna subtracte seruitut̄ subtractiq; seruitij restituant. cōtumeliāq; ⁊ iniurīā fuge sue ⁊ decrelictōis: iuxta legē ipius emēdent nisi forte tanta sit humilitas ⁊ deuotio affectioq; interior vt regi ⁊ dño his placeat omne cōtemptū. Purgatio igit̄ penitētialis exterior sequit̄ hmōi iudiciū si datum fuerit spaciū hanc cōplendi nisi vt sepe dixi interior sufficiēs sit: ⁊ pena iudicialis quā etiā penitentialē vocamus sequat̄ animas exeūtes a corpibus suis. ⁊ hoc in purgatorio adimplet̄ vt statim dicā.

¶ Qz necessariū est esse purgatorium qz pnie non cōplent̄. ¶ Cap. II.

Secundū qō in pnia cōcurrere solet est diminutio. Cum enī pnia sit indubitāter purgatio animarū hūanarū: ⁊ placatio iū-

mi dei. manifestū est p hoc: qz aiabus post cor
pora est expiatio z purgatio de necessitate: cuz
possibile sit z manifeste cōtingat multas peni/
tentias in vita ista non cōpleri sicut pretactuz
est. qua ppter necesse est vt post hanc cōplea/
tur vitaz. Que eni clemētissimi creatoris adiu
torio purgari ceperūt hoc ipossibile est rema-
nere impurgatas. qz aut est in ptāte eaz posi-
tum post q̄z corporib⁹ exute sunt vt cōpleāt pur
gationē hic inceptā aut nō. Si sic g̃ cum tanto
libēti⁹ q̄to ppinq̄ores se vidēt glorificatiōi sue
b̄ merito faciāt: tanto q̄z liberi⁹ z expeditius q̄z
to ab ipso corpe z impedimētis que ex pte cor
poris: z a vita mūdi istius liberate sunt. nccē ē
eas pficere in vita illa ceptā in pīti purgatōez
quare nccē est esse locū hmōi purgatōibus de/
putatū. Si ẏo nō est in ptāte earū cum manife
stum sit eas purgationē suā desiderare: z mōi
oibus velle nihil verisimilius aut credibili⁹ est q̄z
clementiā creatoris satisfacere tam pijs desi/
rijs earū z supplere eis oipotenti ẏtute sua qō
ipse sine eius adiutorio nec esse incipere potue
runt. Ex vtroq̄z igit modo sequit locū esse ta-
libus purgatōibus preparatū.

Qz rōne cōplende satisfactōnis ne/cesse est purgatoriū esse. Ca. III.

Tertiū qō in pnia cō currere solet est sa/
tisfactio. Quidā ignorātes oino z vir
tutem vere pnie: z ipius pnie veritatē
atq̄z satisfactionē dixerūt: qz culpa aiarū fuit:
vel qz nimis tarde expurgationē hmōi incepe
runt: vel qz desidiose nimis z negligēter in pte
ista egerūt alioq̄n eam poterāt pfecisse. Ad qō
dicendū q̄ nō est vere penitēs nisi q̄ oino auer
sus est corde z volūtate a malicia sua. hoc est a
vitijs z pctis: z ad deū cōuersus z eidem adhe
ret toto corde. Talis igit iam deseruit maliciā
penitus: z apprehēdit bonitatē. factusq̄z est to/
taliter bonus interius quare vel nihil restat in
eo expiādū interius: nisi forte leues aliq̄ culpe
vel forsitan eis aliq̄d paciēdū restat p qō satis-
fiat diuino honori atq̄z iusticie. z hmōi passio-
nes dixi purgatorias z pniales. Nulli etiā de-
bet dilata pnia suffragari ꝑ si in futuro talis nō
puniret apparet de negligētia dilate pnie cō
modū reportare. Ideo cōsuetudo apud aliq̄s
hoīes est q̄ volūt sibi satisfieri p rrogatis in/
iurijs p penā aliquā vl cōdignā minorē. z hoc
est cum clemētes sint: atq̄z viri iusti amant au
tem penā hmōi nō liuore vindicte: ꝑ amore iu-
stitie. qō est cum videāt eam emēdatoriā z cor
rectoriā pacientiū in multo ampli⁹ amarēt eas
si viderēt aias exide purgari z decorari. Quia
igit tales intelligunt purgatorie pene que ce-
ptam in hac vita purgationē pnialem pficiāt:
z supleāt leuesq̄z atq̄z velut desup aspersas ma
culas leuiū pctōz abstergēdo aias purificent.
Ideo z necessarie sunt multis aiabus: z p eas
diuine satisfit iusticie z clemētie ppterea neces/
se est aiabus humanis post corpa z tps z locū
hre huiuscemodi expurgatōis cōplēde. Ideo
tria sunt genera mortuoz: q̄daz sunt valde ma
li q̄bus ecclesie suffragia minime pſūt q̄dā val-
de boni z talib⁹ suffragia minime necessaria sūt
quidā nō valde mali sicut qui venialia habēt.
vel iniunctā pniam nō cōpleuerūt. z his debe
tur purgatoria pena. Ex quo ptz necessario es
se locū vbi hec purgatio fiat.

Tertia pars articuli ꝑmi in q̄ ostendi/tur purgatoriū necessarinz esse pro gloria dei.

Tertio q̄z ꝓbari pōt purgatoriū eē rō/
ne diuie glorie. Exurgit eni dñi gloria
magna ex purgatorijs afflictōibus maxime p
pter tria. Primo qz sunt iuste. scdo qz sunt de/
centes. tertio qz sunt decore.

Qz purgatorij cruciatus ostendūt gloriā iusticie dei. Caplm. I.

Primo eni purgatorie afflictōes que in
ferunt his q̄ purgatōe indigēt sunt iu/
ste. Dirant q̄dam quō clemētissim⁹:
ac benignissim⁹ creator amat vel querat hmōi
animarū tormēta z cruciatus cum ipse sit essen
tialiter atq̄z fontaliter misericors z miserator ac
pius. Quibus dicēdū q̄ creator benedictus z
sublimis sicut essentialit est misericors atq̄z bo
nus sic est essentialiter z fontaliter iustus. Et p
pter hoc sicut nō querit penas aiaz z cruciatū
p se: sed qz multipliciter sunt vtiles aiabus z sa
lutares sic nec querit eas: qz tormēta sunt aiaz
hec eni intentio diabolice credulitatis est. sed
potius qz iuste z honori suo cōueniētissime in-
q̄ztuz eni iuste z bone sunt sicut iusticia inq̄ztū
iusticia bona est. Preterea sicut sūma bonitas
non patit q̄ bonū remaneat irremuneratū ita
sūma iusticia nō patit q̄ malum nō remaneat
ipunitū: sed si purgatoriū nō esset malū rema-
neret vtiq̄z impunitū. Amplius iustū est eni vt
spūs q̄ cōtempto lūmo bono subiecit se infimo.
id est pctō subijciat postea inferioribus. i. penis
Item culpa est offensiua maiestatis diuine: et
damnosa ecclesie sancte atq̄z in nobis deforma
tiua pulchritudinis diuine. Sed offensa requi
rit punitionē: dānū req̄rit satisfactionē z defor
matio purificatōnē. z ppter hoc nccē est q̄ hec
tria in purgatorio pficiant. si q̄d de eis deficit
in presenti.

Qz decens est purgatoriū esse p glo/ria dei. Caplm. II.

Recūdo predicte pene sunt decētes ad

Qz

glozīā dei. Quibusdā enī insipiētibus videt̄ q̄ nō deceat creatozis clementiā ita exactricē esse penarū penitētiū aiaꝝ. Quib⁹ dōm est q̄ creatoz nō intendit aliq̄d ppt̄ qđ aliud a se sed opatur qđ ipm decet: qz decet ipm. ⁊ nihil magis decet ipm q̄ clementiā ⁊ iusticiā. ⁊ tam clemētie opa q̄ iusticie etiā p se decentia atq; debita sūt p se bona: ⁊ p se decora. Et ppter hoc ppter semetipm ⁊ p gloziā suā operat̄ illa creator optimus: lz inumere vtilitates ⁊ imense hoibus puenīant ex eis. Preterea tanta est dignitas diuine lucis q̄ cōdecēs est: vt eam soli q̄ sunt mūdi corde cernere possint oculi. Proīde nec̄e est q̄ quisq; veniat ad mūdiciā baptismalē antec̄ pſentet̄. ꝓspectui diuine lucis. Impli⁹ moriat̄ simul iustissim⁹ ⁊ pctōz maxim⁹ in fine tñ ꝓuersus. Non eq̄dem decēs est neq; iustū q̄eque cito euolēt ad gloziā sempiternā.

Q: purgatozij pene sunt ad decorē glozie. Capl̄m. II.

Tertio p̄dicte pene sunt decoze etiā ad gloziā dei. qñ decent ⁊ iusticiā dei: et merita pacientiū seu paciētes ppter merita mala. Q;ta ꝓ sit iusticie pulchritudo ex hoc clarescere pōt: qz tam vehemēter p dei gloziā diligitur ab his q̄ eam intueri pualēt ⁊ videre. De quibus ppha erat cum inquit. Letabit̄ iustus cum viderit vindictā: manꝰ suas lauabit in sanguine peccatoris.

Articulus. II. q̄ a tribus magnis ⁊ pncipalibus legib⁹ stabilit̄ purgatorium esse.

Secūdo q̄dem auctozitate firma stabilitur purgatoziuz esse. Non enī est lex de tribus magnis legib⁹ que i purgationē animarū post mortē corpoꝝ non cōsentiat. Iam firmat̄ ⁊ stabilit̄. Primo lege nature. secōdo lege scripture. tertio lege gratie.

Q: lex nature attestat̄ purgatoziū esse. Capl̄m. I.

Primo enī lege nature. Tpe innocētie purgatoziuz lz esset nō ab hoibus: sed tñ a demonib⁹ fuit inhabitatū: qz regnabat in nocentia in natura humana. Neq; habitabit̄ post resurrectionē: qz aiabus iustis nō erit luctus neq; clamoz neq; dolor vltra q̄ ꝓma abierunt. vt dicit̄ Apoc. xxi. Sed tpe legis nature cepit inhabitari tam a demonib⁹ q̄ a malis hoibus Nam naturalis rō dictat q̄ tūc fiebat pnia sicut nūc. Non autē fiebat in sinu Abrae qz tunc ibi leticia erat. Preterea rōnes que in p̄cedēti. j. arti. posite sunt p maiozi parte si bene cōsiderant̄ apertissime monstrant tpe legis nature purgatoziū extitisse cum ex naturali lege sumat robur atq; vigorē.

Probat̄ purgatoziū esse lege scripture. Capl̄m. II.

Secūdo lege scripture. Nam ponitur. ij. Machab. xij. c. Judas vir fortissimus collatōe facta. duodecim milia dragmas argēti misit hierosolymā offerri p pctis mortuoruz sacrificiū. Et sequit̄ Sancta g̃ ⁊ salubris est cogitatio p defūctis exorare vt a pctis soluant̄. Sed sicut supra in plerisq; locis articuli p̄cedentis maxime in ꝓma ⁊ scōa parte ostensuz est necesse est pctā p penas ⁊ suplicia expurgari: ⁊ in loco determinato ad hoc debere fieri: sicut etiā idipm supra ꝓbatū est. Preterea p defunctis qui sunt in paradyso nō oportet orare. qz adiutozio illo nō egent. nec insup̄ illis q̄ sunt in inferno: qz a pctis solui aut purgari nō pñt. Sunt igit̄ aliqui post hanc vitā nōduz a pctis soluti q̄ solui seu purgari possunt.

Probat̄ purgatoziū esse ex lege gratie. Capl̄m. III.

Tertio stabilit̄ purgatoziū eē lege gratie: ⁊ hoc triplici firmamēto vt ceteras p̄tereamus causas breuitatis. Primo firmamēto xp̄i. scōo apl̄i. tertio eccl̄iastici institui. Primo in q̄ firmamēto xp̄i. vñ Bar. iij. c. dñs ait Si q̄s dixerit verbū cōtra spiritū sanctū nō remittet̄ ei neq; in hoc seculo: neq; in futuro. In qua quidē sñia datur intelligi quasdā culpas: in hoc seculo quasdā vo in futuro posse relaxari. Item Matth. xij. dñs ait. Quicūq; dixerit verbū cōtra filiū hois remittet̄ ei. qui aūt dixerit verbū cōtra spiritū sanctū nō remittet̄ ei neq; in hoc seculo: neq; in futuro. Qđ ꝓbū exponens Greg⁹. di. xxv. in. c. Qualis sic ait. Qualis hic q̄sq; egredit̄ talis in iudicio aparebit vt̄ pſentabit̄. Sed tñ de q̄busdaz culpis esse ante iudiciū purgatiōis ignis credēdus est. p eo q̄ vitas dicit. si q̄s in spūm sctō blasphemias dicit. neq; in hoc seculo remittet̄ ei neq; i futuro. In qua sñia dat̄ intelligi quasdā culpas in hoc seculo quasdā in futuro relaxari. Qđ enī de vno negat̄ ⁊ ꝓsequēs intellectus ptz qz de q̄busdaz concedit̄. Sed tñ vt p̄dixi hoc de paruis minimisq; pctis fieri posse credendū est: sicut est assi duus ociosus sermo: imoderat⁹ risus vel pctm̄ cure familiaris que vix sine culpa sibi ipis agit̄ qui culpā sciunt qualiter declinare debeāt que etiā post mortē grauāt: si adhuc in vita positis minime fuerint relaxata. Insup Matth. v. c. dñs ait. Esto cōsentiens aduersario tuo cito. i. sinder isi murmurāt in malo aut āgelo ad opposituz decertanti dum es in via cum eo: ne forte tradat te aduersariꝰ tuus iudici. i. deo ⁊ iudex tradat te ministro. i. angelo ⁊ in carcerē mittaris. i. in purgatoziū p angelū deducaris. Amē

dico tibi nō exibis inde donec reddas nouissi/
mum quadrantē Hoc q̄dam de carcere huius
mūdi nō pōt intelligi. eo q̄ nec ibi ponunt oēs
tales: nec de carcere infernali q̄ ibi nunq̄ sol/
uitur nouissim⁹ q̄drans debite pene: sed de car
cere purgatorij intelligi habet: q̄ ab illo exibit
q̄s q̄n̄ soluerit nouissimū quadrantē q̄d dat in
telligi p illud donec. Sed obijcit de hoc termi
no donec: q̄ Gen̄. viij. c. dictū est q̄ cozuus nō
reūtebat donec siccarent aque: ⁊ tn̄ postea nō
est reuersus. Et Matth̄. ij. c. scriptū est q̄ Jo
seph nō cognoscebat vxozē suaz donec peperit
filiū suū p̄mogenitū Et tn̄ impiū esset dicere q̄
postea cognouerit eam. Ad q̄d dr̄m q̄ hec dic
tio donec in scr̄ptura duplicit sumi solet. P̄ri/
mo modo p̄ simp. Juxta illud p̄s. Sede a dex
tris meis: donec ponā inimicos tuos sca. pe. t.
Nec tn̄ intelligendū est q̄ q̄n̄ ini mici x̄pi posi
ti eruut sub pedib⁹ eius tpe iudicij generalis q̄
tūc dictat sedere a dextris p̄ris. Et hoc mō ac/
cipi debet q̄d dictū est Gen̄. vij. ⁊ Matth̄. ij.
Secūdo modo accipit p̄ tpe terminato q̄ transa
cto aliq̄d fit quēadmodū dici solet Iste ñ come
dit donec extitit hora sexta expleta. ⁊ sic Gen̄.
xlix. assumptū est. Non auferet sceptrū de iu
da: ⁊ dux de femore eius: donec veniat q̄ mittē
dus est. q̄ ablatū fuit sceptrū q̄n̄ venit Sic est
in p̄posito cum ait. nō exibis inde donec red/
das nouissimū quadrantē q̄d nunq̄ in inferno
fiet. ⁊ sic oportet q̄ hoc dictū de purgatorio in
telligat. Secūdo firmamēto apl̄i. Nam ⁊ ip̄e apl̄s
p̄mo Cor. iij. c. ait. Fundamentū enī aliud ne
mo ponere pōt p̄ter id q̄d positū est: q̄d est ie
sus x̄p̄s. Si q̄s aūt supedificat. s. fundamentū
hoc aurū: argētū: lapides p̄ciosos: ligna: fenū:
stipulā. vnius cuiusq̄ opus manifestū erit di/
es dn̄i declarabit: q̄ in igne reuelabit. ⁊ vniuſ
cuiusq̄ opus quale sit ignis p̄babit. Si cuius
opus manserit q̄d supedificauerit mercedē ac-
cipiet Si cuius opus arserit detrimentū patie
tur: ipse aūt saluus erit sic tn̄ quasi p ignē. Alit
enī. Si q̄s autē supedificat supra fundamentū
hoc. s. fidei orthodoxe aurū dilectōis dei: argē
tum dilectōis p̄rimi lapides p̄ciosos in opera
tione boni: vel si supedificat lignū ⁊c. sed sn̄iaz
mgr̄i sn̄iam in. iij. di. xxj. c. j. p lignū: fenū: ⁊ sti
pulā pctā venialia denotant p quandā silitu/
dinē: q̄ venialia in eodē subiecto cum charita
te existentia p̄nt p ignē purgatorij: ⁊ p spūalez
ignē charitatis ⁊ dilectōis cōsumi: sicut lignū
fenū: stipula cōsumunt p ignē. Et tardius cō/
sumit lignū q̄z fenū: ⁊ fenuz q̄z stipula. Ideo p
lignū significāt maiora venialia p fenū medio/
cria: p stipulā vo minora. que nō destruūt fun
damentū. Et p̄m Greg. nō dicit ferrū: es: ⁊ plū
bum cum. s. destructiua sint fundamēti. Sed
vniuscuiusq̄ opus manifestū erit. l. in fine et si
nō modo. dies enī dn̄i declarabit. Dies q̄dem
dn̄i: ideo dicit q̄ in p̄nti vita tp̄s ad bn̄ opan/
dum ꝓcessuz dies hois nūcupat: sed dies mor
tis: dies dn̄i dici pōt. Juxta p̄pheticū illō q̄d
in p̄sona dn̄i ait. Cuz accepo tp̄s ego iusticias
iudicabo: quia inigne. scilicz. purgatorij reue-
labit Job. xxviij. Auro locus est in q̄ cōflat.
Et Malach̄. iij. Erit q̄si ignis cōflans ⁊ emū/
dans argentū. Et vniuscuiusq̄ opus quale sit
scz solidū atq̄ saluberrime modicū vel multuz
cremabile māserit. s. in ꝓsumptū a purgatorio
igne q̄d supedificauerit mercedē accipiet. s. sta
tim q̄ statim euolabit ad celū. iam nihil habēs
ad purgandū Si cuiusq̄ opus arserit. i. crema
bile fuerit ab igne. s. purgatorio detrimētū pa/
tiet. s. ⁊ alicui⁹ pene ⁊ minoris glorie: q̄ in pur
gatorio cruciabit tardius gloriā susceptarus.
Ip̄e aūt saluus erit. s. tandē: sic tn̄ quasi p̄ ignē
purgatorijū Hoc q̄dem nō pōt intelligi de igne
materiali: q̄ illū ignē nō transeūt oēs imp̄fecti
de q̄bus apl̄s loquit ibi: nec de alio hui⁹ secu-
li igne p̄ idem: nec de igne inferni: q̄ ille nemi-
nem saluat. q̄ loquit de purgatorij igne. Ex q̄
ptz q̄ apl̄s purgatorijū stabilire intendit in p̄di
ctis verbis ⁊ plurib⁹ alijs locis que gr̄a brevi
tatis omitto. Preterea p̄bū hoc. s. saluus erit:
sic tn̄ quasi p ignem dānatis minime cōgruere
pōt: q̄ salui nō erūt: sed ineternū peribūt. neq̄
de illis intelligit qui sine pctō decedunt: q̄ de
his p̄rime dixerat. Si cuius opus manserit q̄
sine pctō moriant. nihil est p̄pter q̄d igne pur-
gari oporteat. Relinquit q̄ vt de alijs purgan
dis in altera vita qui tn̄ saluabunt intelligat.

Tertio insup stabilit purgatorijū esse firma-
mento ecclesiastici instituti. vñ extra de celeb.
miss. in. c. cum marthe in fine scriptū est. Defun
ctoz alij sunt valde boni: alij mediocriter boni
alij valde mali. alij mediocriter mali. vñ suffra-
gia que fiunt a fidelib⁹ in eccl̄ia p valde bonis
actōes sunt gr̄az: p valde malis ꝓsolatōes vi-
uoz. expiatōes vo p mediocriter bonis: ⁊ p-
piciatōes p mediocriter malis. Hec distinctio
sumit ab Aug. ⁊ ponit. xiij. q. ij. in. c. Ips vbi
inquit. Cum sacrificia altaris siue quarūcūq̄
elemosynarū p baptisatis oibus offerunt pro
valde bonis actōes gratiarū sunt p non valde
malis p̄piciatōes sunt: p valde malis: etiaz si
nulla sunt adiumēta mortuoz tn̄ viuoz conso
latōes sunt. q̄bus aūt p̄sunt: aut ad hoc p̄sunt:
vt sit plena remissio: aut certe tolerabilior fiat
ipsa dānatio hec ille. Preterea hec est cōsuetu-
do vniuersalis eccl̄esie tam latine q̄z grece que
p defunctis orat: ⁊ semp cōsueuit orare cuius
oratio p̄fecto inutilis esset si purgatoriuz post
mortē nō ponat. Frustra q̄pe oraret p his q̄

in gloria sempiterna seu in inferno dānati. Itē xp̄iana fides ⁊ orōnibus ⁊ elemosynis ⁊ sacrificijs oīq; genere pior̄ operū credit defūctor̄ aias ꝫ non oīuz adiuuari vsq; ad diem iudicij generalis. Restat igit̄ ut q̄ expurgatōnes siue expiatiōes ist̄as aiarū negant, vel cōcedant oībus aiabus vere hic penitētibus solaz penitudinē ⁊ iustificationē interiorē absq; alijs opib⁹ ⁊ satisfactionē sufficere aut nō ⁊ si sufficere credunt nc̄e habēt cōfiteri supuacua ⁊ vana esse hmōi opa supadicta que ab eccl̄ia frequētant. Preterea sancta romana eccl̄ia docta ⁊ instructa a beatis ap̄lis Petro ⁊ Paulo ⁊ alijs sctis pontificib⁹ q̄ inumeris fulserūt miraculis q̄usq; tam greci q̄ latini vt scōs firmit̄ veneranť ꝫ semp tenuit hoc insup ꝫtinue p̄dicauit etiaz in tpe quo vniti erant greci cū latinis.

Articul⁹ .III. in q̄ stabilit̄ purgatorium esse triplici expientia clara.

Tertio p̄bat̄ purgatoriū esse expientia clara que hoc p̄ mltiplicia testimonia attestat̄. Primo p̄ testimonia apparitionuz. secdo p̄ testimonia rediuiuor̄. tertio p̄ testimonia incredulor̄.

Qr apparitōes mortuor̄ ostendūt purgatoriū esse. Capl̄m .I.

Primo p̄ testimonia apparitionuz Indubitatā pfecto fidē de purgatorio: et de purgatiōe hmōi faciūt apparitōes ⁊ visiōes aiarū siue hoiuz q̄ in hmōi purgatōib⁹ exñtes post mortē corpor̄ suor̄ apparuerūt tā multi ⁊ tam sepe amicis suis vt adiuuarēt eos/ et eisdē suffragia p̄curarēt simil̄r ⁊ p̄munientes eos vt sibi a futuris supplicijs p̄cauerēt. Apparuerūt sil̄r ⁊ viris sanctis multi petētes ab eis suffragia sua vel vt ab amicis eor̄ ea ip̄is fieri solicitus p̄curarent.

Qr testimonia eor̄ q̄ a mortuis surrexerunt ostendūt purgatoriū esse. Capitulum .II.

Secūdo p̄z hoc p̄ testimonia rediuiuorum hoc est qui de corpis morte surrexerūt qui statū aiarū ⁊ p̄piarū: ⁊ aliarū in predictis purgatōibus existentiū narrauerūt ⁊ testificati sunt: put inuenit̄ in gestis ⁊ scriptis atq; narratiōibus sanctor̄ doctor̄ atq; peritorū virorūque nō solū auditu iocūde sunt: sed etiaz vtiles admodūm q; salutares multūm q; p̄ficientes ad correctionē hoiuz a suis vicijs ⁊ peccatis/ vehemēterq; puocātes ad amorē sanctitat̄ ⁊ desideriū eterne salutis.

Qr etiā infideles testificanť purgatorū esse. Capl̄m .III.

Tertio q̄ patet hoc p̄ testimonia increduloz. Nam ⁊ gentes que legem non habent neq; creatoris bñdicti notitiā seu fidez: ⁊ tamē semp intenderūt ⁊ adhuc intendūt suffragari animabus defunctor̄ ⁊ adiuuare eas vt liberent̄ ⁊ transferant̄ ad celos vel etiā in deos tam q̄ deificate quasi ex naturali ratiōe vel lege licet erronee ad hoc q̄dāmodo inclinati. Scribunt etiā Virgilius atq; alij poete infernū esse vel ex parte vel ex totū deputatū purgatiōibus istis atq; Platonē vocari deū tartaror̄ ⁊ p̄esse supplicijs aiar̄ quapropter statuerūt ei sacra ⁊ sacrificia q̄bus placarent̄: vt parceret aiabus. Apud eosdē etiā legit̄ mūdū istū terrenū infernū esse in quo secuti videnť esse Platonis metaphoras: qui et posuit aias violēta morte de corpibus exeūtes circa corpor̄ suor̄ tumulos cōmorari nec ante inde recedere q; cōsūmatum esset tp̄s quo morature erant in corpibus suis nisi eas inde mors violēta expulisset. Ex hmōi cōmoratōe vmbras vocari q̄ sicut ego exptus sum. etiā hodiernis tpibus q̄dam philitones ⁊ phitonisse attestari p̄bantur asserētes has vmbras vexare corpora plurimor̄. q̄ vere diuino iudicio vel maleficijs seu ab imūdis spiritib⁹ cruciank̄. Cui igit̄ in dubiū verti p̄t purgatoriū esse. cum illud clare demōstrēt tot efficacissime rōnes oīs mūdi p̄ncipales leges et sanciones: atq; tot ⁊ tante expientie longe et certe: necnō ⁊ tot sanctor̄ doctor̄ orthodoxor̄ sñie firme. Resipiscat igit̄ qui in tanta veritate dubius seu incredulus est: vt relicto statu dānationis cum exibit statum p̄sentis vite saltem transire mereat̄ p̄ mediū purgatōis ascēsurus inde ad gloriā sempiternā. In q̄ cum p̄re ⁊ spū sctō regnat triumphator ⁊ gloriosus dñs iesus xp̄s. p̄ infinita secula seculor̄ Amen.

Dñica in octaua resurrectionis in mane de purgatorij statu: hoc est de purgādor̄ penalitate iocūditate atq; necessitate. Sermo .LXV.

Vbi locus est

in quo cōflat̄ Job. xxvij. c. Cuz quipe aptissime certū est purgatoriū esse. hic necesse est de statu illius: vt dñs dederit aliq̄d enodare. Triplex vero vtilitas ex hmōi fide oriri solet. Prima est vtilitas pctōr̄. secda mortuor̄. tertia sperandorum. Prima inq; est vtilitas pctōr̄. Nam metu future purgatiōis etiā alias nō deterriti penitentiā facilius atq; citius in p̄senti incipiunt. ⁊ diligētius eam p̄sequunť anteq; defraudank̄ hac p̄nti penitētiali vita. Secda vtilitas est mortuor̄ q̄bus sicut infra dicet̄ multa et varia suffragia porrigunť. Tertia ꝫo vti

litas sequit ex ꝓdictis. nam ꝑ purgatorij fidez ordinato ꝓgressu mens erigit ad spem future i mortalitatis ⁊ retributois ꝓfecto nihil magis erigit mentes ad deiectionē vitioꝝ et passionū inordinatarū. nihil magis aiat ⁊ cōfortat ad acquisitionē ꝫtutū atq; custodiā earūdē. ⁊ ad cōpositionē moꝝ tantāq; hūane vite decoratōez quā spes future imortalitatis que post purgatoriū expectat: hoc ptz in his q̄ aliam vitā non credūt atq; nihil boni in ea sperāt: qui omnia cum credūt ipa luce pūtis vite amittere ⁊ finire. his nullus est amoꝝ ꝫtutis. nulla cura sue cōponēde vite: ⁊ totos se exponūt ⁊ tradūt instar iumētoꝝ voluptatib⁹ corpoꝝ. ⁊ spurcitijs viciorꝝ totūq; hūane vite decus in brutales delitias trāsferūt ac se deformāt. Sed q̄ ad futurā retributōez nemo nisi oīno purgat⁹ puenire ꝑt ideo his q̄ in gr̄a seu absq; finita pnīa moriunt. Job vbi. ⁊. inq̄t. Aurū locus est in q̄ ꝓflat. Aurum q̄pe in diuitijs ꝓciosius est ⁊ ꝓgrue significat gr̄am dei. at eos q̄ in gr̄a nōdū finita pnīa decesserūt. huic auro locus est. s. purgatorij. in quo cōflat. i. fundit. ⁊ ab impuritate ad plenā puritatē mutat. vt aurū sic in gloriā sempit̄nā possit transferri. In q̄bus ꝫbis oñdit de purgatorio triplex status. Primus est penalitatis ibi q̄ ꝓflat. scōs charitatis ⁊ iocūditatis: ibi aurora. tertius est necessitatis ibi locus est. hoc idem ponit ꝓpha in ps̄. d. Misericordiā ⁊ iudiciū cantabo tibi. In q̄bus ꝫbis tres ꝓdicti status eoꝝ q̄ sunt in purgatorio describunt. Primus est status penalitat⁹. de q̄ dicit iudiciū. scōs est status charitatis. cum addit cantabo tibi tertius est status pietatis seu necessitatis. cum inq̄t Misericordiā penalitatē dicūt sibi. iocūditatem dicūt deo. necessitatē vero suā. primo suo manifestant: ⁊ hoc pōt esse aliud thema in p̄senti sermone.

Articulus. I. de purgatorij statu et multiplici eius iocūditate.

Primus inq̄t est status penalitat⁹ et de hoc ꝓpha inq̄t. Judiciū. s. dei iustū factum est sup nos qui in purgatorio sumus. Circa q̄ iudiciū tria cōsideremus. Primo purgatorij locū. scōo purgatorij subiectū. tertio purgatorij supliciū.

De loco purgatorij ⁊ q̄ infra terrā sunt quattuor receptacula. Cap. I.

Primo aūt ꝓsiderem⁹ purgatorij locuz ⁊ vtrū aūt locus aliqs ꝑ se his purificationib⁹ deputat⁹ sit solus ⁊ ꝓpri⁹. nulla lex vel alia scr̄ptura sacra determiat. Aparet aūt ex visionib⁹ ⁊ reuelatōibus aiaꝝ hmōi: q̄ in multis locis mūdi hui⁹ terreni purgatōes ⁊ supplemēta pniaꝝ fiant. pōt etiam rōne ꝓbari. cū eni purgatōes hmōi supplemēta sint pnalis satisfactionū sicut infra dicet. nō oportet q̄ alius locus sit eis q̄ pnie. Idem eni locus sp debet toti ⁊ ptibus. Ubi enim est locus hois: ibi pedū ⁊ manuū. purgatōes aūt iste pniaꝝ sunt partes. Dicunt aūt q̄ttuor esse habitacula sub hac habitabili ꝛra. quoꝝ tria distinguunt ꝑm triplex genus pcti. s. infern⁹ ⁊ hic debet culpe mortali. lymbus ⁊ hic debet originali. ac purgatorius ac hic veniali. Primū est infern⁹ dānatoꝝ: in quo est pena sensus ⁊ dāni atq; tenebre exteriores ⁊ interiores. i. absentia gr̄e: et glorie. Scōm est supra illud: ⁊ hic dicit lymbus puerorꝝ: vbi est pena damni. ⁊ nō sensus. et sunt ibi etiā ꝓdicte tenebre. Tertiū. s. purgatorij est supra lymbū. in q̄ est pena sensus et damni ad tps ac tenebre exteriores sed nō interiores: q̄ sunt in gr̄a dei cōstituti. Q̄ aūt in p̄fato loco purgatorij sit patz rōne. q̄ locus pene est locus ignobilis: sicut locus glorie est locus nobis. sed locus purgatorij est locus penalis cū hic locus sit debitus rōne culpe: ḡ debet esse ignobilis. sed locus q̄to supior est tāto nobilior est. ⁊ q̄to inferior est: tanto minus nobilis est. Hec Bonauen. in. iiij. di. xx. Quartū etiā est supra illō. s. receptaculū seu lymb⁹ sctōrum patrū. vbi fuit pena dāni ⁊ nō sensus. Fuerunt ibi tenebre exteriores: sed nō tenebre ꝑuatōis gr̄e. ⁊ hic nūc post xp̄i resurrectionē vacuus manet. H q̄ttuor loca ponit mgr̄ sniaꝝ in tractatu de resurrectiōe. De lege ḡ cōi locus purgatorij est vbi dixim⁹. Scōm tn̄ specialē dispēsationē assignant aiabus loca alia ꝑticularia ⁊ diuersa. q̄ diuersis diuersa sunt cōcessa loca vt ꝓpter celeriorē eoꝝ liberationē vt possint alijs suas indigētias reuelare. vel ꝓpt̄ nr̄am instructionē vt recogitem⁹ post hanc vitā magnū restare pctōribus cruciatū. vel ꝓpter alicui⁹ sancti ipetrationē: sicut legit sanctū Patriciū cuidam in quodā loco purgatorij impetrasse: ex quo fabulose ortum est q̄ ibi purgatorium esset. Hec ꝑm Bonauen. in. iiij. di. xx. q. vltima concordat Rich. de. med. vil. in di. xxj. ꝑcul absit a fideliū mētibus adhibere fidē spirituū deuisionibus imūdoꝝ: q̄ diuino secreto iudicio p̄mittunt cruciare atq; vexare aliqs dicētes se esse aias defunctoꝝ. poscētes ꝓ eis celebrari missas elemosynas dispensari. ⁊ alia bona fieri. Q̄ vt illudāt atq; decipiāt in his ⁊ alijs hoc efficiunt ⁊ sub aparētia boni. Sed manifeste ꝓincitur esse demones infernales: ⁊ forte sunt illi q̄ ad exercitiū animarū illoꝝ hoiuz q̄ obedierūt fuerūt deputati cum sepe annūciāt secreta q̄ illi optati sunt. lucz etiā aliter sciri pōt eis. Nam si anima est beata tunc regnat in celo: si est dānata tunc cruciat in inferno. Si purgat cū talis

ꝛ aia sit in charitate pfecta atq; secura ꝓtra charitatē nō vexaret neq; cruciaret quēq; cōuincitur enī talē esse spm̄ infernalē ad decipiēdū animas: ꝛ ad mittēdū eas in errores falsitat. Nō deus ideo ꝓmittit vt electi in spūalibus luminibus illustrenť ꝛ multipliciter inde eruditť reꝓbi vero decipiantť ꝛ illudantť. Non dico tñ q; beati ꝛ purgati ꝛ dānati aliquo diuino iudicio ꝓ aiarū vtilitate nō appareāt hoibus qñq; sed raro. sed de ꝑdictis illusiōibus plen⁹ est mūdus ꝛ intelligētibus nullū lucrū sed multū damnū inde apparet sequi. Hoc testať Augu. xiij. q. ij. c. Fatendū. vbi inq̄t. Multi ꝛ viuos aliq̄s ex mortuis venire credūt: ꝛ male qꝛ famaſ/ tasmata sunt xxxvj. q. v. Ēpi eoꝝ. Nō ꝓo quare aie que purgantť nō apparēt cartis suis est occupatio illa penalis qua ibidē detinenť ne exeant nisi magno munere gr̄e dei. Et hec alterutra duarū causaꝝ valet vt vel ipse poscāt ꝛ mē dicent a charis suis viuētibus suffragia q̄bus adiuuenť ad celeriorē suam liberationē. vel vt eos ꝓmoueāt atq; muniant de malis que eis iminēt ꝛ istruāt de agēdis Aie aūt btē ñ visitāt alias charoꝝ suoꝝ que in angustijs pñtis vite pegrinantť nec cōsolantť: nec istruūt eos de his que agēda sunt: nec circa picula que iminēt ꝑmuniūt. ꝛ hoc nō est ex obliuione nec ex incuria defunctoꝝ sed qꝛ hoc dono gr̄e indigni sūt viuētes: aut eo nō indigēt: que infernali carcere detinenť nō debet hr̄e questionē apud intelligentes. nec mirū est q; carcerati ꝛ vincti tam longe a vita sua ad charos suos nō veniūt. nō enī in ptāte est exire de carcere: ꝛ vinculis huiusmodi cōdemnatis.

De his qui in purgatoriū nō descēdunt atq; de his qui ibi purgantť.

Capitulum. II.

Secūdo cōsiderem⁹ purgatorij subiectū. i. eos q̄ vadūt ad purgatoriū. Circa qđ aduertēdū est q; q̄ttuor hoiuꝫ genera ad purgatoriū nō descendūt Primo q̄ decedūt in pctō originali. scđo q̄ decedūt in pctō mortali. tertio qui decedūt in charitate ꝛ absq; veniali pctō. Inter q̄s cōnumerari ꝑñt infantes q̄ statim cum sint baptisati decedūt. q̄rto ſm q̄sdaꝫ nō descendūt in purgatoriū. q̄ statū religionis assumūt. ꝛ statim absq; aliq̄ purgabili moriūť cum religionis assūptio baptisma a btō Bern̄. denoťať. Proinde religionē intranti de ꝓteritis culpis nō est pnia iniūgenda: sicut ꝓꝛ de peni. di. j. c. his auctoritatib⁹. ꝛ extra de voto ca. scꝑture. vbi de hoc in glo. nō inueni relinq̄tur: q̄ q; tria tñ genera hoiuꝫ purgatoriū vadunt. Primo q̄ solū cū venialib⁹ moriūť. scđo q̄ pniam ante obitū suū nō egerūt. sicut ꝓtingit his q̄ absq; cōfessione moriunť cōtriti. tertio q̄ sibi pniam iniunctā nō cōpleuerūt Nam pnia a sacerdote in cōfessione iniūcta: aut est maior aut equalis aut est minor Si est maior: tunc id qđ plus fecerit homo: cum moriť in augmentū sue glorie cedit. Si equalis tunc sufficit ad dimissionē totius culpe ꝛ pene. Si ꝓo fuerit minor. tūc id qđ residuū est ex ꝓtute diuine iusticie in purgatorio emēdať. Deus enī q̄ modos et mēsuras pctoꝝ ꝛ penarū nouit addit penaꝫ sufficiētē: ne aliq̄ pctm̄ maneat impunitū. vñ Prou. xxv. Aufer rubiginē de argēto: ꝛ egredieť vas purissimū.

De purgatorij igne tormētis ꝛ supplicijs.

Tertio ꝓsiderem⁹ purgatorij supplicij et tormentū. Ad hui⁹ intelligentiā aduertendū est q; q̄ttuor sunt q̄ gradatim adinuicē cōparāť. Prima est pena hui⁹ mūdi. scđa est pena purgatorij. tertia est pena lymbi. q̄rta est pena inferni. Prima inq̄ est pena hui⁹ mūdi. ꝛ hāc supat pena purgatorij. vñ. xxv. di. in c. q̄ in aliud seculū Aug⁹. inq̄t. Qui in aliud seculū distulit fructū cōuersiōis: ꝑus purgabiť igne purgatōis. hic ignis ꝛ si nō sit eternus: miro tñ modo est grauis. supat enī oēm penā quā vnq̄ aliq̄s passus est in hac vita: vel pati pōt. et idem hr̄ de pe. di. vl. in. fi. vbi addiť. Nūq̄ in carne inuēta est tāta pena. Iz mirabilia martyres passi sūt tormēta. Et multi neq̄ter q̄ta sustinuerūt supplicia: de hac tñ afflictōe. q̄ttuor libet ꝓsiderare. Primo afflictōis rōnē. scđo afflictōis ꝓditionē. tertio afflictōis suasionē. q̄rto afflictōis administrationē.

Afflictōis purgatorij ratio.

Primo inq̄ ꝓsiderem⁹ afflictōis purgatorij rōnē. Be q̄ ſm Rich. de med. villa in. iiij. di. xx. dom̄ est: q; de hoc multiplex rō dari pōt. ſm q; in ipo purgatorio duplex est cruciat⁹. Unus est dāni: qꝛ. ſ. retardāťur a visione diuina. scđs est sensus. ſm q; a corporali igne instrumēto diuine iusticie puniūť. Prima rō est respectu dāni. qꝛ q̄to aliq̄d magis desiderať tanto eius absentia molestioꝛ est. Et qꝛ affect⁹ q̄ sūmū bonū desiderať post hanc vitā in aiabus sctis intētissim⁹ est magis q̄ aliq̄s alius effectus tpalis rei pñtis vite. qꝛ nō retardať affectus corpis sui mole ꝛ termin⁹ feruēť di sūmo bono iam aduenisset nisi illud impediret. ideo carētia eius molesti⁹ tolerať Scđa rō est respectu sensus. cum enim doloꝛ nō sit lesio sed lesionis sensus: tanto aliq̄s magis dolet de q̄cūq; lesiuo. q̄to magis est sensitiuus Proinde lesiones que sunt in locis sensitiuis maxime causant doloꝛē. Et qꝛ totus corporis sensus est ab

anima: ideo si in ipm aliqd lesiuꝫ agat necesse est qd maxime affligat. ⁊ ideo sicut ꝓdictꝫ est: ab Aug. Oportet q purgatorij pena ⁊ crucia/tus ꝯtꝫ ad dānꝫ: ⁊ ꝯtꝫ ad sensꝫ: excedit oēm cruciatꝫ ⁊ pntis vite penā. Tertia rō acerbitatis purgatorij pene tam sensus ꝙ etiā dāni est. q cum deus plus querat emēdā ꝙ penā plus ponderat in pnia virtutē bone volūtatis ꝙ penam afflictōis. Proinde plus ponderat modicam penā voluntariā in ꝑsenti vita ꝙ multam non ita voluntariaꝫ in futuro. sicut plus valet modicū auri ꝙ multuꝫ plumbi. ideo necesse q id quod deficit in volūtate ibi supleat in acerbitate.

Afflictōis purgatorij cōditio.

Secūdo cōsideremus purgatorij cōditionē. De ipso ꝺdem igne q̄ anias purgat est loqui: vel ꝯtum ad id qd ꝓius affligit. ⁊ sic est corporeus. vel ꝯtum ad id qd ꝓximo: ⁊ imediate affligit. Primo modo dicitur ignis nature. scōo modo dicit ignis similitudinarie. sicut dicitur leo verus. ⁊ leo depictus vtrū ꝙ tangit Greg⁹. cum ait in eo ardēt qñ ardorē vidēt ꝓpter ea ignis ille corporeus dupliciter cōsiderari pōt. Primo vt est instrumentum nature. ⁊ sic agere pōt in corpus: ⁊ non in animā. Scōo vt est instrumētū diuine iusticie et sic agit in animā impmendo in illā speciē per quā affligit. q violēter illa specie informat. vt sicut aia implicuit se terrenis per culpā: sic merito ꝑm ordinez diuine iusticie vnit igni a quo suscipiat penaꝫ. Quidā vero hunc purgatorij ignem non ꝓpriū putant esse corporeū. sed penam ⁊ afflictionē qua diuine iusticie satisfit de defectibus purgationuꝫ in ꝑsenti vita non cōpletarū. ⁊ hmōi penā intelligūt non vnam esse vel numero: vl specie. imo multas ⁊ hoc ceis visum est ex aparitōibus ⁊ reuelatōibus sepefactis. Nam multi aparuerūt ex mortuis modis scz quibus fuit beneplacitū creatoris: ⁊ reuelauerunt penas varias ⁊ multas sue purgatōis Porro hic vel ille purgatorius ignis plus vel minus cruciat ꝑm q plus vel minus quisq de cremabili secum adduxit: ideo ꝓdicta penе diuersitas est: non ex diuersitate ignis agentis: sed subiecti paciētis. Sicut sub eodē sole. vnus plus estuat: alter vero minus. vt ait Greg. Necesse est enim: sicut ait Aug⁹. q tñ vrat dolor: ꝯtum inheserat amor. ⁊ tanto quisq torquetur diutius. ꝯto eius affectus venialius plus adherebat.

Per multas similitudines et exempla persuaderi potest cōditio purgatorij ignis q̄ cum sit corporeus animas vrit.

Tertio cōsideremus afflictionis suasionem. scz q corporeus ignis anias vrit Ad remouendū ergo admirationē de predictis rebus quas imperiti posse esse nō credunt: sed more suo quecunq non vident alios non videre existimāt: ⁊ quicqd non cognoscūt cognosci posse desperāt: ⁊ nihil esse penitus opinant. In ꝓmis dicam hmōi hoies nō credunt ignem esse qui aquaz combureret. nisi hoc esse credere: vel oculi sui vel testimonia fame innumera et irrefragabilia cōpulissent. Hic autem ignis grecus denoiat. Et huius nouē esse speries Arti. attestat. docens cōpositōes ⁊ modū cōfectiōis ipor: in tractatu singulari cōpositō de eisdē. Similiter ignē esse qui tñ oleo extinguatur. ⁊ aqua frigida accendat. qñ crederent hmōi hoies: nisi errorē eor cōuincerent experientia sensus: vicz visus atq tactus. Hic autem est ignis qui est in calce viua: quādo etiaz crederēt lampadē inextinguibilē posse fieri videlicet: que nec vento nec pluuia extingui posset: nisi fuisset famosissima illa lāpas que in tēplo veneris quondaz fuit: ⁊ lucebat in ea albestus lapis qui semel accēsus reuera nūq̄ extinguit vento nec pluuia: et est lapis liuidi et ferruginei coloris. Est etiaz ignis q̄ vulgo vocat aqua ardēs que cōfectio notissima est: ⁊ ignis iste nihil ꝙsumit ꝓter ꝙ seipz. Est eni liquor ex quattuor vel ex q̄nq rebus ꝙfectus quo cum aspergunt ⁊ liniunt alicuius capilli nō est necessariū: alia lucerna ad mēsam in q̄ sedet: nam capilli eius ardere vident: ⁊ lucēt ad modū facule ardētis: ꝑmanētibus semp capillis illesis Est etiā ignis quē cōditor benedictus creauit in hac habitabili terra: q̄ absq corpor lesione cruciat intolerabiliter aīa sapropinq̄ntiū atq cum tangentiū. Et dicit ignis ille esse in regno sicilie vel ꝓpe illō: vt tollat admiratio ⁊ dubietas hmōi hoiuz q̄ admirāt ⁊ credere nolūt: q ignis q̄vtiq corpeus est possit agere i spūales subas. Reperiunt q̄ alij ignes in lacubus vel potius ipi lacus. ex quibus ⁊ in q̄bus intincte faccule accendunt ⁊ ardēt. Ampli⁹ si hanc virtutē creator oiuz deus dedit ventri strutionis vt ferrū durissimū ⁊ feruidū coquat i nutrimētum corpis sui. Quid mirū si dedit igni virtutem sic torquendi. Et si ecōtrario dedit ventri animalis eiusdē: vt a ferro ignito nihil vsionis aut lesiōis alterius paciat. quō nō potius igni vel alij corpori dedit vel dabit ꝓtutē maxime cum dignū ⁊ iustū sit apud ipm: vt corpib⁹ q̄/bus culpabiliter ⁊ iniuriaz ⁊ ꝓtumeliā creatoris se subiecerūt ⁊ ad dilectationē subijciant inuiti ad afflictionē ⁊ penaz: vt in q̄bus et p que regem glorie delectabiliter offenderūt: in his: et p hoc tristabiliter paciant. Hoc ꝓfecto diui

ne iusticie exigit ordo: vt aiam que peccādo se rebus corpalibus subdidit. eis ꝙz subdat in penis. Non igit inconueniēs est neꝙz admiratiōe dignū si ignis ille cū agat virtute dei cuius est instrumētū in vindictā malorꝝ: agat in animā seperetā illā videlicet cruciādo: Addere ꝙz libz ꝓtra eos qui miranť qualr ꝑ corpꝰ torqueri vl affligi ꝑñt aie defūctorꝝ: qua ibi īcorpales. oio sunt. Qui ꝓculdubio nec ea que iugiter vidēt et sentiūt cognoscere ꝑñt. duz vidēt alias hūanas iugiter delectari et molestari a corporibus et ꝑ illa: quis enim non videat qlr delectabilia corpalia inflammant animas desideriis et voluptatibꝰ irrectant et captiuāt: Slr et quedam tristabilia eosdem contristant. Quot enim molestias desiderioꝝ ꝗt et ꝗtos dolores et cruciatus turpiū amorꝝ speciose mlieres ingerunt aiabꝰ stultorꝝ. ꝛ qñꝙz etiā aiabꝰ sapiētū. Quis nō intelligit insup ꝗta et ꝗlia tormēta paciēť aie auaroꝝ a diuicijs et diuitiaꝝ passiōibꝰ ꝫ ē corruptiōibꝰ ꝛ dominitiōibꝰ: ꝗta superbi vt de alijs taceā a solis detractiōibꝰ et alijs vilitatibꝰ et a vilificatiōibꝰ corpalibꝰ ꝗs explicare et enarrare sufficiat. Nō igit mirēť tales si aliquis ignis corpalis sit ꝙ aias hūanas incorpibꝰ ꝛ a corporibꝰ sepatas affligere valeat et torquere Scōa aūt est pena purgatorij de ꝙ diximꝰ nūc et hec supat penā lymbi: qz ꝙ sunt in lymbo oī spe salutis ꝑuati sunt: ꝛ exñtibus i purgatorio penā mitigat spes salutis. Tertia est pena sensus ꝛ hanc supat pena inferni: qz vltra penā dāni qua etiā alij sentiūt: i inferno dānati sustinēt penā sensus Maior est tñ pena dāni ꝗz sensus Sm Hiero. Cuius rō est qz magis obuiat eterne felicitati: eo qcū pena dāni btitudo incōpassibilis est. nō aūt ꝫcū pena sensus. sicut pz in passione dñi nr̄i ihesu xp̄i cuius aia in passione ꝛ sp beata fuit. Quarta ģ ꝛ maxima pena vltra p̄dictas oēs est pena inferni. ꝫ nunqd pena sensus inferni excedit penā sensus purgatorij: cōiter solet dici qeternitas sufficit ad excessum illū sine mali intensione. sed hoc penitus est ignotū Sm Franciscū de maronis.

Aquibus torquenť aie que in purgatorio sunt.

Quarto ꝓsiderem⁹ afflictōis administratōe: a ꝗbus torqueanť ꝙ in purgatorio sunt questionē hz Sm Bonauē. in. iiij. di. ij. q. v. cōcedendū est afflictionē quā paciunť: ꝙ in purgatorio sunt nō fieri ministerio demonum nec spiritū supnoꝝ nisi forte ꝗtū ad directionē. Credēdū est enī qz in egressu aie a corpore suo assistunt ꝛ spūs bonus: ꝛ spūs malus vnus vel plures. ꝛ tūc Sm vitatē sniam ferrt: et si bona est ꝑ ministeriū angeli vel adduci in celū vl in purgatoriū ꝗuscz postꝗz purgata fuerit ꝑ eius ministeriū educať. ita qꝫpe tūmō sit adiutor ꝛ nō tortor. Si vo sit mala ꝑ ministeriū demonū deduci hz ad tartarea ignea. ꝛ hoc tanꝗz magis ꝓbabile ꝓcedendū est: ꝗuis nihil sit in hac pte temere asserendū. Addūt ꝙdaz qz ex diuina ꝓmissiōe demones in hac vita qñꝙz affligūt bonos. Cuiꝰ rō est. qz in vita ꝑñti inter hoies ꝛ demones datus est locus pugne: ꝛ tūc habēt in eis exercitij ptātē. post hāc aūt vitam nō sic. Proinde aer iste caliginosus assignatꝰ ē demonibꝰ magis ꝓpter temptādi officiū: ꝗz ꝓpter horꝛz aliqđ supplicij. ideo in purgatorio. Sm Bonauē. ꝛ Rich. in. iiij. di. xx. nō decet illum ꝙ vicerit diabolū postea puniri ꝑ ipm sed aie ꝙ in purgatorio sunt iusticie adherēdo diabolū vicerūt. ideo nō esset ꝓueniēs qz eoꝝ ministerio punirenť. Ampliꝰ illā penā indubitāter sciunt demones esse ad vtilitatē eoꝝ ꝙ purgāť sed demōes vtilitatē aiaꝝ nō querūt sed dānū Ex ꝙ videť qz aie in purgatorio ministerio demonū nō puniunť Item alius est ꝙ punit filiū et alius est ꝙ punit latrunculū. filiū punit dñs domus sed latronē punit emissariꝰ ꝛ tortor: sed demōes sunt tortores. ꝛ iusti sicut filij: ģ nō est cōueniēs illos ab eis puniri.

Articul⁹. ii. de duodecim gaudijs eoꝝ qui in purgatorio sunt.

Secūdus status aiaꝝ que purganť ē iocūditas. Et de hoc ꝓpha ait Cantabo tibi. s. dñe: ad gloriā tuā Circa aūt hoc gaudiū purgandoꝝ tria ad pñs ꝓsideremus. Primo huius gaudij causalitatē. scdo ꝙditatem. tertio ꝗtitatē.

De primis quattuor gaudijs eorū qui in purgatorio sunt. Cap. i.

Primo inꝗ ꝓsiderem⁹ huiꝰ gaudij causalitatē. i. ꝓpter ꝙd aie purgatiōi gaudēť: hz eni sicut ꝓdictū est tales aie crucienť pena sensus. tñ ꝓpť ꝫ ꝗdruplex hñt gaudiū. Primū ꝓfirmatōis. scdm certificatōis. tertiū affectōis. ꝗrtū ꝓformatōis ꝛ trāsformatōis Primū gaudiū est cōfirmatōis. Nam gaudēť in illis penis qz ꝓfirmati sť in gr̄e nec valēt malū velle nedū agē. ꝑ hac ꝙdē gr̄a ꝓfuāda a sctis feruide tolerāda sť tormēta ꝛ horrēda supplicia quēadmodū in ꝑsona eoꝝ ad dñm ꝓpha inąt Propť te mortificamur tō die: existimati sumꝰ sicut oues occisiōis. Scdm gaudiū qz sūt certificati de glia dei. vñ iaz sť bti spe certissima Sm Bonauē. in. iiij. di. xx. q. iiij. Aie ī purgatorio maiorēt hñt certitudigē de gloria padysi ꝗz ille ꝙ sunt in via qz hñt certitudinē quēadmodū ille que in verť. te. erant in lymbo. Et hec certitudo media est inter certitudinē p̄me et vie.

Nam in ꝑma est certitudo itentõis euacuãs expectationẽ atq timorẽ. In via vo est certitudo expectatõis timore mixta. eo qlibet labi ꝑt dũ est in via. In purgatorio aũt est medio mõ scz certitudo expectatõis. qz. s. nõdũ obtinuert gloriã: ꝙ est euacuatio timoris ꝓpter liberi arbitrij ꝓfirmationẽ. qz aia scit qd deinceps peccare nõ põt: z de hac spe certa illoꝝ. Sap. iij. dr spes illoꝝ imortalitate plena ẽ. Tertiũ gaudiũ est affectõis: qz affectati sunt ad diuinã iusticiã ideo delectant paciẽter tollerãdo diuinã iusticiam in se. Vñ ꝓpha de hmõi iustis ait. d. Letabit iustus cum viderit vindictã. s. sup se exerceri ꝑ ꝑteritis culpis. Quartũ gaudiũ est ꝓformatõis z transformatõis. qz sunt transformata charitate pura. ideo ipsi volũtarie sustinẽt oia eis inflicta. Nam vt testat Hugo de arra sponse. Si pena inferni esset volũtaria nõ esset pena qz teste Salomo. Can. viij. Fortis vt mors dilectio dura: sicut infernus emulatio Lãpades eius: sicut lampades ignis atq flãmarũ. aque multe non potuerũt extinguere charitatẽ. Ex his ptz q̃ plz hi qui in purgatorio sunt grauissima paciant tormẽta. tñ melior z felicior est status eoꝝ. q̃ illoꝝ qui sunt in mundo: ideo Eccleſi. iiij. ait. Laudaui magis mortuos q̃ viuẽtes seu viuos.

De secũdis q̃ttuor gratijs seu gaudijs aiaꝝ que purgant. Cap. II.

Secũdo ꝓsideremus hui⁹ gaudij q̃ddiatem. i. de q̃ aie in purgatorio gaudẽt vñ q̃ttuor sunt de q̃bus maxie gaudẽt Primũ est sctõꝝ afflictio. scõm est iustoꝝ participatio. tertiũ est ꝓpha pfectio. q̃rtũ ẽ ꝓximoꝝ subuẽtio. Primũ gaudiũ est sctõꝝ affectio. sup ni siq̃dẽ ciues assidue orant deũ ꝑ illis ꝓximis suis q̃s cruciari cernũt. Sm enĩ Bonau. in. iiij. di. xlv. duo inducũt orare sctõs ꝑ his q̃ in purgatorio sunt. Primo q̃dez ꝓpter eoꝝ nccitatẽ qua indigẽt ab alijs releuari. Scõo ꝓpter dei volũtatẽ. qz vult q̃ vnũ membrũ aliud releuet et q̃ ꝑ se inuicẽ mẽbra xp̃i sollicita sint. vñ cuz ipsi sũt liberati etiã debẽt alios adiuuare. Tertio ꝑ eis orant ꝓpter futurã iocũditatẽ seu felicitatẽ. s. vt eoꝝ gloria augeat. cũ videãt eos futuros ꝓciues suos. vñ z angeli scti sepe visitãt eos z ꝓfortãt. Ideo in mysteriũ Judi. ij. dicit Ascẽditq̃ angelus dñi de galgala ad locũ flentium galgala vo reuelatio eius interptat. z signat gloriã paradysi vbi oĩbus btis dñs ꝑ gloriam reuelat. Inde angeli scti ascẽdũt ad locũ flentiũ q̃ ꝓpie est padysus ad quẽ flendo suspirant oẽs q̃ in purgatorio cruciant. Aliter etiã locus flentiũ purgatoriũ dici põt: ad quẽ ascẽdunt angeli scti vt ꝓsolent eos. z hec est potissima ꝓsolatio quã hñt purgãdi. Scõm gaudiuz est iustoꝝ pticipatio seu cõnexio. oẽs q̃dem veri xp̃iani vnũ corp⁹ sunt. Cuius rõnẽ declarat apls ad Heb. iiij. d. Ām sumus inuicẽ mẽbra. scz in mystico corpe eius. z maxime hi q̃ sunt in charitate pfecta. q̃s amor dei cõnectit z vnit. cuius est pticipatio inidĩpm. de q̃bus se esse iubilando ppha cantabat. d. Particeps ego suz oiuz timentiũ te: z custodiẽtia mãdata tua Ĩn meritũ cuiuslibz iusti in pñti vita degẽtis in q̃ cunq̃ statu q̃ in gr̃a dei est. pticipat in vniuso mũdo. insup z in purgatorio. Nam sicut oculꝰ nõ põt tñ sibi videre. nec os tñ sibi comedere. nec pes tñ sibi ire. z sic de alijs mẽbris. qz q̃libet mẽbrũ ꝑ toto corpe opat. sic z vnus q̃lsq̃ ꝑfectus: imo q̃libet q̃ est in gr̃a ꝓstitutus. Ꝓzinde sicut hũano corpi natura cuilibet mẽbro necessitatẽ suã de sũpto nutrimẽto plus minusue cõicat. sic z gr̃a dei de q̃libet ope meritorio a q̃cũq̃ ꝑpetrato oĩbus electis mira ordinatõe dispẽsari solet. z sicut mẽbra iam nutrita z roborata subueniũt alijs mẽbris z auxiliũ ꝓstant sic z illi de purgatorio post q̃z ad padysuz accesserũt ꝓcibus z orõibus suis exñtes purgatorio iuuant z implet in eis illud Gal. vj. Alter alterius onera portate: z sic adimplebitis legẽ xp̃i Tertiũ vo gaudiũ eoꝝ est ꝓpha pfectio Nã ẽm Aug. q̃ in hoc seculo magis meruit alios adiuuare: in altero ampliꝰ iuuat. Pone q̃ moriat paup cum multis meritis tñ aliq̃d hz ad purgãdum z moriat magnus diues cum paucis meritis hñs plurima ad purgandũ. dico q̃ elemosine ꝑ diuitẽ dispẽsate paupi ꝑderũt amplius siue minus ẽm q̃ suis orõnibus meritis z exẽplis in pñti vita iuuit diuitẽ illũ viuũ sine defectu. Ex q̃ ꝑt patere q̃ vtile sit orõibꝰ z meritis z exemplis viuos vel mortuos diuites z q̃slibet adiuuare: cum hec plus ꝓficiant faciẽti q̃ recipienti. qđ testat ꝓpha. di. z oratio mea in sinu meo cõuertet Quartũ vo gaudiũ est ꝓximoꝝ subuẽtio que q̃dem eis quadrupl̃r innotescit. ꝑmo diuina inspiratõe. scõo angelica reuelatiõe tertio nouiter morientiũ ãnũciatõe. q̃rto expliẽtie cognitõe qz ꝓpter suffragia que impediunt eis expiunt sibi diminui penã. z de duobꝰ ꝑdictoꝝ. xiij. q. ij. c. Fatendũ Aug. ait. d. Fatendum est nescire q̃dez mortuos q̃d hic agat. sed dum agit hic postea vero audire ab eis q̃ hinc ad eos ꝓgunt morientẽ do nõ q̃dem oia: sed que sĩ nuunt etiã isti meminisse. z que illos q̃bus hoc indicãt oportet audire. pñt etiã ab angelis q̃ rebus que hic agunt ꝑsto sunt audire aliq̃d mortui. que vnũ quẽq̃ illoꝝ audire debere iudicat cui cũcta subiecta sunt. hec ille Cõueniẽs itaq̃ est vt eisdẽ ꝑdictis q̃ttuor modis innotescãt a q̃bus z que fiunt eis: vt cum de purgatorio fue-

rint liberate: ⁊ in gloria angelor assũpte. gras suffragãtibus suis impendãt p eis deũ interce-dendo. Non eni possibile est: vt ingratitudo vl aliud qcunq; viciũ locũ habeat in gloria sem/piterna.

De vltimis quatuor gaudijs illor q̃ in purgatorio sunt. Cap. III.

Tertio ꝓsiderem⁹ hui⁹ gaudij q̃titatez ⁊ q̃ plus in purgatorio gaudẽt. Circa qd̃ q̃ttuor gaudia distinguamus. Pri mum est gaudiũ recipiẽtis: scd̃m est gaudiũ fa cientis. tertiũ est gaudiũ singulare seu ptcula re. q̃rtũ est generale seu vniũsale. Primũ gau diũ est recipiẽtis. Nam magis ꝓsunt suffragia illis p q̃bus fiunt q̃z pdesse possint alitq̃ cõmo da seu remedia q̃ in hỹ mũdo alicui ꝓferunt. qz pena q̃to est grauior tanto remediũ est cõmo dius. sicut meli⁹ est liberari a flagellis scorpio-nũ q̃z canũ. Hz. s. patuit q̃ta sit purgatorij pe na: vñ Aug. in q̃dã ꝑmo: inq̃t. Ignis ille duri or est q̃z q̃cq̃z in hỹ seculo penarũ aut videre aut sentire aut q̃d cogitare q̃s possit. Scd̃m ꝯo est gaudiũ faciẽtis. Nam talia suffragia plus ꝓ-sunt faciẽti: q̃z aliq̃d aliud mie opus: qz q̃to pe na ⁊ miseria est maior tanto mia est floridior: et fecũdior. Proinde qz isti sunt ꝑm penã ma-xime miseri. vñ Damas. in ꝑmo. de his q̃ in fi/de dormierũt: ait. Quicũq; ꝓximi salutẽ agoni-zat. Primũ sibi pdest: scd̃m ꝓximo. ideo ista suffragia facta in charitate cũ sint sicut supradi ctũ est magne miscdie ꝓsunt faciẽti eꝛnaliter: ꝫ recipiẽti nõ nisi tpaliter. De tali eꝛnali ꝓfectu q̃ puenit faciẽti gaudẽt etiã q̃ in purgatorio sũt. Sed q̃d si hỹ p q̃ suffragia fiunt credit̃ eẽ in pur-gatorio: ⁊ tñ est in inferno. Dcd̃m q̃cũ sint opa pietatis: ⁊ q̃ recipiẽs nõ est dignus: ad ipm fa cientẽ reuertit̃ suffragij virtus. Juxta illd̃ Lu. xl. Si ibi fuerit filius pacis sup eũ req̃escet pax vra: sinaũt ad vos reuertet̃. Quid si credit̃ eẽ in purgatorio: ⁊ est in padyso. dcd̃m q̃ in predi ctis duob⁹ modis ꝓsunt faciẽti: ⁊ vltra. s. salua tus obligat̃ adorandu⁹ p suffragãte: ⁊ pie cre/dit̃ qd̃ id ꝓficiat. tertiũ gaudiũ est singl'are seu particulare. Haz suffragia q̃ fiunt p vno: plus sibi ꝓsunt q̃z si cadẽ p plurib⁹ fierẽt. Ad cuius intelligentiã notandũ ꝑm Rich. in. iiij. di. xlj. ad curandã penã ꝓcurrit ꝫtus agẽtis: ⁊ dispo sitio paciẽt̃: qz ꝑm pbm. ij. de aia actus actiuo rum sunt in paciẽte pdispsito. põt q̃ diminui alicui⁹ pena vel ꝓpter diminutionẽ ꝫtutis ex parte agẽtis: vel ꝓpt̃ diminutionẽ dispositõis ad paciendũ ex parte sustinẽtis. sicut p augmẽ tationẽ cuiuslibet istor pena augeri põt. vñ in equaliter dispositu ad paciendu⁹ ab eq̃li ꝫtute inequaliter paciunt̃: ptz etiã ⁊ exemplũ: pena eni magnũ onus portãtis diminui põt vel p di minutionẽ oneris. vel p aliq̃ ꝓportionẽ ꝫtu-tis. illius q̃ portat onus. que diminuit̃ in ipso dispositio ad paciẽdũ ab onere. Sic q̃z dupli-ci modo ꝓtingit intelligere diminui penã illor q̃ sunt in purgatorio Primo p satisfactõz. scd̃o p ꝓsolationẽ. q̃tũ ad diminutionẽ pene. Pcio mõ suffragia facta determinata p vno tñ. alijs q̃ dem nõ ꝓsũt: qz ꝫtus eor nõ attingit: nisi illũ ad quẽ determinat̃. ⁊ cui applicant̃ p intentionẽ agẽtis. Hz scd̃o mõ facta p vno alijs ꝓsũt: qz dei mia puidẽte suffragia p q̃cũq; in purgato rio exñte alijs oibus inotescũt. ⁊ qz se iuicẽ di/ligũt ex charitate: nec sibi inuidẽt aliq̃mõ ideo oẽs gaudẽt de illius pene alleuiatõe. p q̃ suffra-gia facta sunt. Hoc siq̃dem gaudiũ reddit gau dentẽ minus dispositũ ad ꝓtristantẽ penã. nõ credo tñ q̃ tñ gaudiuz in eis sit q̃ totã eor pe nam totalit̃ tollat: ne forte abbreuiat: ꝫ forte in tentionẽ paciẽt̃ mitigat. Rõ ꝓdictor ꝑm Bo nauẽ. in. iiij. e. di. dari põt: qz suffragia sunt ad soluendũ penã seu reatũ. ꝫ plus est satisfacere p debito multor q̃z vnius tñ ⁊ facili⁹ satisfacit p debito vni⁹ q̃z p debito multor. q̃ plurib⁹ suf-fragijs indigẽt duo q̃z vnus. qz si diuidant̃ int eos vterq; minus hz. Hui⁹ sñie est Sco. in. ij. q̃dlibeto. ⁊ Franci. de maro. ⁊ Rich. in loco p allegato. Et addũt q̃tuor validas rõnes quar ꝑma est. qz oẽ suffragiũ bonũ est limitatuz. nul lum aũt limitatũ bonũ põt esse eq̃lis ꝫtutis ad plura: ⁊ ad vnũ. Scda rõ est qz eadẽ rõne qua tñ posset in trib⁹ posset in infinitũ. cum non sit dare magis rõnẽ in vno q̃z in alio ⁊ sic finitũ suf fragiũ hret infinitũ valorẽ. Tertia rõ est qz eo-dem die possent tot aie liberari q̃t in purgato-rio sunt: cũ oia suffragia toti⁹ eccl'ie vident̃ suf ficere p vna aia ⁊ q̃cũq; scelerata: ⁊ sic frustra purgatoriũ ponerẽt̃. Quarta rõ est qz tũc frus-tra eccl'ia specialia suffragia ordinasset si tñ p dessent cõia. ⁊ hec videt̃ esse intẽtio. Augusti-ni de cura agẽdi p mortuis. ⁊ bti Greg. ad Bo nifaciũ. Huius etiaz sñie est Tho. in pe. in. iij. di. xlv. Ex q̃ ptz ꝑm Rich. q̃ suffragia facta p vno tñ: q̃tũ ad satisfactionẽ tñmodo ꝓsint si/bi ⁊ non alij de cõi lege. q̃tũ ꝯo ad ꝓsolationẽ adhuc magis ꝓsunt illi si charitatẽ habz: qz ce teris parib⁹ magis gaudet q̃libet de bono suo q̃z alterius. posset tñ alius tantã charitatẽ hre q̃ plus cõsolaret̃ de suffragio qd̃ p alio fit q̃z il le p quo fit. Sed cõtra pdicta obstat Joh. de cõ. di. v. in. c. nõ mediocriter: ibi ait. q̃ p cũctis aiabus cuz ps. vel missa dicit̃ nil minus q̃z si p vno q̃libet ipor diceret̃ accipit̃. Ad hoc dicẽ-dum q̃ dictũ Joh. debet intelligi de valore p viam cõsolationis: vt dicũt quidã. Et adhuc tñ non videret̃ verũ qm̃ plus gaudet q̃libet de

bono ꝓprio ꝙ alioꝝ alter. Dic̄ ḡ ꝙ referendo alioꝝ opinionē hierony. ibidē locutus est ꝑm Richar. Adhuc obstant ꝙdam dicētes. ꝙ ex supꝝadictis sequereť ꝙ recipiēti multos ad pticipationē bonoꝝ suoꝝ bona sua opa minus essent vtilia. Ad hoc dom ꝙ nō sequiť Nam ꝑm Tho. charitas nō minuiť si in multos affectus distribuať: imo amplius augeť ⁊ crescit. ⁊ ꝑm Rich. plus ꝓfert sibi illud opus charitatis in bona sua cōicando. ꝙ sibi detrahať etiaꝫ ꝙ ad pene sue remissionē de fructu bonoꝝ suoꝝ cōicatoꝝ. ⁊ bona etiā si cōicata faciēti ea in nullo sunt minus vtilia: sed magis ꝙ ad augmētū ꝓmij gloria sempiterna. Hec Rich. Quartū gaudiū est generale seu vniūsale: ⁊ hoc ꝓtingit qñ generalia suffragia ꝑ defunctis fiunt. tūc ꝙdez talia suffragia meliozib⁹ ꝑsunt. Nam hec est regula iusticie distributiuo a iusto iudice deo in purgatorio ꝓseruato: qz melioza bona cōia melioꝝib⁹ ꝑm vtutē distribuanť. Proinde Aug. in li. lxxxiij. q. inqt ꝙ hec suffragia eis ꝑsunt: ꝙ cum viuerēt hec sibi vt postea possunt ꝓdesse meruerūt. Ex quo elici pōt ꝙ qui amplius meruerūt. ampliꝰ eis ꝑsunt. Sed nunꝙd aliqs suffragia subditi ordiare pōt ad quoscūq; sibi placet. Dicendū ꝙ nō: ꝫ posset eum ad talia suffragia obligare. Ratio est: qz nunq̄ meritū alicui ꝓdest nisi ꝑm intentionē merētis. cum intētio sit necessaria circūstantia in meritorio actu ꝑm Francis. de maro.

Articulus. III. de vtilitate suffragiorum que ꝑ defunctis fiunt.

Tertius status aiaꝝ defunctarū est pietas seu necessitas. et hunc statū ꝓpha tāgit cum ait. Quiam q̄si miam clamarent parētibus ꝓsanguineis ⁊ amicis ꝙ eis suffragia p̄stare possent ⁊ debēt: vel qz de miseria miam amicꝰ postulāt expectāt. Circa aūt miaꝫ et pietatē tria ad pñs cōsiderem⁹. Primo que suffragia seu bona sūt eis grata. scdo ꝙ fiunt eis ampliꝰ grata. tertio in ꝙbus magis fiunt.

De quadruplici genere suffragioꝝ que fiunt ꝑ defunctis.

Primo inq̄ ꝓsideremꝰ que suffragia seu bona sunt eis grata. Circa qđ aduertēdum est ꝙ. xiij. q. ij. c. anie defunctoꝝ Greg. ad Bonifaciū ait. Anie defunctoꝝ quattuor modis soluunť: aut oblatōibꝰ sacerdotuꝫ aut ꝑcibus sctoꝝ. aut caroꝝ elemosynis aut ieiunio cognatoꝝ. Eiusdē sñie est Aug⁹. vbi. s. in. c. Non estimemꝰ. Adhuc q̄tuor tūc alia bona ꝙ ꝑ mortuis fiunt: vel fieri pñt generaliť reducunť. sicut sunt suffragia cois ecclie bona facta. ꝑ eis: pnia pegrinatio suoꝝ. restitutio alienoꝝ. que si defunctꝰ dimisit ꝙ restituanť. ⁊ nō restituunť cum ꝙs ꝓmisit restituere. vel aliter obligatꝰ est. sed nō seruat. hic furtū cōmittit retinendo aliena inuito dño. ⁊ ꝑdito: est illiꝰ cui obligatꝰ est ꝙ forte est ius ꝑ: mr̄: maritus: aut vxor: vel alius ꝙcūq; cōsanguineꝰ vel amicus post ꝓdictos ꝑfecto culpabiles sunt. hij ꝙ cupidine vel auaricia: vel alꝫ nō satisfaciēt vt̄ diferūt satisfacere ea ꝙ ꝓ ecclesijs hospitalibꝰ. religiosis paupibus: ⁊ ꝑ alijs pijs causis relicta sunt cum impij ꝓdones ⁊ sacrilegi a sacris cōstitutis iudicenť. vñ. xiij. q. ij. c. ꝙ oblatōes. i. legata ad pias causas ꝑm glo. defunctoꝝ retinēt. ⁊ ecclesijs tradere demoranť: vt ifideles sunt ab ecclia abijciēdi. qz vsq; ad exinanitionē fidei p uenire certū est ac pietatis diuine exacerbatoꝝ qz ⁊ fideles de corpe recedētes votoꝝ plenitudine. ⁊ paupes ꝓ solatu alimonie: ⁊ nccia sustētatiōe fraudanť. His igiť tales q̄si egentiū necatores. nec credētes iudiciuꝫ dei habēdi sunt. vñ ⁊ ꝙdam patrū. s. Joh. in scriptis suis inseruit cōgruēti snīa qua ait. Amico quippiā rapere furtū est. ecclas vo fraudare sacrilegiū. Itē aliud ꝓsiliū in p̄cedēti. c. ait: ꝙ oblatōes defunctoꝝ. i. relicta ad pias causas ꝑm glo. aut negant ecclesijs: aut difficulter reddūt: tanq̄ egētium necatores exercenť vel excōicenť. Item ibi. s. in. c. Cleri vel seculares ꝙ oblatōes parētum ⁊ relicta ad pias causas a parētibꝰ aut donata: aut testamēto relicta retinere p̄stiterint: aut illud qđ ipsi deuouerint ecclesijs vel monasterijs tradiderint offerēdū: sicut synodus sancta ꝓstituit velut necatores pauperū ꝙsq; reddant ab ecclesijs excludāť. Tales ꝙdem nemo absoluere debet si satisfacere possunt ꝓiusq̄ satisfaciant quēad admodū ostensum est in quadragesimali de christiana religione sermone. xxxviij. articulo. j. capitulo. j.

Que suffragia aīabꝰ defunctis amplius ꝑsunt. Cap. II.

Secūdo ꝓsideremꝰ q̄ suffragia sint mortuis ampliꝰ ḡta Circa qđ adūtendū ē ꝑm Raym. ꝙ suffragia ꝑ defūctis ꝑsunt ad solutionez pene. Aq̄ q̄ttuor modis absolui pñt. Primo ꝑ intercessionē christi. ⁊ hoc modo iuuanť ꝑ alterius oblationē. scdo quasi ꝑ ꝓpriam mēbroꝝ intercessionē. i. ꝑ orōnes sctoꝝ et iustoꝝ. tertio ꝑ modū redēptōnis pene: q̄ fit ꝑ elemosynaꝝ largitionē. q̄rto ꝑ modū solutōis pene. q̄ fit ꝑ ieiunioꝝ afflictionē. Quia igiť melius est charitatis opus qđ in deū dirigiť q̄ in hoiem. Jō duo ꝓmi modi eo ꝙ dirigūť in deū potiores sunt q̄ duo vltimi nisi forte ꝑ accidēs inq̄tū. s. elemosyna ipetrat orōnes iustoꝝ. Qz vo melius est charitati opus cōis q̄ ꝑuate ⁊ spālis. Iterū qz bonū q̄to cōius tanto diuini⁹. iō

elemosyna ieiunio ꝓferenda est Alij tñ dicũt q in suffragijs istis gradus ꝑm vtilitatẽ reperiũtur. qz illa meliora sunt ꝑm genus suũ q̃ eliciũt a vtute pfectiori. z ideo orõ q̃ est actus charitatis melior est ipa oblatõe q̃ latere actus est z oblatio melior est q̃ elemosyna qz vtus latere excedit vtutẽ mie cũ sit sũma mortaliũ. Et elemosyna melior est q̃ abstinẽtia. qz mie vtus excedit virtutẽ tpantie. Sed nunq̃d missa ꝓ defunctis sicut z alia ipi defũcte equaliꝫ ꝓdest: Dicit ꝑm Tho. in. iiij. di. xlv. q in officio misse nõ solum est sacrificiũ: ꝫ etiaz sunt ibi orõnes: z ideo suffragiũ misse ꝓtinet in se ꝓdicta duo. s. sacrificiũ z orõnes. Qz tũ g̃ est ex pte sacrificij oblati missa de q̃cũ q̃ dicaꝫ: equaliꝫ defuncto ꝓdest: ꝫ est q ꝓcipuũ est in missa. Hz ex parte orõnũ magis ꝓdest illa in q̃ sunt orõnes ad ꝫ determinate. Iste tñ pfectius recõpẽsari põt ꝓ maiorẽ deuotionẽ: vel eius q̃ dicit missaz: vel eius q̃ facit dici: vel etiã ꝓ intercessionẽ sctõ cuius suffragiũ implorat. ꝓzosũt q̃ defũctis ceremonie z solẽnitates q̃ in ecclijs ꝓ eis fiũt. sic sũt cãpanaꝝ pulsatio. officioꝝ decãtatio. cereoꝝ illumiatio aque bñdicte aspsio. thurificatio ꝛc. q̃ ibi fiunt que ab eccla rõnabiliꝫ sunt instituta ad spũalia designãdũ: sicut ptz ꝓ diaconũ in. vij. de ecclesiastica icrarchia. Et hz sint tñ sensibilia signa vicz cum ptineãt ad virtutẽ latere ꝑm Aug⁹. de ciui. dei. Et talis vtus est meritoria:

De triplici differentia facientiũ suffragia ꝓ defunctis. Ca. III.

Tertio insup ꝓsiderãdũ est a q̃bus grata sũt mortuis suffragia ista. Circa qõ q̃tuor differẽtias hoiuz q̃ ꝓ mortuis suffragia ꝓdicta agũt repire ꝓtingit. Prima differẽtia ẽ bonoꝝ z melioꝝ. scda ẽ iustoꝝ z pctõꝝ tertia est pctõꝝ occultoꝝ z pctõꝝ manifestoꝝ. z oẽs hi suffragijs suis diuĩsimode pficiũt vel pficere põt his q̃ in purgatorio sunt. Prima inq̃ differentia est bonoꝝ z melioꝝ. Vñ ceteris paribꝰ q̃to ista suffragia fiunt a meliori tanto vtiq̃ meliora sunt: qz ceteris paribꝰ actus ille magis meritorius est q̃ a maiori charitate est eliciꝰ vl̃ imperatus: z q̃to ꝑsona inducẽs gratiosior est: tanto ꝓces eius intentiꝰ exaudiunt. Scda est pctõꝝ z iustoꝝ: hac dria ꝓsiderata tenendũ est q magis pficiũt suffragia hois iusti q̃ crimiosi z pctõris qz eius opa mortua esse dicunt z ꝓces amici exaudibiliores sunt q̃ inimici. Vnde Greg⁹. ait. si is q̃ displicet ad intercedẽdũ mittitur. irati animꝰ ad deteriora ꝓuocaꝫ. Tertia dria est pctõꝝ occultoꝝ. vñ talis hõ suffragia et cetera eius bona nec sũt vtilia ad gloriã sempiternã eo q mortua sunt. tñ defunctis dupliciter ꝓdesse põt ꝑm Franciscũ de maronis. Primo qz opa mortua ꝑm oẽs pficiũt ad tpalia bona. sed talia bona sunt q̃ acq̃runt ꝓ talia suffragia supradicta cum purgatorij pena tpalis sit. Scdo qz opa mortua satisfactoria sunt cuz hõ exñs in mortali culpa posset satisfacere ꝓ seipo hz nõ sint meritoria ad eternã vitã. sic dic Sco. in. iiij. di. xv. q. j. Et de ꝫ satisdictũ est. s. ꝑm oẽs lx. arti. j. c. iiij. per totũ. Quarta dria est pctõꝝ manifestoꝝ. ꝑm eni Bonauẽ. in. iiij. di. xlv. distinguẽdũ est circa oia genera ꝓdicta suffragioruz. qz suffragia facta: aut sunt opa sacrã alia. vt celebratio misse: z tũc qz opa dei sunt rõne contenti ꝓsunt siue a bonis siue a malis fiunt. Aut sunt alia opera z hoc dupliꝫ. aut eni pure a malis. sicut aliq̃s malus orat: ieiunat: vl̃ aliꝫ sese affligit ꝓ aliq̃ alio. z tũc nõ credo q valeãt ꝓ defunctis. aut fiunt a malis ad imperiũ alicuiꝰ iusti. vt ipius defuncti. vel eius amici. de re q̃ illius est in elemosyna vel ad ꝓsortiũ alteriꝰ vt qñ duo psalteriũ legũt: vnus exñs in charitate alter nõ: vl̃ in alijs opibus vt qñ daꝫ elyna iusto vt ꝓ defuncto oret. Et tũc valẽt rõne charitatis boni hois cõiũcti: hz altera ps sit in crimie etiã manifesto Aliter etiã dici põt q hec suffragia z silia bona ꝓ ministrũ malũ z publicũ pctõrẽ. ꝓ causa defunctiõis triplicit valere põnt. Primo ex vtute ꝓiuncta. scdo ex vtute ecclĩastica. tertio ex vtute aliena. Primo eni valere põnt ex vtute cõiuncta. hz eni si fiant ex ꝓpzio pctõꝝ motu talia bona nõ valeãt tñ ex ꝓsequẽti z ꝓ accidens inq̃tũ ꝓ elemosinã mali hois serui dei excitati orant: ꝓ defunctis valere põnt. Scdo ex vtute ecclĩastica. nam si talia bona fiant per hoiem malũ vt ministrũ publicũ dei vel totiꝰ ecclesie. vt sacerdos q̃ celebrat missaz vel exeq̃as mortuoꝝ in templo dei. z tũc qz ille ĩtelligit facere cuius sit vice: sicut ptz ꝓ Dyoni. in. iij. ca. celestis hierarchie. Inde ẽ q talis sacerdos hereticꝰ ꝑm formã eccle cõsecrãs ꝑm Aug. sacrm ꝓsecrat: z hoc sacrm in fide totius ecclie pficit et nõ in fide vnius singlaris ꝑsone: vt ptz. xxiij q. iiij. c. q̃d faciet. Tertio valere poterit ex vtute aliena. Nam si fiunt ꝓ hoiem malũ vt ministrũ ꝓuatũ. s. ꝓuate ꝑsone de mãdato illiꝰ. scz exñtis in charitate. siue sit defunctꝰ siue viuus tunc talia ꝓsunt quẽadmodũ seruus exñs in gr̃a ui pctõ. qcũq̃ mie opus facit ex ꝓcepto mgri vl̃ dñi charitatẽ hñtis meritoriũ est: magis tñ ꝓdesset si ministri fozẽt etiã in charitate: qz tũc opa illa meliora essent ex vtraq̃ parte Cũ hoc ꝓcordat Tho. z ꝑde. in. iiij. di. xlv. Quis g̃ tã impius tam inhũanus atq̃ crudelis erit q̃ ꝓ fidelibus defunctis. ꝓ amicis z domesticis: ꝓ filijs z parẽtibus. ꝓ fratribꝰ z sozoribꝰ. ꝓ cõiuge vel vxore atq̃ ꝓ ꝓsanguineis: z aljs q̃busli bet sibi charis nõ cõicabit iuxta debitũ seu pos

se:suffragia ꝑdicta cū .j. Thimo. v. apl's dicat. Si ḡs suoꝝ ⁊ maxie domesticoꝝ curā nō egit seu nō habet. fidē negauit ⁊ est infideli deterioꝝ A qua infidelitate liberet nos rex ⁊ dñs viuoꝝ et mortuoꝝ xp̄s iesus q̄ cū p̄re ⁊ spūsc̄o viuit et regnat in secula seculoꝝ Amen.

¶ Bñica in octaua resurrectōis infra diem de gloria eoꝝ qui in charitate fideliter ⁊ triūphaliter pseuerant vsq; in finem. ¶ Sermo. LXVI.

Esto fidelis vsq; ad mortem ⁊ dabo tibi coronā vite. Apoca. ¶ Declara charitatis ⁊tus ⁊ pseuerātie cōstantia triūphalis frēs dilectissimi audaciā p̄stant ⁊ affectionē cōcedūt: vt q̄ in hoc ope a charitate initiū sumpserim⁹: ⁊ de charitatis dignitate sermonē ꝓtinuam⁹ etiā in charitatē ꝓsūmatā. pseuerantē victoriā tanq; in vltimū finē ac bt̄itudinis fontē ac portā salutis affectū calamū ⁊ conatū totis viribꝫ cōclu damus hoc enī sūmus opifex rerū in opibus suis seruauit. Nam sicut ex charitate cūcta cōdidit ⁊ charitate cūcta ligauit sic opatus est vt ordine sue dispositōis seruato ad vltimā charitatez rursus vniuersa finaliter pueniret. Inde vtiq; fuit q̄ cū hoiem ad pticipāda diuine charitatis gaudia sicut dixim⁹ a p̄ncipio charitas benigna creasset: ⁊ ille infelix homo seip̄m charitatis iūctura soluisset: q̄ nō sustinuit euz charitas q̄ illū creauerat deperire: sed descēdit de supnis ad yma. de deitate ad humanitatē ⁊ de celso celoꝝ habitaculo. ad vteruz virdinalē: vt tanto iam artius hoiez ad sui dilectionē astringeret: q̄to manifesti⁹ ad hoiem suā dilectionē mōstraret: solaq; charitas hoiez ꝓduxit ad eū solaq; charitas deū inclinauit ad hoiem ⁊ hominē sublimauit in deū atq; beatū facit in vita sempiterna. Ad hoc imitādū nos hortat apl's ad Eph̄. v. di. Estote imitatores dei sicut filij charissimi: ⁊ ambulate in dilectōe: sicut et xp̄s dilexit vos: ⁊ tradidit semetip̄m ꝓ vobis oblationē ⁊ ostiā in odorē suauitatis. In q̄bus verbis de diuina charitate tria oñdit. Primo exēplū ad q̄ debem⁹ inspicere. scōo iter ad q̄ debemus incedere. tertio modū cum q̄ possemus in vltimū gloie terminū puenire. Nam exemplū inducit: iter deducit: ⁊ mod⁹ ꝓducit. Primo enī oñdit dilectōis exēplū q̄ debem⁹ aspicere: q̄ ad dilectionē inducit: ⁊ de hoc inquit. Estote imitatores dei. ⁊ merito ꝫ dicit: q̄ dē est exemplar. Primū ⁊ necessariū oiuz bonoꝝ et maxime charitatis Ideo merito imitādus ē Et addit sicut filij charissimi chari ꝓfecto dicit ꝓpter imaginē creatōis. ꝫ dicit charissimi ꝓp̄ silitudinē glorificatōis in q̄ erit charitas cōsūmata. ¶ Scōo oñdit dilectōis iter. p q̄ debemus incedere: q̄ iter deducit. Et de ꝫ subdit. d. Et ambulate i dilectōe. Hec ambulatio fit passibus affectuū. locutionū ⁊ opationū: q̄bus p viam dilectōis ad deū ambulam⁹. de q̄bus. s. in toto hoc ope disseruim⁹. Hec est via de qua Prou. iiij. ad aiam dñs ait Ducā te p semitas eq̄tatis. s. in p̄ncipio. quas cū ingressus fueris nō artabunt gressus tui. sed sp dilatabit tibi dilectōis via. Tertio oñdit dilectōis modū cū q̄ possem⁹ in terminū puenire. Et hic modus est triplex. Primus est mod⁹ amoroſus. scōs ē modus laborioſus. tertius ꝓt esse mod⁹ fructuosus. ¶ Primus modus est amoroſus. vñ ait Sic ⁊ xp̄s dilexit nos q̄ nō p̄se: ꝫ p nob dilexit nos Joh. iij Sic ds dilexit mūdū vt filiū suū vnigenitum daret. Scōs est modus laborioſus: vñ sb dit. Et tradidit semetip̄m p nob. nō aliū in oblationē. s. in exēplari vita. ⁊ ostiā i morte amoroſa. vñ ad Gal. j. Dedit semetip̄z p pctis nr̄is Tertius modus est fructuosus. Et de ꝫ addit In odorē suauitatis Tria enī redolere solēt. s. attrita vt spēs. ꝓbusta vt thus. ⁊ effusa vt vinū Sic etiā xp̄s p̄mo attritus est ꝓp̄ scelera nr̄a. Esa. liij. Scōo cōbust⁹ est amoris igne: aliter enī agnus nō esset edibilis Exo. xij. Tertio sanguinem suū p̄ciosissimū habūdanter effudit in cruce vñ ps̄. Sicut aq̄ effusus suz: eteni sic xp̄s in suā gloriā introiuit. vñ Lu. vl. dr. Oportuit xp̄m pati: ⁊ sic intrare in gloriā suā. Ad hoc siḡdem imitādū exhortat nos dñs in ꝟbo ꝓpositō. d. Esto fidelis vsq; ad mortē vt s̄. In q̄bus ꝟbis triplex mysteriū declarat. Primū est ꝓbatōis ibi. Esto fidelis. scōm est triumphatōis. ibi vsq; ad mortē. tertiū est coronatōnis. ibi. Et dabo tibi coronā vite.

¶ Articulus. I. q̄ ad fidelitatez seruitria requirunt.

Primū inq̄t mysteriū est ꝓbatōis. ido Joh. ait. Esto fidelis p̄cipit enī dñs fidelitatē hr̄e seruū suū: q̄ nihil p̄ciosius reputz seruitio suo ideo inq̄t. Esto fidelis. Tria siḡdē p̄cipit aie fideli in h ꝟbo. Primo ꝓfidētiā. scōo pacientiā. tertio ꝓtinuationē seu opationē ꝓtinuā. Ex his tribus fidelitas vera cōprobat.

¶ Q̄ fidelitas ad deū ex trib⁹ originē habet. ¶ Caplm. I.

Primo inq̄t p̄cepit dñs cōfidentiā. vñ Joh. ait Esto fidelis. Hec fidelis cōfidentia ex trib⁹ ꝓsideratōibus originē hz. Primo ex ꝓsūmatōe large libertatis. scōo ex ꝓsideratōe sūme ꝟitatis. tertio ex ꝓsideratōe ineffabilis pietatis. Primo inq̄t originē hz ex ꝓsummatiōe large libertatis: eo q̄ gratis offert dñs

glorią suą ℳatth. vj. Querite ꝟ̄ p̄mū. i. p̄ecipue regnū dei. Et merito ꝗdem ad h̄ inuitat at ꝙ monere nos debet ipi⁹ regni eternitas. vñ ps Regnū tuū regnū oiuz seclo⁹. speciositas sap. ij. Accipiet regnū decoris. tranq̄llitas ℳatth xiij. Colligēt de regno eius oia scādala. Scdo ex⁹sideratōe sūme vitat⁹ q̄ pie⁹hortat nos Lu. xij. Nolite timere pusillus grex: q⁹ cōplacuit p̄ri vr̄o dare vobis regnū. s. sempiternuz. q. d. ſm Glo. Regnū celo⁹ q̄rite ⁊ de reḡ diffidat⁹: q⁹ p̄ populēta bonitate dabit vob. nō vr̄is meritis: ꝟ q⁹ cōplacuit p̄ri vr̄o donare vob regnū Tertio ex⁹sideratōe ineffabilis pietat⁹. sic̄ Apo. Joh. ait. Dign⁹ es dñe ds nr̄ accipe librū ⁊ apire sigcula ei⁹: qm̄ occisus es. ⁊ redemisti nos ds in sanguie tuo ex oi tribu ⁊ lingua ⁊ pplo: et natōe: ⁊ fecisti nos deo nr̄o regnū ⁊ sac̄dotes ⁊ regnabim⁹ sup terrā. s. viuēciū. Et iterū Jo. ij. 6⁹. Sic dñs dilexit mūdū: vt filiū suū vnigenitum daret. s. in morte p redemptōe nr̄a.

Q⁹ ad acq̄rendū regnū celo⁹ pacięntia ppter tria necessaria est. Ca. II.

Secūdo p̄cepit pacientiā: ex q̄ ꝓfidēcia manifesta sit. Ideo ad Heb. x. 6⁹. Patientia eni vob necc̄ia est. s. ad acq̄rēdū regnū celo⁹ Luc. q̄z. xxj. dñs ait. In paciēcia vr̄a possidebitis aias vr̄as. Et de ꝟ triplex rō dari pōt. Prima rō est q⁹ nō recipit nisi amicū scōa q⁹ nō recipit nisi ꝓdignū. tertia q⁹ nō recipit nisi pbatū. Prima inq̄ rō est q⁹ ds in regno celo⁹ nō recipit nisi amicū. Nō aūt alicꝫ est amic⁹ nisi in tribulatōe cōprobet⁹. ⁊ h̄ si assit tps in q̄ hō pbari posset. Jō Jaco. j. 6⁹. Btūs vir q̄ sustinet temptationē: qm̄ cū pbat⁹ fuerit recipiet coronā vite. quā repromisit ds diligētibus se. Scōa rō ē q⁹ ds nullū recipit ibi nisi cōdignū. s. celesti gloria ⁊ corona. ꝟ nemo est ad coronā idoneus nisi in tribulatōe stabilis p seuerauerit iuxta illud apli. ij. ad Thi. ij. Non coronabit⁹ nisi q̄ legitime certauerit. Legitime ꝗdem certat q̄ i tribulatōe pseuerat ⁊ triūphat ḡ sine tribulatōe triūphare nō p̄t. sed nec tribulationē hr̄e valet sine ꝟrietate ⁊ adūsitate. ḡ ad acq̄rendū glorie sempit⁹ne coronā tribulatio et adūsitas ac ꝟrietas necc̄ie sunt. Tertia rō est q⁹ nō recipit nisi pbatū. i. nisi trāseat p flāmeū gladiū atq̄ ꝟsatilē. q̄ Gen. j. positus est ad custodiā ligni vite. Ex hoc nullus facere pōt nisi q̄ pacientiā hz in sua tribulatōe. Gladius ꝗpe flāmeus atq̄ ꝟsatilis tribulatio est affligēs: et cruciās aiam ⁊ corpus. ideo Act. xiiij. 6⁹. Per multas tribulatiōes oportet nos intrare in regnū dei. Exemplū ptz in tritico q̄ in terrā p̄j cit⁹ ⁊ sepelit⁹: q̄ morit⁹ in hyeme. cōgelat⁹ grandine. ⁊ pluuia macerat⁹ hoibus: ⁊ bestijs ꝓculcandū exponit⁹. ⁊ depalcēdū in estate calore sic catur: verberat⁹ flagellis. ⁊ de palea excutit⁹ et cōteritur inter molas. ⁊ post alias eius vexatōes in clybano decoquit⁹. Et in his oibus virtutē suā semp retinet ⁊ vigorē: ideo in fine in cibum ante regē honorifice portat⁹. Sic etiā vir pacięns in tribulatōibus pseuerās. p̄sentabit⁹ cor̄ā eterno rege deo. s. glorioso.

Q⁹ tria genera exēplo⁹ nos ad cōtinuationē bono⁹ inducūt. Ca. III.

Tertio p̄cepit ꝓtinuationē quā paciēntia parit. Ad hanc aūt nos tria genera exemplo⁹ inducūt. Primo exēpla scripture. scdo exēpla nature. tertio exēpla artis seu facture. Primo ꝗdem ad ꝓtinuationē inducūt nos exepla scr̄pture. Vñ Job. xxvij. Donec deficiā nō recedā ab inocētia mea: ⁊ iustificatōez meā quā cepi tenere nō deserā. ⁊ Act. xx. Paulus de se ait. Nō facio aiam meā p̄ciosiorē ꝟ̄ me. dūmodo cōsumē cursū meū ⁊ misteriū vbi mei q̄z accepi a dño iesu. In collatiōib⁹ ꝟ̄ patrū li. xij. ꝗdam de sctis ait. Nō dz eē mens iusti vt cera mollis quālibet recipiēs impssionez de facili: ꝟ vt adamas impetuū retinēs p̄maz impssionē. Scdo ꝗdā ad h̄ monere nos dñt exempla nature: ⁊ maxie exēplū dei apud quē n̄ est trāsmutatio neq̄ vicissitudis obūbratio. vt dz Jaco. j. Btūs Boe. q̄z ait. Immobilisq̄ manens dat cūcta moueri. Oēs q̄z bti spūs ⁊ oēs scti ꝓtinuāt officia sua atq̄ icessant laudāt creatorē suū. Proinde Apo. iiij. Quatuor aialia req̄em nō habebāt. i. nō cessabāt: ꝟ ꝓtinuabāt laudādo ꝓtinue dicētes. Sctūs sanc. sanc. dñs deus oīps: nomen eni dei ab eis sctificat⁹. cuz in psona⁹ trinitate vnus deus colit⁹ ⁊ amat⁹. Deitatis q̄z internus amor: clamor deo gratissim⁹ est. vij Exo. xiiij. ad ℳoysen cū idem locut⁹ n̄ legit⁹ dñs ait. q̄d clamas ad me. Ter eniz sctūs clamāt: q⁹ trinitatē in psonis. in vnitate nature cōtinue ardēter amāt. atq̄ ꝟm tria attributa tribus psonis. s. potentiā q̄ p̄ri sapiam q̄ filio ⁊ clemētiā q̄ spūsctō attribuūt⁹ dicūt. sctūs sctūs sctūs. Et addūt dñe ds oīps. vere eni deus est q⁹ oia nouit: oīps. s. cui nihil ipossibile. q̄ per oī potentiā suā cūcta creauit ex nihilo. p sapiam suam oia recōsiliauit. ⁊ p bonitatē suā oiuz electo⁹ suo⁹ gloriā ꝓfirmabit. hec oia q̄tidie deo attribuunt⁹ ab oibus btis. Nam celestia corpa ex qua a deo creata sunt cōtinue pagūt cursus suos sicut ptz in sole luna ⁊ stellis. Vñ Judic. v. Stelle manētes in cursu: ⁊ in ordine suo. naz insup aquaz ⁊ fontiū ⁊ fluminū h̄ seruāt q̄ cōtinue fluūt vsq̄ ad terminū suū. nisi violentū habeant ipedimentū vñ Ecc̄s. j. c. ait. Oia flumia intrabūt mare. Natura q̄z arboz ⁊ plantaruz

semp ꝓtinuāt ꝙuscꝫ ocurrāt ad debitū fructum cōplemētū. vñ. ij. Pe. iij. ꝟ. Opa pseuerāt ab initio creature. ꝛ Eccēs. iij. Opa ꝙ facit deꝰ pseuerāt. vñ ppha ait. Ordiatōes tua pseuerat dies. Tertio ad ꝺ monere nos debēt exēpla artis seu facture. artifices ꝙpe magna solicitudie inuigilāt ꝙuscꝫ pficiāt opa sua: spꝫ ꝓtinuāt vsꝫ ad opis cōplemētū: sicut Gen. ij. ꝓtigit in sūmo opifice mūdi. ꝙ nō legit ꝙeuisse ꝙuscꝫ die septima opus suū cōpleuit: creando: distinguēdo: ꝛ ordināndo. Dis enī artifex ad hoc studet et laborat. vt ꝓtinuādo pficiat opus suū. Sed cū nobilissimū opus sit ꝺñ viuere atꝫ sūma remuneratōe ꝓdignū: ad cōplemēti eius ꝓtinuationē sūme laborare debem⁹ Ait enī Job. esto fidelis. s. habēdo ꝓfidentiā. seruādo pacientiaꝫ sectādo cōtinuationē assiduā: qꝛ in his tribus vera fidelitas ꝓseruat ꝛ cōꝓbat.

Articulus. ii. ꝙ tria sunt que triūphare faciūt hoiem vsꝫ ad mortē.

Secundū mysteriuꝫ est triūphatio: vñ subdit Job. vsꝫ ad mortē. i. vsꝫ ad vltimum vite tue. vel vsꝫ ad sufferentiā martyrij inf̄ectiui coꝛpis tui. facilit enī tribulatōes ceteras vincit: ꝙ ꝓpter xp̄m ip̄i morti nō cedit. pfecto nō minus debeꝫ ꝺo ꝙ alicui dño tpali Sunt pleriꝙ ꝙ tpalē dñm ita diligūt: vt ꝓ eo se morti exponāt. et sāp iniuste: cū talis inseruitio eius plus impēdat ꝙ ille restituere valeat. tale igit obsequiuꝫ soli deo debeꝫ ꝙ solus restituē sufficit oñe dānū etiā vite. Ideo apls ad Heb. xij. ad ꝙsdā ait. nōdū vsꝫ ad sanguinē restitistis adūsus pctm̄ repugnātes. talis vtiꝙ debet esse zelus serui xp̄i cōtra pctm̄ ꝛ mīstros eius: vt malit inocēs sanguinē suuꝫ fundere ꝙ falsum fedus in ꝓtumeliā xp̄i cū inimicis eius cōponere: ꝛ tūc ꝙdē pfecte triūphū acꝛit: cuꝫ ꝓ xp̄o vsꝫ ad mortē sanguinē suū fudit. Tria sunt ꝙ ad hūc triūphū ꝓducūt. Primū est stabilitas. scām est pseuerātia. tertiū est victoria.

De stabilitate ꝛ ꝙ tria maxime ad eam pficere possunt. Cap. i.

Primū qꝺ ad hūc triūphū ꝓducit ē stabilitas: de ꝙ ad pñs tria ꝓsideremus. Primo eius ꝓpositū. scꝺo eius expimentū. tertio eius adiuuamentū Primo in ꝙ ꝓsiderem⁹ stabilitatē ꝓpositū firmū: qꝺ plurimū valet ad firmā stabilitatē: ꝛ de hoc in ꝑsona viri iusti ppha inquit ps. xxix. Ego dixi in habūdantia mea. s. bonoꝝ operū ꝛ vtutū. nō movebor eternuꝫ. i. firmiter ꝓposui ꝑsistere in bona vita: ꝫ ꝙsdā ꝙ ad quālibet tēptationē statim movenēt de ꝙbus Esa. j. ait. Erit fortitudo vr̄a vt fauilla stupe. Et Naum. iij. Oēs munitiones tue sicut ficus cū grossis suis ꝙ cū cōcusse fuerint cadūt in os comedētis. Sed vir iustus ait nō movebor ineternū: iuxta illꝺ Proū. xij Justus inetertū nō cōmovebit. sed ne talis sermo ꝑsūptiōi ꝛ iactātie ascribi posset. subdit. ꝺ. Dñe in volūtate tua ꝑstitisti decori meo vtutē ꝙ. ꝺ. hoc nō habeo a meip̄o. sed tu dñe ꝑstitisti vtutē stabilitatē: ꝛ stabilitatē decori meo. i. honeste cōuersatiōi mee. ꝑstitisti inꝫ nō ex meritis meis: sed in volūtate tua. i. ex bñplacitū tuū. Secꝺo ꝓsiderem⁹ stabilitatis expimentū. et de hoc etiā ꝓpha ꝑsona iusti ait. In petra exaltauit. s. ip̄e deus. Et alibi ps. xxxix. Statuit supra petrā pedes meos. i. supra firmū ꝓpositū bñ viuēdi pedes meos. i. oēs affectōes meas. scz spem: timorē: gaudiū: ꝛ dolorē. vñ Matth vij. scptū est ꝙ fluia ꝛ venti nō potuerūt evertere domū: qꝛ fundata erat supra firmā petraꝫ id est supra firmū ꝓpositū stabilitatis Judi. xx. mystice ꝺr ꝙ filij beniamyn sederūt in petra rēmon. Rēmon inteptat sublimi⁹ vl exaltatio et signat firmi ꝓpositi in altis vtutib⁹ ꝛ stabilitatē. in ꝙ sedere debēt filij beniamin. i. illi ꝙ sūt filij dextere hoc est ꝙ volūt bñe dextere beneditatē ꝛ bñdictonē de ꝙ dextera ꝺr Proū. iij. Lōgitudo dierū in dextera eius Tertio ꝓsideremus stabilitatis adiuuamētū seu potius firmamentū: vñ in ꝑsona hmōi iusti ꝓpha ait ps. xij Qui tribulāt me exultabūt si motus fuero: demones vo tribulāt iustos. vñ ait Greg. Quotidie nos inimicus ipugnat. vt saltē tedio deficiat. ꝛ hi exultāt. qñ ille a scto ꝓposito movet Sicut enī gaudiū est in celo sup vno pctōre penitentiā agēte Mat. xv. ita gaudēt demones in inferno sup vno iusto in mortali culpa ruēte Juxta illꝺ poeticū. Nūꝙ risus adest. nisi quē fecere dolores. vñ Proū. ij. Letant cū malefecerint: ꝛ exultāt in reb⁹ pessimis. Proinde ij. Reg. j. Dauid in mysterio ait Nolite denūciare in geth: ne forte exultent filij philistijm. i. demones: qꝛ nō solū demon ille ꝙ suggerit culpā gaudet si iust⁹ cadit: ꝫ etiā oēs demōes de ꝫ exultāt: vñ Ecc. xviij Si ꝑstas aie tue ꝓcupiscētias eius faciet te i gaudiū inimicis tuis. s. demonibus vel mūdo carni ꝛ demoni. Si mot⁹ fuero. s. a firmo ꝓposito iam ꝓcepto: vñ Eccli. x. iustū admonet. ꝺ. Si spūs ptātē hñtis ascēderit sup te. i. superbia diaboli ꝑ aliquā culpā ꝑualuerit ꝫ te. locū tuū. i. firmitatē boni ꝓpositi ne dimittas illi inꝫ exultabūt si motus fuero: sed ego sperabo in te ꝙ non movebor. vñ subdit. Ego aūt in mia tua speraui. ait aūt Ego aūt discretiue. q. ꝺ. nō impij. ꝛ merito ꝙdem. qꝛ vt dicit Greg. Iniq̄ oñes ꝙ districtionē iusticie nō metuūt: in cassū sibi de mia blandiunt: in mia tua nō in potētia mea: qꝛ nulla est cōtra diaboli ptātem. vñ Job. xlj. Non est ptās sup terrā

q̃ cõpareꝫ ei. sperauí. ſ. ꝛ ſperabo.

De pſeuerãtia ꝛ quõ ad gloꝛioſum triumphũ pducit. Cap. II.

Secũdũ q̃ ad p̃dictũ triũphũ pducit p ſeuerãtia eſt. Et de illã etiã tria ꝓſiderem⁹. Primo eius deſcr̃tõez. ſcõo eius figuratione. tertio eius cõmẽdatione ꝛ exhoꝛtatione. Primo inq̃ cõſiderem⁹ pſeuerãtie deſcr̃tione. vñ deuot⁹ Bernñ. in q̃dã ep̃la ſic eã deſcribit. d. Abſq; pſeuerãtia nec q̃ pugnat victoꝛiã. nec palmã victoꝛ ꝓſequit. Victrix ẽ ad meritũ mediatrix ad p̃miũ. ſoꝛoꝛ paciẽtie ꝓſtãtie filia. amica pacis. amicicia; nodus. vnani/mitatis vinculũ. ſctitatis ꝓpugnaculũ. tolle p ſeuerantiã nec obſequiũ mercedẽ hz: nec laudẽ fortitudo. ſola eſt cui eꝛnitas ꝓcedit: vel poti⁹ que eꝛnitati hoiem reddit. dicẽte dño Math x. Qui pſeuerauerit vſq; in finẽ h̃ ſaluus erit. Et idem in alia ep̃la ait. Perſeuerãtia eſt vnica filia ſũmi regis: finis ỹtutũ caruũq; cõſũmatio: totiuſq; boni repoſitoꝛiũ. ſine q̃ nemo videbit deũ. Tulli⁹ q̃s in. j. retho. ſic eam deſcribit. di. Perſeuerãtia eſt in rõne bñ ꝓſiderata, ſtabilis ꝛ ꝓpetua pmanſio. Secõo ꝓſideꝛem⁹ pſeuerantie figurationẽ. Primo eni figuraꝫ p caudam Leui. iij. de q̃ dñs ait p Moyſen. q; offerent filij Aaron adipẽ ꝛ caudã totã. Secõo figuraꝫ p fimbꝛiã ꝛ p oꝛa p que veſtis ỹtutũ ꝛmina ri põt. Nu. xv. vbi doꝛ q; ait dñs ad Moyſen. Loquere filijs iſrl̃ ꝛ dices ad eos: vt faciãt ſibi fimbꝛias p angulos palliarũ. ponentes eas in vittas iacinctinas. q̃s cuz viderint recoꝛdenꝫ oiuz mãdatoꝛ dñi ꝛc. q̃ ponunꝫ ibidẽ. Tertio figuraꝫ p palliũ laudis qõ ẽ ꝓſũmatio alia; veſtiũ Eſa. vl. vbi ꝓpha ait q; dñs miſit eũ vt daret palliũ laudis p ſpũ meroꝛis. Quarto figuraꝫ p veſtũ talarẽ q̃ induta erat thamar. i. aia penitẽtis. hmõi eni filie regis ỹgines veſtibus vtebanꝫ: vt doꝛ. ij. Reg. xiij. q; oẽs aie ſaluãdoꝛũ pſeuerãtia exoꝛnanꝫ. Quinto figuraꝫ p cubitũ feneſtre arce Gen. vj. ꝑcepit dñs Noe. d. Feneſtrã in arca facies ꝛ in cubito cõſũmabis ſũmitatẽ eius. Sexto figuraꝫ p veſtẽ põderis q̃ nouus hõ veſtit⁹ erat Apoc. j. vbi doꝛ. Vidi ſeptẽ candelabꝛa aurea. ꝛ in medio ſeptẽ candelabꝛoꝛ aureoꝛ ſil̃em filio hois veſtitũ poderet. id eſt pſeuerãtie fine. Dicit eni h̃ podos poderis a pos qõ eſt pes ãſi pedib⁹ herẽs: ꝛ eſt veſtis ſacerdotalis linea coꝛpi penit⁹ aſtricta vſq; ad pedes deſcẽdens. ꝛ doꝛ etiã camiſia vel ſubũcula ſm catholicon: ꝛ p eaz merito pſeuerãtia notaꝫ. Septimo figuraꝫ p thau Ezech. ix. vbi doꝛ in myſterio ipſi xp̃o. tranſi p mediã ciuitatẽ in medio hieꝛlm: ꝛ ſigna thau ſup frõtes viroꝛũ gementiũ ꝛ dolentiũ. Tertio ꝓſideremus pſeuerãtie cõmendationẽ ꝛ exhoꝛtationẽ. Eſt eni pſeuerãtia vnica filia ſũmi regis cui ſoli ſuccedit hereditas regis celeſtis. Jp̃a q̃pe eſt vigoꝛ viriũ mẽtis: ꝛ ꝓſeruatio ceteraꝛũ virtutũ. Et de hac ps̃. ait. Dis ꝓſũmatiõis vidi finẽ. ſ. pſeuerantiã: latũ mandatũ tuũ nimis: q; mandat deus in bonis pſeuerare vſq; in finẽ Queritur an pſeuerãtia ſit in p̃cepto. dõm eſt q; duplex eſt pſeuerãtia. vna eſt boni opis cõtinuatio: ꝛ hec nõ eſt in p̃cepto. Alia eſt pſeuerantia volũtatis: in ꝓpoſito bñ agẽdi: ꝛ hec in p̃cepto. Et hoc mõ ſic intelligi debet verbũ Greg. li. j. Moꝛaliũ vbi inq̃t. Incaſſum bonũ agit: ſi ante vite terminũ deſeraꝫ. q; fruſtra velociꝫ currit: q̃ puſq; ad metas venerit deficit. Proi de. j. Coꝛ. ix. ap̃ls admonet. d. ſic curritevt cõprehẽdatis. vñ Bernñ. in quodã ſermone. Bonam vitã ego puto bona facere ꝛ mala pati: et ſic pſeuerare vſq; ad mortẽ. Aug⁹. etiã ait q; p ſeuerantiã multi poſſunt hr̃e: ꝛ nullas amittere. Vñ ait Iſido. Non quales extiterim⁹: ſed quales in fine fuerim⁹ reſpicit deus. q; quẽcũq; deus de fine ſuo iudicat nõ de vita. Vñ Cyprianus ait. Quo fine q̃ſq; aut iuſtificabiꝫ ꝛ cõdemnabiꝫ pſeuerãtia ſola ante deũ introducit Proinde diabol⁹ tota malicia ꝛ toto conamine ſuo inſidiaꝫ atq; facit vim hoi in exitu anie ſue de coꝛpe dño p̃mittẽte q̃ Gene. iij. myſtice ad diabolũ de aĩa inq̃t Tu inſidiaberis calcaneo eius. i. fini vite eius. Sicut accidit btõ Martino q̃ in fine vite ſue vidit diabolũ aſtantẽ ei: et dixit ei. q̃d hic aſtas cruẽta beſtia? nihil in me funeſte inuenies. Sed quõ nõ inſidiabiꝫ alijs. qui inſidias poſuit aie x̃pi: vt dicit Glo. ſuper Thob. Naz ſtans ſup brachiũ crucis inſidias ei ponebat: ꝛ dum eam capere ꝓtenebat quaſi hamo Leuiathan captus eſt plureſq; i fine decipit inſidias parans atq; continget eis: ſicut cõtigit pugili imperito. Erant duo pugiles q̃ ad inuicẽ pugnare volebãt. videns aũt vnus q; alius eum aggredi volebat. dum ad inſultũ ſe ꝓparabat ait illi. Ego cum duob⁹ nõ pugnabo. vnus veſtrũ recedat. Alter aũt credẽs aliquẽ eſſe poſt eum retroſpexit. ꝛ dum retroſpiceret alter pcuſſit eum in capite: atq; ſubito eũ interemit. Sic q̃ nõ pſeuerãdo retroſpicit. ſtatim eũ diabol⁹ decipit. Merito g̃ Gen. xix. dixerũt angeli ad Loth. Salua aniã tuaz: noli reſpicẽ poſt tergũ tuũ. Reſpiciẽſq; vxoꝛ eius poſt ſe. verſa eſt in ſtatuã ſalis. vñ Lu. ix. dñs dicit. Nemo mittẽs manũ ſuã ad aratrũ: ꝛ reſpiciẽs retroꝛ: aptus eſt regno dei.

De triumphali victoꝛia: ꝛ quõ effectus eſt pſeuerantie. Cap. III.

Tertiũ qõ ad triũphũ pducit ad victo

ria. Est enī spūalis victoria. effectus pseuerantis grē. Oēs enī vtutes abisq; pseuerātia ꝫ vicia pugnare possunt: sed sine pseuerantia oīno vincere nō pñt. dño dicēte Mar. x. Qui autē pseuerauerit vsq; in finē hic salu⁹ erit. De hac etiā victoria Apoc. ij. dicit. Qui vicerit ⁊ custodierit vsq; in finē opa mea dabo illi ptātem sup gentes. ⁊ reget eas in virga ferrea ⁊ tanq; vas figuli cōfringet eos: sicut ego accepi a pre meo. In q̄bus vbis notanť tria in q̄bus victoria spūalis cōsistit. Primū est pseuerāter declinare: imo fugere mala. ⁊ de hoc ait. q̄ enī vicerit. Cum enī mens pseuerat declinare mala sic diuinitus roborať: vt vitia nō solū declinare ⁊ vincere: sed etiā feruēter ꝓtenere possit. In cuius mysteriū legiť Josue. v. ⁊. vj. Q; angelus apparēs. Josue volēs eum docere victoriā obtinere de hiericho docuit eum pmū discalciari deinde p circuitū septē dierū clangētibus buccinis muros destruere hiericho. ⁊ sic victoriā obtinere de inimicis. Quid enī angel⁹ celitus missus nisi grām hoibus data: cui⁹ angeli ministri sunt decētius exp̄mit. Huius grē effectus est mortalia ⁊ transitoria bona de hūanis affectibus remouere: ⁊ hoc est calciamentū de pedibus soluere. pedes enī nr̄i affectus sūt: q̄bus ad celestia vl̄ ad inferos ambulam⁹. Calciamēta q̄o de mortuis aialibus facta mortales res digne exp̄munt. Secdo spūalis victoria req̄rit pseuerāter delectari in bono. victoria enī ꝫ a declinatōe vicij ⁊ ꝓptu tpaliū initiū sumat nō tñ pficiť nisi cū hō mente ⁊ carne bonū faciendo delectet. q; hoc est signū q; deus in aia: ⁊ in corpe regnat. Ūñ Joh. inq̄t. Qui custodierit vsq; in finē opa mea: opa xp̄i pfecto custodit: q̄ p operū itinera q̄ xp̄o fecit ⁊ docuit ambulare itēdit. sicut. j. Joh. ij. dr. Qui dicit se in xp̄o manere. debet sicut ipe ābulauit: ⁊ ipe ambulare. Justicia q̄pe ve. te. erat: p timorē malum declinare. vñ ⁊ fere oīa p̄cepta decalogi p hibēt malū: nō furtū facies: nō occides: ⁊ sic de alijs. Justicia autē no. le. est faciēdo bonū: qđ solūmodo nūc pfecte fit: cū xp̄i ꝓsilia cū dulcore cū leticia adiplenť. vñ ap̄lus ad Rō. xij. Si esurierit inimic⁹ tuus ciba illū. si sitit potuz da illi. Hoc enī faciēs carbones ignis ꝓgeres sup caput eius. ⁊ hoc ꝑm mysticū itellectū est opa xp̄i vsq; in finē seruare. i. nō solū amicis bñ facere. nō solū inimicos eq̄nimiter tolerare verū etiā q; ceteris est pfecti⁹ inimicis bñfacere: dicente dño Matth. v. Diligite inimicos vr̄os bñfacite his q̄ oderūt vos ⁊c. Et hec est cōsūmata virtus que in finē intelligi pōt. finis ꝓsūmationē indicat ꝑm ap̄lm q̄ ad Rō. x. ait. Finis legis est xp̄s ad iustitiā oīni credēti: ⁊ talis finis vsq; ad mortē seruādus est vt merito victoria acq̄rať. Tertio victoria spūalis req̄rit p seuerāter in p̄dictis triūphare. Pugne q̄ habetur ꝫ vitia et pctā. robur grē merito cōrñdet: quo fit homo oībus vitioz temptatōibus robustus ⁊ fortis. vñ Job. ait. Dabo illi ptātem sup gentes. sicut enī pl⁹ israelitic⁹ mystice vtutes ⁊ grās sic gentes significāt multitudinē vitioz ⁊ adūsarioz nr̄oz. q̄s p pseuerantē grāz roborat⁹ inflexibili iustitia sic cōprimit: vñ sine difficultate oēs demonū mūdi atq; cūctorū vitioz ꝓcursus faciliter repellere possint. Reget inq̄t oēs virga ferrea. inflexibilis fortitudinis q̄tū ad iustā volūtatē: cuz enī volūtas fuerit recta: ⁊ ptās p grām pseuerantē pfecta non erit alicui⁹ momēti resistētia vitioz ⁊ adūsariorum nr̄oz. Et ideo subdit. Et tanq; vas figuli cōfringenť. Vas enī figuli vile est ⁊ cito frāgiť et fractura eius irrecupabilis ē ⁊ inutilis. Sic q̄ vitioz bello bñ p pseuerātiā exercitat⁹ est h̄ tale munus grē dei ꝓsequiť: vt vitia ⁊ vilia videanť. faciliter cadant ⁊ nunq; ampli⁹ recōualescāt. Hāc grām xp̄s cum ceteris alijs in q̄ est virtus ⁊ grē plenitudo a pre accepit. sicut inq̄t Ego a pre meo accepi. Christus enī ꝑm hūanitatē grāz a pre accepit: nō eam q̄ motus carnis insurgētes in se cōprimeret cum nullā cōtradictionē vl̄ rebellionē carnis sue h̄ret. sed plenioꝛem grām a pre accepit q̄ in se oīno inocēs sine oñi ꝓtradictōe ⁊ liber pcti fomitis ꝓpositiones facilime ꝓculcaret. sic Matth. iij. in temptatōibus eius apparet. Accepit inq̄ hāc grāz nō tñ p psona sua: verū oībus fide ⁊ dilectiōe ei adherētibus in q̄ cos victores ⁊ triūphatores vitioz facit q̄ carnis rebelliōes plus minusue cōcutiunť: vt ap̄ls ad Heb. ij. In eo enī q; passus est ⁊ temptatus pōt eis q̄ temptanť auxiliari. s. vt hāc victoriā ꝓsequanť.

Articulus. iij. de corona glorie cū duodecim lapidib⁹ exornata qua coronant pseuerātes in charitate.

Tertiū mysteriū est coronatōis: q; coronam glorie p̄mittit dñs victori ⁊ pseuerāti in charitate. vñ Joh. ait. Et dabo tibi coronā vite. Vita pfecto delectationē habet. corona ꝯo ꝓpter circulū qua pficiť ⁊ finem nō habet: gloriā eternitatis designat. Corona q̄ vite eterne delectatio seu leticia est: que nō imerito illis dať q̄ vsq; ad mortē in vera iustitia charitatis fideliť pseuerāt. Nam teste ap̄lo ij. Thimo. iij. Non coronabiť nisi q̄ legittime certauerit. De q̄libet etiaz iusto sic pseuerante vsq; in finē ꝓpha. xxx. ps. inq̄t. Posuisti dñe in capite eius coronā de lapide p̄cioso q̄. s. thopasius noťať. Sm enī Glo. Apocal. vlti. Thopasius q̄ rarioꝛ eo p̄cioſioꝛ est: et duo colores

habet. ex auro et etherea claritate maxime lucens cum splēdore solis tangit: supat eni oēm gēmarū claritatē in aspectū suū singulariter p uocans aspiciētes. Fm Catholicon dicit lapis iste thopasius vel thopasion: ꝛ cōponit a ton. et ptotos qđ est totuz ꝛ pasios vel pathos qđ est color. Inde dr thopasius qz de colore oiuz lapidū in se habet. Vel fm Greg. dicit a pan. qđ est oñe. p eo q̄ oñi colore resplēdet. ꝛ merito significat totā gloriā btōꝝ. De hoc lapide ait ppha. d. Posuisti in capite eius corona de lapide pcioso. i. coronā glorie omnē decore in se habentē. Et sic cōprehēdit omnē gloriā paradysi ꝛ cuiuslibet bti. Qđ pōt esse thema cuz loquimur de gloria cuiuslibet glorie sit. Porro omnis gloria btōꝝ in duodenaria pfectōe cōprehēdit: ꝛ possunt dici duodecim lapides pretiosi ad formandā coronā cōsūmate glorie p q̄ cunq̄ btō: quos lapides in triplicē quaternarium distinguam⁹. Quoꝝ quattuor ptinēt ad gloriā corpoꝝ: ꝛ quattuor ad gloriā animarū. et quattuor ad gloriā vtroꝝq̄. Primi quattuor q̄ ptinent ad gloriā animaꝝ hi sunt. Primus dicit claritas. scđs securitas. tertius suauitas. quartus tranq̄llitas. Ecđi quatuor q̄ ptinēt ad corpus glorificatū sunt hi. Primus dicit luciditas. scđus impassibilitas. tertius subtilitas. quartus agilitas. Tertij ꝛo quattuor q̄ ad animam ꝛ ad corpus simul ptinent sunt hij. Primus dicit nouitas. scđs societas. tertius iocūditas. quartus bonitas. Ex his duodecim lapidibus cōsistit corona glorie ꝛ vite eterne: et tota gloria oiuz btōꝝ. vñ ps. Gloria hec est oibus sctis eius. Et pōt esse thema in festo oium sctōꝝ. Hanc coronā pmittit dñs in charitate pseueranti. di. Et dabo tibi coronā vite qđ est aliud thema. Aliter introducit pro duodecim fructibus ligni vite articulus pñs vel aliter dicere possumus. vicz q̄ charitas pseuerās est lignū vite. De q̄ Prou. ij. Lignuz vite est his q̄ apprehēderint eam: ꝛ qui tenuerit eam beatus sczerit qđ etiā in pñti articulo fit aliud thema. ideo Apoc. vi. Joh. mystice ait. Ostendit mihi. s. angelus q̄ mecū loquebat fluuiū aque vite splendidū tanq̄ cristallū pcedentē de sede dei: ꝛ agni i medio platee eius: ꝛ ex vtraq̄ parte fluminis lignū vite afferēs fructus duodecim p singulas mēses reddēs fructū suū. Per hūc eni fluuiū admirandū atq̄ cruentē p mediū ciuitatis btē hierm significat affluentia glorie a deo emanātis in oēs btōs. Nam ipe fluuius pcedens a sede. i. a maiestatis dei pris ꝛ agni. i. xpi est ipe spūssctūs ꝛ tota suba charitatis. hꝫ ē gre ꝛ glorie p quā ꝛ in q̄ tota suba sūme trinitatis diriuat siue cōicat oibus exñtibus in gra ꝛ gloria paradysi q̄ insup ab agno fm q̄ hō meritorie ꝛ dispensatiue pcedit: ꝛ de hoc fluuio pheta inqt Fluis impetus letificat ciuitatē dei. i. eccliam militantē p gram. ꝛ triūphantē p gloriam: vocat aūt illū fluuiū ppter cōtinuitatē ꝛ copiositatē aque que reficit flagrat ꝛ lauat. Et addit viue. qz fm Rich. nunq̄ deficit sed semp fluit. Alius textus hz vite. qz vere vite eterne hic est fluuius rigans mōtes de supioribꝰ suis fm ppham: etiā illū splendidū tanq̄ cristallū qz in eo est lux ois et sūme sapie. ꝛ sūma soliditas ꝛ pspicacitas. quasi solidi cristalli ꝛ trāsparentis. Addit q̄ in medio platee eius. i. in intimis cordiū: ꝛ in plateali latitudine ꝛ multitudine btōꝝ: ꝛ ex vtraq̄ parte flumis lignū vite Rich. q̄ pstruit hoc cū mediate pmisso. d. q̄ hoc lignū est in medio platee. ꝛ q̄dem tam fluuius q̄ lignū vite. i. xps est in medio ciuitatis eius. Juxta qđ Gen. ij. mystice dicit. Lignuz vite erat in medio paradysi. Ait enim ex vtraq̄ parte fluis. s. hinc inde lignuz vite. i. xps q̄ fm diuinitatē vbiq̄ est: vel vna ripa fluis quasi sinistra status meriti xpi est. Dextera vo pars eius status eius pmij dici pōt. vtrobiq̄ aūt occurrit xps reficiēs nos. s. aut in pñti duodecim fructibꝰ spūs. de q̄bus ad Gal. v. dr. Aut futuro p duodecim gaudia: seu etiā fructꝰ glorie sempiterne. q̄s supra noiauimꝰ lapides coronē btōꝝ. De q̄bus in hoc articulo dicturi sumus Et addit p mēses singulos reddēs fructū suuz Gensis fm Hebreos incipit a pma luna ppē qđ nouitatē designāt: p singulos ptinuatio significat: ꝛ p menses singulos horū duodecim fructuū eēnitas intelligi debet: qz sp in sua nouitate manet ꝛ duratōe. Et hꝫ modo Esa dr vi. Erit mēsis ex mēse ꝛ sabbatū ex sabbato. Porro hec pseuerās ꝛ interminabilis gloria pseueranti charitati in pmiū cōpensat. Et hoc est q̄ Salomon ait in ppōsito vbo. Lignū vite. scz xps est ꝛ charitas eius his q̄ apprehēderint eā Quia p eam dant duodecim fructus spūs in p̄senti vita sicut pdictū est. Et q̄ tenuerit eam. s. pseuerāter vsq̄ in finē. btūs. s. erit vicz p duodecim lapides coronē glorie. Vel dicant duodecim fructꝰ ꝛ gaudia btōꝝ q̄bus pascent ꝛ delectabunt bti de ligno vite q̄ est xps.

De primis quattuor lapidibꝰ pciosis ptinētibus ad gloriā animarū sanctarum. Cap. i.

Primus lapis est claritas. Nam in aīa ppter fidei meritū intellectꝰ pficiet et glorificabit in cognitōe sūme veritatis. vñ Esa. xxiij. de aīabus sctis ait Regē in decore suo videbūt. Et iteruz. xxxv. ait idem. Jpi videbūt decorē dñi ꝛ. j. Cor. xiij. dicit nunc cognosco ex parte: tūc aūt cognoscā sicut ꝛ cognitus suz

Tanta est enī efficatia visiōis diuine q̄ tota substantialis gloria btō̄z in dei visione insinuat. vñ sup illud ps̄ Ostendā illi salutare meū. glo. ait. q̄ visio est tota merces btō̄z. Nā fm Bonauen. in. iiij. bi tres actus. s. videre: amare: et tenere in gloria btō̄z oino iūcti sunt. ideo q̄ deum pfecte videt. pfecte illuz amat ⁊ tenet. ideo in sctō̄z ꝟbis ppter cōnexionē qđ est oiuz attribuit vni magis q̄z visioni appropriat eo q̄ in visione distinguit status patrie a statu vie. Non sic aūt i dilectiōe. q̄ vtrobiq̄ dilectio est sed in patria est clara dei visio nō in via: q̄ via est credulitas de nō viso. Hec ille. Et ideo Jo. xvij. dñs ait. hec est vita eterna. vt cognoscāt te solū deum verum. De gaudio aūt ē visionis prefate Job. xxxiij. ait. Videbis faciez eius in iubilo. Vñ ppha ait. Letificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Multis ꝟo modis diligētissime speculātes in regno celoz̄ a btis videbitur deus. Primo in se. scdo in nobis. tertio videbimus nos in deo. quarto videbim⁹ deū in oībus creaturis. q̄nto oēs creaturas in deo vt dicit. j. Coz. xv. Erit deus oīa in oībus ⁊ hec oīa reducunt ad triplicē visionē. Prima dicit meridiana. scda matutina. tertia vesptina. Prima vero vocat meridiana. que est cognoscere deū in sua essentia. ⁊ de hac. j. Joh. x. dr. Scimus q̄m cum apparuit silēs ei erimus: q̄m videbimus euz sicuti est. Scda dicit matutina que est cognoscere oēs creaturas toti⁹ mūdi in diuino ꝟbo. Et de hac ppha ait. Tertia ꝟo que vesptina dicit est in ppio suo genere cognoscere creaturas in seipis. In oībus igit supradictis videndi modus illuminabit intellectus et verificabit tunc illud Esaie. vj. quo dicitur: tunc videbis et affluēs et mirabit et dilatabit coz tuum.

Secūdus lapis est securitas quā ex merito spei memoria ꝓsequit: q̄ deū quē anima cognouit sūmum bonū possidebit sūme carū. atq̄ oēs alias creaturas in deo. tunc pfecto quelibet ania dicere poterit illud. Canti. iij. Tenui eum nec dimittā. Pensandū est charissimi frēs quāto gaudio delectabit illa anima beata. q̄m Aug⁹. in li. de mozib⁹ ait. q̄ tanta est pulchritudo iusticie. tanta sōcūditas lucis eterne. hoc incōmutabilis veritatis atq̄ scientie dei: vt etiā si non liceret ampli⁹ viuere q̄z vnius diei moza ppter hoc solū inumerabiles anni huius vite pleni delitijs ⁊ circūfurentia bonoz̄ tpaliū recte meritoq̄ ꝓtemnerent. Vñ Joh. xvj. dñs ait. Iterū videbo vos. s. et vos me: ⁊ gaudebit coz vestrū: ⁊ gaudiū vr̄m nemo tollet a vobis.

Tertius lapis est suauitas. eo q̄ ppter meritū charitatis humana volūtas pficit ⁊ glorificat in diuina suauitate atq̄ cōsūmata dilectōe. Hanc q̄dem suauitatē q̄daz vocant fruitionē que nihil aliud est q̄z sūmo bono clare viso ⁊ certe possesso ppter seipm perfecte amoris vinculo inherere. hoc certe est gaudiū oia supans alia gaudia btō̄z. Nam sicut inter habitus vie charitas pncipalius donū est fm Aug. v. li. de trini. c. xviij. ita inter habitus pme charitatis donū obtinet pncipatū. Sed in beata patria nobilioz habitus habet actum nobiliorē: ergo pfecte deū diligere q̄ est actus charitatis patrie. nobilissim⁹ aie actus est. Cum g̃ in nobilissimo actu pncipalissima cōsistit btitudo ⁊ diligere sit actus volūtatis pncipalius cōsistit in actu volūtatis q̄z intellectus. Proinde Aug. de ciui. dei. tota virtus erit ibi videre qđ amas: ⁊ summa felicitas amare qđ videas ibi beata visio in suo fonte bibit: vbi claritas visio clarissime aperit. Hec ille. Tunc verificabit illud ppbete Satiaboz cū apparuerit gloria tua Consulte igit idem ait ps̄. xvij. Unam petij a dño hanc requirā nō ponit substantiuū nec determinat quā vnā petijt qđ vtiq̄ facit ad mysticeinuendū q̄ illud est oīne bonū. ait enī. Unā petij a dño nō multas vt multa. Sciens. Pozro q̄ vnū necessariū est Lu. x. nō p multa vult diuidi: sed tīmō vnam petijt: ⁊ lz nōdū habuerit nō tñ deficit. sed pulsans pseuerat. d. hāc requirā. In quo notat pseuerātia in multis operibus bonis. Et subdit que sit res illa. d. vt inhabitē in domo dñi. hoc est in gloria oībus diebus vite mee. s. future. ⁊ hoc vt videā volūtatem dñi. i. faciē dñi vidēs in ea legā voluntatē eius: que q̄dem ppter sup admirabilē pulchritudinē ⁊ inflāmatiuū decorē atq̄ amorē. semp p facti euidentiā cuilibet btō clamat. Diligite me in toto coꝛde: ⁊ ex tota aīa tua: ⁊ ex oi mente tua. Tunc siq̄dem ⁊ nō ante pfecte cōplebit hoc p̄ceptū: qđ in spū ppha videns in ps̄. ait. Omnis consūmatiōis vidi finē latū mandatū tuū nimis. Et vt dicit Job. xxij. tunc sup oīa potentē delitijs affluēs: qđ q̄dem totū: vt ptz anime attribuit p diuina dilectōe.

Quartus lapis tranq̄llitas dicit que q̄dem ex tribus p̄cedētib⁹ oziť. nam videndo pulchritudinē dei ⁊ eoz̄ q̄ videbunt in eo: atq̄ possidendo illū cū oībus q̄ sunt in eo cū sūma dulcedie ⁊ ꝓsūmata tranq̄llitate tanta pace tota aīa in dño req̄escit. q̄z erūt p̄cedētia tria. Et ꝫ est pax q̄ exsūpat oēm sensuz vt dr ad Eph̄. iiij. Hāc etiā Thessalonicēsib⁹. ij. c. iij. nūciabat. dicēs. Deus pacis det vobis pacē sempiternā. In hac q̄z pace ppha req̄escere expectabat dicēs. In pace inidipm dormiā ⁊ req̄escā. q. d. In pace pectoris dormiā in pe

senti: ⁊ in futuro requiescã. i. pfecte quiescaz in pace eternitatis. que pax est inidipm. i. imutabilis ⁊ inenarrabilis. pax eni pntis tpis non est idipm: qz sepe imutat ⁊ variat. De hac gloriosa pace Thob. xiij. ait. Beati qui gaudent sup pace tua. i. sup tribus pcedentib⁹: que reqescere faciũt in pace tua. Iterũ ppha ait. Ipsi hereditabũt terrã. s. viuentiũ. ⁊ delectabũtur in multitudine pacis. Et alibi Pax multa diligẽtibus legẽ tuã ⁊ nõ est illis scãdalũ Esa. qz. xxxij. ait. Sedebit pplus meus in pulchritudine pacis: ⁊ in tabernaculis fiducie. ⁊ in requie opulenta. Hec qdem tria fidei: spei: ⁊ charitati cõpetũt in pñti vita. In patria aũt erit pulchritudo pacis qntum ad dotes corpis glorioſi. et tabernacula fiducie qntũ ad dotes aie. ⁊ reqes opulẽta qntum ad vtrũq; simul.

De secũdis qttuor lapidibus pcios que ptinẽt ad corpoz btõz gloriã sempiternã. Cap. II.

Primus de quattuor lapidib⁹ que ptinent ad gloriã corpoz btõz est elucidabilitas aut claritas. Erũt eni corpa clara sicut sol. nec intelligendũ est de claritate solis ꝓm qd nunc lucet: sed ꝓm qd post resurrectionẽ lucid⁹ erit. Nam teste Esa. xxx. Erit lux lune. sic̃ lux solis: ⁊ lux solis erit septẽpliciter. sicut lux septẽ dierũ. Hoc qdem pspicaciter declarãs Rich. in. iiij. di. xlix. ait qd non sunt eiusdẽ speciei lux elemẽtaris ⁊ lux corpis celestis: sed lux elemẽtaris est quasi queda imitatio eius quẽadmodum lux spũalis aie nõ est eiusdẽ speciei cũ luce spũali btõz. sed est quedã imitatõ ⁊ silitudo illius. Silr nec lux solaris e eusdẽ speciei est cuz luce corpis glorioſi: sed est silitudo illius ⁊ imitatio quedã talis qdem luciditas a luce ⁊ luce aie originẽ sumit. nam quẽadmodũ diuina lux et sapiẽtia dei aiam illustrabit sic lux aie in luciditatẽ corpis redũdabit. Et hoc Dioni scribens ad Dioscoz testat. d. qd btitudo non est corpoz sed ad aiabus redũdat in corpa. Ex qbꝰ ptz qd spũs illustrat⁹ ⁊ glorificat⁹ visione lucis eterne: claritatẽ suo corpi ministrabit. ⁊ hoc testat aplus ad Phil. iij. d. Saluatorẽ expectamus dñm nostrũ iesum xpm. q̃ reformabit corpus hũilitatis nre pfiguratũ corpi claritati sue De hoc qntõ Paroñ. xv. dr. Cor gaudẽs. s. visione dei exhilarat faciẽ. Et iterũ Esaie. lxj. Gaudens gaudebo in dño. ⁊ exultabit aia mea i deo meo. qz induit me vestimẽto salutis. s. in die resurrectõis cõicando mihi gloriosum corpus.

Sextus lapis.

Secũdus lapis impassibilitas dr. nam tentõe atq; possessione impassibilis dr humanus spũs oino impassibilis factus erit. ꝓpterea corpi suo tam intra qntũ extra oimodaz impassibilitatẽ pstabit. Et hoc clarescere põt: qd talis impassibilitas resultabit ex virtute aie suũ corpus patẽter retinẽtes. ita qd a nullo exteriori agente imutari valebit. vñ li beatũ corpus in inferno locarer nõ sentiret aliquam lesionem. De hac impassibilitate. j. Cor. v. dicit Optet eni corpe hoc induere corruptelã ⁊ mortale hoc induere imortalitatẽ. Et Apo. xxj. dr. mors vltra nõ erit: neq; luctus: neq; timor: neq; dolor erit vltra que ꝓma abierũt. de gaudio autẽ talis impassibilitatis. Nec. viij. dr in pso na oiuz bonoz. di. Gaudiũ dñi fortitudo nra. id est passibilitas nra redũdat a deo in mẽte et a mente in corpus nostrũ. vñ merito gaudem⁹ Et iterũ ppha ait. Letent oes q̃ sperant in te: ineternũ exultabũt: ⁊ habitabis in eis. s. tu impassibilis ex tua possessione ⁊ tentõe aiam ipassibilẽ facies. ⁊ ex ea corpus ipassibile erit.

Septimus lapis.

Tertius lapis subtilitas dicit. Est aũt hec subtilitas a penetrãdi vtute. Naz qz dilectõe diuina p transformationez spũs erit sũme subtilis seu spũalis effect⁹: ideo correspõdentẽ subtilitatẽ corpi suo impartiet. Propter hanc igit virtutẽ btitudinis aie tanta magnitudo actiue virtutis erit in corpibus beatoz qd p eam multo efficatius ⁊ facilius poterunt oia corpalia penetrare. qntũ ipse ignis vel aer. Vñ Greg⁹. xxiij. li. moza. ait. In illa resurrectõis gloria erit corpus nostrũ subtile p effectũ spũalis potẽtie. i. glorie sed palpabile p virtutem nature Et. j. Cor. xv. apls inqt. seminatur corpus aiale. ⁊ surget corpus spũale. i. spũi ac speciali volũtati subiectuz: nõ qd ꝓuertat in spm sicut qdaz heretici putãt. De hoc igit gaudio talis vnionis spũs cũ ipo deo: vñ corpi talis subtilitas cõicet Apoc. xix. dicẽt scti gaudeamus ⁊ exultem⁹ ⁊ demus gloriã deo: qz venerũt nuptie agni. s. qz qlibet aia suo pdilecto spõso p dilectionẽ ⁊ fruitionẽ in ꝓsumato mrimõio glorie copulat. vñ vicz ista subtilitas pdicta in corpe nro redũdat.

Octauus lapis.

Quart⁹ lapis agilitas dr. pfecto: qz ex tribus dotib⁹ aie glorioſe spũs pmptissimus erit ad tẽdẽdũ in deũ iõ in suo corpe glorioso suã agilitatẽ cõicabit. Hinc qdẽ Esa. xlij. dr. q̃ sperãt i dño mutabũt fortitudinẽ assumẽt pẽnas vt aq̃le: currẽt ⁊ nõ laborabũt: ambulabũt ⁊ nõ deficiẽt. Proinde aia poterit ita velociter corp⁹ mouere: quẽadmodũ sine corpe pt mouere seipam qñ satis inuit Aug. xxj. de ciuta. dei. c. xij. d. Ubi volet spũs ibi ptin⁹ erit corpus. Nec tñ p hẽ intẽdit dicere qd in instãti mo/

ueat ipm: qz nec se absq; corpe possz mouere in instāti de loco ad locū ſm Rich. vbi. s. in qſtionibus q; de resurrectiōe. Aug⁹. idem sentiēs ait. Corpus gl'iosum vtraq; intualla pari celeritate ꝓtingit. sicut radi⁹ solis: ꝫ dicit qz impcebtibiliꝫ qſi mouebit. ppt tpis bzeuitatē ſm qſdam. de gaudio talis agibilitatis Esa. lxv. ait. Serui mei gaudebūt p exultatōe cozdis. q. s. in corpis agilitate redūdabit. ſm vo Alex. de halis in. iij. ad has qtuoz dotes corpis reuelādas qs pciosos lapides noiauim⁹ dns ibs in charitatis dote voluit apparere: qñ vt ꝛ Math. xvij. in monte thabor coram discipulis suis trāsfigurat⁹ est. Prima ⁊ pncipalis dos luciditas est: ⁊ hāc dotē cetere sequent. scda est ipassibilitas. q. sequit ex luciditate pdicta. Nam claritas nullū ab alijs patit inq̄namentū. Ecce impassibilitas. tertia est sublimitas q etiā in lucido est. Nam lux p naturā hz subtilitatē ad corpora penetrādū ⁊ maxie q trāsparētia sūt. sicut ptz in lapide cristallino ⁊ vitro. q penetrant a luce. qrta est agilitas q etiā est in luce vñ mot⁹ et mutatio eius qſi subiecta sūt. Ex dictis pz qz qz claritas oēs alias ppietates ponit dotiū q sunt corpoꝝ btōꝝ. ⁊ nulla alia ponit alias oēs ideo ꝙueniēter p claritatē fit oñsio gl'ificatiōis corpis nr̄i. Jō Math. xiij. dns volēs pmonstrare gloriā futurā corpoꝝ btōꝝ nō multiplicat ꝙba: sed eam totaliꝫ pfecte ⁊ integre p claritatē insinuat cū ait Fulgebūt iusti sic sol in reg̃ pr̄is eoꝝ: hec Alexā. de hal. de alijs q; dotib⁹ Sap. iij. ꝛ. Fulgebūt iusti ⁊ tāq; scintille i arūdineto discurrēt. in q̄bus ꝙbis pmo in fulgore scintille claritas denotat. scdo ipassibilitas significat in igne: qđ ē elemētū actiuū ⁊ frigescē nescit. tertio in sblimitate scintille sbtilitas indicat. qrto ꝙo in discursu agilitas significata ē.

De alijs qlitatib⁹ corpoꝝ btōꝝ.

Aduertēdū est etiā q gl'iosuz corp⁹ erit visibile ⁊ iuisibile. palpabile ⁊ ipalpabile. sic placuerit aie volūtati: vñ Aug xix. de ciuit. dei. c. xxvij. inq̄t. Impetrabit ds aio: ⁊ anim⁹ corpi tāq; obedientī: ppt̄ea erit visibile ⁊ iuisibile sicuti aie placuerit. ⁊ nihil sibi placebit: nisi qđ rōnabile erit. Gaudebūt isupsancti de gl'ia suoꝝ corpaliū sensuū: qz qlibet erit in sūma pfectōe ſm q maiys ⁊ minus q̄nq; sensus aie i deo bti erūt. Insup oēs deformitates coloꝝ figure diminutōes ⁊ suphabūdātie i resurrectiōe auferentur ab eis. qz oēs erūt cōformes filio dei in etate ⁊ in sūtudie: in q̄ nulla deformitas fuit: vngues ⁊ capilli capitis ⁊ barbe resurgēt in eis: erūt in padyso in illa q̄titate q magis erūt ad ornamētū corpis ⁊ decorē Naz ſm Aug. indecoꝝ ibi aliq̄d nō erit. Intestina q; illa resurgēt: q fūt de pulchritudine ipi⁹ nature. vñ Aug⁹. de ciui. dei ait. Interiorib⁹ viscerib⁹ que nullu decus vident modo hr̄e ita pulchritudo rōnis delectabit vt oñi forme apparēt q oculis placēt ſm mētis iudiciū pferat. q̄dem q; vltra aureā que erit p̄miū gloie subalis aureolas possidebūt: sicut sūt martyres virgines ⁊ doctores. Quidā etiā habebūt palmas sicut sunt illi q desiderio tñ martyres extiterūt vt fuit btūs Martin⁹. Quidā q; habebūt fructus speciales. s. ꝙsolatiōis: vt ꝙtinētia ꝙiugalis tricesimū vidualis sexagesimū. virginalis centesimū. Et oēs sancti de oibus p̄dicti singulariter gaudebūt. Considera g magnitudinē ⁊ multitudinē gaudioꝝ sanctoꝝ.

De alijs quattuor lapidibus p̄ciosis qui ꝓtinent ad gloriā tam spirituū q; corpoꝝ in gloria paradysi.

Nonus lapis. Cap. iij.

Primus lapis de q̄ttuor lapidib⁹ q̄ ꝓtinent ad aiam: ⁊ ad corp⁹ sit gloriosi nouitas dictus est. Gaudebūt enī bti de repatōe totius vniūsi: ⁊ ab inferiorib⁹ ꝫ gaudiū sumet originē. Naz videbūt durissimis supplicijs cruciari dānatos. Et qz volūtas eoꝝ ꝙformis erit volūtati dei. ⁊ ipse deus cruciabit eos. ppt̄ea gaudebūt de tormētis eoꝝ: vñ ppha inq̄t. Letabit⁹ iustus cū viderit vindictā. s. sup dānatos iustissime exerceri. Gaudebūt q; qz ꝙspiciēt se ex dei mia a talib⁹ tormētis libatos: ideo exultabūt dicētes illud ppheticū. Anima nr̄a sic passer erepta est de laqueo venantiū. Laque⁹ cōtritus est: ⁊ nos liberati sum⁹ Gaudebūt etiaz qz ꝓspiciēt specula q̄bus in p̄nti seculo vsi sunt ad cognoscēdū deū admirabili pulchritudine reformata ⁊ decorata. s. terrā: aquā: aerē: ignē: et corpibus sctōꝝ mirabiliū ꝙformata. Gaudebūt insup de augmētatōe solis. lune. planetaꝝ atq; stellarū: letabunt etiā de pulchritudie cristallini ⁊ empirrei celi. cōtemplādo admirādū tabernaculū qđ ineternū deus diligētib⁹ se pre parauit: ⁊ q oiuz p̄dictoꝝ desiderabili⁹ ⁊ iocū dius est. ex oibus supradictis exultabūt i dulcedinē ⁊ in dilectionē creatoris oiuz rerū.

Decimus lapis.

Decūd⁹ lapis societas noiat. gaudebūt pfecto de ꝙsortio ⁊ societate in q̄ repiēt se bti. nam qlibet suscipiet singl'ares delectōes de qlibet in pticulari Et p̄mo de illius odore. scdo de illi⁹ voce. tertio de illi⁹ splēdore q̄rto de illi⁹ colore. Quinto de illi⁹ odore. qz sentiet de qlibet btō singulare odoris flagrātiam in vltima sua pfectōe. Deinde Apo. v. ꝛ q; singli hūt cytharas ⁊ phialas aureas plēas odoramēto Cythara vo sūt corpa btōꝝ. phia

le xpo que sunt vasa lucida atq; lata signãt aias gloriosas: ⁊ hec odoramẽto plena sũt. Scõo delectabit de illi⁹ voce. qz de ql̃bet btõ pcipi/ et varietatẽ vocis. s. in cantu ⁊ discantu laudis dei qđ mystice p̃sensit Joh. Apo. xiiij. cuz ait. Post hec audiui vocẽ tubarũ multarũ dicentiũ in celo alla. i. laudate deũ. Nam ſm Hiero ya est vnũ de decẽ noibus dei. qz cõiter in eccla cũ magno pneumate. i. vocũ modulatõe ⁊ grã di melodia. ad signandũ illũ ineffabilẽ iubiluz diuine laudis. q̃ a btis fiet in padyso. q̃ in p̃nti vita exp̃mi minime põt. Tertio delectabit ꝺ illius splẽdore a ql̃bz alio q̃rũlibet btõ mirabiliter variato. Nam. j. Cor. xv. apls ait. q stella differt a stella in claritate. Quarto delectabit de illi⁹ pulchritudie ⁊ calore. q̃ etiã varius erit a ql̃bet alio colore ⁊ pulchritudie cuiusq; bti. nam ql̃bz beatũ corp⁹ nõ tm̃ lucidũ erit. sed etiã coloratũ pticlare colore atq; decore. vñ Aug⁹. xxij. de ciui. dei. c. j. Eis pulchritudo est ptiũ q̃uenientia cũ q̃dã colozis suauitate sed btõ corpa pulcherrima erunt. q̃ habebũt suauitatẽ colozis. Itẽ pterea maximũ erit gaudiũ btõ ⁊ societas eoz. Primo ppt̃ charitatẽ. scõo ppter numerositatẽ. tertio ppt̃ diuersitatẽ. Primo xo erit mirabilit̃ magnũ gaudiũ societatis btõ ppter charitatẽ. eo q ql̃bet btũs diligit accidẽtalit̃ quelibet btm̃ amplius aũt aut minus ſm gl̃iosaz pfectionẽ actiuã et etiã passiuã que erit in sctõ: seu in angelo gl̃oso. Scõo erit tale gaudiũ admirandũ ppt̃ numerositatẽ: eo q ql̃bz dilatabit affectũ suũ corporalẽ ⁊ spũalẽ ad infinitũ numez btõ hoiuz et angelorz. In q̃bus suã btitudinẽ accidẽtalẽ multiplicabit: ⁊ in ql̃bet: ⁊ de ql̃bet multiplicabit tale gaudiũ: sicut p̃dictũ ẽ. Tertio q̃ stupendũ erit tale gaudiũ ppter diuersitatẽ. Naz inter oẽs btõs tã hoies q̃ angelos alicq̃ erũt in gloria eq̃les alicq̃ maiozes: ⁊ alicq̃ minozes. Primo xo eq̃les in gloria duplicabũt ⁊ gaudebũt de gl̃ia coeq̃liũ p̃dictũ gaudiũ ⁊ leticiaz p ql̃bet ex amore. qz ineq̃li mẽsura alterutrũ se diligere se recognoscẽt. Ideo tm̃ gaudebũt de gl̃ia coeq̃liũ sicut de ppria: extensiue nõ intensiue. Et idem de sequẽtib⁹ intelligẽdũ est. Scõo aũt q̃ in gl̃ia maiozes erũt duplicabũt sibi p̃dictuz gaudiũ p ql̃bet sibi minoze. eo q illos sicut et se de q̃titate sue glorie intelligũt ⁊tentari. Tertio xo q̃ in gloria minozes erũt totiẽs tale gaudiũ accidẽtale multiplicabũt q̃tiens gloriosio/ res se ⁊spiciẽt esse illos q̃ ppter eo xamorẽ gaudiũ suũ duplicabũt: sicut q̃cũq; maiozes. Multiplica tũc tu q̃tũ erit gaudiũ cuiuslibet bti: erga quẽlibet coequalẽ a maiorẽ atq; minorez: ⁊ tanta numerositate inumerabiliũ Ideo ascendamus ad gl̃iosaz ỽginẽ mariã dei mr̃em: ⁊ statuamus ad vnã partẽ totũ gaudiũ qđ ad inuicem habẽt oẽs scti ⁊ angeli cũ eis. p̃dicto mõ cõ numerari. atq; ex alĩa parte statuam⁹ gaudiuz q minoz sctũs habebit de ỽgine bñdicta q tale gaudiũ minimi gl̃iosi tm̃ excedat oia gaudia sic sumpta de btã maria nõ habita. aut de hoie xpo siue de ipso deo. q̃tuz excedit circũferẽtia firmamẽti centrũ suuz eo q vltra cõparationẽ p̃fatã excedit gloria btẽ marie ỽginis oẽm aliã gloriã btõ xo. sicut latius patz in q̃dragesimali de religione xp̃iana. ser. vj. arti. ij. p totũ. Et si minoz sanctus tm̃ gaudiũ sumet de gloria beate ỽginis ex nccitate sequit q oẽs illi q̃ eo gloria maiozes sunt vel erũt: tanto maius gaudiũ de illa bñdicta ỽgine maria habebũt.

Undecimus lapis.

Tertius lapis iocũditas dici p̃t. qđ erit gaudiũ de xp̃i hũanitate. Cõsiderem⁹ igit̃ ex vna pte oẽ gaudiũ actiuũ ⁊ passiuũ qđ vniuersi scti tam hoies q̃ ãgeli habebũt in padyso. apponẽdo etiã int̃ eos gl̃iosaz ỽginẽ mariã. Et ex alia parte gaudiũ qđ minoz sctũs habebit de gl̃iosa xp̃i hũanitate: ⁊ repiem⁹ q gaudiũ oiz p̃dictoz respectu gaudij illi⁹ mimi scti min⁹ erit q̃ cẽtrũ cristallini celi respectu circũferẽtie sue eo q amoz q̃ xp̃s diligit mimũ gloriosuz habũdãtioz est q̃ondit cõparatio supradicta si cõsiderem⁹ illũ amoris fontẽ q̃ ẽ xp̃s: vñ talis amoz originẽ sumeret. Quis igit̃ exp̃mere põt q̃tuz erit gaudiũ q̃ de xpo hoie gaudebũt maiozes scti. qñ tãta erit habudãtia gaudij qđ erit in mimo glorioso. Insup q̃to in gl̃ia maiores erũt. tanto de eo ampli⁹ gaudebũt.

Duodecimus lapis.

Quart⁹ ⁊ vltim⁹ lapis est bonitas. q̃ erit gaudiũ de bonitate dei. s. ab itelligẽtia cognita pfectissime i sua natura. atq; ꝺ gl̃ioso actu amoris dei ⁊tinue in deo inspirato q̃ hmõi inet̃nũ gl̃iose cõicabunt̃. Iz gaudio ifallibilit̃ de ppa sbali gl̃a futuri sit̃ pleni. tm̃ incõparabilit̃ ampli⁹ gaudebũt de eo q ꝺs incõphẽsibilis ẽ. pfecte nisi a sempiterno q̃ de illo q de eo cõphẽdẽt. Vñ ⁊stituẽdo maxie ex ꝺ respectu oẽ gaudiũ qđ de xpo habebũt scti in q̃tũ est hõ. ⁊ illud qđ habebũt de ỽgine gloriosa. ⁊ gaudiũ oiuz btõ hoiuz ⁊ angelorz qđ actiue et passiue int̃ se habebũt: atq; ex altera parte gaudiũ qđ habebit minim⁹ sctũs in infinito ⁊ sũmo ꝺo et oino totũ illud respectu illi⁹ minus est q̃ centrũ empirrei celi respectu circũferẽtie sue. Rõ huj⁹ est: qz tale gaudiũ de deo vnus ⁊ p̃ncipalis est actus de illis trib⁹ de q̃bus gloria subalis ⁊sistit. Insup totũ gaudiũ actiue ⁊ passiue acq̃situz de creaturis sivni rõnali creature cõicet nõ efficeret eam btam: ⁊ tm̃ eẽt btã si tantũ.

modo gauderet de diuina visione. possessione et cōsūmata dilectōe. Multas ꝓfecto rōnes et necessarias possem⁹ assignare. quare oēs beati gaudebūt tantū de ipso deo atq; de illius dilectione quarū alique erūt maiores vel minores magis et minus necessarie ꝑm diuersam btōrum vocatōez. quas cuz sūma admiratiōe et altissimis clamorib⁹ intellect⁹ atq; ardētissima charitate assignabūt xp̄i beati creatori. redemptori: atq; glorificatori. i. de trino et vno q̄ saltē ad numerū. xxv. reduci possunt. vt p3 de quadragesimali de christiana religione ser. lxv. c. vlt. Deniq; de hoc vltimo gaudio dicit in ps̄. xv. Adimplebis me leticia cum vultu tuo. vsq; in finem. Horum verborum multū ponderādus est sensus. Ait enī. adimplebis nō tm̄ gaudio pleni erimus: sed erimus adimpleti vt duplex beatorum gloria p̄ncipalis exp̄mat. Prima accidentalis. scōa cōsubstātialis. Prima est gloria accidentalis. et de hac erimus adimpleti. s. gaudio et leticia ꝑ gloria primorum et maxime virginis matris: et filij hois. Scōa est gloria cōsubstantialis: et de hac erimus impleti. s. gaudio et leticia ꝑ gloria christi filij dei. et hoc inuit cum dicit. Adimplebis me leticia cum vultu tuo iesu q̄m cum facie ad faciē videbim⁹. Insup est notandū q; nō ait in vultu tuo. sed cum vultu tuo Nam angelos adimplebit in vultu: sed hoies cum vultu. Et hoc ꝓpter cōformitatē hois ad ipsum tam ex parte aie: sicut dicit ad Ro. viij. quos p̄sciuit: p̄sciuit et p̄destinauit ꝓformes fieri ꝑ imaginē filij dei: q̄z ex parte corpis. Vñ ad Phil. iij. Saluatorē expectam⁹ dñm ihm xp̄m qui reformabit corpus humilitatis nr̄e &c. Et ad exp̄mēdū q; vere illū leticia adimplebit ait ꝓpha subiūgens: delectatōes sunt. s. in dextera tua vsq; in finē. Dicit enī delectatōes in plurali numero ꝓpter. xij. dictos lapides p̄ciosos corone vite oiuz bonorum. seu ꝓpter. xij. delectabiles fructus ligni vite de q̄bus in hoc. iij. arti. posuimus fundamētū introductōis. Et addit in dextera tua. i. in gloria sempit̄na. Vñ Can. viij. Dextera illius amplexabit̄ me: et hoc non ad vnam horā: sed vsq; ad finem. i. in sempiternū. Nam dicit Prou. iij. Longitudo dierum in dextera illius. Hic est finis sine fine: ad quē creati sumus in quez ꝑ charitatē currim⁹: in q̄ beati semp erimus. Ad quē nos ꝓducat pontifex et p̄cursor noster iesus christus dei filius benedictus. In cuius noie flectit̄ omne genu celestiū terrestriū et infernorum cui est gloria et magnificentia potestas regnum et imperiū benedictio et claritas sapientia: et gratiarū actio: honor virtus: et fortitudo: per infinita secula seculorum Amen. ¶ Deo gratias.

¶ Sermones de charitate: siue de euāgelio eterno sancti Bernardini de Senis ordinis fratrum minorum: per Nicolaum Kesler basilee impressi. ¶ Finiunt feliciter.

976939

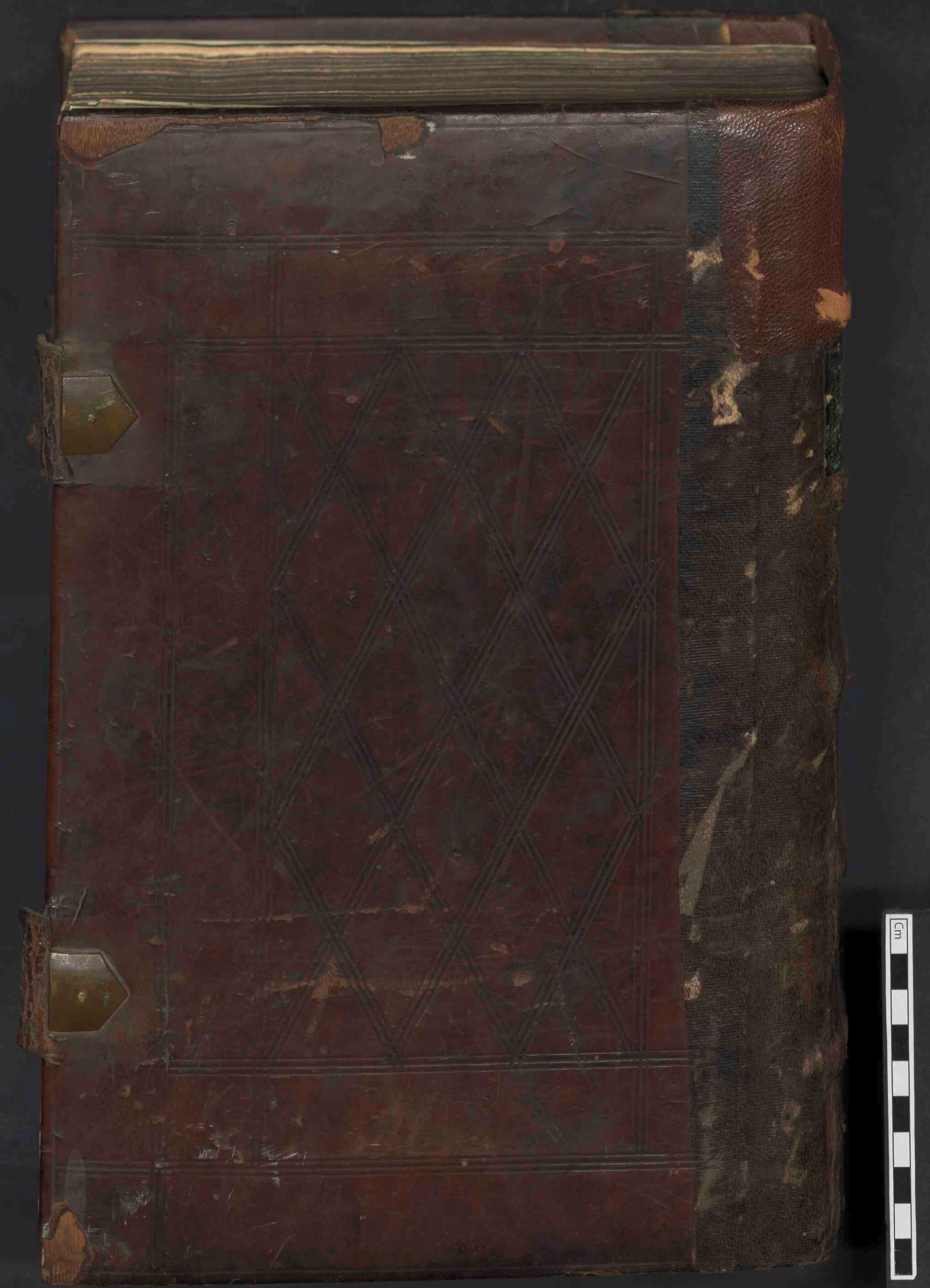

colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
x-rite
mm
0
1
2
3
4
5
6